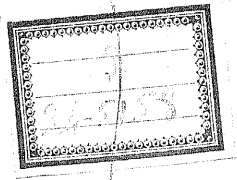
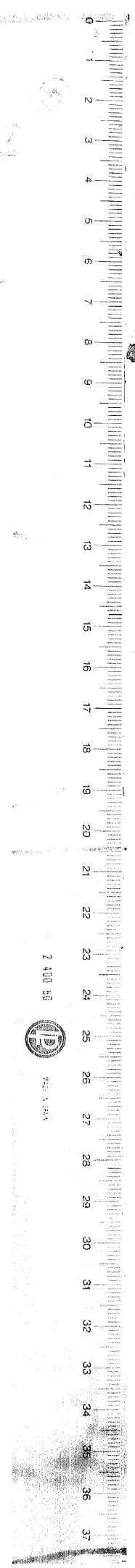
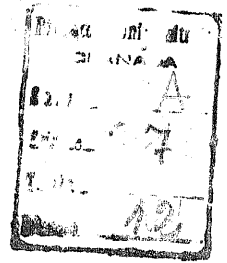

17-a-9-4

3
28-4

R. 9936

HISTORIAE

GENERALIS

PLANTARVM,

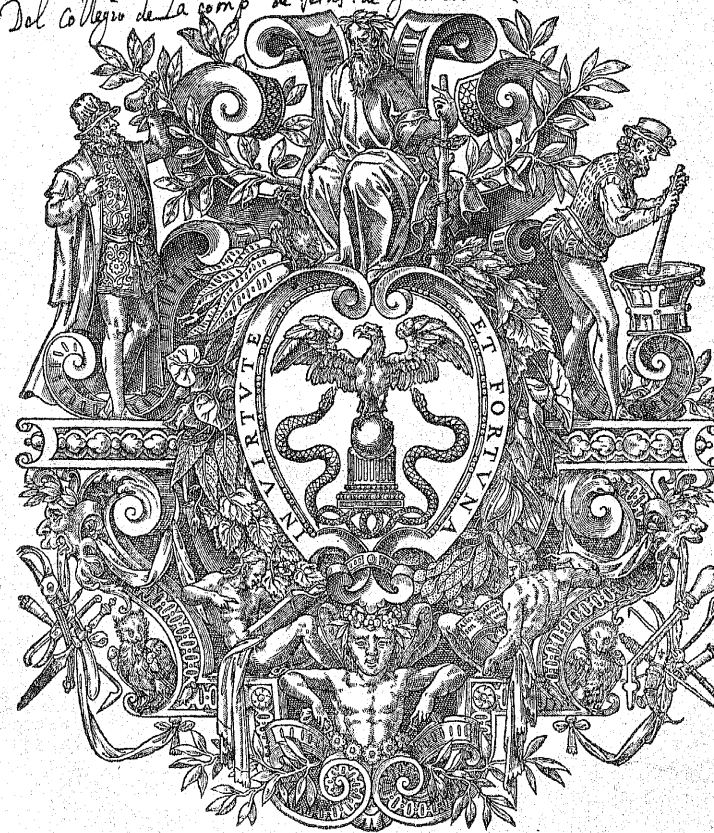
PARS ALTERA, B.

Continens reliquos nouem libros.

M.

*Eodem in hac parte studio, quo in superiore ampla
Plantarum descriptiones digesta.*

Del Collegio de la comp. de San. de granada

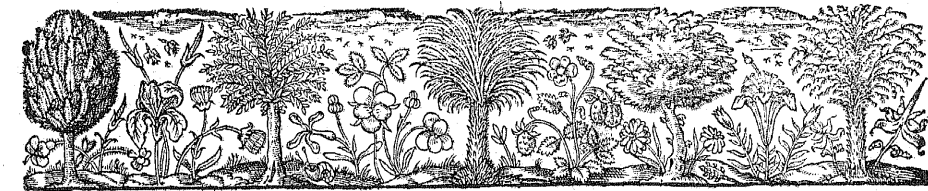
LUGDUNI.

APVD GVLIELMVM ROVILLIVM,
SVB SCVTO VENETO.

M. D. LXXXVI.

Cum Privilegio Pont. Max. Cæsareæ Maiest. & Christian. Galliarum Regis.

HISTORIAE OMNIUM PLANTARVM LIBER DECIMVS,

*In quo describuntur & ad vnum depinguntur plantae omnes, quae in
asperis, saxosis, sabulosis & apricis nascuntur.*

BURSA PASTORIS, CAP. I.

ONTRARIAM nunc viam ingredimur. In vndis enim & aquaticis locis stirpes, quanta potuimus diligentia, vestigauimus: nunc in aridis & sitientibus indagamus, & inter saxa rimamur, hinc natura non minus quam illic vires & diuitias suas ostentante, in quibus explicandis à vulgariis & notioribus ad rariores & minus notas progrediemur. Et cui non notissima recentiorum & planta & nomenclatura Bursa pastoria, siue pera & Bursa pastoris, Gallicè *Tabouret*, & *bourse de berger*, Germanicè *Deschelkraut*, sic dicta

Nomina

à theculis siue folliculis semen cōcludentibus, marsupii siue crumene aut cordis effigiem referentibus? nullum enim aliud ei nomen Græcum Latinumve à veteribus positum fuisse sciunt herbarij. Caules habet rotundos, lentos, pedales aut maiores, folia longa, altius incisa, irionis, aut erucæ: flores albicantes thlaspi non dissimiles, cui etiam congener est, & folliculos siue marsupiola latiuscula, in quibus semen cōcluditur exiguum, nigrum: radicem longam singularem, & cādīdam. Vbiuis copiosissima est, secus vias, urbium areas, locis incultis, asperis & saxosis. Iunio & Iulio mensibus floret. Calida est & sicca tertio ordine. Sanguinem efficacissimè sistit: Nec ideo refrigerare putandum, vt recentiorum quidam non rectè tradiderunt. Nam flores gustanti acrimoniae non nihil inurunt. Quare non refrigerando, sed siccādo cogendoq; sanguinis fluxiones cohibet. Huius herbae decoctum potum alui fluores, dysenterias, sanguinis excreationes reprimat, & eiusdem sanguinis ex vtero, renibus, demiq; quouis ex parte profluua inhibet, quouis modo sumpta, ita vt scripserint quidam manu

Forma.

Locus.

Tempus.

Dod. lib. i. cap. 14.

Temper.

& Vires.

BURSA, Pastoris.

In cap. 150. lib. 2.

solùm , aut quavis alia corporis parte delatam posse sanguinem sistere. Prodest, inquit Matthiolus , attrita & emplastri modo imposita, inflammationibus, & sacris ignibus. Decoquitur pluuiali aqua cum plantagine, & armenia gleba, bibiturque eius decoctum ad intestinorum difficultatem, & cruentas excreationes. Herbarum succus recentiora vulnera glutinat, & auribus purulentis medetur. Sistit mensuram abundantiam, si eius & persicaria decocto infideant mulieres, esturque ad idem. Denique contra omnes sanguinis fluxiones efficax est, tenui pulcicula circumlita, & in oleo frixa. Additur emplastris quæ ad capitis vulnera componuntur, & vnguentis multis.

PILOSELLA, CAP. II.

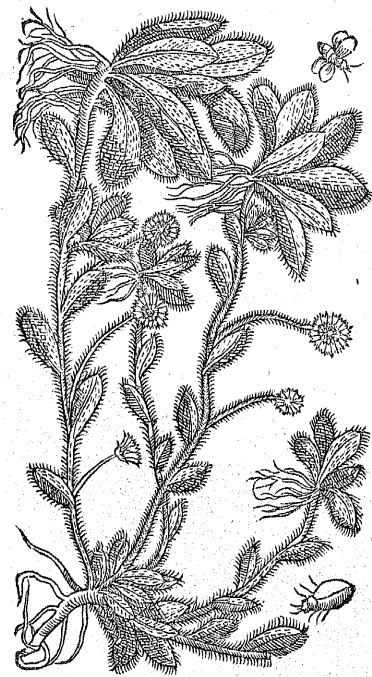
Nomina

Genera

Forma

Nec etiam huius notissimæ herbarum meminisse, nec nomen vllum ei indidisse veteres, aiunt herbarij, quam recentiores Pilosellam appellant à copiosis pilis, quibus tum cauliculi, tum folia vestiuntur, Galli *Piloselle*. Eius genera duo reperiuntur. Est enim Pilosella maior, Germanis proprie *Nigelkraut* nominata, & Pilosella minor, Germanis *Menszortin*, vel *Häsenpfain* peculiariter dicta. Pilosella maior foliis est per terram graminis modo

PILOSELLA Maior, Matthioli.

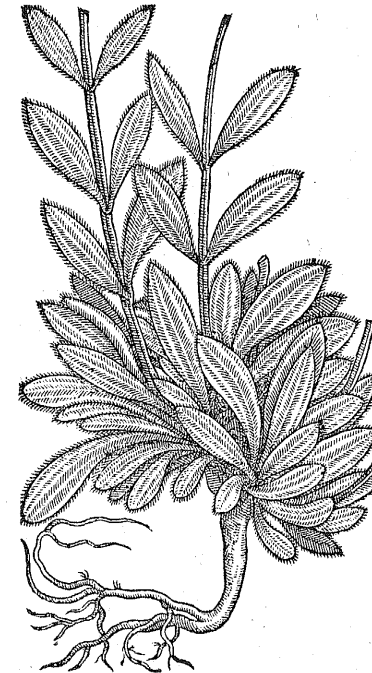
PILOSELLA Minor, Fuchsj.

sparfis candicantibus, hirsutis, oblongis, aliquantum supernè concavis, & aurem murinam referentibus: cauliculis villosis, gracilibus, palmaribus, & sesquipalmaribus: floribus luteis, aut pallidiusculis, duplici foliorum ordine: radice digitorum longa, multum fibrata. Huic Pilosella altera similis est, nisi multò minor esset foliis paruis, hirsutis, altera parte candidis. In summis cauliculis flores congesti modò lutei sunt, modò rubri, modò fusci, modò varij: radix parua, fibrata. Hanc prognaphalio montano describunt alij & depingunt. Etsi quidam Pilosellam dixerint esse Myosotidem, id est, muris auriculam, tamen longè alia est à Myosotide Dioscoridis: nam, vt reliquas dissimiles notas taceam, neq; maior Pilosella, neque minor florem

florem cæruleum velut anagallis obtinet. Pilosellam aliam maximam spectandam nobis dedit Lobellius, quam habuit Syria missam, foliis maioribus, carnosis, dense ab imo stipatis, candore & lanugine sericeove vellere, Holocerici attractatu, hilari & specioso aspectu, incanis. Caules ternos quaternosve, quadrangulos, geniculatos, pedales emittit: radicè duriorem, lignosam, fibratam, flores videre non contigit. Hæc Lobellius. Pilosella maior montosis locis, & collibus terrenis nascitur, & agrorum herbis limitibus: minor in aridis montibus, & locis aliis asperis, & incultis. Maio & Iunio mensibus potissimum floret. Calidas & siccas esse Pilosellas gustus demonstrat. Habet enim adstrictionem cum exigua quadam acrimonia coniunctam, vt hoc nomine ad purificanda & glutinanda vulnera mirè sint utiles. Ferunt enim foliorum farinam id strenuè efficere. Herbarum recentis succum exprimunt ad cohibendos quartanæ febris horrores. Eodè tingunt gladiorum aciem, vt omne ferrum aliud domet, fecetque. Ferrum enim quod eius succo commaduit, tantam contrahit durtiam, vt chalybis aciem respuat. Sunt qui huius herbarum radicem Maio mense effossam, siccata, & in puluerem redactam ac potam, aut in cibo datam, efficacissimum esse aduersus ramicem remedium tradunt. Pilosellæ vis est præsentissima ad calcalum. Huic plantas duas & forma & facultate affines misit Myconus ex Hispania. Prior & minor passim in pra-

PILOSELLA Maxima, Syriaca, Lobelij.

TVBERARIA Maior, Myconi.

TVBERARIA Minor, Myconi.

AAa 3

tis reperitur, & terrenis locis pinguibuſq; , folia habet plantagini ſimilia, ſed muſ-
 to minora, humi repentia, villoſa: caules dodrantales, rotundos, inanes, hiriſutos,
 in quibus per interualla folia ſunt bina, exigua, caulem ambientia , minora iis quæ
 circa radices humi iacent : in caulium vertice flores luteos, in quorum medio pur-
 pureum quiddam eſt in nigrũ vergens : ſemen in exiguo folliculo dilapſo flore ſta-
 tim conſpicitur, radix admodũ parua eſt, tenuis, nonnihil fibrata. Tota herba hir-
 ſuta eſt: totius etiam ſapor adſtringit cum ſiccitate. Caſtellani eam *Yerua Turmera*
 vocant, id eſt, Herbam Tuberariam: quoniam vbi illa creſcit, tubera frequentiſſimẽ
 reperiuntur. Quæ ſi veteribus cognita fuerit, eam eſſe ſuſpicatur Myconus, quam
 apud Athenæum Pamphilus hyduophyllum vocat, quia ſæpiſſimẽ tubera demon-
 ſtret: vnde nomen Tuberariæ ei, quæ hinc picta eſt, à Caſtellanis inditum. Altera à
 Mycono Tuberaria maior dicta, quod foliorum & florum figura, hiriſutie, & facul-
 tate ſuperiori ſit ſimilis, magnitudine tantũ diſtans, in locis ſiccis naſcitur, foliis
 multis, plantagini ſimilibus, minoribus tamen, hiriſutis, humi iacentibus, & vix à
 terra ſeſe attollentibus: caules multos fundit, ſubhiriſutos, rotundos, in quibus folia
 ſunt per interualla, caulem amplectentia , minora iis quæ humi repunt. In caulium
 ſummitate flores viſuntur lutei: deinde ſemen folliculo incluſum. Radix lignoſa
 per ſumma ceſpitum ſpargitur. Tota herba aliquantum piloſa eſt, eiũſque ſapor ad-
 ſtringens, maioris quàm ſuperior efficaciam.

ANCHUSA, CAP. III.

Nomina

De moth. mulieb.

Lib. 3. c. 42.

Lib. 7. c. 17.

A N C H U S A ſimiliter Latinis Anchufa dicitur, Officinis Alcanna
 radices, Gallis *Orcanette*, Hiſpanis *Soagem*, Germanis *Koolſchenzung*.
 Hippocrates *χεδιάδα τὴν μικρὴν*, & *χεδιάδα τὴν μεγάλην* nominat. Galē-
 nus in gloſiſ *τὴν ἀγχύσαν* interpretatur, atq; ſic etiam appellari ſcri-
 bit. Paulus anchufam quæ ſpinoſum, & latum, & nigrum folium habet *χοιροσπέλε-*
θρον appellari dicit, & alibi anchufam *χæροſοπέλεθρον*, onocleã eſſe ipſe exponit,
 ſignificat autem hæc vox iugerum porcinum. Verbum Græcum *ἀγχύσειν*, quod

ANCHUSA Prima, Mathioli.

Genera.

Lib. 4. c. 23.

Lib. 6. ſim.

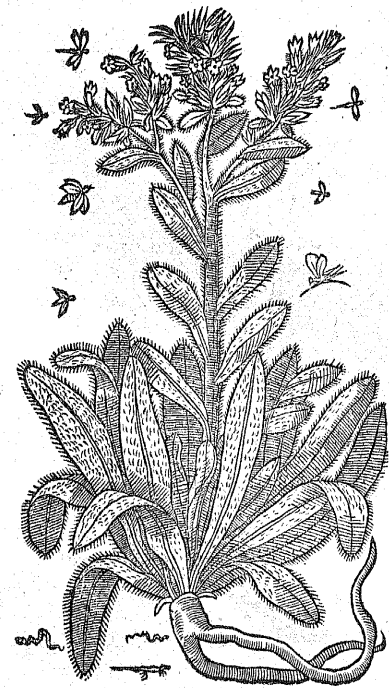
Li. 22. c. 20.

Lib. 4. c. 23.

Forma.

Pet. Pen. in Adu.

In Theria.

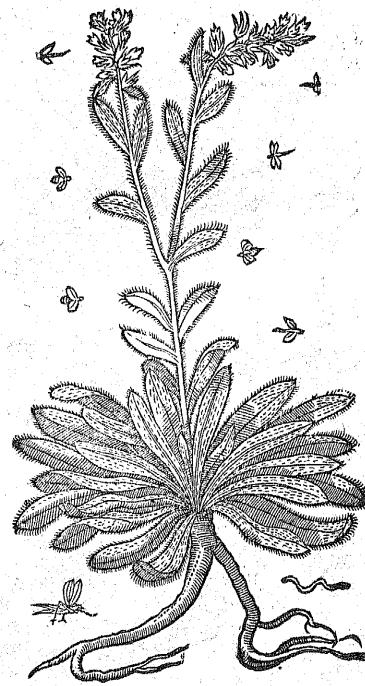
est fucare & colorare formam, huic herbæ no-
 men fecit, ob radicis ſanguineum floridũve
 colorem, inſignem nimirum eius rarãmq; hanc
 in aliis plantis coloris notam, cuique anchufa-
 rum cognitionẽ acceptam referre debemus: vix
 enim innotuiſſent tum propter magnam cum
 echii, lycopſide, bugloſiſ ſimilitudinem, tum
 propter incertam, & minũs perſpicuam folio-
 rum in Dioſcoride delineationem, vt dicemus.
 Is tria anchufa genera facit. Vnam quæ alio no-
 mine Calix, & Onocleã appellatur, alterã
 quæ Alcibiadion, & Onochiles, tertiam huic
 haud diſſimilem. Galenus hiſ quartum genus
 addidit, lycopſim. Plinius Pſeudanchufam. An-
 chufa prima, vt deſcribit Dioſcorides, folia ha-
 bet lactucæ, in acumẽ faſtigiata (ſic vertit Ruel-
 lius, cum tamen Græci codices, & Oribafius
 habeant, *ὁ μὲν φύλλα ἔχει θριδακί τῆ δ' ἐυφύλλω*
παραπλήσιον, id eſt, folia habet lactucæ, cui acuta
 ſunt folia, ſimilia: quod nonnullis accipiendum
 videtur de lactuca agreſti, quæ hiriſutior eſt, &
 horridior. Etiam Nicander lactucæ foliis An-
 chufa folia comparat hoc verſu.

Δῖ

Δὴ γὰρ ὅτ' ἀγχύσεως θριδακινίδα λέγειο χολήτην.

Id eſt, ſumito Anchufa ſimilem lactucæ comã hiriſuta, aſpera, nigra, multa (additur
 in veteri codice *μεγάλη*, id eſt, magna, & ita Oribafius habet) quoquoerſum à ra-
 dice per terrã ſparſa (*προσπεπλωμένα τῆ γῆ* dixit Dioſcorides folia anchufa, quam
 ſimiliter Theophrastus in iis numerat, quæ *ἐπιτετόφυλλα* vocat, id eſt, folia per
 terram ſpargentia, Gaza ab radice foliata conuertit) ſpinoſa. Radix eſt digiti craſ-
 ſitudine, quæ æſtate prouenit, ac manus inficit ſanguineo colore (Ruellius ſic in-
 terpretatus eſt Græca, vt leguntur in vulgatis codicibus, *τὴν χροὸν ὑφαιμος ἐν τῷ θέρει*
γεννωμένη, καὶ ἐάπτου ἔχει χεῖρας. legendum, ἐν τῷ θέρει γεννωμένη. Plinius legiſſe vide-
 tur ſiue apud Crateuam, ſiue apud Dioſcoridem: *ἢ ὅ ρίζα διακίλυς ὅ πάχος τὴν χροὸν*
ὑφαιμος, ὡς πάπυρος χυζομένη, καὶ βιάπυς ἔχει χεῖρας. quæ in veteri codice And. La-
 cu. ſic legi affirmat, *τὴν χροὸν ὑφαιμος ἐν τῷ θέρει γεννωμένη, καὶ βιάπυς ἔχει χεῖρας*. Quod
 eſt, quæ per æſtate guſtata colore ſanguineo ſuffunditur manuſque tingit, &c.
 Quæ lectio, inquit, ille, alteri præſtat. Nam dicere Anchufa radicem prouenire
 tantũ æſtate, videtur ineptum, cum omnes omnium plantarum radices prouen-
 niant quauis tempeſtate. Marcellus ex antiquiſſimi codicis fide, pro *γεννωμένη* in-
 ſtaurauit *γινωσκόμενη*, vt intelligat Dioſcorides non toto annõ, ſed æſtate tantũ
 hanc radicem eo colore eſſe, tuncque dignoſci & deprehendi certõ poſſe. Sed &
 vulgata lectio Latinẽ ſic reddi poteſt, ſanguinei coloris æſtate fit, & manus inficit.)
 Naſcitur in pinguibus locis. Eam ex Matthiolo ſic expreſſimus. Anchufa altera
 quam aliqui Alcibiadion, vel Onochiles vocarunt, à priore diſtat, quod minora
 folia habeat, ſed aſpera ſimiliter: ramuloſa tenues, in quibus flos purpureus in puni-
 ceum vergens (ſic interpretatur Ruellius *ἀνθος πορφυροφθὸς ὑποροικίζον*, id eſt, flos
 purpureus ſubpunicæus. Oribafius legit, *ἢ χονικόν*, id eſt, aut punicæus) radices ru-
 bras, benẽ lógas, quæ circa meſſes ſanguineum ſuccum habent. Gignitur in arenoliſ locis. Eſt
 etiam ex Matthiolo hinc appicta. Item tertia
 quæ ſecundã ſimilis eſt, niſi q̄ florem minũs
 punicæum habeat. Plinius de tribũs Anchufa
 generibus diuerſis in locis ſcribit. De prima
 hæc. Et Anchufa radix in vſu eſt, digitali craſ-
 ſitudine. Finditur papyri modo, manuſq; in-
 ficit ſanguineo colore. De altera verõ ſic tradit.
 Eſt & alia herba proprio nomine Onochiles,
 quam aliqui Anchufam vocant, alij Architel-
 lion, alij Onocleam, aliqui rhexiam, multi An-
 chufam, paruo frutice, flore purpureo, aſperis
 foliis & ramis, radice meſiſibus ſanguinea, cæ-
 terõ nigra, in ſabuloſis naſcens. Et mox addit
 etiam de tertia Eſt & alia huic ſimilis, flore ru-
 bro, minor, & ipſa ad eõſdem vſus. Pſeudan-
 chufam verõ primæ Anchufa ſubiunxit. Eſt &
 alia ſimilis, Pſeudanchufa ob id appellata, à
 quibuſdam verõ Enchufa, aut Doris, &c. Cum
 Anchufa primæ florem cæruleum in puni-
 ceum vergentem tribuant herbarij, ſecundã
 & tertiã huic ſimili florem purpureum, aut ſubpunicæum, lycopſidi, quæ etiam
 Anchufa generibus adnumeratur, purpuraſcentem, id quod hinc ex Dalecham-
 pio proponimus, ab omnibus hiſ generibus floriſ luteo colore diuerſum ſtatuẽ-
 dum eſt. Naſcitur in ſabuloſis propẽ Lugdunum, & qua Lugduno itur Va-

ANCHUSA II. Math.

lib. 7. hiſt. cap. 9.

lib. 22. c. 20.

Ibid. ca. 21.

Ibidem.

Li. 22. c. 20.

Locus.

ANCHUSA 111. *Math.*

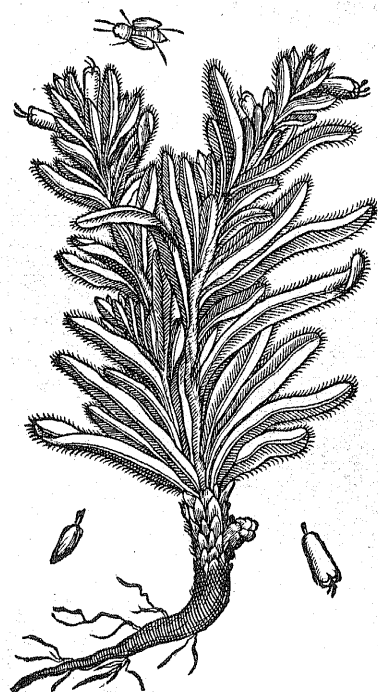
Forma.

Vires & Temper. Lib. 4. c. 23.

lentiam Allobrogum, in aridis campis circa D. Ramberti pagum, radice longa, crassa, sanguineo succo manus tingente, foliis Onoclea, hirsutis, circa radicem multis, caule pede altiore, lanuginoso: flore oblongo, cauo, luteo, digitalis simili. Describitur etiam à Pena Anchusa lignosior, angustifolia, omnium minima, & vix Anchusa habenda, inquit, ut cuius radix nihil aut parum sit purpurea, fundens cauliculos sesquipalmares, lignosos, satuirea: foliola oblonga, Alcibiadij Anchusae minora, minusq; hirsuta: flores non multum absimiles, pusillos, caeruleos. Hæc radix lignea est, ex fusco rufescens parum aut nihil inficiens. Marginibus agri Frontignani, & Valenae silvæ hæc interdum occurrit. Non omnes Anchusae iisdem facultatibus viribusve præditæ sunt. Primæ radix adstringendi vim habet, inquit Dioscorides, faciens ad ambusta & vetera ulcera cum oleo & cera cocta: erysipelata cum polenta imposta sanat, & vitiligines & lepras cum aceto admota. Eadem apposita fetus detrahit.

ANCHUSA Lutea, Dalechamp.

Li. 22. c. 20.

Ad decoctum ipsius datur ictericis nephriticis, splenicis, febrientibus quidem cum aqua mulsa. Folia aluum sistunt cum vino pota. Utuntur vnguentarij radice ad spissanda vnguenta. De eadem hæc Plinius. Sanat ulcera in cerato, præcipue

ANCHUSA Lignosior, Pena.

cipue senum, item adusta. Liquari non potest in aqua, oleo dissolvitur, idq; sinceræ experimentum est. Datur & ad renum dolores drachma eius potui in vino: aut si febris sit, in decocto balani. Item iocinorum vitii & lienis, & bile suffusis. Lepris & lentigini illinitur ex aceto. Folia trita cum melle & farina luxatis imponuntur, & pota drachmis duabus in mulso aluum sistunt. Pulices necare radix in aqua decocta traditur. In quibus Plinius ulcera senū dixit, quæ Dioscorides παλαιά ἔλκη, idest, ulcera antiqua: deinde balani decoctum pro aqua mulsa: mox lentigini vox supposita est pro vitiligini. Dioscorides enim habet ἄλφες ἢ λέπρας, idest, vitiligines & lepras: postremò cum mulso dixit, pro vino. Cæterum quod Dioscorides dixit vnguentarios radice Anchusæ uti ad spissanda vnguenta, Plinius de vnguentis tractans ad colorem retulit his verbis. Tertius inter hæc est colos à multis neglectus: huius causâ adduntur cinr' bari & Anchusa, &c. Secundæ Anchusæ vis foliorumq; ipsius est, eodem Dioscoride auctore, ut demorsis à serpentibus, & maximè à viperis auxilietur, siue edantur, siue bibantur, siue adalligentur: & si quis manducata in os serpentis inspuat, ipsum occidet. Eadem Plinius, atque alia quæ Dioscorides non habet, tradidit. Efficax, inquit, contra serpentes, maximèq; vipers, & radice, & foliis, æquè cibo ac potu. Vires habet mefibus. Folia trita odorem cucumeris reddunt. Datur in cyathis tribus vulua procedente. Pellit & tineas cum hyssopo: & in dolore renum aut iocinoris ex aqua mulsa, si febris sit: sin aliter, ex vino bibitur. Lentigini ac lepris radix illinitur: habentes eam à serpentibus ferri negantur. Tertiæ Anchusæ semen manducatum, ut Dioscorides tradit, si quis in os serpentis expuerit, ipsum necabit: radix acetabuli mensura cum hyssopo & nasturtio pota latos lumbricos expellit. Plinius, est alia, inquit, huic (secundæ Anchusæ sub.) similis, flore rubro, minor, & ipsa ad eisdem vsus: traduntque commanducata ea, si inspuatur, mori serpentem. Galenus verò enucleatius & magis distinctè, ut solet, vires omnium sic declarat. Onoclea radicem habet simul adstringentem & subamaram, corporibus condensandis, & modicè extenuandis idoneam, tum abstergendis quoq; & abluendis biliosis & salis succis. Dictum est enim supra, quod qualitas acerba mixta amaritudini ea præstare queat. Sic sanè aurigini, & lienosis, & renum affectibus est utilis. Sed & refrigerare idonea est. Et sanè cum polenta illita iuuat erysipelata, & abstergit non modò epota, sed & foris imposita. Proinde vitiligines & lepras sanat cum aceto. Ac radice quidem hæc opera sunt, & operum facultates, quas diximus. At folia ipsius herbæ radice quidem sunt imbecilliora, non tamen aliena sunt à resiccatione, & adstrictione: itaque etiam profluuium sanant pota cum vino. At Onochili & Alcibiadij cognominatæ vis magis est medicata. Nam & gustu protinus maiorem habet acrimoniam, & eos qui à viperis morfi sunt, admodum iuuat, tum illita, tum suspensa, tum esca. Reliqua verò quæ parua est, & ferè nomine caret, ferè ex illis sola Alcibiadio quidem perfimilis est, verum & amarior, & magis medicamentosa, ac proinde ad latos lumbricos idonea, oxybaphi mensura, cum hyssopo, & nasturtio pota.

Cornar. Embl. 21. lib. 4.

Lib. 13. ca. 1.

Ibidem.

Li. 22. c. 20.

Ibidem.

Li. 22. c. 20.

Li. 6. simpl.

LYCOP

Nomina
Li. 6. simpl.
Li. 4. ca. 24.

LYCOPSIS Galeno anchusæ quarta species. Hanc etiam anchusam vocari testatur Dioscorides. Dicta autem est Lycopsis ob radicis fuscum ex purpureo colorem, quasi fuscedo, seu obscuritas quædam, qualis est summi diluculi, & primæ lucis, quæ ortum solis præcedit, vel vespertini crepusculi, vulgo nostro, *Entre chien & loup*, nominata: Græcis *Λυκόψος* à lupo, cuius color cinereus est, nigrorem præferens, sed non intensiorem, nisi si quis ab hispida caulis, foliorum, & florum, implexa; hirsutis, pedem lupinum referente, herbam Lycopsin nuncupatam fuisse malit. Multi, inquit Ruellius, Lycopsin hanc esse putant, nec abs re, quam vulgus herbariorum appellat Linguam canis, Horum sententiam refellit Matthiolus, quod Lycopsis, vt describit Dioscorides, folia habeat lactucæ similia, longiora, asperiora, crassa & latiora, circa radicis caput prolapsa, caulem longum, rectum, asperum, propagines multas emittentem, cubitales, asperas, & in iis flores paruos, purpurascens, radicem rubram, Linguae canis autem radix candida sit, non rubra: folia læuia, non aspera, sursum spectantia, non ad terram recidentia, caule molli, non scabro. Sed aliam genuinam, videlicet Dioscoridis Lycopsin ipse, nec depinxit, nec descripsit, ait duntaxat se credere Lycopsin herbam esse anchusæ non ab similem, quam ideò non temerè Galenus & Aetius eum secutus in anchusarum genera retulerunt, scq; Lycopsin legitimam vidisse sæpius in campestribus, sitientibus, aridissq; locis enatam, anchusæ adeò similem, vt vix ab ea discerni possit. Lonicerus Lycopsin aliam hîc depictam siluestris videlicet buglosi speciem descripsit. Nascitur, inquit, in campestribus: caulibus longis, hirsutis: floribus purpureis: foliis lactucæ, longioribus, asperioribusq; , circa radicem recidentibus, adnatis in summo multis. Denique echio similis est, nisi quòd omnia minora habet. Periti herbarij longe aliam Lycopsin ostendunt, eam scilicet herbam, quam Matthiolus verum Cynoglossum esse censet, vt fusiùs alio in loco diximus. Radix Lycopsidis adstringit, inquit Dioscorides, cum oleo im-

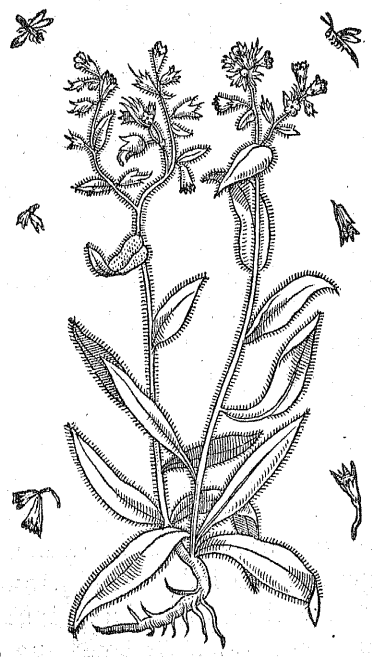
Lib. 3. c. 89.

Ca. 24. li. 4.

Li. 4. ca. 24.

Forma.

LYCOPSIS Loniceri.

Pet. Pen. in Ad.

Lib. de pl. que in vmbros. & c. cap. 27. Li. 27. ca. 11.

Li. 6. simpl.

posita vulnera sanat: cum polenta verò erysipelata. At si cum oleo trita illinatur, sudores mouet. Plinius, Lycopsis, inquit, longioribus quàm lactuca est foliis, crassioribusq; , caule longo, hirsuto, adnatis multis, cubitalibus: flore paruo, purpureo. Nascitur in campestribus. Illinitur cum farina hordeacea igni sacro: sudorem in febribus mouet, succo aquæ calidæ admixto. Hæc Plinius ferè ex Dioscoridis sententia. Galenus verò, Lycopsis, inquit, refrigerat & desiccatur, magisq; quàm onoclea adstringit.

ECHIVM, CAP. V.

Nomina

EXION, à *ἄλκυβιάδιον*, & *ἀλκυβίων* Græcis, Apuleio *Ἰμεροπίσον*, & *ἔχιδνιον*, Latinis Echium, Alcibiadium, & Alcibion, Serpentaria, & Viperina. Vulgus herbariorum siluestre Buglossum vocat, quod sequentes Germani *Vuidochsenzungen* appellant, Galli *Borrache sauvage*, *l'herbe aux vipères*,

viperes, *l'herbe aux serpens*. Dictum est Echium teste Dioscoride, quòd semina habeat viperino capiti similia, quo indicio sagacissima natura homines commonefaceret herbam hanc aduersus viperarum & cæterarum venenatarum bestiarum morbus salutarem esse. Alcibiadion autem siue Alcibium ab inuentore Alcibio, vt scribit Nicander. Is enim cum dormiens in extremo inguine à vipera ictus esset, excitatus à somno succum huius herbæ commanducando, palato & dentibus expressit, hausitque in corpus, mansæ verò herbæ reliquum vulnere imposuit contra dolorem: quo medicamento sanus euasit. Sed quum Dioscorides Echium vocari Alcibiadion scripserit, Nicander etiam Alcibium, mirum est Plinium dixisse Alcibiadium, qualis esset herba apud auctores non reperi. Sed radicem eius & folia trita ad serpentis morsus imponi & bibi iubent, &c. Echij vnus duntaxat meminit Dioscorides, Plinius duorum eius generum his verbis. Echios vtriusque generis Pulegio similis, foliis coronata, drachmis duabus ex vini cyathis quatuor datur. Item altera, quæ lanugine distinguitur spinosa, cui & capitula viperæ similia sunt: hæc ex vino & aceto. Hæc Plinius Nicandrum fortasse imitatus, qui Echium vnum facit spinoso folio, simili Anchusæ, parua & modicè in terram descendente radice. Alterum foliis & semine viride, & alterum, modico circum flosculo, purpurea specie: cui semen est viperæ forma, durumque supernè caput. Quo loco Nicandri Scholiastes Numenium citat, qui in Theriaco duo etiam Echij genera fecerit: vnum minus, Ocimoides nomine, quòd folia ei sunt Ocimo similia. Sunt etiam herbarij qui Echij plura statuunt genera, vt dicemus. Echium Dioscoridis folia habet oblonga, aspera, aliquantum tenuia, Anchusæ proxima, minora tamen, subrubra & pingua, spinulas tenues incumbentes, quæ etiam folia exasperant: cauliculos tenues, multos, & ab his vtrinque foliola minuta, expansa, nigra, in summo caule proportionè minora: flores iuxta folia purpureos, in quibus semina capiti viperarum similia insunt. Radix digito tenuior est, & subnigra. Hæc herba Plinij Pseudanchusæ videtur esse. Sic enim is de ea scribit. Est & alia similis (Anchusæ) Pseudanchusæ ob id appellata, à quibusdam verò Anchusæ, aut Doris, & multis aliis nominibus, lanuginosior, & minus pinguis, tenuioribus foliis & languidiore, &c. Echium hîc ex Matthiolo depictum vbique ferè prouenit, in aridis præsertim & asperis locis, secundæ Dioscoridis Anchusæ non ab simile. Flores profert in rubrum purpurascens inter minuta folia, ab medio caule ad summum, è quibus semen prodit nigrum, hirsutis, spinosisque inuolucris inclusum, viperarum capitibus simile. Lonicerus vulgare Buglossum, quo officinæ vtuntur, Echium Dioscoridis esse putat, describitque his verbis. Folia circa terram enascuntur, oblonga, tenuia, aspera, cuiusmodi etiam in Anchusæ conspiciuntur, aliquanto tamen minora, & crassa: caules vtrinque à terra foliis tenuibus, pennatis, linguæ similitudine in acutum exeuntibus, versus caulis summitatem minoribus sunt vestiti. Flores habet purpureos, stellatos, qui in cæruleos tandem mutantur. Semen flore decidente inuenitur rugosum & longius

In Theriaco.

Lib. 17. c. 8.

Lib. 4. c. 25.
Li. 25. c. 9.
Genera.

In Theriaco.

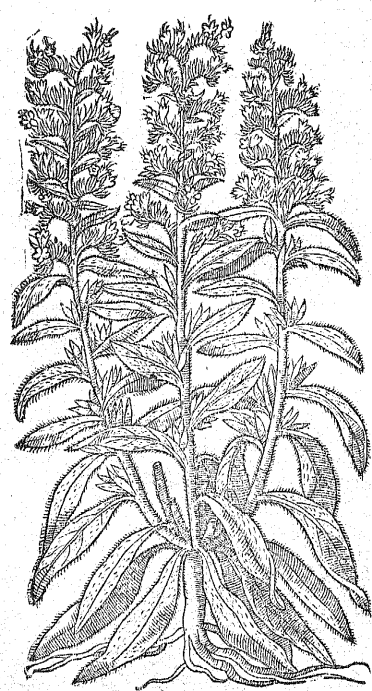
Li. 4. c. 25.
Forma.

Li. 22. c. 20.

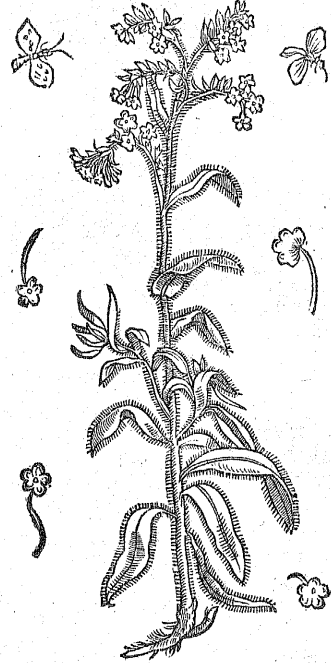
Locus.

Tomus 2.
cap. 7.

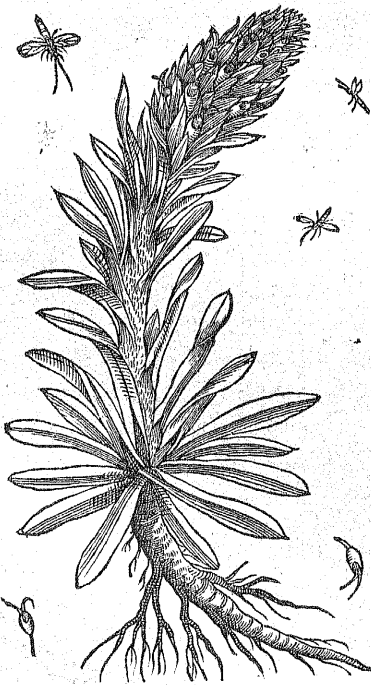
ECHIVM Matthioli.

quo officinæ vtuntur, Echium Dioscoridis esse putat, describitque his verbis. Folia circa terram enascuntur, oblonga, tenuia, aspera, cuiusmodi etiam in Anchusæ conspiciuntur, aliquanto tamen minora, & crassa: caules vtrinque à terra foliis tenuibus, pennatis, linguæ similitudine in acutum exeuntibus, versus caulis summitatem minoribus sunt vestiti. Flores habet purpureos, stellatos, qui in cæruleos tandem mutantur. Semen flore decidente inuenitur rugosum & longius

ECHIVM montanum Dalechampij.

Cap. 102.

Locus.

Vires. Lib. 4. c. 25.

Lib. 5. sim. cap. 20.

& longiusculum, cuiusmodi in symphyto, sed maius forma caput serpentis referens, gustu dulce. Porro alias duas Echij species idem addit, quibus forma ferè similis est, ac folia Echij superioris similitudinem referunt, in altero tamen minus hirsuta: flore cæruleo, quas Echij siluestris nomine appellat. Id cuius folia sunt magis hirsuta, Echium est à Fuchfio descriptum, & depictum. Hic quoque depictam plantam herbarij Echium montanum vocant, alij Alopecurum montanum. In montium vdis recessibus gignitur, radice crassa, sensim gracilescente, nonnihil surculosa: caule singulari, terete, rubro, tenero, pedali: foliis Echij, sed non ita asperis, hinc inde è caule prodeuntibus, & eum circumuestientibus, in vertice densius confertis ac stipatis caudæ instar: flore pallido, oblongo, vasculi instar, in caulis cacumine è mediis foliis sese proferente, tenuibus filis geminis præpilato. Rara quidem certè & aspectu pulcherrima hæc est planta. Echij radix, auctore Dioscoride, non modò morsis à serpentibus cum vino pota auxiliatur, sed etiam eos qui præbiberunt conseruat ne feriantur. Idem præstant folia & semen. Sedat dolores lumborum, & cum vino aut forbitione sumpta lac attrahit. Hæc Dioscorides. Ex quibus colligere licet Echium calidum esse, citra tamen insignem siccitatem, quod lactis procreatricem facultatem habeat. Medicamenta enim Galeno auctore, quia pituitosos humores calfacientia in sangu-

in sanguinem vertunt, lac gignere solent. Galenus in libris simpl. medicamentorum Echij nõ meminit, sed Paulus ex Dioscoride his verbis. Echium spinosa herba est, quæ non modò à serpente demorsis cum vino pota auxiliatur, sed præsumentes quoque percuti non patitur. Plinius Pseudanchusæ, quam Echium Dioscoridis videri diximus, easdem ferè vires tribuit. Radix, inquit, oleum nõ fundit, sed rubentem succum, (Cornarius ex veteri codice emendat, Radix in oleum non fundit rubentem succum: cuius contrarium paulò antè de vera anchusæ dixit, sanguineum scilicet fundere succum, & oleo dissolui, aqua verò non posse liquari. Quidam legunt: Radix illius non fundit rubentem succum, &c.) Et hoc ab anchusæ discernitur. Contra serpentes efficacissima, potu foliorum, vel seminis. Folia ictibus imponuntur: virus serpentium fugat. Bibitur & propter spinam. Cornarius ex veteri codice legit, Virus serpentes fugat: quòd de odore eius dum suffitur, intelligit. Quod verò dicit, Bibitur & propter spinam, videtur id esse quod Dioscorides ait, Πάσι τῶν ὀφθαλμῶν ἀλγημα. Sedat & lumborum dolorem.

Lib. 7.

Embl. 23. lib. 4.

Ibidem.

ONOSMA, CAP. VI.

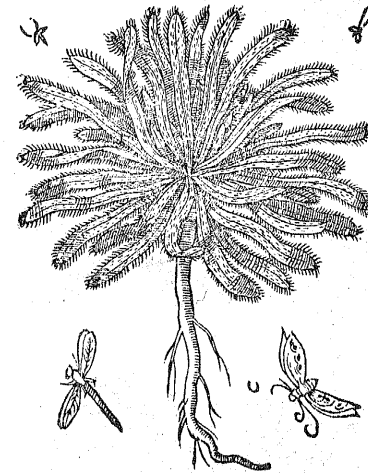

ONOSMA Græcis Latiniq; dicitur, & Galeno teste Osma, vel Phlomis, vel Ononis. Folia habet, inquit Dioscorides, similia anchusæ foliis, longitudine quatuor digitorum, latitudine vnus, per terram intrata, simillimo anchusæ modo. Est autem sine caule, sine flore, sine semine. Radix subest oblonga, infirma, tenuis, modicè rubra. Nasçitur in asperis

Nomina Lib. 8. simpl. Lib. 3. c. 130. Forma.

Locus. Li. 17. ca. 12.

ONOSMA, Matthioli.

locis. Eadem ferè Plinius habet. Onosma longa folia habet ferè ad tres digitos, in terra iacentia, tria, ad similitudinem anchusæ incisa, sine caule, sine semine, sine flore. Ex qua delineatione nullus est rei herbariæ peritus qui nõ coniciat Onosma in anchusis habendum esse, & Lycopsidi, cognatum, quemadmodum & pictura ipsa demonstrat. Folia eius, inquit Dioscorides, in vino pota fetus extrahunt: prægnans si supergrediatur abortum illi facere dicitur. Eadè Plinius tradit. Prægnans si edat eam aut supergrediatur, abortum facere dicitur. Constat enim, vt scribit Galenus, ex acri & amara substantia: quare creditur fetus necare, & eiicere, foliis eius in vino potis.

Vires. Ibidem.

Li. 26. ca. 12.

Li. 8. simpl.

SCABIOSA MONTANA, CAP. VII.

SCABIOSA de multis plantis dici sciunt herbarij, vt & de iis quæ hic depinguntur, vt de ea quam montanam & capitatam cognominant. In terrenis collibus alpinis prouenit, radice crassa, nigra, valde fibrata, sic se crassiori aduolentibus radiculis aliis, vt in mali figuram quandoque rotundentur: foliis centaury minoris aut eruçæ, crassis, asperis, laciniatis, caule cubitali, interdum prociore: capitulis cyano aut centaury magno similibus, squamosis: flore puniceo purpurascete: semine oblongo, papporum molli lanugine obuoluto. Scabiosam aliam maiorem vulgarem pinxit Lobellius, Pena descripsit verbenæ Dioscoridis similem, sed latioribus foliis, pullis, hirsutis, in terram procumbentibus, & altioribus incisuris, nec tam Verbenam quàm maiorè Valerianam exprimentibus. Radix simplex, longior caulem sæpius singularem,

Nomen.

Locus.

Forma.

BBb

SCABIOSA Montana,

Dalechampij.

Scabiosa peregrina, Lobellij.

Pena in Aduerf.

SCABIOSA Peregrina, Lobellij.

SCABIOSA Maior vulgaris, Pena. & Lobellij.

nimam

SCABIOSA Montana, omnium minima, Pena.

Lib. a. f. Hif. ca.

nimam, quæ in montibus cretaceis & incultis provenit, cauliculos habens paucos, sesquipal- mum pedemve altos, foliis in imo sæpius dona- tos, angustioribus, floribus dilutæ purpuræ & squamosis capitulis. Alias plantas hic adscri- bemus, quas Clusius ad Scabiosas seu Iaceas re- ferendas putat: quarum primam & secundam Salmanticensis Stœbes nomine donarunt. Pri- ma Iaceæ nigrae similis folia per terram expan- sa habet, Scabiosæ, Iaceæq; foliis latiora, ad ci- chorij folia accedentia, mollia, lanuginosa, & interdum candicantia: aliquot ex eadem radice caules, cubitales aut ampliores, multis alis bra- chiatos, quibus inhaerent minora minusq; dif- fecta, & mucrone quodammodo spinoso, spi- nosa folia: flores in summis ramis villosos, pur- pureos, è calicibus squammosis, semen subru- fum, cœtaurij maioris æmulû, sed minus. Radix est longa, candida, digiti interdû crassitudine. Huius generis aliam inveniri tradit omnibus foliis mollibus & lanuginosis, & cruceæ modo laciniatis, caule infirmo, ramofo, & in terram procumbente, cuius flores superioribus maio- res, barbulis exterioribus cyani æmulis, sed purpureis, villi quibusdâ luteis inter- mixtis, medium florem occupantibus: semen superiori simile, vel cyano: radix digi- talis, candida. Secunda numerosa promit folia, secundum radicem, humi sparsa, in- cana, oblonga, magnis & profundis incisuris, vt in nonnullis Scabiosarû generibus

SCABIOSA, Seu Stœbe Salmantica prior, Clus.

STOEBE Salmantica altera, Clusij.

Bbb 2

SCABIOSA Hispanica,
Clusij maior.

q̄ extrema folia utcumq̄; acuminata sint: sed & alterā prioris generis ad cyanos referēbāt, altera etiā pro Scabiosa vtebātur. His addit Clusius Scabiosam Hispanicā, quæ vulgaris Scabiosæ folia similia habet, laciniata, & altē incisa, mollia, lanuginosaq̄: caules rotundos, nodosos interdum cubitales, ē quorum geniculis folia bina

aut erucæ: caules plerumq̄; cubitales, locis autē frigidioribus & humidioribus bicubitales, aut maiores, in frequentes ramos diuisos, folia per ramos sparsa, altē quidem incisa, ut ea quæ ad radicem nascuntur, sed minora multo & breuiora, & in molles quosdam aculeos desinentia: ramorū fastigio insident caliculi argenteis veluti squamis cōpacti, vnde flos exilit cyani forma, sed purpuræ dilutioris, & medio villosus: semen lanugine quadam includitur ut in lacearū generibus, exiguum, nigricans, summo capite villosum: radix singularis, crassa, & nonnūquam fibrata. Alia autem in hortis Belgicis alitur semine ē Gallia missō, huic adeo similis, ut ab ea, nisi à peritioribus vix dignosci possit: etenim folis caliculis, qui tam eleganti argenteo colore non splendent, fecernitur. Nascuntur omnes præter postremam, Salmanticēsi agro frequentes in aruorū & vinerorū marginibus. Postretum in Gallia, tum in Viennensi agro copiosē. Florent omnes Iunio, Iulio, Augusto: deinde semen proferunt. Salmanticenses, ut diximus, priorem & alteram Stœbes nomine appellabāt,

SCABIOSA Montana calidarum
regionum, Lobell. & Pen.

SCABIOSA Media,
Lobellij.

inter

inter se opposita: summis ramis capitula insidēt ex multis caliculis membranceis & paleaceis cōposita, qui singulos flores continēt candidātes, quibus deciduis, in medio quasi singulorū caliculorū vmbilico, exigua quædā stella subnigra cōspicitur, quatuor, quinq̄; aut sex radiolis constans: paulatim verò hi caliculi excrecentes expāduntur, donec semen hirsutū & crassum (quo caliculi sustinētur) maturescere incipiat: radix cādida, crassa, vulgari similis. Alia inuenitur, inquit Clusius, huic per similis, & sola magnitudine distās: est enim per omnia minor, foliisq̄; tenuiū incisis: caliculi & flores minores, & ex caruleo colore purpurascētes. Crescit vtrāq̄; iuxta vinearū margines & semitas, locisq̄; incultis agro Salmanticēsi & per reliquā Hispaniam. Florent mēse Iunio. Amara sunt, ideoq̄; caloris & siccitatis participes.

SAXIFRAGA, CAP. VIII.

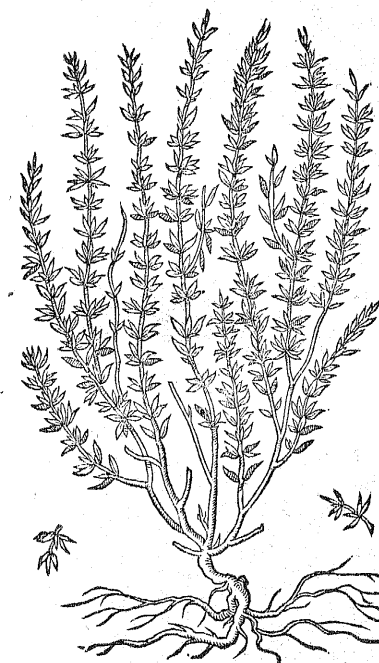
VLTI plantis Herbarij Saxifragæ, Officinis Saxifragiæ dictæ, nomen imposuerunt, à mirifica in comminuendis frangendisq̄; calculis vi & efficacia. In quibus quædam sunt veteribus Græcis, Latinisq̄; fortassis incognitæ. Sed de Dioscoridis Saxifraga primū tractabimus. Saxiphagō, inquit, aliqui Sarxiphagō, vel, ut in vulgatis Græcis legitur, Sarxiphragon, aliqui Sarxiphrangon, alij Empetrum, Romani Saxifragam vocant, frutex est furcillofus, in petris & asperis locis nascens, epithymo similis. Coctus in vino mox potus febricitantibus opitulatur: stranguriæ prodest, singultum sedat, calculos vesicæ frangit, & vrinam ciet. Huic tum facie, tum viribus tam apte cōuenit, quæ hīc

Nomina

Forma

Pet. Pen. in Ad.

SAXIFRAGA Vera, Diosc.

ex Matthiolo appicta est, ut genuinā esse nemo nunc dubitet. Nam in aridis, montosis, saxosis, sterilibus & sabulosis Italiae, Delphinatus, Gallia, Angliæ locis, vbi Polium montanū & Thymum, prouenit: ramulis in summo sparsis, pedē altis, multis, crebris, exilibus, serpilli, in imo cōtortis vnā & implicatis, geniculatis, in quibus foliola bina ex geniculis, in summo lōgiora & angustiora, Tunicæ: in singulis singuli flosculi, oblongi, quadatenus Tunicæ, summa ora fimbriati, vel apiculis tenuibus crenati, vbi semen subrubrum, rotundū, exiguum. Radix est parua, non multis fibris huc illuc sparsis capillata, albicans. Huic magna est cum epithymo similitudo: Matthiolus tamen non τὸ ἐπιθυμῶ, sed τὸ θυμῶ in quibusdam codicibus legi ait: quam lectionem magis probat, & Saxifragam thymo adeo similem esse scribit, ut nisi gustata ab eo discerni possit. In quibusdam codicibus neutrum legitur. Sed nec totum caput Dioscoridis esse multi putant, idq̄; inter notha reiecerunt. Aliis non videtur esse adscititium, cum in omnibus

ferè exemplaribus Græcis habeatur. Eandem Saxifragam copiosam nasci, ait Pena, Iulio & Augusto, in accliu, cretaceo, & arido monte inter Chipnam & Malburgū Angliæ, Bristolienfi à Londino via, sed variare floribus, qui longē sunt minores, albidī, non secus ac tota planta. Aliud Saxifragæ genus tradit Matthiolus, quod folia in caulibus per interualla habet, parua, longiuscula, vtrinque singula, comitatibus aliis longē minoribus, multis simul ex eadem origine prodeuntibus, quæ in cacumine numerosiora sunt, & breuioribus interuallis distincta. Flores promit in summis caulibus purpureos, odoris nō iniucūdi. Præter has duas Saxifragas, alia tria ge-

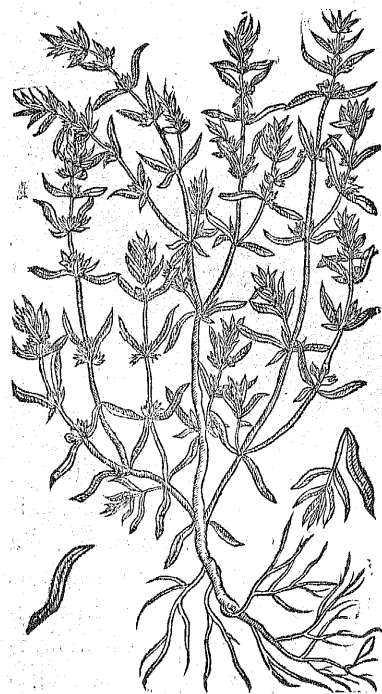
SAXIFRAGA Anglica, Pen.

nera Matth pinxit, quæ ad frangēdos educendosq; renū calculos plurimū valēt. Primū illud est quod in prima Latinorū Commētariorū editione Dioscoridis Saxifragā esse suspicabatur. Nascitur inter magnos ac durissimos lapides, aut sicco & admodū extenuato solo, foliis capillaceis fœniculi modo, sed longioribus, tenuioribus, rarioribus: caule similiter fœniculaceo, tenui, umbella in summitate: semine vulgaris petroselini, sed longiusculo, odorato: radice albicante, pastinacæ sapore. Tota planta, subacris & subdulcis. Secundum genus est Saxifraga alba seu maior, de qua paulo post ex Fuchio & Dodonæo dicemus. Tertium genus, tum à forma, tum ab affectu Saxifragam maiorem appellat à Colzolari pharmacopœo missam. In monte Baldo nascitur, ex viuo ac durissimo lapide exiliens. Frutex est furculosus caule lignoso, contorto, digiti crassitudine, duris, densis, ac rimosis furculis stipato, subalbicante exteriori libro. Folia habet parua, oblonga, in acutū definentia: flosculos albos, & caliculos pallidos, oci-

moidis modo, crenatis oris, in coronæ modum, admodū pusillos, in quibus semen rubrum, papauere minus. Radix altiùs petris inhæret, vt auelli nequeat. Miris laudibus plantā hanc cōmendabat Calzolarius ad calculos è renibus educendos. Saxifraga verò maior seu alba, cuius paulò antè meminimus, à floribus albis, quibusdā Chelidonioides dicta, Gallicè *Romptpierre*, vel *Saxifrage blanche*, Germanicè *Habensteinbrech*. Folia fert è petiolis pilosis, rotunda, plurima, humi iacentia, in extremitatibus

SAXIFRAGA Altera, Matth.

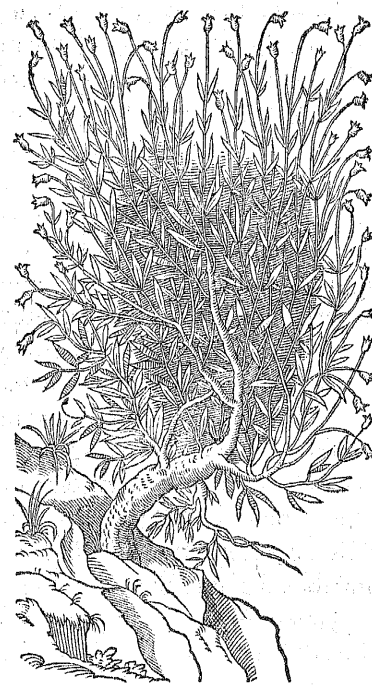

SAXIFRAGA III. Matth.

incisa,

SAXIFRAGA Magna, Matthioli.

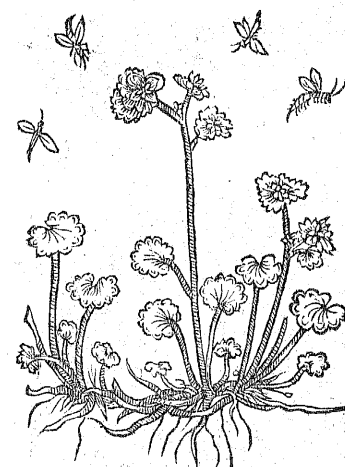
SAXIFRAGA Alba, Fuch. seu Saxifraga quarta, Matth.

incisa, ac veluti cristata, mollia, asarinæ aut hederæ terrestris, minora tamē, & magis ex luteo virentia: caules rotundos, villosos, pedales, & sesquipedales in summitate flores albicantes, nasturtij colore & effigie, aut erucæ: radicem nigricantem, fi-

Form. Fuch. c. 285. Pen. in Adu.

SAXIFRAGA Aurea, Dodonæi.

bris multis stipatā, ex quibus pendent quasi granula quædam qualia chelidoni minoris, aut semini coriandri paria, vel paulò maiora, fusca & obscura purpurea, acria, amara, à vulgo semina huius herbe falsò credita, quorū in medicina vsus est. Montibus aridis, saxosisq; locis & arenosis provenit. Maio mense floret, deinde statim euanescit. Huc inferenda est Saxifraga Alpina; sic dicta quòd foliis Saxifragiam albam imitetur, & in Alpium excelsis, niuosis, opacis mōtibus, sub fagis, abietibus, piceis in putri & vliginoso solo nascatur, nec vquam alibi. Crescit ad palmi altitudinem, radice breui, in tenuissimas fibras diuisa, subnigra: foliis circa radicem tribus aut quatuor, rotūdis per ambitū incisis, venosis, longo pediculo subuectis, gustus amari: caule tereti, in ramulos aliquot diuiso, & aliquot folia proferente: flore paruulo, quinque foliolis constante, colore è luteo pallefcēte, & pro-

Locus. Tempus. Temper.

pe modū herbaceo: semine paruo, rotundo, duro. Temporaria est herba ad primū veris teporē: Aprili mense exoritur, statimque interit. Albæ Saxifragiæ flores, folia, & præsertim radix, cum gustanti amara sint, calidā & siccam esse ordine tertio verisimile est. Radicis cum granulis decoctum ex vino, potu vrinam mouet, calculos frangit, & conterit. Stranguriæ itaq; confert: abstergit enim expurgatq;, & quæ in venis est crassitiē, sicut omnia alia quæ amara sunt, incidit, mēses quoq; cit, crassaq;

Vves.

GNAPHALIVM, CAP. IX.

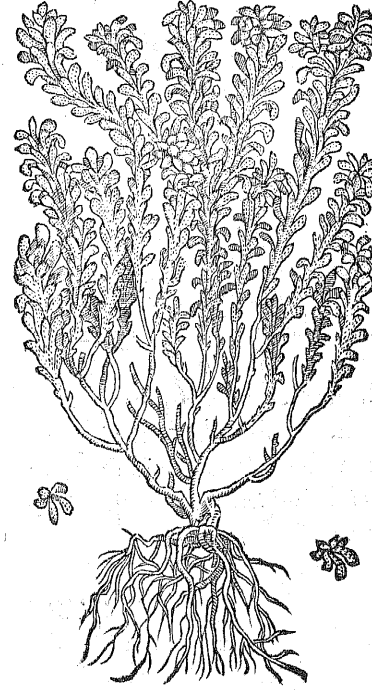

VLTA S plantas gnaphalia herbarij nuncuparunt, quòd molli lanugine seu lana vel tomento essent obuolutæ. Est enim Græcis γνάφειν vellere, carperéve lanas, aut pannum, seu vellicando & deradendo expolire, vnde γνάφαλον, tomentum quod culcitris infarcitur, & quoru natura mollis, candida, & omninò lanea est, γναφαλώδη appellatur, cuiusmodi sunt dictâni folia, quæ Dioscorides γναφαλώδη vocat, id est, tomentosa seu tomentitia, tomento quodam pubescentia, siue mollia tomenti modo. Gnapthaliu igitur herba dicta, quòd foliis eius mollibus & candidis pro tomento vterentur, auctoribus Dioscoride & Galeno, à Latinis Centunculus & Centucularis herba, quòd centonibus cum tomento maxima sit cognatio, & Tomentaria seu Tomentitia. Aliquot gnaphalia iam exposuimus in maritimis plantis, de aliis hîc dicemus, ac primùm de vulgari, quod filago nominatur, Gallis Herbe à cotton, Germanis Rburkraut, ab eius facultate aduersus dysenteria. Filago multos profert cauliculos ex vna radice, rotundos, graciles, cinericios, lanugine seu molli lana tectos, rectos, sæpiùs sine furculis, in quibus folia crebra, longiuscula, angusta, mollia, villosa, stæchadis citrinæ foliis similia, nisi q longiora sunt, latiora, & paulò viridiora. Flores glomeratim oriuntur in summis furculis, cauliculisve, non tam lutei quàm stæchadis citrinæ, sed sublutei & pallentes. Duùm videtur esse generum, inquit Fuchsius. Vnum enim paulò latioribus ac candidioribus foliis constat, alterum tenuioribus, & minùs candidis. Illud flores fert partim mediis furculorum diuarcationibus, partim extremis furculis: hoc in cacumine tantum. Dodonæus tria eiusdem genera facit, primum genus Impiam herbam esse Plinij censet, sic dictam quoniam liberi super parètes excellant, id est, postremò geniti flores priùs genitos superant. In eadem sententia est Matthiolus. Tragus amaranthi lutei, seu Tinearie, seu Eliochrysi Theophrasti syluestre genus facit. Alij filaginem ad stæchadem citrinam potius referendam censent. Aridis & sterilibus locis potissimùm prouenit. Iunio & Iulio mensibus floret. Adstringit & exsiccat Gnapthaliu. Bibuntur, auctore Dioscoride, efficaciter eius folia in vino austero ad dysenteriam. Et Galenus, Gnapthali folia, inquit, modicè adstringunt, ac proinde quidam exhibent ex austero vinorum quopiam ad dysenterias. Item Plinius. Datur in vino austero ad dysenteriam ventris

GNAPHALIVM vulgare, Fuch.

GNAPHALIVM, Matth.

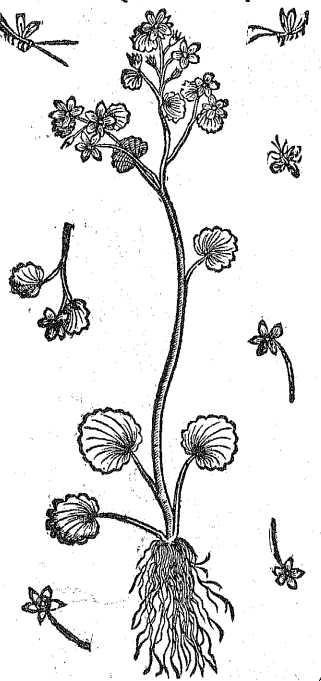

HISTORIÆ OMNIUM PLANTARVM,

1114

SAXIFRAGA, Alpina.

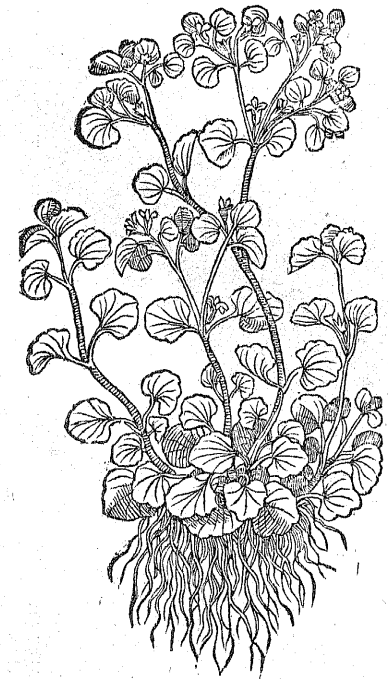
Dod.lib.2. cap.89. Pena in Adu.

Locus. Vires.

ac glutinosa ex thorace educit. Huius videtur species saxifraga aurea à floribus aureis, Gallicè Romppierre Dorée, Germanicè Golden Steinbrech, herbula palmaris, & sesquipalmaris, perquâ similis foliis: sunt enim similiter rotunda, crassiuscula, nigriora: radix tenella, humi repens, multùm fibrata, hinc inde multos cauliculos emittès, in quorum summitate, bina ternave sunt foliola cõiuncta, è quorum medio flosculi emicant aurei, deinde capitula sponte hiantia: cum matura sunt, semina exigua, rubentia, rotunda, sapore herbaceo, insipido, frigido, & eiusdè prorsus tum figuræ tum naturæ cum hepatica aquatica, cum qua, aut cù lichene locis saxeis & parietinis humenibus prouenit, vnde eius vsum non alium putarunt periti herbarij, quàm hepaticæ aut lichenis. Eandè Saxifragiam Lichenis facie & natalibus Lobellius pinxit, Ery simi speciem Aldrouandi. Illi cõiungenda ob virium affinitatè quæ Saxifragia Romanorù, vulgò Herba contra grauellam, Gallis L'herbe cõtre la grauelle nuncupatur, meritò Lithontribos dicenda ab insigni calculi frangendi potestate. Nascitur Romæ ac vicinis in locis ferè in maceris, ac veterù adificiorù ruinis, altitudine cubitali, radice lögiuscula, digiti crassitudine, fibrata: foliis multis, circa radicè humi iacëtibus, figura sonchi, sapore acri, caulibus multis, in quibus folia supradictis minora, atriplici marine similia, subobscurè virètia: flores pusilli, copiosi, è ramulorù pediculis prodeuntes, ex albo herbacei: semen rufum, minutissimum in filiquis gracilibus & longis, feruidi gustus, quod drachmæ pondere sumptum ex decocto radicis graminis, calculum efficacissimè exerit ac expellit.

SAXIFRAGA Romanorù, Lob.

SAXIFRAGA Aurea, Lob.

GN A

HISTORIÆ OMNIVM PLANTARVM,
GNAPHALIVM
Montanum, Dalech.

Locus.

Forma.

Lib. 2. c. 49.

Cap. 22.
Petr. Pe. in
Ad.

ventris solutiones, mensēque mulierum sistit. In- funditur autem tenesmo. Illinitur & putrescentibus vlcerum. Similiter Filago dysentericis, & profluuiis immoderatis non parū vtilis est. His Gnaphalij generibus cognatum est, quod Montanum vocant docti herbarij, quia in excelsorum & frigidorum montium summis verticibus prouenit, radice sub- nigra, breui, fibrata, multisq; villis tenuibus & pro- laxis capillata, foliis propè radicem densius conge- stis, in caule paucis, oblongis, albis, tomento lan-uginosis: caule dodrantali, rotundo: flore in summo eius vertice nunc luteo, nunc ex albo rubescente, in orbem umbellæ instar conformato. Quidam pilo- fellæ genus esse volunt. A superioribus Gnaphaliis hæc discrepat floris colore, qualem diximus, in illis luteo: folio latiore, in illis angusto: & quod humi- lis sit, caulēque singulari, nec furculoso: illæ verò proceriores, fruticosæ, caulēque in furculos super- nē diuiso. Tragus aliud Dioscoridis Gnaphalium esse censet, videlicet Linum pratense, & Lanam pra- tensem herbarijs dictam, Germanis *Matthensteichs*. Est autem iuncea graminis genus, de quo inter pa- lustres diximus. Iuncum bombycinum alij vocant.

SONCHVS LANATVS, CAP. X.

Nomina

Locus.

Forma.

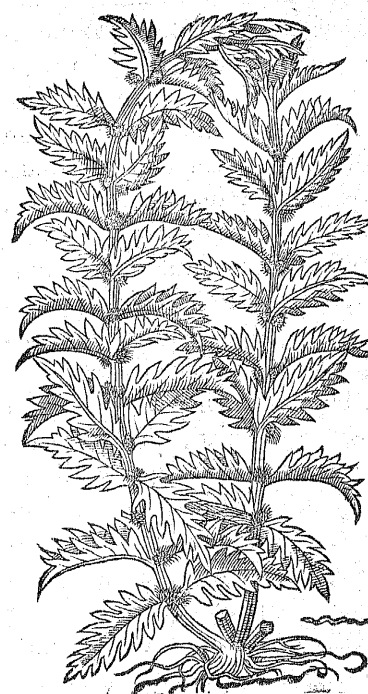
SONCHVS conungi debet Sonchus lanatus, sic dictus à can- dore, & mollitie ad tactum manus suauis, in tota planta, præsertim in capitulis florem promētibus. Gignitur in saxo- sis & apricis, radice dimidio pede longiore, candida, fibrata, foliis sonchi, rugosis, laciniatis, sed magnis ex interuallis, multis, costa candida supernē diuisis, per totum caulem nascentibus, lanugine pubescentibus, ad quorum radices cau- liculi exoriuntur, caule est cubitali, anguloso, in ramulos supernē diuaticato, in quorum vertici- bus capitula eminent, suauis tomento villosa, Soncho similia, quæ in aureum florem expli- cantur. Tota planta lacteo succo turget cicho- ridum more, gustūque amaro prædita est, sed minus quàm reliqua cichoriode, quorum & fac- ultatem obtinet, licet imbecilliorum. Quidam hanc Molluginem ob causam supradictam ap- pellant, quamuis à Plinij Mollugine diuersa sit. Floret Iunio mensē.

SIDE

SIDERITIS, CAP. XI.

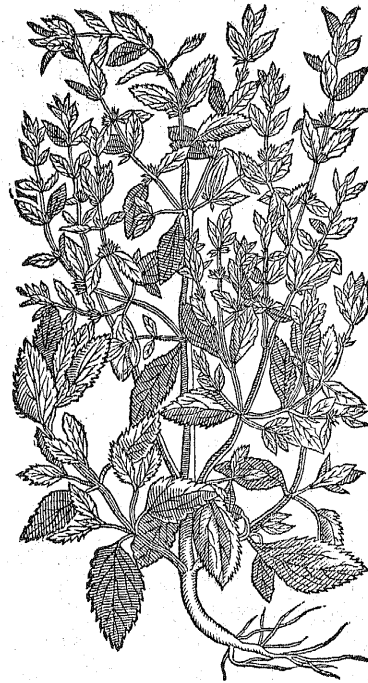
SIDERITIS Græcis, Latinis quoque Sideritis, sic dicitur à ferro, quasi ferruminatrix, quod vulneribus ferro factis perutilis sit, vel quoniam glu- tinandis vulneribus apta, præcipuum in bello habeat vsum, quod sæpe ab eo metallo in Græcis scriptoribus indicatur. Sed cum permultæ sint plantæ, diuer- si etiam generis, eaq; insignes, quæ ferro sauciatis partibus, vel vulneribus in bello acceptis opem polliceantur, ac ob id Sideritides, & Stratiotides; id est, militares, merito nuncupandæ, de omnibus hæc minimè dicendum. Satis enim benè studio- sis consultum fore putamus, si ea, quæ à Dioscoride descriptæ sunt, & pauca qua- dam aliæ illis possint innotescere. Is tria facit sideritidis genera. Prima est Sideritis heraclea, siue ferruminatrix herculea, fortassè à viribus efficacissimis, & planè her- culeis, quæ folia marrubio similia habet, inquit, sed oblongiora, ad saluæ aut quer- cus folia accedentia, minora tamen & aspera: caules edit quadrangulos, palmares, aut etiam maiores, gustu non insuaues, & quodammodo subabstringentes, in qui- bus per interualla verticilli rotundi velut in marrubio, & in ipsis semen nigrum. Nasctur in petrosis locis. Altera Sideritis ramos habet bicubitales, tenues, folia in pediculis longis similia foliis filicis, multa, vtrinq; in summo fissa, ex superioribus alis propagines longas, tenues, in summo globi speciem referentes, capitulum ha- bentes asperum, in quibus semen betæ semini simile, sed rotundius & durius. Side- ritis tertia, quam Crateus etiam heracleam vocat, nascentem in parietinis & vi- netis, folia habet multa ab vna radice, coriandro similia, circum cauliculos palma- res, laues, teneros, subcandidos: flores puniceos, paruos, gustanti amaros, lentos. Plinius de achillea, quæ etiam sideritis nominatur, agens, mox ob cognationem de Sideritidis generibus subiungit hæc verba. Aliqui & hanc (Achillea subaud.) Pana- cen heracleam, alij Sideritim, & apud nos Millefolium vocant, cubitali scapo, ra- mosam, minutioribus quàm feniculi foliis vestitam ab imo. Alij fatentur quidem illam vulneribus vtilem, sed veram achilleam esse scapo caruleo, pedali, sine ramis, ex omni parte singulis foliis rotundis eleganter vestitam. Alij quadrato caule, capitibus marrubij, folio quercus. Hanc etiam præcisos neruos glutina- re ferunt. Alij Sideritim in maceris nascentem cum teritur, fœdi odoris: Etiamnum aliam si- milem huic, sed candidioribus foliis, & pingui- oribus, tenerioribus cauliculis, in vineis nascen- tem. Aliam verò binum cubitorū, ramulis exi- libus, triangulis, folio filicis, pediculo longo, be- tæ semine, omnes vulneribus præcipuas. Nostri cam, quæ est latissimo folio, scopas regias vo- cant. Medetur anginis suum. Hæc Plinius satis indistinctè, vt tamen agnosci & intelligi possit, primam Achileon eius, Dioscoridis Achilleam esse: secundam, Achileon veram, scapo cœru- leo, &c. esse Myriophyllon Dioscoridis. Tertiã quadrato caule, &c. esse Sideritin Heracleam primam Dioscoridis. Quartam in maceris na- scentem, &c. esse Heracleam Crateus, apud Dio- scoridem. Quintam superiori similem, sed foliis candidioribus, &c. esse tertiam Sideritin Dio- scoridis.

SIDERITIS Prima,
Mattholi.

Lib. 8. sim. In cap. 29. Lib. 4. fcoridis. Sextam, Dioscoridis Sideritii secundam. Galenus vnius duntaxat Sideritidis meminit. Matthiolo prima Sideritis videtur esse ea quæ hîc primo loco expressa est, quod notis omnibus, vt ait, eam referat: nec aliud ob stare putat, quàm quòd ea frequentius nascatur humidis quàm siccis locis: quamquam sæpè eandem virentem in locis quoq; siccis se inuenisse affirmet. Huic tandem sententiæ, veri

SIDERITIS Secunda, Matthioli.

SIDERITIS Tertia, Matthioli.

SIDERITIS Quarta, Matthioli.

Lib. 3. c. 92. Cap. 294.

incertus aliam substituit, his verbis: Id itaq; tantum in causa est, vt hanc non ausum omnino legitimum facere Sideritium, præsertim cum aliam nunc repperim plantam in Viennensi agro, ac aliis Aultriæ locis, arido in solo, quæ sideritium primam perbellè refert. Exit enim quadrato caule, ipsoq; dodrantali, aut maiore, ramosoque, foliis marrubio longioribus, & ad saluiæ faciem accedentibus, crispis & albicantibus, per ambitum laciniatis, sapore haud ingrato: floribus verticillatis in caule prodeuntibus marrubij modo, vt ex appicta imagine perspicere licet. Deinde Ruellium & Fuchsiu viros de re herbaria benemeritos erroris insimulat, quòd primam sideritidem dixerint herbam esse, quæ hodie nostris herbariis & Officinis barbaro nomine Tetrahit, aliis Herba Iudaica nominatur. Postremò duas alias sideritides depinxit tantum, nulla prorsus aut figuræ, aut virium facta mentione, quas hîc quoq; expressimus. At periti & exercitati herbarij, tum Ruellio Fuchsiq; ætate superiores, tum inferiores multis rationibus inducti Tetrahit siue Iudaicam herbam, primam, siue heracleam

TETRAHIT, Herba Iudaica Sideritis prima, Fuch.

TETRAHIT, Sideritis Heraclea Dioscoridis.

voluerit, has ei prorsus cõuenire perspiciet, vt ex Sideritidis delineatiõne superiore, & iis quæ de Pimpinella alio in libro diximus, intelligere licet, etiã suffragante in Chio insula eius vernacula appellatione, in qua etiam hodie Sideritis appellatur. Iam verò curandis vulneribus perutilis est, vnde ei sanguisorbæ nomẽ. Sic secunda

cleam Sideritidem esse censuerunt. Primum omnes delineationis Dioscoridis notæ respondent. Nam folia habet marrubij cretici, sed longiora, & angustiora, incana, scabra & crispa, ambitu laciniato, vt chamædryd, aliquando laciniosa diuisura obscurius apparente in quibusdam foliis, quæ fortassè causa fuit cur Dioscorides illa modò cum quercus, modò cum saluiæ aut marrubij foliis contulerit. Caules fundit modò depressos, modò surrectos, palmum sæpius excedentes, & pedales, quadratos, duriusculos, ternos aut quaternos, asperos & pungentes, non iniucundi gustus, aliquantum adstringentes, quos verticilla per interualla coronant, vt in marrubio Cretico videre licet: flores sunt albicantes ex diluta purpura, vel lutei: semen nigrum, radix lignosa, marrubij. Ad hæc arida, petrosa, fabulosa, & inculta loca perpetuò amat. Iunio & Iulio mensibus floret, nec desinit nisi autumnifine. Præterea vehementer exsiccat & adstringit, ad vulnera curanda planè nata, magnòque multorum cõmodo cognita practicis quibusdã Iudæis, qui hac enterocelas, & alba menstrua curant, inde Iudaicæ nomen adepta, quæ cum Dioscoride cõgruunt, scribente folia imposita vim habere glutinandi vulnera, & arcendi inflammationes. His Galenus adstipulatus, Sideritis, inquit, phlegmonen sedat, & glutinat. Item Plinius, Sideritis tantam vim habet, vt quamuis recenti gladiatoris vulnere alligata sanguinẽ claudat. Quare hæc prima Sideritis Dioscoridis fuerit, non herba illa Iudaica, cuius meminit Aucenna, quæ nihil aliud est quam eruum. Matthioli verò Sideritis prima, minimè Sideritis dicenda, quòd notæ eius multæ ei planè refragentur, sed Penæ sententia marrubij potius aut verbenæ species, quam ob id herbarij marrubium palustre, siue aquaticum vocant, de quo in palustribus diximus. Altera autem quam illi substituit, cannabis siluestris est herbariorum, neutra ad vulnerum curationem commendata. Dodonaus sideritidem primam herbam eam esse putat, quæ Cardiaca ab herbariis nominatur. Sideritis secunda Dioscoridis multorum doctorum iudicio nostra est Pimpinella, cuius partes omnes, qui cum Dioscoridis descriptione conferre

Locus. Tempus.

Temper. & Vires

Lib. 8. sim. Lib. 26. c. 13

Lib. 2. c. 329

Cap. 47.

Lib. 1. c. 187.

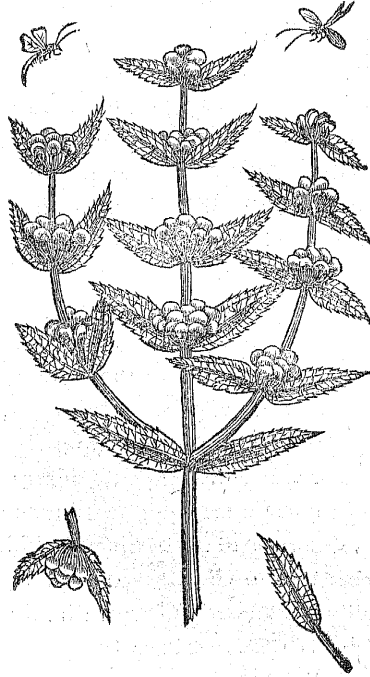
Pena in Aduer.

De palu. cap. 73.

Lib. 4. c. 30. Sideritidis seminis foliorūq; vis, inquit Dioscorides, ad vulnera præcipua est. Qui verò sint illi nescio quos Matthiolus reprehendit, quòd hanc tertiam Sideritidem faciant, cum ei folia coriandri non sint, nec eadem circa caules oriantur, sed pinnata ex longo vtrinūq; pediculo exeant: præterea quòd caules præduros habeat, non teneros, ac etiam quòd flores capitulāq; non amaro, nec lento gustu sint, sed astringenti, & austero. Nullus enim est tam ignarus, qui nō perspicue videat Pimpinellā cum secunda, non cum tertia Sideritide prorsus conuenire. Quæ tertia Sideritis, Crateuæ herculea, in maceris & vineis nascitur eorumdem peritissimorum herbariorum sententia, nostras est herba Roberti notissima, foliis coriandri, inter gerania à nobis descripta, non solum vulneribus & sanguinis eruptionibus, verum etiam vulneribus, & potionibus vulnerariis vtilissima, quod & de Crateuæ herculea tradidit Dioscorides, eam nimirum huius esse vim, vt quamuis recenti vulnere imposita sanguinem supprimat, interprete Ruellio, cum Græcè legatur, *καὶ πάντης ἡ δυνάμεις ἐπιτιθήμενῆς κολλήσικη ἐναιμῶν, καὶ νεοτρώτων*. Id est, Hæc etiam imposita vim habet glutinandi cruenta, & recentia vulnera. In veteri tamen codice legitur, *ἐναιμῶν καὶ νεοτρώτων*, id est, cruenta, & vulneratos neruos, sed prior lectio melior. Sideritides alias viri in re herbaria exercitati approbarūt, quas hîc apposuimus. Primū eam quam Monspelienfium Schola præter herbam iudaicam nouit, in agro Monspe-

Locus.

SIDERITIS, Monspelienfium.

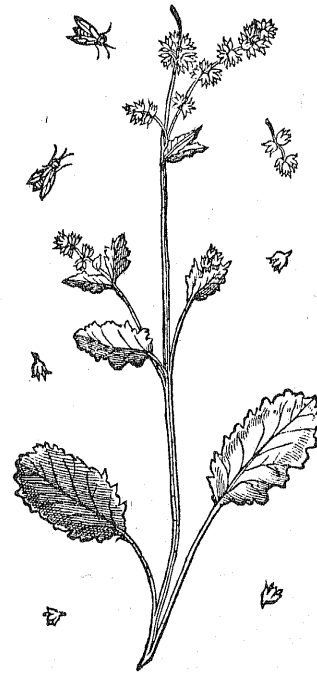

HERBA Venti, Parietaria Cordi, Sideritis genus.

Forma. liensi frequentē, locis nimirum pinguibus, & triticeæ messis fertilibus, radice crassa, valde fibrata, caulibus multis, cubitalibus, angulosis, tactu asperis, furculosis: foliis saluix longioribus, latioribus, per oras diuisis, scabris, geminis semper, caulem & furculos per interualla amplectentibus, ex quorum veluti sinu flos emicat, verticillato ambitu, densus, puniceus: semen in hirsutis vasculis, vt in marrubio. Hanc Pharmacopœi Monspelienfes Herbam venti vocant, quòd eius folia tota pertusa & vento peruia cernantur, vt mox dicitur. Itali Verbasci siluestris speciem, periti quidam Othonnam Dioscoridis, quòd arescenti herbæ folia non desfluant, sed per hyemē in planta ipsa remanentia, siue à tineis, siue ab aëris frigidi occurfu sic eroduntur,

SIDERITIS, Querno folio, Dalechampi.

duntur, vt absumpto reliquo eorum corpore durantibus, venosis, neruosisq; fibris, eo textu quò à natura reticulatim sunt implexæ, cribri modo pertusa appareant, & quasi à blattis exesa, quod apud Dioscoridē othonnē poscit historia. Alia herbariorum vulgò sideritis pratensis rubra nominatur, ob exiguā quandam cum Tetrahit officinarum foliis similitudinē, quam sideritidem appellari diximus. In pratis & humidis locis prouenit. Radicem mittit lignosam, breuem, nigrā, in multas radículas diuisam: caules multos, quadratos furculosos: folia multa, parua, in ambitu non nihil diuisa, gustu perquam amara: florem copiosum, obscure purpurascens, luteis apicibus è medio prodeuntibus: semen minutulum in latis caliculis alines modo. Est & iisdem sideritis pratensis lutea dicta, quæ in siccanis pratis nascitur, flore, furculis, fructu, gustu, superiori similis, nisi quòd flos omnino luteus est: foliis autem distat, quæ longè minora sunt & angustiora, nec per margines incisa. Item aliud hîc etiam pictum Sideritidis genus statuunt herbarij, quòd recentia vulnera ferro illata solidet: quòd folia quernis affinia sint, minora tamen, in ambitu dissecta, subsæpera: quòd caules per interstitia rotundæ vertebræ, vt in prassio coronent, quæ omnia in Sideritide prima Dioscor. requirit. Aliam hîc quoq; appositam Sideritidis generibus adnumerant, quæ in vmbrosis reperitur, inter saxa, & muscosos lapides, radice breui, nigra, fibra-

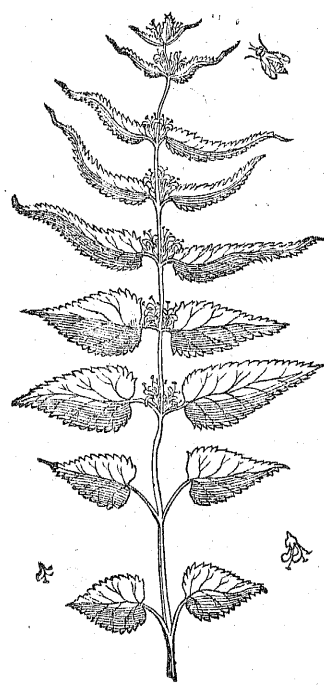
SIDERITIS, Pratensis rubra.

SIDERITIS, Pratensis lutea.

ALIA, Sideritis.

nec ingratham, vfu nullo exploratam.

SIDERITIS Monspeliensis, Pena.

SIDERITIS Montana, Pena.

POLY

ta: caulibus multis, nunc surrectis, nunc per vicina repentibus: folio marrubij, longiore, in ambitu valde inciso: flore luteo, aut pallido, verticillatim caulis superiora ad foliorum exortum circumdante, marrubio simili. Sideritidem Monspeliensem Pena depinxit & descripsit palmum & sesquipalmum altam, viticulis angulosis, rectis, multis, aridis, lignosis, coma & verticillis hyssopi, foliis, facie, colore scordij Dioscoridis, sed minoribus, magis rugosis, rigidis, crispis, pilosis quam tetrahit Iudaicum, nec minus laciniosis, sed hirsutioribus, flosculis satyreia vulgaris ad foliorum articulos, gustu amaricante & exsiccante, non nihil aromatici suavisque spirantibus, quod Clamædryn aut betonicam referat. Aliam ex Sabaudia Alpina pictam exhibuit, quam Sideritidum vnam esse opinatur, & satis quadrare heracleæ sideritidi, ni folia angustiora multo essent, vique efficaciore carerent: alioqui verticillatos cirros habet, asperiusculos, pallidos, marrubij aut tetrahit, viticulas multas, tenues, lignosas, nec quadratas, binum palmorum: radicem flexuosam, prolixam, lignosam, pullam, amaricantem gustu, præficcam,

POLYGONVM MAS. CAP. XII.

POLYGONON ἄππεν Græcè, Latine etiam Polygonum mas, Seminalis, Sanguinalis, & Sanguinaria, Proserpinaca, Arabibus *Basitrahagi*, Officinis Corrigiola, & Centinodia, Gallis *Renouee masle*, & *Corrigiole*, Italis *Poligono maschio*, & *Corrigiola*, Germanis *Vuegrasz*. Polygonum à geniculorum frequentia & multitudine dicitur, seminalis à feminis multitudine, sanguinalis à cohibendo sanguine, proserpinaca à serpendo. Polygoni duo genera facit Dioscorides, marem & fœminam. De hoc in palustribus, de illo nunc dicemus, & de aliis generibus quæ recentiores herbarij adinuenerunt, de marino agemus in maritimis. Polygonum mas, vt describit Dioscorides, herba est ramos habens tenues, teneros, multos, geniculis cinctos, repentes per terram velut gramen, folia rutæ similia, sed longiora & molliora (impressi codices habent ἐπιτελέερα, cum legendum sit ἐπιμακρόερα, id est, longiora, adde etiam μαλακώερα, id est, molliora: sic enim Oribasius legit, quem secuti sunt interpretes:) fructū iuxta singula folia fert, vnde mas vocatur: florem candidum, aut puniceum. Breuius sic Plinius, Polygonum Græci vocant, quam nos sanguinariam. Non attolitur à terra, foliis rutæ, semine graminis. Nascitur passim, quotidieq; pedibus conculcatur in aggeribus & semitis, item secus arces, & cœmpita. Aestate floret. Vis epti succi est spissare, ac refrigerare. Prodest cruentæ excretioni. Sic Ruellius Græca exemplaria secutus, quæ sic habent. διδάσκω δὲ ἔχει τριπλοῦν, ψυκτικὸν ὁ χυλὸς τῶν ὀφθαλμῶν, ἀρμύλλει δὲ, &c. In aliis verò legitur, διδάσκω δὲ ἔχει τριπλοῦν καὶ ψυκτικὸν, ὁ δὲ χυλὸς τῶν ὀφθαλμῶν ἀρμύλλει, &c. id est, Vim adstringentem habet & refrigerantem: succus verò potus prodest sanguinè spuentibus, alui fluxionibus, cholericis & vrinæ stillicidio, vrinam enim euidenter ducit. Cum vino potus venenatorum moribus auxiliatur. Valet etiam ad febrium circuitus hora vna antè accessionem sumptus, muliebri profluuium appositus sistit. Aurium doloribus, & purulentis auribus instillatus confert. Cum vino decoctus, melle adiecto, eximie ad genitalium vlcera facit, folia contra stomachi ardorem, sanguinis reiectionem, herpetas, erysipelata, inflammationes, œdemata, & vulnera recentia illinuntur. Eadem ferè Plinius habet. Succus eius infusus naribus supprimit sanguinem, & potus cum vino cuiuslibet partis profluuium, excretionésque purulentas inhibet. Vis eius est spissare, ac refrigerare. Semen aluum largius sumptum soluit, vrinam ciet, rheumatismos cohibet, qui si non fuere, non prodest. Stomachi feruori folia imponuntur, vesicæ dolori illinuntur, & ignibus sacris. Succus & auribus purulentis instillatur, & oculorum dolori per se. Dabatur & in febribus ante accessiones, duobus cyathis in tertianis, quartanisve præcipue: item cholericis, dysentericis, & in solutione stomachi. Polygonum, inquit Galenus, vt adstrictionem quandam obtinet, ita sanè vincit in eo aqueum frigidum, vt videlicet secundi sit ordinis medicamentorum refrigerantium, aut etiam quodammodo in initio tertij. Est etiam exsiccatorium. Quare quibus stomachus æstu feruet, extrinsecus illitum auxiliatur, veluti etiam erysipelata, & calidas phlegmonas iuuat. Porro tale cum sit, & fluxiones re-

Nomina

Lib. 4. c. 4. Genera Cap. 13.

Ibidem. Forma

Lib. 27. c. 12

Locus. Tempus.

Lib. 27. c. 12

Lib. 8. m.

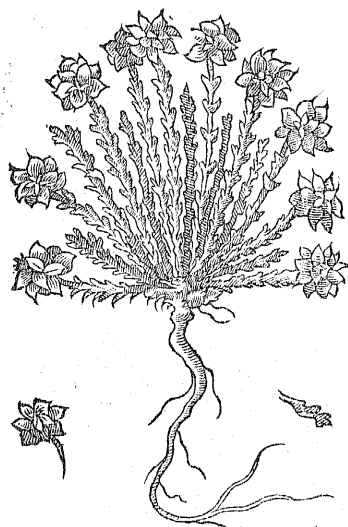
POLYGONVM Mas.

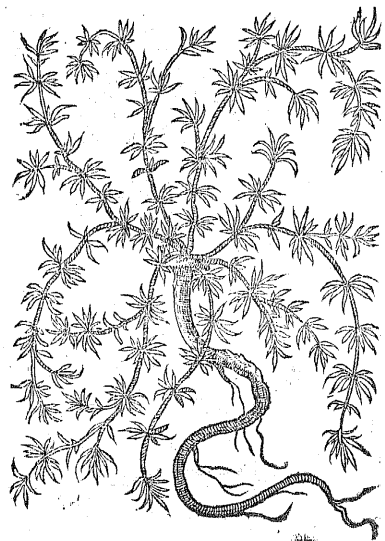
CCc 3

primit, & hac ratione videtur exsiccativum esse. Quare cum herpetum tum vlcerrum, aliorumq; bonum est remedium: efficacissimum autem inflammatione & fluxione laborantium partium. Est & cruentorum vulnerum glutinatorium. Sed & aurium vlceribus prodest: etsi vel satis puris insit, hoc tamen etiam desiccet. Eisdem ob facultates, & muliebre profluuii & dysenteriam, & sanguinis eiectiones, & vndecumque aliunde immoderatiores impetus sistit. Refert Dioscorides quod & vrinam prouocet exhibitum stillicidio affectis, non tamen affectum accuratè distinguit, quo dari ipsum expediat: quamuis probabile sit vrinæ subtillo cõuenire, quod accidit renibus impacto lapillo, arenosave, aut crassa quadam materia, quoniã vim habet calculum frangendi, vt & Herniaria, proculdubio eius species. Pena alia Po-

POLYGONVM *Montanum*
niueum, Pena.

POLYGONVM *Alterum*
Serpylli folio, Pena.

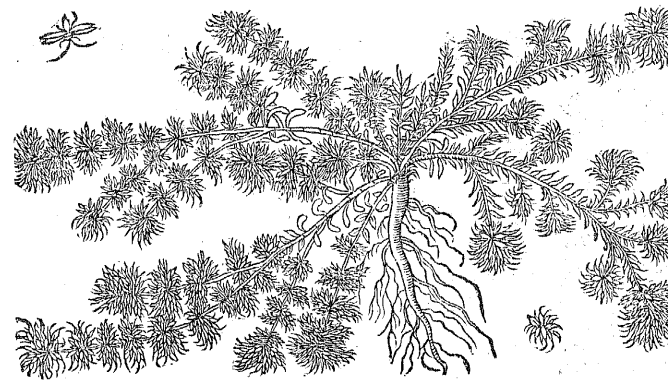
POLYGONVM
Herniariae foliis.

Lib. 2. stir.
Hispa. c. 92
94.

lygoni genera pingenda curauit. Primum montanum minimum, niueum & sericeum, herbula est vix vnciam & semuciam æquans, densis confertisq; ramusculis, sarmentosis, duriusculis, densissimis geniculis, & foliorum quasi denticellis, herniariae aut thymi tenuifolij foliolis minoribus, per parua interstitia visu vix discernenda. Eximio vellere sericeo, & niueo candore lucentibus glomerulis foliaceis, delicatissimis, tenuissimisque membranulis contexti flores vniuersam superne plantam ornant & occulunt: exilis radix, lignea, & quàm cauliculi longior: semina paruula, acerosa, erythrodani marini vix visu capi queunt praexilitate. Alterum rarum & haecenus indictum, ramulis & cauliculis est furculosis, prolixis, gracilibus, Serpylli, humi sparsis. E geniculis foliola prodeunt pusilla, teretia, succulenta, thymo paruo nostrati æqualia & similia, radix praelonga lignosa, sapore amaricante, calidiusculo. In collibus maritimis Galloprovinciae non secus ac herniaria luxuriat. Tertium non minus rarum quàm superius

POLYGONI Hispanici genus Clusij.

superius. Est perpusilla herbula & humi accumbens, cespite semiobruta, ramulis creberrimè geniculatis: foliolis & seminibus paruis, albidis, prorsum herniaria: tota incana, flore muscoso, valde exiguo: radice ampliore quàm pro plata modo, dura, furculosa,

implexa, & in se reticulatim conuoluta, auulsu difficili, gustu praesicco, calidiuscula. In amplissima Cretæ Salonensis Galloprovinciae planitie, media via inter Arelatem & Salonam prouenit ad diuerforium D. Martini. Eandem plantam Clusius Polygoni maris genus esse arbitratur, eamque graphicè depinxit his ferè verbis. Multis viticulis per terram sternitur, dodrantalibus magna ex parte, sed interdum etiam pedibus, aut longioribus, geniculatis, foliis Polygoni maris, minoribus, & in nouella planta virentibus, deinde temporis spatio confertissima & numerosa admodum adnascuntur foliola acerosa & membranæa, omninò alba, sic vt tota argenteis squamis constare videatur gratissimo spectaculo: flos candidus Polygoni, sed adeò paruus & inter membranulas istas latens, vt vix conspiciatur: semen Polygoni: radix candicans, oblonga & tenuis. Nusquam abundantius prouenire ait, quàm in collibus petrosis & siccis Salmanticae vicinis, trans flumen Thormi: item circa Valentiam & Murcia: se etiã vidisse in eodè quo Pena loco, nepe lapidoso illo campo supra Arelatè, nõ procul à D. Martini diuerforio, qua Malsilia

Lib. 2. stirp.
Hispa. ca. 91.

CHRYSOCOME
Lanuginosa, Dalech.

iter est, sed multò minorè, & vnciam vix excedentem. Floret Maio & Iunio, deinde semen profert. Murciae vulgò Asprilla vocant, à foliorum exsiccorum fortasse asperitate. Salmanticenses & Valentini Paronychiam vocat, cum tamen etiam Clusij iudicio nihil aliud sit quàm Polygoni maris genus peculiare, vt diximus. Etenim cum primum è femine prodit, à sanguinaria vulgari nihil differt, & comman-ducata eodem gustu deprehenditur.

CHRYSOCOME LANUGINOSA,
CAP. XIII.

HÆC à florum colore & foliorum lanugine, Chrysocome lanuginosa herbariis dicta, in aridis collibus Alpium, & fabulosis cliuis gignitur: radice nigra, crassiuscula, plurimis exilibus fibris capillata, Ellebori nigri modo: caulibus multis, palmum altis, foliis hyssopi vulgaris longioribus, canis, villosis: flore aureo, ad foliorum exortu, quæ superiora caulibus parte prodeunt, in pappos abeunte. Quidam impie à Plinio memoratae genus esse putant, quod doctis herbariis iudicandum relinquimus.

Nomen.
Locus.
Forma.

Nomina

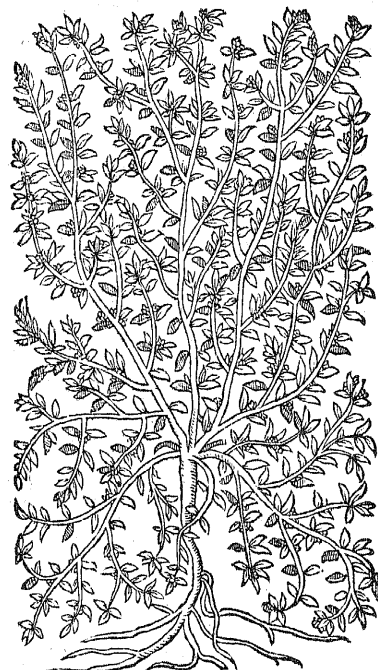
sive Herba Turca.

Lib. 1. c. 18.

Locus.

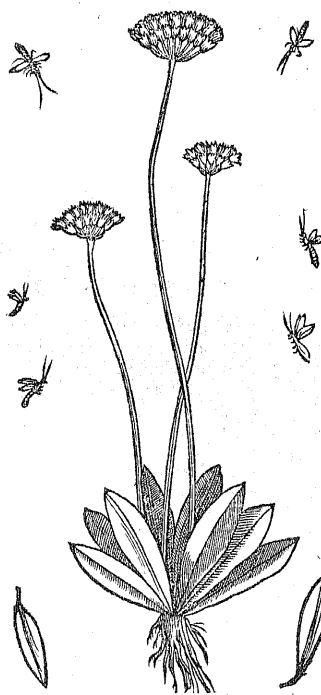
Forma.

Vires.

VERBASCVLVS

Alpinus.

Nomen.

Locus.

Forma.

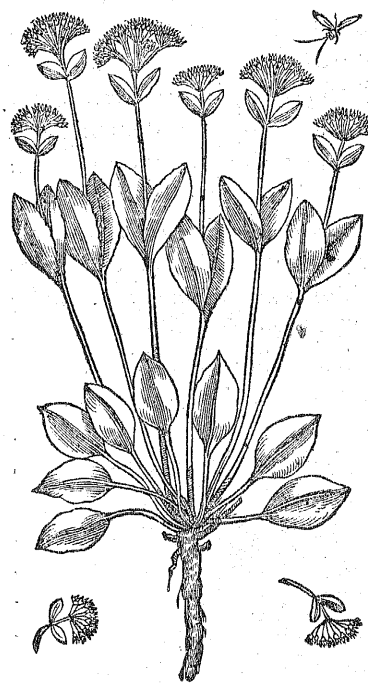
VIDAM plantam istam Lithontribon ab effectu, vt & Herniosam, siue Herniarium vocant, nonnulli Herbam Turcam, Cordus Millegranam, Itali Centogranam. Tragus Empetrum, Anguillara Epipactida, alij Elleborinè Dioscoridis esse censent. Sunt qui nec sine ratione Polygoni speciem faciunt. Matthiolus Polygoni minoris nomine, depinxit. Crescit in sabulosis, aridis & perflatis, in aruis & oliuetis Narbonensis Gallia, vt circa Monspelium, radice quatuor, aut quinque digitos longa, sensim gracilescete, modicè fibrata: ramos edit teneros, numerosos, densos, furculosos, exiles, per terram repentes, folia lentis, valde parua, alines minimæ minora, crebra, semina numerosissima, inter foliola & sub singulis cõgesta, atriplicis & Polygoni minora, flosculi luteoli, multi, tribuli terrestris multò minores, nec dissimiles. Tota ex herbaceo flauet. Experimentis multis certisque constat herba huius succum vino albo expressum, & potum, efficacissimè renum calculos comminuere, & exterrere: item eximie valere ad ramices & hernias, vel si trita, imponatur extrinsecus: vel si bibatur succus: vel si arida & tusa cochlear detur. Prodesse etiam dysentericis aiunt, & sanguinis eruptionibus, & aduersus viperarum & cæterarum venenatarum animantium venena, tum sumptam, tum foris impositam. Stillatitia eius aqua octo dierum spatio hausta, hepatis obstructions, & icterum persanare proditur.

VERBASCVLVS ALPINVS, CAP. XV.

AB herbariis verbasculus Alpinus, siue Cæruleus dicitur, proueniens in asperis & opacis Alpium tractibus, radice breui, fibrata, candicante, foliis circa ipsam densis, humi procumbentibus, oblongis, læuibus, tribus aut quatuor cauliculis, pedibus, minimè foliosis: flore cæruleo in caulium cacumine, ferè instar umbellæ coaceruato, speciosissimo, ac pulcherrimo.

VALE

Hv Montanum siue Valerianam Montanam herbarij: plantam istã vocant, quòd odore, sapore, flore Phu vulgare amuletur. Gignitur in opacis & vdis montium faxis, radice: è nigro subrufa, dura, lignosa, parùm fibrata: foliis propè radicem multis, longiusculo pediculo nixis, alfine aut perdicio ferè similibus, in caulibus paucis, & iis semper geminis, caulem ima sui parte amplectentibus: flore Phu simili, purpurascente, odoris perquam iucundi. Pena Valerianam aliam minimam pinxit, flore & umbella ex candido purpurascente, thlaspi, & foliorum diuisura Valerianæ filuestri minori similem, sed illa adeò sunt exigua, vt minoris Aiugæ folia æquent. Radix candida, exilis, & nardi penè infinitis fibris similis, odore Valerianæ filuestris minoris. Interdum montosis locis è saxorum rimis erumpit, interdum in segetibus, vt propè Monspelium. Lobellius Phu minimum alterum exhibuit, Gallobelgis Sallade de chanoine, Belgis Beltroppen, quasi dicas lactucam campestrem, quia folia primo pullulatu habet lactucis aut feridis adhuc tenellis similia, & in Quadragesima cibo & acetariis experatur lactucarum modo. Frequentissima in agro Antuerpiano. Flos & radix Monspeliacam æmulatur, folia minùs laciniata.

Nomina

Locus.

Forma.

PHV Minimum.

PHV Minimum alterum, Lobel.

AIZO

Nomina

E I Z O O N Græci, Semperuiuum & Sedum Latini vocâr , Apuleius Vitalê, Arabes *Beialhalalen*, seu *Haialhalez*, Officinæ Semperuiiui, vulgus Iouis barbam, Galli *Ioubarbe*, Itali *Semperuiuo*, Germani *Hanszuurtz* & *Donderbar*, quod nonnullis locis plebis animos iam pridem inuasert opinio, non ferri fulmine domum, in cuius tegulis vireat Sedum. Aizoon autem & Semperuiuum appellant, quòd perpetuò tam æstate quàm hyeme vireat, nec

Lib. 4. c. 84. Genera.

vllis frigoribus, aut cæli iniuria quatumvis frigida emoriatur. Eius tria statuit genera Dioscorides, ἀϊζων μέγα, Aizoon, Sedum & Semperuiuum maius, Apuleius τέρηθρον, & ζωφθαλμον vocat, Galli *Grande Ioubarbe*, Itali *Semperuiuo maggiore*: ἀϊζων μικρόν, Aizoon, sedum & Semperuiuum minus, seu Semperuiiui medium, quibusdã τελευθες, quod ter anno floreat dicitur, Apuleio Erithales, Plinio Erisithales, Gallis *Triquemadame*, & *Petite Ioubarbe*, Germanis *Kleinhauszuurtz*, & *Kleindonderbart*, Italis *Semperuiuo minore*, & *Pignola*, à folio tereti pineo. Tertium genus ἀϊζων τεκρον, Aizoon sedum & Semperuiiui tertium: quidam ἀνδράχων ἀγγελαν, idest, portulacam filuestrem, & telephium nominauerunt Romani, auctore Dioscoride, Illecebrâ, Arabes *Andrachahara*, *Alsebran*, *Tilafon*. Herbarij plura assignarunt genera, & aliter distinxerunt. Fuchsius tria descripsit & depinxit. Primum maius Aizoon, deinde minus, sed id duplex: alterum marem, quod floribus luteis spectatur: alterum fœminam, quod floribus candidis seu pallidis conspicitur: postremò Aizoon minimum, de quo mox, quod tertium Dioscoridis esse putat. Dodonæus quatuor, semperuiuum maius, semperuiuum minus, crassulam minorem siue vermicularem

Lib. 1. c. 75.

Officinarum, à similitudine foliorum vermiculos referentium, quod tertium genus statuit: his quartum addit minimum, quod portulaca agrestis, & Romanis Illecebra dicitur. Matthiolus ex Sedi generibus à Dioscoride descriptis, duo nota esse ait, nimirum maius & minus: minoris duo esse genera: vnum, de quo Dioscor. tractat, quod fœminam recentiores appellant, alterum marem: tertium diu incognitum tandem Ghini opera & industria veluti in lucem prodiiisse. Pro minori, Crassulam Officinarum seu vermicularem, siue Sedum minus fœminam Fuchsiij depinxit: tertium Aizoon minimum, repens, Illecebram minorem, Gallis *Pain d'oiseau*, Germanis *Rotzentreuble*, siue *Maurpfiffer*, idest, murinum piper, propter acrem exulcerantemq; facultatem. Gramen tertium Plinianum Anguillara, Itali *Granellosa* & *Grasella*. His addit Aizoon arborefcens, idq; varium. Sed hæc ex descriptionibus

Lib. 25. c. 13.

dilucidiora fient. Plinius, Aizoi, inquit, duo genera sunt: maius in fistilibus vasculis feritur, quod aliqui Bupthalmum vocant, alij Zoophthalmum, alij Stergerthrum, quòd amatoris conueniat, alij Hypogeson, quoniam in subgrundiis ferè nascitur. Sunt qui Ambrosiam potiùs vocant, & qui amerimnon. Itali Sedum magnum, aut oculum, aut digitellum. Alterum minusculum, quod Aithales, alij Trithales, quia ter floreat, alij Chrysothales, alioqui Isoetes, Itali Sedum, alij Aizoon vtrumq; quoniã vireat semper, aliqui etiam semperuiuum. Aliquantò post tertium Aizoi genus nõ facit, sed ait. Huic (minori subau:) similis est, quam Græci Andrachnen agrian vocant, & c. Galenus quoque duo duntaxat Aizoi genera esse dixit. Ac sanè Dioscorides, & eum secutus Oribasius, illecebram non esse, sed videri tantum Aizoi speciẽ esse scripserunt, vt eam Aizois similitudinis & affinitatis gratiã duntaxat subdidisse videantur. Aizoon maius, vt describit Dioscorides, caules emittit cubitales, aut etiam maiores, digiti magni crassitudine, pingues, benè virentes, incisuras characiæ tithymali modo habentes, folia pingua, pollicis magnitudine, in summo linguæ speciem habentia, atque ex ipsis ea quidem quæ proximior a radice sunt, in

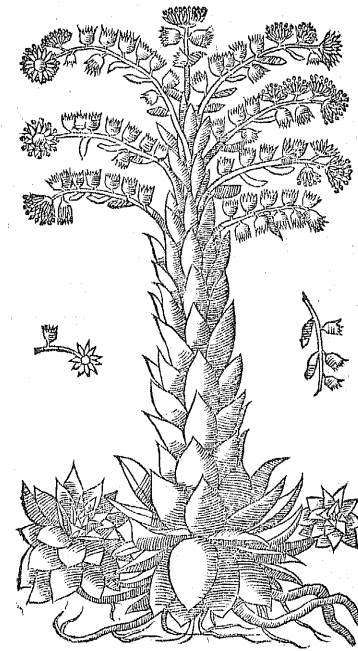
Li. 6. simpl.

terram resupinata sint, quæ verò in capite, inter sese cohærentia & circulum oculo

Li. 4. ca. 84. Forma.

similem

AIZOON Maius, siue Semperuiuum minus, Dodon

similem circumscribentia. Aizoon minus cauliculos habet ab vna radice multos, plenos: foliolis rotundis, pinguibus, paruis, in summo acutis. Emittit & è medio caulem, umbellam & flores pallidos seu luteos sustinentem. Sic enim interpretari χλωρὰ oportet, non herbidos, vt Ruellius vertit. χλωρὰ enim hoc loco, vt aliàs sæpè, pro ὀχρὰ accipitur, id quod etiam ex Serapione constare potest, qui locum hunc Dioscoridis sic traduxit Et habet virgam in medio longam, circa lōgitudinem palmi, super quam est capitellum, in quo est flos citrinus, subtilis. Videtur, inquit Dioscorides, tertium Semperuiui genus esse, quod foliola habet crassiora, ad portulacæ folia accedentia, densa. In qua Diosc. descriptione nihil ambiguum, nihil obscurum dici potest, nisi in dictione σαυ, quæ hîc, vt plurimis aliis in locis, non pilosum neque hirsutum, sed densum, rigidum & cōpactum significat. Ex aliis verò descriptionibus perspicuum vera hîc Dioscoridis Aizoa depicta esse. Ac primum quidem, omnes Aizoon maius farentur esse. Secundum, siue minus, id esse, quod

Cap. 350.

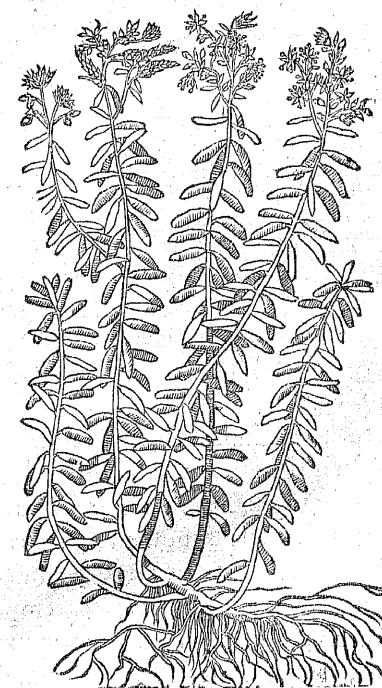
Dodonæus Semperuiuum minus, Fuchsius Sedum minus marem vocat, clarè demonstrant ramuli à radice tenui graciles, edentes foliola angustiora, rotundiora, minor, carnosa, acuta, salicorniæ colore & modo: flosculis aureis, stellatis. Præterea iidè

Cap. 10.

AIZOON Minus, siue Semperuiuum, Dodonæi.

AIZOON Minus, Matth. idem cum proximo.

sunt

AIZOON Minus femina, Fuchf.
Crassula minor seu vermicularis.

Pen. in Ad.

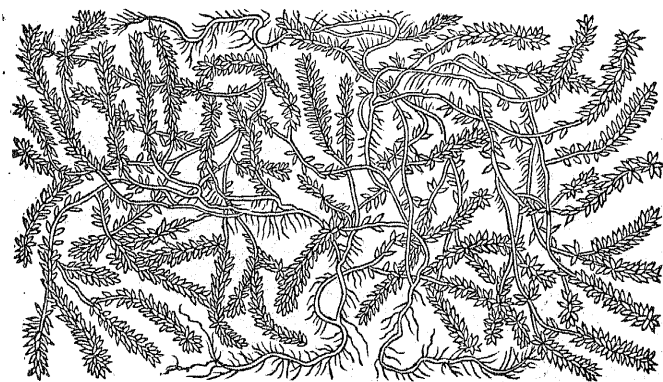

Locus.

Tempus.
Temper.
& Vires.
Lib. 4, c. 84.

sunt natales, eadem vires, vt dicemus. Alterum item minus, quod idem Fuchsius Aizoon minus fœminam appellat, pro secũdo siue minore sedo depinxit Matthiolus. Sæpissimè colligentes id fallit propter natales eosdẽ, faciemq; adeò minoris sedi similem, vt mirum magis sit contraria pollere facultate. Discernitur tamen foliolis rotundis, teretibus, oblongis, magis carnosis, supernè retusis, mucronatis instar vermium, è totis ramis pendulis, flosculisq; pallidis, vel albidis. Eius species est minimum repens, hĩc quoq; appictũ tertium Sedi genus Fuchsi, Illecebra Latinis, Gallis *Pain d'oiseau*, Germanis *Rotzentreuble*, pusillis ramulis parietes, saxosafq; moles & colles aridos amplexantibus, gracilibus, repentibus, foliolis valde paruis & breuibus, carnosis, confertis: floribus aureis, stellatis. Semperuiuum maius nascitur in montosis & tectaceis, supra domicilia etiam reperitur. Minus in petris, parietinis, & maceris, nec non scrobibus opacis. Tertium nascitur in faxis, sicut & minimum repens. Aizoon Maius Iulio & Augusto mensibus floret, reliqua genera

AIZOON Minimum repens, tertium Dioscoridis.

Lib. 25, c. 13.

Subditus in pello muliebres fluxiones sistit. Succus etiam in lippitudine oculorũ ex sanguine orta vtiliter inungitur. Minoris folia eandem cum antedicto vim habent. Quod tertiu videtur Aizoi genus esse, vim habet calfacientem, acrem, exulcerantem, discutientẽ strumas, si cum axungia fuerit illitum. Eadem vi prædita est eius species repens, siue illecebra minor, gustu quasi ari aut flammulæ. Plinius cũ de Aizois, quæ supra citauimus, scripsisset, subiungit. Omnium harum vis eadem perfrigerare & adstringere. Medentur epiphoris folia imposita vel succus inunctus: purgant enim vlcera oculorum, explentq; & ad cicatricem perducunt, palpebras deglutinant. Eadem capitis doloribus medentur, succo vel folio temporibus illitis. Aduersantur phalangiorum icibus: aconito verò maius Aizoon præcipue. A scorpionibus quoque, habentem id, feriri negant: Medetur & aurium dolori. Quæ magna ex parte cum Dioscoride consentiunt,

consentiunt, nisi cum omniũ vim refrigerantem & adstringentẽ faciat, eandẽ etiã tertio generi tribuat, quod cõtraria præditũ esse facultate Dioscorides scripsit. Galenus maioris & minoris duntaxat Aizoi meminit, vt diximus, & vtrũque scribit desiccare quidem leuiter, quandoquidẽ & mediocriter adstringit, omnis alterius

Lib. 6. simpl.

vehementis qualitatis expers. Quare in eo plus cæteris abundat essentia aquea: cæterum non mediocriter refrigerat: est enim ex tertio ordine refrigerantium. Hinc etiam ad erysipelata, & herpetas, & phlegmonas à fluxione natas accommodatur. Herbarij quidam aliud Aizoon Telephium hĩc quoque depictum nuncupant, quod in saxosis & lapidosis gignitur, radice parua, candida, modicè fibrata, foliis humi circa radicem iacentibus, & eam in orbem circũdantibus, vt in Semperuiuo maiore, oblongis, nonnihil incisis, crasis, hirtis, portulacæ similibus, in caule paucis, caule nunc singulari, nũc multiplici, dodrantali, flore violæ, candido, semine in siliquis exilibus, sinapi modo. Plantæ sapor initio fatuus, deinde acris vt in Nasturtio. Item aliud, quod montanum cognominant, in editissimis Alpibus proueniens, foliis multis, exiguis, circa radicem humi stratis, paucis, in caule alternatim dispositis, caule tres digitos alto, flore odorato, in medio luteo, rubris & radiatis foliolis stellato, quorũ infima pars capitulo luteo vicina, alba linea notatur. Matthiolus

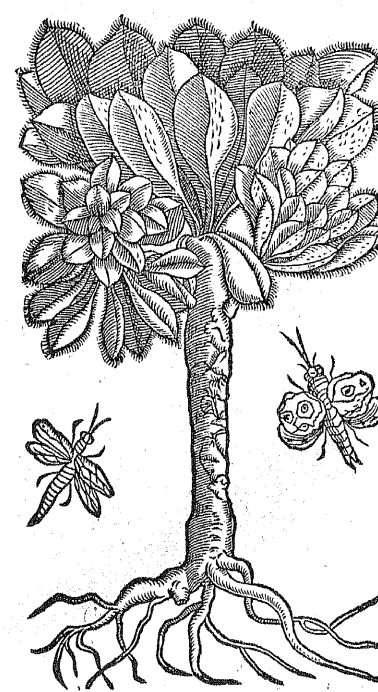
AIZOON Telephium, Dalech.

AIZOON Montanum.

AIZOON Arborescens, Matth.

DDd

duas arborefcntis Aizoi fpecies exhibuit, alteram ex Conftantinopoli, alteram ex Corcyra. Pena multas eiuſdem plantas ſe vidiffc aſſerit Veronæ, Patavij, Venetiis, & in Hetruria hortis. Poſtea paſſim in maritimis Sclauonia ſeu Illyrij circa Dyr-rachium naſci ex amico intellexit. Demum ſe in ſinus Briſtoienſis Anglici Oceani

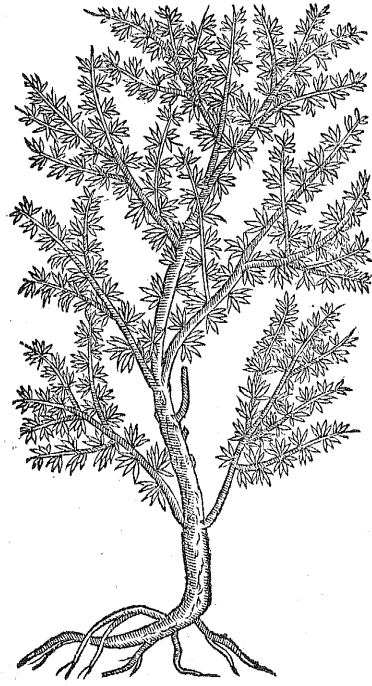
SEMPERVIVVM Arbo-
reſcens alterum, Matth.

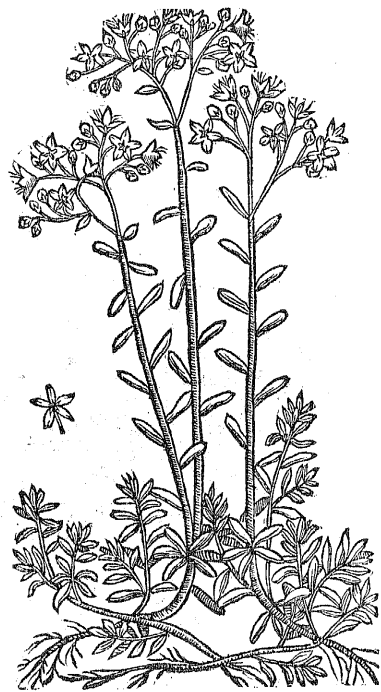
SEDM Minimum
arboreſcens. Lobellij.

VERMICVLATVS Frutex
maior, Lobellij.

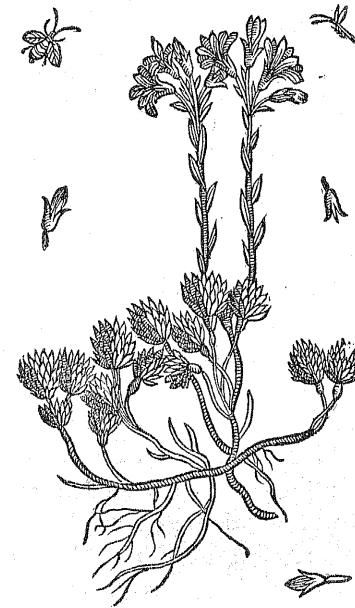
Vermicularis, Sive *Illecebra* maior, Lob.
ſive *Sempervivum* minus alterum, Dod.

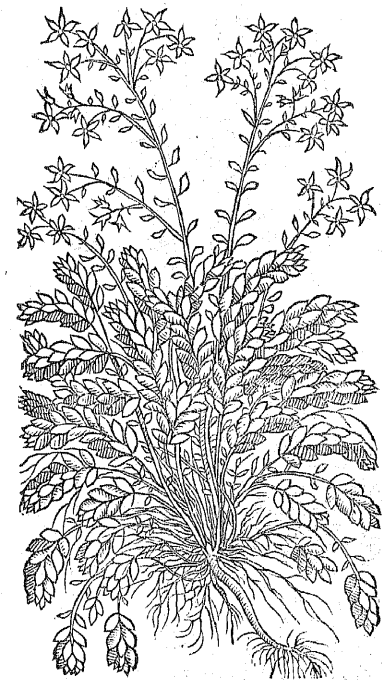
infulis

infulis vocatis Homs ſe copioſum auulſiſſe ait, ſed in faxoſis, nec perinde carnoſum aut ramoſum, tamen ſtipite ramifq; fruticans lignoſis, duris, multis, lentis: foliis pa-ribus & ſimilibus, vulgare maius Sedum ſitu & ortu æmulatibus, minus craſſis, in-ter vulgare Sedum maius, laureolam & tithymalum ambigentibus. Græcum verò, quod & Illyricum, maius multò & ſpecioſius, ramis & cortice, foliorum circinato per ſumma poſitu magis laureolam imitantibus, craſſioribus, tenerioribus, breuioribus, ſucculentis, cubitum longis in ſcapo pedali, & cubitali, laureolæ craſſiore. Adiungam hîc ex Dalechamptio Aizoom Daſyphyllum, id eſt, Denſifolium, quod in parietibus & muris Viennæ Allobrogum naſci obſeruauit, radice breui, capilla-ta, pallida, gracili, in exigua terra & parietum cemento hæreſcente: ramulis pluri-mis, quatuor digitos altis, perquàm ſpiſſe congeſtis, foliis numeroſiſſimis, craſſis,

SEDM Minimum
tertium, Lobellij.

AIZOON Daſyphyllum,
Dalechamptij.

teretibus, albicantibus, confertiſſimè ſtipatis, guſtu fatuis cum leui quadam adſtri-ctione: flore in virgulis tenuibus, candido, copioſo, ſemperiuuo medio ſimili. In Gallia nuſquam alibi quàm in eo tractu à ſe viſam & repertam meminit. Aliud Se-dum minimum tertium depinxit Lobellius, & huic, inquit, omniù logè minimo ex Syria aſportato, folia quàm Sedi minoris minora: cauliculi ſeſquiunciam æquât, in quibus luteoli flores maiores pro planta exilitate, faxifragiæ albæ: radix impli-cata, fibrata. Idem Semperiuuum paruum graphicè depinxit, Crasſulam minorem Dodon. Sedum feminam Fuchſij: tum Semperiuuum minus æſtiuû, Semperiuuum minus Dodon. Sedum minus marem Fuchſij: præterea Vermicularem, ſive Illece-bram maiorem, qualem hîc expreſimus, & ſemperiuuum minimum ſeu Illecebrâ. Adhæc Sedum arborefcens maius, candidis floſculis, & Sedum minimum arborefcens vermiculatum, plantulam quàm iisdem Syriæ natalibus habuit, fruticoſam & denſè geniculatam, cõfertifq; foliis & ramulis: flores luteoli, vermicularis acris, vti tota facies. Poſtremò Vermiculatum fruticem maiorè, fortatſè Chamæpitym alteram Dioſcoridis: cuius eſt aliqua varietas. Vtrique denſi confortiq; ramuli: ſed

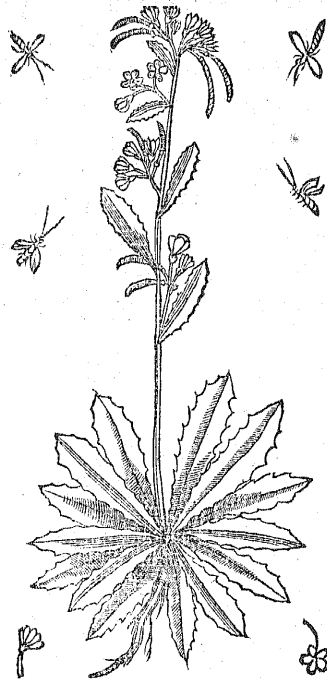
ERVCA Muralis.

quæ maior, foliis est albis densissimè conferta, denticulatis vermicularis acris, maioribus. Exilior totaq; minor altera, minus crebris foliis, teretibus, oblongis, & flosculis herbaceis Polygoni.

ERVCA MVRALIS,

CAP. XVIII.

Nomen.
Locus.
Forma.

ERUCA muralis ab herbariis nominata est, in parietinis, murorumq; rimis & inter saxa nascitur, radice parua, breui, candida, foliis propè radicem multis, circa eam sparsis, & vndique ambientibus, oblongis, ambitu laciniato, in caule paucis, caule pedali, tereti: flore in furculis gracilibus & breuibus, albo, violæ simili: semine minuto in tenuibus & longis siliquis, sapore principio fatuo, tandem subacri & mordaci.

ASARVM MURI,

CAP. XIX.

Nomen.
Locus.
Forma.

ASARVM muri hanc plantam herbarij vocant, quòd Asarum foliis imitetur, & quòd nusquam alibi quàm in muris gignatur. Ex parietum fissuris profilit, radice crassiuscula, nodosa, è rufo nigrescente, poly-podij ferè colore, in plurimos fibrarum tenuissimos villos diuisa: foliis paucis, Asaro similibus, venosis, longò pediculo subnixis: nec semen, nec florem vidi.

ASTER MONTANVS,

CAP. XX.

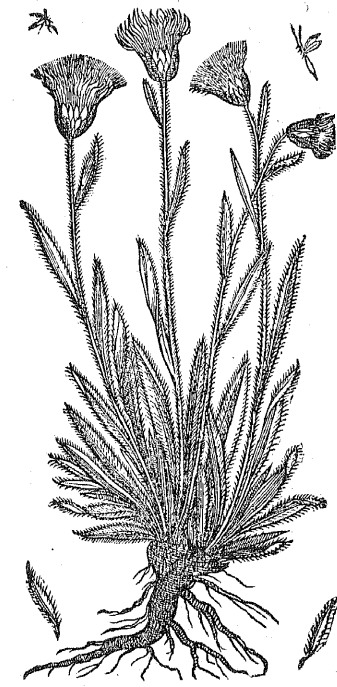
Locus.

ASTER montanus luteus in excelsis montibus gignitur, radicibus multis, è candido flauescens, odoratis: caulibus multis, cubitalibus, villosis: foliis circa radicem densis, in caulibus paucis, longis, venosis, in

ambitu laciniatis, hirsutis: flore in summis caulibus luteo, anthemidis capitulo simili: foliis stellatim radiato, in pappos abeunte. Est & Asteris lutei genus, herba hinc depicta, Oculus Christi minor herbariis dicta, in sabulosis tumulis & aridis nascens, quæ Lugduno itur Viennam, radice crassiuscula, nigra fibrata, dimidium

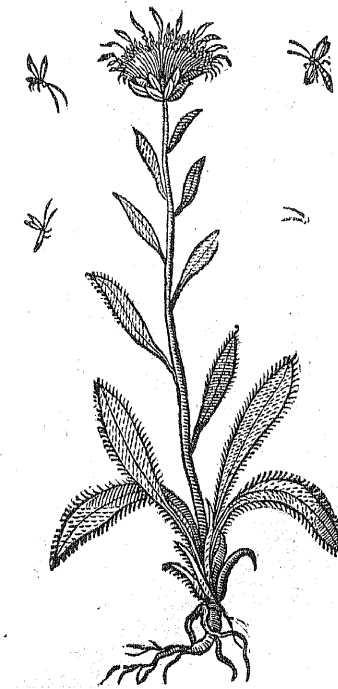
ASTER Montanus Luteus.

ASTER Luteus, siue oculus Christi minor.

ASTER Luteus, alter oculus Christi minor.

ASTER Montanus Hirsutus Pene.

dimidium pedem longa: foliis propè radicem multis, per terram sparsis, canis, lanuginosis, saluæ similibus, gustu valde amaris, caulibus tribus aut quatuor, villosis, vix pedem altis, in quibus folia pauca supradictis minora, capitulo

Chamæmeli chrysanthemî, sed paulò ampliore. Pena etiam Asterem hirsutum pinxit, caule & foliis hirsutis, longioribus, Cynoglossi parui nostri paribus & similibus, radice minùs fibrata.

MYAGRVM,

CAP. XXI.

Nomina Lib. 7.

MYAGRVM Græcis, & μελαμυρον, velut & Latinis Myagrvm & Melampyrum nominatur. In Paulo duæ plantæ habentur, nomine & oleoso succo affines, Myaron, scilicet, & Myagron: μίαρὸν quidem impurum significat, & sordidum, cuiusmodi est Melampyrum. Μίαρον autem muscipulam potius, siue muscariam, quæ insidentes, siue præteruolantes muscas glutine suo implicat. At Cornarius hoc Pauli loco Myagron ubique legendum censet, & non Miaron, quòd alia non sit herba à Myagro, ordinemq; lectiõnis hîc perturbatum esse, vt primùm habeatur Myagri semen, deinde interpositis mitulis sequatur Miaros, &c. quæ eadem sit cum Myagro: quare sic restituendum esse ordinem. Myagros, quam alij vocant Melampyrum, herba est sarmentitia ac pinguis: pinguedo ipsius corporis asperitates explanare videtur. Semen Myagri pingue est, & quod in ipso est oleosum, meatus obducendi facultatè habet. Præterea hoc loco, Myagros quã alij Melampycnum, falsò legi in Græcis codicibus μελαμυρικὸν pro μελαμυρον putat, vt ex Dioscoride liquet. Est & hîc obseruandum, Melampyrum istud ab eo diuersum esse de quo alibi diximus. Id autem triticum vaccinum, siue bouinum vulgò dicitur, quod fortalsè μελαμυρον Theophrasti & Galeni esse diximus. Est autem Myagrvm siue Melampyrum,

Li. 4. ca. 112. Form. a.

MYAGRVM, Dodon.

Li. 27. ca. 11.

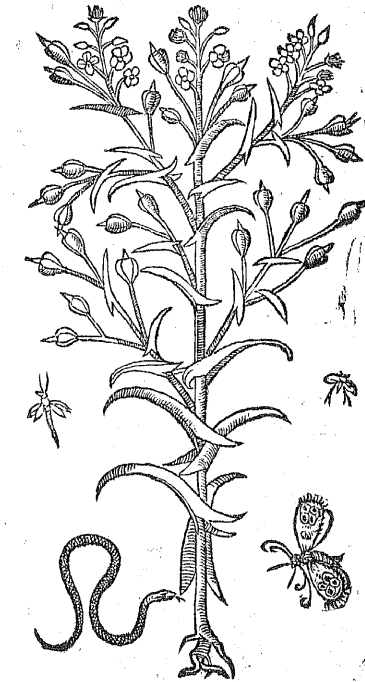
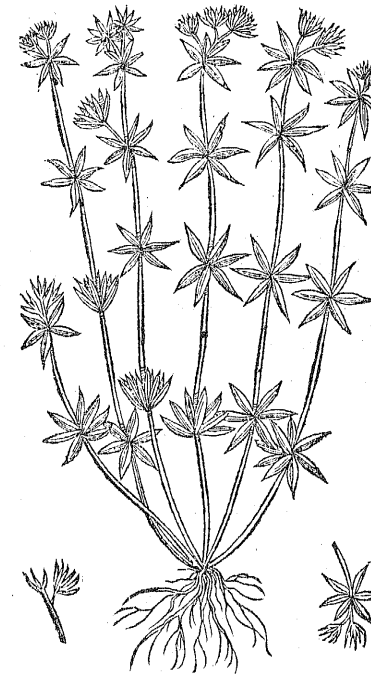
Li. 3. ca. 127. Li. 4. ca. 35.

pallida, semen fœnogræco simile, pingue, quo vtuntur ad lucernas, torrefactum ipsum tundentes, & virgis oblinentes. Non eadem omninò Plinius tradit. Myagros herba ferulacea est, foliis similis rubiæ, tripedanea, semen oleosum, quod & fit ex eo. Dioscorides herbam esse φρυγανώδη dixit, idest, furculaceam, Plinius νεσθηνώδη, idest, ferulaceã. Id Dioscoridis Myagrvm Ruellius, & eum secuti Dodonæus, atque alij docti herbarij, eam herbam esse putant, quæ Gallis *Cameline* & *Camemine* dicitur, Germanis *Flachdotter*, & *Leindotter*, nec eam Matthiolus sine ratione intrusit. Cauliculos emittit illa rectos, rotundos, sesquicubitales aut maiores, in multos furculos fissos, folia longa, angusta ferè rubiæ, denticulis in ambitu eminentibus. In furculorum summitatibus flosculi sunt lutei, deinde caliculi lini, sed magis compressi, in quibus semen fuluum sesamo aut fœnogræco simile, sed duplò minus & oblongum. Legitur tamen in vulgatis Dioscoridis exemplaribus semen τραχηλω έοικòς, idest, collo simile, quod Ruellius emendauit, le-

gitòς; τήλω έοικòς, idest, fœnogræco simile, quod & de toto caliculo accipi potest. Hanc plantam rustici in Angliæ, Batauiæ, Zelandiæ, Lotharingiæ, Leodij aruis ferunt, quamuis & suæ spontis inter segetes inueniatur, melampyrum Græcis, idest, triticum

MYAGRVM Alterum minus, Dalecham.

PSEVDOMYAGRVM, Mattholi.

MYAGRVM Aliud Thlaspi effigie, Lobelij.

triticum nigrum ideò dicta. Semen in arcis pauitis rura flagris decutiunt, & vannis in auram vento silentem iactant, dum siliquarum recrementa vanescant: tum trufatilibus molis subiiciunt, versandòque subinde oleum exprimunt, quo non ad lumina tantum lucernarum, sed & ciborum quoque condimenta pauperes vtuntur, magno huius olei prouentu. Hanc ob causam quidam minus sesanum putarunt. Hoc oleo, inquit Dioscorides, corporis scabritias lauigari, atque expoliri constat. Galenus scribit myagri semen pingue esse: nam, si tundatur, oleosum quid effundere, quod emplastice vim habet. Diuersam ab his facultatem tribuit Plinius huic oleo, nempe quòd medeatur oris vlceribus eo perunctis. Sunt qui plantam quam ex Matthiolo hîc ostēdimus, legitimum Myagrvm esse contendunt, sed cum folia rubiæ non habeat, sed glasti potius, & semen ei sit nasturtij, non fœnogræci, ab eis dissentit Matthiolus, & non Myagrvm sed Pseudomyagrvm appellat. Nascitur passim inter linum & segetes, & eius semen auidissimè ab auiculis expetitur: est enim dulce & gustui gratum. Myagrvm alterum & minus hîc depictum exhibent herbarij quidam, quod in agris, & nonnunquam in hortis gignitur, radiculis multis, candidis, tenuibus, foliis erythrodani, minoribus, pallentibus: cauliculis multis, pede altioribus, flore in summo cauliculorum vertice copioso, pusillo, purpura-

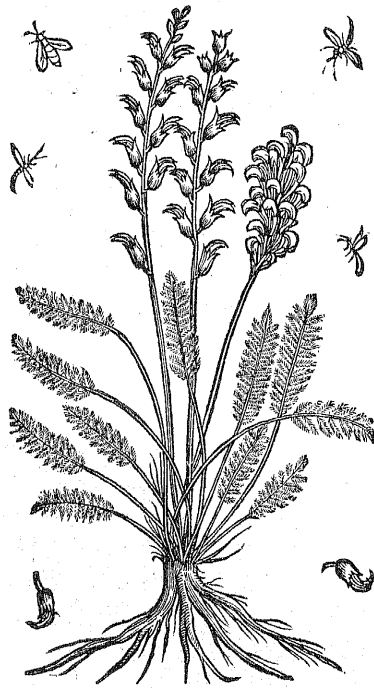
Lib. 27. ca. 12

scente, femine minutulo, pingui & oleoso. Aliud Myagrū ex Lobellio hīc pingendum curauimus, quod iisdem quibus Camelina oritur locis, Anglis & Belgis hortense, folio paruo, Narbonensis Thlaspi parui vel leucoij marini minimi. Flosculi confertim stipati umbellam exprimunt, stellati, lutei, erysimi vel thlaspeos.

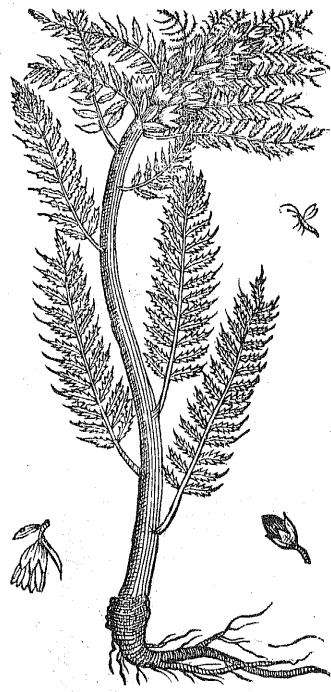
FILIPENDULA ALPINA, CAP. XXII.

Nomen. FILIPENDVLAM Alpinam vocant herbarij, quam gignunt summa Alpium iuga pascuis, pratis, & vberimo sceni prouentu greges innumeros atque armenta faginantia, atque inde rusticos ditantia. **Locus.** Hæret illa radice crassa, nigra, multifida. **Forma.** Folia ex radice profert longo pediculo nixa, quæ foliolis multis constant, toto ambitu minutissimè incisis, ex aduerso sitis vt in Filipendula, quæ causa nominis fuit. Caulis pede altior, flores

FILIPENDULA Alpina.

PEDICULARIS Maior, Alpina.

luteos spicatum ferè congestos in vertice sustinet, quibus dilapsis vascula succedunt oblonga, antirrhini loculis similia, minuto femine plena. Huic affinis est quæ à quibusdam Pedicularis maior vocatur, & in vertice Montis aurei, Gergobix Aruernorum propinqui gignitur, radice foris nigra, napi modo gracilescente, rugosa, nonnihil surculosa: caule ferè cubitali, virgato, vnico: foliis filicis, in longo pediculo ordine collocatis, per ambitum crenatis, exeunte per caulem alternatim vnoquoque foliorum pediculo: flore pallido, spicatum in summo caule congesto: femine copioso, in latis corticosis vasculis concluso, alyssi modo.

GALE

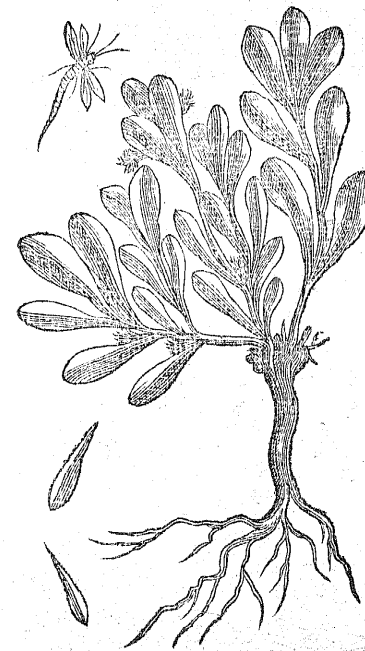
Nomen. FOLIORVM Galegæ similitudine, herbã hanc Galegam herbarij vocarunt, montanam autem vt à Galega vulgari discerneret natalium differentia. **Locus.** Nascitur hæc in asperis montibus, non in eorum quidem salebris aut præcipitiis, sed in ipsis culminibus, si qua vda planities illic occurrat. **Forma.** Radice nititur crassa, nigra, fibris longissimis & tenuissimis capillata, per summa terræ huc illuc oblique vagis. Caulis multos edit pedales, teretes, folia galegæ, latiora, eminente costa per medium diuisa, minimè in ambitu dissecta, densius congesta: florem in summis caulibus pisti vel genistæ, luteum: siliquas nigras feminibus plenas, lenticulæ similibus. **Vires.** Efficacem esse aiunt contra venena, lumbricos, morbum caducum & pestem, non minus quàm Galegam alteram.

DENTELLARIA, CAP. XXIIII.

Nomen. QVÏDAM Dentellariam hanc vocant, quæ in agri Monspeliaci locis aridis gignitur, radice nigra, supernè crassa, paulatim gracilescente, ima parte fibrata, caulibus multis, pedibus, foliis longis, propè caulem angustis, in summitate latioribus, media costa diuisis, calendulæ ferè similibus, acerrimi gustus & caustici, in singulis caulibus septenis ferè, aut no-

DENTELLARIA.

DENTELLARIA Altera, Dod.

uenis,

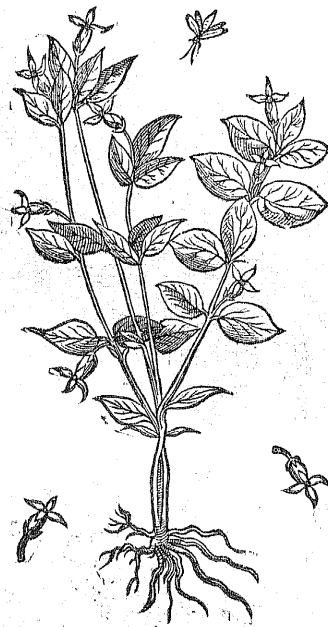
uenis, quamobrem Enneaphyllum Plinij quidam esse putarunt: flore pusillo, copioso, valerianæ penè modo, purpureo, in summis ramis. Dentiam doloribus medentur folia trita & carpis admota, pustulis enim inde excitatis, veluti in ambustis, humor dolorem efficiens reuellitur, vnde Dentellariæ nomen ei positum fuit. Eodem modo febris quartanæ paroxyfms incipientibus tusam ægrorum carpis admouent, vt rigores citius desinant, & natura sensu doloris irritata humorem noxium aut vomitionibus, aut sudoribus valentiùs expellat. Vlceratis quoq; eius impofitu corporis aliquot partibus, forasque euocato pustulis ruptis seroso humore, pestis contagium vitari posse quidam affirmant: nempe venenatis succis pestilentis lue corpora nostra afficientibus, ab internis & principibus partibus, corde potissimum, ad exteriora & ignobiliora reuocatis. Huic iungemus Dentariã alteram Dodonæi & Herbariorum, siue Alabastritem alteram (prima Alabastrites explicata est in Libro, De iis quæ flore placent. Cap. De Anemone, trifoliæ Anemones Dodonæi nomine) Coralloidem alteram Cordi, quæ folia habet non Pentaphylli, quemadmodum Dentaria minor Matthioli, in lib. de Umbrosis explicata, sed fraxim modo digesta, mediæ costæ annexa, oblonga, lata per margines crenata, crebrò ad vnã costam septena: flores candidos, & siliquas Dentariæ minoris Matthioli similes: radices asperas & squamosas.

POLYRRHISOS, CAP. XXV.

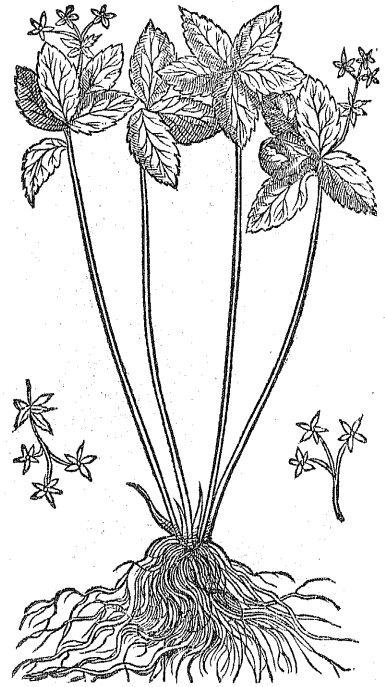
Nomina
Locus.
Forma.
Polyrrh. la
tifolia.
Locus.
Forma.

A RADICVM multitudine herbæ huic nomen datum. Polyrrhizon inquit Plinius, folia habere myrti & radices multas, cui hanc congruere herbarij autumant, quæ asperis gaudet. Radice est multiplici, nigra, caulibus multis, angulosis, palmum altis: foliis myrti paulò obtusioribus, per interualla geminis: flore pallido, semine in oblongis vasculis. Radices tusæ, inquit Plin. dantur in vino contra serpentes: profunt & quadrupedibus. Polyrrhizon aliam latifoliam vocant herbarij in Alpium obscuris riguiq; vallibus pro-

POLYRRHISOS Plin. Dalechampi.

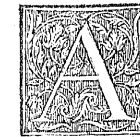
POLYRRHISOS Latifolia, Dalechampi.

uenientem,

uenientem, radialis multis, tenuibus, ab vno cespite confibratis, candidis, elleboro similibus, circumquaque diffusis, ob quam radicum multitudinem herbarij Polyrrhizi nomen indiderunt: caulibus multis ex vna radice prodeuntibus, ferè cubitalibus, foliis smyrnij, siue petroselinii Alexandrini Officinarum, in ambitu dissectis, ad singulos ferè exortus quinis, venosis, in acumen desinentibus: flore candido, violæ simili, longiusculis furculis fulto, quinque foliolis constante. Copiosa reperitur in montibus qui Muræ Allobrogû oppidulo incumbunt, non procul à Gratianopoli. Valere aiunt ad vlcera maligna, & depascentia, pedumque tumores.

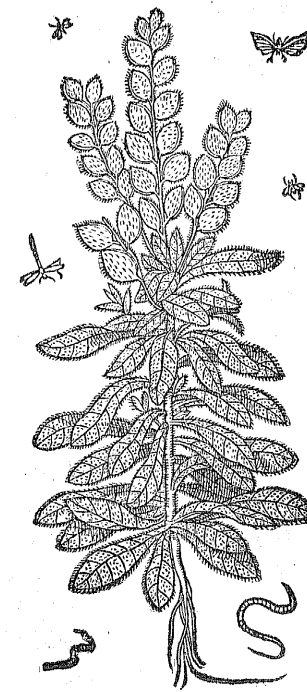
ALYSSVM, CAP. XXVI.

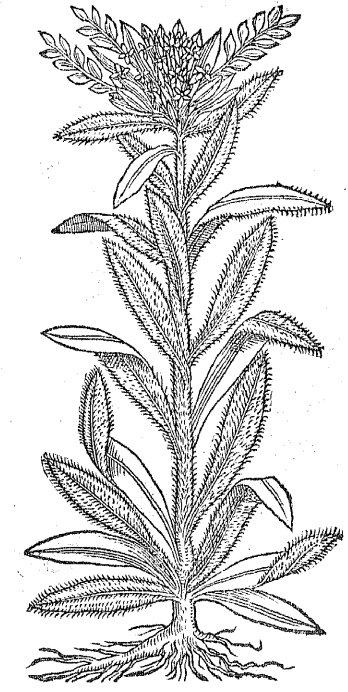
AΛΥΣΣΟΝ Græcis, similiter Alyssum Latinis sic dicitur, quòd morfos à cane rabido mirificè iuuet, auctoribus Galeno, Paulo, & Plinio. Varia autem est Alyssi apud auctores historia. Plinius videtur rubiam minorem Alyssum facere: cum enim de erythrodano seu rubia maiore dixisset, subiungit. Distat ab eo qui Alyssum vocatur, foliis tantum, & ramis minoribus. Nomen accepit quod à cane commorfos rabiem sentire non patitur potus ex aceto, adalligatusque. Mirum est quod additur, saniem conspecto omnino frutice eo succari. Quæ postrema Cornarius ex veteri codice sic emendauit. Mirum est quod additur, insaniam cõspecto omnino frutice eo sanari. Alyssum aliud descripsit Aetius his verbis. Alyssum aiunt esse sideritim heracleam appellatam, quæ iuxta vias nascitur vbique, purpureum florem habens, & folia crassiora. Nomen inuenit ex eo quod commorfos à cane rabido mirificè succurrit. Item Galenus de diuerso ab his Alyssis loquitur, conscripta ab Asclepiade medicamenta ad canis rabidi morsus commemorans. Alyssum, inquit, herba est marrubio similis, asperior tamen, & magis aculeata: circa orbiculos florem ad caruleum vergentem profert. Hanc sub canicula æstu colligere oportet, exsiccata cõtundi cribrari & seruari debet, ne difflatur. Hæc, opinor, Alyssa omnia à Dioscoridis alyssis discepan, sic enim is suum descripsit. Alyssum paruum est frutex, subasper, folia habes rotunda, fructum

Nomina
Lib. 24. c. 11
Lib. 1.
Lib. 2. Ant.
Lib. 3. c. 89.
Forma.

ALYSSVM, Dodonæi.

ALYSSVM, Dalechampi.

duplicis

duplicis scuti figura, in quo semen quadratenus latum. Nascitur in montibus, & asperis locis. Huic Dioscoridis Alyfso nulla planta melius quadrare videtur, quam quæ hîc ex Dodonæo pro alyfso descripta & depicta est, à recentioribus quibusdã Lunaria maior appellata. Est enim caule recto, rotundo, cubitum alto, supernè

ALYSSVM Matth.

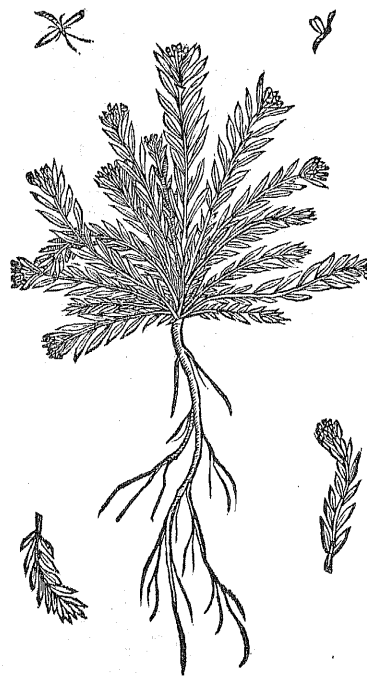
Pet. Pe. in Ad.

Alyssum minus.

Locus.

Forma.

ALYSSVM Minus, Dalechampij.

Alyf. trigo.

Locus.

Forma.

Lib. 3. c. 89.

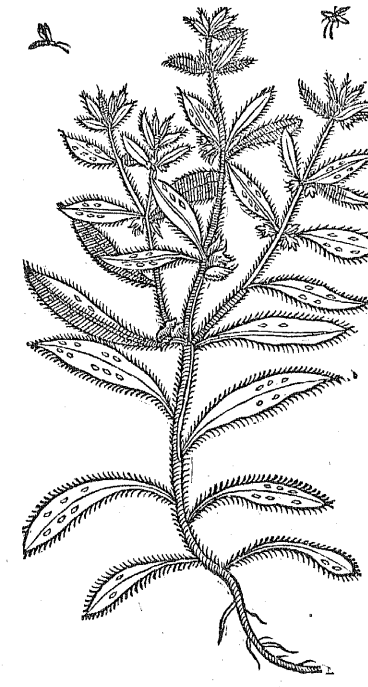
in tres quatuorve furculos sese findente: foliis primùm rotundis, deinde longis, incanis, ac nonnihil tomentosis, asperiusculis, radice exili. In furculorum fastigiis flosculi multi lutei nitent, deinde folliculi asperi, candicantes, compressi, in rotunditate oblongi, clypeolorum effigie, quos duplicatos facit membranula diuidens vtrinque feminum seriem duplicem, quæ sunt compressa, leucoij similia, sed maiora. In hortis colitur ab herbariis. Iunio floret, Iulio semen maturum est. Luculentiore figura sic expressimus. Plantam aliam Itali fecerunt Alyssum, vel Alyfii genus, quos secutus Matthiolus libro tertio omissam tãdem depinxit. At doctiorum omnium Monspelienfium, apud quos frequens oritur, sententia, thlaspeos generibus adnumeranda est, non Alyfii, cui multò aptius cõuenit, à Dodonæo depicta. Alyfii alia herbarij depingunt, minus videlicet, quod in sabulosis crescit, radice candida, parùm fibrata, fatis longa, cauliculis multis, rotundis, lanuginosis, supra terram parùm extantibus: foliis multis albicantibus, & tanquam cinere conspersis, aizzo minori similibus, si rotunda & non lata forent, gustu fatuis cum paucula adstrictione: flore in summis virgis copioso, luteo, semine lini, minuto, rufo, in loculis scuto similibus, duplicibus, membrana tenui & pellucida distinctis. Alyssum aliud trigonum ob loculorum seminis triquetram figuram nominant, quod nascitur in asperis, lapidosis, & folis diuturna mora æstuosis locis: radice breui, lignosa, parùm fibrata, caulibus tribus aut quatuor palmum altis, foliis oblongis, angustis, in ambitu minimè diuisis, per interualla prodeuntibus, flore Aprili emicante: femine rotundo, minuto, papaueri simili in conceptaculis triangularibus, scuto figura similibus, vt & in Alyfso. Aliud Alyssum ostendit Lobelius, Germanicũ Echiodes, siue facie Molluginis, Aparine Plinij creditum. E radice geniculatis, bicubitalibus, cauliculis asperis, Aparines ritu vicina quæuis arripit: folia bina & terna ex atro virentia, Echij modo hispida, Rubiæ paria, & aliquando maiora, flosculi purpurei violacei, Echij min ores verticillatim Cruciatæ modo à medio caule summe tenus dispositi. Semen inuolucris

uolucris foliaceis sinuosis sesamo simile aut Thlaspi, fuscum, gustanti dulcè clauditur. Vniuersa planta gustu Echiam æmulatur. Eximias Alyfii vires tradit Dioscorides, his verbis. Alyfii decoctum, inquit, singultus sine febre potu discutit, idem efficit si quis teneat, aut odoretur. Cum melle tritum lentigines, & maculas

ALYSSVM Trigonum, Dalechampij.

ALYSSVM Germanicum Echiodes, Lobel.

sole contractas purgat. Putatur & rabiem canis sanare contusum in edulio, & exhibitum (sunt enim hæc Dioscoridis verba, διοξει δὲ καὶ λύσσαν κωδὸς ἰατρικὴ συγκοπὴν ἐδύσμελαι καὶ διοξὲν, quibus significare videtur, Alyssum ipsius canis rabiem sanare, nisi λύσσαν κωδὸς eam rabiem, quæ ex cane homini inducta sit accipere velimus, vel legatur locus is vt in veteri codice, διοξει δὲ καὶ λυσσοδιήλου And. Lac. ἰατρικὴ, &c. id est, contusum in cibis exhibitumque, iis, quos rabidus canis momordit, mederi videtur.) Sed & in domo suspensum salutare esse creditur, tum hominibus, tum aliis animalibus, ne à fascino lædantur. Quin & puniceo panniculo alligatum, pecorum morbos abigit. Quod verò de singultu ille, idem Plutarchus scripsit, τὴν δὲ ἀλυσσον καλεμένην βοζίνην καὶ λαβόντες εἰς τὴν χεῖρα μόνον, οἱ δὲ καὶ προσβλέψαντες, ἀπαλλάσσονται λογμῶ. Id est, Alyssum herbam manu tenentes solum, alij verò intuentes, singultu liberantur. Galenus dilucidius eius facultates declarat. Nuncupata est Alyssum herba, quòd mirificè iuuet morsos à cane rabido: sed & rabienti quoque data sæpè in totum sanauit, atque hoc ex totius substantiæ similitudine efficit, dictumque prius est talem facultatem sola percipi experientia, & planè nulla constare methodo. Quod si quis ad multa experiatur, cognoscet facultatem habere mediocriter siccantem & digerentem, cum hoc vt absterforium nonnihil etiam obtineat. Hac ratione & vitiliginem & ephelim purgat.

And. Lac.

Lib. 3. Sym.

Lib. 6. sim.

Nomina

Forma.

Lib. 3. c. 90.
Lib. 27. c. 5.

Cap. 45.
Lib. 3. c. 4.
In cap. 90.
lib. 3.

AΣΚΛΗΠΙΑΣ Græcis, Asclepias Latinis, quibusdam κλέσιον, id est, hederula, & κισσόφυλλον, hederæ folium, Herbariis Hirundinaria, Officinis Vincetoxicum, Germanis *Schmalbennurtz* appellatur. Asclepias autem ab Aesculapio, qui Ασκληπιός Græcis dicitur, antiquo medicinae auctore, nominata est: hirundinaria verò à siliquis quas producit, quæ dehiscentes plumosum semen ostendunt, atq; adeò hirundinis effigiem referunt. Vincetoxicum, vel rectius *νικητοξικόν*, quòd illi insignis aduersus venena vis insit. Asclepias, ut describit Dioscorides, ramulos profert longos, in quibus folia longa, hederæ similia, radices multas, tenues, odoratas, flores grauius olentes, semen securidacæ. Nascitur in montibus. Eadem prorsus Plinius habet. Asclepias folia hederæ habet, ramos longos, radices numerosas, tenues, odoratas, floris virus graue, semen securidacæ. Nascitur in montibus. Ex qua descriptione perspicuum est Fuchsum & Dodonaum rectè Vincetoxicum pro Asclepiade depinxisse, illumq; à Matthiolo minus rectè reprehensum. Nam caules fert laues, rotundos, tenues, flexiles, fractu contu-

VINCETOXICVM
sive Asclepias, Fuch.

VINCETOXICVM,
Matthioli.

maces, cubito altiores, in his folia quidem hederæ, rigida, ex atro virentia, sed aliquantò longiora, & quasi supernè mucronata: flores in petiolis exiguos, candicantes, odoris grauis, & ingrati, herba virente, quibus succrescunt siliquæ teretes, oblongæ, quæ dehiscentes semen cohibent securidacæ simile, id est, rufum & latum, lanugine obuolutum. Radices longæ sunt, rotundæ, innumeris ferè capillamentis fibratæ, odoratæ. His accedit locus natalis, prouenit enim in montibus asperis, altis & arenosis, aut aridis collibus, præsertim Narbonæ, & apud Ligures Taurinos. Prætereà vires consentiunt. Radices cum vino potæ, inquit Diosco. torminibus & venenatorum moribus auxiliantur, folia imposita ad mammarum & vteri maligna Lib. 3. c. 90. Lib. 27. c. 5. vlcera faciunt. Sic Plinius. Radices torminibus medentur, & cõtra serpentium ictus non solum potu, sed etiam illitu. Galenus ait Dioscoridem de Asclepiade scripsisse se verò

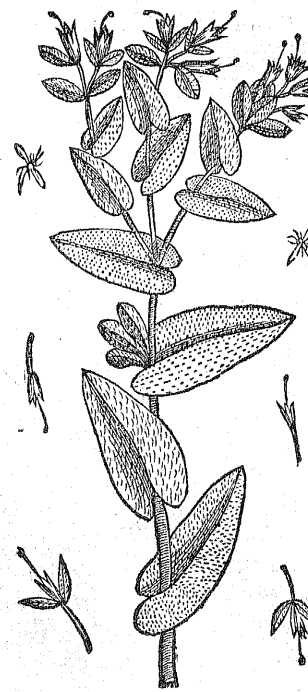
se verò nondum eius periculum fecisse. At Paulus scribit calidam siccamq; esse, & tenuis substantiæ: torminibus in vino potam competere, illitam verò venenatorum moribus, & malignis mammarum ac vteri vitis succurrere. Sic vincetoxicum amarum est, parum glutinosa eius radix. Folia aliquam præferunt adstrictionem. Recentiores eius radice vsi, primùm cum aduersus venena, tum ad vlcera, magnù sibi

ASCLEPIAS Nigra,
Dalcchampij.

& plantæ nomen pepererunt, neq; posterius potuerunt postea adduci, quin pro Asclepiade agnoscerent & vterentur. Adhæc eiusdem radice vtuntur magna efficaciam ad mensium prouocationem, & ad rabidi canis morsum, eandem in vino maceratam & coctam hydropicis mirè auxiliari tradunt: flores prætereà foliaque siccata, mox trita vulneribus vtiliter inspergi aiunt, sordida etiam vlcera purgare, & ad cicatricem perducere, genitaliumque vitis & rupturis egregiè mederi docent. Ob superioris asclepiadis similitudinem, herbarij hîc appictam Asclepiadem nigram vocant, à floris colore. Est enim antedicta toto plantæ habitu similis, viribusque iisdem prædita, solo floris atro colore discrepans. Eadem prorsus, opinor Lobelij est Asclepias altera flore nigro, siue aliud Vincetoxicum, in agri Mospeliensis collibus. Frontignani vicinis, & Belgij hortis, quod à floris pullo colore, nonnihil purpurante, minimè albo, vt alterius, nigrum vocatur, cauliculis flexuosis ternum & quaternum cubitorum, proxima quæuis fulcra Periplocæ modo, quam etiam quia refert, Periplocam fecerunt, scandendo ambit: cætera priori similia, succo pallido turget.

CERINTHE PLINII. CAP. XXVIII.

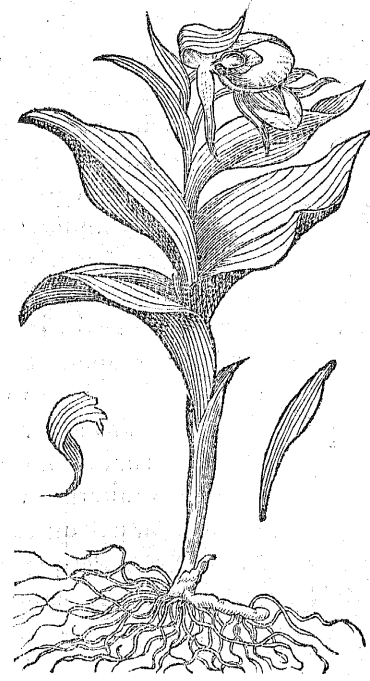
PLINIVS Cerinthen scribit esse folio candido, incuruo, cubitalem, capite concauo, mellis succum habente, horum floris audivissimas esse apes. Quam herbam coniectarunt docti herbarij esse eam quæ hîc depingitur, in aridis & apricis prouenientem, radice longa & crassa, caulibus multis, rotundis, pedalibus, foliis longis in acutum desinentibus, supernè candidis, punctis quasi de industria notatis, infernè villosis, caulem ima sui parte sic ambientibus, vt per rimam in iis diuisis caulis traicere videatur. In furculos caules diuiduntur, qui florem oblongum dactilidi similem, sed minorem, luteum, in cacumine fundunt, quo delapso in vasculis minutum semen continetur, per ambitum crenatis, extante in medio apice tenuissimo. Pulmonariam & alias plurimas plantas videmus maculis insignes, sed quæ tam crebris & densis, atq; ita distinctis conspersa sit, nullam hæcenus vidi. Parisienses in hortis alunt, ac nominis huius ignari telephium vocant.

Nomina

Locus.

Forma.

A FLORIS puniceo siue ferrugineo colore, & foliorum cum Elleboro albo similitudine, hanc Elleborinem ferrugineam siue puniceam nominarunt herbarij, quam ab Elleborine Dioscoridis plurimum differre non ignorant. Est, inquit Pena & Lobellius, recentiorum calceolus Marię, Damasonium nothum Dodonęi de florib. In asperis, sitientibus, & confragosis montium iugis nascitur, radice obliqua polygonati modo carnosā, subrufa, in quam plurimas fibras, huc illuc vagantes diuicata: foliis Ellebori albi, septem aut octo, latis, venosis, ima sui parte caulem amplectentibus, nec ab eo separatis: caule pedali, flore in caulis vertice unico, in quatuor foliola, radiis similia extrinsecus diuiso, quorum duo latiora sunt, duo angustiora, ferruginei coloris. Hęc cauum quidpiam galero aut calatho simile circundant luteum, intrinsecus lineis rubris virgatum. Ex radiorum medio velut ex aperto hiantēque rictu lingua duplex porrigitur, candicans, canaliculata, extrosus altera, altera introrsum, exili breuique fulta pediculo, eleganti & planē admiranda floris specie. Maiō mense floret. Amari gustus est, & odoris non nihil grauis. Vulnerariam herbam esse, plagasque recenter illatas sanare aiunt.

Tempus.
Vires.

THALICTRVM, Dodon.

Nomina

Lib. 4. c. 93.

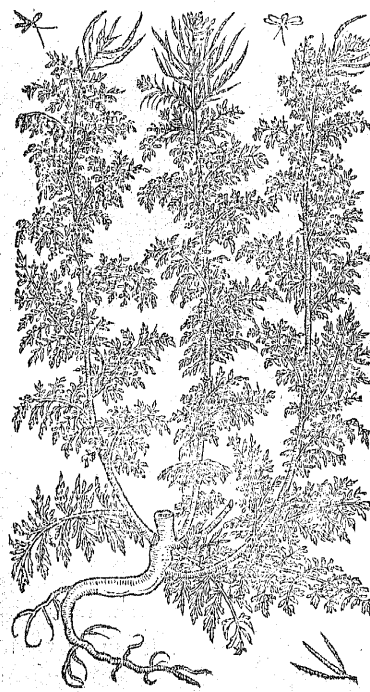
Forma.

Lib. 27. c. 13.

Lib. 6. sim.

Forma.

Dodo. lib. 1. cap. 77.
Pena in Aduer.

CAP. XXX.

QUOD Gręcis θαλικτρον & θαλιτρον nominatur, similiter Latinis Thalictrum & Thalictrum. Id sic descripsit Dioscor. Thalictrum folia coriandro similia habet, sed pinguiora, caulem rutę crassitudine, in quo folia. Plinius iisdē ferē verbis depinxit. Thalictrū folia coriandri habet, pinguiora paulō, caulem papaueris, nascitur vbiq; præcipuē in campestribus. In quibus μακranos legisse videtur, id est, papaueris, pro τριγυλις, id est, rutę. Dioscoridem lecutus est Galenus scribens. Thalictrum folia habet coriandro similia, caulem crassitudine rutę. Sed tam succincta delineatio facit, vt alij aliam herbam pro Thalictro exhibeāt. Doctiores tamen eam quę hodie à Chirurgis Sophia dicitur, Germanis *Vuelfomen*, Thalictrum esse asserunt, tum propter figuram aptē congruentem, tum propter eximias sanandi vlcera maligna vires. Est enim foliis minutissimē incisis, coriandri, sed tenuioribus,

tenuioribus, aut absinthij Romani albicantibus, caulibus sesquicubitalibus, rotundis, rectis, lignosis, rutaceis, pallidulos vel luteos flores in summo proferētibus erucę, vel sinapi siluestris, nec dissimiles siliquas, sed exiliores, semen exile, rubellum cohibentes. Secus vias, incultis locis, macerisq; frequens est. Iunio mense floret in Septembrē vsq; Thalictrum, inquit Dioscorides, vlcera antiqua ad cicatricem perducit. Scribit Galenus vim ei inesse exsiccatiōis citra morsum, quare vlcera inueterata cicatrice obducere. Plinius folia mederi vlceribus ait cum melle. Sic Sophiam tradiderunt Chirurghi practici, qui ætate Guidonis, & Petri Argelatę vixerunt vlcera antiquata & maligna sanare & glutinare, semen eius cum vino aut aqua chalybeata potum dysenteriam, alui & sanguinis fluxiones cohibere. Fuchsius, Tragus, Cordus, à perperam Seriphium Germanicum fecēre.

Locus.
Tempus.
Ibidem.
Vires.
Temper.
Lib. 6. sim.
Ibid
Cap. 1.

ATHANASIA LEUCANTHEMOS, CAP. XXXI.

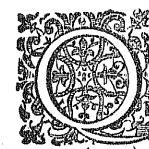

rum siluestre Lobellij & Penę, sponte in Delphinatu propē Valentiam frequens, nullo odore præditum.

ATHANASIA leucanthemos in nemoribus & dumentis aridis prouenit, radice plurimis fibris capillata, caule cubitali, & nonnunquam altiore, ramis multis brachiato, foliis Athanasie chrysanthemum, paulō magis dissectis, coriandri ferē incisuris, gustu principio subdulcibus, sed cū diu mansa fuerint, os & fauces incendentes, pyrethri ferē modo, sed imbecillius: flore in ramorum fastigio radiato, per ambitum candido, intus melino. Hanc plantam Vchnam albam esse Auicennę quidam volunt: vel, vt legit Bellunensis, Achnam, citrinam verō Athanasiam chrysanthemum, licet interpretis Vchnam conuertat matricariam, quam vnus tantum generis & non duplicem agnoscimus, vt propterea interpreti fides minus habenda sit. Ceterum huic nostrę plantę conuenit quod Auicenna scripsit, Vchnam candidam lutea valentiorē esse. Hęc enim vt Athanasie luteę saporem perquam amarum feruida acrimonia sua longē vincit, sic ab ea odoris gratia superatur. Quare hęc videtur esse Tanacetum nō odorum siluestre Lobellij & Penę, sponte in Delphinatu propē Valentiam frequens,

Locus.
Lib. 2. c. 73.

AMBROSIA, CAP. XXXII.

VEMADMODVM *Αμβροσια* veteribus Gręcis τὸ τῶν θεῶν βρῶμα, id est, deorum cibus dicitur, quod mortales eam non edant, vel quod qui eam ederint immortales euadant, ita eximia fragrantie gratia etiam diuis expetita, ne dum coronamentis, plantę Ambrosie nomen dedit, vel quod eius in cibus vsus longęuos faciat homines. Hęc, vt scribit Dioscorides, frutex exiguus est, tres palmos altus, ramosus, folia habens circa caulis exortum parua, vt rutę. At cauliculi seminibus referti sunt, similibus racemulis, qui nunquā florent, odor est vinosus, iucundus, radix tenuis, longitudinis duorum palmorum. Nectitur in Cappadocia in coronas. Plinius eadem tradit. Ambrosia vagi nominis est, & circa alias herbas fluctuantis, fruticem vnū habet, densum, ramosum, tenuem, trium ferē palmorum, tertia parte radice breuiore, foliis rutę. Circa imum caulem in ramulis semen est, vis dependentibus, odore vinoso, qua de causa Botrys à qui-

Nomina
Lib. 3. c. 12.
Forma.
Lib. 27. c. 4.

In cap. 112. lib. 3.

Ambrosia tenuifolia.

busdam vocatur, ab aliis Artemisia. Coronatur ea Cappadoces. Matthiolus genuinam Ambrosiam quam hic depinximus, esse credit, eadem quæ Ambrosia spontanea strigosior Lobellij: alteram tamen quam prima Latinorum commentariorum editione pro vera expresserat, etiam Ambrosiam facit, ut altera mas, altera fœmina dici possit, aut certè congeneres plantæ ut ambæ censeantur. Verùm posterior non

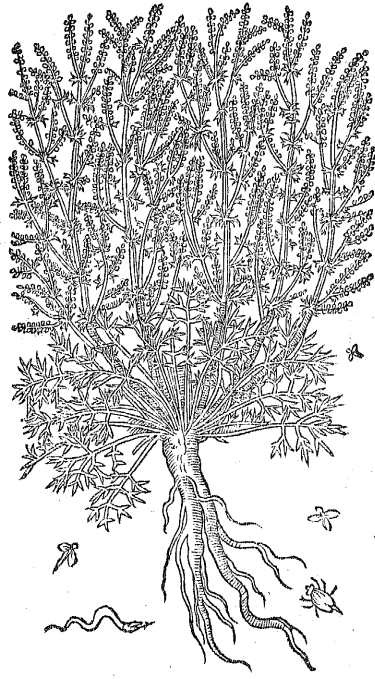
AMBROSIA Prima, Matth.

AMBROSIA Hortensis procerior, Lobellij.

AMBROSIA Altera, Matth.

AMBROSIA, Montana.

Ambrosia,

Ambrosia, sed Artemisia tenuifolia multis videtur esse. Saxosis locis sponte nascitur, in quibus si procerior quàm quæ sponte oritur, fuit, non est quod quis ob id Ambrosiam esse neget, cum planta aridis vel saxosis locis nata, si in hortis colatur, faciliè incrementum capere, & habitior atque vegetior reddi possit, qualem pictura hæc ostendit, quæ est Ambrosiæ hortensis campestrem & sponte enatam foliorum magnitudine, longè superantis, odore, sapore, habitu non diuersis. Vires Ambrosiæ à veteribus assignatæ tam egregiæ appellationi haud respondent. Vim habet, inquit Dioscorides, sistendi ac reprimendi, & illitu adstringendi humores, qui in aliquam partem illabuntur. Plinius, vsus eius ad ea quæ discuti opus est. Verùm his verbis Plinius vim repellendi Dioscoridi dictam, in vim discutiendi *διωρορησιν* appellatam commutauit. Nam & Galenus scribit Ambrosiam illitam vim habere adstringentem & repellentem. His subiungemus plantam quam Ambrosiam montanam Herbarij vocant. Quæ ex obseruatione Dalechampij, in Allobrogum monte Gratianopoli vicino quem Diui Enardi vocant, in alta & opaca silua gignitur, fruticosa, exili radice, proluxa admodum, lignosa, nigricante: quatuor aut quinque cauliculis, dodrantalibus erectis: foliis Idææ viti aut pruno siluestri similibus, venosis, subrotundis, in ambitu nonnihil serratis, quatuor aut quinque ferè simul ex eodem in caulibus loco prodeuntibus: bullis multis absque flore, in caulium summis virgulis racemetim coherentibus, angulosis, subrotundis, prominente è singulis apice, muscarum rostro siue proboscidi simili, saporis acerbi.

Locus.

Forma.

Ibidem.

Li. 6. simpl.

Locus.

Forma.

ANTHYLLIS, CAP. XXXIII.

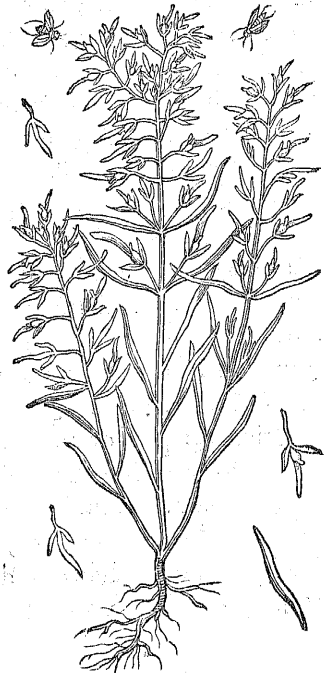

ANTHYLLIDES aliquot explicauimus in libro de maritimis plantis, quasdam alasi hoc aptiore loco declarabimus. Primùm eam quam Anthyllidem secundam vocant herbarij, Monspelienfes Iuam muscatâ, in agro Monspelienfi vbique nascentem, radice crassiuscula, modicè fibrata, non admodum longa, candicante, tribus aut quatuor cauliculis, dodrantalibus, minimè furculosis, ex eadem radice surgentibus: foliis Chamæpityos tertiæ circum caules densis, in vertice potissimum, oblongis, in ambitu dissectis, sed non Chamæpityeos modo in tria foliola fisis: flore purpureo ad foliorum exortum ex interstitiis prodeunte, odorato: semine in vasculis exiguo. Eandè agnouit Pena, & Anthyllidem Chamæpityoidem vocat, quæ in oliuetis, inquit, & aridis aruorum marginibus Narbonæ ac Galloprovincia fruticat, nec alibi temerè nota. Moschata autem vulgò vocata fuit, quòd odora quidem sit, sed olfactu minimè grata, nec pinum redoleat, verè & odorata chamæpityi cognata, sed rigidioribus furculis, sarmentosis, lignosis, breuioribus, foliis latioribus, longioribus, leuiter incisis, copiosis, lanugine obductis: floribus inter hæc maioribus, purpureis, semine hirsuto: radice lignea, gustu amaro, ingrata tota, & nonnihil styptica. Clusius Anthyllidis alterius nomine depinxit. Alia est Anthyllis montana, quæ in vmbrosis montibus nascitur, radice breui, contorta, alba, modicè fibrata, caulibus

ANTHYLLIS, II. Herbariorum.

E E c 4

multis, palmum altis, rotundis, foliis densis, per caules alternim dispositis, longis, linariæ modo, propè caulem trifidis, gustu subsalsis, è quorum medio, flos exit, deinde semen minutulum in rotundis loculis lino similibus, quibus herbaceus apex veluti præfixus insidet. Lobellius pinxit Anthyllidem alteram Italarum Camphoratae congenerem (de qua in fine libri huius dicemus) stirpem tenuifolia, humilem pinum exprimentem, quam Dioscoridis alterum Anthyllidem Aiugæ foliis & ramulis putabant Itali docti. Sed quum minus olida sit, Monspeliensium Iuam Moschatam pro secunda Anthyllide retinendam censet. Surculis, foliis, ortu & facie Camphoratam adumbrat: sed exilior tota & summis virgultis, tomentosis, muscosis flosculis, luteo pallentibus, gustatu præficcis.

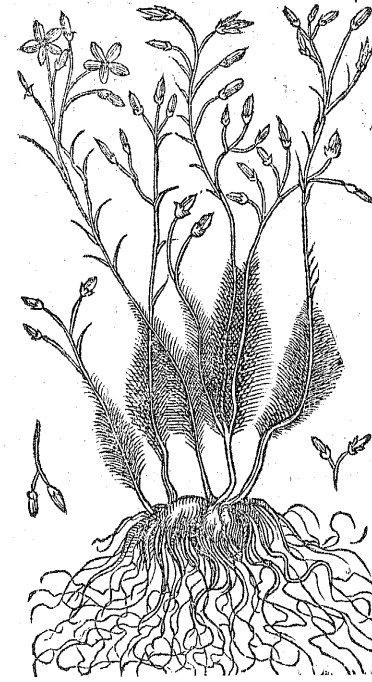
LINARIÆ, CAP. XXXIIII.

Locus.
Forma.

Linar. ca-
rulea.
Forma.

Locus.
Tempus.
Vires.

MULTAS Linariæ species herbarij obseruarunt, quarum aliquot hîc depinximus. Prima est Linaria tenuifolia cognominata, quæ in aridis, macris, & perfatis nascitur: radice valde capillata, nigra: caulibus multis, dodrantalibus, rotundis: folio lini, tenuissimo & subtilissimo: saporis subauster: flore copioso: priusquam hiet, rubente: cum apertus est, ex rubro albicante: semine minutulo: in oblongis & corticosis vasculis. Linaria carulea radicem mittit duram, lignosam, albam: folia proximè radicem multa, burse pastoris similia, laciniata, rariusculè venosa: caulem cubito proceriorem, foliis vestitum, longis, Linariæ similibus, angustioribus, nigrioribus, per ambitum minimè incisis, quinis sensive ex vno pediculo in caule extante simul prodeuntibus, capillacea tenuitate: ramulis multis, gracilibus: flore copioso, ex caruleo albicante, in thyrsi modum congesto, quo decidente vascula subsequuntur infernè valde compressa, supernè latiora, bifida, vt in Elatine. Gignitur in aridis, squallètibz & apricis. Floret Maio deficiente. Totius plantæ sapor amarus est. Ulcera fordida purgat, lumbricos interficit,

LINARIA Odorata, Dod.

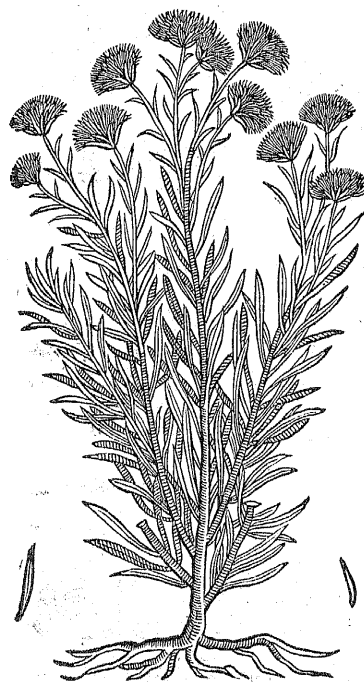
LINARIA Minor, Dalech.

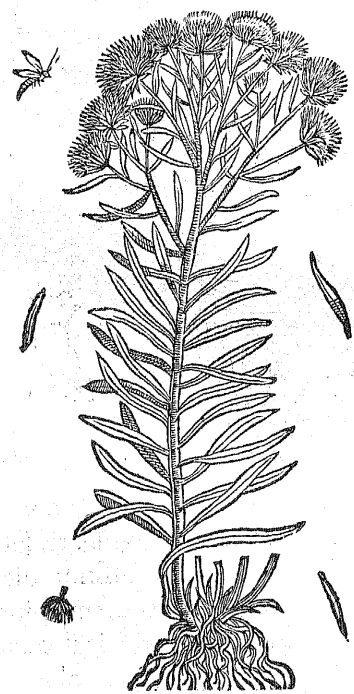
interficit, obstructions expedit. Linariam odoratam profert ager Lugduno vicinus foliis similem vulgari. Cæterum huius flos ex caruleo candicat, vulgaris subluteus est, & corniculata cauda terminatus, ille minimè: præterea suauius olet, quam obrem odoratam vocauerunt, cum vulgaris flos granem odorem spiret. Linariam odoratam etiam pinxerunt Dodonæus & Clusius, quæ singulari est caule, nonnunquam cubitali, in multos tenues ramulos supernè diuiso, quos oblonga folia,

folia, lino similia ambiunt, quæ tamen iuxta radicem sunt humi sparsa, longè maiora latioraque, bellidis foliis similia, sed per ambitum ferrata, nonnulla etiam per caulem sparsa, altiùs incisa: flos exiguus, copiosus virgulis seu ramulis spicatum infidet, cæruleus, lauandulæ ferè æmulus extrema parte hamuli instar incuruus

LINOSTRIS Recentiorum, Lobell.

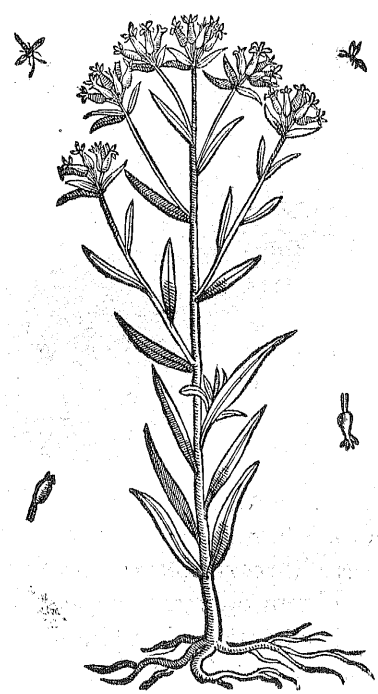

LINARIA Aurea, Tragi.

(quem pictor non satis accuratè expressit) aliquantulum odorosus: semen exiguum, rufum, in valuulis, linariæ similibus, sed minoribus continetur. Radice est singulari, candicante, minimi interdum digiti crassitudine. Sponte prouenit montosis Castellæ locis, lapidoso & arido solo, ubi Aprili floret, & Maio, Iunioq; semen profert. Linaria minor in saxosis & asperis Arbæ fluuij propè Geneuam ripis gignitur: radice breui, nigricante, capillata: cauliculis multis, dodrantalibus: folio lini, numerofo: flore purpureo, corniculo simili, phœniceum verticem amplectente, & contegente: semine paruo, in rotundis vasculis, lino similibus, præfixo pilo tenuissimo insignibus, capreolo simili. His addenda ex Lobellio Linostyrus recentiorum, quæ sic vocarunt propter similitudinem cum Linariis & Scopariis. Est enim virgis rigidis & foliis Scopariæ aut Oxyridis vulgaris: sed flores in summitatibus luteo fuluo languent, Asteris montani angustifolij vel Crithmi Chrysanthemum situ & positu: parilitate & effigie conyzæ maioris aut minoris. Cauliculi pedem & cubi-

PASSERINA, Linariæ folio, Lobellij.

tum

tum æquant. Hanc in collibus Narbonensis Gallia non procul à mari erutam meminit Lobellius: qua ad Balnea propè Frontignanum itur. Est acris gustati, glutinosa, amaricans, Senæ æmulo sapore, ad Thymelæam accedente. Tum Linaria aurea Tragi, Hyssopus umbellifera Dioscor. Guilandino, Helichrysi genus. Prorsus genere eadem Linostyrus videtur: facie siquidem, iisdem foliis & cubitalibus summis alis multifidis cauliculis neuitquam diuersa: sed extrema florum bullata capitula copiosis aureis villis referta, fulgent: radix lignosa, fibrata, semen exiguum. Præterea Passerina Linariæ folio, Linariis ob similitudinem reddenda: folia etenim Linariæ similia, sed acuatim in capitulis coriandrinis feminibus paribus, summis Chrysocomes similibus, pallidioribus, furculosis pediculis lini flosculi pallentes. Ex agro Monspelienfi oriunda. Hæc Lobellius.

HYPERICVM, CAP. XXXV.

UAE planta Græcis υπερικόν, ανδρογαμνον & χαμαίπιτυς, Latinis similiter Hypericum, Androsæmum, & Chamæpitrys nominatur, Mauritanis Reiofricon, & Reiofaricon, Italis Hyperico, & Perforata, Germanis S. Iohanskraut, Hispanis Coracocillo, Gallis Millepertuis. Androsæmum ob florem, qui digitis confricatus sanguineum emittit liquorem, dixerunt: Chamæpitryn verò ab odore seminis resinaceo: Perforatam, & Millepertuis, quòd folia foli obuersa innumeris foraminibus scaterent, & omni ex parte punctis quibusdam pertusa esse videantur, quod neque à Dioscoride, neque à Plinio annotatum fuit. Hypericum, vt descripsit Dioscorides, frutex est furculosus, palmi altitudine, folia

Nomina

Lib. 3. c. 153

Forma.

HYPERICVM, Matth.

habens rutæ similia, florem luteum, (in vulgatis Græcis exemplaribus Leucoij mentio nulla, in Oribasio tamen legitur, ανθος εχον μηλινον, λευκοίω ομοιον, idest, florem habens luteum, Leucoio similem, quam lectionem Matthiolus approbat. Nam Hypericum floris colore violam luteam proximè refert, vtendumq; voce Græca Leucoij cõset, ne ex albo aliqua suboriatur difficultas, quod fortasse Marcel. Florentino imposuit, qui florem Hyperici album interpretatus est,) qui inter digitos tritus sanguineum succum remittit, ramulos subhirsutos, in rotundo oblongos, magnitudine hordei (in emendati sunt hoc loco vulgati codices Græci, κλωνίαμα υποδάσεια, τωρομηκη, εν τω παρεκρεσει, μέγεθος κελβηης, εν ο σπέρμα, &c. in quibus necessario deest vox, locu quo semen contineatur significans. Quare hanc lectionem minimè secutus Ruellius legisse videtur, παρεκρεσεια υποδάσεια, vertit enim subhirsuta siliqua, & in rotundo oblonga, hordei magnitudine, semine intus nigro, &c. Cornarius verò sic legit, κλωνίαμα υποδάσεια, καρπὸν τωρομηκη, &c. Idest, ramulos subhirsutos, fructum in

rotundo oblongum, hordei magnitudine, &c.) in quo semen nigrum, resinâ oleosum. Nascitur in locis cultis, & asperis. Ex hac Græci codicis emendatione, & præcipuarum huius plantæ notarum declaratione, neminem latere potest, eam Hypericum Dioscoridis esse, quæ hodie à Medicis & Chirurgis maximè celebratur, & vsu quotidiano vsurpatur. Sunt autem notæ maximè duæ, quæ id certò demonstrant:

nempe

Locus.

nempe cruentus florum contritorum succus, qui odori sunt, pingues, glutinoso cōractu harentes, & seminis odor resinaceus, in pericarpis copiosi, amari & ingrati gustanti. Plinius non omnino Discoridi consentit, etiamsi de eadem herba agar, his verbis. Eadem præstat Hypericum, quam alij Chamapityn, alij Conon appellant, oleraceo frutice, tenui, cubitali, rubente, folio rutæ, odore acri, semine in siliqua nigro, maturescente cum hordeo. Hæc Plinius. Hypericum æstate floret, Julio potissimum & Augusto mensibus. Vim habet ciendi vrinâ, auctore Dioscoride, & ducendi menses appositum. A tertianis quartanisque cum vino potum liberat. Semen quadraginta diebus potum ischiadicis medetur. Folia cum semine illita sanant ambusta. Natura semini Hyperici spissandi, inquit Plinius, aluum sistit, vrinam ciet. Ad calculos vesicæ cum vino bibitur. Galenus verò scribit calefacere & siccare, essentiâq; tenuis esse, adeo vt & menses & vrinâs prouocet. Sed adhæc totum sumendum esse fructum, non tantum semen. Porro cum foliis viridem illitam ad cicatricem ducere cū alia, tum omnia ambusta. Cæterum si sicca contusa inspergas, humida & putredinosa vlcera sanare. Sunt & qui ischiadicis bibendū exhibeât. Hyperico, vt scribit Matthiolus, vis inest reseradi, resoluendi, agglutinadi, atque etiam cohibendi. Epotum semen ex vino calculos eiicit, & venenis aduersatur, venenatorumq; morsibus resistit, tum idem potum, tum herba ipsa deuorata haustave, tum morsibus illita. Aqua stillatitia florecentis herbæ maximè prodesse dicitur comitialibus & resolutis, si iis potanda detur. Datur feminis farina comode cum Polygoni succo ad sanguinis reiectiones. Inest floribus & semini mira facultas ad vulnera omnia sananda, præter ea quæ in capite sunt. Ideoq; oleum in quo diu flores & semine prægnantes siliquæ macerata fuerint, diuq; insolata, miriicè recentia vulnera sanant: sed id efficacius præstat, si cum laricæ, aut abiegna lacrymæ oleo misceatur. Idem per se ventri illitum dysentericos iuuat, potum verò cochlearis mēsurâ lūbricos necat. Clusius Hyperici genus ostendit, quod multis cōstat ramulis per terram stratis, numerosis, confertisque foliis eos ambientibus, alteri Hyperico similibus, sed planè tomentosus & incanis: flores sunt secundū ramulos lutei, aliquantulum tamen pallidiores & minores quā in vulgari, quibus succedunt capitula vulgari similia: radix lignosa

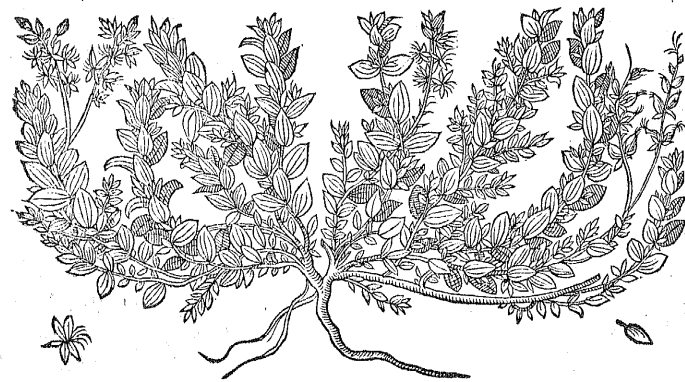
Li. 26. ca. 8.

Tempus. V. ves.

Lib. 16. c. 8. Li. 8. simpl.

Ca. 13. li. 3.

HYPERICVM Humi stratum, Clusij.

Li. 2. Stirp. Hisp. c. 70.

HYPERICVM Tomentosum, Lobelij.

HYPERICVM Syriacum, Lobelij.

lignosa & durarami etiam ipsi per terram strati radices & fibras agunt. In conuallibus quibusdam non procul a Salamantica crescit, vbi Julio florent plantæ latè sese diffundentes: item in Valentini regni maritimis, vbi Martio florent. Proculdubio hæc inter Hyperici genera referenda est, cum plurimum illi respondeat: imbecillior tamen, & vulgari magis odora. Lobellius adiecit aliud Hypericum tomentosum, quod prouenit in locis agri Monspelienfis natura vliginosis, sed feruidiore sole exuflis, palmo non maius, & humi stratum, foliis item minoribus, & per interualla rarioribus: flore & semine luteolis, pallidioribus. Tota planta cana est & hirsuta, minus odorata, Hyperici sapore, sed imbecilliore. Præterea Hypericum Syriacum & Alexandrinum, cuius folia quadruplò minora sunt quàm nostri Europæi, quæ summis cubitalibus virgultis confertim tanquam in verticulis exeunt, Flores lutei nostrati per similes.

ASCYRVM, CAP. XXXVI.

ASCYRON & ASCYROIDES, atque etiam Ανδροσάμιον, Latinis similiter Ascyron & Ascyroides. Hæc Hyperici species est, inquit Dioscorides, magnitudine differens, maiores ramos habens, furculosiores, puniceosq; folia tenuia, flores luteos, fructū Hyperico similem, resinacei odoris, qui cum digitis teritur, ipsos ferè cruentat: qua de causa Androsamum vocauere. Plinius parum à Dioscoride discrepans, scribit, Ascyrum & Ascyroides similia sunt inter se & Hyperico, sed maiores habet ramos quod Ascyroides vocatur, ferulaceos, omnino rubentes, capiulis paruis, luteis: semen in caliculis, pusillum, nigrum, resinosum. Comæ trita velut cruentant, qua de causa quidam hanc Androsamum vocauere. Galenus Ascyron Androsami genus facit, vt dicitur. Verum id Ascyrum est à Matthiolo cum Hyperico affabrè in commentariis expressum, quale & hîc depinximus, iam notissimum, amnium & rigorum, riuulorumq; pratensium amans valde, quadratos & rectos viticulos è radice multum fibris sparsa exiles erigens, Hyperici foliis, paulò maioribus, venosis, poros peruios habentibus, & floribus itidem luteis, coccineum cruorem affricanti illinentibus: seminis odore resinaceo sui indice, nares feriente, haud disparis, sed infrequentioris vsus. Facit huius fructus, inquit

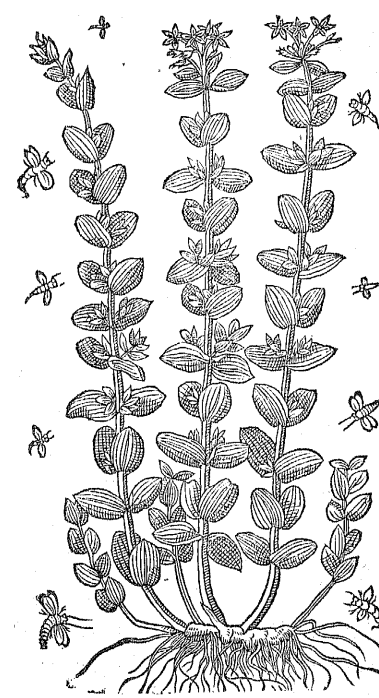
Nomina Li. 3. ca. 150. Forma.

Lib. 27. c. 5.

Li. 6. simpl.

Pena in Aduers.

ASCYRVM, Matth.

FFF

Lib. 3. c. 54. Dioscorides, cum hydromelitis heminis duabus potus, ad ischiadas ducit enim recrementa multa. Sed assidue dare oportet donec sanitati restituantur. Idem impositus ambustis prodest. Plinius, vsus seminis, inquit, ad ischiadicos, poti duabus drachmis in hydromelitis sextario. Aluū soluit, bilē detrahit illinitur & ambustis.

ANDROSÆMVM, CAP. XXXVII.

Nomina

Lib. 3. c. 155.

Forma.

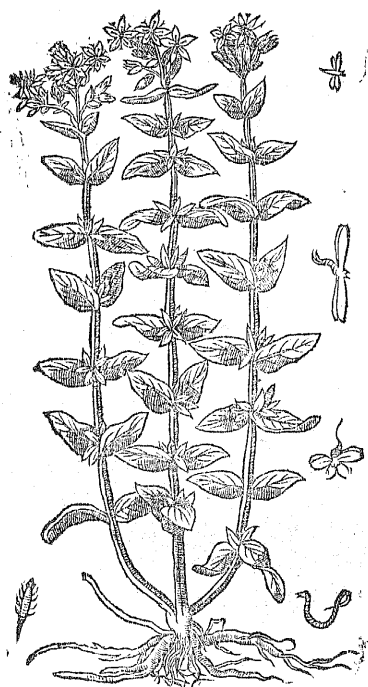
Li. 26. ca. 4.

Locus.

Ca. 155. li. 3.

AΝΔΡΟΣΑΙΜΟΝ quibusdam Dionysias & Ascyrum, Latinis etiam Androsæmum nominatur, quasi humanum sanguinem dixeris, quod sanguineum succum emittat. Ab hyperico ascyroq; differt, ita tradente Dioscoride, quod fructet ramulis surculosis ac tenuibus, virgis punice coloris, folia habens triplo aut quadruplo maiora quam ruta, quæ trita vinosum succum remittunt: alas in cacumine pinnatas, circa quas flosculi parui, lutei: semen in calice simile semini papaueris nigri, velut lincis notatum. Coma contrita resinofum odorem reddit. Plinius, Androsæmum, inquit, siue vt alij appellauere, Ascyrū non absimile est Hyperico, de quo diximus, cauliculis maioribus, densioribusq; & magis rubentibus: folia alba, ruta figura: semē papaueris nigri. Comæ trita sanguineo succo manant: odor resinofus. Gignitur in vineis medio Autumno effoditur, suspenditurq;. Androsæmum ex Matthiolo hinc pictū damus, quod etiam Lobellius & Pena approbant, in opacis & siluosis proueniens, non modò floribus, sed etiam foliis tritis & expressis muriceum succū reddēs, quo vno

ANDROSÆMVM, Matthioli.

ANDROSÆMVM, Dod. II. Fuchf.

præ cæteris Androsæmum hoc agnoscendum, & discernendum. Procerius est maiusq; Hyperico, & altero tanto maiora folia habet, sed pauciora, eidem etiam similia flore, & semine procerioribus, cubitalibus, gracilibus, rotundis, rubentibus ramis. Androsæmum aliud ostendunt Dodonæus & Fuchsius, quod Itali Clymenum putant, pleriq; Sicilianā appellant, quod in Sicilia tantū reperiri falsò credūt, quidam Clymenū Plinij, Galli *Toutesaim*, quasi Panaces, idest, omnium morborum remedium

ANDROSÆMVM Aliud, Dodon.

ANDROSÆMVM Album, Dalechampij.

Cæterum in vino austero decocta, vinum ipsum vulnerum grandium glutinatorium efficiunt.

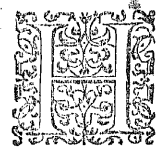
remedium. Hæc plâta semper virēs virgas producit vimineas, vt describit Pena, sanguineas, nitentes, rectas, flexiles, non nihil angulosas, aut secundū longitudinē striatas, Periclymeno similes & eiusdē coloris: folia bina ex interuallis, infernè castia, supernè saturatè virētia, etiā Periclymeno similia, nisi q; ex geniculis erūpunt, nec vti illa à virgis traiciuntur, quæ non tam sanguineum cruorem vel fundunt, vel affricta illinunt, vt diximus de Androsæmo vero: flores lutei sunt: deinde bacca parua, primū rubræ, deinde nigræ, cruore purpureo, & feminibus fuscis, minutis turgidæ. Radix foris fusca, intus alba, lignosa, fragilis, pedem & sesquipedē longa, gustanti resinosa, lentoris expers: nec tota planta ingrata, non nihil gummi Elemni, aut trifolij odorati sapit. Moderatè adstringit digerendo, & desiccatur, parua admodum, aut nulla calfactione. Vulnerariis remediis, balsamis, oleis, potionibus commodissima, & vsu multò laudatissima. Auctor est Pena in Angliæ siluis, lucis & nemoribus frequentem esse, Flandris hortensem. Androsæmi semen, vt scribit Dio-

Vires.

Li. 26. ca. 4.

Li. 6. simpl.

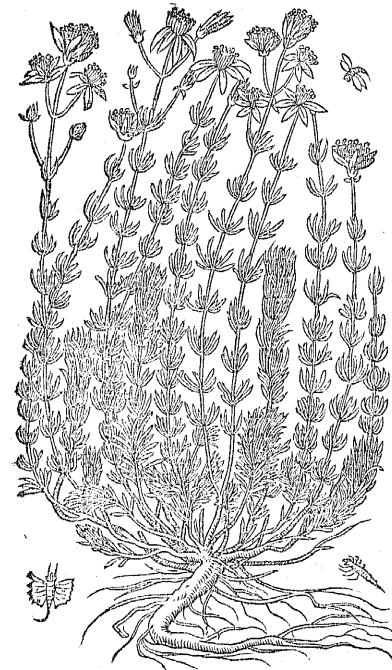
Nomina
Forma.

YPERICO & congeneribus plantis Corin subiunxit Dioscorides, tanquam similem, atque etiam congenerem, ideoq; ab aliquibus Hypericum nominari scripsit, foliumq; habere Erica simile, minus tamen, pinguius ac rubrum. Est autem frutex palmi altitudine, ori gratus, acris & odoratus. Plinius quoq; Corin hyperici genus facit, & similiter ferè describit, his verbis. Est aliud Hypericum, quod alij Corin appellat, folio Tamaricis, & sub ea nascitur, sed pinguioribus foliis & minoribus ac rubetibus, odoratum, palmo altius, leniter suaue, aculeatū. Hic Tamaricis folio dixit, pro Erica folio. Matthiolus pro Cori plantam hinc pictam exhibuit, scripsitq; Corin non ita Hypericum referre, quemadmodum Alcyrō & Androssemum: iisq; nudam tantum Dioscoridis historiam subdidit, eamq; plantam sepius ad se ab herbariis allatam, nasciq; frequentissimam in Italia, nulla adscripta aut figuræ aut virium declaratione. Eam Lobellius descripsit. Matthioli Cori, inquit, flores stellati Ornithogali minores, ex rubore candicantes, quorum apiculi flauent. E lignosa radice multos spithameos cauliculos & foliola kali aut spergulae stellatim ex geniculis profert. Gaudet pratis in asilatu maritimo. Aliā Pena Corin pulchram & valde hilari aspectu depinxit, quam Monspeliam cognominat, quia nusquam nisi Monspelij & Frontignani

Li. 26. ca. 8.

CORIS, Matthioli.

CORIS Monspelensis.

Li. 24. ca. 16.
Vires.

Li. 26. ca. 8.

ad radices Cetij montis, & propè Magalonem reperit. Fruticat hæc ramulis multis, densis, duriusculis, surrectis, rotundis, palmum & sesqui palmum altis, lignosis, cuius foliola dense stipata Erica maiori similia sunt, & similiter disposita: flores in summis ramulis purpurei, aut ex purpura cærulei, elegantissimi spectantur: semen vtriculis, mollioribusve alabastris paruis conclusum, rotundum, Tamarici par, glaucum vel pullum, tenuissimis glumis inuolutum, quasi oculi pupilla tutior inde foret. Radix multo sanè maior, longior & crassior, quam pro plantæ modo, Anchusæ minoris par & concolor. Tota enim planta rubella visitur, & succo purpureo radice pannos imbuendo commendatur: amaricat, gustu subacri, non inodora. Huius semen potum, inquit Dioscorides, vrinas & menses ducit, auxiliatur commorsis à phalangiis: ischiadicis item & opisthotonicis cum vino potum: ad rigores verò cum pipere. At in opisthotonicis etiam commodè cum oleo illinitur. Plinius aliter de eius viribus scripsit. Vis femini exsalfactoria, & ideo inflationem facit enterocelis, sed stomacho non inutile, præcipuum

præcipuum ad stranguriam, si exulcerata non sit vesica. Medetur & pleuriticis ex vino potum. In quibus cum hæc sensum rectum non habeant. Et ideo inflationem facit, &c. sic emendat Cornarius ex veteri codice. Et ideo ad inflationem facit, sed stomacho inutile, &c. Eandem Monspelensem Corin depinxit & descripsit Clusius, florereq; ait mensè Maio, nonnunquam etiam Martio, siccis quibusdam circa Salamanticam & Monspelium locis, & maritimis Valentia & Gallia Narbonensis. Eandem dudum depingendam curauerat, & breuiter descripserat Dalechampius. Radice multiplici, lignosa, rubra, caulibus multis, dodratalibus, rubentibus, surculosis: foliis multis, exiguis, Erica specie, gustu amaris. Flores in caulium fastigiis veluti spicati congesti sunt, ex caliculis siue alabastris paruis excuntes purpurei, venustissimi.

Li. 2. Stirp.
Hisp. c. 94.

VÆ Græcis χαμαίπιτος, Latinis quoque Chamæpitys, Aiuga, seu Abiga, Plinio auctore, nominatur: inuenitur & Ibiga vocari, quod nomē, Hermolao teste, ferè seruāt hodie. Hinc abiectis duabus literis i, & g, Iba, & ab Aiuga abiectioe duarū literarū, a, & g, Iua manauit in vulgi appellationem. Officinæ Iuā muscatā appellant, & Iuā arthetica, Arabes Hamefiteos, seu Chamafithius, Itali Chamepitio & Iua, Hispani Pimilho, & Iua arthetica, Germani Te lenger, ye lieber, Galli Iue muscate, & Arthetique. Caterū Chamæpitys dicta est, idest, humilis siue pumila picea, q; eius folia picea oleant: Abiga verò propter abortus, Plinio & Dioscor. auctoribus, quos, educēdis iis quæ in vtero sunt, excitare solet: vt & Arthetica, siue potius Arthritica, quod ischiadicis, & cæteris articulo- rum doloribus opem ferat. Dioscorides tria Chamæpityos genera ponit. Primam repentem, foliis sedi, alteram maiorem, tertiam marem. Plinius totidem, sed inuer- so ordine. Primam maiorem, alteram breuiorem, tertiam marem. Chamæpitys, vt

Nomina
Li. 24. ca. 6.
In Coro.
176. lib. 3.

CHAMAEPITYS Prior,
Matthioli.

describit Dioscorides, herba est per terram serpens, subcurua, folia minori Aizoo similia habens, multo tamen tenuiora & pinguiora, hoc est, Serapione interprete, quæ habent super se humiditatem tenacem, hirsuta, circa ramos frequentia, odore picea: flores exiguos, luteos, aut candidos: radicem cichorij. Altera cubitalibus est ramis: anchoræ modo incuruis, tenuibus, coma supradictæ simili, flore candido, semine nigro. Olet autem & ipsa piceam. Tertia quæ mas appellatur, herbula est foliis tenuibus, candidis & hirsutis: caule aspero, candido, flosculis luteis: femine secus alas pusillo: piceam & hæc olet. Plinius non adeò cum Dioscoride cõsentiens, hæc scribit. Chamæpitys, Latine Abiga appellatur, diciturq; propter abortus, ab aliis Thus terræ, cubitalibus ramis, flore pinus & odore. Altera breuior & incurua similis. Tertia eodem odore, & ideo nomine quoque, paruulo cauliculo, crassitudine digitali, foliis scabris, exilibus, albis, in perris nascens. Prima Dioscoridis Chamæpitys à Matthiolo depicta, ea est quam hic primo loco expressimus: tertia, quam secundo:

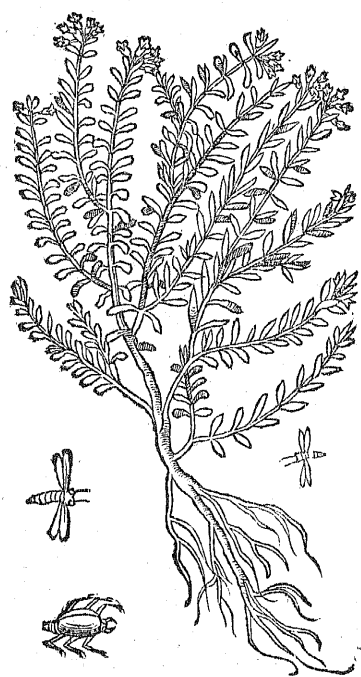
Genera.
Lib. 3. c. 157.
Forma.

Cap. 179.
simpl.

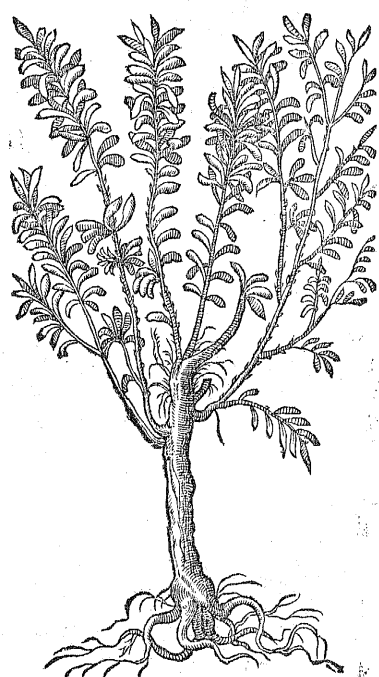
Li. 24. ca. 6.

In Aduerf. mediam maiorem se non nosse fatetur. At Lobellius & Pena primam Matthioli, & Dodonæi non primam, sed marem, siue tertiam Dioscoridis esse statuunt, eam nimirum, quæ compertæ utilitatis & vulgaris cognitionis ubique prouenit. Sabuleta, arida, lapidosaq; uineta & oliueta amat Narbonensis Gallia, ubi perquã odora: surculis gracilibus, hirsutis, inflexis, numerosis: pini foliis, vel psyllij, minoribus, incanis, cõfertis, resinosis, exiguis interfertis secus flosculos, melinos, veronicæ fœminæ, sed femine oblongo, tereti, fusco, Germaniæ Gallia & Angliæ agris sponte peruia, sed paucis in locis: eoque in hortis tantum colitur, ad medicos tamen vsus odore & viribus cultura ignauior: radix fibris duriusculis, lignosis, amaro sapore, medicato, subacri, neutiquam dulci, sed resinaceo, diuq; faucibus hærente, quæ idcirco nonnullis Germanis *Vergifzennicht*, idest, ne mei obliuiscare, fortè dicta fuit, quod etymum dum Matthiolus à Germano Pharmacopœo & Brasauola adductum reprehendit, immeritò facit, nam ipsemet fallitur, cum aliam vocatam

CHAMAEPITYS Tertia, siue altera Matth.

CHAMAEPITYS Prima, Dioscor. Pena & Lobel.

ye lenger ye leber, id sonantem, quò diutius eò amantius, aut gratius (hoc autem amaræ dulci siue circeæ meritò quadrare diximus) in hanc transfert. Altera Chamæpitys siue tertia Matthioli, & tertia Dodonæi luteolis floribus iisdem Lobellio & Pena auctoribus, prima est Dioscoridis, pinum redolens, minus nota, & paucis obuia locis, tamen odoratior, collibus aridis & aruis editioribus Niceæ Sabaudorum, & Genuæ Ligustrum fruticat. Quinetiam eandem vireta nonnulla Belgij studiosè colunt: radice fibrata, sonchi, aut dentis leonis, minore. Ramulos ea profert palmum altos, humistratos, foliolis septos, semperuiui minoris, aut potiùs vermicularis, minus carnosus, sed incanis, & hirsutis, in quibus flosculi in medio albidii. Suauiore spirat hæc odorem, interdum vlginosum, quemadmodum muscus quernus aut cedrinus. Secunda verò Dioscoridis Chamæpitys fortassè est vermikulatus frutex maior, de quo diximus capite de Aizoo. Chamæpitys altera etiam multis dicitur quæ capite proximo Chamædrys altera, & Chamædrys fœmina nominatur

nominatur. Ad harum genus refert Dodonæus plantam, quæ quòd foliorum solam formam cui imitetur, odore verò destituta sit, Pseudochamæpitym appellat. Primæ Dodonæi procumbentibus ac tenuibus pediculis foliisque similis est, sed flosculis differt, qui in hac candidi sunt, & inueros Lamij flores satis referunt, ipsis tamen & longiores & parentiores. Quaterna inde cohærent femina: radix mediocris crassitudinis. Ex Hispaniis anonymum missam fuisse ait Dodonæus. Scribit Clusius se in Hispaniis inuenisse pusillam quandam plantam Aiugæ admodum similem, tum cauliculis, tum foliorum trifidorum forma, hirsutam totam subfalso gustu, & inodoram, nisi quiddam herbaceum & ingratum redoleret. Flores extremis ramis ex alis prodeunt, Aiugæ similes, sed maiores & albi: femina quaterna in singulis caliculis cinerei coloris, maiuscula & rotunda ferè: radix crassiuscula, subalbida. Prouenit locis incultis, & æstate floret. Eadem esse videtur quæ Pseudochamæpitys Dodonæi, aut certè simillima. Chamæpithyos primæ folia, au-

PSEUDOCHAMAEPITYS, Dodonæi.

AIUGA ADULTERINA Clusij.

store Dioscoride, septem diebus in vino pota regio morbo medentur: quadraginta verò, ex hydromelite ischiadicos sanant. Dantur peculiariter iocinorosis, vrinæ difficultatibus, & renum vitiis, profunt etiam torminosi. Ea apud Heracleam Ponticam, perinde atque antidoto contra aconitum vtuntur, bibentes decoctum. Ad antedicta illinitur cum polenta iure decocti macerata. Trita & cum fico pro pilulis data aluum emollit. Excepta melle, squama æris, & resina, purgat. Apposita cum melle ducit quæ ab vtero duci solent. (legitur enim Græcè, ἀγχι δὲ καὶ τὸ ἀπὸ ὑτέρας προσωτερητὸ σὺ μίλι. significant enim τὸ ἀπὸ ὑτέρας non solum menses, sed etiam fœtus & secundas, quare Abiga ab abigendo partu, & procurado abortu nuncupata est). Mammarū duritias discutit, vulnera glutinat, herpetas cum melle illita cohibet. Secūda & tertia eandem vim obtinent, non tamen adeo efficacem. Eadem ferè Plinius de vsu medico tradit. Profunt aduersus scorpionum ictus. Item iocinori, illitæ cum palmis, aut cotoneis. Renibus & vrinæ decoctum earum cum farina hordeacea. Morbo quoq; regio, & vrinæ difficultatibus ex aqua decocta bibuntur. No-

uisima contra serpentes valet cum melle. Sic & apposita vulvas purgat. Sanguinē densatum extrahit pota. Sudores facit perunctis ea, peculiariter renibus utilis est. Fiunt ex ea & hydropicis pilulæ cum ficu aluum trahētes. Lumborū quoq; dolorē victoriatū pondere in vino finit, & tulsim recentem. Mortuos fœtus ex aceto cocta potaq; eicere ptinus dicitur. Galenus verò multò distinctiùs, Chamæpitys, inquit, amarū quidem gustu sapore validiorē acri obtinet: effectu verò purgat, abstergitq; viscera, plus quam calefacit. Proinde regio morbo correptis, & omninò quibus facile iecur obstruitur, bonum est remedium. Quin & menses ducit, tum pota, tum apposita cum melle. Sed & vrinæ mouendæ aptum est medicamentum. Sunt qui etiam eam exhibent ischiadicis, decoctam cum melicrato. Herba porrò ipsa viridis magna vulnera conglutinat, & vlcera putrescentia sanat mammarum præterea duricias discurit. Est enim in siccando ordinis tertij, in calfaciendo verò secundi.

Lib. 8. sim.

CHAMÆDRYS, CAP. XL.

Nomina

XAMAIΔΡΥΣ & χαμᾶδρυς Græcè, Latine Trixago siue Trissago dicitur. Officinæ Græcum nomen retinent, vulgò Quercula minor, & à ferratis foliis Serratula appellatur, Arabicè *Damædrys*, *Chamadrys*, seu *Kemadrys*, Italicè *Chamedrio*, *Querciuola* & *Calamandrina*, Germanicè *Gamander*, *leyssen Bathengel*, Gallicè *Germandree*, vel *Chesnette*. Chamædrys autem Græcis dicta est, quasi humilis ac terrestris quercus, quòd scilicet, folia quercus habeat. Dioscorides & alij veteres vnicam faciunt Chamædryn: recentiores verò herbarij plura eius genera. Fuchsius quatuor depinxit: primùm veram Chamædryn, eamque duùm generum, marem scilicet, & fœminam. Deinde Chamædryn vulgarem duùm item generum, marem scilicet, & fœminam. Alij aliter eius genera distinguunt. Chamædrys, vt describit Dioscorides, frutex est paruus palmi altitudine, folia habens parua, & figura & diuisuris quercui similia, amara, florem subpurpureum, paruum (in veteri codice legitur ἀνθος ὑποπόρφυρον, μικρὸν, καὶ ποικύρον, id est,

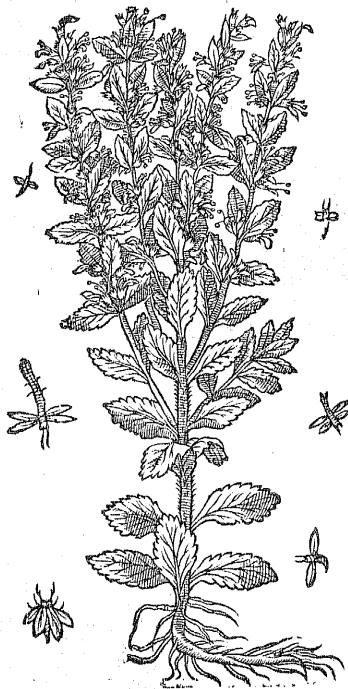
Genera.

Cap. 333.

Lib. 3. c. 96.

Forma

CHAMÆDRYS, Matthioli.

CHAMÆDRYS Vulgaris, mas Fuchsj.

florem

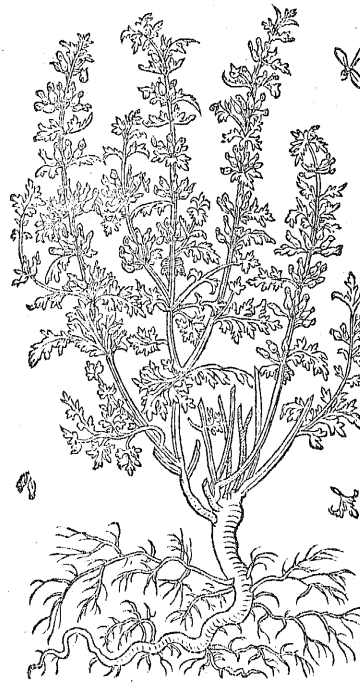
florem purpurascens, pusillum, amarum. Oribasius legit *δρόστροπρον*, id est, subrotundum. Ruellius Plinium secutus, vertit, flore paruo, penè purpureo). Nascitur in asperis & petrosis locis. Colligere ipsam oportet femine prægnantem. Breuiter sic Plinius. Chamædrys herba est quæ Latine Trissago dicitur: aliqui eam Chamædropem, alij Teucriū appellauere. Folia habet magnitudine menthæ, colore & diuisura quercus. Alij ferratam, & ab ea ferram inuentam esse dicunt: flore penè purpureo. Hæc facie verè refert, quæ hîc picta est, radice exigua, surculosa, virgultis numerosis, pedem altis, foliis in ambitu serratis, binis, numerosis, vt quercus, sed profundè minus incisus: floribus purpureis. Hæc Chamædrys minor appellari potest. Nam quæ Antuerpiæ atque alibi in hortis visitur, maior: quòd foliis sit maioribus, candidioribus, flore cæcio, pallescente, vbi etiam niues imbrésque spernit, illa cõtrà breui marcescit. His addeda minima, quæ à quibusdam fœmina dicitur, & hoc nomine à Dodoneo pingitur humilis herbula, multis cauliculis, lanuginosis, foliis hirsutis, profundius & ferè decussatim insectis: flosculis purpurascens, circum cauliculos emicantibus: semine in rotundis capsulis, nigro, & rotundo: radice crassa, plurimis fibris capillata. Eadem est quæ à Matthiolo pro Chamædry altera picta exhibetur. Quibusdam Chamæpithys altera videtur esse, quam floribus & odore quadatenus refert,

Locus. Lib. 24. c. 15

Pet. Pe. in Ad.

Lib. 1. c. 16.

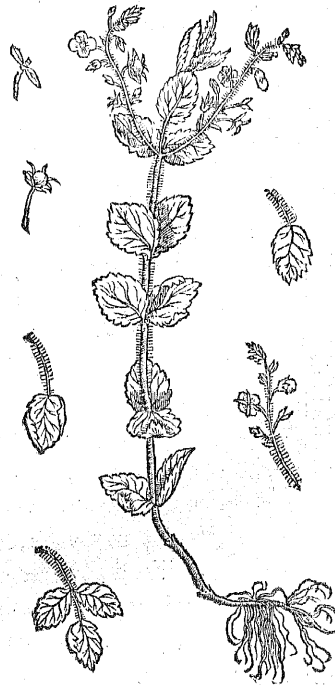
CHAMÆDRYS fœmina, Dodonei.

CHAMÆDRYS Altera, Matthioli.

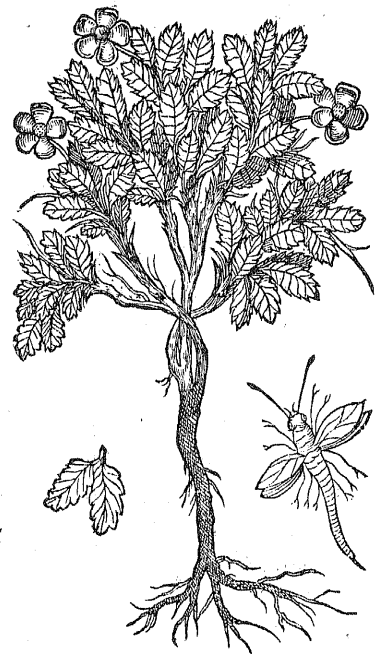
CHAMÆDRYS Vulgaris, fœmina Fuchsj.

aliis

aliis Ocimastrum. Dodonæus in Libro Purgant. Chamæpitym tertiam facit, Lobelius Chamædrym aliam laciniatis foliis, vel potiùs Chamæpitym alteram, Tragus Chamætyparissum agrestem. Aliam hîc quoque appositam herbarij Chamædryn montanâ vocant, à foliorum cum chamædry similitudine, & à natalibus, aliis Leucadem Dioscoridis, ob foliorum eximium candorem. Frutex, aut potiùs suffrutex

CHAMÆDRYS Montana, Dalechampij.

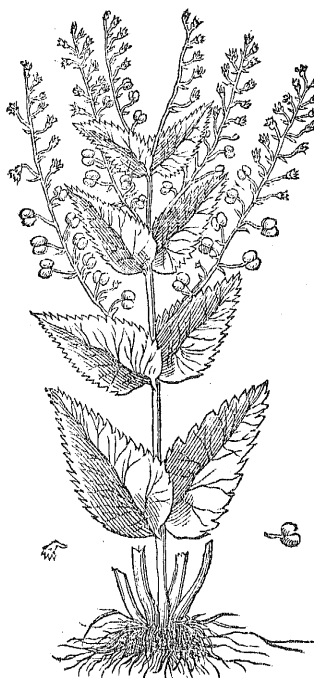
Lib. 3. c. 62. Viresc. Temper.

est in editissimorum montium saxosis, cōfrago-
sissq; locis proueniens, pedis aut sesquipedis lon-
gitudine, radice nigra, longa, huc illuc sparsa,
lignosa, caules multos gignente, è nigro rufescē-
tes, rotundos, humi sparsos, folia quercui aut
Chamedryj similia, marginibus valde incisa, su-
perne nigrius virētia, inferne candicantia, den-
sius congesta: flos longo nititur petiolo, albus,
rosæ siluestri aut cistho similis, quinque foliolis
constans, luteis in medio staminibus, eleganti
formosôq; aspectu. Lobellius etiâ Chamædryn
montanam duriozem pinxit, Ceruicariam Ges-
neri, quorundam Itatorum Chioma di Ioue, sic di-
ctam à floris similitudine, qui è foliolis fericeo
vellere in latam cæsariem tortilibus crinibus
explicatur, in cæteris omnibus huic nostræ pla-
næ similem. Tota planta valde adstringit, vt gu-
stus demonstrat. Chamædryn prima, auctore Dio-
scoride, recens ac viridis in aqua decocta & po-
ta, conuulsis, tussientibus, lienii indurato, vrinæ
difficultatibus, hydropicis inter principia auxi-
liatur. Cit menses, fœtusque extrahit, lienem ex
aceto pota minuit. Aduersus venenata cum vi-

no pota & illita efficax est. Trita ad prædicta in pilulas conformatur, cum melle ve-
tera vlcera purgat, cum oleo trita inuncta & illita oculorū caliginem discutit. Eadē
Lib. 24. c. 15 magna ex parte Plinius tradidit. Aduersus serpentium venena pota illitaq; effica-
cissima. Itē stomacho, tussii vetusta, pituitæ in gula cohærescenti, ruptis, conuulsis,
lateris doloribus. Lienē consumit. Vrinam & menses cit, ob id incipientibus hydro-
picis efficax, manualibus scopis eius in tribus heminis aquę decoctis vsq; ad tertias.
Sanat & vomicas, & fordida vlcera cum melle, fit & vinū ex ea pectoris vitiis, folio-
rum succus cum oleo caliginem oculorū discutit. Ad splenē ex aceto sumitur. Ga-
Lib. 8. sim. lenus qualitates eius & effectus enucleatē declarat, his verbis. Chamædryn vincen-
tem habet qualitatē amarā. Est & quodāmodo acris: quare meritò lienes colliquat
& vrinas ac menses prouocat, crassitudinem humorum incidit, & viscerum obstru-
ctiones purgat. Ponatq; eam quispiā in tertio ordine excalfacientium & desiccanti-
um, plus tamē calefacit quàm discutit. Theophrastus aliā vim foliis, aliam semini
Lib. 9. hist. cap. 10. tribuit, his verbis, τῆς ὀ χαμαίδρυος τῆ μὲν φύλλα πρὸς τῆ ῥήγματα, ἔ πρὸς τῆ τραυματα ἐν
ἐλαίω τελεόμενα, πρὸς τε τῆ νεμόμενα ἔλακη τὸν ὀ χερπὸν χερσαίρετι χαλκῆν, ἀγαθὸν ὀ ἢ ὀφθαλ-
μοῖς. πρὸς ὀ τῆ ἀμνέμαλα πρὸς ἀγγειν ὀ φύλλον ῥιψαντα ἐν ἐλαίω, ἔχεται ὀ τῆ φύλλα οἰάπερ
δρυὸς. τὸ ὀ ἀνάστημα τῆς ὀλης ὀσον σπιγμαμαῖον, ἐνοσμον ὀ χερπὸν. Id est, Trislaginis folia ad
rupta vulneraq; in oleo trita valēt, & ad depalcētia vlcera, semē bilem trahit, & ocu-
lis quoq; vrile est, foliū ad albugines tritum in oleo prodest. Hęc Theophra. Chamæ-
dryn montanâ ad vētris profusiones, mensiū abundantia, sanguinis effluxiones, vo-
mitiones immodicas Alpini cōmendant, sed ad dysenterias præcipuē, huiusq; fron-
dē damas auidissimē carpere narrāt in locis huius plātæ feracibus degere cōsuetas.

VERO

VERONICA MAXIMA, CAP. XL I.

IN SECVANIS gignitur quæ maxi-
ma Veronica dicitur à nonnullis, ad
montium confragosa præcipitia inter
ipsa saxa, radice nigra, plurimis fibris
capillata, caulibus multis fruticosa, cubitalibus, fo-
liis quercus, multum crenatis, semper geminis, cau-
lem Chamædryos instar amplexantibus, quam ob
causam Chamædryos genus esse quidā volunt, fur-
culis multis ex alarum sinu prodeuntibus, minimē
foliosis: flore denso, puniceo, Veronica, exiguo,
specioso: semine in loculis latis, duobus simul iun-
ctis, Elatine non dissimilibus.

TEVCRIVM, CAP. XL II.

TEYKPION vel τεύκεις à Teucro in-
uentore, quibusdam ob similitudinem
Chamædryn dicta, Latine etiam Teu-
crium nominatur. Herba, inquit Dio-
scor. virgata, similis chamædryj, tenuifolia, & ciceri

Nomina

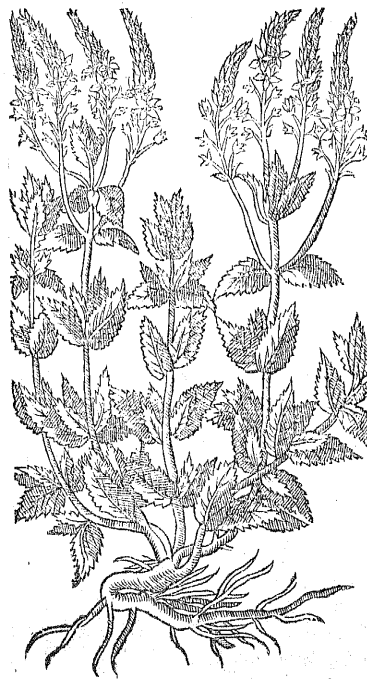
Lib. 4. c. 95. Formæ.

simile folium habens. Ex qua breui & fortassē mutila descriptione, quamuis minùs
certa Teucrij notio sit, tamen Chamædryos cognitio ad consimilem herbam ac-
commodata, fecit vt Teucrium legitimum innotesceret, quod ob similitudinem,
Galli Grossæ Germanicæ vocant, Germani Großhatengel, id est, grandem Chamædryn.
Locis montosis & aridis fruticat, virgultis multis, rectis, lignosis, foliis planè Cha-
mædryos, sed crassioribus, aliquatò minùs inca-
nis, rugosis & asperis: flores item Chamædryj
consimiles sunt, sed purpuræ magis saturæ. De
Teucro sic Plinius. Inuenit & Teucer eadem
ætate Teucron, quam quidam hemionitin vo-
cant, spargentem iuncos tenues, folia curua,
asperis locis nascentem, aultero sapore. Nunquā
flore: neq; semen gignit. Medetūr lienibus,
constatq; sic inuentam. Quum exta super eam
proiecta essent, adhæsisse lienii, eumque exina-
nisse: ob id à quibusdam Asplenon vocatur. Nar-
rant sues, qui radicem eius edunt, sine splene in-
ueniri. Et mox addit. Quidam ramis hysopi
(Chamædryos Diosco.) surculosam, folio fabæ
(Ciceris Diosco.) eodem nomine appellant, &
colligi florentem adhuc iubent, adeò florere
non dubitant, maximeq; ex Ciliciis, & Pisidiæ
montibus laudant (iuxta Gentiadem & Cissa-
dē. Diosc.) In quibus Plinius Hemionitin Dio-
scoridis priore loco Teucrij nomine describit:
& mox Teucriū verum. Viridis cum posca, in-
quit Dioscorides, aut arida feruifecta pota, vim
habet lienē potenter absumendi. Splenicis cum
ficibus

Locus.

Lib. 25. c. 5.

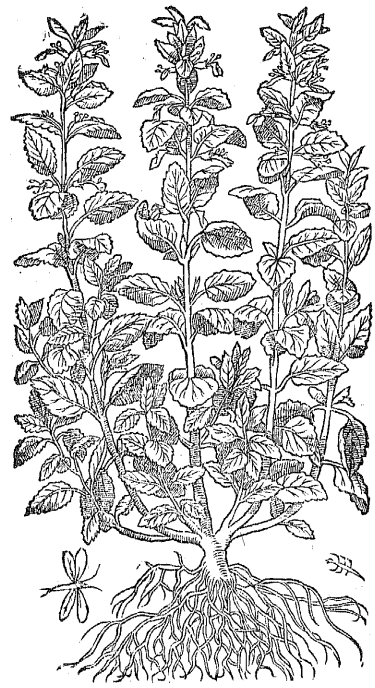
TEVCRIVM Primum, Matthioli.

Virides Temper. Lib. 3. c. 9

ficubus & aceto illinitur : item serpentium morfibus cum aceto solo sine ficubus. Lib.26.c.8. Eadē ferè Plinius tradit,his verbis. Lienimedetur Teucra, præcipuè pota arida,& decocta,quātum manus capit,in aceti heminis tribus ad heminam.Illinitur eadem Lib.8. sum. cum aceto,aut si tolerari non possit,ex ficu vel aqua.Teucrium,inquit Galenus,in-

TEUCRIVM Alterum, Matthioli.

TEUCRIVM Baticum, Clusij.

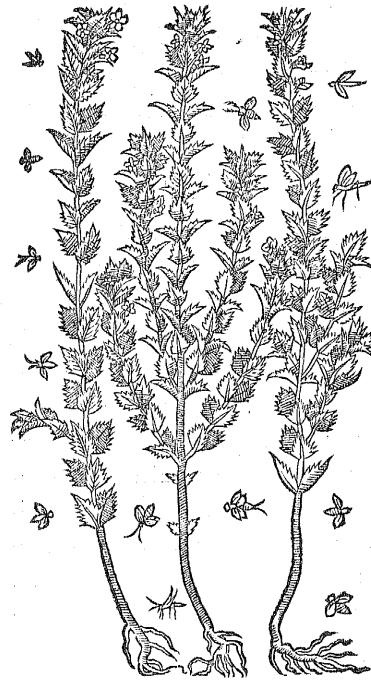
cidendi & tenuium partium facultatis est,quare lienes sanat.Ponátque ipsum quifpam in tercio exsiccantium,secundo verò exalfacientium ordine.Aliud Teucriū Clusius pinxit, quod Baticum nominat. Interdū ad hominis altitudinem asurgit inquit,interdū humilius est, vnico stolone,minimi digiti crassitie, cortice candicante obducto,in ramos non admodū frequentes diuiso, ordine quodam ita digestos,vt bini perpetuò sint inter sese oppositi, incani : folia vulgaris Teucrij ferè, maiora,per ambitum nonnihil sinuosa (quod pictor malè expressit) prona parte omnino incana,supina verò ex atro virentia,gustu perquam amaro:flos candidus, labris infernè prominētibus,nulla galea superiùs imminente,aliquot oblongis staminibus seu villis ex medio flore exilientibus. Perpetuò viret.Montibus Calpe vicinis,& Baticè maritimis,in sepibus,& inter frutices alios se inuenisse ait Clusius: tum etiam Gadibus ea parte, qua nunc insula continenti est coniuncta ponte admirabili.Floret Februario.

EVFRASIA, CAP. XLIII.

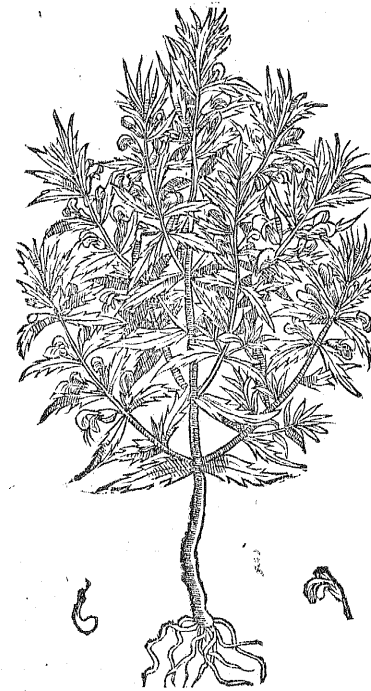
Nomina

EM Eufrasie nomen Græcam testetur originem,videtur sanè à buglossio veterum desumptum esse. Vt enim id in vinum deiectum, vt loquitur Plinius,animi auget voluptates,vnde εὐφροσύνη, ita etiam illa quia oculos iuuat & delectat, εὐφροσύνη appellata esse videtur,quam vocem imperiti linguæ Græcæ deprauantes,in Eufrasiam verterunt,eamq; sic corruptam Officinæ,vt in plurimis aliis,retinuerunt. Et si autem Græco & elegantinomine donata sit hæc herbula, nihil tamen de ea,quod sciam, apud veteres Græcos &

EVFRASIA, Math.

EVFRASIA Secunda, Dodonæi & Lobelij.

cos & Latinos,nempe Dioscoridem,Galenum, Plinium, adde etiam recentiores Aëtium, Paulum, & Actuarium scriptum reperitur: sed à ducentis tantum vel paulò plus annis posteritati Eufrasia nomine innotuit, ad oculorum caligines, & morbos pituitosos peruagatæ commendationis.Vnde Germanis *Angentrost*, id est, oculorum solarium, dicta fuit: nonnullis hac quoq; ratione motis, Ophthalmica, id est, ocularia. Galli, *Eufrase* vocant, Itali *Eufrasia*. Est igitur Eufrasia herba parua, palmi vnus altitudine, cauliculis purpureis, surculosa, foliis multis, exiguis, crispatis, per ambitum serratis, flosculis exiguis, candidis, intus purpureo & luteo colore maculatis: radice parua, tenui, fibrata. Apricis collibus & pratis strigosis potissimū gaudet. Iulio & Augusto mensibus floret, tunc colligenda & siccanda. Sapor amaricans calidam & siccam esse perspicue docet. Vtuntur ea tam recente quam exsiccata aduersus omnia mala quæ oculorum claritati officiant. Quare trita & oculis imposita, aut succus eius cum vino instillatus caligines delet, & visus acie restituit. Idem præstat eius exsiccatæ farina, si tribus eius partibus cū vna parte macis commixtis, quotidie manè cochlearis mensura fumatur perse, aut cum saccharo, aut cum vino. Nec solum oculorum aciem, sed etiã memoriã mirificè roborat, amissamq; reparat. Arnaldus vinū Eufrasiatum valde commēdat, his verbis. Eufrasie vinum fit ad oculos, ponendo herbam in musto, donec fiat vinum. Cuius vsu oculi senum reiuuenescunt. Aufert hoc impedimenta eorum, & defectū visus in quocunq; cuiusvis ætatis homine, præsertim vbi pinguedo & pituita redundant. Est & qui permanet nihil videns per longum tempus, & infrà annum eius vsu restitutus est ad visum. Ipsa enim herba calida est & sicca, & habet hoc à proprietate, quod quando puluis eius comeditur cum ouorum vitellis, idem mirificè præstat, vel quando puluis idem recipitur cum vino. Et supersunt testes fide digni, qui fecerunt in seipsis, & qui non poterant legere sine oculariis, & legerunt postmodum absque ipsis etiam literam subtiliorem. Et vsus vini Eufrasiatum non habet par in profitiendo visui. Si autè vinum esset nimis forte, temperetur cum aqua fœniculi, & si opus est addatur saccharum necessarium. Hæc Arnaldus. Cui non omnino assentitur Pena, nec ei vino prorsus fidendum suadet, vt cuius potu tantum trimestri in Heluetia vsu socium & sodalem suum asserat penè ambobus orbatum oculis, & fluxionibus modo non oppressum: cum duntaxat antea leui cathaphora, & lacrymatiun-

Forma.

Locus.

Temper. & Vires.

In lib. de Vinis.

In Aduers.

culis laboraret. Quare pulvere aut decocto citra vinum tutius vtendum. Alia est planta quam nonnulli Euphragiam vocant, minimè tamen Euphragia vera existimanda, pedalis & altior, cauliculis rotundis, furculosis, in quibus folia parua, angusta, longiuscula, sæpius deorsum vergentia: flores rubentes: radicem exiguam superiori similem. Hac verè Euphragia vice minimè vtendum. Descripsit Dodo. pinxit Lobellius, qui Cratægonum secundum quorundam vocat.

SINAPI ALBUM, CAP. XLIIII.

Locus.
Forma.

IN ASPERIS & saxosis hoc sinapi adolescit, radice dura & solida, candida, brachiata, & nonnihil fibrosa, foliis proximè radicem in orbè sparsis, multis, infectis cichorij modo, adulto caule pereuntibus, & exarescentibus, in caule numerosis, lauibus, crassis & carnosis, in cuspidè mucronatis, quâ caulem attingunt lunatis, caule cubitali, nonnumquam altiore, rotundo, infernè rubente, in ramulos multos supernè diuiso, stoculis multis scatentes, candidis, quibus succedunt graciles & prælongæ siliquæ, minuto semine grauidæ, acris & feruidi gustus, eleganti specie siliquarum tanquam vallo quodam circa caulem & furculos erectarum. Floret Maio mensè. Quidam thlaspeos alij Drabæ genus esse volunt.

PTARMICA, CAP. XLV.

Nomina

Cap. 245. hist.

Lib. 3. c. 20.

Lib. 2. c. 156.

Forma.

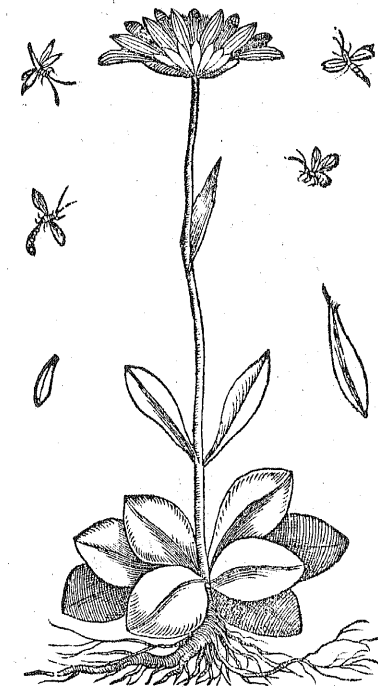
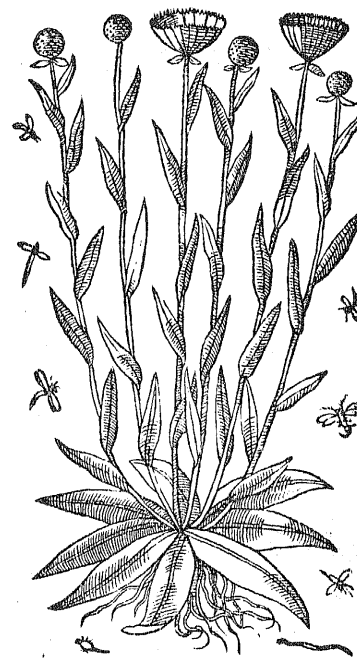

TSI multis plâtis olfactu sternutamentis cientibus ptarmices, id est, sternutatorix sue sternutamentariæ nomen competere possit, tamè quæ hîc primo loco depicta cernitur, Fuchsi & multorum herbariorum sententia id nomen adepta est, quod acri suo odore nares feriens sternutamenta irriter. Pyrethrum siluestre à Dodonæo appellata ab acri & feruida facultate, diuq; linguam vellicante Pyrethri modo, quamquam moderatiùs, à Germanis *Vuilderbertram* vocata. Alij ptarmicas alias proponunt. Sed ptarmicæ descriptionem audiamus ex Dioscoride. Ptarmica, inquit, frutex est paruus ramulis paruis (vetus codex habet non μικρός, id est, paruus: sed λεπτός, id est, tennes) multis, rotundis, abrotano similibus, circa quos folia multa, oblonga, oleæ similia, in summo veluti chamæmeli capitulum, paruuum, rotundum, olfactu acre, sternutamenta ciens, vnde & nomen inuenit. Quæ delineatio plantæ cuius pictura hîc datur, aptè quadrat: nam furculis fruticat exiguis, multis, rotundis, abrotano non dissimilibus, lentè rufescentibus, qui foliis frequentibus, longiusculis, oleæ similibus, angustis, vtrimque leuiter serratis ambiuntur flore in cacumine Anthemidis propè ad umbellæ modum qui

dum, qui acri suo odore nares feriens sternutamenta elicit. Inuenitur sæpius in altis montibus, & saxosis locis sæpè & in pratis. Floret æstate, radix extremo effoditur autumno. Eadem planè est quam Matthiolus Ptarmicæ nomine depinxit, & in Bohemiæ hortis passim seri scripsit, è montibus, in quibus nascitur, illuc translatam: eadem enim eius delineatio ab eo ponitur, quæ modò à nobis exposita est, iidem natales. Hanc quòd acri sit sapore, quidam Pyrethrum vocant, quos secutus Dodonæus, Pyrethri siluestris nomine pinxit & descripsit. Eadem etiam viderur, quæ pro menthæ Sarracenicæ specie, ex Myconi sententia, à nobis in Horto inter menthæ genera explicata est. Plantam aliam Ptarmicam Matthiolus appellare voluit, quæ caules tenues habet, folia oleæ, flores umbellatos in cacumine, & capitula quæ naribus immissa sternutamenta cient. Verùm Dioscoridis Ptarmicam esse ne

PTARMICA Altera, Matthioli.

PTARMICA Montana, Dalechampij.

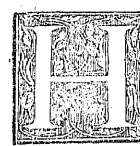

gat. Ptarmicâ montanam herbarij vocant aliud plâta genus in altissimis & asperimis Allobrogum montibus, sed tamè herbis profiliens, radice nigra, in multos furculos fissa, longa, valde fibrata, odorata, gustu principio amara, deinde acri, caulis multis fruticatis, teretibus, lignosis, abrotano similibus, cubitalibus: foliis in caulibus, oblongis, oleæ similibus, propè radicè latioribus, plantaginis ferè specie, humistratis, capitulis in summo caulium vertice chamæmelo similibus, odorè validum & acrispirantibus, qui sternutamenta excitat, flore in ambitu luteo. Ptarmices folia, inquit Dioscorides, cum floribus illita, sugillata possunt tollere. Flores sternutamèta efficacissimè mouent. Galenus verò, Ptarmices flores, inquit, ciendæ sternutationis vim obtinent vnde ei herbæ nomen. Totus autem frutex si contundatur viridis, sugillata, & reliquas ecchymoses digerit. Est enim temperies eius calida & sicca, viridis etiamnum ordine secundo, siccata tertio. Montana Ptarmices radicem mulierculæ Alpinae ad vteri suffocationes, mensium suppressiones, virginum pallores, maciem & cachexiam summo perè commendant.

PYRETHRVM FLORE ANTHEMIDIS, CAP. XLVI.

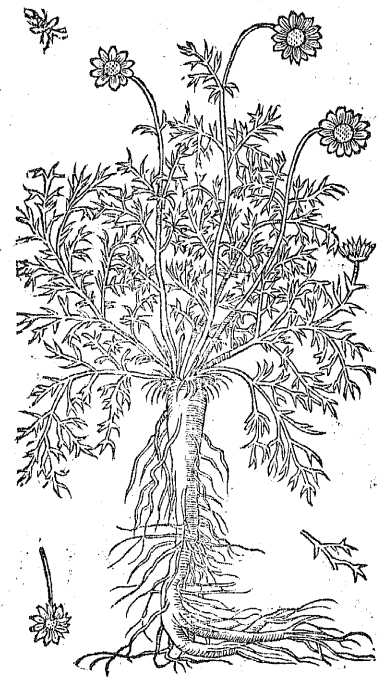
Nomina

Lib. 3. c. 71.

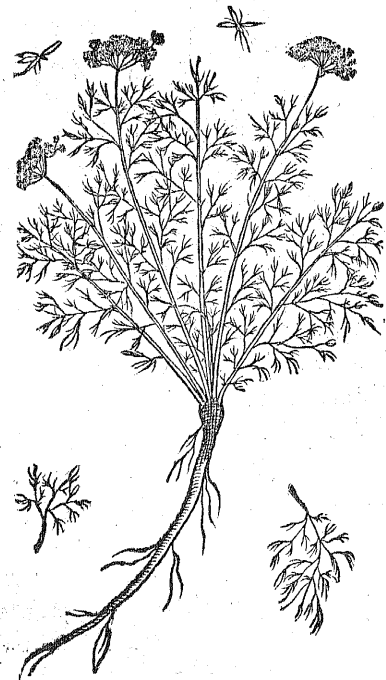
Vic plantæ Germanicè Bertram, Gallicè Pirethre, aut Pied d'alexandre dictæ, ob radicis eius feruorem igneum pyrethri nomē dederunt Officinæ, suffragante etiam Dioscoridis descriptione, quæ est huiusmodi. Pyrethrum folia caulemq; emittit vt daucum siluestre, & fœniculum,

PYRETRVM Alterum, Matt.

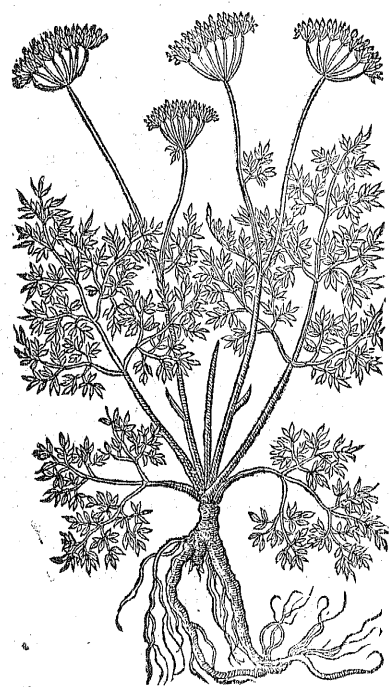

umbellamque anethi, circinatæ rotunditatis, radix longa est, pollicis crassitudine, gustu feruidissimo. A qua descriptione solis floribus distat hæc planta, quos non in umbellis Anethi circinatis, sed in medio luteos, foliolis candidis circumdatos, planè chamæmeli, aut bellidis, magnitudine buphthalmi: cauliculos multos, sesquipalmum altos, crassiusculos, foliis multum incis, fœniculi vel anthemidis, stipatos, crassioribus, longioribus: radicē lōgam, rectam, digiti crassitudine, linguam vrentem. Est enim calida siccaq; ad tertium vsque ordinem. Quare eadem præstat quæ Pyrethro Dioscorides & Galenus tribuunt, imò maiore efficacia quàm nonnullæ alię, quibus Pyrethri nomen dederūt quidam herbarij. Huius igitur radix cum melle sumpta, aduersus epilepsiam, apoplexiam, omnes inueteratos & frigidos cerebri morbos valet. Commanfa pituitæ copiam ex cerebro elicit, vnde Saliuaris à Latinis dicta. Dentium immanes cruciatus sedat, si aceto cocta colluatur. Oleum ex recenti radice eductum mirificū est.

PYRETRVM, Gesneri.

PYRETRVM Verum Matth.

Plantam

Plantam aliam hîc appictam Pyrethri veri nomine ad Dalechampium ex horto suo misit Conradus Gesnerus vir doctissimus & cãdidissimus. Radice nititur longa, simplici, modicè fibrata, pallente, digiti crassitudine, feruidi & vrentis gustus: folia anetho similia prodeunt, caulis fœniculaceus, flos in umbella circinata rotunditatis, vt omnino in nostris Dioscoridis exemplaribus legendum sit, σκιδάριον τροχόειδές, non τροχόειδές, id est, capillacea umbella. Quare nullam profus notam desse ad veram Pyrethri delineationem putabat ille. Matthiolus verò, Guilandinus & alij, plantam hîc expressam Pyrethri veri nomine donarunt, cui radices sunt & folia cotula fœtidæ, umbellæ ab vno quasi centro multis petiolis innixæ, pectinis veneris ritu, aut Anethi, candidi flosculi, feruido & amaricante gustu. Non tam efficaces vires habet quàm Pyrethrum Officinarum.

FLAMMVLA, CAP. XLVII.

HERBARIIS dicta est flammula, quòd non secus ac flamma cuti appressa vesicas, crustas, vlceraq; inurat. Huius species duas assignant Herbarij. Prior adnuculis eger quibus fulciatur: altera recta assurgit sine adnuculis. Illa farmentosus emittit cauliculos, lentos & valde obsequiosos, cortice virente vestitos, folia minora quàm Vitalba incondita, ex vno pediculo cõplura, qui capreoli vice vicinis sese alligat. Flores candidi sunt: semina,

Nomina

Forma.

FLAMMVLA, Dodonai.

FLAMMVLA, Matth.

exigua, coherc̃tia, canesc̃tibus quoq; plumis, sed minoribus & breuioribus exornata: pro radicibus multæ sunt & tenues fibræ. Hanc vulgi Flãmulam, Lobellius & Pena Clematidem alterã vrentem appellant. Nullam esse scribit Pena, quæ tam benè quadret facie & viribus Clematidi alteri Diosco. acri & exulcerãti. Cuti enim affric̃ta non secus ac Flamma vrit. Quin tantæ tenuitatis est eius feruor, vt dum digitis fricantur folia, spiritum vr̃tem eminùs præsertim in nares iaculetur, cerebrumq; & sensus repentè magnoperè percellar: quia feruor ille non in centro intimisq; Vires.

terreis partibus, sed in leuioribus extimis residet. Quare succus & stillaticius liquor primus quasi è vino Flåmeus est. In Narbonēsi & Gallica Prouincia sponte in pratis maritimis humi sparfa, tenera & humilis visitur, nisi fruticibus & sepibus innitatur, & aliis pedamentis si quæ nacta sit. In frigidioribus regionibus hortensis est.

Forma. Flammula altera foliis est amplioribus maioribusque, vitalbæ similibus, quam & candidissimis flosculis, & semine plumaceam cristam gerente, in fastigio cauliculi eminentibus refert. Cauliculi cubito altiores, sine adminiculis stant, sursumque eriguntur. Vere noua promit folia & cauliculos, æstate flores. Scribit Matthiolus, Flammulæ stillaticiam aquam in morbis frigidissimis efficacissimam esse. Sunt, inquit, qui Flammulam quartanariis edendam præbeant, magno, vt ferunt, commodo. Alij eius oleum commendant ischiadicis, articularum, iliūque doloribus, vrinæ angustis, & renum calculis, in quibus morbis aut calidum inungunt, aut clysteribus infundunt. Id autē præparant hoc modo. Flåmulæ folia tenuissimè concisa, in rosaceum imponunt, quod vitreum vas exceperit, tum per æstatem insolant obturato vase. Datur etiam in cibis hisce morbis affectis, trium drachmarum pondere. De Flammula aquatica, lib. de palustribus, diximus.

Forma.

In cap. 7. lib. 4.

Vires.

P SYLLIVM, CAP. XLVIII.

Nomina

QUAECE Ψύλλιον, Latine Pulicaris herba dicitur. Nomen graecum in Officinis seruatum, Arabicè *Bazara Chatona*, seu *Bezercorhume*, Italicè *Pfyllio*, Germanicè *Pfilienkraut*, Gallicè *L'herbe aux puces*, Hispanicè *Zar-gatona*. Tam graecam quam Latinam appellationem à pulice, cuius effigiem semen eius refert, sortita est herba, vel, vt nonnullis videtur, quia si viridis in domum inferatur, generari in ea pulices prohibeat. Duo Psyllij genera exhibuit Matthiolus. Vnum vulgare & communis vñs, alterum sarmentosius prolixiusque, fortè Plinianum. Psylliū, auctore Dioscoride, folia coronopo similia habet, hirsuta, longiora, ramos dodrantales. Tota herba ad fœni graminisve formam accedit. Coma eius à medio caule incipit, capitula bina aut terna in summo, contracta conuolutaue, in quibus semen pulicibus simile, nigrum durumque. In aruis & incultis nascitur. Plinius, Psyllium, inquit, alij cynoides, alij crystallion, alij sicelion, alij cynomyian appellant, radice tenui, superuacua, sarmentosum, fabæ granis in cacuminibus, foliis canino capiti (cynopi herbe) non dissimilibus, semice autem pulici, vnde ei nomen: hoc in baccis. Ipsa herba in vineis inuenitur. Quæ omnia vnà cum nomenclatura vtrique generi aptè conueniunt. Prius enim folia fert incana, hirsuta, longa, angusta, scopariæ vel coronopi æmula, nō tamen corniculata: ramulos rotundos, teneros, crebros in cacuminibus gerentes globulos, compactos, rotundos, oblongos, squamosos, florem ex viridi albicantem: semen nigrum, nitidum, pulicis effigie, colore, & magnitudine: radix est dodrantalis, subalbicans, multis stipata fibris. Alterum multò sarmentosius est, & copiosioribus refertum foliis, longioribus, angustioribus, densioribus, similiter hirsutis & incanis, atque inter sese implicatis capitula huic sunt alteri similia,

In cap. 65. lib. 4.

Genera.

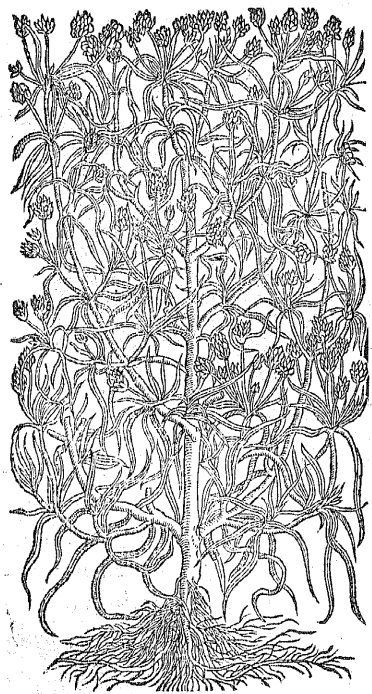
Lib. 4. c. 65.

Forma.

P SYLLIVM, Matth.

Locus.

Lib. 25. c. 11.

P SYLLIVM Alterum, Matthioli.

similia; sed paulò minora, & numerosiora, in quibus semen alteri simile: radicem habet multifidam, & numerosis scatentem fibris. Nascitur in campestribus, sed in maritimis frequentius. Flores tota ferè æstate ex capitulis eius spicatis erumpentes dependent, canino capiti haud dissimiles. Semen verò Autumno profert. Vires nunc accuratius expendendæ. Vis Psyllio refrigeratoria, inquit Dioscorides, cum rosaceo, aceto, aut aqua illitum, articularum doloribus, parotidibus, tuberculis, cedematis, luxatis, capitibusque doloribus prodest. Enterocelas puerorum & vmbilicos procidentes cum aceto illitum sanat. Oportet autem acetabuli mensura tusum in aquæ heminis duabus madere, & vbi aqua concreuerit, illinere: egregiè siquidem refrigerat, & deiectum in feruentem aquam, calorem eius reprimat. Prodest erysipelatis. Aiunt si viridis domum importetur, prohibere ne pulices in ea generentur. Tusa cum adipe, sordida & maligna vlcera expurgat. Succus eius cum melle ad aures fluxione tentatas & vermiculosas conducit.

Locus.

Tempus.

Vires & Temper.

Li. 4. ca. 65.

Plinius, Vis ei, inquit, ad refrigerandum & discutiendum ingens: semen in vsu. Fronti imponitur in dolore, & temporibus ex aceto, aut rosaceo, aut posca. Ad cætera illinitur acetabuli mensura sextario aquæ: densat ac contrahit: tunc terere & crassitudinem illinere oportet cuiusque; dolori & collectioni, inflammationique. In quibus Plinij verbis id primùm obseruandum quòd Psyllio vim discutiendi inesse scribit, quæ cum percalida fiat, videtur ἀποκρυστικόν, idest, vim repellendi, quæ per frigida fit, vim discutiendi conuertisse, quæ est διαφορική. Deinde vulgata lectio: ad cætera illinitur acetabuli mensura, &c. nullam sententiam exhibet: quare eam sic restituit Cornarius ex Dioscoride. Ad cætera illinitur. Acetabuli mensura in sextario aquæ densat se ac contrahit: tunc terere, &c. Est enim hic ferè modus, quo etiam vtuntur Officina: ad extrahendam mucaginem seminis Psyllij & fœnigræci. Legunt alij, & fortassis rectius, Ad cætera cum illinitur, acetabuli mensura sextario aquæ maceratum densatur, ac contrahitur. Tunc terere, &c. Et alibi Plinius, Tenebmo in aqua cum radicibus decoctum medetur. Omnibus articularum morbis salutare est huius semen madefactum in aqua, admistis in heminam seminis, duobus resina colophoniarum cochlearibus, thuris vno. Galenus Psyllij qualitates ita definit, Psyllium semen habet admodum vile, ex secundo refrigerantium ordine, in desiccando verò & humectando medium quodammodo, & symmetrum. Quod Mesues de medulla, seu substantia interiore, calida, sicca ordine quarto, acri admodum scribit, commentitium esse arbitrantur viri docti. Quod verò aqua frigida maceratum, & agitatam, esse cholagogum, ac ob id febribus biliosis conuenire & inflammationibus thoracis, thoracem quoque lenire, & sitim extinguere ait, id mucoso admodum & refrigeranti lubricantique semini attribuunt.

Lib. 25. c. 11.

Embl. 60. lib. 4.

Li. 26. c. 10.

Li. 8. simpl.

Cap. 9. li. 4.
Nomina
Lib. 4. ca. 9.
Forma.

REDDIT Matthiolus plantam hîc pictam σύμφυτον πέτραϊον esse Dioscoridis, Latinis similiter Symphytum petræum, quod nascatur in petris, vocatur & Alum. Ramulos habet, inquit Dioscor. origano similes, tenues, capitula velut thymum (sic enim quadam exemplaria habent, κλώνα δὲ ἔχει ὁμοία ὀργάνω, λεπτά, κεφάλια δὲ ὡς θύμω, alia κλώνα δὲ ἔχει ὀργάνω ἑμπερή, λεπτά φύλλα, κεφαλὴν ὅ ὡς θύμω. Idest, ramulos habet origano similes, folia tenuia, caput thymi: quam lectionem secutus est Plinius. Alij priorem secuti λεπτά κεφάλια coniungunt, nulla foliorum facta mentione: totum lignosum est & odoratum, gustu dulce, saluam ciens: radicem habet longam, subpurpuream, digiti crassitudine. Plinius, Alum, inquit, nos vocamus, Græci Symphytum petræum, simile cunilæ bubulæ, foliis parvis, ramis tribus aut quatuor à radice, cacuminibus thymi, surculosum, odoratum, gustu dulce, saluam ciens, radice longa, rutila.

Lib. 17. c. 6.

SYMPHYTVM Petræum,
Matthioli.

SYMPHYTVM Petræum,
Lobelij.

Nascitur in petris, ideo petræum cognominatum. Huic descriptioni plantam apictam nullis prorsus deficientibus notis convenire Matthiolus ait, quas nec declarat, nec vires, nec aliud quippiam præter natales, & eius pulchritudinem, quæ præsertim cum floret, maxima cum voluptate ad se contemplandam viatorum oculos allicit. At Pena qui eam vidit in Pœninis alpibus, hodie diui Bernardi, scribit esse floribus purpureis, confertis, speciosis, ericæ maioris spicatis: foliis pusillis chamæpityos, breuioribus, aliquantum hirsutis pilosellæ modo, in furculis pedalis, lignosis, sed inodoram, radice lignea, non purpurea: dulcem non esse gustum plantæ, nec saluam elicere, quæ à Symphyto petræo Dioscoridis multum absunt. Quare alij aliud, atque aliud Symphytum petræum exhibuerunt, ob vim glutinandi & coniungendi potius quam ob figuram & similitudinem. Pena tradit Prunellam

In Aduers.

CHAMÆMYRSINE
Quorumdam, Dalechampij.

Prunellâ, de qua in libro de iis quæ in umbrosis proueniūt diximus, vulgò à Monspelienfibus Symphytū petræū vocari. Aliud est Lob. Symphytum petræū, Veronica recta Herbariorū. Folia Teucris similia profert, aut Lyfimachia: caruleæ, cui congener etiâ cū folio, tum flore.

CHAMÆMYRSINE Quorumdam,
CAP. L.

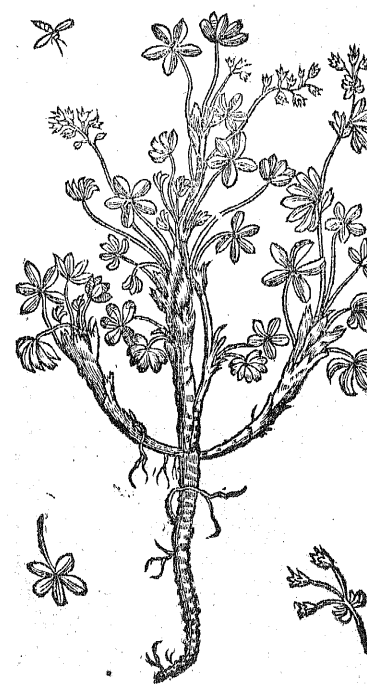
ALII Chamæmyrsinen, alij Ocimū montanum plantam hanc à foliorum similitudine vocant, quæ in altissimorum montium superciliis crescit, radice exigua, candida, inutili: ramulis multis, in orbem humi sparsis, dodrantalibus, rotundis, foliosis: folio myrti, sed minùs acuminato: vel, vt alij volunt, ocimi, paruo: flore inæquali ferie per summos caules exoriente, copioso, purpureo, sex foliolis cōstare, nitidissimi venustissimiq; coloris: semine in oculis minuto lo. Pulcherrima hæc plâta floris sui purpura sic viatorū oculos recreat, vt ad colligedū inuitet.

TORMENTILLA CANDIDA, CAP. LI.

TANC plantam Tormentillam candidam herbarij vocant, ob radicem Tormentillæ æmulam, & ob foliorū in aduersa parte candorē. Ad Pentaphylli genera pertinere verisimile est, vt ex eius descriptione perspicuum

TORMENTILLA
Candida, Dalechampij.

fiet. In gelidissimorū & altissimorum montiū pratis herbidiq; locis prouenit, radicibus multis, nodosis, implicatis, è rufo nigrescentibus, fibrosis, multas alas huc illuc sparsas ad nouā caulium & foliorum procreationem ex sese gignentibus: foliis loti pratensis, minimè dissectis, interdum quinis, interdum septenis, interdum nouenis, tenui longoque pediculo appensis, supina parte virentibus, prona cædidis, albæ populi modo: iunceis cauliculis, flore herbaceo, copioso, muscarij ritu congesto, quale visitur in pede leonis, siue Alchimilla, siue stellaria vulgò dicta: semine minuto ex luteo viridi, siliquis aut vaginis exiguis incluso. Ad sanguinis eruptiones vndecumq; profluat, huius radicem tritam & potam multum laudant Alpini, narrantque eam, si quis vel collo tantum gester, sanguinem è naribus profluentem cohibere. Eadem siccata & in farinam tusa, iusculisque inspersa dysenteria: medetur.

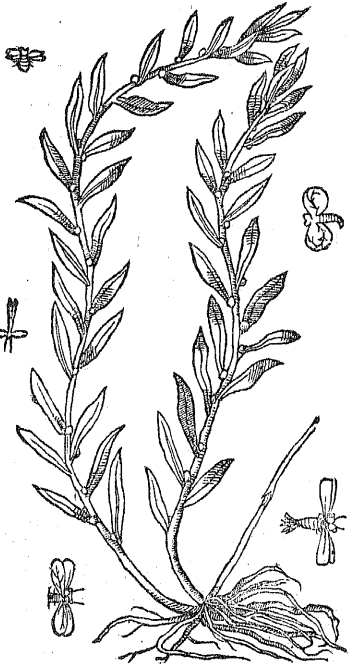
LITHO

Nomina

ΙΘΟΣΠΕΡΜΟΝ Græcis, Lithospermum Latinis, Officinis & medicis hodie omnibus Miliū Solis, Arabibus *Kulb, Cult, Colt*, siue *Calab, Italis Lithospermo, Germanis Meerhirs, & Steinsomen, Gallis Gremil, & l'herbe aux perles*. Nomen à lapidea feminis duritia accepit.

LITHOSPERMVM
Maius, Matth.

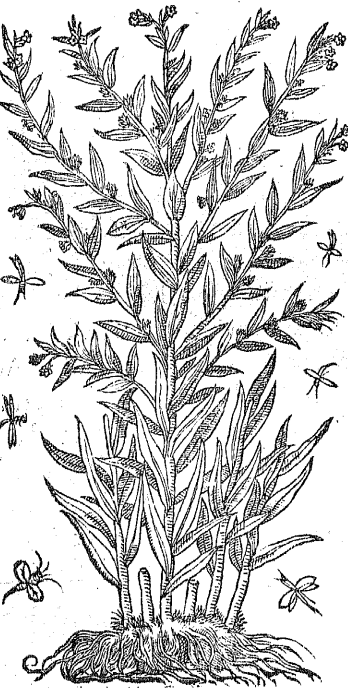

Genera.

Li. 2. ca. 90.

Li. 3. ca. 141.
Forma.

LITHOSPERMVM
Minus, Matth.

Locus.
Li. 27. ca. 11.

Ca. 14. li. 3.

Neque enim Lithospermum aliud sonat Græcis quàm Lapideum semen. Quum itaque semina tanquam calculos ferat, duritia lapidea, cãdore & rotunditate margaritarum, cõmodissima voce Lithospermum dictum est, & Gallis *l'herbe aux perles*, recentioribus verò non Miliū solis, quòd semen id candore & lucis splendore fulgeat nominandum fuit, sed Miliū Soler, auctore Serapione, quod auctoritate *Aben Iuliel*, nascitur in mõtibus Soler. Dioscorides & Plinius vnus duntaxat Lithospermi meminerunt, recentiores duo assignarunt genera, maius & minus. Alij alia addiderunt. Dodonæus tradit Lithospermum aliud esse hortense, aliud agreste. Hortense aliud maius, aliud minus. Lithospermū, auctore Dioscoride, folia habet oleæ similia, longiora tamen, latiora ac molliora: quæ in ima parte sunt, humi iacent: ramulos rectos, tenues, crassitudine iunci acuti solidos, lignosos, in quorum cacuminibus bifidi exortus cauliculorum speciem exhibent, foliis longis, inter quæ paruum semen, rotundum, &c. (Sic Ruellius ex vulgari codice, cum in antiquo legatur, *ἐχθρὰ φύλλα μικρὰ, παρ' οἷς σπέρμα λιθώδες, τροχύλον, λεπτόν, ὀρθὸν μικρῶ ἴσον*. Id est, folia habentes parua, inter quæ semen lapideum, rotundū, tenue, orobosq; exiguo æquale.) Nascitur in asperis & sublimibus locis. Plinius idem graphicè depinxit his verbis. Inter omnes herbas Lithospermo nihil est mirabilius. Aliqui *Ægonychon* vocāt, alij *Diospyron*, alij *Heracleā*. Herba quincuncialis ferè, foliis duplò maioribus quàm ruta, ramulis furculosis, crassitudine iunci: gerit iuxta folia singulas veluti barbudas, & earum in cacuminibus lapillos cãdore & rotunditate margaritarum, magnitudine ciceris, duritia verò lapidea. Ipsi qua pediculis adhærent, cauernulas habent, & intus semen. Nascitur in Italia, sed laudatissimum in Creta. Nec quicquā inter herbas maiore quidem miraculo aspexi. Tantus est decor velut aurificum arte, alternis inter folia candidantibus margaritis, tam exquisita difficultas lapidis ex herba nascentis. Iacere atque humi serpere auctores, tradunt. Ego vullam non hærentem vidi. Matthiolus legitimum Dioscoridis Lithosper

Lithospermum id esse putat quod maius est hîc pictum, Fuchsiūq; reprehendit quod pro vero Lithospermo, illud quod Officina Lithospermum minus vocant, depinxit. Dodonæus Lithospermū maius depinxit cauliculis, longis, gracilibus, Lib. 2. c. 90. hirsutis, magna ex parte humi instratis, quos longiuscula cingunt folia, nigricãtia, hirsuta, inter quæ & cauliculos caliculi sunt hirsuti, primū ferentes florem caruleum, deinde semen rotundum, durum, lapideum, maiusculū. Lithospermū verò minus cauliculis rectis, rotundis, lignosis, furculosis, foliis longis, angustis, acuminatis, nigricantibus, minoribus quàm Lithospermi superioris. Inter quæ & cauliculos flosculi oriuntur candidi, tandē semen producēs aspectu pulchrū, rotundū, candidū, durū, lapideū, vnioni simile, minus supradicto. Maximus huius vbiq; in Officinis vsus, maioris rarior, quia minū frequens, minorq; suppetit copia, nec perinde seminis est ferax: verū calculo exterendo, lotioq; mouēdo efficacius multò. Floret Iunio & Iulio mēsis, eoq; tēpore semē etiam profert. Id semen cuius maximus vsus est calidū siccūq; esse ex eius facultatibus conicitur. Omnia etenim vrinam cientia, Galeno teste, calida & sicca sunt. Vim habet semen, inquit Dioscorides, atterēdi calculos, & ducendi vrinā, si cum vino albo bibatur. Plinius, his lapillis, inquit, drachmæ pondere potis in vino albo, calculos frangi pelliq; cõstat, & stranguriã discuti.

LITHOSPERMVM
Maius, Dodon.

LITHOSPERMVM Fuchf.
Minus Dodon.

LITHOSPERMVM
Nigrum, Dalech.

Matthiolus

In cap. 141.
lib. 5.

Matthiolus tradit dari vtriusque semen potandum vtiliter diebus multis sesquidrachmæ pondere, addita aspleni semidrachma, & succini scrupulis duobus ex succo plantaginis aut portulacæ aut lactucæ ad gonorrhœam. Item dari magno sanè auxilio minoris Lithospermi feminis drachmas duas ex lacte muliebri potandas, feminis ægrè parturientibus. Quidam herbarij Lithospermum nigrum vocant plantam hinc appositam, quæ radices habet breues ac inutiles, caules bicubitales, nodosos, teretes, furculosos, aridos: folia rubiæ, tactu aspera: semen rotundum, nigrum, oleosum & pingue, quod in areis cum tritico simul exteritur, simulq; molitur, & estur nulla capitis offensâ. Hoc alij Myagrum Dioscoridis, alij Melampyrum Theophrasti esse autumant. Est præterea aliud Lithospermi genus, quod arundinaceum vocant. Id Monspelij in hortis provenit ad nihil aliud vtile, quàm quod ex eius lapidosis seminibus coloris varietate formosis, necuntur mulieribus corollæ ad numerandas preces, quibusdam & monilia. Incolæ vocant lacrymas, herbariorum vulgus Lacrymam Iob: quod rotunditate & nitido splendentèque lacuore ex oculis manantes lacrymas vtcumque imitentur. Gaudet hæc planta solo

LITHOSPERMUM
Arundinaceum, Dalech.

LITHOSPERMUM,
Anchusæ facie, Lobelij.

Forma.

madido & irrigari solito. Quamobrè ad puteos in hortis effossos seritur, vt aquam fitulis dum hauriant, effusam, vel dum olera lauant, radicibus excipiat. Assurgit ad sesquicubiti proceritatem, radice milio simili, foliis arundinaceis, latis, neruosis, tactu rigidis, ad singulos caulium articulos exeuntibus, vt tenuia stamina fructui præfixa, fructumque ipsum innolucri vice protegant. Quod dictu audituque mirum est, & huic planta ferè proprium, ante floris exortu fructus formatur & grandescit, absolutusque florem quasi intra se delitescentem & occultum summo vertice promit, candicantem, spicatum congestum. Fructus color per initia herbaceus: cum maturuit, è cinereo purpurascens, iucunda quadam & oculis grata varietate, figura non omnino globosus, sed infernè latiusculus, supernè tantillum cõpressus & fastigiatus, silicis duritia, & lineis quasi virgatus. Semen intus milio Indico simile,

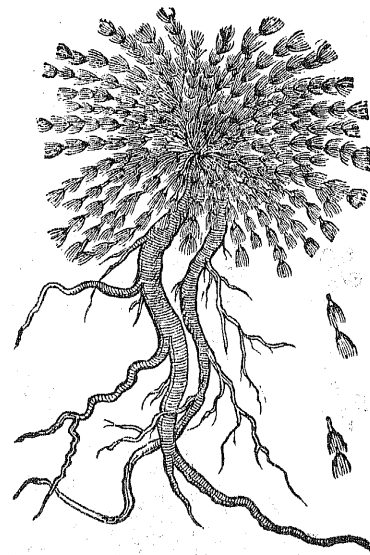
simile, rufum, gustu careale, non iniucundo, tunicis multis albis obuolutu, ex quo verisimile est & farina & panè confici posse, non aliter quàm ex milio & panico Indicis. Raræ huius plantæ nullus in medicina traditur vsus ab herbarijs. Quidam esse putant Coicem Theophrasti, Arundinis foliis insignem, memoratum cap. 16. lib. 1. Histor. Item aliud Lobellius Lithospermum habet Anchusæ facie, in decliuis saxosis vallis Ostensis Pedemontium nascens, fruticosis pedalibus ramulis hirsutis: foliis Lithospermi & floribus Anchusæ aut Echij aut Buglosi facie, purpurascens, radice lignosa.

CHAMÆPEUCE PLINII, CAP. LIII.

CAMPHORATA minor hæc planta vulgò ab herbarijs nominatur, quæ Chamæpeuce Plinij à quibusdam esse creditur. In squallidis & arenosis locis gignitur, radice subnigra, longa, crassa, furculosa: ramis multis, humi circa radicem iacentibus: foliis numerosissimis per cauliculos ex interuallim confertim prodeuntibus, larici similibus, nullo flore, nullo fructu. Chamæpeuce, inquit Plinius, larici foliis similis lumborum & spinæ doloribus propria est. Chamæpeuce frutex est plurimis à terra assurgens virgis in summitate rubente lanugine obsitis, folia habet sexquiuunciali longitudine, angusta, gracilia, retroflexis vtrimque laterum extremitatibus & à tergo modicè

Nomina
Locus.
Forma.

CHAMÆPEUCE Plinij,
Camphorata minor, Dalech.

CHAMÆPEUCE,
Cordi.

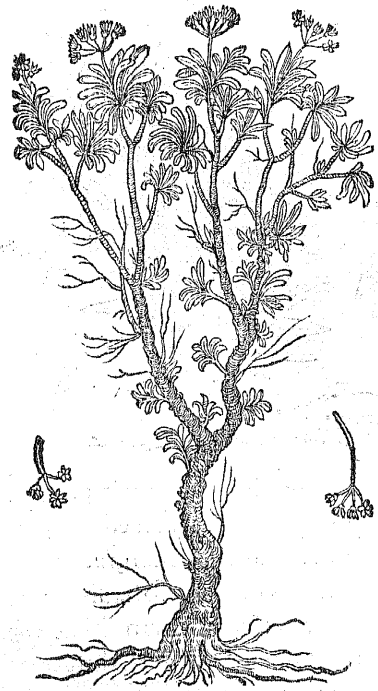

hirsuta, flaua hyeme virentia: flores veris exitu in summis virgis producit paruos, candidos & foliaceos, corymborum modo coaceruatos, his singuli succedunt parui, aridiq; fructus hordeo minores, in quibus tantillum clauditur semen, radicibus nititur longis, obliquis & fibratis, foris in flauo rubentibus: odorem folia, flores, & fructus grauisimum habent: saporem verò acrem & vehemèter tenuem. Nascitur macris, putridis, vliginosisque locis sub Tedis arboribus. Dioscorides verò flores rosæ ei tribuit, quod fortè perperam legitur. Plinius florum non meminit.

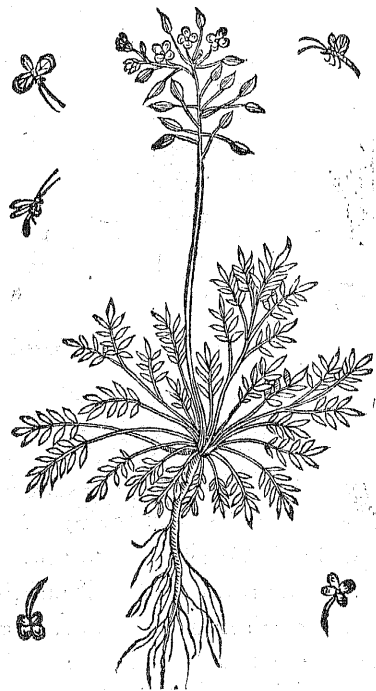
HHh

THERTENSIBVS plantis acri facultate præditis aliquot genera Thlaspeos adiunximus: quædam alia à recentioribus obseruata hoc commodiore loco exponemus. Primum, id genus quod à Dalechampsio obseruatum est propè Arcem pini in Sequanis, haud procul à Lugduno Salinario. In aridis nascitur, radice parua, breui, candida, superuacua, in exiles fibras diuisa: foliis octo, nouem, decem paruis, ocimo ferè similibus, nõnihil laciniatis, humi iacentibus, exorientem caulem ambientibus, qui rotundus est, ima parte ruber, supernè viridis, dimidium pedem altus, sæpiùs vnicus & singularis, nonnunquam in ramulos brachiatus, foliis tribus vel quatuor ex interuallis perfoliata modo eum singulis vestientibus, non binis simul, vt in aliis multis plantis, eo spatio quod inter caulem & folia est, tanquam ex ala prodeuntibus aliis foliolis & flosculis: floribus violæ minutis, albis, quos capillacei pediculi sustinent: semine in vasculis bifidis, cordis figura, extrorsum velut in umbonem prominentibus, introrsum velut in alueolum cauatis, numerofo, lato, velut compresso, acris: foliorum & caulis sapore fatuo principio, mox subamaro, tandem fauces vrente: quare eadem ei vis, quæ & cæteribus Thlaspeos generibus. Huius pictura desideratur. Alterum eiusdem Thlaspi montanum candidum, ad vicum quem incolæ vocant D. Guilielmum deserti, haud procul ab Agnania cœnobio gignitur, in præruptissimo saxo, ramosa surculosaq; planta, radicibus multis, huc illud disperfis, caule procero, in multos ramos diuiso, cortice scabro, è fusco nigrescente: foliis densis, leucio similibus, sed breuioribus, candicantibus, gustu acris: flore in summis ramis copioso, pusillo, candido: semine minutulo in latis vasculis Thlaspeos vulgaris modo, acrimonia sua linguam pungente. Tertium Dalechampsij Thlaspi montanum minimum in vmbrosis montiu recessibus gignitur, radice quatuor digitos longa,

THLASPI Montanum
Candidum.

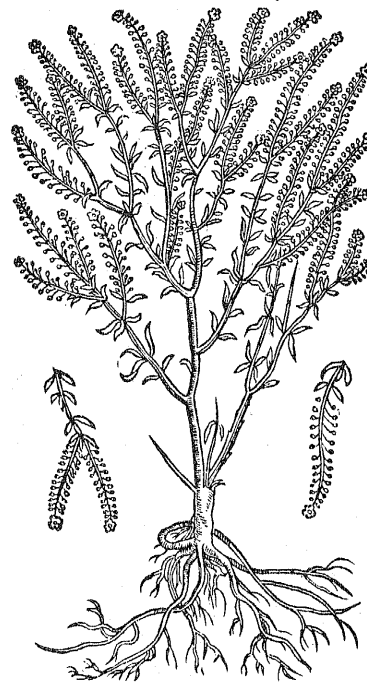
THLASPI Montanum
Minimum, Dalech.

tereti,

tereti, candida: ramulis permultis ferè humi iacentibus, quibusdam erectis, do-
drantalibus, foliosis: folio minimo, oblongo, ordine disposito vt in Aphaca, gustu
acri: flore candido, minutulo, in cauliculis vertice copioso: semine perquam
exiguo, in latis vasculis, acris saporis. Dodonæus quatuor Thlaspeos genera po-
suit. Primum quod à Lobellio quoque depi-
ctum & à Pena descriptum est, foliis longiori-
bus, angustis, mollioribus leuiter laciniatis,
Drabæ, caule multis alis diuiso, gracilibus, len-
tis, obsequiosis, flores Iunio ferentibus, pusillos:
deinde foliacea inuolucra, multa, compressa,
perfectè circinata, supernè fissâ, quæ semen
continent pusillum, rotundum, oblongum, ni-
gricans, acre, gustu feruens, & quemdam allij,
sinapi aut cepæ saporem exhibens. In maceriis
vetustioribus, & aruis Galliæ, Germaniæ, An-
gliæ frequens. Alterum id quod à Matthiolo
primo loco positum est. Tertium cum Fuchsi-
o minus & angustifoliû, Germanorû *Bysenkrout*.
Foliis est & caulibus minoribus quàm Thlaspi
primum, ramulis multis & gracilibus fruticat,
in quibus flores, fructus, & semina sicut in pri-
mo genere, sed omnia hæc minora habet.
Quartum est Creticum umbellatum, Iberidis
folio, pictum etiam à Lobellio, cuius folia fer-
rata sunt, inquit Pena, vulgaris Iberidis, sed ma-
iora: caulis cubitalis, multos ramulos fundens,
in quorum extremo umbellæ & flores, sambuci

THLASPI Angustifolium,
Dodonæi & Fuchsi.

THLASPI Incanum Mechl-
nienſe, Lobelij.

THLASPI Fruticosum, foliis
Leucij marini minoris.

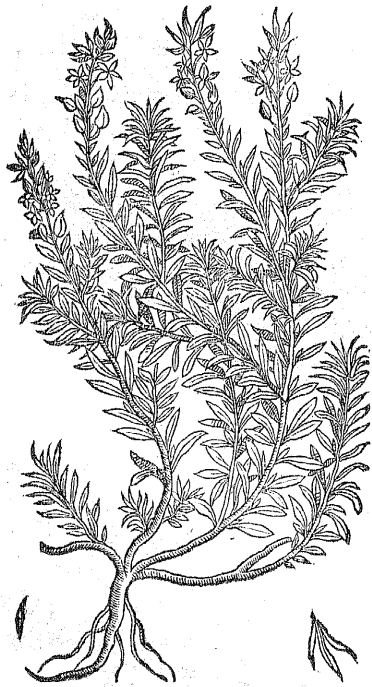
HHh 2

palustris similes, ex candido purpurascens Julio & Augusto, deinde semen in corniculis Thlaspeos minoris similibus, acre & gustu feruens. Dodonæus Dramam etiam esse censet, de qua in horto diximus. His addenda quædam alia à Lobellio expressa. Primum Thlaspi incanum Mechliniense, quod finitimo Mechliniæ ruri fruticat, oleæ foliis, multiq; summo diuisis, hirtis ramulis, pedem & sesquipedem longis. Flos albus, & in pericarpis quadamtenus rotundis, summum caulem ambientibus, semè exiguum, minus cæteris acre. Alterum eius Thlaspi fruticosum est, foliis Leucoij marini minoris. Virgæ numerosæ, sparæ, crebris Leucoij minoribus foliis: flores candidi, copiosi, & semen compressum Thlaspi parui. Radix lignosa, fibrata, in Belgij hortis. Aliud fruticosum spinosum Narbonense, quod non nisi sterilibus caulis rupibusve propè Nemausum & Monspelium fruticat, dodrantalibus ramulis, multis alis diuisis, nonnihil spinosis & sinuosis Poterij ritu: folia oleæ, pusilla, albida, flores candicant. Semen acre glumis includitur. Item aliud folio est thymbræ, hirsuto, rigido: cauliculos emittit multos, pedales, fruticis specie, è quorum summis flores, albi, & semina in compressis folliculis. Huc adducenda etiam alia à Pena prodita. Ac id primum quod nusquam se

THLASPI Fruticosum spinosum Narbonense, Lob.

THLASPI Fruticosum Alterum, Lobellij.

vidisse ait, nisi in agro Narbonensi & Monspeliensi, locis squallidis, sabulosis, propè pusillas anchusas proueniens. Folia, flores, seminaq; ex luteo pallent, & peltæ superioris sunt, sed penè pergamenæ chartæ instar pellucida, tenuia, similitudine, sapore Leucoij: vnde quidam Leucoium marinū putarunt: ramuli sunt exiles, palmares, nitidi, foliolis albicantibus thymi, non ita numerosis. Aliud eiusdem pusillum Thlaspi propè Monspel. ad Castrum nouum cis Ladum amnem nascitur, aridis viarum crepidinibus, ramulos multos spargens, rectos, vimineos, palmares & sesquipedales, albidos: foliola polygonati, minora, aut centunculi, aut lauandule: flosculos albidos, Iberidis aut Thlaspi Cretici: Clypeolos non dissimiles fert, sed duplò minores. Tota planta albicat, gustuq; Thlaspi aut nasturtium indicat. Hoc Itali Alysson fecere, sed doctiorum iudicio Thlaspi potius adnumerandum quàm Alysson, cui aptior alia stirps inuenta est à sedulis herbariis, quàm in hortis alunt. Item aliud eiusdem Thlaspi est id, quod montosis satis Narbonæ ad Lupi montis radices oritur, Maio & Iunio flores muscosos, umbellisque confertos, superioris non absimiles edens, sed albidos, semenq; minus multò, sed admodum acre, foliola exiliora, diuisura nasturtij hortensis, per totos cauliculos numerosos, grandes, è radice non profunda, nec multum fibrosa, sapore acerrimo, Thlaspeos postremam

THLASPI Narbonense, Pena.

vidisse

THLASPI Minus Clypeatum, Pena.

THLASPI Aliud umbellatum, Pena.

SINAPI Et Thlaspi media Prouincialis planta, Pena.

vidisse ait, nisi in agro Narbonensi & Monspeliensi, locis squallidis, sabulosis, propè pusillas anchusas proueniens. Folia, flores, seminaq; ex luteo pallent, & peltæ superioris sunt, sed penè pergamenæ chartæ instar pellucida, tenuia, similitudine, sapore Leucoij: vnde quidam Leucoium marinū putarunt: ramuli sunt exiles, palmares, nitidi, foliolis albicantibus thymi, non ita numerosis. Aliud eiusdem pusillum Thlaspi propè Monspel. ad Castrum nouum cis Ladum amnem nascitur, aridis viarum crepidinibus, ramulos multos spargens, rectos, vimineos, palmares & sesquipedales, albidos: foliola polygonati, minora, aut centunculi, aut lauandule: flosculos albidos, Iberidis aut Thlaspi Cretici: Clypeolos non dissimiles fert, sed duplò minores. Tota planta albicat, gustuq; Thlaspi aut nasturtium indicat. Hoc Itali Alysson fecere, sed doctiorum iudicio Thlaspi potius adnumerandum quàm Alysson, cui aptior alia stirps inuenta est à sedulis herbariis, quàm in hortis alunt. Item aliud eiusdem Thlaspi est id, quod montosis satis Narbonæ ad Lupi montis radices oritur, Maio & Iunio flores muscosos, umbellisque confertos, superioris non absimiles edens, sed albidos, semenq; minus multò, sed admodum acre, foliola exiliora, diuisura nasturtij hortensis, per totos cauliculos numerosos, grandes, è radice non profunda, nec multum fibrosa, sapore acerrimo, Thlaspeos postremam

addo ex eodem Penā nouam plantam, propter communes inter sinapi, buniadem, & Thlaspi figuram ac vires. Prouenit non procul à Magdalena fano, in excelsissimis illis cauitibus Gallicæ prouinciæ, floresq; Augusto promit luteos erysimi, nec siliquas dispares, in gracilibus ramis ad summum & imum, vna è radice digitum crassa, densa, pedem longa: capitri folia, Thlaspi, aut draba, leuiter laciniata, albida & hirsuta, sapore erysimi aut buniadis barbareæ.

AGERATVM,

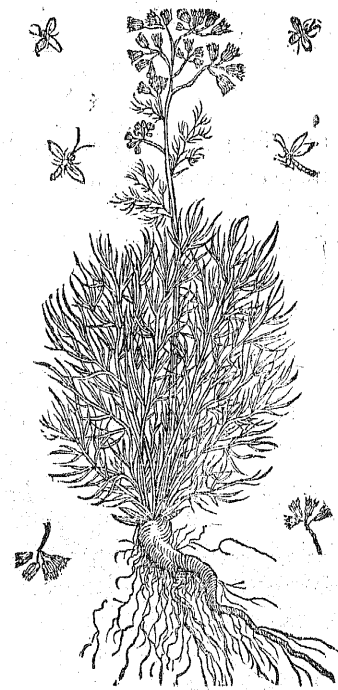
CAP. LV.

Locus.
Forma.

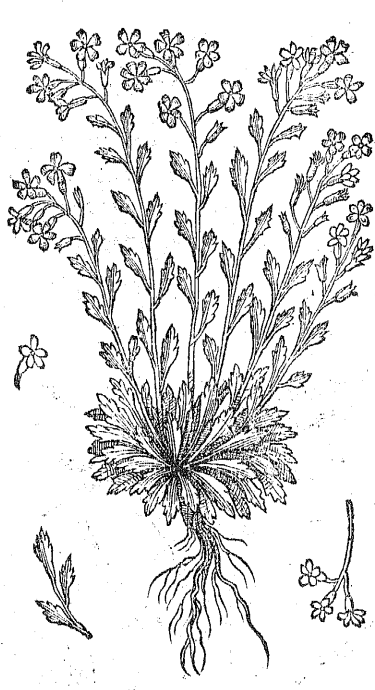

GERATVM secundum & ferulaceum Plinij in pinetis gignitur, ac fruticat, arido macroq; solo, radice nigra, rugosa, contorta, lignosa, dimidij pedis longitudine: folio ferulæ aut fœniculi, statim ab radice copioso, per caulem impari exortu disposito: caulibus multis, angulosis, cubitalibus, ferulaceis: flore aureo, inodoro, senecioni simili, in umbellæ rotunditatem formato, licet ramuli flosculos sustinentes, & in umbellæ orbè cœuntes diuersis: caulibus partibus attollantur: pertinaci in floribus aurei coloris fulgore, & gratia, vnde Agerati, idest, non senescentis nomen, gustu subamaris. Odor foliorum, dum teruntur, artemisiâ leptophyllon vulgarem refert. Floret Iunio mēse. Ageratum purpureum, herbariis quibusdam dictū, in nudis ferè cauitibus gignitur,

AGERATVM Ferulaceum.

AGERATVM Purpureum.

vbi putris saxi puluisculus subest, vel riuulus aliquis illabitur, aut scaturiētis aquæ guttis, vel aspergine rupes madescit: radice breui, capillata, subflaua: foliis paruis, numerosis, circa radicem sparsis, Agerato similibus, gustu subamaris, antrorsum obtusis: ob quam similitudinem Ageratum vocant: cauliculis plurimis per saxi crepidines pendulis, saxumq; angorum instar ornantibus, & contegentibus: flore violæ, purpureo, copiosissimo, suauissimè olente, vt vel ea sola dote mirū in modum placeat, tanta scilicet odoris gratia violis non postponenda: semine minuto, in oblongis vasculis. Germani quidam Moschatellam caruleam vocant. De Agerato multò plura diximus in libro de Umbelliferis.

SYNAN

SYNANCHICA, CAP. LVI.

ERBA hæc in sabuletis & macris locis, puenit, radice nigra, lignosa, sex digitos longa, fibrata, tenuissimis villis capillata: ramis multis, pedibus, quadratis, infernè rubentibus, geniculatis: foliis multis, lineo vel galio similibus, ad geniculorum interstitia nodosque exorientibus, quinis, tenuisve: flore in summis caulibus, cauliumque ramulis copioso, principio rubro, post candicante: nullus in ea gustanti sapor deprehenditur. Siccat absque morfu. Ad anginas vtilissima est sumpta, & admota, quædecausâ Synanchi-

SYNANCHICA.

SYNANCHICÆ Species, Iuncaria Salmanticensis, Clusij.

cam nominarunt. Synanchicæ species videtur planta, quam Clusius ait à Salmanticensibus Iuncariam vocari, à iunceorum cauliculorum forma & gracilitate. Tota enim iuncea est, inquit, sed equiseti modo aspera, & geniculata, foliis vtrinque lini, & frequentibus ramulis ex alarum sinu prodeuntibus, copiosos & paleaceos, candicantesque flores proferentibus, semen deinde exiguum, nigricans: radix tenuis & candida. Tota herba subdulcis est. Prouenit locis arenosis inter vineta secundo à Salmantica lapide. Floret Iulio, semen fert Augusto.

LONCHITIS, CAP. LVII.

ONCHITIS in iis quoque est quæ in asperis & siccis locis prouenit, foliis valde porri similibus, inquit Dioscorides, latioribus, subtribris, plurimis, ad radicem circumfractis, velut terram versus paucis in caule, in quo flores seu pileoli, figura verò commicis personis hiantibus similes, nigri quidem, sed album quidpiam ab ipsis eminet, ex hiatu ad inferius labrum velut ligula: semē simile est lanceæ, triangulare, inuolucris clausum, vnde nomen accepit. Radix similis est dauco. Plinius, Lonchitis, inquit, non, vt plerique existimauerunt, eadem est quæ xiphion, aut phasganion, quamquam cupidus simi-

HH h 4

lis semine. Habet enim folia porri, rubentia ad radicem, & plura quàm in caule, capitula comicis personis similia, parvam exerentibus linguam, radicibus prælongis. Nascitur in sitientibus. Sed galericulata ista herba herbariis ignota est, quam tumuis diu multumque in montibus & aridis locis eam vestigarint. Herbariorum quidam Lonchitin esse volunt Helleborinen Dodonæi: descriptam cap. 25. lib. 3. à nobis libro de plâis. Quæ in umbrosis, &c. Alij, Helleborinen nostram ferrugineam, descriptam supra, cap. 30. Vtriusque flos, sed præcipuè Ferrugineæ, comicæ personæ simile quidpiam ostendit, de altera lonchitidis specie diximus, libro modo citato.

POLEMONIVM, CAP. LVIII.

Nomina
Lib. 4. c. 8.

Forma
Lib. 4. c. 8.

Locus
Lib. 25. c. 6.

POLEMONION Græcis & φιλαιέριον, siue φιλαιάριον, & χιλιόδυναμος à Cappadocibus, auctore Dioscoride, vocatur. Latinis Polemonium, & Polemonia, & Philætaria. Polemonium quidem, quasi in bellis utile dicas, adeo ut de eius inuentione sibi vendicanda certatum inter reges sit, quod herba esset chiliodynamis, id est, mille viribus prædita. Ramulos habet, inquit Dioscorides, tenues, pinnatos: folia paulò maiora quàm rutæ, sed oblongiora, ad polygoni aut calaminthæ folia accendentia: In summo velut corymbi sunt, in quibus semen nigrum, radix cubitalis est (πηχυσα: alij παχέα legunt, id est, crassa,) subalbida, similis struthio. Nascitur in montibus, & asperis locis. Plinius ita depinxit. Polemoniam alij philetariam, à certamine regum inuentionis appellant, Cappadoces autem chiliodynamin: radice crassa, exilibus ramis, quibus in summis corymbi dependent, nigro semine, cæterò rutæ similis. Nascitur in montosis. Sed quænam planta

Lib. 3. c. 22.

POLEMONIVM,
Dodonæi.

Cap. 223.

pro polemonia statuenda sit, dubitatur à multis. Dodonæus duas polemonij species depinxit, prius cauliculis teneris, geniculatis, foliis latiusculis, binis semper in singulis geniculis ex aduerso. In summis caulibus flores oriuntur conferti, candidi, deorsum vergentes: deinde semè nigricans caliculis rotundis concluditur, radix est cædida, læuis, longa. Spumeum papauer vulgò putatur, propter spumeam & sputi similem asperginem, quæ non rarò albicans foliorum & geniculorum sinibus insidet, fortassè Melandryò Plinij, lib. 26. cap. 7. inquit Lobellius. Alterum Polemonium cauliculos profert etiam geniculatos, sed longiores: folia in eis longa, ima parte latiora, in angustum desinentia: flores rubellos in umbellis, ferè valerianæ. Vtrumque locis asperis montosis & saxosis prouenit. Iunio & Iulio mensibus florent. Ocimastrum Valerianthes vocant Pena & Lobellius, aliis Valerianam rubram, Saponariã alteram & Struthium Vlysses Aldrouandus. Recentiores nonnulli prius, Behen album esse putant, alij Ocymocides Dioscoridis alterum Behen rubrum, quæ tamen cum Behen Serapionis minimè conuenire videntur. Sic enim scribit, Aben Mesuai. Species Behen sunt duæ, scilicet rubri & albi, & sunt ambæ venæ in magnitudine radices pastinacæ paruæ, quarum quædam sunt tortuosæ, deferuntur ab Armenia, odor eius est bonus, & eis viscositas quædam: & ambæ species sunt calidæ humidæ, & augmentū faciunt in spermate. Polemonium aliud accuratè pingèdum curauit

POLEMONII, Altera
figura.

curauit Dalechampius, dudumque descripsit, quod sponte vbiuis in agro Mompeliensi gignitur, Lugduni verò in hortis solum, pergulis vestiendis, & hortorum sepibus contegendis, ab olitoribus dicitur Iasminum luteum, quod albi Iasmini modo in vicina scandat: fruticat hæc planta flagellis multis, longis, lentis, rotundis, in adminicula propinqua reptantibus foliolis: folio rutæ, sed obscurius virente: flore luteo, Iasmino simili, specioso: baccis postquam defloruit, nigris, purpureo succo tingentibus, si quid imbuatur. Pena non aliam polemoniam exhibet, non multis ab hinc annis Academiæ Mompeliensi notam ac vires experientia compertas. Frutex, inquit, ipse vnde quaque exquisitè quadrat delineationi Dioscoridis. Virgultis enim multis fruticat, lignosis, rectis, rotundis, gracilibus, cortice in pullo viridi, ternos & quaternos cubitos altis, in quibus ad usq; summum hærent vtrimque pinnatim ramuli, & folia ternaria, coryfi aut rutæ, maiora, saturè virentia, crassiuscula, & rigida. Flores Maio & Iunio emicant lutei, pusilli, vt Iasmini, qui cedunt baccis nigris, vnà circinatim collectis, plenis, paribus, ligustri, aut corni fœminæ, succo ianthino vel atro, purpureo inficiente prægnantibus: radice prolixa, lignea, implexa & vario flexu sparfa, intus alba, saporis nonnihil acris & amari, euulsu difficili. In Mompeliensi agro ad castri noui aridos colles, & astuosas margines oliuetorum,

POLEMONII Species,
Dodonæi.

POLEMONIA Monspel.
Iasminum luteum.

& in

Ibid. & in luci Gramuntij cāpestribus saxosis,quàm plurima. Polemonij radix, teste Dio
 Vires. scoride, bibitur in vino contra serpentes, & dyfenteriam: & ex aqua aduersus vrine
 difficultatem, & coxendicum cruciatus. Datur ex aceto drachmę pondere lienosis.
 Eadem scorpionis plagę alligatur. Tradunt eum qui radicem gestauerit, (non vt
 legitur, qui gustauerit, τὸν ἐχθρῶνα,) à scorpione non feriri, cūmque si ictus sit, nihil
 Lib. 8. sim. molesti passurum. Dentium dolorem mansa mitigat. Polemonium, inquit Galenus,
 tenuium partium est, & desiccandi vim habet: quamobrem quidam radicem eius
 cum vino ad ischiadicos, dyfenteriam, lienemque induratum potui exhibent.

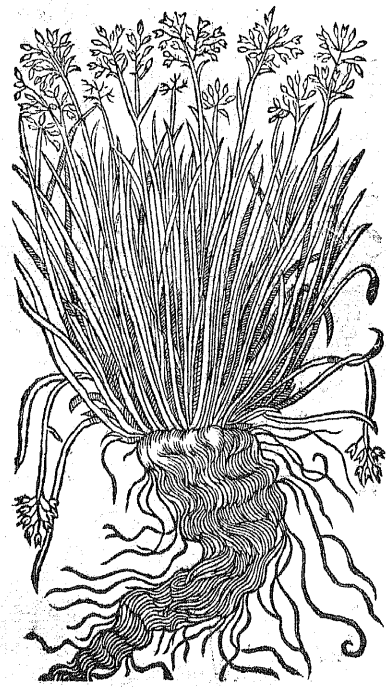
HOLOSTIVM, CAP. LIX.

Nomen.

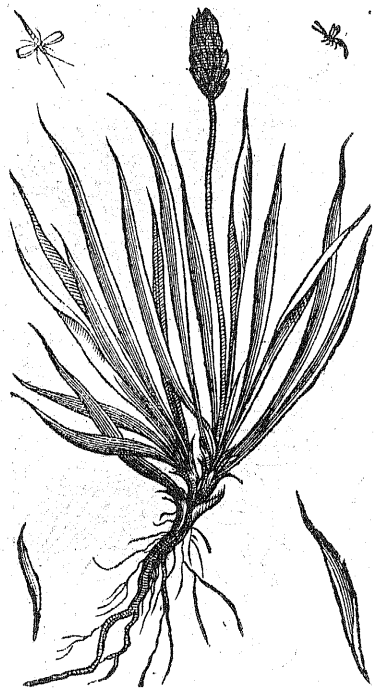

ΛΟΣΤΙΟΝ herba, id est, tota ossca dicta est per antiphrasin, quòd
 nihil duri ossive habeat: tota enim tenella & graminea est. Parua
 Lib. 4. c. 10. est herba, inquit Dioscorides, tribus aut quatuor digitis eminens su-
 Forma pra terrā, foliis & viticulis coronopo aut gramini proximis, adstrin-
 gentibus, radice valde tenui pili instar, alba (vulgares codices habent λευκὴν τῶς
 ἑλῆς, quod est albam speciem, qui sensus videtur friuolus. At in veteri legitur, λευκὴν,
 Loc. ἰώδην, id est, albam, fibrosam), longitudine quatuor digitorum. Nascitur in editioris
 Lib. 27. c. 10. terrę locis. Plinius, holostrion, inquit, sine duritia est herba, ex aduerso appellata à
 Græcis, sicut fel dulce, tenuis vsque in capillamenti speciem, longitudine quatuor
 digitorum, ceu gramen foliis angustis, astringens gustu. Nascitur in collibus terre-
 nis. Pro qua molli herbula aliam atque aliam herbarij depingunt. Mathiolus etsi
 In cap. 10. genuinum Holostrion nulli dum in Italia notum esse putet, tamen nullam plātam
 lib. 4. se reperisse ait, quę verum referat, quàm ea quę vulgò à Goritienfibus Serpentina
 In cap. 123. vocatur, de qua in Horto egimus, Capite De Coronopo. Est enim herba exigua hu-
 lib. 2. mi procumbens, quę foliis cauliculisque coronopi modo exit, gustu adstringenti-
 bus, radice tenui lignosaque. Nascitur quoque in collibus & sabulosis locis. At hoc
 Pena in Matthioli holostrion à multis improbat, quod eius radix minimè capilli tenuitate
 Adu.

HOLOSTIVM, Matthioli.

HOLOSTIVM, Quorundam.

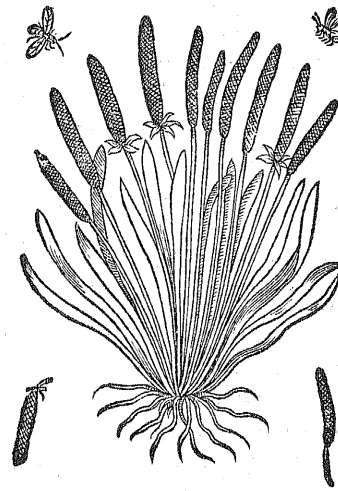

fit

fit, quod vult Dioscorides, imò crassitie lignosa, fusca, minimi digiti crassitudine:
 reliquaque planta capitulis & semine plantaginis, non mollis aut tenera, sed durior
 rigidiorque, quàm vt holostrion datum sit, folia illi iuncea, angusta, crebra, in terram
 procumbentia. Mathiolus ipse mutata sententia in postrema commentariorum
 editione Holostrion aliud pictum exhibuit, nulla adiecta aut figurę aut virium de-
 claratione. Longè diuersam pro legitimo holostrion proponit Pena, quę multò breuioribus & crebri-
 In Aduerf. ribus gramineis, vix palmaribus viticulis, & fo-
 liis exit, coronopi diuisura, in superiore ambitu ex
 fusco virentibus, delicatoribus, fermè vt capilla-
 rium, sparsis: radix tenuissimis cirris, & capillis
 pluribus adianti veri, ternos vel quaternos digi-
 tos proluxa, pulla, & albicans fuscedine. In Narbo-
 nensi prouincia ad Veganium, & propè Lugdu-
 num, etiàmque in Alsatia Germaniæ se vidisse ait,
 saxosis & incultis, sterilibusque collibus. Gustu
 exficcat & adstringit, grata satis, & cuiusdam len-
 toris non immunis. Eadem facultates Dioscori-
 des holostrion tribuit. Potest, inquit, si simul coqua-
 tur, carnes compingere: bibitur & ad rupta cum
 vino. Sic & Plinius. Vfus eius ad vulsā, rupta in vi-
 no pota. Vulnera quoque conglutinat. Nam &
 carnes coguntur addita. Quę ex veteri codice sic
 legit Cornarius. Nam & carnes, cūm coquantur
 addita. Item Galenus, Holostrion desiccandi vim
 habet cum adstrictione. Quamobrem ipsam
 ad rupta potui exhibent. Sed id Penę holostrion
 filix saxatilis Tragi videtur esse, quam pictā de-
 dimus in lib. de plantis, Quę in vmbrosis, &c.
 Aliud holostrion quorundam sententia hęc ap-
 pinximus. Nascitur in terrenis collibus, apicis &
 perflatis, radice quatuor digitos longa vel cir-
 citer, paulatim gracilescente ad pili vsque tenui-
 tatem: foliis coronopi siue herbę stellę, paulò
 latioribus, villosis, incanis, sed instar coronopi
 minimè per ambitum fissis ac laciniatis, cauliculis
 dodrantalibus, spicam gerentibus semini-
 bus grauidam, gustu adstringentibus. Lonicerus
 plantam aliam omni ex parte mollissimā, quam
 Ruellius Denticulam canis Gallis vocari scrip-
 sit, pro Holostrion depinxit, adscripta Dioscori-
 dis delineatione. Clusius aliud Holostrion Sal-
 manticense demonstrat, his ferè verbis. Her-
 bula est, inquit, foliis ferè plātaginis angustifo-
 lia, verum minoribus, angustioribus, crebris,
 per terram stratis, & incana lanugine obsitis,
 subastringente gustu: inter quę quini aut seni
 cauliculi nudi exiliunt, palmum alti, qui à medio ferè ad summum vsque, multis &
 sese mutuo contingentibus flosculis ex herbaceo candicantibus ornati sunt, vt in
 coronopo, quibus deinde semen plantaginis succedit theculis inclusum: radix est
 longa

HOLOSTION,

Loniceri.

HOLOSTIVM Salmanticense, Clusij.

cauliculi nudi exiliunt, palmum alti, qui à medio ferè ad summum vsque, multis &
 sese mutuo contingentibus flosculis ex herbaceo candicantibus ornati sunt, vt in
 coronopo, quibus deinde semen plantaginis succedit theculis inclusum: radix est
 longa

Ibidem.

Vires.

Lib. 27. c. 10.

Embl. 9.

lib. 4.

Lib. 8. sim.

longa tenuis, lignosa. Collibus aridis Salmantica vicinis provenit, maior & candidior iuxta Valentiam Hispaniæ fecus vias. Floret illic Maio. Valentia verò Martio & Aprilis initio. Salmanticenses Holoftium vocant.

CATANANCE Quorundam, CAP. LX.

Nomina

Locus.

Forma.

Vires.

lib. de maritimis plantis.

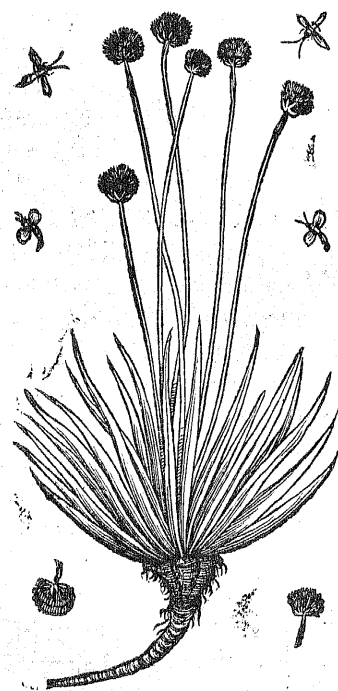
ERBAM hic adpictam Catanacen priorem herbarij quidam esse volunt, coniectura quidem non aspernanda moti, quod multe in historia Diotcoridis commemorata notæ illi conveniant. Gignitur in aridis & sabulosis locis, radice tenui, iuncea, nigra, non altè descendente, foliis crebris, albicantibus, coronopo similibus, cauliculis gracilibus capitula sustinentur quina senave, cyano ferè similia, latiusculis & acerosis laminulis compacta, albicantibus. Flos est puniceus, semen minutulum. Herbae totius gustus adstringens. Quare vtilem esse aiunt ad cohibendas sanguinis, aliorumque humorum ex quavis corporis parte eruptiones, ad gargareonis inflammationes, & aphthas, si eius decocto os colluatur, ad maligna tibiurum ulcera. Hanc itaque plantam si pro Catanance agnoscamus, haud verum fuerit ad amatoria tantum expecti, cum experientia docuerit variis hanc morbis prodesse. Catanance alia descripta est à nobis in

STATICE, CAP. LXI.

Nomen.

Locus.

Forma.

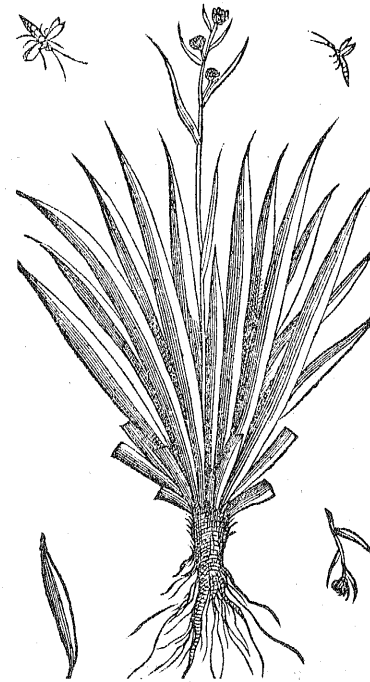

STATICE à præsentissima vi qua pollet, sistendæ sanguineæ & cutis alius fluxionis nominata est hæc herba, à Statice Plinij diuersa, perperam etiam cantabrica eiusdem, Caryophyllus montanus alter nonnullorum. In aridis & petrosis nascitur, quin etiam ex lapidum saxorumque rimis emergit, vt integram euellere volentibus saxum diffringendum sit. Catanances alterum genus Parisienses herbarij esse putant. Radices agit solidas, crassas, flexiles, nigras, in vetusta planta proximè folia multas, rugosas, nodosas, in vnam grandiore & ampliorem ex variis partibus coeuntes, folia fert multa, humistrata, lanceolata vulgari similia, angustiora, venosa, crassa, in cauliculis nulla, quos multos emittit, iunceos, rotundos, plerumque cubitales, glabros, in quorum fastigio capitulum insidet rotundum, alueolis multis pertusum, fauorum cauernis similibus, in quibus flosculi è phœniceo candicantes nitent, quibus delapsis, capitulum velut

lum velut tomento lanuginosum cernitur, & in cellulis illis minutum & exile semen coercetur. Sapor totius plantæ adstringens, facultas ei ad miraculum vsque deficcandi, & erumpentium humorum impetum cohibendi siue trita admoueatur, siue succus eius bibatur. Dyfenteriis succurrit, mensium abundantiam, sanguinis è naribus profluuium sistit, sanguinem excreantibus opitulatur. Denique vulneraria est, & maligna ulcera ad cicatricem perducit.

Locus.

SCORPIOIDES MONTANVM, CAP. LXII.

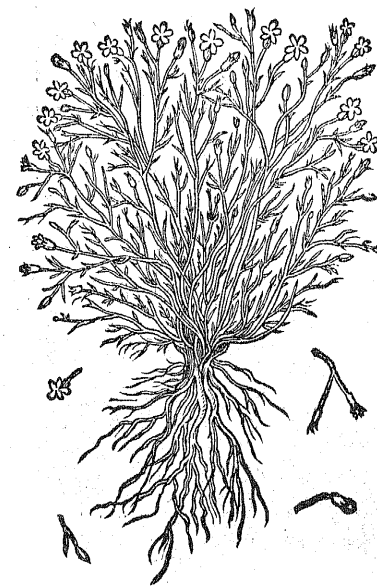

SCORPIOIDES montanum herbarijs quibusdam dictum in altis & asperis montibus nascitur, radice principio crassiuscula, nigra, in fibras multas & breues se diducente: foliis multis, longis, angustis, lanuginosis, leucio purpureo similibus, sed margine non incis, caule palmum alto, foliola pauca mittente, flosculis tribus vel quatuor, cæruleis, in exiguum, rotundum, virgatumque capitulum siue corymbum conglobatis. Rara hæc planta est, montiumque solitudinibus inaccessible tantum familiaris.

Forma.

Locus.

TVNICA MINIMA, CAP. LXIII.

INSABULETIS, aridis locis & murorum suggrundiis Tunica minima nascitur, radice candida, in multas partes fissa, valde fibrata, cauliculis quamplurimis, dodrante non altioribus, geniculatis, furculosis, flexilibus: flore paruulo, quinque foliis constante, ex albo puniceis, ex paruo allabastro, vt in caryophyllo nostrate prodeuntibus, gustu austero. Holoftium quidam esse putant.

Locus.

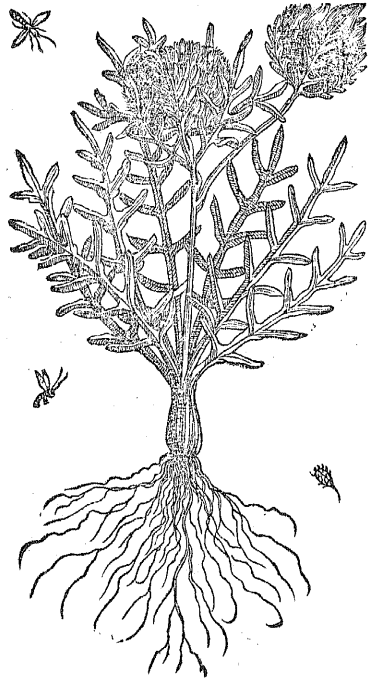
Forma.

Locus.
Forma.

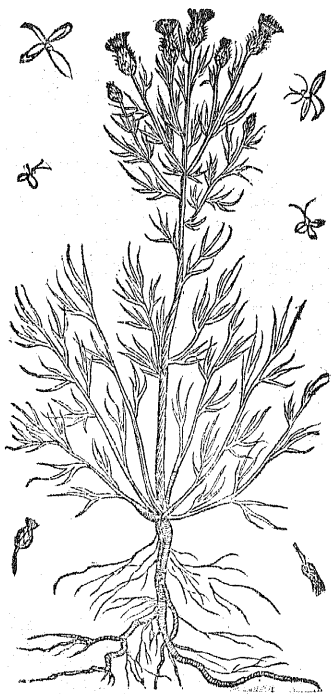
IACEA montana in apricis & glareosis montium locis gignitur: radice ferè rotunda, veluti ex foliis in sese coëuntibus coagmentata, fibris multis capillata: foliis statim ab radice multis, erucæ modo diuisis, sed laciniis maioribus & latioribus, incanis lanuginosis: caule pedali, capite in eius fastigio, Acano simili, pro reliquo plantæ habitu, crasso, corticosis laminis & vnguibus substructo, Cinaræ instar, sed minimè pungentibus: flore albo: semine oblongo. Floret Aprili mense. Semen Iunio maturefcit. Quidam Iaceam Acanophoram vocant. Iacea alba in lapidosis & saxosis profilit: radice ferè pedali, contorta, lignosa, extrinsecus propè nigricante, fibrata: foliis paruis, minutim infectis, absinthio marino non dissimilibus, exilioribus, & magis incis: caule cubitali, anguloso, lanuginoso, in multos ramos supernè diuiso, quorum in vertice capitellum exiguis laminulis compactum extat, Iacææ nigræ modo, ex quo flos ruber prodit. Sapor in tota planta perquàm amarus est. Floret Iunio mense. Ad affectus ventriculi frigidos commendatur, ad hepatis & lienis obstructions, & ad menses prouocandos. Iaceas alias demonstrant Lobellius & Pena. Maiorem folio multum laciniato, in segetibus Galliæ & Angliæ potius quàm in pratis nascentem, caules cubito & sesquicubito altiores proferentē, circa quem folia multa multumq; laciniata Hieracij modo

IACEA, Montana.

Vires.

IACEA, Alba.

IACEA Maior, Lobel.

sunt,

funt, globulos duplò maiores, turbinatos, ex squamulis compactos gerit, apicibus florum purpureorum obductos Cyani maioris. Radix digitum æquat, lignosa: semen cnici, minus. Cyani floris est congener. Nonnunquam Mechliniæ in hortis, floribus albis & capitulis spinosis visitur, auctore Lobellio. Huic nouam subdit

IACEA, Montana
Narbonensis, Lobell.

IACEA, Maior
Lutea Pena.

IACEA, Incana folio
olea, Lobell.

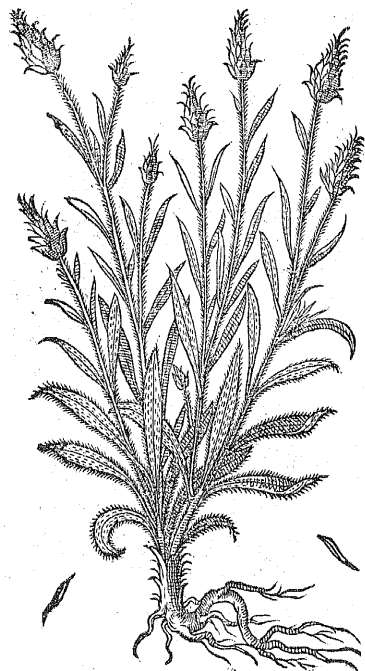

IACEA Humilis, hieracij
folio Pena.

112

IACEA, *Incana.*

idem Lobellius Iaceam montanam Narbonensem propter aliquam inter se similitudinem. Cautibus & collibus Castri noui conterminis agri Mospeliensis ab eo reperta cauliculo riget dodrantali & pedem alto, rotundo, folia Iaceæ luteæ & chamæleonis læuis Theophrasti media edente, altera parte incana, glauca, tantillum hirta: flores Iaceæ aut cirsiij, sed minores: radicem sesquipalmarem, gracilem, minus fibratam, gustu cyani amaricat. Addit Lobellius Iaceam pusillam incanam folio oleæ, ptarmicæ specie. Est alteri Stæbe Salamanticæ Clusij per omnia similis capitulis & floribus exotica Syriaca plantula: sed cauliculus minus diuisus, palmaris & sesquipalmaris: folia maiora oleæ, magisque incana, minimè ferrata: capitula item habitiora, nitidis argenteis squamis, gustu insipido, minimè amaro. Iaceas aliàs tradidit Pena. Iaceam lutea maiorè, quæ in segetibus Mospeliacis reperitur, floribus luteis, venustis, à cartamo siluestri nullo modo distans capitulis, foliis, caulibus, nisi quod tota asperiuscula est. Altera minor est, serpens, rarior, & fe-

re Narbonensium est, in marginibus satorum nascitur, ad pontem à Mospelio miliari distitum, via qua Frontignanum itur, foliis paruis, hieracij modo laciniatis, minoribus, retusioribus, vnà cum cauliculis dodrantalibus humi stratis: capitula gerit prorsus cyani, carulea, minus obsoleta: flores purpurascetes, vel albidos: radix est crassior: semen cæteris non dissimile. Tertia propior est cyano quàm Iaceæ, vtrique tamen non absimilis. Lobellius Ptarmicam vulgarem Herbariorum vocat, propter saporem acriorem, amarum, halitumque tetrum, sternutamenta crebrè extorquentem. A radice duriore multos caules emittit, folia crebra, gnaphalij triplo maiora, leuiter ferrata, ab imo multa, ad summa vsque, oblongiora, acutiora, graciliora: capitula ex squamulis albidis compacta, cyani aut Iaceæ, apices villosos, ex purpurascete colore in pallidum languescentes. Tota pilosa est, & hirsutie incana. In Narbonensibus vinetis, & non procul à Mospelio nascitur. In hortos etiam translata est.

PHYLLVM,

CAP. LXV.

Nomina

Lib. 3. c. 123.

Genera

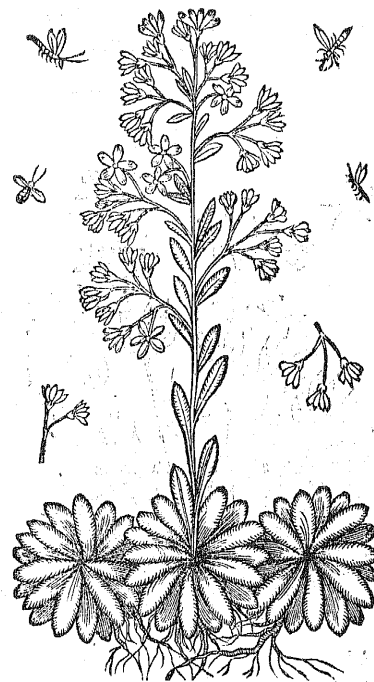
Locus.

Forma.

And. Lac.

PHYLLVM φύλλον nihil aliud quàm folium significet, vix vllam herbæ notationem in animis informat. At ελαφόφυλλον, id est, oleæ folium, herbam foliis oleæ similem designat, quæ & vel foliorum eruptionis argumento vel à Musci similitudine, Bryonia dicitur, auctore Dioscoride, qui duo eius genera assignat. Thelygonum, id est, Fœminiparum, & Arrhenogonum, id est Mariparum, & vtrumque describit his verbis. Phyllum, quod Elæophyllum vocant, alij bryoniam (sunt qui βρύον legant, quod musci modo excat qui βρύον Græcis dicitur) nascitur in petris. Est autem quod thelygonum dicitur, veluti muscus, oleæ folio, viridior: caule tenui, breui: flore albo: semine papaueris, maiore (vulgares enim codices habent, χερπὸν μέγλον, ὡς περ μικρώνος, cum legatur in exemplari veteri, χερπὸν λεπλόν, μικρόν, id est, fructu tenui atque pusillo.) Arrheno-

PHYLLVM *Thelygonum, Dalechamp.*

Arrhenogonum verò in cæteris quidem prædicto simile est, sed fructu differt. Habet enim fructum racemosum, similem flori oleæ quæ defloruit. Dicitur Arrhenogonum potum masculos partus facere, Thelygonum fœmininos. Hæc de illis narrat Crateuas, sed eorum historiam hæcenus mihi produxisse visum est. Quibus verbis Dioscorides, inquit Pena, non plantas quin sint, qualèsve sint in dubium reuocat, sed duntaxat ambigit num sexus optionis competentem quempiam facere possit earum vtrius, nempe maris aut fœminæ, quod Crateuas prodidit, & fabulæ affine esse Theophrastus monuit. Dioscoridis igitur sunt descriptiones non Crateuæ, aut saltem non folius, sed ex aliis quos legerat Dioscorides auctoribus. Plinius ex iisdem mutuatus eadem ferè prodidit his verbis. Phyllum à Græcis vocatur herba in saxosis montibus nascens: fœmina magis herbacei coloris: caule tenui: radice parua: semine rotundo, papaueri simili. Hæc sui sexus facit partus. Mas autem semine tantum differens, quod est incipientis oliuæ. Vtrumque bibitur in vino. Pli-

nus alio in loco, Arsenogonum & Thelygonum herbæ sunt, inquit, habentes vuas oleæ floribus similes, pallidiores tamen, semen album papaueris modo. Thelygoni potu fœminam concipi narrant. Arsenogonum ab eo semine oleæ, nec alio distat. Huius potu mares generari perhibentur, si credimus. Alij vtrumque ocimo simile tradunt. Arsenogoni autem semen geminum esse, testibus simile. Quibus verbis Plinius partim eadem quæ supra ex Dioscoride, partim diuersa ex Theophrasto genera designare videtur. Sic enim Theophrastus. διὸ καὶ καλεῖται φύλλον, τὸ μὲν ἀρρηνόγονον, τὸ δὲ θελήγονον. θυμα δὲ ἀμφω, καὶ μόρην ἔχοντα ὠκύμω. ὁ δὲ χερπὸς τῶ μὲν θελήγονος, χερπὸν περ ἐλαίας βρύον: ὡχρότερος ὃ τῶ ἀρρηνόγονος, ὅσον περ ἐλαία ὅταν ἄρτι φύηται ἐκ τῶ βρύου, δλιέρου δὲ ὡς περ ὄρχις ἀνηρώπων. Id est, Quare Phyllum aliud mariparum, aliud fœminiparum vocant, similia ambo, & speciem habentia ocimi, fructus fœminipari est instar oleæ florentis musci, tamen pallidior: Maripari verò instar oleæ iam primùm ex muscoso flore emergentis, & geminus, testiculorum hominis modo. Hinc suspicantur quidam duarum herbarum eandem & repetitam esse delineationem, quare Dioscoridis caput de phyllo irreptitium esse, alij minimè, sed vtroque phyllo vtramque mercurialem marem & fœminam exprimi. Alij ex diligenti peruestigatione & descriptionum collatione alia phylla adinuenerunt, Phyllumque thelygonum Dioscoridis esse, quod in saxis & rupibus apricis Allobrogum & Sequanorum, non aliter quàm muscus quidam innascitur; per aridam terræ squallidæ crustam: radicibus exilibus, breuibus, & atris, serpendo huc illuc se spargens, magnùmque tandem spatium occupans: folia densissimè congesta, procul intuentibus non nihil aizoum æmulantur similiter crassa, non tamen similiter acuminata, sed tanquam in summo retusa, oleæ similia, magis tamen virentia, in ambitu crenata, & notis candidis ad singulas incisuras signata, quæ humi iacent, & largè terram operiunt: caulis tenuis & plerumque humilis, nonnumquam procerior, vt terram nactus est, vel

In Adu.

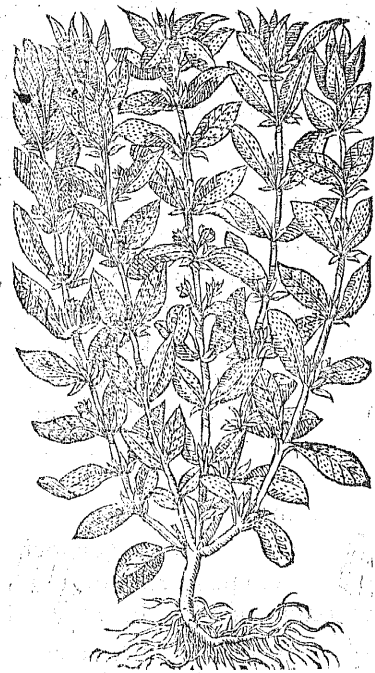
Lib. 27. c. 12

Lib. 26. c. 15.

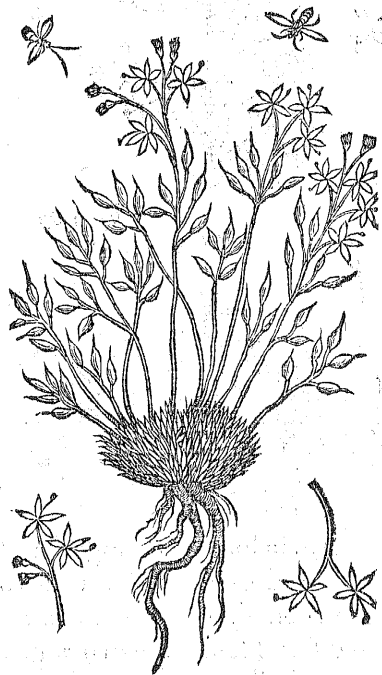
Lib. 9. hist. cap. 19.

licciorem, vel humoris illapsu madidiorem, in tenuibus furculis: florem album, copiosum, violæ similem edit, suaviter olentem. Sapor totius plantæ aquosus est ac dulcis. Sunt qui semperuium montanum appellant. Quidam Lichenem primum Plinij esse arbitrantur, descriptum cap. 4. 26. foliis imis ad radicem latis:

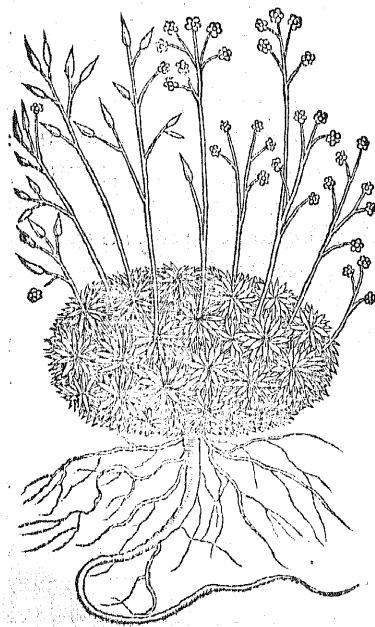
PHYLLUM Thelygonum, Matthioli.

PHYLLUM Arrhenogonum, Dalechampij.

PHYLLUM Arrhenogonum maius, Dalechampij.

caule vno, paruo: longis foliis dependentibus: qui cum melle tritus delet stigmata. Aliud Phyllum Thelygonum ostendit Matthiolus à Cortasio missam, quod genuinum esse putat ad stipulantis notis omnibus. Quibus in locis Thelygonum, in iisdem reperitur & arrhenogonum, musci modo saxi hærens: radice pro plantæ habitu crassiuscula: foliis numerosis, minimis, in ea exiguitate oleæ similibus: flore luteo: fructu simili oleæ, quæ flore euanescente formari tantum incipit, & adhuc minutula est, in summo ferè gemino instar testiculorum hominis. Alterum Arrhenogonum hîc appictum est, quod quidam maius vocant, vt à superiore discernatur, in Sequanis ad Sillij fluuij originem, haud procul à cœnobio Balmensi, in exigua & tenui terræ crusta proueniens, quæ nudos alioqui scopulos contegit: radice longiuscula, candida, paulatim gracilescente, fibrata: virgulas præternas huc illuc in orbem mittente, è quibus aizoi modo, folia radiatim ex quibusdam veluti globosis

PHYLLUM Arrhenogonum Thelygonum, Theophrasti.

bofis capitulis prodeuntia, stella aù oculi figuram referunt, oblonga, carnosâ & crassiuscula, rigidis villis eorum margines ambientibus, & in circuitu præfixis, qui trætantium manus blandè pungunt ac vellicant: cauliculis dodrantalibus, nudis, teretibus: flore albo, fructu oleæ nascenti simili, ferè semper gemino, instar testiculorum hominis, semine minutulo. Sapor qualis Aizoi fatuus & subausterus. Phyllum Theophrasti in aridis Monspelio vicinis agris frequens nascitur, notis ab eo traditis profus conuenientibus: fruticosa planta: radicibus multis, fibratis: caulibus cubitalibus, hirsutis: foliis ocimi, lanuginosis, tactu mollibus: semine vel in racemosum pediculum congesto, vel gemino, testiculorum modo, non aliter quàm in mèrcurialis vtroque genere: grauis tetèrque odor in tota planta nares offendit.

PHYTEUMA, CAP. LXVI.

Φύττωμα Græci, sic etiam Latini Phyteuma vocant, fortassè quòd ad amorem, gignendamque prolem aptum sit, quòd ad amatoria conuenire nonnulli scriptum reliquerunt, vt tradit Dioscorides, atque ita describit: Folia habet stuthij, minora: copiosum semen,

Li. 4. c. 115. Form. a.

PHYTEUMA, Matth.

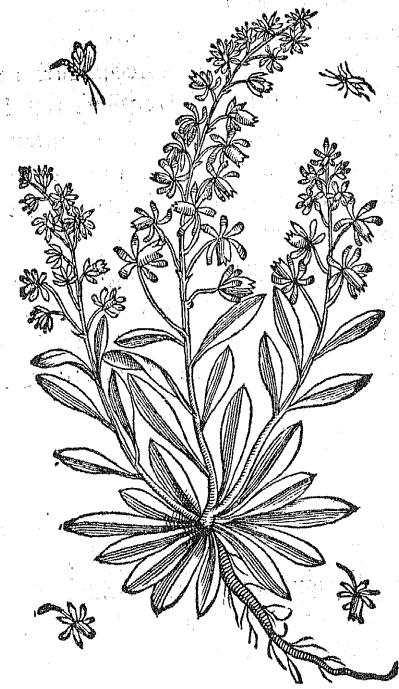

perforatum: radicem paruam, tenuem, per summa terræ nitentem. Ex qua breui descriptione difficile est certè aliquid de vero Phyteumate decernere. Matthiolus scribit quibusdam Herbariis visum fuisse plantam hîc appictam Phyteuma esse: quæ nihil aliud est, quorundam sententia, quàm Campanula siue Ceruicaria Fuchsi, Thrachelium maius, siue Vuularia Dodonæi, de quo & Trachelio minori diximus in libro de plantis, Quæ flore placent. Dodonæus, libro de Floribus, putat Campanulam hortensem à Matthiolo pingi pro Phyteumate. Sunt qui Phyteuma esse volunt plantam tenui radice, gracilibus fibris capillata, saporis & odoris, si teratur, acris & vehementis, caulibus multis, palmum altis: foliis propè radicem in orbem per humum sparsis, betæ primùm nascenti similibus, longioribus, per caules impari situ dispositis, priuatim singulis, non multis in vno pediculo hinc inde ordinatis, vt in Resedis: flore herbarico, luteis apicibus decoro, in spicam

Cap. 163. hist. Li. 2. ca. 20.

denſam non coaceruato, ſed ex ſuperiore caulium parte exeunte, longis pediculis ſubnixo: ſemine in membranofis conceptaculis, amplis, quibus herbacea foliola ſex, ſtellarim diuiſa ſubſternuntur: floret Maio. Aliud Phyteuma viſitur

PHYTEUMA Quorundam,
Dalechampij.

PHYTEUMA Narbonen-
ſium, Pena.

hodie, inquit Pena, in Gallorum prouinciæ & Narbonæ oliuetis propè Monſpelium, effigie Valerianæ minimæ: verùm folia illi in imo infectoriæ luteolæ ſunt, ſuperiora autem diuiſura & magnitudine puſillæ Valerianæ: pluſculi ſunt flores muſcoſi, albidî, oleæ: ſemina puſilla, & inſtar vnionum rotunda. ſed paululum compreſſa, veſtigium parui foraminis impreſſum habentia, incluſa folliculo Plinianæ Reſedæ, in cauliculis palmaribus & ſeſquipalmaribus, reptantibus. Radix exigua Valerianæ minimæ.

RESEDA

RESEDA,

CAP. LVII.

REFEDA herbæ meminit his verbis. Circa Ariminum nota est herba, quam Reſedam vocant. Diſcutit collectiones, inflammatio- nésq; omnes. Hanc nonnulli Herbarij eſſe opinati ſunt quæ hîc picta est, & Reſedam luteam vocant. Radice eſt fibrata, minimi digiti craſ- ſitudine, intus lignoſa, cortice craſſo veſtita, & ſaporis, & odoris, cum teritur, acris & validi, naſturtij aut raphani modo: caulibus multis, pedalibus, anguloſis: foliis erucæ ferè inſtar diuiſis: flore ſpicato, luteo, per quæ exiguo: ſemine minutulo, co- pioſo in membranofis folliculis, anguloſis, in extremo ruſſis, occluſis & conniuen- tibus, non vt in phyteumate radiatim diductis. Hanc Reſedam Pycnocomon quidam eſſe putauerunt, conueniente proſectò & hîſtoria & facultate, ſi radix raphano ſimilis, exiguum malum figura imitaretur cyclamini modo. Alia eſt Herba- riis quibuſdam Reſeda candida, quam etiam noſtro ſæculo propè Ariminû ruſtici

RESEDA Lutea.

RESEDA Candida.

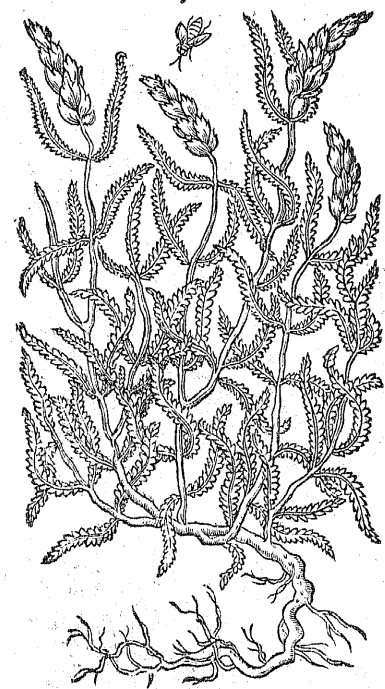

Reſedam vocant. Radicis figura, odore, ſapore ſuperiori eſt ſimilis, item caulium multitudine: folia ſimpliciora ſunt, & ſimplicius diuiſa, in vnoquoque pediculo plurima: flos in ſpica denſiſſimè congeſtus, exiguus, è cinereo candicans: ſemen minutulum in vaſculis oblongis, pariter vt & alterius anguloſis, ſummo vertice non compreſſis, ſed velut hiantibus & multifiſdis. Sponte naſcitur in agris propè Ariminum: apud nos in hortis ſatum ſemine. Plinius de hac ita ſcribit. Qui cu- rant ea addunt hæc verba. Reſeda morbos Reſeda, ſciſne ſciſne, quis hîc pullos egerit radices, nec pedes, nec caput habeant. Hæc ter dicunt, totièſque deſpuunt. Hæc Plinius. Quæ plena ſunt pluſquam anili ſuperſtitione.

SVCV

MYCONVS medicus perdoctus plantam hanc misit ex Hispania, & Sucudum Auicennæ appellavit, tum quod Mauriti Valentini, qui Gandiæ oppidum incolunt, nomen id ad hæc vsque tempora seruarunt, Sugudum nominantes, tum quod Gentilis Sucudum, filicem interpretatur, quæ interpretatio huic plantæ maximè conuenit, cuius folia filici mari persimilia sint. Planta est cubiti altitudine, multos & rectos ex radice proferens caules, quadratos, lignosos, geniculatos, qui in ramulos etiam geniculatos & quadratos sparguntur, aliquantulum hirsutos. Ex geniculis folia prodeunt, propè radicem maiora, caulium summitati propiora, minora, ferrata, filicis maris æmula.

SVCVDVVS Auicenna,
Alyconi.

Li. i. Strip.
Hisp. c. 60.

In caulium fastigiis capitula sunt, ex purpureo cærulea, odorata, stœchadis Arabicæ capitula repræsentantia. Radices ei multæ sunt, candidæ, lignosæ: semen minutum, candidum, planum, acerosum, insipidum. Nascitur in incultis, aridis, montosisq; locis. In hortis etiam colitur. Diu floret & in hortis præsertim toto anno. Herba est odorata, sapore cum acrimonia amaro, Græcis fortassè ignota, aut si nota fuerit, altera fuerit stœchadis species, id quod sapor, odor, vires eadem quæ stœchadis, demonstrant. Quam sententiam secutus Clusius Stœchadis alterius nomine pinxit & descripsit. Sucudus calefacit, auctore Auicenna, datur succus eius in potu aduersus dolores. Alphis illinitur, vlcera vetera ad cicatricem perducit, excrecentem carnem puluis eius absumit, cum aceto podagræ imponitur, ex eo dulcibus, admistis fiunt eclegmata ad tussim, drachmi, duobus cum hydromelite bibitur ad cardiogmum: item duæ drachmæ cum hydromelite valent ad dysenteriam & difficultatem vri-næ: in pello subditus menstrua ciet. Hæc Auicenna. Quæ omnia plantam hîc appictam præstare posse manifestæ eius qualitates fatis probant.

SELAGO PLINII, SIVE CAMPHORATA,
CAP. LXIX.

Li. 24. c. 12.

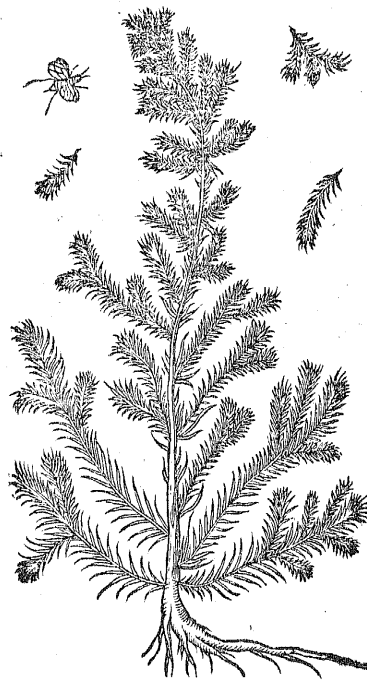
Lib. i. c. 189.

Locus.

Forma.

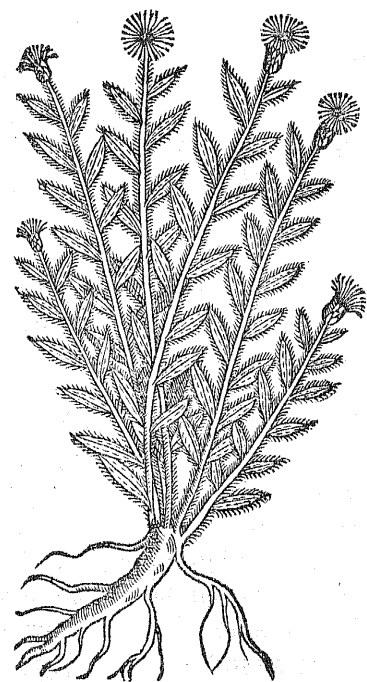
SIMILIS herbæ Sabine est Selago appellata, inquit Plinius. Hanc contra omnem perniciem habendam prodidère Druidæ Gallorum, & contra omnia oculorum vitia fumum eius prodesse. Hanc Plinij Selaginem quidam esse volunt Ericæ prius genus, alij Hyssopum nemorensem, alij Chamæpeucen, alij Musci terrestris genus. Descriptum à Trago, nomine Sabine siluestris, de quo tractauimus, libro De plantis quæ in vmbrosis, &c. maior pars herbariorum plantam hîc depictam, quam Monspelientes Camphoratam vocant, ob similem caphuræ odorem, quem trita vibrat, Selaginem vocat. Arenosis & macris locis gaudet, in pinguibus tamen & humidis procerior fit. Radice est crassa, subnigra, caule cubitali, nonnunquam altiore, tereti: ramis multis, propè

SELAGO, Sive Camphorata.

propè radicem longioribus, quæ propiores fastigio sunt, breuioribus opertis foliis, longis, angustis, Sabine aut Tamaricis æmulis: odore cû herba digitis friatur ac rumpitur, Camphoram referente: quam ob causam Camphoratam vocarunt, Officinis non prorsus neglectam, quod in Martiati operosissimi medicamenti confessionem à Nicolao Myrepsò descriptam admittatur: licet Græcorum Arabumve nullus, quod sciam, vires eius facultatèsq; tradiderit. Quidam Cneorum nigrum esse volunt.

CONYZA MONTANA,
CAP. LXX.

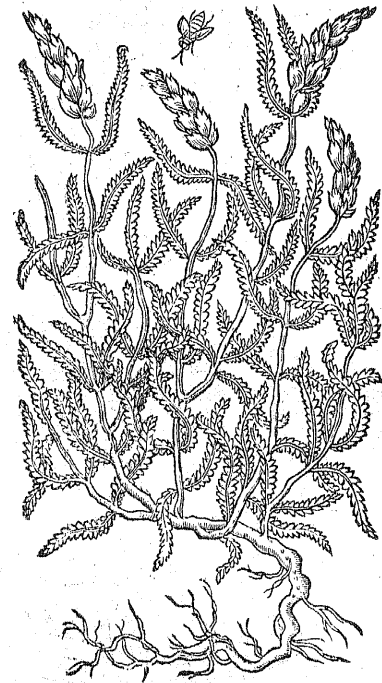

MYCONVS peritus Medicus & rei herbariæ studiosus, plantam hîc pictam à foliorum florumque forma, odore, sapore Conyze speciem esse iudicauit, & à natalibus montanam cognominauit. Nascitur enim in saxosis, præruptis & montosis, præsertim inter saxorum rimas, radice lignosâ, solida, intus candicante, foris nigrescente, minimi digiti crassitudine, gustu aliquantum adstringente, exsucca non minùs quàm suberis cortex. Ex hac stolones multi prodeunt, teretes, villosi, solidi, dodrantales, in quibus folia tenuia, hyssopi vulgaris, sed glutinosâ Ledi modo, odore graui & viroso, & hircinum quid olente. In summo caulicorum sunt flosculi, soncho similes, luteoli, in pappos abeuntes. Gustu subamara est cum leui acrimonia, caput tentans. Floret Augusto maximè.

TRACHE

MYCONVS medicus perdoctus plantam hanc misit ex Hispania, & Sucudum Auicennæ appellauit, tum quòd Mauritanii Valentini, qui Gandiæ oppidum incolunt, nomen id ad hæc vsque tempora seruarunt, Sugudum nominantes, tum quòd Gentilis Sucudum, filicem interpretatur, quæ interpretatio huic plantæ maximè conuenit, cuius folia filici mari per similia sint. Planta est cubiti altitudine, multos & rectos ex radice proferens caules, quadratos, lignosos, geniculatos, qui in ramulos etiam geniculatos & quadratos sparguntur, aliquantulum hirsutos. Ex geniculis folia prodeunt, propè radicem maiora, caulium summitati propiora, minora, ferrata, filicis maris æmula.

SVCVDVS Auicenna,
Myconi.

Li. i. Stirp.
Hisp. c. 60.

In caulium fastigiis capitula sunt, ex purpureo cærulea, odorata, stœchadis Arabicæ capitula repræsentantia. Radices ei multæ sunt, candidæ, lignosæ: semen minutum, candidum, planum, acerosum, inspidum. Nascitur in incultis, aridis, montosisq; locis. In hortis etiam colitur. Diu floret & in hortis præsertim toto anno. Herba est odorata, sapore cum acrimonia amaro, Græcis fortassè ignota, aut si nota fuerit, altera fuerit stœchadis species, id quod sapor, odor, vires eadem quæ stœchadis, demonstrant. Quam sententiam secutus Clusius Stœchadis alterius nomine pinxit & descripsit. Sucudus calefacit, auctore Auicenna, datur succus eius in potu aduersus dolores. Alphis illinitur, vlcera vetera ad cicatricem perducit, excrecentem carnem puluis eius absumit, cum aceto podagræ imponitur, ex eo dulcibus, admistis fiunt eclegmata ad tussim, drachmi, duobus cum hydromelite bibitur ad cardiogmum: item duæ drachmæ cum hydromelite valent ad dysenteriam & difficultatem vrinæ: in pefso subditus menstrua ciet. Hæc Auicenna. Quæ omnia plantam hanc appictam præstare posse manifestæ eius qualitates satis probant.

SELAGO PLINII, SIVE CAMPHORATA,
CAP. LXIX.

Li. 24. c. 12.

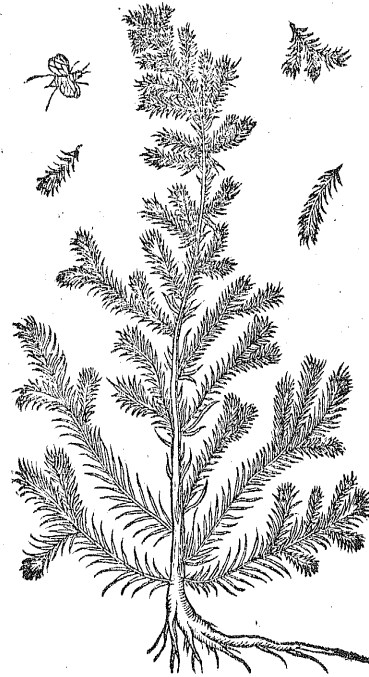

Lib. i. c. 189.

SIMILIS herbe Sabinæ est Selago appellata, inquit Plinius. Hanc contra omnem perniciem habendam prodidere Druidæ Gallorum, & contra omnia oculorum vitia fumum eius prodesse. Hanc Plinij Selaginem quidam esse volunt Ericæ prius genus, alij Hyssopum nemorensem, alij Chamæpeucen, alij Musci terrestris genus: descriptum à Trago, nomine Sabinæ siluestris, de quo tractauimus, libro De plantis quæ in umbrosis, &c. maior pars herbariorum plantam hanc depictam, quam Monspelientes Camphoratam vocant, ob similem caphuræ odorem, quem trita vibrat, Selaginem vocat.

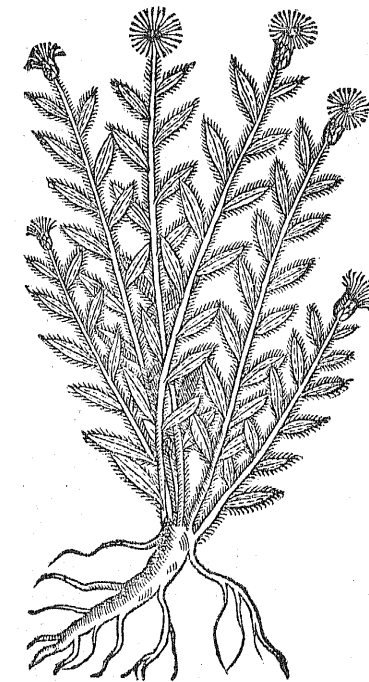
Locus. Arenosis & macris locis gaudet, in pinguibus tamen & humidis procerior fit. Radice est crassa, subnigra, caule cubitali, nonnunquam altiore, tereti: ramis multis, propè

SELAGO, Sive Camphorata.

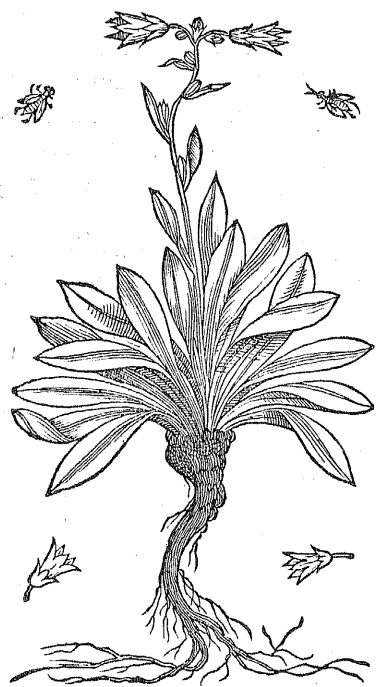
propè radicem longioribus, quæ propiores fastigio sunt, breuioribus opertis foliis, longis, angustis, Sabinæ aut Tamaricis æmulis: odore cū herba digitis friatur ac rumpitur, Camphoram referente: quam ob causam Camphoratam vocarunt, Officinis non prorsus neglectam, quòd in Martiati operosissimi medicamenti confessionem à Nicolao Myrepsò descriptam admittatur: licet Græcorum Arabumve nullus, quod sciam, vires eius facultatesque tradiderit. Quidam Cneorum nigrum esse volunt.

CONYZA MONTANA,
CAP. LXX.

MYCONVS peritus Medicus & rei herbariæ studiosus, plantam hanc pictam à foliorum florumque forma, odore, sapore Conyza speciem esse iudicauit, & à natalibus montanam cognominauit. Nascitur enim in saxosis, præruptis & montosis, præsertim inter saxorum rimas, radice lignosa, solida, intus candicante, foris nigrescente, minimi digiti crassitudine, gustu aliquantum adstringente, exsucca non minus quam suberis cortex. Ex hac stolones multi prodeunt, teretes, villosi, solidi, dodrantes, in quibus folia tenuia, hyssopi vulgaris, sed glutinosa Ledi modo, odore graui & viroso, & hircinum quid olente. In summo cauliculis sunt flosculi, soncho similes, luteoli, in pappos abeuntes. Gustu subamara est cum leui acrimonia, caput tentans. Floret Augusto maximè.

TRACHE

DE Trachelii aliis in libro de Plantis, Quæ flore placet, tractauimus. Nunc de Trachelio montano, quod in asperrimis montibus gignitur, radice nigra, supernè crassa, in furculos infernè diuisa, fibris paucis capillata: foliis circa radicem multis, eam vndique cingentibus, longis anchusæ modo, hirsutis, caule vnico, paucis foliis vestito, alternatim dispositis: flore & semine reliquis Trachelii, figura colorè que similibus.

DORONICVM, CAP. LXXII.

DORONICVM Arabibus *Haronigi*, *Doronigi*, siue *Durungi*, dicitur. De Doronico vulgari siue Officinarum hîc tractamus. Huius triplex differentia, nò ita magna, imò potiùs varietas quædam à Pena assignatur, tribus Iconibus à Lobellio expressa. Primæ pusillæ caules teneri, fo-

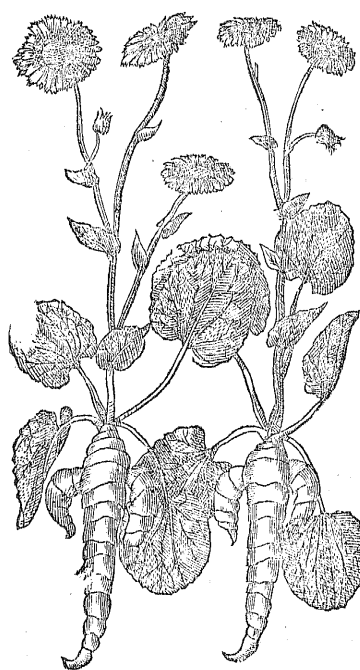
lia molliuscula, oblonga vti plantaginis, nonnihil ex virente flauentia, perspicuè hirsuta pilosellæ modo, siue cucumeris agrestis, sed atrectanti læuia, ambitu rotundo, nonnihil laciniato, & supernè angusto, cucumeri agresti quàm Cyclamino similiore, terna vel quaterna in pediculis enatis ex radice exigua terete, orbiculata, & sensim in angustum desinente, subtus & transversim quasi squammularum tor-

DORONICVM Minus
officinarum, Pena & Lob.

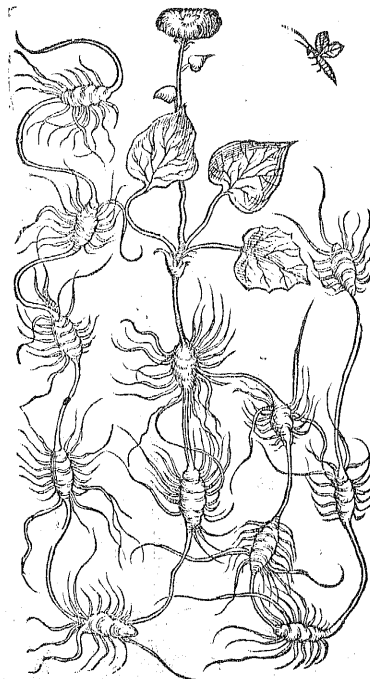

culis articulata, scorpionis cadaver & caudam exprimente, multum fibrata. Color illi candidus, sapor dulcis amaricat, & lentorem multum cum pauilla adstri&ione coniunctum præfert. Caulis sesquipalmum altus: flores in summo fert luteolos, aut pallidos, radiatos, bupththalmi aut mediæ Consolidæ. Frequens nunc hæc in hortis Belgij, & prorsus eadem cum Doronico vulgari & minori Officinarum, quod in montibus reperitur, & collibus Pedemontanis, nonnullis etiam Franciæ. Secunda maiorem & multò longiorem radicem profert, multis corticosis squamulis nitentibus, candidis, marmoreis, per transversum cinctam alam vtrinque vnâ squillæ marinæ cancellivæ forcipulis non dissimilem, subdulcem gustanti: folia, flores, & caulis maiora paulò & rotundiora. Umbrosis montibus gaudet, non solum Alpibus ad meridiem, sed etiam frigidis ad Septentrionem. Huic similis tertia, magnitudine tantum distans à Lobellio ex Dodonæo picta, dudum à nobis & picta & descripta. In umbrosis montium locis gignitur inter saxa & cautes, radice parua, candida,

DORONICVM Brachiata
radice, Aconitum Pardalian-
ches, Plinij, & Math.

DORONICVM Radice
Scorpij figura, Dalech.

plantæ nomina diuersa putat, nec genere differre, sed Cyperorum ritu, magnitudine tantum, situ, & numerosa radicum propagine, vt supra declarauimus: alioqui facies, sapor, odor omnibus idem, iidemque ferme natales. Doronico verò vim

candida, geniculis velut articulata, fibris multis vtrinque donata serpentibus, Scorpionum optimè referente, ex cuius inferiore parte alia subnascitur, quæ aliam similem procreat, tanta radicem in aliis procreandis fecunditate, vt interdum plures duodecim cohæreant: foliis tribus aut quatuor Melanio non dissimilibus, hirsutis, tactu mollibus, caule pedali, aliquot foliolis vestito: flore Chrysanthemum æmulo, & medio velut disco, & orbiculato ambitu luteo. Radix tusa & cum axungia suilla mixta, scabiem sanat, notissimo rusticis remedio. Dodonæus Aconitum Pardalianches esse censet. Pena & Lobellius, vt diximus, & multi alij Herbarij Doronicum, Officinæ quoque passim Doronici vice, huius radicibus in compositionibus vtuntur. Quod autem Arabes Doronicum dicunt, ab illo siue Aconito Pardalianche differt. Nam Auicenna Doronigi calidum & siccum in tertio gradu esse scribit, cui etiam assentitur Serapio, Doronicum calidum & siccum in eodem gradu constituens, à quo temperamento Doronici vulgari, siue Aconiti Pardalianchis radices multum absunt: nulla enim acrimonia, nulla amaritudo tanta, aut alia qualitas in iis percipitur, quæ tam calidas esse & siccas demonstrat, sed dulcis tantum sapor ignauior & emplasticus, qui eas temperie media, aut ei proximas esse ostendit: quam ob causam medicamentis oculorum anodynus admiscet. Idem Auicenna Aconito Pardalianchi, quod Strangulatore Leopardi vocat, scorpium alio in loco suas vires ex Dioscoride & Theophrasto adscribit. Matthiolus Doronicum secundo loco pictum Aconitum Pardalianches Plinij facit. Tertium verò Doronicum vulgare à Cortuso missum Aconitum Pardalianches minus, falsò Doronicum, ab eodem Cortuso admonitus Doronicum inter Aconita esse recensendum, quod certò sciret sapius factò à se periculo facile extingui canes, qui huius radices deuorauerint: id quod etiam Matthiolus ipse expertus, confirmat. Quare Doronicum istud tanquam venenum execratur, & ex Officinis & Pharmacopoliis omnibus eiiciendum censet. At Pena Theophrasti, Dioscoridis, Plinij Thelyphonium, Pardalianchen, Cammorum vnus huius

Li. 2. c. 209.
Cap. 225.
simpl.

Li. 2. c. 686.

Ca. 77. li. 4.

GLASTVM Montanum,
Dalechampij.

Locus.
Forma.

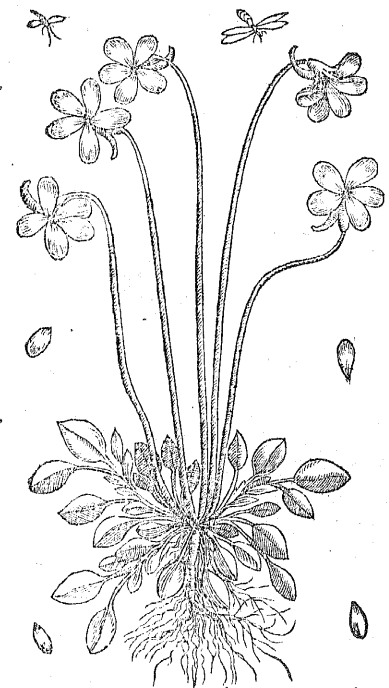
inesse canes interficiendi non negat, sed respondet Aloë saluberrima, & amygdalis amaris vulpes necari etiam Plutarcho auctore: & nulli vnquam pernicioſa fuerunt quæ Doronicum recipiunt Electaria de Gemmis, de Aromaticis, Confectio de moscho dulcis, quibus frequentissimè vtuntur Medici. Qua de re & de Aconito fufius differemus in lib. de venenatis.

GLASTVM MONTANVM,
CAP. LXXIII.

GLASTVM montanum in niuosis verticibus montium gignitur, radice crassa, nigra, fibris multis capillata: foliis circa radicem multis, longo, crassoq; pediculo subnixis, venosis, Glasto similibus, sed in summo magis obtusis: caulibus multis, pede altioribus, in quibus folia supradictis angustiora, & acutiora: flos copiosus in caulium vertice luteus nitet, oblongi vasculi figura, supernè in cuspides diuisus, prominente ex eius medio sinu, tenui pilo.

MELANIVM MONTANVM, CAP. LXXIIII.

Locus.
Forma.

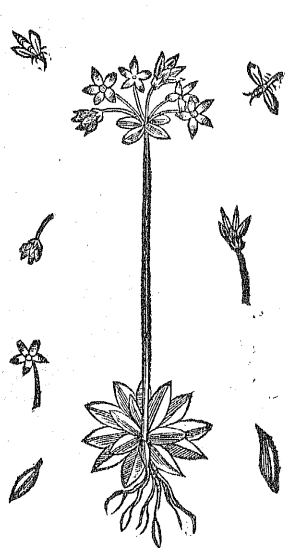
Locus.
Forma.

MELANIVM montanum in algidis montium verticibus prouenit, cauliculis multis, exilibus: foliolis multis, humi iacentibus: flore caeruleo, duplo ampliore & maiore quàm in Melanio vulgari, rara quadàm & eximia specie, si foliorum exiguitatè cū inusitata floris magnitudine cõferas.

IASME Montana, CAP. LXXV.

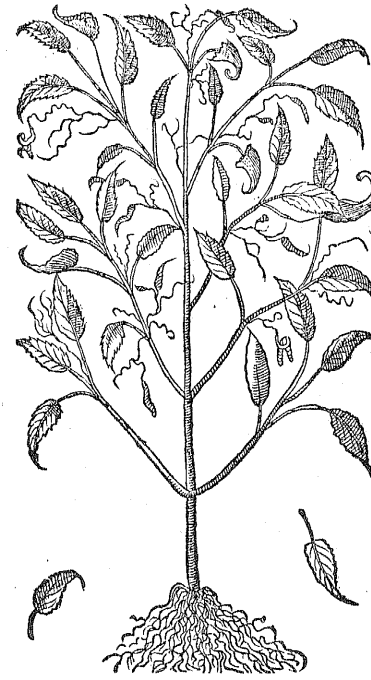
ILANTAM hanc Iasmen montanam vocat ob eximiam odoris suauitatem, qua Iasmini nostri flores æmulatur. In montium excelſorum iugis apud Rhetos crescit, radiculis breuibus, sublu- teis, caule tres digitos

alto, hirsuto, nudo, simplicifoliis propè radicem multis, Aizooferè similibus, in orbem humi stratis, villosis: summum caulem foliola quatuor vel quinque coronant, è quorum medio flores emicant partim albi, partim punicej, gratissimum odorem spirantes. Candidum principio florem æstate rubescere compertum est.

PERSI

PERSICARIA SILIQVATA,
CAP. LXXVI.

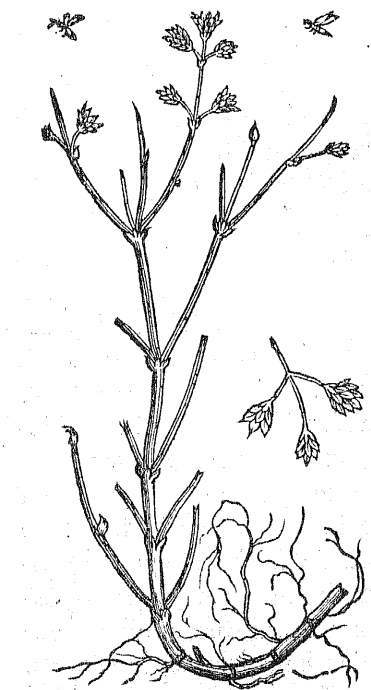

PN montibus & collibus asperioribus Germaniæ & Sabaudia gignitur, à Belgis in hortis colitur herba, quam Germani *Sprinckkraut* vocant, quasi eruptricem siue salientem, aut subsilientem herbam dicas, propter siliquam quæ teres, gracilis, longa, pendula, chelidonij, semina parua, rotunda, balsamina femina claudit, quibus turget, simul ac tantillum tangitur, in vultum proximi cuiusque quasi impetu vindicabunda, & se tangi queribunda, excludit. Idcirco, Noli me tangere vulgus Herbariorum vocat. Qua nota & nomine iam diu notissima est. Virgulta, folia, facièsque ipsa Balsaminem, Mercurialem & Amaranthum exprimunt. Quare cauendum ne quis Mercurialem putet, neque eam in eodem vsus colligat.

Locus.

Forma.

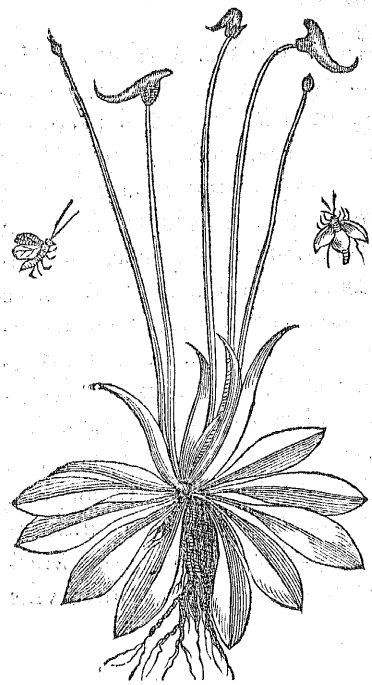
OSTEOCOLLV M HIEROCLIS ET ABSYRTI,
CAP. LXXVII.

OSTEOCOLLON in montibus & saxis propè Sedunum Valesiorum caput nascitur, ac dependet, radice candidate, graminis instar geniculata, tenuibus fibris capillata, è geniculis & internodiis exorientibus ramulis permultis, pensilibus, iunci modo læuibus, teretibus, sed geniculis distinctis, cirrosis, tenuiori proceriori; sparto similibus, perpetuò virentibus, nullo folio vestitis: flore in aceruum spicatum cõgesto, è fusco nigricante, ex cauliculorum articulis prodeunte, petiolo subnixo. Quidam Polygonium, alij Talcution, alij Symphytum vocant. Osteocollon quidem, quod fracta ossa ferruminat: Symphytum, quod dissectas carnes coalescere: vulgus credat, si coquatur vnà, efficacissima enim glutinandi facultate partium diuortia committere, & separata cogere. Viridem eruunt, vino coquunt, dum supersit liquoris pars tertia. Decocto veterina salinant Hispani, eo medicamine morbos arcentes, & à vitis quæ

imminent, asserentes: tum etiam si quid intrus ruptum esse suspicatur, ab hac auxilium petentes. Hæc Absyrtus & Hierocles memoriæ prodiderunt.

KK k 2

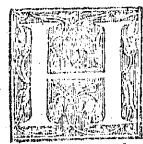

ornata cauliculis. Radix pista & promalagmate imposta, tertio die curat ischiadicos: eadem trita & imposta locis dolore affectis, quosuis dolores sanat.

SCORZONERA,

CAP. LXXIX.

Nomina

Ca. 17. li. 2.

HIRCI barbæ congener est herba, quam *Scorzoneram*, aut *Scurzoneram* appellat Hispania, quod Latine Viperinam sive Viperariam, aut Serpentariam sonat: sic dicta, quod contra venena viperarum ac serpentium efficax habeatur: nam Hispani Viperam *Saurzo* vocant. Noua hæc est planta, vt refert Matthi. inuenta primùm in Catalonia Hispaniæ à quodam seruo Aphro, à Ceruero Leridano pretio empto. Cum enim quidam messor in agro à viperis demorsus fuisset, is qui in Africa plantam istam nouerat, propinato eius succo incolumes seruabat omnes, quotque demorsus fuisset. Sed nemini plantam ostendebat, ne lucro fraudaretur. Tandem cum vasti homines locum obseruassent ex quo plantam deferebat, illuc profecti eam nacti sunt, inuentis nuper rescissæ herbæ reliquiis. Ea eruta, factoque ipsius periculo euulgata res est, & Scorzoneram appellarunt. Hanc siccam primùm ad se missam fuisse, ait Matthiolus à Ioanne Odorico Medico paulò post viridem, viuentemque se vidisse ad Casarem Ferdinandum ex Hispania delatam: non multò post tempore copiosam quoque in Bohemia se comperisse Doctoris Riberæ Medici diligentia, in monte quodam siluoso vliginosoque, non longè à Poggebrot. Folia edit spithamæ longitudine, succifæ æmula, sed longiora, subcandida, carnosâ, acuminata, quæ solo propiora longo pressoque pediculo à radice prodeunt, humiq; accubant, quorum nonnulla leuiter sinuata spectantur. Caulem fert sesquidrantalem sæpè maiorem, rotundum, geniculatum, in quo folia breuiora angustioraq;: flores aureos, hirci barbæ proximos, vt alterum ab altero vix dignoscas. Hi flaccescentes in papposum mutantur orbem, in quo semen continetur album, longum, hirci barbæ femini

Forma.

QVÆ IN ASPERIS NASCVNTVR, LIB. X. 1207
femini simile. Radix subest sesquidrantalis, pollicari crassitudine, raris adnatis fibris, cortice subnigricante, vegeta, tenera, fractu facilis, succosa, alba intus pulpa, lacteo succo prægnans, dulcis, & gustatu iucunda. Nascitur in siluis & vliginosis locis atque obscuris Hispaniæ. Nascitur & in Germania, Thuringia, ac

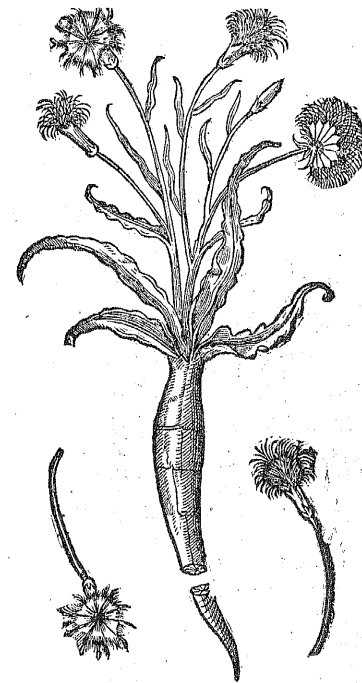
SCORZONERA

Hispanica, Matth.

SCORZONERA

Boemica, Matth.

Bohemia in siluis ac montibus humentibus. Flos in Hispania Maio mense prodit, in Germania serius, Iunio, videlicet ac Iulio mensibus. Foliorum aut radice Tempus.
succus datur præsentaneo remedio potandus aduersus viperarum, cæterorumq; venenatorum animalium ictus: quineriam ad quoscunque pestiferos morbos.

Deurata radix quotidie pestilentia contagia arcet, & venenis quibuscumque resistit. Datur eadem aut eius succus vtiliter quoque comitialibus. Item cardiacis, vertiginosis, & animi deliquiis cordisque tremori obnoxiiis. Commanducata per se radix tristitiam discutit, hilaritatemque conciliat. Lacteus eius succus oculorum aciem acuit. Denique Vires.
tota planta magni est ad
omnia vsus.

Adian. Verum.
Forma.

ad verum Dioscoridis Adiantum redeat oratio, id, eodem auctore, pusilla gerit folia, similia coriandri, in summo incisuris diuisa, cauliculi quibus exoriuntur, nigro colore nitent, prætenues, palmum alti: radice superuacua, neque caulem, neque fructum, neque florem profert. Umbrosis & palustribus, circa parietum aspergines, & fontium specus enascitur. Ex qua descriptione liquet, neque saluam vitam, neque Adiantum nigrum, aut album Officinarum, verum esse Dioscoridis Adiantum, sed id quod hinc pinximus. Fibris prætenuibus, capillaribus, nigris nititur, compactis, vnde prodeunt numerosi cauliculi, iuncea, valde tenues, veluti cincinni, palmum aut sesquipalmum alti, sericeo colore & nigro nitentes. Folia anisi vel coriandri diuisura, latiuscula, alterno situ tenuissimis pediculis appensa, tenella, vtrinque lateribus rectis clausa, trianguli specie, sed superiore ambitu laciniato & circinato.

Locus.

Hoc est verum Dioscoridis Adiantum, nullibi quàm Narbonensi regioni frequentius: saxis riguis, umbrosis, petrosisque locis in cemenis illic montibus finitimis, ac rupium, fontium & puteorum labris vel asperginibus Monspelij, Nemausi, rarò alibi in Gallia, Germania, Belgio, Anglia, aut nusquam prouenit, quin ne Italiae quidem multis locis. Quare ex supradictis locis Lugdunum, Lutetiam, Antuerpiam, & in alia celebriora emporia asportatur, caroque à seplasiariis emitur ad Syrupi capilli veneris dicti apparatus. Eundem syrupum Gallie ditiores & aulici quotannis Monspelij sibi conficiendum curant, indeque adferendum, quo recentiore ac præsentiore vtantur. Mirum enim quantum thoracis affectus, hepatis, renumque iuuat, quas vires cum pluribus aliis in signibus, Dioscorides assignat his verbis. Decoctum herbe potum prodest spirandi difficultati, suspiriosis, lieni, & felle suffusis, & vrinæ difficili, calculos frangit, aluum sistit, serpentium moribus auxilio est, contra stomachi fluxiones in vino bibitur. Secundas ciet & menstrua, sanguinis reiectiones inhihet. Contra serpentium morsus cruda herba illinitur, alopecias densat, strumas discutit: furfures & manantia capitis vlcera ex lixiuio emendat: defluentes capillos continet cum ladano & myrtino, & susino aut hyssopo (sic enim vulgata habent exemplaria, $\chi\eta\ \sigma\sigma\iota\upsilon\omega\ \eta\ \nu\eta\ \delta\sigma\sigma\acute{\omega}\pi\omega$, vt & Ruelius conuertit, sed in vetere rectius legitur, $\sigma\sigma\iota\upsilon\omega\ \eta\ \nu\eta\ \delta\iota\sigma\acute{\omega}\pi\omega$, quod est, susino, aut æsypo) vinoque. Decoctum eius cum lixiuio & vino infusum idem præstat.

Vires.

Lib. 4. c. 31.

Coturnices & gallinacos pugnaciores facit, in cibos eorum additum. Seritur gratia vtilitatis pecorum circa ouilia. Eadem ferè de Adiantis suis scripsit Plinius. Calculos è corpore mirè pellit, frangitque vtrique nigrum. Qua de causa potius quàm quod in saxis nasceretur, à nostris saxifragum appellatum crediderim. Bibitur è vino quantum terni decerpere digiti. Vrinam ciet. Serpentium & araneorum venenis resistunt. In vino decocti aluum sistunt. Capitis dolores corona ex his sedat. Contra scolopendræ morsus illinuntur, crebrò auferendi, ne pereant: hoc & in alopeciis. Strumas discutunt, furfuresque in facie, & capitis manantia vlcera. Decoctum ex his prodest suspiriosis & iocinori, & lieni, & felle suffusis, & hydropicis. Stranguriæ illinuntur, & renibus cum absinthio. Secundas ciet & menstrua. Sanguinem sistunt ex aceto, aut rubi succo poti. Infantes quoque exulcerati perunguntur ex iis cum rosaceo & vino prius. Folium in vrina pueri impubis, tritum quidem cum aphronitro, & illitum ventri mulierum, ne rugosus fiat, præstare dicitur. Perdices & gallinacos pugnaciores fieri putant, in cibum eorum additis, pecoriq; esse vtilissimos. Sed breuius & distinctius de his Galenus. Adiantum in caliditate symmetrum est. Verum desiccatur & extenuatur, & digerit. Etenim caput ex alopecia glabrum capillis conuestit, & strumas & abscessus digerit, lapidesque frangit epotum, & viscosorum crassorumque è pectore pulmonèque excreationibus non mediocriter confert, & ventris profluuium sistit: non tamen vllam manifestam caliditatem affert, sicut nec frigiditatem. Verum posuerit ipsum

Lib. 22. c. 21.

quispianam

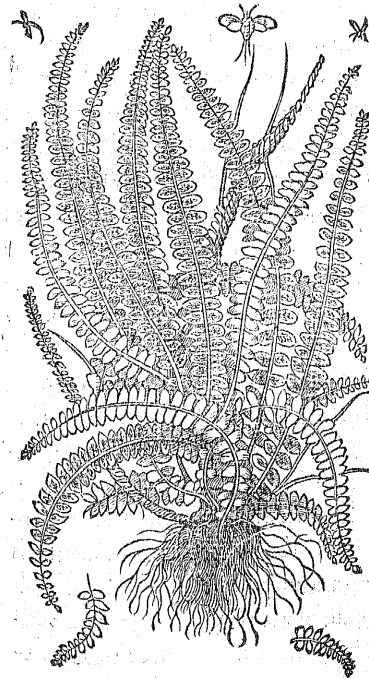
Lib. 6. sim.

quispianam

quispianam secundum hanc oppositionem & temperiem in ordine medio. Mefues etiam adianti temperiem & vires insignes recenset, inter quas & vim purgatoriam ei tribuit, Græci verò & Plinius nullam. Illius hæc sunt verba. Capillus veneris temperatus est, aut temperato proximus. Constat substantia aquea & terrea, sed tenui modicè, eaque styptica, altera verò superficialia, calida tenui admodum, ob quam virtus eius facile resoluitur: quia virtus imbecilla à subiecto imbecillo promptè dissipatur. Hac autem tenuant, obstructa aperiunt, digerunt, ventrem solunt, præsertim recentes: sicci enim constringendo fluxum sistunt, bilem verò flauam & pituitam ventre toto & hepate, humoresque crassos quamuis imbibitos etiam ex thorace & pulmone screatu educunt, respirationem ob id liberam efficiunt, sanguinem clarum reddunt, & inde colorem commendant, & partium prædictarum dolorem leniunt, obstructiones hepatis ac lienis tollunt. Ob id ictero & morbis omnibus obstructionem sequentibus infusi, præsertim in aqua apij & intybi, aut decocto cicerum nigrorum, aut semiquatuor, aut sero lactis. Cum oleo autem chamæmelino strumas delent. Syrupus ex his pleuritidi, peripneumoniæ prodest. Vrinam mouet: decoctum eorum calculum frangit: purgat vterum à partu. Parte verò styptica fluxiones cohibet, sanguinem sistit, ventriculum & ventrem roborat, ne excrementa promptè recipiant, roborat etiam capillorum radices, ob id eorum defluuium sistit: quietiam partem pilis replet, præsertim cum oleo myrtino; aut oleo ladani, & vino styptico. Idem præstat puluis eorum vstorum: cinis ipsorum vel decoctum ex vino furfures lotionè abigit, fistulas lacrymantes sanat. Imbecillitatem eorum in purgando corrigunt viola, cassia fistula, manna, serum lactis, parnam sustinent decoctionem. Meliores benè habiti, foliis virentibus: strigosi enim & foliis flauescens inutiles. Datur decocti ad aluum subducendam libra vna.

Lib. 6. sup. purg.

TRICHOMANES, CAP. II.

TRICHOMANES Græcè, Latine etiam trichomanes dicitur, & capillaris, à Gaza filicula, Officinis Polytrichum, quod nomen est adianti herbe Dioscoridis, & veterum aliorum testimonio, Gallicè *Polytrich*, Germanicè *Vilderrot*, & *Abiham*. Trichomanes autem Græci à vi sua vocauerunt, quod rara cute fluentem capillū explet, & subnasci facit. *μαυδν* enim illi rarum vocant, & *τερχα* capillum. Hoc etiam nomine capillarem Latini dixerunt. Nascitur, inquit Dioscorides, iisdem in locis quibus adiantum, filici simile, sed exilius: foliis lenticulæ, tenuibus, acerbis, fusco colore splendentibus.

Nomina.

Lib. 4. c. 32.

Locus.

Forma.

Que descriptio aperte demonstrat herbam hodie Officinis vbique omnibus polytrichi nomine non minus vtitam quàm cognitam, verum esse Dioscoridis & veterum trichomanes, radice parua, fibris nigricantibus comante, à qua penè statim foliati cauliculi iuncea prodeunt, nigri, nitidi, rigidiusculi, gemina vtrin-

que foliorum serie, quæ rotunda sunt, & lenticulæ figura, ex atro aduersa parte virentia, auersa maculis ferrugineis notata, ruta murariæ ritu, sine flore, sine semine. Palustribus & umbrosis locis vberimum, humentibus muris & saxis, & fontium

Locus.

specubus

POLYTRICHVM Aureum
maius & minus.

Polytr. Au
reū. Fuch.
cap. 40.
Dodo. lib.
3. cap. 71.

Nomina

Genera.

Forma.

Locus.

Tempus.

Temper.

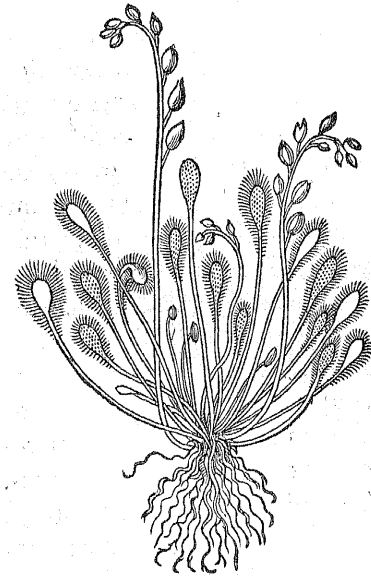
& Vires

in summo capitula lentis aquaticæ ferè forma, eiusdem cum cauliculis coloris. Minus superiori prorsus simile, nisi quod omnibus partibus est minoribus. Maius nascitur in pratis humidis, & viginosis, minus in petris ac muris humidis. Mense Julio vtrumque reperitur. In caliditate & frigiditate symmetra sunt: desiccant tamen, extenuant & digerunt. Decoctum vtriusque in aqua aut lixiuio, capillorum radices firmat, ideoque in alopecia caput glabrum capillis vestit, potum viscosorum crassorumque è thorace pulmonèque excretionibus non mediocriter confert, lapides frangit & vrinas ducit, morbo regio correptis, & lienosis auxiliatur: strumas discutit, denique eadem quæ adiantum præstat. Recentiores vana superstitione ducti multa & incredibilia illis tribuunt. His ob magnam cum capillaribus

ROS SOLIS, Dodon.

Dodo. lib.
3. cap. 71.
Pet. Pen.
in Ad.

Nomina

rum vlcera sanat. Aqua ex foliis & flosculis destillata, quæ fulua aureaq; est, propinat ur phthificis, asthmaticis, tussiculosis, aut quouis alio pulmonū vitio laboratibus.

RUTA

RUTA MVRARIA, Paronychia, CAP. III.

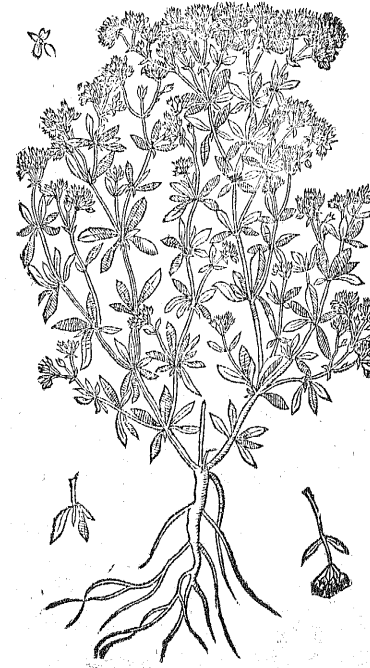
Germanicè Maurauten, & Steinrauten, Belgicè Steurruyte, id est, petræa Ruta.

SALVIA VITA.

suppetit. Gustum consulentibus eodem quo cetera capillares temperamento esse videbitur, qua re moti periti viri in veri adianti inopia, ad pectoris & pulmonum

PARONYCHIA Altera,
Matthioli,

MEDICIS & pharmacopœis exercitioribus in capillarium numero, & iure quidem habetur, quæ vulgò Salvia vita dicitur, peritioribus muralis siue muraria Ruta, ob quandam foliorum similitudinē, & quod albicet pallido colore Rutaceo, Gallicè Rue de mur, & Saune

Quibus enim locis verus capillus veneris, aut cetera capillares desunt, aut aliunde asportata, vieta reddita sunt, Salvia vita vtuntur, certissimo felicissimoq; euentu. Sunt qui ab effectu inter saxifragas recenseant, & ob natales empetron vocent. Radice est nigra, tenera capillata, superuacua: cauliculis siue iuncis tenuibus, non ita dissimilibus adianti, nisi quod atro colore non nitent, tenuibus & breuibus pediculis foliola hærent, quadantenus rutæ hortensis similia, minoratamen & parum crenata, aduersa parte lauia, auersa punctis quibusdam notata. Hæc etiam folia adianti nõ parum referunt, sed minora huic, crassiora, & incisuris pluribus atque altioribus: sine caule, sine flore sine semine, vti cetera capillares. Vetusis parietibus, humentibus, & inter ceterach, polytrichum, ceteraq; capillares, locis saxeis lubens prouenit: nec solum Vere & æstate, sed etiam autumnno & hyeme eius copia

Temper.

ad hydopes, atque alia ad quæ adiantum valet, vsum eius feliciter accommodarunt. Preterea vrinam ciet, arenulas & calculos renum pellit, quapropter in saxifragorum generibus habetur. Peculiariter autè valere hanc comper-

tum est ad puerorum enterocelas. Asteuerat enim Matthiolus nonnullos esse sanatos, hausto tantum huiusce plantæ puluere, continuis quadraginta diebus, quibus collapsa in scrotum intestina aperte cernebantur. Eandem plantam qua de hic agitur, idem Matthiolus paronychiam Dioscoridis esse credit, à quo multi differunt.

Paronychia, inquit Dioscorides, exiguus frutex, in petris nascens peplo similis, minor longitudine, maioribus foliis. Sic, inquit Matthiolus, planta ista in saxis gignitur, atque etiam in veterum adificiorum parietibus, foliis Ruta adeò similibus, vt Ruta muralis inde nūcupetur: peplus autem, cui Paronychiæ folia comparat Dioscorides, eodem teste, foliis Rutæ paulò altioribus prouenit. Aliam plātam exhibet hic quoque pictam, quam quidam legitimā Dioscorides Paronychiā faciunt, quorum sententiam

Forma.

Forma.

PARONYCHIA *Alfines-
folia, Lobellij.*

Paronych.
Lonic. To.
2. cap. 74.

Nomina

Forma.

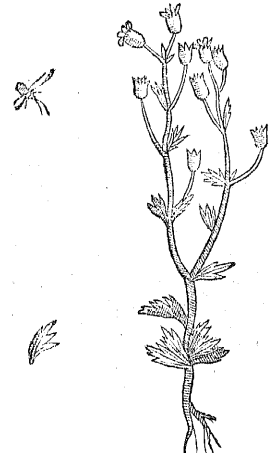

Vires.

tentiam nec probat, nec improbat. Habet hæc folia peplo longiora, flores paruos, copiosos, racematim cohærentes, albos. Paronychiã aliam representat Lonicerus, quæ dicitur aliàs Lunaria Italica, quod noctu folia eius luceant, Italica verò ad differentiam alterius Lunariæ Germanicæ. Illi lunariæ descriptionem Dioscoridis non admodû repugnare scribit. Nascitur enim locis saxosis, foliis pepli, sed maiorib⁹, & aliquantum incisus, noctu lucentibus: florẽ fert luteum, quadrifolium, parvũ: radicem hirsutam. Planta est odorata. Paronychias alias pictas dedit Lobellius, prior est pusilla planta Alfines figura, raris foliis, alfines vel lenticulæ, sed ad imũ cauliculũ dodrãntalem, albidum, admodum exilem, humi strata & maiuscula sunt. In summo flosculi candidi & folliculi minimi Thlaspi pares, sed compressi & foliacei, gustu aliquantulum acri. In tectis & parietinis reperitur. Altera etiam in parietinis locisq; umbrosis & petrosis cum superiore nascitur, cauliculis dodrãntalibus, crassiusculis: foliola ratẽ bifida, interdum trifida incifura, eademq; magnitudine quadantenus cernuntur, succulenta, pallida, subrubra: flores albi: semina parua in folliculis Scorpioidis myofotidis non disparibus. Vtraq; exeunte hyeme, Vere primo flosculos edunt: deinde minimo æstu marcescũt, vt nusquã toto anno cõpareant. Hæc Pena. Paro-

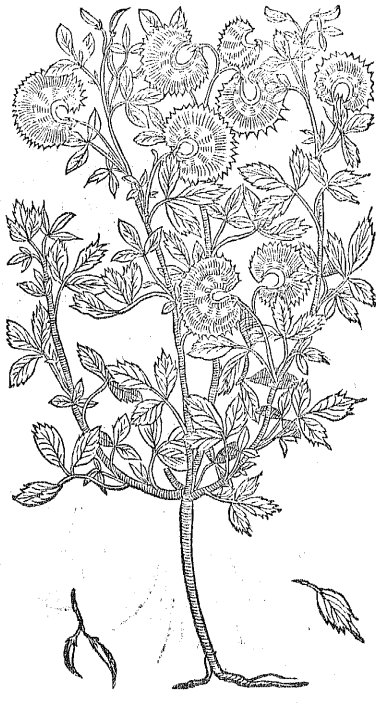
PARONYCHIA *Altera, rutaceo
folio, Lobellij.*

Lib. 8. sim.

nychia, inquit Dioscorides, illita Paronychiis atq; fauis remedio est. Similiter Galen⁹ Paronychia, inquit, ab effectu nominata est, sanat enim Paronychias, & vt refert Dioscor. fauos quoque. Vis eius est tenuium partium, & exsiccatoria morfu vacans: talia enim sint oportet, quæ Paronychias sanant. Porrò satis constat tale esse idoneum ad digerendos affectus omnes qui digeri postulant: talia enim sunt quæ cum ex tertio sint ordine excalfacientium & desiccantium, velut & hoc, essentia insuper subtilis sint.

MEDICA SYLVESTRIS
Altera, Luneta.

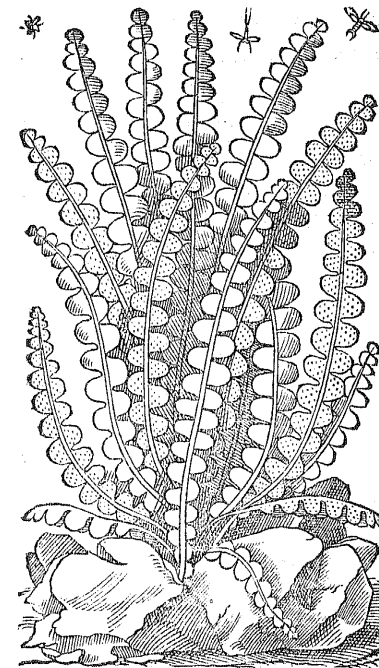

ASPLE

Σ Π Α Η Ν Ο Ν quod splenẽ iuuet, Græcis dicitur, & σκολοπένδριον, Nomina & σπληνιον, & ημιονιον, Theophrasto ημιονον, & σπληνιον, non σπληνιον, vt in vulgatis codicibus legitur, Latinis similiter Asplenium; & scolopendrium, Gazæ Mula, Mauritanis scolofendrium, sculufendrium, Officinis Ceterach & Ceterach, Italis Aspleno, Scolopendria, & Herba inodorata, Hispanis Doradilha, Lib. 3. c. 134.

ASPLENV M.

Gallis Ceterac. Asplenũ, inquit Dioscorides, fo-

liis est multis, scolopendræ animalis similibus, ab radice vna prodeuntibus. Nascitur in parietibus, saxisq; siliceis & opacis, nec caulem, nec florem, nec semen habet, folia filiculæ modo diuiduntur, subter flauescencia, hirsuta, supernè viridia. Plinius. Asplenium sunt qui hemionium

vocant, foliis trientalibus, multis, radice limosa, cauernosa sicut filicis, candida, hirsuta: nec caulem, nec semen, nec florem habet. Nascitur in petris, parietibusq; opacis, humidis. Laudatissima in Creta. Theophrastus. ημιον τῆς ημιονος φύλ-

λον σκολοπένδριον (sic vulgati codices habent, sed legendum ex Dioscoride, τῆ σκολοπένδριον) ῥιζας ὅ

λεπτὰς. ὁρσινὰ δὲ χροῖα φιλῆ, καὶ πρὸς δὲ. Id est, Hemionum folium habet scolopendræ simile, radices tenues, loca montosa & saxosa amat. Ex qua descriptione, tum ex huius plantæ viribus ad iuuandum splenẽ efficacissimis, tum ex certissima & appositissima collatione qua Diosco-

eius folia comparat scolopendræ animalculo noxio, tum ex natalibus constat, Arabum Ceterac

verum esse Dioscoridis & aliorum veterum Asplenium siue scolopèdrium, suscribente etiam peritorum huiusce temporis herbariorum iudicio, contra maiorum nostrorum tum medicorum, tum pharmacopœorum peruicaciam, qui phyllitim siue linguam ceruinam vulgò dictam, verum scolopendrium esse credebant, eamq; aspleni vice medicamentis immiscebant. Sunt præterea qui contendunt ceterach Asplenium non esse, quod eius folia Dioscorid. polypodij foliis conferat, quæ sunt illis planè dissimilia. At is illa scolopendræ, non polypodij similia dixit, sed ἁπλομεύα esse ait, ὡς ἔ τῆ πολυποδίου, id est, incisa vt polypodij folia, quod præcipuè in eo polypodio cernitur, quod in motibus prouenit, cuius folia foliis ceterach sunt perquam simillima, nisi quod paulò ampliora. Ad hæc Asplenium à scolopendrio diuersum esse aiunt auctoritate Galeni freti, sic scribentis. Nam quæ maiores sunt lienis obstructions vehementiora desiderant, nempe capparum corticem, radices tamaricis, scolopendrium & scillam, & eam quæ id ipsum nomine representat Asplenon appellatam. Quibus respondet Matthiolus deprauatum hunc esse Galeni locum, & præter eius sententiam nimia scioli cuiusdam diligentia, vocem scolopendrium in contextum irrepisse: quoniam sequentibus libris, in quibus de simpl. medicamentorum quæ nouerat, facultatibus differit, nusquam scolopèdrij, sed Aspleni tantum meminit, aut, quod verius fuerit, scolopendrij aut Aspleni nomine hemionitum intelligit, vt ipsemet testatur, cum recenset pharmaca ab Andromacho conscripta, quæ splenicis opem ferunt, hemionitis à veterum quibusdam Asplenũ, ab aliis scolopendrium nominata est. Quare nihil mirum si Galenus illo loco Af-

Lib. 9. hist. cap. 19.

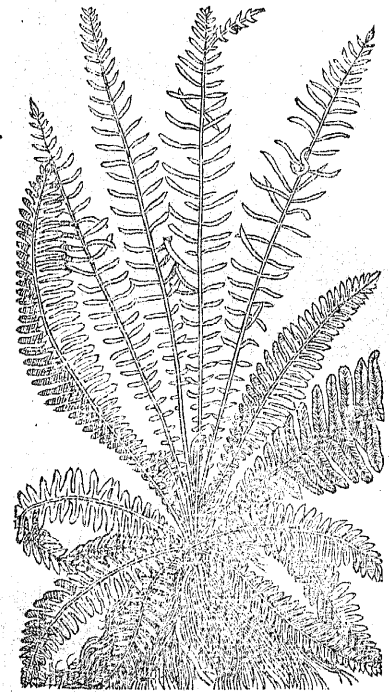
Lib. 5. sim. cap. 12.

In cap. 134. lib. 3.

Lib. 9. cõ. pos. phar. loc. cap. 2.

plenum vel scolopendrium pro hemionitide vsurpauerit, cum præsertim hæc vi lienem absumendi prædita sit, vt paulò post dicitur. Ceterach quibus locis nascatur diximus. Præstantissimum in Creta, & ibi repertum Vitruuius affirmat, circa Potereum amnem, qui duas vrbes Gnoson & Cortynam interlabitur, parte quæ ad Cortynam spectat pecoribus sine liene inuentis, quia ibi herba illa non appareat. Ex altera parte quæ ad Gnoson est, lienem habentibus, quia ibi herba illa non appareat. Tota hyeme viret. Vim habent folia, auctore Dioscoride, in aceto feruefacta, vt per dies quadraginta pota lienem absumant: quibus etiam contritis lienem ex vino illini oportet. Stranguriæ & regio morbo prodest, singultum sedat, calculos in vesica comminuit. Conceptum adimere creditur per sese, aut cum muli liene appensa. Tradunt noctu silente luna, huius rei gratia effodiendam. Eadè sic breuiter Plinius, tradit. Huius foliorum iure in aceto decoctorum per dies quadraginta pota, lienem absumi aiunt. Et, illinuntur autem, eadem sedante singultus (sic in vulgatis legitur, emendatiùs in veteribus. Et illinuntur eadem, sedant & singultus). Nò danda scemini, quoniam sterilitatem facit. Theophrastus. τῆς δὲ ἡμίονος τὸ φύλλον ἔστι γυναιξίν ἐν τῷ ἐγκύσειν (πρὸς τὴν φασὶ subaud.) μή γυναιξὶ δὲ φασὶ τὴν ὀπλῆς τῆς ἡμίονος, καὶ τῆς δὲ ἐρίματος (alij σπέρματος legunt) χαίρειν ἢ σφῆδρα καὶ τὴν ἡμίονον ἀνισθ. χεῖρα δὲ καὶ πρὸς τὰς ἀλθίνας, ἀσπερ τὸ κελυμένω. Id est, Hemionij folium mulieribus sterilitatem adferre aiunt. Miscendum autem esse aliquid vngulæ muli, & pellis eius, siue seminis. Mulas hac herba plurimū delectari. Vfus eius ad lienes, vt clymeni. Hic Theophrastus an ad conceptionem impediendam folium hemionij alligari, an potari velit cum vngula, aut pelle, aut semine muli, non distinxit. Et quod eius rei gratia tradit Diosco. silente luna effodere oportere, Serapio aliter expressit, nempe oportere ipsum suspendi die aliquo in cuius nocte luna non apparuit. Galenus breuibas aspleni vires perstrinxit, his verbis. Asplenum tenuium est partium non tamè calida est herba. Hac itaque ratione & lapides frangit, & lienes liquat. Aureus puluis, inquit Matthiolus, qui in Aspleni auersa foliorum parte inuenitur, drachmæ pondere cum albi succini pulueris semi drachma ex succo portulacæ aut plantaginis potus gonorrhœa laborantes mirificè iuuat. Herba totius decoctum datur vtiliter potandū ad omnes melancholicos affectus, præsertim ad eos qui ex Hispanica lue prouenerint. Alterum asplenum siue scolopendrium exhibet Tragus, & siluestre appellat, quod in vmbrosis & humidioribus siluis nascitur, radice nigra, villosa, cōpacta, ac cespitis instar contexta, è qua supra sexaginta aliquando folia, primo exortu linguæ ceruinæ modo recurua, postea cum se explicarint, non tam lata quàm illius, sed adstrictiora, vtrinque profundis, mediàmque venam, quæ punicea est coloris, & vicem caulis tenet, attingentibus incisuris diuisa, nequaquam in altum erecta, sed humi procumbentia, vermèmq; per omnia longum imitantia, exeunt. Iunio mensè appetente alia multa longè angustiora prioribus foliis subnascuntur, polypodij instar incisa, in altum se attollentia, longissimis gallinaceorum pennis simillima, altera parte exiguis & luteis punctulis notata, sicut & polypodij. Autumno accedente hæc, quæ iam diximus, folia, protinus

ASPLENUM, Siluestre.
 Aspl. siluestre. Lib. 1. c. 88.
 Locis.
 Forma.

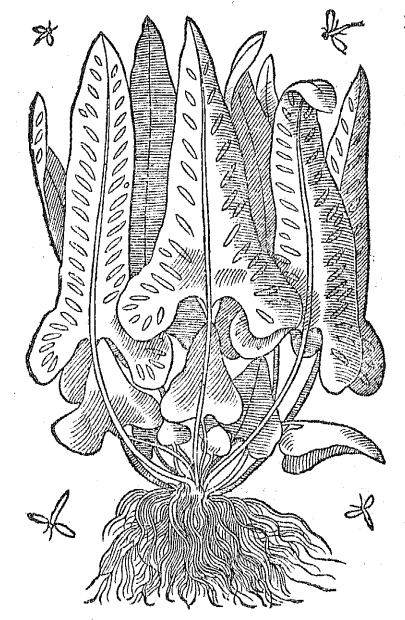

protinus pereunt, reliqua verò quæ subinde noua erumpunt, humi per totam hyemem illa procumbunt. Elegantissima sanè planta, sed quæ non passim occurrit. Vbi tamen inuenitur, ibi magna copia prouenire solet. Dodonæus, vt paulò post indicabimus, Lonchitina asperam esse iudicauit.

HEMIONITIS, CAP. V.

HEMIONITIS & σπλήμιον Græcis, Latinis similiter Hemionitis, *Nomina* quasi mulariam dicas, & Splenium dicitur, ac rectè, vt quidam volunt, quod eius folium, sicut & Phyllitidis, medicorum Splenia, mirum oblongas plagulas figura imitetur, folium, inquit Dioscorides, dracunculi emittit, lunatum: radicibus multis cohæret, tenuibus: numquam flores, neque semen, neque caulem gignit, in petrosis nascitur, auctero sapore. *Forma.* *Locus.*

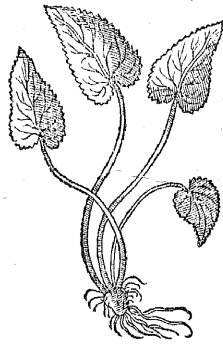
HEMIONITIS, Matth.

Quam descriptionem Leoniceus, Manardus, Ruellius, & eos secutus Fuchsius, ad eam accommodarunt, quæ vulgò lingua ceruina, de qua proximè dicemus, falso scolopendria dicitur. Verà enim scolopendriam, siue scolopendrium asplenum esse diximus. Aiunt enim illi folia esse dracunculi, seu ari, instar lunæ corniculantis falcata: etsi enim interdum in altum surgunt, tamen inter initia potissimum incurua, & lunæ crescentis modo falcata sunt: radicibus etiam cohæret multis, exilibus, nunquam florens, neque semen, neque caulem proferens. At recentiores quidam, in quibus sunt Matthiolus, Dodonæus, Anguillara, aliam Hemionitim, eamque veram sese reperisse asserunt, à Dioscoridis historia nihil prorsus diffidètem, quæ Romæ nascitur in quibusdam rudibus, ædificiorumque ruinis propè magnum amphitheatrum, vnde herbarij eam in suos hortos transtulerunt. Pena tamen atque alij recentiores etiam dubitant adhuc, num ea quæ ex Matthiolo hîc pingitur Hemionitis, sit specie diuersa à lingua ceruina

vulgò dicta, quod ei perquam affinis & germana videatur: quique in quibusdam Italiae hortis eandem hanc, sed aliquantum loco lætorem, diuersam cum iudicent, frustra Romæ in rudibus collapsorum ædificiorum vnà cum multis etiam quaesitissè: tamen Anguillaræ sedulo herbario nihil refragari, qui monuerat plâtam indidem se habuisse, sed adeò obscuris notis distantem, vt perparum aut nihil prorsus differre videretur à vulgari lingua ceruina. Nec enim minus fibrosam radicem nigricantibus villis, summo cespite hærentibus huic inesse, folia autem auersis exarata decliuibus lineolis, seu obliquis liris, vt in lingua ceruina, basim tamen latioribus habere, & circum pediculum falcatam arcuatamve volubilis modo. Hæc Anguillara. Idem Pena in Anglia occidua ad rupes antrosasque cautes. D. Vincentij vno aut altero miliari ab vrbe Bristoia, vberriimè luxuriantem quandam facie linguæ ceruinæ plantam inuenisse se scribit, cui terna quaternave sunt folia, minora multò, vix enim maxima tres digitos longitudine excedunt, minimè crassa aut rigida, sed mollicella, inter quem & alias plantas capillares, alioqui lætas & benè adultas ita exilis nascitur, nec vllis à tergo lituris asperata, ad mucronem lateribus

HEMIONITIS,
Minor Penæ.

Locus.

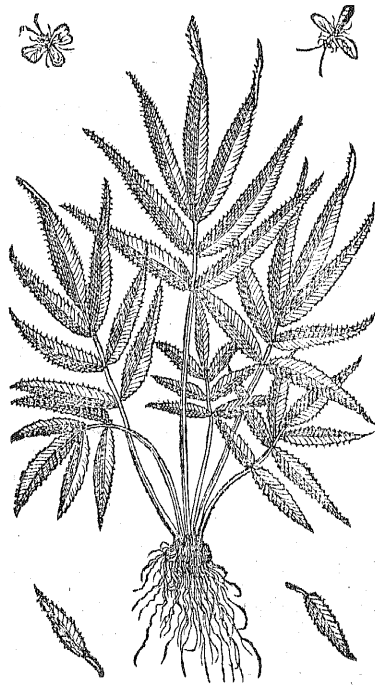
Vires.
Lib. 3. c. 35.
Lib. 6. sim.

Ruell. lib. 3.
cap. 68.
Lib. 25. c. 5.

utrinque ad medium sinuatis & reductis, basi latiore sinuata, segmento quasi utrinque interius recuruo, gustu à lingua ceruina non diuerso. Clusius Hemionitidem peregrinam ostendit, peregrina elegantia, quæ naturæ luxu foliis duplicatis ad basim latioribus falcatas apophyses utrinq; lateribus mucronatas exerit. Modus, ortus & parilitas superioris Hemionitidis hîc picta in umbrosis, vdis, saxosis & gelidis crescit. Ex aceto pota, auctore Dioscoride, lienem absumit. Galeno verò Hemionitis simul & adstrictionem & amaritudinem habet, quamobrem cum aceto pota lienosis auxilio est. Nec rectè quibusdam Hemionitis videtur esse quam Plinius Teucrion, quod eam Teucer inuenerit, quidam Hemionium vocant, spargentem iuncos tenues, folia curua, asperis locis nascentem, austero sapore: numquam floret, neque semen gignit. Medetur lienibus, &c. Eadem, inquit, Hemionitidi ferè à Dioscoride tributa sunt. Nam quod Plinius iuncos tenues spargentem describit, Dioscorides multiplici & exili radice demonstrauit, quod ille foliis curuis, is foliis dracunculi lunæ modo incuruis delineauit, id est, $\mu\eta\eta\sigma\epsilon\tau\delta\lambda\eta$. At si integri sunt hoc loco Plinij codices, teucrium cum Hemionio siue Hemionitide perperam confudit: sunt enim prorsus diuersæ plantæ, vt in teucrion demonstrabitur. Ex vetustis exemplaribus quidam legunt, Inuenit & Teucer eadem ætate Teucrion, & quam quidam Hemionion vocant, &c. Lætionem facili & perquam comoda. Alij non Hemionium illic, sed Hemion ex veteribus & emendatioribus libris legendum esse affirmant. Ex quorundam herbariorum sententia aliam Hemionitidem hîc pingendam curauimus, quæ in illa prouenit, radicibus multis capillacea tenuitate, breuibus, subnigris: cauliculis pedalem altitudinem vix attingentibus, in folia septem ferè aut nouem diuisis: quorum quaterna vel sena utrinq; caulem pari ordine vestiunt, terna verò in summo caule extantia inferiorum foliorum versum claudunt. Sunt autem ea omnia longa, angusta, in ambitu nonnihil crenata, obliquis incisuris vtraque parte distincta, quas per medium folium procedens & eminens costa separat.

scentem, austero sapore: numquam floret, neque semen gignit. Medetur lienibus, &c. Eadem, inquit, Hemionitidi ferè à Dioscoride tributa sunt. Nam quod Plinius iuncos tenues spargentem describit, Dioscorides multiplici & exili radice demonstrauit, quod ille foliis curuis, is foliis dracunculi lunæ modo incuruis delineauit, id est, $\mu\eta\eta\sigma\epsilon\tau\delta\lambda\eta$. At si integri sunt hoc loco Plinij codices, teucrium cum Hemionio siue Hemionitide perperam confudit: sunt enim prorsus diuersæ plantæ, vt in teucrion demonstrabitur. Ex vetustis exemplaribus quidam legunt, Inuenit & Teucer eadem ætate Teucrion, & quam quidam Hemionion vocant, &c. Lætionem facili & perquam comoda. Alij non Hemionium illic, sed Hemion ex veteribus & emendatioribus libris legendum esse affirmant. Ex quorundam herbariorum sententia aliam Hemionitidem hîc pingendam curauimus, quæ in illa prouenit, radicibus multis capillacea tenuitate, breuibus, subnigris: cauliculis pedalem altitudinem vix attingentibus, in folia septem ferè aut nouem diuisis: quorum quaterna vel sena utrinq; caulem pari ordine vestiunt, terna verò in summo caule extantia inferiorum foliorum versum claudunt. Sunt autem ea omnia longa, angusta, in ambitu nonnihil crenata, obliquis incisuris vtraque parte distincta, quas per medium folium procedens & eminens costa separat.

HEMIONITIS Altera,
Dalechampi.

Vires.

Vis ei eadem quæ alteri hemionitidi: flos nullus, nullum semen, atque adeò ne auersam quidem foliorum partem subflauus puluisculus contegit, qui in aliis id genus plantis cernitur.

PHYLLITIS, CAP. VI.

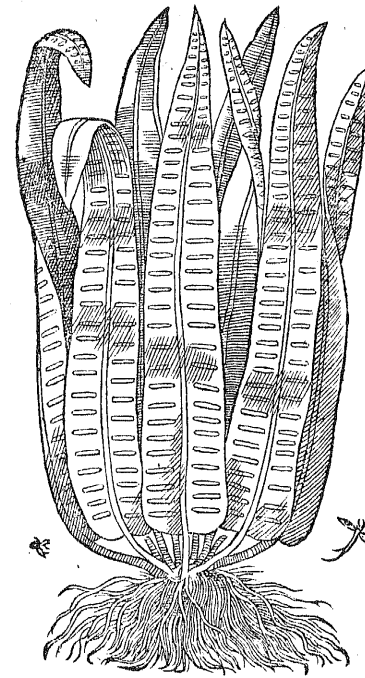
Nomina

Lib. 3. c. 104

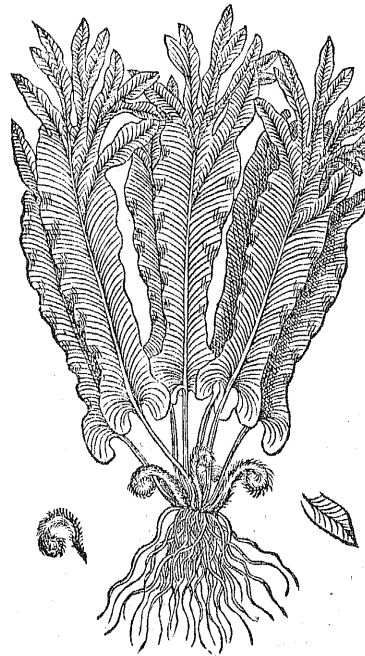
Forma.

VAE GRÆCÈ $\phi\upsilon\lambda\lambda\iota\tau\iota\varsigma$ quasi foliosam dicas, vt quæ caulis, floris, feminis expers, nihil nisi folia aut foliosus cespes appareat, Latine quoque Phyllitis nominatur. Officinis Lingua ceruina, perperam scolopendria, vt proximè diximus, Gallicè *Langue de cerf*, Germanicè *Hirszung*. Phyllitidem describit Dioscorides foliis esse rumici similibus, longioribus, & viridioribus,

PHYLLITIS.

PHYLLITIS, Laciniata,
Clusij.

diatribus, senis aut septenis, rectis, quæ parte anteriore læuia cernuntur, à tergo autem pensiles quasi vermiculos ostendunt. In umbrosis & opacis hortorū locis emicat, gustu acerbo, neque caulem, neque florem, neque semen profert. Quas notas omnes, qui propius inspexerit, minimè ambiget Phyllitida eam esse quæ lingua ceruina & scolopèdria vulgò nuncupatur. Primum umbrosis, opacis, humentibusq; locis prouenit, fontium & puteorum parietibus, veterum aliorum parietum & siluarum vdis, deinde foliis est vulgaris lapathi, maioribus, longioribus, viridioribus, rectis, senis, septenis, aliquando pluribus, è radice multis capillamentis fibrata, nigricante, adianti simili, anteriore parte læuibus & virentibus, à tergo multas transversas lineolas seu liras extantes, subrubentes habentibus, ab ima & latiore parte secus mediū neruum digestas, ad summum vsque quâ in mucronem desinūt, lapathi vulgaris aut linguæ similem, vnde ei linguæ ceruinæ nomen Officinæ indiderunt, quæ lineolæ, vt Dioscorides ait, pensiles vermiculos referunt. Adhæc gustu est acerbo, substringente, exsiccante, non ingrato. Denique caule, flore, semine caret. Quod si eiusmodi plantæ quædam reperiantur, quæ multò plura senis septenisve folia emittant, ne id quidem Dioscoridi repugnat. Nam ab vna radice non multò plura quam Dioscorides ait, folia eriguntur, sed à multis coniunctis, quas si separes non plura senis septenisve prodire conspicias. Quare à Leoniceni, Manardi, Ruellij, Fuchsj sententia, qui Phyllitida linguam ceruinā non esse, sed hemionitida cõtendunt, plerique omnes docti herbarij dissentiūt. Hemionitis enim etsi caule, flore, semine careat: folia tamen lapathi minimè habet, sed dracunculi, curua, & lunæ crescentis ritu falcata. Deinde alia reperta est Hemionitis, legitimā ac veram notis omnibus referens, vt superiore capite declarauimus. Non omittenda hîc est propter elegantiam Phyllitis Clusij, quæ sola foliorum forma à vulgari differt, alioqui per omnia similis: sunt verò ea palmari longitudine, sena aut septena, ex radice multis nigris capillamentis fibrata prodeuntia, eiusdem læuoris & virosis interna parte, at externa nullis aut rarissimis transversis lineis notata, & extrema parte multipliciter dissecta. Hanc in Cantabria non procul à monte D. Adriani nuncupato, qua per eius specum & fornicem transitus est in Hispaniam, locis umbrosis in rupibus se obseruasse ait, raram tamen inter plerasque alias vulgares, Folia Phyllitidis, inquit Dioscorides, in vino

Locus.

Math. in
Cap. 104.
lib. 3.

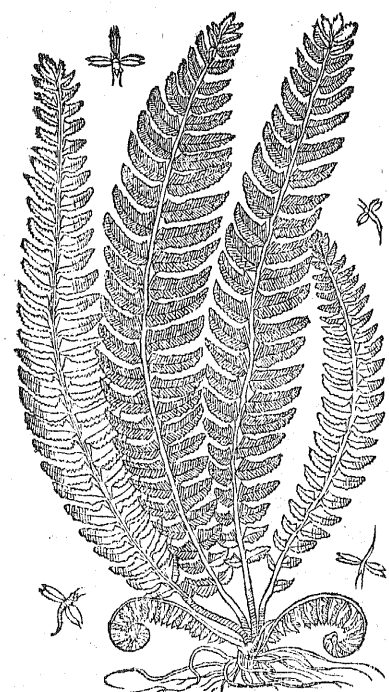
Lib. 3. c. 104
Vires.

Lib. 3. fm. & si dysenteria aut resoluta aluus excercet, potui datur. Eadem breuiter sic Galenus. Phyllitis cum qualitate sit acerbæ, non absurdè diarrhœas & dysenterias pota iuuat. Phyllitida vulgus vsurpauit ad lienis affectus, quibus prodesse experimento constat. Nec desunt qui eiusdem stillatitia aqua vtantur ad cordis affectus, & contra singultum. Eandem gargarissandam quoque præbent ad prolapsam columellam. Refrigerat iocinoris & ventriculi ardores siccorum foliorum farina eadem aqua excepta & illita. Eadem quoque aqua os colluendum præcipiunt ad palati desquamations, & cruentas gingiuas.

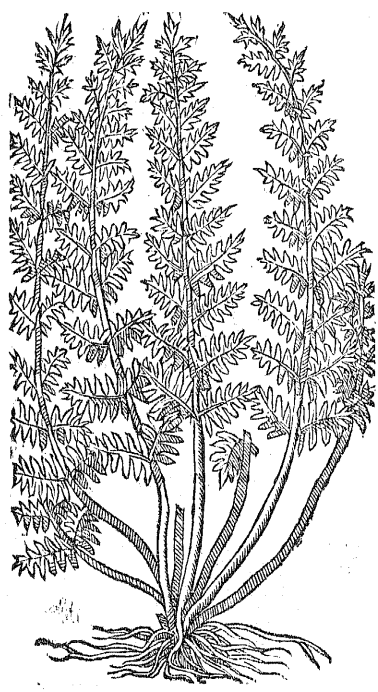
LONCHITIS, CAP. VII.

Nomina **Genera.** **Forma.**
LONCHITIS Latine dicitur vt Græcè λογχίτις à seminis triangula figura cuspidi lanceolæ ve mucroni simili, id nomen sortita. Dioscoridi duplex est. De priore, in libro de Plantis quæ in asperis, &c. tractabimus. Altera verò Lonchitis τραχίτις, id est, aspera dicta, quam Dioscorides tradit foliis esse scolopendrij, sed asperioribus, maioribusque, ac multò magis diuisis, ex Matthiolo hîc proponitur, quòd folio sit scolopendrij proximo, longiore tamen & magis diuiso, & ad polypodij formam potius accedente, spithamæ longitudine, vtrinque disparibus incisuris dissecto, te-

LONCHITIS Aspera maior, Matthioli.

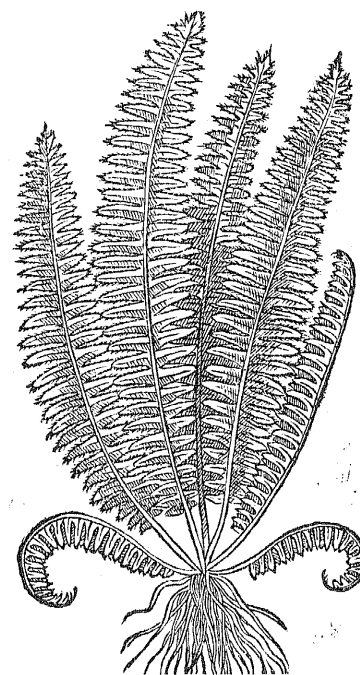
LONCHITIS Aspera minor, Matthioli.

Locus. **Genera.** **Ibid.**
 nuibus aculeatisque denticulis ferrato, & vbique aspero, vnde illi nomen. Caulem nullum profert, neque flores, neque semen, polypodij & aspleni ritu, quorum imaginem refert. Radice nititur multiplici, tenui, subrubente sicuti Phyllitis. In Italiæ locis quibusdam nascitur humectis & vliginosis. Duo eius genera depinxit Matthioli. Vnum maius, quòd à Luca Ghino, minus quòd à Iacob.

PSEVDOLONCHITIS Aspera, Matth. Lonchitis aspera, Marantha.

LONCHITIS Aspera, Dodonei.

LONCHITIS Aspera Iluensis.

Iacob. Anto. Cortuso nactus est. Præterea Pseudolonchitin asperam, quæ est Lonchitis aspera Marantha. Cauliculis est spithameis, nitidis, fuscis, rigidis, foliis Adianti Pliniani, sed gemino situ, filicis fœminæ ritu, crassioribus multò, altera parte virentibus, altera Aspleni modo rubiginis. Radix pusilla, capillamentis crebris fibrata. Aliam Lonchitin asperam exhibet Dodon. & à quibusdam Longinam & Calabrinam nominari ait, ab aliis recentioribus Asplenium magnum & siluestre, Germanicè Spicau, & Miltzkraut, filicibus similem, memoratam supra ex Trago, & luculentè descriptam, cap. De Aspleno. Lonchitis aspera alia in Ilua crescit, radice numerosa, foliis multis, dimidio pede longioribus, è rufo subnigris, in alia foliola diuisis, nostrati Aspleno similia, supernè viridia, infernè rufa & puluerulèta lanugine obducta, saporis austeri, qualis in aspleno deprehèditur: quapropter ea iuuari lienosos quidam affirmât. Lõchitidis primæ radix, auctore Diosc. ex vino pota vrinã ciet. Lõchitis aspera vulneribus mirũ in modũ prodest, in eisq; inflãmationes excitari nõ patitur. Pota ex aceto lienẽ absumit. De vtraq; etiã sic scribit Gale. Lõchitidis eius videlicet quæ semẽ habet triãgulare, figura lancee simile, radix potissimũ quodãmodo similis est radici dauci: proinde vrinã ciet. Porro eius q̃ scolopèdrij similia habet folia, ea ad glutinãda vulnera vtilia sunt viridia: sed sicca cũ aceto pota lienes induratos sanãt.

Lõchi. asp. Dod. lib. 3. cap. 66. **Nomina** **Forma.**

Locus. Lõch. Iluẽ. **Forma.**

Vires. Lib. 3. c. 145.

Li. 7. simpl.

Nomina

RÆCIS *πίλις* & *πίλιον*, Latinis Filix nominatur, Arabibus *Sarax* & *Sarachs*, Italis *Felce*, Germanis *Vualdfarn*, Hispanis *Helechogrua*, Gallis *Feugiere*, & *Feuchiere*. Officinæ Latino nomine utuntur *πίλις* autem & *πίλιον* à Græcis dicitur ab alis auium, quarum speciem in ramulis disposita eius folia referunt: pennatus enim & pennatis foliis frutex Filix est. Dicitur & Plinio auctore Blechnon: quanquam alij non *βλήχρον*, sed *βλήχρον* dicant. Nicander *βλήθρον* appellat hoc verficulo.

Li. 27. ca. 9.

In Theria.

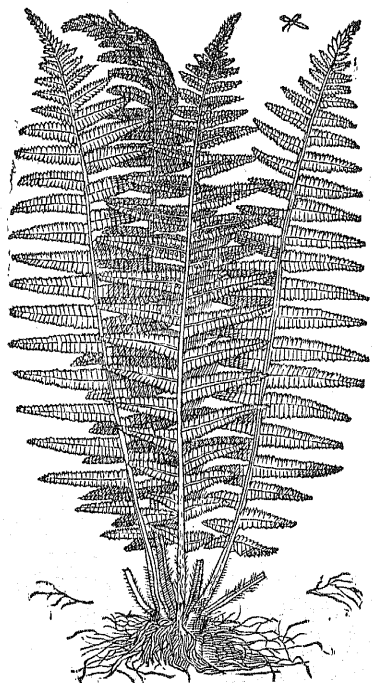
Εν δὲ πολυαυθίας βλήθρον περιέλαλεο χάρτην.

Genera.

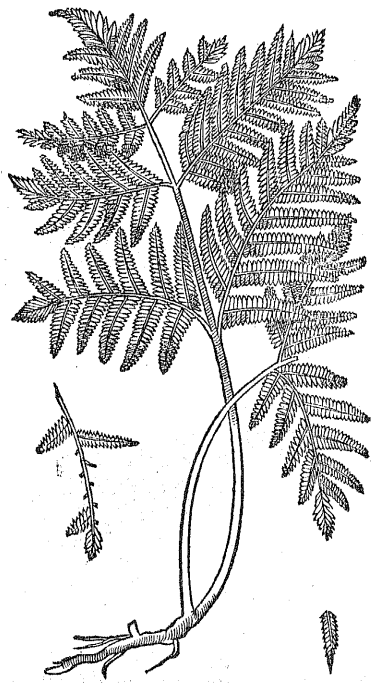
Vbi Scholiastes *βλήθρον* interpretatur *πίλιδα*, & *βλήχρον*, idest, Filicem. A qua Latinis Filicæ, ut à carice carectæ nominantur, & Filicones à veteribus pro malis & inutilibus accipiebantur. Filix duplex est Dioscoridi, Theophrasto, Galeno, Plinio, *πίλις* simpliciter dicta, quæ Latinis Filix mas nominatur, *Feugiere masle*, & Filix fœmina, quæ *θήλυπιλις*, & *νυμφαία πίλις*, *Feugiere femelle*, utraque quamuis sterilis planta vulgarissimæ cognitionis. Filici folia sine caule, sine fructu, sine flore, ex vno pediculo cubitali longitudine exeunt, multifida, alarū auium

Forma.
Diosc. li. 4.
cap. 78.

FILIX Mas, Matth.

FILIX fœmina, Matth.

Locus.

modo expansa, subgrani odore: radice per summa cespitum nigra, oblonga, adnata siue propagine multas fundente, subadstringente gustu. Nascitur in montibus umbrosis & saxosis. Filix fœmina foliis est superioris Filicis, quæ non vno, ut illa, pediculo nitantur, sed surculos siue ramulos multos & altiorem habentia: radicibus longis, pluribus, obliquis, quæ ex nigro in luteum flavescunt: aliqua etiãnum rubræ inueniuntur. Plinius sic ferè descripsit. Filicis duo genera, nec florem habent nec semen. Pterin Græci vocant, alij Blechnon: cuius ex vna radice complures exeunt Filices, (Dioscorides dixit *πίλιον πάλαι ἔχον ἐκ φύσεως*, idest, multas habere radículas adnatas, bina etiã cubita excedentes longitudine, non graues odore, (Dioscoridifolium est *ὑποδυσώδες*, idest, odore nonnihil graui.) Ex vetustis

Lib. 27. c. 9.

quidam legunt, subgravi odore, hanc marem existimant. Alterum genus Thelypherin Græci vocant, alij Nymphæam Pterin. Est autem non singularis atque fruticosa (deprauata hîc sunt exemplaria, in quibus legitur, Est autem singularis, atque non fruticosa) breuior, molliorque & densior, foliis ad radicem canaliculata. Vtriusque radice sues pinguescunt. Folia vtriusque lateribus pinnata. Vnde nomen Græci imposuere. Radices vtrique longæ in obliquum, nigrae. Dioscoridi fœminæ radix è nigro flavescit, & interdum rubra est) præcipuè cum inaruerit. Siccarum autem eas sole oportet. Nascuntur vbi que, sed maximè frigidis solo. Hæ descriptiones Filices nostras adamussim delineant, atque euidenter distinguunt. Mas enim statim ab radice multis compacta appendicibus, crebros emittit & prolixos bicubitales, vel proceriores non caules, sed pediculos, pennatim foliosos. Fœmina verò sæpius vnum, interdum aliquot promit caules, ferè à medio in multos diuisum, pennatim etiã foliosos ramos, & radice est minore: quod discrimen Theophrastus expressit his verbis. Διαφέρει δὲ τῆς πίλιδος θηλυπιλις, τὴν τὴν μὲν φύλλον ἔχον μονοκωλον (fortasè *μονόμορον*, ut in Dioscoride legitur) *ρίζαν δὲ μεγάλην, καὶ μακρὰν, καὶ μέλαινον*. Idest, Differt fœmina Filix à mascula, quod folium hæc habeat ex vno membro siue pediculo, & radicem magnam, & longam, & nigram. Sed de femine Filicis ambigitur. Quamuis enim Theophrastus, Diosc. Galenus, Plinius eam *ἀχρπρον* esse affirmauerint, idest, sterilem & sine semine: quin etiam medici Arabes & Persæ ad magicas vanitates nati, huius feminis nõ meminerint, tamen non solum Agyrtæ vulgi ignoratiæ ad questum impudenter illudentes, sed etiam neoterici quidam, qui se naturalium rerum indagatores profitentur, Filicis semen ferè asseuerant, auersis foliis inhaerens, sed adeo minutum, ut visum ferè fallat: legiq; abscessis propè radicem foliis, & in domo suspensis, substrato linteolo, aut papyro, circa finem lunij: hoc enim ferè tempore maturefcere. Alij vna solstitiali nocte florere, eademq; hora cum defloruit, maturum semen in terram cadere: ideoq; nisi quispiã tunc affuerit, nec videri florem, nec colligi semen posse. Agyrtæ cuncta illa fieri & obseruari natali nocte D. Ioãnis Baptistæ nugantur. Quæ commentitia sunt & superstitiosa. Verum tamen rudimentum quoddam feminis edunt puluerulentæ foliorum Filicis simbriæ & rugosæ: ac istas atomos admodum exiles tenuissimis veluti araneorum filis de summo earum ramo pendentes, passim Filicis fœminæ semen esse dicunt, & plebi persuadere conantur. Filicem locis asperis nimis frequentem, & humentibus locis, atque in agrorum marginibus videmus. Fœminam in siluis & montibus. Aprilis mense folia erumpunt, Septembri marcescunt. Filicis radix, auctore Dioscor. laticibus excutit sumpta drachmis quatuor ex aqua mulsâ: melius si cum scammonia, aut veratri nigri totidem obolis decur: sed qui sumunt, allia præsumpsisse debent. Laborantes lienis incremento recreat. Radix & pota & illita cum axungia vulneribus sagitta arundinea factis est auxilio: cuius rei probatio talis est. Peribit Filix quam per ambitum fata copiosior arundo coronet: contra euanescentes abibit arundo, quam obsepiens multa Filix in orbem cinxerit. Qui postremus locus in vulgatis Græcis ita mutulus est, ut verba aliquot desiderentur, ita restituenda, *ἐν τῷ πολλῷ κλάθμῳ τῷ ἐλάχρον φεφανῶν, ἀφανίζου ἐλάχρον: καὶ ἐνθα πολὺ ἐλάχρον τὸν κλάθμον φεφανῶν ἀφανίζου κλάθμος*. Filicis fœminæ radices laticibus rotundum lumbricum eiiciunt: data fœminis sterilitatem faciunt, & prægnantibus abortum, si supergradientur (sic enim conuertenda Græca, *κἂν ἐγκυῖος διαλέξῃ, ἐκ τῆς πρώτης*. Lacuna tamen legitur ex veteri codice, *κἂν ἐγκυῖος λέξῃ, ἐκ τῆς πρώτης*: idest, & si prægnans sumpserit abortum facit) farina humidis vlceribus & cicatrici repugnantibus inspargitur. Iumentorum ceruicibus medetur. Folia recentia in oleribus cocta manduntur, ut ventrem emolliant. Plinius eadem

Lib. 9. hist. cap. 20.

Pet. Pen. in Ad.

Locus.

Tempus.
Li. 4. c. 178.
Vires.

Li. 27. ca. 9.
magna

magna ex parte habet. Vfus radicis in trimatu tantum neque ante, neque postea: pellunt interaneorum animalia, ex his tæniæ cum melle (sic rectè vetus codex habet, vulgati falsò tineas) cætera ex vino dulci triduo pota: vtraque stomacho inutilissima: Aluum soluit, primò bilem trahens, mox aquam: melius tæniæ cum scammonij pari pondere. Radix eius duorum obolorum pondere ex aqua, post vnius diei abstinentiam bibitur, melle prægustato contra rheumatismos. Neutra danda fœminis: quoniam grauidis abortum, cæteris sterilitatem facit: farina earum vlceribus tetrî inspargitur, iumentorum quoque ceruicibus: folia cimicem necant, serpentem non recipiunt. Ideò substerni vtile est in locis suspectis: vltæ etiam fugant nidore. Hæc Plinius: quorum nonnulla partim ex Dioscoride, partim ex Theophrasto mutuatus est sic scribente: ἡ ὀθυλίπτερος χηρήσιμος πρὸς τὰς ἐλμινθας, τὰς τε παλαιοτάτας, ἢ τὰς λεπταίας πρὸς μὲν τὰς παλαιότητας ἀναδύοι μὲν μελίτι. πρὸς δὲ τὰς λεπταίας ἐν οἴνῳ γλυκεῖ μετ' ἀλφίτων διδομένη. γυναικὶ δὲ ἐάν γε διοθῆ, ἐάν μὲν ἐγκύμονι, ἐν ἀλλὰ φασὶν, ἐάν δὲ μὴ, τὸ ὄλον ἀτεκνον γίνεσθαι. Id est, utilis Filix fœmina contra latos ventris lumbricos, & contra tenues: contra latos quidem cum melle, contra tenues verò ex vino dulci cum polenta. Quinetiam si mulieri detur, grauidis quidem abortum, simpliciter autem fœminis sterilitatem facere dicitur. Theophr. & Plinius Filicis fœminæ cibo potuue fœminas sterilefcere, grauidas abortum facere tradunt: neuter autem si grauida supergrediatur abortum fieri tradit. Quorum auctoritas locum Dioscoridis supra citatum, rectè à Lacuna emendatum esse confirmat. Scribit item Theophrastus: ἡ ὀθυλίπτερος ῥίζα μόνον, τῶ χηλῶ γλυκεῖ ρυφνος. ἐλμινθα δὲ παλαιόταν ἐν ἀλλὰ, σφέριμα δὲ ἐκ χηλῶ, ἐδὲ ὄπον. (nempe lacteum succum medicatum, & catharticum, vulnere & incisura stillantem, qualem mittit scammonium, cuius proximè antea meminerat, & cum quo Filicem aliqua ex parte confert.) τρέμεσθαι δὲ ὄρασαν μελοπύρα φασὶν. Id est, filicis radix succo dulci & acerbo simul est. Latum lumbricum pellit: semen non habet, neque lacteum succum: ferunt tempestiuam Autumno secari: Quod verò de dissidio inter filicem & arundinem Dioscorides tradit, legitur etiam apud Plinium his verbis. Filix biennio moritur, si frondem agere non patiaris. Id efficacissimè contingit germinantis ramis baculo decussis, Succus enim ex ipsa defluens necat radices. Aiunt & circa solstitium euulsas, non renasci, nec arundine sectas, aut exaratas arundine vomeri imposita. Similiter & arundinem exarari filice vomeri imposita. Repetit idem alio in loco. Arundinis radix contrita & imposita filicis stirpem corpore extrahit: item arundinem filicis radix. Sed hoc prior ipso Celsus tradidit. Pessima ex furculis, inquit, arundo est, quia aspera est, eademq; offensâ etiam in filice est. Sed vsu cognitum est vtramque aduersus alteram medicamentum esse, si contrita superimposita est. Extirpandæ verò & prorsus abolendæ filicis rationem aliam Theophrastus docet, his verbis: ἡ ὀθυλίπτερος χηρήσιμος, ἢ μόνον τοῖς πρὸς τὸν σίτον, ἀλλὰ ἢ τοῖς ἄλλοις, πλὴν πρὸς τὸν σίτον. τὰς δὲ φθέρων φασὶν ἐπιπαλλομένην, ἀπὸ βλυσθῆ δὲ ἢ ἢ πρὸς τὴν ἐπικροτωμένην τῶν ποσειδίων. Id est, sterco ratio utilis non solum frumentis, verum etiam aliis herbis, præterquam filici est: hanc enim fimo superiniecto interire affirmant: interit & pecore incumbente. Galenus breuiter Filicum vires sic declarat. Filix radicem habet maximè vtilem: latum enim lumbricum interficit, si quis eam quatuor drachmis cum melicrato ebibat. Ad eundem modum partum viuuum quidem necare, mortuum autem eicere mirum non est. Est enim amara paulum habens adstrictionis. Quamobrem vlceribus imposita vim habet valenter desiccandi, non tamen mordax est. Similem ei vim habet thelypteris. Armoricos, & Neustriorum vltimos, qui vastas siluas colunt, in frugum inopia, è radice Filicis panem conficere notum est, eiusdemque cineribus nitri loco iniectis, saxa liquare, & vitrea vasa fingere, colore viridi, & subobscurò, quibus vinum album, dulce turbidum potare

Lib.9. hist. cap.20.

Ibid.ca.22.

Lib.18. c.6.

Lib.24.c.11.

Lib.7.ca.6.

Lib.8. hist. cap.8.

Li.8. simpl.

Andes,

Andes, Vnelli, Cenomani gratissimum habent. Recentiores herbarij plantas alias filicis nomine donarunt. Imprimis eam quæ Filix aquatica, & Osmunda, siue Osmunda regalis, à regis & præclaris viribus nuncupatur, à nonnullis filiquastrum, à Chemistis Lunaria maior, à Gallis Osmunde, siue Feugiere aquatique, à Germanis Wasser-urn. Filicibus supradictis similis est, nisi quod folia crenata non habet:

Forma. Dod. lib. 7. cap. 62.

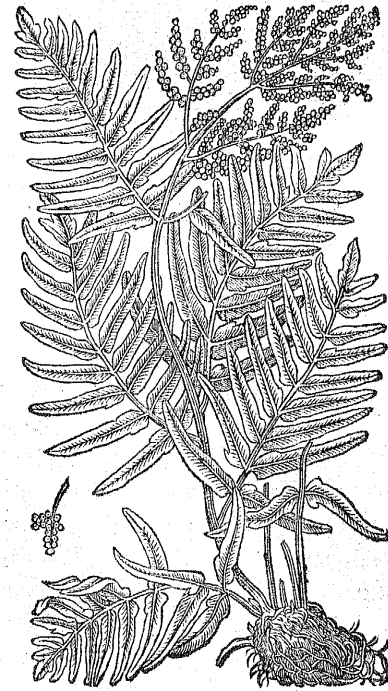
FILIX Aquatica, Dodon.

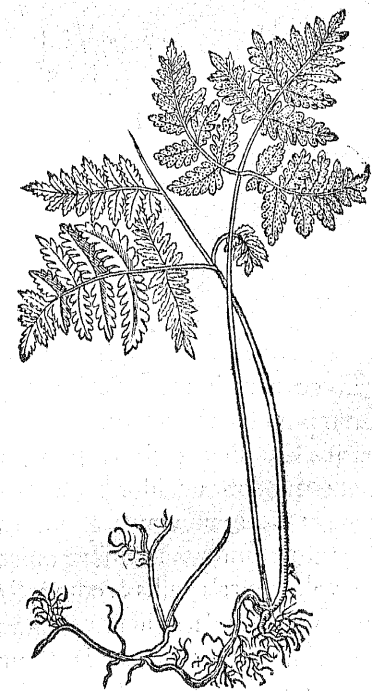
caulem emittit triangulum, rectum, tenuem, cubitalem, interdum bicubitalem, quem folia vtrinque aquis interuallis alarum ritu expansa stipant, sicuti in polypodio incisa. In caulium, & ramulorum, ex caulium lateribus prodeuntium vertice, granula rotunda, aspera, feminum speciem ostendentia. Radix magna, crassa, ex multis radiculis implexis compacta, in cuius medio albū quidpiam inest, quod cor Osmundæ vocant. Hanc Pseudolonchitidem asperam vocat Matthiolus, eoque nomine depingit. Locis humidis, vmbrosis, & nemoribus gaudet. Aprili mensē folia sicut aliarum filicum erumpunt, hyeme ineunte pereunt, viuaci tamen radice in terra manente. Calida primo gradu, sicca secundo, nonihil acris, odoris nō ingrati. Radices ad contusa, rupta, luxata: item ad hernias perutiles esse constat experientia certissima. Quinetiam colicis & spleneticis plurimum conferunt. Tragus aliud Filicis maioris genus exhibet, quæ & forma & colore reliquas omnes antecellit. Osmundā vocat Lobellius, cum

In cap. 147. lib. 3. Locus. Tempus. Temper. Vires. Pet. Pen. in Aduers.

FILIX Florescens, Tragi.

FILIX Arborea, Tragi.

tamen

tamen ab Osmunda superiore differat. Habet enim caules longos, viri proceritate attingentes, virides planè: radicè crassam, nigram & pilosam. Folia in utroque caulis latere pinnata, & incisuris distincta instar foliorum polypodij: florem fert in vertice candidum, copiosum, qui circa diem sacrum D. Ioannis Baptistæ nullo post se relicto semine decedit. Raro, inquit Tragus, hoc filicis genus reperitur, nec multis cognitum est. In Vuasgoiæ altissimis siluis propè Circulum arcem ducis Bipontini prouenit. Ea fortasè Dryophonon Plinij fuerit. Dryophonon, inquit, similis dryopteridi herba est, cauliculis tenuibus, cubitalibus, circumdatis vtrinq; foliis, pollicari amplitudine, qualia oxymyrsines, sed candidioribus mollioribusq; flore candido sambuci. Idem Tragus duo alia Filicis genera exhibet. Vnum quod in veterum & cætorum roborum caudicibus nascitur, folio Filicis, multò tamen minore incisura diuisum, caule non altiore polypodio, sed multò tenuiore. Passim non occurrit, sed in altissimis tantùm montibus. Alterum est Filix nuda seu saxatilis, folio orbata, caulem proferens digitum longum, multiplicem & copiosum, vna è radice, eaq; capillata, sicut & ruta muraria, in cacumine binis vel

Locus.

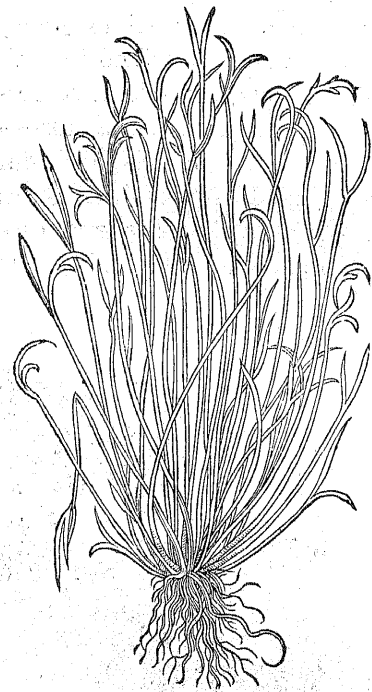
Li. 27. ca. 9.

Li. 1. ca. 183.

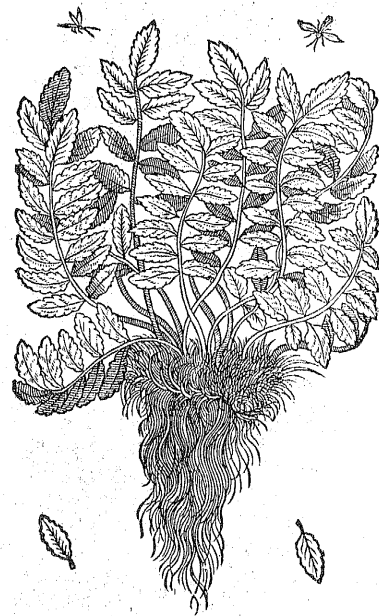
Forma.

Li. 1. ca. 184.

FILIX Saxatilis,
Tragi.

CHAMÆFILIX Marina
Anglica, Lobellij.

ternis corniculis, aut si maui incuruis quasi setis, quæ purpureis aliquando notantur punctis, cõspicuum. Gustu & odore cum filice vulgari cõuenit: è saxis prorumpit. Capilli veneris, seu polytrichi Apuleij genus esse existimat Tragus, nempe eius quod ramusculos habet quasi setas porcinas. Hic Chamæfilicem marinam Anglicam ponemus, quam non nisi saxorum rupiumve interueniis aut petrosis asperginibus Cornubiæ innatam reperit ad maris alluiones. E' pusilla multis implexa cirris pullis & compacta radice, foliola emittit binum ternumve vnciarum numerosa, rigida, carnosã, ex atro virentia, lucida, filicis maris diuisura, ortu, positu, & gustu, lituris etiam aduersã parte extantibus, ferrugineis, quorum pediculi & medius neruus sericeo nitore ex fusco lucent. Hac Lobellius.

DRYOP

Filicis species à foliorum figura & loco natali *Δρυοπτέρις* Græcis dicitur, Latinis Filix querna, & Filix quercus, Gallis *Fougere de chesne*, Germanis *Eickensarn*. Dryopteris, vt describit Dioscorides, filici similis est, multò minore foliorum incisura, radicibus inuicem implexis, hirsutis, gatu acerbis, in dulcedinem vergentibus. Nascitur in veterum quercuum musco. Ex hac descriptione hanc protulit Dryopterida Matthiolus, quæ filicem foliis optimè refert. Nascitur etiam, inquit, in humenti solo inter vepres circa quercuum caudices, seq; in Goritiensi agro multis locis inuenisse extra quercuum caudices affirmat, nullis repugnantibus notis. Sunt qui aliam Dryopterem, eamq; veram sic pingunt ac describunt. Folia huic polypodij proflus, aut filicis femina, minora tamen multò, non minoribus laciniis, tenuiora, & teneriora, in iuencis exilibus pedem altis, pennatim & aduerso situ exorientia, auersã parte notulis aspersa, non extantibus, rubiginosis sed candidis appictis, serie gemina secus foliorum neruulum medium. Radix longa, variè inflexa, humi decurrens fusca, subhirsuta, & villis fibrata, polypodij (nisi multò gracilior esset) ita similis, vt aliquando minus peritos pharmacopœos in periculosum errorem iaduxerit, miscentes hanc decoctis polypodij radices vice. Dodonæus Dryopterides duas pinxit ac descripsit, hanc candidam, illam nigram. Candida filici mari haud absimilis, sed multò minor, palmum non excedens, caule, flore, semine orbata: folia candida, tenera, multum scissa, crenis toto ambitu densioribus & minutioribus quàm in filice mare, à tergo punctis notata: radix spissa, nigricans, ex radiculis multis & implexis compacta. Nigræ Dryopteridi foliorum pediculi nigricant, item folia, superioris minora & breuiora, non tam crebris incisuris, cætera similia, & auersã parte notis paruis signata, tota hyeme virentia. Vtraq; Adiantum est officinarum album & nigrum, quibus adianto vero destitutæ, innoxie, saltem nigra vtuntur, ac fortasè adiantum album & nigrum Plinij, vt in vero adiãto diximus. Umbrosis viis circa quercuum radices, non tamè ubiq; proueniunt. Dalechampi verã hanc Dryopterida exhibet, quæ in editissimis montibus nascitur ad quercuum muscosas radices, foris per terram vagantes, radice capillata fibris densis, valde tenuibus, inter sese implexis, subarris, gustu adstringentibus cum pauca dulcedine,

Nomina

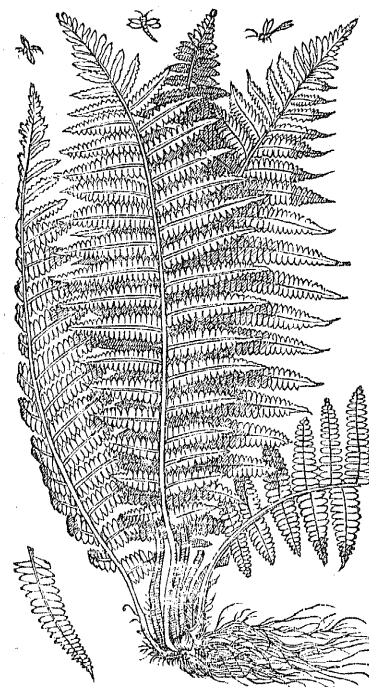
Li. 4. ca. 181.

Forma.

Locus.

Ca. 181. li. 4.

DRYOPTERIS, Matth.

DRYOPTERIS Alba,
Dodonæi.

Lib. 3. c. 63.

Forma.

Locus.

M M m

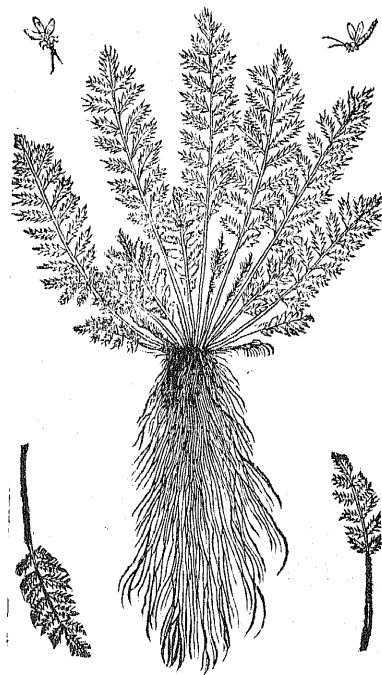
DRYOPTERIS
Nigra, Dodon.

Li. 4. c. 181.
Ures.

quæ cum aliqu andiu mensa fuerint, percipitur : foliis multis, obliquis, virentibus, & herbaceum virorem constanter feruantibus, etiam dudum collecta planta, vnico pediculo adnexis, altiùs incisus, pennarum ritu explicatis, supernè læuibus & glabris, infernè exiguis & subluteis punctis, & quasi vermiculis puluerulentis & asperis maculata: sine caule, sine flore, sine semine, nisi quis (vt vulgò multi de filice nugatur) felsiles & pensiles in aduersa foliorum parte quasi vermiculos, dū flauī adhuc hærent florem esse putet, cum nigricantes decidunt, fructum ac semen. Dioscorides Dryopteridis facultates tradit, his verbis. *Αση επιπλοσθηλα στα σην ταις ριζαις, τευχας ψιδωι. Δει δὲ ἀποψαν* (alij ἀποσων legunt) τὸ πρῶτον μὲν ὅ ἰμασται τὸν χρωα, καὶ νεκρὸν ἐπιπλοσθη. Hæc interpretes Plinium potiùs secuti, quàm verba & sensum Dioscoridis, malè conuertunt. Sic enim Ruellius. Psilothrum est cum radicibus trita: illinitur enim primùm vsque dum sudorem euocet, mōx sudor abluitur, & recens imponitur. Sic verò Cornarius. Hæc vnà cum radicibus trita imposta pilos abolet. Oportet autem postquā corpus exudaui, priorem deradere, & rursus recentem imponere. Plinius verò hoc modo.

DRYOPTERIS, Dalech.

Lib. 27. c. 9.

Dryopteris filici similis, in arboribus nascitur, tenui foliorum subdulcium incisura, radice hirsuta: vis ei caustica est, ideo psilothrū est radix tusa. Illinitur enim vsque dum sudores euocet: iterumque & tertio, vt ne sudor abluatur. Primùm foliis dulcedinem quandam is tribuit, Dioscorides verò non folia, sed radices in dulcedinem vergere scribit: deinde *ρίζας δασείας*, idest, densas & crebras, Plinius hirsutas dixit, præterea radicem tusam psilothrum esse, Dioscorides verò herbam ipsam cum radice tusam. Adhæc adhibendi psilothri modum videtur nō rectè expressisse, vertit enim, *ἰμασται*, sudorem euocare, cum scribit, illinendam esse radicem, vsque dum sudores euocet, &c. cum *ἰμασται* sit humectare & mollire, vt Dioscorides intelligat corporis partem depilandam aquæ tepidæ fotu priùs humectandam esse, quod est *ἰμασται*, deinde pilum deradendum, si *ἀποψαν* legas, vel auellendum, si

ἀποσων, quod huic loco optimè conuenit, quoniam efficacior est vis psilothri profundius subeuntis auulso pilo, vt potè via magis patefacta, & postremo recentem Dryopteridem, non radicem solum, sed cum ea herbam ipsam cataplasmatīs, aut emplatri modo imponendam. Sic igitur Dioscoridis locus conuertendus. Dryopteris cum radicibus trita & imposta pilos abolet. Oportet autem cum pars pilosa aqua humectata fuerit, primùm eam deradere, vel pilum auellere, deinde recentem Dryopteridem cataplasmatīs modo imponere. Quibus verbis Dioscorides

Dioscorides, id quod plerumque facit, non solum Dryopteridis depilatoriam vim, sed vtendi quoque modum declarare voluit. Siue enim psilothrum, idest, medicamentum quod pilos derahit, caustica & septica vi id efficiat, quod prius est psilothri genus: siue insigniter & extremè frigida, aut à totius substantiæ proprietate, quod alterum genus est, capillum renasci prohibens, primùm oportet vt cutis tepentis aquæ fotu rarefcat, & relaxetur, deinde pili auellantur, vel deradantur nouacula, aut septico causticòve aliquo detrahantur: quod hodie Turcæ illitu sui Rhusma faciunt, tum alterum psilothrum parti imponatur, ne pili renascantur, quem ordinem hîc docet Dioscorides. Vult enim prius *χρωα ἰμασται*, deinde pilos *ἀποψαν*, postremò *νεκρὸν δρυοπληθῆδα επιπλοσθη*. Galen. itidem scribit Dryopteridem gustu mixtam qualitatem præ se ferre, dulcem, acrem, amaram, in radice verò etiam acerbam: facultatem habere septicam, proinde etiam pilis glabram cutem efficere. Dantur, inquit Matthiolus, Dryopteridis radices in puluerem contritæ, & cum fufuribus mixtæ, addito salis & fufuris momento equis deuorandæ aduersus intestinorum vermes: namque potenter illos expellunt & interimunt.

Li. 6. simpl.

Ca. 181. li. 4.

POLYPODIUM, CAP. X.

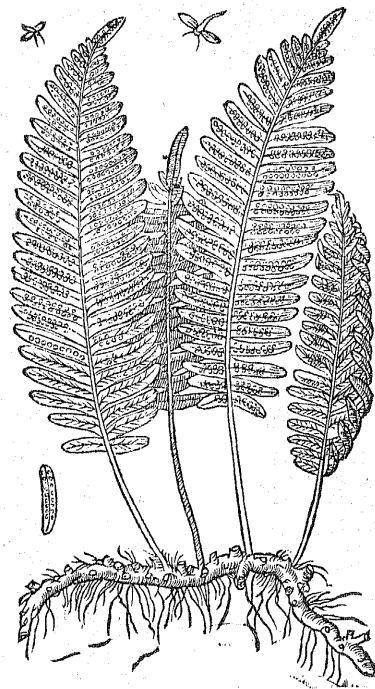
ΠΟΛΥΠΟΔΙΟΝ Græcè, Polypodium & Filicula Latinè, Catoni felicula, nisi mendosi sint codices, Gallicè *Polipode*, Germanicè *Engelsfusz*, & *Baumfarn*, Italis *Polipodio*, Arabibus *Bisberg*, *Aibeig*, *Beffaigi*, Officinæ Græcum nomen retinuerunt. Polypodij nomen à radice quæ cirros & acetabula polyporum modo habet, inditum est, filiculæ verò à foliorum cum filice similitudine. Polypodium palmi est altitudine, simile filici, subhirsutum, incisum, non tamen adeò tenui diuisura: radix subest pilosa, cirros veluti Polyplus habens, crassitudine minimi digiti, derasa intus viridis est, austerâ gustu & subdulcis. Nascitur in

Nomina
Cap. 18.

Forma.

Locus.

POLYPODIUM Primum,
Matthioli.

muscosis petris, & in vetustis caudicibus quercuum. Hæc Dioscorides. Eadem ferè Plinius tradit. Polypodium, quod nostri filiculam vocant, similis est filici. Radix est in vsu, pilosa, coloris intus herbacei, crassitudine digiti minimi, acetabulis canernosa, ceu polyporum cirri, subdulcis, in petris nascens, aut sub arboribus vetustis. Hic altera radices qualitas à Plinio ommissa est, nempe adstringēs. Adde etiam folia auersa parte fuluis maculis notata esse. Ex his notius est quàm vt probatione egeat, Polypodium nostrum, id esse de quo veteres scripsere, quo frequentissimè hodie, præsertim querno, in dilutis & decoctis medici vtuntur. Matthiolus duo eius assignat genera. Vnum id de quo differuimus, quod omnibus notum est, & quod vbiq; frequens prouenit. Alterum non nisi paucis cognitum, inquit, folio asplenii, sed longiore, viridiore, magisq; per ambitum laciniato, radice priori simili, sed paulò graciliore. Hoc plurimum nascitur in montium siluis. Sed dissimilitudo ista ex loci non speciei diuersitate pender: loco enim macilen-

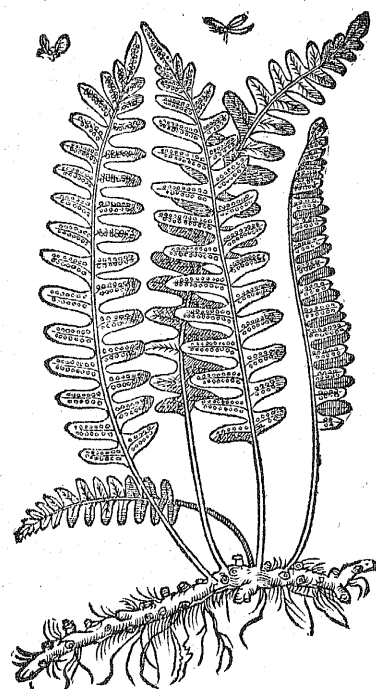
Li. 4. c. 180.
Li. 26. ca. 8.

Genera.
In cap. 180.
lib. 4.

tiore natum, gracilius & strigofius, latiore amplius & vegetum magis. Sic etiam quibusdam opacis nemoribus folio est adultiore. Non sunt tamen ista specie diuerfa. Sic & Ilua thyrreni maris insula Polypodium gignit ab aliis diuersum, sicut & alias quaedam raras plantas veluti Lonchitin asperam, & hemionitin, de

POLYPODIUM Secundum,

Matthioli.

POLYPODIUM

Iluense.

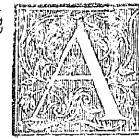
Forma. quibus diximus. Polypodium Iluense in faxis nascitur, radice vti in aliis generibus velut polyporum cirris nodosa, fibrata caulibus pedalis, è rufo nigrescentibus, lauibus, internè hirsutis: foliis oblongis, pinnatis, inæquali situ in caule dispositis, altera parte virentibus, altera puluisculo obstitis, gustu subdulcibus, & nonnihil austeris, nullo flore, nullo semine. Ad eadem valere aiunt, ad quæ alterum Polypodium, nisi quod magis ficcet, ob natalium ariditatem, tum soli natura, tum maris afflatu, maiorem. Quid autem Polypodium præstare possit, declarat Dioscorides, his verbis. Radix purgandi vim habet. Coquitur cum gallina, aut piscibus, aut beta, aut malua ad purgationem. Aridæ farina aquæ mulsæ insparsa detrahit bilem & pituitam. Trita efficaciter luxatis illinitur, & aduersus rimas, quæ inter digitos fiunt. Plinius eadem, sed paulò plura tradit. Exprimitur succus aqua madefactæ: & ipsa minuta concisa inspergitur oleri, vel betæ, vel maluæ, vel fassamento, vel cum pulicula: coquitur ad aluum, vel in febris leuiter soluendam. Detrahit bilem & pituitam: stomachum offendit. Aridæ farina indita naribus, polypum consumit. Florem & fermen non fert. Quæ autem hoc loco non habet, alibi recenset. Radix Polypodij illita luxatis medetur. Et alio in loco. Digitorum in pedibus rimis Polypodij radix prodest. Sic enim ex vetere codice emendat Cornarius, cum in vulgatis legatur, cubitorum ac pedum rimis, &c. In Dioscoride tamen rima εν μεσοδονοις, & ad pedum & ad manuum digitos referri possunt. Theophrastus, η δὲ πολυποδίου διασεία, καὶ ἔχεται κορυλλιδόνας, ὡς περ αἰτὶ πολυποδος πλεκενοί. καθαίρει δὲ κατὰ, καὶ πρεμάψησά τις, ὡς φασίν, ἐμφύει πολυπεν. καὶ δὲ φύλλον

Vires. Li. 4. c. 180. Lib. 16. c. 8. Li. 26. c. 12. Cap. 11. Embl. 164. lib. 4. Lib. 9. hist. cap. 14.

φύλλον ὁμοιον πρεμαψησά, καὶ φύλλον εν τῶις πρεμαψησά, Idest Gaza interprete, Filicula verò hirsuta, & acetabulis cauernosa, ceu polyporum cirri: purgare inferius apta est: vbi quis eam contigerit polypum innasce affirmant. Folium filicis magnæ proximum est. Sententia vna in tanto auctore tam absurda necessariò efficit vt locum deprauatum esse dicamus. Quid enim à ratione magis alienum quàm contingere Polypodium, vt polypus, idest, morbus narium, siue polypus piscis innasceatur. Quare legendum τις φασίν ἐκ ἐμφύειας, & πρεμαψησά, hic non significat contingere, sed pro amuleto appendere, adalligare, vt sit is verborum Theophrasti sensus. Polypodij radix hirsuta est, & acetabula habet, veluti polyporum cirri. Purgat deorsum: & si quis adalliget aut appendat, polypum innasce negant. Folium habet simile filici magnæ. In petris nascitur. Galenus breuiter Polypodij facultates sic declarat. Polypodium dulcem simul & austeram habet vincentem qualitatem, vt facultatis sit admodum quidem desiccantis, citra morsum tamen. Mesues eadem fusiùs explicat. Polypodium quod lapidibus innasceatur humiditate excrementosa, cruda, flatulenta, ventriculum ad nauseam euertere abundat: præstantius quod arboribus, præsertim glandiferis innasceatur, præcipuè quod magnum est, recens, solidum, nodosum, foris ex nigro rubescens, colore intus herbaceo, vt pistacium, sapore dulci, austero, tandem subamaro, nonnihil aromatico. Dioscoridi calidum est tertio gradu, siccum secundo. Humores crassos, lentos terget, digerit, siccat, bilem atram & pituitam vel crassam, vel lentam purgat, etiam à iuncturis. Affectibus ob hæc melancholicis prodest, vt quartanis, præsertim cum mulsâ, epithymo, sale indo: colico etiam dolori, & splenis duritie quouis modo vsurpatum. Contra rimas quæ inter digitos sunt tritum illinitur: corpora enim extenuat & siccat. Ne verò ventriculum ad nauseam euertat, vtque citius vacuet, datur ex mulsâ vel aqua hordei, vel decocto vuarum passarum, vel ex iusculo gallorum & gallinarum, vt suasit Hamech, coctum, vel sero lactis. Bibitur vtilissimè mixtis seminibus odoris, vel aliis aromaticis, vt Dauco, aniso sceniculo, zingibere, vel simili, animam & facultatem ventriculi naturalem corroborante. Longam satis coctionem sustinet. Datur à drachmis duabus ad aureos quatuor. Quod Mesues Polypodium magnum alij præfert, Dioscorides & Plinius crassitudine minimi digiti esse aiunt. Quod scribit Dioscoridi calidum esse tertio gradu, siccum secundo, id falsum est. Bilem enim, inquit ille, & pituitam trahit sine graduum mentione, quorum nec meminit Galenus. Auicenna calidum est secundo gradu, siccum tertio. Paulo Aegin. Polypodij radix læuis mulsæ inspersa, aut cum ea contrita, eundem quem colocynthis effectum præstat. Prætereà quod ille ait Polypodium corpora extenuare, & ventriculum ad nauseam evertere, item Plinio stomachum ab eo offendi, negat Auerroës, qui censet Polypodium securum esse medicamentum, & epithymo præstantius, cui assentitur Marnardus asserens Polypodium imbecilliter & leniter purgare: quare corpora extenuare non posse, idemq; per se exhibitum nullam stomacho inferre iniuriam. In eadem est sententia Actuarius. Filicula bilem & maximè atram, ac pituitam ducit. Dantur purgatæ radicis semi scrupuli affusa aqua mulsâ: purgat quoque mediocriter & citra molestiam, in gallinaceo iure, & in prissanæ cremore cocta radix. Hæc Actuarius. Quantum ad dosim attinet, vncia vna nostratis vacuat parum & sine molestia.

Cornar. Embl. 164. Li. 8. simpl. Li. 2. medi. purg. Li. 2. c. 142. Li. 5. meth.

Nomina

ΑΣΙΝΗ Græcè & μυοσωρίς, Latine etiam Alfine, & auricula muris, & recentioribus quibusdam Hippia dicitur, vulgò Morsus gallinæ, inde Gallis *Morgeline*, quòd gallinis & auiculis cibo grata fit, eaq; caueis inclusa, ac cibum fastidientes herba ista recreentur, Germanis

ALSINE, Matthioli.

Genera.

Lib. 1. c. 34.

Cap. 7. hist.

Forma.

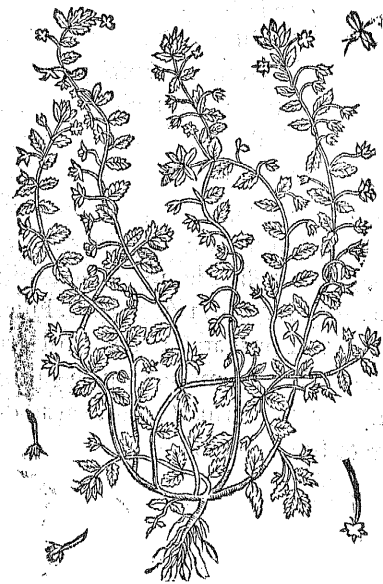
Locus.

Vogelkraut, Italis *Centone*, *Pizza gallina*, & *Panarina*, quòd iunioribus anseribus gratum sit pabulum. Alfine autem quòd lucos, quæ Græci *ἄλσιν* vocat, umbrosaq; loca & nemorosa amet. Auricula muris, quòd muris auribus folia similia habeat, siue ob magnam admodum cum vera Myosotide foliorum similitudinem. Quâuis Dioscorides, Galenus, Plinius vnus tantum Alfinem mentionem fecerint, tamen recentiores multò plura eius adinuenerunt genera. Dodonæus quatuor, maiorem scilicet Alfinem, mediam, minorem, & marinam. Fuchsius tria, maiorem mediam & minorem. Alij maximam seu maiorem aliam addiderunt: Præterea vernam, nodosam, muscosam. Alfine, vt breuiter describit Dioscor. herba est similis helxinæ, sed humilior, foliis longioribus, vel, vt quidam, nõ absque ratione, legunt, minoribus, (*μικροφυλλότερα* non *μακροφυλλότερα*.) & non hirsuta, quod Plinius ostendit, cum minorem esse testatur. Cum teritur odorẽ cucumeris reddit. Umbrosis locis, lucisque gaudet: vnde illi nomen. Ita

ALSINE Maior, Dodonæi.

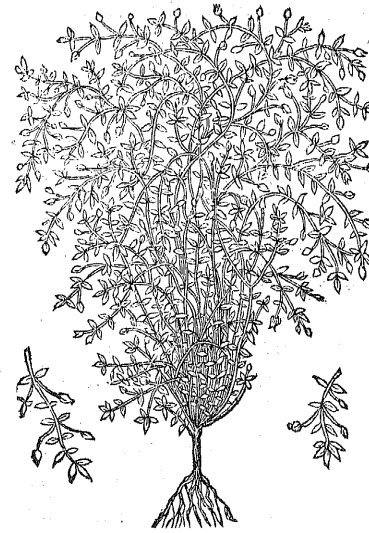

ALSINE Media, siue minor Dodonæi maior Fuchsij.

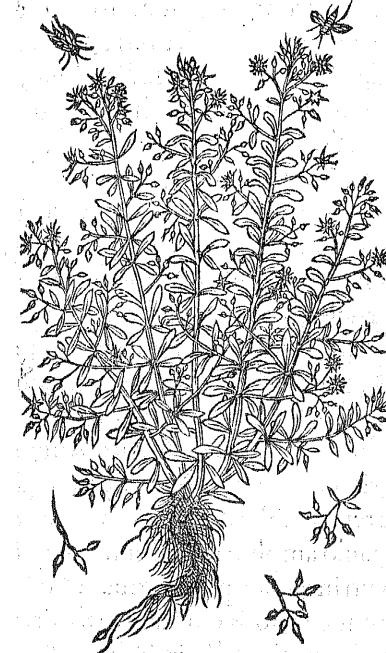

Plinius

ALSINE Minor siue minima, Dodonæi.

ALSINE, Maxima.

quæ minor est, & dicitur, ab ea quæ primo loco descripta depictaque est, quàm mediam Dodonæi esse diximus, parum differt, sed omnibus suis partibus multò minor est, ita vt cauliculi capillari sint tenuitate, folia haud maiora foliis thymi, cætera supradietæ similis. In umbrosis & humidis locis proueniunt, & in sepius & dumetis cum cæteris herbis. Aliorum herbariorum Alfine maior, sine maxima, radice est supernè crassiuscula, paulatim gracilescente innumeris fibris capillata: caulibus multis, pedalis, foliis Alfinem primæ, per interualla sepe quaternis, interdum singulis, interdum binis, ramulis multis, breuibus, copiosum florem producentibus, antequam hiet oblongo & acuminato capitulo inclusum, cum apertus est, candidum, exiguum, radiatum, sex foliolis constantem, ac totidem filis tenuissi-

Plinius, planè ex Dioscoridis sententia. Alfine Lib. 27. c. 4. quam quidam myosotida appellant, nascitur in lucis, vnde & Alfine dicta est. Incipit à media hyeme, arefcit æstate media: cum proreperit, muscutorum aures imitatur foliis. Sed aliam docebimus esse, quæ iustius myosotis vocetur. Hæc eadem erat quæ helxine, nisi minor nihilque hirsuta esset. Nascitur in hortis & maxime in parietibus, cum teritur, odorem cucumeris reddit. Quæ primo loco hîc picta datur, Matthioli sententia Alfine est Dioscoridis, & aliorum veterum. Cauliculis serpit rotundis, geniculatis: foliis circa singula genicula ex aduerso collocatis, helxines, multò minoribus, nõ hirsutis, cum teruntur herbaceum cucumeris odorem, non illam peponis maturi iucunditatem subolentibus: flore exiguo, candido, foris herbaceo, stellato: semine exiguo in siliquulis rotundis, oblongis. Hæc Alfine est media Dodonæi maior Fuchsij, cuius folia cum videret multò minora helxines, id est, parietariæ foliis, Dioscoridem (non rectè) censet illa helxines, quæ cissampelo alio nomine dicitur, foliis comparasse. Alfine maior Dodonæi plurimos ramulos rotundos, geniculatos, rectos, non humi repetes, vt prior, edit, ex singulis geniculis bina folia sibi ipsi aduersa, satis ampla aliquando duorum digitorum ferè latitudine, helxines, id est, parietariæ foliis haud dissimilia, longiora, minus hirsuta. In cauliculis fastigio inter folia exeunt peritoli cum capitulis exiguis, quæ in flosculos exiguos, & incisos dehiscunt, quibus dilapsis reperias siliquulas longiusculas & rotundas, in quibus semen. Tota herba ad parietariæ faciem satis accedit. Sunt enim in ista cauliculi æquè pellucidi, circa genicula rubescentes, folia eiusdem ferè amplitudinis. Ex quibus effici vult Dodonæus genuinam hanc esse Dioscoridis Alfinem, scribentis eam helxinem ferè, ni humilior esset, foliis longioribus & non hirsuta. Tertia Dodonæi Alfine

In cap. 82. lib. 4.

Lib. 1. c. 34. Cap. 7. hist.

Alfin. maior Dodonæi. Forma.

Alfin. minor Dodonæi. Forma.

Locus. mis. In opacis gignitur. Alfine verna appellata in agris humentibus & vitibus cre-
Alfin. ver- scit, radica breui, exili, candida: foliis cæterarum Alfinarum similibus, læuibus, è
na. viridi pallentibus, circa radicem multis, terræ infratis, cauliculis multis, tres digi-

ALSINE, Verna.

Alfin. nod.

Forma.

Alfin. Muscosa.

ALSINE, Nodosa.

Alfin. villosa.

caulibus multis humi iacentibus, rotundis, ima parte subrubentibus: foliis Alfine vulgarisimilibus, crassioribus, lætiùs virentibus, ordine dispositis, gustu amaris: flore pusillo, luteo, ex quinque foliolis composito: semine minutulo, in caliculis rotundis: floret Iunio. Aliam tradit Alfinem Clusius, quam Corniculatam nominat. Palmaris herbula est, vnico caule, in ramulos aliquot fisso, geniculato, tenero, hirsuto vt in Alfine vulgari: folia alfinis paulò oblongiora, hirsuta etiam, inter sese opposita, & ex interuallis gemina: alarum cauis insident pusilli flores candicantes, quibus

tos altis nodosis, foliis binis ex singulis articulis prodeuntibus, cauliculum amplectentibus, interdum quaternis, interdum senis in singulis cauliculis: flosculis albis, quinque foliolis constantibus, Alfinis reliquis similibus, saporis aquosi & fatui. Nondum prorsus exacta hyeme Februario mensè floret, appetere Vere, alià media æstate, quamobrem Alfinem vernam herbarij nuncuparunt. Alfine nodosa in agro Montpelienfi plurima gignitur, radice simplici, longa, parùm capillata, ex candido flauescente: foliis propè terram multis, longiusculis, angustis, Alfines haud multùm dissimilibus: caulibus multis, pedalis: flore albo, ex quinque foliolis composito: semine in nodosis striatisq; globulis multis, sese ordine consequentibus, & quasi verucula transfixis, peculiari omninò figura. Alfine muscosa in truncis putrium arborum muscosis, in vdis aspergine parietibus, & aliis opacis humidisq; locis prosilit, radice tenui, breui, capillata, ramulis multis, per humù sparsis, à terra modicè sese attollentibus: foliis paruis, exilibus, capillari tenuitate, densis: flore albo, semine in loculis oblongis. Alfine villosa in lapidosis gignitur, radice parua, breui, candida, in fibras tenues fissa: foliis Alfines, caulem per interualla æquis spatiis alarum modo amplectentibus, hirsutis, vnde ei cognomen: caulibus multis, pedalis, lanugine quadam obductis: flore albo, decem foliolis constante, Bellidi non absimili. Floret maio mensè. Alfine purpurea in agris pinguibus propè Montpeliù nascitur, radice tenui sublutea: caulibus multis: foliis Alfines, paulò amplioribus, læuibus, pari ordine caulem vtrinque amplectentibus: flore purpureo, quinque foliolis constante: semine in caliculis membranosis, oblongis, infernè gracilibus, supernè crassioribus. Alfine lutea in vmbrosis abietum siluis, & niuosis montium cacuminibus nascitur, radice multis fibris capillata,

ALSINE, Muscosa.

quibus succedūt cornicula membranea & transparentia, gallinaceorum calcarium forma, quæ lento quodam conspersa humore tangētibus deprehenduntur: semen in illis exiguum, cum maturuit nigrum: radix inutilis & annua. Tota insipida est. Inter segetes agro Salmanticensi frequens, vbi Maio floret, & semen perficit, fortassè Nigellastris genus. Alfine, auctore Dioscoride, refrigerandi astringendiq; vim habet, oculorum inflammationibus cum polenta illita conuenit. Succus eius aurium doloribus instillatus prodest. In vniuersum eadem quæ helxine potest. Vfus eius, inquit Plinius, ad collectiones inflammationesq; & ad eadem omnia quæ helxine, sed infirmius Epiphoris peculiariter illinitur: item verendis, vlceribusq; cum farina hordeacea. Succus eius auribus infunditur. De quibus apertius Galenus. Alfine aut myo-

Lib. 4. c. 82. Vires.

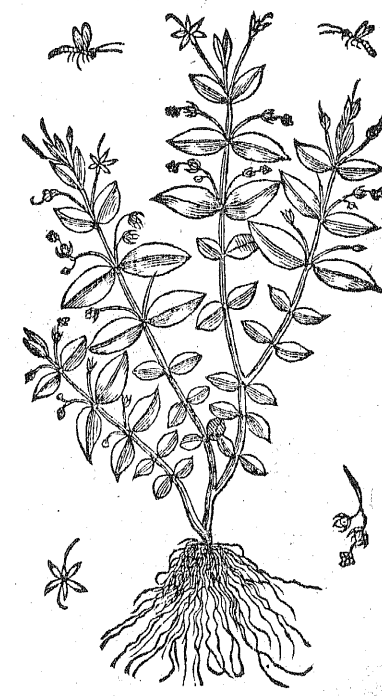
Lib. 27. c. 4.

Lib. 6. sim.

ALSINE, Purpurea.

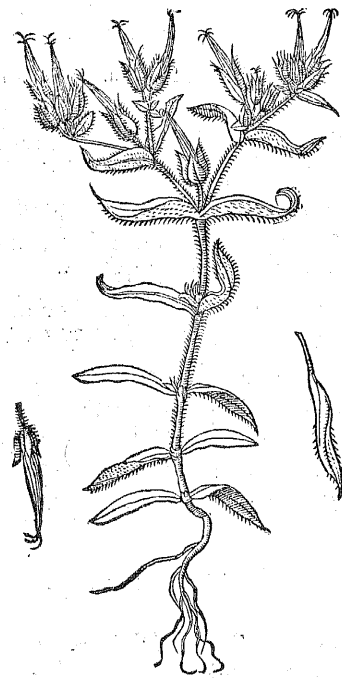
ALSINE, Lutea.

fota facultatem helxines obtinet, nempe refrigerantem & humectantem. Est enim essentia aquea, frigida: quare & citra adstrictionem refrigerat. Quocirca ad ferentes phlegmonas & mediocria erysipelata competit. In quibus Galenus apertè Dioscoridi contradicit scribenti Alfinem *δυναμὴν ἔχειν ψυκτικὴν, σπαστικὴν*, id est, vim habere refrigerantem & adstringentem. Sed vocem *σπαστικὴν* pro qua non absurdè quidam legunt *ἐφεικτικὴν*, temerè, & præter Dioscoridis mentem in contextum insertam fuisse, perspicuum est ex iis, qui ex Dioscoride & Galeno plantarum historiam & facultates excriferunt, qui eam vocem non habent.

Sic

Lib. 15. *ALSINE* *Corniculata,*
Lib. 7. *Clusif.*

Cap. 7. hist.

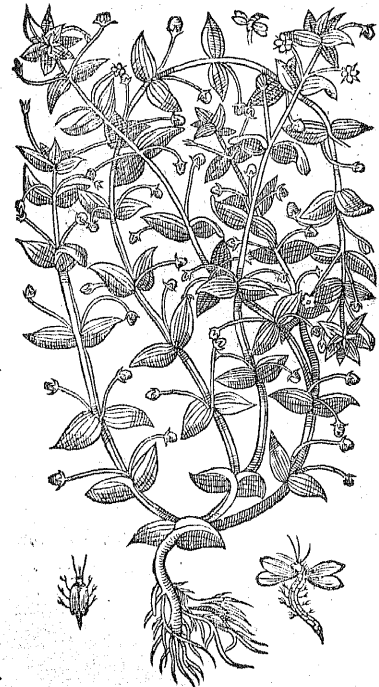
Dodo. lib. 1. cap. 34.

Nomina

ron à fleurs rouges & bleues, Germanis *Gauch hegil*, quasi salus fatuorum: quod nomen forte à Germanis inditum est, quòd Anagallis in limine vestibuli suspensa contra maleficiorum introitum pollere credita sit. Plinius corchoron à quibusdam appellari tradidit: Et corchori vox habetur etiam inter nothas Dioscoridi adiectas. Sed an id de corchoro Theophrasti sit accipiendum iure dubitari potest, & an is corchorus sit Anagallis. Is enim corchorum inter olera quæ cruda coctæ eduntur recenset his verbis. *ἐν οἷς καὶ παρομοιαζόμενος ἐστὶ διὰ τὴν ἰσότητά καὶ κέρχουρος, ἔχων τὸ φύλλον ἀκτινωδές.* Id est, In quibus & corchorus est, ob amaritudinem in proverbium translatus, folio ocimi figura. Est & apud Græcos frequens proverbium, *καὶ κέρχουρος ἐν λαχαείοις.* Id est, Etiam corchorus inter olera, dici solitum in homines nullius pretij, qui tamen in numero aliquo studeant haberi, ut corchorus genus oleris vilissimi habeatur, quod Plinius inter herbas in cibis vulgares numerat, supra citatum Theophrasti locum exprimens. Dioscorides duo anagallidis genera esse tradit, quæ tantum flore distant. Nam quæ cæruleo flore est, fœmina dicitur, mas quæ phœniceo. Totidem genera herbarij omnes constituunt, & norunt ex Dioscoridis descriptione, quæ est huiusmodi. Anagallides frutices sunt parui, in terra iacentes, folia in quadrangulis cauliculis pusilla habentes, & subrotunda, ad helxines folia accedentia: semen rotundum. Eadem Plinius

ANAGALLIS, Mas.

Lib. 7. hist. cap. 7.

Lib. c. 215.

Lib. 2. c. 174

Genera

Forma. Ibidem.

Lib. 15. c. 13.

Sic enim Oribasius. *Alsine* essentia est aqueæ & frigida, quare citra adstrictionem refrigerat. Paul. *Alsine* vim habet helxinæ similem, quæ refrigerat humectatque, &c. Eisdem facultates *Ætius* assignat. Eisdem quoque herbis, quas *Morsus gallinæ* vulgò nominant, nostri temporis herbarij tribuunt, quod scilicet ad feruentes inflammationes, ac erysipelata profunt. Omnes enim, ut dictum est, refrigerant atque humectant. Hinc est, inquit *Fuchsius*, quod minorem aliqui Germanorum *sieberkraut* vocent, quia scilicet febribus accommoda & utilis sit. *Alsines* præsertim mediæ & minoris decoctum in aqua cum sale scabiosarum manuum singulare est remedium, si frequenter eo proluantur.

ANAGALLIS, CAP. XII.

ΑΝΑΓΑΛΛΙΣ Græcè, ut & *Anagallis* Latinè, Officinis inusitata, non morsus gallinæ, ut vult *Matthiolus*, qui est *alsine*, *Gallis Mouron* à fleurs rouges & bleues, Germanis *Gauch hegil*, quasi salus fatuorum: quod nomen forte à Germanis inditum est, quòd Anagallis in limine vestibuli suspensa contra maleficiorum introitum pollere credita sit. Plinius corchoron à quibusdam appellari tradidit: Et corchori vox habetur etiam inter nothas Dioscoridi adiectas. Sed an id de corchoro Theophrasti sit accipiendum iure dubitari potest, & an is corchorus sit Anagallis. Is enim corchorum inter olera quæ cruda coctæ eduntur recenset his verbis. *ἐν οἷς καὶ παρομοιαζόμενος ἐστὶ διὰ τὴν ἰσότητά καὶ κέρχουρος, ἔχων τὸ φύλλον ἀκτινωδές.* Id est, In quibus & corchorus est, ob amaritudinem in proverbium translatus, folio ocimi figura. Est & apud Græcos frequens proverbium, *καὶ κέρχουρος ἐν λαχαείοις.* Id est, Etiam corchorus inter olera, dici solitum in homines nullius pretij, qui tamen in numero aliquo studeant haberi, ut corchorus genus oleris vilissimi habeatur, quod Plinius inter herbas in cibis vulgares numerat, supra citatum Theophrasti locum exprimens. Dioscorides duo anagallidis genera esse tradit, quæ tantum flore distant. Nam quæ cæruleo flore est, fœmina dicitur, mas quæ phœniceo. Totidem genera herbarij omnes constituunt, & norunt ex Dioscoridis descriptione, quæ est huiusmodi. Anagallides frutices sunt parui, in terra iacentes, folia in quadrangulis cauliculis pusilla habentes, & subrotunda, ad helxines folia accedentia: semen rotundum. Eadem Plinius

niius

ANAGALLIS, Fœmina.

ANAGALLIS Lutea, Lobellij.

niius scribit. *Anagallida* aliqui *corchoron* vocant. Duo genera eius. *Mas*, flore phœniceo: fœmina cæruleo, non altiores palmo, frutice tenero, foliis pusillis, rotundis, in terra iacentibus. Nascuntur in hortis & aquosis. Prior floret cærulea. Hic utraque *Anagallis* nostra passim fructat teneris cauliculis, quadrangulis, geniculatis, per humum sparsis, & foliis *Alsines* mediæ, rotundioribus, supernè viridibus, & minutis punctis nigricantibus signatis: floribus copiosis, in hac phœniceis, in illa cæruleis: semine pusillo, circinato in pericarpis. Vliginosis locis lator provenit. In aruis tamen, vineis, & secus vias etiam reperitur. Floret mense Maio usque in Autumnum, & per æstatem utriusque provenit maximus, potissimum mense Augusto. *Pena luteam Anagallidè* esse scripsit, visu pulchram & raram transmarinis regionibus, crebram in Angliæ nemoribus, locisque opacis. Mense Iunio & Iulio flores promit luteos: vmbrosis gaudet, cætera mari & fœminæ similis. Utraque *Anagallis Dioscoridis*, vim habet mitigandi, inflammatione arcet, furculos extrahit, vlcera serpentia compescit. Succus earum gargarizatus pituitam capitis purgat, & naribus infusus, dentium dolores sedat, si in contrariam aurem iniiciatur. *Argema* cum melle Attico purgat, & oculorum caligines iuvat. Prodest & à vipera commorsis cum vino potus: item nephriticis & hepaticis. Additur in vetere codice *καὶ ὑδροπικῆς*, id est, & hydropticis. Postremò, *Dioscorides* ex aliorum historiis recenset, *Anagallidem* quæ cæruleum habet florem, prolapsam sedem reprimere, quæ verò phœniceum illitu euocare: Quorum sententia *Anagallides* nò solum flore, sed & effectu differrent. Eundem usum medicum docet *Plinius*, his verbis. Vtrinque succus caliginem oculorum discutit cum melle, & ex ictu cruorem, & argema, rubetis magis, cum Attico melle inunctus. Pupillas dilatat: & ideò hoc inungitur ante, quibus paracentesis fit. Iumentorum quoque oculis medetur. Succus caput purgat per nares infusus, ita ut deinde vino colluantur. Bibitur & cõtra angues succi drachma in vino. Mirum quòd pecora fœminam vitant. At si decepta similitudine (flore enim tantum distant) degustauere, statim eam quæ *Alyla* appellatur, in remedio querunt: ea à nostris ferus oculus vocatur. Et, Iocinori *Anagallides* mirè profunt. Et, Aluum purgat *Anagallis* ex aqua mullâ. Rursum, *Anagallis cærulea* procidentia sedis retroagit, è diuerso rubens prorritat. Sed de his multò clariùs & distinctiùs *Galenus* locutus est. *Anagallis* utraque tam ea quæ cæruleum habet florem, quam ea quæ

Locus.

Tempus.

Li. 2. c. 174

Ures.

Lib. 25. c. 17.

Lib. 26. c. 7. Ibid. cap. 8.

Lib. 6. sm.

eaquæ purpureum, admodum extergentis sunt facultatis. Habent verò quendam etiam calorem attractorium, ita vt & infixos corpori aculeos extrahant. Succus earum ex naribus purgat eadem de causa. In summa autera desiccandi vim habent citra mordacitatem, quamobrem & vulnera glutinant, & putrida adiuuant. Hæc Galenus, ex quibus colligere licet errare eos, qui anagallidas frigidas & humidas esse statuunt, cum sint calidæ siccæq; ac detergentis facultatis, ita vt mulieres quæ asperiores ac decolorem à natura cutem acceperint, ad læuorem nitoremq; vultus harum succo vtatur. Paulus in compositionem ex corallio podagricam, recipit anagallidis russeum florem habentis, quam vocant corallium, vnciam. S. his verbis. Αναγαλλίδος τῆς τὸ ρόισσιον ἄνθος ἐχέουσης, ἢν κγλῆσι κοράλλιον Γο. S. Hic russeum Latina voce puniceum vocat coloré, & anagallidem corallium ex colore floris puniceo. Sunt tamen qui ex vetustissimorum exemplarium fide κολλάειον legēdum esse censent, & ipsam compositionem διὰ κολλάειου inscriptam esse, non κοράλλης, vt nomē collarij ex glutinandi vi anagallidum accepisse intelligatur. Minimè tamen absurda fuerit vulgata lectio.

Lib. 7. c. 11.
Cor. Emb.
168. lib. 2.

ELATINE, CAP. XIII.

Nomina
Lib. 4. c. 36.
Forma.

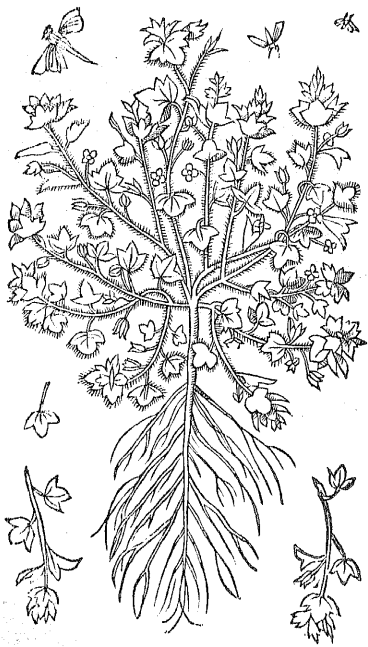
ET Græcis ἐλατίνη, ita Latinis Elatine, Arabibus Athin, quam describit Dioscorides foliis esse helxines, minoribus, rotundioribus, pilosis, vel, vt alij, densis: tenuibus & dodrantalibus ramulis, quinis senisve, à radice foliolis: vel, vt alij, à radice prodeuntibus, foliorum plenis, gustu acerbis. Nascitur in segetibus & cultis. Eadē Plinius habet. Elatine folia habet helxinæ, pusilla, rotunda, semipedalibus ramulis quinis senisve, à radice statim foliosis. Nascitur in segetibus. Oribasius in Dioscoride φύλλα μικρότερα pro μικρότερα legit. Scribit enim, Elatine folia habet helxinæ similia, sed longiora, rotundiora, hirsuta: ramos tenues, &c. Quænam verò ex tot nostratibus plantis pro genuina Elatine habenda sit, inter herbarios controuersia est. Matthiolus eos reprehendit, qui

Li. 27. ca. 9.

Lib. 11.

In cap. 36.
lib. 4.

ELATINE Prior, Dodon.

ELATINE, Matthioli.

nummulariam

nummulariâ quam vocant, item eos qui pimpinellam Elatinen esse cēsent. Etenim nummulariæ folia pilosa non sunt, neque in segetibus, neque in cultis prouenit, sed in scrobium marginibus, præsertim vlgine madentibus. Pimpinella verò multò plures senis ramulos edit, in terram procumbentes, folia toto ambitu laciniata.

ELATINE Altera,
Dodon.

ELATINE Polyphides,
Dalechampij.

se & Iunio florent. Recentiorum quidam, iudicq; periti, & admodum in hac scientia exercitati, veram ac legitimam antiquorum Elatinen viribus & figura consentientibus eam esse credunt, quæ à Germanis præsertim à Fuchsiō Veronica fœmi-

Lib. 3. c. 94.

Cap. 47.

Lib. 7.

Lib. 1. c. 37.
Genera.

Forma.

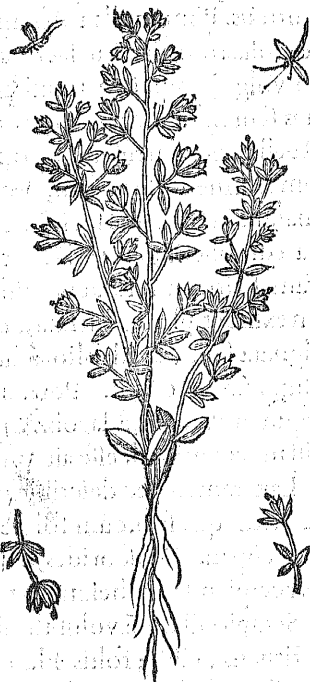
Lib. 7. hist.

Locus.

Tempus.
Pena in
Aduer.

ELATINE, Triphyllos.

LAPPULA Rusti. Elatine Tragi.

VERONICA Femina, Fuchsij.

Elatine triphyl.

Lib. 1. c. 64. Lappula Rusti elatine Tragi.

na vocatur, mirificè ad cruenta, ac vetera vulnera & vlcera sananda, scabiem deniq; & omnia cutis vitia commendata, de qua diximus libro de Palustribus, cap. 35. Neutram verò illarum quas proposuit Dodonæus, Elatines Dioscoridis esse contédunt, quod prior, figura plurimum distat ab helxine: posterior, nec foliis sit villosis, nec helxinæ similibus: veriùs Elatines dici posse, quàm is pro myosotide secunda depinxit, de qua hoc libro tractauimus. Cæterùm secundæ Dodonæi Elatines herba hîc depicta congener est: foliis tamen discrepat maioribus, crebrius, profundiusque incisis, vnde ei cognomen tum, circa caules densioribus. Nascitur in aridis & sabulosis. Habetur & alia Elatine à quibusdam herbariis, quæ dicitur triphyllos, squallidis & sabulosis gaudens, radice gracili, quatuor digitos longa, candicante, modicè fibrata, foliis paruis, simul ternis, vt in loto: quam ob causam triphyllon cognominarunt: flore pusillo cæruleo, per ramulos sparso: semine minuto in loculis Elatinarum modo, tãquam geminis. Trago Elatine est frutex exiguus qui in agris frumentariis nascitur, surculosus, senecioni non dissimilis, folio non prorsus rotundo, at minori, foliis parietariæ exiguæ, aspero, ita vt vestibus facillè adhærescat, lanuginoso, cærulei coloris, lithospermi instar, flosculos gerit cæruleos, qui tandem in echinos lappaceos vestibus adhærentes abeunt, quod & semen eius est, coriandrum

coriandrum magnitudine æquant. Quæ ex causa Germani quidam *Klettenkraut*, id est, lappaceam herbam nominant. Vim habent Elatines folia, auctore Dioscoride, cum polenta illata, inflammatos, & fluxione infestatos oculos iuuandi. Ipsa herba cocta & absorpta dysenteriam sistit. Plinius eadem prorsus tradidit. Elatine gustu acerba, & ideo oculorum fluxionibus efficax, foliis cum polenta tritis & impositis, subdito linteolo. Eadem cum lini semine cocta forbitionis vsu dysenteria liberat, quorum effectuum rationem breuiter docet Galenus, cum scribit. Elatine modicè tum refrigerat, tum adstringit.

Ibidem. Vires. Li. 27. ca. 9.

Lib. 6. sim.

HELXINE, CAP. XIII.

HELXINE & *περδικιον* Græcè, Latine etiam Helxine, Perdicium, Vrceolaris, herba muralis, & Partheniû Celso dicitur, aliis sideritis, aliis heraclea, Officinis parietaria, Gallis *Paritoire* & *Parietaire*, Germanis *Tag-undnacht*, *Glaszkraut*, Italis *Parietaria* & *Vitriola*, Hispanis *yerua del muro*. Dicta autem est Helxine, quod aspera foliorum hirsutie, asperoq; semine tenaci nexu vestimentis obuiis adhæreat. Perdicium, quod perdices ea libenter vescantur. Vrceolaris, quod detergendis vrceolis vasisq; vitreis efficax sit. Muralis & Parietaria, quod muros ac parietes natales locos sibi elegerit. Nominari autem parthenium non solum Celsus, verum etiam Galenus & Plinius ex Celso testantur. Sed animaduertendum est Plinium huius nominis homonymia deceptum, duas herbas diuersissimas in vnam confundere, nimirum parthenium Dioscoridis, & Helxinen hanc nostram siue parietariam. Sic enim ille Celsum citans. Parthenium alij leucanthemum, alij amaracon vocant. Celsus apud nos perdicium & muralium, &c. Quæ de parthenio Dioscoride intelligenda. Nam herba muralis, siue perdicium à Celso quidem parthenium dicitur, sed nõ hoc de quo hîc Plinius, & Dioscorides lib. 3. tractant: verum id de quo infra Dioscorides, & Plinius ipse his verbis. Helxinè aliqui perdicium vocant: quoniam perdices ea præcipuè vescantur, alij sideritim, nonnulli parthenium, &c. Helxinen depingit Dioscorides cauliculis esse tenuibus, subrubris: foliis similibus mercuriali, hirsutis: circa caules velut seminibus paruis, asperis, vestes apprehendentibus, nascique in sepibus & parietibus. Plinius. Helxine folia habet mistæ similitudinis plantagini & marrubio: cauliculos densos, leuiter rubentes: semina in capitibus lappaceis adhærentia vestibus: vnde & Helxinen dictam volunt. Hæc Dioscoridis descriptioni planè respondent, nisi quod marrubio non mercuriali, vt Dioscorides, folia comparat, quamquam facili lapsu vox vna alteri substitui potuit. Hæc Helxine nostra est parietaria, vsu frequentissima, notissimæque omnibus tum facie, tum natalibus, tum foliis & semine vestibus adhærente, fruticosa enim est, cubitalis, cauliculis tenuibus, leuiter rubescentibus, teneris, succulentis, foliis mercurialis herbe, aut amaranthi, hirsutis, non crenatis: flosculis minutissimis, pallentibus, aut purpureis: semine perquam exili, nigro, tunica aspera operto, obuias qualque vestes arripiente, radice subrubra, fibris capillata. Nascitur in sepibus, muris, maceriis, parietibus & vinetis. In hortis etiam plantata ita prouenit, vt inde vix exigi possit.

Nomina

Lib. 2. c. 35.

HELXINE.

Lib. 3. c. 138.

Lib. 21. c. 30.

Lib. 4. c. 81.

Lib. 22. c. 17.

Ibid.

Forma.

Lib. 22. c. 17.

Locus.

Tempus. Julio mense potissimum floret : folia vim habent refrigerantem , & adstringentem , auctore Dioscoride , quare imposita sanant ignes sacros , condylomata , ambusta , panos incipientes , omnem inflammationem ac tumores . Saccus eius cerussa admixta illitus erysipelata & herpetas sanat , & podagras cerato cyprino , aut adipe hircino exceptus , prodest & tussi diuturnæ succus cyathi mensura haustus .
Lib.4. c.81. Tonsillis quoque inflammatis vtiliter gargarizatur & illinitur , aurium dolori cum rosaceo instillatus prodest . Helxine inficit lanas , inquit Plinius , sanat ignes sacros & tumores collectionesque omnes . Adusta & panos succus eius cum plimythio , ignes sacros & vlcera quæ serpunt (in vulgatis exemplaribus verba hæc , (& tumores collectionesque) perperam leguntur ex priore versu repetita) & guttura insipientia turgescere . Item veterem tussim cyatho hausto , & omnia (in ore tumida , sic enim legendum ,) sicut tonsillas : Et aurium dolores cum rosaceo (eadem exemplaria habent varices cum rosaceo , nullo sensu . Helxine enim cum rosaceo in varices nihil agere potest , nec eius facultatis meminerunt Dioscorides , neque Galenus . Vetus codex arietes vocem habet , sed itidem corruptam , & nihil indicantem . Quare locum sic vt posuimus Cornarius emendauit ex Dioscoride sic scribente . *ἡλιώταλιαν σινὴ ποδλίνον ἐγγεθμενον ὠφέλεσι*.) Imponitur & podagris cum caprino feuo , (hircino Dioscorides ,) ceræque cypria . Hic cera cypria more suo dixit Plinius , pro cerato cyprino . Galenus . Helxine , inquit , quam alij perdicium nominant , alij parthenium , alij sideritin , alij heracleam , vim habet abstergendi , & leuiter adstringendi cum subfrigida humiditate . Quamobrem phlegmonas omnes in initio & vsque ad vigorem , maximè calidas sanat . Quinetiam incipientibus phygeis cataplasmatibus ritu illinitur . Tum etiam ad aurium dolores phlegmonosos succus eius mediocriter profuerit . Gargarizandum nonnulli exhibent ad paristhmian . Sunt verò medici qui diuturna tussi vixatis exhibuerunt . Certè euidens extergendi experimentum præbet in vasis vitreis . Aëtius . Facit ad alopecias & impetigines herba ipsa per se assidue affricata . Aperit & hæmorrhoidas sedis , & fistulas sanat , & sinus occludit cum modico sale trita , & cataplasmatibus modo imposita . Ex his intelligere licet multos helxine abuti , qui eam in frigidis vitiis pro fomento vsurpant , cum refrigerandi constringendique vi prædita sit . Cæterum cum adstringendi facultas ei quoque insit (est enim gustu nitroso , bliteo , & superficie abstergente) potest etiam calculosis , & iis qui difficultate vrinæ laborant exhiberi . Succus enim eius trium vnciarum pondere haustus , auctore Matthiolo , suppressam vrinam mirè prouocat , eademque super tegula calefacta , vinoque cretico irrorata , & pubi illita , calculosis & vrinæ difficultate laborantibus mirè auxiliatur , potissimum , inquit Fuchsius , si aliquid quod maiorem abstergendi vim habeat , admisceatur . Sic Aëtius hæmorrhoidas aperire tradit , si cum sale cui detergendi vis inest , trita apponatur . Multi hodiè vsus est in enematibus ad ventris & vteri dolores paratis , & ad balnea abstersioni accommodata . Eiusdem vis magna est ad recentia vulnera sananda . Si enim recens semicontusa vulnere alligetur , tertioque die soluatur , non erit opus alio vti medicamento . Succus in ore detentus densum dolores mulcet . Stillatitia eius aqua faciem abstergit , & nitorem addit .

Cor.Emb. 74. lib.4.

Lib.6. sim.

Lib.1.

In cap.81. lib.4.

VRTI

VRTICA, CAP. XV.

ΚΑΛΥΦΗ & *κνίδη* Græcis , Vrtica Latinis nuncupatur , Arabibus *Huniure* , *Vraichlatum* , *Angiara* , Gallis *Ortie* , Italis *Ortica* , Hispanis *Ortiga* , Germanis *Nessel* . Officinæ latino nomine vtuntur . Acalyphe , auctore Athenæo , *καὶ ἐυφημισιδὸν τῆς ἀνιφράσεως ὠνομασται . ἔγερ πρᾶξι ἐστὶ , καὶ ἀπαλὴ τῆ ἀφῆ . σαχέτα δὲ καὶ ἀηδύς* . Id est , acalyphe bono omine per antiphrasim nominata est , neque enim tactu suavis & mollis , sed aspera & iniucunda , vel *ἔτι καὶ καλὸν ἀντὶς ἀπ' ἑαυτῆς* , id est , quod iniucundo sit tactu : pruriginè enim ciet . Cnide autè , quod vellicet , pungat , & suo morfu sensum laceffet , à verbo *κνίζεω* , quod pungere ac vellicare significat . Vrtica ab vrendo , quod pruritus pustulæque igni similes exciter . Dioscorides duo Vrticæ genera esse ait . Vnam , quæ siluestrior est , asperior , latioribus & nigrioribus foliis , semine lini semini simili , sed minore . Alteram non æquè asperam minuto semine . Plinio differentia plures . Ex omnibus his generibus , inquit , Vrtica maximè noscitur , acetabulis in flore purpuream lanuginem fundentibus , sæpè altior binis cubitis . Plures eius differentia , siluestris , quam sceminam vocant , mitior . Et in siluestri quæ dicitur Cania (Cornarius legit canina ,) acrior , caule quoque mordaci , fimbriatis foliis . Quæ verò etiam odorem fundit herculanea vocatur . Semen omnibus copiosum , nigrum . Mirum sine vllis spinarum aculeis lanuginem ipsam esse noxiam , & tactu tantum leui pruritus pustulæque confestim adusto similes existere . Notum est & remedium olei . Sed mordacitas non protinus cum herba ipsa gignitur : nec nisi solibus roborata . Incipiens quidem ipsa nasci vere , non ingrato , multis etiam religioso in cibo est , ad pellendos totius anni morbos . Siluestrium quoque radix omnem carnem teneriorem facit simul cocta . Recentiores alia adiecerunt genera , de quibus ordine dicitur . Vrtica prima Dioscoridis est quæ siluestris & mas , & Romana dicitur , non ob natales : est enim calidioribus regionibus vt Hispaniæ , Narbonæ , Italiæ frequentior & vulgatio , sed propter seminis maioris efficaciam , caulibus rotundis , cauis , flexuosis , asperis & hirsutis : foliis longis , asperis , mordacibus , vrentibusque , altiùs quam cætera Vrticæ incisis , inter quæ & caulem è petiolis paruis pendent pilulæ villosæ echinum referentes , plenè semine fusco , compresso , lubrico , lini , sed rotundiore & minore . Rara in septentrionalibus regionibus , nisi ab herbariis in hortis colatur . Secunda Vrtica communis ,

Nomina

Lib.3. dipt.

Lib.4. c.89. Genera.

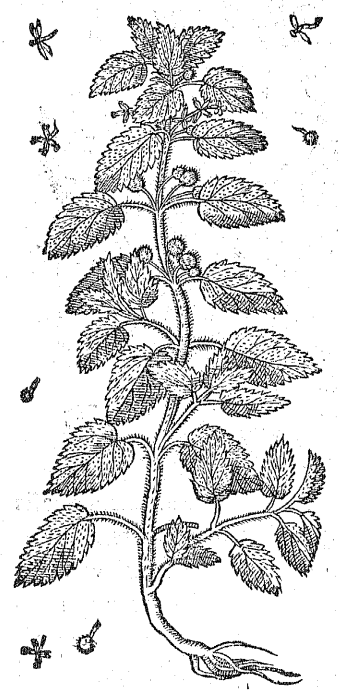
Lib.21. c.151.

Embl.79. lib.4.

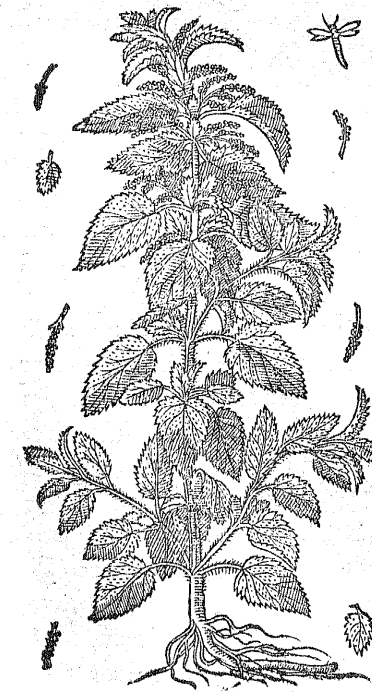
Forma

Vrtica. 2. canina.

VRTICA I. Matth.

VRTICA II. Matth.

amplius, lepras in facie tollit. Si quadrupes in initum non admittant, Vrtica naturam fricandam monstrant. Galenus euidentiùs & vires & effectus Vrticæ tradit, tanquam de vno genere loquens. Vrticæ herbæ & semen & folia, (nam hæc potissimum sunt vsui) admodum digerentis sunt facultatis, adeo vt & phymata & parotidas sanent. Sed & quiddam flatuosum obtinent, quo & venerem extimulent, maximè si cum passo semen bibatur. Porrò quòd non vehementer excalfaciat, sed multum tenuium sit partium, testimonio est crassorum viscosorumque humorum ex pectore pulmoneq;eductio, tum quòd partes quas contigerit, pruriant. Porrò flatuosum eius cuius esse particeps dicta est, dum concoquitur, nascitur. Non enim actu flatuosa est, sed facultate. Ventrem autem subducit modicè, ipsa duntaxat absterfione, ac veluti titillatione, non purgatione. Et gangrenosa, & canerosa, & in torum quæ exficari citra mordacitatem postulant, ea conuenienter sanat, nimirum cum subtilium sit partium, & temperaturæ siccæ, non tamen tantum habens caliditatis vt mordicet.

LAMIUM,

CAP. XVI.

Nomina
Lib. 21. c. 15.
& 22. 14.

VRTICA iners & mortua, vulgò Archangelica, Plinij Lamium esse putatur. Sic enim ille cum de Vrtica tractasset, quæ innoxia, inquit, mortuè carens Lamium vocatur. Gallis *Ortie morte*, Germanis *Todtnessel*, siue *Taubnessel*. Iners & mortua cognominata est, quòd foliis sit non mordacibus neque pungentibus, & mitissima. Archangelica ab eximiis viribus. Lamium fortassè à florum figura, veluti cucullo laruatam Lamiam quandam representante. Itali *Milzatellam*, & *Herbam de la Milza* vocant, ab insigni eius aduersus splenis obstructionem & duritiem efficacia, qui splen illis *Milza* nominatur. Ea duplex est, florum colore distans: alia enim albo, alia luteo constat. Est & alia Vrtica mortua, de qua mòx. Lamium siue Archangelica flore albo, foliis est vrticæ vrentis simillimis, fimbriatis, candidioribus, lanugine nequaquã mordaci: caule quadrato: floribus oblongioribus, maioribus, fabæ, per foliorum interualla quasi cucullis, aut galeis apertis, siue ansis inflexis, caules amplexantibus, minùs graueolentibus, albidis, seu pallentibus, radice fibrata. Passim circa sepès & semitas nascitur. Est Lobellio Galeopsis Matthioli proximo capiti depicta. Lamium luteum à superiore differre non videtur, nisi procetioze caule, numerosiore, hirsutiorè folio: flore pereleganti luteo, non dissimili. In siluosis & opacis potiùs reperitur. Dalechambio est Galeopsis lutea proximo capite picta. Maio potissimum mense floribus abundant, & tota ferè æstate. Calidum siccumque est Lamium, vt & cætera vrticæ genera, id quod ex gustu & facultatibus eius deprehenditur. Plinius cum vires & facultates vrticæ fusiùs exposuisset, subiungit. Ea quoque quam Lamium inter genera earum appellauimus, mitissima, & foliis non mordentibus, medetur cum mica salis contulis, incusisq; inustis & strumis, tumoribus

LAMIUM, Fuchf.

Genera.

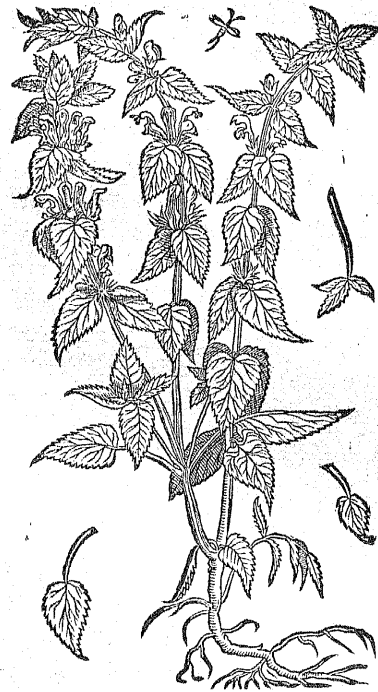
Forma.

Locus.

Temper.

Lib. 22. c. 14.

Vires.

tumoribus, podagris, vulneribus. Album habet in medio folio, quod ignibus sacris medetur. Quidam è nostris tempore discreuere genera. Autumnalis radice alligata in tertianis, ita vt ægri nuncupentur, cum eruitur illa radix, & dicatur quæ, & cui, & quorum filio eximatur, liberari morbo tradiderunt. Hoc idem contra quartanas pollere. Iidem radice vrticæ addito sale infixâ corpori extrahi: foliis cum axungia strumas discuti, vel si suppurauerint, erodi, compleriq;. Recentiores vrtica mortua vtuntur sistendo ruentis à naribus sanguinis impetu, imæ ceruici vel scapulis alligando: nam inde sperant in aduersum trahi cruoris manantis impetum. Vlcerebus denique, putredinibus, & fistulis mirificè conferre ac mederi tradunt: & vtrumq; Lamium non dissimilibus viribus, sed luteum multo efficacioribus esse ad vulnera, vlcera, & tumores.

GALIOPSIS,

CAP. XVII.

ΑΛΙΟΨΙΣ vel γαλιόψις, & γαλεόβολος Græcis, Latinis etiam Galeopsis, vel Galeopsis, vrtica labeo, Vrtica fœtida, Gallis *Ortie puante*. Dicitur autem Galeopsis si cum, i, scribatur à florum effigie Galeata, quòd eius flores galeæ aspectum referant. At quoniam inusitatum fuit Græcis præsertim veteribus, Latina nomina cum Græcis componere, γαλιόψις potiùs per scribendum erit, vt & multa exemplaria habent, & Plinius ita legendum testatur, qui galeopsin hanc herbam nominat: à florum figura mustellæ faciem & rictum quadamtenus exprimente. Id quod etiam videtur innuere τῆς γαλεόβουλον nomen, id est, mustellæ fœtidæ: quo & quænam sit herba indicatur, nulla videlicet descriptioni aptiore quàm vrtica mortua fœtida. Nam Galeopsis, vt scribit Dioscorides, quam aliqui Galeobdolon nominant. Totus frutex cum caule & foliis vrticæ similis est, sed folia læuora sunt, & dum teruntur valdè grauem odorem reddunt: flores tenues, purpurei coloris. Nascitur in sepibus & circa vias, & ædificiorum areas vbique. Sic Plinius, ita vt ex Dioscoride transcripsisse videatur. Galeopsis, aut vt alij Galeobdolon, vel galion, caulem & folia habet vrticæ, læuora, & quæ grauem odorem trita reddunt: flore purpureo. Nascitur circa sepès ac semitas vbique. Sic vrtica fœtida, vrticam aut fœtidum marrubium foliis ac caule refert. Floribus ea purpureis, exilibus, oblongis galericulis, aliquantum mustellina effigie expressis visitur. Deinde iuxta sepès, rudera & vias oritur passim. Hæc à Lobellio sic picta est Galeopsis siue Vrtica non mordax Lamium Anguillaræ, Purpurea Galeopsis, Heraclea Plinij Tragi: quamquam ab Heraclea Tragi hæc prorsus differre videatur. Quæ verò perperam Herbariis, Matthiolo, Lacunæ Galeopsis dicitur, Lobellio est Lamium siue Archangelica flore albo superiori capite explicata. Scrophularia verò maior, quæ opinione Fuchsi & Dodonæi galiopsis est, Vrticæ minùs assimilatur, multo minus fœtet, in locis riguis & vliginosis, siluosis, & ab ædificiis multum distans nascitur. Radicem habet magnam, albam, strumosam, adeo notatu dignam, vt hanc indictam minimè præterisset Dioscorides. Præterea galiopsis folia, caules, succus, & semen vim habent dissipandi duritias

Nomina

Lib. 4. c. 90.

Forma.

Locus.

Li. 27. ca. 9.

Vires.

QUINQUEFOLIVM, Luteum, maius.

Ibidem. Quinquefolium luteum maius. Forma.

Lib. 9. hist. cap. 14.

QUINQUEFOLIVM, Luteum, minus.

Lib. 25. c. 9.

Quinquefolium luteum minus. Forma.

tria, ab aliis quatuor, vel quinque animaduerfa sunt genera, florum colore & foliis distantia.

Quinquefolium, ita describente Dioscoride, ramulos fert festucarū similitudine graciles, dodrantes, & in iis semen: folia menthæ similia, in singulis pediculis quina, raro plura, in ambitu serrata: florem ex candido pallefcentem, auri æmulum: radicem subrubram, oblongam el-leboro nigro crassiore. Quibus verbis Dioscoridem Quinquefolium maius luteum delineasse perspicuū est. Etenim ex vna radice oblonga & subrubra ramulos emittit tenues & festucaceos, sese quā solūm subierint propagantes, in singulis folia quina, in ambitu serrata modo crenata, mēthæ similia: flores luteos vel aureos, in quina folia diuisos, qui cum depereunt in parua veluti mora vertuntur, fragis similia, in quibus semen. His accedunt natales, & insignis adstringendi facultas, de quibus mox dicemus. Præterea radix quadrata cum arida facta fuerit, quod verisimè obseruatum est à Theophrasto sic scribente. ἡ δὲ τῆς πενταφύλλου, ἢ πενταπέτης (καλεῖται γὰρ ἀμφοτέρως) ὀρυζομένη ἐρυθρὰ, ξηραίνουμένη δὲ μέλαινα γίνεται, καὶ τρέφεται ὡς ἡ δὲ τῆς μύρτι φάλλον ὡς περ ὄνισκον, μικρὸν δὲ καὶ τὴν χροίαν ὁμοίον, καὶ ἀνεύρεται καὶ φθίνει ἅμα τῷ ἀμπελώ. πάντες δὲ πέντε τῶ φύλλου. διὸ δὲ ἡ προσήγορα. καλεῖται δὲ ἐπὶ γῆς ἡσὶ λεπτοῦς, καὶ κνήμας ἔχει πικρὰς. Id est, Radix Quinquefolij siue quinque peti (nam hoc etiam nomine appellatur) cum effoditur rubra est, arida verò nigrescit, & quadrata fit. Folium habet Arbuti ἀνάρτου paruum, colore illi simile, augetur & desinit vnà cum vite, folia omnia quina, vnde ei nomen, caules emittit super terram, tenues, & crebris internodiis constat. His similia Plinius tradidit. Quinquefolium nulli ignotum est, quod etiam fraga gignendo commendetur. Græci vocant Pentapetes, siue Chamæzelon, vel, vt alij, chamæmelum, siue pentaphyllum. Quum effoditur rubram radicem habet. Hæc inarescens nigrescit, & angulosa fit. Nomen à numero foliorum habet. Et ipsa herba incipit & desinit cum vite. Adhibetur & purgadis domibus. Hæc ex Theophrasto conuersa esse constat, præter illud quod Quinquefolium fraga gignendo commendari dicit,

quod obscurum est & ambiguum, quæ enim fraga gignit herba, alia à Quinquefolio est, nec quina in singulis pediculis, sed terna folia habet. Quinquefolium luteum minus superiori persimile est foliis, per terram serpendi modo, caulibus, floribus, nisi quod multo minus est, nec ita facillè cauliculis terræ hærentibus propagatur, folia

QUINQUEFOLIVM, Album.

QUINQUEFOLIVM, Rubrum.

folia ferentibus minora, quæ terram spectant, albicantia. Quinquefolium candidum magnitudine ferè par Pentaphyllo luteo maiori, cauliculis repentibus, teneris, gracilibus, & foliis in quinque diuisis simile, nisi quod caules hirsuti sunt, folia longa, antèrius duntaxat crenata, flores candidi sunt: radix non simplex, sed adnata & ra-

Forma.

PENTAPHYLLVM Album, Matthioli.

PENTAPHYLLVM Rubrum, Dodonæi.

diculas multas habens huc illuc vagantes. Quinquefolio rubro Pentaphyllis aliis haud abfimili, præsertim luteo maiori folia quinq; partita, toto ambitu crenata, infernè candicantia, supernè nigricantia: caulis palmum vnum aut pedem altus, colore fusco aut rubefcente, geniculatus, læuis, in cuius summo flores sæpius bini, saturato rubore: deinde veluti mora parua, rotunda, fragorum instar rubefcentia, sed duriora, in quibus fermen includitur: radix tenera huc illuc dispergitur. Sunt apud Penam & Lobellium duo alia Pentaphylli genera. Maius flore subluteo, interdum albo, & rubro. Caulibus rectis, firmis, pedalibus & cubitalibus, in quibus folia quinq; partita, sed altioribus & crebris incisuris, Geranij robertiani vel Alceæ modo: floribus candidis, interdum purpureis, radice foris nigricante intus rubefcente, digitum lata, palmum longa & sesquipalmū. In Narbonēsis Saue næ pingui solo, Iunio & Iulio flores edit candidos, in Apennino Italia purpureos. Aliud Pentaphylli generi facie cognatum est: medium enim est inter Tormentillam, Pentaphyllum, & Potentillam. Flosculos ex luteo pallentes, summa folia, caducos cauliculos, & radicem Pentaphylli habet, sed folia ima ex atro virentia in longo pediculo aptantur, Argentinae siue potentillæ æmulatione: fructus autem fragariae sterilis simillimus. Hæc Lobellius. Pentaphyllum nascitur in riguis, inquit Dioscorides, & in aquariis ductibus. Sic Pentaphylla nostra locis opacis & decliuibus proueniunt, & aquosis, præcipuè rubrum, quod solum in scrobium marginibus, & scrobibus ipsis, & stagnantibus aquis reperitur. Florent Maio & Iunio potissimum mensibus. Quinquefolium plurimis polere remediis scribit Diosco. Radicis decoctum ad tertias, si ore contineatur dentium dolores sedat: putredines in ore si colluatur sistit: arteria asperitates si gargarizetur emendat. Contra alui profluvia & dysenterias auxiliatur: item articulorum & coxendicū dolores potum sanat. Cocta radix in aceto, & illita herpetas cohibet. Strumas discutit, duritias, œdemata, aneurysmata, abscessus, erysipelata, pterygia digitorum, cōdylomata, scabiēsq; sanat. Teneræ radicis succus cōtra iocinoris & pulmonis affectiones, & venena prodest. Folia cum hydromelite aut vino diluto, aut exiguo pipere contra febrium circuitus bibuntur, in quartana quidem quaternū ramulorum folia, in tertiana verò ternū, in quotidiana vnius. Tricenis diebus

PENTAPHYLLVM Flore albo & rubro, Lobelij.

PENTAPHYLLVM Supinum, Tormentilla facie, Lobelij.

Locus.

Tempus. Lib. 4. c. 38. Vires.

pota comitalibus auxiliantur. Foliorum succus per dies aliquot trium cyathorum mensura potus celeriter morbum regium sanat. Vulnere quoq; & fistulas cum sale & melle sanant: intestinorum ramice laborantibus succurrunt. Quinquefoliū sanguinis profluvia sistit potum & illitum. Plinius eadem quæ Dioscorides variis locis tradit. Quinquefolium strumis medetur, inquit, & pectoris vitiis. Idē ischiadicis bibitur & imponitur: panos sanat, impositum articulis vtilissimū, fistulis quæ in omni parte serpunt auxilio est cum sale & melle, phalangio aduersatur, lichenas emendat. Succus de quinquefolio potus ciathis tribus anginae medetur. Idem iocinoris & pulmonis vitiis, sanguinemque reiicientibus, cuiusq; sanguinis vitio intus occurrit. Multi supra omnia laudant ad deploratos dysentericos Quinquefoliū decoctis in lacte radicibus & potis. Idem decoctum ad tertias in vino ictericis dari atq; illini vtilissimum est. Eius folia ex aqua comiliales sanant. Item contrita ex vino sumpta triginta diebus in betonicae farinae pondo denariorum tredecim cum aceti scillitici cyatho, comitalibus morbis liberant. Celerrimè succus regio morbo medetur tribus cyathis cum sale & melle potus. Quinquefolij folia quidam terna tertianis dedere, quaterna quartanis, plura cæteris, omnibus obolis tribus cum pipere ex aqua mullā. Galenus Pentaphylli radicem scribit desiccare vehementer, minimum verò acrem esse, ob id multo esse vsui, velut alia quoq; omnia, quæ cum sint tenuium partium, citra morsum desiccant. Est enim hæc radix, inquit, desiccatoria ex tertio ordine minimum habens euidentis caliditatis. Idem Quinquefolij radicem in vino coctam dentium dolores leuare tradit.

pota comitalibus auxiliantur. Foliorum succus per dies aliquot trium cyathorum mensura potus celeriter morbum regium sanat. Vulnere quoq; & fistulas cum sale & melle sanant: intestinorum ramice laborantibus succurrunt. Quinquefoliū sanguinis profluvia sistit potum & illitum. Plinius eadem quæ Dioscorides variis locis tradit. Quinquefolium strumis medetur, inquit, & pectoris vitiis. Idē ischiadicis bibitur & imponitur: panos sanat, impositum articulis vtilissimū, fistulis quæ in omni parte serpunt auxilio est cum sale & melle, phalangio aduersatur, lichenas emendat. Succus de quinquefolio potus ciathis tribus anginae medetur. Idem iocinoris & pulmonis vitiis, sanguinemque reiicientibus, cuiusq; sanguinis vitio intus occurrit. Multi supra omnia laudant ad deploratos dysentericos Quinquefoliū decoctis in lacte radicibus & potis. Idem decoctum ad tertias in vino ictericis dari atq; illini vtilissimum est. Eius folia ex aqua comiliales sanant. Item contrita ex vino sumpta triginta diebus in betonicae farinae pondo denariorum tredecim cum aceti scillitici cyatho, comitalibus morbis liberant. Celerrimè succus regio morbo medetur tribus cyathis cum sale & melle potus. Quinquefolij folia quidam terna tertianis dedere, quaterna quartanis, plura cæteris, omnibus obolis tribus cum pipere ex aqua mullā. Galenus Pentaphylli radicem scribit desiccare vehementer, minimum verò acrem esse, ob id multo esse vsui, velut alia quoq; omnia, quæ cum sint tenuium partium, citra morsum desiccant. Est enim hæc radix, inquit, desiccatoria ex tertio ordine minimum habens euidentis caliditatis. Idem Quinquefolij radicem in vino coctam dentium dolores leuare tradit.

Li. 8. simpl.

Lib. 5. med. local. ca. 9.

TORMENTILLA, CAP. XXXIX.

TITAPHYLLON Græcè, Septifolium Latinè, vulgò Tormentilla nominatur, Gallicè *Tormétille*, Germanicè *Rothelwurtz*, & *tormétill*. Heptaphyllum à septenario foliorum numero, Tormentilla verò quia tormentum cruciatūve dentium sæuisimum placat, atq; venenatarum

Nomina

TORMENTILLA.

quarundam rerum compesci furorem cruciantem. Quinos, senos, octonosve ramulos, graciles, rotundos, humi repentes & subrubentes ex vna radice profert: folia parua, quina, sæpius septena, in singulis pediculis crenata, quinquefolij minoris lutei familia, flosculos luteos, radicem crassam, bistortæ similē, modicè intortā, atq; intus rubrā, foris nigricantē. Ex hac descriptione cōstat falli eos, qui Tormentillam Dioscoridis pentaphyllum esse putant: hoc enim quina tantum, illa septena sæpius folia fert, hoc radicem oblongam, rectam, elleboro nigro crassio rem, illa breuem, cōpactam, intortam, bistortæ ferè instar. Propius ad Chryfogonum Dioscoridis accedere videtur, quod densè fruticat, quernis foliis, flore coronarij verbasci: radix vt rapum extuberat, intus ruberrima, foris nigra. Tormētilla nemoribus opacis, montosis etiam, siccis macilentisque locis gaudet. Serò & æstate floret. Desiccatoriā esse tertio ordine, nullatenus tamen manifesta caliditate participare vires effectusque demonstrant: nam vulnere glutinat,

Forma.

Lib. 4. c. 38. Pena & Lobel.

Locus.

Tempus.

farina herbae vel radicis cum succo plantaginis pota urinae incontinentiam supprimit. Eadem insparfa vulnera ad cicatricem perducit, cum oui albo subacta, & figli- no decocta datur cholericis, foliorum succus deploratis fistulis instillatur, neque non oculis ad discutiendas maculas. Ad putrescentia oris vlcera herba & radix cõ- manducata, & ore retenta valent. Herpetas, strumas, duritias, tumores, aneurysmata sanat. Denique easdem quas quinquifolium facultates habet. Quare venenis resi- stit, dysenterias & omnes sanguiais eruptiones compefcit. Radicum puluis cauis dentium inditus cum aluminis & pyrethri momento, non modò dolorem sedat, sed fluxiones cohibet. Heptraphyllo herba trita, inquit Apuleius, & cum oleo mixta pedes perungesid tertio die dolorem tollit.

SANICVLA,

CAP. XXX.

Nomina
In cap. 38.
lib. 4.

Genera.

Cap. 260.
38ff.

Forma.

Lib. 3. c. 26.
Locus.

Pena in
Adm.
Tempus.
Temper.
Vires.
Ibid.

SVETERVM nullo descripta, sed à recentioribus inuenta quemad- modum & multa aliæ vulnerariæ herbæ, censetur herba hæc, cui à potiore medici munere, nempe sanandi, nomen saniculæ datum: san- nat enim vulnera. Germanis *Sanniker*, Gallis *Sanicle* dicitur, à nonnul- lis Diapentia. Matthiolus hanc quartum pentaphylli genus facit, minimè ex aliorum etiam peritorum herbariorum sententia. Sed cum herbis aliquot Saniculae nomen positum sit, hic de duabus duntaxat tractabimus, quarum vna est, quæ propriè Sanicula, & Sanicula mas nominatur, altera quæ cum forma & facultate ad veram Saniculam, quæ mas dicitur, proximè accederet, Sanicula fœmina à Fuchfio, & aliis herbariis nominata est. Sanicula mas folia fert vitis aut apij, rotunda, in quinque partes dissecta, altiore diuisura, fimbriata, ex atro virentia, leuia, numerosa, singula è singulis pediculis purpara- scentibus, ex radice prodeuntibus, ex qua & cau- les folia superantes, glabri, teneri, graciles in quo- rum verticibus rotunda capitula, floribus albis referta, deinde semen hirsutum & asperum: ra- dix fibrata ellebori nigri modo, foris nigra, intus alba. Sanicula fœmina cauliculos emittit tene- ros, glabros, flexiles, in quibus folia quinquepar- tita, parùm crenata, geranij columbini aut sani- culæ incisura, aspera, nigricantia, in quibus sum- mis flores in umbella congesti, candidi, aut ca- rulei diluti: semen striatum, oblongum: radix quam plurimis fibris longis, nigris constat, ex vno nexu appensis, ellebori nigri radici planè similis: Quare nonnulli, in quibus est Dodonæus, elleborum nigrum esse voluerunt. Cordus Astranciam nigram appellat. Sanicula mas nascitur in sil- uis vdis, & vmbrosis locis septentrionalium regionum magis quàm calidiorum, copiosissima & notissima Anglis & Germanis, à quibusdam etiam in hortis colit- ur. Sanicula fœmina vmbrosis quoque, montosis, sed celsioribus & Alpinis de- lectatur. Iunio & Iulio mensibus florent. Sanicula mas adstringit simul & amara est, vt hoc nomine calfactoriam & exsiccatariam esse nulli dubium sit. Statuunt autem calidam & siccam esse ordine secundo Dodonæus siccam ordine tertio, & adstringentem esse scribit. Saniculam vulneribus conferre mirificè experientia comperitum

SANICVLA Fœmina, Fuchf.

compertum est: quare Gallis, inquit Ruellius, Li. 2. c. 147. in adagium venit vulgò iactatum, eos non egere chirurgo, qui Saniculam habuerint. Germani chirurghi ad interna vulnera, entero- celas & fistulas maximè vtuntur, eius pulue- rem vel decoctum potui exhibentes. Vis est eius eximia ad internorum excrementorum commotionem inhibendam, sistendamq; ne in partes, imbecilliores corruant. Tumores enim reprimere decoctam herbam, aut impo- sitam, aut eius succum illitum tam in homine quàm in pecudibus constat: neque aliud præ- sentius est auxilium, cum ad pulmones vel fau- ces vitium decumbit, foliis & radice in aqua melle addito coctis, & potui datis, malignis & putridis oris, gingiuarum, & faucium vlceri- bus collutione & gargarizatu medetur. Deni- que omnia, quæ symphytum, præstat etiam Sa- nicula potissimum verò sanguinis sputo dy- senteria, renumque vitii medetur decocta in aqua vel vino & pota.

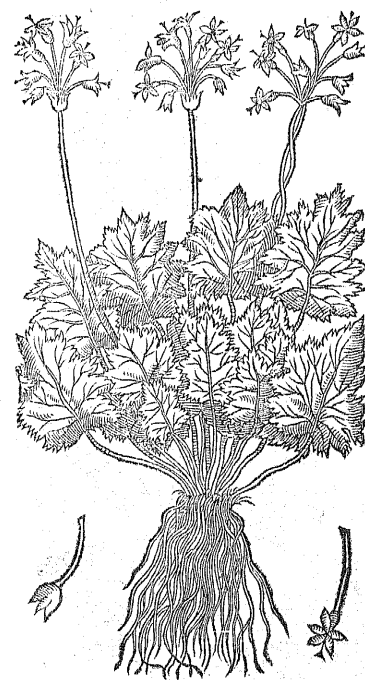
CORTVSA,

CAP. XXXI.

MATTHIOLVS herbam quandam eximiis viribus insignem celebrat, Ca. 17. li. 4. quam Cortusam ab inuentore Cortuso Parritio Patauino nomina- uit. Lobellius Veronenfium Caryophyllatum flore Saniculæ vrsinæ. Prouenit hæc foliis ferè vitis, sed minoribus, subrotundis, atque sub-

CORTVSA, Matthioli.

asperis, adstringente quadamtenus sapore, in longis pediculis. Caules edit tenues, rectos, fo- liis nullis vestitos, qui in cacumine magno naturæ artificio flores gerunt extrema parte purpureos, intima aureo fulgore splendentes, aureisq; staminibus intus refertos. Est etiam quæ violaceos, & quæ candidos flores ferat, sed prima frequentior. Radicibus nititur nu- merosis, tenuibus, prolixis. Nascitur vmbro- sis locis, nunquã à Sole illustratis, cretaceo & albicante solo. Nusquam ab inuentore Cortu- so visa est præterquam in agro Vincentino, in eo tantum tractu, quem vulgò appellant *Vallestagna*. Tota planta dum recens est gra- tissimum odorem spirat, mellis fauis similem, sed multò gratiorem, qui in sicca euanescit. Experientia comperitum est valere hanc plan- tam ad mulcendos neruorum & articulorum dolores, à quacumque causa exortos. Nam ipsius floribus in amygdalino oleo recente ac rosaceo, quod completum vocant, pari ponde- re commixtis ac diu insolutis, fit ad hoc

medicamentum præstantissimum, si egelidum illinatur. Nec dubium quin tota planta adstringere, ac roborare, & vulnera vlceraque sanare possit. Ea recentiores vtuntur pota ad thoracis vulnera interna. Eius succum admixta ærugine cuniculosis contumacibusque vlcibus vtiliter iniiciunt: olfactu spiritus recreat, frigidum cerebrum roborat. Epota prodest cœliacis, dysentericis, fœminarumque profluuiis, & cruenta expuentibus. Tam intus sumpta, quàm foris illita enterocelis auxilio est. Quæ omnia efficit temperamento excalfacientem & exsiccante, quod radices perspicuè indicant, vt potè quæ gustu odorata adstringentisque sint. His nimirum facultatibus attenuare, discutere & adstringere, atque roborare valet.

Temper.

CONSOLIDA SARRACENICA,
CAP. XXXII.

Nomina

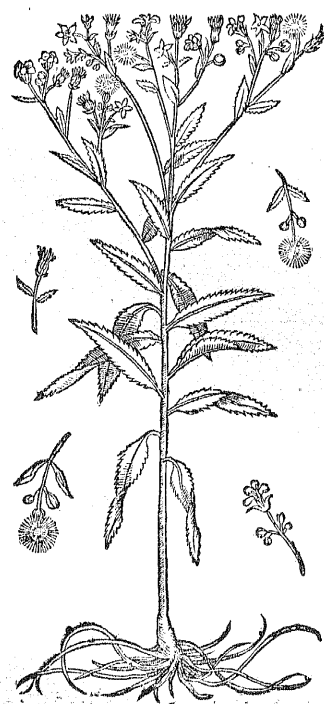

VLGAREM ac tritam Herbariorum nostri temporis appellationem secuti cum nullum à veteribus huic impositum nomen esse videatur, Consolidam siue Solidaginem Sarracenicam nominamus. Consolidam quidem siue Solidaginem à coniungendis, siue claudendis vulnerum labris (Chirurgi barbari Consolidare dicunt.) Sarracenicam verò quòd Sarraceni & Turcæ quamuis barbari, opinionè magnæ peritiæ in medicamentis, præsertim vulnerariis, apud nos aliquando essent assecuti. Dicitur & Herba fortis, Gallicè *Consoulde*, & *Consolide Sarrazine*, Germanicè *Heidinschwundkraut*. Ex radice multis & crassioribus fibris capillata caulem erigit rectum, rotundum, rubescentem, cauum, trium aut quatuor cubitorum altitudine, circa quem folia longa, foliis falcis similia, aut amygdali, leuiter crenata: flores in summo pallidi, qui in auras euanescent. In locis vdis & depressis, siluis vmbrosis & humentibus, & in

Forma.

Locus.

SOLIDAGO Sarracenicæ,
Fuchsij.

SOLIDAGO Sarracenicæ,
Lobellij.

montosis

montosis vlginosis fruticat. Siccat tertio propè gradu. Gustu amara est & adstringens. Potui datur cæterarum Consolidarum modo: tam internis vulneribus & vlcibus medetur, quàm externis, imposita cum vnguentis, oleis, emplastris. Decoctum eius in aqua hepatis dissoluto tonum reddit, id ipsum & vesicam fellis obstructione liberat. Quare ad icterum febrèscue diurtas vtile, & ad incipientem hydropem. Eiusdem decoctum gingiuarum, gutturis, & oris vlcera & factorem sanat. Aliud genus Sarracenicæ Solidaginis ponit Tragus, quod nascitur in asperis & lapidosis agrorum limitibus, radice, caule, & foliis quæ habet, cinerea Balsaminæ acutæ, id est, mēthastro per omnia simile. Floret Iulio & Augusto mensibus. Flosculi lutei è rotundis vasculis erumpunt. Mirificè sanandis vulneribus, si decocto herbæ colluatur, prodest. Est etiã Consolida Sarracenicæ maior ab Herbariis dicta, quæ in locis vdis & vmbrosis prouenit, radice valde fibrata: caule bicubitali, terete: foliis per interualla singulatim è caule prodeuntibus, latis, crassis, per ambitum crenatis, venosis, in acutum definentibus: flore senecioni ferè simili, luteo, in pappo abeunte, saporis amari & adstringentis. Consolidam aliam auream nemorum protulit Pena ex Aurelia Gallicæ siluosis densissimis, quæ folia habet betæ nigra aut Limonij, ex atro virentia, carnofa, aliquantum hirsuta, crassa, venosa, herbæ Auræ

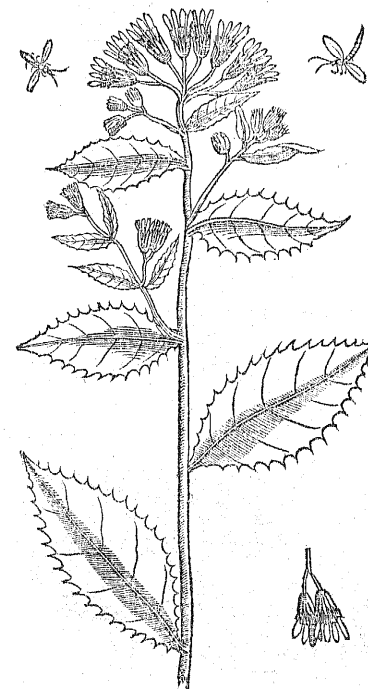
Temper.
& Vires.

Li. ca. 164.

CONSOLIDA Sarracenicæ,
tertia Tragi.

CONSOLIDA Sarracenicæ,
maior.

CONSOLIDA Aurea
nemorum, Pena.

Narbonen

Narbonensium similia, cauliculos amplectentia binos aut ternos, in quorū summitate flores sunt radiati, Calendulæ similes & concolores, scitè pectinatim confertis & commissis foliolis antequàm dehiscant, eleganti spectaculo. Radix multis capillamentis sparfa per summum cespitem Bellidis modo, saporis Cōsolidæ mediæ tantillum acrimoniæ prodentis, aut herbæ Aureæ, cuius etiā vires, & aromaticum quid æmulatur. Conuenit, inquit Lobellius, cum Alismate Matthioli, & Chrysanthemo latifolio Dodonæi. In Frisia secus Zutphon & Hackfort frequentissima. De Consolidis aliis diximus, in libro de Palustribus.

VIRGA AVREA, CAP. XXXIII.

Nomina

Forma.

Locus.

Tempus.

Vires &

Temper.

Hoc nomen recentiorum Herbariorum inuentum, veluti fortassè & herba ipsa, apud vulnerarios tantoperè celebris, Gallicè *Verge d'or*. Initio folia per terram spargit, longa, latiuscula, persicæ foliis latiora, tenuia, tantillum crenata, costi hortensis modo, multò angustiora, inter quæ prodit caulis tenuis, gracilis, leuiter rubescens, cubitalis & sequicubitalis, foliis similibus vestitus, sed minoribus, qui circa summum in multos ramulos finditur, confertim floribus luteis siue aureis ornatos, tandem in auras euanescentibus, Consolidæ Sarracenicæ modo: radice fusca, fibrata. Nemorosus & saltuosus opacis Germaniæ, Galliæ, Angliæ copiosissimè prouenit. Augusto mensè floret. Vis eius adstringendo efficax, sed siccando multò efficacior. Chirurghi iis scilicet exhibent, quibus intrò inflicta sunt vulnera, & ad fistulas. Est enim glutinandis vulneribus, & vlcibus tam externis quàm internis, atque sanguini fistendo efficacissima. Arnaldus hanc summoperè laudauit ad vrinam ciendam & ad calculos extendendos. Pota alui fluxiones cohibet, & clysteribus infusa. Eius decocto sanantur oris vlcera, firmanturq; dentes. Item gargarizata anginam & columellæ inflammationem arceat, & faucium morbis medetur. Verbasci genus quidam

VIRGA Aurea, Matth.

VIRGA Aurea, Dodon.

esse

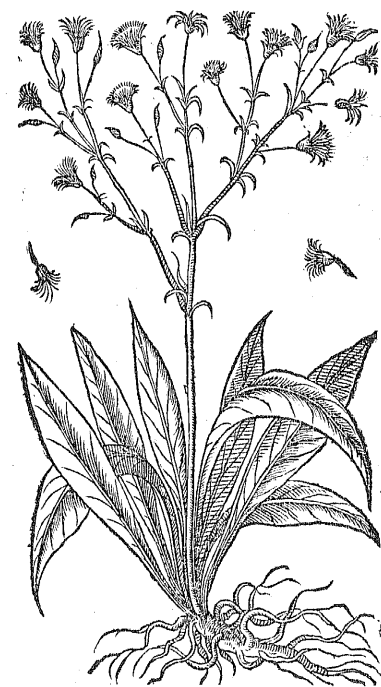
HERBA Aurea, Pena
& Lobelij.

VIRGA Aurea altera, Lobel.

DOREA, Siue herb. Aurea
Narbonensium, Pena.

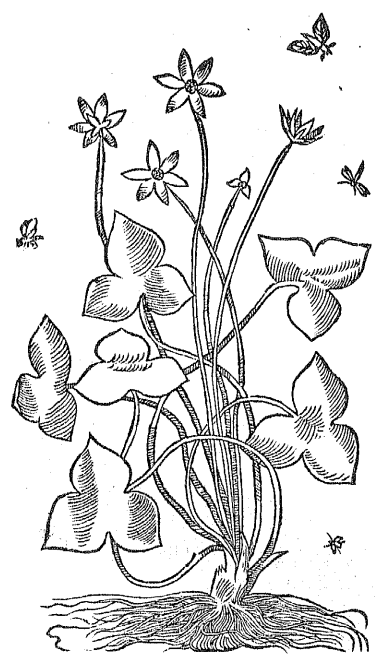

esse volunt. Aliis est Leucophragis Plinij, & Herba scripta Anguillara, à conspersis quibusdam notulis locis, nonnullis potissimum conspicuis. Huic atxenda Herba Aurea Narbonensium, vulgò *l'Herbe doree*, foliis Limonij aut Lapathi, flore luteo tripolij. Radix ei parua pro plantæ magnitudine, radici ellebori albi par, capillamentis & fibris, & toto habitu similis: caulis rectus, procerus, circa quem, vt & à radice, numerosa exeunt folia, longa, crassa, rigida in imo angusta, in medio palmae latitudinem æquantia, intensa viriditatis, extantibus in cis transuersis & purpurascensibus neruis: flores sunt in summo caule in ramulos diuiso fenetionis aut tripolij marini in pappos abeunt. Sapor, odor radici & foliis aromaticus & medicatus, Angelicæ siluestris, & nonnihil nitroso gustu minimè acri. Plurimū hac vtuntur vulnerarij, & eam plurimi faciunt Medici quidam. Quæ coniectura ceteris congruentibus notis, magis persuadet esse Theophrasti Chironium, Lapatho simile, aut certè vnum eorum quæ ad Theophrastum Plinius retulit, vt Pharnaceum. Galloprovincia & Narbonæ amnibus non admodum rapidis, & iisdem natalibus quibus Limoniū gaudet: vnde in hortis Belgij & Angliæ trāsata fuit. Hæc Pena. Priori Virgæ aureæ similis est Virga aurea altera Lobelij ferrato foliolo, & tantoperè illi effigie totoq; habitu conuenit, vt neutram ab altera discernere queas, nisi magnitudine & foliorum

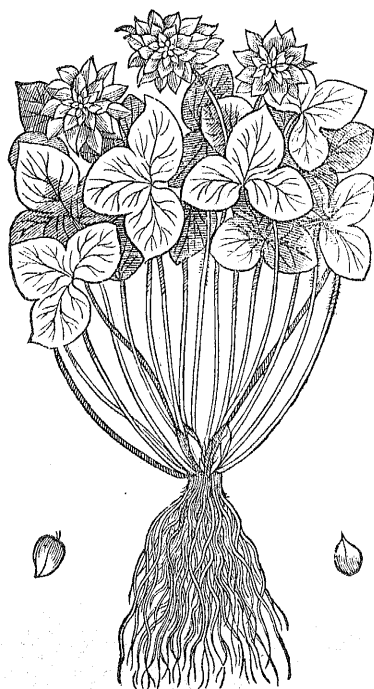
HERBA TRINITATIS, CAP. XXXIIII.

Nomina. **G**RÆCIS & Mauritanis incognita videtur fuisse hæc quæ hodie ab
 Herbariis Hepatica, quòd hepaticos iuuat, & Herba trinitatis à fo-
 liorum figura nominata est, & Hepaticū Trifolium, Gallis *Hepatique*.
Forma. Folia fert ampla, in tria diuisa, trifolij acetosi foliis haud absimilia, sed
 maiora, longis pediculis appensa, auersa parte Cyclamini modo subpurpurea, ad-
 uersa albis quibusdam maculis respersa. Cauliculos emittit tenues, in singulorum
 verticibus primo statim vere flos emicat cæruleus, è quo capitulum exoritur echi-
 nata specie, in quo semen oblongum, subcæruleo colore. Radicibus nititur nume-
 rosas, tenuibus, nigris vel subrubentibus. Locus prouenit vliginosus, & inter fruteta:
Locus. gaudet enim opacis. Probatum maximè à recentioribus medicis ad vulnera glutina-
 nda tam foris illita, quàm intus sumpta: item ad enterocelas, in quem vsu pul-
 uerem dimidij cochlearis mensura ex vino austero propinant. Tota planta deco-
 quitur in vino eodem ad columellæ fauciumq; inflammationes. Refrigerat enim

HERBA Trinitatis,
 Mathioli.

HEPATICA Polyanthes,
 Lobellij.

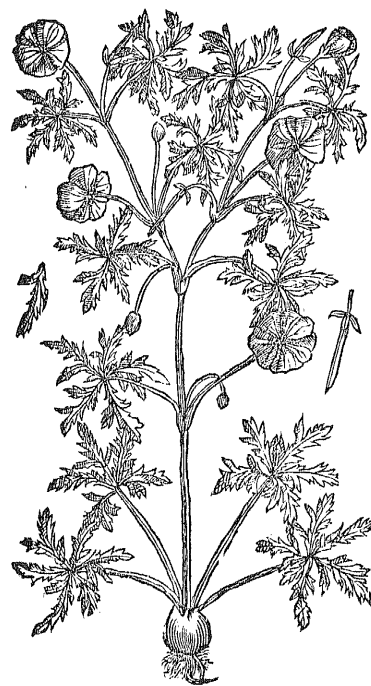
ficcet & roborat. Quare aduersus intemperies calidas, & inflammationes hepatis
 & febrium calores perutilis. Huius flores colore variant, aliàs cærulei purpurei &
 quandoque niuei. Nonnunquam etiam folia maiora maculis notulisve variegata
 spectantur. Alia Hepatica Polyanthes cognominata à Lobellio exhibetur, flori-
 bus in purpureo cæruleis multiplicibus stipata peregrina elegantia. Alioqui fo-
 lia, radix superiori haud absimilia. Hæc Lobellius.

GERA

GERANIVM, CAP. XXXV.

GERANIVM Græcis, Latinis similiter Geranium, Gruina & Gruinalis
 aptissima similitudine nominatur, quòd in eius vertice fastigia confur-
 gant nutantia capitulis Gruum cum rostellis similia, in quibus semen
 occluditur. Diuersæ species diuersa fortitæ sunt nomina. Dioscorides duo dunta-
 xat tradit Geranij genera: sed cum multis Europæ regionibus tres quatuorve alia differentia,
 Dioscoridi, & fortassè præcis aliis ignote copiosè proueniant: quibus ob rostrata semina
 rostrati capitis gruini referentia effigiem, her-
 barij merito geranij nomē indiderint, de om-
 nibus hîc dicemus. Ac primùm de iis duobus
 quæ à Dioscoride prodita sunt, non vt reliqua
 passim obuia. Primum, inquit, folium habet
 anemonæ simile, fissum, longius, radicem sub-
 rotundam (alia exemplaria & Oribasius habet
 ῥογύλιν, idest, rotundam) dulcem, quæ editur.
 Hoc Geranium Ruellius esse putat, quod Acus
 pastoris, Acus muscata, Rostrum ciconiæ, &
 Rostrum gruis hodiè Officinis & Herbariis di-
 citur, Gallicè *Bec de cicogne*, & *Bec de grue*, Germa-
 nicè *Storkenschmabel*. In eadē sunt sententiæ Fuchsi
 Dodon. Sed cum huic radix mali modo rotun-
 da non sit aut subrotunda, nec folia anemones,
 alij aliud atque aliud exhibent. Matthiolus
 quidem vbique Ruellij sententiam insectatur,
 scribitq; primum Dioscoridis Geranium in
 Anantiæ vallis agro & passim ferè prouenire,
 foliis anemones modo laciniatis, floribus in
 purpura albicantibus, è quibus gruum capita-
 la prodeunt, radice alba, ferè rotunda ac dulci.
 Verumtamen prima Latinorum commenta-
 riorum editione, Geranij primi pictura nullū
 aliud exprimere videtur, quàm Acum pastoris,
 siue Muscatam, Ruellij, Fuchsi, Dodonæi Ger-
 anium primum. Postremis verò editionibus
 posita nihilominus superiore Geranij primi
 descriptione, aliquantò post longè aliud Ger-
 anium describit ac depingit his verbis. Primum
 Dioscoridis Geranium folia gerit anemones,
 longioribus tamen diuisuris, in vnoquoque
 folio senis. Caulem mittit ab ipsa radice rectū,
 tenuem, geniculatum: flores è geniculis in cau-
 le prodeunt punicei vnà cum foliis, rosarum
 ferè figura, sed longè minores, qui quinque tan-
 tum foliis constant, è quibus rostellum oriuntur,
 inferna parte lunata. Radice rotunda nititur,
 nuce pontica maiore, subnigricante, & dulci sa-
 pore prædita. Nascitur incultis locis. Copio-
 sum in Dalmatia prouenit. Cui delineationi

GERANIVM I. Math.

GERANIVM I. quorundam, Dalechampij.

Nomina

Li. 3. ca. 63.
 Genera

Geran. 1.
 Dioscor.

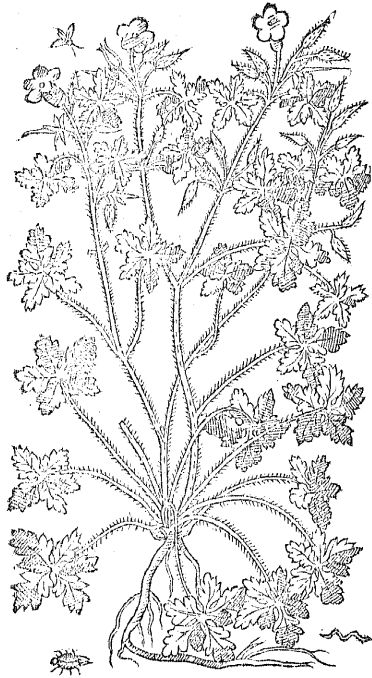
Forma

Li. 3. ca. 63.

Ca. 76. hist.
 Lib. 1. ca. 63.

In cap. 14.
 lib. 3.

GERANIVM II. Diosc.
III. Matth. Pes Columbinus.

Pena in
Aduerf.

GERANIVM Tubero-
sum, Dodon.

Geran. II.
Diosc.
Ibidem.
Pet. Pen. in
Ad.

Ca. 114. li. 3.

Geranium secundum Dioscoridis eam esse herbam, quæ Pes columbinus vocatur, quod nullis prorsus reclamantibus notis hæc illi respondeat: eamq; pro secundo Geranio, prima commentariorum editione depinxit. Idem in postremis editionibus initio confirmat, deinde hæc subiungit. Aliam ab his (primo scilicet Geranio & Pedo

picture quam apponit, prorsus respondet. Alij id pro Geranio primo Dioscoridis hæbet quod in maritimis, circa Tolonem & Antipolim Galloprovinciæ oppida nascitur, radice rotunda, pruni aut exigui mali magnitudine, intus candida, cortice crasso vestita, è nigro rufescente, plurimis villis & tenuissimis capillata, ex radice capite prodeuntibus, longiusculis, rufis: foliis aquilegiæ, minoribus, longo & gracili pediculo nixis: caule dodrantali, foliolis tribus media parte cincto, cætera nudo: flore puniceo, elegantissimo, foliolis multis radiato, apicibus intus nigricantibus. Pena bulbosum & paruum Geranium primum Dioscor. describit radice pallida, subliuida, rotunda, sapore insipido, intus & vesco: foliis in longis petiolis ab vno centro quinquepartitis, diuisura Geranii Robertiani: floribus non ita intense purpureis: rostellis multis, Oeniponti à se visum, rarum in Gallia & Italia. Geranium primum radice tuberosa aliter depinxit Dodonæus, & vt opinor, fidelius quàm Matthiolum. Folia huius vt ranunculi, in multas finduntur laciniæ: ad anemones folia accedunt, maiora tamen, & profundioribus incisuris dissecta: cauliculi tenues, ramosi, in quibus flores quinque foliorum, exiguas rosas mentientes, diluti ruboris, oblongum, tenuem, acuminatumq; instar rostri gruis fructum post se relinquentes, vnde nomen: radix crassa, rotunda, & tuberosa non absque fibris nonnullis. Geranium alterum Dioscoridis cauliculos habet tenues, lanuginosos duorum palmorum altitudine, folia maluæ similia, & in summis alis eminentias quasdam rursus spectantes, veluti gruum capita vnâ cum rostris, aut dentes caninos. Geranium istud secundum Dioscoridis, Fuchsij, Dodonæi & aliorum sententia, idest quod Geraniû columbinû, & Pedem columbinû vulgus vocat, Galli Pied de pigeon. Germani Tanberfusz. Nam caules tenues, rubentes, à radice statim lanuginosiq; obtinet, folia maluæ minoris, candidiora, vel fanicula, circinata, senis octonisve incisuris laciniata, flaccida: flosculos subpurpureos, capitella gruini capitis modo rostrata, radicem tenuem & oblongam. Matthiolum non dubitat

QVÆ IN VMBROSIS NASCVNTVR, LIB. XI. 1277
GERANIVM Aliud,
secundum, Matth.

GERANIVM Tertium
Plinij, Acus muscata.

cigogne. Folia etenim fert myrrhidis aut cicuta, minoribus tamen diuisuris, humi iacentia, quæ senescencia rubescunt: cauliculos multos, breues, rotundos, graciles, teneros, subpurpureos, hirsutos, præsertim cum adulti sunt: flosculos in summo venustos, purpureos, stellæ figura, deinde capitula gruum aut ciconiarum

& Pedo columbino.) Geranij plantam vidimus in multis hortis ac viridariis satam, foliis rotundis, secundi Geranij modo per ambitum laciniatis, maluam magnitudine æquantibus, fructu gruinis capitulis simili. Hanc herbariorum nonnulli Momordicam nuncupant quemadmodum & balsaminam: alij eodem nomine vocant, eamque cæteris præferunt in portionibus ad interna vulnera glutinanda. Hæc mea quidem sententia, inquit, magis respondet alteri Dioscoridis Geranio, vt quæ foliis ad maluam propius accedat. Quare & hanc magis eandem esse cum illo putauerim. Verumtamen haud eam inficias quin Pes columbinus idem sit geranium: sed id quis rectius forte geranium minus dixerit. Paulò post geranium illud secundum aliud à Pedo columbino ita describit. Secundum foliis est maluæ minoribus, pediculis tenuibus, longis & subrubentibus appensis: caulibus gracilibus, flexilibus, rotundis: floribus puniceis, ex quibus acuminati apices oriuntur gruinis capitibus similes. Radicem habet tenuem, palmarem & fibrosam. Nascitur secus itinera, locis incultis, ac etiam in hortis. Idq; secundi geranij nomine appinxit, quod prima eorundem commentariorum editione pro tertio posuerat. Duobus Græcorum geranij Plinius tertium Latinorum geranium videtur addere, his verbis. Geranium aliqui Myrrhin, alij Myrrhica appellant, similis est cicuta, foliis minutioribus & caule breuiore, rotundo, saporis & odoris iucundi. Nostri sic eam tradunt. Græci foliis candidioribus paulò quàm maluæ, caulibus tenuibus, pilosis, ramosam ex interuallis, binum cubitorum, & in his folia, inter quæ in cacuminibus folia sunt gruum. Alterum genus foliis anemones, diuisuris longioribus, radice mali modo rotunda, dulci. Geranium Latinorû etsi myrrhis, Plinio auctore, à quibusdam nominetur, tamen à Dioscoridis myrrhide differt, cuius historiam Plinius etiam alio loco tradidit. Sed Matthiolum cum quibusdam aliis rectè cæset esse, id quod à Fuchsio & Dodonæo pro primo Dioscoridis geranio positum fuisse diximus, & rostrum ciconiæ; Acû pastoris & Muscatam appellatum, Gallis Bec de

Li. 26. ca. 11.
Geran. 3.
Plin. 1.

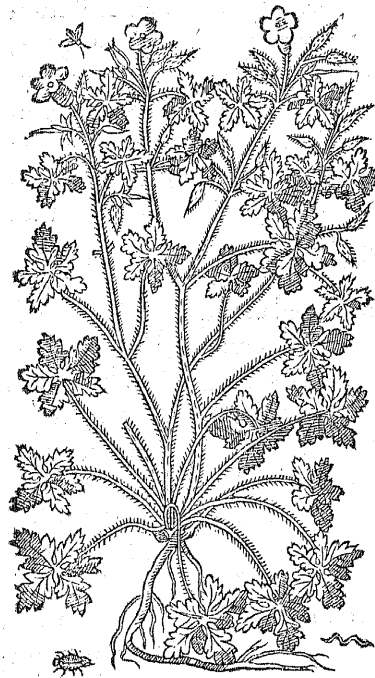
Li. 24. c. 16.

Forma.

HERBA Roberti. Geranij
III. genus, Matth.

Caat. li. 3.
Gera. III.
Herba Roberti.

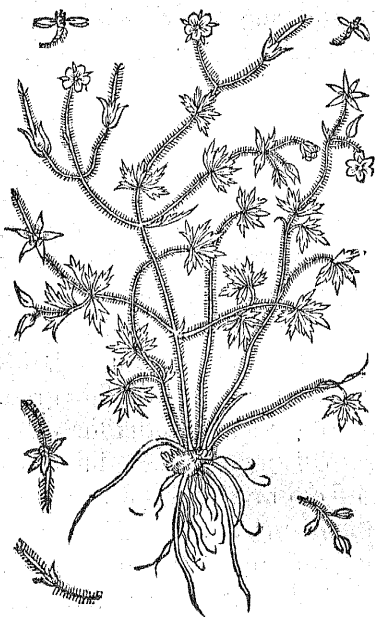
Forma.
Fuch. cap.
76. Histor.
Pet. Pen. in
Aduerf.

GRVINALIS, Dodon.

Geran. V.
Grainalis.

Forma.

Gera. VI.
Hæmatod.

Forma.

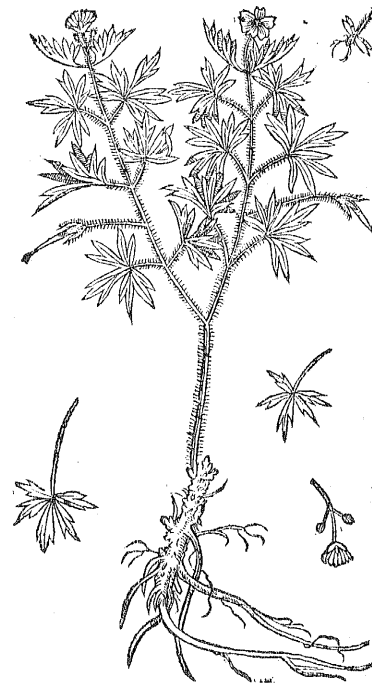
Li. 4. ca. 32.

Gera. VII.
Batrach.

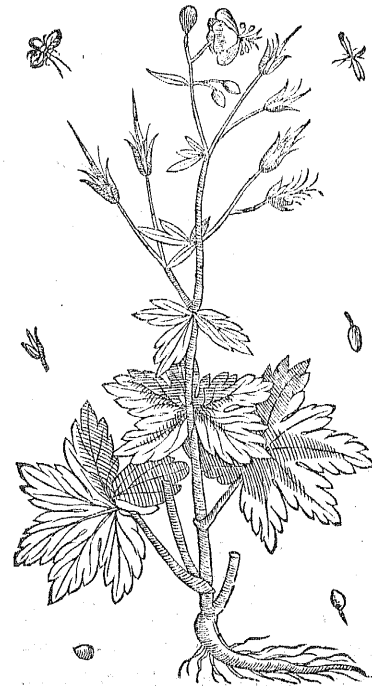
nium hæmatodes à quibusdam, & à Germanis *Blutwurtz*: radix sanguinea, aut à mirifica eius in sistendo sanguinis profluvio facultate. Periti quidam herbarij hanc tertiam censent esse Dioscoridis Achilleam sideritim, tum quia descriptioni quadrer, tum quia præter planè ea quæ Dioscorides eidem reddidit. Anguillara Panax Heracleum. Dodonæus quintum, Fuchsius sextum geranij genus faciunt. Aliud geranij genus quintum Fuchsij, sextum Dodonæi, quartum Matthioli in postremis commentar. editionibus, Batrachoides & magnum à foliorum figura & magni

terna quaternave simul cum rostellis, longitudine acus: unde Acus pastoris nomen, & muscatæ ab odore iucundo, ut ait Plinius, cicutarizæ veræ aut myrrhydis: radix est digitum longa, rotunda, candida, dulcis. Id pro tertio Geranio pinxit Matthiolus in postremis commentar. editionibus. Huius Geranij species, eodè Matthiolo auctore, est herba geraniis etiam adnumeratâ, quæ à caulium, foliorum & florum rubro colore primùm Ruberta dicta est, deinde Herba Roberti, Herba Robertiana, & Geraniū Robertianū haud dubiè à superstitione aliqua Diui, qua superior ætas mirificè imbuta fuit, Gallicè *l'Herbe Robert*, Germanicè *Ruprechtskraut*. Cauliculos spargit multos, graciles, hirsutos, purpurascens, vel phœniceos, geniculatos: folia chærephylli vulgaris aut coriandri, siue pentaphylli, aut artemisiz diuisura, sed profundiore, subhirsuta: flores multi in summo quinque foliolis constant, purpurei, circinati, qui defluentes rostratos mucrones aut acus ex latiore basi in rectum desinentes relinquunt, in quibus veluti siliquis paruis subhirsutis & subasperis pusillum semen includitur. Radix ex flauo viret. Hanc Matthiolus postremis commentar. editionibus quinti Geranij, Fuchsius & Dodonæus tertij nomine depinxerunt. Robertianæ species est quæ gruinale & geranium gruinale à Dodonæo nominatur. Germanicè *Kramchalfz*, cauliculis hirsutis, rubentibus: floribus purpureis, capitellis gruini capitis instar rostratis, superiori similis. Floribus maioribus duntaxat differt, & foliorum altioribus incisuris. Radix eius est intus candida, foris sublutea. Fuchsio & Dodonæo quartum est geranij genus. Tertia item Robertiana cauliculis multis, teneris, nonnihil hirsutis, foliis altiùs insectis, floribus purpureis, capitellis gruini capitis formam referentibus, secundæ Robertianæ similima est, præterquam quòd huius tertiz caules proceriores sunt & longiores, folia maiora, flores item maiores, roseo colore & ambitu: radix sanguineo intus & foris colore, à quo gera-

GERANIVM Hæmatodes.

GERANIVM Fuscum,
Lobellij.

GERANIVM Batrachoides.

& magnitudine, cæruleum à florum colore dicitur, à Germanis *Gottes gnad*, id est, gratia Dei, ab insigni in sanandis vulneribus effectu. Caules similiter habet longos, rubentes, hirsutos, ramosos, aculeatos, qui copiosi à radice propagantur, & variè inclinantur atque huc & illuc procumbunt: folia cæteris maiora, rotunda, fissa, peramplis, multiq; diuisuris, ex pediculis glabris, pluribus ab vno caulium internodio ortis: flores cæruleos vel violaceos, qui cum deciderint gruina, ut in cæteris, prodeunt capitula cum rostellis crassioribus quàm superiorum, in summitate triplici apice coronæ instar fisis, nonnihil inflexis, cum iam præ ætate marcidi deorsum nutant flores: radicem cæteris crassiorem, longiorem, robustioremq; multis radiculis fibratam, colore rufescente, lignosa intus materie. Lobellius tradit alterum esse Geranium Batrachoidi cognatum, quod prolixiore serpit radice, flexibus variis in obliquum & cespite summo sparfa, rufescente, subtus fibrata, geniculata & odorata, digiti parui crassitudine. Folia Saniculæ rotundiora, aut Geranij Batrachoidis, albida, nonnihil incana, pediculi & flosculi purpurei violacei, alterius minores. Angliæ & Belgij hortis inquilina. Huic Geranio longiùs radicato & Saniculæ figura, simile est geraniū fuscū ab eodè Lobellio descriptū his ferè verbis. Folia illi quæ Geranio supradicto maiora, maculis fuscis pullisve nigricatia. Ineunte ætate pereleganti flore liuido purpurascens, medio

GERANIVM Batrachoides
alterum longius radicatam, Lob.

GERANIVM VI.
Matthioli.

Locus.

ris siue mofcata in ruderibus, circa sepes, secus itinera, saxoso & extenuato folo. Geranium Robertianum in umbrosis locis & dumetis, in ruderibus parietinis, & suggrundis tectorum, deniq; in segetibus & aruis. Secunda Robertiana in agrorum limitibus & iuxta sepes. Tertia, locis montosis & saxosis. Batrachoides in pratis

GERANIVM IIII.
Matthioli.

candicante, reflexo, cauliculis pedalibus, multis, exilibus, alis donatis fruticat, & propagines fundit e radice oblonga. In hortis Belgij viget. Hæc Lobellius. Matthiolus in postremis commentar. editionibus sextum idq; novum geranij genus cæteris addidisse sese putat, foliis althææ proximis. Sed cum in eodem commentario plantam hanc in hortis sibi visam, & herbariis quibusdam momordicam nuncupatam dixisset, & pro secundo Geranio Dioscoridis pinxisset, ad eiusdem commentarij finem tanquam rerum incertus vel oblitus, eandem, quasi alterius generis planta foret, ut Calzolarij donū, pro sexto Geranio describit & appingit. Folia illi althææ proxima, caules multi, læti, hirsuti, geniculati: flores parvi, rubentes balauitij seu cytini figura, e quibus gruina prodeunt capita, rostro vt in cæteris acuminato. Radix sesquidodratalis, digiti crassitudine, quæ humo tenuis rubescit. Hæc Matthiolus. Geraniū hoc vocant Pena & Lobellius μαλακορδής. Geranium columbinum cultis & incultis passim in odorum prouenit. Acus pastoris

in pratis. Acus pastoris inter initia veris Aprili mense floret. Pes columbinus, Robertiana prima, & secunda Maio mense florent. Geranium hæmarodes & Batrachoides Iunio & Iulio mensibus. Geranij primi radix, auctore Dioscoride, pota in vino, vteri inflationes dissoluit. Eadem radix, tradente Plinio, reficientibus se ab imbecillitate vtilissima. Bibitur contra phthisim drachma in vino cyathis tribus bis die. Item contra inflationes, quæ & cruda idem præstat. Succus radicis auribus medetur. Opisthotonicis semē, drachmis quatuor, cum pipere & myrrha potum. Rursus, Radix e geranio peculiariter secundis, inflationibusque vuluarum conueniens. Geranium secundum inutile esse scribit Dioscorides. Galenus vtrumque omisit. Paulus verò Dioscoridem secutus eadem planè de vtroque tradidit. Sed si secundum Dioscoridis geranium sit pes columbinus, posterior ætas quotidiana experientia in sanandis vulneribus ac fistulis eius ac reliquorum etiam mirum esse effectum comperit. Quare eas herbas his ipsis in potu mirificè conferre tradunt. Antiquus quoque herbarius prædictorum geraniorum folia, magnam vim obtinere in glutinandis vulneribus, & articulorum doloribus leniendis tradit. Peculiariter pedem columbinum balneis perutilem asserunt præctici: ad ventris tormina vtilissimum esse certum est. Acus moschata radicem nouendi vrinam facultatem habere ait herbarius ille: ideòque calculosis, stranguria & difficultate vrinæ laborantibus prodesse. Robertiana vulneribus perefficax, quod docet sapor adstringēs, non ingarti odoris, ad mamillarum, pudendorumq; vlcera sananda mirificè conducit. Nullum ad sanguinem vndecumque emanantem compescendum præstantius Geranij genus, quam tertia Robertiana, ob id sanguinaria radix dicta. Geraniū batrachoides dictū adeò vulneribus efficax est, vt inde Gratiæ Dei nomē inuenierit.

Tempus.

Lib. 3. c. 14.

Vires.

Lib. 26. c. 16.

Ibid. cap. 15.

Fuch. c. 76.

Pena in Ad.

STELLARIA, CAP. XXXVI.

Sic vulgò ab herbariis Leontopodium, id est, Pes leonis, & Planta leonis, à foliis instar leonini pedis latis, & rotundis, nominatur: minime verò est Dioscoridis Leontopodiū, id quod ex descriptione constat. Dicitur & Alchymilla, quod Alchymistarum præconiis celebrata sit, Drosiū à Cordo, & à Germanis chirurgis Sanicula maior, quod sit illi, tum facie, tum viribus admodum affinis. Stellaria etiam à foliorum expansorum & florum figura, Gallicè Pied de Lion, Germanicè Synau, Louentapen, & groß Sanikel. Folia huic ex pediculis hirsutis qui statim à radice exeunt rotunda, lata, sentis pluribusve angulis quasi plicis distincta, ferrata, antequam erumpant vnà farcta, & conuoluta, diapsisæ haud absimilia, sed multò minus altè incisa, seu maluæ, virentia, polita, duriora, inter quæ cauliculi exeunt, hirsuti, sesqui palmum & pedem alti, albi, rotundi, in quorum verticibus flosculi stellati, ex herbido lutei racematim cogeruntur: in siliquulis herbidis semen luteum, exile, portulacæ vel papaueris, radix est crassa, digitum longa, foris nigra, fibrata umbrosa, montosa, & rigua editiora, vt prata amat. Maio mense erumpit, Iunij initio floret: folia & radix adstrictione vehementi participant, atque adeò exsiccant, minus calida quam sanicula, quare vulneribus, si inflammationis suspitio desit, ad-

Nomina

Forma.

Locus.

Tempus.

Temper.

Vires.

STELLARIA.

modum opportuna, non solum externis, sed etiam interioribus, atque etiam sinuosis ulceribus. Eam ob causam Germani Chirurgi miris eam laudibus celebrant, & portionibus vulnerariis admiscunt, decocto eius omnia vulnera lauant, linteum quoque in eo madefactum imponunt. Mulierum mammas impense laxas linteum decocto eius intinctum & impositum duras solidasque efficit, praesertim hypocistide, equisetis, alumine, & rosas siccis admixtis. Arida pulvis in suo ipsius decocto aut stillatitia aqua sumptus, ramices intestinorum in pueris potissimum sanat, tata eius in glutinando vis est. Datur idem pulvis ex vino, aut iure, cochlearis mensura, quindecim aut viginti diebus iis quibus adempta sit concipiendi facultas, à nimia vetri humiditate, ob quam iniectum semen contineri non potest. Stillatitia aqua pota, tum in vuluam iniecta, alba mulierum profluuia mirifice sistit, adeo ut eius quoque diutina iniectione corrupta ab incorrupta vix dignosci possit constrictis valde locis, quod tum citius, tum efficacius praestatur, si decocto eius feminae insideant.

BETONICA, CAP. XXXVII.

Normina

Κέρρον Græcè, Betonica, Vetonica & ferratula Latine: Officina Betonica nomen retinuerunt. Dicitur etiam ψυχρόσφορον, quoniam frigidis in locis reperiatur. κέρρον autem à floribus spicata & mucronata acutis veruculum, seu, ut apud Plinium in vulgatis exemplaribus legitur, viriculum praferente, sic enim ille cestrum interpretatur. Encausto, inquit, pingendi duo fuisse antiquitus genera, cera, & in ebore cestro, id est, viriculo. Et paulo superius dixerat. Penicillo pinxit, & cestro in ebore. Suidas quoque cestron dixit genus esse teli bello persico inuenti. Sophocles etiam cestron dixit pro stimulo siue stylo. Lib. 25. c. 8. Betonica, eodem Plinio auctore, ab inuentoribus Vetonibus Hispania populis, Arabicè *Chastara*, Gallicè *Betoine*, & *Betoefne*, Germanicè *Braumbetonik*. Galenus vno loco cestrum & Psychotrophon Romanis Betonica dici scripsit. Alibi tamen cestrum à Betonica distinguere videtur, & cestrum quod apud Gallos nascitur, sarxiphagum vocari ait. Verba eius haec sunt. ἐπεμβάλλεται δὲ τῶν δίνων πρὸς οὐλοῦν, καὶ μόνον ἀρκεῖ τοῦτο τοῖς ἀρθροῦσι. ἐπὶ δὲ τῶν λιθιάσιων, ἔτι τῆς βετονικῆς τὴν πρὸς μίγνυται, καὶ κέρρου τοῦ παρὰ τοῖς κέλοις γεννωμένου. καὶ γὰρ δὲ τὴν βοτάνην ταύτην σαρκίφαγον. Id est, Coniicitur autem in vinum petroselinum, atque id solum articularibus satisfaciatur: iis verò qui calculo laborant, aliquid Betonicae & cestri quod in Galliis nascitur. Vocant autem herbam eam sarxiphagon. Apud Aetium quoque locus hic transscriptus ita legitur ἐπὶ δὲ τῶν λιθιάσιων καὶ βετονικῆς μίγνυται, καὶ κέρρου τὴν καὶ λιθιόνης σαρκίφαγον. Ex quibus colligitur non solum Latinorum Betonicam, sed etiam Galorum Sarxiphagò, Cestron nominatum fuisse. Paulus perspicue duplicem Betonicam statuit: Vnam ramulis exilibus, pulegio similibus, sed tenuioribus, & prope modum, si gustes, nullam qualitatem referentibus, nascentem potissimum petrosi locis, qua in renum medicinis vtuntur. Alteram Romanorum betonicam, quam Dioscorides nominat cestrum, alij psychotrophum, eò quòd frigidis locis gaudeat, quae nihil simile cum praedicta habet, praeter vires, & facultatem, &c. Haec Betonica, ut describit Dioscorides, herba est caulem ferens tenuem, cubiti altitudine aut etiam maiorem, quadrangularem: folia longa, mollia, quernis similia, per ambitum fissà, odorata, ad radicem maiora. In summis caulibus semen est, thymbræ modo spicatis. nam apud Dioscoridem ἐσαχνομένον. sub. καυλῶν, legendum est, non ἐσαχνομένον. sub. σπέρμα: radices subsunt tenues velut ellebori. De eadem sic breuiter Lib. 25. c. 8. Plinius. Vetones in Hispania (inuenerunt) eam quae Betonica dicitur in Gallia, in Italia autem ferratula, à Graecis Cestrum & psychotrophum, ante cunctas laudatissima. Exit anguloso caule, cubitorum duum, à radice spargens folia, ferè lapathi,

Li. 35. ca. 11.

Lib. 25. c. 8.

Lib. 7. sim.

Lib. 5. de farina.

Lib. 4. c. 30.

Lib. 7.

Genera.

Lib. 4. c. 1.

Forma.

Lib. 25. c. 8.

BETONICA.

thi, ferrata, semine in summis caulibus, spicatis, thymbræ modo flore purpureo: sic prorsus legendum. Haec est omnium consensu Betonica illius omnibus notissima delineatio, frequentissimi hodie in medicina, & maxime varij vsus folijs longiusculis & latiusculis, ex atro virentibus, ferratis, odoratis, inter quae caulis erigitur, quadrangulus, rectus, pedalis, & cubitalis, asper, in summo ferens breuem spicam, floribus odoratis confertam, elegantibus, purpureis, deinde semen longum, nigrum, angulosum, radix alba, multas spargens fibras ellebori nigri modo. Nascitur in pratis, siluis, montosis, frigidis & opacis locis. Maio & Iunio mensibus floribus abundat. Calida & sicca est in primo ordine completo, aut in medio secundi, folia, ut tradit Dioscorides, carpuntur & siccantur plurimos ad vsus. Radices cum hydromelite pota pituitosam vomitionem prouocant, folia dantur ruptis, conuulsis, vuluæ affectionibus, & eiusdem strangulationibus drachmae vnius potere, cum hydromelite. Ternæ in vini sextariis duobus

Locus.

Tempus.

Temper.

Lib. 4. ca.

Vires.

contra serpentium morsus ebibuntur. Herba ipsa illita venenatis moribus prodest, aduersus etiam venena drachma in vino pota conuenit. Hanc si quis praesumpserit, letale haustum venenum nihil nocebit. Vrinam cit, aluum subducit, medetur comitialibus, & furiosis cum aqua pota. Iocinoris & lienis vitii drachmae pondere cum aceto mulso pota succurrit. Concoctionem adiuuat, si quis à ccena eam fabae magnitudine cum melle cocto deuorauerit. Eodem modo & acida ructatibus propinatur, stomachicis eam manducare, & succum deuorare proderit, si postea dilutum vinum forbeat. Datur sanguinem excreantibus trium obolorum pondere, cum diluti vini egelidi cyatho vno: ischiadicis, renum & vesicae doloribus ex aqua: hydropticis autem binis drachmis, febrientibus cum hydromelite, non febrientibus cum mulso. Regio morbo laborantes recreat, menses ducit drachmae pondere cum vino pota. Aluum purgant drachmae quatuor cum hydromelitis cyathis decem pota cum melle tabidis, purulentis auxiliatur: folia cum inauerint trita fistili vase recunduntur. Easdem vires, & quasdam alias eidem Plinius assignat, his verbis, folia siccantur in farinam plurimos ad vsus, fit vinum ex ea & acetum stomacho, & claritati oculorum, tantumque gloriae habet ut domus in qua fata sit, tuta existimetur à piaculis omnibus. Et aliquantò post. Moribus imponitur Betonica praecipue: cui vis tanta perhibetur, ut inclusa circulo eius serpentes, ipsa sese interrimant flagellando. Datur & ad ictus semen eius denarij pondere, cum tribus cyathis vini: vel farina drachmis tribus cum sextario aquae, farina & imponitur. Obolis tribus in aqua contra purulentas, contraque cruetas excreationes facit, faciles praestat vomitiones radix eius, ellebori modo, quatuor drachmis in passo aut mulso. Ischiadicis dolores & spinae leuat eiusdem farina ex aqua mulsa. Aluum soluit drachmis quatuor, in hydromelitis cyathis nouem. Paralyfin sanare dicitur. Eadem torpentibus membris prodest. Ad lateris & pectoris dolores farina eius bibitur. Galenus vim habere incidendi scripsit, ut gustus indicat. Amariuscula enim est, & subacris herba, id quod ostendit particulatim edita eius actio. Nam consistentes in renibus calculos rumpit, pulmonem, pectus, & iecur expurgat, abstergitque: menses quoque ciet,

Lib. 25. c. 8.

Ibidem.

Variis in locis.

Lib. 7. sim.

ciet, & comitialibus prodest, tum rupta conuulsæque curat, & in omnibus bestiarum moribus vlceri illita auxiliatur, postremò acidum ructantibus & ischiadicis pota auxilio est. Multò plures easque perexcellentes eius dotes celebrant alij herbarij, vt Apuleius. Scripsit & de iis proprium libellum Antonius Musa clarissimus Augusti Cæsaris medicus, in quo hæc de ea memoriæ prodidit. Herba Betonica nascitur in pratis, & montibus mundis. & opacis, circa frutices. Animas hominum & corpora custodit, & nocturnas ambulationes à maleficiis, & periculis. Loca sacra & busta à visis metuendis tueretur, & defendit: denique res omnino sancta est. Cestron vocatur, & Psychotrophon, siquidem frigidis reperitur in locis, radicibus tenuibus, thyrso pariter tenui, cubiti altitudinem excedente, quadrangulo, folia profert quercus, odorata: semen in summitate thyrsi spicati thymbræ modo. Pollet vniuersa planta dotibus ferè innumeris quandoquidem tusa, capitisque vulneribus illita, ea mira celeritate conglutinatur. Præstat id tamen efficacius, si tertio quoque die iterum atque iterum imponatur. Aiunt præterea tam valentis esse facultatis, vt ossa quoque fracta extrahat. Radicum ex aqua decoctum ad tertias, fotu, oculorum doloribus medetur, quod item præstant contrita folia, & fronti superimposita. Succus à foliis per se tritis expressus, aut prius aqua maceratis, aurium dolores mulcet, si addito rosaceo in aures egelidus instilletur. Idem drachmæ pondere haustus in aquæ calidæ cyathis quatuor sanguinem illum per inferna trahit, cuius redundantia caligines oculis offundit, quò fit vt etiam visum acuatur comesa folia. Eadem cum salis momento contusa, naribusque immissa sanguinem inde fluentem sistit. Betonica decoctum ex vetere vino, aut ex aceto dentium dolores finit, si eo os sapius colluatur. Herba ipsa ex tepete aqua pota suspiriosis & anhelosis maximè proficit, folia melle excepta tabidos iuuant, præsertim qui purulenta extussiunt. Eadem tribus diebus continuis deuorata drach. quatuor pondere, aut ex frigida aquæ cyathis quatuor ebibita ventriculi dolores mulcet, iocinoris verò, si ex calida hauriatur. Ex vino decocta lienis vitia medetur. Sanat & renū vitia ex mulso bibita duarum drach. pondere: ex vino autè vetere trium drach. pondere, additis piperis granis septem & viginti: ad lateris lumborumque dolores vtilissimè bibitur. In duobus aquæ calidæ cyathis sumpta, alui & intestinorum tormina remouet, si tamen à crudis non fiant succis, foliorum quatuor drachmis in aquæ mulsæ cyathis octo epotis, commodè citatur aluus, sananturque iis ex vino sumptis coli inflammatione vexati. Betonica in eclegmate ex melle sumpta noua diebus tussim sedat. Pota in aquæ calidæ cyathis quatuor duarum drachmarum pondere, addita plantaginis drachma, febres quotidianas expellit, quod tamen in accessionibus tantum fieri debet. Idem præstat etiam in tertianis, si cum pari pulegio assumatur. Sanat ipso quoque ordine etiam quartanas in quatuor aquæ calidæ cyathis hausta, quatuor drachmarum pondere: addita mellis vncia calculi franguntur. Betonica ex tepete aqua fœliciter bibitur hydropicis. Pariendi celeritatem adfert, vterique cruciatus à frigiditate conceptos mulcet, si ex calida aqua, aut mulso duarum drachm. pondere propinetur. Contrita folia & illita præcisos glutinant neruos, & resolutos iuuant. Eadè trium drachmarum pondere ex caprillo lacte sumpta tribus diebus, sanguinem ore reiectum cohibent: pari vini veteris mēsurā, medentur ruptis, & ab alto deuolutis. Præsumpta, ebrietatem arcet. Ex vino frequenter hausta ictericos sanat: suillo adipi admista carbunculos curat. Pota ex aceto mulso vnius drachmæ pondere viatoribus longo itinere defatigatis vires mirificè reficit: fastidia abstergit, & stomachicos recreat. Aduersatur venenis, & serpentium, & venenosorum, rabidorumque, quorumcumque animalium moribus, non modò intus sumpta, sed etiam extra emplastri modo imposita. Cuniculosa sinuosaque sanat vlcera cum sale indita. Ex vino hausta menses ciet. Potu dolores podagricos lenit, præsertim radicum decoctum potum

potum, idemque præstant cōtrita folia imposita. Hæc Anton. Musa. In hac herba id obseruandum, radicum facultates longè dispares à foliorum & florum viribus, vt potè quæ multum stomacho orisque ingrata, nauseam, rugitus, vomitumque cieant, folia contrà odora, aromatica, & grato sapore nonnihil roborante, cibo & medicamento natura amica.

BISTORTA, CAP. XXXVIII.

HERBARI & Officinæ Bistortam appellant & Serpentariam, Galli *Nomina* *Bistorte*, Germani *Natterwurtz*. Bistortam quidem, quòd radice sit serpentaria verò, quòd vbi primum è terra erumpit, linguæ serpentis tenui pelle vestita formam obtinet. Sed diligenter cauendum ne hæc serpentaria cum Græcorum *Δρακονίτις*, Latinorum Dracunculo siue serpentaria confundatur, quòd hæc ab illa forma & viribus plurimum discrepet. Quo verò peculiari nomine à veteribus Græcis medicis & latinis appellata sit Bistorta, inter herbarios nondum constat. Quidam

BISTORTA, *Maib.*BISTORTA, *Maior.*

Britanicā Dioscoridis ex foliorum similitudine & viribus iisdem esse contendunt. *Lib. 4. c. 2.* Quod si qui *μελάντερα* & *δασύτερα* folia obiciant, aiunt illi, *μελάντερα* saturatiore esse colore, & quasi purpura nigricante, vt in viola martia, quam idem *μελάγειν* vocat, folia aduersa parte, idque significari: *δασύτερα* verò non hinc pilosiora intelligi oportere, sed rigidiora, densiora, & firmiora. Quod addunt radicem britanicam *λεπτήν* esse, respondent alij Dioscoridem aut minoris Bistortæ radicem intellexisse, quæ non admodum crassa est, aut locum hunc à quopiam rei ignaro temerè immutatam, qui cum radicem breuem legisset, *παχὴν* in *λεπτήν* mutauit: quia quæ sunt breues radices, sapius sint etiam tenues, breuem verò esse videre licet cum lapatho aut minoribus collatam. Duo sunt herbarijs & Officinis Bistortæ genera *Genera.* forma non admodum diuersa. Vnum, Bistorta maior, & serpentaria scemina, quibusdam Colubrina. Alterum Bistorta minor, seu Bistorta mas. Adiciunt quidam *Fuch. cap. 296.* Bistortam minimam. Bistortæ maiori folia sunt longa, rumicis acuti simillima, *Forma.* aliquantò

CENTAVRIVM Maius alterum, Clusij.

Temper.

Lib. 3. c. 6. Vires.

scor. exemplaria non habent. ἐκλήθη δὲ πανάκεια, ἐπειδὴ πάντα τέτα φλεγμῶντα πάθη πᾶσι, καὶ κρυοσμάτα πλεονάζον. Id est, Est autem vocata panacea, quod sanet omnes inflammatos affectus, ac vulnerum contusiones. Quibus Ruellius de suo quedam addit. Cognominata est, inquit, & panacea, quoniam medetur omnium morbis, vbi aliqua inflammatio timeretur omninoq; multis morbis opifera est. Illita vulnerum labra consolidat. Ἐραγγυεῖας τε πᾶσι ἐν ἐνέμασι, καὶ λιθιῶντας, σιωπάσαι δὲ τοῦτο ἡλὶς μέλλοντος ἀνατέλλειν ὄρα ἀγνῆ, ὅτε πλεουῖται ἅπαντα. Quæ sic Ruellius. Stillicidia vrinæ calculosq; sanat iniectione. Legēda præcipitur cum in eo sol est, vt emergat, hora pura, dum luce sideris erumpentis vniuersa complētur. Alij sic interpretati sunt. Legitur matutinis sole ad ortum spectante, hora diei pura, cum omnia complētur. Sic verò Andr. Lacuna. Colligitur autem hæc ad exortum folis, purissimo vere aduentante, quo tempore vniuersa cōplentur. Plinius centaureij huius maioris facultates easdem recenset, sed diuersis in locis. Vis in vulneribus tāta, vt cohærescere carnes etiam tradant, si coquantur simul. In vsu radix tantum duabus drachmis bibēda, quibus dicitur, si febris sit, in aqua trita, cæteris in vino, medetur omnium morbis decoctæ succus. Alij ouium legunt non omnium. Et medetur serpentium ic̄tui centaureij maioris radix drachma in vini albi cyathis tribus. Eadem vuluæ doloribus potu fotuq; prodest. Derasa verò & apposita extrahit partus emortuos: sanguinem reiciētib; medetur, stomacho & dyspnœæ eclegmate, pleuriticis & peripneumoniacis bibitur, maiori centaureo tormina discutiuntur. Ruptis conuulsisq; & ex alto deiectis datur. Vlcera quæ cacoëthe vocāt sanat in sparsum vel illitum. Oculorum aciem centaureo maiore putant adiuuari, si addita aqua foueantur. Galenus ex Centaureij contrariis in gustu qualitatis contrarios eiusdem effectus colligit his verbis. Centaureij magni radix sicut gustu cōtrarias qualitates, ita in vsu contrarios effectus præstat. Gustu itaq; acris simul adstringēnsque apparet cum leuicula dulcedine. At in actionibus, acrimonia quidem caliditatis opera ostendit menses prouocans, & fœtum mortuum detrahēs, viuūq; corrumpens atque eiiciens. Ad-

Lib. 25. c. 6.
Lib. 25. c. 8.
Lib. 26. c. 15
6. 7. 8. 13. 14.
Lib. 25. c. 12.
Lib. 7. sim.

strictio verò opera crassæ terrenæq; frigiditatis cum vlcera glutinet, & sanguinem reiciētib; prodest. Exhibentur autē eius drachmæ duæ febrientibus quidem cum aqua, non febrientibus cum vino. Porro secundam omnium simul qualitatum actionem ruptis, conuulsis, dyspnœæ inueterata tussi cōuenit. Nec enim in talibus euacuare solum quod præter naturam est, oportet, sed partem quoque euacuata robore. Vacuationi itaq; accommodata est acrimonia, vtique cum non sola sit ac pura, sed aut dulcedini iuncta, aut certè non prorsum amaritudini. Siquidem vehementiam hanc atque violentiam mixta illi temperata quædam substantia cuiusmodi est dulcis, non obtinebit. Porro ad ea quæ euacuata sunt, roboranda, contrahendaque, adstrictione est opus. Eadem quæ radix & succus ipsius efficit. Arabes, vt Mesues, Auicennas, Alcanzi vires maioris & minoris centaureij ferè contrarias cōfuderunt, vt dicemus. Datur Centaureij maioris radix, auctore Matthiolo, hydropticis, ic̄tericis, & iocinorosis, tum vino macerata, tum in puluerem trita. Eiusdem recentis succus vnciæ pondere haustus, ac etiam vulneri illitus auxiliatur à serpente demorsis.

In cōm. c. 6 lib. 3.

CENTAVRIVM, Minus.

Centaurium minus hyperico aut origano simile est, caule anguloso, palmum excedente, flores è puniceo colore ad purpureum inclinantes, ad lychnidis similitudinem: folia parua, prælonga velut ruta: semen simile tritico: radix parua leuis, inutilis, gustu amara. Huic descriptioni multum lucis adfert Plinius his verbis. Est alterum Centaurium cognomine lepton, minutis foliis, quod aliqui libadion vocant, quoniam secundum fontes nascitur, origano simile, angustioribus & longioribus foliis: anguloso caule, palmum alto, fruticante: flore lychnidis: radice tenui & superuacua, succo efficax. Hoc Cetaurium nostri fel terrę vocant propter amaritudinem summā. Id verum legitimumq; esse quod in Officinis passim vsurpatur, notius est quam vt probatione egeat. Propter lacus & rigua loca crescit auctoribus Diosco. & Plinio. Apuleio verò in solidis & pinguib; quoque locis. Floret æstate & Autumno, quo maximè tempore, quia semine prægnans est, colligitur. Herba recens contusa, inquit Dioscorides, & imposita vulnera glutinat, vetera vlcera purgat, & ad cicatricem perducit. Decocto & potu (legendum enim πινόμενη non καὶ πινομένη, id est, si deuoretur) biliosa ac crassa per aluum ducit. Dococtum ipsius conuenientissime ischiadicis infunditur, sanguinem ducēs & dolorem leuans. Succus ad ocularia medicamenta utilis est, purgans cum melle quæ pupillis tenebras offundunt. Idem subditus menses & fœtus extrahit. E potus autem peculiariter neruorum affectibus prodest. Horum quædam Plinius tradit sparsim. Purgat aluum succus Cetaureij minoris drachma in hemina aquæ cum exiguo salis, & aceti, bilēque detrahit. Eiusdem succus potu fotuque menses ciet. Articulis succus ex Cetaurio minore prodest, idem neruis utilissimus. Succo eiusdem cum melle culices, nubeculas, obscuritatem discuti, cicatrices extenuari putant. Sed succi exprimendi modum Plinius nec rectè, nec perfectè tradidit. Quidam, inquit, caules concisos madefaciunt diebus xvij, atque ita exprimunt. Dioscorides contra dilucidè & integrè non huius solum, sed omnium succorum extrahendorum rationem exponit. Galenus distinctiùs Centaureij minoris temperamentum & vires persequi-

Forma.

Lib. 25. c. 6.

Locus.

Tempus.

Vires &

Temper.

Lib. 3. ca. 7.

Lib. 26. c. 8.

15. 11.

Lib. 25. c. 12.

Lib. 7. sim. 2.

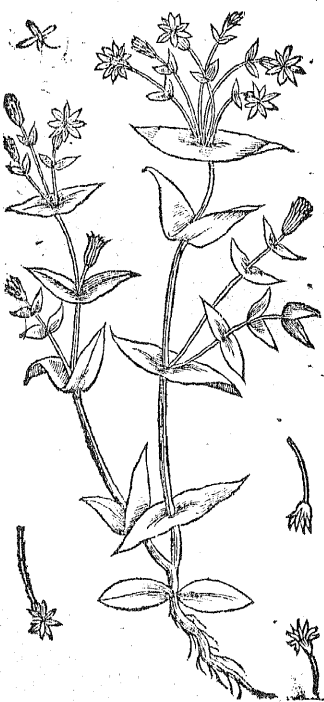
tur his verbis. Centaurij minoris radix: planè inefficax est, sed caulis eius extremus & folia potius quæ illic inhærent, & flores vtiliora sunt. Vincit in eis qualitas amara, pallulum habens & adstrictionis, atque ob eiusmodi temperamentum, admodum exsiccativum est medicamè, expers mordacitatis. Ulcera itaq; magna herbæ ipsius recentis illitu glutinantur, & vetusta, quæque ægrè ad cicatricem perducunt, cicatrice eodem modo ventibus obducuntur. Arefacta verò glutinatoriis & desiccatoriis miscetur medicamètis, iis scilicet quæ sinus & fistulas sanare possunt, veteresque duritias emollire, tum ulcerum maligna & cacoethe curare. Miscetur etiam iis quæ rheumaticis affectibus medentur, In quibus ea medicamenta præstantissima sunt, quæ vehementer desiccantia cum quadam adstrictione nullam habent mordacitatem. Decoctum herbæ quidam ischiadicis infundunt, ceu biliosa & crassa ducens: nam & talia purgant, quamquam cum adeò vehemèter operabitur vt cruenta euacuet, tunc plus proderit. Succus porro eius cum similis sit facultatis, hoc est exsiccativæ & absterforiæ, & c. iam comprehensam pulchrè præstare potest: & cum melle oculis illinitur, mensis que ac foetum euocat. Sunt qui ipsum præbeant & iis quibus nervi affecti sunt, vt euacuet & desiccet innoxie quæ impleta sunt: quippe quum iocinoris quoq; obstructiones optimè expediat, bonumque sit lienis indurati remedium foris impositum, nec secus si quis bibere sustineat. Extat liber de virtute centaureæ Galeno falso inscriptus, in quo permulta & permagna eius facultates enarrantur. Menses, vt diximus, temperamètum vtriusque Centaurij & facultates confundit, & vtrumque purgare pituitam crudam, & bilem scribit, sed minus magis, cui soli vis hæc à Dioscoride, Galeno Paulo tribuitur, nò etiam magno: sanguinem quidem vacuare, si clystere in ischiade iniicitur, Galenus minori tribuit. Datur Centaurij minoris decoctum vtiliter potadum tertiana febre laborantibus, quod bilem per inferna deiiciat, vnde febrifugæ nomen. Idem aut succus iocinoris & lienis obstructiones ac duritias tollit. Alui lumbricos pellit drachmæ pondere ex melle potus, tum umbilico illitus. Herbæ comæq; decoctum lentigines, varos, al-

Li. 2. simpl. cap. 10.

Matth. in cap. 7. lib. 3.

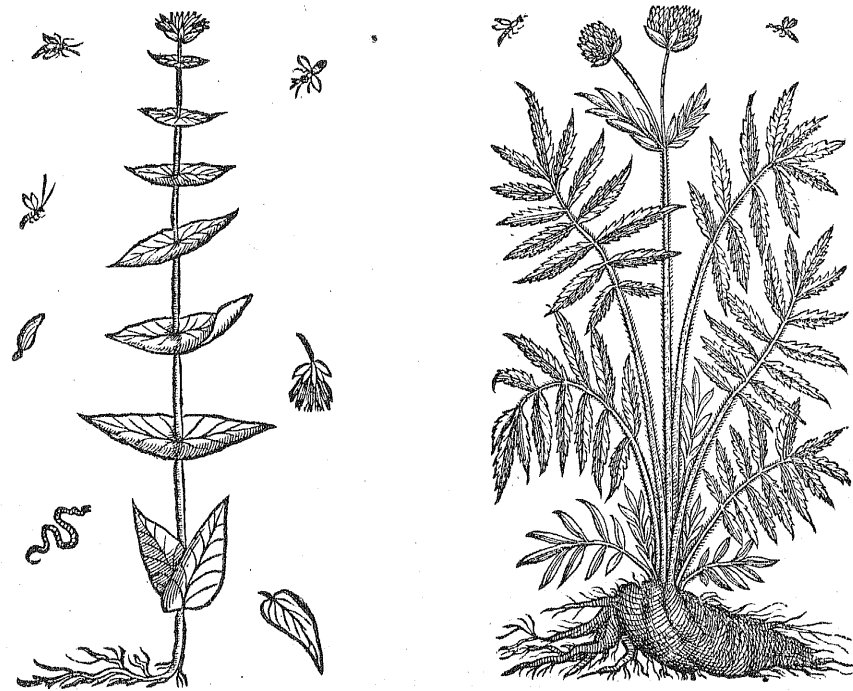
CENTAVRIVM, Luteum prius.

Forma.

Locus.

phos, & cætera cutis vitia exteriora adhibitum, instillatur succus verniculosis auribus, quinetiam illinitur contra papulas, & manantia capitis ulcera. Centaurium luteum radice nititur exigua, fibris crispis, tenuibus, candidis capillata. Caulis ei est sesquipalmum altus, rotundus, viridis, sed albo quodam veluti pulvisculo pubescens, qui digitorum affricatu facile deraditur: folia ex interuallis bina, aut potius vnicum binis apicibus vtrinque donatum, crassa, carnosâ, centaurij minoris similia, latiora, non ita venosa, concauo alarum sinu lacunosa, & dipfaci modo velut alueum efficientia, quo ros imberve contineri possit. Ex alueolorum medio furculi assurgunt nunc plures, nunc pauciores qui florem sustinent aureum, foliolis octo constantem. In asperis & saxosis gignitur. Tota planta gustu est amaro. Huic simile est caulibus foliisque Centaurium aliud luteum, hoc discrepans quod nullos furculos edat vt superius, quibus flores insideant, sed in summo caulis fastigio florem singularem mittit chrysanthemo similem. Iisdem in locis reperitur, eodemq; est gustu. Est & Centaurium nothum in humidis Alpium vallibus proveniens, radice crassa, nigra, lignosa, huc illuc sparsa, intus alba, gustu amaro: caulibus multis, cubito altioribus, densa

densa lanugine obsitis, angulosis: foliis cannabis, vtrinque dissectis, in vno pediculo villosis & ferè cubitali multis, ordine collocatis, numero semper imparibus, vt ferè tredecim aut quindecim singulis sint pediculis, qua pediculi florem sustinentes è caule prodeunt, ipsum caulem vtrinque amplectentibus, & illic in longum & angustum diuisis, floris capitulo, scabiosæ vulgari simili, hirsutis erectisque squamis compacto, flore luteo.

FUMARIA,

CAP. XL.

FΑΙΝΟΣ Græcis, καπνιον & καπνιτης, Latinis Fumaria, potest & fumus & fumida dici, Arabibus Scheiteregi, Officinis Fumus terræ, Gallis Fumeterre, Germanis Erantrauch. Dicitur Fumaria auctore Dioscoride, Galeno, Plinio, quod eius succus oculis inditus veluti Fumus lacrymas moueat. Dioscorides vnius duntaxat, Plinius duorum Fumariæ generum meminit. Herbarij recentiores ad Fumariæ genus tres alias species referunt. Fumaria tradente Dioscoride, herbula est fruticosa, coriandro similis, valde tenera, foliis candidioribus, cineracei coloris, vndique numerosis, flore purpureo. Ea est Fumaria hodie multo vsu, & restibili fertilitate omnibus notissima, quadratis furculis, fruticosis, foliis plurimis, mollibus, teneris, ex viridi in cinereum pallorem languentibus, crebris incisuris: flosculis purpurascens, interdum albidis, interdum rubellis: femine minuto admodum, rotundo, virente ex fusco, radice singulari, paucissimis fibris. Nascitur in segetibus, hortis, vineis, sepibus & maceriis, aliisque locis incultis ac pinguibus. Plinius duas herbas capni nomine proponit. Capnos prima, inquit, quam pedes gallinaceos vocant, nascens in parietinis & sepibus, ramis tenuissimis sparsisque: flore purpureo, viridis, succo caliginem discutit. Itaque in medicamenta oculorum additur. Similis & nomine & effectu, sed alia est capnos, fruticosa, pratenera, foliis coriandri, cineracei coloris, flore purpureo, nascitur in hortis & segetibus hordeaceis, claritatem facit inunctis oculis, delacrymationemque

Nomina

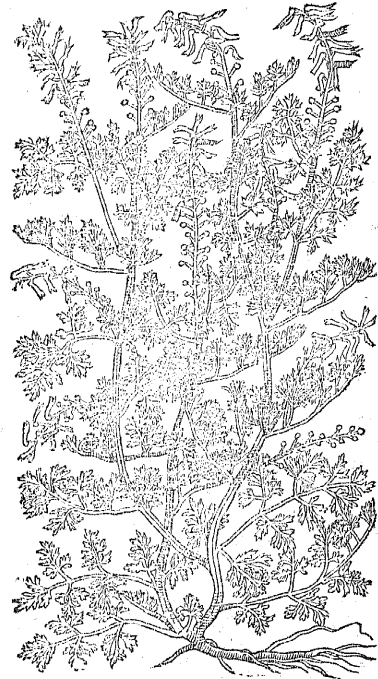
Genera.

Lib. 4. c. 105
Forma.

Li. 25. ca. 13.

FUMARIA.

Cap. 2. Eli.
Lib. 2. c. 15.
Forma.

Tempus.

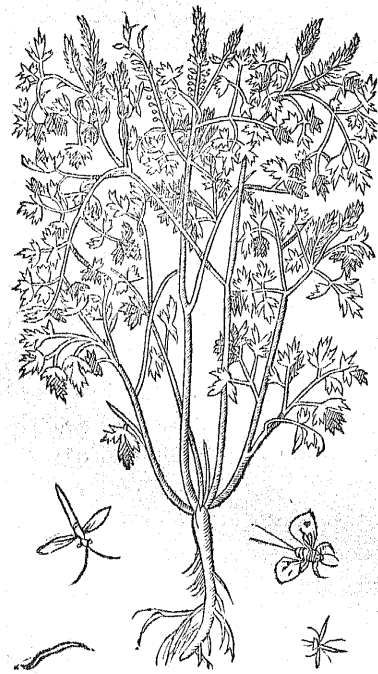
Ibid.

In cap. ut.
lib. 4.

Pena in
Ad.

FUMARIA Phragmites,
Dodonai.

Fumaria
lutea.
Forma.
Matth. in
cap. 105.
lib. 4.

Locus.

In cap. 105.
lib. 4.

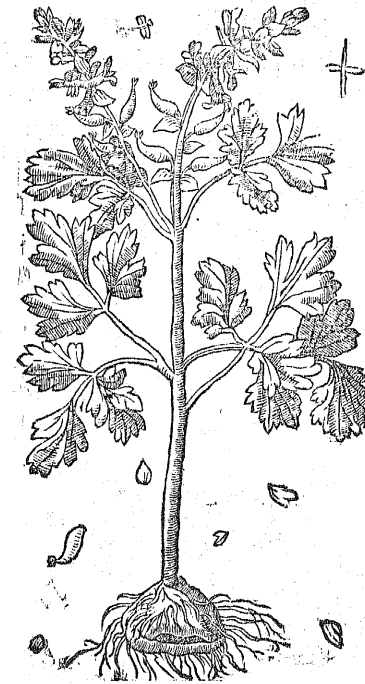
tatis, quam facultatem Capno vulgari alibi minimè tribuit, suspicatus est aliam capni speciem hinc corydalim intelligi, nimirum Splith Illyricam capno congenerem, quam colicis valde prodesse sese expertum esse affirmat. Sed anceps valde & infirma est hæc ratio. Etenim nostras etiam Fumaria non instrenuè colicis opitulatur, digerèdo ac discutendo viscidam pituitam, eamq; è renibus eliciendo, quæ non

cen fumus, vnde nomen accepit. Posterior vulgaris nostra & Dioscoridis, Galeni, Pauli, Fumaria est. Prior ex Dodon. sententia hinc depingitur quæ multis ramalis fruticat, teneris, in quibus folia numerosa, incisa, colore, sapore, & quadatenus forma alteri fumariæ similia, præterea, viticulis & capreolis herba ipsa sepibus & vicinis plantis pertinaciter adheret: flosculi eius candidi, caruleo colore non nihil distincti: in siliquis parvis semen: radix singularis, longitudine digitali. Vere primo vt & nostra vulgaris prodit, Maio & Iunio vtrâq; floret & carpitur. Hæc capnos, inquit Dodon. Plinij imitatione, *Pied de geline* dici potest. Hermolaus *χέρπνον φραγματῆρον* nominat. Certe Hermolaus in Corollariis hanc capnon Plinij Chelidonium phragmitem vocari ab Aetio scripsit, ad exanitiones partium in iocinore curuarum vitalem dictam, vt putat: quoniam succo discutit caliginem vt chelidonium, & ob id in medicamèta oculorum additur, vt in collyrium Marciani eam Chelidoniâ capnitida cognominantis. Aliis Fumaria lutea siue môtana, Illyriorum Splith, capnos seu chelidonium phragmites Aetij creditur, quibusdâ Galeni Corydalis. Crescit hæc planta foliis chelidoniij maioris, vel Fumariæ bulbosæ, sed minoribus multò, glaucis cineritiis, pluribus, sesquipalmaribus: cauliculis exilibus & pedibus: floribus luteis, stellatis, chelidoniij minoris: radicibus numerosis, tenuibus, latius sparsis, subalbicantibus: semine rotundo, depresso, abro virente in corniculis Fumariæ bulbosæ, vel chelidoniij maioris, minoribus multo, cui admodum similis facie & colore est. Vnde rectè conicere videntur nonnulli, vt diximus, esse capnon chelidoniâ Aetij. In calidiorum regionum montibus Illyriæ, Dalmatiæ, Hætruriæ & Narbonæ provenit. Serius quàm Fumaria nostra, nempe Iulio & Augusto floret. Matthiolus cum legerit in nothis simplicium appellationib⁹ Dioscoridi ascriptis capnon quibusdâ corydalion dici, & cum Galenus de Galerita scribens quæ Corydos Græcè dicta valde colicis cõfert, herbæ meminerit quæ corydalis appellatur, magnæ quoque aduersus colicum dolorem vtilitatis, quam facultatem Capno vulgari alibi minimè tribuit, suspicatus est aliam capni speciem hinc corydalim intelligi, nimirum Splith Illyricam capno congenerem, quam colicis valde prodesse sese expertum esse affirmat. Sed anceps valde & infirma est hæc ratio. Etenim nostras etiam Fumaria non instrenuè colicis opitulatur, digerèdo ac discutendo viscidam pituitam, eamq; è renibus eliciendo, quæ non

FUMARIA Lutea montana,
Corydalis, Matth.

FUMARIA Bulbosa,
Matthioli.

non rarò colici doloris speciem efficit. Quare aliis potiùs Corydalis videtur esse Fumaria bulbosa, ab effigie alaudæ auiculæ, cuius capitis galericulatum verticem emulantur flores cristati, turbinatâq; cornicula. Mollis in vniuersum planta est, quæ vere primo vnâ cum chelidonio exoritur, & Maio, vel ad summum Iunio contabescit: tenellis subalbidisque foliis coriandro vel ranunculo primi generis proximis, læuore casio & diuisura ad Fumariæ folia accedentibus, maioribus tamen floribus purpureis, & aliquando albis, radice tuberosa, inferiore parte sessili, superiore monticuli instar elata, intus caua, nigro exterius cortice, buxea interius pulpa, odore aristolochiæ, gustu amara, semine pellucido in corniculis. In vmbrosis, decliuibus, & nemorosis salibus frigidioribus nascitur. Martio & Aprili mense floret. Hanc plantam herbarij quidam aristolochiam rotundam esse prodiderunt, eandemque etiam tanquam veram rotundam vsurparunt. Fuchsius minimè genuinam esse aristolochiam rotundam scribit, sed Plinij pistolochiam, ab illa multum differentem, vt scribit Matthiolus. Nam Pliniana pistolochiæ radix, tuberosa & inanis non est, sed clematide tenuior, densis capillamentis, iunci plenioris crassitudine. Quare rectius veriùsque, inquit Matthiolus, dicenda Plinij Fumariæ genus alterum, quod his depingitur verbis. Alia est capnos fruticosa, præterea, &c. At hanc Dioscoridis Fumariam & nostram vulgarem esse testatur hæc Plinij delineatio ex Dioscoride ita expressa, vt eius descriptionis verba totidè Latinis verbis perspicuè reddiderit. Addit Matthiolus eandem esse de qua locutus sit Aetius in curatione obstructi iocinoris, vbi chelidoniij capni meminit, quod vna cum chelidonio primùm erumpit, hirundinum aduentu. Contra doctis aliis scriptoribus placere diximus Fumariam luteam siue môtanam & Splith Illyricam Aetij potiùs esse capnon chelidoniâ. Diuersum ab his omnis Fumariæ speciem pictam Doct. Myconus misit, & sic ferè delineauit. Eius folia sepius humi sternuntur cinerea, multum ad Fumariam accedentia, maximè quæ in imo

Pen. in
Aduers.
Fumaria
Bulbosa:
Forma.
Matth. in
cap. 4. lib. 3.

Locus.
Tempus.

Ca. 31. hist.

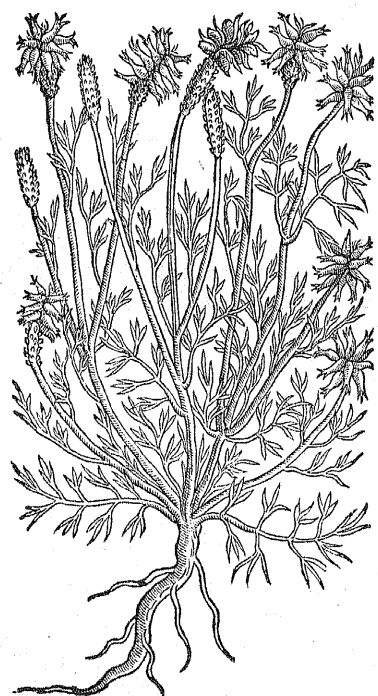
Li. 25. ca. 13.

Lib. 19. ca. 2.

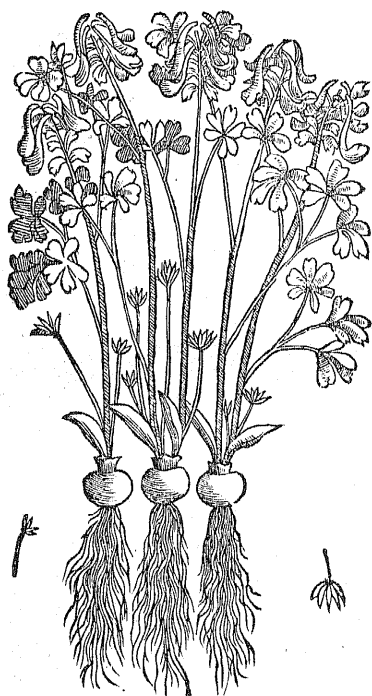
sunt: nam quæ in caulibus visuntur, tenuiora & feniculairea sunt. Cauliculos profert multos, quadratos, cauos, geniculatos, surculosos, palmum altos, in quibus folia tenuia admodum, vt diximus. In horum fastigiis flores multi congesti sunt, Fumariæ similes, singulis candido, purpureo, luteo variegatis: radicem tenuem, candidam non profundam. Floret Aprili mense. Totius plantæ sapor subamarus est cum leui acrimonia. Cum formæ & ferè qualitatibus à Fumaria non distet, Fumariæ genus ille putat esse, quamuis ab ea amaritudine vincatur, & hæc illam acrimonia superet. Vulgus etiam Fumariam vocat. Palsim in vinetis segetibusque pullulat. Eandem Clusius depinxit & descripsit Capni tenuifoliæ nomine. Inueniri ait in plerisque Hispaniæ regionibus in agrorum limitibus, & iuxta vias, nonnullisque Narbonensis Galliæ locis, præsertim supra Arelatem. Quidam in Hispania Sideritim tertiam sine ratione facere voluerunt. Vulgò à nonnullis *Palomilla*, & *Palomina* dicitur, quemadmodum Fumaria communis. Huic iungen-

Lib. Scirp.
Hispan. ca.
46.

FUMARIÆ Species.
Myconi.

CAPNOS Fabacea radice,
Pena & Lobellij.

da Capnos alba latifolia, à Lobellio tradita Splith album quorundam. Floribus albis, & latioribus foliis in segetibus Cornubiæ, & siluosis agrorum marginibus Brabantiæ prouenit: capreolis sepes arripit. Nec omittenda Capnos alia fabacea radice, cui singularis radix, & Fumariæ bulbosæ radici Penæ par, sed minor, sine vlla cauitate. In Belgio, Germania, Sabaudia, vti Geneuæ, aruorum quorundam margines & sepes hac scatent. Nunc singularum vires declarandæ. Fumariæ succus, auctore Dioscoride, acris est, visum acuit, lacrymas ducit, vnde nomen habet. Illitus cum gummi euulfos palpebrarum pilos renasci non sinit. Herba ipsa cum cibo accepta vrinas ducit biliosas. Eadem planè de posteriore sua Fumaria Plinius habet. Claritatem facit inunctis oculis, delacrymationemque ceu fumus. vnde nomen accepit. Eadem euulfas palpebras renasci prohibet. Et alio in loco. Capnon herbam, inquit, qui edere, bilem per vrinam reddunt. Galenus non alias ei qualita

Li. 4. c. 105.
Vires &
Temper.
Li. 25. ca. 13.
Lib. 26. c. 7.

CAPNOS Alba
latifolia, Lobellij.

ei qualitates viresque assignat his verbis. Acris simul & amara qualitas est particeps, neque tamen planè expers est acerba: quam obrè vrinam multam, biliosamque; prouocat, sanâtque iocinoris obstructiones & debilitates. Succus eius oculorum aciem acuit non parum trahens lacrymarum, velut ipse fumus: nam hinc ei appellatio indita. Plebeius quidam ea vti solebat ad stomachum roborandum, vnaque ventrem lubricandum: siquidem herbam primum desiccata condebat: cum verò vti volebat, subductionis quidem gratia, melicrato aspergebat, roborandi verò causa vino diluto. Arabes verò multò plures easque insignes doctes ei tribuerunt. Mesues, Fumaria inquit, in superficie calida est, in profundo frigidior, non absolute frigida cum quibusdam, sicca ordine secundo. Ab illa autem substantia calida (quæ femini maior inest) & amara & subacris, purgatoria, attenuans, obstructa aperiens. A frigida autem styptica constringendo ventriculû, hepar, & cætera viscera laxiora & molliora roborat. Quapropter ad actionem nullo externo

Li. 7. simpl.

Li. 2. simpl.
cap. 14.

eget auxilio, cum per se purget ac roboret. Purgat verò bilem & vstos humores etiam ex venis: clarum ob id & purum efficit sanguinem. Quare mirè prodest morbis omnibus hos humores sequentibus, lepra, scabiei, pruritu, impetigini, ferygini, & similibus cutis vitiis. Quia autem obstructa liberat, morbos omnes inde natos sanât, vt febres biliosas, putridas. Herba est innocens, quia tamen magna ubique copia luxuriat, vilescit. Flore est nunc subalbo, nunc cinericio, nunc pallido violaceo. Optima est viridis, tenera, foliis teneris, planis, non crispis, flore subviolaceo. Herba & succus eius veris initio sunt efficacissima: semen veris exitu. Quoniam verò imbecillius purgat, fortior euadet cum myrobolanis, fenna, fero lactis visis pasis exacinatis, & illarum melle. Succus datur ab vncia dimidia ad vncias duas: puluis à drachmis tribus ad drachmas quinque: decoctum ab vncis decem ad vncias quindecim. Auicenas frigidam esse primo gradu, siccam secundo statuit, & reliqua quæ Mesues, attribuit. Fumariæ luteæ siue Splith sapor ferme qualis vulgaris Fumariæ, efficacius tamen ea videtur crassos humores tenuare, & incisos per lotium educere, vnde laus magna ad hydrophen: robur etiam addit visceribus, reliquaque præstat quæ Mesues de Fumaria vulgari tradit. Aetius, præclare, inquit, obstructione liberat simulque firmitatè tum hepatis, tum stomacho addit Capnium, quod & chelidoniæ nomen inuenit, succo eius expresso & desiccato: reponitur autem in pastillos coactus, & semel quidem exhibitus dolorem omnem tollit, ter autem datus in totum ab affectione liberat, præterquam quod & firmitatem visceribus addit. Decoctum quoque huius herbæ potatum similem vim habet, etiam si valde febri citent ægri: aliquando herba ipsa efficcatur, contusaque; & cribrata cochlearis mensura exhibetur.

Pet. Pen. in
Ad.

Lib. 10. c. 22.

DENTI

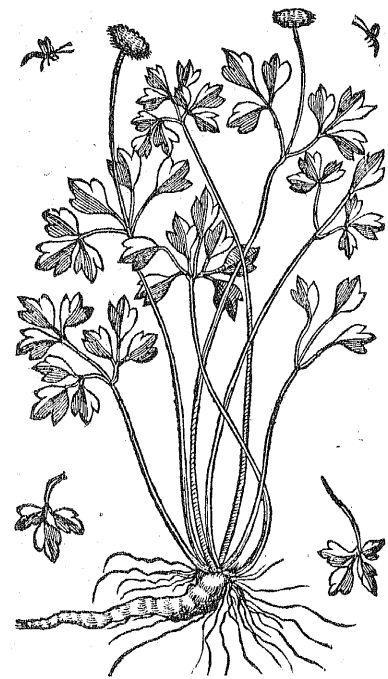
Nomen.
Forma.

OCTIS Herbariis Denticulata hæc dicitur à radice velut è denti-
bus paruis coagmentata, paulatim gracilefcence, albicantibus fibris
capillata: ab hac cauliculi multi profiliunt dodranta les, in quibus fo-
lia apij, siue potiùs fumarix lutea, siue bulbosæ, in ambitu minimè

DENTICVLATA.

Locus.

Cap. 9. li. 4.

DENTARIA Maior,
Matthioli.

Ibidem.

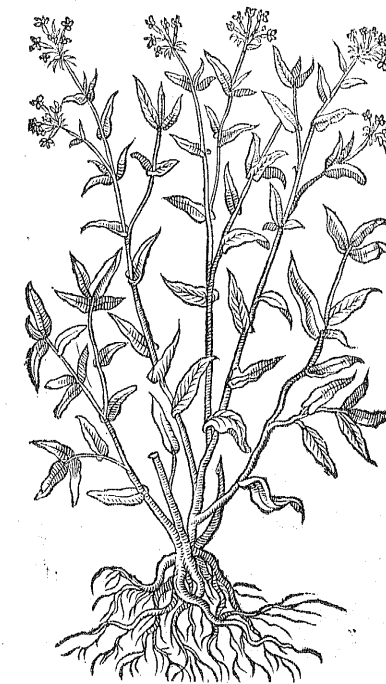
ferrata. Flos non in folia explicatur ranunculi
modo, sed vt in pimpinella, in capitula angu-
losa conglobatur, ex viridi subluteus: singulis
capitulis quini ferè sunt flosculi, siue septeni,
gustu amaro & subacri. Ad fontiu scaturigines,
riuulosq; prata rigantes, & in vmbrosis sepibus
nascitur cù ranunculo nemorensi primo vere,
statimq; perit. Sunt qui alabastritem vocent,
ob radice ferè pellucidæ ac nitentis splendo-
rem, & candorem alabaastro simile: alij Mos-
chatellam pratensem. Alia est à nonnullis
Dentaria maior appellata, auctore Matthiolo,
à quibusdam ἀφύλλος, quòd sine foliis proue-
niat. Nascitur in opacis siluis aut aliis vmbro-
sis locis. Germinat primo statim vere. Caules
profert dodranta les, teneros, fragiles, succosos,
orobanches æmulos, in quibus à medio ad
summum flores exeunt in purpura albicantes,
& hirsuti, foliolis eiusdem ferè coloris in late-
re concomitantibus: è floribus caliculi oriun-
tur, in quibus paruum concluditur semen pa-
paueris modo. Radice nititur albicante, ma-
gna, succosa, fragili, ex compactili squamarù
congerie, miro lanè naturæ artificio constans,
gustu acerbo cum quadam amaritudine. Cor-
di Amblatum videtur esse. Aliam tradit Mat-
thiolus Dentariam minorem, quæ Germanis
Sanicula vocatur, & inter symphyti genera
recensetur. Folia habet pentaphylli, maiora,
radicem candidam, admirando naturæ artifi-
cio ex nodulis quibusdam & incisuris cõstru-
ctam, dentium speciem quandam repræsen-
tantibus. Dodonæus easdem plantas aliter de-
pinxit & descripsit. Priori cauliculum dodran-
talem tribuit, folia cannabis aut Pentaphylli,
quinque vni hærentia pediculo, oblonga, lata,
in ambitu ferrata: flosculos leucoidis similes co-
lore, ex puniceo subpurpureos: filiquas etiam
quales leucoidis, in quibus semina: radicem ob-
longam, inæqualem, multis crassis exasperatâ
squamis. Alterius Dentariæ folia non Penta-
phylli, sed fraxini modo digesta, costam ha-
bentia mediam cui annectuntur. Sunt verò ea
oblonga, lata, & in ambitu crenata, crebrò ad
vnam costam septena: flores candidos, filiquas
priori

priori similes: radices quoque asperas & squamosas, sed quàm prioris minùs.
Dodonæus peregrinas esse ait, & ad Leucoij genera referri posse. Matthiolus inter
symphyta ac solidagines vtrâmque reponit. Alia Dentellaria à quibusdam no-
minata hîc exhibetur, à Dalechâpio collecta in vertice montis per quem Geneua

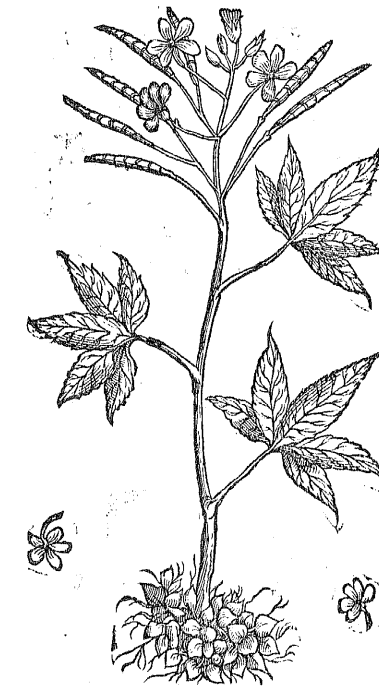
DENTARIA Minor,
Matthioli.

DENTELLARIA Rondel.

DENTELLARIA Rubra,
Dalechampi.

LEPIDIVM Annuum, Lob.

itur

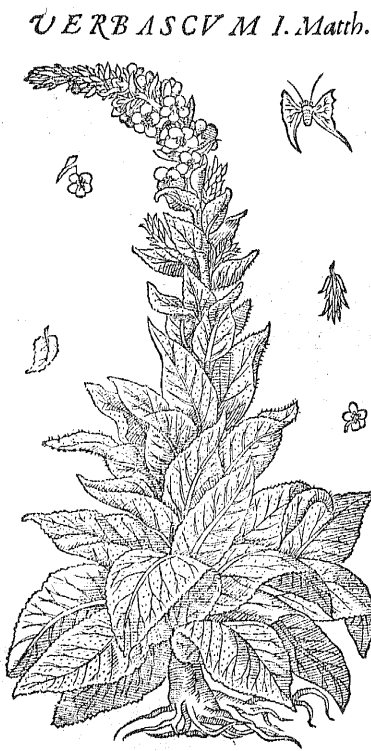
itur ad Sequanos, proximè Pagum quem Incolæ vocant *Saint Sorgue*, quasi Diuum Sergium. Serpit inter saxa & filices, radice sic eminentibus articularum vertebris compacta, vt ex coniunctis dentibus contexta videatur, mirabili naturæ in ea struenda artificio, vnde Dentellariæ nomen: caule læui, pede altiore, foliis eius plantæ quam Saniculam fœminam Fuchsius appellat: flore violæ, copioso, rubente, pulchro aspectu, semen in oblongis siliquis. Dentariam aliam Pena pinxit, Rondeletij & Narbonensium, quæ pascim, inquit, propè sepes & fata in agro Romano & Monspelienfi fruticat, radice longiuscula: fibrata, caule, bicubitali, furculoso, foliis imis maioribus, cauli incumbentibus statidis drabæ ve ritu: floribus purpureis dilutis, extremo caulis ambitui confertim aggestis, quibus defluentibus semina gemmeis, villosis & hirsutis, & aliquantulum tenacibus folliculis includuntur, nigra. Tota planta gustu est acerrimo, & vrentis facultatis, qua tantoperè pollet, vt aliquãdiu manu detenta, volæ manus vibicem inurat liuidum. Quare viri quidam docti Molibdænam esse Plinij opinati sunt, aut Lepidium Aeginetæ. Vulgus studiosorum Dentariam putabat vocatam à Rondeletio: qui hac, vt pyrethris, aut similibus vrentibus vtebatur ad sæuos dentium cruciatus mitigandos. Aliam tamen nouimus in agri Mõspeliensii aridis locis satis frequentè, quæ etiam vulgò Dentellaria vocabatur, de qua diximus in lib. De plantis, quæ in asperis nascuntur. Herba est alia quæ à simili cum figura tum ortu foliorum, Dentellariæ Mõspeliaciue Lepidij cauli incumbentium Herbariis Lepidium dicitur. Caulis bicubitalis, multifidus: flores albi, & semen foliaceis Thlaspi inuolucris clausum, acre gustu: radix fibrata. In Belgio hortensè, hyeme virens, foliis Lepidio maioribus. Hæc Lobellius.

VERBASCVM, CAP. XLII.

Nomina

ΑΟΜΟΣ Græcis & τῶνος Galeno auctore, Verbasum Latinis dicitur, Officinis Tapfus barbatus, Apuleio Lyncitis & Pycnitis, nonnullis Candelæ regis, Candelaria, & Lanaria, Gallis *Bouillon*, Germanis *Vuilkraut*, Italis *Verbasco*, & vulgò *Tasso Barbasso*. Phlomon autem dixerunt Græci ἀπὸ τῆς φλογὸς à flamma, quòd eius foliis & caulibus in laternis pro elychniis vterentur. Candelariam quoque recentiores nominarunt, quòd caulibus adipe, feuo, vel pingui aliquo illitis nōnulli pro candelis siue funalibus vrantur, Officinæ Tapsum, aut potiùs taxū, quia toxicis aduerfetur, barbatus à densa lanugine. Dioscorides & Galenus quatuor Verbasci genera assignarunt. Verbasum album marem, *Bouillon blanc marse*, Verbasum album fœminam, *Bouillon blanc femelle*, Verbasum nigrum, *Bouillon noir*, Verbasum siluestre, *Bouillon sauuage*. Plinius à Dioscoride dissentiens tria duntaxat posuit. Verbasum album marem, nigrum fœminam, tertium siluestre, anxiam illam generū distinctionem superuacuum ratus. Distingui genera hæc penè superuacuum est, inquit, cū sint omnia eiusdem effectus. Recentiores herbarij alia repererunt genera, quæ ordine hîc picta sunt. Verbasum album fœmina, folia habet brassicæ

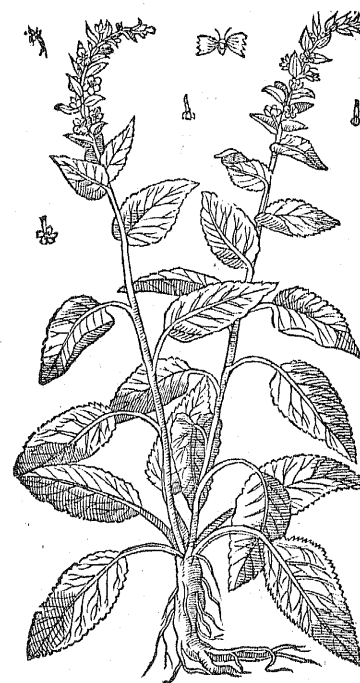
Li. 4. ca. 99.
Li. 8. simpl.
Genera.

Li. 25. ca. 10.

Forma.

QVÆ IN VMBROSIS NASCVNTVR, LIB. XI. 1299
brassicæ similia, hirsutiora, multò latiora, & alba: caulem cubitalem aut etiam maiorem, album, subhirsutum: flores albos, ἢ ὑπωχρᾶ, id est, ex luteo pallescentes, siue, vt legit Oribasius, ὑποχλωρᾶ, id est, subuirides: semen nigrum, radicem nigram, gustu acerbam, crassitudine digiti. Verbasum mas, λευκοφυλλον Græcis dictum à fo-

VERBASCVM II.
Matthioli.

VERBASCVM III.
Matthioli.

VERBASCVM Nigrum
Salusfolium, Lobell.

SSs

liorum candore, oblongius est, folia alba & angustiora habet, caulem quoque tenuiorem. Verbasum nigrum, albo prorsus simile est, latiora tamen & nigriora folia habet. Siluestre, virgas producit altas & lignosas, siue arborea specie, folia saluicæ similia: ramos habet circa virgas, velut marrubium: florem luteum, auri specie. Sic enim exprimenda Dioscoridis verba, vt in vulgatis exemplaribus leguntur: quæ in vetere codice aliter legi affirmat Andr. Lac. Γίνεται δὲ ἢ λεγομένη ἀρχαίᾳ ῥάβδος ὑψηλῆς φέρει, καὶ δασυράδης: φύλλα δὲ ἐλελισφόρου ἕμοια ἔχει, κύκλω πρὸς τὰς ῥάβδους, ὡς περὶ πρᾶσιον. Quod est, Nascitur etiam & Verbasum agreste, altas ferens virgas & lignosas: folia saluicæ similia circa ipsas in orbem, vt marrubium: quæ lectio doctis multis summoperè placet. De his breuius & indistinctius Plinius scribit his verbis. Verbasum Græci Phlomon vocant. Genera habet prima duo. Album, in quo mas intelligitur, alterum nigrum, in quo fœmina. Tertium genus non nisi in siluis inuenitur. Sunt folia brassicæ, latiora, pilosa: caulis erectus cubitali

Li. 25. ca. 10.

VERBASCUM IIII.
silue. Fre., Matth.

Lib. I. c. 79.
Verbascum
album fem.
flor. aureo.

Cap. 36.
hitor.

Idem.
Verbascum
nigr. Dod.

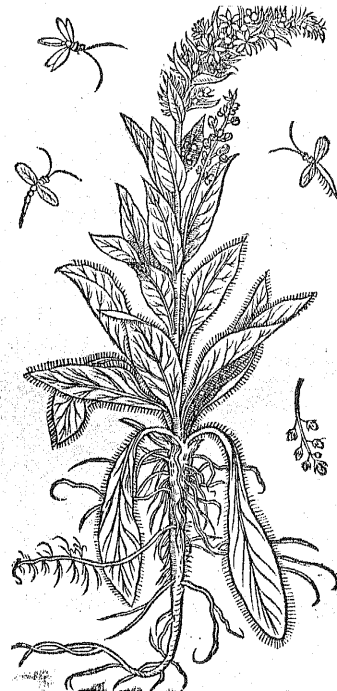
amplior, semen nigrum inutile: radix vna crassitudine digiti. Siluestri folia elelisphaci, alta ramis lignosis. Horum pleraq; etiam vulgò notissima, plura verò peritis herbariis. Verbascum mas, primum est Verbascum Matthioli. Verbascum fœminam exhibuit Lobellius, albis floribus, & senis foliolis diuisis, aliò qui folio con- simili & pari. Verbascum tertium Matthioli, Lobellius vocat nigrum saluifolium, purpureo flore, pratis sabulosis, familiare nò procul Taurino Pedemontium, inquit Pena, & Germaniæ, Angliæ, & Galliæ, pratis saxosis, herbis & rudibus. Folia quam maximè saluam agrestem, aut Herminum emulantur, in caule & ramulis quadratis numerosi flosculi purpurei, vel carulei. Verbascum quartum Matthioli, idem Lobellius vocat Saluifolium fruticosum, luteo flore: nam foliis Saluam imitatur scabris, albidis, aliquantulum hirsutis, flosculis per interualla foliorum luteis. Dodonæus præter Verbascum album fœminam flore albo, aliud album fœminam floribus aureis ponit, superiori fœminæ & mari, caulibus ac foliis simile, nisi quod fo-

lia maiora habeat, flores luteos rosam paruum referentes, erectis è medio stamini- bus rubris. Id propter similitudinem cum supradictis non appinximus, pro Ver- basco nigro Fuchsius descripsit & depinxit: quemadmodum pro siluestri id quod Dodonæus pro nigro Verbasco posuit. Folio id est amplo, scabro, nigro, tactu

VERBASCUM Fœmina,
Lobellij.

VERBASCUM Album fœmina,
flore albo. Dodon. & Fuchf.

aspero

VERBASCUM Album
mas, Fuchf. & Dod. flore luteo.

aspero, grauis odoris, flore luteo, cæteris simili, sed minore, similibus item caulibus & radice. Siluestre verò Dodonæus tam caulibus quàm foliis saluam referre scribit, ramulos multos habere quadrangulos, lignosos, binos semper ex aduerso, ex eodem geniculo prodeuntes, fo- lia læuia & candicantia, foliorum saluæ emu- la, sed maiora & læuora: ramulorum fastigia flores lutei verticillatim ambiunt, vt in marru- bio. Longe diuersum ab his Verbascum depin- xit Matthiolus foliis laciniatis: cuius folia, in- quit, cornuti papaueris faciem exprimunt. Ideò nihil mirum si Dioscorides eius papaueris fo- lia, Verbasci foliis compararit. Lobellius aliud Verbascum siluestre ostendit, foliis saluæ te- nuifoliæ: item Verbascum siluestre saluæ folio, exoticum, foliis rotundioribus, candidioribus, densioribusq; minùs tamen lanugine canis, sed saluæ emula concretionem, aliò qui lignosa fibratâque radice, caule & facie non ita dissi- milibus: iisdem gaudet Syriæ natalibus, quibus phlomos Syriaca, de qua mox, flores ille non vidit, quia marci. Verbascum album & nigrum

Verbascum
silue. Dod.

Ca. 99. li. 4.
Verbascum
laciniatũ.

Locus.

in campestribus, aggeribus agrorum, & secus vias prouenit. Siluestre in campe- stribus potissimum siccis & lapidosis. Verbasca Iulio & Augusto mensibus potif- simum florent: siluestre etiam ferius. Radix Verbasci albi & nigri, ita tradente Dioscoride, adstringit, vnde alui profluuium laborantibus tali ludicri magnitudine

Tempus.
Vires.

VERBASCUM Siluestre,
Dodonæi.

VERBASCUM Siluestre folio
Saluæ tenuifoliæ, Lobel.

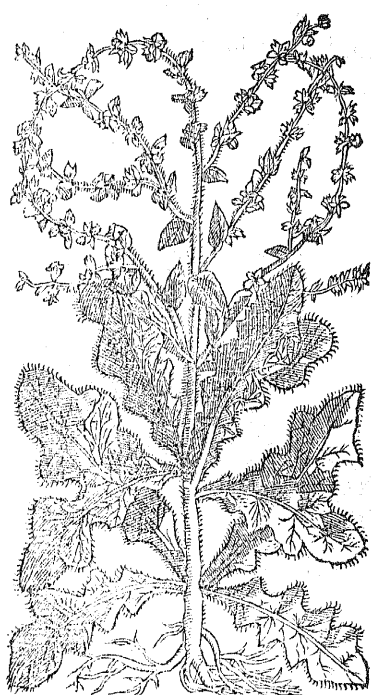
SSS 2

VERBASCUM Silvestre exoticum, Lobelij.

Li. 25. ca. 10.

VERBASCUM Laciniatum, Matthioli.

Li. 8. simpl.

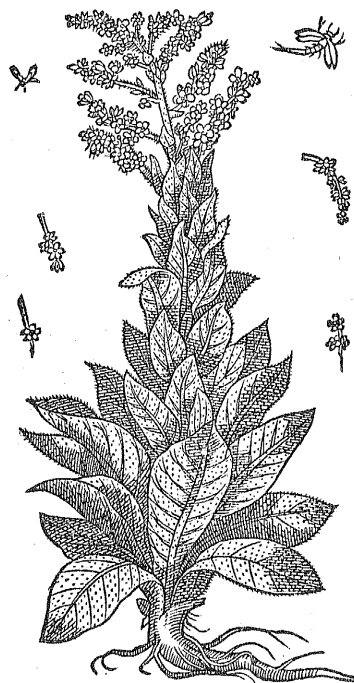
In cap. 99. lib. 4.

omnia Verbasci genera omnibus ferè sedis vitiiis mirificè subuenire: adstringunt enim & exsiccant. Quamobrem feminis & florū puluis additis chamæmeli floribus, & laricis resina, procidentem sedem suffitu cohibet, & tinesmum, præsertim dysentericis, tollit. Verbasci fœminæ folia inter lapides cõtusa, si equi claudicatis ex clauorum

cum vino vtiliter bibenda datur. Decoctum ruptis, conuulsis, contulis & antiquæ tussi auxiliatur. Dentium dolorem collutione mitigat. Verbascum cui flos aureus, capillos tingit (sic in vulgatis exemplaribus, ὀλίε χρυσοφθῆς τὰ ἄσκη, in vetere autem, τῆς ὀλίε χρυσοφθῆς τὰ ἄσκη, idest, aurei Verbasci flores capillos tingunt) & vbi cumque positum fuerit, blattas in se colligit. Cocta folia in aqua ad œdemata, & oculorum inflammationes illinuntur, & ad syderata vlcera cū melle aut vino, cum aceto autem vulnera sanant. Contra scorpionum ictus auxilio sunt. Siluestris folia ambustis igni sunt cataplasmata. Aiunt fœminæ folia caricis interposita à corruptione eas immunes seruare. Plinius multis Verbascorum vires explicat his verbis. Aiunt in foliis eius quam fœminam diximus, ficus omnino non putrescere. Contra scorpiones bibitur radix cum ruta ex aqua, magna amaritudine, Galeno tamen acerba est, sed effectu pari. Et variis in locis. Verbascum priuatim tonsillis in aqua potum medetur. Tribus obolis bibitur Verbascum cuius flos aureus est, contra omnia pectoris vitia, tussim, & purulenta excreantibus. Tanta huic vis est, vt iumentis etiam non tussientibus modo, sed ilia trahentibus auxilietur potu. Lateris & pectoris dolores verbascum cum ruta ex aqua sedat: panos sanat cum sua radice tufum, vino aspersum, & ita cinere calfactum, vt imponatur calidum. Semen ex vino decoctum & cõtritum luxatis medetur, dolorem & tumorem tollès. Radicis medulla collyrij tenuitate in fistulam additur. Cõtufis, euerfis, & si febris sit, potatur in aqua verbascum, cuius flos auro similis est. Folia ex aceto imponuntur in strumis. Semine ac foliis decoctis ac tritis omnia corpori infixæ extrahuntur. De quibus breuiter sic Galenus. Radix priorum duorū acerba gustu est, & fluxionis effectibus prodest, sed & ad dentium dolorem quidam eam colluunt. Attamè folia digerendi vim habent: sic & aliorum folia, maximè eius quod aurei coloris flores habet, qui etiam capillos flauos reddunt. Omnium enim folia siccandi, & modicè detergendi vim habent. Experientia cõtstat, inquit Matthiolus,

ex clauorum noxa, vngulæ prius excauata imponantur, mirum dictu quam breui tempore is liber euadit. Radicis eiusdem succus antequam caulem proferat, duarū drachmarum pondere ex vino cretico haustus ipsa accessionis hora, vt Arnaldus refert, quartanam fugat, cum hoc tamen quod tribus aut quatuor iteratis vicibus

PHLOMIS Lychnitis, Matthioli.

PHLOMIS Lychnitis, Pene.

hauriatur. Succus tam florum quam foliorum asperis verrucis illitus, eas faciliè delet, et si laribus nihil proficit. Idem facit sicca radice farina. Dantur flores commodissimè in puluerem triti, contra ventris tormina, & colicos dolores. Folia & summitates eius quod minoribus est foliis, in aqua decoctæ vel illitæ, podagricis auxiliantur. Stillatitia florum aqua oculis iniecta destillationes cohibet, eadem illita faciei ruborem tollit, quam Arabes guttam rosaceam vocant, præsertim addito caphuræ momento. Illinitur eadem ad erysipelata, ambusta igni, serpigines, vitiliginis, impetiginis, & cætera cutis vitia. Verbasci flores vna cum oui vitello, mica panis & foliis illiti, optimè faciunt ad cohibendas hæmorrhoidas. Idem præstant eiusdem folia susata ex molari lapide accenso. Phlomis phlomidis, idest, verbascis verbascula subiungit Dioscorides. De duabus alibi dicitur, de tertia hîc dicendum, quæ Lychnitis appellatur & thryallis, quod propius ad verbasca accedat. Folia terna aut quaterna, aut etiam plura habet, hirsuta, crassa,

Phlomidis.

Lychnitis. Folia. Diosc. ibid.

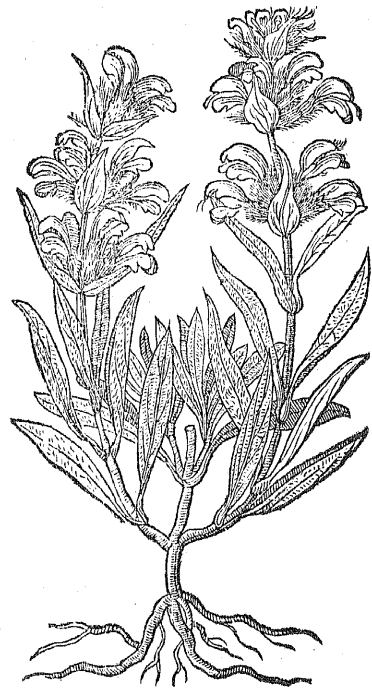
VERBASCVLVM Quorundam.

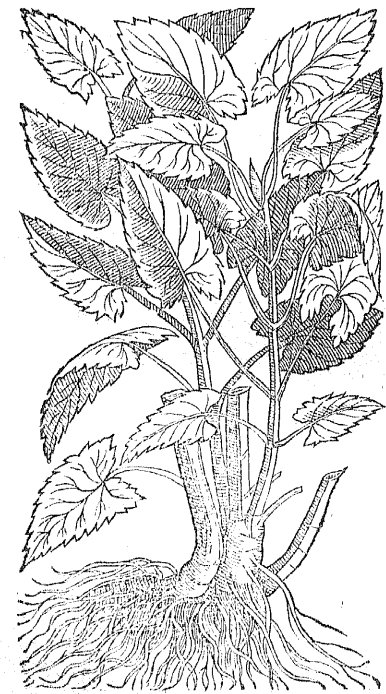
Ca. 9. li. 4.

pinguia. Vtilis est ad ellychnia in lucernis: vnde Lychnitidis ei nomen: ex Matthiolo hinc pictam damus. Aliam ostendit Pena, quæ plerisque agri Narbonensis collibus glareosis Monspelio vicinis fruticat, rara alibi in Italia & Gallia, per æmulo aspectu florum luteorum fabæ, caulem verticillatim ambientium, vt in Marrubio secundum foliorum exortus, pallidis staminibus. Folia sunt scabra, crassa, densa, lanugine, incana, tactu aspera, Saluie angustifoliæ foliis angustiora, sed longiora, & ad ellychnia valde accommoda. Clusius aliam profert, cui folia sunt scabra, crassa, Saluie tenuifoliæ similia, oblongiora tamen & angustiora, candicantia, inferiore parte densa, lanugine omnino cana: cauliculi dodrantes, quadranguli, hirsuti & candicantes: e quorum geniculis folia bina, oblonga, superioribus similia, inter sese opposita nascuntur, & in caulis fastigio breuiora, & sede latiuscula: flores lannij circa extremos cauliculos verticillatim ex densa lanugine & veluti villis pallidis prodeunt lutei coloris, coma plerumque inflexa & nutante: radix nigricans & lignosa. Oritur in collibus siccisque & petrosis locis per totam Hispaniam, Lusitaniam, Narbonensem Galliam. Floret Maio & Iunio, semine subruffum, verbasco siluestri ferè simile profert. Monspelientes Verbasco siluestre vocant, Castellani *Candilera*, Granatenses *Menchera*. His interferit Lobellius Lychnitin altera Syriacam,

PHLOMIS Lychnitis, Clus.

PHLOMOS Lychnitis altera Syriaca, Lobelij.

bio secundum foliorum exortus, pallidis staminibus. Folia sunt scabra, crassa, densa, lanugine, incana, tactu aspera, Saluie angustifoliæ foliis angustiora, sed longiora, & ad ellychnia valde accommoda. Clusius aliam profert, cui folia sunt scabra, crassa, Saluie tenuifoliæ similia, oblongiora tamen & angustiora, candicantia, inferiore parte densa, lanugine omnino cana: cauliculi dodrantes, quadranguli, hirsuti & candicantes: e quorum geniculis folia bina, oblonga, superioribus similia, inter sese opposita nascuntur, & in caulis fastigio breuiora, & sede latiuscula: flores lannij circa extremos cauliculos verticillatim ex densa lanugine & veluti villis pallidis prodeunt lutei coloris, coma plerumque inflexa & nutante: radix nigricans & lignosa. Oritur in collibus siccisque & petrosis locis per totam Hispaniam, Lusitaniam, Narbonensem Galliam. Floret Maio & Iunio, semine subruffum, verbasco siluestri ferè simile profert. Monspelientes Verbasco siluestre vocant, Castellani *Candilera*, Granatenses *Menchera*. His interferit Lobellius Lychnitin altera Syriacam,

VERBASCVLVM Minimum.

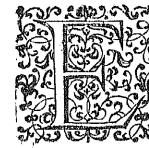

nouam

nouam plantam nec minus speciosam, à superiore diffidentem florum ortu & modo: sunt enim Lychnidis siluestris, vel Chalcedonica, coloris flauis: foliis item angustis, & virgultis quadratis tomento crasso incanis, & radice lignea. Verbasculis annumerant quidam plantam quam nomine Veronicæ fœminæ descripsit & depinxit Fuchsius, ite Lonicerus, quæ per terram serpit caule lanuginoso, foliis rotundis instar herbæ quæ centimorbia & numularia hodie vocatur, in ambitu minimè incis: floribus in luteo purpureis, semine in vasculis rotundis, radice tenui. Dodonæus hanc nomine heliotropij minoris exhibuit. Aliud hinc pictum est, quod Minimum dicitur: In sepibus ac dumis provenit, radice nigricante, lignosa, breui, nodosa, fibris albis, crassiusculis capillata, caryophyllatæ modo, gustu adstringente: caule vnico, cubito altiore, rotundo, inferne rubente, fungoso, nonnihil villosis: foliis paucis, non pluribus ferè quam septem aut nouè in caule alternatim dispositis, violæ propemodum similibus, longioribus, per ambitum crenatis, auersa parte lanuginosis, saporis adstringentis, & subamari: flore in caulis vertice senectionis, luteo, copioso, in pappos auolante. Floret tardissimè Septembri circa æquinoctium ad initium vsque Octobris.

In Epito.

BLATTARIA, CAP. XLIII.

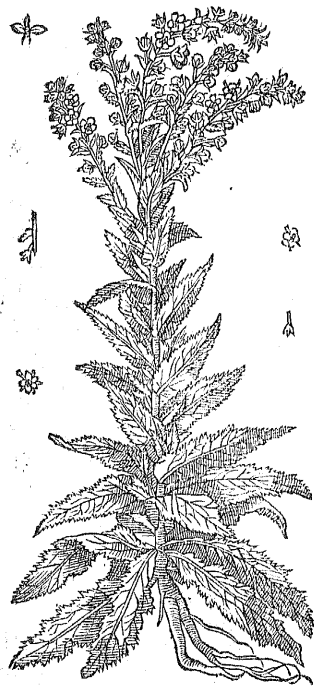

ST herba inquit Plinius, similis verbasco, quæ sæpe fallit pro ea capta, foliis minus candidis, cauliculis pluribus, flore luteo. Hæc abiecta Blattas in se contrahit, ideoque Romæ Blattariam vocant. Hæc Plinius. Eundem verò effectum Dioscorides illi verbasco generi assignauit, quod floribus aureis descripsit.

Lib. 25. c. 9.

Lib. 4. c. 99.

BLATTARIA, Matth.

Quæ res multis persuasit Blattariam Plinij & verbasco illud Dioscoridis, cui flores sunt aurei, vnam & eandem plantam esse. Fuchsius & Dodonæus pro Blattaria proponunt eam, quæ hinc picta est, quæ Germanis *Schabeakraut*, Gallicis *Herbe aut mitis*, *Herbe vermineuse* & *Blattaire* nominatur. Foliis est viridantibus, minimè hirsutis, nec candidis, crenatis, per humum sparsis, ex quorum medio duo tresve emergunt caules venustis floribus, aureis interdum & purpureis, ornati, verbasco simillimis: semen folliculis inclusum, minus quam verbasco: radix breuis & lignosa. Nascitur iuxta aquas & fluminum ripas. Floret Iunio & Iulio mensibus. Vehemens amaritudo eius satis docet calidam & siccam esse, quare qui ea vti voluerit, eadem quæ alia amara in corpore nostro efficiet. Sed cum calida siccaque sit, & vehementer amara gustanti, qua vi nisi arcana & occulta Blattas allicit? num potius abigit?

Cap. 66. lib. 1. c. 8. Blattar. Fuch. & Dodon. Nomina

Forma.

Locus.

Tempus.

Temper.

Vir.

AETHIOPIS, CAP. XLIIII.

T Græcè *αἰθίωπις*, ita Latine Aethiopsis dicitur, quod nomen herbæ dedere magicæ vanitates, quod ea herba, inquit Plinius, amnes ac stagna siccentur coniectu, tactu clausa omnia aperiantur, tamen verisimilius est quod optima ex Aethiopia adueheretur, sic dictam esse, vel quod fuliginosa & veluti cinere aspersa sit. *αἰθίωπις* enim fuligo est, siue fauilla adusta. Verbasco folia similia habet, sed valde hirsuta, & densa, in orbem circa radicis imum: caulem quadrangulum, crassum, & scabrum, similem apiastro aut arctio, multis alis

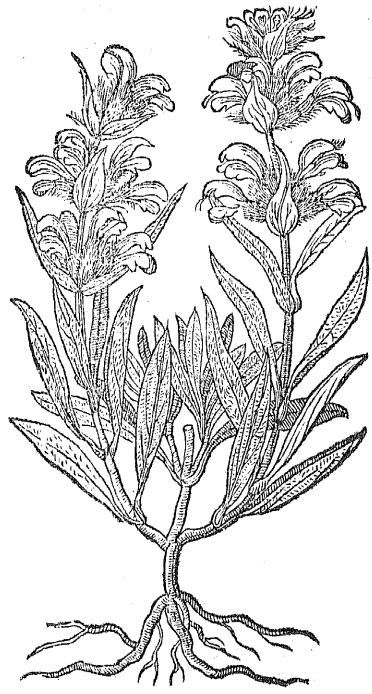
Nomina Pena in Adv. Lib. 26. c. 4

Forma. Dios. lib. 4. cap. 100.

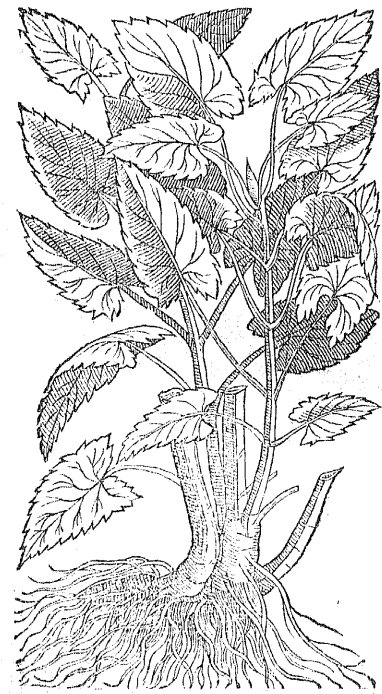
Ca. 99. li. 4.

pinguia. Vtilis est ad ellychnia in lucernis : vnde Lychnitidis ei nomen : ex Matthiolo hic pictam damus. Aliam ostendit Pena, quæ pleriq; agri Narbonensis collibus glareosis Monspelio vicinis fructicat, rara alibi in Italia & Gallia, perameno aspectu florum luteorum fabæ, caulem verticillatim ambientium, vt in Marrubio secundum foliorum exortus, pallidis staminibus. Folia sunt scabra, crassa, densa, lanugine, incana, tactu aspera, Saluix angustifoliæ foliis angustiora, sed longiora, & ad ellychnia valde accommoda. Clusius aliam profert, cui folia sunt scabra, crassa, Saluix tenuifoliæ similia, oblongiora tamen & angustiora, candicantia, inferiore parte densa, lanugine omnino cana: cauliculi dodrantes, quadranguli, hirsuti & candicantes: e quorum geniculis folia bina, oblonga, superioribus similia, inter sese opposita nascuntur, & in caulis fastigio breuiora, & sede latiuscula: flores lannij circa extremos cauliculos verticillatim ex densa lanugine & veluti villis pallidis prodeunt lutei coloris, coma plerumq; inflexa & nutante: radix nigricans & lignosa. Oritur in collibus siccisque & petrosis locis per totam Hispaniam, Lusitaniam, Narbonensem Galliam. Floret Maio & Iunio, semè subruffum, verbasco siluestri ferè simile profert. Monspelienfes Verbascum siluestre vocant, Castellani *Candilera*, Granatenfes *Menchera*. His interfert Lobellius Lychnitin alterã Syriacam,

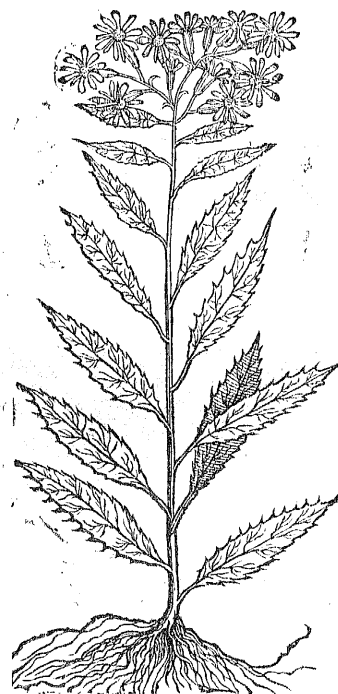
PHLOMIS Lychnitis, Clus.

PHLOMOS Lychnitis altera Syriaca, Lobellij.

VERBASCVLVM Minimum.

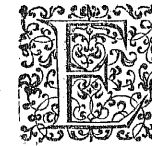

nouam

nouam plantam nec minus speciosam, à superiore diffidentem florum ortu & modo: sunt enim Lychnidis siluestris, vel Chalcedonicæ, coloris flauii: foliis item angustis, & virgultis quadratis tomento crasso incanis, & radice lignea. Verbasculis annumerant quidã plantam quam nomine Veronica fœminæ descripsit & depinxit Fuchsius, itè Lonicerus, quæ per terrã serpit caule lanuginoso, foliis rotundis instar herba: quæ centimorbia & numularia hodie vocatur, in ambitu minimè incisis: floribus in luteo purpureis, semine in vasculis rotundis, radice tenui. Dodonæus hanc nomine heliotropij minoris exhibuit. Aliud hic pictũ est, quod Minimum dicitur: In sepibus ac dumis provenit, radice nigricante, lignosa, breui, nodosa, fibris albis, crassiusculis capillata, caryophyllatã modo, gustu adstringente: caule vnico, cubito altiore, rotundo, inferne rubente, fungoso, non nihil villosa: foliis paucis, non pluribus ferè quam septem aut nouè in caule alternatim dispositis, viola propemodũ similibus, longioribus, per ambitũ crenatis, auersa parte lanuginosis, saporis adstringentis, & subamari: flore in caulis vertice senectionis, luteo, copioso, in pappo auolante. Floret tardissimè Septembri circa æquinoctium ad initium vsque Octobris.

In Epico.

BLATTARIA, CAP. XLIII.

ST herba inquit Plinius, similis verbasco, quæ sæpe fallit pro ea capta, foliis minus candidis, cauliculis pluribus, flore luteo. Hæc abiecta Blattas in se contrahit, ideoque Romæ Blattariam vocant. Hæc Plinius. Eundem verò effectum Dioscorides illi verbasci gene-

Lib. 25. c. 9.

Lib. 4. c. 99.

BLATTARIA, Matth.

ri assignauit, quod floribus aureis descripsit. Quæ res multis persuasit Blattariam Plinij & verbascum illud Dioscoridis, cui flores sunt aurei, vnam & eandem plantam esse. Fuchsius & Dodonæus pro Blattaria proponunt eam, quæ hic picta est, quæ Germanis *Schabeukraut*, Gallis *Herbe aut mittes*, *Herbe verminuse* & *Blattaire* nominatur. Foliis est viridantibus, minimè hirsutis, nec candidis, crenatis, per humum sparsis, ex quorum medio duo trësve emergunt caules venustis floribus, aureis interdum & purpureis, ornati, verbasco simillimis: semen folliculis inclusum, minus quam verbasci: radix breuis & lignosa. Nascitur iuxta aquas & fluminum ripas. Floret Iunio & Iulio mensibus. Vehemens amaritudo eius satis docet calidam & siccam esse, quare qui ea vti voluerit, eadem quæ alia amara in corpore nostro efficiet. Sed cum calida siccaque sit, & vehementer amara gustanti, qua vi nisi arcana & occulta Blattas allicit? num potius abigie?

Cap. 66. hi. lib. 1. c. 8. Blattar. Fuch. & Dodon. Nomina

Forma.

Locus.

Tempus.

Temper.

& Vires.

AETHIOPIS, CAP. XLIIII.

T Græcè *αἰθίωπις*, ita Latine Aethiopsis dicitur, quod nomen herbae dedere magicæ vanitates, quod ea herba, inquit Plinius, amnes ac stagna siccentur coniectu, tactu clausa omnia aperiantur, tamen verisimilius est quod optima ex Aethiopia adueheretur, sic dictam esse, vel quod fuliginosa & veluti cinere aspersa sit. *αἰθίωπις* enim fuligo est, siue fauilla adusta. Verbasco folia similia habet, sed valde hirsuta, & densa, in orbem circa radice innum: caulem quadrangulum, crassum, & scabrum, similem a piastro aut arctio, multis aliis

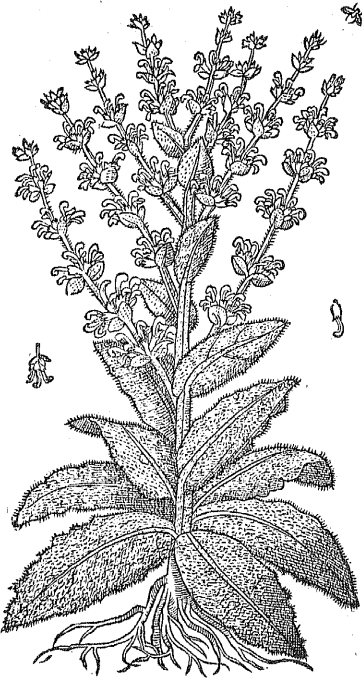
Nomina Pena in Adu. Lib. 26. c. 4

Forma. Dios. lib. 4. cap. 100.

AETHIOPIS.

Locus.

Lib.27.praefar.

Li.24.c.17.

Pena in Adu.

Vires.

Li.4.c.100.

Lib.72.c.4.

Lib.7.

concauum:femen erui magnitudine geminum in vno conceptaculo: radices ab eodem cespite multas, longas, crassas, gustu glutinosas. Hæ siccata, nigra ac dura fiunt, cornibus similes. Plurima nascitur in Messenia, ac Ida. Eadem prorsus habet Plinius, vt ex Dioscoride trãsscripsisse videatur. Aethiopidem herbam, inquit, ab exusto syderibus axe rerum natura ostendit. Et aliquanto post. Aethiopsis, folia habet phlomo similia, magna & multa, & hirsuta à radice: caulem quadrangulum scabrum, similem arctio, multis concauum alis: semen eruo simile, candidum, geminum: radices numerosas, longas, plenas, molles, glutinosas gustu. Sicca nigrescunt indurescuntque, vt cornua possint videri. Præter Aethiopiã nascuntur & in Ida monte Troadis, & in Messenia. Rursus alio in loco tradit Aethiopida in Meroe nasci, ob id & Meroida appellari, folio lactuca, hydropicis vtilissimam è mulso potam. Hanc diu ignotam ex Græcis & Illyricis montibus maritimis allatam, iam satis vulgatam alunt horti multi Italiae, Galliae, Germaniae, thapso barbato admodum similem, magis tamen incanis foliis, mollioribus, delicatiore & longiore lanugine, vt in dictamno. Cretensi, eorumdem vndatim laciniatis oris, circa imum caulem accubantibus, & ipsum ambientibus quadratum, hirsutum, binum pedum, & sesquicubitalem, multas alas habentem, quem verticillatim flores ambiunt, sclaes, aut hormini, sed candidi, & semen non dissimile. Radix verbasco cognata. Huius radix, auctore Dioscor. cocta & pota, ischiadicis, pleuriticis, sanguinis sputo, arteriae asperitati auxiliatur, sumitur etiam cum melle in eclegmate. Plinius eadem ferè tradit. Radices medentur vuluis potæ in vino albo, ischiadicis, pleuriticis, faucibus scabris decoctæ, potui dantur. Sed quæ ex Aethiopia veniunt, eximie atque illico profunt. Atque hæc recta & veteris codicis lectio est. Hanc herbam Galenus in simplicium catalogum non retulit. Paulus verò ex Dioscoride hæc exscripsit. Aethiopsis similia verbasco folia habet. Radicis decoctum, potui datur ischiadicis, pleuriticis, & sanguinem reicientibus, & arteriae asperitates cum melle lenit.

ARCTIVM,

CAP. XLV.

Nomina

Lib.4.c.101

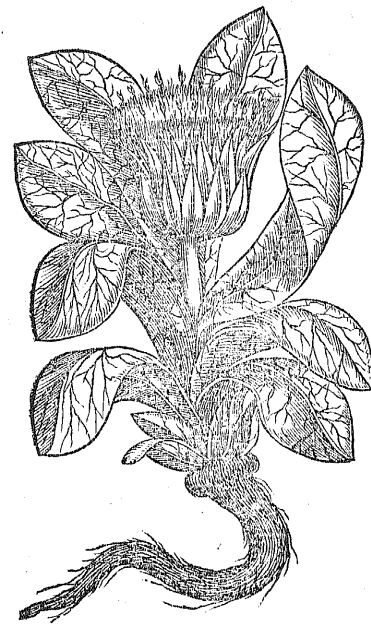
Forma.

Lib.27.c.5

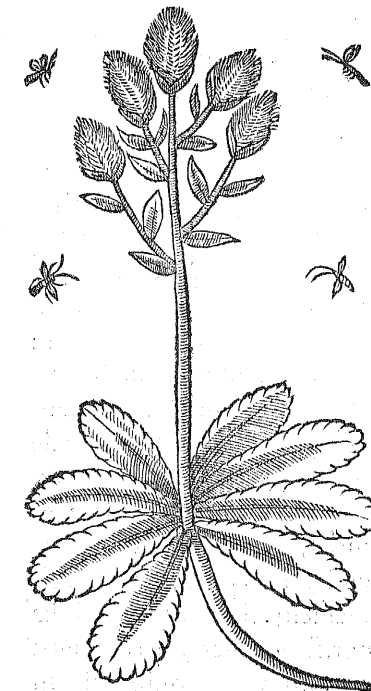
Locus.

APKTION siue ἀρκυόρον Græcis, Latinis similiter Arctium vocatum, affine etiam est verbasco foliis, vt scribit Dioscorides, nisi quod hirsutiora & rotundiora habet: radicem teneram, dulcem, albam: caulem mollem, longum: semen cumino paruo simile. Quam Dioscoridis descriptionem planè expressit Plinius his verbis. Arctiũ aliqui arcturum vocant. Similis est verbasco foliis, nisi quod hirsutiora sunt: caule longo, molli: semine cymini. Nascitur in petrosis, radice tenera, alba, dulci. Plãtam, quæ hinc depingitur, arctium esse putant docti herbarij, quæ nascitur in asperis montibus Allobrogum, radice crassa, longa, tenera, candida: foliis multis verbasco similibus, auersa parte candidis & valde lanuginosis, aduersa viridioribus, & minus villosis, venosis: caule molli, & in hac, quæ hinc pingitur breui, densa lanugine pubescente: flos luteus in capite

ARCTION, Quorundam.

ARCTION Dodon. ex Codice Casareo.

capite nitet, crasso, scolymo simili non tam aculeato, squamis compacto, qui tandem in pappos auolat: semen oblongum cymino non dissimile. Quidam in Dioscoride legunt γουλού διέ μαλακοῦ, μακρόν, χαρπτόν ὃ μακρόν κυμίνῳ ὅμοιον. vt voces μακρόν & μικρόν locis permutata fuisse videatur, & ita legit Marcellus. Præterea quid paruum cyminum Dioscorides hinc appellet, non satis constat, nisi fortasse siluestre intelligat. Vulgatam tamen Dioscoridis lectionem secuti sunt Galenus, Plinius, & Oribasius. Verbasco foliis simile est, quod Arctiũ dicitur, lanuginosis videlicet ac hirsutis, sed tamen hirsutioribus ac rotundioribus (Plinius hirsutiora tantummodo esse tradit:) caulis longus & mollis: semine vt parui Cymini: radice tenera, alba, dulci que, vt auctor Dioscorides. Et hac quidem forma depingitur Arction in vetusto Casareæ bibliothecæ Codice: foliis videlicet latis, ambitu crenatis: caule tenero erecto: capitulis aliquot in fastigio mollibus ac lanuginosis, vt primi Cymini syluestris. Nasci ait Plinius in petrosis. Ἀρκυόν Græcè: Latinè similiter Arction: item & Ἀρκυόρον & Arcturon appellant: Ab vrsò nomen habet, qui Græcis αρκτος dicitur. Allucinantur qui Arction idem cum Arceo siue Personata faciunt, multò verò magis, qui & cum Vngula caballina confundunt. Inter Vngulam enim caballinam, quæ Græci Βήχιον, & Arction Plurimum est descrimini. Facultatis autem Arction est admodum tenuisũ partium, vt Gal. ait, & ob id exsiccantis, extergentis tamen modicè. Decoquitur in vino (inquit Plinius lib.27.cap.5.) radix ad dentium dolorem, ita vt ore contineatur decoctum. Bibitur & propter Ischiada & Stranguriam è vino. Ambustis & Pernionibus imponitur: fouetur eadem cum radice semine trito in vino. Arctij radix & semen in vino decocta, dentium dolorem mitigant, si decoctum ore contineatur. Ambusta & perniones eodem decocto fouentur. Bibitur item ad coxendicum dolores & stranguriam è vino. Eadè Plinius tradit. Radix decoquitur in vino ad dentium dolorem, ita vt contineatur ore decoctum. Bibitur & propter ischiada & stranguriam è vino. Ambustis imponitur & pernionibus, fouentur eadem cum radice semine trito è vino. Et rursus. Ambusta sanantur plantagine, arctio, ita vt cicatrix fallat, folia eius in aqua decocta & contrita illinuntur. Galenus idem confirmat his verbis. Arctium quod verbasco est simile, radice tenera, candida, dulci, caule oblongo & molli, semine cymino simili, facultatis est admodum tenuium partium, & ob id exsiccantis, extergentisque, tamen modicè, quamobrem radix ac semen cocta in vino quadam

Vires.

Lib.27.c.5

Lib.26.c.12

Lib.6.sim.

quadantenus dolores dentium mitigant. Porrò ambusta & pernioles non harum modo decoctum affusum, sed & caules tenèriores sanare possunt.

CACALIA, CAP. XLVI.

Nomina

Corna. Emb. 106.

Lib. 7.

CACALIA.

Lib. 3. c. 46. & 7. c. 16.

Lib. 4. c. 118. Forma.

Locus.

Lib. 25. c. 21.

Lib. 4. c. 118.

Vires.

Lib. 7. sim.

Lib. 7.

Lib. 25. c. 11.

Lib. 26. c. 6.

Ibid. cap. 15.

flore copioso, puniceo, in pappo abeunte. In florum umbilico granum rotundum prominens niueum, margaritæ simile, cui rectè Plinius comparauit, quod excusso flore nudum nitidumque dependet. Cacaliæ radix, inquit Dioscorides, in vino macerata vt tragacantha, & per se ipsam delincta, aut manducata, tussis & arteriæ asperitates sanat. At grana quæ postquam defloruit, enascuntur, trita, cerato excepta & illita, faciè extendunt, & à rugis cõseruant. Quibus vide num similia de cacano scripserit Galen. vt eadè dicenda sit planta quæ cacalia. Cacani radix facultatem habet mordacitatis expertem, & modicè exciccantem, essentiam crassam, & emplasticâ. Quapropter macerata vino sicut tragacantha, & linctâ asperitates arteriæ sanat: nec minus si quis eam mandat, succus eius defluens prodest arteriæ similiter vt glycyrriza, quæ solum transcripsit Paulus. Eadem etiam & quædam alia de Cacalia tradit Plinius. Cacalia siue Leonticæ vocatur, semen margaritis minutis simile, dependens inter folia grandia, in montibus ferè. Huius grana quindecim in oleo macerantur, atq; ita aduerso capillo caput vngitur. Et rursus. Radix Cacaliæ cõmanducata, & in vino madefacta, nõ tussi tantum, sed & faucibus prodest. Et alio in loco. Cacaliæ grana mixta ceræ liquide extèdunt cutem in facie erugantq;. Loco verò supra citato non intelligendum semen inter folia grandia folia dependere, hoc enim falsum est, sed caulem in cuius surculis & adnatis semen dependet, ex grandiu foliorum congerie sese attollere.

CHAMÆ

CHAMÆCISSEOS, CAP. XLVII.

ΚΑΜΑΪΚΙΣΣΟΣ Latinè etiam Chamæcissus, id est, humilis siue pusilla hederæ. Sed quænam sit planta quæ verè Chamæcissus Dioscoridis dici possit, inter herbarios ambigitur. Sunt qui hederam terrestrem Officinis dictam Chamæcissum esse volunt, effigie, viribus, vulgari appellatiõe consentientibus, quæ de re paulò post dicemus. Alij horum reiecta sententiâ, Chamæcissum esse contendunt eam quam pro consolida media Matthioli & Fuchsii exhibuere, bene cõuenientibus notis omnibus quæ Dioscorides Chamæcisso assignat. Ea, inquit, folia habet hederis similia, longiora tamen, & tenuiora, multa: ramulos palmi altitudine quinque aut sex, à terra foliis plenos: flores violæ similes, minores tamen, & gustui valde amarus. Radix tenuis, alba, inutilis est. Nascitur in locis cultis. Sic, vt à natalibus incipiamus, quæ hîc picta est. In cultis gignitur, scilicet in agrorum marginibus & aggeribus, radice candida, tenui, inutili, quaternos & interdum plures cauliculos mittit, dodrantales, foliosos: folia circa cauliculorum verticem hederæ folia prorsus referentia, prope radicem longiora, & vtròbique tenuiora, subhirsuta, quod Dioscorides non habet flores violæ similes, (sic enim conuertit λευκία, non violæ albæ speciatim: nam etsi leucioij nomine viola alba significetur, tamen pro lutea, & carulea, & purpurea solet vsurpari) minores (non candidiores ac tenuiores, vt vertit Ruellius, nam hæc in Græcis non legimus, quæ habent ἀνθη λευκίαις ὀμοία, μικρότερα καὶ τεινέρα & cætera.) è candido caruleos

Nomina

In c. 9. lib. 4. c. 146. hist.

Forma.

Vires.

Dios. lib. 4. cap. 121.

Lib. 16. c. 37.

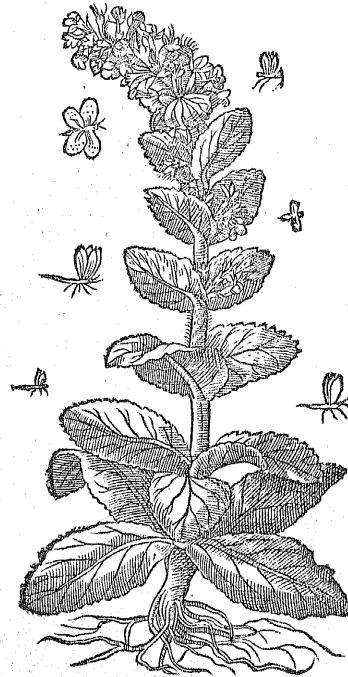
Lib. 24. c. 10.

Ibid. ca. 15.

Lib. 25. c. 9.

Lib. 8. sim.

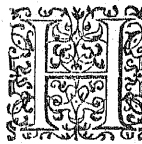
CHAMÆCISSEVS, Quorundam.

quod Dioscorides omisit, amarissimos. Quod si his vires suffragentur, & quemadmodum Chamæcissi Dioscoridis folia ischiadicis utilissima sunt, trium obolorum pondere in tribus cyathis aquæ ad dies quadraginta aut quinquaginta pota, & eadè morbum regiû purgant eodem modo pota sex aut septè dies, ita si ea quæ hîc exhibetur, facultates habeat ad iocinosos, lienosos, ischiadicos sanandos insignes, magnum fuerit tuendæ illorum opinionis argumentum. Plinius aliter de Chamæcisso quàm Dioscorides scripsisse videtur, vt hanc cum alia cõfuderit, aut de diuersa herba scripserit. Sic enim ille. Est & rigens hederæ quæ sine adminiculo stat sola omnium generu, ob id vocata orthocissos. E diuerso numquam nisi humi repens Chamæcissos. Rursus. Iidè (Græci) Chamæcissum appellant hederam nõ attollentem se à terra. Et hæc cõtusa in vino acetabuli mësura, lieni medetur: folia ambustis cû axungia. At hunc Chamæcissi vsum Dioscorides nõ tradit. Et alio in loco. Chamæcissos spirata est tritici modo, ramulis quinis ferè foliosa: quum floret existimari potest alba viola, radice tenui. Bibunt ischiadici folia tribus obolis in vini cyathis duobus septè diebus, admodum amara potione. Quæ non in rotum, sed aliqua ex parte tantum cum his quæ Dioscorides tradit, cõsentiunt. Item Plinius alibi etiam tertiam cyclaminon sibi demonstratam esse dicit cognomine Chamæcissum, vno omnino folio, &c. Dioscoridi Galenus assentitur his verbis. Chamæcissi flos cum sit admodum amarus, iecur obstructione liberat, daturque ex coxendice laborantibus.

PRUNEL

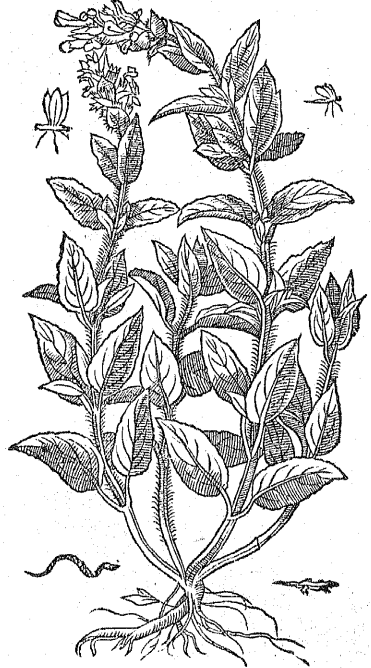
Nomina

PAVD compertum adhuc est, quod nomen huic herbæ à veteribus tum Græcis tum Latinis positum fuerit, quare vulgarem medicorum & herbariorum nomenclaturam secuti, Prunellam siue Brunellam, siue cōsolidam minorem hîc vocamus. Germani *Braunnellam*, & *Gottheyl*, Galli *l'herbe au charpentier*. Sunt qui symphytum petræum esse credant, quorum opinio peritioribus parum probatur. Solidago minor quam Germani Prunellam vocant, inquit Matthioli, caulibus exit quadrangulis, hirsutis, spithamæ longitudine: foliis oblongis, in extremo acuminatis, menthæ proximis, ac etiam subasperis, flores gerit in caulium, ramusculorumque fastigiis spicatos, purpurascens, & quandoque candidos. Radix subest parua, prolixior, fibrata. Nascitur in pratis & siluis opacis. Maio & Iunio mensibus floret. Calidam siccamque esse scribit Fuchsius, quod gustu glutinosa sit, & modicè amara. Dodonæus siccam quidem esse, sed caliditate & frigiditate temperatam, seu modicè frigidam. Vulneraria est herba, nam vbi vulnera glutinare, adstringere, & reprimere sit opus, feliciter hanc vsurpant. Succum eius cum aceto & rosaceo mixtum, vehementes capitis dolores sedare, recentiores vno consensu tradunt, si tempora eo inungantur, aphthas & oris vlcera, fauciumque vitia succus eius sanat. Iisdem viribus quibus Bugla & cochlearia

PRVNELLA Siue Consolidam minor, Math.

In cap. 9. lib. 4. Form. a.

Locus.

Tempus.

Cap. 27. hist. Lib. 1. c. 88.

Temper.

Vires.

Math. ibi.

Fuch. & Dodo. ibi.

pollet, inquit Lobellius, sed efficacius siccatur, adstringit, cohibet & reprimat.

MALACOCISSOS, CAP. XLIX.

Nomina

MΑΛΑΚΟΚΙΣΣΟΝ in Geoponicis legimus, quæ Latinis est mollis hederæ. Eam periti herbarij quidam esse opinantur, quæ hederæ terrestris & terræ corona Latinis & Officinis nominatur, quod ramulos suos per terram spargens, folioso veluti serpo eam coronare videatur, Galli *Lierre terrestre*, Germanis *Gundelreb*, vel potius *Grundreb*, hoc est humi repens viticula. Qui hanc legitimam esse Dioscor. chamæcissum esse contendunt, præter vulgarem hederæ terrestris nomenclaturam: eius etiam vires easdem esse cum iis quas Dioscorides chamæcisso attribuit, medicorum crebro experimento testatum esse volunt, utpote quæ amarore & cæteris qualitatibus ad obstructions, & ad arthricos dolores plurimum sint efficaces. Quantum ad figuram attinet, iis qui folia chamæcissi ex Dioscoride *μικρότερα* id est, longiora obiciunt, respondent vnius literæ mutatione *μικρότερα*, id est, minora esse, ut folia hederæ terrestris, foliis hederæ quidem similia sint, sed rotundiora, atque adeo minora & tenuiora. Et hîc lapsus in Dioscoridis exemplaribus frequens est, id quod aliquoties annotauimus. Ut ut res hæc habeat, planta hæc ex eadem radice fibrata, cauliculos multos per terram repentes emittit, quadrangulos, teneros, in quibus folia quadentenus rotunda, scabra, vbiq; crenata grauis odoris, gustu amara, minora, rotundiora, teneriora, foliis hederæ inter quæ flores emicant gustu amari, cærulei, qui color etiã leucioiorum

Pena in Adu.

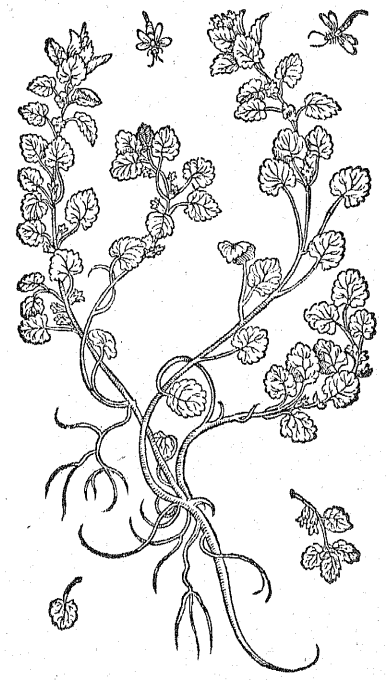
Dodo. lib. 3 cap. 50. Form. a.

leucioiorum est, vel purpurei. Vbiq; ferè, sed præcipuè opacis & vdis locis crescit. *Locus.* Martio statim erumpit, & floret in magnam vsque ætatis partem, sæpiusq; toto *Tempus.* anno viriditatem suam conseruat. Calidam siccamq; esse præsertim florum amaritudo insignis demonstrat. Quare ad discutiendas obstructions iocinoris & lienis, *Temper.* & *Vires.*

HEDERA TERRESTRIS Malacocissos, Math.

MALACOCISSOS Ex pictura, Dodon.

& ad purgandũ icterum præcipuè valet, & ad coxendicum, & ad alios arthricos dolores suppressos, menses euocat, vrinam mouet: manibus confricata & contrita, *Fuch. Ibid.* auribusq; immissa, earum sonitus & obtusum auditum sanat. Contra pestem etiam tradunt efficacem esse, id quod equites quoque sciunt, hi enim quoties fibula dicta pestis equum corripuerit, hac contra eandem herba magna efficacia vtuntur. Folia hederæ terrestris, auctore Trago, exulcerationi vitiiq; colli & faucium gargatissatu conducunt. Idem decoctum scabiei atque oris & muliebrium locorum vitiiis, medetur. Succus eiusdem fistulis, aliisq; id genus malis purgandis maximè prodest.

ELLEBORINE. CAP. L.

EΠΙΠΑΚΤΙΣ & Ελληβορίνη Græcis, similiter Latinis Epipactis & Elleborine dicitur. Dioscorides breuissimè de epipactide tractans, non quia similis esset aut facie aut viribus Elleboro albo vel nigro Elleborine dictam fuisse ait, ut quæ nam sit hodie herba quæ genuina Elleborine dici possit iudicare perdifficile sit, sed quia Elleboro albo misceretur, & iisdem locis nasceretur, ut etiam Theophrastus auctor est, de Elleboro albo scribens *Lib. 9. hist. cap. 11.* his verbis. *μίσγεται δὲ πρὸς τὴν πόσιν ὅπως εὐεμέσῃ, τὸ τῆς ἑλληβορίνης σπέρμα, τοῦτο δὲ ἐστὶν ποάριον.* Id est, Miscetur autem potioni, ut vomitus bene succedat, Elleborines fermen. Hæc herbula quædam est. Verùm Dioscorides *θαμνίσκον μικρὸν* vocat, id est, fruticulum paruum, exigua foliola habentem, sed *θαμνίσκος* voce sæpe is abutitur, quemadmodum & Plinius abuti potuit, hanc modo fruticem, modo herbam paruum appellans. In Asia & Græcia, inquit, nascuntur frutices, epipactis quam alij *Lib. 13. c. 20.*

ELLEBORINE, *Math.*

Lib. 17. 9.

In cap. 104. li. 4.

Eleborinen vocant, paruis foliis, quæ pota cõtra venena profunt, sicut erices contra serpentes. Et rursus. Epipactis ab aliis Eleborine vocatur, parua herba, exiguis foliis, iocinoris vitiis vtilissima, & contra venena pota. Recentiores herbarij nominis similitudine adducti, existimantesque Eleborinen Elleboro facie similem herbam esse, hi Elleboro albo, illi nigro similem herbam commenti sunt. Quare si Epipactis Eleborine dicta est, inquit Matthioli, quod cum Elleboro nigro similitudinem habeat, ea nobis epipactis erit, quæ nascitur in Goritienfi agro, quam epipactida appellare libuit, non quod Dioscoridis Eleborine sit, sed quod Elleborum nigrum quadantenus representet foliis, floribus, atque etiam radicibus. Alpinam Eleborinen Sanicula & Ellebori nigri facie vocant Pena & Lobellius. Iisdem mōtis, vmbrosis, sed altioribus & Alpinis gaudet. Radice est fibris multis, ex vno nexu appensis donata, ex qua eriguntur pediculi teneri, glabri, flexiles, in quorum summitatibus folia quin-

ELLEBORINE, *Dodonæi.*

Lib. 3. c. 25.

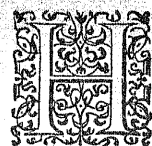
Forma.

Locus.
 Temper.
 Vires.
 Li. 4. c. 104.

que partita, parum crenata, Geranij columbini, aut Saniculæ diuisura: flores radiati, ex senis foliolis, gustu non ingrato, sed acriore. Quia radicem habet Elleboro nigro simillimam, Elleborum nigrum esse voluerunt. Quæ ex Dodonæo hinc picta est, Elleborum album refert, nisi quod omnibus partibus minor est. Caule est recto, foliis virgatis, Ellebori albi aut plantaginis folia referentibus, sed minoribus, flores ex caule pendent albi, in medio caui, notis luteis & purpureis, miro modo variegati, in siliquis crassiusculis semen veluti sabulum continetur. Radices huc illuc sparsæ, succulentæ, densæ, orrice gustu amaro. Pratis vliginosis, locisque vmbrosis & opacis gaudet. Iunio & Iulio mensibus floret. Calida siccâque est temperatura. Eleborine, auctore Dioscoride, iocinoris vitiis vtilis est, & contra venena pota.

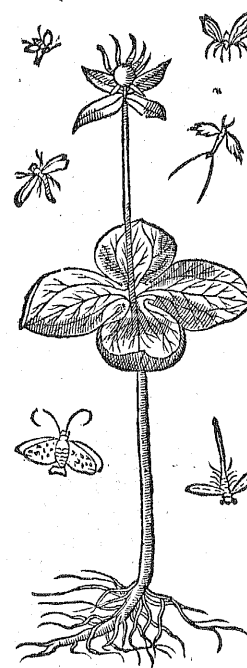
HERBA PARIS, CAP. LI.

ERBA Paris recentiorum, & Vualupina, siue vua versa, Gallis *Raisin de renard*, Germanis *Wolfsbeer*, Lobellio & Penæ solanum tetraphyllum dicitur, quod herba

fit quaternis foliis, cyclamino aut cucumeri haud absimilibus, creditur Fuchsus aconitum esse pardalianches Dioscoridis. At cum notæ sint hodie aliæ & veræ aconiti differentia, nec huic herbæ vlla venenata insit facultas, imo contra venena praestantissima ex ea parentur remedia, certum est à pardalianche longe diuersam esse. Solanum est monococon Gesnero, aconitum monococon Cordo, athernon atticus

HERBA PARIS.

atticus Trago. Caule est vnico, rotundo, laui, gracili, palmum aut sesquipalmum alto, à cuius plusquam medio quaterna exoriuntur folia, decussatim aut ex aduerso sita, crucis instar, nigricantia, rotunda, oblonga, tenuia, sanguineæ simillima: totidem in caulis summitate, eodem situ, sed minima & longiuscula circa florem ex luteo herbaceum, è cuius medio purpureus vinosusque extat globulus, acino vua similis, in quo semen album, minutum: radix longa, gracilis huc illuc summo cespitate spargitur. Siluas vmbrosas & frigidiusculas septentrionales amat. Aprili mensē floret, Maio semen maturat. Baptista Sardus scripsit nouisse se quosdam, quorum aliqui morborum diuturnitate, alij verò venenacis semistulti facti erant, hoc tantum Herbae paridis semine, ad vigesimum vsque diem in puluerem hausto drachmæ pondere, pristinae sanitati omnino restitutos fuisse. Refrigerat insigniter, quare arsenici vim reprimat.

Locus.
 Tempus.
 Vires.

LUNARIA MINOR,

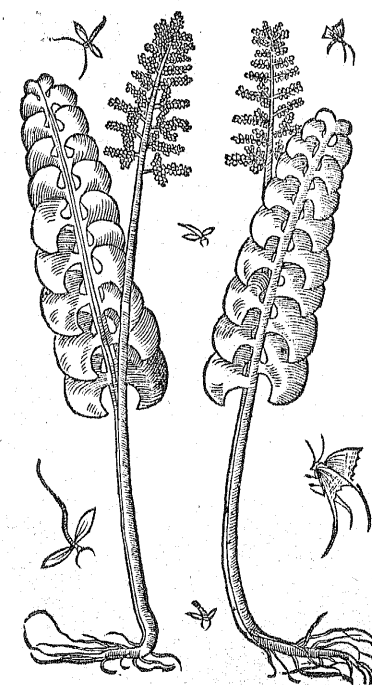
CAP. LII.

ETERIBVS ignota, aut certe nullo ab his nomine donata hæc à recentioribus Lunaria & Lunaria minor, & Lunaria racemosa dicta, à foliis lunæ crescentis modo falcatis, Gallis *Petite lunaire*, Germanis *Monkraut*. Serpit humi vnico vtrinque folio profundius diuiso, crassiusculo, vel foliis multis superne rotundis, inferne falcatis, quibus scolopendrium verum refert. è medio cauliculus exit, palmaris, ferens in summo racemosum florem ambrosiæ, aut botridis, & quadantenus ophioglossi similem, radix fibris multis constat. In scrobium marginibus & aggeribus vligine madentibus & secus vias plerumque nascitur. Maio & Iunio mensibus reperitur, deinde deperit. Gustu sicca est admodum & adstringens, quare frigida siccâque est temperatura, ophioglossi vt quodammodo aspectu, ita facultate similis, vel efficaciori, ad vulnera optimè glutinanda, vlcera cicatrice obducenda, luxata coniungenda. Constat etiam experientia ad suppressendos menses, & ad album muliebrem profluuium, mirifice hanc herbam conferre. Quidam Tragicum secundum Dioscoridis esse putant, in montibus & præcipitiis nascens, folio Scolopendrij, radice tenui, candida, Rhapsano syluestri simili, quæ cruda & cocta dysentericis prodest. Constat certe folia grauiter olere inclinante æstate, vnde nomen inditum putat Dioscorides. Alia est ab herbariis Luna-

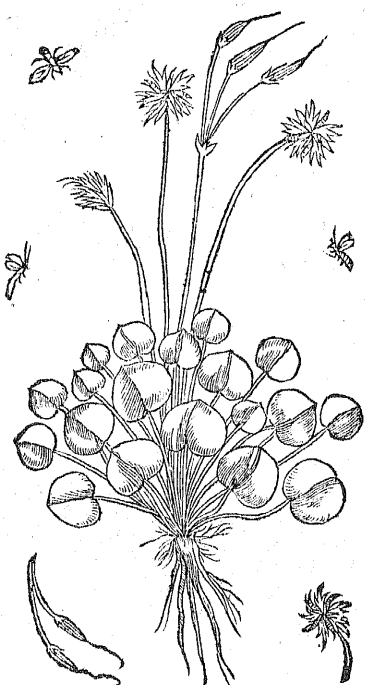
Locus.
 Tempus.
 Temper.
 Vires.

LUNARIA Minor, *Math.*

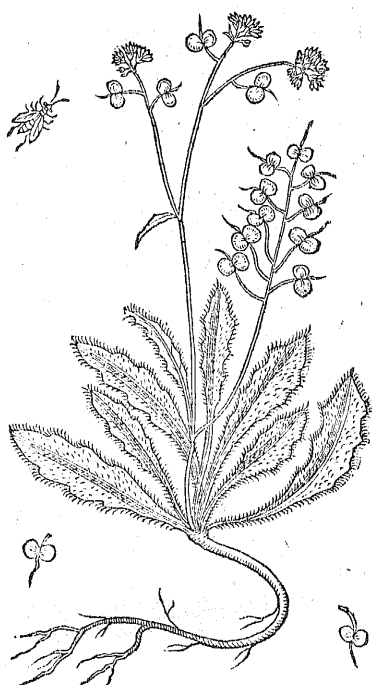

Forma. ria minor nominata, siue cerulea à florum colore, & Lunaria Magorum Arabum, radice multiplici, fibrata, longiuscula, sublutea, amara, odorata, foliis multis parvis, rotundis, crassis, alaro similibus, longiusculo pediculo nixis: cauliculis surrectis, laxibus, nudis: flore violæ in caulis fastigio nitente, ceruleo, venusto, in quinque foliola diuiso, quæ extrema parte radiatim velut in exilia stamina finduntur: semine in siliquis oblongis, in tenue filum definen-

LUNARIA *Alia minor cerulea, Dalech.*

LUNARIA *Lutea, Dalecham.*

Locus. tibus. In niuosis montibus prouenit, etiam sub niue ipsa, ita vt niue liquata, statim exurgat. Floret mense Aprili & Maio. Quibusdam placet hanc esse Asclepiadem legendam, quæ apud Dioscoridem, φύλλα μικρά (non μικρά) κισσῶ δριμύτη: notis reliquis bene conuenientibus. Præterea, alia est Lunaria minor siue lutea, à Monspelientibus nominata, quæ in pratorum & humidorum agrorum marginibus profilit, radice ferè simplici, modice fibrata, candida: caulibus tribus aut quatuor, sesquipedalibus parum aut nihil foliosis: foliis circa radicem multis, crassis, longis, per oras laciniatis, hirsutis, punctis albicantibus maculosis, gustu valde adstringentibus: flore luteo, tribus tantum foliolis constante: semine exiguo in latis vasculis Lunaræ modo, per caules sparsis, Ancyliis Romanorum non dissimilibus, velut ex rotundis discis duobus compositis, è quorum medio tenuis pilus eminet. Pena thlaspi paruum hieracifolium vocat.

TELE

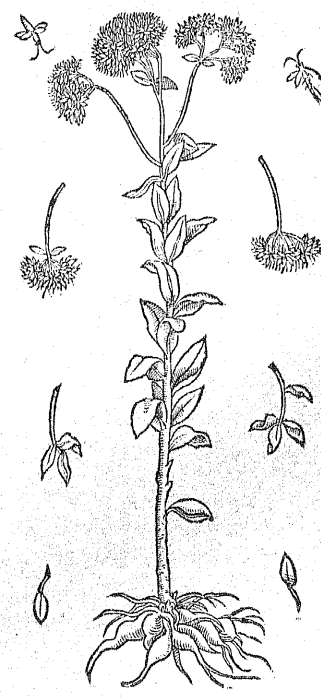
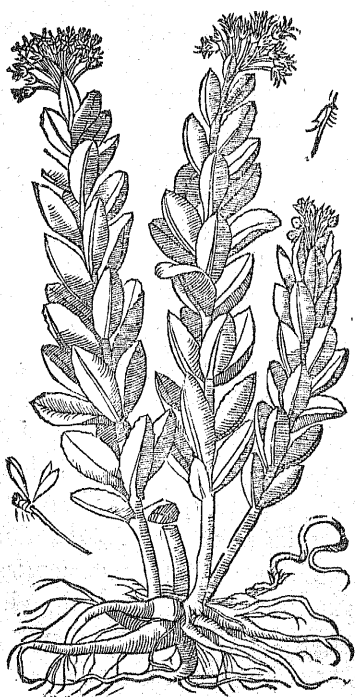
Nomin. FABARIA, crassula, & crassula maior, & faba crassa vulgo, Germanorū *Vundkraut*, Gallorum *Orpin*, siue *grasse*, & siue *esparisse*, Telephium Dioscoridis peritis multis esse videtur, Latinis etiam Telephium dictum. Fabaria & faba crassa, à foliorum fabæ similitudine & crassitudine. Telephium verò quod vlceribus malignis & deploratis, quibus Telephus Mysicæ Rex ab Achille vulneratus consenuit, quæ ob id etiam telephia vocantur, auxilietur. Cauliculum profert rotundum, spissum, fragilem, foliis vestitum crassis, carnosiss, succo plenis, portulacæ hortensæ haud absimilibus: flores elegantes in vertice albos, vel luteos, vel purpureos in umbellis drabæ, radix alba est, carnosâ, tuberosâ, cõpacta. Hanc *Lib. 2. c. 181* plantam Dioscorides etiam delineasse videtur his verbis. Telephium herba & caule & foliis portulacæ similis est, alas binas in singulis foliorum geniculis inharètes habet, à radice septeniue ramuli prodeunt, cæruleis, crassis, viscosiss, carnosiss foliis referti: flores illi sunt lutei aut albi. *Lib. 27. c. 19.* Quæ Plinius transtulisse videtur. scribens, Telephium portulacæ similis est, & caule, & foliis. Rami à radice septeniue fruticant, foliis crassis, carnosiss. Hæc Plinius. Nascitur, in *Locus.* quit Dioscorides, in vineis, & locis cultis, vere. Sic crassula in vineis, cultis incultis, humidis, siluosis, & passim alibi abundat. Vere statim profilit, Iulio & Augusto mensibus floret. Præter *Tempus.*

TELEPHIVM *Floribus purpureis, Lobelij.*

FABARIA *Math. & Fuch.*

TELEPHIVM *Purpurea scis, Fuch.*

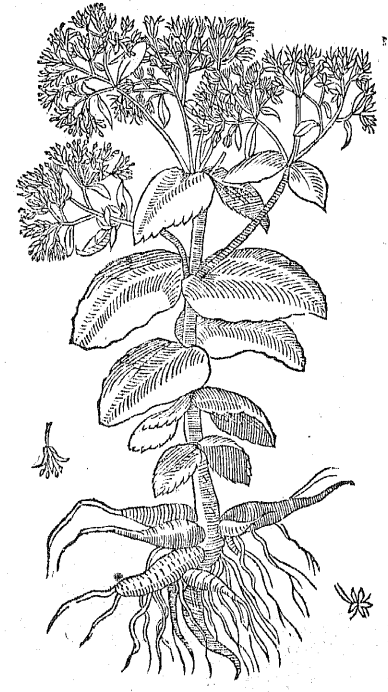

TT t 3

Telephium, quod flores albos profert & luteos, ex Fuchfio Telephiū quod purpurafcentibus floribus emicat, hic pictum damus, quod ad differētiam superioris, Telephium purpurafcentis appellauit. Præter flores qui in primo candidi sunt, in hoc autem purpurafcentes, foliorum etiam colore differunt, qui in candido viridis & herbascēs est, in purpurafcente paulò pallidior.

TELEPHIUM *Hispanicum, Clusij.*

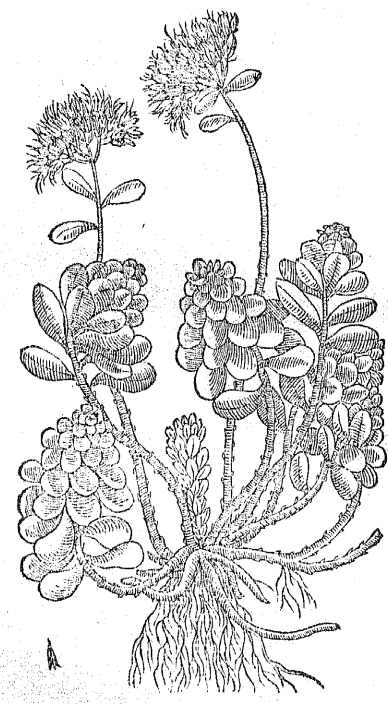
Lib. 2. stirp. Hisp. c. 25.

Lib. 1. c. 26. Temper. & Vires.

TELEPHIUM *Minus semper virens, Lobell.*

Lib. 3. sm.

Pena in Ad.

Cætera omnia in his familia apparent folia potissimum, quæ fabacea prorsus sunt, nisi quod pinguiora & crassiora. Huic Lobellij Telephiū floribus purpureis appinximus. Aliud Telephiū Hispanicū Clusius descripsit, quod habet duos aut tres pluresve caules, ex radice prodeuntes, cubitales, succulētos, procumbentes, in quibus folia ex interuallis bina semper inter se opposita, vt in myrto, crassa & succi plena, quemadmodum Crassula maior, sed maiora, & magis carnosā: flos in extremis ramis quasi umbellatim nascitur, quemadmodum in crassula, pallidus: radices illi plurimæ, glandulosæ, crassulæ radicibus similes. Viuax admodum est, adeò vt rami eius in terram depacti, statim radices agant. Nascitur in Hispania, vmbrosis quibusdam, frigidioribusque locis. Telephium vocant Hispani, Clusio crassulæ genus potius videtur, quandoquidem carulea folia non habet, sed ex herbaceo pallentia, portulacæ fatiuz lætioris triplo aut quadruplo maiora. Præterea Lobellius Telephium aliud pinxit minus repens, semper virens, folio rotundiore, flore rubro, radice fibrosa, cauliculis cepæ crassioribus. Dodonæus crassulam refrigerare tertio ordine, & iisdem viribus semperuiuum preditam esse scripsit. Dioscorides verò folia senis horis illita, albas vitiligines sanare, sed oportere postea hordeacea farina illinere locum. Quinetiam alphas tollere cum aceto in sole inuncta, sed cum inaruerint, absteruntur. Galenus verò Telephium exsiccandi & detergendi facultate esse, non tamen insigniter calida. Verum in hoc forsā primi esse ordinis, desiccare autem secundo ordine intento, aut certè principio tertij. Quare ad putrida vlcera conuenire, & leucas & alphas cum aceto sanare. Cum igitur crassula detergentis exsiccantifque facultatis minimè particeps sit, foliaque ferat portulacæ maiora, corū sententiam reiiciendam esse cēsset Matthiolus, qui Telephium esse putant, quamuis illa notis multis Telephium referat. At qui medicamentorum experientiam profitentur, respondent crassulam multis viribus pollere, & plura præstare quàm quæ Dioscorides Telephio tribuit. Præterea caliditas illi non

non deest, neque siccitas tanta, quantam Galenus & Paulus tradiderunt: nempe caliditas primi ordinis, quæ gustu vix percipiatur: siccitas, cuiusmodi in semperuiuo: absterfio, qualis inest farinæ fabarum & portulacæ, quæ videtur potius lenire glutinoso succo, cum primo appulsu linguam tangit. Adhæc non solum calfacientibus, exsiccantibus & detergentibus, telephia vlcera curantur, sed etiam potionibus, pultibus, fomentis ex crassula paratis, ad acrimoniam sanici erodentis, & opus naturæ impediētis rotundendam, ac cacochymiam corrigendam intus & foris. Plinius quantum ad vsū contra vitiliginem attinet, à Dioscoride dissentit: scribit enim. Illinitur lentigini, & cum inaruit, deteritur. Illinitur & vitiligini ternis ferè mensibus, senis horis noctis aut diei: postea farina hordeacea illinitur. Medetur & vulneribus & fistulis.

Li. 27. ca. 13.

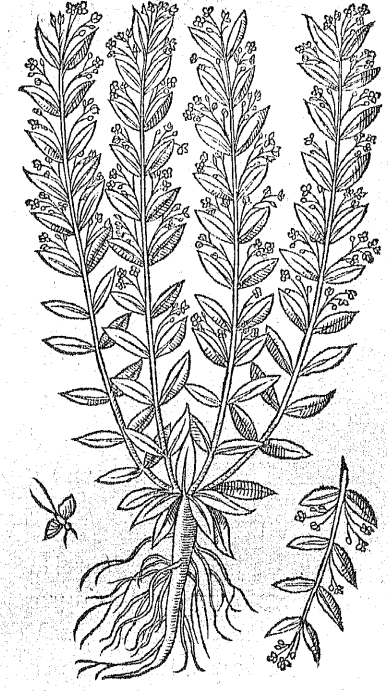
AVRICVLA MVRIS, CAP. LIIII.

MΥΟΣΩΤΙΣ ὄρε vel μύδος ὄρις & μύδος ὄριον Græcis, Latinis Auricula muris, **Nomina** Gallis *Oreille de souris*, Italis *Orechia di topo*, Germanis *Menszortlin*. Diosc. vnus myosotidos meminit. Recētiores plura fecerūt genera, omnia **Genera.** à foliorū figura auri murinæ simili. Auricula muris, ita describente Diosc. caules emittit ab vna radice plures, infernè subrubētes, cauos: folia oblonga, **Li. 2. c. 179.** angusta, dorso elato, nigricantia, ex interuallis gemina, in acutum desinentia: **Forma.** tenues cauliculi ex alarum sinu enascuntur, in quibus flosculi parui, cærulei, velut anagallidis: radix digitali est crassitudine: cum multis adnatis. Similiter descripta est à Plinio his verbis. Myosota siue Myosotis læuis herba, caulibus pluribus ab vna radice, aliquatenus rubentibus, concavis ab imo: foliis angustis, oblongis, **Li. 27. c. 12.** dorso acuto, nigris, per interualla assidue geminatis: & tenuibus cauliculis ex alis prodeuntibus, flore cæruleo: radix digitali crassitudine, multis capillamentis

AVRICVLA *Muris, Matthioli.*

AVRICVLA *Muris, altera, Dodon.*

In cap. 179. lib. 2.

Locus.

Tempus.

Lib. 1. ca. 35.

Auricula muris 2.

Forma.

fibrata. Quæ omnia aptissimè competunt in eam, quæ hîc ex Matthiolo appingitur. In pratis, agris, hortis, secus vias, & passim ferè copiosa, mense Maio floret. Dodonæus alteram pinxit, quæ plerisque Auricula muris videtur. Est autem humilis herba, quæq; sæpius per terram serpit, lanugine delicata mollique onusta, cæterùm alfinæ mediæ fatis similis: multos enim ab vna radice cauliculos profert, ima parte rubescens: folia longa, aspera, & hirsuta, Aures murinas apprime referentia: flosculos albos, siliquas longiusculas velut alsine: radicem fibratam. Hanc periti quidam herbarij veram Dioscoridis Elatinen esse suspicantur fatis congruente historia. Nascitur enim in cultis & segetibus, ramulos quinos senosve emittit è radice dodrantes, foliis plenos, gustu adstringentibus, helxinæ simili-

Ibidem.

MYOSOTIS Parua, Dalechampij.

Myos. parua, Dalec. Forma.

Tempus. Temper. Li. 2. c. 179. Li. 7. simpl. Li. 27. c. 12.

bus, hirsutis, rotundioribus. His tertiam adicit, sed non depingit, idem Dodonæus, quæ per terram minimè serpit, sed recta inter cæteras herbas accrescit, aliis similis caulibus & foliis, sed maior & candidior, lanugine operta, ad tactû glutinosa, & perinde digitis hærente, ac si melle rigata foret. Flores ex capitulis prodeunt vt in superiore, semen in siliquulis concluditur. Hæc est Ocimoides minus albû, à nobis in Horto descriptum ac depictum. Istæ duæ quibusdam vt diximus, Auriculæ muris species esse censentur, aliis potius alsines. Est præterea Myosotis parua Dalechampio, quæ in locis pinguibus, agris, secus vias gignitur, radiculis paruis, breuibus, inutilibus: foliis aizoi modo in orbem humi stratis, oblongis, parum laciniatis, nonnihil hirsutis: caule tres digitos albo, tenui, flore albo, quatuor foliolis constante, sed sic diuisus vt octo esse videantur: semine minutulo in exiguis loculis marsupio similibus, saporis fatui. Floret statim Februario mense, cum alsine verna, & gramine minimo. Refrigerat & humectat. Radix Auriculæ muris illita ægilopas sanat, auctore Dioscoride, Desiccat ordine secundo, inquit Galenus, cæterùm nullam euidentem caliditatem habet. A quibus dissentit Plinius, qui cum iisdem planè verbis quibus Dioscorides Auriculam muris delineasset, vis ei septica, inquit, & exulceratrix, ideoque ægilopas sanat.

VERONICA MAS, CAP. LV.

Nomina

ELBERRIMA est apud recentiores herba quæ Veronica mas ab illis dicta est, Græcis & Latinis scriptoribus fortassis incognita, Gallicis Veronique masle, Germanis Ereubreis, & Grundheyl, ob mirificam sanandi vlcera ac vulnera facultatem. Dodonæus Betonicam Pauli vocat. Herba est per terram serpens cauliculis dodrantalibus, gracilibus, purpurascentibus, villosis: foliis longiusculis nigricantibus, parum hirsutis, serratis: flosculi in summitate dilati purpurei sunt: semen in loculis minutum: radix tenuis, fibrata, breuis. In marginibus agrorum & siluarum prouenit. Iunio & Iulio mensibus, floribus & semine abundat. Veronicam maiorem Septentrion alium marem Fuchs. & Dodon. Lobellius vocat. Amaritudinem quamdam & vehementem adstrictionem

Lib. 1. c. 17.

Forma.

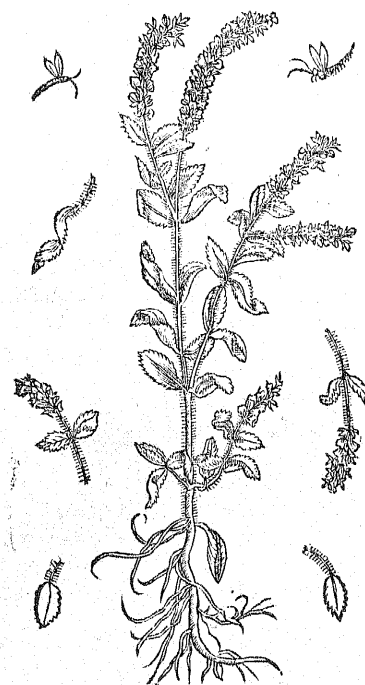
Locus.

Tempus.

Temper.

VERONICA Mas, Fuchf.

VERONICA Mas, Matth.

VERONICA Recta minima, Lobelij.

adstrictionem gustu præ se fert, vt hinc calidam siccamque esse conicere liceat. Mirificè ad cruenta & vetera vlcera, & vulnera sananda confert. Scabiei & omnibus cutis vitiiis medetur. Tumores in quacumque corporis parte fuerint, potissimum autem in ceruice, discutere potest. Recetiores eius vsum summopere commendant in febribus pestilentialibus, propinantes siccæ puluerem drachmarum duarum pondere cum theriace drachma ex vino meraco, ea tamen lege vt statim sudent ægri. Eadem datur potanda ex sua ipsius stillatitia aqua vtiliter contra tussim & vitia omnia pectoris & pulmonis: nam tabidos & suppuratos iuuat. Præterea aperit iocinoris & lienis obstructions, vterum, renes & vesicam expurgat. Lobellius Veronicam marem, Matthioli Veronicam rectam appellat, foliis & flore in surrectis pedibus cauliculis, aliis non dissimilibus, sed maioribus amœnioribusque. Huic appingit Veronicam rectam minimam, quæ vix vniam & sesquiunciam æquat, foliis Veronicæ nostratis, aliquanto minoribus. Flosculi non dissimiles, sed densiores como fiorésque spicati, corniculis, crebris succedentibus. Hæc Lobellius.

COCHLEA

Nomina
Dod.lib.1.
cap. 78.
Forma.

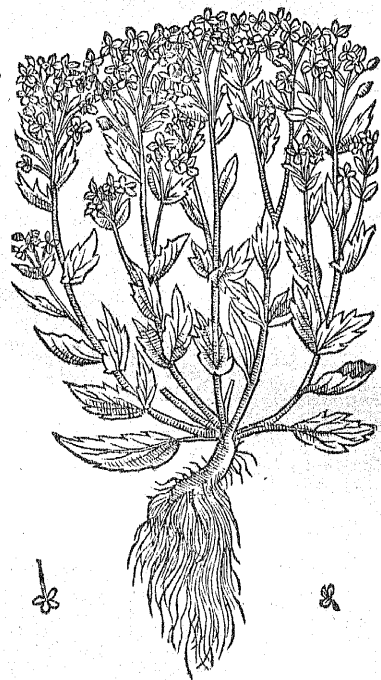
ERMANORVM *Leffelkraut*, & Belgarum *Lepelkraut*, idest, Herba Cochlearis huic herbæ cochleariæ nomen fecit, Gallicè *l'Hebe aux cuilliers*, à foliorum caua rotunditate, cochlearis connexam intimamq; superficiem exprimente. Hæc foliis est latiusculis, crassis, umbilicatis, & nonnihil cauis, parui cochlearis more, ambitu interdum angulosis, oxalidis rotundæ ferè similibus, sed nec tenera sunt, nec candicantia, imo duriuscula, & ex fusco viridantia: cauliculi quadatenus angulosi, palmares aut pedales: flosculi candidi, semen paruû, tubescens in siliquulis: radix tenuis, fibrata, albicans, gustu acri. In Frisia & Holandia, frequentissima secus sepes & in pratis. Aprili & Maio mensibus floret, per æstatem semen fert. Calida siccaque est herba, gustu acri, nasturtij, aut Sij cardamines. Quare sunt hodie eruditissimi herbarij qui Britannicam Plinij esse censent, quod iisdem locis reperiatur, iisdemq; viribus prædita esse comperiat, quas Casaris milites, trans Rhenum promotis castris, aduersus Stomacacem edocti, à Frisiis colonis experti sunt, vt ex eodem Plinio fusiùs alibi diximus. Verum cum hæc Plinianæ descriptioni minimè conueniat, & sint multa, vt nasturtia, & Sium cardamine eidem persimiles gustu, nec facie multum dissimiles, ad eadem vitales, nullum inde certum sumi potest argumentum, quo Britannicam hanc esse probare quis possit. Quidam, inquit Dodonæus, hanc telephium Græcorum esse putant. Cochlearia in aqua decocta frequenti collutione, contra putrida oris vlcera, & cætera eius vitia summoperè efficax est. Singularem etiam remedio est aduersus oris affectum, quem Plinius Stomacacem, Marcellus Oscedinem, Holandi Frisique *Seicerbuych* nominant. Quod cum frequens experientia comprobauerit, magno est apud Holados & Frisios in vsu, & commendatione. Isti congener est vel similis, quæ Cochlearia Anglica à Pena & Lobellio dicitur, flore, semine, & sapore, sed foliis non tam umbilicatis, aut in Cochlear efformatis, potius Atriplicem aut Lapathum paruum referentibus, vnciam latis, & in sesquiunciam aut vnciarum duarum longitudinem porrectis, crassis, densis, succulentis, gustu & colore superioris Cochleariæ: radice maiore. Æque vt superior laudatur ad Stomacacem. In anglia ad

COCHLEARIA, Dodon.

Locus.
Tempus.
Temper.
Pena in
Aduerf.

COCHLEARIA Britanica, Lob.

Li. 1. ca. 178.
Vires.
Dod. libid.

Tamesis fluente, & qua Londinum præterlapsus est, & in Bristoia sinu Occidui Oceani prouenit.

PERFO

IX affirmare quis possit, fueritne veteribus cognita descriptaq; hæc herba, quæ Perfoliatum & Perfoliata hodie vocatur, quòd caulis singula eius folia perforet, & penetret, Gallis *Persefeuille*, Germanis *Durchwachs*. Ambigitur hodie à nonnullis sit ne Dioscoridis Caca- lia. Eiusdem cotyledon à nonnullis crederetur, nisi radix obstaret, quæ oliuæ instar rotunda non est. Perfoliata caulem mittit rotundum, gracilem, ramulis multis & tenuibus fruticantem, folia singula Perforantibus rotunda, in acutum tamen desinentia, caua, tenera, læuia, colore ex glauco virentia: flores in ramulorum fastigijs parui, inter foliola radiatim sita ex aureo pallidi: semen fuscum, radix vnica, candicans, fibrata. Inter segetes, in pratis, agrorum marginibus prouenit, & à Chirurgis in hortis colitur. Iulio & Augusto mēsisibus floret, deinde semina producit. Amara modicè est, & adstringens, ex quo intelligere licet, calidam siccamq; esse. Decoctum eius in aqua aut vino, vulneribus medetur: quinetiam herbæ ipsius folia recentia trita, & imposita, cera aut quopiam alio curandis vulneribus vtili vn-

Nomina

Dod. lib. 11.
cap. 93.
Fuch. cap.
242.
Forma.

Locus.
Tempus.
Temper.
Vires.

PERFOLIATA,

Dodonæi.

PERFOLIATA Longifolia,

Dalechampij.

guento excepta, ramices puerorum sanant. Eadem herba trita & cum farina vinoq; admota, prominentias umbilici infantium reprimat. Plurimus huius apud Chirugos vsus. Perfoliata alia longifolia cognominata, in cõuallibus altissimorû Iure cacuminum densis, umbrosisq; siluarum solitudinibus, hominis proceritate crescit, radice nigra, crassa, dura, ex quibusdam tuberculis fibras mittente: caule simplici in virgas minimè diuiso, folijs oblongis, caulem amplectentibus, non autem vt in altera & vulgari per medium traducentibus, crassis, gustu amaris, flore rubro nigrescente, non coronæ modo, vt in altero genere, caulis verticem ambiens, sed ex eius fastigio prodeunte pediculis subuecto.

COTY

Nomina

Forma.

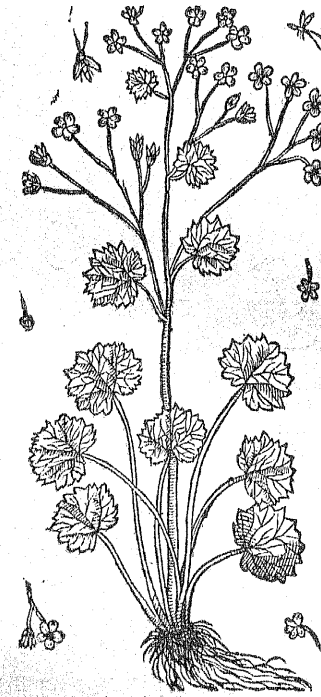
Matthi. in
ca. 88. li. 4.
Dod. lib. 1.
cap. 25.

Locus.
Vires.
Lib. 4. c. 88.
Li. 25. ca. 13.

COTYLEDON II.
Matthioli.

COTYLEDON III.
Dalechampij.

ΟΤΥΛΗΔΩΝ ἑτέρα & κυμβάλιον, Latine etiam Cotyledon altera & Cymbalium, & Umbilicus veneris alter, & Acetabulum alterum, Gallis *Le petit nombril de Venus*. Folia habet umbilico primo latiora, pingua, densa circa radicem, veluti oculum medium describentia, quemadmodum Aizoon maius, gustu adstringentia, cauliculum tenuem, & in ipso flores & semina hyperico similia, radicem verò maiorem. Quæ hîc picta est, à doctis herbariis creditur esse verus ille umbilicus Veneris alter, foliis latioribus, crassis, ferè rotundis, in orbè circa caulem latius sparsis, vt in Aizoo maiore: caulis medius eminet tener, flosculos ferens. Montosis locis crescit, & in hortis colitur ab herbariis. Facit ad eadem, ad quæ etiam semperuium, inquit Dioscorides. Quæ in re ab eo dissentit Plinius, alioqui in delineatione magna ex parte consentiens, his verbis. Est aliud genus eiusdem (Cotyledonis) sordidis foliis, latioribus, densioribusq; , circa radicem velut oculum cingentibus, asperrimi gustus, longiore caule, sed pergracili. Vîus eius ad eadem, quæ iridis. Sic omnia exemplaria habent, quæ tamen ex Dioscoride emendanda videntur, & iridis voci aizoi vox substituenda, quæ cum rursus sequatur, eam videtur aliquis perperam mutasse: est enim iris calida siccaq; facultate, Cotyledon altera refrigerante & humectante. Præterea folia τῆ γδισῆ εὐφρονῆ vertit asperrimi gustus pro

CYMBALARIA,
Matthioli.

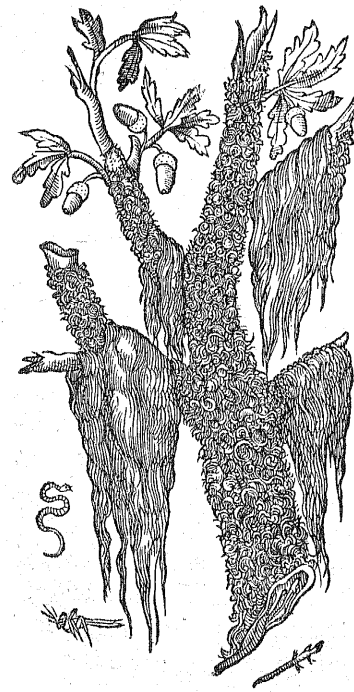
astringentis

astringentis gustus: & folia fordida dixit, perinde ac si ῥυπαρὰ pro λιπαρὰ legisset. Herbarij quidam Cotyledonem aliam siue Cymbalium diuersum à superiore depingunt: radice fibris multis nigrisque capillata, foliis multis, crassis, pinguibus, longo pediculo nixis, circa radicem in orbem circumiectis, & tanquam rotundū oculi ambitum describentibus, venosis, in ambitu crenatis: caule palmum alto, villoso, tenui: flore hyperici, candido. Umbrosis & opacis siluarum recessibus, & latebris gaudet. Refrigerat & humectat vt aizoom. Saxifragiæ maiori, seu albæ persimilis est, non tamen eadem: differt enim viribus potissimum, & radicibus. Est apud Insuabres vulgaris herba, quæ cum Cymbalaria vocetur, à Cymbalio videtur illis nomen duxisse, verusque esse veneris umbilicus alter. Venetiis Patavij, & vicinis pagis passim ex parietinis & maceris comæ modo dependet, cauliculis numerosis, tenuibus, lentis, tenerimis, capillaceis, pedalibus & sesquipedalibus, è quibus folia prodeunt hederacea, laciniata, mollia, laxa, logis tenuibusque petiolis nixa: flosculi ex luteo virentes, qui è tenuissimis quoque pediculis emergentes, clauicularum modo sese implicant. Illic Pharmacopœi veri umbilici Veneris penuria & ignoratione hac herba vtuntur, iisdemq; pollere facultatibus existimant. Valere eam ad alba vteri profluuia Matthiolus affirmat, si ipsa recens sapius in acetariis deuoretur, vt Itali solent, prima mensa.

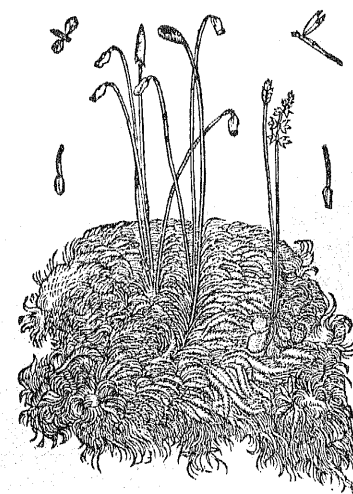
MVSCVS, CAP. LIX.

ΒΥΤΩΝ & αὐλοχῶνον Græcis appellatur, qui Muscus Latinis, Arabibus *Axneç*, & *Vsneç*, Gallis *Mouffe*, Italis *Mosco*, Germanis *Moose*. Sphagnō etiam Plinius vocat, item Ætius Sphagnum & Hypnum. Multiplex est Muscus: Arboreus, terrestris, saxatilis, marinus. De arboreo & terrestri hic tractabimus. Est autem Muscus præsertim arboreus, nihil aliud quàm villi, seu foliola incana minutius & profundius incisa, nascentia, & pendentia ex arboribus sine radice, sine flore, sine semine. In cedro arbore, inquit Dioscorides, populo alba & quercu inuenitur. Optimum est cedrinum, proximum populneū, in quo genere candidum & odoratius præstat, nigricans improbatur. Plinius de eadem scribit his verbis. Sphagnos in Syrenaica prouin-

MVSCVS Arboreus.

MVSCVS I. Terrestris,
Tragi.

VVv

Cotyled.
tertia.
Forma.

Locus.
Temper.

Cymbalaria
Matth.
in cap. 88.
lib. 4.
Pet. Pen. in
Ad.
Forma.

Vires.
Ibidem.

Nomina
Lib. 12. c. 23.
Lib. 1.
Genera.

Forma.

Lib. 1. c. 20.

Li. 12. c. 23.

cia maximè probatur, alij Bryon vocant: secundum locum obtinet Cyprius, tertium phœnicus. Fertur & in Ægypto nasci: quin & in Gallia non dubitauerint. Sunt enim hoc nomine etiam arborum villi, quales in Græcia videmus, sed odore præstantes. Laus prima candidissimis atque altissimis, secunda rutilis, nulla nigris. Et in insulis petrifici nati improbantur, omnèsque quibus palmarum atque non suus odor inest. Galenus his addit Muscum, qui in picea arbore reperitur. Nascitur etiam in abiete, & aliis arboribus. Cæterum in eo genere quod in Italia prouenit, inquit Matthiolus, is nobilior & odoratior videtur, qui in larice nascitur: quare & viribus fortasse præstantior erit. Tragus aliud Musci genus facit, idq; vulgatissimum in pratis & hortis nascens, villosum, sed reliquis generibus gracilius & tenuius, ex luteo viride. Idem & recentiores alij, Muscum quoque terrestrem appellant plantam quæ longis viticulis repit, numerosissimis foliis obsitis, funiculos esse dices, qui sæpe ad septem & octo vlnarum longitudinem protenduntur: multis vtrinque adnatis ramulis, similibus foliis obseptis, vt piceæ arboris summitates esse videantur. A Lobellio Muscus clauatus dicitur, Pes leoninus, perpe-

Li. 7. simpl.

In cap. 20.

lib. 1.

Lib. 4. ca. 2.

Musc. ter-

rest. r. 1.

Forma.

Musc. ter-

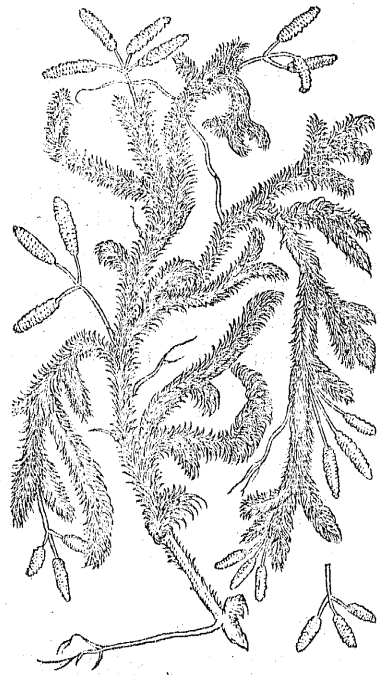
rest. 2.

Trag. lib. 1.

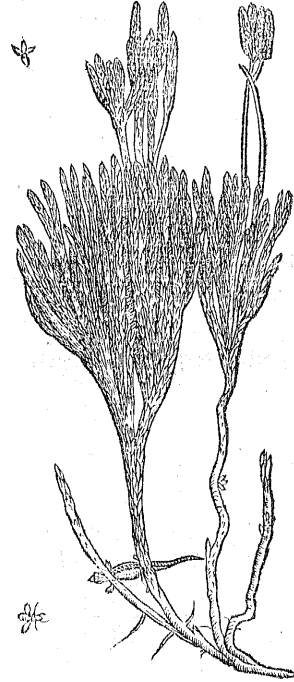
cap. 189.

Forma.

MVSCVS Terrestris II.

MVSCVS Terrestris III.

ram Chamæpeuce à Cordo. Tota planta ad tactum sicca est & subaspera, colore ex viridi pallescente. Serpit humi & inter saxa Musco scatentia, nititurq; radicibus per interualla multis, capillaribus quæ ex viticulis obsequiosis prodeunt, vt in hedera, quibus sese propagat, & gyros nequit, spirasq; an fractuosas multas. Iunio verò emittit ex ramulorum fastigiis iulos ferè corylaceos, subflauo colore. Nascitur in siluis, sabulosis & inuis locis, præsertim inter muscosos lapides. Terrestris huic Musco Tragus herbulâ subiungit, quæ æstate & hyeme virens omnino satiuâ sabinâ refert, odore omni destituta, gustu planè amara, Musci terrestris superioris instar, luteos in cacumine iulos ferès, qui & ipsi nullo post se relicto fructu, protinus pereunt. Quidam Plinij Selaginè esse volūt Sabine similè, Gallorù Druidis summoperè laudatâ cõtra omnia vitia oculorù, & omnem perniciem. Musco terrestris non absurdè subiungetur herba Græcis Latinisq; veteribus forte ignota, quibusdam

Locus.

Musc. ter-

rest. 3.

Lib. 1. c. 189.

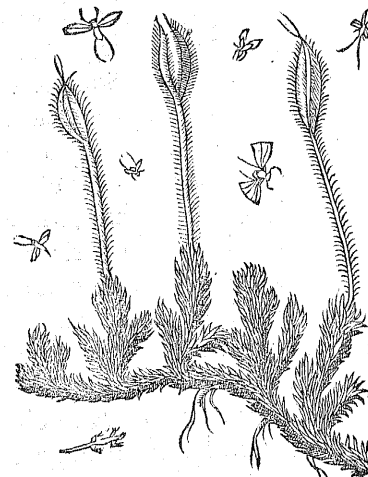
Forma.

Lycopod.

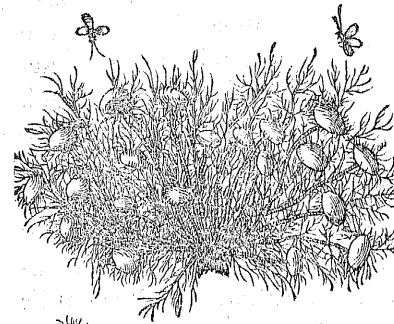
Dodon.

MVSCVS Alius terrestris

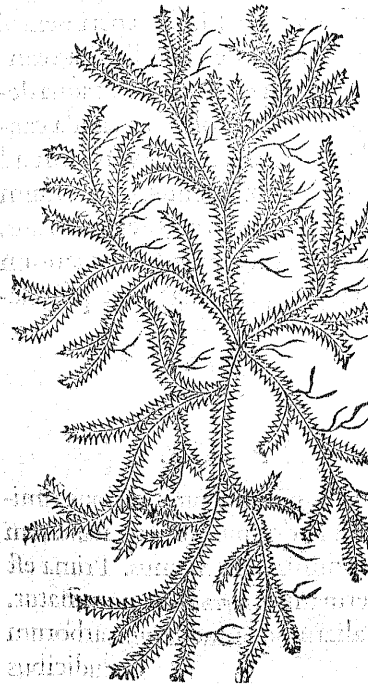
Lycopodium, Dodon.

MVSCVS Feniculaceus.

MVSCVS Terrestris denticulatus, Lobellij.

quibusdam Officinis pro spica celtica non sine graui errore vsurpata, vulgi appellationè secutus Dodonæus λυκοπόδιον nominat, idest, Lib. 3. ca. 71. Pedem lupinum, Gallicè Pied de loup, vel Peste de loup, Germanicè Beerlap, Gurtelkraut, & Musci quintum genus facit. Viticulis per humum serpit, foliolis veluti pilis densis admodum vestitis, radiculis in quibusdam partibus terræ infixis, & in hærentibus. Ex his enascuntur aliæ in tres quatuorve particulas fissæ, in apices candidos desinentes, lupinos vngues satis aptè referentes, producentèsque cauliculos rectos, tenues, candicantes, rarioribus pilis hirtos, tenues veluti spicas ferentes, foliolis plenas, quæ flosculis candidis similes sunt. Vdis locis, & siluis vmbrosis, crescit. Muscum alium feniculaceum vocant herbarij, quem gignunt arbores in frigidissimo Allobrogum tractu, locis asperrimis, & maximè saxosis educata, præsertim quercus & fagi. Nascitur is non alterius Musci arborei modo, sed sparsim in variis arborù partibus, trunco, ramis furculis, fruticatque singulis priuatim quasi plantis: plurimi ex vna tanquam radice nigra ramuli prodeunt, duos digitos alti, exiles, in tenuissimos villos feniculo similes diuisi. candidi, iucundum quidpiam olentes, vasculis multis lacunatis, inanibus, ramulorum vertici affixis, in ambitu hirsutis, quæ ad seminis conceptaculum natura formasse videtur, vt in Androsace, licet vacua perpetuo sint. Quasdam alias Musci varietates tradidit Lobellius. Quædam enim denticulis, & viticulis paruis sarmentosis pinnatis, compressis, arguta naturæ solertia elaborata, rependo, serpendoque innumeris flexibus implicatur. Huic alia non dissimilis ortu & modo, sed ramuli toti densissimis foliorù quasi denticulis compressis, vel squamulis. Illecebra multò minoribus, attractatu sericeis cõfertis sunt. Est Clusij Muscus terrestris, repès, Lusitanicus. Herbula, inquit, dodrantalibus aut interdum pedalibus repens, viticulis filo tenuioribus, numerosis, vtrinque adnatis ramulis in obliquum expansis & capillaribus, terræ in hærentibus quibusdam suis fibris. Tota integitur numerosissimis foliolis, siue squamulis potius tenuissimis, pulcherrima serie digestis, dilutione & pallescente virore, & tactu mollibus quidam, sed veluti siccis, gustu adstringente, cum

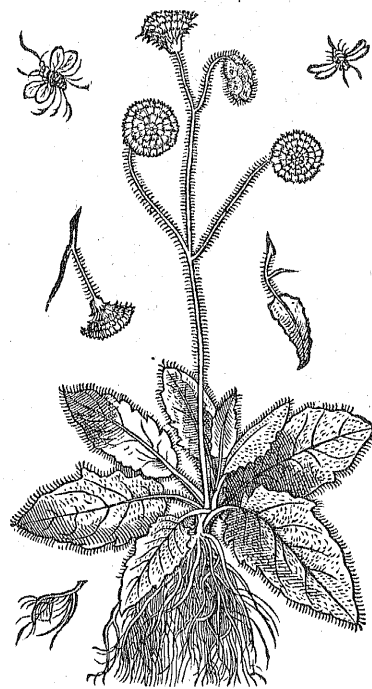
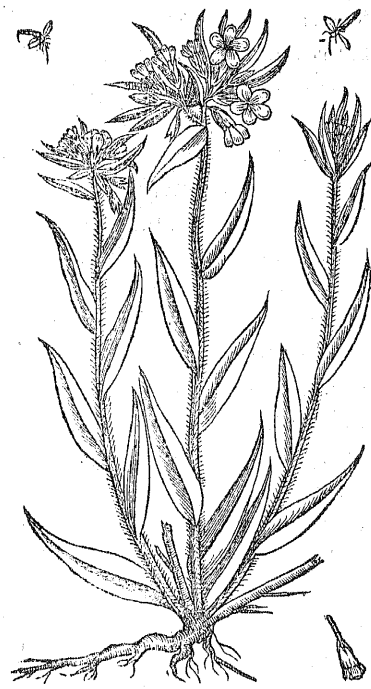
Locus.

Musc. fen.

Forma.

PVLMONARIA Minor,
Dalechampij.

PVLMONARIA Gallorum:
sive Auricula muris maior, Tragi.

tundis, hirsutis, & subasperis: foliis per intervalla ex caulibus exortis, longis, mucronatis, senis aut septenis in singulis caulibus, nec ferè pluribus: flore in caulium vertice coaceruato, priusquam recludatur ex cæruleo rubente, cum apertus est prorsus purpureo, pulmonariæ simillimo. Alia est Pulmonaria Gallorum, quæ quamvis eo nomine donata sit, propior tamen videtur in tubaceo generi, inquit Pena, flore luteo Hieracij, in parietibus & dirutis musco obsitis, Lugduni & Montpelij, tenello cauliculo, in tubaceo, palmari & sesquipalmari, gracili, è radice exiliore, betonica, non nihil fibrata. Scribit Lobellius esse Auriculam maiorè Tragi. Eius tamen icon villos nullos repræsenta, quos habet pictura Tragi, qui tradit folia humi sparsa iacere, singula Auriculam muris alpini, seu leporis exprimere, pilosa, & leuiter per ambitum incisa.

CAUDA MVRIS,

CAP. LXI.

Nomina
Dod. lib. 1.
cap. 63.
Pet. Pen. in
Aduer.
Forma.

RECENTIORIBVS perappositè *μυοσέρος* vocatur hæc herba, Latine Cauda muris, Gallicè *Queue de souris*, Germanis *Tausent korn*. Humilis est herba, foliis angustis, gramineis, pollicem & sesqui pollicem altis, rigidis, gustu plantaginis: inter quæ è radice proueniunt cauliculi tenues, flosculis albicantibus, palmariibus, breui marcescentibus vestiti, qui in falcatum mucronem desinunt: teretem, oblongum, muris caudæ haud absimilem, in quo semina exigua, nigricantia. Pinguibus agris & pratis gaudet. Aprili mense floret: Maio semen maturum est. Refrigerat, nec multum à plantagine viribus differt. Gustu plantaginis esse scribit Pena, Lobellius legit gustu hydropiperis.

Locus.
Tempus
Vires

RUBIA

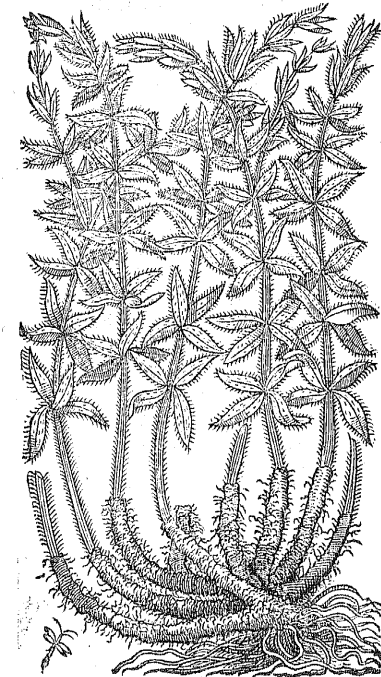
RUBIA,

CAP. LXII.

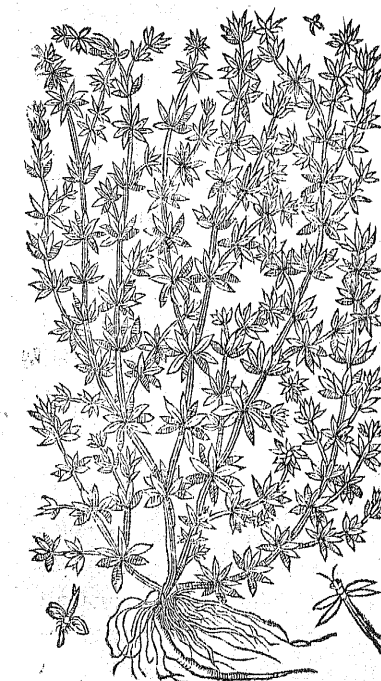

ΡΥΘΡΟΔΑΝΟΝ Græcè, quod etiam Erythrodanum & Rubia Latine, *Paue* & *seuealabagin* Arabicè, *Erythrodano*, & *Rubbia* Italicè, *ferberroet* Germanicè, *Runia* Hispanicè, *Garance* Gallicè, Officinis Rubia inctorum. A rubore radice quo lana & coria tinguntur: factum est

RUBIA SATIVA.

RUBIA, Siluestris.

illi Græcum Latinumque nomen. Dioscoridi & aliis duo sunt rubiæ genera. Vna fatiua est, altera agrestis. Satiuæ caules sunt quadranguli, longi, asperi, aparina caulibus similes, sed per omnia maiores & robustiores, folia per intervalla in singulis geniculis stellarum modo in orbem circumiacentia: flores in caulium verticibus, ex pallido luteo: fructus rotundus per initia viridis, mox ruber, postea cum maturuit, niger: radix longa, tenuis, rubra. Agrestis illi similis est, sed minor, & minus aspera tota, folia minora, numerosiora, genicula crebriora stellatim ambientia: flosculi candicant. Sic Plinius etiam describit. Sunt etiamnum duo genera, non nisi sordido nota vulgo, quum quæstu multo polleant. Imprimis Rubia tingendis lanis & coriis necessaria. Laudatissima Italica, & maxime suburbana, etsi omnes penè prouincias scateat ea. Sponte prouenit, feriturque similitudine eruilia. Verum spinosus ei caulis, ac geniculatus est, sic enim legendum ex vetusto codice, quinis circa articulos in orbem foliis, semen eius rubrum est. Pingui fertiliq; solo feritur, multis regionibus, magni prouentus & quæstus gratia. Siluestris vbique ferè prouenit sponte in agris, & in sepibus. Floret vtraque æstate, eiusque tum etiam radix effoditur. Rubiam minimam addit Lobellius, quam in rupibus Vincentij nõ procul Bristolio Angliæ enatam legit, foliis est Herniari paribus mucronatis, positu rubiæ, cauliculis reipentibus, sesquiunciam altis, in quibus flosculi luteoli. Radix exilis rubræ, corallio concolor. Pinxit etiam Rubiam læuam Taurinensium, cui Asperulæ ritu summis cauliculis, flores cædidi, stellati, verticillatim prodeunt. Folia quaterna decussatim posita, cacubalo Plinij paria, Solano tetraphyllo minora, in cauliculis sesquipedalibus, & bicubitalibus, ex intervallis geniculatis. Frequens hæc in Pedemontium collibus Taurino finitimis. Quot in medicina vsus habet rubia, tradit Dioscor. his verbis. Radix vrinæ ciet, quam obrè morbo regio laboratibus, cum aqua mulsa, auxiliatur. Itè ischiadicis, & resolutis. Ducit vrinam multam & crassam, nonnumquam etiam

Nomina

Genera.

Forma.

Rubia siluestris.

Lib. 19. c. 3.

Lib. 3. c. 143.

Vires.

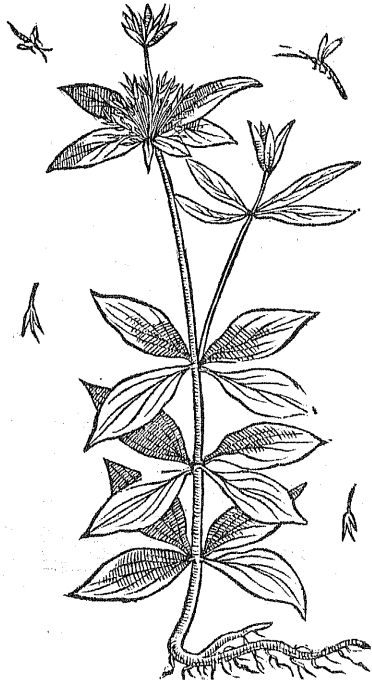
VVV 4

sanguinē, bibentes quidē quotidie lauari oportet, & excremētorum quæ redduntur differētiam spectare. Aduersus venenatorū morsus succū cum foliis bibere prodest. Semē exoymelite potū, lienē absumit. Apposita radix fœtus, menses, & secūdas educit. Albas vitiligines ex aceto illita sanat. Plinius his multū lucis adfert de medico eiusdem vsu scribens. Alia res Erythrodanum, quam aliqui Ereuthodanum vocant nos Rubiam, qua tinguntur lanæ, pellēsque perficiuntur. In medicina vrinam ciet, regium morbum sanat ex aqua mulsā, & lichenas ex aceto illita, & ischiadicos & paralyticos, ita vt bibentes lauentur quotidie. Radix semēque trahunt menses,

RUBIA Minima, Lobellij.

RUBIA Leuis Taurinensium, Lobellij.

aluum sistunt, & collectiones discutunt. Contra serpentes rami cum foliis imponuntur. Folia & capillum inficiunt. Inuenio apud quosdam morbum regium sanari hoc frutice, etiā si adligatus spectetur tatum. In hoc duntaxat Plinius à Dioscoride dissidet, quod contra serpentes ramos cum foliis imponi scripsit. Dioscorides contra venenatorum morsus succum cum foliis bibi, vt videatur, in Dioscor. non legisse *θηροδικαίς τε βοήθει δ' χυλός μὲ τῶν φύλλων ποθήεις*, sed *θηροδικαίς τε βοήθει χυλός μὲ τῶν φύλλων ἐπιτίθεις*. Rubiæ radix, inquit Galenus, acerba est, & gustu amara. Itaque quæcumque agere dictæ sunt vbi eiusmodi coierint qualitates, ea omnia in hac radice luculenter conspicies: quippe cum & lienem & iecur expurget, & vrinas crassas, multasque moueat. Quin & menses ciet, & mediocriter, quæ extersionem postulant, extergit, quare vitiligines albas, cum aceto illita iuuat. Sunt qui eam ischiadicis & resolutis, in potu cum melicrato exhibeant.

Lib. 6. sim.

Nomina

MENSE affinis est erythrodano quæ ἀπαρῆνη Græcis dicitur & φιλάνθρωπος, Gallis *Grateron*, Italis *Speronella*, Germanis *Klebkraut*, φιλάνθρωπος hominis amans, quod caulium foliorumque asperitate prætereuntium vestes apprehendat, perinde ac si comitatis & humanitatis gratia retinere vellet. ὀμφαλιόκαρπος ab umbilici similitudine, quam semē eius in medio cauū refert.

APARINE, CAP. LXIII.

APARINE.

refert. Ex quo intelligere licet in Galeni, Pauli, Aetij, Plinij exemplaribus ὀμφαλιόκαρπος: mēdo- dosē legi, pro ὀμφαλιόκαρπον, vt rectē legimus in Dioscoride. Aparine, inquit ille, ramos habet multos, paruos, quadrangulos, asperos: folia ex interuallis in orbē circumposita vt in erythrodano: flores albos, semen durum, album, rotundum, à medio umbilici modo leuiter concauū. Herba ipsa vestibus adhærescit. Ab his diuersa non sunt quæ Plinius de eadē prodidit, his verbis. Aparinen aliqui omphacocarpū (omphacocarpum legendū esse diximus) alij philathron vocant, ramosam, hirsutam, quinis senisve in orbem circa ramos foliis per interualla. Semē rotundum, durum, cōcauum, subdulce. Nascitur in frumentario agro, aut hortis pratisve, asperitate etiam vestium tenaci. Hæc est omnium cōsensu nostra Aparine, quæ, vt Theophratus scribit, nascitur præsertim inter lentes, nobis passim circa sepes, dumos, macerias, & in hortis. Tota æstate floret & semen producit. Calida siccaque est temperatura. Succus huius, inquit Dioscori- des, ex semine, caulibus & foliis expressus, phalangij & vipere moribus auxiliatur: si bibatur cum vino, aurium dolores infusus succus sanat. Herba ipsa axungia trita excepta, strumas discutit. Eadem ferè Plinius habet. Efficax cōtra serpentes semine ex vino potō drachma, & contra phalangia. Sanguinis abundantiam ex vulneribus reprimūt folia imposita. Succus aurib⁹ infunditur. Galeno verò modice extergit & desiccatur, habetque nō nihil subtiliū partiū. Huius succū, inquit Matth. valde cōmendant aliqui ad recētia vulnera glutinanda, & ad papillarū rimas. Stillatitia eius aqua datur vtiliter potanda dyfentericis, sicca farina vulnera glurinat, & vlcera sanat.

Forma. Lib. 3. c. 88.

Lib. 27.

Locus.

Tempus.

Temper.

Vires.

Lib. 25. c. 5.

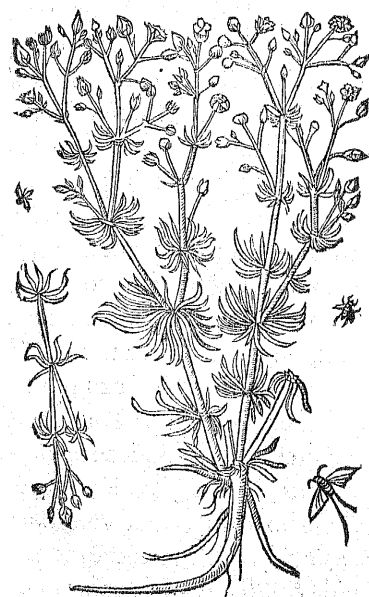
Lib. 6. sim.

In cap. 88.

lib. 3.

SPERGULA,

CAP. LXIIII.

DDONAEO & aliis Spergula dicitur ad imitationē Spurry Belgarum & Anglorū, hanc herbam sic nominantium, Officinis, & fortassis antiquis incognitā. Cauliculos edit rotundos, graciles, geniculatos, palmum altos, crebrioribus quàm in aparine, circa ipsa genicula, foliis angustioribus, stella modo radiatis, galij foliis similibus, in summis cauliculis flosculi multi candidi spectantur, & caliculi siue capitula sicut in lino, in quibus semen nigricans continetur, radix gracilis est, digitum longa. Umbrosis locis gaudet, feritur etiam in agris. Maio & Iunio mensibus floret. Saginadis bubus & vaccis vtilissima. Quade causa Brabanti hac vere agros cōserunt, quod eius pabulo mirificè vaccas saginari, lactisque copiam augeri longa experientia compertum habeant. Semen vomitu pituitosos humores educere

Nomina. Lib. 1. c. 37.

Forma. Dodo. ibi. Pena in Adu.

Locus.

Tempus.

Vsus.

cere

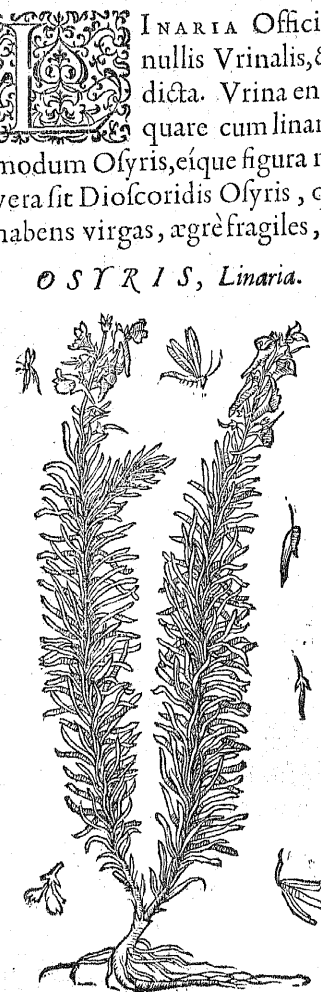
cere plerique referunt, inquit Dodonæus: estur tamen à Gallinis & columbis, & hoc pastu oua plura & citius excludere creduntur.

LINARIA, CAP. LXV.

Nomina Fuch. cap. 206. hist. Dodo. lib. 1. cap. 13. Per. Pen. in Adu.

Forma.

Lib. 27. c. 12

OSYRIS, Linaria.

Locus,

Tempus.

Temper. & Vires

Lib. 4. c. 138. Lib. 27. c. 12.

Cor. Emb. 124. lib. 4.

Lib. 8. sim.

Fuch. cap. 206.

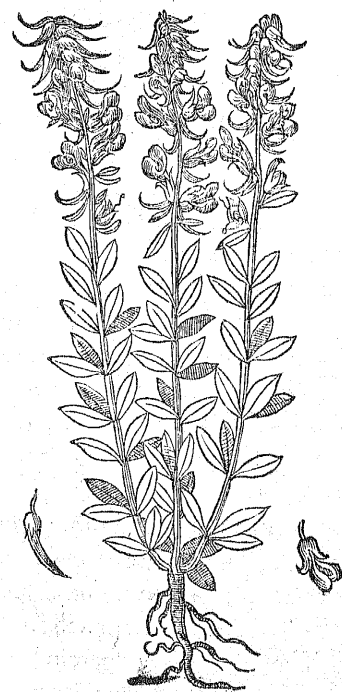
& in agrorum marginibus. Floret potissimum Iunio & Augusto mensibus. Amara est: quare qualida, vim inesse vrinas mouendi scribunt herbarij, & stranguriæ renumq; ac vesicæ obstructionibus, singulari esse remedio, quibus facultatibus prædictam esse Osyridem veteres testantur. Decoctum enim eius potum, inquit Dioscorides, morbo regio laborantibus auxiliatur. Plinius Smegmata mulieribus faciunt ex his radicibus decoctum potum sanat arquatos. Eadem, priusquam maturescat semen, concisæ, & sole siccata, aluum sistunt, post maturitatem verò collectæ, & in sorbitione decoctæ, rheumatismis ventris medentur, & per se trita ex aqua cælesti, bibuntur. Dioscorides radicem non meminit, quibus tum alia tum illud attribuit, quod Dioscor. toti frutici. Sed & smegmata mulieribus fieri ex ramulis Dioscorides prorsus omisit. Osyridi herbæ, inquit Galen. ex qua fiunt & coremata, amara inest qualitas, & obstructiones impediendi facultas, quare & in icore consistentes adiuuat obstructiones. Quæ autem hinc Galenus, & cum secuti Paulus & Aetius κορηματα vocant, alij scopas interpretantur, à verbo κορεν, quod cum non solum verrere significet, sed etiam κοσμεν & καταπλεν, id est, ornare siue purgare & venustare, alij κορηματα intelligunt κορηματα Suida & Phauorino auctoribus, id est,

id est, comptoria, & venustantia faciè medicamenta, è quorum sanè numero Osyris est, quæ cum amara sit, extergere etiam, faciei potissimum maculas potest, vt illi κορηματα dixerint, quæ Plinius smegmata dixit. Ex eo autem quod ex Osyride κορηματα id est, scopas fieri illi scripserint, colligunt nonnulli reiecta Linaria veram Osy-

LINARIA Magna, Belueder.

LINARIA Valentina, Clusij.

SCOPARIA, Belueder.

ridem Itolorum esse Beluedere, quod ad verendum sit aptior, quòd foliis crescat lini similibus amplioribus numerosiorib; caule singulari, anguloso, cubito maiore, surculis plurimis fructicante: flore exiguo, rubro, semine minutulo, rotundo, è cinereo nigrescente: radicibus numerosis, densis, cappillaccis, nigricantibus. Qui formosarum plantarum aspectu delectantur, hanc serunt, & adultam alunt in adiu fenestris, densa eius coma umbram captantes, & nitido virore oculos recreantes, ob foliorum venustatem Itali Beluedere nominarunt. In aridis potius quam pinguibus luxuriat, tamè voluptatis gratia pridem coli cepit etiam in hortis nostris. Seritur & à multis ad scopas ex ea cõficiendas, vnde Scoparia à quibusdã nominata est. Quòd si eam propius inspicias, videbis folia esse longiora quàm Linariæ, numerosiora, non amara, qualem tamè Galenus & Paulus voluerunt esse Osyridem, nec iotericis ac hydropicis perutilè, vt est Linaria. Quòd si ex Osyride κορηματα id est, scopas fieri voluit Galenus, non protinus hæc scopis accommodatissima, Osyris fuerit, cum

Lib. stirp. Hispa. 2. cap. 32.

cum sint plurimi alij frutices, ex quibus scopæ optimæ parari possunt, qui tamen Oxyrides non sunt. A Clusio Linaria alia exhibetur quam Valentinam vocat. Circa Valentinam, inquit, in pratis & locis umbrosis. Lunariæ genus crescit, vulgari multò lætius & crassius, ternos quaternosque caules ab vna radice proferens, singulares, pedales, interdum ampliores, quos folia centaurij minoris ambiunt, inferiore parte iuxta terram terno ordine disposita plerumque, superiore verò parte sparsim & nullo ordine: extremis ramis veluti spicam profert, florum luteorum Linariæ vulgari similibus, quibus tamen rictus lanuginosus est, cauda verò seu corniculum purpurascens coloris, hos sequuntur capitula, exiguis loculis similia: radice est singulari, alba. Floret Martio. Hanc appellauit Linariam, non à foliorum similitudine, quæ non conueniunt, sed quod eius flores vulgari forma similes, & eiusdem ferè sint temperamenti. Nam præmanfâ manifestam acrimoniam cum aliquo amarore coniunctam exerit.

VERBENACA, CAP. LXVII.

Nomina

ΕΠΙΣΤΕΡΕΩΝ Græcis, Latinis Verbena & Verbenaca, herba sagminalis, Columbaris, Columbaria, seu Columbina, ferraria, herbariis & officinis Verbena, Gallis Verueine, Italis Berbena, Verminacola, Germanis

Lib. 4. c. 55

Eisenkraut & Eisenhart, id est, ferraria à ferri duritia. Peristereon auctore Dioscoride, quod columbæ in ea libenter versentur. Verbena quasi herba teste Donato. vel potius quod ea verrendis iouis aris vterentur, aliisque pacis & bellique ritibus, vnde sagminalis nomen. Plinius. Sagmina in remediis publicis fuere, & in sacris legationibusque Verbenæ, certè vtròque nomine idem significatur, hoc est gramen ex arce cum sua terra euulsam: hoc semper & legati vsi cum ad hostes, clarigatumque mitterentur, id est, res raptas clare repetitum. Vnus itaque Verbenarius vocabatur. Dioscorides herbas duas περιστερεώνας nomine, quamquã diuersis capitibus comprehendit. Vnam, quæ iam dicta est: alteram quæ ἰερὰ βοτάνη nominatur, Latine sacra herba, compositaque voce hierobotane, & Verbenaca teste Plinio, sacra quidem herba, quod ea olim apud Romanos domus purgabatur, familiæ lustrabantur, Iouis mensa ad sacrificium & epulas verrebatur, & facialis in sacris legationibus illa coronabatur, vel, vt Dioscorides inquit, quod in expiationibus suspensa & illigata mire utilis sit. Herbarij hanc περιστερεώνα ὑπέριον, id est, Verbenacam supinam, quod semper humi supinè procumbat, illam superiorem περιστερεώνα ὑπόριον, id est, Verbenacam rectam nominarunt, quod rectis ramulis semper assurgat, cum contra hæc supina siue strata & humilis potius dicenda sit, illa veriùs recta, quod rectis ramulis & pluribus adolescat. Plinius à sexu duo genera constituit, marem, rectam, vt aiunt sceminam supinam vocans. Verba eius hæc sunt. Nulla Romanæ nobilitatis plus habet quàm hierobotane, aliqui peristereona, nostri Verbenacam vocant. Hæc est quam legatos ferre ad hostes indicauimus, hac Iouis mensa verritur, domus purgantur, lustranturque. Genera eius duo sunt, foliosa, quam sceminam putant: mas, rarioribus foliis. Ramuli vtriusque plures, tenues, cubitales, angulosi: folia minora quàm quercus angustioraque, diuisuris maioribus, colos glaucus, radix longa, tenuis. Nascitur vbique in planis aquosis. Quidam non distinguunt, sed vnum omnino genus faciunt: quoniam vtraque eisdem effectus habet. Hæc Plinius. Fuchsius duo Verbenacæ ponit genera, Verbenacam rectam siue marem, Verbenacam supinam siue sceminam. Dodonæus etiam rectam & supinam, sed hanc duplicem, marem scilicet & sceminam. Matthiolus cum duo itidem genera posuisset, supinam, vulgarem Verbenacam, & legitimam Dioscoridis ἰερὰν βοτάνην esse affirmat, rectam verò quæ peristereon

In An. l. Terent.

Lib. 22. c. 2.

Lib. 4. c. 55 & 56.

Genera.

Lib. 25. c. 9.

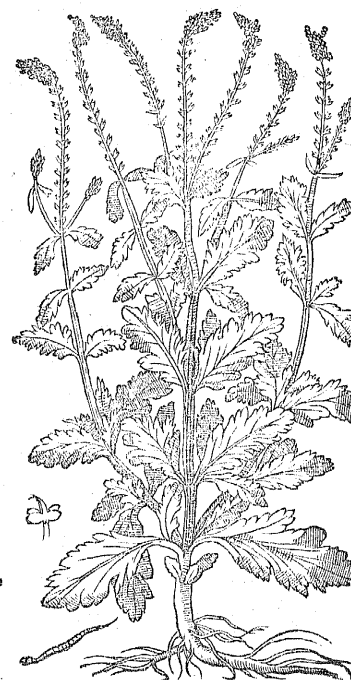
Cap. 225. hist.

Lib. 5. c. 84.

In cap. 55. & 56. lib. 4.

ristereon prior est Dioscoridis, quæq; vnico tantum caule, & vnica radice constat: nusquam se vidisse ingenuè fatetur, quæ notis omnibus legitimam referat, etsi nõ desint qui eam esse velint quam inter sideritidas primo loco depinxit. At quum hæc ab vna radice plures edat caules, etiam sesquicubitales, folia haud subalbican-

VERBENACA vulgaris Maub.

VERBENACA Recta siue mas, Fuchsij.

tia, flores in caule verticillatim prodeuntes vt in marrubio, denique cum nihil habeat Verbenacis simile, eorum sententiæ minimè subscribit. Idem ait à se obseruasse iis in locis quæ Verbenacæ plurimum sunt feraces, quasdam plantas, quæ caules rectos edere, quasdam humi ferè procumbere, vt hinc fortasse differentiam sumperint ij, qui Verbenacam in rectâ & supinam diuiserunt, Plinio quoque his suffragante, qui à quibusdam hanc non distingui, vnumque omnino genus esse scripsit, quoniam vtraque eisdem effectus habeat, Id quod est à Dioscoridis sententia alienissimum, qui alteram ab altera figura, natalibus, nomenclatura, facultatibus distinxit, vt facillè perspiciet qui vtriusque historiam diligentius expenderit, his verbis explicatam. Peristereon siue Verbenaca nascitur in aquosis locis. Ex eo nominata esse videtur, quod columbæ in ea libenter versentur. Herba est palmi altitudine, aut etiam maior: folia incisa subalbida è caule prodeunt: singulari plerumque ramo, ac radice reperitur. Sacra herba quam peristereona vocant, virgas emittit cubitales aut etiam maiores, angulosas, circa quas folia sunt ex interuallis, similia quernis, sed angustiora & minora, per ambitum incisa, subglaucâ, radicem habet oblongam, tenuem: flores purpureos, tenues. Hæc igitur ramulos multos prodeunt, cubitales aut maiores, folia subglaucâ. Illi dodrantalis est & vnus è singulari radice caulis, folia ὑπερβόρυγ, natales aquatici. Iam verò si vires ab auctoribus traditas perscruteris, eas diuersas esse comperies. Peristereonis folia cum rosaceo aut adipe suillo recenti imposita, inquit Dioscorides, vteri dolorem eximant. Herba cum aceto imposita erysipelata reprimat, putredines coerces, vulnera glutinat, & vetera cum melle ad cicatricem perducit. Hæc autem efficere siccando & adstringendo auctor est Galenus, scribens, peristereon vim habere adeò desiccantem, vt vulnera glutinet, assentiente etiam Paulo his verbis. Peristereon adeò desiccatur & adstringit, vt vulnera glutinet, & sanguinis profluuium sistat. At communis Verbenacæ siue Sacræ herbæ folia, & radix pota cum vino, aduersus fer-

Dios. lib. 4. cap. 55. Locis. Forma.

Dios. lib. 4. cap. 56.

Vires. Temper. Lib. 4. c. 55.

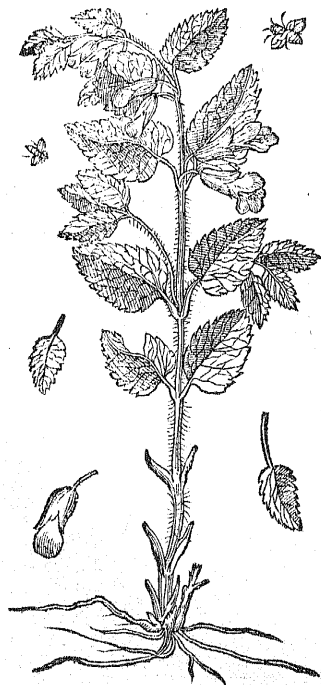
Lib. 8. sim.

Lib. 7.

penes valent. Eadem drachmæ pondere cum thuris obolis tribus in vini veteris, hemina quadragenis diebus ieiunis bibuntur, contra regium morbum. Veteres tumores & inflammationes imposita mitigant, & fordida vlcera purgant. Tota in vino decocta, tonsillarum crustas abrumpit: oris nomas gargarissatu sistit. Aiunt si aqua spargatur tricinium qua maduerit, lactiores compotiores fieri. Datur in tertiana bibendum tertium à terra geniculum cum circumpositis foliis, in quartana quartum. Hæc igitur Verbenaca siue sacra herba non modo œdemata antiqua & tumores non sistit, vt illa, & mitigat, sed & tonsillarum crustas abrumpit & exsiccatur, nimirum calfaciente vi, qua etiam capitis dolores chronicos discutere ex frigidityte & crassis humoribus tradidit Galenus, his verbis. Omnium verò longe maximè discutit, & perfectè corroborat, Verbenaca recta, maximè viridis, imò & arida cum radicibus, & simul cum serpillo oleo incocta. Coniicienda etiam ad ea crocodiliadis, maximè iuxta aquas nascentis radix. Quin & ipsam per se Verbenacam si oleo incoxeris, oleoque inde rigaueris, omni capitis dolori antiquo, ex frigidityte aut ex crassis humoribus oborto medebe-

Lib. 2. com
po. ph. loca

HERBA SACRA Quorundam,
Dalechampij.

VERBENACA Recta,
Dodonæi.

Sacra her-
ba alia.

Forma.

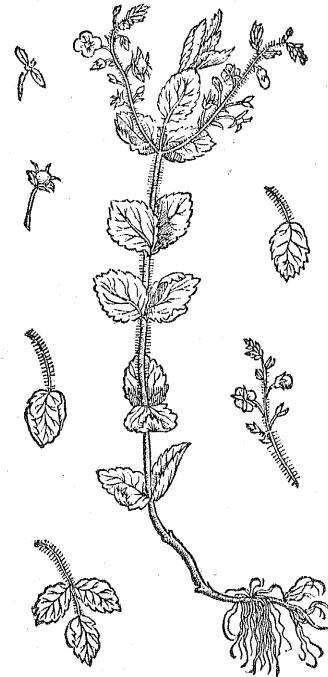
Lib. 1. c. 84.
Forma.

ris. Herbarij quidam pro Sacra herba aliam exhibent, quæ in nemoribus & siluis prouenit, radice tenui, longa, multifida: caulis ternis, aut quaternis, angulosis: foliis per interualla vtrinque æqualiter dispositis, quercui similibus, minoribus, pariter incis, ex quorum alis pediculi nonnumquam exeunt terna gerentes folia minora: flos ruber, candicans, ad tres vel quatuor superiores foliorum sinus, emicat ex calice virente oblongior, amœnus, Lamij lutei, semen in oblongo loculo affixum, vt in Ormino. Hanc pro Melissophyllo Fuchsi Lobellius pinxit, sed fallitur, opinor, nam Fuchsius pro Melissophyllo ostendit Calamintham montanam præstantiorem eiusdem Lobellij, quemadmodum in Libro de Odoratis cap. De Melissa monuimus. Verbenaca recta Dodonæi caule est recto, pedali & maiore, ramulis multis fruticante, in quibus flosculi carulei: folia viridantia, crenata,

crenata, & quadantenus incisa: radix breuis, multum fibrata. Ea videtur esse Verbenaca supina siue fœmina à Fuchsiõ depicta. Verbenaca supina mas & Hierabotane eiusdem Dodonæi cauliculos fert teneros, hirsutos, angulosos, humi repentes, pedem longos, atque eo longiores: folia quadantenus rotunda, in am-

Cap. 33. hi.
Sicra her.
mas Dod.
Forma.

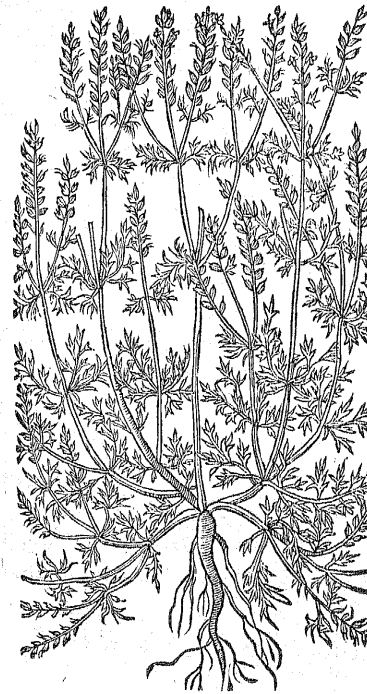
HIERABOTANE Mas,
Dodonæi.

HIERABOTANE Fœmina,
Dodonæi.

VERBENACA Supina &
tenuifolia, Clusij.

bitu crenata, quercus aut chamædryos foliis similia, his maiora, illis minora: flores elegantes, caruleos in ramulis: folliculos latiusculos, radicem fibratam. Fuchsius hanc nomine chamædryos vulgaris fœminæ depinxit. Altera Dodonæi Verbenaca supina, siue Hierabotane fœmina, superiorem valde refert cauliculis, foliis, floribus, sed huius cauliculi rotundiores, folia paulò minora, ramuli plures ex vna radice, flores magis coaceruati. Fuchsius pro chamædryo vulgari mare depinxit. Clusio alia est *ιερά βοτάνη* id est, Sacra herba, & *περα-σπεδών ύπλιος* id est, Verbenaca supina, cui quaterni aut quini sunt cauliculi, angulosi siue quadranguli, vt in vulgari Verbenaca, tenuiores tamen, supini & in terram procumbentes: folia vulgari colore similia, & ex viridi cæsia, sed magis incisa & multifida: flos in summis virgis vulgari similis ex caruleo purpureus, minor tamen: semen idem: radix tenuis & vulgari similis. Agro Salmaticensi frequens, & quibusdam aliis Castellæ locis, vbi minor & exsucca: & decliuibus fluminumque ripis,

Cap. 33. hi.
Sicra her.
fœmina
Dodon.
Forma.

Ibidem.
Lib. 2. Vir.
Hispa. c. 45

praefertim verè ad flumen Thormini quod Salmanticam, & Albam vrbes alluit, ubi maior & vegetior. Florebat istic Iulio & Augusto: deinde semen ferebat. Eiusdem est cum vulgari, temperamenti, quare ad eadem utilis, & aliquanto forte efficacior.

CIRCEA, CAP. LXVIII.

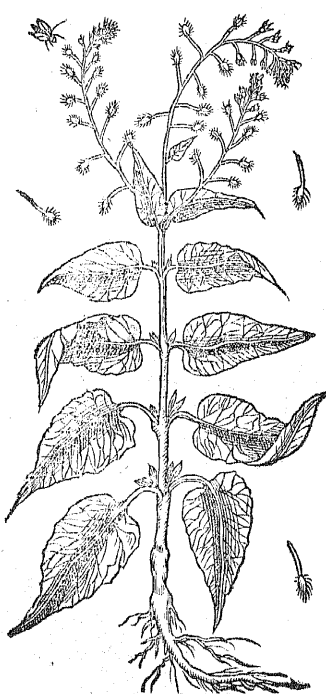
Nomina
Pena in
Ad.
Lib. 3. c. 17.
Forma.

ΚΙΡΚΑΙΑ & Διρκία Græcis, Circea & Dircea Latinis dicitur. Circea fortasse quadam cum mandragora virium similitudine: nam mandragoras Circea nominata fuit, & forsan vtriusque ad amatoria vsus, id quod de mandragora Dioscorides scripsit. Circea, inquit idem, tota habet hortensi folano similia, propagines multas, flores nigros, mul-

CIRCEA, Dalech.

Locus.
Lib. 27. c. 8.

Pena in
Adu.

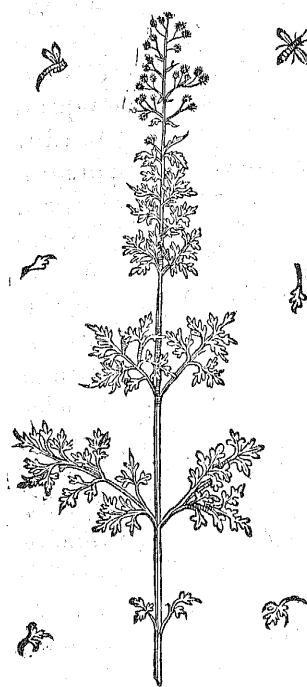
Vires.
Lib. 3. c. 17.
Lib. 27. c. 8.

tos, semen milij speciei, in quibusdam veluti corniculis, radices dodrantes tres aut quatuor, albas, odoratas, exsiccantes. Nascitur in quibusdam petrosis locis, apricis, & perflatis. Eadem ferè Plinius tradit, Circea strychno satiuo similis est, flore nigro, pusillo, paruo semine vt milij, nascente in quibusdam corniculis, radice semipedali, triplici ferme aut quadruplici, alba, odorata, gustus calidi. Hæc Plinius, qui radices gustus calidi dixit, quas Dioscorides θερμαντικὰς, id est, calfaciendi vi præditas. Quænam verò hanc Dioscoridis Circeam referat non parum ambigunt herbarij. Sunt & ij quidem perdocti, qui hinc depictam pro Circea proponunt, quæ in perflatis & asperis gignitur, radice dodranti, candida, odorata, nitueas & molliusculas propagines quotannis mittente, ex tuberculis quibusdam exeuntes: caule cubitali, folio folani maiore, acutiore: crebris agnatis: flore exiguo, copioso, priusquam pandatur nigro, cum apertus fuerit è rubro candicante: semine pusillo in corniculis oblongis, hirsutis. Alij Circeam esse putant quod salanum lignosum à quibusdam herbarijs dicitur, & Dulcamara, & Amara dulcis, Germanis *Gelenger ioleber*, de quo alio in loco. Circeæ radix minarum quatuor pondere tusa, inquit Dioscorides, & diem & noctem macerata in vini dulcis heminis sex, & triduum pota verum expurgat. Semen in forbitionibus sumptum, lac attrahit. Plinius. Diluitur in vino, bibiturque ad dolorem vulvæ, & vitia. Macerari oportet in sextariis tribus quadrantem radicis tuse, per noctem & diem. Detrahit eadem potio & secundas. Semine lac minuitur in vino, aut mulla aqua pota. Sed in hoc is à Dioscoride dissentit, quod quadrantem radicis tuse macerari iubet, Dioscorides quatuor minarum pondus, quod fortasse etiam æquo maius est. Quod verò semen lac minuere dixit, planè contrarium est ei quod Dioscorides habet. γάλα καίεται, lac attrahit, hoc est γάλα γεννά vt Paulus ait. Et Galenus ex Dioscoride scribit semen Circeæ in forbitione exhibitum ad lactis generationem conducere. Quidam Plinij locum hunc sic legunt, semine lac mouet, vino aut mulla aqua pota.

Lib. 7.
Lib. 7. sim.

HERBA

HERBA MORA, CAP. LXIX.

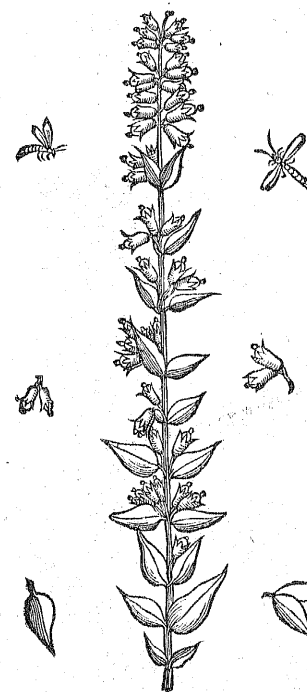
TALI plantam istam herbam moram *Forma.* vocant, quæ secus vias nascitur, folio absinthij, tenuiore, nigriore: flore in summis ramis & caulibus exiguo, luteo, copioso, folia trita & imposita vlcibus inueteratis *Vires.* mirificè mederi aiunt.

CHAMAEROPS, CAP. LXX.

CHAMAEROPS hæc videtur esse, quæ in *Forma.* siluosis gignitur, radice crassa & multiplici, caulibus multis & cubitalibus, foliis myrti circa caulem geminis: flore copioso, è foliorum sinibus nascente, semine in oblongis vasculis. Eosdem effectus lateris doloribus habet Chamærops, inquit Plinius, myrtes circa *Li. 26. c. 7.* caulem geminis foliis, capitulis Graculæ rosæ ex vino pota.

ANTIRRHINUM, CAP. LXXI.

CHAMAEROPS,
Plinij.

Αντιρρινον & Ανδαρρινον, Græcis, Theophrasto etiam αντιρρινον, nisi locus mendosus sit, Latinis similiter Antirrhinum, Cyanocephalis Apuleij, Germanis *Orant*, Gallis *Mouron violet*, cuius insignis nota, nempe narium vituli similitudo quam semen refert, fecit vt hæc herba innotuerit. Sed cum aliquot sint plantæ *Genera.* quarum semina aut potus caliculi seu capitula quibus semina includuntur, vitulinam faciem aut quid simile exprimant, herbarij diuersa fecerunt antirrhina. Matthiolus scribit se quatuor obseruasse antirrhina genera, quibus omnibus capita nascuntur, quæ semen minutum continent, vitulinis admodum similia, quæ non nisi magnitudine differunt: Dodonæus *Lib. 2. c. 27.* duo, vnum maius alterum minus. Et sanè varia est apud veteres antirrhini historia. Theophrastus aparinæ simile facit, Dioscorides anagallidi, quædam eius exëplaria lychnidi, vnde lychnis siluestris nuncupetur, Plinius lino, nisi mendosi sint codices. *Lib. 9. hist. cap. 21. Lib. 4. c. 128* Antirrhinum, inquit Dioscorides, alij anarrhinum, quidam lychnida siluestrem vocant. Herba est caule & foliis anagallidi similis, flores sunt purpurei, similes leucoio, minores tamè, ideoque siluestri lychnis *Lib. 25. c. 10* nominata est, semen fert vituli naribus simile, russeum aspectu. Græca enim exemplaria habent ῥουσιον ἰδιον, quod ab interpretibus omnibus omissum fuit. Est autem *Lib. 7. c. 11.* ῥουσιον idem quod russeum & russum Latina voce Græcis vsurpata. Sic Paulus anagallidem ῥουσιον ἀγρος ἐχέσσαν dixit, Plinius Antirrhinum vocatur siue anarrhinum, *Lib. 25. c. 10.*

ANTIRRHINVM,
Math.

Lib.9. hist.
cap.12.

Antirrh.
mag. Dod.
lib.2 c. 27.

Forma.

bina semper ex aduerso vt in Anagallide. Circa summos ramulos flores spectantur longiusculi, & parte anteriore lati oris, ramæ figura, linariæ floribus non multum dissimiles, sed maiores, & pediculos carentes, in pallido lutei, quibus suboriuntur calices longi & rotundi, caput, oculos, nares, denique hiatum oris vitulini expri-

ANTIRRHINIMA II.
Math.

ANTIRRHINVM III.
Math.

mentes,

ANTIRRHINVM IIII.

Matthioli.

ANTIRRHINVM

Magnum, Dodor.

mentes, quibus semen concluditur. Est & aliud magnum Antirrhinum, foliis longis & angustis, osyridis ferè similibus, floribus roseis, aliquando candidis, cætera præcedenti simile. Antirrhinum paruum eiusdem, caput simiæ quorûdam,

ANTIRRHINVM
paruum, Dod. sive Orontium.

Antirrhini
paruum,
Dod. libid.
Forma.

Lib.9.ph.
local.ca.9.

In comen.

Locus.

Tempus.

Vires.

Li.4. c.128.

Li.6. simpl.

In cap.128.

lib.4.

cauliculos habet tenues, teneros, non ita ramosos: folia longa, angusta: inter hæc & cauliculos flosculi oriuntur rubri, superioris similes, multò tamen minores, deinde capitula rotunda, membranacea, vituli aut simiæ caluarie prorsus similia, quæ semen continent. Quartum est Antirrhinum Matthioli. Istud Archigenis *ὀρόβιον* esse multis creditur, cuius meminit Galenus, pharmaca recensens ab Archigene ad ictericos conscripta. Herbam orontium, inquit, coquito, & cum decocto lauato, & decoctum confestim viride reddes. Qui locus Cornario diu suspectus fuit, donec tandem in eam opinionem venerit, orontium herbam nullam aliam esse quàm origanum, & fortasse etiam *ὀρὸβιον* pro *ὀρόβιον* esse legendum. Antirrhinum vtrumque in cultis & incultis nascitur, colitur etiam in hortis. Magnum Iulio & Augusto mensibus, paruum Iulio floret. Narrant id appensum, inquit Dioscorides, veneficiis aduersari. Galenus similis esse cum bubonio facultatis scribit. Auctor est Matthiolus illini Antirrhini folia, flores etiam & semen cum

rosaceo & melle ad vteri præfocationes, & mensium difficultates. Herbam scorpionibus adeo contrariam esse, vt illico ea visa torpescant, eandem fronti alligatam præstare ad delendas oculorum albugines. Tragus pro Antirrhino Reseda speciem depinxit & descripsit, his verbis. Id incultis, areis, limitibus agrorum, &

ANTIRRHINVM, Tragi.

secus itinera nascitur. Primo quidem vere nulum emittit ex se caulem, sed folia eius quæ habet oblonga, angusta, nigricantia, & quasi corrugata humi procumbunt, è quibus altero demum anno proceri, teretes & concaui exiliunt caules, nonnunquam bicubitales, multisque ramulis & furculis brachiati. Caules ipsi inferne angustissimis & prælongis foliis circumuestiuntur. Folia violarum candidarum vel lutearum foliis similia sunt, sed longiora, viridiora, & corugata, ac plicata. Floribus caules quamplurimis luteis ex ordine collocatis vndique ornantur, non aliter quam verbascorum genera. Ex iis flosculis suboriuntur folliculi instar crucis dissecti, ac quadripartita distinctione hiantes, quorum singuli vitulinas imitantur nares. In his ipsis, vt ita dicam, nariibus semina nigra & perexigua latent, minora portulacæ. Porro sponte sua hæc herba feritur, radicem habens mediocris magnitudinis, albam, rectamque, ac feniculo similem. Hac herba non nisi linimentis lectorum luteo colore tingendis vtuntur, & calidæ humidæque

esse temperaturæ iudicat Tragus. Quidam herbarij herbam istam phyteuma esse volunt.

LEONTOPODIUM, CAP. LXXII.

Nomina LEONTOΠΟΔΙΟΝ Græcis, similiter Latinis Leontopodium dicitur, & pes Leoninus, propter villosam foliorum & florum effigiem: crus pedi annexum aliquatenus referentem, & *χμνος*, Cemos vt inter Dioscoridis supposititia habetur. Sic autem videtur appellari auctore Hermolao, ex floris siue calicis figura, quoniam pyxidula Athenis ita nominabatur, per quam suffragia in subiectum vasculum quod cadiscum vocabant, demitti consueuerant. Duum digitorum herbula est, inquit Dioscorides, folia ferens angusta, longitudine ternum quaternumve digitorum, hirsuta, ad radicem lanosiora, & subalbida. In summis caulibus capitula sunt velut perforata, in quibus flores nigri: semen autem eius vix conspici potest ob circumfusam ipsi lanuginem: radix subest parua. Leontopodium istud non est herba quæ vulgo herbariorum Pes Leonis, Planta & Pata Leonis, Alchimilla & stellaria dicitur, sed auctore Lonicero quæ hic depicta est, quam Ruellius, inquit, vulgo cruciatam vocari putat, diuersam tamen ab ea cruciata de qua diximus. Humi dicit eam serpere, digitali longitudine, folio angusto, longo ternos ferè digitos, hirsuto, ab radice lanoso, & canescete: in cauliculorum cacuminibus capitula tanquam pertusa, in quibus flosculi dehiscunt nigricantes: semen spissa occultitur lanugine, vt vix conspici queat, radice exili. Aliud Leontopodium exhibuit Matth. herbula duum ternumve digitorum, fo

In Coroll. 132. lib. 4.

Li. 4. c. 126.

Forma.

T. 2. c. 49. Li. 3. ca. 130.

Loniceri.

rum, foliis angustis, hirsutis, aversa parte canescentibus, iis præsertim quæ circa radicem sunt: capitulis in summo caule quasi foraminibus distinctis, floribus nigricantibus, semine densa, lanugine obuoluto. Ex Baldo monte misit Calzolarius. Idem opinor pinxit Lobellius, nonnihil tamen diuersum videtur, qui paruum Leontopodium adiecit, effigie totoque habitu superiori simile, singulari dodratali cauliculo, & folio Gnaphalij montani, densa lanugine incauis: flosculus summo caule in luteo pallentibus, Gnaphalij montani, exili ligneaque radice. Hæc Lobellius. Aiunt hanc ad amatoria phyltra commodam esse, inquit Dioscorides. Eam ob causam Cemos Plinij Leontopodium Dioscoridis esse creditur à doctis: sic enim ille. Eadem ex causa & Cemos silebitur nobis. Dixerat autem antea catanancem describi superuacuum esse, quum sit eius vsus ad amatoria tantum. Eadem fortasse de causa neque Galenus, neque posteriores eius meminerunt. Affirmat Marcellus Vergilius vidisse se antiquissimos & optimos Græcorum Codices, in quibus non Leontopodium, sed Camos huius capituli titulus erat. Et habere se vetustissimum

Vre.

Li. 27. ca.

Longobardis literis scriptum Latinum Dioscoridem, in quo pariter non Leontopodium, sed Camos est, eadem vniuersa prorsus historia. Sola in Græcis & Latinis tituli capituli, & plantæ appellationis diuersitas est, magno argumento non

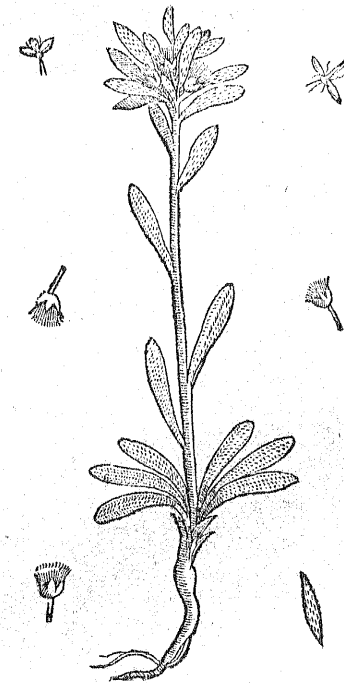
LEONTOPODIUM,

Matthioli,

LEONTOPODIUM

paruum, Lobel.

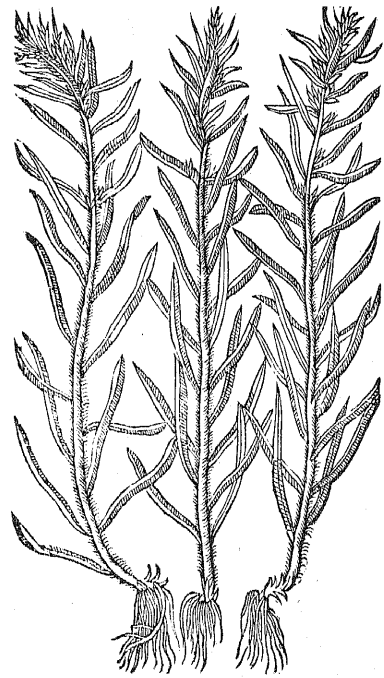
differre

PSEVDOLEONTO-
podium, Matthioli.

Li. 26. ca. 8.

Ibid. ca. 14.

Ibid. ca. 12.

differre Leontopodium à Camo, nisi sola appellatione. Ac ut idem sit Cemos Plinij & Leontopodium Dioscoridis, certè Leontopodium huius ab illius Leontopodio plurimum distat. Sic enim scribit Plinius. Leontopodium alij Leuceoron, alij Doripetron, alij Thorybetron vocant. Cuius radix aluum sistit, purgâtque bilem in aquam mulsam, addito pondere denariorum duum. Nasçitur in campestri & gracili solo. Semen eius potum lymphatica somnia facere dicitur. Et rursus. Leontopodij semen tritum in aqua, & cum polenta illitum, spicula sagittarum extrahit. Et alio in loco. Omnia corpori infixâ extrahunt, folia tusilaginis, daucum, semen Leontopodij tritum in aqua cum polenta. A superioribus differt planta quam ex Matthiolo hic exhibemus, passim in Bohemia proveniens, quæ etsi longiore sit caule, omnes tamen Leontopodij notas habet, inquit Matthiolus. Ideo Pseudoleontopodium appellat. Lobellio est Chryfocome Germanica, Heliochryfos silvestris Trago.

CHAMAEMELVM SILVESTRE; CAP. LXXIII.

Nomina

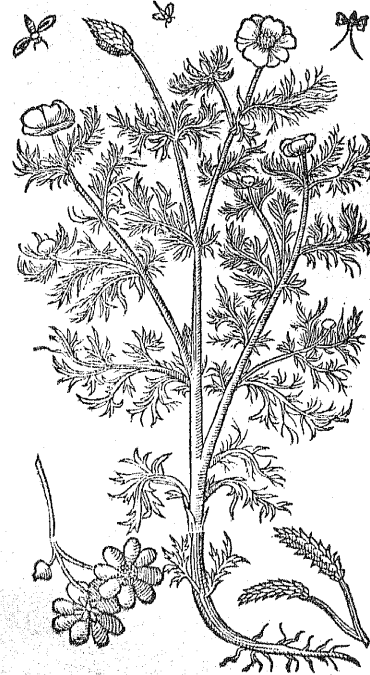
ANΘEMIS vulgaris siue silvestris, & χαμαίμηλον vulgare siue silvestre dicitur ab herbariis, ut discernatur ab Anthemide vera & quæ scribitur in hortis. Vulgo & Officinis Camomilla, Gallis *Camomille vulgaire*, Germanis *Chamill* & *Chamillen*. Eius genera aliquot ab herbariis

Genera.

CHAMAEMELVM Sil-
vestre, Matth. siue Anthemis.

Lib. 2. c. 30.

Forma.

Cotula fœtida.

Nomina

Forma.

obseruata sunt, quorum tria hic ponemus ex Dodon. Primum Chamæmelum vulgare siue silvestre albū, cauliculis tenuibus, duris, lentis, foliolis teneris, minutum incis: floribus in singulorum summitatibus, luteis in medio, foris foliolis candidis in orbem adiacentibus, veri hortensis Chamæmeli leucanthemi prorsus similibus, odoris iucundi, non tamen adeo suaviter, neque adeo vehementer fragrantis atque in hortensi Chamæmelo. Secundum genus est quæ hodie herbariis & Officinis Cotula fœtida nominatur, Thuscis Cauta, vnde diminutivum Cautula, tandem corrupta voce Cotula, fœtida autem à graui eius odore, quibusdam Camomilla fœtida, & Græcè *κωάνθημος*, & *κωλοζώνη*, id est, Camomilla canina, Germanis *Krottendill*. Cauliculis est crassioribus, viridibus, succosis, teneris: foliis latioribus & viridioribus quam Chamæmeli vulgaris: floribus illi valde similibus, nisi quod media depressiora sunt & latiora. Tota herba insuavi ingratoq; est odore, gustu amaricante. Hanc partheniū esse

CHAMAEMELVM

Silvestre, Dodon.

esse Leptophyllum doctiores censent, cuius meminit Hippocrates, & de præputio pustulas thymiæ deducere scribit. Tertium genus Cotula non fœtida vocatur, & Camomilla fatua, & Camomilla seu Cotula inodora, cauliculis gracilibus, teneris, lentis, multis ex vna radice prodeuntibus: foliis longioribus, maioribus, & candidioribus quam chamæmeli vulgaris, inodoris: radice crassa, multum fibrata, quæ hyeme non deperit, sed quotannis regerminat. Hanc pro buphthalamo depinxit ac descripsit Fuchsius. Hæc tria genera in agris luxuriant, iuxta semitas, & in hortorum sepibus. Iunio mense totaque æstate florent. Chamæmelum vulgare ad calidum & humidum vergit, & à chamæmeli veri temperamento parum differt. Cotulam fœtidam calidam siccamque esse, odor saporeque demonstrant. Cotula inodora moderatè calida est, & ad chamæmeli vulgaris temperaturam quadamtenus accedit. Quemadmodum autem chamæmelum vulgare temperie, ita facultatibus & viribus simile est, nisi quod illius imbecilliores sunt, nec adeo efficaces.

Lib. de VI. cerib. Cotula nō fœtida.

Nomina Forma.

Cap. 52. bistor. Locus. Tempus. Temper.

Experientia tamen docuit aduersus colicum dolorem, & renum calculum plurimum valere, lotium ciere, eodem modo quo chamæmelum hortense usurpatum. Quod ex eo oleum conficitur, dolores omnes, attrita, contractiones, duritias sanat, non aliter quàm oleum ex chamæmelo hortensi paratum, eoque vtilius

COTVLA Fœtida,
Dodonæi.

COTVLA Non fœtida,
Buphthalmum Fuchsi.

febric

febricitantium enematis immiscetur. Cotula foetida utero prolapsa, aut in alteram partem conuerso mire succurrit, si eius decocto ægrotae pedes lauentur: item uteri præfocioni si aut edenda, aut odoranda præbeatur, in hoc muliebri malo castorij viribus proxima.

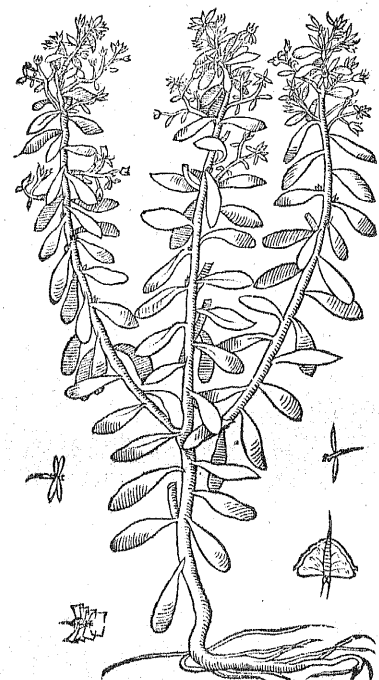
CEPÆA, CAP. LXXIIII.

Nomina Lib. 3. c. 110. Forma. Uires.

CEPÆA sic Latinis Cepæa dicitur. Portulacæ similis est, inquit Dioscorides, sed nigriora habet folia, & radicem tenuem. Folia in vino pota urinæ stillicidio & scabiosæ vesicæ auxiliantur: maximè autem hoc faciunt, si cum decocto asparagi myacanthini bibantur. Eadem ferè Plinius tradit, sed locus in vulgatis exemplaribus corruptus est, sic enim habet. Vel magis cepæa similis portulacæ: quæ ex veteris codicis vestigiis sic emendat Cornarius. Vesicæ malis medetur cepæa, similis portulacæ, nigriore radice, sed inutili, nascens in litoribus arenosis, gustu amara. In vino cum asparagi radice vesicæ plurimū prodest. Plantam hic positam Matthiolus cepæam esse asseruerat, Venetiis ad se missam, nulla tamen adscripta nota vel figura, vel facultatum, vel locorum, ut Cepææ Dioscoridis adamuissim conuenire prober. Dodonæus pro Cepæa anagalidem aquaticam seu Germanorum *Becabugam* exhibuit. Aliis videtur Cepæa nihil aliud esse quàm hortensis portulacæ species, id quod vel *χηπαία* testatur & eadem hortensis portulacæ figura, vna aut altera nota radicis & coloris foliorum additis. Præterea eadem quæ fatiuræ portulacæ facultates. Lobellius accuratius Cepæam pinxit, & descripsit. Teretibus pedibus & sesquipedalibus, numerosis, reptantibus furculis fruticat, Semperuiui minoris stellatis flosculis albis confertis. Foliola minora, portulacæ agrestis, angustiora & longiora, tenera, carnosa, succo prægnantia. Radix exilis. In Belgij viretis luxuriat, Patavio delata. Hæc Lobellius.

Li. 26. ca. 8. Embl. 15. lib. 3.

CEPÆA, Matthioli.

Lib. 5. c. 22.

nera, carnosa, succo prægnantia. Radix exilis. In Belgij viretis luxuriat, Patavio delata. Hæc Lobellius.

ASTRAGALVS, CAP. LXXV.

Li. 4. ca. 17. Forma.

AΣΤΡΑΓΑΛΟΣ Latinè etiã Astragalus: paruus est, inquit Dioscorides, à terra frutex, foliis & ramis ciceri similis: flores sunt purpurei, parui, radix rotunda, raphani modo grandis, propagines habens solidas, nigras, duras veluti cornua, inter se implicatas, gustu adstringentes. Nascitur in locis ventosis, vmbrosis & niuosis: multa in Phæneo Arcadiæ, (ita legunt Galenus, Paulus, Oribasius, Plinius, ut corrupta sint Dioscoridis exemplaria, in quibus pro *ἐν φαινέω* legitur *ἐν μεμπίδι τῆς ἀρχαίας*.) Radix in vino pota aluum sistit, urinam mouet: facit & ad vetera vlcera, arida insperfa: sanguinem supprimit. Difficile tunditur propter soliditatem. Hæc Dioscorides. Galeno frutex est paruus, radices habens adstrictorias: quamobrem etiam ex numero est non instrenuè desiccantium: vlcera vetera glutinat, aluum fluidam sistit, si quis in vino decoctam radicem bibat. Plurimus huius prouentus est in Phæneo Arcadiæ. Eadem Paulus & Oribasius

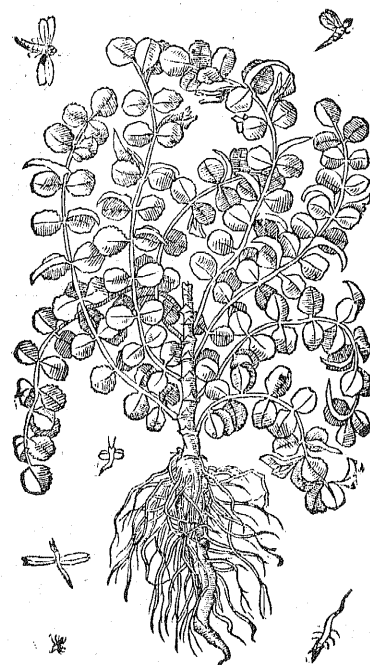
Locus.

Uires.

Li. 6. simpl.

& Oribasius habent, Galenum secuti. Plinius aliter quidem describit, sed eadem vires attribuit his verbis. Astragalus folia habet longa, incisuris multis, obliquis circa radicem: caules tres aut quatuor foliorum plenos: florem hyacinthi, radices villosas, implicatas, rubras, præduras. Nascitur in petrosis apricis, & iisdem niualibus, sicut Phæneo Arcadiæ. Vis ei ad spissanda corpora: aluum sistit radix in vino pota, quo fit ut moueat urinam repercusso liquore, sicut pleraq; quæ aluum sistunt: sanat & dysentericos in vino rubro tusa. Difficile autem tunditur. Eadem gingiuarum suppurationi vtilissima est: colligitur exitu Autumni, cum folia amiserit. Siccat in vmbra. Pro Astragalo plantam hic appictam Matthiolus olim proposuit, quæ frequens nascitur in agro Tridentino, in vallis Ananiæ montibus, folio ciceris maiore, floribus purpureis, radice raphani æmula, adnatis appendicibus firmis, nigris, præduris, inter sese implicatis, & gustu adstringentibus. In vltimis verò editionibus planta diligentius inspecta, cum quædam in ea desiderari perspexisset, quæ Astragali sunt propria, sententiam retractauit. Herba ij quidam Astragalum purpureum esse statuunt hic expressum, qui in luræ montis saxosis collibus prouenit, radice grâdi, crassa, nigra, lignosa, longa, furculosa: caulibus multis, lanuginosis, humi repentibus: foliis ciceris siluestris, in vno pediculo multis ordine collocatis, villosis, gustu adstringentibus: flore ex albo purpurascente, velut in capitulis coaceruato: semine in siliquis. Pena Astragali descriptionem, nisi apud Dioscoridem corrupta foret, videri ait aptissimè quadrare ei plantæ quam Germani *Aker*, *Rychel*, & *Grand rychel*, id est, Balanum terrestrem vocant, Galli *Gland de terre*, Sequani *Des Tarnotes*. Spargit humi tres quatuorve ramulos in imo rubellos, ciceris aut pisi folio & clauiculis donatos, quibus, si adsint, proximas quâsque plantas amplectitur: flores item purpurei pisi sunt, & in siliquis paruis exiguum semen: radices verò oblongæ, oliuarum vel glandium instar, foris nigris, intus albida, multis quasi traiecta vel appensa veluti funiculis, variè inuicem implexis, & latè fufis. Germaniæ, Angliæ, Normaniæ siluosis opacis iuxta sepes, Narbonæ, Italiæ, cæterisque æstuosis regionibus, non nisi in arduis & niuosis eruitur. Sapor illis subdulcis, glandis, aut castaneæ adstringens. Siccatæ multum durefcunt. Hanc in libro de Bulbosis pinximus ex Dodonæo Chamæbalani nomine. Primū Dioscoridis descriptionem

ASTRAGALVS Matthioli.

ASTRAGALVS Purpureus.

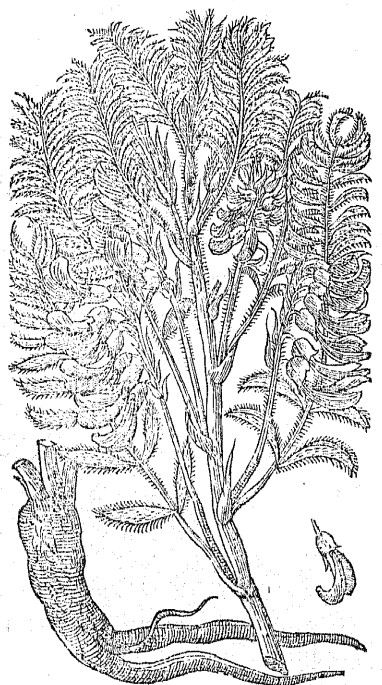

lib. 26. c. 8. In cap. 57. lib. 4. Astragalus purpur. Forma.

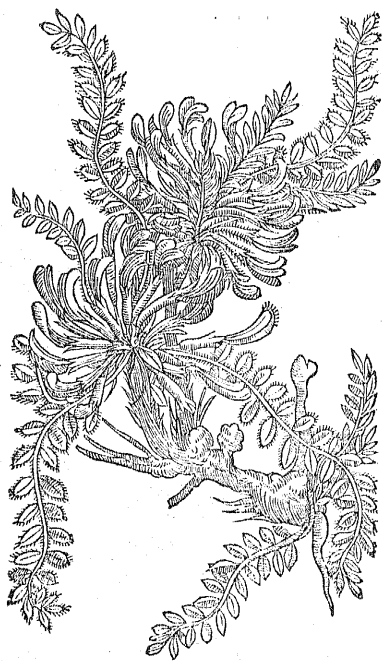
vitiosam esse diximus, qua in memphi Arcadiæ pro in Phæneo nasci dicitur. Deinde Plinius paulum diuersam descriptionem tradit. Adhæc Galenus & Paulus scripsere Astragalum paruum esse fruticem *ἔχοντα τὰς ῥίζας ἀσθίνοντας*, qua i plures, nec raphani meminerunt. Quare ubi in Dioscoride habetur *στρωγύλη ἀσπερ βάλανος*, legendum fortasse *ἀσπερ βάλανος*, id est veluti glans. Clusius plantam aliam elegantem & à nemine fortasse ex recentioribus cognitam depinxit, quam si facultates non refragarentur, legitimū Astragalum esse cēseret, quod eius descriptioni plurimis notis conueniat. Cubitales & ampliores sunt illi caules, minimi ferè digiti crassitudine, pentagoni siue angulosi, duri, subrubentes, & lanuginosi: folia lanuginosa & incana, in longa costa ex aduerso semper inter se opposita, uti in vicia & cicere, gustu primū adstringente, deinde feruido: flores copiosi, lupini aut fabæ, secundum obliquos pediculos ex alarum sinu prodeūtes, ordine digesti, albi omnino, sed antequam aperiantur: ex luteo foris nigricantes. Fructum ferè dicitur in siliquis faselo minori Dodonæi similem, qui gustatus fauces, os, & linguam in inflammatione torqueat: radix pro stirpis magnitudine amplissima, brachiali interdum crassitie, palmari longitudine, deinde in duos aut tres ramos scē

Li. 2. Stirp. Hisp. c. 86.

ASTRAGALVS Forte, Clusij.

ASTRAGALVS Syriacus, Lobellij.

findens, foris nigra, rugosa, intus candida, dura & lignosa, ingrato sapore, quæ arefacta, cornu duritie superat. Primū eam in collibus quibusdam supra Vlysiponē, quos Tagus alluit, inter vepres se obseruasse, Clusius ait, deinde frequentiore siluosis locis nō procul Hispali. Lusitani *Alfabeca* vocant, Bæitici *Garauancillos*, quasi Cicer exiguū dicat. Videtur ea quam Amatus Lusitanus Apocynon facit, & Lusitanis *Atramoos de cani*, hoc est Lupinos caninos vocari ait. Perelegantē aliam leguminosam plantam Lobellio debemus, quæ Astragalis sanè cōgener est. Etenim foliorum & cauliculorum similitudine, & implexu radicum proreptantiū Astragalon refert. Sed florum denso exortu congestorum decore, effigie, elegancia, magnitudine & rubore ornatur amœnissimō. Ex Alepo Syriæ hanc plantam primū nactus est, postea in Vrcis pensilibus Brancionis ex Italo semine natam vidit.

ASTER

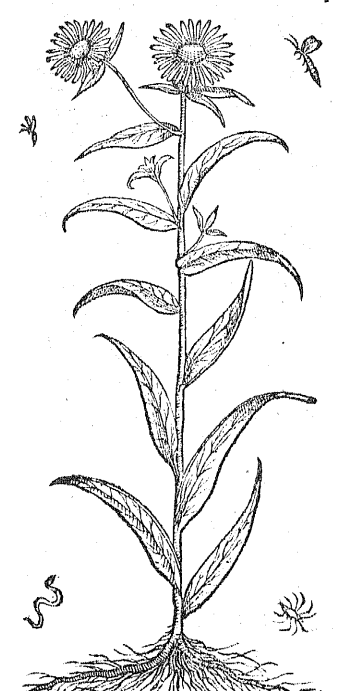
OCVLVS Christi dicitur ab herbariis, qui à quibusdā lutei asteris genus habetur. In agris pinguibus Monspeliaci soli prouenit, radice crassa, fibrata: caule sesquipedali, anguloso, ramoso, nigricante: foliis longis, angustis, lapatho hortensi vtcūque similibus: flore aureo in squamosis capitulis micante, ramulorum verticem occupantibus, substrata foliorum nouenūm ferè aut denūm ambientium corona, ut in Astore: quā ob causam

Nomina Forma.

OCVLVS Christi.

BELLIS Lutea, Dalechamp.

Asterem luteum nuncuparunt. Aliud Asteris lutei genus, pratis, vdisq; locis gaudet. Quorundam sententia hæc est Bellis lutea: alij oculum Christi vocant. Radice nititur valde fibrata, nigra: caules multos emittit, cubitales, foliis vestros paucis, longis, acuminatis, venosis, in ambitu, nec ferratis, nec infectis. Flos caulium verticibus infidet aureus, chrysanthemo similis.

Bellis lutea. Forma.

HTSI multa sint stirpes quæ Heliotropiæ & Helioscopiæ meritò dici possunt, quod ad Solem semper conuertantur, & cum eo circumagantur, tamē hîc particulatim de Dioscoridis Heliotropio dicemus, quod ut Græcis *ἡλιότροπον*, & *σκορπιούρον*, ita Latinis Heliotropium & Verrucaria nominatur, Gazæ Solaris recentioribus Herba cancri, Gallis *Tournesol*, & *l'Herbe au chancre*, Germanis *Greefterwyt*. Heliotropium verò quod, ut Dioscorides ait, folia vna cum solis inclinatione circumagantur, vel quod auctore Theophrasto, solstitio tantum floreat. *ἢ δὲ*, inquit, *τὰς ἀνθήσας βλαστάνουσιν ἀκολουθεῖται τοῖς ἀγρίοις, ὅσον τὸ ἡλιότροπον καὶ λέμνον, καὶ ὁ σκόλυμος (ἀμα καὶ τοῖς τροπαῖς καὶ ἕτος)* Quæ cum mendosa sint in vulgaris exemplaribus, ex Gazæ conuersione sic emendāda videntur. *ἢ δὲ ἢ ἀνθεῖ, ἢ βλαστάνει, ὡς ἀκολουθεῖται τοῖς ἄλλοις*. Id est. Quæ verò ita floret vel germinat, ut alia sequatur, velut Heliotropiū & Carduus, nam id quoq; solstitio floret. Et aliquāto ante Heliotropiū in iis numerat, quæ particulatim & diu

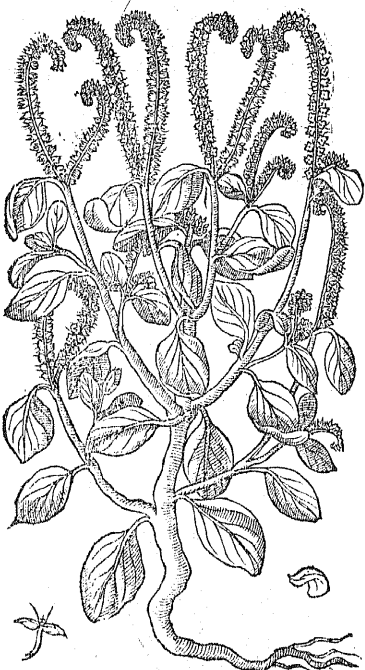
Nomina Lib. 4. c. 85. Lib. 7. hist. cap. 14.

YYy 2

florent his verbis. Τῶτων δὲ ἕνια κτ' μέρος, ὡς περ ἐλέχθη καὶ περὶ τῶ ἀκμῆς. Διὸ & πολλὰ χεῖρον ἀνθ' ἡ καθ' ἑαυτὴν ἀλλὰ τε πολλὰ, ἢ ὅ ἡλιοτρόπιον καὶ ὁ κίχων. Id est, Quædam particulatim florent, vt de Ocimo diximus: quare diutius florent sicut alia multa, & Heliotropium & Cichorium. Scorpiuron vocarunt à floribus effigie: instar caudæ

Genera. Ibidem. Li. 22. c. 21.

HELIOTROPIVM Maius, Matthioli.

Li. 4. c. 185. Forma.

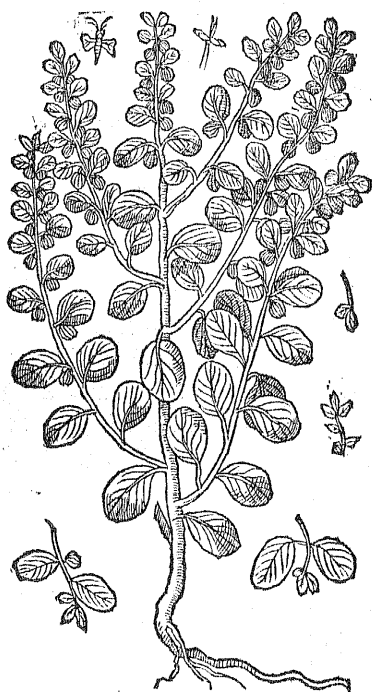
Locus. Heliotropium minus. Forma. Li. 22. c. 21.

HELIOTROPIVM Alterum, Matth.

Scorpionis inflexi: à tollendis verrucis, Verrucariam. Eius genera duo assignat Dioscorides, maius & minus. Plinius duo itidem genera: vnum Tricoccum, alterum Heliotropium. Sed Tricoccum cum maiore Heliotropio Dioscoridis, confundere videtur, vt dicemus. Dioscorides vero omissum tricoccum, videtur sub Heliotropio minore comprehendisse. Heliotropium maius vt describit Dioscorides, folia habet ocimi, sed hirsutiora, candidiora (Græcè tamen legitur μελάντερα, nigriora, & ita Oribasius habet) & maiora: ramulos à radice ternos, quater-nos, quinòsve, & in his alas multas: in cacuminibus florem album, subfuluum (legitur enim in vulgatis ὑπο πύρρον, in vetere ὑπο πύρρουρον, id est subpurpureum) incuruum veluti scorpionis cauda: radix est tenuis & inutilis. Nascitur in asperis locis. Heliotropium minus folia habet similia antedicto, sed rotundiora: semen rotundum, depedens vt penfiles verrucæ. Nascitur in locis palustribus & iuxta stagna. Plinius. Heliotropij miraculum sæpius diximus cum sole se circumagentis etiam nubilo die: tantus

HELIOTROPIVM Minus, Matth.

fidaris

fidaris amor est. Noctu velut desiderio contrahit cæruleum florem. Genera eius duo. Tricoccum & Heliotropium: hoc altius, quamquã vtrûq; semipedalem altitudinem non excedat, ab ima radice ramosum: semen in folliculo mefibus colligitur. Nascitur non nisi in pingui solo, cultoque maxime, tricoccum vbiq; Et paulò post. Alterum genus quod tricoccum appellauimus, & alio nomine Scorpiuron vocatur, foliis non solum minoribus, sed etiam in terram vergentibus. Semen ei est effigie scorpionis cauda: quare ei nomẽ. Heliotropij magni fasciculus, vt scribit Dioscor. cum aqua coctus ac potus, pituitam & bilem per aluũ ducit. Vtile est & icctis à scorpiõne cum vino potum & impositum. Adalligatur ad conceptus ar-cendos. Tradunt seminis grana quatuor cum vino pota hora vna ante accessione, quartanas finire, tria verò, tertianas. Illitum semen formicantes verrucas penfilesq; & thymos, & epinyctidas exsiccat. Folia podagris & luxatis, & pueris sriasi, id est, partium, circa cerebrum & membranas eius inflammatione laborantibus, vtiliter imponuntur. Menses cient, foetus ducunt trita apposita. Minoris vero Heliotropij vires hæ sunt ex eodem. Herba cum semine addito nitro, hyssopo & nasturtio ex aqua pota, latas tineas & teretes expellit. Tollit & penfiles verrucas cum sale illita. Plinius genera confundit, & vni tribuit quod Dioscorides ad alterum refert. Sic enim ille. Si decoquantur, inuenio cibus placere. Et in lacte iucundius aluum molli-re. Et si decocti succus bibatur, efficacissime exinaniri. Maioris succus excapitur æstate hora sexta: miscetur cum vino, sic firmior. Capitis dolores sedat rosaceo ad-mixto. Verrucas cum sale tollit succus è folio: vnde nostri Verrucariam herbam appellauerunt, aliis cognominari effectibus digniorem. Et paulò post de tricocco.

Ibidem. Vires.

Ibid. c. 186.

Li. 22. c. 21.

VERRVCARIA Alia Minor.

Vis ad omnia venenata & phalangia, & cõtra scorpiõnes præcipuè illita, non feriuntur habentes. Et si terram furculo Heliotropij circum-scribat aliquis, negant scorpiõnes egredi. Imposita verò herba, aut inde omnino resper-sum protinus mori. Seminis grana quatuor pota quartanis prodesse dicuntur, tria verò tertianis, &c. Galenus Heliotropium in simpliciu medican. entorum catalogo præterit. Paulus Heliotropium magnum, inquit, quod & scorpiuron vocat, calidam & siccam, & extergentẽ facultatem habet. Deinde cætera ex Dioscoride transcribit. Heliotropium aliud minus, siue Verrucaria minor, est quorundã sententia quæ hic appicta est. Nascitur in quibusdã pingui-bus & humidis locis Mõspeliaci agri, ramulis, folio, flore, fructuque maiori similibus, tametsi minoribus, nisi quod furculorũ suprema parti, in exiles virgulas attenuat, fructus ordine col-locatus, infidet. Ad eadẽ valet ad quæ & Myr-mecias maior. Clusius Heliotropij maioris genus pinxit, quod χαμαίφυλον, vel χαμαίπεδες iure dici potest. Heliotropium supinũ ille vo-

Li. 7. simpl. Lib. 7.

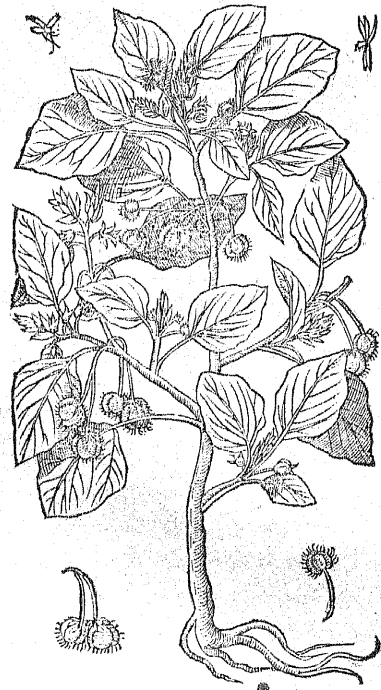
Forma.

cat. Maiori Heliotropio perquam simile est, minus tamen. Etenim ramulos fert graciliores, multis alis concauos, aliquantum lanuginosos, humi stratos: folia ma-iori cum sapore, tum colore & forma similia, minora tamen, & ocimi foliis pro-xima: extremi ramuli scorpiõnis caudæ modo etiam incuruantur, eisque ordine infident, vti in maiore, flosculi candidi, quibus succedit semen, non quadrifariam

duntaxat:radix parua,foris nigricans:hyeme perit,& semine deciduo singulis annis renascitur. In marginibus quorūdam agrorum, præsertim, vbi melopepones feri solent,Salmantica reperitur. Floret sub finem Iulij,& Augusto, quo mensē & interdum Septembri semen perficit. Vt eiusdem cum maiore est temperamēti, ita eisdem pollere viribus verisimile est. Idem Clusius Heliotropium minus Tricoccum pictum dedit,quod vnico affurgit caule,pedali, multis ramis brachiato:folia superiori haud similia, sed ad Xanthij nonnihil, folani verò somnifici folia plurimum accedunt, mollia & candicantia: flos exiguus, racematim compactus,

HELIOtropivM
Tricoccum, Clusij.

luteolus,inutilis,quippe qui sine semine perit, vt in quibusdam aliis plantis, quæ non ex floribus femina sua proferunt: ex alarum tamen cauis dependent è longis pediculis, & foliis quasi occultatur sine flore enata: siliquæ triangulæ,vti tithymalorum, sed asperiusculæ, scabra & nigricantes, in quibus semen cinerei coloris. Hæ siliquæ pannis affricatæ viuaci viridique inficiunt colore, qui mox in caruleum elegantemque mutetur colorem:radix inutilis & minime viuax.Salmanticenci agro frequentissimam esse hanc plantam ait Clusius, multisque aliis Hispaniæ locis. Nascitur & copiose in Narbonensi Gallia. Iulio & Augusto floret: deinde semē ad maturitatē perducit. Hoc Plinij Heliotropion Tricoccū Galli vernacula lingua *Tournesol* appellant, heliotropis proculdubio adnumerandū, tametsi à Dioscor. videatur præteritū, inquit Pena, aut minoris heliotropij descriptione cōprehensum, vt diximus. Semina eius Tricocca capsula tithymali aut chamælaæ proxima includuntur, sed scabra, ex viridi nigricatæ, affricatæ; panis aut chartis, virore viuacē impartitūtur, qui mox in caruleū hilarē & purpureū mutatur: quæ magno quaestu colligunt rustici Lunellæ, Malsiliargues, aliisque Narbonæ tractibus, in oliuetis, vbi plurima maturaq; sunt septēbri, quæ vendūt insectoribus. Romani agri vinetis etiā familiaria, Belgis, Fræcis, Germanis, Anglis in hortis coluntur. Pânosa laciū quæ in Officinis nomine *Tournesol* veneunt, ad gelatinas aliq; medicamēta coloranda, pereleganti purpura huius succo vinoque remisto creduntur imbutæ.

SCORPI

vti in altero diuisum, aut quaterna femina iuncta, sed vnici ferè semper, quandòq; geminū, illo maius & oblongius, fuscumq;, cortice quodam & veluti pericarpio inclusum: latent etiam interdum parui pediculi, cū tribus aut quatuor feminibus

Sicut Scorpioides Græcis, ita Scorpioides Latinis dicitur, Plinio Scorpius. Herbula est, inquit Dioscorides, folia habens pauca, femina caudæ scorpionum similia. Ita Plinius. Ex argumento nomen accepit Scorpius herba: semen enim habet ad similitudinē caudæ scorpionis, folia pauca. Quæ breuis apud veteres delineatio fecit, vt aliam atque aliam

Nomina Lib. 22. c. 15. lib. 4. c. 18. Forma Lib. 22. c. 15.

SCORPIOIDES, Dodonai.

SCORPIOIDES, Matth.

herbam pro Scorpioide herbarij exhibeant. Dodonai Scorpioides herbula hæc Lib. 1. c. 42. est humilis, palmi altitudinem non excedens, cauliculis tenuibus, in quibus quina senave folia angusta: flosculi lutei: femina aspera & hirsuta, terna quaternave coherentia, nodis distincta, & inflexa instar caudæ scorpionis. Lobellius Scorpioides repens bupleuri folio vocat. Matthioli Scorpioides aliud depinxit, quod si- In cap. 187 lib. 4. liquata fert cornicula, scorpionis caudæ instar reflexa, & articulis distincta: docti quidam telephij genus esse non sine magna ratione suspicatur: est enim folio portulacæ, flore luteo, gustu & facultatibus non multum diuersis. Ibidem? Vires. Monspelienfibus cum satis tum viretis Lattensis portæ admodum familiare, non est colutea Scorpioides de qua diximus. Lib. 12. c. 15. Lib. 8. sim. Scorpioides, inquit Dioscorides, impositum ictis à scorpione summoperè auxiliatur, Plinius. Scorpius valet & aduersus animal nominis sui. Galenus verò exalfacere ordine tertio, deficcare secundo scribit.

TRIPHVLLVM,

CAP. LXXIX.

DE Triphyllis quibusdam in Agro diximus, nunc de aliis quæ vdis Nomina locis gaudent, primum de eo quod τριφυλλον ἐν χορδοκοπείαις γενόμενον dicitur, Latine Trifolium pratense, Gallice *Trefle des pres* & *Triplet*, Germanice *Vyssenkler*. Caulem gerit rotundum, tenerum, ramulos exiles, Forma. folia quadantenus rotunda, terna semper in vno pediculo, flores in summo ferè Trif. prat. alterum. purpureos, velut in breuem spicam coagmentatos, deinde semen rotundum in paruulis siliquis, radicem longam & fibratam. Trifolium pratense alterum, supe- Forma.

YYY 4

Locus. riori proximum est, nisi quod cauliculos paulò asperiores & hirsutiores habet, folia
Vires. longiora & angustiora, in quorum medio nonnumquam macula alba apparet, cre-
Fuch. cap. scentis lunæ figura: flores candidos, cætera superiori similes. Scatent iis prata ferè
315. hist. omnia. Maio & Iunio mensibus florent. Adstrictoriæ cuiusdam qualitatis sensum

TRIFOLIUM Pratense,
I. Matth.

TRIFOLIUM Pratense
alterum, Matth.

TRIFOLIUM Luteum *mini-*
mum Pena, & Lobelij.

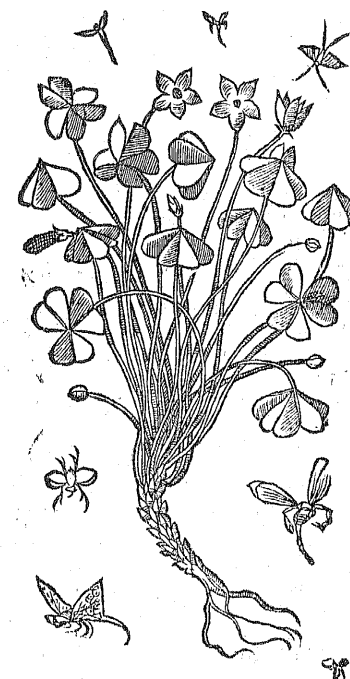
Forma.

in gustu præ se ferunt, non tamen multum ad-
modum, vt nihilominus sint tenuium partium
& exsiccatoria, quâdoquidè etiam exigua quasi
acrimonia prædita videantur. Quare haud du-
bie mediocriter concoquendi & exsiccandi vim
habent, vt non temerè quidam ex recentiori-
bus herbariis tradant trifolia hæc albo mulie-
rum profluio mirificè conferre. Eadem etiam
inflammationibus imposita, eas cõcoquunt, &
ad maturationem perducunt. Est Trifolium lu-
teum omnium minimum, & non ita ubiq; ob-
uium, inquit Pena, gracilibus pusillis, cauliculis
reptantibus, iunceis folio terno, aliquatùm cre-
nato, luteolis floribus in orbem compactis. In
pratis & cultis reperitur. Antuerpiano agro fre-
quentissimum esse ait Lobellius. Est trifoliis
adnumeranda planta, quæ à vulgaribus herba-
riis panis cuculi vocatur, vel quòd cuculus auis
ea vescatur, vel quia hac erumpète, cuculus vo-
cem suam edere incipiat, & Alleluja, in Offici-
nis Trifolium acetosum ab acido sapore, à Pli-
nio Oxys eandem ob causam, Gallicè *Pain de*
Cocu, Germanicè *Sauerkerl*. Cauliculos siue po-
tius

TRIFOLIUM Pratense
luteum, Fuchsi.

TRIFOLIUM,
Acetosum.

tius longos pediculos ab radice fundit per multos, quorum singuli in summitate
terna folia sustinent perinde atque Trifolium, cordis figura, & in pediculū fungi
modo plerumque reflexa, mollia, acido gustu. Flores edit albicantes, in quin-
que diuisos apices, stellæ figura, qui peculiare pediculos habent ex eadem radice
enatos, singuliq; singulos flores sustinent. Radicem habet subrusam, veluti squa-
mis contectam, quæ nucamenti speciem referunt. Opacis locis maximè proue-
nit, & in siluis. Aprili & Maio mensibus floret. Obseruasse autem sese scribit
Fuchsius, atque adeò multorum experientia cognitum, quod eius herba copiosi
flores crebras illius anni pluuias, & aquarum inundationes certo portendunt,
pauci contra siccitatem. Tota planta auctore Matthiolo, refrigerat oxalidis
& cor corroborat. Stillatitia huius aqua datur vtiliter potanda acuta febre labo-
rantibus, sed multò magis præstat succus ex saccharo potus. Illinitur idem per se

Locus.

In cap. 106.
lib. 3.

Vires.

Temper.

OXYS LVTEA CORNICVLATA

Repens, Oxys lutea, Clusij.

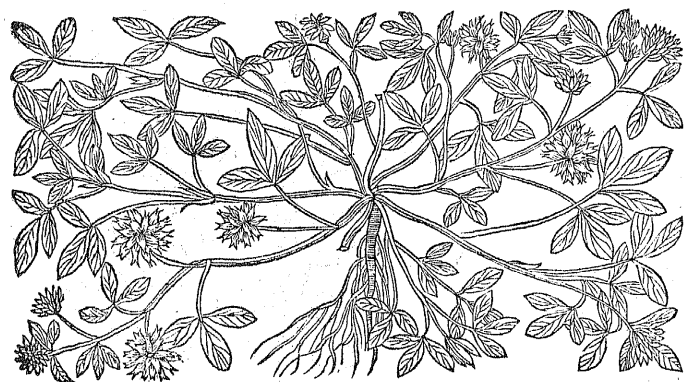

erysipelatis & inflā-
matis locis: osque eo
colluitur, cū lingua,
palatum, faucēque
calida fluxione labo-
rant. De ea hæc Pli-
nius. Oxys folia ter-
na habet. Datur ad
stomachum dissolu-
tum. Edunt & qui
euterocelen habent.
Diuersum ab his Tri-
folium pratense pro-
tulit Clusius, quod
non

Lib. 27. c. 12

Lib. 2. stirp.
Hispa. cap.
89.

HISTORIÆ OMNIUM PLANTARVM,
TRIFOLIUM PRATENSE
Salamanticum, Clusij.

nō multum à nostro vulgari distat, hoc passim in pratis circa Salamanticam nascitur, cauliculis pedibus quinis aut senis, humi sparsis, folia in iis terna sunt simul iuncta, uti in nostro, minora tamen, in ambitu ferrata, quæ tamen in icone non representatur: petioli ex alarum sinibus prodeunt, sustinentes capitula flosculorum elegantissima purpura rubentium, quibus succedunt membranei folliculi, & in his semen exiguum, subrufum: radix uti vulgaris trifolij. Tota æstate floret. Hispani *Trebol de prados*, & simpliciter etiam *Trebol* quemadmodum alia omnia Trifolij genera vocant. Oxys alia à superiore & eius veluti genus allusio ostenditur, ramulis dodrantalibus, interdum longioribus, gracilibus, rotundis, rubentibus, per terram repentibus, & ad singula internodia radices proferentibus, novisque inde surculos & ramulos: folia illi Oxys vulgaris, terna in singulis petiolis, sed minora & pallidius virentia, sapore acido, quæ sub vesperam aut imminente imbre complicantur, & veluti umbonem quandam faciunt: flores in oblongis petiolis terni aut quaterni simul nascuntur, quinque foliolis stellatim decussatis conspicui, vulgari minores, lutei: oblongiora deinde mucronataque capitula, semine exiguo, rufo plena: radix tenuis & capillata. Umbrosis quibusdam circa Hispalim locis nascitur, atque etiam Monspelij, Hec Clusius.

BETONICA AQUATICA,
CAP. LXXX.

Nomina

Forma.

Locus.

BETONICA Aquatica Septentrionalium, quibusdam Clymenum Dioscoridis, Scrophularia secunda Dodonæi lib. 1. Hist. stirp. non picta quidem sed descripta Terebintharia Dillij, à Terebinthinæ dote similis Ocimastrum alterum Tragi, Belgis *Breck* *scuym cruyt*, & *S. Antuenis cruyt*, id est, S. Antonij Herba, Anglis *Uvatter Betony*. Caulem edit quadratum, fuscum, bicubitalem, geniculatum, cauum, rectum & crassum, folia ex viridi nigricantia, ambitu, figura & crenis Betonicæ, aut Scrophulariæ, sed maiora: alis nonnullis in summo, floribus nigricantibus purpureis, pusillas cassides emulantibus: seminibus pusillis in lagenulis pusillis Blattariæ, aut digitalis purpureæ: radice fusca, multum fibrata. Amat, quemadmodum Betonica, umbrosa & frigida, sed magis humida, ut margines fossarum qui hac scitent in Nortmannia & Anglia. Hanc summopere celebrauit Vigonus Chirurgus:

QUÆ IN UMBROSIS NASCUNTUR, LIB. XI. 1357
gus: miscetur enim utiliter medicamentis vulnerariis & rypiticis ad fordida vlcera destergenda, & propter insignes dotes quidam Clymenum esse putauerunt.

Vires.

SERRATVLA, CAP. LXXXI.

CLYMENV M minus,
Dalechampij.

EST & alia à Betonica quæ Serratula dicitur, à foliis minutim serratis. Caule constat purpurascente, tenui, & in multos ramulos diuiso: folia habet antequam in caulem euadat, betonica similia, toto ambitu tenuiter ferrata, sed cum caulem protulit, faciem immutantia: nam exortis multo profundioribus incisuris, maioris Phu similia sunt: quæ verò in caule sunt, multo minora & breuiora visuntur: flores in ramulorum summitatibus, ex squamosis capitulis purpurei. In siluosis Bohemiæ & pratis nasci scripsit Matthiolus. Pena etiam in nemorosis & decliuibus Pedemontis & Septentrionalium Nortmanniæ & Angliæ. Ad vulnera & enterocelas commendatur.

Nomina

Forma.

Locus.

Vires.

CLYMENV M MINVS,
CAP. LXXXII.

CLYMENV M minus ab Herbariis dicitur planta hæc, quæ in humidis, riguis & opacis gignitur, radice geniculata, modicè crassa, in plures fibras diuisa, caulibus tribus aut quatuor, pede altioribus, quadrangulis, foliis Clymeni maioris, angustioribus, venosis, grauius olentibus, austeri saporis: flore in pallido purpurascente, superne spicato, betonica modo, infra cacumen foliis binis, veluti alis utrinque erumpentibus.

ALOPECVRVS MONTANA,
CAP. LXXXIII.

ANC plantam, Alopecurum montanam vocant herbarij, à fructus villosi quadam similitudine: cum eius animalis cauda. Nascitur in altorum montium opacis cõuallibus, arborum frequentia umbrosis, & illapsu aquarum vdis: radice nigra, tuberosa, fibrata: caulibus multis, cubitalibus, rotundis, ima parte vestitis, corticis quibusdam extantibus, veluti laciniis, partim viren-

tim viren

ALOPECVRI, Genus.

CHRYSANTHEMUM Latifolium, Dodonæi.

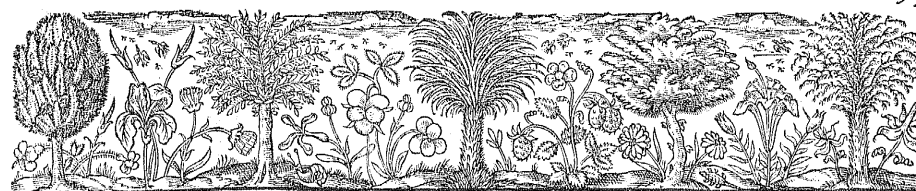

tim virentibus, partim è nigro rufis densius cõgestis, desinentibus in cuspidem : foliis beronica, rotundioribus, breuioribus, latioribus, venosis, qua medius neruus protenditur, nigris, ad extremam orã marginẽ valde crenatis, magnis interuallis per caules prodeuntibus, geminis, ex aduerso positis : in caulium vertice ex geminorum foliorum tanquam ala caput exoritur, oblongum, metã figura, innumeris villis hispidũ, densissimẽ stipatis, candidãtibus, eleganti prorsus huius congeriei figura, emicanti omni ex parte illa pilorum cæsariã: quorum situs, ordo, & densitas, vtcũque Vulpinã caudã speciem æmulatur, vnde nomen impositum est: qua facultate prædita sit, & ad quas ægritudines valeat, nobis compertum nondum est.

CHRYSANTHEMVM Latifolium, CAP. LXXXIIII.

LATIFOLIUM Chrysanthemũ mox à radice folia promit oblõga, lata, virentia, superiore parte aliquãtulum aspera, inferiore verò læuiora, dilutiũque colorata, inter quã scapi exeunt tenues, cubitales, aliquantulum hirsuti, duobus aut tribus geniculis articulati, à quorum singulis bina contra se posita folia, atque subinde pediculi exeunt, in quorum fastigiis ampli orbiculati flores, Bupthalmi aut Chrysanthemum æmuli, sed maiores coloratioreq; , & medio Disco, & circumambicibus foliolis, luteo resplendentes colore, quorum medius discus tandem in pappos vanescens, oblonga, tenuia, nigricantiaq; semina mittit, radix fibrosa est. In Germaniã incultis ac syluosis locis frequenter reperitur. Iunio mensẽ in hortis Belgij cum flore conspicitur: sequenti mensẽ semen cum pappis à vento rapitur. Germanis *U-valdiblum* dicitur. Sunt qui Alisma Dioscoridis esse velint: Sed vbi Plantaginis similia sunt folia, & caulis? Alimati siquidem, quod Damasonium etiam dicitur, Plantaginis similia sunt folia, & caulis thyrsiformis, quã huic nõ adsunt. Chrysanthemum idcirco Latifolium citiũs appellandum, quã temerẽ Alismatis nomen ei tribuendum.

HISTO

HISTORIÆ OMNIVM PLANTARVM

LIBER DVODECIMVS,

(699)

In quo omnes plantæ, quæ ad Mare & in ipso Mari nascuntur, ad viuũ depinguntur.

PLANTAGO MARITIMA, CAP. I.

PLANTAGO Maritima.

PLANTARVM quæ in aquis ipsis proueniunt, ac earum quæ locis aquosis, & sui natura, aut quauis alia de causa vdis ac vliginosis gaudent, historia, satis multa fortasse dixerimus, si ad illas de quibus iam tractauimus, has quæ ad mare, vel in ipso etiam mari nascuntur adiunxerimus, ab iis more nostro exordientes, quæ frequentius illic sunt obuiæ, atque eam ob causam multis notiores. Maritimas verò plantas omnes nobis cognitæ breui hac tractatione non complectimur, quod harum quædam aut consecutionis ordine, aut tanta affinitate aliis minimẽ maritimis ita coniunctæ sunt, vt ab iis disungi minimẽ possint, vt cum cathartics non possumus non empetron, alypon, scammonium, peplium recensere. Inter olera cum brassicis hortensibus & siluestri, brassica, atriplex, portulaca, marina sedem occuparunt: umbelliferis crithmum, bulbosis pseudomoly, spinosis, Tragus Matthioli, hippophaes, hippophaestum, eryngium sese sociarunt. De plantagine marina primũ dicam, quæ Græcis *Αρνυλωσον θαλασσιον*, Gallis *Plantain de mer* nominari potest. Radice est crassiuscula, fibrata, ex qua folia crebra, longa, angusta, spissa proueniunt, porraceis tum colore, tum consistencia similia: cauliculi palmum alti à medio sui floribus & semine spicatis, plantagini vulgatissimæ notioni simillima. Litoribus Narbonæ, Angliæ, Zelandiæ frequens.

Nomina

Dodo. lib. 1. cap. 61. Pet. Pen. in Adu.

Forma.

Locus.

ZZz

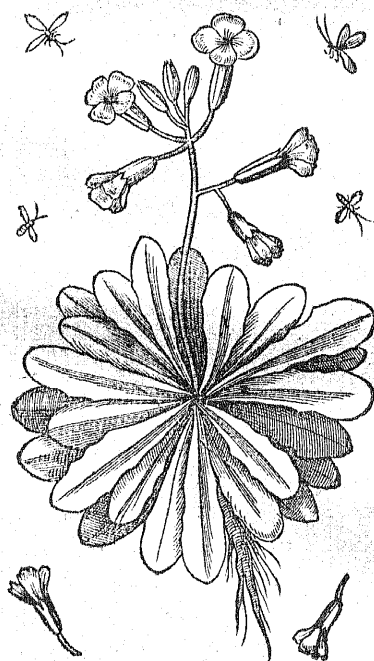
Forma.

Leuc.mar.
minus.

Forma.

LEUCOIVM Mariti-
mum, minus.

LEUCOIVM maritimum maius, in litoribus mediterraneis Narbonensis prouinciæ frequens, folia longa, angusta, humi spargit, ad cichorij vel erucæ modum diuisa, crassa, albida, paria horrensis, sed magis lanuginosa, & gustu acriora, florem puniceum edit leucoiis similem, semē minutum in siliquis. Iisdem in locis Leucoium multò minus prouenit, radice parua, breui, cādida, foliis multis humi procumbentibus, Leucoio purpereo similibus, minoribus, angustioribus: caule humilis, flore puniceo: semine paruo in siliquis. Niuea lanugine tota planta operta est, vehemētiore acrimonia linguam vellicante. Est Hesperis Theophrasti quibusdam. Aliud Leucoium marinum latifolium protulit Lobelius, non ita diuersis foliis, sed latioribus, rigidioribus, hirsutioribus, flores exerceo purpurascunt in palmaribus & sesqui palmaribus cauliculis. Semen in siliquis minoribus multo Leucoij lutei.

LEUCOIVM Marinum alterum
latifolium, Lobelij.

CISTVS

LYCHNIS Marina
Anglica, Pena.

A FLORIS specie dicitur Cistus frutex hic, in maritimis proueniens, cubitalis, nonnumquam altior, densis, numerosisque radicibus, caulibus multis, furculosis, cortice ex rufo rubente, foliis longis, in ambitu laciniatis, acuminatis, supernè obscurius virentibus, infernè candicantibus, & parum lanuginosis, flore Cisti, rosæ ve siluestris, albo, vel ex albo purpurascente.

LYCHNIS MARINA,
CAP. IIIII.

LYCHNIDEM marinam Anglicam pictam dedit Pena, in aggeribus maritimis Vectis insulæ Angliæ, totòque illo tractu frequentem. Herbula est ab ima radice multis foliis cincta, crassis, minoribus & angustioribus quàm portulacæ marinæ, caules creberrimi, flexiles, humi fusi, cubitales & sesquicubitales, in quorū summo caliculus albus ocimastri aut Lychnidis est, cui herent stoculi candidi, perquam elegantes, ocimastri non dissimiles, apiculis intus nigris. Semen in folliculis fuscum, Lychnidis aut ocimastri. Salso est gustu non tamen insuauis, esu tenera, non nisi inter silices & brassicas marinas qua ferme vnda alluant, nascitur. Floret mensè Iunio, Iulio, Augusto & Septembri.

ANDROSACES, CAP. V.

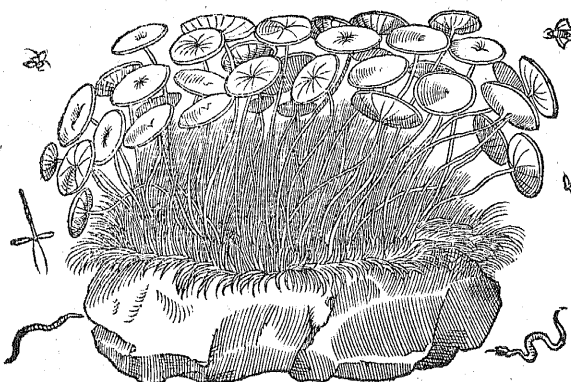
ATINIS Androfæces vt Græcis **Nomen.** ἀνδροσάκες dicitur, forte, vt putare quis possit ὑδροσάκες, ab vrina & hydropicorum aquis educendis. Herba est, inquit Dioscorides, alba (legendum in Dioscoride λαινὴ pro λεπτῇ, Oribasio & Plinio auctoribus) tenui ramulo, amara, sine foliis, folliculum in capite habens, quo semen cōtinetur. Nascitur in Syria in maritimis locis. Plinius accuratius hanc historiam quàm quamuis aliam ex Dioscoride, vel alio herbario excerpisse videtur, his verbis. Androfæces herba est alba, amara, sine foliis, folliculos in cirris habens, & in his semen. Nascitur in maritimis Syriæ maximè. Verum Androfæces Pisis à doctissimo Ghino ad se missum Matthiolus in commentariis depinxit. Ghino doctissimi herbarij assentiuntur. Sed in illis commentariis quadruplo maior

Lib. 27. c. 4. In cap. 133. lib. 3. Pet. Pen. in Adu.

quam vna planta fit, depicta est, per pusilla etenim & perelegans est planta, umbilicata, è fundo in ipsa aqua, ideo à Dioscoride proximè nymphæas descripta, non in aëre crescēs & viuens, sæpius chamæ concha quæ humi obuoluta sit, dorso striato innascens, pediculis, cirrisve glabris, nitidis, exilibus, crebris, rectis, binos pollices altis, singulis singulos clypeolos medio cætro sustinentibus, circinatum umbilicum vrachis appensis referētibus: quam ob causam Montspelienses umbilicum marinum nominarunt. Viret primū in aqua exsqualido cinereoq; postea eiectū vndis, & litore exceptum, albescit, gustu subsalfo, & amaro. In illis umbilicis quos θυλάκια vocat Dioscorides, Plinius folliculos, semen vix vnquā reperias, qui cum petiolorū siue simpliciu & sine vlllo capitulo summitati inhæreant, videtur Plinius legisse in Dioscoride, vel in eo auctore ex quo vterque transcripsit, θυλάκιον non ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, sed ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, id est, folliculum pro capitulo. Vim habet hæc herba, inquit Dioscorides, duarum drachmarum pondere in vino pota, vt vrinas multas in hydropicis educat, sed & herbæ decoctum & semen potum idem facit (legitur tamen in vetere codice, καὶ τὸ ἀφέψημα διὰ τῆς πύας, καὶ ὁ χυμὸς ἀνέλκευσι καὶ ὄνυξ πινόμενος, τὸ αὐτὸ ποιεῖ. Id est, Ipsius etiam herbæ decoctum, semenq; abunde potum cum, vino eundem effectum præstant) Imponitur etiam vtiliter podagricis. Eadem planè Plinius habet. Datur hydropicis drachmis duabus tusa, aut decocta in aqua, vel aceto, vel vino: vehementer enim vrinas ciet. Datur & podagricis, illiniturq;. Idem effectus est & feminis. Galenus, Androsaces, inquit, humida & acris est herba, potest autem siccata & pota tum ipsa tum semē eius vrinas abunde ciere, & discutere, ac siccare. Sed Paulus & Oribasius pro voce ὑγρὰ, id est, humida, habent πικρὰ, id est, amara, quo modo etiam Dioscor. & Plinius descripsere, re ipsa etiam id comprobante; est enim plantula siccior actu & tactu quàm calidior, & multum diu retica, vt in Galeno πικρὰ quoque legendum esse videatur & non ὑγρὰ, nisi ὑγρὰν recentem intelligat, camq; τῆ ἔξηρανθῆσαν, id est, siccatæ opponat. Matthiolus in iisdem commentariis aliam plantam à superiore longè diuersam à Cortuso missam pro Androsace altero exhibuit, quæ minimè androsaces, sed morsus gallinæ, vel alfinis potius species est, non ex Syria, sed ex vetere quadam macerie decerpra.

ANDROSACES.

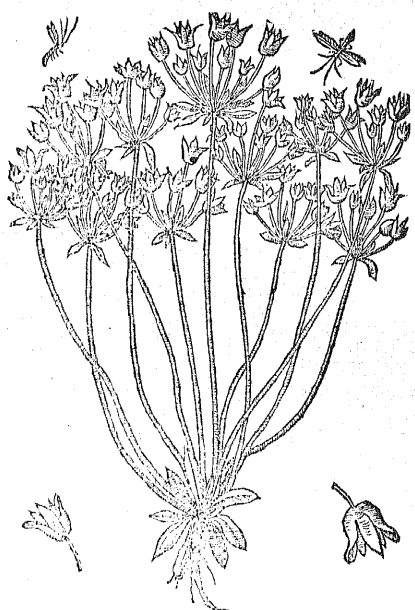
Forma.

Lib. 3. c. 133.

ANDROSACES Alterum, Matthioli.

Lib. 27. c. 4.

Lib. 6. sim.

CNEORVM,

CNEORVM,

CAP. VI.

CNEORVM de multis dici plantis testis est Plinius, qui thymelæam Cneorum à quibusdam appellari scripsit. Et alio in loco Cneorium casiam ab Hygino vocari, & mox, Cneori duo genera sunt, inquit, nigri atque candidi, hoc & odoratum, ramosa ambo, florent post æquinoctium Autumni. Quæ ex Theophrasto trāsata sunt, de Cneoro à thymelæa longè diuerso hæc scribete. Δύο ὃ ἐῖδη τῶν κνεόρων. ὁ μὲν γὰρ λευκός, ὁ δὲ μέλας. ἔχει δὲ ὁ μὲν λευκὸς τὸ φύλλον δερματώδες, πρὸς μίαν, ὁμοιογενῶν βότον τινὰ τῆ ἐλατῆ. ὁ δὲ μέλας οἶον ἢ μυρρῆν, σαρκώδες. ἐπιγύειος ὃ μάλλον ὁ λευκός. ἔχει δὲ ὁ σμώδης, ὃ ὃ μέλας ἔυο σμῶς. τὴν ὃ ρίζαν τὴν εἰς βάθος ἀνω χυζομένως. ἔυλωδες ἀτὴν ὃ γλίχρον ὃ σφόδρα. διὸ τῆ χρωστικῆ πρὸς τῆ χλωδῆ. καὶ πορολαμβάνειν, ὡς περ τῶ οἴσω βλαστάνει δὲ καὶ ἀνηθεῖ μετ' ἰσημεριαν μεσοπυρην, καὶ ἀνθεῖ πολὺν χρόνον: Quæ sic couertit Gaza, Cneoron casia interpretatus. Casia quoq; duo genera: alia enim cādida, alia nigra. Candidæ folium modo cutis oblongum, figura quodāmodo oleagineo simile: nigra, quale tamarici, carnosum. Cādida magis se humi spargit, odorataq; est: nigra odore caret. Radix ambabus quæ altè descendit, gradis, ramique permulti, crassi, surculosiq; ab ipsa protinus Tellure aut paulò superius sparsi, lenti admodum constant, quamobrem hisce ad colligandum iunci modo vtuntur. Germinant florētque post æquinoctium autumnii, & multum denique temporis florent. Quæ sic emendatiùs legi possunt. Cneori genera duo. Vnum album, alterum nigrum. Albo folium est cutaceum, oblongum, figura oleæ quodammodo simile, nigro quale tamaricis, carnosum. Album supra terrā minùs se attollit, & parum quid olet, nigrum valde odoratum est (vt legatur, ὁ δὲ μέλας ἔυο σμῶς, nō vt legit Gaza ἄσμος) radix vtriùsque in profundum descendit magna: rami multi, breues & lignosi, qui à terra vel paulò supra diuiduntur, lenti admodū (nam Græcè legendum βραχέες καὶ ἔυλωδες ἀπ' αὐτῆς τῆς γῆς, ἢ μικρὸν ἀνω χυζομένως, γλίχρους σφόδρα, &c. voce ἔυλωδες ἀτὴν expuncta, quam etiam omisit Gaza) Quam ob causam hisce ad colligandum & comprehendendum (πορολαμβάνειν, non πορολαμβάνειν, vt in vulgatis legitur) vtuntur vitilium modo ὡς περ τῶ οἴσω, non τῶ χολίω. Germinant florētq; post æquinoctium autumnale, multoque tempore florent. Hæc à Theophrasto tradita Cneori albi delineatio plāta hic appicta quadrat, quorundam herbariorum sententia. Locis lapidiosis & saxosis maritimis prouenit, radice grandi in profundū subeunte, folio argenteo, cutis modo crasso, oblongo, angusto, oleæ simili, interdum longiore. In ramos multos, breues, lignosos statim ab ipsa terra diuiditur, eosq; valde flexiles, quamobrem ad ligandum & necēdum iis vti licet, amerinæ modo. Germinat & floret post æquinoctiū autumnale, florifq; prouentū in multos dies prorogat, flos autem in summo ramorū vertice velut in corymbos acruatus emicat, semen nigrū, crassum, in folliculo tāquam gluma reconditū. Matthiolus plantam aliam se obseruasse ait in Bohemiæ siluis, cuius iconem hic expressimus,

Nomina Lib. 13. c. 27. Lib. 4. c. 9.

Lib. 6. hist. cap. 2.

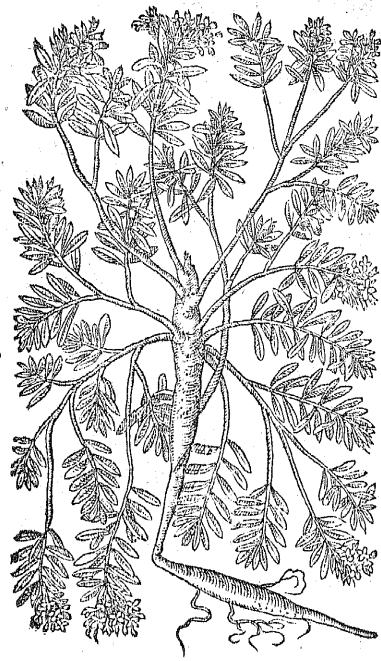
CNEORVM Album, Dalechampi.

Locus.

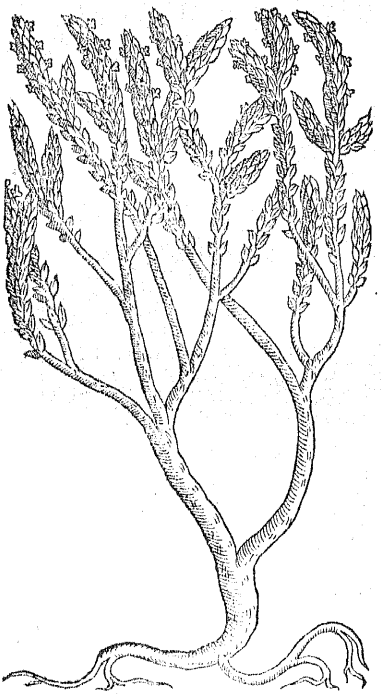
Forma.

CNEORVM Album,
Matthioli.

Lib. 2. c. 130

CNEORVM Nigrum,
Myconi.

Cneorum
nigrum.

Nomina

Lib. 2. c. 11.

Lib. 2. c. 189.

restis genus depictū à Trago, cuius alibi meminimus. Lib. quę in Umbros. cap. 59. & lib. quę in Alperis cap. 71. Fraciscus Myconus plantam aliam Pala marina vulgo dictam, à Barcinonensibus ad nos misit pro Cneoro nigro depictam, vt videtis, & descriptam his ferè verbis. Frutex est duorum cubitorum altitudine cum multum adoleuit,

quæ omnibus notis Cneorum candidū referat, quia cutaneum illi folium est, oblongum, rami flexiles, lenti, furculosi, ab ipsa protinus terra aut paulò superius emergentes, & per humum sese diffundentes: flores in furculorū cacuminibus purpurei, odorati testiculi odore: radix altè descendens, non tenuis. Sed vere floret. Franciscus Myconus medicus Barcinonensis, rei herbariæ studiosissimus, istud Matthioli Cneorum albū fruticem esse ait, quem in Pyrenæis montibus frequētem obseruauit, ab incolis Gauechs nuncupatum, notis omnibus Matthiolus non meminit ei adstipulantibus, dempto fructu, qui in hoc frutice rubet, cuius Cneorū tamen esse non arbitratur, sed Auicennæ alteram oleandri speciem, quam siluestrem vocat. Siluestris, inquit, folia sunt sicut folia portulacæ (vel alcannæ vt Bellunēsis) sed sunt strictiora, & eius thyrsi sunt longi, expansi super terram, & apud folia sunt spinæ, & nascitur in domibus desertis. Hæc Auicenna. Quæ si quis, inquit Myconus, cum Matthioli Cneoro modo descripto cōferat, oleandrum siluestrem Auicennæ esse comperiet. Præterea nascitur in desertis locis, & summis montium iugis, foliis myrti maioris, acutis, quæ non multum à foliis portulacæ vel alcannæ distant: item per terram frequēter serpit, aut non multum attollitur. Ad hæc flore, forma, colore, odore ad oleandrum vulgarem accedit. Est verò id notatu dignū, quod obseruauit Myconus à nullis animatibus, fruticem hunc attingi aut arradi. Et cum mille huiusmodi plantas foliis & floribus onustas viderit, nullam vnquam reperire potuisse asserit, in qua præcisum aut arrosum aliquid fuisset. Sed nigrū Cneorū multò est ignotius. Quidam id non sine probabili coniectura herbam eam esse suspicatur, quæ herbariis præsertim Monspelienfibus Cāphorata maior nominatur, quod radice magna altè descendit, vt è terra prodiit, statim in ramos finditur, vitilium modo lentos, folio est carnosò, tamarici simili, validum spirat odorem, qualis ferè est caphuræ, vnde & Caphurata nomen. Quæ omnia in Cneoro nigro Theophrastus adnotauit. Alij felaginem Plinij esse volunt, alij ericæ prius genus, alij hyssopum nemorensem, alij musci ter-

adoleuit, caule rotundo, flexili, aliquantum aspero, & fere nodoso, qualis in Aizoo foliis detraëtis cernitur, ramulis multis similiter nodosis brachiato, in quibus folia minuta, perpetuò virentia, quæ quò fruticis summitati propiora, eò minora conspiciuntur, vt quæ in summitate sunt cupressi foliis similia sint, paulò tamen latiora: omnia nonnihil crassa sunt, carnosà, incana, caulem complectentia. Flores in viridi lutei: radices crassæ, digitales, lignosæ, albo cortice vestita, fati in terram descendentes. Totus frutex & maxime cortex manu tritus, grauis est odoris: sed vigente canicula folia, si confricentur, zibeti odorem quadamtenus spirant. Barcinone nascitur locis arenosis, & maritimis, aut non multum à mari distantibus. Floret Autumno, & floris prouentum ad Maium vsque producit, foliis aliis deciditibus, aliis renascentibus. Foliorum sapor cum lentore subadstringit. Potu huius herbæ hæmorrhoidum inflammationem sedari asserunt: quod & suffitu

Li. 2. 4. ca. 11.

CNEORVM Aliud Theophrasti,
Matthioli.

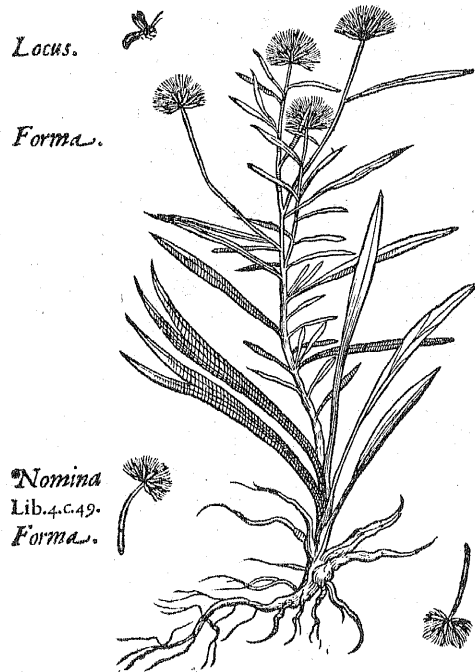

præstatur. Hanc plantam Cneori descriptioni à Theophrasto tradita optimè quadrare putat Myconus. Ea esse videtur quam libro de cathartics nomine Sesamoidis minoris depinximus. Clusius Sanam vndam secundam fecit. Anguillara Lauandulam vulgò vocatam Cneorum album esse arbitratur: nigrum verò rosmarinum coronarium à Theophrasto nunquam memoratas plantas, quamuis tota Ieoponne & Hellade, vtrâque copiosa gignatur. Eius opinionem pluribus refellit Matthiolus, quod Cneorum vtrūque floret post æquinoctium Autumni, rosmarinum bis anno, nempe post æquinoctium vernali, & ante æquinoctium Autumni. Lauandula æstate tantum. Præterea vtriq; Cneoro Theophrasti radix est grandis, altè descendens, Lauandula & rosmarino minimè, cum per summa ferè cespitem mediocres radices fundant, & ob id frigoris impatientes plantæ. Ad hæc vtriūque Cneori rami lenti flexilisque sunt, & ad ligandum apti, cuiusmodi non sunt lauandulæ, nec rosmarini. Idem Matthiolus in postrema commentariorum Latinorum editione

In cōmen.
ca. 12. lib. 2.

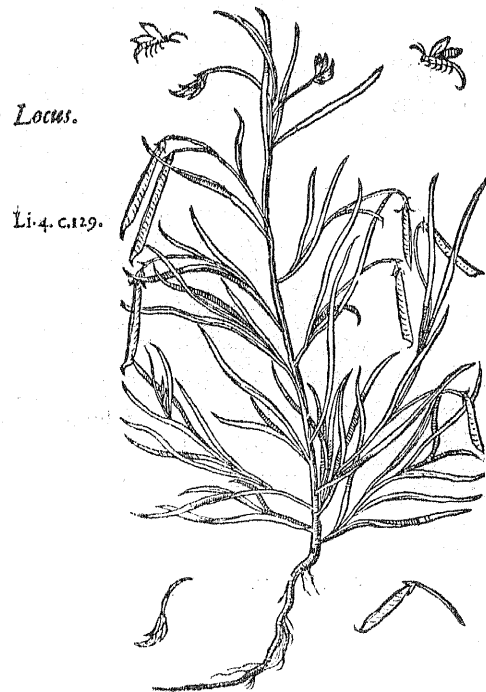
In cap. 167.
lib. 4.

scribit, Cneorum Theophrasti Roma ad se missum nullis deficientibus notis: sed eas nec describit, nec addit sit ne candidum, an nigrum Theophrasti Cneorum, quod hic expressimus.

Nomina
Lib. 4. c. 49.
Forma.

CATANANCE, Dodon.

Li. 17. ca. 8.

nancen Theſſaliam herbam qualis ſit, à uobis deſcribi ſuperuacuum eſt, quum ſit eius uſus ad amatoria tantum. Illud non abs re eſt dixiſſe, ad detegendas magicas vanitates, electam ad hunc uſum coniectura, quoniam areſcens contraheret ſe ad ſpeciem vnguium milui exanimati.

IN MARITIMIS creſcit hoc Conyzae genus, quod à foliorum longitudine macrophyllum cognominantur, radice ſicca duraque, caule dodrantali, ſurculoſo, foliis in eo multis, longis inſtar plantaginis anguſtifoliae, aut etiam anguſtioribus, guſtu fatuis ſimul & nonnihil amaris: flore luteo in luteis corymbis, ſurculorum vertici inſidentibus, qui in pappo tandem abit.

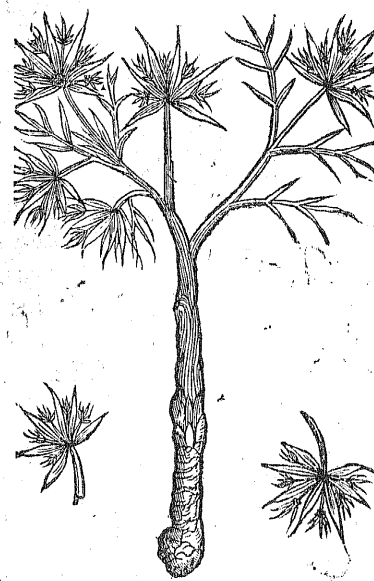
CATANANCE, DODON.
CAP. VIII.

KΑΤΑΝΑΓΚΗ Græcorum, & Latinorum Catanance, quaſi contractrici, à vi & neceſſitate adingenti ad amorem, Dodonæi ſententia valde atinis hæc eſt: foliis anguſtis, longis, gramineis, ſed minoribus, quæ areſcentia in terram recurvantur: cauliculos fert teneros, graciles, breues, in quibus ſoſculi & ſiliquæ rotundæ, tenues, longiuſculæ, ſemine ruſcente reſertæ. Eiuſdem generis eſt altera, quæ non rotundas ſiliquas ſed compreſſas & latiuſculas habet, cætera ſuperiori ſimillima. Hæc in litoribus marinis reperitur, illa etiã quãdòque in agris. Videtur, inquit idem Dodon. prior eſſe Catanances ſpecies à Dioſcoride deſcripta, quæ folia Coronopi habet longa, radicem iunci modo prætenuem, capitula ſena ſeptenave, in quibus erui ſemen ineſt: areſcens in terram ſectitur, & milui exanimati vnguibus ſimilis euadit. Erui ſilueſtre Dodonæus in frument. Hiſtoria. Lobellius & alij Herbarij faciunt. Vt ut res habeat, hanc noſſe minimè neceſſe eſt, fatiuſque eſt de hac amatoriis tantum illecebris dicata ſilere, quàm diligentius de ea inquirere, ſicuti Plinius conſuluit, & Dioſcorides non vires, ſed alienam duntaxat hiſtoriam citat, nec Galenus poſteriorique medici de hac quicquã tradiderunt, eadem fortè ratione ducti qua Plinius, qui de ea hæc literis mandauit. Cata-

TRIBV

TRIBVLVM Marinum plantam hanc quidam vocant, alij paſtinacã marinam, alij Hippophaes Dioſcoridis eſſe contendunt. In ſabuloſis & maritimis naſcitur, radice craſſa, molli, cortice ruгоſo & ſubaro cõtecta, ſaporis amari, caulibus multis, anguloſis, late diſperſis: foliis longis, olea ſimilibus, verum anguſtioribus & longioribus, qualia floribus ſub-

TRIBVLVS Marinus
quorumdam.

ſtrata cernuntur, albis, ſpinofiſ, ſpinarum aculeis, ſicuti & caulis, anguloſis: flore corymbis hederæ non diſſimili, ac veluti racemoſo, minuſculo, candido, leuiuſculè rubente. Quæ ferè omnia Hippophaes hiſtoriae reſpondere videntur: ſic enim Dioſcorides illud deſcripſit. Hippophaes naſcitur in maritimis & arenoſis locis. Frutex eſt ſurculoſus, denſus, vndiq; amplius, folia habens longa, ad olea folia accedentia, ſed anguſtiora, tenuiora, & inter ea ſpinas ſiccas candicantes, anguloſas, inter ſe diſtantes: flores corymbis hederæ ſimiles, & racematim inter ſe coherentes, ſed minores, & molles, & cum candore puniceo ex parte coloris: radix craſſa, mollis, ſucci plena, guſtu amara. At huic Dioſcorides non folia ſpinofa, ſed præter folia, ſpinas ſiccas, albas, anguloſas tribuit. Præterea eius ſucco vim purgandi biliofa, aquoſa ac pituitoſa deorſum, quod de ſuperioris ſucco neminem adhuc experientia comprobaffe arbitror. Quare ſit ne hæc Dioſcoridis hippophaes, lectoribus, & maritimis locis vicinis, diligentius diſquirendum relinquimus.

MVSCVS MARINVS, CAP. X.

BΡΥΟΝ γαλαξιου, Latinis Muſcus marinus vocatur, Thababel, ſive Thaleb Arabibus, Gallis Mouſſe de mer, Germanis Mermieſz. Naſcitur, inquit Dioſcorides, in lapidibus & teſtis iuxta mare, capillaceus, gracilis, ſine caule. Plinius eundem Muſcum ita deſcribit, ut in quibusdam à Dioſcoride diſſentiat. Bryon marinum, inquit, herba ſine dubitatione eſt, lactuca foliis ſimilis, ruгоſa, veluti contracta, ſine caule, ab vna radice (nõ ab ima, ut in vulgatis codicibus habetur) exeuntibus foliis. Naſcitur in ſcopulis maxime teſtiſque terra comprehenſis. Idem alio in loco. Aliud genus fruticum Bryon vocatur, folio lactucae, ruгоſiore tantum iam hoc interius naſcens. Plinius itaque Muſcũ herbam & fruticem facit, ipſique lactuca folia attribuit. Dioſcorides pilos pro foliis: dicit enim eſſe τελεχιδες, quod fortassis Plinius γελιδωνιδες legit, & lactuce folio conuertit, in cæteris notis, præſertim in viribus conſentiens, niſi fortè Muſcum marinum cum Fuco marino, ſive alga Theophrasti confuderit, de qua mox dicemus. Plinio veterè codicem ſuffragari ſcribit Andr. Lacuna, in quo γελιδωνιδες legitur, etſi Muſcus marinus, inquit Lacuna, capillorum quã lactuca maiorem ſimilitudinem referat. Matthiolus eorum probat ſententiam qui Muſcum marinum veterum plantam eam eſſe cenſent, quæ hodie Corallina vocatur, & ab iis frequentius reperitur, qui corallia piſcantur, coralliis, ſicuti ſcopulis, & piſcium teſtis.

Nomina
Li. 4. c. 156.
Locus.

Forma.

Li. 4. c. 156.

Nomina
Lib. 4. c. 94.
Locus.

Forma.
Li. 27. ca. 8.

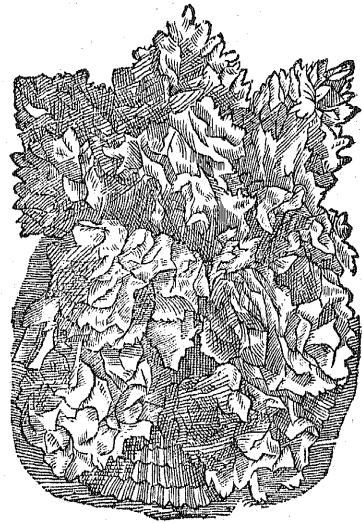
Lib. 13. c. 25.

Cornar.
Embl. 34.
lib. 4.

In cap. 9. lib. 4.

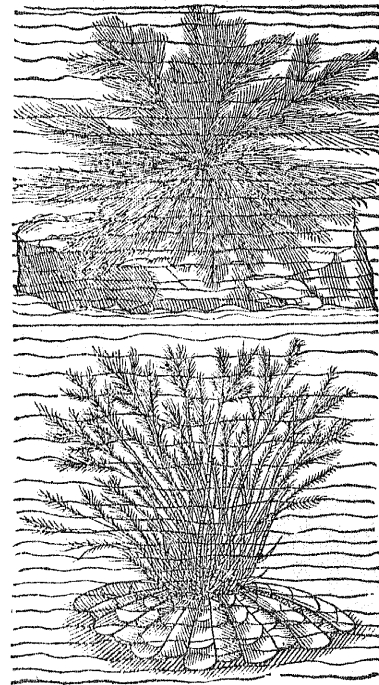
MVSCVS Marinus Plinij, Matthioli.

MVSCVS Marinus, siue Corallina, Dodon.

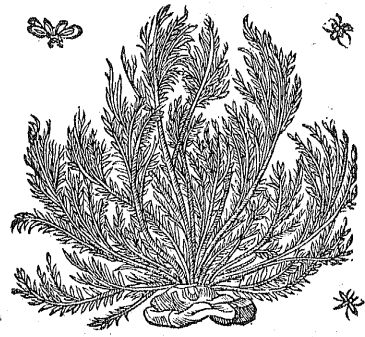

Lib. 3. ca. 71.

MVSCVS Marinus vulgatissimus, Muscus marinus candidus Coralloides.

Vires. Li. 4. ca. 94.

testis eodem modo quo Muscus arboribus in-nascens cæteris ea præfertur quæ coralliis: (vnde ei corallina nomen) inhæret: quæ saxi, secundo loco probatur, colore rubescente: cinerea improbat. In eadē est sententia Dodonæus, qui Corallinam Officinarum pro Musco marino pinxit, & descripsit. Constantinus accuratius ista perscrutatus perspicuè demonstravit Bryon thalassion siue Muscum marinum Corallinam non esse quam depinxit Matthiolus. Fruticosa enim planta & furculosa est Corallina: Muscus verò marinus herbula capillacea, & veluti villosa instar Musci arborum: congener siquidem huic est, & forma non tantum nomine similis: albicante autem colore est aut rufescente, non autem herbaceo, aliquando etiam glauco: scopulis qui mari alluuntur con-crescit, radice nulla notabili, & sæpe ostreorū, gammarorum aut mytilorum testis atque operculis cum inueterauerint, adhærescere firmiter obductus conspicitur: cum exaruit, fa-cile confringitur, & friabilis est, quod è diuer-so in fuceo marino accidit. Corallina autem frutex est, & genus fuci marini, de quo proxi-mo capite tractabimus. Matthiolus Musci ma-rini à Plinio descripti, effigiem hanc pictam dedit, eique perbellè notis omnibus respon-dere scribit. Dodonæus Βρύον θαλάσσιον Theo-phraستي esse putat, viderique primam speciem esse fuci marini siue Algæ, à Dioscoride de-scriptæ. Lobellius appellat Bryon lactucæ foliis Plinij, Muscum Intybaceum crispum marinum, fuci primam speciem Dioscor. Lactucam marinam herbario-rum. Idem Lobellius Muscum vulgatissimum exhibuit, intybaceum, cristatis oris, fruticosum, furculosum: item Muscum candidum, Coralloidem, squamulis lorica-tum. Muscus marinus multum adstringit, vt scribit Dioscorides, facit ad inflam-mationes & podagras quæ adstrictione opus habent: nam in excusis omnibus legitur,

legitur, τὰς φύκας δειμύνας: tamen Ruellius vertit quæ refrigerare opus sit: perin-de ac si φύκας legisset pro φύκας, vt & Plinius legisse videtur, qui easdem omni-no vires huic Musco tribuit. Præcipua siccandi ei spissandiq; vis, inquit, & colle-ctiones omnes inflammationesq; cohibendi, præcipuè podagræ, & quicquid re-frigerare opus sit. Ab eadem sententia minimè alienus est Galenus, scribens Mus-cum marinum ex terrea & aquea essentia compositum esse, vtrâque frigida: in gu-stu enim adstringere, & calidis quibusuis impositum, refrigerare & adiuuare.

Lib. 27. c. 8.

Li. 6. simpl.

PHVCVS MARINVS, CAP. XI.

ΥΚΟΣ θαλάσσιον, Latine Fucus siue Phucus marinus & Alga, vt etiam in Theophrasto rectè Gaza vertit, quicquid dicat Plinius non habere lin-gua alia nomen, quod Græci vocant Phycos, quoniam Alga herbarum magis vocabulum sit, Phycos autem frutex. Nam ipsemet alibi Phycos algā con-uertit & Fucum marinum, vt ostendemus. In Oceano Normánico Bray, aut Brac vocatur, à voce Græca βρύον. Dioscorides tria Fuci marini genera ponit. Fucus marinus, inquit, nascitur partim latus, partim oblongus & puniceus, partim albus, qui in Creta ad terram nascitur, valde floridus, & nō putrescens. Plinius de eadem re scribens, tria quoque genera facit. Præcipuè verò liberat, eo malo Phycos tha-lassion, id est Phucus marinus, lactucæ similis, qui conchyliis substernitur, nō po-dagræ modo, sed omnibus articulorum morbis impositis priusquam arefiat. Tria autem genera eius, latum: & alterum longius quadamtenus: rubens: tertium crispis foliis, quo in Creta vestes tingunt: omnia eiusdem vsus. Nicander ea & aduersus serpentes in vino dedit. Hæc ita ferè etiam Dioscorides tradit, nisi quod Plinius lactucæ folia huic, veluti etiam musco marino attribuit, & similiter conchyliorū testis inferni dicit. Idem Plinius. Non habet lingua alia nomē, inquit, quod Græ-ci vocant Phycos: quoniam alga herbarum magis vocabulum intelligitur, hic au-tem est frutex: folia lata, colore viridi gignit, quod quidam Pracon vocant, alij Zo-ftera. Alterum genus eiusdem capillaceo folio, simile sceniculo, in saxi nascitur: superius in vadis, haud procul litore: vere vtrūmque, & interit Autumnno. Circa Cretam insulam nato in petris, purpuras quoque inficiunt, laudatissimo à parte Aquilonis, aut cum spōgiis. Tertium est gramini simile, radice geniculata, & cau-le qualiter calami. Aliud genus fruticosum Bryon vocatur, folio lactucæ, rugo siore tamen, iam hoc interius nascens. Et alio in loco. Et Algam, inquit, maris theriacæ esse Nicander tradit. Plura eius genera vti diximus, longo folio, & latiore, rubete, aliâque crispo. Laudatissima quæ in Creta insula, iuxta terram in petris nascitur, tingendis etiam lanis ita colorem alligans, vt elui postea non possit: è vino iubet eam dari. Nicander autem quem Dioscorides & Plinius citant, in Theriacis ad-uerfus Trygonis venenum inter cætera remedia Algam marinam rubentem nu-merat hoc versu.

Nominā Lib. 23. c. 25.

Lib. 4. c. 95. Formā.

Li. 26. c. 10.

Lib. 13. c. 25.

Lib. 32. c. 6.

Ἡ ἐν καὶ φονίσιον δὲ καὶ ἐλάλλο φύκος. Sed ad Plinium reuertamur. Is indistinctè & inconstanter Fuci marini genera tra-didit, vt faciliè perspiciet qui locos supra citatos, item eum quem capite de Musco marino protulimus, inter se conferet. Præterea aperte Phycos thalassion algam vertit, quod tamen alibi in alia lingua nomen habere negat, modoq; herbam vo-cat, modo fruticem. Adde quod βρύον, id est Muscum, & φύκος cōfundit. Quæ om-nia ex Theophrasto transcripsit, qui tamen multò clarius & diffusius eadem ex-plicauit, non tria duntaxat, sed quinque Fuci marini genera assignans, his verbis.

Li. 27. c. 10.

Lib. 4. hist. cap. 7.

Τὸ δὲ φύκος τὸ μὲν ἐστὶ πωλύφυλλον, τετρανοδὲς, χρομια ποῦδες ἔχον, ὃ δὲ καὶ πρῶτον καὶ λέγουσι τῶες, οἱ δὲ ζοστήρα. ῥίζαν δὲ ἔχει διαστειαν ἔχουσαν, ἀνωθεν δὲ λεπυρία (legendum ex conuersione Gaza ἔσθθεν, siue ἐνδωθεν δὲ λεπυρίαν) μακρὰν δὲ ἐπιπέδως ἢ διπυχῆν, παρὰ

CONFERVÆ Marinae genus, Lobel.

Fucus tinctor.
L.ocus.

nigrum, durefcere, cum cadat frangi. Hæc Plinius. Ea tamē, inquit Lobellius, videtur esse Antipathes Dioscoridis, de quo capite proximo. Fucus quem *ωβλιον* vocat Theophrastus, quem etiam Tinctoriū nominare possumus, in scopulis & petris nascitur, vnde auulsum vrinantes spongiarij referunt, foliis etiā est tenuibus, sceniculo similibus, rubris, sic tamen vt quædam intermixta spectentur adhuc albicantia. Huic similis est, fortasse idem Muscus marinus, foliis Abrotoni maris, Lobellij, folliculis non dissimilibus, sed nonnunquā triplo maioribus, radicem Asphodeli æquantibus, colore quadatenus rubentibus, vel ferrugineis. Fucus alius gramineus dici potest, quod folio sit graminis siue arundinis minoris, sed æqualiter lato, ac molliore, nec mucronato, vel acuto, quale est agrostis, pollicari latitudine, vlnæ longitudine, vndis innatæ, figura ligulæ, aut taniæ vittatæ. In vadis nascitur, vt & Zoster. Hæc est alga quā rustici litoribus eiectam & dispersam æstate, vt scenisces (hoc enim sceni est marinum, & Monspeliensium vulgus Paleam marinam vocat) rastellis accumulunt, & in cæpo exposita furcillis versant quoad perarescat: deinde probè siccatam sceni instar in metas construunt, aut important in scenilia vel palearia: eaq; sunt quæ tum præparant pecorum & boum hybernæ stabulationi framenta. Ex eo qui hinc cõficitur fimo, agros nimia defrugatione emaciatos, & exinanitos stercoreant, lato segetū prouentu. Hæc pocula & cætera vasa vitrea qui procul asportare volunt, inuoluunt & circūtegunt, ne mutuo collisū confringantur. Eadem siccata rustici tomenti loco culcitræ suas infarciunt: Quæ olim consimiliter cognita ipsius cõmoditas in farciendis centonibus in castris locum habuit, quod intelligitur ex Vitruuio de testudinis constructione hæc scribente. Circū tabulata collocentur crates ex tenuibus virgis creberrimè textis, maximeq; recentibus percerudis coriis duplicibus confutis, farctis Alga, aut paleis in aceto maceratis circa tegatur machina tota. Hæc Algula est, cui Dioscorides in odore corallia cõparat, vt mox dicemus, cum ait: *ἐπι δὲ ὄσμων βρυόδου, καὶ φυκίαις ἐμπερὴ ἔχον.* de qua etiam intelligit Nicander cum scribit: *βρύβα λεπτὰ πολυφλοίσκοιο θαλάσσης.* qui etiam scitè admodū dixit *φυκίαις ἐγυῖς*, algosâs vias, id est litora. Huic iungendus Fucus ferulaceus Lobellij, sic dictus ob folia ferulacea, minutius diuisa. Scapum emittit pedalem, in quo Corallina candida sæpius innascitur. Hæc Lobellius. Quintum Algæ siue Fuci marini genus Lactucacèū, in litore aut vadis sicuti superiora prouenit, sed scopulis & saxis inhæret, foliis lactucæ latis, crispis, siue rugosis, virentibus, ex vno principio multis, nullo caule. Hanc Algam pro Musco altero pictam esse à Matthiolo postremis Commentar. editionibus supra diximus, à Dodonæo *βρύβον θαλάσσιον* Theophrasti appellari viderique primam speciem esse Fuci marini, siue Algæ à Dioscoridæ descriptæ. Aetius Lactucam marinam vocat de curatione eorum scribens, qui obtuenum fluxionem articulari morbo laborant. Et quoque, inquit, quæ in mari nascuntur plerūmque talia sunt, vt potè quæ Lactucæ appellatur. Sunt autem germinata, & oblonga, ac viridiora, tenuia, & subrugosa, ac veluti

Lib. 10. c. a.

Lib. 5. c. 97.

F V C V S, Siue Algula Tinctoria.

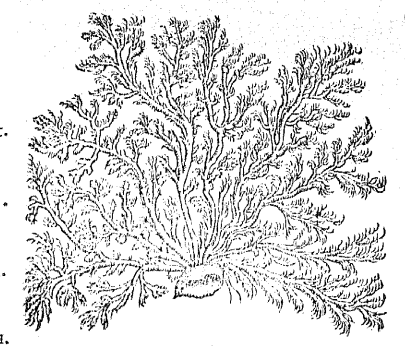
Fucus lact.

Forma.

In cap 94. lib. 4.

Lib. 3. ca. 71.

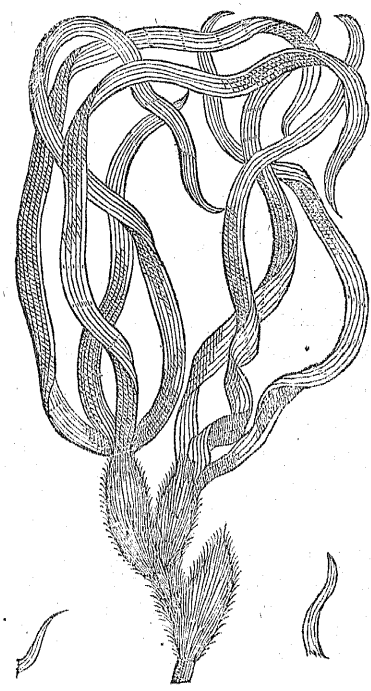
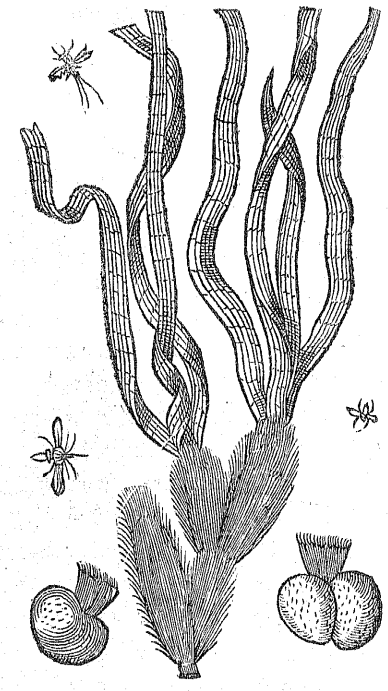
Lib. 12. c. 35.

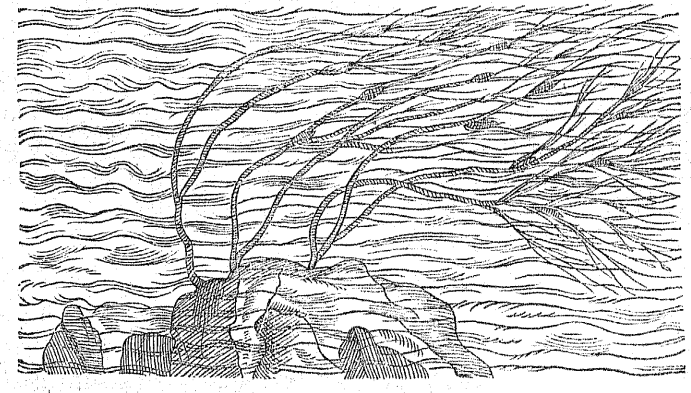
veluti cõduplicata, ad litora maris per fluctus eiecta: præstatiores autè fiunt cum posca decocta. Viridia itè, quæ in Fuco siue Alga tinctoria ad radices sita sunt. Hæc de Fuci marini generibus. Nūc vires eorū explicandæ. Omnia vrim habent refrig.

F V C V S, siue Alga marina graminea.

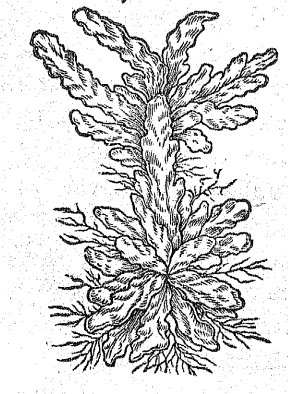
F V C V S, seu Alga marina, Lobellij.

F V C V S Ferulaceus, Lobellij.

F V C V S, Siue Alga Intybacea.

gerandi, inquit Dioscorides, vtilem in cataplasmatibus non podagræ modo, sed etiam inflammationibus: verum iis humidis vti oportet priusquam siccentur. Nicander Punicum aduersus bestias venenatas valere dicit, eo versu quem supra citauimus. Et Galenus, Fucus, inquit, humens adhuc & virens ex mari exemptus, deficcet & refrigerat ordine secūdo: habet enim quiddam modicè acerbum. And. Lacuna scribit in veteri Dioscoridis codice pro *ψυδρευν* legi *ψυδρευν*, id est adstringentem pro refrigerantem, eamque lectionem rationi esse consentaneam, quod herbæ omnes marinæ ob saluginem insitam, non tam refrigerare quàm adstringere cogereque videantur. Fucum

Temper. & Vires. Lib. 4. c. 95.

Li. 8. simpl.

capillaceum siue fœniculaceum, id est, Officinarum Corallinam recentiores ad necandos lumbricos maximopere commendant, cæterisque medicamentis præferunt, quod eos non modo interficiat, sed etiam eodem die expellat, magna sæpe spectantium admiratione: qua virtute muscum aut Fucum marinum pollere veterum nullus, quod sciam, memoriæ prodidit.

CORALLII FRUTEX, CAP. XII.

Nomina

Lib. 5. c. 97.

Genera.

Li. 5. ca. 97.

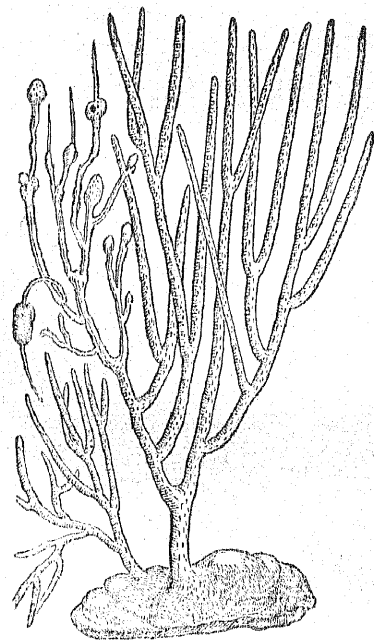
Forma.

Lib. 5. c. 97.

Embl. 103. lib. 5.

CΟΡΑΛΛΙΟΝ, Latine Corallium similiter, dicitur frutex marinus, cuius natura non ita omnibus est perspecta, ut ipsum vulgò est notissimum. Aliqui λιβόδενδρον vocant, inquit Dioscor. quasi lapideam arborem dixeris, Arabes Bassad, Mergen, Besd, siue Morgian, Galli Coral, Itali & Hispani Corallo, Germani Coraln. Genera eius rubens, candidum, nigrum. Candidi tamen neque Dioscorides, neque Plinius meminere, nisi hoc fuerit quod Dioscorides ex quorundam interpretatione colore pallidum dixit, & ut vitiosum improbauit. Corallium, inquit idem Dioscor. planta marina videtur esse, durari autem cum ex alto extracta fuerit, extra mare posita, & tingitur, siue compingitur tanquam à circumfuso nobis aëre: quibus verbis expressa sunt hæc Dioscoridis Græca. Κοράλλιον δλεει μὲν ἔχει φυτόν ἐνάλιον. ἔχει ποιεῖται δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιπέδων βυθῶν ἐλακθησὶ, ἔχει γὰρ γινόμενον, καὶ βαπτόμενον ἢ τοι παρηγόμενον ὡσπερ ὑπὸ τῆς περιεκεχυμένης ἡμῶν ἀερος. In quibus voces duas deesse putat Cornarius, ἰδαλι σιδηρος, ut sit legendum, ἔχει γὰρ γινόμενον & βαπτόμενον, ἢ τοι παρηγόμενον ὡσπερ ἰδαλι σιδηρος ὑπὸ τῆς περιεκεχυμένης, &c.

CORALLII Frutex.

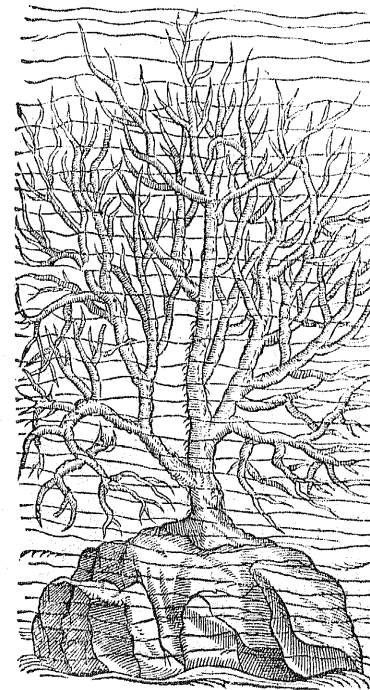
Ibidem.

quæ sic conuertit, & extra mare posita, ut quæ à circumfuso nobis aëre velut ferrum ab aqua tingitur, siue compingitur. Cuius emendationis occasionem illi dedit, opinor, vox Βαπτόμενον. Cum enim βάπτειν tingere, intingere, immergere significet, inde suspicatus est Dioscoridem intelligere Corallium in aquis molle, inde extractum, ab ambiente aëre statim solidari, quemadmodum ferrum igni emollitum in aquam immersum, statim durefcere. Et certe vox βαπτόμενον à Ruellio omiffa est, qui sic locum hunc conuertit. Corallium marinum esse fruticem constat, qui alto extractus, duratur statim atque emergit, tanquam offuso aëre protinus cõcrefcet. Idem Dioscorides locum, delectum, odorem & effigiem Corallij sic describit. Plurimum inuenitur ad Syracusas, in promontorio, cui pachyno nomen est. Optimum est, colore rubes, & colore simile antherico, aut sandyci saturatæ, quodq; facile teritur, aquabileque est toto concremento: præterea quod odore est musci marini, & simili algulæ siue Fuci marini. Ad hæc quod ramosissimum est, & forma cinnamomum fruticem refert: quod verò concremento lapidosum est, serupulosum (sic Ruellius interpretatur τῆς χροῦς φώρον, id est scabrum, Plinium opinor imitatus, qui scabrosum conuertisse videtur. Cornarius legit φώρον, cum nullus color, inquit, φώρος dictus, vertitq; colore pallidum) cauernosumq; ac inane vitiosum esse putandum est, Plinius de eodẽ ita tractat. Quantum apud nos Indicis margaritis precium est, tantum apud Indos Corallio: namq; ista persuasio

Lib. 31. c. 2.

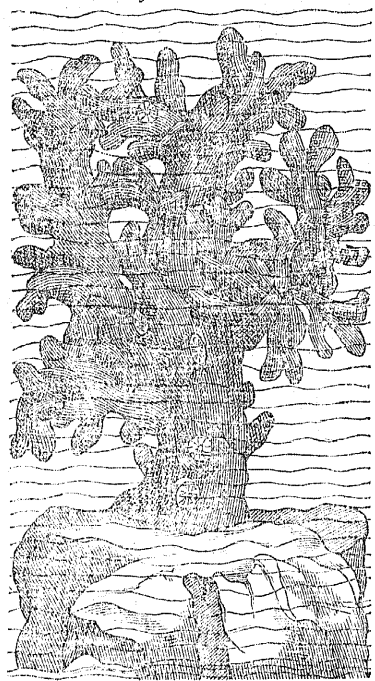
persuasio gentium constant. Gignitur quidem & in rubro mari, sed nigrius: item in Persico vocatur *Iacc*. Laudatissimum in Gallico sinu, circa Stæchadas insulas, & in Siculo, circa Heliam ac Drepanum (Cornarius Æolias pro Heliam emendat) nascitur & apud Grauiscas, & ante Neapolim Campaniæ, maximèque rubes, sed molle, & ideo vtilissimum Erythris (vox Erythris planè supposititia est, & delenda, eodem Cornario auctore) forma est ei fruticis, color viridis. Bacca eius candida sub aqua ac molles: exempta confestim durantur & rubescunt, quasi (legendum qua, eodem emendatore) corna satua specie atque magnitudine. Aiunt tactu protinus lapidescere, si viuat. Itaque occupari euelliq; retibus, aut acri ferramento præcidi. Hac de causa curallium vocitatum interpretantur: probatissimum quàm maximè rubens, & quàm ramosissimum, nec scabrosum, aut lapideum, vel rursus inane aut concauum. Auctoritas baccarum eius, non minus Indorum viris quòque pretiosa est, quàm fœminis nostris vniones indici. Aruspices eorum vireq; imprimis religiosum, id gestamen amoliendis periculis arbitrantur. Itaque & decore & religione gaudent. Priusquam hoc innotesceret, Galli gladios, scuta, galeas, adornabant eo. Nunc tanta penuria est vendibili merce, ut per quã raro cernatur in hoc orbe. Hæc Plinius de Corallio: quod in mari Ligustico circa Stæchadas Malsilienses insulas nasci Solinus etiam testatur: atque hodie quoque nascitur, ac in mari Siculo ac Tyrrheno magna copia, cum Plinius de eius penuria conqueratur. Quod verò is de baccis tradit, falsum esse aiunt, quod nullæ omnino in Corallio bacca nascantur, sed ex ramis eius ab artificibus torno & lima effingantur pro materia, & ut quibusuis visum fuerit in vsum aliquem efformare. Ad hæc Corallia cum ex mari extrahuntur, muscosa sunt vndiquaq; nec rubent: deinde artificibus tradita ita poliuntur, ut nitescant & rubeant. Præterea quod dixit Plinius, quod euellatur retibus, aut acri ferramento præcidatur dictum esse Corallium, id intelligendum dici Corallium, quasi curallium, ἀπὸ τῆς κερῆς, vel quasi τῆς κερῆς ἀλλοίον, id est tonsura & præfectione captum: nec aliter Theophrastus quàm curallium appellat, à radendo, scilicet. Certe Corallium in mari ex succo lapidescente concrefcere, & priusquam extrahatur sub aquis, molle esse, ac virefcere, cum extractum est, aliàs rubere, aliàs niueo candore albescere, aliàs atrum esse constat. Iisdem in locis candidum reperitur, non tam compactum, neque tam ponderosum, quàm rubrum, sed leuius ac rarum, & spogiarum modo inane, sub iisdem Thyrrheni maris vndis euellitur. Appingitur etiam à Lobellio Coralloides, siue Corallij albi varietas, stipite longè crassiore, brachium æquante, & materia magis fungosa, multis acetabulis insculpta, aut inscripta. Vniuersa planta pedem vnum longa est, vixque curbitum proceritate superat. Is verò Corallij frutex quem depictum proponimus saxo adhuc inhaerentem, altera sui parte & surculosiore candicabat, minutisque foraminibus pertusus erat, altera in pauciores virgulas diuisa rubebat, & tubercula quædam, veluti baccas tuberosas ferebat, cornis satuiis non dissimiles. Quare immerito reprehenditur Plinius, quod huic frutici baccas tribuerit, ut aliis arboribus

CORALLIUM Album & rubrum, Lobel.

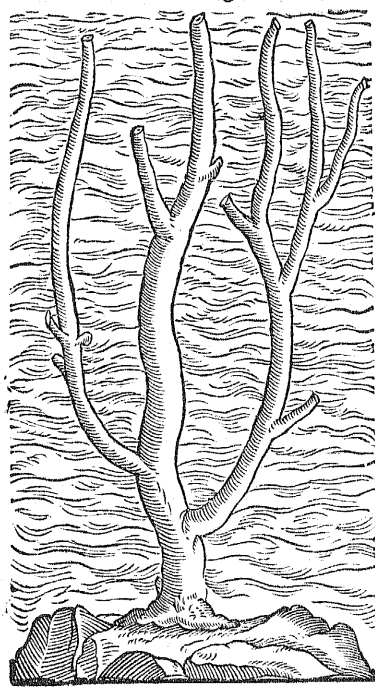

lium appellat, à radendo, scilicet. Certe Corallium in mari ex succo lapidescente concrefcere, & priusquam extrahatur sub aquis, molle esse, ac virefcere, cum extractum est, aliàs rubere, aliàs niueo candore albescere, aliàs atrum esse constat. Iisdem in locis candidum reperitur, non tam compactum, neque tam ponderosum, quàm rubrum, sed leuius ac rarum, & spogiarum modo inane, sub iisdem Thyrrheni maris vndis euellitur. Appingitur etiam à Lobellio Coralloides, siue Corallij albi varietas, stipite longè crassiore, brachium æquante, & materia magis fungosa, multis acetabulis insculpta, aut inscripta. Vniuersa planta pedem vnum longa est, vixque curbitum proceritate superat. Is verò Corallij frutex quem depictum proponimus saxo adhuc inhaerentem, altera sui parte & surculosiore candicabat, minutisque foraminibus pertusus erat, altera in pauciores virgulas diuisa rubebat, & tubercula quædam, veluti baccas tuberosas ferebat, cornis satuiis non dissimiles. Quare immerito reprehenditur Plinius, quod huic frutici baccas tribuerit, ut aliis arboribus

CORALLOIDES, Sive
Corallij albi varietas.

ANTIPATHES, Sive
Corallium nigrum.

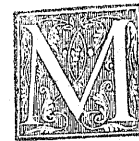

ibidem. suos fructus. Quod verò Antipathes vocant, inquit Dioscorides, Corallium esse putandum est, specie solum differens. Est autem colore nigro, arboris figura, ramosum magis. Tale se Neapoli vidisse affirmat Matthiolus, eburnum colore referens: plantam eius aliam postea sibi dono datam, propè radices brachij ferè crassitudine, à medio trunco in ramos sese diffundentem, rem quidem raram, & aspectu pulcherrimam. Mafilia inter Corallia occurrit, insigni læuore perpolitum, colore nigerrimo. Deinceps de Corallij vsu & viribus dicendum. Coralliū adstringit & refrigerat moderatè, auctore Dioscoride, reprimat extuberantia, & cicatrices in oculis exterit: replet etiam caua (redundant hïc voces duæ *ἰσὴ* & *ἰλας* ex præcedente versu repetita: Cornarij sententia. Ruellius eas retinet: vertit enim, vlcera caua & cicatrices explet.) Ad sanguinis reiectiones maximè efficax est, & in vrinæ difficultate conuenit. Splenem quoque liquat cum aqua potum. Antipathes eandem vim habet. Hæc Dioscorides. Candidum creditur longè magis quàm rubrū refrigerare. Plinius de eiusdem vsu partim etiam hodie vulgò nota, partim eadem quæ Dioscorides habet. Surculi, inquit, infantia adalligati, tutelam habere creduntur, contraq; torminum, ac vesicæ & calculorum mala in puluerem igne redacti, potiq; cum aqua auxiliantur. Simili modo ex vino poti, aut si febris sit, ex aqua somnum adferunt. Ignibus diu repugnant. Sed eodem medicamine sapius potu tradunt, lienem quoque absumi sanguinem reiciuntibus, excreatibusve mendentur. Cinis eorum miscetur oculorū medicamentis: spissat enim ac refrigerat: vlcera caua explet, cicatrices extenuat. Hæc Plinius. Coralliū, inquit Matthiolus, comitialibus commodè adalligatur, hauriendūque præbetur. Ædes, vt aiunt, à fulminum iniuria tuctur: mensium abundantiam cohibet, dentes comotos firmat, desquamatas gingiuas emendat, oris vlcera sanat: potu dysentericos iuuat, feminis profluuiū in viris, in fœminis alba vteri profluua reprimat. Recèsetur ab Auicenna inter ea quæ cordi hilaritatè adferūt. Corallij Galenus in lib. simpl. medica non meminit, sed lib. 7. de compos. medicam. local. multa describit medicamenta ad incipientem phthisim, ad hæmopticos, ad suppuratos, quæ Corallium recipiunt.

KALI

KALI,

CAP. XIII.

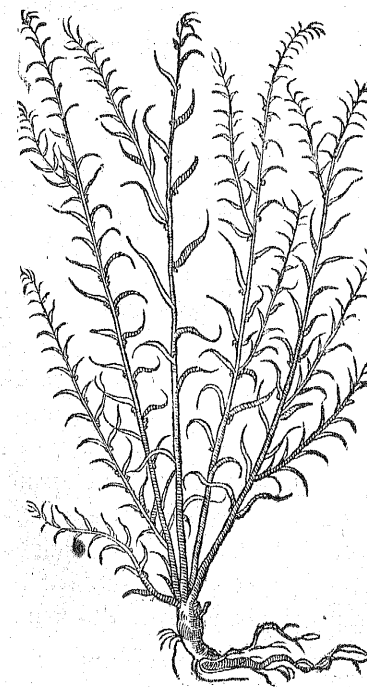

AVRITANI plantas quasdam Kali & Alkali vocant, ex quibus vltis sal fit, Salkali ab iisdem dictum. Tres huiuscemodi cõgeneres & maritimas recenset Pena, quæ crithmum, inquit, representare quibusdam videri possent, nulla tamen antiquis videtur nota fuisse aut descripta:

KALI Magnum, Pena.

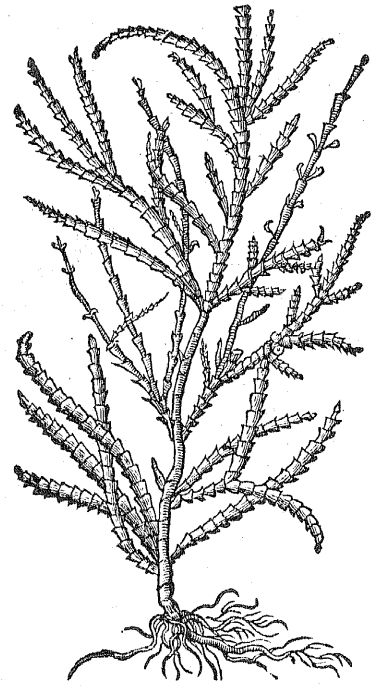

KALI Maius, Pena.

tatum abest vt Salkali, quod vocat, ex vna istarum vsta, & quod magis mirum est, fusa fieri nouerint, vix tacituri si sciissent. Quare vt nomen, sic & plãtam ipsam, & modum salis istius parandi videmur Græcis recetioribus, aut philosophis Arabicis, Chymistis & Hyalurgis debere. Prima species hïc picta notior est in maritimis Gallie Narbonensis, vbi tum sponte, tum fata campos maritimos frequenti caulium rubentium operit purpura, fructicat caule cubitali & sesquicubitali, carnosò, portulacæ concolori, foliis densis, angustis, semperuiui medijsiue minoris, teretifolij duplo longioribus, acutiorebus, inter quæ semina limacè pusillum vel spiram imitantia, colore fusca, folliculis maluæ feminis ritu occlusa. Hanc dudum sic depinximus. Minus obuia hæc Septentrionalibus, imo nusquam ferè. Istius copia per initia Autumni coaceruatur metæ instar, super scrobe cui ligna insunt decussatim instructa, quibus accèsis herba vritur, & biquatur, & in profundum scrobis desluit, vbi cogitur in glebam coloris nigricantis vel cinerei, quod Kali & Alkali sicuti & herbam nominant, Galli Soude, ad vitrum, confluendum, quod in Italiam & Septentrionem ex Gallia Narbonensi & Aquitania defertur. Vrit non secus ac Causticum. Eosdè ad vsus sedulo colligunt maritimi coloni Narbonenses secundam hïc pictam, iisdem natalibus, sed foliis & caulibus minoribus multo, minusque carnosis, angustioribus, nec ita rubentibus, sed ex pallido virentibus, vnde vulgò *blanchette* quasi Kali album vocatur. Semen exiguum, nigrum, vrticæ aut acetosæ. Non solum calidioribus regionibus, sed etiam ad Septentrionem, Angliæ, Northmanniæ, Belgio familiaris. Multo frequentissima est in quibuslibet maritimis oris tū Oceani tum mediterranei maris, quæ Salicornia vulgò vocatur, siue Kali geniculatum, sed effigie multum diuersa, & cuius folia videntur esse teneri turiones ramulorum. Sunt enim è radice fibrosiore permulti cauliculi cubitales, recti, densius geniculati, extremis quasi foliis crassis, pinguibus, carnosis, teretibus, rubentibus, per

AAA 4

SALICORNIA, siue Kali, Matthioli.

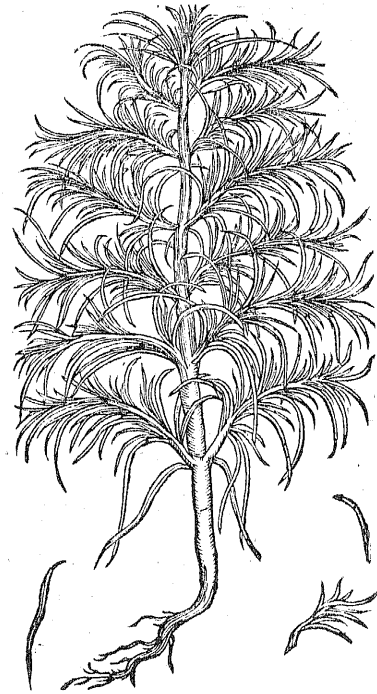
Lib. i. c. 76.

Enarr. 190. in lib. 3. Diosco.

In cap. 112. lib. 2.

nus, contra. Ex horum cinerum lixiuio sal Alkali cõfici, & ex vitri materia huius & cogitur, axungia vitri hodie nuncupatur, Gallicè *Sein de verre*. Matthiolus duas Kali species tum sua deliniatione, tum pictura, in vnam cõfundit, scilicet Kali magnum sedi minoris folio, Gallis *Soude* nuncupatum, & id quo de hic agitur, quod salicornia vel Kali geniculatum nominatur. Pictura hic videtur, delineatio eius est eiusmodi.

crebra genicula insertis, & pyxidatim quasi parvorum alabastrorum instrar, quadã equiseti similitudine, & cornua recta, obtusius mucronata imitantibus, gustu non insulso, nec temperamento aut vsu à cæteris dispari, sed vbique neglecta. Semen nullum profert. Dodonæus tria Kali assignat genera. Primum est, secunda Anthyllis, secundũ, Tragus Dioscoridis, Tertium, Salicornia, cuius picturam dat ab ea quam hic ex Pena expressimus, plurimum distantem. Amatus Lusitanus scribit omnem cinerem qui ex Syria aduehitur ad conficiendum saponem, & vitrum, ex herba anthyllide combusta fieri, hodièque multos ignorare cinerem istum Alkali esse: omnes istas herbas abstergendi vires habere, ac stigmata & maculas faciei delere.

Quod ex istis dum vruntur, liquatur & tãquam plumbum fluit, cum refrigatum est, concrefcere, & veluti cineres conglobatos esse, quos etiam Alumen Catinum vocant, ex quo vitra conficiuntur. Hos si quis an veri sint experiri voluerit, in ignem coniiciat: quod si eliquantur ac ebullierint, verum Kali esse dicet, sin mi-

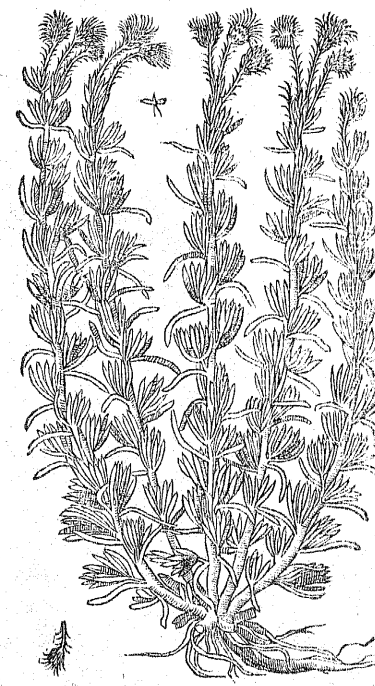
eiusmodi. Cum primum, inquit, è terra emergit, folium est tereti forma, minori fcede non absumile, atque deinde crescens caule erecto, geniculato, non multo post tempore in digitalem ferme longitudinem attollitur, cum verò amplius adoleuerit, è geniculis folia mittit pingua ac crassa, in medio caua, & ex lata origine mucronata, vbi denique planta adulta senescit, folia in caulium cacuminibus longe minora exilioraque conspiciuntur colore rufo: ex quorum ortu pilulæ prodeunt rotundæ ac paruæ, quibus exile semen includitur. Caules habet pingues & rufos. Hæc Matthiolus.

CRITHMI SPECIES, Matthioli. CAP. XIII.

CRI THMI subiungenda tertia Crithmi species à Matthiolo tradita, quæ in cap. 122. lib. 2. circa quos folia habentur, per interualla tamen plura ex vna origine aceruatim prodeuntia, longiuscula, crassa, & falso etiam gustu, sub horum exortu peculiare quoddam erumpit folium, cæteris duplo longius, vnde prope caulis cavitatem pediculus exit, è quo sex, septemve folia breuiora prodeunt, vt eius appicta effigies ostendit, flores fert in cacumine orbiculatos villososque, colore pallido. Radice nititur longa, tereti, non sine adnatis. Hæc est ex Matthiolo huius herbe delinatio, quæ nihil prorsus cum Dioscoridis Crithmo similitudinis habet. Crithmum enim foliis fructu, pinguibus, longioribus & latioribus

CRITHMI SPECIES Tertia, Matth.

CRITHMVM Chrysanthemum, Dodonæi.

quàm portulacæ, falsis, floribus candidis, &c. Quare alij herbarij minimè Crithmum esse censent. Lobellius litoreum Chrysanthemum appellat, Asterem Atlanticum marinum. Crithmum Chrysanthemum Dodonæus exhibet huic simile, si non idem, sed flore quantum ex Micone perspicere licet, differens: habet enim in cacumine ramulorum florem Chrysanthemum æmulum, & medio videlicet disco, & orbiculato ambitu luteum, & Crithmum verò tertium Matthiolus scribit habere orbiculatum, villosumque, colore pallido.

ANTHYLL

Nominis
Genera
Dioscoridi
ap. 196.
Forma
Lib. 1. c. 7.
Lib. 2. c. 7.

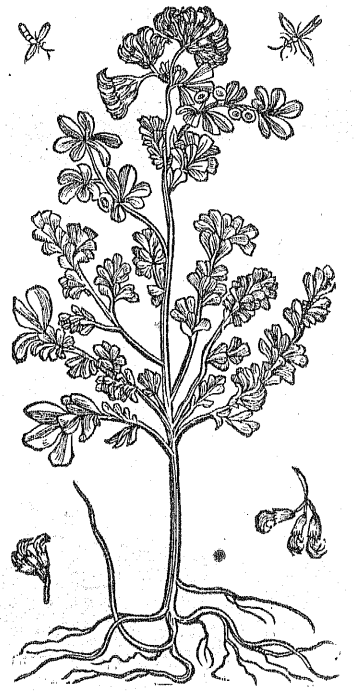

ΑΝΘΥΛΛΙΣ Græcis dicitur, & Latinis Anthyllis, Plinio Anthyllion quam alij Anticellion vocant, inquit. Videtur autem ἀνθυλλίς ἀπὸ τῆς ἀνθῆος dicta, nempe à florescendo, quasi florida, à lanugine cana qua pubet: vel à flosculorum elegantium copia. Anthyllidis genera duo sunt Dioscoridi, Plinio, Galeao. Quædam enim folia lenti similia habet, ramulos palmi altitudine, rectos, folia mollia, radicem tenuem, & paruum. Nascitur in salu- ginosis locis & apricis, gustanti subsalsuginosa. Altera foliis & ramulis chamæpityi similis est, hirsutioribus tamen, breuioribus & asperioribus, flos est purpureus, vehementer gravis odoris, radix velut cichorij. Plinius in paucis à Dioscoride dif- ferre. Est & herba anthyllion, inquit, quam alij anticellion vocant, duorum gene- rum, foliis & ramis lenticulæ similis, palmi altitudine, sabulosis, apricis nascens, subsalsâ gustanti. Altera chamæpithyi similis breuior & hirsutior, purpurei floris, odoris gravis. Hic sabulosus dixit, quod Dioscorides ὑπαλμύριος, id est, salu- ginosis. Anthyllidem priorem hic depictam Dodonæus esse putat, à lente foliis & caule parùm distantem, nisi candidior, mollior, & minor esset. Caulis est pedis altitudi- ne, albus, tangenti suavis, folia explicata, mollia & alba, minora & densiora quam in lente flosculi: in caulis summitate congesti, palliduli aut lutei: semen in parvis siliquis: radix tenuis & lignosa. Perquam affinis est aut eadem hic appicta Medica

ANTHYLLIS Prior, Dodonæi.

ANTHYLLIS Altera, Dodonæi.

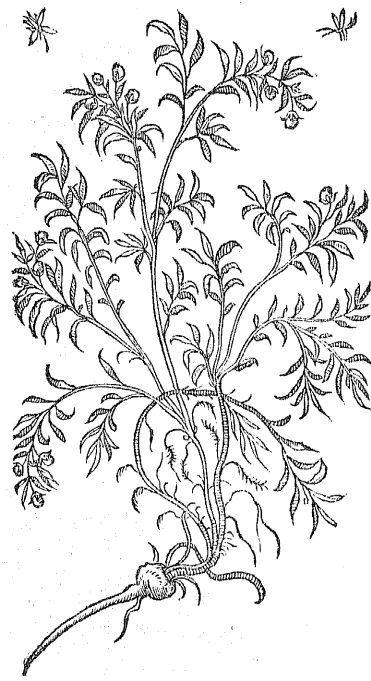

marina à quibusdâ dicta. Anthyllis altera Dodonæi à recetioribus quibusdâ Borda dicta Kali species, vt multi existimant, quinos, senos, pluresve ramulos emittit, gra- ciles, per humû repentes, foliolis vestitos, angustis, densis, inter quæ & ramulos flo- sculi emergunt purpurei, deinde semen, radix gracilis est, digitali lōgitudine. Tota succo plena est, eoq; salso. Salu- ginosis sabulosiq; locis & litoribus marinis Zelan- diæ frequens. Iunio mēse floret: Iulio semen maturum est. Desiccatur, & vulneribus glutinandis

Locus.

glutinandis est utilis. Anthyllides alias Pena exhibuit: primam quæ in Angliæ in- sulis australibus, ea præsertim quæ Portlandia vocatur, litore Nortmanniæ obuere- fo plurima & pusilla prouenit in sabuletis & arenosis vadis depressis & apricis, ra- mulis palmum trësve uncias longis, angulosis, pallentibus, foliis lenticulam vel al- finem minorem referentibus, flosculi cauliculis summis insunt ex buxco herbacei, dentatum stellati sedi minoris Iunio & Iulio: semen tithymali in perexiguis & tri- quetris thecis alit, radix prolixior est, exilis, geniculata, sabulo altè infossa foldanel- læ modo. Tota salsa est, gustanti amaricat, & parum quiddam calfacientis indi- cat. Alteram quæ in maritimis agri Nitrobrigum ad vicum Peraus dictum, & La- tera passim reptat vt superior, ramulis compluribus, sesquipalmaribus, foliolis al-

ANTHYLLIS Portlandiæ lentifolia, Pena.

ANTHYLLIS Marina Narbonens. Alfinis folio, Pena.

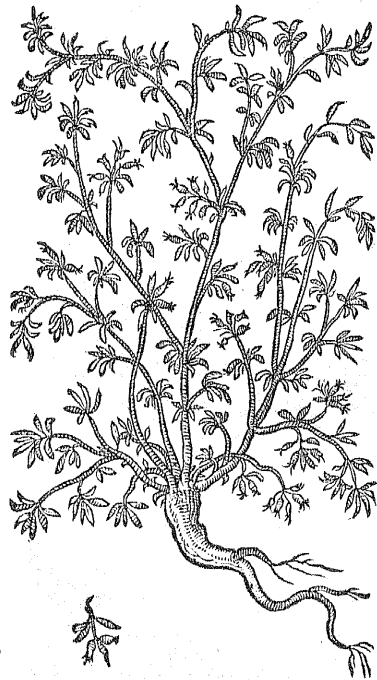
ANTHYLLIS Valentina, Clusij.

finæ, aut potius len- ticular, sed per inter- ualla quadam, quasi circū genicula exor- tis, numerosis: copio- sissimis item floscu- lis, in summo agge- stis, mucosis, albi- dis, floridum quasi nomen Anthyllidis ostentantibus & te- stâtibus, seminis etiâ pusilli feracissimis, gustu amaricante, subsal- so, nitroso, calidiusculo. Tertiam quæ iisdem locis mariti- mis repit, cæteris multo sal- sior, foliis & facie est herniariæ aut chamæfyca, floscu- lis pusillis subter foliola ex albo purpurascētibus: femina in florum calyculis quàm clinopodij

clinopodij minoribus multò occluduntur. Tota gustu falso, acidulo, lactei succi ex- pers & exuccas, nec proinde Chamæfyca statuenda, vt quidam prodiderunt. Ad hanc accedit, aut eadem est Anthyllis Valentina à Clusio descripta & picta, qua cauliculos multos ex vna radice profert, dodrantes, ramosos, humi stratos, subru- bentes: foliola Lentis exigua, seu potius Chamæfyces, falso gustu, & plerumq; cum suis ramis veluti quadam falsugine resperfa: flores inter ipsa folia pusilli, quatuor foliolis constantes, ex albo purpurascens: radix singularis, nigricans. Tota cha- mæfyca adeò similis est, vt primo aspectu Chamæfyce putarit, lacte tamen caret. Hanc nusquam se vidisse meminit, quàm ad fossas vrbs Valentia in Hispania. Illic Anthyllidem D. Placa vocabat, & ad primum genus à Dioscoride descriptum re- ferebat: cui Clusius non assentitur. Etsi enim reuera inter Anthyllidas recense- da sit, prima tamen esse non potest quæ rectis ramulis assurgit, cum hæc repentes habeat ram- ulos, totaque facie Chamæfyce propemo- dum referat. Hæc auctore Lobellio, consimi- li facie cum Herniaria & Chamæfyce in vine- tis & oliuetis Boutonetum versus, & Castrum nouum fusè humi spargitur, cauliculis palma- ribus & dodrantalibus, flosculi ex albo purpu- rascunt, quatuor foliis constati. Hanc olim cum aliis Chamæfyce alteram putauit, sed non lactescit, gustu falso, præsicco. Anthyl- lides, vt scribit Dioscorides, potæ drachmis quatuor urinæ difficultati, & nephriticis plu- rimum auxiliantur. Tritæ vuluæ pituitas emol- liunt cum rosaceo & lacte impositæ (Sic Ruel- lius ex mendoso codice vertit. Legendum ve- rò ἐκμαλῶσσι φλεγμονὰς ἐν ὑπέροι λείαι, id est, tufæ emolliunt vteri phlegmonas, &c. Quæ le- ctio rationi magis consentanea est. nam pituitæ expurgantur, phlegmonæ emolliuntur) vul- neribus medentur. Quæ chamapityi similis est, præter alia etiam comitiales sanat cum ace- to mulso pota. Plinius ampliosem eius vsum medicum descripsit, & nonnihil à Dioscori- de dissentit. Prior Anthyllis, inquit, vuluis aptissima, & ex rosaceo & lacte imposita etiam vulneribus. Bibitur in stranguria, renumq; doloribus tribus drachmis. Altera bibitur in duritia vuluarum, & in torminibus, & in comitiali morbo, cum mel- le & aceto quatuor drachmis. Repetit eadem alio in loco. Anthyllion est lenti si- millima, quæ in vino vesicas vitii liberat, sanguinem sistit. Altera est Anthyllis chama- pityos similis, &c. Scribit & idem Anthyllides duas esse vuluis vtilissimas, Lib. 6. sim. torminibus, & more secundarum in vino potas. Dioscoridi Galenus assentitur. Anthyllis, inquit, duplex est, sed vtrâque modice desiccata, vt & vlcera glutinet. Cæ- terum altera chamapityi similis quadantenus subtiliorum est partium, adeò vt & comitialibus competat. Quin & ipsa magis quam altera extergere potest.

ANTHYLLIS Marina altera Narbonens. Pena.

Lib. 3. c. 136.

Lacum.

Lib. 21. c. 29

Li. 16. c. 8.

Lib. 26. vlt.

Lib. 6. sim.

ERVCA

FOLIORVM similitudine & odo- re hæc ab herbariis Eruca vel Ar- temisia cinerea nuncupata est, quæ in maritimis Corcicæ prope Ai- aceam gignitur, radice modicè fibrata, crassa, caule sesquipedali, anguloso, lanugine candi- da, & molli contexto: foliis Erucæ siluestris, aut Artemisiam minoris profundius incisis, auersa parte candicantibus, aduersa cinereis, lanugi- nosis, densis: flore in vertice caulium, & ad superiorum foliorum exortum velut racema- tim congesto, spissa lanugine, incano, nigris punctis maculoso, odore & sapore Artemisiam, cui similes vires habere putatur.

Nomina

Locus.

Forma.

CINERARIA, CAP. XVII.

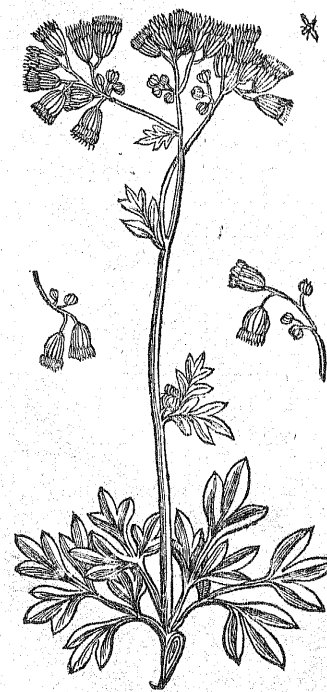
TOTIVS plantæ colore cinereo vocata Cineraria, in maritimis pro- uenit, procera, furculosa, & ramis multis fruticante, lignosis, duris, folio Artemisiam, sed crassiore & ampliore: flore luteo, senecioni simili, copioso, virgulis insidente, in quas caulis fastigium diuiditur. Qui procul hanc plantam aspe- xerit è Cinereo candicantem, & tanquam lanugine operam, eam cinere totam conspersam de industria obductamq; iudicauerit, non iniucundo spectaculo, quare Cinerariæ nomen ei ab herbariis inditum est. Vnicum eius ramulum depinximus, Pena plâtam integram, rariorem, & littorum marinorum indigenam, maiorem fru-

Nomen.

Locus.

Forma.

CINERARIA.

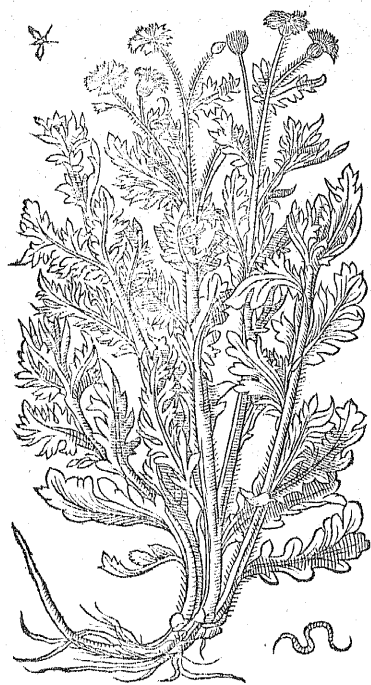

IACOBÆA Maritima, Pena.

BBB

IACOBÆA Marina,
Dodonæi.

ticofiorémq; fenecione, pluribus virgis duris, & foliis maioribus, profundiusq; incisis & sinuatis vt Artemisæ rigidioribus, crassioribus, cinereo tomento obductis, vti & reliquæ partes. Flores sunt melini, Iacobææ fenecionis pappis diffuētes. Exsiccat valde, digerit, & inodora est, sed platarum maxima pars quæ in littore maris, aut non ita procul crescunt & alantur, eum ferè colorem cōtrahunt, siue falsi vaporis afflatu quem mare allidit, siue alimenti falsugine id fiat: pereunte, non solum languescēte colore illo cum in hortos translata coluntur, vt in absinthio seriphio marinove obseruare licet, quod in littore maris albicat, in hortis educatum mutato colore, herbaceo virore pallet. Alius est Senetio marinus quorundam, Iacobæa marina Dodonæi, quæ & Artemisia marina à nonnullis dicitur, Iacobæa maiori quadantenus similis est, sed huic cauliculi non rubent: foliis est minoribus, cādidioribus, profundius & minutius infectis, flores etiam similes, tamen pallidiores: radix est longa, fibrata, serpitque furculos multos producens. Locis mari proximis crescit.

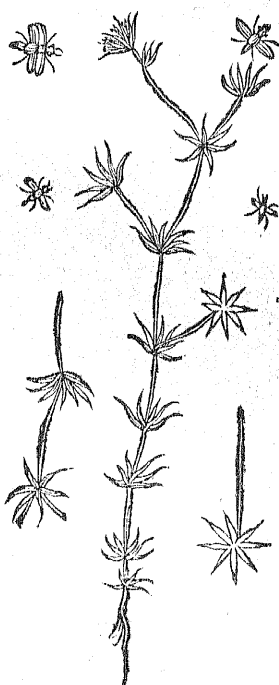
ASTERIAS SIVE STELLARIA,
CAP. XVIII.

Nomina

Lib. 22. c. 17

Locus.

Forma.

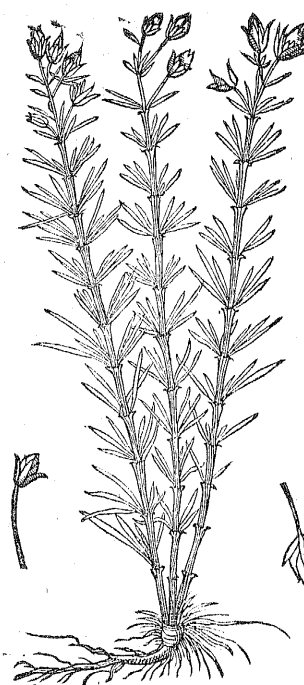

ASTERIAS siue Stellaria nomen est multis plantis commune. Hoc enim nomine donantur Bubonium, Coronopus, Alchimilla, Cardui genus Theophrasti Myachantha, perdicij quoque alterum genus à Plinio Astericum quasi stellare nominatum. Præter omnes alias sua est Monspelienfibus Asterias siue Stellaria hîc depicta herbula, haud procul à mari in falsis sabuletis proueniens, radice superuacua, pilo vix crassiore: caule dodrantali, tribus aut quatuor exiguis ramulis furculoso: foliis galiij, brevioribus & angustioribus, stellatim per interualla caulem ambientibus, vt in aparine: flore rubro, minimo, in stellulis hirsutis micante. Siue foliorum ordinem, siue florem intuearis, vbique stellarum effigies occurrit. Quapropter Asteriam siue Stellariam nuncuparunt.

SPERG

SPERGVLA MARINA,

CAP. XIX.

CASSIA Lignea,
Maritima.

SIMILITUDO quæ huic herbæ est cum Spergula vulgari locis vmbrosis, incultis, atque etiam aliquando cultis nascēte, fecit vt Spergula marina diceretur, quod in maritimis proueniat, hoc illi dissimilis, quod ad caulium articulos pauciora, breuiora, & candidiora folia ferat, quodque gustu salso sit, vt cæteræ plantæ quæ marinam aquam proliciunt.

Nomen.
Locus.
Forma.

CASSIA LIGNEA MARITIMA,

CAP. XX.

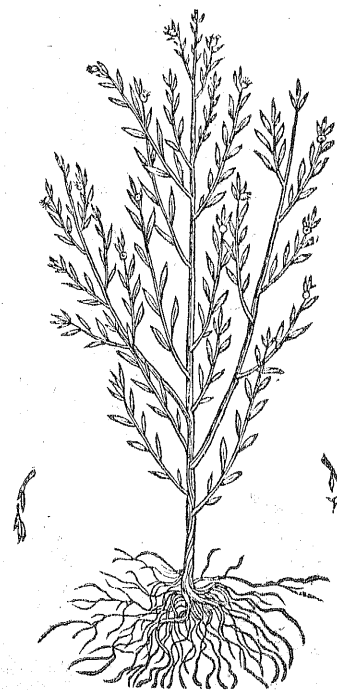

CASSIAM ligneam herbarij plantam istam vocant, cuius nominis causa mihi adhuc est incognita. In maritimis crescit, radicibus copiosis, densis: caulibus multis ex vna radice prodeuntibus, furculosis, lentis, fractuque contumacibus, virgatis: foliis lenticulæ numerosis, per furculos inæqualiter dispositis, gustu adstringentibus. In ramulorum & furculorum verticibus fructus exiguus eminent, oblongus, niger, vmbilicatus, ita gustu adstringens, vt acerbitatis nonnihil habeat. Quidam genistæ marinæ genus esse putant, licet siliquas nullas edat.

Nomen.
Locus.
Forma.

ERYTHRODANVM Marinum,

CAP. XXI.

ASIMILITVDINE etiam erythrodanum marinū nominatur, quod in litoribus arenosis gignitur, radice prælonga, è rufo rubescēte, lignosa, furculosa: ramulis multis in orbem humi stratis: foliis rubiæ minoris, ex interuallis ramulos verticillatim ambientibus, rigidis: flore pusillo, herbaceo, ex foliorum aceruo prodeunte, filis tenuissimis subnixo.

Nomen.
Locus.
Forma.

BBB 2

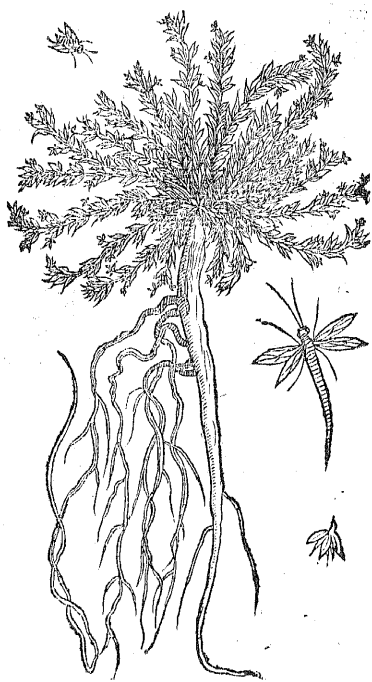
ERITHRODANVM

Marinum, Dalech.

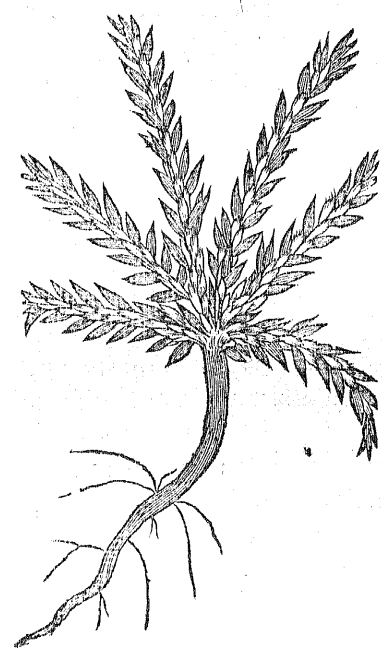
Nomen.

Locus.

Forma.

POLYGONVM Marinum prius, Dalecham.

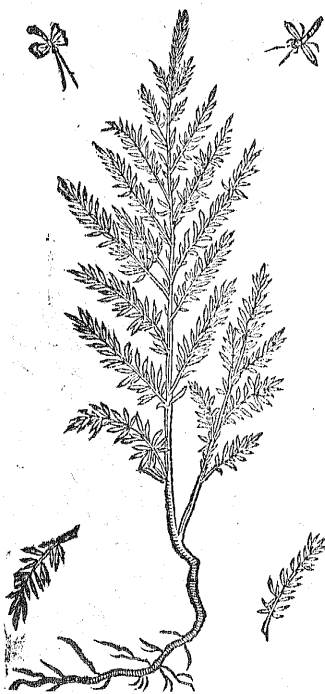
falso, alioqui adstringete. Herbarij quidam Polygonum siluestre à Plinio descriptum esse putant. Quartum genus, inquit, siluestre appellatur, penè arboris modo frutex, radice lignosa, stirpe cedri rubicundo: ramis sparti binum palmorum, nigris geniculorum ternis quaternisve articulis, fuere qui Aizoum marinum vocauerint.

GNAPH

POLYGONVM MARINVM, CAP. XXII.

MARINVM Polygonum ab herbarijs planta hæc vocatur, quod rami vt in Polygono alio per terram spargantur, folijsque Polygonum vbiuis nascens imitetur. In littoribus & locis quæ maris fluctus alluit, gignitur, radice è rubro nigricante, crassa, lignosa, paucissimis fibris capillatata, sensim gracilescente: caulibus multis, humi stratis, in orbem diffusis: folijs densis, nigricantibus, interuallo dispari caules ambiçtibus, Polygono affinis, sed myrto proximioribus, singulorum foliorum exortum membranofus cortex & candicans cõtegit, quasi decidui aut renascẽtis folijs folliculofa squama. Semen nõdum mihi visum. Aliud Polygonum in maritimis fruticat, radice lignosa, nigricante, modicè fibrata, caulibus multis, vno & altero cubito proceriorib⁹, cortice subrubro vestitis, ramis: folijs admodum densis, ramos & furculos operientibus, Polygono mari similibus nõnihil angustioribus & longioribus, gustu in maritimis

POLYGONVM Marinum alterum, Dalecham.

GNAPHALIVM MARINVM,

CAP. XXIII.

NAPHALII nomine plantas aliquot donarunt herbarij, ob densam lanuginem qua operata sunt earum folia, cuiusmodi hæc est quæ in littoreis sabuletis provenit, radice lignosa, subatra, crassiuscula: caulibus multis, palmum altis, folijs satis densis, gracilibus, longis, angustis, acuminatis, rarissimarini ferè aspectu, incanis. In caulium singulorum verticibus capitula emicant squamatim compacta, turbinata: flos luteus, in pappos abito prolixos, densos, pictorum penicillis similes. Num hæc impia herba Plinij potius fuerit? Sic enim ille. Herba impia vocatur incana, rorisimarini aspectu, thyrsi modo vestita, atque capitata: inde alij ramuli exurgunt sua capitella gerentes: ob id Impiam appellauere, quoniã liberi super parentem excellant. Alij potius ita appellatam, quod nullum animal eam attingat, existimauere. Est aliud Gnaphalij genus in

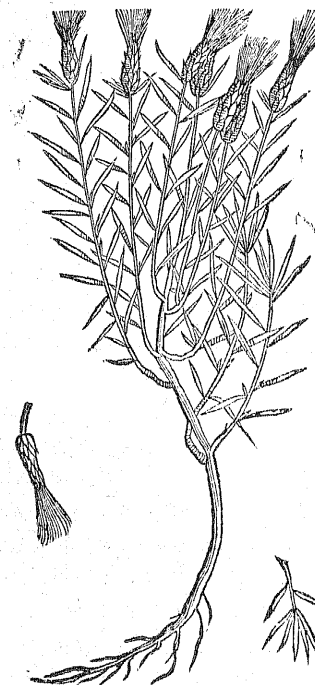
Nomen.

Locus.

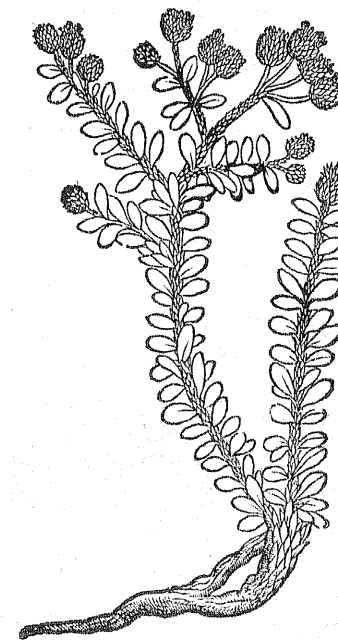
Forma.

Lib. 24. c. 19

GNAPHALIVM Marinum, Dalechampij.

GNAPHALIVM Marinum Tomentosum.

maritimis quoque proueniens, tomentosum ab herbarijs cognominatum à densiore lanugine qua totum oblitum est, vt si qua alia plãta, certè hæc Gnaphalij nomine sit dignissima. Radice nititur crassa, longa, lignosa, sæpius exesa: caules edit multos, sesquipedales, folijs circũteçtos mollissimis, albis, rutaceis, verum paulò amplioribus, cana lanugine conteçtis, gustu adstringenti: flores in summis caulibus congestos, luteos, corymborum specie. Ad dysenteriam vtiliter folia trita ex austero vino bibuntur.

Forma.

Vires.

TRAGVS SIVE SCORPIO MARITIMVS, CAP. XXIIII.

TRAGVM & scorpionem de multis plantis dici ex Plinio intelligere licet scribente, In totum spina est asparagus, scordio, nullum enim folium habet, quod de scorpione Theophrasti accipiendum, qui Nepa Latinè à Gaza dicitur. Et alio in loco. Tragon & Asia fert (vulgati

Forma.

Lib. 21. c. 14.

Lib. 6. hist.

c. 1.

Lib. 13. c. 21.

BBB 3

codices Tragion habēt) siue scorpionem, veprem sine foliis, racemis rubentibus ad medicinę vsum. Et rursus. Est & alia herba Tragos, quam aliqui scorpionem vocāt, semipedem alta, fruticosa, sine foliis, puillis racemis rubentibus, grano tritici, acuto cacumine, & ipsa in maritimis nascēs. Quib⁹ in locis de Trago loquitur de quo

Lib. 22. c. 15. *TRAGVS siue Scorpio maritimus, Dalechampij.*

Lib. 25. c. 10.

Lib. 9. hist. c. p. 19.

Cap. 86.

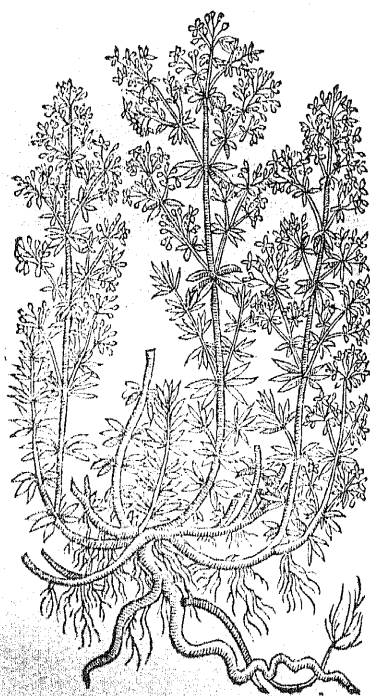
Cap. 46.

Lib. 4. c. 46.

TRAGON, Matthioli & Lobellio.

Locus.

Forma.

Lib. 4. c. 46.

hic agimus. Item, Ex argumento nomē accepit Scorpium herba. Semen enim habet ad similitudinem caudæ Scorpionis, folia pauca. Est & alia eiusdem nominis affectūsque sine foliis, asparagi caule, in cacumine aculeum habens, & inde nomen. Vbi prioris scorpium nomine heliotropium magnum intelligit, quod tamen Dioscorides non Scorpium, sed Scorpiurum vocat, & florem habere ad similitudinem caudæ Scorpionis, non semen scribit, ut ipsius etiam rei inspectio demonstrat. Postremò Thelyphonon etiam Scorpium vocat. Thelyphonon, inquit, ab aliis scorpium vocatur, propter similitudinem radicis, &c. Quod de Theophrasto mutuatus est. Est & Tragos cerealis, de quo Dioscorides lib. 2. Hic verò de Trago tractamus maritimo, de quo idem lib. 4. quem aliqui, inquit, Scorpium vocant. Dicitur autem Tragos ut & cerealis ille, non ab hirci aut odore, aut aliqua alia similitudine, sed ἀπὸ τοῦ Ἰσχυρῶν, id est, à comedendo, unde & trogonon vocari testatur Dioscorides, id est, edule, unde etiam τρωγόνιον & Latinis Bellaria dicta, Gallis *Dragée*. Est autem Tragus verus pridem à Dalechampsio cognitus, & amicis communicatus, atque ita descriptus antequam recentiorū vllus de eo quicquam literis mandasset. Herba maritima in arenosis tumulis & littoribus gignitur, fluctu maris allidi & obrui salitis, radice crassa, lignosa, longa, cortice fusco vestita: foliis nullis, ramulis quamplurimis, palmo altioribus, genistæ modo læuibus, & gracilibus, instar equiseti geniculatis, cacumine pungentibus, adnatis multis, vertice quoque subulæ instar tractantium manus perfodientibus: flore minutulo, candido, in oblongum sertum coacruato: semine grano tritici magnitudine pari, anguloso, principio rufo, postea nigrescente, in singulis loculis herbaceis gemino, pediculo adramulorū alas subnixis, gustu adstringente. Quæ omnino cum Dioscoridis delineatione conueniunt. Tragus, inquit, nascitur maximè iuxta mare, frutex paruus, per terram oblongus, non magnus, palmi altitudine, aut maior, foliis caret. Verum in ramis adhærent veluti acini parui, rufi, magnitudine tritici, cacumine acuti, multi, gustu valde adstringentes. Plinius iis quos supra

supra citauimus locis similiter ferè depingit, nisi quod veprem esse ait, & rubetes racemos edere, cum veteres, nec sentibus nec vepribus adnumerarint, licet extremo cacumine pungat, nec rubentem fructum ferat, sed τρυφῶν, id est, rufum. Huius fructus acini nimirum decem, inquit Dioscorides, in vino poti, cœliacis & scœminis fluxione vuluæ laborantibus auxiliantur. Quidam ipsos tundunt, & pastillos ex ipsis fingunt, quos reponunt, & sic vtuntur. Plinius ramorum cacuminibus, quod Dioscorides acinis, tribuit scribens. Huius ramorum decem aut duodecim cacumina trita ex vino pota, cœliacis, dysentericis, sanguinem excreantibus, mensium abundantia auxiliantur. Matthiolus Tragum hunc maritimum, siue Scorpium Dioscoridis eundem cum scorpium facit, de quo hæc Theophrastus. Ergo aculeatorum alia ex toto aculei sunt, ceu corruda & scorpium (nepam reddidit Gaza) hæc enim nullum præter aculeum folium habent. Similiter de eodem scorpium Plinius loquentem, citat duobus locis, videlicet. Est & herba Tragos quam aliqui scorpium, &c. Et spinosarum multæ species, &c. Cùm hic de scorpium Theophrasti intelligendus sit, ille de hoc Dioscoridis scorpium, siue Trago longe diuerso. Tragus autem quem Matthiolus depinxit, (de quo in lib. De Spinosis) Dioscoridis Tragus non est, sed Kali spinosum propius ad eam speciem accedens, quam crithmum alterum faciunt: est enim surculenta herba, nullos acinos rufos habet, tritico pares, supernè acutos, numerosos, magnopere adstringentes: quæ omnia Dioscoridis Trago insunt, quem sine foliis & spinis ille descripsit. At Tragum Matthioli folia Aizoi carnosa habet, spinis horrida, adstrictionem penitus nullam. Hoc sic expressit Lobellius, figura à Matthioli pictura & satis diuersa.

Vires.

Ibidem.

Li. 17. ca. 13.

In cap. 46.

ca. 4.

Lib. hist. 6.

lib. 1.

Li. 27. c. 15.

Lib. 21. c. 16.

Lib. 6. hist.

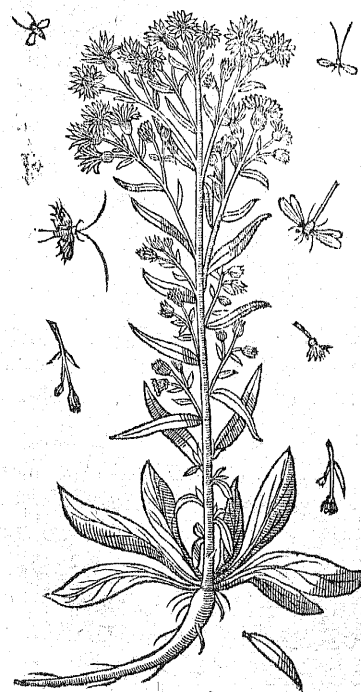
cap. 4.

TRIPOLIVM DODON. CAP. XXV.

TΡΙΠΟΛΙΟΝ Græcis, similiter Tripolium Latinis, Serapioni *Turbith* dicitur, non illud quidem Mesues & Auicennæ *Turbith*, sed aliud quod ab illo plurimum distat. Vulgare eius nomen nullum, quod sciam, nisi quod nonnulli *Camomille bleue*, vel *Marguerite bleue*,

c. 330. simp.

TRIPOLIVM, Dodon.

non recte vocant, cùm neque in chamæmeli, neque in bellidum generibus sit: ferunt autem vocatum Tripolium, quod flores ter die colorem mutet. Hic ex Dodonæo depingitur, & describitur ab eodem foliis longis, latis, viridibus, læuibus & lubricis, glasti foliorum effigie, inter quæ caulis erigitur rotundus, sesquipedalis & maior, similibus foliis vestitus, nisi minora essent, circa summum in multos ramulos fissus, in quo flores venusti, purpurei antequam dehiscant, hiantes verò lutueam intus coronam ostentant, foliolis caruleis eam ambientibus, effigie chamæmeli floribus similes: quibus depereuntibus succedit semen hirsutū, candidum, quod in auras abit: radix longa est, crassa, crassiusculo cortice amicta. In littoribus maris mediterranei & Oceani copiosè prouenit, quæ æstus maris reciprocus sæpe alluit, vt aliquando aquis obruatur, aliquando in sicco hæreat. In Zelandia magna copia inuenitur. Tripolium vulgare, & Tripoliū littoreū vocat Lobellius & Pena. Iulio & Augusto mensibus

Lib. 3. ca. 33.

Forma.

Locus.

Tempus.

TRIPOLIUM Vulgare, Lobellij.

Li. 4. c. 130.

Vires.

Li. 26. ca. 7.

Lib. 21. c. 7.

TRIPOLIUM Minus, Lobellij.

Lib. 9. hist. cap. 21.

Li. 13. c. 20.

Cornar. Embl. 17. lib. 4.

floret. Quæ omnia satis apte Dioscor. Tripolio congruunt, sic scribentis. Tripoliū nascitur in maritimis locis, quos alluit mare, & refluit, neq; in sicco, neque in mari. Folia habet, satidi similia, crassiora tamē. caulem palmi altitudine, superne diuisum. Narrant huius florem ter die colorem mutare, mane album, meridie purpureum, vespere Phœniceum. Radix alba est, odorata, calidi gustus. Hæc pota in vino drachmarum duarum pondere, per alium aquam ducit, & vrinas. Secatur etiam in alexipharmaca. Plinius, Tripolium, inquit, in maritimis nascitur faxis, vbi allidit vnda, neque in mari, neque in sicco, folio satis crassiore, caule palmo alto, in mucrone diuiso: radice alba, odorata, crassa, calidi gustus. Datur hepaticis in farre decocta. Hæc herba eadem videtur quibusdam quæ polium, de qua suo loco diximus. Hæc Plinius. Qui sanè & ipse ex iis est qui polium cum Tripolio cōfundunt. Quod enim Theophrastus de Tripolio, id Plinius de polio scripsit, Musæum & Hesiodum citans his verbis, Saliuncā vestibis interponi gratissimum, sicut apud Græcos polium herbam, in clytam Musæi & Hesiodi laudibus, ad omnia vtilem prædicantium, superq; cætera ad famam etiam ac dignitates prorsusq; miram, si modo, vt tradūt, folia eius mane candida, meridie purpurea, sole occidente carulea aspiciūtur. Duo genera eius, campestre maius, siluestre quod minus est. Quidam Teuthrion vocant. Folia canis hominis similia à radice protinus, nunquam palmo altiora. Theophrastus verò. Καὶ ὡς δὴ φασὶ, inquit, τὸ περιόλου καὶ ἠσιόδον ἢ μισσαίον, εἰς πᾶν πρῶγμα ἀσθενοῦν χρησιμὸν εἶναι. διὰ τὴν ὀρυττίαν αὐτῶν νύκτωρ, σκιαν τῆς ἡμέρας. Id est, Et, vt aiunt, Tripolium Hesiodo & Musæo auctoribus, ad omnē rem seriam peragendam vtile: quare id effodiunt noctu tabernaculo structo. Sic apertè Plinius poliū pro Tripolio conuertit. Gaza tamen Plinium fortasse secutus polium etiam reddidit. Quod autem Plinius adiicit, superq; cætera ad famam etiam ac dignitates, &c. Et quod rursus aliquāto post ad idem poliū refert, Polio, inquit, Musæus & Hesiodus perungi iubent dignationis gratia, gloriaq; auidos polium tractare, colere. Id, inquam, mate intellectum, neque ad polium pertinens ex Theophrasto peruertit, vt declarat ipsius Theophrasti verba, quæ modo citata proxime consequūtur. Καὶ τὰ πλεῖστα διὰ τὴν ἀσθενείαν αὐτοῦ καὶ μάλλον. Ὁ μάλλον γὰρ φασὶν εἶναι τοῦ ἀσπίρινον, &c. Qui locus vt rectius intelligatur, scire licet Theophrastum de æno-

thera

thera cuius radices è vino datæ mores mitiores hilariorésque efficiunt locutum, subiungere. Non videtur autem hoc absurdum. Nam velut assumptio quadã sit eius quod vinofam vim habet. Verum stolidiora illa & magis incredibilia (legendum enim ἀνθεράκη & ἀπιθανθήρα) & amuleta, & omnino alexipharmaca, & quæ corporibus, & quæ domibus adhibentur: & vt aiunt, Tripoliū ex Hesiodi & Musæi sententia, ad omnem rem grauem aggrediendam vtile esse. Quare etiam noctu tentorio fixo ipsum effodiunt. Sed & ea quæ ad bonam famam, ac existimationem pertinent similiter, & adhuc magis. Bonam enim famam dicunt facere antirrhinum, &c. Præterea foliorum polij colorem ter die mutari scribit Plinius, quod de Tripolij floribus tradidit Dioscorides. Tripolij breuissime meminit Galenus his verbis. Tripolij radix gustanti acris est, & facultate calida in tertio excessu. Hæc ille. Recentiorum quidam aiunt huius herbæ folia vulneribus omnibus perutilia esse: eorumque succum instillatum, aut ipsa contusa & imposita, ea conglutinare. Aliud Tripolium Lobellius pinxit, ad Padi ostia proueniens, longè minus Montepeliaco, minorem Conysam folio, radice, & flore vix aquans.

Li. 3. simpl.

GRAMEN, OXYAGROSTIS MARI, CAP. XXVI.

RAMEN hoc in maritimis prouenit, radice longa, rufa, geniculata, lignosa: foliis graminis, circa radicem multis: caule pedali, iunceo, laxi, tereti, enodi, foliis nudo, corticoso, ac squamoso capite, ex luteo rufescente, foliolis duobus vtrinq; subiectis, & veluti cornua prominentibus. Est & graminis marini species secundo loco picta, Oxyagrostis marina meritò dicenda: in maritimis enim crescit, radice non geniculata, vt in superiore

Locus. Forma.

GRAMEN Maritimum, Dalechampij.

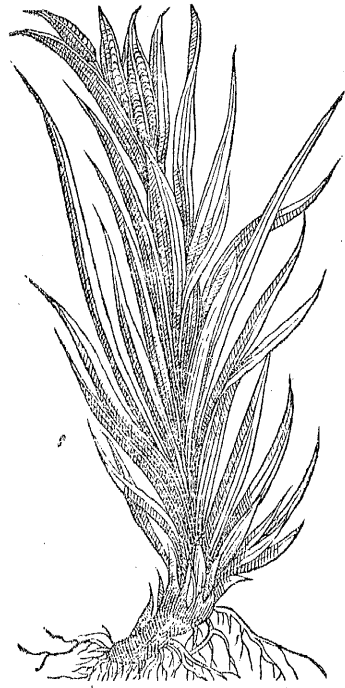
OXYAGROSTIS Maritima, Dalechampij.

Gramine, sed fibris multis capillata: caule pedali, furculoso, nodoso, foliis ad singulos nodos geminis prodeuntibus, longis, angustis, graminis similibus, atrociter prætereuntes pungentibus.

XYRIS

Forma.

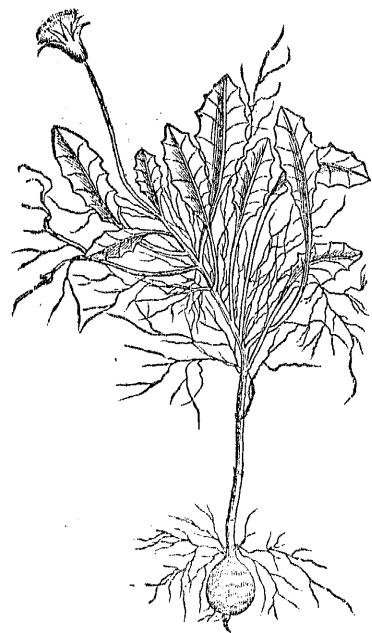

Nomina
 Locus.
 Forma.

radice bulbosa, articularum veluti cingulis distincta, superiore & inferiore parte exilibus fibris villosa, oblongum, geniculatum, & crassiusculum caulem ex se emittente, terræ instratum, quamplurimis, ac valde exilibus fibris ex geniculorum nodis huc illuc se spargentibus, & arenis se infigentibus: foliis Cichorij in ambi-

CICHORIVM Bulbosum,
 Dalechampij.

lib. ii. hist.
 cap. ii.

Li. xi. ca. 17.

tu dissectis, paucis, lacte manantibus, gustu non insuavi, flore luteo, hieracio simili in pappos abeunte. Quidam perdicium esse suspicantur à Theophrasto memoratum his verbis. Καὶ τὸ περιδικιον καλεῖται, καὶ ἔστι παχέας τε καὶ πλείους ἔχει τὰς ρίζας, ἢ φύλλα. καλεῖται δὲ τὸ περιδικιον, διὰ τὸ τὰς περιδικίας ἐγκυλίεσσι ἢ ἀρύττειν. Id est, Et perdicium. Etenim id crassas & multas habet radices, aut folia: vocatur autem perdicium, quod perdicis ad id se volutent, & id effodiant. De quo Theophrasti perdicio (hoc enim nomine diuersi auctores diuersas plantas nuncuparunt) statim post Cichorium vulgare loquitur Plinius. Cichoriū & similia circa terrā folia habent, germinatibus ab radice post Vergilias. Perdicium & aliæ gentes quàm Ægyptij edunt: nomen dedit auis id maximè cruens, Crassas plurimāsque habet radices. Quæ ex Theophrasto Plinium conuertisse perspicuum est, nisi quòd ab Ægyptiis, aut ab aliis gētibus edī Theophrastus non scripsit. Sic nostrū istud Cichorium crassas habet radices, nempe bulbosas, & non solum plurimas, vt ait Plinius, sed & folia, vt scribit Theophrastus, si quis radículas innumeras ex caulis humi iacentis nodis prodeuntes intelligat.

NAST

THLASPI Maritimum,
 Dalechampij.

NASTVRTIVM marinum in sabulosis maritimis prouenit, radice candidante, multiplici, caule pedali, folio Nasturtij hortensis, acri: flore purpureo, copioso, semine in loculis haste auspici similibus, rara mirabilique figura, & huic plantæ penè dixerim peculiari.

THLASPI MARITIVM,
 CAP. XXX.

THLASPI marinum idq; minimū in maritimis prosilit, radice lignosa, longiuscula, in surculos diuisa, candida: caulibus multis, dodrantalibus, simplicibus, foliosis: foliis multis, exiguis, angustis, longis: flore in summis caulibus copioso: semine flauo, lato, thlaspi simili, acri in loculis turbinatis concluso.

CHAMAEMELVM Maritimum,
 CAP. XXXI.

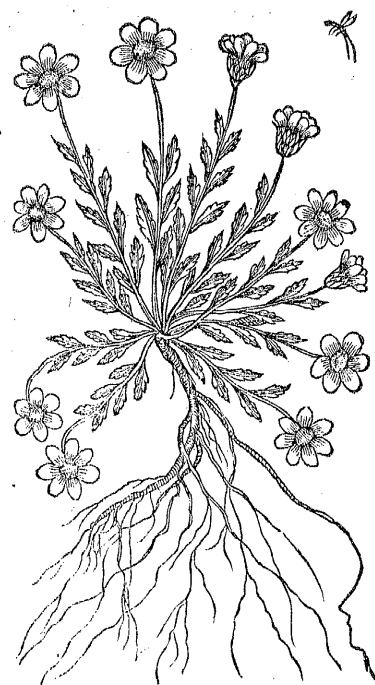

NLITORIBVS & arenis maritimis gignitur, radice nigra, crassiuscula, in fibras multas diuisa: caulibus multis, humi sparsis: foliis cotulae grandioris, in caulibus vtrinque dispari situ dispositis: flore leucanthemī. Quidam cotulam marinam vocant.

CHAMAEPVCE Maritima,
 CAP. XXXII.

IN MARITIMIS quoque nascitur, radice crassa, oblique exprorecta, tota inferiore sui parte radículas multas mittente, carnosas, superiore verò caules multos propè radicem, velut tubis in sese mutuo farctis coagmentatos, furculosos, foliis piceæ aut asparagi, disparibus interuallis ex caule prodeuntibus, vno coalitu multis, & tanquam in penicilli comam congestis: flore paruo, purpureo, ex furculorum alis emergente. Sunt qui asparagi marini speciem esse contendunt.

CHA

ERVCA MARITIMA, CAP. XXXIII

Nomina

Forma.

LANTAM hanc Doct. Myconus Erucam marinam vocat, quod sapore Erucam æmuletur, & nõ nisi in maritimis nascatur. Cathalani etiam *Rucas de mar*, id est, Erucam marinam, appellat. Ad cubitalem altitudinem attollitur, folia habet crassa, lævia, laciniata, ad senecio-

ERVCA Maritima.

Locus.

Vires.

nis folia accedentia, pingua, succosa, humi repentia, infernè quandoque rubescencia: ex quorum medio cauliculi tres, quandoque plures prodeunt, ab imo rubescens, rotundi, striati, surculosi, læves, solidi, modo recti, modo humi iacentes: in quorum verticibus flosculi emicant purpurascentes, raphani floribus similes: semen in siliquis triquetris concluditur minutum: radices longa, tenues, candidæ, intus lignosæ, per summa arenæ sparsæ, gustu aliquantum acres. Nascitur in arenosis maritimis, vt diximus, floret Aprili & Maio. Foliorum, caulis, denique totius plantæ sapor acris est, cum quadam amaritudine, & medius inter Erucam & sinapi. Hæc fere Myconus. Qui præterea scripsit se frequenti experimento obseruasse & comperit habere, aquam huius plantæ stillatitiam tepidam, quatuor vnciarum pondere mane potam, colicis doloribus, nephriticis, calculosis, mirè conferre. Eadem planè, vel certè similis huic est planta quæ à Lobellio & Pena Cakile Serapion

CAKILE Serapionis, Lobel.

PARTHENIVM Maritimum minimum.

Serapionis Erucæ folio, napi flore, vulgo Eruca marina dicitur, quia non nisi in littoribus maritimis, aut inde in hortos translata reperitur: plurima autem prope Venetias & Magalonam, foliis laciniatis, diuisura crebra senecionem, vel Erucam, nisi crassiora, & candidiora essent, referens. Flores autem purpureos iuxta caulium ramulos sparsos, magnitudine & similitudine napi habet: semen oblongum, mucronatum, fungosum, ex singulis floribus secundum caulem binos, sibiq; mutuo apicum duntaxat cohesu iunctos, gustu Erucæ aut napi, falso radicem lignosam. Strenuè purgare asserit Anguillara.

PARTHENIVM Maritimum.

CAP. XXXIII.

ARITIVM & minimum Parthenium siue Cotulam exhibuit Pena: quæ ad Cestij Narbonensis radices non procul à piscatorum ategiis oritur, & cichorio bulbofo lubens associatur. Exilibus palmaribus cauliculis humi sternitur, quibus folia insunt Caphthalmi vulgaris paria, diuisura bellidis maioris, carnosa, odore feriente, putidulo, cotulæ vulgaris, floribus non ita dissimilibus. Vires autem nec inferiores, nec dispares. Permultæ sunt aliæ plantæ maris accolæ, vt diximus, sed aliis eiusdem generis ita affines, vt ab iis disungi, ac diuelli commodè non possint. Quare non hæc, sed eadem cum illis tractatione comprehenduntur.

IVNCVS MARINVS,

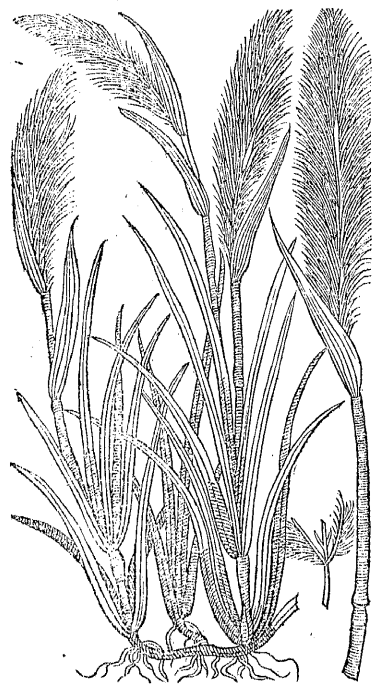
CAP. XXXV.

VNCVS marinus gramineus Pseudoschænanthum etiam dicitur, quod specie, magnitudine, culmo, colore vero schænantho similis sit, adeo vt illius congenerem esse quidam dixerint. Sed viribus quàm maximè differunt. Præ-

terea Iuncus marinus foliis est gramineis, flore multum dissimili, nigrum specioso, papposo, densè congesto in vulpinam candam quincunciale & sex vncias longam, sericeo argenteo nitore alopecuri ritu fastigiato. In Adriaticis littoribus frequens occurrit, & aliis mediterraneis, vt in litore mediterraneo

MARINVS Gramineus
Juncus, Lobell.

PASTINACA marina Pen.
Ⓞ Lob. Crithmum I I. Matth.

agri Monspelienſis pone aquas marinas. Hac ex Lobellio. Maritimum alium depinxit Pena, qui tantum in littoribus, & arenosis Narbonæ & Galloprovinciæ reperitur, vix ſeſquipalmum & pedem æquans, foliis multis, tenuibus, candicantibus, anguſtis, & caule ſeſquipalmari duplo longioribus, lentis, ſparſis, inflexis, è radice nigra, ſimpliciore cyperi longi modo, geniculata, longius ſerpente, multis fibris capillata, ſapore grato. In ſummo caule foliola plurimum terna conſpiciuntur, tres pollices longa, ſtos globofus, Juncis ſeminibus glu- moſis ſtipatis, aſperiuſculus, ex fulco & purpureo pallidulus, ampelopraſi magnitudine & figura.

PASTINACA MARINA,

CAP. XXXVI.

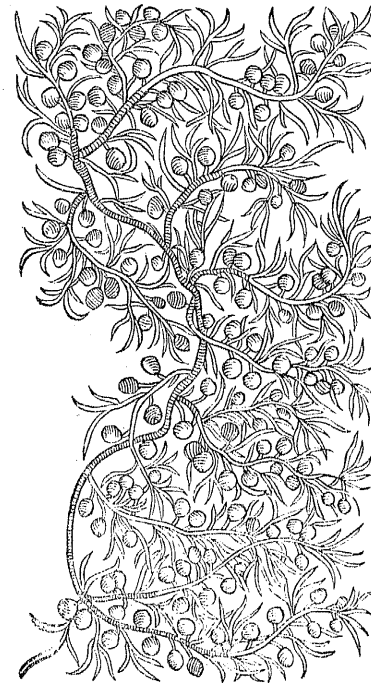
CRITHMUM ſecundum Matthiolum facit plantam hinc appictam, à Cortuſo miſſam, quæ ſeniculo marino, Crithmo primo cuiusdem, ſerè ſimilis eſt, niſi foliis eſſet anguſtioribus, & cacumine mucronatis, atque pungentibus, ſalſo & acuto ſapore: caulibus magis ſuccoſis, vegetioribusque, in quorum cacumine ramuli exeunt bini, terni, quaternive, ſinguli ſingulas umbellas ferentes, albis floſculis refertas, è quibus ſemen oritur ſeniculo quadamtenus ſimile, ſpinulis obſitum: cui ſimilem quoque radicem profert. Dodonæus, qui etiam ſeniculum marinum Crithmum primum eſſe arbitratur, hanc plantam Crithmum ſecundum ſtatuit, & Crithmum ſpinoſum vocat. Rectius, opinor, Pena & Lobellius Paſtinacam marinam, quia in maritimis ſabuletis Narbonenſis Prouinciæ, inter eryngia naſcitur, cuius radices erutas plebecula eſtat, & Paſtinacam marinam vocat: ſunt enim prorfus eodem ſapore, nec longè à figura abſunt. De tertio Crithmi genere à Matthiolo tradito diximus hoc libro.

LENT

LENTICVLA Marina Serapionis, CAP. XXXVII.

SERAPIO Lenticulæ marinæ memin't, quam ex Lobellio hinc repræſentamus. Tyrreni maris & Adriatici indigena eſt, inquit, foliis anguſtis Oſyridis ſcopariæ dictæ, in flexilibus loricatis petiolis ſeſquipalmaribus refertis & onuſtis, copioſis baccis, vacuis, membranaceis, Cap. 235. ſimp.

LENTICVLA marina Serapionis,
Ⓞ Vua marina quorundam.

LENTICVLA marina
ferratis foliis, Lobell.

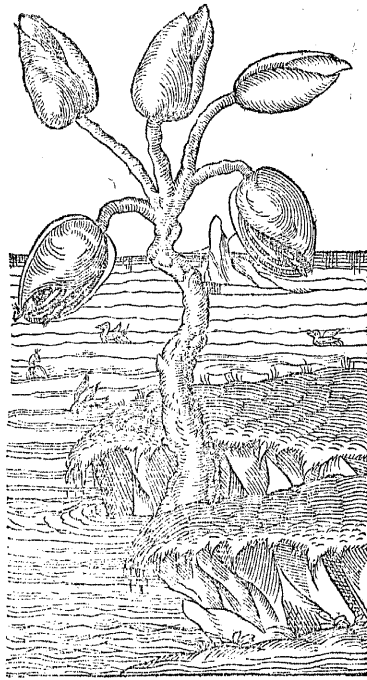

teretibus, lenticulis ſimilibus & paribus, vnde ei nomen. Eſt huic perſimilis & eadem, niſi latiora & breuiora, nonnihil ambitu ferrata eſſent folia.

EX SVRCVLIS ARBORVM CONCHAE ANA-
TIFERAE, CAP. XXXVIII.

MVLTA à veteribus Hiſtoricis literis mandata fuere, falſi ſuſpecta, imo fabuloſa & riſu digna credita, quæ tandem à verò non abhorre cogimur fateri, à natura magis ſtupenda miracula nobis ob oculos ponente. Quid enim admirabilius quam ex putridis nauium lignis, aut ex arborum ſtipitibus ſurculiſve in littus proiectis, & maris alluuiionibus perpetuò irrigatis conchas, & ex iis aues generari? At id veriſimum eſſe non ſolum teſtantur Septentrionalium rerum Hiſtorici, ſed etiam harum rerum ſtudioſi & curioſi viri, qui viderunt non ſolum in Scotia, vt illi narrant, aut Orcadibus maris Caledonij Arctici, olim à Romanis claſſe deuictis, ſed etiam in Anglia, & Gallia Britannia. Scribunt Pena & Lobellius ſe ad Tameſim amnem, qua Londinum præterfluit, conchas pediculo rugoſo, craſſiore, è nauis annoſæ carina auulſas habere. Sunt eæ conchæ puſillæ, circinatae ſerè rotunditatis, foris albidæ, lucidæ, leues, tenuitatè que teſtæ ouaceæ fragilem, biforem Mytuli modo præferentes,

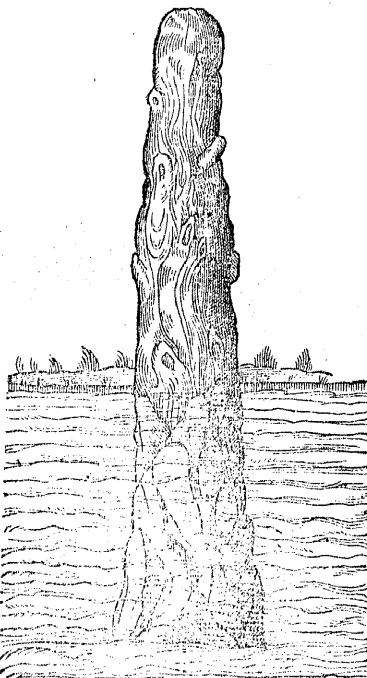
EX Surculis Arborum Concha Anatifera.

nuci Amygdala compressæ pares. Pendula autem hæ erant foris ad imum ventricosæ narium carinæ, cui musco & limo semiputridæ innati erant, quasi fungi pediculi, quos fere vrachum umbilici parui dixisses, cuius extremum, fructuum ritu inferebatur latiusculæ basi conchæ, quasi vitam alimoniamq; inde suggerent auicula, quarum auicularum rudimenta è summa parte conchæ hiantis conspiciuntur. Pediculos istos ferunt Historici, primum è vermiculis concreari, quod non potuerunt illi scire, neque adhuc credere. Præterea certò afferunt, easdem conchas elegantissimè efformatas è surculis arborum temerè quâ maris æstus alluit, proiectarum enasci. Earû conchas quæ humi & in sicco manent, emori. Ex iis quæ in maris alluionibus rapiuntur, aues excludi, & in Anatem, aut ei congenerem auem adulescere. Has Angli, & Britanni Galli *Barnacles* vocant, Scoti *Clakis*, qui his auiculis abundant, & capiuntur dum per brumam gelu concreuerunt paludes. Sapit nobis hesitantibus, inquit Lobellius Anatem, aut Anferem siluestrem.

LIGNA LAPIDEA,

CAP. XXXIX.

HET & id permirum, sed verum, quod & vidi, & tradunt Pena & Lobellius, esse amnes & riuiolos in quibus merfi pali lignei, ridica, contive, aliquot mensibus lapidescunt, imo fere in ferri naturam abeunt, eadem perstante superficie, situ striarum, & fibrarum ductu pristino: & quas eminus assulas ligni dices, atrectando & lapidi illidendo, dicas esse lapidem ferri metallo immixtum, soliditate, grauitate, duritie, & duratione lapidea, nec flammis obnoxia.

PHALLVS HOLLADICVS, CAP. XL.

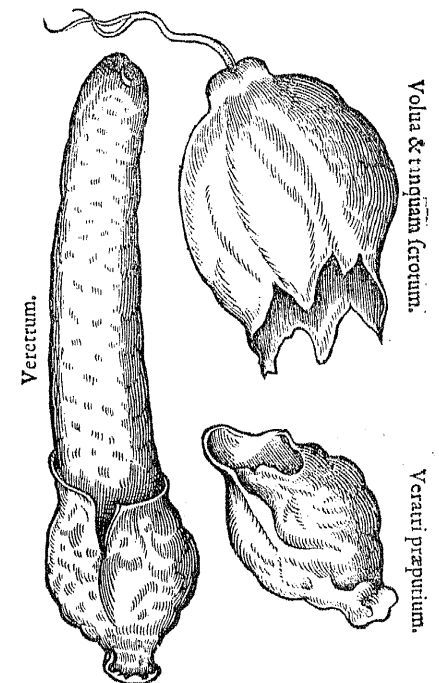
PHALLVS, in maritimis Hollandiæ, ac Zelandiæ arenosis gignitur, hominis pudendo suo præputio coniecto adeò similis, vt inde nomen sit tributum. Siue integrum, & partibus adhuc suis constantem, ac compactum, minimè diuisis, siue in partes è quibus componitur, iam discissum inspiciamus, ad verendorum hominis figuram sic accedit, vt in eo generando lusisse natura videatur lasciuius, succo in arenis frigidis

siccisq; reperto, è quo penem hominis fingere meditata sit, afflatu etiam maris fortassis adiuta, cuius vim maximè genitalem esse periti rerum naturalium omnes testantur, & suis Poëtæ fabulis indicant, τὴν ἀναδυομένην ἀπὸδέρην versibus celebrantes, nempe Venerem è maris fluctibus exorientem, ac emergentem. Posteriore parte velut inter duas prominulas nates, cauum patet: (malo enim cum podice comparare, quàm cum muliebri vulua.) In id cauum, tanquam in Scroti fundum, tenue filum subit, bifidum, quo tanquam radice, in arenoso solo defigitur. Quod terræ proximum est, Bulgæ figura, inferiora Phalli operit, extremaq; ora laciniata, in apices extantes diducta, vndique illum amplectitur, rugosi Scroti quadam imagine. Bulga detracta subest aliud inuolucrum, tanquam elytroides tunica in hominis testiculis. Superiore angustius, ac minus, Phallum circundans orbe sim-

PHALLVS Batavicus integer.

PHALLI Batavici separatæ partes.

plici linea circumeunte, non tamen continuato, sed interrupto rima, quæ veluti duorum testium interuallum, ac interstitium ostendit. In tuberculum subrotundum id definit, radici vicinum, cui radix inseritur. Inde penis in longum porrigitur, mentulæ specie, punctis quibusdam notatus, in summo, sub præputio, pertusus, rotundo foramine, quod in extremo hominis veretro fissuram imitatur, quæ vrina profluit. Munit summum illud fastigium, & vestit præputium, (sic enim aptissimè vocari potest,) vndique circumuolutum, cutis plicatilis modo. Extrema parte præputij, carnosus osculi rotundus, velut apex eminent, fistulosus, pelle circum crispata, humani præputij corrugato fini similis. Raræ huius & admirabilis plantæ exactiorem & ampliorem historiam tradidit, vulgato de eius forma libello, Belga quidam, vir huius tractationis studiosissimus, ac imprimis diligens.

HISTORIAE OMNIVM PLANTARVM

LIBER DECIMVS-
TERTIVS,

In quo omnes planta, qua non nisi aliis innixa scandunt, describuntur.

VITIS, CAP. I.

STIRPIVM quidem plurimarum erecta est ad cœlum, natura, nostræ perfectionis æmula, cœli appetens, longe quàm nos scelicius, qui frustra spectamus ipsum, nec nisi terram sapimus, vt ait Scaliger, tamen nonnullæ sunt natura tam imbecilles & caducæ, vt nisi ridicis & pedamentis fulciantur, vel nisi pergulis, sepibus, arboribus, fruticibus adnascantur, aut prope ista ferantur, vel iis veluti adminiculis nixæ attollantur, & adolecant, per humum repentes aut aridæ & exucæ permaneant, imperfecteque frutificent, aut breui

emorianur. Quæ res differentiam perspicuam parit, qua stirpes istæ ab aliis discernuntur, quæ nullius fulcri ope sese attollunt, adolecunt, vigent, florent, & fructus perfectos edunt. In illorum genere vitis habetur, quæ sursum versus serpit, omnibus tum facie, tum liquore suavissimo quem fundit, notissima. Eam hîc intelligimus quæ Græcis ἀμπέλος δινοφόρος, & ἀμπέλος ἡμερος, Latinis Vitis vinifera, & sativa seu culta nominatur, Arabibus *Harin*, *karin* seu *karni*, Italis *Vite vinifera*, Germanis *Vueiureb*, Gallis *Vigne*. Dicitur autem ἀμπέλος quasi ἐμπηδος, vinea, quia πηδος olim vinum significabat. Vitis verò à vino, vel, vt scribit Ruellius, quoniam inuitetur ad vuas pariendas. Innumera vitium reperiuntur genera. Quare singula perfecti superuacaneum fuerit: quandoquidem varietatem accipiunt multiplicem à foli conditione, morèque, & solis ab æquatore inclinatione. Si quis tamen illa disquirere desiderat, rei rusticæ scriptores Pliniùmque legat, qui profecto non omnia, sed maximè insignia persecutus est: quippe quæ totidem pene sunt, inquit, quot agri. Hoc tantum dicam, vites quasdam esse simplices in prouinciis quibusdam, quæ per se sine vlllo pedamento, vt ait Plinius, artus suos colligunt, & breuitate crassitudinem pascunt: alias arbustinas, quæ Græcis ἀναδεδραπέδες, & δειδραπίδες dicuntur, ipsa verò arbusta quibus maritata fulciuntur, eisdem nominantur vocibus. In Campaniæ agro, vt ait Plinius, populis nubunt, maritæque complexæ, atque per ramos earû procacibus brachiis geniculato cursu scandentes, cacumina æquant, in tantum sublimes, vt vindemiator authoratus rogum ac tumulum excipiat. A radice vitis caudex vnus contortus exit, qui in ramos frequentes scinditur. Multiplici cortice vestitur, rimoso, membranaceo, flagellis longe latèque vagantibus, sarmentorum foliis latis, multifidis, platani aut aceris diuisura, & per extremum

Nomina

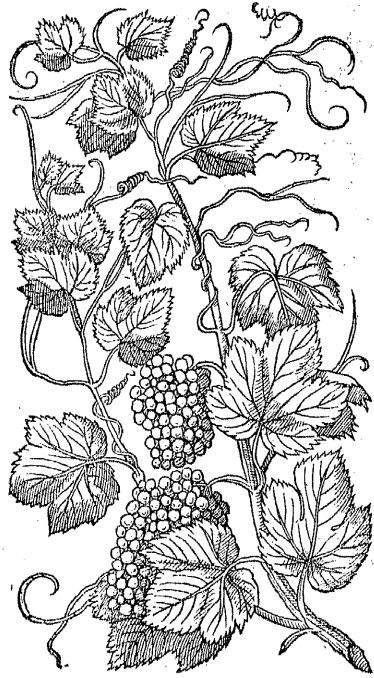
Genera

Lib. 14. c. 2. & 3.

Lib. 14. c. 4.

Ibidem.

Forma

VITIS *Vinifera.*

Lib. 14. c. 1.

Vires &
Tempor.
Lib. 5. c. 1.Lib. 23.
proem.

ferratis, quæ ex longo pediculo pendula læsciuunt: floribus fructum ambientibus, lanuginis. Vva compluribus aciuis aceriata, semini- bus tunica clausis. Acini numerosi, qui magni- tudine, colore, saporibus multiplicantur in vi- no, hîc purpureo lucentes colore, illic fulgentes roseo, nitentésque viridi. Candidæ enim vug nigræque vulgares. Tument verò mamma- rum modo Bumasti, vt scribit Plinius: prælon- gis dactyli porriguntur acinis. Est & alia natu- ræ læsciua, vt pregrandibus adhæreant pergulis parui, mites, & suauitate certantes, Leptoragas vocant. Vini omnes in vniuersum facultates ex Dioscoride, Plinio, Galeno, commemorare su- peruacaneum & tædio plenum foret. Quare aliarum vitis partium vsum medicum expone- mus. Vitis vinifera: folia capriolique trita & il- lita, inquit Dioscorides, capitis dolores stoma- chique inflammationes & ardorem cum polenta mitigant, folia etiam per se imposta, vt pote quæ refrigerant & adstringunt. Succus ex ipsis potus dysentericis, sanguinem expuentibus, stomachicis, & citta laborantibus mulieribus prodest. Madefacti in aqua capredi & poti eadem efficiunt. Lachryma verò eius quæ veluti gummi in eius caudicibus concrefcit, pota cum vino calculos pellit. Illita lichenas, scabies & lepras sanat. Oportet autem locum nitro antea confricasse. Eadem cum oleo frequenter inun- cta pilos denudat: potissimum aquosus humor, qui ex incensis viridibus sarmentis exudat. Hîc etiam myrmecias inunctus eiicit. Cinis sarmentorum & vinaceorum circa sedem quæ antea ablata amputatæve sint codylomata & thymia, cum aceto illitus sanat. Confert luxatis & viperarum morsibus, lienis inflammationibus cum rosaceo & ruta & aceto illitus. Plinius ea ex Dioscoride referens, in paucis ab eo dissentit, folia vitium, inquit, & pampini capitis dolores, inflammationésque cor- porum mitigant cum polenta, folia per se ardores stomachi ex aqua frigida: cum farina verò hordei articularios morbos. Pampini triti & impositi, tumorem om- nem siccât. Succus eorum dysentericis infusus medetur. Lachryma vitium, quæ ve- luti gammi est, lepras & lichenas, & psoras nitro ante præparatas, sanat. Eadem cum oleo sapius pilis illitis, psilothri effectum habet, maximéque aqua, quam vi- rides accensa vites exudant: qua & verrucæ tolluntur. Pampini sanguinem excrea- tibus, & mulierum à conceptu defectioni diluti potu profunt. Cortex vitium & fo- lia arida vulnerum sanguinem sistunt, ipsumque vulnus conglutinant. Vitis albæ viridis tuscæ succo & thuræ, impetigines tolluntur. Cinis sarmentorum vitiumque & vinaceorum condylomatis & sedis vitiis medetur ex aceto: item luxatis & am- bustis, & lienis tumori, cum rosaceo & ruta & aceto. Item igni sacro ex vino citra oleum aspergitur: & intertrigines & pilos absumit. Dant & bibendum cinerem sarmentorum ad lienis remedia aceto cõspersum, ita vt bini cyathi in tepida aqua bibantur, vtque qui biberit in lienem iaceat. Clavicula ipsa quibus repunt vites, trita ex aqua pota, sistunt vomitionum consuetudinem. Cinis vitium cum axun- gia vetere, contra tumores proficit, fistulas purgat, mox & persanat: item & neruo- rum dolores frigore ortos, contractionésque: contusas verò partes cum oleo: car- nes excrefcientes in ossibus cum aceto & nitro: scorpionum & canum plagas cum oleo.

oleo. Corticis per se cinis combustis pilos reddit. Quas mulieres Dioscorides *μισώσας* dixit, Plinius mulierum à conceptu defectiõnem interpretatur. Id ma- lum *κίττω* dicitur, quod vitium auctore Paulo, accidere cõsuevit: tertio à conceptu mensè potissimum, varia & à natura aliena mulieribus appetitibus, veluti carbo- nes extinctos, cretam cimoliam, aliáque complura, ob vitiosa quæ in ventriculi tu- nicis continentur excrementa. Plinius Malaciam stomachi vocauit. Præterea cine- rem vinaceorum dixit *τέφρων τῶν στέμφύλλων*. Sunt enim *στέμφυλα* Galeno auctore, *τὸ στέφρον* λέγεται τῆς σφυλλῆς, ἐπεὶ τὸ ἐν τοῖς ληνῶν ἐκτὸς τῆς πᾶσ ὁ χυλὸς αὐτῶν. ἔχει δὲ στυπτικὰ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, σφίγγουλες τε καὶ πηλοῦτες ἰχυρῶς, ὀνομάζονται τε βύγα ἀλλο τὸ τοῦτο, ὅπερ ἔγωγε στέμφυλον ἐχθροῦ. τὴν δὲ στέμφυλας πρὸς σφυλλῶν ἐπιφέρεισιν αὐτῶ τῶν κλημῶν ἐκπεφυκῶτι ριζώματι τῶν βγαῶν. Id est, Sunt enim stemphyla id est vinacea, solida: vva: reliquia, quum in torculari succus ipsius omnis profus expressus fue- rit, quas etiam homines in doliis componunt, stipantes ipsas valde atque constri- gentes: appellântque id ipsum *τρύγα*, id est, fæcem, quod ego *στέμφυλον*, id est, vina- ceos appellauit. Nomine autem *στέμφυλα* id est, vinaceorum, acinorum radicem que ex palmite enascitur, appellant. Plinius sarmenta vuarum in quibus acini fuere nuncupauit: Columella, pedem & Scipionem acinorum: fructus verò vitis facultates hæ sunt ex Dioscoride. Vva (Græci *σφυλλῆν* à Staphylo liberi patris filio ap- pellant) recens quæuis aluum turbat, & stomachum inflat. Minus horum parti- ceptæ quæ aliquandiu decerpta pependit, quod in ea copia humoris exaruerit. Sto- macho accommodata est, appetentiámque cibi excitat, & imbecillis conuenit. Quæ autem in vinaceis aut vinario vase seruata sunt, ori & stomacho grata sunt. Aluum sistunt, vesicam tamen & caput tentant. Profunt sanguinem expuentibus. Similes iis sunt quæ in mustum coniectæ sunt. Sapa verò aut musto condita sto- machum magis infestant. Reponuntur & cælesti cum aqua, prius passæ factæ, minúsque vinosa fiunt, siticulosas, ardentibus & longis febribus viles. Vinacci eorum reconditi inflammatis, duris, turgentibusque mammis cum sale illinun- tur. Vinaceorum decoctum dysentericis, cœliacis, & fluxui muliebri infusum confert. Ad infesiones quoque ac clysmata assumitur. Nuclei acinorum adstrin- gunt, stomacho grati. Testi autem & triti, & pro farina illiti, dysentericis, cœliacis, & stomacho resolutis profunt. Plinius de iisdem eadem ferè tradit. Recentes vva: stomachum & spiritum inflant, aluumque turbant: itaque in febris damnantur, vti- que largiores. Grauedinem enim capitis, morbúmque lethargicum faciunt. Inno- centiores quæ decerptæ diu pependere: qua ventilatione etiam viles fiunt stoma- cho agris que: Nam & refrigerant leuiter, & fastidium auferunt. Quæ autem in vino dulci condita fuere, caput tentant (Alij legunt, Quæ in vino aut dulci con- dita fuere &c.) Proxima pensilibus palea seruata. Nam in vinaceis seruata: & ca- put, & vesicam, & stomachum infestant. Sistunt tamē aluum, sanguinem excrean- tibus vtilissimæ. Quæ verò in musto fuere, peiorem vim etiam habent, quàm quæ in vinaceis. Sapa quoque stomacho inutiles facit: saluberrimas putant medici in cælesti aqua seruatas, etiam si minimè iucundas: sed voluptatem earum in stoma- chi ardore sentiri, & in amaritudine iecoris, fellis que vomitione in cholericis, hy- dropicis cum ardore febrium ægrotantibus (Alias, fellis que vomitione, & in cho- lericis, ac hydropicis cum ardore febrium. At in ollis &c.) At in olla seruata: & os & stomachum & auiditatem excitant (in aliis exemplaribus scriptum est, & in os & stomachum auiditatem &c.) Paulò tamen grauiores existimantur fieri vinaceo- rum halitu. Vva: florem in cibis si edere gallinacæ, vvas non attingunt. Sarmenta earum in quibus acini fuere, adstringendi vim habent, efficaciora ex ollis. Nuclei acinorum eandem vim obtinent. Hi sunt qui in vino capitis dolorem faciunt. Tosti triti que stomacho vtilis sunt. Inspergitur farina eorum, polenta modo, potioni,

potioni, dysentericis, celiacis, & dissolutis stomacho. Decocto etiam eorum fouere psoras & pruritus utile est. Vinacei per se minus capiti aut vesicæ nocent quam nuclei: mammarum inflammationi triti cum sale viles. Decoctum eorum veteres dysentericos & celiacos iuuat, & potione, & fotu. Hoc Plinius à Dioscoride diffidet, quod in ollis seruatas stomachum infestare dixit, Dioscorides *ευσφομέχης*, id est, stomacho gratas. Interim varij seruandarum vuarum modi ab utroque indicantur, quos & declarat Galenus his verbis. In vinacea ollas nouas vuis refertas condunt, operculis exactè obrurantes, ne alicunde diffentur, & qua operculum cum olla committitur, pice illinunt, perspiratus omnes obstruentes. Huiusmodi vua ventriculorum dissolutum roborans, hominibus cibum fastidientibus appetentiam excitat, non tamen per aluum subsides: & si sumpta largius fuerit, caput ferit. Quæ in musto conditur, magis adhuc quam hæc caput infestat. Pensilis verò nihil prorsus caput lædit, ventrem autem nec sistit, nec ad deiectionem irritat. Sic Dioscorides *κρημασθής* habet, & Plinius pensiles, & *ῥῆς ἐκ τῶν σφραγύλων, ἡδὲ ἐκ τῶν βρύλων*. Plinius primum in vinaceis, deinde in ollis seruatas appellat, addens has grauiiores existimari vinaceorum halitu, vt in ollis seruatas easdem esse ostenderet, quæ & in vinaceis seruantur. Vinacea autem vocat *σφραγύλα*, id est, vuarum expressarum reliquias, vt ex Galeno exposuimus: in ollis conditas & seruatas Cælius Aurelianus sic declarat. Durant aliæ per hyemem, pensili concamerata nodo. Aliæ in sua tantum continentur anima, ollis fistilibus, & insuper doliis inclusa, stipata vinaceis circumfundantibus. Hic tamen annotat Hermolaus in codicibus vetustis legi foliis non doliis ex Plinij ipsius auctoritate sic scribentis. Liguria maritima Alpibus oroxima vuas sole siccatas iunci foliis inuoluit, cadisque conditas gypso includit. Hoc idem Græci platani foliis, aut vitis ipsius, aut fici, vno die in umbra siccatis, atque in cado vinaceis interpositis. Sunt & alij seruandarum vuarum modi præter hos tres, quorum Dioscorides & Plinius meminere. Nam & sapa aut passo condiebantur, & in aqua pluuiâ componebantur. Est & id annotandum à Plinio sarmeta vitium in quibus acini fuere *σφραγύλα* dici, & nucleos acinorum, *μάγαρα* Dioscoridi, Latinis vinacea, rursus vinaceos *σφραγύλα*, quorum decoctum dysentericos & celiacos iuare tantum dixit, Dioscorides addit *ῥῆς ῥοιγῆς*, subaudiendo *γυναικας*, Ruellius feminas fluxione vuluæ laborantes interpretatus est, nec id absurde, iis enim vinaceorum decoctum aptissimum est remedium. Cornarius tamen *ῥοιγῆ* legit, & *ῥοιγῆ* & *παθῆ* intelligit, quæ & fluidas alui affectiones conuertit, quod & confirmare videtur Galenus scribens. Vinacea secundo ordine siccant, refrigerant primo. Substantia eorum crassa est, & terrea, quod gustus indicat: nam omnibus ventris cum profluuio iunctis affectibus cõferunt. Est & Vua quæ Græcis *σάφης* & *ἀσάφης* vocatur, passa esse quod in rugas est contractum, vnde vua passa dicta, quod sit rugis implicita, cum in sole suspensa fuerit, vt passa frons, & caperata, rugis exasperata. Sic myrtus nigra Catoni in umbra perarefcit, dum erit passa. Vuæ passæ facultates hæc sunt ex Dioscoride. Vua passa alba adstringentior est. Prodest caro earum esitata arteriæ, tussi, renibus, & vesicæ. Item dysentericæ, si per se cum vinaceis edatur, & cum milij & hordei farina, & ouo commixta, cum melle in sartagine fricta. Valet & ad pituitam à capite detrahendam per se, & cum pipere commanducata. Sedat testium inflammationes, imposita cum farina fabacea, & cumino. Epinyctidas, carbunculos, fauos, & putredines circa articulos, & gangrænas, sine vinaceis trita & cum ruta imposita, sanat. Podagræ conuenienter cum panacis succo illinitur: mobiles vngues illita celerius extrahit. A quibus non discrepat Plinius nisi in paucis duntaxat. Vua passa quam Astaphida vocant, stomachum, ventrem, interanea tentaret, nisi

pro

pro remedio in ipsis acinis nuclei essent: iis exemptis vesicæ utilis habetur, & tussi alba utilior. Vtilis & arteris & renibus, sicut ex his passum, priuatim & serpētib, contra hæmorrhoida potens. Testium inflammationi cum farina cumini aut coriandri imponuntur: item carbunculis, articularibus morbis, siue nucleis trita cum ruta: fouere ante vino vlcera oportet. Sanant epinyctidas, & ceria, & dysenteriam cum nucleis. Et in oleo coctæ gangrænis illinuntur cum cortice raphani, & melle. Podagris & vnguium mobilibus cum panace, & per se ad purgandum os, caputque, cum pipere commanducantur. Vitis satiuæ facultas, inquit Galenus, ad-
Lib. 6. sim.
 similis est agresti, sed ad omnia imbecillior. De eadem Symeon Sethi ex eodem fusiùs hæc prodidit. Vuæ plus nutriunt reliquis operis, minus tamen ficis: neque mali succi sunt, si naturæ fuerint exquisitæ. Tamen his non robusta nec densa, sed laxa & flaccida caro gignitur. Maximum quidem horum bonum, inquit Galenus, quod celeriter subeunt, atque adeo si retinentur, lædunt: neque enim tunc probè concoquuntur, sed crudum gignunt humorem, qui non facile in sanguinem tranmutetur. Nucleorum natura sicca, & quodammodo adstringens est. Pertranseunt igitur omnia intestina non alterati. Pensiles verò vuæ neque sistunt ventrem, neque proritant, cæteris autem facilius concoquuntur. Neque vuarum parua est in dulcedine, & austeritate, & acore & aciditate differentia. Dulces quidè calidiorem habent succum, austeræ verò & acida frigidum. Aluum subducunt dulces, & maximè quando humida fuerint. Omnino itaque tutissimus vsus est quando carnosæ fuerint, & maturæ, & mediocriter quis ipsasumat. Vuæ albæ magis subducunt aluum quàm nigra. Omnes autem ciborum appetentiam excitant, & ventrem. Conuenit, cum eduntur, membranam & nucleos expuere, quod difficulter conficiantur. Quæ immaturæ sunt, ventrem sistunt, at stomacho bonæ. Caliditatem à flaua bile ortam, sedant, minus verò nutriunt. Oportet autem non solum vuas, sed etiam omnes fructus molli cortice præditos ante reliquos cibos apponere. Vua passâ, aut-
Lib. 6. sim.
 etore Galeno, satiuæ quidem concoquendi, adstringendi, & leniter digerendi facultate prædita est. At agrestis vehementer acrem obtinet, adeo vt ex capite purget, abstergatque valenter. Itaque ad psoram accommodata est: sed & vrendi vim habet. Idem vini vsus medicum breuiter perstringit his verbis. Vinum ex secun-
Lib. 8. m.
 do est ordine excalfacientium: sed quod admodum vetus est, ex tertio: sicut mustum quod vocant, ex primo. Caliditati eius proportione respondet siccitas. Vina vetusta nervos lædunt, inquit Dioscorides, & reliqua sensuum instrumenta: gustu
Lib. 5. c. 7.
 tamen iucundiora sunt. Quare ab iis qui partem aliquam internam debilem habent, cauenda sunt. Attamen in secunda valetudine paucum, aqua dilatum innoxie sumitur. Nonum inflat, agrè concoquitur, graui somnia inducit, vrinam ciet. Aetate medium utraq; vitia effugit. Quare ad victus sanorum ægrorumque vsurpatur. De eodem & hæc Plinius tradit. Vno aluntur vires, sanguis colosque hominum. Et mox, Vno modico nerui iuuantur, copiosiore læduntur, sic & oculi. Stomachus recreatur, appetentia ciborum inuitatur, tristitia & cura hebetatur, vrina & algor expellitur, somnus conciliatur. Præterea vomitiones sistit, collectiones extra lanis humidis impositis, mitigat. Asclepiades utilitatem vini æquari vix Deorum potentia posse pronuntiauit. Et alibi, Vno natura est hausto accedendi calore viscera intus, foris infuso refrigerandi. Nec alienum fuerit commemorare hoc
Lib. 14. c. 6.
 loco, quod Androcydes sapientia clarus ad Alexandrum magnum scripsit, intemperantiam eius cohibens. Vinum potaturus Rex, memento te bibere sanguinem terræ. Sicut cicuta homini venenum est, sic cicuta vinum. Quibus præceptis si ille obtemperasset, profecto amicos in temulentia non interemisset. Prorsus vt iure dici possit, neque viribus corporis utilius aliud, neque aliud voluptatibus perniciosius, si modus absit. Sunt in regno Menin oppidi Syriæ nobilissimæ magnitudinis

tum

tum acini, tum racemi, quos ipsi lingua patria priuatim vocant *Alzibib*: nam generi commune est nomen *Haneb*, nos à succo uiam. Illius vocis imitatione suas grandiores uvas corrupto vocabulo Prouinciales dicunt *Augibim*. Sunt & uuae quaedam *ἀκρόφυνοι*, id est, sine nucleis, quæ *Corinthia* vulgo vocantur, in Italicis & Pedemontanis hortis. Effigie nihil planè differunt à communibus: sed algidioris cœli impatiētes, gracili tate tantum racemorum, & exilitate acinorum superantur, qui piperina aut sambucina tantum æquant. In Madera quoque uuae sunt sine granis vllis. Theophrastus auctor est ad Elephantinen & circa Memphim vites perpetua fronde virere, tametsi annuas tantum proferant uuas. Vites quidem & triferas esse Plinius tradit, quas ob id infanas vocant: quoniam in iis alia maturescunt, alia turgescunt, alia florent. Varro auctor est vitē fuisse Smyrnæ apud mare biferam.

Lib. 16. c. 17

LABRUSCA, CAP. III.

Nomen.

LRÆCIS *ἀμπέλος ἀγρία*, Latinis Vitis siluestris, & Labrusca propriè dicitur, Gallis *Vigne sauvage*, Italis *Lambrusca*, Germanis *Vuiduncinreb*. Labruscam dici putant, quod in marginibus terræ ceu labris quibusdam nascatur. Sed ne quem homonymia in errorem inducat, admonendus est lector aliam esse plantam quæ *ἀμπέλος ἀγρία* Græcis, Latinis vitis siluestris nominata est, de qua proxime dicitur. Labrusca viti satiuæ sarmentis, foliis & capreolis similis, Dioscoridi duplex est. Altera uuam ad maturitatem non perducit, sed ad florē tantum vsq;: œnanthen verò quam vocant, gignit: altera quæ fructū perficit, sed partosacinos habet, nigros, & alstringentes. Oenanthe, vt idem paulo post inquit, vitis siluestris quæ fructum fert, flos est. Sic enim restitui debet vterq; locus ille vitiosus. Recondi oportet in fictili non picato cum collecta est, & subiecto linteo in umbra siccata. Optima est in Syria, Cilicia, & Phœnicæ. Plinius huius Oenantes historiam fufius exponit his verbis. Eodem & Oenante pertinet. Est autem vitis Labrusca uua. Colligitur cum floret, id est, cum optime olet. Siccatur in umbra subtrato linteo, atq; in cados conditur. Præcipua ex Parapotamia, secunda ab Anthiochia, atq; Laodicea Syriæ, tertia ex montibus Medicis. Hæc vtilior medicina. Quidam omnibus iis præferunt eam, quæ in Cypro insula nascitur. Nam quæ in Africa fit ad medicos tantum pertinet, vocaturque Massaris. Omnis autem ex alba labrusca præstantior, quàm è nigra. Labruscæ folia, caules, & capreoli auctore Dioscoride, vim habent viti satiuæ similem, quemadmodum contra Galenus dixit, vitis satiuæ vires siluestris viribus similes esse. Quæ verba ad vitem siluestrē, de qua proxime dixerat, referenda non sunt, vt mox dicemus, sed ad labruscam. Oenanthe autem eodem Dioscoride auctore, vim habet adstringēdi. Quare pota stomacho vtilis est. Ciet vrinam, aluum sistit, & sanguinis sputum. Sicca verò imposita contra fastidia & acorem stomachi efficax est. Capitis doloribus tam viridis quàm sicca ex aceto & rosaceo infunditur. Cataplasma ex ea fit, cum melle, croco, rosaceo & myrrha trita ad inflammationes arcendas in cruentis vulneribus, oris vlcerebus, incipientibus agilopis, & pudendorum nomis. Pessis miscetur ad sistendum sanguinem. Illinitur & contra oculorum fluxiones & æstuantem stomachum cum polenta polline & vino. Vsta verò intesta ad prunas, facit ad ocularia medicamenta. Reduuias & pterygia, & abscedentes gingiuas cruentasque cum melle sanat. Eundem vsum medicum Plinius exponit his verbis, quæ multum lucis Dioscoridi afferunt. Omphacio cohaeret œnanthe, quam vites siluestris ferunt, dicta à nobis in vnguenti ratione. Laudatissima in Syria, maximè circa Antiochiæ & Laodiceæ montes, & ex alba vite. Refrigerat, adstringit, vulneribus inspergitur, stomacho illinitur. Vtilis vrinæ, iocinori, capitis doloribus, dysentericis, cœliaciis, cholericis.

Forma

& Genera

Lib. 5. c. 2.

Lib. 12. c. 28

Vires

Lib. 5. c. 1.

Lib. 5. c. 5.

Lib. 13. c. 1.

ricis. Contra fastidia obolo ex aceto pota. Siccat manantes capitis eruptiones, efficacissima ad vitia quæ sunt in humidis: ideoque & oris vlcerebus, & verendis ac fedis. Cum melle & croco aluum sistit. Genarum scabiem, vel, vt in manuscripto legitur, scabritiem, emendat, oculorumque lacrymationes: ex vino stomachi dissolutionem: ex aqua frigida pota sanguinis excreationem. Cinis eius ad collyria, & ad vlcera purganda, & paronychias & pterygia probatur. Vritur in furno donec panis percoquatur. Massaris odoribus tantum gignitur.

VITIS SILVESTRIS, CAP. III.

VITIS siluestris Græcis *ἀμπέλος ἀγρία* nominatur vt & labrusca, quamuis hæc ab illa plurimum discrepet. Est enim labrusca viti viniferæ tam similis, vt solo cultu differat, At vitis siluestris sarmenta quidem vitis modo producit longa, vt describit Dioscorides, sed aspera, cortice in rimas dehiscente: folia hortensii solano similia, sed latiora & longiora: florem velut capillos muscosos: fructum paruis vuis similem, cum maturuit, rubentem, rotunda acinorum figura. De eadem vite hæc Plinius, Labrusca quoque œnanthen fert, satis dictam. Quæ à Græcis *ἀμπέλος ἀγρία* nominatur, spissis & candicantibus foliis, geniculata, rimoso cortice, fert uuas rubentes cocci modo & c. Quibus verbis labruscam quæ etiam *ἀμπέλος ἀγρία* vocatur, cum vite siluestri confundere videtur, nisi ita contextum distinguamus, vt verba hæc, Quæ à Græcis *ἀμπέλος ἀγρία* nominatur & cetera, ad præcedentia non referantur, sicuti reuera referri non debent, sed ea velut à nouo principio legamus, vt de duabus stirpibus Plinium hîc loqui accipiamus, priore labrusca, altera vite siluestri, quæ etiam *ἀμπέλος ἀγρία* appellatur. Idè alibi vitem siluestrē aliam esse à labrusca prodidit his verbis. Probatur & vitis siluestris alia quam labrusca, & ipsa hederæ modo arborem scandens. Matthiolus pro vite siluestri herbã pingit ab Herbariis Dulcamaroni & Solanum lignosum nuncupatam. Eam Theophrasti *μηλωθρον* esse Dalechampius & quidam alij periti esse coniciunt, cuius fructus solano similis est. Sed cum repugnet florum figura, quod muscosi non sint, nec capillacei, verum racematim cohærentes, ex Oribasio non *βρωάδεις*, id est, muscosos, sed *βρωάδεις* id est, racemosos legendum arbitrat. Præterea cum hæc planta rimoso cortice non sit, vocem *φλοιόραγωῦτα* in Dioscoride expungendam esse, quod in Oribasio non legatur. Quæ omnia refelli possunt. Primum quod vel diuersum à nostro Oribasium nactus est, vel *βρωάδεις* flores legit non *βρωάδεις*. Sic enim ex Dioscoride vitem agrestem delineauit. Vitis agrestis sarmenta vitis viniferæ modo longa emittit, lignosa, aspera: folia hortensii solano similia, longiora tamen, & latiora: florem habet vt capillos muscosos: fructum fert exiguis vuis similem, cum maturuit rubrum. Rotunda est acinorum figura. Deinde tantum abest vt vox *φλοιόραγωῦτα* in Dioscoride delenda sit, vt Oribasij descriptioni adscribenda sit potius: quoniam vitem siluestrē rimoso cortice esse scripserit Plinius, item Serapio Dioscoridis verba transcribens. Planta est cuius rami longe protēduntur, similes palmitibus vitis viniferæ, cuius lignum est grossum, & cortex separabilis ab eo, & cetera. Hîc tamen monendi sunt studiosi Serapionē eo loco, & Auicennam vitem hanc siluestrē cum labrusca siue vite siluestri turpiter confudisse. Dodonaus vitem siluestrē depingit, & describit eam quam Matthiolus pro vite nigra proposuit, alij pro cyclamino altera. Dalechapius diuersam ab his, Vitem siluestrē statuit, eam nimirum quæ hîc picta est, Vitalba nominata, Gallis *Vierne*, Germanis *Lynen* vel *Lenen*, quibusdam *Vualdreben*, quam Matthiolus Clematidem tertiam facit, Dodonaus Clematidis alterius speciem tertiam, Fuchsius Vitem nigram. Nam ea sarmenta vitis modo prælonga emittit, aspera, lignosa,

Nomen

Forma

Lib. 4. c. 275

Lib. 23. c. 5

Lib. 6. c. 20

Lib. 3. cap. 2

Lib. 6

cap. 27. 573

Lib. 2. c. 714

Lib. 3. 168. cap. 47.

Lib. 4. c. 177

Lib. 2. c. 7

Lib. 3. c. 2

Cap. 33. hu

DDD

VITIS Siluestris, Dalechampij. Clematis III. Matth.

In Aduerf.

rimoso cortice:folium folani hortensis, longius latius:florem cãdidum, odoratum, capillaceum, qui in muscosos villos & incuruos, auium pinulibus similes tandem abit, semen rubrum, racematim congestũ obtegentes, & exornantes cristarum modo, quæ galeis militum præfiguntur. Denique nihil est quod viti siluestri Dioscoridis non quadret aptissimè. Idem sentit Pena scribens Viornam vocatam Gallis, nusquam non frequentem & notam (forte quia viarum sepes ornat) nulli aptius quàm viti siluestri conuenire. Sarmeta quippe ei cæteris clematidibus prolixiora, duriora, crassiora, rugosiora, labruscæ vel viniferæ vitis coloris similia, folia etiam sunt folani hortensis, & maiora, & singulis clauiculis quina, quibus lubens obrepit arboribus, atque hederæ modo editiora fulcra scãdit. Sed interdũ ambitu superne serrato, ternis aut quaternis dentibus, vt in solano nõnnulla visuntur, quæ laciniata pedem anferinum, atriplicis speciem, tam bellè referunt, vix vt discernatur sint ne solani, an triplicis. Flores radiati, pusilli, conferti, numerosi, albidii, muscosi, & stamineis apiculis ornati, odori, Maio & Iunio, capillaceo tomento cinguntur carptæ lanuginis albidæ, lauis, quæ etiam in multam hyemem durat, foliis amisissis. Acini etiã complures confertim stipantur ab vno pediculo apti, rotundi, rubentes ex fusco, compressi tamen. Quare docti nonnulli vbi περιφερές τὸ σχῆμα τῶν κόκκων legitur, id est, sphericam figuram acinorum seu grauorum, πλατυφερές leuiuscula immutatione & commodiore sensu legi volunt, id est, rotundam sed compressam figuram. Plinius. Idem staphisagriam Vuam Taminiam quibusdam falso vocatam fuisse ait tamen alio in loco scribit, Nascuntur enim in sanguine ipso hominis animalia exesura corpus. Resistitur vuæ taminia succo, aut veratri, cum oleo perunctis corporibus. Taminia quoque in aceto decocta etiã vestes eo tædio liberat: quæ de Staphide agria Galenus & ipsæmet alibi tradidere, vt in hac re parum sibi constare Plinius videatur, certe Cornelius Celsus Vuam Taminia περιβόλα ἀγρία à Græcis nominari aperte dicit. Viti siluestris Atragenam esse Theophrasti docti herbarij esse putant. Sic enim ille. Ἄερον μὲν ἐκ τῆς ἀβαγένης χαλαρμένης ὑπὸ τινῶν τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ δένδρον ὁμοίον τῇ ἀμπέλω, ἢ τῇ δινάγη τῇ ἀγρία. ὁσπερ ἐκείνη ἢ τὸ ἀναβαίνει πρὸς τὸ δένδρον. Id est, Igniarium optimum à quibusdam fit ex Atragena. Arbor est viti similis & labruscæ, & illarum modo arbores scandit. Idem autor cap. vlt. lib. 3. histo. Similacis asperæ fructum cum vitis Syluestris (τῆς καρυλῆς ἀγρίας,) & Melothri vna comparat. Vitis siluestris radix feruefacta in aqua, auctore Dioscoride, & cum vini aqua marina diluci cyathis duobus pota, purgat aquosa. Sic enim Græca in vulgaribus exemplaribus deprauata, sunt restituenda. τούτης ἢ ρίζα ἀποζωοθεῖται ἐν ὕδατι, καὶ πικρὴν μετ' ὕδατος τεταλασσωμένην κλύειν, β. & cætera. Aliter legit Cornarius, ἀποζωοθεῖται ἐν ὕδατι τεταλασσωμένη, ἢ μετ' ὕδατος πικρὴν κλύειν, β. Id est, feruefacta in vino marinam aquam admixtã habente, & cum aquæ cyathis duobus pota, & cætera. Sed prior lectio melior, quam approbat Plinius, vt dicemus, itẽ Serapio his verbis. Radix huius vitis quando coquitur in aqua, & bibitur cum duobus cyathis vini quod fit cum aqua marina, laxat per vētrem humores aquosos. Datur &

Lib. 23. c. 1.

Lib. 26. c. 13.

Lib. 1. med. local. ca. 7. Lib. 23. c. 1. Lib. 5. hist. cap. 10.

Vires ac tẽperam.

cap. 35. sim.

& hydropicis, inquit Dioscorides. Vuæ eius maculas cutis in facie à sole cõtractas, & omnes alias expurgant. Recentes eius ramuli muria condiuntur in cibum. Plinius, Vitis siluestris vuæ cutem in facie mulierum purgant, & variis coxendicũ & lumborum vitiis tusa cum foliis & succo profunt. Radix decocta in aqua, pota in vini Coi cyathis duobus, humorẽ alui ciet: ideo hydropicis datur. In quibus perperam legimus in vulgatis exemplaribus, & variis coxendicum, pro & varos. Coxendicum & cætera. Eadẽ repetit Plinius alio in loco. Ampelas agria vocatur herba foliis duris, cineracci coloris, de qua nos satis diximus, viticulis longis, callofis, rubentibus. Flos qualis eius quã Iouis flãmam appellauimus in violis: fert semen punici mali si. nile acinis. Radix eius decocta in aquæ cyathis ternis, additis vini Coi cyathis duobus, aluum soluit leuiter: ideoque hydropicis datur. Vuluæ vitia & cutis in facie mulierum emendat (Idem mendum locum hunc occupauit: legendum enim ex herbæ ipsius natura, Varos & vitia cutis in facie & cætera, pro quib9 Dioscorides ἐφελῆς καὶ πέντε σπύλον) Ischiadicos quoq; vti hac herba prodest tusa cum foliis, & illita cum succo suo. Hanc tamen Plinij descriptionẽ perspicacior herbarij conuenire putant non viti syluestri, de qua hoc loco tractamus, sed eiusdem autoris Salicastro, quod cap. 1. 23. Viti syluestri dixit esse simile, eisdẽmque vsus habere. Huius enim plantæ caruleus flos similis est Aquilegiæ flori, quã Theophrasto vocatam fuisse Iouis florem plarique omnes credunt, vitis autem syluestris de qua hic nos agimus, sicut reliquarum omnium, flos albus est. Theophrastus has etiam vires huic plantæ tribuit. θερμιαστικὸν δὲ καὶ δερμὶ καὶ τῆς ἀμπέλης τῆς ἀγρίας ἢ ρίζα. δὴ δὲ καὶ εἰς ψιλῶθρον χηρσμον, ἢ ἐφελῆδας ἐπαίγειν (lege ἀπαίγειν) τῶν ἢ χαρπῶν ψιλῶσι τῶ δένδρον (inepte δένδρον pro δέρματι legit Theodorus secutus vulgatos codices) τέμνειται δὲ πέντε ὄραν, ὁπώρας ἢ μάλισσα. Id est, Theodoro interprete. Radix quoque vitis siluestris calfactoria, acrisque est: quamobrem ad psilothri vsũ idonea, & vitia cutis in facie emēdat, Fructu eius defoliare arbores solent (Vertedum, fructu eius depilant coria) Succiditur omni tempore, sed præcipuè Autumno. Vitis siluestris racemi, inquit Galenus, cutem vitia curare possunt. Sed & adstrictionem quandam extrema germina obtinent, quæ & sale condiuntur.

Lib. 23. c. 1.

Lib. 27. c. 7.

Lib. 9. hist. cap. 22.

Lib. 6. sim.

VITIS ALBA, CAP. IIIII.

ΜΗΕΛΟΣ λεγὴ Græcis, Βρυονία & ψιλῶθρον, Latinis Vitis alba, & Bryonia, & Bryonias Columella, & Psilothrũ, Officinis & Herbariis similiter Bryonia dicitur. Vulgus Viticellã nominat, Mauritani fefiro, Alfesiro fessera seu Alfescera, Hezargiesan, & Hezarchafan, Itali Vite Bianca, & Zucca saluatica, Germani Stickwurtz, Hispani Nuxca & Anorca, Galli Couleuree. Vitis alba dicta est, non quia vitis sit, sed quia ei similis. Sic etiam Viticella Psilothrũ quod ex eius acinis coria depilari ac confici possunt. Βρυονία verò à βρύω forte, quod est pullulo, atque adeo extollo & exalto, quod in vicinos frutices scandens se extollat, atque late pullulet. Hanc sic descripsit Dioscorides. Sarmenta, folia, capreolis satiuæ viti similia habet, hirsutiora tamẽ omnia. Propinquus fructicibus se implicat capreolis apprehendens, fructum fert racemosum, rubentem, quo coria depilant. Radix est alba, crassa, magna, quam omisit Dioscorides, aut certe qui Dioscoridem transcripserunt ante verba illa, ταύτης οἱ ἀσπάραγοι, vt ex radice exeuntes asparagos intelligamus, sicuti Plinius habet. Vitis alba est, inquit, quam Græci Ampeloleucen, alij Ophioistaphylon, alij Melothron, alij Psilothrum, alij Archezostin, alij Cedrostin, alij Madon appellant. Huius sarmenta longis & exilibus internodiis geniculata scandunt, folia pampinosa, ad magnitudinem hederæ, diuiduntur vt vitium. Radix &

Nomina

Lib. 4. c. 176 Formæ.

BRYONIA *sive vitis*
alba, Matth.

In c. 176.
 lib. 4.

Locus.

Queque tuas audax imitatur Nysie vitis
Nec metuit sentes: nam vepribus improba surgens
Abrados, indomitas Bryonias alligat vltimos.

Tempus. Floret æstate, Autumno fructum producit. Bryonia, in prima germinatione asparagi, auctore Dioscoride, elixi manduntur: vrinam & aluum cientes, folia, fructus, & radix, acrem vim habent. Eapropter chironiis, gangranicis, phagedanicis, & tibias putrefactentibus vlceribus cum sale illita, auxilian tur. Radix abstergit corpus, & erugat. Vicia faciei, varos, lentiginis, & cicatrices nigras cum eruo, terrachia, & sænograeco emendat. Ad eadem prodest decocta in oleo vsq; dum liqueat. Sugillata tollit, & digitorum pterygia compescit. Cum vino illita, inflammationes discutit, & abscessus rumpit. Ossa extrahit trita & illita. Mifcetur apte medicamentis quæ excedendo sunt. Bibitur comitialibus drachmæ pondere quotidie per annum. Attonitis & vertigine laborantibus consimiliter assumpta prodest. Contra viperarum ictus pota drachmis duabus prodest. Mentem aliquando subtrabat. Cit vrinam pota. Eclegma ex ea fit cum melle, quod praefocatio ne oppressis, tussientibus, latera dolentibus, & ruptis datur. Apposita vtero fœtus & secundas trahit. Lienem trium obolorum pondere ex aceto triginta diebus pota consumit. Illinitur eadem vtiliter cum fico ad eadem. Ad infessus decoquitur: vultus siquidem purgat, & abortum facit. Vere ex radice eius extrahitur succus, bibiturq; cum mullâ ad eadem, pituitam ducens, fructus eius ad pforas & lepras illitus & inunctus facit. Lactis abundantiam efficit succus fructus eius, si cum tritico decocto forbeatur. His satis consentanea sunt quæ Plinius de eadem re prodidit. Bryonia asparagi decocti in cibo, aluum & vrinam cient, folia & caules exulcerant corpus: utique vlcetum phagedanici, & gangranis, tibiarumque tædio cum sale illinuntur. Semen in vna raris acinis dependet, succo rubente, postea croci (vetus codex habet crocino) Nouere id qui coria perficiunt: illo enim vtuntur. Pforis & lepris illinitur; Lactis abundantiam facit coctum cum tritico potumq;. Radix numerosis

Lib. 2, c. 7.

rosis vtilitatibus nobilis, contra serpētium ictus trita drachmis duabus bibitur. Vicia cutis in facie, varosq; & lentiginis, & sugillata emendat, & cicatrices. Eademque præstat in oleo decocta, Decocta datur & comitialibus potus (Vetus codex habet, Datur & comitialibus in potu) item mēte cōmotis, & vertigine laborātibus, drachmæ pondere quotidie anno toto. Et ipsa autem largior aliquanto sensus purgat (turbat non purgat legēdum esse ex Dioscoride perspicuum est, qui habet ὑποταράττει τὴν Διάνοιαν) Illa vis præclara, quod ossa infracta extrahit trita in aqua & imposita (Sic enim legēdum ex Dioscoride) vt Bryonia: quare quidam hanc albam Bryoniā vocant. Alia verò nigra efficacior in eodem vsu cum melle & thure (In veteri exemplari legimus, albam Bryoniam vocant: aliam verò nigram efficaciorē in eodem vsu: cum melle & thure suppurationes &c.) Suppurationes incipientes discutit, veteres maturat & purgat. Ciet menses & vrinam. Eclegma ex ea fit suspiriosis, & cōtra lateris dolores, vultis, ruptis. Splenem ternis obolis pota triginta diebus consumit. Illinitur eadem cum fico, & pterygiis digitorum. Ex vino secundas fœminarum apposita trahit: & pituitam drachma pota ex aqua mullâ. Succus radice colligi debet ante maturitatem seminis: qui illitus per se & cum eruo, lactiore quodam colore & cutis teneritate mangonizat corpora, serpentes fugat (Dux postremæ voces in vulgatis codicibus redundant, nec in veteribus reperiuntur, nec huc pertinent) Tunditur ipsa radix cum pingui fico, erugatq; corpus, si statim bina stadia ambulatur: alias vrit, nisi frigida abluatur. Iucūdius hoc idem præstat nigra vitis: quoniam alba pruritū adfert. Bryonia prima germina, inquit Galenus, ab omnibus pro more edi solent, vt pote edulium stomacho propter adstrictionem gratum, sed & subamaram & modice acrem adstrictionem habent: quare & vrinam modice ciet. At radix & abstergentem, & desiccantem vim habet, & moderate calidam: quare & lienes induratos liquat tum epota, tum foris cum ficibus imposita: & lepram & pforam sanat. Porro fructus eius racemosus iis qui coria deplānt, est vtilis.

Lib. 6. sim.

VITIS NIGRA, CAP. V.

ΜΗΕΛΟΣ μέλανα Græcis, & Βρυόνια μέλανα, & χερώνεται ἀμπέλος, **Nomina** Latinis Vitis nigra, & Bryonia nigra, & Vitis Chironia nominatur, Arabib⁹ Fesire sentanin, Italis Vite nera, Gallis Couleuree noire. Nigra vero vitis dicta est ab acinis radiceq; nigris, & quod vitis similitudinē habeat. Vitem nigram describit Dioscorides foliis hederæ similibus, magis tamen ad similitudinem folia accedentibus, sed maioribus, ita & caulibus similibus. Clauiculis etiā hanc arbores amplecti, fructu esse racemoso, initio viridi, cū maturuit nigro: radice foris nigra, intus buxei coloris. Plinius cum de vite alba dixisset subiungit. Est ergo & nigra quam proprie Bryoniam vocant, alij Chironiam, alij Gynecanthen, aut Aproniam, similem priori, præterquam colore: huius enim nigrū esse diximus. Radix foris nigra, intus buxeo colore. Fuchsius pro vite nigra Vitalbā seu Viornam Gallorum, Germanorum Lynen seu Lenem exhibuit, quam pro Vite siluestri posuimus. Matthiolum Italorum Tamaro, à tamo, siue à Tano, quam in Italia edulem esse Plinius scribit cap. 15. 21. vocabulo, Vitem nigram Dioscoridis esse putat, quæ Herbariis & Officinis Sigillum beatæ Mariæ nuncupatur, Gallis Signet de Nostredame, & Couleuree sauvage, Dodonæo Vitis siluestris, vt diximus. Illius sententiæ duo maxime refragari videntur, quod vitis nigræ radix foris nigra sit, intus buxei coloris, quodq; racemos nigros ferat: vnde Viti nigræ nomen. At sigillum Mariæ si in pratis, aut humidis aut vliginosi locis nascatur, radice est crassa Bryoniæ instar, foris subrufa, intus alba, tactu viscida. Si in asperis, saxosis & opacis, tenuis, fibrata, perpetuò alba, fructu semper rubente, nō nigro. Qui fructus color Matthiolum à sen-

Nomina

Li. 4. c. 177.

Forma.

Lib. 23. c. 1.

Cap. 33. li.

In cap. 17.

lib. 4.

VITIS NIGRA,
Matthioli.

parum distare. Vuam Taminiam Plinij, diuersam à staphisagria, quã falsò quidam ita vocabant, hanc esse docti herbarij censent, rubentibus acinis, in apricis nascentem, præsertim cum Tamaro Italicum vocabulum ad Vuam Taminiam sonum accedat, siue ad Tamum, cuius vuam, Taminiam vocarunt. Vitem nigram ab alba tantum illis duabus notis discrepantem, quas expressit Dioscorides in Vvestphalia, Saxonia, Hestia, Misina frequentem esse, è Germanorum scriptis ac epistolis cõpertum sibi esse Dalechampius ait. Quare Sigillum Mariae, non vitem nigram, sed potius Dioscoridis Cyclaminum Cisanthemum esse Ruellius & quidam alij docti Herbarij non temerè censent. Vitem verò nigrã nondum planè notam, in qua est sententia Lib. 3. c. 46. Dodonæus. Pena leuioris momenti esse ait, quod duæ supradictæ notæ Sigillo Mariae desint, nèpe color rubès in acinis, & buxeus internus radicis: quia altoqui folia sunt hederacea, simillaci asperæ quam simillima, circa frutices & sentes flexuosi gyri, viticularum multiplici capreolo proxima quæq; amplectente, racemi multisaggesti acinulis, virentibus primùm, deinde rubellis: demum ad maturitatẽ quasi vietas progressis, ex fusco rubore in fuscedinem atram vergentibus. Cetera (vti radix quæ Bryoniam magnitudine, figura, efficacia & teneritudine inuitatur, foris nigra, intus alba) planè tam vera, quã vulgo notissima sunt: etenim vbiq; in Gallia & Germania siluosis & asperis dumetis arbores sepeque scandit, & vuis speciosis, oblongis, floribusq; muscosis labruscæ, vel oleæ, pallentibus conuestit. Hæc est Penæ sententia: cui addit, vires etiã satis cõuenire. Scribit enim Diosco. viticulas prima germinatione erũpentes oleum modo in cibi vsum venire, vrinas ciere, menses pellere, splenẽ liquare: comitialibus vertiginosis & resolutis prodesse: radicẽ similem albæ vitis radici vim habere ad eadem vtilẽ, sed minus efficacẽ, folia cum vino exulceratis iumentorũ ceruicibus, cõmodissimè illini, & luxatis similiter imponi. Plinius Vitis nigre asparagos, inquit, Diocles prætulit veris asparagis in cibo, ciendæ vrinæ, lieniq; minuendõ. In frutetis & arundinetis maximè nascitur: radix foris nigra, intus buxæo colore. Ossã infraactã vel efficacius extrahit quàm supradicta. Ceterũ eidem peculiare

Lib. 4. c. 177
Vires
Temper.

Lib. 23. c. 1.

tentia deducere non potuit, Nam in Vngaria & Bohemia, inquit, omnis Bryonia fructũ fert nigrum, quem Dioscorides rubere tantum dixit: Quod & in Sambuco spectatur: eius enim si in motibus prouenit, fructus rubet, alterius, ex pura nigricat. Solanum quoq; hortensẽ quibusdam in locis vuas fert modo nigras, modo rubes, modo croceas: natura plerumq; in florum & fructuum colore ludere solita. Quantum ad solanum attinet, responderi potest fructus solani varietatem à Dioscoride obseruatã fuisse, nempe μέλανα ἢ κίρρον μὲν ἢ πεπρωμένη, id est, nigrũ aut fuluũ post maturitatem. Quæ varietas si in vite nigra reperiretur, à Dioscoride prætermissa nõ fuisset. Prætera color radicis intus buxeus, foris niger, tam insignis est, tantiq; ponderis, vt nec excusari possit, nec dissimulari. Quinetiam in hac plãta sapor radicis diu mãsa cum fatuo humore multo leuiusculè tantum mordet, & quod vix sentias, at Bryoniae radix, qua valentiorẽ longe esse Vitis nigre radicem omnes prodiderunt, acris & amara est vehementer, vnde colligi potest hanc plantam à Vite nigra nõ

peculiare est, quod iumentorũ ceruicibus vnice medetur. Aiunt si quis villã ea cinxerit, fugere accipitres, tutasque fieri villaticas alites. Eadem in iumeto hominẽq; phlegma, aut sanguinẽ qui se ad talos deicerit, circũligata sanat. In aliis exemplaribus exaratu est, sanguinẽ qui screatur, talis circũligata sanat. Quã lectionẽ mēdosam esse & decurtatã putat Hermolaus. Id quod ipsã medicina indicat absurditas. Quid enim stultius, aut quæ nã est hæc antipathia, vt adalligata hominis, aut iumeti talo herba, picuitã, aut sanguinẽ qui reiiciatur curet. Et sane codices vetustos longe aliter habere, etiam si corrosi & ipsi laceriq; sint: Dioscorides luxatos sanari circũligata ea scribit, vt fortasse legendũ sit, Talos circũligata sanat, videlicet qui moti sunt. Priora autẽ verba separatũ & facillè sensum habent. Vitis nigra, inquit Galenus, quæ proprie vocatur Bryonia, supradicta ad omnia similis est, nisi quod imbecillior. Sic cõperum est vel mulierculis, ait Pena, Sigillum mariae vehementius vrinã, renũq; sabulũ & mensũ saburram impellere potu. Verũ quod scribit Matthiolus, Vitis nigrae radicẽ vim præstantissimam inesse ad excitandam venem, si sub feruẽtib; cineribus decocta deuoretur, id ille negat: quin potius quosdam suo malo expertos fuisse lumboꝝ enervare, sanguinem renẽque inflammare.

DULCIAMARA, CAP. VI.

PERITIS recetioribus Herbariis herba hæc quæ vt supra descripta, sepibus & fruticibus sese intorquet, & circũuoluit, γλυκύπικρον & γλυκύπικρος nominatur, Latine Dulciamara, siue Ama dulcis, à studiosis Lutecia & Mõspelij præsertim, Solanũ lignũ, vel lignosum, Germanis Jeleger Jeleber, id est dulciamara, & Elmschkraut, quod ad morbũ pecorũ, Die Hinfsc appellatũ faciat Sarmæis multis, lõgis, gracilibus, teneris, rotundis, lignosis, si uti-

DULCIAMARA, siue Vitis siluestris, Matth.

cat, quibus vicinis arboribus, sepibus & dumis heret. Folia ei sunt longiuscula, obscurè virentia, ferè hederæ, sed minora, siue solani, vel simillacis, vel Sigilli mariae, sensim acuminata, quorũ nonnullis infernè vtrinq; foliolũ vnũ quasi appedacula vel pinnula adnascitur, acetoq; minoris, vel saluie nobilis modo: flores multi aggesti violaceis saturatiore, singuli in quina foliola mucronata, recurua, angusta, diuisi, è quorũ medio luteus apiculus prominet, vnde succrescunt acini oblongi, teretes, cõserti, primũ virides, cũ maturuerint, rubri, coralli rubri modo, granulis intus miliaceis cõpressis, ingrati planè saporis. Radix pauca est & fibrata. Plantæ huius cortex primũ quidẽ gustatu amarus est, & insuauis, deinde quo diutius mādatur, eo dulcior & iucundior redditur: vnde ei nomẽ. Secus sepes & dumos vialq; viginofas luxuriat. Mõspelij etiã in ruderibus, maceris & macilentis. Floret Iulio mēse, Augusto semẽ maturũ producit. Calida & sicca esse tẽperie scribũt Herbarij. Quare decocti foliorũ eius, siue sarmentorũ & radicũ in vino potu, hepar obstructionibus omnibus liberari, & regiũ morbũ inde sanari. Idẽ decoctũ ex alto delapsis, cõtactis, luxatis, ruptis, vulneratis prodesse, quod sanguinẽ concretum per vrinas vacuet. Hæc herba peritis quibusdã herbariis Theophrasti μὴλωθρον, Penæ & Mõspetienfib; circa esse creditur, Dodonæo Cyclaminus altera, Matthiolo Vitis siluestris. Plinius, Lib. 3. hist. cap. 15.

quod antea monuimus, in Historia Vitis siluestris, Ampelon agriam in salictis nascentem, ideoque Salicastrum vocatam esse tradit.

LVPVLVS, CAP. VII.

BRYONIS & Vitibus adiungenda hæc quæ in veterum Græcorum Latinorumque monumentis non extat, nisi sit Plinij Lupus salictarius inter herbas sponte nascentes, quibus pleræq; gentium vtuntur in cibus, numeratus. Officinis Lupulus dicitur, Latinis recentioribus Lupulus salictarius, & Lupus salictarius, quia subit scanditque salices, & arbuta omnia circumuoluendo sese complectitur: hinc etiam Lupulus reptitius à nonnullis hodie nominatur, à Græcis hodie vernacule Βρυονία, aliquot Italiae rura ad Græcam appellationem alludentia Brusculam, quasi Bryon vel Bryoniâ scaufilem vocant, Galli Houblon, & Houblon, Germani Hopffen. Lupulus duum est generum, siluestris & satiuus. Siluestris sarmenta producit longa, hirsuta, tactu aspera, multis capreolis virgulta & frutices vicinos amplectentia, folia vitis alba, asperiora, triangula: flores pallidos, foliaceos, ac multis tenuibus folliculis struictili serie compactiles, qui ferè allium vinumque suboleant: semen compressum, pullum, genista, sed minus: radicem nigram, longam, longius proreptantem & surculosam. Lupulum ex siluestri satiuum sedulo cultu fecere septentrionales, multisque pedamentis ac radicis tenellos eius capreolos fulciunt, quæ fulcra, quia ferè semper saligna sunt, ideo forte salictarium Lupulum vocarunt. Hic siluestri prolixis sarmentis foliis & floribus est per quam similis, sed lætior multò tota planta cultu euadit, florumq; thyrsis foliaceis & squamosis adultioribus, semine item multò maiore. Lupulus siluestris iuxta sepem & vepres prouenit: item in hortorum & agrorum marginibus. Satiuum colunt Germani & Flandri in hortis, atque in campis patentissimis vinetorum modo, solo humentiore, lætiore, pinguiore. Augusto mensis floret & Septembri. Lupulus auctore Mesue, temperatus est, vel potius frigidus, principio ordinis primi. Sanguinem bile flaua purgat modicè, eumque clarum reddit, & sedato eius calore temperat, præsertim sero lactis infusus. Icterus syrupus ex eo sanat, febribusq; biliosis & sanguineis prodest. Ipse quoque & succus eius cum hordei polëta, cephalalgiam calidam sanat, & ventriculi ac hepatis intemperiem calidam. Cùmque tam efficax sit medicamentum, mirum subit cur à nostræ tempestatis medicis in vsu tam raro habeatur. Hæc Mesues. Quibus haud assentiuntur recentiores. Flores enim calidos & siccos esse, odoris grauitas & notabilis amaritudo testantur, inquit Fuchsius. Antiquus etiam Herbarius calidum & siccum secundo ordine esse tradit. Denique constat radices quoque eius calidas esse. Item Dodonæus Lupulum, flores potissimum calidos siccosq; esse secundo ordine statuit. Matthioli eiusdem flores, folliculos & radices calfacere, aperire, extenuare, abstergere & expurgare. Turiones verò quibus elixis vtimur in acetariis cùm plus humiditatis habeant, parum tum exalfacere, tum siccare: esse sumentibus & cibum & medicamentum, quoniam sanguinem mudant, ventrem soluant, obstructions aperiant, palatoque grati sunt. Florum & folliculorum

Genera. Forma.

LVPVLVS, Matthioli.

Locus.

Tempus. Li. 2. simpl. cap. 24. Temper. & Vires.

Ca. 58. hist. Lib. 3. cap. 19. hist.

In cap. 140. lib. 4.

mirum subit cur à nostræ tempestatis medicis in vsu tam raro habeatur. Hæc Mesues. Quibus haud assentiuntur recentiores. Flores enim calidos & siccos esse, odoris grauitas & notabilis amaritudo testantur, inquit Fuchsius. Antiquus etiam Herbarius calidum & siccum secundo ordine esse tradit. Denique constat radices quoque eius calidas esse. Item Dodonæus Lupulum, flores potissimum calidos siccosq; esse secundo ordine statuit. Matthioli eiusdem flores, folliculos & radices calfacere, aperire, extenuare, abstergere & expurgare. Turiones verò quibus elixis vtimur in acetariis cùm plus humiditatis habeant, parum tum exalfacere, tum siccare: esse sumentibus & cibum & medicamentum, quoniam sanguinem mudant, ventrem soluant, obstructions aperiant, palatoque grati sunt. Florum & folliculorum

lorum decoctum dari vtiliter potandum contra hausta venena, scabiem, Hispanicam luem, aliaq; huiusmodi vitia quæ extimam cutem inficiunt, veluti lichenas, serpigines, impetigines, alphas atque cætera id genus. Dari & in febribus diuturnis ab infarctu iocinoris prouenientibus: defensionibus additos, valere ad induratos & tumidos sceminarum locos, & ad eos qui difficulter vrinam reddunt: semè tritum & potui datum semidrachmæ pondere interaneorum animalia necare: menses prouocare, vrinam pellere. Fuchsius eiusdem vires ex recentioribus tradit. Bilem vtramq; detrahit, inquit, abscessus discutit. Pituitam in aqua inter cutem per aluum ducit. Succus eius crudus haustus ventrem magis subducit, minus vero obstructions auferret. Coctus vero magis ab obstructionibus liberat, minusque ventrem subducit. Auribus instillatus eas à putredine vindicat, & à fœtore liberat. Radices obstructions tollunt, lienis potissimum, & iocinoris. Ex his perspicuum est, diuersas lupuli partes diuerso esse temperamento: asparagos primo vere erumpentes, quos tam siluestres quam satiuos acetariis miscet, cichorij terra defossi, vt fit ab holitibus, sapore non ingrato, item folia, calore esse temperato, flores & folliculos atque semen tum calidiorè, tum sicciore esse temperie. Flores Septentrionales regiones frigidiores decerpunt, ad Bieram, sive Ceruissæ confectionem.

HEDERA, CAP. VIII.

HEDERA, & Κίτλος Græcis, Hederæ Latinis, Mauritanis Cussus, Italis Hederæ, Germanis Ephesus, Hispanis Edera, Gallis Lierre. Κίτλον autè dictum putant à Cisso, quem pusionem Liberi patris fuisse Græci fabulantur, & in nominis sui fruticem conuersum, dum minister cum eo Deo saliens, allisus terræ periit. Athenienses Cisson Bacchum ipsum vocant, & apud se Acharnis vico, Hederam primo natam volunt. Hederam Dionysiam à Baccho, id est Bacchicam appellauit antiquitas, hoc honore Liberum patrem dignata, qui primus ex India in Græciam Hederam asportauit: itaque in tutela Liberi patris putabatur esse. Nam vt ille iuuenis semper, ita hæc perpetuò viret. Nec secus omnia, quàm ille mentes hominum illigat. Vel potius Κίτλος Hederæ dicta est à τὸ κίτλος, id est à verme siue curculione. Cis enim auctore Theophrasto, in hordeo & tritico nascitur, cui natura est semina illa cuspe potius, quàm ore, exitus foraminibus texturare: vnde & κισσηρίς pumex ob fistulosas cavitates ita dicitur. Sic & κίτλος à textura porosa & spiraculis innumeris ferè peruia, qua vinum transmittit, Catonis experimento sic scribitis: Si voles scire an in vinum aqua addita sit, nec ne, vasculum facito de materia hederacea. Vinum id quod putabis aquam habere, eodem mittito. Si habebit aquam, vinum effluet, aqua manebit: nam non continet vinum vas hederaceum. Inde & κισσηρίων Homero vas pastorale ex hederæ factum. Hederam vero Pompeius dictam censet quòd hæreat, vel potius quòd edita perat, vel quia id cui adhaerit edat, & enecet. Plurimæ Dioscoride auctore, sunt hederæ species, sed maximè generales tantum tres, candida, nigra, quæ & vulgo Dionysia, & tertia Helix. Theophrasto quoque Hederæ multiplex est, id quod fustius declarat his verbis. Πολυδής δὲ ὁ κίτλος, καὶ ὁ μὲν ἐπιγυγός, ὁ δὲ ἕως ἕως ἀρβύλωνος, καὶ τῶν ἐν ὕψι πάλαι γενν. τρία δὲ αὐτὸ φαίνεται τὰ μέγιστα, ὅτε λάκκος, καὶ ὁ μέγας, ἔτερον ἢ ἑλίξ, ἔστι δὲ ἐκ γένους τῶν πάλαι, λάκκος δὲ ὁ μὲν τῶν χειρῶν μόνον, ὁ δὲ ἐν τοῖς φύλλοις ἔτι πάλαι ὁ τῶν λακκοχέρπων μόνων, ὁ μὲν ἀδρὸν ἔβαινον, ἔσυνεστῆκε δὲ τὸν (ἔσυνεστῆκε τὸν) χερπὸν ἔχει καὶ θάπτεται σφάραγαν, ὃν δὲ καλῶσι τινες κορυμβέταν, ὃ δὲ ἀδνησιν ἀχαρμικὸν ἀδρυνόμυρον: ὁ δὲ ἐλάττω, διακεχυμύρον, ὅσπερ ἔο μέγας, ἔχει δὲ ὁ μέγας διαφοράς, ἀλλ' ἔχει ἰμοίως φανεράς, ἢ ἑλίξ ἐν μεγίσταις διαφοραῖς, καὶ ὁ τοῖς φύλλοις πάλαι τὸν διαφέρει, τῆ τε μικρότητι, ἔτι δὲ γονοδῆ καὶ τῆ εὐθυμότερα εἶναι (emenda, γονοδῆ καὶ εὐθυμότερα) τὰ δὲ τῆ κίτλις περὶ φέρεισρα καὶ ἀπὸ τῆ τῶ μήκη τῶν κλημάτων, ἔτι τῶ ἀχαρμικὸν εἶναι. ἀλλ' εἶναι γὰρ τινες, τῶ μὴ ἀποκρίσθαι τῆ φύσιν τῆν ἑλίξ, ἀλλὰ τῆ ἐν τῆ κίτλις

Nomina

Li. 2. cauff. ca. 16.

Cap. III.

Li. 2. ca. 175.

Genera. Lib. 3. hist. cap. III.

Li. II. ca. 34.

κίττις τελεφεμύνη. (Qui locus valde deprauatus sic restituendus videtur. κίττις ἔστι τῷ
 ἄρχαρον. ἔστι δὲ ἀποικιτῖς. Ἰδὲ φασὶ τὴν ἑλικίαν ἀλλογήσιν εἰς τὸν κίττιον τελεφεμύνην.) Ἐἰ δὲ
 πᾶς ἀποικιτῖς τοῖς κίττιοις τινὲς φάσιν, ἡλικίας ἀνέτην εἰς διαβάσεως, ἐκ εἰδῶς ἢ διαφορᾶς, κίττι-
 περὶ τῆς ἀπὸ πρὸς τὴν ἀρχαίδα. πάλιν τὸ γὰρ φύλλον εἰς τὴν πολὺν διαφέρει πρὸς τὸν κίττιον.
 ἀνάμινον δὲ τὸ ἔστω, κίττις ἐν ἀλγίκοις ἔστιν, ὡς παλαιὸν μετέβαλλεν, ὡς περὶ τῆς λάκκιος κίττι-
 τῆς κίττιος. Ἐἰ δὲ ἐπὶ πάλειω τῆς ἑλικίας, ὡς μὲν τὰ πορφανέστια, ἢ μέγιστα λαβῆσιν τελευτῶντες
 χλοῦρα, ἢ πύδης, ἢ περὶ τὸν κίττιον, ἢ ἑτέρα ἢ λάκκιος, εἰς τὴν ἢ ποικίλην, ἢ ἢν δὴ κίττιος τινὲς
 ἤρασαν. Ἐκ τούτου δὲ τὸν κίττιον διαφέρειν, κίττις γὰρ τῆς χλοῦρας ἢ μὲν λεπτοτέρα, εἰς μακροφυλλο-
 γία (Plinius legisse videtur τοκτοφυλλοτέρα, id est, εὐρῦθυμοφυλλοτέρα) κίττις ἐστὶ σικκοφυλλο-
 γία, ἢ δὲ ἢττον πᾶσι ταύτῃ ἐκ τῆς. εἰς ποικίλης, ἢ μὲν μετρίων, ἢ δὲ ἔλαττον τὸ φύλλον, κίττις
 ἢ τὴν ποικίλην διαφέρειν. ὡς ἀλλοτῶς δὲ λάκκιος, εἰς τῶν μεγέθη εἰς τῆς χλοῦρας διαφέρειν. οὐ
 εὐκαταστάτη δὲ ἢ πύδης, εἰς τῶν πλείστον ποικίλης. φανερόν δὲ εἶναι φασὶ τὴν ἀποικιτῖς μίσην, ἢ
 μόνον τοῖς φύλλοις, ὅτι μετρίων κίττις πλείωτερά ἐστι, ἀλλὰ ἢ τοῖς βλαστοῖς. ὅθεν γὰρ ὄρθως ἐκ τῆς, κίττις
 ἐκ ὡς περὶ ἀλλὰ κίττις ἐκασμένη (Gaza legit κίττις ἐκασμένης. Potest etiam legi κίττις ἐκ-
 κειμένης.) εἰς τὴν λεπτότητα, εἰς τὴν μήκος, τῆς δὲ κίττιος, εἰς βραχυτέροις, παχυ-
 λεροῖς, (Gaza πύδης legit) κίττις γὰρ πᾶς ὁ κίττιος ὅταν ἀρχῆται σπερμύχην μελέων ἐκ τῆς ὄρθων
 τὸν βλάστον. πολὺν ἢ μὲν οὐκ ἀπαικίτος, ἢ σικκοφύλλος, σικκοφύλλος, τῶν βλαστῶν δὲ
 ἐκ τῶν ἐκασμένων, κίττις παχυτέρας, κίττις ἐκ ἀγνῶν βαθύφυλλοις, κίττις μάλιστα δὲ μέγιστος, ἢ τῶν λάκκιος ὁ τραχύ-
 γιος κίττις ἀρχαίδα. διὰ τὸ χαλεπὸς παραφύεσθαι πᾶσι τοῖς δένδροις ἀπὸ βλαστῶν, κίττις
 ἀφανισθῆναι παρὰ τοῖς βλαστοῖς τὴν τροφήν. ἀφανισθῆναι γὰρ μάλιστα πᾶσι τοῖς ἀπὸ βλαστῶν, κίττις
 αὐτὸ κίττις αὐτὸ κίττις δένδρον. ὡς δὲ ἐπὶ τῶν κίττιος ἀπὸ βλαστῶν φασὶ τὴν κίττις (Legit φασὶ
 ἔστιν) κίττις ὡς περὶ ἐκαστὸν κίττιος ἔστιν. ἐκ τῆς δὲ ὅθεν ἢ τῆς φύσεως τοῖς τοῖς. κίττις γὰρ ἀπὸ τῶν
 βλαστῶν ἀφίησιν ἀπὸ βλαστῶν ἀναμέσθων τῶν φύλλων, αἷς ὡς περὶ ἐνδύεσθαι τοῖς δένδροις, κίττις τοῖς τε-
 χνοῖς, οἷον ἐκ τῆς ἐκαστῆς περὶ τῆς ὑπὸ τὸ φύλλον, διὰ τὸ ἐκαστῶν τὴν ὑπερτίθησθαι, ἢ ἑλικῶν
 ἀφανισθῆναι. κίττις ἔαν ὑποκοπῆ κίττις ἀπὸ τῆς διὰ τῆς κίττιος ἢ τῆς κίττιος ἢ τῆς κίττιος. ἢ τῆς κίττιος
 τὸν κίττιος ἢ μὲν οὐκ ἀπὸ τῆς κίττιος ἢ τῆς κίττιος ἢ τῆς κίττιος. ἢ τῆς κίττιος ἢ τῆς κίττιος. ἢ τῆς κίττιος
 σήμερον δὲ ὅτι τὸν μὲν ἐσθίωσιν ἀπὸ τῆς τῶν δὲ τῶν. τὰ μὲν οὐκ ἀπὸ τῶν κίττιος ἢ τῆς κίττιος.

Quæ dilucidius sic verti possunt quàm Gaza reddiderit. Hedera multiplex est:
 quædam enim humi repit, alia in altum attollitur. Atque excelsarum genera plu-
 ra. Summa verò tria sunt, Candida, Nigra, & quæ Helix appellatur, (clauiculā ver-
 bum ē verbo Gaza interpretatus est, Plinius Græca voce vititur.) Singularum item
 species multæ. Alia enim fructu solo, alia etiam foliis candida est. Rursus fructum
 tantum candidum ferentium, quædam grandiozem, densum, & veluti in orbem
 circumactum fructū producit, quam nonnulli Corymbian vocant, Athenienses
 Acharnicam, quæ in riguis nascitur, quædam minorem, sparsiorez nigre modo.
 Habet & nigra differentias, sed non ita perspicuas. At Helix maximis differentiis
 distinguitur. Etenim foliis plurimum differt, tum quòd minora, tum quòd angu-
 losa & concinniora sint. (Sic Plinius & Gaza interpretati sunt γωνιωδὴ καὶ ὀρθοκίτη
 ἤρα. Quare Cornarij non placet emendatio, qui in hac foliorum Helicis delineat-
 tione apud Dioscoridem, ἐκ τῶν φύλλων λεπτῶν γωνιωδῶν καὶ ὀρθοκίτην, id est, folia habet tenuia,
 angulosa, & rubra, vocem ὀρθοκίτην falso legi cum perspiceret, quòd nullus in
 foliis Helicis rubor conspiciatur, æquè falso in vulgatis Theophrasti codicibus
 ὀρθοκίτην, quæ concinniora Plinius reddidit, hic ὀρθοκίτην, id est succulentiora legi-
 git, in Dioscoride verò ὀρθοκίτην eadem significatione, id est crassa, Hederis autem
 reliquis rotundiora, & simplicia. Differt etiam flagellorum longitudine, longius
 enim porriguntur: præterea quòd sterilis sit. Quidam Helicem aiunt Hederæ nat-
 uram adipisci, mutarique in eam, cum perfecta iam adoleuerit. At si in eo genere
 omnes in Hederam adolefcant (hederascere Gaza vertit) ut nonnulli volunt, ætate
 sanè & affectu, non genere constabit hæc differentia, qualis est piri à pirastro.
 Tamèn eius Helicis folium ab Hederæ folio plurimum distat. Raro autem & in
 paucis

Li. II. ca. 22.

Li. II. ca. 34.

paucis euenit, ut vetustate comutentur, velut in populo alba, & Ricino. (Quæ sic
 expressisse videtur Plinius, Maximè foliorum vnitas in suo cuiq; genere perma-
 ner, præterquam populo, Hederæ, crotoni, quam & Cici vocari diximus) Sunt igitur
 Helicis genera multa, maximè verò nota & summa tria. Prima est virens siue
 herbacea, quæ plurima est, secunda candida, tertia versicolor, quam Thraciam qui-
 dam nominant. Et singularum differentia quædã sunt. Nam virētis alia tenuiore
 est, & longiore folio (Plinius habet, in ordinem digesto) densioræque. Alia minus
 hæc omnia habet. Et versicoloris alia maius, alia minus folium habet, & colorum
 varietatem in eo dissimilem. Similiter & magnitudine & colore distant candidæ
 folia. Facillimè augetur herbacea, & altissimè affurgit. Manifestum esse aiunt He-
 licen in Hederam transcurram, non solum foliis quæ maiora latioraq; gerit, sed
 etiam germinibus: protinus enim recta gerit, non inflexa vel inclinata, tum ob te-
 nuitatem, tum ob longitudinem. Nam aliis hederis (Gaza legit πύδης, id est her-
 baceæ pro κίττιος) breuiora crassioraq; sunt germina. Nam Hedera cum semen
 parit, sublime & rectum germen edit. Est quidem Hedera omnis, radice numero-
 sa, densa, intorta, lignosa, crassa, nec valdè in profundum acta, sed maximè nigra,
 & inter candidas quæ asperrima, maximèq; siluestris. Quare non sine damno ar-
 boribus adnascitur: omnes enim necat & arefacit, sublato ipsi alimeato. Crassescit
 hæc maximè & arborefcit, ipsaq; per se arborefcit. Maiore autem ex parte super
 aliud viuere solet, caulibus suis vicinas arbores velut amplexando, tale quid statim
 habens sua natura. Etenim è germinibus assidue radices per media folia emittit,
 quibus quasi de industria à natura datis, muros & arbores subit, & iis pertinacius
 hæret. Atque ita sublato humore, atque exhausto, ipsas tabefacit. Quod si inferius
 succidatur, durat, nec emoritur. Est & huius non parua differentia à fructu sumpta.
 Nam alius dulcis est, alius valdè amarus, tam candida, quam nigra. Id demonstrat
 aues, quæ alio vescuntur, alio minimè. Hæc de Hedera Theophrastus literis man-
 dauit, cum quibus Plinij locum in quo eadem genera distinxit, conferre, nec iniu-
 cundum, nec inutile fuerit. Duo genera Hederæ prima, inquit, ut reliquarum, Mas
 & fœmina. Maior traditur mas corpore, & folio duriore etiam ac pinguiore, &
 flore ad purpuram accedente. Vtriusque autem flos similis est rosæ siluestri, nisi
 quod caret odore. Hæc scilicet Plinius quæ περὶ τῆς κίττιος sunt audienda, τῶν κίττιος,
 id est Hederæ incogitanter tribuit.) Species horum generum tres. Est enim can-
 dida & nigra hedera, tertiæque quæ vocatur helix. Etiamnum hæ species diuidun-
 tur in alias: quoniam est aliqua fructu tantum candida alia & folio fructum quo-
 que candidum ferentium aliis densus acinus, & grandior, racemis in orbem cir-
 cumactis, qui vocantur Corymbi. Item selenitium, cuius est maior acinus, spar-
 sior racemus (Hæc aliter legisse videtur Plinius quàm in Græcis nostris exempla-
 ribus exaratum sit, in quibus selenitium vox deest, & hederam Corymbiam vo-
 cari legimus) Simili modo in nigra. Alicui & semen nigrum, alij crocatum, cuius
 coronis Poëtæ vtuntur, foliis minus nigris, quam quidam Nysiam, alij Bachicam
 vocant, maximis inter nigras corymbis. Quidam apud Græcos etiamnũ duo ge-
 nera huius faciunt, à colore acinorum Erythranum (rectius fortasse Erythrocar-
 pum) & Chryso carpum. Plurimas autem habet differentias helix, quoniam folio
 maximè distat. Parua sunt & angulosa, concinnioræque, cum reliquorum generũ
 simplicia sint. Distat & longitudine internodiorum, præcipuè tamen sterilitate,
 quoniam fructum non gignit. Quidam hoc ætatis esse, non generis, existimant:
 primoq; helicem esse, deinde fieri hederæ vetustate. Horum error manifestus in-
 telligitur. At enim helicis plura genera reperiuntur, sed tria maximè insignia. Her-
 bacea ac virens, quæ plurima est, altera cãdido folio, tertia versicolor quæ Thracia
 vocatur. Etiamnũ herbaceæ tenuiora folia, in ordinem digesta, densioraq;. In alio
 genere

genere diuersa omnia. Et in versicolori alia tenuioribus foliis, & similiter ordinatis, densioribusque est: alteri generi neglecta hæc omnia. Maiora quoque, aut minora sunt folia, macularumque habitu constant: & in candidis alia sunt candidiora. Adolefcit in longitudinem maximè herbacea. Arbores autem necat candida: omnemque succum auferendo tanta crassitudine augetur, vt ipsa arbor fiat. Signa eius, folia maxima, atque latissima ramos erigētis (non mamas: nam *μασσος* legisse videtur pro *βλαστος*) qui sunt cæteris inflexi: racemi stantes atque surrecti. Et quanquam omnium hederarum generi radicosâ brachia, huic tantem maximè ramosâ, ac robusta: ab ea nigræ. Sed proprium albæ, quod inter media folia emittit brachia vtrinque semper amplectens arbores: hoc & in muros, quamuis ambire non possit. Itaque etiam pluribus locis inter cisa, viuit tamè duratque: & totidem initia radicum habet, quot brachia, quibus incolumis & solida arbores fugit, ac strangulat. Est & in fructu differentia albæ nigræque; hederæ: quoniam aliis tanta amaritudo acini, vt aues non attingant. Est & rigens Hederæ, quæ sine adminiculo stat, sola omnium generum ob id vocata Cissos. Hactenus Plinius. Matthiolo duæ sunt præcipuè Hederæ differentie, maior & minor. Maiorem vocat arboream, quæ non solum in siluis excelsas arbores scandit strangulatque arcto brachiorum complexu, sed etiam antiquis ædificiis, vrbium mœnibus, sepulchrisque: adeo pertinaciter hæret, vt tandem ea diruat, & vna cum iis collabatur. Minorem quæ sterilis est, helix dicta, raro arbores scandens, sed aut humi repens, aut per saxa, macerias, sepes aut aggeres serpens. Duo quoque Hederæ summa genera nostra ætate nota sunt. Primum genus est Hederæ vulgaris arboreæ cunctis notæ. Huius multæ varietates, inquit Pena, antiquis persuadere potuerunt, vt plures differentias, siue species statuerint: tametsi discrimen è baccis duntaxat Dioscorides accersat, vt in malis, nucibus, & aliis fructibus vulgò fit. Quinetiam arborefcit quædam, suo preceque stat stipite, nulli innixa pedamento, qualem in siluosis quibusdam Angliæ se vidisse ait. Orthocisson antiqui dicunt. Interdum etiam quibusdam locis perampelino colore folia nitent. Pisis sibi demonstratas ab Herbariis corymbis cæsijs & albicantis coloris: melinos subfuscis corymbos plerasque plantas factas in hortis Italicis & Germanicis ex Campania & Apulia hodie maturare. Alterum genus est humilis planè, minoris & infrequentioris hederæ, quæ concinne Helix vocata fuit à quamplurimis clauiculis capreolisque viticis, quibus serpit & propagatur. Duo ista genera hic appinximus, tertium ex Dalechamptio hic adiecimus. Hederæ alba, inquit Dioscorides, album fert fructum, nigra nigrum, aut crocei coloris. Helix nullum fert fructum, sed alba habet sarmenta (Antiquus codex habet *λεπλά ἔχδ τὰ κλημάτα*, id est tenues viticulas habet) & folia tenuia, angulosa & concinniora. Hederæ nigra vulgaris est nostra arborea fruticosa stirps, quæ brachia fundit dura, lignosa, cortice cinereo, spisso contexta, quibus arbores, parietes, & quicquid nancisci potest, amplectitur. Folia primum cum pubescit, angulosa, quamplurimis in triangulam figuram exeuntia, quæ cum vetustiora sunt, rotundantur, pinguis, dura,

In cap. 175. ca. 2.

In Aduers.

HEDERA Arborea, Matthioli.

Lib. 2. c. 175.

Forma.

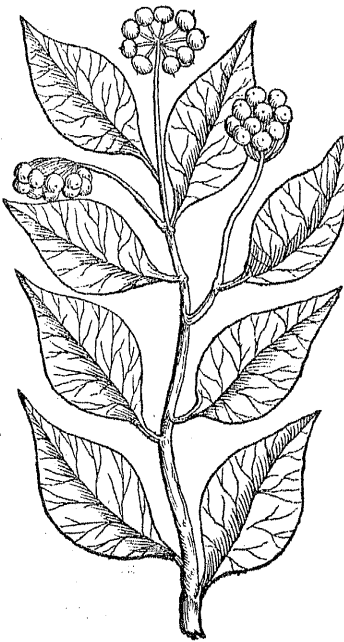
læuia, etiam inuita bruma virentia: flores cogerie muscarij glomerosi, pallidi, non inodori, quibus ætate de lapsis bacca racemosa, primum herbacea, deinde atræ ineunte hyeme maturescentes, ex longiore pediculo in vna modum dependent, ligustro similes, corymbos vocant. Radicem spargit numerosam, densam, flexuosam, contortam, ac surculosam, nec admodum profundam. Helix, vt describit Pena, ex farmetis, seu viticulis capreolos emittit, qui humi panguntur, & propagatione quadam quasi in spiras & anfractus prouoluuntur: interdum etiã serpedo muscidis truncis & caudicibus aduoluitur, gracilioribus sarmentis, folia minora, altius triquetra diuisura, sinuata edentibus, planè superioris, sed minora, minorisque vsus: nec enim vel folia eius decerpuntur, vel gummi vllum Officinæ ex hac colligunt. Quin nec fructus quidem vllus in ea obseruatur: vnde sterilis putatur. Hederæ Chryso-carpos dicta ab acinorum colore aureo, Dionysia aut Bachica, quod coronis ex ea Poëtæ vterentur. Dionysiacos enim artifices Græci olim vocabant, qui aut cantu, aut musicis instrumentis scenæ ludisque publicis inferuient, ex congeneribus nigris folium habet minus atrum, minimè angulosum, crassum, carnosum, venosum, in acumen fastigiatum, nec admodum densum: in corymbis acinos luteos aureo nitore fulgentes, maximè ex congeneribus aspectu pulchros. Hæc radicosis brachijs reliquarum modo vicinas arbores enecat, succo earum exhausto. Raro in Gallia prouenit. Helix in siluis humi serpit. Nigra & arborea vulgaris, circa vda, & circa ripas humentium regionum, frigidarum, & temperatarum: nam calidissimarum impatiens est. Hederæ omnis auctore Dioscoride, acris est, & adstringens, neruos tentat. Flores trium digitorum capti in vino bis die poti, ad dysentericos faciunt. Ambustis cum cerato illiti profunt. Tenuia folia cum aceto cocta, aut cruda cum pane detrita, lienes sanant. Foliorum & corymborum succus cum irino vngueto, melle, aut nitro, naribus infunditur. Et contra veteres capitis dolores valet, atque eo perfunditur caput cum aceto & rosaceo. Dolentibus & purulentis auribus cum oleo medetur. Nigræ Hederæ succus, aut corymbi epoti imbecillitate pariunt, mentemque turbant, largius sumpti. Pilulæ quinque corymborum tritæ calfactæque in malicorio cum rosaceo, si instillentur in cōtrariam aurem, dolorem dentium mitigant. Denigrant capillos illiti corymbi. Folia in vino decocta, omnium

læuia, etiam inuita bruma virentia: flores cogerie muscarij glomerosi, pallidi, non inodori, quibus ætate de lapsis bacca racemosa, primum herbacea, deinde atræ ineunte hyeme maturescentes, ex longiore pediculo in vna modum dependent, ligustro similes, corymbos vocant. Radicem spargit numerosam, densam, flexuosam, contortam, ac surculosam, nec admodum profundam. Helix, vt describit Pena, ex farmetis, seu viticulis capreolos emittit, qui humi panguntur, & propagatione quadam quasi in spiras & anfractus prouoluuntur: interdum etiã serpedo muscidis truncis & caudicibus aduoluitur, gracilioribus sarmentis, folia minora, altius triquetra diuisura, sinuata edentibus, planè superioris, sed minora, minorisque vsus: nec enim vel folia eius decerpuntur, vel gummi vllum Officinæ ex hac colligunt. Quin nec fructus quidem vllus in ea obseruatur: vnde sterilis putatur. Hederæ Chryso-carpos dicta ab acinorum colore aureo, Dionysia aut Bachica, quod coronis ex ea Poëtæ vterentur. Dionysiacos enim artifices Græci olim vocabant, qui aut cantu, aut musicis instrumentis scenæ ludisque publicis inferuient, ex congeneribus nigris folium habet minus atrum, minimè angulosum, crassum, carnosum, venosum, in acumen fastigiatum, nec admodum densum: in corymbis acinos luteos aureo nitore fulgentes, maximè ex congeneribus aspectu pulchros. Hæc radicosis brachijs reliquarum modo vicinas arbores enecat, succo earum exhausto. Raro in Gallia prouenit. Helix in siluis humi serpit. Nigra & arborea vulgaris, circa vda, & circa ripas humentium regionum, frigidarum, & temperatarum: nam calidissimarum impatiens est. Hederæ omnis auctore Dioscoride, acris est, & adstringens, neruos tentat. Flores trium digitorum capti in vino bis die poti, ad dysentericos faciunt. Ambustis cum cerato illiti profunt. Tenuia folia cum aceto cocta, aut cruda cum pane detrita, lienes sanant. Foliorum & corymborum succus cum irino vngueto, melle, aut nitro, naribus infunditur. Et contra veteres capitis dolores valet, atque eo perfunditur caput cum aceto & rosaceo. Dolentibus & purulentis auribus cum oleo medetur. Nigræ Hederæ succus, aut corymbi epoti imbecillitate pariunt, mentemque turbant, largius sumpti. Pilulæ quinque corymborum tritæ calfactæque in malicorio cum rosaceo, si instillentur in cōtrariam aurem, dolorem dentium mitigant. Denigrant capillos illiti corymbi. Folia in vino decocta, omnium

HEDERA Helix, Matthioli.

HEDERA Dionysias, Dalechampi.

Locus.

Li. 2. c. 172.

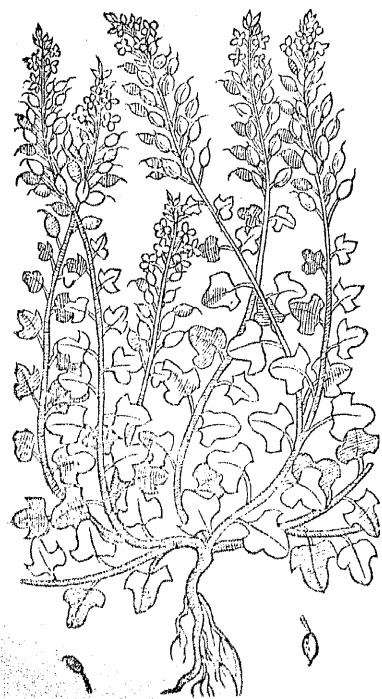
Vires &

Temper.

ulcerum generi, etiam si cacoethe sint, illinuntur: vitia cutis in facie, & ambusta, ut iam diximus, decocta sanant. Mouent menses triti & subditi corymbi. Idem poti post purgationes foeminarum, sterilitatem faciunt. Pediculus foliorum melle irrigatus & vuluæ inditus, menstrua & foetus extrahit. Succus instillatus naribus graueolentiam & putredines expurgat. Lachryma eius depilat, pediculósque illita, necat. Radicum succus cum aceto potus, phalangiorum moribus succurrit. In veteri codice habetur *συν δξεν ἐλφθεις ἡγι ποθεις*, id est, cum aceto potus coctusq;. Eundem vsum medicum hederarum Plinius exposuit etiam prolixius his verbis. Hederæ generâ viginti demonstraui. Natura omnium in medicina anceps. Mentem turbat, & caput purgat. Largius pota, neruis intus nocet. Iisdem neruis adhibita foris prodest. Eadem natura quæ aceto ei est. Omnia genera eius refrigerant. Vrinam cient potu, capitis dolorem sedant, præcipuè cerebro continentiq; cerebrum membranæ vtiliter mollibus impositis foliis, cum aceto & rosaceo tritis & decoctis, addito postea rosaceo oleo. Illinuntur autem fronti: & decocto eorum fouetur os, caputq; perungitur. Lienî & pota & illita, profunt. Decoquuntur & contra horrores febrium, eruptionesque pituitæ, aut in vino teruntur. Corymbi quoque poti vel illiti lienem sanant, iocinora autem illiti. Trahunt & menses appositi. Succus hederæ tædia narium graueolentiamque emendat, præcipuè albæ fatiur. Idem infusus naribus caput purgat, efficacius addito nitro. Infunditur autem purulentis auribus, aut dolentibus cum oleo. Cicatricibus quoque decorem facit. Ad lienes efficacior albæ est, ferro calefactus, fatisq; est acinos sex in vini cyathis duobus sumi. Acini quoq; ex eadem alba terni, in aceto mulso poti, tineas pellunt: in qua curatione ventri quoque imposuisse eos vtile est. Hederæ quam Chrysocarpum appellauimus, baccis aurei coloris viginti, in vini sextario tritis, ita ut terni cyathi petentur, aquam quæ cutem subierit, per vrinam educit. Erastriatus. Eiusdem acinos quinque tritos in rosaceo oleo, calefactosq; in cortice punici, instillauit dentium dolori à contraria aure. Acini qui croci succum habent,

Li. 14. c. 10.

THLASPI Hederaceum, Lobell.

Li. 7. simpl.

præsumpti potu, à crapula tutos præstant: item sanguinem excreantes aut torminibus laborantes. Hederæ nigra candidiores Corymbi poti, steriles etiam viros faciunt. Illinunt decocta in vino omnium vlceru generi, etiam si cacoethe sint. Lachryma hederæ psilothru est, phthiriasimq; tollit. Flos cuiuscumq; generis trium digitorum captu, dysentericos & aluum citam emendat in vino austero bis die potus. Et ambustis vtiliter illinuntur cum cera. Denigrant capillum Corymbi. Radicis succus in aceto potus contra phalangia prodest. Huius quoque ligni vase spleneticos bibentes sanari inuenio. Et acinos terunt, moxque comburunt, & ita illinunt ambusta, prius perfusa aqua calida. Sunt qui & incidant succi gratia, eoque vtantur ad dentes erosos, frangique tradunt, proximis cera munitis, ne lædantur. Gummi etiam in hederæ quarunt, quod ex aceto vtilissimum dentibus promittunt. Hæc Plinius. Galenus easdem vires distinctius docet. Hederæ, inquit, ex contrariis composita est facultatibus. Habet enim quiddam adstringentis substantiæ, quæ terrena & frigida est, habetq;

habetq; etiam nonnihil acris, quæ calida. Nec deest tertia, aqueam namque substantiam quandam tepidam habet, si viridis sit. Cum enim arefcit, hæc prima exhalat: necesse est, manetque quæ est terrena, frigida & adstringens, & ea quæ calida est, & acris. Viridis foliis in vino decoctis, vlcera grandia glutinat, quæq; maligna sunt, ad sanitatem reducit. Igne etiam factas exulcerationes, cicatrice includit. Cum aceto decocta folia lienosis profunt. Flores autem quodammodo validiores sunt, ut ad læuorem redacti cum cerato ambustis conueniant. Præterea succus medicamentum est, quod naribus infusum, capiti purgando idoneum est. Vtustas aurium fluxiones sanat. Ad hæc vlcera vetera, tum in auribus, tum in naribus. Porro si acrior appareat, aut rosaceo, aut dulci oleo miscetur. Lachryma eius pediculos interimit, pilis nudat, vsque ad eam calidam potestatis, ut obscure adurat. Plantam aliam Hederaceam ex Lobellio pictam damus, Hederaceam Thlaspi vocat. In Portlandiæ peninsula, Cornubiæ vicino portu Plimmoavve, altisque maritimis cautibus reperit herbula, dodratalibus & spithameis gracilibusque cauliculis, stratis, puniceis, foliis sinuosis Hederaceis, carnosiss. Flosculi candidi & semen exile in folliculis gustu & habitu Thlaspi exprimunt. Hæc Lobellius.

SMILAX. CAP. IX

SMILACIS vox valde est ambigua, ut quæ quasdam cognatas vel similes plantas, significet, quasdam admodum discrepantes, & viribus planè contrariis pollentes, veluti taxu venenata, (*σμυλαξ* enim Dioscoridi dicitur) & Smilacem asperam quæ venenis aduersatur, præterea Smilacem læuam, facultatis non admodum explorata, quandoquidem vtilitatem nullam, sed tantum incommodum turbulenti somnij parere Dioscorides scribit. De duabus hæc agimus, quarum prior *σμυλαξ τραχηλα* Græcis dicitur, *μυλαξ* Galeno, Latinis Smilax aspera, & Hederæ Ciliffa, aliquibus volubilis aculeata, vel pungens, Italis *Hedera spinosa*, & *Rouo ceruino*, Gallis *Liset piquant*, Germanicè, inquit Fuchsius, *Stechendvuidt* ab aculeis quos habet apte nominari potest: *σμυλαξ* vero *λεια*, siue *μυλαξ λεια* Græcis altera vocatur, Latinis Smilax læuis vel leuis, Plinio Conuoluulus, Officinis & Herbariis Volubilis maior, nonnullis Campanella, & funis arborum, Italis *Vilucchio maggiore*, Gallis *Grand Liset*, vel *Liferon*, Germanis *Vvindenkraut*. Læuis porrò non alia ratione appellatur quam quod aculeis careat. Smilax aspera ut describit Dioscorides, folia habet periclymeno similia, ramulos multos, tennes, paliari, aut rubi modo aculeatos. Circumuoluitur arboribus sursum deorsum se circumagens: fructum fert racemosum, paruum, cum matureit rubentem, gustu leuiter mordentem: radicem duram, crassam. Smilax læuis hederæ folia similia habet molliora tamen, læuora, & tenuiora: ramulos supradictæ similes, aculeis carentes. Conuoluitur & hæc arboribus ut prior. Fructum fert lupino similem, nigrum, paruum: flores circumquaque albi, copiosi, orbiculati per totam Smilacem exeunt. Æstate tabernacula ex ipsa fiunt: Autumno folia decidunt. Smilax aspera, ut Dioscorides ait, nascitur in palustribus & asperis, ut Plinius, in conuallibus opacis, at Smilax læuis amat culta, & in iis potissimum gignitur. Nascitur nobis passim per fruteta, & sepibus se aduoluit. De vtrâque Smilace Plinius hæc prodidit. Similis est hederæ, è Cilicia quidem primum profecta, sed in Græcia frequentior quam vocant Smilacem, densis geniculata caulibus, spinosis, fruticosa, ramis & folio hederaceo, paruo, non anguloso, à pediculo emittente pampinos: flore candido, olente lilium. Fert racemos labruscæ modo, non hederæ, colore rubro, coplexa acinis maioribus nucleos ternos, minoribus singulos, nigros, durosq;: infausta omnibus sacris, & coronis, quoniâ sit ligubris, virgine eius nominis propter amorem iuuenis Croci mutata in hunc fruticem. Et mox. E Smilace sunt

Nomina

Li. 4. c. 139. Formæ.

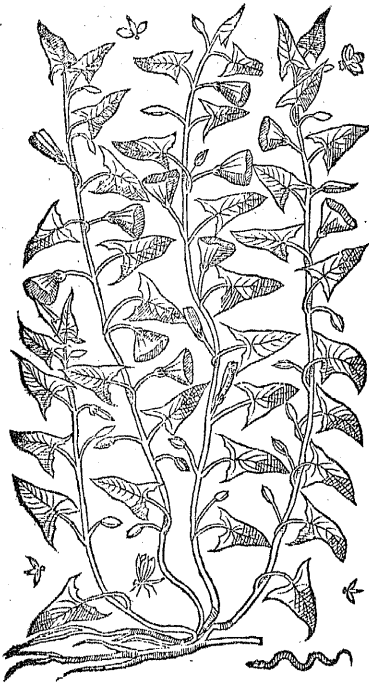
Locus.

Lib. 16. c. 35.

HELXINE Cissampelos,
Matthioli.

Li. 4. ca. 35.
Forma.

Locus.

Cap. 274.
Histor.

HELXINE Cissampelos,
Dodonæi.

Lib. 3. ca. 53.
& Purg. 3.
cap. 6.

Vires.

Li. 6. simpl. nuncupatur, digerendi facultatem habet.

in vineris reperitur. Vindemiæ tempore semen perficitur. Pena & Lobellius

Helxinem Cissampelon alteram Atriplicis effigie nominant. Foliorum succus,

inquit Dioscorides, potu deicit aluum. Et Galenus, Helxine, quæ Cissampelos

inquit Dioscorides, potu deicit aluum. Et Galenus, Helxine, quæ Cissampelos

Conuoluuli nomen, & q̄ in vineis potissimum nascatur, vnde & Vitealis. Hæc, inquit Dioscorides, folia habet hederæ similia, minora tamen, ramulos exiguos, circumplectentes quodcumq; contigerint. Nascitur in sepibus, vineis, & frumento. Hæc, inquit Matth. satis declarât Helxinem Cissampelon eam esse quæ in aruis tū fetgetes ipsas, tū linū, tum legumina irretit, ac vincit, & in vineris, palis, ac vitibus circumuoluitur, quam Hetrusci *Viluchio minore* appellant, Tridentina rura *Minutola*, Recentiores Volubilem minorem, & Conuoluulum minus, Galli *Petit Liferon*, Germani *Kleyn vwindekraut*.

At Dodonæus & Lobellius Smilacis læuis speciem esse statuunt, & ad eam referunt. Ille Smilacem læuam minorem, hîc cum Pena Smilacis læui maiori subiungens, Conuoluulum minorem purpureum vocant. Maiorem Smilacem satis refert, sed humilior, tenerior, ac omnino minor est: tenues illi quoque & viticulosi cauliculi, quorum nonnulli humi repunt, alij herbas frugescque scandunt, & crebris eas voluminibus vinciunt: folia oblongiora, hederaceis minora, mollia, ac læuia: flos similiter calathi figura, nonnihil odoratus, magna ex parte candidus, relucente tamen in eo diluto rubentis purpuræ colore, & radiantis stellæ effigie: semen exiguum, radices tenues, candidæ, velut prioris sparguntur. Helxinem vero Cissampelon Dodonæus, tum in

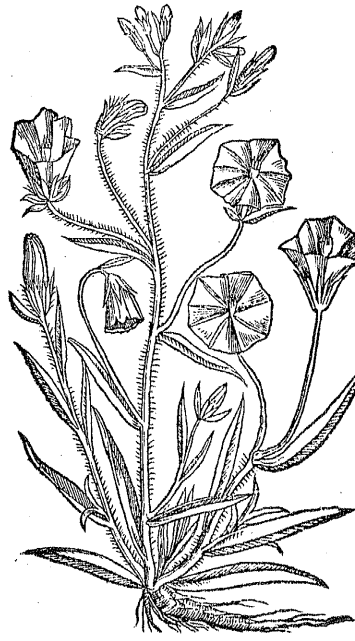
Stirpium, tum in Purgantium Historia eam esse censet, quæ ad Smilacis læuis genus quoq; pertinet, & Conuoluulum nigrum, & Volubilis nigra dicitur, à Democrito in Geoponicis *μολυβδίνος*, Latinè Mollis hederæ, Officinis Volubilis media, Germanis *Schwartz vwindt*, & *Mittel vwindt*. Huic prætenues multæ cirrorum instar subrubentes viticulæ, quibus fruticibus, & omnibus quæ contingit vicinis sese crebris circumuolutionibus implicat, ab imis ad summa proserpens: folia lata sunt, longa, acuminata, hederæ foliis molliora, tenuioraq; flores exigui racematim coherant, candiduli, semen triangulare, nigrum, tenuibus & subrubentibus membranis, veluti glumis integitur: radix exigua breuisq; est. Iuxta sepem & sarpium

VOLVV

OLVVLVVM terrestrem plantam istam nominarunt Herbarij, quod florem Voluulo siue conuoluulo, siue volubili similem proferat, terrestrem, quod caules perpetuò per humum spargat, nec conuoluulorum more in proxima adminicula scandat. Radice est crassiuscula, nigricante, modicè fibrata, caulibus multis, sesquipedalibus, humi iacentibus, villosis,

VOLVVLVVS Terrestris,
Dalechampij.

VOLVVLVVS Ceruleus,
siue Campana Azura, Lobel.

cùm franguntur nullum lac emittentibus, quorundam Voluulorum modo, gustu subausteris: foliis longis, angustis, rugosis, non ita densis: flore Conuoluuli minoris, superiori capite descripti, è puniceo candicante, suauiter olète, ex decem veluti foliolis constante, sed quæ à sese minimè disiuncta sunt, verùm lineolis tantùm discreta, alioqui coherentia. Prouenit in aridis, macris, sabulosis, apricis. Alius est Voluulus siue Conuoluulus hederaceus, siue caruleus, omnium huius classis rarissimus & pulcherrimus, inquit Pena, nec nisi hortis Italiae, Galliae, Belgij notus, vti amœna purpura porrectis attextisque secus parietes, & perticas, longis viticulis, gracilibus, vmbracula concinnat, aspectu periucundus: visendus quoq; floribus è pediculorum calice exeuntibus, Vincæperuincæ colore similibus, in ambitu quinque prominentibus angulis, Nolæ caruleæ effigie: vnde Campana Lazura Italis dicitur. Folia ternis angulis singula, in teneriusculis pediculis Cyclaminū, hederamye annosam imitantia, nonnihil hirsuta: longa & gracilis radix. Nulla sui parte in usum à

Medicis assumitur. Serapio cap. 273. Granum Nil vocat, etiam ab Auienna memoratum, & ita describit: Conuoluulo similem esse: flagellis duobus, aut tribus, applicare sese arboribus: virētibus ramis & foliis: purpureo flore, oblongo, calatho simili, ad exortū foliorum prodeunte: seminibus, flore delapso in suo capitulo tribus, nigris, lenibus, minoribus quàm Staphysagria: quæ huic plantæ conueniunt omnia. Dodonæus esse putat Ligustrum nigrum Colamella. Alij, quod non est contemnendum, censent Virgilij, Columellæq; vnum ac idem Ligustrum esse, album Virgilio dictum à colore floris, nigrum Columellæ à colore fructus. Quidam Pothon caruleum Theophrasti esse credunt, ornamento & vmbraculis sepulchrorum laudatū antiquitus. Alij Pothon illum esse malunt Conuoluulum purpureum duplicè Cortusij, illustris viri, laudandique multis nominibus, caulibus prælongis sese vicinis perticis aduolentem, in altero genere spinosis, in altero læuibus: folio lato, læui, minimè anguloso, in ea specie quæ caret spinis, prona parte candicante: flore eleganti purpura nitente: semine læui, nigro, splendido. Clusius Conuoluulum

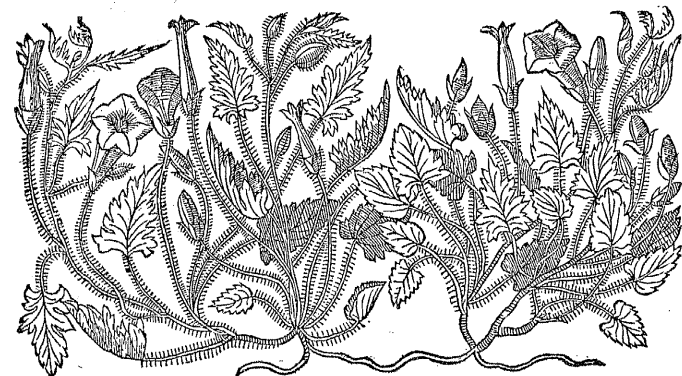
Nomina

Forma.

Locus.

Lib. 1. Hist. Hipoc. 6.

EEE 4

Lib. & c. 22

incana, per ambitum crispa, nonnunquam ferrata, & nonnihil laciniata, gustatu gūmosa, subacria, & subamara. Flores ex alarum sinu promit, longis pediculis hærentes, conuoluuli floribus similes, qui ita complicantur, vt pluribus foliis constare videantur, ex purpureo candicantes, interdum omnino purpurascens. Radix tenuis, exilis, fusca, per summos cespites repit, & alias plantas producit. In collibus iuxta Tagum læto solo, in Baetica, plurimisque aliis Hispaniæ locis frequenter esse ait, florereque Martio & Aprili. Ad quam stirpem à veteribus descriptam referri possit, ignorat, nisi fortè lasionem, cuius meminit Plinius, esse quis existimet. Valentinii Conuoluulum folio althææ, Hispani vulgari nomine *Campanilla*, id est, Campanulam, Lusitani *Verdezilla* vocant, & ad vulnera curanda efficacissimam esse aiunt. Cōuoluulum peregrinum Clusij vocat Lobellius, & Conuoluulū Scammonij facie, Helxinē Cissampelō Dioscoridis. Aliam huic congenerem idem Clusius pinxit, quæ ad Voluulum terrestrem Dalechampij videtur accedere. Constat multis tenuibus iunctisque ramulis, ex eadem radice prodeuntibus, humi procumbentibus, pedali aut cubitali longitudine, duris, flexilibus tamen, & lanuginosis, qui in summo aliquot flores proferunt purpurascens, inodoros, superiori similes, minores tamen, unico folio constantes, sed ita implicato, vt quinque constare videatur, foris margine in totidem angulos prominente: folia per ramulos nullo ordine sparsa, oblonga, angusta, tenui lanugine obducta, salicis foliis haud absimilia, gustu gummosa, & aliquantulum amara: radix candicans, singularis, perennis, infima parte ramosa. Nascitur iisdem quibus superior locis, atque etiam in Gallia Narbonensi. Sunt qui Cantabricam Plinij esse putent. Conuoluulum minimum spicæfolium vocant Pena & Lobellius, cuius effigies minus scitè expressa est apud Penam, Scammonium tenue Plinij quorundam.

CONVOLVVLVS *Minimus, Clusij.*

ramulis, ex eadem radice prodeuntibus, humi procumbentibus, pedali aut cubitali longitudine, duris, flexilibus tamen, & lanuginosis, qui in summo aliquot flores proferunt purpurascens, inodoros, superiori similes, minores tamen, unico folio constantes, sed ita implicato, vt quinque constare videatur, foris margine in totidem angulos prominente: folia per ramulos nullo ordine sparsa, oblonga, angusta, tenui lanugine obducta, salicis foliis haud absimilia, gustu gummosa, & aliquantulum amara: radix candicans, singularis, perennis, infima parte ramosa. Nascitur iisdem quibus superior locis, atque etiam in Gallia Narbonensi. Sunt qui Cantabricam Plinij esse putent. Conuoluulum minimum spicæfolium vocant Pena & Lobellius, cuius effigies minus scitè expressa est apud Penam, Scammonium tenue Plinij quorundam.

PERI

PERICLYMENVM, CAP. XII.

PEPIKATMENON Græcis, Periclymenum Latinis, Scribonio Syluæ *Nomina* mater, Græcis hodiernis *περικλαμνός*, vulgò, Officinis & Herbariis *Caprifolium*, *Matrißylua*, *Volucrum maius*, & *Lilium inter spinas*, Italis *Vincibosco*, Germanis *Geysblatt*, & *Speckgilgen*, Gallis *Cheuresvil*. Periclymenum autem dictum, quòd circumuoluendo ad se vicinas arbores aut frutices vocet, & ab Italis *Vincibosco*, quòd vicinas plantas vinciat. Periclymenum, vt describit Dioscorides, simplex frutex est, ex interuallis folia spargens ipsum amplectentia, subcandida, hederæ similia: iuxta folia erumpunt germina, in quibus est semen hederæ simile, flos albus, fabæ similis, subrotundus, quasi in folium procumbens: semen durum ægre euellitur: radix crassa, rotunda. Oribasius, qui stirpium delineationes ex Dioscoride transcripsit, sic depingit. Periclymenum frutex paruus est, simplex, caule quadrato, per interualla foliolis circumdato, albicantibus, hederæ figura. Inter folia surculi exeunt, in quibus fructus est hederæ similis, qui quasi in folium procumbit, durus, & qui difficulter auellitur: radix longa. Oritur in aruis & sepibus, sese fruticibus adstantibus inuoluens. Eodem ferè modo Plinius. Periclymenos fruticat & ipsa, ex interuallo duo folia habens, subcandida, mollia: in cacumine autem semen inter folia durum, & quod difficulter euellitur. Nascitur in aruis ac sepibus, conuoluens sese adminiculis quibuscunq;. Hanc Periclymenon Officinarum esse Caprifolium, & Herbariorum Matrißyluam censent periti: quibus minimè placet eorum opinio, qui hanc in dubium reuocant, negantq; esse Periclymenū, quia radicem non habeat *πεχέταν*, *περιφρή*, vt ait Dioscorides, id est, crassam, rotundam. At *εργυρίδον* is non dixit, nempe orbiculatam, siue tuberosam, sed *περιφρή*, id est, rotundam, non angulosam. Alij locum corruptum esse censent, atque ex Crateua & Oribasio restituunt, *πεχέταν καὶ μακράν*, id est, crassam & longam, vt iam omnis dubitandi & rixandi occasio sublata sit. Sed in hoc frutice duplex obseruatur varietas foliorum, vt annotauit Pena. Nam folium Italicè & Narbonensis vulgatiore surculis vnū cū sit, ac continuum, gemini tamen speciem præbet, quasi vmbilico medio traiectum, vt in Centauro luteo, Perfoliata, & Tithymalo serrato: ideòque Periclymenum perfoliatum dictum, quasi pertusum aut perforatum. Extremo verò cacumine viticularum folium acetabuli forma vel vmbilici circinatum, florum delicias continet, ex purpura niueo candore nitentes, & alicubi luteo asperfas, sensim in longitudinè porrectas, quasi promuscides elephantorum, aut lagenulas, floribus fabaceis figura multum similes: semine rotundo, coccineo, bryoniæ, succulèto. Istud Dalechampsius Periclymenum grandius vocat. In septentrionalibus verò regionibus, vt in Germania, Gallia, Anglia, Belgio, frequentius vsitatusque est Periclymenum non perfoliatum. Longis, tenuibus, lignosis, & in ramulos diuisis sursum repit cauliculis, circa quæ ex interuallis folia bina ex aduerso sita, oblonga, mollia, dilutè virentia, infernè magis canescentia, non continua, nec à cauliculis pertusa: flores

Lib. 4. c. 13. *Forma.*

Lib. 27. c. 12.

Pena In Aduers.

PERICLYMENVM *perfoliatum.*

sa: flores

PERICLYMENVM,
non perfoliatum, Lobellij.

Tempus.
Vires &
Temper.
Lib. 4. c. 13.

sa: flores in summis ramulis multi pariter emicant, oblongi, candidi, suaue olētes, interius caui, vna parte prominētiore, staminibus aliquot è medio exēutibus fructus acinis similis in exiguarum vuarum modum compactus per maturitatem rubet, in quo semen duriusculum: radix lignosa cum multis adnatis. Periclymenum Iunio & Iulio mensibus floret: semen Augusto & Septembri maturum est. Id postquam maturit collēctum & in umbra siccatū datur Dioscoride auctore, drachmę pondere in vino quadraginta diebus, vt lienem minuat absumatq; & lassitudinem discutiat. Orthopnœæ & singultui prodest. Vrinam cit à sexto die cruetam. Partum accelerat. Habent easdem vires & folia, quę triginta septem diebus pota sterilitatem facere putantur. In periodicis febribus cum oleo inuncta, earum horrores mitigant. Quod interpretes verterunt, sterilitatem facere putantur, Gręcę legitur *Ἐργόνης πύσοςται ποίσην*, quod est interprete And. Lacuna, Impotentes facere viros ipsos produunt. Sterilitas enim, inquit, defectus est fœminarum, quas *ἀλόκεις* perpetuo

vocat Dioscorides, dum ipsis notam sterilitatis inurit: quemadmodum *ἄβουα* medicamenta omnia illa, quę vim concipiendı adimunt. E diuerso autem solet vocare *ἀργόνης* eos viros, qui prolifico sunt semine destituti, aut illud ad eod frigidum, languidum, inefficax quę habent, vt ex eo ne utiquam gigni animal possit. Hanc vero Periclymeni facultatem Plinius ad Clymenum retulit. Cum enim Clymenum descripsisset, subiungit. Quibus morbis pota medeatur, dicemus. Sed hęc indicandum est dum medetur, sterilitatem potu etiam viris fieri. Qua in re Theophrastum Plinius scutus est scribentem. *Ἀδλωατῆν δὲ φάσι γεννῆν, καὶ ἐάν τις τῆ κλυμένῃ τὸν κερπὸν τὴν σινεχῆος βίονον & ἡμέρας ἐν οἴνω λαβῆσ, συλλέξας ὅσον χόνικῃ. τὸ ἴσον αὖ ἐχθῆν ἡμέραν. ἐάν ᾗ ἐκλεῖσθ τὴν ποσιν, ἀρονεῖν τὸ ὄλον.* Id est, Gignere nequaquam posse aiunt eum qui Clymeni fructum biberit continuo triginta diebus in vino albo, collectum sextarij mensura, æqualibus quotidie portionibus, hac enim potione absoluta penitus sterilem fieri hominem aiunt. Alias Periclymeni vires tradit Plinius parum à Dioscoride dissidens. Semen eius in umbra siccatum tunditur, & in pastillos digeritur. Hi resoluti dantur in vini albi cyathis tribus, tricenis diebus ad lienem, eumq; vrina cruenta, aut per aluum absumit. Quod intelligitur à decimo statim die. Vrinā cient & folia decocta, quę & orthopnoicis profunt. Partum quoque adiuuant, secundāque pellunt pota simili modo. Galenus Periclymeni tum fructus, tum folia, inquit, adeo vehementer incidentis & excalfacientis sunt facultatis, vt si plufculum bibantur, vrinam sanguinolentam efficiant, principio quidem vrinam duntaxat mouentia. Porro foris cum oleo illita excalfaciunt. Iuuant lienofos & difficulter spirantes. Competens porionis mensura est drachmę vnus cum vino. Porro deficcet quoque semen: & quidam aiunt si copiosius bibatur, sterilitatem bibentibus adferre. Sed & sunt qui certum dierum numerum ad talem potionem præiniunt, vt Dioscorides, qui septem & triginta dies eos tradi refert. Hęc etiam vrinam cruentam reddi à sexto die memorat. Matrifsilia, inquit Fuchsius, cum gustu acrimoniam præ se ferat, omnia quę veteres Periclymeno tribuunt præstat.

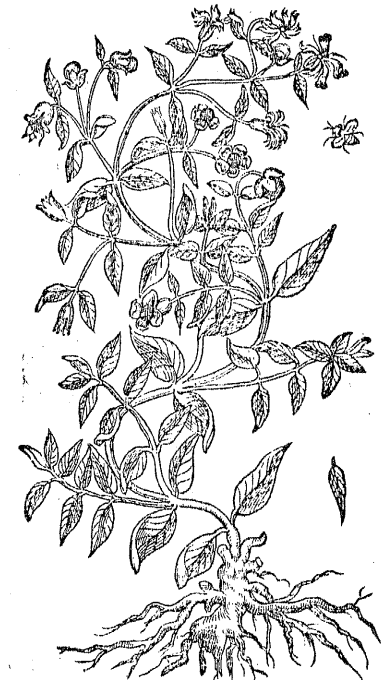
Cap. 149.
hito.

præstat. Quibus accedit quod recentiores Herbarij suo Caprifolio easdem vires assignent. Exficcare enim ipsum tradunt vlcera humida & fordida: sanare impetigines, & alias cutis fœditates, lienem absumere, difficultati spirandi conferre, partus celeritatem facere, calculos pellere, faciei maculas abstergere.

CUCUBALVS PLINII, siue Ocimoides repens. CAP. XIII.

CUCUBALVM istam Cucubalum esse Plinij siue Cacubulū quasi maleficum, quidam esse arbitrantur, quam alio nomine, inquit, Strumum appellant, alij Gręcę Strychnum ob foliorum cum Solano similitudinem. Est Cyclaminus altera Lucæ Ghini, Clusij Alfine repens, alijs Ocimoides repens. Nascitur in sepibus radice cãdida, crassa, ramosa: flagellis multitis in vicina adminicula scandentibus: folijs Ocimi vel Solani, in ambitu minimè diuisis, candicantibus, per interualla semper geminis: flore candido, quinque foliolis constante, per medium fisis: baccis rotundis, nigris, fructui Solani similibus, quas foliola quinque herbacea sustinent & amplectuntur, fœtidi & ingratisimi saporis. Sunt qui hanc Clymenum herbam esse putent à Plinio descriptam folijs hederæ, ramosam, caule inani, articulis præcinctam, odore graui, & semine hederæ, siluestribus & montosis nascentem. Alij Cucubalum Plinij Solanum hortense

CUCUBALVS,
Plinij.

OCIMOIDES Repens,
Polygoni folio.

Græcorum esse credunt, nimirum cuius acini nigricant, quod in quibusdam Dioscoridis exemplaribus legerunt, Solanum hortense à Romanis Strumum & Cucubalum vocari. Sed hæc & permulta alia huiusmodi notha esse, & Dioscoridi falsò adscripta, à viris doctis dudum obseruatum fuit. Præterea cum Plinius alijs locis de Solano tractarit, credibile non est eum in vulgarissimæ herbæ cognitione lapsum fuisse. Cucubali folia trita cum aceto scribit Plinius serpentum icibus & scorpionum mederi. Quidam hanc alio nomine Strumum appellant, alij Gręcę Strychnum. Acinos habet nigros. Ex his cyathus succi cum mulsi duobus medetur lumbis:

Vires.
Lib. 27. c. 8.

bis: item capitis doloribus cum rosaceo infusus. Ipsa strumis illita. Aliud Ocimoides repens polygoni folio pictum dedit Lobellius, quod, ut describit Pena, è cauliculis gracilibus, geniculatis reptantibus, teneris, flexuosis, Alfine maioris folia profert bina iuxta genicula, oleæ siluestris, myrti, aut polygoni similia, sed paulo latiora: flores in caliculis oblongis, saponaria concoloribus, multò minoribus: radicem exilem. In Taurinensium ad Padum collibus umbrosis & siluosis & iuxta sepes frequens oritur, atque etiam in Vegani herbidis & umbrosis marginibus, seculus riuulos è saxorum commissuris.

I E S E M I N V M, CAP. XIII.

Nomina Cap. 176.

ARABES vernacula lingua *Zambach* & *Sambach* appellant auctore Serapione, & Græcos imitari volentes Iesemin, à Iasne Græco nomine, quod violaceum significat. Qui cum Gelsimini siue Iasmini (sic enim plantam istam nominamus, Itali *Gelsimino*, Galli *Iosemin* & *Iasmin*, Recentiores quidam Apiariam, quod apes eius floribus plurimum delectentur) flores odoratos, albicantes albæ violæ modo conspicerent, ipsi violæ nomen indidere, quod est Iesemin Huius tria genera Serapio esse tradit. Vnum cui flos albus, alterum cui luteus, tertium cui cæruleus. Quartum adiecit Dalechampsius flore puniceo. Ioseminum planta est pergularum ornamentis aptissima, & quæ industria & pedamentis ad fornices concinne erigitur, à radice prolississima fundens virgulta octo vel decem cubitorum longitudine, flexilia, viridia, ex quibus folia prodeunt, fere semper septena, ex atro virentia, mollia, oblonga, in mucronem sensim desinentia, superne acutiora quam lentisci, toto ambitu minimè crenata. Flores in virgultorum summitate racematim prodeunt, oblongi, suauiter olentes, albi, ex quibus rarissime semen oritur, in quibusdam tamen locis edere lupino si-

Genera Forma.

I A S M I N V M Album, Matthioli.

P O T H O S Cæruleus, Matthioli.

mile

mile scribit Matthiolus, quod à Cortuso ad se missum fuisse ait. Calidos & amcenos tractus amat, passimq; habetur in hortis & viridariis. Flores Iulio & Augusto profert. De Iasmino luteo tractauimus in libro de iis quæ in asperis nascuntur. Tertium genus quibusdam Pothos Theophrasti purpureo flore, Clematis peregrina cærulea & purpurea Penæ & Lobellij, Clematis altera Matthiolo & Dodonæo & in Stirpium, & in Purgantium, Historia. Prolixis admodum, tenuibus, geniculatis & subrubentibus sarmentis, per arbores, frutices, perticas, pergulas, pedamenta scandendo in altum prorepat. Folia multa, prioris flammulæ modo diuisa, sed tamen maiora latioraq;. Flores elegantes è tenuibus & longis dependent pediculis, expansis quaternis ex aduerso sitis foliolis constantes, sæpe cærulei, quandoque purpurei, staminibus aliquot mediis: semina plana, rotunda, lata, acuminata in globulum congeruntur. Radices prolissæ, tenues, in omnem partem sparguntur. In hortis colitur, nec vsquam alibi se vidisse Pena refert. Quare Dodonæo imposuerunt, qui in Anglia iuxta sepes & agrorum margines sponte provenire persuaserunt. Plantam istam quidam inter Iosimini genera numerant. Sed cum nec foliorum figura, nec positus, nec floris species Iasmino quadret, hanc ab illo diuersam esse multi credunt. Quartum Iosimini genus numerari potest, quod Galli *Iosmin rouge*, & *Iosmin large* appellant propter floris & colorem & amplitudinem. E' Chio insula planta Genuam primum aduecta, inde Lugdunum, fruticat recto proceroque caudice, sambuco non dissimili, fungoso, laui, non admodum crasso, eius cortice ima parte rugoso, ramorum viridi & tenui. Flagellis multis luxuriat in cameras & pergulas hortorum scandentibus. Folia in ramulis alarum modo expansis septena aut nouena, ordine ex aduerso sita, extremo quod impar est longo, acuto, molli tamen cuspidate, nec pungente, cæteris breuioribus & rotundioribus quam in Iasmino albo, crassis, nigricantibus, minimè incisis: flore priusquam dehiscat purpureo, cum reclusus est, intus candicante, foris verò purpurascens foliolis duobus, qui priusquam hiaret, florem candidum contegebant, quam in albo latiore, ampliore, venosiore. Qui Byzantium profecti sunt, affirmant plantam hanc in eo tractu, & multis Peloponnesi locis, à Græcis & Turcis coli studiosissimè, & vbiuis in hortis spectari. Sunt docti Herbarij, qui Pothon albū, à Theophrasto memoratā inter coronarios æstiuos flores, Iasminum esse putant: cæruleum verò, plantam à nobis demonstratam, & explicatam supra ad finem capituli vndecimi. *ἔτι δὲ ὁ πόθος καλεῖται οὗτος δὲ ἐστὶ διττός, ὁ μὲν ἔχων ὁ ἄνθος ὁμοίον τῷ ὑακίνθῳ. ὁ δ' ἕτερος ἄχρους, λευκός, ὃ χροῖόνται περὶ τὰς τάφους, καὶ χροιώτερος οὗτος.* Quæ Plinius sic interpretatus est. Sed maximè spectabilis Pothos. (Desiderium vertit Gaza) Duo genera huius. Vnum cui flos hyacinthi est: alterum candidius, qui ferè nascitur in tumulis. (Rectius dixisset, quo circa sepulcra utebantur, nimirum prope ea ferentes, vt eius vaga fronde contegerentur, deciduisque floribus conspergerentur: id enim apud veteres in religione positum fuit, vt vita defunctorum

In cap. 66. lib. 1.

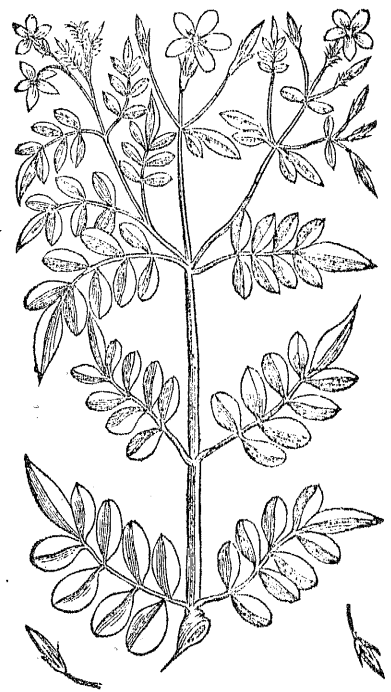
Locus.

Tempus.

Lib. 3. c. 48.

In Aduers.

I A S M I N V M Puniceum, Dalechampsij.

à Theophrasto memoratā inter coronarios æstiuos flores, Iasminum esse putant: cæruleum verò, plantam à nobis demonstratam, & explicatam supra ad finem capituli vndecimi. *ἔτι δὲ ὁ πόθος καλεῖται οὗτος δὲ ἐστὶ διττός, ὁ μὲν ἔχων ὁ ἄνθος ὁμοίον τῷ ὑακίνθῳ. ὁ δ' ἕτερος ἄχρους, λευκός, ὃ χροῖόνται περὶ τὰς τάφους, καὶ χροιώτερος οὗτος.* Quæ Plinius sic interpretatus est. Sed maximè spectabilis Pothos. (Desiderium vertit Gaza) Duo genera huius. Vnum cui flos hyacinthi est: alterum candidius, qui ferè nascitur in tumulis. (Rectius dixisset, quo circa sepulcra utebantur, nimirum prope ea ferentes, vt eius vaga fronde contegerentur, deciduisque floribus conspergerentur: id enim apud veteres in religione positum fuit, vt vita defunctorum

Lib. 6. hist. cap. 7.

FFF

busta, & sepulcra, manesque floribus & coronis ornarentur.) quoniam diuturnior est. Diutius florecentem Theophrastus intellexit ac viuaciorem, quia quotannis non moriatur, ut cœruleus. Pothon priorem vulgare Iasminum floribus albis, quod dixi, plerique esse credunt. Alterum supra descriptum, flore hyacintho simili, cœruleo, venustissimo: Iasminum album sicut odore fragrat, ita & viribus multis pollet. Serapio tradit calidum esse in principio secundi gradus, humores discutere, aduersus phlegma falsum valere, senibus frigidis vtile esse, doloribus à pituita viscida ortis & catarrhis prodesse: folia eius tam humida quam sicca impetigines & lentigines abstergere: dolorem capitis facere iis qui calida sunt temperie. Ex floribus paratum oleum frigidis affectibus confert. Ex iisdem vnguentarij oleum conficiunt, quod Sambacinum siue Sambacium vocatur, cum amygdalino oleo hominum barbæ odoris tantum gratia affundendum, quod tamen temperie calidis caput adeo exalfacit, vt quandoque sanguinem è naribus eliciat. Flores, Iasmini cum amygdalis dulcibus tamdiu & toties commiscant, quousque eorum humore odorato illa imbuta fuerint. Tundunt deinde eas in mortario lapideo, & calidas sacculo conclusas prelo committunt, vnde oleum exprimitur perquam odoratum. Sunt qui vocum similitudine decepti Sambacinum oleum & Sambacium à Sambuco dictum idem esse falso credunt. Dioscorides apud Persas Iasminum oleum fieri prodidit ex albis floribus Leucoij, quod inter epulandum odoris gratia vsurpabatur. Vnguentum hoc ex ea viola compositum intelligit Hermolaus, quæ vulgò Gelseminum vocatur, distinctiones & arundineos parietes in hortis opere topiario conuestiens. Nec de villo alio violarum genere Iasminum Dioscoridis vnguentum intelligit Marcellus, Vergilius, quam de vulgari Gelsemino: cuius vnum genus cum sit flore caruleo, quartum id violarum esse genus colore caruleo à Dioscoride traditum is autumat. Quorum sententia ab omnibus doctis hodie improbat. Nam Gelseminum viticulis, foliis, ramulis, flore, radicibus, totius denique plantæ habitu ab omni Leucoio differt. Præterea Iasminum vnguentum ex Gelsemini flore quod cœruleum Leucoium Dioscoridis Marcellus esse vult, non fit, sed ἐκ τῶν ἀνθηρῶν τῶν λευκοίων τῆς ἰσ, id est, ex floribus albis violæ. Ad hæc Iasminum grauius spirat Dioscoridi, quam vt libenter à plerisque recipiatur, quod demonstrat ex no stro Ielsemino non fieri. Postremò Serapio Dioscoridis interpres, alterum ab altero diuersis capitibus distinxit, & seorsum de vtrisque tanquam de diuersis disseruit. Probabilius est quod existimant attentiores herbarij, vnguentum id parari ex Albæ violæ floribus, qui inter omnia τῶν λευκοίων genera iucundissimi & validissimi sunt odoris, vt suauitate & vehementia rubras, puniceas, cœruleas violas longè superent.

DE IASMINO RUBRO, Dalechampij.

CAP. XV.

VAM plantam Iasminum rubrum vocant herbarij, in hortis colunt ac ferunt olitores, floris gratia pulchritudineque inuitati. Radice ea nititur crassa, longa, carnosâ, fibrosa, inæquali ac verrucosa, foris nigra, intus alba, cum manditur, sapore acris. Caulis ad altitudinem propè hominis surgit, iuxta radicem scabro & ruffo cortice tectus, supra herbaceo, ac virenti, maluæ instar, quadrangulus, canaliculatus, medulla candida farctus, statim nodosus, nodis alternatim & sigillatim protuberantibus, non ex aduerso, alarum modo, sitis. E' singulis nodis rami pro

DE IASMINO Rubro,

Dalechampij.

mi prode unt, bicubitales, quadranguli caulis modo, atque medulla pleni, canaliculo exculpto striati, nodis per interualla ad cacumen vsque prominentibus, è quibus minores surculi nascuntur. Folia Amaranthi purpurei, aut Blici, sed in extremo acutiora, ordine sic digesta, vt perpetuò inuicem bina opponantur, neruo per media porrecto, venis hinc illinc ad medium neruum distentis, vel à neruo ad extremam oram folij pertinentibus: in summo fastigio, quâ flos exoritur, sena, ampliora nempe duo, minora quatuor: saporis principio fatui, deinde acris. Flos coccineus, coloris nitidissimi, Periclymeno similis, angustus infernè, supra latiusculus, apicibus extantibus insignis, è quatuor decussatis granis emicat, compressis, quibus, delapso flore, semen continetur, rotundum, nigrum. Quod è sapore iudicare licet, aquosa & humida est quadam eius portio: ignea verò, calidâque, & sicca altera, quæ discutere valenter possit tumores frigidos. Alias eius facultates nondum cognitatas esse intellexi, aut proditas. Senescente caule, addito stercore munitam, perferre hyemem aiunt, vèrequè repullulascere.

CLEMATIS ALTERA BÆTICA,

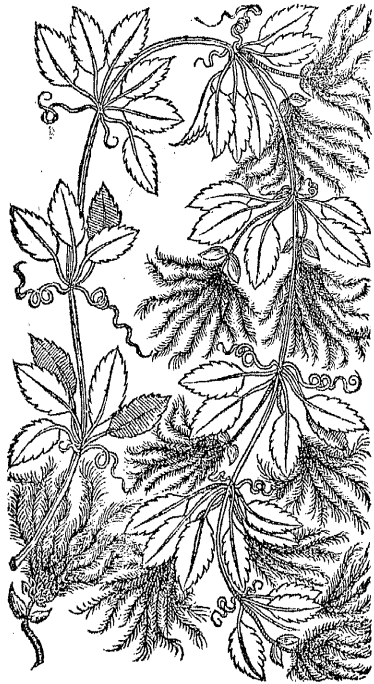
CAP. XVI.

PERGRINVM herbæ genus Clusij industria nacta est posteritas, quod sarmenta longa, lenta & ramosa habet, quæ binos per interualla capreolos contrariis semper inter se pediculis nascentes proferunt, quibus per vicinas arbores & frutices scandit: folia pyri ferè, minora, dura, viridia, & per ambitum incisa siue serrata, sapore acris & feruido, singula in singulis pediculis, sed plurima simul ex clauicularum alis prodeuntia: inter quæ ex vtroque sarmentorum latere pediculi exeunt calyculum sustinentes vt in tithymalis, ex cuius medio capitulum eminet è multis feminibus milio similibus congestum, quibus insident oblongi cincinni, villosaq; veluti plumulæ albæ. Hanc primùm se inuenisse ait Clusius inter Afindum (vulgò Medina Sidonia) & Calpen secundum fluuenta, vicinas arbusculas operientem, & pondere suo deprimentem: deinde aliis Baticæ locis, Ianuario iam suos cincinnos explicantem. Censet ad Clematida, cuius meminit Dioscorides, referendam esse, quia illi admodum similis est cum forma, tum temperamento. Huic adiungenda Clematis altera minor, longifolia Lobellij, cui folia sunt flammulæ, siue Clematidis albæ, multò longiora, ex aduerso bina. Cubitales & bicubitales cauliculos humi spargit. Semen, FFF 2

Forma.

Loens.

Lib.4.

CLEMATIS *Batica,**Clusij.*

radix, cæteroque facies non diuersa à Clematide vulgari. Hanc quidam Clymenum esse arbitrantur.

CLEMATIS *Altera minor**longifolia, Lobelij.*

HISTO

HISTORIÆ OMNIUM PLANTARVM

LIBER DECIMVS-
QVARTVS,

*In quo omnes Cardui & aliæ spinosæ aculeatæq; planta describuntur,
& ad vinum depinguntur.*

SPINOSARVM PLANTARVM DIFFERENTIÆ.
CAP. I.

ONCE diuersam à superioribus plantarum differentiam prosequimur, eamque admodum conspicuam, ut pote quæ nobis inuitis se prodat, nec inultos abire sinat eos qui paulò imprudentius plantas huius classis vel colligant, vel cõtrectent. Hac differentia plantæ multæ ab aliis, spinis, sentibus, aculeis, muricibus, echinis discrepant. Eadem spinosarum siue aculeatarum caulibus, surculis, foliis, flore, fructu, carduorum & acanaceorum genus constituitur. Spina vocatur, quod prætenue in durum mucronem occalluit, sic ut vellicet, vel stimulo quodam laceffit, non aliter quàm si quamprimùm à tangentibus sentiatur, sentis consuevit nominari. Aculei, quæcunque duriuscula in cuspidem turbinata punctiorem infligunt spiculorum modo. Quicquid numerosa congerie aculeorum stipatur, siue tegmen, siue caput, siue cacumen, echinus est, sic dictus quòd globoso spinarum agmine marimum echinum siue erinaceum imitetur. Nec longè secùs murer paucioribus fauit aculeis. In istis autem producendis tantus fuit, & sic prodigus, ut ita dicam, naturæ luxus, ut ipsis etiam veteribus tam difficile fuerit omnes earum differentias nosse, quàm accuratè eas describere, & notis inter se discernere. Nobis verò qui multò plures spinosas plantas & carduos diligenti herbariorum conquisitione notiores, quàm de eorum lectione habemus, & quibus hodie cardui innotuerunt longè admirabiliores nostratibus, nusquam à veteribus memorati, longè difficilior fuerit ex obscuris ipsorum delineationibus prisca nomina passim obuiis accommodare, qualia sunt polyacanthos, onopyxos, myacanthos, tetralix, chalceios, leimonia, &c. atque iis quæ nominibus carent propria ponere. Præterea cum inter sese dissidentes herbarij eandem plantam variis nominibus designarint, de hac controuersia iudicare arduum fuerit. Quare ut plantarum istius generis cognitionem capere possimus, primùm operæpretium est ipsas exquisitè nouisse: deinde eas quæ ad veterum cognitionem referri, & prisca nomina nuncupari possunt, ita expendere, alias ab iis aut præteritis, aut ignotas neutiquã ommittere, sed & tum accuratis descriptionibus, tum aptè cõfictis appellationibus indicare. Quod ut rectè fiat, primùm ipsarum diuisionem vniuersè ponemus ex Theophrasto, deinde singulorù tractatione aggrediemur. *Ἀχύνω* igitur, id est, spinosa siue aculeata Theophrasto sunt,

Ruell. lib.
1. cap. 1.

Spina.

Sentis.

Aculeus.

Echinus.

Murex.

Lib. 6. hist.
cap. 3.

Ἐκ μὲν ἀγνηθώδην ὄλωσ' id est, in totum spinosa, alia non in totum. In totum spinosa, Corruca, Scorpio. Non in totum spinosa sunt φυλλόφυλλα, id est, quæ folia omni ex parte sic in spinas diuisa habent, vt tangenti præter spinas vndique nihil occurrat, vt acorna, drypis, acanacea, spinosa foliata Gaza vertit. Alia εἰς ὄξύ ποροῦσσι καὶ παραγονόουσι, id est, mucronatur, & habent latera angulosè dissecta, vt similax, phellodrys, ilex: in acutū producta, & in angulum depressa Gaza interpretatus est. Alia εἰς ὄξύ ποροῦσσι, καὶ μὴ παραγονόουσι vt ruscus, hippoglossum. Alia sunt ἀγνηθώδην ἐκ τῶν ἀκρων, καὶ περιονόδην, καὶ ἐυχίσι, id est, mucronata, & insecta pectinum modo, vt abies, pinus, picea, cedrus, iuniperus. Alia παραγνηθώδην, ἢ τῶν ἀκρων καὶ παραγῶν, id est, quæ spina foliis addita (id enim παρά significat) & mucrone pungunt & lateribus, vt ilex, phellodrys, similax, agria, Gaza reddidit quæ cum extremo tum lateribus sinuata cōcidunt. Alia παρατὴν ἀκρον φύλλον ἐχούσα, id est, præter folium minimè spinosum aculeis horrentia, vt rhamnus, tribulus, ononis, stœbe. Gaza non rectè reddidit, quæ iuxta aculeum folium gerunt, cum præter aculeum dicere debuit. Alia ἐκ τῶν ἑλαίων ἀκρον ἐχούσα καὶ φύλλον ἐπικαυθίζον, id est, spinas caulibus enascentes habentia, foliumq; insuper aculeatum: hoc enim ἐπί significat, vt capparitis Aegyptia Gaza reddidit quæ non solum caulem aculeatum, sed etiam folium habent hispidum. Quæδā ὀρθοκίανθα, id est, arrectis spinis muricata, vt similax, quædā voce ex superiore conficta καμπυλοκίανθα dicta, id est, vncinatis arcuatisq; spinis armata. Quæ Plinius sic expressit. Spinosarum multæ species. In totum spina est asparagus, scorpio: nullum enim folium habent. Quædā spinosa foliata sunt, vt carduus, eryngium, glycyrrhizon, vrtica: iis enim omnibus foliis inest aculeata mordacitas. Aliqua & secundum spinam habent folium, vt tribulus, ononis, phleas, quod aliqui stœbē appellauere: hippophaes spinis angulosis. Quædam in folio habent, & in caule, vt Capparis. Tribulo (non tribula, vt vulgati codices habent) proprietas, quod & fructum spinosum habet. Hæc Plinius ex Theophrasto, corrigēda, vt adnotauimus. At nos de spinosis omnibus hæc dicere non instituimus. Quædam enim superioribus libris sparsim sui similibus coniunctæ sunt, alia hæc explicabuntur, potissimum cardui & acanacea, à vulgarioribus & notioribus ad alia minus nota progrediendo.

Lib. 1. hist. cap. 16. Ibidem.

Lib. 1. hist. cap. 16.

Lib. 6. hist. cap. 3.

Lib. 3. hist. cap. 18. Lib. 11. c. 15.

SCOLYMVS, CACTVS, CYNARA, CAP. 11.

Nomina

ΚΟΛΥΜΟΝ Græcorum, Latini Carduum interpretantur generatim. κινάρων autem à quibusdam per i, scriptam teste Galeno, ab aliis per ypsilon, quidam corrupta voce Articozum, alij Alcocalum vocant, nunc vulgus herbariorum Articozum, Arabes *Raxos, Harxos*, Germani *Strobildorn*, Itali *Articoza, Carcioffo*, Hispani *Cardo de comer*, Alexander Trallianus ἀρτικόζην, Galli *Artichaut*. Cynara nomen dedit puella eiusdem nominis, quam in hanc herbam conuersam fuisse fabulantur. Sunt qui à cinere dictam velint, quo, vt Columella & Palladius aiunt, letatur. Hoc etymū Græcos nomē id à Latinis mutuo sumpsisse indicat, tamen si contra huius vocabuli notionem, ex Græcia venisse in Latium vetustissimi quoque Græci tum Poetæ tum oratores demonstrant, qui apud Athenam cynaræ spinæ meminerūt, Sophocles, Hecataeus Milesius, Callimachus, & alij. Sunt qui potius à cane dictam malunt κύναρων, quod Apollinem consulenti Locro redditū est oraculum, urbem ibi conderet, vbi lignea cane morderetur, tandem in crure cynara vulneratus, oppidum cōstruxit. Sed Didymus apud Athenam *Cynosbaton* potius, id est, canis sentem intellexit. Dioscorides de scolymo tantum egit, de cynara minime. Verum ne ambiguitate significationis deceptus lector vel hallucinetur, vel fluctuet, hæc monendus, Scolymus Dioscoridis, alium esse quàm Theophrasti: amboque Plinium confudisse his verbis: Syluestrium genera sunt duo: vnum fruticosius

Lib. 2.

Lib. 3. c. 14.

Genera.

Lib. 10. c. 23.

fruticosius à terra statim (Scolymus est Theophrasti) alterum vnicauale, crassius (Scolymus Dioscoridis iudicatur) vtrique folia pauca, spinosa, muricatis caeminibus: sed alter (nempe Dioscoridis: nam alterius luteus flos est:) florem purpureum mittit inter medios aculeos, celeriter canescentem, & abeuntē cum aura. Scolymum Græci vocant. Idem cum tradit Orientem Scolymum quoque in cibos recipere, & alio nomine Limonium vocare, fruticem nunquā cubitali altorem, cristisque foliorum, ac radice nigra, sed dulci, Eratostheni quoque laudata in pauperis cœna, &c. de Scolymo Theophrasti illa sunt intelligenda, quamuis quod subiungit emedullatæ radice vnciam vnam graueolentiam alarum emendare, & vitium id ex alis per vrinam effluere, petium sit ex Dioscoride. Quod verò ibidem alio loco tradit, Scolymum quoque vocari Limonium, apud Theophr. legitur se videtur σκόλυμος, ἢ καὶ λειμόνια, cum tamen illic apertissime Leimonia Cardui genus à Scolymo discernatur. His ita distinctis prius Scolymum Dioscoridis proponamus, deinde alterum Theophrasti. Scolymus Dioscoridi folia Chamæleonis habet, aut eius plantæ quam albam spinam vocant, nigriora, crassiora: longum caulem edit, foliis vndiq; plenum, cui spinosum caput inest: radix nigra, & crassa, cuius vis vtilis est iis quorum alæ & reliquum corpus grauiter olent, si illinatur, (Cornarius pro καὶ παρὰ τοῖς ἰσχυροῖς, id est illita, legit καὶ παρὰ τοῖς ἰσχυροῖς, id est inspersa, cū in puluillum detrita fuerit, aut si bibatur in vino decocta: copiosa sic vrina & fredda expellitur. Herba recens nata, asparagi modo elixa manditur vt olus. Scolymus hic circa Mōspeliū in lætis agris secus vias profilit, quem indigenæ vocant *Chardonnerette*, Officinæ Chamæleontam, nulla prorsus nota ex iis quas Dioscorides memorat reclamante: partu etiam cum adhuc tener est, in cibis grato, & germinibus, ac radicibus, quæ præsertim germinibus connectuntur (nam inferiores & altius depactas ob lignosam duritiem respuunt) esu suauissimis. Hanc plantam Pena Scolymum siluestrem, siue Cynaram siluestrem vocat: quia tota facie Cynaram aculeatam refert. Hoc tantū interest, quod foliis angustioribus, aridioribus,

Li. & c. 22.

Lib. 25. c. 9. Lib. 6. hist. cap. 3.

SCOLYMVS Dioscoridis, Cynara siluestris, Pena.

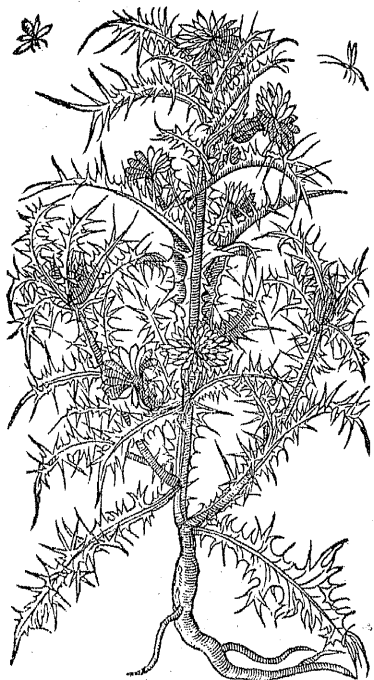

& multo densioribus spinis sit: flores item elegantius purpura multi, conferti lanugine. Huius delibratis caulibus teneriusculis & capitulis nodum in flores erumpentibus victitare rusticos Italos ait Pena. Eius flore lac desant in caseum: eiusdem florem vulgò credunt contra feminarū sterilitatem valere, & grauidarum partus ad iustum vsque tempus continere. Scolymo Theophrasti hoc proprium quod non solum elixa radix vescendo est, sed etiam cruda: quod tum esu iucundissima est cum planta floret: quod durefcens lactescit: sed maximè peculiare florescēdi tempus, circa solstitium. In cibo grata est tumescens capitis carnosā moles, oblonga, minimè aculeata, & omnino ei propria in illarum genere quibus spinosum folium, contra quam in Chamæleone, cui folium aculeatum, non autem spinosum caput. Scolymi flos senescens in pappos abit, velut Acornæ, ixines, & aliarum quarumq; his similes. Ad ætatis vsque finem capita & florem parit indefinenter. Semini humoris & medullæ parum. Arefcens folium elanguescit, desinitq; pungere. Hactenus Theophrastus.

Lib. 6. ca. 4. hist.

Plantam hanc Græci etiãnum hodie vocant Scolymum: Vegetius libro de Veterinaria Eryngium nominat. Eryngium luteum Monspeliensẽs, & Itali Bononiensẽs appellant. Nascitur prope Narbonam in maritimis: radici crassities pollicis, raphani figura: color subflauus: succi lactei copia, vt denti leonis: estur illa

SCOLYMVS Theophrasti, Clusio.

Li. 2. Stirp. Hispa. cap. 78.

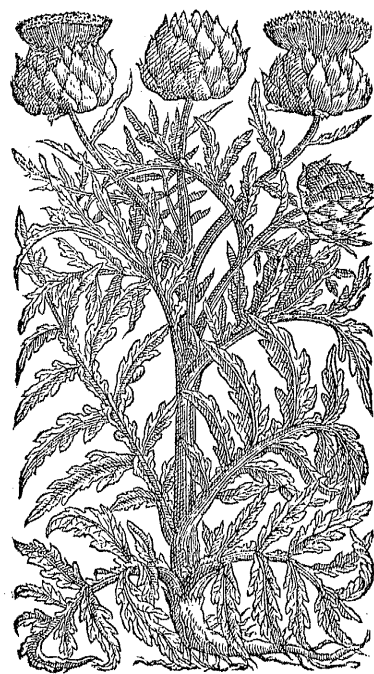
CACTVS, Matth. Carduus Aculeatus.

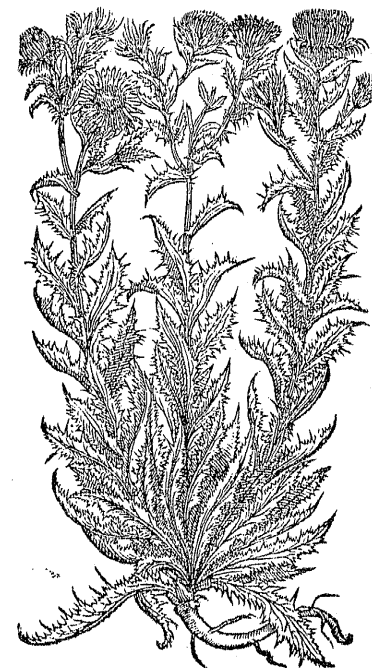
Li. 19. ca. 8.

cruda & cocta à perquam multis: ex ea caules numerosi prouident, crassitie digiti, cubiti altitudine, nonnunquam proceriores, foliosi: folia prope radicem maiora, longiora, obscure virentia, vt in aliis Carduis laciniata, albis maculis notata: per summos caules minora: flos luteus: semen compressum, in capitulis Cnici similibus, magnitudine nucis moschatæ, aculeis præduris adeò tota planta horret, vt vix tractari possit illa manu. Clusius eandem plantam Scolymum Theophrasti esse censet, eoque nomine depinxit, quæ caules cubitales profert, admodum ramosos, ad quorum alas singulas folia intensius viridia, sinuosa, & albis spinis horrida: flos illi luteus Cnici ferè modo: semen in capitulis spinosis latum, foliaceum, squamatum coherens: radix longa, digiti crassitudine, carnosã, dulcis, qua libenter vescuntur sues, quemadmodum & Eryngij vulgaris radice, eaque de causa in agris vtramque rostro eruunt. Tota planta dum recens est, lacteo succo manat. Salmanticensi agro & tota Castella frequentissimam esse ait. Tota ætate florere, & interdum etiam Autumno, deinde semen proferre. Similem etiam esse circa Monspeliũ, sed multò lætiorem, paucioribus ramis, & altius assurgentẽ, neque flore adeò copioso, & foliis veluti lacteis maculis insignitis. Salmanticensẽs Silybum nuncupant, vulgus Cardon Lechal, siue Lecher, id est Carduum lacteum. Iidem tenellam adhuc plantam & primũ germinatẽ cum ipsa radice elotam, crudam aut cum carnibus coctam edunt: ipsius lacte omne lactis genus coagulãt, & flore crocum adulterant. De hoc Scolymo legimus apud Plinium, gulã, quæ portenta terrarum in ganeam vertit, etiam ea quæ refugiũt quadrupedes conscia, Scolymum in horrorum areas & puluinos transulisse, vbi cultus mangonio domita feritate mansuescit, licet quidam de Carduis altilibus & Cactis exponãt, ex agris in hortos transgressis, & ad hanc mitiorem naturam, qua hodie tantũ placent, olitorum diligentia perductis. Scolymorum caulibus adhuc teneris, & capitulis nondum florem ostendentibus, Itali rustici etiãnum hodie vescuntur, vt diximus. Præter vtrumq; hunc Scolymum, sunt

CYNARA Non aculeata, Matthioli.

CARDVVS Vlgaris, Matthioli.

sunt in hortis frequentes Cacti, ac Cynaræ cũ cuius foliis albi Chamæleonis folia Dioscorides confert. Gallia vulgus Cactos appellat Cardons, Cynaras Artichautz, hac differentia quòd Cactorum capita non mandantur, sed radicis pars suprema, foliorum ima, cũ tenellis germinibus, planta terra sepulta per multos dies, quoad

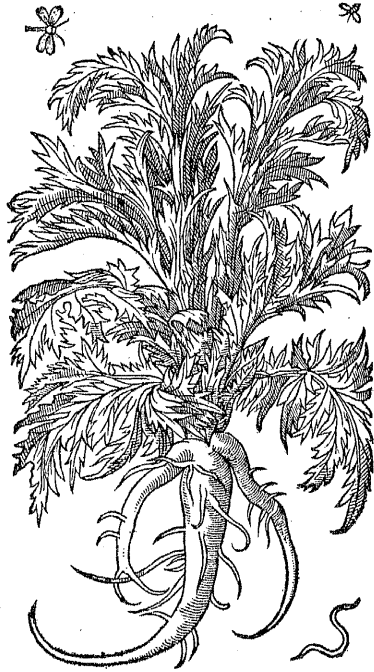
CYNARA Non aculeata, Dodonæi.

tenere scatur, albescat, dulcescat, idque ferè tota Hyeme, & Autũno iam progresso: contra in Cynara nullus earum partium vsus est, sed capitulum solum. Præterea Cactis & folia & capita nunquã nõ aculeata sunt: Cynaræ verò cùm duplex genus sit, alteri, pariter ea, vt & Cactis, spinis armantur, alteri spinis carent, diuerso hac in re palatorum iudicio, quibusdam eam magis commendantibus quæ spinosa est, aliis contra eam quæ spinis nullis pungit, Theophrastus vtramque hanc plantam Cacti nomine indicauit, nulla facta Cynaræ mentione. Galenus, Paulus, Aëtius Scolymum stomacho prodesse adnotarunt. Cynaram autem vitiosum succum gignere, præsertim, vt Galenus ait, cùm iam induit, nempe melancholicum, aliàs verò biliosum & tenuem, ideoq; elixam adiecto coriandro potiùs edendam, ex oleo, garo, & vino: vel absq; iis, si in patinis, aut sartagine cocta fuerit, quo modo eius strobilos, siue capita multi præparant. De Cacto iam Theophrastum audiamus sic scribentem: ἡ δὲ χείλος χαλκιδιών ποσειδωνίας καλεῖται μόνον, ἐν τῇ ἑλλάδι δὲ καὶ ἐν ἰωνίᾳ, ἰδιὸν δὲ παρὰ τὰ ἄλλα

Lib. 6. hist. ca. 4.

CARDVVS *Altilis, Cynara sine capitibus acuta, Dod.*

τὰ ἄλλα τὸ φύλον. ἀφίησι γὰρ ὄθους ἀπὸ τῆς βίβλου... ἀφίησι γὰρ ὄθους ἀπὸ τῆς βίβλου... ἀφίησι γὰρ ὄθους ἀπὸ τῆς βίβλου...

Li. 21. c. 16.

uari non potest. Fructus in quo semen acanaceam speciem gerit: sed detractis papposis seminibus, is quoque vescus est, & palmæ cerebro similis. Scalam eum appellant. Plinius quoque hæc sic conuertit. Et Cactos quoque in Sicilia tantum nascitur, suæ proprietatis & ipso, cuius in terra serpunt caules à radice emissi, lato folio & spinoso. Caules vocant Cactos: nec fastidiunt in cibis inueteratos quoque vnum caulem rectum habent, quem vocant Pteruica, eiusdem suauitatis, sed vetustatis impatientem. Semen ei lanuginis, quam pappum vocant: quo detracto & cortice, teneritas similis cerebro palmæ est: vocant Ascaliam. Hæc cum Theophrastus scriberet, Cacti in Sicilia tantum, nusquam in Græcia, nec Italia fortasse colebantur. Sed cum eò tandem colendi ratio manasset, nihilque essent aliud Siculi Cacti quam carduorum genus, Græci Cactos & Cynaras, Itali Carduos nominarunt: quod auctoritate Athenæi comprobatur, sic scribentis: φαρμάκις δὲ ἐν πειραιῶν περὶ φυτῶν, καὶ φύλον σκελετικὴν τινὰ καλεῖται ἀκανθώδες φύλον, ὡς καὶ Θεόφραστος ἐν ἐχθρῶν περὶ φυτῶν. ἢ δὲ καὶ κάρδιος καλεῖται μὲν, & cætera quæ modò citauiimus ex Theophrasto: quibus subdit Athenæus. τοῖς δὲ τῆς τοῦ ἀκανθώδους φάρμακον ἂν εἴποι τὴν καὶ φύλον εἶναι ταύτην τὴν ὑπὸ βρομαίων μὲν καλεῖται μὲν καὶ κάρδιον, ὡς μακρὰν ὄντων δὲ σκελετικῆς, περὶ φαρμάκων δὲ ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν κινώσαν ὀνομαζομένην, ἀλλαγὴν γὰρ δὴ δύο γραμματέων καὶ κάρδος καὶ κάρδιος ταυτὸν ἂν εἴη.

Lib. 2.

Id est, Phæniæ lib. quinto de plantis Cactum appellat Siculam quandam plantam spinosam, velut etiam Theophrastus in libro sexto de plantis. Quæ Cactos vocatur, &c. Quis non iis notis persuasus intrepidè dicat, inquit Athenæus, Cacton eandem esse, quæ Romanis qui non procul à Sicilia absunt, Cardus nominatur, & perspicuè reliquis Græcis Cynara? Siquidem mutatis duabus literis Cactus & Cardus in eandem vocem consentient. Cynaræ olitorum industria & mangonio quædam est varietas, præcipuè capitibus figura distincta. Nam omnibus est non quidem echinatum, vt scribit Matthiolum, (echinatum enim esse non potest, quin sit etiam spinis horridum,) sed omnibus squamarum, seu laminularum ordine structili coagmentatum. Verùm in quibusdam aculei sursum eriguntur, in aliis

Cap. 14. lib. 3.

aliis deorsum inclinantur, quarumdam capita prorsus aculeis carent, vt iam monuimus, cæterisque, vt vulgus credit, in cibis præstant. In hoc genere caput nonnumquam in longam & sensim gracilescètem metam fastigiatur, nonnumquam in compressiorem & rotundiorem globum extuberat, laminis interdum sponte dehiscèntibus, & sese recludentibus, interdum arctiùs coniunctis & compactis. Spinis carebunt Carduorum capita, vt ait Palladius, si cacumina seminum confringas, vel, vt olitores aiunt, si delibratis lactuæ radicibus & dissectis, semina integra condantur. Cynaram Columella pinxit his verbis.

Hispidâ ponatur Cynara, * quæ dulcis laccho Potanti * veniat, nec Phæbo grata canenti. Hæc modo purpureo surgit glomerata corymbo, * Myrtiolo modo crine viret, * deflexaque collo Nunc adoperta manet, nunc pinea vertice pungit, Nunc similis calatho est, spinisque mimantibus horret. Pallida nonnumquam * tortos imitatur Achanthos.

Lib. 10. * Quidam: hæc non dulcis lacchum. * Quidam: veniet, non. * Quidam: Luteolo, detexa. * totos.

Qui potius & Carduum altilem, siue Cacton, & Cynaram videtur delineasse: vtraque planta foliis confpicitur albæ spinæ, vel Cardui siluestris, caulibus altis, quorum summi vertices in squarofum extuberant globum, corticosis vnguibus turgentem, spicisq; squamatim compactilibus coagmentatum, quorum orbis exterior viret, interior niueo candore nitescit. Hac structili nucleorum serie pineam nucem videtur exprimere. Quare cum Galenus scribit Cynaræ capita συνδύλας Græcis dici, & ποσειδῶνς potius legendum crediderim. Flos purpureo rutilat colore, & tandem euanescent in pappos. Caput vetustate disilit in corticeas laminas, semen ostendens Cnici figura. Hæc est Scolymi, Cynaræ, Cacti dilucidior, opinor, & magis enucleata quam ab aliis quibusdam tradita distinctio: quas plantas satis indistinctè Matthiolum explicauit & depinxit. Galenus scribit Scolymi radicem copiosam vrinam graueolentem elicere, si quis eam in vino coctam bibat, ac proinde graueolentiam sanare tum alarum, tum totius corporis. Atque hoc, sanè medicamento inest ex tota substantia, nimirum cum succus sit purgatorius. At quæ secundum qualitates editur actio, calidum in secundo ordine completo, aut tertio incipiente medicamen indicat, siccum verò in secundo. De Scolymi viribus plura Plinius habet. Scolymus vrinam ciere præcipuè traditur: sanare lichenas & lepras ex aceto, venerem stimulare in vino, Hesiodo & Alcæo testibus: qui florente eo cicadas acerrimi cantus esse, & mulieres libidinis audissimas, virosq; in coitum pigerrimos scripsere, velut prouidentia naturæ, hoc adiuumento tum validissimo. Item graueolentiam emendat radicis emedullatæ vncia, in vini falerni heminis tribus decocta ad tertias, & à balineo ieiuno, itémque post cibum cyathis singulis pota. Mirum est quod Xenocrates promittit experimento, vitium id ex alis per vrinam effluere. Hæc Plinius. Nunc nullis non hortis carducta spectantur, plurimæ hortorū areæ Cynaris refertæ sunt, nec iam sine cibo hoc, nisi tempus anni neget, opipura vel adiuualis vlla sit cæna. Apponuntur capita nondum florescètia Asparagi modo iuribus incocta, eorúmq; pulpa estur cum sale & pipere. Itali rarò decoquunt, sed cruda cum sale vorant. Hac ob miram, tum raritatem, tum venustatem non omittendus carduus peregrinus, quem ex Pena depictum & descriptum hîc exhibemus. Hunc, inquit, sponte edunt noui orbis insulæ occidua, præsertim ea quæ D. Margareta sacra est, vnde reduces naucleri Anglicis oris Morgano pharmacopœo Londinensi attulerunt. Videtur autem hic quasi quidam naturæ cinnus ex pepone, melone, & carduo coaluisse. Ob id ille Echino-melocactum, siue melocarduum echinatum, signata magis, quam recepta nomenclatura vocauit. Turbinata illi metæ effigies, torulis, callosisq; quatuordecim quasi costis

Li. 2. alim.

In cap. 14. lib. 3. Li. 8. simpl. Vires.

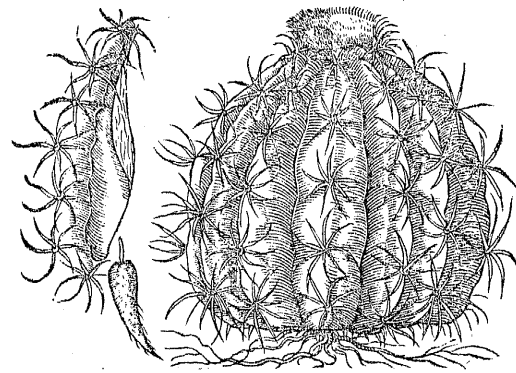
Li. 8. c. 22.

In Aduers. Locus.

Nomina

Forma: costis

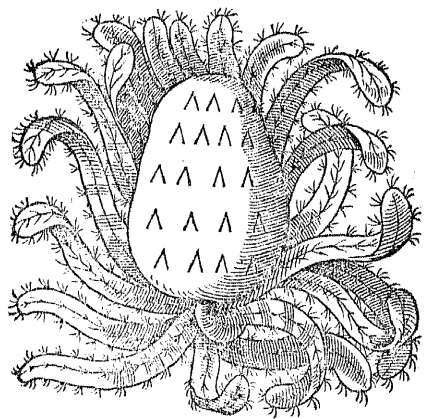
MELOCARDVVS Echinatus, Pena.

ceis supernè se exerentibus, sed rigidis & pungentibus. Dorsâ autem summa striarum, quâ latiùs protuberant, exerunt infestos hystricis, aut echini aculeos aduncos, corneos, denos & duodenos, quasi hamos, rad'atim septenas vt plurimû stellas effigiantes: adeoq; vniuersum conum armant instar echini, vix vt inultus manu premas. Est autem cutis externa callosior, crassiorque tota, aloës aut cucumeris colore, & concretionem. Caro subtus albicat, pinguis, flaccida, melonem, aut adipem referens, gustu insulso & acidulo, non ingrato, aqueo, refrigerante, innoxio. Quasi autem melo foret, interiore & superna sui parte, quæ flori subest, carduis simili, carnem firmiorem dissepit memb'ranula per medium ducta, cellulamque efformans ferè qualis cucurbitæ, sed seminis vi fungosiore minùsque cõpacta medullam ibi inuoluit. Eius natales qui viderunt tum naucleri, tum familiares quidam, maritima fabuleta esse referebant. Cum maturuit, peponem mediocrem, vel maximum melonem æquat. Nouem libras & vnius trientem hæc pendebat. Humi selsilis est, nusquam apparentibus ne minimis quidem foliorum vestigiis in ipsa planta, aut radice, quæ exilis est, aliquot appendiculis vimineis, pullis, prolixis, firmis, nec fractu facilibus sparsa. Carduum non minùs admirandû

Li. 8. c. 24.

CARDVVS Pitahaya fructum ferens.

ta interiore parte granulis carni permixtis ficuum nostratium modo sit refertus, coloris venustissimi, nempe chemesin saturati. Est & tota hæc pars edulis, manusq; inficit mori modo. Qui comederit, non statim, sed duabus horis ab eo sumpto, vrinam reddit planè crudam. Est tamen innoxius & spectatu elegantissimus, sed qui eum profert Carduus horrendus, specie valde agresti & admiranda, viridi, cinerea, candicante, qualem hic pictam videtis ex Ouiedo.

ACAN

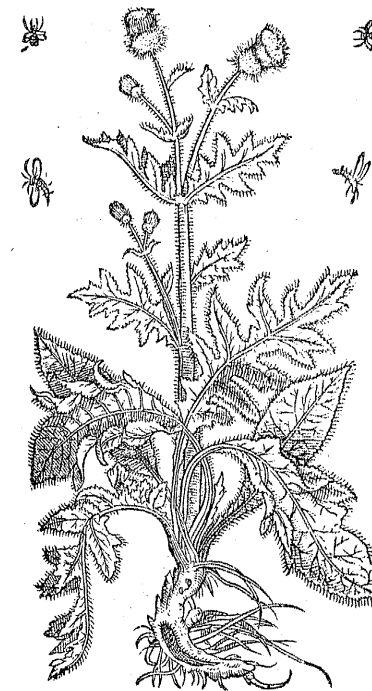
ACANTHVS, CAP. III.

ACANTHVS Satiuus, Matth.

ACANTHVS Siluestris, Carduus pratensis, Tragi.

KANΘΟΣ & ἀκανθα Græcis, μελέμυλλος & παίδερος, Latinis Acanthus & Acantha dicitur: Officinæ à similitudine, quam eius folia cum anterioribus vrforum pedibus habet, Brancam vrfinam vocant. Ad quam etiam similitudinem respicientes Germani Bernkraut

Nomina

Lib. 15. hist.

Genera.

Forma.

Embl. 17. lib. 3.

nominant, Galli Branche rorsine. Adnotauit Fuchsius hanc herbam olim etiam Romanis Marmorariam esse dictâ, quæ vox in omnibus Dioscorid. exëplaribus inter nothas appellationes deprauata est, ac in Mamolariam detorta, quod eius, columnarû, maximè Corinthiarû folia capitulis insculpebatur, quarû identidè, tam scapi, quàm vertices marmore splèdebant. Antiqui etiam Acãtho pateras & pocula alia ornabant. Acanthi genera duo Dioscorides tradidit, satiuum, siue hortensum, & siluestrem. Satiuum describit folia habere multò latiora, longiora quàm lactuca, erucæ modo incisuris diuisa, nigricantia, pinguis, læuia, caulem læuem, bicubitalè, digitali crassitudine: ex interuallis verticem foliolis quibusdam circumdatum, veluti nucamētis aculeatis, è quibus flos candidus promitur: semen illi est oblongum, luteum, caput thyrsi specie: radices subsunt glutinosæ, mucosæ, rubentes, longæ. In quibus hæc in Græcis sic exarata, διονεϊ κινθάρου ὑπομήθειον, ἀκανθώθειον, vertit Cornarius, veluti pileolis oblongis, pronucamentis: per κινθάρου intelligens foliorum inuolucra illa ad oblongi pileoli figuram obtorta. Est enim κινθάρου & κινθάρου pileoli genus.

Est etiam id notandum in quibusdam exemplaribus Græcis scriptum inueniri ἀκανθώθειον pro ἀκανθώθειον, sed perperam: nam minuta caulis folia, nec figura, nec colore hyacinthinis respondent, quin potiùs exilia, & spinulis armata, quæ verò humi procumbunt, amplissima, vt quæ arearum puluinos possint vestire, nullis tamen aculeis rigentia. Acanthus siluestris eodè Dioscoride auctore, scolymo similis est, aculeatus, breuior quàm satiuus & is qui in hortis prouenit. Satiuus in hortis, petrosus, & humentibus locis nascitur. Iunio præcipuè & Iulio mē-sibus semine & floribus abundat. Plinius breuius duo Acanthi genera notauit. Acanthus est topiaria & vrba herba, lato longoque folio, crepidines marginum, assurgentiumq; puluinorum toros vestiens. Duo genera eius sunt, aculeatum & crispum, quod breuius: alterum læue, quod aliqui pæderota vocant, alij Melamphyllon. Hæc Plinius. Etsi Acanthus, vel Acantha

Locus.

Tempus.

Li. & c. 22.

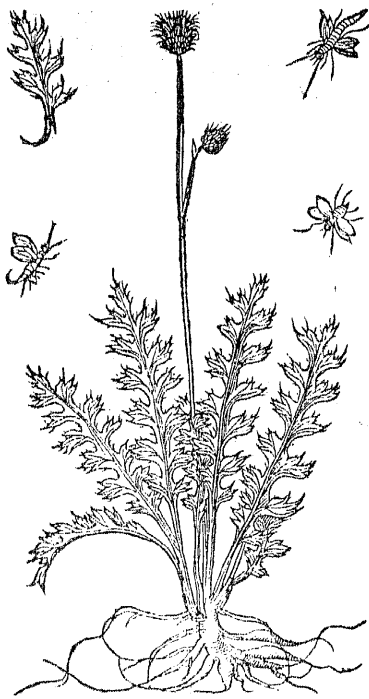
G G G

Ruel. lib. 3. ca. 16.

Lib. 2. ca. 13.

spinam significet, & Branca vrsina omnium herbariorum sententia Acanthus Dioscoridis credita, rigidis spinis non horreat, non ob id tamen vera Acantha non dicenda: spinosa etenim est, verum thyrso duntaxat ex Dioscoridis descriptione, & columnarum apud Vitruuium epistyllis, sed mollibus duntaxat spinis, ideoque à Vergilio mollis Acanthus dicitur: nec vlla alia est, cui Dioscoridis descriptio verius respondeat. Siquidem quinque senive foliis extenditur, lactuca, longioribus multo, ac latioribus, ut quæ nonnunquam cubiti longitudinè æquent, pinguibus, carnofis, erucæ ritu laciniatis, subnigris, caule tripedaneo, digitum crasso, læui, cuius vertex foliorum in aculeos molles exeuntium cingitur vallo, & veluti in dehiscentem paniculam nucamentumve fastigiatur. Summatim caput erumpit thyrsi figura, flores candidi, semen oblongum, luteum, radices oblongæ, pingues, lentæ. Trago & Lonicero ἀργία ἀργυθα Dioscoridis videtur esse Carduus pratensis, Germanis *Wuisenkehl*, & *Grafzkehl*, id est Brassica pratensis nominatus, quod huius folia teneriuscula vere cum cæteris oleribus colligantur, & in cibos veniant, gustu suaui, nec molliusculis spinis linguam, aut palatum offendentia. Folio est satis longo latoque, ac vtrinque diuiso, exiguis tenerisque aculeis, spinosis ve exasperato, ex viridi penè albicante, ac dipfaco quadamtenus consimili. Iulio mensè caulem emittit cubitalem, nonnunquam proceriorem, nodosum, teretem, è geniculis bina folia fundentem, quæ dipfaci modo imbrem exceptum retinent. In horum & ramulorum cacumine oblonga capitula, florem in pallorem languescentem, sed purpureis staminibus oculis rubrum quid ostendentem sustinent. Flore marcescente semen maturatur, paruum, album, tenera & candida veluti & in aliis Carduis lanugine inuolutum, quæ in pappos tandem euanescit. Planta est hycemis contemptrix, & quæ frigora facile ferat. In pratis nascitur, vbi rediuiua quotannis, Aprili mensè folia emittit, radice candida, fibrata, crassa, plerumque exesa. Ex locis natalibus coniecturam sumpsere quidam hunc Carduum Leimoniam esse Theophrasti, à pratis sic dictam, quam nullis prorsus notis inter spinosas numerat, nempe ἀχαρνάν, λευκὴν χυθάν, χαλκιδόν, κνήκον, πολυάχνηθον, ἀτραυλίδα, ὀνύπυρον, ἰσίνην, χαμυλέοντα, σικδλυμιον, quibus additur ἡ λειμωνία. Ineptè Betam siluestrem Gaza interpretatur nominum similitudine deceptus, quia Leimonium minimè spinosis foliis à Leimonia valde diuersum est. Hic quoque Plinius bis lapsus est, scribens scolymū in cibos ab Oriente recipi, & alio nomine Leimonion appellari, tum quòd Leimonium, id est Betam siluestrè ἀπὸ τῆς λειμωνίας spinosa planta non separet, nisi fortè mendosus sit codex, tum quòd Leimoniam spinosam plantam à Theophrasto inter aculeatas acanaceasque proximè scolymum memoratam cum scolymo confundat. Est etiam planta alia hic picta, quibusdam alter Acanthus siluestris, aliis Leimonia, quòd vt & superior in pratis nascatur. Radice est foris nigricante, in multas appendices asphodelopronia ve similes diuisa, quæ quotannis alias atque nouas, veluti sobole rectem ex se se gignunt, exarescente radice ex qua propendent: folio crasso, incisuris sinuato, oblongo, aculeis armato, sic à natura factis, vt aculei singuli ex tribus cuspidibus in vnum

ACANTHVS Siluest. alter, Dalechamp.

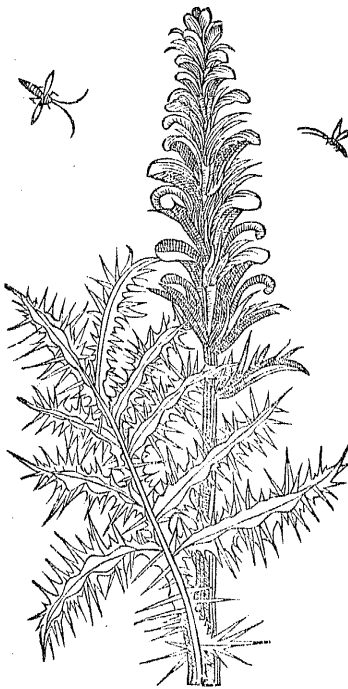
Lib. 6. hist. cap. 7.

Acanthus siluest. 2. Forma.

hic picta, quibusdam alter Acanthus siluestris, aliis Leimonia, quòd vt & superior in pratis nascatur. Radice est foris nigricante, in multas appendices asphodelopronia ve similes diuisa, quæ quotannis alias atque nouas, veluti sobole rectem ex se se gignunt, exarescente radice ex qua propendent: folio crasso, incisuris sinuato, oblongo, aculeis armato, sic à natura factis, vt aculei singuli ex tribus cuspidibus in vnum

in vno coeuntibus videantur esse coagmetati, pallidè virentibus, caule recto, procero, gracili, parum ramoso, capitulo echinato, vno fere tantum vel altero: flore puniceo, semine oblongo, paruo, lanugine contexto, quæ in auras tandem euolat. Ob aculeos ternos, quemadmodum supra dixi, vna stipatos, herbarij quidam Carduum τεργάχιννα vocant. Quidam Leucacantham, de qua posthac nos agemus, esse volunt. Lobellius pinxit alium Acanthum siluestrem Scolymo similem aculeatum Dioscoridis, vel potius nouam aculeatam Brancam vrsinam, & subiicit, in agro Bononiensi Lombardia, adeo flores & folia similia fuisse huic Acantho spinoso, vt crediderit Dioscoridis esse Acanthum siluestrem, quem asimilauit Scolymo siluestri, & fatiuo Acantho breuiorem & aculeatum dixit. Chamæleonta Monspelienfium esse non potest quia caput habet echinatum. Acanthi fatiui radices, auctore Dioscoride, vstis & luxatis illata profunt. Potata vrinam mouent, & aluum sistunt. Tabidis, ruptis, conuulsis mirè vtilis sunt. Eadem Plinius tradit. Huius radices vstis luxatisque mirè profunt: item ruptis conuulsis, & phthysim metuentibus incocta cibo, maxime pitiana. Podagricis quoque illinuntur trita & calefacta calidis. Galenus, Acanthi folia, inquit, mediocriter digerentem facultatem obtinet: radix exsiccatoria est, & leuiter incisoria, & tenuium partium. At quotidiana & diuturna experientia constat nostri Acanthi fatiui radices emollire, vniuersamque plantam mucosam esse, ac ob id ad enematum emollientium decoctiones duntaxat, in hortis haberi. Quare mirum Dioscoridem dixisse radices τρέμμασι, id est luxationibus prodesse, cum iis

BRANCA Vrsina aculeata, Lobellij.

oblit potius relaxando: aptius fortasse τρέμμασι hic coeueras torsiones, ligamentorumve tractiones, quibus medentur initio suaui malaetia, dolorem sedando, & leuiter digerendo, si quid affecta parti influxerit: hac enim ratione fractis & conuulsis proderunt. Acanthi siluestris radix ad eadem ad quæ superior efficax est, nihilque à fatiuo differt, nisi mollitie & magnitudine.

ACANTHIVM, CAP. IIII.

Vob Græci ἀκανθιον, Latini similiter Acanthium nominant, Germani *Wuisz* *cuuge distel*, Galli *Chardon argéin*, cuius hæc est in vulgatis Dioscoridis exemplaribus descriptio. Ακανθιον ἐμπερή τὰ φύλλα ἔχει τῆ λευκῆ ἀκανθῆ, ἐπ' ἀκρω δ' ἀκανθώδης ἔσχατος, ἢ συλλεγομύδος, &c. Quæ ex Plinio, multo verò tutius ex Oribasio viri docti sic restituerunt. Ακανθιον ἐμπερή τὰ φύλλα ἔχει τῆ λευκῆ ἀκανθῆ, ἐπ' ἀκρω δὲ ἀκανθώδης ἔσχατος, καὶ ἂς ἀραχνιοφθῆς ἔτι χυθῆς, vel καὶ ἐπ' αὐτῆ χυθῆ ἀραχνιοφθῆς, ἢ συλλεγομύδος, ἢ ὑφανόμενος βαμβακοφθῆς γίνεσθαι. Id est, Acanthium folia similia habet albæ spinæ in summis extremitatibus aculeata, in quibus est lanugo, instar telæ aranæ, quæ collecta & texta bombycis effigiem præbet. Plinius. Spinæ albæ similis est spina illa, quæ Græci Acanthium vocant, minoribus multo foliis, aculeatis per extremitates, & araneosâ lanugine obductis: quæ collecta etiam vestes quædam bombycinis similes fiunt in Oriente. Dioscorides folia quidem Acanthij figura candoreve cum Alba spina confert, sed citra

Lib. 7. c. 17. Vires & Temper. Li. & c. 22.

Li. 6. simpl.

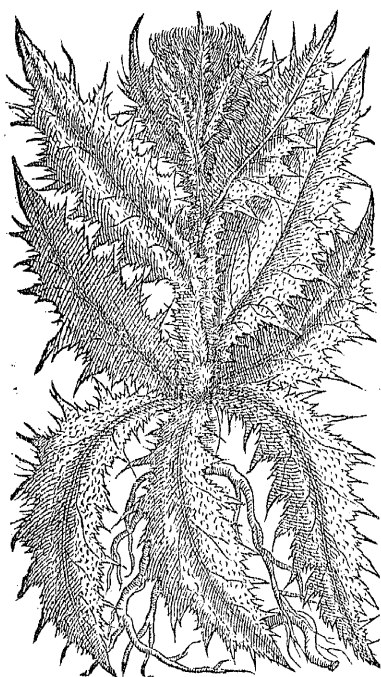
Pena in Aduerf.

Nomina

Forma.

Li. 24. c. 12.

ACANTHIVM, *Math.*

Ca. 16. hist.

Acanthium montanum.

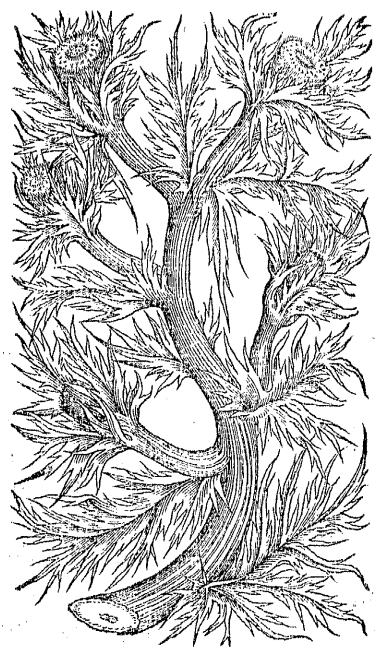
Forma. Iura, vnde & hoc aduectū est, nascitur. Radice est crassa, numerosa, caulibus multis, intus cauis, angulosis, densissima lanugine opertis, foliis albæ spinæ similibus, toto ambitu marginibus aculeatis, prominentibus, araneosa lanugine obductis, quæ neri posse, & in vestes texti omnino credibile, cū digitis summis tractata non abrumptur, & quàm longissimè ducatur, flore purpureo, lana candida & tam

magnitudinis, aut paruitatis comparationem, vt id de suo, quod plerumque solet, Plinius videatur adiecisse, aut in nostris exemplaribus vox, minoribus, deesse. Anguillara pro Ruto hoc Cardui genus describere videtur. Acanthium Officinis creditur esse Carduus iste omnium ferè maximus vbiq; viarū obuius, & iuxta sepes in arenosis, incultisq; locis satis frequens, radice prægrandi, crassa, foris nigra, amara, caule procero, valde crasso, aculeato, cauo, candida teuiq; lanugine obducto, telis aranearū simili: foliis admodum longis & lais, incis, per oras vncis spinis stipatis, molli araneosaq; lanugine pubescētibus, capitulis in caulium vertice aculeatis & echinatis, leucographidi similibus, flore purpureo, Julio & Augusto mēsis fatiscēte, semine nigricante, & rotūdiore quàm Onici, amaro, acri, candida lanugine inuoluto. Hunc Carduū Fuchsius nomine spinæ albæ siluestris descripsit & depinxit. Aliud Acanthiū ex Dalechampia exhibemus, montanum cognominatum, quod in gelidis montibus, vt in monte

ACANTHIVM, *Spina albæ siluestris, Fuchsi.*

ACANTHIVM *Montanum, Dalech.*

spissa

spissa vndiq; per initia sic obuoluto, ac circūclūso, vt priusquā detegi possit, veluti lanæ glomus sit dilacerandus & euoluendus. Acanthij radix & folia, inquit Dioscor. in potu opisthotonicis auxiliantur. Eadem prorsus Plinius tradit. Ipsa folia vel radices ad remedia opisthotoni bibuntur. Galenus verò radicem & folia facultatis esse excafactoria, & iis qui conuelluntur auxiliari.

Li. 3. ca. 16. Vires. Li. 24. c. 12. Li. 6. simpl.

DIPSACVS, CAP. V.

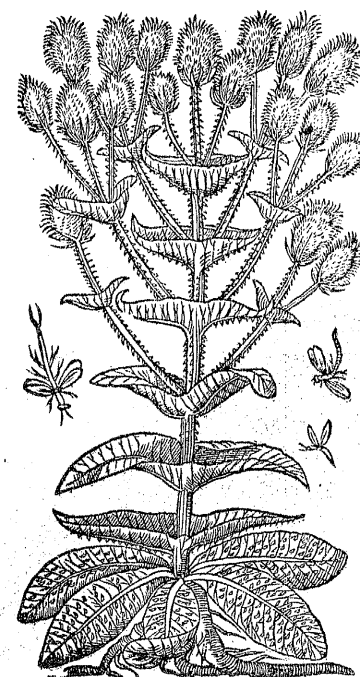
ἸΨΑΚΟΣ Græcis, Labrū veneris, & Carduus veneris Latinis, Virga pastoris Officinis, & Carduus fullonū vulgò dicitur, Gallis *Chardon à carder*, vel *Chardon à foulon*, Hetruscis *Cardo da cardare*, Foroiulienſibus *Garzo*, Germanis *Kartendistel*, *Bubenstrel*, *Vueberkarton*. Dipsaci autē, id est sitibūdi nomen à cōtrario inuenit, quoniā concauo alarū sinu rorē, vel imbrē recipiat, quo velut ad abigendas sitis iniurias abutitur. Labri veneris nomenclaturā à carinato foliorum habitu contraxit, quæ se anfractuosa sinuantia ambage, peluis vel solij speciem constituunt, & intra se humorem retinent. Virga pastoris dicta est, ob longas virgas, quas detractis Carduus pastores fortè sumūt, & ea parte qua possit manu capi aculeis nudant, reliqua autē aculeata gregē ducunt. Carduus fullonius appellatus est, quòd eo rudes pānos, velut echino quodā poliūt, detractisq; floccis carminat. Cæterum hīc animaduertendū Auicēnæ & Serapionis interpretes Virgæ pastoris nomine minimè Dipsacum, sed Polygonū vtrūque Dioscoridis intellexisse. Herbarij duo Dipsaci genera fecere. vnum satiuum, alterū qui sua sponte passim prouenit, eumq; duplicē, nēpè Dipsacū siluestrē maiorē, quē Dipsacū purpureū vocat Fuchsius, & Dipsacū siluestrē minorē. Dipsacū, vt describit Dioscorid. aculeatarū generis est. Caulem habet albū, spinis horrentē, folia caulē amplectētia, lactucæ similia, in singulis geniculis bina, oblōga, atq; etiā spinosa, quæ in dorſi medio intus & extrā veluti bullas spinosas habent, cōcauo, quo se vtrinq; geniculis cōiungunt sinu, quo aquæ, rores & imbres asseruantur, vnde Dipsaci quasi sitientis nomen

Nomina. Li. 2. c. 736. c. 351. simpl. Genera. Ca. 82. hist. Lib. 3. ca. 11. Forma.

DIPSACVS *Seu Labrum veneris, Math.*

DIPSACVS *Satiuus alter, Matthioli.*

GGG 3

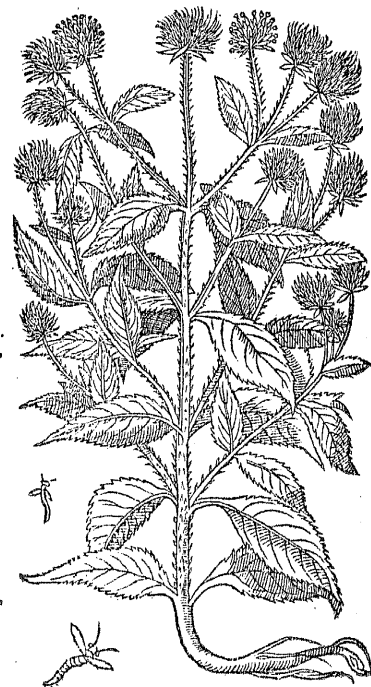
DIPSACVS Siluestris maior, Fuchf.

Li. 27. ca. 9.

DIPSACVS Siluestris minor, seu Virga pastoris, Matth.

Matthi. in ca. 11. lib. 3.

Lib. 3. ca. 11. Vires & Temper.

Li. 27. ca. 9.

Li. 6. simpl. In Adnorf.

trahit. In cacumine caulis singulis furculis capitula singula echinis similia insunt, oblonga, aculeata: quæ postquam exaruerunt, candida apparēt. dissectū per mediā medullam caput vermiculos habet. Plinius eadē breuiter & dilucidē tradit. Dipsacus folia habet lactucæ, bullasq; spinosas in dorſi medio, caulem duūm cubitorū, iisdē spinis horridum, genicula eius binis foliis amplectētibus, cōcauo alarū sinu, in quo subsistit ros salſus. In cacumine capitula sunt echinata spinis. Nascitur in aquosis. Huic descriptioni si pastoriā virgā cōferas cōperies notas omnes optimē respondere Dipsacus siluestris fatiuo similis est, foliis tamen est angustioribus, & floribus purpureis. Nec solo cultu videtur euenisse, inquit Pena, vt fatiuus Dipsacus aculeis aduncis, recuruis & rigidioribus à siluestri & spōte prodeūte tantūm distet. Nam pleraq; omnia culta, molliora & teneriora, minūsq; spinosa euadunt. At hīc fatiuus capitibus est reductioribus, oblongis spinis, crebris, adūcis, terram versus reflexis, adeō rigidis, vt stamina carpēdo, & vellēdo filamenta, non faciliē effringātur: siluestris verō mollioribus, minoribus, furrectis, nec aduncis, longioribus multō, imbecillioribus: foliis itē mollioribus, minoribus, haud dissimilibus, capitulis crebris, & bituminoso trifolio similibus. Nascitur in agrorum & serobium marginibus, & in viis iuxta sepes. Dipsaci tertiuū genus minimum, nec adeō frequens, superiori siluestri sat simile est, non tamē ita striato caule, nec tam spinis horrido, foliis itē infimioribus, capitulis multō minoribus, vt quæ oliuæ magnitudinem vix superent. Sunt autem capitula hæc tenuibus capillis referta, ita vt sericis viridi colore infectis floccis similia videantur. Quidam Plumbaginem esse Plinij credunt, nec temere fortassis. Dipsaci radix, auctore Dioscoride, cum vino decocta & tusa vsque dum cerati crassitudine accipiat, inposita rimas fistulasque sedis sanat. Oportet autem medicamentū hoc area pyxide recondere. Ferunt præterea formicis & verrucis pensilibus remedio esse. Vermiculi capitis eius in folliculo clausi, & collo aut brachio appensi quartanas sanare produntur. Eadem breuiter Plinius dixit. Sanat rimas sedis: item fistulas, decocta in vino radice, vsq; dū sit crassitudo ceræ, vt possit in fistulā mitti: itē verrucas omnium generū. Quidā & alarū, quas modō diximus, succū iis oblinūt. Dipsaci spine radix, inquit Galenus, est secūdo ordine exsiccatōria, habetq; nōnihil absterſoriū. Scribit Pena p̄iora duo Dipsaci genera refrigerātis & siccātis esse facultatis, & cancerosis vlcerationibus multū conferre: tertium vsui incompertum.

CNICVS

CNICVS, CAP. VI.

NIKOΣ & κνίκος Græcè, Cnicus & Cneus Latine nominatur, Mauritanis Kartam, siue Charthom, Officinis Mesuen & Serapionem secutis, Carthamus, Italis Zaffarano Sarrasinesco, Germanis Vuldengarten Saffran, Gallis Saffran bastard. Dicitur autem Cnicus seu Cneus ἀπὸ τῆς κνίξου, quod mordere & pungere significat: est enim spinosus carduus, vel ἀπὸ τῆς κνησίδος, quod pungendo pruriginem excitet. Carthamus verò ἀπὸ τῆς καρθαίφου, quod est purgare. Dioscorides de Cnico fatiuo duntaxat scripsit. Theophrastus & Plinius duo genera fecere, fatiuum siue hortense, & siluestre. rursus siluestris species duas. Cnicus fatiuus, vt describit Dioscorides, folia habet oblonga, incisuris diuisa, aspera, aculeata, caules cubitales, in quibus capita oliuæ magnitudine, florem similem croco, semen candidum & rufum, oblongum, angulosum. Nascitur in hortis, & agris fatus. Floret Julio & Augusto mensibus, ac subinde semē etiam profert. Cnicum alterum pictum dedit Clusius, cui vnicus caulis, interdum bini, terni, aut quaterni, cubitales, firmi & lignosi vt alterius, nullis tamen aut paucissimis ramis: folia Cnici vulgaris, candidiora, & paulō longiora: capitula Cnici: flos diuersus, qui p̄e qui non sit luteus, sed ex multis staminibus carulei coloris constans: semen Cnico & minus & subrufum: radix pollicari crassitudine, carnosa, succulenta, foris nigricans. Circa Cordubam in segetibus inuenitur, & agro Hispalēsi. Floret Maio & Iunio. Vulgare nomen nullum nouit. Sed cum tota facie Cnicum vulgarem referat, Cnicum alterum nominauit. De reliquis generibus hæc prodidit Theophrastus. τοῦ κνίκου δὲ εἶσιν ὁ μὲν ἀγρίος, ὁ δὲ ἡμέτερος. τοῦ δὲ ἀγρίου δύο εἶδη, τὸ μὲν πικρὸν ἐμφερὲς σφόδρα τῶν ἡμέρων, πολλὴν εὐθυκαλύπτερον. διὸ καὶ πηνίοις ἐνιαυτῶν ἀρχαίων ἐχρῶντο γυναικῶν. καρπὸν δὲ ἔχει μέλανα, καὶ μέγαν, καὶ πικρὸν. ὁ δ' ἕτερος διασὺς τὰς καρπῶν ἔχει σογχαλῶδες, ὡς εἰ τρόπον τινα ἐπιγείου καρπῶν γίνεσθαι. διὰ γὰρ μαλακότητι τῶν καρπῶν καὶ ἀκρίβειαι πρὸς τὰς ἀρδύρας. καρπὸν δὲ ἔχει πικρὸν πωγωνώδους ἀέριματος. ῥίζα πᾶσι πλεονεξία: μείζους δὲ, καὶ πικρὸν τῶν ἀγρίων. ἰδιον δ' ἔχει πρὸς τὰ ἄλλα ἀγρία, τὰ μὲν γὰρ σκληρότερα, καὶ ἀκαθάρτα δὲ τῶν ἡμέρων. αὐτὸς δὲ μαλακώτερος καὶ λειότερος. Id est, Cnicus est siluestris, & mitis. siluestris species duæ. Vna miti confimilis admodum, sed rectori caule. quare ex ea prisca quædam mulieres pro fusio vtebantur. Fructum

Nomina

Lib. 4. c. 18

Genera.

Ibidem.

Forma.

Locus.

Tem. us.

Lib. 2. stir.

Hisp. c. 31.

Lib. 6. hist.

cap. 4.

CNICVS Satiuus, Matth.

CNICVS alter, Clusij.

fert nigrum, magnum, amarum. Altera species hirsuta caules sonchi profert, & quodammodo humi accubat, nam propter caulium mollitiem in terram inclinatur, fructum gignit amarum (*αμυρον* pro *αμυρον* legit Gaza, & vertit frequentem) barbaturum semen omnibus radices multæ, densiores tamen siluestribus, & maiores.

CNICVS Siluestris prior.
Atractylis, Dalech.

Lib. 21. c. 35.

Lib. 3. c. 55.

Cap. 42.
hifo.

Lib. 4. c. 79.

CARDVVS Benedictus.
Cnicus siluestr. alter.

Præ aliis siluestribus hoc peculiare est, quod cum duriora spinosioraque sint mitibus, vrbani Cnicus mollior sit & læuior. Quæ ex Theophrasto sic transcripsit Plinius. Multas præterea ignobiles habent, sed maximè celebrant Cnicon Italiæ ignotum, ipsis autem oleo non cibo gratam. Hoc faciunt è semine eius. Differentia prima siluestris & fatiui. Siluestrium duæ species. Vna mitior est, simili caule, tamen rigido, itaque & colu antiquæ mulieres vtebantur ex illis: quare quidam atractylida vocant. Semen eius candidum (hîc Plinius contradicit Theophrasto, qui semè nigrum esse ait) & grande, amarum. Altera hirsutior torosiore caule (*αμυρον* caules legit Plinius, quos *Γυγώδεις* Theophrastus) & qui penè humi serpat, minuto semine. Aculeatarum generis hæc est. Hæc Plinius. Cnicus siluestris prior Ruellij, Fuchsj, Dodonæi Atractylis est. Is durus est & erectus, fatiuo non dissimilis, foliis asperis & pungentibus: capitula multis foliolis angustis & per extremitates aculeatis muniuntur, ex quibus hirsutus flos prodit, magis quàm Cnici hortensis ex luteo pallescens. Semen Cnico par, oblongum & angulosum, sed subatrum, non vt Cnici album: magnitudo ei quæ homini. Quamobrem præterea mulieres, vt scribit Theophrastus, si locus mendo careat, pro colu vti poterant eius stipitibus satis firmis & longis ad lanam sustinendam quæ nebatur, vt pro fuso atractylide, humili planta, suis capitulis momentū & pondus præbente ad intorquendum & circumagendum filum. Alteram Cnici siluestris speciè, Carduum esse, qui Benedictus ob admirabiles eius vires contra varios morbos nominatur, iamdiu doctis omnibus persuasum est, qui hunc cum alterius Cnici siluestris descriptione à Theophrasto tradita diligentius cõtulerunt. Herba est vsu & visu omnibus cognita, radice longa, tenera, valde fibrata, foliis longis, pinguibus, teneris, mollibus, hispida, profundius incis: caules ei hirsuti villosiq; (*Γυγώδεις*, id est, leues, inanes, fragiles sonchi modo, non *αμυρον*, vt legit Plinius, id est, torosiores, in terrâ sparsi, quoniam ob comæ foliorumq; mollitiem recti nõ stant, sed caduci solo procumbunt, & inclinatur, hirsuta

futa quoque, capitula foliis pungentibus circundantur. Flos ex luteo pallet, semen copiosum, oblongum, cinereum, pilis barbatum, amarum, lanuginosis pappis obuolutum. In arduis alpibus Galloprovinciæ teste Pena prope Monasterias quas Margnols vocant, vbi effodiuntur Crystallina, Irides, & varij coloris alij lapides, crescit, in summis montibus, rigidior, & aliquantum minor hortensi. Nunc passim in hortis omnibus magno studio colitur ob eximias eius dotes. Cnici fatiui flore præfici vtebantur in obsoniis auctore Dioscor. Semen tundebatur, & ex eo exprimebatur succus, vt tum hydromelite, aut gallinaceo iure datus aluum purgaret. Stomacho tamen aduersatur. Fiebant etiam placenta ad aluum emolliendam, succo eius amygdalis, nitro, aniso, & melli cocto admixto. Oportet autem ante cenam in partes quatuor diuisas iuglandis nucis magnitudine, duas aut tres sumere. Eas hoc modo conficere oportet. Sumatur Cnici candidi sextarius, amygdalarum tostiarum & decorticatarū cyathi tres, anisi sextarius vnus, aphronitri drachma vna, caricarum triginta carnes. Seminis succus lac cogit, & ad soluendam aluum efficacius efficit. Cnici semine duntaxat vtimur ad purgationes, inquit Galenus. Tertij ordinis est excalfacientium si foris admoueat. Sed de eius temperamento & facultatibus fusiùs disseruit Mesues his ferè verbis. Cnicus est agrestis & fatiuus, idemque melior semine, præsertim eo magno, albo, plano, pleno, medullæ pinguis, cortice tenui. Nec inutilis est flos croci pilorum effigie. Calfacit ordine primo, siccat secundo. Agrestis flos minùs calidus ac ficcus. Pituitam & aquas vomitu & deiectione vacuat sumptus, & clystere iniectus. Ob id morbis inde natis, vt colico affectui & similibus confert. Thoracem quoq; & pulmonem expurgat, præsertim eclegmate sequente & oleo suo, vnde & vocem claram reddit: sperma quoque vsu augeat, sed alimentum est prauum, stomacho valde noxium, in eo & mammis lac dicitur cogere, fastidiendum ac nauseabundum est, ac conturbans, facultate est lactiarum plantarum, sed remissa, terget, aperit, etiam flore cum mullâ icterum sanante. Ne ventriculum ladat, ei misce stomachica, anisum, galangam, mastichen: acriora verò, vt cardamomum, zingiber, sal panis, sal gemmæ addita actione ipsius celerant, & intestinorum noxam prohibent. Sic medulla eius drachmæ decem, cum cardamomi aureo vno in catapotia cicerum magnitudine drachmis quinque, sufficienter purgant Paulo auctore. Eadem medulla panno ligata, oxymeliti præsertim scillitico incoquitur mersa, & purgatoriū id efficit. Medullæ eiusdè aurei duodecim, penidiorum aurei quatuor, cardamomi, zingiberis ana aureus vnus, cum melle forma bolos nucis magnitudine, da vnum vel duos. Medulla eadem ex iure galli vel gallinæ cum speciebus prædictis cocta, idem præstat: vel medullæ eius drachmæ tres, amygdalarum drachma vna, strobilorum drach. semis, cum melle cocto & sicco scillæ fiat eclegma, mirificum in thoracis affectibus. Hæc ex Mesue. Sed id animaduertendum orientalem Cnicum multò faciliùs & viliùs minori quantitate purgare. Nostrum multò imbecilliorum esse, vt pote qui non minore quàm duarum vnciarum, vel saltem vnius & semissis mole, aluum subducatur, nec obstructiones mesaraicarum æquè probè referet. Carduus verò benedictus obstructiones internorum viscerum tollit, vrinam mouet, calculum frangit, vlcera potissimum pulmonis sanat. Percussis à feris venenatis medetur tam interius sumptus, quàm venenatis icibus aut morsibus impositus. Negant etiam pestis sentire contagia, qui cum cibo aut potu præsumperit. Iam quoque correptis magno fore præsidio vulgus sibi persuasit. Item contra capitis vehementissimos dolores, vertiginem, memoriam amissam, in cibo aut potu sumptum valere tradunt. Item ad putrescentia vlcera, mammarum potissimum, si in puluerem redactus inspergatur: cacethe tam recès quàm sicca herba, pota & admota sanat, cuteq; obducit. Quamobrem decoctis miscetur, quæ ex ligno Gaiaco parantur Hispanica lue laborantibus.

Confert

In Aduerf.

Vires &
Temper.

Lib. 7. simi

Lib. 2. c. 35.

Confert maximè iis qui quartana febre aut aliis febribus laborant, quarum accessiones cum frigore redeunt, hausto eius decocto, aut stillaritia aqua, aut pulueris drachma pota. Profunt eadem comitialibus infantibus eodem modo pota. Herba decoctum ex vino sumptum, ilium & renum dolores mulcet, ventris tormina sedat, sudorem citalui tineas necat, & vteri vitiis auxiliatur.

CHAMAELEON, CAP. VII.

Nomina

ΧΑΜΑΙΛΕΩΝ λευκός Græcis, Chamæleon albus Latinis nominatur, Carduus varius, Carduus suarius, & Cardopatium, Arabibus Chamæleon leuce, seu Chamalium, Italis Carlina, & Chameleone bianco, Hispanis Cardo pinto, Germanis Eberwurte, eleganti allusione ad Carduum suarium. χαμαιλέων μέλας, Latinis Chamæleon niger. Chamæleon autem à foliorum

Lib. 3. c. 8.

varietate dicitur Dioscoride teste: mutant enim cum terra colorem. Hic enim viridia, illic albicantia, alibi cærulea, nonnunquam rubra inveniuntur. Suarius autem carduus, quod sues, si in polenta exhibeatur, perimat. Carlina verò quasi Caroli na quod credat vulgus hanc herbam Magno illi Carolo Regi olim ab Angelo demonstratam fuisse ad propulsandam ab exercitu suo pestem, tanquam antidotum omnium præstantissimum. Quam ob causam multi ad arcendam pestilentiam huiusce herbæ radices miris efferunt laudibus. Chamæleon albus à nonnullis Ixias vocatus, ut ait Dioscorides, quod quibusdam in locis Ἴξος, id est, viscum ad radices eius inueniatur, quo pro mastiche vtuntur mulieres. Folia habet silybo aut carduo similia, asperiora tamen & acutiora, nigroq; Chamæleone robustiora. Caule caret, sed è medio spinam echino marino aut cynaræ similem erigit: flores purpureos velut pilos, qui in pappos euanescent, semen cnico simile: radicem in pinguibus collibus crassam, in montosis graciliorem, in profundo albam, aliquatenus aromaticam, graeolentem, & dulcem. Chamæleon niger & ipse foliis scolymo similis est, minora tamen & tenuiora, & robustiora hæc habet. Caulem emittit digitali crassitudine, dodrantalem, subrubrum, qui umbellam gerit, & flores spinosos, tenues, hyacinthi æmulos, varios, radix crassa, nigra, densa, quandoque etiam corrosa, quæ dissecta subflaua est, & commanducata mordax. Prouenit in campestribus, siccis & cliuosis tractibus & maritimis. Plinius de iisdem hæc prodidit. Chamæleonem aliqui Ixiam vocant. Duo genera eius. Candidiora, asperiora folia habet, serpit in terra echini modo spinas erigens, radice dulci, odore suauissimo. Quibusdam in locis viscum gignit album, sub alis foliorum, maximè circa canis ortum, quo modo thura nasci dicuntur: ynde & Ixias appellatur. Hoc vt mastiche vtuntur mulieres.

Lib. 3. c. 8.

Forma

Quare & Chamæleon vocetur, varietate foliorum euenit: mutat enim cum terra colores, hic niger, illic viridis, alibi cyaneus, aliubi croceus, atque aliis coloribus. Et paulò post. Ex nigris marem dixere cui flos purpureus esset, & fœminam cui violaceus. Vno nascuntur caule cubitali, crassitudine digitali. Theophrastus de vtroque Chamæleone hæc quoque Dioscoridi consentanea literis mandauit. χαμαιλέων δὲ ὁ μὲν λευκός, ὁ δὲ μέλας. αὐτὸ δὲ διωμάεις τῶν ῥίζων, καὶ αὐτὰ ἢ αἰ ῥίζαι τοῖς εἰδῶσι διαφόροι. τὸ μὲν γὰρ λευκὴ καὶ γλυκύτα, & παχέτα, καὶ ὁσμὴν ἔχει καὶ καρτεία. Et paulò post. φέεται δὲ ὁμοίως πανταχοῦ, καὶ ἔχει τὸ φύλλον ὅμοιον σκολύμῳ, μέλιζον δὲ, αὐτὸ δὲ πρὸς τῆ γῆ, τὴν δὲ κεφαλὴν ἔχει ὁμοίαν ἀκάνθῳ, μεγάλῃν δὲ αὐτὸν καλεῖσιν. ὁ δὲ μέλας τὸ μὲν φύλλον παρῶμοιοι: σκολυμῶδες γὰρ ἔχει (non σκολυκῶδες, vt habetur in vulgatis exemplaribus) πάλιν ἔλαττον καὶ λεπτότερον (λεπτότερον ex Dioscoride) αὐτὸς δὲ ὄλος ἔστιν (lege ἔχει) ὥσπερ σιάδιον. ἢ δὲ ῥίζα παχέτα, & μέλινα. διαφέρει δὲ, ὑπόξαντος. φιλεῖ δὲ χλωεῖα ψυχρὰ, καὶ ἀργά.

Locus

Lib. 22. c. 18

Lib. 9. hist. cap. 13

Id est, Chamæleon quidam est albus, alter niger, radicem facultates, atq; ipsæ etiam radices specie differunt: illius enim radix alba est, dulcis, crassa, & grauis odoris. Nascitur

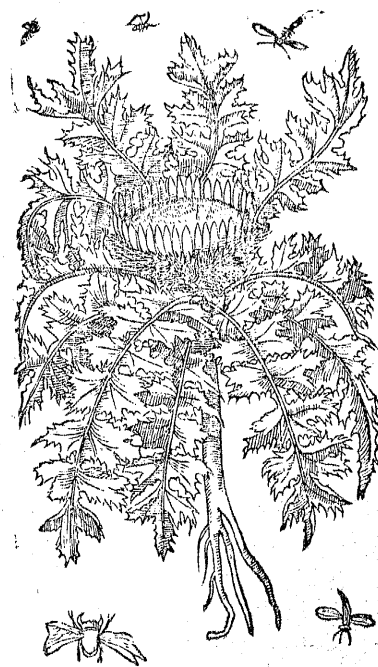
Nascitur similiter multis locis, foliūque habet scolymo simile, sed maius, & terre proximum, caput autem magnum acano simile, quod nonnulli acanum vocant. Niger simili est folio, scilicet scolymi, sed minore & tenuiore. Tota planta habet veluti umbellam, radix crassa est, nigra, & disrupta, subflaua. Locis gaudet frigidis & incultis. Gaza non ἀργά sed ὑγρὰ legit, id est, humida, cui contradicit Dioscorides scribens plantam istam in campestribus & siccis locis prouenire. Idem Theophrastus alio in loco Chamæleonem album Ἰξίων appellat, quam Carduum pineam interpretatus est Gaza, ratus fortasse diuersam hanc à Chamæleonis genere plantam describi. At si quis plantas istas diligentius expendat, & Theophrasti locos conferat, rem aliter habere comperiet. Nam Chamæleonis facta mentione, alteram eius speciem, nimirum Ixinem accuratè omnibus suis partibus delineat, præterquam radice, quæ velut hic omiſsa luculenter declaratur loco suprâ adducto. Quod autem Ixine, vel, vt in Dioscoride legitur, Ixia, Chamæleon sit albus, eius historia fidè facit, tum ex Theophrasto iam descripta, tum ex his eiusdem verbis. ἢ ἢ Ἰξίω φέεται μὲν & πανταχοῦ (lege φέεται μὲν ὁμοίως πανταχοῦ, vt & loco iam citato) ῥιζὸν δὲ ἔστιν ἀπὸ τῆς ῥίζης μέσης ὁ σπερματικὸς ἀκανὸς ἐπιπέφυκεν, ὥσπερ μῆλον, δὲ μέλα ἐπιπεφυκέν, ἐπὶ τῶν φύλλων. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τῆς ἀκροῦ φέρει τὸ δάκρυον ἕσσομον, καὶ τοῦτο δὲ ἐστὶν ἢ ἀκάνθη καὶ ἢ ματρίχη. emenda, ἢ ἀκανθὴν ματρίχη, quod confirmat Plinius, vt diximus. Id est, Chamæleon albus æquè locis multis nascitur, à radice folia emittit, ex qua media seminibus grauis acanus veluti malum exoritur, in foliis ipsis absconditus. (Videtur Theophrastus hic acanum dicere spinosum & echinatum caput carduorum, quod Dioscorides nunc echinū vocat, nunc ἀκανθῶδη κεφαλὴν, nisi forte pro ἀκανθὸν legendum sit ἔχινος.) Hic lacrymam ori gratam parte summa profert, quæ est acanthice mastiche. Qui hos duos Theophrasti locos cum Chamæleonis albi historia à Dioscoride tradita contulerit, vnâ & eandem plantam ab vtroque describi iudicabit: hodie periti herbarij Carlinam esse credunt. Hæc, inquit Dalechampius, vbiuis in Allobrogum montibus frequens est, Dienſibus Chardouſſe dicta, quasi

Lib. 3. c. 9.

Lib. 3. hist. cap. 4.

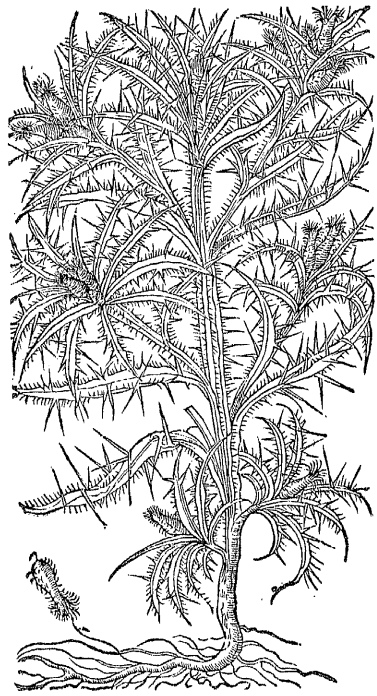
Lib. 6. hist. cap. 4.

CHAMAELEON Albus, Matthioli.

Carduus siluestris, radice longa, crassa, subruſa, cum gustatur principio fatua, mox subdulci, tandem acri, foliis latis, albis, aculeatis, humi iacentibus. ex horum medio absque caule echinus prodit, cynaræ capitibus similis, in metam fastigiatus, cōpactili squamarum pungentium aceruo horridus, quo exſecto, sicuti & diuulsis eius laminulis succus lacteus manat, vis i aut glutinis modo lentus ac tenax, sic contrectantium manibus inhærescens, vt vix detergatur, vt ab eo ixias merito dici possit. Flos purpureſcit, quo dilapſo hiat echinus, papporumque densam lanuginem media orbis sui area completitur, quæ in auras auolat. Semen cnico simile est. Huius echinos adhuc cōpressos priuſquã floreant, indigenæ detractis corticosis vnguibus, structilique laminularum serie reuulſa, concidunt in orbes, & raporum ritu in cibos coquant, vel cum butyro in prunis, vel super foculo parant, sale & pipere condiunt, gustu multò quidè palato suauiore & lautiore, quàm echinorum cynaræ, vel scolymi satiuui. Quare cum tam vulgaris sit in ea regione hic cibus, sentiendum

CHAMÆLEON *Salmanticensis, Clusij.*

Lib. 3. c. 8.

Vires & Temper.

PICNOMON CRETÆ *Salonenfis, Pena & Lobellij.*

Lib. 9. hist. cap. 13.

προς τὴν ἑλμυθία τὴν πικρὰν, ὅταν ἀσπιδοπαροφάγη πίνειν (lege πίνειν διε) ἐπιζύουσα ταύτην, ὅσον ὄξυς αὐτῶν ἐν αἴνῳ ἀντηρῶ. ἀναρῶ δὲ καὶ κύναι, καὶ σὺν κύναι μὲν ἐν ἀλφίτοις ἀναφωραθεῖται μὲν ἐλαίῳ καὶ ὕδατος: σὺν δὲ μὲν ραφάνων μγγυμένη τῶν ὀρεῖων. γυμνακί δὲ διδόνται ἐν πρυγί γλυκεῖα, καὶ ἐν οἴνῳ γλυκεῖα, ἢ ἐὰν βέλγηται τις ἀοιδενοῦτος ἀντηρῶτα διαπεριεράσσει βιώσιμος.

Vocatur à Salmanticēsis Chamæleon, & cum referre videtur quem Anguillara pro Chamæleone nigro Dioscoridis proponit. Verùm historia non responder. Huc fortasse Chamæleonis nigri speciem referemus Carduum pusillum & rarum, qui in planitie illa, quæ est inter Arelatem & Salonam, & Creta Salonenfis dicitur, provenit, ideò à Pena & Lobellio Picnomos Cretæ Salonēsis nuncupatus. Radice est exigua, mansu glutinosi quidpiam præferente, foliis longis, secus longitudinem cauli adhærentibus, Chamæleontæ Monspeliensis modo, sed angustiorib⁹, in ramis magnitudine Calcitræ, & illius modo in ambitu sparsis, spinosis, longisque aculeis adeò stipatis, vt arrepturo nihil pateat aditus: flosculi senecionis æmuli, sed maiores in oblongis, spinosis & tomētofis capitulis: semen exiguum, Cnico simile, paleaceum. Picnomon esse nō asseuerat Pena, sed quia plāta est spinis munitissima, significationi alludentes ita vocauit. Radix Chamæleonis albi, vt docet Dioscorides, acetabuli mensura pota latos lumbricos expellit, bibitur autē in vino austero cum origani decocto. Hydropicis comòdè datur drachmæ pōdere cum vino: ipsos enim extenuat. Decoctum eius contra vrinæ difficultatem propinatur. pro theriaca est cum vino pota. Occidit canes & sues: mures item necat subacta cum polenta, aut hydrelæo madefacta. Chamæleonis nigri radix trita admixto modico chalcantio, cedrino oleo & axungia, scabiem abigit, deterget impetigines sulfure & bitumine additis, cocta in aceto & illita. Decoctū colutione dentium dolores sedat. cum pari pipere & cera radix dentibus oblita, ipsis dolētibus auxiliatur. fouentur etiā dentes ipsa cocta in aceto & affusa. dolenti denti per scalpellum calida admota ipsum frangit. maculas cutis in facie à sole contractas expurgat, & vitiligines cum sulfure. Miscetur & medicamentis erodentibus, phagædenica vlcera feraq; in cataplasmate imposita extirpat ac sanat. Theophrastus de harū radicum facultatibus hæc prodidit, primū de Chamæleonis albi radice. χρῆσιμη διὲ, φασι, πρὸς τὸς ῥοῦς, ὅταν ἐψηθῆ κατὰ θμῆσιν ἔσται ὡσπερ ραφάνις ἐνευλομένη (lege ἐνηλωμένη) ἐφ' ὀλοχοῖνας, καὶ πρὸς τὴν ἑλμυθία τὴν πικρὰν, ὅταν ἀσπιδοπαροφάγη πίνειν (lege πίνειν διε) ἐπιζύουσα ταύτην, ὅσον ὄξυς αὐτῶν ἐν αἴνῳ ἀντηρῶ. ἀναρῶ δὲ καὶ κύναι, καὶ σὺν κύναι μὲν ἐν ἀλφίτοις ἀναφωραθεῖται μὲν ἐλαίῳ καὶ ὕδατος: σὺν δὲ μὲν ραφάνων μγγυμένη τῶν ὀρεῖων. γυμνακί δὲ διδόνται ἐν πρυγί γλυκεῖα, καὶ ἐν οἴνῳ γλυκεῖα, ἢ ἐὰν βέλγηται τις ἀοιδενοῦτος ἀντηρῶτα διαπεριεράσσει βιώσιμος.

βιώσιμος, λούην κελύουσιν ἑξῆς ἡμέρας. κόντηρ πωρεμένη, βιώσιμος, Deinde de nigri Chamæleonis radice. δύναται δὲ λέπτραν ἐξελαύνειν ἐν ὄξει τριβόμενος, καὶ τριβέτις ἐπαλειφόμενος, καὶ ἄλφον ὡσάυτως ἀναρῶ δὲ καὶ τὸς κύναι. Id est, Chamæleonis albi radix ad fluxiones utilis esse traditur, cōcifa raphani modo, & iunco velut clauo transfixa ac decocta: & aduersus latos lumbricos cum vua passa acetabuli mensura in vino austero pota. Occidit & canes & sues. Canes in polēta subacta cum aqua & oleo, sues mixta cum brassica mōtana. (Quæ sequuntur, Mulieri datur ex fece vini passis, aut ex vino passis, Gaza non expressit, fortasse ea notha ac supposititia esse ratus.) Quòd si quis experiri voluerit, moriturus sit æger nec ne, præcipiunt ea radice lauandum triduo, quòd si tolerauerit moriturum negant. Nigri Chamæleonis radix in aceto trita & illita lepram & vitiligines exterit. Occidit & canes. Plinius partim ex Dioscoride, partim ex Theophrasto hæc exscripsit. Chamæleon cādidus hydropicos iuuat succo radicis decocta. Bibitur drachma in passo. Pellit & interaneorum animalia acetabuli mensura succi eiusdem in vino austero cum origani succo. Facit ad difficultatem vrinæ. Hic succus occidit canes, suesque in polēta addita aqua & oleo. Contrahit in se mures, ac necat, nisi protinus aquam sorbeant. Radicem eius aliqui cōcifa seruari iubent funiculis pendentem, decoquantq; in cibo contra fluxiones, quas Græci rheumatismos vocant. Et mox de nigris addit. Radicibus eorum lichenes curantur, cum sulphure & bitumine vna coctis: commanducatis verò dentes mobiles, aut in aceto decoctis. Succo scabiem etiam quadrupedum sanant, & ricinos canum necant, iuuēcas quoq; anginæ modo: quare à quibusdam Vlophonon, vocatur, & Cynozolon, propter grauitatem odoris. Ferunt & hæc viscum vlceribus utilissimum. Omnium autem generum eorum radices scorpionibus aduersantur. Atq; hoc postremum videtur innuere, quod Dioscorides theriacam esse dixit. Cum origani verò succo bibi ait, quod Dioscor. dixit, μετὰ ὀρεγάνης ἀποζέμαλος, quibus cum origani decocto bibendum esse significatur. Galenus de iisdem radicibus hæc scribit. Nigri Chamæleonis radicē lethale quidpiam habere: quam obrem foris vsū eius ad pforas adhiberi, & lichenas, & vitiligines, & in summa quæ detersionem postulant. Præterea digerentibus & emollientibus pharmacis commisceri, & phagædenica vlcera illita sanare: esse enim siccam tertio ordine, calefacere secundo completo. Porro albi Chamæleonis radicē potui dari cum vino austero mensura oxybaphi contra latos lumbricos: exhiberi etiam aqua intercutem laborantibus, ad similitemque habere temperiem ipsius nigri radici, nisi quòd hac illa amarior sit. Paulus quoque, Oribasius, & Aëtius tradunt Chamæleonis nigri radicē si intra corpus sumatur, veneni loco esse, & cetera eadem quæ Galenus. At Dioscorid. Theophrastus, Plinius neutrius venenatam esse radicem dixerunt. Neque enim venenatam eam esse intelligas, quæ canes, sues, & mures perimat. Quædam enim sunt iis animalibus noxia, quæ nobis salutaria sunt: nam eandem ad pellendas latas interaneorum tineas propinant: item hydropicis, & contra difficultatem vrinæ. Præterea Dioscorides de Chamæleone albo tractans, Ixiam venenum esse non ait, neq; Theophrastus, cum scribit, ἐχέει δὲ δάκρυον καὶ ἡ ἰξία ἢ ἐν κρητῆ. Id est, Lacrymam fundit Chamæleon albus, qui in Creta nascitur. Sed Dioscorid. de venenis agens, Ixiæ veneni incommoda & noxias vires, & remedia tradit ex Nicandro, qui ἰξίον ἐλοφόνον vocat. Eius scholiastæ fides habenda nō est, qui Ixiam genus blattæ esse scribit, quod sit colore nigrum, odore verò in potu ocimi femini simile, quum aperte Dioscor. viscum esse dicat quod ad radices Chamæleonis albi reperitur. At Paulus & Aëtius de venenis tractantes, cum de vtriusq; Chamæleonis veneno & curatione dixissent, seorsum de Ixiæ veneno eadem quæ Dioscorides retulerūt. Cum verò Chamæleon albus Ixiæ nominetur, ob viscidū illud gummi, quod ex radicibus manat, num etiā Chamæleonis nigri radices gummi fundunt: vt quæ de Ixiæ veneno veteres literis

Lib. 22. c. 18

Lib. 8. sim.

Lib. 7. Lib. 15. Lib. 1.

Lib. 9. hist. cap. 1.

mandarunt, ad succum etiam è radicibus Chamæleonis nigri pertineant. Matthi-
 lus non solum Ixiæ nomenclaturam vtriq; Chamæleoni communem esse scribit,
 quod vterq; gummi visco simile proferat, sed etiam Ixiam Dioscoridi de venenis
 agenti, nihil aliud esse quàm Chamæleonem nigrum. Idem cum Carlinam in cau-
 lem asurgentem nigrum esse Chamæleonem sibi persuaserit, vè ex vtriusque radi-
 ce gummi exudare ex quorundam Cretensium oratione in vtraque Carlina id cõ-
 crescere narrantium, asserere nõ dubitavit. Quod verò Ixia Dioscor. Chamæleon
 niger sit, haud verum est: foli enim Chamæleoni albo Dioscor. Ixiæ, Theophras-
 tus Ixiæ & Ixines appellatione perspicue tribuerunt, nusquam Chamæleoni nigro:
 quorum auctoritas maioris apud omnes ponderis esse debet, quàm nothæ illæ ac
 supposititiæ Ixiæ appellationes, & Plinij oratio quæ est eiusmodi. Ferunt & hæc, in-
 quit, viscum vlcibus vtilissimum. Quæ verba cum de Chamæleonum generibus,
 de quibus promiscue supra tractauerat, citra distinctionem proferuntur, vtriq; Cha-
 mæleoni videntur viscum assignare. Quod Ruellium mouit vt eum locum aliter
 quàm est in Plinij codice citaret ad hunc modum. Chamæleonem etiam nigrum
 ferre viscum vlcibus vtilissimum Plinius cõmemorat. Verum hæc de albo, nõ de
 nigro, audienda esse ex iis quæ diximus perspicuum est. His adde Penæ periti Her-
 barij sententiam, qui gummi quod Ixia dicitur, è Carlinæ caule carentis, & caule do-
 natæ radice exudare virosum, & gustu ingratum se certò scire affirmat, venenũ sit
 nec ne, nondum compertum habere. Id etiam asserit non nisi vnam esse plantam
 vtramque Carlinam, vt dictum est, neque etiam Dioscoridem viscum vllum agnos-
 cere in verò Chamæleone nigro. Ixiam Græcorum Plinius locis quamplurimis vi-
 scum conuertit. In causâ fortasse fuit vtriusque consimilis lentor, inquit Ruellius.
 Nam sicut viscum cuiuscumq; rei cui hæserit, tenax est, ita si deuoretur Ixiæ, omnia
 glutinat interanea, omnesq; contrahit recrementorum exitus, & colligat. Sic forsi-
 tan cum pro veneno Plinij Latina defecisset appellatio, maluit vt largiuscula no-
 minis ambage, quàm vel Græcam sequi, vel nouam effingere nomenclaturam. Hoc
 vtrique pacto Plinius ab erroris suspitione posset vindicari, quanquam Scribonius
 Largus antiquior eo, Græco contentus vocabulo, libellis suis Ixiæ vocem satis pro-
 triuerat. Quare nomen hoc ἀμφιζώνον ad viscum arborum, & aucupis dicatum vi-
 tio non caret, cum pugnent viribus viscum & Ixia, sitq; viscum in remediorum,
 Ixia verò in venenorum censu numerandum. Id quod pridem obseruauit doctissi-
 mus Leoniceus.

Lib. 22. c. 18

fol. 367.

Lib. 3. c. 9.

Nomina

Lib. 3. c. 21.

Genera.

Lib. 3. c. 7.

3. & 9.

Lib. 3. c. 21.

Forma.

ERYNGIVM, CAP. VIII.

ERYNGIVM Græcis & ἐρύγγιον, Latinis Eryngium, Officinis corru-
 pro vocabulo Iringus vocatur. Plerique etiam Centumcapita nomi-
 nant, à numero nimirum capitũ quæ in summo obtinet. Vnde Galli
 Eryngium vulgare vocant *Chardon à cent testes*. Græci philosophi, in-
 quit Pena, Eryngium quasi ἐρύγγιον, id est, ructum, dictum autumat, quòd capræ quæ
 morsu furcalum Eryngij præciderint, vel deglutierint, cunctum gregem ponẽ se-
 quentem quasi stupore attonitum sistunt, donec Eryngium ructu reiecerint. Dios-
 corides Eryngij vni meminit. Plinius scribit aliud esse albicans, aliud nigrum: &
 fatium quidem esse, & spõte nasci in asperis & saxosis: & in litoribus maris durius
 nigriusq; folio apij. Ex his candidum à Romanis Centumcapita vocari. Sunt, inquit,
 qui & acanon Eryngio adscribãt, spinosam, breuemq; ac latam herbam, spinisq; la-
 tioribus. Recentiores quoq; herbarij aliquot Eryngij genera obseruarunt, ducti si-
 militudine quæ illis est cum Eryngij descriptione à Dioscoride tradita. Est autem
 huiusmodi. In aculeatarum stirpium genere est Eryngium, cuius folia initio sale
 condita olerum modo comeduntur. Sunt autè lata, & in ambitu aspera, gustu odo-
 rata. quàm verò adolefcunt, in multis caulium eminentiis spinis aculeatur, in quorũ
 summita

ERYNGIVM Montanum, Matthioli.

ERYNGIVM Marinum, Matthioli.

summitatibus globosa capita duriorum acutif-
 fumarumq; spinarũ ambitu stellæ instar circum-
 uallantur, quorum color modò viridis, aut can-
 didus, interdum caruleus inuenitur. Radix illi
 oblonga, lata, foris nigra, intus alba, pollicis cras-
 situdine, & ipsa odorata, & aromatica. Nascitur
 in asperis & campestribus. Hæc quamuis satis
 dilucida sit à Dioscoride tradita delineatio,
 quodiam tamen Eryngium propius repræsen-
 tet, nondum inter herbarios constat. Aliis enim
 Eryngium cæpestre designari placet: aliis Eryn-
 gium marinũ indicium omnibus propius expri-
 mi, quod Dalechãpius luculenter sic descripsit.
 In litoribus & sabulosis, quæ exundãs maris flu-
 ctus irrigat, sapius hoc crescit: radice dulci, ex
 interuallis geniculata, decem duodecim ve pe-
 des longa, & nonnumquam longiore, vt inte-
 grã extirpare vix liceat: folio magno, lato, sub-
 rotundo, albicãte, crasso, per ambitum insecto,
 & spinoso, cum manditur suauiter olente: caule
 pedali, rotundo, ima parte rubente: in cuius ca-
 cumine globosa capitula, pilulæ forma, nucis
 magnitudine, aculeis horrida protuberant, cir-
 cumfusis exiguis floribus, tractu nostro caru-
 leis, quinis, senisve foliolis spinosis, in orbem
 subtus muricato spiculorum vallo stellæ modo
 radiantibus, colore quoque caruleo, quem cau-
 lis, floris, foliorum colorẽ in aliis regionibus va-
 riare quidam asserunt, quibus asseritur ille, sed
 quale Eryngium in maritimis nostris vidit, tale
 & descripsit in eorum gratiam qui procul à ma-
 ri absunt. Hoc Eryngiũ Plinius in litoribus ma-
 ris folio apij esse dixit, quod aut falsum est, aut
 deprauati codices, vt pro σκαλίμου, σελίνου, id est,
 apij folia, alicubi legisse videatur. Apud Theo-
 phrastum quo loco aculeatarum stirpium disse-
 rentias ex caulium ramorumq; numero ac situ
 inuestigat, ῥύθρος, vel, vt Gaza legit, ῥύθρον mendo
 se pro ἐρύγγιον exaratum est, quod ex Pliniana lo-
 ci illius Theophrasti interpretatione facile de-
 monstratur: quanquam Plinius mentem illius
 non omnino expresserit, neque is Theophrasti
 locus ex Plinij conuersione integer esse depre-
 hédatur. Multis igitur enumeratis spinosis her-
 bis subiungit Theophrastus. Διαφέρει δὲ ἀλλή-
 λων πρὸς τοῖς ἑρμημένοις, τὸ ἔχει μὴ πολυκαυλῶ εἶναι,
 καὶ ἀποφύσσει ἔχειν, ὡς περὶ δ κνήκος. ἔνια δ̄ ἀνωθεν ἔχειν ἐξ ἀκροῦ, καὶ θάπερ τὸ ῥύθρος. Quæ sic
 Plinius conuertit. Est & illa differentia, quòd quædam in iis multicaulia ramosaq;
 sunt, vt carduus. Vno autem caule, nec ramosum, cnicos. Quædam cacumine tan-
 tum spinosa sunt, vt Eryngium. Ex quibus intelligere licet legendũ esse, καὶ ἀποφύσσει

Locus.

Fuch. cap. 11. hist. Pena in Aduers.

Eryng. Ma- rinum.

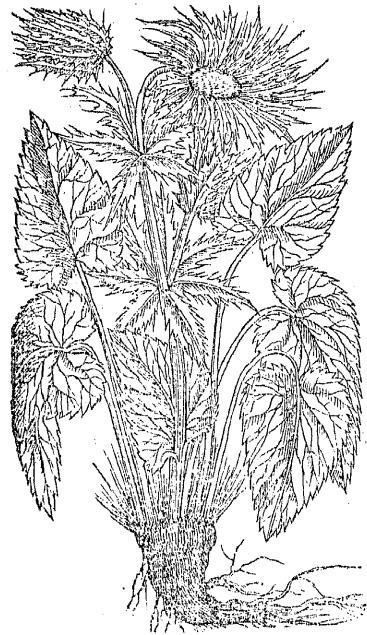
Lib. 22. c. 7.

Lib. 6. hist. cap. 3.

Lib. 22. c. 16.

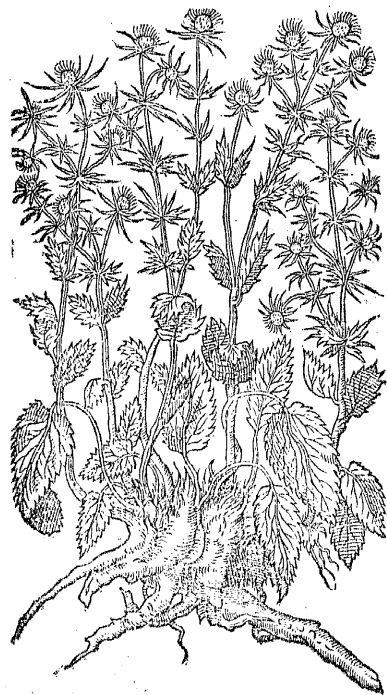
ἔχειν, ὡς περὶ τὸ σιδηρῶδες, & δὲ μονοειδῆ, καὶ ἀποφύσσει ἐν ἔχοντα, ὡς περὶ τὸ κνήμιον, & pro
ῥῆθος legendum ἐρύγγιον. Plinium tamen non rectè dixisse, quædam cacumine tan-
tùm spinosa esse: dicendum enim fuerat, quædam cacumine tantùm & adna-
ta fundere, quemadmodum Eryngium.

Locus. ta fundere, quemadmodum Eryngium.
Forma. *ERYNGIUM aliud monta-
num, Dalecham.*

*ERYNGIUM Planum,
Matthioli.*

Lib. 6. ca. 4.

Lib. 2. Hist.
Hisp. c. 32.

bus nascitur: foliis multis, à radice prodeunti-
bus, venosis, amplis, in ambitu crenatis, & leui-
ter pungentibus, vrticæ similibus, albicantibus,
longo pediculo subnixis: caule sesquipedali, vir-
gato, quæ furculi echinos sustinentes prodeunt,
foliis oblongis & valde muricatis stellatim cõ-
ronato: echinis ovo similibus, foliorum spino-
forum vallo munitis albæ spinæ modo, quod
huic carduo peculiare est: dum maturefcunt car-
ruleo colore nitentibus: radice ferè Helenij, fo-
ris nigra, intus candida, odorata, gustu Eryngij.
Aliud Eryngium montanum recentiores fece-
re, scilicet Crithmum quartum Matthioli. Na-
scitur in Bohemia inter segetes, in agrorũ mar-
ginibus & secus vias, foliis lógis, angustis, firmis
ternis ex pediculo longo prodeuntibus, vtrin-
q; denticulatis, iis quæ in summis caulibus sunt mi-
noribus & breuioribus. Caulẽ habet ramosum,
alis cõcauum, geniculatum, in summo alis diui-
sum, in quibus florida albicantẽsque umbella,
in eis semen oblongum, paruum, acre, odoratũ.
Radix siluestri hayd absimilis est, minor tamẽ,
sapore primum dulci, deinde acri & odorato.
Hæc Matthiolus. Pena scribit gustu & odore
esse Eryngij, radice simili, Crithmo dissimili. In
Fladria prouenire scribit Lobellius. Aëtius aliud
Eryngium montanum describit, foliis angustis
& paruis, floribus aureis, & oculorum speciem
præbentibus, ex cuius radice pharmacum cõfi-
cit, quod qui per anni spatium sumpserit, à co-
mitiali morbo non corripitur. Huius Eryngij
folia non solum contactu, sed etiam propè ad-
mota, vi profus admirabili salamandras aqua-
tiquas interficiunt. Matthiolus Eryngium aliud
pietum dedit, quod planum vocat, omilla pro-
fus eius descriptione. Potest Eryngium læue di-
ci. Clusius aliud exhibuit, quod pumilum appel-
lat: tenuifolium etiam dici potest. Hoc passim
ferè in agro Salmanticẽsi in colliculis nascitur,
palmi, nonnunquam pedis altitudine, caule gra-
cili, multis alis brachiato: folia secundum radicẽ
maiuscula, latiuscula & molliora, circa radicem
rotæ instar humi sparguntur: sed quæ in ipso
caule sunt sub alis, multifida sunt, tenuia & acu-
leata: in ramulorum summitatibus globosa ca-
pitula plerumq; octo, spinosorum foliolorum
ambitu

ambitu stellatim circumuallantur, & ipsa etiam sinuosa sunt: flos & tota capitula
cum suis foliolis ea ambientibus carulei sunt coloris: folia statim exsicantur &
decidunt, vt rarò plantam cum foliis reperire liceat, præsertim, vbi defloruit: radix
lignosa & tenuis, quæ singulis annis perit. Post messes plerumque inuenitur loco
suprà dicto. Huic subdendum aliud pusillum Eryngium planum Mutoni ex Lo-
bellio, quod rarò furi, vel in hortis apud Belgas visitur, foliis quàm Dipfacus lon-

*ERYNGIUM Pumilum,
Clusij.*

*PUSILLUM Eryngium
planum Mutoni, Lobel.*

gè minoribus, angustioribus, cauliculis dodrantalibus & pedalibus, anfractuosis,
& diuaticatis, in quibus summis & secundum longitudinem flosculi minores
quàm campeltris Eryngij: radix Corradæ, aut Asparagi, sed minor multò, peren-
nis. Nusquam se vidisse ait Lobellius, quàm in hortis Mutoni. Dioscoridi Eryn-
gij radix calfaciendi vim habet. Pota menses & vrinas pellictormina & inflatio-
nes discutit: cum vino iocinoros, venenatorũ morsibus, & iis qui lethiferũ quid
hauserunt succurrit. Bibitur aduersus plurima cum staphylini semine pondere
drachmæ vnius. Appensa & illita tubercula discutere proditur: cum hydromelite
pota opisthotonicis, & comitialibus medetur. Plinius, Clara imprimis aculeatarũ
Eryngium est, contra serpentes, & venenata omnia nascens. Aduersus iccus mor-
susq; radix eius bibitur drachmæ pondere in vino: aut si plerumque tales iniurias
comitatur febris, ex aqua. Illinitur plagis, peculiariter efficax contra chersydros,
ac ranas. Omnibus verò contra toxica, & aconita efficaciorẽm Heraclides medi-
cus in iure anferis decoctam arbitrat. Apollodorus aduersus toxica cum rana
decoquit, cæteri in aqua. Eryngium Galenus ait caliditate parum, aut nihil, quod
temperatum est superare, cæterum non paruam habere siccitatem in tenui essen-
tia consistentem. Aëtius scribit potum radicis decoctũ colicis mederi: mulso ad-
dito calculos, stillicidia difficultates vrinæ, & renum vitia sanare: quod per quin-
decim iugiter dies & ieiunos, & in lectum ituros bibere oportet. Quod si cum eo
sum quoque decoxeris, magis proficies. Affirmabat quidam assiduo Eryngij vsu,
nunquam postea minxisse calculos, cum prius eo morbo frequentissimè vexaretur.

Nomina Lib. 3. ca. 12. Forma.

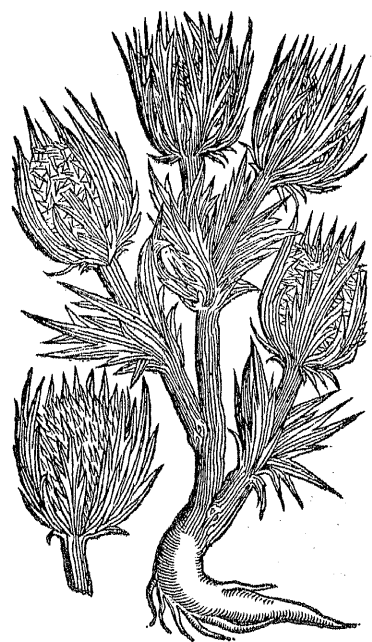

KANΘA ΔΕΥΚΗ Græcis, Latinis Spina alba, Arabibus Bedeguar, folia fert, vt Dioscorides describit, albo Chamæleonti similia, sed angustiora, & candidiora, aliquatùm hispida, spinosa, caulem supra bina cubita altum, pollicari, aut ampliori crassitudine, albicantem, intus cauum, in cacumine capitulum inest spinosum, echino marino simile, sed minus, & oblongum, flores purpurei, in quibus semen ceu Cnicum, sed rotundius. Nascitur in montibus & siluosis. Diuersi rei herbariæ scriptores diuersas spinosas plantas pro Spina alba proponunt. Fuchsius Spinæ albæ genus vnum esse scribit, quod Carduus Mariæ hodie nominatur, & Spinam albam hortensem appellat. Alterum genus, siluestre, quod Acanthiū ex Dodon. & alii esse diximus. Alij Spinā albam, Carduū benedictū, vulgò dictū esse putant: alij Carlinā: alij Cynarā aculeatam: alij Scolymum, alij alios siluestres carduos spinis rigētes. Dalechamp. Spinā albā esse arbitrat quæ hîc picta est, notis omnibus à Diosco. traditis ei aptissimè quadrantibus. Gignitur in niuosis, asperis, & lapidosis montibus Allobrogum, locis ad Orientem solem, aut Meridiem couersis, quâ celsi montium vertices in cliuosis tractus summittuntur. Planta cubito procerior assurgit, radice pedali, intus candida, foris ex albo flauescente, parum furculosa, gustu adstringente: caule anguloso, supernè ramoso, inani, pollicis crassitudine: foliis Chamæleonis albi, candidioribus, angustioribus, altius incisus, spinosis, subhirsutis: echinis oblongis, ouatis, aculeis

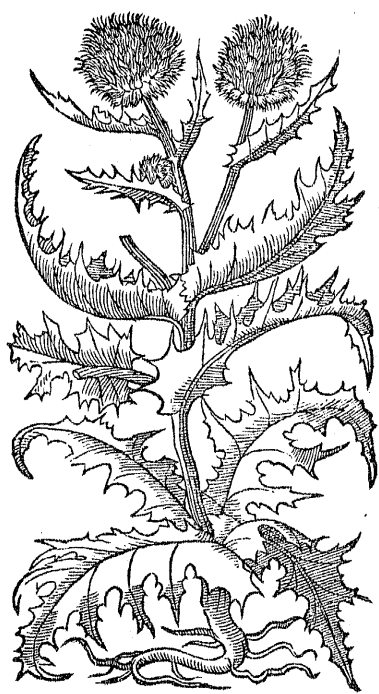
Locus.

Ca. 16. hist.

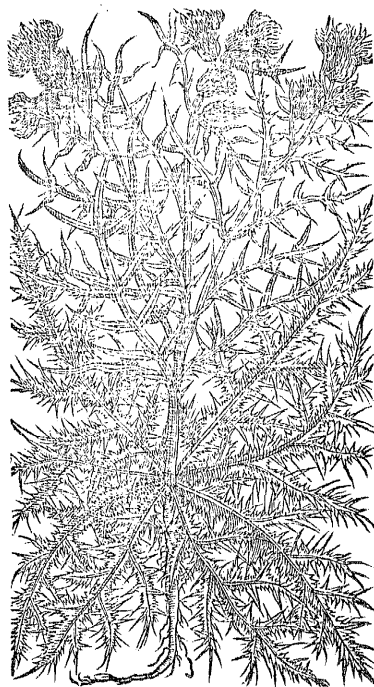
SPINA Alba, Dalechampij.

SPINA Alba, Matthioli.

innumeris rigentibus, displici fatiui echino prorsus similibus, horrido spinarum erectarum vallo cinctis, quod huic vni ac Eryngio caruleo ex omnibus spinosis plantis ab eo visis peculiare est: aspectu pulcherrino: flore purpureo, in echino sub aculeorum velut radice prodeunte: semine Cnici, minore. Hæc descriptio ex planta viua expressa omnibus notis Spinam albam, ita representat, vt nihil desiderari queat, & eius cognitio herbariorum de Spina alba disensionem dirimere debeat,

debeat, ac in posterum medicamentarios docere syrupo de Eupatorio indendâ. Matthioli legitimam Spinam albam Patauio à Cortuso ad se missam ait, quâ hîc expressimus. Hæc, inquit, Spinā albā Diosc. no: is, omnibus, quas modò ex eo recensuimus, refert. Est & altera planta aculeata, inquit, cuius iconem hîc exhibemus, quam quidam Spinam albam esse censent: sed multa in hac desideratur. Hanc tamen depinxit Pena, nomine Spinæ albæ, quâ in horto Patauino vidit, indicante Melchiore Guilandino illi præfecto, Carduum scilicet totum albidum, infernè albidiorē quàm supernè, habentem folia Chamæleonis, minora in regionibus siccioribus. Nam quem in Anglia seuit ille, latiora aliquantò habuisse ait. Fuit quidem illi caulis bicubitalis, etiam tricubitalis, digitū crassius, & incanus totus: echinos marinis similes rotundos habuit: quando florent ex albo purpurascens, inter quos defluentes sese in summo, multò altius erigunt ternæ quaternæve, papposæ glumæ cõfertæ rigidis mucronatis tunicis, semen claudentibus oblongum, auenæ excorticatæ æquale & simile. Hæc, inquit, posterioribus, & accuratioribus peritorum sententiis omnium maximè quadrare videtur Spinæ albæ: semen tamen, cuiusmodi dixit, auenæ aut fecali similibus, sed rotundius Cnico. Huius iconem capite de Spina Arabica ostendimus. Spinæ albæ radix pota, vt tradit Dioscorides, sanguinè expuentibus, stomachicis, & celiacis prodest: ciet vrinas: & ad tumores in cataplasmate imponitur. Decoctum ipsius in dolore dentium collutum confert. Epotum semen infantibus qui conuelluntur, & à serpente demorsis auxiliatur. Aiunt & amuletum ex ipso appensum serpentes fugare. Inter Spinarum genera Plinius Spinæ albæ meminit his verbis. Spinæ albæ semen contra serpentes auxiliatur. Corona ex ea imposita capitis dolores minuit: nec alibi ipsam describit, nisi quod ait, in Papyris & Ferulis, Spinaq; alba caulis ipse pomus est. Galenus scribit Spinæ albæ radicē desiccatoriam esse, & modicè adstringentem: quomobrem celiacos & dysentericos iuuare, & sanguinis reiectiones cohibere, & demataq; illitu contrahere, ac dentibus dolentibus prodesse, si decocto eius colluantur. Semen tenuis essentia & calidæ facultatis esse, itaq; potui datum iis qui conuelluntur conuenire.

Vires & Temper. Lib. 3. ca. 12.

Li. 24. ca. 12.

Li. 15. ca. 28.

Li. 6. simpl.

ΔΕΥΚΑΚΑΝΘΑ Græcis, Alba spina Latinis, non solum vocum transpositione & compositione ab Δευκῶν λευκῶν soluta compositione, idest Spina alba differt, sed etiam re ipsa maximè: quod aperte præci auctores demonstrant, qui seorsum & diuersa de vtraque tractant: præmis Dioscorides, qui cum ea, quæ supra diximus, de Acantha leuce tradidisset, aliquantò post de Leucantha hæc breuius, quàm nobis ad eius cognitionem comparandam necesse fuerat, scripsit. Leucacanthæ radix similis est Cypero, amara, valida, vel, vt alij legunt, ὀνυχίς, idest amara valde. Nec fufius Plinius, Leucacantha, inquit, quam alij Phyllon, alij Ischiada, alij Polygonatō appellant, radice Cyperi, &c. Ex qua breui mentione quæ sit hodie Leucacantha, haud facile est decer

Nomina

Lib. 3. ca. 19.

Forma.

Li. 22. ca. 16.

In cap. 19. *CARDVVS Lacteus,*
lib. 3. *Matthioli.*

Lib. 4. c. 68.

Cap. 7.

Lib. 1. ca. 4. *LEVCACANTHA,*
quorundam.

Lib. 1. cauf.
cap. 10.

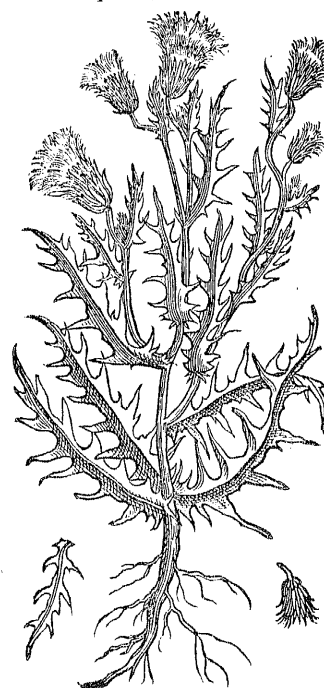
Lib. 3. c. 19.
In cap. 7.
Temper.

hanc suspicionem, quod legitur in vetustis Dioscoridis exemplaribus, Leucacantham Spinam quoque regiam nuncupatam fuisse. Dioscorides tradit Leucacanthæ radicem manducatam dentium dolores sedare. Decoctum ipsius cyathorum trium mensura cum vino potum auxiliari pleuriticis diuturnis, ischiadicis, ruptis, & conuulsis,

est decernere. Matthiolus Leucacantham suscipitur esse aculeatum illum Carduum, cuius folia albis maculis notata sunt, unde ab Italis Carduus lacteus nuncupatur, ab aliis Carduus Mariæ. Nam præterquam quod coniectura quadam dici posset, inquit, ab albis maculis nomen inuenisse, radicis etiã ipsius tum durities, tum amaritudo, etsi forma cyperi radicem non referat, satis cõsentire videtur. Dodonæus Carlinam quæ caulem profert, pro Leucacantha depinxit & descripsit, quam Chamæleonem album esse ostendimus. Aliam quidam pro Leucacantha monstrant, quæ hîc picta datur. Hæc in agro Valentino Allobrogum, & in agro Sesteriensis, reliquaq; Galloprovincia frequentissima nascitur, agricolis, messoribus & viatoribus infestissima, quod eorum crura spinis suis validissimis configat, & sauciet. Sesterienses *Auriole* vocant, à floribus aureo colore. Prouenit vbique in aruis & fegetibus, radice subnigra, lignosa, perquam amara, terete, quasi geniculorum lineis virgata, cypero simili (nam, ut scribit Dioscorides, Cyperi radices nunc rotundæ sunt, cum quibus Leucacanthæ radicem comparare possumus, nunc oblongis oliuis similes inter se cohærent) caulibus sesquipedalibus, foliis ferè cyani, oblongis, carnosiss, è cinereo viuentibus, prope radicem altissimè laciniatis, in extremo caule nihil incisus, lauibus & exarmatis, flore aureo, spinis candidissimis (quam ob causam Albam spinam veteres nominarunt) stellatis, myacantho similibus, & pariter, ut in myacantho collocatis, tam rigidis, & sæuis, ut prætereuntium caligis transfixis sæpissime tibias dilanient. Huius folius & myacanthi folia in carduorum generibus, nullis spinis rigent. Monspelienses hanc spinam Sollitiale nomenclant, quod æstiuo solstitio floreat, atque etiã ferius. Quidam *ἀγανθον βασιλικόν* Theophrasti esse coniciunt, id est Spinam regiam, quæ ante æstatem non germinat, conueniente cum huius natura germinationis tempore, & hac insuper cõiectura, quod cum Theophrastus alibi τῆς ἀγανθῆς λευκακάνθης meminerit, nusquam mentionem fecerit τῆς λευκακάνθης plantæ veteribus notissimæ, & ab altera diuersæ. Auger &

conuulsis: quin & succum radicis potum eadem præstare. Plinius, Leucacanthæ radicem, inquit, commanducata dentium dolorem sedat: item laterum & lumborum, ut Hiccius tradit, semine potu drachmis octo, aut succo. Eadẽ ruptis, conuulsisq; medetur. Galenus Leucacanthi, quam aliqui Polygonatõ, alij Ischiada nuncupat, radicem amaram esse scribit, ac proinde incidere & exsiccare tertio ordine, calfacere autem primo. Leucacanthæ hîc depictæ radicibus vtuntur hodie ad tollendas hepatis & lienis obstructions prospero successu: eiusdem succo ad aquam intercutem, aquas mirificè per vrinas, ac nonnunquam per aluum educente. Aliam Monspelienses Leucacantham vulgò appellant, hîc quoque appositam, quam neq; Spinam albam, neque Leucacantham genuinam esse iudicant periti herbarij. In asperis & saxosis prouenit, radice crassâ, succosa, modicè fibrata, caulibus multis, sesquipedalibus, ramosis, foliis laciniatis, incanis, lanuginosis, aculeatis, capitulis echinatis, flore purpureo, coloris viuidissimi & nitidissimi, in pappos abeunte, semine oblongo. Pena nullam stirpem propius ad Leucacantham Dioscoridis accedere existimat, quam Carduum bulbosum Monspeliensium, qui locis vdis & pratensis circum Monspelum frequens oritur inter Narcissos & Aristolochias, cui folia palmũ alta, pingua, aut crassiora, in ambitu laciniata & ferrata Acanthij modo cernuntur, tenuibus spinis ambientibus: caulis binos cubitos altus, gracilis, cui in summo capitula, floribus purpureis stamineis oppleta, semine Cnici, sed minore: radices multæ, confertæ, ex vno quasi nodulo aptæ, in multos oblongos globulos diductæ, Alphodeli, Cyperi ve modo, mandecati multum glutinis exhibentes, nonnihil caloris, & tenuium partium, tametsi amaroris penè nihil. Quidam Carduum Triglochina supra descriptum cap. 3. Leucacantham esse malunt.

LEVCACANTHA
Monspeliensium, Dalech.

no: radices multæ, confertæ, ex vno quasi nodulo aptæ, in multos oblongos globulos diductæ, Alphodeli, Cyperi ve modo, mandecati multum glutinis exhibentes, nonnihil caloris, & tenuium partium, tametsi amaroris penè nihil. Quidam Carduum Triglochina supra descriptum cap. 3. Leucacantham esse malunt.

SILYBUM, CAP. XI.

SILYBI *σῖλυβον*, Latinis similiter Silybum nominatum, tam breuiter à Dioscoride delineatur, ut pronunciarè difficile sit, quæ nam ex nostratibus aculeatis stirpibus hoc nomine sit donanda. Sic enim ille scribit. Silybum spina est lata, folia habens Chamæleoni albo similia. Et Plinius, Silybum, inquit, Chamæleonti albo similem, æquè spinosam ne in Cilicia quidem, aut Syria, aut Phœnice, vbi nascitur, coquere tanti est: ita operosa eius culina traditur. In medicina nullum vsum habet. Quare cum breuitas ista obscuritatè nobis pariat, diuinare potius licet, quàm de eius plantæ aculeatæ notione certi aliquid statuere. Silybum igitur quidam esse arbitrantur plantam illam aculeatam quam Lonicerus nomine Leucacanthæ exhibuit & descripsit, & à Germanis *Vueisz distel* appellari scripsit, vel ad differentiam Spinæ albæ *Vueiz garten distel, lungkfrauen distel*, id est Carduum puellarum, quod in virginum ferta & coronas veniat, *Zamgarten distel*, id est Carduum satiuum hortensem. Spiræ, & in aliquot aliis Germaniæ ciuitatibus inter coronarias plâtas magna diligentiâ in hortis colitur & feritur à puellis, quæ ex Libanotidis foliis, & huius cardui floribus intertextis

Nomina

Lib. 4. c. 153.

Li. 8. c. 22.

Forma.

SILYBUM, Sive Leucacantha Loniceri.

In Aduers.

Li. 4. c. 133. Vires & Temper.

larum copiam lactis illius esu prouocat. Dioscorides tradit Silybi radicem cum sale oleoque coctam edi: radicis succum drachmæ pondere potum vomitiones mouere. Sed de hoc Carduo aliquantò post plura dicemus.

SPINA ARABICA, CAP. XII.

Nomina

Lib. 3. ca. 13.

Li. 24. c. 12.

Lib. 13. c. 9.

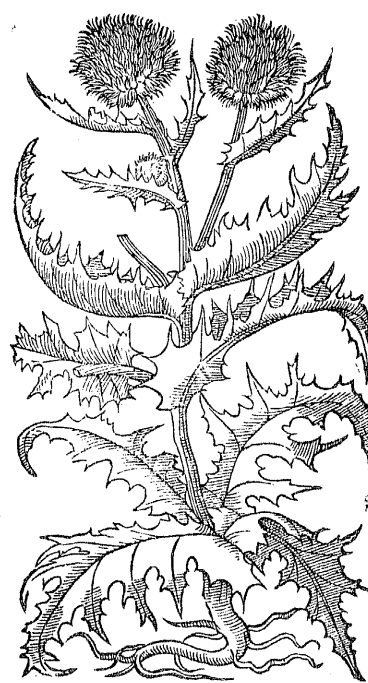
Ca. 11. li. 13.

Li. 24. c. 12.

Li. 6. simpl.

ΚΑΝΘΑ & παλιὰ Græcis, & αἰγυπτία, Spina Arabica, & Ægyptia Latinis dicitur, Mauritanis Suchaba. Hanc Spinæ albæ subiicit Dioscorides, non tamen describit, sed similem natura videri ait Spinæ albæ, adstringentem, & ad fluxum muliebrem, ad sanguinis reiectionem, & ad alias fluxiones radicem eius similiter vtilem esse. Plinius Spinæ Ægyptiæ, siue Arabiæ laudes, inquit, in odorem loco diximus: & ipsa spissat adstringitq; destillationes omnes, & sanguinis excreationes, mensuramque abundantiam, etiamnum radice valentior. Ita vetus codex, sed in vulgatis, Ægyptiæ siue, voces defunt. Quæ eadem planè sunt cum iis quæ Dioscorides tradidit, nisi quòd ποῦν γυναικῶν, mensuram abundantiam pro fluxu muliebri more suo conuertit. Locus autem quo se Ægyptiæ Spinæ laudes dixisse ait, est is. Nec minùs Spina celebratur in eadem gente, duntaxat nigra, quoniam incorrupta etiam in aquis durat, ob id vtilissimum nauium costis. Candida facillè putrescit. Aculeus Spinarum est in foliis, semen in siliquis, quo coria perficiuntur gallæ vice. Flos & coronis iucundus, & medicamentis vtilis. Manat & gummi ex ea, &c. At non satis animaduertit Plinius aliam esse spinam Ægyptiam, ex qua Acacia præparatur, quæq; etiam Acacia appellatur, de qua & hoc loco, & capite sequenti agit, scribens, Gummi optimum esse ex Ægyptiâ Spina conuenit, vermiculatum, &c. Item alio in loco supra à nobis citato, vbi Acaciæ spinam vocat, ab hac spina Arabica, quæ etiam Ægyptia vocatur, de qua primo loco à nobis adducto tractat, eisque eadem omnia quæ Dioscorides, attribuit, cum tamen hæc herba sit, illa arbor. Galenus quoq; scribit Spinam Ægyptiâ, quàm & Arabicam vocant, similem esse Spinæ albæ nostri, verùm facultate validiùs

SPINA Arabica.

validiùs adstringere pariter & desiccare. Itaque profluuiù muliebrem radicem eius iuuare, & aliis quibus auxilio est, quæ apud nos nascitur spina: sed efficacius tamè omnia iuuare tùm radicè, tùm fructum. Hunc verò & columellæ prodesse, & iis quæ in sede inflata sunt: tum vlcera ad cicatricem ducere, mediocrem habentem, & non molestam adstrictione. Cum hi omnes auctores ne vna quidem vel minima notula Arabicam spinam designarint, illudque quod scribit Dioscorides, similem esse πρὸς φύσιν τῆς λευκῆς αἰγυπτῆς, quidam ad figuram, alij ad vires referant, haud facillè dictum est quæ nam ex tot aculeatis, siue nostratibus, siue peregrinis stirpibus, Spina Arabica censeretur possit. Attamen sunt qui Carduum illum tantopere aculeatum, quem Matthiolus nomine Spinæ albæ exhibuit, Spinam Arabicam esse opinentur, quæ hîc depingitur. Nam ab illius natura & facultatibus parum distat, quanquam specie non nihil dissideant. Natales iidem sunt, editorum montium iuga, & aprici saxosiq; saltus, caulis magnitudine par & angulosus, sed latiora, longiora & ampliora folia, echinus rotundior, rigentium spinarum cinctu non sic vallatus, flos vt in superiore purpureus. Quare cum potestate effectûque, & aliqua ex parte figura conueniant, nemini mirum videri debet Dioscoridem has duas plantas coniunxisse, & tanquam germanas à Mesue in syrapi de Eupatorio compositionem accitas fuisse.

ATRACTYLIS, CAP. XIII.

ΑΤΡΑΚΤΥΛΙΣ Græcis, Latinis quoque Atractylis dicitur, quòd ea antiquæ mulieres pro fusco vterentur: ἀτρακτος enim fuscum significat: quare Gaza fuscum agrestem Latine appellauit. Vocatur etiam κνίκος ἀγρία, id est, Cnicus siluestris, quòd ei similis sit: sic enim Dioscorides descripsit. Atractylis spina est Cnico similis, sed multò longiora folia habens in summo virgularum, caulem etiam magna ex parte nudum asperumque, quo scemina pro fusco vtuntur: capitula in cacumine aculeata, florè pallidum, radicem tenuem, & inutilè. Hanc Atractylidem quæ ex aculeatis & Acanceis est, Dalechamps circa Lutetiam & Lugdunum frequentem nasci tradit, in montosis scilicet, aridis, & macris, radice breui, valde fibrata, caule nunc vnico, pedali, & interdum altiore, recto, gracili, nunc multiplici, rotundo, lanuginoso, foliis longis, aculeatis, valde laciniatis, capitulis in summo plantæ vertice echinatis, floribus luteis, semine Cnici, minore. Totius plantæ odor grauis est: de qua hæc Theophrastus prodidit. Ατρακτυλῖς δὲ τις καλεῖται, ἡ λευκὴ πάντων. ἴδιον δὲ ἔχει τὸ φύλλον, ὅτι ἀφαιρῆμιον, καὶ τῆς ἀραιῆς προσφερῆμιον, ἀμαλώδη ποιεῖ τὸν χυλόν. διὰ τὸ φόνον ἐννοιο καλεῖται τὴν ἀγρίαν ταύτην. ἔχει δὲ τὴν ὀσμὴν διήνην, καὶ φονώδη. ὅψις δὲ καὶ τελαφοῦ τὸν καρπὸν πρὸς τὸ μέλιτωρον. Id est, Quæ Atractylis vocatur, his (Cnico & Acorua) candidior est. Foliū eius id peculiare habet, quòd decerptū, & carni admotū, sanguineum emittit succum: quam ob causam spina hæc à quibusdam nominata est φόνος, id est, cruor: grauis etiam odore, cruoremque representans. Serò perficit fructum, scilicet Autumno. Sic vertit Gaza ἔχει δὲ τὴν ὀσμὴν, &c. sed auctoris mentem

Nomina

Li. 3. ca. 91. Forma.

Lib. 6. hist. ca. 4.

ATRAC TYLIS.

Lib. 3. ca. 55.

Lib. 1.

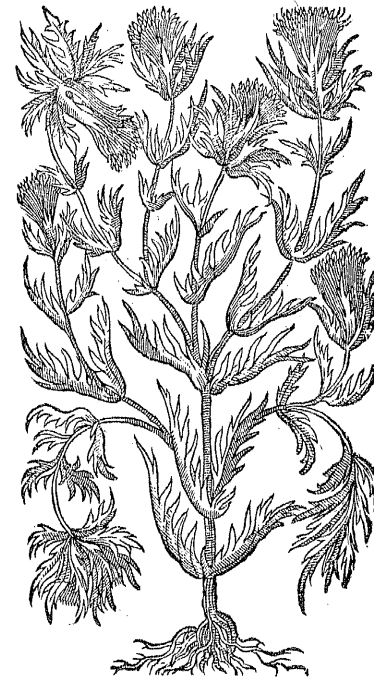
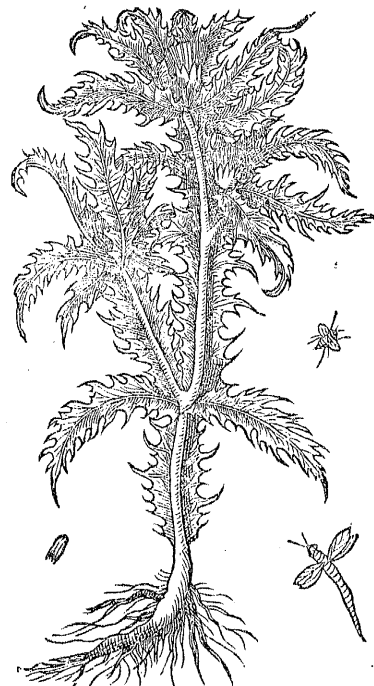
ATRAC TYLIS flore purpurea.

mentem affectus non videtur, sicuti neque Ruellius, qui vertit odore grauis, & pestem denuntians: nam cum quotannis repullulascens odorem suum vibret, oporteret pestilentem quoque luem quotannis hanc minari. Alij exponunt, olere cadaveris trucidati, & in tabu iam marcescentis fœtidum virus, quod ad auctoris sensum aptius est, non tamen verum. Atractylis enim resinofum & iniucundum quidpiam spirat, non autem tam abominandum, ac putidum. Mendosus igitur locus est, & sic corrigendus. *ἔχθρὸν δὲ τὴν ὀσμὴν δὲ τὴν, καὶ δὲ τοῦ αἵματος*, id est graui est, & ingrato odore. Alij legunt, *ἔχθρὸν δὲ τὴν ὀσμὴν δὲ τὴν, καὶ χυλὸν φονώδη*. Hæc peculiaris Atractylidis nota, quod foliis sanguineum succum effundat, ob id *ἀνδρογαμίων* ab Aëtio nuncupata, Atractylidem hinc appictam genuinam esse arguit. Si quis enim echinorum squamas euellat, è plaga manabit cruor: si verò diffractum & dilaceratum capitulum manibus, vel panis albis affrices, colore sanguineo tingentur: quod experientia quæuis docere potest. Est & in agro Mōspeliēsi Atractylis purpurea frequēs, luteæ Atractylidi caule, folio, radice, echino, odore, succo similis, hoc verò distans, quod nec pubescit lanugine quemadmodum lutea, & florem edit purpureū, seu potius coccineum. Ad hanc accedere videtur Atractylis Cypria, quam descripsit Anguillara, foliis Cnico similibus, minoribus, nonnihil crispis: ex horum medio surgit caulis, in cuius fastigio echinus protuberat, ex quo dodrantes ramuli graciles, foliis nudi, huc illuc procedunt, echinos in vertice pusillos sustinentes, flore dum explicantur purpureo, Anemone simili. Horum simul omnium, nempe & caulis & ramulorum, cubitalis est altitudo: semē album, Cnico simile. Nascitur & hoc Cardui genus in agro Bononiensi prope montem, quem *Mangianigo* vocant, prope villam Medefanum, & in Maris prope oppidum, quod *Chieti* nominant, & in Narbonensi prouincia inter Masanum & Insulam oppidum, sed flore ad luteum inclināte. Est præterea Atractylis marina cognominata, quod in maritimis gignatur, Pena Pycnocomon appellat, radice vulgari Atracty-

lidi simili: foliis paulò latoribus & longioribus, partim ex caule ramisque extrorsum distentis, partim, quod isti plantæ peculiare est, cauli & ramis pennarum ritu natiuo coalitu sic agglutinatis, vt cohæreant, & vtrinque cauli ramisque incumbant, tanquam de industria admota & impacta: flore Cnici, croceo, in oblongis capitulis fulgente: semine quoque Cnici. Quidam sunt, inquit Matthiolus, qui plantam

ATRAC TYLIS Marina, Pycnocomon Pena.

ATRAC TYLIS quorundam, Matthioli.

plantam cuius iconem hinc expressam videtis, Atractylidē esse existiment. Quorū opinionem approbaret, si folia sanguineum succum funderent, & caules rectiores essent. Sit itaque ea de re aliorum iudicium. Atractylidis folia, coma & semen, auctore Dioscoride, trita cum pipere vinoque pota, contra scorpionum ictus

CARDVNCCELLVS, Pena.

profunt. Sunt qui dicant à scorpionibus percussos quamdiu teneant eam herbam, non sentire dolorem, deposita verò dolore affici. Plinius de eadem hæc tradit. Nec de Cnico, siue Atractylide verbosius dici par esset, Ægyptia herba, ni magnū cōtra venenata animalia præberet auxilium, item aduersus fungos. Constat à scorpione percussos quamdiu teneant herbam, non sentire cruciatum. Et Galenus scribit Atractylidem, quæ ex spinosarum est genere, facultatem habere desiccandi, & modicè digerendi.

CARDVNCCELLVS, CAP. XIII.

IN NARBONENSIS agrimontanis ad montis Lupi ima, meridiem versus, scribit Pena oriri prope pusillum amnem, aut torretem, hanc Cardui speciem omnium minimam, eoque Carduncellum ab ipso nuncupatam. Plantulæ huic radix est implexa, altè humi depacta, à qua mox foliola plufcula, exilibus & altis diuisuris

In c. 9. li. 3.

Vires & Temper. Li. 21. c. 32.

Li. 6. simpl.

In Aduers.

Forma.

dentata. Caulis vix dodrantalis, læuis, gracilis, humi demissus: caput maius quàm pro foliorum proportione, spinis horridis, foliosis cinctum florem claudit, purpureum, Atractylidis, cui etiam folia, ipsaq; vniuersa planta valde similis est, sed longè similior Aëtij Atractylidi purpureæ à flore vocatæ, fortè & eadem. Vfus incognitus, quia planta vix nota. Hæc Pena.

CARDVVS STELLATVS, Dalecham. CAP. XV.

Nomen.

Forma.

CRAETER Carduorum genera partim dicta, partim dicenda, & ad prisca nomenclaturas coniectura quàm maxime fieri potuit verisimili reuocata, quædam alia hodie nobis innotuerunt, specie non minus quàm illa consideranda & explicanda: inter quæ primus occurrit Carduus stellatus, alius à Mycantho Theophrasti, quem Officinæ nomine Cardui stellati ostendunt. Hic noster foliis est breuibus & paruis, nec valde laciniatis, nec spinis aut multis, aut rigidis armatis: caule cubitali, parum furculoso: capitulo toroso & crasso, candicante, spinis vndique muricato, stellæ figura radiatis, ex aculeis septem vnaquaq; spinarum congerie coalescente, longissimo eo qui medius extat, breuioribus aliis vtrinque tribus qui medium ambiunt, elegantissima harum spinarum structura: flore puniceo.

CARDVVS CHONDRILLODES, Dalech. CAP. XVI.

Nomen.

Forma.

CARDVVS hic Chondrillodes cognominatur, quòd foliis Chondrillam secundam valde imitetur. Crescit in asperis & saxosis, radice dodrantali, lignosa, dura, candida, obliqua, tenuissimis villis capillata: foliis proximè radicem multis, laciniatis, & circumrosis Chondrilla modo, breuibus, aculeatis, in superiore caule paucis, qui pedalis est: in ramulos ferè duos tantum diuisus, teres, angulosus, in cuius cacumine capitulum nullum, sed eius vice corticosus vertex, vt in Borragine circinatus, velut in radios dispersus: flos aureus, in pappos euanescentes. Quod itaque Scolymo proprium esse vult Theophrastus, vt spinoso capitulo, quod acanum vocat, is careat, id & huic Carduo commune est præter aliorum Carduorum naturam.

CARDVVS

CARDVVS ARÆOPHYLLOS, Dalechampij.

CAP. XVII.

ST ET Carduus alius, Aræophyllos dictus, quòd caulis, qui etiam angulosus est, raris foliis vestiatur. Hæc ex interuallis singula longiuscula, angusta, oleæ similia, paucis & mollibus spinulis aspera prodeunt in caule terete, pedem alto, in cuius summo quatuor, aut quinque conspicias capitula, subalbida, minimè aculeata, sed laminularum positu, ordinibus, & scanfili inæqualitate leuissimè tantum atrectantium manus scabentia: flos purpureus est: semen paruum, oblongum, inter omnia Carduorum genera mollissima & longissima lanugine reconditum.

Nomen.

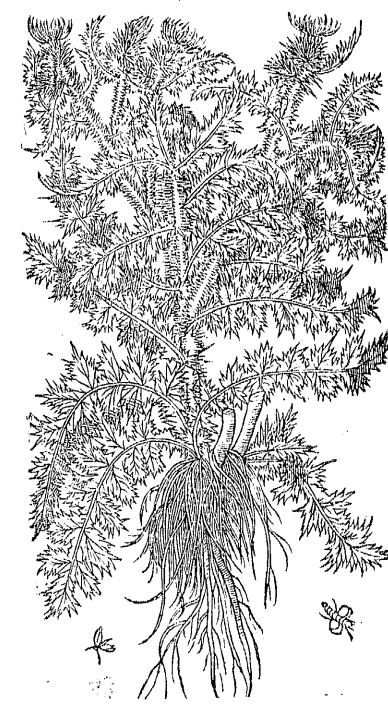
ONOPYXOS. CAP. XVIII.

ONOΠΥΞΟΣ inter spinosas stirpes à Theophrasto numeratur, & à Plinio. Buxum asininum vertit Gaza, quòd sit Carduus asinis in cibo gratissimus, & summo opere expetitus: quanquam non desint, qui non per v, sed per η, ὀνοπυξῶν legendum esse putent, quòd ad eum pascendum asinus perpetuò defigatur & hareat: qua ratione & Dipfacum ὀνοπυξῶν, ideò nuncupant, quòd ad eum asinus magna alacritate feratur cum senserit, quasi asini corculum. Cum verò asinos ubiq; obseruauerimus ad quosdam Carduos libentiùs accedere, iis libentiùs, & maiori cum voluptate vesci, ab isdem magis allici, merito ὀνοπυξῶν nominauerimus, atque imprimis eum qui nascitur passim secus vias, in agrorum limitibus, scrobium marginibus, siluarum aditu, & ubique ferè in campis obuius: radice longa, nigra, valde fibrata: caule bipedali, rotundo, ramoso: foliis Acanthio vulgari similibus, sed læuibus, nec lanuginosis, minoribus, nigrioribus, aculeatis: capitulis in summo caule spinosis, rotundis, atrociter pungentibus: quæ cum dehiscunt, purpureum florem Iulio & Augusto promunt, coloris venustate insignem: semen reliquis Carduorum generibus par. Notior est iste Carduus asinorum pabulo, quàm viribus, Dodonæo Cardui siluestris nomine descriptus, & depictus. Est & ὀνοπυξῶν alter, non in agris tantum, sed in pratis etiam frequens, radice nigra, pedali: caule tres quatuorve pedes alto, vel nudo, vel paucis ramulis vestito, tereti: foliis superioris, minoribus, angustioribus, vndique hamatis: capitulis initio rotundis, deinde oblongis, parum aculeatis: flore purpureo. Tertius quoque ὀνοπυξῶν dicitur, qui in macris

Nomina Lib. 6. hist. cap. 3. Li. 21. c. 16.

Forma.

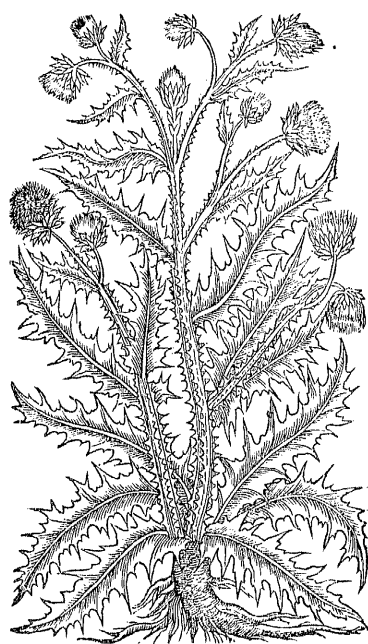
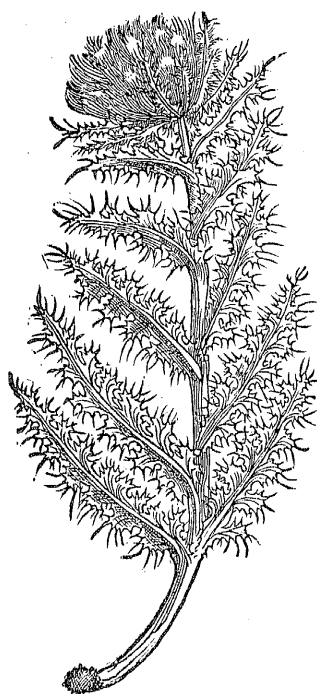
ONOPYXVS, Dodon.

ONOΠΥΞΟΣ inter spinosas stirpes à Theophrasto numeratur, & à Plinio. Buxum asininum vertit Gaza, quòd sit Carduus asinis in cibo gratissimus, & summo opere expetitus: quanquam non desint, qui non per v, sed per η, ὀνοπυξῶν legendum esse putent, quòd ad eum pascendum asinus perpetuò defigatur & hareat: qua ratione & Dipfacum ὀνοπυξῶν, ideò nuncupant, quòd ad eum asinus magna alacritate feratur cum senserit, quasi asini corculum. Cum verò asinos ubiq; obseruauerimus ad quosdam Carduos libentiùs accedere, iis libentiùs, & maiori cum voluptate vesci, ab isdem magis allici, merito ὀνοπυξῶν nominauerimus, atque imprimis eum qui nascitur passim secus vias, in agrorum limitibus, scrobium marginibus, siluarum aditu, & ubique ferè in campis obuius: radice longa, nigra, valde fibrata: caule bipedali, rotundo, ramoso: foliis Acanthio vulgari similibus, sed læuibus, nec lanuginosis, minoribus, nigrioribus, aculeatis: capitulis in summo caule spinosis, rotundis, atrociter pungentibus: quæ cum dehiscunt, purpureum florem Iulio & Augusto promunt, coloris venustate insignem: semen reliquis Carduorum generibus par. Notior est iste Carduus asinorum pabulo, quàm viribus, Dodonæo Cardui siluestris nomine descriptus, & depictus. Est & ὀνοπυξῶν alter, non in agris tantum, sed in pratis etiam frequens, radice nigra, pedali: caule tres quatuorve pedes alto, vel nudo, vel paucis ramulis vestito, tereti: foliis superioris, minoribus, angustioribus, vndique hamatis: capitulis initio rotundis, deinde oblongis, parum aculeatis: flore purpureo. Tertius quoque ὀνοπυξῶν dicitur, qui in macris

alter.

ONOPYXVS tertius,

Dalechamp.

& sabulosis agris nascitur radice crassa, nigricante: caulibus multis, cubitalibus, rotundis, rigidissimo spinarum vallo armatis, hinc inde in ramos diuisis: foliis longis, nigricantibus, in ambitu profundè laciniatis, atrociter pungentibus:

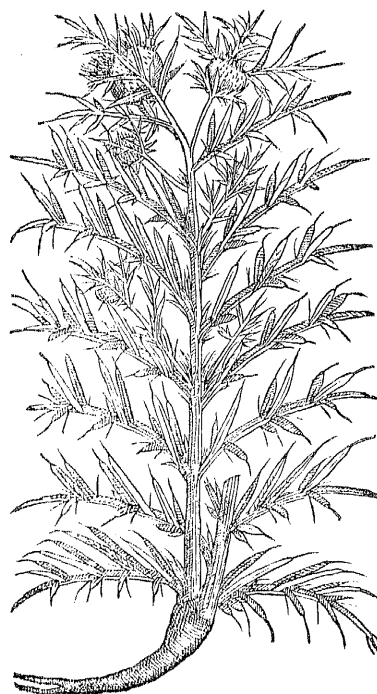
ONOPORDON.

echinis in caulium vertice horridis, florem egregiè rubentem explicantibus, deinde semen longum, exile, Cnico proximum.

ONOPORDON,

CAP. XIX.

Li. 17. c. 12.

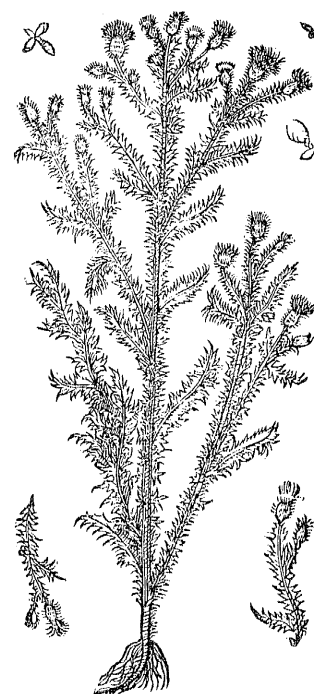

Forma.

DLINIVS Onopordon memorat his verbis. Onopordon si comederint asini, crepitus reddere dicuntur. Id Cardui genus Onopordon rectè dici posse Dalechampius putat, quod Parisienses seruata Græci nominis significatione *Pet d'asne*, vulgò vocant, aiuntque, & affirmant asinos eo gustato subsultare, crebroque pedere. In locis cultis & pinguibus pecudum morfu non violatum, ad hominis proceritatem crescit, duos ferè tresve caules proferens, angulosos, lanuginosos, medulla candida farctos: radicem pedalem, crassam, nigram, fibris paucis capillatam, gustu amaram: folia, quæ ramorum loco sunt, pedis longitudi

longitudinem æquant supra radicem, prope verticem breuiora, in foliola diuisa, oblonga, oleæ similia, ad exortum & in cacumine spinosa, gustu subamaro & subaustero: capitula è foliorum sinu prodeunt suo pediculo surrecta, rotunda, antequàm florescant albo tomento lanuginosa, spinulis multis armata, extra lanuginem sese exerentibus, rubris: flos ex rubro purpurascit: semen est oblongum, vt in aliis Carduis.

POLYACANTHOS, Theophrasti. CAP. XX.

POLYAKANTHON quoque in spinosis stirpibus Theophrastus & Plinius recensuerunt. Theodorus Aculeosam Latine dixit. Sic autem nominatus est hic Carduus à spinarum infinito ferè numero, quòd nullū sit Cardui genus pluribus, magisque confertis aculeis contactum & armatum. Gignitur ferè in pratis & madidis locis, radice tenuissimis fibris capillata, & quam fibras multas potius esse dicas quàm radicem: caule tres aut quatuor pedes alto, recto, non valde ramoso, vndique spinis rigete: foliis Onopyxi secundi, angustioribus, & magis aculeatis: capitulis etiam minoribus: flore purpureo: semine minuto & candido. Dodonæus Cardui siluestris tertium genus facit.

Nomina Lib. 6. hist. cap. 3. Lib. 21. c. 16.

Locus.

Forma.

Lib. 4. c. 72.

MYACANTHOS. CAP. XXI.

PLINIVS Corrudā siue siluestrē Asparagum à Græcis Myacanthum, Dioscorides Asparagum petreum Myacanthā, Galenus eundem Asparagum Myacanthum vocari scripsit. Myacantham autem quidam dici volunt, quòd in carnariis suspenfa carnes à murium iniuria tuetur, quia propter eius aculeos mures irrepere non audeant. Alij quòd sub cauis radicem huc illuc vagantium mures occultantur, easque alius cibi penuria arrodunt. Alij quòd mures occidat, vt & canes. Sed ab hac Myacantho plurimum discrepat ea cuius meminit Theophrastus, & quā Gaza Spinā murilem interpretatus est. Nam cum Corruda tota spina sit, spinasque profolia gerat, vt & Scorpius siue nepa, in iis numerat Myacanthon, quæ, vt Ononis, foliis exarmatis innoxia, aculeis præter foliorum comam rigent. Quod cum in hac spinosa planta nos spectemus, quam Officinæ Calcitrapam, alij Stellariam, quidam Carduum stellatum, Cordus Polyacantham, Galli *Chaussetrappe*, Germani *Urwaldendistel* nuncupant, vt in Leucacantha dictum, eam Theophrasti Myacanthon esse non sine ratione arbitratus est Dalechampius. Profilit in pratis & locis incultis, septaque villarum & rudera obsidet: radice longa, foris nigricante, intus candida, carnosa, subdulci, foliis hirsutis, profundè laciniatis: caule bipedali, ramoso: capitulis multis, quàm in aliis Carduis minoribus, stellæ modo in complures aculeos siue radorum cuspides fissis, principio ex viridi rubentibus, postea albicantibus: ea cum patefunt, purpureus flos emicat, deinde semen paruum, nigrum, rotundum, carduelibus experitum. Dodonæus Cardui stellati nomine proposuit, qui semen eius cum vino tritum potumque vrinam prouocare, & lapides exterere tradit. Adiciunt alij radicem eiusdem quotidie manè sumptam fistulis, in quacumque corporis parte sint, prodesse, & arcere pestis contagia. Huius generis est planta, quam

Lib. 19. c. 8. Lib. 2. c. 118.

Lib. 6. sim.

Lib. 6. hist. cap. 4.

Locus.

Forma.

Lib. 4. c. 66.

Vires.

Iacea nomine depinxit Clusius: nam radiatis & aculeatis capitibus, foliis, floribus & femine cum superiore conuenit: sed omnia longè maiora hæc habet: capitula quoque Cnicum siluestrem superant. Semen item & flos non dissimilia, quo marcescente è medio centro veluti gummi quoddam flori permixtum protuberat, ver-

MYACANTHOS,

Theophr.

IACEA LVTEA,

Clusij.

miculorum modo conuolutum, aut veluti Officinarum Tragacantha, rufi coloris: vnde Tragacanthi nominis occasio Salmanticensibus, apud quos in vineis, agrorumque marginibus frequens oritur. Est & huic cum Leucachanta nostra, seu Spina solstitiali supra descripta, magna affinitas, vt eadem videri possit.

LEUCOGRAPHIS.

CAP. XXII.

Lib. 27. c. 11.

LEUCOGRAPHIDOS meminit Plinius his verbis. Leucographis qualis esset, scriptum non reperi. quod eo magis miror, quoniam utilis proditur sanguinem excreantibus, tribus obolis cum croco: item cæliaci trita ex aqua & apposita: profluuiis fæminarum, oculorum quoque medicamentis, & explendis vlceribus, quæ fiunt in teneris partibus corporis. Hanc si non facies, quam nec descripsit, nec ab aliis descriptam reperit Plinius,

Nomina

saltem vires Dalechampio occasionem dedere coniciendi esse Carduum Mariæ vulgò dictum, Germanicè *Mariendistel*, & *Frauwendistel*, Gallicè *Chardon nostre dame*.

Lib. 4. c. 63.

Dicitur & Carduus lacteus ab albis maculis, vnde & à quibusdam Galaxias. Dodonæus Spinam albam, & Arabum *Bedeguar* esse credit. Fuchsius Spinam albam hortensem. Hunc Carduum prope olera in hortis, & in neglectis locis, præsertim si pinguis & lætus ager fuerit, sponte nasci videmus, siticulosum Dipfasi modo: nam inter caulem & foliorum sursum tendentium concauos sinus aqua colligitur. Radice est crassa, longa, candida, facultate sicca & astringente: caule procero, terete, surculofo, spinoso, digiti crassitudine: foliis latis, amplis, albicantibus, notis maculisque lacteis distinctis & aspersis, multis & acutissimis spinulis horridis, in ambitu pungentibus

Cap. 16.

hilo.

Locus.

Forma.

LEUCOGRAPHIS Plinij, Carduus Mariæ.

pungentibus: capitulis in summo caulium ramorumque globosis, squamis muricatis rigentibus, asperrimis, in orbem rotæ instar spiculis prælongis munitis: flore purpureo: femine Cnico simili, longo, læui, gustu dulci, nucis iuglandis ferè sapore, nigriore, lanugine tenera & candida obuoluto. Floret Iunio & Iulio mensibus, hiemèque moritur. Ea præstat quæ ex Plinio supra recitauimus. Præterea aqua è foliis destillata caliditati hepatis, & animi deliquiis in linteolis extrinsecus admota opitulatur. Lateris morbo succurrit, pestilenti veneno, & multis aliis partium internarum morbis: efficaciusque id præstat addita feminis drachma dimidia.

Tempus.

Vires.

CROCODILIVM. CAP. XXIII.

KΡΟΚΟΔΕΥΑΙΟΝ Græcè, similiter Crocodilium Latine, cuius nomenclaturæ ratio à nullodum, quod sciam, explicata est, neque descriptio tam aperta, vt à tot aculeatis plantis facile sit genuinum Crocodiliū distinguere & internoscere: quæ descriptio à Dioscoride tradita est his verbis. Crocodilium simile est nigro Chamæleoni: nascitur in locis siluosis, radicem habens longam, leuem, aliquantum latam, odore acri veluti nasturtium. Radix feruefacta in aqua & pota sanguinem copiosum per nares pellit. Datur lienosis, eos euidet er adiuuans. Semen vrinam cædi vim habet, & rotundum, & duplum veluti scutum. Quæ Plinius sic videtur reddidisse. Crocodilium Chamæleontis herbæ figuram habet: radice longa, æqualiter crassa, odoris asperi. Nascitur in sabuletis. Pota sanguinem per nares pellit copiosum crassumque, atque ita lienem cõsumere dicitur. In quibus Plinius legisse videtur *ἐν τοῖς ἀμμώδεσι*, id est, in sabuletis, pro *ἐν τῶν δρυμώδεσι*, id est, siluosis, vt habet Dioscorides: deinde pro *ἰσοπλατῆν* aliquantum latam, *ἰσοπλατῆν*, siue *ὀμαλῶς παχῆσαν*, id est, æqualiter latam, siue æqualiter crassam, Oribasius subcrassam legit. Quem verò *ὀσμὴν δρυμῆσαν* Dioscorides, Plinius suo more odorem asperum dixit. Oribasius radicem acrem, odoremque nasturtii similem. Quod verò ad semen attinet rotundum, duplicis scuti figura, id à Plinio omisum est, & ab Oribasio, qui integras historias ex Dioscoride exscribere consueuit. Præterea id à Dioscoride præter morè additum fuisse videtur, absoluta scilicet historia & viribus explicatis, atque falsò huic plantæ attributum, cum *ἀχρηθώδην*, ferè omnia semē edant Cnico simile. Quare adiectitia hæc viri docti censent, & ex Tordylj historia, cuius semini figuram hanc Dioscorides assignat, huc à sciolo quodam nominum vicinitate decepto ascita fuisse. His adde, quod in Crateuæ fragmentis desunt verba illa, *πρὸς ἡμέρας ὄν, καὶ διπλοῦ ὡς ἀσπίς*, id est, rotundum, & duplum vt scutum. Quantum verò ex satis obscura delineatione colligi potest, cum præcipua Crocodilij nota ducatur ex similitudine Chamæleonis nigri, & altera Carlina, quæ in caulem attollitur, nigro Chamæleoni tam affinis sit, vt Matthiolum, & plerique alij Chamæleonem nigrum esse contenderint, Carlinam illam Crocodiliū esse non sine ratione Dalechampus iudicauit. Etenim in siluosis sabulosisque prouenit: foliorum specie, & subrubro colore nigrum Chamæleonem

Nomina

Lib. 3. c. 10.

Forma.

Lib. 27. c. 8.

Lib. 3. c. 54.

maleonem imitatur: radice est longa, leui, non solida, sed exesa, non nihil lata, odoris vehementis & acris. ad nasturtium accedentis: semen Cnico simile, cinereum. quod enim de semine Crocodilij legitur in Dioscoride, falsum esse ac supposititium diximus. Sanguinem quidem per nares potu eliciendi vim nullus in Carlina agnouit, quæ si Crocodilio inest, tanquam insignis & eximia magnificanda est, verum optanda potius quam asserenda videtur. Nam in Dioscoride scribitur, ἡ ῥίζα ζεοδύσκου ἐν ἰσθμῶν καὶ πινυμένη: pro πινυμένη legunt quidam ἐπιπινυμένη, id est, si per nares attrahatur, quemadmodum de Ocimo scripsit Dioscorides, ποιεῖ δὲ καὶ πινυμένη πινυμένη ἐπιπινυμένην διὰ ὀσφρήσεως, id est, sternutationes multas excitat si per nares olfactu attrahatur. Alias Crocodilio vires assignarunt Galenus, & cum secuti Paulus & Aëtius, quas omnes de Tordyljo tradidit Dioscorides, vt hoc magno sit argumento confusam fuisse vtriusque historiam. Maranthæ & Anguillaræ Chamæleon, inquit Pena, videtur aut verum esse Crocodilium, aut certe genuini opinionē sustinere posse, vsque dum doctis magis accurata descriptio, aut planta Crocodilio aptior occurreret. Adeo enim ad descriptionem accedit, vt illis nigrum esse Chamæleonem persuaserit. Hunc capite de Chamæleone pinximus. Aliud Cardui

Lib. 2. c. 154

Lib. 3. c. 154

CROCODILIVM, Carlina caulem habens.

CROCODILIVM Monspelienisium, Dalech.

genus Crocodilium Monspelienfes vocant, in aridis & apricis proficiens, radice palmum longa, nigricante, gustu amara: caulibus ferè duobus aut tribus, cubitalibus, angulosis, lanuginosis, ramosis: foliis auersa parte candida lanugine pubescentibus, aduersa in viridi pallidis, multis, aculeatis, Carlinæ similibus: capitulis multis, pilæ modo rotundis & globosis, pungentibus, aspectu cinereis, flore copioso, purpureo Hyacinthi modo, subamaro, semine longo, nigricante. Quidam Silybum esse volunt, quidam Galedragon. Lobellius Crocodilium Fuchsij & Cordi pinxit, plantam quam Dodonæus Spinam peregrinam vocat, Tragus perperam Chamæleonem verum, inquit Lobellius, cuius effigiem supra posuimus.

TRAGVM

TRAGVM & Scorpionum de multis & diuersis plantis dici iam monuimus. Aculeatam verò stirpem hinc depictam Matthiolus legitimum Dioscoridis Tragum, siue Scorpionum, siue Traganon esse credit: item Plinij Tragum, & eiusdem atq; Theophrasti Scorpionum. At alio in loco Tragum alium genuinum Dioscoridis ostendimus, qui à Scorpio Theophrasti, quem Nepam vertit Gaza, longè alius sit: præterea Matthiolum citatis duobus Plinij locis de Trago & Scorpio, Tragum Dioscoridis cum Scorpio Theophrasti perperam confudisse. Quod verò Tragus Matthioli à Trago Dioscoridis plurimum distideat, descriptio ipsa perspicue declarat. Tragus, inquit Dioscorid. nascitur ma-

Lib. de marit. cap. 22.

Lib. 4. c. 46

TRAGVS, Matth.

ximè iuxta mare: frutex paruus, per terram, oblongus, non magnus, palmi altitudine, aut maior: folia non habet, verum ramis adhærent velut acini parui, rufi, magnitudine tritici, cacumine acuti, multi, gustu valde adstringentes. At hic Tragus Matthioli, succulenta est planta, non frutex, vt dilucidè demonstrat Pena. nullos acinos habet rufos, tritico pares, & supernè acutos, numerosos, magnopere adstringentes: foliis nõ caret, carnosâ enim habet, spinis horrida, attritionem penitus nullam. Quare fuerit ille illegitimus Matthioli Tragus, eodem Pena auctore, Crithmi salicornij, seu kali cõgener, propius ad eam speciem spinosam accedens, quam Pastinacâ marinâ, aut Secacul, aut alterum Crithmum faciunt, pedem aut cubitum altam, intortis, crassis, densis ramulis diuisam, & adeo horridam, armatamq; foliis pungentibus, Aizoi colore & figura, carnosis, crassioribus, numerosis in imo, in summo muricatis, cuiusmodi in Tribulo terrestri & aquatico, vt impune effringere furculum nequeas. Hisce ad imam basim interiori flosculi herbacei, rotundi, ex quibus semen exit compressum. Radix cespite summo exilis, lignosa, kali & herbaceo prorsus gustu, succoq; multo glutinoso prægnans, minimè adstringente, salso, & nullius alioqui excellentis facultatis. Hæc Pena. Lobellius Tragum hunc Matthioli paulò aliter expressit quàm Matthiolus. Illius picturam posuimus in libro de maritimis.

In Aduers.

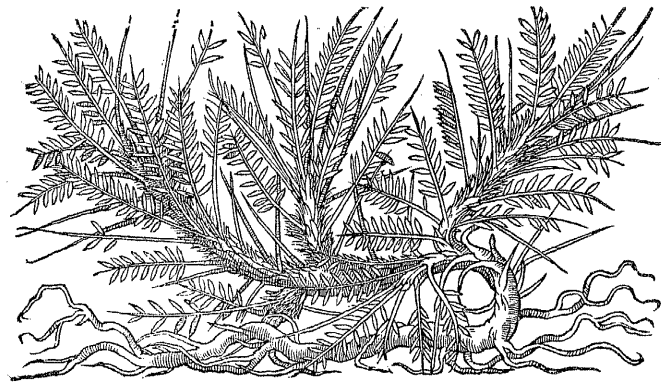
TRAGACANTHA Græcè, Latinè similiter Tragacantha, & Hirci spina, Arabicè Chitira, Itica, Chatheth, Gallicè Espine de bouc, in Galloprovincia, potissimum circum Massiliam, Barberenard, & Ramebouc, id est, Barba vulpina, & Surculus hircinus: Gummi ex eamans rorygma quoque Græcè nominatur, Latinè Tragacanthæ lacryma, in Officinis gummi dragaganti. Tragacanthæ spinarum barbula nomen dederunt. Radix est lata, & lignosa, inquit Dioscorides, supra terram etiam apparens, à qua furculi humiles, robusti, plurimū sese diffundentes, in quibus foliola sunt multa, tenuia, quæ spinas albas, robustas, rectas inter se occultant. Eius iconem sic expressit Matthiolus. Est

Nominâ

Forma. Lib. 3. c. 100.

etiam

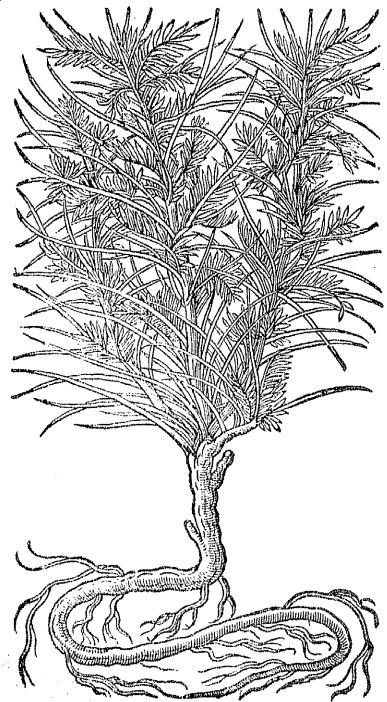
Lib. 13. c. 23.

Lib. 9. hist. cap. 15.

γάρανθα πολλή, καὶ ὀδὸν χεῖρων, ὡς ὀνομαζέται κριτικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆ ὀψέτι καλλίων. Id est, Tragacantha in Arcadia copiosa, & nihilo deterior, ut arbitrantur, Cretica, sed & aspectu pulchrior. Sed hæc non solum in Media & Creta, sed etiam in Gallia provincia plurima fructicat, prope pomeria Massilia, ut asserit Pena, in marinis collibus ad Austrum spectantibus aliisque finitimis locis passim multa. Frutex humilis, densus, totus candicat, vno cespite copia multa aggestus, radice alba, longa, lignosa, digiti crassitie, prolaxis & flexilibus fibris subter humummersa: caulis, cum maxime procerus, cubitalis, ex quo spicula foliata utrinque quasi pinnis oriuntur, quæ ima & vetustiora nihil aliud quam veprem ostentant: superiora pallentia perpetuò sunt. Is caulis ab vna radice multiplex, solidus, lignosus, candidus, quem vestiunt spinæ foliatae spinis rigidissimis. In summo inter spinosa folia & spinas stipantur multi flosculi inuicem collecti, genistellæ similes, sed albi. Siliqua etiam numerosa, recta, ciceris aut genistellæ spinosæ modo, sed multo minor & candida, in qua semina exilia, albicantia includuntur, sinapi magnitudine, angulosa. Hæc Pena. Ei simillima

TRAGACANTHA Altera,
sive Poterium, Clusij.

est planta, inquit Clusius, fruticosa admodum, multos habens pedales ramulos flexibiles, latè circumquaque sese diffundentes, candicantes, & dum adhuc tenelli sunt lanuginosos, multis longis candicantibus spinis horrentes: foliorum plurimæ simul iunctæ alæ lenticulæ aut Tragacanthæ proximæ, exiguæ, candidæ, lanuginosæ primo vèrè per interualla exeunt, sapore dulci: foliis hieme decidentibus, nerui mediij, quibus folia inherebant, in spinas rigidas & acutas eundunt, ut eo tempore tota planta sine foliis conspiciatur, contra quam in Tragacantha, quæ hieme etiã folia virètia retinet: radix lenta, longa, in multos ramos diuisa, nigro cortice obducta, materie intus candida fungosâq; & dulci, cor ipsum gummosum quiddã & subdulce refert. Neq; florentem, neq; fructum ferentẽ vidit ille, sed sub ea plurimos folliculos bombycinis similes, aut Hypecoi Matthioli ferè inuènit, inanes, quos ab hac planta excidisse, & florem ex similibus prodire incola referebant, album, non magnum. De semine nihil certi intellexit. Nascitur plurima circa Guadix & la Venda el peral, in collibus arido

bus arido & inutili solo. Cùm adeò sit Tragacanthæ similis, facilè sibi persuaserit Clusius esse Poterium legitimum Dioscoridis. Hæc Clusius. Tragacantha, ut tradit Dioscorides, vim habet meatus obducendi gummi similem. Vñs eius est ad medicamenta ocularia, ad tusses, ad arteriæ asperitates, vocem interceptam, & destillationes in eclegmate cum melle. Subdita quoque linguæ liquefcit, sed & macerata in passo bibitur drachmæ pondere contra renum dolorem, & vesicæ rosiones admixto cornu ceruino vñto, & loto, aut modico alumine scisso. Galenus breuiter de Tragacantha scribit, similem gummi vim habere emplasticam quandam, quæ acrimoniam obtundat, & similiter desiccare. Tragacanthæ lacryma, inquit Matthiolus, collyriis addita non solum humorum acrimoniam in oculos defluentium retundit, sed oculos quoque roborat, & magis adstringit quam sarcocolla. Præterea lacte macerata & illita, oculorum vngues, palpebrarum pustulas, pruritus, & scabiem sanat. Valet ad pulmonum, pectoris, asperæ arteriæ morbos, & medetur eorum vlceribus, ad defluxiones omnes in fauces, guttur, pectus permeantes, & tussim excitantes. Datur vtiliter vlceratis renibus: auxiliatur quoque d, sentericis tosta, & ex cydoniorum vino pota, tum clysmate infusa. Denique vbi laeuigare, obtundere, ac reprimere opus est, præstantissimum fuerit medicamentum.

Vires.
Lib. 3. c. 20.

Lib. 8. sim.

In cap. 21.
lib. 3.

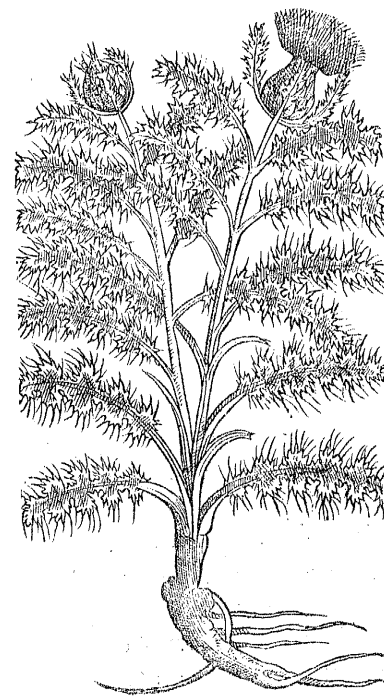
DRYPIS. CAP. XXVI.

ΔΡΥΠΙΣ, Cardui species, à veteribus dicta fuit ἀπὸ τοῦ δρῦναιεν, id est, Nomina παρὰ τὸ ἐν, ὡς τὸ ἐν, ἐδεν, à lancinãdo, pungendo, vellicando, quod aculeis suis atrectantes & colligere volentes vulneret. Huius semel tantum, quod scia, solus Theophrastus meminit, scribens Acornam, Drypida, Acanum spinosis esse foliis, nihilque præterea. Quare cùm huius historia à nullo veterum tradita sit, Carduum istum in satis & fegetibus frequentem, diris aculeis rigentem, Drypida quidam nominant. In aruis inter fruges quasi earum vitium, & auenam præcipuè, Carduus hic nascitur, interdum viri proceritate, interdum humilior, alba radice, & crassa: foliis caules ambientibus muricatis, dissectis & incis: capitulis vt in Scolymo echinatis: flore aliàs purpureo, aliàs candicante, aliàs puniceo: semine oblongo, leui, paruo, rufescente. Agricolis & melloribus plerumque impedimento est. Nullus huius vñs in medicina ab herbariis traditus est, quanquam ob calidam siccãque huius naturam ad secundum vsque gradum varias vtilitates quisque meditari & excogitare possit. Hoc Carduo tenero asini vt Onopyxo, libentissimè vescuntur priusquam obduerit, & in caulem assurrexerit. surculos rustici effodiunt, & iumentis suisque pro cibo & pabulo obiciunt. Anguillare Drypis, à superiore diuersa, in Marsis haud procul à mari nascitur, radicibus sub terra huc illuc serpentibus, graminis instar, exilibus: tenuibus ramulis, geniculatis, cubitalibus: foliis aculeatis, lunipero similibus: umbella in summis caulibus: flore candido: semine, priusquam cortex adimatur, oriza

Lib. 1. hist. cap. 16.

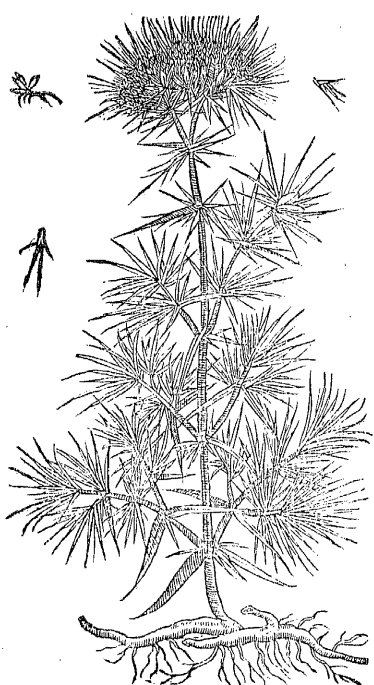
Forma.

DRYPIS.

KKK

DRYPIS, Theophr.
Anguillare.

DRYPIS, Loniceri.

simili cum detractus est, Sertulæ campanæ, coloris valde lutei. Quibusdã Eryngium marinum Drypis Theophrasti videtur esse: alius, quorum opinio magis aridet, Drypis est Acanos Plinij lib. 22. cap. 9. brevis herba, spinosa, lata, latioribusque spinis.

Guilandino Tragus Matthioli. Est & alia Drypis, seu Cardui sylvestris species, quam Gaza Aculeosam, Ruellius Agriachantam, Lonicerus Carduum sylvestre, seu Scolymum his verbis: Præterea sylvestris est quædam Cardui species in agris passim impedimentum, cuius meminit Vergilius, Carduus & spinis surgit Paliurus acutis: Latinis Scolymus, seu Carduus sylvestris, poterit appellari. Nascitur in aruis maximè auenaceis bicubitali altitudine, sæpe maior, aut etiã minor: foliis aculeatis, incisis, capitulis aculeatis: flore in quibusdam purpureo, in quibusdam albo, in quibusdam puniceo: quandiu tenera alinis gratissima, bobus verò nõ ingrata. calidum est in secundo completo aut tertio incipiente ordine, siccum verò in secundo. recens Asparagi modo in oleribus coquitur. Radices ex sale & pipere in secundis mensis hyeme eduntur: in cibis decocta urinam cit copiosam fœtidam que educit. Extrinsecus radix illita graueolentiam alarum totiusque corporis emendat.

CHALCEIOS. CAP. XXVII.

Nomina

CHALCEIOS Theophrasto, & Chalceios Plinio seruatò nomine Græco, Gazæ Aeraria Latinè dicta, inter spinosas & acanaceas stirpes ab iisdem recensetur. Eius historia quamuis apud Theophrastum Plinijve nusquam extet, ac ne nomenclaturæ quidem ratio vlla ab illis tradita sit, si coniecturæ locus est, eam spinam sic vocatam fuisse arbitrantur quidam quòd eius foliis vasa aenea detergerentur, vel quòd arei coloris sit, nempe virentis obscurius, intersperso flavescentis nitoris paululo, splendentis. Posterior etymum magis placet, quòd peculiare quiddam assignet, cum prius spinosis omnibus propter foliorum asperitatem congruere possit, nisi fortè egregia quadã detergendi facultas huic insit, vt Struthio. Herbam certè speciosam, raram, & elegantem, cuius figuram hinc apposuimus, Chalceion esse suspicantur quidam: quod

CHALCEIOS.

RUTHRVM, Theophrasti.

& aliàs cubitum alto: foliis semper proportione exiguis, & Spinæ albæ modo profundè incisis. Echinus illi caruleus, eximie purpurascens, orbiculatus, spectatu iucundus, & magnitudine quanta sphaerula lusoria. Semen & eius glumæ similia Spinæ albæ: nullas tamè sursum rectas procul aculeatas vaginulas porrigit, tametsi sint acerosæ intus & lanuginosæ, vt in Spina albâ. Ruthrum esse Theophrasti cenfer Anguillara, qui tamen proximæ, vt videtur, descriptionis immemor, can-

quod tamen peritis herbariis disquirendū magis, quàm asserendum proponunt. Gignitur in macris & aridis locis: radicibus multis, foris nigricantibus: caule tereti, subatro, quatuor vel quinque pedes alto: foliis magnis, latis, profundius incisis, per ambitum pungētibus, parte superna virentibus, sed obscuro, fusco ac tristi colore, qualis in aëre conspicitur, vnde fortasse est illi nomen inditum: inferna verò cinereis & villosis: capitulis rotundis, echinatis: flore in caruleo candicante, qui ex capitulis vndique promitur, & Iunio mense Iuliove prodit. Folia inter digitos trita odorem validū ac iniucundum vibrant, acriæque gustatu sunt. Hanc igitur plantam Chalceion vocant, quousque certiora de eius natura & specie herbarij compererint. Obseruandum apud Plinium in catalogo spinosarum plantarum pro Chalceio legi Chalceon, quemadmodum pro Ixine Helicæ, Chalcetumq; herbam ab eodem alibi memoratam, plurimum dissidere à Chalceio spinoso Theophrasti. Fuchsius olim Chamæleonem nigrum, sed postea rectius sentiens Spinam peregrinam nuncupauit. Dodonæus in stirpium historia Spinæ peregrinæ nomine pinxit & descripsit: in lib. purgantium Sphærocephalum Carduum primum fecit, quam hinc pro Chalceio exhibemus. Pena Ruthrum siue Ruthrum Theophrasti esse opinatur, quæ Spina peregrina fuit Dodonæo, Echinopus seu Carduus Echinatus Gesnero, Sphærocephalus Cordo. Germanis Uvelschedistel, Belgis Roomschedistel. Theophrastus vno tantum loco Ruthri seu Ruthri meminit, quo scilicet stirpiū aculeatarum differentias ex caulium ramorumque numero ac situ inuestigat. sed hinc ῥυθρος seu ῥυθρον pro ἐρύγγιον mendosè legi docuimus capite de Eryngio. Eius tamen iconè, quam Ruthrum vocat, ex Pena hinc apposuimus, & descriptionè. Dupliscis est differentia, inquit, & Chamæleonis ritu variat, radice exigua pollicem æquante: foliis Chamæleonis albi, longè minoribus: caule nullo, interdum exiguo, nonnunquam palmum,

Locus.
Forma.

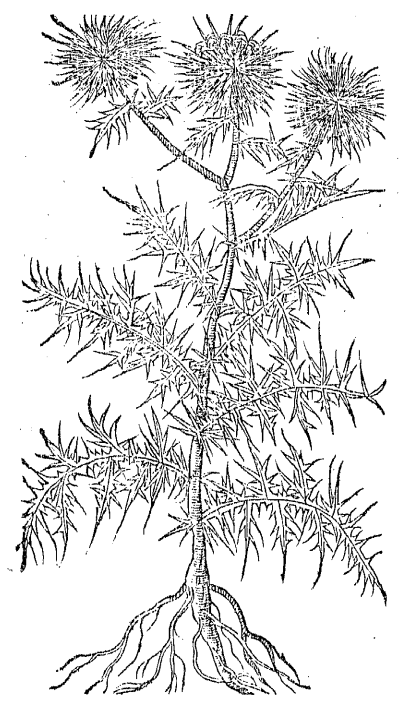
Lib. 21. c. 16.
Lib. 26. c. 7.
Cap. 33. h.
Lib. 4. c. 64

Lib. 6. hist. cap. 3.

In Aduers.

dem Spinæ albæ notis accommodat, iisdem ferè verbis. Altera, quam Crocodilium Fuchsius putauit, prorsus genere eadem huic est, sed magnitudine multò maior. In silua tamen Valena, quâ Gaagem oppidum itur, se collegisse ait cæruleam, & hanc excaulem, aliam caule palmum alto præditam, quæ alibi ad duos, ternos, & quaternos cubitos assurgit. Echinus candidus est, non cæruleus, & cum maximus est & rotundus magnitudinem mediocris mali Arantij assequitur: femine alterius, sed multò maiore. Cauli imo secundum longitudinem striato adnascuntur permagna folia, Acanthi similia & spinosa. Belgici horri & Britannici

CARDVVS Sphærocephalus acutus, Dodonæi.

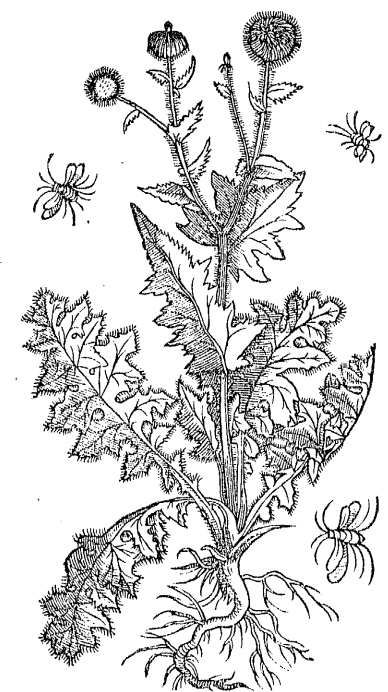
hanc spectaculo alunt, vbi luculenta magnitudine Spina peregrina dicitur. Dodonæus descripsit Carduos alios Sphærocephalos. Secundus Sphærocephalus acutus: folia superiore minora habet, ac spinosiora: capitula quoque globata, sed è quibus longæ quædam, & duræ eminent spinæ. Tertius primò forma figuræque similis, sed longè minor, & eius flosculi ad cæruleum magis accedunt colorè. Quartus minimus est, foliisque acutissimis ac spinosissimis, capituloque exiguo, cuius flosculi vt primi candicant. Huc referri alius potest, qui tamen capitulo est minùs globato, compressiore videlicet, ac superius latiore, è quo flosculi cærulei. Tenuis huic caulis exili lanugine candidat: folia oblonga, vtrinque similiter laciniatim diuisa, ad singulos angulos spinis munita. Hunc plerique esse volunt, quem Matthiolus pro Spina alba proponit. Anguillara prorsus diuersam ab his Chalceion memorat his ferè verbis. Ad Chalcei naturam accedere videtur ea, quam in Peloponneso & Zacyntho etiamnum appellant Chalcoma. Lignosa & humilis est planta, rubens, aculeata, tenuibus spinis, folio lentis, minore, in ramulis ordine digesto sicuti in Lente, qui fracti lacteum succum fundunt Tithymali modo. Quidam Hippophæston Dioscoridis esse putant.

TETRALIX, CAP. XXVIII.

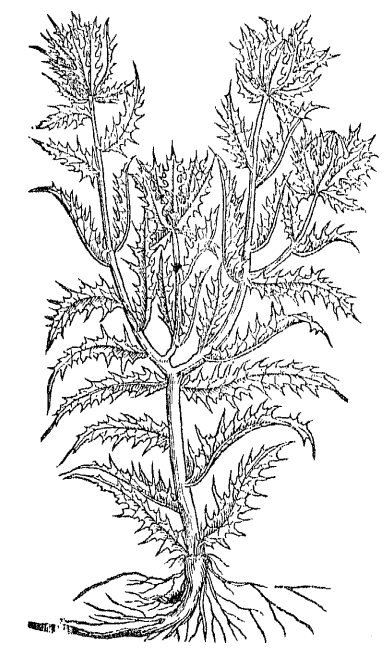
Normina Lib. 6. hist. cap. 3. Lib. 21. c. 16 Lib. 11. c. 16 Lib. 1. c. 100 Lib. 24. c. 9. Lib. 11. c. 16 Lib. 24. c. 9. Lib. 6. hist. cap. 3.

TETPAΛΙΞ à Theophrasto cum reliquis aculeatis plantis Acarna, Leucacantha, Cnico, Chalceio, Polyacantho, Atractylide, Onopyxo, Ixine, Chamæleonte numeratur: item à Plinio eum imitato, qui tamen alibi Ericam Atheniensibus Tetralicem appellari, in Eubœa Sifaram auctor est. Ex quibus colligere licet Tetralicem spinosam ab Ericæ diuersam esse: quia Ericam spinis armatam esse nullus vnquam herbariorum prodidit, id quod etiam perspicuum est ex Dioscoride & Plinio de Erica tractantibus. Deinde Tetralicem Ericæam post primos Autumnii imbres florere, nempe ad Idus Septembres, & Calendas Octobres idem Plinius testatur. Alio verò in loco Tetralicem & Ixinem florere tradit æstate: quanquam Theophrasti, ex quo hæc Plinius mutuatus est, Ixinem & Tetralicem non scribit florere æstate, sed germinare.

TETRALIX Spinosa, Tragi.

ACORNA, Theophr.

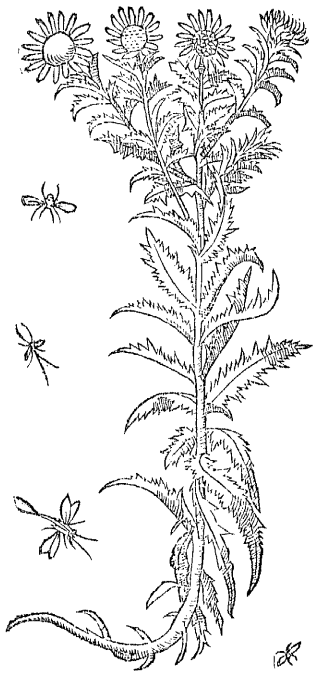

germinare. Caue igitur, Tetralicem hanc cum illa confundas. Spinosam Tetralicem putant esse quidam, quam Tragus pro vero Chamæleonte nigro pictam ostendit, post Carduum vulgarem, & Chamæleonem album. Ea radice crassa, longaque nititur, & fibrata: caule alto, anguloso: foliis latis, amplis, profundius incisus, vt ferè sinuosa videantur: flore pallidulo, in mitioribus globulis quibusdam, & læuoribus emicante, non cæterorum Carduorum modo horridius echinatis: femine oblongo & capillato.

ACORNA. CAP. XXIX.

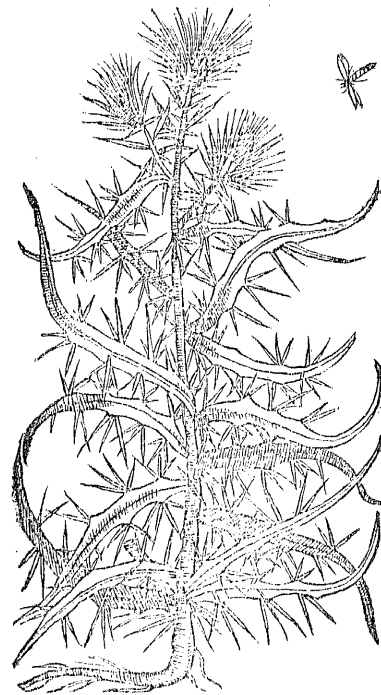
ACORNA & ἀχρνα, (vetroque Nomina enim modo legitur in nostris Theophrasti exemplaribus) inter spinosas & acanaceas ab eodem Theophrasto, & Plinio reponitur. Cuius etsi nulla, quod sciam, apud hos auctores exte amplior descriptio, præter hanc Theophrasti, Lib. 6. hist. cap. 4. ἡ δὲ ἀχρνα παροσημερῆς, ὡς ἀπλῶς εἶπεν, καὶ τὴν παρόσῳιν τῆ κενύω τῆ ἡμέρα. χρῶμα δὲ ἐπίξανθον ἐχέει χαλκίαιον, vbi deest vox χυλόν, ex Plinio reponenda, id est, Acorna, vt paucis dicam, Cnico miti figura similis est, colore subflauro, & succo pingui: apud Plinium, Acorna colore tantum Lib. 21. ca. 16. rufo distinguitur, & pinguiore succo: tamen Acornam esse hanc spinosam herbam suspicantur quidam, Fuchsius Atractylidem mitiorem, Dodonæus Carlinam siluestrem, Lobellius & Pena Sequanorum Cirsium luteum vocant. In aridis gignitur: radice alba, breui, non admodum crassa, fibrata: caulibus interdum multis, sæpius vnico, rubentibus, lanugine tectis: foliis circa radicem multis, per terram in orbem stratis, exarescentibus cum caules assurgunt per eosdè inæqualiter sparsis, spinosis, Atractylidi similibus, angustioribus, infernè candicantibus: flore in capitulis valde pallido, initio compresso, & cum dilatatur in arida stamina sese explicante, Carlinæ, aut Chamæleonis modo: femine Cnici, strigoso & tenui. capitulis auulsis nullus cruor emanat, vt in Atractylide. Huic similem Clusius Carlinæ siluestris minoris nomine depinxit: seseque nusquam hanc alibi obseruasse ait, quàm in aridis petrosissq; & desertis circa Salmanticam locis, florentem Augusto mensè. Ad Acarnæ Theophrasti genus referri posse, siue ad Eryngium, quod Aëtius de Archigenis sententia describit, foliis Atractylidis, durioribus, & ex candido pallidioribus, multis ramis ab

ACARNA, *Carlina siluestris minor, Clusij.*

floret, eaque perpauca, lenticulae similia, quae cum breui decidant, tota planta maxima ex parte sine foliis spectatur, & multiplici spinarum vallo erinaceum

ACARNA Theophrasti, Anguillara, Lobel.

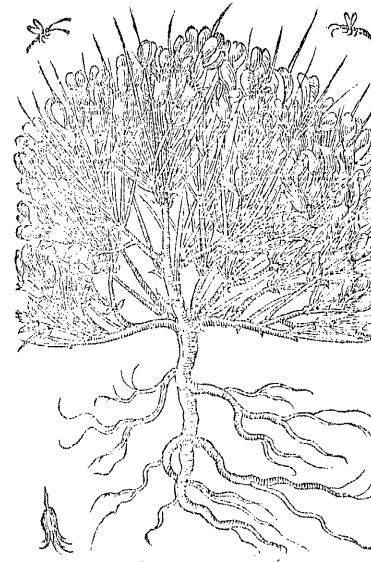
vna radice cubitalibus, floribus Bupthalmi similibus, sed oculi formam stamina in medio nascencia perturbant. Huc referendae spinosae duae plantae à Lobellio depictae. Prior est Acarna Theophrasti Anguillara, flauentibus aculeis horrida: virentibus sinuatis foliis, aucta parte tomento incanis, vti tota planta: plures fundit sesquicubitales caules: flores luteolos: semen Cnici, sed minus in squamoso & spinis horrido capitulo. Hanc Valerandus Doureus Iustinopoli Illyrij rediens Venetias detulit, sicut & sequentem eiusdem Valerandi Acarnam, foliis longioribus, spinis horridis caulem pinnatim secundum longitudinem ambientibus, qualisq; pennis telo affixis. Incana lanugine tota pubet. Caulis dodrantalis, interdum cubitalis: flores Cardui benedicti, confertim stipati minores, & Senecionis maiores: semen Cnici minus. Huc etiam Clusij planta noua, & sane perelegans adducenda, quae dodrantalis est, in orbem per terram diffusa, spinis multis virentibus siue aculeis horrida: flores Pisi ex caruleo purpurascens, minores, caliculis concluduntur hispida & villosis & ferè incanis, bini aut terni semper coniuncti: foliola interdum, sed rarò, producit dum

ACARNA Valerandi altera.

planè

ERINACEA, Clusij.

planè refert: radix lignosa est, & magna proportione. Nascitur in regno Valentino, copiosè autem circa Sieteaguas, septimo ab vrbe Valentia miliari, itinere Madritiano, asperis locis, & secus vias. Floret Aprili. Incolae Enzo vocant, quoniam Erinaceum animal terrestre, aut marinum auleorum & spinarum vallo prorsus æmulatur: qua de causa Erinacea nomen ei Clusius dedit.

HIPPOPHAES, HIPPOPHAE- STVM. CAP. XXX.

ΠΠΟΦΑΕΣ Græcis, & κνέρον Nomina & φύλον Galeno teste, Latinis quoq; Hippophaes. Theophrastus ἰπποφύον habet, mendosè opinor, pro Hippophaes, vel ἰπποφάεις, vt statim post eodè

in loco legitur, Lappagine conuertit Gaza. Et alio in loco ἰπποφάεις, ἔστι τὸ τῆθύμαλλον, ἔξ ἧς τὸ ἰπποφάεις, ἔστι τὸ τῆθύμαλλον, ait, id est, ex Tithymalo optimum Hippophaes confici apud Tegeam: quod Hippophaei spinosa planta conuenire non potest. Quare hic non Hippophaes, vt Gaza legit & conuertit, legendum iudicat Cornarius, sed Hippophaes, vt in Græcis exemplaribus exaratum est: cæterum hic legunt attentiores, τῆθύμαλλον, ἢ τὸ ἰπποφάεις, vt nulla sit occasio tam anxie hunc locum examinandi. Plinius vno loco Hippophaes vocat, in alio Hippophyes, nescio an rectè, pro Hippophaes. ἰπποφάειον Latini etiam Hippophaestum dicunt, quod Plinius alterum Hippophaes appellasse videtur: cum enim de Hippophae priore dixisset, statim subiicit quae etiam à Dioscoride post Hippophaes de Hippophaesto scribuntur. In vulgari tamen exemplaribus corruptè legimus Hippope pro Hippophyes, vel Hippophaes. Est & altera (sub spina) Hippophaestum, inquit, &c. Alii etiam in locis idem Hippophaestum vocat. Quidam verò in spina fullonia Hippophaeston, &c. Et, Hippophaestum nascitur in spinis, &c. Idem Plinius harum vocum etymum explicat, à iuuandis veterinariis has plantas nuncupatas fuisse indicans: φάεις enim vox non solum pro lumine, sed etiam pro auxilio & salute accipitur. Has autem spinosas plantas Dioscorides sic descripsit. Hippophaes, quo veltes poliunt, nascitur in maritimis & arenosis locis. Frutex est furculosus, densus, vndiquaque amplus: folia habens longa, ad oleae folia accidentia, sed angustiora & tenuiora: & inter has spinas siccas, subalbicantes, angulosas, à sese distantes: flores corymbis hederæ similes, & racematim inter se coherentes, sed minores & molles, & cum candore ex parte rubescens: radix crassa, & mollis, succi plena, gustu amara, ex qua succus colligitur velut ex Thapsia. Hippophaestum verò, quod & Hippophaes vocant, nascitur in iisdem locis, in quibus Hippophaes, estque Spinæ fulloniae species. Est autem humilis herba, foliola solum parua habens, spinosa, & capitula inania: neque caulem, neque florem profert: radicem habet crassam & mollem. Plinius eadem paucioribus verbis complexus est. Hippophaes in sabulosis maritimisque nascitur, spinis albis, hederæ modo racemosa est: candidis, & ex parte rubentibus acinis: radix succo mader, qui aut per se conditur, aut pastillis farinae. Et mox. Est & altera, Hippophaeston, sine caule, sine flore, foliis tantum minutis. Huius quoque succus hydropicis

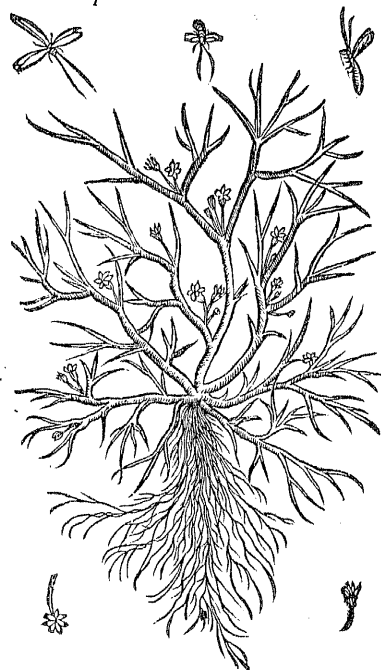
KKK 4

mirè prodest. Debent accommodatæ esse equorum naturæ, neque ex alia causa nomen accepisse. Quippe quædam animalium remediis nascuntur, locupletati diuinitate ad generanda præsidia, vt non sit mirari satis ingenium eius disponentis auxilia in genera, in causas, in tempora, vt alijs prosit, atque alijs horis, diésque nullus propè sine præsidio reperiatur. Et alio in loco. Hippophæstum nascitur in spinis, ex quibus fiunt aeneæ fulloniæ, sine cauliculo, sine flore, capitulis tantum inanibus, & folijs paruis, multis, herbacei coloris, radículas habens albas, molles. Hoc loco Hippophæstum scriptum est in Plinij exemplaribus, & ita habet etiam Paulus sub litera v. Quod verò dixit, ex quibus fiunt aeneæ fulloniæ, corruptum est: quæ enim esse possunt aeneæ fulloniæ? Quidam hîc legunt, pectines fullonij: alij, venæ fulloniæ, &c. Quidam, Hippophæston spina in maritimis nascitur: hac implentur cortinæ fulloniæ, &c. auctore Hermolao, quem admodum & lib. 24. Vulgaris quoque hæc spina, ex qua cortinæ fulloniæ implentur. Cornarius legendum putat, ex quibus fiunt pilæ fulloniæ Theophrastus Hippophæstos inter lib. 4. *παρα τὴν ἀρχαίαν ἐχόντων φύλλων* recenset, id est, quæ iuxta folium spinas habent. Et paulò post ait esse ἀνάγκη τὸν τοῖς φύλλοις, μονόριζον, δὲ καὶ ἐπιγῆον, καὶ χαμαίφυλλον, id est, folia sine spinis habere, vnica niti radice, & deiectis in terram caulibus. Hæ delineationes quanquam perspicuè satis & scite Hippophæstos fulloniam plantam

Li. 27. c. 10.

Cap. 13. Embl. 142. lib. 4. Lib. 6. hist. cap. 3. Cap. 4.

HIPPOPHÆSTVM quorundam, Dalech.

Pen. in Aduerf.

Li. de marit. ca. 11.

Li. 4. c. 136. Vires.

planta missa est, nulla adiuncta mittentis historia. Hippophæstos, auctore Dioscoride, succum ex radice emittit, qui syncerus pituitosa, biliosa, aquosaq; oboli pondere deorsum purgat, erui farina exceptus quatuor obolorum pondere cum aqua mulsæ. Sed & ipse frutex cum radicibus tunditur, & datur tritus cum aqua mulsæ sesquihemina. Exprimatur etiam ex radice & herba succus, velut è Thapsia. Huius drachma vna datur ad purgationes. Ex Hippophæsti folijs, radice, & capite expressum succum siccato, & pondus trium obolorum cum aqua mulsæ cui voles exhibeto: per hunc enim purgatio aquam & pituitam ducit. Priuatim verò conuenit orthopnoicis, comitialibus, & neruorum vitis hæc purgatio. Plinius eadem

eadem breuius tradit. Radicis Hippophæsti succus ad detractiones in comitiali morbo vtilissimus habetur. Et succus earum (radicum Hippophæsti) exprimitur æstate ad soluendam aluum tribus obolis, maxime in comitialibus morbis, & tremulis, hydropicis, contra vertigines, orthopnoicas, paralyseis incipientes. Galenus Hippophæstos & Hippophæstum in simplicium censu omisit. Paulus ea, quæ Dioscorides de vtroque tradidit, exscripsit.

Li. 16. c. 44. Li. 27. c. 10. Lib. 7.

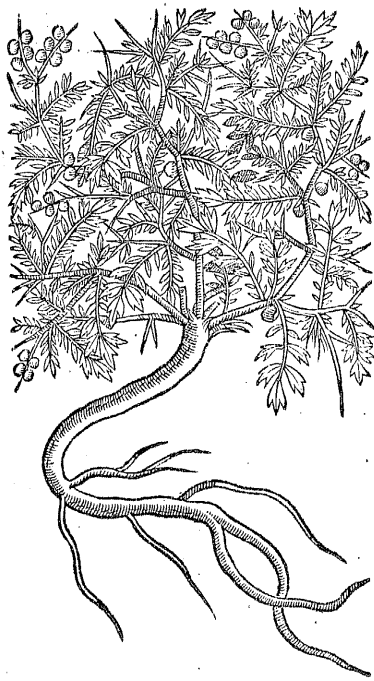
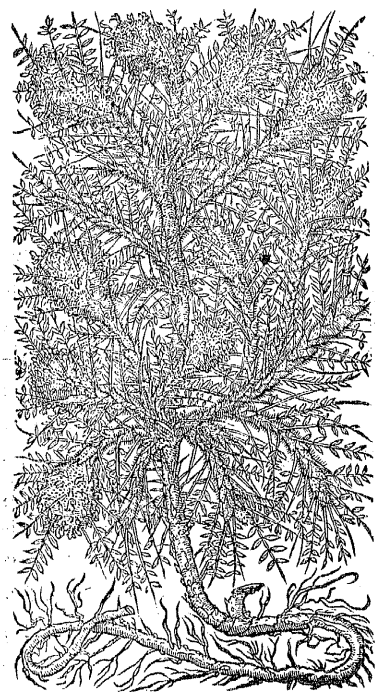
POTERIUM. CAP. XXXI.

POTHPION & νεύρας Græcis, Latinis Poterium & Neuras, & Phrynium teste Plinio. Poterium autem, quia potrix herba paludosum riguumq; solum amat, vt scribit Dioscorides: Neuras quod neruis amica sit. Hanc sic depingit Dioscorides. Frutex est magnus, ramos habens longos, molles, lori modo lentos, tenues, Tragacanthæ similes: folia parua, rotunda. Totus autem frutex tenui, lanosa lanugine obductus est, & spinosus (in alijs exemplaribus legitur, ὅλος δὲ ὁ γένος περιεχόμενος) φλοιὸν λεπτόν, καὶ πολλὰ χροῦν ἐλάδη. Id est, totus frutex tenui cortice obductus est, & multa lanugine lanosa: flores sunt parui, albi. Fructum fert gustu odoratum, acrem, & inutilem (sic enim legendus is locus, vt in Aldino exemplari. καὶ γὰρ πρὸν δὲ γδομῶν δὲ δάδη, καὶ δὲ μῦν, &c.) Nascitur in palutribus & collibus. Radices subsunt duum, aut trium cubitorum, robustæ, neruosa, quæ prope terram recisæ lacrymam emittunt gummi similem. Poterij duobus locis meminit Plinius: priore his verbis. Sunt & ramis venena, rubetis maxime: vidimusque Pnyllos in certamine patinis candefactas admittentes, ocyore etiam quàm aspidum perniciæ. Auxiliatur eis Phrynio in vino pota. Aliqui Neurada appellant, alij Poterium, floribus paruis: radicibus multis, neruosis, bene olentibus. Posteriore verò sic. Poterium, aut vt alij vocant Phrynium, vel Neuras, largè fruticat, spinis retorrída, lanugine spissa: folijs paruis, rotundis: ramulis longis, mollibus, lentis, tenuibus: flore longo, herbacei coloris: feminis nullius vsus, sed gustu acuto, & odorato. Inuenitur in aquosis collibus: radices habet duas, aut tres, binum cubitorum, in altitudinem, neruosas, candidas, firmas. Circumfoditur Autumnò, & præcisò frutice dat succum gummi similem. Priore loco Plinius flores paruos dixit, qui ἀνθη μικρὰ legerit: posteriore verò flores longos, eosque herbacei coloris, id est, ἀνθη μικρὰ καὶ χλωρὰ, quum recta lectio sit, ἀνθη μικρὰ, λευκὰ, velut Dioscorides habet. Postremò Plinius pro fructu semen dixit, & δὲ μῦν acutum pro acri reddidit. Poterium fruticem, quem Dioscorides ramulis & folijs Tragacanthæ aptè confert, genuinum se pinxisse putat Matthiolus. Peculiariter, inquit, supremos ramos habet in vertice extuberantes, & tenui lanugine obductos, quod in Tragacantha non cernitur. Pena hoc Matthioli Poterium nihil aliud quàm Tragacanthum esse ait, aut ex eius icone depictum: neque enim spinæ, neque cortex similia, neque in spinis folia, neque multa alia à verò dissidentia. Verum autem & legitimum vidisse se ait in horto Patauino, atque alibi. Sparsum & latè porrectum fruticat multis cauliculis, exilibus, cortice nigricante, ac tenui vestitis, etiam aridis, non rectis vti Tragacanthum, sed vltro citroque flexis, & ordine intortis vt Nepa, & Corrua: sic etiã spinulæ nullo ordine digestæ, sed multò deliciores quàm Tragacanthæ, & minores passim cancellatim & reticulatim implicantur folijs nudæ. Foliola non albida, sed nigricantia, quæ non ex aculeis, sed è caule fibris exilibus, triplo quàm Tragacanthæ minoribus, Lenticulæ modo, vel Astragali exeunt: semem pusillum, rubellum, Rhoi simile, & minus. Poterium in Allobrogibus, prope Muram oppidulum Gratianopoli vicinum, in siluosis conuallibus reperitur. Poterij radices contusæ, & in cataplasmate impostæ: neruos dissectos & vulnera glutinant. Decoctum quoque ipsarum neruorum affectibus pro

Nomina Lib. 3. ca. 15. Forma. Li. 25. c. 10. Li. 27. ca. 12.

POTERIVM, Matthioli.

POTERIVM, Pena & Lobel.

Li. 27. c. 12. Vires.

bus prodest. Eadem Plinius tradit. Radix mira vulneribus sanandis traditur, præcipueque neruis, vel præcisissillita. Decoctum quoque eius cum melle potum dissolutiones neruorum, & infirmitates & incisuras iuuat. Quibus suffragatur Galenus scribens. Neuras, quidam Poterium vocant: desiccandi absque morfu facultatem habet, adeo vt & neruos incisos glutinare credatur. Radices eius potissimum eiusmodi vim habent: quin & decoctum carum quidam exhibet iis quibus affecti sunt nerui.

Li. 8. simpl.

CARDVVS Eriocephalus, Dodonæi.

CARDVVS ERIOCEPHALVS.

CAP. XXXII.

Nomen. In histor. purgant.

CAPITVLO lanoso Carduum hunc Eriocephalum Dodonæus alio nomine destitutus nuncupauit, Lobellius Carduum romentosum Anglicum, Coronam fratrum Herbariorum. Caulibus altis assurgit, crassis: folia eius laciniosa, magna, spinosa, prona parte candidiora: capitula rotunda, multa, tenui, candida mollique lanugine vestiuntur, eminentibus vndiquaque aculeis exiguis, pungentibus, superius verò stamineis purpureis floribus. Semen oblongius, splendens vt multis Carduis. Aliunde in Belgium translatum fuisse auctor est Dodonæus: Lobellius Arthesiæ & Neruiensis arri collibus passim, non secus ac in Angliæ Somershamptoniæ, obuium esse.

CEANO

CEANOTHUS, ACANUS ANGVILLARÆ.

CAP.

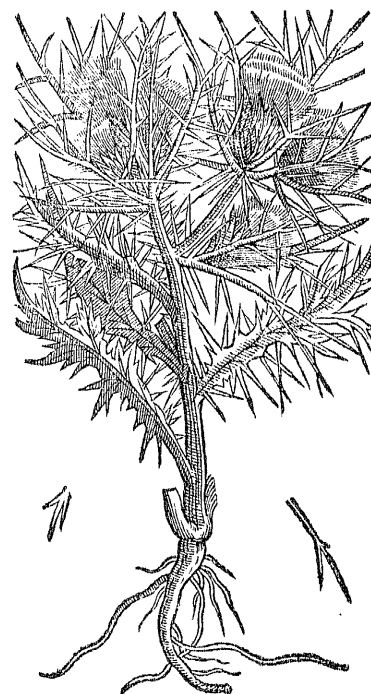
XXXI.

HEOPHRASTVS cum dixisset gramen è geniculis oriri, quòd eius radices geniculatae essent, atque è singulis germen sursum, radicem subtus erumpere, subiicit, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἀγγυθα κείνωτος: ἀλλ' ἔτι καὶ λαμύδις, ἢ δὲ γονοδάδις ἢ ῥίλα τάλυς. Id est, Similiter & spina, quæ Ceanothus appellatur, germinat. Verum huius radix, neque arundinacea, neque geniculata. Hanc Ceanothon Anguillara opinatur esse, quæ in agro Patauino vbiuis nascitur: radicibus sub terra procul huc illuc serpentibus: folio Sonchi, magis spinoso: caule striato: multis in eius vertice capitulis, aculeatis: flore purpureo, in pappos abeunte: semine Cnici, paruulo. Vulgus Astone vocat. Acanus verò quamuis priuatim speciem nullam Cardui significet, sed spinosarum omnium echinatum caput, missum tamen è Creta fuisse asserit Anguillara spinosæ plantæ semen, Acani titulo, quod cum herbam edidisset, humi sparsa eius fuerunt in orbem folia, minùs longa quàm lata, obscure virentia, sed neruis per ea discurrentibus candidis: ex quorum medio caulis exit, in ramos exiles diuisus ferè tres, & nonnunquam plures, in vertice tribus foliis cinctos, è quorum medio prodit echinus pusillus, Cacto similis, floris rubri, semine Cnici coloris cineritij. Harum plantarum quamuis figurae desunt, interea dum opera dabitur alicunde vt ad nos mittantur, historias ex Anguillara addendas hinc putauimus.

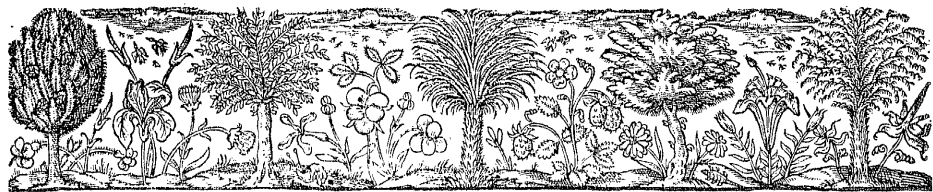
CARDVVS FEROX, Lobell.

CAP. XXXIII.

ARDVVM hunc totius acanacei generis facillè Phœnicem, Leonem & ferocem dixere recentiores, Itali Cardo fiero, Leone ditto, a spiculis & infestissimis spinis: nihil enim aliud è foliis altiùs diuisis, & capitulorum exordiis, quàm spicula & vepres vnciam & sesquiunciam longas videas: cauliculus vix palmum æquat. Flos Cnici siluestris, pallidus, spinis & aculeis sæuentibus horridisque cinctus. Plantæ raræ, & vix notæ nullus vsus. Aiunt in quibusdam collibus Italiæ, ab Apenninis non ita disitis, magna copia prouenire. Hæc Lobellius.

HISTOR

HISTORIAE OMNIVM PLANTARVM

LIBER DECIMVS-
QVINTVS.

*In quo describuntur & ad viuum depinguntur Plantæ bulbosæ,
carnosæ radicibus, & geniculatæ.*

LILIA. CAP. I.

X DIFFERENTIIS à plantarum partibus sumptis tum multæ, tum rei herbariæ studiosis maximè cognitu necessària sunt, quæ à radicum diuersitate pe-
tuntur, quas diligèter Theophrastus explicauit. Nam vt arborum radices omittamus, in oleraceo genere alia sunt lignosa, inquit, vt Ocimi (legendum enim *Ετσι μηδ γαρ αιξυλωδες*, vt legit Gaza, pro *λαχανωδες*) aliæ carnosæ, vt Beta, & multò magis Ari, Asphodeli, Croci: alia ex carne & cortice còstant, vt Raphani & Rapi: alia sunt geniculatæ vt Arûdinum & Graminum:

Lib. I. ca. 9. & 10.

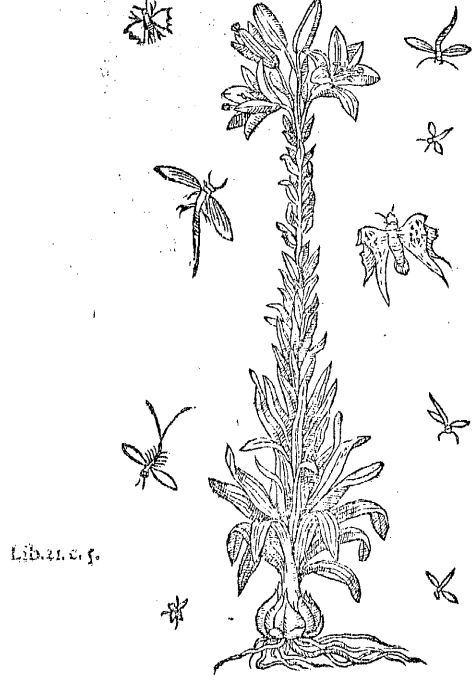
alia ex tunicis multiplicibus & corticibus cõponuntur, vt Scilla, Bulbi, & Ceparum. De quibus omnibus hîc non agimus, sed de bulbosis: quo nomine tum eas intelligimus, quæ ex multis capitulis cohærentibus coagmētatæ sunt, vnde etiam capitatæ appellantur, quæ capitula, bulbi, & nuclei, & spicæ Latinis dicuntur, sicut Græcis Gelges, Aglithes, & Aglidia grana, sicuti in Allio, tum eas quæ rotundæ suis membranis tunicantur, quæ radices etiam Bulbi nominantur, quales sunt Lilij & Narcissi. Tum de carnosis hoc libro dicemus, & de geniculatis, id est, iis quæ nodis quibusdam interstinctæ protuberant, rotundæ & leuiter capitatæ. Ac primum de iis quæ etiam vulgò notæ sunt, quale est quod *κενον* Græcis dicitur, & *λετερον* & *καλλετερον*, & *κενόνθεμον*, Latinis Liliū & Iunonis rosa, Liliū album Officinis, Mauritanis *Susen*, Gallis *Lys*, Germanis *Vveisz Gilgen*, & *Lilgen*, Italis *Giglio*. *λετερον* tamen, id est, blandum, suaue, ac concupitum, nō Liliū duntaxat, sed plures alios venustos flores, & bulbaceas herbas significat. Iunonis rosa dicitur, quòd veteres Poëtæ Græci finxerunt ex Iunonis lacte resperâ terra natum Liliū. Nam cum Hercules puer, quem ex Alcмене sustulerat Iuppiter, Iunonis dormientis vberibus admotus esset, & lacte se repleset, post suctū digressus mamma lacte copioso profluxit. Quod in celo perfusum est, lacteâ effecit viam: quod humi sparsum, Liliū lacteo flore nitens creauit, vnde Iunonis rosa dictum. Lilij genera sunt album & rubrum, testibus Dioscoride & Plinio, quæ sponte non arte oriuntur, etiam si colores Lilio candido mangonio quasitos fuisse Plinius asse-

Nomina

Genera

L L L.

LILIVM album, Matth.

Lib. 2. c. 5.

ueret. Liliū album folia fert longa, lata, car-
nosa, pallido virore nitentia, secundū longi-
tudinem striata: ex horum medio caulem rectū,
rotundum, cubitalem, & maiorem, folijs multo
minoribus vestitum, in cuius summitate flores
Crocī, maiores, eximij candoris, odorati, senis
vt plurimum folijs ordine dispositis constant,
longiusculis, angustis, calathi vel nolæ effigiem
exprimētibz, repandis, è quorum medio fi-
bræ crocæve stamina exeunt lingularum effi-
gie. Inter hæc vnus omnium longissimus &
rectus apex, in extremo quadatenus rotundus,
herbacei coloris, nolæ plectro ferè similis: radix
rotunda, candida, cepæ magnitudine, compa-
ctili laminularum sursum spectantium serie,
infernè fibrata, viscido succo turgens. Huius
bulbaceæ plantæ vt notissimæ delineationem
Dioscorides prætermisit: quam tamen Plinius
affabre depinxit his verbis. Liliū rosæ nobi-
litate proximum est, & quadam cognatione
vnguēti oleiq; , quod Lirium appellatur. Et
impositum etiam maximè rosas decet, medio

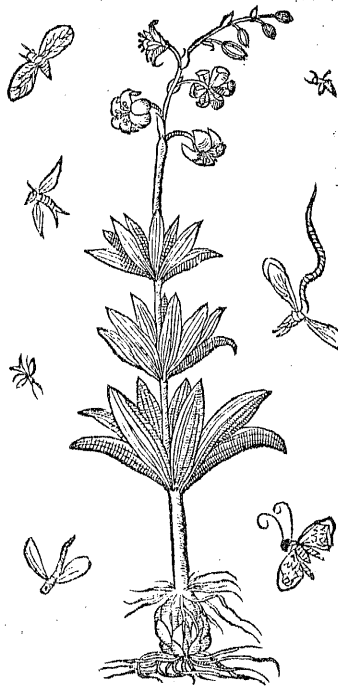
prouentu earum incipiens. Nec vllis florum excelitas maior, interdum cubito-
rum trium, languido semper collo, & non sufficiente capitis oneri. Candor eius
eximius, folijs foris striatis, & ab angustis in latitudinem sese laxantibus, effigie
calathi, resupinis per ambitum labris, tenuiq; filo & femine, stantibus in medio
crocis. Ita odor colorq; duplex, & alius calicis, alius staminis, differentia angusta.
Et paulò post. Est & rubens Liliū, quod Græci Crinon vocant. Alij florem eius
Cynorrhodon. Laudatissimum in Antiochia, & Laodicea Syriæ, mox in Phaselide.
Quartum locum obtinet in Italia nascens. Sunt & purpurea Lilia, aliquando
geminio caule, carnosiore tantū radice, maiorisq; bulbi, sed vnus Narcissum vo-
cāt. Huius alterū genus flore cādido, calice purpureo. Differentia à Liliis est & hæc,
quod Narcissis folia in radice sunt, probatissimis in Lyciæ montibus. Tertio
generi cætera eadem, calix herbaceus. Omnes ferotini: post Arcturum enim florent,
ac per Æquinoctium Autumni. Inuenta est & in his ratio inferendi, mōstrificis
hominum ingentiis. Colliguntur namque mensē Iulio scapi arefcentes, Liliæque
suspenduntur in furno. Deinde nudantibus se nodulis, in facie nigri vini vel Græ-
ci mensē Martio macerantur, vt colorem percipiant, atque ita in scrobiculis se-
runtur heminis facis circūfusus. Sic fiunt purpurea Lilia: mirūque ita tingi ali-
quid, vt nascatur infectum. Quæ partim ex Theophrasto translata sunt. τὰ δὲ

Lib. 6. hist. ca. 6.

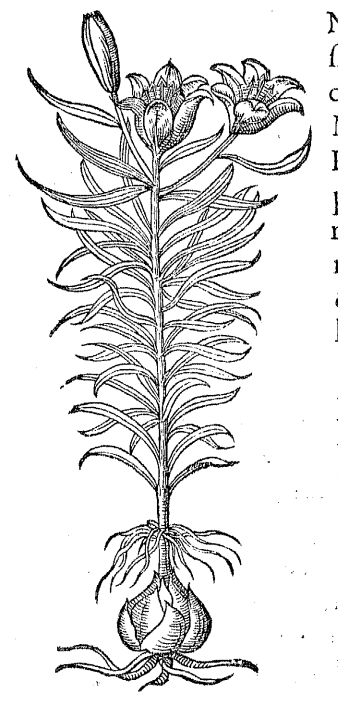
κεῖνα, inquit, τῆ ὑδρὸ χροῖ τὴν εἰρημνὴν ἔχει διαφορὰν μονόκουλῶ δὲ ἔστιν, ὡς ἐπίπαι, δι-
κουλῆ δὲ αἰωνίως. τὰχα δὲ τὸτο χάρας ἡσὶ ἀέρος διαφορὰ. καὶ ἔχουσιν δὲ κουλὸν ὅτῃ μὴ
ἐν κελύον, ὅτῃ δὲ πάλαιω γίγῃ. βλαστάνη γὰρ τὸ ἀκρον. αἰωνιώτερα δὲ ταῦτα. βίζαν δὲ ἔχει
πολλὴν, ἡμικώδην καὶ ἑρροσύλην. ὁ δὲ καρπὸς ἀφαιρέμενος ἐκ βλαστάνη, καὶ ἀποδίδωσι τὸ κελύ-
ρον, πῶλιν ἔλαττον. ποιεῖ δὲ τινα τὴν συρροῆν. (lege συρροῆν) ἣν καὶ φουδύσιν. Id est, Lilia su-
pra dicta coloris differentia inter sese distant. Vnicum ferè caulem habent, dupli-
cem rarò: quam differentiam cælum & solum efficiunt. Ex singulis caulibus ali-
quando vnum, aliquando plura Lilia emergunt: pars enim suprema germinat. Sed
hæc rariora. Radice est copiosa, carnosâ, rotunda. Fructus detractus germinat, &
Lilium emittit, sed minus. Reddit & lacrymarum confluxum quendam, quem
etiam

etiam ferūt. Gaza, nescio qua ratione motus, vertit. fecit & lacryma cæcum quod-
dam confluuium, quod etiam ferunt. Cæterum quod dixit Plinius rubens Li-
lium Crinon vocari à Græcis, docti quidam legendum censent, ἐρυθρὸν κρινον, vel
composita voce ἐρυθρόκρινον: nam etiam albū Lilium Crinon vocant. Quod autem
Lilij florem Cynorrhodon vocari apud eundem legitur, alij ex Hesychio lectio-
nem hanc retinendam, alij falsi suspectam, &
Crinorrhodon legēdum censent: maximè cum
Lilium paulò antè Crinon vocari dixerit, &
Cynorrhodi appellatio nihil cum Lilio com-
mune habeat: & Crinorrhodon propriè Lilij
rosam & florem significet, voce ad exprimen-
dum rubentis cocci splendore aptiore, vt quæ
cum rosâ Lilium comparat, non alba quidem,
sed rubente, & purpura fulgente: quod Crinor-
rhodon Hippocrates Crinanthemum nuncu-
pauit. Lilium purpureum, quod auctore Mat-
thiolo Chymistæ in Italia Martagon vocant,
Dodonæus Liliū siluestre, Germani Goldwurte
à flauo Bulbi colore, Galli Lys sauvage, Itali
Giglio rosso, caules edit bicubitales, aut alti-
ores, rotundos: folia longa, lata, acuminata, non per
caulem incerto ordine sparsa, sed quibusdam
interuallis stellæ modo radiatis eum ambientia:
flores è suis pediculis deorsum dependent, Lilij
diuisura, sed minores, colore purpureo obsole-
to, purpureisque aliquot maculis splendentes,
& staminibus eiusdem coloris in medio, quorū
foliola retrorsum reflexa in orbem ferè incuruantur:
radices bulbosæ, veluti ex nucleis multis compositæ,
aurei vel flauī coloris, ex quibus fibræ dependent.
Nascitur Lilium istud in multis Germaniæ locis, in
siluis & mōtibz, Fuchsio & Gesnero testibus. Belgæ
cum aliis Liliis in hortis habent. Floret sub finem
Maij, aut Iunij initio, candida Lilia anteuertens.
Fuchsius pro Asphodelo fœmina depinxit. Tragus
pro Hyacintho Poëtarum. Est Herbariorū Heme-
rocallis. Peruenusta alia planta à quibusdam Liliis
rubris adnumeratur, quæ florem vnum pulcherrimè
& suauissimè rubentem profert, magnum instar Li-
lij rubri, quam Turcico vocabulo Tulipam vocant: de
qua cum Tulipis aliis dicemus. Dodonæus Lilia alia
purpurea proposuit. Vnum maius, caulibus proceris,
longis, sæpe altioribus quàm Lilij albi: folijs nigri-
oribus & angustioribus, circa caulem multis, ante eius
exortum nullis: flores summo caule erumpunt co-
piofi, decem, duodecim, aut plures, vsque ad decem
& octo, & viginti, alij super alios incerto ordine di-
gesti, Lilij alterius forma & magnitudine, colore ru-
bro ad croceum inclinante, multis, exiguis, nigris
quasi punctulis, literarum quarundam veluti rudi-

MARTAGON, Matth.

LILIVM Purpureum maius, Dodonæi.

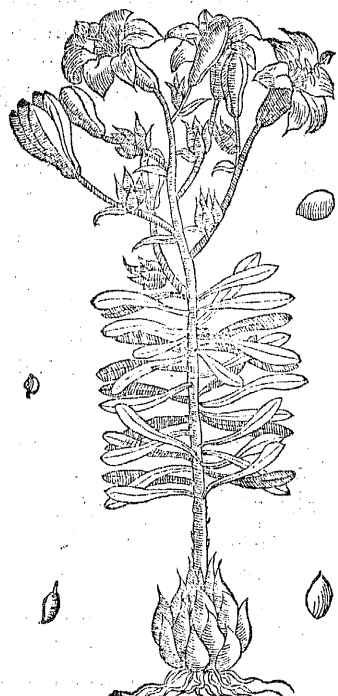

foliola retrorsum reflexa in orbem ferè incuruantur:
radices bulbosæ, veluti ex nucleis multis compositæ,
aurei vel flauī coloris, ex quibus fibræ dependent.
Nascitur Lilium istud in multis Germaniæ locis, in
siluis & mōtibz, Fuchsio & Gesnero testibus. Belgæ
cum aliis Liliis in hortis habent. Floret sub finem
Maij, aut Iunij initio, candida Lilia anteuertens.
Fuchsius pro Asphodelo fœmina depinxit. Tragus
pro Hyacintho Poëtarum. Est Herbariorū Heme-
rocallis. Peruenusta alia planta à quibusdam Liliis
rubris adnumeratur, quæ florem vnum pulcherrimè
& suauissimè rubentem profert, magnum instar Li-
lij rubri, quam Turcico vocabulo Tulipam vocant: de
qua cum Tulipis aliis dicemus. Dodonæus Lilia alia
purpurea proposuit. Vnum maius, caulibus proceris,
longis, sæpe altioribus quàm Lilij albi: folijs nigri-
oribus & angustioribus, circa caulem multis, ante eius
exortum nullis: flores summo caule erumpunt co-
piofi, decem, duodecim, aut plures, vsque ad decem
& octo, & viginti, alij super alios incerto ordine di-
gesti, Lilij alterius forma & magnitudine, colore ru-
bro ad croceum inclinante, multis, exiguis, nigris
quasi punctulis, literarum quarundam veluti rudi-

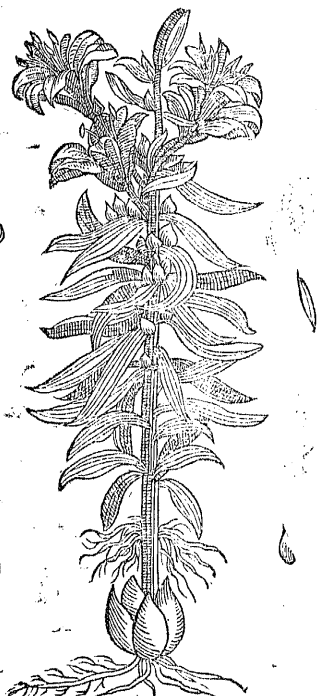
De florib. ca. 33. & 35.

mentis reserpti: radices Balbi magni sunt, ex multis quoque nucleis, vt Liliij candidi, sed maiores. Dodonæus etiam Hyacinthum scriptum & Comofandalon nuncupat, Fuchsius Liliium croceum, Lobellius Liliium cruentum, alij siluestre Liliium. Estq; aut Hemerocallis, aut eius congener. Negat tamen Dodonæus Hemerocallidem esse: cum enim Hemerocallis, auctore Dioscoride, in singulis apophyphis tres, aut quatuor flores proferat colore valde luteo, Liliium autem istud apophyses, id est, ramulares propagine nullas habeat, & flores in caule non modò tres, aut quatuor, sed non rarò decem & octo, & viginti, coloris non lutei, sed purpurei crocei, Hemerocallis dici non potest, quin potius Liliium, quod Dioscorides *ἡμπεροκάλλιον* vocat, Plinius rubens. At hæc de apophyphis & florum numero ratio leuis est momenti, vt ait Pena: nam si quis Liliium candidum contempletur interdum exortus istos edere, in quibus aliquando complures flores congesti sunt, interdum singuli, non magnopere refragabitur. Alterum purpureum Liliium minus, caule est multò breuiore, cubitali, videlicet tantum, aut minori: foliis similiter nigricantibus, angustioribus & minoribus. Flores è summo caule erumpunt, singuli tamen suis pediculis, modò breuioribus, modò longioribus insidentes, coloris quoque purpurei crocei, notulis similiter quibusdam nigris, & perquam exiguis ornatu, Liliij etiam diuisura, sed paulò minores: pro radicibus & minores Bulbi sunt, supra quos & infra fibræ adhaerent. Floret sub finem Maij, reliqua Lilia ante-

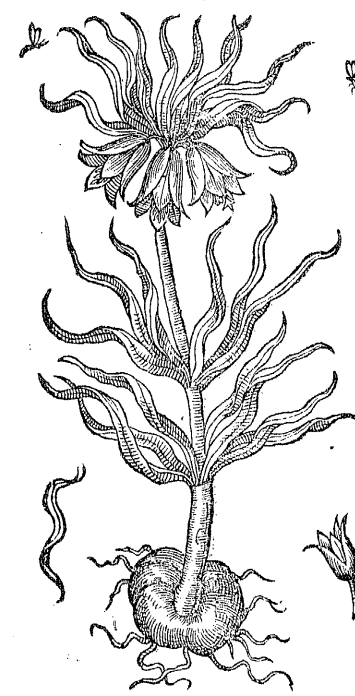
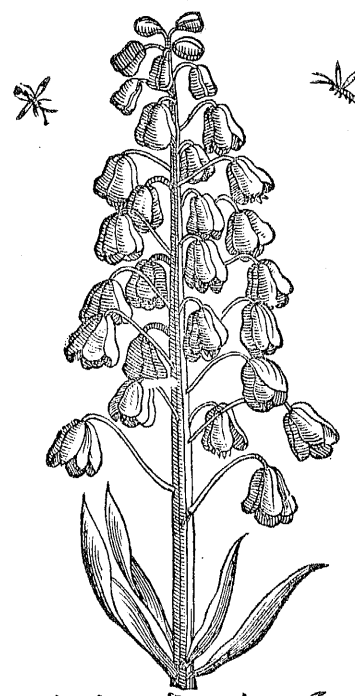
LILIVM Cruentum bulbos gerens, Lobelij.

LILIVM Cruentum aliud, Lobelij.

cedens. Liliium istud Dodonæus Ouidij Hyacinthum esse credit. Hæc duo Lilia cultu tantum distare videntur, vt maius satiuum sit, minus agreste. Neutrum verò purpureo est flore, sed colore corticis mali aurei. Quædam alia pulcherrima Lilia Lobellius picta dedit. Prius est Liliium cruentum bulbos gerens, summo alis diuiso, cui flores rutilant, & bulbos nucleis stipatos profert. Alterum, Liliium cruentum, Lilio purpureo maiori minus, flore Martagi rutilo, & secundum caule sesquicubitali bulbulis à medio ad summum vsq; ornatu. Tertiū, Liliium Persicū, vulgò *Pennachi*

nachi Persiano, quod rarius Germaniæ, Galliæ & Angliæ: Lieræ solùm Belgarum visitur, inquit, in horto amœnissimo, stirpiūque exoticarum ditissimo generosi viri Ioannis Dilfij. Caulis est ternum cubitorum, quem fuscè ambiunt folia ex caruleo virentia, mucronata, Liliis cruentis paria: flores nutantes, nolarum effigie obsoleta purpura nigricant: radix bulbosa, fissa, minimè squamis loricata, albida, auersa parte sessilis & plana, porrectis subtus, obscure flauentibus. Nec multum à Liliis differt Chalcedonicum Lale, quod supradictis Belgij hortis prouenit, sesquipedem alto caule, foliis longioribus Liliij montani. Flores rubentes, nutantes Liliij Persici ritu nolarum figura, quales pictura docet, se non potuisse obseruare ait: caulem quidem edidisse, sed qui summo statim marcescere cepit. Radix cepæ cōcretionem terri & virosi Colchici, vti tota planta, odoris. In Belgium missum Lale, Turfani & Coronæ Imperialis nomine. Myconus plantam

aliam ex Hispania misit, quam Liliium polyrrhizon nominauit. Liliium quidè, quod florum figura, colore, dulci & glutinoso sapore Liliū albū referat: polyrrhizon à radicum copia. rectè, an secus, id peritis Herbariis æstimandū relinquit. Herba hæc Hastulæ regiam prorsus æmulatur, siue folia cōsideres, quæ illius foliis adeò similia sunt, vt priusquam florere incipiat, Hastulæ regiæ esse dicas. Radices multas habet non admodum crassas, albas, huc & illuc sparsas, non multum in terram demissas, dulces, glutinosas: ex quibus caulis erigitur, sæpius duos cubitos altus, tenuis, sine medulla, in quo flores candidi, Liliij effigie, odorati, multum tamè minores.

L I L I V M Polyrhizon Myconi, Phalangium quorūdam.

lib. 3. cap. 99.
Lilios &
Temper.

men & folia cū vino trita. Vsum Lilij medicū etiam Plinius prolixè exposuit his verbis. Lilij radices multis modis florē suū nobilitauere, contra serpentū iētus ex vino pota, & contra fungorū venena. Propter clauos pedū in vino decoquantur, triduoq; nō solūtur. Cū adipe, aut oleo decoctę, pilos quoq; adustis reddūt. E mullō pota inutilē sanguinē cū aluo extrahunt, lieniq; & ruptis vullis profunt, & mensibus fœminarū. In vino verò decoctę, impositęq; cum melle, neruis præcisimē dentur. Lichenas, & lepras, & furfures in facie emēdant, erugāt corpora. Folia in aceto cocta vulneribus imponūt: epiphoris testium in melle cū Hyoscyamo & farina tritici. Semen illinitur igni sacro, flos & folia vlcera vetustati. Succus qui flore expressus est, ab aliis mel vocatur, ab aliis Siriū, ad emolliendas vuluas sudoresq; faciēdos, & suppuraciones coquēdas. Vbi pro Syriū, Seiraum, quasi sapā Dalechapius legit: Cornarius falsò legi putat, Mel vocatur, & legendū esse, Phafelinū vocatur, ab aliis Syriū, ex eodē Plinio demōstrat, qui hunc locū citat alibi his verbis. Lirinū, quod & Phafelinū & Syriū vocauimus, renibus vtilissimū est, sudoribusq; euocādis, vuluæ emolliēde, cōcoquendisq; intus: quo tamen loco Dalechapius legit, Lirinō, quod & Melinū & Seiraū vocamus. Sed & laudatissimū in Laodicea Syrię, & mox in Phafelide Liliū esse Plinius ipse dixit loco à nobis primū adducto. Galenus distinctiūs hæc declarat. Lilij flos, inquit, temperaturā mistam obtinet, partim ex tenui, partim ex terrena essentia, ex qua vtiq; habet, vt gustu sit amara, partim ex aqua, eaq; temperata. Itaque etiā quod ex ea cōficitur oleum, citra morsum digerēdi, simulq; emolliēdi facultatē habet: vnde fit vteri duritiei aptissimum. Porro radix foliaq; per se trita desiccāt & abstergunt, & digerūt moderatē: proinde ambustis quoq; cōperunt. Radicē ergo tostā, deinde cū rosaceo contritā, ambustis, quoad obducatur cicatrix, imponūt: quippe cū alioqui & aliorū vlcerū omniū bonū sit inducēdæ cicatricē remediū. Quinetiā neruos emollit, mensēsq; prouocat. Folia verò præcoquētes, & ipsa ad obducēdā vsq; cicatricē imponūt, non in ambustionibus dūtaxat, sed aliis quoq; vulneribus. Sūt & qui aceto ea cōdicētes, ad vulnera

stamina quædā lutea intus habentes: semen in vasculo triangulari cōclusum, nigrū, triquetrū. Nascitur in montibus, sed terrenis humidisque locis, quādoq; iuxta fluentia. Quibusdā Phalangium videtur esse, aut Phalāgij genus, diuersum à Phalāgij icone quā Marthiolus dedit. Ex Lilij flore, vt scribit Dioscorides, vnguentū fit, quod ab aliis Lirinū, ab aliis Sufinum appellatur, ad emolliēdos neruos, priuatimq; vuluarū duritias aptū. Folia herbæ illita serpentū morsibus subueniunt, seruefacta ambustis profunt, eadem in aceto cōdita vulneribus opitulantur. Succus foliorū cū aceto & melle in areo vase coctus, cōtra vetusta vlcera & recētia vulnera medicamentum fit. Radix assa, aut cū rosaceo trita ambustis medetur, vuluā emollit, mēstrua ducit, & vlcerebus cicatricē inducit. Cū melle subacta neruorum præcisionibus & luxatis auxiliatur. Alphas, lepras, furfuresq; emēdat. Achores abstergit, faciemq; expurgat, & erugat. Testiculorū inflammationes trita cū aceto, aut Hyoscyami foliis & farina tritici demulcet. Semē cōtra serpentū morsus potū valet. Illinuntur erysipelatibus fe-

ad vulnera suo tempore vtuntur. Plus tamen inest abstergentis facultatis in radice quam in foliis: quanquam tamen nec in ea ipsa multum inest: nam primi ordinis abstergentium est medicamentum. Itaque cum aut vitiligines, aut psoram, aut lepram, aut achoras, aut aliquid id genus extergere volumus, commiscemus ei aliquid aliorum medicamentorum validius extergentium, cuiusmodi est mel. Ceterum si id moderatè illi ac conuenienter admisceatur, & ad neruorum diuisiones competit, & ad alia vniuersa, quæ valenter exsiccari postulant absque morfu. Imposuimus verò etiam quandoque & foliorum succum cum aceto & melle coctum. Quinque partibus succi plus vtroque erat, atque insigne medicamen ad omnia ea quæ exsiccari postulant absque morfu: ceu vulnera omnia ingentia, & maximè quæ in capitibus musculorum eueniunt, tum ea quæ nimis mollia sunt & diuturna, atque ægre ad cicatricem perducuntur. Tradit Matthiolus elixam Lilij radicem, veteri axungia exceptam & illitam, pedū clauos tollere, sed ante triduum remoueri non debere. Eandem ex adipe & oleo adhibitam fluxos pilos replicare: cum mullō autem potam, sanguinem extra vasa concretum per aluum eiicere, suppuraciones moliri & concoquere, & duritias quascumque emollire. Stillatitiā florum aquam dari vtiliter potandam ægre parturientibus, & ad pellendas secundas addito croco & cassia. Oleum quod ex floribus paratur, valere ad omnes frigidos neruorum morbos, nempe ad conuulsiones, & resolutiones: præstat item ad emollienda articulorum impedimenta, & scirrhosos quoscunque tumores. Illinitur quoque puerperis vteri dolore languentibus, addito oleo è Lini femine, præsertim cum succida lema iis calidis imbuta ventri superponatur. Additur clysmatibus cum induratas faces mollire fuerit opus. Lilia, quæ diu in oleo macerata fuerant, illita, prius calefacta, apostemata calida citra dolorem maturant ac digerunt, præsertim ea quæ sunt in articulis.

In cap. 99.
lib. 3.

HEMEROCALLIS. CAP. II.

RAECIS ἡμεροκαλλίς & ἡμεροκαλλίς, Latinis similiter Hemerocallis & Hemerocalles dicitur, Gazæ Elium, Italis Giglio saluatico, Gallis l'ys sauage. Hemerocallis, vt describit Dioscorides, folia & caulem habet Lilio similia, Porri modo viridia: flores in caule per singulas propagines terni aut quaterni erumpunt, Lilij diuisura quum hiare cœperint, colore perquam pallido (Græcè legimus, τὴν δὲ χροὴν ἰχθυῶς ὠχροῦ, id est, colore valde ochreo. Ochra autem, teste Dioscoride, μέλινα est, id est, lutea, & melior quæ saturata. Quare colorem florum Hemerocallidis Dioscorides intelligere videtur saturatè luteum, non valde pallidum:) radix est bulbosa valde magna. Plinius Hemerocalles inter ea, quæ folio tantum coronant, numerat. Alio in loco, Hemerocalles, inquit, pallidum è viridi & molle folium habet, radicē odoratam & bulbosam. Quæ de Hemerocallide Dioscoridis accipienda esse perspicuum est. Theophrastus suffrutices coronarios recenset, Rosam, Violam, Iouis florē, Amaracum, Hemerocalles, item Serpyllum, Sifymbrium, Helenium, Abrotonū. ἅπαντα γὰρ ταῦτα, inquit, ξυλώδη καὶ μοιροφυλλῶ. διὸ καὶ φρυγανιστῶ. Id est, Omnia hæc lignosa sunt, & minutis foliis constant. Quare suffrutices sunt. Et alio in loco, τῶ δ' ἄλλῃ ἀνθη, inquit, τῶ περιετρημένα, πάντα σπέρνεται, διὸν ἰωνία, διὸς ἀνθος, ἴφρουον, φλωξ, ἡμεροκαλλίς. Ἐ γὰρ αὐτῶ, καὶ ἐν ἰσὶ ξυλώδεις. Id est, Reliqui autem omnes supra dicti flores femine exeunt, vt Viola, Iouis flos, Iphyum, Phlox, Hemerocalles. Nam & ipsa, & eorum radices lignosæ sunt. Ex quibus intelligere licet, Hemerocalles Theophrasti radice lignosa, ab Hemerocallide Dioscoridis bulbosa diffidere. Athenæus ex Theophrasto Hemerocalles inter coronarios flores numerari scripsit. τοῦ δ' ἡμεροκαλλίς καλουμένου ἀνθους ὁ τὴν εὐφροσύνην μαρτυροῦμαι, ἅμα δ' τῶ ἡλίῳ ἀνατέλλοντι θάλλει. Id est, Hemerocallis florem nocte tabe-

Nomina

Lib. 3. c. 120.

Forma

Lib. 5. c. 68.

Lib. 21. c. 20

Lib. 8. c. 27.

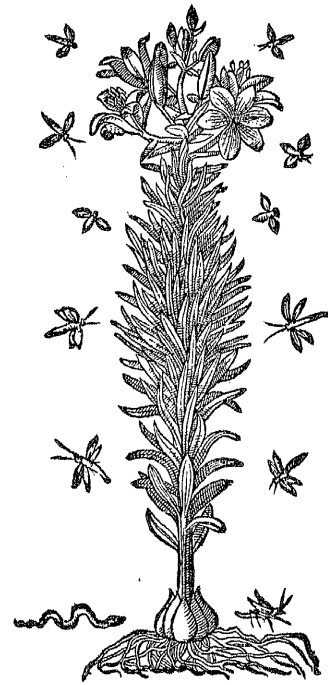
Lib. 6. hist. cap. 2.

Lib. 6. hist. cap. 6.

Lib. 6. hist. cap. 6.

scere, oriente sole pullulare. Quod sic intelligendum, florem hunc noctu contrahi collabiq; in sese, diu verò sese explicare, ac veluti reuiuiscere: quod Solifsequiis

HEMEROCALLIS prior,
Matthioli.

HEMEROCALLIS altera,
Matthioli.

In c. 120.
lib. 3.

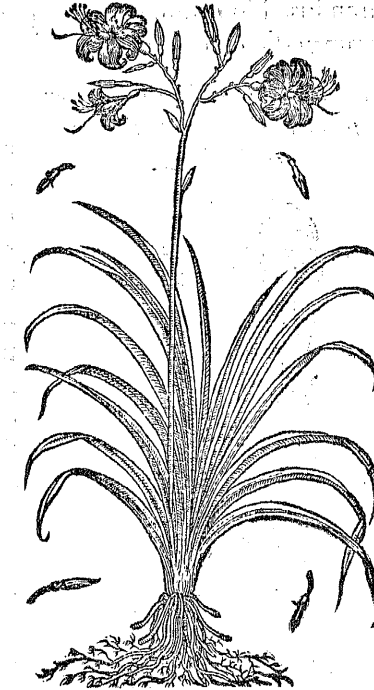
& Heliotropiis cæteris accidit. Matthiolus Hemerocallidem nusquam non in Italia prouenire tradit, circa messem in aruis inter segetes, in pratis, in montibus, & in vallibus, aureo colore micantem, Liliū siluestre vulgò dici: radice niti bulbosa, Lilio hortensi simili, sed alio colore: flores suo tempore dehiscetes fulgentis auri modo rutilare, quem colorem perquam pallidum perperam appellat, nec eum intelligit Dioscorides, cum dicit χρῶμα ἰσχυρὸς ὡχρεῖον, colorem valde ochreum quem saturatè luteum à Dioscoride intelligi diximus. Hemerocallidis genus alterum idem Matthiolus facit, specie quidem superiori simile, sed radice ex multis & paruis coagmentata bulbis, floribus aliam diuisuram habentibus, vt eius pictura demonstrat. Priorem Hemerocallidem superiori capite diximus esse Liliū purpureum maius Dodonæi, qui huic Hemerocallidem aliam substituit, Liliū videlicet non bulbosum. Cuius duo reperiuntur genera, florum colore discreta. Vni flos luteus: alteri in rubro dilutiori purpureus. In lutei genere flos vnus minor, alterius paulò maior est: vterque tamen purpureo minor, qui maximus est, & Lilio candido magnitudine ferè par. Sunt autem Lilio non bulboso folia oblonga & angusta, Porri aut Asphodeli foliis similia: caulis cubito altior, rotundus, læuis, absque foliis, superius in apophyses duas vel quatuor diuisus: in quorum singulis flores tres aut quatuor, Liliū forma & diuisura referentes, colore in vno quidem ochræ, id est, vt diximus, luteo, in alio rubro purpureo, cuius tamen medium floris luteum est. Post flores crassæ, triangulares gignuntur siliquæ, in quibus semen nigrum & splendens, Pæoniæ fœminæ simile, sed minus. Radices subsunt non bulbosæ, sed veluti Asphodeli lutei, multæ, oblongæ, cohærentes, & vni quidem, cui videlicet flores maiores & purpurei, crassiores nodosioresque: alteri verò minoris floris, tenuiores & longiores, è quarum annexis fibris quædam crassiores

De florib.
cap. 35.

LILIUM Non bulbosum,
Hemerocallis Dodo.

LILIUM Rubrum
non bulbosum.

flores serpunt, quibus non secus ac Asphodelus luteus in plures platas facile multiplicatur. Peregrinum Belgio istud Liliū est: floret ante Lilia candida. Liliū luteum nonnulli appellant, sed rectius Liliū non bulbosum dici Dodonæus putat: alij Liliaginem: plerique Liliastrum: Pena & Lobellius Liria Asphodelum luteum Liliiflorum: veteres, inquit Dodonæus, Hemerocallida, quia caules non bulbosi Lilij in propaggines seu ramulos distribuuntur, singulique flores tres aut quatuor promunt, & eos quidem ochræ colore in vno genere. Iam & porphyranthes Hemerocallis nominata reperitur: quæ appellatio purpurei floris non bulboso Lilio conuenit. Quæ omnia non bulbosum Liliū Hemerocallida legitimam esse perspicue ostendunt. Quod verò tribuit Dioscorides Hemerocallidi radicem bulbosam, innuit istud, inquit, apud Dioscoridem Hemerocallidis descriptionem deprauatam: vel enim superuacuum scilicet, & veritati repugnatum adiectione ampliatam, vel duorum Liliorum descriptiones in vnam contractas. His rationibus Hemerocallidem suam asserere nititur Dodonæus. Herbarij tamen Matthioli Hemerocallidem magis amplectuntur. Lilio non bulboso est persimilis planta hinc appicta, Lilij rubri non bulbosi nomine merito donanda: radicibus duntaxat differt, quas multum fibratas habet. His pulchrius Hemerocalles pictum damus. Semine ex Constantinopoli delato Lugduni in horto quodam Dalechampij industria creuit. rara hæc stirps, aspectu perelegans, Hemerocalles Constantinopolitanum phœniceum, vnico flore ab ipso appellata, è qua viua pictura hæc expressa est. Bulbum planè Lilij vel Hemerocallidis Matthioli pro radice habet, fibris plurimis capillata, ex qua erigitur caulis vnicus, cubitalis, teres, læuis, herbaceus, nodis & geniculis distinctus: è nodis singula folia, ex singulis geniculis modò bina, modò quaterna, rariùs terna prodeunt, caulem ambientia, Lilij foliis similia, sed minoræ & acuminatiora. In caulis summo vertice vnicus flos emicat, qui sex foliis constat, striatis, florum Lilij speciem referentibus, nisi minora essent, & colore phœniceo pulcherrimo: ex quorum medio sex apices sese exerunt phœnicei, staminibus pallidis

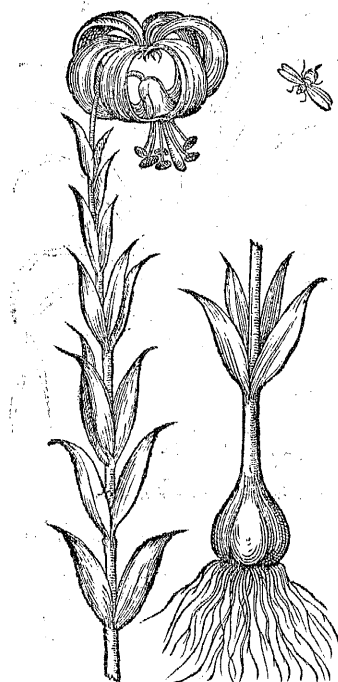
pallidis nixi, & media inter ipsos claua apicum staminibus concolor. Verum non tam venustus est flos tum specie, tum colore, quam structura, & foliorum situ admirandus. Non enim quemadmodum floris Lilij iam hiantis folia solummodo terram versus inclinata & repanda sunt, sed ita foras inflexa & intorta, ut ipsorum

HEMEROCALLES Constantinopolitanum Phoeniceum unico flore.

Lib. 3. c. 120

Vires.

Lib. 8. c. 21

caecumina omnia in idem quasi centrum coeant in ipsius caulis vertice, vnde primùm exiere, apicibus ex ipso floris umbilico foris pendulis, qui in Lilio & similibus recti stant. Hemerocallidis radix trita, auctore Dioscoride, trita pota, aut cum melle & lana in pefso appofita, aqua educit & sanguinem: folia trita impofita mammaram ex partu & oculorum inflammationes mitigant. Radix & folia ambuftis commodè imponuntur. Plinius, Hemerocallidis radix cum melle impofita ventri, aquam pellit, & sanguinem etiam inutilem: folia epiphoris oculorum, mammarumque poft partum illinuntur. Quæ eadem funt cum iis quæ ex Dioscoride diximus, nifi quòd radix ventri imponenda non eft, vt Plinius dicit, fed ad vterum apponenda in lana cum melle, vt peflus fiat, vt Dioscorides ait, σὺν μέλιτι ἐν ἐλεῶ προσηύθει. πρὸς σὸς ἐστὶν ὑδραγωγὸς, καὶ ἀμυγδαλωδός. Galenus Hemerocallidis radix, inquit, fimilis eft Lilij radice & specie & viribus. Prodest non fecus atque illa igni ambuftis: nam & leuiter difcutit, & non nihil repellit.

BVLBVS. CAP. III.

Nomina Genera. Lib. 7. hift. cap. 13.

ΟΛΒΟΣ Græcis, Bulbus Latinis, Arabibus *Basar*, *Alzir*. Bulbi esculenti, qui βολεός ἐδάδιμος, & vomitorij, qui βολεός ἐμεικτός dicitur, tantum meminit Dioscorides. Theophrastus plura genera posuit. τὰν δὲ βολεῶν, inquit, ὅτι πολλὰ ἐστὶν γένη φανερόν. καὶ γὰρ τῶν μεγέθει, ἔτι καὶ χροίῳ, καὶ τοῖς χήμασι διαφέρουσιν, ἢ τοῖς χυλοῖς. ἐνιαχὶ γὰρ οὐκ ἔστιν ὡς γλυκύς, ὡς ἐν ὠμῶς ἐστὶν ἰσχυρὸς, καὶ θάπερ ἐν χερρόνῃσιν τῆς θαλασσίας. Id est, Multa esse bulborum genera constat: differunt enim magnitudine, colore, figura, succo: nam quidam adeo sunt dulces, vt crudi comedantur, quemadmodum in Cherroneso Taurica. Et paulò inferius. πολλὰ δὲ καὶ ἐστὶν βολεῶν, καὶ ἐλάττω (Gaza legit καὶ ἐκ ἐλάττω) ταῦτα δὲ καὶ θάπερ τὸ λακκίον, ἔτι βολεῖνη, καὶ ὁ ποτίων, καὶ κύνιξ (Legge κύνιξ, quemadmodum apud eundem Theophrastum lib. 1. & apud Pollucem legimus) καὶ τρόπον τινὰ τὸ σισυρήγιον. βολεῶν δὲ ταῦτα, ὅτι στρογγύλη, τὰς ῥίζας, ἐπέτι τοῖς τε χήμασι λακκί, καὶ ἔ λεπτύρωδη. ἴδιον δὲ τῶν σισυρήγιον, τὸ τῆς ῥίζης ἀνεξάνεον τὸ χότιον πρῶτον, ὃ καλεῖται χεμίωνα (Emenda πρῶτον, καὶ χεμίωνα) τοῦ δὲ ἕτερος ὑποφαίνοντος (Plinius addit, τοῦ δὲ ἕτερος ὑποφαίνοντος τῶν ἰσχυρῶν) τοῦτο μὲν ταπεινὸν, τὸ δὲ ἀνω τὸ ἐδάδιμον ἀνεξάνεον. Id est, Plura autem sunt Bulbosa, nec iis pauciora, veluti Viola alba, Bulbine, Opition (sic legit Gaza) Coix, & quodammodo Sisyinchium. Bulbosa autem hæc sunt, quod radices habeant rotundas, colore candidas, & non squamosas. Quæ sic conuertit Plinius. Bulborum genera differunt colore, magnitudine, suauitate: quippe cum quidam crudi mandantur, vt in Cherroneso Taurica. Et paulò post. Genera Græci hæc fecere. Bulbina, Setanion, Pition, Acrocorion, Sisyinchium.

Cap. 16. Lib. 10.

Lib. 19. c. 5.

Lib. 19. c. 5.

rinchium. In hoc mirum, imas eius radices crescere hyeme, verno autè cum apparuerit viola, minui & contrahi, tum deinde Bulbum pinguefcere. Ex quorum locorum cõparatione perspicuum est vtriusuis auctoris locos corruptos esse: nec enim Setanion Bulbum, nec acrocorion Theophrasti exemplaria habent. Idem Plinius Catonem Megaricos Bulbos celebrare ait. Deinde cum tantæ suauitatis esse in Cherroneso Taurica natus dixisset, vt crudi mandantur, post hos, inquit, in Africa nati maximè laudantur, mox Apuli. Est & hic obseruandum, Bulbum esculentum & vomitorium propriè Bulbos appellari. Verum generaliter omnes olerum radices, quæ similitudinem Bulbi habent, Bulbos dici. Sic Celsus. Ex oleribus valètiora Rapa, Napiq; & omnes Bulbi, in quibus Cepam quoq; & Allium numero. Quare Theophrastus loco citato non βολεός, sed βολεῶδη appellat. Id verò magis mirum quod de lanigeris bulbis Theophrastus prodidit his verbis. μέγιστη δὲ καὶ ἰδιωτικὴ διαφορά τῶν ἐροφόρων. ἔτι γὰρ τι γένος τοῖσιν, ὃ φέρεται ἐν ἀργυραῖς, ἔχει δὲ τὸ ἐλεῶν ὑπὸ τῶν περιώλων χιτῶνας. ὡς ἐὰν μέσον εἶναι τοῦτε ἐδάδιμος τοῦ ἐντὸς, καὶ τῶν ἐξω. ὑφαίνεται δὲ ἐξ αὐτοῦ τὸ πῶδισμα (Athenæus & Pollux legunt πόδισμα, Plinius interpretatur mapalia) καὶ ἄλλα ἰμάτια. δὲ καὶ ἐλεῶδες τοῦτο, καὶ ἔχ ὡς περ ἐν ἰνδοῖς τελεχῶδες. Id est, Maxima autem & maximè propria differentia est lanigerorum. Est enim tale quoddam genus in litoribus nascens. Lanam sub primis tunicis habet, ita vt in medio sit eius quod edule est tum internum, tum externum. Texuntur ex ea & togæ (sic πόδισμα vertit Gaza, Bayffius fascias pedum, seu fascias crurales) & alia vestimenta: est enim id lanosum, non quemadmodum apud Indos capillaceum. Qua de re Plinius ita scribit. Theophrastus auctor est, esse Bulbi genus circa ripas amnium nascens, cuius inter summum corticem, eamque partem qua vescuntur, esse laneam naturam, ex qua mapalia vestesque quadam conficiuntur. Sed neque regionem in qua id fiat, neque quicquam diligentius, præterquam Eriophoron id appellari in exemplaribus, quæ quidem inuenerim, tradit. Ex his colligas, multa quondam genera Bulborum fuisse omnibus nota, quod Dioscorides de esculento Bulbo dixit, cuius ob id descriptionem prætermisit, nobis verò ignota: quia, vt ait Pena, non secus atque Asphodeli, Bulbi plerique omnes edi mortalium luxu & mollitie desiere, præsertim Europæis regionibus, seu fuerint gustu minus commendabiles aut viles quàm Bulbacea multa, Porrû, Cepa, Allia, & similia: visceri enim sunt omnes & mucosi, & plerique insulsi, & magis ad excipienda condimenta, vt Hyacinthi multi, & Galenicus Asphodelus, quàm ad condiendum apti. Quare ex Dioscoride diuinare seu coniectari potius licet, quàm asserere quid sit esculentus Bulbus: pro quo Aiscaloniam cepam, de qua dicemus, Officinæ vsurparunt, quòd venerem stimulare vulgò dicitur, quod de Bulbis antiquitas prodidit, vt Martialis cecinit his versibus.

Cum sit anus coniuex, & sint tibi mortua membra, Nil aliud, Bulbus quam satur esse potes.

Bulbi nusquam hodie in hortis coluntur: quare satius caremus. Siluestres multiplices sunt: quidam edules, quanquam paucis, nempe Græcis & Apulis, eo satius deteriores quòd nullo cultu mansuecant. Gignuntur passim ac in fegetibus, radice bulbosa, cortice subrufo, (quamobrem quidam Pancratium esse putauerunt) altè defossa: foliis Porri, longis & latis: caule tereti, nudo: flore per initia racemoso, paulatim sese dissepente purpureo: semine paruo, nigro, in loculis triangulis, primis Bulbi tunicis subamaris, vt in Bulbina, media cartilagine dulciore. Huius picturam pro Hyacintho primo Marthiolus, Fuchsius, & Tragus exhibuerunt: floret Aprilis initio iam deflorescente Bulbina. Horum flores rustici nostrates ferorum manipulis, quos in foro vendunt, immiscent, ob purpurei floris venustatem. Allium est caninum Dodonæi, quem Bulbum esculentum & hortensem vocat, quòd alibi in siluis, in Belgio non nisi in hortis cultu nascatur. Non est tamen

Lib. 19. c. 5.

Lib. 7. c. 18.

Lib. 7. hift. cap. 13.

Lib. 19. c. 2.

Lib. 19. c. 2.

In Aduerf.

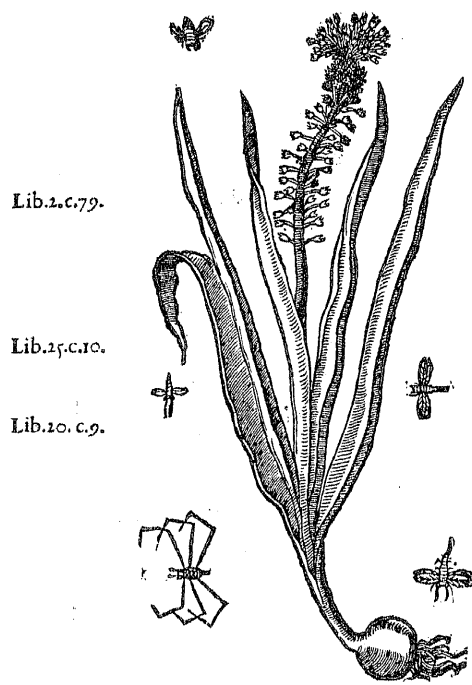
Bulb° esculentorum. Locus. Forma.

In cap. 58. lib. 4. Cap. 323. hift. Lib. 2. c. 79.

Lib. 5. hift. cap. 76. & De florib. cap. 52.

Allij

BVLBI esculenti genus maius, Dodonæi. Hyacinthus, Matth.

Lib. 2. c. 79.

Lib. 25. c. 10.

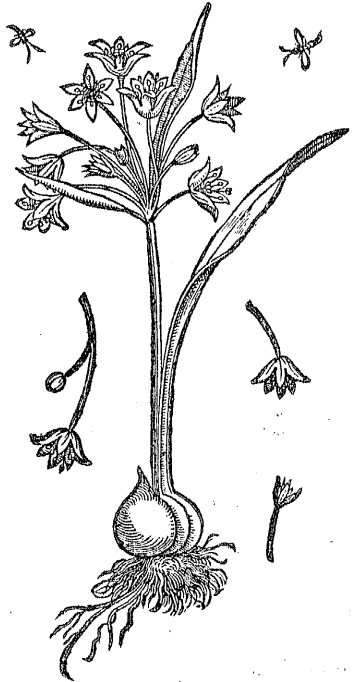
Lib. 20. c. 9.

ce rotunda ceu Ceba siue Allium, citra odorem glutinosâ. Multis Germaniæ locis crescit, sabulosis & umbrosis, atque circum conualles & riuulos, nonnunquam in sepibus. Per initia veris Aprilis & Martio mensibus erumpit: ac statim deinde euanescit. Quomodo veteres nuncuparint, hæcenus incompertum esse ait. Sunt qui

BVLBI esculenti genus minus, Dodonæi.

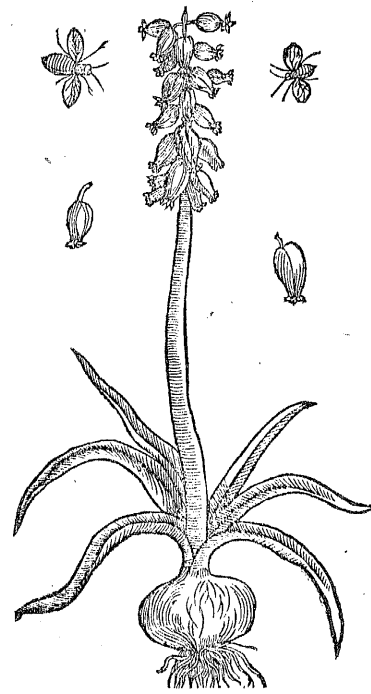
BVLBVS siluestris Fuch. & Dodonæi.

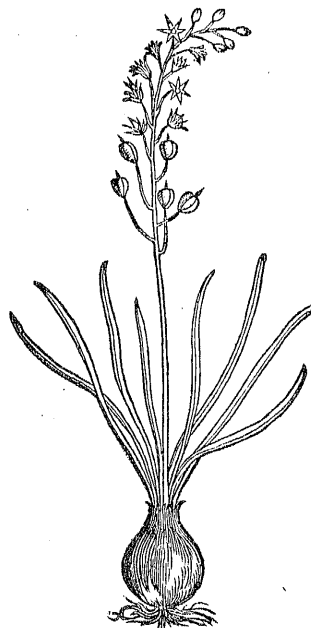
Bulbinam

Bulbinam vocent, alij βαλβον ἐσθλάκου, id est, Bulbum esculentum. Quorum sententia illi & peritis herbariis haud placet. Quare Bulbum siluestrum nominavit quemadmodum & Fuchsius, Germani *Feldszumbel*, id est, Cepam agrariam siluestrum. Ruellius Bulbum siluestrum prior nuncupavit, quem rura Gallica, quod radice & foliis Porrum imitetur, Porrium vocant.

BVLBVS Vomitorium, Matthioli.

BVLBVS Aëstium Dalech. *Tiphium* Theophrasti.

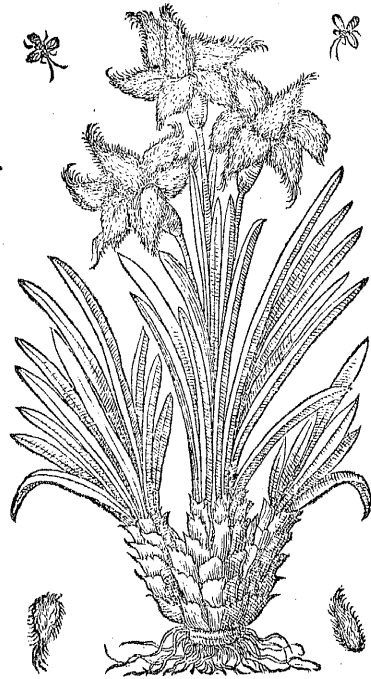

thus floreat, hic verò Bulbus desinète Iulio, Augusto toto & Septembri: quòd duo

Ca. 60. bis. Li. 1. cap. 1. Li. 2. c. 166. Bulbus vomitorium. De florib. cap. 17. De florib. cap. 53. Bulbus aëstium. Lectis. Forma. Tempus.

aut summum tria folia Hyacinthus edat, hic verò plura quàm octo, graciliora, angustiora, breuiora: quòd Hyacinthi flos emergat post folia, huius verò flos cum caule ante folia exoriatur. His adde, Hyacinthum umbrosis siluis, humidis sepibus, locisque aliis vdis gaudere, Bulbum hunc sicillimè, squalidissimis, apricis, ventò-

BVLBVS Eriophorus, Dodonæi.

Lib.7. hist. cap. 12.

Append. lib. purg. cap. 31.

Append. lib. stirp. Hispanic.

BVLBVS Eriophorus, Clusij.

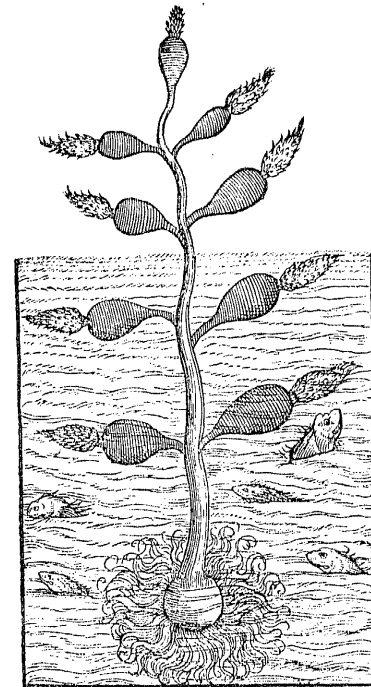

que expositis. Iam verò vnico tantum caule Hyacinthus affurgit, hic verò duobus, tribus, quatuor. Postremò paucis diebus florem Hyacinthus retinet, hic mensẽ integrum, atque etiam diutius: qui flos in Hyacintho omnino purpurascit, in hoc Bulbo in purpura rubet. Sunt qui Bulbum hunc Theophrasti esse coniciant, quòd florem ante folia promat. Bulbos *εριοφους* diximus esse ex Theophrasto, qualem Belgij se in horto Ioannis Brancionis vidisse refert Dodonæus. Bulbus erat qualis ceparum ex multis tunicis compactus, inter quos lenta quædam veluti lanugo reperitur. Iconem Patauio ad se à Cortuso missam fuisse ait, quam hîc in nullo mutatam, nec vlllo modo mutilatam expressimus. Sed hanc commentitiam esse veri & gemini Bulbi Eriophori pictura demonstrat, quam fidus & accuratus rei herbariæ scriptor Clusius expressit, qui eundẽ etiam Bulbum descripsit his ferè verbis. Habet folia multa oblonga, Hyacinthinis ferè similia, minùs carnosã & succulèta, duriora tamen, viridia, mucronata, sapore ingrato, quibus minutissimè etiam contractis, tenuia quædam fila instar telæ araneorum diduci possunt. Ex horum medio caulis exit cubitalis aut amplior, rectus, Scillini caulis amulus, læuis, nudus, virefcens, superiore verò parte ad cæruleum colorem tendens: in summo veluti oblongam ac densam fert spicam, in denos vel plures versus distinctam, viridem primum, sed paulatim (dum sese explicat in flores) cæruleum colorẽ contrahentem: constant flores senis foliolis stellarim expansis, triangulo umbone in medio protuberante, Hyacinthi autumnalis floribus propemodum similes, in odori, colore cum suis pediculis cæruleo, & internis staminibus, quorũ apices initio purpurei sunt, & vbi sese explicarunt, veluti pallefcente quadam farina aspersi. Incipit florere ab imo, vt Scilla solet, & reliqui magna ex parte Bulbi, qui flores racemi aut spicæ in modũ confertos habent. Semen se obseruasse Clusius ait, sed flores admodum caducos statim marcescere cœpisse, & relictis in caule tantummodò pediculis decidisse. Radix crassa & bulbosa est, ex plurimis tunicis contexta, alba, tomentosa, & veluti araneorum

BVLBVS paruus vnifolius, Pena.

BVLBVS Marinus crinitus.

nearum telis obsita, multos adnatos Bulbos habens, & crassis oblongisque fibris nitens. *εριοφους* nomen huic Bulbo inditum ob tomenti copiam, quòd lanæ modo in stamina diduci potest. Hîc non omittendus Bulbus paruus vnifolius aut bifolius batrachoides Pena, qui recto, gracili caule constat, palmari vel sesquipalmari, vnicum folium aut summũ duo in medio quasi centro sustinente, multis & altis incisuris radiatim diuisum Aconiti modo, in cuius medio quasi umbilico flos vnicus, herbaceus pallensque, Aprili & Maio cõspicitur, Ellebori prorsum, deinde semen siliquatum etiam stellatum, & effigie Ellebori: radice Bulbus paruus, quãtus Fumariæ Plinij, admodum acris gustanti. Hunc collegisse se ait Pena in collibus Patauio vicinis, in quibus vperẽ capiuntur. His atteximus admirabiliorem Bulbum, nõ

Bulbus Crinitus marinus.

Locus.

Forma.

εριοφους, sed *τερχωδης*. De quo hæc legimus in Navigationibus Italico sermone cõscriptis, inter quãdam insulas tantam stirpis eleganter expressæ copiam prouenire, vt naues hanc supergredi coactas quandoque remoretur. In fundo maris crescit, quatuordecim vel quindecim brachiorum longitudine, quatuor vel quinque altitudine extra aquam eminens, colore ceræ luteæ, caule satis crasso, ex quo per interualla exoriuntur Bulbi, ex fastigiis capillitium quoddam emittentes. Radix est crassior, bulbosa, quam plurimis fibris capillata. Bulbus esculentus, vt docet Dioscorides, stomacho & aluo vtilis est, rufus, & qui ex Lybia defertur. Amarus verò & Scillæ similis stomacho vtilior est, & concoctio nem adiuuat. Omnes Bulbi acres sunt, & calfaciunt, & venerẽ stimulant. Exasperant linguam & tonsillas: multum nutriunt, carnes gignunt, inflationes pariunt. Ad luxata, fracta, articulorũ dolores, & furculos extrahendos illiti conducunt. Gangrænis & podagris cum melle & per sese, hydropicorumq; tumoribus & canũ moribus similiter cum melle & pipere trito impositi profunt. Sudores cohibent & stomachi dolores mitigant: furfures & achoras cum nitro tosto exterunt: sugillata & varos per se, aut cum oui vitello purgant, & lentigines cum melle aut aceto: fractis articulis vnguibusque ex polenta medentur. Iidem calidis cineribus torrefacti tollunt ficos, item cum cinere è mænarum capitibus impositi. Cremati verò & cum alcyonio misti vitia cutis in facie, & cicatrices nigras in sole illiti emaculant: faciunt ad rupta, si cum aceto cocti edantur. Sed copiosiore eorum cibo abstinendum, quoniam neruos tentant. Plura de Bulbi viribus à Plinio prodita sunt his verbis. Bulbi ex aceto & sulphure vulneribus in facie medentur. Per se verò triti neruorum contractioni, & ex vino porrigini: cum melle canum moribus: Erasistrato placet cum pice. Sanguinem idem eos sistere tradit illitos cum melle. Alij si è naribus fluat, coriãdrum & farinã adiiciunt. Theodorus & lichenas ex aceto Bulbis curat, & erumpentia in capite cum vino austero aut ouo. Et Bulbos epiphoris idem illinit, & sic lippitudini medetur. Acquẽ vitia

Lib. 2. c. 65. Vires & Temper.

Lib. 20. c. 9.

quæ sunt in facie, eorum rubentes maxime (id est, siluestres quibus cortex radices ru-
bet) in Sole illiti, cum melle & nitro emendant: lentiginem cum vino, aut cucumi
cocto (cum melle vel aceto Dioscorides.) vulneribus quoque mirè profunt per se,
aut (vt Damion) ex mulso, si quinto die soluantur. lisdem & auriculas fractas curat,
& testium pituitas. In articulorum doloribus miscent farinam. In vino cocti illiti
ventri duritiem præcordiorum emolliunt. Dysentericis in vino ex aqua cælesti tē-
perato dantur. Ad conuulsa intus, cum Si phio pilulis fabæ magnitudine. Ad sudo-
rem tussi illinuntur. Neruis vtiles, ideo & paralyticis dantur (contra Dioscorides
monet à largiore eorum cibo abstinendum, διὰ τὸ ἀπλεῖον τοῦ νεύρου.) Luxata
in pedibus qui sunt rufi ex his, citissime sanant cum melle & sale. Venerem maxi-
mè Megarici stimulant. Siluestres interaneorum plagas & vitia cum Silphio pilulis
deuoratis sedant. Et fatiuorum semen contra phalangia bibitur in vino Ipsi ex ace-
to illinuntur contra serpentium ictus. Semen antiqui bibendum infanientibus da-
bant. Flos Bulborū tritus crurum maculas varietateque igne factas emendat. Dio-
cles oculos hebetari ab iis putat. Elixos asis minus vtiles esse adiicit, & difficile cō-
coqui ex vi vniuscuiusque naturæ. Bulbine traditur vulneribus mirè vtiles, dunta-
xat recentibus. Galenus Bulbum edulem frigidiorē & crassiorē esse, lentumq̄;
succum procreare scribit: nam & coctu difficilis est, & flatuosus, & venerem prouo-
cat. Attamen illitus ob amaritudinem simul & adstrictionem, abstergit simul &
glutinat, atque etiam exsiccat. Bulbus vomitorius multò est calidioris temperatu-
ræ. Veretrum, inquit Marcellus Empiricus, id est, Bulbus, quod est genus cepæ, in
aceto decoquitur, idq̄; acetum ore continetur, vt mobilitas dentium sistatur.

Lib. 6. sim.

Cap. 12.

HYACINTHVS. CAP. IIII.

Nomina
Lib. 4. c. 18.
Lib. 6. hist.
cap. 7.

Genera.

Lib. 4. c. 18.

Forma.

Lib. 3. c. 104.

Lib. 2. hist.
cap. 4.
De florib.
cap. 51.
1. Hyac.

Lib. 1. pl. in.
cap. 101.

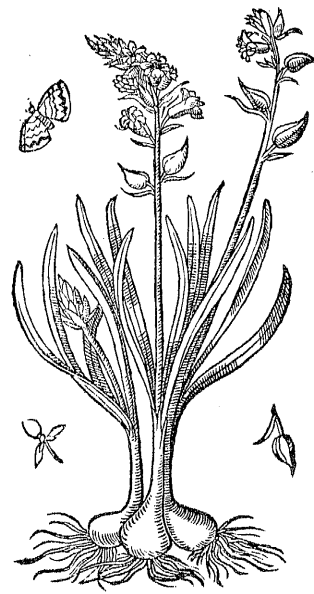
Lib. 10.

HYACINTHVS *ἵακινθος*, Latinis Hyacinthus dicitur. Dioscorides vnicum
Hyacinthum descripsit. Theophrastus Hyacinthum inter vernos flo-
res recenset, eumque duplicem, tum fatiuum, tum siluestrem. Recen-
tiores Herbarij multò plures Hyacinthorū species obseruarunt. Hyac-
inthus, vt descripsit Dioscorides, folia Bulbo similia habet: cauem dodrantalem,
laeuem, minimo digito tenuiorem, viridem, comam incumbentem incuruam, flo-
rum purpureorū plenam: radicem etiam ipsam Bulbo similem. Quis sit iste Hyac-
inthus scitu perdifficile est. Ruellius frequentem in Gallia Hyacinthum esse ait,
eumque florem à rusticis *Vaciet* appellari: in quo Romani vocabuli rudimēta quæ-
dam relucet, quasi Vaccinium & Vaccinium innuant, quo Vaccinij nomine Hyac-
inthus à Romanis dici inter notha Dioscoridis legimus. Et Seruius, Vaccinium
pro Hyacintho Maroni acceptum in carmine, affirmat. Dodonæus etiam Hyacin-
thum *Vaciet* Gallici nomine descripsit, foliis oblongis, angustis, læuibus, & splen-
dentibus, Porri, sed minoribus: caule glabro, terete, cuius coma florum pondere &
mole, cum primùm dehiscere incipiunt, grauata, deorsum incuruatur: floribus ob-
longis, rotundis, concauis, in latius se pandentibus, per oras reflexis, colore pluri-
mùm cæruleis, nonnunquam albicantibus, aut candidis siue niueis, aliquando pur-
pureis: semine in siliquis triangularibus paruo, rotundo, nigro: radice rotūda, bul-
bosa, candida, lento succo, vt & tota herba, plena. Cordus in Germania reperiri
scribit in apricis quibusdam tumulis. Dodonæus in Belgio etiam in aruis, & iuxta
agrorum margines fruticibus aut arboribus confitos, & præcipuè quidem prope
Mechliniam urbem, ibique copiosè nasci: florere Aprili & Maio mense. Hunc esse
Dioscoridis Hyacinthum citra adiectionem autumat: item eum cuius meminit
Columella, diuersitatem coloris quæ est in floribus vno versiculo complexus,

Nec non vel niueos, vel cæruleos Hyacinthos.

Ipsè

HYACINTHVS, Dodon.

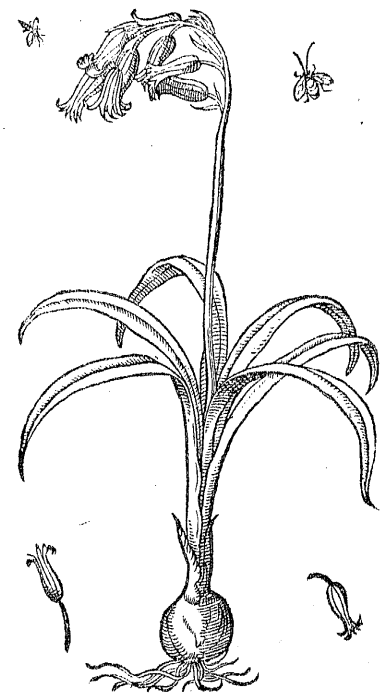
Ipsè Dodonæus Hyacinthum non scriptum vocat,
ad differentiam alterius, nempe scripti, qui luctus
notas inscriptas habet. Pena & Lobellius Anglicū
& Belgicum: quia nusquam maiori copia prouenit,
quàm in Anglia & Belgio. Matthiolus Hyacinthum
pinxit, quem Bulbum esse diximus: item aliū, quem
Orientalem vocat, eumq̄; duplicem, quòd ex Orien-
talibus regionibus ad Cortusum missus sit: alij Græ-
cum nuncupant. Dodonæus priorem Orientalem
& legitimum à *Vaciet* Gallico, siue *Iacinthen* Ger-
manico non distinguit, nisi quòd hic minor ac ma-
gis serotinus est, ille maior ac præcocior. Et reuera
tum inter sese similes sunt duo isti Orientales Hyac-
inchi, tum ab Hyacintho non scripto Dodonæi
non multum diuersi, teste etiam Pena, qui hos Para-
uij primùm se vidisse ait: floribus tamen, foliis & bul-
bo distinguuntur. Hos Lobellius feliciter & accu-
ratiùs multò expressit. Prioris, qui Hyacinthus Oriē-
talis Græcus ab eo dicitur, triplex differentia folio
& flore: angustifolius, latifolius, & polyanthes alter
feminior. Cùm desloruerit duntaxat, maculis vipereis caulis variat. Præcox di-
lutior est flore: serotinus saturatiore, hilari, cæruleo, amœno. Hyacinthus Oriē-
talis, maior polyanthes, quem mutilum & deprauatum Matthiolus pinxit, vt ait
Lobellius, à medio cubitali caule ad summum vsque, in vnam partem vergente
florum peramœnorum, cæruleorum ordine decoratur, eximia magnitudinis, ca-

In cap. 18.
lib 4.

De flo. c.

HYACINTHVS Dioscoridis:

non scriptus, Dodonæo.

HYACINTHVS Orientalis

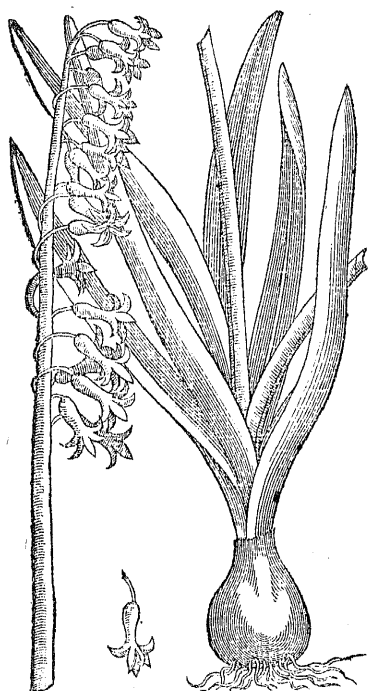
Græcus, Lobelij.

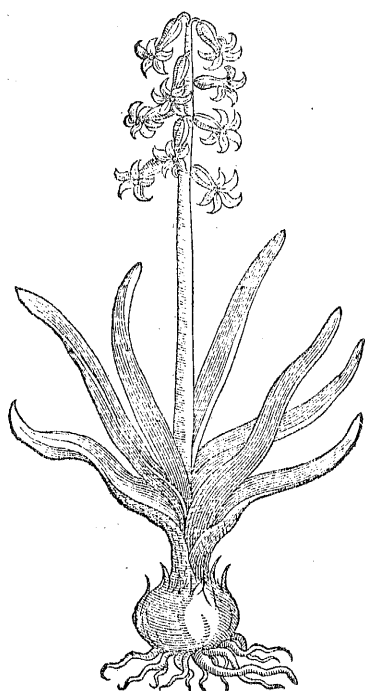
MMM 3

lathis, seu alabastris paruis similibus: folia latiora: bulbus Narcissi par. Lobellius in Appendice Hyacinthum alium Orientalem, brumalem, album Louanio à Cornel. Gemma Medico ostendit cum hac ferè descriptione. Rarum hoc atque exoticum videtur Hyacinthi genus: nam etsi foliorum & florum forma cum plerif.

HYACINTHVS Orientalis maior polyanthes, Lobel.

HYACINTHVS brumalis, Orientalis Gemma ex Lobel.

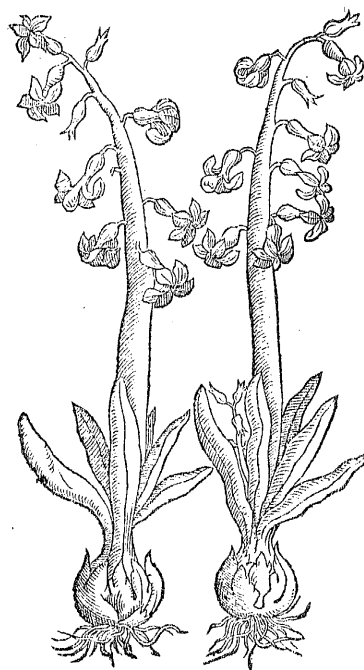

que aliis conueniar, id tamen sibi vendicat singulare, quod statim sub solis hybernium tropicon terra erumpat, caulem quoque protrudens interdum per medias niues: florem quoque venustissimum edat circa principium Ianuarij, vel à fine Decembris ferè ad medium vsque mensis Martij: folia sunt, non vt cæteris laxa & mollia, sed succulenta, spissa, ac ferè semper erecta vt in generibus Aizoi. Nerui in his nulli conspicui, sed strix solummodò rectæ, ac veluti tenues fibræ. Durant autem virore constante vsque ad finem Iunij, ac multò diutius quàm in cæteris: flos leni caule, nonnihil circa fastigia ad pediculos singulos excavata, propendet candidus, nonnihil tamen sub initia, & circa supremas oras quiddam subcæruleum leuiter præ se ferens, quo quidem euanescente sensim Februario mense totus fit lacteus, odore fragrantissimus, in ea specie deinceps mense plus integro perseverans. Radix bulbosa, intus candida, foris ruffa, circa foliorum exortus maculas quasdam, quales in Serpentaria maioris caule spectantur, effundit, interfula purpura nigro. Verùm id maximè sub Veris auspicia, & cum terræ rursus mandata caulem emeritum gerit. Hæc Lobellius ex Gemma. Poëticum Hyacinthum, vt scribit Plinius, comitatur fabula duplex, luctum præferens eius quem Apollo dilexit, aut ex Aiæ cruore editi, ita differentibus venis, vt Græcarum literarum figura, AI, legatur inscripta. Quam duplicem fabulam Ouidius in vnam contraxit, & AI, literarum figuram, non Aiæcem, sed Apollinis luctum referre dicit. Versus eius hi sunt.

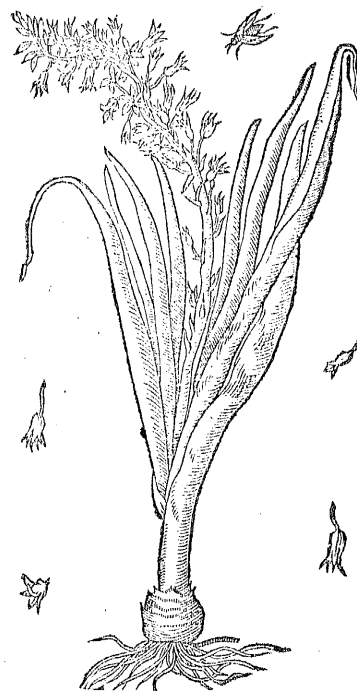
Ecc

Lib. 21. c. 6.

HYACINTHVS Orientalis, I. Matth.

HYACINTHVS Orientalis, II. Matth.

Ecce cruor, qui fesus humi signauerat herbas, Desinit esse cruor, Tyrioque nitentior ostro Flos oritur, formamq; capit quam Lilia, si non Purpureus color his, argenteus esset in illis. Nō satis hoc Phæbo est (is enim fuit auctor honoris): Ipse suos gemitus foliis inscripsit, & Ai, Ai, Flos habet inscriptum, funestaque litera ducta est.

Li. 10. Metamor.

Hic tamen etiam Apollo de altera fabula vaticinatur his versibus.

Flosque nouus scripto gemitus imitare nostros. Tempus & illud erit, quo se fortissimus heros Addeat in hunc florem, folioque legatur eodem.

Huius Hyacinthi meminit etiam Theocritus: Idill. 19.

Νῦν ὑάκινθε γὰρ εἶ ταὶ σὰ γράμματα, καὶ τὸ λέον ἀί, ἀί, Λάμψαι τοῖς πελάδοισι -

Poëticum istū Hyacinthum Dodonæus κελὸν ἀσπυρὸν, id est, Liliū purpureū, siue rubrum minus esse censet, vt iam monuimus, quod ex sanguine Hyacinthi adolescentis ruber flos ortus sit, eademque de causâ à Poëtis Latinis ferrugineum cognominari, vt à Vergilio.

Lib. 2. hist. cap. 39. De florib. cap. 33.

Et pinguem tedam, & ferrugineos Hyacinthos.

Li. 4. Geor.

Et à Columella.

Lib. 10.

Syrpiculam ferrugineis cumulare Hyacinthis.

Ferrugineam verò Hyacinthum dici, quod ad similitudinē ferruginis rubeat. Est autē ferrugo, inquit, ferri corruptela, velut æris rubigo, quæ à colore subrubente rubigo appellatur: vnde & ferrugineus color, instar ferruginis rubens. Sunt qui velint ferrugineum Hyacinthum appellari, quasi lugubrem & funestum: aiunt enim ferrugineum fuscum esse & subobscuro colore, Vergiliūq; cum ferrugineum nominat Hyacinthum ad fabulam eius alludere, quæ Hyacinthum ex sanguine Hyacinthi adolescentis natum fingit: ferrugineam etiam ab eo dici Charontis funestā & luctuosam cymbam. Sed his cōtradicere videtur ipse Vergilius scribens Hyacinthum suauiter, id est, non intentē rubere his versibus.

Ecol. 5.

Et me Phæbus amat, Phæbo sua semper apud me Azunera sunt Lauri, & suauē rubens Hyacinthus.

In qua significatione Ouidium loco superius adducto purpureum dixisse Dodonæus putat, quod purpureus omnis qui rubet color in floribus nominari consueuerit. At Plinius purpureas violas, quas Vergilius nigras vocat, sola Græco nomine à cæteris discerni, appellariq; Ia, & ab his Ianthinam vestem, & colorem purpureum qui in viola, Ianthinum nuncupat his verbis. In quibus vnguento vicissè naturam gaudens luxuria, vestibus quoque prouocauit eos flores, qui colore commendantur. Hos ani-

De florib. cap. 33.

Lib. 21. c. 6.

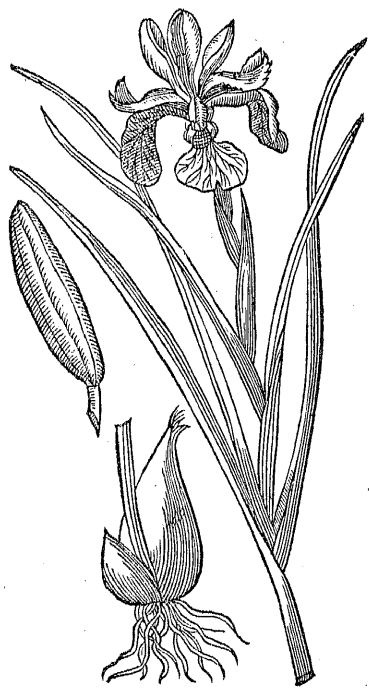
Ibid. ca. 8.

reos violas, quas Vergilius nigras vocat, sola Græco nomine à cæteris discerni, appellariq; Ia, & ab his Ianthinam vestem, & colorem purpureum qui in viola, Ianthinum nuncupat his verbis. In quibus vnguento vicissè naturam gaudens luxuria, vestibus quoque prouocauit eos flores, qui colore commendantur. Hos ani-

madueto tres esse principales: vnum in cocco, qui in rosis micat. Gratius nihil traditur aspectu, & in purpura Tyria, dibaphâq; ac Laconica. Aliū in Amethysto qui in viola: & ipse in purpureum, quēque Ianthinum appellauimus, &c. Hic violarum Martiarū color violaceus perspicuè intelligitur, vbi rubor nullus. Quare non omnis purpureus in floribus color rubet, vt sentit Dodonæus. Quod autem Hyacinthinus color Ianthino vt voce, ita re similis sit, id est, violaceus, nō cruentus à cruore, ostri Tyrij color violaceus, siue Ianthinus aperte demonstrat, cui laus summa, inquit Plinius, color sanguinis cōcreti, nigricans aspectu, idēmq; suspectu refulgens. Eundem colorem violaceum ostentat purpura, cuius sanies, inquit Pena, ex violaceo tantillum rubet. Vnde apud Vergilium suaue rubens Hyacinthus dicitur. At Lilio purpureo non suauius rubent flores, sed flammeo, siue luteo saturato rutilant, vt diximus. Porro ferrugine tinctum Ibera cū canit Poëta, innuit colorem, quem politæ caesides igni calefactæ, aut candefactæ simulac frigeſcunt,

Lib. 9. c. 38.
In Aduerf.

HYACINTHVS Poë-
ticus, Pena & Lobellij.

prorsus violaceo & elegantissimo colore, inodori tamen, quibus pro fimbria, lutea macula est, vt in reliquis succedunt binæ siliquæ magnæ, laxæ, in quibus semē maturum, in siliqua s, si quatantur, sonum edit: radix est reliquis maior, & multis membranis tenacioribus nigricantibusque circūuestita, quæ nucleis etiam separatur, sed nō tam copiosis, atque in varia Iride & lutea, quæ singulis annis quinque, aut sex huiusmodi nucleos deponunt. Floret quo reliquæ tempore. Verisimile est Hispanicis nauibus primū ex Hispania, aut Lusitania in Angliam delatam. Idem Lobellius Hyacinthum Poëtarum luteum pictum dedit, à superiore nulla prorsus nota discrepantem, nisi floris colore, qui in hoc luteus est, in illo violaceus. Herbarij, vt diximus, multos alios Hyacinthos esse iudicant, spurios à Dodonæo vocatos: quorum primus folia habet angusta, quasi rotunda, bene virentia, per terrā magna parte strata: cauliculos inter ea rotundos, sub o, palmo longiores, in quorū summo

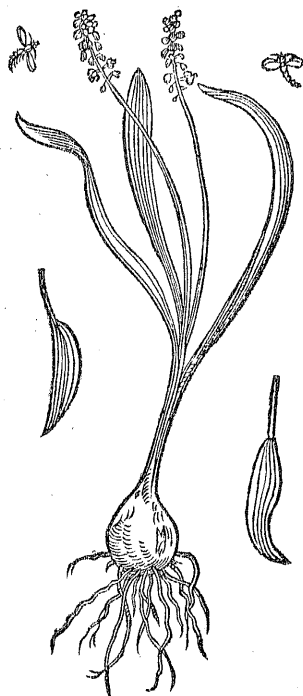
De florib.
cap. 52.

summo flosculi parui, rotundi, caui, hiantes, colore caruleo, aliàs diluto, aliàs saturato: post quos siliquæ membranosæ, in quibus semen paruum, nigrum: radix subest bulbosa. Peregrinus Belgis hic Bulbus est, inquit Dodonæus, neque vsquam illic sua sponte nascitur: in hortis satus facile comprehendit, & in plures bulbos citò

HYACINTHVS comosus
minor. Bulbine Plinij.

HYACINTHVS caruleus maior, Fuchsi.

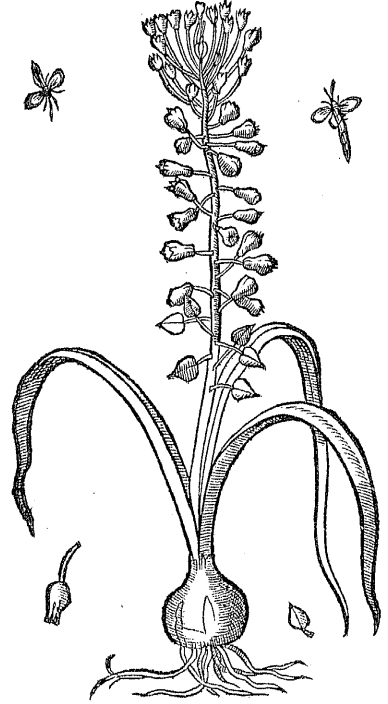
multiplicatur. Folia ante Hyemem exeūt, cauliculi primo Vere, flores Martio. Hunc Hyacinthum Lobellius & Pena Hyacinthū comosum minorem vocat, ad verum Dioscoridis proximè accedentem, qui in toto Meridiano tractu multò frequentissimus est, Septentrionalibus, in hortis tantum. Vere ornat editiora, agrorūque margines herbidos, flosculis item venustis, & in comā perspicuam per versus congestis, lagenulas numerosas & admodū exiles, confertas & patulas ostentantibus: vnde vulgus Prouincialium *Barrelets* vocat, quasi lagenulas. Cauliculis est sesquipalmū altis: foliis iunceis, tenerioribus, sparsis, striatis. Dodonæo Bulbi esculenti genus esse videtur, Hyacinthum filicestrem vocat Cordus, Tragus Hyacinthum exiguum, Herbarij Hyacinthum botryoidem. Hyacinthum etiam Fuchsius appellat, & alterā eius speciem facit, de qua mox: quem tamen Fuchsius foliis non ita iunceis, & ferè rotundis, sed latiusculis & striatis depingit, & Hyacinthum caruleum maiorem nuncupauit. Alterum Neotericorum Hyacinthum superiori similem pro Matthioli Bulbo vomitorio præcedenti capite descripsimus, depinximusque. Tertius inter spurios Hyacinthos is est, quem Fuchsius, Matthiolus, Tragus primā Hyacinthi speciem ponunt, quem Bulbum esculentum, siue Bulbum hortensem, & Allium caninum vulgò nominatū fuisse ex Dodonæo diximus. Sunt qui velint Scillæ, aut Pancratij speciem esse: quorum iudicium Dodonæus non probat, quòd Scillæ & Pancratij bulbi grandes sint, huius autem paruis, & si cum illis conferas exiguis. Pena & Lobellius hunc Hyacinthū spurium, siue recentiorum, tertium Dodonæi, vel Dioscoridis geminum esse arbitrantur, vel certè quàm maximè ad illum accedere. Etenim foliis est porraceis, Bulbi vomitorij latioribus, in terram reflexis: caule albicante, læui, herbaeco, tenero, in quo à medio à summum vsque numerosi flosculi vtrinque congesti, oblongi, purpurei, ex paruis petiolis, qui supernè comosam umbellam, latiusculam, deorsum vergentem & incuruam efficiunt, purpuream violaceam, suaui rubore permixto. Radix cepacea,

Ca. 33.

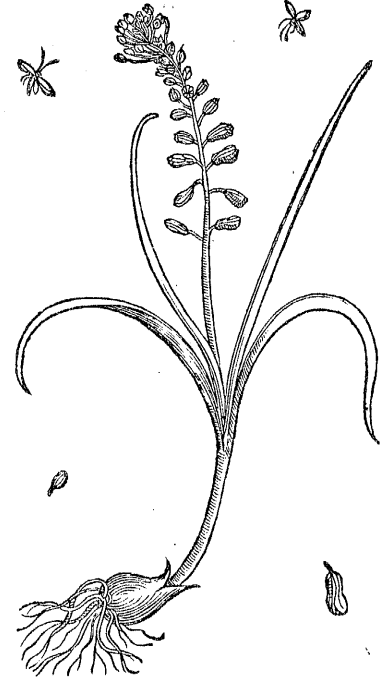
Ca. de Bulbo.

Lib. 5. hist. cap. 76.

HYACINTHVS maior,
Bulbus siluestri.

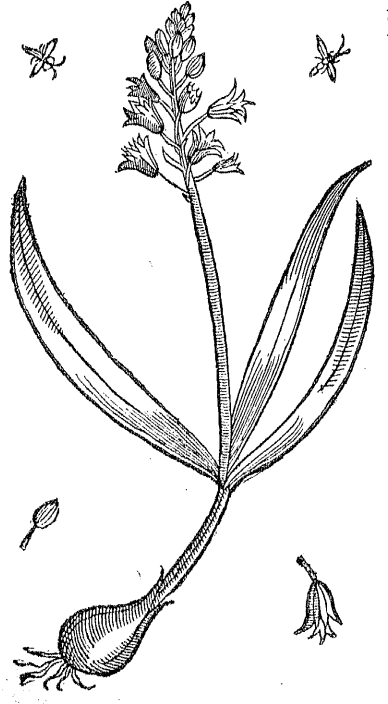

HYACINTHI comosi maioris genuina effigies, Lobellij.

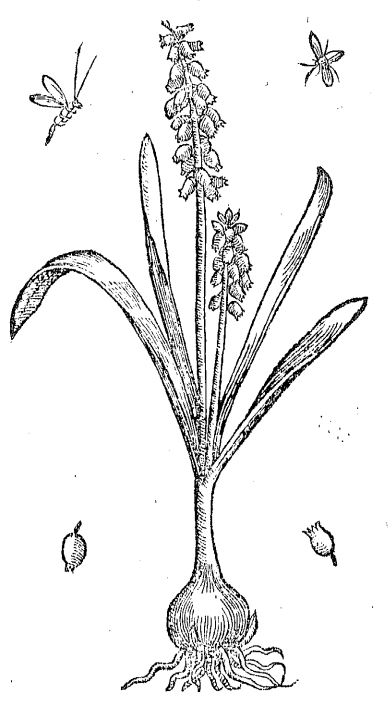
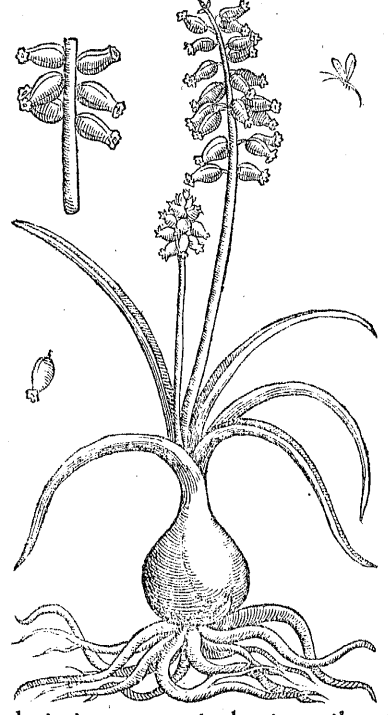

pacea, fermè quanta Narcissi, exteriore cortice nitido & roseo dilutiore purpura: qua de causa Bulbinam Plinij quidam docti esse existimarunt. Sponte sæpius in Seprentrionalibus regionibus prouenit. Germani *Brunlingt*, Hispani *Maios flores*, Galli *Vaciet*, Cordus siluestrem Hyacinthum nominant. In appendice verò hanc

HYACINTHVS Comosus albus, Lobellij.

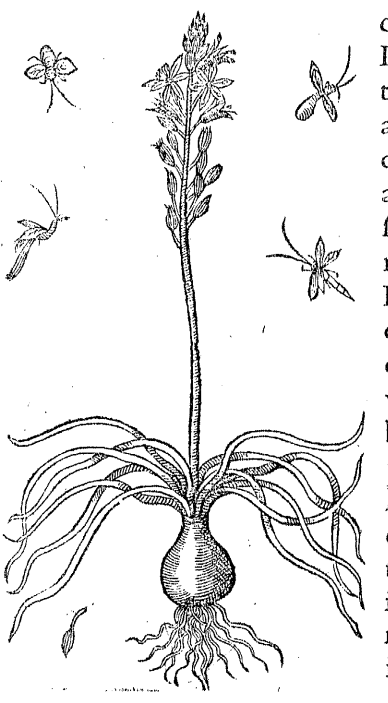

protulit Lobellius Hyacinthi comosi maioris genuinam effigiem: atque aliam Hyacinthi comosi albi eiusdem generis, qui reperitur in hortis Belgij, foliis quidem similibus, sed flore albo, intus cæruleis staminibus decorato. Radicis tunicæ minimè rubent. Ad Hyacinthū comosum referenda planta, quæ tum ob formæ elegantiam, tum ob suauissimum odore minimè silentio prætereunda fuit. Hanc pinxit Clusius, & descripsit his ferè verbis. Quina, aut sena oblonga folia habet, inflexa, per terram huc illuc diffusa, in acutum desinentia, canaliculata, satis crassa & succulenta, quæ cum primùm germinant purpurascūt. Ex horum medio caulis Vere erumpit, satis crassus, rotundus & nudus, sed pro sua crassitudine admodum infirmus. Hunc à medio ferè ad summum racematim coherentes ambiunt flores, vrceolis similes, initio interdum purpurascetes, aut virides, deinde ex purpura virentes, aut ex virore albicantes, vel nigricantes, deinde pallidi, qui marcescere incipientes gratissimum moschi ferè odorem referunt. His succedunt prægrandia, triquetra, & veluti

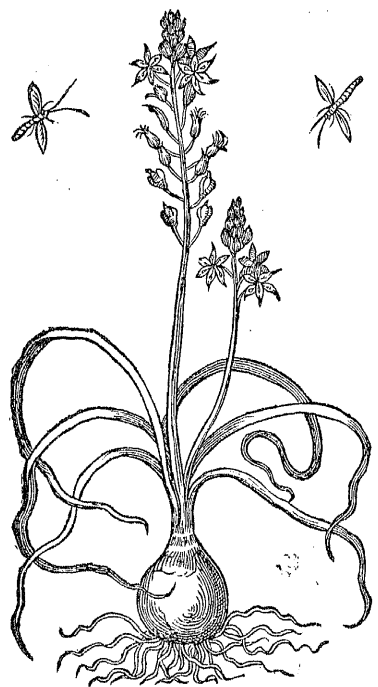

veluti pinnata capitula, in quibus semen continetur nigrum, rotundum magnitudine orobi. Radix subest magna, albicans, multis tunicis cepearum ritu contexta, & frequētibus crassis fibris lignosis, viuacibus subtus firmata. Huius notitiã Cortusio acceptam refert, qui in Belgiū misit Tibcadi nomine. Constantino poli semper missa fuit Muscari appellatio e, ob insignē odoris suauitatem, quæ ad moschum accedere videtur, vel potiùs ad pastillorum fragrantiam, qui ex Beniuno & aliis odoratis fieri solent. Lobellius Dipcadi Chalcedonicū vocat, Matthiolus Bulbum vomitorium. Idem Lobellius alterum Dipcadi floribus candidis pictum dedit, cuius varietas gemina. Quæ niueo cādore, alicubi & purpura dilutâ conspiciuntur, folia supernè latiora ferunt. Floribus ex cæruleo virentibus alioqui superioribus similis in hortis Belgicis videntur. Quartus ex spuris Hyacinthis est, Orientalis alter à Matth. nominatus: foliis oblongis & latis: caule longiusculo, ab imo ferè vsq; ad summum flosculis circūuestiro: rad. cebulbosa, cuius imaginem solam Matthiolus expressit. Quinatus Hyacinthus serotinus est, foliis angustis, paruulis & minoribus quā primis: cauliculis breuib, tres aut quatuor digitos altis: flosculis in summo raris, cæruleis: staminibus in medio exiguis: semine in filiquis triangularibus exiguo: radice parua & bulbosa. Nascitur in Gallia quibusdam prouinciis, vt iuxta Parisiorum

HYACINTHVS Autumalis, Dodon.

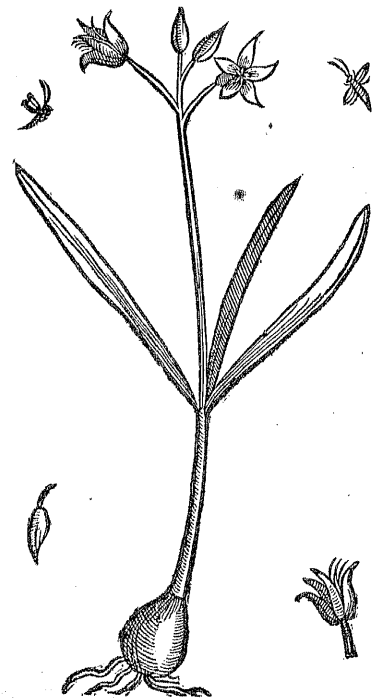

HYACINTHVS Autumnalis maior. Tiphylum Theoph.

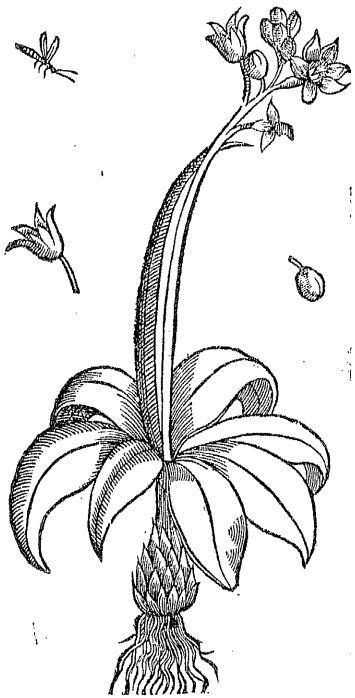

fiorum Luteciã. Floret exitu Æstatis Augusto, aut Septembri. Autumnalem Hyacinthum ea de causa & ferotinum nominant. Tiphylum Theophrasti à nobis cap. superiore descriptum videtur esse. Hunc eundem Hyacinthum minimum, sed pulchellum scribit Pena se primum omnium Autumnalis donatū nomine Antuerpiam è Veronensi agro misisse: plurimū postea etiam Luteciã Parisiorū, & Narbonæ ad Aquas Marianas, & ad Cellam nouam Monspelij à se visum, glareosis, asperis, Autumno ineunte, non Vere, vt superiores: nō flosculos lagenis similes edere, sed radiatos, quinis, fenis' ve foliolis, cæruleis, Ornithogali minoribus. Cætera prorsus eadem, sed minora. Eius aliud genus Clusius obseruauit, altius, maiore bulbo, latioribus foliis & numerosiore flore. Floret maturius aliquantò superiore. Quare ad Tiphylum Theophrasti, de quo in cap. de Bulbis diximus, propius videtur accedere. Est & Hyacinthus stellaris albicans, ferotinus Lobellij, foliis exilioribus: flore aspectu iucundo, albicante. Serius hic floret. Ex Biscayæ montibus in Belgium delatus est. Item alius Hyacinthus stellaris, Lilifolius, floridus Mutoni, à Lobellio depictus: & Liliaceus Hyacinthus, siue stellaris Hyacinthus Liriophyllus, ex Biscayæ montibus itidem asportatus, rarus & perelegans, appositè Liliaceus dictus: radix enim est sicuti Lilij bulbus, sed minor & oblongior flauescens: folia Lilio candido

HYACINTHVS Stellaris albicans, Lobellij.

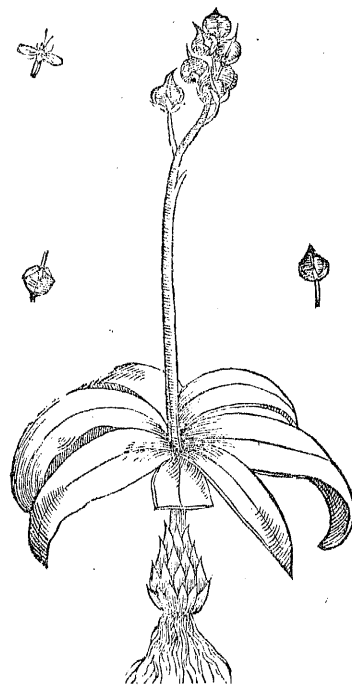

HYACINTHVS Stellaris alius Lilifolius.

similima

HYACINTHVS Liliaceus, Lobellij.

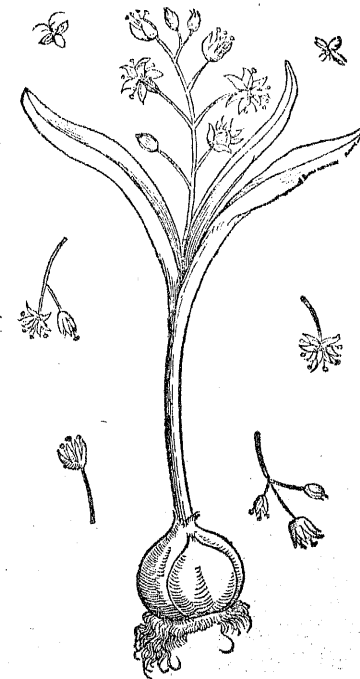
simillima, fena, aut septena, inter quæ medius exilit sine foliis spithameus caulis, in cuius summo flores Hyacinthi stellaris in cæruleo purpurei. Præter hos, & alios duos descripsit pro Hyacinthis Fuchsius. Vnum foliis ternis, alterum binis, latiusculis, Porri minoribus: floribus circa cauliculi summum sparsis, multum & radiantis stellæ ferè similitudine patentibus, colore in priore cæruleis, in altero candicantibus: quibus succedunt capitula rotunda, ochri magnitudine, in quibus semen milio simile: radice rotunda, bulbosa. Priorem Hyacinthum cæruleum marem minorem Fuchsius appellat, alterum Hyacinthum albicantem, seu fœminã: plerique à floribus effigie Hyacinthum stellatum. Pena & Lobellius Hyacinthum Germanicum Liliflorum stellarem. Dodonæus Satyri generis esse aliquando existimauit: quam sententiam postea retractauit, quòd Satyrio caulis sit cubitalis, folia Lilij, bulbus mali magnitudine, bulbo verò isti folia paruula, angusta, bulbus exiguus, cauliculus breuis. Reperitur vterque in plerisque Germaniæ locis, lato pinguiq; sed inculto solo. Martio, quandoque etiam Februario flos exit. Alium Hyacinthum ex Dalechampio hic pinximus, latifolium cognominatum, qui in Monte Aureo Aruæniæ sponte crescit: radice corticosa, Lilio simili: foliis sex, aut octo, nigricantibus, crassis, latis, Lilij ferè: floribus purpureis elegantibus, particularim sese

Ca. 33. hist.

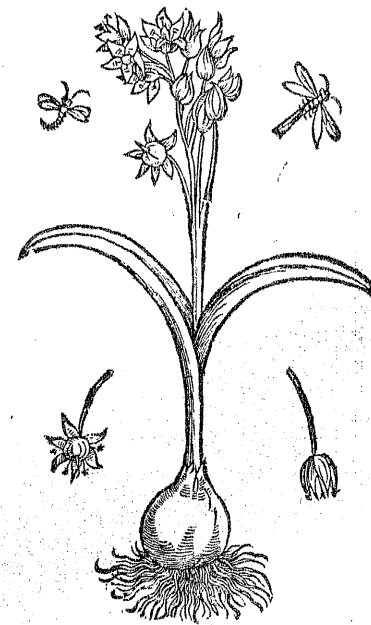
Lib. 2. hist. cap. 48.

De florib. cap. 52.

HYACINTHVS Cæruleus mas minor, Fuchf.

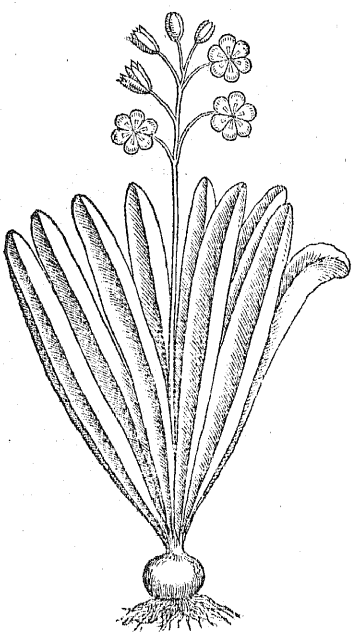

HYACINTHVS Albicans, seu fœmina, Fuchfij.

NNN

HYACINTHVS La-
tifolius, Dalechamp.

Li. 21. c. 26.

Li. 8. simpl.

expandentibus: femine in capitulis rotundis, herbaceis. Dioscorides tradit Hyacinthi radicē pueris cum vino albo impostam impuberes seruare, vt creditur. Sistere autem aluum, & vrinam ducere potam. Opitulari demorsis à phalangio. At semen astringentius esse, & theriacis expetitur: regium morbum expurgare cum vino potum. Quæ Plinius prodidit his verbis. Hyacinthi radix est bulbacea, mangonicis venalitis pulchre nota: quæ è vino dulci illita pubertatem coërcet, & non patitur erumpere. Torminibus & araneorum moribus resistit. Vrinam impellit. Contra serpentes & scorpiones morbumque regium semen eius cum abrotano datur. Galenus, Hyacinthi radix bulbosa est, inquit, ordinis primi in desiccando, secundi verò completi, aut tertij incipientis refrigerando. Itaque pueros diutissimè seruare impuberes creditur illita. Fructus leuiter extergit & adstringit. Quamobrem & ipse regio morbo laborantibus exhibetur in vino, ordine quidem tertio desiccans, cæterum in medio consistens caliditatis ac frigiditatis.

NARCISVS. CAP. V.

Nomina

YACINTHIS congener est *νάρκισσος* Græcis, Narcissus Latinis, Arabibus *Narces*, seu *Nargis* dictus, Gallis *Narcisse* & *Iannette*, Italis & Hispanis *Narcisso*, non à Narcisso adolescente, nimium superius amante, vt fabulantur Poëta, sed à vi stupefaciēdi & sopiendi, quam Græci *νάρκισσιν* appellant, & *νάρκη*, quod & Torpedini pisci nomen, quia eminus stupidam tangentis manum efficiat: qualem vim inimicam neruis & caput grauantem Narcisso inesse testatur Plinius, item Plutarchus his verbis. Καὶ τὸν νάρκισσον ἕως ἀνθρώπων, ὡς ἀποβλήντων, τὰ νάρκισσα, καὶ βαρύτερης ἐμποιήσαντο νάρκισσος, διὰ τὴν σοφοῦ ἀλλοῦ ἀρχαῖον μεγάλων γένων σφάραγμα, τὸ τῆς τῶν χθονίων προσήγορευκε. Id est, Narcissum nominarunt, quia neruos hebetet, & torpida: grauitates efficiat. Quare Sophocles ipsum velut magnorum Deorum subterraneorum coronamentū vocauit. Quod hi torpeant, vt pote mortui. Theophrastus & Dioscorides Narcissum etiā *λίερον* appellari scripsere, Apuleius *ἄνυδρον*, *βολέον* ἐμεινόν, *ἀλλογενές*. *Ἄνυδρον* quidem montanum, quod procul ab aquis proueniat: *βολέον* ἐμεινόν ab effectu, quod vomitum cieat. Est tamen alius Bulbus vomitorius proprie dictus, de quo diximus. *Ἀλλογενές*, id est, à seipso genitus, vel per se nascens, quod sponte germinet. *λίερον* etiam Liliū dicitur: & Iulius Pollux *λίερον* appellatione Homerum omne genus florum comprehendere auctor est. Narcissi genera duo notauit Dioscorides, vtrumque flore albo, sed vnum intus croceum, alterum intus purpureum. Plinius de Narcisso cum Liliis tractat, & hunc ab illis ita distinguit. Sunt & purpurea Lilia, aliquando gemino caule, carnosiore tantum radice, maiorisque bulbi, sed vnus: Narcissum vocant. Huius alterum genus flore candido, calice purpureo. Differentia Liliis est & hac, quod Narcissis folia in radice sunt, probatissimis in Lyciæ montibus. Tertio generi cætera eadem, calix herbaceus. Omnes serotini: post Arcturum enim florēt, ac per æquinoctium Autumni. Clarius aliquantò post de iisdem agit Narciss

Lib. 21. c. 19. Symp.

Li. 4. ca. 155.

Genera. Lib. 21. c. 5.

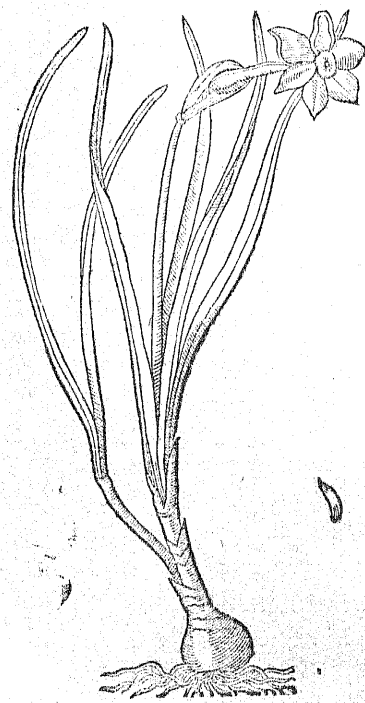
Narcissi duo genera in vsu medici recipiunt. Vnum purpureo flore, & alterum herbaceum. Hunc stomacho inuilem, & ideo vomitorium, aluōsq; soluentem, neruis inimicum, caput grauantem, & à narce Narcissum dictum, non à fabuloso puero. Hic Plinius Narcissum purpureo flore nominat, quem prius flore cādido, calice purpureo dixerat, id est, cui medium purpureum est, ob id purpureus à Vergilio nancupatus est.

Pro mollis viola, pro purpureo Narcisso, &c.

In alio à Dioscoride disidet, quod hic herbaceum, ille in medio croceum dixit. Neoterici multo plures Narcissos ostentant. Narcissum sic depinxit Dioscorides. Folia Porro similia habet, sed tenuia, multo minora, & angustiora: caulem vacuū, sine foliis, palmo maiorem, in quo flos albus, intus croceus, in quibusdam purpureus. Radix est intus alba, rotunda, bulbosa: semen velut in tunica, nigrum, oblongum. Nascitur optimus in montosis locis, odoratus. Cæteri Porri referunt, atque herbaceum odorem emittit Theophrastus sic describit. ὁ δὲ νάρκισσος ἢ ὁ λίερον, (ὅτι μὲν γὰρ τὸ το, οἱ δὲ ἐκείνο καλεῖσι) ὁ μὲν ἐπὶ τῇ γῆ φιλῶν ἀσφοδελίδες ἔχει, παρὰ πλείτερον δὲ παλά, καὶ θάπερ ἢ κερωνια: τὸν δὲ καὶ τὸν ἀφυλλον μὲν, ποσάδη δὲ, καὶ ἐξ αἰρου ὁ ἀνθος, καὶ ἐν ὑμῶν τινὶ καὶ θάπερ ἐν ἀγέται μέγαν δὲ μάλα, &c. Hac enim de semine dici ex Dioscoride perspicuum est, sic scribente, καρπὸς ὡς ἐν ὑμῶν, μέλας, πορμηνίης καὶ μέλας, τῇ χροίᾳ, καὶ μάλιστα δὲ πορμηνίης. ἕτος δὲ ἐκπέπλων ποσάδη βλάστησιν ἀλλομαλόν, ἢ μὴν ἀλλὰ ἔσσυλλέγοντες, πορμηνίης, καὶ τὴν ῥίζαν φυτὰς οἱ ἔχει ῥίζαν θριώδη, τροχύλην, μεγάλην. ὁ μὲν δὲ σφόδρα μέλα, γὰρ ἀρκύδιρον ἢ ἀθησις, ἢ παρὰ ἰσημερίαν. Id est, Narcissus, aut Lirium (alij enim hoc, alij illo nomine appellant) folium ad terram Asphodeli folio simile habet, sed latius multo veluti Liliū: caulem sine foliis, herbaceum: florem in cacumine, & fructū in membrana quadam velut in vasculo, valde magnum, nigrum, figura oblongum. Hic excidens sponte germinat: sed & qui colligunt, id figunt, & radicē quoq; plantat, quam habet carnosam, rotundam, magnam. Serotinus valde est: nam post Arcturū floret, & circa Æquinoctium. Quod postemū conuertit Plinius loco à nobis supra citato, & omnibus generibus attribuit. Quod autem Theophrastus Narcissi foliū Asphodeli, Dioscorides Porri folio confert, nulla est in eo differentia: nam & Dioscorides Asphodeli folium Porri magni folio asimilauit. Narcissus primus medio purpureus ex Dodonæo hic depictus folia habet virentia, oblonga, Porri foliis similia: caulem angulosum, absque foliis, dodrante, aut pede altiore, & in summo florem è membrana erumpentem, saepe vnicum, nonnunquam geminum, mediocriter amplum, odoratum, ex sex candidis foliolis cōgestum, in quorum medio breuis calix est, circinata: rotunditatis, purpurei per oras coloris, intra quem stamina breuia cum apicibus subluteolis: capitula inde angulosa: semen in his nigrum: radix bulbosa, Cepæ similis, quæ nucleos ex sese dimittēs in multos faciliè bulbos multiplicatur. Eundem Narcissi Poëtici medio purpurei nomine pictū dederunt Pena & Lobellius. Reperiuntur huius generis tres, forma, colore, aut odore

Li. 4. c. 155. Forma. Li. 6. hist. ca. 6.

NARCISVS Medio purpureus, Dodonæi.

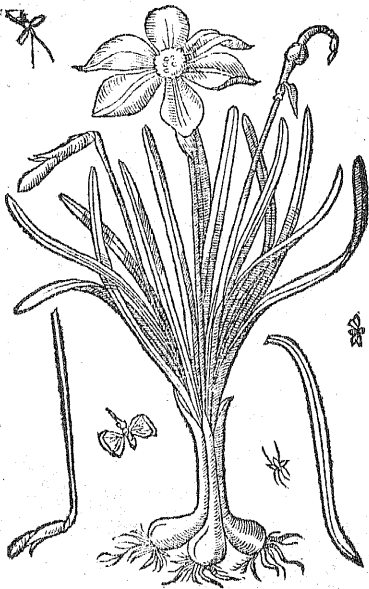

De florib. ca. 55.

nequaquam, sed florendi tempore differentes, magnitudine etiam non nihil, sed parum dissidentes. Maiores medij, præcoces & seriùs prodeuntes minores sunt. Quamuis Dioscorides optimum & odoratum in montosis locis nasci tradiderit, tamen Mediopurpurei Narcissi apud Heduos & Sequanos in pratis reperiuntur: item Narbonensia & Galloprovinciæ prata, inquit Pena, Liliaceo florù stellatim radiantium candore ornant Februario & Martio mensibus, qui sunt odoris sua-

11. Aduers. Idif. 10.

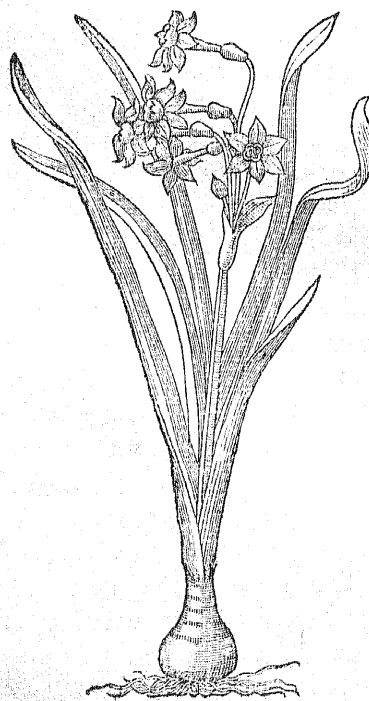
NARCISSVS Medio luteus, Dodon.

De florib. cap. 15.

ibidem.

NARCISSVS Medio luteus alter, Dodon.

Lib. 7. hist. cap. 12.

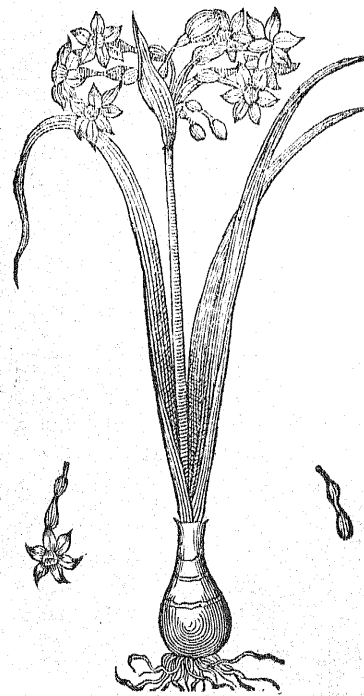
uissimi & verè soporiferi, & quasi quiddam Nymphææ redolentis. Theocritus etiã in pratis Narcissum nasci testis est, vbi Europam cum suis prata ingressam bene spirantem Narcissum carpsisse cauit. Dodonæus florere in Belgij hortis ait primi generis præcoces Narcissos initio Aprilis, medios sub finem, seriores Maio mensè. Alter Narcissus in medio luteus folia habet longiora, latiora, & aliquantò minùs viuentia: caules proceriores, crassiores, in singulis flores ternos quaternosve, prioribus similes, sed medio luteos: semen & radicem bulbosam similia. Huius generis & alius quidam tertius Narcissus à Dodonæo describitur, foliis non modo quàm primus, verùm etiã quàm Asphodelus latioribus longioribusque: floribus in singulis caulibus quaternis, aut pluribus, candidis, minoribus, medio eorum luteo, calice eminentiore, multò tamen quàm Narcissi lutei siluestris breuiore: radix similis est & bulbosa. Iisdè in pratis florent, & in Belgij hortis ferè sub finem Aprilis. De primo horum Narcissorum, scilicet Mediopurpureo. Theophrastù scripsisse autumat Dodonæus, quo loco Narcissum ter florere vti Scillam refert, & tria quidem arandi tempora, vti illam demonstrare. Quæ ex his Theophrasti verbis meliùs intelliguntur. γαμμα-
τον δὲ ἐπὶ πρῶτον, ὅπερ ἐπὶ τῇ σκίλλῃ καὶ τῷ ναρκίσῳ συμβαίνει. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων, καὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς φύλλοι μόνων, καὶ τῶν βλαστάνων, καὶ ἄρα τὸ φύλλον ἀνελέλλει πρῶτον, εἴθ' ὕστερον ὁ κaulός. ἐπὶ τῆσιν, ὁ κaulός πρῶτον. τῷ ναρκίῳ δὲ, ὁ τῷ ἀνθὸς μόνον, ἀθροιστικῶν γὰρ τῷ ἀνθῷ. τῆσιν δὲ σκίλλῃ καὶ αὐτὸν εἰς ὕστερον ἐπὶ τῆσιν τῷ ἀνθῷ ἀνίσχον προσκλήμυον (lege, καὶ αὐτὸν πρῶτον, ὕστερον ἢ ἐπὶ τῆσιν τῷ ἀνθῷ ἀνίσχ), &c.) ποιεῖται δὲ τὰς ἀνθήσιν τρεῖς. ὡς ἡ μὲν πρῶτη δισκίσημαίνει τὸν πρῶτον ἀρόσον. ἡ δὲ δευτέρα τὸν μέσον, ἡ δὲ τρίτη τὸν ἔσχατον. ὅσαι γὰρ ἀνίσχονται γενέσθαι, οἱ ἀρόσοι σχεδὸν ἕτως ἐκβαίνουσιν. ὅταν δὲ ἕτως ἀπογηράσῃ, τότε ἡ τῶν φύλλων βλαστῆσις πολλὰς ἡμέρας ὕστερον. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῷ ναρκίῳ, πολλὴν ἕτε κaulὸν ἕτερον ἐχέει παρὰ τῷ ἀνθῷ, ὡσαύτ' ἐπιπλεονέχει κaulὸν φανερόν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἀνθὸς αἴμα ἰσὺ κaulῷ κλασθὲν, ὅταν ἀναθῇ, τότε

τότε τὰ φύλλα ἀνελέλλει. Quæ sic conuertit Gaza. Mirum quod in Scilla Narcissosq; euenit: cæterorum enim tam recens satorum, quàm regerminantium, suo tempore folium oritur, deinde caulis exit. In his verò caulis priùs, & Narcissi quidem floris tantùm caulis protinus exit: flos enim eius plurimùm festinat, Scilla autem caulis per se priùs, tum flos ex eo emergens insidit, eadèmq; florum prouentus ternos ostendit: quorum primus tempus arandi primum significare videtur, secundus medium, tertius nouissimum: quot enim fuerint isti, totidèmq; arandi tempora fermè occurrunt. Sed cùm ita senuerit, tunc foliorum exortus multis postea diebus incepat. Idem in Narcisso fieri solet, nisi quòd nec alium caulem præterquàm floris proprium habet, vt diximus, neque fructum conspicuum parit, sed ipse flos vna cum caule desinit, & cùm reflorescit, (legendum, cùm exaruerit) tunc folia exeunt. In his quidem, inquit Dodonæus, Scilla caulem florum ternos exortas ostendere Theophrastus scribit: Narcissum autem caulem non habere alterum iuxta eum qui floris est: fieri autem non potest, vt ex eodem caule ter floreat. Quare tres differentes bulbos esse consequitur, qui tribus temporibus floreat, vti Narcissum Mediopurpureum facere iam diximus. Hunc etenim ter florentem existimare possunt, quòd vno eodèmq; loco reperiunt, & differentes bulbos esse non animaduertunt. Sed vbi cùmque hoc Theophrasti loco ναρκίσος legitur, Plinius ναρκίος legit. Notabilis & Scilla Crocique natura, quòd cùm omnes herbe folium primum emittant, mox in caulem rotundentur (alij protrudunt) in his caulis prior intelligitur (aliàs impellitur) quàm folium. Et in Croco quidem flos impellitur caule: in Scilla verò caulis exit, deinde flos ex eo emergit. Eadèmq; ter floret, vt diximus, tria tempora satiorum (Theophrastus habet arationis) ostendens. Secundi verò & potissimùm tertij Narcissi Ouidius meminit, vbi Narcissi formosi adolescentis mutationem in florem sui nominis describit his versibus.

Li. 21. ca. 17.

Nisquam corpus erat, croceum pro corpore florem Inueniunt, foliis medium cingentibus albis.

NARCISSVS totus albus, Dodonæi.

De tertio verò ea scripsisse Theophrastum putat quæ supra citauimus, & diuerso ab eo cuius lib. 7. meminit. Hic enim folium ei tribuit τριών, id est, angustum, quale vti quæ primus Narcissus habet: illic verò folium ἀσφοδελῶδες, πλεονέκτερον δὲ πολλὸν, καὶ ἀπὸ τῆς κρινῶν, id est, folium Asphodelo simile, multò latius Liliij modo: vt diuersis locis de diuersis Narcissis Theophrastum scripsisse perspicuum sit. Eodem verò Theophrasti loco paulò antè à nobis citato Dodonæus pro μέλαινα τῇ χροίᾳ, legendum censet μέλαινα, id est, lutea, vt non niger, sed luteus Narcissi flos intelligatur. At locum aliter emendandum, & de semine Narcissi, non de flore, hæc verba accipienda esse demonstrauimus. Præterea quartus quidem est Narcissus Dodonæo, antedictis forma similis, sed per totum florem & medio quoque candidus: quem etiam Clusius depinxit foliis oblongis, viridibus, ternis, aut quaternis, è quorum medio caulis satis latus, angulosus tamen & concauus exit, cui insident seni, septeni, interdù deni flores oblongi & omnino

Cap. 12.

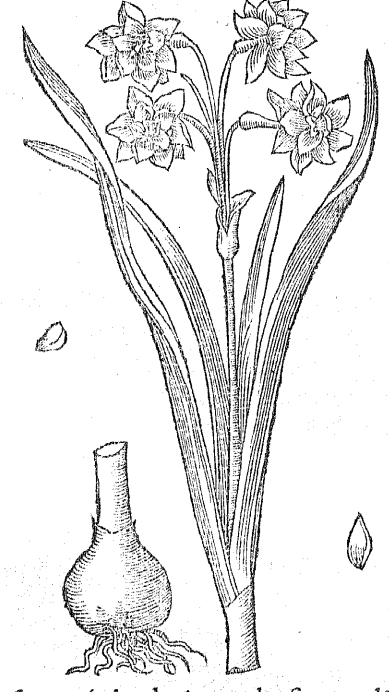
4. Narcif.

Li. 2. S. irp. Hiip. ca.

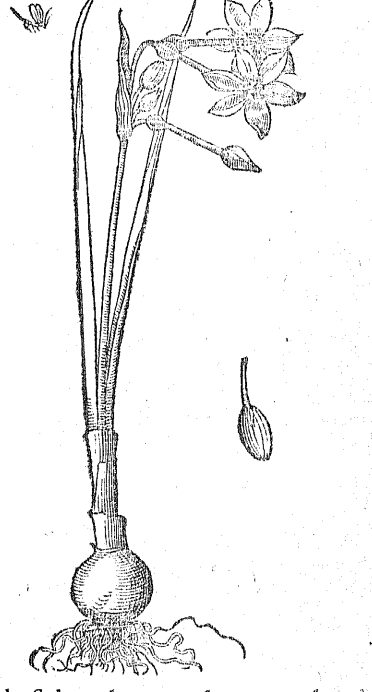
candidi, quorum videlicet calix, qui in alio luteus, etiam albus est & odoratus: radix superioribus similis. Sunt & Narcissi multiplicibus floribus, inquit Dodonæus, tum primi, tum alterius generis, foliis & bulbis aliis haud dissimiles. Ita varia semper natura, & ad stirpiū genera multiplicanda fœcūda, tum ad ea permittenda prona, præsertim si cultus mangonio adiuuetur, vel in alium locum stirpes transferantur: hæc enim ad stirpiū mutationes plurimū possunt. Idē Pena asserit culturæ lenocinio Narcissum variatis foliis, floribus & bulbis posse admodum à pristina effigie desciscere, seseq; auduisse iamdiu apud Venetos, quosdam stirpium mangonio, in dies bulbi feminibus quibusdā, vel infertis pullulationibus nouas & miras excitasse figuras. Clusius Narcissum etiā flore multiplici depinxit, latioribus, & quodammodo carinatis foliis, multiplici flore: quia medius ille calix luteus interiora sex cādida folia sic interfecat & distinguit, vt calicis formam amplius non

In Adær. Ibidem

NARCISVS flore multiplici, Clusij.

NARCISVS Iunci folius, Dodon.

feruet, sed veluti apophysis quædā lutea ad singula folia adnata videatur. Odoratissimus est flos iste, & grauedine quadā caput tentans. Dodonæus Narcissis etiā annumerat plantā, quā Hispani, à similitudine quā folia cū iuncis habēt, Ionquillos vocāt: vnde Narcissum Iuncifoliū appellat. Folia huic oblonga, angusta, crassa, interim propemodū rotūda, admodū læuia & flexibilia, iuncis cū læuore, tū colore, & quodammodo flexibilitate, nec nō rotūditate similia, inter quæ caulis medius exit, in cuius vertice flosculi tres, aut quatuor, vel plures, odorati, Narcissis forma similes, verū minores, & colore per totū florē lutei: radix bulbosa, candida, tenui, nigra membrana integitur. Nascitur plerisq; Hispaniæ locis sua sponte. In Belgio Aprilis mense florem promit. Hunc βολλων ἐμεινον, id est, Bulbum vomitorium Diosc. esse cōtendit Dodonæus, quod eius descriptio huic Narcisso simillima sit. Etenim folia ei sunt multò quàm alterius Bulbi ἰμανθοειδέσπερα, id est, flexibilia, vt pote iuncis propemodū lentoris, & perquam longa, longioraque multò quàm esculenti Bulbi, & radix in tenui nigra membrana reconditur. Hanc plantam Narcissi Iuncifolij alterius & pusilli nomine descripsisse videtur Clusius.

6. Narciss.

De florib. cap. 36.

Li. 2. stirp. Hispa. ca. 1.

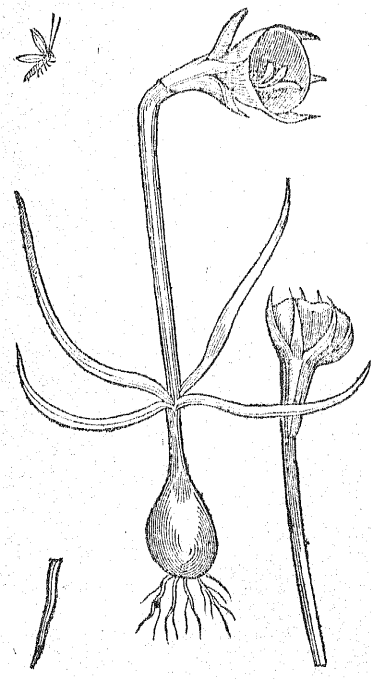
Priorem

Priorem verò Iuncifolium depinxit & descripsit aliquantum diuersum. Huic, inquit, bina aut terna sunt folia, oblonga, angusta, carnosā, & propemodū rotūda, iuncis viridioribus & medullosis, læuore, colore, & flexibilitate quodammodo similia: inter quæ medius erumpit caulis, rotundus, cauus, absq; foliis, in cuius summo ex tenui quadam mēbrana flores quatuor, quinque aut sex prodeunt oblongi (gemelli interdum) forma Narcissinis similes, sed odoratiores, & omnino lutei, hoc est, tam interiore calice, quàm ambientibus eum foliis, quæ nunc mucronata, nunc quodammodo circinata conspiciuntur. His succedunt siliquæ triangulares, sed obtusis angulis, femine nigro & anguloso plenis, vt in Narcissis, verū minore. Radix parua, bulbosa, candida, nigricantibus densisq; membranis tecta. Hunc sponte nasci in pratis montanis non procul Toletō, & circa Guadalupe ait Clusius. Alterum ex Dodonæo proxime descriptū, vlginosis inter Hispalim & Gades locis cum ipso flore se collegisse mense Ianuario: in Belgio non nisi Aprilis vtrunque florere, interdum etiam media hieme. Quare Lobellius Narcissum Iuncifolium Dodonæi, qui alter est & pusillus Clusij Narcissum Iuncifoliū luteum præcocem vocat. Narcissum Iuncifolium priorem Clusij appellat Narcissum Iuncifolium serotinū, paucioribus foliis & floribus duntaxat diuersum: tamen pictura plura in hoc quàm in alio folia demonstrat. Addit Lobellius in Appendice Narcissum montanum Iuncifolium minimum. Palmari est longitudine, tenuibus foliolis, iuncis multò exilioribus, interdū erectis, interdum ad terram reflexis: inter quæ cauliculus palmaris erumpit, in cuius summo ex tenui, instar cæterorum Narcissorum, consimili membrana flos singularis luteus vulgato Narcisso montano simili, & penè par, aspectu suauissimo & hilariore, cui siliqua Narcissi succedit. Radicis bulbus quātus nucis Ponticæ nucleus. In figulinis seruatur & colitur. Huic subdit idē Lobellius tres alios Narcissos. Primum Narcissum montanum Iuncifoliū minimum alterum, flore luteo fimbriato: rugosis plicis, fimbriatisque floribus ex montibus Bytcaia, alioqui non differt à superiore. Alter est Narcissus montanus omnium minimus Hispanicus, flore Narcissi lutei, sed albo. Tertius est Narcissus Iuncifolius, flore circinata rotunditatis roseo. His addunt Dodonæus & Clusius

NARCISVS Iuncifolius prior, Clusij.

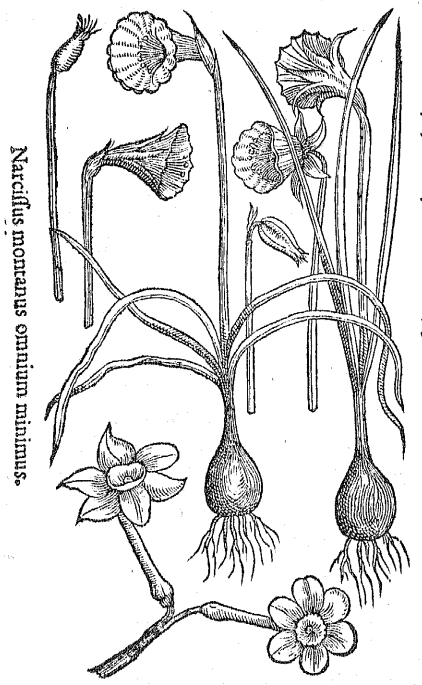

NARCISVS montanus Iuncifolius minimus, Lobellij.

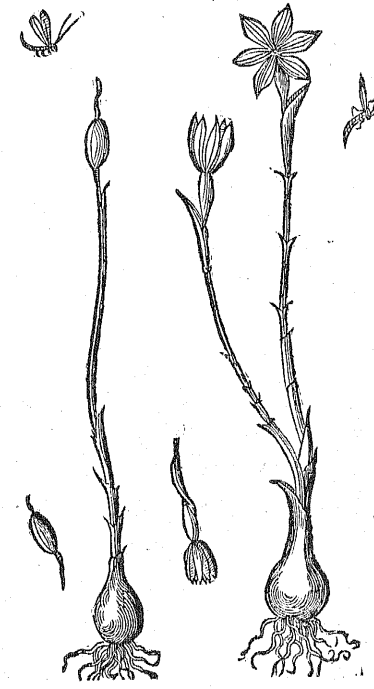
7. Narcissus.

NARCISSVS
montanus.

Narcissus montanus omnium minimus.

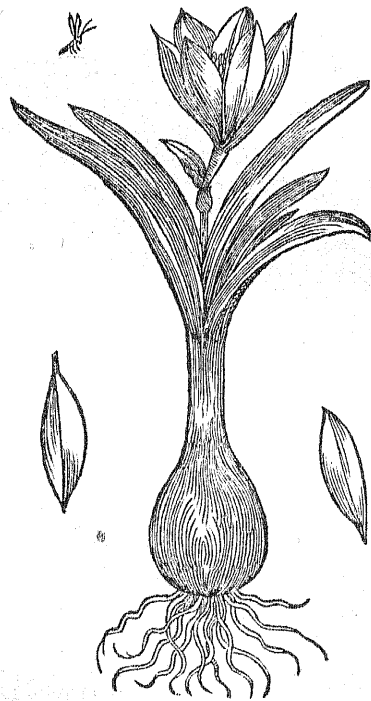
Narcissus montanus iuncifolius minimus alter, Lobel.

Narcissus iuncifolius flore rotundo roseo, Lob.

cauliculum gracile & vacuum ferens, & in summo florem album Narcissi, odoratum, sex foliolis constantem, & in medio caliculum luteum: siliqua angulosa fermen nigrum, exiguum, angulosum continet: radix Narcissi iuncifolij, minor tamen, bulbosa, multis tunicis candidis, lentoque succo prægnantibus cõstans, quam ambit membrana quadam nigra. Tota planta amara est. Nascitur plurimus ad Anam flumen in Turdulis, floretq; sine vllis foliis sub Octobris fine, à Bæticis *Tonmanda* dicitur. His addi potest, inquit Clusius, & is quæ nonnulli Narcissum vocant, tamen si flore Narcisso dissimili: foliis quinis aut senis, oblongis, & pollicem latis, præ virore ferè nigricantibus & splendidibus, humi sparsis: inter quæ brevis exit pediculus potiùs quàm caulis, florem suo cacumine ferens luteum, Colchici forma, sex foliis constantem (quorum tria maiora, alia tria interiora, quæ minora sunt, amplectuntur) ex membrana veluti vasculo protuberantem, intra quem sex stamina cum suis apicibus & medio pistillo videre licet: radice crassa, rotunda, intus candida, foris vt in reliquis Narcissis nigricante. Sub Augusti finem & Septembris germinare incipit, & plerunq; floret. Gaudet montosis quibusdam Hispaniæ pratis. Vide quæ de eo scripsimus capite De Saryrio. Appellant & Narcissum totum luteum, siue Narcissum

NARCISSVS
Autumnalis
quorundam, ex Clusio.

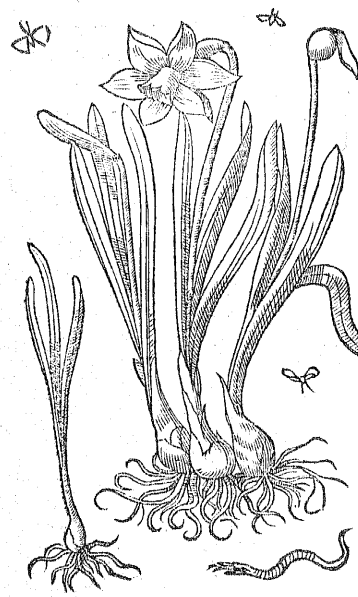

Ibidem.
8. Narcif.

9. Narcif.

NARCISSVS
Autumnalis
minor, Dodon. & Clusij.

NARCISSVS
luteus
siluestris, Dodonæi.

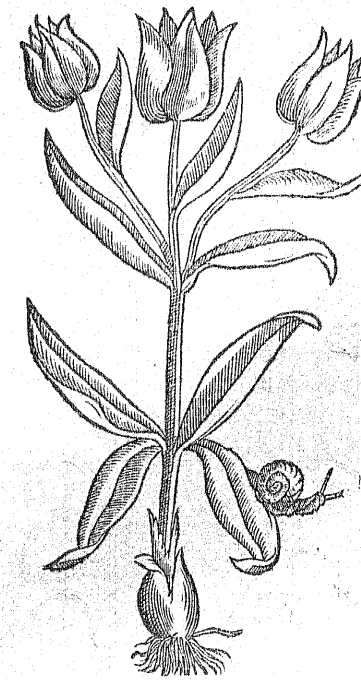

Narcissum montanum Theophrasti, siue Narcissum siluestrum, siue Pseudonarcissum, qui Gallis *Coquelourde* dicitur, Hispanis *Campanilla*, Germanis *Geeltornungs blumen*, Belgis *Geel Tydeloosen*. Folia Porri aut Narcissi familia habet, sed breuiora ac minora: caules dodrantaes, atque in singulis flores singulos Narcissis similes, sed medio eorum calice longiore, oblongioris calathi similitudine, colore in totum luteo, absque odore: capitula rotunda, oblonga. Nemorosa Angliæ Belgiq; prata isto scatent, auctore Pena, Februario mense & Martio. In regionibus Meridiei propioribus, vt Narbona, Valconia, Hispania, non nisi editis montibus nascitur, & Maio Iunioq; floret, vt in Veganiis, Mindenis, Pyrenæis: que iugis non procul Tholosa, inodorus, inefficacior, nec perinde narcesin inuehit. Codion Theophrasti nonnulli esse opinantur, pro quo ineptè in vulgatis codicibus Codiaminon legitur, vt dudum annotauimus in libro de iis quæ flore placent: quidam Bulbum vomitorium. Narcissi siluestris lutei species est Narcissus multiplex, quem hîc proponimus ex eodem Dodonæo, ab illo solo flore folia multiplicante discrepans: colore etenim totus luteus est: folia quoque ac bulbi conueniunt. Alius est Narcissus flore multiplici, quem ex Clusio paulò antè depinximus. Multos etiam Narcissos Matthioli exhibet sine vllis descriptionibus, quos tamen excepto primo non Narcissos, sed omnino alterius generis flores esse iu-

NARCISSVS
luteus multiplex,
Dodonæi.

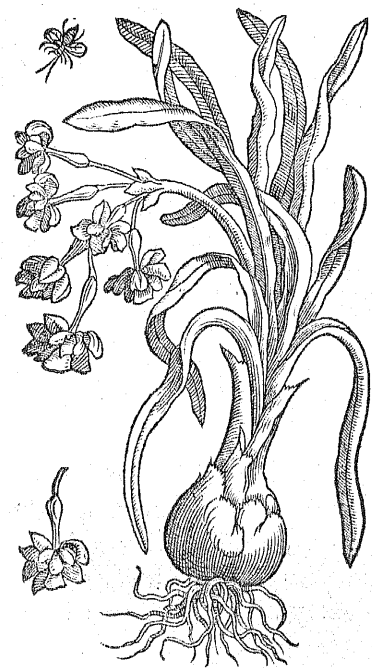
NARCISSVS
Constantinopolit.
1. Matthioli.

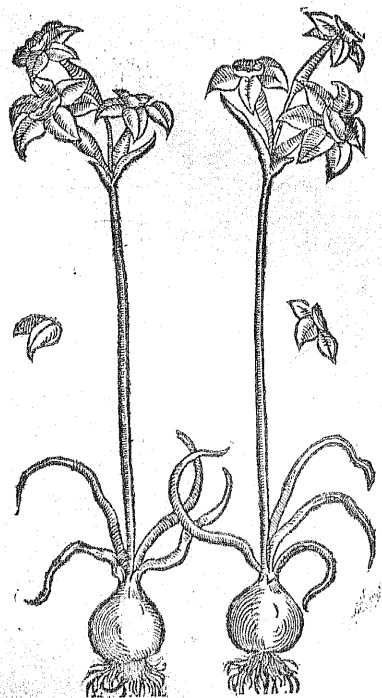
dicat

De florib. dicat Dodonæus. Nam quos secundo, tertio, & octavo locis depinxit, Scillarum aut cap. 55. Bulborum litoralium species videntur, quales in Gallia Narbonensi plerisque locis, & alibi proueniunt. Quartus similis est illi Bulbo, quem Marcellus capite de Narcisso in commentariis describit his verbis. Nos in Apennini montibus his

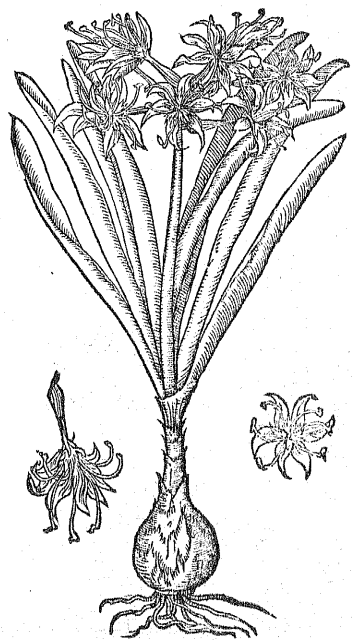
NARCISVS II. Matthioli.

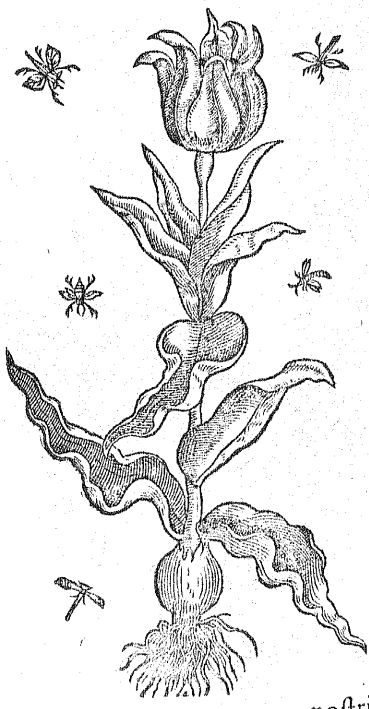
NARCISVS IIII. Matthioli.

NARCISVS III. Constantinopolitanus, Matth.

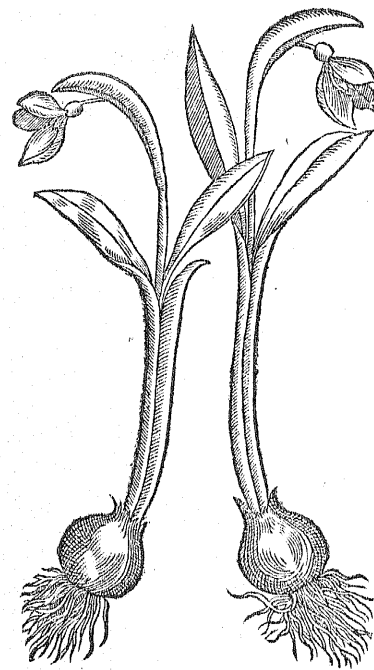

NARCISVS V. Matthioli.

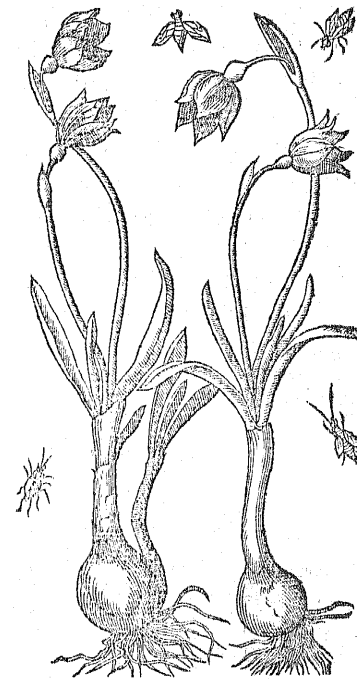

nostris,

NARCISVS VI. Matthioli.

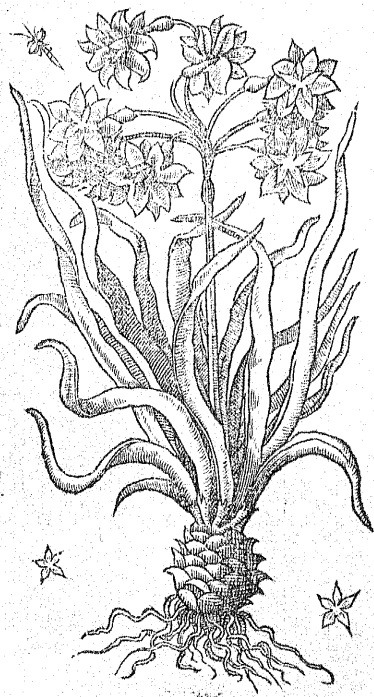

NARCISVS VII. Matthioli.

nostris frequentem vidimus, florem Augusto & Septembri mensibus florentem, figura Lilij, dodrantali altitudine: folijs qualia in Narcisso describuntur: singulari caule, iisdemque aliis omnibus, excepto colore, qui nec candidus nec purpureus, vt Plinius docet, fit, sed inter candidum & luteum colorem, nullius aut exigui odoris.

NARCISVS VIII. Matthioli.

Vidimus & in mitioribus collibus enatum, sed non tam speciosum & magis albicantem: sed de quarto hoc Narcisso plura dicemus cap. De Ornithogalo. Quintum omnes Tulipam vocant, de qua aliquantò post dicemus. Sextus & septimus Leucoia sunt bulbosa, flores à Narcissis multum dissidentes, de quibus mox. Pena In Aduerf. Narcissum tertium Matthioli, quem Constantinopolitanum appellat, nihil aliud esse censet, quam Pancratium maritimum, de quo suo loco agemus. Alium verò radice squamosa & nucleis stipata: floribus multiplicibus & foliosis secundo loco pictum, olitorum industria & mangonio, non natura, talem videri. Matthiolus tamen non explicat vbi, quando, & quomodo nascatur, & an arte, an sponte, quemadmodum nec alterum veri Narcissi bulbo, sed florum folijs prolixioribus, angustioribus, porrectioribus staminibus. Narcissi radix siue estur, siue bibitur, vomitiones ciet, auctore Dioscoride, ambustis igni prodest cum melle trita. Dissectos neruos agglutinat imposita. Luxatis malleolis, diurnis que articulorum doloribus trita cum melle

Vires & Temper. Lib. 4. c. 155.

melle & imposta subuenit. Purgat & maculas in facie & vitiligines cum semine vrticæ & aceto. Cum eruo & melle vlcera fordes expurgat. Abscessus, qui ægre maturefcunt, rumpit. Educt aculeos infixos cum loliacea farina & melle imposta.

Lib. 21. c. 19. De eiusdem vsu medico Plinius eadem ferè tradit. Vtriusque radix mulsæ saporis est. Ambustis prodest cum exiguo melle. Sic & vulneribus & luxatis: panis verò cum melle & auenæ farina. Sic & infixa corpori extrahit. In polenta tribus oleoque contusis medetur, & lapide percussis. Purgat vulnera permistus farina. Nigras vitiligines emaculat. Ex hoc flore fit Narcissinum oleum ad emolliendas duritias,

Lib. 8. sim. calfacienda quæ alserint: auribus vtilissimum, sed capitis dolores facit. Narcissi radix, vt scribit Galenus, vsque adeò exsiccandi facultate pollet, vt maxima vulnera glutinet, vel ad incisiones vsque, quæ circa tendones accedunt. Habet verò quiddam absterforium & attractorium. Hæc Galenus. Narcissi lutei siluestris radicem decoctum per aluum lentos & pituitosos humores, nec non serfos expurgare recentiorum quorundam experimento exploratum est: & his prodesse qui crudorum humorum copia grauantur, semine anisi, & zinziberis pauxillo additis, vt minùs noceat, minùsque ventriculo molestum sit.

LEUCOIVM BVLBOSVM. CAP. VI.

Lib. 6. hist. cap. 7.

LEOPHRASTVS scribit, inter vernos flores τὸ μὲν πρῶτον ἐκφαίνει τὸ λευκόν, ὅπερ μὲν ὁ ἀπὸ μαλακώτερος, εὐγὺς τοῦ χερμαίνος, ὅπερ ὁ σκληρότερος, ὕστερον. Id est, Leucoium inter vernos flores primum emicare, vbi celum clementius fuerit, statim etiam hyeme. Vbi verò immitius,

Lib. 7. hist. cap. 13.

poltea. Quod de eo Leucoio accipiendum esse docti censent, quod ipse postea de Bulbis differens, bulbosus annuerat: quia id præ cæteris Leucoiis florere festinet. Quare Leucoium vnum non bulbosum Dioscoridis, de quo diximus, alterum bulbosum Leucoium Theophrasti statuere necesse est, à Leucoio Dioscoridis planè diuersum. Leucoium bulbosum, Fuchsius nomen Græcum exprimens, Violam al-

Nomina

NARCISVS, Matthioli.

bam vocat: nec abs re, inquit, flos enim huius herbæ colorem album, & violarum odorem refert: Germani *weiß Hornungs blumen*, Lugdunenses *Campanes blanches*. Dodonæus Leucoij bulbosi tria obseruauit genera. Vnum Triphyllum, alterum Hexaphyllum, tertium Polyanthemum cognominat. Primum Triphyllum, à tribus floris foliolis dictum, folia ex singulis bulbis bina promit, oblonga, angusta, in virore albicatia: foliis Pseudonarcissi lutei colore proxima: inter quæ medius exit cauliculus palmaris: in cuius summo flos è vaginula oblonga erumpit, à tenui pediculo deorsum dependens, foliolis tribus constans, maioribus candidis, intra quæ alia tria breuia ac minora, pallidè virentia, & aliquantulum striata: in medio floris stamina cum apicibus luteis: radix bulbosa est, foris obscuri, & eius cuius Castaneæ nucleus coloris, quæ facillè in plures bulbos multiplicatur. Peregrinus Belgio flos, sed Italiae & aliis regionibus familiaris. Exit præmaturè Februario mensè reliquos omnes ferè antecedens. Matthiolus

Genera. De florib. cap. 8.

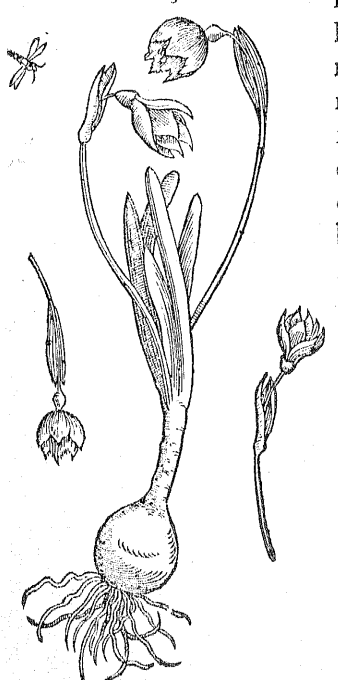
Forma.

Locus.

thiolus sextum Narcissi genus facit. Lobellius & Pena Leuconarcissolirion minimum, palmari cauliculo: paucis foliis, quæ terna vel quaterna habet: flore exiliore, qui vnicus illi est, herbaceus, lacteolus. Septentrionalibus etiam regionibus, vt Antuerpiæ, & in Nortmania frequens. Videtur Leucoium bulbosum Theophrasti: cuius meminimus in libro de iis quæ flore placent. Secundo generi, Hexaphyllo non abs re dicto à sex floris foliolis, folia similiter sunt angusta, Porri & Pseudonarcissi similia, sed breuiora, virentiora, læuiora, & magis splendentia, versus terram aliquatenus reflexa: cauliculi tenues, palmares: flores in singulis singuli, rarissimè gemini, deorsum quoque penduli, colore candidi, ex sex foliolis aliquantulum striatis commissi, staminibus in medio cum luteolis apicibus: semen in rotundis capitulis paruum, rotundum, læue, & colore flauum: radix candida & bulbosa in plures bulbos facillè propagatur. Plerisque Germaniæ superioris locis in vmbrosis & humidis siluis reperitur, apud Belgas hortorum areas exornat: floret eodè quo superius tempore, aut non multò post. Matthiolus pro septimo Narcissi genere depinxit. Leuconarcissolirion paucioribus floribus à Lobellio & Pena nuncupatur, quos non dissimiles, sed singulos in singulis cauliculis minoribus habet, luteis capillamentis è medio erumpentibus, semine fusco. Tertium Leucoium bulbosum, Polyanthemum à florum vno ex cauliculo dependentium multitudine cognominatum, caule & foliis secundo simile est, maius tamè ac procerius: florem in singulis cauliculis non vnicum, sed quinq; aut sex, & particulatim quidem florentes profert, alterius floribus forma & magnitudine per omnia similes. Est in Belgio hortense tantum. Non primo Vere cū aliis duobus, sed multò post, Aprili videlicet mensè vna cum Narcisso floret. Lobellius & Pena Leuconarcissolirion pratense vocant. Hoc Narbonense multiflorum, inquit Pena, vt cæteris maius, ita multò pulchrioribus est floribus: sunt enim lacteo Ornithogali candore, sed Liliij parui effigie, in singulorū cauliū summo seni vel septeni ex nodo vno procumbentes: deinde semen rotundum, nigrum, Pæoniæ simile in membraneo folliculo: folia & radices sunt Narcissi Mediolitei. Copiosè floret in pratis vel decliuibus locis herbidis, & lacunosis scrobibus, non procul Mōspelio & Magalona ad Lateranum castrum dirutum: semen feniceis maturat. Eadem planta quibusdam videretur esse Narcissus secundus Matthioli. Dodonæus alio in libro aliud Leucoium bulbosum minus pinxit, à reliquis distans, quod non Vere sed Autumnno floreat.

VIOLE ALBA bulbosa, Fuchsj.

LEUCOIVM bulbosum minus Autumnale, Dodon. & Clusij.

Tempus.

Forma.

Locus.

Tempus.

Forma.

Locus.

Tempus.

Lib. purg.

○○○

Lib. 2. stir.
Hilpa. c. 8.

Lacur.

Idcirco Leucoium bulbosum minus Autumnale vocat, quod sic descripsit Clusius. Cauliculo est palmum alto, gracili, vnum, interdum alterum & tertium ferens florem, candidum omnino seu lacteum, pendulum, sex foliis constantem, & in calathi seu tintinabuli modum formatum, inodorum & ingrati saporis: flori insunt pallida stamina, eoque iam aperto primum prodeunt folia quatuor aut quinque, capillaria & viridia: radix bulbosa, satisque magna pro plantę proportionem, candida, multisque tunicis glutinosis compacta & amara, quę candicante membrana regitur. Ad Anam flumen nascitur: floret sub finem Octobris & Nouembris initio. Nusquam alibi hanc plantam se vidisse Clusius ait, cui Leucoij Autumnalis nomen indidit, quod Autumnno duntaxat florētem inuenerit. De horum Leucoiorū viribus nihil neque à veteribus proditum est, neque à recentioribus obseruatum. Fuchsius tamen ex foliis omnis ferē qualitatis expertibus, radice autem dulci & glutinosa, digerentem leuiter, & cum hoc adstringentem facultatem, sicut & reliquos Bulbos, habere colligit.

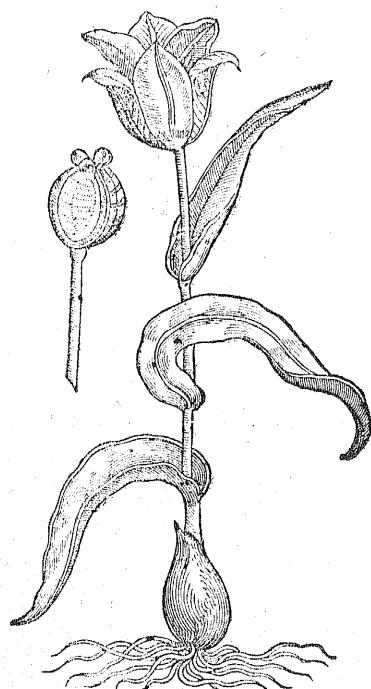
TULIPA. CAP. VII.

Nomina

TULIPAM peregrinum peregrino & Turcico vocabulo recentiores Tulipam nominarunt: sic enim Dalmata & Turca vocant pileum seu amiculum capitis quod gestare solent, quod ei inuersi flores isti aperti similes sint effigie. Est autem Tulipa ex bulbosarum numero: cuius varia & quamplurimæ sunt species, & varietates, magnitudine & florum colore dissidentes: de quibus accuratissimè pertractauit Clusius. Is Tulipæ duo obseruauit genera, non quod forma à sese differant, sed quod alterius flores soleant esse præcoces, & alterius ferotini. Hoc genus Turcæ sua lingua *Canala lala* appellant, illud *Cafè lala*, à locis vnde primum Constantinopolim fuerunt allata, nomine indito: *lala* enim illis florem significat. Vtrunque pedalem profert caulem, interdum cubitalem aut ampliorem, rotundum, virentem, & breui quadam incanāque lanugine aspersum, non cauum, sed firma medulla plenum: hunc plerumque terna amplectuntur folia, nonnunquam quaterna & quina, inferior lata & liliacea, longiora & crassiora, supra terram sese expandentia & contorquentia, superiora minora & angustiora, vel propendentia, vel sursum erecta, omnia colore ex cæruleo virente, aut arugineo, veluti farina asperso, & oris interdum ad eō inflexis vt sinuosa videantur, interdum minimè. Summo cauli insidet magnus flos sursum spectans, sex foliis sæpius constans, interdum septem aut octo, calathi aut cyathi modo sese in fundo pandens, ex quo sena, aut totidem, quot folia sunt, stamina erumpunt, modò lutea, modò pallida, modò nigricantia, pediculis etiam, quæ stamina sustinent, mirum in modum colorem variantibus. Dilapso flore succedit membranæ triangulare caput, satis magnum, quandoque oblongius, quandoque breuius, & ventre magis prominulo: quo in tres partes à summo dehiscēte, conspiciuntur sex ordines seminis plani, cartilaginei, ferè liliacei, & circinatæ propemodū rotunditatis, pallidi, fului, aut rubescentis. Radix bulbacea interdum breuior est, interdum oblongior, crassa, inferiore sede nonnihil prominente, vt ferè in Colchico, fibris aliquot tenuibus donata, & foris nonnunquam fuluescente, sæpius nigricante membrana obducta, quæ interiore parte lanuginosa est quemadmodum castanearum cortex, quandoque tam denso tomento plena, vt mollissimè recubet radix, quæ solida est & firma, & veluti albumen oui coctum candida, gustantique dulcis, nec ingrata. Est autē in *Cafè lala*, id est, Tulipa præcoce tanta coloris varietas, quanta in nullo alio flore videri potest. Nam flos aut est omnino luteus, aut ruber, aut albus, aut purpureus: interdum bini vel plures ex his in eodem flore permixti colores

Genera.

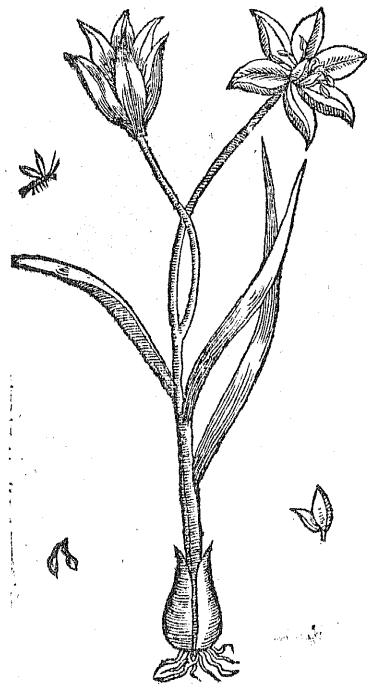
Forma.

TULIPA maior,
Clusij.TULIPA minor,
Dodonei.

exoleto similia, medio intus stamine nigro, flaminibus croceis obducto. Semina, vt reliquarū, compressa in oblongo, tripartito, membranæ, anguloso folliculo: quæ itidem lata colorū varias subeunt mutationes, & sæpe degenerant. Lilionarcissus luteis oris, flore patulo nominatur. His adnumeranda speciosissima flore planta, quæ

colores conspiciuntur. Simples illi colores etiam variant: aut saturatiores, aut dilutiores, aut aspectu iucundi, aut inelegantes & obsoleti. Permixtorum & variorum adeo multiplex est differentia, vt eam describere perdifficile sit. In ferotina Tulipa, tam variam colorum differentiā se non obseruasse ait Clusius, sed luteas duntaxat & rubras. Tulipas varias quidam curiose in hortis alunt ob excellentem florum venustatem, quarum nonnullas hic pictas damus. Prima Tulipa maior nominatur, Marthiolo Narcissus quintus, Lobellio Lilionarcissus purpureus, cui ab eodem appictus est Lilionarcissus Chalcedonicus totus luteus, sanguineo puniceo par & similis, à Dodoneo maioris Tulipæ nomine donatus & expressus. Minores Tulipæ foliis sunt angustiorib⁹, & ferè Porraceis: caliculis tenuioribus ac breuioribus: floribus minoribus, & minus in latitudine se pandētib⁹, bulbis minoribus. In Thracia, & Cappadocia Tulipa prouenit. Italia, Gallia, & Belgio peregrinus est flos: quare in hortis tantum colitur. Aprili mense floret in Belgio Lobellio Narbonensis Lilionarcissus luteus montanus. Pena Narcissolium luteū vocat, quem erutum ex Dei Paradiso in iugis Cemenei Narbonensis, iam multi sunt anni, in Belgium deferendum curauit, amicis Antuerpianis communicandum, qui primi illic Tulipam nominarunt. Huic appingit Lobellius Bononiensem Lilionarcissum luteum, siue Tulipā, qui Narbonensi, folio, caule & flore proximus est, omnia tamen vegetiora & grandiora habet: quandoque flores, in caule bipartito geminos, stellatos, & alicubi ternos, iucūdo Leucoij lutei odore. Sequuntur duæ alia pictæ à Lobellio. Prior Lilionarcissus luteus latifolius, obesus phœnicis rubentibus oris dicitur, cuius flos sex foliis obtusis purpurei sanguinei Lilionarcissi constat. Radix item & caulis persimilis, in quo quatuor & nonnunquam plura folia, Liliaceis & Porraceis media. Interdum innatum bulbum in folio notauit Lobellius. Altera eximio est flore sese pandente, supremis foliorum oris & fundo ad basim luteis pallentibus, medium sanguineo fusco cingente: caliculorum oris & media carina foris luteis: cætera omnia sanguineo fusco

LILIONARCISVS luteus Bononiensis, Lobel.

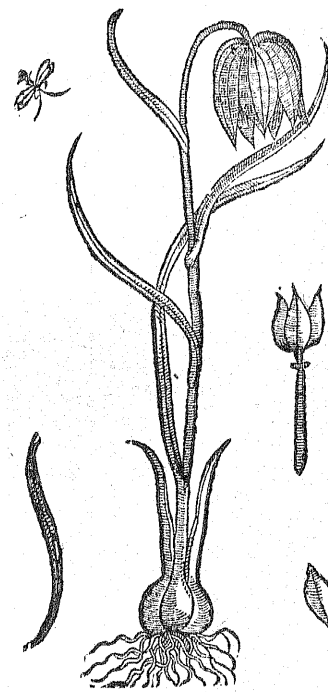

Lilionarcissum purpureum variegatū Lobellius appellat, alij Fritillariam, rectius Meleagridem dici posse Dodonæus arbitratur: Meleagrides enim avis plumas non coloris quidem specie, at varietate, situ, magnitudineq; macularum refert: est autem avis hæc variis sparsa plumis. Hæc planta à Narcissis differt, Tulipæ similior, sed minor. Flos pulcherrimus deorsum vergens è feminis quoq; foliolis componitur, violaceo colore purpurascens, quæ dilute admodum purpureæ, ac quasi albicantes, ordine coccinno digestæ, ac intermixtæ maculæ elegantissimæ varietate commendant, & foris quidē. Interiore parte nigricantibus sparsim dispositis lituris, circa basim maioribus ac frequentioribus exornantur. Stamina hinc quoq; sex, & medius pistillus, colore sub lutea. Caulis tenuis, circa quæ quina, oblonga, angusta foliola, Croci, è virore candicantia. Radix bulbosa, rotunda, & candida est. Semē albidum, compressum, siliquis Hemerocallidis minoribus, Tulipæ Bononiensis paribus clauditur. Nō nihil hæc planta accedere videtur ad figurā Colchici Orientalis Matthioli. Tulipæ genus quidam esse arbitrantur plātam, quam Ouloudiam Græcum vulgus appellat, & in hortis colit. Bulbi aduecti sunt nobis ex hortis Eremitarū & Monachorum qui mōtem Atho incolunt, solitudine & innocentia vitæ sic venerabiles, vt ob eorum integritatem

TULIPA siue Lilionarcissus luteus latifolius, Lobel.

MELEAGRIS flos, Dodonæi.

&

OVLVDIA seu Tulipa lutea.

& pietatem mons is Sanctus ab omnibus vocetur. Radix illi bulbosa est, magnitudine Cephæ mediocris: caulis rotundus, cubitalis, crassitie minimi digiti: folia plerunque tria, Lilio aut Ephemero Colchico similia, lata, venosa, è viridi nigricantia, non prorsus diducta, sed quasi in alueolum plicata, & imbricata, caulem ambientia: flos luteus, Lilio similis: vnde Tulipam luteam seu flauam cognominarunt, foliis foris striatis sex, ab angusto in latum sese pandentibus, effigie calathi, resupinis per ambitum labris, & in medio tot staminibus pallidis, quot floris folia sunt. Egregia sanè hæc est planta, & admiratione digna.

CROCUS CAP. VIII.

FFINIS est Narcissis Crocus non modò figura & natalibus, sed etiam facultatibus peculiaribus, quæ vtrique epispastica, deinde quadatenus odoris soporiferi insunt. κρόκος Græcis dicitur,

Nomina

sic & Latinis & Officinis Crocus, Arabibus Zahafaram & Zafaran, Italis Zaffirano, Germanis & Gallis Saffran. Crocus verò vocatus est à Croco iuvene, qui propter amorem Smilacis virginis in florem sui nominis mutatus est. Quod Ouidius testatur hoc versu,

Lib. 4. Metamor.

Et Crocon in paruos versus cum Smilace flores.

De quo fabuloso Croco aliter hæc scripsit Galenus. Adolescens Crocus cum Mercurio disco ludens, & incuriosius consistens, illapso in caput ipsius disco statim mortuus est: ex sanguine autem ipsius in terram delapso Crocus natus est. Sed & κρόκη filum, villumve & tomentum significat, cuiusmodi sunt Croci flaua flammæque stamina & villi, & flocci κροκιδες vocantur. Crocus est satius & siluestris. Crocus satius vbique notissimus est, non medicis solùm Officinis, sed etiam culinis, ad obsonia grato colore tingenda, quanquam & sapore & odore illa commendat, & concoctionem iuuet. Folia fert oblonga, perquam angusta, graminea, per humum sparsa, densa, mollia: caules nudos, in quibus flores carulei ex sex foliolis, in singulis filamenta terna quaternave, crassiusculo cacumine, colore flammeo nitentia, odore cum inauerint intenso, & caput implente atque soporifero, quæ cæteris partibus præferuntur, seduloque colliguntur, & adseruantur, & Croci nomine vel sola veniunt. Radix subest bulbosa, carnosæ, copiosa, & viuax. De hoc Theophrastus hæc prodidit. ο δὲ κρόκος ποσάδης μὲν τῆ φύσει, καὶ γὰρ καὶ ταῦτα, πλὴν φύλλω στενῶ, χερδὸν γὰρ ὡσπερ τριχόφυλλον ἐστὶ. ὀψιανθὲς δὲ σφόδρα, καὶ ὀμβλαστὲς, ἢ παρσιανθὲς, ὁπότερως τίς λαμβάνει τὴν ἄραν. πλεονάζει γὰρ ἀνθῆ, καὶ ἀλγύας ἡμέρας. ἐυθύς δὲ καὶ ἄμα τῶ φύλλω καὶ ἀνθος ἀγῆ, δλουεὶ δὲ πρότερον. ῥίζα δὲ πολλή, καὶ σαρκώδης, καὶ τὸ ὅλον εὐζωον. φιλεῖ δὲ καὶ παρσιάζει, καὶ γίνεται χαλλίων κατατριβομένης τῆς ῥίζης. διὸ καὶ παρὰ τὰς ὁδοὺς, καὶ ἐν τοῖς κροτητοῖς χαλλίτος. ἢ δὲ φυτεῖται ἀπὸ τῆς ῥίζης. Id est, Crocus natura herbaceus quemadmodum & alia, sed folio est angusto, & ferè in capillamenti modum extenuato. Valde serò floret, seròque germi-

Li. 9. med. local.

Genera.

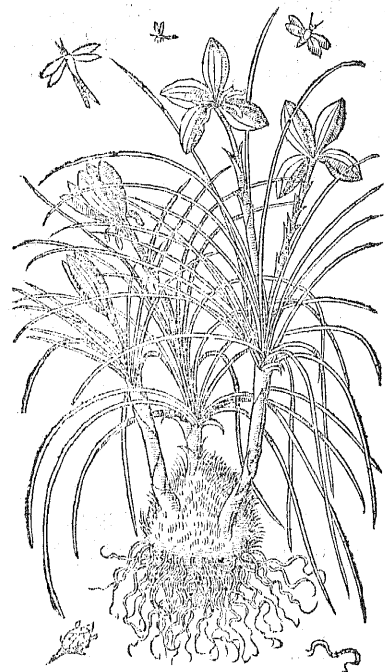
Forma.

Lib. & c. 6. histo.

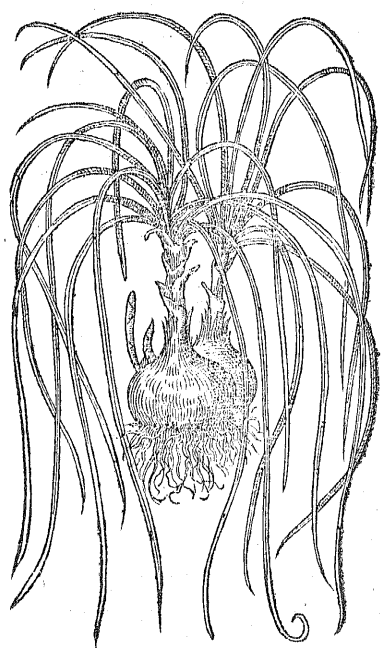
Crocus sine flore.

nat, vel præpropere floret, vtro scilicet modo tempus acceperis: floret enim Vergiliarum occafu, & paucis diebus: statim enim cum folio florem pellit, imò & prius florem mittit quàm folium. Radix huic multa, carnofa, & omnino viuax. Calcari gaudet, atque ita lætior fit, radice deorfum verfus attrita. Quare iuxta vias & fontes optimus. Seritur radice. Quæ ferè exprefit Plinius

CROCVS fatuus,
Matthioli.

CROCVS non florens,
Matthioli.

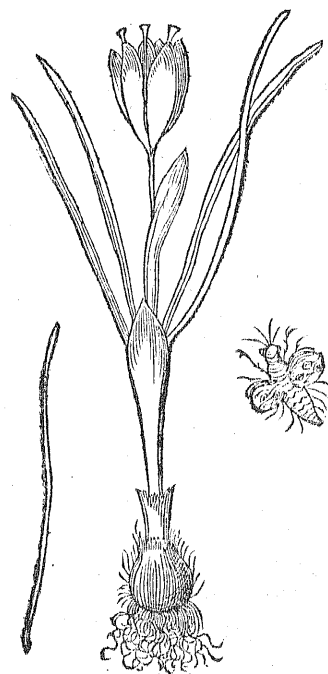

Lib.21.c.6. his verbis. Vfus Croci in coronis nufquam. Herba eft folio angufto, penè in capillamenti modum. Floret Vergiliarum occafu paucis diebus, folioque florem expellit. Viret bruma & colligitur. Siccatur umbra, melius etiam hyberna. Carnofa & illi radix, viuaciórque quàm cæteris. Gaudet calcari & atteri, pereundóque melius prouenit. Ideo iuxta femitas & fontes lætifimum. Crocus optimus erat Diofcoridi Coryceus, ex Coryco Ciliciæ monte. Secundum locum dat Coryceo è tractu Lyciæ contermino. Tertium Lycio è monte Olympo. Quam Ruellij conuerfionem non probat Marcellus Verg. hæc fcribens. In his verbis, *Ματθεύει δὲ ὁ ἐκ τῆς πρὸς Λυκίαν κορυκίς, καὶ ὁ ἀπὸ τῆς Λυκίας ἀδύμης*, articulus præpofitiuus, & Corycij in genitiuo cafu illic occurrentes, legitimam fermonis feriem mifcent. Ideoque nos fecundæ bonitatis à Corycio ex Cilicia effe dicimus eum, qui ex agro ad Lyciam, & Lyciæ Olympo monte afferatur. Sic & conuertit Cornarius. Secundum locum obtinet qui extra Corycum ad Lyciam nascitur, & qui in Lyciaco Olympo. Deinde qui ex Aegis Aetoliæ vrbe adfertur. At Cyrenaicus & Centuripinus omnium in Sicilia nascentium infirmiffimis eft viribus. Similiter Plinius, Prima nobilitas Cilicio, inquit, & ibi in Coryco monte: dein Lycio, monte Olympo: mox Centuripino Sicilia. Aliqui Phlegraeo fecundum locum dedere. Hodie verò non folùm regiones ad Meridiem, Africa, Cyrene, Sicilia, Gallia, fed etiam ad Septentrionem fita Anglia, & Hibernia laudatiffimum ferunt, quo Belgium, Germania, aliiq; vicini cibos condiunt, ac

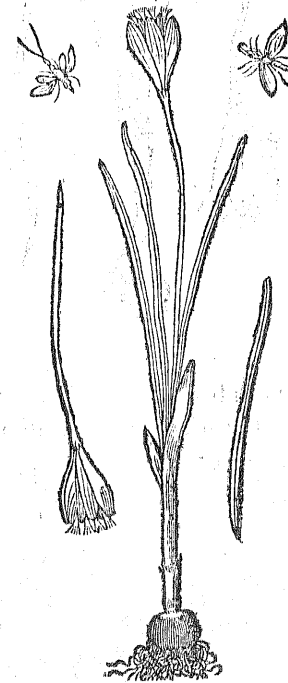
ac medicamentis mifcent. Matthiolus Crocum ex Aquila Veflinorum vrbe ^{In cap. 25. lib. 1.} primum fibi locum vendicare in Italia fcribit, eo tamen præfantiorem effe qui ex Vienna Auftriæ metropoli defertur. Probat, inquit Diofcorides, recens, boni ^{Electio.} coloris, parùm candidi gerens in circuitu, oblongus, integer, non fractus, cui nihil deeft, plenus, dum diluitur manus tingens, non cariem, aut fitum redolens, odore iucundo & acri. Qui talis non eft, aut vetus eft, aut humore perfufus. Crocus, auctore Theophrasto, tam montanus inodorus, quàm fatiuus Autumno florere incipit: statim enim primis imbribus floret. Quare flores ante folium edit continuo ferè mense: quibus collectis folia exeunt, tota Hyeme virescentia fpretis algoribus. Deinde arefcunt, ac Vere depereunt, nec Æstate apparent. Crocus

Lib. 6. hift. cap. 7. Tempus.

CROCVS filueftris I.
Dalechampij.

CROCVS filueftris II.
Dalechampij.

filueftris verus (alium enim Officina Crocum filueftrem faciunt, nempe Ephemerym Colchicum, ob floriseius cum fatiuo Croco fimilitudinem) a fatiuo cultura, & fatu differt. Huius tria obseruauit genera Dalechampius. Primum minimum radice bulbosa, exigua, rotunda, multiplici cortice veftita, infernè Cepæ modo fibrata: cauliculo dodrantali, duobus latiusculis foliis obuoluto, vique ad floris exortum ferè afcendentibus, quatuor in super, aut quinque foliis ex lateribus vtrinque enatis, oblongis, anguftis, linea cãdida quæ media interfecat, diuifis: flore Croci hortensis, paruo, supernè purpureo, infernè flauefcente, extantibus in medio ftaminibus croceis. Secundus priori in multis fimilis est, in quibusdam diuerfus: nempe quòd radice fit ampliore, ac densius fibrata: caule proceriore, grandiore, crãfiusculo: foliis paucioribus: flore maiore & latiore. Tertius radice est gemina, Gladioli modo, læuiore, integrior, minufque lacero cortice obducta, parùm fibrata: foliis quatuor, aut quinque, longiffimis, fed anguftiffimis, linea media candidiffima diftinctis: caule foliis vacuo, recto: flore media fui parte purpura nitente, fuprà & infrà candido, interdum profus albo. Crocus filueftris in plerifque Galliæ locis, fed in Allobrogibus potiffimum nascitur, præfertim primus & tertius in niuofis

Crocus filueftris.

CROCVS siluestris 111.
Dalechampij.

Li. 2. stirp.
Hispa. c. 4.

montibus, terra nigra & pingui. Liguata niue, & sub finem Maij florem & folia statim promunt. Hanc ob causam, opinor, Crocum Vernum Clusius appellauit, quod flore sit Croci, Veréque floreat: cuius genera duo constituit, Crocum Vernum minus, & Crocum Vernum maius. Croci Verni minoris species tres. Primo angustifolio, seu minori bina aut terna sunt folia oblonga, crocinis longè angustiora, gracilioraq; rotunda & capillaria ferè, viridiaq;. Inter ea cauliculus erumpit pollicari longitudine, angulosus, in quo flos vnicus Croci ferè, sed minor, senis foliis constans, ima parte foris flauescens, intus nonnihil candicantibus, reliqua cæruleis, siue violaceis, (inueniuntur & toti candidi) odoratis, quibus insunt aliquot parua stamina: succedit folliculus trigonus, in quo semen exiguum, fuluescens: radix exigua auellanæ magnitudine, duro spadicæque cortice tecta, intus alba, firma, subadstringente gustu. Bini plerûque flores, interdû terni ex eodem cortice, qui totidem bulbulos complectitur, prodeunt. Plurimus inuenitur

Gadibus, atque inter Asindum & Calpen, locis salebrosis & apricis. Alterum genus cum foliis, tum radicis externo cortice huic omnino simile Clusius obseruauit in Beturiæ collibus Lusitaniæ conterminis, flore paulò minore, & ex albo purpurascente, vixque è terra prominente, qui ex octo foliis compositus est, quatuor

CROCVS Vernus minor 1.
Clusij.

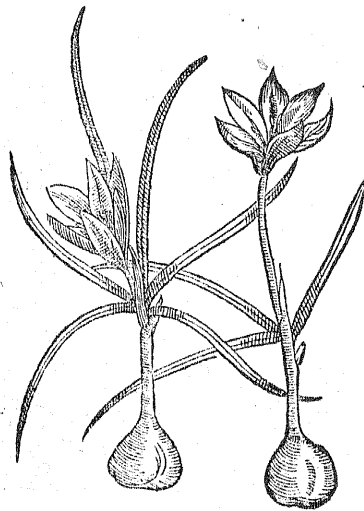
CROCVS Vernus maior, Clusij.

exterioribus

exterioribus paulò maioribus: radix illi candida & gemina, vna alteri insidente: superior firma, dulcis, edulis inferior flaccida. Tertium genus vberioribus & crassioribus est foliis, interdum reëctis, cum reliquorum folia humi spargantur: flos superioribus multò minor, totusque cæruleus, tribus exterioribus foliis exceptis, quæ foris virecente colore diluta sunt: radix superioribus similis, sed paulò maior, & semen crassiusculum. Hunc Crocum Gadibus duntaxat iuxta priorem Clusius inuenit. Florent omnes Ianuario & Februario. Crocum Vernum maius, inquit, foliis satiuum omnino refert, nisi breuiora essent: ante florem ea prodeunt, deinde subsequuntur bini, aut terni flores crocinis similes, sex foliis constantes, quorum exteriora terna, quæ pallidula sunt, tres purpureæ saturatiores, & quasi

CROCVS serotinus cum flore, Lobellij.

CROCVS montanus, Clusij.

nigricantes lineæ, ab infima basi ad extremum folium ductæ versicoloria efficiunt, intus verò tum hæc, tum tria interiora candicant, staminaq; in medio habent Croco montano similia: floribus succedunt siliquæ parua, oblongæ, angulosæ, subrufo, & rotundiusculo semine refertæ. His adiungit Lobellius duas alias Croci Verni species. Prior est Crocus Vernus serotin⁹, flore ex purpureo rubente, violaceis lineis striatus. Alter est Crocus Vernus serotinus, cæruleis oris, sparsis in latera foliis. Præterea Clusius Crocum motanum Autumnalem depingit, qui flore est satiu Croci, sed diluiores, staminibus intus tribus croceis, inter quæ veluti penicillus luteus emicat: folia quaterna Crocinis similia, viridia, interiore parte veluti lineam quandam candicantem secundum longitudinem, exteriori verò duas huiusmodi lineas & quasi canaliculos habent: radix satiu candida, plena, & veluti internodiis distincta, subdulcis primum, deinde ingrati saporis, integitur cortice quodam denso, & multis villis contexto. Nascitur in nonnullis Lusitaniæ rupibus, præsertim iuxta mare. Floret istic toto Nouembri. Siliquas Maio fert crassas, angulosas, semine plenas, quales Croci Verni est. Est & in Calcaris, vulgò de *Lesperon*, præcelso Gallia Narbonensis monte, Crocus montanus albo flore. Theophrasto *κρόκος ὀρνέος* dicitur, Latinis Crocus montanus, Autumnalis, siluestris, Lusitanis *Pie de Borro*, id est, Pes asininus. Crocus satiuus, vt tradit Dioscorides, concoquit, emollit, leuiter adstringit, vrinam cit, & coloris bonitatem efficit. Arcet crapulam cum passo potus. Fluxiones oculorū cum muliebri lacte inunctus sistit: porionibus, quæ pro interaneis parantur, vtiliter miscetur: item iis quæ vuluæ sedique subiiciuntur & illinuntur. Venerem stimulat. Inflammationes erysipelatodes inunctus lenit. Aurium remediis vtilissimum est. Lethalem sanè dicunt hunc, sitrium

Lib. 1. ca. 25.
Vires C.
Temper.

si trium drachmarum pondere cum aqua bibatur. Radix eius cum passo pota vri-
 nam cit. Hæc & alia quædam de eodem prodidit Plinius. Discutit inflammatio-
 nes omnes quidem, sed oculorum maximè ex ovo illitum. Vulvarum quoque
 strangulatus, stomachi exulcerationes, pectoris & renum, iocinoris, pulmonum,
 vesicarumque, peculiariter inflammationi earum vehementer vile: item tussi &
 pleuriticis. Tollit & pruritus, vrinam ciet. Qui Crocum prius biberint, crapulam
 non sentiunt. Ebrietati eo resistunt. Coronæ quoque ex eo mulcent ebrietatem.
 Somnum facit. Caput leuiter mouet. Venerem stimulat. Flos eius igni sacro illi-
 nitur cum creta Cimolia. Ipsum plurimis medicaminibus miscetur. Crocus, in-
 quit Galenus, paulum quid adstringens habet, quod terreum frigidumque est: sed
 superat in eo calfaciens & qualitas & facultas, vt tota eius essentia secundi sit or-
 dinis excalfacientium, & primi exsiccantium. Quare cõcoquendi vim quandam
 obtinet, adiuuante scilicet in hoc paucula illa adstrictione. Scribit Auicenna Cro-
 cum cephalalgiam excitare, & capiti nocere. Id quod non exiguo, sed nimio vsu
 efficere potest. Vigiliis enim copiosus inducit, quæ modum excedentes capiti &
 sensibus obsunt. Moderatus autem Croci vsus cerebro prodest, sensus vegetiores
 reddit, somnum & torporem excutit, latitiam gignit, corroborat cor. Thoracis
 crudos humores ad concoctionem perducit, pulmones aperit, & ab obstructione
 liberat: & ad hæc tam efficax est remedium, vt subinde phthisicis in summo vita
 discrimine, & propemodum animam agentibus, spiritum reducat, & vitam ad
 aliquot dies proroget: scrupuli dimidij, aut ad summum integri pondo, cum pas-
 so, aut vino dulci propinatus. Quo etiam modo grauissimas subito irruentes
 dyspnæas citra febrem, statim & momento temporis tollere experimento com-
 pertum est. Laudatur ad hepatis & fellis obstructiones, & ad regium morbum.
 Croci stamina trita carpis, aut sub mammis admota illitave, vires suas cordi cere-
 broq; illico transmittunt, quasiq; vertiginem tenebricosam inuehant, aciem oculo-
 rum præstringunt, aut hebetant. Scribit Serapio ex auctoritate Rhazis Crocū
 drachmarum duarum pondere partum accelerare, maximè inebriare si cum vino
 misceatur: tantam latitiam parere, vt ex nimia letitia insaniam gignat. Quod ex-
 perimento confirmat Amatus Lusit. asserens se mercatorem vidisse, qui cum in
 ollam in qua carnes coquebantur, multum Croci iniecisset, post earum esum in
 tam profusum risum prorupit, vt parum abfuerit quin risu nimio & cachinno è
 vita excesserit. His addenda Symeonis Sethi auctoritas. Crocus stomacho bonus
 est, inquit, ciborumq; concoctione efficit. Obstructiones tollit. Pituitosa & lethar-
 gica vitia iuuat. Discutiendi quoq; vim obtinet, vlcibus utilis est, & ad spiritus
 difficultatem conducit. Si quis illo mediocriter vtatur, bonum colorem habebit:
 sin verò vltra modum, pallorem contrahet, & capitis dolorem, cibiq; inappeten-
 tiam faciet. Cum opio & lacte & rosaceo pedum doloribus impositus vbi dolent,
 summopere prodest, superpositis Betæ foliis. Croco siluestri verno maiori, quem
 ex Clusio descripsimus, foris duntaxat vtendum esse censet Pena. Illitus pubi vri-
 nas elicit crebras atque crassas, tumores hydropicorum discutit, spicula euellit.

Li. 21. c. 20.

Li. 7. simpl.

Li. 2. c. 129.

Cap. 173. simpl.

In Aduers.

C E P A.

C A P. I X.

Nomina

P O M N Y O N Græcis, Cepa & Cepe in neutro genere Latinis &
 Officinis, Arabibus *Basil*, seu *Bassal*, Italis *Cipolla*, Germanis *Zumbel*,
 Hispanis *Cepolla*, Gallis *Oignon*. κρόμμυσον autem Aristotele in Proble-
 matis auctore dictum est *παρὰ τὸ κόρυς μύθη τῶν ἐσθίωντων*, quod oculo-
 rum tunicam pupillamq; mordaci vapore lancinando, conuiuere contrahiq;
 cogat lacrymas eliciendo: vnde Latinis Cepa lacrymosa. Cepa autem à capitis
 magnitudine. Quemadmodum Theophrasti & Dioscoridis æuo, ita etiam hodie
 magna

Genera.

magna Ceparum varietas è locis, colore, magnitudine, acimonia, teneritudine,
 variòque mangonio petenda. De iis sic scripsit Theophrastus. *ωλέτω δὲ τὸ* Lib. 7. hist.
κρομμύς τὰ γένη, οἷον τὰ κῆ τὰς χώρας ἐπιγραφόμενα, γάρδια, κνίδια, Σαμοθράκια. (Sic enim Ga-
 za legit: Plinius pro γάρδια, Sardia, pro κνίδια, Alfidena: fortasse κάρδια pro γάρδια
 ἀπὸ τῆς κρομμύς vrbe Thracia, ex facie loci nomine accepto, Plinio auctore) *καὶ πάλιν*
τὰ σιθόνια, ἢ χιτὰ, ἀσχαλώνια. τῶτων δὲ τὰ μὲν σιθόνια μικρὰ, γλυκεία δὲ ἢ μέλα. τὰ
δὲ χιτὰ ἔασχαλώνια, ἔ τὰς ἑραπείαις διαφέρουσι, καὶ δὴλον ὅτι τῆ φύσει γὰρ χιτὸν τῶ
μὲν χιτῶνι μετὰ τῆς κομῆσεως ἀργόν. ἅμα δὲ τῶ ἤλι τὰ φύλλα, παρεμάρτυσι τὰ ἔξω. Quæ ad-
modum deprauata sic restitui possunt. τὰ δὲ χιτὰ ἢ ἀσχαλώνια καὶ ἑραπείαις δια-
φέρει, καὶ δὴλον ὅτι τῆ φύσει. χιτὸν γὰρ τῶ μὲν χιτῶνι μετὰ τῆς κομῆσεως ἀργόν ἀπολείπεισιν. ἅμα
δὲ τῶ ἤλι τὰ φύλλα παρεμάρτυσι, ἢ τὰ ἄλλα ἑραπείαις. παρεμάρτυσι δὲ τῶν φύλλων, τὰ
ἕτερα βλαστάνει, καὶ ἅμα κῆτω χιτῶνι, διὸ καλεῖται χιτῶνι δὲ καὶ ὅλως φασὶ πάλιν δὲ τῶν
ἑπὶ τὸ δὴλωμα ἐστὶ τὰ κῆτω, ἢ μὴ παρεμάρτυσι. Id est, Ceparum genera multa, à locis co-
 gnominata, Gardia, Cnidia, Samothracia: item fisisiles, Afcalonix. Ex his Setania
 parua, valde dulces: fisisiles & Afcalonix cultu differunt, atque etiam natura. Fisi-
 lem enim cum sua coma hyeme incultam relinquunt. Vere folia detrahunt, & re-
 liqua colunt. Detractis his foliis altera germinant, & simul infernè finditur: vnde
 fisisiles appellant. Quidam prorsus omnibus generibus detrahenda folia censent,
 vt vis omnis in profundum subeat, & non in semen abeant. Ex quibus hæc mu-
 tuatus est Plinius. Ceparum genera apud Græcos Sardia, Samothracia, Alfidena, Se-
 tania, Schista, Afcalonix ab oppido Iudææ nominata. Omnibus etiam odor lacry-
 mosus, & præcipue Cyprii, minimè Cnidiis. Omnibus corpus totum pinguitu-
 dinis earum cartilagine. (Quæ cum deprauata sint, & sine vlllo sensu, sic correxit
 Dalechampius. Omnibus radicum corpus tectum pingui cartilagine.) E' cunctis
 Setania minima, excepta Tusculana, sed dulcis. Schista autem & Afcalonix con-
 diuntur. Schistam Hyeme cum coma sua relinquunt, Vere folia detrahunt, & alia
 subnascuntur iisdem diuisuris: vnde & nomen. Hoc exemplo reliquis quoque ge-
 neribus detrahi iubent, vt in capita crescant potius quàm in semina. Deinde ex-
 plicata Afcaloniarum natura alias Ceparum differentias Theophrastus persequi-
 tur. *Διαφέρει δὲ ἐν τῷ τῶν χρομμύσων ἐν ἴσῳ γὰρ* (Sic legit Gaza, non ἐν νήσῳ, vt habent
 vulgata exemplaria, Plinius legit ἐν σάμῳ) *τὰ μὲν ἄλλα ὅμοια τοῖς λευκοῖς, λευκὰ δὲ*
σφόδρα τῆ χρομμύς φέρει δὲ φασὶν ὅμοια τοῖς σαρδιανοῖς. ἰδιαιτέτη δὲ ἡ φύσις τῶν κρομμύων, πα-
ραπλήσια ἢ τρὶσπον τινα τοῖς ἀσχαλώνοις, εἰ μὴ ἀρὰ καὶ ἡ αἰλίη. ἐν κρήνῃ γὰρ τι γένος, ὃ ἀσφρό-
δισον μὲν ῥίξιν ποιεῖ, φιλὸ δὲ μύθον ἢ κρομμύων καὶ ἀσφρόμα. κεφαλὴν δὲ ἐκ ἑξῆς, γλυκὺ δὲ τῶ χυ-
μῶ, τῆτο γὰρ οἷον ἀνάστα λιν' ἑξῆ τῶν ἄλλων. ἀπαντα γὰρ πατηνύμενα, ἢ βελίτω, καὶ ἑστῶν πα-
ραγῆς.) Id est, Ceparum quædam colore differunt. Nam in iso cetera quidem similia
 candidis, valde autem candida sunt. Aiunt & similes esse Sardinis. Cretensum
 peculiaris quædam natura est, sed Afcalonis quodammodo similis, nisi eadem sit.
 Est enim in Creta genus quoddam, quod satum radicem gignit, depositum verò
 caulem & semen fundit. Caput non habet, dulciq; est succo. Quod ei contra quàm
 cæteris euenit: omnes enim deposita, & melius & celerius proueniunt. Quæ Pli-
 nius sic descripsit. Est & colorum differentia. Samo enim & Sardibus candidissi-
 ma proueniunt. Sunt in honore & Creticæ, de quibus dubitant, an eadem sint
 quæ Afcalonix: quoniam satis capita cræscunt: depositis caules & semina. Distat
 sapore tantum dulci. Latinis etiam sua sunt genera. Plinius apud nos, inquit, duo
 prima genera. Vnum condimentaria, quam illi Gethyon, nostri Pallacanam vo-
 cant. Seritur mensibus Martio, Aprili, Maio. Alterum capitata, quæ ab Equino-
 etio Autumni, vel à Fauonio. Genera eius austeritatis ordine, Africana, Gallica,
 Tusculana, Amiternina. Optima autem quæ rotundissima: item rufa acrior quàm
 candida, sicca quàm viridis, & cruda quàm cocta, sicca quàm condita. Similiter
 nostri

Lib. 19. c. 6.

Ibidem.

Li. 19. ca. 6.

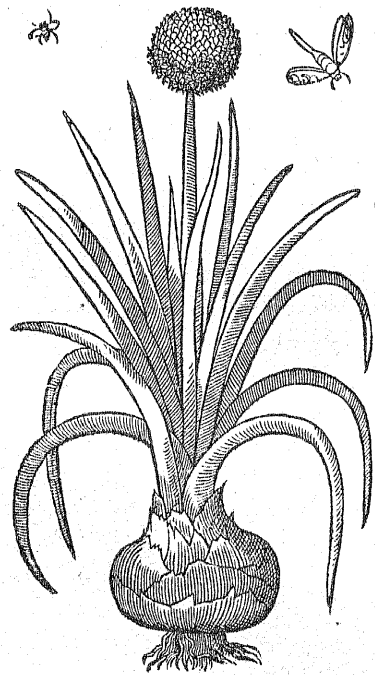
Lib. 19. c. 6.

Ibidem.

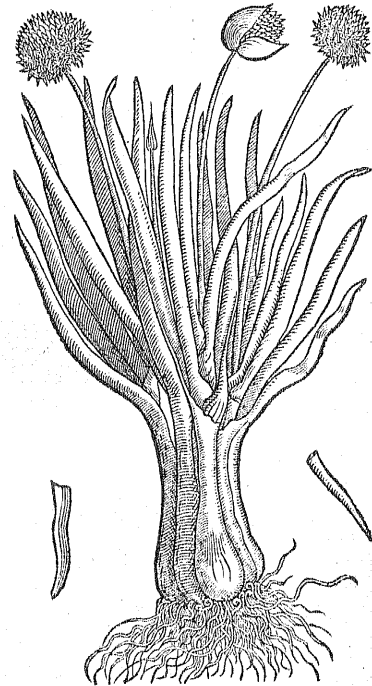
nostri hodie duo Ceparum genera norunt. Vnum quod feritur, alterum quod deponitur. Cepa capitata foliis constat ferè porraceis, intus concavis glabris: caule rotundo, vacuo, nitente, per cuius fastigium flos in capite, siue caliculo villoso, candido, vel purpurascente: deinde semen copiosum, nigrum, Nigellæ: radix capillata, bulbosa, quibusdam maior, aliis minor, oblonga, orbiculata, & turbinata quibusdam, plurimis verò & communioribus Cepis à caulis ceruice sensim in compressam latiore, sed à lateribus reductam vtrinque circumferentiam bulbaceam abeuntibus, cuius umboni fibrarum numerosa copia aptata subest, Ellebori albi modo: quod Cepis omnibus est commune, ex pluribus tunicis compacta est, & prætenuibus, sæpissime rufis, interdù saturè rubëtibus, nonnunquã candidis, rariùs viridibus vestitur mēbranis. Hæc simplex, quæ non fructicat, neq; habet soboles adherentes, quam ob id Vnionem à veteribus rusticis vocatam testatur Columella: vnde Galli huius Ceparum nomen vsurparunt, *Oignon* nominantes, quasi *Vnion*,

Li. 12. ca. 10.

C E P A Sativa, Matthioli.

C E P A Sætilis, Matth. l. 1. & Cepula Columella.

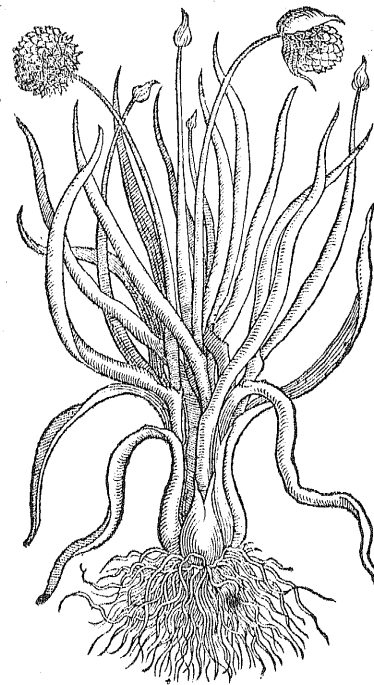
Lib. 7. hist. cap. 4.

Lib. 9. c. 6.

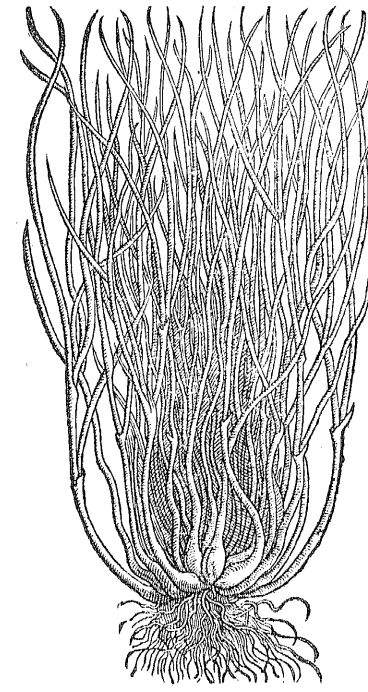
Lib. 7. hist. cap. 4.

Vnionem. Cepa sætilis, quæ tota in frondem luxuriat, sæpiusq; retondetur vt Porrum, γήθιον Græcis dicitur, Gallis *Ceboule*, quasi *Cepula*, aliis *Siboule*, nonnulli *Cines* & *Ciuons* vernaculo sermone proferunt. Sic à Theophrasto describitur. τὸ δὲ γήθιον χαλκίμορον ἀκίφαλον ἢ, ἢ ὡσπερ ἀρχένα μακρὰν ἔχον, ὅθεν ἔη βλαστῆσις ἀκρα, καὶ ἐπιτερίει) πολλήν τις ὡσπερ τὸ παράδειγμα. διὸ δὲ ἀπείριστον αὐτὸ, καὶ ἐφιδύσει. Quæ sic Plinius interpretatus est. Gethyum penè sine capite est, ceruicis tantum longæ, & ideò totum in fronde, sæpiusque refecatur vt Porrum. Ideò & id ferunt, nō deponunt. Quæ sint Ceparum χριστά, id est, fissiles, in Hetruria vulgò *Cipolle maligie* nominatæ, ex Theophrasto demonstrauius, qui de Ascaloniis & hæc scribit. τῶν δὲ ἀσκαλωνίων ἰδία τις ἡ φύσις. μόνα γὰρ χριστά, ἢ ὡσπερ ἀγρονα ἀπὸ τῆς ῥίζης. ἔτι δὲ ἐν αὐτοῖς ἀναυξή, ἔ ἀνεπίδοτα. διὸ ἢ ἐ πηγύσει, ἀλλὰ ἀπείριστον αὐτὰ, ἔ ἀπείριστον ὁ δὲ πρὸς τὸ ἔαρ. ἔθ' ὅταν βλαστῆσι, μελαφυτὸς αὐτοῖς, τελεῖται ὃ τοῖς ἄλλοις ταχέως, ὅσθ' ἄμα τοῖς ἄλλοις, ἢ καὶ πρῶτον ἐξαρτεῖται, πολλὸν δὲ χροῖον ἐπιθέντα ἐν τῇ γῆ σήκει) τὸ δὲ αὐτὸν δὲ, χροῖον ἀφίησι, καὶ ἀσέριμα

C E P A fissilis, Matthioli.

C E P A Ascalonia, Matthioli.

καὶ ἀσέριμα φύει μόνον, ἔτα καὶ ἄσπερα, καὶ ἀσπείρα). Quæ sic Plinius expressit. Ascaloniarum Lib. 9. c. 6. propria natura. Etenim velut steriles sunt ab radice, & ob id semine feri illas, non deponi iussere Græci. Præterea ferius circa Ver cum germinant transferri: ita crassescere, & tunc properare præerit temporis pensatione. Festinandum autem in his est, quoniam maturæ celeriter putrescunt. Si deponantur, & caulem emittunt & semen, ipsæq; euanescent. Has Ascalonias, siue Ascalonitides, siue Palæstinas Cepas esse putant docti, quas Galli vocant *Eschalottes* seruatim præfici vocabuli vestigiis, quæ quòd ancipitis & dubiæ sunt naturæ inter Cepam Allium & Porrum, peculiarem quandam naturam, vel figuram eas habere tradit Theophrastus. Sunt tamen Cepas similiores, sed multò minores, & crudæ in ientaculis latiores frequentioresque habentur. Quapropter Franci *Appetiz* appellant, quia Pen. in edendi auiditatem excitant. Fortè etiam rectè Bulbum Setanium dixeris, quem Aduers. Theophr. & Plinius Ceparum genus quoddam esse testatur. Quæ Cepa Ascalonia ex Matthiolo hic expressa est, Schænoprason Dodonæi quibusdam videtur, de quo capite proximo dicemus. Omnium maximæ sunt Ceparum, quæ Caieta Romam importantur, quæ et si saturatè rubescant, & crassioribus tunicis compactæ sunt, leuiuscula tamen acrimonia præditæ sunt, mansuq; tenerrimæ: ob id in cibos præstantiores sunt cæteris. In Hetruria, inquit Matthiolus, minùs acres, quæ magis rubët, In cap. 145. lib. 2. albæ omnium acerrimæ, quamuis flauas candidis acriores esse Dioscorides scripserit. Suauitate & mole omnibus Italicis & Gallicis, inquit Pena, excellunt Africa, ac Hispanica, & Hispanicis maiores, ac speciosiores D. Altomari in Belgio facturæ, quibus prima commendatio, & magnitudo capitis extuberantis, compressæ vtrinque rotunditatis, Rapum non mediocre æquantis, squamosa cuticula, extimisque tunicis sanguineo saturo colore rubentibus, & nitentibus, Flandriæ, Angliæ, aliisque Septentrionalibus expetitæ. Ad quas tamen gentes asportantur quotannis Hispanicæ non minore copia, aut commendatione, quæ partim albæ, par-

Locus.

Tempus.

Li. 2. ca. 15.

Vires &

Temper.

Lib. 20. c. 5.

Li. 7. simpl.

um purpurascens, gustuque aliquando acriores sunt, pares teneritudine & mole, cibis & condimentis quam medicamentis aptiores. Cæterarum ubiq; in Italia, Gallia, Germania, Anglia, Vasconia prouentus maximus hortorum cultoribus venit. Et ut quæque ad illarum bonitatem proximè accedit, ita optima habenda. Terram amant pinguem, vehementer subactam & irriguam. Florent Iulio potissimum mense, deinceps semen proferunt, quod non ante legendum quam cum nigrum colorem præ se fert, is enim color maturitatis est index. Omnibus eadem facultas incidendi, lacrymas ciendi, odor non insuavis, sed vapor & sapor intensior, aut mitior. Omnes mordicant, inquit Dioscorides, flatu gignunt, appetentiam inuitant, extenuant, sitim excitant, fastidium pariunt, & expurgant. Alio viles sunt. Detractis tunicis in oleum coniectæ, ac pro glandibus subditæ, hæmorrhoidas reliquasque excretiones aperiant. Succus cum melle illitus oculorum hebetudinibus, argemis, nubeculis, & incipientibus suffusionibus auxiliatur, anginæque laborantibus. Suppressos menses mouet. Caput purgat naribus infusus. Canis moribus cum sale, ruta, & melle illinitur. Cum aceto autem in sole inunctus, alphas sanat: cum pari spodio scabras lippitudines sedat. Varos cum melle reprimat. Contra calceamentorum attritus cum gallinæ adipe utilis est. Alui fluoribus prodest. Aurium grauitati, ac sonitui confert. Ad purulentas aures, & eiciendam aquam in iis interceptam valet. Alopeciarum earum succo vtiliter perficitur: celerius enim quam alcyonium pilos euocat. Largior Ceparum cibus capitis dolores eicit. Coctæ vehementius urinam pellit. In morbis coctæ etiam largius comesta lethargum efficit. Cum papis vis & sicu illita, tubercula concoquit & rumpit. Plinius de iis eadem & quædam alia prodidit. Cæpæ olfactu ipso & delacrymatione caligini medetur, magis verò succi inunctione. Somnum etiam facere traduntur, & vlcera oris sanare commanducata cum pane. Et canis moribus virides ex aceto illitæ, aut sicæ cum melle, aut vino, ita ut post diem tertium soluantur. Sic & trita sanant (lege ex veteri codice, Sic & attrita sanant.) Coctam in cinere & epithoris multi imposuere cum farina hordeacea, & genitalium vlceribus. Succo & cicatrices oculorum, & albugines, & argema inunxere: & serpentium morsus, & vlcera omnia cum melle item auricularum cum lacte mulierum: & in iisdem fontum & grauitatem emendant cum adipe anserino, aut cum melle stillauerunt. Et cum aqua bibendum dedere repente obmutescens. In dolore quoque ad dentes colluendos instillauerunt, & plagis bestiarum omnium, priuatim scorpionum. Alopecias fricauerunt & psoras tuis Cæpis. Coctas dysentericis vescendas dedere, & contra lumborum dolores, purgamenta quoque earum cremata in cinerem illinentes ex aceto serpentium morsibus, ipsasque multipedæ ex aceto. Reliqua inter medicos mira diuersitas. Proximi inutiles esse præcordiis & concoctioni inflationemque, & sitim facere dixerunt. Asclepiadis schola ad colorem quoque validum profici hoc cibo: & si ieiuni quotidie edant, firmitatem valetudinis custodiri: stomacho viles esse spiritus agitatione: ventrem mollire: hæmorrhoidas pellere subditas pro balanis: succum cum succo sceniculi contra incipientes hydrophes mirè proficere. Item contra anginas cum ruta & melle. Excitari eisdem lethargicos. Cæpæ, auctore Galeno, ex quarto est ordine excalfacientium. Essentia eius potius crassarum est partium: unde etiam hæmorrhoidas aperit tum apposita, tum cum aceto inuncta. In sole alphas abstergit: tum alopecias attrita pilos alcyonio citius restituit. Si succum eius exprimas, quod reliquum est admodum terreæ substantiæ est, eiusque calidæ: at succus aqueæ æreæque caliditatis. Hic igitur iis qui suffusi sunt, aut aciem oculorum obtusam præcrassitie humorum habent, inunctus prodest. Ex huius temperatura tota Cæpæ flatuosa est manducata. Itaque quæ temperatura sunt sicciore, minus flatuum generant. Cæpæ elixa, aut sub prunis tosta, inquit

inquit Matthiolus, datur cum saccharo vtiliter anhelosis, asthmaticis & tussientibus, addito butyri momento. Excavatur ea parte quæ sunt radices, & præstanti repletur theriaca citrei mali succo subacta: deinde occluso foramine sub calidis cineribus coquitur, donec probè fuerit macerata: tunc premitur, & excipitur cremor, iis perutilis qui pestilentia laborant, sed eos illicò sudare oportet. Item excavatur & cymini puluere repletur, coquitur, & exprimitur eodem modo. Succus is vtiliter instillatur ad aurium surditatem. Crassior Cæpæ squama sub feruenti cinere tosta antiquum capitis dolorem sedat, si frustulum eius calidum in dolentis lateris aurem intromittatur, superasperso rosaceo & laurino oleo, succidæque addita lana quæ totam operiat aurem. Cæpæ succus cum acerrimo aceto mistus sanguinem è naribus manantem sistit iis immixtus.

PORRVM.

CAP. X.

NON solum hic Bulbus Cæpis est affinis, sed etiam tunicarum inuolucris demptis, interius eius capitulum cor vocatum Cæpam refert: nec foliis, floribus, caule, & semine multum dissimilis, quem Græci *ωπάρον* vocant, Latini Porrum, Arabes *Kurat*, siue *Kurat*, Itali *Porro*, Germani *Lauch*, Galli *Porreau*, Hispani *Puerro*. Præsum verò dictum est à colore, quod sit *ωπάριον*, siue *ωπάριον*, id est, viride. Porrum autem Latine quod porro eat, & longè latèque grassetur auctore Ruellio. Pena à callosa Porri capitis simillima in ossibus ferruminatis concretionem dictum conicit. Olitorum industria Porrum in capitatum & sectium diuisit. Illud *ωπάριον* Græci vocant, id est, capitatum, quod in caput accrescat, hoc sectium, cui frondentem comam solo tenus amputant. Tale si facere velis: ait Columella, densius satum præceperunt priores relinqui, & ita cum increuerit secari. Sed nos docuit vsus longè melius fieri, si differas, & eodem more quo capitatum modicis spatiis, id est, inter quaternos digitos depangas, & cum conualuerit, deseces. In eo autem quod magni capitis efficere voles seruandum sit, ut antequam translatum deponas, omnes radicales amputes, & fibrarum summas partes intondeas. Tum testulæ vel conchæ quasi sedes in singulis subiectæ seminibus adobruuntur, ut fiant capita latioris incrementi. Quod & Plinius tradidit. Seritur semine ab Æquinoctio Autumni: si sectium facere libuit, densius. In eadem area secatur, donec deficiat, sterco- ra usque semper: nutritur in capita, antequam secetur. Cum increuit in aliam aream transfertur, summis foliis leuiter recisis ante medullam, & capitibus detractis tunicis extremis. Antiqui silice, vel tegula subiecta capita dilatabant. Nunc leuiter sarculo conuelluntur radices, ut delumbatæ alant, neque distrahant. Porrum foliis est Allio similibus, latioribus tamen ac longioribus, carinatis, & in acutum desinentibus. Cervix illi

Nomina

Lib. 1. ca. 20.

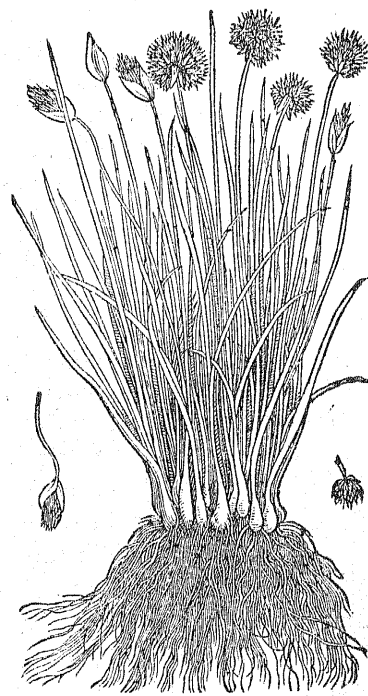
In Aduers.

Genera.

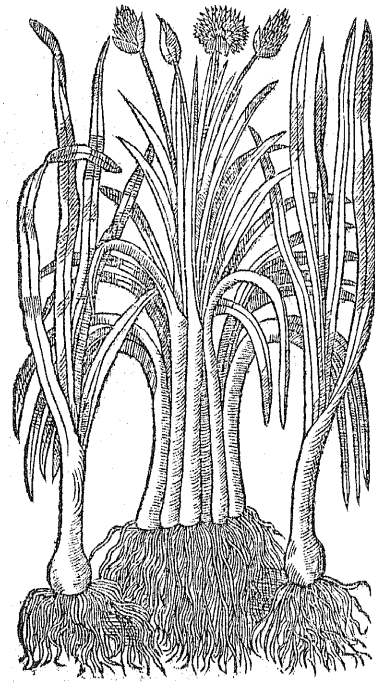
Lib. 11. ca. 3.

Li. 19. ca. 6.

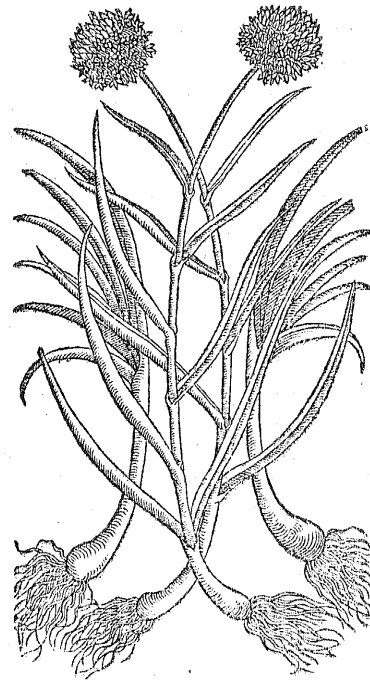
PORRVM sectium,
Fuchsij.

PORRVM *sectium* &
capitatum, *Matth.*

PORRVM *commune*,
Matthioli.

Vires &
Temper.
Li. 2. ca. 143.

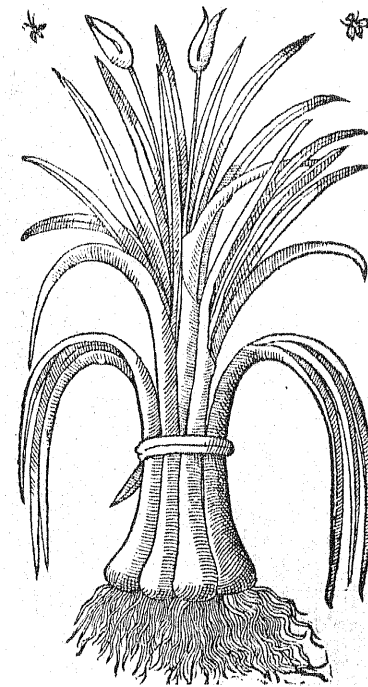
longa bulbosâq; candidans, crassiori summitate, radiculis multis capillata, & ex numerosis tunicis contexta. Bimum in caulem profilit, Cepæ modo longum cauumq; floribus in cacumine in orbem conglomeratis: semina nigro, cepaceo non abtinnili. Hortis omnibus frequentissimum, lato solo gaudet, odit rigua. Maio & Iunio mense floret, altero à sâtu anno. Porrum capitatum inflationem parit, inquit Dioscorides, noxium succum creat, molesta insomniâ parit. Vri- nam ciet, alio accommodum, extenuat, oculorum aciem hebetat, menses pellit, vesicam exulceratam, renêsq; lædit. Cum ptisanâ coctum esu quæ in thorace sunt educit. Coma eius in aqua maris & aceto cocta in decessionibus ad præ- clusiones vulvæ & duricias vulis habetur. Vna & altera aqua coctum, aut aqua frigida maceratum, dulcescit, & multò minùs inflat. Semen acrius est; & quandam adstrictoriam vim habet. Quare succus eius cum aceto, addito thure, aut manna, sanguinem, maximè è naribus profluentem, sistit. Venerem sti- mulat. Contra thoracis vitia omnia pro delinctu efficax est, & ad tabem come- stum. Purgat oriam arteriam. Sed si assidue estur, visus obscuritatem inducit. Stomacho aduersatur. Succus ex melle potus contra bestiarum morsus auxilio est. Idem quoque illitus prodest. Cum aceto, thure & lacte, aut rosaceo instil- latus, aurium doloribus & sonitui confert. Varos tollunt folia cum rhoë obse- niorum illita: epinyctidi medentur. Crustas ex sale illita rumpunt. Veteres sanguinis reiectiones cohibent seminis drachmæ binæ cum æquali baccharum Myrti pondere poræ. Hæc de Porro capitato solum Dioscorides tradidit. Pli- nius ex variis auctoribus decerpta miscet, ac confarcinat. Porrum sectium, in- quit, profluuia sanguinis sistit in naribus, contrito eo obturatis, vel gallæ mixto, aut menthæ. Item ex abortu profluuia, potu succo cum lacte mulierum. Tussi etiam veteri, ac pectoris & pulmonis vitis medetur. Illitis foliis sanantur & ambusta

Li. 2. ca. 5.

ambusta, & epinyctides: item alia vlcera cum melle trito. Vel bestiarum mor- sus ex aceto: item serpentium. Aurium verò vitis cum felle caprino, vel pari mensura mulsi: stridores cum lacte mulieris: capitis dolores, si in nares funda- tur, dormiturisve in aurem duobus succi cochlearibus, vno mellis. Succus & ad serpentium scorpionumque ictus bibitur cum mero, & ad lumborum dolores cum vini hemina potus. Sanguinem verò excreantibus & phthificis, distilla- tionibus longis, vel succus, vel ex ipso cibus prodest. Item morbo regio, vel hy- dropicis. Et ad renum dolores cum ptisanâ succo acetabuli mensura. Idem modus cum melle vulvas purgat. Estur verò & contra fungorum venena: im- ponitur & vulneribus. Venerem stimulat, sitim sedat, ebrietates discutit. Sed oculorum aciem hebetare traditur: inflationem quoque facere, quæ tamen sto- macho non noceat, ventremque molliat. Vocis splendorem affert. Capitato ma- ior est ad eadem effectus. Sanguinem reicientibus succus eius cum gallæ, aut thuris farina, vel acacia datur. Hippocrates & sine alia mistura dari iubet: vul- uasque contractas aperiri iubet: fecunditatem etiam fœminarum hoc cibo au- geri. Contritum ex melle vlcera purgat. Tussim & destillationes thoracis, pul- monis, & arteriæ vitia sanat, datum in sorbitione ptisanæ, vel crudum, præter ca- pita, sine pane, ita vt alternis diebus fumantur, vel si purulenta excreantur. Sic & voci, vel veneri, somnòq; multum confert. (De voce nihil Dioscor. dixit, de somno autem, *δυσκοπία* esse, id est, tumultuosum somnum parere.) Capita bis aqua mu- tata cocta aluum sistunt, & fluxiones veteres. (Dioscorides ait, Porrum bis aqua mutata coctum, tum frigida maceratum, dulcescit, & minùs inflat.) Cortex de- tractus illitusque inficit canos. Hæc Plinius, qui paulò antè tradidit Neronem Porro sectiuo auctoritatem dedisse, vocis gratia, ex oleo stasis mensum omnium diebus, nihilque aliud, ac ne pane quidem vescendo. Grauem enim vocem ex- plicat Porrum, sua lentitia faucium asperitatem deliniens. Certè & perdice

Lib. 19. c. 6.

AMPELOPRASVM,
Matthioli.

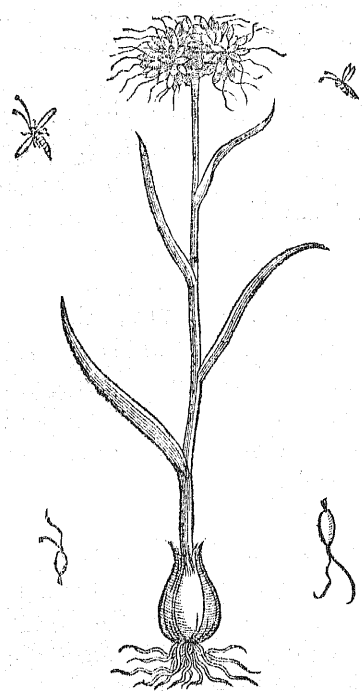
vtuntur eo, si credimus Aristoteli, canoræ vocis gratia. Galenus de Porris, Allis, & Cepis agens: Harum plantarum, inquit, ra- dices vulgò frequentissimè esitant, caulem tamen rarò & folia, quæ & ipsa proportione radicum aciem admodum habent faculta- tem. Corpus calefaciunt, & qui in ipso sunt, humores crassos tenuant, lentosque inci- dunt. Si cocta tamen bis terue fuerint, acri- moniam quidem deponunt, tenuant tamen adhuc, & alimentum corpori dant paucissi- mum, quod certè prius quàm elixa essent, omnino non dabant. Est aliud Porrum, ni- mirum siluestre, quod Græcis *ἀμπελοπράσον* dicitur, id est, Vineale Porrum, Arabibus *Nahari*, Italis *Porro saluatico*, & *Porrandello*, Ger- manis *Vuilllauch*, Gallis *Porreau de chien*. Ampeloprasum caule profilit bicubitali: foliis porraceis, sed angustioribus: flore candido: radice bulbosa. Prouenit in vinetis, in agro- rum marginibus, & in amœnis collium locis. Ex Matthiolo id pictum damus: à quo diuer- sum est quod Lobellius exhibuit, folio Allij

Li. 2. Alim.

Forma.

Locus.

AMPELOPRASVM, seu Porrum siluestre, Lobelij.

Li. 2. c. 144. Vires Cap. Temper. Li. 24. ca. 15.

Li. 2. Alia.

Schemo- prafum Dodon. Forma.

Locus.

Cap. 2. 43.

siluestris tenuifolij non dissimili, sed maiore & acriore, in caule bicubitali, radice bulbosa, non ex nucleis, sed singulari capite constante, Porri minore, duriore, acriore, nonnullis adnatis sese propagante: flore & nucleis feminis vice, triticeis granis paribus, in glomeratis capitulis non disparibus Allij siluestris tenuifolij. Vinetis, arvis, marginibus, senticetis, & dumetis Gallia & Belgij gaudet. Stomacho magis quam Porrum aduerfatur, vt tradit Dioscorides, plas exalfacit, vrinam & menses vehementius ciet. Eius esus contra serpentium morsus vtilis est. De quo hac Plinius. Ampeloprasum in vinetis nascitur, folijs Porri, ructu grauis. Contra serpentium ictus efficax. Vrinam & menses ciet: eruptiones sanguinis per genitale inhihet potum impositumque. Datur & à partu mulieribus, & contra canis morsum. Galenus scribit Ampeloprasum tantum à Porris dissidere, quantum in omnibus alijs generibus agrestia omnia à domesticis differunt. Quosdam autem in totum annum sequentem, vt Cepas aceto condientes, ita & Ampeloprasum reponere:

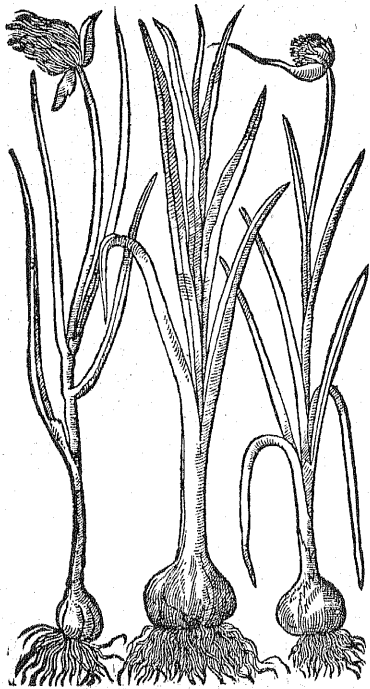
fieri que in cibo præstantiora, ac minus habere vitiosi succi. Item Ampeloprasum agreste esse Porrum: quare & acrius eo, & siccius esse, sicut agrestia omnia reliquis hortensibus, ac proinde stomacho quam illud nocentius. Sed & crassos & lentos humores potentius incidere, valentiùsque infarcta organa obstructione liberare. Hac quoque ratione vrinam saepe prouocasse, vbi à crasis & lentis humoribus retinebantur. Adeò verò esse calidum, vt, illitum cataplasmatibus modo, exulceret. Porrum aliud paruum à Dodonæo ponitur. Germanis Vintzeulauch, Belgis Bieslook, id est, Allium iuncum: vnde χονδραχον Græcè nuncupauit. Cauliculos, graciles, teneros, cauos veluti iuncos paruos, in vnum acernum coactos foliorum vice profert, gustu ferè Porri. Inter hos nonnunquam cauliculi emergunt rotundi cum capitulis, vt in Ceba, sed multò minoribus, floribus purpureis referti. Radices sunt Bulbi Cepas paruis similes, vel porracei, minores, oblongi, coherentes & implexi, fibris quamplurimis capillati. Prouenit vbique in hortis, adeòque Porrum refert, vt quibusdam non solum veri Porri vicem expleat, sed opinionem faciat. Crudi folia acetariis gustum gratissimum addunt. Hanc plantam Fuchsius Porrum sectium facit. Matthiolus pro Ceba Ascalonia Theophrasti depinxit, vt diximus, Lobellio & alijs testibus. Pena negat veterum Ascalonitidem, seu Palestinam Cepam esse.

ALLIUM

ALLIUM. CAP. XI.

EPACEI etiam generis est, quod σκοροδον Græci, Latini Allium Nomina vocant, Arabes Chaum, Chairin & Thum, Itali Aglio, Germani Knobloch vel Knoblauch, Hispani Ayos, Galli Ail & Aux. Scorodò Aristophanis enarrator in Pluto dici tradit, quasi σκαριον ροδον, id est, rudem & iniuriam rotam, quòd asperè supra modum redoleat, & olfacientium nares offendat. Latinos Allium dixisse putat Ruellius à Græcò ἀλλεος, quòd exiliendo crescat. Lib. 1. c. 20. Allij varietates hæc sunt Theophrasto. τὸ δὲ σκοροδον φύλλεται μὴ μικρὸν πρὸ τροπῶν, ἢ μετὰ τροπὰς, διαίρειται ἐν γένει (legendum ἢ γένησι.) διαφορά δὲ ἐστὶν αὐτῶν, ἢ τῶν ὀφθαλμῶν πρὸς τὸ πρῶτον γένος γὰρ τι τυγχάνει τοῖσιν. ὅθεν (repono, ὅ, τε ἐν) ἐξήκοντα ἡμέρας τελείθεται, καὶ μεγέθει καὶ μορφῆσει. Ἐ τῶ μεγέθει γένος τι διαφέρει ἐστὶ μέλιτα τὸ κύριον καλεῖται τοῖσιν, ὅπερ ἔχει ἑφασσι, ἀλλὰ πρὸς τὸς μυτιώσους χροῶνται: καὶ ἐν τῇ τριῖσι θαυμαστὸν ποιεῖ τὸν ὄγκον ἐκπνευματίζουσαν, καὶ ἐτι τῶ μὴ ἔχειν ἐνια τὰς γέλαις. ἢ ὃ γλυκύτης. Ἐ ἢ ἐυωδία, καὶ ἢ ἀδρότης χροῶν παρὰ τὰς ὄρας (legendum χόρας) γίνεσθαι, καὶ τὰς θεραπεύσας, ὡς περὶ καὶ τῶν ἄλλων. Id est, Allium feritur paulò antè solstitia, aut post solstitia in spicas diuisum. Differunt Allia, quòd alterum fit serotinum, alterum præcox: est enim genus quoddam, quod sexaginta diebus perficitur. Differunt & magnitudine & paruitate. Magnitudine excellit maximè quod Cyprium vocatur: quod non decoquant, sed ad intrita, quæ Myttota appellantur, vtuntur, & cum teritur in molem admirandam flatu intumescit. Præterea quadam ex spicis non coagmentantur. Dulcedinis autem, odoris, & crassitudinis Alliorum, quæ admodum & cæterorum satorum, causa sunt natura loci & cultus. Ex quibus hæc sumpsit Plinius. Allium ad multa ruris præcipuè medicamenta prodesse creditur. Lib. 15. c. 6. Tenuissimis, & quæ separantur in vniuersum, velatur membranibus: mox pluribus coagmetatur nucleis, & his separatim vestitis, asperi saporis: quo plures fuere, hoc asperius. Tædium huic quoque halitus, vt Cepis, nullum tamen coctis. Generum differentia in tempore. Præcox maturefcit sexaginta diebus. Tum in magnitudine. Vlpicum quoq; in hoc genere Græci appellauere Allium Cyprium, alij Antifcorodon, præcipuè Africæ celebratum inter pulmentaria ruris, grandius Allio. Tritum in oleo & aceto mirum quantum increfcit spuma. Ex his intelligimus prægrande Allium Vlpicum Latinis dici, quod Theophrastus Cyprium vocat, quod Antifcorodon dici corruptè in Plinij vulgatis exemplaribus legimus, cum ex Columella Aphroscorodon legendum videatur, qui Vlpicum, non Cyprium, sed Punicum Allium appellat. Verba eius hæc sunt. Vlpicum, quod quidam Allium Punicum vocant, Græci autem ἀφροσκοροδον appellant, longè maioris est incrementi quam Allium. Sed hîc dubitare licet, an Aphroscorodò à spuma, quæ Græcis ἀφρος dicitur, qua increfcit, vt Plinius ait, vel, vt Theophrastus, ἐκπνευματίζεται, an ab Aphrorum gente, cum Columella Allium Punicum appellet. Id quod Plinius etiã non diffitetur, scribens Vlpicum præcipuè Africæ celebratum inter pulmentaria ruris. Iam verò quod Theophrastus genus quoddam Allij nucleos habere negat, id Dioscorides in Aegypto nasci tradit, Matthiolus in Hetruria, & multis alijs Italia locis, vbi Allium mas appellatur. Dioscoridi Allij genera sunt duo. Satiuum siue hortense, & siluestre, quod Ophioscorodon, id est, Anguinum Allium vocat, & Elaphoscorodon, id est, Ceruinum Allium. Recentiores siluestris duo genera faciunt tenuifolia, aliud latifolium maculosum serpentinum, Ophioscorodon. Præterea aliud vrsinum etiam latifolium. Allium satiuum fronde viret cepitia, sed minimè caua: caule tereti & inani, in cuius cacumine flores in globum circumaguntur, in quo semen emicat. Radicis bulbis tenuibus velatur membranibus, mox pluribus coagmetatur nucleis, & iis separatim vestitis, in cuius vertice complures Lib. 1. c. 146. Forma. Ruell. lib. 2. cap. 85.

ALLIVM sativum
silvestre, Matthioli.

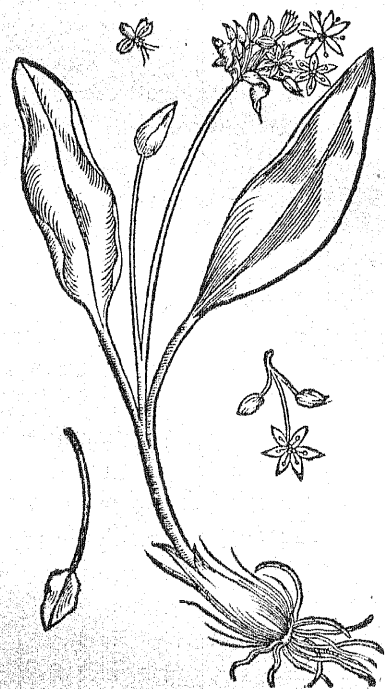

Pena in
Aduerf.

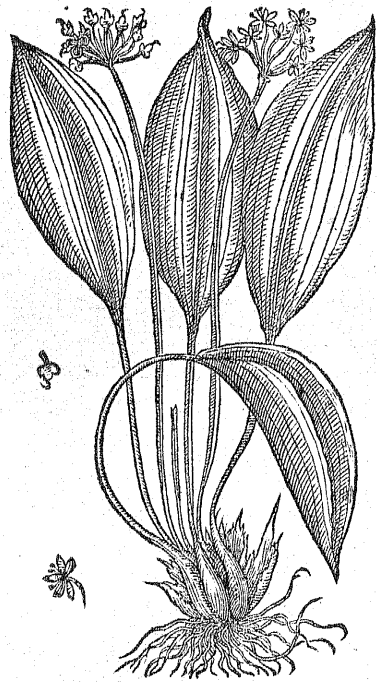
Locus.

fibra: cirrorum modo crispatur, radiosi, vt Cepa, halitus, acris saporis: quo enim spica: plures vna coierint, hoc acrius sentitur. Siluestre foliis constat paucis, praelongis, teretibus, intus concavis, iuncea: speciem representantibus: caule procero, laui, purpureos flores ostentante, cacumine tum colore, tum forma conspicuo. Radix bulbosus est pusillus, oblongus, non ex nucleis constans, sed vnico lauique capitulo, nonnullis interdum adnatis minoribus sese propagante. Est alterum hoc minus, caeterum foliis, caule, femine, radice superiori simile, in pratis frequenter proueniens. Allium vrsinum, odore magis quam habitu Allium referens, folia profert sapius duo, grandia, ferme Lilij conuallium, viridia, flaccida, lauia: caulem vnum aut alterum, tenellum, in quo flores multi, candidi, stellati. Bulbus aliquot nucleis paruis, oblongis, sparsis, candicans, odorem Allij radiosum spirat, gustantique saporem acrem non ingratum praebet. Ortu & habitu non ita huic dissimile est Ophioscorodon verè dictum, à caule foliisque Serpētaria: modo maculosis, quæ tamen foliorum Allij vrsini speciem proximè referunt & redolent, radice ceruice longiore, rimosa cute obsita. Allium hortense passim in hortis satum prouenit. Siluestre sponte in aruis & caepetribus, inuisum alicubi colonis, quia segeti innatum prauum odorem & saporem ei comunicat, quo deinceps tum farina, tum panes imbuuntur.

ALLIVM vrsinum latifolium,
Fuschij & Dodon.

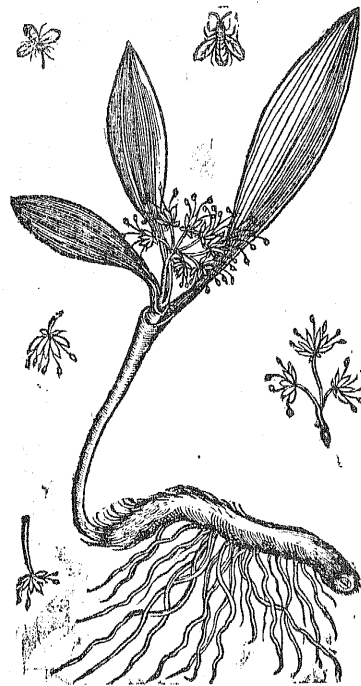

ALLIVM vrsinum,
Matthioli.

Vrsinum

ALLIVM anguinum,
Matthioli.

Vrsinum in editis montibus & umbrosis, vel vdis pratensibus. Anguinum maculosum etiam in montibus. Hortense & siluestre æstate florent. Vrsinum Vere, Aprili & Maio mensibus. *Tempus.*
Vis Allio est acris ex Dioscoride, calfacit, flatus *Lib. 2. c. 146.*
excernit (Legendum enim non *εκαρπιωτήν*, *φυσ-*
σώδη, id est, vim excernendi, flatuosum, sicut in *Vires et*
publicis codicibus habetur, sed *εκαρπιωτήν φυσ-*
σών) aluum turbat, stomachum exsiccat. Sitim *Temper.*
efficit, flatus alterat aut concoquit (Ruellius interpretatus est, flatum permouet, cum Græcè legatur, *εμπνέουσα αλλοιωτική*, id est, flatuum alteratricem; aut concoctricem vim habet.) Summam corporis cutem exulcerat. Esu latos ventris lumbricos expellit. Viinas ducit. Contra viperarum morsus & hæmorrhoidum prodest, ita vt non aliud magis (Græca habent, *εχιδνηκτοίς τε, και αιμορροδισιν ερμολζει*, &c. Sunt enim *αιμορροδιστες* q per vniuersum corpus sanguinem fundunt, ab Hæmorrhoi, siue Hæmorrhoidis serpentis morsu) si vinum iugiter sumatur, aut in eodem tritum bibatur. Contra rabiorum morsus vtiliter illinitur. Contra aquarum mutationes confert. Asperas arterias clarificat. Veterem tussim crudum & coctum esu lenit. Cum origani decocto potum pediculos & lendes enecat. Vstum & cum melle subactum illitumque hypopia & alopecias sanat. Exanthemata cum nardino vnguento, sale & oleo curat. Alphos, impetigines, lentigines, achoras, lepras, surfuræque eximit. Cum teda & thure decoctum, si in ore contineatur, dentium dolorem lenat. Contra muris aranei morsus cum ficulneis foliis & cumino illinitur. Comæ decoctum in infesionibus menses & secundas trahit. Eiusdem gratia suffitur. factum ex eo & nigra oliua intritum, quod Græci *μυτιωδον* vocant, vrinam cit, & aperiendi vim habet. Vtile etiam hydropicis. Hic Myttoti vox aliquoties ab Hippocrate vsurpatur, vt in libro de visu, de medicamento quodam oculari scribens. *καθ' ολίγον αναβλεπειν, εως αν παύχον γενηται ως μυτιωδον*. Cuius vocis Galenus meminit in Glossis Hippocraticis, Dioscoridem citans. *μυτιωδον υπ' οσμια διοσκοειδης ειναι φησι σκορδελος η κρομμυς*. Quæ de hoc Dioscoridis loco intelligi possunt. Eadem voce vsus est Theophrastus loco supra à nobis citato. Allij vires pluribus exponit Plinius his verbis. Allio magna vis, magnæ utilitates contra

Lib. 20, c. 6;
aquarum mutationes. Serpentes abigit, & scorpiones odore: atque, vt aliqui tradidere, & bestiarum omnium ictibus medetur potu, vel cibo, vel illitu: priuatim contra hæmorrhoidas prodest cum vino redditum vomitu. Ac ne contra araneorum murium venenatum morsum valere miremur, aconitum, quod alio nomine pardalianches vocatur, debellat: item hyoscyamum: canum morsus, in quæ vulnera cum melle imponitur. Ad serpentium quidem ictus potum cum restibus suis (Alij cum vestibus, id est, membranosis corticibus) efficacissimè ex oleo illinitur: attritisque corporum partibus, vel si in vesicas intumuerint. Quin & suffitu eo secundas partus euocari existimauit Hippocrates: cinere eorum cum oleo capitatis vlcera manantia sanitati restituens. Suspiriosis coctum, aliqui crudum id dedere. Diocles hydropicis cum centauryo, aut in fico duplici ad euacuandam aluum: quod efficacius præstat viride cum coriandro in mero potum. Suspiriosis aliqui

Libro de
morb. mu-
lier.

& tritum in lacte dederunt. Praxagoras & contra morbum regium vino miscuit: & contra ileum in oleo & pulte, sic illinens strumis quoque. Antiqui & infanientibus dabant crudum. Diocles phreneticis elixum. Contra anginas tritum imponi, & gargarizare prodest. Dentium dolorem tribus capitibus in aceto tritis imminuit, vel si decocta aqua colluantur, addaturque ipsum in caua dentium. Auribus etiam instillatur succus cum adipe anserino: phthiriasis & pruriginis potum, tufum item cum aceto & nitro compefcit: destillationes cum lacte coctum, vel tritum, permistumve caseo molli: quo genere & raucitatem extenuat: vel phthifim in fabæ sorbitione. In totum autem coctum vtilius est crudo, elixumque tosto: sic & voci confert. Tineas & reliqua animalia interaneorum pellit, in aceto multo coctum. Tenefmo in pulte medetur. Temporibus illitum elixum, & pustulis coctum cum melle, deinde tritum. Tufsi cum adipe vetusto decoctum, vel cum lacte. Aut si sanguis etiam excreetur, vel purulenta, sub pruna coctum, & cum mellis pari modo sumptum. Conuulsis, ruptis, cum sale & oleo. Nam cum adipe tumores suspectos sanat. Extrahit fistulis vitia cum sulphure & resina, etiam arundines cum pice. Lepras, lichenas, lentiginis exulcerat, sanatque cum origano, vel cinis eius ex oleo & garo illitus. Sic & sacros ignes. Sugillata ac liuentia ad eolorem reducit, contusum ex melle. Credunt & comitalem morbum sanare, si quis eo in cibo vtatur ac potione. Quartanas quoque excutere potum caput vnum cum Laserpitij obolo in vino austero. Tufsim & alio modo ac pectoris suppurationes quantalibet sanat, fractæ incoctum fabæ, atque ita in cibo sumptum, donec sanitatem restituat: facit & somnos, atque in totum rubicundiora corpora. Venere quoque stimulat cum coriandro viridi tritum, potumque è mero. Vitia eius sunt, quod oculos hebetat, inflationes facit, stomachum ledit copiosius sumptum, sitim gignit. Cæterò contra pituitam, & gallinis & gallinaceis prodest mixtum farre in cibo. Iumenta vrinam reddere, atque non torqueri tradunt, si trito natura tangatur. Hæc Plinius. Qui cum Allium contra hæmorrhoidas prodesse dicit, per hæmorrhoidas non sedis affectione intelligit, sed genus serpentis, cuius mas Hæ-

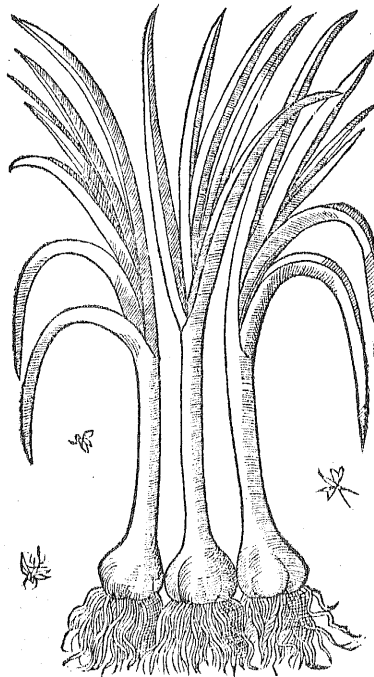
Lib. 13. c. 23. morrhus, fœmina Hæmorrhoidis vocatur auctore Aëtio, ex cuius morfu sanguine per totum corpus ferri contigit: vnde ei nomen positum. Galenus scribit Allium calcacere & exsiccare quarto excessu. Agreste domestico valentius esse, ceu reli-

Lib. 8. sim. qua agrestia. Alibi Allium mandi nõ vt obsonium, sed vt salubre medicamentum, quod digerendi & obstructiones aperiendi facultatem habet. Quod si elixum parum fuerit, adeo vt acrimoniam deponat, vires quidem habere debiliores, succi autem prauitatem non amplius retinere. Et alio in loco, Allium, inquit, eorum ciborum est genere, qui & flatum discutiunt, & minimè sitim inferunt. Sunt qui parum id experti existimant maiorem quam Cepam sitim excitare, sed planè errore: cum non modò maiorem quam Cepa, sed nec omnino sitim faciat. Idem omnium planè eduliorum maximè flatum discutit. Itaque ipse certè agrestium theriacem id appello. Ex his perspicuum est Dioscoridem à Galeno scribentem vim habere *σκόροδοπρασον*, id est, sitim efficientè, reprehendi. Symeon Serhi tradit proprietate quadam sitim à falso humore factam sedare, & non solùm flatum discutere, sed horum generationem prohibere: colicos affectus à flatibus ortos, & diurnos coxendicum, qui à pituita proueniunt, dolores iuuare. Porro & Allio hic

Lib. 12. Metho. *σκόροδοπρασον* subdemus, Latinis Alliporum, Gallis *Ailporreau*, quod non solùm effigiei, sed qualitatum Allij & Porri, vt Dioscorides ait, sit particeps. Magnitudine Porrum æquat: foliis est Porraceis, quæ digitis trita Allium & Porrum resipiunt. In multis Italix locis sua sponte nasci Matthiolus affirmat, vnde translatum in hortis & viridariis virefcit. Aliud Scorodoprason pinxit Lobellius, folio Porri latiore, caule quaternum & quinum cubitorum è bulbo crassiore, nucleis quinis &

& lenis ex squamatis cuticulis coacto, odoris ingrati, Allij, vegetioris. Item aliud, crassioribus & longioribus nucleis: bulbus eius stipatur membraneis inuolucris ex atro flauentibus: flos & folia Allij exiliora: odor & sapor Scorodoprafi. Magis spirare Allium ait Pena, sed propius exprimere Porrum, quod in cliuosis vineis,

SCORODOPRASVM,
Matthioli.

SCORODOPRASON alterum
duplex, Lobelij.

& incultis ericetis Ligurum, Niceæque in Sabaudia sponte prouenit. Quare fallitur Marcellus Vergilius, qui, quod Plinius huius plantæ non meminerit, nec alij rei rustica scriptores, monstrum aliquod Naturæ credit id fuisse, coactis humano opere coalescere simul non dissimilibus penitus oleribus duobus: qualia in re rustica aliquando excogitata in maiore ocio ab aliquibus fuere. Scorodoprason, vt scribit Dioscorides, promiscuas sibi vires ex Allio & Porro vendicauit, effectus

Lib. 2. c. 147. Allij & Porri præbens, sed inefficacius. Coctum Porri modo dulcescit, & in olerum vicem transit. Idem Galenus tradit, Scorodoprason sicut gustu & odore mediam

Lib. 8. sim. Allij & Porri qualitatè possidet, ita & viribus.

ORCHIS.

CAP. XII.

VM Bulbis, Hyacinthis, Cepaceis, atque aliis similibus Testiculos & Nomina Satyria recensere conuenit. In quibus qui *ὄρχις*, & *κυνὸς ὄρχις* Græcis, Latinis similiter Orchis & Cynoforchis dicitur, Officinis Testiculus canis, Arabibus *Chafi alkes*, seu *Chafi alchels*, Italis *Testicolo di cane*, Germanis *Knabenkyant*, Hispanis *Coyon de perro*, Gallis *Couillon de chien* & *du Satyrion*, Officinarum nomè retinentes. Nam Officinæ Orchies Satyria nominant, & eorum bulbis legitimi Satyrij vice vtuntur. Præbuisse occasionem videtur Apuleius, qui nullam inter Satyria & Orchies differentiam facit, sed vtrumque Satyrium cum vtroque Orchi canis videlicet dicto, & Serapiade confundit. Græcis, inquit, dicitur Satyriū, aliis Cynoforchis, aliis Eutaticos, Panion, Serapion, aliis Orchis, Galli Vram, Itali Priapifcon, alij Orminalem, alij Testiculum leporinum nominant.

Orchis

Cynoforchis. Orchis dicta est herba, quod radices sibi inuicem haud secus atque duo testiculi cohareant. Cynoforchis vero quod canum testiculis similem radicem habeat. Orcheos duo esse genera dixerunt Dioscorides, Galenus, Plinius, Orchin siue Cynoforchin, & Orchin Serapiada. Multo plures sunt recentioribus differentiæ, omnes à radice effigie siue nominata. Fuchsius Orcheos duo genera facit, marem & foeminam. Marem item duorum generum, vnum latifolium, alterum angustifolium: foeminam item duorum generum, vnam maiorem, alteram minorem. Matthiolus quinque Orcheos species depinxit, foliis & floribus differentes, quibus addidit Palma Christi species duas, de quib⁹ capite De Satyrio dicemus. Dodonæus Orchis quatuor generibus distinxit. Primi generis, Orcheos videlicet, siue Cynoforcheos quinque species constituit, duas priores maris, tres reliquas foeminæ nomine designans. Secundam Tragorchin, id est, Hirci testiculum. Tertiam speciem duplicem etiam, marem scilicet & foeminam. Quartam quoque duplicem, hanc maiorem, illam minorem. Alio in libro Orchis quinque generibus comprehendit. Primum Cynoforchin vocat, cuius species quinque, secundum Testiculum morionis, tertium Tragorchin, quartum Orchin Serapiada, quintum Testiculum odoratum, siue Testiculum pumilum. Orchis siue Cynoforchis, ut describit Dioscorides, folia habet circa caulem, & ima eius parte per terram strata, Olea molli similia, angustiora tamen, lauia & longiora: caulem dodrantali altitudine, in quo flores purpurei: radicem bulbosam, oblongam, duplicem, oliua: modò angustam, superiorem alteram, inferiorem alteram: & hanc quidem mollem ac rugosam, illam verò plenã. Plinius Cynoforchin, aliqui Orchin vocant, foliis Olea mollibus, ternis, per semipedem longitudinis in terra stratis: radice bulbosa, oblonga, duplici ordine, superiore qua durior est, & inferiore qua mollior. Hanc

ORCHIS I. species Dodonæi.
s. Matth.

Cynof.
Lib. 2. hist. cap. 46. & De flor. cap. 61.
Dod. ibid.

Orcheos delineationem Dodonæus primo, vel secundo, vel vtrique Cynoforchis conuenire censet, & falso legi apud Dioscoridem folia *ελατημαλαχη ὄμοια*, pro *σκιλλαμαλαχη*, vt Scilla intelligatur Epimenidia, foliis minus asperis & angustioribus, quam hic Dioscorides mollem appellat. Hanc lectionem confirmat Theophrasti auctoritate, qui de Orchi scribens ait, *ἔχει δὲ φύλλον σκιλλῶδες*, id est, folium Scilla habet. Qua de re paulò post dicturi sumus. At priorem in Dioscoride lectionem agnouit Plinius loco iam citato, Orchi Olea mollia folia assignas, & Theophrastus, vt ex eodem Plinio colligere licet, non de Cynoforchis, sed de Orchi Serapiade hic verba facere videtur. Cynoforcheos prima species, auctore Dodonæo, folia fert lata, pingua, Liliij foliis, propemodùm similia: caulem pedalem ait altiore, angulosum, & in eo flores copiosos, spicatum digestos, colore rubentis dilute purpure, cucullo aut galeæ parenti similes, ex quibus parte inferiore lacinosum quiddã, canis aut alterius animalis quadrupedis exuiuo simile dependet, dilute & ipsam purpurascens, punctulis magis purpureis respersum. Pro radicibus præter fibras supra adherentes gemini sunt bulbi veluti testiculi, forma aliquantum oblongi, quorum vnus plenior ac vegetior, alter rugosior. Secunda species foliis similiter lauibis, oblongis & latis est, sed quàm antecedentis minoribus & angustioribus, quinque aut sex, nonnullis caulè amplectentibus qui dodrantalis est, spica densa breui,

ORCHIS II. species Dodonæi.
s. Matth.

Iam & quinta quædam species reperitur, foliis vti secundus canis Testiculus: caule pedali: spica longa: floribus colore herbaceo subuirentibus, ex quibus quod laciniæ simile dependet, oblongum est, & quasi quadrangulum. Hæ sunt primi generis Cynoforchis species. Secundum Orcheos genus, Testiculus morionis à Do-

ORCHIS III.
Dodonæi.

brevi, in qua flores multi, colore ex cãdido purpurascens, multis purpureis punctis, & interiore parte obscurioribus, copiosis, exiguis lineis ornati, forma galeam aut hiantem cucullum referentes, dependente ex singulis veluti animalculi quadrupedis, aut homunculi extensis brachiis, & diuaticis cruribus absque capite corpusculo: radices duæ subunt globosæ, nuclei nucis myrística magnitudine, adherentibus ad annexum fibris aliquot crassis. Tertia Cynoforchis species folia edit angusta, striata, Plantaginis angustifolia: foliis quodammodo similia: caulem dodrantalem: flores in breui densaque spica copiosos, colore foris puniceo, & obscuriore purpuram referente, intus verò albicante, eiusdem cum superioribus formæ, sed tamè minores, dependente quoque ex ipsis rudi ac informi exiguo veluti quadrupedis animantis rudimento. Radices subunt aliorum Orcheon similes. Exhibuit Matthiolus eam, qua hic expressa est, Testiculi speciem tertiam sine vlla delineatione. Illi & alius floribus per omnia similis, foliis tamen latioribus, & secundum referentibus.

Dod. ibid.
Dod. ibid.
Orcheos genus 2. De flor. cap. 61.

TESTICULI III.
species, Matth.

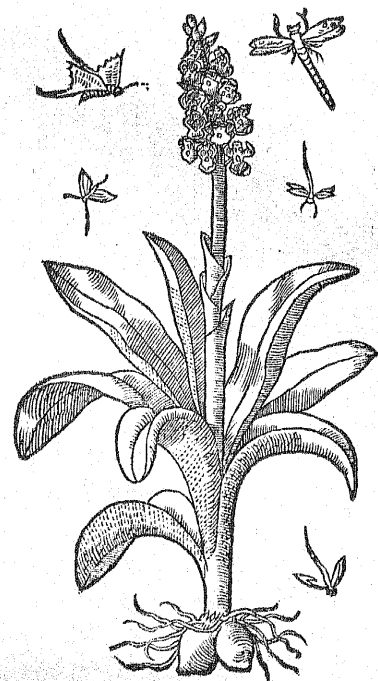

ORCHIS IIII. & V.
Dodonæi: I. Matth.

modo adnascuntur, non erectis, sed ipsi floris cucullo ita incumbentibus, vt non facile obseruentur: gemini & huic testiculis similes globuli exeunt, & supra annexum aliquot fibræ. Et vni quidem huius generis flores purpurei, violæ ferè nigra colore, in medio candidiores, punctis aliquot variegati, pluresque in dēfiori spica,

TESTICVLVS Morionis
mas, Dodonæi.

TESTICVLVS Morionis
femina, Dodon.

caulisque

donæo dicitur, isque duplex, mas & femina. Mari folia sunt quinque aut sex, lata, læuia, Lilij foliis similia quidem, sed minora, superius maculis aliquot subnigricantibus signata: quorū vnum atque etiam alterum caulem amplectitur, qui dodrantalis est: flores in spica purpurei, circa vmbilicum albidiores, odorati & aspectu grati posterius corniculum habet propendens, simile ferè corniculo Regij floris, anterius verò cucullum auriculatū & cristatum morionis referunt. Nam cuculli quidem & patentis galeæ modo flosculus hiat, & angusta folia quæ à laterib⁹ surgunt, auriculas, quod verò è medio attollitur cristam refert. Radices gemini sunt globuli, nucleo nucis myristicæ similes, supra quos fibræ exeunt. In historia stirpium Orchios secundum genus facit Dodonæus, Matthiolus Testiculum quartum. Femina folia habet similiter læuia, sed angustiora, & aliquantum venosa siue striata, Plātaginis angustifoliæ quodammodo similia: flores hiantes quoque & veluti patentes cucullos, à tergo dependente è singulis corniculo, sed foliolis, quæ cristæ auricularū

caulisque quàm reliquorum longior. Alteri flores dilutè rubent, cauliculus breuior est, & folia aliquatenus minora. Tertij flores purpuram referunt exquisitè rubentem, & vermiculum colorem: densa huic breuisque spica: flores minores: folia nonnihil striata, pleraque erecta, & caulem circumamplectentia. Sunt verò & huius generis minores Testiculi, quibus cauliculus breuis est: folia paruula, quina aut fena, vno aut altero circum cauliculum erecto: flores in spira breui, rari, colore nunc in cæruleo purpureo diluti, nunc candidi, quandoque rubentes, sed coloris obsoleti & odoris ingrati. Tertium Orcheos genus Tragorchis nominatur, id est, Hirci testiculus, ab alijs Testiculus leporis: tamē ab odore, quo hircū, cum in flore est, refert, Hirci testiculus potius appellandus: folia similiter læuia, lata, & longa

ORCHIS Saurodes vel Sincophora Gemma: Testiculus Hircinus vulgaris.

fert, Liliaceis proxima, maiora quā aliorum Orcheos: caulem cubitalem, sæpe foliis nonnullis inferius implicatum: flores secundum caulem in longa veluti spira multos, fœtidos & hircum olentes, quorum forma patenti quoque galeæ similis est, ex quibus tamen non exuuii simile quid, sed longa, aliquantulum retorta veluti laceratæ cum medio corpusculo cauda propendet, coloris eius cuius est caulis, purpureis aliquot punctulis circa annexum insignita: semen in valuulis oblongis & striatis gignitur perexiguum: testiculi subsunt grandes, fibræ aliquot supra adherent. Eius iconem infra posuimus. Quartum Orcheos genus Serapias ab antiquis cognominatur auctore Dioscoride, quoniam radix ad multa utilis sit. Sunt qui à Serapi Alexandrinorum Deo sic nominatum velint, inquit Fuchsius, propter lasciuia impudentē, qua is Deus Canopi, vbi templum & cultu & religione excellens habebat, colebatur, vt videre est apud Strabonem. Paulo Triorchis dicitur non alia de causa, quàm quòd tribus testicularis radicibus in terra nititur, quas etiam Fuchsius vtrique Serapiadi appinxit. Plinius tamen &

Theophrastus non nisi geminos bulbos Serapiadi tribuerunt, neque plures duobus in his vel alijs testicularis se obseruasse Dodonæus affirmat. Huius Serapiadis duo genera depinxit Fuchsius, marem & femina. Dodonæus tria. Vnius flos papilionem, alterius fucum, tertij muscam refert. Orchis Serapias, vt describit Dioscorides, folia Porro similia habet, oblonga, latiora & pinguia, in alarum cauis inflexa: cauliculos dodrantales, subpurpureos flores: radix subest testiculis similis. De quo hæc scripsisse videtur Theophrastus. καὶ γὰρ ἐπὶ τῆς ὀρχεως καλεσμένῃς. Δυσὸν γὰρ ὄντων, τὴν μὲν μεγάλην, τοῦ δὲ μικροῦ, τὸν μὲν μέγαν ἐνεργότερον ποιεῖ πρὸς τὰς ὀμυλίας, ἐν γὰρ ἀλλήλοις διδόμενον ἀγρὸς ὀρετινῶν, τὸν δὲ ἐλάττω σίνεσθαι καὶ κωλύειν. ἔχει δὲ τὸ μὲν φύλλον σιλφωδες, μετώτερον δὲ καὶ ἔλαττον. τὸν δὲ καυλὸν ὁμοιωσάσθαι ἀπὼ ἀπύρρον, ἢ τοὶ ἀκόννη. Quæ sic vertit Gaza. Sicut qui testiculus appellatur. Cum enim gemini sint, alter magnus, alter autem paruus, magnum efficacem ad coitum, datum è lacte caprino tradunt, minorem verò obesse, ac inhibere. Habet folium Laferis, verum læuius atque minus: caulem simillimum spinæ, quam Pirum vocant. Sed hunc locum mendosum esse testatur Plinius, vt rectè Hermolaus annotauit. Non enim Silphij seu Laferis folium habet Serapias, vt Gaza conuertit, σιλφωδες pro

Lib. 3. c. 115. Cap. 210. hist.

Lib. Geo. 17. Lib. 6. & 7.

De flor. cap. 61. Cap. 210.

Lib. 3. c. 125.

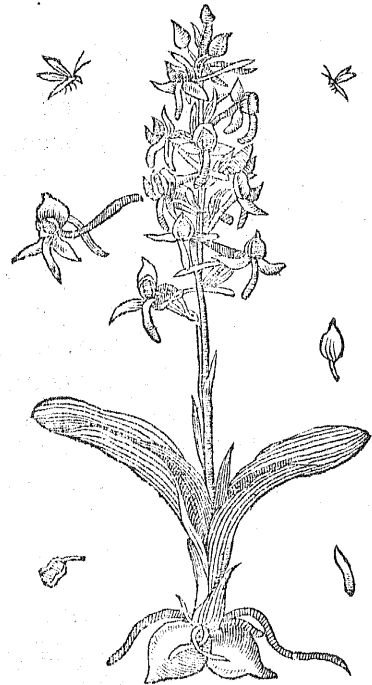
Lib. 9. hist. cap. 19.

In corall. cap. 143. lib.

σκιλλωδες legens. Etenim Silphio folium est Apij, nō scillaceum aut portaceum, vt Serapiadi. Deinde spinosus huic herbæ caulis, & Apio, id est, Raphano siluestri, inquit Hermolaus, nō, vt Theodorus, Piro similis. Plinius Theophrastū sic interpretatus est. Sed inter pauca mirabilis est Orchis herba siue Serapias, foliis Porri: caule palmeo: flore purpureo: gemina radice, testiculis simili, ita vt maior, siue, vt aliqui dicunt, durior ex aqua pota exciter libidinem, rarior siue mollior è lacte caprino inhibeat. Quidam folio Scillæ esse dicūt, læuiori ac minori: caule spinoso. Quare legendum, σκιλλωδες, λειότερον ὃ καὶ ἔλαττον. τὸν ὃ καυλὸν ἀχρηστώδη, ὁμοίωτον ἀπίω. Potest & sic legi, σκιλλωδες, λειότερον διὲ καὶ ἔλαττον, καυλὸν ἀχρηστώδη, ὅρχιν διὲ ὁμοίωτον ἀπίω, id est, Pito. Testiculum Serapiada primum his verbis describit Dodonæus: folia fert duo aut tria, læuia, latiuscula, ac Lilij foliis multò mi-

De flor. cap. 61.

ORCHIS Serapias primus, Dodonæi.

TRIORCHIS Serapias mas, Fuchij.

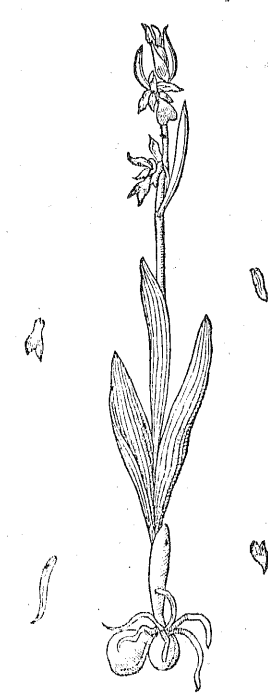

nora: caulem dodrantalem, aut altiorem: flores in eo raros, candidos, papilionibus expansis alis quodammodo similes, è foliolis scilicet tribus, vno superiore, duobus lateralibus alas referētibus, & longiori, tenui velut papilionis corpore, cauda pro-pendente, melleum & dulcem liquorem continente commissi: qui contorto aliquantulum pediculo cauli adhærent. Globuli subsunt gemini, candidi & rotundi, & supra eorum annexum fibræ aliquot pro radicibus. Secundum Serapiadis genus quinis senisve constat foliis, venosis, aliquantulum latis, Plantaginis angustifoliæ quadantenus similibus, sed minoribus, quibusdam terram versus reflexis, aliis circum caulem, qui palmatis aut dodrantalis est: floribus in summo quinque aut sex, ex aliquot foliolis compositis, quorum inferius forma, & colore subnigro fordido fucum proximè referre videtur: testiculi subsunt vt aliis gemini. Reperiuntur huius species duæ: vnius flos foliola maiora, candidiora, & aliquantulum purpurascens habet: alterius omnino minora & subuiuentia. Huius caulis breuior, illius altior. Est Triorchis fœmina Fuchio. Tertius Orchis Serapias foliis est minoribus & paucioribus: cauléque breuiori ac tenuiori quàm secundus, cui alioqui satis similis est: flores huic tres aut quatuor, ex tribus exiguis superioribus foliolis,

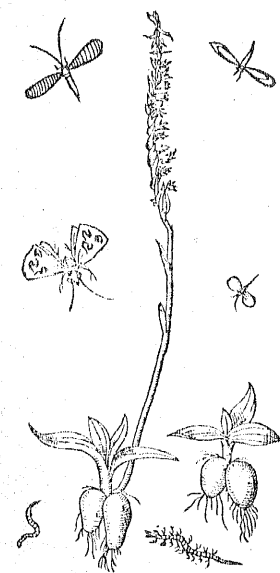
ORCHIS Serapias secundus, Dodo. Matth. Testiculus 11.

TRIORCHIS Serapias tertius, Dodonæi.

TESTICVLVS odoratus, Dodonæi.

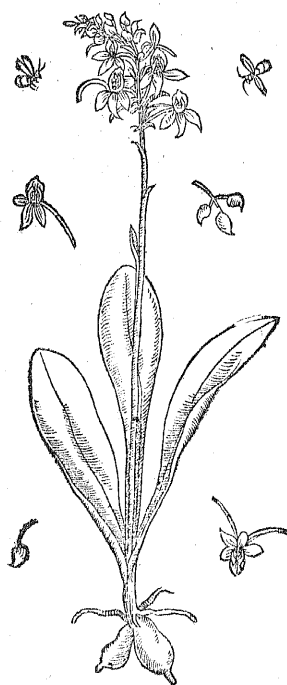
liolis, & quarto inferiore oblongiore, colore in purpura Lib. de flo. ra tristi subnigro, nonnihil variegato, forma muscæ cap. 61. cuiusdã corpori similes. Testiculi veluti geminæ parua pilulæ sunt. Secundum ex his Serapiada præfertim maiorem Dodonæus cum Dioscoridis delineatione conuenire ait: folium enim ei Marrubij folio longius latiúsque & læue est, quod reflectitur: caulis dodrantalis: florum superiora foliola dilutè in candore rubentem purpuram referunt: testiculi exigui sunt. Vbi Dodonæus ἰσὸντα πρῶσιω, id est, Marrubio, pro πρῶσιω, id est, Porro legit, Pliniumq; qui folia Porri ei tribuit, interpretibus omnibus errandi occasionem dedisse ait. Quintū Orchios genus Testiculus odoratus, siue pumilio nūcupatus, omnium foliis minimus est: etenim ei foliola sunt omnino paruula, cæque venosa, & Plantagini aliquatenus similia, sed minutis ac paruulis eius foliis minora, virentia: caulis tenuis est, palmi altitudine, circa quem flosculi paruuli, candidi, suauiter odorati, ordine digesti, ac spiræ modo caulem ambientes: bulbi subsunt gemini, parui, oblongi. His addo Testiculum vulpis vulgè vocatum, seu Testiculum sacerdotis, Germanis Stendeluurtz, quem Fuchius Satyrj trifolij nomine descripsit & depinxit. Tria duntaxat fere semper folia profert Lilij albi foliis similia, minora tamen & rubicundiora, caulem pedalem, in quo flores venusti, radicis cauæ floribus haud dissimiles, modò niuci candoris, modò satyræ purpurei: radices sunt veluti nuces duæ exiguæ, vel oliuæ cohærentes, foris rubescentes, intus candidæ, quarum vna plenior & maior, altera minor, spongiosa, flaccida, sapore dulci & grato. Est alius Orchis, rotundus

Genus Orchios. Dodon. de flor. ca. 61.

Cap. 269. hist. Dodo. lib. 2. cap. 46.

TESTICVLVS Vulpis,
Dodonæi.

ORCHIS rotundus,
Dalechampij.

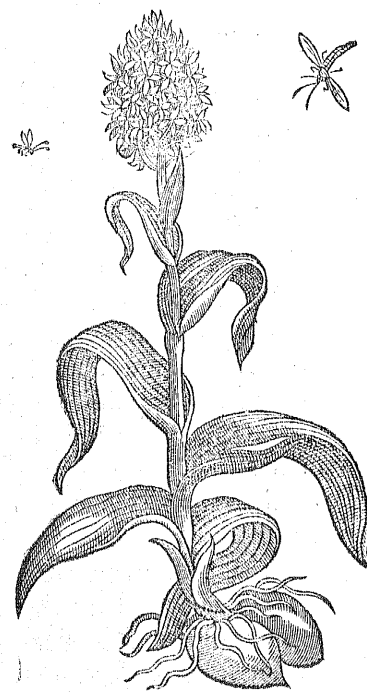
à Dalechampio cognominatus, radice gemina, testiculis simili, carnosa, superne fibrata: caule vnico, cubitali, rotundo: foliis ad summum tribus vel quatuor, latis, venosis, pallidis, arundinis instarè caulis amplexu sese explicantibus: flore puniceo in capitulis globosis, & aliquantulum compressis, non aliorum generum modo in thyrsò longo & spicato emicante, capituli vertici velut de industria affixo. Præterea obseruauit Dalechampius in editis montibus Orcheos genus humile, rarum flore luteo, tribus aut quatuor foliolis constans, cætera vulgò cognitis simile. Prope oppidum Monspelio viciniam, Veganiū nominatum, id genus nascitur. Orcheon genera aliter distinxit Lobellius ex Cornelio Gemma, & multò plura spectanda nobis proposuit, vt tum huic, tum illi multarum id genus plantarum cognitionem acceptam referre debeamus. Sunt omnes ordine, qui sequitur, expressæ: Cynosorchis Morio, Orchis mas angustifolia Fuchsij, Satyrium Apulei, Orchis Delphinia palustris Corn. Gemmæ, Testiculus Morionis mas Dodonæi. Cynosorchis maioris species secunda, Cynosorchis altera Dodo. Cynosorchis Morio femina Dodonæi, Orchis Delphinia moriana Corn. Gemmæ. Testiculus hircinus. Testiculus vulpinus primus, Orchis Serapias primus Dodonæi. Testiculus vulpinus secundus, Orchis Serapias secundus Dodonæi. Hi Testiculi

CYNOSORCHIS maior Lob.
Serapias Dioscor.
Gemma.

I.
II.
III.
III.
V.
VI.

SERAPIAS Dioscor. 2. Gemma
Orchis Basilica altera, Cynosorchis altera maior, Lob.

TRAGORCHIS minor, &
veterior, Gemma.

ORCHIS Melittias,
Gemma.

QQQ 4

X. & Leporis testiculus nostrâs, quem iam descripsimus, Orchis faurodes vel Scin-
 cophora, lacertarum æmulatione, Cornel. Gemmâ, siue Tragorchis altera. Tra-
 gorchis minor & verior Corn. Gemmâ, siue Coriofinites, siue Coriophora, flore
 XII. instar Cimicum. Orchis Melittias, siue Apis cadauerulum exprimens, Orchis

ORCHIS Myodes 1.
Gemma.

XIII.

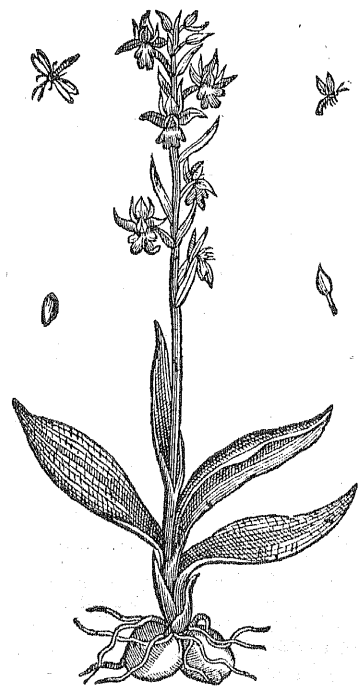
XIII.

XV.

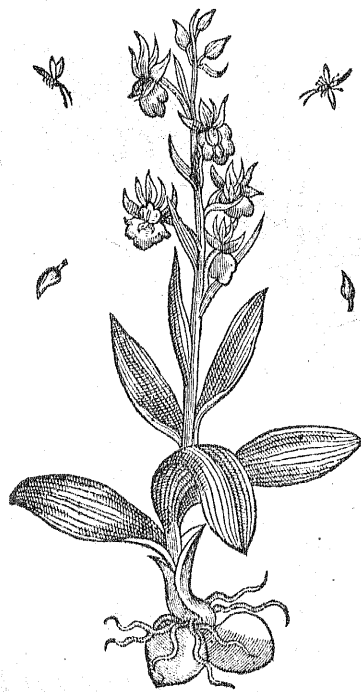
XVI.

XVII.

XVIII.

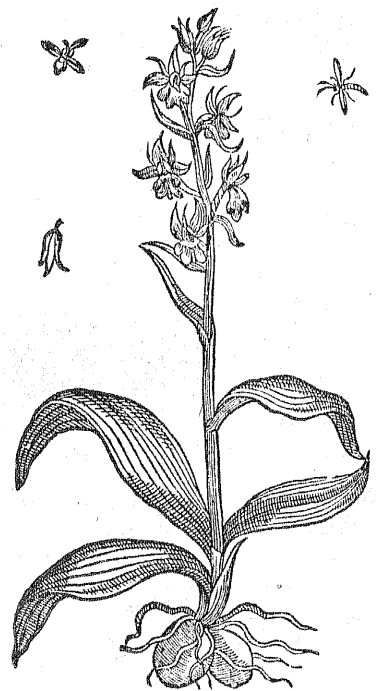

ORCHIS Sphecodes,
Gemma.

Myodes prima Cor. Gemmâ, floribus muscam
 exprimens. Hæ duæ postremæ videntur referre
 Orchis Serapiam marem & fœminam Do-
 donæi in Historia stirp. Vulpinus Testiculus,
 siue Orchis Myodes lutea Narbonensis, con-
 gener cû minimo Testiculo vulpino, floribus
 fucum colore & effigie repræsentantibus, Or-
 chis Serapias 3. Dodonæi, supra descriptus. Or-
 chis Sphecodes Gemmâ, Gallicè *Mouchequespe*,
 Belgicè *U-vespen*. Huius ex magnitudine, &
 floris intenso & remisso colore varietas gemi-
 na conspicitur. Orchis Myodes altera Corn.
 Gemmâ, folio læuiore & flore grandiusculo.
 Orchis Ornithophora, vel Ornithes, folio læui
 Corn. Gemmâ, Testiculus Vulpinus Lobellij,
 papilionis alas expansas referens. Orchis Or-
 nithophora folio maculoso Corn. Gemmâ, cu-
 ius differentia multæ sunt, ex floribus purpu-
 reis, subpurpurascensibus, albis: foliis prægradi-
 bus, paruis, ovalis figura, ex acuto in latum de-
 finentibus, ex acuto in amplum & rotundum.
 floret medio Aprilis ferè, & quandoque sub
 initium, vel finem mensis Martij. Orchis Stra-

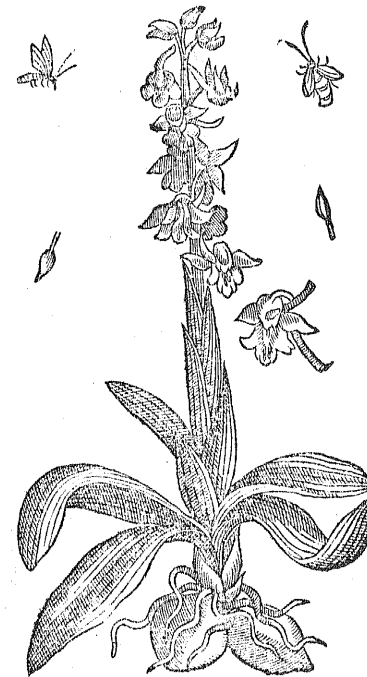
ORCHIS Myodes
altera, Gemma.

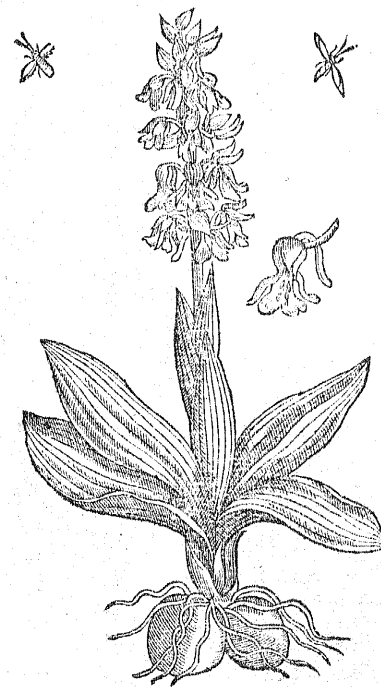
teum

BVLBOSARVM, ET CARNOSARVM, &c. LIB. XV. 1559
 teumatica, vel Stratiotes maior, siue Militaris Cor. Gemmâ, quam meritò Basili- XIX.
 cam tertiam liceat appellare. Orchis Strateumatica minor Cor. Gemmâ. Or- XX.
 chis Batrachites, vel Batrachoides Gemmâ, Belgarum *Vorskens*, id est, Ranula, à XXI.
 floris figura. Orchis Hermaphroditica secunda Cornel. Gemmâ, siue Orchis XXII.

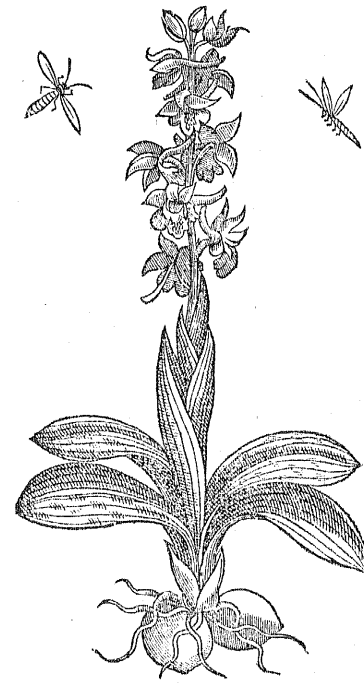
ORCHIS Ornithophora folio
læui, Gemma.

ORCHIS Strateumatica maior,
Basilica 3. Gemma.

ORCHIS Ornithophora foliis
maculosis, Gemma.

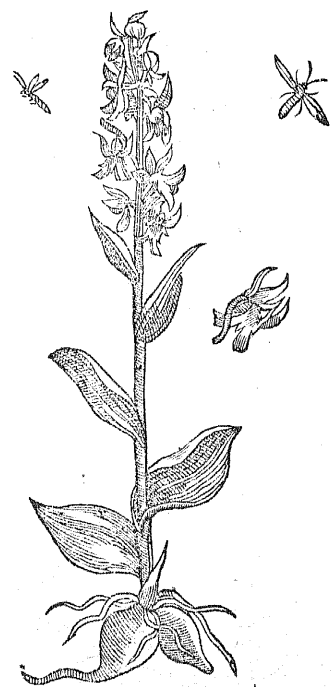
ORCHIS Strateumatica
minor, Gemma.

psychoides

psychoides diphylla. Testiculus odoratus, à nobis supra depictus & descriptus, xxiii. Orchis Spiralis Cornel. Gemma. Huic adiungitur Tetrorchis, vel Triorchis alba Spiralis, vel Autumnalis Cornel. Gemma. Alter Pumilio, inquit, flore candido odorato, rectè Spirale Satyrium vel Autumnale vocetur. Estq; vt plurimum

ORCHIS Batrachoides, Gemma.

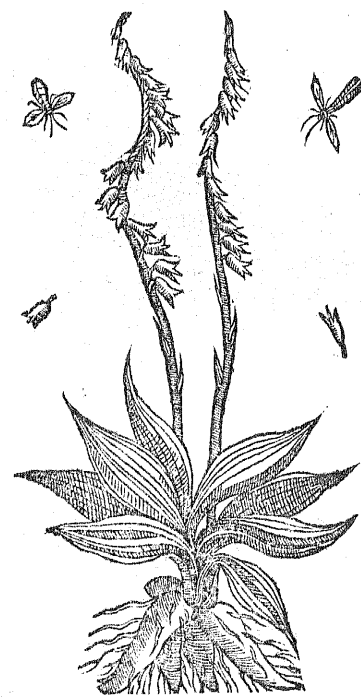

TETRORCHIS vel Triorchis alba, Gemma.

ORCHIS Hermaphroditica Gemma: sive Orchis psychoides diphylla.

ORCHIS Frisialis, Gemma.

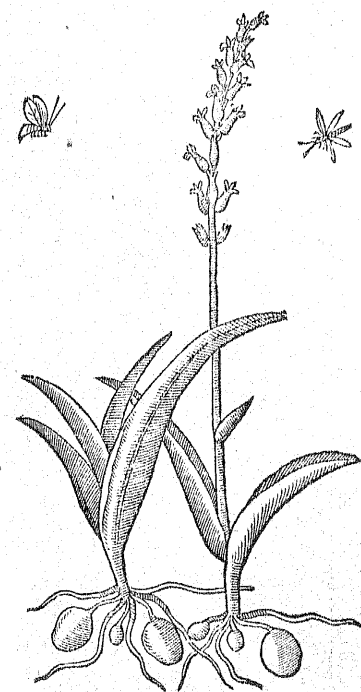
Triorchis

Triorchis, aut Tetrorchis, oblongis bulbis instar oliuæ compressæ, folia rhomboide, impensè virentia, cum fulgore subatro. Flores in spiram aptè dispositi forma diadematis, vt Testiculo odorato. Erumpunt folia mense Septembri, flore iam marcescente, ac perseverant vsque in Maium, inde verò per æstatè delitescunt:

TRIORCHIS lutea Gemma, Lobell.

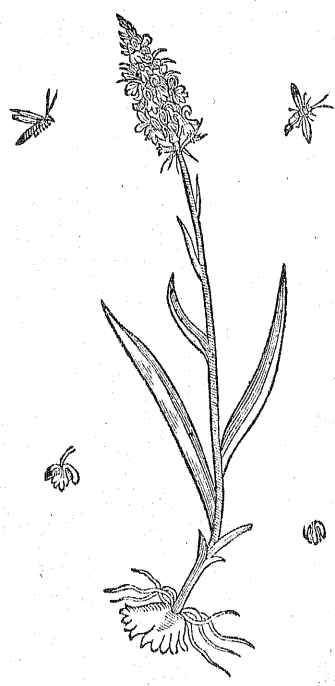
TRIORCHIS lutea, flore luteo Gemma, Lobell.

erumpit autem cauliculus mense Augusto, florens vsque in Septembrem. Orchis Frisia litoralis Gemma, quæ gemina inferiora folia bifolij, Plantaginis latifoliae angustiora edit, & in dodrantali cauliculo herbaceo, siue luteo virentes flosculos in horto D. Braucionis. Eadem, aut illi congener est Triorchis lutea altera Corn. Gemma, folio rotundiore & latiore quàm Triorchis albæ virentiore, trifolia & nonnihil hirsuta. Est eiusdè Triorchis lutea tertia, cuius effigies hîc apposta est, sed oblongioribus radices oliuaribus bulbis. Sequitur Orchis minor Leodiensis Triorchis lutea, flore luteo, siue Basilica minor Corn. Gemma. Serapias & Triorchis quorundâ. Terna folia angustiora, Quinqueneruia Plantaginis amula edit, læuore & viriditate Auricula vsinæ, vti superior flos itidem in cauliculo exili testiculi odorati pari. Radix ternis & quaternis pusillis, pendulis testiculis subest, quibus diuicatur & propagatur. Collibus agri Leodiensis gaudet. Dicitur hæc Basilica minor Gemma, Pumilio, flore luteo nonnihil herbaceo instar regij diadematis, odore fragrantissimo, cui vis ad excitadâ venerem præ cæteris admiranda: quare Hispani Amor di donna meritò appellant: testes parui, rotundi, solidi, cortice rufo obducti. Folia emergunt prius Maio mense, vel circa finem Aprilis: floret mense Iulio vsque in Augustum: valde sese multiplicat sub terris. Gaudet montosis. Duæ, quæ sequuntur, à nobis descriptæ sunt & depictæ capite de Satyrio. Serapias mas læui folio, floribus dilutè purpureis, notulis conspersis, Satyrium Basilicum primum Dodonæi, Palma Christi Herbariorum, & Serapias fœmina pratensis, foliis notulis inspersis, Satyrium Basilicum alterum maius Dodonæi, & Palma Christi. Serapias candido flore montana maculatis foliis, Cynosorchis montana folio maculoso Corn. Gemma in pratis niueo flore crebra visitur: cætera haud absimilia Satyrio Basilico altero Dodonæi. Serapias minor rubra nitente flore angustifolia, nullis inspersis punctulis. Serapias palustris latifolia, Cynosorchis palustris platyphylla, folio læui luteoque: flore albo, subpurpurascente Cornel. Gemma

SERAPIAS candido flore, Lobell.

SERAPIAS minor rubra, Gemma.

CYNOSORCHIS palustris
Platyphylla, Gemma.

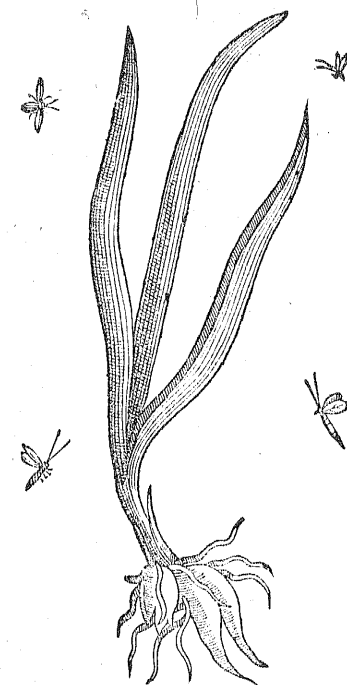
SERAPIAS palustris altera
Leptophylla Gemma.

XXX. Gemma. Præcocior est violacea Cynoforchi. Serapias palustris altera Leptophylla. Serapias palustris tertia, Cynoforchis altera Corn. Gemma, ferius florens, coma violacea, foliis interdum læuibus, interdum maculosis. Serapias montana XXXI. folio læui, Cynoforchis montana folio læui Corn. Gemma. Cynoforchis Dracontias XXXIII.

SERAPIAS palustris
III. Gemma.

SERAPIAS montana folio læui, Gemma.

CYNOSORCHIS Dracontias, Gemma.

CYNOSORCHIS
Conopsea.

contias foliis & floribus impensè rubris Corn. Gemma. Floret circa finem Aprilis, aut initia mensis Maij. Nascitur in humidis & viginosis, præsertim vbi nigrior terra est. Cynoforchis Macrocaulos, vel Conopsea, siue Galericulata Cornel. XXXIII. Gemma. Floret circa medium finemque mensis Maij, vsque ad mensis Iunij ferè R. R. R.

medium. Ad duorum cubitorum altitudinem sæpe pertingit. Flores illi purpurei admodum elegantes, & odorati vt in Serapiade Basilica prima, atque secunda, nisi quòd color Conopseæ magis dilutus, & hæc alterius velut scemella propria videatur. Gaudet pratis, sed tamen non vsque adeò humidis, vt priores: quin potius

XXXV.

SATYRIUM castratum, Gemma.

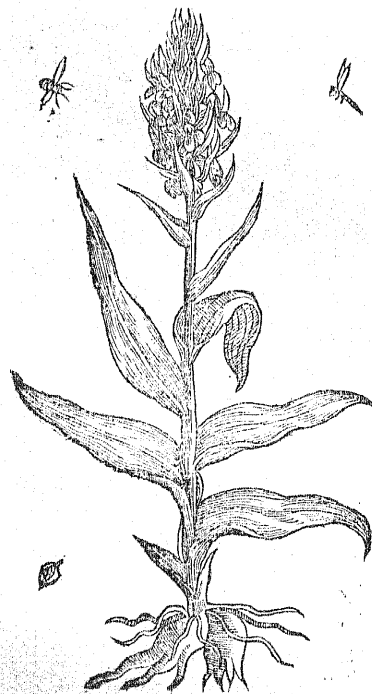
XXXVI.

Locus.

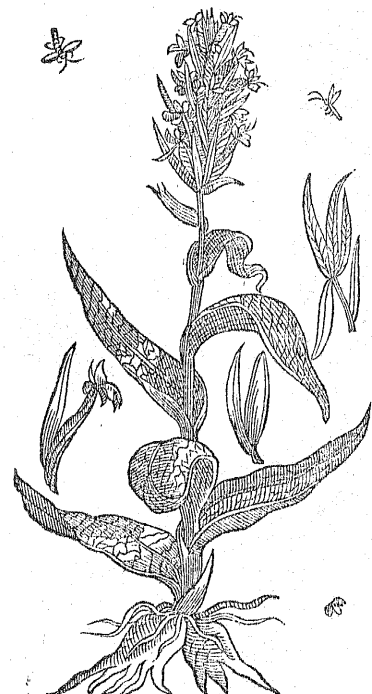
Vires & Temper. Li. 3. c. 124.

CYNOSORCHIS leptophylla, Gemma.

CYNOSORCHIS palustris altera lophodes, Gemma.

Theffalia

medio quodam solo ac temperato. Satyrium castratum, vel eunuchum, ex genere Cynosorcheos Corn. Gemma. Cynosorchis palustris læui folio & angusto omnium vilissima Corn. Gemma. Cynosorchis palustris altera lophodes vel nephelodes Corn. Gemma. Flos illi communis ferè cum cæteris maculosus. Ob id huic communis appicta est deflorescentis Satyrij forma, vna cum corniculis, quibus semen atomum profus includitur. Hactenus Lobelius & Cornelius Gemma. Cynosorchis in petrosis & arenosis locis prouenit. Quidam locis palustribus, ac humectantibus, in siluis ac pratis. Tragorchis in pingui & argilloso solo. Testiculus vulpis & odoratus in editis, incultis, & aridis locis maxime. Orchis rotundus cliuosis pratis aliorum frigidorumque montium gaudet. Maio & Iunio mensibus omnes florèt, dempto odorato, qui Augusto, aut Septembri mense flores promit. Cynosorchis radix editur vt Bulbus cocta, inquit Dioscorides. Fertur de ea, si maiorem edant viri, mares generari, si maiorem scemina, sceminas. Addunt etiam in

Theffalia mulieres mollem cum caprino lacte bibendam dare, vt ad venerea excitent, aridam verò ad inhibenda, ac dissipanda. Alterum etiam alterius potu resoluui. Eadem planè Plinius tradidit. Eduntur vt Bulbi cocti in vineis ferè inuenti. Ex his radicibus si maiorem edant viri, mares generari dicunt, si maiorem scemina, alterum sexum. In Theffalia molliorem in lacte caprino viri bibunt ad stimulandos coitus, duriores verò ad inhibendos. Aduersatur alter alteri. Serapiadis radix, auctore Dioscoride, illita tumores discutiendi vim habet, atque vlcera expurgat: herpetas cohibet: fistulas abolet: inflammationes illita mitigat: sicca nomas compescit, vlceraque putrescentia & maligna oris sanat. Cum vino pota aluum sistit. Feruntur de hac etiam quæcumque de Cynosorche dicta sunt. Plinius quædam horum duntaxat habet. Eius radices, inquit, sanant oris vlcera, thoracis pituitas: aluum sistunt è vino pota. Cynosorcheos radici bulbosa, ac gemina, inquit Galenus, vis inest calida & humida, ac gustantibus duriuscula est. Cæterum maior radix multam videtur habere excrementitiam humiditatem & flatuosam. Quapropter epota venereu excitat. Altera minor contrà, admodum elaborata est ad calidius & siccus vergens. Itaque hæc radix tantum abest, vt ad coitum stimulet, vt etiam contrà planè inhibeat ac reprimat. Orchis Serapias siccior facultatem obtinet, quã vt primi ordinis haberi mereatur. Quocirca nec proinde ad venereu accommodus est. Oedemata illitu discutiit: sordida vlcera expurgat, herpetas sanat. Siccatus multò amplius desiccatur: nam & putrescentia vlcera sanat contumaciãque: quippe cum & subadstringens sit, ac proinde etiam ventrem ex vino potus sistit. Hodie Sepiasarij, inquit Dodonæus, Orcheon bulbos compositionibus ad excitandam venereu sine discrimine admiscunt. Præstantiores tamen sunt Tragorcheos bulbi. Ambo autem assumendi non sunt, sed durior, plenior ac succulentior: flaccidior ac rugosior reiciendus. Est autem plenior non semper qui maior, sed non rarò etiam minor, si videlicet bulbi colligantur priusquam stirps defloerit, aut cum primùm caulis erumpit. Neque enim succulentior alterum magnitudine superat, priusquam semen maturari cœperit. Nam cum alternis annis vnus bulbus intumescat, alter verò pereat, fieri non potest vt durior ac succo plenior semper maior sit. Quando enim folia erumpunt, tunc demum, vel non multò antè plenior crescere incipit, quo paulatim incrementum fumente alter flaccescit, rugasque contrahit, donec maturato semine vna cum foliis & cauliculis subinde totus subsidat, ac pereat, eo qui interea creuit vegeto, ac succi pleno.

Li. 27. ca. 8.

Li. 3. ca. 125.

Li. 26. c. 10.

Li. 8. simpl.

De florib. cap. 61.

SATYRIUM.

CAP. XIII.

IVSDEM Bulbacei generis cù Testiculis est *Γρυέρον* Græcis dictum, **Nomina** Latinis Satyrium, Arabibus *Gasi alchaleb*, *Chasi atraleb*, siue *Tartarichi*, Italis *Satirio* & *Satirione*, Gallis *Satyriion*. Satyrio nomen fecerunt Satyri, qui primi siluestres dij colludentes Nymphis per siluas & antra, ad firmiorem venereu herbam hanc inuenerunt. Dioscorides Satyria duo ponit. Vnum Triphyllum, id est, trifolium, alterum Erythronium, siue Erythraicū, id est, rubrum. Præter ista recentior ætas Satyrium Basilicum adinuenit, id est, Satyrium Regium, quod & Palmam Christi nominauit, propter similitudinem quandam, quam eius radix cum humana habet manu, Germani *Creutzblumen*, Galli *Satyriion Royal*. Sed ne quis homonymia fallatur, loq̃e alia est stirps vehementer purgans Palmæ Christi nomine donata. Satyrium Basilicum duplex est. Vnum maius, alterum minus. Quoddam folio non maculato, aliud maculato. Satyrium trifolium delineat Dioscorides his verbis: Folia fert Rumici, aut Lilio similia, minima tamen, & rubentia: caulem nudum, longum, cubitalem: florem Lilio similem, **Forma.**

Li. 3. ca. 126. & 127.

Genera.

Ibidem.

Forma.

R R R 2

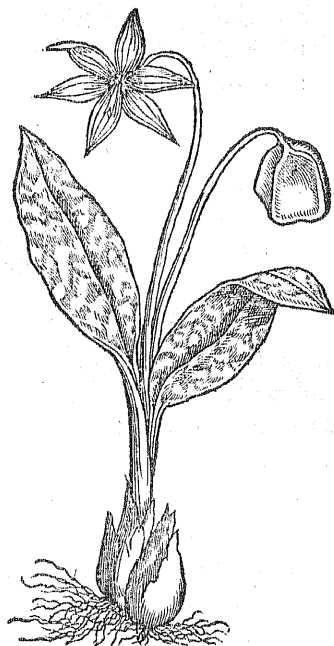
album: radicem Lilio similem, mali modo extuberantem, foris rufam, intus oui modo albam, gustu dulcem, & ori gratam. Satyrium Erythronium femine est Lini, maiore, duro, læui, splendente, quod fertur quemadmodum & Scincus venerè excitare: cortice radicis gracili, rufo, interiore parte alba, gustanti dulci, & ori non ingrata. In apricis & montosis nascitur. Plinius de iisdem hæc prodidit. Concitricem vim habet Satyrium. Duo eius genera, vna longioribus foliis quam Olea: caule quatuor digitorum: flore purpureo: radice gemina ad formam hominis testium, alternis annis intumescente, ac residente. Altera Satyrium Orchis cognominatur, & femina esse creditur. Distinguitur internodiis & ramosiore frutice, radice fascinis vtili. Nascitur ferè iuxta mare. Vbi Cornarius legit ex veteri codice, radice fascini, pro virili membro fascinum accipiens, in quo significato vsurpauit Horatius hoc versu.

Ode 8.
Epod.

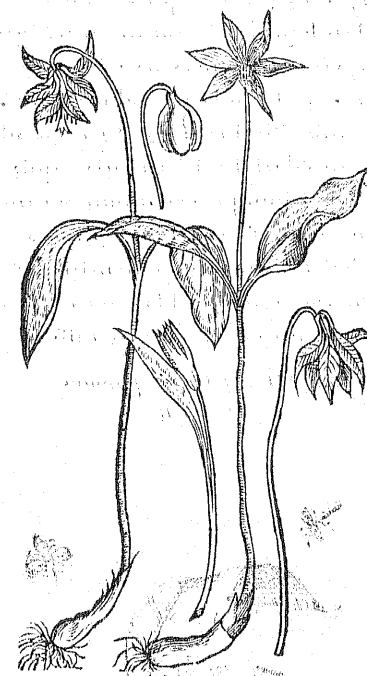
Minus læui languet fascinum.

Hic Plinius Satyrium cum Orchi confudisse videtur, & ex Latini cuiusdam auctoris sententia ista prodidisse: subiungit enim. Græci Satyrium foliis Lilij rubri, minoribus, & tribus non amplius è terra extantibus tradunt: caule læui, cubitali, nudo, radice gemina, cuius inferior pars & maior mares gignat, superior ac minor fœminas. Et aliud genus Satyrij (Erythraicum appellant) femine Viticis maiore, læui: duræ radicis cortice rubro intus album includi, sapore subdulce: ferè in montosis inueniri. Satyria Dioscoridis vera vix adhuc Herbariis bene sunt cognita: tamen ex Dalechampij coniectura potius quam certa assèuatione ea hic exhibemus. Erythronium, siue Erythraicum môtosis & apricis nascitur: radice bulbo-

*SATYRIUM rubrum,
Dalechampij.*

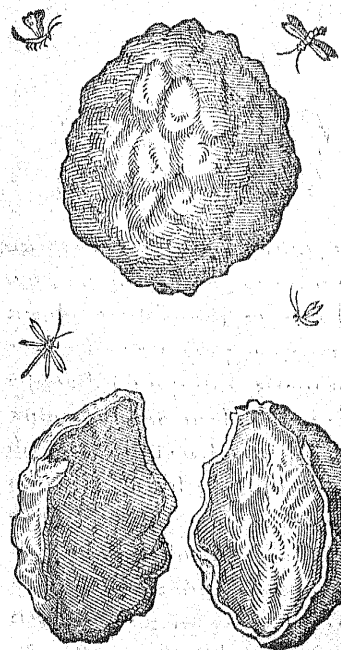

sa, ima parte fibrata, oblonga, Porro non dissimili, foris subrufa, intus candida, nulla grauitate odoris iniucûda, veluti Orcheos, tenera, gustu principio dulci, qualis est Castaneæ, deinde acri Cepæ Afcalonix modo, quam aiunt semine perfecto in globosum caput colligi, mali figura, crescente verò caule extenuari, ac in longum produci, vt cauli quod satis sit alimenti velut de suo suppeditet, nunc simplici, nunc velut è duabus in vnum coeuntibus iuncta, subnascantibus aliis perpetuò, & coherentibus duabus, tribusue, ac interdum pluribus, quæ exhausta crassiore, ac maiore postea augetur: caule, si ortum eius à radice consideres, procerro, tereti, superne rubenti: foliis Rumicis, aut Lilij, minoribus, binis, nonnunquam ternis, aliquando quinis, ad terram infractis, virentibus, sed maculis rubris conspersis, tam crebris, vt rubere magis quam virere videantur: flore purpureo, Lilio rubro, quod Martagon vocant, figura simili, priusquam pandatur, oblongo, dum referatus est, sex foliis constante, ad radicem candicantibus, reliqua sui parte ostro purpurascantibus, apicibus totidem quot sunt foliola, niueis, superne velut atro capite conspicuis. Alterum, trifolium videlicet, inuentu rarius, priori omnino consimile, nisi quòd guttis & maculis lacteis folia variegantur, flos candicat. Vtrique semen oblongum siliquis includitur, nunc triangulis, nunc quadrangulis, copiosum. Inuenitur genus quoddam vnico, ac lato folio, sine flore, sine fructu. Marem appellant

appellant Herbarij. Florent Aprili & Maio mensibus. Satyriorum historia id repugnare videtur, quòd rotunda & globosa radice non sint, qualem requirit Dioscorides. At si Satyria non sunt, tamen ob insignem & venustam figuram describenda fuerunt vulgato apud Herbarios seruato nomine, quoad verius sit inuentum, aut è veterum libris erutum. Ad excitandam venerem magnam vim habere ostendit humida & calida substantia cum acrimonia paululo iuncta. Pena eandem plantam Herbariis innotuisse scribit Satyrij Erythronij nomine, non multis ab hinc annis nulla desiderata nota præterquam coloris, qui valde variat loci varietate, vt in Scilla, Cepis, & aliis Bulbaceis videre est. In Iura monte & collibus Taurinensibus Pado sesquileucam disitis prouenire ait. Est Lobellio Satyrium & Dens caninus Belgarum, Hermodactylus & Pseudohermodactylus Italarum & Matthioli. Genuini verò Erythronij radix ex Matthiolo hic depicta conspicitur à Cechino Martinello Pharmacopæo præstantissimo & Herbario peritissimo missa. Ea est mali effigie, cortice tenui & rufo, candida intus pulpa, sapore dulci, orique non ingrato. Easdem radices Pena se Venetiis vidisse ait in Alberti Martinelli Officina, quas hic Satyrij Erythronij radices esse iudicabat. Eæ sunt subrotunda, magna; rugoso tuberosoq; cortice, ex fusco rubello, effigiem & magnitudinem

SATYRIUM Erythronium, Matthioli.

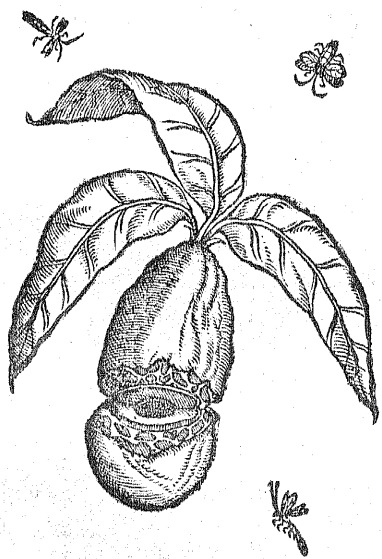
In Aduers.

Cyclamini, vel potiùs Aristolochia rotunda prægrandis affecuta, carne intus al-
bida, eduli, dulci. Idem Matthiolus postrema Commentariorum editione aliud
Satyrium primum pinxit, nulla adiecta descriptione. Satyrii trifolij radix, aucto-
re Dioscoride, bibitur in vino nigro austero ad opisthotonum. Ferunt etiam hanc
imperum ad venerem excitare. Erythronij radicem, si manu omnino teneatur,
venerem stimulare produnt, multò magis si bibatur in vino. Idem planè de Ery-
thronio Plinius tradit. Quibus addit arietibus quoque & hircis segnioribus
in potu dari. Et à Sarmatis, equis ob assiduum laborem pigrioribus in coitum,
quod vitium procedamum vocant. Et Galenus Satyrium, aut Triphyllum, inquit,
humidum & calidum temperatura est. Quamobrem gustu quoque apparet
dulce. Attamen recrementitiam & flatuosam humiditatem possidet: quocirca ad
venerem concitat. Hæc verò & herba ipsius radix præstare potest. Porrò, vt
quidam aiunt, ex vino nigro austero potum sanat opisthotonum. Hæc de veterum

Li. 3. ca. 126.
Vires &
Temper.
Li. 26. c. 10.

Li. 8. simpl.

SATYRIUM primum,
Matthioli.

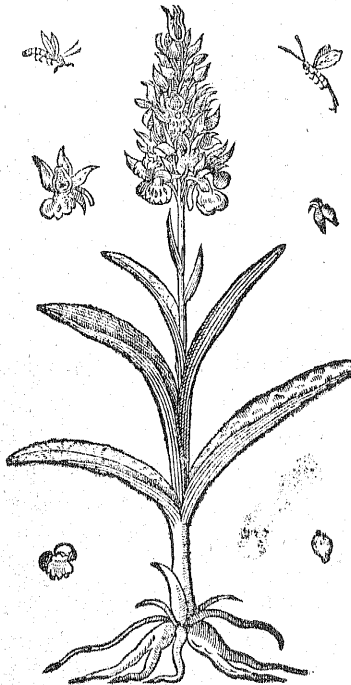

SATYRIUM Basilicum
maius, Dodon.

Dodon. de
Sori. c. 62.
Satyriis. Recentiorum Satyrium Basilicum maius, quod plerique marem ap-
pellant, folia habet oblonga, lata & læuia, Lilij foliis minora, nullis aut omnino
vix apparentibus maculis resperfa: caules pedales, vel altiores, non absque adnatis
foliis: flores in summo spicatos, colore dilutè purpureos, exiguis punctis saturate
purpure resperfos: forma florum Testiculi morionis maris, nisi quòd ipsis crista
desit, sub quibus singula acuminata nascuntur foliola: radices sunt veluti geminae
palmae, singulae in quaternos digitos distributæ, quarum vna flaccidior & quasi
fungosa, altera vegeta, ac solida, paucis ab annexis exeuntibus fibris. Alterum
maius genus, quod feminam vocant, priore tamen minus, folia eiusdem formæ
promit, sed minora, & multis nigris maculis consperfa: flores Cucullo similes, cri-
statos & hiantes, vt Testiculi morionis maris, colore nunc candidos, aliàs in pur-
pura vel rubentes, vel dilutè ad caruleum inclinantes, semper magis purpureis
ornatos, ac variegatos: radices alterius similes. Minus genus foliis est angustis, &
vt Matth

SERAPIAS femina præcis, siue
Palma Christi: Satyrium basilicum
alterum, Dodon.

PALMA Christi minor, Matth.
Satyrium Basilicum minus,
Dodonai.

Pena, tum quia succulenta minus sicciorque est, & deterget intro forisque vlceri-
bus admota, tum etiam quòd melancholicis, quartanariis, epilepticis, neruorum

Locus.

Lib. 2. c. 98.
Cap. 260.
simpl.

Li. 2. c. 207.

Lib. vet. cò
tin.

Vires &
Temper.

In Aduerf.

offarctu & pituitosa saburra oppressis miram præstet opem, fluxum dysentericum sistat, quot qualisque facultates Palmæ Christi recentiores vindicant, dignandas sanè Ægyptiis venerandæ Serapiadis Deæ augusto cognomine: alioqui nihil attinebat à cæteris secreuisse, & Serapiadas nuncupasse. Rationibus hæc fauebat ex lectione coniectura: nam ubi *πολύχριστον τῆς ρίζης*, id est, multi vsus radicem Dioscorides habet, legendum fortasse *πολύχριστον* multifidam radicem, & fortè vtrunque, id est, multifidam & multi vsus radicem innuebat. Et mox inferius, ubi Dioscorides, *ρίζα δὲ ὑπερτι ὀρχιδίοις ὁμοία*, id est, radix subest pusillis testicularis similis, legebat Pena multifida leuiore metathesi multò quàm in superiore capite, ubi pro oleo substituit Dodonæus Scillam teneram Pancretium, vti dictum est à nobis.

COLCHICVM EPHEMERVM. CAP. XIII.

Lib. 4. c. 79. Nomina

DIOSCORIDES *κολχικόν* à Græcis etiam *ἐφήμερον*, & *βολβὸν ἀγρίον* dici auctor est. Latine Colchicum, Ephemeron, & Bulbum agrestem, & stragulatorium: Colchicum, à Colchide veneni ferace, in qua nascitur. Ephemeron, quoniam sumptum vno die interficiat, Gallis *Tue-hium* & *Mort-aux-chiens*, Germanis *Teitlofen*, Italis *Zaffarano saluatico*. Item aliud *ἐφήμερον* seu *ἶριον ἀγρίον*, id est, Ephemeron seu Irim siluestrem, quod lethale nō est:

Lib. 6. sim.

sic nuncupatum, quod breui vna & altera die florem amittat. Idem Galenus habet. Ephemeron, non illud lethale ac deleterium, sed alterum, quod Irim agrestem

Lib. 5.

cognominant. Et hos secutus Aegineta, Ephemeron, inquit de venenis agens, quod nonnulli Colchicum, quod in Colchide nascitur, vocant aut. Bulbum agrestem.

Lib. 7.

Et Aëtius. Qui Ephemeron, quod aliqui Colchicum, aut Bulbum siluestrem appellant, &c. Est igitur Ephemeron duplex, lethale quod Colchicum, & non lethale, quod Ephemeron non lethale nominatur. De Colchico priore loco tractat

Genera.

Dioscorides, de altero proximè sequenti capite. Colchicum, vt ille describit, Autumni exitu florem edit subcandidum, crocino similem: post florem folia Bulbo

Lib. 4. c. 79. Cap. 80.

Forma.

similia, pinguiora tamen: caulem palmi altitudine, fructum ferentem rufum: radicem quæ corticem habet in nigro rufescentem, quo nudata, candida, tenera, succi plena & dulcis inuenitur. Habet bulbus eius in medio rimam, vnde flos erumpit. Plurimum in Messenia & Colchis nascitur. Ephemeron nō lethale caulem & folia Lilio similia habet, tenuiora tamen: flores candidos amarosque, fructum

Locus.

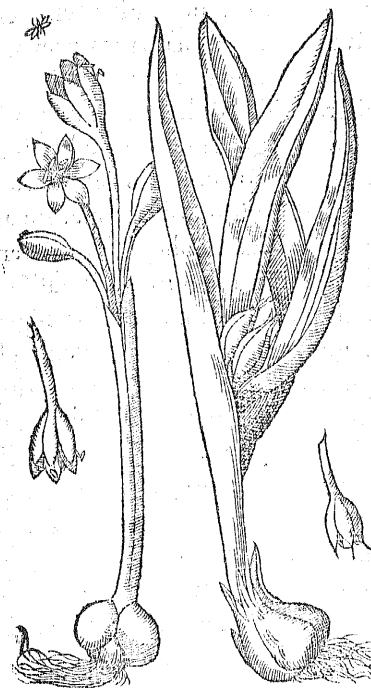
mollem: radicem vnam digitali crassitudine, longam, adstringentem, odoratam.

Diosc. ibi.

Lib. 25. c. 13.

Nascitur in siluis & vmbrosis locis. Plinius, Ephemeron, inquit, folia habet Lilij, sed minora: caulem parem, florem cæruleum, semen superuacuum: radicem vnam digitali crassitudine, dentibus præcipuam concisam in aceto, decoctamque, vt tepido colluantur. Et ipsa etiam radix mobiles sistit. Causis & exesibus imponitur. Hæc Plinius. Colchicū Ephemeron aliud non est, Herbariorū iudicio, quàm vulgarissimum plebi prætere Crocum & siluestre vbiq; vocatum, vti & in Croco siluestri diximus. Nam floret vt Crocus Autumnno, flore perquam simili, concolore, dilutiùs tamè cæruleo, staminibus pallidè luteis, iamdiu antea primo Vere ortum, & Aestate amittit folia, quæ porraceis latiora, Pancretij sunt æqualia, vel Bulbi, pinguiora, terna, aut quaterna, virentia, nitentia ab radice: caule, sesquipalmari: bulbosa, semirotonda: radice altera parte compressa Castaneæ figura, aut Anacardi, foris tunica rufescente ex fusco, ab ima latioreq; basi ad apicem canaliculum imprimat prima caulis germinatio, intus tota alba, fungosa, mucida, virosa, gustu non ingrata. Est quibusdam Narcissus purpureus Plinij & Virgilij, apud Theophrastum

COLCHICVM Orientale, Matthioli.

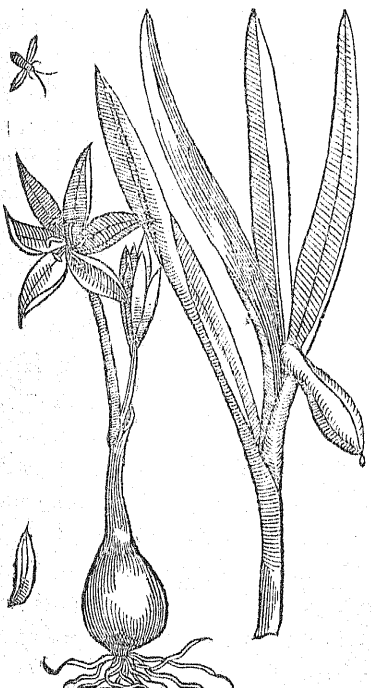

COLCHICVM alterum Orientale, Matthioli.

stum florens Autumnno, post Arcturū circa æquinoctium, perperam Moly Tragolib. 2. cap. 76. quia eius flos minimè lacteus. Est & Syriacum siue Alexandrinum Colchicum, cui bulbosa radix, vt describit Pena. Id non parum à nostrate differt, tametsi Dioscorides delineationem non minùs bene referat: non enim ex radice

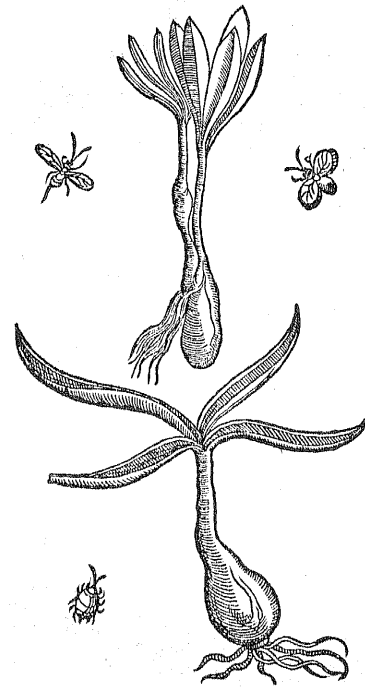
COLCHICVM Anglicum, Lobellij.

fulco, siue rima quæ est à latere, caulem emittit, sed caulis erumpens mediū findit bulbam, quasiq; geminum Colchici bulbū ab imo coagmentatum, caulemque vtrinque amplexatum ostendit, nigriorque nostrate euadit intus prioris simili, forisque, alioqui è cepacea fungosaque concretionem vti & totius figura istis adiungunt Lobellius & Pena aliud Herbariis indictū, quod quia Anglia copiosissimum fundit, nec alibi facile reperias, Anglicum candido flore nuncupant. Perpulchra est planta, lacteis floribus Ornithogali vel Asphodeli, maioribus, Croci montani siluestris paribus: caulem ornant sesquipalmarem radix & folia, alioqui pratensis vulgaris sunt, foris fusca, intus candida. Londini hortis mensa radices Hiemem ferunt, Vere emergunt, non secus atque in collibus & montosis prope Bristolium & in agro Somerseti. Clusius aliud Colchicum montanum exhibuit, quod terna quaternave folia fundit, digitum longa, per terram strata, Hyacinthi non scripti fere æmula, sed saturatiùs virentia & splendentia, gustuque acida, quæ vbi flaccescere incipiunt, colorem subrubrum

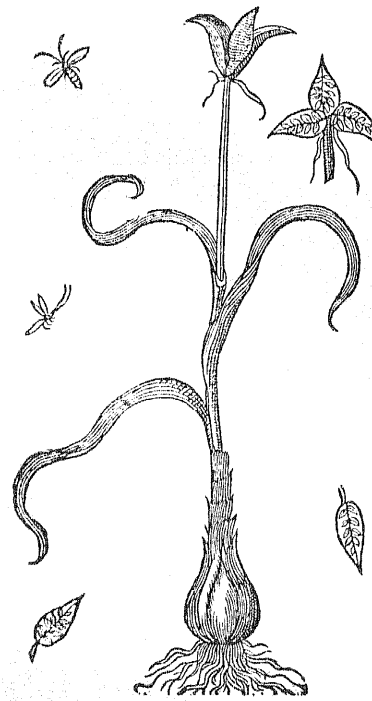
subrubrum contrahunt. Flos sine foliis primùm exilit, & sex oblongis purpureisq; foliis, & in medio staminibus totidem constat: eum folia statim (contrà quàm in alio Colchico) subsequuntur & quodamodò protrudunt, totàmque Hiemem perdurant in mensem vsque Maium aut Iunium. Radix est bulbosa, vnica, non magna, multis subruis & nigricantibus tunicis amicta, intus solida, candida, dulcissimè cum quadà adstrictione, sede longiuscula, quæ adnatis in lateribus propagatur. In collibus Salmantica vicinis lapidoso admodum solo prouenire ait Clusius, seque mense Maio collegisse proferentem caulem dodrantalè, firmum, & in fastigio triangularem siliquam: semine ex rubro nigrescente, laui, exiguo, subrotundo, amariuscule plenam. Illic vulgò *Merenderas* vocari. Idem scribit se obseruasse in pratis Salmantinis Colchicum nostro vulgari simile, sed minus, atque eius plantas nonnullas flore omnino lacteo: sed in eo genere folia antè primum Ver emergere non solere, quemadmodum nec in Anglico, quod hïc ex Clusio pictum videris. Colchici nostri radix quouis anni tempore eruta, à quibusdam pharmacopœis pro *Hermodactylo* habetur, etiam si siccata, flaccida, vieta rugosâque, tangenti partim euanida, partim fungosâ sit. Id quod acerrimè Matthiolus reprehendit, & eius erroris causam Serapioni adscribit, qui Surungen, id est, *Hermodactylum*, vt ipsemet interpretatur, iisdem planè verbis describit, quibus Dioscorides Colchicum. Quod autem magno & pernicioso errore has duas plantas confuderit, confirmat ex Paulo Aegi. qui lib. 7. de Ephemero & *Hermodactylis* seorsum tanquam de diuersis tractauit, ac primùm de *Hermodactylo*. *Hermodactyli* radix, inquit, & per se, & ipsius decoctum vim habet purgandi. Priuatim arthriticis, cum humores defluunt, exhibetur. Verùm stomacho valde aduersatur. Paulò post de Ephemeris ita scribit. Ephemerum nõ illud venenatum, sed quod Iris siluestris nominatur, mixtæ facultatis est, & repellentis, & discutientis per halitum. Ex quibus perspicuum est *Hermodactylum* ab Ephemero longè diuersum esse, & hac in re Serapionem vehementer errasse, & Mauritanos omnes, ac eius sequaces medicos, qui Colchicum *Hermodactyli* vice catapotis, & aliis medicamentis immiscent. Quare Matthiolus genuinum *Hermodactylum* esse credit, quem ex planta expressit quam Augerius de Busbeke Constantinopoli allatam donauit: vbi etiam *Hermodactylus* appellatur, & radices

COLCHICVM montanum cum flore, Clusij.

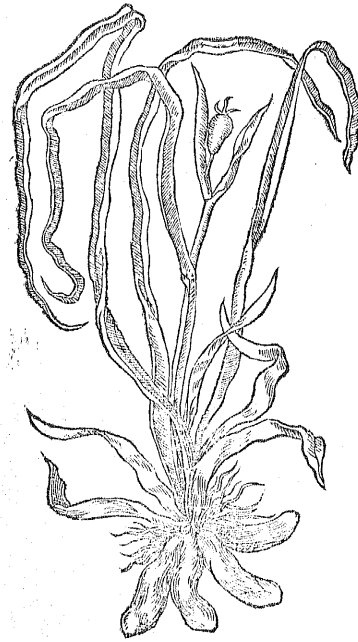

Cap. 194. simpl.

COLCHICVM montanum minus, Clusij.

BVLBOSARVM, ET CARNOSARVM, &c. LIB. XV. 1573
HERMODACTYLVS
verus, Matthioli.

PSEUDOHERMODACTYLVS, Matth.

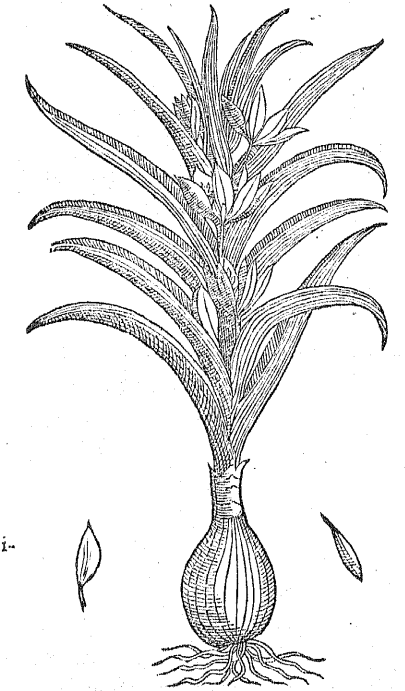

non venenatos Officinarum appellat. Se Venetiis habuisse ait munere Alberti Martinelli Alepo Syriæ euulsas à fratre Cequino Colchici Anguillaræ plantas, pronis palmitibus, septenis, denis & duodenis foliis Colchici striatis, mucronatis, reflexis, in angustum fastigiatis, imbricatim & lateratim stipatis, è quibus in pul-

dices digiti speciem referunt, adeò vt vnguium quoque figura conspicua sit. Folia fert prælonga binum dodrantum longitudine, & fortasse longiora, Porri aut Hastulæ regie similia: sed longè angustiora, breuiorâque sunt quæ circa radicem diffunduntur. Radices habet quatuor ex vna eademq; basi emergentes, digitorum figura, colore ex pallido rufescente, albis in summitate vnguibus, nullis circa sese fibris: nam quæ spectantur fibræ, circa radicem originem superiore parte capillaceæ sese fundunt. Caulis è medio profilit tenuis, herbacea tunica circumuestitus, in cuius summitate oblongum prominet capitulum (flore non vidit) piri figura, Colchici ferè modo, minus tamen. Differt ab hac planta ea quam quidam in Italia *Hermodactylum* esse arbitrantur, *Matth. Pseudohermodactylum* appellat. Sed *Hermodactylum* priorè, què verum putat, pleriq; respuunt, & Iridis generibus adscribunt, Iridè tuberosam appellantes, de qua capite de Iride locuti sumus. Præterea Colchici nostri radix medicamentis immixta, perniciosâ nõ est. Neq; propterea dicendù, id, quod in Colchide plurimùm nascatur auctore Dioscoride, aliud à nostro esse: sed illic lethali interimèdi facultate ceteris omnibus antecelluisse, tum qd succo illic esset magis concocto, tum quòd à solo cœloque vim hanc nancisceretur. Sic fungi quibusdam locis exitiosi proueniunt, & nisi iisdem quibus Colchicum remediis vincantur, interimunt: alibi innoxij passim esitantur. Sic *Taxus Narbonensis* & *Hispanica* deleteria sola umbra, vt prodidit antiquitas: in Anglia & alibi minimè malefica. *Cicutæ* & aliis idè vsuuenit. Sed nostri Colchici radices etiam si pro *Hermodactylis* à quibusdam vsurpentur, sciendum tamen ab Officinarum *Hermodactylis* plurimùm differre. Hi enim peregrini sunt, nõ perniciosi, vt multis seculis plurimus vsus edocuit. Hos *Hermodactylos* Officinarum, *Tralliani* & *Pauli*, esse Colchicum, seu Ephemerum non venenatum *Dioscoridis* *Pena* opinatur, & leuiore aliqua nota, non specie differre, vel si eadem non sint saltem admodum affinia esse. Idem censuit *Lobellius*, ex quo Colchicum *Illyricum*, siue *Græcum* nõ venenatum *Anguillaræ*, pictum exhibemus. *Hermodactylos*

574 HISTORIÆ OMNIUM PLANTARVM,

COLCHICVM *Illyricum sive
Græcum non venenatum,
Lobellij.*

Cap 88. hi-
stor.

EPHEMERVM *non lethale,
Matthioli.*

Lib. 3. c. 79.

Lib. 6. sim.

Lib. 28. c. 9.
Li. 26. c. 12.

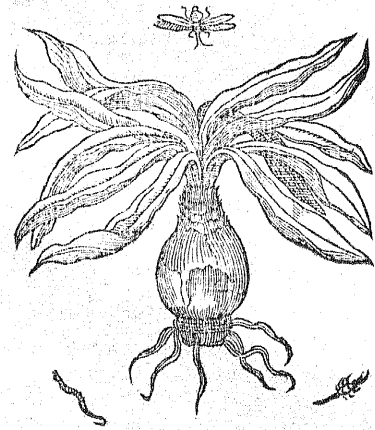
sillo pediculo flores exoriuntur lutei, pallentes, terni, vel quaterni, Colchici parui minores, staminibus ite concoloribus. Siliqua non dissimilis. Radix foris cepæ cōcretionem, intus euania & vieta, quia in caulē, folia, flores, fructū & semen vis rota exhausta fuerat. Anguillare & Cequino assentiēdū putat, quibus hanc plantā acceptam refert. Colchicis accenset Lobellius plātam quam capite de Narcissis ex Clusio descripsimus nomine Narcissi Autumnalis quorundā, Lobellij Colchicū luteum, fortasse Ephemero non venenato Dioscoridis cōgener, Narcissus Autumnalis Marcelli Vergilij Mutono, flore luteo pallente, cuius Narcissi meminimus cū de quarto Narcisso ageremus. Certē radice, caule, folio, flore, ortu, rota deniq; planta propius ad Colchicū accedit. Matthiolus longē aliud Ephemeron nō lethale depinxit, q; in Ananicsibus motibus tam in pratis quā in siluis copiosē nascitur, ab indigenis vulgō *Giglio matto*, hoc est, Liliū stultum nominatum: Ephemerū spurium Lobellius appellat. Folia habet Lysimachiae Glasti aut Luteolae media, in sesquicubitalibus cauliculis densis, multisque alis concavis: flosculos candicantes, Verbaſci nigri, quinario foliorum numero: semen pusillum in rotundis lini pericarpis oclusum radice multum fibratam Isatidis. Hæc Lobellius. Fuchsius plantam, vulgō Liliū conualliu nuncupatā, Ephemeron non lethale esse contendit. Colchici radicem comestam scribit Dioscorides fungorum modo strangulando enecare. Remedio esse quæcunq; contra fungos opem ferunt: bubulum etiam lac potum, adeo vt quoties hoc adfuerit, nullum prætereā quærendum præsidium sit. Ephemeri non lethalis radix detium doloribus remedio est, si decocto eius colluantur. folia in vino decocta & illita, œdemata & tubercula, quæ nihil adhuc puris contraxerunt, discutunt. Vbi pro, *μηπω ὑγρόν ἔχοντα*, legēdum putat Fuchsius, *μηπω πύον ἔχοντα*, vt ex Galeno liquet sic scribete. Ephemeron nō lethale radicem habet adstringentem, & boni suauisque odoris. Ex quibus perspicuum est facultatis temperaturæq; esse mistæ, nempe repellentis, & habitu euaporantis. Testificatur opera quæ particulatim edit. Si quidem non ineffaciter radix eius in dentium doloribus colluitur. Tum phymatum augmento & statui folia cōueniunt. Oportet autem ea in vino decocta prius quā pus moueas illinere. Plinius de Colchico hæc solum tradit, priuatim lac bubulum iis qui Colchicum biberunt vile esse. Et folia Ephemeri tuberibus atque tumoribus illinuntur, quæ etiam dum discutunt possunt.

possunt. Ferunt Turcas Colchici floribus vt cum inebriari volūt: eos enim vino macerant, quo epoto adeo stupidi redduntur, vt in ecstasim abeant. Hermodactylus, auctore Mesuē, calidus est & siccus ordinis secundi initio, cum humiditate tamen excrementitia, statulenta, nauſeabunda qua vetriculo nocet, præsertim quando in eum ex partibus aliis excrementa cōfluunt. Pituitam crassam maximē à iuncturis trahit: ob id podagra, & aliis arthritidis differentiis confert, non sumptus modò, sed etiam cataplasmate admotus, præsertim cum vitellis ouorum, & farina hordei, vel mica panis. Impinguat, sperma auget, vlceribus confert, quia terget fordem eorum, & carnem in his putrem consumit. Cuminum, Zingiber, Piper longum, Libysticū, Menthastrum, mastiche mixta, Hermodac. prohibent, ne suo humore excrementitio & statulento lædat ventriculum, nève status crassos & nauſeabundos in eo excitet, aut multa in ipso excrementa colligat. Si verò Hermodactylus cū pauco Zingibere, & succo Raphani, vel Scilla affata, aut Scilla succo & Zingibere, & pauca spica in trochiscos fingatur, purgat celerius & plenius (per se enim tardē & imbecilliter vacuat.) Myrobalani quoque roborando stomachum Hermodactylos citò deturbant, & humorum in ventriculū affluxum prohibent. Datur ab aureo vno ad aureo duos. Ad annos tres seruatur.

SCILLA. CAP. XV.

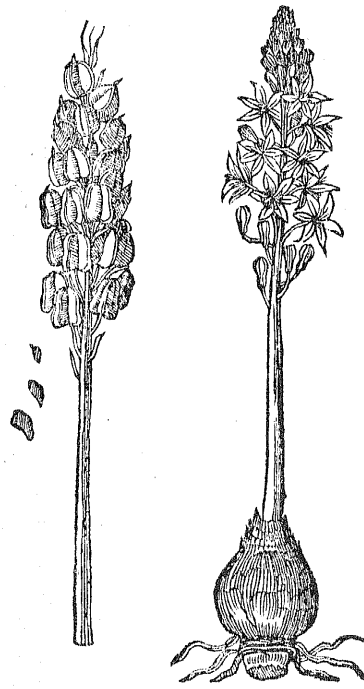

EPACEO etiam generi tantopere similis est *σκίλλα* Græcis dicta, *Nomina* Latinis similiter Scilla, vt multi eam Cepam marinam vocent, & Varro Squillam, cuius exemplo omnibus Officinis sic nominatur, Arabibus *Haspel, Hausel, Aschil* seu *Alachil*, Italis *Silla*, Germanis *Meerzumbel*, Gallis *Stipoule, Oignon marin*, Hispanis *Cebolla Albatrana*. Quia autem inter hanc & marium testaceum piscem, à tunicata squamarum cōpactili serie Squillam vocatum, tanta similitudo intercessit, hæc putatur sic dicta, inquit Pena. *In Aduers.* *ποτὸ τῶν σκίλληδων*, id est, ab ariditate dicta esse, quod in fabuletis maritimis Sole torridis oriatur, cuiusmodi sunt in Hispania, & prope aridæ Lusitaniæ tesqua maritima. Plinius, Scillarum in medicina, inquit, alba est quæ masculus, *Lib. 20. c. 9.* *Genera.* *Lib. 19. c. 5.* quæ candidissima fuerit, vtilissima erit. Et, Nobilissima est Scilla, quanquam medicamini nata, acetōque exacuendo. Nec vlli amplitudo maior, sicut nec vis asperior. Duo genera medica: masculus albis foliis, fœmina nigris. Et tertium genus est cibus gratum: Epimenidium vocatur, angustius folio, ac minus aspero. Quæ ex Theophrasto transtulit Plinius. *ἐδωδμοιοι μὲν γὰρ οὐ μόνον βολκοί, καὶ ἄλλα τῶν τοῦ αἰθέρου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀσφοδιέλης ῥίζα, καὶ ἡ τῆς σκίλλης, πολλὴν ἐπάσσης, ἀλλὰ τῆς ἐπιμενιδίης καὶ λαμμένης, ἢ ἀπὸ τῆς χρήσεως ἔχει τὴν προσωρηγορίαν. ἀλλ' ἢ ὅτι ἐνοφυλλοῦρα τε καὶ λευκότερα τῶν λοιπῶν ἐστίν.* Id est, Edules non solum Bulbi & his similia, sed etiam Asphodeli radix & Scilla, non omnis quidem, sed eius quæ Epimenidia vocatur, quæ ab vsu nomen accepit. Hæc angustiore est folio, læuioreq; quàm cetera. Scilla differentias duas ex colore duntaxat inter Hispanicas tam multas animaduertit Pena: quarum extrimæ tunicæ vni rubent, vt Cepis oblongis, alteri alben, magnitudine pares. Vtrauis maxima pomū Assyrium nō superat, Cepæ modo multipliciter tunicata, corticosaq;. Vniuersa folii carina vel dorsum palmum ferè lata, pedē alta, crassitudine minori quàm Aloës, crebro è bulbo pullulant squamatum cōpacta: caulis sesquicubitalis, gracilis, flores stellatos Ornithogali habet similes, sed minores, in spicam postremò deficiens. Matthiolus ait se cū olim credidisset Scillas, quibus in Italia tum medici tum seplasiarij vtuntur vulgō, veras esse Scillas, mutata tandem sententia eas pro legitimo Pancratio habere, Scillas vero geminas eas esse, quæ illis duplo maiores in Hispaniæ maritimis proueniunt, *Forma.* *In cap. 168. lib. 2.*

SCILLA, *Matthioli.*SCILLA Hispanica sine flore, *Clus.*

& Hispaniæ locis. Floret Augusto & Septembri, semen Octobri & Nouembri maturefcit. Folia maturo iam femine, & caule arido emergunt Nouembri & Decembri. De Scillæ viribus & præparatione fati prælixè Dioscorides. Vim acrem & feruentem habet. Affata verò multiplicis est vsus. Pasta aut luto oblitera in clibanum conicitur, aut carbonibus obruitur, donec circumlita pasta sufficienter tosta fuerit. Qua amota, si non mollescat, altera pasta aut luto circumlinitur, eademq; quæ prius fuit. Nam quæ ita non affatur, noxia magis est, præsertim interaneis data. Torretur item in olla indito operculo, & in clibanum coniecta. Sumitur ex ea abiectis extimis partibus, quod maximè medium est, quod concisum effusa priore aqua coquitur, nouaque superinfusa vsquedum nec amaritudinem, neque acrimoniam habeat aqua. Siccatur autem in umbra dissecta, & lino traiecta, ita vt ne talleolæ inuicem se contingant. Sic igitur secta, ad oleum, vinum, acetumq; scilliticam vtiamur. Ad rimas verò pedum crudæ Scillæ interanea pars in oleo feruefacta, aut

Lib. 2. cap.
167.
Vires
Temper.

SCILLA Hispanica cum
flore, *Clusij.*

letum est. De iisdem Plinius confusè tractauit his verbis. Scillæ aridis tunicis direptis, quod reliquum è viuo est confectum suspenditur lino modicis interuallis. Postea arida frustra in cadum aceri quàm asperrimi pendentia immerguntur, ita ne vlla parte vas contingant. Hoc fit ante solstitium diebus 48. Gypso deinde oblitus cadus ponitur sub tegulis totius diei solem accipientibus. Post eum numerum dierum tollitur vas, Scilla eximitur, acetum transfunditur. Hoc clariorem oculorum aciem facit. Salutare est stomachi laterumque doloribus, parum sumptum binis diebus. Sed tanta vis est, vt auidius haustum, extinctæ animæ momento aliquo speciem præbeat. Prodest & gingiuis & dentibus, vel per se commanducata. Tineas & reliqua ventris animalia pellit ex aceto & melle sumpta. Lingux quoq; recens subiecta, præstat ne hydropici sitim sentiant. Coquitur plurimis modis: in olla quæ conicitur in clibanum aut furnum, vel adipe aut luto illita, aut frustatim in patinis. Et cruda siccatur, deinde conciditur, coquiturque in aceto, tum serpētium icibus imponitur. Tosta quoq; purgatur, & medium eius iterum in aqua coquitur. Vfus sic coctæ ad hydropicos. Ad vrinam ciendam tribus obolis cum melle & aceto potæ. Item ad spleneticos & stomachicos, si non sentiant vlcus, quibus innatet cibus. Ad tormina, regios morbos, tussim veterem cum suspirio. Discutit & foliis strumas quadrinis diebus soluta, furfures capitis, & vlcera manantia illita ex oleo cocta. Coquitur & in melle cibi gratia, maximè vti coctionem facias. Sic & interiora purgat. Rimas pedum sanat in oleo cocta, & mista resina. Semen eius lumborum dolori ex melle imponitur. Pythagoras Scillam in limine quoque ianux suspensam malorum medicamentorum introitum pellere tradit. Hæc Plinius. In quibus Marcellus Vergilius & Cornarius erroris eum insinulat, quod dixerit adipe aut luto illita, pro eo quod est apud Dioscoridem *σπιτι δὲ ἢ πολλῶν περιλάσσειναι*, id est, farina aqua subacta, quam pastam vocamus, aut luto oblitera. *σπις* enim & *σπίρ* hic non adipem, nec multis aliis locis apud medicos significat, sed pastam aut fermentum. Dioscorides de Stibio, *ἀπὸ τῆς σπις περιλάσσειναι*, id est, Lib. 5.

assatur farina circumlitum. Vbi tamen etiam impiegit Plinius, qui sic vertit. Quidam non fimo vtuntur coquentes, sed adipe. Idem Dioscorides de Erisymo. ἐν δὲ γένει δ' ὀνίου, καὶ ὀπλίου ἐν τ' ἑστίῳ περιπλασθέντος. Hoc est, linteo illigatum, & fermento oblito assatum. Et de fici vtriusq; succo. καὶ μυρμηκίαν ἀίρει τ' ἑστίῳ περιπλασθέντος τῆς

Lib. 3. c. 38. ἐν κύκλω σαρκοῦ. Id est, fermento vel pasta oblita in circumfusa carne. Idem Paulus ὁσὶ ἐν τ' ἑστίῳ ὀπλίου τὴν λέκυστον. Hoc est, Ovi in fermento assati vitellum. At sicut his in locis atque aliis τ' ἑστίῳ pro pasta aut fermento rectè intelligitur, ita multis aliis pro adipe vsurpatur. Porro quod ex Pythagora refert, idem prodidit Theophrastus, λέγειται ἡ καὶ πρὸ τῶν θυρῶν τῆς εἰσοδοῦς φυτὸν ὀφθαλμοῦ, ἀλεξίτηλον εἶναι τῆς ἐπιφορομένης ἀλλήσεως. Id est, Traditur & ante portas satam remedio esse contra veneficiorum noxam. Scilla, inquit Galenus, admodum incidentem facultatem habet, non tamen admodum calidam. Sed secundum hoc eam quispiam secundi ordinis censet excalfacientium. Præstat autem aut assam aut elixam sumere: sic enim virium eius vehementia exoluitur. Vnum de Scilla volumen condidit Pythagoras philosophus auctore Plinio, colligens medicas eius vires. Idem Plinius Scillam ter florere refert, tria tempora sationum ostendentem. Quod ex Theophrasto exscriptum esse capite de Croco declarauimus. Vbi non τριῶν ἀνθῶν Scillam ait, id est, ter florere, quemadmodum Plinius scripsit, sed ποιείτω τριῶν ἀνθῶν. Quibus verbis non significatur Scillam tribus diuersis anni tēporibus, exempli gratia, Autumno, Vere, Aestate florere edere, sed inter bulbosas plantas Scillam & Asphodelum quàm diutissimè florere, ob alimenti copiam & vbertatē, quod Theophrastus τὴν ἀνθῶσιν ἡ μέγιστος ποιεῖν, id est, particulatim florem promere dicit, (In vulgatis tamen codicibus mendosè legitur τὴν ἀθανασίαν, pro τὴν ἀνθῶσιν) vt ab ima caulis parte primū incipiat. Quare Augusti mensis principio Scillæ caulis assurgit, seorsum eam ob causam pictus, quod sapius est obseruatum, cubitalis aut etiam procerior, densissimè floribus stipatus, qui primū diducuntur, ac interim dum aperti vigent, medij turgescunt, supremi gliscunt duntaxat, quæ πρῶτη ἀνθῶσις est, primus ad florendum impetus. Exactis aliquot diebus flores qui primi reclusi fuerunt, dilabuntur, medij sese promunt, supremi tantum intumescunt, quæ est secūda ἀνθῶσις. Postremò desluentibus medijs supremi sese explicant, quæ est tertia ἀνθῶσις. Hic florendi ter repetitus impetus, terrā quoque ter subigi oportere denuntiat, priusquam fruges ferantur. Flaccido verò & emortuo caule folia nascuntur circa Ianuarij medium vel finem, ob id bulbus cum folijs depictus sine caule, qua postea Aestatis squaloribus exarescunt. Quod de Scilla illi prodidere, Vergilius ex Arato idem de Lentisco literis mandauit.

PANCRATIUM. CAP. XVI.

Nomina

Lib. 2. cap. 168.

Forma.

Li. 27. c. 12.

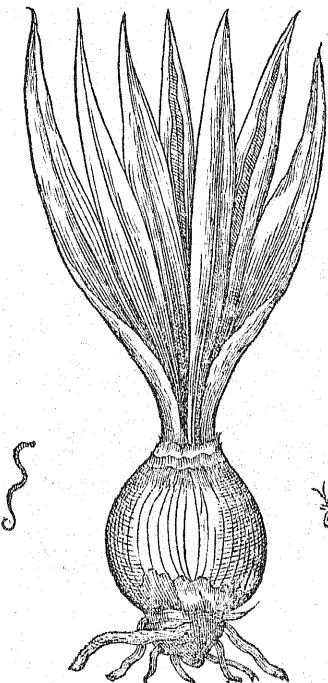
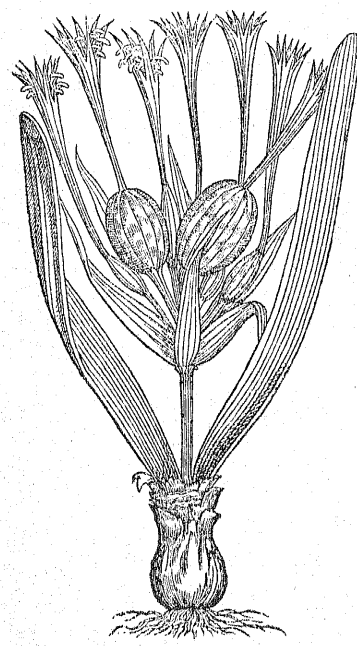
PANCRATIUM, sicut & Latini Pancratium, à vincendis & profligandis morbis omnibus nominasse videtur. Scillæ species est, propterea Scillā nominant, vt ait Dioscorides, vt Plinius Scillam pusillam. Pancratiū, vt describit Dioscorides, radix est Bulbo magno similis, subrufo colore aut subpurpureo, gustu amaro ac feruente. Folia habet Lilio similia, sed longiora. Plinius Pancratiū aliqui Scillam pusillā appellare malunt, folijs Liliij albi, longioribus crassioribusq; : radice Bulbi magni, colore rufo. Dalechampius sic depingendū curauit, & descripsit his ferè verbis. Nascitur vbiuis in litore maris, radice Bulbi magni, cortice subrufo vestita, infernè capillata Cæpe modo: folijs κελύς, id est, Liliij albi, vt Plinius vertit, longioribus & crassioribus, quod idem addidit: caule pedali & nonnunquam proceriore, anguloso, summo fastigio in quinque foliola candicantia virgata, acuminata sese explicante, è quorum medio angulosa;

gulosa, breues & veluti compressæ eriguntur filiquæ pediculis subnixa, ex quarum vertice flos albus emicat, oblongus, infernè arctus, supernè latus, ambitu supremo in radios velut cuspidatim diuiso, pallidis apicibus multis, flaminibusque intus extantibus, flore delapso semen in siliquis adolescit, & maturescens gradescit. Floret mensè Iunio. Ex his perspicuum est, Pancratium Scillam non esse, sed speciem

Tempus.

PANCRATIUM, Dalech.

PANCRATIUM, Clusij.

flore potissimum ab ea distātem. Pancratium istud Monspeliense Clusius Hemerocallidem Valentiam vocat, eoque nomine depinxit. Pancratium verò longè aliud, quale hîc videtis expressum. Cum autem de Scilla dixisset, subiicit. Pancratium amplitudo maior est, extimæ tunica rubent, foliaque ampliora & longiora. Nascitur copiosè in mediterraneis Hispaniæ, estque præfens venenū. Germinat cum Scilla. Vires Scillæ & preparationem habet, vt tradit Dioscorides, ac eodem pondere in iisdem morbis exhibetur. Mitior autem huius vis est quàm Scillæ. Radicis fuccus cum erui farina in pastillos cōformatus cum hydromelite spleneticis & hydropicis vtiliter exhibetur. Horum quædam omisit Plinius, & alia addit his verbis. Li. 27. c. 12.

Aluum soluit succo cum farina erui sumpto: vlcera purgat. Hydropicis spleneticisq; cum melle datur. Alij decoquunt eam donec aqua dulcis fiat, eaq; effusa radicem terentes digerunt in pastillos Sole siccatos: & postea vtuntur ad capitis vlcera & cætera quæ repurganda sunt. Item ad tussim, quātum tribus digitis apprehenderint in vino dantes, & ad lateris dolores, aut peripneumonici ecligmate. Propter ischiada in vino bibendum, & propter tormina mensisque ciendos. Radix Pancratij, inquit Galenus, Scillæ similem gustum refert ac vires. Quare ea quidam pro Scilla, si ea non adsit, vtuntur: efficit enim omnia in genere quidem similiter, sed longè imbecillius.

Vires & Temper.

SISTRINCHION Dodonai. CAP. XVII.

HEOPHRASTVS cum Bulbis multis σισυγγίων vel σισυγγίων numerat, & post eum Plinius. Ἰδιον ἢ τὸ σισυγγίον, inquit ille, τὸ τῆς ῥίζης ἀνέσταντο τὸ κέρας πρῶτον, ὃ κλάσει χετμῶνα. (corrigere πρῶτον, καὶ χετμῶνα, vt legunt Plinius & Gaza.) τὸ δὲ ἦρος ὑποθαίνοντος (addit Plinius ἦρος)

Lib. 7. hist. cap. 13.

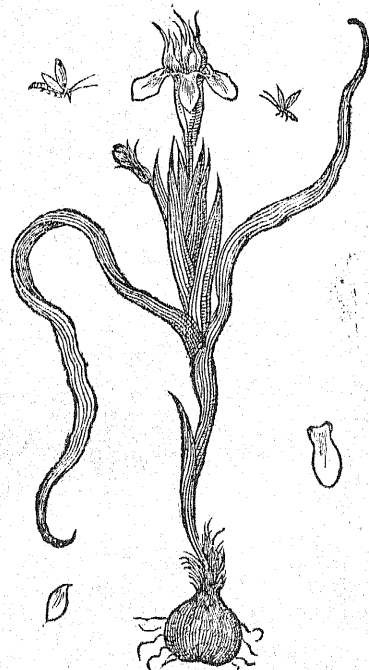
Lib. 19. c. 5. τούτο μὲν τὰ πέντε ἀνὰ τὸ δὲ ἀνὰ τὸ ἐδωμένον ἀνέειναι. Quæ sic reddidit Plinius. Sifyrinchium. In hoc mirum imas eius radices crescere Hieme, Verno autē cum apparuerit Viola, minui & contrahi, tum denique bulbum pinguescere. Sifyrinchium De florib. istud arbitratur esse Dodonæus plantam hic depictam, quam Hispani *Nozelhas* cap. 48. quasi nucas siue paruas nucas vocant, Bulbi esculenti genus, cui gemina est radix, & in Hispaniis passim editur: qualem radicem geminam & edulem Sifyrinchio veteres illi assignarunt. Lobellius Hyacinthum poeticum Hispanicum gemino gladioli reticulato bulbo appellat. Huic folia sunt graminis, bina aut terna, oblonga, & angusta: caulis rotundus, dodrantalis, in quo flosculi tres aut quatuor, pulchri, cærulei, verum fugaces, & paucis admodum horis vigentes, alternatim

Forma.
Dod. ibid.

SISYRINCHIVM,
Dodonæi.

SISYRINCHIVM
minus, Clusij.

prodeuntes, forma quodammodo florum Iridis, ex nouem videlicet foliolis compositi, quorum tria deorsum inflexa pro fimbria maculam habent plurima parte luteam, alia tria sursum versus aliquantulum eriguntur, tria verò reliqua respondentia iis quæ Iridis florum fimbriam contegunt, proportione huic flosculo maiora & tenuiora sunt, sursumque arrecta medium floris tenent, summa extremâque parte diuisa: capitula inde succedunt oblonga, in quibus semen rotundum, paruum, uti Rapi: radix bulbosa, gemina, vno Bulbo alteri superposito, sicuti gladioli, sapore dulcis & edulis, quæ inuolucro quodam integitur reticulato, quod quidem maioribus spissius est, minoribus minus crassum. Duo etenim huius generæ esse videtur, magnitudine sola differentia. In Lusitania, & alibi apud Hispanos nascitur. Clusius idem Sifyrinchium alterum genus depinxit, superiori simile, in omnibus autem minus, & foliis gracilioribus, floréque longè odoratiore, Hispanis *Lirio*, nonnullis *Macucas* dicitur. Clusius etiam Sifyrinchium Theophrasti esse arbitratur. Inuenitur in Valentino regno, sed in Murciano frequentissimum.

Lib. 2. stir.
Hispa. c. 10.

ORNITH

VOD ὀρνιθογάλον Græcis, Ornithogalum similiter Latinis dicitur, Plinio Ornithogale. A lacteo gallinarum candore Ornithogalum nomen accepisse videtur, inquit Ruellius, quod flores intus lacteo colore nitent, nisi quis censeat ab oui candidi figura, quam radix præ se fert dictum: nam auicularum oua radix imitatur, intus albissima. Ornithogalum, ut describit Dioscorides, cauliculus est tener, tenuis, subalbicans, ad duos dodrantes assurgens, supernè tres quatuorve habens propagines teneras, in quibus flores foris herbacei, aperti verò lactei coloris, inter quos capitulum Cachryos modo infectum, quod vnà cum pane coquitur velut Melanthium. Radix bulbosa, quæ & cruda & cocta editur. Idem delineauit Plinius his verbis. Ornithogale caule tenero, candido, semipedali, radice bulbosa, molli, tribus aut quatuor agnatis. Coquitur in pulte. Ruellius Ornithogalum esse ait, quod à rusticis in Suefsionum agro eruitur, rotunda radice, bulbaceam speciem præ se ferente, è cuius medio cauliculus exit tribus, aut quatuor adnatis appendicibus in cacumine: foliis in capillamenta quædam extenuatis: floribus exiguis, foris herbaceis, intus lacteo colore candicantibus, qui simul coaceruati velut panicula quædam compactili callo squamatim coherentes in pilulam extuberant, nucamentum pinæ nucas representantem. Suefsionensis ager *Churles* vocat, pueris non incognitos, qui propter adstantes cum aratro terra proscinditur, aut in latiores porcas sulcatur, erutos vomere colligunt, multò castaneis suauiores in cibis, quibus & crudis, & in cineribus incoctis rura vescuntur, odore iucundissimo mirum in modum os commendante. Radix in orbem ferè collecta est cortice pullo, candidissima intus carne pulpave perquam odorata. Vere vel Æstate cum fronde virent: Hyeme vel Autumno cum exarantur agri radicitus euelluntur. Diu seruari possunt, & ubi annonæ premit inopia, plebis rusticæ famè & ieiunia castanearum more faciant.

Nomina

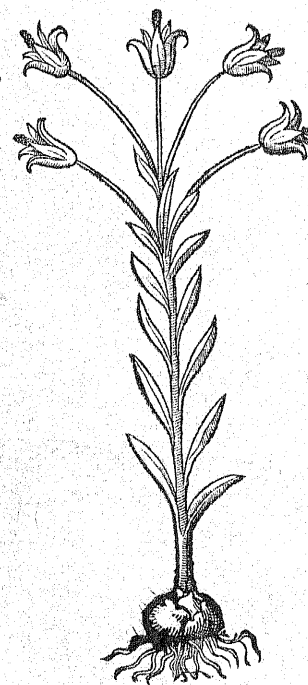
Li. 1. ca. 20.

Li. 2. c. 138.

Forma.

Li. 19. c. 17.

ORNITHOGALVM
l. Mathioli.

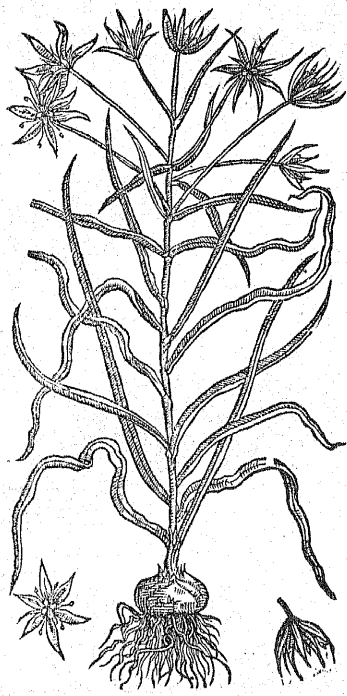
Nec aliud humo genitum promptius in cibum cedit, cum frugum penuria gliscit. Mirè suisbus expetitur, qui rostro scrobiculos excauant, & horum capti dulcedine, gregatim ad hos eliciendos, radicitusque vellendos adcurrunt. Rura ex agris sponte natum gratiorem cibum non norunt. Lautiores etiam mensas diuitum Ornithogalum non reformidat. At Dodonæo huiusmodi radix non Ornithogalum, sed Bolbocastani genus esse videtur. Radix enim est Bulbi forma, sapore castanæ, quale Bolbocastanum esse nomen ipsum indicat. Ex Mathiolo duas Ornithogali plantas exhibemus, quod duo esse eius genera existimet. Quorum vtrumque cum caule foliosum sit, differt ab eo quod Dodonæus depingit, quodque legitimum Dioscoridis Ornithogalum esse censet. Id etiam Bulbum leucanthemum appellat. Huic folia multa sunt & angusta, graminis minora: caulis inter hæc exit, dodrantalis minor, rotundus, glaber, absque foliis: flores in summo dispersi emicant sex aut septem, foris herbacei viridis, intus candidi, ex sex foliolis commixti, exiguis Liliis, præ-

Li. de flor.
cap. 53.

In cap. 138.
lib. 2.

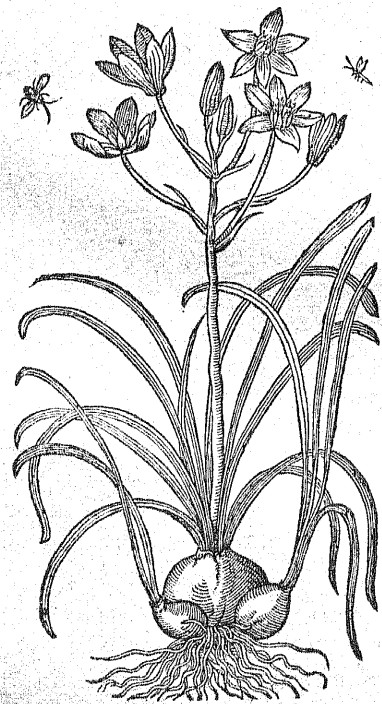
ORNITHOGALVM
I I. Matthioli.

Li. purgat.
App. c. 6.

fertim priusquam aperiuntur similes, qui Sole quidem splendente patent, noctu verò, & cum aër nubilus etiam interdiu oclusi permanent: capitula succedunt triangularia, Cachyos femini similia, in quibus semen exiguum: radix bulbosa, lento succo plena, sapore vt plurimum insipida & aquea, cum obscura tamen quadam acrimonia. Reperitur in agris frumētariis apud Brabantos locis compluribus. Maio mensē flores edit. Dodonæus alio in loco Ornithogalum, quod Narbonense cognominat, haud parum differens à superioribus depinxit, foliis oblongis & tenuibus, & quam aliorum angustioribus: caule tenello, cubitali, aut proceriore, nullis foliis vestito, floribus verò exornato quamplurimis, à medio fastigium perentibus, qui foris herbacei sunt, patentes verò interiùs lactei candoris visuntur, Phalangij flores referentes. Fructus triangularis est lobus, in quo femina: bulbos paruos & oblongus pro radice est. In Narbonensi Gallia, ac iuxta Monspelium in agris frumenti feracibus gignitur. Sunt qui Dioscoridis legitimum Ornithogalū esse existiment. At superiora pro legitimis Dodonæo magis placent. Ornithogalo Narbonensi simile, & magnitudine tantum distare videtur, quod à Mycono habuimus. Inter segetes oritur, inquit, cubitali altitudine, interdum maiori. Caulem ha-

ORNITHOGALVM Dodon.
sive Bulbus Lencanthemus.

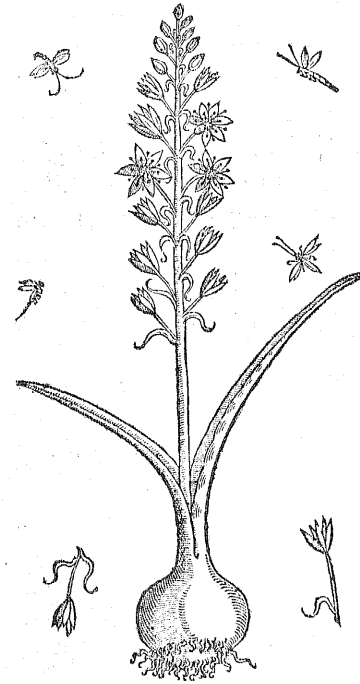

ORNITHOGALVM
Narbonense, Dodon.

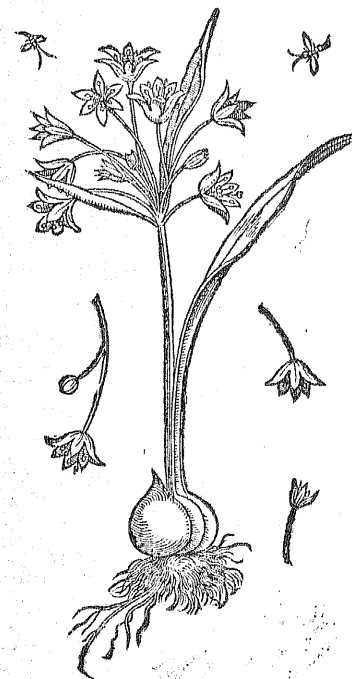
bet læuem

BVLBOSARVM, ET CARNOSARVM, &c. LIB. XV. 1583
ORNITHOGALVM
magnum, Myconi.

bet læue, rotundum, solidum, Asphodeli instar, in quo flores intus candidi, ex sex foliolis constantes, foris virides ex petiolo pendent, prope cuius exortum foliolum è caule prodit, ipsum petiolum amplectens: in florum medio stamina multa sunt veluti in Rosa. Radix crassa est, bulbosa, candida, solida, non squamata, dulcis, inferiore parte fibras in orbem emittens, eius extremum ambitum cingentes coronæ capitis monachorum instar. Cum huic idem sit sapor qui Ornithogalo vulgari, foliorū, florum forma eadem, Ornithogali speciem esse censet Myconus, etiam si folium sit in hoc duplo maius & latius. Quare Ornithogalū magnum appellauit. Raram plantam esse ait, seque bis tantum reperisse, semel Toleti, iterum iuxta Barcinonem. Ornithogali speciem faciunt quidam, vt scribit Pena, quod Ornithogalum luteum vocant. Quamuis enim Ornithogalo nomen dedit florum lacteus cādor, cuiusmodi in gallinarum alis renidet aut ouis, non earum lacte, quo caret volucrum genus, tamē propter totius figuræ affinitatem nobis erit etiam vocandum Ornithogalum, quod flore luteo est elegantissimum, nec ita frequens Italia, Narbonæ, calidioribusque visitur. In Aruernis & ad pomeria Lugduni pone & prope suburbium trans Lugdunum, vulgò *La Guillotiere*, in campis lacis &

ORNITHOGALVM luteum Lobel.
sive Bulbus siluestris, Dodon.

NARCISSVS IIII.
Matthioli.

glareosis,

glareosis, etiamque in Borbonio agro, quâ ducit regia via Lutetiam, plurimisque Belgij, Angliæ nemorosis Sommerfeti Ornithogalum luteum se collegisse ait. Tota planta minor multò, sed simillima candido Ornithogalo. Martio mense floret. Bulbus vnicus plurimùm Scorodoprasi, oblongior, inodorus, pauciora, sed latiora quàm Ornithogali folia: flores prorsum Ornithogali, sparsi, & foris quidè herbidi vt Ornithogali, sed luteoli non candidi, intus verò eleganti luteo nitent. Est Bulbus siluestris Fuchsi & Tragi, Sisyinchium Cordi, Bulbus esculentus Lincunæ. Hic satis appositè collocabitur venusta planta inter Ornithogala & Lilionarcissos media: habet enim radicem Ornithogali, folia oblonga Narcissi, inum caulem glabrum, singularem, pedalem & cubitalem ambientia, in summo in alas diuisum, quibus Liliacei, lactei candoris calicis instar senis foliolis radiati flores, Tulipæ minores, obtusi, è quorum fundo glomerulus pullus protuberat. Semen pericardio tereti Ornithogali clauditur, stamina luteola glomeratum fundum pullum ambientia. Plantæ odor suavis, aromaticus, Belgio hortensis vt rara, ita vñ incomperta. Narcissus est quartus Matthiolo, Lobellio Lilionarcissus polyanthes, recentioribus Lilium Alexandrinum, Italis *Hyacintho del pater nostro* propter glomerulos floris. Hæc Lobellius.

TRASI.

CAP. XIX.

Nomina **R**ARA est planta hæc, nec alibi scribunt Herbartij sponte oriri, quàm in amœnissimo Veronensium agro, non procul ab vrbe, vbi etiam colitur pingui riguoq; aruo. Seritur & in Athesis fluminis sabulosis auctore Alexandro Benedicto. Huius radices Trasi illic vocantur, & *Trasi Dolce* & *Dolcolini*, Guilandinus & Dodonæus Dulcichinũ vocant plantam ipsam, Pena esculentos Cyperos, q; hæc planta prorsus sit è Cyperi genere seu radices, seu reliquam totam plantam spectes, eiusq; locos natales: nec differre videtur nisi radicem sapore qui gratus vescendo est, nec minùs utilis. Sunt autem bulbosæ, vt describit Matthiolum, fabarum magnitudine, oblongæ, & cum siccantur

Forma.

TRASI cum flore, Matth.

rugosæ. Planta ipsa folio est oblongo, arundinaceo, dorso eminente, triangulo, Cyperino simili. Caules edit cubitales, angulosos, in quorum cacumine folia exiliora stellarum modo radiata, inter quæ flores exeunt spicati, siue iubar subfuluescentes. Radices habet numerosas, tenues, è quibus globuli dependent bulbosi, oblongi, fabarum magnitudine, colore subrubefcente, alba, dulciq; intus medulla, Castaneæ sapore. Autumno parui isti bulbi leguntur, Vere seruntur in plures multiplicandi. Sunt qui putant stirpem istam esse Theophrasti *κύπερον ἐδάδιμον*, id est, Cyperum esculentum, cum cæterorum radices amaræ sint, & minimè edules: *ὅν αἱ μὲνρίζαι γλυκεῖται, τὰ δὲ ἐπὲρ γῆς ἔχῃ ὕμια. λέγω δὲ ὅσον ἀρχώσιδος, κυπεύρου, τούτῳ, σελίνος, ἰπποσελίνος, τῶν ἐν τῆς λίμνης καὶ τῶν ἐν τοῖς ποταμοῖς τῆτων φουρνίων ἐδάδιμον.* Id est, quorum radices sunt dulces, quæ verò supra terrâ, minimè, veluti Graminis, Cyperi, Arij, Hippofelini, atque eorũ quæ in paludibus & fluuiis esculenta proueniunt. Quidam putant Trasos esse Arabum

Arabum medicorum *Halzelim*, sed falso. Nam *Alzelim* ab Arabibus inter fructus, seu grana, non inter radículas numeratur. Sic enim Serapio scribit, cap. 327. simpl. *Halzelim*, id est, Granum zelim, est granum pingue, cicicis magnitudine, citrinum exterius, album interiùs, & habet bonum saporem, & defertur ex terris Barbariæ. Idem confirmat Auicenna, cap. 304. his verbis. Granum Alzelim est granum boni saporis, & oritur in partibus Herzuz. Ex quibus perspicuum est, granum istud à Trasis multum differre. Horum cremore, vt tradit Matthiolum, pectoris & laterum vitia expurgantur. Quo fit vt tussientibus perutiles sint: tunduntur enim maceranturque carniùm iure, deinde per linteolum exprimitur cremor, quem etiam venereis potionibus miscent recentiorum nonnulli. Idem cremor potus ad vrinæ ardores valet, & ad dysenterias: nam humorum acrimoniam retundit, præsertim ex aqua potus, in qua candens ferrum extinctum fuerit. Veronenses pro bellariis vtuntur. Sunt hæc radices, vt ex experientia & dulcedine conici potest, in moderatè calfacientium & humectantium genere, sed status quodam modo gignunt. Humentum Belgico solo complures capillares radices edidisse scribit Lobellius. Venerem stimulare, abstergere moderatè humectando, ideò expectorationè iuuare.

Vires & Temper.

TUBERA ET FVNGI.

CAP. XX.

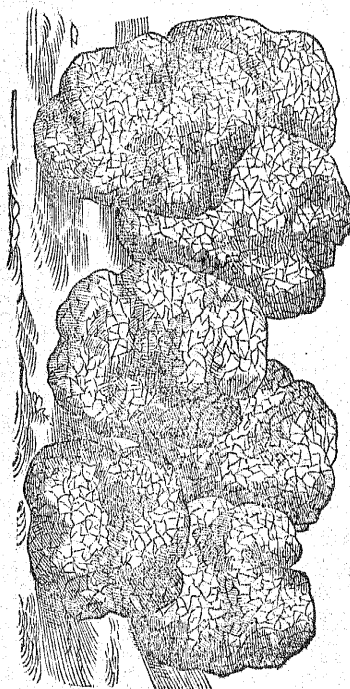
RADIGIEVS aut Bulbis, inquit Galenus, adnumeranda quæ Græcè *ὑδνα* & *ῥιθνα*, Latinè Tubera dicuntur, Arabicè *Ramech*, *Alchamech*, *Tumer* & *Roma*, Italicè *Tartuffi*, Germanicè *Hirtzbrunst*, Hispanicè *Turmas de terra*, Gallicè *Truffes*. Vocantur autem *ὑδνα* ab imbribus, & *ῥιθνα* à tumore. Ac ne quis homonymia fallatur, sunt fructus arboris Tuberes nominati, & à Plinio descripti, & Cyclaminus Tuber terræ appellatur. Tuber tradit Dioscorides radicem esse rotundam, sine foliis, sine caule, sublauiam. Effoditur Vere, & cruda & cocta in cibi vñum venit. Eius luculentior est apud Plinium descriptio. Et quoniam à miraculis rerum cœpinus, sequemur eorum ordinem, in quibus vel maximum est aliquid nasci, aut viuere sine vlla radice. Tubera hæc vocantur,

Nomina

Lib. 15. c. 14. Li. 2. ca. 139.

Forma. Lib. 19. c. 11. & 111.

TUBERA, Matthioli.

vndique terra circūdata, nullisque fibris nixa, aut saltem capillamentis, nec vtiq; extuberante loco in quo gignuntur, aut rimas agente: neque ipsa terra coherent. Cortice etiã includuntur, vt planè nec terram esse possimus dicere, nec aliud quàm terræ calum. Siccis hæc ferè & sabulosis locis fructuosissq; nascuntur. Excedunt sæpe magnitudinem mali cotonei, etiam librali pondere. Duo horum genera, arenosa dentibus inimica, & altera sincera. Distinguntur & colore, nigro rufosq; & intus candido, laudatissima Africa. Crescunt, an ne vitium id terræ (neque enim aliud intelligi potest) ea protinus gubetur magnitudine qua futurum est: & viuãnt ne an non, haud facile arbitror intelligi posse. Putrescendi enim ratio communis est iis cum ligno. Lartio Licinio Prætorio viro, iura reddenti in Hispania Carthagine, paucis his annis scimus accidisse mordenti Tuber, vt deprehensus intus denarius primos dentes inflecteret. Quo manifestũ erit terræ naturam, in se globari: quod certum est ex

est ex

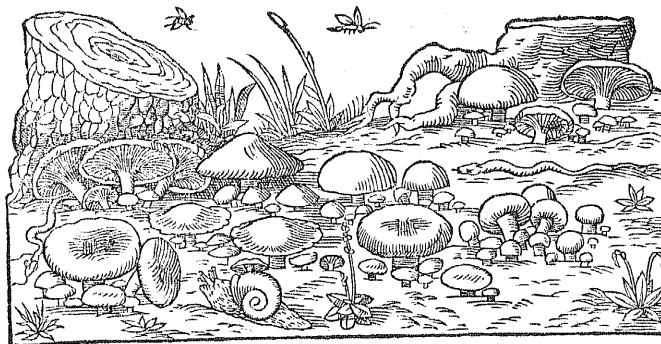
est ex iis quæ nascuntur, & feri non possunt. Et paulò post. De Tuberibus hæc traduntur peculiariter, cum fuerint imbres autumnales, ac tonitrua crebra, tum nasci, & maximè è tonitribus: nec ultra annum durare: tenerrima autem verna esse. Quibusdam locis accepta riguis feruntur: sicuti Mytilenis negant nasci, nisi ex inundatione fluminum iniecto semine ab Tiaris. Est autem hic locus in quo plurima nascuntur. Asia nobilissima, circa Lampacum & Alopeconesum, Græciæ verò circa Elin. Hæcenus Plinius. Duo in Romano agro genera haberi scribit Matthiolus. Vni candida, alteri pulla pulpa subest. Rimosus utriusque cortex, ac niger. Est & tertium genus in Ananiensi & Tridentino tractu proueniens, colore

Li. 2. Alim.

subrufo, cæteris longè minùs, insipidum & gustu iniucundo. Tubera, auctore Galeno, nullam qualitatem insignem habent. Quare qui ipsi vtuntur, ad cõdimenta excipienda magis vtuntur, quemadmodum & alii quæ vocant insipida, & innoxia, & ad gustum aquosa. Quibus omnibus est commune, vt alimentum quod ab ipsis in corpus distribuitur, nullam insignem habeat facultatem, sed subfrigidum quidem sit, crassitiè verò, quale ipsum est quod sumptum fuerit: crassius quidem quod ex Tuberibus est, humidius autem, ac tenuius, quod ex Cucurbita: atque in

Li. 2. c. 698.

aliis proportione. Sed de iis aliter scripsit Auicenna. Tubera terrea magis constar substantia, aquea minùs: est & in iis aërea & subtilitas pauca, suntq; omnis saporis expertia. Melancholicos & crassos gignunt humores magis quàm quoduis aliud cibi genus. Quare frequenter deuorati apoplexiam & paralyfim inuehunt. Præterea concoctu difficilia sunt, & ventriculum grauant. Tuberibus deteriores sunt Fungi, qui Græcis dicuntur *μύκητες*, Arabibus *Hatar*, vel *Father*, Italis *Fongino*, Germanis *Pfifferling*, & *Reysken*, Hispanis *Hongos*, *Cogomelos*, & *Cylherquas*, Gallis *Champignons*, & *Potirons*. Horum differentiam duplicem statuit Dioscorides. Aut enim manduntur, inquit, aut perniciosæ sunt. Multis de causis venenati gignuntur, vbi videlicet clauus ferreus in quo sit rubigo, aut pãni marcor adfuerit, aut si iuxta serpentis cauernam, arborẽmve noxiam emergant. Cõtinent qui tales sunt nescio quod strigmentum, concretamque pituitam, terræque eruci quàm celerrimè putrescunt. Qui verò esculenti sunt, suauem in iuribus gratiam ineunt, largiùs tamen sumpti nocent, & agriùs concocti strangulant, aut choleram morbum citant. Remedio est nitri (Orbasius habet olei) potus, aut lixiuum cum acida muria, aut feruactæ Saturiæ, aut Origani iusculum. Debellantur etiam gallinæ fimi potu ex aceto, aut eiusdem delinctu cum melle multo. Corpus alunt, sed ægre dissoluuntur, cum magna ex parte integri cum recrementis alui deiciantur. Hæc Dioscorides. Matthiolus eorum qui sunt edules differẽtias multas reperiri scripsit, præsertim in Hetruria inter omnes Italiae regiones Fungorum feracissima. Sunt enim, inquit, qui *Prignoli* vulgò dicuntur, singulis annis primis Aprilis imbribus erumpentes, nõ solum odorem suauẽ spirantes, gustuque gratissimi, sed etiam prorsus innoxij. Secundum locum tenent porcini, hoc est suilli vulgò nuncupati, qui priùs elixi, deinde farina obli, & in butyro, vel oleo frixi magnam cum palato ineunt gratiam. Sed in eo genere plures perniciosi quàm in aliis reperiuntur, qui facillè dignoscuntur cum à terra & cortice purgantur, incidunturq; decoquendi. Nam dissectorum statim, vt Plinius ait, dilutus aduenit rubor, rancidus subinde aspectus, liuidus intus color, rimosa stria, pallidum per ambitum labrũ, postremò accedit nigredo, & ita protinus computrescunt. Rectè etiam scripsit Auicenna eos nocentiores esse qui nigri sunt, vel virides, vel in rubro purpurascens. Sed accidit plerumq; vt eos potissimum Fungi perimant, aut in magnum discrimen adducant, qui super ferrea craticula, aut cineribus calentibus affatos deuorant, quia nondissecti, noxij ab innoxij non facillè secernuntur. Præterea nõ semper nocet Fungi, quia ex sese lethiferi sint, sed quod copiosius quàm par sit ingerantur: cum enim

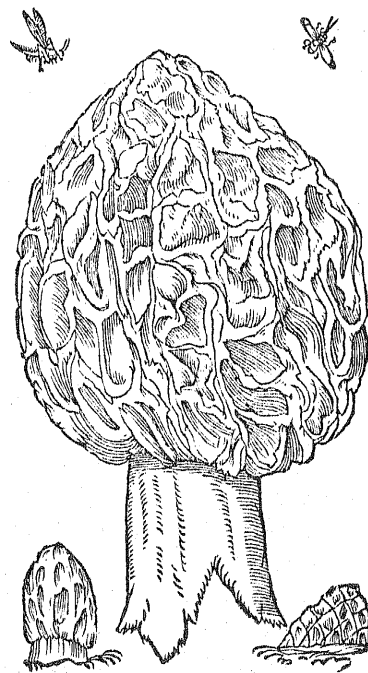

enim lenti admodum crassissimiq; sunt succi arteriarum oscula ita obstruunt, vt conclusis intus spiritibus suffocent. Quod cum norint Hetruscæ rusticæ, raro Fungos edunt, nisi Allio & pipere additis. Afferuatur Fungi muria, inquit Matthio-

lus, præsertim qui vulgò porcini vocantur: sic enim innocentes redduntur, deposito lentore. Idem multa alia Fungorum vulgaria genera recenset, *Prataoli*, *Turini*, *Boleti*, *Orceje*, *Cardarellæ*, *Ordinoli*, *Parigoli*, *Vesci di Lupo*. Fungi etiam non tantum humi, sed etiam in arborum caudicibus nascuntur, quos omni ferè periculo vacare putat Matthiolus, modò non sint arbores noxiæ, & è corticibus prodeant, quibus nec ferrum, nec tabefactus pannus, nec serpentis cadaver subfit. Ex eo genere præter Agaricum, quosdam Laricibus innasci, ait in Ananensibus montibus, triginta librarum pondere, aureo colore, per ambitum infectos, in cibis gratissimos, sine vllò amarore, licet Agaricus, ex eadem arbore sit amarissimus. Sed optimè omnium Galenus dixit Fungum plantam esse admodum frigidam & humidam: quamobrem ad deleteriam enecantemque facultatem accedere, ac sanè inter eas esse quæ interficiant, potissimum qui ex natura mixtam habent qualitatem putredinosam. Et in lib. de Alim. Inter Fungos, inquit, Boleti si bellè in aqua elixi fuerint, propè accedunt ad cibos inspidos. Non tamen sic solis ipsis vulgò vtuntur, sed apparant variè & condiunt, vt alia omnia, quæ nulla insigni qualitate

sunt prædita. Alimentum autem ex ipsis est pituitosum & frigidum, prauique succi, si quis ipsis largiù. vtatur. Omnium igitur Fungorum ij minimum sunt noxij. Secundi autem post hos sunt Amanitæ. Reliquos verò tutius est ne attingere quidem: multi enim ex ipsorum esu interierunt. Noui quædam, cui post Boletorum non satis elixorum (qui innocentissimi esse putantur) vsus largiorem, os ventriculi pressum, ac grauatum coarctatumq; fuit, difficilẽmque habuit respirationem, & in animi deliquium incidit, sudoremq; frigidum sudauit, ac demum feruari ægre, sumptis iis quæ humores crassos incidunt, potuit: cuius generis est oxymeli ipsum per se, & cum hysopo, & origano ipsi mediocriter incoctis. Is enim tũ hæc sumpsit, tum nitri spumam ipsis inspersam: post quæ Fungos quos comederat vomuit, qui iam quodammodo in succum pituitosum frigidumq; admodum, ac crassum erant mutati. Hic non omittendus Fungus insignis, quem spongiosum Dalechapius cognominauit. Nascitur in asperis & saxosis, sæpe ad Castanorum radices, co-

F V N G V S spongiosus, Dalechampi.

TTT

de quo postea dicitur. Ab hac sententia non abhorrent Lobellius & Pena, qui Asphodelum forte Galeni & Hyacinthinum appellant: quia ancipitis videtur figuræ & generis ex Asphodelo, cuius flores habet, & ex Hyacintho, propter similem radicem. Est & alius Asphodelus luteus, à florum colore luteo cognominatus, cui folia sunt oblonga, angusta, striata, in virore quasi carulea, longiora & angustiora quam primi: caulis rotundus, cubitalis: flores in eo à medio sursum versus plurimi, alterius satis similes, sed colore lutei, staminibus in medio: capitula succedant rotunda, in quibus semina: radices similiter complures, sed singula oblonga & tenues, multò quàm primi & tenuiores & longiores, colore luteola, supra quas fibræ quedam è lateribus exeunt, per quas in plures alias stirpes ipsa facile multiplicatur. Hortis Belgij & Galliæ familiaris est. Floret similiter Maio aut Iunio mense. Est & Asphodelus luteus palustris, de quo in lib. de Palustribus. Addit Lobellius Liriasphodelum Liliiflorum, de quo egimus cap. de Hemerocallide. Præterea Liriasphodelum phœnicum, cui ex miniato stauente flores rutilant: folia sunt Porri, Asphodeli albi vel Liriasphodeli vegetiora latioraq; , supernè reflexa: caulis rotundus, durior, binos ternosq; cubitos interdum superans, in cuius summo Liliacei itidem flores striati, Liliu punicum minus æquantes. Radix tuberosa teres, Asphodeli lutei minoris. Aspho-

Dodon. de florib. c. 38.

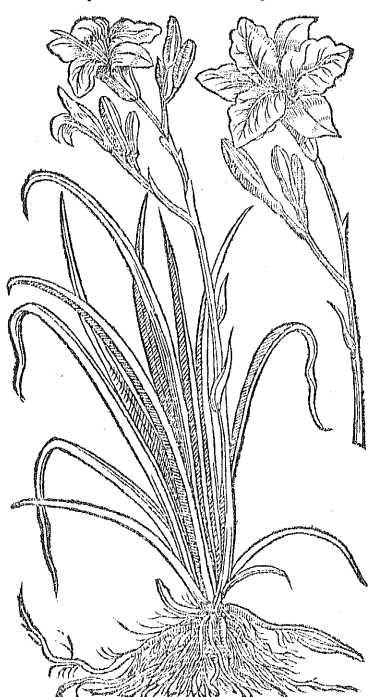
ASPHODELVS luteus, Dodonæi.

ASPHODELVS luteus minor, Lobellij.

LIRIASPHODELVS phœnicus, Lobellij.

deli ra

deli radix, vt Dioscorid. tradit, calcificandi vi prædita est. Vrinâ & menses pota mouet. Vires & Lateris dolorib; , tussibus, cõulsionib; , ruptionibus drachmæ potere ex vino pota Temper. medetur, vomitiones adiuuat ludicri tali magnitudine in cibum accepta. A serpente demorsis datur vtiliter triu drachmarum pondere. Illinire aut oportet morsas foliis radice & floribus cum vino: ite vlcera fordida & depascetia: mammarum quoq; & testiu inflammationes, tubercula & furunculos, decocta in vini face radice: ad recentes autè inflammationes cum polenta. Radicis succus adiecto vino vetere dulci, myrrha & croco simul decoctis, perquam vtile fit oculis medicamentum. Ad purulentas aures per se, & cum thure, melle, vino & myrrha reperfusus prodest. In contrariam autè per se infusus dentiu dolore mitigat. Cinis è radice cremata illitus, alopecias capillis replet. Oleum in excavatis radicibus igni decoctum, illitum exulceratis perionibus, & ambustis igne conducit. Dolori aurium instillatus auxiliatur. Candidam vitiliginem linteo antea perfrectam in Sole, illita radix emendat. Semen & flores in vino poti, & olopendræ & scorpionu venenis egregie aduersantur. Aluum quoq; dericiunt. Galenus tradit Asphodeli radicem vtile esse sicut Ari, Arisari (exemplaria falso habent Afari) Dracontij, nempe extergentis facultatis: vsta autè cinere calidiorem & exsiccantiozem magis tenuium partium, & ad discutiendum potentiorè effici. Quare & alopecias sanat. Meminit Asphodeli etiam Hesiodus his versibus.

Νήπια δὲ Ἴσσι δὲ οὐ πάλιν ἡμῶν πάλιν,
Οὐδ' ὄσονεν μάλα χητε, καὶ ἀσφοδέλω μεγ' ὄνησας,
Ignorant stulti quantum plus dimidium sit

Id est,

Toto, quamque bonum magnum in Malua Asphodeloque.

Sed cum Asphodeli Dioscoridis radices acriores sint & ingratiore, quam vt præfertim hominibus nostris in cibum cedere possint, verisimile est Hesiodum Asphodelum aliquem alium intellexisse, forte Galeni, cuius vis etiã non elixi ignauior multò, & feruor mitior. De quo sic scripsit. Radix Asphodeli & magnitudine & figura & amarore Scillæ radicis quodammodo similis est, si tamen vt Lupini paretur, maximam partem sui amaroris deponit, in eoque à Scilla discrepat. Nam Scillæ qualitas difficillimè exiuit. Hesiodus certè Asphodelum laudat. Equidem noui quosdam rusticos qui grassante fame vix tandem compluribus elixationibus decoctionibusq; in aqua dulci esculentam ipsam reddiderint. Porro hæc quoque radix, quemadmodum & Dracontij, facultatem habet tenuandi & aperiendi. Proinde quoq; pro summo remedio ipsius asparagum ictero laborantibus exhibent. De eodem eduli Asphodelo hæc literis prodidit Theophr. πολλὰ δ' εἰς τροφήν παρέχεται χησιμα. καὶ γὰρ ὁ ἀνθρώπιος ἐδάδιμος τρυβυμένιος, καὶ τὸ σπέρμα φρυγμένιον. πάντων δ' ἐμάλιον, ἢ ῥίζα κοπιόμενη μέλα σίκα, καὶ πάλιν τὴν ὄνησιν ἔχει καὶ ἡ σίδορον. Id est, interprete Theodoro, Asphodelus permulta ad cibum vtilia adfert: quippe Albucum tostum in cinere manditur, & semine torrefactum vsui est. Sed radix tusa cum ficu in vsu maximè omnium venit, & vtilitatis plurimum auctore Hesiodo præbet. Hæc ex Theophr. Plinius exscripsit, Asphodelus maditur & semine tosto, & bulbo: sed hoc in cinere tosto, dein sale & oleo addito: præterea cum ficis, præcipua voluptate, vt videtur Hesiodo. Traditur & ante portas villarum satum remedio esse contra veneficiorum noxiam. Quod postremum Theophr. & Dioscorid. non de Asphodelo, sed de Scilla literis mandarunt, vt diximus. Idem Plin. prolixius Asphodeli vires exponit, sed quæ partim mari, partim fœmina debentur.

M O L Y. C A P. XXII.

TSI Homerus Moly illud primus celebrauerit, quo contra Circes veneficia Vlysses Mercurius armauit, ita canens:

Ὡς ἄρα φωνήσας πύρε φάρμακον ἀργεφόντης
Ἐκ γαίης ἐρύσας, καὶ μοι φύσιν αἰεὶ ἐδέξεν.
Ῥίζαν μὲν μέλαινα ἔσκε, γάλακτι δὲ ἔθηκελον αἰθρος.

Odiss. 10.

Μῶλον δὲ μὴν γλάσσει θεοῖ. Id est,
Sic fatus diuulsam è terra porrigit herbam
Mercurius, simul & naturam me docet huius.
Radix magna huic, sed lactis flos concolor exit.
Moly vocant superi. Et post Homerum Ouidius, dum canit:
Pacifer huic florem dederat Cyllenius album,
(Moly vocant superi) nigra radice retentum:

Lib.14. Me tamor.

Nomina

Li.3. ca. 47. Li.7. simpl.

Li.25. ca.4.

Lib.9. hist. cap. 15.

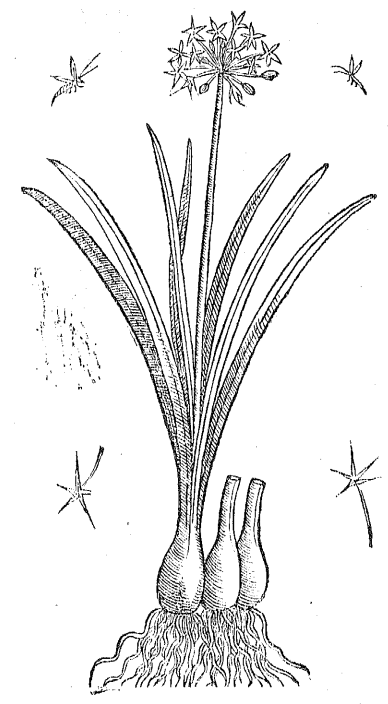
tamen cū graues Græci & Latini rei herbaria scriptores peculiaris herbæ bulbosæ meminerint, quæ μῶλον Græcè dicatur, Latinè etiam Moly, eique locos natales in quibus reperitur assignarint, de ea hîc dicendū. Dictam autè volunt ἀπὸ τοῦ μωλύου τὰς νόσους, id est, à mitigandis sedandisque morbis. Verùm cū nomen istud non vni, sed pluribus postea accommodarint plantis, vt insigni quopiã odore, ita vi & figura non ita dissimili præditis, vt Rutæ siluestri, auctoribus Diosc. & Galeno, tamen de Moly bulbo Diofco. hîc agimus. Folia, inquit, gramini similia habet, latiora, humi sparsa, flores Violæ albæ, lactei coloris, minores tamen, & cū Violæ purpureæ floribus cōparandos: caulem album, quaternū cubitorū, in cuius summo inest quid Allij speciè referēs. Radix est parua, bulbosa. De alio Plinius scripsit. Clarissima herbarum est, Homero teste, quam à Diis vocari putat Moly, & inuentione eius Mercurio assignat, contraq; summa veneficia demonstrat. Nasci eam hodie circa Pheneū, & in Cyllene Arcadiæ tradunt, specie illa Homerica, radice rotunda, nigraq; magnitudine Cephæ, folio Scillæ: effodi autè difficulter. Græci auctores florē eius luteum pinxere, quum Homerus candidum scripserit. Inueni è peritis herbarum Medicis, qui & in Italia nasci eam diceret: afferriq; è Campania vidi, aliquot diebus effossam inter difficultates faxeas, radice triginta pedes longæ, ac ne sic quidē solidæ, sed abruptæ. Quæ magna ex parte ex Theoph. trāscripsit, cuius verba hæc sunt.

Τὸ δὲ μῶλον περὶ φανεῶν (legendum ex Plinio φενεῶν) ἢ ἐν τῇ κυλλήνῃ. φασὶ ὅτι εἶναι ἢ ὁμοίον, ὡς ὁμηροῦς εἴρηκε (sic habent vulgata exēplaria: Gaza legit, καὶ ἐν τῇ κυλλήνῃ φασὶν εἶναι, ὡς ὁμηροῦς εἴρηκε.) τὴν μὲν ῥίζαν ἔχον τ' ἰσχυρὰν, πρὸς ἐπιφέρεις κρομυδιῶ, τὸ δὲ φύλλον ὁμοίον σκίλλῃ. καὶ ἄλλω πρὸς τε τὰ ἀλεξιφάρμακα, καὶ τὰς μαγείας. ἢ μὴν ὀρίστην γε εἶναι χαλεπὸν, ὡς ὁμηροῦς φησι. Id est, Gaza interprete, Moly apud Pheneū exit, atq; apud Cyllenem esse (quemadmodum Homerus dixit) affirmant: radice rotunda nō ab- simili Cephæ, folio Scillæ. Vsum eius contra veneficia summū, non tamē effodi difficulter, vt ait Homerus. Hæc Theophr. De Dioscoridis Moly primū dicemus. Id genuinū doctis Herbariis videtur esse, quod horti Patavini & Bononienses iamdiu, nunc etiā Belgæ colunt, cui bulbos exiguus, oblongus, fermè Porri, albicans, triticeis aut gramineis foliis: flos in cauliculis cubiū altis, lacteus, Ornithogali aut Allij vrsini æmulus: semen in siliqua. Istud Moly Dioscoridis faciūt. Matth. Patavio missum à Cortufo pictum dedit. Idē prorsus esse opinor quod Clusius vidit Gadibus extra mœnia, Februarij initio florēs, & ita describit. Habet hæc planta bina aut terna folia graminea, exteriori parte aliquantulum lanuginosa, mollia, & ad terrā inflexa, inter quæ caulis exilit dodrantalis lauis, rotundus, vacuus, in cuius

Forma.

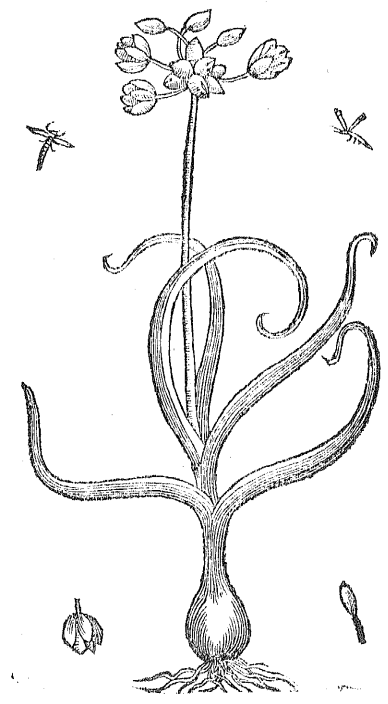

MOLY foliis Narcissi,
Lobellij.

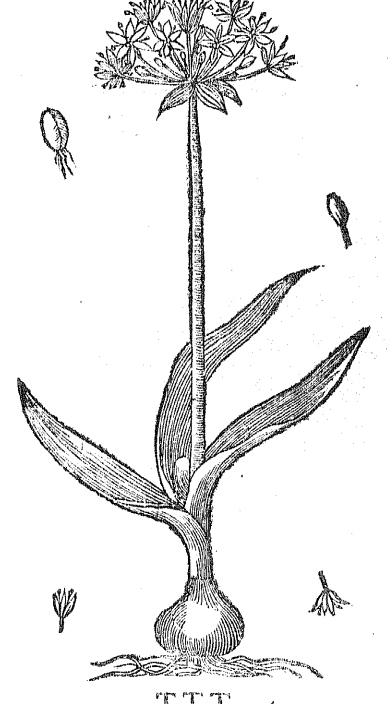

cuius cacumine ex membranula quadam emergunt multi flosculi exigui, candidi, sex foliolis constantes: radix bulbosa, allij aut auellanae magnitudine, nigricantibus membranulis inuoluta, intus candida, succulenta, calidiuscula, & subingrato odore. Clusio plurimū ad Dioscoridis Moly accedere videtur, præsertim si pro τῆς ἰσχυρῆς τεσσάρων, legatur διακρίλων τεσσάρων, id est, quaternū digitorum. Illi assentiuntur Lobellius & Pena. Idem Lobellius perelegans aliud Moly serpentinum exhibuit. Dioscoridis Moly ortu persimile, folio ad terram item reflexo, odore & bulbo, sed flos candore rubens, cui subiacent bulbuli nitidi, Indici Moly ritu. Radix cepaceo quodam inuolucro obtegitur: caulis pedalis & sesquipedalis. Belgis hortense est. Addit aliud folio Narcissi, proceritate & caule non absimile, sed floribus caruleis, & foliis compressis Narcissi similibus, & ferè paribus, oblongis, & albis radice bulbis porraceis simul implexis & coherentibus magno capitulorum stipatu, Allium odore præferentibus. Ab his differt Moly, quod ex Homero Theophrastus & Plin. descriperunt iis verbis quæ supra memorauimus. Est enim horum Moly foliis Scillæ, tribus aut quatuor, longioribus: caule cubitali, crasso, concauo, rotundo, foliorum ex parte, multos flores candidos, stellatos in cacumine summo ferente, oblongis pediculis inhaerentes: femine in capitulis triagulis nigro, Ceparum ferè simili: radix crassa, alba, nigra membrana tecta. Iuxta caulem inter folia plerunq; exit alius cauliculus planus & folia-

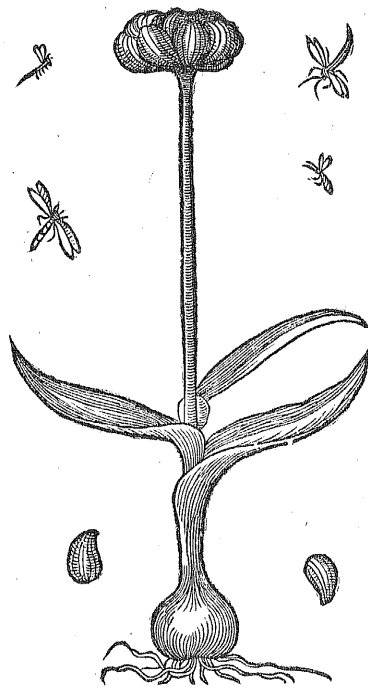
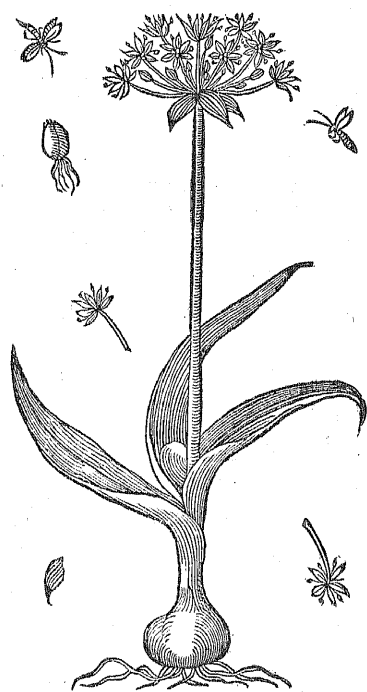
MOLY serpentinum, Lob.

MOLY Liliflorum, Lob.

TTT 4

ceus seu veriùs folium, quod in summo veluti Allij nucleum gerit, initio candicantem, deinde pallecentem, qui terra exceptus germinat, & plantam eiusdem profert. Moly Liliiflorum vocat Lobellius. Aliter in hortis, & Maio mensè floret. Ita descripsit Clusius. In lib. Purgantium Dodonæus pinxit & descripsit. Præterea aliud Moly Indicum cognominatum, quod alij barbaro nomine *Caucasum*, quod ex India primùm in Hispanias delatum est. Superiori, inquit Clusius, cum

PSEUDOMOLY, Dodonæi.

Lib. 4. c. 50.
Lib. Quæ flore plac.
Ibidem.

foliis tum reliqua forma simile est, sed nunquam florens, & cui floris loco in extremo caule (qui pedalis est, & planus ferè, nec attolli sine adminiculis potest) conglomeratum caput est, multisque veluti Allij spicis mespili vulgaris magnitudine constans, primùm viridibus, deinde flavescentibus aut pallefcantibus, quæ etiam sine terra repositæ germinant: terræ autem commissæ in maiores bulbos adolefcunt, foliæque & caules proferunt: radix ut alterius cepacea, rotunda, alba, & tunicis amicta, quæ vetustate separatur, & in alios bulbos multiplicatur. Dodonæus in Historia stirp. Plinij Moly aliud, quod peritis aliis Herbariis neq; Diosco. neq; Plinij Moly esse videtur, sed potiùs Phalangium, ut suo loco diximus. Idem Dodonæus Pseudomoly facit graminis genus quoddam in maritimis proveniens, valde tenerum, paruum, foliis pusillis, angustis, breuib; magna ex parte super humum iacentibus: cauliculis teneriusculis, breuib; gracilibus, in summo flores in muscariis candidos aut purpureos edentibus: radices teneræ sunt, graciles & longæ. Dioscorides tradit Moly radicem habere ad aperiendas vulvas maximè vtilem, tritam cum irino vnguento, & in pessõ adhibitam. Hoc Moly Dioscoridis à Galeno *μύλιν* dici

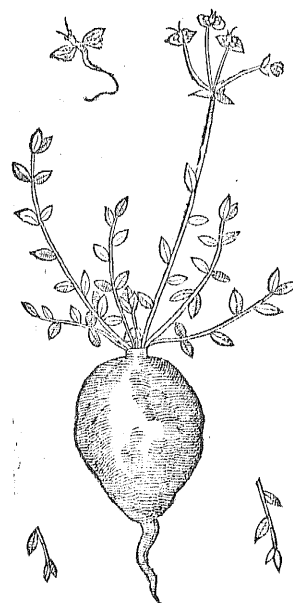
dici demonstrant ea quæ Galenus ei attribuit, citato etiam ipso Dioscoride. Sic enim Galenus. Myles radix paruo Bulbo similis est, facultatis constringendi siue contrahendi. Quare ipsam cum lolij farina admotam mederi vulvæ apertè scribit Dioscorides. At in nostris vulgatis Dioscoridis exemplaribus legimus, *μύλα* *ἰρίνης* *μύρου*, non *μύλα* *ἀιρίνης* *ἀλεύρου*. Cum verò scribat Dioscorides, hanc radicem esse *σφύδρα ἀγαθήν* *πρὸς ὑτέρας ἀναστομώσεις*, id est, summopere prodesse, non ad aperiendos vteros, videlicet conclusos, ut perperam quis accipere possit, sed aduersus vteros apertos, ut videlicet constringantur atque concludantur, (est enim *συνεπιπύμα* *μύλας ἀναστομώμενης*, ut Galenus clarè dixit,) sitq; loliacea farina ad id idonea, ordine tertio calefaciens ac siccans, ineptum verò vnguentum irinum molliens vteri conclusionibus, & hæmorrhoidibus aperiendis vtile, perspicuum est ex Galeno reponendum in Dioscoride, *μύλα* *ἀιρίνης* *ἀλεύρου*, pro *μύλα* *ἰρίνης* *μύρου*: ad stipulatè etiam veteris codicis lectiõne, ut annotauit Andreas Lacuna.

APIOS. CAP. XXIII.

RACIS *ἀπιός* & *ἰχθός*, & *ράφανος ἀγρία*, Latinis Apios similiter dicitur, & Ichas, & Raphanus siluestris, Cretensibus hodie Pyraria, Theodoros Caricam siue Pyrum vertit. Apion dixerunt Græci, quòd radicis extremum in pyri figurâ turbinetur. Eadem ratione Ichas, id est, ficus, scilicet à radicis effigie, cuius hæc est ex Dioscoride delineatio. Ramulos duos aut tres, iunceos, tenues, rubentisque profert, qui supra terram parum se attollunt: folia Rutæ similia, longiora tamen & virentia, semen exiguum, radicem Aphodelo similem, & ad pyri figuram accedentè, rotundiorem tamen, & liquore plenam, intus candidam, foris nigro cortice contextam. Plinius iisdem penè

APIOS, Matthioli.

verbis descripsit. Apios, Ichas, siue Raphanus agraria iuncoos duos siue tres spargit in terra rubentes, foliis Rutæ: radix Cepæ, sed amplior. Quare quidam Raphanum siluestrem vocant. Intus habet mammâ candidam, extrâ cortices nigros. Nascitur in montosis asperis, aliquando in herbis. Effoditur Vere. Theophrastus *ἢ δὲ ἰχθός ἢ ἀπιός φύλλον μὲν ἔχει πτηνανώδες, βραχὺ, χυλὸς δὲ ἐπιπέττος, τρεῖς ἢ τέσσαρας ἴσταν ὃ δὴν ἀσφύδερος, πλὴν λεπυρώδην. φιλῆι δὲ ὄρεσιν ἀχρῆσιν καὶ κοχλακώδην. τίλλεται δὲ τῆ ἥρος*. Id est, Apios folium habet rutaceum, breue: caules per humum stratos tres aut quatuor: radicem veluti Aphodeli, verum squamosam. Locis gaudet montosis & lapidosis. Legitur Vere. Apios vera ex Creta aduecta ex Matthiolo hic depingitur, foliis exiguis, Rutæ vel Hyperico proximis, primo statim Vere ab radice exeuntibus, nigrioribus tamen, alba quadâ linea in longitudinem procurrente: cauliculis iunceis, subrubentibus, lacteo succo madentibus: radice foris nigra, intus candida, pyri effigie: vnde & nomè. Cuius radicis mirabiles sunt vires. Nam eius superior pars sumpta, inquit Dioscorides, vomitione bilem pituitamque extrahit, inferior per aluum. Tota verò vtrinque purgationes mouet. Succus eius sesquiboli pondere haustrus, vtraq; parte, hoc est supra & infra purgat. Cum verò liquorem colligere volueris, tundito radices, coniectasq; in craterem aqua plenum agitato, tum penâ collectum qui supernabit liquorem siccato. De eiusdem radicis vfu hæc Plinius.

Lib. 7. sim.

Lib. 4. c. 170.

Forma.

Lib. 26. c. 8.

Lib. 9. hist.

cap. 10.

Lib. 4. 170.

Lib. 16. c. 28. nius. Radix tusa in fictili mergitur, deiectoque quod supernat, reliquus succus purgat vtraque parte, selquiobolo in aqua mulsâ. Sic & hydropicis datur acetabuli mensura. Inspargitur & aridæ radicis farina potioni: aiuntque superiorẽ partem eius vomitione biles extrahere, inferiorem per aluum. In quibus Plinius non nisi in succi collectione à Dioscoride dissentit. Theophrastus quoque de eadem radice hæc tradit. τὸ μὲν ἔστι μὴ πρὸς τὸ αἶμα πάντα τὰ μέρη χηρῶμα τυγχάνειν, ἕκ ἴσως ἀποπον. τὸ δὲ τῆς αἰσῆς ῥίζης τὸ μὲν ἄνω, τὸ δὲ κατωτέρω φέρειν θλασμασιώτερον, οἷον τῆς τε θαλίης, καὶ τῆς ἰχθύος (ὅτι ἔστιν ἰχθυόσι) καὶ τῆς λιβανωθίδος. Id est, Non omnes eiusdem herbæ partes ad idem viles esse minimè absurdum fuerit. Sed radicis partẽ vnã

Lib. 9. hist. cap. 10.

APIOS, Fuchsj.

Cap. 46. hi. Lib. 4. c. 33.

per superiora, alteram per inferiora purgare admirabilius, vt Thapsia & Ischados, quam Apion vocant, & Libanotidis. Ab hac legitima Apio & facie & viribus longissimè abest ea quam Fuchsius Apion fecit. Dodonæus χαμαίβαλλον vocat, id est, Glandem terrestrem, Germani Erdnusz, Erdfeighen. Cauliculos tres quatuorve profert, seu furculos teneros, paulùm à terra rubescentes, cum capreolis, quibus vicinis sepibus, atque omnibus quæ nancisci potest, sese alligat: folia parua, angusta, flores venustos, rubore tinctos odore non ingrato: siliquas exiguas semen exiguum cõcludentes. Radices longæ sunt, graciles, à quibus pendent bulbi parui napsi exiguis similes, glandium ferè figura, foris nigricantes, intus albæ, gustu ferè castaneæ. Prouenit copiosa in Hollandia, in frumentaceis agris, hordeaceis porissimùm, & in sepibus. Sunt docti qui Astragalum esse arbitrentur. Matthiolus Pseudoapion vocat. Caule est multiplici, inquit, cubitali, quandoque maiore, humi procumbente Vicia ferè modo foliis oblongis & subasperis: floribus puniceo coloris, Pistæmulis, odoratis, racematim coherentibus, quibus flaccescētibus siliquæ oriuntur, in quibus est semẽ. Radices habet Fici aut Pyri figura, ternas aut quaternas è fibris pendentes, nigra exteriorẽ cute, alba interiorẽ pulpa nulla purgatoria vi prædita. Floret Iunio mense. Passim nascitur in Boëmia præsertim in vineis.

ARVM. CAP. XXIIII.

Nomina

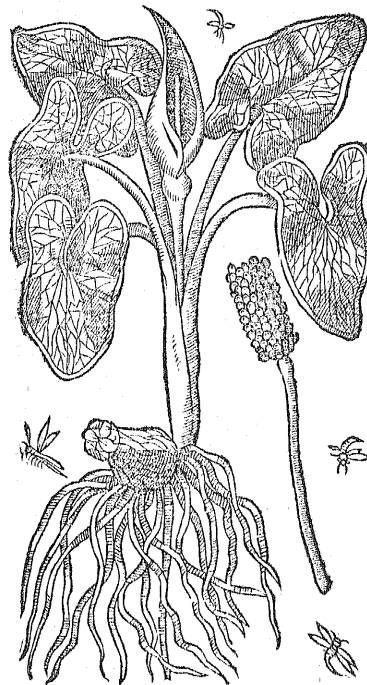
Li. 2. c. 162. Forma.

ARUM Græcis, Arum Latinis, Syris *Lupha* dicitur, Arabibus & Officinis *Iarus* & *Sara*. Quidam, quòd folium vestigij bubuli effigiem præbeat, Pedem vituli appellant, Barbari *Aron* & *Barbam aron*, Draconteam minorem & Serpentariam minorem, quòd Dracunculum amutetur sola magnitudine discrepans. Vulgus, quòd pistillum promit exerti ferè genitalis effigie, Sacerdotis penem nominat, Germani *Pfossen pint*, Itali *Aro* & *Giguro*, Galli *Pied de Veau*, & *Vid de prestre*. Arum, vt describit Dioscorides, folia emittit Dracunculo similia, sed longiora, & minus maculata: caulem dodrantalem, purpascētem, pistilli figura, à quo Croci colore fructus exit. Radix illi candida, Dracunculo similis. Plinius Arum cum Dracunculo cõfundit de Bulbis agens. Est inter genera bulborum & quod in Aegypto Aron vocant, Scilla proximum amplitudine

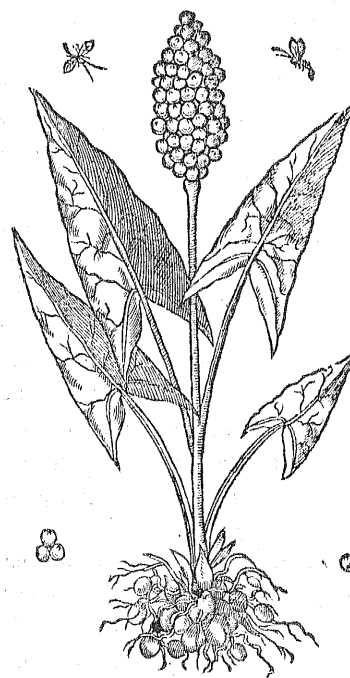
plitudine: foliis Lapathi: caule recto, duùm cubitorum, baculi crassitudine: radice mollioris naturæ, quæ edatur & cruda. Quibus ferè verbis Dracontium descripsi Dioscorides. Arum in siluis, locis vmbrosis, humidis & frigidis nascitur. Officinis & Herbariis notum est, idque geminum. Etenim folia promit hederacea, cordis ferè effigie, Dracunculi longiora, minimè dissecta, paucioribus & albis resper-

Locus.

ARVM, Matthioli.

ARVM aliud minus, Matthioli.

maculis: caulem dodrantalem, album, in purpureum leuiter tendentẽ, è cuius fastigio erumpit inuolucrum, quod mucronata in turbinem vaginula pistillum complectitur, & suo fouet sinu. Verùm vbi fructu prægnans fatiscit in hiatũ, solida pistilli facies dilutiore purpura rutilans emergit, & anfractu penitus tandem patente, primùm viridia, dein crocea spectantur semina, quæ in coronæ modũ concinnè cõtexta imam eius partem ambiunt. Radicem habet albam, bulbosam, oblongam, per multis stipatam fibris, Ellebori ferè modo, gustu perquam acri. Matthiolus scripsit, in Bohemiæ montibus quibusdam copiosum admodum cõuenire, sed Italico longè minùs, foliisque tenuioribus, & minori quoque radice. Quare hoc Arum minus vocat. Alteram Ari speciem ex Baldo monde à Francisco Calzolario ad Matthiolum missam hîc etiam expressimus, cui folia sunt sagittæ speciem referentia, cau'is valde perspicuus, rubentium baccarum botrum in cacumine habens confertum, & in acutum desinentem. Radicibus nititur numerosis tenuibus, circumquaque sese diffundentibus, è quibus bulbosi quidam globuli fabarum magnitudine dependent, alba intus pulpa, gustus acerrimi. Idem Matthiolus alio in loco aliud Arum, nimirum Aegyptium, depinxit, & eum, opinor, secutus Dodonæus, Exit, inquit, & in Aegypto Arum, sed ab Europæo diuersum, maius videlicet & latioribus foliis, quod plerique perperam Colocasiam appellant. Quos secutus est Clusius, vt ostendimus in Agro cap. de faba Aegyptia. In eadem est sententia Anguillara. Matthioli & Dodonæi sententiam Myconus approbat, non solum eam ex simili plantæ illius cum Aro sapore confirmans, sed mul'ò certiore argumento, quòd scilicet vaginam emittat Aro simile, periolo crasso fultam, ex profundo & medio plantæ sinu ortum ducente. Primùm intra vaginam, deinde extrà flores visuntur, postea semen racematim coherentem adnato illi longo ex vagina enato: folia & radix eadem quæ Matthiolus icone repræsentauit, vt in hac nihil præterea spectare possis quàm vaginam, flores, & semẽ racemosum. Florentem

In ca. 162. lib. 2.

In cap. 99. lib. 1.

Lib. purg. cap. 5.

Li. 2. stir. Hispan. c. 19.

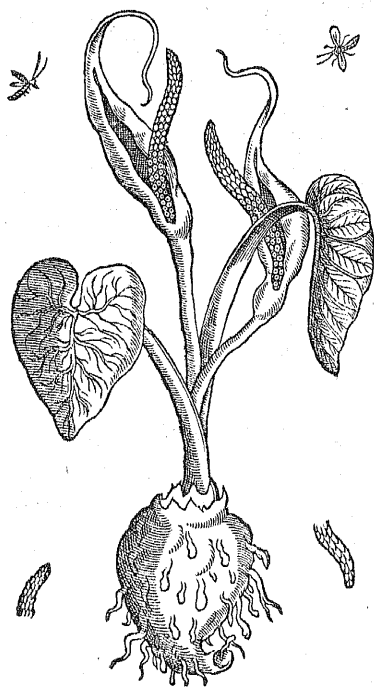
Li. 2. c. 162.

ARVM Aegyptium cum
flore, Myconi.

Li. 2. c. 162.

Vires &
Temper.

Li. 24. c. 16.

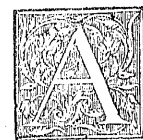
rentem hanc plantam se vidisse ait Myconus Barcinone in horto Petri Gulielmi Regij pharmacopœi Barcinonensis. Radix Ari cocta estur, inquit Dioscorides, vt quæ minus acris sit. Folia sale condiuntur ad esum, & arida per se decocta maduntur. Radix, semen, & folia eadem cum Dracunculo vires habent. Radix priuatim cû fimo bubulo illita podagricis prodest, Draucûculi more reponitur. In totum ob mitiorem eius acrimoniam edendo est. Arum miris laudibus extulere Græci, vt scribit Plinius, primùm in cibis sceminam praeferentes, quoniam mas durior esset, & in coquendo lentior. Pectoris vitia purgare, & aridum in potione inspersum, aut ecligmate vrinam & menses ciere. Sic & in oxymelite potum stomacho, interaneisque exulceratis ex lacte ouillo bibendum: ad tussim in cinere coctum ex oleo dedere. Alij coxere in in lacte, vt decoctum biberetur. Epiphoris elixum imposuere: item sugillatim, tonfillis. Ex oleo hæmorrhoidum vitio insudere, lentigines ex melle illinentes. Laudauit Cleopantus & pro antidoto contra venena: pleuriticis, peripneumoniacis, quo tussientibus modo: semen intritum cum oleo aut rosaceo infundens aurium dolori. Dieuches tussientibus aut suspiriosis, & orthopnoicis, & purulenta excreantibus farina permixtum in pane cocto dedit. Diodotus phthi- ficiis è melle ecligmate, & pulmonis vitiis: osibus etiam fractis imposuit. Partus omnium animalium extrahit naturæ circumlitum. Succus radice cum melle Ar- tico, oculorum caligines, ac stomachi vitia discutit, tussim decocti vis cum melle. Ulcera omnium generum, siue phagedæna sint, siue carcinomata, siue serpant, siue polypi in naribus, succus mirè sanat: folia ambustis profunt ex vino & oleo cocta. Alum inaniunt ex sale & aceto pota. Etiam luxatis cocta cum melle profunt: item articulis podagricis cum sale, recentia vel sicca. Hippocrates quallibet ad collectiones cum sale imposuit. Ad menses trahendos seminis vel radice drach- mæ duæ in vini cyathis duobus sufficiunt. Eadem potio, si à partu non purgantur, & secundas trahit. Hippocrates & radicem ipsam apposuit. Dicitur & in pestilen- tia salutarem esse in cibis. Ebrietatem discutit. Serpentes nidore cum crematur, priuatimq; aspides fugat, aut inebriat, ita vt torpentes inueniantur. Perunctos quo- que Aro & laureo oleo fugiunt. Ideo & contra ictus dari potu in vino nigro pu- rant vtile. In foliis Ari caseus optimè seruari traditur. De eodem hæc statuit Gale- nus. Manditur Ari radix eodem modo quo Rapi. In quibusdam autem regionibus acrior quodammodo prouenit, vt propè ad Dracontij radicem accedat. Et dum ipsam coquis, priore aqua effusa, in aliam calidam conuenit conicere. Ad Cyrenen planta hæc à nostrate est diuersa. Nam in illis locis Arum minimè est medicamentosum & acie, vt Rapis etiam sit vtilius. Perspicuum autem est, quod talis in cibo quidem est præstantior. Si quis tamen humores crassos vel lentos in thorace vel pulmonibus collectos tussi velit eicere, acrior ac medicamentosa magis est præferenda. Non obscurum etiam est, quod succus qui ex ipsa in hepar & totum corpus distribuitur, ex quo animalia aluntur, crassior quodammodo est, quemadmodum de Rapis dictum est: potissimum quum radices ipsæ qualitatis me- dicamento

Li. 2. Alim.

dicamentosa fuerint expertes, cuiusmodi sunt, quæ Cyrene adferuntur. Quando- quidem apud nos in Asia Arum magna ex parte est acrius, facultatemque habet iam medicamentosam. Et alio in loco. Arum terrena essentia constat, sed calida. Quare extergendi vim habet, verum non valentem, sicut Dracontium. Est itaque in exsiccano & excalfaciendo primi ordinis. Radices eius maximè sunt vtilis: si- quidem comedæ crassitiam humorum mediocriter incidunt, adeo vt & excreatio- nibus ex pectore vtilis sint. Vbi Galenus de Aro quod non vehementi acrimonia pollet, locutus est. Est enim haud dubie quod in tertio ordine calidum & siccum est, ob multam qua præditum est acrimoniam.

Lib. 6. sim.

ARISARVM. CAP. XXV.

ΠΙΣΑΡΟΝ & Άρις Græcè, Arisarum Latinis & Aris Plinio. Apud Hippocratem άρις non pro herba, sed pro instrumento chirurgico legitur. Galenus autem in Glossis Hippo. ait. Άρις è μόνον τὸ ὄργανον, ἀλλὰ καὶ βοτάνη τῆς ὑσῆος ὀνομάζεται. Aris non solum instrumentum, sed herbam significat. Arisarum tradit Dioscorid. paruam esse herbulam, quæ radicem habet oleæ magnitudine, maioris quam Arum acrimonia. Eius post Arum & Draunculum meminit Plinius his verbis. Est & Aris quæ eadem in Aegypto nascitur, similis Aro, minor tantum, minoribusque foliis, & vtiq; radice, quæ tamen oliuæ grandis magnitudinem implet: alba geminum caulem, altera vnura tantum emittens. Hæc Plinius. Huius plantæ genera duo Herbarij ostendunt. Matthiolus prius, cui folia sunt Aro similia, à Luca Ghinose accepisse ait, alterum ab Anguillara, quod non approbat, neque verum putat. Toridem statuit Clusius, prius latifolium, alterum angustifolium. Latifolium Hederæ aut Smilacis ferè fo- lia habet tria aut quatuor, satis carnosâ, mollia, viridia, & acria, oblongo fulta pe- diculo, qua illi adherent vtrinque pinnata, vt Ari folia, sed obtusioribus multo

Nomina

Lib. de Art.

Lib. 2. c. 163.

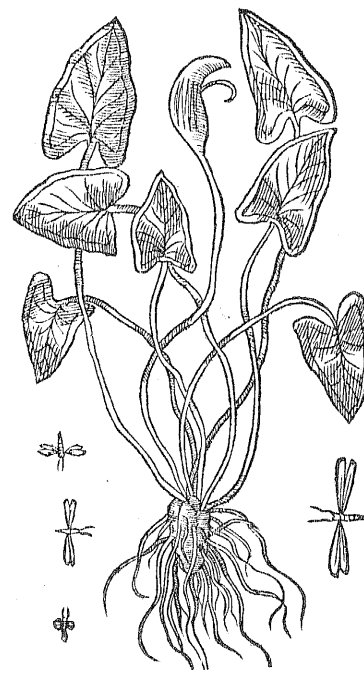
Forma.

Li. 24. c. 16.

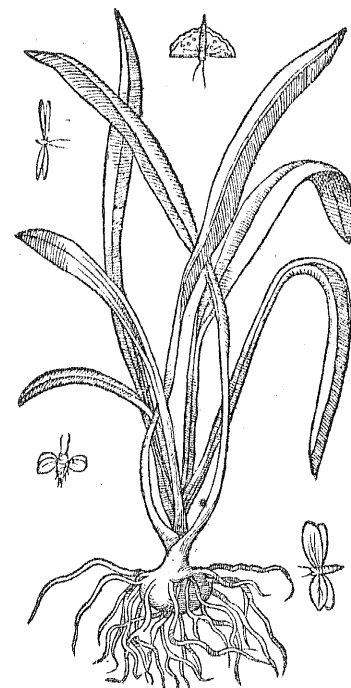
In cap. 163.

lib. 2.

ARISARVM prius,
Matthioli.

ARISARVM alterum,
Matthioli.

VVV

angulis. Inter hæc pediculus duorum vel trium digitorum longitudine multis rubris maculis variegatus erumpit, cui oblongus flos infidet, cuculli monachi, seu floris Aristolochiæ modo efformatus, amplior tamen, extrema parte nigricantis coloris qui deorsum radiatim desinit, in cæteris candidus, caninum oleus, & qui pistillum obtusum incuruum, & veluti ex cucullo spectans continet: radix rotunda & globosa, Aro minor, foris nigricans, intus alba, interdum tuberosa & oblonga, initio dulcis, deinde acris, non adeò tamen vti Ari radix (licet veteres contra

ARISARVM cum flore
Myconi, angustifolium.

fentiant) fibris aliquot super eam expansis. Istud à pictura Arisari prioris Matthioli aliquatenus diuersum est. Alterum Clusij Arisarum planè diuersa est forma: eius enim folia oblonga sunt & angusta, Plantaginis angustifoliae ferè modo, viridia & splendens, quinque aut sex, post quæ flos seu cucullus oblongus, mucronatus, & retrorsum inflexus candicansque prodit, è cuius rima longus veluti vermis exilit, spithamæ interdum longitudine, inflexus, nunc purpurascens, nunc ex purpureo virecente colore, extremo non obtusus, sed acuminatus: fructus racemosus, albus, non ruber (vt quidam, qui non obseruarunt, prodidere) vixque terra emergens. Latifolium in collibus Lusitanix frequens est, solo lapidoso, in sepibus iuxta vias, vbi Nouembri & Decembri floret, atque nonnullis etiam Beturiæ locis solo fecundo & pingui, iuxta semitas & aggeres, vbi Ianuario & Februario. Lusitani *Iaro* vocant, quod nomen etiã Aro commune est, Hispani *Fraillos*, id est, fraterculos, fortasse quæ eius flos cucullum monachi æmuletur. Alterum genus in vmbrosis ad olearum radices nascitur post urbem Olyssiponem. Secundum hoc Arisarum cum flore Myconus ex Hispania misit, in cuius historia à Clusio in quibusdã dissidet. Ex eius icone, inquit ille, agnosceret omnes Ari seu Arisari speciem esse. Inuolucrum enim habet oblongum, intus rufum, aliquantum fœtidum, eiusdem cum Dracunculi inuolucro coloris. Intra hoc semen continetur in processu longo, supernè læui, infernè versus radicem aspero, racematim coherens, cum maturuit rubrum. Hanc

Li. 2. c. 163.

Vires.

Li. 2. c. 16.

Lib. 6. sim.

plantam Guadalupi iuxta Carpentaniam collegisse ait. Arisari radix, auctore Dioscoride, illita nomas sistit. Fiunt collyria ex ea ad fistulas. Corrupta ea indita cuiusvis animalis pudendum. Quæ sic tradit Plinius. Medetur vtraque radice vlceribus manantibus: item combustis ac fistulis. Collyrio immisso nomas sistunt, decoctarum in aqua, & postea tritarum. Sed vnum miraculum ingens, contacto genitali cuiuscunque feminini sexus, animal in perniciem agi. Quæ cum mendosa sint, vt ex Dioscoride intelligere licet, sic ex vetere codice emendat Cornarius. Fistulis collyrio immissa. Nomas sistunt decocta folia in aqua, & postea trita rosaceo addito. Arisarum scribit Galenus multò minus esse Aro. Radicem habere oliuæ magnitudine, sed multò esse acrius.

DRACON

R AECIS *Δρακόντιον*, & *Δρακονίτιον*, Dracunculus Latinis, Serpentaria, *Nomina* & Colubrina, Arabibus *Luf*, *Alluf*, Italis *Dragontea*, Gallis *Serpentaire* & *Serpentine*, Germanis *Schlaugenkraut*. Nomen autem à figura sumpsit: caulis enim glaber purpureisque resperis maculis, versicolori facie

corpus anguinum representat aequali longitudine. Vertex quoque sinuoso oris hiatus linguam exerens cruentam, caput exprimit. In antiquissimis Græcis Dioscoridis codicibus teste Marcel. Vergilio duo de Dracunculo capita leguntur, vnum de maiore, alterum de minore. At neque Galenus, neque post Galenum Paulus Aegineta diligentissimus in Græcis medicinarum auctor, & qui Dioscoridis dicta vbi que bona fide retulit, Dracunculum priorem nouerunt, neque post Græcos Latini scriptores, Apuleius, Serapio, & quod multi apud omnes momenti esse debet, in vetustissimis Latinis codicibus, vnicum est duntaxat Dracunculi caput, alterius vestigium nullum. Præterea de vtroque eadem ferè traduntur, sed diuersis verbis, vt ex alio auctore id caput adscriptum fuisse videatur. Quare viri docti supposititium esse illud censuerunt, quod *Δρακονίτιον μέγαν* describit: ideoque ipsum hoc loco exemerunt, & inter notha retulerunt. Plinius tamen, qui Arum cum Dracontio confundit, plura eius genera facit his verbis. Quæ & Aron magnæ cum Dracontio litis. Quidam enim eandem esse dixerunt, Glaucias satum diceunt, Dracontium siluestrem Arum pronuntiando. Aliqui radicem Arum appellauerunt, caulem verò Dracontium, in totum alium si modò hic est, qui apud nos Dracunculus vocatur. Namque Aros radicem nigram, in latitudinem rotundam habet, multoque maiorem, & qua manus impleatur: Dracunculus subrutillam, & draconis conuoluti modo, vnde ei nomen. Quin & ipsi Græci immensam posuere differentiam, semen Dracunculi feruens mordaxque tradendo: tantumque inesse ei virus, vt olfactum grauidis abortum inferat. Idem paulò inferius. Dracunculus, quem dixi, Hordeo maturescens effoditur Luna crescete. Omnino habentem serpentes fugiunt. Ideò percussis prodesse in potu aiunt maiorem, vt & menses, si ferro non attingatur, sistat. Succus eius & aurium dolori prodest. Id autem, quod Græci Dracontium vocant, triplici effigie demonstratum mihi est, foliis Betae non sine thyrso, flore purpureo. Hoc est, simile Aro. Alij radice longa, veluti signata, articulosaque monstrauere tribus omnino cauliculis, folia eius ex aceto decoqui contra serpentium ictus iubentes. Tertia demonstratio fuit, folio maiore quam Cornus, radice arundinea, totidem, vt affirmant, geniculata nodis, quot haberet annos, totidemque esse folia. Hi ea ex vino vel aqua contra serpentes dabant. Theophrastus quoque quoddam Ari genus Dracontium appellari scribit his verbis: *ἢ δὲ τὸ Δρακονίτιον (χρῆσις γὰρ τὸ Δρακονίτιον, ἄρον, διὰ τὸ τὸν χαλδὸν ἔχειν τινὰ ποικίλιον) ἀβρωῖος καὶ φαρμακώδης*. Est Dracontij radix (vocat enim quoddam Ari genus Dracontium, quod caulem habeat variegatum) ad esum inepta & medicamentaria. De Dracunculo Dioscoridis ab Aro diuerso hic agimus, quem scribit folia habere Hederæ similia, magna, albis maculis notata, caulem rectum bicubitalem, varium, anguis specie, purpureis notis aspersum, baculi crassitudine: fructus est in summo racemosus, colore primum herbaceo, & cum maturuit croceo, gustui mordax. Radix quodammodo rotunda est Bulbi specie, Aro similis, corticem habes tenuem. Nascitur locis vmbrosis circa sepes. Hic Dioscoridis Dracunculus doctis Herbariis, vt Fuchio, Dodonæo, Penæ, Serpentaria est maior vulgò dicta, foliis hederaceis, maculas albidas habentibus: caule recto, glabro, læui, extima cute serpentis exuium maculis albis, fuscis, vipereis, pullis, puniceis, giluisque, transuersis, obliquis & fortuitis adeò exprimente, vt eminus repente intuenti horro-

Genera.

Li. 2. c. 16.

Lib. 7. hist. cap. 11.

Lib. 2. c. 16.

Forma.

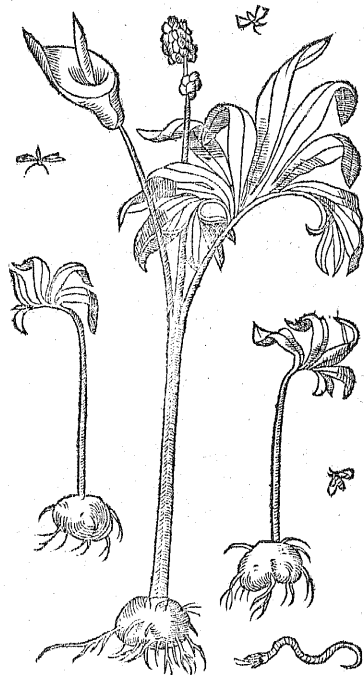
Locus.

Cap. 86. hi.

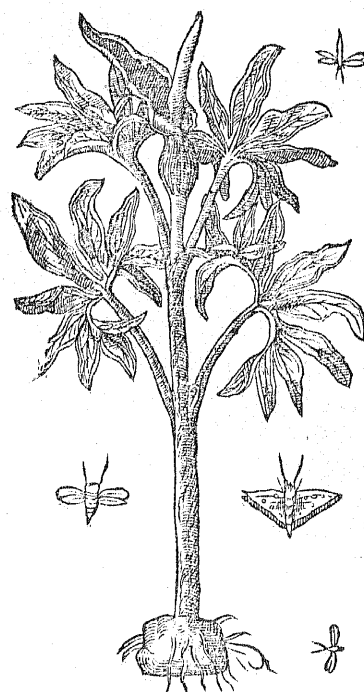
Lib. 3. c. 6.

Penæ in Aduers.

DRACUNCVLVS *sive Serpentaria maior*, Dodon.

SERPENTARIA minor, Matthioli.

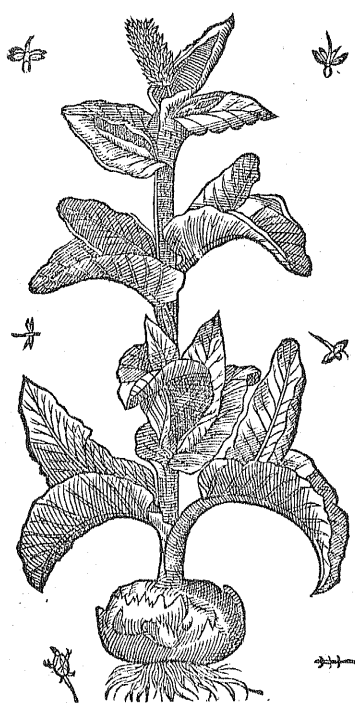

rem incutiat, sesquicubitali, bicubitaliq; in cuius summo ex vaginula emicat cōgestus in conum racemus, planè Ari, cui radix etiam nō ab- similis, rotunda, maior, sesēque in latera propa- gans. Qui hanc Dracontium Dioscoridis esse negant, folia hederacea obiciunt, quod nō sint huiusmodi. At illi, inquit Pena, actum agunt, nempe monent propter consecutionem & ar- ctam similitudinē folia Dracontij dicta fuisse hederacea, cū potius folia Ari hederacea de- buerint dici, quia huius postea conferuntur cū foliis Dracunculi & radice. Vbi Dioscorides ad vniuersum habitum plantæ respexit, foliorum læuorem, virorem, colorem nitidum superfi- ciei contulit, quia essent perquam affines plan- tæ, vt vides in collatione radice: vbi singularis numeri nulla expressione maioris aut minoris Dracontij bis repetit collationem. Nec vniuer- so tractu Græciæ ab iis qui eam lustrarunt, eod- em Pena teste, vlla alia vsquam visa Serpenta- ria quàm ista, quæ etiam non procul mœniis Monspelij inter segetes, Gladiolos, & Hyacin- thos lata exit, alibique in pinguibus aruis non diuersa, nisi ætate, quando decussis seminibus, & summitatibus effractis à prætereuntibus, fre- quenter repullulant nouella. Quæ potuerunt Plinio persuadere, vt plures cōstitueret species Dracunculi, misceretq; Ari, Arisari cognatas differentias, vt in Bechio, aliisq; locis illi conti- git. Nec alterius plantæ videtur geminata de- scriptio apud Dioscoridem, sed ab alio quopiã paulum diuersè, vt ferè fit, descripta. Eandem Serpentariã Matthiolus Dracunculum mino- rem facit, maiorem longè aliam, cuius radix est Rapi effigie, quam tamè non describit, vtrun- que se Tridenti ac Venetiis vidisse affirmans. Vbi sepius se frustra sciscitatum fuisse ait Pena: negauerunt enim Parauini, Veneti, Veronen- ses pharmacopœi, & doctissimi cōplures vsquam sibi visam: negauerunt item Cortusus & An- guillara Penæ anxie sciscitãti. Adiecerunt Her- barij Dracunculum palustrem, quem Arum pa- lustre vocat alij, Gallicè *Serpetaire d'eau*, vel *aqua- tique*, q̄ folia promit hederacea, maiora, super- nè acuta è caule rotundo, humili, vix palmari: florem rubellum, odorum, non absimilem Ser- pentariæ, è radice fibrosa, geniculata, latiùs serpente, & multis fibris humi depacta, nullo bulbo appenso aut annexo, vrente gustu & crustas excitante. Iuxta riuulos & labentes aquas frigidarum & calidarum regionum, vt in Belgio, Northmãnia, Apulia, Hispania Granata sponte emergit. Inde in hortos suos alij transplatarunt.

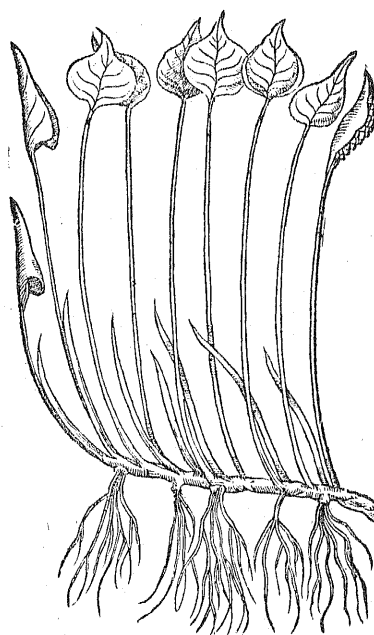
Serpenta

BVLBOSARVM, ET CARNOSARVM, &c. LIB. XV. 1603

SERPENTARIA maior, Matthioli.

DRACUNCVLVS palustris.

cum aceto: tum folia, vt pote similem facultatē habētia, vlcēribus, vulneribusq; re- cēs inflētis accōmoda sunt, & quantò minùs fuerint sicca, tãtò magis cōglutināt. Nā quæ sicciora sunt, viribus sunt acrioribus, quàm vt vulneribus cōueniant. Cre- ditū quoq; est casēū humidū, si illis foris repositus reponatur, ob tēperaturē illorū sic- citatē, à putredine cōseruari. Fructus valētior est nō foliis tantū, sed & radice. Itaq; & cãcros & polypos eliquare creditus est. Succ^o quoq; eius vitia oculorū expurgat.

VVV 3

Nomina

KΥΚΛΑΜΙΝΟΣ vel ἰχθυόθηρον Græcis, Cyclaminus, Rapum, & Tuber, Umbilicusque terræ Latinis, Cyclamen Officinis mutata voce, Panis porcinus & terræ, atque Archanita à nostræ ætatis Herbariis dicitur, Mauritanis *Buchormarien* *Buthermarien*, seu *Bothormarie*, Italis *Ciclamino*, & *Pan porcino*, Gallis *Pain de porcéau*, Germanis *Erduurtz*, & *Schuenbrot*. Cyclaminum Græci ἀπὸ τοῦ κύβητος, id est, ab orbe dixerunt, tum ob folij circinatum ambitum, tum ob orbiculatum radicis bulbum. Ichthyotheron autem, quòd ea pisces necantur. Romani Rapum terræ, quoniam eius radix in terra velut Rapum extuberat: qua sanè ratione Tuber terræ, quòd in molem quandam intumescit, aut Umbilicum terræ, quoniã, vt umbilicus circinata figura emergit, sic & Cyclaminus sub terra conspicitur, etiam appellarunt. Panem porcinum haud dubiè primū vocarunt subulci, qui pecori suo radicem huius gratam pabulis cognouerunt. Alij quia radicem in orbem circumactam sæpius intuerēt, quæ non in globum intumescens, sed veluti compressa sese in latitudinem explicaret, qua forma in quotidiano vsu panes visuntur, Terræ panem nominauerunt. Cyclamini species duas ponit Dioscorides. Cyclaminus prior folia habet Hederæ similia, purpurea, varia, supra infraque albicantibus maculis: caulem longitudine quatuor digitorum, nudum, in quo flores Rosarum effigie, purpurei: radicem nigram, Rapo similem, & aliquantum latam. Nascitur in umbrosis, maximè sub arboribus. Cyclaminus altera, quam Cissanthemon, alij Cissophyllū vocant, folia habet Hederæ, sed minora: caules crassos, geniculatos, qui vicinis arboribus capreolorum modo se obuoluūt: flores albos, odoratos. Fructus est velut vuae acini, similis, Hederæ mollis, gustu leuiter acris & viscosus. Radix inutilis est. Nascitur in locis asperis. Duas etiam species describit Plinius, Dioscoridem ferè exprimens his verbis. Folia habet minora quàm Hederæ, nigrioraque & tenuiora, sine angulis, in quibus albicant maculae: caule exiguo, inani: floribus purpureis: radice lata, vt Rapū videri possit: cortice nigro. Nascitur in umbrosis: nostris Tuber terræ vocatur. Et paulò post de altera sic. Est & altera Cyclaminus cognomine Cissanthemos, genicularis caulibus, superuacuis, à priore distans, circa arbores se voluēs: acinis Hederæ, sed mollibus: flore cādido, specioso: radice superuacua. Mihi & tertia Cyclaminos demonstrata est, cognomine Chamæcissos, vno omnino folio: radice ramosa, qua pisces necantur. Hæc Plinius. Prior Cyclaminus nota est Officinis & Herbariis sine cōtrouersia: altera non item. Matthiolum duas Cyclamini primi generis species Me sue auctore reperiri dixit, minorè & maiorem. Minorem se vidisse ait in agro solūm Tridentino in vallis Anania montibus, vbi copiosè nascitur. Sed eam neque depinxit, neq; descripsit: dixit tantūm radice esse parua, nucis auellanae cicerumq; magnitudine. Cyclaminum secundam fatetur se non vidisse. Tragus in Heluetia, non procul à Curia oppido, nec nō prope Velcurium, in planitie inter quædam densa

Genera.

Forma.

Locus.

Lib. 25. c. 9.

CYCLAMINVS vulgaris,
Lobellij.

ibidem.

Lib. 2. c. 75.

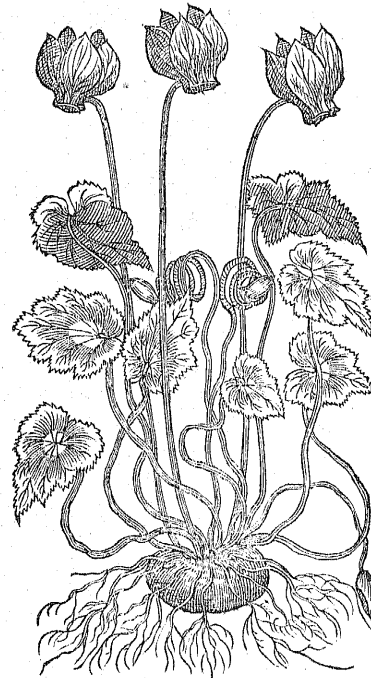

ac vliginosis locis sita arbuta, plantã quandam nasci scripsit elegantissimam, foliis rotundis, prorsus cõsimilem Asaro, ita vt primo quidem intuitu Asarum esse crederet. Sed cum eam effodisset, radicem deprehendit rotundam, rufam, magnitudine radicis Croci, gustu aliquantulum amaram: flores odoratissimos, Breslij colore tinctos, odore & forma Violam Martiam purpureã referentes. Hanc ille Germanicè *Valdzeitlosen* nominat. Quam cum Hermodactylum esse aliquando falsò credidisset, postea Cyclamini exigua verã speciem esse iudicauit, quia Cyclamino priori per omnia responder, nisi quòd non perinde acris est & feruens. Nascitur etiam in umbrosis siluis. Dodonaus Cyclaminum alteram esse arbitrat, quæ hodie *Vitalba*, Gallis *Viorne* nuncupatur, Cordus Dulcamaram, alij Bryoniam nigram, alij Periclymenum alterum, alius alia magis placent. Pena in montibus Alpini Rhetici in Italiam proficiscentibus, locis vdis, & faxeis itineribus obuiam passim esse alteram Cyclaminum scribit, quæ non est folio circinato Asari, aut vulgaris Cyclamini, sed potius triplici mucrone distincto, herbæ Trinitatis, aut Hederæ helicis modo. Eandẽ etiam Narbonæ riguis montibus & hortis crebram. Eius radices quæ vetustiores, magnitudine alterius sunt, quæ nouella, adeò exigua, vt auellanae magnitudinem vix superent. Adultioribus caulis est exilis, teneriusculus, & in humum pronus, ex quo prælongis pediculis folia surrecta fastigium versus, vbi sunt flores purpurei, vulgaris Cyclamini prorsus similes. Nonnunquam & luteos verno tempore exortos nondum foliis exortis meminit se vidisse. Florent enim Vere & Autumno interdum odorati, aliàs non. Lobellius Cyclamini alterius, plantæ hederaceis foliis in Italia collibus repertæ, rei herbariæ studiosi iconem hanc & descriptionem exhibet. Herba est Hederæ foliis sinuatis, paribus, in mollibus, flexilibus, cubito prolixioribus cauliculis, floribus oblongis, galericulatis, ex purpura pallentibus. Dodonaus tradit præter Cyclaminum alterum Dioscoridis, eius qui orbiculari est radice, nempe primi, à recētioribus aliquot obseruatas fuisse species, & foliis quidem differentes. Prima foliis viret latis, angulosis ac Hederæ similibus, in ambitu leuiter ferratis, superiore parte in virore nigricantibus, albicantibus tamen maculis variegatis, & umbilico siue medio folij subalbido, inferiore verò ac prona purpurea, aliquando saturato colore, aliàs dilutiore. Flosculi ex tenellis pendent pediculis, deorsum nutantes, foliolis earum sursum reflexis, & purpureo Violæ nigre colore non tamen intenso splendentes, odoris exigui. Succedunt capitula seminifera, pediculis in spicas contortis. Radix Bulbi aut Rapi modo in orbẽ circumacta, & aliquantulum in latitudinem pressa, foris nigricat, intus candida, rugas inarescens contrahit. Hanc speciem pinxit etiam Lobellius nomine Cyclamini folio Hederæ. Alterius Cyclamini & lata quidem sunt folia, sed non angulosa, verum quasi rotunda, nullis superius aut omnino obscurissimis apparentibus maculis, satuo colore virentia, inferius verò è punicante purpura rubentia: flores prioris similes, at odoratiores: radix aliquantò minor. Tertia species foliis est similiter haud angulosis, sed ambitu eorum aliquantulum crenato: maculara hæc sunt, sed

Trag. lib. 2. cap. 34.

Lib. 3. cap. 11. & 48.

Li. 1. de purga. cap. 35.

CYCLAMINVS altera
hederaceis foliis, Lobell.CYCLAMINVS altera
orbicularis, Dodon.

Li. 2. ca. 1. 8.
Vires &
Temper.

umbilico nigriore. Flos intensiore colore purpurascit, odoris suauissimi: radix quàm aliarum minor. Hæc ex Dodonæo. Vires Cyclamini non vulgares has edocet Dioscorides. Radix Cyclamini cum hydromelite pota pituitam aquamque per inferna trahit: menses pota & apposita cit. Tradunt si prægnans mulier radicem transgrediatur, abortum fieri. Partum appensa accelerat. Bibitur & in vino cõtra lethalia, præsertim leporem marinum. Illita contra serpentium ictus remedio est. Immista vino ebrietatem facit. Regium morbum sistit tribus drachmis pota cum passo, aut diluta mulsâ. Sed oportet eum qui bibit cubiculo calido reclinare multis vestibibus contactum, quo sudet. Eiectus verò sudor felleus colore inuenitur. Succus eius ad purgandum caput naribus instillatur. Ad deiicienda etiam excrementa in lana subiicitur. Umbilico, imò ventri, & coxæ illitus succus aluum mollit, (pro κοιλίαν μαλακῶσι, vetus codex habet κοιλίαν ταρατῆσι, id est, aluum turbat. Quæ lectio videtur alteri præferenda, quia purgationes, quas molitur Cyclaminus potus admotusque, sunt admodum violentæ & difficiles) verum abortum efficit. Suffusus & hebetibus oculis inunctus cum melle succus prodest: medicamentis abortum facientibus admiscetur. Sedem procidentem cum aceto inunctus compefcit. Exprimitur succus tusa radice, & ad mellis crassitudinem decoquitur. Radix autem extergit, exanthemata reprimat, vulneribus per se ex aceto, aut melle medetur. Illita lienem minuit, vitia cutis in facie à Sole, & alopecias emendat. Decocto eius luxata, podagra & capitis vlcuscula (ἐκλύθη, id est, manantia vlcera) pernionisque vtiliter fouentur. Ipsaque in vetere oleo feruefacta, ad cicatricem perducit quæ oleo illo inuncta fuerint. Canata radix oleo repletur, & cineri feruenti imponitur, adiecto interdum Tyrthenicæ ceræ modico, vt strigmenti crassitudinē cõtrahat vnguentū, cū primis vtile pernionibus. Radix Scillæ modo concisa reponitur. Narrant ad amatoria assumi contusam, & in pastillos cõformatam. In veteri codice pro κοπῆσθαι, id est, contusam, legitur κατῆσθαι, id est, combustam.

Cyclamini

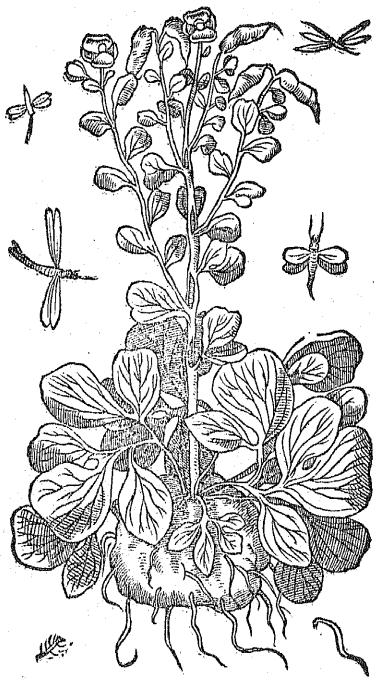
Cyclamini alterius fructus drachmæ vnus pōdere potus cū vini albi cyathis duobus, quadraginta diebus splenem liquat, ita per vrinam & aluum consumens. Bibitur & ad orthopnoeam, & reliquias à partu purgat. Eadem vires variis in locis exponit Plinius. Bibitur Cyclamini radix, inquit, contra serpentes omnes, in omnibus ferenda domibus, si verum est, vbi fata sit nihil nocere mala medicamenta, amuletum vocant: narrantque & ebrietatem representari addita in vinum. Radix siccata Scillæ modo concisa reponitur: decoquitur eadem ad crassitudinem mellis. Suum tamen venenum ei est: traduntque, si prægnans radicem transgrediatur, abortum fieri. Lepori marino aduersatur & Cyclaminus. Purgat cum melle in nares addita, & vlcera capitis sanat illita. Ad hypochoysim & caliginem Cyclaminū in pastillos diluunt. Soluit ex aqua pota, aut balanis subditis sedem conuersam Cyclamini radix ex aceto sanat. Eius radice decoctum pernionibus prodest. Eruptiones pituitæ eadem emendat cum melle. Tribus drachmis bibitur in loco calido, & à perfrictionibus tuto: sudores enim felleos mouet. Sanguinis profluuium sistit Cyclaminus, si ore sanguis reiciatur, siue è naribus, siue aluo fluat, siue sceminarum vtero. Vlcera manantia sanat Cyclamini radix, vel per se, vel ex aceto, vel cum melle. Eadem & contra steatomata efficax. Omnia corpori infixæ extrahuntur Cyclamini radicibus cum melle: cutis maculas omnes emendat. Theophrastus de Cyclamini prioribus viribus hæc prodidit. τὸ δὲ κυκλαμίνης ἢ μὲν ῥίζα πρὸς τὰς ἐκπνεύσεως τῶν φλεγμονῶν, καὶ πρὸς τὸ ἐξελθεῖν τὰς γυναιξί, καὶ πρὸς τὰ ἔλκη ἐν μέλει. ὁ δὲ ὀπὸς πρὸς τὰς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς κατάρσεως ἐν μέλει ἐγγχεύματος: καὶ πρὸς τὸ μεθύσιον, ἀνὲν ὄνειρο διατρέχων διδῶν τις αἰετὶν ἀργεθὴν δὲ καὶ τὴν ῥίζαν καὶ εἰς ὠκυδίκιον παρελάσσειν, καὶ εἰς φέλιρα. ὅταν δὲ ὀρθῶσι, καὶ χαλαρῶσι. Εἴτα ὄνειρο διδύσαστες, τροχίλους ποῖσιν ὡς τῆς τρυγῆς, ἢ ῥυπῆσθαι. Id est, Cyclamini radix ad inflammationum exhalationes valet, & ad menses subdita, & ad vlcera ex melle. Succus autem ad purgandum caput cum melle infusus, & ad ebrietatem, si vino inspersum potui dederis. Confert & radix ad partus celeritatem appensa, & ad amatoria. Cùm autem effoderint, vrunt: deinde cùm vino subegerint, in pastillos formant sicuti facis vini, qua macula absterguntur. Cyclaminus vterque, auctore Mesue, est medicatorius, calidus siccus initio tertij ordinis. Galenus gradus non finit, sed absterget, inquit, incidit, ora venarū aperit, attrahit, digerit, quod ex particularibus operibus eius perspicuū est. Nā succus eius hæmorrhoidas referat, violentèque ad secessum prouocat in floccis appositus. Sic etiam medicamentis phymata, strumas, aliisque durities digerentibus commiscetur, ac suffusus cum melle illitus competit: adhæc per nares quoque expurgat. Adeo vehemens eius facultas est, vt abdomine illito ventrem subducatur, & foetum interimat. Nam & alioquin validum interimendo foetui medicamentum est in pessulo additus. Tota autem radix succo imbecillior est, quanquam & ipsa vehemens sit: nam & menses siue pota, siue apposita euocat, & aurigini prodest, non modò ipsum viscus expurgans, sed etiam quæ in toto corpore bilis fuerit, eam per sudorem eiiciens. Proinde post potionem, sudoris adiuuanda prouocatio est. Modus eius bibendi est drachmarum trium, siue cum melicrato, siue cum passo. Cūtem detergit cùm in aliis, tum quòd alopecias, ephelidas, omniâque exanthemata curet: lienem quoque induratum iuuat emplastri modo illira tum recens, tum arida. Sunt qui radicem siccam asthmaticis exhibeant. Porro altera Cyclaminus radicem quidem superuacaneam habet, sed fructum admodum efficacem: nam hic cum vino pluribus diebus potus lienes sanat, vrinam mouens, ac veterem subducens: locos quoque eiicit, & asthmaticis prodest. Qualitas eius gustanti acris est & subleuta. Hæc Galenus. Cyclamini alterius vires, inquit Pena, communi prioribus, & vsus frequens Narbonensibus ad Hispanicam luem.

LEON

Nomina

Li. 3. ca. 49.

Forma.

Locus.

Li. 7. ca. 11.

Vires

Temper.

Ibidem.

Lib. 7. sim.

pota auxiliatur demorsis à serpentibus, breui dolorem omnem sedans. Miscetur etiam infusus per clysterem in coxendicum affectione. Sic & Plinius. Radix aduersatur omnium serpentium generibus ex vino pota: nec alia res celerius proficit. Datur & ischiadicis. Leontopetali radicè maximè utimur, inquit Galen. Digerèdi facultatem, exsiccandi, exalfaciendique in tertio ordine possidet.

COTYLEDON. CAP. XXIX.

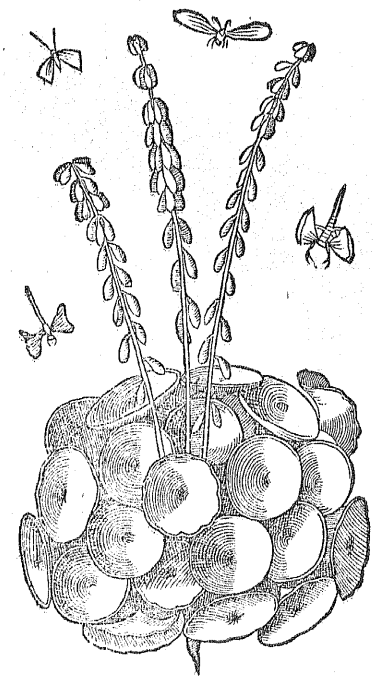
Nomen.

VMBILICVS Veneris, Matt.

Li. 4. ca. 87.

Forma.

Lib. 25. c. 13.

Vires.

GRÆCI λεοντοπέταλον vocant, Latini Leontopetalon, id est, Leoninum folium. Caulem, vt describit Dioscorides, emittit dodrantalem, aut etiam maiorem, plurimas alas habentē, in quarum cacuminibus siliquæ sunt veluti in Cicere, & in his duo aut tria parua semina: flores puniceï, Anemonæ similes: folia similia Brasicæ, incisâ foliorum Papaueris modo: radices nigra, Rapo similes, eminentias habētes veluti nodos quosdam. Nascitur in aruis ac segetibus. Sic planè descripsit Plin. Leontopetalon alij Rapheion vocant, folio Brasicæ, caule semipedali: ala multa, semē in cacumine in siliquis Ciceris modo: radix Rapo similis, grandis, nigra. Nascitur in aruis. Hanc plantam, eiusque nigram extuberantemq; radicè Rapi instar vidisse se ait Matthiolum non modò Veneriis & Patauij in quibusdam hortis, verum etiam in Hetruria aruis, aliisque Italiæ locis, nascique frequentem in Apulia. Huius radix, inquit Dioscorides, in vino

KΟΤΥΛΗΔΩΝ Græcè, Latine Cotyledon, Acetabulū, Umbilicus Veneris nominatur, Italicè *Umbilico di Veneris*, in Hetruria, quod eius folia scitulum operculis similia sint, *Copertoimole*, Hispanicè *Scudetes*, Gallicè *Escuelles*. Dicitur autè Cotyledon à concauo folio acetabulū aut umbilicum imitato. Folium enim habet, inquit Dioscorides, rotundum, acetabuli figura, ineuidenter cauum: caulem in medio breuē, in quo semen est: radicem rotundam oliuæ modo. Sic delineauit Plinius. Cotyledon paruula herba, cauliculo tenero, pusillo, pingui folio & concauo, vt coxendices. Nascitur in maritimis petrosisque, viridis, radice oliuæ modo rotunda. Hæc Plinius. Vulgaris est notitia planta, à Matthiolo rectè depicta. Radicis & foliorum succus circumlitus aut infusus contecta genitalia nudat, auctore Dioscoride. Inflammationibus, erysipelatis, pernionibus, strumis, & stomacho æstuantibus auxiliatur. Folia cum radice comela calculos

calculos atterunt, vrinas cient, hydropicis cum vino mulso dantur. Herba vtuntur ad amatoria. Plinius, Oculis medetur succo. Et, Calculos herba & radix Cotyledonis sanat: itēque genitalium inflammationem omnem, pari pondere caulis & feminis, & myrrha. Cotyledon condylomata & hæmorrhoidas mirè curat. Et perniunculos curat cum axungia. Galenus sic definit. Cotyledon facultatis est mixtæ, nempe humidæ, subfrigidæ, & cuiusdam obscure adstringentis, & cum ea leniter amaræ. Vnde refrigerat, repercutit, abstergit & discutit. Itaque phlegmonas erysipelatoideis, & erysipelata phlegmonode curat: & maximè stomachi ardore æstuantis admodum vtile est cataplasma. Putantur folia cum radice manducata calculos confringere, & vrinas mouere.

Lib. 25. c. 13. Li. 26. ca. 8.

Li. 7. simpl.

IRIS. CAP. XXX.

IΡΙΣ Græcis, Iris Latinis appellatur. In quibusdam Theophrasti & Athænci codicibus *ieeis* legitur, ob id à Gaza Consecratrix vertitur. A cælestis arcus similitudine, quam flores eius representant, nomen accepit Iris. Eadem de causa *ieeis*, & *θεμεσιος*, id est, sacra, cælestis, & admirabilis dicta est. Arabes *Asmeni iuni*, siue *Aiofa* vocant, Itali *Iride*, *Giglio azzuro*, seu *Giglio celeste*, Germani *Blauungilgen*, *Blauuschwertel*, & *Vieluurtz*, Galli *Flambe*. Dioscorides Iridis vnus meminit, sed quæ tantum pro loci natalis varietate magis minusve commendetur. Herbarij nostri aliam fatiuam statuunt, aliam siluestrem, easq; multiplices. Iris, ita describente Dioscoride, folia Gladiolo similia fert, maiora tamen, latiora & pinguiora: flores in caule æqualibus inuicem spatiis distantes, inflexos, varios: siquidem candidi, pallentes, lutei, purpurei, & carulei conspiciuntur. Vnde ob hanc varietatem arcui cælesti Iris cõparata est. Radices subsunt geniculatæ, solidæ, odoratæ. Quæ simul atque fuerint dissectæ siccantur in umbra, & filo traictæ reconduntur. Melior est Illyrica & Macedonica, & inter has optima quæ densam & submutilam habet radicem, ægre fragilem, subfuluam, valde odoratam, gustu amariori (Græcè legimus *γδυστὴ ἀμυρῶδης*, id est, gustu feruentiori, qualis certè in Iride perspicitur, licet etiam amaricet. Ruellius legit *πνευστοτέρα*) odore syncero, & situm non redolente, & quæ dum tunditur sternutationes mouet. Secundum locum tenet Africana, candida, gustu amara. In vetustate teredines sentiunt, sed tunc odoratiores fiunt. Plinius hæc de Iride prodidit. Sed Iris radice tantum commendatur, vnguentis & medicina nascens. Laudatissima in Illyrico: & ibi quoque non in maritimis, sed in siluestribus Drilonis & Narone. Proxima in Macedonia. Longissima hæc, & candicans, & exilis. Tertium locum habet Africana, amplissima inter omnes, gustuque amarissima. Illyrica quoque duorum generum est, Raphanitis à similitudine quæ melior: rhizotomos subrufa. Optima quæ sternutamenta tactu mouet (tractata pro tactu reponit Cornarius ex veteri codice, qua voce & postea utitur Plinius.) Caulem habet cubitalem, erectū. Floret diuersi coloris specie, sicut arcus cælestis, vnde & nomen. Non improbat & Pæsida. Natura est feruens, tractatæque pustulas ambugi modo facit. Teredines non sicca modò, verum & in terra celerrimè sentit. Galenus Irin Illyricam cæteris præstare testatur his verbis. Omnes Herbarij vnanimis scripserunt Irin in Illyria natam optimam esse: Petroselinum verò quod in Macedonia prouenit: bitumen è Iudæa aduectum: item & Opobalsamum. Idem & in reliquis fecerunt, quorum dotes à regionibus acceptas, cū particulatim de vnoquoque loquimur, non omittemus. Id quod ante Galenum Theophrastus prodiderat his verbis. *ἐν γὰρ τῆς ἐξ ἰστανίας ὑδρὸς ἐστὶν ἕξω ἰριδος, ἀλλ' ἡ δὲ ἰρις ἔν ἐλλυριοῖς, ἕκ ἐν τῇ πρὸς γάλακτιαν χώρα, ἀλλ' ἐν τῇ ἀνακεχωρημένῃ, καὶ μᾶλλον πρὸς ἰριδον.* Id est, In Europa nihil præter Irin inuenietis. Quæ optima apud Illyrios prouenit, non locis tamen maritimis,

Nomina

Lib. 1. ca. 1.

Genera.

Forma.

Li. 24. ca. 7.

Li. 1. Antid.

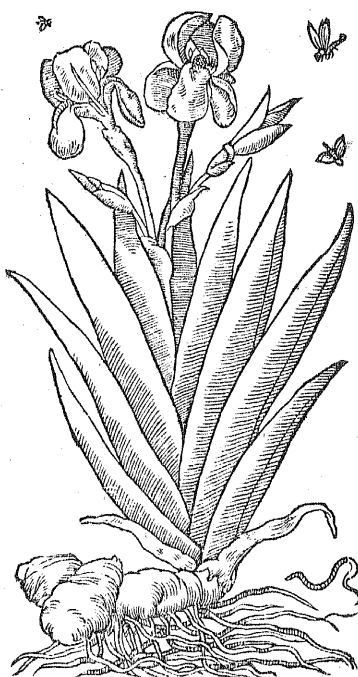
Lib. 9. hist. cap. 7.

Li. 7. med. gener.

Lib. 1. An- tidor. Locus.

timis, sed mediterraneis, magisque ad Septentrionē sitis. Galenus in Asclepiadeo quodam acopo Macedonicam habet, sicut etiā Carthaginensem in quadam The riacā, lib. 2. de Antidotis recipit. Quanquam eam quæ ex Lybia magna sua ætate plurima adferebatur, tantum ab Illyrica distare ait, quantum mortuum corpus à viuo. Iris passim in hortis colitur, foliis acutioribus, rigidioribus & latioribus quā Acori aut Gladioli, vt scribit Pena. Flores cōstantenis potissimū foliolis, quorum tria deorsum repanda arcus modo curuantur, alia tria sursum, & contra se mutuò reflexa stamina aliquot cōdunt, quibus marcidis Æstate mediā ferè, siliqua Xyri- dis aut Acori palustris non dispar: angulosum item semē erui, sed minus se prodit, quod omisit Dioscorides. Radix est viuida plan- tæ semper virentis, plena, solida, albida, in mul- tas propagines per summum cespitem fusa, a- maro, vehementi, aciore & feruidiore, dum recens est, gustu, vt & purgandi vi, quā arida facta prorsus amittit, multumque feruoris, in- gratique saporis remittit, & odorator, eoque commendatior euadit, præsertim Thufca, siue Florentina, hodie primam laudem adeptā, vt scripsit Pena. Quæ plurima in mediterraneis, non procul à Florentinis montibus eruitur, multum temperie agri, & ætheris ad Illyricos tractus accedentibus, ideòq; præstantior Illyri- ca habetur, quia hæc non nihil rufescat, minusq; nitida sit, Florentina verò candidior, & elegan- tiore aspectu, suauiorq; odore sit. Neutra tamē illic flaccida, rugosa, raucida, fuscave aut mucida insolatu sit, vt nostras, præsertim Septentri- onalis. Quamuis autem Galenus Illyricæ palmam statuerit, cum tamen idem sanxerit quodlibet simplex medicamentum in suo genere quo sit fragrantius, eo esse præstantius, de eius senten- tia Florentinæ postponat quis Illyricum, à cu- ius bonitate tantum abesse Africanam, quantum animal vegetum à suo cadaue- re Galenus dixit, vt supra retulimus. Quare videtur Iris natalibus gaudere neque admodum feruidis, vt Africa, neque ita frigidis, vt Septentrionum, sed montosis temperatis & riguis, cuiusmodi ex Hispania hodie valde odoratam & laudatissi- mam ferunt. Sic ad Drilonis & Naronæ fluminum ripas, non in maritimis, Illy- ricam Irin nasci cecinit Nicander,

IRIS domestica, Matth.

Ibidem.

ius bonitate tantum abesse Africanam, quantum animal vegetum à suo cadaue- re Galenus dixit, vt supra retulimus. Quare videtur Iris natalibus gaudere neque admodum feruidis, vt Africa, neque ita frigidis, vt Septentrionum, sed montosis temperatis & riguis, cuiusmodi ex Hispania hodie valde odoratam & laudatissi- mam ferunt. Sic ad Drilonis & Naronæ fluminum ripas, non in maritimis, Illy- ricam Irin nasci cecinit Nicander,

In Theria.

Ἴρις ἢ, ἢν ἐθρεσε δελφῶν, καὶ νάρονος ὄχθῃ. Id est, Irinā, quam Drilonis & Naronis ripa aluit.

Vbi Scholiastes Illyricam Irin intelligit: Drilonem enim fluuiū esse Illyriorum & Narorum, qui Illyrios & Liburnos separat, vbi Cadmus & Harmonia habitauerunt in serpentes transmutati. Et Ptolemæus Drilonem & Naronem fluuios esse scribit in Dalmatia Illyrico vicina. Quare non genere aut specie differunt hæ Irides, sed multiplicem hanc sortiuntur varietatem non modò viribus, vt dictum est, sed etiam magnitudine, odore, & potissimū florum colore. Cuius multiplicis venu- sta mixtura, vt ait Pena, non modò in diuersis plantis, sed etiam in vnus duntaxat floribus spectanda est. Elegantiæ enim hortensis amantes non modò purpuream (quæ vbiuis ferè Europæ ruri oritur, omniumque frequentissima visitur) sed etiam quasdam floribus candidis, Liliaceis alunt, non item luteam, vt Dodonæus

Iris vulga- ris cæditis floribus.

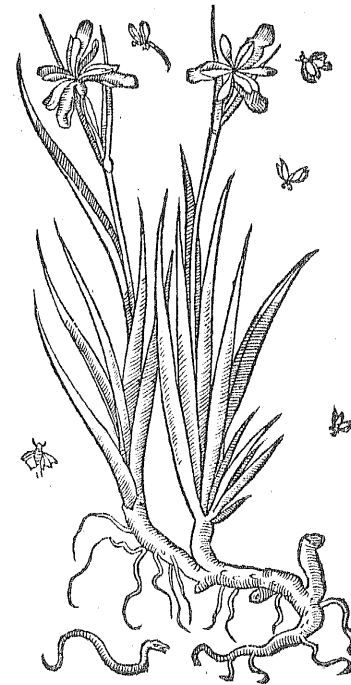
putat, ratus vulgarem aureis floribus vbique in pratis Acorū, esse Iridem. Cuius radices, vt idem tradit, ranteper adstringunt, & Iridis facultatibus aduersantur, vt rectè scripserit hæce vel duntaxat appensas quemlibet sanguinis fluxum sistere. Hac autem florum purpureorum & alborum varietas fecit, vt Herbariorum vul- gus olim inter Iris & Ireos discrimen fecerint, vt vulgatus ille versiculus indicat,

Lib. 2. hist. ca. 37. & de florib. cap. 40. & 45.

IRIS siluestris, Matth.

IRIS siluestris altera, Mattholi.

Iris purpureum florem gerit, Ireos album.

Quæ distinctio ineptior est, quā vt refutatione egeat. Iris siluestris duūm est generum auctore Matth. Vna quæ plurimum saxosis nascitur lo- cis, satiuæ per omnia similis, minoribus tamen foliis: floribus, caulib⁹, & radicibus graciliorib⁹. Altera foliis Gladioli, lōgioribus: radice tenui, lignosa, geniculata, subrufa, inodora: caule breui: flore cæteris longè minore, odore Arme- niaci mali, qui constat foliis nouem, purpureis, quorum extrema superiore tantum parte aureis pinguntur lineis. Siluestris vtriusque generis plurima, inquit, oritur in Goritienfi agro Salua- tino monte, & lapidæ vallibus inter saxa, odore non ingrato. Pena duas etiam Irides, quas silue- stres vocant recentiores, agnoscit, inodoras, mi- nus obuias; multoque minus aromatica dote commendabiles. Vna hortensi ferè eadem, in- quit, nisi quia tota gracilior, quæ plurimum squallidis saxorum marginibus sponte oritur, cultaque retinet speciem, qua distat à satiuæ, etiā sapore ingrato, odore nullo. In subalpinis Ligu- rum & Taurinensium passim occurrit. Altera non triuialis venustatis se primū legisse ait in Nitiobrigum maritimis & sabuletis her- bidis, non procul ab oppido Frōntignano ex aduerso montis Cetij multam, nec vsquam alibi in vniuersa Gallia aut Italia facilem repertu, nisi maritimis: cuius radices recēs crutæ effractæq; nullū vnquam se obseruasse Armeniaci mali o- dorem, qualem ei inesse scribit Matthiolus. Ra- dix, caulis, folium, siliqua, & semen Iridis, sed minora, minusque aromatica, saltē quibus lo- cis natalibus illam obseruauit, scilicet humidis & inculcis. Flores tamen Iunio aptius Xyridem colore & figura, foliolisque minus repandis ex- primunt. Sapor illi feruidus, amarus, tenuitas multa, quam etiam in medico vsu se cōpertam habuisse scripsit. His idem Pena aliam addit Iri- dem minimam & rarissimam omnium, saxati- lem, Narbonensem etiam, quæ radices plexu, substantia densa, & colore Illyricæ ab similib⁹ nō est: caule verò nullo, præsertim natalitiis: folio latiusculo, rigido, mucronato, palmum alto,

XXX

Dodon. de
flori. ca. 4. 2

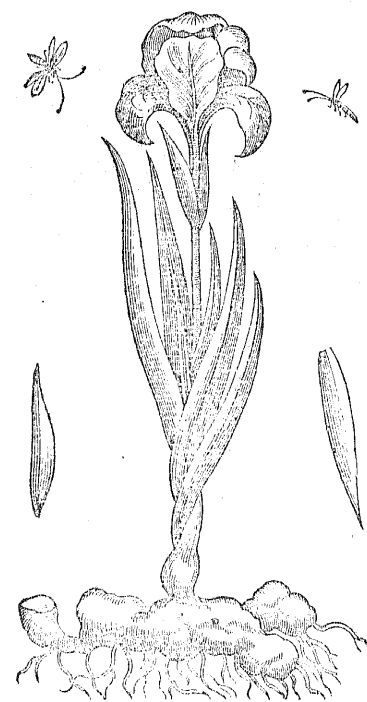
cuiusmodi Gladioli: flore, semine, siliqua Xyridis. Hæc statim atque è terra affurgit Chamæleontis albi modo pusilla humilisque permanet: ob id à nonnullis Chamæiris nuncupatur. Plurima oritur in agro Narbonensi, locis aridis & saxosis, secus specum illam sesquimiliari à Monspelio disitam, via qua Frontignagnū itur,

IRIS perpusilla & saxatilis.

CHAMÆIRIS seu alia perpusilla Iris latifolia, Lob.

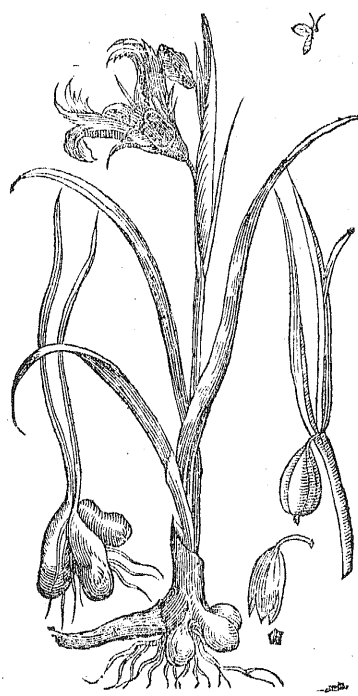
Lib. purg.

Lib. purg.

in cuius caulis & rupium committitur frequens adolescit prope Ferulam. Chamæiris seu alia perpusilla Iris latifolia à Lobellio picta est, quæ ex Monspelienfi agro in Belgium & Angliam transmissa, frigido humidoque solo excepta, non secus ac innumeræ calidarum regionum peregrinæ stirpes, soli & cæli tēperie mutata varias subit mutationes. Caulis illi dodrantalis, alicubi pedalis: flores candidi, aut lutei, aut violacei. Alibi caule carentes, dilute rubentes, violacei, striati, & ex luteo pallentes obseruatur. Idem annotat, Clusium Irides Austriacas humiles, speciosis rubris floribus, & violaceis odoratis Vienna Belgium misisse, cum Chamæiride purpureo odorato flore. Alterum Iridis genus descripsit & depinxit Dodon. Chamæiridem vocauit Lobellius Iridē perpusillam, siluestrem, angustifoliā. Folia habet Gladiolo minora, angustiora, pinguiora: caulem palmi altitudine, foliis breuiorem: è cuius summo flores singuli suis pediculis insidentes erumpunt odorati, ex caruleo violacei, aliquando ex purpureo violacei, ex nouem foliolis constati: radix gracilis, minimo digito duplo minor, obliqua, foris rufa, intus candida, acris, gustu Xyridis. In Belgio & Germania frequens, Maio mense floret, folia Hieme pereūt, Vere noua erumpūt. Dodonæus longè diuersam Iridem depinxit, quam tuberosam vocat, cui folia ferè Chamæiridis oblonga, angusta, tenuis cauliculus, flos in cacumine, forma Iridis, minor, angustiorumque foliorum, obscure virens, & quo aliis fimbria loco nigricans. Capitalum satis magnum semine perfecto dependet, in tres rimas fatiscens. Semen rotundum Ochro minus, initio albicat. Non vnus forma: radix: ante florem duo vel tres veluti bulbi parui coherēt: hoc enato in plures singuli extuberant propagines, quarum nonnullę digitum referunt: vnde illi Hermodactyli nomen pleriq; dedere, Iridis siluestris genus esse potest Dodonæi sententia, non Ephemeris. Sunt qui velint hūc esse quem Matthiolus perperam pro vero depinxit Hermodactylo. Eius tamē pictura parum cum hac conuenit. A quibusdam Lonchitis prior Dioscoridis ceteris esse. Item aliam Dodonæus pinxit, quam bifloram appellat, Clusius

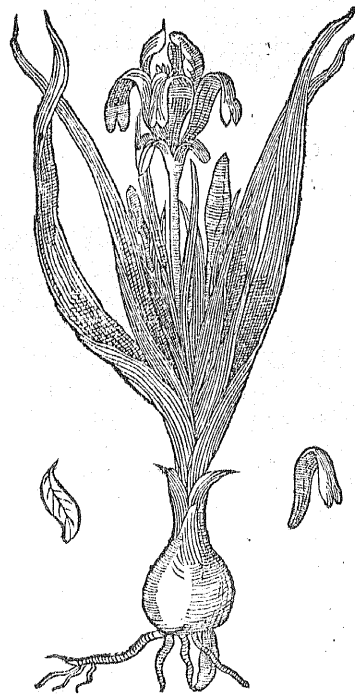
IRIS tuberosa, Dodonæi.

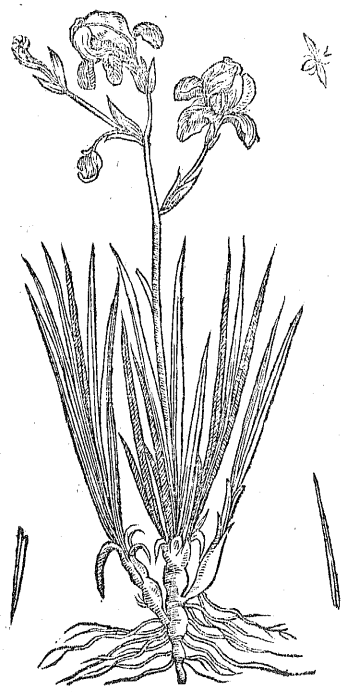
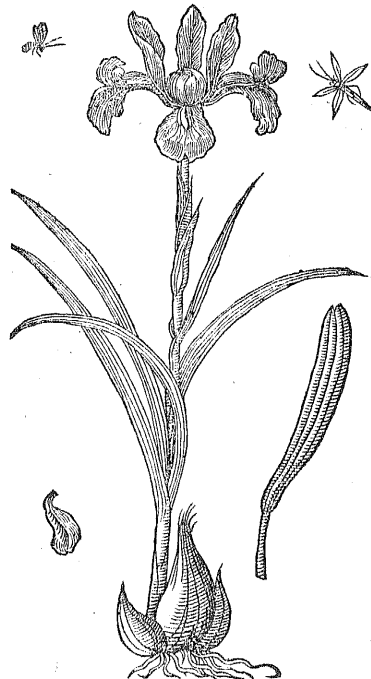
IRIS biflora, Clusij, & Dod.

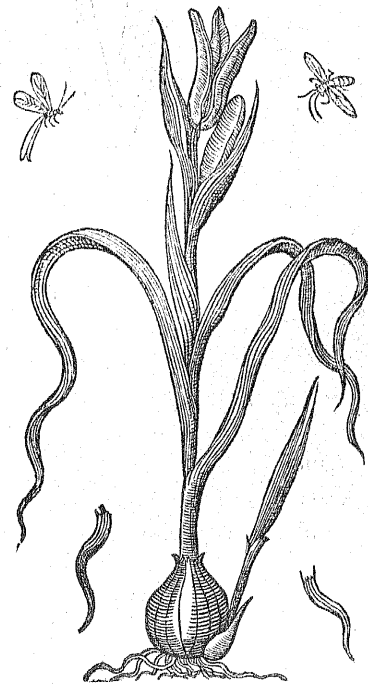
Clusius Lusitanicā seu biflorā, quā etiam pinxit & descripsit. Huius, inquit, folia breuiora sunt & angustiora vulgari Iride, alioqui haud absimilia: in summo caule, qui pedalis est, flos è vaginulis purpurascens prominet, senis foliolis constans, vt vulgari Iridis, sed minor aliquantulum, & colore omnino violaceo, seu purpureo saturatiore, qui deorsū reflexis tribus foliis intensius nitet: villosa illa fimbria, quæ in vulgari lutea, in hoc omnino candida est. Vnicum autem plerumque in singulis caulibus florem profert, interdum sed raro alterum, rarissimè tertium, singulari quemque vaginula inclusum, iucundissimo odore, & Liliū cōuallium æmulante. Istius florem se vidisse ait Clusius, qui quaterna haberet folia deorsum vergentia, totidem ligulas bifidas fimbriam & stamina contegentes, & quaterna etiam folia sursum reflexa, & inuicem amplectentia, vt interdum in floribus Natura ludere solet. Semen angulosum & rugosū in siliqua triangulari satis crassa sed raro perficit. Radix subest nodosa ac veluti geniculata, solida, pollicari crassitudine incurua, intus candida, ingrati saporis, & paulò post feruidissimi gustus, multis fibris summa terra hærens, & in multas propagines è lateribus nascentes distributa. Nascitur passim in Lusitania supra Tagum, nunc pingui solo, nunc planè lapidoso. Bis floret, Vere cum aliis Iridis generibus, & Autumno: quam ob causam bifloram Clusius nuncupauit. Huic ferè similem esse ait eam, quam Alfonso Pancius medicus Ferrariensis Belgium misit, nomine Dalmaticæ minoris, nisi quod paulò angustiore folio videtur, flores purpuræ dilutioris, & terni, aut quaterni in singulis caulibus, oblongiori pediculo inhaerentes. Dalmatica maior, quam idem misit, vulgari forma & magnitudine similibus, inquit Clusius, sed est aspectu hilaris & peruentus foliorum exortus lateratim traiectus, vt describit Lobellius, & radiatim alas pauonis explicatas imitatur: floribus pluribus ex vno caule multis concauo alis, luculentæ magnitudinis, violaceis, nitentibus senis foliolis, alternatim etiam repandis. Vireta Belgica hanc in delitiis habent. His iungenda Iris flore caruleo obsoleto, cinereove polyanthes à Lobellio depicta. Aliquot alias plantas in Hispania obseruauit Clusius, quæ cum flore sint Iridis aut Xyridis, tamen bulbaceas habet radices: quare eas Irides bulbosas nominauit. Prior sena sæpius habet folia longiuscula & latiuscula, inuicem alternatim amplectentia, mollia, in terram recurua, supernè ex viridi pallent-

IRIS Dalmatica,
maior.*IRIS bulbosa latifolia*
I. Clusij.

ta, infernè candicantia: è quorum medio flos exilit vnicus, odoratus, cæruleus, interdum candidus, nouem foliolis constans, Iridis seu potiùs Xyridis forma, quo marcescente vtrinque alij singuli succedunt. Caulem non habet, sed flos longo pediculo insidet vt in Croco: radix bulbosa, candida, auellanæ modo dulcis, multiplici cortice nigricante inuoluta, cui (præsertim dum floret) aliquot, præter fibras, radiculae crassæ & oblongæ subnascuntur, vt in Hyacinthis interdum fieri solet. Inuenitur in Lusitania, Baticæq; collibus non procul ab Arna flumine sitis, & copiosè circa Antequeram & Cordubam. Floret istic Ianuario & Februario. Lobellius Hyacinthum poëtarum latifolium appellat. Alteri sunt quinque aut sex folia tenuia, cubitali longitudine, interna parte canaliculata & candicantia, externa autem striata, & viridis cum cæruleo commixti coloris, caulem amplectentia, qui sesquicubitalis est, interdum maior rarò breuior, nodosus, florem vnicū è vaginulis promens Iridis siluestris, aut Xyridis ferè forma, cuius labra inferiora, & ad terram inflexa extrema parte laciore sunt & candicantia, quòque loco fimbria villosa esse solet, lutea macula insignita: folia alia his incumbentia subcærulei ex candido sunt coloris, extrema parte bifida & reflexa, ligulam vt Iridis generibus occultantia: reliqua tria erecta sunt & oblonga, & dilutioris ex cæruleo purpuræ. Totus flos iucundo

IRIS flore cæruleo polyanthes,
Lobellij.*IRIS bulbosa angustifolia*
flore vario, Clusij & Dodon.

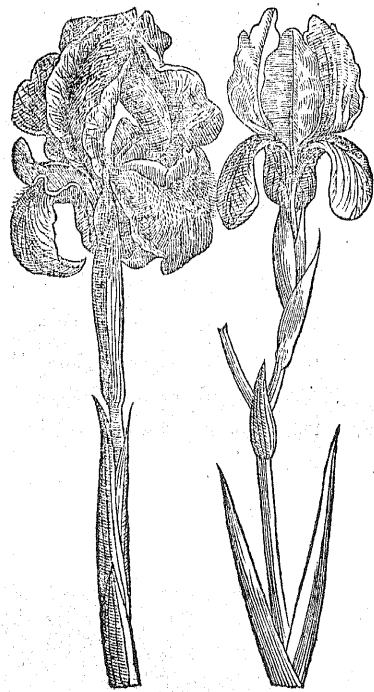
iucundo spira: odore præmansi ferè Coriãdri. Flori succedit siliqua longa, gracilis, triangula, subrufum angulosumq; semen continens. Radix bulbosa, candida, subdulcis, spadiceis aliquot membranis inuoluta, quæ nucleis vti Allium ferè separatur, & feri potest. Lobellius Hispanicum poëtarum Hyacinthum vocauit. Tertia iam dictæ per omnia similis ferè est, breuiore tamen caule, gracilioribusque, & ex viridi pallefcntibus foliis: flores bini contractiores latiorésque & lutei, inodori: siliqua crassior & breuior: semen superiori simile: radix iam dictæ similis, quæ nucleis etiam separatur. Nascitur pingui solo, & petrosis collibus ad Tagum supra Olysiponem. Floret quo superior tempore. Lobellius Hyacinthum poëtarum luteum nuncupat. Priorem Clusius appellat latifoliam, & à floris colore purpuream, siue cæruleam, Hispani nunc *Lirio* simpliciter, nunc *Lirio Espadana*, & *Lirios azules*, hoc est, Lirium ensiforme, & Lirium cæruleum. Alteram angustifoliam flore vario nuncupat, Hispani *Lirio Illyrico*. Tertiam Iridem bulbosam flore luteo, Lusitani *Reylla bucy* De harum Iridum viribus nihil adhuc compertum. His affine est Lirium maius Dodonæi, foliis Porro, aut Asphodelo similibus: caule cubitali: flore Iridis, aut Sisyrynchij, colore aut toto luteo, aut cæruleo purpureo, cum lineis luteis, quæ in inferioribus foliolis fimbriæ loco sunt: radice oblonga, bulbosa,

LIRIVM maius, aut Lirium
verum, Dodonæi.*IRIS angustifolia flore*
luteo, Clusij.

Cepæ simili. *κετερον* videtur esse Theophr. quod Vere post Liliū exit, & aliud à Lilio & Narcisso est. Plurisque Hispaniæ, Batiæ, & Lusitaniæ locis sponte gignitur. His addemus duas Lobelij Irides. Prior admodum rara est, cui flores Chamæiridis Monspeliciæ, tribus foliis repandis, peregrina elegantia striatis, obscure violaceis. In Belgij hortis prouenit. Alterius florem vidit Bruxellis delatum, eximie magnitudinis, maculis fortuitis transversis & obliquis, giluis, cinereis & puniceis variatum: foliis tantillum gladij ritu vndantibus. Cætera omnia Iridi vulgaræ, aut Dalmaticæ similia. Cætera Irides calcificandi extenuandiq; vim obtinent. Contra tussim efficaces, humorésque excreatu difficiles extenuant. Biles ex hydromelite drachmarum septem pondere potæ purgant. Somnū conciliant: lacrymas cient: torminibus medentur. Cum aceto potæ venenatorum moribus, lienosis, conuulsis, refrigeratis, rigentibus, & quibus genitura effluit, auxiliatur.

Vires *Temper.*
Diosc. li. i.
cap. 1.

IRIS lutea variata.

Lib. 1. c. 2.

Menses cum vino potæ ducunt. Decoctum earum ad muliebria fomenta vtile, molliens aperientque locos. Ischiadicis infunditur. Fistulas & sinus carne implent. Quinetiam glandis modo cum melle appositæ fœtus extrahunt. Strumas veterésque duritias coctæ & illitæ emolliunt. Arida vlcera explent, & cum melle purgant. Nudata ossa carne operiunt. Doloribus capitis cum aceto & rosaceo vtiliter illinuntur. Lentigines, vitia cutis in facie cū Elleboro albo, & duabus mellis partibus illitæ emendant. Pæsis, malagmatis, & acopis medetur. In vniuersum magni vsus sunt. Infantibus circūligari salubre est, inquit Plinius, dentientibus præcipue & tussientibus, tinearumque vicio laborantibus instillari. Cæteri effectus eius non multum à melle differunt. Vlcerata purgat, capitis præcipue, suppurations veteres: alium soluit duabus drachmis cum melle. Tussim, tormina, inflationes potæ, lienes ex aceto. Cōtra serpentium & araneorū morsus ex posca valet. Contra scorpiones duarum drachmarum pondere in pane, vel aqua sumitur. Contra canum morsus ex oleo imponitur: & cōtra perfrictiones. Sic & neruorū doloribus. Lūbis verò & coxendicibus cū resina illinitur. Vis ei cōcalfactoria. Naribus subducta sternutamenta mouet, caputq; purgat. Dolori capitis cū coronis malis aut struthis illinitur. Crapulas quoq; & orthopnœas discutit. Vomitiones ciet, duobus obolis sumpta. Ossa fracta extrahit imposita cū melle. Ad paronychias farina eius vtuntur: cū vino ad clauos vel verrucas, triduoq; nō soluitur. Halitus oris cōmanducata abolet, alarumq; vitia. Succo duritias omnes emollit. Somnū cōciliat, sed genituram cōsumit. Sedis rimas & cōdylomata, omniaq; in corpore excrecentia sanat.

In cas. li. i.

Iris, auctore Matth. mafa oris halitū cōmendat, dentiū dolores mulcet, si radicis decocto ij colluatur. Coquit, abstergit, digerit, resoluit, lenit, referat, expurgat & deicit. Vulnerariis medicamentis admixta sarcotica est. Radicis succus bilem, pituitā, & aquas pellit, hæmorrhoidas fotu elicit. Fit electarium ex succi radicis drachmis tribus, galangæ, zedoariæ, singulorū drachmis duabus, cinnamomi, caryophyllorum, singulorū sesquidrachma, brasiæ marinæ semuncia, & melle quantum sufficit ad excipiendū, quo maxime iuuatur hydropici, si quotidie semuncia ieiuni deuorant.

rarint. Radicum farina drachmarum quatuor pondere additis cinnamomi & anethi singulorum drachmis duabus, & croci scrupulo, tumores & dolores testiculorum mirificè tollit, si panni coccinei frusto meraco albo perfuso hæc omnia in puluerem trita excipiantur, & calida apponantur. Hæc radices vestibis interpositæ, eas à tinearum erosionibus tuentur, & odoris fragrantia commendant. Radix trita, & ex aceto pota omnibus aduersatur venenis. Succus naribus infusus cerebrum à pituita expurgat: ventriculo tamen nocet: ideo non exhibendus nisi cum mulla & Indica Nardo. Potum radicis decoctum obstructions aperit, præsertim cū crassa materia impacta fuerit, ventris tineas pellit, vrinas ciet, renum calculos eiicit. Datur vtiliter potandum ictericis: sudores enim mouet, & auriginem exterit. Pulmones & thoracem expurgat, & iocinoris inflammationibus auxiliatur. Recentiores radices saccharo conditæ aut melle, dantur vtiliter deuorandæ vnciæ pondere calculo affectis, anhelosis, hydropicis ac resolutis. Eadem in passo decoctæ contusæq; addita hordeacea farina & illitæ parotidas discutunt. Illyricæ puluis sesquidrachmæ pondere datur ex passo calido ad iliacos affectus. Oleum, quod ex floribus & radicibus paratur, resoluit, emollit, concoquit, frigidos dolores mulcet, attenuat, & mirificè prodest iocinoris & lienis doloribus. Podagricos iuuat, lenitque articulorum duritiem, & cæterarum corporis partium. Valet & ad frigidos vteri dolores, ad conuulsos, & aurium cruciatus. Vsus apud veteres radicem tantum, florum apud recentiores. Hæc ex Matthiolo.

ACORVM.

CAP. XXXI.

AKOPON Græcè, & *ἀκρος* Plinio, Latine Acorum & Acorus. In Officinis nomen retinet, Arabicè *Vage* seu *Vgi*. *Ακροδισολαν* etiam Græci vocarunt Apuleio teste, id est, Veneream, & Piper apum, quod ea in alueariis suspensa nunquam diffugiant apes. Dixerunt autem Græci *ακροπον*, quia *ταῖς κροπῆς*, id est, pupillis, siue aciei oculorum caliginosâ mederetur. Acorum depinxit Dioscorides foliis Iridis, angustioribus tamen, radicibus non diffusilibus, implicatis, neque in rectum enatis, sed obliquis, & in superficie positâ, quæ geniculis distinctæ sunt, subalba, gustu acres, odore non ingrata. Præstat denium, candidum, non cariosum, plenum & odoratum, cuiusmodi est in Colchide & Galatia. Acoros folia Iridis habet, inquit Plinius, angustiora tamè & longiore pediculo: radices nigras, minúsque venosas, cæterò & has similes Iridis, gustu acres, odore non ingratas, ruptu faciles. Optimæ Ponticæ, deinde Galaticæ, mox Creticæ. Sed primæ in Colchide iuxta Phasin amnem, & vbiq; in aquosis. Recentioribus virus magis (alij, vires magis, legunt) quàm vetustis. Creticæ candidiores Ponticis. In his Plinius cum Dioscoride prorsus conueniret, nisi radices nigras tribueret, & minus venosas esse, ac ruptu faciles adderet, quanquam in vetustis quibusdam legitur raptu, in aliis erutu. Legitimum istud Acorum scitè à Matthiolo expressum est, foliis Iridis, angustioribus longioribusque, odoratis ac gustu feruidis: radicibus Iridis æmulis, frequenter geniculatis, firmis, subcandidis, innumeris ima parte adnatis fibris, odoratis, gustu acri ac subamaro, complicatis, haud in rectum descendentibus, sed in obliquum actis, & summa tellure sese diffundentibus. Caule est læui, ex quo ramuli prodeunt, in quorum cacuminibus nucamenta quadam exoriuntur (ita affirmante Quacelbeno medico: ea enim se nō vidisse ait Matthiolus) nucis Ponticæ iulis, aut longo Piperi similia. Talis est legitima Acoti planta, quam Constantinopoli ad Matthiolum miserunt Augerius de Bousbecke, Ferdinandi Cæsaris ad Turcarum imperatorem orator, & Qua-

Nomina

Pena in Aduers.

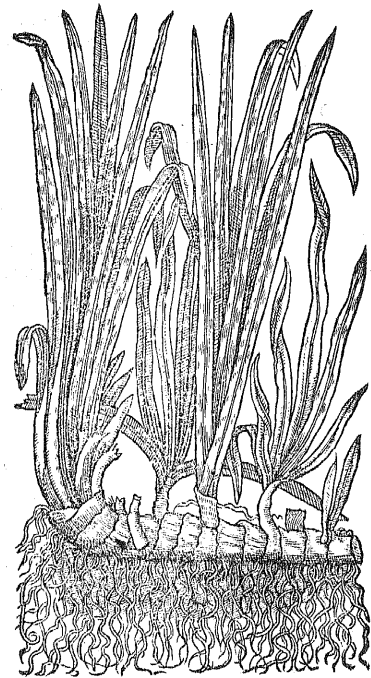
Lib. 1. c. 2.

Forma.

Lib. 25. c. 23.

celbenus medicus, è Nicomedia, ex quodam vastæ magnitudinis lacu petita, vbi copiosum prouenit Acorum. Est enim Nicomedia Bithyniæ ciuitas, Galatis ac Colchis vicina, vbi optimum Acorum nasci tradit Dioscorides. Eandem Acori veri delineationem ex virētis plantæ inspectione tradidit Lobellius scitè admodū & accuratè, id nimirum folia Xyridis habere, sed oblongiora & angustiora, sesqui-

ACORVM verum,
Matthioli.

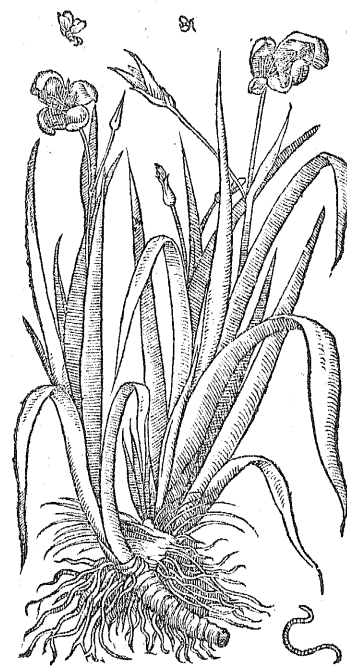
ACORVM cum flore, domini Robini,
regis Francorum Herbarij.

cubito maiora, nitida, ex atro virentia, consimili radici eximia fragrantia prædita, quæ Iridis siluestris ritu Hieme marcescunt, & Vere pullulant: radices quales in Officinis prostant nomine Calami aromatici, implicatas, nec in rectum, nec altum actas, sed cespite summo in obliquum, vt rectè dixit Diosco. sparsas, subtus numerosa coma fibratas, albicantes foris, intus candidas, gustu acres & amaras, & geniculis distinctas, ex quibus vtrinque alternatim alarum ritu aptantur pullulationes. Neque caulem, neque florem edidisse ait. Idem de ea quam aluit prodidit Clusius: quinimò asserit relatu Augerij de Bousbecke, Cæsaris ad Turcarum Imperatorem oratoris, & Quacelbeni medici, nullum vbi nascitur sponte, neque florem neque semen proferre, sed duntaxat nucamenta quædam iulis nucis Ponticæ similia, è ramulis ex læui caule prodeuntibus pendentia. Nascitur autem ingenti quodam lacu ad radices montis præcellsi iuxta Prussiam Bithyniæ urbem. Hæc ideò inculcauimus, tum vt omnes apertissimè Acorum verum agnoscerent, tum vt intelligerēt id prorsus esse (vt periti omnes huiusce tēporis Herbarij censuere) quod Officinæ falsò Calamum aromaticum vocant, non Galangam maiorem, vt quidam opinati sunt, multo minùs Acorum nostratè palustrè, Gallis *Glaien de marais* dictum, Germanis *Geelschwertel* & *Drachenuurtz*, Belgis *Geelisch*: Officinæ olim Acorum perperà appellauere, & maiori errore radicibus eius pro genuino Acoro vsæ sunt: nam non forma modò, sed viribus potissimùm ab Acoro diffidet. Quare Pseudoacorum plerique nominarunt: Dodonæus Iridem luteam siluestrem, aut potius Pseudoiridem nuncupare maluit, vt pote Iridi quàm Acoro similiorem:

Lib. 2. hist. cap. 35. & De florib. cap. 45.

ACORVS luteus falsus,
Matthioli.

PSEUDOACORVS
ceruleus, Tragi.

miliore: cum contra Acoro aut Galangæ quàm Iridi propter radicis vim adstrictoriam similior sit. Quidam Butomum Theophrasti esse volunt, & verè quidem, vt opinor: quia Butomum Theophrasto lib. 1. cap. 8. caulem læuem & æqualem habet, vt & Cyperus: capite verò 17. lib. eiusdem foliū habet Arundinis & Cyperi modo, velut ex duobus constans angulosum, & media parte velut carinatum: fructum, vt alij legunt, magnum, vt alij, nigricantem, magnitudine Sida proximum. Quæ Acoro palustris conueniunt. Dicitur autem Butomum, quòd à bubus libenter edatur ac proscindatur. Est igitur Pseudoacorus planta foliis Iridis, longioribus & angustioribus, dorso aliquantulum vtrinque extante, ensis figura: caulibus glabris, rotundis, cauis, nonnunquam bicubitalibus, in quorum cacuminibus flores multi exeunt, lutei, foliolis ternis deorsum vergentibus, ternis aliis multò minoribus & surrectis. Siliquæ crassæ succedunt triangulares, in quibus semina multa simul compressa, ordine digesta, plana, cartilaginea, lentibus maior: radices obliquæ, longæ, geniculatæ, cirrosæ, in propagines diuisæ, pallidè rubentes, gustu adstringentes. Nascitur in palustribus locis, humidis & riguis tractibus, Italia, Germania, Gallia, Belgioque familiaris. Floret Maio & Iunio mensibus. Tragus Pseudoacoro Gladiolum quendam ceruleum minorem subiungit, quem potius Pseudoacorum ceruleum vocare debuerat. In quibusdam humectis pratis, inquit, & campis, qui Rheno, & prope Vormatiam & Oppenheimium oppida adiacent, plantæ genus hoc inuenit, cuius flores aquei penè coloris, sed cum ceruleo mixti, ternis singuli versus terram inflexis foliolis præditi. Ceterum quod ad reliqua attinet, folia, caulem, radicem, ea ad Iridem proximè accedunt, nisi quòd tota sua substantia magis exigua, & angustioribus foliis & acutioribus illa esse deprehenditur. Semen fert in oblongis & triangularibus siliquis, non aliter ac Pseudoacorus. De singulorum viribus nunc dicendum. Acori radix calfaciendi vim habet, auctore Dioscoride. Decoctum eius potum vrinam cit. Prodest lateris, thoracis, & iecoris doloribus: torminibus, ruptis, conuulsis. Lienis minuit. Vrinæ stillicidio & venenatorum moribus subuenit. In festu, quemadmodum Iris, ad muliebria utilis est. Succus radicis caligines oculorum discutit. Antidotis radix vtiliter admiscetur. Vis ei ad calfaciendum extenuandumq; efficax, inquit Plinius, còtra suffusiones & caligines oculorum succo eiusdem

Lib. 2. c. 50.

Lib. 2. c. 2. Vires & Temper.

Lib. 2. c. 13.

co eiusdem potio, contraque serpentes. Et variis in locis. Pectoribus subuenit, idem antidotis miscetur. Iocinori medetur, thoraci quoque & præcordiis. Vrinam cit eius decoctum, & omnia vesicæ vitia sanat. Testium tumores radix decocta in vino, tritæque & illita mirè discutit. Duritias & collectiones omnes sanat, decocto huius herbæ fouentibus. Contusis & euerfis pota duobus obolis in mulsi cyathis tribus radix prodest. Acorum quoque vtile est interioribus sceminarum morbis.

Lib. 6. sim.

Galenus scripsit Acori radicem gustu esse acri & modicè amaro, odoréque non iniucundo. Quare facultatis calidæ esse, & consistentiæ tenuis. Hinc cõsentaneum est vt vrinam moueat, & lienes induratos iuuet, tum corneæ membranæ crassitiem detergeat simulque extenuet: sed ad hoc melior est succus ipsius. Omnino verò sicificum esse clarum est. Et sanè ordinis esse tertij in vitroque, calfaciendo scilicet & desiccando. Ab his Pseudoacori vires multum distant. Desiccet enim citra calfactionem: radix adstringendi facultate prædita. Quare densat, cogit, contrahit. Igitur vrinam non cit, nec menses prouocat, sed potius supprimit. Sanguinem vndecunq; manantem cohibet, vt rectè Pandectarum auctor scripserit, eum, qui secum Acori radicem gestauerit, à nullo sanguinis profluuiio corripit. Ex recentioribus aliqui hanc Pseudoacori facultatem obseruarunt, atque hinc ad eò tradunt eius succum igne expressum menses nimium promanantes constringere posse. Dyfentericis vtilis est.

Vires & Temper. Pseudoacori.

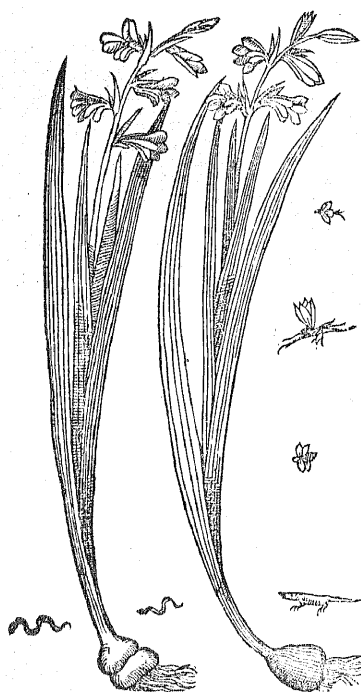
GLADIOLVS. CAP. XXXII.

Nomina

Ἰφίον & φάσγανον, & μαχαίριον Græcis, Latinis Gladiolus, Ensis siue Ensiculus, Romanis Segetalis, Arabibus *Kasîto*, Italicè *Gladiolo*, flores *Monacucce*, Germanicè *Schwertel*, Gallicè *Glaüs* & *Glaüel*. Xiphio, id est, Gladiolo seu Ensiculo nomen factum à folij figura, quæ tametsi eadem propemodum sit multis plantis, vt Iridi, Xyridi, Acoro, & bulbosis quibusdam, tamen huic præcæteris remãsit, quia folium propius ensẽ mucronatum refert, striatũque liris

Forma. Lib. 4. c. 20.

GLADIOLVS, Matth.

& neruis scabris rigidisque satis firmum. Quia in satis frequentissimè reperitur, Segeralem dixerunt. Gladiolus Iridi similis est, vt describit Dioscorides, minor tamen & angustior, & gladij modo mucronatus, neruosusque. Caulem emittit cubitalem, in quo flores purpurei, ordine à sese distantes: semen rotundum: radices duas, alteram alteri insidentem, velut paruos bulbos, quarum inferior gracilis est, superna crassior. Nascitur maximè in aruis. Plinius Lonchitidem à Xiphio discernens, cum illam in siccis nasci dixisset, de Xiphio subiungit. E' diuerso Xiphion & Phasganion in humidis, cum primũ exit, gladij præbet speciem, caule duũ cubitorum, radices ad nucis auellanæ figuram sinbriatæ, quam effodi ante messes oportet, sicariq; in vmbra. In quibus à Dioscoride dissentit, qui nõ in humidis, sed in aruis nasci scripsit. Hic Gladiolus verus depictus est in aruis & satis frequens, interdum & in pratis reperitur. Cui caulis singularis, inquit Pena, rectus, rotundus, striatus, nitidus, è folijs quasi

quasi sese exerens, & flores conditos deinceps habens per interualla, interdum ad vnam tantum caulis partem digestos, quemadmodum in Narbonensi, interdum binis ordinibus, vtrinque vno, vt in Italico: flores rutilant hilari saturaque purpura, senis & septenis foliolis constantes, liliaceis similibus, vel Ornithogali, sed minus repandis aut diuulsis. Semen in folliculo rubrum eruca magnitudine. Gemini bulbi radices sunt, quorum habitior & corpulentior interdum superior inferiori incumbit, interdum inferior maior & languidior. Vere exacto iam effecta multis pusillis bulbis propagatur Ornithogali modo: coma fibrosa subter radicanter glutinosi bulbi, & villosi inuolucro teguntur fusco, sapore non ingrato, acri. Superior radices pars, auctore Dioscoride, cum vino & thure imposta, spicula & aculeos extrahedi vim habet. Cum farina liliacea & aqua multa panos discutit: quare eiusmodi emplastris additur. Menses apposita trahit. Tradunt eandem superiorem radicem cum vino potam venerè stimulare, inferiorè verò sterilem efficere. Quin & superiorem radicem cum aqua bibendam commodè exhiberi pueris enterocæle laborantibus. Plinius eadem ferè tradit. Superior pars eius cum thure trita, a quo pondere admixto vino ossa fracta ex capite extrahit, aut si quid in corpore suppurat, vel si calcata sint ossa. Serpentis eadem contra venena efficac. Et alio in loco. Xiphij quoque radix superior vrinam cit infantibus. Enterocælicis datur ex aqua, & illinitur vesicæ vitis. Et rursus. Appetentiam veneris facit radix ex Xiphio superior, data potu in vino. Xiphij radix, inquit Galenus, & maximè superior, attrahentem, digerentem, & desiccantem facultatem habet.

Lib. 25. c. 11. Lib. 26. c. 8. Lib. 26. c. 10. Lib. 8. sim.

XYRIS. CAP. XXXIII.

Nomina

Ἰρις ἡ ἀγρία, id est, Iris siluestris, Latinis quoque Xyris, Arabibus *Casoras*, Officinis & vulgo *Spatula fœtida*, Germanis *Uwandleuskraut*, à cimicibus necandis, Gallis *Glaicul puant*. Prisci autem appositè *Ἐυρίδα* ob folij similitudinem, quasi rasorium cultrum aut nouaculam dixere. Est enim illi folium ancipiti nouaculæ similis, acutiore acie, & tenuiore rigidiorq; quàm Gladiolus aut Iris mucrone. *Spatula* autem fœtida, tum ob eandem folij figuram, (spata enim gladiũ significat) tum quòd grauem exhalet odorem vulgò nuncupata est. Hanc his verbis delineauit Dioscorides. Xyris folia Iridi similia habet, sed latiora, & in summo acuta: è quorum medio caulis erumpit, satis crassus, in quo siliquæ sunt triangulares, & in ipsis flos purpureus, quod verò in medio est, puniceum est: semen in folliculis fabis simile, rotundum, rubrum, acre: radix est multis geniculis distincta, longa, rufa. Nascitur sponte in Galloprovincia teste Pena, & in Anglia quàm vberimè prope vda prata, & litoreos maris aggeres. Alibi in hortis colitur. Veterum Xyridem, vulgi *Spatulam fœtidam* esse periti Herbarij credunt. Cùm enim obuiant, Xyridis radicem longam esse, geniculatam, & rufam, quæ in *Spatula multifida* sit, gracilis,

Pena in Aduers.

Lib. 4. c. 22. Forma.

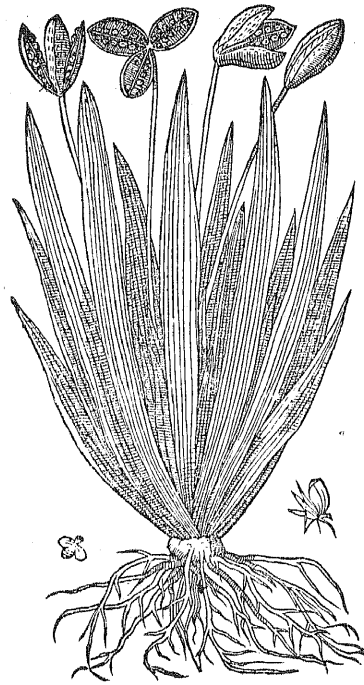
XYRIS, Lobelij.

Pena in
Aduers.

cilis, fibratâque, præterea florum colorem, facile refelluntur, quod radicis magnitudo & color, ut pleraque alia, facile non nihil non ita magna de causa mutantur. Etenim si Iridis radices & flores colore, magnitudine, densitate, bonitate & odore adeo variant, ut cum Florentina si nostram conferas, longè aliam colore & odore putes, quid ni possit tantilla mutatio Xyridi contingere? Illyrica Iridis radix est subrufa, nostratis pulla & cinericia, Florentina candida eximia fragrantia, nostratâ verò ingrata ferè fœtet. Adhæc cum *πυλὸν* folia Dioscorides dixit, & cacumine acutiora, innuit medium folij latius & ventricosius, summum verò multo angustiore mucrone, cuiusmodi prorsum spatulæ spôte nascētis. Caudales etiam eius cubito maiores, plures, glabri, teretes, crassitie mediocri per media folia recti assurgūt, florésque in summo promūt Iridis siluestris, ternis foliolis surrectis, nec inflexis, purpura saturatiore Violæ Martiæ, & in medio venis nonnullis luteis & phœniceis apparētibus, siliquis itē Iridis, triquetris, trinaq; carina dehiscētibus quādo maturuit semen, quod rubrum, nitidū, gemina secundū longitudinē

XYRIS, Matth.

Lib. 4. c. 22.
Vires &
Temper.

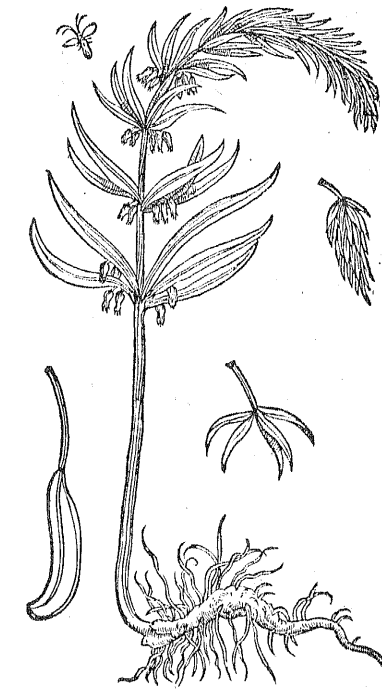
Lib. 8. sim.

ferie conditur in siliquarū membranis loculis ut in Pœonia, Orobi, ut quidā in Oribasio legūt, aut Fabæ, nō vulgaris nostratis, sed Diosco. quæ multo minor, & nostrate rotundior fuisse probatur à doctis. Radix parua (facilis enim & frequens est in Dioscor. deprauatio vocis *μυρὰ* in *μυρὰ*) geniculata, fibris multis donata, & Iridi concolor, similis, aut fusca. Postremò ea vi & acrimonia prædita est radix, tamen si Cotulam aut cimices oleat, ut multorum nostræ atatis medicorum monumentis & experimentis constat ea præstare quæ Dioscorides Xyridi reddidit. Quin Iridi non modò similis facie, sed & viribus anteit, tum ad vlcera, ossaque desquamada, tum intrò sumpto decocto aut succo vehementius lotium ciet, & sudores mouet, sed pharyngem adurit ferè. Si multa decocto bibatur, vomitum excitat, & tormina ventris, ut Iris facit. Hisce spatulam foetidam esse Xyrida veterū astruit Pena. Cui has vires tribuit Dioscorides. Radix Xyridis ad capitis vulnera facit & fracturas. Educt aculeos & omne telum extrahit citra dolorem, admixta floris æris tertia parte, radicis Centaurij quinta, & melle. Sanat tumores & inflammationes cum aceto imposita. Radix cum passo contusa bibitur ad conuulsa, rupta, coxendicum dolores, vrinæ stillicidia, & alui profluvia. Semen ad ciendam vrinam efficacissimum est, trium obolorum pondere in vino potum. Idem & lienem liquat cum aceto potum. Xyris tenuium est partium, inquit Galenus, facultatis attrahendi, digerendi, atque desiccandi cum radice, tum multo amplius fructus, qui & vrinam ciet, & lienes induratos sanare potest.

POLYGO

POLYGONATVM. CAP. XXXIIII.

POLYGONATON Græcis, Latinis Polygonatum vocatur, Officinis, *Nomina* Herbariis, & vulgo Sigillum Salomonis, Italis *Fraßinella* & *Gimochieto*, Germanis *Vuciszurtz*, hoc est, radix alba, Gallis *Signet de Salomon*. Polygonatum autem à radice geniculorum frequentibus nodis ex interuallis tumēte appellauerunt. Fuchsius, Dodonæus, aliique recentiores Herbarij duo Polygonati genera dant. Vnum verum Dioscoridis, latioribus foliis, alterum multò angustioribus. Polygonatum Dioscoridis frutex est cubito altior, folia habens Lauri similia, latiora & læuiora, quæ gustanti simile quid malo cydonio aut punico exhibent cum quadam adstrictione. Per singulos foliorum exortus candidos flores promit numero maiore quàm folia, supputatione à radice facta. Radicem habet candidam, mollem, longam, geniculis plenam, densam, graueolentem, digitali crassitudine. Nascitur in montibus. Iam si singulas Sigilli Salomonis no-

Genera.
*Forma.*POLYGONATVM *maius*,
Matthioli.POLYGONATVM *angusti-*
folium, Fuchsj.

tas persequi libeat, omnes, ne vna quidem reclamante, adesse comperies. Nam in montibus gignitur, frutice cubito proceriore: foliis Lauri, latioribus & læuioribus, quæ gustata quendam mali cotonei aut punici saporem referunt cum quadam adstrictione. Flores per singulas foliorum eruptiones exeunt candidi, qui folia numero superant: etenim bini, terni, aut plures ab vnoquoque foliorum sinu prodeunt. Radix illi candida, mollis, longa, crebris nodis articulata, densa, graueolens, digiti crassitudine. Floribus excussis bacca pifi ferè magnitudine dependent, primùm virides, deinde nigricantes. Ab hoc Polygonatum siue Sigillum Salomonis minus foliis discernitur: cui radix & caulis, plantæq; habitudo & natales sunt eadem, verùm folia angustiora multò, & ambitu stellato, rubra maioris vel asperula, quaterna aut quina: minores etiam flores inter folia

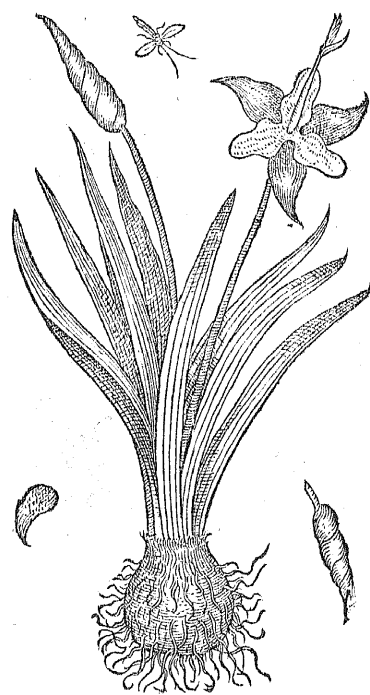
Pena in
Aduers.

YYY

herbacei, paruaq; bacca piperis minores. Multum hoc collibus Riuoli, & Taurino Pedemontium collibus siluosis vicinis, & arduis Vegani Narbonensis: Belgicis hortis charum & multum. Vbi maius etiam in pratis siluosis sponte luxuriat. Ruri etiam Gallia & Germania prouenit crebrum. Huius radix, auctore Dioscoride, vulneribus efficaciter illinitur. Quinetiam maculas delet in facie. Scribit Galenus Polygonatum mistam habere tum facultatem, tum qualitatem: habet enim adstrictionis pariter & acrimoniae quidpiam, nec non fastidiosam quandam amaritudinem explicatu difficilem. Quocirca nec admodum est vsui, sed

Vires
Temper.
Lib. 8. sim.

FLOS Tygridis,
Dodonæi.

Lib. purg.

Forma.

tantum quod radicem eius quidam vulneribus illinunt. Sunt etiam qui nauos in facie illo detergent. Hæc Galenus. Hodie mulieres ex Polygonati radicibus aquam stillatitiam conficiunt, qua ad faciem detergendam proluendamque pro fuco vtuntur.

FLOS TYGRIDIS.

CAP. XXXV.

DODONÆVS & Lobellius rarissimum florem Tygridis vocatum pinxerunt, quem nunquam vidisse fatentur, sed illius iconem tantum affabre coloribus expressam à D. Ioanne de Brancion communicatam, virentibus, oblongis, angustis, & acuminatis foliis, è pullo radicis bulbo: flore luteo, exiguis quamplurimis notulis puniceis fortuito variato, è cuius medio suauis rubens stilus exoritur. Omnibus rei Herbaria studiosis ipsa planta hactenus incognita. Eius bulbus edulis fertur.

COIX.

CAP. XXXVI.

Locus.

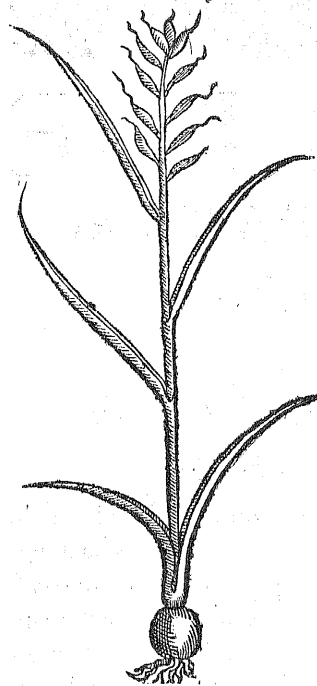
Forma.

PLANTAM hinc exhibemus à Mycono missam & descriptam his fere verbis. Passim in pratis prouenit, altitudine dodrantali: caule unico, rotundo, geniculato, qualis est Tritici calamus, in quo folia prorsus Gramini similia, in summitate veluti Auenæ paniculam habente. Pro radicibus bulbi duo subsunt, minor maiori insidet, vterque candidus, dulcis Graminis modo, vt inde Graminis speciem esse colligere possis. Si tamen planta est à veteribus descripta, eam potius esse suspicatur Myconus, quæ à Theophrasto κείξ dicitur, alicubi κείξ mendose pro κείξ. Etenim Coicem inter κειξόφυλλα & γουόφυλλα, id est, ea quæ folium habent arundinaceum & angulosum recenset. Quibus mox subiungit, folia hæc quasi ex duobus constare, & medium veluti carinam habere, vnde & cæteris meatus medius amplius porrigatur. Quæ folij forma graminibus competit, etsi folia habeant arundinaceis minora. Præterea idem Theophrastus Coicem bulborum generibus

Lib. 1. hist.
cap. 16.

Lib. 7. hist.
cap. 13.

COIX, Myconi.

generibus adscribit, qui sunt radice rotunda, non squamosa. Quod huic plantæ conuenit. At duplicem radicem Coici Theophrastus non tribuit, quæ reuera in hac planta duplex censei non potest, vt ex pictura iudicare licet: superior enim non bulbus, sed vestigium tantum & veluti bulbi rudimentum. Vulgare herbæ nomen & vsus Myconus se ignorare scripsit, audiisse tantum lepores hac magnopere delectari, nocturne eius radices effodere. Quibusdam κείξ, id est, Gladioli species à nostrate diuersi, quem depinximus, videtur esse, aliis Sisyrrinchium, in quo explicando Theophrastus genuinam radicem adnotasse videtur. Quanquam aliud Sisyrrinchium ex Dodonæo iam ostendimus. Quid si Aegilopa Plinij quis esse dicat, quam inter bulborum genera numerat?

Lib. 7. hist.
cap. 13.

Lib. 19. c. 5.

YYY 2

HISTORIAE OMNIVM PLANTARVM

LIBER DECIMVS
SEXTVS.

In quo describuntur & ad viuum depinguntur Plantae Catharticae.

MERCVRIALIS. CAP. I.

PRAETER differentias plantarum, quae à locis natalibus & earum partibus sumuntur, de quibus haecenus egimus, alias esse diximus, quae ab earundem facultatibus & viribus petuntur, de quibus hinc tractare instituimus. In his maxime admirabilis, & miseris mortalibus, qui tot aegritudinibus quotidie conflictantur, vtilissima, quae καθαριστική, id est, purgatoria nominatur, vnde plantę καθαριστική, id est, vi purgandi praeditę Quid enim admirabilius, quàm stirpis particula aliqua deuorata, vel decocto aut succo epoto, humo-

rem quempiam aut plures ab aliis fecerni, attrahi, & vomitu aut ventris deiectione purgari? Quid vtilius, quàm aegros horum sarcina oppressos, vel praua qualitate cruciatos, hac ope veluti Deorum manibus subleuari, atque morbo liberari? Quamplurimas huiuscemodi munifica Dei beneficentia hominibus largita est, quas omnes nec nouimus, nec omnes à veteribus aut recentioribus memoratas cognitasve hinc persequimur. Sunt enim multae iam sparsim locis idoneis explicatae, & à quibus disungi non poterant, vt Daphnoides, Rosa, Rosa Damascena, Senna, Cassia, Tripolium, Hippophaës, Hippophaëstū, Apios, Bryonia, Cnicus, Narcissus, Brassica marina, Brassica siluestris, Lactuca siluestris, Gratiola, Rhamnus purgatorius, Sambucus, Iris, Thapsia, Polypodiū, atq; alia quaedam. Alias hinc explicabimus, easque manifeste catharticas, & satis notas, à Mercuriali etiam mulierculis cognita exordientes. Λινοζώστis & παρθένιον Græcis, & ἐρμῆ βοζάνιον, vel ἐρμῆ ποα, id est, Mercurij herba dicitur, Latinis Mercurialis, quod à Mercurio inuenta sit, Gallis Mercuriale & Vignoble, Italis Mercorella, Germanis Ringelkraut. Eius genera duo tradidit Herbarij, marem & foeminam, quae semine internoscuntur, & foliis in mari nigrioribus, in foemina candidioribus. Mercurialis, vt tradit Dioscorides, folia Ocimo similia habet, Helxinæ cognata, sed minora, ramulos duplici geniculorum nodo cinctos, alarum caua multa, densa: fructum foemina copiosum, racemosum, mas è foliorum sinu dependentem, paruum, rotundum, ceu binos testiculos vna cohaerentes: frutex est dodrantalis aut minor. Plinius de eadem re paulo aliter scripsit. Linozostis siue Parthenium Mercurij inuentum est, ideò apud Græcos Hermupooan multi vocant eam, apud nos omnes Mercurialem. Duo eius genera, masculus & foemina, quae efficacior: caule cubitali, interdum ramoso in cacumine: Ocimi angustioribus foliis, geniculis densis, alarum cauis multis, se-

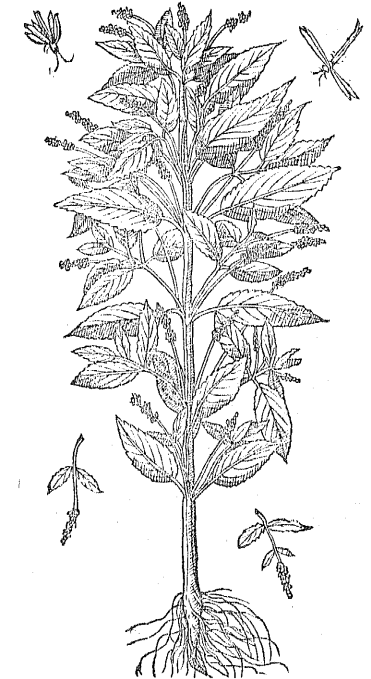
Nomina.
Genera.
Forma.
Lib. 4. c. 183.
Lib. 15. c. 5.

mine in geniculis dependente, foeminae copioso, mari iuxta genicula stante, rariori ac breui contortoque, foeminae soluto & candido. Folia maribus nigriora, foeminae candidiora: radix superuacua, praetenuis. Nascuntur in campestribus cultis. Haec Plinius. In vinetis nostris maxime prouenit, interdum tam copiosa & efficax, *Locus.*

MERCVRIALIS mas,
Matthioli.

MERCVRIALIS foemina,
Matthioli.

vt vina etiam suo sapore inficiat, & bibentibus ingrata reddat. Augusto mense se- *Tempus.*
mine pragnans est. Vtraque Mercurialis Medicis, seplasiariis omnibus, atque
etiam mulierculis notissima est subnitroso sapore, & nonnihil viroso succo, pur- *Vires.*
gante, & medicato, ad multa perquam vtili. Vtraque enim, auctore Dioscoride, alium
mouet, olerum modo comesta, cocta in aqua, & ea epota bilem & aquosa ducit.
Creduntur praeterea foeminae folia trita & pota, post purgationem pudendis ap-
posita, vt foeminae concipiantur efficere: mascula vero similiter adhibitis, mares *Lib. 25. c. 5.*
generari. Plinius de medico vtriusque vsu paulo aliter quam Dioscorides tracta-
uit, eundemque fustus ex Hippocrate declarauit, qui etiam hodie in libris illius ex-
tat, maxime eo qui de sterilibus inscribitur, & in duobus de morbis muliebribus.
Verba Plinij haec sunt. Mirum est quod de vtroque genere eorum proditur, vt
mares gignantur, hunc facere, vt foeminae, illam. Hoc contingere si à conceptu
succus protinus bibatur in passio, edanturque; folia decocta ex oleo & sale, vel cruda
ex aceto. Quidam decoquant in nouo fictili cum Heliotropio, & duabus aut tribus
Allij spicis, donec percoquantur. Decoctum dari iubent, & herbam ipsam in cibo
altera die purgationis muliebris per triduum: quarto die à balneo coire eas. Hip-
pocrates miris laudibus in mulierum vsu praedicauit has. At hunc modum medi-
corum nemo nouit. Ille eas vuluae cum melle, vel rosaceo, vel irino admouit. Item
ad ciendos menses, ad secundasque. Hoc idem praestare potu foris dixit. Instillauit
autibus olidis succum, inunxitque cum vino vetere. Aluo folia imposuit & epiphor-
is. Stranguriae, & vesicis decoctum eius dedit cum myrrha, & thure. Aluo quidem
soluenda, vel in febris, decoquitur quantum manus capiat, in duobus sextariis aequo
ad dimidias: bibitur sale & melle admixto, nec non cum vngula suis, aut gallina-

ceo decocta. Salubrius purgationis causa putauere aliqui vtramq; dandam per se, siue cum Malua decocta. Thoracem purgant, bilem detrahunt, sed stomachu lædunt. Mercuriali, inquit Galenus, vtuntur omnes, ad ventris purgationes duntaxat. Verum si quis eius periculum facere voluerit in cataplasmate, sanè admodum eam esse digerentis experietur facultatis. Hæc Galenus. Eius hodie in enematis frequentissimus est vsus. Et multis in locis Pharmacopæi multum vtuntur melle quod Mercuriatum vocant. Succo expressi libris tribus incoquant mellis boni libram vnam cum semisse, vel libras duas, ad enemata, & muliebria encathismata. Matthiolus obseruatam fuisse scripsit, verrucas omnis generis vtriusque Mercurialis foliis tolli, vel earum succo. Item vtriusq; semen cum Absinthio decoctum ictericos mirificè iuuare: malis quæ serpunt succum cum aceto mederi. Quæ ante Matthiolum literis mandauit Ruellius.

In cap. 183, lib. 4.

CYNOCRAMBE. CAP. 11.

Nomina

YNOKPAMBH, vel *κωλια*, vel *Λνοξωτ is ἀρχαία ἀρραυ* Græcis, Canina braslica, Cynia, & Mercurialis siluestris mas Latinis dicitur, Italis *Mercorella bastarda*, Gallis *Chou-de-chien*, & *Mercuriale sauvage*, Germanis *Uuuldkingelky aut.* Cynocrambe, vt tradit Dioscorides, cauliculum binum dodratum altitudine emittit, tenerum, subalbidum: folia Mercuriali aut Hederæ similia, certis interstitiis, subalbida: semen foliis adhæret paruum, rotundum. In siluis copiosè prouenit. Semen Aprili mense profert, Maio maturescit. Herbam hæc pictam Fuchsius & Dodonæus pro Cynocrambe proposuerunt: quibus assentitur Pena. Quæ, inquit, in tota Europa fecus vmbrosas vias, & in siluis vdiisque locis, præsertim Septentrionalibus & minus calidis copiosissima oritur, & vulgò siluestris Mercurialis vocatur, tantam cum mare habet similitudinè, foliis per interualla binis, in geniculis, & semine testiculis simili, gemino, in pediculis longis, caulibus quadratis, tenellis, vt quin vera sit Cynocrambe nulli sit dubium. Rectis hæc binis, ternis, & interdum quaternis non alatis cauliculis prouenit: folia subpallida sunt, quam Mercuriali longiora: sapor, & odor oleraceus, & subuirosus: radix latior humiliq; serpens, sparsa. Tota facies Mercurialem esse testatur. Vfus eius nullus, tamen si optimus futurus ad serosos humores & melancholicos educendos. Cynocramben eandè Matthiolus pictam dedit, quæ notis omnibus Dioscoridis delineationi respondeat, præter semen, quod foliis nõ adhæret. Quam ob causam dubitat an hæc legitima sit Cynocrambe. Dioscoridis sanè oratio *προσκειται τοῖς πεδίλοις καὶ γρηθὸν* scribit, *μικρὸν καὶ τρογγύλον*: quod verum est, si *γρηθὸν* non solum geminos velut testiculos intelligamus, sed præterea sustinentem eos pediculum. Scribit Dioscorides caulem & folia porta, & olerum modo in cibo sumpta aluum ciereius decocta: bilem & aquas detrahere. Huius Cynocrambes neque Theophrastus, neque Galenus, neque Paulus, neque Aëtius meminere. Verum Galenus, Paulus, & alij, atque etiam Dioscorides alterius Cynocrambes mentionem fecere sub nomine Apocyni, à superiore multum diuersæ.

Forma. Li. 4. c. 134.

Locus.

Tempus. Cap. 167. Lib. 1. c. 91.

In cap. 134, lib. 4.

Li. 4. c. 134.

Vires.

Lib. 4. c. 76.

STAPHIS

ΤΑΦΙΣ ΑΓΡΙΑ & ἀσπίς ἀγρία, Latinis Herba pedicularis, & pituitaria, Officinis & Italis Staphisagria, Arabibus *Alberas, Flabebras, Mubazagi, Mubezugi*, Gallis *Staphisagre*, & *Herbe aux pouilleux*, Germanis *Bismijerz*, Hispanis *Fabaras paparaz*. A folioru diuisura, qua Labruscam, siue Vitè siluestris imitatur, nomen duxit Staphisagria, id est, Vitis siluestris: pedicularis autem, siue pituitaria, à viribus quas habet. Pediculos enim necat, & commanducata feruore suo multam pituitam trahit. Folia habet Labruscæ, fissa, cauliculos rectos, molles, nigros: florem fert Glasti: semen in folliculis viridibus, velut cicer, triangulum, asperum, ex nigro subfuluescens, intus album, gustu acre. Ita descripsit Dioscorides, & sic breuiter Plinius. Astaphis agria, siue Staphis, (Vnam Taminiam vocant falsò: suu enim genus habet) cauliculis nigris, rectis, foliis Labruscæ, fert folliculos verius quam acinos, virides, similes cicero: in his nucleum triangulum. Maturescit cum vindemia, nigrescitq; cum Taminia rubentes norimus acinos, sciamusque illam in apricis nasci, hanc non nisi in opacis. Hæc Plinius. Hodie in hortis nostris feritur. In Istria, Dalmatia, Apulia, Calabria copiosissimè prouenit, auctore Matthiolo. Æstate floret. Montepessuli quidem vbiuis nascitur. Hæc est omnium tum Medicorum, tum Officinarum consensu Staphisagria, cuius hodie vsus est ad eadem, quæ à veteribus præscripta sunt. Verumtamen Dioscorides ei flores Itatis tribuit, qui sunt lutei pallidive, cum Staphisagriae sint carulei, venusti, & stellati, in quinque, aut sex foliola diuisi. Est autem Glasti color intelligendus, non qualis visitur in Glasti flore, sed qualis sit Glasti succo, nempe subcaruleus. Eius grana decem aut quindecim, inquit Dioscorides, si trita in aqua mullâ dentur, crassa per vomitus purgant. Sed qui hauserunt ambulare debent. Prudenter tamen animaduertendum est, vt aqua mullâ continuò potui detur, quoniam strangulationis periculum inferunt, & fauces vrunt. Trita herba, & ex oleo illita aduersus

Nomina

Forma.

Li. 4. c. 150. Lib. 23. c. 1.

Locus.

In cap. 150, lib. 4.

Tempus.

Vires.

Li. 4. c. 150.

STAPHISAGRIA, Matthioli.

morbum pedicularem, pruritus & scabiem valet. (Hæc in veteri codice sic leguntur, *ταφισαγρια εαυτην, καὶ μετὰ σάνδαράχης, καὶ ἐλαίου συγχευθησα*, &c. Id est, Trita per se, vel cum sandaracha, posteaq; ex oleo illita, &c.) Cit plurimam pituitam commanducata: decocta in aceto dentium dolori, si ea colluantur, subuenit: rheumatismum gingiuarum sistit: vlcera oris, (aphthas vocant) cum melle sanat. Vrenibus malagmatis imponitur. De iisdem ita differit Plinius. His nucleis ad purgationem vti non censuerim, propter ancipitem strangulatione, nec ad pituitam oris siccadam: fauces enim lædunt. Phthiriasi caput & reliquum corpus liberant triti, facilius admixta sandaracha: item pruritu & psoris. Ad dentium dolores decoquantur in aceto: ad aurium vitia, rheumatismu cicatricum, vlceru manantia. Flos tritus in vino contra serpentes bibitur: semen enim abdicauerim, propter nimiam vim ardoris. Quidam eam pituitariam vocant, & plagis serpentium vti que illinunt. Hactenus Plinius. In quibus quod dixit rheumatismos cicaricu, perspicue

Lib. 23. c. 1.

YYY 4

lapis est, vel corrupta sunt Dioscoridis exemplaria: non enim *ελας*, id est, cicatri- ces, sed *ελα ρευματιζουσα*, id est, gingivarum rheumatismos, siue gingivas fluidas dicere oportet ex Dioscoride, itemque vlcera oris depascentia. Astaphis agria, inquit Galenus, vehementer acrem facultatem obtinet, adeo vt ex capite purget, quod *αποφλεγματιζει* Græci dicunt, abstergatq; valenter. Itaque ad pforam accom- moda est. Sed & vrendi vim habet.

Li. 6. simpl.

RICINVS.

CAP. IIII.

Nomina

IKI vel *κρότων* Græcis, Ricinus Latinis, Mauritanis *Kerua*, Officinis nonnullis Cataputia maior, quibusdā Pentadactylon, & Palma Christi, Mesuæ granum Regium, Italis *Girasole*, Germanis *Underbaum*, vel *Creutzbaum*, Gallis *Paume de Christ*, Hispanis *Figura de l'inferno* dicitur. Croton autem & Ricinus à similitudine animalis, quod semen eius refert.

Li. 11. ca. 34. Li. 30. c. 10.

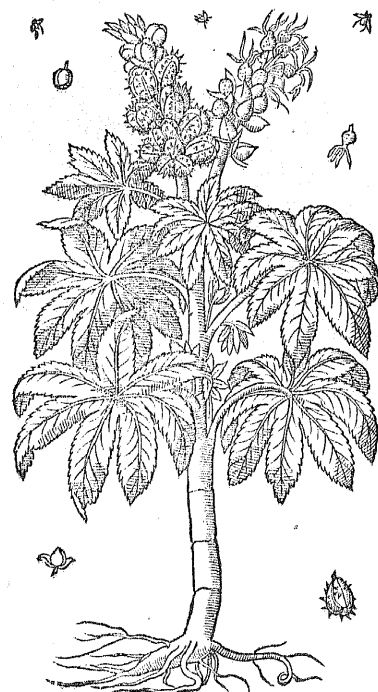
Est enim Croton Latinis Ricinus, inquit Plinius, animal eiusdem turpitudinis, in- fixo semper sanguini capite viuens, atque ita intumescens, vnum animalium, cui cibi non sit exitus: dehiscitq; nimia satietate, alimento ipso moriens. Nūquam hoc in iumentis gignitur, in bubus frequens, in canibus aliquando, in quibus omnia: in ouibus & in capris hoc solum. Et alto in loco. Minus mirentur hoc, qui sciunt fœdissimum animalium quantum magnificent ricinum: quoniam vni nullus sit exitus sanguinis, nec finis alia quam morte (mendose, legendum enim, nec finis alia quam morte) diutiùs in fame viuenti. Septenis ita diebus durasse tradunt, at in sa- tietate paucioribus dehiscere. Palmā Christi vulgus vocat à foliorū digitata effigie, quæ volam palmamque expansis digitis quadantenus æmularur. Ricinus, vt describit Dioscorid. arbor est parua Ficus magnitudine, folio Platani, maiore, læ- uiore & nigriore: ramis caudicibusq; cauis arundinis modo: semine in vis aspe- ris, quod cortice nudatum, ricino animali simile est. Plinius de oleo factitio lo- quens, Proximum fit, inquit, & Cici arbore in Ægypto copiosa: alij Crotonem, alij Sefamum siluestre appellant: ibiq; non pridem. Et in Hispania repente prouenit

Li. 4. ca. 18.

Forma.

Lib. 15. c. 7.

RICINVS, Mautholi.

Locus.

altitudine Oleæ: caule ferulaceo: folio vitium: semine vuarum gracilium, pallidarumque. Nostri eum Ricinum vocant à similitudine se- minis. Coquitur id in aqua, innatansque oleum tollitur. At in Ægypto, vbi abundat, sine igne & aqua sale aspersum eximitur, cibus fœdum, lucernis vtile. Hæc omnia nostræ Palmar Christi ita quadrant, vt nihil magis. Est enim ei cau- lis crassus, rotundus, cauis, quinque aut sex cu- bitorum, geniculatus: folia ampla, alterno situ in pediculo ficulneo hærentia, septenis & no- uenis, altioribus diuisuris Ficus, Platani, Casta- neæ equinæ, Staphisagriæ, vel Ellebori nigri, subnigra aut subcærulea, pinguis: flores in summitate racematim compacti, quorum infimi luteoli sunt, & sine fructu pereunt, summi rubri & siliquas proferunt triangulares, in qui- bus terna grana, cinerea, phasiolis minora, me- dullofa, ac multum olei, si premantur, reddentia. Non nisi in hortis satus prouenit. Carpitur Autumnum dum semine abundat. Clusius suis Annotationibus in Historiam simplicium me- dicamentorum

dicamentorum ex Occidentali India Nicol. Monardus scribit se vidisse in Hispa- nia circa Malacam & Calpen ad fretum Herculeum, aliisq; maritimis Bæticæ lo- cis, Ricini plantas crassitudine hominis, altitudine trium, multis prægrandibus ramis brachiatas instar aliarum arborum, qui rami illic tertio aut quarto quoque anno amputari solent, adamussimq; cōuenire Dioscoridis descriptioni illas plan- ras asserit. Refert etiam Bellonius, magnas in Creta Ricini arbores se vidisse. Theo- phrastus aliarum arborum folia sibi ipsis similia esse scribit, sed Populi, Hedera, & eius, quæ Croton vocatur, dissimilia, & figura diuersa: noua enim rotunda sunt, vetustiora angulosa, quod & alio in loco repetit. *οδδὲ τῶν φύλλων μετασχηματισμὸς καὶ ἑτέρον κοινὸς, ἐπεὶ καὶ τὰ τῶν κρότωνος ἔνια ἀπελφερῆ φύλλα τὴν σχῆν, ὑπερον ἀπογωνίζονται, καὶ θάπερ ἀναδιὰ θέρμην.* Id est, foliorum transformatio etiam aliorum communis est, nam Crotonis nonnulla initio cum proueniunt, rotunda sunt, deinde in an- gulos formantur, tanquam perfecte articulata. Quod & Plinius adnotauit. Ma- xima foliorum vnitas in suo cuiq; genere permanet, præterquam Populo; Hede- ræ, Crotoni, quam & Cici diximus vocari. Huic vires istas reddidit Dioscorides. Ex semine Ricini oleum nomine Cicinum vel Ricininum exprimitur, ad eden- dum minimè aptum, alioqui tamen lucernis & emplastris vtile. Grana triginta, putaminibus purgata, trita & pota, pituitam, bilem, aquasque per aluum extrahit, vomitionesque mouent. Sed iniucunda admodum est & molesta purgatio: sto- machum enim vehementer subuertit. Tusa & imposita varos & faciei maculas à sole contractas expurgant. Folia cum polenta trita oculorum tumores & inflam- mationes sedant, mammasque turgentes cohibent. Per se aut cum aceto illita, erysipelata restinguunt. Plinius de eadem re hæc tradit. Oleum Cicinum bibitur ad purgationes vetricum cum pari calida mensura. Priuatim dicitur purgare præcordia. Prodest & articulorum morbis, duritiis omnibus, vuluis, auribus, ambustis: cum cinere verò muricum sedis inflammationibus, item pforæ. Colorem cutis commendat, capillumq; fertili natura euocat. Semen ex quo fit, nulla animans at- tingit. Ellychnia ex vna fiunt claritatis præcipua: ex oleo lumen obscurū propter nimiam pinguitudinem. Folia igni sacro illinuntur ex aceto: per se autem recetia mammis, & epiphoris. Eadem decocta in vino inflammationibus cum polenta & croco: per se autem triduo imposita faciem purgant. De eiusdem purgatrice facul- tate manifestius hæc scripsit Mesues. Ricinus calidus succus ordine tertio, Hamech in principio tertij. Pituitam ac interdum bilem valenter purgat deiectione, & vomitu, materias quoque & aquam serosam à iuncturis attrahit. Dantur autem grana eius cocta & trita in iure galli antiqui: conferunt colico dolori, & iunctu- rarum, vt podagræ, ischiadi: aut coquuntur in aqua casei, aut lac caprinum super ea mulgetur & colatur, & datur hydropticis vtiliter. Oleum autem Ricininum coli- co dolori à pituita & flatibus confert. Quoniam ventriculo nocet, corrigitur as- fatione, & si coquendo semen Anisi & Fœniculi addatur. Ricini fructus, inquit Galenus, quemadmodum expurgat, deterget ac digerit, sic quoque folium, sed vn- dequaque debilius. Oleum quod ex semine conficitur, tum calidius est, tum te- nuiorum partium quam oleum commune: quare potentius quoque digerit.

Li. 1. obser. cap. 15. Lib. 1. hist. cap. 16.

Li. 16. c. 22.

Li. 4. ca. 18. Vires.

Li. 23. ca. 4.

Li. 2. purg. cap. 28.

Li. 7. simpl.

ELLEBORVS ALBVS. CAP. V.

ΛΑΕΒΟΡΟΣ λευκός dicitur à Græcis, à Latinis Elleborus albus, & Veratrum album, Arabibus *Cherbachem*, seu *Chaebech Abaid*, Italis *Elleboro bianco*, Germanis *Vucisnieß uurtz*, Hispanis *Herba de Baleste*, Gallis *Elleboire blanc & Verraire*. Elleborum autem dictum volunt, quod cibum corporis eripiat, Veratrum quod mentem vertat. Album à radice vo- carunt, quæ cum nigri radice comparata, candida est. Ellebori albi & nigri tantū

Nomina

Genera meminit

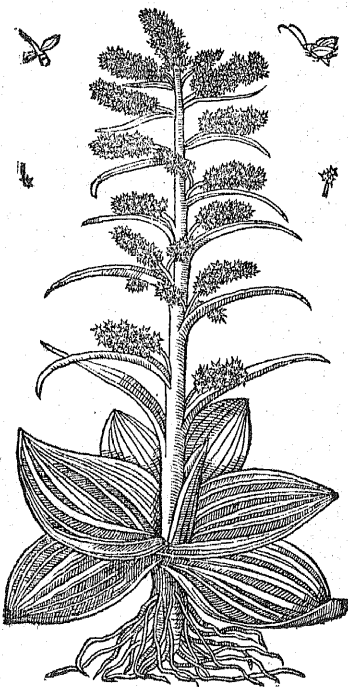
Lib. 25. ca. 5.
Li. 4. c. 145.

Forma.

meminit Dioscorides: & Plinius, Genera prima duo sunt, inquit, candidum & nigrum. Hoc radicibus tantum intelligi tradit plerique. Elleborus albus, ut describit Dioscorides, Plantagini similia folia habet, aut Betæ siluestri, breuiora tamen, nigriora & colore rubentia (id de costis intelligendum) caulem palmi altitudine, cauum, quum sicari inceperit, corticibus, seu tunicis inuolutum, à cuius summo, quod Dioscorides omisit, alternis pediculis surrecti florum thyrsi, ut in Botry, racemosis floribus onusti colore albicante visuntur, quibusdam in hortis purpureo. Radices subsunt numerosæ, tenues, ab exiguo & oblongo capite Ceparum modo

Lib. 25. c. 5.

ELLEBORVS albus,
Matthioli.

Lib. 25. c. 5.

Locus.
Tempus.
Ibidem.

Electio.

Vires.
Li. 4. c. 145.

Li. 5. meth.

prodeuntes. Plinius albi folia esse tradit Betæ incipientis, (Dioscorides siluestris) hæc quoque nigriora, & canalium dorso rubescencia. Vtraque caule palmi, ferulaceo, bulborum tunicis conuoluto: radice fibrata, Ceparum modo. Hæc Plinius, in cuius veteri codice exaratum reperias fimbriata pro fibrata, ut non fibras, sed fimbrias variè sectas radices accipiat Cornarius: sicque id quod Theophrastus dixit, πολλὰ ῥιζὸν διὰ τὸ μάλιστ' αὐτῶν λεπταῖς καὶ χερσημοῖς, id est, multis radicibus, isque tenuibus & vtilibus, & Dioscorides, ῥιζὸν διὰ τὸ ὑπὸ σιπολῶν, λεπτῶν, ἀπὸ κεφαλῆς μικρῆς, καὶ ἐπιμήκους ὡσπερ κρομμύδας συμπεφυκῆσαι. Quod autem Plinius habet, Hæc quoque nigriora & canalium dorso rubescencia, facit ut in Dioscoride legendum suspicetur, μελανήν τε καὶ ἐρυθρὰ τὴν ῥάχην, cum vulgata exemplaria habeant, ἐρυθρὰ τὴν ῥαχίαν, id est, colorerubro. Nascitur Elleborus albus in montosis & asperis locis. Circa mensem radices colligenda. Candidum probatur Oetæum, inquit Plinius: secundum Ponticum: tertio loco Eleaticum, quod in vitibus nasci ferunt: quarto Parnasium, quod adulteratur Aetolico. Quæ sequuntur voces duæ, ex vicino, in vulgatis codicibus, in vetusto exemplari desunt. Veratrum album legitimum hæc depictum esse, tum omnium consensus, tum experimenta infinita & certissima comprobant. Optimum habetur, quod mediocriter extetum est, album, fragile, carnosum, nec tamen Iunci modo mucronatum, aut cum frangitur puluerulentum, tenuem interiorè medullam habens, gustu non admodum feruens, neque saluam confertim ciens. Huiusmodi autem strangulat. Primatum Cyrenaicum tenet, Galaticum autem & Cappadocicum candidiora, & puluere quodam obsita celerius strangulationem mouent. Purgat vomitionibus, varia educens, auctore Dioscoride: miscetur collyriis, quæ claritati oculorum officientia purgare possunt. Menses ducit, & fetus in utero appositum enecat. Sternutamenta cit: mures interficit cum melle & polenta subactum. Carnes simul coctum colliquat. Datur ieiunis per se, & cum Sesamo, aut prifanæ succo (Græca habet θρασίου χυλῶν, id est, Thapsiæ succo, sicuti & legitur in Actuario, pro πρῖσάνης χυλῶν) aut alicæ, aut aqua mulla, aut pulte, aut lenticula, aut alia sorbitione. Pani compinsitur & torretur. Dant aliqui cum copiosa sorbitione, aut succo multo, aut modicum cibum dari præcipientes statim Elleborum offerunt, præfertim iis in quibus suspecta timendaue erit strangulatio, aut corporis imbecillitas immineret: tuto enim sic peragitur purgatio, quod non intempestiuè medicamentum corporibus cibo munitis accedat. Sed etiam balani ex Elleboro

Elleboro subditæ cum aceto, vomitiones eliciunt. De vtroque Elleboro simul Galenus & Plinius differunt, quæ proximo capite explicabuntur. Album Mesues mortiferum esse prodidit, quod facile homines suffocare possit, ideoque prorsus reiiciendum. Matthiolus tamen scribit antiquos Medicos albi Veratri puluerè propinasse comitialibus, melancholicis, vertiginosis, infanientibus, lymphaticis, conuulsis, podagricis, hydropicis, elephanticis, sed nunc eius usum exoleuisse, quod eius puluis, non sine periculo dari possit, quamuis eius diluto multi absque incommodo vtantur. Id dilutum se melancholicis quibusdam exhibuisse testatur, nullo eorum incommodo. In lixiuo decocta eius radix pediculos & lendes necat. Decoquitur in lacte ad muscas perimendas: cum enim degustauerint, paulò post moriuntur. Mures quoque necat & gallinas. Paratur ex earundem radicum succo arte quadam præstanteum venenum, quo quibusdam in locis venatores sagittas inficiunt. Id, ut sæpe in brutis animantibus & pullis gallinaceis se periculum fecisse Matthiolus affirmat, vbi sanguinem contigerit, facto sagitta ictu vulnere, paulò post vulneratum animal interit. Sed id permirum, quod deuoratum id venenum, nisi magna quantitate, nihil ferè incommodi adfert, eoque ipso vesci venatores affirmant Hispani, cum purgationes moliri cupiant. Quare nihil mirum, si ferinæ carnes hoc veneni genere infectæ, nihil comedentibus ob sint. Verum vbi factò à iaculo vulnere sanguini se commiscuerit venenum, nulla alia antidoto seruari potest animal, quàm deuoratis malis cotoneis. Id quod se à Cæsare Ferdinãdo primùm audiisse ait. Hac de re Hispanus quidam venandi peritissimus, rogatus, ita scripsit, Celtiberos, seu Nauarros succum albi Veratri seruare in vasis corneis, aut fictilibus fuso lythargyro subtilis, donec exactè fermentescat. Id cognosci filo intincto, & inserto acui, si rana transfixa moriatur: celerius enim interire animalia cætera cū sagittis eo succo illitis vulnerata fuerint: venatores stuparum eo succo imbutarum puluillo ferrum sagittarum cum hastulæ parte quadam obuoluere, ne humore siccescente vis exhalat: integris viribus succum diu custodiri, si mala Cydonia, vbi reponitur, nulla fuerint, quia Cydoniorum odor vim eius obtundat: illam autem restitui mixtis vix bene maturæ acinis collisis, aut pipere trito & iniecto: quamuis feris perniciosum id venenum sit, occisarum tamen carnem esse teneriorem, ac suauiore, illam præfertim, quæ circa vulnus est. Lobellius scribit esse Ellebori albi differentiam ex vario flore, albo, subuiridi, & ex albo rubente in horto Muttoni: quod postremum ante aliud germinat, foliis etiam maioribus, latioribus & longioribus. Ex horum medio caulis exit tricubitalis, aut amplior, in quo flores non albi, sed ex atro rubentes, stellati, quibus succedit semen foliaceum alterius emulacione: paucioribus fibris radix longior donata: cuius peculiari icone opus non est, cum sola sit in floribus differentia.

ELLEBORVS NIGER. CAP. VI.

EΛΕΒΟΡΟΣ μέλας, Μελαμπόδιον, ἐκτομοῖ, πολλὰ ῥιζὸν, & μελανήν ῥιζὸν Græcè dicitur, Latine Elleborus niger, & Veratrum nigrum, quibusdam Luparia, Arabicè *Cherbachem*, seu *Charbech Afued*, Italicè *Elleboro nero*, Gallicè *Ellebore noir*. Melampodium, auctore Dioscoride, quod Melampus caprarum pastor Præti filias furore correptas eo purgasse, ac sanasse creditur. Recentiores Ellebori nigri species aliquot faciunt, ut ex sequentibus perspicuum fiet. Is, ut depinxit Dioscorides, folia habet viridia, Platani foliis similia, sed minora, ad Spondylii folia accedentia, pluribus incisuris diuisa, sed nigriora, subsæpera: caulem asperum: flores albos, purpureos, racematim cohærentes: semen Cnici, (in Anticyra Sesamoides vocant,) quo deiectiones moliuntur: radices subsunt tenues, nigra, veluti à quodam capitulo Ceparum simili prodeuntes, quarum est vsus.

Nomina

Li. 4. c. 146.

Genera.
Li. 6. c. 146.

Locus. Eleb. 10.

Lib. 25. c. 5.

Lib. 9. hist. cap. 11.

Cap. 10.

est vsus. Nascitur in asperis, editoribus, ac siccis locis. Optimum quod ex huiusmodi petitur terris, vt ex Anticyra. Nigrum ibi probatissimum gignitur. Eligi debet corpulentum & plenum, in quo tenuis sit medulla, ac re gustu feruensque. Plinius de eodem hac tradit. Melampodis fama diuinationis artibus nota est. Ab hoc appellatur vnum Ellebori genus Melampodium. Aliqui pastorem eodem nomine inuenisse tradunt, capras purgari pasto illo animaduertentem, datoq; lacte earum sanasse Proctidas furentes. Genera prima duo sunt, candidum & nigrum. Hoc radicibus tantum intelligi tradunt pleriq;. Alij folia nigri Platani similia, sed minora, nigrioraq; & pluribus diuisuris scissa. Vtrumq; caule palmi ferulaceo, bulborum tunicis couoluto: radice fimbriata Ceparum modo: Et aliquantò post. Nigrum alij Entomum vocant, (Dioscorides Ecstomum) alij Polyrhizon. At verò, vt Plinius in his cum Dioscoride de Elleboro vtroq; consentire, ita Theophrastus diffentire videtur. Scribit enim: *ὁ δὲ ἐλλέβορος, ὁ τε μέλας, καὶ λευκός, ὡς περ ὁ μάνιμος φαίνοντι. ὡσαύτῃ δὲ τῆς ὕλης διαφέρουσιν. οἱ μὲν γὰρ ὁμοίως εἶναι, πάλιν τῷ χρωματι μόνον διαφέρουσι. τὴν γὰρ ῥίζαν τῆς μὲν λευκῆς, τῆς δὲ μέλαινας. οἱ δὲ τῆς μέλαινας ὁ φύλλον διαφνώδεις, τῆς δὲ λευκῆς παρὰ σῶδες. τὰς δὲ ῥίζας ὁμοίας, πάλιν τῶν χρωμάτων. οἱ δὲ ὁμοίας λέγουσιν, τοῖαν δὲ φαίνοντι εἶναι τὴν μορφήν: καὶ τὸν δὲ ἀνθερμώδη, βραχὴν σφῆδρα, φύλλον δὲ πολυχίτων, ὁμοίον τῶν νάρθηκος, μήκος ἔχον ὀμυκῆς, ὡς τῆς ῥίζης ἡρτημίδιον τε καὶ ἐπιγυφύλλον, πολυῖριον δὲ ὁ μάλα, τοῖς λεπτοῖς καὶ χηρσίμοις.* Id est, Elleborus niger & albus velut homonymi esse videntur. De figura varia sentiunt. Alij enim similes esse aiunt, sed colore tantum differre: huius enim radicem albam esse, alterius nigram. Alij nigro folium Lauri, albo Porri tribuunt, radices autem similes dempto colore. Qui similes putant, talem eorum figuram esse dicunt: caulem Antherico similem, sed valde breuem: folium latè fissum, Ferulæ simile, bene longum, statim à radice pendens, & humi spatium: radices multas prætenues, atque vtilis. Et paulò supra scripti Elleborum *καρπὸν ἔχον σιγαμώδη*, id est, fructum ferre Sesamo similem. Quæ cum Dioscoridis descriptione haud conueniunt, qui nigro Elleboro Platani

ELLEBORVM nigrum,
Matth. flore purpureo.

In cap. 146. cap. 4. Elleb. nig. flore purp.

folia & Spondylii, Theophrastus Lauri tribuit. At si Theophrasti locus is diligentius expendatur, haud alium quam Dioscorides Elleborum delineasse videbitur. Cum enim nigri folium ait esse *διαφνώδεις*, albi *παρὰ σῶδες*, subaudiendum *τὴν χροίαν*, vt de colore intelligat. Quid enim ineptius, quid tam graui auctore indignius, quam Elleboro vlli Porri folium assignare? Cum autem vtrique Ferulæ folium tribuit, tam absurda comparatio demonstrat locum hunc viciatum esse, quia veterum nullus Veratri folium Ferulæ folio comparauit. Quare locus sic videtur emendandus. *καὶ τὸν δὲ ἀνθερμώδη, ἢ ὁμοίον τῶν τῆς νάρθηκος, βραχὴν σφῆδρα, φύλλον δὲ πολυχίτων* (aut, vt apud Dioscoridem legitur, *πολυχιτέρον*) *μήκος ἔχον*, &c. Id est, caulem Asphodeli, aut Ferulæ similem, sed valde breuem: folium multum fissum, &c. Quam lectionem Plinius confirmat his verbis. Vtrumq; caule palmi ferulaceo, &c. Ellebori nigri tria sibi nota esse genera scribit Matthiolus: primum, quod flores fert purpureos: alterum, quod candidos: tertium, quod herbaceos. Ei, cui flos est purpureus, numerosa sunt folia

folia, robusta, saturate virentia, septena simul ex apice canaliculatiq; pediculi prodeuntia, quorum sena, vtrinque videlicet terna in exortu coniuncta sunt: quod medium est, folium, & sine comite est. Caulem habet cubito paulò breuiorem, rotundum, glabrum, ac solidum: flores Rosarum effigie, in purpura albicantes, è quorum medio inter alba quædam capillamenta, octo exoriuntur siliquæ, parua, coniuncta, corniculorum figura, in quibus semen oblongum. Radicibus nititur numerosis, tenuibus, longis, saturate nigricantibus, tenui intus matrice, à bulboso capitulo, vnde caulis exit, prodeuntibus, amaro acriq; gustu, & qui facile stomachum moueat, odore insuaui, & ingrato, præsertim cum exenterata radices siccescunt. Ab hoc facie nihil distat Elleborus is, cui flores candidi, nisi florum colore. Eandem plantam pro gemino Dioscoridis Elleboro agnoscunt Pena & Lobellius. Niger Elleborus, inquit ille, iam plurimus ex Pyreneis & Alpibus in hortos translatus ineunte Hyeme, vel paulò post brumam flores profert, in candore roseos, interdum albos, nonnunquam purpureos, è pediculis statim à radice ortos, Cyclamini modo. Folia habet in singulis pediculis maiora, breuiora, rotundiora, & retusiora supernè, quæ duntaxat paululum crenata sunt, ex atro viridia, minus crassa, aut rigida. Radix in-texta, & intricata innumera fibrarum nigrarum sobole, eodè ferme superno complexu appesa, amara valde & ingrata. His re clamat nota vna à Dioscoride posita, nempe florum *τὸ σχῆμα βοτρυώδες*, id est, florum forma racematim coherens. Ij autem in vero Elleboro sunt primò Rosarum compressarum & nodum reclusarum, deinde expansarum effigie, quæ figura à racemosa multum abest. Quare non *βοτρυώδη* in Dioscoride periti quidam legendum censent, sed *βοτρυώδη*, facili lapsu in tanta nominum affinitate, id est, coma, siue capilli in modum. Sunt enim *βοτρυχες* siue *βοτρυχοι* cirri muliebres, capilli, cæsaries, & plexus muliebris, quæ scitè exprimunt in medio florum Ellebori velut Rosarum capillamenta, alba, deinde siliquæ octo parua coniuncta. Prætereà caulem *τραχύω*, id est, asperum, Elleboro nigro tribuit Dioscorides, qui in nostro glaber lauiq; est, non asper. At *τραχύω* etiam rigidum

Elleb. nig. flore alb.

ELLEBORVS niger
III. Matthioli.

firmumq; exponi posse Pena putat. Tertius Elleborus, quem Matthiolus feminam, aut Pseudoelleborum appellandum censet, habet folia digitorum nouem instar ad pediculum vsq; dissecta, Aconiti cynoctoni ferè modo, sed longioribus diuisuris, nigricantia, vnde quaq; ferrata, & è longo planoq; pediculo, caua per medium excurrente linea ortum ducentia. Caulem edie vegetum, subasperum: flores cæteris similes, sed herbaceo colore subuirides, quinque aut plures, emergentibus è medio corniculis acuminatis, & vtrinque compressis, in quibus semen. Radicibus cohaeret numerosis, tenuibus, palmam longitudine, ac etiam longioribus, colore nigricante, ac perinde vt in aliis è cepaceo capitulo enascentibus, odore similiter graui, & sapore amaro, acuto, ac nauseam mouente. Nascitur in montibus & conuallibus. Germinat omnia hæc Ellebori genera Ianuario, ac Februario mensibus, & sæpe germinando niues perforant: florèt Martio. Dodonæus Ellebori nigri nomine tres platas complexus, primum genuinum Dioscoridis Elleborum nigrum esse asserit, cui folia aspera,

Locus. Tempus.

Elleb. nig. Dodon. Lib. 3. hist. cap. 26.

nigricantia, in quaternas, aut quinas crenas profundius fissa, Vitis, aut, vt Dioscorides ait, Platani foliis similia, sed minora: caules læues, è quorum verticibus flores acruatim exeunt in paruis umbellis, veluti in Scabiosa, dilutè purpurei: deinde semen grano tritici haud ab simile: quam plurimæ subsunt fibræ, tenues, longæ, nigrae, ab vno capitulo prodeutes. Idem Dodonæus alio in libro eundem Elleborum nigrum verum Dioscoridis esse, non Theophrasti, pertinaciùs astruit, eiusq; descriptionem ei ad amulsum quadrare contendit, caulem asperum illi tribuens, quem illic læuem esse dixerat. Præter formam vires etiam cõuenire ait. Sed id hominem torquet, quòd scribat Dioscorides semen Ellebori nigri in Anticyra Sefamoides vocari, eiusq; ad purgationes vsum esse: idèò hanc lectionem vitiatam esse opinatur. Nam si Sefamoides, inquit, à Sefami similitudine nomen habet, improprie Veratri nigri semen, non Sefami, sed Cnici amulum, Sefamoides nuncupabitur. Ex his colligit aliunde hæc verba Dioscoridi accessisse, & fortasse ex Theophrasto translata: scribit enim, ὁ δὲ ἐλλέβορος ἐπὶ ταῦτα τῆ τε βίβλου, καὶ τῶ χερπῶ χησιμος. Ἐπερ δὲ ἐν ἀντικύρῳ, καὶ ἀπὸ φασί, τῶ χερπῶ καὶ θάϊρος σιν: ἐχὶ δὲ σημοδῆ τῆτον. Id est, Elleborus ad eadē & radice & fructu vtilis est: siquidē in Anticyra, vt aiunt, fructu eius purgant, què Sefamo similem fert. Et aliquantò potest, ἐν ἀντικύρῳ τῆ σημοδῆς ἐλλέβορος διδρασαν, ἢ τινι χερπῶς ὅμοιος σησάμῳ. Id est, Anticyrenses Sefamoidea Elleborum propinant, cuius fructus Sefamo similis est. Hæc verò non ab alio Dioscoridi adscripta, vt arbitratur Dodonæus, sed ab ipsomet Dioscoride ex Theophrasto mutuò sumpta fuisse non dubito, cum scribit, καὶ ἐν ἀντικύρῳ χερπῶς καὶ θάϊρος ὅμοιος, ἐν ἀντικύρῳ καὶ θάϊρος ἐν ἀντικύρῳ, σημοδῆ, καὶ θάϊρος πρὸς τὰς χερπῶς ἀντικύρῳ. Quæ sic vertit Ruellius. Semen Cnici, quod in Anticyra Sefamoides vocant, quo purgationes moluntur. Hæc si rectè intelligantur, vera sunt, & legitimi Ellebori fructu optimè referunt. Nam fructum Sefamo similem, auctores illi non semen, sed siliquas integras intelligūt, in quibus inclusum semē est Cnico simile: quas similes siliquas in iis Elleboris cõtemplari potes quos depinxit Matthiolus, nō in eo què Dodonæus legitimū Dioscoridis Elleborū nigrū statuit. Hæc nota, atq; aliæ quædam cū

Hist. purg.
Lib. 9. hist. cap. 10.
Cap. 14.

ELLEBORVS niger, 11. Dodon.

Elleb. nig. 11. Dodo.
Elleb. nig. 11. Dod. Ca. 105.

in eo desiderētur, illegitimus Dioscor. Elleborus niger habēdus est Sanicula fœmina Fuchsi. Astrantia nigra Gesnero. Alteram plantā à veri Ellebori nigri viribus parū dissentientē posuit Dodonæus, quæ à Belgis *Heyluchkersternyt*, id est, Herba Christi, aut natalitia dicitur, quòd Hyeme clemētiorē ad Domini natalem diē floreat, quibusdam Planta Leonis. Huic folia sunt lata, spissa, in septenas, aut octonas partes diuisa, quarum singulæ oblongæ, acuminatæ, margine vtrinq; à medio sursum versus serratæ: caule caret: flores in pediculis palmum altis è radicibus erūpunt, magni, primū niuei & venusti, deinde purpurascētes, postremò virentes, cū videlicet è mediis staminibus luteis exortæ siliquæ increuerint, quatuor aut quinque coniunctæ, in quibus semen. Pro radicibus multæ sunt crassæq; fibræ, nigrae, in quibus, medius tenuis neruus. Tertium genus Dodonæus Elleborum nigrum adulterinū cū Fuchsi nuncupat, à Germanis *Christumtz* appellatū, à Belgis *Viercruyt*, quæ vox Herbam ignis significat, quòd quadrupedum morbo,

ELLEBORVS niger 111. Dodonai.

ELLEBORVS niger adulterinus siluest. Fuchsi.

morbo, què ignē rustici vocāt, medeatur. Superiori quadātenus similia folia habet, minora, in multa etiā alia nouena scilicet diuisa, angustiora, toto ambitu vnde quaque serrata: caule pedalem, aut maiorē, cacumine in ramulos diuiso, à quibus flosculi deorsum nutatēs depēdent, minores, coloris ex pallido herbacei: quatuor etiā, aut quinque siliquæ paruæ succrescūt, semenq; nigrū & rotundū continent. Radicis fibræ sunt tenuiores, nigricantes, inter sese implicatæ. Enneaphyllō Plinij esse quibusdā doctis placet. Lib. 27. c. 9. Enneaphyllō, inquit, longa folia nouena habet, causticæ naturæ. Est Elleborus niger tertius Matthioli, flore herbaceo. Fuchsius Elleborum nigrum genuinū Dioscoridis non describit, sed adulterini genera duo. Prius, Elleborū nigrum adulterinū hortēsem, quod tertiu esse Dodonai modò diximus. Alterū, Elleborū nigrū adulterinum siluestre, quod Germani *Leuszkraut*, id est, pedicularē vocāt, quòd pediculos interimat. Hunc Elleborū inter Aconita recēset, & Lycotinum primū appellat: in alio libro Elleborum nigrū tertiu facit, proximè descripto nō admodum dissimile. Caulē proceriorē habet & crassiorē: folia minora & angustiora, in sēna, vel septena alia diuisa, ambitu vndiq; serrata: flores magnitudine superioris, pallidos: siliquas paruas, Sefamo similes, in quibus semē: radicē lignosam, breuē, cū foliis plurimis & subnigricatib⁹. Nascitur in montibus asperis & petrosis, atque inter sepes. Hyeme aut eius sine floret. Allobroges *Masitre* vocāt. Tragus Elleborū nigrū adulterinū eundē cū priore Fuchsi posuit, genuinū verò longè alium, tenerimis videlicet foliolis, Abrotoni exigui, vt mox dicemus. Elleboro affines sunt Elleborastri & Cõsiliginēs, sic dictæ à rusticis, quòd in aruis inter Siliginē frequentissimè reperiatur, vel fortasse quòd cierent alium. Matthiolus plantā hīc appictā Cõsiliginē esse suspicatur, nō asserit: quoniā nullus tum veterū, tum recentiorum Cõsiliginis notas memoriæ prodiderit. Verū quia huiusce plantæ radices per aurículas pecorū perforatas insertæ, à pulmonaria, atque aliis morbis ea liberāt, Ellebori nigri modo, suspicio est Columellæ & Plinij Cõsiliginem esse. De hac sic Columella. Præfens remediū cognouimus radiculæ, quā pastores Cõsiliginē vocāt. Ea in Maris mōtibus plurima nascitur, omnique pecori maximè est salutaris. Læua manu effoditur ante Solis ortū: sic enim lecta maiorē vim habere creditur. Vfus traditur talis. Aenea subula pars auriculæ latissima circūscribitur, ita vt manāte sanguine tanquā O literæ ductus appareat orbiculus.

Lib. 27. c. 9.
Elleb. nig. adulterinus, Fuchsi.
Lib. 3. hist. cap. 78. In Histor. purgant.
Lib. 1. c. 135.
Lib. 6. ca. 5.

Hoc & intrinsecus, & ex superiore parte auriculæ cum factum est, media pars descripti orbiculi eadem subula transitur, & facto foramini prædicta radícula inferitur, quam cum recens plaga comprehendit, ita continet, ut elabi non possit. In eam deinde auriculam omnis vis morbi, pestilensque virus elicatur: deinde pars,

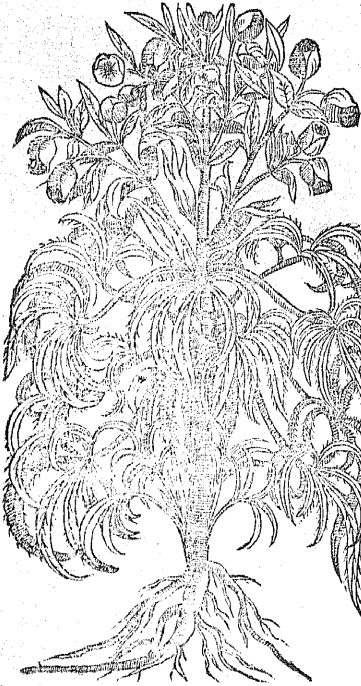
PSEUDOELLEBORUS
sive *Consiligo*, *Matth.*

Lib. 25. c. 8.

Lib. 1. c. 155.

ELLEBORASTER
maxima flore & semine
pregnans.

quæ subula circumscripita est, demortua excidit, & minima partis iactura caput conseruatur. Plinius. Nostra ætas meminit herbam in Mar-
sis repertam. Nascitur & in Æquicolis circa vicum Neruesia, Consiligo vocatur. Et radix herbæ Consiliginis, quam nuper inuentam diximus, suum quidem & pecoris omnis remedium præfens est pulmonum vitio, vel traiecta tantum in auricula. Bibi debet ex aqua, haberi que in ore assidue sub lingua. Planta itaque, cuius hæc imago expressa est, siue sit Consiligo, siue Pseudoelleborus, ad duorum palmorum altitudinem affurgit: cauliculos profert tenues ac molles: folia longiuscula, tenuia, quadamtenus Abrotoni: flores Bupthalmi, paulo maiores, ex quibus capitula prodeunt oblonga, moris Ruborum similia: radicibus nititur nigris, nigro Elleboro similibus, tenuioribus tamen, & aliquantò nigrioribus. Plurima nascitur in Boëmia, præsertim in agro Pragensi. Ea vtuntur illic tum Medici, tum pharmacopœi omnes pro Elleboro nigro, peculiariter ad pecorum morbos magno successu. Tragus legitimum Elleborum nigrum perperam esse vult, ut diximus, alij Elleborum ferulaceum Theophrasti. Sed iam ostendimus Elleborum Theophrasti à Dioscoridis Elleboro diuersum non esse. Gesnero Sesamoides minus est hæc planta, Dodonæo & Anguillare Bupthalmum. Elleborastrum, siue Consiliginem geminam tradunt Pena & Lobellius, Maximam, quæ in segetibus reperitur passim circû Biturigas, & variis aruis Vidugassum (Beauciam vocant) Gallie Aquitanicæ & Narbonensis, ut iuxta Ladum amnem Monspelio vicinum, copioso prouentu foliorum florumque. Caules producit sesquicubitales, geniculatos, squamosâ cute, ex viridi nigricante vel atra, in alas multas diuisos, quæ densa folia fulciunt, singulæ septena, leuiter crenata, digitata, Lupini, Platani, vel Viticis diuisura & figura, sed longiora, crassa, rigida, odore & sapore ferè Laureolæ. Porriguntur inde multiplices pediculi, qui in flores herbaceos, vel buxeos, pallentes, rugosos primùm explicantur. Deinde succrescunt cornicula membranosa, pallentia, quadamtenus Aquilegia: semen teres, atrum, oblongum, grano Tritici minus, re

nus, recludentia Sole Arietem ingresso. Perennis bruma frigidissima etiâ Septentrionalibus perstat, florétque Christi natalibus ferè. Altera Consiligo minor est tota, paucioribusque caulibus, & foliis, sed maioribus & latioribus magisque ferratis. Hæc nihil aliud est quàm Elleborus niger Matthioli flore herbaceo, Consiligo Ruellij, Sesamoides Cordi, Elleboraster Belgarum Lobellio. Annotat Pena nostra memoria pharmacopœos vtraque Consiliginem vsos fuisse Ellebori nigri penuria & ignoratione, nonnullos etiam quod verum Elleborum nigrum esse sibi persuasissent: quæ tamen ad illum non parum accedunt, tamen ei ne utquam, tunc in vsu medico substitui posse. Superest ut Ellebori nigri vires explicemus. Purgat, inquit Dioscorides, (legendum τὴν κατὰ κοιλίαν ex Plinio, Purgat per inferna.) Pituitâ & bilem detrahit datus per se, aut cum scammonia, & tribus obolis, siue drachma, falsis: decoquitur etiam cum lente & iusculis, quæ purgationis causâ sumuntur. Prodest epilepticis, melancholicis, infanientibus, arthriticis & resolutis. Menses inditus trahit, partus enecat, purgat fistulas impositus, & post tertium diem exemptus. Item contra grauitatem auditus in aurem immittitur, ibique in alterum, aut etiam tertium diem esse finitur. Scabiem sanat illitus cum thure, aut cera, & pice, cedrinoque oleo: vitiligines, imperigines, lepras ex aceto sanat: coctus cum aceto dolorem dentium collutione mitigat: erodentibus medicamentis commiscetur: ex eo, farina hordeacea & vino vtile fit hydropticis cataplasma. Constitus prope vitiû radices, vinum purgatorium efficit. Ipso domos respergunt, expiandi vim habere putantes: quare cum effodiunt, stantes Apollinem & Æsculapium precantur, vitantes aquilam, aduolare enim non sine periculo aiunt, quia mortem adfert auis, si Ellebori effosionem conspexerit. Celeriter autem effodere oportet, quoniam capitis grauitas ex odore oboritur: quapropter qui effodiunt, ad id arcendû Alliu edunt, & vinum bibunt, ita nulli noxæ oportuni redduntur. Emedullatur Veratri albi modo. De vtriusque Ellebori vsu multa præclare à Plinio literis madata sunt. Nigrum, inquit, purgat per inferna. Candidum autem vomitione, causasque morborum extrahit, quondam terribile, postea tam promiscuum, ut plerique studiorû gratia ad peruidenda acrius quæ commetabantur, sæpius sumpta uerint. Carneadem respôsorum Zenonis libris, Drusum quoque apud nos Tribunorum popularium clarissimum, cui ante omnes plebs stans plaudit, optimates verò bellû Marficum imputauere, constat hoc medicamento liberatum comitali morbo in Anticyra insula. Ibi enim tutissimè sumitur, quoniam sesamoides admiscetur. Farina eorum per se, & mista radícula qua lanas diximus lauari, sternutamentum facit, amboque somnum discutiunt. Nigrum medetur paralyticis, infanientibus, hydropticis, dum citra febrim, podagris veteribus, articulariis morbis. Trahit ex aluo bilem pituitasque. Ex aqua datur ad leuiter molliendam aluum, plurimum drachma, modicè quatuor obolis. Miscuere aliqui & scammoniam, sed tutius salem. In dulcibus datum copiosius periculum infert, oculorum caliginem fotu discutit: ob id quidam & inunxere trito. Strumas, suppurata, duritias concoquit & purgat: item fistulas tertia die exemptum. Verrucas tollit cum squama æris, & sandaracha. Hydropticorum vètri imponitur cum farina hordeacea, & vino. Pecorum & iumentorum pituitas sanat, surculo per aurem traiecto, & postero die eadem hora exempto. Scabiem quadrupedum cum thure, aut cera ac pice. Album optimû quod celerrimè mouet sternutamenta, sed multò terribilius nigro, præcipue si quis apparatus poturorum apud antiquos legat, contra horrores, strangulatus, in-
tempestiuas somni vires, singultus infinitos aut sternutamenta, stomachi dissolutiones, tardiores vomitus, aut longiores, exiguos, aut nimios. Quippe alia dari solita, quæ concitarent vomitiones, ipsumque Elleborum extraherent medicamentis, aut clysteribus, sæpe etiam sanguine venis emissio. Iam verò & cum prosperè cedit,

Vires.
Li. 4. c. 146.

Lib. 25. c. 5.

terribili visu variis coloribus vomitionum, & post vomitiones obseruatione alui, balnearum dispensatione, totius corporis cura, antecedente omnia hæc magno terrore famæ. Namque tradunt absumi carnem si coquatur vna. Sed antiquorum vitium erat, quod propter hos metus parcius dabant: cum celerius erumpat, quo largius sumitur. Themison binas non amplius drachmas dedit: sequentes & quaternas dedere, claro Herophili præconio, qui Elleborum fortissimi ducis similitudini æquabat. Concitatis enim intus omnibus, ipsum imprimis exire. Præterea mirum inuentum est, quod incisum forficulis, vt diximus, cibrant: cortex remanet: hunc inaniunt: medulla cadit: hæc in nimia purgatione data vomitiones sistit. Cauendum est felici quoque cura, ne nubilo die detur: quippe impatibiles cruciatu existunt. Nam Æstate potius quàm Hyeme dandum, non est in dubio. Corpus septem diebus antè præparandum cibus acerbis, abstinentia vini, quarto & tertio die vomitionibus, pridie cœnæ abstinentia. Album & in vino dulci datur, aptissimè verò in lacte, aut pulte. Nuper inuenere dissectis Raphanis inserere Elleborum, rursumque comprimere Raphanos, vt transeat vis, eoque lenimento dare. Reddi post quatuor ferè horas incipit. Totum opus septenis peragitur horis. Medetur ita morbis comitialibus, vt diximus, vertigini, melancholicis, insanientibus, lymphaticis, elephantia alba, lepris, tetano, tremulis, podagricis, hydropicis, incipientibusque tympanicis, stomachicis, spasticis, cynicis, ischiadicis, quartanis quæ aliter non desinant, tussi veteri, inflationibus, torminibus redeuntibus. Vetant dari feminibus & pueris: item mollis ac fœminei corporis, animivæ, exilibus, aut teneris, & fœminis minùs quàm viris. Item timidis, aut si exulcerata sint præcordia, vel tumeant, minimè ve sanguinem excreantibus, causariis vel latere, vel faucibus. Medetur extra corpus eruptionibus pituitæ cum axungia salsa illitum: item suppurationi veteri. Mures polentæ admistum necat. Galli sagittas in venata Elleboro tingunt, circuncisofque vulnere teneriorem sentiri carnem affirmant. Muscæ quoque necantur albo trito, & cù lacte sparso. Eodem & phthiriasis emendatur. Hæc de Elleboro Plinius. Elleborus vterque tum albus, tum niger, inquit Galenus, extergentis simul & excalfacientis est facultatis. Quamobrem ad alphos, impetigines, scabies, lepraque accommodi sunt. Quinetiam niger si in fistulam callo indurata immisus fuerit, duobus tribusve diebus callum detrahit. Dentibus prodest cum aceto colluentibus. Sunt autem in tertio ordine excalfacientium & desiccantium.

Li. 6. simpl. Porro niger gustu calidior est, candidus, subamarus. Veratrum album, inquit Actuarius, varios humores vomitione educit: datur ieiunis per se, & cum Sefamoide, Thapsia succo, halica, aqua mullâ, lenticula aut sorbitione quapiam. Nonnulli exiguo cibo antea exhibitio Veratrum offerunt, iis potissimum quibus strangulationis suspicio imminet, aut corporis imbecillitas adest. Siquidem in iis qui ita assumunt purgatio periculo vacat, quod medicamentum citra mediū corporibus non apponitur. Quin & glandes ex eo sedi inditæ, vomitiones cient. Veratrum nigrum atram bilem & flauam vndique ex corpore trahens, deorsum pellit, non tamen cum difficultate: quocirca ipsam in febris circuitu redeuntibus & diuturnis exhibemus. Datur etiam furore percitis, altera capitis parte dolentibus, & quos cephalæa diu infestavit. Est autem longè omnium aptissimum intestinis, vtero, vesicæ medicamentum purgans exhibentibus. Maxima eius vis est educendi peculiariter si quid permixtū est sanguini, quod ipsum vitare possit: quare & in ventustis arquatibus commodum est, & aspritudinibus quæ in summa cute exoriuntur, qualis est lepra, impetigines, & id genus alia: quin & elephantia laborantibus est accommodatum. Modus exhibitionis sunt scrupuli tres, paulò plus minùsve, tenuiū fibrarum è radicibus pendentium, in aqua paululū maceratarum, deinde cortice detracto, & in vmbra siccato, projectaque tenui quæ ipsi subest medulla. Datur ex passo

ex passo & in oxymelite: verū suauitatis gratiâ quædã ex odoratis seminibus sunt inferenda. Si verò efficaciorè cupis purgatione, scammonij paucillū adiciat. De vtriusque etiã vsu distinctè admodū scripsit Mesues his ferè verbis. Elleborus duplex albus & niger, idèque albo salubrior: quin & albus symptomata terribilia minatur: niger autè corpus incolume, & velut iuuenile tuetur. Calidus est & siccus ordine tertio, tenuat, terget, resoluit, carnè vlcibus superexcrecentè exedit. Adde quòd si ad arboris alicuius radices crescat, fructus ipsius purgatorios reddit. Albus calidus siccus in medio tertij, similiter terget, mordet: sed vomitu multo purgat, & sternutamenta valenter mouet. Vitandus autè hic est, quòd strangulet. Niger autem omnium consensu sumendus, præsertim castigatus natura & arte: solis robustis & animosis dandus, & Vere ipso. Datus autè quando & cui cõuenit, temperamētum melius: ob id mores quoque probatiores reddit, & corpus incolume ac velut iuuenile efficit. Hæc enim propria ipsius sunt opera. Corpus enim totū excrementis corruptis expurgat, elementer ac sine molestia vacuat bilè vtramque & pituita: sanguinè proinde puriorè reddit, atrahedo scilicet excrementa in venis mista, non à solis cauitatibus partium, sed à toto corpore, & à remotis partibus, & cute ipsa. Ad cerebrū quoque purgandū, & caput totū, & sensu instrumenta, & neruos & viscera, & vesicæ & vterū est efficacissimus: cerebri quoque affectibus, vt cephalalgia, hemicrania, mania, melancholia, vertigini, epilepsia, paralyti, aquarū in oculos defluxui aperte cõfert, iuncturarūque quoque morbis, vt nodis, & tumoribus scirrhosis, strumis etiã. In summa est velut Theriaca, & per antonomasiam medicina cæci, elephatiæ, herpetis, erysipelatis, exathematis, phagedænarū. Pulvis quoque tenuissimus Ellebori nigri visum roborat. Acetū quoque cum hoc decoctū, auri instillarū tinnitui cõfert, & auditū roborat. Idè acetū, si os colluatur, dentium dolori confert: præterea splenis affectibus, febribus diuturnis, quartanæ biliosa, reliquis affectibus melancholicis sanatu, contumacibus: vrinâ & mensès mouet: corporis colorè & odorè bonum efficit, ac etiã oris. Cutis affectus, alphos vtroque, quouis vtèdi modo sanat: ex aceto affrictus cuti, eius sceditatem & panos delet. Albus autè vomitu immodico & violèto symptomata excitat horreda: foris autè affrictus cutis vitia, scabiem, impetiginem, lentigines valenter iuuat. Vterque autè fistulis & vlcibus putridis ac malignis medetur. Albus autè quia huius tēpestatis corporibus est molestus, quin & velut venenum præsertim suffocans vitatur. Nigri autè virtus ad nostra vsque tēpora est tolerabilis, licet etiã difficilis. Sanis etiã corporibus Elleborus est molestus, inquit Hippocrates. Arte autè & industria nostra castigatū quado, & cui conuenit rectè propinamus, agitque salubriter. Filius autè Zazar manna melli simili, tepida, quantitatè corticis radicularum Ellebori aptam horis octo macerat, colatū dat, in quo virtus est Ellebori. Idè fit in melle vuarum passarum aut iure gallinarum vel carniū, aut oxymelite, aut vino dulci, aut condito, aut syrupo, aut sapa aliqua, superaddentes polentam vel orizam, aut pultem, & forbèdum ita datur. Sunt qui in radicem Raphani perforatam Ellebori fibras immittūt die vno, postridie fibris ablatis dant Raphanum Ellebori vires habentem. Daucus item & piper longum, anisum, petroselinum, hyssopus, succus Calaminthæ, origanum, succus Cyrenaicus efficaciorè ipsum reddunt: & præter hæc Epithymum, Polypodium, sal Indus & similia: sese enim hæc confirmant. Ex hoc catapotia formauit Haly ad affectus melancholicos, elephantiam, alphos nigros contumaces efficacissima, quæ recipiunt Hieræ picræ drach. duodecim, Ellebori nigri, Polypodij ana drach. quinque, Epithymi, Stœchadis ana drach. septem, agarici, lapidis Cyanei, salis Indi, Colocynthidis ana drach. tres. Dantur tutò à drach. vna ad aureos duos. Vtriusque autem Ellebori virtutem ex corpore deturbat mullâ, decoctum vuarum passarum, aut hordei, aut gallorum, aut gallinarum, cum oleo nucum, vel amygdalarum dulcium, vel simili:

puluerem verò Ellebori sumere tutum non est. Datur autem à siliquis sex ad tertiam drach.vnius,vel vsque ad drach.vnam.

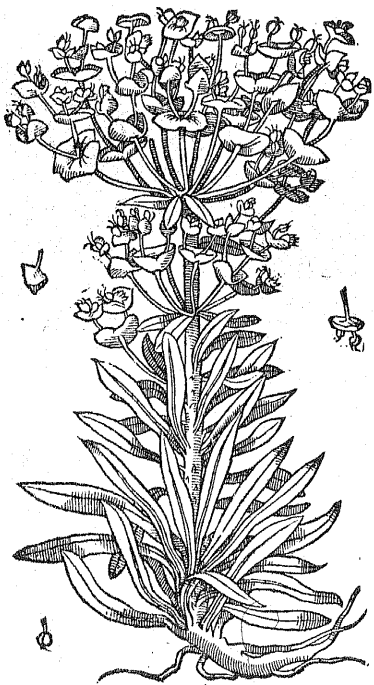
TITHYMALI. CAP. VII.

Nomina

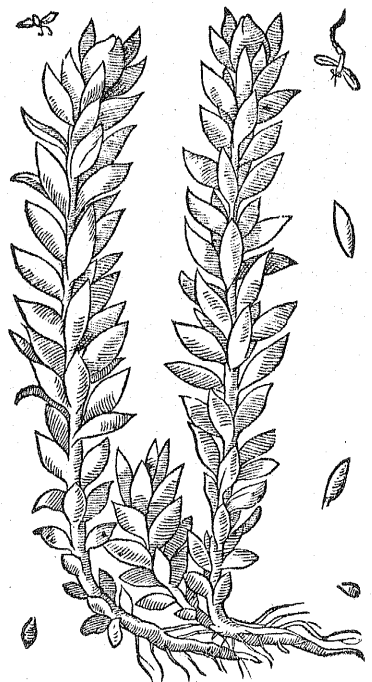
ΙΘΥΜΑΛΟΣ & Τιθυμαλον Græcis, Latinis Lactaria herba, Lactuca marina, & Lactuca caprina, Mauritanis Xanxer, & Ethulia, Italis Tithimalo, Germanis U-volffz-milch, Gallis Tithymal, vel, Herbe au lait dicitur. A succo lacteo, quo turgent species omnes, nomen commune inditum Tithymalis, vel per diphthongum potius Tithoimalis, quòd mammam siue papillam vberis exitiosam siue virosam, non in scitè quis interpretetur: τιδας enim mammam, lactis exitiosam significat. Similiter Lactariæ ob commune omnibus lac vocitata: atque ob eandem causam Lactuca, quòd ex hac herba haud secus atque ex Lactuca secta lac fluit: caprina, quòd capræ Tithymalis vescantur. Septem sunt Dioscoridi & aliis veteribus Tithymalorum genera. Sed plura hodie à recentioribus sunt obseruata. Primus Dioscoridis Tithymalus est mas, Characias, id est, vallis cognominatus, quòd vallis septisque muniendis idoneus sit, à quibusdam Cometes, aut Amygdaloides, aut Cobius nominatus. Secundus femina, Myrtites, aut Myrsinites, id est, Myrtifolius, à Myrti foliorum figura, aut à nucibus, quibus similem fert fructum, Caryites. Tertius Paralius, id est, marinus, quòd in maritimis nascitur: quidam Tithymalida, & Mecona, id est, Papauer nuncupauerunt. Quartus Helioscopius, hoc est, Solem aspiciens, quia eius coma ad Solis cursum circumagitur. Quintus Cyparissias, à Cupressi foliorum similitudine. Sextus Dendroides, quòd ad arboris magnitudinem crescit. Septimus Platyphyllos, id est, Latifolius à foliorum latitudine. Plinius eadem & totidem genera recenset: Theophrastus tria tantum, Paralius, Marem, & Myrtiten, vt dicemus. Characiæ caules, vt delineauit Dioscorides, cubitum excedunt, rubri, acri &

Lib. 26. c. 3.
Lib. 9. hist. cap. 12.
Forma.
Li. 4. c. 159.

CHARACIAS, Matth. secundus, Dodonæi.

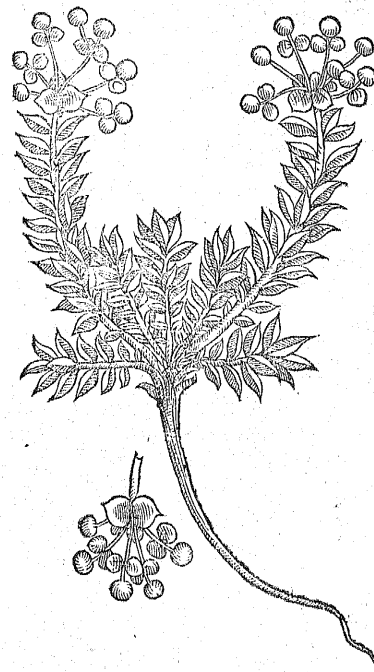

TITHYMALVS Myrsinites seu femina, Matth.

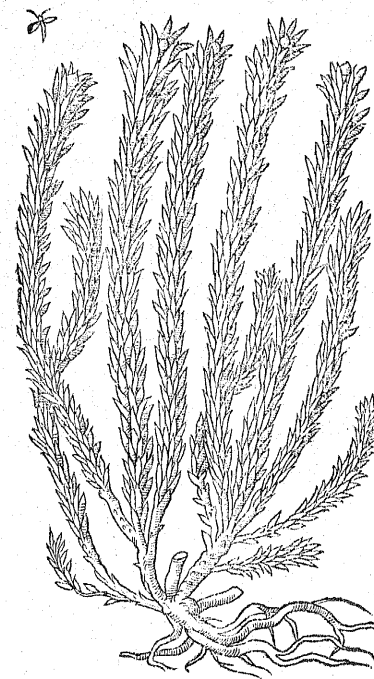

albo

TITHYMALVS Myrsinites melius expressus.

TITHYMALVS Paralius, Matthioli.

à radice foliis pendulis, in cacumibus coma Iunci. Nascitur in asperis maritimis. Alterum genus Tithymali Myrsiniten vocant, alij Caryiten foliis Myrti, acutis & pungentibus, sed mollioribus, (maioribus, non mollioribus, vetus codex habet) & ipsum in asperis nascens. Tertium genus Tithymali Paralius vocatur, siue Tithymalis,

albo succo pleni: folia circū ramos, Olæa similia, sed longiora, & angustiora: radix crassa, & lignosa. In summis caulibus coma est, qualis iuncæarū virgarum, & super ipsis caucolæ peluibus similes, in quibus semen est. Nascitur in asperis & montosis. Myrsinites similis natura Daphnoidi est, foliis similibus Myrti, maioribus, firmis, in cacumine acutis & spinosis. Sarmēta à radice mittit palmi altitudine: fructū fert alternis annis nuci similem, mordaci gustu. Nascitur & hic in asperis. Paralius nascitur in maritimis: ramos habet palmi altitudine, subrubētes, quinos senosve, à radice, circa quos folia ex ordine parua, subangusta, oblonga, Lini foliis similia: caput in summo rotundum, in quo semen velut cruum, colore varium, flores albi. Totus autem frutex & radix succo albo turgēt. Helioscopius Portulacæ folia similia habet, tenuiora rotundioraque: ramulos emittit à radice quatuor aut quinque, dodrantales, tenues & rubentes, lacte copioso plenos: caput est Anethi specie, & semen velut in capitulis. Huius coma cum Sole circumagitur, vnde Helioscopij nomen accepit. Nascitur maximè in rudēibus, & circa oppida. Colligitur succus & semen, vt aliorum. Cyparissias caulem proferet dodrantalem, vel maiorem, subrubrum, ex quo folia oriuntur Piceæ foliis similia, teneriora tamen & rotundiora, & in totum Piceam nascentem æmulantia, vnde nomen traxit. Candido succo madet. In petris nascitur. Tithymalus Dendroides cognominatus, in cacumine amplus & largam spargens comam, succo prægnans, subrubentes ramos habet, circa quos folia Myrto tenui similia, semen Characiæ simile. Platyphyllos Verbasco similis est. Plinius eadem genera iisdem ferè verbis descripsit. Tithymalum nostri Herbam lactariam vocant, alij Lactucam caprinam, narrantque lacte eius inscripto corpore, cum inaruerit, si cinis inspergatur, apparere literas: & ita quidam adulteras alloqui maluerunt, quàm codicillis. Genera eius multa. Primus cognominatur Characias, qui & masculus existimatur, ramis digitali crassitudine, rubris, rugosis, (reponē succosis ex veteri codice) quinque aut sex, cubitali longitudine, à radice foliis pendulis, in cacumibus coma Iunci. Nascitur in asperis maritimis. Alterum genus Tithymali Myrsiniten vocant, alij Caryiten foliis Myrti, acutis & pungentibus, sed mollioribus, (maioribus, non mollioribus, vetus codex habet) & ipsum in asperis nascens. Tertium genus Tithymali Paralius vocatur, siue Tithymalis,

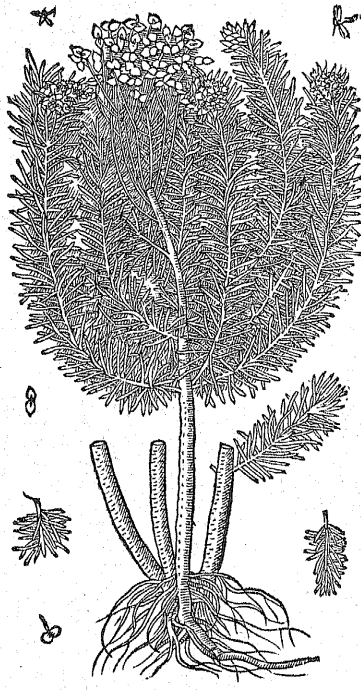
Locus.

Lib. 26. c. 8.

TITHYMALVS helioscopius,
Matthioli.

TITHYMALVS Cyparissias,
Matthioli.

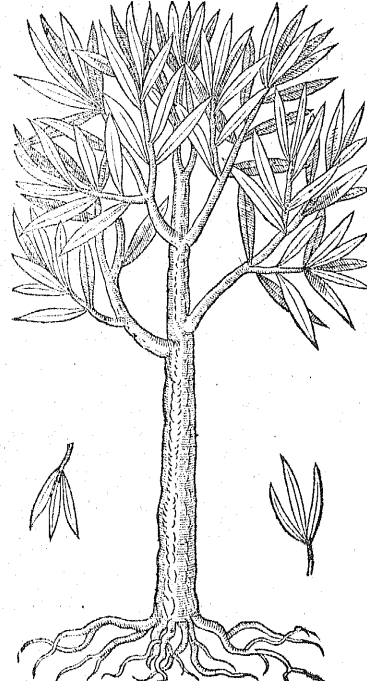
TITHYMALVS dendroides,
Matthioli.

Tithymalis, folio rotundo, caule palmum alto, ramis rubentibus, semine albo. Quartum genus Helioscopium appellant, foliis Portulacæ, ramulis stantibus à radice quatuor aut quinque, rubentibus, semipedali altitudine succi plenis. Hoc circa oppida nascitur semine albo, columbis gratissimo, quod colligitur incipiente vva. Nomen accepit quoniam capita cum Sole circumagat. Quintum Cyparissiam vocant propter foliorum similitudinem, caule gemino, aut triplici, nascentem in campestribus. Sextum Platyphyllum vocant, alij Corymbiten, alij Amygdaloidè à similitudine, nec vllius latiora sunt folia. Septimum Dendroides cognominant, alij Cobion, alij Leptophyllum, in petris nascens, copiosissimum ex omnibus maximè (maximis in veteri codice legitur) cauliculis rubentibus, & semine copiosissimum. Hactenus Plinius. Dioscorides Characiam Cobion appellatum fuisse scripsit, quam appellatione Plinius Dendroidi attribuit: item ille Characiam Amygdaloidè vocari, Plinius Platyphyllum. Theophrastus de tribus generibus hæc literis mandauit.

Lib 9. hist. τῶν δὲ τιθυμάλων μὲν παράλιος καλούμενος κόκκος, φύλλον ἔχει περισσεύον, καυλὸν δὲ τὸ
cap. 12. ὄλον μέγεθος ὡς τῆς σπιθαμῆς, τὸν δὲ καρπὸν λευκόν. ὁ δὲ ἀρρηγὴ καλούμενος τὸ μὲν φύ-
λον ἐλαϊώδες ἔχει, τὸ δὲ ὄλον μέγεθος διπλοῦτον. ὁ δὲ μυρτίτης καλούμενος τιθυμάλος,
λευκός, τὸ μὲν φύλλον ἔχει καθάπερ ὁ μύρτινος, πλὴν ἀνανθήδες ἐπὶ ἄκρῃ, κλημάτια δὲ
ἀφῆσιν

TITHYMALVS dendroides,
Dodonæus ex Codice Casareo.

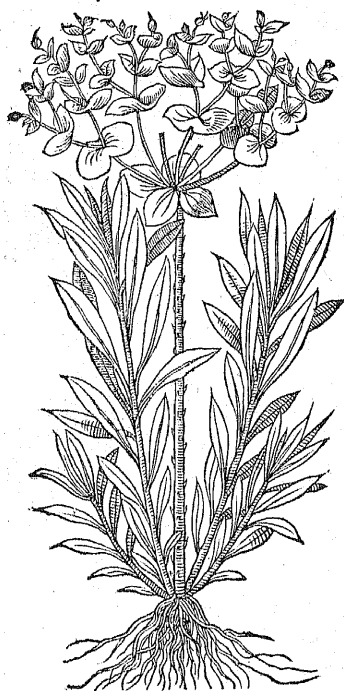
TITHYMALVS leptophylos,
Matthioli.

ἀφῆσιν ἐπὶ γῆς, ὡς σπιθαμῆς. ταῦτα δὲ ἐν ἄμα φέρει τὸν καρπὸν, ἀλλὰ παρ' ἕτερον, ὅ
μὲν νύ, ὅ ἕως νέοντα, περιφύοντα ἀπὸ τῆς ἀσπῆς ῥίζης. φιλῆ δὲ ὀρετὴν χασμα. ὁ δὲ καρπὸς
ἀσπῆ καλεῖται κόκκον. Id est, Ex Tithymalis est Paralius, granum vocatus, folio ro-
tundo, caule tota magnitudine palmum attingente, fructu candido. Qui mas
vocatur folio est Oleæ, magnitudine duos cubitos æquat. Myrtites, qui Tithy-
malus albus dicitur, foliū habet Myrti, nisi quod in cacumine spinosum est, sar-
menta parua per terram emittit, palmi longitudine, quæ non simul, sed alternis
annis fructum ferunt, alia hoc anno, alia proximo, exorta tamen ab eadem radice:
fructus Nux vocatur. Matthiolus hæc Tithymalorum genera depinxit, Chara-
ciam, Myrsiniten, Paraliū, Helioscopium, Cyparissiam, Dendroiden: Platyphyll-
um vulgaris notitiæ prætermisit, & alium, cuius Dioscorides non meminit, Le-
ptophyllum addidit, quo Leptophylli nomine Plinius Dendroiden nuncupauit.
Pena affirmat Characiam Matthioli, Tithymalum Platyphyllum esse. Est enim
longioribus, latioribusque foliis quàm ceteri, ramis sesquicubitum & cubitos duos
altis, alioqui Dendroidi assimilatur. In Narbonæ, Gallicæ Prouinciæ, Lugdunen-
sis præfecturæ, & alijs plurimis Galliæ & Germaniæ siluosis, & fluentorum ripis,
nihil frequentius. Floret Maio & Iunio vnicaulis sæpius, eoque Dendroidi affini-
or. Characiam verò huic Platyphylo admodum similem, sed minorem caule & fo-
liis, ait Pena frequentiore etiam esse in Germania, & Aureliæ vicinis siluosis,
quàm calidiori solo, nullibi quàm in Anglia copiosiore: primò Vere florere,
caulisque complures à radice lignosa, fusca, rubentes mittere, in quibus folia mul-
tò minora, purpurascens, amygdalinis similia, quàm Paralij maiora: luteolos
flosculos, ex quibus deinde per Iunij menses oriuntur triangulares siliquæ, in qui-
bus terna grana, paulò superius quàm sint concava folia, quæ pertranseunt um-
bellarum ramuli. Dodonæus in Historia purgant. Characiæ species quinque con-
stituit. Primus caules profert cubitales, teretes & rubentes, folia tenuia, ob-
longa, angusta & longiora, maioraque quàm Oleæ, sed amygdalinis amplexibus

Cap. 159.
lib. 4.

TITHYMALVS Characias primus, Dodon.

TITHYMALVS Characias quartus, Dodon.

terorum Tithymalorum ritu fert. E' Narbonensi agro & Gallica Prouincia in hortis Belgicis colitur. Quintus Dodonæi Characias, nobis est Tithymalus Myrsinites ferratus, de quo mox dicemus. Matthioli Myrsinites habet folia circa caulem totum crassa, acuta, Myrto similia. Idē Paraliū nasci ait in maritimis tātūm, Senensibus

ra, comam in cacumine largam, & lunci ferè modo effusam, quæ concaua quædam sursum spectantia profert, vasculis siue acetabulis similia, ex quibus flosculi sublutei: deinde triquetra exeunt capitula, parua, in quibus semina: radix dura fibras multas habet. Monspelicibus Amygdaloides dicitur, in agro Mōspeliensi ad crepidines Ledi amnis cis pōtem Castri noui, item Lugduni ad Athenæum cœnobium in peninsula, Aureliæ, Biturigibus, & alibi in Gallia plurimus: folio Characiæ Anglici, sed longiore, molliore, & longè maiore, latiore magisque sparsa fœtura, peltata coma: radix fibrata. Est Clusio Characias legitimus Dioscoridis, cui florem nigrum tribuit, nō subluteum aut pallefcētem. Est altera Characiæ species, foliis superiori similis, sed durioribus: caules quoque non nihil, tamē minùs rubent: coma altior, & qui hanc fert caulis, foliis haudquaquam vt prioris exiuit: illius enim comam peltatam facientis folia ferè semper desluunt: vascula, flores, semina, & radices satis conueniunt. Hic est Characias Matthioli. Ad hoc genus pertinere videtur, non caulibus rubēs, sed candidus Tithymalus. Caules ei teretes sunt, ramosi, cubito sæpe altiores, folia quoque oblonga, angusta, albida, tenuique lanugine pubescentia: umbella contractior: flosculi parui, luteoli: semina trigemina in acetabulis, vt aliorum. Tithymalus Characias quartus Dodonæi foliis est similiter longis, angustisque, paulò quàm primi aut secundi minoribus, etiam albicantibus, sed minimum lanuginosis, umbella ex viridi sublutea, quæ priusquam explicetur, oblongioris fructus, veluti amygdalæ, rudimentum præfert, eiusdem tamen cum reliquis foliis coloris: flosculi & semina aliorum similia: radix altè demittitur. Est Myrsinites altera, & Turbith Alexandrinū quorundam, multò tamen cognatiorē Characiæ quàm Myrsiniti putarunt Belgæ, inquit Lobellius, quamuis priusquam umbellas pandat, suprema folia proferat occlusa, quæ veluti nucem amygdali adumbrare videntur, vt diximus: foliis enim est pallidè virentibus, Characiæ æmulis, sed minoribus angustioribusque: fructus & flores luteos herbaceos cæ-

TITHYMALVS paralius, Dodonæi & Pena.

terorum Tithymalorum ritu fert. E' Narbonensi agro & Gallica Prouincia in hortis Belgicis colitur. Quintus Dodonæi Characias, nobis est Tithymalus Myrsinites ferratus, de quo mox dicemus. Matthioli Myrsinites habet folia circa caulem totum crassa, acuta, Myrto similia. Idē Paraliū nasci ait in maritimis tātūm, Senensibus

TITHYMALVS helioscopius, Dodonæi.

TITHYMALVS paralius, Dodon. ex Hist. purgant.

A a a

Senensibus, Argentario promontorio, & in toto illius regionis tractu, item in Aquileiensi agro esse frequentissimum. At Pena Parali & Myrsinitæ effigies à Matthiolo propositas esse commentitias, neque ex plantis ipsis expressas ait, Paraliūque, nusquam, nisi sabuloso sterilique litorum solo mediterranei, occidui, & Germanici maris, copiosè proueniētem, describit, virgis à radice rectis, rubellis, tactui glutinosi: foliis densè stipantibus, subnigris, lino latioribus: flosculis ex herbaceo luteolis, in summis pediculis circinata foliola media traiciētib; sicq; umbellam efformantibus, & semen edentibus tricocum, Chamælææ aut Lathyridis non dissimile, minus & coactius: intus esse tria medullofa grana: radice simplici, prolixa, lignosa. Eundem Paraliū descripsit & pinxit Dodonæus in Histo. stirpium. Pena Dioscoridis Myrsiniten, id est, Myrtifolium, siue fœminam, siue repentem Tithymalum, proxima Paraliō facie esse scribit, sed breuioribus, pedali- bus, pinguioribus surculis humi repere, quos folia prorsum Chamælææ, latiora Myrti, vel Ru-

Lib. 3. c. 29.

etiam tribus constans lateribus, & in trigonas valvulas dehiscunt, quæ singulæ singula grana, teretia, oblonga, fusca concludunt, medulla alba, acri, non ingrata. Hunc, inquit, Angliæ, Belgij, Franciæ horti sæpius alunt, nec alibi natum vidi. Eum certe multò melius pinxit Dodonæus, additis flore & capitulis affabre expressis. Idem in Historia purgantium Paralium diuersum à Matthioli Paralio exhibuit, & ab eo, quem ex Historia stirpium monstrauimus. Illi cauliculi quini senive assurgunt, cubitales, tenues, dilutè rubentes, quos multa parua, angusta, oblonga vestiunt foliola, instar Lini, sed candida densioraq; rotundæ, sed minimè amplæ in cacuminibus umbellæ, in quibus flores & femina perinde vt aliorum. Tithymalus Helioscopius, inquit Matthiolus, vulgaris notitiæ est: nascitur enim passim prope vrbiũ & oppidorum mœnia, in agris cultis & incultis, hortis & collibus. Dodonæus & Pena eundem Helioscopiũ depinxerunt, qui Germanis *Sonnevenderwulfsmelk*, Belgis *Croankens cruyt*, Gallis *Reuille-matin* dicitur, omnib; familiaris & notior, foliis Portulacæ, minùs crassis, ambitu nonnihil crenato: caules paruos, pedales, teretes, in humum flexos, quaternos & quinos cingentibus: floribus ex luteo in pallidum languentibus, in umbellam collectis: semine cæteris simili. Sed Narbonæ, vbi maturerit, adeò spiritũ vaporosò turget, vt in solo relictum quasi sese moueat, exiliat, mediũque crepet, puerisque grato sit spectaculo, quæadmodũ & Tamaricis semen. Hæc Pena. Cyparissias, inquit Matthiolus, ea est planta quam Efulam minorem perperam vocant Itali, cuius pro omni Tithymalo inualuit vsus. Ab hoc multũ differt Cyparissias Dodonæi in Histo. purgant. & ab eo, quem ipse in Historia stirpium depinxit. Illi enim foliola sunt oblonga quidem, sed perangusta, & quàm Efulæ minoris angustiora, satis ad Piceæ folia accedentia, molliora tamen ac tenuiora: cauliculus nonnihil rubet, dodrante altior, ramulos effundit complures, in quorum medio umbella cum acetabulis purpurascens: floribus seminibusque perpusillis: radix fibrata. Idẽ videtur esse, qui Leptophyllos Matthioli: cacuminibus tamen differunt. Huius species quædam minor reperitur, auctore etiam Dodonæo, palmum duntaxat alta, tenuibus cauliculis, oblongis & angustissimis foliolis, umbella exigua, flosculis lureolis, seminibusq; minutis. Matthiolus Dendroiden vidisse ait extra Terracinam, agri Neapolitani vrbe, inter saxa

TITHYMALVS Helioscopius,
Dodonæi.

TITHYMALVS Cyparissias,
Dodonæi.

ter saxa antiquissimi specus, plantæ arborescentis effigie, & in Tergestino litore, non procul à Timauro fonte in saxosis quibusdam rupibus arborescens, Anguillara in Thuscia, Liguria, & prope Mafiliam. Bellonius refert in Creta ad duorum hominum altitudinem crescere, caudicem habere crassitudine corporis humani. Platyphyllũ, id est, Latifolium genuinũ se reperisse credit Clusius. Is pedali, interdum maiore altitudine aliquot à radice ramos emittit, nonnunquam simplici caule assurgit, circa quem amplafolia, mucrone rotũdiore, ad latitudinis nouellæ foliorum formam accedentia, viridia, aliquantulum carnosa, & succo pallefcen te acrique turgentia: flos ex luteo purpurascens ramulis insidet, ac veluti acetabulis quibusdã continetur: radix crassa est & candida. In solo Valentino regno inter Biar & Huentimente via salebrosa inter medios frutices duntaxat se obseruasse ait, florentem mense Martio. Eundem pictum dedit Dodonæus in Historia purgant. Duos alios Tithymalos ex Dalechampio hĩc exhibemus. Prior est Tithymalus serratus, qui in agro Monspeliensi vbiuis gignitur, radice multiplici, candida: caulibus multis, pede altioribus, rotundis: foliis ima parte longis & angustioribus, superiore latioribus, serratis in ambitu, vnde cognomentum: flore subluteo, fructu anguloso. Tota planta lacteum succum fundit acrem & erodentem. Summa caulium parte, vt in Tithymalo Characia, folia duo iuncta quasi lacunatum alueolum efficiunt, è quo pediculi florem ac fructum sustinẽtes exeunt. Alter est Tithymalus verrucosus, qui in aridis & sabulosis gignitur prope Lugdunũ, ad Rhodani fluenta: radice breui, sed furculosa: caulibus multis, cubitalibus: folio Myrti, inæqualibus spatiis disposito, candicante, minimè per ambitum diuiso: flore ex herbaceo subluteo: fructu rotundo, verrucarum tuberculis simili, qua de causa Verrucosum cognominarunt. Tota planta lacte manat, vt & cætera Tithymalorum genera. Nunc de eorum viribus dicẽdum. Characiæ liquor lacteus, auctore Dioscoride,

TITHYMALVS platyphyllus,
Clusij & Dodon.

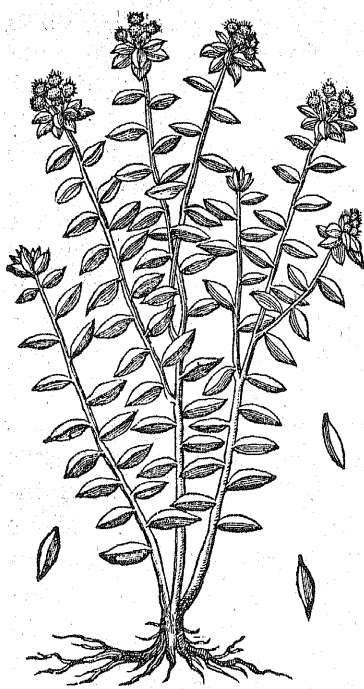
TITHYMALVS serratus,
Dalechampi.

vim habet aluum per inferna purgandi: pituitam & bilem ducit, duorum obolorum pondere ex posca sumptus. Cum melicrato autem potus vomitiones cit. Appetente vindemia lacteus hic liquor colligitur. Depilat is recens ex oleo in Sole inunctus, renascentesq; capillos flauos & exiles efficit, tandemque omnes perimit. Cauernis dentium inditus leuat dolores, sed cera dentes oblinendi, ne effluës fauces aut

Li. 4. c. 159.

TITHYMALVS verrucosus,
Dalechampij.

Lib. 26. c. 8.

etum ad catapotia soluendæ alui gratia. Semen & dentium cauis cera includitur. Colluuntur radicis decocto è vino aut oleo. Illinunt & lichenas succo: bibuntque eum, vt purgent vomitione, & aluo soluta, aliàs stomacho inutilem. Trahit pituitâ sale adiecto in potu, bilem aphronitro. Si per aluum purgari libeat, in posca: si vomitione, in passo aut aqua mulsâ. Media potio tribus obolis datur, ficos à cibo sumplisse melius est, fauces vrit leniter: est enim tam feruentis naturæ, vt per se extra corpori impositus, pustulas ignium modo faciât, & pro caustico in vfu sit. Myrsinitæ fructus demetitur cum messium maturitate, lauaturque, deinde siccat, & datur cum Papaueris nigri partibus duabus, ita vt sit totum acetabuli modus. Minus hic vomitionibus purgat quàm superior, cæteri item. Aliqui sic & folium eius dedere, nucem verò ipsam in mulso, aut passo, vel cum sesâma. Trahit bilem & pituitam per aluum. Oris vlcera sanat. Ad nomas oris folium cum melle estur. Paralij semen colligitur incipiente vna, & siccatum teritur, sumiturque acetabuli mensura ad purgationes. Trahit bilem per inferna in oxymelite dimidio acetabulo: cæteri vsus qui Characiæ. Cyparissæ eadem vis quæ Helioscopio aut Characiæ. Platyphyllos pisces necat, aluum soluit, radice, vel foliis, vel succo, in mulso, aut aqua mulsâ drachmis quatuor. Detrahit priuatim aquas. Dendroides est eiusdem effectus cuius Characias. Galenus dilucidius has vires exposuit his verbis. Tithymali omnes vincentem habent acrem calidamque facultatem: inest verò & amaritas. Validissimus Tithymalorum liquor est. Secundum locum tenet semen, & folia. Sed & radix earûdem facultatum particeps est, verum non ex æquo. Sanè ipsa cum aceto decocta dolores dentium sanat, maximè qui illis erosus proueniunt. At liquores vt qui valentio rem vim habeant, in foramina quidem ipsa dentium induntur. Cæterum si aliam corporis partem contigerint, continuo adurunt, vlcerantque: quapropter foris illis cera circumuoluitur. Sic pilos quoque succus inunctus tollit. Porro quum vehementior sit, oleo miscetur: & si id saepe fiat, tandem prorsus radices pilorum adustæ corrumpuntur, corpusque depile red-detur.

Lib. 8. sim.

detur. Eadem facultate myrmecias, acrochordonas, pterygia, & thymos auferunt, detergentque lichenas & pforas, quia scilicet illis abstergendi facultas inest propter amaritudinem. Præterea vlcerum phagedænica, anthracode, & gangrænode, quia valenter calcifiunt & abstergunt, si in tempore & moderatè quis vtatur, iuuare poterunt. Verumenimvero & fistularum callos eadem facultate adimunt. Porro hæc omnia genere quidem similiter, imbecillius tamen & folia & fructus præstare possunt. Quibus sanè & ad pisces in aqua stagnante capiendos vt affolent. Celerrimè namque ab illis in vertiginem acti, ac semimortui redditi ad aquæ superficiem feruntur. Cæterum cum septem sint eorum genera, valentissimus est, quem Characiam nominant, & Myrsinites, & qui in petris nascitur instar arboris: deinceps qui Verbasco similis est, & Cyparissias, post Paralij, de nique Helioscopius. Proportione verò cõprehensæ eorum facultatis & cinis, & lixiuum erit.

TITHYMALVS TUBEROSVS
sive Apios. CAP. VIII.

TUBEROSVS Tithymalus exiguos promit cauliculos, aliquantulum rubentes, tenues ac teretes: circa quos exigua & parua foliola, forma quidè foliorum Hyperici aut huiuscemodi Ruta syluestris, at minorâ, Chamæsyces æmula. Umbellæ in fastigiis rara, in quibus acetabula: flosculi pallentes lutei: semina asperiuscula triquetra, vt aliorum Tithymalorum, minora tamen: radix tuberosa pyri modo turbinatur, inferiore parte angustior, foris nigricans, interiùs candida. Manat ex hoc lacteus quoque succus, quacunqu e eius vulnerata aut læsa parte. In Apulia Italiæ prouincia gignitur, nec non in Græcia ac vicinis insulis, vt Creta, Lemno, aliisque, & quidem illic locis montosis. Exit vno loco longioribus cauliculis: aliis tenerioribus breuioribusque. Huius quandoque maior: illius verò subinde minor est radix. Memini siquidem me ab excellentissimo clarissimoque viro Iacobo Antonio Cortuso, patritio Patavino, duas olim huius plantas accipere. Vnius radix maior crassiorque: folia verò & ramuli minora: alterius verò radix minor, sed ramuli longiores, & folia paulò maiora. Hunc Tithymalum Græci ἀπιον à figura & similitudine pyri nūcupant: dicitur quoque & ἰχθὺς & à Gaza Latine Carica, quod ἰχθὺς, id est, Caricam siue ficum aridam radix referat: item & χαμαβάλανος, siue terrestis glans, & à figura quoque. Sunt tamen & alij χαμαβάλανοι Germaniæ familiares ac edules, de quibus in historia frumentorum. Pempt. 4. scri-

TITHYMALVS tuberosus
sive Apios, Dodon. purg.

psimus. Bellonius χαμαπίδλιον modò in Græcia Apion dici scribit. Facultate autem & temperamento Tithymalus iste, siue Apios, vehementer calidis ac ficcis est, reliquis Tithymalis similis, ac perinde quoque humano corpori molestus ac noxius. Pars radicis superior, Dioscorides ait, sumpta vomitione bilem pituitamque educit: quæ ad radicem inferior, per aluum. Tota vtrinque purgationes mouet. Succus sesquiboli pondere, vtraque etiam parte purgat. Hydropicis, inquit Plinius, datur acetabuli mensura.

Nomina

PITYOYEA Græcis, Latinis Pityusa, Mauritanis *Alsebran*, & sine articulo *Scobran* & *Scobran*, quod ex Serapione facillè intelligi potest, qui nomine *Scobran*, id est, *Esula*, ut ipse interpretatur, totum Dioscoridis de *Pityusa* caput transcripsit, Officinis *Esula* siue *Ezula* nominatur. *Pityusa* autem à dictione *ωίτρος*, quæ *Piceam* significat, quòd *Piceæ* folia referat. Hanc Dioscorides *Tithymalorum* generibus assignauit: attamen cum *Cyparißiæ* *Tithymalo* nomine, viribus, natalibus, foliis præfertim, sit adeò affinis, ne quem falleret hæc similitudo, Dioscorides specie à *Cyparißiâ* differre monuit, scripsitq; caulem habere cubito altiore, multis geniculis cinctum, foliis acutis, tenuibus, *Piceæ* similibus circumdatum: flores paruos, veluti purpureos: semen latum instar lenticulæ: radicem albam, crassam, succo plenam. Inuenitur quibusdam in locis magnus hic frutex. Plinius de herbis propter cognationem nominis cum *Pino* & *Picea* agens, breuiùs descripsit. Cum honore & *Pityusa*, inquit, simili de causa dicitur, quam quidam in *Tithymali* genere numerant. Frutex est similis *Piceæ*, flore paruo, purpureo. In quibus hæc duæ voces, cum honore, quæ in vulgatis codicibus leguntur, redundant, & penitus ineptæ sunt. Quare legendum ex veteri codice, Et *Pityusa* simili de causa dicitur, &c. Matthiolus censet *Alsebran*, siue *Scobran* minus, eam

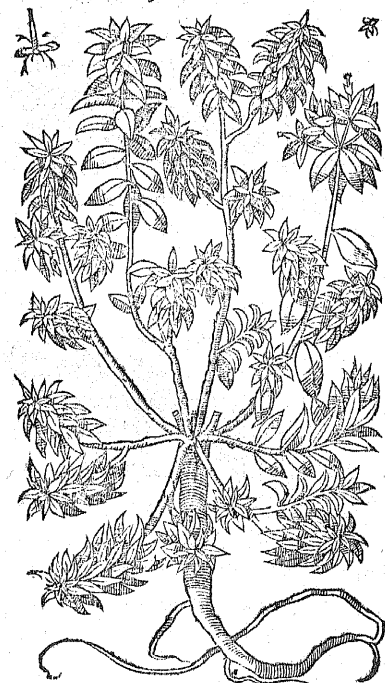
Li. 4. c. 160.

Forma.

Lib. 24. c. 6.

In cap. 160. lib. 4.

PITYUSA Matth. siue Esula maior.

esse plantam, quæ Officinis *Esula* minor dicitur, Dioscoridi *Tithymalus Cyparißiæ*: *Alsebran* maius, siue *Mehefeleni* *Auicennæ*, eam esse, quæ Græcis dicitur *Pityusa*, Officinis *Esula* maior, quæ in Italia passim ferè prouenit, facie minoris *Esulæ*, sed longè in omnibus maior, adeò vt in quibusdam regionibus, vt in *Apulia*, arbusculæ speciem referat. Copiosa nascitur in *Veronensi* agro, ea planitie qua ad *Benacum* transitur, sed quòd aridissimum hinc sit solum, non valde adolefcit. *Dodonæus*, *Pena*, *Lobellius* *Pityusam* *Esulam* minorem esse censent. Cum enim *Dioscorides* non totum *Pityusæ* habitum & lineamenta *Piceæ* comparet, sed folia duntaxat, *Esula* minor *Piceam* foliis satis refert, quam *Cyparißiæ* maioribus latioribusq;. Prætereà *Esulæ* vox ex *Pityusa* videtur detorta: subla- tis enim duabus primis syllabis *Pity*, ex *Vla* videtur deminutum nomen *Vsula*, & mutata prima vocali *Esula*. Cum etiam *Dioscorides* *Pityusam*, id est, *Esulam* minorem delineasset, in- nuit eius alteram esse speciem maiorem, scribens fruticem hunc quibusdam in locis reperi- ri *σφόδρα ἐπιμεγέθη*, id est, valde magnum, quæ est *Esula* maior, vnica nota repu- gnante: scribit enim *Dioscorides* *Pityusæ* fructum esse *ωλατωδὸς ὡς φακὸν*, id est, latum *Lenticulæ* instar, quum *Esula* flores & fructū habeat non *Lentis*, sed *Tithy- mali*, id est, triquetra capitula, in quibus semen. Sed mendosum hunc locum esse: credunt docti viri, rei ipsius cognitione, & virium experientia suffragante. Vtriusque *Esulæ* iconem ex *Dodonæo* in historia purgant. hic proponimus, quæ & à *Matthioli* pictura hinc etiam posita, & ab *Esula* in *Histo. Scirpium* picta differ- re videtur, vbi *Esulam* maiore pinxit, quem *Fuchsius* *Tithymalum platyphyllum* fecit,

ESULA maior, Dodonæi Histor. purgant.

fecit, minorem, quem ille *Tithymalum Cyparißiæ*. *Esula* maior, vt describit *Dodonæus*, fruticosâ stirps est: caules eius complures, tere- tes, supra cubiti altitudinem assurgentes, foliis vestiuntur oblongis, angustis, quàm *Tithymali* *Characiæ* minoribus: umbellæ angustiores sunt: flores feminâque *Tithymali*: radix ampla, ramo- sâ, crasso cortice obducta, succo lacteo plena, vti tota stirps. Reperitur in collibus quibusdam *Germaniæ*, circa *Scaphusiam* & *Basileam*. Mi- nor priori similis est: caules tamen eius breuior- es, & nerioresque: folia etiam oblonga, angusta, acuminata, minora: flosculi fructusq; respodent: radix tenerior, lignosior, tenuiori cortice vesti- ta. Tota similiter lacteo succo prægnâs est. Hæc *Turpetum* nigrum est *Actuarij*, quamuis dixerit *Dioscorides*, *Pityusæ* radicem candidam esse: nam interiorem pulpam intelligit, non exte- riorem corticem, qui viridis rufescit, siccatu nigricat. His subiungit *Lobellius* *Pityusam*, siue *Esulam* minore alteram, floribus rubris, quam *Pityusæ* speciem alunt *Belgæ*, inquit, stirpium peritiores, *spithamam* & *pedem altam*, foliolis *Esulæ* parux, flosculis rubris, & semine *Pepli*, peltata foliola transmittentibus, *Ti- thymalorum* ritu. *Esula* maior *Dodonæi* ex *Histo. purgant.* videtur esse *Esula* maior *Germanica*, à *Pena* depicta, cuius apud *Germanos* & *Belgas* pharmacopœcos

ESULA minor, Dodonæi Histor. purgant.

PITYUSA siue Esula minor, Dod. Hist. stirp. Tithym. platyphyllus, Fuchf.

PITYVSA siue *Efula minor*,
Dodon. Histor. stirp. Tithym.
Cyparissias, Fuchs.

bi quàm in litoribus, quæ admodum Tithymalus Paralius, & insulis maris Adriatici facillè reperitur, & Lio, insula parua. Est hæc Venetis Medicis & pharmaco-

PITYVSA siue *Efula minor altera*
floribus rubris, Lobell.

frequens est vsus, prægrandis Pityusa Dioscoridis, quam Ille luculentius descripsit his ferè verbis. Ex ampla multisque adnatis implexa radice, crasso, denso, pulloque cortice amicta, innumera eriguntur virgultæ, minimæ unum digitum crassa, & binos cubitos alta, virentia, quæ folia habet crebra, Lathyridis, aut arborescentis Tithymalis: nec semen dissimile, sed partim secundam caulis & foliorum interualla, partim in umbella, sed minus lata, & minus in orbem collecta. Cetera non dissident à reliquis Tithymalis. Verùm rarior hæc in Italia & Gallia, frequens in Germania superiori & inferiori ad Rhenum. Alia Efula genera obseruarunt Herbarij. Pena & Lobellius Efulam raram ex Lio Venetorum insula monstrarunt, quæ sesquicubitum, & cubitos duos longos caules emittit, fungosos, rugosos, fuscos, minimum digitum crassos, in ramulos multos pedales diuisos, in quibus bina folia per interualla, maiora quàm Alypi, lenta, pinguis, Thymelæ: flores penduli, purpurascens: radix foris pulla, sesquicubitum longa, digitum minimum crassa, succo plena. Tota planta lactescit. Non ali-

ESVLA maior Germanica,
Pena.

pcis Pi

ESVLA rara, *Pena*
& *Lobell.*

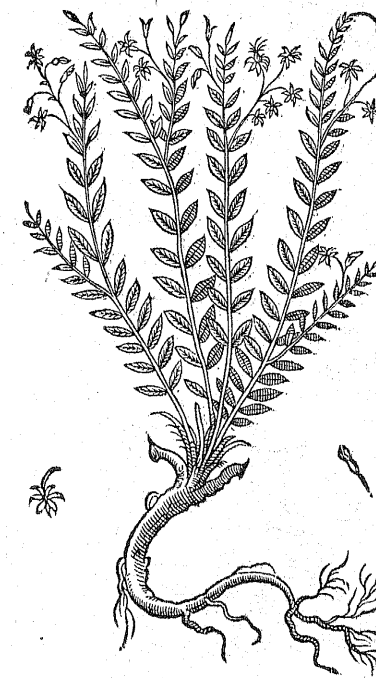

ESVLA siluestris, *Tragi.*

pcis Pityusæ species, & hac Efula vulgaris vice vtuntur in confectione Benedictæ, & catapotis cathartics: purgat enim non segenius, quàm Efula communis. Quibusdam creditur Alypum Dioscoridis, aliis, sed perperam, nigrum Turbith, quod Actuarius Pityusam esse arbitrat, vt diximus. At Pityusa quidem, ea non est, sed per similes, ideo rara Efula nominata. Tragus tres alias exhibuit. Siluestris, quæ in sabulosis siluis prouenit, caule procero, cubiti altitudinem ferè attingente, elegantioribus, ac magis rubris umbellis: alteram dulcem, quæ in vmbrosis ac vliginosis montibus & vallibus alpium Helueticarum nascitur, caule, flore, foliis, radice & lacteo succo Tithymalis & Lathyridi adeo propinqua, vt ab illis vix discerni possit. At gustus ipsius lactei succi & radicis dulcis est: semen rotundum, luteum, ad milium accedens, è vasculis suis cum maturuerit exilire solitum. Est Trago alia Efula exigua species, quæ in agris quibusdam à messè autûnali tempore reperitur, frutex dodrantalis, surculosus, minutissimis foliis, Thymo similibus, vestitus: semen in tripartitis loculamentis continetur. Pityusæ radix, vt auctor est Dioscorides, purgat per inferna duarum drachmarum pondere, data cum aqua multa. Seminis autem drachma vna datur: succi verò cochlearis vnus mensura. Excipitur hic farina, & in catapotia formatur. At foliorum drachmæ tres dantur. Plura tradit Plinius. Bilem, inquit, & pituitam

ESVLA rara elia Venetorum
Insula Pen. alia.

Li. ca. 100.

Li. 4. c. 160.

Vires &

Temper.

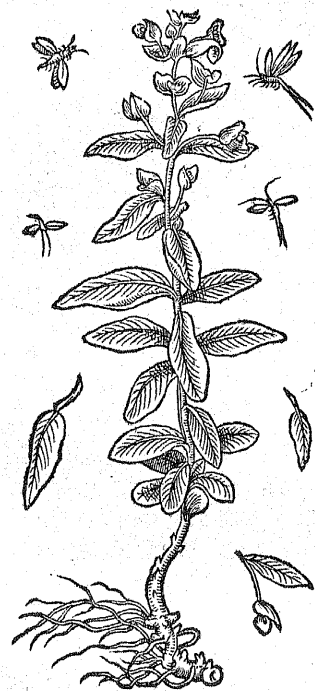
Lib. 24. c. 6.

tuitam per aluum detrahit radix, decocti hemina, aut seminis ligula in balanis. Folia in aceto decocta surfures cutis emendant: mammas quoque misto Rutæ decocto, & tormina, & serpentium ictus, & in totum collectiones incipientes. Pityusam, inquit Galenus, quidam speciem esse putant Tithymali, quod succum illi similem habeat, quodq; similiter purget, & in cæteris omnibus sit illi viribus adfimilis. Multa de hac planta tradit Mesues diligenter notanda. Efula, inquit, herbarum lactariarum species, rusticorum est purgatorium. Vna est magna, altera parua. Magna vlcera viscera, ob id perniciofa. Parua est præstantior, præsertim cortice radice tenui, leui, fragili, subrubro Cæsariæ modo, ante sex menses collecto:

Li. 8. simpl.

Lib. purg.
cap. 23.

ESVLA dulcis, Tragi.

ESVLA minima, Tragi.

nam recens quo mense collecta mala est, & orta loco aliquo prope thermas. Coligenda est Veris initio. Lac, quod calidius, tum acrius, ac valentius sit, sine Veris. Calida sicca principio tertij gradus. Substantia constat tenui, ignea, acii, incidente, tenuante, fundente, siccante, aperiente, & terrea styptica etiam, siccante materias altius immerfas. Purgat valenter pituitam, aquas, atram bilem etiam, à iuncturis: ob id harum doloribus confert, & hydropi insigniter, sed nocet cordi, stomacho, hepatis, viscera excoriat, venarum ora dirumpit, corpus immodicè siccatur, semen absumit, febres inflammando excitat, lacte suo maximè. Ob id miscenda ei sunt cardiaca, stomachica, hepatica. Ad hæc glutinosa, cogentia & astringentia: glutinantia, vt gummi, tragacanthum, bdellium, mucago Pysyllij, succus Portulacæ: postremò refrigerantia. Infundantur ergo in acetum, præsertim quo Cydonia sint macerata, & in succu Intybi, vel Sonchi, vel Portulacæ, vel Solani: additis etiam myrobalanis, absinthio, aloë præstantior euadit. Radicè Efulæ maioris, inquit Lobellius, aceto & lacte præparatam, in puluerem redactam à granis duodecim ad grana sexdecim enemate infundere solemus, & in medicameto cholagogico grana sex vel octo sine molestia: pituitosis verò ad tempus tantillum idest submolestum, quia ægrius pituita expellitur.

LATHY

ΑΘΥΡΙΣ Græcis, Latinis etiam Lathyris, quibusdam Tithymalus, & inter Tithymalos numeratus teste Dioscoride, Officinis Catapucia minor, quod in pilulis quibusdam, seu potius catapotis semen ferat, vel potius quia dixit Dioscorides, ἐν γλαυκώλει καὶ καυώλει, id est, in catapotis sumpta grana purgare, Arabibus *Mensana*, seu *Mahendane*, Italis *Catapucia minor*, Infubribus *Cacapuzza*, Gallis *Esपुरge*, Germanis *Sprinkraut*. Caulè profert cubitalem, vacuū, vt describit Dioscorides, digiti crassitudine, in cuius cacumine sunt alæ: folia in caule oblonga, amygdalinis similia, latiora tamen & laxiora. Quæ in summis sunt ramulis, minora, Aristolochia, aut Hederæ oblongæ figura. Fructum fert in summis ramis, tribus loculamentis distinctum, rotundum ceu capparim, in quo terna sunt semina, membranis discreta, rotunda, maiora eruis, quæ cum corticibus exuuntur, candida sunt & dulcia: radix illi tenuis, & inutilis. Torus frutex lacteo succo Tithymali modo turget. Plinius paulum à Dioscoride disidet, hæc scribens. Lathyris folia habet multa, Lactucæ similia, tenuiora, germina multa, in quibus semen tuniculis continetur, vt Capparim, quæ cum inaruerit, eximuntur grana piperis magnitudine, candida, dulcia, facilia purgatu. Hæc postrema omnium Tithymalorum Lathyris, notissima est omnibus & vtilissima, Catapucia nostra minor, cui omnia aptissimè quadrat. Nascitur in hortis, & in agro marginibus occurrit. Carpitur Autumnum, dum fructu prægnans est, semenq;

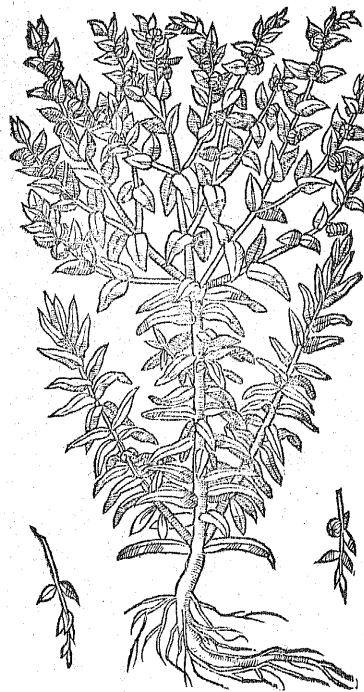
Forma.

Li. 4. c. 16.

Lib. 27. c. 11.

Locus.

LATHYRIS, Martioli.

LATHYRIS minor, Dalech.

eximitur dū tuniculæ quibus includitur inaruerit. Lathyridis grana sex aut septè, Vires & vt tradit Dioscorides, purgant aluum in catapotio, aut cum caricis, aut palmulis deuorata, sed aqua frigida postea sorbenda. Trahunt autem pituitam, & bilem, & aquas. Succus Tithymali modo exceptus eundem effectum præstat. Folia cum gallinaceo, aut oleribus decoquantur ad eisdem effectus. Plinius verò eius grana vicena in aqua pura, aut mulfâ pota, hydropicos sanare tradit. Trahunt & bilem, inquit.

Lib. 27. c. 11.

inquit. Qui vehementius purgari volunt, cum folliculis ipsis sumunt eam: nam stomachum lædunt. Itaque inuentum est, ut cum pisce, aut iure gallinacei sumerentur. Sunt qui dicant, inquit Galenus, Lathyrim etiam Tirhymali esse speciem, tum quod similem illis succum habeat, tum quod eodem modo purget, totaq; illis facultate similis sit, nisi quod semen gustantibus videatur dulce. Quod sanè etiam maximè purgatoriam vim habet. De eadem Actuarius hæc scripsit. Lathyris vehementius pituita purgat: dantur eius grana maiora quindecim, & minora viginti. Atq; iis, qui vberius purgari cupiunt, mandi: iis verò, qui multa euacuatione opus non habent, integra deuorari iubentur, præsertim si eius qui sumit stomachus vitiatus fuerit. Lathyris minor in pinguibus nascitur, radicibus multis, crassiusculis, tenuissimis fibris huc illuc vagantibus: ramulis ad radicem complusculis, humi sparsis, in quibus folia sunt Polygono similia, paruula. Caulis dodranta'is, aut paulò altior: foliis inæquali situ vtrinque prodeuntibus, oblongis, Hyssopi ferè modo. Floribus in eius summo vertice conglomeratis, planta tota lacteum succum fundit.

PEPLVS, PEPLIS.

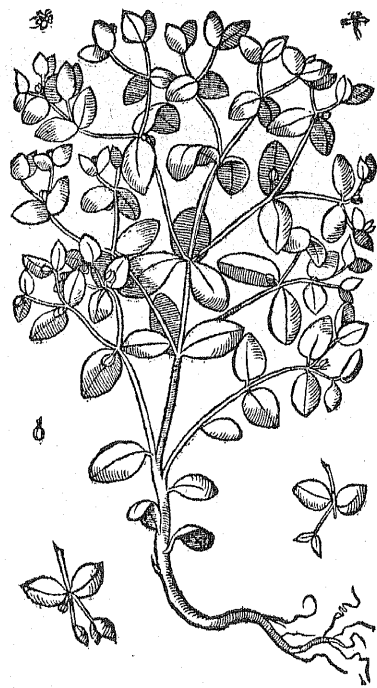
CAP. XI.

Nomina

RAECIS *πέπλος, σικη*, & *μήκων ἀφροδῆς* dicitur, Latinis Peplus, Officinis Esula rotunda, Gallis *Reuille-matin des vignes*, Germanis *Teufelsmilch*. Peplus autem nominatur, auctore Pena, quod ramulorum ambitu, & quasi rotundo amictu velum efformet: est enim *πέπλον* velum, & stragulum. Vel potiùs ob purpuream foliorum superficiem, sanè xerampelinam, quæ Peplo in vinetis, & Peplidi in maritimis nascenti sæpius inest. Peplum enim fuisse purpurei, vel phœnicei coloris multæ historiæ declarant. *πέπλος*, & *ἀνδράχνη ἀγρία*, id est, Portulaca siluestris. Hippocrati *πέπλιον*, Latinè etiam Peplus & Peplum, vt nomine, sic effigie Peplum referens, & propiùs adhuc etymum Pepli exprimens, idcirco *γάμνος ἀμφιλοφῆς* à Dioscoride dicitur, id est, largiùs & vberius fruticans vndequaue. Peplus, vt describit Dioscorides, exiguus frutex est, albo liquore plenus, foliis paruis, vt Ruta, latioribus tamen. Tota eius coma dodrantal, rotunda, humi sparsa: semine sub foliis paruo & rotundo, minore quam candidi Papaueris. Radix vna, ex qua totus frutex prouenit. Nascitur in hortis & vineis. Colligitur mensibus, siccaturq; in umbra, & cõtinuè vertitur. Plinius, Peplo, inquit, quã aliqui Sycem, alij Meconium aphrodes vocant (alij Meconium, alij Mecona aphrode vocant, vetus codex habet) ex vna radice tenui fruticat, foliis Rutæ, paulò latioribus: semine sub foliis rotundo, minore quàm candidi Papaueris (huic lectioni Dioscorides assentitur: repugnât quædam exemplaria, quæ habent, minùs candido, quàm Papaueris, vt hîc color, illic magnitudo indicetur.) Inter Vites ferè colligitur mensibus, siccaturq; cù fructu suo, subiectis aquis in quas excidat. Quod postremum perspicuè falsum est. Quid enim siccari opus erat, si in subiectas aquas excidere debeat? Quare ex veteri codice legendum, subiectis in

Li. 4. c. 162. Forma.

Locus. Li. 27. c. 12.

PEPLVS, Matthioli.

fructu gemino testiculorum modo, in alucolis lacunatis reposito. Lacteo succo tota planta turget, & corpus vehementer purgat. De Pepli viribus hæc scripsit Dioscorides: Herba ipsa multos habet vsus, radix verò inutilis. Semen eius tusum, feruida; aqua madefactum reconditur. Pituitam & bilem acetabuli pondere cum hydromelitis cyatho potum ducit. Obsoniis mixta herba aluum conturbat.

PEPLIS, Matthioli.

iectis in quæ excidat, vt intelligamus vasa, aut substrata lintea. Peplis autem, Dioscoride auctore, frutex est vndequaue amplus, candido succo plenus: foliis Portulacæ hortensi similis, rotundis, & infernè rubrum quid habentibus: semine sub foliis rotundo, velut in Peplo, feruente gustu: radice singulari, superuacua, tenui. Vtraque hîc depicta est. Quibus Dalechampij Peplion, & Peplin minorem adicimus. Illud in litorum arenis gignitur, radice vnica, tenui, sex digitos longa, nonnihil capillata, supernè rubente, infernè candida: caulibus multis, humi sparsis, & circûquaue terram operientibus, rubris, lacte manantibus: semine rotundo, gemino ferè, foliis annexo, vt in Chamæsyce, & Peplo, feruidi gustus. Peplis minor in vinetis gignitur, radice crassiuscula, tortuosa, paucis fibris capillata: caulibus multis, palmum altis, furculosis: foliis ima caulium parte Lino similibus: quã verò caules in furculos diuiduntur, amplioribus, proximè caulem latioribus, in acutum desinentibus: flore subluteo, minuto: fructu gemino testiculorum modo, in alucolis lacunatis reposito. Lacteo succo tota planta turget, & corpus vehementer purgat. De Pepli viribus hæc scripsit Dioscorides: Herba ipsa multos habet vsus, radix verò inutilis. Semen eius tusum, feruida; aqua madefactum reconditur. Pituitam & bilem acetabuli pondere cum hydromelitis cyatho potum ducit. Obsoniis mixta herba aluum conturbat.

Peplion Dalech.

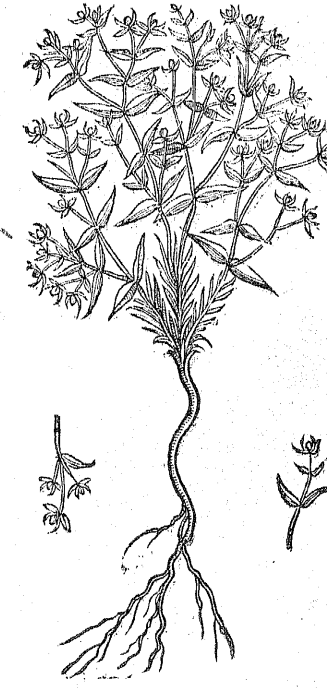
Peplis minor Dalech.

Li. 4. c. 162. Vires. Temper.

PEPLION, Dalechampij.

PEPLIS minor, Dalech.

Bbb

Li. 27. c. 12. Cōditur in muria. Eadē Plinius tradit. Pepli semine poro alius soluitur, bilis ac pituita detrahitur. Media portio est acetabuli mensura, in aquæ mulfæ heminis tribus. Et cibus inspergitur, obsoniisq; ad molliēdā aluū. Peplis, vt Dioscorides tradit, colligitur, ac reponitur, & datur quemadmodum Peplos, muria item conditur: vires denique easdem quas Peplos habet. Portulacæ, etiam Peplion, ob similitudinem foliorum vocari præfatus Plinius, Portulacæ vires prolixè memorat, à Peplij facultate diuerfas. Galeno Peplos frutex succum habet similem Tithymalis, cum in aliis, tum quia purgat, ceu illi. Peplion quoque frutex paruus succum habet sicuti Tithymali. Nascitur plerumq; ad mare: radicem habet superuacua, vt & Peplos: succum verò validum, non tamen admodum vtilem: sed semen vtile est, & flatuosum, similiter ac semen Pepli purgans. Eo in loco in Græcis codicibus falsò *φυσώδες* legitur, & ab interpretibus flatuosum conuertitur, quod Dioscorides & Paulus *αυρωδες τῆ γλωσσῆ* esse dicunt, id est, feruentis gustus: quare & hîc apud Galenū pro *φυσώδες* legendum *αυρωδες*. Præterea Aëtius ex Hippocrate ait Peplion esse *φυσών καὶ ἀπρημετινόν*, id est, flatus disrumperè, ac discutere, quare flatuosum dici minimè potest.

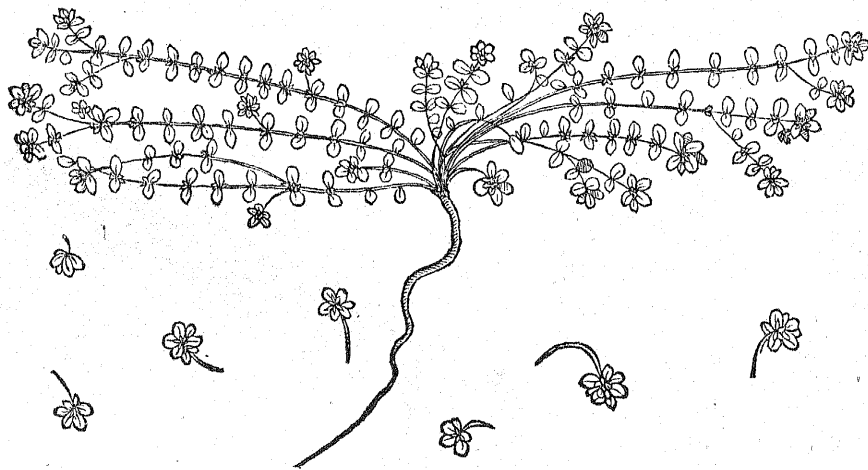
CHAMÆSYCE. CAP. XII.

Nomina
Li. 4. c. 164.
Forma.

CHAMÆSYCE. R A E C I S *χαμαίσκη*, & *σινική* nominatur, Latinis similiter Chamæsyce. Ramos profert, inquit Dioscorides, quaternūm digitorū, per terram stratos, rotūdos, succo plenos: folia Lentis specie, Peplo similia, parua, enuia, humi strata: semen est sub foliis, rotundum, velut Pepli semen. Sed neque florem, neque caulem habet: radicem tenuem, & inutilem. Nascitur in petrosis & squallidis locis. Ex his intelligere licet Chamæsyce Peplo valde affinem, aut eius speciem aliquam esse. Chamæsyce Dalechampij hîc appinximus,

Locus.

CHAMÆSYCE, Dalechampij.

Chamæsyce
Pena.

quæ in agro Mospeliensi gignitur, exili radice, longiufcula, candida, dura, simplici & singulari ramulis multis, quatuor digitorum longitudine, humi in orbem stratis, lacteo succo manantibus: folio Lentis ordine per ramulos disposito, in adulta planta ferè rubescente, acris & feruidi gustus: semine rotundo, exiguo, sub foliis abdito. Chamæsyce aliā Pena depinxit, quæ Peplo, ac Peplio rarior est multo, nec vsquam in Germania, aut Italia, sed duntaxat in Narbonensis Gallia oliuetis vinctisq; reperitur, vbi plurima, præsertim in aridis & sabulosis, non procul à Mospelio ad patibulum via, & tractibus maritimis. Pulchella tora, & tenera, ramulis & foliolis numerosis, humi reptantibus, ex pallido virentibus, Herniaria non dissimilibus.

non dissimilibus, sed lactescens, vt duæ superiores: simile quoque semen, folliculum, & flores habet, sed cuncta minora. Chamæsyce ramuli in vino triti, vt tradit Dioscorides, vteri dolores sedant, in pessa appositi. Tumores, verrucas peniles, & fornicantes tollunt impositi. Decocti & in cibo sumpti aluū solunt. Ipsorum succus idem præstat, & illitus aduersus scorpionum ictus auxiliatur. Valet & ad hebetes oculos, caligines, incipientes suffusiones, cicatrices, & nubeculas cum melle illitus. Plinius non eadem profus tradit. Chamæsyce Lentis folia habet, nihil se attollentia, in aridis petrosisq; nascens. Claritati oculorum, & contra suffusiones vtilissima, & cicatrices, caligines, nubeculas in vino cocta, & inuncta. Vulua dolores sedat apposita in linteolo. Tollit & verrucas omnium generum illita. Prodest & orthopnoicis. Linteolum pro pessa posuit, & de orthopnoicis addidit, quod Dioscorides non habet. Chamæsyce, inquit Galenus, abstergentem simul & acrem vim habet. Itaque acrochordonas, & myrmecias, caules eius teneriores in modum cataplasmatum admoti, quique ex eis profluit liquor, auferunt. Cum melle verò crassas oculorum cicatrices detergunt. Sed & hebetudinem visus à crassitie natam adiuuant, sicut sanè & suffusionum principia.

Vires &
Temper.
Li. 4. c. 164.

Li. 24. c. 15.

Li. 3. simpl.

SCAMMONIA. CAP. XIII.

SCAMMONIA. KAMMONIA planta Græcis dicitur, Latinis similiter Scammonia, Arabibus *Scammonia*, & *Sachmunia*, Italis *Scammonia*, Gallis *Scammonie*. Radicis liquor Scammonium, Græcis etiam *καμμάνιον*, quod recentiores Græci *λακρυδίων*, id est, lacrymam, Officinæ corrupta voce Diagridium vocant. Scammoniam tradit Dioscorides ramos multos ab vna radice producere (Oribasius addit, *τρεις ἢ τέσσαρας*, id est, tres aut quatuor) tricubitales (Oribasius, ἢ *τετραπλήχης*, vel quatuor cubitorum) pingues, *ἐμφανιστάς τι καὶ διαύτητος*, ac non nihil hirsutos (Ruellius legit, *παχύτητος*, vertitq; & qui non nihil crassitudinis præ se ferant. Sed prior lectio ramulis Scammonia maximè accommodatur, quam etiam confirmat Serapio, qui ex Dioscoride transcripsit. Scammonia est planta habens ra-

Nomina

Forma.

Li. 4. c. 165.

Cap. 303.
simpl.

SCAMMONIA, Math.

mulos egredientes ab vna radice, quorum longitudo est trium, aut quatuor brachiorum, super quos est viscositas adhærens manui, & parum borra, & habet folia pilosa.) Sed & folia hirsuta sunt, similia Helxinæ, aut Hedera, molliora tamè, & triangula: flores albi, rotundi, caui instar calathi, graueolentes: radix admodū longa, crassitudine cubitali. (In vulgatis codicibus legitur, *παχστα ὅσον πῆχυς*, at in veteri *παχστα ὅσον βραχίον*, & ita legunt Oribasius & Hermolaus, id est, crassitudine brachij. Quæ lectio melior est, cum nunquam, nisi improprie, dicatur aliquid esse crassitudine, sed longitudine cubitali, præcipue apud hunc auctorem. Serapio ineptè vertit, habet radicem grossam sicut pollex) alba, graueolens, succo plena. Plinius paucis huius delineationem perstrinxit. Scammonium est succus herbæ, à radice ramosæ, pinguibus foliis, triagulis, albis, radice crassa, madida, nauseosa. Nascitur pingui & albo solo. Dioscoridi pingues sunt ramuli, Plinio folia. Illi flores & radix candicant, huic folia. Quod Dioscorides

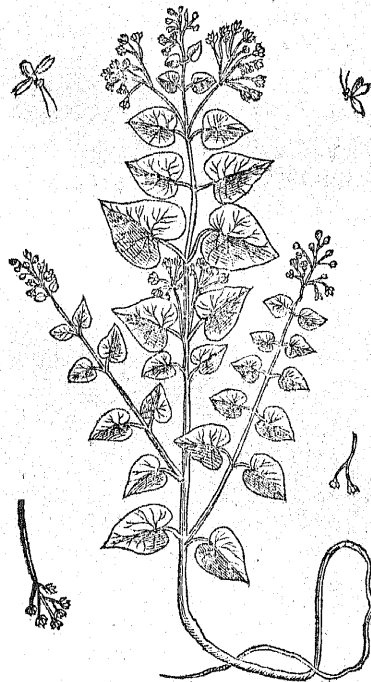
Lib. 26. c. 8.

in cap. 167.
lib. 4.

dixit radicem esse *δριδ μιστην, ηδ βαρβοσμον*, id est, succo plenam & graueolentem. Plinius vertit madidam, ac nauseosam. Matthiolus Scammoniam plantam, cuius effigiem hic proponimus, Constantinopoli ad se Viennam missam fuisse ait ab Augerio de Busbecke, ad Turcarum Imperatorem legato, quam curavit illic transplantadam à Bono Baldino Myropola, eamque soli humore restitutam, paulò post vitriculas, folia & flores emisisse. Sed eam non oratione, verum penicillo tantum depictam ostendit. Pena anno sexagesimo primo, aut secundo supra sesquimillesimum, Sequinum Martinellum pharmacopœum Venetum ex Syriaco Alepomisisse ait plusquam centum libras glebæ Scammonij Anthiocheni succi cœcreti, cui exprimendo interfuerat: conchas etiam non paucas, lacryma plenas, seu Diacrydio antiquorum, cum seminibus angulosis, volubilis. Hæc semina tum Patuij, tum Venetiis primo Vere terræ mandata in luculentam volubilem, seu voluulum abiisse, adeò linguosis smilacis foliis triquetris, vel potius Cissampeli foliis, floribus, facie similis, vt planè cum nostra Cissampelo eadem videatur. Verum radice insigni fuit, & mole grandem Bryoniae radicem æquante, atque teneritudine æmulante, foris pulla, aut cineritia, intus albida carne: cuius fissæ cor medium exemptum, planè idem est, aut simile radice communis & probatoris Turbith officinarum. Verum hæc facilius aliquatò frangitur, tamen perinde gummosa succo lacteo turgeat, atque Turbith. Communis etiam Herbariorum consensus Scammoniam vocat volubilem hic depictam, quæ in Mediterranei maris litore,

Scammonium maritimum Mospeliense.

SCAMMONIA maritima Mospeliensis.

Lib. 4. ca. 167.

Lib. 12.

Lib. 26. c. 8.

& tota ora Mospeliensi cum Scilla, Pello, & Pancratio provenit: quoniam Scammonia folia imitatur, eius modo lacteum succum fundit, Catharticam vim Scammonia, Tithymalo, aliisque id genus non multò inualidiorem obtinet. Radice est candida, pollicis crassitudine, succosa, in arenam altius defossa: caulibus multis, bipedalibus, surculosis, rectis: foliis Hederæ, lauibibus, mollibus, pallidis: flore quoque albo. Succo lacteo tota planta manat. Quomodo Scammonia succus, cuius usus est, sit colligendus, & syncerus ab adulterato fecernendus docet Dioscorides. Colligitur succus capite radice ablato, & ipsa in fornici formam excavata: confluit enim in ipsam succus, qui conchis denum excipitur. Alij effosa ad testudinis formam terra, & substratis nucis foliis succum excipiunt, & siccatum extrahunt. Quod ab Oribasio sic declaratur. Alij scrobes in terra mortarij instar effodiunt (*γυφοδῶς* legit, non, *γολοδῶς*, id est, instar fornici) in quos substratis nunc cum foliis radices abradentes, liquorem effundunt, atque ita siccatum extrahunt. Probatur

qui pellucidus est (*δευυγης*, Ruellius ex Plinio, nitidum vertit) leuis, taurini glutini colore, foramina tenuia habens. Spongiosus. Talis est qui ex Mysia Asia adfertur. Nec verò solum attendere oportet, si ad tactum linguæ albescat: hoc enim evenit etiam admixto ipsi Tithymali succo, sed magis consideranda sunt prædictæ notæ: etsi non vehementer linguam exurat, id quod etiam Tithymalo admixto solet contingere. At Syriacus & Iudaicus pessimi sunt, graues, densi, Tithymalo, & erui farina adulterati. Scammonij historiam paulò aliter tractavit Plinius. Radix circa Canis

Canis ortum excavatur, vt in ipsam confluat succus, qui sole siccatus digeritur in pastillos. Siccatur & ipsa, vel cortex. Laudatur natione Colophonium, Mysium, Prienense: specie autem nitidum, & quam simillimum taurino glutini, fungosum tenuissimis fistulis, citò liquefcens, virus redolens, gummosum, linguæ tactu lactescens, quàm leuissimū, cum diluitur albescens. Hoc evenit & adulterino, quod fit erui farina, & Tithymali marini succo, in Iudæa ferè, quod etiam strangulat sumptum. Deprehenditur gustu, Tithymalus enim linguam exalfacit. Quod Scammonium Dioscorides spogiosum, Plinius fungosum dixit. Præterea citò liquefcens, virus redolens, gummosum, linguæ tactu lactescens, cum diluitur albescens, Dioscorides inter bonitatis notas non recenset. Hic adulterari erui farina, & sine discrimine Tithymali cuiusvis succo, ille Tithymali marini tantum succo retulit, atque quod adulteratum sit, sumptum strangulare, quod Dioscorides non habet. Scammonij facultates nunc sunt explicandæ primū ex Dioscoride. Succus drachmæ vnus, aut obolorum quatuor pondere haustus ex aqua, aut aqua multa, purgat per inferna pituitam ac bilem. Verum ad aluum soluendam oboli duo cum Sesamo, aut alio semine sumpti sufficiunt. Dantur etiam ad efficaciorē purgationē succi tres oboli, Ellebori nigri oboli duo, & aloës drachma vna. Fiunt etiam sales purgatorij drachmis viginti succi Scammonia: ad sex salis cyathos adiectis. Horum modus est proportione virium, integer cochlearia tria, medius duo, minimus vnum. Purgat & radice drachma vna, aut dua, cum iis quæ dicta sunt. Quidam decoctū ipsius bibunt. Cocta cum aceto, & trita cum farina hordeacea ischiadicis fit cataplasma. Succus necat partus in lana vtero appositus. Tubercula discutit cum melle aut oleo illitus. Coctus autem in aceto, & illitus, lepras exterit. In diurno capitis dolore cum aceto & rosaceo caput ex eo irrigatur. Qua de re ita Plinius scripsit. Scammonium quoque stomachi dissolutionem facit, bilem detrahit, aluum soluit, præterquam si adiciantur aloës drachmæ dua obolis eius duobus. Et mox, Bulbi more, nec antè, nec post vtile (vetus quidam codex habet, vsus bimo, nec antè, nec postea vtile. Alius vero: Bimatu, nec antè, nec post vtile: quæ neque ad Bulbum referri possunt, neque Bulbus ad Tithymalum, de quo modo dixit linguam exalfacere.) Dedere & per se ex aqua multa, & sale, quaternis obolis. Sed utilissimè cum aloë, ita vt incipiente purgatione multum bibatur. Fit & decoctum radice in aceto ad crassitudinem mellis, quo lepra illinuntur, & caput vngitur in dolore, cum oleo. Dandi Scammonij, ac sumendi modus longè apertius à Dioscoride quàm à Plinio hic traditus est. Deinde, Scammonio rosaceo & aceto diluto, in vetusto capitis dolore Plinio caput vngitur, Dioscoridi irrigatur, ac perfunditur, qui nec tradidit vsum bimo esse, nec antè, nec post vtile. Certè Mesues viginti annis seruari ait. Galenus Scammonia in simplici catalogo non meminit. Paulus verò Scammoniam scribit calfacere, discutere, & biliosa extergere, magisque eius liquorem, qui iam & phymata dissipat, fetus appositus corrumpit, lepras exterit, diurno capitis dolori cum oxorrhodino superfunditur. Radix tum ipsa, tum decoctū eius potum purgat: cum aceto autem & farina hordeacea decocta, coxendicum doloribus applicatur. Et alio in loco. Scammonia perinde ac Veratrum purgat, magis flauam bilem. Cæterum inter omnia quæ purgationes moliantur, aduersissima stomacho est. Datur igitur iis qui febre carent, & stomacho sunt meliori, ad pondus quatuor obolorum cum sale, aut pipere, aut zinzibere, aut quodam stomacho vtili, quod protinus corpus permeat, aut etiam cum melle: item cum gummi quoque fiunt catapota. Theophrastus, *της δὲ σχιμμωνίας*, inquit, *ὁπὸς μόνον χησιμος, ἄλλο δὲ ὄδον*. Id est, Scammonia succus tantum vtilis est, & nihil aliud. In his quæ à veteribus de Scammonio produntur, duo sunt expendenda: eius delectus, & in purgationibus dosis. Laudant enim illi leue, pellucidum, colore quàm simillimum

Lib. 4. ca. 167. Vires.

Lib. 16. c. 8.

Lib. 7. ca. 2.

Lib. 7. ca. 4.

Lib. 9. hist. cap. 22.

taurino glutini. At vulgare nostrum squalidum est, & cineritio colore, & aspectu tristiore: quia non succus, aut liquor manans, aut lacryma Scammonia ad nos adfertur, sed succus vi expressus. Scammonia lacrymam, quam Venetiis apud Albertum Martinellum vidit Pena in Syriacis conchis allatam, Colophoniam concolorem, concretionem simili, ex fulco cæruleam fuisse ait, cuius coloris non est Scammonium nostrum. Sic differt Meconium ab Opio, quod est manans liquor, seu lacryma Papaveris, flava & limpidior. Verum cum pura ac mera lacryma Scammonia tam frequenti vsui non sufficeret, succum multum vi expressum ad nos asportari oportuit: cuius maximè delectus habendus, quia nullus nisi variè adulteratus ad nos adfertur. Nam aliquando ex eodem corpore, eadem morbi causa, & eodem planè modo affecto, grana aliquot sumpta facillè, & sine vlllo cruciatu, bilem pituitamque expurgabunt, ex eadem prorsus gleba frusto paruo effracto multò plura grana sumpta minùs euacuabunt, nec sine molestia, & cruciatu. In causa est dissimilis molis concretio, quæ hic plus, illic minùs, aut lactis Tithymali, aut Lathyridis, aut alterius stirpis valentioris succi accipit: vnde dissimiles purgationes consequuntur. Cum autem veteres, aut drachmam, aut quaternos obolos, aut maiorem aliquam dosim præscribunt, purum & merum succum imperant.

CHAMELÆA.

CAP. XI III.

Nomina CHAMELÆA Græcis & χαμελαία Σικωνιος, Latinis etiam Chamelæa, & Oleago, Oleastellus, Mauritanis *Mezerion*, & *Almezerion*, Prouincialibus *Garoupe*. Chamelæa autem, id est, humilis Olea, vel Oleago, vel Oltuella dicta est, ob eam quam cum Olea sortita est similitudinem. Chamelæa, vt tradit Dioscorides, frutex est furculosus, ramis dodrantalibus, foliis Oleæ, sed tenuioribus, dësis, amaris, quæ gustum mordent, & arteriam deradunt. Plinius ex Chamelæa oleum factitium parari dicit, ipsamq; descripsit his verbis.

Li. 4. c. 166.
Forma.
Lib. 15. ca. 7.

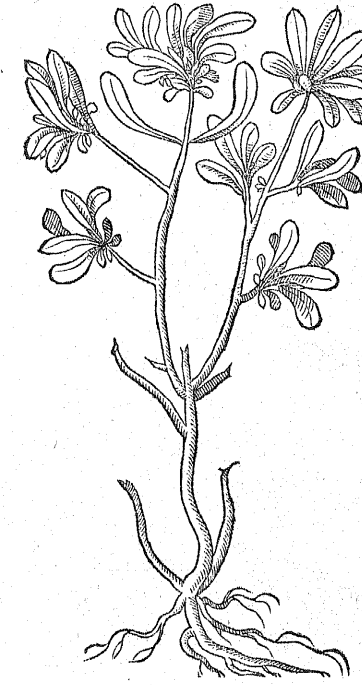
CHAMELÆA, *Math.*

Lib. 24. c. 15.

Lib. 3. hist.
cap. 37.

Simillimum huic est ex Chamelæa frutice saxoso, non altiore palmo, foliis Oleæstri baccisq;. Quo in loco pro saxoso, fortasse legendum furculoso, vel sarmentoso: est enim Dioscoridi frutex *φρυγανώδης*, nam reliqua, vt Dioscorides, etiam Plinius habet: & præterea baccas & oleum. Eadem reperit Plinius alio in loco. Chamelæa similitudinem foliorum Oleæ habet. Sunt autem amara, odorata in petrosis, palmum altitudine non excedente. Matthiolum Chamelæam & Thymelæam copiosè in vallis Anania montibus, & Tridentino agro prouenire scribit, & vtramque fructum ferre Myrti baccis similem, qui tamen Chamelæa longior sit quadantenus, & oliuæ formam referat. Vtrique initio virescit, mox per maturitatem rubescit, denique exsiccatus niger conspicitur. Dodonæus, Chamelæa, inquit, in Italia & Gallia Narbonensis incultis, asperis & desertis reperitur, humilis & fruticosa stirps, pedalis, aut altioris magnitudinis, multis tenuibus virgulis ramosa, foliis oblongis, Oleæ similibus, sed minoribus & nigrioribus: flores ex aliis foliorum exigui, sublucei: fructus inde tricocci,

CHAMELÆA,
Dodonæi.CHAMELÆA *Alpina*
incana, Pena.

tricocci, vt in Tithymalo, & Lathyri, primùm virides, deinde rubentes cum maturuerunt, qui decerpti nigrescunt, oleosamq; pinguitudinem contrahunt olearum instar, sapore acres & mordaces, faucibusque exurentes, veluti folia & cortex, osculis duris lignosis, piperi similibus: radix lignosa. Huic Chamelææ aliam addit Pena, quam Chamelæam Alpinam incanam vocat, superiori valde similem gustu, facie, viribus: foliis & virgultis ligneis, gracilibus, concoloribus, rugoso cortice amictis, quæ tamen ab illa facillè discerni possit, fructu nimirum Mezerei Germanici, Oleæstri, aut Philyreæ, non tricocco, & foliis summis non ex atro virentibus, sed tenui, mollique & incana lanugine obductis, quemadmodum & flores pallentes è lagenulis argenteis, Stramonia similibus, sed minoribus conspicuntur. Commanducata, non secus ac Mezerei Germanici, grana fauces exurunt: ideoque etiam plebs rusticum piper vocat. Manducata folia lentorem remittunt, vt Sardanellæ, Thymelææ, & Chamelææ Narbonensium. E Lemani & Allobrogum vicinis Alpibus solum habuisse ait. Chamelææ folia pituitam & bilem purgant per inferna, auctore Dioscoride, præsertim in catapotia deuorata: ita vt duplum absinthij cum vna Chamelææ parte misceatur, & hæc aqua aut melle excepta in catapotia formentur. Non liquefcunt ea in ventre, sed quotquot accepta fuerint, per aluum egeruntur. Iisdem foliis tritis & melle exceptis sordida & crustosa vlcera repurgantur. Plinius, Chamelæa, inquit, aluum purgat: detrahit pituitam bilèmq; foliis in duabus absinthij partibus decoctis, succoque eo cum melle poto. Foliis impositis & vlcera purgantur. De eadem breuiter hæc Galenus. Chamelæa vincentem habet qualitatem amaram. Quamobrem admodum sordida vlcera, & maximè quæ crustas habent, commodè purgare potest.

Vires
Temper.
Li. 4. c. 166.

Li. 24. c. 15.

Nomina

RÆCIS θυμέλα, sic & Latinis Thymelæa nominatur. Quæ appellatione effigiem naturamq; plantæ quadantenus adumbrat. Videtur enim Thymelæa quasi Tithymelæa dicta, ex Tithymali & Oleæ mixta facie. Arabes etiam Mezezeon vocant, eam cum Chamelæa confundentes.

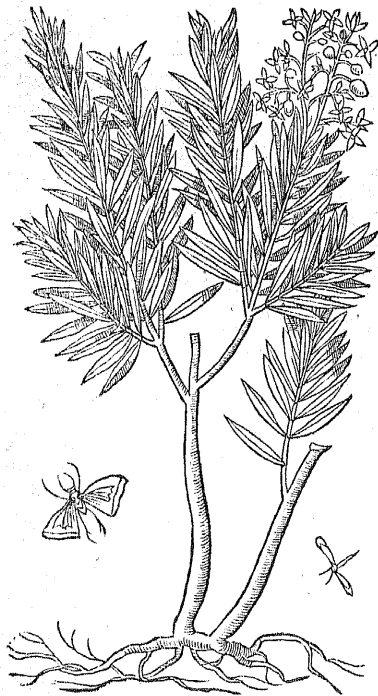
THYMELÆA, Matth.

Forma. Lib. 4. c. 167.

Locus. Lib. 13. c. 21.

THYMELÆA, Dodon.

Eius semen κόνικος κνίδιος, id est, granū Cnidium dicitur, Eubœenses Apolinum vocant, alij Limum, quòd satiuo Lino frutex hic similis sit. Faluntur qui Granum Cnidium Chamelææ fructum esse putant, foliorum similitudine decepti. Virgas producit longas, vt describit Dioscorides, multas, bicubiales: folia Chamelææ similia, sed angustiora & pinguiora, viscosa & glutinosa dum mādūcātur: flores albos, & inter ipsos fructum Myrti bacca modo paruum, rotundum, initio viridem, tandem rubentem, cuius fructus inuolucrum durum est & nigrum, intus album. Nascitur in asperis & montosis locis. Plinius breuiter hæc complexus est. Et in quo nascitur Granum Cnidiū, quod aliqui Limum vocant, fruticem verò Thymelæam, alij Chamelæam, alij Pyros achnen, alij Cnestrū. Est similis Oleastro, foliis angustioribus, gummosis si mordeatur, Myrti magnitudine: semine, colore, & specie farris, ad medicinæ tantum vsum. Quæ mendosa sunt, & ex Dioscoride sic corrigēda, Myrti magnitudine, semine colore & specie foris. Thymelæam cum Chamelæa in Ananiæ montibus & Tridentino agro copiose nasci scripsit Matthioli, vti supra diximus. Eius Thymelæam hic appinximus. Mezezeon quidem ille Germanicum potius, eiusque semen, piper rusticum seu montanum appellatum, quam Thymelæam veram eiusque Granū Cnidium nobis proposuit. Genuinam Thymelæam descripsit Dodonæus in Histo. Stirp. cuius iconem hic posuimus. Felicius pitetam dedit in Histo. purgantiū: item Clusius, qui eam acuratissimè delineauit his ferè verbis, Thymelæa frutex est pollicari interdum crassitudine, cubitalis, aut amplior, qui in multas virgas diuiditur cubitales, pulchras, tenues, rectas, quas vestiunt perpetuò virentia folia, Lini, maiora & latiora, mucronata, non cuspidè obtusa, vt in Chamelæa, neq; ita fragilia, sed lentiora, & gummosum quid præbētia, si dentibus atterantur. Flores fert in extremis virgis, candidos, Oleæ ferè similes, quatuor foliolis constantes, copiosos, racematim ferè propendentes: deinde fructum

THYMELÆA vera Clus. & Dodon. Histo. purgant.

fructum baccarum Myrti interdū magnitudine, oblongiorē paulò, per initia virentem, cum maturuit rubrū corallij modo, carne succi plena & aquosa vt in Cerasijs, sub qua latet vnicū semen, nigra fragilique pellicula, albam & feruido gustu medullam continens. Radix lignosa & dura, in teneris plātis Raphani modo efformata, & crasso cortice tecta, lentoque & admodum tenaci, quemadmodum & tota planta. Floret Iulio, & toto ferè Autumno, deinde semen profert. Nascitur locis asperis per totam ferè Hispaniam, & plerisque Gallie Narbonensis. Quod Pericarpium dixit Dioscorides, non totius bacca rubentis inuolucrum intelligit, sed inuolucrum seminis in bacca conclusi, cuius seminis medulla alba est, & in ea feruor ille que situs in grano Cnidio. Quæ, eodem Dioscoride auctore, per inferna bilem, pituitam, & aquas purgat, si viginti granorum interna pars bibatur. Verum fauces vrit. Quare cum farina aut polenta dari debet, aut in vna acino, aut melle cocto obducto deuoranda. Eadem trita cum nitro & aceto illinitur iis qui a gre desudant. Fo-

lia, quæ peculiariter Cneoron vocatur, circa messem colligi debent, & in umbra ficcata reponi. Qui dare volunt tundere debent, & nervos eximere. Purgat ex ipsis acetabuli mensura vino diluto inspersa (legendum enim επιπασσόμενον, non επιπλασσόμενον, vt habent exemplaria multa, quæ secutus Ruellius vertit, illitum). Sed moderatius purgat mixta cum lente cocta, & tritis oleribus. Eadem folia trita cum vna acerbae succo in pastillos redacta reponuntur. Herba stomacho infesta est, partus apposita necat. Cocco Cnidio, inquit Plinius, color corni, magnitudo grano piperis maior, vis ardens. Itaque in pane deuoratur, ne adurat, cum gulam transit. Huic vis presentanea contra cicutam. Siftit aluum. Quæ ex Theophrasto sumpta sunt. δ δὲ κνίδιος κόνικος τρογγύλον, ἐρυθρὸν τῆ χειρὶ, μείζον δὲ τῆ πεπερίας, ἰχυρότερον δὲ πολὺ τῆ θερμότητι. διὰ καὶ ἴσταν διδῶσι καὶ πτότον (διελύσασιν γὰρ πρὸς κοιλίας λύσιν) ἐν ἄβρῳ ἢ φαττῇ περικλάτρουσι. καὶ εἰ γὰρ ἄλλως τὸν φάρμακον. Id est, Granum Cnidium rotundum est, colore rubrum, maiusq; pipere, sed multò validiore caliditate. Quare in potu dantes (exhibent verò ad aluum soluendā) pane aut farina subacta obductum id præbent: alioqui enim id fauces adurit. Quod hic exhiberi ad aluum soluendam vertimus, Plinius sistere aluum non rectè videtur dixisse, cum granum id catharticum sit, vel Galeno teste, qui scribit Granum Cnidium purgare, sed acris esse & adurentis facultatis. Attentiores in eo loco Plinij legunt: Ciet aluum. Myconus herbaria rei studiosissimus fruticem & eius iconem ex Hispania misit, quæ Thymelæa speciem esse suspicatur. Frutex hic passim in locis siccis & siluis nascitur, inquit, maximè in quercetis, altitudine cubitali, ramofus, & circumquaque ramulos diffundens. Folia eius minima sunt, Myrto similia, sed minora: flos luteus minimus, ab ea folij parte, qua caulem attingit, nascens, vt in Chamæpity: radices lignosæ, præsertim superiore parte, cortice è nigro rufescente, crassitudine pollicari, non altius in terram demissa, sed per summum cespitem diffusa, flexiles, gustu valde ingrato, cum acrimonia amaro, & fauces abradente quemadmodum Thymelæa Dioscoridis. Totius fruticis odor grauis est, & sapor insuauis. Totus etiam

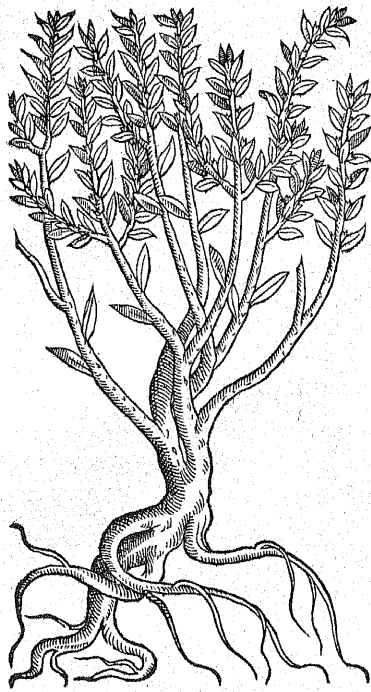
Lib. 4. c. 167. Ves.

Lib. 27. c. 9.

Lib. 9. hist. cap. 22.

Lib. 7. sum.

THYMELÆÆ species,
Mycono.

etiam lignosus est, & vitilis. Vis ei purgatoria & vehemens, & quàm in Chamelæa valentior. Nam drachmæ dimidiæ modus potentissimè aluum soluit: aquas potissimùm vacuat, non sine torminibus & magno cruciatu. Datur in iure aut vino. Hoc remedio Hispani agricolæ vtuntur, vocântque Herbam de Monteferrato, quòd ibi, & vicinis in locis frequens sit. Alij, vt Catalani Arragoniæ finitimi, Brusfalagã & Ciegato vocant. Hæc planta ad Thymelææ species referenda Mycono videtur, si gustum, odorem, facultatem consideres. Picta videtur à Clusio in Historia stirpium Hispanicarum, Sanamundæ primæ nomine: effigies enim & delineatio cõueniunt. Cubitalibus ramis ab eadem radice fruticat, inquit Clusius, flexilibus, cortice exteriori nigrescente obductis, alium interiorem lentum in tenuia fila sese dissoluentem complectente: folia Chamelææ æmula, sed multò minora, breuiora, carnosã, ad Tithymali paraliij aut Myrti folia proximè accedunt, sed hirsuta aliquantulùm, circa ramulos confertim & serie quadã vt in Myrto distributa, gummosa si mordeantur, & gustu amaro, deinde admodùm acri & adurente: flores inter folia Oleæ similes, oblongi, in quatuor foliola per extremum diuisi, colore luteo: fructu Thymelææ ferè, sed nigricante: radix crassa, lignosa. Frequens est in regno Valentino & Granatenfi. Martio & Aprili floret. Illic ab Herbariis Sanamunda vocatur, à rusticis *Mierda-cruz*, propter purgandi facultatem, cuius causã rusticis eius regionis apprimè in vsu est. Hæc Clusius.

SESAMOIDES. CAP. XVI.

Nomina

Li. 4. c. 147.
Forma.

Locus.

Li. 22. c. 25.

Ibidem.

Li. 4. c. 147.

Li. 22. c. 25.

ΣΗΣΑΜΟΕΙΔΕΣ μέγα, & σησαμοειδὲς μικρὸν Græcis, Sesamoides magnum, & Sesamoides paruum Latinis, à seminis similitudine dicuntur. Sesamoides magnū, quod in Anticyra Elleborum, vel, vt ait Theophrastus, Elleborinen vocant auctore Dioscoride, quia in purgationibus Elleboro albo miscetur, herba est similis Senetioni aut Rutæ: foliis longis: flore albo: radice gracili, inefficaci: semine sesamo simili, gustu amaro. Sesamoidi paruo, quod album vocat Galenus, cauliculi sunt palmi altitudine, folia habetis Coronopo similia, hirsutiora tamen & minora. In summo cauliculorum capitula sunt flosculorum subpurpureorum, medio eorum albo, in quibus semen sesamo simile, amarū, fuluum: radix tenuis est. Nascitur in asperis locis. De quo hæc Plinius. Sesamoides à similitudine nomen accepit, grano amaro, folio minore. Nascitur in glareosis. Deinde de altero. Est etiamnum aliud Sesamoides Anticyræ nascens, quod idèd aliqui Anticyricon vocant: cætera simile Erigeroti herbæ. Sesamoidis magni semen, vt docet Dioscorides, purgat pituitam & bilem per superna, quantum tribus digitis capi potest tritum, & sumptum cum Ellebori albi sesquiobolo in aqua mulsã. Parui item semen purgat bilem & pituitam per inferna acetabuli mèsura potum cum aqua mulsã. Idem impositum cum aqua tubercula & tumores discutit. Eadem ferè Plinius habet. Granum Sesamoidis datur in vino dulci ad detractiones, quantum

tribus digitis capitur, miscèntque Ellebori albi vnum & dimidium obolum, purgationem eam adhibentes maximè in infantiã, melancholiã, comitialibus, podagris. Et per se drachmæ pondere exinanit. Et Sesamoides paruum detrahit bilem in aqua potum. Semen illinitur igni sacro: discutit panos. Galenus, Sesamoides magnum, inquit, quod & Anticyricus Elleborus appellatur, quia semen eius vt Elleborus purgat, hoc & reliqua facultate Elleboro similis est. Nam & in abstergendo, excalfaciendo, desiccandòque similem illi vim obtinet. Sesamoidis albi semen vehementer amarum qualitatem continet, non solum mediocrem. Calfacit itaque, rumpit & extergit. Herbas istas catharticas Herbarij sibi ignotas esse fatentur. Pena tamen suspicatur Hormalam Syriacam in odoratis depictam ex Lobellio Sesamoides maius esse. Matthiolus verò Sesamoides minus ostendit, quod Cortuso acceptum refert. Per multi opinantur Sesamoides maius esse eam

SESAMOIDES maius
multorum, Dalech.

herbam, quæ in tota ora Massiliæ & Liguriæ, Corsica ac Sardinia gignitur, illicque vernacula lingua *Tartouraire* appellatur. Fruticosa est, pede non altior, radiculis subflauis, gracilibus, tenuibus, si totam plantam spectes, superuacuis: ramis multis, rotundis, densa lanugine villosis, furculosis: foliis Rutæ simillimis, numerosis, hirsutis, candidis: flore in summis ramis copioso, exiguo, candido, densius congesto, intra lanuginem delitescente: semine paruo, nigro, gustu tam feruido, vt si quis herbam mandat, diutius ardere fauces videantur, tam pertinaci vredine, vt nulla oris collutione deleri possit. Minor sane est in Chamelæa, Thymelæa, Laureolæq; generibus acrimonia, ac vrendi vis, quàm in hac planta. Hodie impostores, ac quidam ignari quãtùm malefica sit huius plantæ vis, & corporibus nostris noxia, ex vino albo, vel cicerū decocto, vel elixæ carnis iusculo bibendã propinant drachmam vnam vel alteram, in validissimis naturis, tanta purgandi potestate, vt sæpe ob hypercatharsim sanguis erumpat. Educt autem sic sumpta biliosa, pituitosa, aquosa, id quod & Dioscorides testatur: vt mirum non sit, in Anticyra dictum olim fuisse Elleborum, admisceriq; solitum potionibus ex Veratro albo paratis, vt facilius & citius Veratrum, quod vomitiones magis ciet quàm deiectiones, aluum commodiùs detraheret. Hoc fortassè Elleborum est, quod fructum Sesamo similem edere Theophrastus scripsit, quo in Anticyra purgationes fiebant. Quamquam non solum fructu, sed etiam radice vtile esse scribit: quod negat Dioscorides, qui radicem *ἀπαρτοῦ*, id est, imbecillem, siue ignauam esse dicit, seminiq; purgandi vim tribuit, quam etiam foliis & ramulis ineffe experientia docuit. Planta hæc Clusio est Sanamundæ tertium genus, Cortuso Erica Alexandrina, Alfonso Pautio Cneorum. Thymelææ congenerem esse, & iisdem facultatibus pollere putat Clusius. Plantam alteram hic etiam appictam Sesamoides minus quidam nominant, non ad Dioscoridis quidem historiam referentes, sed ad eam quam cum superiore cognationem habet originis, saporis, facultatis catharticæ. Quidam Phacoides volunt esse Oribasiij, ob foliorum cum Lente similitudinem. In maritimis, vt & alterum prouenit, sed Corsicæ magis quàm Galliæ, Liguriæve: caule pedali, in ramulos pluri

los plurimos & graciles diuiso, lanugine molli vestitos superioris modo: foliis numerosissimis, minimis, lætiùs virentibus, Lenticulæ similibus, circa ramos densissimè coaceruatis, vt ramorum conspectum adimant, Aizoi acris specie: flore copioso, tenui, candido, per totos ramos foliis intersparso, suauissimi odoris, nec moscho dissimilis, & quasuis acres plantas superantis. Purgat, & eisdem humores educit quos Sesamoides maius, sed laboriosius, præsentiorèque

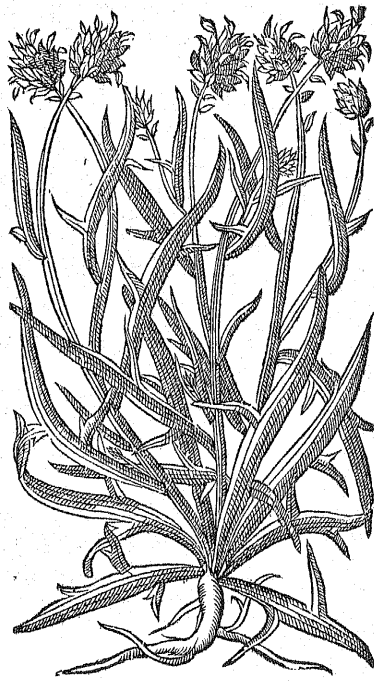
SESAMOIDES minus,

Dalechampij.

SESAMOIDES minus,

Matthioli.

nimiæ vacationis discrimine. Eius tusæ ac cribratæ drachmam pisanæ immixtam forben dam dedit Dalechampius cuidam neruorum distentionibus laboranti Lugduni in publico valetudinario, cui non segniùs alius deturbata est, quàm si colocinthidem sumpisset, restitutaque sanitas. Sesamoides minus à Matthiolo positum Pena approbat, scribitque optimè Cyani comparari. Folia enim prorsus sunt Cyani parui, incisura & ortu Coronopi, hirsutiora, maiora (fortè μικρότερα pro μικρότερα in Dioscoride legendum, qui error in eo auctore frequens est) flores radiati, prorsus Cichorij concolores & similes supernè, subtùs capitula ex squamulis compacta Cyami aut Iacæ modo habentes: semine intus Sesami: radice Tragopogoni, exiliore. In Narbonensi agri squallidis collibus, etiam herbis ad Ladum copiosè prouenit hæc planta, atque etiam in Longobardia. Huic Matthiolus non rectè Phalaridis flores & capitula affinxit. Hæc ex Pena. Quidam Catanancen priorem esse putant.

EMPE

EMPETRON Græcis, & *Φουκοειδής* dicitur, Latinis Empetrum & Phacoides, & Calcifraga Plinio. Id non descripsit Dioscorides, sed dixit tantùm in maritimis & montosis nasci, gustu falso, quod verò propius terreno prouenit, amarius esse. Purgat pituitam & bilem, & aquas, si in iure aliquo, aut aqua multa exhibeatur. Eadem prorsus Plinius tradidit. Empetron, quam nostri Calcifragam vocant, nascitur in montibus maritimis, ferè in saxo: quo propius mari fuerit, minus falsa est (Deprauata hæc in vulgatis codicibus lectio, sic corrigenda, quæ propius mari fuerit, falsa est) potaque bilem trahit ac pituitas: quo longius magisque terrena, amarior sentitur. Trahit aquam. Sumitur autem in iure aliquo, aut in hydromelite. Galenus scribit Empetrum ad solas purgationes esse vtile, bilem ac pituitam educens, gustu falsum esse, quare ad alia quoque vri licere, ad quæ pollet substantia falsa: item nominari Phacoides. Idem planè Aëtius & Paulus ex Galeno exscripserunt, vt vox phacoides vel in Dioscoride, vel phacoides in aliis meritò suspecta sit. Addit Paulus, quia falsum est, extergendi vi præditum esse. Cum verò Dioscorides, Galenus, atque alij Græci medici ipsos sequentes scribant Empetrum ad purgationes tantùm vtile esse: Plinius contrà his quæ modò citauimus subiiciat, vetustate vires perdere, recens vrinas ciere decoctum in aqua vel tritum, calculosque frangere, & qui fidem promisso huic quærunt, affirmare lapillos, qui subferuebant vna, rumpi: perspicuum est eum, alterum Empetrum Saxifragum dictum cum maritimo Empetro

EMPETRVM phacoides, Herba terribilis Narbonensium.

confudisse. De quo Saxifrago, siue Empetro altero, caput extat in multis excusis exemplaribus Dioscoridis, cui calculos vesicæ frangendi, & vrinas ciendi vis tribuitur: quanquã caput hoc inter Dioscoridis notha & adscititia à peritis herbariis referatur. Præterea ex iisdem Græcis auctoribus colligere licet fœniculum marinum, siue Herbam Sancti Petri, Empetrum non esse, hoc loco descriptum, quod quidam crediderunt: quia ei nulla bilem purgandi, pituitamque facultas insit. Quare diuinare potius, quàm certò statuerè licet, quæ planta legitimum veterum Empetrum asseri possit. Si tamen cõiecturæ locus sit, Dalechampius Empetrum esse opinatur plantam, quæ à vulgo Narbonensium Herba terribilis vocatur, cuius capite de Alypo mentionè faciemus, ob violentam in corpore purgando facultatè. Ea nunc in ipso maris litore prouenit falsum humorè bibente eius radice, ac tum falso gustu est, vt carere plantæ, quarum radix marinam aquam fugit: nunc in montibus mari vicinis, vt in monte Cestio, vulgò *Cap de Ceste* prope Agatham, nullo maris succo imbuta, sed tantum obiecta eius afflatui, ac tum falsuginis expers, gustatè perquam amara sentitur. Cubiti est magnitudine, & eo maior, cortice purpurascète, ramosa, folio Lætis, sed Lætis modo per æquales versus nõ disposito, per ramos & furculos nullo ordine prodeute, supernè viridi, infernè candicante, capitulis in ramorum vertice purpureis & rotundis, Aphyllanthi non dissimilibus. Purgandi vim habet Sesamoide vtroque, non imbecilliorè. Purgat autè bilem, pituitam & aquas non aliter, quàm Tithymalus.

Ccc

Nomina

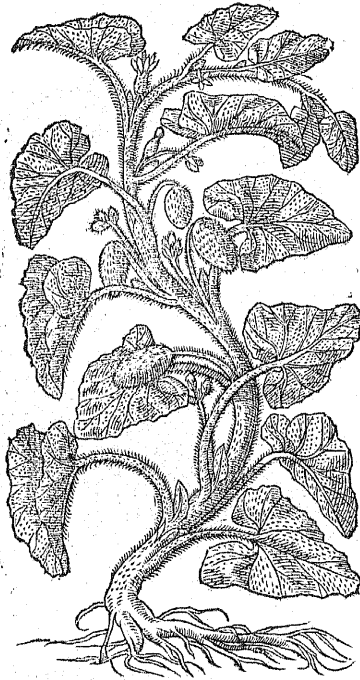
ΚΥΣ άγριος, Cucumis silvestris Latinis dictus est, & Cucumis erraticus, & anguinus, Officinis Cucumis asininus, Arabibus Chete allimar, Kate-

Li. 4. c. 149.

Forma.

silvestrem tradit Dioscorides solo fructu distare à satiivo Cucumere, quem longè minorem parit, oblongis glandibus non dissimilem: folia atque sarmenta satiivi referre: radice candida, magna.

CUCUMER agrestis, Matthioli.

His notis Cucumerem nostrum silvestrem designari nemo est qui non aperte videat. Is flagella per terram spargit, bicubitalia, minimi digiti crassitudine, rotunda, breuibus aculeis aspera, solida, & anguivum modo inflexa. Folia edit ex longis, crassis, & aculeatis pediculis pendentia, in obtusum mucronem desinentia, superne viridia, inferne pallidiora, & crebris intricatisque venis, rugosa, vtrinque aspera: flores tota ætate ex foliorum alis, quinque, latis, acuminatis, & flavis foliolis constantes, quosdam steriles, quosdam fecundos. Steriles terna intus trifida veluti complicata, & per ambitum crocea, nec hirsuta stamina habent, nullumque posteriore parte capitulum, futuri fructus rudimentum. Fecundi in medio ternas hirsutas & flavae furculas staminum vice continent: retro hirsutum & oblongum extuberat tuberculum, quod flaccescere flore paulatim cum pediculo accrescit, donec maximæ glandis magnitudinem superaverit, quod vndique breuibus aculeis armatur, & in maturitate cum splendore, gliscere, & candicare, vel pallefcere coepit, sponte sua, aut leuiter tactum ex pediculo exilit, & cum impetu oblonga, foris nigra, intus candida semina cum aqueo succo eiacular. Radice nititur crassa, rotunda, carnosa, rapo oblongo haud absimili, radiculis multis huc & illuc dispersis. Tota planta vehementer amara est, præsertim fructus amarissimus, sola seminis medulla dulcedinem habet, quæ etiam mures alliciat, inquit Cordus. Quare miratur Galenum huic semini amarum saporem tribuere, quod fortasse tantum corticem seminis degustauerit, qui amarus est, non ipsum nucleum, qui propriè seminis appellatione venit. At falso Galenum à Cordo reprehendi Matthiolus arbitratur, quod nusquam scripserit Galenus Cucumeris silvestris semina amara esse, sed Cucumerum semina quædam amara esse, quemadmodum & amygdalæ: nec disertè dixisse Galenum aut satiivi aut silvestris Cucumeris semen quandoque amarum reperiri, coniicere tamen ex contextu facile esse de satiivi semine intelligere, & lectores admonere voluisse huiusmodi seminum nucleos, qui natura dulces sunt, aliquando foli in quo nascuntur vitio amarus effici. Nascitur Cucumis silvestris in sabuletis, ac ruderibus: estque in Gallia Narbonensi & Hetruria frequens. Frigidioribus locis feritur in hortis ab Herbariis. Augusto mense florere. Autumno fructum producit. Instillatus foliorum succus aurium dolori conuenit, inquit Dioscorides. Illita ex polenta radice veterem omnem tumorem discutit. Imposita cum resina terebinthina tubercula,

Locus.

Tempus.

Li. 4. c. 149.

Vires &

Temper.

cula rumpit. Ischiadicis infunditur: podagras discutit decocta ex aceto & illita. Eius decocto dentes in dolore colluuntur. Aridæ farina impetiginem, lepras & vitiligines absterget: nigris cicatricibus colorem reddit, & in facie maculas expurgat. Radicis succus sesquiboli pondere, item cortex acetabuli quarta parte, bilem pituitamque deiciunt, præsertim in hydropticis: deiectiones autem citra stomachi iniuriam mouet. Radicis selibra in vini, præsertim Lybici, hemina conteritur, danturque ex eo terni cyathi triduo, dum tumor abundè deprimi cernatur. Quæ postrema sententia sic legitur in vetere codice. Δεξι δὲ τῆς ῥίζης λαβόντα ἡμιλίβαν μὲν δισοῖν ἕξαστον οἶνος, μέλιται ἀγυπτιῶν γλυκίως λαβόντα, καὶ δισιδόναυ ἐκ τούτου κιάθους γ. νῆσται ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς, ἕως ἂν ὁ ὄγκος ἰσχυρῶς συσταλῆ. Id est, cum selibræ eius acciperis, oportet eam læuigare cum binis sextariis vini dulcis, præsertim Aegyptij, propinareque ex ipso tres cyathos ieiunio trium dierum spatio, donec abundè tumor ipse subsidat. De foliorum & radicis vsu medico, idem quod Dioscorides Plinius aperte tradidit. Radix ex aceto cocta podagris illinitur, succoque dentium dolori medetur. Arida cum resina impetiginem & scabiem, quæ psoram & lichenas vocant, parotidas & panos sanat, & cicatricibus colorem reddit. Foliorum succus auribus surdis cum aceto instillatur. Sed in his quæ de Elaterio scripsit, à Dioscoride dissentit. Cucumin silvestrem esse diximus, inquit, multò infra magnitudinem satiivi. Ex eo fit medicamentum, quod vocatur Elaterium, succo expresso ex semine. Quæ in re Plinius Theophrastum secutus est: scribit enim καὶ τὸ σπέρμα ἢ τὸ ἀγρὸν τὴν μὲν ῥίζαν ἀλφειοῦ καὶ ψάρας βοσκῆμασι (legendum, ἀλφειοῦ καὶ ψάρας βοσκῆται, τὸ δὲ σπέρμα, &c. Est enim id, quod Dioscorides ante dixit. Ξηρὰ δὲ λεία ῥίζα ἀλφειοῦ, λέπραν καὶ λειχήνας σμύχεται, nulla facta pecudum mentione) τὸ δὲ σπέρμα χυλιῶν ἐν ποτῆτι τὰ ἐλατήριον. τίλλεται δὲ τὸ φθινοπῶρος, τότε γὰρ βέλιον. Id est, Cucumeris silvestris radix vitiliginem & scabiem sanat. Ex semine verò succo expresso fit Elaterium. Legitur Autumno: tunc enim melius. Dioscorides verò ex fructu Cucumeris elaterium fieri docet, vt simul etiam quod in ipso carnosum exprimitur. Deinde quod scripsit Dioscorides. Sunt qui ad hauriendam protinus succi abundantiam cribratos cineres humi inspergant, & medium cauantes triplicatum linteam obfundunt, per quod Elaterium cum sua humiditate diffundatur, siccatumque in pila conterunt, Plinius non satis expressit. Semen quoque, inquit, cinere conspergitur, ad coercendam succi abundantiam, qui expressus suscipitur aqua cælesti, & subsidit, deinde sole cogitur in pastillos ad magnos mortalium vsus. Paulò post de Elaterio, Nec vllum, inquit, ex medicamentis longiore æuo durat. Incipit à trimatu. Si quis recentiore vti velit, pastillos in nouo fictili igne lento in aceto domet. Melius quo vetustius: finitque iam ducentis annis seruatum, vt auctor est Theophrastus, & vsque ad quinquagesimum lucernarum lumina extinguit: hoc enim veri experimentum est, si admotum, priusquam extinguat, scintillare sursum ac deorsum cogat. Locus Theophrasti, quæ Plinius citat, is est πέντων ἢ ὀκτώτων φαρμάκων πλεῖστον διαμένει χροῖον ὁ ἐλατήριον, καὶ τὸ παλαιότατον ἀλεγεινὸν ἰαφός δι' οὗ τις ἔλεγεν οὐκ ἀλαζῶν, ἔδὲ ψόφης ὡς ἐνὶ παρ' ἀλλὰ διακοσίων ἐτῶν, θεμασὸν ἢ τῆ ἀρετῆς δόξουαι ἢ τινὰ αἰὶψὸν δῶρον. ἀλλὰ δὲ τῆς κρονιότητος ἢ ὑγρότης. διὰ γὰρ τὰύτην καὶ ὅταν κόψωσι, τὴν ἕσασιν εἰς τέφραν ὑγρὸν, καὶ ἔδὲ ἕτως ξηρὸν γίνεται, ἀλλ' ἀχειπενήκοντα ἐτῶν σθένυσσι παραγόμενον τὸς λύχνος (non ἀυχμης, vt in vulgaris exemplaribus legitur) φασὶ δὲ μόνον μέλιται, ὑπέρονον ἂνω ποιεῖν τῶν φαρμάκων (non ὑπὲρ ἴνων, vt habent vulgati codices) ἀλλ' ἡ μὲν οὖν ἰδιότης τῆς δυνάμεως. Id est, Omnium quidem in vniuersum medicamentorum maximè diuturnum est Elaterium, & quod vetustissimū optimum. Itaque medicus quidam, vir haud gloriosus neque mendax, sibi esse Elaterium ducentorum annorum dicebat, virtute mirabili, donatum à quodam. Diuturnæ confer-

Lib. 9. hist. cap. 10.

Lib. 9. hist. cap. 14.

nationis est humoris copia: eam enim ob causam etiam cum truerint, in cinere humidum reponunt, ac ne sic quidem siccat, sed vsque ad quinquagesimum annum lucernis admotum eas extinguit. Aiunt autem solum hoc ex omnibus medicamentis maximè purgationem immodicam per superiora efficere. Hæc igitur eius medicamenti propria vis. In his Theophrasti verbis Gaza hæc prætermisit, φασὶ δὲ μόνον μέλιτα ὑπέρκεινον εἶναι ποιεῖν τῶν φαρμάκων. Est autem ὑπέρκεινος, ὃ ὑπερκεῖται φαρμάκων, ut Galenus in Glossis Hippocraticis exponit. Dioscorides Elaterium scribit à bimatu ad decennium deiectionibus vtile esse. Theophrastus id mirabili virtute ducentis annis seruatum esse. Scribit idem Theophrastus σβέννυσι προσκαυμένον τὰς λύχνους, quæ Plinius cõuertit, lucernarum lumina extinguit. Contra Dioscorides ait, προσκαυτὴν λύχνου εὐχρῆς, id est, quòd lucernarum luminibus obiectum facillè flagret, vel ad lucernam admotum facillè ardeat. Sed potior videtur esse Theophrasti sententia, vt videlicet Elaterium propter humoris copiã lucernarum lumina extinguat, & vt Plinius ait, scintillare sursum ac deorsum cogat. Nam omne humidum, quod pingue non sit, ignis flammam protinus extinguit. Quare Elaterium, in quo humiditas aquea multum exuperat, lucernæ flammam extinguet potius, quàm ardebit admotum, excitato videlicet in humido à calore flatu, id quod experientia confirmari potest. Itaque cum Dioscoridis locum mendo non carere suspicantur viri docti, & pro εὐχρῆς legendum esse putat Cornarius ἰσχυροῦς, id est, non ardet. Elaterium bilem ac pituitam vtriusque parte extrahit, inquit Dioscorid. Optima suspiriosis est purgatio. Quod si in animo est deiectionem moliri, adiecto salis duplo, & stibij quod colorare sufficiat, ex aqua, erui magnitudine, catapotia dato, postea cyathus vnus aquæ tepidæ sorbeat. Ad citandas tamen vomitiones aqua diluens Elaterium subiectas linguæ partes penitissimè penna oblinito. Quod si quisquam difficilius euomat, oleo aut vnguento irino resoluto, somnum inhibeto. Porro his, qui eximè vacuantur, continuè vinum & oleum dare conuenit: etenim vomendo restituntur. Quod si vomitiones non finiantur, aqua frigida, polenta, posca, poma, & quæ stomachum densando corroborant, offerenda sunt. Ciet Elaterium menses: partus necat in pessò subditum: morbo regio medetur cum lacte naribus infusum, à diurnis capitis doloribus liberat. Efficacissimè anginis illinitur cum vetere oleo, melle, aut felle taurino. Hæc & alia quædam Plinius habet. Obscuritates, inquit, & vitia oculorum sanat, genarumque vlcera. Tradunt hoc succo tactis radicibus vitium, non attingi vnas ab auiibus. Contra phthiriasim bibitur, & hydropifis. Illitum anginas & achoras cum melle & oleo sanat. Et paulò post. Podagris & articulorum morbis decoctum in aceto illinunt, præsentem remedio: lumborum verò dolori femine solo siccato, dein trito, triginta denariorum pondere, in hemina dato aqua. Sanat & tumores subitos illitum cum lacte mulierum. Purgat eas Elaterium: sed grauidis abortum facit. Suspiriosis prodest, morbo verò regio in nares coniectum. Lentigines ac maculas è facie tollit in Sole illitum. Adiecit & eius modum ex Dioscoridis sententia. Modus proportionem virium à dimidio obolo ad solidum. Copiosius necat. Integer modus, inquit Dioscorides, obolus est, minimus semiobolus, pueris chaldi duo, si quidem copiosius periculum adfert. Galeno Cucumeris agrestis tum fructus, tum fructuum succus, quem vocant Elaterium, tum non minimè radicis, & foliorum, ad medicationes perutilis est. Elaterium itaque menses ciet, & fœtum interimit appositum, ceu alia omnia amara, & subtilium partium, maximè si quam habeant caliditatem, velut Elaterium: nam summè amarum est, leuiter calidum, vt ex secundo sit ordine excalfaciētium. Porro tale protinus digerendi quoque vim habet. Sic igitur eo angina laborantes inungunt quidam cum melle, & oleo vetere. Bonum item est morbo regio affectis, fusum

Ibidem. Vires & Temper.

Lib. 20. c. 1.

Lib. 8. sim.

fusum cum lacte in nares, dolores capitis sanat etiam hoc vsu. Atq; Elaterium quidem eiusmodi est. At radicis succus, vt & foliorum Elaterio similem vim habeat, imbecillior tamen. Sed & ipsa radix similem facultatem habet: abstergit enim, digerit, emollit. Porro cortex potentiùs ea desiccat. Menses de huius Cucumeris facultate, viribus, noxa, & eius correctione fusus differit his fere verbis. Succus ex Cucumeris siluestris fructu laus est præcipua, secunda radicis. Is fructus iam absolutus si maturitate palleat, viridisque esse desierit, & amaritudine sit eximia, succumque remittat album & subpinguem, est calidior. Imperfectus autem tam est noxius, vt sanguinem educat. Succus quidem exeunte Æstate excipitur: radix sine Veris colligitur. Eadem in medicamenta multum efficacia & celebria recipitur. Succus calidus est & siccus ordine tertio: substantia ignea & terrena conitat. Purgat potenter pituitam vomitu, & deiectione, & interdum bilem, si vacuari parata est: serofum quoque excrementum etiam euulsi contumax, atque ideò à iuncturis mirificè trahit, præsertim succo & radice. Ob id earum dolorem sanat: ischiadem etiam iuuat apertè cataplasmate impositus, vel clystere iniectus. Radices eius cum absinthio in aqua & oleo percõctæ hemicraniam molestam, & curatu difficilem sanant, si ipso decocto tempora fricentur, & si agris radices eadem cum herba trita cataplasmate applicentur. Succus quoque ipsius cum pauco lacte naribus iniectus idem efficit: excrementa enim cerebri euacuat, & nasi foetorem ab horum putredine ortum persanat: cephalalgiam quoque veterem, & epilepsiam. Idem cataplasma, præsertim si sterco caprinum addatur, tumores magnos & duros, & strumas resoluit. Succus quoque & decoctum tum fructus, tum radicis hydropem iuuat potu (valenter enim aquas serofas euacuat.) & icterum, & obstructions lienis, & hepatis. Puluis radicis cum melle cicatricem scdam tenuat, ecchymomata contusionibus succedentia dissipat. Succus radicis cum farina fabarum, sordem faciei, & scditatem cutis illitus terget. Radix ex aceto forti alphis affricta, eos delet & lentigines. Resoluit enim, tenuat, terget, siccatur. Solut molestè & tardè: aperit obstructa, & ora venarum. Quæ ne aperiat & vlceret hic succus, ac cum torminibus, & anxia molestia vacuet, datur cum Bdellio, vel Tragachantho, vel lacte dulci, recenter mulso, aut mulso & sale: promptiùs autem purgat cum pauco sale gemma & aromatibus. Succus ex fructibus per maturitatem pallentibus clementer sine compressione multa extractus, siccatur vt Scammonium aut aloë. Nonnulli inter siccandum ei immergunt aromata nodula ligata, quem extrahunt dum siccando cogi incipit. Alij alia immittunt pro variis scopis. Triennio seruatur, post sex menses vtendus. Noxam autem ab eo corpore imprefam delent aqua hordei, mulsu, vinum, oleum. Datur succus à granis decem ad drachmæ vnus partem tertiam. Puluis radicis à granis quindecim ad drachmæ semissem. Decoctum ab vncias duabus ad vncias quatuor.

Li. 2. med. purg. c. 2.

COLOCYNTHIS.

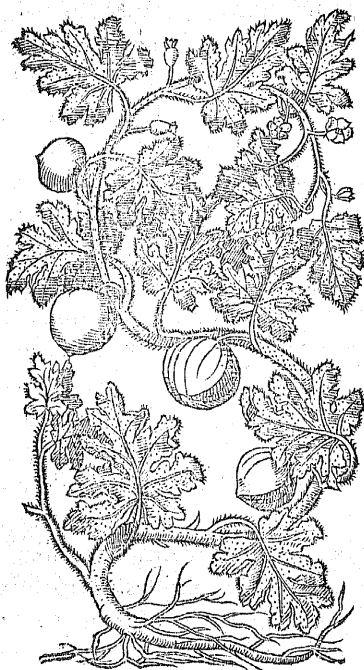
CAP. XIX.

CΟΛΟΚΥΝΘΙΣ, θήλος, quasi Cucurbitula, deminuto καλοκυθα *Nomina* nomine, nam fructus eius cum Cucurbitæ satiuæ fructu collatus, longè minor est, Latinis similiter Colocynthis, & Cucurbita siluestris appellatur, Arabibus *Chandel*, *Handel*, siue *Handal*, Officinis, Hispanis & Italis *Coloquintida*, Germanis *Coloquint*, & *U-wildekurbis*, Gallis *Coloquinte*, & *Courge sauuage*. Quibusdam Fel terræ dicitur, Arabibus Plantarum mors, quòd herbas

alias sibi vicinas veneni modo interficiat, vt vicina illi terra adusta videatur. Hippocrates Colocynthidem sepe *συκυώνη* vocat, & *συκίνη*, & *συκυώνης σπύγγον*, καλοκυνθίδος τὸ ἐν τῷ, Colocynthidis spongiam, eius interiorem partem, & *συκίνη* ἄπυρρον, καλοκυνθίδα ἀδυσπύλλον, in scitilem Colocynthida, vt Galenus in Glossis exponit. Colocynthis aspera viticulos foliâque per terram strata emittit, Cucumeri, quem hodie Citrulum vocant Officinæ, similia, in mucronem desinentia,

Forma.

COLOCYNTHIS,
Matiboli.

Li. 4. c. 171.

Li. 2. c. 130.
Lib. 2. c. 4.
Genera.

Lib. 3. c. 41.

Lib. 1. de
plant.
cap. 98.

I.

atque vtrinque ex obliquo & profundius in ternas plerumque partes secta, quæ partes suas quoque habent incisuras: flores iuxta folia pallidos siue flauos: fructum rotundum, pilæ forma in orbem coactum, primum viridem, deinde flauum, cortice neque spisso, neque duro contextum, qui cum exaruit, summè leuis est, fungosa candidaque intus pulpa, in qua cauernula seminibus pyro similibus plena, duro cortice candidum nucleum claudentibus. Radice nititur oblonga, fibrata, candida. Fructus sapore est amarissimo, qui siccat, & ad vsum medicum asseruatur. Hæc est Dioscoridis Colocynthis: sic enim describit. Colocynthis sarmenta foliaq; satiu Cucumeris emittit, per terram repentia, diuisa: fructum in speciem mediocris pilæ conglomeratum, vehementer amarum, quem legere oportet cum cæperit in pallidum colorem permutari. Auicennas & Mesues duplicem faciunt Colocynthidem, marem & fœminam. Mas est foris lanuginosus, nigricans, subasper, grauis, durus: fœmina præstantior, præsertim si est magna, perfectè matura, alba, lenis, rara, leuis: vti eius interior medulla albissima, rara, lenis & leuis: quòque leuior, eo melior: sitq; ex agro laxo, arenoso, libero, Autumno lecta, cum languescente virore cæperit in colorem luteum mutari. Inmutata & his notis destituta, mala: status torminosos & molestissimos excitat, immodicè purgat, vt etiam sanguinem educat, & saepe mortem adferat. Pessima est etiam ac venenosa, quam producit vnica tota vna planta. Quæ planta si loco illo est vnica, multò perniciosiorem fructum parit, præsertim si locus ille est vliginosus, vel puluerulentus, vel thermis propinquus, vel serpentibus abundet. Dodonæus alteram Colocynthidis genus reperiri tradit supra à nobis descriptæ haud multum simile, quod viticulis longis, asperis alta scandit, & Cucurbitæ satiuæ modo iis omnibus, quæ obuia sunt, capreolis suis se inuoluit. Folia fert Cucumeri siluestri similia: fructum Cucurbitæ profus similem, sed multò minorem, pyri solum magnitudine, & effigie: cortice duro tegitur, viridi, lignoso: intus succo plenus est amarissimi gustus. Hanc Lobellius pingendam curauit. Cordus sex Colocynthidum species recenset, Colocynthidem grandem, oblongam, quæ viticulis multis per terram spargitur, ex intervallo geniculis præcinctis, iuxta quæ capreolos emittit, & singula erigit folia longitudine & latitudine pedali, in tres partes Lupuli modo secta, tactu aspera, & breuioribus aculeis horrida, pedilibus aut cubitalibus, teretibus, asperis, concauisque pediculis insidentia. Ab iisdem geniculis radices in terram

COLOCYNTHIS Pyri-
formis, Lobellij.

in terram demittit tenues, quibus nutriendo succui succutrit. Flores secus foliorum exortu profert, quibus decidantibus grandis, & humi procumbens excrefcit fructus, longitudine plerumq; dodrantali, ea crassitudine, quam vtraque manu circum amplecti vix possis. Is primum viridis est, postea candicantibus maculis conspergitur, postremò maturus totus luteo pallet, & circa pediculū eminentibus angulis distinguitur. Dissectus corticem primò ostendit durum lignosumq; mox flauam cartilaginosamq; carnem, & in medio sex ordines feminum candidorum, oblongorum, acuminatorum, latorū & planorum, in quibus candidus inest nucleus. Radice nititur breui, à qua multa alia candida in diuersas partes exeunt, cubitales, & tenues. Hæc planta ad cameras periculis extructas admota capreolis eas apprehendit, & atregias scenatq; facit. Sapore fructus est amarissimo, & graui odore: seminis nucleus dulcis est. Seritur spectaculi gratia in latis hortorum arcis. Altera Cordi Colocynthis grandis, & rotunda, supra dictæ viticulis, capreolis, floribus, foliorū magnitudine, asperitate, radicibus, deniq; aliis omnibus similis, & æqualis, demptis duntaxat duobus, quòd scilicet folia in quinas partes dissecta habet, & fructus minores, globi instar rotundos, aut modicè planos, colore primum viridi, in maturitate pallido, pulpa, feminum ordine & figura superiori similes. Tertia Colocynthis turbinata, viticulis, capreolis, folia & flores primæ similes profert, & similiter per terram repit, sed omnes partes tenuiores habet: fructum pyri modo turbinatum, ouo maiorem, in maturitate flauū, & candicantibus lineis per longitudinem distinctam, foris durum, & lignosum, intus fungosa carne plenum, in qua quatuor oblongorum, paruorum, pleniorum, ac candidorum feminum ordines continentur. Radicibus nititur supradictis similibus, sed minoribus: sapore est amaro, vt cætera, similiterq; colitur. Quarta Colocynthis oblonga, glabra, viticulis, capreolis, foliis, flore & radicibus primæ similis, & æqualis est. Folia tamen quoquo versus dodrantem vix excedunt, & non longè à mucrone duabus incisuris, sed non profundis, in tres partes diuiduntur. Fructum habet oblongum, primæ similem, glabrum, minorem, colore primum viridi, in maturitate obliurè luteo, ac in palliorem saturatum degenerante, feminum ordine, quantitate, atque pulpa substantia, colore, ac sapore præcedentes Colocynthidas æmulatur, similiter etiã in hortis colitur. Quinta Colocynthis oblonga, candida, grandis, viticulis, foliis, capreolis, floribus, fructus quantitate, semine, radicibus, asperitate, atque amaro sapore primæ similis est. Solo ferè colore huius fructus ab illius fructu differt: etenim principio vires, mox albicantibus, & inæqualibus maculis, seu nubeculis aspergitur, postremò in maturitate totus albicat. Colitur in hortis supradictarum modo. Sextam Colocynthidem ponit, fungosam illam, & lauem, vulgaremq; quam descripsimus. Hæc colitur à quibusdam Herbariis in hortis, sed rarissimè pronenit. In Italia & Hispania, & trans maria in calidioribus locis sponte in asperis gignitur. Eius flores in æstate, seu sine æstatis apparent: fructus Autumno, siue eius sine maturefcunt, & durant integris natura & viribus ad quinque annos.

II.

III.

III.

V.

VI.

Locus.

Lib. 7. simpl. Vires & Temper.

Colocynthis, inquit Galenus, gustu amara est, sed quæ amaritudinis illi, dum potatur, adsunt opera, ea euidenter efficere nequit, ob purgatoriam facultatem quam validam in se continet; nimirum cum iis, quæ expurgat, antè & ipsa per aluum excerni præuertens. Viridis ipsius succus intritus ischiadibus prodest. **Lib. 4. ca. 171.** Dioscorides verò enucleatius eius effectus declarat. Medulla fructus purgatoriam vim habet, si quatuor oboli cum aqua mulsâ, melle cocto, myrrha & nitro excipiantur, & cogantur in cataportium. Arefactæ pilæ teruntur, & infusæ clysteribus profunt neruorum resolutioni, coxendicû doloribus, & coli vitiis, vt quæ bilem, pituitam, & strigmenta, interdum etiam cruorem eliciant. Fœtus admotæ enecant. Dolorem dentium tollit, si vnâ repurgetur, & in ea luto obliterata acetû & nitrum inferuescant, eo decocto decocti dentes colluantur. Si aqua mulsâ, aut passum in eadem incoquatur, & sub diuo refrigescat, potu crassum humorem & strigmenta alui detrahet. Stomacho supra modum aduersatur. Subdita ex ea balano alui excrementa reiiciuntur. Virenti succo vtilissimè ischiadici perfriquantur. **Lib. 20. c. 3.** Plinius perspicuè etiam eius vires exponit. Colocynthis vocatur alia (Cucurbita subaud.) ipsa plena, sed minor quâ satiuâ. (Sic fortasse rectius legas. Vtilior pallida ad medicinam quàm herbacea, medulla fructus per se inanit aluû. Arefacta infusâ; clysteribus, &c.) Vtilior pallida, quâdo eius sunt medicinæ. Herbacea arefacta per se inanit aluum. Infusâ quoque clysteribus, intestinorum omnium vitiis medetur, & renum, & lumborum, & paralyti. Eiecto semine aqua mulsâ in ea decoquitur ad dimidias, sic tussienti bibitur obolis quatuor. Prodest & stomacho, farinæ aridæ pilulis cum decocto melle sumptis. In morbo regio vtiliter semina eius sumuntur, & protinus aqua mulsâ. Carnes eius cum absinthio & sale dentium dolorem tollunt. Succus verò cum aceto calefactus mobiles dentes sistit. Item spinæ & lumborum, ac coxëdicum dolores cum oleo, si infricetur. Præterea, mirum dictu, semina eius si fuerint pari numero adalligata febribus, sanare dicuntur quas Græci periodicas vocant. Hæc Plinius. Ex quibus Cornarius locos aliquot declarari scribit, hætenus à nullis interpretibus, vt ille arbitrat, rectè intellectos. Primùm duos modos sumendi medullam Colocynthidis in vnum coaluisse, paucis particulis omisis, vt pro *δλωάμιν δὲ ἔχει ἢ μὲν ἀπερὶ τῆς καρπῆς καθαρίσθην, τῆς ῥαβδῶς πολλῆς μὲν ὑδρομέλιτος λευκανομένη σιωνίτρω, καὶ σιμύρῃ, καὶ μέλιτι ἐφθῶ. Ἔς καθαρότιον*, sicuti habent publica exemplaria, quæ interpretes secuti sunt, legunt, *δλωάμιν δὲ ἔχει ἢ μὲν ἐν περὶ τῆς καρπῆς καθαρίσθην, τῆς ῥαβδῶς πολλῆς μὲν ὑδρομέλιτος λευκανομένη, καὶ σιωνίτρω δὲ καὶ σιμύρῃ, καὶ μέλιτι ἐφθῶ ἔς καθαρότιον*. Id est, Medulla fructus purgatoriam vim habet, si quatuor oboli cum aqua mulsâ sumantur. Sed & si cum nitro, & myrrha, & melle cocto cogantur in cataportia. **Lib. 3. ca. 55.** Priorem modum aperte tradit Aëtius. Dantur ex medulla eius scrupuli duo in aqua mulsâ cyathis duobus. Posteriorem docet Plinius, cum ait, Prodest & stomacho, farinæ aridæ pilulis cum decocto melle sumptis. Alij tamen legere malunt ex Dioscoride, Obest stomacho. Farinæ aridæ pilulæ cum decocto melle sumuntur. Deinde rectè dixit Plinius, Eiecto semine aqua mulsâ in ea decoquitur ad dimidias. Quod in Dioscoride nonnulli longè aliter intellexerunt, ipsam scilicet medullam in aqua mulsâ coqui debere. Hoc falsum esse Aëtius perspicuè ostendit. Quod si minus purgare volueris, inquit, sumito Colocynthidem iustæ magnitudinis, eamque aperto siperne, & semen totum eximito. Deinde quicquid tomenti speciem præ se ferat in ipsâ, rursus citra semen in ipsam indito, & repletam ipsam sapa, aut vino dulci veterere, diem ac noctem macerari finito. Deinde excolatum per pannum vinum calefactum bibendum dato. Hoc tamen interest, quòd Dioscorides aquam mulsam, aut passum in ipsâ prius coquendum, deinde sub dio exponendum præcipit. Aëtius sapam aut vinum dulce veterere diem solum, ac noctem

ac noctem macerari finito. Sic etiam Paulus habet. Colocynthidem semine reiecto, sed quæ medullam referuet, passo implebis, sineq; totam noctem commadescere, manè passum auferetur, potuiq; dabitur. Qui sanè vsus hodie quoque Medicis frequentissimus est, Colocynthidem, aut alia pharmaca in liquore aliquo macerandi. Infusionem vulgò vocant. Sed præcipuè Medicis scitu necessaria sunt, quæ cum Mauritanii ceteri, tum Mesues de Colocynthidis temperatura, viribus, & remediis ex ea aduersus varios morbos, de eius vi malefica, de correctione, præparatione, dosi, & sumendi modo tradidit in libro secundo de purgantibus medicamentis. Colocynthis, inquit, calida est, & sicca, ordine tertio, ignea substantia & terrea per vsionem tenuata, eximie amara constat. Pituitam & alios humores crassos & glutinosos magis ex profundis partibus & distantibus, vt cerebro, neruis, musculis, iuncturis, pulmone, thorace, quàm ex venis attractos, vt censet Dioscorides, purgat, (non ita Dioscorides censet, sed pituitam, bilem & strigmenta purgare. Paulus Colocynthidis medullam scribit bilem potissimum vacuare, & muccosa, non à sanguine tantum, quemadmodum Veratrum, & Scammonium, sed & à neruis, & neruosis partibus) ac etiam bilem flauam, vt voluit Humain. Quapropter harum partium morbis mirè subuenit, cephalgiæ antiquæ, dolori cranij totius hemisphericæ contumaci, epilepsiæ, apoplexia, vertigini, aquosæ fluxioni in oculum, podagræ frigidæ, ischiadi maximè ac reliquis neruorum iuncturarumq; affectibus: althmati itè ac tussi antiquæ, dyspnœæ ex thoracis repleti angustia. Ac præterea summè omnium prodest colico dolori tam à pituita, quàm à flatibus, & hydropi. Omnia autem hæc siue sumpta, siue clystere, aut balano intestinis immissa præstat. Vtero autem imposita fœtum necat. Eadem cum aceto forti affricata alphas, lepram, psoram, elephantiam sanat. Oleum denique super calidos cineres incoctum cortici eius inanito, capillos illitu nigrat, eosque ne cadant firmat, canitiem tardat. Idem auri instillatum eius dolorem, ac tinnitum sanat. Eodem oleo & felle bubulo interaneorum vermes necantur, si simul misceantur, & calida ventriculo illinantur. Acetum similiter incoctum collutione dentium dolorem sedat: incidit enim, tenuat, terget, digerit. Ne autem cordi, ventriculo, hepatis, & ceteris visceribus noceat turbando, subuertendo, violenter trahendo, miscenda sunt quæ has partes roborant, vt mastiche, gallia: misceantur & glutinosa, lubricando citius deturbantia, acrimoniam mordacem obtundentia, vt gummi, Tragacatha, Bdelium, & similia, ne amplius vias vlceret per quas fertur, & ora venarum adeò vehementer aperiat, vnde sanguis manet. Serapio Colocynthidem mulsâ, cui incocta fuerit Ruta, macerabat, siccabat, lauisimè terebat, ex mulsâ prædicta dabat. Græcus quidam Colocynthidem oleo rosato fricabat, & cum æquali portione Ladani in cataportia formabat, vtilia prædictis affectibus. Mesues eam minutissimè forficibus incidit, muccagine Traganthi, aut Bdelij perlinit, siccat, tenuissimè terit: cum Ladano vel mulsâ, vel mastiche oleo rosato dissoluta in pastillos cogit, citra molestiam purgantes. Quod si noxam corpori impresserit, mulsâ, vel vuarum passarum decoctum cum oleo amygdalino, vel oleo nucum eam abolet. Longam decoctionem sustinet, estque pulueranda tenuissimè, vt eius facultas malefica permixta illi exquisitè alia, plenius obtundatur, vtq; viscera celerrimè permeet, neque in ipsis ob partium minùs tritarum crassitiem cesset: qua fortasse fit, vt in visceribus pigra retineatur, eaque vlceret, præsertim cum sensu percipi possint eius particula. Datur à siliquis sex ad decem.

ALTYPM

Nomina

ΑΥΠΙΟΝ Græcis, Latinis Alypum & Alypia dicitur, id est, indolens, siue expers doloris remediū, καὶ ἀλγία, nisi quis malit dictū quasi ἀλγία, id est, falsum vel maritimum; quod fecus mare, vt Dioscorides ait, oriatur. Herba est furculosa, inquit ille, subrubra, gracilibus ramulis: tenuibus foliis: flore molli, leui, copioso: rad: x velut Betæ est, tenuis

Forma.

Li. 4. ca. 173. Li. 5. meth. Li. 27. ca. 4.

(Oribasius nec Betæ similem, nec tenuem radicem esse ait:) semen velut Epithymi (thymi habet Actuarius.) Nascitur in locis maritimis, maximè Libyæ, plurima: sed & aliis locis vberima. Plinius, Alypum, inquit, cauliculus est molli capite, nõ dissimilis Betæ, acre gustatu, ac lentum, mordensq; vehementer & accendens. Actuario Alypum est Officinarum Turpetum, Turbith Arabibus dictum, quod album vocant. Nam in minoris Trypheræ compositione scribit: Si hoc medicamento, pituitæ deiectionem moliri instituas, Alypum, id est, album Turpetum addas. Et alio in loco, Turpetum, quod radix est Pityusæ, & album Alypiæ, glutinosam detrahit pituitam. At cū idem Actuarius iisdem ferè verbis quibus Dioscorides, Alypum descripserit, subiunxeritq; huius semen atrā bilem per inferna ducere, credere quidam Alypum ab Alypia differre, quæ non atram bilem, sed pituitam vacuet. Verùm is aliam radicibus, quas Turpeti nomine donauit, aliam semini Alypi, siue Alypiæ vim inesse intellexit, neque tamen hanc ab illo differre: quod confirmat Paulus his verbis. Alypi semen infernè atram purgare bilem, pari Epithymi mensura, cum sale, & aceto dictum est: intestina verò, si fidè Dioscoridi damus, leuiter exulcerat. Est autem meo iudicio quæ nunc Alypias vocatur. Mesues scribit Turbith radicem esse herbæ lactariæ, foliis Ferulæ. Serapio Tripolium Dioscoridi Turbith appellat. Quare difficile est quæ nam sit hodie planta, quæ verum Dioscoridis Alypum dici queat, decernere. Matthiolus plantam hinc pictam à Luca Ghino Pisus ad se missam pro Alypo fuisse scribit, sed pingendo deprauatā fuisse,

Li. 5. meth.

Lib. 7. ca. 4

Li. 3. purg. cap. 2. Cap. 330. simpl. In cap. 173. lib. 4.

ALYPVM, Matthioli.

ALYPVM, Pena, Herba terribilis Narbonensis.

ait Pena

ait Pena. Qui nullam habuit quæ æquè bene, imò vllò modo (præter Ferulas) Alypo congruat, siue lineamētis, siue efficacia purgandi, quàm frutex maritimus hinc depictus. Herbam terribilem vulgus Narbonensium appellat, de qua capite de Empetro diximus. Hanc Hippoglossi Valentini nomine depinxit Clusius, qui florentem vidit mense Februario & Martio in Bæticiæ solitudinibus, & in regno Murciano, totòque Valentino. Bætici Coronilla de froyles, & Siempre enxuta, quòd semper arida & exsucca videatur, appellant: Murciani verò & Valentini Segullada, nonnulli Valentini professores Hippoglossum, quamuis nihil cum Hippoglossis Dioscoridis commune habeat, nisi quis fortè ob foliorum cū Rusci foliis affinitatem sic dictum putet. Quæ tamen in hoc frutice circa pediculum sunt oblongiora & angustiora: præterea facultates sunt etiam dissimiles. Eidem Clusio Alypum esse non placet, cū planè arida sit & exsucca planta. Caterùm circūforaneos Bæticiæ Medicos scribit eius decoctum propinare iis qui scabie Hispanica laborant, non sine scælici, vt aiunt, successu. Est & hæc planta Ptarmica, & Coniza tertia quibusdam. Semen Alypi, Dioscoride auctore, purgat atram bilem, si mensura Epithymo pari cū sale & aceto sumatur. Intestina tamen leuiter exulcerat. Plinio verò aluum soluit in aqua mulsâ, addito sale modico. Minima potio drachmarum duarum, media quatuor, maxima sex. Ea purgatio datur è gallinaceo iure.

Li. 4. ca. 173.

Vires.

Lib. 27. ca. 4.

PYCNOCOMVM. CAP. XXI.

ΠΥΚΝΟΚΟΜΟΝ Græci, Latini quoque Pycnocomum vocant. Folia habet, vt scribit Dioscorides, Erucæ similia, sed aspera, crassa, & acriora, caulem quadrangulum, florem Ocymi, semē Marrhubij (ωπαρις habent vulgata exemplaria, alia ωπαρις, id est, Porri, sicuti & Oribasius legit) radicem nigram, rotundam, pallidam, exigui mali figura, terram olentem. Nascitur in locis saxosis. Eadem breuiter Plinius tradit. Aluum soluit & Pycnocomum, Erucæ foliis crasioribus & rarioribus, (Hæc vox, rarioribus, Pycnocomi nomenclaturæ repugnât: sic enim à densâ coma dictum videtur. Quare pro rarioribus reponere acrioribus, veteri etiam codice, atque Dioscoride lectioem hanc confirmantibus) radice rotunda, lutei coloris, terram olente: caule quadrangulo, modico, tenui: flore Ocymi. Inuenitur in saxosis locis. Ex rei herbariæ scriptoribus nullum aut audiui, aut legi, qui Pycnocomum verum se nosse asseueret. Quod si quis diligens & industrius aliquando repererit, sciat ex Dioscoride & Plinio non contemnendas esse eius vires. Semen drachmæ pondere potum, inquit Dioscorides, vim habet grauiam & tumultuosam infomnia faciendi. Cum polenta impositum tumores discutiaculeos & spicula infixâ extrahit. Sed & folia imposita tubercula & furunculos discutiant. Radix aluum soluit, & bilem vacuat. Datur drachmarū duarum pondere in aqua mulsâ. Ex Dioscoride Plinius hæc videtur exscripsisse. Radix eius in aqua mulsâ denariorum duum pondere, & aluum, & bilem, & pituitam exinanit. Semē somnia tumultuosâ facit, vna drachma in vino potum. Rursus, Palsim & in quacunque parte, ac maximo incommodo nascuntur, qui furunculi vocantur, mortiferum aliquando malum confectis corporibus. Remedio sunt Pycnocomi folia trita cum polenta, si nondum caput fecerint. Et alio in loco, Spicula sagittarum extrahit Pycnocomi semen.

Nomina

Li. 4. c. 169.

Forma.

Locus.

Li. 26. ca. 8.

Vires.

Lib. 26. ca. 8.

Li. 26. c. 12.

EPITHYMVM. CAP. XXII.

ΕΠΙΘΥΜΟΝ Græcis, Latinis quoque Epithymum dicitur, Arabibus Epitimo, Gallis Teigne de Thym. Epithymum scribit Dioscorides florem esse Thymi durioris, & Thymbæ similis. Habet capitula tenuia, leuia, & in eis caudiculas veluti capillamenta. Plinius magna ex parte Dioscoridi

Nomina

Li. 4. c. 172.

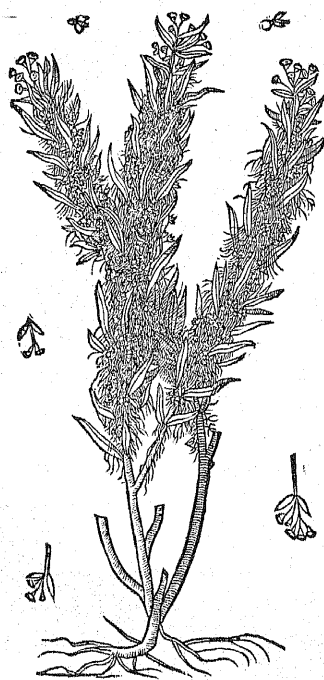
Forma.

Li. 26. ca. 8.

Dioscoridi assentitur. Alum, inquit, purgat Epithymum, qui est flos e Thymo Satureiæ simili. Differentia, quod hic herbaceus est, alterius Thymi albus. Quidam Hippopheon vocant: stomacho inutilis, vomitiones mouet, sed tormina & inflationes discutit. Sumitur & ecligmate ad pectoris vitia cū melle, & aliquādo Iride.

EPITHYMV M, Matthioli.

Lib. med. purg. c. 16.

EPITHYMV M Græcorum & Arabum, Lobellij.

Vires. Diosc. li. 4. cap. 172.

Alum soluit à quatuor drachmis ad sex, cum mellis exiguo, salisq; & aceti. Mox aliā de Epithymo subiungit opinionem. Quidam aliter Epithymum tradunt sine radice nasci, tenuis similitudine pili, rubens: sicari in umbra, bibi ex aqua acetabuli parte dimidia, detrahare pituitam, bilēmq; Mesues scribit Epithymū Thymo, Thymbræ, & cuidam speciei Origani supercrefcere Cassuthæ modo. Duplex id esse, Creticum, idemq; præstantius, præcipuè capitulis florulentis, subrufum, acre etiam, odoratu absolutum, graue. Alterum Syriacum minus, rufum, ignobilius, vt etiam pallidum, & subcitrinum. Hæc Mesues. Epithymum Arabum, siue id quo hodie vtimur, nihil aliud est, quàm capillaceum quiddam inter sese implicatum, sine radice Thymo innascens, & sese circūuoluens. Quare dubitauere pleriq;, Græcorūme, an Arabum, siue nostrum idem sit, quod dixerit Dioscorides florem esse Thymi durioris. At certè nostrum, siue Arabum Epithymum, idem planè est cum Dioscoridis Epithymo. Sed scire oportet, vt perspicuè docet Pena, Thymum duplex esse. Vnum maius, foliis Thymbræ, aut Hyssopti, cuius surculi capitulis spicatis Stæchadis ritu aperti, floribus ex pallido purpurascensibus, atque numerosa fibrarum coma implicantur, cuius vires præstantiores. Hoc ex Syria Venetias asportatur. Alterū vulgare nigrum Plinij, Serpyllum zygis Dioscoridis, in Narbonæ maritimis collibus pusillum nascens: folio & flore Serpylli, rigidior, passim etiam Epithymi cincinnis & capillamentis delicatissimis obuolutum. Dioscorides prioris tantum, ex quo prodit hæc fœtura meminit. Hoc nihil aliud est, quàm capitati flosculi, geminatie, quibus aptantur caudicula capillamenti instar, coloris fusci, vel rubellinitentis. Flosculi interdum candidi, nonnunquam herbacei, Thymo verò vtrique purpurascunt. Altero Epithymo vulgari Thymo innascente vtimur: Syriacum enim rarius. Porum cum melle purgat per inferna pituitam & bilem atram. Priuatim prodest melancholicis & inflatis acerabuli mensura ad Drachmarum quatuor pondus cū melle, sale, & aceti modico. Scribit

Scribit Galenus Epithymum Thymi facultatem habere, ad omnia efficacius: exsiccare & exsalfacere in tertio gradu. Paulus, Epithymum laudatissimum esse remedium scribit inter ea, quæ atræ bili vacuandæ sunt: dari ipsius drachmas quinq; læuigatas ex lactis hemina.

CASSVTHA. CAP. XXIII.

RESENTIORIBVS Græcis κασσίθα dicitur, Latinis Cassytha, vel y, in v, transeunte Cassutha, Herbariis & Officinis hinc deflexa quadam pristini nominis umbra Cuscutha, Chassuth, vel Cuscuth, Arabibus. Quidam, quod Lino maximè sese obuoluat, Podagram Lini vocat, & Anginam Lini, quod quasi cōpedibus id cui infederit illiget, nec vinctum eo facile possit extricari. Galli Goutte, vel Agourre de lin vocant, Germani Filzkrant, vel Flachzeiden. De hac veteres Græci nihil, quod sciam, memoriæ prodiderunt. Plinius tamen de iis loquens, quæ in alia stirpe viuunt, sicut viscum, Est, inquit, in Syria herba, quæ vocatur Cassytha, nō tantū arboribus, sed ipsis etiam spinis circumuoluens sese. In cuius vulgatis codicibus Cassytha sine spiritu legitur, librariorum fortasse vitio Cassytha pro Cassythas scribentium. In quibusdam Cadytas habetur, non Cassytha. Quæ vox Cadytas etiam in Theophrasto reperitur, ex quibus ista mutuatus est Plinius: scribit enim, ἐπι δὲ τῷ συεμακτὸν βολεῖον, ὃ καλεῖται κασσίθα, καὶ δὲ ἐν ποσὶ, καὶ ἀνὰ τοὺς ἐμφοδῆσιν καὶ ἀλλοῖσιν τισὶ. Id est, & Syriaca illa herbula, quæ Cadytas vocatur, arboribus & spinis, atque aliis quibusdam innascitur. Cassutha, vt depingit Ruellius, herbosis fruticibus adnascitur, eorum adminiculo sulca, radice nulla, sed velut ab alarum sinu prodeunte cirro capillamentōve miræ longitudinis, statim ab ortu ramulis sese circumuolvente: quæ iam velut clauiculis nixa, sensim proserpens herbarum fastigia scandit, & crebris voluminibus opere topiario per vertices rotata, comas herbarum complectitur, tam volubilis illi natura est. Foliis vidua cernitur: florem fundit album: semine quoque scatet tenui: cirri dilutiore rutilant purpura, nonnunquam ex rubro rufescunt, fidibus lyrarum cras-

Nomina

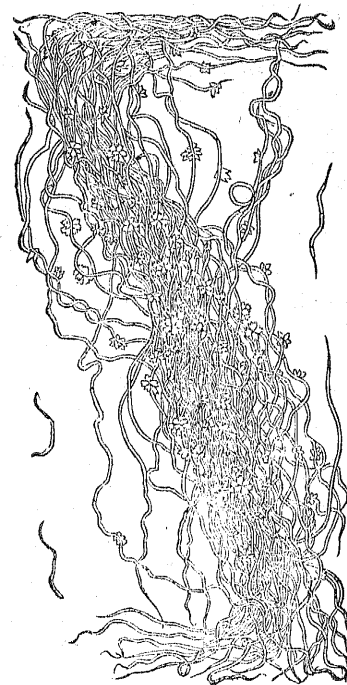
Lib. 16. c. 44.

Lib. 2. cauf. c. 23.

Lib. 2. c. 131. Form.

Locus.

CASSVTHA, Matthioli.

sitie pares. Non in terra, sed in herbis passim nascitur Cassytha, quas tam spisso sapius irretit contextu, vt teterij modo herbosum cespitem à sole vindicet. Nonnunquam cacuminibus impendens stirpes humi deturbar, propriamque parentem suis laqueis strangulat, aut continuo materni alimenti succu perducit ad tabem. Hæc Ruellius. Sed vt de Epithymo & Epithymbræ, ita & de Cassutha à multis merito ambigitur, inquit Pena, suapte adolefcit radice, atque inde sarrecta finitimis plâis sese implicet, vnde alimentum vberius naeta, radice illæ exarescât. Qua de re ita decernit ille. Epithymo, Epithymbræ, atq; Cassuthæ nascendi & rependi conditio par. Cassutha enim orta primum & amplexata Vites Narbonenses, tam multis osculis per quandam quasi synastomofin earum succum populatur, & genium defraudat, vt radices sui muneris minus iam necessarij oblitæ, feruore arefcant & abrumpan- tur (non secus ac Vtachi exarescunt fœtu exclufo, & mutato alimenti ductu) pendulis illis D d d

Temper.

Lib. 2. c. 131.

Vires.

capitulis & staminibus Cassythæ in Vitium aliarumve stirpium amplexibus relictis, ubi ideò putantur enata. Sic à sese deprehensum in vineis & femine collecto & fato veram Cassutham produisse asserit. Eam in primo esse calfacientium ordine, & desiccantium secundo statuendum : quandam enim respicit amaritudinem. Eiusdem vires ex Arabibus has Ruellius recenset. Abstergendi naturam obtinet, & cum quadam adstrictione roborandi facultate prædita est. Iocinoris impedi-
 menta laxat, infarcti & obstructi lienis expedit vitia, venas pituitosis atque bilio-
 sis exonerat humoribus, pellit vrinam. Regio morbo subuenit, qui iocinoris ob-
 structionibus contrahitur. Febribus iis auxiliatur, quæ pueros malè habent : sed
 vsu nimio stomachum sua adstrictione grauat: verum noxa tollitur, si anisi modic-
 cum adiciatur. Natura eius flauam bilem per aluū exigere, sed præsentio-
 rem cum absinthio effectum præbet. Hæc quidem & Pœnorum & Arabum sententia facul-
 tates Cassuthæ tribuuntur, quæ utique vires illius magis gliscere pollicentur, si pa-
 rentis ingenium ei patrocinetur. Hinc est quòd hanc forsitan veteres Græci,
 quamuis triualem, eo nomine subticuerunt, quòd natiuas suæ merito parentis
 dotes adsciuisset, è sinu cuius vernaculum ebibens humorem aleretur. Nam, vt
 testatum iidem Arabicæ factionis medici reliquerunt, si calida infidet herbæ, ar-
 borive, calidam sortietur facultatem, & si incubuerit frigidæ, vim frigidam ven-
 dicabit. Hæc ex Ruellio. Lobellius etiam scribit Cassutham plantæ, cui in nasci-
 tur, vires quodammodo referre. Ideò Cassutham è Lino à Præcticis & Officinis
 præferri, quòd citra calorem minùs astringit, magis emollit, lenit, extergit, & ad
 euacuationem & discursionem præparat, iocinoris & lienis infarctus à bile & pi-
 ruita leniendo referat, vrinam ciet: ideò morbo regio medetur, febres tertianas,
 quartanas & pituitosas curat, vt Mesues auctor est, flauamq; bilem per aluum ex-
 purgat, sed efficacius absinthio addito. Epicnides, seu in Vrtica nata magnam co-
 piam se vidisse ait Lobellius in agro Sommerfeti Angliæ, quæ vrinis potentiùs
 ciendis, & obstructionibus aperiendis est efficacior.

GLANS UNGVENTARIA. CAP. XXIIII.

Nomina

BΑΛΑΝΟΣ *μυρεψική* Græcis dicitur. Theophrasto Βάλανος simpli-
 citer, Latinis Glans unguentaria, Plinio eadem vocis significatione
 Myrobalanos, Arabibus *Habben*, seu *Ben*, Italis *Ghianda unguentaria*,
 Hispanis *Auellana de la India*. Fructus effigies triquetra, vt scribit Pe-
 na, & Glandis, præsertim Fagi, æmula, huic generi nomen dedit: oleum verò, quod
 expressione emittit, Myrepficæ, id est, unguentariæ nomine à cæteris Glandibus
 distinguit, quòd eo unguentarij plurimùm vtatur. Hanc Dioscorides sic descripsit.

Li. 4. c. 154.

Forma.

Balanus Myrepfica fructus est arboris Myricæ similis, magnitudine nucis Auella-
 næ, cuius interior pars expressa veluti amygdalæ amaræ humorem emittit, quo
 ad pretiosa unguenta pro oleo vtuntur. Nascitur in Æthiopia, Ægypto, Arabia,
 & in Petra Iudææ. Præfertur quæ recens est, alba, plena, & quæ facile delibratur.

Locus.

Theophrastus verò sic: ἡ δὲ βάλανος ἔχει μὲν τὴν προσωροειδῆ ἀπὸ τῆς καρπῆς. φύλλον δὲ
 αὐτῆς παραπλήσιον τῷ τῆς μυρίνης, πολλὴν περιμηκτέρον. ἔστι δὲ ὁ μὲν δένδρον ὀπίσθες μὲν
 καὶ ἀμύγεθες, ἕκ ἀφῆς δὲ (Gaza legit, ἕκ ὀρθοφύες, vel ἀθύφυες) ἀλλὰ παρὰ ραμμυθόν. τῶ
 καρπῶ ὃ τοῖς κελύφεισι χρωτὶ) αἱ μύρεφοι κύπλινοι: ὁ δὲ γὰρ κατέχει: ὃ ὃ καρπὸς πρὸς αἰσθ
 ἀχρῆτος. ἔστι ὃ τῶ μεγέθει, καὶ τῆ ὀβελί παραπλήσιος τῷ τῆ καρπῆς. ἔχον ὃ ἰχυρὸν, καὶ εἰς
 ἀλλὰ τε χροσμίον, καὶ εἰς τὰς ναυπηγίας. Id est, Balano à fructu nomē inditū. Foliū eius
 Myrto simile est, sed oblongius. Arbor est patula & ampla, non recta, sed distorta.
 Fructus corticibus contusis vtuntur unguentarij : odorum enim suauitatem reti-
 nent: fructus ipse ad id inutilis est: magnitudine autē & aspectu Capparis fructui
 similis.

similis. Materies valida, & cum ad alia, tum ad nauigia utilis. His verbis Theo-
 phrastus declarat unguentarios suis compositionibus addere solitos Balani corti-
 cem rufum, pro stymmate, siue spissamento, conseruandi odoris gratia, quem ad
 vsu nucleus est inutilis. Plinius de eadem hæc tradit. Myrobalanus Troglo-
 dytis & Thebaidi, quæ Iudaam ab Ægypto disternat, communis est, nascens
 unguento, vt ipso nomine apparet. Quo item indicatur & glandem esse arboris,
 Heliotropio, quā dicemus inter herbas, simili folio. Fructus magnitudine Auella-
 næ nucis. Ex his in Arabia nascens Syriaca appellatur, & est candida. Contrà in
 Thebaide, nigra. Præfertur illa bonitate olei quod exprimitur, sed copia Thebai-
 ca. Inter hæc Troglodytica vilissima est. Sunt qui Æthiopicam iis præferat, Glan-
 dem nigram, ac pinguem, nucleosq; gracili, sed liquore qui exprimitur odori-
 bus aptiori, nascentem in campestribus: Ægyptiam pinguiorem esse, & crassiori
 cortice, rubente: & quamuis in paludibus nascatur, breuiorem ficioremq;. E di-
 uerso Arabicam viridem ac tenuiorem: & quoniam sit mōtosa, spissio-
 rem. Longè autem optimam Petræam ex quo diximus oppido, nigro cortice, nucleo candi-
 do. Unguentarij autem tantum cortices premunt, Medici nucleos, tundentes, af-
 fusa eis paulatim calida aqua. Vides in eiusdem arboris & fructus delineatione
 auctorum veterum discordiam. Dioscorides eam *μυρεψική*, Theophrastus *μυρίνης*,
 Plinius Heliotropij folio esse ait. Cum autem harum folia multum à sese distent,
 vt in horum aliquo mendum sit necesse est. Fructum Dioscorides nuci Ponticæ
 asimilat, Plinius magnitudine nucis Auellanæ esse ait, Theophrastus fructui
 Capparis & magnitudine & specie similem. Dioscorides scribit interiorem fru-
 ctus partem tundi, & velut amaras amygdalas humorem reddere, cui assentitur
 Galenus, scribens carnis eius succo unguentarios vt. Theophrastus fructus corti-
 cibus contusis eisdem vt, fructum esse inutilem: Plinius unguentarios cortices
 tantum premere, sed addidit medicos nucleos tundere. Mesues Balani Myrepficæ
 fructum alium magnum, alium paruum facit. Magnus, inquit, nucis Auellanæ est
 magnitudine, triangulus. Paruus verò ciceri similis, malus: vterq; tamen medulla
 leni & vnctuosâ. Magnus est præstantior, præsertim Syriacus. Cortice est albo,
 læui, tenui, medulla intus alba, leni, pingui. Paruus, si ex nigro albescit, & medulla
 est alba, leni, pingui, & recens, est innocentior. Nullus verò fructum hunc magis
 ad viuum expressit, atque Pena, quem & descripsit his
 ferè verbis. Siliqua est admodum elegans, palmum lon-
 ga, ex carinula bifori compacta, teres, rotunda, gracilis,
 binisq; loculis ventricosa, nempe ima supremaque sui
 parte qua protuberat, glandem vnam utroque locu-
 lo claudens: summa verò acuto stilo, rostri instar, mucronem
 protendit, intus subrufo colore, foris pullo cinere-
 oue, & secundum longitudinem striis rugisq; exa-
 rata, coriacea tota, flexilis & corticosa, insipida, subad-
 stringens & sicca. Hæc Pena. Glans unguentaria, auctore
 Dioscoride, trita, & drachmæ pondere cum posca
 sumpta, splenem liquat. Imponitur etiã ipsi cum Lolij
 farina & aqua mulsâ. Podagricis itidem. Cum aceto co-
 cta deterit scabiem, lepram: cum nitro vitiligines, & ci-
 catrices nigras. At cum vrina tollit lentigines, varos,
 maculas à sole contractas, faciei exanthemata. Vomitus mouet: aluum cum aqua
 mulsâ soluit. Stomacho multum aduersatur. Oleum quod ex ipsâ exprimitur, al-
 uum soluit. Cortex eius magis adstringit. τὸ δὲ ἐκκοπείσης καὶ ἐκθλάσεισης αἰσθ
 Ddd 2

Li. 2. ca. 21.

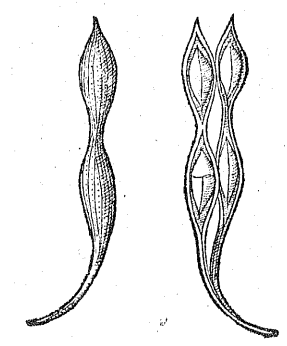
Li. 6. simpl.

Lib. med. purg. c. 12.

Li. 4. c. 154.

Vires.

GLANDIS unguentariæ siliqua cum fructu, Pena.

maculas à sole contractas, faciei exanthemata. Vomitus mouet: aluum cum aqua
 mulsâ soluit. Stomacho multum aduersatur. Oleum quod ex ipsâ exprimitur, al-
 uum soluit. Cortex eius magis adstringit. τὸ δὲ ἐκκοπείσης καὶ ἐκθλάσεισης αἰσθ
 Ddd 2

Επιείσμα, id est, interprete Cornario, Quod verò ex ipsa cōtusa & expressa superest retrimentum miscetur smegmatis aduersus scabritias, & pruriginis idoneis. Alij *Επιείσμα* succum venterunt, verum tūsa, inquit, & expressa. Superiorem conuersionem approbat Galenus, qui cūm de carnis succo dixisset, subiunxit, *επιείσμα* *υπερδωρον*, id est, reliquum quod ab expressione restat, idem quod Dioscoridis *Επιείσμα*. Illius de hac tota re verba sunt. Balanus Myrepfica defertur ex Barbaria regione. Utuntur vnguentarij carnis eius succo, qui facultate calidus est. Reliqua autem, vnde expressus est succus, terrestres, scilicet & dura, vincentem habent qualitatem amaram. Sed & admista quadam est adstrictio. Quare extergentem simul & incidentem, contrahentemque & stipantem effectum habent. Itaq; ad ionctos, lentes, ephelin, & prurimum, deinde & ad psoram & lepram conueniunt. Verum & lienes liquant, iecurque indurefcens. Quod si quis carnem eius drachmæ pondere cum melicrato bibat, medicamentum experietur vomitorium. Sæpe etiam per inferiora aluum largius subducit. Itaque cūm hoc medicamento vtimur ad viscerum expurgationem, & maximè iecoris, lienisque, ex oxycrato ipsum exhibemus. Gaudet verò maximè aceto ad actiones externas. Adeò enim efficax est, vt & psoras & lepras detergeat, & multò etiam magis quæ his sunt minora, lentes, vitiliginem, ionthos, ephelin, exanthemata, achoras, tum vlcerosà, & quæ crassi sunt succi omnia. Porro cūm illinenda est lieni, præstat admistam esse farinacum quampiam exsiccan tem, cuiusmodi est erui & lolij farina. Hæc Galenus. Mesuæ Glans Myrepfica maior calfacit initio ordinis tertij, siccat secundo. Humiditatem habet excrementosam & acrem, qua ventriculum subuertit, nauseam excitat, viscera conturbat. Pituitam crassam & lentam vomitu & deiectione purgat: quare confert colico affectui pituitoso, & flatulento sumptus, balano, clystere iniectus, cataplasmate ex ipsius medulla, hordei farina & melle appositus, & calore suo neruorum frigidis affectibus, spasmo, tetano, contractioni. Tumores quoque duos, strumas, nodos resoluit cum melle. Hepati autem aut lieni obstructo, vel durato cum farina lupinorum, & spica confert imposita. Ad hæc autem Glans minor, & eius oleum efficacius admouentur. Idem etiam auribus infusum tinnitui, sibilo, surditati auxiliatur: cicatrices fœdas, lentiginis, alphas, & cætera cutis vitia emendat. Incidit enim, tenuat, terget, expurgat, aperit obstructa. Parua Glans ad omnia est efficacior, molestè purgat, vires deicit, sudorèmq; frigidum mouet. Ob id non vtenda etiam oleo, nisi emplastro, vnctione, cataplasmate. Glans ne ventriculo noceat, facit assatio. Ea enim humiditatem excrementosam & acrem horum symptomatum causam coquit, & resoluit: tūcque solum deiectione purgat. Adicitur præterea ipsi, præsertim coquendo, semen anisi & fœniculi. Hodie Officinis & Myropoliis, tum ad valetudinem, tum ad voluptatem ex Glande vnguentaria oleum exprimitur, vt nullo odore iucundum, ita nullo rancore, aut fœtore vnquam veterascens. Quare ad quamlibet odoris suauitatem ac vim, vt moschi, zibetti, ambari integram, ac vegetam tuendam, omnium oleorum id vnū aptissimum est, nullamque labem, aut fordem chirothecis, ac vestibus illinit.

Temper.
Vires.

MYRO

RUCTVS cathartici, de quibus hîc agimus, veteribus Græcis Latinisque fuere incogniti, præterquam ex recentioribus Græcis Actuario, ab Arabibus inuenti, & ad leuiore purgationes frequenter vsurpati, qui omnes generis nomine Auicennæ Dilegi, siue Delegi dicuntur, & Serapioni Hatilig. Tametsi librariorum vitio Hatilig pro Delegi corruptè legi putat Garcias Histo. Aromat. Ind. auctor, quòd omnes Medici Arabes illi affirmarint Myrobalanos omnes Delegi nuncupari. Has cūm viderent interpretes quodammodo ad glandis formam accedere, improprie Myrobalanos venterunt, cūm pruna, quibus similia sunt, melius vertissent. Ad hæc cūm Myrobalani vox Balanus myrepficam significet, id est, glandem vnguentariam, perperam istis fructibus nomen id inditum, quòd vnguentis apti non sint. Sunt in vniuersum quinque earum genera: flaua seu lutea, seu citrina, *Azfar* Arabibus dicta. Indica siue nigra, *Afuar*: *Quebula*, *Quebulgi*: *Bellerica*, *Bellerigi*: & *Emblica*, *Embelgi*. *Emblica* *Sentrica* sunt Auicennæ, minutæ, & leuiore. Quod docet Serapio his verbis. Myrobalani de Seni sunt ex speciebus Myrobalanorum: habent corticem subtilem, quæ nota *Emblis* conuenit. Mesues Myrobalanos citreas, nigras, cepulas eiusdem arboris fructus esse quibusdam videri ait, vt immaturi sint citrea, maturi nigra. Cumq; arbor his auctoribus sit bifera, primi partus sunt citrea & nigra, secundi verò cepulæ: aliis diuersarum arborum fructus videri, idq; credi, quòd eorum facultates & opera variant. Id confirmat Garcias auctor Histo. Aromat. Indic. Falluntur, inquit, tam ij qui omnia Myrobalanorum genera in eadem arbore nasci putant, quàm qui flaua & cepula tantum. Nam quinque sunt diuersa arborum genera, & quod magis mireris, in regionibus sexaginta, aut centum leucis à sese distantibus nascuntur. Nonnulla in Goa & Batecala, alia in Malanor & Dabul. In toto regno Cambayæ quatuor earum genera inueniuntur. *Kebula* verò in *Bisnager*, *Decam*, *Guzarate*, & *Bengala*. Cæterum, quæ in Lusitaniam deportatur, magna ex parte collectæ sunt in regione, quæ est inter *Dabul* & *Cambaya*. Nam experientia compertum habemus, eos fructus, quos regio Septentrioni vicinior producit, minus putredini obnoxios esse. Inuenio autem, inquit Garcias, apud eos hæc Myrobalanorum genera, quorum vsus est in purgationibus leuibus, & sine molestia. Primum, quod rotundum est, & bilem purgat, indigenæ *Arare* vocant, Medici, *Aritiqui*: nobis sunt flauæ. Alterum genus, incolis *Rezenuale*: nostræ sunt *Indica*, siue nigra. Tertium genus, *Gotim* incolis nuncupatum, rotundum: nobis *Bellerica*. *Cepulæ* verò nostræ, quæ pituitam purgant, illis *Aretca* appellantur. Hæc sunt quatuor Myrobalanorum genera, quæ illis sunt in vsu medico. Nam quinto genere *Anuale* iis nuncupato, nobis *Emblis* dicto (tametsi apud eos reperiat) non vtuntur nisi in densandis coriis rhois coriariorū vice, & atramento conficiendo. Sunt tamen etiam nonnulli, qui iis viridibus vescuntur excitandæ appetentiæ causa. Porro flauæ teretes sunt: arbor *Sorbi* folia profert. *Emblis* arbor foliis est minutim incis, *Palme* magnitudine. *Inda* Myrobalanus octogona est. Arbori folia *Salicis* similia. *Bellericæ* arbor foliis est *Lauri*, sed pallidioribus, & subcinericiis. *Chebula* magna sunt, & rotunda, oblongiores tamen, cum ad perfectam maturitatem peruenerunt, & angulosa. Arboris folia *Persicæ* similia. Sunt autem singularæ arbores *Pruni* magnitudine, omnisque siluestres, & sponte nascentes, non domestica. Cūm autem gustu sint adstringente & acido, forbo-
re immaturorum modo, ex frigidorum & exsiccantium classe esse dixerim. Præparationis modus apud Indos non inualuit, vt pote qui iis non vtuntur purgationis, sed adstrictio-
nis tantum gratia. Nam si purgari velint, eorū decocto vtuntur, Vires.

Li. 2. c. 457.
Nomina
Lib. 1. c. 27.

Genera.

Cap. 107.
simpl.

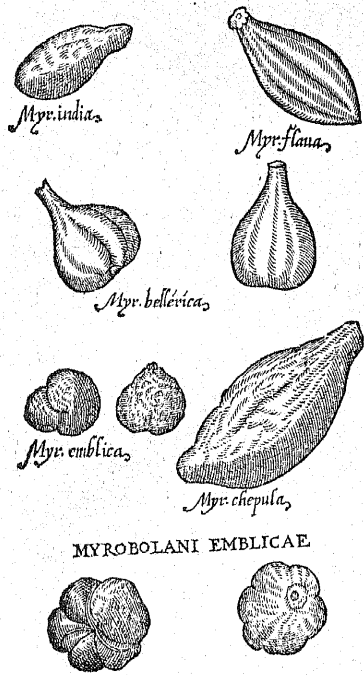
Lib. 1. c. 27.

Forma.

Temper.

Vires &
Vires.

MYROBALANI.

Li. meth.

& maiori dose quam nos in Europa. Solent autem iis saccharo conditis vti, magno successu. Chebulorum autem maior est gloria. Condiuntur in Bisnager, Bengala, & Cambaya, flaua: Indica in Batecala, & Bengala. Ex iis, quod iubere soleo, immaturis stillatitius liquor organo elicitur, quem post sumptam aliquam conferuam adstringentem propino, & syrupo admisceo si quando opus est. Flauas & Bellericas prescribere soleo initio mensis, iis qui alui profluuiio, aut stomachi relaxatione laborant: talibus enim conuenit huiusmodi cibus propter adstrictionem cum pauca aciditate coniuncta. Præterea immaturorum succum in alui profluuiis admodum efficacem esse expertus sum. Hactenus Garcias in Aromat. Indicorum Historia. Actuarius de iis ita scripsit. Inter ea, quæ perquam modicè purgant, fructus quidam noti & lignosi censentur, qui è Syria & Ægypto ad nos deferuntur: quorum alij Lutei, alij Chepula, alij Migri nominantur, omnes communi nomine Myrobalana nuncupati. Due aut tres eorum drachmæ lauigatæ purgandi vim obtinent, & priuatim supernacuum capitis humorem exhauriunt. At Lutei bilem flauam euacuant, pituitam Cepula, atram bilem Nigra. Cæterum ventriculum, ac intestina sua adstrictione confirmant, roborantq; Torrefactæ Myrobalani ablutaq; plurimum vis purgatoris exuunt, sed tenuiorum partium euadunt, exsiccantq; magis. Quare quibus defluxio ad inferiora procumbens molesta est, & intestina vlcera, hæc assumimus, quæ modicè humorem defluentem subducunt, & notatu dignum robur intestinis conciliant. Eandem & consimilem facultatè obtinet, quod Empelilz, & quod Emplitzi barbara voce appellatur. Hæc Actuarius. Duo potissimum Myrobalanorum genera condita ad nos deferuntur. Primum, Kébula siue Chepula, quæ pluris fit, omnium maxima, oblonga, pusilli Limonij, aut Persici effigie, compacta, callosa, nigraq; carne, sapore iuglandis condita. Alterum Bellerica minor, rotundior, tenerior edendo. Bellerico citrina similia facie, cute, nucleo oblongo & pulpa, sed fulua, vnde nomen. Inda nigra est, notissima de colore, nuclei expers, callo penè lapideo. Hanc concolorem melancholicum humorem aptius educere putant. Postremò Emblica, potius fragmenta, quam integra pruna, quadantenus triangula, Bellericis minora. Myrobalani, inquit Mesues, medicamenta sunt benigna. Tantum enim abest vt purgando vires deiciant, vt etiã cor, venter, hepar, corpusq; reliquum confirmet, cogendoq; in vnum roborat: qua re vnica his incommodant, qui sunt obstructionibus obnoxij, has enim excitat. Præterea medicamentis acris, & purgato exolutibus, vt Scammonio, perfecte corrigedis rectè miscetur: sed huic præsertim citrina sunt miscenda. Id enim contraria tum substantia, tum qualitate frangit, & purgationem iuuat. Hæc & multò pluralege apud Mesuem de Myrobalanis. Omnium effigies hac pictura expressit Lobellius, qui de Emblicis & Bellericis hæc literis madauit. Emblicæ parum refrigerat, siccã ordine primo, pituita etiam putri venter purgat, eumq; & cerebrum, neruos, cor, hepar, & partes laxas cõstringendo roborat: ob id tremoti cordis conferunt, appetentiam inuitat, vomitum sistunt, furorem & latratus bilis cohibent, vim animæ rationalem

rationalem augment, calorem viscerum insigniorem, & inde natam sitim extinguunt. Præstantiores sunt magna, carnis multa, densa, graues, osium paruorum. Largius purgant, & rugis ventriculi minus incommodant, si aqua in sole maceantur, donec humectata tumescant: postea expressa multa biduo macerantur, igni lento coquantur: vbi cocta refrigerint, mellis albillimi parte quarta excepta reconduntur. Aromatibus, Cinnamomo, Xyloaloc, Cardamomo, Croco, Gallia, & similibus nonnulli condiunt. Bellericæ etiam sunt benignæ, & roborant: frigidæ primo gradu, sicca secundo, cætera Emblicis viribus proxima. Optimæ sunt magna, multa & densa carne, graues. Hæc Lobellius.

TAMARINDI.

CAP. XXVI.

AC MYROBALANI veteribus Græcis incogniti fuere Tamarindi ab Arabib⁹ nominati, id est, Dactyli Indi, siue Palmula Indicæ: Tamar enim illis dactylum significat. Sed vt Myrobalanos, ita Tamarindos minus aptè illi vocarunt: quoniam eorum arbor Palmæ similis non est, nec ex Palmarum generibus, vt dicitur, nisi ad effigiem fructus respexerint, quæ dactylum siue digitum inflexum refert. Garcias in Aromat. Indicorum Historia tradit in Malauar Puli, in Guzarate Ambili nuncupari, eoque nomine reliquis Indiæ prouinciis notos esse. Arbor est, inquit, Fraxini, aut Iuglandis, aut Castaneæ amplitudine, materie firma, non fungosa: ramis foliis multis ornatis, & minutim incisis, palmi magnitudine: fructu in arcus aut digiti incurui figuram efformato. Huius immaturi cortex vires, siccatus verò cinereus est, & facile auellitur: nucleos intus continet satiuorum lupinorum magnitudine, quodammodo rotundos, sed planos, colore furuos, læues, quibus abiectis pulpæ vsus est, quæ lenta est, & viscida. Illud verò mirum & obseruatione dignum tradit, quòd hic fructus in arbore adhuc pendens, noctu foliis sese inuoluit vitandi frigoris causa, interdum verò sese expedit, & è medio foliorum emergat. Acidus est dum vires, ea tamen aciditas suauitate non caret. Nascuntur Tamarindi multis Indiæ locis, inquit idem Garcias. Sed qui locis montosis, & ad Septentrionem versis proueniunt, præferuntur, & diutius incorrupti manent: quales sunt quos Cambaiete & Guzarate gignit. Idem Mesuem reprehendit quòd Tamarindos fecerit Palmæ siluestris Indicæ fructum, cum tota India Palmas non reperias, sed eò deferuntur Palmæ fructus ex Arabia magna quantitate, edunturque sicca, atque etiam in massam compressæ, abiectis ossibus. Garcias vidisse se ait in Cambaya & Guzarate siluestre quoddam Palmæ genus, sed sterile, & longè diuersum à Tamarindifera arbore. Idem Serapionem etiam redarguit, quòd scripserit ex auctoritate Abouhanifa Tamarindos in Casarea Aman prouenire: nullos enim in Casarea Aman, quæ est Syria, prouenire certum esse ait Garcias, cum à negotiatoribus ex India deferantur. Nonnulli, inquit ille, Tamarindos à saporis aciditate Oxyphœnicem vocant, quorum sententiam nec probo, nec improbo. Sed quod Lacuna Commentariis in Dioscoridem lib. 1. cap. 126. à Thebaicis palmulis non differre scribit, minimè probo, quemadmodum nec quod eius arborem Palmæ siluestris genus facit, foliis oblongis, & per extremum acutis. Tamarindorum iconem hîc positam Lobellio debemus. Quare quæ de iis etiam prodidit subiungenda. Tamarindorum femina recentia, inquit, Cassiæ quadantenus similia, sed maiora & angulosa quadrati pifiritu, compressiora tamen è siliquis carnosiss, & multis fibrarum circis implexis quàm Phaseli nostratis maioribus, quales in instructissimis Officinis Antuerpiæ prostant (minimè è palmulis, aut eius generis fructibus, vt multi creditè qui non viderunt) in horto fata G. Driefsch, nobis perelegantes arbusculas

Nomina

Lib. 1. c. 28.

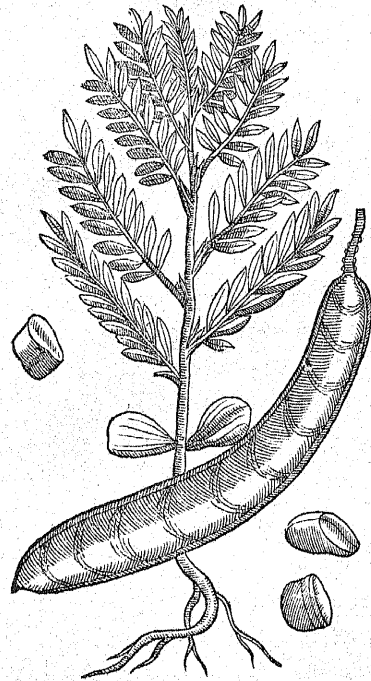
Forma

Locus

Cap. 348. simpl.

TAMARINDI folia, fructum, semina, *Oxyphænicum* perperam creditum, Lobelij.

Lib. purg.
cap. 7.
Vires &
Temper.

sempiternum, quæ hyemis rigoribus periere. Earum vnâ pingendam curauit is scriptor, ex qua hanc expressimus, foliis vtrinque ex aduerso oppositis, ordine secundum costam aut pediculi longitudinem, Ofmundæ filicis modo digestis, virentibus, & gustu acidis, quæ contrahuntur & clauduntur per imbres, etiam ad Solis occasum. De eorum facultatibus hæc ferè Mesues. Tamarindi dactyli Indici medicamentum excellens ac innocens, frigidum siccum ordine secundo (Exemplaria hic mendosa esse censet Garcias, quia Tamarindi refrigerant & exsiccant ordine tertio.) Ob id humorum acrimoniam reprimat, bilem purgat, eiusq; & sanguinis feruorem furoremq; compefcit, febres acutas lenitione egentes & icterum sanat: sitim ac omnem ventriculi hepatisque ardorem extinguit, vomitum sistit. Lobellius etiam refrigerare & exsiccare initio ordinis tertij scribit: picrocholis saluberrimos esse: infusione purgare biliosum humorem, & extinguere: pituitamq; incidere & attenuare, sitim delere. Refert Garcias se illis expurgatis plurimum vti cum saccharo, idque feliciori successu, quàm si syrupo acetoso vteretur: ægros eorum infusione purgare, vt Tamarindorū vnciam quatuor aqua frigida, aut stillatitia intybi macerentur tribus horis, facta expressione eximantur, & modico saccharo inspergantur. Euacuant biliosum humorem pituitam incidunt, & attenuant. Indos sine molestia iis sese purgare cum oleo nucis Indicæ sumptis: medicos verò folia trita partibus erysipelate affectis imponere.

EUPHORBIVM, ANTEVPHORBIVM. CAP. XXVI.

Nomina

Lib. 3. c. 80.
Forma.

Lib. 5. c. 1.

EΥΦΟΡΒΙΟΝ Græcis, Latinis etiam Euphorbium nominatur, Arabibus *Euforbium* & *Forbium*, Italis *Euforbio*, Hispanis *Alforbian*, Gallicis *Euforbe*. Plinius herbam Euphorbiam nominavit, eius succum Euphorbium. Euphorbium, auctore Dioscoride, arbor est Libyca, Ferulæ specie, quæ in monte Atlante iuxta Mauritiam nascitur, succo referta acerrimo, quem timentes incolæ ob eximium eius feruorem, ventres ouillos elotos arbori circumligant, & eminus caulem contis incidunt, statimque velut ex vase quodam multus succus in ventriculos effunditur, sed ex vulnere etiam humi spargitur. Sunt autem duo succi genera, vnum pellucidum velut sarcocolla, magnitudine erui: alterum in ventriculis vitreum, & compactum. Eligendum est translucens, & acre. Adulteratur sarcocolla & glutine admixtis. Sed non difficile experimentum gustu sumptum, quia vellicata semel lingua feruor diutius permanet, vt quicquid offeratur Euphorbium esse putetur. Eius inuentio tempore Iubæ Regis Libyæ cognita fuit. Eius rei locis aliquot meminit Plinius. Iuba Prolemæi pater, qui primus vtrique Mauritiam imperavit, studiorum claritate memorabilior etiam quàm regno, similia prodidit de Atlante: præterque gigni ibi herbam Euphorbiam nomine, ab inuentore medico suo appellatam. Cuius lacteum

eteum succum miris laudibus celebrat in claritate visus, contraque serpentes & venena omnia priuatim dicato volumine. Et Euphorbiam è monte Atlante, vtraque Herculis columnas, in ipso rerum naturæ defectu. Et rursus, Inuenit & patrum nostrorum ætate Rex Iuba quam appellauit Euphorbiam, medici sui nomine & fratris Musæ, à quo D. Augustum conseruatum indicauimus. Sed Iubæ volumen quoque extat de ea herba, & clarum præconium. Inuenit eam in monte Atlante: spectatur foliis achantinis (Lege ex veteri codice & Dioscoride, specie Ferulæ, foliis, & c.) Vis tanta est, vt è longinquo succus excipiat: incisa conto subditur excipulum ventriculo hædino. Humor lactis videtur effluere, siccatus cum coit thuris effigiem habet. Qui colligunt clariùs vident. Contra serpentes medetur, quacunq; parte percussa, vertice inciso, & medicamento addito. Hæc Plinius. Ex quibus perspicuum est deprauatè in Dioscoride legi, εν τῷ τριώλῳ Mauritiam, cum Tmolus mons sit Lydiæ in Asia minori, rectèque Ruellium Atlan-

EUPHORBIVM,
Dodonæi.

tem legisse ex Plinio. Euphorbium plantam qui representarit, nullus adhuc extitit, quod sciam, præter Dodonæum, ex quo hanc expressimus. Natum fuisse scribit anno 1570. Bruxellæ in horto Io. Boisot viri generosissimi & doctissimi, à quo vnum terræ commissum folium in plura multiplicatum est, & radicem demisit in obliquos ramulos diuaticatam. Ioannes Leo in Africa historia, ex vno solo, vt ipse nominat, fructu, viginti quinque, aut triginta quandoq; prouenire scribit, è quibus maturis & vulneratis succus effluit lacti similis, qui lentorem contrahens concrefcit, & colligitur. Euphorbium istud, vt describit Dodonæus, folia habet oblonga, crassa, virentia, in rotunda ac terete figura angulosa. Cucumerem fatium referrent, si non anguli eminentiores, & albicantibus spinis plurimis duplici ferè ordine obsiderentur. Effluit ex his vulneratis liquor vehementer acris, & mordax, facile concrefcens. Succus illius, auctore Dioscoride, vim habet suffusiones discutiendi: potus tota die exurit: quare melli collyriisq; pro acrimoniam ratione admiscetur. Coxendicum doloribus prodest in odorifera potione haustus. Squamas ossium eadem die eximit: verum eo videntes oportet linamentis aut ceratis communi carnis ossibus circumsitam. Narrant quidam percussos à serpentibus nihil mali passuros, si incisa osse tenus capitis cute, intritus succus infundatur, & postea vulnus consuatur. Euphorbium, inquit Galenus, causticæ siue vrentis & tenuium partium facultatis est, perinde ac alij multi succi. In his neque alibi, quod legerim, Dioscorides, neque Galenus purgatricis facultatis Euphorbij meminere, quam Plinius non omisit. Vettonica soluit aluum, & c. Item Euphorbium, vel Agaricum drachmis duabus cum sale modico potum ex aqua, aut in multo obolis tribus. Fufius eam explicarunt Aëtius & Actuarius. Euphorbium, inquit, pituitam, sed potius aquas subducit: est autem acutissimum, & maxima ignea vi præditum. Quapropter colicis, & quibus venter frigidior est, exhibetur: a iis vehementer conturbat, sitimque maximè mouet. Quidpiam ex odoratis feminibus ei permiscetur, & trium obolorum pondere ex aqua multa præbetur: sed

Lib. 27.
procem.
Lib. 25. c. 7.

In purgan.
Histo.

Lib. 9.

Vires.
Lib. 3. c. 80.

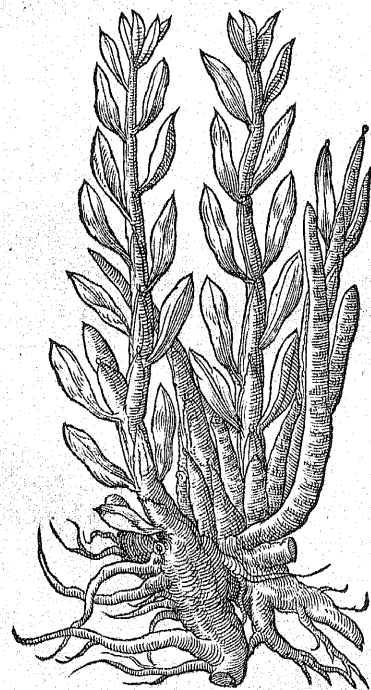
Lib. 6. sim.

Lib. 26. c. 8.

Lib. purg. cap. 10.

fed præstat vt cum melle cocto in catapotia formetur. Mefues hanc & alias eius facultates recenſet his ferè verbis. Euphorbium igneum eſt, calidum ſiccum ordine quarto, omnium lacrymarum calidiſſimum, tenuiſſimum. Vrit, ruborem excitat, vlcera, penetrat, terget. Tam valenter agit, vt præ anguſtia & labore ſyncopem & ſudorem frigidum accerſat. Purgat autem præter cætera pituitam craſſam & lentam, quantumuis impactam, etiam à neruis & iuncturis remotis, & profundis, ſumptum, ſed correctum. Idem ex oleo Leucoij lutei ſolum affectibus neruorum frigidis, paralyſi, ſtupori, tremori, ſpaſmo, ſpaſmo cynico, nodis, illitu mirè conducit. Hepatis quoque & lienis tumoribus, & dolori ab intemperie frigida, & flatu, & ei, qui per iuncturas & partes alias turget, occurrit. Puluis eius ex aceto alphas valenter affrictus delet: idem ſternutamentum valentiſſimè ciet. Cum oleo de ſpica illitum occipiti, lethargicæ obliuioni prodeſt, aquas quoque vacuat. Ventriculo & hepatis nocet ſua actionis vehementia: ob id minùs tenuiter eſt terendum, & miſcendum acrimoniam obtundentibus, calorem flammeum extin-

ANTEUPHORBIVM,
Dodonai.

Forma.

Vires.

gumentibus, lubricantibus, & horum omnium tanta copia, vt ſuperficies eius vndiquaque tegatur. Hæc Mefues. Sed difficile eſt Euphorbium, inquit Dodonæus, aliis ita vel inuoluerre, vel permiscere, vt non vrendi vim exerat. Nam & plurimo contemperatum oleo foris inunctum veſicas excitat, præſertim in corporibus mollioribus: quare tutius eſt intrò in corpus non admittere. Tunditur etiam non ſine moleſtia, niſi naribus diligenter obturatis ac munitis. Si quando enim acrimonia ad nares peruenerit, mox pruriginem, ſternutamentumque excitat, deinde ardore ſummo copioſam pituitam ac muccum, tandem verò & ſanguinè elicit non ſine perpetuis lacrymis. Aduerſus hanc Euphorbij acrimoniam indigenis remedio fertur eſſe herba, quæ ab effectu, & contrariis Euphorbio facultatibus Anteuphorbij nomen accepit. Hæc cauliculos emittit multos, rotundos, virentes, atq; circa eos folia, qualia Portulacæ. Radix multas habet propagines. Succo quoque prægnans eſt, ſed nequaquam acri, verum lento & refrigerante, ardorem & acrimoniam Euphorbij retundete. Creuiſſe ait Dodonæus etiam in horto Boiſſoti, eodè quo Euphorbium anno, atque vna cum eodem periſſe. An veteres de ea herba literis aliquid mandarint, nondum compertum. Videtur tamen Dodonæo ad Telephij ſpecies referri poſſe.

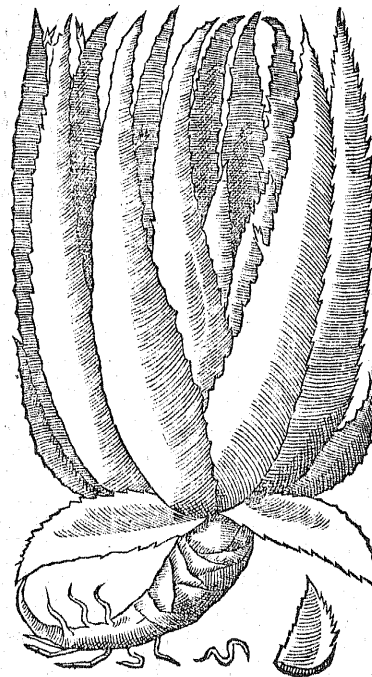
ALOE. CAP. XXVIII.

Nomina

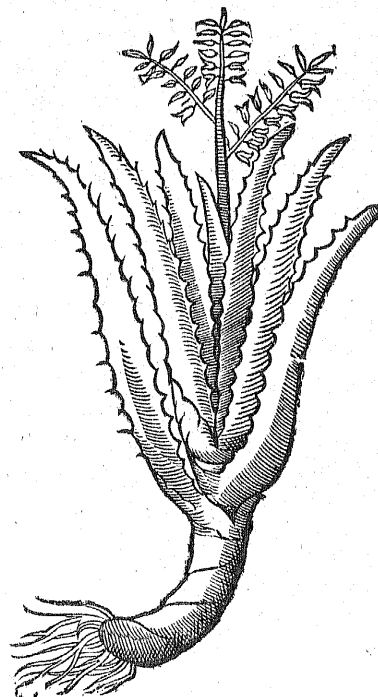
MEDICAMENTORVM omnium vulgatiſſimum & præſtantiſſimum eſt, quod ἀλοῆ, tam herba quàm ſuccus eius Græcis dicitur, Latinis Aloë, Officinis Aloës, Gallis Aloë & l'herbe du Perroquet, à foliorum virore. Quia verò Aloë in maritimis naſci proditur, non abs re quis ſuſpicetur, inquit Pena, nomen illi factum à ſale, vel ſalo ſiue mari, cuius afflatu imprimis gaudet, fortè itidem & nonnihil ſalſedinis foris continet, vt cæteræ maritimæ.

ritimæ. Sunt etiam qui à craſſis foliis, & ſimilitudine, quæ cum Semperuiuo habet, Semperuiuum marinum nominant: Dodonæus Semperuiuum amarum Columellæ. Græcorum quoque vulgus Aizoon hodie vocat, quia ſemper viret: Arabes, Perſæ, Turci, teſte Garcia in Aromat. Indicorum Hiſtoria, Cebæ. Nam quòd Laber à Serapione vocatur (codex meus habet, Saber) interpretis errore, aut librariorum negligentia factum fuiſſe exiſtimat.

ALOE, Matthioli.

ALOE cum floribus, Matth.

Siquidem Arabicum exemplar Cebæ habet, inquit: Guzarate verò & Decan incolæ Arcaæ, Canarini, qui maritimum hunc tractum habitant, Catecomer, Hiſpani Acibar, Luſitani Azure appellat. Scillæ foliū habet Aloë, vt deſcribit Dioſcorides, craſſum, pingue, modicè latum, rotundum, repandumq; παρ' ἐπιπέρα δὲ τὴν μέσην ἔχει ἐκ πλάγιον ἀκύνθια ἀραιῶς ἐξέχοντα, κολοβά: id eſt, ab vtraque parte habet ex obliquo ſpinulas rariùs eminentes, mutilas. Alij legunt, παρ' ἐπιπέρα δὲ τὴν μέσην ἔχει τὴν φύλλῳ ἐκ πλάγιον ἀκύνθια ἀραιῶς ἐξέχοντα, κολοβά: id eſt, interprete Lacuna, folia ex obliquo vtrinque in ſpinas quædam retuſas longioribuſq; interuallis diſpoſitas deſinunt. Vel, vt vertit Fuchſius, folia vtrinque gerunt ex obliquis aculeos raros & breues. Quæ Ruellius obſcuriùs & ex Plinij potiùs quàm ex Dioſcoridis ſenſu conuertit, folia vtrinque ex obliquo longioribus interuallis ſtriantur, & in ſpinulas deſinunt retuſas truncatq; que. Quomodo autem Aloës folia ſtriat dici poſſint, mox dicemus. Caulem proferit Antherico ſimilem, ſtorem album, ſemen Aſphodelo ſimile. Grani eſt tota herba odore, & guſtu amariſſima, radice vna pali in terrâ adacti ſpecie. Naſcitur copioſiſſima

Lib. 3. c. 22. Forma.

Locus.

Lib. 4. c. 23

in India, præpinguis, vnde ſuccus quoque defer tur. Prouenit etiam in Arabia, Aſiaque, & in maritimis aliquot locis, ac in ſulis, velut in Andro, ſucco extrahendo non valde idonea, ſed ad glutinanda vulnera vtilis, ſi trita illis imponatur. Hæc ex Dioſcoride. Hodie plerique Europæ locis in hortis penſilibus feliciter, non ſecùs ac ſuis natalibus in ſabuleto depacta adoleſcit florè que. Scribit Garcias in Aromat. Indicorum Hiſtoria, Aloën plurimam naſci in Cambaya, Bengala, aliſque multis locis. Cæterum laudatiſſimam eſſe in Socotora, quæ inde ad Arabes Perſas, Turcos, deniq; per vniuerſam Europam defer tur, eamque ob cauſam Aloën Socotori nam appellari. Diſtare autem Socotoram inſulam à freto maris Erythræi. 128. leucis: quare non minùs Arabicam quàm Aethiopicam dici poſſe, quòd altera parte freti Arabia terminetur, altera Aethiopia. Nec verò ſuccum ex Aloë ex trahi

11 cap. 25.
lib. 3. Diol.

trahi in quadam duntaxat Socotoræ vrbe, vt scribit Andr. Lacuna, sed per totam insulam, quæ nullis vrbibus excolta est, verum pagos duntaxat habet cum multis gregibus: neque laterculis ad excipiendum succum substerni pauimentū, vt idem auctor est. Esse autem Socotorinam laudatissimam, non solum vulgari fama, sed etiam à celebribus viris se accepisse asserit. Quin compertum se habere ait, Aloën quidem plerisque aliis Indiæ locis nasci, quæ cum Socotorina deferatur Adem, & Gida, inde terrestri itinere Cairum, postea Alexandriam: vel Ormus, deinde Bafora, postea Cairum & Alexandriam: facile tamen dignosci Socotorinam ab ea, quæ in Cambaya, Bengala, aliisque locis aduehitur, Socotorinæq; quadruplo maius esse quam eius quæ aliunde adfertur pretium. Inter reliquas autem notas Socotorinam commendari, quod solida sit, & bene compacta: alterius verò partes non posse perfecte coire, quod succus ex diuersis plâtis collectus sit. Quod verò Dioscorides & Plinius scribunt laudatissimam ex India deferri, alij ex Alexandria aut Arabia, non simpliciter id intelligendum est, sed de ea quæ ex Socotora primum in Indiam delata est. Alexandrinam autem quidam præferunt, quod superioribus annis pleraque aromata Ormus deferrêtur, deinde Bafora, Adem, Gida, inde camelis Suez, quæ in extremo maris Erythræi sita est, & Alexandriam ad Nilii ostiū, vnde Veneti petentes ea reliquæ Europæ communicabant: non autem quod in Alexandria fiat Aloë. Nascitur verò nō modò in maritimis, sed etiam desertis Indiæ locis: eam enim se vbique vidisse ducentarum leucarum itinere terrestri per eas solitudines cōfecto. Hæc tradidit Garcias. Ex quibus intelligere licet quamnam sit hodie Aloë Sucotrina, & vnde dicta, cui primum locum statuit Mesues, & alij, secundum Hepaticæ seu Persicæ, tertium Armenia, quartum Arabicæ. Extat & apud Plinium Aloës descriptio, sed breuior, præter hanc alia quædam habens, quæ apud Dioscoridē nō leguntur. Aloë Scillæ similitudinē habet, maior, & pinguioribus foliis, ex obliquo striata. Caulis eius tener, rubens medius, non dissimilis Antherico: radice vna, seu palo in terram demissa, graui odore, gustu amara. Laudatissima ex India affertur, sed nascitur & in Asia: non tamen ea vtuntur, nisi ad vulnera recentibus foliis: mirifice enim conglutinat, vel succo. Ob id in turbinibus cadorum eam serunt, vt Aizoon maius. Quidam & caulem ante maturitatem feminis incidunt succi gratia, aliqui & folia. Inuenitur & per se lacryma adhærens. Ergo pauimentandum vbi fata sit censent vt lacryma non absorbeat. Fuere qui traderent in Iudæa supra Hierosolymam metallicam eius naturam: sed nulla magis improba est, aut humidior. Erit ergo optima, pinguis ac nitida, rufi coloris, friabilis, ac iocinoris modo coacta, facile liquefscens. Improbanda nigra & dura, arenafa quoque, quæ & gustu intelligitur. Gummi adulteratur & acacia. Quod Dioscorides dixit Aloën folio esse Scillæ simili, crasso, pingui, modicè lato, rotūdo, retrorsus pando, ex vtraque parte, non anteriore aut posteriore, sed à lateribus spinulas habere rariùs extantes, & mutilas. Plinius obscuriùs dicit Aloën Scillæ similitudinem habere, maiorem, & pinguioribus foliis, ex obliquo striatam, id est, lateribus ex obliquo laciniatis, & veluti striatis cum spinularum eminētis: alioqui Aloës folia neque parte aduersa, neque auersa sunt striata, neque in canaliculos excavata, vt autopsia ipsa demonstrat. In Aloë inueniri lacrymam per se adhærentem Plinius ait, Garcias in Aromat. Indicorum historia scripsit nullum eius inueniri gummi certum esse, sed interdum aquam quandam viscidam è foliis stillare, at neglectam & nullius vsus. Idem miratur Plinium tradidisse Aloën metallicam supra Hierosolymam inueniri, qui non solum Medicos Iudæos, verum etiā pharmacopœos qui Hierosolymorum incolas se esse asserbant, diligenter interrogarit de hoc Plinij loco. Sed illi constanter negabant vnquam fuisse repertam huiuscemodi Aloën in tota Palæstina. At Plinius id non affirmat, verum fuisse inquit, qui id traderent. Sed

Lib. 27. c. 4.

Lib. 1. c. 2.

Sed & Dioscorides in præfatione totius operis falsum esse asserit quod Niger dixerit Aloën fossilem (metallicam Plinius dixit) in Iudæa nasci. Probat Dioscorides Aloën *ἡπατική*, id est, hepatis speciem præferentē. Plinius iocinoris modo coactam dixit. Deinde adulterari gummi & acacia, quod & Dioscorides ait. Adulterant ipsam gummi, quod deprehenditur gustu, & amaritudine, & odore valido, & quod non dissoluitur ad minimum vsque frustum, dum digitis friatur. Quidam etiam acaciam admiscunt. Hac in re iis auctoribus fidem adhibendam non esse censet Garcias, quod exigua sit iis in regionibus gummi & acaciæ copia, imò nulla, quemadmodum à viris fide dignis accepit. Præterea cum nimia sit illic Aloës quantitas, non adulteratur, sed quia negligentiores sunt incolæ in tollendis fordibus, quas hic succus secum trahit, aliàs alia purior, aliàs impurior videtur. Illud verò non negat, quin in alias regiones translata, illic adulterari possit. Dioscorides herbam Aloën gustanti amarissimam esse scripsit, Plinius gustu amaram. Anton. Musa negat amaram esse, Pena nostræ insignem amarorem non inesse ait, ne quidem recenti ex Hispaniis in Flandriam Angliamque delatæ, vbi tamen Aloë factitari dicitur. Quinetiam succum nondum solibus percoctum, vt brumæ tempore, minimum amarum esse, idque cæteris multo aqueo succo permixtis euenire, vt ignauius multo per initia sapiant, deinde maturitatem adeptæ, perfectioris saporis formam acquirant. Sic lactuca menstrua dulcis est, trimestris cum florem & semen profert amara. Portulaca fatua initio, adulta acida. At Garcias Aloën herbam non amaram gustu deprehendi miratur: nam sæpe degustatam admodum amaram se gustasse asserit: quodque vicinior pars erat radici, eo amariorem illi visam fuisse, extrema autem folia amarore carere visa. Huius diuersitatis causa est cælum solumque: iis enim feruidioribus herba eiusque succus perfectiùs excoquantur, & saporem suum, id est, amarorem contrahunt, quod nō nisi tempore euenit eidem herbæ succoque in aliis regionibus minus calidis prouenientibus. Aloës herbæ succi duo genera tradit Dioscorides. Vnum arenosum, quod purissimæ fax esse videtur. Alterum quod iocinoris speciem præferet. Nec sunt audiendi, inquit Garcias, qui succum ex superiori parte plantæ profluentem eo, qui media aut infima parte profluat, præstantiorem putant: nam omnis succus bonus est, & arena caret, si adhibita diligentia extrahatur. Hodie Sucotrinam Officinæ vocant, cui prima laus. Eius singulas libras ducato emunt Venetiis, si limpida & lucida sit, ex rubro flauescens. Quæ verò Officinis hepatica dicitur, vbiuis infimi pretij est, arenafa verò & purioris fax, iisdem Caballina vocatur. Nunc de Aloës facultatibus tum ex veteribus, tum ex recentioribus dicendum. Aloë, id est, herbæ succus, vim habet adstringentem, auctore Dioscoride, somniferam (*ἵπνοδότης* quidam codices Græci non habent) siccantem, densantem corpora, aluum soluentem. Stomachum expurgat duorum cochleariorum mensura pota in aqua frigida, aut tepida. Sanguinis reiectiones cohibet, & morbum regium purgat trium obolorum aut drachmæ vnus pondere pota cum aqua. Deuorata cum resina, aut cum aqua, aut melle decocto excepta, aluum soluit. At trium drachmarum pondere sumpta, perfecte purgat. Mixta aliis purgatoriis medicamentis, stomacho minus noxia ea reddit. Siccata & inspersa vulnera glutinat, & vlcera ad cicatricem perducit, compescitq;. Priuatim verò exulceratis genitalibus medetur, & rupta infantium præputia agglutinat (*ἐπιπόγνια παιδίων* præputia vocat, eo quod glandi inducantur.) Condylomata rimæque sedis cum passo sanat (Alij codices habent *συνὸ γλυκερὸ ὀίνου*, id est, cum dulci vino.) Sanguinis eruptiones ex hæmorrhoidibus factas sistit: & digitorum reduuias ad cicatricem perducit. Liuores & fugillata cum melle delet. Lippitudines scabras, & angulorum in oculis pruriginis lenit. Dolorem capitis sedat, temporibus & fronti ex aceto cum rosaceo inuncta. Capillos

In Exam.
simpl.

Lib. 3. c. 22.

Vires &
Temper.
Lib. 3. c. 22.

Lib. 27. c. 4.

fluentes cum vino compescit. Tonillis, gingiuis, & omnibus in ore affectionibus ex vino & melle prodest. Ad ocularia medicamenta torretur in testa pura ac candente ligu aque subinde versatur, donec æqualiter torreatur. Lauatur, vt quod est arenosissimum subsidat velut inutile, & leue ac pinguisimum assumatur. Plinius eadem ferè tradit. Natura eius spissare, densare, & leuiter calefacere. Vfus in multis, sed principalis aluum soluere, cum penè sola medicamentorum quæ id præstent confirmet etiam stomachum, adeò non infestet vlla vi contraria. Bibitur drachma: ad stomachi verò dissolutionem, in duobus cyathis aquæ tepidæ, vel frigidæ, cochlearis mensura, bis terte in die ex interuallis, vt res exigit. Purgationis etiam causa plurimum tribus drachmis. Efficacior, si pota ea sumatur cibus. Capillum fluentem continet cum vino austero, capite in Sole contra capillum peruncto. Dolorem capitis sedat temporibus & fronti imposta ex aceto & rosaceo, dilutiórque infusa. Oculorum vitia omnia sanari ea conuenit, priuatim pruriginis & scabiem genarum: item insignita ac liuida, illita cum melle maximè Pontico. Tonillas, gingiuas, & omnia oris vlcera. Sanguinis excreationes, si modicæ sint, drachmæ pondere ex aqua: si minus, ex aceto pota. Vulnerum quoque sanguinem, & vndeunque fluentem sistit per se, vel ex aceto. Aliàs etiam est vulneribus vitilissima, ad cicatricem perducens. Eadem inspargitur exulceratis genitalibus virorum, condylomatibus rimisque sedis aliàs ex vino, aliàs ex passo, aliàs sicca per se, vt exigit curatio, mitiganda ac coercenda. Hæmorrhoidum quoque abundantiam leniter sistit: dysenterix infunditur. Et si difficilius conquoquantur cibi, bibitur à cæna modico interuallo. In regio morbo tribus obolis ex aqua. Deuorantur & pilulæ cum mellis decocto, aut resina terebinthina ad purganda interiora. Digitorum pterygia tollit. Oculorum medicamentis lauatur, vt quod sit arenosissimum subsidat. Aut torretur in testa, pennaque subinde versatur, vt possit æqualiter torreri. Quod Dioscorides dixit, Aloën duorum cochleariorum mensura potam stomachum purgare μεθ' ὕδατος ψυχρῆς, ἢ γαλακτοδιδως, Plinius ait bibi ad dissolutionem stomachi in duobus cyathis aquæ tepidæ, vel frigidæ, &c. vt aquam tepidam verterit τὸ γαλακτοδιδως ὕδατος, id est, aquam lactei teporis. Galenus de eadem ita dis-

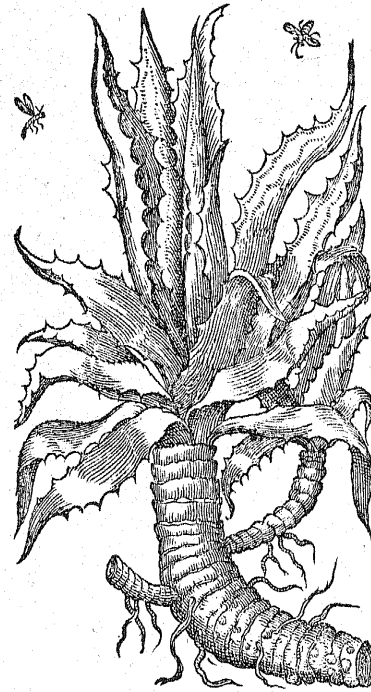
Lib. 6. sim.

ferit. Aloë herba non admodum apud nos prouenit. Quæ in magna nascitur Syria, lignosior est, & facultatis imbecillioris: attamen vsque adeò desiccare potest, vt vulnera conglutinet. At in regionibus calidioribus, qualis est Cælosyria & Arabia, multò est melior. Optima verò Indica, cuius liquor est id quod ad nos importatur medicamentum cognominatum Aloë, ad plurimas res propter siccitatem morsus expertem utile. Est autem non simplicis naturæ, sed, vt indicio est gustus, astringit simul, & amara est. Astringit quidem mediocriter, sed vehementer amara est. Subducit & ventrem, vt puta ex eorum medicamentorum numero, quæ Græci ab excernendo stercore ἐκκαταρραδιστὴν vocant. Itaque tertij est ordinis exsiccantium, calfacientium autem aut primi intensi, aut secundi remissi. Verum & ipsius facultatis misturam attestantur particularia ipsius opera. Nam & gratum stomacho est medicamen, vt si quid aliud, & sinus glutinat. Sanat & vlcera, quæ ægrè ad cicatricem duci possunt, & maximè quæ in ano sunt & pudendo. Iuuat etiam eorum inflammationes aqua liquata, & vulnera ad eundem modum glutinat. Congruit similiter vtenti ad inflammationes in ore, naribus, oculis. In summa repellere & discutere simul potest, cum hoc vt parum extergeat, quantum videlicet vlcibus puris non sit molestum. Hæc Galenus. Hodie Aloës vsum esse non modò apud Arabes Turcæque medicos, sed etiam apud Indos in purgantibus medicamentis & collyriis testatur Garcias in Aromat. Indic. Historia, tum etiã vulneribus carne explendis: in quem vsum plerumque in suis Officinis medicamentum habent, cui nomen Moçebær, ex Aloë & Myrrha paratum: quo etiam plurimum vtuntur

vtuntur in equis curandis, & vulnerum lumbricis enecandis. Medicum se vidisse ait magni Sultani Badur regis Cambaia, ipsa herba Aloë vtetem pro medicamento familiari, in hunc modum. Folia Aloës concisa cum sale coquebat, eius decocti vncias octo propinabat, quæ aluum sine molestia & nocumento subducebãt quater aut quinques. In vrbe Goa Aloën probè tusam, & cum lacte mixtam propinant iis qui vlcere renum aut vesicæ laborant, vel qui purulentas excernunt vrinæ, non sine magno successu, & agrorum commodo: nam illico curantur. Eius vsum etiam aucupibus notus est, qui contracta auium crura ea conglutinant. Similiter in India maturandis phlegmonis idonea. Recentiores, & docti quidem viri, Arabes medicos infectati sunt, quòd affirmauerint Aloën venarum oscula adeò referare, vt inde sanguis fluat, eamque ob causam hæmorrhoidibus non conuenire. Sed iis dudum responsum fuit, longa experientia compertum esse Aloën foris admotam ora venarum claudere, & sanguinem sistere, intrò verò sumptam, illis præsertim qui hæmorrhoidibus vexantur, sanguinem attenuare, calfacere, deducere ad ora venarum, ipsaque adeò vasorum extrema referare, quod & alij succi multi faciunt, vt Porri, Vrticæ, Myrrhæ, quâuis calidi & sicci. Siluius scribit Aloën calore & crassa substantia venas tum hepatis, tum hæmorrhoidas aperire: anastomatica enim esse maximè quidem calida, crassa, acria & mordacia, non minimum tamen calida, & crassa, qualis est Aloë: foris verò admotam vasis sanguine fluentibus, ipsum sistere facultate sua adstrictoria, & valde sarcotica. Clusius Aloën à

In Mesu. cap. 1. lib. purg.

A LOE Americana, Clusij.

vulgari planè diuersam primus, quod sciam, ostendit. Eam & plures alias illi acceptas referre debemus. Multa illi sunt folia, inquit, hominis longitudine, saturatiùs virentia, læuia, inferiore parte trium aut quatuor digitorum transversorum crassitudine, & valde lata mutuò sese amplectentia, vt in vulgari Aloë & Asphodelis, sensim verò in mucronem desinentia, qui nihil aliud est quàm spina nigricans, crassa, duos digitos transversos interdum longa, & adeò firma, vt Americi pro subula vtantur, cuspidisque vice suis telis adaptent. Foliorum latera quæ tenuiora sunt, spinis eiusdem coloris horrent, sed breuioribus, basi latiore, & deorsum recuruis vt in Rhamno tertio, inferiore parte fibrosa. Sunt hæc folia succi plena amari, & acris. Ex eorum medio caulem enasci intellexit Clusius (neque enim vidit) brachiali crassitudine, & breuioris lanceæ altitudine: radix est crassa, oblonga, incurua, & veluti internodiis distincta, è cuius geniculis ad latera adnascuntur aliæ plantæ. Primum hanc plantam sibi demonstratam fuisse ait Clusius à D. Ioanne Placa Medico & profes-

Aloë Americana. Forma.

fore Valentino, primo ab vrbe Valentia lapide in Monasterio D. Virgini sacro, cui cognomen de Iesus. Postea aliis etiam locis obseruauit. Erutam autem vidit omnium maxima radice in suburbanis Petri Alemani, duorum ferè cubitorum longitudine, ad cuius latera triginta ferè pumilæ plantæ enatæ erant,

ex quibus detractas duas in Belgium detulit. Earum vna à Petro Coldebergio pharmacopœo fata Aloën produxit, ex qua iconem delineandam curauit, ne quis putet vulgaris Aloës esse. Viuax est, multòsque annos durat, radice multipliciter sese propagans, cuius rei gratia, & propter spinarum rigiditatem Indi seu Americi circa agros serunt, ad eos communiendos, & fures arcendos. Valentini filij *Aguilla* vocabant, id est, filum & acum, quòd foliorum extremitas spinæ, acus, & fibræ interiores fili vicem præstent, Indi *Magney*, & *Mel*, nonnulli Hispani *Cardon*, ob aculeos. Magno in vsu est apud Indos, vt refert Gomara ad finem historię Mexicanæ, cuius verba, quòd integram huius plantæ historiam contineant, adscribere hîc libuit ex Clusio. *Mel* nonnullis *Magney*, aliis *Cardon*, arbor est duplici hominis statura, aut altius crescens, crassitudine coxæ hominis, parte inferiore crassior & densior, deinde sursum in pyramidem desinens vti Cupressus. Quadragesima illi folia, regularum prope modum amplitudine, & eodem modo canaliculata, sede inferiore crassa, & in mucronem desinentia, lateribus tenuiora, & crassa spina mucronem occupante. Tanta circa Mexico copia nascitur, quanta apud nos vites. Profert spinam, florem, & semen. Ex ea ignem struunt, cuius cineres parando lixiuio idonei: truncus loco ligni est: folia regularum aut imbricum. Eam cædere solent antequàm nimiùm adolescat: tum enim radix crassior fit, qua excauata liquor quidam colligitur, qui Serapij modo illic densatur: is aliquantulum coctus mel fit, depuratus saccharum, dilutus acetum, & addito Ocpatri (radix est, quam, ob eius præstantiam, Vini medicinam nominant) vinum, illis quidem in vsu, sed parum salubre: etenim caput ferit & inebriat: nullum autem cadauer, nulla impura sentina adeò foetet, atque eorum anhelitus, qui eo vino inebriati fuerint. Ex huius germinibus & tenellis foliis fit conferua. Foliorum prunis assatorum succus recentibus vulneribus aut vlcerebus instillatus, breui ea curat. Germinum & radicum succus, cum Absynthij illius regionis succo mixtus, viperarum moribus vtiliter instillatur. Illius foliis paratur charta in vsum sacrificiorum & pictorum, & ex iis lini aut cannabis modo paratis fiunt Al pergates (calcei genus Hispanis admodum familiare, ex funiculis contextum.) storeæ, chlamydes, cingula, funes: denique illis sunt cannabinum filum. Horum foliorum cuspides seu spinæ adeò firmæ sunt & acutæ, vt illis acus aut subulæ vice sint, eos cum fibris extrahendo. Istitis spinis sacerdotes illius regionis in sacrificiis se pun gere solent: etenim cuspis non frangitur, & satis altè penetrat, exiguo facto foramine. Hactenus Gomara. Addunt quidam, Americanos Veneream litem hac planta curare solitos hoc modo. Eius fragmentum in minutas partes sectum, ollæ canthari aquæ capaci impositum, trium horarum spatio decoquebant, olla priùs luto obturata: eam deinde apud ægrum positam aperiebant: magna fumi copia inde exhalans multum sudorem excitabat. Aut folium huius plantæ prunis impositum assabant, cuius fumum æger excipiebat: sed adeò vehementes sudores inde excitabantur, adeoque vires collabebantur, vt vix æger ferre posset, tametsi triduo duntaxat vteretur. Ex eorumdem foliorum fibris reticula contextuntur, & indusia conficiuntur. Hæc Clusius.

RHABAR

Arabes & recentiores duæ radices peregrinæ Rha nomine designantur. Quæ res atque vtriusque stirpis ignoratio fecit, vt plerique, num eiusdem plantæ radices essent, ambigerent. Verum rerum inspectio atque accurata collatio totam litem diremit, docuitq; Rha ponticum à Rhabarbaro plurimum discrepare. Primum Rhabarbari præcis incogniti historiam perscribemus. Nascitur id in montibus Singui ciuitati Indiæ propinquis, quæ à frequentissima & ditissima ciuitate omnium, quarum extat memoria, Quinsai quatuor dierum itinere distat. Vtraque verò regionis amplissimæ, & in multa regna diuisa, quam Mangi vocant, ditionis est. Singui terræ ciuitatem indigenarum lingua significat, Quinsai verò cæli. Quod illinc Rhabarbarum adfertur, Indicum nuncupant. Id autem perpaucum est, tum quia ipsæmet gentes id consumunt, tum quia pauci mercatores, cum quibus sunt cõmercia, eò vsque penetrant, tum quia minore sumptu & periculo ex Armeniæ ciuitate, quam Tauris nominant, (Terua prolemæi quidam esse arbitrantur, alij Arsamoten Plinij) aduehitur. Gignitur & in Prouincia Scythiæ orientalis Tartarorum Imperatori subdita, quam Tanguth vocant, in montibus oppidis Campion & Succuir vicinis (Succuir Sarangas à Plinio dici quidam suspicantur.) A' Tauris, quæ Armeniæ maioris caput est, ad eas vrbes iter patet centum & octoginta dierum, his stationibus. A' Tauris ad Sultaniam ex ruinis Tigranocertæ edificatâ sex diebus peruenitur. A' Sultania ad Casibin (Cosios esse aiunt) quatuor. A' Casibi ad Veremi, sex. A' Veremi ad Eri Arianorû caput, vt quidam volunt, quindecim. Ab Eri ad Bachora (in Chorasmis siue Choraxiis oppidum id est, Chorasmæ prouinciâ vocant. Sunt qui Berdrigeos Plinij esse credunt, alij Bactrianos) viginti. A' Bachora ad Sarmacand (Margianæ caput nonnulli esse autumant, alij Sogdianorum) quinque. A' Sarmacand ad Cascar (Commanos Plinij quidam esse volunt, alij Aracosios) viginti quinque. A' Cascar ad Acsu (Atasini sunt Plinij quorundam iudicio) per desertas ac vastas solitudines, viginti. Ab Acsu ad Cuchia, viginti. A' Cuchia ad Cialis oppidum, decem. A' Cialis ad Turfon (fortasse Tagas esse Plinij non malè quidam opinati sunt) decem. A' Turfon ad Camul, quod iam prouincia Tanguth continetur, tredecim. Hucusque Machometum colunt, ideò Musulmani dicti. A' Camul ad Succuir quindecim. A' Succuir ad Ganta, Gandaros Plinio nonnullorum opinione dictos, quinque. A' Ganta ad Campion, sex. Itineris spatia viatores & mercatores parasangis metiuntur, quas adhuc farsing vocant veteri nomine, sed corrupto. Via facili, nec montibus impedita, nec solitudinibus homines iumentaque siti ac fame necantibus intercepta, octo parasangas, id est, 24. miliaria Italica conficiunt singulis diebus. Nam parasanga tribus miliaribus Italicis proportione respondet. Campionenses ac Succuirini Rhabarbarum sua lingua *Raued Cini* vocant, quod non rectè quidam nunc *Raued Seni*, nunc *Raued Sceni* appellant. Cuius nominis proprietatem controuersiam dirimet inter medicos nostri seculi agitatam, cur ita vocetur, contententibus aliis Sinicum nominatum esse à Sinis extremæ Indiæ populis, aliis Scenicum, vel Sceniticum à Scenitis Arabiæ gente, aliis à Scenitis Parthorum natione, qui Ariæ & Margianæ montes habitant: quæ postrema sententia plus habuit ponderis quàm reliquæ duæ, cum Arij, Margiani, Aracosij, & alij populi prouinciæ Tanguth Campionensibusque finitimi communi vocabulo Cini & Maucini etiam hodie nominentur. An verò à Troglodytis Æthiopiæ, quos *ἄγροχθῆν* Barbaros nuncupasse videtur antiquitas, Rhabarbarum sit appellatum, facile diiudicari potest. Nam Æthiopiam & eius Troglodytas Lusitanorû nauigatio nobis patefecit, quibus in locis nec Rhabar-

Locus.

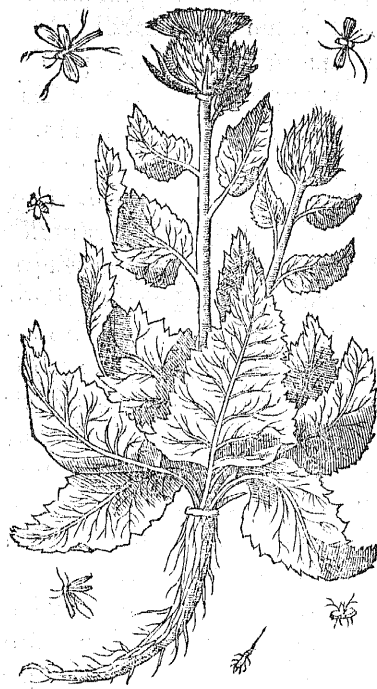
Nomina

barum prouenire, nec inde ad nos mitti cōpertum est. Quod verò in Ægyptum per sinum Arabicum camelis deportant, ex Armuzo, nunc Ormus, & Terebone, nunc Balzera, ad Euphratis ostia fitis, & aliis ciuitatibus Caramanix maritimæ mercatores aduehunt, in ea loca secundo Euphrate, id Barbarum potius nominatum crediderim, ab earum gentium immani feritate, quæ in montibus suis collectum ad nos transmittunt. Quondam enim totus is tractus desertorum vastitate, & tam longo itineris à nobis interuallo disfitus, vix solis nominibus cognitus fuit. M. Paulus Venetus viam, quæ è Carmania ad Tanguth ducit Cobinam, Timochaim veterum Arbelitin, in qua Darium Alexander vicit, Sarpurgan, Balac, Thaicam, Scassem, Balaxiam, Bascia, Chesmur, Comaros Plinij, Vochar, Ocanos Plinij, Caschar distinctè tradidit. At verò Chagi Memet è regione Chilam ortus prope mare Caspium ex oppido Tabas, mercator summa fidei, acutissimique ingenij apud Succairinos & Campionenses emendi Rhabarbari causa aliquandiu commoratus, alteram viam supra descriptam, quæ è Terua Armeniæ eò proficiscuntur, rectam & compediolam docuit: ex cuius narratione magnam horum partem nos sumpsisse ingenuè fatemur. Rha Turcicum Mesuræ idem esse cum Rhapontico Græcorum nemini dubium esse debet. Ad ripas fluminis Rha, nunc Volga, Edel, Elatach, (tot enim nominibus appellant,) Borysthenis, nunc Neper, Tanais, nunc Tana, vel Don, id crescit, vt & Acorus. Turcæ, qui olim vltra Tanaim sedes habuere prope Sarmatas Zygos, nunc Circassos, in patentibus illis campis, in quibus nunc Tartari Harmatotrophi, siue Hamaxobij per Hordas, id est, turmas vagantur palantes & errabundi, Rhaponticum ad exterarum nationes mittebant: vnde Turcicum cognominatum. Scribit Pena multis ab

Rha Turcicum siue Ponticum.
Locus.

RHA CAPITATVM,
Helenij folio.

Forma.

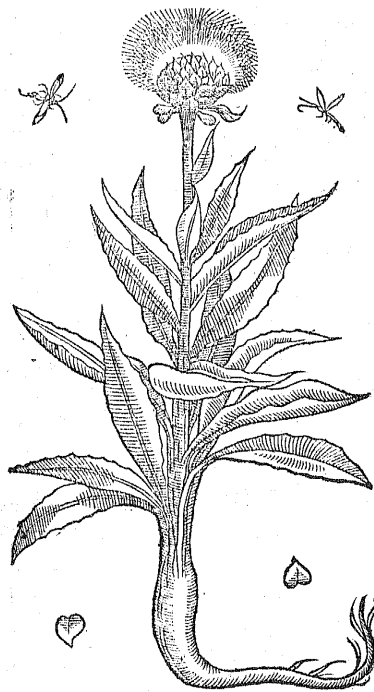
hinc annis Rha ex semine Turcico nonnullos habuisse in hortis Gallix & Flandrix, quod magno studio cultum ibi viguit, foliis Personatæ, sed non perinde latis, longioribus, Helenij vel Verbasci, in ambitu ferratis & fimbriatis, aduersa parte virentibus, auersa lanuginosis, caulem rectum sesquipedalem & cubitalem amplexis, capite fastigiato, foris squamulis loricato, ac per maturitatem staminibus purpureis pleno, vt in Cynara, & Carduis purpureis, semine, dum circa Iunium & Iulium maturuit, Centaurij maioris, vel Cartami, longiore: radix fungosior, maior, & Rhabarbaro similior quàm Cetaurio. Id pinxerunt Dodonæus & Lobellius. Huic capitato Rheo valde affine est, inquit Lobellius, quod ex Italico semine alunt horti quidam Belgici: sed folia angustiora multo, acuto Lappatho paria, auersa parte incana: caulis rectus, capite fastigiatus, squamulis loricato, ac staminibus purpureis Cynaræ aut Cardui cōcoloribus pleno: semen Cnici siluestris, cōpressum, ægre maturefcit in Belgio: radix Centaurij maioris, fungosior. Hoc ex Lobellio pictum damus. Sed

ad Rhabarbari historiam reuertatur oratio. Succuir ampla & frequens est ciuitas, ædificiis ornata sumptuosis & magnificis, è latere constructis, angustissimisque superba delubris, ex saxo & marmore compositis. In planitie iacet, in numeris fluminis canalibus rigua. Quare omnibus rebus hominum vitæ necessariis abundat, serico

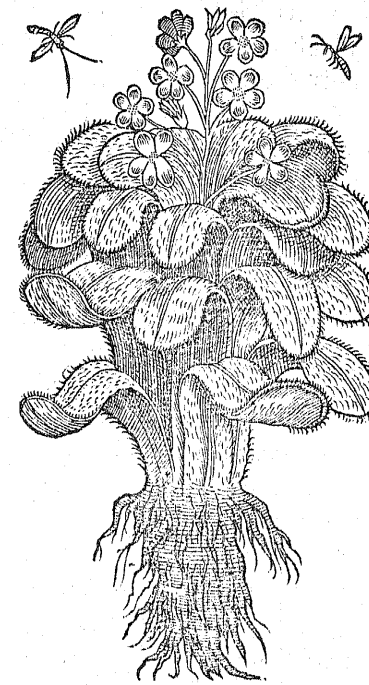
serico præsertim, quod illic plurimum Mori nigra foliis pasti bombyces nent. Vites quidem locus is, nempe frigidior, dedignatur. Vini loco potum zytho similem adiecto melle incolæ parant. Cætera, illorum ager Malorum, Pyrorum, Armeniorum, Persicorum, Melonum, Cucumerum fertilissimus est. Rhabarbarum vbiuis in ea prouincia gignitur, sed præstantissimum in quibusdam montibus Succuir propinquis, editis, saxosis, siluis diuersissimarum arborum, opacis, fontes plurimos effudentibus, terra rubra, crebris pluuiis fontiumq; scaturiginibus riguisq; semper lutosa. Caulem ab radice profert viridem, palmi altitudine, quem

Rhabarbarum.

RHAPONTICVM alterum
angustiore folio, Lobell.

RHABARBARVM,
Martioli.

circundant folia multa, palmos duos longa, tamen pro ætate plantæ longiora, aut breuiora, ima parte angusta, in summa latiora, rotundata, in terram inclinata, toto ambitu lanuginosa, cum adolefcunt viridia, cum senescunt flauescencia, & humi procubentia. Ex medio foliorum stipatu cauliculus, siue furculus prodit, flores sustinens, hic illic nullo ordine emergentes, ex candido purpurascetes, Viola nigra, siue Martiæ similes, maiores, odoris validi, grauis & iniucundi. Radix ad duos tresve palmos, terram subit, cortice fusco obducta, crassitudine dispari: sunt enim radices quædam tenuiores, quædam crassiores, sed nonnunquam tanta crassitudine, vt suræ & coxæ hominis non cedant. Ex his fibra multa radicularve enascuntur, circumquaque per terram sese spargentes. Planta è terra effosa, (quod Hyeme fit, nimirum ante Maij finem, cum illis gentibus Ver incipit, quia tum priusquam exoriantur folia, succo introrsum reuocato plenior & habitior, ideoq; facultate præstantior radix turgescit) radicular primùm rescantur & reiciuntur, deinde radicis, velut truncus in frustra conciditur, qualia videmus in Seplassis. Est autem intus lutea, venis distincta, colore rubro pulchrè nitentibus, succo luteo rubroq; madida, quo manus inficit, sic lento & glutinoso, vt contactu facile digitis inhærescat, saporis tam amari, vt gustari nequeat. Frustra protinus radice dissecta non appenduntur, vt siccescât: sic enim luteus succus totus efflueret, crassaq; euanida,

& exhausta radix, fieret facultate imbecillior, & bonitate inferior, sed super mēsis & tabulis disposita, quotidie ter, aut quater inuertatur, ut quod supernè est inferne collocetur: hac enim ratione succus non admittitur, sed in radice veluti coactus & concretus manet, radice nisi confestim ea diligentia adhibeatur, effervescente ac inarescente. Post quartum demum, aut sextum diem pertusa frusta funiculis adactis ligata suspenduntur loco perfato, aëremq; liberè admittente, sic tamen ut solis radiis non feriantur. Hoc pacto exactis mensibus duobus siccatum Rhabarbarum egregium reconditur. Ex septem plaustris recentis, cum siccatum est, vix restat quod equum oneret. Effossa per æstatem radix foliis iam enatis, & adultis velut immatura, nec succo luteo madet, ut quæ per Hyemem effoditur, & fungosa, rara, leuis, arida est, bonitateq; ab altera multum superatur. Qui in montosa pergunt, ut Rhabarbarum emant, quale effossum est, siue cū foliis, siue absque foliis plaustris imponunt, ac vehes singulas in plana deductas sexdecim Saggiis argenteis vendunt. Cusæ autem monetæ nullus apud illos vsus: argentum & aurum in virgas oblongas malleis ducunt, eas deinde in particulas ponderis vnus Saggi diuidunt, qui valet argenteos solidos Venetos circiter viginti, aureus verò nummum aureum cum dimidio. Id pro moneta est. Emptum mercatores, ut iam dictum est, præparant. Id incolæ, quod admiratione dignum est, nullo in pretio habent, ne effossuri quidem, nisi ab externis mercatoribus eò conuenientibus, & deposcentibus, pretio sollicitarentur. Indi & Chineses mercatores maiorem partem collecti, & præparati auferunt. Cataini ad purganda corpora, & alia medicinae remedia, id non vsurpant more nostro, sed eo usque, & cum aliis confectio-nibus perquam odoratis mixto, Deorum quos adorant simulacra & imagines suffunt. Multis in locis tanta est huius radices copia, ut pro ligno siccata vrant. Quidam tam paruifaciunt, ut equis languentibus, & ægris assidue comedendam obiciant. Longè pluri æstimatur Catainis radice Mambroni Cini vocata, cum Rhabarbaro nascens, ad varias ægritudines laudatissima, ob idque nobilissima, sed ad oculorum morbos præcipuè. Nam ea in cote trita ex rosacea, & affusa, oculorum dolor euestigio sedatur. Ad nos eam non conuehant, propterea quod solo nomine celebris, cætera ignota est. Apud Catainos in prouincia Chianfu herba quoque nascitur Chiai Catai nominata, vniuersis eius regionis populis commendatissima. Foliorum & aridorum & virentium decocti cyathus vnus vel alter bibitur quam calidissime bibi potest, aduersus febres, dolores capitis, lateris, articulorumq; remedio inter alia efficacissimo, & ad alios plerosq; morbos. Tardiorum quoque ventriculi concoctionem decoctum id sic iuuat, ut eius grauitati ob crudum cibum contractæ facillè medeatur, & feliciorum, ac celeriorum concoctionem præstat. Ob has nimirum dotes Catainorum quisque hanc secum herbam aliquo peregrinaturus gestat, ut subitis eorum morborum causis occurrat. Tanta ob id est huius plantæ dignitas, ac æstimatio, ut Rhabarbaro plenum saccum eius sola vacia gens illa libentissime permutet, atque adeò iactet Persis, ac Francis si ea planta innotescat, mercatores Rhabarbarum amplius non postulatos. Auenas non absque periculo in montes Rhabarbari feraces conscendere narrant legendi gratia, nisi eius prouinciæ iumentis vehantur. Illic enim venenatam quandam herbam nasci, qua gustata veterinis vngula decidant: equos verò eorum montium pascuis assuetos exitiosam hanc plantam noscere, nec attingere, alienos verò carpere & appetere magno suo malo. Rhabarbarum calidum est & sic-cum ordine secundo potius quam primo, auctore Mesue. Substantia duplici constat, vna aquea, terrea adstringente, in corporis molè concreta, profunda, altera aërea & ignea, à qua rarum efficitur, superficialia, quæ suam terream substantiam adurendo amaram efficit, ac purgatoriam, & obstructa liberantem. Clemens est &

Mambroni
Cini radi-
dix.

Chiai Catai
herba.

Temper.
ib. purg.
ap. 5.

Vires.

excellens

excellens medicamentum, multas dotes medicamento purganti maximè expetitas complexum. Huius substantiæ macerando separantur, ut calida & purgatrix in humorem transferatur, terrea verò adstringens remaneat. Bilem pituitamque illa vacuat, præcipuè à ventriculo & hepate, & inde sanguinem purgat, obstructions liberat, & affectus inde natos, icterum, hydropem, splenis tumorem, febres putridas etiam diurnas, dolorem hypochondriorum puncturium. Hæc insuper hæmorrhagiam pulmonum, vel aliarum partium sistit, ex casu quoque aut ictu contusa, rupta, fracta, interna & externa sanat, si eius drachma vna cum mumia granis duobus, & Rubiæ tinctorii grano vno & dimidio ex vino austero hibatur (mumia & Rubiæ non ita valentium medicamentorum mensura hæc est parior, ut mendii suspicio sit, inquit Siluius, præsertim cum Auicenna Rubiæ drachmam vnã Rhabarbaro addat.) Oleum quoque eius contusis & confractis musculis vtiliter illinitur: singultu & dysenteriam sanat, præcipuè assum, & cum succo Plantaginis è vino austero potum. Innoxium est Rhabarbarum: omni tempore tuto datur: omni ætati salubre, atque adeò pueris, & prægnantibus. Efficacius autem agit sumptum ex sero lactis, præsertim caprini, aqua quoque Intybi, aut Apij, vel Plantaginis cocta & colata maceratum, idque omnino cum Spica nardi, actionem eius iuuante imprimis, expressumque. Quod si ad liberandas obstructions propinandum est, vini albi puri & odori modicum macerando admisceatur, expressumque eius tunc fumatur, & cum deterfione ac purgatione opus est. Quod si post purgationem viscera adstringendo roborari volumus, puluis eius triti datur, si adstrictio magis expetitur, assum datur, si maxima, vltum.

AGARICVS.

CAP. XXX.

ΤΑΡΙΚΟΣ vel ἀγάρικον Græcis dicitur, qui Agaricus Latinis & Agaricum, Mauritanis Garichum, siue Garicum, Hispanis & Italis Agarico, Germanis Dannenschuam, quasi fungus Pinorum, aut potius Abietum & Laricum, Gallis Agaric. Agaricum gentile nomen sibi adsciuit, ab Agaria Sarmatiæ regione, in qua nascitur, teste Dioscoride, vel ab Agaro, quem & urbem, & amnem in Sarmatia vocari tradit Ptolemæus. Appianus Alexandrinus Agaros Scythicam gentem contra serpentium morsus adhiberi solitam refert: propter quod Mithridates eos apud se habuerit. Agaricum scribit Dioscorides radicem dici Silphio similem, non ita densa superficie sicuti Silphium, nam tota rara est. Duo eius genera: Vnum mas, alterum femina, quæ etiam præfertur, rectos venarum discursus intus habens. Mas rotundus est, & vndique eadem substantia compactus, καὶ πᾶσι τοῖς ὄψεσιν συμφύεσ, cuius videtur sensus esse accommodatior iudicio And. Lacunæ, atque vniformis vndique. Nam cum dixisset Dioscorides, Agarico feminae inesse quosdam venarum discursus rectos, assignat postea differentiam in masculo, dicens ipsum esse rotundum, & per omnes partes sui similem, vniformem, atque eiusdem substantiæ & naturæ: id quod inter alia συμφύεσ significare solet. Huic interpretationi adstipulatur Serapio, qui sic vertit. Sed est tota eius substantia continua. Gustus vtrique similis, initio dulcis, mox cum salua mader (ἑστία ἐξ ἀναδύσεως.) Nascitur in Agaria Sarmatiæ regione. Quidam plantæ radicem esse aiunt. Alij in truncis arborum ex putredine, veluti fungos, nasci tradunt. Prouenit etiam in Galatia Asiæ, & Cilicia, in Cedris, sed friabile & infirmum. Galliarum glandiferæ arbores Agaricum ferunt, inquit Plinius. Est autem fungus candidus odoratus, antidotis efficax, in summis arboribus nascens, nocte relucens. Signum hoc eius, quo in tenebris decerpitur. Et alio in loco, Agaricum ut fungus nascitur in arboribus, circa Bosphorom,

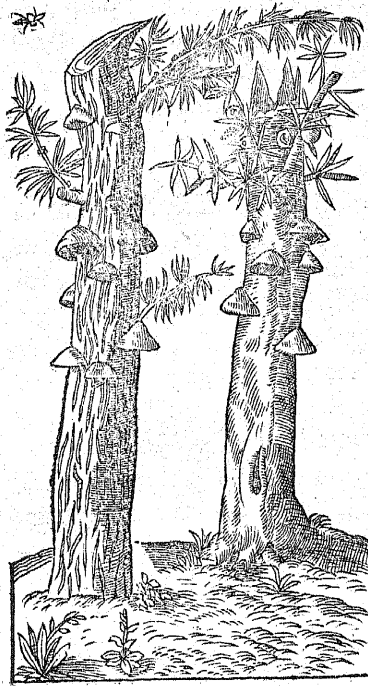
Nomina

Lib. 3. ca. 1.
Forma.
Genera.

Locus.

Lib. 16. c. 8.

Lib. 15. c. 9.
colore

AGARICVS, *Math.*Li. purgan.
cap. 5.Vires &
Temper.
Lib. 3. ca. 1.

Li. 6. simpl.

colore candido. Datur obolis quatuor contritum cum binis cyathis aceti mulsi. Id quod in Gallia nascitur, infirmius habetur. (Alij codices habent Galatia pro Gallia. Et sane Dioscorides in Galatia Asia nasci dixit. Et hodie in Gallia nasci certum est.) Præterea mas spissior amariorque. Hic & capitis dolores facit. Fœmina solutior, initio gustu dulcis, mox in amaritudinem transit. Agaricus Galeno radix dicitur, quæ trunco innascitur. Mesiæ verò Agaricus medicamentum efficax oritur in truncis arborum magnarum, vetustate iam putrescentium, & erofarum, tanquam earum vel apostema, vel fungus. Est autem is duplex, mas & fœmina. Mas est malus, præsertim qui longus, niger, durus, densus, grauis, & in fragmentis ceu villos neruorum ostendit. Fœmina si rotundior, alba, porosa, & rata valde, & frangi facilis, leuis, dulcis primo gustatu, mox amara & styptica, est melior, præcipue summa corporis sui parte. Nam stipes, quod ligni putrefacti aliquid præ se ferat, malus est, vt erofus Agaricus. Hodie cum seplasis omnibus notissimus sit Agaricus, & quotidiano vsu tritus, tamen Dioscoridi vix notum fuisse perspicuum est, vt qui radicem dici Silphio similem scribat, deinde hæsitans subiungat, aliis radicem esse plantæ, aliis fungum arborum truncis innascentem quadam putredine. Agaricum igitur fungum esse certum est, qui præter arbores glandiferas nascitur, præcipue in Larice, in qua præstantissimum in Ananiensibus montibus se collegisse ait Matthiolus. Vim habet calfaciendi & adstringendi, auctore Dioscoride, efficacem ad tormina, & ad cruditates, ruptaque, & casus. Duorum obolorum pondere datur non febricitantibus ex vino mulso, febricitantibus ex aqua mulsa. Datur hepaticis, asthmaticis, in morbo regio, dysentericis, nephriticis, in vrinæ difficultate, in vteri strangulatu, & in vitiatu colore, drachmæ pondere. Tabidis autem cum passo, splenicis cum aceto mulso, stomachicis ita vt est manditur ac deuoratur sine vlla humoris sorbitione, similiter acidum ructantibus. Sistit sanguinis reiectiones trium obolorum pondere cum aqua sumptum. Facit ad coxendicum & articulorum dolores & comitalem morbum, si pari pondere cum aceto mulso sumatur. Ducit & menses: fœminis vteri inflatione vexatis vtiliter æquale pondus datur. Rigorem soluit ante febrium accessiones datum. Aluum purgat drachmæ vnus, aut diarum pondere potum cum aqua mulsa. Est lethalius medicamentorum antidotum, si cum diluta vini portione drachmæ vnus pondere sumatur. Serpentum plagis ac moribus trium obolorum pondere cum vino potum auxiliatur. In summa, internis omnibus vitiis conuenit pro viribus & ætate datum, aliis cum vino, aliis cum aqua, aliis cum aceto mulso, aliis cum aqua mulsa. Galenus eius naturam sic declarat. Primum gustui dulcem esse, sed paulò post amarum apparere, & acrimoniæ quandam speciem temporis spatio inducere, leuiculæq; adstrictiōnis, & consistentiæ esse laxa. Quare compositum esse ex substantia aërea, & terrea, à caliditate extenuata, præterea minimum habere essentiæ aqueæ. Hac ratione & digerendi vim habere, & crassitudinē incidendi, tum infarctus viscerum expurgandi. Ob id regio morbo laborantes sanare, eos vtiq; qui sic ab infarctu

farctu iecoris laborant. Iuuat & comitali morbo obnoxios eadem facultate. Tum rigores per circuitum recurrentes, ex crasis aut viscosis humoribus natos sanat. Iuuat & demorsos à bestiis frigore ladentibus, aut compunctos, tum foris in affecta parte impositum, tum intrò in corpus sumptum pondere drachmæ vnus cum vino diluto. Est & purgatorium. Hæc Galenus. Hodie Agarico siue simplici, siue in trochiscos coacto in purganda pituita vtimur. Nam, auctore Mesiæ, pituitam crassam, lentam, putrem, & bilem flauam & atram vacuat, à cerebro, neruis, musculis, sensuum instrumentis, spina dorsi, thorace, pulmone, ventriculo, hepate, liene, renibus, vtero, iuncturis. Ob id medicamentum familiæ à Democrito dictum est, quod ad omnes partium internarum affectiones conferat: viscera reddit imbecilla: ob id tergentibus miscetur, ne in ea virtus eius altius penetret.

Li. purgati
cap. 5.

HIPPOPHÆS. CAP. XXXI.

ENIT & is quæ lacteum succum fundunt Hippophaës annumerandum. Frutex (inquit Dioscorides) est *φρυγανδης*, siue furculæceus, vnde quaque densus & amplus: folia ei oblonga veluti Oleæ, angustiora tamen & teneriora: inter quæ spinæ sicca & candicantes emicant, articulata, interstitio quodam distantes: flores Hederæ corymbos referunt, racematim cohærent, sed tamē minores mollisq; & ex albido partim rubentes: radix crassa & mollis, succi plena, gustu amara, ex qua veluti ex Thapsia succus colligitur. Anguillara radicem refert palmum esse longam vel maiorem, & ex

HIPPOPHÆS, *Dodon.*
ex *Cod. Casareo.*

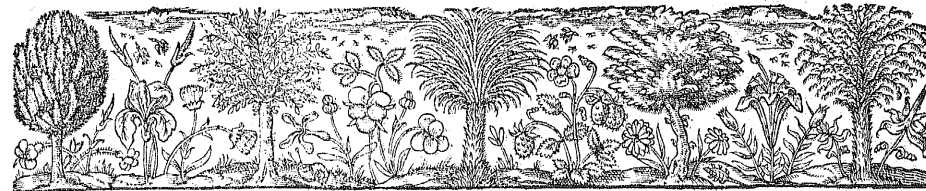
hac fracta aut vulnerata succum manare tenuem, lacti concolorem, gustu amarissimum, odore grauem. In maritimis, ac sabulosis, vt Dioscorides scribit, nascitur. Anguillara arenosis & maritimis locis in Peloponneso à se reptum refert. *Ἰπποφάης* Græcis, Latinis quoque Hippophaës dicitur: à Plinio lib. 22. cap. 12. (nisi corrupta vox) Hippophyes. Hippophyes, ait, in sabulosis maritimisq; nascitur, spinis albis: Hederæ modo racemosa est, candidis & ex parte rubentibus acinis: radix succo madet, qui aut per se conditur, aut pistillis farina. Extant verò & inter nothas appellationes quædam huius nomina: vt, Hippophanes, Hippion, Echinion, Pelecion, & Lappago, quæ tamen Aparinæ conuenit: nostra ætate ab indigenis Peloponnesi *ἀγυθαυὰ χυθαιόνη*, id est, Spina purgatoria vocatur. Ab Hippophaë differt Hippophæstum, quod tamen & Hippophaës aliqui (Dioscoride teste) appellant: à Plinio Hippope (nisi & hic vitium) dicitur. Spinæ sulloniæ genus est, absque cauliculo, flore, aut fructu inanibus tantum capitulis, foliis paruis spinosis, radica molli & crassa, ex qua cum foliis & capitulis succus exprimitur. E Narbonensi Gallia, inquit Ruellius, Hippophaëstum vidimus spinosis capitulis, sine flore, sine cauliculo, minutis inter aculeos foliis candicantibus. Debent (Plinio auctore) Hippophaës & Hippophaëstum accommodata esse equorum naturæ, neque ex alia causa nomen accepisse: quippe quædam animalium remediis nascuntur

nascuntur. Est verò Hippophaës, præsertim verò radix ipsius ac succus, calidæ siccæq; facultatis, & simul valenter purgantis. Succus syncerus radice huius pituitam, bilem, & aquosos humores detrahit oboli pondere: cum farina verò subtractus quatuor obolorum. Saluberrimè autem cum aqua mulsâ exhibetur.

In comitiali morbo, vt Plinius ait, vtilissimus. Frutex verò ipse siccatu ründitur, tritúsque cum aqua mulsâ exhibetur. Extrahitur quoq; succus è radice, foliis & capitulo Hippophæsti, qui & ex aqua mulsâ pituitam & aquam detrahit, & præcipuè comitialibus morbis, neruorum vitiis, & Orthophncæ, vt Dioscorides tradit, conuenit.

* *

HISTOR

HISTORIAE OMNIVM PLANTARVM

LIBER DECIMVS-

SEPTIMVS,

629

In quo describuntur & ad vium depinguntur Plantæ Venenatæ.

PAPAVER. CAP. I.

ATHARTICA, & quantitate & qualitate malefica, graues corpori noxas inuehunt, non solum quæ deleteria, vt Thymelæa, Lathyrus, Euphorbiû, sed etiam quæ benigna vocitantur, nisi necessariæ conditiones obseruentur. Quare illis venenata ordine subiungenda, quæ principes corporis nostri partes, & virtutes ipsum gubernantes ita opprimunt, atque vincunt, vt necessariò mors consequatur. Vt igitur de Cathartice plantis libro superiore, ita hoc de Venenatis agemus, quas sceleratis, & qui ad hominum perniciem

his abuti voluerint, ignorasse præstiterit: probis autem, & iis qui ad hominum salutem naturæ rerum arcana scrutantur, cognitu hæ sunt necessariæ, tum vt doceât homines, ne ab iis imprudentes fallantur, aut si quando per imprudentiam harû quampiam sumpserint, tunc quoque innoxia fiant, atque irrita, tum vt iis succurrant, qui iam noxam sentiunt. His adde, quòd morbis quibusdam venena sunt salubria, malefica tamen vi eorum modis omnibus, vel saltem quibus nobis licet, fracta. Venenatas autem non omnes, quæ cognita sunt, hîc persequimur. Quasdam enim, vt Taxum, Nerium, Cicutam, Coriandrum, similitudine ducti in alias classes digessimus: sed pleraq; & eas notiores, quale est Papauer, Græcis *μηκων*, Arabibus *Thaxthax*, & *Chasca*, Gallis *Pauot*, Italis *Papauero*, Germanis *Maysomen*, Hispanis *Dormidera*. Officina Papaueris nomen retinuerunt: *μηκων* quidem à *μηκονειν*, id est, à non operando dicitur, quia vinceti papauereo sapore sensus stupefactaq; membra nihil queunt agere, vel *παρὰ τὸ μῆκος*, à proceritate, siue longitudine. Multa sunt Dioscoridi Papaueris genera. Vnum est Papauer Rhœas, Erraticum nuncupatum, de quo in Agro diximus. Alterum satium, *μηκων ἡμερος*, cuius vnum genus est hortense, *μηκων κηπευτικὴ*, *δυλοκίτις*, semine albo: alterum siluestre, semine nigro: tertium magis siluestre, Arabibus *Seil*. Hortense vocat Dioscorides quòd in hortis frequentissimè seratur, cætera duo siluestria, non q; nō serantur. (Nam nō solum in hortis seruntur, sed etiam in campestribus, segetum & leguminum modo) sed quòd asperiora sint tum caulibus, tum capitibus, tum foliis, nec tam domestica, quàm hortensia. Præterea est *μηκων κερσιντις*, id est, Papauer cornutum, siue corniculatum, Arabibus *Almacharam*, & *μηκων ἀφρώδης*, id est, Papauer spumeum.

Nomina

Genera.

F f f

Lib. 19. c. 8.

Plinius multa quoque fecit genera, sed non tam perspicue distincta. Papaueris satiuu tria genera, inquit: candidum, cuius semen tostum in secunda mensa cum melle apud antiquos dabatur. Hoc & panis rustici crustæ inspergitur, affuso ouo inhaerens, ubi inferiorem crustam Apium githq; cereali sapore condiit. Alterum genus est Papauer nigrum, cuius scapo inciso lacteus succus excipitur. Tertium genus Rhœam vocant Græci, &c. De reliquis generibus Papaueris alio in loco dicit.

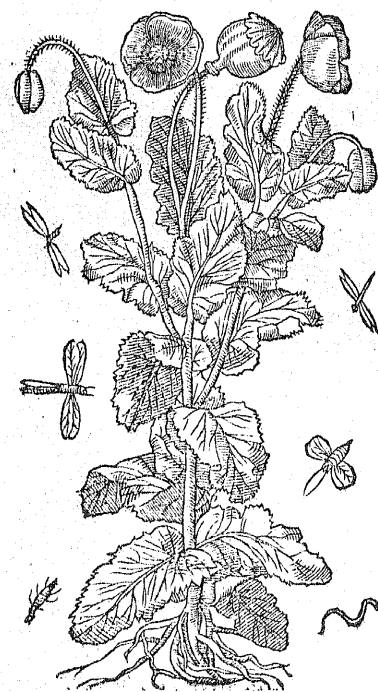
Lib. 20. c. 19.

Siluestrium vnum genus, Ceratitum vocant, nigrum, cubitali altitudine, radice crassa & corticosa, caliculis inflexo ut cornicula. Folia minora & tenuiora quam cæteris siluestribus: semen exile, tempestiuum est messibus. Et pauld post. Alteru è siluestribus genus Heracleum vocatur, ab aliis Aphron, foliis (si procul intuearis) speciem passerum repræsentantibus: radice in summa terræ cute: semine spumeo. Ex hoc lina splendorem trahunt æstate, &c. Tertium genus est Tithymalon, Mecona vocant, alij Paralium, de quo alio iam diximus. Theophrastus etiam Papaueris siluestris genera annotauit, ex quo Plinius superiora mutuatus est.

Lib. 9. hist. cap. 15.

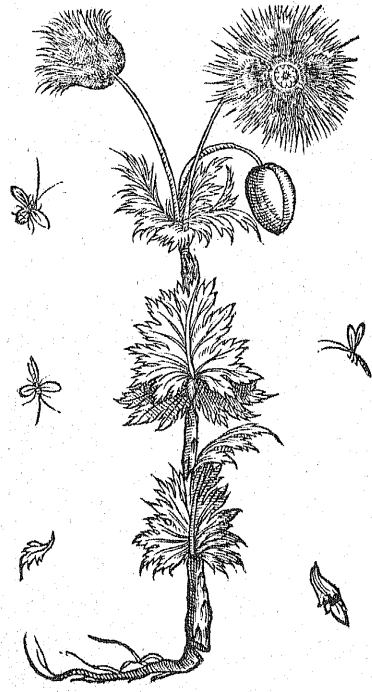
μηκωνες δὲ, inquit, ἔστιν ἀγρία πολέσις, ἢ μὲν κεραλίτις καλαμύνη, ἢ ὃ μέλιθνα. τάλιης δὲ φύλλον ὡς φλόβις τῆς μελίθνης, ἢ τὸν δὲ μέλιθ. τῆ δὲ καλαμύνης δὲ ὄψος, ὡς πηχυαίων, ῥίζα δὲ βραχέια, καὶ ἐπιπόλαιος: ὃ δὲ κερατὶς καμυλὸς ὡς περ τῶν κεραλίων. συλλέγει δὲ περὶ πυροποιίας. διωμά δὲ καθαίρει κοιλίαν. δὲ φύλλον ἀργεμα πορδατοῖς ἀφαιρεῖ. φύλλο δὲ παρὰ τὴν θάλατταν, ὃ ἂν ἢ περὶ τὴν χλωρίαν. ἐξέρει δὲ μελικων ῥοιὰς καλαμύνη, παρομοίαι καχολογία τῶ ἀγρία. διὸ δὲ ἐσθιέ) ἐν τοῖς ἀρραρίοις δὲ φύλλο, μάλιτι ἐν τοῖς κεραλίς, ἀνθος δὲ ἐχρὶ ἐρυθρόν, κωδιαν ὃ ὄσση ὄνυχα τῆ δισαλίνας. συλλέγει δὲ περὶ τῆς φρεσίνος τῶν κεραλίων, ἐγγλωρότερα δὲ μέλιθνα. καθαίρει δὲ χεῖρα. ἐτέρω δὲ μελικων ἢ ραυλίαι καλαμύνη, δὲ μὲν φύλλον ἐχρὶ ὄνυχα τῆ δισαλίνας. ὃ τὰ ὀθόνια λαμβάνουσι. ῥίζαν δὲ λαμβάνου, ἐπιπόλαιον, τὸν δὲ κερατὶν λαβάν. καθαίρει ἂνω τάλιης ἢ ῥίζα. χρωδὲ δὲ τινες περὶ τῶς ἐπιπόλαιος ἐν μελικωτάτω. Id est, Papaueris siluestris multa sunt genera. Vnum Ceratitum, id est, Corniculatum vocatur, aliud nigrum, folium habens Verbasci nigri, sed minus nigrum: caulem altitudine cubitali, radicem breuiem, & per summa terræ spatium: fructum inflexum veluti cornicula. Legitur circa messes. Aluum purgare potest. Folium argema ouibus adimit. Nascitur iuxta mare locis petrosis. Aliud Rhœas simile Intubo erratico: quare in cibi usum venit. In aruis prouenit, potissimum inter Hordea. Florem rubrum profert, calicem siue caput vnguis digiti magnitudine. Legitur ante Hordei messem, atque etiam viridius, purgat per inferna. Aliud est Papauer Heracleum, folio Radiculæ, quo lintea dealbatur: radice alba, per summa terræ hærente: fructu albo. Radix purgat per inferna. Quidam aduersus comitalem morbum vuntur in vino mulso. Quod hic dixit Theophrastus Papauer Heracleum (alij vocant Aphron teste Plinio, Dioscorides ἀφρόδες) folium habere Struthi, quod Struthiū Dioscorides vocat, Latini Radiculam, siue Lanariam herbam, Plinius hoc ad passerem auiculā retulit, qui & ipse τρῆθος appellatur, cum tamen mox indicarit Theophrastus, de quo Strutho loquatur, nimirū quo lintea dealbant. Plinius verò hæc non de Strutho, id est, Radicula herba intellexit, sed ad Papauer Heracleū retulit, ex hoc lina splendore trahere æstate

PAPAUER satiuum, Matthioli.

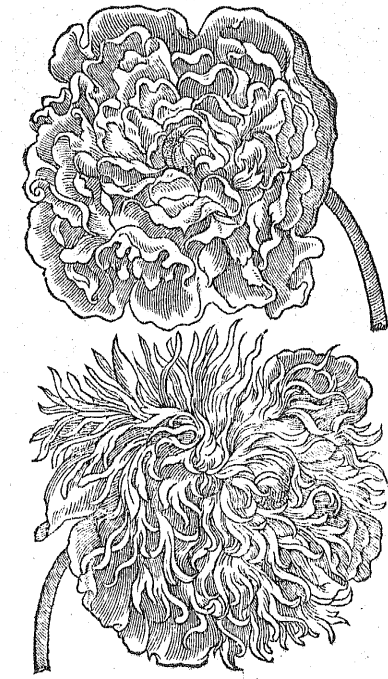

æstate scribens. Papauer satiuum album caulem profert rectum, læuem, vnicum, sed alis diuifum, ternum & quaternum cubitorum, quem totū folia ambiunt longa, lata, candida, Scariolæ hortensis, aut Hyoscyami nigri modo lacinia, tenera, succum lacteum emittentia, qui effusus vna, aut altera die post flauescit: flores in summo caule vel candidos, vel leuiter purpureos, latioribus quaternis sæpius foliis: deinde rotundum, magnum & oblongum caput, in quo semen albū. Huius species quedā feritur in hortis flore speciosiore, oris eius cristatis, & fimbriatis, capitis etiam quæ operculo inest corolla, radiolis multis, argutioribus, & dentatim crenato ambitu. Cætera superiori prorsus similis. Papauer fimbriatum, & cristatū albū, & nigrum Lobellius appellat. In calidarum & frigidarum regionum hortis fatu maximus huius Papaueris prouetus, præsertim in agris maritimis, aut flatui maritimo obnoxiiis, quibus impendiō delectatur. Est ille duplō maior, niueo candore nitens, & tantō pulchrior flos, quem horti Belgij in deliciis habent ad coronamenta: non sanè aliū generis à fimbriato albo, aut nigro satiuo, nisi florum incisura & lacinis profundis, fœturā perelegantem fortitur, quæ multipla serie maiores & confertiores, Rosarum deliscentium æmula gratia, visum oblectantes, ipsis Maluæ hortensis pares floribus cernuntur. Color renidet albus, aut coccineus, sanguineus, aut niueo cādore & rubore confusus: interdum ora cristata ex albo purpurascunt. Seminibus me donauit maximæ & optimæ spei non minùs peritus quàm nobilis Carolus de Croy princeps de Chimay, studiosissimus, & summus stirpium admirator. Papauer satiuum nigrū, caule & foliis albo proximum, flores promit venustos, rubros, vel colore sanguineo saturo Præoniæ, capita rotunda in quibus semen nigrum concluditur, vnde nigrum cognominatur. Satiuū istud etiam horti alunt, capitibus superiori satiuo albo tam similibus, vt non nisi è semine nigricante diffractis illis agnoscant pharmacopœi ipsi qui seuerint. Eius pictura ex Dodonæi Historia stirpium hîc exhibetur. Officinis Papauer nigrum magnum dicitur, indoctis Papauer rubrū à florū colore, à Lobellio Papauer spontaneū siluestre, & hortense, semine interdum albo, interdum nigro. Hîc etiam appinximus Papauer nigrum satiuū, flore Maluæ hortensis, aut Præoniæ Penæ, & Lobellij, cuius feminis tutior est vsus in syrupo de Papauere, quàm Papaueris nigri spontanei,

PAPAUER satiuum rubrum fimbriatum, Dalech.

PAPAUER fimbriatum, cristatum, album, & nigrum. Lobell.

Forma.

Lib. 3. c. 80.

In Apped.

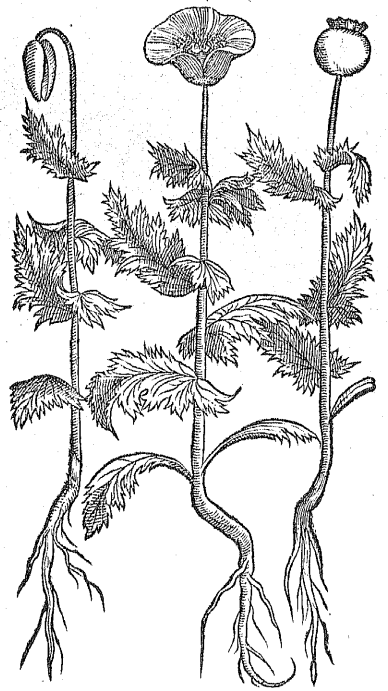
PAP AVER silueſtre, ſive nigrum, Dodonæi.

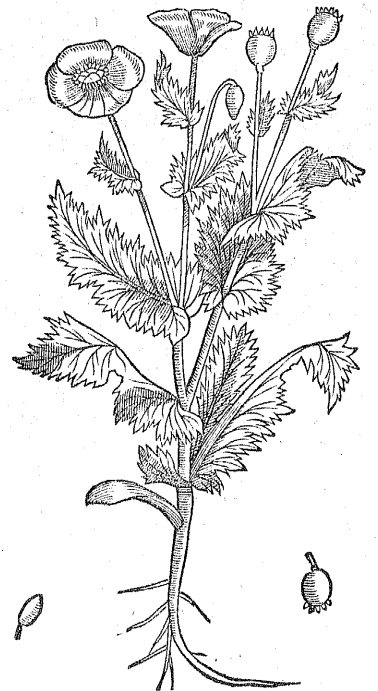
In Hiſtor. purgant.

de quo mox. Quæadmodum autem albi ſatiui, ita huius nigri ſatiui differens quædam ſpecies eſt, quæ ſorum folia multû ſimbriata, & rubro colore nitentia gerit: item capitulorum corollas criſtatas, alioqui nec colore, nec magnitudine diſtat. Prætereà inter ſuperius album, inquit Pena, & rubrum indoctis nominatum, etiam quoddam eſt Officinis notum, quod nulla re diſcrepat, niſi paruis foraminibus patulis in ſuperna capitis parte, vnde elabitur ſemen. Papauer patulû vocant Pena & Lobellius. Dodonæo Papauer ſatiuum tertium eſt, caule, foliis, floribus & capitulo minus. Flos ex caruleo, ac purpureo obſoletum, ac dilutû quendam colorem refert: capitulum quoque rotundum habet, ſed maturato ſemine foraminibus aliquot, qua parte operculum ipſi inſidet, in circulû hiat, facile defluenti ſemini viam præbens: quod aliis duobus non contingit, quorum ita clauſi permanēt calices, vt nullum inde ſemen elabi poſſit. Hæc Dodonæus. Papauer ſpontaneum hortenſe, & ſilueſtre, Pena, & Lobellij, in hortis prouenit, foliis minoribus, floribus dilutè rubētibus, obſoleto aſpectu: capitulis triplo minoribus, numeroſis: ſemine interdum nigro, interdum albo, quandoque hiantibus oſculis, quandoque ocluſis & cohibentibus ſemen, quod parum gratum & probatum habetur, præſertim nigrum. Quare vt viroſius reiiciendum, & ſatiui nigri primi ſemine vtendum. Ex Papauere albo &

PAP AVER nigrum ſatiuum flore Malus hortēſis, aut Pæoniæ, Pen. & Lob.

PAP AVER ſpontaneum ſilueſtre & hortēſe, Pen. & Lobell.

nigro

nigro vtroque lacryma, ſeu liquor gummoſus, tum ſponte, tum ex vulnere manat quem Græci *καρπὸς ἐξοχῆν ὀπών, & ὀπιον* vocarunt. Eius colligendi ratio hæc à Dioſcoride traditur. Cum ros in eo exauerit, cultello ſtellam circūſcribere oportet, ita vt ad interna vſque non perforet: à lateribus capitis in directum ſummâ cutē incidere, exeuntem lacrymam digito in concham deradere, & non multò poſt redire: inuenitur enim concreta, & ſequenti die ſicca. Oportet autem ipſam in mortario terere, & in paſtillos coactam reponere. Prætereà ex capitibus vnâ cum foliis tuſis, & prælo expreſſis ſuccû colligunt, quo in mortario trito paſtillos effingunt. Meconium id appellatur, opio imbecillius. Quæ ſic declarat Plinius. E nigro Papauere opoſ gignitur ſcapo incifo (ſic habent vulgata exemplaria, tamen capite incifo legendum videtur, vt caput incidi debeat, non ſcapus: ſequitur enim, nec in alio genere ipſum inciditur caput, & ſic habet Dioſcorides) vt Diagoras ſuadet, cum turgescit: vt Iollas, cum defloreſcit, hora diei ſereni, hoc eſt cum flos in eo exauerit. Incidi iubent ſub capite, aut calice. Nec in alio genere ipſum inciditur caput. Succus, & hic, & herba cuiuſcunque, lana excipitur, aut ſi exiguus eſt vngue pollicis, vt lactucis, (Hermolaus legit, aut lactucis, legendû tamē videtur ex Dioſcor. aut conchis: ſuccû enim *ἐξ ὑβάρης* de raſum excipere iubet) & poſtero die quod magis inaruit. Papaueris verò largior, denſatur, & in paſtillos tritus in vmbra ſiccatur, non vi ſoporifera modò, verum, ſi copioſior hauriatur, etiâ mortifera per ſomnum: Opion vocant. His Meconij parandi modum alium ſubiicit. Cum capita ipſa & folia decoquantur, ſuccus is Meconium vocatur, multò Opio ignauior. Nunc Papauerum vires explicanda: Papaueribus ſatiuis communis refrigerandi vis eſt, vt tradit Dioſcorides. Quare folia & capita in aqua decocta ſomnum accerſunt. Bibitur & decoctum contra vigilias. Capita trita & cum polenta cataplaſmatis mixta, eryſipelatis & inflammationibus profunt. Oportet autem viridia ipſa tundere, & in paſtillos cõformare, ſiccatoſq; reponere, ac vti. Capita per ſe etiam ad dimidias in aqua decocta, dein iterum cû melle dum humor denſetur, craſſeſcatq; decocta, eclegma medicamentum efficiunt, dolorē mitigans in tuſi, & fluxionibus arteriæ, & cœliacis affectionibus. Efficacius hoc medicamentû redditur adiecto Hypociftidis ſucco, & acacia. Papaueris nigri ſemen tritû cum vino bibitur cõtra fluxiones alui, & ſceminarû profluuia. In peruigiliis fronti ac temporibus cum aqua illinitur. Opium magis refrigerat, ſpiſſat, ſiccatoſq; & mediocri quantitate ſumptum dolorem leuat, ſomnû conciliat, concoquit. Tuſi atq; cœliacis affectibus auxiliatur. Maiori copia hauſtû nocet, lethargicos efficiens, & interimit. Ad dolores capitis cû roſaceo perſuſum facit. Aurium doloribus cum amygdalino, myrrha & croco inſtillatur. In oculorum inflammationibus cû toſto oui luteo & croco. Eryſipelatis & vulneribus cum aceto: podagricis cû lacte mulieris & croco, ſedi pro balano ſubditû ſomnû allicit. Eraſiſtratus auctor eſt Diagoram vſum eius improbare in aurium dolore, & oculorum lippitudine, eo quòd viſum hebetet, & ſoporem gignat. Andræas verò ait, ſi non adulteraretur, excæcari eos qui ipſo illinerentur. Mneſidemus vſum duntaxat eius olfactâdi probauit, qui ad ſomnum conciliandum conueniat. Quæ falſa eſſe experientia deprehēdit, quû ipſi effectus viriû huiuſce medicamenti fidē faciant. Hæc paulò aliter Plinius refert. Diagoras & Eraſiſtratus in totum damnauerunt, vt mortiferum, inſundi ventantes: prætereà, quoniam viſui noceret. Addidit Andræas non protinus excæcari eo, quoniam adulteraretur Alexandriæ. Sed poſteà vſus eius non improbarus eſt, medicamento nobili quod Diacodion vocant. Deinde vſum medicum Plinius præſcribit his verbis. Satiui albi calix ipſe teritur, & è vino bibitur ſomni cauſa. Semē elephantiis medetur. Et mox. Semine quoq; eius trito in paſtillos, è lacte vtuntur ad ſomnû: itē ad capitis dolores cû roſaceo. Cû hoc & aurium dolori inſtillatur.

Meconiû.

Li. 20. c. 18.

Vires & Temper. Lib. 4. c. 60.

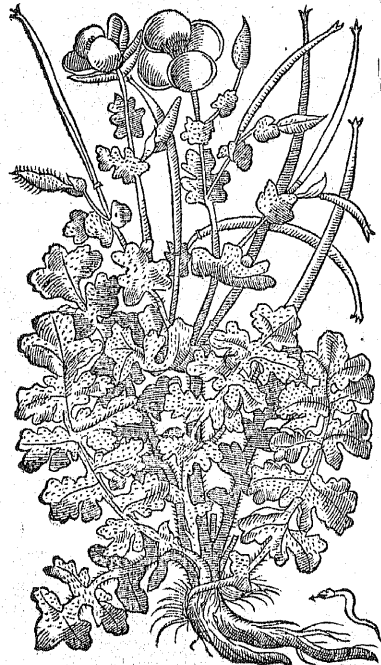
Li. 20. c. 18.

Ibidem.

Podagris illiniuntur cū lacte mulierū. Sic & foliis ipsis vtuntur. Item ad sacros ignes, & vulnera ex aceto. Ego tamen damnauerim collyriis addi, multoq; magis quas vocat lexipyretas, quolq; pepticas & coeliacas. Nigrum tamē coeliacis in vino datur. Satiuum omnino magis rotundat capita. At siluestri longum ac pusillū, & ad

PAPAVER cornutum,
Matthioli.

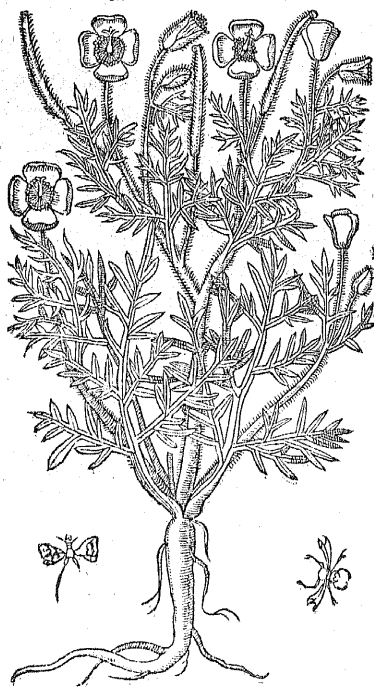
Li. 7. simpl.

Li. 4. ca. 61.

PAPAVERIS corniculati
species, Dodonæi.

In Histor.
purgant.

omnes effectus valentius. Decoquitur & bibitur contra vigilias, eadēq; aqua fouēt ora. Galenus, satiui Papaueris semen, inquit, mediocriter somnū cōciliat, visu candidum. Proinde pani ipsū inspergunt, tum melle maceratū edūt. Papauer nigrū medicamentosum est, admodū refrigerans. Aliud nigrū omniū est medicatissimū, tum semine, tum caliculis, tum foliis, tum succo. Validē enim refrigerat, ad stuporē vsque & mortē perducens: est enim ex quarto & vltimo refrigerantiū ordine. *Μηκων κερσάνθης*, id est, Papauer corniculatū, ab Oribasio & Aëtio Paraliū, ab aliis Papauer siluestre, aut marinū appellatum, ex Dioscoridis descriptione folia habet alba, hirsuta, Verbasco similia, in ambitu ferrata siluestris Papaueris modo: caulē similē: florem pallidū: fructum longū, cornu modo inflexum, Fœnigræci fructui similem, vnde nomē accepit: semen paruum, nigrum, Papaueris: radicem per summa terræ, crassam, nigram. Nascitur in maritimis & asperis. Id in maritimis Senensibus Craffetano & Orbetellano agro, & circa Herculis portum in Argētario promontorio, itē Adriatici maris litore non longē à Timauo fonte, & Tergesto, saxoso litoris tractu copiosissimum prouenire scribit Matthiolus, atq; etiam in hortis & viridariis feri. Idem Clusius & Dodonæus corniculatū Papauer agnoscunt, quod maius est, inquit Dodonæus. Reliqua Papauera candidis & ambitu infractis ac laciniosis foliis satis refert, non tamen læuibus, sed non nihil lanuginosis, instar ferē foliorum Verbasci: caules infirmiores breuiorēsq; in multas alas diuiduntur: flores ochri colore luteo pallent, quos excipit nō capitulū, sed tenue, oblongū, incuruumq; corniculū, siue siliqua, in qua semen nigricans: radix subest lōga, crassior. Præter istud vulgare corniculatū Papauer, duo alia obseruata sunt à Clusio & Dodonæo genera. Prius folio est Erucæ modo laciniato & altē inciso, vulgari minore & tenuiore, neque adeo candicante, sed hirsuto: caules interdū vulgari non minores, teneriores tamē, & graciliores, procumbentes: flores etiā minores interdū intensō colore rubent, interdū languidiore (præsertim in eo genere quod per omnia tenerius est &

PAPAVER corniculatum
alterum, Clusij.

PAPAVER corniculatum
violaceum, Dodon.

est & minus) nōnunquam etiam pallido sunt colore, mediis foliis ad phœniceum vergentibus: cornicula prælonga, quibus veluti opercula quædam insident latiuscula, in iis semen nigrum Papauere maius, radix oblonga, candicans. Nascitur in agro Salmanticēsi iuxta vias & agrorum margines. Floret Iunio, semen Iulio profert. In Belgio fatum nō nisi Augusto & Septembri floret, interdum etiam seriū. Minimē autem croceo succo turget, vt quidam putauerunt. Illud quod florem habet pallidum & phœniceum in Viennensi agro sponte nascitur inter Auenas, præsertim quæ secus vias satæ sunt. Alteri folia sunt multo maiora & teneriora, eaque minutim admodū dissecta, neq; candicantia, sed viridia: cauliculi tenelli & subhirsuti: flos superiori non minor, carulei ex purpureo coloris saturati, & nigra: Violæ æmuli, fugax admodū, & qui leuissima aura excutitur: huic succedunt cornicula digiti duntaxat longitudine, plarumq; etiam breuiore, exilia, duriuscula, rigidiusque hirsuta, in quibus continetur semen exile admodū, colore ex caruleo nigricante: radix tenuis est & inutilis. Inuenitur in multis Hispaniæ locis, sed non nisi inter segetes, & Maio mense floret, in Belgio multo seriū, & in totum multo minus ac tenerius. Hæc Clusius, qui istud postremum Papauer se collegisse ait in agro Narbonensi inter Auenas prope Latera oppidum, secus flumē Ledum, à Castellanis vocari *Rosetta*, à nonnullis *Amapolas moradas*, id est, Papauer flore violaceo, à succi mororum colore. Perperam, inquit Lobellius, corniculata Anemone maior à Pena dicitur, cuius flos minus bene expressus in Aduersariis. Corniculati Papaueris radix, vt tradit Dioscorides, in aqua decocta ad dimidias, & pota, vim habet coxendicum & hepatis affectus sanandi: prodest iis qui crassa quædam aut araneosa cum lotio reddunt. Semē acetabuli mensura cum aqua multa potum aluum leniter purgat. Flores & folia cum oleo imposita crustas emarginant: pecoribus illita argema & nubeculas repurgant. Postremus est *μηκων ἀρσάνθης*, Papauer spurium, aliis Heracleum, vt iam diximus, non perinde vt cætera notum. Caule est dodrantali, vt describit Dio. foliis admodū paruis, herbæ Lanariæ similibus,

Vires &
Temper.

Papauer
spurium.
Lib. 4. c. 62.
Forma.

Vires.
Lib. 7. sim.

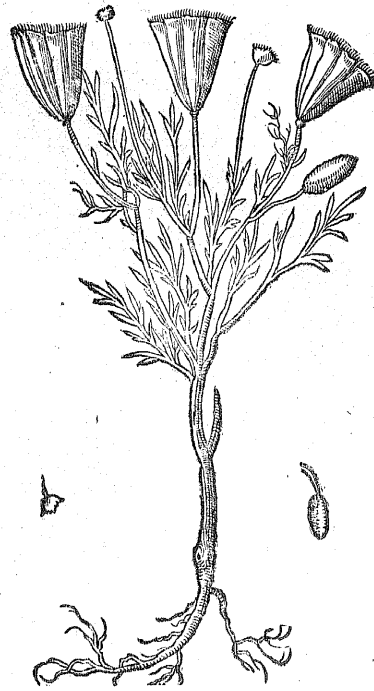
fructu circa ipsa albo, sed & tota herba alba est, & spumea, radice alba, per summa terræ hærente. Huius fructus colligitur æstate cum plene maturuit, & siccatus decidit. Purgat per vomitus, si acetabuli mensura cum aqua multa bibatur: quæ purgatio priuatim comitialibus prodest. Eadem sic breuiter tradit Galenus. Papauer cornutum vim habet incidendi & abstergendi. Itaque radix herbæ in aqua decocta ad dimidias hepaticos affectus adiuuat. Porro folia & flores sordida admodum & contumacia vlcera iuuant: sed ea reicere oportet veteribus iam repurgatis. Nam tam validè abstergunt, vt puras carnes colliquant. Hoc virium robore non sordem duntaxat, sed & crustam vlceribus detrahit. Papauer Heracleum semen habet pituitam expurgans Opio aut meconio largius epoto consequitur veteris cum perfrictione & pruritu vehementi: itaque sæpe inualecente veneno, tanta erumpit prurigo, vt hominem excitet. Corpus id medicamentum olet. Remedio sunt post citatam oleo vomitionem acres clysteres, acetumque multum cum sale potum, aut mel cum rosaceo calido. Merum cum absinthio aut cinnamomo copiosum, aut calidum per se acetum. Alia plura remedia tradunt Dioscorides & Auicennas. Corniculatum Papauer cibo & potu eadem inferre consuevit quæ opium, nec aliis expugnatur remediis.

A N E M O N E. CAP. II.

Has duas Anemones figuras, quas Pena diligentia nos debemus, propter floris similitudinem, qualis ferè in Papauere spectatur, Papaueris generibus adiecimus, quamuis suus locus esset inter Anemonas alibi descriptas & particulatim explicatas.

NO TISSIMÆ verò apud Narbonenses duæ primo intuitu Papaueris Rhœadis florem ostentant, in cultis præsertim, quarum maior folia habet etiam Coriandri diuisura, sed Papaueris Rhœadis modo hirsuta, in caule pedali & sesquipedali: flores verò ex rubro in purpu-

A N E M O N E maior
Pena corniculata.

A N E M O N E minor,
Pena.

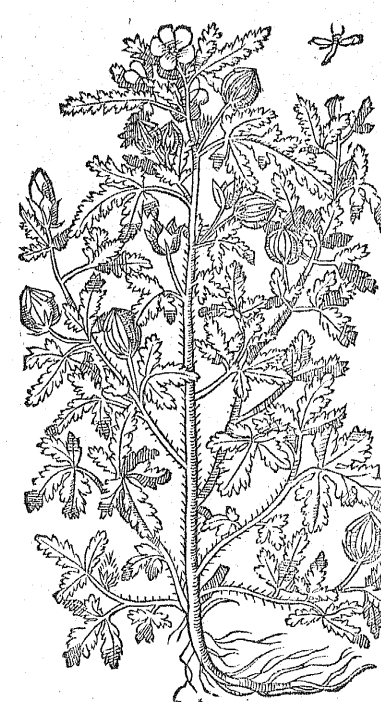

reum

reum violaceum deficiunt, quos perquam tenellos Papaueris Rhœadis ritu vel lenissimus auræ appulsus celeriter aufert, remanente tereti hirsuto longiore corniculo, cornuti Papaueris non dissimili, sed minore & graciliore: quasi natura alludere voluisset isto descripto ad Papaueris cornuti siliquas, & altero ad Argemonæ glomerata capitula, in acutum fastigiata, non operculo munita, vt Papauera omnia sunt. Minor autem delicatiore caule non dissimili, minutiore folio & diuisura quàm Coriandri, valde quàm hirsutis & satis rigidis, hirsuta capitula, flore eleganti relinquente multò minora quadantenus similia Rhœadis Papaueris: semine nigro Hyofcyami: radice pusilla, superiori haud dispari, quibus si tuberculum adesset nullæ notæ deessent: ac si non sint Anemones, sanè vix sint vllæ propiores aut illis, aut Argemonæ, aut non hæ putandæ sint, vel suspicandum capite de Anemone duo genera descripsisse Dioscoridem. Quorum vnum radice sit tuberosa, alterum nõ dissimili Rhœadi: quod videntur innuere verba initio, deinde confirmare, vbi discrimen ponit Papaueris, Argemonæ & Anemones, huius tuberculi nulla interim facta mentione, cum tamen maximè oportuit: quare forte idem illi cõtigit, quod Drabæ radici, quæ alicubi tuberosa, aliubi plana & æquabilis visitur. Idcirco à Monspeliaceis Medicis veræ putantur, frequentésque inibi oriuntur in vinetis ac veruactis, præsertim iuxta prædium Præceptoris & harum seduli vestigatoris D. Assatij, qui cum aliis multis opinabatur illam Germanicam & recentiore Anemone, stellatis luteis Ranunculi floribus & semine, radice multis bulbulis tuberosis Bulbocastani donatâ, speciè esse bulbosam Batrachij: nã tametsi eiusdem flores interdù albi aut purpurei sint, tamen nihil fermè habet tota quòd quadantenus præferat Papauer Rhœas: sunt enim folia Geracij columbini aut Ranunculi, cuius vrentem facultatem itidem habet: quapropter illuc nos referendum duxissemus, nisi à Galeno memorata Anemone luteo flore nos suspensos sententiæ de hac planta magis quàm certos retinuisset.

An Gal.
Anemone
lutea ib.
narè rónus
eadem sit
Germani-
ca.

H Y P E C O V M. CAP. III.

VOD Græci ὑπὸ κρονον & ὑπόφρον, Latini quoque Hypocoum dicunt. Nascitur, inquit Dioscorides, in segetibus & aruis. Foliū habet Rutæ simile, ramos paruos. Vim habet respondentem Papaueris succo. Plinius eadem planè tradit. Hypocoum in segetibus nascitur, foliis Rutæ. Natura eius eadem quæ Papaueris succo. Galenus Hypocoum vim habere refrigerandi scribit, & ex tertio esse refrigerantium ordine, vt parum absit à Papauere. Herba hæc paucis aut nullis herbariis nota est. Eam tamen quæ hîc picta est pro genuino Hypocoo Matthiol^o proposuit. In aruis prouenit, foliis Rutæ paulò maioribus, caulibus exiguis, mollibus, hirsutis, in quibus sunt flores, in luteum pallecentes, etsi prope calicem purpurei spectentur, in quorum medio flocculus erumpit, colore aurum æmulans, visu iucundus. Floribus succedunt capitula tenui inuolucro cuncta, in quibus semen concluditur nigrum, asperum, Pseudomelan-

thio

thio proximum. At folia Rutæ huic esse *δυσήλα* ipsa falsum esse demonstrat. Præterea viribus opij præditum non esse gustus docet: nam gustanti potus insipidum quiddam & ignauum linguæ relinquit, ab opij amarore horrido profusus alienum. Qui explorarint gustu, humidum tantum & calidum secundo ordine facillè dicent. Hæc fortasse altera est Argemone Tragi. Est Alcea peregrina Penæ & Lobelij, descripta in Horto cap. de Alcea.

HYOSCYAMVS. CAP. IIII.

Nomina

RAECIS *ἰοσκύαμος*, Latinis Hyoscyamus, Apollinaris, Arabibus, Plinio teste, Altercum, siue Altercangenum dicitur, Arabibus Medicis *Bengi*, Officinis corrupta voce *Iusquiamus*, Gallis *Iusquiamæ* & *Hanebane*, Germanis *Bilsamkraut*, & simpliciter *Bisen*, Italis *Iusquiamo*, Hispanis *Uelenho*. Hyoscyamum autem, id est, fabam porcinam Græci videntur appellasse, quod Æliano auctore pastu huius herbæ conuellantur siues apriuæ, præfenti mortis periculo, nisi copiosa aqua statim seforis & intus proluerint: adeuntes aquas, non vt proluant se tantum, verumetiam vt caneros venentur: eos enim naçti protinus sanitati restituuntur. Apollinarem verò Latini ab Apolline medicina inuentore dixerunt, vel quia opplet cerebrum, viroso ac fœtido halitu, eoque mœtem percellit, quasi Apollinis cestro: Altercum autem ab altercando, Scribonio teste, quia cum verborum altercatione rixaque se torquent Hyoscyamo dementati. Tres Hyoscyami differentias assignat Dioscorides. Vna flores fert subpurpureos, folia Smilaci similia, semen nigrum, cytinos duos ac spinosos. Altera flores luteos, folia & siliquas simpliciores (vulgari codices habent *ἀπλωσέρα*, vetus & Orbasius *ἀπλωσέρα*, id est, teneriores) semen subflauum velut Irio. Tertia pinguis, tenera, lanuginosa, flores albos & semen album gignit. Nascitur in maritimis & ruderibus. Plinius quatuor recenset genera, cum secundum & quartum vnum & idè sit. Herculi eam quoq; adscribunt, quæ Apollinaris, apud Arabes Altercum

Li. 4. c. 64. Genera.

Lib. 25. c. 4.

HYOSCYAMVS, Matth.

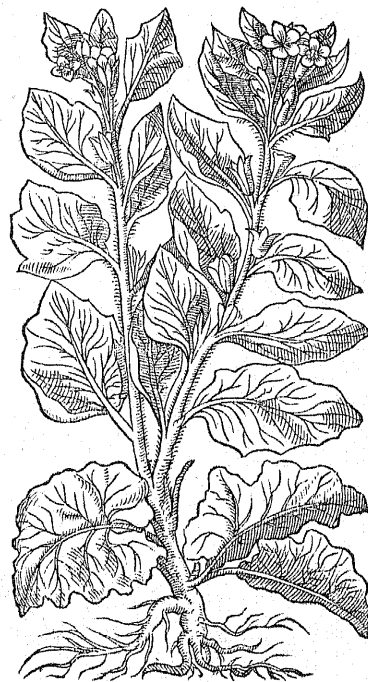
Lib. 4. c. 64.

Forma.

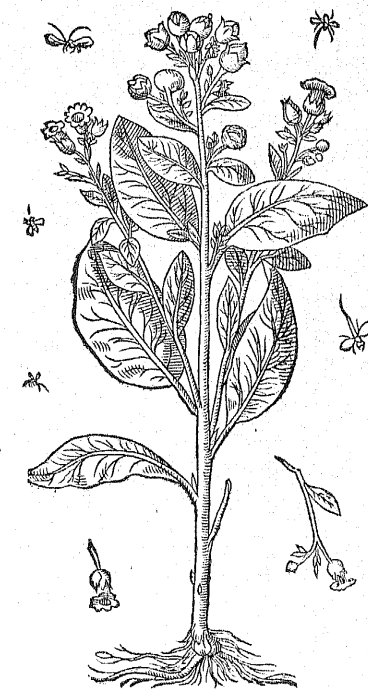
siue Alterchagenum, apud Græcos verò Hyoscyamus appellatur. Plura eius genera. Vnum nigro semine, floribus penè purpureis, spinosum. Talis nascitur in Galatia. Vulgare autem candidius est & fruticosius, altius Papauere. Tertij semen Irionis semini simile: & omnia infaniam gignunt, capitisque vertigines. Quartum genus molle, lanuginosum, pinguius cæteris, candidi seminis, in maritimis nascens. Hyoscyamus, vt describit Dioscorides, frutex est caules emittens crassos, folia lata, oblonga, incisa, nigra, hirsuta: per caulem deinceps flores prodeunt veluti mali Punici cyrini, clypeolis septi, semine vt Papaueris plenis. Quod floribus hîc tribuitur, id seminis conceptaculo tribuendum videtur: hoc enim scutulicis contegitur, & semen intus continet, non autem flores. Serapio id demonstrat de fructibus scribens, quod hîc de floribus, his verbis. Et super ramos eius in lateribus est fructus similis balaustræ in figura sua sortitus super ramos ipsos æquedistantes per ordinem, super quem fructum est operculum simile

simile scuto, & ipse fructus est per ordinem, plenus semine simili semini Papaueris. Niger familiarissimus calidis & frigidis regionibus, vbiuis in Europa gignitur secus vias, locis sabulosis & incultis. Folia profert ampla, longa, lata, cinerea, mollia & flaccida, lanuginosa, laciniata & marginibus altius incisa, crassa, succu-

HYOSCYAMVS albus, Matthioli.

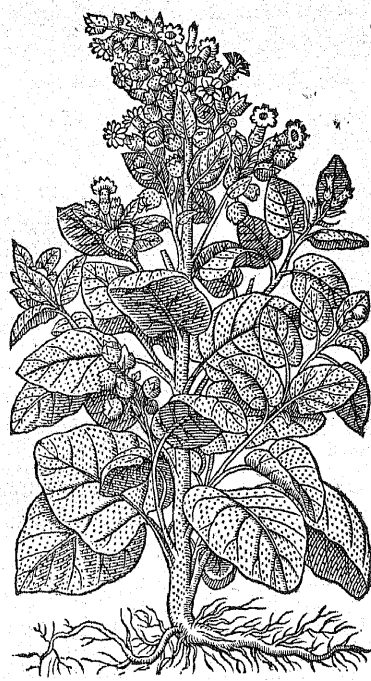
HYOSCYAMVS niger, Matth. Lucius, Dodon.

lenta: caules crassos, cubitales & bicubitales, ramosos, quos flores continua serie digesti vestiunt, patentibus calathis similes, colore per margines subluteo, discurrentibus vnâ purpurascensibus aliquot venis, in medio verò ex obscuriore purpura nigricâtes, quibus calices succedunt rotundi, oblongi, crassi, ventricosi, superius operculati, & aculeati, in quibus semina haud ita magna, colore pullo: radix crassa, prolixa albicat, erutu facilis, & ad anodyna multum utilis, minus fœtens & obnoxia putredini, quàm reliqua planta, quæ grauis odoris est, caput grauans & somnolentiam inducens. Huac Dodonæi, Penæ, Lobelij Hyoscyamum nigrum ex Matthio. pictum damus, qui Hyoscyamum simpliciter vocat. Candidus rarior est: quare in hortis Galliarum & Belgij seritur & colitur. Is tamen in maritimis ruderibus asperis prouenit Narbonensis Galliarum, præsertim vbi Rhodanus in mare influit. Eadem propemodum facie est & magnitudine qua niger: sed eius folia latiora sunt, rotundiora, molliora, hirsutiora, non nihil quoque circumrosa ac sinuata, quamuis minus: cauliculi breuiore: flores per cauliculos & in summitate candidi, minores, radices læues: calyces non spinosi: semen candidius. Hunc etiam scitè pictum dedit Matthiolus. Is nouam quandam plantam inter Hyoscyami genera à quibusdam numerari scribit, quæ caules edit sesquicubitales, rotundos, tenui obductos lanugine, ramosos: folia ampla, pingua, tenui pilo referta, mollia, Solani somniferi speciem quandam referentia, odore graui: flores luteos Hyoscyami æmulos, è quibus capitula subrotunda oriuntur, qui quandam Hyoscyami speciem præferunt: nam & similibus ferè scutulicis concluduntur, coronato vndique orificio, & semine intus subflauo. Radice nititur alba, spithamæ longitudine, & digiti crassitudine, numerosis fibris. Hyoscyamum nigrum vocat, Dodonæus luteum, cuius caulis simplicior, inquit, folia indiuisa, minora, lata tamen & oblonga, Solani lethalis, maiora, candidiora, ac molliora: flores in cauliculorum fastigiis inconditi luteo pallentes colore, aliquantò minores quàm nigri, vascula ferè similia, sed minora, teneriora,

HYOSCYAMVS III.

Matthioli.

Histo. pur-
gant.

HYOSCYAMVS Peregrinus,

Dalechampij.

Li.4. c. 64.
Vires &
Temper.

pressusque in sole siccat. Vfus eius ad annum vsque: facile enim putrescit. Ex-
primitur priuatim etiam succus ex arido semine calida aqua perfuso, tuso & ex-
presso. Est verò succus hic antedicto præstantior, & magis dolores finit. Herba
autem virens contusa, & trimestris tritici farina mixta in pastillos conformatur,
& recon-

neriora, & spinis carentia, semen pallidius, sub-
flauum, vt Irionis pusillum. Dubium Hyoscy-
amum Pena & Lobellius appellant. Ego verò
plantam istam minimè ad Hyoscyami genera
referendam esse censèo, cum vtriusque facul-
tates ex diametro pugnent: huius enim semen
est acre, folia acria admodum, & mansa feruo-
rem ori diu inurentia, qui non nisi longo tem-
pore extingui possit, id quod caliditatem insi-
gnem testatur. Ad Nicotianam propius acce-
dit, de qua in Peregrinis. Quare perperam à
Dodonæo Hyoscyamum Peruuianum appel-
lari puto, nec eius generibus rectè adscribi,
quòd in eius foliis insignis acrimonia depre-
hendatur, qua digerunt, resoluunt, discutiunt, vt
experientia compertum mihi est. Ea verò ca-
lidæ nature, non stupefacientis ac frigidissimæ,
sunt opera, qualis est Hyoscyami. Plantam
aliam hic depictam Herbarij quidam ad Hyo-
scyami, alij ad Solani species referunt. Herba ra-
ra est, & foliorum & fructus figura insignis. In
vmbrosis & densis Apennini siluis reperitur,
foliis oblongis, per ambitum sinuosis, venosis,
ternis ferè simul ex interuallis per caulem pro-
deuntibus, teretem, digiti crassitudine, ferè
cubitalem: fructu in caulium vertice rotundo,
exiguo malo simili, pruni magnitudine, ru-
bescente, semine pleno. Vires & eius natura ad-
huc incogni præretiosissimæ ac elegantissimæ
picturæ genere (illuminatione vocarunt maio-
res nostri (in vetusti codicis manuscripti mem-
branis, quæ multarum stirpium ita pictarum
imagines ostendunt, hæc herba proponitur ru-
dius expressa nomine tituloq; Apollinaris. Qui
describit ita dictam notat ab Apollonio Philo-
sopho, qui eam Platoni monstravit, eamq; Græ-
cis vocari Strygnion Malchion (Strychnon Ma-
nicon) & Dorigion (Doricnion.) Hyoscyamus
semine nigro, & is qui semine est subflauo, au-
ctore Dioscoride, insaniam inducunt, caput sa-
pore percellunt, & noxij sunt. Albus ad medi-
cum vsum vtilior: si verò desit, vten dum sub-
flauo. Niger pessimus improbandus. Exprimi-
tur succus ex tenero semine (addit vetus codex
τὸ λευκόν, id est, albi Hyosciami) foliis, cauli-
busque, in quem vsum tunduntur omnia, ex-

& reconditur. (In antiquo legitur, ἡ δὲ χλωρὰ κοπεῖται καὶ μετὰ τὴν σιγαμίνω ἀλευρω, ἢ πηλέω. Id est, Herba viridis tusa, & mixta farina Sefami aut Ruræ.) Prior succi
expressio, & quod à sicco semine exprimitur, collyriis dolorem lenientibus com-
modè miscetur, & contra acres calidæque fluxiones, dolores aurium & vuluæ vi-
tia: cum farina autem & polenta, contra oculorum, pedum, aliisque inflamma-
tiones. Semen eadem potest. Facit ad tussim, destillationem, oculorum fluxionem,
vehementes dolores, muliebria profluua, aliisque sanguinis eruptiones, oboli pon-
dere cum Papaueris semine & aqua multa potum. Confert podagris, testibus in-
flatis, mammisque à partu turgentibus, si tritum cum vino illinatur. Miscetur vti-
liter & aliis cataplasmatibus dolorem leuantibus. Folia omnibus medicamentis do-
lorem sedantibus per se, & cum polenta mixta vtiliter illinuntur. Recentia ad mi-
tigandos omnes dolores illinuntur. Tria aut quatuor cum vino pota, hepialas fe-
bres sanant. Decocta olerum modo, & hemina mensura comesta, mediocrem in-
saniam gignunt. Idem efficere tradunt, si in colo vlcus habenti quis per clyste-
rem infundat. Radice in aceto decocta dentes in dolore colluuntur. Plinius eadè
ferè tradit. Hoc (quartum genus) recepere medici: item rufi feminis. Nonnun-
quam ante candidum rufescit, si non ematuruit, improbatùrque. Et alioqui nul-
lum, nisi cum inaruit, legitur. Natura vini (mendose, legendum enim, Natura ve-
neni, vt sequentia declarant) ideòque mitem caputque infestans. Vfus seminis &
per se, & succo expresso. Exprimitur separatim, & cū caulibus foliisque vtitur & ra-
dice, temeraria in totum (vt arbitror) medicina. Quippe etiam foliis constat
mentem corrumpi, si plura quàm quatuor bibantur. Etiam antiqui in vino fe-
brem depelli arbitrabantur. Et oleum fit ex semine, vt diximus, quod ipsum auri-
bus infusum tentat mentem. Et aliis in locis. Hyoscyamus contra canum mor-
sus valet, & in vulnera cum melle imponitur. Contusum cum foliis ex vino da-
tur peculiariter contra aspidas. Eius succus sanguinem excreantibus medetur. Ni-
dor quoque accensu tussientibus. Breuius sic Galenus. Hyoscyamus, cui semen
atrum est, insaniam ac saporem adfert: is cui semen mediocriter flauum est, pro-
pinquam ei facultatem habet. Verùm vtrique fugiendi sunt, vt inutiles ac dele-
terij. Cæterum cuius semen ac flos candidus est, ad sanationes maximè idoneus
est, ex tertio quodammodò ordine refrigerantium. Hyoscyami epoti noxæ auxi-
liatur aqua multa copiose data auctore Dioscoride, lacque, præsertim asininum: si
desit, caprillū, vel bubulum, vel aridarum ficuum decoctum. Faciunt etiam ad id
nuclei pinei: item Vrticæ semen, Intubus erraticus, sinapi, nasturtiū, cæpa, allium,
& hæc singula cum vino sumuntur. Postea sinendi quiescere, quemadmodum
qui vinum biberunt vt excoquant.

Lib.25. c.4.

Lib.3. sim.

Lib.6. c.15.

SOLANVM. CAP. V.

DE Solanis, quæ in hortis vel circa hortos crescunt, in Horto tracta-
uimus, nunc de venenatis. Primùm de somnifico siue soporifero,
quod etiam Halicacabum nonnulli appellant, inquit Dioscorides.
Fruticat id ramis multis, densis, caudicosis, fractu contumacibus,
pinguium foliorum Cotoneæ mali similibus plenis: flore grandi, rubro: fructu ac
folliculis crocato: radice magna, subrubro cortice vestita. Nascitur in saxis non
procul à mari. Has omnes notas in plantam hic pictam competere Matthiolus
putat, ideòque legitimū esse le Solanum somnificum Dioscoridis asserere non du-
bitat. Numerosis enim ramis fruticat, inquit, densis, surculosis, fractu contuma-
cibus, foliis multis, subpinguibus, Cotoneæ mali haud ab similibus, floribus subru-
bentibus, caules per interualla verticilli modo amplectentibus: fructu crocato,
& recon-

Nomina

Lib.4. c.68.

Forma.

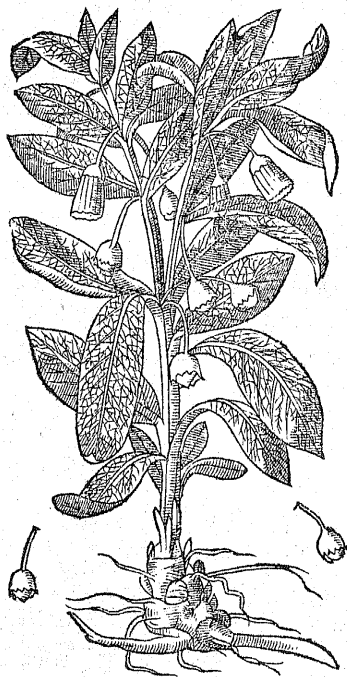
Ggg

baciæ figura in folliculis hirsutis concluso. Radix subest longa, vegetaque, brachia li quandoque crassitudine, cortice subrubente circumuestita. Nascitur in maritimo tractu, locis plerumque saxosis. Hanc plantam etiam Clusius nomine Solani somniferi descripsit, Lobellius eodem nomine pinxit. Aliam tamen Solani som-

SOLANVM Somnificum, Matthioli.

SOLANVM Somnificum alterum, Matthioli.

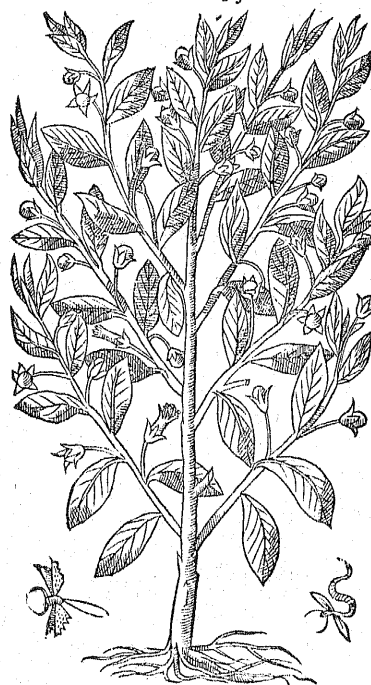
nifici speciem Matthiolus proposuit, hinc quoque expressam, foliis angustioribus, venosis, in terram inclinatis, caule anguloso, floribus tintinabuli figura, subpurpurascens, in ambitu denticulatis, & e longo prodeuntibus petiolo, ex quibus bacca prodeunt nigra, aut ex nigro purpurascens, vinosæ, minuto semine referta, quemadmodum & reliquorum Solanorum acini. Hæ viridi quodam calice ad medium vsque ferè conteguntur, cuius ambitus coronæ figuram refert.

Lib. 9. hist. cap. 12.

Radicem habet grandem, strumosam, teneram, albicantem. Maio mensè floret, Iunio fructum fert. Nascitur in agro Goritiensi Saluatino monte inter saxa. Theophrastus in descriptione Solani somnifici nonnihil à Dioscoride dissidet, cum scribit. ὁ μὲν ὑπινώδης τρύχνος ἐρυθρὰν ἔχει τὴν ῥίζαν ὡς περ αἶμα, ξηραίνουμένην διὰ λουκίαν, καὶ κερπὸν ἐρυθρότερον κόκκων. Φύλλον δὲ τιτυμάλλω ὅμοιον, ἢ μίλλω τῆ γλυκίστα, καὶ αἰὶο διασπύ, καὶ παυθιμὴν μέγαν. Legendum, καὶ σπιγάμην μέγαν. Sic Gaza legit, ut vox δρυτομένην, quæ legitur in vulgaribus codicibus post ξηραίνουμένην, irreptitia sit & delenda, vel superioribus addenda hoc modo, τὴν ῥίζαν δρυτομένην, vel ἐξορυτομένην, &c. atque ita conuertit. Vesicaria genus somnificum radice rubra sanguinis modo, sed cãdida cum siccescit, fructu rubriore quàm coccus folio Tithymalo simili, aut malo dulci, sed pitoso. Verùm pro κόκκων, etiam κρόκων legi posset, & pro ληλέα τῆ γλυκίστα, μήλω κυδωνίω. Scribit enim Dioscorides huius Solani κερπὸν ἐν τοῖς κροκίστοις, id est, fructum esse in siliquis crocatum, & φύλλον ἐμφερῆ μήλω κυδωνίω, id est, folia malo Cotoneæ similia. Quare Theophrasti locus fortasse hoc modo conuertendus foret. Solanum somniferum radicem habet rubram cum effoditur sanguinis modo, cum inarescit, cãdidam: fructum magis rubrum, croci instar, vel rubriorem

briorè croco: folium Tithymalo simile aut malo Cotoneæ, sed densum, & palmi magnitudine. Quæ postrema Gaza omisit. Plantam, quam Herbariorum vulgus Solatrum maius nominat, Officinæ Solatrum mortale, quidam Solanum lethale, Galli Solane mortel, Germani Dolkraut & Senkraut, Veneti vulgò Herba Belladonna, Fuchsius & nonnulli eum secuti Solanum somnificum Dioscoridis esse putant. Qua de re hæc est Fuchsi sententia. Eam quidem plantam Solanum esse somnifi-

SOLANVM Somnificum, Fuchsi.

cum, quibusdam non sine magno errore Solanum esse credentibus hortense quod suis plurimum confert, & eas à lethalibus morbis confert ac tuetur. De quo non laborandum, sed quid in homine possit considerandum, cum constet pleraque animantibus cæteris esse cibum, quæ homini venenum sunt. Experientia verò compertum fuisse ait geminos pueros statim ex esu acinorū huius Solani mortuos esse. Quod fidè facere potest somniferum esse, præfertim cum tota ferè descriptio illi conueniat, hoc dempto, quòd semen non habet in siliquis croceum. Hortensis autem Solani notæ multæ illi non conueniunt: neque enim exilis est frutex, sed propemodum arborecens, neq; florem candidum habet, sed spadiceum: fructu verò & floribus ad Solani furiosi historiã accedere videtur, ut suspicio sit horum duorum generum historias esse confusas. Quam quidem auget Theophrastus, qui in eorundem descriptione nonnihil à Dioscoride variat. Quicquid sit, certum est Solani esse speciem, quod forma foliorum satis docet, atque huic vehementem refri-

Cap. 264. Hist.

gerandi vim, maximè si paulò copiosius sumatur, inesse, ut hoc nomine pro Solano somnifero eius vsus medicus nullo periculo esse queat. Quod si tamen hæc nonnullis haud satisfecerint, inquit Fuchsius, certè necesse est Mandragoræ speciem fateantur esse tertiam, quam pingit Theophrastus. Hæc ferè Fuchsius, à quo dissentit Matthiolus, nec hanc plantam Solanum somnificum Dioscoridis esse putat, quia fructum non fert in folliculis crocatum, quamuis eius bacca largius sumptæ interimant, & viribus iisdem quibus Solanum somniferum polleant, facie tamen maximè à sese distant. Eadem præterea vlla Mandragoræ specie cõprehendi posse negat, ut capite de Mandragora fusiùs ostendimus. Quare eam Solani quintam speciem esse antiquis incognitam putat Matthiolus. Eandem Dodonæus nec Solanum manicum, nec Solanum somniferum Dioscoridis, nec Mandragoram morion eiusdem esse arbitrat, sed potius Mandragoram Theophrasti. Gesnerus Solani genus siluaticum, Germanis Schaffbeere, & Doluurtz dictum, Italis Belladonna, sponte in Germania, circa siluas, alibiq; locis incultis abundare scribit, baccas aut potius poma cerasorum instar coloris è caruleo nigricantis ferens, radiceq; crassa esse, viuaci proculdubiò in hortis futura. Sed ne pueri fructus sua specie inuitantes deurent vitæ periculo, ut in aliis Solanis, ita in hoc præcipuè cauendum. Quidã, inquit, mortale cognominant. Aliqui Morion esse suspicantur, vel potius Mandragoram Theophrasti. Ab hoc siluatico Solano non aliud esse opinatur Solanum somniferum. Tandem hoc adiicit, suum hoc Solanum legitimi quidem, sicut & Mandragoræ, omnibus suis partibus succedaneum esse posse. Cordus Solanum somni-

Lib. 3. hist. cap. 90.

ferum hodie ignorari scribit. Id tamen certum esse plātam, quam ipse Amarodulcem, Germani *selenger ielieber* appellant, huic valde cognatam esse: foliis enim, florum forma, fructu & viribus (quas in seipso expertum esse ait) Solanum referre. De hac egimus in lib. de iis que in vicina scandunt. Sed ad Solanum somniferū Fuchsi, aut quintam speciem Solani Matthioli reuertatur oratio. Id in montium siluis provenit, foliis hortensi Solano maioribus, caudice bicubitali tricubitalique, interdum maiore, subrutilo colore, numerosis ramis, alis multis concavis, in quibus flores oriūtur, longi, Luteæ digitalis floribus proximi, ex lōgo pediculo penduli, Campanulæ instar cōcaui, colore ex pallido purpurascēte, capillaceis intus staminibus. His flaccescentibus bacca suboriuntur, singulæ ex suis pediculis pendentes, insecto breuiq; caliculo comprehensæ. Maturescētes nigricant, acini vix magnitudine, pellucida exteriùs cute, vinofo succo refertæ, & numerofo minutoque semine. Radicem fundit longam, crassam, albicantem, succi plenam. Solanum manicum, siue furiosum, folium habet Erucæ simile, maius aliquatō, satis ad Acanthi folium accedens: caules à radice proceros emittit decem aut duodecim, vlnæ longitudine adolēcentes, caput in cacumine oliuæ figura, sed vt Plantani pilulæ hirsutius, verū minus latiusq;: florē nigrum. Postquam eo exiit, racemus exit rotundus, niger, denis aut duodenis acinis constans, similibus Hederæ corymbis, vt vix mollibus. Radice firmatur candida, crassa, caua, cubitali. Gignitur in montibus v̄to perflatis & platanetis. Id Solanū se non vidisse faretur Matthiolus, quod & cæteris Herbariis fortasse ignotum est. De hoc sic Theophrastus. *Ὁ δὲ μανικὸς φρύχνος λαβὴν ἔχει τὴν ῥίζαν καὶ μακρὰν ὡς πῆχυνος, καὶ καιλὴν.* Id est, Solanum manicū radicem habet cādidam, cubitalem, cauam. Et paulò post. *ἔχει τὸ μὲν φύλλον ὁμοίον ἐυζώμῳ, πλάτῃν μείζον, τὸν δὲ καυλὸν ὡς περὶ ὄργυρας, κεφαλὴν δὲ ὡς περὶ γηθύς, μέγιστον δὲ καὶ παχυτέραν, εἶκοσι δὲ πλάτῃν κερπυδ.* Id est, folium habet Erucæ simile, sed maius, caulem quatuor ferè cubitos longum, caput Gethyi, maius tamen atq; crassius: simile autem est Plantani fructui. Quæ si quis cum Dioscoride conferat, ferè eandem huius Solani historiam comperiet, nisi quòd Dioscorides habet, *τὴν κεφαλὴν ἐπιπέμενην ὡς περὶ ἐλαίαν, διασπείραν δὲ ὡς πλάτῃν σφαιραία, μέγιστον δὲ καὶ παλαιότεραν.* Id est, caput in cacumine Oliuæ figura, sed vt Platani pilulæ hirsutius, verū maius latiusq;. Ex quibus intelligere licet in Theophrasto pro *παχυτέραν* legēdum esse *διασπείραν*, sicut & Gaza legit, qui pilosius interpretatus est, vel *παιταυτέραν*, id est, latius. Solanū manicū copiosè in Ægypto nasci tradit Cordus, vnde ad nos adferuntur eius fructus, quos pharmacopoliæ *Cuculos de Levante*, Galli *Coques de Levant*, id est, Solanum Orientale vocant. Nam Cuculus, inquit, idem est quod Cucubalus, id est, Solanum, *Levante* verò Itali Orientem appellant. Antequam ad nos perferantur hi Cuculi, omnino exsiccantur nuclei interiores, & succosa caro quæ corticem ambit. Pisces quamprimū eos deglutierint, vertigine corripiuntur, & supini aquis innatant, ita vt facilè manibus apprehendi possint. Aliis Cucuti siue Coccati Orientis cum Solani huius historia conuenire non videntur. De horum Solanorum facultatibus nunc dicamus, primū ex Dioscoride. Solani somniferi radicis cortex in vino drachmæ pondere potus somnificam vim habet, opio mitiorem. Semen vehementer vrinam ciet. Corymbi duodecim hydropicis dantur. Si quid numero adiciatur, alienationem mentis faciunt. Remedio est aqua mulsæ copiosa potui data. Succus (vel, vt alij legunt, φλοιὸς, id est, cortex) pastillis inferitur, & medicamentis quæ doloris leuamētum præbent: decoctum in vino, si in ore contineatur, dentiū doloribus auxiliatur. Radicis succus cum melle illitus, oculorum hebetudines tollit. Eadē tradit Galenus. Solani somnifici cortex radicis, si cū vino bibatur drachmæ pōdere, somnū accerit, sed & ad cætera quoq; Papaueris succo perfimilis est, nisi quòd couisq; imbecillior est, vt ipse sit tertij ordinis refrigerantiū, cū hic in

Forma Herbæ Beladonna di

Forma Solani manici. Diosco. lib. 4. c. 69.

Locus.

Lib. 9. hist. cap. 12.

Li. 4. c. 68. Vires Solani omniferi.

ib. 8. sim.

quarto

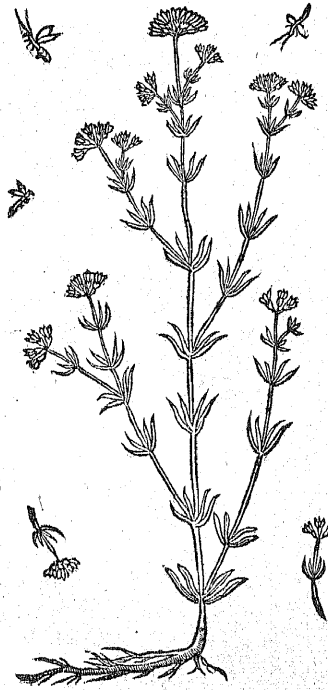
quarto sit constitutus. Huius semen vrinam ciendi vim habet, verū si plus duodecim baccis hauseris, demētiam adferet. Plinius valentiorē refrigerandi vim huic tribuit, cū ait. *Quin* & alterum genus, quod Halicacabum vocat (Legendū ex Dioscoride, *Quin* alterum genus, quod & Halicacabum vocat) soporiferum est, atque etiam opio velocius ad mortem. Dioscorides dixit soporiferam vim habere opio mitiorem. Laudatum verò à Diocle & Euenore, à Timarchide etiā carmine, mira obliuione innocentia (Lege, mira obliuionis innocentia, nempe quam adfert citra perniciem) quippe præsentaneum remedium ad dentium mobiles firmandos (Dioscorides dixit tantū ad dentium dolores valere) si colluantur. Halicacabo vni exceptionem addidere, ne diutius id fieret, delirationem enim gigni eo. Nec demonstranda remedia, quorum medicina maioris mali periculum adferat. Et paulò post. Halicacabi radicem bibunt qui sunt vaticinandi callentes, quia furere ad confirmandas superstitiones aspici se volunt. Remedio est, id enim libentius retulerim, aqua copiosa mulsæ, calida potui data. De Manici radice id non tradit Dioscorides, vt dicitur. Theophrastus etiam scribit corticem radicis huius Solani tusam & in vino maceratam, atq; epotam somnum inducere. Solani somnifici Fuchsi, quam quintam Solani speciem esse Matthiolus arbitratur, bacca deuorata homines in veternum inducunt, & in furorem agunt. Aiunt Empirici quidam aquam è tota planta destillatam, duorum aut summum trium cochleariorū mensura haustam, internas viscerum inflammationes extinguere, nullo corporis incommodo: sed à largiore potu abstinendum. Ad erysipelata & alios calidos affectus confert. Contusa folia oculorum palpebrarūque phlegmonas leniunt. Sicca radicis miram vim prædicat Matthiolus. Eius enim drachma crassiusculè trita, si in vino horis septem maceretur, & percolatum id vinum ieiunus quis hauserit, à cibo prorsus abstinebit, nec vllum vnquam carpere poterit, quoad acetum potauerit: hoc enim vnicum esse mali remedium. Solani furiosi radix, vt scribit Dioscorides, drachmæ vnus pondere pota ex vino, facit species vanas, imaginationesque non iniucundas obuersari. Sed duplicatus hic, modus ad tres vsque dies mentis alienationē adfert, quadruplicatus interimit. Remedio est aqua mulsæ copiosius pota, & vomitione reiecta. De eodem Galenus, Solanum furiosum, inquit, ad medicationes quæ intrò in corpus adhibentur inutile est. Nam si quatuor eius drachmæ sumptæ sint, mortem adferent, si pauciores insaniam. Vna certe innoxie fumitur: cæterum nec ipsa vtile quid obtinet. Verū si foris emplastri modo corpori illinatur, vlcera maligna & depascentia curat. Sed ad talia radicis cortex optimus est, desiccans secundo ordine iam completo, & tertio incipiente, refrigerans verò secundo incipiente. Plinius hæc de eodem prodidit. Tertio folia sunt Ocimi (ευζώμης Dioscorides, id est, erucæ, vt iam annotauimus) minimè diligenter demonstranda, remedia non venena tractanti: quippe insaniam facit paruo quoque succo (Dioscorides tradit id radice fieri) Quancquam & Græci auctores in iocum vertere: drachmæ enim pondere lufum pudoris gigni dixerunt, species vanas, imaginēsque conspicuas obuersari demonstrantes: duplicatum hunc modum insaniam facere. Quicquid verò adiciatur ponderi, representari mortem. Hoc est venenum, quod innocentissimi auctores simpliciter Dorycnium appellauerunt, ab eo quòd cuspides in præliis tingerentur illo, passim nascente. Qui parcius spectauerant, Manicū cognominauerunt. Qui nequiter occultabant, Erythron aut Neurida, vt nonnulli Perisson, ne cauendi quidem causa curiosius dicendum. Sed Plinij locum sicut in vulgatis exemplaribus legitur, emendabit & Dioscoridem illustrabit Theophrastus, ex quo vterque quæ de Solano dixit, mutuatus est. *Ὁ δὲ μανικὸς φρύχνος, inquit, οἱ μὲν θύρον καλεῖσιν αὐτὸν, οἱ δὲ περυσίον (Dioscorides habet θύρον & πέρσιον) λαβὴν δὲ ἔχει τὴν ῥίζαν καὶ μακρὰν ὡς πῆχυνος, καὶ καιλὴν. Διδοται δὲ αὐτῆς, ἐὰν*

Vires Solani manici. Li. 4. c. 69.

Lib. 21. c. 31.

μὲν ὄντως, ὡς παλαιοὶ καὶ Διοσκ. ἐπιπέφυκτον δραχμῆς τριῶν, ἐάν δὲ μᾶλλον μάλιστ' ἔχει, ὡς φησὶ τινὲς φαίνεται, δὴ δὲ δραχμῆς, ἐάν ὅμως μὴ πᾶσα δὲ μακρόμενον, ἔχει ἐάν δὲ ὡς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς, τὴν ἑξῆς. Id est, Solanum furiosum alij Thyoron, alij Perifson vocant. Radice est candida, longa, cubitali cauaq;.

DORYCNIUM Monspelienfe, Dalechampij.

Nomina Lib. 17, c. 31.

DORYCNIUM congener planta, Clusij.

Lib. 4, c. 70 Forma.

illudat, placeatque, ac se pulcherrimum existimet. Duplicato pōdere magis insanit, vanis spectris animo obuerfantibus. Triplicato perpetuæ subeunt furie. Si interimere volueris, quatuor drachmæ danda. Ex quibus intelligere licet non lufum pudoris, velut publica exemplaria habent, in Plinio legendum esse, sed simpliciter lufum, id est, τὸ παλαιοῦ. Alij non abs re id à Plinio scriptū esse aiunt, quod drachmæ pōdere sumpto, mares inter dormiendū cum formosis puellis, fœminæ cum pulchris adolescentibus se rem habere somniant. Nulla tamen pudoris vox, imò ne vestigium quidem in veteri Plinij codice reperitur etiam Cornario teste.

DORYCNIUM. CAP. VI.

VAM plantam Græci Δορύκειον, Cretæas ἀλιγύγιον & χαλέαν vocarunt, Latini quoq; Dorycnium. Plinius Dorycniij appellationem Solano furioso tribuit, & cur ita diceretur explicauit his verbis. Hoc est venenum (Solanum furiosum intelligit) quod innocentissimi auctores Dorycniū appellauerunt, ab eo quod cuspides in præliis tingerentur illo, passim nascente. Et Dioscorides Dorycniū à quibusdam Solanum manicū appellari ait. Videtur certè hæc vox communis omnibus quibus hasta & tela inficerentur, quo celeriore inferrent mortem: at cum harū plantarum vires diuersæ sint, diuersaq; earum descriptiones seorsum traditæ à Dioscoride, Galeno, Paulo, hanc ab illa differre perspicuū est. Est autem Dorycniū Dioscoridi, frutex Oleæ recens prodeuntis similis. Nascitur in petris non procul à mari, ramis cubito maiorib; foliis Oleæ similibus colore, sed minoribus, solidioribus, vehementer asperis, flore albo: In summitate verò densos habet folliculos velut Ciceris, in quibus semina sunt rotunda quinq; aut sex, parui erui magnitudine, læuia, dura & varia: radicem digiti crassitudine, longitudine cubitali. Creditur hoc somniferum esse, sed copiosius haustum necare. Quidam aiunt semen in philtrea amatoria assumi. Galenus scribit Dorycniū temperamento Papaueri simile esse, ac Mandragoræ & aliis ita refrigerandi vi præditis, vt in quo vincat aquea frigiditas

giditas valde efficax. Quamobrè modicū quidè soporem conciliat, largiùs verò sumptū interimit. Herbarij diuersas plantas Dorycniū esse diuinarunt, à quibus multū abest hic depictū, quod Mōspelienses docti Herbarij pro Dorycniō habēt. Gignitur hic frutex in asperis, saxosis, & editis locis non procul à mari, caulibus multis ex vna radice crassa, lignosa, multifida prodeuntibus, cubitalibus, nonnunquam altioribus, flexilibus & lentis Sparti modo: foliis paruis, oblongis, angustis, quaternis simul, per interualla caules & ramos circūdatibus Erythrodani modo, aut Aparines: flore in summo caulū vertice instar vmbellæ ferè circinato, è pallido subnigricatè, densò, admodū paruo. Nondū explorata est huius fruticis facultas, vt somniferatis nec humectatis facultatis. Idè cū superiore esse puto Dorycniū Hispanicū Clusij, cui ferè similè plantā in regno Valétino, & quibusdā Baticæ locis nasci tradit, cubitalibus & viminis modo obsequiosis virgis, superiore gracilioribus: foliis breuioribus & latioribus, breui pediculo ternis, aut quinis simul iunctis, & ramulos amplectentibus, gustu salso, & nō nihil acrimoniæ habēt: oblongi ramuli ternos, quaternos, aut quinos flores sustinent, medica maiores, colore viridi: alioqui tota planta candida est omnino & incana, magis etiam quàm superior.

MANDRAGORAS. CAP. VII.

MANDRAGORAS Græcis & Κιρκία, Pythagoræ ἀνδρομορφος, quibusdam ἀνήμελον, Latinis etiam Mandragoras, & canina, aut terrestres Malus dicitur, Arabibus Iaborose Tabrahac, Officinis & Italis Mandragora, Hispanis Mandracola, Gallis Mandragore. Circa à Circe nomen inuenit, quoniam videatur radix ad amatoria conducere. Antropomorphos à forma humana, quoniam omnes ferè radices Mandragoræ à medio ad imum bifurcæ sunt, vt cruribus hominū similes videantur. Quare si quo tempore fructum ferunt effodiuntur, hominis cui brachia defunt effigiem quadatè repræsentant. Duo Mandragoræ genera, auctore Dioscoride. Mandragoras mas & candidus, & Mandragoras fœmina, siue niger, tridacias appellatus. His tertium addit Mandragoram nomine Morion. Mandragoras mas siue albus folia à radice capite profert magna Iuglandi, aut latifolia: Lactucæ æqualia, oblongiora tamen, mollia, læuia vt Betæ, in viridi candicantia, & circa radice caput per terrā sparsa, secus quæ breues exeunt pediculi, in quibus flores pallidi & foliacei, latiusculo calici insidentes. His singula succedunt poma, rotunda, paruis limonibus æqualia, colore ad dilutum aqua crocum inclinantia, carne succosa, qua cōtinentur pallida aut cæsia semina, pyri seminibus æqualia, non tamen acuminata, sed modicè plana, & ab vna parte renum instar sima. Radix subest perennis, grandis, longa, crassitudine manum implente, in partes duas sapius distracta, foris pallida, aut in candido subfusca, intus candida, carnosa, succosa, & crasso cortice vestita. Odorem tota herba grauem spirat, præsertim poma, quibus succus est aliquantulum gustu vinosus, subamarus, tam odore, quàm sapore caput grauās. Radix amarescit, simulq; subdulcis est. Mandragoras niger, seu fœmina folia habet maris instar per terram sparsa, minora tamen & angustiora, tenuifolia Lactucæ similia, sed his quoque minora, mollia, odore graui, ac in viridi colore nigricantia, secus quæ pediculi, flores & poma sunt albo Mandragoræ succosa carne seminibusque similia, colore verò paulò pallidiorè, duplò minora, forbis, aut paruis mespilis nostratibus æqualia. Radicem habet perennem, priori substantia & figura similem, sed minorem, in duas aut tres inter sese implicatas partes diuisam, foris nigricantem, intus candidam, quæ sapore prioris radice respondet. Hæc proculdubio sunt Mandragoræ genera, à Dioscoride expressa his verbis. Mandragoras niger, quæ

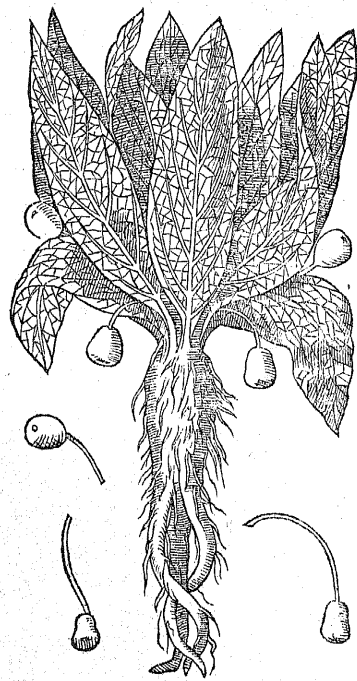
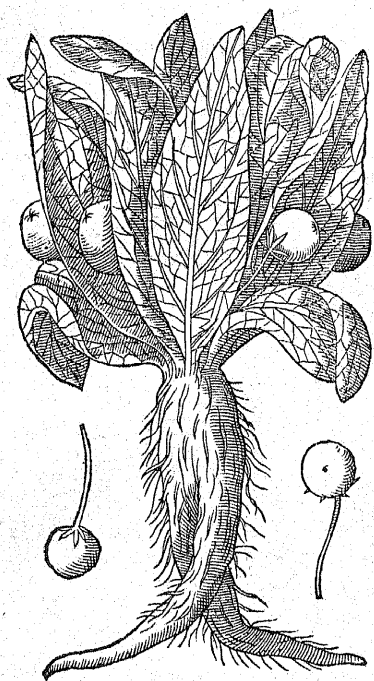
Nomina

Matthi. in li. 4. Diosc. cap. 71.

Li. 4. ca. 71. Genera.

Forma.

Lib. 4. c. 71.

fœmina existimatur, angustioribus est foliis, ac minoribus quàm Lactucæ, virosis ac graueolentibus, per terram dispersis, atque inter ipsa mala forbis similia gerit, pallida, odorata, in quibus semen veluti pyrorum: radicibus heret bene magnis, binis, ternisve inter se conuolutis, nigris foris, intus albis, crasso cortice vestitis: caulem non fert. Alter candidus, qui mas dicitur. Huius folia magna, alba, lata, læuia vt Betæ: mala quàm alterius duplò maiora, colore in crocum inclinante, iucundè cum grauitate quadam olentia, quorum pomorum cibo aliquantum opiliones soporantur. Radix alterius similis maior & candidior, orbata & hæc caule.

His consentanea sunt magna ex parte quæ Plinius tradidit. Mandragoram, inquit, alij Circeium vocant. Duo eius genera: candidus qui & mas, niger quæ fœmina existimatur, angustioribus foliis quàm Lactucæ, hirsutis & caulibus, (legendum, hirsutis, æqualibus, non, & caulibus: vtrique enim Mandragoræ caules defunt. Præterea hirsuta folia malè dixit, quasi *δυσή* legisset: neutrius enim folia hirsuta sunt, vt ex Dioscoride liquet) radicibus binis, ternisve rufulis, intus albis, carnosis, tenerisque, penè cubitalibus. Ferunt mala Auellanarum nucum magnitudine, & iis semen ceu pyrorum. Album hoc alij Arsen, alij Morion, alij Hypophlomon vocant. Huius folia albà quàm alterius latiora, vt Lapathi satiuæ. Quæ Mandragoræ nigri poma Dioscorides *βοϊς ἐμπερὴν*, id est, forbis similia facit, Oribasius etiã *βοϊς* & achradibus comparat: quorum prius ad magnitudinem & formam, posterius ad figuram tantùm referendum videtur. Marcel. Vergil. *βοϊς ἐμπερὴν* legit, id est, ouorum vitellis, vt ipse interpretatur, similia. Sed & *βοϊς* malè legit, & hæc vox, oua, non ouorum vitellos significat. Præterea omnes probati codices & Oribasius *βοϊς* habent. Serapio Mespilum interpretatus est, quod vitiũ non Serapioni, sed ipsius interpreti adscribendum. Plinius hæc mala nucum Auellanarum magnitudine esse scribit. Idem Mandragoræ fœminæ caules tribuit, cum vtrumq; Dioscorides

Emb1 67. *ἀργυρὸν* esse dicat. Quare Cornarius in Plinio hirsutis, excaulibus legendum esse crederet, nisi rursus sequeretur, Succus fit & ex malis, & e caule, &c. vt Plinius caulem ipsi omnino attribuat. Nam quæ de Mandragora tradidit, partim ex Diosco-

ride,

ride, partim ex Theophrasto transcripsit, qui etiam in Mandragora caulem agnoscit. τῶν δὲ ἄλλων, inquit, τὰ μὲν ὁμοιότερον τῆς τῶν χυλῶν ἐχῆ, ἡ δὲ ἀπὲρ ὁ μανδρα- Lib. 6. hist. γόρας, καὶ τὸ κώνιον. Id est, Reliquorum autem quædam similiorem huic (Ferulæ) cau- cap. 2.

lem habent, veluti Mandragoras, & Cicuta. At Theophrasti Mandragoras à Dioscoridis Mandragora plurimum distat. Quod cum Plinius non animaduertisset, ex vtroque transcribens, vtriusque Mandragoram confudit. Maximam autem vtriusque Mandragoræ differentiam hæc perspicuè demonstrant. Dioscorides Mandragoræ nigri fructus forbi magnitudine, & pallidos esse dixit: albi verò fructus siue mala duplò maiora, & colore in crocum inclinante depinxit, ac vtriusque sine caule. Theophrastus aperte Mandragoram caulem habere scripsit, vt ostendimus, ἴδιον δὲ τὸν καρπὸν τῆς μανδραγόρας, τῶν μέλαινα τε & παργώδη, καὶ οἰνώδη ἔχει τῶν χυμῶν, Id est, peculiarem autem ei fructum esse, quod niger & Acino vix similis, & vinoso fit succo. Quæ non satis rectè sic conuertisse videtur Gaza. Fructus Mandragoræ peculiaris, quod niger racematus, vinosusq; suo sapore sentiat: παργώδης enim non racematũ neque racemosum significat. Nam βῆξ, βῆγος, vt alibi declarauimus, vix acinum propriè designat, id est, vix fructum, qui ex succo, carne, vinaceis, & ambiente cute constat, non totam vnam, siue racemum, vnde παργώδη vix acino similem Græci intelligunt. Ruellius hunc fructum effigie esse oui, non, vt Theodoros vertit, racemi, apud Theophrastum legendum esse censet, magno errore: integer enim est hic Theophrasti locus. Quare nemo miretur, aut alterutrũ auctorem in simulet, quod tam contraria de Mandragora scripserint. Quisnam autem sit Theophrasti Mandragoras ab Herbariis ambigitur. Cordus tertiam Mandragoræ speciem, quæ priuatim Morion dicitur, Theophrasti Mandragoram esse

Lib. 6. hist. cap. 2. Ca. de Solan. Lib. 3. c. 115. In lib. 4. Diosc. c. 76.

censet. Grandem, inquit, radicem habet, caulem procerum: folia Solani & Mandragoræ nigri foliorum mediam habent figuram. Flores profert nigros, & post hos nigros fructus grandi vix acino æquales, qui vinosum succum emittunt. Vidisse ait hanc plantam in Hesiã vmbrosis & antiquis siluis iuxta speluncas natã, Hesiã *Dolkkraut* dictam, quo nomine Græcorum Morion interpretantur, aliis etiam *Schaffbeer*, quoniam fructus eius soporem faciunt. Hanc plantam Solanum siluaticum Gesnerus appellat, Itali *Bella donna*. Quidam, inquit, Solanum mortiferum, alij Morion esse suspicantur, vel potiũs Mandragoram Theophrasti, vt in superioribus fusiũs diximus. Fuchsius Solanum mortiferum esse arbitratur, vel certè tertiam Mandragoræ speciem quam pingit Theophrastus. At Solanũ somniferum non esse ex Matthiolo iam ostendimus: nec Mandragoram Morion rectè dici posse (omnia enim quæ de Mandragora suo Theophrastus tradit, ad tertium genus Mandragoræ Fuchsius refert) idem probat, quod Mandragoras Morion folia ferat, vt scribit Dioscorides, Mandragoræ mari similia, dodrantalia, humi iacentia circa radicis summum. Quibus verbis demonstrat plantam hanc, vt & cætera Mandragoræ genera, caule carere. Quæ in eam, quæ *Bella donna* nominatur, minimè conuenient: cum folia emittat hortensũ Solano maiora, palmum non excedentia, minimè candicantia, nec humi strata, sed ex caulibus exeuntia, in quibus adnata plurima, bicubitalia, ligni modo dura. Quare planta hæc Mandragoras Morion esse nequit. Dodonæus eam Theophrasti Mandragoram esse censet, vt diximus, sed à Mandragora Morio Dioscoridis distinxit, quam Dioscorides non vidit, vt ex verbis illius colligi potest. Alium, inquit, tradunt esse Mandragoram, nomine Morion, in opacis iuxta specus enatum, foliis albi Mandragoræ, minoribus, albis, dodrantalibus, radicem ambientibus, quæ mollis est & candida, paulò maior palmo, pollicemq; crassitudine æquat. Mandragoras provenit in siluis, & obscuris locis. Vtrumque genus frequè nascitur in multis Italia locis, præsertim in Apulia, Gargano môte. In hortis maximè colitur ab Herbariis. Augusto

Lib. 4. Diosc. c. 76.

In hort. Germ. Ca. de Solan. Cap. 264. Lib. 6. hist. cap. 2. Ca. de Solan. In lib. 4. Diosc. c. 69. Lib. 4. c. 71.

Locus.

menfe

Li. 7. simpl. Vires & Temper. mense poma perficit. Mandragoras auctore Galeno vincentem habet qualitatem refrigerantem, adeo vt tertij sit ordinis refrigerantium. Verūtamen non nihil etiā caloris inest, & in pomis humiditatis. Quare soporem & conciliandi vim habet. Rādīcis cortex cūm sit valentissimus, non tantūm refrigerat, sed & desiccatur, reliquūm quod intus est imbecillum est. Omnes eius partes ad magnos in medicina vsus adhibet Dioscorides. Succus fit ē cortice recentis radīcis tūso, & p̄alo subiecto, qui insolatus vbi concreuerit, fictili reconditur. Malis quoque succus depromitur, sed aliquantō ignauior. Delibratur radix, & traiectus lino cortex ad vsūm suspenditur. Aliqui radices in vino ad tertias coquūt, & defæctum ius seruant, cyathōq; vno vtuntur in peruigiliis, & doloribus & ante sectiones, vtionēsq; ne sentiantur. Succus duobus obolis ex mulso potus (ὁ δὲ δὲ πρὸς ποθὲς σὺν μελιπέτρῃ, Id est, lacryma, siue liquor cū melicrato potus: πρὸς sponte defluit, succus χυδισμα tundo exprimitur) vt Veratrum per vomitiones bilē atram, pituitamq; extrahit: verūm potu largiore vita adimitur. Medicamentis ocularibus, & his quæ dolores finiunt, p̄sis quoque emollientibus admiscetur: semiboli p̄dere inditus per se mēses, & partus expellit: subditus sedī pro balano somnificus est. Radix ebur emollit, quod senis horis cum eo decoctum sit, & ad accipiendam, quā effingere optaueris formam, ipsum facile præstat. Folia recentia cōuenienter oculorum inflammationibus, & collectionibus quas vlcera citant, cum polenta illinuntur: duritias omnes, suppuraciones, strumas, & tubercula discutit: stigmata sine exulceratione delent, si quinis senisve diebus sensim perfricentur. Folia seruantur in muriis eosdem ad vsus. Trita radix ignibus sacris ex aceto, & serpentium icibus ex melle, aut oleo medetur: strumas atque tubercula cum aqua dissipat: articulorū cruciatus cum polenta sedat. Fit citra coctionem vinum ē cortice radīcis, ad hunc modum. Ternæ minæ in vini dulcis metretam coniiciuntur. Dantur ex eo terni cyathi iis qui secari, aut vri debent: siquidem nullo tunc afficiuntur dolore, sed veterno quodam p̄si torpescunt (δυσὲς ἢ χλαφίπεος, quod alto somno opprimantur.) Mala soporem afferunt olfactu, & etiam si mandantur: item expressus ex iis succus: nimio tamen odore percussī obmutescunt. Semen malorum potum vuluas purgat, appositumq; cum sulphure ignem non experto, rubra sceminarum profluuiā sistit. Scarificata, punctisq; multifariam aperta radice erumpens lacryma cauo vase recipitur. Liqumētum autem succo lacteo præstantius est. Sed non vbi que vt experientia docet, radices lacteum succum delacrymant. Vt tertiam Mandragoræ speciem non nouisse videtur Dioscorides, ita nec eius vires certas tradere. Aiunt, inquit, eam in pane, offa, obsoniōve, drachmæ pondere deuoratā vsūm rationis intercipere: obdormiscit enim homo, eo ferē quo comederit habitu, sensus impositus, ternis quaternisve ex quo data est horis. Hoc medici vtūtur, cūm scindendi vrendiq; necessitas adest. Antidotum esse aiunt radicem cum Solano manico potā. Plinius à Dioscoride & Theophrasto sua mutuatus, vt diximus, non omnino tamen eadem tradidit. Succus fit, inquit, & ē malis, & ex caule, deciso cacumine, & radice punctis aperta, aut decocta: utilis hæc velut succus (sic emendat Cornarius ex vetere codice vulgata exemplaria, quæ habent, utilis hæc vel furculo.) Concisa quoque in orbiculos seruatur in vino. Succus non vbi que inuenitur, sed vbi potest, circa videmias quæritur. Odor grauis eius, sed radīcis & mali grauior. Ex albo mala matura in vmbra siccantur. Succus ex iis sole densatur: item radīcis tūsa, vel in vino nigro ad tertias decoctæ. Folia seruantur in muria efficacius, aliās recentium succus pestis est: sic quoque noxiæ vires. Grauedinem adferunt etiam olfactu. Quāquam mala in aliquibus malis mandantur, nimio tamen odore obmutescunt ignari. Potu quidem largiore etiam moriuntur. Vis somnifica pro viribus bibentium. Media potio cyathi vnius. Bibitur & contra serpentes, & ante

Ca. 13. 25.

ante sectiones vtionēsq; ne sentiantur. Ob hæc satis est aliquibus somnū odore quæ fuisse. Bibitur & pro Elleboro duobus obolis in mulso. Theophrastus Mandragoræ folia vlcibus cum farina vtilia esse scribit, radicem rasam, & ex aceto subactam ad erysipelata, ad podagricos dolores, ad somnum, & ad amores: dant autem in vino & aceto. Secant orbiculos velut ex Raphano, quos filo transmissos, in mulso suspendunt super fumum. Quæ fortasse Plinius exprimere voluit cūm dixit. Concisa quoque in orbiculos seruatur in vino. Quæ tamen alio in loco dilucidius expressit. Sed is in publicis exemplaribus valde corruptus est. Igni sacro medetur Aizoum, folia trita Cicutæ, Mādragoræ radix. Siccat in aëre vt Cucumis, &c. Quæ ex vetere codice sic restituit Cornarius. Igni sacro medetur Aizoum, folia trita Cicutæ, Mandragoræ radix. Secatur hæc in asses vt Cucumis, primumq; super mustum suspenditur, mox in fumo. Dein tunditur in vino & aceto. Agyrtæ & impostores illi circūforanei, qui radices fictitias humana effigie pro Mandragoræ radicebus imperitæ plebi ostentant, ex Pythagoræ Anthropomorpho, quo nomine Mandragoram appellauit, vt diximus, occasione sumpsisse videntur. Cui Columellæ testimonium accessit, qui vulgi quoque superstitione motus cecinit.

Quamuis semihominis vesano gramine facta

Mandragora pariat flores, mæstamque Cicutam.

Illi in Bryonia, Althæa, Arūdinis, aliarūmq; plantarū radicebus adhuc recentibus humanā vtriusq; sexus effigiem sculpsit, infertis in ea loca, in quibus pilos exoriri voluit natura Hordei & Milij granis. Deinde eas facta scrobe tenui sabulo obruunt, vt grana illa radicales emittant, quod euenit viginū summūm dierū spatio. Tum eruunt, & radicales ex granis natas acutissimo cultello cōcidunt, itaq; aptat, vt capillū, barbā, & cæterarū corporis partū pilos referant. Has sub crucibus & rotis ex vrina supplicis affectorū enatas persuadēt, mōstrososq; eorū vsus pollicentur. Nec nisi magno vitæ periculo effodi posse nugatur, cane qui effodiat radicebus adalligato, & auribus pice obruratis, ne radice clamorē exaudiant effodietes: qua audita illis pereundū sit. Cuius imposturæ, ac mēdacij origo ex veterū superstitione fluxisse videtur. Theophrastus enim de effodiendo Mādragora hæc scripsit. Circūscribit & Mandragorā gladio ter, secantq; ad occasum spectātes. Iubent & aliū saltantem tripudio circūagi, multaq; de veneris vsu & re dicere. Quæ Plinius trāstulit his verbis. Cauet effossuri contrariū ventū, & tribus circulis antè gladio circūscribunt: postea fodiūt ad occasum spectātes. Matthiolus hanc fabulam, quæ ignaris Mādragoræ radices effodere volētibus tātopere minatur, ex Fla. Iosepho natā putat, qui et si de alio radice genere scripsit, ea tamen facile ab impostoribus ad Mādragoræ radices, detorqueri potuerūt. Hæc sunt illius verba. Vallis, qua ciuitas à parte Septentrionali cingitur, quidā lacus Baaras appellatur, vbi radix eodem nomine gignitur, quæ flāmæ quidē asimilis est colore, circa vesperam verò veluti iubar fulgurās. Accedētibus, eamq; euellere cupiētibus facilis non est, sed tam diu refugit, nec prius manet, quā si quis vrinā muliebrē, vel menstruū sanguinē super eam fuderit. Quinetiā tunc si quis eam tetigerit, mors certa est, nisi fortè illā ipsam radicē ferat de manu pendente. Capitur alio quoque modo sine periculo. Toram eam circūfodiunt, ita vt minimū ex radice terra sit conditū, deinde ab ea religant canem, illoq; sequi eum à quo religatus est cupiente, radix quidem facile euellitur, canis verò continuo moritur, tanquam eius vice à quo tollenda erat, traditus: nullus enim postea accipientibus metus est. Tantis autem periculis propter vnam vim capi eam operæ pretium est. Nam quæ vocantur dæmonia pessimorum hominum spiritus, viuis immerfa, eosque necātia, quibus subuentum non fuerit, hæc citò, etiam si tantum admoueat agrotantibus, abigit. Hæc Iosephus. Sed literatū hominem nullum esse existimo, qui his imposturis & nugis fidem adhibeat.

MALA

Lib. 9. hist. cap. 10.

Li. 26. ca. 17.

Embl. 5. lib. 4.

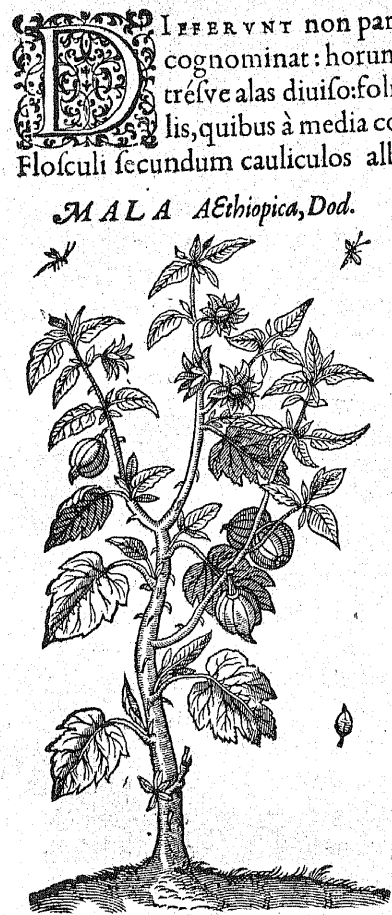
Lib. 10.

Lib. 9. hist. cap. 9.

Li. 25. ca. 13.

In lib. 4. Diosc. 71.

Lib. 7. ca. 15. Bell. iud.

MALA Æthiopica, Dod.

DIFFERVNT non parum à Malis insanis, quæ nostra ætas Æthiopica cognominat: horum stirps caule assurgit subinde cubitali, in duas trève alas diuiso: foliis latis, ex albido virentibus, angulosis, duriusculis, quibus à media costa, siue nervo spinulæ quædam breues exeunt. Flosculi secundum cauliculos albicant, senum foliolorum, staminibus mediis

subluteis. Fructus rotundus, striatus, Malo aureo minor ac durior, colore per maturitatem eleganter rubens, supereminente exiguo quodam veluti alterius mali rudimento, quod & ruber, sed dilutiùs. Peregrinum istud Belgio: semina ex Hispaniis attulit honesta Domina Christina Bertolfa vidua clarissimi, ac amplif. viri D. Ioa-chimi Hopperi. Tardè admodù (sed tamen eodem quo fatum anno) ad perfectionem Colonia venit. Malum vocant Æthiopicum, quod ex Æthiopia in Hispaniam primùm inuectum existimetur. Veteribus cognitum fuisse difficile fuerit affirmare. Cum Malinathalla, de qua ex Theophrasto superiore cap. scripsimus, nequaquam etiam conuenit. Folia siquidem cum Cyperinis haud conueniunt, cuiusmodi sunt Malinathallæ. Feruntur verò hæc Mala in pinguium carniùm iure cum sale, ac pipere cocta inferri, ac edi: ac minùs mali succi esse, quàm insana aut aurea: propterea videlicet, quòd duriora, diutiùsq; asseruari queant, nec ita facilè uti illa corrumpantur. Sunt tamen nec hæc

Æthiopica boni succi, & alimenti non multùm corpori adferunt.

APOCYNVM. CAP. IX.

Nomina ΠΟΚΥΝΟΝ Græcis & κυνομoron, & κυνοκράμνη, Latinis Apocynù, Cynomoron, & Brasica canina dicitur. Apocynum quidem & Cynomoron, quòd esu canes interficiat, quasi canicida. Cuius hæc extat apud Dioscoridem descriptio. Frutex est longas habens virgas, lentas vitilium modo, graueolentes, ægre fragiles: folia Hederæ similia, sed molliora, & in summo acutiora, grauius olentia, subuiscida, succo luteo plena: fructus velut siliquas fabarum, folliculi specie, in quo semina lanugine obuoluta sunt, dura, parua, nigra. Huius folia cum adipe in panes coacta, & in cibos data, canes, lupos, vulpes, pantheras interimunt: protinus enim coxendices ipsorum resoluunt. Græcè legitur, τὰ δούρησ. τὰ φύλλα σὺν τῷ ἐλίϊ ἀποκινῶν θέντα, quod sic Cornarius vertit: Huius folia cum farina subacta in panes coacta, &c. Legendum sanè, σὺν τῷ ἐλίϊ. Est enim τῷ ἐλίϊ, farina aqua subacta, & ut pinsatur, macerata, priùs quàm fermentescens acescat, vulgò pasta, quod sensus requirit. Galenus, Apocynum aut Cynocrambè, inquit, vocant quidam Cynomoron, quòd canes celerrimè interimat, sicut Lycoctonum lupos. Est autem hominibus venenum, herba multùm grauius olens, proinde omnino calida est non instrenuè, non tamen proportionè desiccata. Itaque illita admodùm digerentis est facultatis. De quo aliter scripsit Plinius. Sic & pleuriticis, & omnes lateris dolores Apocyni semen ex aqua (sub. sanat.) frutex est folio Hederæ,

Li. 4. ca. 76. Form. a.

Vires.

Li. 6. simpl.

Li. 24. c. 11.

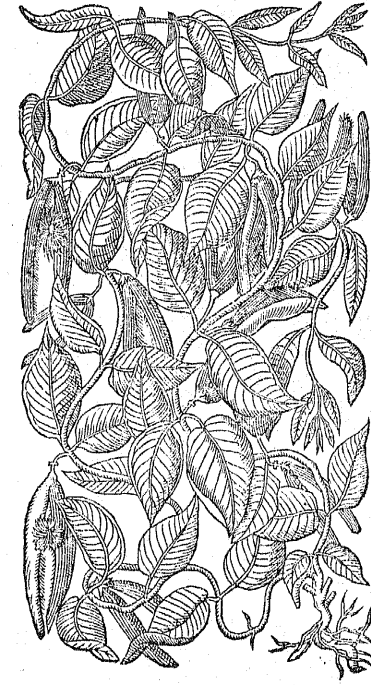
Hederæ, molliore tamen, & minùs lógis viticulis: semine acuto, diuiso, lanuginoso, graui odore. Canes, & omnes quadrupes necat in cibo datum. At cum Dioscorides nullum Apocyni vsum humano corpori commodum præscribat, & Galenus venenum hominibus esse dicat, & solum fortis impositù discutiendi vim habere, meritò suspectum est Apocyni semen pleuriticis ex aqua propinatù. Quare verba hæc, Sic & pleuriticis & omnes lateris dolores ex aqua, ad præcedètia referenda videntur, vt sequatur, Apocynum frutex est, &c. Scribit Matthiolus plantas duas à Luca Ghino ad se missas fuisse, qui siliquas duas dono acceperat è Syria delatas, quarum vni inscriptum erat, Periploca repens, alteri Periploca non repens,

In lib. 4. cap. 76.

APOCYNVM, Matthioli.

APOCYNVM repens, Matth.

quòd ita in Syria has plátas nominent. Prætereà has siliquas Rhododèdri siliquis admodùm similes fuisse, nisi quòd repentis Periplocæ siliqua ea erat longitudine, qua & Rhododèdri, gracilior tamen, alterius breuior. E longiori fata plantã prouenisse non modò humi repetem, sed & arbores proceras scandentem, è breuiori verò aliam, quæ notis omnibus Apocynum refert: vtramque succo turgere, repentem albo, non repentem subcroceo. Est & alia in siliquis differentia: cum enim hæ in vtraque Rhododèdri similes sint, in nõ repenti tamè simplices, acutiores, rectæ ex vno pediculo proueniunt, in repenti verò binæ, & in origine cõiunctæ, & in sese inuicè inflexæ, nec adeò vt illæ in acutù desinentes. Non negat Pena Apocyni descriptioni apprimè quadrare plantas duas non minùs raras quàm elegates, quas Patauij & in publico Pisano vireto pridem vidit. Earũ vtriq; nomè Periploca erat. Altera nõ repens flexilibus erat furculis, vimineis, gracilibus, læuibus, pediculos vtrinque habètib; longiusculos, & exiles, in quibus folia hederacea, molliora, viridia, læuia, nitentia, & quàm Vincetoxici rotùdiora, nonnihil in summo acuminata: flores tenues, candidi, muscosi, Valerianæ instar aut Drabæ, inter folia exoriuntur, succedentibus Augusto mèse siliquis corniculatis, mucronatis, rectis, quàm in Asclepiade maioribus, claudentibus semen nigrius, depressum, papposa lanugine obductum. Succus flaescit, ingratus, & vti tota planta virosus. Hæc si

H h h

deuorata necem infert, inquit, Apocynum esse (& huius fore antidotum Vincetoxicum) valde probabile est. Certum tamen exploratumque sibi esse ait, aliis venenis à cane deuoratis antipharmacum fuisse, quæadmodum Thoræ Anthoræ, & Pardalianchis herbam Paridis. Altera Periploca repens prolixioribus & leuioribus vimineis furculis serpit, variisque flexibus arripit & amplectitur obuios caudices Periclymeni modo: folia vtrinque ex aduerso bina, Periclymeni potius quam Hedera æmula, sed apice quemadmodum Vincetoxicum donata: siliquæ solertiore conexione mutuis erant coniunctæ quasi rostris, vna & floris basi, seu calatho, vtrinque repandæ, summis & imis insertæ mucronibus, Rhododendri quadantenus modo. Eisdem Periplocas descripsit & depinxit Dodonæus, & ad Dioscoridis Apocynum referendas effecensuit, præsertim priorem. Eisdem Lobellius etiâ pictas dedit, & priorem cognatæ figuræ esse & naturæ cum Scammonio Monspelienfi tradidit, succo, uiculis & longo radice repletu. Sed ab hac sanè diuersum est Scammonium Monspeliense.

In Histor. purgant.

ACONITVM. CAP. X.

Nomina Li. 27. ca. 3.

ACONITON Græcis, Aconitum Latinis. Nascitur, inquit Plinius, in nudis cautibus, quas aconas nominant. Et ideo Aconitum aliqui dixere, nullo iuxta ne puluere quidem nutriente. Hanc aliqui rationem nominis attulere. Alij quoniam vis eadem in morte esset, quæ cautibus ad ferri aciem deterendam, statimque admota velocitas sentiretur. Fabula narrauerunt (id declarat Ouidius in Metamorphosi) è spumis Cerberi canis, extrahente ab inferis Hercule, extitisse, ideoque apud Heracleam Ponticam, vbi monstratur is apud inferos aditus, gigni. Idem Ouidius à cautibus nomen inditum canit his versibus:

Lib. 7.

Ibidem:

*Quæ, quia nascuntur dura vinacia cote,
Aprestes Aconita vocant.*

Lib. 6. ca. 1.

Li. 4. ca. 72. & 73.

Genera.

Li. 6. & 2.

Theophrastus ab Aconis, vbi plurimum nascitur, nomenclaturam duxit. Is autem vicus est Periandynorum, qui ad Heracliam Ponti est. Rursus Plinius alio in loco ait, Portus Aconæ, veneno Aconito dirus. Aptior verò, inquit Pena, fuerit nomenclaturæ interpretatio, si eam ab herbæ succo vel radice, quibus quasi cote spicula à venatoribus affricta & subacta celerius subiret, & perniciem adferret, quam si à cautibus, aut à pago cognomine deducas: tamen si possit etiâ à τὸ ἀκονίτιον deduci, quemadmodum τὸ ξυδὸν ἀπὸ τῆς τοξόλης, nō à taxo. Sic enim in Cyripædia Xenophon. εἰδὲ γὰρ τοξόλην, εἰδὲ ἀκονίτιον ἀνθρώπων ὑπερπεπονημένον. Neque enim iaculari, neque in hominē collimare permittebamus vobis. Dioscorides duo ponit Aconiti summa genera. Vnum, quod Pardalianches vocat, aliqui Cammaron, alij Thelyphonum, alij Myocetonū, alij Therrophonū siue Therophonū. Alterū Aconitum Lycocetonum, quod & Cynocetonū, cuius tria facit genera. Vnū quo vtitur venatores, alia duo, quæ in vsum suū vertere Medici, ex quibus tertium Ponticum nominatur. Hic tamen dissimulandum nō est, verba hæc, Vnum quo vtitur venatores, &c. in vulgatis codicibus Græcis exarata nō esse, sed statim huius Aconiti nominibus locū natalē & descriptionē subiūgi, sine vlla generū distinctione: quæ nec in Oribasio reperias, & Marcellus vs spuria respuit. Illud, quia enecat pãtheras, Pardalianches, quia fœmini sexus animalia tactis genitalibus, Thelyphonum, quia feras omnes Theriophonū nominatur. Cammaron verò à radice Camaro marino simili, Plinio auctore, Myocetonū, quia procul & è longinquo mures necat. Hoc Lycocetonū & Cynocetonū, quia priuatim lupos canesque interimat. Plinius de vno & priore Aconito Dioscoridis scripsit, alterum prorsus omisit. Theophrastus de Thelyphono sine Aconiti mentione tradidit ea, quæ ad prius genus Aconiti Dioscoridis pertinent, quæ

nent, quæ etiam Plinius transcripsit, & de Aconito velut ab illo diuerso scorsum. Certè Aconitū multarū stirpiū vnū fuit nomē, quas inter multas lethales cōpertum esset celerrimā & certissimā mortē adferre: de quibus quia Theophrastus & Dioscorides succinctè nimis, atque minùs apertè scripsere, (fiores enim & alia in delineationibus prætermiserūt) factū est, vt alij atque alij Aconita alia atque alia statuerint. Aconitū Pardalianches tradit Dioscorides folia habere tria aut quatuor, Cyclamino vel Cucumeri similia (σικέω simpliciter habet exēplaria, Oribasius siliuestri Cucumeri) minora tamē, & subsæpera, caulē dodrantalē, radicem scorpionis caudæ similē, alabastrum modo nitentē. Hic neque florum, neque fructus vlla mentio. Ferunt Aconiti huius radicē scorpionis admotā eū resoluerē, & ediuersō admoto Elleboro excitari. Ocularibus medicamentis dolorem tollētibus miscetur. Enecat pardos, sues, lupos, & feras omnes carnibus impositū & obiectum. Quibus similia ferē de Thelyphono Theophrastus prodidit. τὸ δὲ Thelyphonon (ὅτι ὁ σκῶρπιον χεῖρασι δὲ τῶ τῆν ῥίζαν ὁμοίως ἔχει τῶ σκῶρπιον) ἐπιξυδόμενον (Gaza ἐπιθεόμενον legit) ἀποκίεθιν τὸν σκῶρπιον. ἐὰν δὲ τις ἐλλέβορον λαβὼν χυδαπάσῃ, πάλιν ἀνίστασθαι φασιν. ἀπόλλυσι ὁ καὶ βῆς, καὶ ὑποξύλα, καὶ πρὸβαλα, καὶ ἀπλῶς πᾶν τετραπόδον, ἐὰν εἰς τὰ αἰδοῖα τῆς ῥίζας, ἢ φύλλον, ἀσθήμερον. χεῖρασι μὲν ὁ πρὸς σκῶρπιος πωληγὴν πινόμενον. ἔχει δὲ τὸ μὲν φύλλον ὁμοίον κηλεμίνω, τὴν ὁ ῥίζαν, ὡσαύτῃ ἐλέχθη, σκῶρπιος. φέει δὲ ὡσαύτῃ ἀγρωστis, Ἐγνόβα ἐχει. φιλῆει ὁ χλωεῖα σκιδώδη. Id est, Gaza interprete, Thelyphonū, quod alij Scorpionē appellant, quia radicē scorpionis similem habet, admotum scorpionē occidere tradūt, & eum reuiuiscere posse si Elleboro candido linatur. Enecat idem & boues, & oues, & iumenta, & in summa omnes quadrupedes eadem die, si genitalibus folium vel radice imponatur. Proficit potū cōtra scorpionū ictus. Foliū habet Cyclamini, radicem, vt dictum est, similē scorpionis. Nascitur graminis modo, & geniculis constat: loca amat vmbrosā. Quæ sic Plinius exscripsit. Thelyphonum herba ab aliis Scorpion vocatur propter similitudinē radicis, cuius tactu moriūtur scorpiones. Itaque cōtra eorum ictus bibitur. Scorpionem mortuum si quis candido Elleboro linat, reuiuiscere aiunt. Thelyphonū omnē quadrupedem necat, imposita verēdis radice, folio quidē intra eundē diē, quod est simile Cyclamino. Ipsa geniculata nascitur in opacis. Quāuis hæc apertè eadē sint cum iis quæ de Aconito pardalianche Dioscorides prodidit, tamē eadem alio in loco de Aconito repetit Plinius, aliis tamen quibusdam additis. Constat omnium venenorū ocysimū esse Aconitū, & tactis quoque genitalibus fœminini sexus animalium, eodem die inferre mortem. Hoc quoque tamē in vsu humanæ salutis vertere, scorpionū ictibus aduersari experiundo datum in vino calido. Ea est natura, vt hominē occidat, nisi inuenerit quod in homine perimat. Cum eo solo colluctatur, velut pari intus veneno. Sola hæc pugna est cum venenū in visceribus reperit: mirumque exitialia per se ambo cum sint, duo venena in homine cōmoriuntur, vt homo supersit. Et mox, Torpescunt scorpiones Aconiti tactu, stupentque pallentes, & vinci se confidentur. Auxiliatur eis Elleborum album, tactu resoluerē, ceditque Aconitū duobus malis, suo & omnium. Quod duobus malis dicit Aconitū cedere, suo & omnium, intellectu est difficile. Hunc locū veluti mendo inquinatum coniectura sic emēdat Cornarius. Ceditque Aconitum duobus malis, suo dominio. Quam lectionē minime probō. Quidam pro malis legunt, modis, & sic interpretantur, Aconitū cedere, id est, innoxium fieri, ac nihil lædere, duobus modis: suo, nimirum proprio, ac peculiari, si reperiat venenum in corpore: & omnium, sub venenorum, quorū vis frangitur doneis & conuenientibus alexipharmacis. Pergit Plinius, Tangunt carnes Aconito, necantque gustatu earū pantheras, nisi hoc fieret, repleturas illos situs. Ob id quidam Pardalianches appellauerunt. Et rursus, Maiores oculorum quoque medicamentis Aconitum misceri saluberrimè promulgauerunt, aperta professione,

Li. 4. ca. 72. Form.

Li. 9. hist. cap. 19.

Li. 25. ca. 10.

Li. 27. c. 2. & 3.

malum quidē nullum esse sine aliquo bono. Fas ergo nobis erit, qui nulla diximus venena, mōstrare quale sit Aconitū, vel deprehendendi gratia. Folia habet Cyclophorum, aut Cucumeris, nō plura quatuor, ab radice leuiter hirsuta. Radicem modicam Cammaro simile marino. Quare quidam Cammarō appellauerē, alij Thelyphorum ex qua diximus causā. Radix incuruatur paulū scorpionū modo, quare & Scorpium aliqui appellauerē. Nec defuere qui Myocōtonum appellare mallent, quoniā procul & è lōginquo odore mures necat. Hæc Plinius de Aconito primo Dioscoridis. Theophrastus seorsum, vt diximus, hæc de Aconito à Thelyphoro diuerso scripsit. Το δὲ ἀκόνιτον γίνετο μὲν, ὡς φασὶ, καὶ ἐν κρήνῃ, καὶ ἐν ζακύνθῳ: παλαιότερον δὲ ἀκόνιτον ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ἐν τῷ πόντῳ. ἔχει δὲ φύλλον μὲν τετραγών, ἴσους δὲ ὁμοῖαν τῷ σχήματι, καὶ τῷ χρώματι κερύβα. τὴν δὲ διαιροῦσιν τὴν γωνίαν ἑξ ἑνὸς ἐν τῷ ἑκάστῳ. τὸ δὲ φύλλον, καὶ τὸν κερύβα ἔδεν φασὶ ποιεῖν κερύβα δὲ ἐστὶ πῶς, καὶ ἔχει ἡλίμμος, βραχέστα δὲ ἢ πῶς, καὶ ἔδεν ἔχει πῶς περὶ τὸν ἀλλὰ παρομοῖα τῷ σίτῳ. τὸ δὲ σπέρμα ἔχει χυρὸν. φύλλον δὲ παλαιότερον, καὶ ἔκ ἐν ταῖς ἀκόνιταις μόνον, ἀφ' ὧν ἔχει τὴν ποροσηγορίαν. αὐτὴ δὲ ἐστὶ κῶμη τις τῶν περὶ ἀκόνιτων. φιλῆ δὲ μάλα τὸ πῶς ἀκόνιτος τόπος. ἔνεμε δὲ ἔδεν πρόβατον, ἔδεν ἄλλο ζῶον ἔδεν. σωθῆναι δὲ πρόπον τινὰ πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι, ἢ ἔχει σωθῆναι. διὸ τὸ πῶς ἔχει ἐπισημασθῆναι σωθῆναι, σηπτικῶ δὲ χυρῶν, καὶ πρὸς ἄλλα ἄλλα πινόμενα, ἔδεμα ἀποθήσιν ποιεῖ, ἔχει ἐν οἴνῳ, ἔχει ἐν μέλιτι, ἔχει ἐν σιμιθῶντι, ὡς καὶ χυρῶν ταῖς ἀκόνιταις, οἷον διμυνον, τεμυνον, ἔξαιμον, ἐναιλόν, τὸς δὲ καὶ δὴλο ἔχει χυρῶν, ὅ ἀπαλλῆλιν τὸς ἐν πλῆθει χυρῶν καὶ ἀκόνιτων τὸ σώματι, ἔχει τὸς παρὰ χυρῶν, λιπὸν δὲ φάρμακον ἔχει ἀκόνιτος, ὡς ἀκόνιτος ἐπερὶ ἀκόνιτος ἐπερὶ τι φύλλον, ἀλλὰ τινὲς τοῖς ἐνεργητικαῖς βοήθειαι ἔχει τὸς. τὸς γὰρ ἐργαζομένους ἀνασώζειν τινὰς μέλιτι καὶ οἴνῳ, καὶ ποικίτοις τισὶ, σωθῆναι δὲ καὶ τὸς τὸς, ἔχει ἐργαζομένους. Id est, Aconitum nascitur, vt aiunt, in Creta & Zacyntho: plurimū & optimū in Heraclea Ponti. Foliū habet Cichorio simile, radicē figura & colore simile nuci (Sic vertit Gaza, legit enim κερύβα, sicut & in vulgatis codicibus exaratum est. Dioscorides περὶ ἀκόνιταις χυρῶν, id est, cirris squillarum cōparauit, Plinius Cammaro marino, vnde Cammarū appellatū dixit:) vim mortiferā illi inesse, folium autē & fructum nihil nocere aiunt. Fructus est herba, non humilis materix. Breuis est herba, & nihil superuacui habens, sed similis frumento: semen autē nō spicuum. Nascitur vbiq;, & non in Aconis solum, vnde nomen accepit. Est autē vicus is Periandynorum. Gaudet locis petrosis. Neq; pecus, neque vllum aliud animal ipso pascitur. Cōponi id quodāmodo narrāt ad aliquid efficiendum, nec id cuiusuis esse. Quare medicos cōponendi ignaros pro putrefaciente vti, & ad alia quædam: si bibatur, nullum sui sensum inducere, neq; in vino, neque in aqua multa. Componi verò vt certo tempore interimat, veluti duobus, aut tribus, aut sex mensibus, item anno, aliquos etiam duobus annis. Pessimē verò illos de vita decedere quibus longo tēpore corpus cōtabescit, facillimē quibus statim. Nullum autē huius antidotum esse ex aliqua alia planta audiimus, sed iis qui sumpsissent remedia quædā excogitata fuisse: nam incolas seruasse quosdā melle & vino, & quibusdam aliis huiusmodi, sed & hos rarò, atque etiam operose. Hæc Theophrastus. Quæ de Plinij, priorēve Dioscoridis Aconito intelligi nō possunt, neque de posteriore, hoc vno dempto, quod vterq; radices τῇ κερύβῃ comparauit, si in Theophrasto pro κερύβα rectè κερύβῃ legatur. Sic enim Dioscorides alterū Aconitum describit. Aconitum alterum, quod alij Cynoctonum, alij Lycoctonū appellant, nascitur plurimum in Italia, montibus Iustinis, præstātius superiore. Folia habet Platani, magis tamen incisa, longiora & nigriora: caulem veluti Filix, cubiti altitudine: aut maiorē, pediculum glabrum: semē in siliquis aliquatenus longis: radices cirris marinarū squillarū similes, nigras, quibus ad luporū venationes vtuntur: nam insertæ carnibus crudis, & à lupis deuorata, eos enecant. Hæc solum in quibusdā Dioscoridis codicibus reperias, in aliis tria notātur Aconiti Lycoctoni genera, vt iam monuimus, quorum tertium dūtata describitur, nimirū Ponticū.

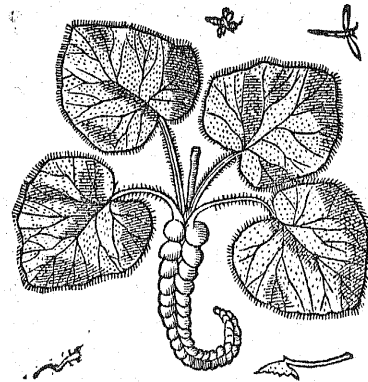
Lib. 9. hist. cap. 16.

Lib. 4. c. 73. Form.

Quare

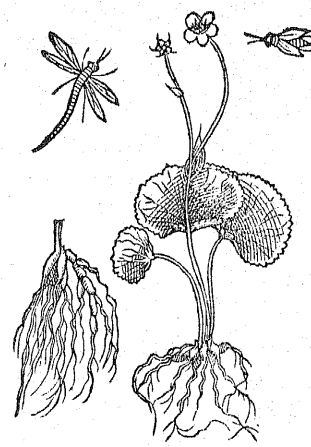
Quare meritò docti viri in hoc capite quædā desiderari suspiciantur, quibus Dioscorides & Aconitorū duorū historiā, & quomodo tum venatores, tum Medici iis vterentur, declaret, quemadmodū in Pōtico nihil horum prætermisit. Nunc Aconita varia ex peritissimis Herbariis proferamus. Ac primū fuerit Matthioli Aconitum Pardalianches. Planta est, inquit, in nudis & arduis montium summitatibus cauitibusque proueniens, vmbrosis tantum locis, foliis Cucumeri proximis, ad summum quatuor, iisq; subhirsutis. Caulem edit palmarem, subhirsutum, quemadmodū & foliorum petiolos. Florē non vidit, verum Doronici amulum esse suspicatur. Radicem edit alabastri modo splendentē, dum recens est, digiti crassitudine, ex lata origine in acutum desinē em, incuruā, geniculatā, & tota facie scorpionis caudam emulantem. Hanc vidisse se legisseq; affirmat tantum in Ananienfibus montibus Tridentini agri, locis ferē inaccessis & præruptis. Raram quidem illam esse, & ab aliis fortasse haud visam, quàm ab iis quibus videndi copiam fecit, quos multos veritatis locupletissimos testes profert. His tamen fidem adhibere nolunt pleriq; periti Herbarij, nec vlla aut Matthioli asseueratione aut testimoniis persuaderi possunt, vt plantam hanc in rerum

ACONITVM Pardalianches, Matthioli.

natura existere credant: quin potius fictam ac cōmentitiam picturam esse existimant. Imprimis Gesnerus, cuius hæc sunt verba in libro de Lunariis. Matthioli pro Aconito primo delineata imago, planè fictitia mihi videtur: siue ipse ad Dioscoridis descriptionem confinixerit, siue ab alio deceptus acceperit. Quamquā enim ipse hoc Aconitum primum sæpe in Tridentinis montibus se legisse scribat, non tamen fidem apud nos meretur radicis quam proponit forma nimis fane artificiosa, nimiumq; σκορπιωδῆς absque vllis fibris. Idem Gesnerus Toram venenatam (aliqui Lunariā vocant, fortè quòd folium ei rotundum & orbiculare sit instar Lunæ plenæ) Aconitum primū Dioscoridis esse asserit, quòd foliaria edit ab vna radice, quorū duo extrema minora sunt, & absque cauliculo, medium maius est. Ea rotunda sunt, planè circinata, ea ferē magnitudine, vt diameter duos pollices æquet, in circulo ferrata, solida, albicantia. A medij principio cauliculus enascitur, simul & paruum aliud folium mucronatum inde profertur. Radicula circiter decē, ceu Napi quidā exigui ab vno omnes radicis capite oriuntur. Eandē plantam ab Anguillara Patavinā horti præfecto verū Aconitum Pardalianches iudicari scribit: reperiri in mōte Baldo inter Pataviū & Veronā: oriri etiam apud Valdenses in Alpibus Vnderflumen, & Engronia. In eadē sententia Gesnerus perseuerat in Hortis Germaniæ. Aconitum primū, siue Pardalianches voco, inquit, nō quod Fuchsius pinxit, neq; Doronicū, vt quidam, neque depictā à Matthiolo herbā, de qua dubitamus etiam, nū in rerū natura extat, & si extat, an rectè ab eo pingatur, nullis penitus in radice fibris, quod ego in nullam plantā cadere dico. Sed ego Aconitum primū, Toram vulgò

TORA Valdensium, Aconitum 1. Diosc. Gesnero.

Hhh 3

Bib. de Lu-
nariis.

Li. 27. ca. 11.

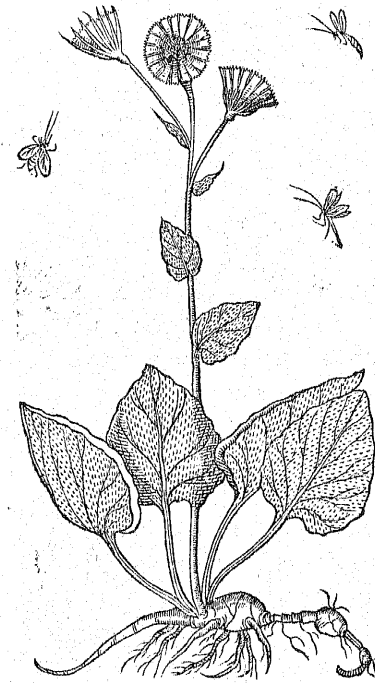
Ca. 30. hist.

dictam à Valdensibus, vt semper, & quidem primus existimauit, ita magis, ac magis in ea sententia confirmor. Sci o, inquit, & alias qualdã herbas diuersis in locis Thora nomine vocari, vt in Italia alicubi Napellu. Ego de Thora, siue Toxico Valdensiu loquor. Nascitur sponte in montib⁹ quibusdã Sabaudia & Valesie nostra, radiculis, cū recetes sunt, omniū cãdidissimis, scorpionū specie, præsertim caudã, in quibusdã manifesta. Foliū alii s⁹ plãtis singulare est, aliis bina, terna, quaterna, aut etiã quina ab vna radice. De eius veneno hæc ex epistola ad se missã descripsit. Venenū lethale ex ea cõsicitur, quo si gladius, aut spiculū, aut sagitta infecta fuerit, & hominē vulnerauerit (mirabile dictu) nisi pars læsa subito abscisa fuerit, vt nequeat veneni malignitas in reliquū corpus serpere, totū sanguinē ita corruptatq; coagulat, vt statim occidat, nec vllō remedio aut medicamine, quod sciãt, vitę ac salutē succurri possit. Itaq; necesse est eū qui percussus fuerit miserē perire. Si verò aliud animal sagitta huiusmodi veneno intincta, verbi gratia visus aut fera alia, percussus fuerit, bino aut trino saltu factō moriēs cadit, cuius carnes si edãtur, nihil nocent homini. Quo datur intelligi, id venenū soli sanguini inimicū esse. Nam & cõtrã veneno illi sanguis ita inimicus est, vt si in ollã in qua seruatur venenū sanguis incidit, venenū suã vim amittat, nec ampliùs nocere possit. Idē ex alterius epistola refert, herbae huius radicē seruari aliquãdiu in loco humido, postea contundi, vbi contacta fuerit, succo eo qui expressus fuerit sagittas tingi. Vim illius experturi, inquit Gesnerus, acum eo succo inficiunt, qua ranã pungūt, quæ si illico moriatur, præsentaneū venenū indicant. Peritus mihi quidam Herbarius narrauit certē, cū in arduo monte effossã illã herbã statim comes suos olfecisset, cõcidisse velut examinatū, vixque frictionibus & vino faucibus instillato fuisse reuocari. Dicebat & idē aliquãdo sibi obseruatū, sanguinē è vulnere fluentē admora illa herba tusa cū radice primū sublitisse, deinde versus plagã recurrissē. Hanc Matthiolus Pseudoaconitū Pardalianches vocat immeritò, cū pernitiõsa facultate quoduis Aconitū & Toxicū superet. Sūt qui ad Cyclamini genera referãt. Quidã Limeū Plinij esse suspiciãtur. Limeū, inquit, herba appellatur à Gallis, qua sagittas in venatu tingunt medicamēto, quod Ceruariū vocat. Pena cõmentitiū etiã Matthioli Pardalianches esse arbitratur: Thora verò So. danellis, Gramini Parnasio hederaceo recentiorū, & Cyclamino accēser, de qua scitē admodū differuit, & dilucidius quã Gesnerus expressit his ferē verbis. Thora Valdensiū herbula est, inquit, qua pãssim multum diuq; Alpiū incolæ venatores vsi sunt, vt etiã multi alij ad feras capiēdas, quibus solo succo expresso & spiculis illito certã citamq; pernitiõ parãt. Qua nãque hæserit telum, aut vulnus fecerit, subit repētē virus, quo illico ora vulneris (nisi præcissione anteuertãt) corrūpūt, putrescuntve: vnde Thora nūcupata, manifesto Græcæ vocis vestigio, Thora ex φθoρã deducta, quæ est corruptio, venenū, aut mors. Omniū enim, vt aliorū Aconitorū, atque etiã Ellebori quibus sagittæ inficiuntur, vires qui lōga experiētia cognouerūt, si cū istius viribus cõparentur, multò minùs efficaces & incertas existimãt. Huius Vere ineūte succus premitur, atque vesiculis aut potius vngulis & cornibus bouillis recõditus emitur, mittiturq; venū ad emporia finitima, vbi ad vsus annuos venationū sibi cõparãt ferarū insidiatores, quos Delphinates, Allobroges, & Prouinciales *Bessiers* & *Loubatiers* vocant. In montibus Geneuę cõterminis nascitur, sesqui palmū vix superãte caule, glabro, & iuncea, cuius è medio & summo saepe vnū, rarò bina, rarissimè toto caule terna aut quaterna folia, ambitu circinato, & tantillū cristato, superficie glabra, & rigidiuscula, nõ hirsuta, læuore & colore virēte, nõ nihil ad Cyclaminū accedūt: flores lutei Pétaphylli, Formētillæ veradiculæ sat multæ, quasi torulis oblongis, in imo exilioribus & acutis, supnè autē quasi nodulo collectis, Asphodeli similitudine & cãdore, cespitem amplexæ, quasi cancri forcipulæ. Hæc de Thora Pena prodidit. Fuchsius pro Aconito Pardalianche plantam depinxit, quam Herbariorum vulgus Vuam ver-

sam. & Vulpinam, alij Herbam Paridis vocant, Germani *Uulffsbeer* & *Dolauerz*. Sed Aconitorum delineationes hanc eorum speciem non esse arguunt. Præterea deleteriam vim huic inesse plerique negant. Certè antidotis aduersus lethalia pharmaca paratis admiscetur. Dodonæus in Historia stirpium cū Aconitum Pardalianches aliud nactus non fuisset, eius picturam ex Matthiolo mutuatus ex-

Lib. 3. c. 77.

*DORONICVM Rom. Aconitū
Pardalianches antiquorū, Dodon.*

*ACONITVM Pardalianches
minus, Matthioli.*

hibuit, quam haud veram sed fictitiam pleriq; videri diximus, quibus in fine eiusdem Historiæ assentitur, atque Doronicum Romanum Offinarum, Aconitum Pardalianches antiquorū esse asserit. Et in Historia purgantium Aconitum Pardalianches descripsit, quod Pena & Lobellius & Herbarij plurimi Doronicum appellant, cuius etiam radículas passim pro Doronico medicamentorum compositionibus admiscunt. Has testatur Lobellius sapius à Ioanne de Vrœde Rhizotomo sine noxa vlla impunè deuoratas, quamuis canibus pernitiõsa prodantur. Foliis exit subrotundis, latis, dilutè virentibus, mollibus, tenui lanugine pubescentibus, Hedera cuiusdã, ac vnus Cyclamini foliorum quidem forma, sed amplioribus, ad Cucumeris folia magis accedentibus, minoribus tamen, & mollioribus: caulis dodrante altior, & ipse lanugine haud carens, striatus, & quasi multiangulus, alioqui rotūdus, qui in pauculos diuisus ramulos, ipsis fastigiis flores promit, Chrysanthemum æmulos, medio videlicet disco, & orbiculato ambitu luteos, qui in tenues & candi-

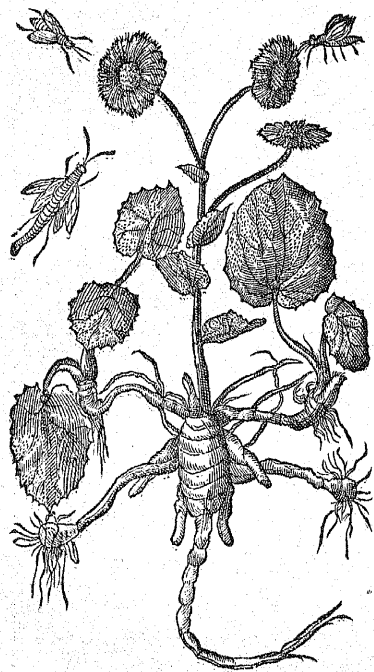
*ACONITVM Pardalianches,
Plinij.*

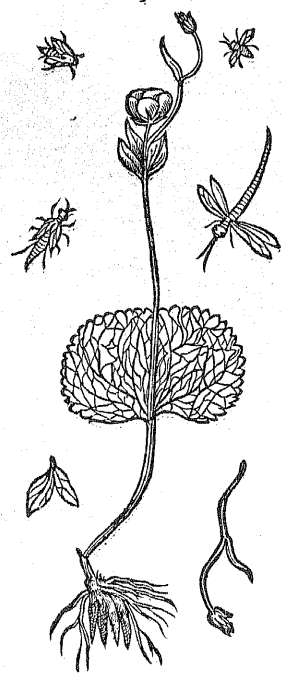
Hhh 4

dos pappos resoluuntur. His subsunt exigua nigricantiâque semina: radiculæ haud magnæ, candidæ dum recentes sunt, geniculis velut articulatae non rectè descendunt, sed graminis modo per obliquum serpunt, & subinde extuberantes nouella germina protrudunt (ita sese multiplicante stirpe) demissis etiam ab ipsis tuberosis partibus aliquot deorsum concoloribus fibris. Referunt radicem exanimatos scorpiones: nam anterior & tuberosior cauliculis proxima, corpusculum cum pedibus, posterior articulatam exprimere videtur caudam. Theophrastus Thelyphoni, quod idè esse cū Aconito primo Dioscoridis putamus, radicem scorpio similem esse scribit, Dioscorides *ῥίζαν ὀφιοῦ σκορπίου ἔρπει*. Sed fortasse, inquit Dodonæus, dictio *ἔρπει* redundat, vt cum Theophrasto legèdum sit, *ῥίζα ὀφιοῦ σκορπίου*. Hanc plantam appellat Matthiolus Pardalianches minus, quod falsò Doronicum vocat. Alia verò huius Aconiti species est, inquit Dodonæus, antedicta paulò maior, saturatiùs virens, procerior, cuius radix longior minùs serpit, & adnatis vtrinque cæmarum potius quàm scorpionem refert. Hanc pro Aconito Pardalianche Plinij Matthiolus pinxit, cui aliud addit, quod Theophrasti Thelyphonù & Aconitum Pardalianches facit. Hoc radicem habet non solùm quæ scorpionem integrum referat, sed folia Cyclamini, radices fibras geniculatas Graminis modo, & similiter sese propagantes, & alios rursus scorpiones exprimentes, ex quibus postea & folia & germina erupunt. At caules & flores nihil ferè à superiore differre videntur, sunt enim aurei oès Chrysanthemimodo. Hanc triplicè proximè explicatam Aconiti Pardalianchis differentiam Pena, Lobellius, & plurimi Herbarij pro triplici Doronici differentia agnoscunt, de qua fusiùs tractauimus in libro de plantis quæ in asperis nascuntur. Vni folium hoc venenatum, Plinij Cyclaminum quidam tertium esse volùt, radice piscibus exitiosa. Gignitur in niuosis montibus Allobrogum prope oppidulum quod Muram vocant, & in luræ cacumine, vel sub ipsa niue statim vt nix liquata est sese attollens, & florescès mense Maio, vel Iunij principio: radice in appendices diuisa, Rapūculis similes, quod fortassis Plinius ramosum dixit, fibrata, gustus valde acris cū terra primùm exit, vnico folio, crasso, carnosio, pallidè virente, venoso, lateribus diuiso, Cyclamino simili, paulò rotundiore: caule tenui, dodrātali: flore Violæ, luteo, cui foliolum alterum subnascitur, non, vt prius, rotundum, sed

ACONITVM Pardalianches
Theophrasti, ex Matthiolo.

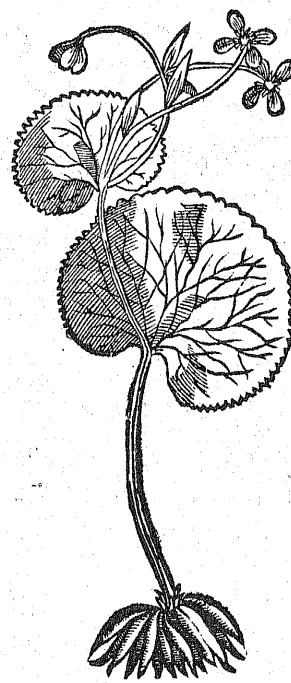

LIMEVM Pardalianchis genus
vno tantum folio, Dalech.

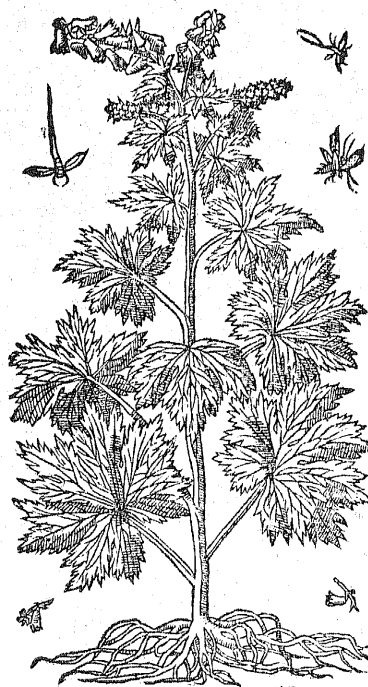

sed longum & angulosum. Tam venenata planta est, vt cū recès erutam & lethalem adhuc odorem spirantem Herbarius quidam mihi comes curiosiùs & sapius olfecisset, velut exanimatus corruerit, vnde & ab eo pisces interfici posse, animo concipio. Alpinas gentes vallis Putæ sagittarum ferrum huius plantæ succo tingere compertum est ad ferarum venationem, ineuitabili letho pereuntibus, quas sic vulnerauerint, vt vel gutta sanguinis è plaga fluat. Acicula huius succo tincto columbum leuiter punctum nos paulò post mori vidimus, cū tam exitiosa facultatis periculum faceremus. Lineum Plin. cap. 11. lib. 27. quo sagittas in venatu Galli tingunt, & idè venenum ceruarium vocant, quidam esse arbitrantur. Hactenus de Aconito Pardalianche. Nam Lycoctonum seu Cynoctonum ostendendum, alterum Aconiti summum genus, cuius differèntias plures, quàm recensuerit Dioscorides, hodie norūt Herbarij: tametsi ambigua mediæve naturæ inter Ranūculos, Elleboros & Napellos quædam earum esse videantur, vt rectè scripsit Pena. Horum Aconitorū quædam luteum florem, alia cæruleum, aut purpurascètem proferunt. Matthiolus aliquot Aconiti Lycoctoni species proposuit sine vllis descriptionibus, quòd appictæ imagines eas ad viuum representent. De floribus tantùm dicit, eos in quarto & nono aureos esse, in reliquis purpureos. Dodonæus in Hi-

LIMEVM alterum
duplici folio.

ACONITVM Lycoctonum 11.
Matthioli.

ACONITVM Lycoctonum 111.
Matthioli.

floria

ACONITVM IIII. Lyco-
Etonum, Matthioli.

ACONITVM V. Matthioli.

Historia stirpium Elleborum adulterinū nigrum siluestrem Fuchsi pro Lycocto-
no primo posuit. In Historia purgant. aliud Lycoctonum maius luteum facit, cui
folia sunt ampla, vt ipse descripsit, in complures partes confecta, Platani foliorum
similitudine, sed profundioribus diuisuris, haud μακρότερα (vt perperam Diosco-

ACONITVM VI. Matth.

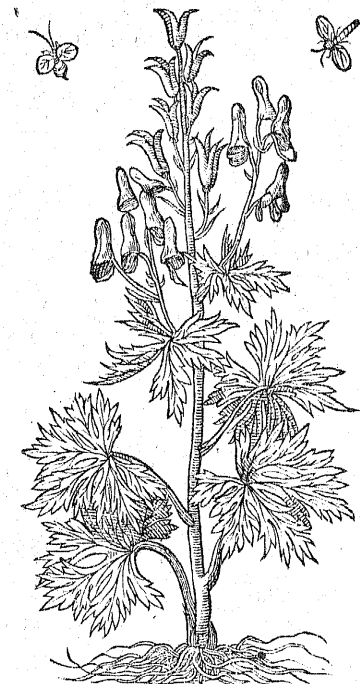
ACONITVM VII. Matth.

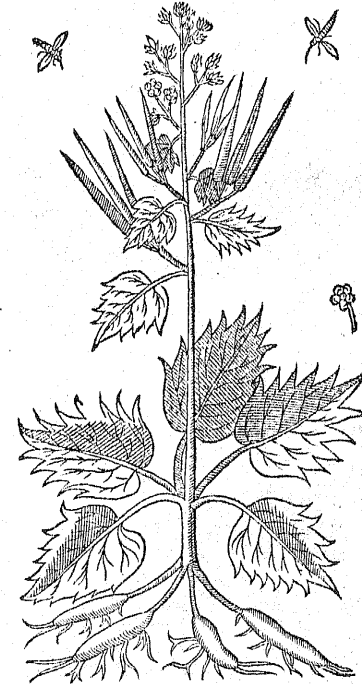
ridis

ACONITVM Lycoctonum
luteum maius, Dodonai.

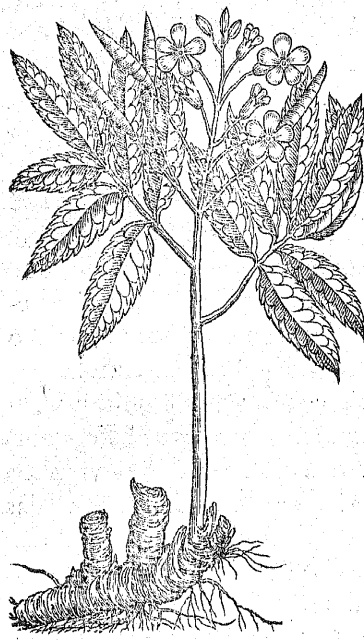

ACONITVM Lycoctonum
Dod. ex Cod. Caesareo.

ridis exemplaria legunt) sed μακρότερα id est, minora, resplendentia, ac non rarò ni-
griora, superiore videlicet parte, inferiore magis albicare: caulis bipedalis & quan-
doque altior rotundus, lauis ad latus nonnihil inclinans, & nequaquam in totum
rectè assurgens, in ramos diffusus: flores ordine supra inuicem aigeruntur, colore
pallentes

ACONITI *Lycocotoni* genus
aliud, *Dalechampi*.

Lib. 6. c. 7.
Aconit. no
xx.

Lib. 13. c. 19.

Cap. 23.

Lib. 6. f. 10.

videre non licuit. Id cum Dalechampius Geranium album esse suspicaretur, Herbarij quibus naturæ & facultatis huius plantæ indagandæ negotium commiserat, venenatam esse, & ex Aconitorum genere asseruerunt. Dodon. in Histo. purg. Ranunculum albo flore vocat. Item aliud ex eodē Aconiti Lycocotoni genus exhibemus, quod in montosis ac gelidis siluis nascitur, lapidosisq; cliuis sæpius ad Orientem versis, radice per terram serpente, candida, carnosa, acri, crebris geniculorum nodis scabra: caule sesquipedali, ferulaceo, foliis Ebuli, valde ferratis, amplioribus, in vno pediculo ferè septenis, flore Violæ, è puniceo candicante, semine paruo, in siliquis latiusculis. Cum Aconita omnia lethalia sint, quæ mala inuehant, & quæ sit omnium communis medendi ratio ex Dioscoride & aliis veteribus exponamus. Aconitum statim atque bibitur linguam edulcat cum quadam adstrictione, & ab edulcatione vertigines, potissimum cum exurgere conantur, inducit, & oculorum humiditates, pectorisq; & hypochondriorum gravitatem, simulque multi status redduntur. In his, vomitionibus venenum educere oportet, & clystere aliu purgare. Vtemur in potu Origano, aut Ruta, aut Marrubio, aut Absinthij decocto cum vino absinthite, vel Erucæ (rectius *Evagrus*, sicuti Paulus & Aëtius legunt, quàm *Erucæ*, id est, Semperuiui, vt vulgaria habet exemplaria) aut Abrotoni, aut Chamelææ aut Chamapityos. Prodest etiamnum ipsis opobalsami drachma vna cum melle, aut castorij & piperis & rutæ par pondus cum vino. Et coagulum hædi, aut leporis, aut hinnuli cum aceto. Ferri quoque recrementum, aut ipsum ferrum, aut aurum, aut argentum igne candens in vino restinctum, vt vinum hoc bibatur. Lixiuum item cum vino & gallina coctum, aut cornuum bubulorum iura cum vino sumpta. Dicitur autem Chamapityos priuatim ipsis conuenire. His addit Aëtius, eos qui hausere, post dulcedinem & adstrictionem, amaritudinē percipere, constrictionem maxillarum comitari, & oris stomachi morsus, caligare oculos, & subrubentes videri, perseverantēque malorem concussam tumoremque totius corporis sequi. Sed eandem medendi rationem Aëtius & Auicenna præscribunt. Petrus Aponensis libro de venenis, iis qui Aconitum biberunt sphragidem Lemniam commendauit drachmarum duarum pondere ex calida potam, deinde vomitum excitari iubet, à vomitu theriacam eodem pondere exhiberi, ex vino, in quo incocta fuerit Gentiana, putatque Aconiti præcipuum esse antidotum Aristolochiam longam. Galenus scribit Aconitum Pardalianches septicæ & deleteriæ facultatis esse: quare in cibo potuq; fugiendum, tamen ad putrefaciendum quædam extra os & sedem aptum esse. Herbarum autem radix ad hæc utilis est. Aconitum Lycocotonum esse similis facultatis, sed peculiariter lupos interficere, sicut illud pardos.

NAPELLVS

NAPELLVS.

CAP. II.

ST & Aconiti Lycocotoni species, qui à Barbaris & recetioribus Napellus à figura Napi in radice apparentis vocatur, à Germanis *Blouvoluurtz*, & *Rappenblumen*, id est, flos rapaceus, à Belgis *Blauwvoolzvuortele*, à nonnullis *Muncks cappen*, id est, monachi cucullus siue cappa monachi, à Gallis *Chapperon* siue *Coqueluchon de moine*. Dicitur & Thora. Caulem mittit bicubitalem atque etiam tricubitalem, petiolosque graciles folia ferentes Ranunculi maiora, è virore nigriora, supina parte non nihil albicantia, numerosioribus altioribusque incisuris diuisa. Flores à medio caule ad summum vsque ordine prodeunt, colore cæruleo venusto, cuculli hiantis, aut galeæ patentis speciem omnibus suis partibus referentes: quinque enim constant particulis, quarum maior & superior cucullo, aut cassidi, capitis cauo operimento similis, duæ mediores latera contegunt, reliquæ inferiores minores sunt, & angustæ, nonnullis exiguis staminibus mediis, villosis, quibus extremis puncta lurida viridiave insunt: ex medio etiam duo paulum inflexi exoriuntur styli, non prius quàm eleuetur cucullus se exerentes, quos sequuntur siliquæ, in quibus semen nigrum, angulosum ac minutum, vt luteo Lycocotono: radix crassa, oblonga, Napi figura, foris nigricans, intus candidior. In Alpibus Ananiæ & Rhetia, tum alibi in montibus sponte prouenit. Apud Belgas quandoque in hortis reperitur. Maio aut Iunio, interdum etiam ferius alsiosis locis floret, semen Augusto dat. Auicenna de Stragulatore adib, & Stragulatore leopardi, tum de Napello seorsum tractauit. De Napello verò hæc. Napellus venenum perfectissimum, est in summo caliditatis & siccitatis. Delet albaras linitum, & confectio eius dicta Alberzachali in potu sumpta delet albaras, & similiter confert lepræ. Est venenum destruens bibentem se, maior verò portio medietas drachmæ vnius, & secundum me, minus hoc interficit. Theriaca verò eius est mus Napelli, & ipse quidē est mus qui eo nutritur. Seman verò (id est, coturnices) ex eo cibantur, & non moriuntur, & ex omnibus confectioibus Diamoschum magis ei resistit. Et alio in loco. Napellus est de deterioribus. Et accidit potanti ipsum, vt apostementur labia & lingua, & egrediantur oculi eius, & frequens fit super ipsum vertigo, & syncope: & non excercere, seu non mouere potest crura, & est oppidò malum. Et qui euadunt ex eo raro euadunt quin cadant in hecticam, aut phthisim, & quandoque facit epilepsiam odor eius. Et eius succo imbibuntur sagittæ, & interficiunt quem vulnerant statim. Cura. Oportet vt festineret ad faciendum vomere bibentem ipsum cum decoctione seminis Napi & Rapæ, & detur in potu vinum, & butyrum coctum vaccinum, dando potum supra potum, & similiter decoctio corticum glandium cum vino. Deinde cura eius principalis est Bezahar, & medicamē de musco, & Algeduar (id est, Zedoaria) & Duha seu bis mus buha, (id est, herba nascens cum Napello, & Napellus Moyfi, animal quod moratur in radice Napelli sicut mus, veluti ipsemet interpretatur) & theriaca magna quandoque

Nomina

Forma.

Locus.

Tempus.

Li. 2. c. 684.
& 685.

Li. 2. c. 499.

Vires &

Temper.

Li. 4. fen. 6.
tract. 1. c. 1.

NAPELLVS, Dodon.

Li. 2. c. 500

confert in eo vsque ad terminum. Et de melioribus rebus est vt in potu detur muschus in fricatione albezahard, aut quantitas drachmæ vnius de medicamine muschi cum filiqua vna muschi. Et existimant quidam quod radices Capparis sunt Bezahar Napelli. Et omnia albezahard sunt bona ei, & propriè illud quod simulatur albumini, & habet fila sicut fila lithargyrij. Et animal nominatum mus Napelli, est contrarium Napello, & destruitur eius operatio cum comeditur ex ipso. Hæc Auicenna. Cuius Napellum esse plantam eam quam descripsimus Herbarijs persuaserunt saua & atrocia illa symptomata, in quæ inciderunt qui sumperunt. Tota quidem pernitiōsa est admodum, sed radix pernitiōsior, adeo vt manu aliquandiu retenta, inquit Matthiolus, quousque concalescat, tenentem perimat. Quinetiam pastores necatos asserit, qui assandis auiculis Napelli caule pro veru temere vsi essent. Immanis illius in necandis hominibus facultatis exempla aliquot idem refert. Eandem euidenti sed perquam miserabili experimento Antuerpiæ olim compertam fuisse Dodonæus auctor est. Cum enim ab imperitis huius inter acetaria illaræ essent radices, quicumque eas ederunt, mox sauisissimis correpti symptomatis breui interiēre. Inter remedia & antidota, quibus tam lethali veneno statim succurrendum, Auicenna murem Napelli radice nutritum refert, qui naturæ huius maleficæ tota substantia aduerfetur, & fumentem ab omni liberet periculo. Matthiolus murem Napelli radicibus victitantem à se sapius inuentum affirmat, qui Napellus Moyfi dicitur ab Auicenna. Petrus Aponensis etiam Napelli bezoar esse scribit murem nascētem in radice Napelli, qui exsiccandus est, & dandus in potu drachmarum duarum pondere. Sed Antonius Guainerius Papiensis, sua ætate celebris Medicus, in tractatu de venenis hunc non murem esse sed muscas existimat. Refert etiam quendam philosophiæ ac veritatis studiosum sollicitè admodum & diligenter murem huiusmodi quæsiuisse, neque vnquam vel muræ, vel arrosam etiam Napelli radicem ab eo reperitam, sed muscas abundè multas folia depascētes inuentas, quas philosophus ille muris loco accipiens antidotum ex eis confecit, quam & aduerfus alia, sed contra Napelli venena vtilissimam ac efficacissimam comperit. Accipit hæc terræ Lemniæ, baccarum lauri, antidoti Mithridatis singulorum vncias duas, muscas Napelli vigintiquatuor, melis & olei quantum satis est. In eadem planè sententia sunt Pena & Lobellius, scribentes accliuēs montium saltus Rheticarum Alpium Napello abundare. Iunio & Iulio mensibus, cui (omni illic arroso gramine) parcit pecus omne, nec ab vllō animali attingitur præterquam à muscis quæ gregatim aduolant, & illi insident, & floribus fortè innascuntur: sunt enim fermè concolores, maiores quàm communes, alis capitibusque ex lurido viridique vel cæsiso virente quasi cantharides, vel cinedulæ. Hasce aiunt se attentius obseruasse quidem continenter flores rostello delibantes, cæterum murem Napelli frustra diu & multis auulsis plantis quæsiuisse, & an vidissent opiliones percunctatos, vsquæ sibi visum negasse. Quare tum suspicatos Arabas ex *μύα μὴν* fecisse, id est, ex musca murem: *μύα* enim musca est, *μὴν* mus: nullum enim antidotum ex mure parant, ex muscis verò præstantissimum aduerfus funestum Tarantæ morsum, & epidemicos morbos. Cuiusmodi hoc. Accipe muscas quæ pastum acceperunt de Napello viginti, Aristolochiæ, Boli Armeni ana drachmam vnam. Nec in vlla planta huic congenere muscæ hæc cæruleæ insident aut victitant. Quo certior est coniectura istum Napellum esse Arabum, & vnum esse ex Dioscoridis Aconitis. Et verisimile est non murem esse: qui Napello victitet, sed muscas quæ linctu eius viuunt: nam Aconitum, cuius Napellus est species, mures interimit, atque inde *μυοκτόνον* & *μυοφόνον*, id est, muricida dicitur. Plantam aliam hîc depictâ etiam Napellum vocant Herbarij ob venenatam facultatem, & Napellum leucanthe-

mum seu

In cap. 73.
lib. 4.

In Histor.
purgant.

Li. 2. c. 500.
Lib. de venenis.

NAPELLVS racemosus,
Dodonæi.

caules asperos Actææ tribuit Plinius, quos in hac nostra læues esse diximus. Quidam Plinij codices habet caulibus Anisi, falso. Cornarius legit caulibus angulosis, & Actæam Ebulum appellatam à Plinio videri ait, & apud Paulum Æginetam *ἀνθώρα* radicem Sambuci radicè interpretatur. Dodonæus Christophorianæ nomine describit, & Aconitis adnumerat, propter periculofam & Aconito similem quam habere creditur facultatem: fertur enim exitialis ac non minùs noxia quàm Aconitum.

Lib. 27. c. 7.

Lib. 3. c. 48.

In Histor.
purgant.

ANTHORA.

CAP. XII.

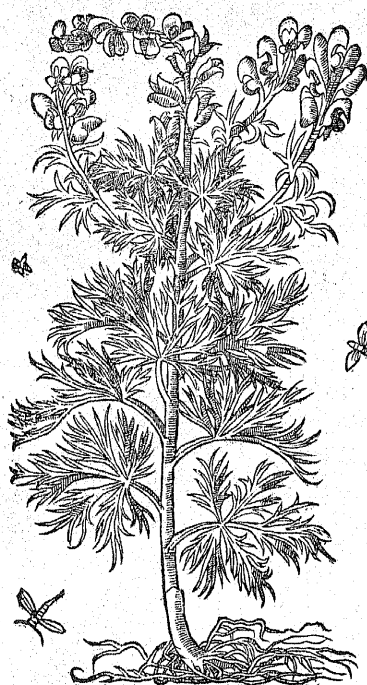
VONIAM pessimè consultum humano generi foret, si de venenis ageretur sine remediōrum declaratione, huic de venenatis plantis libro postremam addemus plantam, quæ cum aduerfus venena omnia, tum maximè aduerfus Napellum plurimum valet. Ea est Anthora vulgò dicta, quasi Antithora, seu potius Antiphthora, quod Thora aduerfetur, & eius sit alexipharmacum. Ea, vt ferunt Herbarij, cum Napello vel prope Napellum crescit in Rhetiæ & Sabaudia alpibus, atque etiam alibi. Taurini Ligures atque Lemani lacus incolæ aduerfus exitiale Thora venenū diuinitus comparatam esse putant, qui radicem huius copiam Venetiæ deferendam curant. Caulem profert sesquipalmarem, interdum cubitalem, rotundum, firmum, in quo tenuia ac multifida profundisque incisuris fissa disparibus interuallis oriuntur folia, in latus sese diffundentia: flores Napelli æmulos, sed luteos pallentes & minores: siliquas & semen similia. Radices subsunt geminæ, solidæ, oblongæ, oliuis pares, sæpe maiores, cortice subnigricante, carne intus alba, cum siccatæ fuerint fractu contumaces, friabiles tamen. Scribit Auicenna Napellum Moyfi buha herbam esse nascentem cum Napello, eique propinquam ita ipsum debilitare, vt non crescat, neque fructificet, nullum esse hac melius Napelli alexipharmacum, ad omnia

Nomina

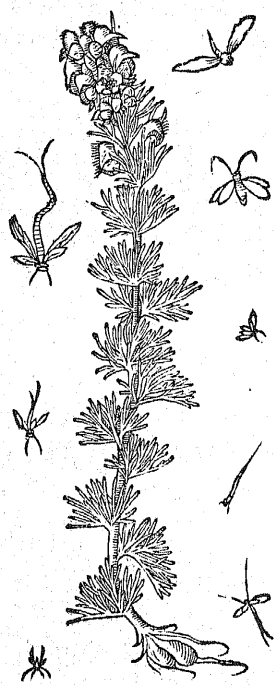
Forma.

Li. 2. c. 500.

NAPPELLVS prior,
Matthioli.

ANTHORA, siue Antithora,
Matth. Napellus Moysi.

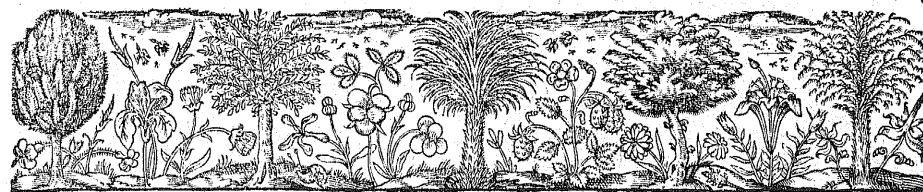

Li. 2. c. 745.

prodesse ad quæ Napellus, ad albaras & ad lepram, & theriacam esse viperæ & venenatorum animalium. Alio in loco tradit Zedoariam illam meliorem esse, quæ cum Napello crescit, atque eius vicinia illius vires retundi. Ex quibus colligere licet Anthoram esse Napellum Moyfi Auicennæ, & eiusdem Zedoariâ. Diuersam tamen Zedoariam habent Officinæ, de qua dicemus in Peregrinis. Amarissima est Anthoræ radix, & non solum Napello & cæteris omnibus venenis aduersatur, sed etiam ad purgationes utilis est: serosos enim & mucosos humores per inferiorem ventrem educit, lumbricos & ventris tineas pellit. Pena & Lobellio auctoribus. Hugo Solerius scribit hanc radicem ad fabæ magnitudinem in iusculo aut vino derafam propinari ad largas durorum corporum per superna & inferna purgationes. Antonius Guainerius in tractatu de peste refert Anthoram magnæ esse aduersus pestem efficacitæ. Et quod ad experientiam, inquit, vidi consimilis cum Dictamno virtutis Anthoræ radicem esse. Et est herba quæ iuxta Thoram illam scilicet herbam nascitur, ex qua venenum conficitur, cum quo in Alpibus Salutianorum & Pinarolij capras siluestres venantur. Et hæc radix Anthoræ assimilatur nucleis oliuarum, & est bezoar illius Thoræ, quæ est adeo venenosa, vt omnia animalia sua interficiat venenositate. Hæc ille. In collibus prope Diam Allobrogum ea frequentissima nascitur. Indigenæ vocant *L'herbe du maclou*, id est, herbam colicis doloribus vtilem. Radicem geminarum altera quotannis, vt in Cynosorchi, flaccescit: altera sit vegetior. Credit in eo tractu Herbariorum vulgus, marcescentem radicem coli cruciatus excitare, grandiolem & augetem sanare.

35

HISTOR

HISTORIÆ OMNIUM PLANTARVM

LIBER DECIMVS
OCTAVVS.

669

In quo describuntur & ad viuum depinguntur Planta Peregrinae.

GUAYACVM. CAP. I.

VLTAE sunt stirpes quæ in remotissimis terrarum oris exoriuntur, tam excellentibus dotibus præditæ, vt iis in tanta nostrarum copia carere nec possimus, nec velimus. Raritas pretium & admiratione auxit, & discendi cupidos veteres Græcos, Latinos, Arabas ad earum notitiam comparandam ita stimulauit, vt maria traicere, in barbaras regiones proficisci, edita cõscendere, per saltus & auia vagari, omnia denique perlustrare, nulliq; labori parcere voluerint. Quare multi quidem multa & præclara de iis literis consignant, sed non omnes omnia quæ viderint, sed auditione duntaxat acceperint: ob id incerta quædam, nonnulla fabulosa tradiderunt. Nunc verò cum regiones multæ illis prorsus ignotæ, & velut alter orbis detectus sit, iisdem discendi stimulis concitati seduli & industrij viri, multò plura quàm veteres obseruarunt, multòque veriora & certiora de aliis quæ ab illis tradita fuerant, literarum monumentis mādarent. Ex quibus ea promptissimè quæ studioso lectori satisfacere possunt. Sed multas peregrinas plâtas, quæq; ex iis manāt, aliis libris exposuimus, vt in Silua Siliquam catharticam, Ficum Nigritarum, Populum Peruanam, Ahouai, Hairi, & plures alias: in Cathartico Aloën, Rhabarbarum, ordine & quadam cum aliis similitudine id postulante. Nunc de peregrinis arboribus, fruticibus, herbis agemus, quarum fructus, cortices, ligna, radices, semina, succi, resina, gummi magno ac quotidiano nobis vsui sunt. Exordiemur autè à Guayaco omnibus notissimo. In di *Guayacan* vocant, nos Guayacum, siue Gaiacum, alij Lignum Indicum. Hoc alij Ebenum esse dicunt, aut Buxi speciem, alij aliis nominibus appellat. Sed nouum est arboris genus, nec in his regionibus aut vllis aliis toto orbe veteribus cognito visum, sed in eo solum qui nuper inuētus est, quæ sic descripsit Nicolaus Monard. Magna est arbor, illicis magnitudine, ramosa, matrice magna nigricante, materie quàm Ebenus duriore, cortice crasso, gummoso siue pingui, & cum siccū est lignum facit decidens: folijs exiguis & duris: flore luteo, cui succedit fructus rotundus, solidus, quo semina continentur veluti in mespilo. Frequens nascitur in insula S. Dominici. Aliud eius genus in insula D. Ioannis de portu diuite postea

Nomina

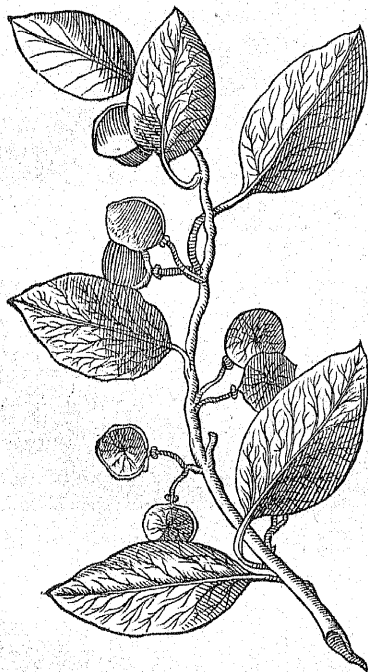
Forma

Locus

Iii 4

reperitum est, superiori ferè simile, sed minus omnino, & ferè sine matrice, odoratius & amarius superiore, quo uti desiere ut istud vsurparent, ob admirabiles virtutes Lignum sanctum appellatum: experientia enim docuit altero præstantius esse. Quamquam vtriusque facultates in curanda lue venerea maximè sint efficaces: quare ad eam curandam siue coniunctim, siue separatim vtriusque propinatur decoctum. Secundum istud genus videtur esse, quod Pena Palmam aut Palum sanctum Indiæ occidentis vocat, quam speciem à Guayaco diuersam facit, et si similis esse dicatur, nempe non vassa ut Fraxinus, sed minor, & concolore cortice: foliis Plantaginis, sed crassioribus, minoribus, pinguioribus, breuioribus: fructu iuglandis magnitudine, aluo subducendæ idoneo. Idem Pena Palmæ sanctæ similis ar-

PALMÆ sanctæ similis arbor.

boris à naucleris Angliæ, qui ex India redierant, furculos se habuisse scripsit, quos depinxit & descripsit his ferè verbis. Rami sunt grandioris arboris, recti, cortice arboris Iudæ, folio Citri carnofo, nudo, quàm Lauri latiore, breuiore, neruoso, in quorum summitate hærent folliculi pallidi, coriacei, circumdatæ rotunditatis, admodum compressi, aureo nummo Gallico ferè pares: in quorum medio insunt semina lentis effigie & colore, compressiora, gustu amaricante. Hæc ex Pena. Quomodo autem & quando Guayaci vsus primùm innotuerit, ita narrant Hispani quidam magnis doloribus. Hispanici morbi, quem ab Inda muliere contraxerat, torquebatur, cuius seruus in ea prouincia medicinam faciens decoctum Guayaci propinauit, quo non solum à magnis doloribus illum liberauit, sed etiam pristinae sanitati restituit: cuius exemplo multi alij Hispani eodem morbo infecti curati sunt. Eius morbi curatio Hispani statim euulgata fuit ab iis qui ex ea insula redierant: hinc per totam Hispaniam, inde per vniuersum orbem, quem hæc lues paulatim oc-

cupauit. Atque hoc sanè medicamento nullum aliud aduersus eum morbum præstantius, sic volente Deo, ut vnde manarat morbus, inde remediũ peteretur. Nam primùm ex India occidentali hoc malum duxit originem, præcipuè verò ex insula D. Dominici, quæ prima fuit noui orbis ab Hispanis occupata, vbi morbus hinc tam familiaris est, quàm nobis papulæ, neque eius contagium magnopere quicquam reformidat. Hoc autem modo propagatus fuit. Anno à Christo nato 1493. eo bello, quod Neapoli gestum est à Carolo Gallorum rege, Christophorus Columbus ex prima illa profectioe, quam noui orbis conquirendi causa susceperat, cum rediisset, & inuentis S. Dominici aliisque insulis inde Neapolin (ibi tum Rex Catholicus erat, pacemque cum Gallorum rege fecerat) viros ac mulieres secum duxisset, comitantibus vltro citroque exercitibus, Hispani primùm cum Indis mulieribus hæc scabie correptis, & Indi cum Hispanis consuetudinem habuerunt: deinde ad Italos & Germanos, postremò etiam ad Gallos serpsit hoc malum, ac inde per vniuersum orbem. Ad huius perfectam curationem nullum aliud præstantius remedium, quàm Guayaci decoctum pro morbi magnitudine, ægri viribus, & totius corporis temperatura à medico præscriptum: est enim eius morbi antidotum, neque eum curat manifestis suis qualitatibus. Nam gustus ex Galeni doctrina

Vires & Temper.

doctrina in lib. de Simpl. medicament. facultatibus tradita, sicca admodum & calidæ substantiæ esse demonstrat, quod amarum sit eius decoctum & acre, ut calidum ad tertium vsque gradum esse censetur, & habere partes *ερεσπογενεις*, nempe subtiles, in quibus acrimonia, & terrestres adustas in quibus amaritudo consistit: quare tantam sustinet decoctionem, adeò ut si decies decoxeris, paulò minus amarum, acre & spissum fuerit hoc decoctum quàm primum, vixque virtus extrahi possit. Cum igitur iis qualitatibus præditum sit, non solum iis non curaret hunc morbum, qui ex calida & sicca oritur hepatis intemperie, imò potiùs exacerbaret. Ex quibus liquet occulta qualitate, & forma specifica, ut aiunt, id agere, quemadmodum & multa alia medicamenta. Conuenit etiam huius ligni decoctum incipienti hydropi, asthmaticis, epilepticis, morbis vesicæ & renum, articularum doloribus, omnibus morbis qui ab humoribus frigidis & flatibus proueniunt, & diuturnis, quibus nihil profuerint cætera medicamenta quæ in vsu sunt quotidiano, præsertim si morbi illi lue veneream subsequantur. Dentes etiam confirmat & dealbat, si sæpius eius decocto colluantur. Qua verò ratione præparandum sit ligni huius præstantissimi decoctum, quis eius vsus, quæ eo ventibus victus ratio seruanda, non est quod hic explicemus, cum hæc omnia lippis & tonsoribus iam sint notissima.

EBENVS.

CAP. II.

EBENVS, Græcis Ebenus Latinis, Arabibus *Abanus*, & *Abenus*, Italis *Ebeno*, Gallis *Ebene*. Ebenus optima, inquit Dioscorides, habetur *Æthiopica* & nigra, nullos habens venarum discursus, factitio cornu laeuore similis, cum frangitur densa, mordens gustu & subadstringens. Sufficit iucundo odore super carbonem sine fumo. Recens igni admodum ob pinguitudinem accenditur, & trita ad cotem rufescit. Altera est Indica lineas albas habens & fuluas, item frequentes maculas: cæterum prior bonitate antecellit. Theophrastus in India tantum prouenire Ebenum scribit his verbis. Ebenus quoque Indiæ peculiaris est, cuius duo sunt genera, vnum laudatæ materie pulchrumque, alterum ignobile. Quod præstantius, rarum, alterum copiosum. Coloris gratiam non recondita acquirat, sed statim sua natura habet: fruticosus est arbor Cytisi modo. Idem cecinit Maro.

- sola India nigrum

Fert Ebenum, solis est thurea virga Sabais.

Hos secutus Plinius, vnam, inquit, è peculiaribus Indiæ Virgilius celebravit Ebenum, nusquam alibi nasci professus. Herodotus eam Æthiopiæ intelligi maluit, in tributi vicem Regibus Persidis è materie eius centenas phalanges tertio quoque anno pensitasse Æthiopus cum auro & ebore, prodendo. Et mox, Æthiopiæ forma nuper allata Neroni principi, raram arborem Ebenum Meroën vsque à Syene sine imperij per nongenta xv. m. passuum, nullamque aliam nisi palmarum generibus esse docuit. Accendi eam Fabianus negat: vritur autem odore iucundo. Duo genera eius, rarum id quod melius, arboreum, trunco enodi, materie nigri splendoris, ac vel sine arte protinus iucundi: alterum fruticosum Cytisi modo, & tota India dispersum. Thevetus scribit Indiam ferè & alere tantopere laudatam Ebenum, sed præcipuè in insula quam Palmobotre vocant præstantissimam & nigram colligi. Cæterum an Ebenus quæ ad nos adfertur legitima sit, meritò dubitari potest, quod suffitu nullum iucundum odorem emittat. At hic tempore & longo per maria itinere euanesceat & perire potest. Eum Officinæ pro Xyloaloe habent. Nec obstat, inquit Pena, quin Officinarum Ebenus species sit Guayaci. Nam præduræ assulæ, quæ in Officinis visuntur, & aquis mersæ fidunt, tum pinguedo

Nomina
Li. 1. ca. 11.

Forma.

Lib. 4. hist.
cap. 5.

Li. 2. Geor.

Li. 2. ca. 14.

To. 1. lib. 11.
cap. 21.

guedo, quæ exudat igni perinde atque è Guayaco, tum aspectus ipse, tum vires & sapor id testari videntur. Præterea odor ei inest Guayaci, & vires ad eadem quæ Guayacum commendantur. Quod si quis obiiciat solam Indiam nigrum ferre Ebenum ex Poëta, respondet Ebena idem euenire posse quòd Guayaco, quod nõ modò in Taprobana finitimis ad Orientem & Austrum, sed etiam in India occidua longissimè disita siluestris proueniat. Ebeni facultates has esse scribit Dioscorides. Caliginem oculorum deterget: ad veteres destillationes pustula scq; mirum in modum pollet. Si quispiam facta ex eo corticula collyriis vtatur, melius proficiet. Ad oculorum medicamenta efficax est, si scobes ramentave in vino Chio die noctuq; macerata in collyria digerantur. Nonnulli pertrita ipsa excolant. Alij pro vino aqua vtuntur. Vritur in fictili nouo, donec in carbonem redigatur. Lauatur plubi vsti modo, & ita siccis scabrisq; lippitudinibus cõducit. Plinius aliter de eadem re differit. Non omittetur Ebenus propter miraculum. Scobem eius oculis vnice mederi dicunt: ligno que ad cotem trito cum passo caliginem discutit. (Dioscorides dixit lignum vice cotis ad terenda collyria paratum vtilius esse.) Ex aqua verò radice, albugines oculorum: item tussim pari modo Draculi radice adiecto cum melle. Ebenum Medici & inter erodentia assumunt. Quæ postrema, Ex aqua verò, & c. Dioscorides non habet, Galenus etiam prætermisit. Ebenus, inquit, ex iis lignis est quæ trita cum aqua in succum soluuntur, vt lapidum nonnulli. Vis ei inest calfaciendi, extergendi, & tenuium partium. Quamobrem quæ pupillas offuscant extergere creditur. Miscetur aliis remediis ocularibus, quæ ad vlcera vetera, fluxiones, & pustulas accommodata sunt.

T H V S.

CAP. III.

Nomina

Li. 1. a. 532.
Lib. simpl.
cap. 175.
Lib. 1. c. 70.

Locus.
Electio.

Lib. 9. hist.
cap. 4.
Li. 11. ca. 14.

RAECIS *Ἰνδία* & *Ἰνδία*, Latinis Thus, Auicennæ Conder, Serapioni Ronder corruptè, Italis *Inenso*, Germanis *Vueirauch*, Hispanis *Encenso*, Gallis *Encens*. Thus, vt refert Dioscorides, in ea Arabia gignitur quæ Thurifera cognominatur. Primum tenet in eo genere, inquit, masculum Stagonias appellatum, natura rotundum, cum frangitur intus pingue, in suffitu statim ardens. Indicam verò suffuluum est, & colore liuidum, sed rotundum industria factitant, nam in quadrangulares formas dissectum fictilibus versant, donec rotunditatem contrahat. Verum huiusmodi Thus tempore fluescit, quod Atomum, aut Syagrum appellant. Secundum locum habet Arabicum, & in Smilo nascens, quod aliqui Copiscum vocant, minus multò & fuluius. Est & genus cui Amonitæ cognomen est, alioqui candidum, quod dum molitur, mastiches more digitis cedit. Adulteratur in itinere Pini resina & gummi: quod facile deprehendi potest, quòd suffitum gummi flammam non eiacular, & resina in fumum euanescit, Thus verò statim ardet: idem maleficium odor prodit. Hæc de Thure Dioscorides, cuius historiam fusiùs ex Theophrasto & Plinio describere non inuicundum fuerit. Gignitur Thus præter Arabiam nullis, ac ne Arabiæ quidem vniuersæ, sed priuatim in medio ferè regionis, circa Aramitas pagum Sabæorum. Spectat is locus Orientem æstiuum vndique rupibus inuius, & à dextera maris scopulis inaccessus. Siluarum Thus proferentium longitudo est centum milia passuum, latitudo dimidium eius: quas & Minæi attingunt pagum alium inco-lentes, per quos Thus euehitur vno tramite angusto, à quibus etiam Thus Minæi dictum est: etenim hi primi commercium Thuris fecere, maximè que id exercent. Cæteris Arabibus videre Thuris arbores interdictum est, his exceptis, ac ne Minæi quidem omnes has arbores videre possunt: ius enim in Thus & legendi potestas trecentum tantum familiarum esse dicunt, quæ id sibi per successionem vendicant, quæq; ob id sacræ vocantur, quia cum incidit has arbores, aut metit, nec

fecminarum,

fecminarum, nec funerum congressu polluantur, atque ita religione merces au-gentur. Quidam promiscuum ius iis populis esse tradunt in siluis, aliis per vices annorum diuidi. Cæterum quaquam præci Romani in Arabia bella gesserint, ta-men arboris Thuris facies à nullo quod sciam, inquit Plinius, Latinorum tradita est. Græci quoque variant. Alij enim, vt scribit Theophrastus, folio Pyri minore duntaxat, & herbidi coloris prodidere. Alij Lætisco similem, subrutilo folio. Iuba tradidit contorti esse caudicis, ramis Aceris maximè Pontici, succum amygdala modo emittere, talisque in Carmania apparere, & in Ægypto satis studio Ptole-mæorum regnantium. Cortice esse Lauri constat: quidam & folium simile dixere. Talis certè fuit arbor Sardibus, nam & Asia Reges serendi causa habuere. Qui mea ætate Legati, inquit Plinius, ex Arabia venere, omnia incertiora fecerunt, quod iure miremur, virgēs etiam Thuris ad nos commentibus: quibus credi po- test matrem quoque teretem enodi fruticare trunco. Mei semel anno solebat mi-nore occasione vendendi. Deinde quæstus alteram vindemiam attulit. Prior atq; naturalis vindemia, circa canis ortum flagrantissimo æstu, incidentibus qua ma-ximè videbatur esse prægnans, tenuissimisque tendi cortex. Laxatur hic plaga, nõ adimitur. Inde profilit spuma pinguis. Hæc concreta densatur, vbi loci natura poscit tegete palmea excipiente, aliubi terra circumpauita. Purius illo modo, sed hoc ponderosius. Quod in arbore hæsit, ferro depectitur, idè corticosum. Au-tumno legitur ex æstiuo partu. Hoc purissimum, candidum. Secūda vindemia est Vere, ad eam Hyeme corticibus incisus. Rufum hoc exit, nec comparandū priori. Creditur & nouella arboris candidius, sed veteris odoratius. Quidā in insulis me-lius gigni putant. Iuba in insulis negat nasci. Hæc de Thure veteres literis manda-runt, quæ omnia recentioribus non probantur. Primum Garcias per vniuersam Indiam Thus minimè prouenire certissimum esse ait, & quicquid Thuris hinc cõ-fumitur, & hinc in Lusitaniam defertur, ex Arabia aduehi affirmat. Quare mira-tur Dioscoridem & eum secutum Auicennam scripsisse Thus in India nasci. De Arabibus tamen minùs mirum, qui nigricantem colorem Thuris Indici ex Diof-coride, Indum ea ratione vocare possunt, qua Myrobolanum nigrum, Indum. Cæterum Thus Arabibus dici *Louan*, idem Garcias auctor est, nomine ex Græco deducto, eoque solo nomine ab omnibus vocari, à paucissimis *Conder*. Arborem etiam quæ Thus producit *Louan* ab iisdem appellari, eiusque duo esse genera. Vnā montanam, alteram in planis nascentem. Montana montibus confragosis proue-nit, optimūque & laudatissimum Thus profert. In planis nascens Thus profert nigrum & improbum, quo cum aliis resinis permixto naues picant, vt nos pice. Eæ arbores sunt Regis, nec cuiquam Thus colligere licet nisi Regis permisso. Confluunt eo negociatores ex Aden, Xael, & aliis Arabiæ locis, & cum Rege de Thuris quantitate quam auertere sunt, & de pretio conueniunt, modò laudatum sit ac legitimum, quod nos masculum appellamus ipsi *Melato*. Arbor Thuris hu-milis est, & folia habet Lætisco similia, peculiarisque est Arabiæ. Aiunt tamen Hispani in nouo orbe etiam Thus inueniri. Sed fides penes eos esto. Cum autem optimi Thuris satis vile sit pretium, improbi verò, quod interdum cum optimo miscetur, & cui nonnunquam corticum fragmenta inhaerent, multò vilis, id mi-nimè adulteratum ad nos deferri putat Garcias. Quis enim, inquit, adulterare vel-let, quod tam vili emitur? Theuetus à Garcia disidet: scribit enim arborem Thuri-feram Pinus resiniferas referre, & succum fundere, qui tempore durefcit, & Thus vocatur, cum quo granula reperiuntur arenæ aut sabulo similia, quæ Mannam Thuris vocant. Multas insulas & regiones huius esse feraces, non solam Arabiam, & quibusdam in locis tam vulgarem esse, quàm Aurantiam malum in Gallia Pro-uincia. Thus tamen quod in Arabia crescit, & à Pecher & Fartach regni Aden oppidis

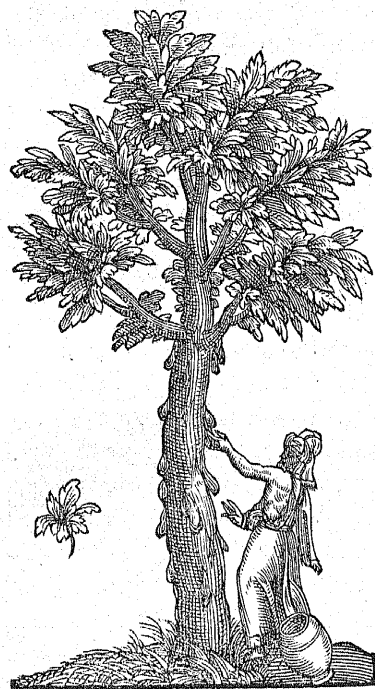
Li. 1. Arom.
Ind. cap. 6.

Nomina

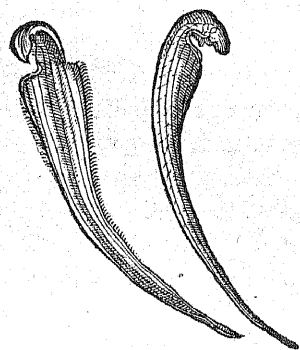
Genera.

Forma.

To. 1. Cof.
mog. lib. 4.

ARBOR Thurifera,
Theueti.

men nihil ille, sed sibi relatum à nautis vtrumq; trunci Pino similis sobolem esse. At folium quia rarissimum, neque à quopiam vnquam expressum, pictum dedit, magis sciscitaturus sit ne plantæ resinifera, quàm asserturus. Est enim quod raro aliis contigit, ab imo pediculo ad summum vsque cuculli verticem duplicatum,

THURIS lymphidi
folium, Pena.

ib. l. c. 70.
7 res.

quasi ex geminis tenuibus conflatum tunicis, vagina sesquipalmum longa instar infundibili hiantis histrionis speciem præ se ferentis, supernè galeata, quod de floribus Napelli & de Lonchitide, non de foliis vllis memorant auctores. Nunc explicandæ Thuris vires, & magnæ ac certissimæ aduersus varios morbos, tum internos, tum externos vtilitatis. Calefaciendi & adstringendi vi pollet, auctore Dioscoride, oculorum caliginem discutit, caua vlcera replet, & ad cicatricem perducit, cruenta vulnera glutinat, infrenatque cunctas sanguinis eruptiones, etiã si cerebri membranis effluat: vlcera quæ cacoëthe vocantur, & sedis & reliquarum partium permulcet tritum cum eo & lacte linimentum: formicantes verrucas inter initia, impetiginésque ex aceto & pice illitum tollit: ambusta igni pernionésque cum suillo adipe, aut anserino, & vlcera in capite manantia cum nitro si infricetur sanat: paronychiis cum melle, auribus fractis cum pice medetur: ad reliquos aurium dolores cum vino infunditur: inflammata à partu mamma cum cimolia & rosaceo magna vtilitate perunguntur: additur ad arteriæ viscerumque medicamenta: prodest sanguinis excretioni potum: sed in secunda valetudine haustum insaniam mouet, & largius cum vino potum interficit. Cortici Thuris eadem vis quæ Thuri, sed validior, adstringentiórque. Quare potu cruentis excretionibus & vuluis fluxione laborantibus in

oppidis defertur, vt olim, ita etiam hodie præstantissimū haberi, quod à priscis magna cum superstitione colligebatur. Id duplex esse. Vnū quod ætate, & quandiu Sol sub cane est, colligitur, candicans, purum, nitidum, pellucidum: alterum quod Vere rubescens, pondere, pretio, bonitate & viribus superiore multò inferius, quia illud maturius, & à Sole sub cortice suæ arboris magis excoctam esse videtur. Arabes cultris arbores vulnerant, vt copiosior liquor effluat, quem *Alboucor* vocant. Ex iis arboribus quædam sexaginta Thuris libras, & eo plus emittunt. Arboris iconem ex Theueto expressimus, & eliciendi Thuris rationem. Thus lymphidum & pellucidum, nitorémque ac puritatem succini affecutum se vidisse & habuisse scribit Pena, quod Dioscoridis notis quadrabat: nam dum adolebatur suavissimum spirabat odorem, & vulneribus tumoribusque discutiendi vi relicta aliqua adstrictione ad robur partis summo erat auxilio: se Rupella à docto Medico Launano gummi istius glebis, arboris fructu & folio donatum. Asserebat tamen nihil ille, sed sibi relatum à nautis vtrumq; trunci Pino similis sobolem esse. At folium quia rarissimum, neque à quopiam vnquam expressum, pictum dedit, magis sciscitaturus sit ne plantæ resinifera, quàm asserturus. Est enim quod raro aliis contigit, ab imo pediculo ad summum vsque cuculli verticem duplicatum,

quasi ex geminis tenuibus conflatum tunicis, vagina sesquipalmum longa instar infundibili hiantis histrionis speciem præ se ferentis, supernè galeata, quod de floribus Napelli & de Lonchitide, non de foliis vllis memorant auctores. Nunc explicandæ Thuris vires, & magnæ ac certissimæ aduersus varios morbos, tum internos, tum externos vtilitatis. Calefaciendi & adstringendi vi pollet, auctore Dioscoride, oculorum caliginem discutit, caua vlcera replet, & ad cicatricem perducit, cruenta vulnera glutinat, infrenatque cunctas sanguinis eruptiones, etiã si cerebri membranis effluat: vlcera quæ cacoëthe vocantur, & sedis & reliquarum partium permulcet tritum cum eo & lacte linimentum: formicantes verrucas inter initia, impetiginésque ex aceto & pice illitum tollit: ambusta igni pernionésque cum suillo adipe, aut anserino, & vlcera in capite manantia cum nitro si infricetur sanat: paronychiis cum melle, auribus fractis cum pice medetur: ad reliquos aurium dolores cum vino infunditur: inflammata à partu mamma cum cimolia & rosaceo magna vtilitate perunguntur: additur ad arteriæ viscerumque medicamenta: prodest sanguinis excretioni potum: sed in secunda valetudine haustum insaniam mouet, & largius cum vino potum interficit. Cortici Thuris eadem vis quæ Thuri, sed validior, adstringentiórque. Quare potu cruentis excretionibus & vuluis fluxione laborantibus in

tibus in pello confert, ad cicatrices oculorum, & caua fordésque efficax est, rostus scabris lippitudinibus auxiliatur. Manna Thuri (Sic micæ Thuri concussu elisas vocamus, inquit Plinius) vim habet eandem quam & Thus, sed inualidiusculam. Fuligo Thuri oculorum inflammationes mitigat, fluxiones suspendit, vlcera purgat, caua replet, carcinomata sistit. Galenus distinctiùs eadem declarat. Thus exalfacit ordine secundo, desiccatur primo, habet quoque adstrictionem pusillam. Sed minimum manifesta adstrictio est candido. Cortex eius euidenter adstringit: quare strenuè quoque desiccatur, adeò vt ex secundo sit ordine completò desiccantium. Est autem crassiorum partium quàm ipsum Thus, & minimum habet acrimoniam. Ob has ergo tum facultates, tum qualitates, multus est eius vsus apud Medicos in hæmoptacis, stomachicis, cœliacis ac dysentericis, non tantum iis quæ extrinsecus applicantur ipsum admiscentes, sed & iis quæ intrò in corpus sumuntur. Fuligo eius tum siccoris, tum calidioris est facultatis quàm ipsum Thus, adeò vt ad tertium vsque excessum perueniat. Habet verò etiam absterforium quiddam. Itaque eo nomine & repurgare, & implere quæ in oculis consistunt vlcera videtur, vt uti & myrrhæ & styracis. Hæc Galenus. Quod verò Dioscorides dixit Thus in secunda valetudine haustum insaniam mouere, nullus alius Græcorum scriptorum, quod sciam, prodidit. Contra Auicenna tradidit Thus conferre rationi, ipsamq; corroborare, & esse quosdam quibus præcipitur, vt eius infusum bibere assuescant ieiuni, sed eius vsum plurimum dolorem capitis excitare. Id tamen quod ille dixit Thus largius cum vino potum interficere, Auicenna etiam vsum eius plurimum cum vino interficere, similiter cum aceto. Serapio locum Dioscoridis sic conuertit. Et quando bibunt de eo sani, parum meliorat eos, sed si nimis cum vino biberint, inducit maniam, & amplius cum vino occidit.

Li. 7. simpl.

Li. 2. ca. 52.

Lib. simpl. cap. 178.

MYRRA.

CAP. IIII.

MYRNA Græcis, Latinis Myrrha, Arabibus *Ler Mur*, seu *Mor* appellatur, *Mirrha* Italici, *Mirren* Germanis, *Myrrhe* Gallis. Myrrhâ scribit Dioscorides lacrymam esse arboris quæ in Arabia gignitur Ægyptiæ spina non dissimilis, è cuius vulnere defluit lacryma in subiectas tegetes, alia circum caudicem concrefcit. Deinde genera eius recenset. Dicitur aliqua pediasimos, præpinguis, qua expressa stacte emittitur. Alia gabirea pinguisima, lato & pingui solo nascens, ea copiosam sudat stactem. Omnium prima est quæ Troglodytica appellatur, accepto cognomine à loco in quo prouenit, splendens, subuiridis ac mordens. Quinetiam legitur tenuis quædam, quæ à Troglodytica secunda est, Bdellij modo mollis, verum odore grauiuscula, apricis nascens. Alia caucalis cognominatur, præter modum exoleta, nigra & retorrída. Omnium deterrima quæ Ergasima dicitur, pingui carens, cano situ obducta, acris, ad gummi imaginem vergens, & viribus eius proxima. Improbatur Aminæa cognomine. Eligenda est recens, squalore obsita, leuis, vndique concolor, quæ contracta venas vnguium modo candidas & læues ostendit, minutis glebis, amara, acris, odorata, calfaciens: superuacua & inutilis est ponderosa, coloris picei. Plinius cum de Thure scripsisset, hæc de Myrrha literis mandauit. Myrrham in iisdem siluis permixta arbore nasci tradidit aliqui, plures separatim. Quippe multis in locis Arabiæ gignitur. Conuehitur & ex insulis laudata, petuntque eam etiam ad Troglodytas Sabæi transitu maris. Satiua quoque prouenit, multum siluestri prælata. Gaudet rastrois atque ablaqueationibus, melior radice refrigerata. Arbori altitudo ad quinque cubita, nec sine spina, caudice duro & intorto, crassiore quàm Thuris, & ab radice

Nominis
li. ca. 6.

Forma.

Genera.

Electio.

Lib. 12. c. 15.

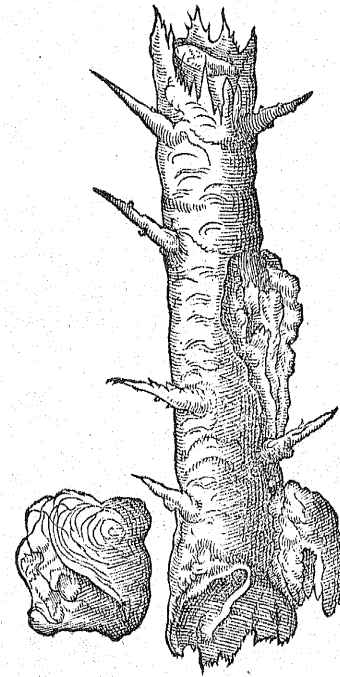
etiam, quam reliqua sui parte. Corticem læuem similémque vnedomi: scabrum alij spinosumq; dixere. Folium Oliuæ, verum crispum & aculeatum. Iuba Olusatri. Aliqui similem Junipero, scabriorem tantum, spinisque horridam, folio rotundiore, sed sapore Juniperi. Nec non fuere qui è Thuris arbore vtrumque nasci mentirentur. Inciduntur bis & ipsa, iisdémque temporibus, sed à radice vsque ad ramos qui valent. Sudant autem sponte præus quam incidantur, Sacstem dictam, cui nulla præfertur. Ab hac fatiua, & in siluestri quoque melior æstiuua. Genera complura. Troglodytica siluestrium prima. Sequens Minæa, in qua & Atramitica est, & Ausaritis Gebanitarum regno. Tertia Danitis, Quarta collaritia, Quinta Sembrocena, à ciuitate regni Sabæorum mari proxima. Sexta, quam Daraitin vocant. Est & candida non tantum loco, quæ in Messalum oppidum confertur. Probatum Troglodytica à pinguitudine, & quòd aspectu aridior est, sordidaque ac barbara, sed acrior cæteris. Sembrocena prædictis caret vitis, ante alias hilaris, sed viribus tenuis. In plenum autem probatio est minutis glebis, nec rotundis, in concretu albicantis succi & tabescentis: atque fracta candidos vngues habens, gustu leuiter amara. Secunda bonitas intus varia. Pessima intus nigra, peior si etiam foris. Hæc Plinius, qui magnam partem ex Theophrasto mutuatus est. Gignitur, inquit, Thus & Myrrha in regione Arabum media, circa Saba & Atramitica, & Citibæna, & Mamali. Nascuntur autem Thuris & Myrrhæ arbores aliæ in monte, aliæ in pede montis culturis propriis. Quamobrem aliæ coluntur, aliæ minime. Montem istum aiunt esse excelsum, & ningi solitum, amnesque ex eo in plana fluere. Myrrhæ arborem minorem esse Thuris arbore, fruticosiorémque, caudice duro & contorto iuxta terram, crassiorémque sura hominis, cortice læui, similique Andrachne. Alij qui se vidisse affirmant de magnitudine ferè non consentiunt: neutram earum arborum magnam esse aiunt, sed minorem Myrrhæ, humiliorémque: eius folium esse aculeatum, non læue, Vlmo simile (*πρῶσεμπερὲς τῆ ἀλιῆς*) habent vulgata exemplaria, Plinius legit *ἐλαία*, id est, Oliuæ) crispum tamen, in extremo aculeatum illic modo. Alij Myrrhæ arborem Terebintho similem esse tradidere, sed scabriorem spinosiorémque, folium paulò rotundius, gustatu proximum Terebintho. Quidam, sed falsò, Thus & Myrrham ex eadem arbore nasci putauerunt. Hæc de Myrrha veteres prodiderè. Ex recentioribus Garcias scripsit plurimam etiam adferri ex Arabia ad nos Myrrham, quæ Indis Bola dicitur, tum etiam ex regione Abexim quæ Æthiopiæ est. Qualis verò sit arbor, quæ eam profert, aut qua ratione eliciatur, nunquam se scire potuisse ait. Illud addit, quod à quodam mercatore qui in Melinde & Mosambique negociabatur, tum à quodam sacrisico Æthiopiæ, & episcopo Armeniæ intellexit, genus esse quoddam hominum montanum & siluestre (*Bodoins* vocant, linguæque pura Arabica, quæ non nihil ad Chaldaicam, aut Syriacam antiquam accedit, vti ferunt) quod Myrrham in Bratta & Magadaxo terrestri itinere adfert, & è Chaldæa regione sic illis vocata se deferre asserit. Theuetus falsum esse ait quod Plinius Sabæos petere Myrrham scribit à Troglodytis transitu maris: quia tum veterum, tum recentiorum auctoritate regio hæc eo loco sita est, qui mille, aut mille & ducentis leucis ab Arabum regione distet, qui omnium eorum, qui per hæc loca peregrinati sunt, testimonio nunquam tam longas peregrinationes aggrediuntur. Præterea constat nullum esse in Arabia tam diuitem, qui nauim adornare & instruere possit omnibus ad nauigationem necessariis, quæ ad Troglodytas vsque penetret, quorum situs esse creditur inter regnum Cefala, & deserta Paucal, ad altitudinem promontorij Bonæ spei, regionis frigida & ferè inaccessa ob indigenarum barbariam. Ad hæc eos erroris insinulat, qui putant Myrrham locis frigidis & humidis perfectionem suam adipisci, & arbores Thuris Myrrhæque feraces nusquam eodem

Lib. 9. hist.
cap. 4.

Lib. 1. Aromat. Ind.
cap. 8.

eodem in loco prouenire, niuésque iis in locis in quibus nascuntur frequentes esse: nam se vidisse asserit duo penè millia huiusmodi arborum in eadem silua permixtarum. Perinde falsum esse ait Myrrham quam Arabes per mare rubrum in Alexandriam Ægypti camelis important, Indicam esse, cum ipsimet Indi & Insulares Asiatici eam ex felici Arabia petant. Cum verò Myrrha Dioscoride auctore quadantenus viridis sit, pellucida, gustu acri cum amarore, negant plerique Myrrham genuinam ad nos deferri, cum ne in Alexadria quidem vix reperiatur quæ non adulterata sit, qui enim eam vendunt, multis modis corrumpunt ac vitiant, Christianos irridentes qui tam curiosè emunt. Quamobrem quæ publicè venit, tantum abest, vt virescat, pinguis & gummosa sit, vt potius arida sit, exusta, nigra vel pallida, & facile in puluerem disiliat, & gustu vix amara cum acrimonia sentiat. At si talis sit Myrrha quæ passim in Officinis habetur, tamen nos vera non carere certum est: aduehitur enim quandoque quæ legitima, ac probatissima sit, sed ea rara admodum. Pena quod Bdellium putatur certò se scire ait; & à

MYRRHA aut Bdellium
suo surculo spinoso ha-
rens, Pena.

Rondeletio experimētis persuasum fuisse optimè viribus Myrrhæ respondere: idè Myrrhæ speciem esse credit, nec vulgare rationis momentum addit, Londinum allatas fuisse multas peregrinas merces, inter quas plurimos huiusce ligni surculos perquisiuit, solida substantia, cortice duro, nigricante, spinis multis rigidis & crassiusculis horrentes, in quibus multa copia Bdellij congesta, intus forisq; valde amari: cætera Dioscoridis descriptioni admodum similia. Ad id quod de colore obiiciunt respondet se vidisse in Officina Gulielmi Driesch pharmacopœi Antuerpiensis fuluam, albescentem, viridem etiam Myrrham. Has eius vires Dioscorides recenset. Calcificat, soporem gignit, glutinat, siccat, adstringit, vuluam emollit, & præclusam aperit: menses & partus celeriter extrahit cum Absinthio, lupinorum cremore, vel succo Rutæ admodum: magnitudine fabæ deuoratur in vetere tursi, orthopnoea, in laterum pectorisq; doloribus, in alui profluuiò & dysenteria: horros discutit duabus horis ante febrim accessiones, fabæ magnitudine pota cum pipere & aqua: subdita linguæ liquataque scabritiem arteriæ expolit, obtusam vocem expedit: ventris tineas enecat, contra grauem oris halitum manditur, & aduersus alarum tædia cum liquido alumine illinitur: gingiuas & dentes stabilit, colluto cum vino & oleo ore: vulnera capitis illita glutinat: medetur fractis auribus, ac osibus nudatis peruncta cum cochleæ carnibus: item purulentis auribus inflammatisq; cum meconio, castorio & glaucio. Ad varos cum casia & melle illinitur: impetigines ex aceto purgatae defluentes capillos cum ladano & vino myrteo illita firmat, oculorum vlcera complet, albugines tollit, caliginem discutit, scabritiam læuigat. Scribit Galenus Myrrham secundo esse ordine tum excalficientium, tum desiccantium. Quare capitum vulneribus illitum glutinare ea posse. Inest & amaritudo non pauca, per quam foetum & lumbricos tum enecat, tum eiicit. Inest ei & abstergendi facultas. Sic igitur ocularibus miscetur

Kkk 2

Li. r. ca. 67
Vires.

Li. 8. simpl.

medicamentis, quæ ad vlcera & crassas cicarices præparantur. Eadem de causa inditur & medicamentis quæ ad tussim veterem & asthma exhibentur: non tamen arteriam exasperat, sicut abstergentium nonnulla. Verùm adeò moderatam obtinet absterfionem, vt nonnulli eam arteriacis admisceant, tanquam sufficienter exalfaciens & desiccans medicamen, scilicet absterfionem proficiscientem ab amaritudine nihil verentes.

CARYOPHYLLVM. CAP. V.

Nomina

ET ERIBVS Græcis ignotus fuit fructus, qui *καρυόφυλλον* seu *καρυόφυλλον* dicitur, Latine etiam Caryophyllum & Caryophyllus, quod, si verbum verbo reddas, Nucifolium dixeris, quo nomine longè alia res designatur, nimirum fructus aut fructus rudimentum; qui folio Nucis nihil prorsus simile habet. Nostri, quod clavi modo capiratus sit, Clavus dicitur, *Clou de Gyrofle* & *Gyrofle*, Mauritanis *Carbumfel*, & *Charumfel*, Barbaris Gariophilus, Italis *Carofano*, Germanis *Naegel*, Hispanis *Clavo de especia*. Huius meminit Plinius his verbis. Est etiamnum in India Piperis grani simile, quod vocatur Caryophyllum, grandius fragiliusque. Tradunt in Indico luco id gigni. Aduchitur odoris gratia. Serapio de Caryophyllis scribens Galenum falsò citat, cum ex Paulo, vel Galeno recentiore aliquo scriptore illa mutuatus sit. De iis sic Paulus. Caryophyllum non eam habet substantiam, quæ nomine prætenditur, sed ex India veluti flores cuiusdam arboris, festucacei, & nigrescentes, longitudine ferè digitali, odorati, acres, subamari, calidi & sicci in tertio propemodum ordine, qui multiplicis sunt vsus ad opsonia, tum ad alia multa medicamenta. Recentiores de iisdem veriora ac certiora tradiderunt. Caryophyllum, inquit Garcias, Arabibus, Persis, Turcis, & omnibus ferè Indis *Calafur* vocatur, in Maluccis verò *Chanque*. Nomina autem quæ sunt in Pandectario, *Arumfel* & *Charumfel*, corrupta esse putat. Nascitur Caryophyllum in Maluccis tantum insulis, quæ sunt quinque, nec procul nimium à mari, nec etiam locis nimis mari vicinis. Nascitur etiam in Zeilan, nonnullisq; aliis locis, sed nullibi fructifera est arbor quàm in Maluccis. Ea est Lauri forma & magnitudine, foliis etiam Laurinis, sed angustioribus, Salicis aut mali Persicæ simillimis auctore Clusio, ramis multis, copioso flore, primùm candido, deinde virescente, postremùm rufescente, qui induratus est Caryophyllum ipsum, clauum vocant, quòd capitatum sit in modum clavi, exertis quatuor denticulis sese stellatim decussantibus. Prouenit in extremis ramulis Myrti modo. Est autem flos is viridis adeò odoratus, vt flores omnes odoris suauitate superet. Clusius Caryophyllum non florem induratum, sed potiùs fructus rudimentum esse censet, quemadmodum in malis, pyris, punicis, atque aliis videre est. Nam flos ipse qui quaternis foliolis constat, huic fructus rudimento insidet, multis fibris plenus, veluti flos Myrti ferè. Pediculi oblongi, ex quibus dependent flores, vulgò *Fusti* vocantur. Folia non tam odorata sunt quàm Caryophyllum ipsum, sed neque rami ipsi nisi aliquantum siccati. Colliguntur Caryophylla à decimoquinto

Lib.12. c.7.

Lib.7.

Li.1. Arom.

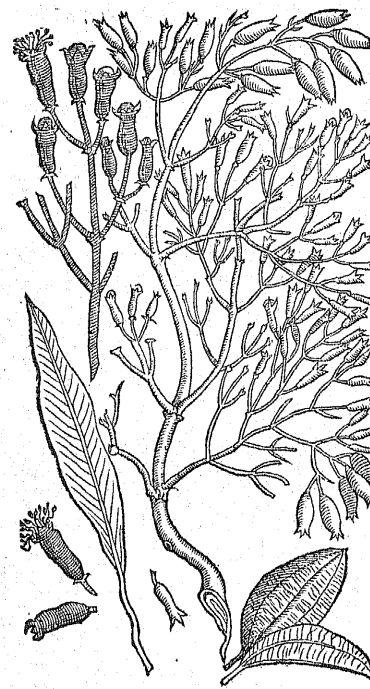
Ind. ca.21.

Locus.

Forma.

Tempus.

Septembris vsque in Ianuarium & Februarium, non manu, vt quidam volunt, sed violenta flagellatione: cultores enim flagellant altiores ramos, munito prius circa arborem solo, nullum enim genus graminis sub hac arbore nascitur, omnem succum siue humorem ea attrahente. Decussa Caryophylla biduum aut triduum siccantur, deinde asseruantur, & in Malacam aliasq; prouincias mittuntur. Quæ in arbore hærent & remanent, crassiora fiunt, neq; ab aliis

CARYOPHYLLI
aromatici, Matthioli.

ab aliis nisi vetustate differunt. Quare non rectè Auicenna hos fructus mares facit. Nascitur ipsa arbor sponte ex decidentibus Caryophyllis. Cum enim huic nunquam desit pluuia quæ fructui alimentum præbeat qui in terram decidit, enascuntur arbusculæ, quæ intra octennium quidem adolefcunt, in centesimum verò annum perdurant, quemadmodum ipsi incolæ testantur. Errant, inquit Garcias, qui Caryophylli & Nucis moschatae arborem eandem esse putant. Nam Nux rotunda ferè folia habet, Pini foliis similia: Caryophyllum folio est Lauri, angustiore. Præterea Caryophyllum deferitur in Bandam insulam procul inde disitam, quæ Nucem proferit. Scribit Auicenna Caryophylli arboris gummi facultate simile esse glutini Albotin, id est, terebinthinæ resinæ: quod se vidisse Garcia negarunt qui Caryophylla ex Maluccis deferunt. Clusius tamen inter Caryophylla, quæ Antuerpiam aduehuntur, ait inueniri interdum gummi ex atro rufescens, odorum sanè, & quod prunis iniectum Caryophyllorum odorem refert. Id fortasse gummi fuerit Auicennæ, quod tamen affirmare non audet. In Iaua insula crassiora illa & annotina Caryophylla magis expetuntur, à nobis verò tenuiora, quæ adhuc viridia aceto & sale apud Maluccanos condiuntur, sed ex his teneriora saccharo asseruantur, quæ mirum in modum palato grata sunt. Lusitanæ mulieres quæ istic habitant, ex Caryophyllis viridibus aquam stillatitiam eliciunt, mira odoris suauitate fragrantem, & cordis affectibus vtilem. Nonnulli sudorem mouent iis qui lue venerea vexantur, Caryophyllis, Nuce moschata, Pipere longo & nigro. Alij Caryophyllorum puluerem capiti admouent aduersus capitis dolores à frigida causa prouenientes. Mulieres Indicæ atque etiam Lusitanicæ ea mandunt commendandi halitus gratia. Ea, auctore Serapione, iocinori, stomacho, cordi auxiliantur & ipsa roborant. Concoctionem adiuuant, & ventrem constingunt. Eorum puluis drachmarum quatuor pondere sumptus cum lacte venerem concitat. Præterea Caryophylla, vt tradit Auicenna, visus aciem acuunt, nubeculas & argema exterunt.

Li.2. ca.31.

Lib.2. c.31.

Vires.

Li.5. simpl. cap.29.

NVX MYRISTICA, MACIS. CAP. VI.

Nomina

Nux, quæ Græcis recentioribus *μοσχολήρυον* & *μοσχολήρυδιον*, & *χάρυον* *μυ-*
εστιδόν, vel *χάρυον ἀρωματιστόν* dicitur, Latinis etiam Nux moschata, &
Nux myristica, Arabibus *Iuzbane*, *Iusbagua*, seu *Gianziban*, Gallis
Noix muscade, Italis *Noce moscada*, Germanis *Moschat nusz*, Hispanis
Nuez de espetie. Ab incolis eius regionis in qua provenit Palla, Macis verò Bu-
napalla, in Decan Nux ipsa Iapatri, Macis verò Iaifol, ab Auicenna Iausiband, id
est, Nux Bandensis, Macis verò Befbase. Vtraque describitur à Garcia & aliis hoc
ferè modo. Arbor, quæ Nucem myristicam & Macim fert, Persicæ malo similis
est, breuioribus tamen foliis & angustioribus. Fructum adhuc immaturum Macis

Li. 2. ca. 195.
Li. 1. Arom.
Ind. ca. 20.

NVX myristica, Math.

Locus.

est, quemadmodum nec ea quæ in Zeilam provenit. Fuit hæc Nux cum suo Maci
veteribus Græcis incognita, quamvis Serapio in Macis historiam Græcos auctores
citet. Septembri mensè Nuces certatim legunt incolæ barbari, & quantam quisq;
potest copiam congerit, illic enim omnia sunt communia. Eligendæ sunt recen-
tes, minimè cariosæ, graues, farctæ, pingues, ita vt adacta acu confestim exeat li-
quor. Inuenitur quandoque oblongum quoddam genus, mas vulgò appellatum,
& à mulieribus alia Nuce longè vtilius existimatum. Nuces myristicæ, vt Mauri-
tani scribunt, siccant & exalfaciunt ordine secundo completo, adstringunt, oris
suauitatem commendant, & fœtorem anhelitus commansæ abolent, lentigines
in facie emendant, visum acuunt, ventriculum & iecur roborant, lienem absum-
unt, vrinam cient, fluentem aluum sistunt, flatu discutiunt, & frigidis vteri affe-
ctibus mirè profunt. Ex recentibus contusis & in cacabo calfactis, præio exprimi-
tur liquor, qui refrigeratus ceræ nouæ instar concrefcit, fragrantissimum spirans
odorem, neruorum & articularum doloribus diuturnis à frigida causâ excitatis
vtilissimus, qui & venerem stimulat. Mulcet mirificè Nux myristica ventriculi
dolores, si trita decoquatur ex rhodomellis vncis sex, & duabus aquæ vitæ,
quousque

Ca. 2. simp.

Electio.

Temper.

& Vires.

quousque aqua euanescat. Nam si huiusce colati liquoris cochlearia tria quoti-
die dentur ieiunis, & dolor à frigidis oriatur excrementis, aut à flatu, proculdu-
biò iuuabuntur ægri. Maximè commendatur eadem ad vteri cruciatus à flatu ge-
nitos, hoc modo. Coquitur crassiusculè tusa cum Matricariæ radicibus ex sex vnciis
vini albi generosi ad tertias. Percolatur decoctum, & additis Sacchari dua-
bus drachmis propinatur.

NVX INDICA. CAP. VII.

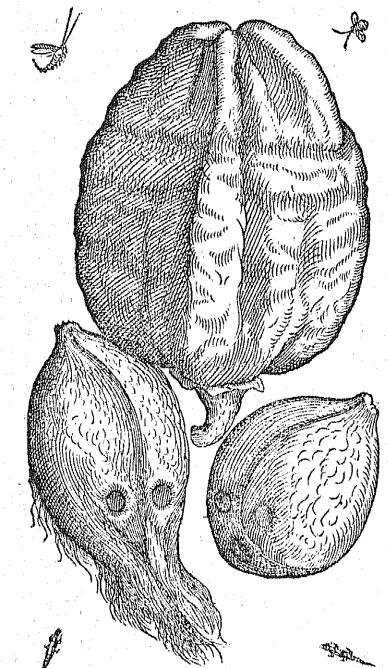

ON solùm inter Palmas, sed etiam inter arbores omnes Palma illa,
quæ nucem Indicam fert, palmam obtinet: adeò multa vitæ humanæ
necessaria suppeditat, nec est pro dignitate celebrata ne ab ipsis qui-
dem Arabibus: priscis enim Græcis an cognita fuerit, plerique dubi-
tant, in quibus est Garcias, tamen si Strabo eius meminisse videatur. Eius historiam
ex eodem Garcia & aliis hinc conteximus. Arborè scribit ille à Serapione & Rhase

Li. 16. Geo
Graph.

Lib. 1. Aro.
Indic. c. 26.

NVX INDICA,
Matthioli.

Nomina

Li. 2. c. 498.

Forma.

Iaralnare, id est, arborem nuciferam dici, Nu-
cem verò Indicam ab Auicenna Iausia lindi,
quæ nomina in codicibus nostris vulgatis non
reperiuntur, sed Neregit tantum, quam Nu-
cem Indicam interpretantur. Vulgò vocatur
arbor Maro, & fructus Narel, quod nomen Na-
rel commune est Persis & Arabibus: in Mala-
uar arbor ipsa Tengamaran, fructus verò matu-
rus Tenga, sed viridis adhuc & immaturus Ele-
ri, & Goæ Lanha: in Malaio arbor Triccan, ipsa
nux Nihor, cui Lusitani nomen Coccho indi-
derunt, ob tria illa foraminum vestigia, quibus
cercopithecii aut similis alterius animalis caput
representat. Arbor est vastæ magnitudinis, fo-
liis Palmæ aut Arundinis, aliquantò latioribus,
flore Castanæ, materie fungosâ & ferulacea.
Fructum parit capitis humani magnitudine,
vel maiorem, vel magnis melonibus parem.
Eius primus siue extimus cortex primum viri-
dis est, deinde ex atro rufescens, subdurus, cras-
sus, villosâ materie compactus. Subest alius præ-
durus cornu instar, ferè triangularis, qui nucleû
siue medullam continet albicantem, crassam,
crassitudine digitali, sapore dulci, concauam, quæ in cavitare suauem, dulcem &
limpidam concludit aquam. Quanto autem tenerior nux, tantò suauior est is li-
quor & copiosior. Maturior verò facta eundem liquorem quidem continet, sed
minùs suauem, quique interdum acefcit, in inueteralcente concrefcit. Gaudet are-
noso solo & mari vicino, vt in mediterraneis haud facilè sit reperire. Seruntur
ipsæ nuces ex quibus enata plantæ transplantantur, quæ paucis annis adolefcunt
& fructiferæ sunt, præsertim si diligenter colantur. Nam Hyeme cinere aut ster-
core conspergi volunt, Æstate aqua rigari, lætiores tamen euadunt, si secus ædifi-
cia pangantur, quia videntur luto & sordibus gaudere. Has in duo genera disti-
ngunt, vt tradit Garcias. Alterum enim fructus ferendi causâ seruant. Alterum Su-
ræ cogendæ gratia, quæ est vinum mustum: decocta autem ab incolis Otræqua vo-
catur. Sura verò hoc modo colligitur. Præcis ramis vascula alligantur ad liquo-

Locus.

rem, quem Suram vocant, excipiendum. Eum ut ex altioribus ramis colligant, arborem conscendunt aptatis ad pedes compedibus & laqueis, aut foramina quadam in corpore faciunt, ut facilius conscendant. Hęc Sura distillatur aquę ardentis modo, vinumque extrahitur aquę ardenti per omnia simile, ut etiam pannus lineus eo madefactus non secus ardeat, quàm si aquę ardenti intinctus foret. Vocatur autem stillatitius hic liquor Fula, id est, flos, quod reliquum est Otræ qua appellatur, admisto stillatitij liquoris momento. Ex Sura antequàm distilletur insolata fit acetum satis interdum acre. Sublato priore vasculo, si vulnus in arbore factum Suram adhuc extillet, feruatur ea, & Solis æstu, vel igne densata sacchari modo coit. Id lagra vocant. Optima censetur quę in Naledina insula nascitur: non enim nigricat, veluti quę in aliis regionibus prouenit. Materies ligni cum sit proceræ, ad plurima perquam utilis est, ita ut interdum in Naledina insula naues ex hac arbore fabricentur, atque clauis, molis, velis & rudentibus armentur. Ex ramis qui in Malagar Olla auctore Garcia nuncupantur, fiunt ædium tecta, & nauium tabulata & opercula. Hoc tamen nomine non huius arboris ramo, sed ipsa folia designari scripsit Ferdinandus Lopes in Historia Indica, quibus inscribere solent indices memorabiles & acta publica. Refert etiam simili ollæ seu folio Arabicis characteribus inscriptam fuisse epistolam, quam Rex Calecut ad Emanuelem Lusitanie Regem dedit, cum eò primum appulerunt Lusitani. Indi istarum Palmarum germinibus vescuntur, nam gratiora sunt palato, quàm aut castaneæ molles, aut humiles Palmæ, quas vulgo *Palmitos*, Itali *Cefaglioni* vocant. Quo autem verustior est Palma, eo tenerius & odoratius germen producit. At eo sublato perit Palma: quare qui huiusmodi germen edit, non immerito Palmam edere dicitur. Hęc de arbore, nunc de fructu dicamus. Ex eius extimo cortice è villosa materia compacto fiunt rudentes & funes nauibus necessarij, qui incorrupti manent in aqua marina. Ex eodem stupæ loco naues obturantur & stipantur, ipsiq; stupis præstat, quod putredini minus sit obnoxius, & aqua marina imbutus infletur densaturque. Idem affirmat Clusius, qui omnes rudentes & funes liburnicarum regionum Vlyssipone ex villis Coccorum siue nucum confectos esse scribit præsertim verò earum quę in Indiam nauigant. Sed etiam ex iisdem villis fieri nodosa cingula, magno in vsu omnibus tenuioris fortunæ mulieribus Vlyssipone. Nulla verò ex hac villosa materie fieri aulæa testis est Garcias, id quod tamen persuadere conatus est Lacuna. Ex secundo cortice duro vasa in tenuiorum vsum tornantur, cuiusmodi Vlyssipone & aliis locis se vidisse ait Clusius ex Cocco de Maldina confecta, oblongiora plerumque, quàm quę ex vulgari Cocco parantur, & nigriora nitidioraque. Sed ea paralyticos, si inde bibant, minimè iuuant, ut vulgò Lusitanorum creditum est: nihil enim in hoc fructu est quod neruis conferat præter oleum, de quo mox dicemus, nec ipsi Indi huiusmodi facultates his vasculis tribuunt, nec quisquam alius probatus auctor. Medulla sine nucleo recenti cum carne & piscibus vescuntur, non aliter quàm nos pane, nec amygdali dulcis sapore cedit. Ex eadem trita lac exprimunt, cum quo coquitur oriza, non minus suavis quàm si cum lacte caprino decoqueretur, aut ex ea & auium quadrupedumve carnibus edulia parantur, Caril illis nuncupata. Ex eadem exsiccata panem conficiunt. Noces istæ recentes siccatæ, atque supremo cortice delibratæ & contractæ ab indigenis Copra vocantur, deferunturque in Ormuz, Balagnate, & in alias regiones, in quibus minor est earum copia quàm ut exsiccari possint, aut in eas prouincias quę his omnino carent. Suaues sunt, iisque vtuntur tanquàm castaneis siccis, multoque sunt gratiores palato, quàm quę integræ in Lusitaniam deferuntur. Ex iis nucibus duo olei genera exprimuntur. Vnum ex recentibus contusis calida affusa aqua, quibus expressis oleum aquę supernat. Hoc vtuntur,

Vfus.

Lib. 1.

Caril.

Cupra.

Olea.
Vires.

inquit Garcias, ad purgandum excrementis ventriculum & intestina: purgat enim leniter & sine noxa. Multi Tamarindorum expressionem addunt: quod vtile esse medicamentum sæpius se expertum fuisse ait. Si id oleum Auicenna & Serapio intelligant, cum melioris succi esse dicunt quàm butyrum, rectè quidem eos sentire Garcias arbitratur, in eo verò falli, quòd ventrem minus mollire aiunt quàm butyrum. Alterum olei genus est, quod ex iisdem recentibus siccatis, delibratis & contractis (Cupra vocari diximus) limpidissimum magna copia torculari extrahitur. Id non solum neruis vtile, sed etiam oryza coquendæ aptum est. Neruis autem admodum conferre, & neruorum contractionibus, & articularum doloribus antiquis, se expertum fuisse testatur Garcias, agrum eo inunctum in cupa grandi imponendo, ibique quiescere sinendo concalescitur. An verò lumbricos enecet, ut Auicenna & Serapio tradunt, nondum se expertum fuisse ait. Quod verò ipsam nucem eadem esse facultate præditam scribant, non modò rationi consentaneum non esse, sed quotidiana experientia manifestissimum esse, eius esu lumbricos generari. Id verius quod tradit Serapio ex auctoritate Mesarugie, Cocchi esu sisti aluum. Nam alienum à ratione non est, nucem, quæ terrestrium est partium, ventrem constringere, oleum, quod tenuiorum est partium & aërearum, ipsum lenire. Ex ipsa autem arbore nullum oleum elicitur, sed ex Coccho tantum: quamuis Lacuna scribat quosdam in ea opinione esse, ut credant dulce id oleum quod ex hac Palma stillat, Dioscoridis esse Elæomeli. Cocchus, quæ de Maldina appellant, nigro est cortice & nitidiora quàm vulgaris, cui figura magna ex parte nec ita rotunda ut vulgaris. Medulla interior, quæ siccata dura est admodum & candida, non nihil tamen ad pallorem inclinans, in superficie rimosa est, & valde porosa, nullo sapore præstans. Laudatur hic Cocchus, ut auctor est Garcias, sed præferim eius medulla aduersus venena ab ipsis harum insularum incolis. Et à viris fide dignis se accepisse ait, ad coli dolores, paralytum, epilepsiam, aliosque neruorum affectus prodesse. A coli quidem doloribus, quòd vomitum excitaret, ab aliis verò ægritudinibus liberari ægros, si aquam in nucibus aliquandiu conseruatam ebiberint, adiecto medullæ momento. Quibus fidem ille non adhibet, ut pote quæ experimentis minimè sint confirmata, iisque vtatur medicamentis quorum facultates iamdiu perspectæ sunt, & infinitis experimentis comprobatæ. Auicenna scribit nucem Indicam calidam esse in principio secundi gradus, siccam in primo: inesse tamen in ea humiditatem excrementitiam: quare recentem humidam esse primo ordine, grauem quidem stomacho esse, sed non mali nutrimenti: oleum è veteri nuce conferre doloribus dorfi & genuum.

NUX VOMICA ET METHEL. CAP. VIII.

V X quæ Arabibus *Leuz alkei* seu *alke* dicitur, Officinis ac Barbaris Nux Vomica: quæ verò *Leuz atrachaba*, Nux Methel seu Nux Methella. Nucem Vomicam Serapio Abraam citans breuiter sic delineat. Est nux colore inter glaucum & album, Auellana paulò maior, nodosa. Nucem verò Methel hoc modo. Est fructus similis Nuci Vomicæ, cuius semine Citri semini simile est. Et ex Hacfe. Nux Methel similis est Nuci Vomicæ, semine Madragore semini æmulo, cortice aspero, gustu suauis. Et Auicenna. Nux Methel inquit, est similis nuci, cortice aculeis crassis & breuibus tecto. Nuci Vomicæ similis est: eius semine Citri semini simile est. Lonicerus arbitratur Nucis Vomicæ descriptione Nuci Methellæ Officinarum conuenire, & contra: ut Nucem Vomicam Officinarum pro vera Methella, & earumdem Nucem Methellam pro legitima Vomica Serapionis & Arabum accipiamus. Amatus Lusitanus in eadem est opinione, quod Nux Methella Officinarum colore sit glauco in album vergente, & ab utroque latere atollatur tuberculis quibusdam circularibus, oculos imitantibus, tum quòd quæ Methellæ assignantur notæ, omnes Vomica Officinarum conueniant,

Li. 2. c. 498.
c. 218. simpl.Li. 2. c. 498.
c. 218. simpl.Cap. 218.
simpl.In c. 29. lib.
1. Diosco.

Li. 2. c. 498.

Nomina

Cap. 163.
simpl.

Forma.

Cap. 165.
simpl.T. 2. cap. 20.
In cap. 161.
lib. 1. Diosc.

quæ plana est vtroque latere, cortice aspero, veluti piloso, sapore vinctuoso & pingui, canes interficiens. Quod verò eius semen semini Mandragoræ simile dicitur, id intelligit Amatus de virtute & effectu, non de figura, cum hæc etiam nux quarto gradu frigida sit. Id quod ante Amatam Lonicerus annotarat. At si Vomica vulgaris vera esset Methella, necesse foret, vt scribit Anguillara, huic inesse semen Citri simile, vt scribit Auicenna, vt Serapio, Mandragoræ, quibus tamen simile nihil in ea reperias. Quare Methellam vulgarem, veram esse Methellam verisimilius fuerit, quàm Vomicam. Ex cuius Methellæ descriptione ab Auicenna tradita, sunt qui coniciant, nec id temere, esse Crateuæ Hippomanes, cuius meminit Theocriti scholiastes, *ἑπτομάνες κρατέως φησὶ τὸ φύλον ἔχειν καρπὸν ὡς σικκός* (ἔμελλόσερον δὲ τὸ φύλλον ὡς περ μήκωνος) ἀγανθώδην, sic enim legendum censet Anguillara.) Crateuas Hippomanes plantam esse dicit, quæ fructum habet Cucumeris siluestris modò (folia non nigriora veluti Papaueris) spinosum. Vomicam autem vulgarem nec veram Vomicam esse, nec Methellam putat Anguillara, nam eius historiæ à Serapione ex Abraam expositæ refragatur color, aliqua cum auellana similitudo, nodi in ea nulli. Præterea à viro fide digno, & rei herbariæ peritissimo se accepisse ait vulgarem Vomicam radicem esse non nucem, foliis rotundis, per humum repentibus. Matthiolus credidit aliquando quas Vomicas sepalsiæ vocant, genuinas esse Methellas, quam sententiam tandem retractauit, seque iis assentiri ait qui Nucem Methellam Stramonij fructum esse credunt. Etenim præterquam quod Nucis imaginem refert, etiam aculeis crasis & breuibz riget, semen Mandragoræ simile habet, nec dubitat quin fructus ipse, ac tota etiã planta soporiferæ sit facultatis: qua de re in Horto diximus. Vomicam verò Nucem Officinarum non esse genuinam: quia (si Auicennæ & Serapioni credimus) Vomica Nux Methellæ similis esse debet, sed aculeorum vice nodos habere, quibus Vomica vulgaris caret: quinetiam nullam Nucis speciem refert. Scribit Auicenna Nucem Methel venenatam esse, stupefaciendi vim habere, somnum profundum inducere, cerebro & cordi noxiam esse, semiscrupuli pondere sumptam inebriare, drachmæ verò vnius pondere deleteria facultate vna die interimere. Alij drachmæ vnius pondere inebriare aiunt, duarum drachmarum pondere necare. Auctore Rhase obstupefaciendi vim habet, dolores leniendi sedandique, quandoque interimere, meatus farcire, vomitus excitare. Eos qui maiore quàm drachmæ pondere sumperunt, interficit. Succurritur iis si butyrum calfactum continuo assumant, & extremas corporis partes in aquæ calidæ solium iniiciant. Præterea ad vomitum sæpissime cogendi sunt. Denique iis omnia auxiliantur, quæ aduersus Mandragoræ venenum valent. Nux Vomica per se, vt scribit Serapio, aut cum sale, aut aliis medicamentis trita drachmæ pondere, vomitum ciet. Idem præstat cum semine Anethi aut Fœniculi, & melle mixta, & cum aqua calida pota humores phlegmaticos biliososque expellit, & aluum mediocriter subducit. Vomica nostra vulgaris præsertim canes citò interimit.

In cap. 141. lib. 1.

El. 2. c. 501. Vires & Temper.

Cap. 163. simpl.

ANACARDIVM.

CAP. IX.

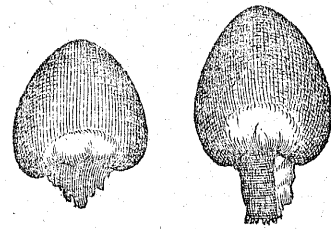
Nomina

ETERIBVS Græcis incognitus fuit hic fructus, què recentiores Græci *Ἀνακάρδιον*, Latini similiter Anacardium à cordis tum similitudine tum colore vocauerunt, Arabum vestigia secuti, quibus *Balador* dicitur, Indis *Bybo*, Lusitanis *Fava de Malaqua*, quòd viridis & in arbore pendens similis sit nostrati maiori fabæ, maior tamen. Auicenna de eo sic scribit. Anacardium est fructus similis ossi Tamarindorum. Et nucleus eius est similis nucleo amygdalæ dulcis, qui innoxius est. Et cortex ipsius est durus, habens foramina,

Forma.

ANACARDIVM.

foramina, in cuius raritate est mel viscosum habens odorem. Et sunt qui ipsum masticant, & non nocet eis, & propriè cum nuce. Serapio sic etiam describit. Balador, id est, Anacardus, est fructus arboris, similis cordi auis, cuius color est rufescens, parum ad ruborem declinans, sicuti est color cordis. Intus est res similis sanguini, & id quod administratur ex eo, & deferitur ex Sini. Nascitur ex montibus Siciliae ignitis. Hunc fructum ex Clu-

Cap. 146. simpl.

Locus.

sio hic pictum damus. Magna est eius in Cananor copia, auctore Garcia, tum in Calecut, & reliquis Indiae provinciis, velut in Cambaya & Decan. Calidum sic cumque esse quarto excessu tradit Auicenna, vlcere, adurere sanguinem, & humores, delere radicibus verrucas, vitilignes albas & lepram, sanare alopeciam, commouere calida apostemata partium interiorum, aduersus neruorum affectus à frigida causa ortos & paralyfim valere, memoriæ iacturam refarcire, maxime sumpra confectione anacardina, mentem tamen de statu deiicere & furorem excitare, eius suffitu hæmorrhoides exficari. Sed deleteria facultate non carere, humores adurere & interficerè. Eius antidotum esse lac vaccinum potum, & oleum ex nucibus expressum. Eadem Serapio tradit, citatque Galenum, qui huius fructus meminerit, cui tamen planè ignotus fuit, atque noxium esse præsertim biliosis & iuuenibus. Quod illi Anacardium calidum & siccum statuunt quarto ordine, alij tertio, Garcias non probat: in virente enim perspicuum est hunc caliditatis & siccitatis gradum deesse, neque rationi consentaneum videri, eò caliditatis & siccitatis excessu constituere quòd piper. Nisi fortè, inquit, quod in Sicilia nascitur iis sit facultatibus præditum. Præterea deleteria esse facultate negat, quòd experientia repugnet. Nam his in regionibus, inquit, è lactis sero maceratum asthmaticis datur, & aduersus lumbricos. Adhæc iis viridibus & sale conditis vtimur in cibariis, oliuarum conditarum modo. Fructu verò siccato caustici

Lib. 1. Arom. mat. Ind. cap. 30.

Lib. 2. c. 40. Temper. & Vires.

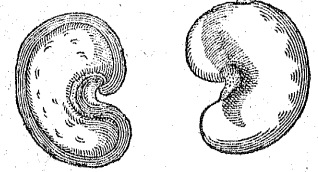
Cap. 146. simpl.

Lib. 2. c. 30. Arom. Ind.

CAIIVS; Clusij.

MEDIVS.

INTEGRVS.

vice vtuntur in strumis, totaque India huius cum calce mixti vsus est ad pannos obfignandos. Anacardij historiæ à Garcia descriptæ Clusius Scholias adiecit descriptionem & picturam fructus cuiusdam, siue nucis, quam aliquando Vlyssipponè adferri ait è Brasilianorū regione: *Caiiuv* vocant. Arbor est magna, foliis Pyri (in recens nata Lauri potius) fructu oui anserini, forma & magnitudine, qui succo plenus est, veluti id Citriorū genus, quod *Limã* vocant, quo quidè vtuntur Brasiliani (licet Theuetus contrà asserat) vt ab iisdem se intellexisse ait Clusius. In extremo fructu prominet nux quædam, renis leporini figura, colore cinereo, interdum ex cinereo rubescente. Duplici hæc nux connecta est cortice, inter quos spongiosa quædam est materia, olei asperimi & calidissimi plena, intus verò nucleum continens, edulem, & Pistaciis gustus suauitati non cedentem, pellicula cinerica obductum, quem eximere oportet. Eo leuiter tosto vescuntur incolæ: sic enim grator est, & venerem stimulare fertur. Acri illo nihil præstantius esse ferunt ad lichenas & impetignes tollendas. Incolæ certè aduersus scabiem vtuntur. Sed illud mirum, primarium fructū nulla semina continere, & extrema illa nuce earum arborum genus conseruari debere. Nonnulli Anacardiorum genus esse arbitrantur, ob similitudinem acris illius humoris, quem corticibus inclusum habent.

Cap. 61. de scrip. Ame. ii.

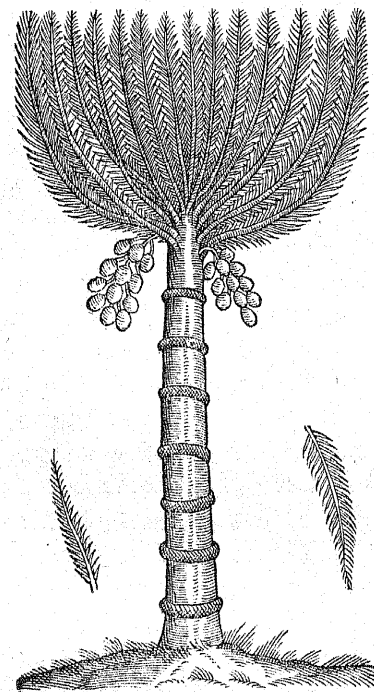
FAVVEL

Nomina Lib. 1. cap. Arom. Ind. cap. 25.

Forma.

AUFEL Arabibus dicitur, id est Auellana Indica, inquit Serapio, Auicennæ Filfel & Fufel, sed deprauatè auctore Garcia, in Malauar Pac à vulgo, à nobilioribus Areca, quo nomine vtuntur Lusitani qui in Indiis habitant: in Gazarate & Decan Çupari, in Zeilan Poaz, in Malaca Pinan, in Couchin Chacani. Arbor quæ fructum hunc parit, recta est, fungosa materie, foliis Palmæ, fructu Nucis moschatæ, minore tamè, aut iuglandibus exiguis similis, intus dura, & candidis rubentibusque venis resperfa, non planè rotunda, sed altera parte sessili: quæ tamen notæ non omnibus Arecæ generibus conueniunt. Integitur inuolucro admodum lanuginoso, & foris subflauo,

ARECA siue *Faufel*, *Clusij*.

Locus.

Cap. 35. simpl.

Cap. 35. simpl.

Temper.

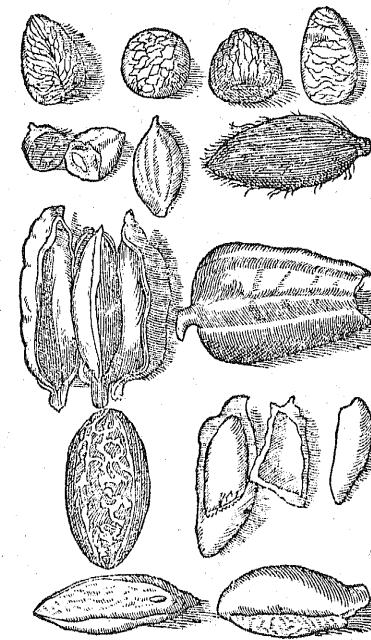
& Vires.

Li. 2. c. 256.

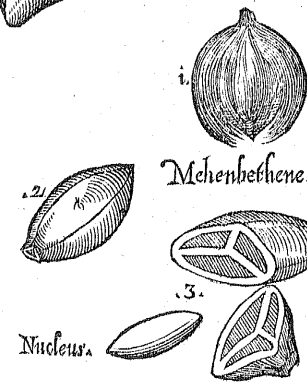
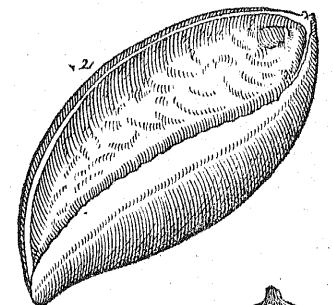
perquam simili Dactylis cum maturuit & antequam siccatus fuerit. Hanc nucem probè agnouit Matthæus Siluaticus: sic enim scribit. Faufel id est, Auellana Inda, est simillima Nuci muscata, nisi quòd pars vna est plana, altera eminentior, ita vt possit stare erecta, sicut calculus qui in ludo dicitur Pedes. In cæteris intus & extra Nuci muscatae similis est, sine odore, & sine sapore. Nascitur inclusa in quadam lanugine simili folliculo ferici. Multoties fertur inter alias species à Calecut. Et ego vidi ipsum in suo folliculo. Hæc ille. Nascitur Faufel plurimum in Malauar, in Guzarate & Decan pauca quantitate, idq; duntaxat in maritimis, sed laudatum, præsertim in Chaul, quod defertur Ormuz. Optimum verò prouenit in Mombaim insula. Laudatur etiam quod in regione Bacain prouenit, atque id defertur in Decan cum eo quod in Gauchin nascitur nigrum & pusillum, durum admodum, postquam siccatum fuerit. Prouenit etiam in Malaca, sed tam parua quantitate, vt vix incolis sufficiat: item in Zeilan magna copia, sed cæcidum, quod in eam partem regionis Decan defertur, quæ Catamaluco paret, tum etiã in Bisnaga. Defertur etiam ex Zeilan in Ormuz, Cambaya & insulas Maldinas. Scribit Serapio ex Haboanifa arborem istam in Arabia non prouenire, quod de mediterraneis locis & magna ex parte intelligendum esse censet Garcias: nascitur enim laudata sed exigua in Dofar & Xael portubus Arabicis. Amat enim hæc arbor loca maritima, mediterranea respuit, alioqui magna diligentia fereretur, quoniam singulis diebus eam edunt cum Mauritani, tum Moalis (genus hominum id est, qui Ali generum Mahometi sectantur) etiam in ieiuniis suis cum à Betre abstinent: mandunt enim Arecam cum Cardamomo purgandi ventriculi & cerebri gratia. Scribit Serapio ex auctoritate Isaac Faufel parum ex calfacere, & pauca amaritudinis particeps esse. Sed se degustasse Garcias asserit, nullumq; in eo calorem deprehendisse, verum cum insipiditate adstrictoriam facultatem. Cui consentiunt quæ subiungit Serapio ex aliorum auctoritate, frigidum esse ac siccum, atque adstringens: ob id aduersus calidos morbos valere, doloribus dentium auxiliari, gingiuas & commotos dentes stabilire. Quibus accedit Auicennæ auctoritas, scribentis Fufel refrigerare atque adstringere. Immaturum Faufel stupefacit & inebriat, vt refert Garcias: idè sic editur à nonnullis, vt veluti

luti ebrij dolorum cruciatus non sentiant. Admifcentur Faufel siue Arecæ eadè quæ Betre admifceri dicemus, tametsi Betre calidum sit, Areca verò frigida & sicca. Sed & admifcetur Lyrium, quoniam vtrumque gingiuas confirmat, & dentes stabilis, stomachum roborat, & vtile est aduersus sanguinis reiectiones, vomitus

AVELLANA Indica, Matthioli.

AVELLANARVM Indicarum, Clusij.

Mehenbethene.

Nucleus.

& alii profluua. Sic autem parant. Contusam Nucè Faufel in tenuissimas partes cum Lycio & folio Betre, cui sit exemptus neruus, mandunt, sicuti in Betre dicitur, & priorem sariuã quæ cruenta est expuunt, eaque ratione cerebrum & ventriculum expurgant, gingiuas stabiliunt. Potètiore ex Faufel, Lycio, Caphura, Ligno Aloës & Ambari momento pastillos componunt, quos mandunt. Garcias ex Faufel viridi aquam stillatitiam vitreis organis eliciebat, qua maximo cum successu in biliosis alui profluuiis vtebatur. Nucem Faufel cum suo operimento ex Clusio hîc depinximus, qui & aliam vidit nucem oblongam, quæ Faufel cum suo inuolucro magnitudine æquat, prædura & foris nigricans, quæq; per medium secta Nucem myristicam proximè æmulatur. Fortè Faufel genus erit, aut aliquid simile. Eius quoque iconem hîc ex eodem expressimus. Alias Auellanas Indicas à Cortuso dono datas depinxit Matthioli, & descripsit his ferè verbis. Prior tum facie, tum magnitudine differt à Faufel. Contegitur putamine extimo Cardamomi maioris putamini simili, sed duriore, compactiore, & colore magis obscuro, magnitudine iuglandis viridi adhuc putamine tectæ. Eo Auellana concluditur oblonga, vtraque parte acuminata, dorso arcuato, inferiore parte lata ac sessili, ossè cõ tectæ duro, læui, castanearum colore, in quo nucleus concluditur solidus, eiusdem ferè figuræ, tenui albæque membrana obductus, dulci intus medulla, albicante. Altera est superiore longè minor, quæ è suo inuolucro exempta, quod læue molleque est, colore subpallido, nec folio Palmæ crassius, glandi acuminata aut myrobalani flauæ ferè figura est, duro putamine conclusa, quod colore vulgaris auellanæ oblongum iatus nucleum pusillam amygdalam referentem continet. Clusius in Scholiis in Garciae Aromaticorū Indicarum historiam aliquot Auellandarum Indicarum icones cum suis descriptionibus exhibuit. Prior exigua est tribus lateribus elatioribus, atque itidem tribus foraminum vestigiis, vti Coccus conspicua viloso quodam inuolucro velut Faufel ferè tectæ. Altera pollicari est longitudine, duorum verò

digitorum crassitudine, inferiore parte sessilis, rugosa scabritie & cinerea, superna autem & eminentiore parte læuis, subrufiq; coloris, ita vt animalculum duro coriotectum videatur. Prægnans est, & aliam continet. Huic ferè simile genus inuenitur minus, nigricas, quod à Matthiolo priori generi Auellanarum Indicarum adscribitur. Tertia Mehenbethene nomine à Cortaso missa. Pollicem transversum longa est, forma triangulari, duro & ligneo putamine, fracta tres cellulas ostendens, in quibus nucleus oblongus, albus dulcisque inuenitur. Quomodo autem Mehenbethene nomen illi tribui possit non video, cum Auicenna de Mehenbethene tractans, nihil aliud quàm Græcorum Lathyrim describat.

Li. 2. c. 47.

SANTALVM. CAP. XI.

Nomina

Lib. 1. Aromat. Ind. cap. 17.

Genera.

Forma.

Locus.

Electio.

Li. 2. c. 649.

Vires & Temper.

Cap. 356. simpl.

ETERIBVS Græcis ignotum fuit quod Santalum dicitur, Auicenna, Serapioni, atq; Mauritanis omnibus corrupto nomine Sâdal, in Timor insula, omnibusque Malacæ vicinis prouinciis Chandama, in Canara, Decan, & Guzarate, Seracanda, auctore Garcia. Santali tria sunt genera, rubrum, album, pallidum, quod Officina Citrinum appellant. Idem Garcias Santalum scribit in Nucis iuglandis magnitudinè assurgere, foliis esse admodum virentibus, Lætisci æmulis, flos ex caruleo nigricat, fructus est Cerasi magnitudine, primum viridis, deinde niger, insipidus & facilè decidens. Inodoram ferunt esse arborem, nisi cum detracto iam cortice exsiccata fuerit. Tria huius genera vno in loco non proueniunt, sed in regionibus multum à sese distantibus. In Timor insula vndique portibus abundante plurimum album & pallidum reperitur, & in India ultra Sangem fluiuium, quem Indi Hanga vocant, item in Verballi portu Iauæ, vehementer quidem odoratum, sed quod breuè fenescat, debeatq; post annum multo ligno adempto odor eius reuocari, qui in medio est. Præfertur id quod minimum ligni, plurimum cordis habet: rubrum in India intra Gâgem, videlicet in Tanasirim, & maritimis quibusdam Charamandel. Hoc à Brasilioliquo (quamuis ytrunque sit inodorum) differt, inquit Garcias, quod Santalum rubrum neq; dulce est, neq; inficit, quæ notæ in Brasilio perspicue apparent. At rubrum Santalum vulgare Offinarum sæpe inficere comperias. Eius ea in regione, in aqua prouenit, rarus est vsus, quod Indi aduersus febres duntaxat eo vtantur. Reliquum in Lusitaniam & Occidentales regiones defertur. Ex eo interdum idola sua eorumq; delubra fabricantur: quæ de causa crassiora ligna magis expetuntur, maioriq; pretio redimuntur. Primum locum tenet pallidum, secundum album, tanta tamen inter vtriusque arbores est similitudo, vt hæc ab illa discerni non possit, nisi ab incolis, qui eas causas mercatoribus vendunt. Vtriusq; magna copia per vniuersam Indiam absumitur: quoniam omnes ferè eius regionis incolæ, siue Mauritani, siue Gentiles eo in mortariis lapideis contuso, & aqua macerato, vniuersum corpus inungunt, deinde siccari sinunt, ad æstus corporis tollendos, vel ad odorem conciliandum. Est enim regio calida admodum, & incolæ plurimum odoribus delectantur. Garcias legitimum Santalum citrinum vix in Lusitaniam deferri putat, cum multo plurius apud Indos, quàm in Lusitaniam delatum vendi possit. Ex quibus non sine ratione dubitandum genuinumne Santalum citrinum habeamus, an potius aliquod aliud lignum odoratum eius loco ad nos deferatur. In citrini tamen penuria, albi & rubri partes æquales præscribendas esse non putat Garcias, sed potius, solum candidum, multo magis enim cum citrino affine est album quàm rubrum. Auicenna de Santalo scribens, Galenum, cui id incognitum fuit, falso citat, statuitq; frigidum esse in fine secundi ordinis ad tertium vsq; siccum in secundo. Serapio similiter ex multorum Arabum auctoritate frigidum in tertio gradu, siccum in secundo: rubrum tamen frigidius esse albo & citrino. Præsertim rubrum humorum fluxum inhibere, erysipelatis, inflam-

tis, inflammationibus, podagra à bile orta ex succo Solani, aut Sedi, aut Portulacæ vtiliter illini. Candidum ac pallidum ex aqua rosarum fronti imposita capitis dolores à bile & caliditate mulcere. Omnia calidis febribus aduersari: epota æstuati vetriculo auxiliari. Fiunt ex his & aqua rosarum epithemata, quæ vetriculo admota, eius feruorem in ardentissimis febribus extinguunt. Præterea Santalum, auctore Auicenna libro de viribus cordis, cordi amicum est, lætitiæ enim adfert, & robur ei addit. Quare iis miscetur medicamentis quæ cordi & eius palpitationi succurrunt. Sed cum Santalum album & pallidum odorata sint, Mauritanorum sententia improbanda, qui Santalum tertio ordine refrigerare prodiderunt.

AGALLOCHVM. CAP. XII.

RISCIS Græcis ἀγάλλοχον, recetioribus etiam ἀγάλλοχον & ξυλαλόχον, Latinis Agallochum & Lignum Aloës, Arabibus Haud, Agalugin, seu Agalagen, à Guzarate & Decan incolis, auctore Garcia, Vd, quod ex Arabibus sumptum videtur in Malaca Garbo, selectissimum autem Calambac. De eo sic Dioscorides. Agallochum lignum est, quod ex India, & Arabia deportatur, Thuia ligno simile, maculatum, odoratum, gustu adstringens, cum quadam amaritudine, cute veriùs quàm cortice vestitur, aliquantum versicolore. Auicenna duobus diuersis capitibus de Agallocho tractat. De priore, nomine Agalugen siue Agalugin, de altero nomine Xyloaloës. Priore quidem ait Agalugin lignum esse Indicum, aut Arabicum, odoratum, cute aspera, diuersis & lineis colorata. Huic adstringendi vis inest cum pauca amaritudine. Quæ omnia ex Dioscoride descripta sunt, in quo legit ἐστυμένον, ἐνώδες, quemadmodum & vulgaria exëplaria habent, id est, punctis maculatum, odoratum, pro quo Oribasius legit, ἐστυμένον ἐνώδες, id est, Est igitur odoratum. Deinde easdem, quas Dioscorides subiungit vires. Serapio Dioscoridis verba transcribens nec macularum nec punctorum meminit, nec Paulus. Posteriore loco Auicenna nomina & regiones enumerat, à quibus Xyloaloë deportabatur. Sed in omnibus verum & legitimum non nascitur. Nam quod in promotorio Comorin, veteribus Cori dicto, & Zeilan inuenitur, lignum odoratum est, quod lignum Aloës siluestre vocarunt, cum tamen non sit. Legitimum in Malaca & Sumatra nascitur, vnde à Chinesibus ferebatur. Serapio ex Dioscoride & Galeno omnia transcripsit, item multa eius genera, & plurima alia ex Arabibus. Garcias legitimum Lignum Aloës non nisi in India nasci putat. Ex Arabia quidem adferri potuisse, prius tamen ex India eò deportatum, vt pleraque alias merces. Nam in Arabia prouenire non arbitratur: nec cute vestiri, sed cortice, vt & alia ligna: neq; verisimile esse pro Thure ad suffimeta substitui, sed potius contra, pro Agallocho Thus substitui debuisse, vt pote cuius maior copia fuit: non solemus enim rariora & inuentu difficiliora vulgaribus substituere, sed contra. Est autem Agallochum eodem auctore arbor Oleæ instar, interdum minor. Nec florem nec fructum vidit, ob periculosa huius arboris diurnam obseruationem, frequenter istic grassantibus tigribus. Ramos autem ex Malaca delatos vidit. Ferunt Agallochum recens dissectum nulla odoris fragrantia gratum esse, nec nisi siccatum odoratum, nec eum odorè per vniuersam ligni materiam diffundi, sed in ipsa matrice consistere. Crassus enim est cortex, & ligni materies odoris expers. Non negat tamen Garcias, quin putrescente cortice & ligno, oleosus ille & pinguis humor matrici sese insinuet, illamq; odoratiorem reddat. Sed vt odor Agallocho concilietur minimè putredine opus est: nam tempore aliud magis, aliud minus odoratum sit, quod multi experientia edocti probè norunt, vt etiam de recens dissecto statim iudicare possint, sitne odoratum futurum, annon. Nam in omni lignorum genere aliud alio præstantius est. Solent autè Malacæ incolæ Agallochum reper-

Nomina

Lib. 1. Acom. Ind. cap. 16.

Lib. 1. c. 21.

Forma.

Lib. 2. c. 4. L. 2. c. 739

Locus.

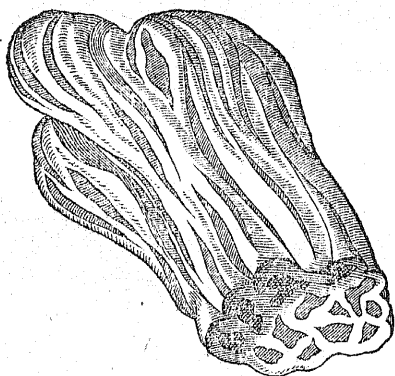
Forma.

Electio. gare antequam mercatoribus vendant. Præfertur multum nigricans, cinereis discurrentibus venis, pöderosum, plurimo pingui humore prægnans. Probatio erit, si igni accensum multum humorem exudet, si in aquam iniectum nõ fidat: nam solidissimũ quodq; innatat. Guzarate & Decã incolæ præter supradictas notas, vt magna sint fragmẽta requirunt, quemadmodũ maiores gemmas & margaritas cæteris præferunt: sibi enim persuaserunt quo maiora sunt fragmẽta, eo maiore facultate prædita esse. Fabulam narrant qui Agallochi arborem à nemine visam referunt, quod in terrestri tantum paradiso proveniat, illiusq; lignum ferri fluminibus quæ ex eo manant. Hoc verò multò absurdius quod Pandectarius scribit Agallochum Chamelæa adulterari, cum tota ea regione Chamelæa nõ nascatur auctore Garcia. Illud quidẽ Serapio tradit ex quorundam auctoritate ramos Agallochi frangi, & in flumina decidere, cum iis vehi in eas regiones quas alluunt: prætereà lignũ Aloës ex arbore sua excisum anni spatium sepeliri, ibiq; corrodi, ita vt remaneat lignum Aloës purum, nihilq; è ligno illo erodatur. Cui Symeõ Sethi subscripsit, nõ alias futurum odoratus scribẽs, nisi prius marcorem aliquem & teredinem senserit. Quod ait Garcia Auicennam hallucinari cum scribit Agallochum ab incolis elixari, vt omnem odoris vim eliciant, id in nostris exemplaribus nõ reperitur. Verum Agallochum Officinis omnibus diu ignotum fuit, atq; etiam hodie à multis ignoratur aliud atq; aliud lignum ei substituẽtib; quaquam verum à Lusitanis ex India Vlyssiponem & Hispaniam delatum sit, sed magno æstimatum: sunt interdum ex eo sphaerulæ precatoriar, odoris iucunditate, & pretij magnitudine commendabiles. Frequentiores tamen sunt eæ quæ ex Xyloaloe syluestri, cuius ex Garcia meminimus, fiunt, tum ex alio ligni genere quod Agallochum proximè emulatur: inodorum tamẽ est. Venetiis etiam habent institores, inquit Pena, carissimum, & vsu probatissimum, gustu altringenti, præficcio, non multum amaro: suffitu suauissimũ reddit odorem, & succum aut liquorem pinguem, odorẽ qualem in Ebena vel Guyaco percipias, cui concolor & fortè congener. Manditur Agallochũ, inquit Dioscorides, aut decocto os colluitur, commẽdandi halitus gratia. Sudores arcet toti corpori inspersum. Pro thure ad suffimenta substituitur. Radix epota drachmæ vnus pondere humida stomachi vitia, & imbecillitatẽ feruoremq; mulcet. Si lateris iocinorisq; dolor excruciat,

Cap. 30.

Cap. 197. simpl.

AGALLOCHVM siue Xyloaloe.

Lib. 1. c. 21. Vires & Temper.

Lib. 2. c. 733. si dysenteriar aut tormina infestant, ex aqua bibere prodest. Agallochum auctore Auicenna calfacit atque exsiccat ordine secundo. Facit ad cordis affectus: ob id inter ea medicamenta quæ cordi præsidio sunt ab eodem recensetur.

BALSAMVM. CAP. XIII.

Nomina Lib. 1. c. 18. Forma. Locus. Tempus. Opobalsamum.

Quæ R A E C E βαλσαμον, Latinè etiam Balsamum dicitur, Arabibus Balsam Balefma, Belsan, Italis Balsamo, Gallis Baume. Dioscorides Balsamum esse tradit Leucoij, & vt in vulgatis exemplaribus habetur, Pyracanthæ magnitudine, folio Rutæ proximo, longè cãdidiori, semper exurẽte. In Iudææ solùm quadam valle, & Ægypto nasci, differẽs scabritia, proceritate, gracilitate: quod igitur tenui & capillacea coma sit, Theriston vocari, quasi demetsile, fortassis quod ob gracilitatem facillè demetatur. Aestiuus sub ortu canis ardoribus arborem vnguibus ferreis incidi, manareq; è plaga succum siue liquorẽ, quem

quem Opobalsamum vocant, sed tam exiguo stillatu, vt annis singulis, non plures quàm seni septenive congij cogantur, inibiq; pondus duplo rependitur argento. Theophrastus paulò aliter delineauit his ferè verbis. Balsamũ in valle Syriæ nascitur, in hortis duntaxat duobus, vt aiunt, alterum viginti esse iugerum, alterũ multò minorem. Arbor magnitudine est Mali Punicæ magnæ, ramis valde multis, folio Rutæ simili, sed subcandidiore, perpetuo virente. Fructus similis est Terebintho, magnitudine, figura & colore, valde odoratus, & lacryma ipsa odoratior. Hæc ex plaga colligi tradunt, inciso vnguibus ferreis caudice circa superna, sub sydere cum maximè æstus feruet. Colligi verò æstate tota, sed multum nõ esse quod fluit, vnam enim die concham duntaxat plenam colligi: odorem eius eximium esse & copiosum, adeò vt ex eius tantulo odor longum spatium permeet. Verum sincerũ nullum ad nos aduehi, sed cum collectũ est atq; permixtum: multarũ enim rerum permixtione vitari, & quod in Græcia venditur, sæpe adulteratũ esse. Quin & valde odoratas esse huius arboris virgas: & eas quidem amputari quotãnis, partim vt reliqua valentiora seruentur, partim vt emolumentum plus comparetur: vèdi enim eas magno pretio posse. (ex qua Gazæ eouersione sic legeda Græca in vulgatis codicibus deprauata. δένδρα γὰρ καὶ αἰσθητὰ ἐκαστοῦ ἐναιμίδος, ἔτι τῶν ἄλλων ἐνεργῶν, ὅτε ἐἴχουρβ- τερα σὺς εἶναι, καὶ πλεον κέρδος εἰσφέρειν, πωλεῖται γὰρ τιμίως.) atq; huius arborum cultus causam ad imbrem referunt, (Legẽ, καὶ τῆς ἐργασίας περὶ τῶν δένδρων χεδὸν τὴν ἄστυ εἶναι &c.) Continuo enim eum decidere: atq; etiam virgarum amputationem causam quandam esse aiunt, cur arbores magnæ non fiunt. Etenim quia frequenter rudentur virgas tantum producant, nec in vnũ caudicem vires intenduntur. Nullum vsquam siluestre Balsamum esse audiuimus: ex maiori horto vasa duodecim impleri, quæ dimidiũ congij capiunt. Ex altero verò duo duntaxat. Sincerũ vendi duplo ad argentum pretio, adulteratũ proportione mixtionis. Et Balsamum quidem odoris gratia videtur excellere. Plinius quædam alia scribit, alia ex vtroq; mutatus videtur. Sed omnibus odoribus præfertur Balsamum, vni terrarum Iudææ concessum, quondam in duobus tantum hortis, vtroq; Regio, alterum iugerum viginti, nõ amplius, altero pauciorũ. Ostendẽre arbusculam hanc vrbi Imperatores Vespasiani. Clarumq; dictũ à Põpeio Magno in triumpho arbores quoq; ductas. Seruit nunc hæc, & tributa pendit cum sua gente, in totum alia natura quã nostri externiq; prodiderunt. Quippe Viti similior est quàm Myrto. Malleolis ferè creditur, nuper vincita vt Vitis: & implet colles vinearũ modo, quæ sine adminiculis se ipsæ sustinent. Tondetur similiter fruticans, ac rastris mitescit, properatq; nasci, intra tertium annum fructifera. Folium proximum Rutæ, perpetua coma. Sæuiẽre in eandẽ Iudæi, sicut in vitam quoq; suam. Contrà defendẽre Romani, & dimicatum pro frutice est. Seritq; nunc eam fiscus: nec vnquã fuit numerosior aut procerior. Proceritas intra bina cubita subsistit. Arbori tria genera. Tenui & capillacea coma, quod vocat Eutheriston. Alterũ scabro aspectu, incuruum, fruticosum, odoratius. Hoc Trachy appellat. Tertiũ Eumeces, quia est reliquis procerius, læui cortice. Huic secunda bonitas, nouissima Eutheristio. Semen eius vino proximũ gustu, colore rufum, nec sine pingui: peius in grano quod læuius atque viridius. Ramus crassior quã Myrto. Inciditur vitro, lapide, ossisq; cultellis. Ferro lædi vitalia odit. (Theophrastus & Diosco. ferreis vnguibus scalpi dixere) Emoritur protinus, eadẽ amputari superuacua patiens. Incidentis manus libratur artifice tẽperamẽto, ne quid ultra corticẽ violet. Succus è plaga manat, quẽ Cipobalsamũ vocant, suauitatis eximia, sed tenui gutta: ploratus lanis parua colligitur in cornua. Ex iis nouo fictili cõditur crassiori similis oleo, & in musto cãdida. Rubescit deinde, simulq; durefcit è tràslucido. (Legẽdum, & tràslucet) Alexandro magno res ibi gerẽte, toto die æstiuo vnã conchã impleri iustum erat. Anni verò fecunditate è maiore horto con-

Lib. 9. hist. cap. 6.

Lib. 12. c. 25.

Lib. 16.
Geogr.

Ibidem.

Lib. 1. c. 8.
To. 1. lib. 2.
cap. 3.Succi E-
lectio.
Lib. 1. c. 8.

gios fenos, minore singulos, cum duplo repēdebat argēto. Nunc etiā singularum arborum largior vena, ter omnibus percutitur æstatibus, postea deputatur. Et sarmenta quoq; in merce sunt. Denariis trecētis amputatio ipsa furculusq; vānit. Intra quintū demum annum Xylobalsamum vocatur, & coquitur in vnguentis. Pro succo ipsū substituere Officinæ. Corticis etiā ad medicamēta pretium est. Præcipua autē gratia lacrymæ, secūda semini, tertia cortici, minima ligno. Strabo etiā Balsami historiā sic descripsit. Hierichus est cāpus à montana quadā regione circūdat, q̄ in theatri speciē ad ipsū declinat. Hoc in loco est Palmetū Palmis abundās spatio stadiorū centū, & totū irriguum, & habitationibus plenū, vbi & regia est, & Balsami viridariū. Arbor odorata est & fruticosa, Cytiso & Cerebintho p̄similis. Eius corticē vulnerātes, succū in vasis suscipiunt tenaci lacti p̄similē. Alibi etiam nasci Balsamū testatur, cum scribit. Et apud Sabæos Thus & Myrrha, & Cinnamon nascitur: in ora etiā Balsamū, & quædam alia planta odorata. Auicēna Balsamum in Ægypto nasci scripsit, eandemq; ferē omnia quæ Dioscori. de eo tradidit. Ait Theuetus se vidisse hortum non procul à Cairo Ægypti liquore illo raro & pretioso ex Balsamo arbore profluente celeberrimum, quam Prouinciæ præfectus adhibitis custodibus diligentissimē cōseruat, vt eius liquorē colligat, quē quotannis ad Turcarū Imperatorem mittat. Itē à Græcorum Patriarcha & vrbis senioribus audiuisse eum qui hodie colligitur, neq; tam oleosum, neq; vulneribus vlceribusq; curādis tam vtilem, quā qui postremi Regis Ægyptij tempore colligebatur. Plures quidem clam Opobalsamū vendere, sed adulteratū. Narrasse Arabas ex historiis Cleopatram Ægypti Reginam ex Iudæa Balsamum primam in Ægyptum trāstulisse. Sed huic historiæ vix assentitur Theuetus, quod in alia vulgari Græca lingua cōscripta in Palestina legerit, Traians tēpore Balsami feracia fuisse montana Engadi, & quadā alia Asiæ minoris loca: quāquam re vera cum hæc lustraret, nullam reperire potuerit Balsami stirpem. Præterea Basiliani montis Libani incolæ ex historiis suis referebāt, in quadam mōtis parte quæ Solis ortū spectabat, Alexi Græcis imperāte, tantum Balsami colligi solitum, quantū in Ægypto. Sed regione à Turcarū tyrannide oppressa, & exactis inde Christianis, eius liquoris memoriā vnā cum planta ipsa exoleuisse. Ægypti Reges nihil pretiosius habebant, quod Regibus & Imperatoribus Persidis, Catax, Æthiopiæ, Græciæ, ceterisq; dono darēt, siue ad ineundā siue ad confirmādā cum eis amicitiam. Auctor descriptio nis Africæ, in octaua eius parte tradit extra urbē Ægypti Milfruhetich primā in Ægypto à Mahumetanis cōditam ad Nilum, excellētes esse & magnificas sepulturas Regum Ægypti, qui eorum lingua Soldani dicuntur. Ab his sepulchris mille & quingētis passibus stare dignos dictos Almathria, in quibus est hortus vnicā alens arbore, quæ Balsamum producit, nec in toto orbe vlla alia est quā hæc sola. Plātula est in medio fontis instar putei. Nā est procera arbor. Folia eius similia sunt foliis vitis, & parua. Audiuisse se refert qui dicerent, si aqua fontis diminuatur, plantam ipsam siccatā iri. Hortus cinctus est validissimis muris, in quem ingredi nemo potest, nisi maximo fauore aut dono custodiētibus dato. Multa quidē hæc illi de Balsamo. Nullus tamen notis omnibus delineauit eius imaginē, vt verisimile sit eam præsertim veteribus illis incognitam fuisse. Hanc ex amici cuiusdam oratione sic refert Pena: Humilis est frutex, aspectu deformis, cineracei coloris, flore pusillo lasmimi lutei simili, minore, perpetuis virgis. Folia horna exiit mense Decembri, quibus non nisi mense Maio noua substituuntur. In Cairo atque Babylone sata viget. Decembri mense ramuli præscinduntur, quibus cera oblitæ appenduntur amphoræ, excipiendo aureo liquori, qui moschum sapit. Nunc de tribus plantæ partibus dicamus, vt veras ab adulteratis discernamus, & earum vires perspectas habeamus. Succus probatur, auctore Dioscoride, recens, odoris validi, sincerus, non ad

ad acorem vergens, dilui facilis, læuis, adstringēs, ac modicē mordēs linguam. Sed variē vitiatur misto ab aliquibus Terebinthi, Cypri, Lentisci, Balani vnguēto, item Sufino, Metopio, Melle, aut cerato Myrteo, aut Cyprino liquido, læui. Sed dolus facilē deprehēditur. Nam purus in laneam vestem instillatus, si eluatur, neque maculam, neque notam relinquit: vitiatus autem inhæret, & lac instillatus coagulat, quod adulteratus nō efficit: Præterea sincerus in aqua, au lacte celeriter liquatur & lactescit, adulteratus olei modo innatat se cōuoluens, & in stellæ modū diffundens, Sincerus tempore crassescit, deteriorq; redditur. Xylobalsamum probatur recēs, tenuibus ramulis, fuluum, odoratum, quadatenus Opobalsamum spirās. Semen eligitur flauum, plenū, grande, ponderosum, mordēs gustu, feruens, modicē Opobalsamū olens. Adulteratur semine Hyperico simili, quod è Petra oppido defertur. Sed coarguitur magnitudine, inanitate, virium ignauia, sapore piperis. Efficacissima vis inest succo, & maximē calfaciens, abstergit quæ tenebras oculis offundunt, medetur perforictionibus vuluæ cum cerato rosaceo appositus: mēses quoque secundas & partus extrahit, horrores illitu discutit, sordida vlcera expurgat, & cruda cōcoquit: vrinam potu ciet, agrē spirātibus prodest: datur in lacte cōtra Aconitū haustum, ac serpētium ictus. Miscetur acopis, malagmatis & antidotis. In summa efficacissima vis inest succo, secūda semini, minima ligno. Semen cōmodē potui datur pleuriticis, peripneumoniacis, tussi, ischiadicis, comitialibus, vertiginosis, orthopnoicis, vrinæ difficultati, torminibus, ac serpētium morfibus: ad muliebres in seclus vile est: vuluā aperit in defensionibus balnearum decoctū, & humorem euocat. Lignum eadē habet vires, aliquāto minores. Ex aqua potum cruditatibus, torminosus, venenatorū ictibus, vullis opitulatur, vrinam cit, ad vulnera capitis cum Iri sicca conuenit, squamas osium extrahit, & ad vnguentorum spissamenta additur. Balsamum, vt scripsit Galenus, desiccatur & exalfacit ordine secundo. Est autem tenuium partium, adeo vt odoratum sit. Sed liquor eius subtiliorum etiam partium est quā ipsa planta, non tamen adeo calidus, vt quidam existimant, tenuitate partiu falsi. Porro fructus eius p̄similis genere facultatis est, cæterum longē in subtilitate partium inferior. Cum hæ tres Balsami partes rarissimæ sint, imò potius cum his prorsus destitutæ sint Officinæ, succedanea tria excogitarunt. Liquori Balsama quæq; sua, quæ vocant artificialia substituerunt, quorum mirificas vires ad vulnera curanda omnes celebrant, & experimētis confirmant. Xylobalsamo Lētisci furculos, fortasse haud abs re, modò cariosi non sint, sed recentes, nec odorem amiserint: ea enim sunt temperie, nempe modicē calfaciente, desiccante, moderatē etiam adstringente & aromatica, vt horum puluis stomacho commodus esse possit. Iisdem qualitatibus dentiscalpia ex iis, dentes & gingiuas purgant & roborant. Hoc Pseudoxylobalsamo abundat Gallia Narbonensis & Italia. Carpobalsamum Officinarum prorsus reiiciendum est, neq; enim Balsami fructus est, sed ignota cuiusdam plantæ, vietum, exoletum, inodorum. Quare eius penuria semine Terebinthi, vel Lentisci immaturi vtendum cēsēt Pena, quod eius vires Carpobalsami facultatibus planē respondere videantur. Quin è Terebinthi pullulantibus botris atque flagellis tempore Verno lymphidissimus liquor extillans, odoratissimus, non parū tenax, digerendo, glutinando, dolo-remque mulcēdo eadem quæ Opobalsamum præstare potest: cui suffragatur omnium consensus: nullus enim Balsamum confecit, qui non Terebinthinam vulgaram permiscuerit. Quare nullum ille succedaneum aptius arbitratur, cuius partes omnes omnibus partibus, liquori, ligno, semini respondeant, quā Terebinthus genuinus. Hodie ex Occidentali India præstantissimus liquor in Hispaniam defertur, quem ob excellentes & admirandas virtutes Balsamum nuncuparunt, veri illius Balsami quod in Iudæa & Ægypto nascebatur nomine. Quare Balsamum

Xylobals.
Electio.
Carpobal.
sa. Ele-
ctio.
Vires &
Temper.

Li. 6. simpl.

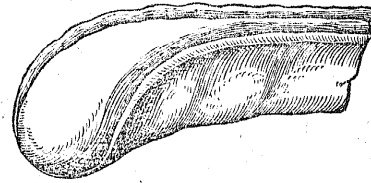
Balsamum
Indicum.

Li de sim-
plic. Ind.
Occident.
Forma.

Indicum siue Occidentale nominetur. Nascitur auctore Nicolao Monard. in Hispania noua arbor Indis Xilo dicta, Punica malo maior, foliis Vrticæ similibus, ferratis & tenuibus. Ex hac duobus modis liquor elicitur. Vno multis incisuris vulnerato arboris cortice, qui tenuis est. Liquor inde fluens tenax est, subalbidus, & præstantissimus, sed adeo paucus, vt totum sibi seruent incolæ, nec ad nos transferatur. Altero Indis admodum familiaris in eliciendis succis ex quauis arbore. Ramos atque etiam truncos arboris assulatim & minutim cõcisos in amplissimũ leberem coniiciunt, multa affusa aqua. Bulliunt omnia quantum fatis sit: sublato igne refrigerari sinunt, & conchis oleum supernatans colligunt. Id verò est Balsamum quod in Hispaniam aduehitur, & quo illic vulgò vtuntur, colore ex nigro rubente, odoris suauissimi. Vasculis argenteis, vitreis, stanneis, aut fictilibus vitratibus asseruatur, aliam omnem materiam penetrans. Gustu est acuto & aliquantulũ amaro, vnde colligere licet adstrictionis particeps esse, calidum & siccum secũdo gradu. Tribus autem modis in vsum medicum recipitur. Aut enim intus sumitur, aut foris illinitur, aut chirurgicis remediis permiscetur. Intus sumptum manè ieiuno ventriculo asthmaticis vtile est, & vesicæ doloribus, mensès ciet, vt & pessi modo subditum. Eius quatuor aut quinque guttulæ vino, aut aqua rosacea in cochleari exceptæ, & diluculo sensim in guttur instillatæ, sic vt linguam nõ contingant (eius enim Balsami sapor in ore diutius hærens forsitan nauseam moueret) veteres stomachi dolores finiunt, eumque roborant: colorem commendat & anhelitum. Iocinori prodest, obstructiones aperit, & iuuentutein conseruat. Phthificos iuuat, steriliũ vterum expurgat pessi modo admotum. Foris calidum cum pluma illitum omnes cruciatus à frigidis humoribus ortos mulcet, præsertim si linteum liquore delibutum apponatur. Oedemata discutit & absomit: quamlibet corporis partem roborat. Capiti illitum cerebrum reficit & fouet, omnemq; noxium humorem absumentendo, dolores sedat. Paralyticis opitulatur, cerebro, ceruice, spina, & ea parte quæ paralyti tentata est inunctis. Eadem ratione ad omnes neruorum morbos & contractiones vtile est. Stomacho illitum eum roborat, concoctionem iuuat, & flatibus obstructionibusq; liberat, sicuti & lienem, quem etiam emollit. Nephritidem & ventriculi dolores à causa frigida & flatibus prouenientes, calidum loco dolenti impositum sanat. Idem præstat pani calido inditum, sicq; appositum. Vrinam cit & expellit illitum. Summopere laudatur in articulorum doloribus, præsertim coxendicum, quia omnem duritiem & tumorem resoluens discutiat. Chirurgicis medicamentis mixtum, mirum quantum valeat. Vulgò in recentibus vulneribus vtuntur: nam statim & sine suppuratione glutinat. Iis etiam prodest in quibus contusio adglutinationem impedit, quod statim digerat, & reliqua præstet quæ ad vulnus glutinandum necessaria sunt, vt non abs re pauperum chirurgia ceteri possit. Neruorum iuncturarumq; vulnera præ reliquis medicamentis ad cicatricem perducit, contractionemq; prohibet. Capitis vulnera sanat, modò cranium illæsum sit. Denique recetia omnia in quamlibet corporis parte, antiqua verò per se, aut cum aliis eò pertinentibus expurgat, & ad cicatricem perducit. In diuturnis febribus spina eo calente inuncta, dimidia hora ante paroxysmum, & illico quinque aut sex guttis eius in vino sumptis modo suprascripto, horrores discutuntur, si ter aut quater remedium id repetatur. Hoc Balsamum statim, atque in India innotuit, ab Hispanis vsu receptum fuit, Indorũ exempla secutis, hoc succo vulnera sua curantium. Quare in Hispaniam delatũ ob admirabiles eius dotes magno fuit in pretio: eius enim vncia modò decem, modò viginti ducatis aestimabatur, nunc libra non pluris quàm tribus aut quatuor ducatis valet. Romam quoque primũ illatum in eo fuit pretio, vt vncia centum ducatis venderetur. Deinde magna eius copia ad nos delata cœpit vilescere. Eodem

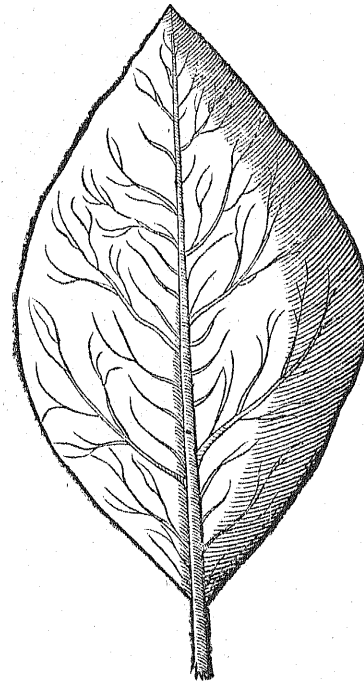
Temper.
de Vires.

FRUCTVS Balsami,
Monardi.

Ex eo quod inter vtrumque corticem est spatium, incisione Balsamum profluit, alba limpidissimaque lacryma, suauissimi odoris, qui insignes suas facultates statim prodit. Idem auctor affirmat eius guttulam, alterius quod decoctione elicitur libra præstare, eiusque arboris fructum se habere, qui pro arboris magnitudine exiguus est, nempe Ciceris aut Pisi grano non maior, gustus aliquantum amari, inclusus extrema siliqua angusta, digitum longa, alba & tenui. Eo fructu sese suffiunt Indi ad capitis dolores & defluxiones. Auctor generalis Indiarum Historiæ narrat in India & insula Hispaniola plantam quandam sponte nasci, arboris magnitudine, vt pote quæ ad duorum hominum proceritatem interdum assurgat. Caulibus est cinereis, foliis viridibus superiore parte magis quàm inferiore, grandibus & amplis costa crassiore & elatiore per medium diuisis, foliorum pediculis non virentibus, sed rubescentibus. Fructus est racemosus, longus instar manus digitatæ. Acini eius rari, virentes, quandoque rubescentes, & qui maturefcento magis, ac magis rubescunt. Succum ex ea hoc modo extrahunt. Cymas & asparagos teneros huius plantæ colligunt, alij racemos addunt, & ex his succum exprimunt, quem in aqua coquant ad dimidias, deinde magis ac magis ad saporem aut mellis crassitudinem. Residere sinunt, & ad vsum reponunt. Vlcibus & vulneribus admovent: sanguinem enim reprimunt, terget, & mirificè eis medetur, etiam vero Balsamo efficacius. Eius folium hinc ad viuum est expressum, vtroque extremo acuminatum, sex digitos longum, latum quatuor cum dimidio. Reperitur in multis locis insulæ Hispaniolæ. Balsamum nouum vocant. Ex eius summitatibus

BALSAMI folium.

destillatur aqua. præstantior aqua vitæ, vulneribus vtilissima, & morbis omnibus qui à frigore ortum habent, vti dolori ventriculi, aut partis alterius, si diebus aliquot bibatur.

MACER.

Eodẽ Nicolao Monardo auctore, ex America siue Noui orbis cõtinenti magna copia deferri cœpit Balsamũ aliud per incisionẽ extractũ ex arboribus iis similibus quæ in noua Hispania nascuntur, vbi Balsamũ decoctione colligitur. Sunt autem eæ arbores vastæ magnitudinis, & ad radicem vsque ramosæ, duplici septæ cortice, altero crasso, Suberum modo, altero tenui, interno, materiam arborum amplectente.

Forma.

Ufus.
Lib. II. 73.

Li. de sim-
plic. Occid.
India.

Nomina
Lib. 1. c. 94.
Forma.
Lib. 12. c. 8.

T GRÆCIS *μακέρ*, ita Latinis Macer & Macir nominatur, Auicenna Talisafar, de quo breuiter sic Dioscorides. Macer est cortex flauescens, crassus, gustu perquam adstringens. Ex Barbaria aduehitur. Plinius non plura tradit. Et Macer ex India aduehitur, cortex rubens radice magna, nomine arboris suæ. Qualis sit ea incomperum habeo. Plinius & Galenus ex India conuehi Macerem aiunt, Dioscorides ex Barbaria, quæ, Ptolemæo auctore, in Indo fluuio insula est, vel vrbs. Illud maiore consideratione dignum, quod Plinius radice, alij alterius partis, vel trunci, vel ramorum arboris corticem Maceris nomine intellexisse videntur. Quis autem sit hic cortex, hodie ignoramus, nec etiam aliunde ad nos aduehitur. Attamen Pena scribit inter extremi Casia cortex magna fragmenta, de quibus dicemus, etiam repertum fuisse alium, qui ex cuiusdam arbusculæ stipitis imo exemptus, inferiore sui parte valde similis & concolor est superiori, sed minus crassus, ferè inodorus, aut quiddam luglandis aut Lauri redolens, gustu perparum caloris glutinis ve mixti cum adstrictione habens. Quare Macer videri possit, cum Macer Dioscoridi & Galeno adstringens sit, & calfaciat, & arboris cortex esse videatur. Macim autem Officinarum non esse, integumentum scilicet Nucis myristicæ, multis rationibus demonstrari potest. Est enim Macis tenuis cortex, acris odoratus, & amariusculus: Macer verò Plinio cortex rubens, radice magna. Præterea vires & facultates plurimum à sese disident. Nam Macer gustu valde adstringit, vt Dioscorides auctor est. Quare contra cruentas excretiones, dysenterias, & alui fluxiones bibitur. Et ex Plinio, Corticis melle decocti vsus ad dysenterias præcipuus habetur. Galeno verò Macer gustu est multum acerbo, cum leuicula quadam acrimonia odorata, iucundum sanè redolens. Videtur itaque ex mixta constare essentia, pleraque terrena frigida, paucula verò calida, & tenuium partium. Quamobrem valenter desiccatur adstringitque: ob id coeliacis & dysentericis miscetur facultatibus, in tertio desiccantium consistens ordine, in caloris frigorisque differentia neutram insigniter efficiens. At Macis non ita adstringit, nec tam leui est acrimonia, sed linguam & fauces satis vellicat, odoratior est, & leuiusculum amarorem cum siccitate relinquit, vt dici possit calfacere & siccare in sine secundi ordinis, vel principio tertij. Maceris à Maci discrimen non ignorauit Serapio, qui cum ex Isaac dixisset Macim esse Nucis odoratæ operimentum, subiungit aliud esse de quo intelligit Dioscorides, scribens Macerem ligni corticem esse siue corium. Item Auicenna de Maci Nucis odoratæ inuolucro tractauit vno in loco, de Macere autem tanquam diuersa re, nomine Thalifafar, alibi. Postremò Dioscorides & Galenus de Macere illa quidem quæ supra diximus, literis mandarunt, de Maci verò vtpote incognito aromate, ne verbum quidem.

Vires.

Lib. 12. c. 8.
Li. 7. simpl.

Ca. 2. simpl.

Li. 2. c. 44.
Li. 2. c. 687.

MALABATHRVM BETRE. CAP. XV.

Nomina
Lib. 1. ca. 11.

Forma.

M A A B A O P O N Græcis & *φύλλον*, Latinis similiter Malabathrum & folium simpliciter, & folium Indicum. De quo hæc prodidit Dioscorides. Malabathrum quidam esse putant Indicæ Nardi folium, decepti quadam odoris similitudine: multa enim Nardum olent, vt Phu, Alarum, Niris. Res autem nõ ita habet. Nam Malabathrum folium est sui generis, quod in India nascitur paludibus, Lentis palustris modo innatans aquis sine radice. Id collectum statim lino transluitur, & siccatum reconditur. Ferunt siccatis æstiuo feruore aquis, humum aridis fruticibus vri. Quod si non acciderit, non amplius renasci. Probatum recens, ex nigro candicans, non fragile, integrum, odore

odore caput feriens, quod in sua odoris suauitate diu permaneat, vt Nardum sapore immiscetur, nullo satis gustu. Infirmum verò, & minutim concisum, cariosum, virus olens, improbatum. De eodem sic Plinius. Dat & Malabathrum Syria, a bore folio conuoluto, arido colore, ex quo exprimitur oleum ad vnguenta, fertiliore eiusdem Ægypto. Laudarius tamen ex India venit. In paludibus ibi gigni tradit Lentis modo, odoratius Croco, nigricans scabrumque, quodam salis gustu. Minus probatur candidum. Celerrimè situm in vetustate sentit. Sapor eius Nardo similis esse debet sub lingua. Odor verò in vino sufferuefacti antecedit alios. Hic Plinius diuersa Malabathri genera ponit, Dioscorides vnicum. Vnum in India laudarius, ibi in paludibus gigni Lentis modo, quod Dioscorides dixit Lenticulæ palustris modo aquis innatans. Quodam salis gustu, Dioscorides nullo, *ωδ ἀμυγδαλῶν*, id est, nauigationis tempore aqua marina non perfusum. Minus probari candidum, Dioscorides probat ex nigro candicans. Auicenna & Serapio quæ de Folio Indo tradiderunt, à Græcis mutuati sunt, qui cum Malabathrum non norint, ex eorum scriptis innoscere aliis non potuit. Quare veram Malabathri historiam ex Garcia hic exponemus. Indi folium siue Malabathrum Tamalapatra appellant, ex qua voce Græci & Latini suum Malabathrum detorserunt, Arabes *Ladegi Indi*, id est Folium Indum, Actuarius à Mauritanis *Tembul* nominari perperam scripsit. Est autem Folium Indum folio mali medicæ simile, angustius tamè per extremum, colore viridi, tribus per longitudinem excurrentibus costis (qua nota facilè dignoscitur) odoratum, Caryophylla quadantenus redolens, non tam vehementis odoris quàm Nardus aut Macis, neque tam subtilis & acuti quàm Canella. Non

Li. 12. c. 26.

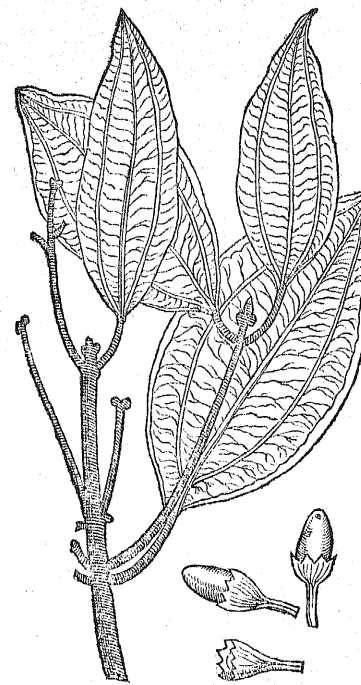
Li. 2. ca. 153.
Cap. 33.

simpl.
Li. 1. Aroma.
Ind. ca. 19.

Nomina

Forma.

TAMALAPATRA
cum suo ramusculo.

igitur aquis innatans hoc folium Lentis palustris modo, vt referunt Dioscorides & Plinius, sed nascitur in procera arbore procul ab aquis, cum multis aliis in locis, tum in Cambaya. Neque tam validi sunt odoris folia hæc quam Spica Nardi, sed suauioris, neque eo modo colliguntur atque reponuntur quo Dioscorides ait, sed collecta in fasciculos colligantur, atque ita vaneunt. Diluore viridi colore nitent, nõ ex candido nigricant, & præferuntur integra, quod facultas in istis melius conseruari credatur. Odore nequaquam caput ferunt, vt reliqua odorata. Plinius in Syria, Ægypto & India nasci tradit, quod cum perquisisset Garcias à Medicis Memphiticis, Damascenis, & Alepinis, omnes vno ore negarunt in Syria aut Ægypto gigni, neque tam validi esse odoris quàm Crocum, neque Nardi esse sapore affirmat. Quod verò huius in vino sufferuefacti odorem alios antecedere scribit, eius tempore verum id esse potuit, cum adhuc ignota essent Berzuinum, Ambarum, Moschus, Calambac, id est Agallochum præstantissimū, aromata odoratissima. Hoc folium quale à Garcia describitur, eius Scholiastes ad nos, ipsis etiã tenuioribus ramis interdum adhuc inhaerens & integrum adferri ait, quale & hic pictura expresit, gustu Laurini ferè folij. His addit picturam fructus cuiusdam exigui, glandis ferè forma à Cortuso missi cum hac inscriptione, Fructus Canellæ quorundam sententia, ex aliorum verò sententia, *Tembul* conuoluoli in India.

Eum

Eum quoniam intellexerat aliquando vnà cum folio Indo ad nos adferri, atque id legitimum esse folium ex Garcia descriptione coniciat. (Nam *Tembul* fructus longè diuersus est, vt in Betre dicitur) pingendum curauit ea magnitudine quam missus est, quem & nos hîc cum folio exhibemus. Falluntur, inquit Garcias, qui Malabathrum Caryo phyllorum folium esse putant: nam regio in qua Caryophylla nascuntur, biennij ferè itinere distat ab ea in qua Malabathrum prouenit. Neque opus fore *ἐπιβαλλομένη* ait, si diligentiores essent pharmacopœi & Medici Lusitani: tanta enim eius copia exportari posset, quæ vniuersæ Europæ satisfaceret. Eius autem penuria Canellæ foliis vtendum consulit, si ea nanciscantur, sin minus, Spica Nardi, non autem Maci, vt quidam voluerunt, Auicenna Thalifasar substituit aut Spicam, Bellunensis autem Thalifasar, seu Thalifasar, seu Thaleffir, seu Thaleffir interpretatur folia Oliuæ Indæ. Alij dicunt, inquit, quod est lingua auis. Rectius opinor Clusius, qui Thalifasar Auicennæ Græcorum Macerem esse censet, de quo Thalifasar nomine scripsit Auicenna, vt diximus. Malabathrum, Dioscoride auctore, eandem quas Nardus vires habet, sed omnia efficacius præstat. Vrinam vehementius ciet, & stomacho magis prodest Malabathri vis. Oculorum inflammationibus tritum & in vino feruefactum commodè illinitur, subditum linguæ oris halitum commendat. Vestibus interpositum earum odorem seruat, & ab erosione tuetur. Plinius, Malabathri quoque naturam, inquit, & genera exposuimus. Vrinam ciet, oculorum epiphoris vino expressum vtilissimè imponitur: item fronti dormire volentibus, efficacius si & nares illinantur, aut si ex aqua bibatur. Oris & halitus suauitatem commendat linguæ subditum folium, sicut & vestium odorem interpositum. Folio Indo Betre siue Betle adeò simile est, vt idè esse credant multi, etià qui in India peregrinati sunt. Amatus Lusitanus vtrumque confundit. Item Odoardus Barbofa, scribens fluuium esse Betelle nuncupatum, in cuius ripis vicj sunt aliquot, & horti amœnissimi ac paradisi, in quibus tanta Betelle copia colligitur (folium id est ad mandendum præstantissimum) vt iis nauigia paruula & scaphas onerent, quæ ad alias regiones & maris portus vendèda transfuehant. Hoc folium, inquit, Folium Indum vocamus, Lauri folio magnitudine par, eadèque ferè specie. Hederæ modo alias arbores conscendit, & palis ridiculisque fulcitur. Fructu feminèque caret. Folium istud in ore detentum roborandi vim habet. Quamobrem Indi omnes tam viri quàm fœminæ, noctu diuq, domi & foris id perpetuò mandunt ita præparatum. Ex ostreorum testis calcem faciunt, in qua aqua dissoluta folium macerant, quibus adiungunt paruula quædam poma (*Areca* vocant) quæ permixta in ore tenent manduntq, nihil deglutientes, præterquam succum qui ex superioribus tribus commixtus elicatur, quæ semper os rufo colore, & dentes nigro inficiunt. His tradunt ventriculum à superuacuis humoribus expurgari atque exsiccari, cerebrum & cor mirè roborari, status discutiti, sitim sedari, vt nulla apud Indos res maiori sit in pretio. Non solum loco supra dicto, sed etiam in tota India magna folij huius copia est. Persæ & Arabes *Tambul* vocant. Hæc Odoardus Barbofa. Sed hallucinantur, inquit Garcias, qui Betre folium Indum esse putant, in quo etiam errore se fuisse fatetur. Sed Nizamoxæ Regi medicamentum roborando stomacho iussus componere, cum medicamenta ex quibus constaret enumerasset, adderetq, id folium quod manderet, folium Indum esse, risit ille, & Auicennam ostendit Arabica lingua conscriptum, qui diuersis capitibus de Folio & Betre agebat. De Folio quidem loco supra citato, de Betre verò multò post, quod *Tembul* vocat corrupto, vt Garcia videtur, vocabulo, quod ab omnibus *Tambul* non *Tembul* vocatur. In Malauar, vt idem Garcias scribit, *Betre* vocatur, in Decan, Guzarate & Canam, *Pam*, in Malaio *Siri*. Nascitur in omnibus Indiæ regionibus maritimis Lusitanis cognitis, in continenti non reperitur, nisi è maritimis

Li. 2. ca. 23.

Li. 2. c. 687.

Lib. 1. ca. 11.

Vires.

Lib. 23. c. 47.

Betre.

In cap. 11. li.

1. Dioscor.

Lib. Nanti-

gar.

Forma.

Vires.

Li. 1. Arcom.

Ind. ca. 18.

Li. 2. c. 699.

Nomina

Locus.

è maritimis delatum. Verum quidem in Dulta bado, vrbe opulenta, in Decan, in Bîsnaga inueniri, sed minori certè quantitate quàm vt ad Persas & Arabes deferatur. Supra Calaiate, quod octoginta leucis ab Ormuz distat, inueniri haud erit facile. Nam neque regionem frigidam amat, vt ex China, neque solibus nimium perustam, vt Mosambique & Sofala. Est autem Betre, inquit ille, folium simile ferè Mali Medicæ folio, oblongius tamen, & per extremum arctius, venas siue costas per longitudinem excurrentes habens. Optimum censetur bene maturum, colore fuluescente, tamen si mulieres nonnullæ præferunt quod immaturum est, quia maiorem sonum edit in ore dum manditur. Corruptitur si recens à planta collectum diutius manibus tractetur. Fert Betre in Maluccis fructum quædam cõtortum, lacterti caudæ similem, quem istic edunt, quod bene illis sapiat. Fuit id semen delatum Malacam, atque degustatum optimi saporis inuentum est. Seritur autem Vitis modo, addunturq, pedamæta, per quæ repens se sustineat nostratis Hederæ modo. Quidam maioris quæstus gratia Piperis, aut Arecæ arboribus id maritant, atque ita pulcherrima vmbacula conficiunt. Multam verò curam & assiduam rigationem desiderat. Betre folium mansum amarum sentitur. Quæ ob causam Arecam, calcem, atque alia admiscent. Sunt qui addant Lycium, opulentiores Caphuram de Burneo, nonnulli lignum Aloës, aut Moschum, aut Ambarum. Sic autem paratum, adeò suavis est saporis, orisque halitum adeò commendat sua fragrantia, vt perpetuò ferè illud mandant ditiores, tum etiam alij pro facultatum ratione. In solitudinibus autem & remotioribus à mari locis carè venditur. Ideò fertur Nizamoxa singulis annis in id impendere trigies mille aureos Lusitanicos. Hæc sunt eorum tragemata, hoc abeuntem donant, atque Rex ipse interdum propria manu potentioribus largitur, aliis verò per manus famuli. Sed quia Betre venas habet per folij longitudinem discursantes, vngue pollicis (quæ ea de causa in acutum præsecant, non veluti nos in rotundum) eas eximunt: deinde admisto calcis momento (quæ tum ob exiguam quantitatem, tum quod ex testis ostreorum concrematis facta sit, nocere non potest) & Areca contusa aut confracta, folium Betre complicant, atque in os iniectum mandunt, priorem illum succum expuentes (quod tamen nonnulli non faciunt) qui cruentus videtur: deinde alia atque alia folia similiter præparata sumunt. Solent aliquem dimissuri, aut ipsi ab adstãtibus discedentes his foliis præparatis plena bursula sericea abeuntem honorare. Nemo autem discedere sustinet, donec Betre sit donatus: id enim est dimissionis indicium. Præterea opulentiores adituri, hoc Betre manducare pro more habent, vt odore os commendent. Est enim apud eos valde indecorum odoratum non habere anhelitum: ita vt si tenuioris fortunæ aliquem cum potentiori fabulari necesse sit, manu ori admota id faciat, ne teter aliquis odor nares alterius feriat. Sic etiam mulieres cum viris congressuræ Betre mandunt, antequàm colloquantur, existimantque ad lasciuiam summam esse illecebram. Omnes eius regionis incolæ sumpto cibo mandere solent, alioqui cibos nauseam prouocatuos aiunt, & mandere assuetis oris halitum tetrum fieri si abstineant. Solent ab eius vû aliquot dies abstinere, quibus obierunt sanguine iuncti, & in quibusdam ieiuniis. Ab eius etiam esu abstinent, & humi se abiiciunt Arabes & Moalis, id est, Ali sectatores, decem diebus quibus ieiunant. Auicenna tradit Betre gingiuas confirmare, in quem etiam vsum semper ab Indis manditur: & paulò post subiicit stomachum roborare, ob quam facultatem etiam ab Indis expetitur. Quod autem frigidam facultatem illi tribuat in primo gradu, & exsiccantem in secundo, putat Garcias exemplar vitiosum esse, aut (quod docti Arabes arbitrantur) Auicennæ in temperamenti ratione impositum fuisse. Fit enim plerumque, vt vulgus quæ calida sunt, frigida esse dicat, vt Piper, Cardamomum, Cepam. Calidum autem

Forma.

Vires.

Vires.

Li. 2. c. 699.

& siccum esse Berre ad finem secundi excessus Garcias expertus est, & ex sapore, ac odore iudicauit.

L A C C A.

C A P. X V I.

Li. 2. c. 432.

Cap. 181. simpl.

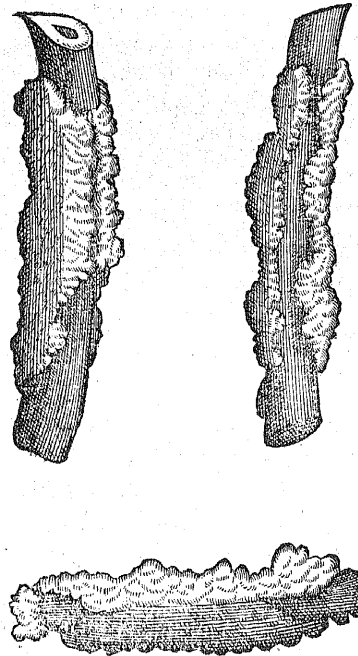
In cap. 23. lib. 1. Diosc.

Li. 1. Arom. Ind. cap. 6. Nomina

Cap. 13.

L A C C A. Officinis, Italis etiam *Lacca*, quibusdam *Lachetta*, Auicenna Luch vocat, & Dioscoridis Pauli; Cancamum esse censet. Scribit enim ex Paulo gummi esse simile Myrrhæ, boni odoris, debetque adhibita cautione sumi. Deinde eos reprehendit, qui Caraben dixerunt esse Laccam, quamuis Carabe nonnullas facultates similes habeat. Serapio ex sententia Dioscoridis & Athabaris (quem nonnulli Paulum putant, quod eius verba transcribat) scribit Laccam gummi esse arboris in Arabia nascentis, Myrrhæ simile. Deinde ex sententia Rhasis, ex celo decidere in ramos arboris Gubera, id est Mespili. Postremò ex Isaac, Lacca, inquit, res quædam rubra, quæ tenuibus lignis inhæret, saporis suavis. Coquitur hæc, & ex ea panni rubro colore inficiuntur, quam insecturam Kermes vocant. Ex Armenia defertur. Sed de Lacca longè aliter scripserunt recentiores. Amatus Lusitanus tradit Laccam hodie à Lusitanis ex India deferri, rubram, translucidam, insecturis præcipuè expetitam, ex qua etiã Officinæ compositionem præparant, quam Dialacca appellant. Hanc certum est non gummi esse, nec arboris plantæ ve alicuius lachrymam, sed potiùs formicarum alatarum stercus, fauaginè mve, veluti ceram apum. In Regno igitur Pegu apud Indos, cum terra pluuia, vel arte plus iusto irrigatur, formicæ alata ligna quædam tenuia ab incolis sic disposita conscendunt, in quibus Laccam generant: qua de causâ in Lacca ligna visuntur, quæ proculdubio arboris non sunt Laccam ferentis. Garcias tradit quam Officinæ Laccam vocant Arabibus, Persis, & Turcis *Loc Sumutri*, quasi dicas Laccam è Samatra, nuncupari, non quod Samatra sit prouinciæ Pegu, vbi plurima Lacca nascitur, finitima, sed quod Arabes & alij in Samatra gigni putarent. Idem nomen seruarunt incolæ prouinciarum Balagnate, Bengala, & Malauar, quia à Mauritanis id didicerunt. Legitimum tamen in his

L A C C A cum suis bacillis.

prouinciis nomen est Lac, in Pegu verò & Martaban, vbi est præstantissima, Tree, atque istuc à Iamay adferri tradit. Non vocatur Aec, nec Aucufal, vt Pandectarius scribit, neque Sar, vt corruptè apud Serapionem legitur. Porro incolæ Pegu & Martaban eam Samatram deferbant, vnde Piper in suam regionè reuehebât. Quomodo autem illic nascitur, ita narrat. Vastam arborem illic inueniri, foliis quodammodo Pruni, in cuius furculis & minoribus ramis magnæ formicæ in terræ visceribus aliisq; locis enatæ hanc Laccam elaborant (vt apes mel conficiunt) materiam ex ipsa arbore exsurgentes: hos deinde ramulos ab arbore reuelli, atque in umbra sicari, donec decidētibus ipsis Lacca veluti in tubulos cōcreta maneat: interdum ligni fragmenta ipsi inhærent. Melior sincera, ligni & fragmentorum expers, deterior cui ligni fragmenta inhærent. Inuenitur etiam solida & minimè sincera, quâ postea colliquât, & in pollinem redigūt. Hæc vilior, quia multâ terram admixtam habet. Non est autem arbor

in qua

in qua Lacca prouenit, Myrto similis facie, aut magnitudine, vt aliqui putant, sed interdum in Nucis iuglandis magnitudinem accrescit, interdum minor est. Idem refert se in Balagnate vidisse ramulum ex arbore Betifera reuulsum, cui inhærebat Lacca sed quia exigua admodum quantitate aduersante, cæli temperie prouenit, negligi: multi tamen se vidisse in iis arboribus affirmabant. Formicas autem Laccam conficere perspicuum esse, quod plerumque alæ formicarum Lacca permixta reperiantur. Eligenda Lacca quæ præmansa pulcherrimo colore rubro inficit. *Electio.* Quæ etiam ad nos aduehitur, circa ramulos elaborata est, inquit Clusius, & quâuis prædura & exsucca, mansa tamen sputum efficit sanguineum, quod probitatis est indicium. Ex his intelligere licet Laccam à Cancamo Græcorum diuersam esse, quod Lacca minimè odorata sit, Cancamum autem ad suffimenta vsurpatur, quod boni odoris est indicium. Quare Auicennæ & Serapioni ignoram fuisse qui Cancamum Græcorum esse putarunt, quibus æquè incognita fuit. Non est autem Lacca Myrrhæ similis, quia hæc in exterioribus ramulis conficitur, & odorata nō est, Myrrhæ ex ipso arboris trunco extillat, & odorata est. Fallitur etiam Auicenna scribens similes illi cum Carabe esse facultates: Carabe enim adstringit, Lacca obstructiones aperit. Præterea Laccam in Arabia nasci falsum est, cum in Arabiam ex India deportetur. Neque in Sorbi ramulos delabitur, neque etiam Mespili, vt nonnulli perperam verterunt: cum nullæ sint, auctore Garcia, in vniuersa India Sorbi neque Mespili. Sed nec in Armenia prouenit, nec est Kermes Arabum, cum id nihil aliud sit, quàm Coccus insectorius Græcorum. Lacca exalfacit ordine secundo, ventriculum & iecur roborat, & ab obstructionibus liberat, ictericis prodest, aquas pellit. Est alia Lacca artificialis, quam insectores vendunt: quæ ex facie brasiliæ & croci constat, qua pictores maximè vtuntur in exprimendo colore rubro obscuro.

Vires & Temper.

B E N Z O I N.

C A P. X V I I.

B E L Z O E, vel Belzoim, vel Belzuinum vulgò, Garcia Benini, siue Benzuinum dicitur. Id ille veteribus profus incognitum fuisse scribit: neque enim apud Græcos, neque apud Arabas vlos eius descriptionē legimus. Auerrhois quidem scribit Belenizan, siue Belanzan, siue petrosam exliccantem & exalfacientem in secundo excessu habere facultatem, stomachum humidum & languescentem exsiccare & roborare, oris odorem commendare, partes corporis confirmare, & venerem excitare: quod nonnulli Beniui esse putant, quibus Garcias non assentitur. Veteribus etiam Iudæis incognitum fuisse ex eo conicit, quod neque David, neque Salomon eius meminerint, qui tamen odores & suffimenta maximè celebrarint. Beniui genera multa Garcias recenset. Vnum à mercatoribus maximè expeditum, quod amygdaloides vocant, quia vngues seu maculas candidas amygdalorum instar admixta habet, & quo pluribus abundat, eo præstantius habetur. Amatus Lusitanus hoc genus Myrrham Troglodyticam Dioscoridis, omnium præstantissimam esse censet. Maximè prouenit in Sian, & eius cōtermina Martaban. Alterum genus nigrius inuenitur in Iaoa & Sumatra, quod vilis est. Est & genus nigrum in Sumatra, è nouellis arboribus profluens, quod ab odore grato Beniui de Boninas vocant: id superiori decuplo carius est. E nouellis autem plantis profluens amygdaloide odoratus esse ait Garcias, quia gummi multum natiuæ suæ fragrantie vetustate amittat, vt ferè reliqua huiusmodi. Sed quia candidum elegantius est, nigrum & nouellum odoratus, utrumque permiscere solent, vt odoris fragrantie etiam elegantiam concilient. Beniui genera à Chinesibus vocantur *Cominham*, ab Arabibus *Louaniacy*, quasi dicas Thus de Iaoa, quod hæc regio primùm Arabibus innotuerit: Arabes

Nomina
Li. 1. Arom. Ind. cap. 5. Collig. 5. ca. 56.*Genera.*In cap. 71. lib. 1. Diosc. *Locus.*

Forma.

enim Thus Lonan vocare diximus, Gazarate & Decan incolæ *Udo* nominant. Est autem Beniifera arbor procera, vassa, pulchra, vmbra latè diffundens ob ramorum copiam, quos venusto ordine digestos, & in altū sublato habet. Caudice est crasso, materie pulchra & firma. Folia minora sunt aliquantò Citri, seu Limonerae foliis, non tamen adeò virentia, sed parte auersa candicantia, quæ in maioribus ramis nascuntur, ad Salicis folia magis accedūt, latiora tamen sunt, sed minùs longa. Nascuntur interdum in siluis Malaca. Vulnerātur interdum arbores vt Beniui maiori quantitate effluat, nouellæ, vt dictū est, Beniui de Boninas emittūt. Credere permulti Laferpitij lacrymam, siue Asam odoratam esse Benzuinū, quorum sententiam Garcias improbat. Nullum enim, inquit, in condimenta vnquā Benzoinum recepisse certum est. Asæ verò frequens est vsus in condiendis cibis apud Indos. Deinde maxima pars Laferis ex India vltra Gāgem (Indi Ganga vocant) aduehitur. Benzoin verò quod in Indiam adfertur, quodq; Amygdaloides dicunt, nascitur in Sumatra & Sian (non in Armenia aut Syria, aut Cyrene) eiusque maxima pars in Indiam conuehitur, deinde in Arabiam, Persiam, & Asiam minorē, atque etiam in Palestinam Syriam, Armeniam, Africam.

BDELLIVM. CAP. XVIII.

Nomina Lib. 1. c. 69.

BΔΕΛΛΙΟΝ Græcis, *μάλδαρον* & *βόλχαν*, Latinis Bdelium. Est, auctore Dioscoride, lacryma Sarracenicæ, seu Arabicæ arboris. Probatur gustu amarum, translucidum taurini glutinis modo, intus pingue, facillè liquefcens, ligni ac sordis expert, suffitu odoratū, vngui simile. Est etiam Bdelij genus sordidum, nigrū, vberioribus glebulis in offas conuolutū, Aspalathi odore, ex India aduectum. Deferunt etiam ex Petra oppido siccum, resinofum, liuescens, sed facultate secundum. Adulteratur gummi, sed ita vitiatum non perinde gustui amaritudinem representat, nec adeò suffitionibus odoratum. Diofcorides hîc solūm gummi meminit, Plinius etiam arboris. Vicina est Bactriana, inquit, in qua Bdelium nominatissimum. Arbor nigra est, magnitudine Oleæ, folio roboris, fructu caprifici naturaq;. Gūmi alij Brochon appellat, alij Malachrā, alij Maldacon. Nigrū verò & in offas conuolutū, Hadrobolon. Esse autem debet translucidū simile ceræ, odoratū, & cūm fricatur pingue, gustu amarū citra acorē. In sacris vino perfusum, odoratius. Nascitur in Arabia, Indiaq;, & Media ac Babylone. Aliqui Peraticū vocant ex Media aduectū. Facilius hoc & crustosius, amarūq; at Indicū humidius & gūmosum. Adulteratur Amygdala nuce. In nostris Auicennæ exemplaribus cōfusa est admodū & inepta Bdelij descriptio. Serapio duobus diuersis capitibus de Bdelio tractat. In priore scribit Molechil de Machi, id est Bdeliū de Mecha esse arborē lunci, quæ maturatur in Mecha, & comeditur, estq; dulcis, cuius cor est Cefilio, estq; ex genere Palmae. In altero capite de Molochil agit, quod est Bdelium Dioscoridis. Bdelij fructum à Cortuso missum

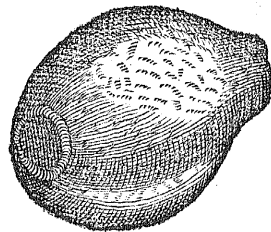
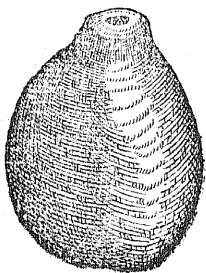
Lib. 12. c. 9.

Lib. 2. c. 115.

Cap. 17. simpl.

Cap. 194. simpl.

BDELLII fructus Cortusa.

rei herbariæ studiosis cōmunicauit Clusius, quem & hîc expressimus. Est nucis Iuglandis magnitudine, aut etiam amplior, triangulari forma, oblongiori tamen, & ad Ficū quodāmodò accedente, odoratus, colore subcinereo, durissimo

risimo putamine, quod prægnans est, & nucleum continere videtur. Bdelium calcit auctore Dioscoride, & emollit duritias, & turgentia guttura, humidatq; hernias discutit, cum ieiuna salua dilutum: vuluæ spiracula laxat appositu & suffitu, & partus humiditatēque omnes extrahit, calculos potu comminuit: vrinam mouet, tussientibus & à serpente percussis vtilissimè datur: valet ad rupta, vultu, laterum dolores, & discursantes spiritus: malagmatis inferitur, quæ contra duritias & neruorum nodos profunt. Contusum resoluitur affuso vino aut aqua calida. Dilucidius easdem facultates exponit Galenus. Bdelium quod Scythicum nominant, quod sanè & acrius est & resinofum magis, emollientis admodū & efficacis virtutis est. Arabicum, quod dilucidius est, magis desiccatur quàm emollientia. Igitur recens & humidum est, & contusum facillè mollescit, ad omnia ad quæ Scythicum idoneum. At quod antiquum est, & gustu admodū amarum, & acre & siccum ab eorum quæ indurata emolliunt mediocritate excidit. Viuntur autem illis & potissimū Arabico, & ad bronchocelas, & hydrocelas salua matutina ieiunāque subigentes, vt emplastri consistentiam accipiat. Porrò Arabicum & calculos renū in potu sumptum frangere apparet, tum vrinās ciere, & crudorum flatuum discursus, & laterum dolores, & rupturas persanare.

Temper. & Vires. Li. 1. ca. 69.

Li. 6 simpl.

CAPHVRA. CAP. XIX.

KAPHOR seu *Chafur* Arabibus, recentioribus Græcis *κίφουρα*, vt etiam Latinis Caphura nominatur, Officinis & Italis *Camphora*, Germanis *Campher*, Gallis *Camphre*. Serapio tradit Camphoram de Panzor esse de terra Panzor, id est, de insulis propinquis regioni Sarandin, & quibus annis fiunt multa fulgura, tonitrua, & terræ motus, ibi generari multā Camphoram, & cōtrā. Aiunt etiam, inquit, in montibus Indiae & Sim esse arbores Caphuræ. Deinde scribit ex Isaac, Camphoram deferri ex regione Saffella, & ex regione Calca, & Dhabe hac, & Harigi. Et Camphorā esse gūmi arboris nascentis in partibus illis, & esse gummi maculati coloris rubri, & lignū eius esse album, tenerū, quasi velit fieri nigrum, & Camphoram reperiri in corde ligni arboris, & in interueniis ligni. Meliorem esse quæ Camphora Riach appellatur, quæ spōte ex ligno arboris manat, & coloris est maculati rubri, quæ sublimatur, & fit Camphora alba, Riachina dicta à nomine Riach Regis, qui ibi primus regnauit. Nomen loci Panzor. Secundum bonitatis gradum obtinet Camphora de Sauzen, crassa, coloris obscuri, nec clara sicut Riachina, & vilior. Sequitur Camphora de Carfal, fusca, vilioris etiam pretij quàm Riachina. Deinde Camphora Halonichi, fragmenta ligni admixta habens, pinguis, gummofa, ad suffitus vtilis cum Costo, Myrrha & Thure in templis. Omnes hæ species, inquit, clarificantur per sublimationem, & ex his prodit Camphora alba in laminis, figura paropsidum, & vocatur Camphora operata. Hæc ex Serapione. Auicennæ species Camphoræ sunt, Alkanfuri, & Ariagie, deinde Alzeid, & Alefcek: & est alba quæ permixta est cum ligno suo. Quidam autem dixerunt quod est arbor magna, faciens vmbra multitudini animalium valde numerosæ, sub qua vmbra consueuerunt habitare aluemer, seu aluemer (lupos ceruarios Bellunenſis interpretatur) & non peruenitur ad ipsam arborem nisi in tempore noto anni. Lignum eius sæpius se vidisse ait, quod est album, frangibile, leue, in cuius cauitatibus quandoque continetur aliquid de vestigiis Camphoræ. Hæc ferè Auicenna. Sed de hac tota remultò certius & enucleatius scripsit Garcias. Ac primūm *Capur* seu *Casur* ab omnibus Arabibus nominari, quia apud eos literæ p, & f, magnam habeant affinitatem. Quod si à quibusdam aliis alia imponantur nomina, aut mendosa esse exemplaria, aut auctores ipsos ea in re deceptos fuisse censet. Præterea nomina locorum in quibus Auicenna &

Nomina

Cap. 144. simpl.

Lib. 2. c. 133.

Lib. Aromat. Ind. 1. cap. 9.

Scrapio nasci tradunt, magna ex parte corrupta esse. Nam ea, quam de Panzor vocat, est de Pacen in Samatra insula. Pro regione Calca ex qua aduehitur, è Malaca dicere debet, quoniam in Bairros loco Malacæ vicino nascitur. Ea, quam Auicenna de Alfuz appellat, de Sonda esse potest, inquit Garcias, quæ est insula Malacæ vicina. In nostris tamen Auicennæ exemplaribus nõ legimus Camphorã de Alfuz, sed Alkanfuri, Ariogiz, deinde Alzeid & Alefchek, vt supra diximus. Est autem Caphura nobile medicamentum, veteribus Græcis ignotum, & solis Arabibus acceptum ferendum, gummi quod in medullium ligni cadens, deinde extrahitur, aut per rimas exudat. Id in aliquot lignis se vidisse Garcias affirmat. Principio verò exudat admodum candida, sine vllis rubentibus, aut nigricantibus maculis, non autem organis elicitur, neque ad candorem conciliandum decoquitur, vt Auicenna & Serapio tradidè. Duorum est generum, Caphura de Burneo, & quæ ex China defertur. Caphura de Burneo nõquam ad nostras vsque regiones penetrauit: nec id mirum, inquit Garcias, quia huius libra tanti emittitur, quanti centum libræ eius quæ ex China est, quæ secundum est genus, quæq; in Europam defertur in panes orbiculares coagmentata, diametri quinque digitorum: quæ cum coagmentata sit, compositum medicamentum, nõ simplex, videtur. Caphuræ de Burneo, quæ magnitudine est Milij, aut paulò maior, genera quatuor conficiunt Gentiles, Baneanes, & Arabes qui eam emunt. Nam diuidunt in caput, in pectus, in crura & pedes. Eius quæ ex capite est libra vñit Pardan octoginta. (Est autem Pardan moneta aurea apud Indos genus, quod cõficit decem regales Castellanos.) Quæ ex pectore, aureis viginti: quæ ex cruribus, duodecim: quæ ex pedibus, quatuor, aut summum quinque. Nonnulli curiosiores quatuor instrumenta cuprea sumunt, inæqualibus foraminibus pertusa, per quæ Caphurã transmittunt. Ea quæ per instrumentum maiora foramina continens transmittitur, suum habet pretium, quæ per instrumentum mediocrium foraminum, aliud: sic de cæteris intellige. Multa nascitur Caphura in Burneo, Samatra & Pacen. Quæ ex Burneo adfertur, plerumq; admixta habet lapidum fragmenta, aut gummi quoddã Chonidetro, illis vocatum, Succino crudo persimile, aut ligni cuiusdã scobem. Sed malefium deprehenditur facillè, nullamq; aliam adulterationẽ nouit Garcias. Nam si interdum rubentibus, aut nigricantibus maculis confersã videatur, id ex sordidarum & impurarum manuum contrectatione, aut ex madore contrahi affirmat. Sed facillè à Baneanibus id vitium emendatur. Nam in pauco lineo colligatam, in calidam aquam clam demittunt, additis saponè & Limonum succo: deinde probè elotam in umbra siccant, sic multò candidior redditur, pondere non multum imminuto. Id ab amico Baneanè fieri vidit Garcias, qui & hoc arcanum docuit. A viris fide dignis sibi relatum fuisse idem Garcias narrat, Caphuræ arborem Nuci iuglãdi similem esse, foliis tamen candidatibus, Salignis similibus, fructum & florem haudquaquam se vidisse, fieri tamen posse vt vtrumque ferat. Illud autem certò se scire, materiem esse cinerei coloris, Faginæ ferè similem, interdum nigriorem, nec eam quidem leuem, aut fungosam, vt ait Auicenna (nisi fortè caducã, aut emortuã viderit) sed mediocriter solidam. Addit pleriq; vastam & præaltam esse arborem, latissimè sese fundentem, aspectu perpulchrã. Fabulosum est quod ad eius umbriam omne animalium genus cõfugere aiunt, vt ferociora animalia deuitent: item quod scribit Serapio largioris huius prouetus augurium esse, cum frequentibus fulgetris cælum coruscet, aut crebro tonitru cõstrepit. Nam cū Samatra insula (quã nonnulli Taprobanã putat) & circũiacentia loca lineæ Æquinoctiali vicina sint, multis tonitribus subiecta sint necesse est, eamq; ob causam singulis diebus imbres, aut leues pluuias habet. Quare singuli annis Caphura abundare debebant. Ex quibus perspicuum est tonitru largioris Caphuræ prouentus causam, aut indicium non esse.

Genera.

Locus.

Forma.

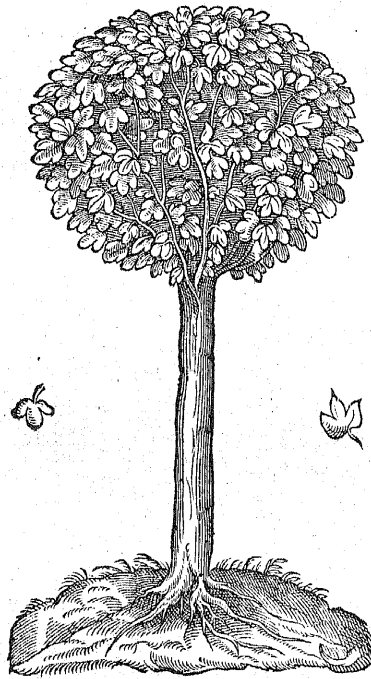
esse. Nonnullis Caphura ex China composita videtur ex eius parte quæ ex Burneo adfertur. Affirmarunt præterea Garcias panes illos orbiculares qui ex China deferuntur compositos esse, quoniam Caphura de Burneo in Chinam defertur, incolis expetita, vt eam alteri viliori permisceant. Cui opinioni suffragantur Baneanes de Cambaya, qui pro arcano dicunt deficiente Caphura de Burneo, solere se eius exigua quantitate cum multa Chinesis commiscere, eamque falsò de Burneo nuncupare. Addunt item isti Baneanes Chinesem Caphuram compositum esse medicamentum, quod tempore euaporet & corrumpatur, Caphura verò de Burneo minimè. Garcias verò compositum medicamentum non videtur, nisi ex duobus Caphuræ generibus constare dicamus. Quod Ruellius & Matthiolus Lib. c. 26. Serapionem secuti tradunt Caphuram cæteris bonitate præstare quæ à Rege Riach, qui primus eius dealbanda rationem adinuenit, Riachina dicta est, vix credit Garcias, quia Indiæ Reges potentiores sunt, quàm vt huiusmodi mangonio operam dare velint. Rhafis Caphuram frigidam & humidam esse, Auicenna & Serapio, quos plerique sequuntur, frigidam & siccam ordine tertio constituunt. Cùm tamen in aquam coniecta flagret, cùm sit odorata & tenuium partium, calida videtur ac incidens. In qua etiam sententia se aliquando fuisse ait Garcias, Sed cùm experimento didicisset, ophthalmiis & oculorum inflammationibus, atque etiam ambustis impositam non minùs quàm niuem refrigerare, sententiam retractare coactus est. Adde quòd omnes apud quos nascitur frigidam esse asserunt. Neque verò huic sententiæ repugnat, quòd odorata sit, quia ob tenuitatem partium facillè exhalat odor qui in superficie est. Potest & interdum factitia esse quæ ad nos adfertur, arte & mangonio caliditatem aliquam acquirens. Genuina autem capitis dolores à calore prouenientes illita mulcet, incandescentes inflammationes restinguit, præsertim iocinoris. Circumlitionibus imponitur ad cutis nitorem conciliandum, & ad arcendas vulnerum & vlcèrum inflammationes, erysipelata extinguit, aduersus gonorrhœam & albas vuluæ fluxiones efficax est, cum Succino & aqua Nymphææ hausta. Idem præstat pubi, testibus & renibus illita, prius feminis Psyllij spissameto, vel Omphacio, vel Solani succo probè macerata. Sanguinem è naribus fluentem sistit, aut cum semine Vrticæ immissa, aut cum maioris Sedi & Plantaginis succo fronti circumlita. Collyriis ad calidas oculorum lippitudines vtiliter imponitur. Renibus ac testibus illita venerem extinguit. Scribit Auicenna Caphuram vigilias excitare. Qui autem id fieri potest cùm frigida sit ipsius etiam testimonio, & frigida somnum accersant? Somnum certè inducere ait Garcias, foris & intus exigua quantitate vsurpatam. Si quis verò sæpius odoretur, & naribus admoueat, cerebrum exsiccat & vigilias inducere potest. Magni est vsus his in regionibus in quibus nascitur multis in rebus, tum etiam in cibis. Legitimæ probationem hanc esse ait Ruellius. In calido pane ponatur, si humore madaat, sinceræ est argumentum, contra si perarescat indira, spuria ac factitia certitudo est. Nisi diligenter asseruetur in opercularis etiam capsulis nonnunquam euanescit. Tutò asseruatur in vase marmoreo aut alabastrino, Lini & Psyllij semine sepulta. Venetias Caphuram omnem rudem important, ibique arte, igne scilicet & vitreis organis elaboratur, vt candescat atque pelluceat.

In Florida Noui orbis prouinci a Galli paucos ante annos ligni cuiusdam facultates admirabiles aduersus varios morbos experti fuerant, quas ab eius regionis incolis didicerant. Hos cum profligassent Hispani, & in similes morbos incidissent, ob prauis succi alimenta, aquarum insalubrium potationes, sub dio dormitiones, à quibusdam qui illic remanserant Gallis illius ligni virtutes edocti, eo vsi sunt, & sanitati restituti. Ob id recens in Hispaniam inuehitur, de quo Nicolaus Monard. hæc ferè tradit. Arbor hæc ab Indis *Pauame* nominatur, à Gallis, quos imitati sunt Hispani, nescio quam ob causam

Nomina
Forma.

SASSAFRAS arbor,
Monard.

Sassafras. Arbor est magna, Pini mediocris magnitudine & forma (tamen si minores inueniantur) vnico trunco nudo: ramis in cacumine expansis, quales habet Pinus repurgata: cortice, quem integit cinerea quædam pellis ex cinereo nigricante, gustu aliquantulum acrised aromatico, nonnihil ad fœniculi saporem accedente, odorato, ita vt parua eius quantitas cubiculum suo odore compleat: materie trunci & ramorum alba, ad cinereum colorem vergente, nõ ad eodẽ aromatici saporis & odoris vt cortex: folio ficulneo, in tres angulos desinente, nouello verò folio Pyri folium æmulante, sed quod vestigia angulorum habeat, semper virente, hoc est, nouellis foliis semper iis quæ decidunt succedentibus, colore viridi obscuriore, odorato, præsertim si siccum sit. An florem habeat, adhuc incompertum. Radicibus nititur nunc crassis, nunc tenuibus pro arboris magnitudine, læuibus, sed non ad eodẽ vt lignum, per summa cespitum vagantibus, vt facile euelli possint, quod ferè commune est omnibus arboribus Indicis (imò referunt Hispanicas arbores

eò translatas steriles fieri nisi in summa terra pangantur.) Cortex radici firmus in hæret cinereus, ipsiusq; arboris cortice magis aromaticus, ideòque radicis decoctum odoratius & præstantius est, & ab Hispanis istic vsurpatur. Nascitur in maritimis, & locis temperatis, hoc est, neque nimiùm siccis, neq; nimiùm humidis, vt in portibus S. Helenæ, & S. Matthæi: nam alibi per vniuersam Floridã haud facile inuenias. Istic verò sunt integræ siluæ, quæ ob suauissimum quẽ spirant odorem, ab Hispanis eò primùm venientibus, arborum Canellæ esse existimabatur, nec immeritò: nam ad eodẽ odoratus est & acris huius arboris, atq; Canellæ cortex, & eodẽ effectus præbet, quos Canellæ decoctum. Omnium optima est radix, deinde rami, tertio truncus, sed cortex omnibus præfertur. Arboris & ramorum temperamentum calidum & siccum est in secundo gradu, cortex aliquantò calidior, ad initium tertij gradus in calore & siccitate accedens. Quibusdam calidus videtur in fine primi gradus, siccus in tertio. Eius decoctum commendatur in omni morborũ genere, præsertim verò in obstructionibus, & partibus internis roborandis ad tertianas febres & antiquas. Commodè ex saccharo propinatur defluxione laborantibus, althmate, pectoris vitiis ex frigiditate ortis, doloribus nephriticis & renum, e quibus calculos eiicit, & flatu discutit: quam etiam ob causam

Electio.

Temper.

Vires.

sam vterum ad conceptionem præparat, & menses ciet. Vomitus inhihet, concoctionemiuuat, aluũque subducit. Decocti verò præparandi hæc est ratio. Radicis cum suo cortice assulatim contractæ vncia dimidia in tribus aquæ sextariis, fictili nouo duodecim horas maceratur, lento igne ad duorum sextariorum consumptionem decoquitur, colatur, & fictili vitrato asseruatur. Postmodum iisdem fragmentis tãtundem aquæ superinfunditur, decoquitur ad dimidij sextarij consumptionem. Illud verò obseruandum est plus aut minus ligni in decoctionem iniiciendum pro morbi magnitudine, viribus & temperamento ægrorum: minori enim quantitate & minus cocta propinatur decocti aqua biliosis quàm pituitosis. Sed frequentius & vulgò quarta sextarij pars decocti prioris tepidi sumitur manè: deinde sudatur, vestis mutatur, nec quisquam eorum qui medicamentum hoc sumpserit lecto se continere cogitur. Prandium sit media gallina assa cum aliquot vuis passis & amygdalis. Cœna sit e conseruis conuenientibus morbo qui curatur: potus secundum decoctum. Hoc sic propinatum asserit Nicolaus Monard. se singulari experimento compertum habuisse, vtilissimum iis esse qui pedes & manus ex podagra & chiragra sic contortos habent, vt iis vti non possint. Ad luem item veneream non minus vtile quàm Guayaci aut Chinæ decoctum. Qui tam exquisita victus ratione vti nollent, aquã simplicem hac ratione decoquunt. Ligni assulatim contracti semuncia plus aut minus pro conditionibus iam enumeratis, in tribus aquæ sextariis coquitur ad dimidias, ea aqua diu vtendum cum in prandio, tum in cœna, & interdium. Qui vino abstinere non norunt, eadem aqua id diluant: etenim saporis & odoris gratiam vino conciliabit. Ligni huius fragrantiam assidue gestare & odorari maximè prodest aduersus pestis contagia, non neglectis aliis remediis. Denique ob ingentem siccitatem & moderatum calorem, remedium est excellens ad omnis generis defluxiones, quoniam eas absumit. Sed iis qui extenuati sunt & imbecilles non conuenit. Eiusdem fragmentum præmansum eo dente qui dolet, & istic retentum, dolorem sedat. Porro supradictus ligni & corticis vsus in medicinis duntaxat receptus sit, Indi tamen recentia

MOLLE, Arbor.

folia trita vulneribus imponunt, & sicca ad alios vsus medicos seruant.

MOLLE. CAP. XXI.

ARBORIS in Peru nascentis, quam vocant Molle, plantas duas e semine natas vidit Clusius ante aliquot annos Mechliniæ, quarum hiltoriã hanc tradit. Erant, inquit, eæ arbusculæ trunco (quia tenellæ) ex viridi nigricante, multis consperso veluti maculis cinereis, foliis pœnatis vt Fraxini, sed multò minoribus, ex viridi nigricantibus, ferratis, & sub extremum angustioribus, ab arbusculis reuulsa lacteo succo, eoque lento & viscido & odorato manabant, & ipsa folia trita Fœniculi odorem reddebant, gustata adstringentis facultatis nonnihil habere videbantur. Fructus ex quo nata sunt, Piperis ferè est magnitudine, oleaginosus, pellicula rubescente tectus, racematim coherens, vt ex eius icone hîc expressa perspicere licet.

Forma.

Quem

Locus.

Quem florem habeat adhuc incertum, nisi quòd tradunt quidam minutum esse, Viti similem. Hæc arbor copiosè nascitur in conuallibus & locis planis Peruanæ regionis, vt referunt omnes qui Occidentalium Indiarum descriptionem dederunt, sed Petrus Cieca maxime, qui eius historiam hoc modo exponit prima parte Chronici. Toto hoc tractu conspiciuntur magnæ, quædam etiam parvæ arbores, quas *Molle* appellant incolæ. Folia habent minuta, odore Fœniculi, cortice ad eò commendato, vt eius decocto crurum dolores & inflammationes summa cum vtilitate foueantur. Ex ramulis fiunt dentiscalpia vtilissima. Ex eius fructu cum aqua cocto pro cocturæ modo fit vinum, siue potio admodum bona, aut acetum aut mel: tantoque in pretio sunt apud Indos hæc arbores, vt quibusdam locis eas consecratis suis idolis habeant. Addunt nonnulli eius arboris foliorum decoctum, doloribus ex frigida causa ortis auxilio esse, gummi verò eius, quod mumia modo candidum est, lacte dissolutum oculorum caliginem abstergere.

LIGNVM AROMATICVM, LIGNVM

ad Nephritidem. CAP. XXII.

SCRIBIT Nicolaus Monard. ligni cuiusdam fragmentum sibi à Bernardino de Burgo pharmacopola fuisse ostensum, Ligno sancto ferè simile, cuius corticis sapor & odor ad eò aromaticus est & excellens, vt Nucem myristicam longè superet, imò Canellam odoris suavitate, Piper acrimonia. Magna huius ligni quantitas in monte quodam caesa fuerat & in nauim delata ignis struendi gratia. Vnde perspicere licet quàm multæ arbores & aliæ plantæ in Indiis inueniantur insigni facultate præditæ, cum ignis accendi causa tam odoratis & aromaticis lignis vtantur, quorum cortice in puluerem redacto cor & ventriculus roborari, reliquaque membra foueri possint, & aromatum ex Moluccis insulis, Arabiæque & Perside vsque petitorum vires supplere. Mittit etiam noua Hispania aliud quoddam ligni genus crassum & enode, materia Pyri, cuius vsus iam diu receptus fuit in his regionibus ad renū vitia, vrinæ difficultates & incommoda. Postea experimento compertum est eius aquam in iecoris aut lienis obstructionibus vtilem esse. Fit autem hoc modo. Lignum assulatim & minutim concisum in optima & limpidissima fontana aqua maceratur, atque in ea relinquitur, donec aqua à bibentibus absumpta sit. Dimidia hora post iniectum lignum aqua cæruleum dilutiorem colorem contrahit, qui sensim intenditur pro temporis diurnitate, tamen lignum candidum sit. Id adulteratur ligno illi simili, quod aqua croceo colore inficit. Hac aqua qui assidue vtuntur, ea vinum diluunt, & mirabiles experiuntur effectus sine vlla humorum commotione, neque alia opus est victus ratione quàm temperata: aquæ enim sapor non magis immutatur ligni iniectione quàm si pura esset, & nihil in ea maceratum. Calidum & siccum est in primo gradu.

FRUCTVS ET CORTEX AD

Dysenteriam. CAP. XXIII.

NARRAT item Nicolaus Monard. ab adolescente quodam Hispano delatum ex Quito prouincia fructum, qui vt ex eius fragmentis (quæ altera parte læuia erant, & lutei coloris, altera aspera & admodum rubra, seu ex rubro nigricantia) conicere licebat, ex magna quadam arbore natus videbatur. Is ad dysenteriam mirum in modum confert. Quod experimento comprobatum vidit in puella quæ dysenteria miserè torquebatur, cui

cui adolescens ille fragmentorum eius fructus tenuissimè tritorum puluerem ex stillatio calicū rosarum liquore hauriendum dedit vespere, tantundem postridiè manè, statimq; sisti cœpit fluxus, ita vt breuè puella sanitati restituta sit. Quis autem esset hic fructus, aut ex qua arbore nasceretur Nicol. Monard. scire non potuit. Idem refert in Nouo orbe pragramdem arborem foliis cordis effigie, nullo fructu prouenire. Eius corticem digiti crassitudine, aut ampliorem, solidum, durum & ponderosum tenui, candicante pellicula contegi. Is similis admodum est cortici Guayaci, vti Gentiana amarus, adstrictionis, & grati seu aromatici cuiusdam saporis particeps. Magno est apud Indos in pretio, vt qui eo vtantur aduersus omnis generis alui profluuium, eius puluerem drachmæ pondere, aut paulò amplius manè propinantes ex aqua conueniente, aut vino crasso & rubro. Ter aut quater id remedium repetitur, obseruatūque in reliquis victus ratio, quæ eiusmodi morbo necessaria est. Eius corticis fragmenti periculum iam bis fecisse affirmat in alui profluuiis inueteratis, magno successu.

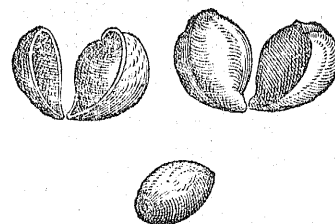
FRUCTVS CHOLAGOGVS, AVELLANAE,

Nuclei pini cathartici. CAP. XXIII.

FRUCTVS quidam ex maritimis Nicaragua & Nata (quæ sunt in Noui orbis continenti) inuehitur in Hispaniam auctore Nicolao Monard. qui ex quadam vasta arbore nascitur, Castanæ similis, sed calice læui, non vt illarum echinato. Eo calice fructus continetur Castaneis non multum absimilis, sed sine cortice, & ferè quadratus, in duas partes diuisus, medium intercurfante, & totum deinde ambiente pellicula. Editur hic fructus viridis, aut contusus vino exceptus, si siccus, eius puluis ex vino aut gallinæ iusculo sumitur: datur etiam tostus vt minus purget. Quocunq; tandem modo sumptus sine molestia purgat, obseruat is quæ à purgandis obseruari solent, & præparatis humoribus. Illud verò minimè silentio prætereundum, pelliculam illam exteriorem & internam abiiciendam esse, alioqui grauias symptomata excitaturam, veluti magnos vomitus, animi deliquia, & periculosa profluuium. Calidus est in primo gradu. Narrat idem Nicol. Monard. Nouo orbe primum inuenio in insulam

AVELLANAE

purgatrices.

D. Dominici quoddam Auellanarum genus mittere, quo se Indi familiariter purgabant: postea Hispanos necessitate compulsos iisdem sese purgare cœpisse, non sine vitæ discrimine. Colore & forma nostris Auellanis similes sunt, putamine tenui, coloris spadicei, triangulares, medulla interiore alba & dulci, sic vt multi dulcedine allecti decepti fuerint. Medicorū vulgus eas Ben magnū vocat, paruum autem quod Ciceris est magnitudine, ex quo Itali oleum odoratū conficiunt, quod Oleum

de Ben nuncupant. Validissimè pituitam & bilem supernè & infernè purgant. Nonnulli tamen eorum vehementiam assatione infringebāt. Coli doloribus præfens sunt remedium, flatus discutunt, & enematibus iniectæ mediocriter euacuat. Dosis est à dimidia drachma ad drachmam vnam: sed assandæ sunt. Calidi sunt temperamenti initio tertij gradus, & sicci in secundo. Auellanas has se vidisse ait Clusius. Cæterum hanc, cuius iconem hîc exhibemus ex Clusio, lentus & mollis integit cortex, partim ex cinereo candicans, partim nigricans: hunc sequitur putamen minus solidum quàm in vulgaribus Auellanis, id nucleum continet Auellanæ magnitudine, candidum, solidum, Auellanæ vulgaris aut ilignæ glandis sapore,

Vires & Temper.

pore, tenui membrana obductum. Integra nux altera parte scissilis est & coniunctim binæ nasci videntur, vt interdum castaneæ. Transmittit etiam noua Hispania, vt idem Nicolaus refert, Pineorum nucleorum genus, quo Indi se purgant, quos imitati sunt plurimi Hispani. Nostris Pineis nucleis similes sunt, nascentes in strobilis magnis, quales sunt Mayzi spicæ muticæ, molliori putamine, & nigriore quàm nostri, rotundi, intus albi, pingues, & gustu dulces. Bilem, pituitam & aquas valenter admodum purgant, & licet auellanis miriores, attamen vomitum cient, atque ventrem subducunt. Assi neque tam valenter, neque cum tantis torminibus purgant. Peculiari quadam facultate crassos humores expellunt. Quinque aut sex triti & vino diluti dantur pro virium robore, euacuando humore conuenientibus syrupis præparato, & recta victus ratione obseruata. Calidi in tertio, & sicci in secundo, pinguedine tamen quadam præditi quæ siccitatem imminuit.

RICINVS AMERICVS. CAP. XXV.

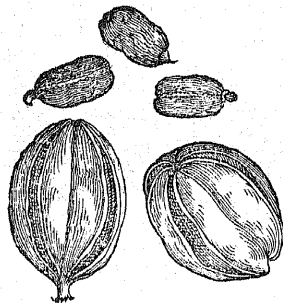
Forma.

RICINI genus ex America delatum pinxit Clusius, nostrate paulò maius, cuius siliqua triângula quæ semina continet tuberculis asperis caret, lauisque est & cinerei coloris. Ipsum semen nostrati simile, nigrum tamen & non maculosum, Curcas ab incolis nuncupatum. Arbor quoque nostrati similis, nisi ob soli vbertatem in maiorem altitudinem ex cresceret. Semen tanta purgandi facultate præditum esse referebat qui Clusio dabat, vt dimidia tantum grani vnus, pars sumpta valenter supernè & infernè humores pellat. Ex eodem oleum elici tradit Nicolaus Monard. quod Oleum ficus inferorum Hispani vocant, quia Ricinus Hispanis *Figueira de l'Inferno*, id est, Ficus inferorum nominatur. Semine trito & in aqua decocto innatans oleum cochleari colligitur, qui solus modus olei parandi Americis notus est, alios non didicerunt. Duros tumores mollit, discutit. Sanat dolores à frigidis humoribus & flatibus exortos, præsertim ventris: ac ideò Anasarcam & Tympanitem curat inuncto ventre, aut tribus vel quatuor guttis sumptum ex vino, aut infuso mixtum. Aquas enim ducit, flatu discutit, pituitam crassam purgat. Doloribus colicis & ilei medetur sumptum, illitum, iniectum clystere. Articulorum morbis à causâ non admodum calida natis auxiliatur. Contractos artus molliter distendit. Aurium doloribus confert. Infantium aluū subducit, pube inuncta: lumbricos necat ac eiicit, maximè si eius vna aut altera gutta è lacte aut iure propinetur. Ad psoras & capitis vlcera manantia valet. Calidum est initio tertij gradus, humidum secundo.

Vires.

RICINVS Americus.

Forma.

LAC PINIPINICHI. CAP. XXVI.

Vires.

IN omnibus continentis oris Noui orbis, vt refert Nicolaus Monard. lacteus quidam succus elicitor ex arbuscula Mali similitudine, quem Indi Pinipinichi vocant: ex cuius ramis recisis lacteus is humor statim manat, aliquatulum densus & viscosus, cuius tres aut quatuor guttæ sumptæ validissimè per aluum purgant bilem & aquas. Bibitur è vino, aut eius desiccati puluis deglutitur pauca quantitate propter nimiam vehementiam. Illud autem peculiare habet, quòd si quis eo sumpto, iusculum, vinum, aut aliud quid iniiciat, subitò eius facultas infringitur & cessat. Calidus & siccus est is liquor in secundo gradu.

Temper.

COPAL,

COPAL, ANIME. CAP. XXVII.

Vo resinarum genera multum similia, teste etiam Nicolao Monard. ex Hispania noua afferuntur, quorum vnum Copal vocatur, alterum Anime. Copal resina est admodum candida, splendida, pellucida, magnis offis, Citri conditi & clari similibus, mediocriter suavis. Eam Americi in sacrificiis thuris vice adolebant. Vtilis est ad suffitus in frigidis capitis morbis. Calida ordine secundo, humida primo. Discutit ac emollit. Gomara in Mexicana Historia duo Copalis genera facit. Vnum rugosum, quod Xolochcolpasi vocari dixit, molle, thuri simile. Alterum multum præstantius Copalcahuie, quod plerique Myrrham existimant. Vulnerata arbore guttatim stillat liquor albus, qui statim concrefcit. Anime arboris prægrandis est resina candida, ad thuris colorem nonnihil vergens, magis oleosa quam Copal, granis sue guttis thuri similibus, grandioribus, quæ fracta luteum colorem ostendunt resinæ modo, & iucundissimum odorem spirant, & accensa facillè liquefcunt ac consumuntur. Est alia Anime resina orientalis, auctore Garcia, quam Lusitani ex Æthiopia Arabiæ finitima in Europam deferunt. Candidior est & nitidior occidentali, magnis item offis adfertur, pellucidis, ita vt nonnulli Carabe seu Succini speciem esse suspicati sint, è quo spherulæ precatoriæ tornantur. Sed ij vehementer errant. Garcias hanc resinam orientalem, Cancamum Græcorum esse putat. Qua in re Amati Lusitani sententiam secutus videtur in commentariis in Dioscoridem capite de Cancamo, sic scribentis. Est igitur Cancamum gummi quoddam, quod ex Guinea, Mina, Africæ, & insulis illi circumiacentibus Lusitani nostri adferunt, Animum appellantes: decidit enim gummi hoc, vt testantur illi, ex proceris arboribus, folia Myrti habentibus, quod album reperitur, & aliud subnigrum Myrrhæ quodammodo persimile, odoratum, quod Dioscorides illis de causis inter Myrrhæ species tanquam improbam commemorat, & Minæam à terra, vnde præcipue nascitur, eam appellat: quanquam Serapio Aminæam nominet, vnde Lusitani corrupta voce pro Minæa vel Aminæa Animum vocent, & eo mulieres maximè in suffitibus, & Medici contra dolores à frigiditate ortos præcipue vtuntur. Id verò primus asseruit Brisotto Gallus, vir magna eruditione præditus, qui quum apud Lusitanos ageret, vt inde ad Indos cognoscendarum rerum nouarum cupidus nauigaret, gummi hoc vidit, quod Cancamum esse dixit. Quare cum Cancamo opus fuerit, Lusitanorum Animo vtetur. Idem Amatus capite de Myrrha, Myrrha verò Minæa vel Aminæa dicta, inquit, hodie quoque in Lusitania, & vniuersa Hispania paucis mutatis literis habetur, vt capite de Cancamo diximus, gummi scilicet Animum appellantes: cuius duo genera habentur, albū & nigrum, album Cancamum esse ex Brisotto didicimus, nigrum verò, Minæa hæc Dioscoridis Myrrha est, quæ ex proceris arboribus decidit, nullo cogente artifice, aut vulnere in arbore facto. Clusius gummi illius quod Anime vocant, & Lusitanorum navigationibus in Europam adfertur, tria inueniri genera scribit. Primum fuluescit, & pellucidum est, nobilissimè; illud succinum crudum æmulatur. Hoc Cancamum esse Amatus à Brisotto Gallo edoctus contendit. Alterum genus nigricat, & ferè taurino glutini simile est, siue illi resinæ quam Officina Colophoniam vocant. Id Amatus Myrrham Aminæam Dioscoridis esse vult. Tertium genus pallidum est, & resinaceū retorridumque. Omnia verò iucundum in suffitibus odorem spirant, idemque videtur temperamētum sortita. Posteriora duo degustata magis siccare & amarefcere deprehenduntur. Hæc Clusius. Sunt qui Anime verum Bdellium esse putant, ob multas quas habet cum Bdellij historia notas communes, de quibus suo loco diximus. Anime Americum siue nouæ Hispaniæ colligitur, auctore Nicolao

Vires.

Temper.

Genera.

Lib. 1. Aro. m. 1. Ind. cap. 8.

In scholiis lib. 1. Aro. Ind. Historiæ.

N n n

Monard. ex arboribus mediocris altitudinis vulneratis, non aliter quàm thus ac mastiche. Valet ad suffitus in dolore capitis à frigido, & defluxionibus post purgationes: aëris vitia corrigit, suffitu caput roborat. Miscetur emplastris & ceratis, quæ frigidus humores & flatus discutiunt, ac roborant: imponitur capiti & cerebro inualidis, item neruosis partibus. Idem temperamentum quod & Copal. Hoc Ani me occidentale Aminæam Myrrham esse putat Hermolaus.

TACAMAHACA. CAP. XXVIII.

Forma. **D**EFERTVR item ex noua Hispania, vt scribit Nicolaus Monard. aliud gummi siue resinæ genus, ab incolis *Tacamahaca* vocatum, quod nomen Hispani retinuerunt. Resina est proceræ arboris Populo similis, quæ fructum gerit similem Pæoniae granis. Elicitur arbore sauciata. Colore est Galbani (nec desunt qui idem esse putant) frustulis tamen quibusdam albis vt in ammoniaco, odoris saporisque ingrati. Suffitu vtero strangulatas mulieres reuocat: umbilico imposta vterum ad suam sedem redire cogit, ventriculum roborat. Ad hos vsus totam ferè mulieres absumunt. Illita sic adhære scit, vt non nisi euanida cum effectum suum præstiterit excidat. Coquit & discuit mirificè agritudines ex flatu & succis frigidis natos. Fluxiones sistit: neruorū vulneribus medetur. Denique ad quosuis sedandos dolores nullum aliud præsentius remedium, si ab inflammationibus admodum calidis non oriantur. Sed & iis admodum utilis est in morbi declinatione, ad discutiendum qui superest humorem.

Vires. Calfacit in principio tertij gradus, siccatur secundo. Præterea vim satis adstringentem obtinet.

Temper.

CARAGNA. CAP. XXIX.

Forma. **R**X continentis parte interiore, per Carthaginem & Nomen Dei Americæ prouincias deferri scripsit Nicolaus Monard. resinam coloris Tacamahaca, odorisque eiusdem, sed grauioris. Est & liquidior, glutinosior, splendidior, magis oleosa. Lingua Indica *Caragna* vocatur, quod nomen etiam Hispani adhuc seruant. Prodest ad omnia ad quæ Tacamahaca, sed effectum celeriore & certiore. Temperamenti est calidioris. Vulnerata arbore colligitur superiorum modo. Ex eadem Carthagine Noui orbis prouincia allatam fuisse ait Caragnam quandam puriorem, & Balsami modo limpidam, superiore multò præstantiorem, vtiliorem & odoratiorem.

Vires.

Temper.

LIQVIDAMBAR, ET EIVS

Oleum. CAP. XXX.

Forma. **R**ESINAM odoratam Liquidambar ad nos ex Hispania noua adferri referunt Nicolaus Monard. & Historiæ Mexicanæ auctor. Manat ex incisa vasta arbore, quam Americi vocant *Ocozol*. Huic folium est hederæ, cortex crassus, cinereus, quo secto aut ex cauato Liquidambar fluit. Indigenæ huic corticem contractum admiscunt, quoniam ita suauiore odorem mittit dum vritur. Odor styracis, qui calari non potest, præsertim vbi magna est Liquidambar copia, quoniam in ædes ac vias propinquas latissimè diffinitur. Ex ea resina recenti ac pingui in humido loco reposita stillat sponte Oleum pretiosissimum ob maximam odoris iucunditatem. Quidam machinis exprimunt, vt manicis inficiendis vnguentariis vendant. Sed id bonitate ac pretio longè inferius est. Vt præstantissima quæque fraude hominum adulterantur & interpellantur: quidam quæstus causa ex ramis arborum concisis, & in aqua feruefactis Liquidambar innatantem colligunt, altera longè deteriore. Liquidambar

Vires.

dambar frigidis omnibus morbis opitulatur. Eadem vis & olei sui, sed cum maiore partium tenuitate. Calfacit propemodum tertio gradu.

Temper.

GUMMI AD PODAGRAM, SULPHVR

Quitense. CAP. XXXI.

REFERT Nicolaus Monard. se ab Episcopo Carthaginensi dono accepisse gummi genus quoddam (cuius arborem describere non poterat) ex cõtinenti Noui orbis delatum, quo se istic podagræ purgant hoc modo. Istius gummi fragmentum Nucis Ponticæ magnitudine stillatio aquæ liquore totam noctem macerant, postridiè manè percolant & exprimunt, eam aquam ad duas vncias hauriunt, neque quicquam cibi sumunt ante meridiem. Eo medicamento purgatur humor qui podagram creat sine molestia. Inspidum est & inodorum. Calidum videtur in primo gradu. Mittit Quitto prouincia Peruana Sulphur viuum præstantissimum, vitri modo pellucidum, colore auri purissimi, cuius fragmentum pusillum lucernæ admotum odorem maximum sulphuris eiacular, fumo viridi permixtum, sed antequàm incendatur nullum sulphuris odorem præbet. Huius puluis vino dissolutus, & per aliquot dies vesperè faciei illitus (purgato prius corpore) inflammationes curat, scabiem delet oleo rosaceo mixtus. Drachmæ pondere cum oui luteo sumptus, coli doloribus, nephritidi, neruorumque contractionibus & ictero utilis est. Calidum & siccum esse hoc sulphur summo excessu ait Nicolaus Monard. Quare mirum non sine causa videatur eo inflammationes curari. Ex Nicaragua aliud sulphuris genus aduchi idem scribit, colore cinereo, densum, minimè transparens, nihilque cum alio commune habens præter odorem.

Vires.

RESINA ABIEGNA INDICA.

Resina Carthaginiensis. CAP. XXXII.

RX NOVI orbis continenti etiam asportari tradit Nicolaus Monard. liquorem siue resinam, quàm abiegnam vocant, ex arboribus spuriis quæ neque Pinus, neque Cupressi dici possunt, sed Pino altiores sunt, & Cupressi modo rectæ. In harum arborum cacumine vesiculæ quædam enascuntur nunc magnæ, nunc paruæ, quibus contractis guttatim stillat liquor admirandus, quem Indi diligenter conchis excipiunt, sed tanto labore & molestia vt multi exiguam admodum quantitatem singulis diebus cogant. Ad eadem omnia, ad quæ Balsamo vtuntur: nam vulnera optimè curat, dolores ex materia frigida & flatulenta progenitos mitigat. Item utilis est stomachi vitii ab humore frigido aut flatibus sumpta ex modico vino albo, vt in Balsamo dictum est. Idem Nicolaus Monard. auctor est, nunc etiam mitti à Carthagine Noui orbis prouincia, resinam quandam purissimam & odoratissimam, abiegna aut Terebinthina Veneta multò præstantiorem, iisdem facultatibus seu maioribus præditam quàm sit selectissima Terebinthina. Experientia docuit vtiliter iniici neruorum, articulorum pedumque vulneribus, & antiquis vlcibus: magno etiam commodo ea elota & præparata matronæ sibi faciem oblinunt.

Vires.

Lib. 2. Am. Indic. hist. cap. 21.

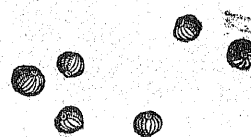
SCRIBIT Garcias Mungo semen esse viride, quod per maturitatem fit nigrum, Coriandri siccæ magnitudine, pabulum equorum, interdum etiam hominum. Guzarate & Decan incolæ in febribus hoc modo vtuntur. Febricitans decem, nonnunquam quindecim dies cibo abstinet, post quos huius fructus decoctum illi propinatur, in quo non nihil pulpæ remanserit: deinde cortice delibratum Mungo, & Orizæ modo coctum febricitanti exhibent: panem verò triticeum non nisi post multos dies: non quòd frumento careant hæ prouinciæ, nam etiam si non stercorentur & colantur agri, sed superficie tenus duntaxat arentur, natiua sua pinguedine & vbertate etiam interdum sine pluuia frumentum mense Nonembri sibi creditum, medio Ianuario maturum & colligendum exhibent. Nasci etiam ferunt hoc Mungo in Palæstina, eiusque Auicennam meminisse, & vocasse Messe, Bellunensem interpretem, Mens. In nostris tamen publicis exemplaribus legimus Meisse, (& Pisa interpretantur) & in margine Mes. Mex autem debere dici ab eruditis Medicis Arabibus se didicisse ait Garcias. Alio in loco putat Auicennam eius mentionem fecisse, vbi prohibet auiculas cum Mex edi: in nostris tamen libris non Mex, sed Mest ex aratum est. Et Serapio, Mes, inquit, id est, Robiliæ est granum paruum sicut Orobus magna, viridis coloris &c. Caterùm Mungo à Garcia descripto optimè conuenit fructus à Clusio depictus & hîc expressus, nisi calidus esset, Mungo verò frigidus, quantũ ex eius effectu colligere licet. Is fructus omisus à Valerando Duræo, inquit Clusius, ex Ormuz, exigui Piperis magnitudine, rotundus, striatus, qui Coriandri grana ita æmulatur, vt primò intuentibus Coriandrum videatur, maius tamen & nigrum: membrana superior granum continet nigricans calidi gustus. Præterea ex eodem Clusio pusilli cuiusdam fructus ab Alphonso Pautio Medico Ferrariensi misit iconem hîc exhibemus, quem Buna à nonnullis, ab aliis Elicano nominari tradit. Est igitur Buna Fagaræ magnitudine, aut paulò amplior, oblongior plerumque, colore ex cinereo nigricante, cortice tenui, & veluti sulcum quendam per longitudinem vtrinque habente, per quem facillè in duas æquales partes diuiditur, quæ singula grana continent oblonga, altera parte plana, fuluescentia, gustu acido. Aiunt in Alexandria potionem quandam fieri ex iis, vim refrigerandi non mediocrem obtinentem.

Li. 2. c. 488.

Lib. 1. fen. 3. cap. 7.

Cap. 116. simpl.

MUNGO similis fructus.

BUNA.

TUNA

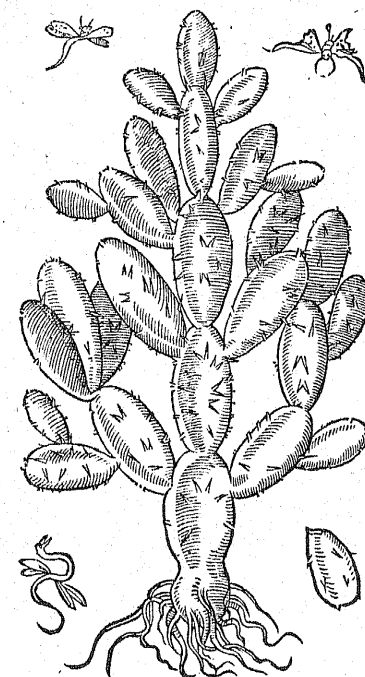
FICUS Indica, sive Opuntia. VAE ex Indiis occidentalibus aduecta est tam planta hîc appicta, quàm fructus, Tune Indis vocatur & Tunas. In maris Peruani insulis, Hispaniola, & aliis, mirabile folium istud spinosum ruri ac sponte oritur, vnico folio, humi ad medium vsque defosso, productis ex sese radicibus, postea folia supernè ex ipso accrescunt, ex iis alia, ita vt continuata serie aliis ex aliis prodeuntibus foliis in arborem accrescat sine cortice, sine ramis. Folia ista crassissima sunt, aliquando pollicis crassitudine, ex quibus albæ, tenues, longiusculæ, acutæq; prominent spinæ, ex horum etiam summitatibus fructus, nostratibus Ficus similes, sed crassiores, qui suprema parte in coronæ speciem desinant, colore ex viridi purpurascente, interiore pulpa Ficus simili, sed adeò succosa & rubente, vt sanguineo succo Mororum modo manuse inficiat, & vrinam cruentam multo esu creet, quod multis tum primùm esitantibus & huius effecti ignaris magno aliquando terrori fuit. Ex Indiis folia permultis in locis Hispaniæ, Galliæ, & Italia: sata flores & fructus produxerunt, quales se vidisse & decerpisse, & maturas Ficus esitasse testatur Pena: vnà cum ficuum rudimentis in paruo vmbilico calathi balauitij quadantenus effigie emicare luculentiore magnitudine & luteo colore, Ficus maturas Ficum magnam æquare, spinulis in ambitu horridam, cute purpurascente, succo intus cruento, grauis & pulpa ficulneis, sed gustu insuauiore. Hanc Theophrasti & Plinij Opuntiam esse, non sine ratione quis suspicetur. Sic enim Theophrastus. παραπλήσιον δὲ τῆσφ, μάλλον δὲ τρόπον τινὰ θαυμασιώτερον, ἔστιν ἐκ τῶν φύλλων ἀφήσει ρίζαν. ὅιον φασὶ πᾶσι δασύτητα ποδῶν εἶναι, ὃ καὶ ἐοικεῖται ἐν τῷ ἡλίῳ. Id est, Huic (Fico Indicæ) simile est, vel potius quodammodo mirabilius, si qua ex foliis radicem mittat, qualem circa Opuntem herbulam esse aiunt, quæ & esu suauius est. Et Plinius, Item circa Opuntem (Opus Locrorum Epicnemiediorum oppidum lib. 4. cap. 7.) Opuntia est herba etiam homini dulcis. Mirumque è folio eius radicem fieri, ac sic etiam nasci. In iisdem insulis atque etiam in continenti sponte crescit arbuscula superiori valde cognata, quæ Indis Ferruminatrix vocatur, nobis Opuntia Ostocollos dici potest, quod artuum fracturis & luxationibus mirè proficit. Ramos profert foliis refertos aspectu deformibus, admodum spissis & spinosis, Tune foliis simillimis, vt describit auctor generalis Indiarum historiæ. Rami isti folia primùm suère, ex singulis singula oriuntur, atque ex his alia, quæ demùm indurantur, & mutuo sibi ipsi succedente foliorum sobole in ramos abeunt, ac tandem arboris magnitudinem adipiscuntur, quæ perpetuò viret, caudice in imo & ramis cineritiis, asperis. Fructum fert superiore minorem & spinosiore, purpureum, viscidum, succum remittentem, & ad inficiendos pannos infecturæ tenacissimæ. Folia spinis exemptis trita, & cataplasmatibus modo imposita fracta ossa mirè glutinant & ferruminant. Sed illa prius locis suis aptissimè repon-

Nomina

Locus.

Forma.

FICUS Indica, sive Opuntia.

sti & Plinij Opuntiam esse, non sine ratione quis suspicetur. Sic enim Theophrastus. παραπλήσιον δὲ τῆσφ, μάλλον δὲ τρόπον τινὰ θαυμασιώτερον, ἔστιν ἐκ τῶν φύλλων ἀφήσει ρίζαν. ὅιον φασὶ πᾶσι δασύτητα ποδῶν εἶναι, ὃ καὶ ἐοικεῖται ἐν τῷ ἡλίῳ. Id est, Huic (Fico Indicæ) simile est, vel potius quodammodo mirabilius, si qua ex foliis radicem mittat, qualem circa Opuntem herbulam esse aiunt, quæ & esu suauius est. Et Plinius, Item circa Opuntem (Opus Locrorum Epicnemiediorum oppidum lib. 4. cap. 7.) Opuntia est herba etiam homini dulcis. Mirumque è folio eius radicem fieri, ac sic etiam nasci. In iisdem insulis atque etiam in continenti sponte crescit arbuscula superiori valde cognata, quæ Indis Ferruminatrix vocatur, nobis Opuntia Ostocollos dici potest, quod artuum fracturis & luxationibus mirè proficit. Ramos profert foliis refertos aspectu deformibus, admodum spissis & spinosis, Tune foliis simillimis, vt describit auctor generalis Indiarum historiæ. Rami isti folia primùm suère, ex singulis singula oriuntur, atque ex his alia, quæ demùm indurantur, & mutuo sibi ipsi succedente foliorum sobole in ramos abeunt, ac tandem arboris magnitudinem adipiscuntur, quæ perpetuò viret, caudice in imo & ramis cineritiis, asperis. Fructum fert superiore minorem & spinosiore, purpureum, viscidum, succum remittentem, & ad inficiendos pannos infecturæ tenacissimæ. Folia spinis exemptis trita, & cataplasmatibus modo imposita fracta ossa mirè glutinant & ferruminant. Sed illa prius locis suis aptissimè repon-

Lib. 1. hist. cap. 12.

Lib. 21. c. 17.

Ostocollos

Forma.

Lib. 10. c. 1.

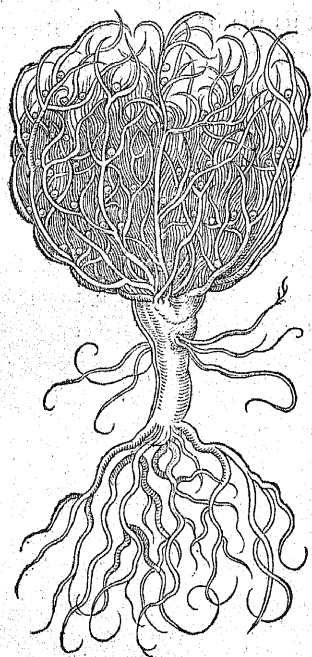
ni ac restitui oportet. Nam admotum cataplasma cum agere in partem coepit, ita parti hæret, ut auulso perdifficile sit. Ea verò sanata statim sponte excidit.

ROSA DE HIERICHO, Loniceri.

CAP. XXXV.

Nomina

Forma.

OSAM de Hiericho, siue Hiericunthis, siue Hiericunthinam vocant ab Hiericunthe Palestinæ oppido. Monachi & mulierculæ Rosam Mariæ. Hanc describit Lonicerus fruticem esse Labruscæ similem, sed minorem, venosum, odoratum, ramulis duriusculis, colore subflauro, baccis inter se racematim cohærentibus, flore violæ candido. Lonicerus & quidam alij Amomum esse falsò crediderunt. Quæ de re paulò post dicemus. Crescit haud ita difficilè ex semine recenti, auctore Pena: hærent autem semina parua, complura, racematim vnà compacta, glumosa, Sorgi minora, & intra fruticis cancellatim reticulatimq; implexi glomum contenta. Hac Rosa vtuntur superstitiosa mulierculæ ad partus horam cognoscendam. Nam, vt aiunt, in aquam demissa non prius fatiscit, quàm partus nasci incipiat.

CANELLA, CASSIA, CINNAMOMVM.

CAP. XXXVI.

Nomina

Lib. 12. ca. 12. & 13.

Cap. 91. simpl.

VAE Græcis καγασία & ζυδονγασία nominatur, Latinis Cassia & Cassia lignea, Arabibus Selicha, Seliche, siue Selibacha, Italis Canella, Hispanis Canela, Gallis Canelle, Germanis Zimmer, seu Zimmer roezlin. Cassiam autem Etymologicum dici vult παρὰ τὸ καγασίαι, quasi κασμίσαν διὰ τῆς εὐοσμίας (eis ἀνοσμίας). Quod verò Græci κιννάμωμον, Latini quoque Cinnamomum dicunt, Plinius etiam Cinnamum, Arabes Darfeni. De vtroque seorsum tractauit Dioscorides. Cassiæ multa sunt genera, quæ circa Arabiam aromatiferam nascuntur. Virgas seu ramulos habet crassi corticis, folia Piperis (alij ἰρεως, id est, Iridis legunt, & ita Serapio legit.) Eligèda est fuluescens, pulchri coloris, Coralli æmula, valde angusta, crassa, longa, fistulosa, gustu mordens, & cum multo feruore adstringens (non cum aliquanto feruore, vt Ruellius vertit, est enim κατὰ πολλὴν πυρρόσενος, quod & Plinius confirmat, à gustu, inquit, quàm maximè mordens) aromatica, vinoso odore, cuiusmodi est quæ ab incolis Achy nominatur, ab Alexandria negotiatoribus Daphnitis. Huic præfertur crassa, purpurea & nigricans Zigir cognomine, quæ Rosam odore imitatur, præcipuè in medicina vsus. Secundum locum tenet antedicta. Tertia cui Mosylitico blasto, id est, germine cognomen est. Reliquæ viles, vt quæ Asyphemum dicitur, nigra, insuavis, cortice tenui ac rimoso: vt quæ Darca & Citto vocatur nomine barbaro. Similior huic est Pseudocassia, quàm vt explicari possit, quæ gustu coarguitur, cum nec acris, nec aromatica sit,

fit, hæretemque medullæ corticem habeat. Inuenitur etiam lata quædam fistula, mollis, leuis, ramosa antedictæ præfertur. Damnatur candicans, scabra, hircinum virus olens, & quæ nõ habet fistulam crassam, sed scabram & tenuem. Deinde de Cinnamomo hæc scripsit. Cinnamomi genera plura patrium sibi nomen vendicantia. Præfertur tamè Mosyliticum, quod Cassiæ, cui Mosyliti cognomè est, aliquam referat effigie: sed in eo genere recens, nigrum, ex vinoso in cinereum vergens, læue, tenuibus ramulis, ac frequentibus nodis cinctum, perquam iucundè olens. Optimi ferè iudicium iucundi odoris proprietate constat: inuenitur enim cū optimo, eoq; quod peculiare est, odor Rutæ, aut Cardamomo proximus. Insuper acre, mordens, & cum calfactione quadatenus falsum, quod confricanti non citò asperum, & frianti puluerulentum, læuibus tamè internodijs appareat. Si certior fieri voles, vellito ab radice surculum, facilis est huiusmodi probatio: namque fragmenta miscellanea quædam esse vidètur. Quæ autem meliùs spirant suo habitu cum nares primo consuluntur, olfactum expletia, deterioris dignotionè impediunt. Est etiam montanum, crassum, pumilum, fuluescens admodum. Tertium à Mosylitico perquam suauiter olet, nigrum, fruticosum, paucis intercedentibus geniculis. Quartum fungosum, candicans, aspectu tuberosum, vile ac friabile, magnam habens radicem, quæ Cassiam repræsentat. Quintū genus odore nares feriens, subrufum, & cortice fuluæ Cassiæ simile, tangenti firmum, minùs neruosum, densa radice firmatum. Iis quæ Thuris, Cassiæ, Myrti aut Amomi odorem spirant, minùs suauitatis inest. Deligit scabrum, album, rugosum: at læue, & lignosum circa radicem, vt inutile reicit. Est etiamnum simile aliud, cui Pseudocinnamomo nomen est, vile, inualidi odoris, solutarumq; virium. Vocatur etiam Zingiber, cum tamen sit Xylocinnamomum, præbens quandam Cinnamomi faciem. Est autem lignosum Cinnamomum, sarmenta longa, robustaque ferens, odore longè ferre dicant, quod à natura eius abhorreat. Plinius recitatis iis quæ de Cinnamomo & Cassia fabulosa narrauit antiquitas, subiicit, Cinnamomum, idemq; Cinnamum nascitur in Æthiopia Troglodytis cõnubio permixta. Ij mercantes id à cõterminis, vehunt per maria vasta ratibus, quas neque gubernacula regant, neque rami trahant vel impellant, non vela, non ratio vlla adiuuet, cum omnium in istar ibi sint homo tantum & audacia. Præterea hybernum mare exigunt circa brumam, Euris tum maximè flâtibus. Hi recto cursu per sinus impellunt, atque à promontorij ambitu Argeste deferunt in portum Gebanitarum, qui vocatur Ocila. Quamobrem illi maximè id petunt, produntq; vix quinto anno reuerti negotiatores, & multos interire. Cõtrà reuehunt vitrea, athena, vestes fibulataq; cum armillis & monilibus. Ergo negotiatio illa sceminarum maximè fide cõstat. Ipse frutex duum cubitorum altitudine amplissimus, palmique minimus, quatuor digitorum crassitudinis statim à terra sex digitis surculosus, arido similis. Cum viret nõ odoratus, folio Origani, siccitate gaudes, sterilior imbre, cæduæ naturæ. Gignitur in planis quidem, sed dehisimis in vepribus rubisque difficilis collectu. Metitur nõ nisi permiserit Deus. Iouem hunc intelligunt aliqui: Assabinum illi vocant, quadraginta quatuor boum caprarumq; & arietum extis impetratur venia cadendi. Non tamè aut ante ortum Solis, aut post occasum licet. Sarmenta hasta diuidit sacerdos, Deoque partem ponit, reliquum mercator in nassas condit (meliùs in naves.) Est & alia fama, cū Sole diuidi, ternasq; partes fieri, dein forte crema discerni, quodq; Soli cesserit relinqui, ac sponte cõflagrare. Præcipua bonitas virgultorum tenuissimis partibus ad longitudinem palmi. Secunda proximis breuiore mēfura, atque ita ordine. Vilissimum quod radicibus proximum, quoniam ibi minimum corticis, in quo summa gratia. Quæ de causa præferuntur cacumina, vbi plurimus

Li. 12. ca. 19.

cortex. Ipsum verò lignum in fastidio est, propter Origani acrimoniam, Xylcinnamomum vocatur. Quidam Cinnami duo genera tradidère, candidius, nigriusq;. Quondam præferebatur candidum, nunc contrà nigrum laudatur, atq; etiam varium præferunt candido. Certissima tamen æstimatio, ne sit scabrum, atque inter sese tritum tardè frietur. Damnatur in primis molle, aut cui albet cortex. Ius eius à Gebanitarum Rege solo proficiscitur: is edicto mercatu vendit. Pretia quondam fuère in libras denarium mille. Auctum id parte dimidia est, incensis, vt ferunt, filuis ira Barbarorum. Id accideritne ob iniquitatē præpotētium, an fortè, non satis constat. Austros ibi tam ardentés flare, vt æstatibus siluas accendant apud auctores inuenimus. Et mox, frutex & Calsia est, iuxtaq; Cinnami campos nascitur, sed in montibus, crassiore sarmento, tenui cute veriùs quàm cortice, quem contrà ac in Cinnamo leuari & exinaniri pretium est. Amplitudo fruticis trium cubitorum. Colos triplex. Cùm primùm emicat, candidus, pedali mensura, deinde rubescit addito semipede, vltra nigricans. Hæc pars maximè laudatur, ac deinde proxima: damnatur verò candida. Consecant surculos longitudine binum cubitorum. Mox præsuunt recentibus coriis quadrupedum ob id interemptarū, vt iis putrescētibus vermiculi lignum erodant & excauent corticem tutum amaritudine (legendum & excauent, cortice tuto amaritudine.) Probatum recēs maximè, & quæ sit odoris mollissimi, gustūve quàm maximè feruēs potiùs, quàm lento tempore leuiter mordens, colore purpureo, quæq; plurima minimum ponderis faciat breui tunicarum fistula, & nō fragili. Lactam vocant talem Barbaro nomine. Alia est Balsamodes ab odore simili appellata, sed amara, ideoq; vtilior Medicis, sicut nigra vnguentis. Hæc Plinius, quorum magnam partem ex Theophrasto excipit: sic enim de Cinnamomo & Calsia scribit. De Cinnamomo & Calsia ista referunt. Vtrūque fruticem esse non magnum, sed magnitudine Viticis (ἄγρως, non Amerinæ, vt vertit Gaza) multis ramis constantem & lignosum. Cinnamomum excisum in quinas partes diuidi: id optimum esse, quod germinibus proximum fuerit, quod ad palmi longitudinem cæditur, aut paulò maius. Secundum locum tenet quod sequitur, quod & breuiùs cæditur. Est & tertium, ac quartum: vltimum omnium deterrimum radici proximum, quod minimum corticis habeatis enim vtilis est, non lignum. Quam ob causam quod ex cacuminibus decerpitur, omnibus præfertur, quia plurimum corticis habeat. Hæc quidam sic referunt. Alij fruticosum esse Cinnamomum aiunt: duo eius esse genera, vnum nigrum, alterum candidum. De quo hæc fabula narratur, ipsum in cōuallibus nasci, in iis esse serpentes, morsu necem inferentes, aduersus quos munitis manibus pedibusque descendere, atque ita Cinnamomum legere, quod cùm exportauerint, eo in tres partes diuiso, cum Sole fortiri, & quæcūque illi sorte obtigerit, eam relinquere, abeūtelq; statim eam flagrantem cōspicere. Sed hæc planè fabula est. Calsiam autem ferunt virgultis esse crassioribus (παραυλέπας pro παραυλέπας rectè legit Gaza) valde nervosis, nec posse cortice exui, eum verò corticem esse vtilem. Cùm virgulta secāt longitudine binum digitorum (Plinius habet lōgitudine binum cubitorum) aut paulò maiora abscindunt, recentiq; bouis corio ea consuunt, vt ex eo & lignis putrescentibus vermiculi gignantur qui lignum erodant, corticem verò non attingunt propter amarorem & odoris acrimoniam. Galenus Dioscoridem secutus lib. i. de Antidotis multa Calsiæ genera recēset, eamq; cæteris præfert, quæ Zizir cognominatur, Cinnamomique adeò æmulam esse ait, vt essent suo tempore, qui eam Cinnamomi loco venderent. Idem eodem in loco tradit Calsiam sæpenuerò in Cinnamomum transmutari, seq; vidisse eximia Calsiæ ramulos omni ex parte Cinnamomum referētes. Contrà vidisse se Cinnamomi surculos Calsiæ prorsus persimiles, adeò vt asserat pro qualibet Cinnamomi parte in componendis medicamentis

Lib. 9. hist.
cap. 5.

camentis, duas selectæ Calsiæ adhiberi posse. Item describit quoddam aliud deterioris Calsiæ genus, quod iunior Andromachus Calsiam fistulam nominat, quod fistularum modo inanis cauāque sit, & crassi corticis, cuiusmodi in vulgari Cinnamomo frequentissima conspicitur. Eius verò historiam sic persequitur eodem in loco Galenus. De Cinnamomo contraria iis quæ de Opobalsamo diximus, compertum habeo: persuasum namque est mihi ipsum omnium cognitu facillimum esse illis, qui sæpe optimū viderunt. Optimum verò consequi nemo potest, nisi repositum ab Imperatoribus intueatur, sex generibus quodammodo distributum. Siquidem & in hoc ipso, velut & in Calsia, optimi ad deterrimū tam magna differentia est, vt optima Calsia à pessimo Cinnamomo parum distet. Neq; verò Cinnamomi virtus ad vsum apta longo tempore durat: ad triginta siquidem annos, quam à principio vim habuit, integram non conseruat. Nugantur autem qui Cinnamomum ex iis medicamentis esse dicunt, quæ senectutem non sentiunt. Atqui ego non centum, neque ducentum annorum interuentu, sed pauciorum, si quis ad tantum numerum conferat, iam aliquam mutationem vetustiori Cinnamomo factam obseruauit. Quo tempore enim Antonino Imperatori Theriacam parauit, vasa lignea in quibus eiusdem generis Cinnamomum inerat, multa cōspexi, alia Traiani, quædam Adriani, nonnulla Antonini, qui post Adrianū Imperator fuit, ætate reposita: omniaq; hæc sese & saporis & odoris imbecillitate vehementiaq; tantum superabant, quantum & tempore differebant. Olim è Barbarorum terris arca cubitos quatuor & medium longa, Romam perlata cùm fuisset, in qua Cinnamomi primi generis integra arbor erat, ex eoque Marco Antonino Imperatori antidotum quandam composuisset, ipsum cæteris multum præstare deprehendi, adeò vt Imperator quoque ea degustata medicinæ cōcoctionem, velut in aliis fieri solet, expectare noluerit, sed etiam ea vsum sit, nondum integrè duobus mēsis elapsis. Antonino successit Commodus, qui nec Theriacæ, nec Cinnamomi curam vllam habuit, sub quo non solum arboris illius quod superuerat omne dissipatum est, verum etiam quodcūque post Adriani tempora comportatum fuerat. Quo factum est, vt nunc Imperator Seuerus cùm me sibi antidotum eo modo conficere iussisset, quo Antonino cōfeceram, ex Cinnamomo Traiani & Adriani tempore reposito sumere coactus sim, imbecillioraque planè visæ sunt, & tamen nondum triginta anni intercesserant. Hic tamen optimi Cinnamomi notas quasdam necessarias subiicere volumus, ipsum summopere bene olere, inexplicabilemque præ cæteris bonum quædam odorem spirare; ac calidum gustantibus se multum exhibere, non tamen ita vt mordicando tristitiam palato inferat: colorem denique talem habere, qualem si quis lacti nigrum colorem admisceat, atque cerulei aliquantum addat. Ex hoc igitur quantum volebam, vt mos mihi fuit, cùm accepissem, ramusculos paucos apud me reposui ex apotheca, in qua res meas omnes pretiosas seruabam. Verum ipsa combusta, quo tempore & delubrum Pacis incensum est, & hæc & aliæ quinque Cinnamomi species, quas mihi conquisieram, periēre. Neque itaque cùm Seuero Imperatori Theriacam componerem, ex Cinnamomo Adriani tempore reposito quod optimum visum est elegi. Superfunt adhuc ibi multa vasa lignea, quæ omnia habent plurium radicum, vel plurium ramorum, vel Cinnamomorum differentias: nullum tamen veluti truncus in plures ramos diuisus attollitur, sed Veratri vtriusque figuram præ se fert, atque etiam magis Damasonij, quod è Creta ad nos adfertur. Quæuis autè Cinnamomi species ab vna radice, ceu frutex quidam paruus confurgit, emittitq; hæc sex, illa septem virgulta, vel paulò plura pauciorave, non æquali tamen omnia longitudine: verum quod maximum est, pedis Romani dimidium non excedit. Vniuersa autem Cinnamomi natura similis est quodammodo optimæ Calsiæ.

Cassia. Hactenus Galenus. Strabo cum Theophrasto, Dioscoride, Plinio, Cinnamomum in Arabia gigni dicit, atque etiam in India, ea scilicet parte quæ ad Austrum vergit. Quia cum hæc Arabiæ & Æthiopiæ Sole persimilis sit, ea omnia, ut ipse ait, gignit aromata, nempe Cinnamomum, Cassiam, & alia, perinde ac illa.

Lib. 9. c. 33. Idem testatur Aristoteles in Historia animalium. In Arabia Cinnamomus auis appellatur, quæ furculos Cinnamomi portare, ac nidos ex iis cõficere aiunt. Nidificat in excelsis arboribus & ramis, sed incolæ sagittis plûbatis nidos petunt, atque ita decussum in terra Cinnamomum legunt. Quæ Plinius mutuatus, in Arabia, inquit, Cinnamologus auis appellatur, Cinnami furculis nidificat. Plûbatis eos sagittis decutiunt indigenæ mercis gratia. Aristoteli auis non *κινναμολόγος* dicitur, sed *κιννάμωμος* eodem cum planta nomine. Verùm Iulius Solinus de eadem re scribēs, a quem ipsam nõ Cinnamomum, sed Cinnamologum appellat, atque etiam addit Cinnamomum hoc pretiis vendi amplioribus, quod magis, quã aliud mercatores portent. Auicenna & Serapio nihil aliud de Cassia & Cinnamomo literis mãdarunt, quàm quod ex Dioscoride & Galeno descripserunt. Ex quibus omnibus intelliget studiosus lector, quàm fabulosa, varia, & incerta de Cassia & Cinnamomo à veteribus Græcis & Latinis auctoribus perscripta sint: tam longis enim difficultibusque nauigationibus, ex regionibus tum parùm notis petebantur hæc aromata, ut perfectam horum cognitionem sibi comparare non potuerint. Primùm Dioscorides succinctè admodum Cassiam dixit esse virgultis crassi corticis, Piperis foliis: Cinnamomi verò descriptionem prorsus omisit. Theophrastus Cassiam & Cinnamomum magnitudine Viticis, multos ramos habere, lignosos. Plinius Cinnamomum dixit fruticem esse duorum cubitorum altitudine amplissimum, palmique minimum, & cætera quæ supra posuimus. Cassiam fruticem esse amplitudine trium cubitorum, & c. Galenus arcam Romam delatam fuisse tradit è Barbarorum regione, longitudine cubitorum quatuor cum dimidio, in quo integra Cinnamomi arbor erat. Quibus indicat Cinnamomum esse arborem. Idem scribit vnâquamque Cinnamomi speciem, ab vna radice, seu fruticem quædam paruum consurgere, ad eò ut maiora eius virgulta dimidium Romanum pedem non excedant. Quibus innuit Cinnamomum in paruorum fruticum genere esse. Quid verò sibi vult Galenus cum dicit Cinnamomorum nullum veluti truncum in plures ramos diuisum attolli, sed Verati vtriusque figuram præ se ferre, aut etiam magis Damafonij? Ad hæc cum Cassiam & Cinnamomum diuersas arbores esse statuit. Est & illud permittum, quod ait Cassiam sæpe in Cinnamomum trãsmutari, seque vidisse eximia Cassiæ ramulos omni ex parte Cinnamomum referentes: contra Cinnamomi furculos Cassiæ prorsus persimiles. Cassiæ genera Galenus recenset eadem quæ Dioscorides: item Cinnamomi sex, à Dioscoride etiam declarata. Theophrastus Cinnamomum in quinque partes diuidit, ut diximus. Eidem & Plinio duo duntaxat Cinnamomi genera sunt, candidum & nigrum. Iam verò prisca illi regiones & natales locos aperte & disertè non designant. Dioscorides Cassiam circa Arabiam odoriferam prouenire scribit, Plinius Cinnamomum in Æthiopia, mox subiungens Æthiopas mercari id à conterminis. Quod si apud illos nasceretur, cur ab aliis id emerit? Multò absurdus quod sequitur, Æthiopes eas merces per vasta maria vehere. Nam si contermini sunt qui vendunt, tam longa nauigatione quid opus est: ut nunc, ita & olim à Molucis in superiorem Indiam Cinnamomum veheretur, mercimonium id exercente quæ ad mare rubrum iacet Æthiopum gente, quos Abyssinos vocamus, ob commodam Oceani propinquitatem. Quæ res Plinium fefellit, ut rectè Dalechampius annotauit. His fabulas addidère non solùm Herodotus, sed etiam Theophrastus & Plinius. Fabulosum enim est sectos furculos præfui recentibus coriis boum, ut iis putrescentibus vermiculi lignum erodant & excauent

& excauent cortice tubo amaritudine. His expositis nunc discutiendum an veram hodie Cassiam habeamus, sitque ea quæ Canella vulgò vocatur. Deinde an ab ea Cinnamomum differat, an verò genuino careamus. Primùm recentiores omnes, qui doctrina & iudicio præstant, censuerunt Officinarum Cinnamomum, vulgò Canella dictum, legitimam esse prisorum Cassiam: cuius genera à Dioscoride & Galeno tradita internoscere poterit is: qui magnã huius copiam in mercatorum apothecis diligentius perquisierit, & examinauerit. Quare ex Officinis omnibus reicienda segmenta & frusta quædam, nec odore, nec sapore, nec viribus commendanda, quæ Cassiæ lignæ siue odoratæ vice tum Medici, tum seplasiarij diu vsurparunt. Inter quæ cum sint nonnulla quæ præter odorem saporis que quibus ferè carent, Cassiæ Dioscoridis admodum similia videantur, eius Pseudocassiam esse non temerè quis dixerit: medicamentorum verò compositionibus Xyllocassiam, id est, Cassiam ligneam, siue Cassiam odoratam postulantibus, Canella nostra adhibeatur. At cum hæc Cassia etiam Cassia fistula nominetur, quoniam ligno exempta tubuli seu fistulæ specie est, Mauritanique Siliquam Ægyptiam, siue Cassiam nigram, siue Catharticam vulgò dictam etiam Cassiam fistulam vocent siue sua, siue interpretum culpa, cauendum ne hac homonymia decipiamur, præsertim in medicamentis à Mauritanis inuentis, quæ Cassiam fistulam expectant, quæ Siliqua Ægyptia, siue Cassia cathartica, non illa odorata intelligenda est. Quantum ad Cinnamomum attinet, quidam credunt in capsis Canella siue vulgari Cinnamomo refertis, fragmenta veri, ac legitimi Cinnamomi reperiri posse ab iis qui & deligere & distinguere nouerunt. Pena scribit se Cassiam ad Cinnamomum proximè accedentem vidisse in Officina Gulielmi Driesch pharmacopœi Antuerpiensis. Erat verò multorum iudicio furculus ille Cinnamomi, bacillo solido, fractu facili, Cinnamomi cortice obtecto, cui etiamnum cuticula pullo colore obducta fuit. Clusius in Scholiis in Historiam Aromat. Indic. Garcia, asserit se tres vidisse Cinnamomi furculos. Erant ij recti, non enodes, sed nodis quibusdam sine ramulorum vestigiis palmum à sese disitis insigniti. Cortex tenuis, subcinerei quodammodò coloris, iucundi odoris, suavis gustus, sed qui sua acrimonia aliquantulum linguam vellicet. Lignum certè inodorum est & insipidum, non minùs quàm Salicis ramus, cui perquam similis est. Retinet autem cortex suauem illam cum odoris tum saporis iucunditatem (tamen si totis quadraginta aut amplius annis à matre reuulsi sunt ramuli) atque eam etiam maiore, quàm nostra Canella. Istud autem hodiernum Cinnamomum neque idem cum Cassia, neque multum diuersum esse certum est, inquit Pena. Nam si vtriusque notas ex Dioscoride perpendas, videbis easdem ferè esse vires, non disparem usum. Si recentioribus assentiaris & exploratoribus, eiusdem arboris non ita diuersas partes esse disces. Quod Galenus innuit, cum dicit Cassiam sæpe in Cinnamomum trãsmutari, seque vidisse eximia Cassiæ ramulos Cinnamomum prorsus referre. Contra se vidisse Cinnamomi furculos Cassiæ prorsus persimiles. Quibus tanta horum cognatio significatur, ut Galeni auctoritate freti quidam putent Cassiam & Cinnamomum ex vna & eadem arbore prouenire, sed ex diuersis eius partibus, nimirum Cinnamomum ex summis & tenerioribus furculis, Cassiam ex aliis. Alij nos verò Cinnamomo destitutos esse contendunt, idque quod Cinnamomum Officinis dicitur, nihil aliud esse quàm Cassiam ligneam, siue odoratam, quæ vulgò Canella nominatur, quos secutus est Matthiolus, qui contra veterum & recentiorum omnium qui de Cinnamomo & Cassia tractarunt sententiam, Cinnamomum lignum non corticem esse ait. Ex iis recentioribus Garcia horum historiam luculentè describit his ferè verbis. Propter locorum distantiam, inquit, & minùs frequentatas has regiones à negotiatoribus, probè cognita Cassiæ historia veteribus

Lib. 1. ca. 15.

Li. 1. Arom.
Indic. c. 15.

non

non fuit. Nam qui eam Ormuz & Arabiam deferebant, Chinenfes erant. Ex Ormuz deinde in Alep emporium totius Syriæ nobiliffimum ab aliis negotiatoribus transferebatur. Qui verò inde eam ad Græcos deportabant, aut apud fe nafci, aut in Æthiopia dicebant, multiffique cum fuperftitionibus cædi diuidique à sacerdotibus, vt ex Theophrasto & Plinio diximus. Cæterùm neque Calfiam, neque Cinnamomum apud Æthiopes aut Arabes nafci, Lufitanorum nauigationibus palàm factum fuiffe ait Garcias, qui totam illam oram circunlegerunt, magnaque ex parte terreftri itinere peragrarunt: nullam autem Calfiam aut Cinnamomum fe vidiffe affirmarunt. Dicit aliquis Canellam quidem apud eos non nafci, & propterea ab Indis petere: fed legitima Calfia & vero Cinnamomo eos non carere, fortè autem à Barbaris & inconditis populis ignorari. Cui refponder Garcias, familiares fe habere eruditos Medicos Arabes, Turcas & Coracones, qui omnes Canellam cralfiorem Calfiam ligneam appellant. Præterea nonnullos Lufitanos totam Æthiopiam fub Ægypto (quam nunc Guineam vocant) non folùm fecundùm mare, fed in mediterraneis peragraffe, alios ab infula D. Thomæ vfque ad Sofala & Mozambique, & inde Goam penetrantes, plerofque alios à promontorio Bonæ fpei (cùm naufragium paffi effent) vfque ad Mozambique & Melindam, ita vt vtramque Æthiopiam, fuprà & infra Ægyptum perluftrarint: nullam tamen ab his confpectam illic fuiffe Canellam vel Calfiam. Neque credendum eft ipfos incolas tam nobilia medicamenta ignoraffe, aut tacituros fuiffe. Nam quemadmodùm barbariffima gens, quæ infulam D. Laurentij incolit, mercatoribus, qui eò interdum deferuntur, fructum quendam auellanæ magnitudine oftendit, quia Caryophylla redolet, eadem ratione credendum eft Æthiops Cinnamomum & Calfiam, adeò odorata aromata Lufitanis demonftratuos fuiffe. Porrò Calfia lignea Arabibus, Perfis, Indis *Sabhaça* vocatur, à vulgo autem Indorum eodem nomine, quo Canella: nullum enim inter Canellam & Calfiam difcrimen faciunt. Neque reuera quifpiam Calfiam à Canella differentem vidit. Cæterùm quòd Canellæ diuerfa Cinnamomi & Calfiæ nomina indita fuerint, occafionem præbuiſſe putat Garcias mercatores Chinenſes, (nam annales vrbs Ormuz produunt olim quadringentas naues è China vno eodemque tempore eò appuliſſe) qui cùm è fua regione aurum, ſericum, vaſa murrhina, moſchum, margaritas, cuprum, aliâſque merces eueherent, nonnullas ex eis in Malaca vendebant, Santalum, Nucem myrifiicam, Macim, Caryophylla, lignum Aloës contra in fuas naues inferebant. Quæ rurfus in Zeilam & Malauar diuendebant, indèque fumebant Canellam, ex Zeilam, videlicet laudatiſſimam, ex Malauar minùs ſelectam: fimiliter & ex Iaoa, vnde etiam Piper Cardamomumque euehebant, eaque omnia deinde Ormuz, aut in Arabiæ oram maritimam perferebant. Interrogati autem iſti Chinenſes, quæ nam effent hæc aromata, & vnde adueherent, fabulas illas narrabant quas recenset Herodotus, vt iis commentis earum mercium pretia augerentur. Cùm autem eam, quæ in Zeilam proueniſſet, Canellam ab ea, quam in Iaoa & Malauar ſumpferant, differre conſpicerent, diuerfa illis indidere nomina, cùm tamen eiufdem generis effent cortices, pro ſoli caliq; varietate duntaxat differentes, vt plerumque idem fructus pro regionum & calis differentia ſuauior fieri, aut à naturali bonitate degenerare ſolet. Ementes ergo incolæ Ormuz eam Canellam à Chinenſibus, Darchini, quod Perfis lignum Chinenſe ſignificat, appellarunt. Deinde Alexandriam vehentes, vt eam Græcis eò confluentibus cariùs venderent, Cinnamomum vocarunt, quod ſignificat lignum odoratum, quaſi Amomum ex China delatum. Deteriori autem Canellæ, quæ ſcilicet ex Iaoa & Malauar delata eſſet, idem nomen quo in Iaoa appellatur

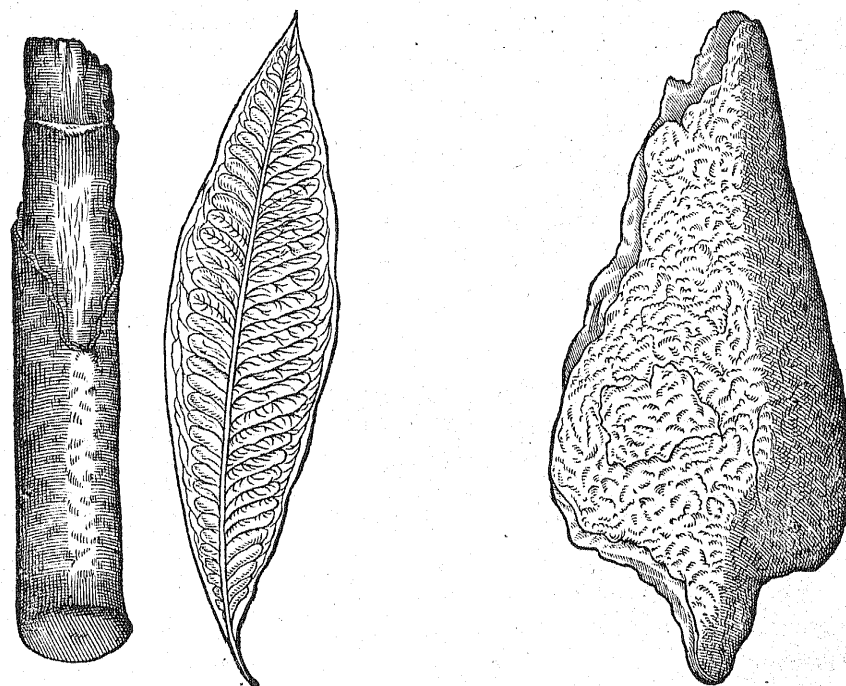
Nomina

appellatur, indiderunt, ſcilicet *Cais manis*, quod lingua Malaya dulce lignum ſonat, duo diuerſa nomina eidem rei imponentes. Græci corrupto vocabulo Calfiam dixerunt. Vſus eſt Auicenna cum Rhaſe & reliquis Arabibus vocabulo Perſico Darchini, vt pleriffique aliis Perſicis ſolet. Nam Canella cuiuſcunque generis Arabicè *Querſaa* & *Querſe* dicitur. Reliqua verò nomina apud Arabas corrupta ſunt, vt *Darſhaben*, & ſimilia. Vocatur in Zeilam *Cuurdo*, in Malaya, vt dictum eſt, *Cais manis*, in Malauar *Camraa*. Nam quod Serapio Darchini arborem de China interpretatur, corruptum eſt, & ab interprete additum. Quare Garcias Calfiam, Cinnamomum, & noſtram Canellam, vnum idemque medicamentum eſſe cenſet, atque ita depingit. Arbor eſt magnitudine Oleæ, interdum minor, multis onuſta ramis, non iis quidem contortis, fed rectis ferme, foliis colore quidem ad Lauri, forma verò ad Citri folia accedente (non autem foliis Iridis, vt fabuloſe quidam ſcripſere.) Floribus candidis, fructu nigro & rotundo, auellanæ ferè magnitudine, aut exiguis oliuiſ ſimili. Eſt autem Canella nihil aliud quàm ſecundus & interior arboris cortex. Nam hæc arbor duplici cortice munita eſt, veluti Suber, non eo tamen adeò craſſo & diſtincto. Hoc confirmat

Forma.

CANELLAE folium & bacillus.

XYLOCASSIA.

Pena, qui ſcribit Venetos iſtitores Londini oftendiſſe corticem pollicem craſſum, ſcabrum, calloſum, foris Ilici aut Oleæ concolorem, interiùs verò conuexum mollius, ſuperficie, odore, ſapore, colore, gultu quadantenus Canellæ vulgaris. Idcirco doctiorum Medicorum ſententia, Calfiæ arboris extimum & craſſiſſimum corticem iudicatum fuiffe. Similiter adnotauit Cluſius in Scholiis in Garcias hiftoriam, interdum inueniri fragmenta, quæ non videntur interior ille cortex, fed omnino ſuperior, cinerea quodammodo pellicula obductus. Exemptus ergo cortex craſſo illo & exteriore libro repurgatur, deinde in laminulas quadrangulas ſectus humi abiicitur, atque ita per ſeſe conuoluitur, vt vnus rami integer cortex videatur, cùm tamen partes ſint duntaxat corticis in tubulos digiti craſſitudine conuolutæ, truncus verò interdum femoris craſſitie

Locus.

Li. 12. ca. 19.
Lib. 1. An-
tidot.

Cap. 143.

reperitur. Roseum autem illum, siue ex cinereo vinosum colorem Solis calore contrahit: qui non probè paratus, candicans siue cinerei coloris sit, nimis verò Solis ardoribus adustus, niger. Exempto cortice tribus postea annis ab ea arbore abstinetur. Frequentes sunt hæc arbores in Zeilam, solèbatque vili emi Canella: sed triginta ab hinc annis nemo eam emere potuit præter Procuratorem regionum negotiorum, quem Factorem vocant. Zeilanice minores sunt hæc arbores, quæ ignobiliorem Canellam ferunt in prouincia Malauar, & in Iaoa, siue Iaua, non tamen adeò pusillæ, vt Plinius & Galenus esse scribunt. Sunt verò omnes siluestres & sponte nascentes. Nusquam alibi, quod sciam, inquit Garcias, nascitur Canella, tamen si Franciscus de Tamara scribat in freto maris Erythraei Cinnamomi arbores & Lauros æstu interdum opertas inueniri. At Lusitani singulis annis per mare Erythraeum nauigant, nullam tamen eiusmodi arborem se vidisse referunt. Præterea Occidentalis India Historia refert Canellam istic nasci, quod verisimile non esse Garcias arbitratur: eam enim narrat calices glandesque Suberis modo ferre, cum legitima Canella veluti oliuas tantum ferat. Quare alia erit sui generis arbor. Quotquot tamen Historiam Peruanam descripserunt, istius Canellæ, quam in prouincia Sumaco nasci tradunt, meminerunt. Est verò ex eorum descriptione, Canellæ arbor vasta admodum, folio Laurino, fructu racematim cohærente, sed qui calice Suberino simili contineatur, ampliore tamen & magis cauo, colore nigricante. Huius arboris fructui, foliis, cortici & radicibus (licet Canellæ saporem & odorem habeant) longè calices præferuntur, quorum duntaxat puluis in vñ est. Nam si Canellæ modo cum cibis decoquantur, tantum abest vt suauitatem eduliis concilient, vt potius eorum facultas & saporis gratia decoctione euanescat. Horum puluere ad diuersos morbos vtuntur, sed præsertim aduersus coli, intestinorum, & stomachi dolores in portionibus eum propinant. Quamuis autem multæ sint huius generis arbores siluestres, diligenter tamen & magna cura eas in prædiis suis colunt (sit enim culta longè melior) atque in vicinas regiones deferunt, alias merces ad vitam humanam necessarias hoc aromate redempturi. Hæc Franciscus Gomara in Historia generali. Nec vt eadem Historia Occidentalis India narrat, in China Canella nascitur, nam è Malaca Chinam cum aliis mercibus defertur. Intellexit verò Garcias plurimam etiam Canellam in insula Mindanao nasci, & vicinis insulis, sed hæc procul à China absunt. Putarunt etiam nonnulli in Alep nasci Canellam, quod apud aliquos auctores scriptum inuenerint Cinnamomum Alepinum. Sed sciant, non magis istic, quam in Hispaniis nasci. Verum cum ex illis regionibus Ormuz, & inde Alep deportabatur, factum est, vt incorruptam Canellam inde in Europam aduectam ab ipsa vrbe Alep denominarint. Quamuis autem Zeilanica cæteris præferatur, inuenitur tamen etiam interdum ignobilis, qualis est quæ crassiori cortice constat, minusque in tubulos conuoluitur, quod non sit eiusdem anni: quo enim vetustior cortex, eo deterior. Quæ verò in Malauar nascitur, tota ferè est deterior, tantumque à Zeilanica differt, vt centenæ Zeilanicæ libræ decem aureos pendant, Maluaricæ verò libræ quadringentæ vnum duntaxat aureum. Ludouicus de Barthelemy in nauigatione sua scribit in Zeilam insula India nasci Canellæ arborem Laurum proximè referentem præsertim foliis: item baccas Lauri modo ferre, sed minores & candidiores. Hæc Canella siue Cinnamomum (nihil enim inter ea discriminis ponit) cortex est huius arboris, cuius ramos tertio quoque anno secant, & cortice spoliant: truncum verò illæsum relinquunt. Similiter Odoardus Barbosa scripsit in Zeilam India insula nasci optimam Canellam

locis

locis montosis ex arbore Lauro simili. Arrianus in nauigatione maris rubri refert duorum dierum itinere ab Emporio Mordio dicto locum esse Mosillum nuncupatum, in quo maxima Calsia copia prouenit. Idem ait Emporium esse Aromata dictum Orientem versus, in quo nascitur Calsia, Zigit & Asyphi, & alia aromata. In quam Arriani nauigationem is qui scripsit, quod de Calsia & Zigit Canellæ generibus ab Arriano proditum est, diligenter expendendum esse annotat, nempe ea nasci in Troglodytica parte, velut in Aromata & Mosillo, vnde mercatores emunt, & ad alias partes transportant. Similiter quod Plinius dixit, Cinnamomum nasci in Æthiopia Troglodytis contermina, quæ ob id ab antiquis auctoribus teste Scrabone Cinnamomifera appellata fuit, quod etiam confirmat Ptolemæus. At nunc tota Troglodytica & Æthiopia probè cognitæ, certum est neque Cinnamomum, neque aromatum speciem vllam illic nasci, dempto Zingibere, quod in regno quodam Damute nuncupato prouenit. Theuetus partim Garciae assentitur, partim ab eo multum di-

ARBOR CANELLAÆ,
Theueti.

scrapat. Narrat ab insula quæ Monorique dicitur celebriores esse Gavit & Subanin, propè quas optima Canella prouenit, quam Maluarici *Caismani* appellant, quæ vox dulce lignum significat, creditque Theuetus Græcos corrupto inde nomine Calsiam ligneam appellasse. Ac reuera veteres plerique, inquit, existimarunt arborem, quæ Calsiam, & eam quæ Cinnamomum & Canellam fert, eandem planè esse, quod falsum est, etiam si Garcias id asserere voluerit: tantum enim differt hæc ab illa, quantum glandifera arbor à Castanea arbore. Cæterum Canellam Arabes appellant *Quersaa*, alij *Quers*, Zeilam incolæ *Cuurde*, in Iauan insula *Cameaa*, in Ormuz *Darchimi* dicitur, id est, Lignum Chinense. Arbor hæc in montibus nascitur, Lauro nostrati similis, cuius ramuli duntaxat, & tenuiores surculi stato anni tempore Regis iussu amputantur & vaneunt. Ramulis multum brachiata est, in quorum extremis flores sunt parui, quibus Solis feruore statim stacculentibus & delapsis succedit fructus, ferè rotundus, Nucis auellanae magnitudine, ex cuius nucleo oleum exprimitur, inodorum, nisi sit igni excoctum, quo ægri nervos & cæteras corporis partes malè affectas illinunt. Canella quæ ad nos aduehitur, secundus est arboris cortex, qui dissectus in sese conuoluitur, & colorem mutat. Radix utilis est, nec non succus qui ex arbore manat, isque confert maxime, qui sanguinis ex naribus profluuium obnoxij sunt, orisque halitum commendat. Scire autem licet nullam Canellæ arborem, neque in Africa, neque in Asia minore, neque in Peru, neque in Europa prouenire, quicquid scribant Plinius & Herodotus. Hæc ex Theueto. Superest vt Cinnamomi & Calsia vires ex veteribus explicemus. Calsia vim habet calfaciendi, inquit Dioscorides, vrinam ciendi, siccandi, & leuiter adstringendi. Conuenit ad medicamenta oculorum, quæ efficiendæ claritatis gratia concinnantur, & ad ma-

To. 1. C. 6.
mog. lib. 12.
cap. 7.Temper.
& Vires.
Lib. 1. c. 12.

lagmata. Lentigines tollit cum melle illita, menses trahit, contra viperarum morsus pota auxiliatur. Aduersus intestinas inflammationes omnes, & renum vitia potu proficit. Fœminis in folio desidentibus aut suffimentis prodest ad dilatationem vuluæ. Ea duplo pondere medicamentis mixta Cinnamomi vicem supplet, si ipsum desit: nam eisdem effectus præbet, ad plurima perquam vtilis. Cinnamomium omne, eodem auctore, excalfacit, emollit & concoquit, vrinam ciet: tam menses quam partus potum, aut ex Myrrha impositum pellit, contra bestias quæ virus ei aculantur, venenæque conuenit: crassitiem extenuat, lentigines & vitia cutis in facie ex melle illitum deterget: contra tusses, defluxiones, hydropem, nephritidem, & vrinæ difficultatem efficax est. Vnguentis pretiosis inferi solet. In summa magni ad omnia vsus. Garcias contra Dioscoridis & Galeni auctoritatem monet rogâtque Medicos & pharmacopœos omnes, ne Calsiam duplici pondere pro Cinnamomo compositionibus immisceant. Tum ne posthac Calsiæ loco Canellam deteriore præscribant, sed selectissima vtantur, cum tanta sit eius copia. Galenus scribit Calsiam excicare & excalfacere tertio quodammodo ordine, sed & tenuium admodum esse partium, gustu verò plurimam in se acrem deprehendi, leuiter quoque nonnihil adstringere. Quamobrem ob hæc omnia incidere, simulque digerere quæ in corpore sunt excrementa: ad hæc robur etiam instrumentis addere. Idoneam verò etiam suppressis mensibus, cum videlicet à copia simul & crassitudine excrementorum quod sufficiat euacuari nequit. Cinnamomum verò summè tenuium esse partium, non summè tamen calidum, sed ex tertio ordine. Nihil autem aequè desiccare eorum quæ pari sunt excalfaciendi facultate, propter tenuitatem essentia. Garcias auctor est extillare ex Calsiæ radice liquorem Caphuram redolentem. Sed Rex vetuit radices vulnerari, ne arbores pereant. Præterea elici aquam vitreis organis ex ipsis floribus, sed quæ fragrantia & odoris suauitate ei cedat, quæ ex corticibus nondum resiccatis elicitur. Vtilis est hîc liquor stillatius ad plurima. Nam stomachi imbecillitatem roborat, coli dolores à causâ frigida prouenientes illico lenit. Faciei colorem commendat & oris halitum. Præterea ad condiendos suauioresque efficiendos cibos perquam idoneus. Ex Canellæ bacis oleum exprimitur, quemadmodum ex oliuis, sebaceum quodammodo & saponi Gallico simile, inodorum, nisi calfactum sit, tunc enim Cinnamomum aliquantum olet, & vtuntur aduersus ventriculi, & neruorum frigidam intemperiem.

Lib.1. ca.13.

Lib.1. hist. Arom. Ind. cap.15.

Li.7. simpl.

PIPER

PIPER

CAP. XXXVII.

VoD. Græci *πέρη*, id Piper Latini dicunt, Arabes *Fulfil* & *Fulful*, Itali *Nomina* *Pepe*, Germani *Pfeffer*, Hispani *Pimienta*, Galli *Pouire*. De eo Dioscor. hæc prodidit. Piper arborem tradunt nasci in India, breuem, quæ inter initia prælongum fructum veluti siliquam promit, quod est longum Piper, habens intus aliquid tenui Milio simile, quod tadem in perfectum Piper euadit. Id autem suis temporibus dehiscens, racemos emittit grana ferentes qualia videmus. Ea acerbam candidum Piper faciunt, aptum ocularibus remediis, antidotis, & theriacis medicamentis. Longum verò vehementius mordet, & subamarum est, quia immaturum decerpitur, antidotis & theriacis medicaminibus expetitur. Nigrum verò candido suauius, acrius, ori gratius, & quod non nisi maturum colligatur, magis odoratum, nec non ad condimenta vtilius. Sed candidum & subacribum antedictis infirmius est. Piperis radix Costo similis est. Eligendum est grauiusimum, plenum, nigrum, non va'de rugosum, recens, non fursurosum. Inuenitur etiam in genere nigri, nutrimento destitutum, inane, leue, quod vocatur brasma. Plinius, Passim verò, inquit, quæ Piper gignunt arbores, Iuniperis nostris sunt similes: quæquam in fronte Caucafi solibus apposta gigni tantum eas aliqui tradidere. Semina à Iunipero distant paruis siliquis, quales in Phaseolis videmus. Hæ priusquam dehiscant decerpant, tostæque sole faciunt quod vocatur Piper longum: paulatim verò dehiscentes per maturitatem ostendunt candidum Piper, quod deinde tostum solibus, colore rugisque mutatur. Dioscorides arborem Piperiferam neque delineauit, neque cuiquam alteri assimilauit. Plinius Iunipero comparuit: in cæteris haud multum dissentiunt. Theophrastus dixit tantum Piper fructum esse, cuius genera duo. Vnum enim rotundum Erui modo, cute carneque constans, sicuti Lauri bacca, subrubrum. Alterum oblongum, nigrum (contra, rotundum *μέλαν*, nigrum, oblongum *ὑπέρυθρον* subrubrum dicendum videtur) semina parua Papaueris continens. Longè hoc validius altero. Auicenna & Serapio, quæ de Pipere tradiderunt, ex Græcis excipere. At Dioscorides, Theophrastus, & hos secutus Plinius Piperis plantæ formam, ac notas ignorarunt, vt ait Garcias, neque natales locos probè designarunt. Quod minus mirum videri debet: regionis enim procul disita, ideoque minus bene cognita, nec perlustrata plantam non inspectione notam, sed auditione tantum acceptam, alienam fidem secuti describebant. Illud magis mirum Arabas & recentiores in eundem errorem incidisse. Quare veram Piperis historiam ex aliis referemus. Ac primum ex Garcia. Maxima, inquit, Piperis quantitas prouenit in Malauar, tota ea maritima regione quæ à promontorio Comorim ad Cananor vsque pertingit. Nascitur etiam in Malaca maritimis, sed bonitate superiori cedens, & magna ex parte inane. Prouenit similiter in insulis Iauæ vicinis, & Sunda, & Cuda, aliisque locis. Sed id in Chinarum regionem tantum deportatur, & loco natali consumitur, præter id quod in Pegu & Martaban deuehitur. Maxima etiam eius pars quæ in Malauar oritur, in vsu incolarum cedit, tamen si regio ampla non sit: nonnihil etiam à maritimis eius regionis populis absuntur. Pars eius defertur in Balagate bubulis coriis. Et magna copia (quamuis edicto Regio vetitum sit) à Mauritanis per mare Erythræum exportatur, id suffurantibus ipsis incolis. Inuenitur etiam Piper supra Cananor, qua Septentrionem spectat, sed adeò exigua quantitate, vt ipsis incolis non sufficiat, & externo importato opus habeant. Etenim non gaudet planta hæc locis desertis ac mediterraneis. Quantum verò distent hæc regiones à Caucafo monte, ex Geographiis satis liquet. Piper Maluatica lingua Molanga dicitur, Malacitana, Loda, in Guzarate & Decan, Meriche, in Bengala, Morois, longum Piper quod solum

Lib.2. c.159.

Lib.12. c.7.

Lib.9. hist. cap.22.

Li.1. c.149. Cap.357. simpl.

Li.1. Arom. Ind. ca.22. *Locus.**Nomina*

istic prouenit Pimpilim, Arabibus medicis, tum vulgò *Fisfel*. Tamen Auicenna Fulful & Fulfel appellat, quem secutus est Serapio. Seritur Piperis planta ad radices alterius arboris (magna ex parte iuxta arborem Faufel, aut Palmam fatam Garcias vidit) ad cuius fastigium vsque sese conuoluendo conscendit, foliis raris, Mali Assyrij effigie, sed minoribus, in extremo acutis virentibus, gustu aliquantum calidis, & folij Betre sapore. Fructus vuarum modo racematim cohæret, minores tamen sunt Piperis racemi, & fructus ipse minor, semperque virens, donec siccet, & perfectam maturitatem consequatur, quæ incidit circiter medium Ianuarium. Radix pusilla, nõ Costo similis, vt vult Dioscorides, quia Costus radix non est, sed lignum. Verum inter plantam quæ Piper nigrum fert, & eam quæ candidum, tam parua est differentia, vt à nemine quàm ab incolis dignosci possit, quemadmodum Vitem quæ vnam fert nigram ab ea quæ candidam non dignoscimus, nisi cum vnas habent, & eas quidem maturas. Quæ autem Piper longum edit, longè alia est planta, quæq; non plus habet similitudinis cum superioribus quàm faba cum ouo. Præterea Piper longum in Bengala prouenit, quæ regio quingentarum leucarum spatio à Malauar distat, vbi nigrum & candidum gignuntur. Quare Galenus Dioscoridem secutus eandem plantam Piper longum, candidum & nigrum

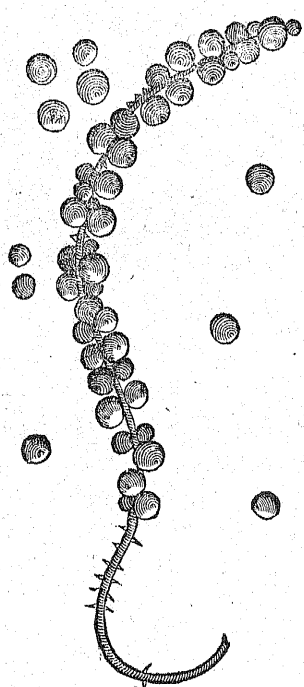
Forma.

Li. 8. simpl.

ARBOR Piperifera, Theueti.

PIPER nigrum & album.

proferre falsò credidit. Candidi plantæ rariores sunt, nec nisi certis Malauar & Malacæ locis raræ nascuntur. Condiuntur aceto & sale recentes adhuc, & immaturi Piperis nigri racemi, & vsui asseruantur, cuiusmodi racemos interdum cum Zingiberis radicibus muria conditis Antuerpiæ reperiri ait Clusius, oblongos quidem & graciles, neque ita farctos, vt sunt vuarum racemi, ex quo eorum iconem expressam hîc exhibemus. Arabes & Persæ Medici Piper calidum tertio ordine statuunt. Sed empirici cuiusmodi sunt maxima pars Indicorum Medicorum, frigidum Piper faciunt, vt & pleraq; alia aromata, quæ reuerà exalfaciunt. Solent magnates candido Pipere vti quemadmodum nos sale. Venenis resistere, & Li. 1. ca. 13. ocularibus medicamentis vtile esse asserunt, quod & Dioscorides annotauit. Vis omnium,

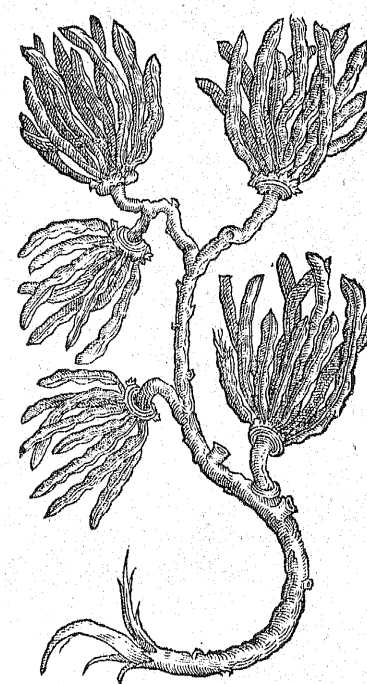
omniù, inquit, exalfacit, vrinam ciet, cõcoquit, trahit, discutit, absterget quæ tenebras oculis offundunt. Piper horroribus febrium periodicis siue potu, siue illitu subuenit: serpentium moribus auxiliatur, partus extrahit, conceptum adimere creditur statim à concubitu suppositum: tussi omnibusque pectoris vitiis siue eclegmate, siue potu succurrit: anginæ eo & melle vtiliter perunguntur. Potum cum recetibus Lauri foliis tormina discutit. Cum vua passa commanducatum pituitam à capite elicit: dolores sedat, appetentiam mouet, concoctionem adiuuat ad intinctus esculentorum additum. Strumas cum pisce discutit, vitiligines cum nitro terget. Radix ora gustantium accendit, saliuam ciet, lienem reprimat cum aceto illita, aut pota. Caput etiam purgat cum semine Staphisagriæ manducata. Garcias candidi Piperis loco, quod calidius est & odoratius, nigrum præscribendum esse non consulit, nisi in candidi penuria. Similiter nec longum Piper candidi aut nigri loco, cum prorsus diuersæ sint plantæ, & nigrum cum candido

Lib. 2. c. 13.

PIPER, Math.

PIPER Aethiopicum, Math.

magis conueniat. Idem alius generis Piperis meminit, quæ lingua Maluarica à Canara Canaricum nuncupatur. Est autem id inane, eoque vtuntur ad pituitam à capite eliciendam, ad dentium dolores, & in cholericò affectu. Annotauit Clusius Scholiastes Antuerpiam inuehi solitum aliud Piperis genus, quod Lusitani Pimenta delrabo, id est, Piper caudatum vocant. Sed veritus Rex Lusitaniæ ne legitimum Piper alterius inuectione vilesceret, id amplius deferri edicto vetuit. Erat id Cubebis ferè simile, pediculo subnixum exiguo, rotundum, plenum, aliquantulum rugosum, nigricans, eadem acrimonia qua Piper præditum, aromaticum, racematim cohærens. Amomum esse nonnulli perperam existimarunt. Est & aliud Piperis genus quod Aethiopicum vocatur, à Serapione Granum Zelim & Piper Nigrorum, atq; ita describit. Habzeli, inquit, id est, Granum Zelim, granum est pingue, magnitudine Ciceris, foris flauum, intus album, boni saporis. Adfertur ex Barbaria, vbi vocatur Croni, Piper etiam Nigrorum nuncupatur: quamquam reuerà Piper Nigrorum sit aliud. Specie Phaseolis simile est, sed granis & Cap. 17. simpl.

corticibus minoribus, colore nigro, sapore acri sicuti Piper. Ex regione Nigrorum defertur, & doloribus dentium confert. Hęc Serapio. Hoc Piper sic depictum dedit Matthiolus. Sunt qui perperam Carpesium esse opinentur. Nicolaus Monard. aliud Piper longum Americum depinxit, cuius toto continentis tractu, in quo Nata, Carthago, atque etiam in nouo Regno magnus est vsus. Id oblongum est, maiori acrimonia præditum Orientali, magisq; aromaticum, ac iucundiore odore quàm Capsicum: quinetiam Piperi nigro tum sapore, tum suauitate præferendum. Alte cuiusdam plantæ fructus est, oblongus est, crassitudine quidem funiculi, & dimidij pedis longitudine, veluti granulis multis constans, circa pediculum oblongum, cõtinuo & coniuncto ordine dispositis, veluti in femine plâtaginis, quibus ademptis pediculus nudus conspicitur. Recens viridis est, sole maturefcit, & nigrescit. Calidus est tertio gradu.

PIPER longum.

CARDAMOMVM. CAP. XXXVIII.

Nomina
Lib. 1. c. 5.

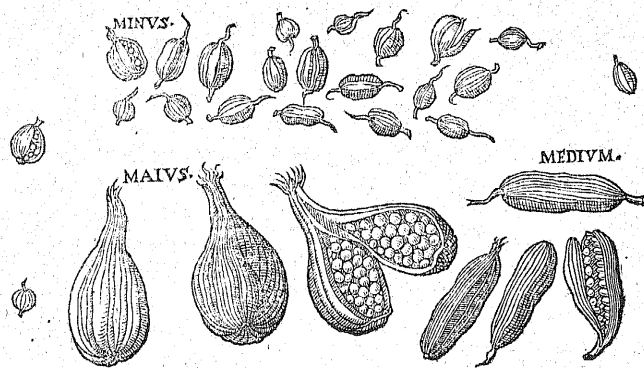
Lib. 12. c. 13.

Lib. 2. c. 156.

Genera.

KΑΡΔΑΜΟΜΟΝ Græcè, vt Latine Cardamomum, Arabicè Cordumeni vocatur. Dioscorides de Cardamomo tractans id non describit, sed duntaxat quibus in locis nascatur optimum, qualèque illud sit, docet his verbis. Cardamomum optimum est, quod ex Comagene, Armenia, Bosphoròque deuehitur. In India quoque & Arabia prouenit. Eligi debet plenum, frangenti contumax, occlusum factumq; (Quod enim huiusmodi non est, exoletum iudicatur) & gustu acre, subamarum, & odore caput feriens. Plinius de eodem aliter hæc scripsit. Simile his (Amomo & Amomidi) & nomine & frutice Cardamomum, femine oblongo. Metitur eodè modo & in Arabia. Quatuor eius genera. Viridissimum ac pingue, acutis angulis, contumax fricanti, quod maximè laudatur. Proximum è rufo candicans: tertium breuius atq; nigrius. Peius tamen varium, & facile tritu, odorisque parui, qui verus Costo vicinus esse debet. Hoc & apud Medos nascitur. Quod femine oblongo dixit Plinius, de seminis conceptaculo siue calice intelligendum videtur. Ex quibus verò auctoribus quatuor eius genera faciat, nescio. Dioscorides enim, Galenus & ceteri Græci vnus tantum Cardamomi meminerunt. Quod maximè laudari ait viridissimum ac pingue, acutis angulis, Dioscorides requirit occlusum plenumque, & *δυσήρωτον*, id est, frangenti contumax, quod Plinius contumax fricanti, vt fortasse legendum sit contumax frianti. Auicenna de Cardamomo duobus distinctis capitibus tractauit. Priore de Cardamomo, id est, Sacola, de quo postea dicemus: altero de Cordumeni, id est, Cardamomo. Quo capite easdem planè vires ei assignat, quas suo Cardamomo Dioscorides. Ex quo perspicuum est, de Græcorum Cardamomo Auicennam hinc verba facere. Item Serapio nomine Cardamomi eadem prorsus refert quæ Dioscorides & Galenus de suo Cardamomo. Sed Cardamomumne Græcorum sit quod vulgò in Officinis habetur, id in cõtrouersia est. Matthiolus tria Cardamomi genera ad nos adferri scribit, maius, medium, & minus. Maioris inuolucrum fici faciem refert, materia compactum tenaci, lenta ac læui, Indicè nucis inuolucro, aut Palmæ elates non absimili, staminibus multis per longitudinem discurrentibus. Intus femine factum est subrubro colore, granis inæqualibus, multis intercurstantibus membranis albicantibus, quibus femina conteguntur, quæ Melegettas quidam appellauerunt, quòd Milium Indicum referant, quod Itali Melegam vocant, saporis acuti, odoris iucundi ac suauis, vnde Grana Paradisi à multis vocitantur. Medium folliculo contegitur oblongo, triquetro, striatòque, retuso in summitate cacumine, in quo semen conditur, membranis quoque

CARDAMOMI species, Matth.

quoq; obuolutum, oblongum, pressum, canaliculo quodam altera parte diuisum, multis transuersim intersecantibus lineis, colore ex albo rufescente. Minus folliculo constat breui, facie triangulari, fagini ferè nucleï effigie, obrufioribus tamè angulis, media intus, dissepiente

membrana. Vtrinque semen est altera parte caua linea diuisum, subrotundum & tactu subasperum. Omnium semen est fractu facile, acre, cum quadam odoris saporisque suauitate, & sine vlla amaritudine. Maius tamen acrius est, & aromatis quid magis respiciens. Minus vt medium acrimoniæ vehementia superat, ita & odoris fragrantia. Maius Cardamomum videri possit, inquit Matthiolus, id esse quo veteres Græci vsi sunt, quòd suo è Cardamomo apud Galenum folliculorum Cardamomi mentio fiat. Præterea alio in loco Galenus ex Pamphilo myropola transcribens Cardamomi delibrati meminit. At repugnat sapor, in quo nulla prorsus amaritudo percipitur, quæ in Galeni Cardamomo adeò euidentis est, vt eo vermes intestinorum necari affirmet. Adhæc illius sapor suauis est, nec caput tentat, nec frangenti contumax est, sed dentibus facillimè cedit. Quare maius illud Matthioli Cardamomum, veterum Græcorum Cardamomum minimè fuerit: neque etiam medium, neque minus, id quod ex sequentibus perspicuum fiet, quibus de Cardamomo vulgari Officinarum dicemus potissimum ex Garcia. Quod Cardamomum vocant, inquit, aroma est in India notissimum, ob frequẽtem eius vsus, cuius etiam magna pars in Europam, Africam, & Asiam deuehitur. Quàm verò rectè sit illi Cardamomi nomen inditum, aliis disceptandum reliquit. Certè Auicenna peculiare scripsit caput de Saccolaa, quod duum generum esse tradit. Alterum Saccolaa quebir, id est, magnum, alterum Saccolaa ceguer, id est, minus. His nominibus cognitum esse vtrumque Cardamomum cum Medicis Arabibus, tum mercatoribus. In Malauar vocatur *Eremelli*, in Zeilan *Ençal*, in Bengala, Guzarate & Decan interdum *Fil*, interdum *Elachi*, id que inter Mauritanos: nam à gentilibus indigenis omnium supra dictarum prouinciarum *Dore* nuncupatur. Quæ diuersitas & nominum confusio multis errandi occasionem præbuit: alij enim Indicis vocabulis, alij Arabicis vsi sunt. Nam quòd Serapio alterum Saccolaa, alterum Hilbane vocat, mendosum est, & Hil duntaxat scribendum. Quòd si Bane quis adici velit, potius Bara dicendum censet Garcias, quod lingua Canarina magnum significat. At Serapio nomine Hilbane Cardamomum minus intelligit. Nihil igitur aliud est Saccolaa omnium Arabum, aut Saccule Auicennæ, aut Elachi, quàm quod vulgò Cardamomum vocant Officinæ, veteribus tum Græcis, tum Latinis incognitum, de quo sic Auicenna. Saccolaa quid est? Aliud est magnum sicut Cicer nigrum, quod cum frangitur, interius habet granum album, mordicans linguam sicut Cubebæ, in quo est aromaticitas. Et aliud est paruum sicut Lens, aromaticum etiam. Serapio etiam de vtraque huius Cardamomi specie ex auctoritate Isaac fusiùs agit. Nascitur, & feritur auctore Garcia, leguminum modo, altitudine quando summa, cubiti, in quo dependent siliquæ paruæ granula interdum vsque ad viginti continentes.

Lib. 2. An.
tidot.

Lib. 7. com.
pos. med.
loca. cap. 3.

Lib. 1. Aro.
Indic. c. 24.

Nomina

Cap. 64.
simpl.

Lib. 2. c. 155.
Forma.

Locus. nentes. Prouenit vtrumq; in India præsertim ab Emporio Calecut vsque ad Cananor: tamen aliis etiam locis Maluar, & in Iaoa nascitur, non tamen adeo copiosum, neque cortice tam candido. Optimum censetur minus, quod odoratus est altero, & facultate maius dici potest. Id veterum Græcorum Cardamomum esse nequit. Nam Galenus scribit Cardamomum non esse tam calidæ facultatis, quàm Nasturtium, sed suauius & magis fragrans cum quadam amaritudine. Quas notas omnes, præsertim amaritudinem Cardamomo nostro non conuenire experientia docet. Dioscorides verò commendat quod ex Comagene, Armenia, Bosphoróque adfertur (tamen in India quoque & Arabia prouenire dicat) eligendumque plenum, frangenti contumax, gustu acre, subamarum, odore caput tentans. Nostrium contra in regiones illas defertur, ex quibus Dioscorides suum deferri scribit. Sed neque id frangenti contumax est, neque caput tentat, neque amarum, neque gustu adeo acri vt Caryophylla. Neque vllum ex Plinij Cardamomis cum nostro conuenit, quod fragile esse debet, siliqua candicante, granis intrus nigris. Ex iis etiam satis liquet errasse eos qui Capsicon siue Siliquastrum pro Mauritaniarum Cardamomo exhibuerunt. Item eos qui Melegetam Cardamomum Dioscoridis esse putant, nam Melegeta Dioscoridi ignota fuit: quique Cardamomum maius coloris esse cinerei aiunt, Nigellæq; id tertium genus, quod in Officinis habetur, quoniam Nigella in his omnibus prouinciis non nascatur. Quod verò Melegeta Cardamomum minus non sit, satis ex vtroq; genere quod in India nascitur perspicuum est, quorum alterum Cardamomum, vt vocant, maius est, alterum minus, eiusdem tamen formæ, & magnitudine duntaxat differentia. Multi vsus est in his prouinciis in quibus prouenit. Etenim cum Betre (vt iam diximus) manditur, pituitaq; caput & stomachum expurgat, & Serapiis admiscetur. Hæc ex Garcia. Scribit Auicenna Saccola calidum & siccum esse tertio gradu, cum calore adstrictionem illi inesse, præcipue in cortice. Conferre vomitui & nausæ cum mastiche & aqua vtriusq; granatorum. Serapio verò tradit Cardamomum maius minore minus esse acre, & maiore adstringendi vi præditum, præcipue cortices & folliculos. Calidum siccumque esse primo gradu, resolueret, ventriculorum roborare, concoctionem iuuare, valere ad syncope & vomitus maximè cum suo cortice & folliculis, cum mastiche, ligno Aloës, succo Mentha & vino granatorum. Minus eodem gradu calidum, & iisdem viribus præditum, sed subtiliorum partium: quare concoctionem magis iuuare, gutturis, pectoris & ventriculi superuacuos humores magis exsiccare. Græcorum verò Cardamomum, auctore Dioscoride, calfaciendi vim habet. Potum ex aqua facit ad comitiales, ischiadicis, tussis, neruorum resolutionem: Item ad rupta, vultu: latas ventris tineas excutit. Ex vino autem potum renibus, difficultati vrinæ, à scorpione ictis, neque non omnibus venenum vibrantibus auxilio est. Cum cortice radice Lauri epota drachma calculos comminuit: partus suffitu enecat, scabiem ex aceto illitum adimit. Et ad vnguentorum spissamenta additur. Galenus, Cardamomum, inquit, est facultatis admodum calidæ, non tamen vsque adeo vt Nasturtium, sed quanto suauius, magisque fragrans est Nasturtio, tanto & imbecillius ei calida facultas inest: nec enim vlcerare idoneum est, vel ipsum per se illitum. Porro adiunctum habet quiddam etiam amaritudinis, qua lumbricos interficit, & cum aceto valenter psoras deterget. Apud Indos solo eo aut cum Belete mixto ad oris fetorem, pituitam purgandam, & stomachum roborandum maximopere commendatur.

CVBEBÆ.

CVBEBÆ. CAP. XXXIX.

Nomina
Forma
Vsus
Temper.
Vires

CVBEBÆ. CTYARIYS κομβέβας fructus vocat, quos nos Cubebas, Arabes Medici *Cubebe* & *Quabebe*, vulgus *Quabebechini*, in Iaoa vbi frequens nascitur *Cumuc*, reliqui Indi præterquam in Malayo *Cubabchini*. Non est autem nomen huic fructui inditum quod in China nascatur, quia ex Cunda & Iaoa, vbi plurimus est, in Chinam perferatur, sed quia Chineses qui Oceanum Indicum nauigabant, hunc fructum, quem in supradictis insulis emerrant cum aliis mercibus, in alios maris Indici portus & emporia transfuebant. Siluestris est planta & sponte nascens, neque multorum generum, vt quidam putauerunt, Malo vulgari similis, minor tamen, foliis Piperis, sed angustioribus, per arbores Hederæ, aut verius Piperis modo repens, non Myrti effigie, neque foliis Myrti similibus. Fructus racematim cohaeret, non vt in vua coaceruatus, sed singulis granis ex singulis pediculis pendentibus. Flos est odoratus. Piperis genus non est, quoniam plurimum Piperis ex Cunda aduehitur, quod nihil differt à Maluatico, hic verò fructus minima quantitate istic nascitur, qui cum ipsa planta diuersi generis est. Cubebæ rarior vsus est in Europa, nisi in medicamentorum compositionibus: apud Indos verò frequens est earum in vino maceratarum vsus ad excitandam venerem, tum etiam in Iaoa ad excalfaciendum ventriculum. Tanto autem in pretio est hic fructus iis in locis in quibus nascitur, vt eum incolæ decoquant, antequam efferri sinant, veriti ne alibi satus nascatur. Hinc fortasse fit, vt corruptioni magis sit obnoxius in Europa. Id quod à Lusitanis fide dignis se accepisse ait Garcias, qui longo tempore in Iaoa insula habitauerant. Multi Auicennæ, Serapionis, Actuarius auctoritate nixi, Cubebas legitimum Galeni Carpesium esse censuerunt. Etenim Auicenna de Cubebis scribens, ea omnia ferè excrispit quæ à Galeno de Carpesio dicuntur. Serapio Myrtum siluestrem siue Ruscum Dioscoridis, & Galeni Carpesium eodem Cubebæ nomine, eodemque capite descripsit. Actuarius Mauritaniarum nomina secutus in quibusdam medicamentis Carpesium miscet, quod Barbaris κομβέβας vocari ait. At illorum Cubebæ à vulgaribus & Officinarum nostrarum Cubebis permultum differunt: neque enim iis Rusci historia conuenit, neque fructus cum sint Galeni Carpesium dici possunt, de quo scribit, λεπτα δὲ ἐπι τὰ κάρφη, παραπλήσια τοῖς ἀνρέμασι τῶ κινναμώμου, id est, tenuia esse sarmenta, Cinnamomi virgultis similia. Et alibi, Carpesium simile esse Phu, non gustu tantum, sed & facultate. Nec minus errarunt qui Cubebas Viticis semē esse asseruerunt, cum vtriusque historia & facultates plurimum diffideant. Cubebæ nostræ cum odoratæ sint, & præter odoris gratiam gustu acrimoniam & amaroris tantillum relinquunt, dicere possumus eas excalfacere initio tertij ordinis, & in fine eiusdem exsiccare. Quare languentem ex pituita ventriculum, vel ex flatibus roborare, peccus à lentis crasisque humoribus expurgare, lienem iuuare, flatibus discutere, & frigidis vteri malis auxiliari. Diu cum mastiche mansæ pituitam à capite trahunt, & cerebrum roborant.

AMOMVM. CAP. XL.

Nomina
Forma
Locus

AMOMVM. RAEICIS ἀμομον, Latinis etiam Amomum dicitur, Arabibus *Hamana* siue *Hamana*. De hoc breuiter sic Dioscorides. Amomum paruum est frutex, ex ligno sese conuoluens in racemi modum: florem habet paruū ceu Violæ albæ. Folia Bryoniae similia sunt. Id in Armenia, Media, & Ponto nasci innuit Dioscorides, cum dicit. Optimum Armeniacum aureo

aureo colore, ligno subrufo, valde odorato. Medicum, quia in campestribus & aquosis nascitur, infirmius est. Magnum autem & subuiride est, tactu tenerum, frutice vinoso, odore Origani (δερματιζον expresse- runt vetus interpres & Hermolaus. Codices vulgatiore habent αμυμίζον, odore Rutæ:) Ponticum verò subrufum, paruum, fragile, racemosum, fructu plenum, & odore nares feriens. Adulteratur herba simili, quæ Amomis vocatur, sed sine odore, sine fructu. Nascitur in Armenia

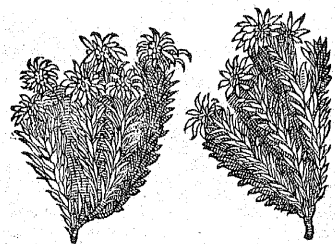
Lib. 12. c. 13

flore Origani. Plinius de eodẽ hæc tradit. Amomi vna in vsu est, Indica Vite Labrusca (rectius fortasse ex Indica Vite) vt alij existimauere, frutice myrtoso (fibroso Dioscorides) palmi altitudine, carpiturque cum radice, manipulatim leniter componitur protinus fragile. Laudatur quàm maximè Punici mali foliis simile, nec rugosis, colore rufo. Secunda bonitas pallido. Herbaceum peius, pessimũq; candidum, quod & vetustate euenit. Pretium vna in libras. x. l. x. friato verò Amom. x. l. viii. Nascitur & in Armeniæ parte, quæ vocatur Otene, & in Media, & in Ponto. Adulteratur foliis Punicis, & gummi liquido, vt cohæreat, conuoluatque sese in vna modum. Est & quæ vocatur Amomis, minùs venosa atque durior, ac minùs odorata: quo apparet aut aliud esse, aut colligi immaturum. Idem quod Dioscorides Amomum Plinius intellexisse videtur, cum Indicã Labruscam esse ait, cui folia Vitis albæ tribuit, atque eosdem natales. Theophrastus, Cardamomum, inquit, atque Amomum, alij ex Media, alij ex India cum Nardo & reliquis, aut plurimis aduehi narrant. Sed de Amomo magna est inter auctores contentio. Alij verò Amomo nos carere existimant, eiq; ex Galeni præcepto Acorum substituunt. Alij Hierichuntinam rosam Amomum esse contendunt, magno sanè errore, quòd folia Bryoniæ non habeat, nec odorata sit adeò vt nares feriat, neque Origanum respiciat, sicuti Amomũ. Quidam, inquit Matthiolus, ex Gargano Apuliæ monte pumilum quoddam semen deferunt, colore nigro, odore Melanthij, paululùm aromaticum, gustu acre, quod pro legitimo Amomo vendunt. At Dioscorides feminis Amomi non meminit, sed Amomum racemosum, id est, ex

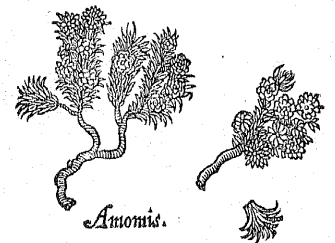
Lib. 9. hist. cap. 7.

Lib. 1. c. 31.

AMOMVM & Amomis.

Amomum.

Amomis.

Lib. 12. c. 31. ligno se conuoluens in racemi modum dixit. Quare nos vero Amomo carere peritiores censuerunt. Garcias historiae Aromatum Indicorum auctor, de Amomo scribens narrat se percontatum aliquando à quodam pharmacopœo Hispano, sed religione Iudæo, qui Hierosolymis habitabat, quid esset Amomum. Eum respondisse Arabica lingua Hamama nuncupari, quod pedem columbinum significat, stirpem hanc nouisse, quam tamen apud Indos non vidisset. Postea se euocatum à Nizamoxa Rege in Decam potentissimo, Medicos eruditos tum Persas, tum Turcas, quos semper magnis stipendiis domi alebat, interrogasse num Amomum haberent, dixisse illos istuc quidem non nasci, sed inter alia aromata quæ ad Regem ex Asia, Persia, & Arabia conficiendis alexipharmacis perferrentur, Amomum etiam aduehi: eiusque ramulis se ab eis donatum, id cum Dioscoridis descriptione contulisse, & venustissimè quadrasse, ac, licet iam siccum, pedem columbinum representasse. Sed eius figuram nec prolixiore oratione, nec pictura Garcias expressit. Eius verò Scholiastes nobis vt hîc picta est exhibuit, ad Valerandum Doræum diligentem & eruditum pharmacopœum Amomi, item Amomidis

Amomidis nomine ex Ormuz celebri sinus Arabici emporio missam. Neutram tamen cum Plinij & Dioscoridis Amomo conuenire ille putat, nisi id forte sit quo se Garcias donatum, quòdque pedem columbinum referre asserit. Nam hæc fragmenta, aliquot sunt ramuli, foliis quibusdam adeò frequentibus onusti, vt ex folis foliis constare videatur (veluti in Tithymalo paralio videre licet) quæ in extremo ita sunt disposita, vt flosculum aut rosulam efferment. Ramuli isti simul compacti non ineptè pedem columbinum (qualis columbarum est, quæ pedes, vt ita dicam, plumatos habent) referre videntur, nullo tamen singulari odore aut sapore præditi sunt. Cæterum cum auctor hic pedem columbinum memorat, atque etiam Serapio, minimè intelligunt id Geranij genus, quod Herbarij Pedem columbinum vocant, sed Amomum ipsum, vt ex Serapionis descriptione perspicere licet. Quare ineptissimè faciunt, neque ex Serapionis aut aliorum Arabum auctoritate, qui Pedem columbinum vulgarem Herbariorum, Amomo substituunt. Huius vires Dioscorides his ferè verbis explicat. Vim habet calfaciendi, adstringendi, exsiccandi. Somnum allicit, & illitum fronti dolorem sedat. Inflammationes & meliceridas concoquit & discutit. Iuuat quos scorpius percussit ex ocimo illitum: podagricis confert: inflammationes oculorum viscerumque lenit ex vna passa: ad vuluarum vitia in pessis aut in fesionibus vtile est. Decoctum iocinhorosis, nephriticis, podagricis potu conuenit. Antidotis miscetur, & preciosissimis vnguentis. Amomum, inquit Galenus. Acoro similem facultatem obtinet, nisi quòd Acorum siccius sit, maiore autem concoquendi facultate Amomum.

Cap. 269. simpl.

Lib. 1. c. 14.

Lib. 6. sim.

ASPALATHVS. CAP. XLI.

Σ Π Α Λ Α Θ Ο Σ Græcis & ἐρυσίοντροσον, Aspalathus Latinis dicitur & Erysisceptrum, Arabibus Darshichaban. Aspalathus, vt describit Dioscorides, frutex est lignosus, multis spinis horrens. Nascitur in Istro, Nisyro, Syria & Rhodo, quo ad vnguentorum spissamenta vnguentarij vtuntur. Optimus est grauis, detracto cortice rubescens, aut purpurascens, densus, odoratus, gustatu amarus. Est alterum genus candidum, lignosum, inodorum, quod deterius habetur. Plinius non eadem omnino tradit. In eodem tractu Aspalathus nascitur spina candida (& lignosa, Dioscorides) magnitudine arboris modicæ (Dioscoridi frutex est) flore Rosæ (id prorsus omisit Dioscoride.) Radix vnguentis expetitur (lignum Dioscor.) Tradunt in quocunque frutice curuetur arcus cælestis, eandem quæ sit Aspalatho suauitatem odoris existere, sed in Aspalatho inenarrabilem quandam. Quidam eum Erysisceptrum vocant, alij sceptrum. Probatio eius in colore rufo, vel igneo, tactuq; spisso (rubescente vel purpurascente Dioscor. tactuque denso & graui) & odore castorei. Dioscorides ἐρωδης habet, id est, odore iucundo. Idem alibi oscitanter Orientalè alium à Rhodio facit, his verbis. Per Hispanias quidem multi & inter odores, & ad vnguenta vtuntur illa (melius, alia) Aspalathũ vocantes. Est sine dubio hoc nomine spina siluestris in Oriente, vt diximus, candida, magnitudine arboris iustæ. Sed & frutex humilior, æquè spinosus in Nisyro, & Rhodiorum insulis (legendum ex Dioscoride in Nisyro, Istro, & Rhodiorum insula) quæ alij Erysisceptrũ, alij Adipsatheon, siue Dipfacon, siue Diacheton vocant (fortè melius Adipsacon, quoniam locis siccioribus gaudet, & Diareton, id est, eximia magnificæq; virtutis.) Optimus qui minimè ferulaceus (grauis & densus Diosco.) rubens, & in purpuram vergens detracto cortice. Nascitur pluribus locis, sed non vbiq; odoratus. Auicenna etiam à Dioscoride dissentit, cum ait Aspalathum arborem esse crassam, quæ spinas grandes habet, quæ vnguentarij ad vnguentorũ spissamenta vtuntur. Aspalathũ quidã Santalum rubrũ esse crediderunt. Sed eos falli constat tum ex iis quæ de Santalo

Nomina

Lib. 1. c. 19.

Forma.

Locus.

Electio.

Lib. 12. c. 24.

Lib. 24. c. 13.

diximus, tum ex multorum qui ad Orientales Indias aliasq; Noui orbis terras nauigarunt scriptis, qui omnes vno consensu affirmant se cōtinuas Santalorum rectorum & procerorum siluas vidisse. Aspalathus verò humilis est frutex, suauiter odoratus, amaricante gustu. Quæ notæ Santalo non cōueniunt, neque enim odoratum est, nisi odorem ex albo pallidōque & aliis aromatis, quibus permixtum fuerit, contraxerit, qui breui euanescit, neq; amarum est. Alij pro vero Aspalatho id vsurparūt quod Rhodium Oleastrum appellant, quo olim pharmacopœi Agallochi vice utebantur: cuius materies cū partim nigra sit, partim ex nigro flauōque venosa, neque rubra, neq; subrubra, præterea cū ex Olearum sit genere, vt Rhodij narrant, in Rhodo insula frequens, & oliuas ferat, cū etiam nullis spinis armata sit, neque detractō cortice rubescat, Aspalathus dici nullo modo potest. Ac, vt verum fateamur, Officinis olim omnibus hodie quoque permultis incognitus fuit geminus Aspalathus. Verū recentiorum diligenti peruestigatione factū est, inquit Pena, vt tres lignorum differentia nobis innotuerint, quarum quælibet Aspalathi nomine digna sit. Primam vidisse se ait Veronæ, & dono accepisse à doctis pharmacopœis Francisco Calceolario & Andrea Bellicoco, qui eam Theriacis suis miscent & doctorum Medicorum Veronensium consilio, frustum illud quod habuit, densum, solidum & compactum esse, quasi ex cuiusdam fruticis ima parte resectum, radiatis fibris, graue, colore buxœ, sed saturatiore, suauissimo odore & pertinaci, sapore non ita amaro, nec gustu insuauis. Alteram speciem Venetias aduectam Rhodo, missam Nicolao Comasco erudito Medico, apud quem tum maximum truncum vidisse, detractō cortice rubentem, Taxo concolorem, odore ad eò fragrantem, vt quàm latè patebat cœnaculum, eximio imbueret odore. Tertiam albicantem foris, intus torulo subflauo, aut citreo, Santali albi & citrij simillimam: Rosam sapore nullam gustanti exhibere manifestam qualitatem, nisi tantillum calidi, quod vix gustu discerni possit. Hanc alij Aspalathi speciem, alij Oleasti Rhodij aut Santali arbitrantur. Aspalathi vires hæ sunt ex Dioscoride. Vim calfaciendi habet cum adstrictione. Vnde decoctum cum vino ad tetra oris vlcera colluenda conuenit, ad nomas genitalium, & fordida narium vlcera infunditur, subditum in pello partum extrahit, aluum sistit eius decoctum, & sanguinis reiectionem potu cohibet: vrinæ difficultatem inflationēque discutit. Plinius eadem ferè tradit. Sanat tetra oris vlcera & ozēnas, genitalia exulcerata aut carbūculantia (vlcera fordida & depalcentia genitalium, Diosco.) item rhagadia: inflationes potu discutit, & strangurias cortex. Sanguinem reddentibus medetur decoctū eius. Aluum sistit cortex. Dilucidius verò Galenus hæc declarat. Aspalathus gustu quidem acris simul & adstringens est, facultate verò ex dissimilibus constat, nempe partibus suis acris exalfaciens, partibus verò aliis, austeris scilicet, refrigerans. Quare vtriusque ratione desiccatur, atque hac ratione aduersus putredines & fluxiones est utilis. Auicenna calidum esse in primo gradu, siccum in fine secundi vsque ad tertium scribit. Cætera ex Galeno & Dioscoride transcripsit.

Aspalathi genera.

Lib. 7. c. 19. Temper. Vires.

Lib. 6. sim.

COSTVS. CAP. XLII.

Nomina Lib. 1. c. 15.

CΟΣΤΟΣ Græcis dicitur, Latinis Costus, Arabibus *Costos* siue *Chost*. Dioscorides eius genera & delectum declarat omiſsa descriptione. Præcellit, inquit, Arabicus, candidus, leuis, eximia odoris suauitate. Secundum locum sibi vendicat Indicus, plenus, & niger, & leuis vt Ferula. Tertius est Syriacus, grauis, colore buxœ, & odore feruens. Optimus est recens, albus, abunde plenus, densus, aridus, à teredinibus non exesus, sine graueolentia, gustu calidus ac mordens. De eodem Plinius hæc breuius scribit. Radix & folia

Lib. 12. c. 2.

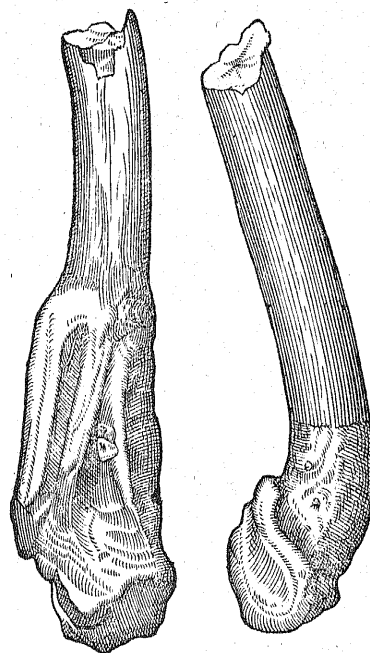
(lege, radix Costi & folium) Indis est maximo pretio. Radix gustu feruens, odore eximio, frutice aliàs inutuli. Primo statim introitu amnis Indi in Patale insula duo sunt eius genera, nigrum, & quod melius, candicans. Auicenna species sunt tres. Arabicus est, inquit, albus, leuis, aromaticus. Alter est Indus, qui est magis leuis. Tertius est amarus, grauis odoris, qui nominatur garyophyllata. In quo à Dioscoride dissentit, scribente tertium esse Syriacum, grauem, colore buxœ, & odore feruentem. Serapio de Costo omnia ex Dioscoride & Galeno exscripsit. Officinæ Arabes secutæ Costum fecere duplicem, dulcem & amarum. Dioscorides tamen & Plinius neque dulcis, neque amari mentionem vllam fecerunt. Galeno verò omnis Costus amarus est, & ex Græcis qui Costum quendam dulcem esse dicat, reperies neminem, nisi si ex recentioribus sint, qui Arabas hac in re & permultis aliis sint imitati, in quibus est Actuarius, qui dulcis Costi meminit. Hos tamen Pena excusat, quòd Costus dulcis collatione quadam cum acriore & amariore vocetur, vt eadem plantæ radix cū recentior est, mitior multò, vetustior verò amarore & feruore ingrator facta, amara, aut inamcena dicatur. Aliam huius diuisionis causam ex Garcia in sequentibus proferemus. Vt sit, Officinarum Costus adulterinus est: neque enim vlla est odoris suauitate, neque gustu mordens & feruidus, neque ita acris & calidus, vt etiam exulceret, vt ait Galenus, sed fusca radix, grauis, inodora, Helenij compacto concretione ignota. Quamobrem sunt qui Zedoariam legitimum Costum esse contendunt. At hæc minùs odora, minùs aromatica est, gustuque grata. Alij Angelicam nigrum Costum siue Indicum faciunt, propter odorem suauem & insignes vires. Sed non est peregrina planta, imò Europæ familiarissima, nihil adstrictionis habens, neque exulcerans. Arabici Costi radices omnibus ad stipulantibus notis se habere Matthiolus ait, à Francisco Calceolario pharmacopœo Veronensi ad se missas, Indici verò frustum à Cecchino Martinello missum, quod secum ex India detulerat, quæ cū forma tum substantia differunt:

Lib. 2. c. 16.

Cap. 308. simpl.

In cap. 15. lib. 1.

COSTVS Indicus.

quin tamen Costi genera sint non dubitat, cū ex Dioscoride Arabicus ab Indico non parum differat, hic quoque à Syriaco. Arabicum tamen alteri præfert. Garcias Costi historiam paulò aliter descripsit. Costus, inquit, Arabibus dicitur *Cost*, aut *Cast*, in Guzarate *Uplot*, in Malaca, vbi eius plurimus est vsus, *Pacho*, & inde vehitur in Chinaram regionem. Græci & Latini ab Arabibus nomen mutuati sunt: nam in Serapione & aliis *Chost* & *Chast* corruptum est, legendūque *Cost*, *Cast* & *Costi*. Huius etsi tria genera veteres constituant, vt diximus, tamen Garcias vnicum duntaxat Costi genus esse tradit, atque se à negotiatoribus perquisiuisse Arabibus, Persicis & Turcis, vbinam tanta Costi copia consumeretur, quæ apud eos ex India exportaretur. Respōdisse maximam partem in Asia minori & Syria consumi, atque etiam apud Arabas & Persas. Rursus interrogatos an alius quispiam Costus apud eos nasceretur, id negasse. Idem percontatum fuisse à Nizamabuci Medicis, sed ne-

Lib. 1. Aro. Ind. cap. 35. Nomina

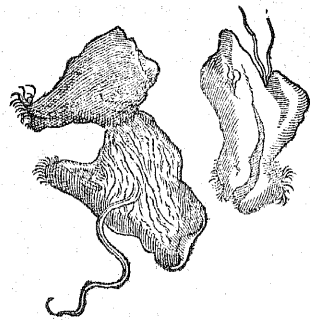
Cap. 308. simpl.

Costi genus vnum

gasse se Costum alium vidisse vnquam, quàm qui ex India ad eos deferretur. Quòd autem tam diuersa nomina sortitus sit, in causa fuisse negotiatores putat, qui ex variis regionibus oriundi erant. Quòd autem Arabes eius duo genera faciant, amarum & dulce, id euenit, quòd istud medicamentum cum recens est, & incorruptum, nullius amaritudinis sit particeps, candidiusque persistat: cum autem vetustate corrumpi incipit, amaritudinem contrahit, fitque nigricans. Describunt autem Costum qui viderunt Sambuci effigie, & Arbuti aut Azimbri magnitudine, (Quid sit Azimbri nescio. Clusius Iuniperum suspicatur intelligi, quòd Zimbri Lusitanis sit Iuniperus) florem odoratum ferens. Præcellit qui intus candidus est, cortice cinereo. Inuenitur etiam colore Buxi, cortice pallescente. Tanta odoris fragrantia pollet, vt plerisque nares feriat, & dolorem capitis excitet, gustu nec amaro, nec dulci, tamen iam senescens interdum amarescat: nam recens acri gustu est, vt reliqua aromata. Nascitur circa Guzarate, inter Bengala, Delli & Cambaya, in Mardon & Chitor. Inde multi currus Vplot, Spica, Chrysocolla, aliisque mercibus onusti aduehuntur in Regni metropolim Amadabar, quæ in desertis sita est, & in Cambayete urbem non procul à mari: vnde postea per maiorem Asiæ, aliquam Africæ partem, & vniuersam Europam deferuntur. Hoc vtuntur in multis medicamentis Indici Medici. Nec mirum si eius loco vtuntur adulterino Officinæ procul à Lusitania disitæ, quoniam exigua admodum quantitas in Lusitaniam defertur. Sed hîc obseruandum est, quòd & annotauit Clusius, veterum Costum radicem fuisse, non lignum. Plinius enim radicem disertè appellauit. Dioscorides cum Helenij Comageni radicibus adulterari scripsit, radicem esse innuit: nam trunci aut rami lignum tantam non habet cum radice affinitatem, vt radice adulterari possit. At Garcia Costus, vt descriptio indicare videtur, nihil aliud ferè quàm lignum est, suo cortice contectum, aut certè minimùm corticis habet. Et de Pipere scribens Costum radicem non esse, sed lignum asserit. Quare aut veterum Costum non describit, aut Arabum Costus (si is quem describit illorum Costus est) à Græcorum veterum Costo diuersus videtur. Costi genus Antuerpiam è Lusitania adfertur, vt & affirmat Clusius, solidum, cortice cinereo, intus candidans, interdum cinerei coloris. Odorata est admodum radix, violaceum seu irinum spirans odorem, præsertim dum manditur. Ei caulis fragmentum, quòd è terra extat, sæpe inhærere, conspicitur, ferulaceum quiddam referens, & fungosam medullam continens, vt

Lib. 1. c. 22.

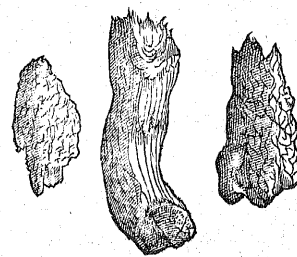
COSTVS Syriacus,
& *Arabicus.*

perspicuum sit Costo Garcia bellè conuenire. Eius iconem ex Clusio, qualis ex sicca radice exprimi potuit, hîc appinximus. Paucis ab hinc annis è Syria & Ægypto Venetias aduehi cœpit radix Zedoariæ aut Zingiberis effigie, quam Valerandus Douræus materiæ medicæ peritissimus verum Costum esse iudicauit. Radix est intus candida, inquit Pena, læuis, minimè grauis, pollicem crassa, vnciam & sesquiunciam longa, hinc inde tuberibus oblongis altrinsecus donata, odora, gustu acri, odore intenso & iucundo Cupressi, aut Cedri Libani quadantenus. Interdum buxea visitur, vti vulgata odore & sapore similis, subamara vtraque, cætera similes. Initio nomine Zingiberis siluestris vendebant. Hæc radix si genuinus Costus

Costus non est, inquit Pena, tamen quia radix est, & eximia odoris saporisque acris gratia aromatica pollet, parem Costo laudem & gratiam meritò adepta est. Pictam ex Pena hîc exhibemus. Idem Pena duas alias radices Costum admodum similes depinxit à Rupellensi Medico Launaio donatas, quas

COSTVS Moluccensis
corticifus.

ille à naucleris è Moluccis redeuntibus accepit. Horum altera maior arboris mausculæ cortex videtur, & figura Sambuci adultioris & cineracei, rugis & plicis frequens, sapore & odore æquè vehementi. Altera minor radice Solani siluestris valde similis, colore pullo diluto, gustu vrente, vt vix ardorem lingua ferre queat. Illis persuasum erat Costi speciem esse, etsi parum odora esset.

Quod vt non inficiatur Pena, ita priorem vt potioretm retinet, & hæc ambas Moluccenses minùs odoras iudicio studiosorum sic pictas subdidit. Costo vis excafactoria, auctore Dioscoride. Vrinam ciet, menses pellit,

Vires & Temper.
Lib. 1. c. 17.

vulvæ morbis tam imposito quàm fotu & suffitu auxiliatur. Contra viperarum morsus vncias duas bibere prodest: item aduersus pectoris dolores, conuulsa, inflationisque ex vino & Absinthio. Venerem ex mulso stimulat, latus ventris tineas pellit ex aqua: horroribus ex oleo ante februm accessiones, & neruorum resolutionibus oblitur: vitia cutis in facie cum aqua vel melle illitus emendat. Additur in antidota & malagmata. De eo sic Galenus. Costus leuiculam planè amaram, plurimam autem acrem, & calidam in se qualitatem, simul & facultatem continet, adeò vt etiam exulceret. Vnde ipso cum oleo perfricant corpus ante accessiones in rigoribus per circuitus redeuntibus. Sic verò etiam in resolutis & ischiadicis, atque in summa in quibus excafacere partem quamuis, aut ex alto in superficiem attrahere aliquem humorem opus est, ad Costum confugitur. Eadem de causa vrinam mensesque prouocat: & ad rupta, conuulsa, ac laterum dolores conuenit. Porro ob amaritudinem quæ illi inest, lumbricos latos enecat. Ob eandem & ad contractas velut à Sole maculas cum aqua aut melle vsurpant. Inest item flatuosa illi humiditas, per quam & venerem excitat cum vino mulso.

Lib. 7. sum.

Nomina
Cap. 172.
simpl.

Forma.

Locus.

Temper.

Vires.

Li. 2. c. 734.

Cap. 743.
Cap. 736.

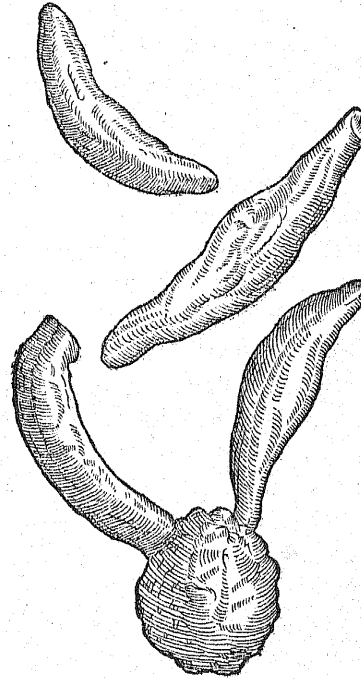
Cap. 161.
simpl.

Lib. 7. c. 3.

QUAE Officinis Zedoaria, Græcis recentioribus *Zadropa* dicitur, iisdem Officinis Zurumbet & Zerumbet. Quæ duæ radices peregrinæ, ex facultatibus potius quàm ex ipsarum plantarum partibus notæ notis, Græcis veteribus incognitæ fuerunt. Quare ex aliis petendæ descriptiones. Serapio de iis sic scribit ex auctoritate Isaac. Zurumbet, id est, Zedoaria, sunt radices rotundæ, similes radicibus Aristolochiæ rotundæ tum facie, tum magnitudine, verum sapore & colore Zingiber æmulantur. Deferuntur ex Chinarum regione. Excalfacit & siccatur ordine secundo. Flatus discutit, & propria quadam facultate impinguat. Post sumpta graue virus animæ, quod allium, cepa, vel vinum excitauerit, abigit. Venenatorum animalium moribus confert, aluum sistit, vteri abscessus resoluit, vomitiones reprimat, coli dolores à flatu ortos mulcet. Auicenna Zedoariam dixit esse portiones similes Aristolochiæ, minores tamen. Addit meliorem esse illam quæ cum Napello crescit, eiusque vicinitate Napelli vires plurimum debilitari. Aliquantò post Zeduar siue Algieduar Zedoariam esse opinatur. Alio capite Zurumbet ait esse lignum simile Cypero, sed maius, & minus odoratum, eandemque eius vires recenset, quas Serapionem ex diuersis auctoribus suo Zurumbet, id est, Zedoariæ assignare diximus. Hoc tantum distat, quod Auicenna Zurumbet calidum & siccum esse ordine tertio ponit, Aben Mesue apud Serapionem calidum & siccum secundo duntaxat. Hic conferre moribus venenatorum, ille valde conferre moribus venenatorum vermiu, ita ut ad Zedoariam proximè accedat. Quibus verbis innuit aliquid esse inter Zurumbet & Zedoariam discriminis. Serapio alio capite Zurumbet aliud describit hisce planè verbis. Zurumbet est ex speciebus odoriferis, & propter hoc admiscetur confectionibus aromaticis, & est calidum & siccum prope tertium gradum, & est in virtute sua simile Cassiæ lignæ & Cubebis. Et dixit Cassidonium. Si non habes Cinnamomum, pone pro eo Zurumbet. Hæc se ex Galeno & Paulo transtulisse ait, ne detracta quidem aut addita vna litera. In quibus ut falsò Galenum citat, ita Pauli orationem, qua de Arnabone agit, ad verbum conuertit. Sic enim ille. Arnabo ex aromaticis est, vnde maximè in vnguenta miscetur, ut quod calidæ ac sicca sit facultatis in tertio ordine, Cassiæ aut Carpesio similis. Vnde etiam Possidonius (perperam in Serapione Cassidonium legitur pro Possidonius) Cinnamomo nõ præsentem, hoc vsum se esse dicit. Perspicue videre licet Serapionem Zurumbet cum Pauli Arnabone eundem statuere. His subiungit descriptionem Zurumbet auctore Isaac. Est arbor magna quæ nascitur in montibus, in Oriente, nullum ferens fructum, folia verò longa in viridi citrina, foliis Salicis similia, ramos eiusdem coloris: odore est Citri, calida & sicca, adstringens. Resoluit & aluum sistit. Inest & ei partium subtilitas. Ex quibus perspicere licet Serapioni Zurumbet & Zedoariam eandem esse radices, nisi deprauata sint eius exemplaria, item aliud Zerumbet arborem: Auicenna verò diuersas esse plantas, ut qui Zedoariam radices Aristolochiæ radicibus comparat, Zerumbet lignum Cypero nisi hic sit interpretum error, qui Zurumbet Aristolochiæ radicibus, Zedoariam Cypero comparasse debuissent, præsertim cum ei quæ Cypero similis est, eandem prorsus tribuerit vires quas Serapio Zedoariæ, ut ostendimus. Quod & indicat Bellunensis, cum scribit. Zedoaria apud Arabes quosdam appellatur Cyperi Indi, quia nascitur in India, & assimilatur Cyperis. Hæc Arabes de Zedoaria & Zerumbet literis mandarunt. Ex quibus expendere oportet, an duæ radices, quæ in Officinis Zedoariæ & Zerumbet nomine veniunt,

nant, ex sint quibus vsi sunt Arabes. Qui dubitat, imprimis descriptione competere negant, quod nostra vulgaris radix sit oblonga, læuis, foris candicans, intus ex flauo rufescens, aromatica, amara, figura Zingiberis, valde acris. Matthiolus radicem hanc ob id non esse Zedoariam non censet, quod longa sit: esse enim quaedam radices longas, alias rotundas Aristolochiæ similes, quales à Calzolari pharmacopœo Veronensi se accepisse narrat, quæ Zedoariæ nomine comprehenduntur, quod eiusdem sint saporis, coloris, & odoris, nec nisi forma differat, ut quemadmodum Aristolochiæ, ita Zedoariæ duo sint genera, alterum longum, alterum rotundum. Pena & Lobellius hæc de re ita statuunt. Zedoariam & Zerumbet ut

ZERUMBET Serapionis, & Zedoaria eiusdem radicis partes.

nominis, sic eiusdem radicis partes esse, nec secus inuicem differre, quàm Cyperum rotundum vel longum à suis coherentibus radicibus: cuiusmodi videndi & habendi copia fuit: Antuerpiæ in Myropolio simplicium ditissimo. Francisci Pennini. Eoque Serapionem Zedoariam eandem cum Zurumbet dixisse, ut quemadmodum Doronicis, Aristolochiis & Oenathis: euenit, variam nancisci radicis molem, aliàs oblongam, teretem, aliàs orbiculatam & nodosam, sic euenisse Zedoariæ, cuius naturæ, sicut & nominis particeps est Zerumbet, quia amarior, feruor, odor, color, ingratus vehementior gustus, modus, durities, duratio eadem, & vsus ad colicos cruciatus, præsertim aduersus venena certissimus. Vnde Zedoariæ nomē fluxisse ingeniosè cõiectatur Pena. Indeque videntur Auicenna, Serapio, ac Arabes nonnulli designasse antidota multa, ampliore, ut solent, nominis Zedoariæ ambitu, ut quemadmodum Bezardica generatim vocarunt quæ vitam tuentur, ita celebrem quandam arborem foliis salignis, odore Citri, eodè Zedoariæ aut Zerumbet nomine donarint. Eo etiam significato Auicenna dixisse meliorem esse Zedoariam, quasi dicat

Antidotum, quæ radicibus Napelli adnascitur, eiusque & aliorum venenorum esse Theriacam, qualem se expertum fuisse ait, & copiosam eruisse in variis montibus, quod fabulosum esse Garcias dixit. Ergo triplicem Zedoariam Arabes inuenere voluisse Pena existimat, oblongam vulgariorem ad Cyperum propius accedentem, & huius speciem Zerumbet rariorem nobis rotundam dictam, tertiam egregiam illam arborem, hodie incognitam. Non desunt qui Zedoariam Officinarum Costum Arabicum, vel Syriacum Dioscoridis esse opinentur, quod multa ei Costi notæ satis quadrare videantur. Diuersa prorsus Zedoariam nobis enarrat Garcias, quam Geiduar vocat Auicenna, magnitudine glandis, eiusdem ferè formæ, colore subluco. In regionibus Chiniensium prouinciæ finitimis nascitur. Ait magno emi, nec facile inueniri, nisi apud circūforaneos quosdam & circulatores, qui peregrinationibus, & stipem emendicando vitam sustinent. Ab his (quod mirum videri debet) Reges & magnates Geiduar emere. Hoc Dioscoridi incognitum fuisse, atque etiam Auicennæ. Porro ad plurima utile esse, præsertim aduersus venena, & venenatorum animalium ictus morsusque. Id Europæ quoque hodie ignotum esse ex descriptione liquet, nec facile cognosci posse ob has quas adfert causas. Nam

In cap. 154.
lib. 2.

Li. 2. c. 734.

Li. 1. Arom.
Indic. c. 43.

Li. 1. Aroia.
Ind. ca. 42.

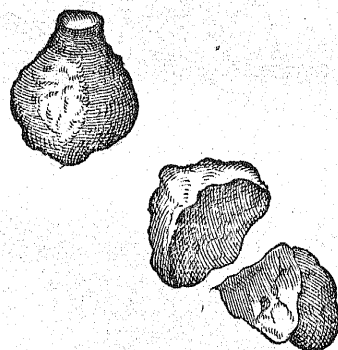
Lib. 1. Aro. Ind. ca. 43.

Zedoaria nostra nihil minus est quam hoc Geiduar. De Zerubet verò hæc tradit. Arabibus, Persis, & Turcis Zeruba vocari, in Guzarate, Decan, & Canara, Cachora, in Malauar Cua. Copiose prouenit in Malauar prouincia, videlicet in Calecut & Cananor, tum sata, tum sponte in siluosis earundem regionum locis, vnde à multis Zingiber siluestre dicitur, nec id sine ratione, inquit, quoniam eius folia Zingiberis foliis similia sunt, maiora tamen, & magis aperta, radix Zingibere maior. Radicem erutam ait concidi & siccari, deinde in Arabiam, Persiamq; deferri, in Gida & Alexandriam, inde postea Venetias, & alias regiones transferri. Conditi etiam saccharo, & præstantiorem esse Zingibere candido. Ex quibus ille colligit Auicennæ ignotam fuisse Zedoariam, vt iam diximus, solam verò Zerumbam aut Zerumbet cognitum. Cùm enim vidisset radices quasdam in frustra rotunda, alias in oblonga sectas ad sinum Persicum vehi, duo genera existimasse, Zerumbam, de quo nomine Zedoariæ prius tractat, & Zerumbet, de quo postea. Hac de causâ folia quæ nõ viderat prætermisisse, radices quales ex India in alias regiones transferèbantur duntaxat expressisse. Serapionis verò emendatos codices scribit additâ expositionem Zerumbet, id est, Zedoaria, nõ habere, sed ab interprete adiunctam, qui differentiam inter Zedoariam & Zerumbam, siue Zerumbet ignorabat. Quæ ex eo perspicuè deprehendi ait, quòd Zedoariam ex Chinaram regione conuehi dicat Serapio. Certum enim esse Zedoariam in Chinaram regione nasci, raram autem in India reperiri: Zerumbam autem copiose in India nasci. Sed quid de Zedoaria & Zerumbet sentiendum sit, item de Garciae Zedoaria iam fufius diximus. Reprehendit etiam eos Garcias, qui Pauli Arnabonem eundem esse cum Zerumbet opinantur: quia Arnabo Pauli, arbor sit procera, suauis odore fragrans. Zerumba verò graminea planta. Quam in re ipsamet reprehendendus est, cùm apud Paulum de Arnabone scribentem nulla arboris mentio fiat, ac ne stirpis quidem, sed ex aromaticis esse, ideò in vnguento addi, & cætera quæ supra posuimus. Annotat Clusius inueniri Antuerpiæ apud quosdam aromatarios Zedoariæ genus, illis Bloceumar, quod tuberosam Zedoariam significat, nuncupatum, rotundum instar Aristolochiæ rotundæ, foris nigricans, interdum cinerei coloris, intus candidans, gustu vulgaris Zedoariæ. Eam radicem quoniam multum cum Serapionis Zerumbet conuenire Clusio videtur, hinc exprimendam ex eodem curauimus.

Li. 1. c. 734. Cap. 736.

ZERUMBET Serapionis, Clusio.

Lib. 7. ca. 3.

Serapionis Zerumbet conuenire Clusio videtur, hinc exprimendam ex eodem curauimus.

TERRA MERITA. CAP. XLIIII.

Nomina Lib. 1. ca. 4.

Forma.

PEREGRINA hæc radix, Curcuma Officinis dicta, Gallis Terra merita, Cyperus Indicus Dioscoridis esse creditur. Sic enim ille. Aliud Cyperi genus tradunt in India nasci Zingiberis effigie, quod manducatum Croci vim reddit, gustu amaro sentitur, & illitum præsentem Psilothri vim exhibet. Quæ omnes notæ Curcumæ Officinarum aptissimè conueniunt. Est enim radix Zingiberis effigie, crocei intus coloris, quæ manducata croceum colorem reddit, amara, cuius & in psilothris vsus est. Sed cùm Dioscorides Zingiberi radicem hanc comparet, & reuerà Zingiberi propior sit quam Cypero, mirum est cur Cyperi speciem fecerit. Quare verisimile est eum quæ de Indico Cypero scripsit, ab aliis auditione accepisse, & speciem Cyperi esse apud quosdam

quosdam legisse, eoque fortasse minus aptè dixisse, vt annotauit Pena, Zingiberis radices paruas, candidantes, odoratas Cyperi modo. Est enim Curcumæ valde exigua cū Cyperis similitudo, cum Zingibere magna. Præterea vires quasdam similes habet (præter croceum succum quem mansu emittit) cum Zingibere, tamen si gustu ingnauiore, ingratiore, facultate verò viscera ab obstructione liberandi potiore. Ideò, inquit Pena, curfores & mulierculæ cum Zingibere miscent ad icteru. Vis autem illa psilothri videtur elanguescere, longo temporis & locorum intervallo, atque teredine, cui obnoxia est, minus tamen quam Zingiber. Pictoribus & chymistis quam medicamentis hodie frequentior est, attamen in electarium assumitur Diacurcuma nuncupatum aduersus ægrotudines inueteratas, hydropem, & cachexiam perutile. Hinc non omittendū quod prudenter animaduertit Matthiolus, Curcumam Serapionis non esse eam de qua hinc agimus. Illa enim nihil aliud est quam Chelidonium Dioscoridis. Quod vel Serapionis ipsius, vel interpretis errore accidit: nam Curcuma neque Mauritanum, neque Græcum est vocabulum. Mauritani enim Chelidonium Kuroch vocant: ex quo perspicuum est Curcumam pro Kuroch in Serapione deprauatè legi. Quod cū tum Medici, tum seplasiarij non animaduertissent, & cuiusnam plantæ hæ radices essent ignorarent, eas Chelidonijs maioris radices esse crediderunt, ob crocei succi similitudinem, quæ sunt Cyperi Indici. Quare deprauatam Serapionis lectionem secuti, has Curcumam nuncuparunt.

Vires.

In ca. 11. r. Cap. 296. simpl.

CHINA RADIX. CAP. XLV.

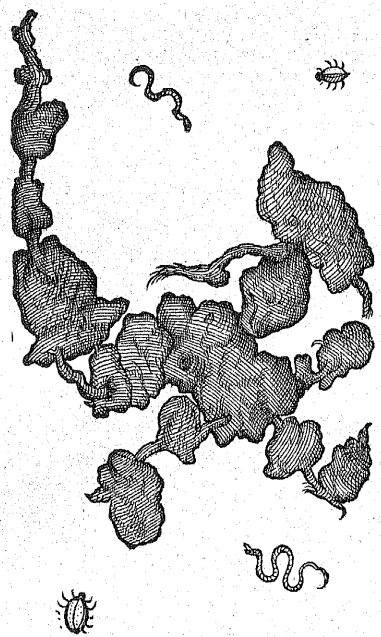

CHINA, vt scribit Nicolaus Monard. Orientalis Indiæ prouincia est, Scythis atque Sericanis finitima. Est Chinaram regio vastissima, vt refert Garcias ab Horto, quæ ad Moscouiam vsque extendi creditur. Addit Chinenses esse Asiaticos Scythas: & quamuis barbari esse existimantur, in negotiatione tamen, & in artificijs quæ manu perficiuntur esse admodum industrios, neque cuiquam regioni in literarum cognitione cedere: habere etiam leges scriptas Imperatorio iuri similes, & apud eos doctrinæ esse gradus & præmia, eruditissq; viris Regis, totiusque regni moderationem committi. His addit artem Typographicam tam vetustam apud illos esse, vt omnem hominum memoriam superet, & semper apud illos vsurpatam fuisse. Hæc Garcias. Sæuit in tota hac prouincia, atque in Iapâ lues venerea, cui malo vt succurrerent, benignus Deus radices vsus dedit, quæ apud eos nascitur, à nobis à loco natali China nuncupata, quemadmodum Guayaci Noui orbis incolis, qui eodè morbo infestantur. Scribit idem Garcias plantam ab indigenis vocari Lampatan, trium aut quatuor cubitorum altitudine assurgere, cauliculis tenuibus, quos rara cingunt folia, Mali Assyrij iunioris similitudine radicem palmi lōgitudine, interdum crassam, nonnunquam tenuem, quæ recens enata admodum tenella est, & cruda & elixa mandi potest. Vnicam duntaxat plantam in Goa se vidisse, eamque perpusillam, quæ siccitate perit antequam excreuisset. Si seratur ea radix, iuxta arbores ferendam esse aiunt, quoniam Hederae modo eas scandit & amplectitur. Aliter describit Nicolaus Monard. Chinam Arundinis maioris radici similem esse, nodosam, intus albam, interdum rufescentem, foris rubram. Optimam esse recentem, ponderosam, solidam, pinguem, non cariosam, insipidam. Eius figura ex recentissima, & suis propaginibus adhuc cohærente hinc expressa est, quæ demonstrat eam sub terra serpere, ac variis ex locis teretes, ac lignosos processus emittere, quibus noua radicum aliarum soboles adnascitur, & incrementum capessit, multis & tenuibus alioqui fibris capillata, quibus nutrimentum attrahit. Est autem grandior & adultior radix scabris & inæqualibus nodis tuberosa, cortice obscurius virente Galangæ

Li. 1. Arom. Ind. ca. 38.

Electio.

CHINA radix.

Locus. Nascitur hæc radix in China Orientalis Indiæ regione, vt dictum est, maritimis locis, Arundinis aut Vluæ palustris modo. Nicolaus Monard. auctor est etiam in Occidua India prouenire, seq; vidisse huiusmodi radices alias paruas, alias magnas, in Hispania noua à D. Fracisco de Mendoza collectas, & recētissimas inde delatas. Decocti ex China radice propinandi, & eius vtendi hæc est ratio. Obseruatis iis quæ in omnibus morbis obseruare decet, nimirum natura morbi, anni tempore, regione, sexu, ætate, temperamento agri, atque exquisitè purgato corpore, radicis vncia minutim concisa fictili nouo imponitur: huic infunditur aqua sextarij tres, maceratur viginti horas fictili obturato, coquitur lento igne ex prunis accenso ad dimidias, frigescit, colatur, atque in fictili nouo aut vitreo vase asseruatur. Eius aqua calidæ vncias decem æger hauriet, duas horas aut paulò diutius sudabit: sudore deterso indusium & linteamina mundis & calfactis mutabit, postea in lectulo duas aut tres horas perdurabit: deinde vestitus calidè se in cubiculo continebit. Circiter vndecimam prandebit. Prima mensa iusculum sumet, deinde pullum coctum, aut gallinæ quartam partem, aut veruecinam aliquando elixam, aliquando assam cum pauco sale: pro bellariis carnes Cotoneorū, aut quid simile. Poterit & sumpto iusculo passas vuas, aut pruna passa cocta edere. Cum cibis panis bene cocti crustis, aut biscocōto vescetur. Potus erit eadem aqua quam ieiunus sumpsit, aut dilutior. Si inter pastus bibere velit, eadem aqua cum conserua aliqua propinabitur. Qui igitur hac radice vtuntur, tenui illa victus ratione non egent, qualis in Guyaci vsu requiritur. Abstinentum tamen est à bubulis & suillis carnibus, piscibus, crudis fructibus, tamen si ne à piscibus quidem in China regione abstineant, quoniam magni sunt helluones. Aliquando tenera tantum radice Chineses vtuntur cum carne elixa, quemadmodum & nos naps, aut raps cum carnibus elixis. Mirabiles sunt eius virtutes ad luis venereæ curationem: efficaciorq; est in inueteratis morbis, in quibus videlicet magni sunt tumores & vlcera maligna, quam in recentioribus. Nec solum ad eos morbos valet qui cum contagio luis venereæ commune aliquid habent, sed etiã ad tremores, paralyfes, articulo-

Vires.

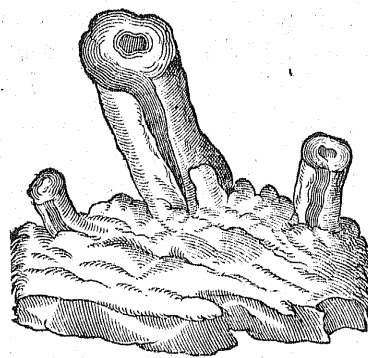
Galangæ ferè modo vestita, cum recēs est succulenta, cum exaruit fungosa, & intus laxa, è rubro dilutè pallida, quæ diutius seruata carie & teredine facillè vitatur. Quod si acciderit, mercatores foramina à terediaum erosione aut carie facta obturāt bolo Armenia aqua diluta, velut cæmento quodam, obducuntq; extrinsecus pari fraude totam radicis molem: quæ fraus & natiuum illius colorem ementitur, & ei pondus addit. Illam præferunt quæ ponderosa est, & quæ quantum in eius arida natura fieri potest, maximè succulenta est, quæ à teredine, carie, putredine est illæsa: quibus vitis obnoxia est, quæ recondita fuit, & in longum tempus seruata. Saporis est fatui, perinde ac Suberis cortex citra omnem adstrictionē, aut oleosa pinguisve substantiæ occursum. Est & eius decoctū prorsus insipidum, nō aliter quam Hordei integri, colore subrubrum, seu colore vini gilui. Eam ob causam *επιτροιον* radicem hanc quidam vocauerunt, quemadmodum & olim Græci aquam salubrem omnis qualitatis expertem.

articulorum dolores, ischiada, podagram, tumores scirrholes & œdematodes. Strumas etiam extirpat, succurrit ventriculi imbecillitati, inueterato capitis dolori, calculo, & vesicæ vlceribus. Primum innotescere cœpit huius radicis vsus post annum 1535. adferentibus eam in Indiam Chinesibus quibusdam ea lue infectis, qua se interea dum illic negotiarentur curarent. Postea Lusitani reliquo orbi communicarunt.

**RADIX CONTRA VENENAM, CARLO SANCTO,
RADIX S. HELENÆ. CAP. XLVI.**

X CHARCIS Peruana prouincia, ita referente Nicolao Monard. radices quædam aduehuntur Iridis radicibus valde similes, sed minores & ficulnei folij odore. Hispani Indias inhabitantes *Contrageryua* appellant, quasi dicas alexypharmacum, quoniam earum puluis ex vino albo sumptus, aduersus omne venenum, cuiuscūque sit generis, præsentissimum est remedium (vno sublimato excepto, quod sola lactis potione extinguitur) vomitione illud reicere faciens, aut per sudores euacuare. Sed & amatoria pocula, eo puluere hausto, reiciuntur. Ventris etiam animalia pellit. Gustata radix aromaticum quiddam sapit cum acrimonia coniunctum. Quare calida videtur in secundo gradu. Nicolaus Monardi narrat ante triennium ex prouincia Mechioacan delatam esse radicem quandam *Carlo sancto* dictam, cuius insignes facultates prædicant. Nostro Lupulo similis est, & perticis se conuoluit illius more,

**RADIX Carlo sancto,
Monardi.**

re, quibus si careat, per humum spargitur & diffunditur: folia etiam Lupulo similia, colore viridi, sed obscuriore, odore graui: neq; florem, neq; fructum fert. Radix crasso capite est, ex quo aliæ radices oriuntur digiti maioris crassitudine, colore candicante: cortex qui facillè separatur, cuiusque vsus est, odore aromatico, gustu amaro cum quadam acrimonia: neruus radicis cortice spoliatus, multis quasi fibris, seu tabellis tenuissimis constare conspicitur, quæ singillatim separari possunt. Nascitur temperatissimis prouinciæ Mechioacan locis, solo neque nimium sicco, neque humido. Calida & sicca initio secundi gradus. Radicis cortex manè aliquanto tempore commanducatus, multam pituitam, aliosq; humores ex capite elicit, eamq; ob causam rheumatismos & capitis dolores & defluxiones curat: in nonnullis etiam vomitu multam bilem & pituitam è stomacho expellens, sed illius decoctum maximè, cuius gratia ventriculum noxiis humoribus liberat, eumq; roborat, purgationem tamen præcedere necesse est. Idem commanducatus gingiuis abscedentibus auxilio est, dentesque stabilis, eosque à scabritia & corruptione liberat, orisque halitum commendat: sed postea vino os eluendum ad amaritudinem tollendam. Pulueris exigua quantitas ex vino albo, aut Adianti, aut Canellæ decocto sumpta vuluam obstructionibus liberat, menses prouocat, flatu discutit, purgato prius corpore, & aluo (dum eo remedio vtetur) ex æquis partibus Liquidambar, & vnguenti Dialthææ inuncta. Cordis affectibus, iis præsertim qui ex vteri sympathia oriuntur, auxilio est puluis vt antè sumptus, aut illius decoctum hoc modo præparatum. Radicis minutim concisæ drachmæ duæ in aquæ sextario & dimidio coquantur ad dimidias, corticis Citri in puluerem redacti drachmæ quatuor, pulueris Canellæ drachmæ duæ statim iniiciuntur, ac denuo feruent, deinde colantur.

Locus.

Temper.

Vir.

Istius

Istius decocti sex vnciæ singulis diebus manè addito saccharo propinantur, purgato tamen prius vt decet corpore. Eundem puluerem & idem decoctum nonnulli in morbi Hispanici affectibus, atque in epilepsia commendant. Narrat idem Radix S. Helena. Nicolaus Monard. ex portu S. Helena, qui est in Florida prouincia, adferri radices

Radix S. Helena.

PATER noster, vel Radix S. Helena, Monardi.

Locus.

locis humidis. Sicca initio, calida in fine secundi gradus existimatur. Has radices Indi lapidibus conterunt, totique corpori inducunt balneaturi: quoniam cutim constringunt, & membra, vt inquit, suo grato odore roborant. Illius puluis cum vino haustus in ventriculi doloribus, vrinæ difficultatibus & nephritide commendatur. Hæc planta, sicut annotat Clusius, vt ex eius descriptione facultatibusque colligere licet, ad Cyperi genus aliquod referri poterit.

PERSEA. CAP. XLVII.

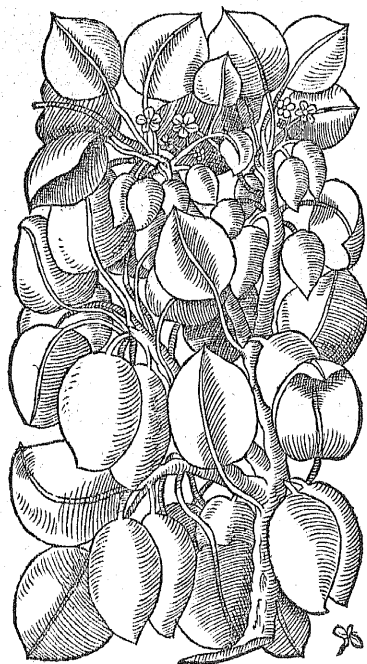
Nomina

ARBOR *περσεα* Græcis, similiter Latinis Persea nominatur. Quidam Perseion ipsam etiam appellant. Qui hanc arborem eandem esse existimant, & Malum Persicam vulgò notam, de qua iam tractauimus, certè hallucinati sunt, vt ex Theophrasti, Dioscoridis, Galeni, Plinij testimoniis perspicuum fiet. Perseam veram Theophrastus his verbis depingit. Est in Ægypto alia arbor Persea vocata, aspectu magna, & pulchra, sed maxime similis Pyro, & foliis, & floribus, & ramis, & tota figura, præterquam quod hæc folio perpetuo est, illa deciduo. Fructum autem fert multum, ipsumque omni tempore maturum edit, nouo semper veterem occupante. Maturat autem sub Etesiarum flatum. Reliquum crudiorum tollunt & reponunt. Est autem Pyro magnitudine par, figura oblongus, Amygdali specie, colore herbidus. Intus nucem habet quemadmodum Prunum, sed multò minorem, & molliorem, carnem verò valde dulcem, iucundam, & concoctu facilem: nihil enim lædit eos, qui multum ederint. Arbor hæc radicem excellit tum longitudine, tum crassitudine, tum etiam multitudine. Materia est robusta, aspectu pulchra, nigra Loti modo, ex qua simulacra, lectulos, mensulas, atque alia huiusmodi conficiunt. Persea Dioscoridi arbor est in Ægypto, fructum ferens cibo idoneum, stomacho vtilem, in quo phalangia Cranocolapta nomine inueniuntur, præsertim in Thebaide

Lib. 4. hist. cap. 2. Formæ.

PERSEA America, Matthioli.

Li. 1. ca. 146.

Arida folia in farinam redacta, illitu sanguinis eruptiones sistunt. Arborem hanc prodiderunt aliqui in Perside exitiosam esse, translataque in Ægyptum mutata natura in cibos receptam. Hæc Dioscor. cum antea alio capite de Persicis egisset. Galenus duobus locis de Persica malo, & Persea seorsum tractat. Perseam, inquit, vidi in Alexandria: ex magnis & ipsa est arboribus. Narrant autem fructum huius apud Persas adeò esse noxium, vt eos qui ederint interimat, qui tamen si in Ægyptum transferatur, sit esculentus, manditurque non aliter quam pyra & mala, quibus etiam magnitudine conuenit. Idem cum dixisset Persicæ folia vincentem habere amaram qualitatem, & cætera, multò post scribit, Perseæ folia adstringentem vim modicam participare, adeò vt queant etiam nonnunquam vtiliter sanguinis eruptione affectis partibus imponi: ac rursus, In sola Alexandria, inquit, Perseæ arborem vidi, at non in alia Romanis subdita gente. Quidam Perseion ipsam etiam appellant, aiuntque in Persis lethalem eius arboris fructum esse, cum tamen in Ægypto innoxius sit. Quare cum Perseæ historia Persicæ Malo nullis notis conueniat, cum Dioscorides & Galenus diuersis locis de iis tractauerint, scripsitque Galenus se in Alexandria solum Perseam vidisse, Persica verò in Asia, Græcia, Italia notissima esse, aperte demonstrauit Perseam à Persica plurimum differre. Iam verò Plinius Perseam à malo Persica perspicue diuersam facit his verbis. Persicæ arbores serò, & cum difficultate transiere, vt quæ in Rhodo nihil ferant, quod primum ab Ægypto earum fuerat hospitium. Falsum est venenatam cum cruciatu in Persis gigni, & pœnarum causa à Regibus translata in Ægyptum terra mitigatam. Id enim de Persea diligentiores tradunt, quæ in totum alia est, Myxis rubentibus similis, nec extra Orientem nasci voluit. Eam quoque eruditores negauerunt ex Perside propter supplicia translata, sed à Perseo Memphitam: & ob id Alexandrum illa coronari videntes ibi instituisse, vel vt in manuscripto legimus, coronam victoriae sibi instituisse in honorem atavi sui. Semper autem folia habet, & poma, subnascentibus aliis. Quod autem Plinius hic non ex Perside translata, sed à Perseo Memphitam ait, Nicander Perseum Mycenis, non Memphi Perseam plantasse his versibus cecinit.

Καίτε κρηταρχθένια μετ' ἀργηένιος ἐλαίς,
Σικληρ' ἀπὸ περσεῖης κέρυα βλάβος δὶον ἐρύξθ.
Περσεὺς ἦν τῶδε ποσσὶ λιπὼν κηφίδα γάμων,
Ἄν' ἐν ἀποταμῆζας ἀρτη γονδένια μεδύσης
Ρ'εῖτα μυκηναίησιν ἐνηξήσιν ἀπέρρης,
Κηφίος νεὲ δῶρα.

Quos sic Gorræus conuertit.

Tunsa quoque interdum qua Persea protulit ossa
Palladio noxam depellent mixta liquori.
Hanc olim Perseus postquam Cephica liquit
Arua, & fecunda præcidit colla Medusæ,
Cephei noua dona, Mycenis intulit aruis.

Nicander autem hoc loco aduersus ceruffæ venenum remedia docens, Perseæ nuces pro Persicorum nucleis intelligere videtur. Nam Dioscorides contra ceruffam *περσεϊκῶν ὄσθ' α'* exhibet. Paulus verò, sicut hic Nicander, *περσεῖης κέρυα* ad id laudat, vt ipse Nicander inter Perseam, & Persicam Malum nihil discriminis nouisse videatur, & contra ipsum imprimis dictum esse credibile sit, quod ex Plinio supra memorauimus. Præterea idem Nicander octauum phalangij genus phalanæ muscæ circa faces noctu volitanti simile esse ait, & Perseæ foliis innutriti.

Τὸ ἕκδος περσεῖος ὑποπέφθ' ἀεζῶσι.

Li. 2. Alim.

Li. 7. simpl. Li. 8. simpl.

Lib. 2. c. ph. par. 2.

Lib. 15. c. 13.

In Alexi.

Lib. 6. Lib. 5. c. 19.

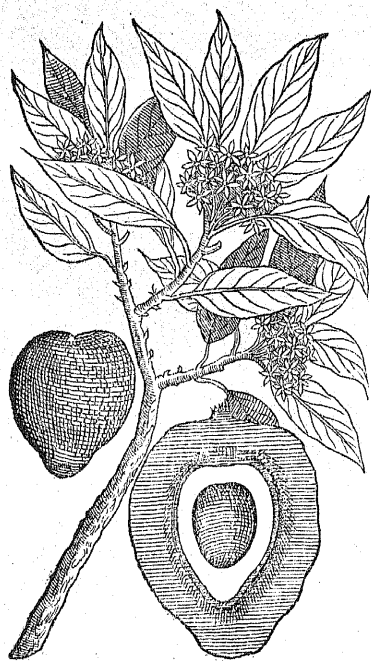
In Theria.

Hoc Phalangij genus à Nicandro nominatim non expressum, Cranocolaptam esse scribit eius Scholiastes, quem & κεραλοκέρβην appellari scribit, utroque nomine, ab eo quod caput impetat, sic nuncupatum, quod etiam Dioscorides de Persea tradit, ἐφ' ὃ τὰ λεγόμενα κερανοκόλαπτα φαλγία δ' ἐσκεῖ. Idem Scholiastes hoc loco Sostratum citat, qui scribit Perseam Rhodaceneam vocari, & ex Æthiopia in Ægyptum transplantatam fuisse. Ἰτίον δὲ, inquit, ὅτι σῶς ῥαῖος ἐν τῷ παρὰ βλησίων, ἢ δ' αὖτε ἐν τῇ ῥοδακηνέαν κ' αὖτε ἐν τῇ ἀιθιοπίας ἐξ ἀγυπτον μεταφύθηται. At Rhodaceneam ostendimus, nihil aliud esse quam Malum Persicam, & Rhodacena, Persica Mala. Gorraeus itidem Nicandri interpres, iis versibus quos modò citauimus subiungit. Persea ossa Persicorum ossa, siue nuclei, euentem habent amaritudinem. Proinde calciant, & detergent. Est autem Persea arbor, à Perseo dicta, & cetera. Ex quibus intelligitur, Nicandri interpretes & Sostratum aperto errore Perseam, & Malum Persicam eandem arborem putasse. Fructus eius figuram hìc damus affabre expressam, quem fructum ex Ægypto Dalechampsius habuit, cum Theophrasti descriptione optimè congruentem. Nam pyri maiusculi formam præ se fert (pendebat enim vncias quatuor & semissem) sed statim à superiore parte qua pediculo hæret, multis locis tuberosam, in mucronem obtusum sensim desinentem, colore, cum diu exsiccatus fuerit, qualis erat is quem vidimus, foris saturatè rufo, pulpa semidigitum crassa, dulci, & gustu suauis, intus nucem coërcente, totius fructus seu pyri specie, foris rufescētem, intus cornu pellucidi prorsus colore & duritie cum inaruit: in medio eius cauo nucleum nullum vidimus: aquam enim suauem eo concludi putamus quæ tempore absumitur.

PERSÆA America, Clusij, cum fructu, Dalech.

Lib. 1. ca. 2.

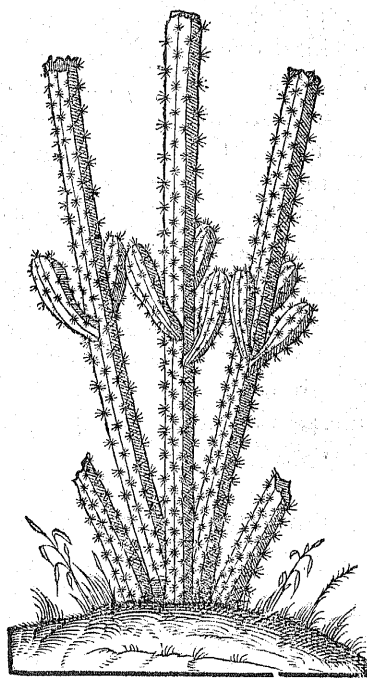
Forma.

Fructus is aliquandiu aqua maceratus mucaginem in ea emittit succumque valde viscidum, & valde suauem. Annis aliquot ante quàm liber Clusij stirpium per Hispanias obseruatarum prodiisset, hæc descriperamus: ex quo diuersam, ut arbitror, à superiore Perseam hìc apponimus, quam in solo Valentino vnicam vidit in monasterio D. Virginis, cui cognomen de Iesu, primo ab vrbe Valentia lapide. Ex America eò delata fertur. Pyro similis est, in latum diffusa, perpetua coma virens, ramis ex viridi pallecentibus, foliis Lauri latifolia, parte superna virentibus, inferiore cinereis, firmis, neruis aliquot per obliquum discurrentibus, odore & sapore commendatis, cum adstrictione linguam mordicantibus. Flos illi est Lauri ferè, copiosus, racematim compactus, pallidus, sex foliolis constans: fructus per omnia pruno similis, deinde tempore pyri modo oblongus, nigro colore, iucundo sapore, nucleum cordis effigie continet, gustu castaneæ, aut dulci amygdalæ haud absimili. Vere florentem vidit. Autumno fructum ferè intellexit. Hæc Clusius.

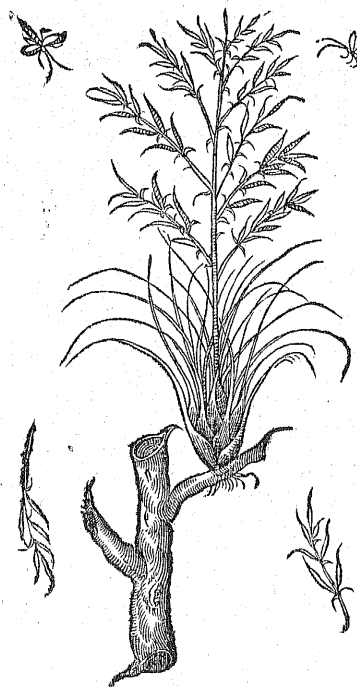
CEREVS

CEREVS SPINOSVS. CAP. XLVIII.

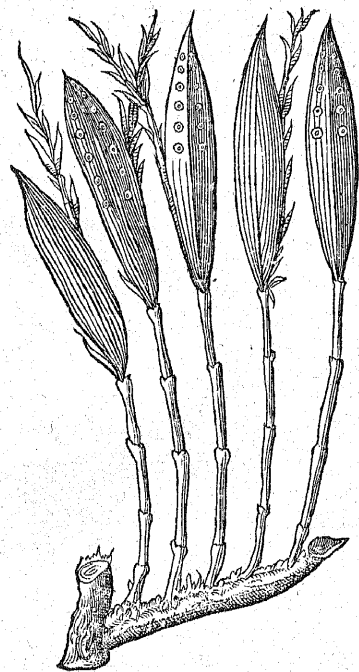

CEREUVS penè portentosa elegantiæ Natura: Genius omnem prouocauit in nostratibus plantis admirationem. Nam mirabilitatis opplet spectantis animum & oculos huius rarissimæ venustatis plantæ spectaculum. Eam plebecula effigiei argumento Cereum vernaculè vocauit: hastas enim surrigit quaternas & quinas, nouendecim & vicensium cubitorum, virgatis & ad normam directis striis, cannulatas: in externis extantibus striarum angulis obtusis exeruntur stellulæ, corneis stilibus, radiatim è suo centro quoquouersum minacibus, vno duntaxat prominulo horsum, æquè directo longius: tota quandam effigiaturam, & concolorem superficiem echino Melocacti præfert, sed brachium æquabili ductu æquante, columellæ, aut cerei funalis prælongi instar. Eius è medio & striarum dorsis, anstatim, angustiore ceruice, Cucumeris ventre, surriguntur brachia terna, quasi folia teretia crassa, eundem commensum proportionis & figuram sortita. Intus torulus ligneus, carpi crassitie, obductus est callosa carne, & succo Aloës: gummeo enim turget, perquam amaro lentore: flores in vestigio summo promit, referente qui attulit, digitalis purpuræ fructus: hilari purpura miniata rubet, sicut ferè effigie, gustu non insipido.

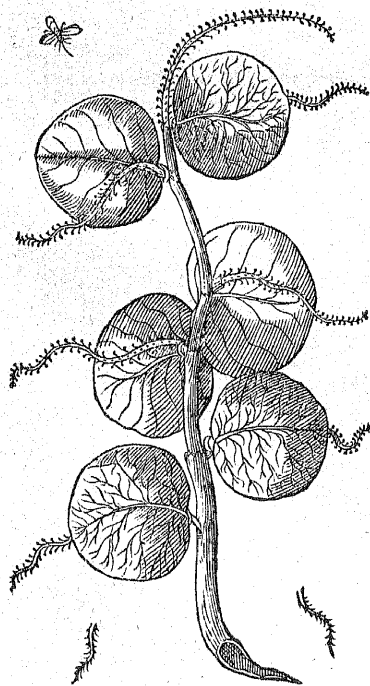
PERUVIANA ALIA FACIE ARBORIBVS ITEM INNASCENS. CAP. XLIX.

IDEM cælo & natalibus ramorum arborum Indicarum debemus hanc vnde auulserunt qui Morgano miserunt, cespite latiore, sessilis caudicibus incumbit, fibrillis cepaceis radicata: vnde proximè surgunt folia inuicem conuoluta, tunicea, inferius fermè palmum lata, numerosa, quadantenus Aloës, aut Scyllæ: & supernè in ligulas prætenues, mucronatas desinentia: purpureum, striatum, concauum, alis donatum scapum Hastulæ regiæ, aut Aloës, duorum & trium cubitorum ambientia, quæ multis glumosis siliculis spicantur, Auenæ situ: magnitudine verò & sericeo tomento candido Apocinum, vel Asclepiadem repræsentant, & semine, sed Conisæ exili gustu salio, ingrato, nitroso, fortè quia in aura maritima adoleuit, ut Aloës illic in sabuletis.

POPVLVS America.

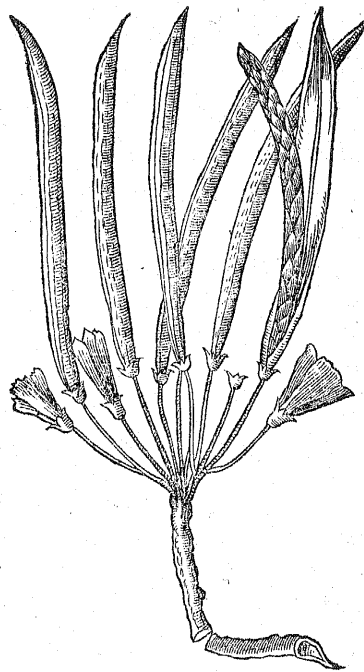
VISCVM Indicum ait Pena in Peruvianis insulis nusquam nisi in ramis & truncis arborum nasci solitum nostratis modo, multumq; adumbrare Sessili, sed transuersim excurrente radice cespite: gramineis geniculis, & Polypodij quadatenus, sed albicantibus culmis, ex pallido virentibus, à medio summo tenus crassioribus, fungosis, striatis, sesquipedem longis, in quibus folia semper virent, Visci effigie, sed duplo maiora, crassiora, fungosiora secundum neruum foliam medium intercurrentem: circulis vtrinque senis, veluti scalpro impressis, non parum admirandis.

POPVLVS AMERICA.
CAP. LI.

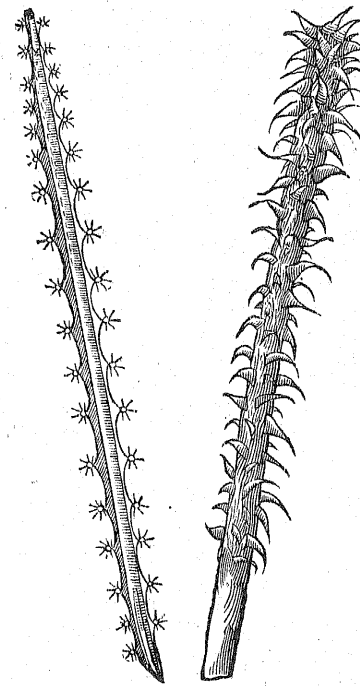
EX NOVO orbe elegantes ramos ac prægrandes mercatores Anglos illinc reuersos attulisse testis est Pena, ex quo effigiem hanc exhibemus. Virgulta sunt aliquantulum flexuosa, & per sesquipalmum palmumque crebra, geniculata, veluti insectione, commissuræque partium nodosa: vnde exeunt, singulo pediculo singula folia, ora exquisitè rotunda, nec vsquam nisi quæ pediculus hæret intercisa, crassa, rigida, latiora, arboris Indæ, cui flosculi alternatim exeunt, prælongis loculis, stipati acinulis multis, exiguis, planè Populi modo. Quare & hanc Populum Peruvianam vocare illi visum fuit: gustu perquam adstringente, aliquantulum calfaciente, subasalo.

PALMACEA, SEV ARVNDI-
NACEA PINNATA SPI-
NOSA. CAP. LII.

SVNT huius plantæ indidem aduecti rami foliosi, illis asines, nec minus intuenti effigie peregrina: quippe sambucini, aut ferulacei sunt, fistulosi & medullæ pleni, recti, rotundi, octonum aut denum cubitorum: sed per longitudinem triplici cartilagine, digitum lati, pinnati aut alati instar teli: & oris extremis modicè fimbriis sinuatae sunt cartilagine, stellulisque spinosis ornatae, solertis opificis sapientiam arguentes. Alterius etiam illic nata arboris

PALMACEA pinnata
spinosa.

NERII facie arbor, Pena.

arboris truncum aut bacillum hic proximè exprimendum curauimus qualem vnà accepimus: quod carpi crassitie est longa hasta & cortice nigro, densoque vestiur, tuberculis crassis, senticosis, creberrimis in clauæ modum muricato, solido, graui & præduro ligno.

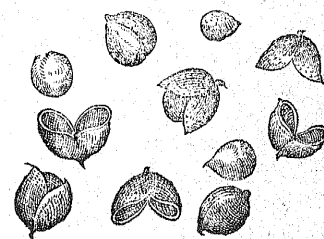
NERII FACIE ARBOR
Pena. CAP. LIII.

ARBORIS peregrinæ Nerij facie ramulum, cuius perpulchræ sunt siliquæ, pingendum curauit Pena, & paucis descripsit. Propendent siliquæ de ramis & furculis Sambuci palustris, medullosis, pallidis, pullis, nodosis, sesquipalmum & pedem longis vaginis, cutaceis, vno cohæsu septenis aut nouenis, singulis gracilem lampetram exprimentibus. Intus farciuntur pelliculis cepaceis & tomentosis, adeò exuuium serpentis ementibus, & quiddam cadaueruli anguini simile in uoluentibus, vt pueris terrori sit: consimili florum exortu oblongi exeunt caliculi, Herbae sanctæ aut Stramonie.

FAGARA Auicenna. CAP. LIIII.

MAHALEB meminit Clusius in Historia Aromat. Indicorum de Fagara Auicennæ hæc scribens. Fagara fructus est Ciceris arietini magnitudine, cortice tenui cõstans ex cinereo nigricante, cui subest tenue putamen nucleum continens satis solidum, & tenui nigraq; membrana obductum. Integer fructus cum magnitudine tum forma & colore adeò similis est ei

FAGARA, Auicenna.

quem Officinæ Coccū Indū, Galli *Coque de leuant* appellant, vt primo aspectu fallere, & pro eo sumi possit. Meminit huius Auicenna, ca. 260. hoc modo. Fagara quid est? Granū simile Ciceri, habens granum Mahaleb, & in concauitate eius est granum nigrum, sicut Schehedenege, & asportatur de Sofala. Collocat verò eam in tertio calefacientium & siccantium ordine, atque stomachi & hepatis frigiditati vtilem esse, concoctionemque iuuare, & aluum constringere scribit.

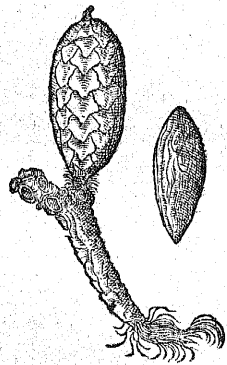
Forma.
Theuetus
cap. 12. lib.
sing.
Vires.

MVLTAE sunt alia siluestres & peregrinae plantae admirabiles, quarum nonnullae solis descriptionibus nobis notae esse potuerunt, quod ij qui in exteris illas regiones nauigarunt, in quibus proueniunt, earum figuras non expresserint. Inter arbores in Regno Senegae una est glandiferarum nostrarum crassitudine, fructum ferens dactylis parem, ex cuius nucleo oleum exprimunt miris virtutibus praeditum. Aquae permixtum croceo colore plane inficit, quo tingunt pocula, ac pileos quosdam ex iunci, vel orizae paleis contextos. Praeterea id oleum odore est Violae Martiae, olei nostri sapore. Quamobrem multi pisces, orizam, aliosque cibos eo condiunt.

PALMAPINVS, SIVE CONIFERA.
CAP. LVI.

VLGARIS Palmae congeneres esse multas siluestres in sinu Guineae Oceani occidui, quae steriles sunt, nec nisi exilitate a fatiuis absunt, Pena intellexit ex mercatoribus Gallobritonibus, qui illuc quotannis ferè commercij causa adeunt. Inter quas & alij Angli institores non parum venustam & miram hanc iconem hinc expressam ibi oriri illi affirmarunt,

PALMAPINVS
siluestris.

Forma.

eiusdemque ramos luculenta conorum fetura onustos attulerunt: quorum arborem quasi quandam ex Palma & Pino hybridam natura ludibunda videtur constasse. Lignum ipsum fungosa est Palmae prorsum textura, in villos totum dehiscens, & squamosa cute loriatum, fastigiato termitibus numerosis & in orbem exortis furcatis ligulis quadraginta, aut quinquaginta, compactili vertibulorum & squamarum serie pyxidatim articulatis, pedem longis, rotundis, parum compressis, quarum singulis commissuris singuli numerosi coni altiùs inseruntur triceni, aut quadrageni, qui mediocrem conum Cedri ementiuntur, puluillis in quincuncem digestis, reticulatoque & imbricatim extuberante ventricoso nucis cortice fusco, nitido, polito, crassitie & concretionem nucis Indicae, intus nucleum glandemve oblongam se sequiunciam, aut duas uncias longam, praeduro, & in farinam agre friatili, gustu glandis & castaneae, quae sunt ei genti panis supplementum.

GENIPAT

GENIPAT. CAP. LVII.

MAGNI aestimatur in America arbor, quae Genipat dicitur, maxime fructus eiusdem nominis causa: non quod esculentus sit, sed quod alios usus Barbaris praebear. Arboris folia Nuci iuglandi similia sunt, fructus ferè in ramorum extremo prouenit, aliis aliis impositis mirando quodam modo. Is magnitudine, coloreque Persicis nostris similis est, ex cuius succo vniuersum corpus inficiunt hoc modo. Miseri illi, & bruti homines, cum succum ex hoc fructu aliter exprimere nesciant, illum mandunt, ac si voraturi essent, deinde ore reiciunt, & manibus veluti spongiam exprimunt, ut succum emitat, qui admodum limpidus est. Profecturi igitur illi aut ad stragem aliquam edendam, aut ad inuisendos amicos, aut ad solenne aliquod, totum corpus hoc liquore madefaciunt. Is quo magis in corpore exsiccat, eo magis natuum colorem acquirit, qui vix verbis exprimi potest: est enim quodammodo inter nigrum & caeruleum, siue eum colorem qui vulgo azurus dicitur, medius. Hoc infecti Barbari incedunt, non minus ornatos sese existimantes, quam nos nostris coccineis, ac sericis vestibus. Est alia arbor etiam Genipat appellata, cuius fructus maior est, & edulis.

Forma.
Theuetus
cap. 32. lib.
sing.

Vires.

HYVOVRAHE. CAP. LVIII.

SILENTIO non praetereunda arbor, quam ob raras dotes Barbari Hyvourah appellat, id est, rem raram. Arbor est proceras, cortice coloris argentei, ligno rubescente, gustu ferè salso, aut ligni glycyrrhizae. Corticis mira est virtus, & mirandus effectus. Quare eodem est in pretio apud Barbaros, quo Gaiacum apud nos. Fuerunt etiam qui Gaiacum verum esse existimauerint, à quibus dissentit Theuetus. Quicquid enim similes Gaiaco vires habet, Gaiacum dici non oportet. Nihilominus Christiani hoc cortice Gaiaci loco vtuntur ad curandum morbum Indicum hoc modo. Corticis huius, qui recens ab arbore sua auulsus lacteam succum emittit, quantum satis sit in particulas concidunt, tres quatuorve horas in aqua decoquant, donec vini rubelli colorem acquisierit. Hoc decocto quindecim vel viginti diebus vtuntur continuis, cum tenui victu. qua ratione, ut audio, curatur optimè morbus Indicus, nec is modò, sed quibus alius, qui à frigidis & pituitosis humoribus pendet, qui huiusmodi decocto attenuantur, ac probe exsiccantur. Eundem Americi in morbis vsurpant. Estque huius portio etiam sanis suauissima. Est etiam aliud in hac arbore praestantissimum, nimirum fructus ipsius pruni nostri mediocri magnitudine, auri obryzi colore, nucleum concludens mirè suauem & delicatum, aegris, & iis quibus prorsus deiecta est appetètia vtilissimum. Praeterea haec arbor quindeno quoque anno tantum fructum profert, quod plerisque incredibile videri posset: id tamen affirmare asseueratione possum, quod curiosius perscrutatus sum, didicique à senioribus Americis, quorum vnus arborem mihi ostendit, mihi que asseruit se toto vitae tempore ter quaterve solum huius fructum gustasse.

Forma.

Theuetus
cap. 50.

Vires.

PENOABSOV. CAP. LIX.

PENOBABSOV. EST etiam in America arbor Penobso dicta, cortice odoris plane admirandi, foliis Portulacae, valde spissis, perpetuo virentibus. Fructus edit magnos, grandioris pomimagnitudine, orbicularos, pilae lusoriae modo, minimè edules, imò venenatos. Singuli senas nucas intus habent, amygdalis nostris similes, nisi quod latiusculae sunt, & magis com-

Forma.
Theuetus
cap. 38.

pressa in singulis singuli nuclei conduntur, qui ad sananda vulnera mirificè faciunt, quibus etiam vruntur Barbari sagittis icti, aut quouis alio modo in præliis vulnerati, ex his contusis oleum exprimentes rufum, eoque vulnera illinentes.

PALMA VINIFERA. CAP. LX.

Forma
Theuetus
Cap. II.

PROMONTORIUM Æthiopum, nunc Promontorium viride, vt infinitis arboribus, fruticibusque maximè fructiferis, ita etiam Palmis tum ob aëris naturam, tum summam soli fertilitatem abundat. Est autem ex Palmarum genere arbor pulcherrima, siue proceritatem, siue perpetuam viriditatem, atque alias speciosæ arboris dotes contempleris. Hanc instrumento aliquo incidunt, & aperiunt, tanto hiatu, vt in eum pugnus immitti possit, qui à terra pede vno, aut plurimum duobus absit. Inde manat succus, quem vasis terreis excipiunt ad hiatum vsque pertingentibus. Ex Palma Cichorin eiusmodi succum elici gustu suauissimum postea dicemus. Hinc in alia transfundunt, reponuntque in quotidianam potionem, quam Mignol appellant. Vt autem integrum diutius cõseruent, modicos sales, vt nos in omphaciũ nostrum, iniiciunt, à quibus consumpto humore crudo & immaturo liquor incorruptus permaneat. Colore verò & consistentia vinis albis Campaniæ nostræ, & Andium similis, gustus suauissimi, ad refrigerandum & ad sedandam sitim, cui incolæ ob continuos & summos æstus maximè obnoxij sunt, conuenientissimus, qui que non minore apud eos est in pretio, quàm apud nos vina nostra præstantiora, quamuis eiusdem arboris fructus, qui parui sunt dactyli, sint gustui acerbi, nec edi facile possint.

Vires.

ARBORES VENENATAE. CAP. LXI.

Theuetus
Cap. 61.
lib. Sing.

NTER Peru & Canibales multæ sunt insulæ, quæ vnus imperio parent, quem Casique nominant, in quarũ maxima, in qua sæpius Rex habitat, Gaicum arbor copiosissimè prouenit. Item alia fructum ferens pilæ magnitudine visu speciosum, sed venenatum. Huius succo sagittas Barbari imbuunt, iis aduersus hostes in præliis vsuri. Est etiam alia ex qua scarificata succus emanat mortifer: radices tamen sunt esculentæ, ex quibus farinam faciunt qua vescuntur. Hæc in gratiam eorum qui rerum naturæ variarum, nouarumque cognitione delectantur, ex Theueto descriptus. Qui & hæc de Baxama tradidit. Ab insula Ormuz decem miliaribus distat ea quæ Queionne nominatur, è regione illius sita, olim Principum quorundam delitiæ, nunc inculta & deserta, tum quòd magna ex parte diruta sit ob vehementes terræ motus, tum ob viperarum, aspidum, colubrorum, qui colore à nostris valde differunt, atque serpentium omnis generis copiam, quæ illic stabulantur, ex quibus tam venenata & pestilens aura exhalat, vt non solum homines perimat, qui vel ali quātulum moram illic fecerint, sed etiam stirpes ipsas inficiat, in quibus est arbor Baxama, cuius fructus vel minimum degustatus, mox suffocat, id quod ipsius etiã umbra præstat, si quis vel quadrantem horæ sub ea moretur. Cùm tamen aliis in regionibus eiusdè arboris radix venenorum omnium sit antidotus, illic lethalis, nec non & folium ipsius, & fructus qui Rabuxit vocatur.

T. r. Cosm.
lib. 10. c. 3.

ARBOR FINIUM REGVNDORVM. Cap. LXII.

Lib. Exot.
Exerc. 15.
Exerc. 181.

Exerc. 181.
3.

VASDAM alias nobilissimas ex Æthiopia, Arabia, Troglodytica, India, Sarmatia, Scythia plantas ex Scaligero recensendas esse duximus, etiam à nauigatoribus, & Historiæ Indiæ scriptoribus memoria proditas. Ab arbore finium regundorum incipiemus. Nominis oblitus Ioannes Balada familiaris meus, inquit Scaliger, qui multos annos Indias pera-

dias peragrauit, faciem modo narrabat arboris. Paruam esse frequentibus virgulis, veluti Punicæ, folium Pruni, fructus qualis Castanæ cum erinaceo. Intus coccus ruber, quo vruntur ad tincturas & picturas. Non enim literas habet Mexicij, apud quos nascitur, sicuti neque olim Ægyptij ante Theuth. Sed in tabellis pictis seruant agrorum facies, finisque prædiorum. Quæ fuit causa vt eam Scaliger appellarit finium regundorum arborem, donec alius foelicior nomen apponat verum.

MANGA. AMBA. CAP. LXIII.

M in Malauar Manga arbor Pyri facie, cuius fructus Persico par aut maior. Corticis color viridis immaturo: Augusto mense cum maturitate recipit luteum: simul acquirit splendidum nitore. Caro, vt pruno, mellei saporis. Os intus sicut amygdalo. Immaturo condunt vt oliuas. Amba nomen. Ludou. Bononienis in itinera suo in Calicuto nasci tradidit. Cætera planè eadem habet. Garcias in Aromat Indico. historia tradit omnium qui apud Indos nascuntur fructuum præstantissimum esse eum quem ipsi Mangas vocant. Colligi in regionibus calidioribus mense Aprili, in aliis Maio & Iunio, interdum tamen Octobri & Nouembri, cæterum pro regionum natura & diuersitate variare etiam saporis bonitate. Habere se in pradio suo quod est in Bombaim arborem huiusmodi fructus ferentem, quæ bifera est. Nam Maio mense fructum fert saporis quidem & odoris gratia excellentem, sub finem verò Autumni alium superiori magis commendabilem. Colore est is fructus ex viridi rubescente, & odore gratissimo. Exempto cortice editur, aut sine vino, aut generoso aliquo vino maceratus, veluti Persica. Conditur etiam saccharo, interdum verò & aceto, & oleo, & sale, inspersis in eius medullis gingibere & aliis. Nonnunquam editur cum sale, & nonnunquam elixus. Frigidus verò est & humidus, quæ admodum Persica. Eius officulis aflatu alui profluua sisti aiunt, quod verum esse Garcias deprehendit. Nucleis verò recentibus lumbricos & ventris tineas necari dicunt, quod rationi consentaneum est ob eorum amarorem.

Forma.
Exerc. 181.
Theuet. T.
1. Cosmog.
lib. II. c. 16.

Locus.

GVANABANVS. CAP. LXIIII.

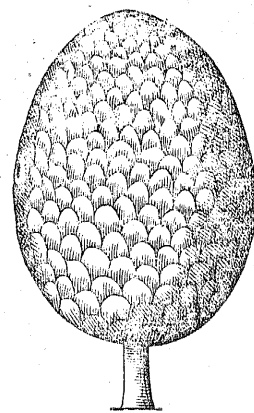
VANABANVS arbor Pini stipite, proceræ, folio magno, oblongo, fructus Melonis magnitudine. Corticis color viridis, splendor Cydonij, digitalis crassitudo. Caro intus candida, dulcedine lactis coacti, semina continet phasiolacea. Generalis historiæ Indiarum auctor tradit fructus corticem viridem tenuem esse vt Pyri, superficièque squamulis distincta. Hic Guanabanus planè conuenire videtur cum Quiedi Guanabano, & vterque ab eo diuersus esse cuius ex Scaligero meminimus. Sic in Historia sua suum describit Quiedus. Guanabanus proceræ arbor est, & formosa, folio ferè Mali citriæ virente: fructu pulcherrimo, mediocris Melonis magnitudine, qui tamè interdum in capitis pueri crassitudine excrescat. Cortex huic fructui viridis, & qui quibusdam squamis distinctus videatur, vt strobilus, lauioribus tamen, neque ita tumentibus, quandoquidem totus cortex tenuis sit, neque crassior quam in Pyris. Caro candidissima, saporisq; delicatissimi, quæ facile cremoris lactis instar in ore resoluitur. Per eius carnem sparsa sunt semina magna, Cucurbitarum seminibus aliquanto maiora & nigricantia. Frigidus est hic fructus, & per æstus vtilis. Nam tametsi quis integrum Guanabanum deuoret,

Exerc. 181.
6.
Forma.

Lib. 8. c. 17.

Lib. 8. c. 17.

GVANABANI
fructus, Quædo.

deuoret, nullum inde sentiet nocumentum. Infirma est ligni materies. Hæc Quietus. Scholiastes verò historiæ Aromat. Indic. Scaligeri Guanabanum eum esse putat, qui superioribus annis ex Æthiopiæ Mozambique Antuerpiam allatus est fructus crassus, sesquipedali longitudine, cui densus durusque cortex, tenui mollique vt in Cydoniis, sed viridi lanugine obductus, aliquot per lōgitudinem excurrentibus venis, siue potius sulcis, vt in Melonibus, extrema parte in mucronem definit, superiori verò quæ è ramis dependet, pediculo inhæret firmo, duro, & fibroso. Continet hic fructus pulpam candicantem, qua Æthiopes in febrium ardoribus vtuntur sitis sedandæ gratia: iucunda etenim aciditate prædita est. Hæc siccata friabilis est, sic vt digitis trita in pollinem resoluator, remanente tamen perpetua aciditate. Per hanc sparsa sunt semina renibus, aut Anagyridis legitime fructui simillima, nigro tamen colore nitentia, ac ex umbilico fibris quibusdam suspensa. Huic simillimum, foliis tamen ab hoc diuersis, ex Theueto supra descripsimus nomine ficus Nigritarum.

MAMEI. CAP. LXV.

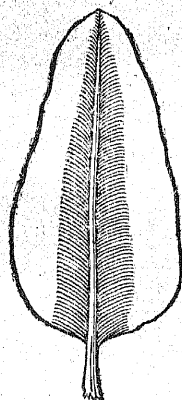
Exer. 181. 8. Forma.

MAMEI arboris tum facies tota Castaneæ, tum magnitudo. Idè folium, sed maximum, fructus non solum ingentis Persici, sed etiam maximi Cydonij superat globū. Nuculas duas habemus, inquit Scaliger, quas intus fert, quarum altera penè æquat Persicum, altera longè maior. Ex qua postumus addita aut circumiecta pulpæ corpulentia totum ambitum animo metiri. Rubro colore pulpa est. Corium fructui fuluum. Sapor Persici. De eadem

Lib. 8. c. 20.

MAMEI folium.

arbor hæc ex Quiedi historia decerpimus. Mamei arbor est speciosissima, magnæ Nucis iuglâdis proceritate, foliis paribus aut maioribus, crassioribus, altera parte viridioribus, palmū longis, & ad proportionem latis. Huius fructus est omnium qui in insula Hispaniola dicta proueniunt gustui suauissimus, quandoque perfectè, quandoque imperfectè rotundus, pugnos duos magnitudine æquans, aliquando minor, cortice contegitur fuluo, modicè aspero, Pyrorum siluestrium ritu, nisi durior crassiorque esset. Sunt qui vnum, alij duos trèsvè concludunt nucleos in pomi medio interstitiis distinctos, acinorum ritu membranula tenui oertos, delibratæ castaneæ colore, quorum pulpam si secueris, iudicabis castaneæ, præterquam sapore, similem, sed interior acinus fellis est amaritudine, delicata tunicula contectus, quam inter & priorem illam membranulam caro sine pulpa intercedit ferè fulua, Persici duracini gustu, aut meliori, non tamen tam succulenta est, neque tam odora. Pulpæ isti digitalis est crassitudo in maioribus, minor in minoribus pomis.

GVAIAVA. CAP. LXVI.

Exer. 181. 9. Forma.

GVAIAVA est arbor, tum fructus, Mali facie. Sed color fructui cæcidus. In quo semen nigrum, minutum, rotundum eximit ipsum ex illo rum natura. Paulò fustius hæc arbor ex Quiedo describenda. Guayabo, inquit, arbor est Indis omnibus vulgarè cognitionis, Aurantiis arboribus magnitudine par, sed ramis rarioribus, foliis minùs viridantibus, laurinis, sed paulò latioribus, crassioribus, & venulis eminentioribus. Poma profert aut longiuscula, aut rotunda, alia intus rubra & punicantia rosarum modo, alia candida, sed foris omnia viridita, aut lutea cum prorsus maturuerint. Horum quædam ea sunt magnitudine qua quæ Palsipoma Galli vocant, quædam minora, pulpa in quatuor

Lib. 8. c. 19.

quatuor partes distincta est, quarum singulæ granulis sunt refertæ durissimis, quæ tamen quo minùs deglutiantur non impediunt, cortex Pyri muscatelli cortici similis, eodem modo eximitur, flos quadatenus Aurantiæ aut Citriæ mali florem refert, in quibusdam florum Gelsemini odore, eoq; suauiore. Huius arboris quædam siluestris est, alia satiuæ: fructus esu suavis, concoctu facilis, alui profluuiis utilis, nam alstringit, præsertim si paulùm immaturus & duriusculus edatur, vt arbor Guyabo, ita fructus Guyaba dicitur.

BRVSATHAER. CAP. LXVII.

AD Chinarum sinum marinæ sunt arbores visenda vastitate: tanta, inquam, vt in eis immensæ magnitudinis auibus stabulari liceat. Etenim tam grandes sunt, vt eis etiam grauiora animalia integra sustollatur, atq; auferantur. Has arbores vocant incolæ Brusathaer: fructus ferunt anguriis non minores. Eadem scripsit M. Anton. Pigafetta in Itinerario suo.

Exer. 181. 10.

CACHI. CICCARA. CAP. LXVIII.

PINOSA est arbor in Malauar, cuius folium nõ pingunt. Ipsa Cachi, fructus Ciccara dicitur, longitudine pedali, humanæ coxæ crassitudine. Pondus fidem superat. Cortici color primùm viridis: maturescens in luteo fuscus. Corpus firmiusculum, compressioni tamen ita cedit, vt frangatur. Temporis quoque suapte natura impatiens. Haud enim ita multò postquam detractus sit, fit rugosum. Totius forma vt Pineæ Nucis. Intus enim camerulæ membranulis distinguntur, vt in Punica. Pulpæ odor suauissimus. Sapor mistus ex Melone moschato, Persico arantio dulci, & melle. Intus poma ducena quinquagena ad trecentena vsque, ficorum tum specie, tum dulcedine, sine cortice, vt aiunt. Membranulis tamen distingui necesse est, quibus segregentur, vt ouorum vitella. In his pomis fructiculus est alius, figura castaneæ, qui ad eundem quo castanea modum inter coquendum crepitat, esculentusque est. Etiam bobus in pastum datur. Exit è trunco fructus, sicut & lumeiz, id est, Sycomoro, inter spinas & frondes: interdum, quod magis mirum est, è radice subtus terra, vnde prodit. Hic longè præstantior regibus dono datur. Legitur mensè Decembri. Eadem prorsus scripsit Ludou. Bonon. in Itiner. suo, nasci que in Calicuto. Eadem etiam Nicol. Costin. in Itiner. nisi quòd non fructus ait bubus pro cibo præberi, sed eorum cortices. Præterè arbores grandi Fico similem esse, foliis diuisis Palmæ modo, ligno buxæ, ad multa utili.

Exer. 181. 12. Forma.

Tempus.

MELO CORCOPALI. CAP. LXIX.

CORCOPAL Indiæ prouincia est, in qua Cydonij magnitudine & foliis arbor. Prægrandem gerit fructum, Melonis figura, eodemque sulcatum modo. Intra quem terna, quaternave grana, acinorum vix facie, acore cerasi. Melo hic & edendo est, & ad medicinas utilis. Ibidem melpalum colore albo, mali magnitudine. Eadem Ludo. Bono. in Itiner. Theuetus in Promontorio Comari fertilissimo prouenire tradit arborem Malo Cydoniæ magnitudine & foliis similem, cuius fructum Corcopal vocant, esu gratissimum, gustu suauissimum, quo etiam ægrotantes vtuntur, quia prauos humores per aluum expurget.

Exer. 181. 13. Forma. Usus.

Theuet. 1. Cosm. lib. 11. cap. 17.

DARIAN. CAMALANGA. CAP. LXX.

UPERIORI Meloni similis Taprobana, quæ nunc Sumatra, fructus, qui Darian dicitur. Anguriæ magnitudo, cortex viridis. Eius in visceribus quini fructus Arancij quantitate, & figura, sed oblonga: butyri sapore suauissimo. Hæc etiam Nicol. Costin. in Itinerario. In eadem

Exer. 181. 14. Forma.

Usus. eadem

eadem Carcopal Camolaga fructus esitatur, sesquiped maior, Cucurbitæ colore. Humi iacet vt Melo. Pulpæ plurimum. Condimenta ex ea vel cucurbitinis, quas Carabassadas Hispani vocant, vel Citriis meliora, atque sapidiora. Eadem Ludou. Bonon. in Itinerario suo.

ETTALCH. CAP. LXXI.

Exerc. 181.
19.

Forma.

Vires.

GRANDIOREM Juniperū quæ Cedrum maximè æmulatur, Harar vocant Arabes, Afri nominant Ettalch. Eius medulla in Numidia candida, in Æthiopia nigra, in Libya purpurea: qua in scobem comminuta dicuntur Afri Medici felicissimo successu vice Gaiaci ad morbum Indicum profligandum vti. Hunc morbum tres nationes, Galli à Neapoli, vbi se inuenisse putant: Itali à Gallis in quibus primùm aiunt sese illum conspexisse: Germani ab Hispanis, qui ex India tam pretiosam mercem conuenerunt, nominant. Ego, inquit Scaliger, meritò ac iure Indicum. In descriptione nonæ partis Africæ legimus Ettalch grandem & spinosam esse arborem, foliis Juniperi, quæ gummi mastiche simile emittit, quo Afri mastichen adulterant, quòd colore & nonnihil odore mastichen referat. Cætera prorsus eadem. Ea prorsus videtur esse Oxycedrus supra descripta. Meminit Theuetus arboris Etabche, quæ in insula Cououe prouenit valde spinosa, & Junipero similis.

GOR, ARANCIA, LIMONES, AMBULON.
CAP. LXXII.Exerc. 181.
20.

Afluuium, qui Niger dicitur, nullæ arbores fructiferæ præter paucas admodum. Inter quas vna, cuius fructus castaneæ similis, sed amarus. Gor vocant incolæ. Ioannes Leo lib. 1. descriptionis Africæ tradit has arbores mirandæ esse proceritatis, satis procul à mari, in continente. In India insula Zeilam cortex Aranciis dulcis est, & suavis. Limones autem proueniunt ibi, sua specie, pusilli, qui nullum porro capiunt incrementum, sapore dulcissimi. Siluestrium Limonū arbores in Syria, Ægypto, Africa, frequentes, pomis admodum exiguis, acidissimis. Aruchet insula fert arborem, cuius è cortice fructus exit candidus, saccharati specie, & magnitudine coriandri. Ambulon ei nomen est.

Exerc. 181.
24.

ARBOR MHTPOΣIΔHPOΣ. CAP. LXXIII.

Ex. 181. 27.

RAECVM fortasse nomen à nobis inditum, inquit Scaliger, plus historiarum conueniet, quàm ingenio nostro. Tam enim est prope mendacium, quàm nos à voluntario mendacio alieni. Animi tamen gratia reponentur hîc. In Iaua maiore aiunt raram esse arborem cuius medulla ferrea sit: exilis illa quidem, cæterum porrecta ab imo ad summum plantæ fastigium. Ex ea frustum qui gerat, ferro esse impenetrabilem. Eadem refert Nicol. Costin. in Itinerario suo, vt & ea quæ sequuntur.

MVSA ARBOR. CAP. LXXIIII.

Nomina

Li. 2. c. 491.

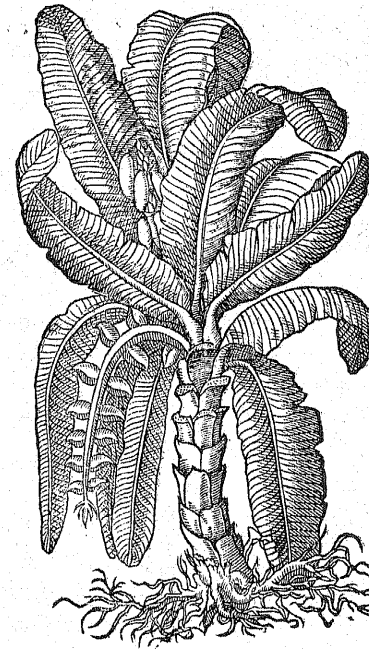
March. lib.

1. in Diosc.

PALMARVM quoque generis quidam putant esse arborem illam, quæ in Ægypto Cyproque, & Syria non procul ab vrbe Alep vulgò nominata prouenit, quam qui illuc nauigant Musam appellant. Arabibus vt Serapioni & Auicennæ Musâ Maum, & Amusâ dicitur, in Syria Mosè. Græci Christianique qui Syriam incolunt, & Iudæi, arborem eam esse aiunt, cuius fructus edit Adam. Quod ridiculum esse scribit Garcias in Aromaticum Indicorum Historia. Id verò multò magis, quod scribit quidam Franciscanus,

scanus, fructum hunc laudabilem Musâ vocari, quòd Musis dignus sit, aut quòd earum sit cibus. Nascitur in Canara, Decan, Guzarate & Bengala, vocaturq; illis Quelli. Nascitur etiam in Malauar, vbi Palan, & in Malayo, vbi Pican, & in ea Africæ parte quam Guineam appellant, vbi Bananas dicitur. Arbor est quinùm senùmve cubitorum proceritate, quæ ex stolonibus alterius seritur, foliis arundinaceis, longè latèque sese diffundentibus, adeò vt ternùm cubitorum longitudinem quandoque excedat, latitudine sesqui cubitum aquent, lata crassaque per medium excurrente costa. Ea Aestate vel natura sua, vel solis ardore, sic arefcunt, & veluti torrentur, vt mense Septembri nudæ tantùm remaneant costæ, decidente foliorum materia, quòd admodum sit tenuis. Caulis vnico constat sine ramis, squamoso cortice vestitos, Palmæ vel Arundinis modo. Ex vertice germen emergit molli corpore, longitudine ferè cubitali, à quo alia prodeunt, ternùm quaternùmve digitorum interuallo, ex quibus circumeminent fructus parui cucumeris magnitudine, per maturitatem quodammodò flavescentes ficuum instar cortice contecti, eodè quoque modo quo ficus spoliatur. Substantia pulpæ melopeponibus similis nullo intus osse, neque semine. In principio gustantibus infipidi esse quodammodò iudicantur, nec ita gustatui suaves: sed qui iis vesci per seuerant, magis ac magis in dies oblectantur, occulta quadam saporis suauitate ita allecti, vt nunquam iis saturari posse videantur. Musâ meminit Auicenna, vt diximus, item Serapio his verbis. Musâ exalfacit in medio primi abscessus, humectat autem in eius fine. Paucum præbet alimentum. Priuatim prodest thoracis, pulmonis, ac vesicæ ardoribus. Aluum emollit, verùm liberalior eius vsus stomacho aduersatur, ac iecur obstruit. Quamobrem si quis cum frigidi sit temperamenti ea copiosius vescatur, subinde aquâ mulsam, oxymeli, aut zingiber conditū sumat necesse est. Fœtū in vtero alit, renibus opitulatur, vrinam ciet, & venerem stimulat. Hæc Serapio. Si Musâ hæc Palmæ genus est, quodnam id sit ex tot generibus quæ ex Theophrasto recensuimus, dictu difficile est, nisi quis id esse iudicet, quod Theophrastus in Cypro nasci prodidit, folio cæteris ampliore, & folio longè maiore, magnitudine Mali Punici & figura oblongo. Carolus Clusius in ea est opinione vt existimet Musam Arabum eam esse plantam, cuius Plinius meminit his verbis. Maior alia poma, & suauitate præcellentior, quo sapientes Indorum

MVSA arbor.

MVSA cum fructu.

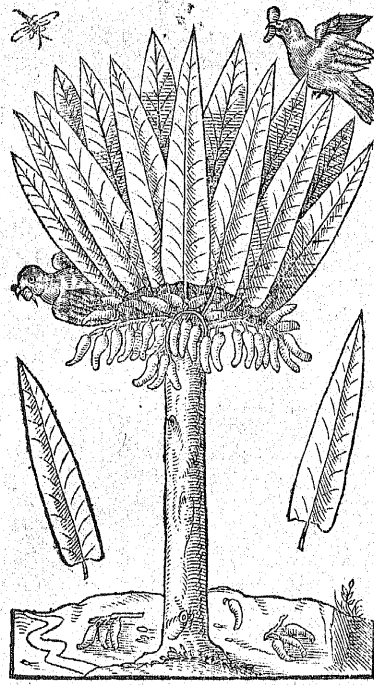
Li. 2. c. 491. cap. 34. Vires & Temper.

Lib. 2. hist. cap. 8.

In Arom. Indi. histo. cap. 10. li. 2. Lib. 12. c. 6.

M V S A Paouera Theueti.

Lib. 5. c. 15.
Lib. 8. c. 1.
Cap. 33. fin.
Ame.
Theuet.
Cosmog.
T. 1. lib. 5.
cap. 2.
Mauze.

viunt. Folium alas auium imitatur lōgitudine trium cubitorum, latitudine duūm: fructum cortice emittit, admirabilem succi dulcedine, vt vno quaternos fatiet. Arbori nomen Palæ, pommo Ariens. Plurima est in Sydracis, expeditionum Alexandri termino, &c. Nam ferè omnia, inquit ille, pulcherrimè ad Musæ descriptionē quadrant. Huc accedit quòd in Prouincia Malauar, quæ supra Indum flumen est, intra verò Gangem, Palan adhuc nomen retineat, à quo Latini suum Pala mutuati videntur. Caterum meminit huius fructus Ludouicus Rom. in lib. Nauigationum suarum. Ouiedus nomine improprio Platanum appellat. Theuetus arborem hanc Paouera Americis vocari tradit, fructum Pacoua. Arborem Mauze in Ægypto vocatam describit non maiorem ficu mediocri, cuius folia quinque aut sex pedes longa sunt, duos lata, fructus in caule coacervatus, non secus ac dactyli in Palma, crassus & longus mediocriis cucumeris instar, delicatissimus atque suauissimus quem domi suspendunt vt nos vuas pensiles eoque saepe solo tanquam optimo vtuntur alimento. Arbor tenella est & fragilis, adeò vt nisi maxima truncum haberet coxæ hominis crassitudine parem, minima tibiæ, in cremiorum non in arborum numero recensenda foret. In America semel aut summum bis fructus fert. In Æthiopia & Arabia vicinisque insulis etiam trifera est. Idem Theuetus in regione Catay nasci arborem refert quæ Photel nominatur. Fructū edit magnum, Musæ Ægyptiæ fructui parem, sed paulò breuiorem: quam ob causam nonnulli ficum Pharaonis vocitarunt. Is præter cæteras dotes, ad sedandam sitim & febrium ardentium æstus refrigerandos perutilis est: folium Plantaginis habet, sed paulò spissius. Arbor octo cubitorum altitudinem vix superat. In ramorum eius vtraque parte fructus prouenit, ligno ipsi hærens, sub foliis occultatus, quæ arthritidi mirè profant.

T. 1. Cosmog.
lib. 12. c. 19.
Photel.

NANA. CAP. LXXV.

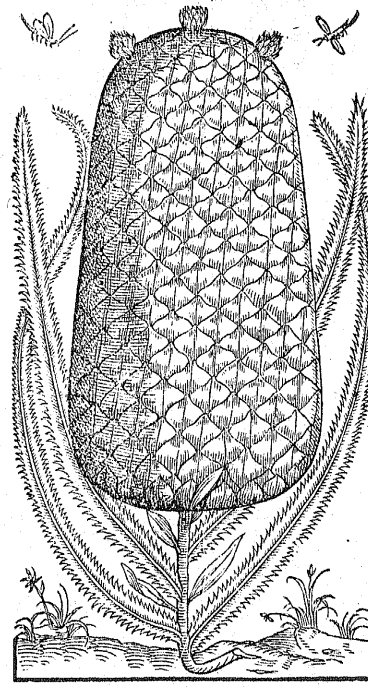
Theuet.
cap. 46.
singul.
Americ.

RVT EX in America prouenit, folium habens lato Iunci folio simile: fructus Nana à Brasiliensibus nuncupatur, citruli mediocri magnitudine, toto ambitu Pineæ nucis specie, fuscus cum maturuit. Mirè excellit hic fructus tum dulcoris, tum suauitatis gratia quouis saccharo præstantior, non maturus tam insuaui vt os vlceret. Semen nullum profert: quare sutculo feritur. Non nisi conditus ad nos deferri possit, quia post maturitatem diu seruari nequit. Hoc ægri frequentius vescuntur, quàm vllō alio cibo. Hunc fructum describere videtur Ouiedus nomine Yayama his verbis à Clusio traductis. Nascitur in Hispaniola, cæterisque vicinis insulis fructus, quem Hispani à Pineæ nucis similitudine Pinas appellant, non quòd eiusmodi squamas lignofas habeat, sed quòd eius cortex simili modo distinctus videatur, tametsi non squamatum, sed peponis modo cultello integer auferatur. Vt autem succi bonitate & suauitate reliquos fructus hic antecellit, ita color illi pulcherrimus ex luteo virescens, paulatim per maturitatem virore euanescente. Odor ei iucundissimus, qualis ferè

Lib. 7. c. 13.
Yayama
Indorū.

NANA fructus, siue Yayama.

ferè in eo Persicorum genere, quod à malis & cotoneis nomen apud Italos & Hispanos inuenit: magnitudo illi vulgaris melonis. Nascuntur verò singuli fructus ex Cardui genere aspero & spinoso, cui folia oblonga, ex quorum medio profilit caulis rotundus, vnicum ferè fructum, qui post decimum aut duodecimum mensem demum maturefcit. Eo sublato nullus præterea in planta nascitur fructus, ideoque ea velut inutilis abiicitur. In extremo fructus, interdum etiam in extremo caule sub fructu nascuntur veluti germina & turiones quidam, qui fructui magnum addunt ornamentum: hi sunt tanquā semen: panguntur enim tribus sub terra digitis, sic vt media turionum pars extra terram extet, atque radices agunt, suoque tempore fructum perficiunt. Varia sunt eius genera, quæ pro linguarum varietate diuersis nominibus nuncupantur: tres vero distinctæ species notantur. Prior Yayama ab incolis appellata, altera Boniama, tertia Yayagua. Postrema carne est candida, gustu vinoso, sed acido & acerbo. Boniama carne est candida, gustu dulci, & quodammodo fatuo. Yayama reliquis oblongior est, & bonitate illis præstat, carne suluescente, gustu dulci & suauis. Per omnium tamen carnem sparsæ sunt fibræ quædam tenuissimæ, quæ tametsi palatum inter edendum non offendant, gingiuas tamen lædunt, si quis crebrius eis vescatur. Quibusdam locis nascuntur etiam hæc genera spontè in agris copiose, at quibus cultura accessit longè sunt iis suauiores, & cultoris beneficium abunde pensant. Huius fructus abundantia auctoritatē eius minuit. Sed tamen & his insularibus cum bonitate, tum magnitudine præstant qui in continenti nascuntur. Maturus fructus quindecim tantum aut viginti diebus conseruari potest. Hactenus Ouiedus. Narrat etiam Theuetus Necumere maris Indici insulam innumeris fructibus abundare, inter quos qui ipsorum lingua Melenken nominatur, magnus est nucis pineæ specie, cortice luteo, quo spoliata carnem & in particulas confectam si degustaueris, saccharum ore continere dixeris cum pauxilla nucis muscæ portiuncula permixtum. Hoc Barbari præsertim ad sedandam sitim vtuntur. Fructui Nana satis similis est, nisi quòd Melenken in arbore prouenit Mori ferè proceritate, nigro cortice vestita, folio quadatenus rubescente, longitudine & latitudine folij Angelicæ. Nana autem planta est foliis Iunco similis, nunquam ad tantam altitudinem accrescens.

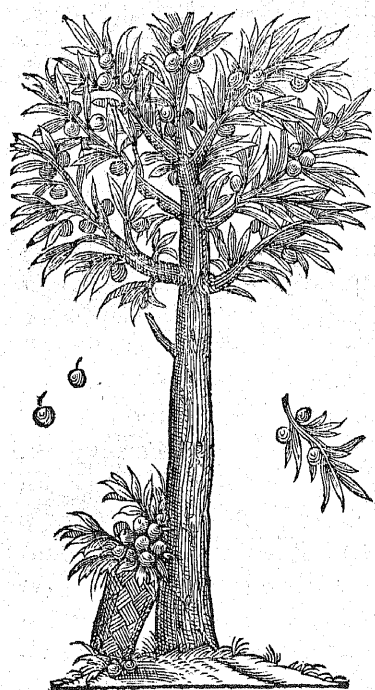
ARBOR GEHVPH. CAP. LXXVI.

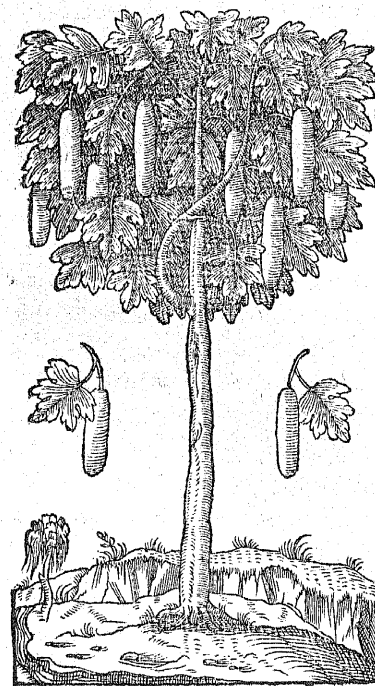
ALIT Taprobana insula hodie Sumatra nuncupata arborem admirandæ facultatis, vt refert Theuetus, quæ illic Gehuph, in India Cobbam dicitur. Foliis est paruis, quemadmodum & arbor quæ siliquam catharticam fert, ramis breuioribus, cortice flauescente, siue croceo: fructu crassiusculo & rotundo pilæ lusoriæ instar, in quo nux auellana par coërcetur, quæ nucleum includit valde amarum, qui linguæ admotus radicis Angelicæ saporem refert. Fructus ad sedandam sitim commodissimè

Cosmog.
T. 1. lib. 12.
cap. 1.
Forma.

ARBOR Gehuiph.

FICVS Nigritarum.

Forma. Theuetus cap. 10. lib. 1. sing. & T. 1. Cosm. lib. 3. cap. 4. lib. 8. c. 4.

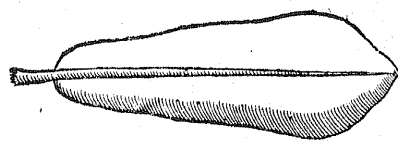
mus. Eo tamen nucleus quamuis amarus longè præstantior: ex eo enim indigenæ oleum eliciunt, seduloq; cõseruant, quia ad hepatis & lienis dolores maximè confert: quibus doloribus cum affliguntur, primùm dies aliquot parcissimo vtuntur victu: deinde octo dierum spatium oleum sumunt: quo tempore morbus paulatim minuitur, & tandem curatur. Quod si qui oleum sumere noluerint, veluti pueri & mulierculæ, eo ventriculum, spinam dorsæ, latera inungunt. Idem articularis morbi, cui huius insulæ incolæ valde obnoxij sunt, summum est remedium. Ex eadem arbore gummi manat vtilissimum. Ex eo enim cum mediocri oleo supradictõ dissoluto, cataplasmata conficiunt quæ pellibus illinunt, & partibus laborantibus applicant. Hanc arborem diligenter prope ædes suas, & in hortis colunt.

FICVS NIGRITARVM.

CAP. LXXVII.

Nunc siluestres plantæ dicentur quæ peregrinæ sunt, non illæ quidem in Syria, aut Ægypto genitæ, sed in Nouo, & veteribus Cosmographis incognito orbe, scilicet in America, seu Francia Antartica, quas illic Andreas Theuetus vidit, obseruauit, aut à peritioribus curiosius didicit, & literarum monumentis consignauit. Ac primùm in Regno Senegæ promontorium est, ab incolis Jalont, à nostris qui primi illuc nauigarunt Cap Verd, id est, promontorium Viride nuncupatum, ab arborum fruticium que toto ferè anno illic virefcentium copia. Iuxta hoc promontorium tres sunt paruæ insulæ continenti propinquæ, pulcherrimarum arborum feraces, à nullis tamen habitatæ. In vna harum prouenit arbor quæ folia fert Ficus nostratis familia, fructum pedes duos, aut circiter longum, proportionem crassum, ad longitudinem crassitudinemque Cypriarum cucurbitarum accedentem. Quidam hunc esitant, non aliter quàm nos melones nostros. Intus semen est re-

FOLIUM dictum Higuero.

scuntur, id est, eius carne, quæ cucurbitæ carni cum adhuc viret, similis est. Corticis color & forma cucurbitæ. Vulgaris est hæc arbor in Hispaniola, reliquisque insulis, & huius Indiæ continente. Priori similiorem fructum non tamen eundem memorat Theuetus, qui in insula Zipangu prouenit magno meloni par, cui nomen Chiuef, quod Syriacè ficum significat. Fructus is suauissimus est, cum manditur mannæ modo in ore liquefens. Semina intus continet qualia in cucumere nostro reperiuntur, cortice cum maturuit croceo, folio arboris eximie viridi exquisitè rotundo, aureo numo Gallico pari.

Cosmog. T. 1. lib. 12. cap. 10.

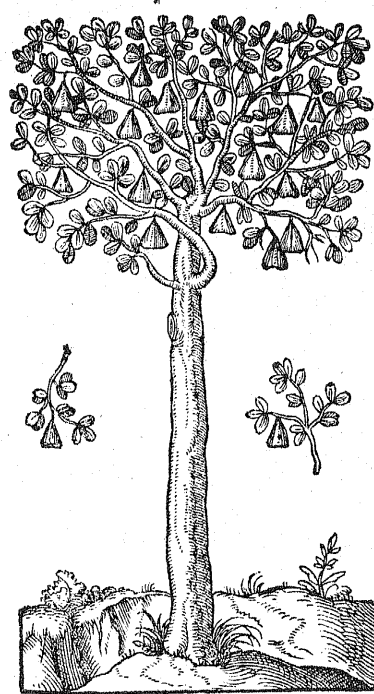
AHOVAI. CAP. LXXVIII.

ARBOR hæc in America etiam prouenit, ea ferè proceritate qua Pyrus nostra, foliis tres quatuorve digitos longis, duos latis, toto anno virentibus. Cortice integitur candicante, succum album, si ramulus abscindatur, & quasi lacteum fundente. Arbor ipsa concisa vehementer tetrum abominandumque odorem spirat. Quare nullus eius omnino apud

Forma. Theuetus cap. 16. lib. 1. sing.

AHOVAI.

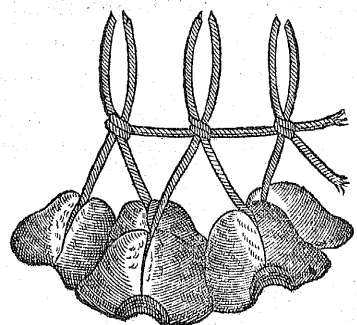
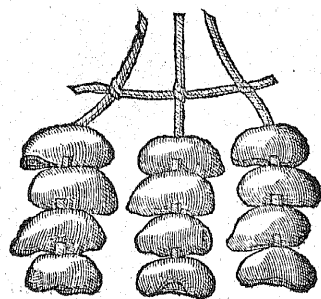
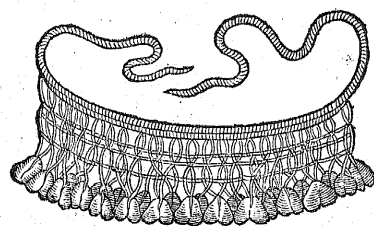
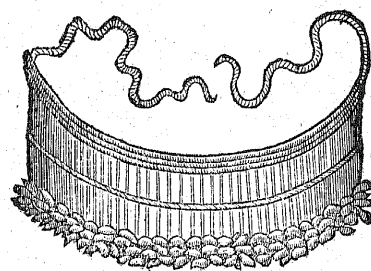
Barbaros vsus, ne ad ignem quidem accendendum. Fructum profert castaneæ mediocri magnitudine, album, Græcæ literæ Δ figura. Huic, præsertim nucleo, venenata & mortifera vis inest, quo Barbari ex leuissima quaque occasione vxores iis irati necant, & contra vxores viros suos. Quam ob causam exteri à Barbaris hos fructus recens collectos, nec precibus, nec pretio impetrare possunt, imò filios suos ab illis prorsus abstinere iubent, priusquam nucleum exemerint, quo exempto ex corticibus tintinabula conficiunt, tibiisque applicant, æquè bene ac nostra tinnientia. Clusius rei herbariæ peritissimus, & stirpium exoticarum obseruator diligentissimus, cum de Guanabano disseruisset, fructus eius iconi, quæ paulò post expressa est, hæc subiicit. Porro apud me seruo ex huius fructus, aut huic similis seminibus, quibus exempta est medulla, lora duo filo xylyno contexta: alia item bina è fructu quodam anguloso. Constant verò singula lora duplici aut triplici florum xylinorum ordine reticuli modo contextorum, ex quibus dependent vacui fructus eo quem exprimi iussimus modo. His Canibales ad crura alligatis in suis saltationibus vti solent, quemadmodum apud Mauritanos atque etiam Hispanos nolarum & tintinabulorum vsus est: mirum enim quantum hi fructus ex mutua collisione sonitum edant. Posterioris meminit The-

Vires.

Vsus.

FRUCTVS Higüero,
ex Clusio.

AHOVAY Theueti,
ex Clusio.

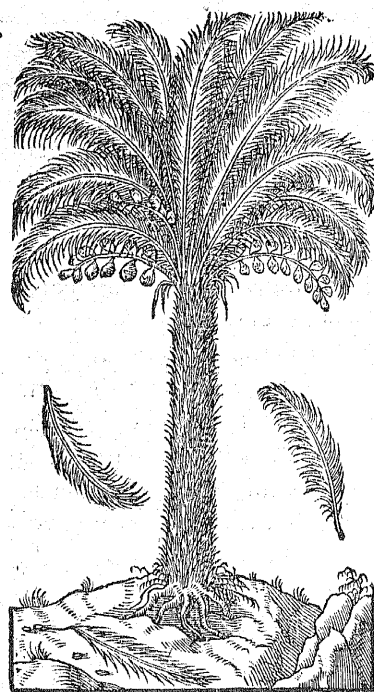

uetus cap. 36. singular. America: deinde subiungit eadem de Ahouai, quæ hoc capite retulimus: tum icones duas, priorem sine inscriptione, alteram cum hac Ahouay Theueti. Lobellius priorem inscribit nomine fructus Higüero apud Clusium.

H A I R I.

C A P. L X X I X.

Forma.
Theuetus
cap. 38. lib.
singul.

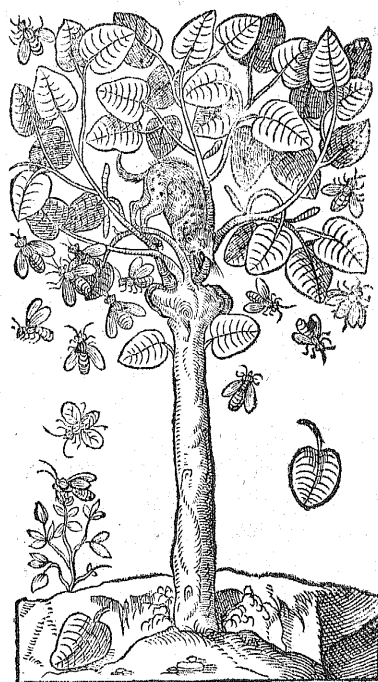

Ufus.

Lib. 8. c. 15.

HAIRI in America arbor est, folio palmeo, ligno marmoris nigro simili, quamobrem multi Ebenum esse existimant: quorum sententiam Theuetus non approbat. Nam Ebeni lignum nitidius splendet. Deinde arbor hæc tota spinosa est, minimè verò Ebenus. Postremò Ebenus in Æthiopia & Calicutò nascitur. Lignum istud ferri modo ad ina aquæ fidit: quare Barbari ex eo enses conficiunt, atque monilia. Adeoque durum ac validum est, ut ex eo sagittæ quasuis ferreas loricas penetrare possint. Fructum edit pilæ lusoriæ magnitudine, altero extremo quodammodo acutum. Intus nucleus est niuei candoris. Huic quædamtenus similem fructum nomine Yayama descripsit Ouiedus, de quo suo loco dicemus.

U H E B E

AB C arbor excelsissima est, ramis in sese per transversum insertis, ut non natura, sed arte id fieri existimare possit, qui arborem contemplantus fuerit. Folio est Brassicæ, fructu in quibusdam ramis pedis vnus longitudine, quo apum examina nutriuntur, quæ in cauum arboris sese recipientia, illic mel ceramque conficiunt. Mel hoc magno apud Barbaros est in pretio, quòd eo ægros alant, cum farina recentè permixtè, quam ex siccatè ruscisq; radicibus in vñs reponunt. Est animal romine Heyrat, id est, Bestia mellis, fuscum, felis nostri domestici magnitudine, quod vndique ad huiusmodi arbores accurrit, mellis, quod in iis reperitur, avidissimum. Id ea arte ex cauis arborum vnguibus educit, ut apes non lædat, neque ab iis lædatur.

Forma.
Theuetus
cap. 31. lib.
singul.

Ufus.

C O H Y N E.

C A P. L X X X I.

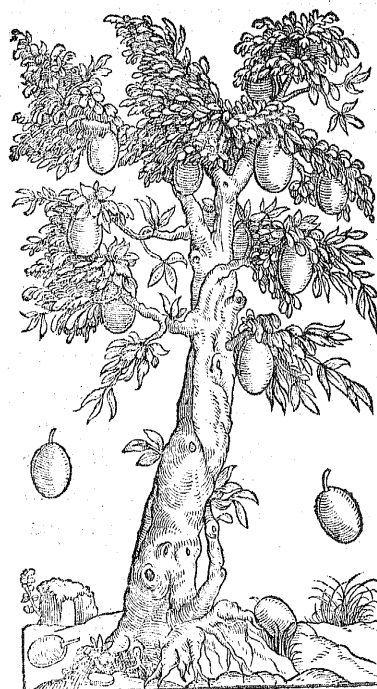

HN AMERICA regio est Morpion nominata, quam hodie incolunt Lusitani. Ea plurimorum & optimorum fructuum ferax est, eius præsertim quem Nana appellari diximus. In iis etiam est fructus eius arboris quam Cohyne vocant, quæ folium habet Lauri, fructum Citrulli mediocris magnitudine, cui struthocameli figura qui edulis nõ est, aspectu tamè pulcher, præsertim in ipsa arbor: e ramis eo onustis. Barbari ex ipso pocula faciunt: præterea arcanum quoddam, & planè stupendum mysterium. Excavatum hunc fructum milio, seminibusve aliis implent. Deinde baculo parte vna in terram defixo, altera in fructum inserto, eum toto ambitu speciosis plumis exornant, singulique in singulis tuguriis binos ternosve huiusmodi fructus seruant, magnoque habent in honore: quod iis miseri idololatræ diuinitatem quandam inesse existiment, nihilq; aliud quod sensu percipiatur adorant quàm hoc instrumentum, quod cum tangitur, percussiturve tinnitum reddit: adeoque sunt vecordes, ut cum tinnit, & percussum resonat summum illum Deum esse putent, quem sua lingua Toupan nominant, qui loquatur, quique ipsis, maximè verò ipsorum prophetis omnia præfagiat. Recitatur eadem Historia à Clusio in scholiis cap. 11. lib. 2. de Aromatib. Indicis, vbi ait fructum huius arboris vocari Maraka & Tamaraka.

Forma.
Theuetus
cap. 4. lib.
sing.

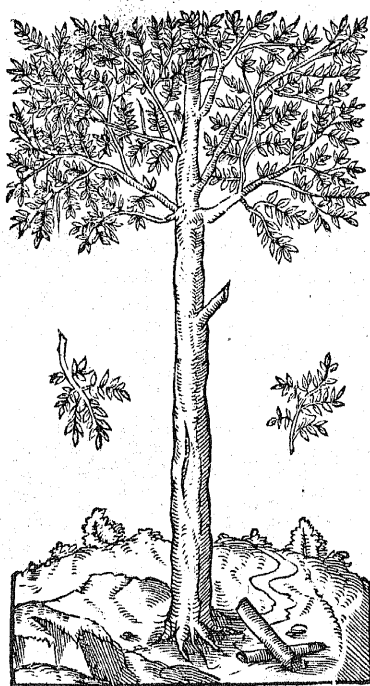
Ufus.

C O H Y N E.

Rrr 4

Nomina
Forma.
Theues
cap. 19. lib.
sing. & T.
2. Cosmo.
lib. 2. c. 116.

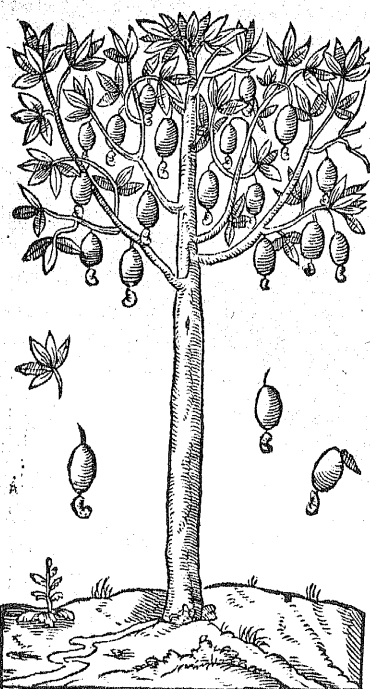

QUAE arbor Brasilia, Gallicè l'Arbre du Bresil nominatur, ab America incolis *Oroboutan* dicitur. Specie est pulcherrima, procerà, recta, tam crassa quàm quæuis alia, foliis Buxo similibus, æquè paruis, sed densis & perpetuò virentibus: cortice cinereo, ligno rubro, maximè eius intima parte, siue corde, quod præstantius est, cuiusque maior copia à mercatoribus coëmitur, ita vt ex tam crasso caudice, quem vix tres homines amplecti possint, nõ excindatur matrix hominis coxa crassior. Arbor hæc neque fructum, neque gummi vllum profert. In Barbarorum regione, qui Canibales appellantur, prouenit: multò præstantior in regione Morpiu, & promontorio Frie dicto. Inodora est, & infecturis tantum dicata. In eadem America nascuntur arbores quædam ligno luteo, ex quo enses fiunt, aliæ ligno purpureo, ex quo pulcherrima tinctura fieri possit, aliæ ligno candidissimo & tenerimo, nulliusque apud Americanos pretij.

ACAIOV.

CAP. LXXXIII.

Forma.
Theuet. c.
61. h. sing.

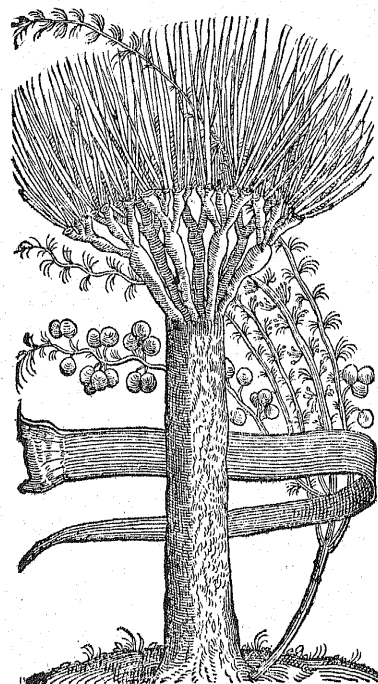

PARS illa America quæ Anthropophagi illi tenent, quos Canibales appellant, maximam copiam fructuum, herbarum, radicum suauissimarum, earumque arborum producit, quas *Acaiou* vocant. Est autem arbor Acaiou folio Pyri nostræ, paulò magis acuminato, & extremo rubescente. Fructum edit pugni magnitudine, oui anserini figura, ex quo nonnulli potionis genus quoddam parant: quanquam is edulis non sit, sorbo nondum maturitatè perfectam adepto gustu similimus. Huius extremo adnascitur veluti nux, maioris castaneæ magnitudine, leporini renis figura. Nucleus inclusus esui suauissimus est, modò ignem leuiter attigerit. Cortex oleo totus madet, gustu acerrimo, ex quo Barbari maiorem olei copiam, quàm nos ex nucibus nostris, elicere possent. Illic aliæ reperiuntur arbores quarum fructus perniciosi sunt, in quibus est illa quæ *Haoumay* nominatur.

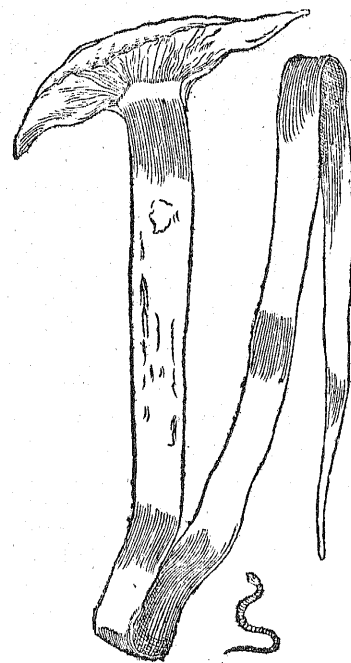
DRACO

IN INSULA à Lusitanis Madera dicta, veteribus incognita, crescit arbor auctore Theueto, ab incolis & Lusitanis Draco dicta, quæ stato anni tempore optimum gummi fundit, quod sanguinem Draconis appellant (rectè ne an secus, dubitat) perforato arboris stipite propè radicem satis lato & profundo hiatu. Præterea fructum profert luteum, cerasi nostratis magnitudine, refrigerando corpori, & leuandæ siti, in febre, ac in summis ardoribus vtilissimum. Succus is siue gummi, simile est, inquit, Cinnabari, sed diuersitate nascendi distant: illud enim liquor est, hæc fossilis, & ex Africa solum defertur, magnoque constat, quoniam vix reperitur, quæ pictorum intentis coloribus satisfaciat. In ea tamen re statuenda multum hæsitat. Hoc enim gummi sanguinem Draconis esse haud diffiteretur, etsi ratio id admodum non suadeat, nisi Africa barbari, vnde primum deferebatur hic liquor, arborem hunc fundentem, lingua sua Draconem appellarint: non audet tamen affirmare plantam quæ hoc gummi emittit, eam esse quæ in Africa nascitur, cum figura differant. Tandem vtrumque idem esse illi persuadent facultates & vires planè eadem, vt ab iis didicit, quos diligenter percontatus est. Sed nemini dubitandum sanguinem Draconis arboris siue gummi, verum esse Cinnabari, quod nos hodie ex insulis Canariis, quæ olim Fortunatæ dictæ sunt, habemus, quodque Officina sincerum & minimè adulteratum vocant sanguinem Draconis in lacrymis, à factitio, quod in offas panis modo cogitur, distinguentes. Prius illud etiam Dioscor. sanguinem Draconis à quibusdam existimari dixit, de quo & Plinius hæc falsò tradidit. Milton vocant Græci minium, quidam Cinnabari: vnde natus error Indico Cinnabaris nomine. Sic enim appellant illi saniam Draconis elisi elephantorum morientium pondere, permisto vtriusque animalis sanguine. At Cinnabari minium non est, sed liquor arboris quæ diximus, neque sanguis siue sanies Draconis & elephanti: iam enim priscorum temporibus Arrianus in Periplo nouit Cinnabari lacrymam esse arboris. Et Cadamostus in libro Nauigationum narrat in insula Portus sancti, vna ex Canariis, colligi sanguinem Draconis, qui lacryma est arboris, quæ stato anni tempore ferro vulneraretur, ex qua plaga anno proximo fluebat gummi, quod ahenis decoctum & defæcatum, sanguis efficitur, quem

DRACO arbor.

FOLIUM arboris sanguinis Draconis.

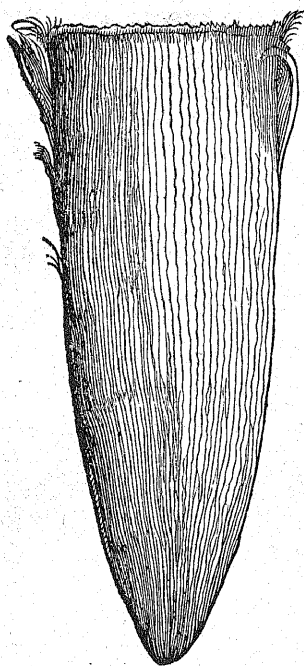
Cosm. T. 1.
lib. 3. ca. 116.

Li. 5. c. 109.
Lib. 33. c. 7.

Cap. 4.

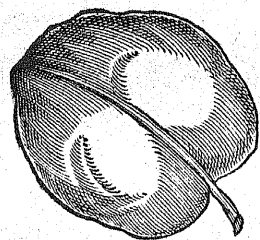
quem

FOLIUM arboris Draconis ex Indiis delatum.

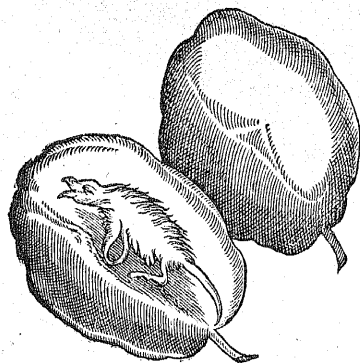
Vires. Li. 5. ca. 109.

FRUCTVS Sanguinis Draconis.

Lib. 1. stirp. Hispa. ca.

Forma.

acido, magnitudine exigui Cerasi. Ex trunco per Caniculæ æstus humor emanat, qui in rubram lacrymam densatus, sanguis Draconis appellatur, ob ipsam arborem Draconem. Materia trunci firma est, ferrumq; difficile admittit, quod veluti fibris transversum & oblique excurrentibus constat. At rami cum multo succo prægnates sint, facile cædi possunt. Hæc Clusius, qui folium quale Olysiopone vidit,

quem Draconis appellant. Fructum edit Cerasi instar, gustu suauem, coloris carulei (aliis lutei) Eius insulæ incolæ filuam Draconum vocant, & aduenas eam adeutes huiusmodi nomine per iocum deterrent. Pena eius arboris folium depinxit, quale hic intueri licet, ex Occiduis Indiis delatum, coriaceum, cui simile aut par latitudine aut crassitudine vix vllum est. Ex Palmæ congeneri arbore euulsam videtur: quin ipsa tota textura afferem bicubitum latum, quaternos, aut quinos cubitos longum refert, tegula modo fornicatum, media secundum longitudinem costata, semidigitum crassa, carinatum, superna ora quasi præfectum esset, margine digitali, tenuiore, duriore clauditur. Vniuersum folium à summo ad imum in villos quadatenus similes iis qui obducunt nucem Indicam, aut capillitiū texendis funibus aptum discerpitur, quemadmodum totum est tectoriis ædium & storeis accommodum. Vim habet sanguis Draconis auctore Dioscoride, hæmatite lapillo eandem: conuenit ad oculorum medicamenta, verum efficacius: magis enim adstringit, & sanguinem cohibet: ambustis igni & papularum eruptionibus excepta cerato medetur. His quæ dudum de hac arbore commentati fueramus, adiungere libuit ea, quæ de eadem Clusius obseruauit & nuper edidit. Hanc arborem primùm Olysiopone se vidisse ait, anno salutis humanæ, 1564. post monasterium D. Virgini sacrum, cui nomen à Gratia, monachis ignotam & neglectam. Est Draco procera arbor, inquit, Pinum procul intuētibus referens, adeo æquales semperque virentes ramos habet. Huic truncus crassus, valde scaber, multis ramis dehiscens, octo aut nouem bicubitalis ramos æquales & nudos sustinet, qui rursus in summo finduntur in alios ternos aut quaternos ramos cubitales, aut paulò ampliores, brachialisque crassitudinis, etiam nudos, ex quorū capitibus folia prodeunt cubitalia, maiusculi pollicis latitudine, in medio densiora, & eminentiore quodammodo costata, veluti Iridis folia, tenuia & rubentia in lateribus, mucronem planè referentia, semper virentia. Fructum profert colore flauescentem, sapore aliquantulum

vidit, descripsit Pena multò grandius & habitius, ex Indiâ delatum. Iis fabulam, opinor, affinxit Nicolaus Monardis, cum scripsit ex Noui orbis cõinenti allatum ab Episcopo Carthaginensi fructū arboris ex qua manat lacryma illa, quam sanguinem Draconis vocant, cuius fructus sublata cute illico Dracunculus apparet, tanto artificio à natura fabricatus, vt à peritissimo aliquo artifice in marmore sculptus videatur, collo oblongo, ore hiante, spina aculeis horrida, cauda oblonga, & pedibus conspicuis. Id quod in fructu eiusdem arboris se vidisse negat Clusius, qui fructum asserit se habuisse Cerasi magnitudine, rotundum, læuem, tenui pelle contactum, qua sublata nucleus totus osseus conspicietur, sine vlla animalis, nedum Dracunculi effigie. Adhæc idem Nicolaus arborem scribit esse cortice satis tenui, & qui facillè incidi possit, cui prorsus repugnat à Clusio tradita descriptio.

Lib. simpl. Occid.

In Schol. in Nucl.

AGNVS SCYTHICA, BORAMETZ. CAP. LXXXV.

SUPERIORA ludum putes, prævi est admirabilis Tartaricus frutex, inquit Scaliger. Tartarum horda primaria Zauolha est, vetustissimæ nobilitatis commendatione. In eo agro ferunt semen, seminis melonis similitum, sed minus oblongum. Ex eo satum planta exit, quam Borametz, id est, Agnum vocant. Crescit enim agni figura, ad pedum ferè ternum altitudinem: quem pedibus, ungulis, auribus, toro capite, præterquam cornibus repræsentat. Pro cornibus pilos gerit singularis cornu specie. Obducitur corio tenuissimo: cuius detracti vsus ad tegmina capitum incolis. Ferunt internam pulpam gammari referre carnes. Ceterum è vulnere quoque sanguinem manare. Dulcedine esse admirabili. Radicem humo exertam surrigere ad vmbilicum vsque. Illud miraculi fouet magnitudinem. Quandiu vicinis obsidetur herbulis, tandiu viuere, quasi agnum in læto pascuo. Absumptis illis tabescere, atque interire. Idq; non solum vel casu, vel tractu temporis, sed etiam experiundi gratia, subtractis, atque ablatis euenire. Quin illud auget admirationem, appeti à lupis eam, non item ab aliis bestiis, quæ carne vescantur. Hoc quasi condimentum, atq; intritum, ad fabulæ & agni allusionem. Illud scire velim, inquit Scaliger, ab vno stipite quatuor disita crura cum suis pedibus, qui possint prouenire atque produci. Eadè Sigismundus Liber refert in suis cõmentariis De rebus Maschouitarum.

Exer. 181. 29.

Forma.

ARECA PALMA SCRIPTORIA, TAL.

Arbor maximis foliis. CAP. LXXXVI.

EST Palmæ species gracilior, procera, foliis læuissimis. Inter quæ racematim hærent poma, nucum magnitudine, alba. Fructus is pro bellariis manditur à potentioribus. Areca nomen est. Fertur in mercatus, magna æstimatione recens. Seruatur & in modum palmularum siccata. Vartomanus Areca vocat arborem, fructum Coffol, Ludouicus Romanus lib. Nauigat. 5. cap. 7. Chofolo vocat, Garcias lib. 1. cap. 25. Historiæ Aromaticum Indic. Faufel & Arecam, de quo multò plura supra hoc ipso libro diximus. Sunt & humilia Palmeta, inquit Scaliger, folio tam politæ superficiæ, vt eo pro chartis vtantur ad scribendum. In Prouincia Mangi arbore est Tal nomine, folio grandi quod chartæ vsus præbet in tota India. Fructus profert magnis Napis similes. Quod cortici subest tenerum est, dulce, esu gratum: cortex tamen melior & suauior à quibusdam Vguetal nominatur. Nicolaus Costinus prodidit haud procul ab vrbe Cæli reperiri vniones. Ibidem nasci arborem sine fructu, cuius folia sex brachia sunt longa, totidem lata, adeo tenuia, vt compressa comprehendendi manu possint, quibus chartæ vice vtuntur ad scribendum, & ad pluuiam

Exer. 158. 7.

Forma.

Vsus.

Exer. 158. 6. Nic. Cost. itin.

Forma.

Thevet. T. 1. Cosmog. lib. 11. ca. 23. In itiner.

Forma.

Vsus.

pluuiam arcendam: folio enim expasso, tres quatuorve in itinere ita operiuntur, vt pluuias non metuant.

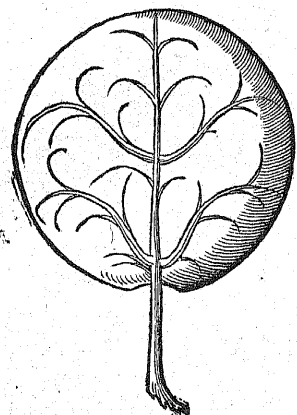
GUIABARA, COPEY. CAP. LXXXVII.

Lib. 3. ca. 13. & 14. Nomina Forma.

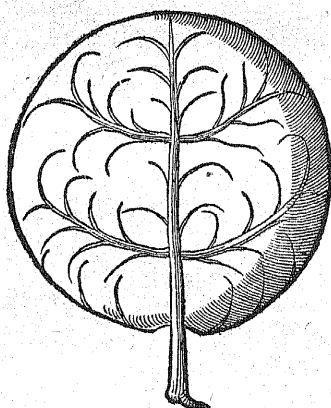

LIAS duas papyraceas arbores hic describimus ex Ouiedo, quæ in insula Hispaniola proueniunt. Minor *Guiabara* Barbaris dicitur, Hispanis *Unero*, ab uua, quod pro fructu uuas ferat. Materia est rubescente, rotunda, densa, atque ideò optima, præsertim ad carbonem ramis expansis. Uuas edit rarius sparsas, atque à sese disitas, rosæ aut mori concolores, exigua earum parte esculenta: nam acini sunt auellanæ nucis magnitudine,

FOLIUM *Guiabara*.

FOLIUM *Copey*.

nucleum tam crassum cõcludentes, vt parum carnis superfit. Folij figuram hic depictam videris, ab aliarum arborum foliis planè diuersam, atque ideò memoratu dignam: maximum palmæ manus magnitudine par est, dempro pediculo. Id Hispanis in insula Hispaniola & finitimis bellum gerentibus papyri & atramenti vsum præbebat: tota enim hæc regio charta ad scribendum & atramento prorsus caret. Folum istud viride est, aliquando rubrum, crassum & æquè spissum ac duo *Hederæ* folia simul iuncta. In parte tam prona quàm supina literas pingebant acicula, aut stylo aliquo, modò recens esset, & eodem die decerptum, quæ candidæ apparebant, aut ita diuersi à folio coloris, vt facilè legi possent: neque enim folium literas transmittit, & costa per medium eius excurrens etsi crassiuscula sit, tamen venulæ ab ea deductæ sunt tenues: vt scribentis manum nihil aut parum remorentur. Altera papyracea arbor *Copey* nuncupata in eadem insula crescit, *Guiabara* procerior, folio specie quidem simili, sed duplò maiore, crassiore, & ad scribendum aptiore cum acicula, aut stylo aliquo, venulæq; exiliores sunt quàm superioris, & minùs scribenti impedimentum adferunt. Quamobrem cum Hispaniolam & cæteras insulas Hispani subiugarent, iis foliis chartarum lusoriarum vice utebantur, quòd in iis *Regum*, *Reginarum*, equorù, & aliorum huiusmodi figuras facilè imprimerent, nec facilè rumpantur.

ARBOR FOLIIS AMBVLANTIBVS.

CAP. LXXXVIII.

Pigafet. in itin. Forma. Vis mira.

IN SVLAE *Cimbubon* vicina est alia, in qua nascitur arbor, cuius folia, cum in terram deciderint, gradiuntur perinde ac si viueret. Ea Mori foliis multùm similia sunt, parte vtraque binos pedes breues, & acuos habent, quibus abstractis sanguis minimè manat. Statim atque folium quis attigerit, illud mouetur & abit. *M. Anton. Pigafetta* octo dies vnum in scutula habuit, quod cum tangeret, circa scutulam ibat: nullaque alia re quàm aère viuere existimabat.

IN medicamentis & stirpibus Indicis nobis incognitis non abs re fore duxi, inquit *Garcias* lib. 2. *Arom. Hist. cap. 1.* initium facere ab arbore quadam, quæ nõ nisi à Solis occasu vsque ad eius ortum floret, interdium minimè. Arbor est *Oleæ* magnitudine, foliis *Pruno* simili, flore noctu (dum scilicet floret) odoratissimo, nullius quod sciam vsus propter teneritatem, nisi quod florum pediculis, qui lutei sunt, huius vrbis incolæ vtuntur cibis tingendis, siquidem *Croci* modo inficiunt. Et volut etiam nonnulli aquam stillatitiam florum, oculis vtilem esse admoto lineo panno hac intincto. Peculiaris est hæc arbor *Goæ*, quam è *Malaca* allatam asserunt. Eam sane nusquam alibi per *Indiam* vidi. Hanc *Goæ Parizataco*, in *Malayo Singadi* vocant. Arboris tristis nomen illi inditum, quòd duntaxat noctu floreat. Fabulantur autem indigenæ, *Satrapæ* cuidam nomine *Parizataco* elegantem fuisse filiam, quæ cum *Solem* deperiret, eam ille compresserit. Cum verò postea illam relinqueret alterius amore irretitus, *Parizataci* filia præ amoris impatientia sibi ipsi mortem conscuerit. Ex cuius crematæ cineribus (nam adhuc vtuntur in hac regione cadauera) hæc nata est arbor, cuius flores adeò *Solè* exhorrent, vt eum videre non sustineant. Hactenus *Garcias*. Pretium verò operæ fuerit audire quæ de eadè planta *Christophorus Acosta* *Africanus*, *Medicus*, refert. Is igitur libro *Aromatum & medicamentorum* in *Orientali India* nascentium, *Arboris Tristis* natales & qualitates ita describit, & quàm damus icone præsentat. Nonnullis *Indiæ* locis, præsertim verò in *Malabar* frequentissima nascitur arbor quædam, magnitudine & forma ferè *Pruni*, multis prædita ramis tenuibus, & certa per spacia nodulo distinctis, è quo vtrinque singularia folia enascuntur *Pruni* foliorum magnitudine, mollia & lanuginosa parte auersa, quemadmodum fere *Saluiæ* folia, & viridia nonnihilq; aspera parte interiore, nõ adeò serrata in circuitu, vt *Pruni* folia, neque tam multis venis prædita. E' singulorum foliorum sede nascitur pediculus quinque capitula summa sui parte sustinens, quæ quatuor foliolis subrotundis cõstant, è quorù medio quinque flores exiliunt candidi, elegantes, *Auræ mali* floribus magnitudine & figura pares, tenuiores tamen, elegantiores, & odoratiores, pediculo magis ad rubrum quàm ad flauum colorem tendere, quo in illis regionibus edulia tingunt, quemadmodum apud nos vulgò fit *Croco*: fructus magnitudine lupini est, virescens, cordis effigie, per medium secundum longitudinem sectus, continens in vtraque parte quoddam receptaculum, in quo semen ocluditur, magnitudine seminis *Ceratij* siue *Siliquæ*, cordis effigiem retinens, album, tenerum, membrana subuidente tectum, nonnihil amarum. Vocatur hæc arbor in *Canarin Parizataco*, in *Malayo Singadi*, in *Decan Pul*, ab Arabibus *Guart*, à Persis & Turcis *Gul*. Res est profecto obseruatione dignissima, conspiciere hanc elegantissimam arborem nocte pulcherrimis, suauissimèq; olentibus floribus onustam & hilarem, & simul atque à Solis radiis illustratur, non modò flores omnes in terram abiicere, sed totam arborem cum suis foliis quodammodo marcidã apparere. Inter omnes sanè quos vnquam odoratus sum flores nullum meo iudicio memini cum hoc comparandum, præsertim initio dum quis repente locum ingreditur vbi hæc arbor est consistat: nam postquàm manu contacti sunt, exiguus & euanidus est odor. Indigenæ istos flores cor reficere censent, sed amariusculi sunt: nam recenter ex arbore collectos & in cibis degustavi, & nonnullam amaritudinem semper deprehendi. Gentiles etiam medici eius semen inter medicamenta cor reficientia recensent. Multi proreges, tribuni, atque alij priuati hanc arborem in *Lusitaniam* transferre voluerunt, sed irritò conatu. Noui etiam quosdã qui semè cõmodo tempore collectum

Forma ex Garcia.

Nomina.

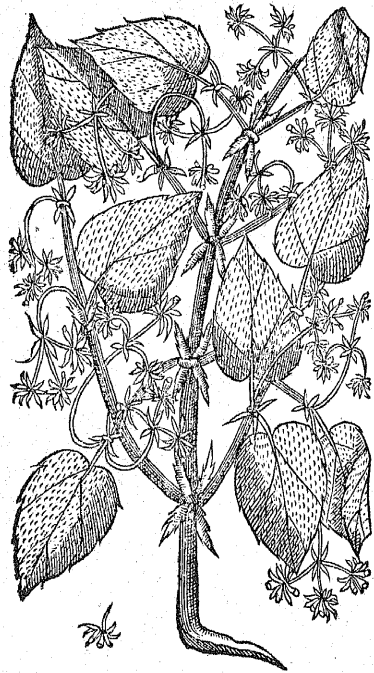
Acoste descriptio.

Nomen clature varia.

Odor.

Florum vires.

ARBOR Tristis, Acoſta.

ARBORIS Tristis rami
cum flore & fructu, Clusij.

Mogli.

ris Indicæ cuius flores odoratissimi aperiuntur, & oriente Sole decidunt: quibus notis maximè ad arboris Tristis historiam accedit.

& maturum, vasculis figulinis vitratæ atque bene obturatis, item argenteis, pyxidibusque ligneis in Lusitaniam detulerunt, ibique cum omni cura & diligentia seuerunt, sed nunquam nasci voluit. In Malabar autem & Goa, locisque vicinis cum tanta facilitate nascitur, ut quilibet rami in terram depecti comprehendant. Hæc ille, ut Hispanica eius quidem verba interpretatus est Clusius. Qui & ipse harum rerum studiosissimus, quæ ab ornatissimo viro multisque peregrinationibus claro, Dn. Fabricio Mordente Salernitano, qui aliquot annis Goæ vicinisque in India locis vixit, familiaribus sermonibus acceperat, quia publicè omnibus communicauit, eorum te hic etiam vsu & voluptate fraudare nolumus, præsertim cum ex rami cum suis floribus ab ipso expressis collatione cum Acoſtæ delineatione facta, non parum tota huius plætæ historia illustretur. Assurgit, inquit, ea arbor interdum ad trium hominum altitudinem, iustamque crassitiam acquirit: ramos habet multis alis concauos, & foliis Myrti foliis quàm similis onustus: in tenerioribus ramis nascuntur flores pediculis ex foliorum interna sede prodeuntibus inhaerentes, copiosi, hoc est, terni, quaterni, aut plures simul ferè congesti, candidi, lasmini floribus forma magnitudinèque pares, foliisque mucronatis, ut illi, constantes, sed pleniore multiplicitate foliorum textura, odoris fragrantissimi, & haud multùm à lasmini florum odore dissimilis, noctu autem solent ij flores explicari, & oriente Sole, simulatque ab ipsis radiis illustrari incipiunt, ilico decidere, vel antipathia quadã, vel præ nimia succi tenuitate, quem solares radij absumunt: nam quos Sol non attingit, diutius in arbore hæere solent. Studiosè verò colliguntur ij flores propter odoris fragrantiam, & vitreis organis odoratissima ex illis aqua elicitur, quæ aqua de Mogli dicitur asserente Fabricio, quoniã Malauarica lingua arborem Mogli vocant, floresque idem nomen mutuati sunt. Eius fructum obseruasse negat: quem verò adpingi iussimus, sub finem anni 1579. missus est Viennensi cuidam mercatori pro fructu arboris

FICVS

FICVS INDICA. CAP. XC.

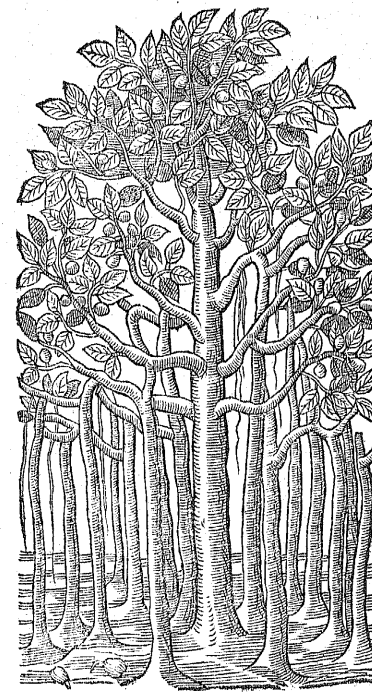

DMIRATIONE profus dignum est, quod se ab eodem Fabricio Clusius accepisse ait de arbore, quam Ficum Indicam ipse appellat: quàmque nos, ut ab illo depicta est, hic representari curauimus. Sed quandoquidem, inquit, in Indicarum arborum narrationem incidimus, silentio minimè premendam duxi miraculo verè dignam eam arborem, de qua idem Fabricius apud me verba fecit. In magnam altitudinem vnico trunco eoque admodum crasso assurgere solet: ramos deinde in omnia circum latera expandit, qui tenues quasdam fibras sue filamenta (qualia in Cuscuta vulgò nuncupata conspicimus) coloris, dum recentia sunt, cerei siue aurei demittunt. Is, vbi terram attigerint, firmantur, nouamque quasi prolem generant: etenim magnam crassitiam paulatim acquirunt, & veluti in nouos arborum caudices transeunt, qui nouos rursus summa sui parte in latera ramos spargentes, nouis denuo fibræ deorsum missis sese propagant. Sic alij deinceps rami in infinitum, ut interdum vnica arbor suis propaginibus integrum ferè miliare Italicum in ambitu occupet, sitque difficile, quæ primaria sit arbor, siue omnium istarum prolium parens diiudicare, præterquam ex trunci amplitudine, quæ nonnunquam in matre tanta est, ut trium virorum vlmis vix apprehendi queat. Verùm non modò inferiores rami similes fibras spargunt, sed etiã in arbore summi: ideoque vnica arbor densissimam siluam efficit. Sub eas autem arbores aditum sibi paraturi incolæ, fibræ iam in truncos conuersas, tenuiores scilicet, excindere solent, atque ea ratione veluti concamerationes & umbraula facere arcendi caloris gratia: adè enim densis ramulis reliqui maiores rami luxuriat, ut Solis radij nulla ratione penetrare queant; imò concaui istarum fornicum multiplicèque sinus scindunt inæqualiter inde referatæm aëra, quæ causa est ut Echo multis in locis ter atque etiam sæpius humanas voces reddat. Vidit verò, qui mihi referebat, interdum octingentos aut mille viros, quo in numero ipse fuisset, vnus huiuscemodi arboris vmbra tegi: atque affirmabat terna etiam hominũ milia sub tali arbore latere posse. Folia fert in nouellis ramis Mali cotonei foliis similia, supernè viridia, infernè candidatã, & lanugine, uti illa, pubescencia, quæ mirum in modum ab Elephantis expectantur, ideoque in eorum pabulum cedere solent. Fructus extremi pollicis articuli magnitudine, ficibus exiguis similis, colore foris & intus sanguineo, granisque, uti vulgares ficus, plenus, dulcis quidem & edulis, verùm saporis minus grati quàm illa: nascitur autem inter folia, quemadmodum vulgares ficus, hoc est in nouellis ramis, qua parte folia illis inhaerent. Prouenit in insula Goa, locisque vicinis. Dispiciendum superest an veteribus cognita non fuerit hæc arbor, eiuſve historia literarum monumentis tradita, quandoquidẽ illam Indiã partem Alexandri Macedonis victoræ Europæ etiam hominibus aperuerunt. Q. Curtius lib. 9. Histor. rerum ab Alexandro gestarum, refert, Alexandrum Porro rege, & Hydaspæ amne superato, ad interiora Indiã processisse. Siluas

Forma.

Ficus Indica mira amplitudo

FICVS Indica.

Fructus.

An veteribus cognita fuerit.

Ficus Indica Plinij.

autem fuisse prope immensum spatium diffusas, procerisque & in eximiam altitudinem editis arboribus umbrosas; plerosque ramos instar ingentium stipitem flexos in humum, rursus qua se curuauerant erigi, adeo ut species esset non rami resurgenti, sed arboris ex sua radice generata. Plinius vero lib. 12. naturalis Hist. cap. 5. de Indicis arboribus agens, in hæc verba scribit. Ficus ibi exilia poma habet. Ipsa se semper serens, vastis diffunditur ramis; quorum imi adeo in terram incuruantur, ut annuo spatio infigantur, nouamque propaginem faciant circa parentem in orbem quodam opere topiario. Intra septem eam æstiuant pastores, opacam pariter & munitam vallo arboris, decora specie subter intuenti, proculve, fornato ambitu. Superiores eius rami in excelsum emicant siluosa multitudine, vasto matris corpore, ut sexaginta pedes plerumque orbe colligant, umbra vero bina stadia operiant. Foliorum latitudo peltæ effigiem Macedonica (quæ à Xenophote Hederæ folio comparatur) habet: ea causâ fructum integens crescere prohibet, rarisque est, nec fabæ magnitudinem excedens, sed per folia solibus coctus prædulci sapore, dignus miraculo arboris. Gignitur circa Acesmem maximè amnè. Meminit & lib. 7. cap. 2. Hæc (inquit) facit vbertas soli, temperies cæli, aquarum abundantia (si libeat credere) ut sub vna Ficu turmæ condantur equitum. Strabo item Geograph. lib. 5. similem etiam arborem describit, tametsi nullo nomine insigniat, his verbis. India multas quidem admirabiles arbores fert, e quibus est, cuius rami ad terram propendent, foliis non minoribus clypeo. Onesicritus curiosius eam persequens quæ sunt in Muscana terra Indiæ australissima, refert arbores quædam ingentes esse, quarum rami cum ad duodenos cubitos creuerint, reliquum incrementum pronum faciunt, deflecti quousque terram contingant, deinde terram subeant, ac radices agant veluti traduces, mox rursus in truncum exeant, à quo postquam aucti fuerint, eodem modo flectantur, & aliam propaginem efficiant, rursusque aliam: & sic deinceps, ut ab vna arbore longum umbraculum fiat, tabernaculo multis columnis nitenti simile. Ex quibus descriptionibus facile cuius colligere licet, eam arborem, de qua nobis institutus est sermo, illos auctores intelligere voluisse. Sed diligentius presertim Theophrastus, qui Alexandri coætaneus fuit, quiq; haud dubie eorum narrationes curiosè excepit, qui sub Alexandro in Indica expeditione militauit. Is enim simili planè modo, paucis duntaxat notis variatibus, Ficum Indicam describit, qualis illa arbor est, cuius historiam ex Fabricij narratione dedimus. Plantarum igitur historiæ lib. 4. cap. 5. sic ait. Indica autem regio arborem Ficum vocatam sortitur, quæ e ramis radices demittit singulis annis, ut primo volumine retulimus: demittit autem non ex nouellis, sed ex anniculis, atque etiam vetustioribus. Illæ se terræ coniungentes, ceu septem circum arborem faciunt, ita ut veluti tabernaculum condatur, quo etiã morari homines solent. Radices autem nascentes euidentissimè à ramis discernuntur: sunt enim candidiores, hirtæ, (δασύται) tortuosæq; binæque fronde foliaræ (δύφυλλαι) Item arbor comam supernam lasciuam gerit, (ἐχθρὸν δὲ τὴν ἄνω κόμην πολλὴν) totaq; fornicato ambitu pulchrè orbiculatur, & magnitudine vehementer excellit: quippe umbram bino stadio facere fertur: & crassitudine caudicis plerumque ultra quam sexaginta graduum (βημεδίων) pedis vestigiorum orbem colligere, magna verò ex parte quadraginta. Folium pelta non minus habet, (potius ad similitudinem quam ad amplitudinem referenda hæc comparatio) fructum admodum paruum, magnitudine ciceris, ficui similem: quæ arborem Græci Ficum eam arborem appellabãt. Paucos verò admodum fructus fert, non tantum pro arboris magnitudine sed etiam omnibus rebus. Nascitur arbor hæc circa Acesmem amnem. Hactenus Theophrastus. Cum itaque tam multis notis Ficus Indica à veteribus descripta, cum admirandæ huius arboris in India nascentis (cuius nomen vulgare sibi excidisse ferio dolet Fabricius)

historia

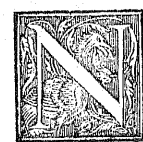
Indica arbor admirabilis.

Ficus Indica Theophrasti. Cap. 12.

historia conueniat, eo audaciùs illi Ficus Indica nomen indidi, præsertim cum illam ipsam esse certò mihi persuadeam. Garciam autem illius nullam mentionem facere inter tot exoticas arbores locis Goanæ insulæ vicinis nascentes, quarum descriptiones in Aromatum historia asperit, satis mirari nequeo. Nos porro iconem ex Fabricij narratione, quam concinnè ex ipsius etiam iudicio fieri potuit, adumbrare iussimus in studiosorum rei herbariæ gratiam. Ceterum cum hac arbore cognationem habere videtur, quam Ouiedus Indica historiæ lib. 9. describit his verbis Latinè ex Italico expressis. Mangie arbor est inter eas quæ in occidentali India vulgò nascuntur selectissima, cum ad ædificiorum fabricas, tum ad reliqua fabriia opera. Crescit vlginosi locis, littore maris, & ripis fluminum torrentiumq; qui in mare dilabuntur: folia habet Pyri maioribus foliis similia, crassiora tamen, & aliquantum longiora: siliquas duorum palmorum longitudinis aut maiores, crassasq; Calsiæ solutiue fructui pares, fusci coloris, pulpam medullæ ossium similem continentes, qua Indi aliorum eduliorum penuria vescuntur: etenim factis amara est, salubrem tamen cibum esse ferunt. Ego eius nihilominus esu in morbum incidi, licet adeo delicati palati non sim, nec ab iis cibis abstinere in penuria soleam, quibus alios vesci video: imò etiã nulla urgente penuria degustare soleo, ut commodiùs describere queam: eaq; ratione hunc fructum degustavi, sed brutorum animantium & siluestrium hominum potius cibus est. Admiranda est eius natura, plurimæ enim simul crescunt, multive eius rami deorsum vergere & in radices conuerti videntur: nam præter plurimos quos erectos foliisque onustos atq; ab inuicem seiuictos ut reliquæ arbores habet, multis etiam aliis cum crassioribus tum tenuioribus aphyllis sese ad aquam vsque demittentibus, & sub terra aut arena radices figentibus prædita est, qui vbi apprehenderint, alios ramos sursum vergentes proferunt: non enim minus firmiter hærent quam primarius arboris truncus, sic ut arbor multis caudicibus simul connexis constare videatur, egregio sanè spectaculo, & singulari huius arboris natura.

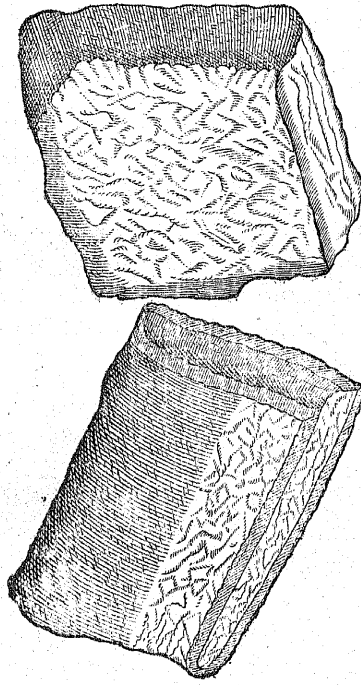
Magle historia.

ARBOR FARINIFERA. CAP. XCI.

NOTISSIMA est & omnium ore celebrata nobilis illa Francisci Drake Angli recens vniuersi orbis circumnavigatio. Is cum superioribus annis ab ea expeditione reuersus foelicibus auspiciis in Angliam omnium stupore, nec minori cum fauore & gratulatione appulisset, Carolus Cluius, qui ea in insula tunc temporis fortè agebat, & ipse rerum nouarum audiendarum studio & cupiditate incensus, his, qui eundem in illa navigatione comitari erant, sese ut applicaret operam dedit, adq; ipsum adeo præfectum Drake sibi parauit aditum: à quo exceptus perhumaniter, quorum addiscendorum desiderio tenebatur, omnia ea beneuolè & plerumque alia scitu dignissima ipsius ex ore accepit, quæ cum eiusdem comitum & grauiù alioquin & fide dignorum relatione omnino consentirent. Horum ego omnium, tum aliorum quorundam exotico-rum fructuum, quos in Britannica ista peregrinatione acquisiui, breues descriptiones, & nonnullorum etiam icones in rei herbariæ studiosorum gratiam exhibere, inquit, volui, non minus gratas eis futuras sperans aliis lucubrationibus priùs in lucem à me editis. Hæc de nouis suis plantarum aliquot descriptionibus Cluius, quas nos pro instituto nostro ex Notis, quas in Garcia Aromatum historiam post tertiam editionem idem conscripsit, desumptas ipsius Cluij verbis aliquot capitibus hinc apposuimus: quibus Arboris, quæ Farinifera vocat, Fructus Beretini, Cacao, Vvinterani corticis, Drakenæ radicis, Variorù præterea fructuum peregrinarum iucundissima continetur historia. In Tarenate ergo, inquit, insula

Beretini fructus historia.

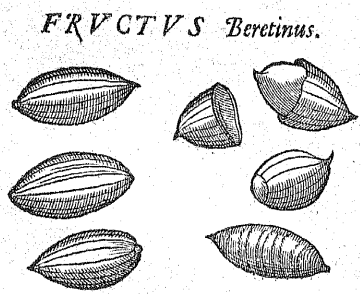
ARBORIS Farinifera,
Panis fragmenta.

Æquatori proxima ad Arctici polum vergente nascitur arborea quædam planta, cuius truncus humanæ coxæ crassitiem æquat, decem pedum altitudinem attingit, summo fastigio in orbiculatum caput Brasicæ capitatæ instar extuberans, in cuius medittullo natura quandam candidam farinam produxit ad illius insulæ homines tenuioris fortunæ sustentandos: eam etenim diligenter colligunt, deinde adfusa, siue inperfa potius modica aqua fermentant, pinfunt, & in formulas quasdam coctili latere constantes immittunt longa serie, atque prunis accensis circûquaque admotis & superetiam impositis coquunt. Sunt verò ij panes siue placentæ interdum palmares, vnciali crassitie, quibus illius insulæ incolæ calidis & recenter coctis vescuntur: at vbi induruerunt tepida aqua macerantes pultis modo edunt. Inspidi saporis esse, cum degustarè, hic panis mihi visus est: verù iniecto Piperis aut Cinnamomi momèto cum saccharo, nonnullis deliciæ esse queat. Eiusmodi panis bina fragmenta qualia nostri Morgani opera accepi, hac tabella exprimi curauimus.

FRUCTVS BERETINVS. CAP. XCII.

Arboris
Beretini
Forma.

IN EADEM insula celsissimas inuenerunt arbores Quercu maiores, foliis laurinis, crassis, splendentibus, & minimè in ambitu ferratis, quæ oblongiusculum fructum ferunt, exiguis iligneis glandibus similem, nullo tamen calice, vt ipsi referunt, inclusum, cortice tenui cinereo, interdum atro, tectum, nucleum continentem oblongiusculum, candidum, nullo (dum induruit) manifesto sapore præditum, tenui membrana tectum.

Fructus
Vfus.

FRUCTVS Beretinus.

Similibus arboribus abundat Beretina insula illi vicina, ad quam postea delati sunt: à cuius in collis illarum arborum fructum, quem prius non attigerant, edulem esse didicerunt. Eo deinde more leguminum elixo, aut in farinam cõtuso, & pultis modo cocto & inspissato, alterius cibi penuria cum in ea insula, tum in naui famè subleuarunt. Eam arborem etiam alunt omnes Moluccæ insulæ. Eum porrò fructum, cuius iconem hac tabella exprimimus, cum C. V. Dn. Richardus Garth Cancellariæ Londinensis Primicerius,

vir insigni pietate & doctrina præditus, atque humanissimus, & optimè de merito, tum noster Morganus, mihi liberaliter communicarunt. Eorundem munere librum arboris habui, tenuissimæ membranæ instar candidum, quo omnis generis scriptura perinde atque vulgari papyro excipi queat. Eum in Iaua insula aliarum mercium permutatione Drake comites acceperant.

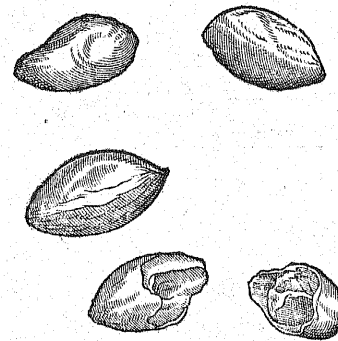
CACAO

CACAO, CAP. XCIII.

CLEBREM etiam per vniuersam Americam multiq; vsus fructum, Periana prouinciæ litora legentes, secum detulerunt, Cacao appellatum, cuius cum luculèta descriptio apud Benzoni extet, qui miles aliquot annis Noui orbis prouincias peragravit, ipsius verba, vt ab Urbano Caluete Latina facta sunt, hic subiicere libuit. In Nicaragua Noui orbis prouincia pomi quoddam genus peculiare est, neque Hispaniolæ, neque vlli alteri Indiæ parti concessum. Pyri nostri specie ferme est, ligno interiore rotundo, nucis crassitudine, & dimidio amplius, optimi & iucundissimi saporis: arbor procera, exiguis foliis vestitur. Hispani cum primùm eam prouinciam subegerunt, propter vberissimam omnium rerum ibi repertam copiam, eam Paradisum Mahumetis nuncuparunt. Duo inter cætera fert hæc tellus nulli præterea Indiæ regioni concessa, excepta Guattimala, Hondurensis prouinciæ & Mexici finibus, totoque nouæ Hispaniæ tractu. Vnum pauonum quoddam genus est, qui in Europam translati vulgò Gallinæ Indicæ vocantur. Alterum, id quod Cacauiæ vulgò vocant, quod moneræ vsus illis præbet. Id fert arbor modicæ magnitudinis, nec nisi calido loco & opaco viuunt. Simul ac sole tactum est contabescit: itaque ferè in siluis vmbroso & humido loco feritur: neque id satis, sed iuxta eius generis arborem aliam editiorem plantant: quæ simulac adolescere cœpit, eius cacumen ita concinnant aptantque, vt adulta ea arbor Cacauiam inumbret, defendatque ita ab æstu, vt Solis radius lædi non possit.

Pomû Ni
caraguar.Paradisus
Mahumetis.Cacao hi
storia.

CACAO.

Fructus amygdalarum specimen referens, siliquis quibusdam velut cucurbitis includitur, crassitudine & latitudine Cucumeris, annuo spatio maturæscit. Maturas eas vbi legere, excussum folliculis fructum super storeis expassum ad solem exponunt, donec humorem exudauerit. Potum ex eo confecturi, in testa fictili ad focum exsiccant: mox lapidibus, quibus pinfitur panis, contusum & cõmolitum, fufumque in pateras (quæ cucurbitæ specie è certis arboribus per omnè Indiam enascuntur) paulatim aqua temperant, atque interdum paululo pipere, quali vulgò vtuntur, condiunt, eoque in potu vtuntur. Porcorum ea veriùs col-

luues quàm hominum potio. Quum eam prouinciam peragrarem, plusquàm integrum annum ab tali lora abhorruui: sed quum mihi vini copia non esset, ne semper aquam bibere cogerer, alios imitari didici. Ea cælia sapore aliquantum amaro, satiat & refrigerat corpus, minimè tamen inebriat hæc præcipua & carissima merx earum regionum est: neque quicquam aliud Indi maiore in pretio habent, vbi quidem in vsu est. Hactenus Benzo. Amygdalæ planè similis est hic fructus suo putamine exemptæ, membrana tectus tenui, nigra, nucleo, qui in binas aut ternas partes diuidatur, subfusco & cinereis venis distincto, adstringentis & ingrati gustus: quare non mirum est, si qui primùm degustant à potione ex eo confecta abhorreant, ego profectò puram aquam longè prætulerim. Eam tamen claris hominibus propinant, vt nos aromatites vinum solemus, referentibus iis qui pauculos fructus retulerunt, è quibus binos habui.

S s s 4

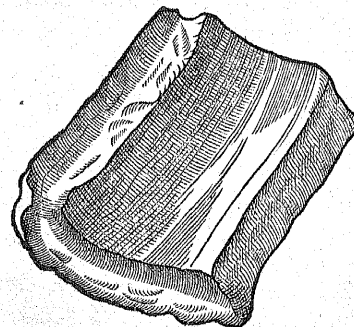
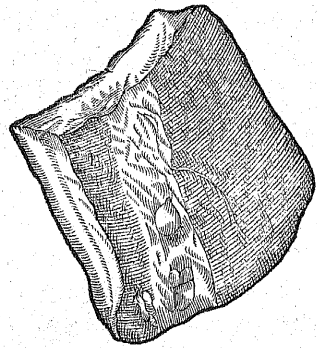
Vvintera-
ni corticis
historia.

Forma.

VVINTERANVS cortex.

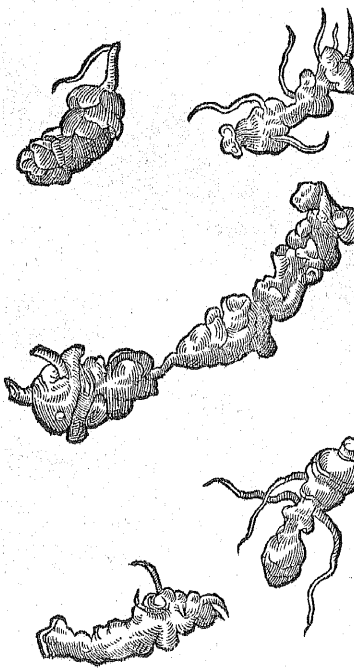
Vires.

DRAKENA RADIX. CAP. XCV.

Drakena
radicis hi-
storia.

Forma.

SEMVNCIALI plerunque crassitu-
dine prælongaque hæc radix est,
subinde in nodos & inæqualia
capita extuberans, & in summis
capitibus, veluti è crassis squamis contexta,
Dentariæ enneaphylli (quam in Pannonicis
describo) modo, foris nigricans, & rugosâ du-
râque cum resiccata est, intus alba: fibris tenui-
bus sparsim nascentibus prædita, interdum
maiusculis fractûque contumacibus, è quibus
alij nodi depêdent. Nullo manifesto odore pol-
lere deprehendi: sed gustu nõnihil adstringen-
te & linguam exsiccante initio esse videtur, de-
inde diutius præmansâ, tenuem suauemque
acrimoniam in ore relinquit. Magnam affinita-
tem habere videtur cum Radice S. Helenæ, de
qua D. Monardes in lib. Simplicium è Nouo or-
be delatorum. Sed cum M. Eliot qui Dn. Drake
comes fuit, Hispanos in Peru maximo in pretio
habere, nec pretio redimi posse referat, ab iis-
que didicisse folia præfens venenum esse, ipsam
autem

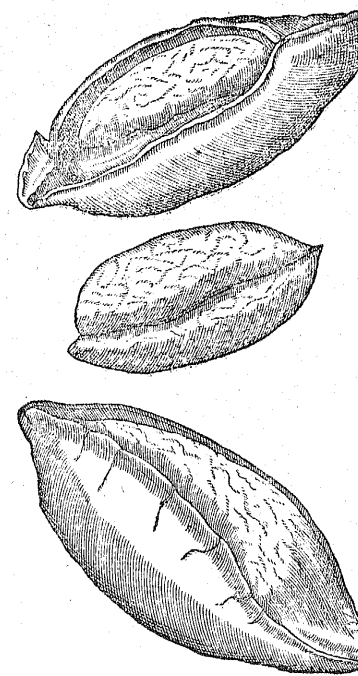
autem non modò illius, sed reliquorum etiam venenorum antidotum esse, ac-
que cor & vitales facultates roborare, si pollinis modo trita, manè ex pauxillo
vino albo hauriatur, ex aqua verò febris ardores mitigare. Earum facultatum ra-
tione, valde conueniret cum radicibus venenis aduersantibus, de quibus eodem
libro Monardes: in his tamen aromaticum saporem & caloris gradum deside-
ro quem iis radicibus tribuit. Ipse Drake sanè cum mihi eas, quas hîc exprimo,
cum Perüano lapide Bezar donaret, summæ esse æstimationis apud Perüanos
asserbat.

VARII FRUCTVS PEREGRINI. CAP. XCVI.

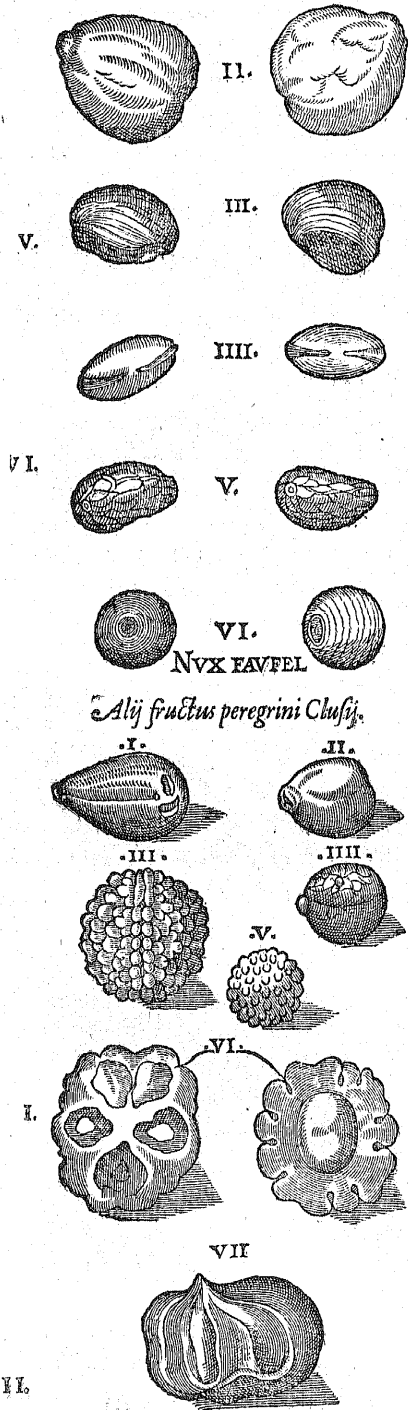
DONATOS sibi ab amicis, cum Londini esset anno 1581. peregrinos ali-
quot fructus, refert idem Clusius. Horum, inquit, maior ex eo gene-
re est, quod in annotatiuncula ad caput 26. lib. 1. Historiæ Aromati-
cum secundo loco descripsi, sed longè amplior, utpote qui ternas vn-
cias longitudine superet, crassitie vnam, altitudine duas ferè æquet, alioqui forma
& colore eidem planè similis: nempe crasso cortice seu putamine constans, infe-
riore parte sessili, rugoso, scabrôve & cinereo, superna autem & gibba læui, subru-
fo, vel potius spadiceo, ita ut anima culum duro corio tectum videatur. Prægnans
est, & nucleum intus continet duas vncias longum, vnam latum, geminum, extima
parte simul coherentem, tenui cinereâque membrana tectum, materie firma
ut amygdalæ aut castaneæ recentes, subfusca, pingui, & oleaginosa, odore satis iu-
cundo prædita, & gustu, non ingrato. Eum accepit Lusitanus quidam mercator
Petrus de Frias nuncupatus à prouinciæ Peru Prorege, pro fructu illius arboris in
Nouo orbe nascentis, ex qua Balsamum elicitur, cum ipsa Balsami oleo. Verùm, si
D. Monardis descriptioni credendum est, longè minor est Balsami fructus. Con-
sule finem capitis 8. ipsius Hist. Simplic. ex Nouo orbe delatorû, quam pridem La-
tinam fecimus. Alter nucis iuglandis ferè magnitudine est, extima parte latiuscu-
lus, totus rugosus, atque ut nucis iuglandis puta-
men inæqualis, niger, sed magna ex parte ve-
luti crusta quadam durissima & cinerea tectus:
leuis est & minimè ponderosus, tamen admo-
dum solidus sit, & saxea duritie præditus, nec
minus in aqua subsidat quàm lapis: contra-
ctus crasso durissimoque cortice constare de-
prehenditur, & nucleum candidum, succulen-
tum, grati saporis, iucundique odoris, oleum
ferè Macis referentis continere, in binas partes
sectum & tenui candidaq; membrana diuisum,
alia insuper paulò crassiore firmioréque inclu-
sum. Eiusmodi ante plurimos annos Antuer-
piæ inter aromata inuentos memini. Magnam
similitudinem habet tertius cum prima nuce in
adnotationibus ad 26. cap. 1. lib. Hist. Aromati-
tum descripta, sed paulò minor est, angulosus,
niger, crassioribus quibusdam firmisque villis
ipsi incumbentibus & firmiter inhærentibus
obseptus, altera parte tribus foraminum vesti-
giis insignitus, quorum tertium maiusculum est
& infra spectat. Præduro putamine constat, &
prægnans

Balsami
fructus.

BALSAMI fructus.

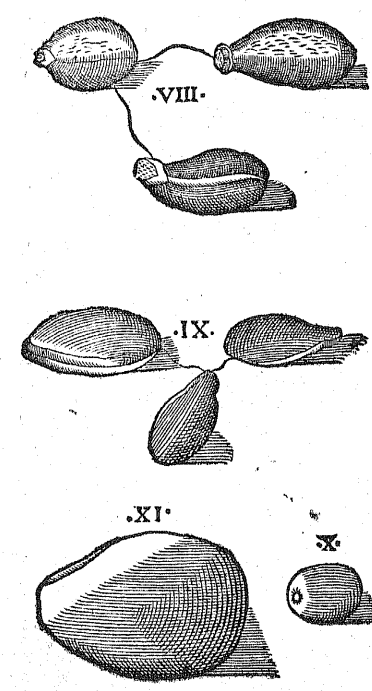
VARIII fructus peregrini, Clusij.

pulcherrimè exprimens, ex rufo nigricantis coloris est, vt maiores nonnullæ gal-
 læ leuis, & aquæ impositus supernatans, duro putamine constans, ac nucleu
 continens. Tertius, illo minor, & mediocrem nucem auellanam non excedens, or-
 bicularis ferè, nisi infima parte paulò angustior in triangularem veluti cuspidem
 desineret. colore alteri similis est, & tamen si leuis, in aqua subsidens & inum pe-
 tens, duro crassòque putamine constat, & nucleum candidum tenui fusca mem-
 brana

prægnans est, nam concussus crepitat & soni-
 tum edit. Quartus, nucis auellanæ magnitudi-
 ne, & eiusdem colore, putamine duro, veluti in
 duas partes diuiso, nucleum intus continens.
 Similes aliquando Granatæ in Hispaniis accepi
 ab Ill. Dn. Didaco ab Stuniga, recès ex Aphrica
 (Elpepon de Velezarce ab Hispanis occupata) de-
 latos, nucleum còtinentes album, dulcem: quas
 ad Vnguentariæ nucis genus aliquod referen-
 das existimabam. Quintus, duntaxat nucleus
 est suo putamine siue cortice exemptus, firmus,
 tenui membrana fusca & multis venis distin-
 cta, firmiterque ipsi nucleo inhærente tectus:
 ipsa materies firma est, candida, pulpæ nucis In-
 dicæ siue Cocci similis, nullo quidem odore
 prædita, sed satis grato sapore. Calidum in pri-
 mo gradu, aut secundi initio arbitror. Sextus,
 orbiculari ferè rotunditate & tanquam torno
 elaboratus est, ouo passerino minor, flauus om-
 ni ex parte, nisi in altera extremitate subfusca
 macula insignitus esset, solidus, lapideaque du-
 ritie, & in aqua subsidens. Priores quinque à
 Iacobo Gareto iuniore Aromatario, viro inte-
 gerrimo accepi: sextum ab humanissimo do-
 ctissimòque viro Dn. Ioanne Rizio Ser^m. Re-
 ginæ Angliæ Elizabethæ pharmacopæo, qui
 multis beneficiis dum Londini essem me affe-
 cit. Eum verò à C. V. Nicolao Rassio accepisse
 fatebatur. At postquam Viennam redij, inter
 multos exoticos fructus, quos, vt alia pleraque
 rariora, suis capsis inclusos adseruo, alios inueni
 quos à nemine adhuc descriptos existimo.
 Rem itaque minimè ingratham studiosis me fa-
 cturum arbitratus sum, si illorum breues descri-
 ptiones, atque icones superioribus adicerem.
 Prior, alteri iam memorato non admodum dif-
 similis est, sed minor, & Ponticam nucem non
 excedens (tamen si iuglandi ferè æquales videre
 meminerim) læuis, splendens, cinerei coloris, &
 sæxa duritie præditus, licet in aquam demersus
 supernatet, inæqualis aliquatulum, & compres-
 sus, vti pisa quæ in eadem siliqua nata sese mu-
 tuò contigerunt. Alter, oualis, Iudaico lapidi
 magnitudine par, & eius formam exceptis striis

brana tectum continet. Vtrumque hunc anno humanæ salutis 1579. Londini na-
 ctus sum à nostro H. Morgano, qui ex ea Nigritarum in Aphrica regione que
 vulgò Guinea appellatur, & circiter quinque gradus ab æquatore distat, eodem
 anno delatos affererat: eam ob causam initio subsequenti anni, maiorem vnum,
 & minores duos, quorum alter suo putamine

exemptus erat, terræ in fictili credidi: sed neu-
 ter natus est, quemadmodum nec sequentium
 nonnulli, quos cum in Belgio, tum hinc terræ
 commisi. Quarto spherica penè est figura, III,
 magnitudo ferè vncialis, putamen crassum ad-
 modum & durum, perpetuis tuberculis vndi-
 que oblitum, coloris flauescens, linea eminen-
 tiore transversum secante, quam, vt in iuglan-
 dibus, putaminum coniunctionem & commis-
 suram esse arbitror. Quinto planè spherica est v.
 forma, magnitudo vulgaris globuli bombardi-
 ci, putamen eiusdem cum superiore coloris, &
 perpetuis similiter tuberculis, at non adeò cras-
 sis oblitum, nullaque linea cinctum. Sextus,
 officinarū Nuce vomica maior est, planus idem
 atque similis coloris, nempe cinereus, superna
 parte paulò eminentior, & in ambitu quodam-
 modo sinuosus, infima verò, quinque grana in-
 ter se disuncta, & veluti ipsi impressa osten-
 dens, mespilorum setaniorum officulis non val-
 de absimilia, quæ exempta, satis alta lacuna-
 rum vestigia relinquunt. Totus linea duritie præditus est. Septimi forma etiam VII,
 plana est, sed à superiore discrepans, rugosa & nonnullis locis intumescens, color
 ex cinereo nigricans, qualis in nonnullis Caiens fructibus, quorum iconem & hi-
 storiam libro Aromaticum cap. de Anacardio dedi. Is per medium sectus nulla
 grana, sed splendens quendam nigrumque succu iam còcretum & induratum
 duntaxat còtinere deprehenditur: itaq; inter fructus potius vitia quam inter fructus
 numerandum censeo. Hos omnes cum Acaciæ veræ siliquis & seminibus, paruis
 quibusdã cochylis, & aliis quisquiliis in Piperis repurgatione & delectu aliquando
 inuentos memini. Sequentes verò olim nouo orbe delatos ex Hispaniis accepimus.
 Octauum, Pinei alicuius generis nucleos esse existimo, adeò nostratis pineæ nucis VIII,
 siue strobili nucleos referunt, licet plerumque nostris sint & longiores & crassio-
 res: durum similiter putamen & idem color. In nono quædam est varietas: nam IX
 alter altero maior & amplior est, licet color & forma propemodum eadem. Pla-
 nus est & oblongiusculus, altera parte latior, altera angustior, glaber & læuis, totus
 fusci aut interdum spadicei coloris, nisi linea quædam candicans, qua parte suo
 fructui adhæsit (nam altero inclusus fuisse videtur) varium faceret: prægnans est, &
 sonitum edit. Hi duo *Pepitas del Peru*, id est, acinorum Peruanorum nomine in-
 fignes missi fuere. Decimus Calsiæ solutiæ, aut Ceratiorum semen magnitudine X,
 æquat, cui etiam forma persimilis est, sed tumidior aliquantum, & colore diffe-
 rens, qui in hoc egregiè rubet vt in Oxyacanthæ fructu, solidus & durus, atque in
 aqua subsidens & inum petens: siliqua aut alio fructu inclusum fuisse arbitror.
 Eum nomine *Mates* accepi. Postremum locum occupabit Phasiolus ille colore XI,
Macouna simili, hoc est, ex spadiceo nigricante, sed planiore longioréque forma, hi
 lo non admodum magno, cuius ad epistolam Petri de Osma Nicolao Monardes
 inscriptam,

inſcriptam poſtrema editione memini, quæque Diuo Maximiliano II. feliciffimæ memoriæ Cæſari ex Hiſpaniis miſſus fuit, *Haba de India muy larga*, id eſt, Fabæ Indicæ prælongæ nomine. Aqua merſus inum peti.

CORV. CAP. XC VII.

Locus.

Nomina

Forma.

Temper.

Vues.

IN prouincijs China, Iapan, Malaca & Bengala, inquit Chriſtophorus Acoſta, præter Macer arborem, de qua nos huius libri cap. 14. naſcitur duæ aliæ arbores plurimū inter ſe differētes, ſed quæ iisdē facultatibus cum Macere ſint prædita. Harum prior (de qua hoc capite agemus) vocatur in Malabar *Curodapala*, & *Curo*, in Canarijs *Corn*, à Brachmenis *Cura*. Eſt verò hæc arbor pumilæ Malo aureæ ſimilis, cui etiā perſimilia habet folia, ſed quæ medium neruum craſſiorem habeant, alijs octo aut nouem in latera excurrentibus: flos luteus eſt, odoris ferè expers: radicis cortex diluto virore præditus eſt læuis & tenuis, qui ſi frangatur aut vulneretur, multo lacteo ſucco manat, lentiore & magis viſcido quàm qui ex ſuperiore fluit, guſtu inſipido, amaritudinis tamen alicuius participe, frigidus & ſiccus, plus tamen ſiccitatis quàm frigiditatis poſidens, in quo ordine Medici illius prouinciæ etiam conſtituant. Huius viuentis corticis ſucco, licet admodum ingrato, plurimum vtuntur incolæ cum gentiles tum Chriſtiani ob admirandos quos præbet effectus in omni genere profluuij, cum in lienteria tum in diarrhœa & dysenteria è quacunque cauſa prægnata, Luſitani tamen Medici methodum in eo exhibendo ſeruant. Vtuntur etiam eo ſiccò veluti priore; ſed prioris cortex longè præſtat. Diſtillant verò atque vtuntur in hunc modum. Corticis in puluerem triti vncias octo, ammeos, apij, coriandri ſicci, cumini nigri nonnihil toſtorum & in puluerem redactorum ſingulorum drachmas tres, corticum Myrobalanorum Cepulorum drachmas ſeptem, butyri vaccini non ſaliti vncias duas, lactis acidi quantum ſatis eſt ad pulueres iſtos excipiendum, ſumunt in diſtillatoriam ollam vitream (ſi delicatioribus paratur) aut vulgarem (vt maxima ex parte fit) imponunt, & ſtillatitium liquorẽ eliciunt, cuius quatuor vel quinque vncias cum aquæ auellanæ Indicæ, vulgò *Areca* nominatæ, aut aquæ è pediculis roſarum vncijs duabus propinant alui profluuiò laborantibus, (interdum, ſi neceſſitas vigeat, trochiſcos de charabe vel de Lemnia terra admiſcent) ſemel in die, vel bis ſi opus ſit, illico autem poſt eius ſumptionem, orizam cum oxygala exhibere ſolent. Clyſteres etiam ex eo confecti præſertim ſub noctem iniiciuntur. Licet verò hic liquor admodum commendabilis ſit, longè tamen præſtantior eſt Maceris cortex viridis, licet multò ingratior, & ſumptu difficilior. Vtilis etiam hæc eſt radix ſeu cum orizæ decocto ſumpta, ſiue inuncta aduerſus hæmorrhoides & ani ſciſſuras. Foliorum eius cum Tamarindorum folijs decoctorum vapore crura tumentia vtiliter fouentur: ipſo autem decocto madentes panni commodè in tympanite applicantur.

PAVATE. CAP. XC VIII.

Nomina

Forma.

ALTERA iſtarum ſtirpium, tertium videlicet genus earum quæ ad alui profluuium vtilis ſunt, vulgò in Malabar dicitur *Pauate*, à Brachmenis & Canarijs *Vafaeli*, à Luſitanis *Arbol contra las erispolas*, hoc eſt, Arbor eryſipelas curans. Frutex eſt non admodum ramofus, octo aut nouem pedum altitudinis, cui rara ſunt folia, Mali aureæ minoribus folijs ſimilia, excepta appendice qua carent, vtrimque eleganti virore prædita: flos exiguus, candidus, quatuor foliolis præditus, è cuius medio exit alba fibra cuspide viridi inſignis, odore floris Periclymeni, cui procul aſpicientibus perſimilis videtur, ro

PAVATE, Acoſta.

tur, rotundum ſemen, lentiffimi magnitudine, ex viridi nigricans, & vbi maturuerit nigrum. Caudex & rami cinerei ſunt coloris, radix alba & inſipida, cum nonnulla tamen amaritudine, odoris propemodum expers. Tametsi vtilis ſit hæc planta aduerſus alui profluuium, quemadmodum ſuperiores duæ, cum illis tamen minimè comparari poteſt, quandoquidem imbecillior eſt: itaq; qui ſuperiores nouit, ea haudquaquam vtetur in alui profluuiis, at in curando duntaxat omnis generis eryſipelate, & eo præſertim quod è mera bile ortum eſt: etenim inſigni virtute aduerſus hunc morbum pollere deprehenſum eſt. Teritur & maceratur huius plætæ truncus ſiue radix orizæ decocto (*Canie* vocant) aliquot horis quieſcere ſinitur vt aceſcat hæc aqua: eryſipelas deinde ea inungitur, bibendæque propinatur ſufficiente quantitate bis in die, purgato prius ventriculo. Eadem ratione præbetur radix orizæ decocto macerata iis qui iecoris inflammatione laborât, & febrium ardoribus: addito autem ſucci foliorum Tamarindi momento vulnerum labia circumquaque inungi ſolent ad inflammationes prohibendas, & humorum deſluxus cohibendos. Quoniam verò iis in prouincijs multò maiore quantitate hoc tertium genus quàm ſecundum *Corn* nuncupatum creſcit, incolæ eo vtuntur.

MAMBIV, ſiue arbor Tabaxir.

CAP. XCIX.

IN VENIUNTUR interdum hæc arbores ſiue arundines, vocatæ *Mambiv*, in quibus naſcitur Tabaxir, tantæ amplitudinis & craſſitiei vt ex ea cymbas faciant, quæ binos viros capere poſſint, non quidem eas excauantes, ſed relictis ſolum duobus internodijs excidentibus. Conſcendere verò ſolent ſimiles cymbas bini Indi, iſq; nudi (nam nudos incedere in iis regionibus moris eſt) ſederèque ſinguli in eius extremitatibus, iunctis cruribus, tenentèſque ſingulis manibus remos trium aut quatuor palmorum longitudinis, quibus eas cymbas impellunt tanta dextertate, vt etiam aduerſo rapidòque flumine ſumma celeritate nauigare poſſint, quæadmodum meis oculis conſpexi in flumine Craganor, in quo plurimus eſt vſus cymbarum ex hac arundine confeſtarum, quoniam qui eis vehuntur ſecuriores ſeſe exiſtimant à Crocodilis, quos illi *Caymanes* vocant, magno numero in eo flumine verſari ſolent. Nam cum ij ferociſſimi ſint, ſæpenumero in naues maiuſculas & minuſculas impetum facere ſolent, vt eos qui illis vehuntur apprehendant. Si enim

aut in flumine, aut in litore hominē, bouem, bubalum, aprum, porcum, aut quodcumque tandem aliud animal comprehendere possint, illico deuorant. Indigenæ autem affirmant nunquam compertum esse, vt eos qui cymbis ex Mambu confectis vehuntur appetant, sed sæpenumerò conspectos esse natantes proxime illas, at tamen eas præterire sine noxa.

LIGNVM MOLVCCENSE. CAP. C.

Forma.

Nomina

Vfus.

Vires.

NVENITVR in Moluccis arbor quædam domestica Mali cotoneæ magnitudine, cuius folia Maluæ vulgaris foliis sunt similia, fructus verò auellanis, sed minor, molliore cortice & nigricante. Seritur coliturque in hortis diligenter, nec alibi facile inuenias: tanti enim ab incolis æstimatur, vt peregrinos ne ad eius quidem conspectum admittant. Incolæ *Panaua* appellant. Cùm verò istic Regis nomine gubernaret prudētissimus & animosissimus Dominus Ludouicus de Tayde, ipsius nomine hæc arbor dicta fuit, quoniam ille primus nobis eius insignes facultates aperuit. Accidit enim vt nobilis quidam Lusitanus, Henricus de Lima vocatus, dum in Moluccis versaretur, animaduerteret quanta cura & diligentia incolæ hanc arborem colerent, quantique æstimarent, atque ideò illius facultates apprimè intelligere cupiens, nonnullas tandem edoctus est. Nactus igitur trunci huius arboris partē, eam obtulit Proregi, bonarum rerum, & naturæ secretorum studiosissimo, tãquam medicamentum valde necessarium, cognitūque dignum, & nostris hominibus hæcenus inauditum. Anno autem sexagesimo primo supra millesimum & quingentesimum interrogans me Prorex, an aliquid de hac arbore inaudissem, aliquot eius facultates retuli quas ab aliis didicissem, conquerēs arborem nondum licuisse videre: tum ille eius quod habebat fragmento me donauit, imperans vt cum iudicio & ratione experirer, nec vllius vitam periclitarer, deinde rerum successum illi significarem: quod me facturum recepi. Eius itaque ligni periculum feci, cùm in nonnullis ægris quorū curam habebam in nosocomiis, tum in variis morbis qui in longa nauigatione plerumq; oriri solent dum in Lusitaniam redirem, partim ad iutus facultatum relationibus quas intellexerā, & vtendi methodo, partim iis quæ nobilis ille in Moluccis didicerat. Illius semen iam antè videram mihi donatum ad aues capiendum: etenim eo in aucupis vtuntur non modò in illa regione, sed etiam in multis Indiæ prouinciis, ad quas eius rei gratia venale defertur. Eius paucillum cum orizæ cocta mixtum auibus siluestribus exponunt: quæ degustāt, illicò decidunt sopitæ & stupide, quæ verò auidius id edūt, moriuntur antequam illis auxilium præberi possit, quod est, vt frigida caput perfundatur. Graculi omnium citissimè eo degustato extinguuntur. Nunc ad salubrem huius arboris materiem accedamus, cuius paucillum hodie plurimi facio. Intus sumptum, aut foris appositum, omnibus venenis resistit. Intrò assumitur magno commodo ex aqua rosacæa vel vulgari, cuiusque iusculo eius pulueris apta quantitas pro necessitate, & ægri natura, modò decem grana non excedat, sed infra id pondus consistat. Ad viperarum, Regulorum (qui serpentes pileati appellantur, & admodum noxij sunt) aliorumque similibus aspidum aut serpentum morsus bibitur hic puluis ex aqua, ipsiq; moribus puluis inspergitur. Eadem ratione præbent in vulneribus quæ à sagittis toxico illicitis facta sunt, quibus illius regionis incolæ plurimum vtuntur. Puluerem verò ex hoc ligno sibi parant lima è pelle marinæ caniculæ confecta, aut tenui aliqua ferrea lima. Robustissimo cuique dimidius eius scrupulus ex aqua limpida tepida aut rosacæa, aut gallinarum iusculo tepente, summo mane datur: cœna autem dici præcedentis parca esse debet euacuat enim omnes humores, præsertim crassos, lentos, & melancholicos: conuenit quartanis, diurnis, febribus con-

bus continuis, iliacis, colicisq; doloribus, flatibus, hydropisi, arenulis, renum calculis, vrinæ difficultatibus, seuissimæ colericæ passioni, aliisq; morbis, veluti articulorum & tibiæ inueteratis doloribus, scirrhis & scrofulis. Omnis generis lumbricos necat, & appetentiam deiectam reuocat: & si nimia fiat euacuatio, bibat æger dimidium cyathum *Camia*, hoc est, decocti orizæ, aut auiculam comedat: subito cessabit, quod sanè multa laude dignum est, paucisq; medicamentis vulgare, vt in potestate sit medici aut ægri, purgari quantum cupierit. Huc accedit quòd neque fœtorem, neque tædium, neque metum dum sumitur pariat, possitque sine diætæ obseruatione, etiam iis qui sua negotia foris peragunt, propinari, vt ex iis deprehendi qui vnà mecum eadem naui vehebantur, nullum sentientes incommodum, tametsi dum purgarentur nulla diætæ vterentur, viuerentq; solutissimè. Obseruaui etiam illius præstantiam in inueteratis capitis doloribus, hemicrania, apoplexia, aurium tinnitu, arthritide, ventriculi & vteri affectibus & asthma. Propterea fidens illi plurimum, sæpius in diuersis naturis, ætatibus & locis, feliciter vsus sum, & sine vlla molestia, nisi quòd in biliosis naturis, calidisq; ventriculis nonnihil molestiæ pareret donec cibum sumerent, & in nonnullis vomitum excitaret: sed biliosis hunc puluerem nonnunquam dedi syrupo acetoso aut carambola condita exceptum, aut in catapotia cum saccharo rosato efformatum. Exhibendus est summo mane, neque cibus aut potus concedendus donec purgati sint quantum necessarium videtur, tum demum cyathus iusculi gallinarum tepidi datur, dimidiaq; aut integra hora post conceditur pullus gallinaceus, & paululum vini aqua bene diluti, deinde toto illo die potu abstinet ad cœnam vsque, quæ parca erit, & facilis concoctionis. Subsequenti die sumitur saccharum rosatum cum aqua buglosi, aut borraginis, aut communi, atque iniicitur clyster ad aluum eluendam. Solet verò interdum in nonnullis ani pruritus & excoarationem excitare, atque in aliquibus (sed paucis admodum) hæmorrhoides. Hæc sunt quæ de hoc ligno Panaua conspexi & intellexi. Nunc verò in illis regionibus magnus est eius vsus, tantaq; æstimatio, vt sine metu in multis morbis supra enumeratis vsurpent. Ego bis illud sumpsi in coli dolore & hemicrania, mihiq; salutare esse deprehendi. Ceterū cùm propter eius insignes facultates incolæ plurimi faciant, easq; quantum in ipsis est, celare nos studeant, quæ proculdubio longè plures sunt quàm quas nouimus, speradum est temporis (quod omnia reuelat) successu reliquarum, quæ nobis adhuc ignotæ sunt, notitiam nos consequuturos: easq; in libro quem præ manibus habemus fideliter enarrabimus, si, antè quàm in lucem prodeat, intellexerimus.

MORINGA. CAP. CI.

Forma.

NENTISCI magnitudine est Moringa, cui persimilia habet folia: paucis prædita est ramis, càmque ob causam exiguam præbet vmbra, multis nodis scætet, adeoq; fragilis est, vt facillimè cùm ipse frutex, tū rami confringantur: folia saturatiùs virent, viuidiq; sunt coloris, saporis verò foliorum napi: fructum fert pedalem, raphani crassitie, octo angulis insignitum, colore dilutiore inter viridem & cinereum, intus candidum, medullosum, & in certa receptacula distinctum, quibus continentur rotunda semina. Eruo similia, virentia, & admodum tenera, sed sapore quàm folia acriore. Editur hic fructus cum carnibus coctus, aut alio modo paratus. Huius arboris radix Vnicor-nu, & lapidis Bezar vices supplet, veraque theriaca est qua vulgò incolæ vtuntur cùm aduersus omnis generis venena, tum morsus serpentium maximè noxiorum, vulgò *Culebras de Capillo* dictorum, aliorumque insectorum, & virulentorum animalium, cùm intrò sumptā, tum foris applicata. In colericâ quam vocant passio-

MORINGA, *Acosta.*

Locus.

Nomina

Negundo mas.

Negundo femina.

Forma.

Temper. & Vires.

NEGUNDO mas, *Acosta.*

nuntur omnibus doloribus ex quacumque causa prouenientibus: praesertim vero articuloꝝ doloribus ex frigida causa natis, atque in tumoribus & contusionibus, mirabiles praebet effectus. Vlcerebus etiam vetustis folia trita imponuntur felici successu, quandoquidem eorum materiam digerunt, eaq; emundant & ad cicatricem perducunt, modo corpus non sit impurum. Et sane in vulneribus, apostematibus

ne singularis efficaciae esse deprehendi. Miscetur remediis melancholicos humores purgantibus: & probe nota est elephantiasis laborantibus, quorum plurimos eius continuo usu sanari perhibent. Abunde nascitur variis Indiae locis, sed praesertim tota prouincia Malabar, secundum flumen Mangate, vbi admodum luxuriat, multosque fructus profert, qui vulgo in foro venduntur perinde atque fabae in Hispania. Arabes & Turcae *Morian* appellant, Persae *Tame*, Guzaratenſes *Turia*.

NEGUNDO. CAP. CII.

DVAE arbores multis Indiae locis, praesertim vero prouincia Malabar inueniuntur, in usu medico adeo commendatae, vt multis morbis vtilis esse deprehendantur. Earum prior mas censetur, & a Canarinis *Nigunda* appellatur, Amygdalae magnitudine, foliis superne virentibus, inferne hirsutis, foliorum Salviae modo, & in ambitu ferratis, quae procul aspicientibus Sambuci foliis similitima videntur. Altera Negundo femina nuncupata, aut *Norchila* a Lusitanis, vulgo in Canarin *Nyegundi* dicitur: in Balagate *Sambali*, in Malabar *Noche*: vtraque vero tam mas quam femina Arabibus, Persis & Decan incolis *Bache* vocatur, Turcis *Air*. Eadem magnitudine qua prior affurgit, folia vero habet ampliora, rotundioraque, neque in ambitu ferrata, foliis Populi albae perquam similia.

Vtriusque generis folia Saluiam odore & sapore referunt: degustata tamen magis amara & acris deprehenduntur: in plurimis foliis parte auersa summo mane inhaerens conspicitur spuma quaedam candida, quae nocte ex illis emanat. Vtriusque flos cinerei coloris est, plurimumq; ad Rorismarini florem accedit. Vtriusque fructus admodum similis est Piperi nigro, acris gustus quidem, sed minime vrentis vt Piper, at Zingiberi propemodum paris. Arborem moderate calidam faciunt, & semini paulo plus caloris tribuunt. Folia, flores, fructus contusa, aut in aqua decocta, vel in oleo fricta vtiliter impo-

NEGUNDO femina, *Acosta.*

NIMBO, *Acosta.*

tibus & contusionibus adeo vtilem experiuntur, vt chirurgorum operam minimè requirant. Mulieres horum foliorum decocto omni tempore vniuersum corpus lauant: tantaque inuasit persuasio apud illas, Negundo folia, flores & fructus vtilia esse ad iuuandum conceptum, vt eum qui contrarium persuadere conetur, lapidibus obruturae sint. Obstetricibus etiam, quas illi *Dayas* vocant, apprimè nota est haec arbor. Adeo frequens est huius arboris usus ad medendum in illis regionibus, vt nisi Deus praecifos ramos multiplici foetura renasci faceret, iam diu fuissent consumptae arbores, aut certe maximi pretij nunc essent: sed quo magis praeciduntur rami, eo felicius renascuntur, perpetuaque fronde virent.

NIMBO. CAP. CIII.

LIA est arbor medico in usu admodum commodata a Christianis & Gentilibus, reliquisq; earum Indiae prouinciarum incolis, rara tamen admodum: sed qui eam cognoscunt *Nimbo* appellant, Malabareses *Bepole*. Magnitudine est Fraxini, cui procul aspicientibus persimilis videtur: folia vtrinque viridia sunt, nec ab altera parte incana lanugine pubescunt, in ambitu ferrata & mucronata: rami multis foliis luxuriant, floribusque abundant exiguis, albis, quinque foliolis constantibus, flauis in medio staminulis, Lotiq; siluestris siue Trifolij odorati odorem referentibus: fructus est paruis oliuis similis, subluteus, cortice admodum tenui praeditus, nasciturq; ex ramulorum alis. Huius arboris folia nonnihil amaricant, saluberrimaeque sunt trita & cum succo limonum imposita vulneribus sordidis, cuniculosis, callosisq; cum hominum tum iumentorum: digerunt enim, emundant, sarcotica sunt, & ad cicatricem perducunt. Foliorum item succus perutilis est siue per os sumptus solus, aut ex vino, aut aqua, aut gallinae iusculo, siue vmbilico impositus solus, aut cum fellis bubuli momento, aut aceto, aut aloë, ad necandos & expellendos omnis generis lumbricos: quamobrem familiare admodum, & per-

quam salubre medicamentum est omnibus illius regionis incolis, praesertim Malabar prouinciae, quoniam lumbricis valde sunt obnoxij. Magnus est etiam eorum usus tum florum & fructus in articuloꝝ doloribus, tumoribus, membrorum debilitate, & apostematibus. Oleum item ex eius fructu expressum, multo

Nomina

Forma.

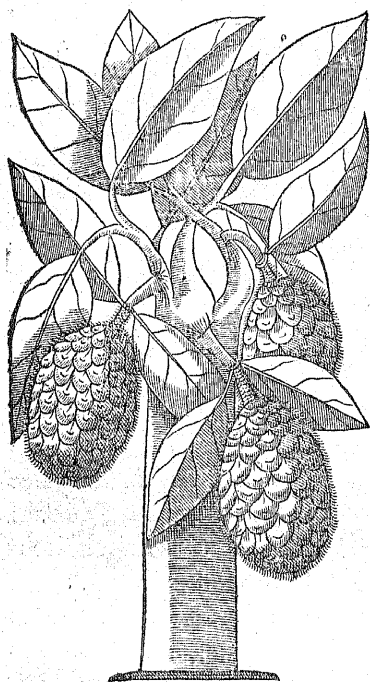
Temper. & Vires.

est in vfu in neruorum doloribus. Eoq; vulnera, neruorum puncturas, & contractiones curant Malabarenfes.

IACA. CAP. CIIII.

Nomina
Forma.

NASCITVR arbor in nonnullis Indiae insulis secundum aquas, quae licet nullum medicum vsum praebet, propter amplitudinem tamen & fructus elegantiam minimè praetermittenda est. Eam Malabarenfes *Iaca*, Guzaratenfes *Panax*, Canarini *Panasu*, Arabes *Panax* & *Iaca* nuncupant, Perse mutato p. in f. *Fanax*. Vasta est arbor, foliis palmaris amplitudinis praedita, dilute virentibus, neruo crasso & duro per longitudinem excurrente: malum ferronè germinibus aut foliorum sede, quemadmodum aliae arbores, sed ex ipso trunco maioribusque ramis nascens, longum, crassum, obscurius virens, crasso duroque cortice tectum vndique veluti adamantum cuspidibus septo, quae in spinam breuem, viridem, nigroque aculeo praeditam desinunt, admodum similem Durionis spinæ, sed minimè acutam aut pungentem, tamen si minitari videatur. Horum fructuum minimus est maximæ cucurbitæ amplitudine atque etiam maior, praesertim in Malabar, vbi praestantiores nascuntur: nam qui in Goa proueniunt, minores & peiores sunt atque magis insipidi. Cum maturus est hic fructus, bonum odorem spirat, eiusque duas differentias constituunt, vnâ *Barca* appellatam, & praestantiorrem, alteram *Papa* aut *Grasal* dictam, minusque bonam: deprehenditur postrema ex mollitie, quoniam si manu apprehendas, digitis cedit. Praestantissimi verò fructus pretium quadraginta marauedis non excedit, hoc est, paulò plus regali castellano. Per longitudinem secti hi fructus, intus candidi, & densa carne praediti apparent, ac veluti in capsulas aut receptacula diuisi, plena castaneis longioribus & crassioribus quam sint dactyli siue palmulae, cinerea tunica tectis, & intus albis castanearum vulgariarum modo, gustu terrestri & aspero, si virides edantur, multòque status generantibus: at si vti Hispanicae castaneae assentur, gustu sapido & venerem excitantibus, ob quam solam rem plebs frequentius vti solet. Sunt autem singulae haec castaneae pulpa flauescente & aliquantulum lenta inuoluta, & pulpam Durionis nonnihil referente, tamen si ab eo differat. Grati saporis est, praesertim quae in *Iaca Barca* cognominata continetur, optimi Melonis pulpae admodum similis: dura tamen concoctionis est, & admodum grauat ventriculum: atque, ut illarum prouinciarum medici aiunt, si in ventriculo corrumpatur, noxios & venenosos humores generat: quique frequentius hoc fructu vescuntur, facile in pestilentem illum & pessimum morbum *Morxi* appellatum incidunt.

Fructus
duo gene-
ra.

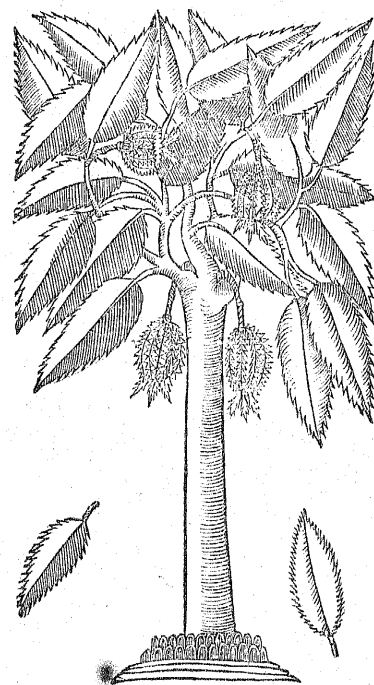
Vires.

DV

FRUCTVS est in Malaca adeò grati saporis & odoris, ut reliquis qui in ea prouincia gignuntur, tamen si plurimi sint & boni, praeferendi videantur. Cuius praestantia, & quoniam Doctor ab Orta illius etiam meminit capite de Datura, licet eum non vidisset, me impulit ut de eo scriberem tanquam oculatus testis, tamen si in medicina nullum locum obtineat. Vocatur hic fructus in Malayo (quae prouincia est vbi gignitur) *Durion*: ipsius flos *Buaa*: arbor ipsa *Batan*. Praegrandis est haec arbor, materie valida & solida,

DVRIONES, Acoſta.

crasso cinereoque cortice tecta, multis ramis luxurians, & copiosum fructum praebens: flores habet ex albo nonnihil flauescences: folia, dimidij palmi longitudine, duorum aut amplius digitorum latitudine, in ambitu tenuiter serrata, parte externa dilutius virentia, interna verò saturiore virore, & quodammodo ad rufum tendente praedita: fructum Melonis magnitudine, densa cortice septum, eoque multis breuibus crassisque & pungentibus aculeis horrente, foris viridi & veluti striis quibusdam quemadmodum Melo secundum longitudinem distincto: intus verò cõcamera: iones quatuor secundum longitudinè habet, singulas tria aut quatuor receptacula cõtinentes, quibus singuli fructus insunt admodum candidi vti lactis pingue, magnitudine oui gallinacei, gustu suauiore odoratioreque quam sit cõdimentum illud ab Hispanis *Maniar blanco* appellatum, nõ tamen adeò molles aut glutinosi: nam qui cadore illo non sunt praediti sed flauescunt, putridi sunt, aut aëris iniuria pluuiæ corrupti. Optimi cõsentur qui tres dütaxat fructus in singulis concamerationibus, deinde qui quatuor obtinent: nam qui quinq; habet, improbi cõsentur, quemadmodum & illi qui fissuras aliquas habet: non solè verò in singulis malis plures quam viginti fructus cõtineri, iiq; singuli inclusum habet nucleum, mali Persici nucleo similem, non rotundum, sed oblongiusculum, gustu insipido, quique guttu exasperet, veluti mespila viridia, propterea nõ eduntur. Calidus & humidus est hic fructus: & qui edere volunt, pede leuiter comprimere & frangere solent propter spinas quibus obsitus est. Qui nunquam his fructus ederunt, cum primùm illos olfaciunt, videntur putridas cepas odorari: sed postquam degustarunt, praereliquis cibis bene olere & sapere censent. Est verò tanta in exiltimatione, apud eos qui gulae dediti sunt hic fructus, ut putent neminem eo posse saturari, propterea varia dant illi epitheta. Memini videre quaedam Epigrammata ab eleganti Poëta in laudem eius conscripta: quae (si hic locus ferret ut adscriberentur) non dubito quin lectori plurimùm essent placitura. Tanta tamen est huius fructus in Malaca abundantia, ut singuli non plures quam quatuor marauedis veneant, praesertim mensibus Junio, Julio, & Augusto: nam reliquis pretiũ intenditur pro hominum arbitrio. Admiratione porò digna est Betele cum hoc fructu antipathia quae profectò tanta est, ut si quis in nauem Durionibus plenam, adesse aut concamerationem, vbi obseruentur, aliquot Betele folia reponat,

Nomina
Forma.

Fructus
delectus.

Tempor.
Vires.

Pretium.

corrum pantur & putrescant omnes. Et, sicut ex Durionum immodico esu ventriculus inflammatur & grauetur, folio Betele supra ventriculum imposito, subito mitigatur inflammatio, tumorq; tollitur. Et, si à Durionum esu ingeratur aliquot Betele folia, nullam noxam sentiet, quantumuis multos ederit. Inde fit, tum etiam ob eius gustum suauem, vt vulgò dicatur, neminem eorum esu posse satiari.

MANGAS, CAP. CVI.

Forma.

ASTA hæc est arbor & multis ramis prædita, fructumque fert magna ex parte aserino ovo maiorem, nonnullis interdum Indiæ locis binas libras, aut amplius pendentem. In eadem verò arbore persæpe colore differentes isti fructus conspiciuntur: alij enim dilute virent, alij flauent, quidam etiam ex viridi rubescunt: grati admodum saporis odorisq; est, & quando non est corruptus, Duracinis Perficis (quæ à carne firmiore flauaque

Locus.

MANGAS, Acoſta.

Nomina

Temper. & Vires.

Melocotonea vulgò appellantur) præstat. In multis prouinciis nascitur, vti in Malabar, Goa, Guzarate, Balagate, Bengala, Pegu, Malaca, aliisque Indiæ locis, & in Ormuz vbi reliquis præcellit. Nominatur *Mangas*, in Canarin *Ambo*, à Persis & Turcis *Amba*: permanetque in arbore ab Aprili in Nouembrem vsque interdum, pro locorum natura & situ. Editur hic fructus in laminas sectus aut sine vino, aut vino maceratus. Conditur etiam saccharo vt commodius adseruari possit, atque interdum cultello aperitur, & in eius medullium zingiber recens, allia, sinapi, sal, cum oleo & aceto insperguntur, vt vel cum oriza edant, vel oliuarum conditarum modo. Saliunt etiam & elixant, atque in forum venalem proferunt. Frigidus & humidus est, tamen si vulgus calidum constituat, & multas mordicationes in eorum qui vescuntur ventriculo parere affirmet. Quin & indigenæ medici calidum faciunt, & vituperant, dicentes serpiginem, erysipelas, biliosas febres, phlegmonas, & scabiem generare. Quod forte accidit ab eius in ventriculo corruptio-

ne: sed eo tempore quo inuenitur hic fructus, propter immoderatum æstum, in similes morbos incidunt etiam nonnulli qui illo abstinent. Antequam probe maturus sit, gustu adstringente est, & ea pars quæ ossiculo vicinior est, acerbior: sed maturus dulcis & sapidus est. Præduro putamine, vndiquaque tomæto, aut duris fibris transuersim & oblique excurrentibus operto tegitur nucleus longiusculus & crassiusculus, magnitudine ilignæ glandis, candidus & candida cute tectus, gustu amaro dum crudus est, ideòque aduersus lumbricos & alui profluvia vtilis: tostus verò iligneas glandes sapit. Inuenitur etiam huius genus sine ossiculo, palato admodum gratum. Aliud eius genus siluestre reperitur *Mangas brauas* nuncupatū, ad eò præsentis veneni, vt indigenæ illo sese mutuo perimant: nam si quis paululum ederit, ilico moritur: interdum oleum admiscunt ad exacuendam eius vim, vtq; celeriolem perniciem adferat: sed quocūque tandem modo sumptum, ad eò celeriter perimit, vt hætenus nullum sit repertum antidotum ad eius vim compeſcendam. Dilute viret, & aliquantulum splendet, lacteo succo abundat, paucaque

Mangas siluestre aliud genus. Vires.

paucaque carne præditus est, nam crasso cortice solummodo integitur ossiculum prædurum & cartilagineum, Cotonei tamen mali magnitudine est. Per vniuersam prouinciam Malabar prouenit copiose hæc arbor, domestica siue satiuæ minor, breuioribusque & crassioribus foliis. Pueri his fructibus, aureorum malorum loco sese mutuo petere consueverunt.

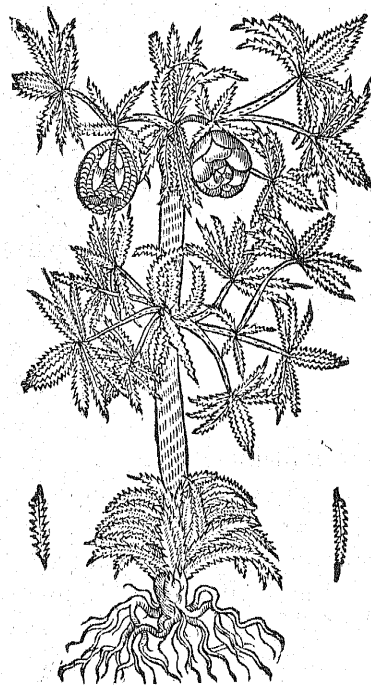
ANANAS SILVESTRIS, CAP. CVII.

LTIVS assurgit Nanà à nobis descripta supra huius libri cap. 75. quæ Ananas silvestris nuncupatur: namque truncum habet hastæ magnitudine læuem admodum, rotundum & Mali aureæ crassitie, spinis horridum: folia spinosis cuspidibus prædita, & per ambitum mollibus spinis sepra. Singula arbores secundum radicem summa tellure magnam foliorum comam fundunt, maiorum quam quæ in arbore sunt, quæq; procul intuentibus Aloës foliis similima videantur, tenuiorum tamen, pluribus spinis horridorum, & dilute virentiu: adnatis se propagat, aliaq; stirpes ex aliis enascuntur, præsertim in sepibus & hortorum ambitu quos egregie muniunt. Rami foliorum simul glomeratorum capita proferunt flauentium admodum, & tenerorum, suauissimi odoris, quæ nihil aliud sunt quam flos ipse: ex horum singulis spica prodit Arundinis spicæ non absimilis, sed crassior, compactior, & elegantior, odore Cedri. E ramis dependent fructus, *Ananas brauo*, id est, Ananas silvestres dicti, quonia cum domesticis nonnullam habeant similitudinem, Melonis magnitudine, coloris rubri elegantis & oculos oblectatis, toti in partes diuisi quemadmodum cupressini strobili, seu nuces exsiccatæ, sed tuberculis foris obsiti, vt procul spectantibus magni pinci strobili appareant. Capitum teneriora folia seu flores crudi eduntur carduòsque sapiunt, sed exiguum alimentum præbent. Fructus (quem pauci degustant) sapore vt cumque suauis præditus est, adstrictionis tamen austeræ, & palato parum gratæ particeps.

Forma.

ANANAS silvestris, Acoſta.

Succi plena est tota planta cum suis radicibus. Huius sex vel octo vnciæ ex saccharo summo manè sumptæ præsentissimum certissimumq; censentur esse remediū aduersus iecoris & renum calores, renum vlcera, purulentas vrinas, & penis exco-riationem: nam magna ex parte post tertium diem sanantur. Vtilem etiam in diabete esse ferunt: at non sum expertus. Arabes admodum laudant aduersus eosdem morbos & erysipelas: & *Quewa* vocant, quemadmodum in Decan, Persæ *Ananasa*, & *Angali* florem (qui caput illud foliorum odoratum est) Arabes *Chuxtaid*, Persæ *Pixcoxbuith* dicunt: Turcis est ignota. Habere hanc plantam aliquot notas non dissimiles Aloë Americanæ, annotat Clusius.

Vires.

Nomina

CARAMB

CARAMBOLAS ACOSTÆ. CAP. CVIII.

Nomina.

Forma.

Fructus.

Vfus.

nubeculas tollendas. Obstetricæ (quæ illis *Daya* dicitur) vidi fructu sicco & in puluerem contrito, & foliis Betele vtentem ad secundinas à partu expellendas, fetumq; mortuum educendum. Eius etiam muria conditi frequens est vsus, cum gratissimi sit saporis, & appetentiam excitet.

IAMBOS ACOSTÆ.

CAP. CIX.

Forma.

Fructus.

ALIVS est in India fructus, qui ob aspectus elegantiam, suauemq; odorem & saporem, tum etiam ob eius in medicina vsus, dignus est cuius historiam hic apponam. Arbor verò quæ hunc fructum præbet, vasta est, maximam Malum auream quæ in Hispaniis nascatur æquans, multis ramis in latum expãsis, multamq; vmbra præbentibus prædita, aspectuque pulcherrima, caudex maiorésque rami cinereo cortice integuntur: folia pulcherrima sunt, læuia, palmũ aut ampliùs longa, crassiore neruo per longitudinem, multis autem obliquis venis in latera excurrentibus, parte superna saturatiùs, inferna verò dilutiùs virent: flores ex rubro purpurascens, viuidi admodum coloris, multis staminibus in medio præditi, aspectu pulcherrimi, gustu capreolorum vitis simili. Fructus magnitudine est Pyri quod à Rege cognomen accepit, eiusque duo sunt genera: vnus enim adò obscure rubet vt niger videatur, magna ex parte ofsiculo caret,

caret, & succi bonitate præstat: alter ex candido rubescit, & ofsiculum continet album, durum, non admodum rotundum, ofsiculi quod in Persico malo est magnitudine, læue, & candida hirsutaq; membrana tectum, qui licet superiori bonitate cedat, dignus tamè est delicatissimorum etiam hominum palato. Vtriusque odor suauissimam rosam refert, frigidus & humidus est, & admodum tener, cortice adeò tenui & molli tectus, vt cultello auferri non queat. Altè suas radices terræ infigit hæc arbor, & post quartum annum fit fructifera: fructu sæpius eodem anno perficit, & nunquam sine flore aut fructu conspicitur, cum iidem rami floribus, fructu viridi & maturo semper ferè onusti sint, decidentiùsque quotidie floribus (sic vt solum rubro colore tinctum quandoque videatur) noui subnascantur, fructusque alij primùm enascantur, alij maturescant, alij iam maturi colligantur. Succissa arbore maturi facile decidunt: comprehensi verò rami ad fructus colligendos, facillimè ab arbore reuelluntur. Antè reliquos cibos initio mensæ edi solent atque interdium. Malabares & Canarini hunc fructu *Iamboli* vocant, Lusitani istic habitantes *Iambos*, Arabes *Tupha*, Indi, Persæ *Tuphat*, Turci *Alma*: Lusitani arbore *Iambeiro* appellant. Flores & fructus saccharo condiri solent, iisq; frequenter vtuntur in biliosis febribus, & extinguendæ sitis gratia.

Nomina.

MALA INDICA, ACOSTÆ. CAP. CX.

Forma.

Fructus.

Nomina.

MAGNA est arbor multis foliis & floribus prædita, & copioso fructu: folia minùs rotunda sunt Mali foliis, tametsi ea æmulentur: supernè saturatè virent, infernè candicant & pubescunt vt Saluæ folia, gustu adstringente: flores exigui, candidi, quinque foliolis constantes, inodori. Fructus Iuubis, seu Ziziphis similes, al j aliis maiores & suauiores, nunquam verò tam probè maturescens vt conseruari queant & in alias regiones transferri vt Zizypha, & perpetuò non nihil adstrictionis retinentes: vnde colligitur minimè pectori vtiles esse quemadmodum Zizypha. Huic arbori nomen est in Canara *Bor*, in Decan *Ber*, & in Malayo *Vidaras*, apud Lusitanos *Mançanas de la India*, id est, Mala Indica. Præferuntur fructus in Malaca nati Malabaricis: sed iis adhuc præstantiores quos Balagare profert. Conspicitur hæc arbor ætate alacis formicis perpetuò onusta, quæ in ramis eius Laccam elaborant.

IAMBOLOIN S.

CAP. CXI.

VIVS arboris materies cortice integitur coloris ferè eiusdem cum Lentisci cortice: folia Arbuto similia habet, sed Myrti virentis foliorum sapore: fructus Cordubésibus oliuis maturis similes, adstringentis gustus, & fauces contrahentis. Nullum vsus in medicina obtinent, sed eduntur cum oriza cocta, nam appetentiam excitant. Vulgus *Iamboloin* appellat.

I A N

Locus.

forma detractum ferunt. Nascitur ad ripas fluminis cuiusdam viginti quinque leucis à Lima distantis: nec alibi in India facile reperias. Indi capitis defluxionibus, rheumatismis, aut alioqui capitis grauedine laborantes, huius arboris corticem in tenuissimum puluerem comminuunt, & naribus imponunt: humores enim insigniter educit, qua ratione liberantur: quod verum esse nos ipsi experti sumus. Secundum caloris gradum excedere videtur.

PACAL. CAP. CXVII.

DEIVSDEM, inquit idem, fluminis ripas nascitur altera arbor, quam Indi *Pacal* vocant, iam descripta multò minor. Huius ligni viti cineribus cum sapone mixtis, Indi ad tollendos lichenes etiam foedissimos vtuntur, cum qui in capite nascuntur, tum qui reliquas corporis partes occupant: sed & vetustas cicatrices emaculare dicitur. Paululum huius ligni etiam accepi, cuius facultates experiemur.

CACHOS. CXVIII.

Forma.

ISSVM præterea sibi idem Monardes fuisse ait plantæ semen, plurimæ apud Indos æstimationis, *Cachos* vocatæ. Nascitur arbuti modo, insigni virore prædita est, folio rotundo & tenui: fructu fert Malo insano similem, altera parte sessilem, altera turbinatum, cinerei coloris, grati saporis & acrimoniæ expertis, minutum admodum semen continens. Inuenitur duntaxat in Peruanis montibus. Magnæ est apud Indos, vt dixi, æstimationis, ob insignes facultates. Nam vrinas ciet, arenulas & calculum in renibus pellit, quòdque præstantius est, illius vsu calculum in vesica comminui ferunt, si mollis adhuc sit, vllisque medicamentis comminui queat: eiusque rei tam multa proferunt exempla, vt admirationem mihi pariat: nam ea est mea opinio, vesicæ calculum haudquaquam expelli posse, solamque exemptionem illius remedium esse, nullum autem medicamentum adeò efficax esse, vt eum confringere valeat: aiunt tamen illius semen tritum ex aqua aliqua ad eam rem vtili sumptum, calculum in lutum dissoluere, quod excretum denuo concrescat, & in lapideâ duritiem conuertatur. Adolescentem vidi, cui hoc obtigisse scio. Is cum vesicæ calculo torqueretur, idque à lithotomis qui calculum deprehenderant intellexissem, & ex symptomatis quæ patiebatur agnoscerem, hominem veris initio ad fontem qui de petra cognominatur ablegauit, vbi cum duos menses hæsisset, à calculo liber rediit, & omne lutum, quod paulatim eiecerat, denuo in lapidea fragmenta concretum secum in charta detulit. Pauculum semen quod habemus terræ commitemus, & si nascetur vtetur, vt eius facultates quas in hoc morbo adeò prædicant experiamur.

Vires.

FRUCTVS SVB TERRA NASCENS.

CAP. CXIX.

Forma.

ISSVS eidem etiam est ex Peru fructus sub terra natus, pulcher admodum aspectu, & grati saporis, qui & radice caret, neque aliquam plantam profert, aut ab vlla planta producitur, sed solummodo sub terra enascitur quemadmodum tubera: dimidij digiti magnitudinem æquat, rotundus est & contortus, & affabre elaboratus, coloris spadicei, nucleum intus continens, resonantem dum siccus est, amygdalæ similem, cortice fusco, intus album & in duas partes diuisum vt amygdala. Grati saporis est, & auellanam gustu refert. Inuenitur apud flumen Maranon, nec vsquam alibi per vniuersam

Locus.

Indiam

Indiam: editur recens & exiccatus, sed torreri præstat: apponitur secundis mensis bellariorum loco, quoniam ventriculum admodum exsiccat & roborat: sed si liberalius edatur, capitis grauedinem generat. Eum admodum æstimant cum Indum Hispani, nec immeritò, quoniam eos qui ad me missi sunt degustans, grati esse saporis deprehendi. Temperatus esse videtur.

FRUCTVS LEVCOMA NVNCVPATVS.

CAP. CXX.

RBORIS etiam fructum inde accepit, quem Indi *Leucoma* nuncupant: similis est nostrati castaneæ cum colore, tum magnitudine, tum etiam sessili illa & albicante parte quam castanea obtinet. Prægnans esse videtur, sed quoniam binos duntaxat accepi, confringere nolui, cum alterum seuerim & non prodierit, alterum in aliud satiationis tempus seruem. Arbor in qua prouenit vastæ est magnitudinis, materiæque firmæ & robustæ, folia Arbuti obtinet. Fructum edulem gratique, saporis esse aiunt, & alui profluvia sistere quoniam adstringit: temperatum asserunt.

Forma.

Arbor.

SAPONARIAE SPHAERVLAE. CAP. CXXI.

ASSVLA ipsi præterea missa fuit subere contexta, plena sphaerulis admodum rotundis & nigris atque splendentibus, sic vt ex Ebena confectæ viderentur. Eæ verò constabant ex fructu in pumila arbore nascete magis incurua quàm recta, veluti Ruscus, cuius folia filici sunt similia. Ferunt ij frutices rotundum fructum nucis magnitudine lenta quadam pulpa reatum, qua sublata, relinquitur sphaera quadam maxime rotunda, coloris nigri, adeò dura, vt nisi malleo, aut alia quapiam re solida & dura confringi queat. Saponis vicem præbent hi fructus, quoniam si binis, aut tribus cum calida aqua vestes eluantur, multò nitidiores redduntur, quàm si saponis librari pondere elotæ forent: plurimam etenim spumam excitant, eosdemque effectus præbent quos sapo, paulatim liquecentes, donec solæ sphaerulæ superfint, quæ nucleus sunt huius fructus: perforantur deinde hæ sphaerulæ, fiuntque ex iis precariæ coronæ adeò elegantes vt ex Ebena confectas dicas, tum diutini vsus, quoniam difficulter confringuntur. Est verò is fructus adeò amarus, vt nulla quadrupes, aut auis eum degustent. Aliquot ex iis terræ credidi, quæ enatæ sunt, foliaque gestant admodum elegantia, & viridia: fructum suo tempore prolaturas existimo, paruulæ enim adhuc sunt plantæ. Describit quoque hunc fructum Ouiedus Indicæ Historiæ lib. 9. quod & ad Monardem annotauit Clusius. Sūt, inquit Ouiedus, in his insulis (Hispaniola videlicet) & cōtinenti quædam arbores, quæ à precariis sphaerulis & à sapone cognomen acceperunt, quarum folia Filicis folia nonnihil referunt, licet minora sint. Celsæ sunt & formosæ, fructum ferentes auellanæ, aut cerasij magnitudine, corolla insignitum, minimè edulem, qui sole exsiccat subflauum colorem retinet, is osiculum intus continet globulo bombardario æqualem, rotundum, nigrum, at si solis radiis opponatur, subrufum, quod semen exiguum & amarum habet. Ex his osiculis perforatis fiunt precariæ corollæ, non inelegantiores quàm si ex Ebena confectæ essent, imò iis præstant, cum quòd leuioribus sint, tum non adeò fragiles. Fructu integro cum aqua calida panni expurgantur perinde atque sapone: at si quis frequentius eo vtatur, pannos vrit & corrumpit: semel duntaxat necessitatis causa eluisse sufficiat. Pulpa osiculi ambiens ea est quæ saponis vicem præbet.

Arbor.

Fructus.

Exerc. 28.
28.
Forma.

CTONVM circiter pedum est arboris proceritas, quæ nascitur in prouincia Pudifetam. Ea rerum accessum videtur sensu percipere. Appropinquante homine, aut animali, ramos constringit: recedentibus pandit. Hoc vero simile est. Idem quoque spongiam facere confessum ac receptum est. Quare nemo nescit, genus hoc à Philosopho zoophytum appellari. At hæc etiam tactum præuenit, tum sensu, vt putant, tum sui, vt palàm videtur, subtractione. Quapropter aut afflatum percipere dicendum est, aut radice propter foli motum, compressionem, agitationemve. Hac de causa nominant incolæ Arborem pudicam. De eadem scribere hæc videtur Garcias in Aromatum Indic. Historia. Nascitur in Malauar planta miræ naturæ: nam si quis manū admoueat, illico contrahitur. folia Polypodij, flores verò luteos habet. Nullus veterum huius, quod sciam, mentionem fecit. Eam verò intelligere videtur qui Americam descripsit: quoniam in Peru prouincia plantam nasci asserit, cuius folia solo contactu siccantur. Sunt qui putant eandem à Theophrasto descriptam his verbis: *διδυμα δι' ἰδιότητι φύσει πτελε μέμφιν* (lege *ἰλμια*, vt & Gaza) *δ' ἔχει φύλλον ἢ βλαστὸς, καὶ τὴν ἕλκιν μορφήν ἔχει ἢ τὸ ἴδιον, ἀλλ' ἔτι δ' συμβαίνει πτελε αὐτὸ πᾶθος. ἢ μὲν γὰρ πρὸς σφίσι ἀγνοῦσθαι ἐστὶν αὐτῆς, καὶ δ' φύλλον παρόμοιον τοῖς πτεροῖσι* (Gaza legit *πτεροῖσι*, id est, Filicibus, Plinius *πτεροῖσι*, id est, pennis) *ἔταν δὲ τις ἕλκιν* τῶν κλωνίων, ὡς περ ἀφ' αὐτῶν ἀνθρακίον, τὰ φύλλα συμβαίνει φασί (Gaza legit *ἐπαμειβόμενα*, sed legendum *ἀφραυαίνόμενα*, vel *φραυλιζόμενα*) *ἔτα μετὰ τινὰ χρόνον ἀναβλώσκει τὸ πάλιν, καὶ γάλλιν*. Id est, Nascitur peculiaris quædam arbor circa Memphim, non foliis vel ramis, vel tota forma peculiare quid fortita, sed euentu: facies enim eius spinosa, folium Filici simile vt vertit Gaza, vel pennis, vt Plinius: sed cum ramulos quispiam contigerit, folia veluti arefcentia & languescientia cōtrahi aiunt, deinde paulò post ad vitam redire, & virere. Quæ Plinius sic conuertit. Siluestris fuit circa Memphim regio, tam vastis arboribus, vt terni nequirent, vel circumplecti, vnus peculiari miraculo, nec pomum propter, vsumve aliquem sed euentum. Facies enim spinæ, folia habet ceu pennas, quæ tactis ab homine ramis cadunt protinus, ac postea renascuntur. Huic arbori affinem herbam prodidit Apollodoros Democriti discipulus, quam iccirco Aeschynomenen appellabat, quia admotam manum refugeret foliorum contractione.

Lib. 2. c. 27.

Lib. 4. hist. cap. 3.

Lib. 3. ca. 10.

PAPYRVS. CAP. CXXIII.

Nomina
Lib. 1. c. 98
Lib. 4. hist. ca. 9.
Locus.
Forma.

PΑΠΥΡΟΣ Græcis, Latinis similiter Papyrus, Arabibus *Burdi*, siue *Berdi*. Dioscorides Papyri vt vulgò cognitæ descriptionem prætermisit. Theophrastus & natales & faciem quadatenus delineauit, & varium eius vsum exposuit. Nascitur Papyrus, inquit, non in altis gurgitibus, sed ad duos circiter cubitos profundo vado, alicubi etiam minore. Radix crassitudine est carpi robusti hominis, longitudine decem cubitos excedente. Crescit super terram ipsam, radices obliquas in imum demittens, tenues & densas. Surfum Papyrus producit, triangulos, quaternum ferè cubitorum magnitudine, quos in multas diffundit partes, coma inutili, inualida, fructu prorsus nullo. Radicibus pro ligno vtuntur, non ignis solùm gratia, sed ad diuersi generis vasa ex ipso conficienda: multam enim materiam habent, bonamq;. Papyrus ipse ad multa utilis est: ex eo enim nauigia fiunt, ex libro vela tegetesque texunt, vestes quasdam, itragula, funes, alia plura. Ac externis quidem notissimæ sunt chartæ (*βιβλία* dicit scapi tænia, ex quibus chartæ fiunt, scapos ipsos *παπύρος*, aliquando plantam totam *πάπυρον*, aliquando caulem) maxime verò suppeditando alimento plurimum confert: mandunt enim incolæ

Vsus.

incolæ Papyrus & crudū, & elixum, & assum, succum deuorāt, & quod mansum est expuunt. Talis igitur est Papyrus, & tales vsus præbet. Nascitur & in Syria circa lacum in quo & Calamus odoratus, vnde & Antigonus nauium funes faciebat. Eadem ferè Plinius tradit ex eodem Theophrasto. Papyrus ergo nascitur in palustribus Ægypti, aut quiescentibus Nili aquis, vbi euagatæ stagnant, duo cubita non excedente altitudine gurgitum, brachiali radice obliquæ crassitudine, triangulis lateribus, decem non amplius cubitorum longitudine in gracilitatem fastigiatum (legendum videtur ex Theophrasto, Brachiali radice obliquæ crassitudine, decem non amplius cubitorum longitudine, triangulis lateribus. Theophrastus tamen radicem carpi robusti hominis crassitudine esse ait, longitudine decem cubitis maiore.) thyrsi modo cacumen includens (sic Gaza reddidit quod Theophrastus *κόμην* dixit, Strabo *χάτην ἢ χολίαν ἀρξέταν, ἀσθενή*, quod aptius conuertisset, Comam siue iubam inutilem habent & inualidam: thyrsus enim à coma differt.) Semine nullo, aut vsu eius alio quàm floris ad deos coronandos. Radicibus pro ligno incolæ vtuntur, non ignis tantum gratia, sed ad alia quoque vtenfilia vasorum. Ex ipso quidem Papyro nauigia texunt, & è libro vela tegetesque, necnon & vestem etiam stragulam, ac funes. (Ex biblo Theophrastus eadem texti scripsit, nimirum ex Papyro siue Papyri caule, id est, caulis tæniis & philuris, non autem libro siue extimo cortice. Sed omisit Plinius mortalibus maxime necessarium huius plantæ vsum à Theophrasto positum, nempe ex biblo texti biblia, id est, chartas etiam externis notissimas, cum Græci longè plura chartis tradiderint, quàm ipsimet Ægyptij, apud quos Papyrus nascitur, memorabilium rerum monumenta faxis, obeliscis & pyramidibus inscribere soliti.) Mandunt quoque crudum decoctumq;, succum tantum deuorantes (Dioscorides & eum secuti, vt Pierius in Hieroglyphicis, falsò putarunt radicem *ἐχλιν τρὸς μὲν τι*, id est, alimenti non nihil præbere, ideoq; Ægyptios *διαμασσωμένους ἀποχυλίζειν*, mandere exugereq; succum, τὸ διαμασσημα ἐπιπνοίας. Nam præter Theophrasti perspicuam hac de re narrationem, Herodorus in Euterpe apertissimè refert Ægyptios Papyri è palustribus collectæ annua messe partem superiorem præcisam in alios vsus quàm alimentorum vertere, inferiorem autem cubiti longitudine & mandere & comesse, eximia quadam suauitate, cum in luculento furno torretur. Ante fruges inuentas præcisas Ægyptiis vsitatissimum & frequentissimum eum cibum fuisse ex Oro cognoscimus: scribit enim Ægyptios antiquissimam, & omni memoria priorè originem suam significantes, Papyri fasciculum pinxisse, quoniam eo primum vescerentur.) Nascitur & in Syria circa quem odoratus ille Calamus lacum. Neque aliis vsus est quàm inde funibus Rex Antigonus in nauibus rebus, Sparto nondum communicato. Nuper & in Euphrate nasci circa Babylonem Papyrus intellectum est eundem vsum habere chartæ. His subiungit Plinius chartarum genera, earumq; conficiendarum rationem explicat, oratione quidem satis obscura & perplexa, vt in re antiquissima, & nobis ignota, quam ex doctissimis eruditissimi Dalechampij in Plinium obseruationibus, & ex Guilandino perspicuam reddere & enucleare conabimur. Preparantur, inquit Plinius, ex eo (Papyri scapo) chartæ, diuiso (scapo) acu in prætenues, sed quàm latissimas philuras (rectius fortasse longissimas, Guilandinus nauult latissimas.) Principatus medio (subaudi Papyro, ex vetusto codice, mediis scilicet philuris) atque inde scissuræ ordine. Hieratica (id est princeps & primaria) appellabatur antiquitus religiosi tantum voluminibus dicata, quæ ab adulatione Augusti nomen accepit, (ablutione ex vetusto codice & Isidoro, Hieratica, inquit, subcolorata, Augustea facta abluendo candidior,) sicut secunda Liuiæ à coniuge eius. Ita descendit Hieratica in tertium nomen. Proximū Amphitheatricæ datum fuerat à confecturæ loco (Guiland. Arthribitica, ab

Lib. 13. c. 11.

Lib. 13. c. 11. & 12.

Arthribica præfectura, cuius meminerunt Strabo, Ptolemaus, Stephanus. Arthribin etiam memorat auctor. Quidam Amphitheatricam dici potuisse suspicantur, quod in Amphitheatris Ægypti, Alexandriaeque potissimum, à concursu populi vacuis cõficerentur, vt solent mercenarij opifices in locis publicis à vulgi turba non occupatis artem suam exercere. Fortassis & id Romæ factum in aliquo Amphitheatro, vnde nomen. Excepit hanc Romæ Fannij sagax officina, tenuatamque curiosa interpolatione principalem fecit è plebeia, & nomen ei dedit. Quæ non esset ita recurata, in suo (nomine) mansit Amphitheatrica. Post hanc Saitica ab oppido (Sai) vbi maxima fertilitas (Papyri suba.) ex vilioribus rametis (philuris) propiorque etiamnum & cortici Tæniotica à vicino loco (Guillandinus legit Tannica à Tani ciuitate, hodie Damiata) pondere iam hæc nõ bonitate vanalis. Nam Emporetica inutilis scribendo, inuolucris charta: u, segestriumque mercibus vsu præbet (Quidam legunt segestrium, ἐπὶ τῷ τῆ γῆν, σκεπάζειν, γλαυπῆν. Varroni tamẽ segestria dicuntur stramenta è segete, quibus lecticas inuoluebant, vt ab imbre, puluere, & externis quibusuis iniuriis defenderent. Alij quauis ἐν φημίω & inuolucra sic appellari putant, quod iis segerantur, seponantur ac separantur quæ occultant. Sunt etiam segestria vela aut tegumenta cilicia, ex pilis caprarum aut hircorum contexta Procopio lib. 2. belli Persici, & Suidæ. Suetonius in Augusto, segestrio aut lodicula inuolutus, non vt vulgò festerio. Cuiacius 13. Obseruat.) ideo à mercatoribus cognominata. Post hanc Papyrus est, extremumque eius scapo simile, ac ne finibus quidem nisi in humore vile. Vetus codices habent extimū, quod probat Dalechampius, pro extimo ac supremo cortice. In hoc Plinij loco Guillandinus Turnebum acriter insinuat, tres chartæ species inuehentem, Hieraticam, Augustam, Liuiam, cum vna eademque sit Ægyptiis dicta Hieratica, quoniã religiosis & sacris tantum voluminibus dicata esset, Romanis adulatione prima Augusta, adulatione secunda Liuia, vt obscurius & ignotius, ordinèque tantum tertium eius nomen fuerit Hieratica. At qui totum hac de re Plinij sermonem diligentius expendit, Turnebum & Ruellium à Guillandino iniuste reprehensos fuisse iudicabit. Cum enim chartarum genera pro latitudinis differentia recenset perspicue plures eius species constituit. Emporeticæ digitos sex esse vult, Saiticæ pauciores nouem, Amphitheatricæ nouem, Fannianæ decem, Hieraticæ vndecim, optimis vero duabus, id est Augustæ & Liuianæ (vt paulò post ostendemus) tredecim. Præterea Augustæ & Liuianæ eandem nõ esse apertissimè demonstrat: aut hæc Plinij verba. Augustæ in Epistolis auctoritas relicta. Liuiana suam tenuit, cui nihil è prima erat, sed omnia è secunda. Hæc ad Guillandini opinionem refellendam, tuendamque Turnebi & Ruellij sententiam satis valent, sed multò magis quæ sequuntur, in quibus ex Dalechampij iudicio & deprauata quædam corriguntur, & obscura declarantur. Verba Plinij sunt. Texuntur omnes tabulæ madentes Nili aqua. Turbidus liquor vim glutinis præbet, cum primo supina tabula scheda adlinitur, longitudine Papyri, quæ potuit esse segeginibus (alias segeginibus) vtrinque amputatis. Transuersa postea crates peragitur. Premitur (alias premuntur) deinde prælis, & siccantur Sole plagulæ, atque inter se iunguntur, proximarum semper bonitatis diminutione ad deterrimas. Nunquam plures (philuræ subaud.) scapo quàm vicinæ. Hic Guillandinus Turnebum & Ruellium ignorantie accusat, quod locum non intellexerint, nec viderint tabulas hic dici Papyri schedas, quæ auulsæ compinguntur, non autem asseres philuris subditos, super quibus glutinantur. At contra hi rectè, ille perperam sensisse videtur. Nam dum charta fiebat, necesse fuit tabulæ subici, super qua distenderentur rectæ & transuersæ philuræ, quæ glutino, vel aqua Nili turbida committerentur, quod Plinius his verbis indicat. Texuntur omnes tabulæ madente Nili aqua: sic enim ex manuscripti codicis fide legendum censet Dalechampius. Idem

Lib. 5. c. 10.

Ca. 12. li. 13.

Ca. 12. li. 13.

Li. 13. ca. 12.

Idem ex iis verbis perspicuum fit (cum primo supina tabula scheda adlinitur). Quæ sic accipit Guillandinus, cum primo scheda, id est, philura adlinitur & insternitur tabula supina, auferendi casu, id est, exporrecta in longum eadè philura. Quod sanè repetitionis genus insulsum minimè cõuenit succinctæ Plinij breuitati, cum prescius dici potuisset & aptius (cum primo supina scheda adlinitur) quibus verbis nihil clarius, nec cõgruentius esse potest. Supinam schedam idem exponit recto situ positam, quomodo Liuius supinas manus dixit erectas, matronis in publico dolore ad cælum & Deos tendentibus. Dalechampius verò supinam schedam interpretatur, cuius pars quæ in scapo vergebat introrsum, cum super tabula distenditur, extrorsum vertitur, nec tabulæ lignum tangit: sic enim posita, quia mollior, humidior ac tenerior est, facilius superiniectam aliam amplexatur & retinet. Idè Guillandinus legendum putat (transuersa postea cute peragitur.) At manuscripti codicis integritas vulgatam lectionem nihil immutadam esse suadet: cõmodius enim & cõcinnius appellari nõ potuit chartarum textus, quàm cratis nomine, ob rectas transuersasque philuras sibi mutuò superincubentes, quæ cratis vel clatrorum figura est. Porro plagula est chartæ iam cõfectæ, ac suis philuris, siue schedis, siue ramentis textæ velut lamina, quam chartæ nostræ ex linteis tritis cõfectæ folium vulgus vocat. An verò in apricis locis chartæ siccarentur an umbrosis & perfatis, nõ est indignum scitu quod id pertineat ad Plinij literam vel emendam vel cõfirmadam. Verum id quidem est, quæ solo a quæ humore glutinatur dissilire, cum vapore solis inarescunt. At quæ luto pingui, aut pollinis flore aqua diluto coherent, solis tepore & aestu, atque adeò ignis calore tenacius committuntur. Itaque qui chartas densas libris compingendis, aut tegendis mercibus cõficiunt, vbi prælo chartæ quadratam plagulam satis presserint, in solatu siccant, & librarij voluminum quæ consuuntur posteriora glutine oblita, vel igni admouent, vel soli exponunt, vt citius resiccantur. Quamobrem & olim chartas in solatu durari siccarique solitas vero absimile nõ est. Deinde Plinius

Lib. 13. c. 12.

cem. Quarta Amphitheatrica, nouem. Quinta Saitica, pauciorum nouem, nempe octo, quæ nec malleo sufficit, vel quod tam angusta sit, vt malleum qua parte ferit, latiore non admittat, vel tam fragilis sit, vt malleo percussa disrumpatur. Sexta Emporetica, sex digitorum. Taniticam cortici propiorè, & venalem pondere non bonitate in hoc censu nõ reposuit. Hæ fuerunt chartarum differentiæ dum vixit Augustus, mutata postea à Claudio. Nim ia enim Augustæ tenuitas tolerãdis non sufficiebat calamis, quo minùs pertunderent ac perforarēt, & transmittens literas, id est, literarum atramētum, literarum metum afferebat auersis. Sic enim legēdum ex vetusto codice. Nam aduersa charta est exterior, & oculis nostris obiecta, quam scribētes intuemur, in qua calamus properat. Auersa posterior, & à tergo posita. Litura verò effusi spatij; atramēti in bibula charta est macula, ei similis quam penna scripturam delētes inducimus. Apparet certè ea magis in auersa charta facie, illuc subeunte atramēto, vt cum aduersa iam aliquid scriptum est, in auersa maculis nigris fœdata prætereà nihil pingi queat. Igitur & secundo corio statumina facta sunt, è primo subtegmine. Vetustus codex habet, Igitur & secundo corio statumina facta sunt, vt primo subtegmina, sensu nihil discrepate, etiã si statumina legamus. Stamen id est quod colo obuolutum mulieres nent. Est & in textrinis filum telæ directum, intra quod subtegmē siue trama currit trasuersum. Statumen verò ridica siue palus quo vitis fulcitur. Auctoris ergo sensus est. In charta Claudij sicut primo corio è rectis philuris cōfecto additum est secundum velut subtegmē siue trama ex schedis trasuerfis textum, sic huic impacta pro tertio corio siue statumina sursum è rectis philuris composita, velut in primo corio. Auxit & latitudinem. Pedalis erat mēsurā, & cubitalis macrocolis. Sed ratio deprehēdit vitium, vnus schedæ reuulsioe ampliores infestāte paginas. Sic vetustus codex. Macrocol la ἐπὶ τῶν μακρῶν καλλῶν dicta putat Guilandinus, Dalechampius ἀπὸ τῶν μακρῶν καλλῶν, à longis velut artubus, & mēbris. Mensura pedalis & cubitalis, id est, sesquicubitalis harum chartarum an in lōgitudinem an in latitudinem exporrigeretur, Plinius non statuit: in latitudinem potiùs existimat Dalechampius, de latitudine enim hīc agitur: & scapi Papyri, vnde schedæ distrahebantur, nota est lōgitudō ex superioribus, circiter quatuor pedum, quæ ad pedis vel cubiti mēsuram contrahi nõ potuit: quamuis μακροκόλλω nomē longitudinem potiùs indicet quàm latitudinem. Cùm autem vnus schedæ reuulsione ampliores vel plures infestari paginas dixit, docet nos plagulas chartæ confectæ, siccata, malleata, lauigata plicari solitas in paginas, vt sit & in nostris linteis, quæ quo complures essent, magis scriptura conturbaretur ac laderetur, si quis vnam philuram vel improbitate ac malitia, vel corruptam ac vitiosam exemisset. Augustam epistolis laudatam testatur Martialis, salutatricemque vocat.

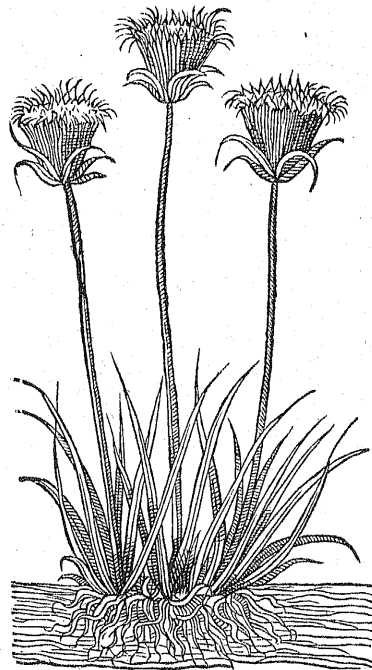
Lib. 9. *Marcus amat nostras Antonius Attice musas,*

Charta salutatrix si modo vera refert.

Ex his pro æstimationis ac pretij ordine, & latitudinis varietate, quoniam par ferè esset omnium longitudo, chartas numerare, & in suis classibus recētere possumus. Augusti tempore Macrocolas primas, pedem aut sesquipedem latas, Augustam & Liuianam optimas, digitos tredecim, Hieraticam vndecim, Fannianā decem, Amphitheatricam nouem, Saiticam, & quam omisit auctor Taniticam pauciores, nempe septē vel octo, Emporeticā sex: quas omnes anteiuit & bonitate & dignatione Claudia, principatu Claudij texta, ex duobus staminibus siue statuminibus, & interiecto vno subtegmine optimis, nempe Augusta & Liuiana aliquatò latior, vt suspicari licet, ad digitos quatuordecim vel quindecim. Ex his cuius per spicū esse potest, Guilandinum non rectè affirmasse Augustam & Liuianam, Hieraticam eandē esse chartam. Hīc nõ sunt omittēda chartarum vitia quatuor, quæ auctor

auctor ponit, scabritiam, rebellem cōtumaciam, lentiginem, tæniā vnā vel plures. Scabritia, inquit, lauigatur dēte, & c. Id est, Scabritiæ remediū est dente vel concha politura, moderatione tamē adhibita, ne vehemētius atteratur. Nam quamuis ex cōplanatione & erugatione splēdeat magis, fulgentēq; nitore oculis placeat, validiore tamē attritu nõ forbet atramētum sed respuit, & si quæ literæ appictæ sint, instabilis & fugax est scriptura, nec permanet. Alterum vitium est rebellio. Rebellat humor incuriosè datus, cū artificis operæ & studio reluctatur pertinaciùs, nec omne corij spatium ex æquo rigat & oblinat, sed alicubi subsistit copiosior, alicubi parciore affunditur, vnde plagularum fit inæqualis & superficies, & resiccatio. Nam cū probè curatam, subactam, tractatamq; chartam esse putat artifex, neq; quicquā aliud operæ suæ prætereà desiderare, tum cōtra eius spem vitium id detegitur, & tanquā recrudescit, quod eius diligentiæ negotiū faciat. Itaq; retexēda charta, & eodē labore domanda, atq; peruincēda quo prius. Malleo deprehēditur id vitium, aut quod percussam laceret, aut quod eminentiora tubera, depressoressq; lacunas plagularum inæquali percussu tondat, & inuenusta deformitate tusas ostendat. Prodit eam labē etiã odor, charta præsertim negligentiùs prælo cōpressa & siccata, mucidus fœtidusq; putrescente ac sicum olente humore, qui nec prælo est elusus, nec insolatu dissipatus. Deprehēditur & lentigo oculis, & c. Lentiginē in charta Plinius appellat næuos, fordes, decolores punctorum notas, & maculosas velut aspergines, quæ fiebāt dum cōpingerētur coria, si quid illaberetur impurius, quod

PAPYRVS *Aegyptia,*
Pena.

natiū colorem inquinaret, aut si quid in schedis cōtortum & conglobatum chartam infusca ret. Oculis id cognoscebatur, vel conspecta statim charta, si macula in aperto forēt, vel ad solem explicata, si altius infiderēt (Sed inserta mediis glutinamentis tænia.) Quartum ac postremum vitium est tænia, non, vt Guilandinus arbitratur, philura vel schedæ, sed oblongus & angustus in plagulis ductus, nullo glutine, aut pingui humore litus & opertus, in quo sola Papyri fungosa & bibula raritas absque vllō rectorio calamis scribētium occurrit, & literam siue atramēti picturam dum haurit diffundit. Quod nec icū mallei, nec oculorū conspectu exploratum sed scriptura tantum, tum picta litera liquecēs vtraq; parte cōbibitur, & tam aduersam quàm auersam partem inquinat. Hæc de Papyro & veterum chartis ex Plinio & Dalechampij observationibus studioso lectori fortasse nõ iniucunda exponere voluimus. Papyrus Niloticam siue Aegyptiam ex Aegypto delatam, & qualē describunt Theophrastus & Plinius, Pena in horto Pisano florentem se legisse ait, quam Cypero cōgenerem facit & similitimā, verum elegantiore multo, iunceo, arundinaceo ve triquetro caule, medulla farcto tomētitia, stipitibus multis, proceris, lænibus, nitidis surrectis, senū, interdum septenū cubitorum altitudine, quibus ad imum tantū folia insunt Cyperi aut Sparganij repanda, radicibus arundinaceis, fibrosis, floribus valde speciosis, luculētam in ambitu cæsariem referentibus, numerosis gracilibus thyrsulis, dēso & æquali comarum stipatu, & apicibus prominentibus, Ferulæ in modum collectis, nõ vt in Cypero sparsis, quos circa ortum ambiunt radiatim foliola

foliola multò minora illis quæ sunt ad imū, vt in Cypero. Quare veri simile est, inquit Pena, hãc veram esse Theophrasti Papyrū, cuius descriptio apud Pliniū neq; mutila, neq; ex duabus diuersi generis cōfusa, nempe hac Ægyptia, & Babylonia, vt cēset Pena, sed eadē planē est quæ apud Theophrastum, vt supra citatos vtriusq; locos cōferenti facilē innotescet. Præterea cū scribit Pena Pliniū vsum tum funium tum chartæ obscuriùs tradētem his verbis, Texuntur omnes tabula madēte Niliaqua, quod de funibus quis fortē interpretetur, inquit: & mox, Turbidus liquor vim glutini præbet, &c. cū scribit, inquam, medullæ gluten in chartas duci solitum innuere videri. Ad hæc cū antè dixerit caulis medullam tomētitiã tufam, glutinifq; in speciem subactam, ductam olim fuisse in bractæas Papyraceas, quæ mutuò sibi appressæ folia crassiora cōflabant, scribendo apta, quemadmodū etiam fit ex laciniis linei panni cōtusi, & in candidum redacti, neq; chartarum pri scarum, neq; nostrarum conficiendarum rationem intellexisse videtur. Neq; enim medulla vlla Papyri in laminas ducebatur, quæ mutuò appressæ folia cōficerent, sed scapi Papyri philuræ super tabula exporrigebantur rectæ & transuersæ, ex quibus plagulæ & chartæ fierēt, vt prolixè & dilucidè ex Plinio declarauimus. Neque panni linei in gluten rediguntur, vnde chartæ nostræ fiant, sed ex lineis pannis tritis & aqua dissolutis folia compinguntur, quæ postea glutine accepto solidescunt. Nunc de medico Papyri apud vereres vsu dicamus. Ad aperiendas fistulas, inquit Dioscorides, madefacta lino inuoluitur, vsque dum inaruerit: constricta enim atque immissa in hiatus, humore completur, & intumescendo fistulas aperit. Cremata Papyri cinis nomas cū omnium partium, tum oris maximè cohibet: verū id meliùs combusta charta præstat. Quæ verò addit de radice Ægyptiis alimentū nonnihil suppeditante, id iam refutauimus. Galenus de eadem ita scriptum relinquit. Papyrus ipsa quidē per se in vsum medicinæ non venit, at macerata aut vsta utilis efficitur. Igitur oxycrato vino uve macerata recētia vulnera glutinat, maximè in circulum circumposita. At vsta medicamentum est exsiccat, velut & chartæ combustæ cinis, nisi quia infirmior est quàm Papyri. Plinius, cognata in Ægypto res est Arundini Papyrus, præcipuè utilitatis cū inaruit (Dioscorides prius madefacit, & imbuit, mox circumdato ligno constringit, quoad compressa exsiccat) ad laxandas siccandasq; fistulas (ad aperiendas siue recludendas fistulas tantum dixit Dioscorides) & intumescendo ad introitum medicamentorum aperiendas. Charta quæ fit ex ea, cremata inter caustica est. Cinis eius ex vino potus fomnum facit (de ea re nihil planè Dioscorides) ipsa ex aqua imposita callum fanat.

Vires. Lib. 4. c. 98.

Lib. 8. sim.

Li. 24. c. 11.

IUNCUS ODORATUS. CAP. CXXIIII.

Nomina

Lib. 1. c. 15.

Locus.

Præstantia

Lib. 21. cap.

IXOÏΝΟΣ & οχθίνοσ ἀρωματικός Græcis, Latinis Iuncus odoratus, Cornelio Celso Iuncus rotundus, vt distinguat à Iunco vulgari & Cypero, Iunco triângulari, Officinis Squinanthum, dictione ex οχθίνοσ & ἄνωσ, id est, ex Iunci flore deprauata, quo Schoenanthi nomine olim vocabatur à multis tempore Galeni à præstantia roseæque fragrantia, Serapioni Adher, non Adcher, vt in excusis codicibus legitur, Auicennæ Adhar, non Adchar, Hispanis *Paya de la Mequa*, siue *Paya de Camelios*, Gallis *Pasture de chameaux*. Dioscorides locos natales, & præstantioris notas potiùs, quàm totam eius figuram descripsit his ferè verbis. Iuncus odoratus in Africa & Arabia nascitur. Laudatissimus ex Nabathæa, proximus Arabicus, quem aliqui Babylonicum cognominant, alij teuchitin: pessimus ex Africa. Eligendus est rufus, recens, floribus refertus, tenuis, purpurascens, fissilis, qui manibus confricando rosæ odorem emittit, igneæ mordacitatis ad linguam. Breuiùs hæc Plinius dixit. Ob id & odorati Iunci medicina dicentur, quoniam

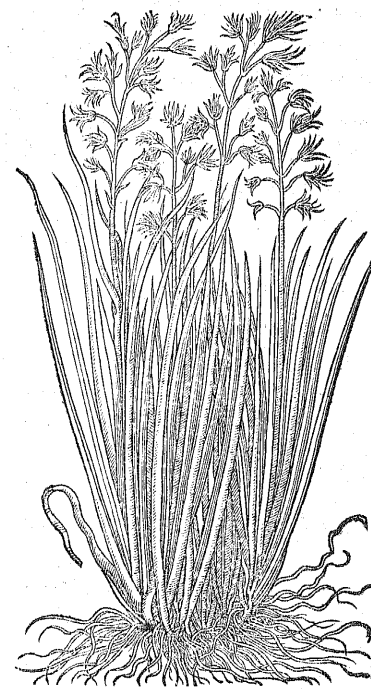
quoniam & in Syria Cœle (vt suo loco retulimus) nascitur. Laudatissimus ex Nabathæa, cognomine teuchites, proximus Babylonicus, pessimus ex Africa, ac sine odore. Est autem rotundus, vinosæ mordacitatis ad linguam. Syncerus in confricando odorem rosæ emittit, rubentibus fragmentis. Quæ si cum Dioscoride conferas, quædam manca, alia perperam notata perspicies. Neque enim ex Dioscoride Iuncus ex Nabathæa teuchites cognominatur, sed Babylonicus. Quare sic Plinij locus explendus videtur. Laudatissimus ex Nabathæa, proximus Arabicus, quem aliqui Babylonicum cognominant, alij teuchitin, pessimus, &c. Est autem τεύχος, ἀγχθίνον, vas, vnde τεύχθιτις οχθίνοσ, quod vas afferretur. Neque vinosam mordacitatem Iunco huic inesse ait Dioscorides, sed linguam mordere μετ' πολλῆς πυρρόσεως, id est, cum multo feruore: neque rubentia fragmenta, sed χεῖρα ἐκπύρρον, id est, fissilem & purpurascem. Quod vterque de rosæ odore dixit, id negat Garcias: nam tritum quidem ait iucundum odorem spirare, sed non rosæ: annotatque Dioscoridem in his aromatis sæpe incertis comparationibus vti. Auicenna duo Iunci genera statuit, vnum Arabicum, & boni odoris, alterum in Agiami natum, quo vocabulo Damascum ait intelligi Garcias. Alij Iuncum Agiami accipiunt Iuncum vulgarem, de quo Dioscorides lib. 4. vt eo capite Auicenna duo capita Dioscoridis commisceat, vnum de Iunco odorato, alterum de Iunco vulgari, qui locis humidis nascitur: nam Agiami exponit Bellunensis natum in loco humido & palustri. Illud verò æquè absurdum quod subiicit ex Dioscoridis auctoritate, Iuncum odoratum duarum esse specierum, quarum vna est quæ non habet fructum, altera quæ fructum habet nigrum: neque enim Dioscorides ita distinxit, neque fructus Iunci odorati vsquam meminit. Serapio ex Abohanifa tradit Iuncum odoratum radicem habere similem Chulem, latiore tamen, cum minoribus tuberibus, ramulos tenues, qui fructum ferunt similem floribus Arundinis, sed gratiorem & minorem. Quid autem Serapioni sit Chulem nescio, nisi fortasse sit gramen, aut herba vulgaris Græcis ὄβα dicta. Pandectarius

Lib. 2. cap. 121.

Cap. 42.

Cap. 18.

IUNCUS odoratus, Matthioli.

SCHOENANTHI flores, Lobelij.

Vocat

In cap. 16. vocat Chulem herbam capillarem. Recētiore accuratius & magis signatē Schœnanthi speciem expresserunt. Matthiolus, qui se arculam florum Schœnanthi plenam habere ait, folia ei Caricis vel Zeæ tribuit, robustiora tamē, sursum spectantia, ex quibus culmi geniculati, & in horum summitate flores exeunt odorati. Radix subest ima parte villosa odorataque, sed odor tempore perit. Clusius in scholiis in Garciae historiam refert natas sibi fuisse Iunci odorati plantas ex semine Italia misso. Is teneris multis culmis assurgit, tenerioribus foliis quam Gramen, siue *πλάτανη*, quam plurimum refert, linguam mordicantibus iucunda & aromatica quadam acrimonia, quæ trita gratum quidem spirant odorem, sed in quo Rosæ odor non appareat: nam manducata potius Rosæ præsertim saccharo conditæ odorem æmulari videtur. Nullum protulit florem, quod seriùs prouenerit. Radix fuit numerosa, capillacea, non, vt dixit Serapio, nodosa, gustu feruido & aromatico. Tandem frigidioribus perit, vt annua planta esse videatur. Eius iconem ex eodem Clusio hic proponimus, cui addidit Lobellius flores spicatum è glumis secundum caulem Liliij ritu hærentes, quos etiam hic appinximus. Nascitur in Mazcate & Calaiate Arabiae prouinciis maxima copia Garcia teste, non aliter quam Gramen vulgare in Hispania, quo pascuntur animalia. Ab incolis vocatur *Sachbar*, à nonnullis *Flaxis cachule*, id est, herba lotoria, siue lotionibus idonea. Aliis etiam nominibus Arabes Schœnanthum nuncupant, vt Auicenna Adhar, Serapio Adher, vt diximus, quos sequuntur Arabici omnes & Persici Medici. Florem verò vocant Foca, Persæ qui ad supradictas vsque prouincias pertingunt, Alaf, quod herbam significat. Apud Indos Herba Mazcatensis appellatur. Sunt qui Paleam de Mequa vocant, alij Pastum camelorum, nec immeritò. Non sunt tamen istic adeò frequentes cameli, vt totum gramen cum floribus depascantur. Sunt enim etiam asini, muli, equi, boues, capræ & oues, quæ nullum aliud pabulum norunt, quam hunc Iuncum. Quare non temere scribit Galenus nescire se quomodo Schœni anthos, id est, Iunci odorati florem vocent, cum floris copiam non admodum suppediter. Nam etsi tota adferatur herba, sunt tamen eius superiores partes à camelis sæpe depastæ: vescuntur enim ea, & delectantur maximè, non quòd tantus sit illic camelorum summitates depascantium numerus, vt nullus vnquam flos nobis compareat, sed quòd trunca sæpe adferretur herba, nempe radix, folium, caulis, flores autem ferè nulli, quemadmodum hodie videas in emporiis magnam plantæ copiam, flores autem perpaucos, tum quia plurimæ illic animantes iis vt cæteris graminibus vescendo summitates absumunt, tum quia flores papposi tenuisque facillè dilabuntur. Huic florum paucitati accedit institorum negligentia, qui nullos adferunt, medicis hos non postulantis, quòd eorum vsus deserit. Desertur quidem in Indiam in medicum vsum vsurpandus. Maxima tamen copia in fasciculos colligatos nauibus inferunt equarij mercatores, vt equis substernant, ne stercoreis & vrinæ pædore offendantur: nam simul atque maduerit in mare abiiciunt, & recentem substernunt. Sed & nauæ fasciculos aliquot secum aduehere solent, quos in India vendunt. Refert idem Garcias se in insula Dio vili emisse multos Iunci fasciculos, quos in Lusitaniam cum aliis aromatibus mitteret, nullum tamen florem se vidisse: Sed nec ab incolis in pretio habebatur, nec eius vllus apud eos vsus nisi in lotionibus: eo enim se & iumenta sua lauant. Arabes verò & Persæ Medici ad medicamenta duntaxat vsurpant. Schœnanthum nostrum ex Alexandria Egypti ad nos aduehitur, eò importatum ex locis antedictis. Sed in eo deligendo diligentia magna est adhibenda: id enim pælearum quarundam & herbarum festucis impostores adulterant. Ad hæc ne vetustate vires amiserit diligenter expendendum Hæc enim vitia multis persuaserunt Schœnanthum Officinarum spurium & illegitimum esse. Sed falsantur

Iuntur illi, quoniam tum descriptio, tum vires perspicue eos resutant. Nam quod radices primùm medico vsui conuenientes illi non inesse contendunt, sed capillorum modo tenues, deinde paleas ipsas nullam gustantibus acrimoniam relinquere, postremò Schœnanthum vulgare Iuncum non proferre, sed calamos geniculatos Trisici vel Hordei modo, in iis vellemeter errant: siue enim tenues sint radices, siue crassæ, nihil ad historiam attinet, modò iis viribus prædita sint quæ eis tribuantur, quibus ideò destituta non sunt quòd sint capillacea, nam Dioscorides eas non descripsit. Quod Schœnanthum nostrum acrimonia careat, id falsum est: id enim quod vetustate euandum & exoletum non fuerit, linguam manifestè vellicat. Quod Iuncum ferat, non calamos quos ferre debeat, apertè Dioscoridi refragatur, scribenti: *χρῆσις δὲ τῆς ἀνθῆς, καὶ τῶν καλαμῶν, καὶ τῆς ῥίζης*, id est, Vsus est floris, calamorum, & radices. Illud verò absurdissimum, Galangam Iunci odorati radicem esse, cum Galanga auctore Garcia in China nascatur, quæ bis mille leucis ab Arabia distat, & plurimum à Iunco odorato differt tum foliis, tum radice, nec nisi fata proueniat, Iuncus autem sponte nascatur, nec feratur. Alij aliis rationibus nostrum Schœnanthum vt adulterinum improbat. Primùm quòd caulem Cyperi non habeat, vt Dioscorides in Cypero testatur: deinde quòd radices nostro Phu similes non sint: præterea quòd antiquis florum, caulibus, radicibus vsus tantum fuerit, non foliorum, quibus hodie tantum vtuntur: adhæc quòd in nostro Schœnanthi tum caule tum radice nullus prorsus calor percipiatur, nec sapor, sed in foliis quibus Dioscorides non vtitur. Quæ facillè refelluntur. Dioscorides enim Cyperi caulem nulla adiectione dixit esse *ἴμοιον χρίνον*, id est, similem esse Iunco, vulgari scilicet. Quare Ruellius perperam caulem Iunci odorati vertit. Cum enim Dioscorides Schœnantho calamum tribuat, Cyperi autem caulis calamus non sit, nec rotundus, nec geniculatus calami instar, sed angulosus, vt ad huius discrimen Iuncus ille odoratus rotundus cognominatus sit à veteribus, quoniam pacto Dioscorides capite de Cypero ei Iunci odorati rotunditatem assignasset? Idem nusquam Phu radicem Schœnantho similem dixit: sic enim capite de Phu, *ῥίζα δὲ ἢ μὲν ἀνωτέρα πρὸς δασυτέρας μέρεσσι τὸ πᾶχος, ὡς λαγία δὲ ἐπιρρίζια ἔχει χυμώτερον χρίνον, ἢ μέγιστον ἐλλέβορον*. Id est, radix Phu superior digiti parui crassitudinem æquat, ex obliquo fibras seu radículas habens Iunci & Ellebori nigri modo. Hic fibras radices Phu fibris radices Iunci simpliciter comparat, vt hic quoque Ruellius malè Iunci odorati verterit. Quod autem Schœnanthi nostri caules & radices minimè in medicina vsurpentur, sed folia duntaxat, nõ euenit, quòd pariter illa sapore, odore, viribusque careant, (sunt enim omnes odorata & efficaces) sed quia post Dioscoridis tēpora incuria Medicorum ita inualuerit vsus, proculdubio reuocandus, vniuersaque planta vtendum in posterum, quod testatur Galenus his verbis. Ego quidem mihi testis esse possum, habere me nunc ad manus aliquot Iunci odorati plantas, quarum calami ac radices non minùs sunt acres quam folia. Quare qui Schœnanthi nostri natales ac facultates diligentius examinauerit, id ex Arabia in Alexandriam, inde ad nos importari ex negotiatoribus certò intelliget, ac legitimi facultatibus præditum esse testabuntur Medici omnes, qui id sæpe in medicamenta vsurparunt. Eas autem facultates Dioscorides ita declarat. Iunci odorati floris, calamorum, radices est vsus. Vim vrinæ *Vires & Temper.* ciendæ habet, menses pellit, inflationes discutit, caput aggrauat, modicè adstringit, comminuit, concoquit, & venarum spiracula aperit: flos eius in potu vtilis est sanguinem reiciendis, doloribus stomachi, pulmonis, iocinoris & renum. Miscetur antidotis. Radix adstringentior est: ideò fastidiis stomachi, hydropicis, conuulsis drachma vna cum pari pondere Piperis per dies aliquot datur. Decoctum vuluæ inflammationibus, ad desidendum fofus vtile est. Plinius aliter de iis

scripsit. Discutit inflationes, ob id stomacho utilis, bilémque & sanguinem reiicientibus. Singultus sedat, ructus mouet, vrinam ciet, vesicæ medetur. Ad muliebres vsus decoquitur, opisthotonicis cum resina arida imponitur. Dioscorides florem duntaxat stomacho vtilem esse dixit, & sanguinem tantum reiicientibus. Quod Plinius ad muliebres vsus decoqui, ille decoctum ad inflammationes vultuæ feminis infidentibus vtile. Vterque vrinam ciere. Reliqua, quæ Plinius habet, Dioscorides prætermisit. Galenus de iisdem hæc prædidit. Schœni anthos modicè calfacit, modicè etiam adstringit, nec planè à tenuitatis natura alienus est. Quare vrinam mouet, mensèsque ciet, adhibitum siue in forum, siue in potionem. Prodest & stomachi, & iecoris, & ventris inflammationibus. Magis adstringit radix. Flos calidus est. Porro in omnibus sui partibus, in aliis magis, in aliis minus gustantibus apparet adstrictio. Quare hæmoptoicorum medicinis admiscetur. Hæc Galenus. Et si in Officinis verus odoratus Iuncus reperiatur, tamè odor & sapor adeò euauerunt, virèsque tempore ita imbecilles factæ sunt, vt putent nonnulli hunc non aliam esse plantam, inquit Pena, quàm quæ passim in Adriaticis frequens, & nonnunquam in mediterraneis, litoribus, & sabuletis occurrit, planè specie, magnitudine, culmòque concolori similem Iuncò odorato: meminitque ille hanc sibi obrusam à pharmacopœis Venetiis & Monspelij, qui affirmarent veri esse congenerem. Verùm ab illius præstantia longiùs abest, quàm Cana vulgaris à Calamo aromatico deinde foliis est gramineis, & longè dissimilem florem profert. Coniicere possit quispiam Iuncum esse odoratum, quem in Campania inueniri memorat Plinius.

Lib. 8. sim.

Marinus Iuncus gramineus foliis Schœnanthi.

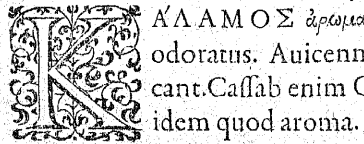
CALAMVS AROMATICVS. CAP. CXXV.

Nomina

Lib. 2. c. 157.

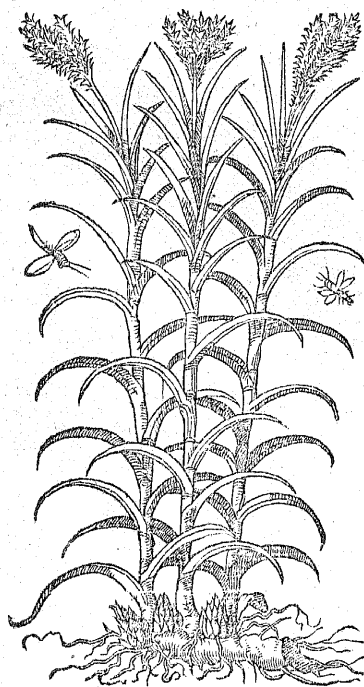
Cap. 165. simpl.

Lib. 1. c. 17.

CALAMVS aromaticus, Matthioli.

Li. 12. c. 22.

ΚΑΛΑΜΟΣ ἀρωματικός, Latine Calamus aromaticus, potius quàm odoratus. Auicenna & cæteri Arabes omnes Cassab & Aldirira vocant. Cassab enim Calamus est, Aldirira ex aromatibus. Dirire enim idem quod aroma. Serapio corrupto vocabulo Hassabel-derire. De hoc Dioscorides sic breuiter. Calamus aromaticus in India nascitur. Melior est fuluus densè geniculatus, & qui in assulas multas frangitur plena araneorum fistula, albicans, viscidus in mandendo, & astringens cum aliquâ acrimonia. Et Plinius, Calamus, inquit, in Arabia nascens, communis Indis atque Syriæ est: in qua vincit omnes, à nostro mari centum quinquaginta stadiis. Inter Libanum montem, aliumque ignobilem, non (vt quidam existimare) Antilibanum in conualle modica iuxta lacum cuius palustria æstate sicantur, tricenis ab eo stadiis Calamus & Iuncus odorati gignuntur. Nihil ergo à cæteris sui generis differunt aspectu. Sed Calamus præstantior odore statim è longinquo inuitat, mollior tactu, meliòrque qui minus fragilis, & qui assulose potius quàm Raphani modo frangitur. Inest fistula araneum, quod vocant florem (aliàs, araneum, quem vocant florem.) Præstantior cui numerosus (aliàs, numerosior.) Reliqua probatio, vt niger sit (Dioscoridi κίρδος, id est, fuluus.) Damnatur aliubi (quidam legunt, alius.) Melior quo breuior & crassior,

crassior, lentiusque in frangendo. Quæ ferè ex Theophrasto Plinius transcripsit. Sic enim ille. Calamus & Iuncus trans Libanum montem, inter ipsum Libanum & alium quendam montem paruum (ignobilem Plinius dixit) in conualle parua, non, vt quidam dixere, inter Libanum & Antilibanum. Etenim inter hos campus est amplus & pulcher, quem Aulonem vocant. Vbi verò Calamus & Iuncus proueniunt, lacus magnus est, iuxta quem palustribus siccatis isti enascuntur. Occupant locum triginta stadiis ampliorem. Virides nequaquam esse videntur, (Sic legit Gaza, vt & vulgata exemplaria, & διοξεισι δὲ χλωροί: Guilandinus legit, δὲ δέουσι δὲ χλωροί, id est, virides in odori sunt) sed siccati facie nihil ab aliis differunt. Locum ingredienti protinus odor sentitur, non tamen longiùs expirat, vt quidam referunt. Sequitur in Græco, ταῖς προσφερομέναις εἶναι πρὸς τὴν χλωραν: quæ omisit Gaza, & reuera deprauata sunt, ac sic restituenda. ταῖς προσφερομέναις ναυσὶν πρὸς τὴν χλωραν, id est, à nauibus quæ eò cursum tenēt sentiri. Hic enim locus à mari pluribus quàm centum quinquaginta stadiis abest. Sed Arabiæ regionis afflatum odoratum esse aiunt. Hæc Theophrastus, qui quæ de loco illo narrat, ex aliorum sermonibus & fide narrat. Is campus est, auctore Guilandino, vallis quem interfecat Iordanus. Lacus verò Genesareticus, D. Matthæo mare Galileæ, D. Joanni mare Tyberiadis. Serapio & Auicenna magnam partem eorum, quæ de calamo tradiderunt, ex Græcis describere. Quæ omnia quia graphicè Calami aromatici partes omnes non depingunt, dubitandi occasionem præbuerunt, num radices, quæ passim in Officinis prostant hoc nomine, pro legitimo Calamo habedæ sint. Brasauolus has pro vero calamo habet. Fuchsius easdem veri Calami aromatici radices esse putat. At plures, iūq; rei herbariæ peritissimæ, has vulgares radices Acori veri radices esse statuerunt, & perperam in Officinis pro Calamo vsurpatis fuisse. Qui non solum odore, cæterisq; facultatibus, sed etiam natura & tota effigie ab Acoro dissidet. Primum quæ Calami feruntur esse radices, Iridi persimiles sunt, geniculatæ, reflexæ, subalbidæ, acres, odore præstantes, & vt ait Galen. etiam subamaræ. Deinde folia quæ nonnunquã cum planta ipsa adferuntur, planè sunt Iridis. Quæ omnia Acorum planè referunt, quale Dioscorides depinxit. At Calamus verus eodem auctore re fuluus est: assulatim frangitur, tubum arundinaceum seu fistulam habet araneorum plenam, lentus est in mandendo, adstringens & subacris. Ad hæc ex Arundinũ est genere Theophrasto & Plinio testibus, id quod etiam ipsum nomen demonstrat, atque etiam ipsius caulem seu arundinem non radicem in medicum vsum assumi. Sed vulgaris Calami radix, quæ Acori esse probauimus, neq; assulatim frangitur, sed transversim Iridis, vel Raphani modo, neq; fistulam seu arundinem fert, sed caulem Iridis, graciliorem tamen, & longiorẽ, neq; adstringit, neque subacris est, sed planè acris, neq; amaritudine caret auctore Galeno, quæ Calamo vero deest. Garcias Calamum aromaticum quo Officinæ in Lusitania vtuntur, eundẽ esse asserit cum eo qui in India magno est vsui tum viris, tum mulieribus, & iumentis. In Guzarate vocari ait Vas, in Decan Bache, in Malabar Vazabu, in Malayo Dirim guo, in Persia Heger. Seritur, inquit, per vniuersam Indiam, plurimus verò in Guzarate, & Balagnate, Goæ etiam, vbi multus est eius vsus, in hortis satus prouenit, sed perpaucus. Sciscitatus est Garcias à multis Coracone incolis & Arabib⁹, num apud eos nasceretur Calamus: item an esset eis cognitus, eoq; vteretur. Negarunt omnes apud se inueniri, nisi ab Indis aduectum, probeq; sibi cognitũ, vt pote cuius apud eos plurimus esset vsus. Non falli tamen eos ait qui Arabicum vocant. Nam ex India in Arabiam defertur, & inde in alias regiones, neq; qui Alexandrinum appellant, quoniam hinc Alexandria, deinde Barut & Tripolim Syriæ defertur. Is verò quo se in India vti Garcias ait, radix non est (pusilla enim est eius radix) sed ipsius Calami cum aliquatula interdum radices parte fragmentũ. Ex iis perspicuum

Lib. 9. hist. cap. 7.

Lib. 1. c. 17.

Lib. 1. Aro. Ind. cap. 32. Calamus Aromat. Garcias.

est, Calamum, cuius meminit Garcias, longè alium esse à Calamo Officinarum nostrarum, quin potius eius Calamum legitimum videri à veteribus descriptum. Quare quàm plurimi in ea perseverant sententia, Calamum nostrum vulgarem Acori esse radices, nosq; legitimo Calamo carere. Quem si quis nactus sit, sciat has eius vires ex Dioscoride, Calamus aromaticus urinam potu ciet: quare cum Graminis aut Apij semine coctus & potus, utilis est hydropicis, nephriticis, stillicidio urinæ, ruptisq; Menses & potu & appositu pellit: tussi suffitu medetur per se, aut ex resina terebinthina hausto per arundinem fumo: ad muliebres infusus decoquitur, & clysteribus imponitur. Suffitionibus, malagmatibusq; odoris gratia comiscetur. Ex Galeno. Calamus leuiculam quãdam adstrictionem, ac minimam acrimoniam habet. Magna ex parte essentia eius terrena est & ærea, in frigiditatis caliditatisq; coniugatione temperata. Quamobrem moderatè urinam mouet, & facultatibus, quæ iecori & stomacho imponuntur, misceri potest. Tum in fomenta quoque vteri, quæ phlegmones gratia, aut irritandis mensibus assumuntur, admiscetur. Habeatur igitur secundi ordinis eorum quæ exalfaciunt & desiccant, valentiùs tamen desiccant quàm exalfaciant. Inest quoque ei quãdam partium tenuitas.

ZINGIBER, CAP. CXXVI.

Nomina
Lib. 1. c. 17.
Vires & Temper.
Lib. 8. sim.
RAECIS voce barbara *ζγγίβερ*, & *ζγγίβει*, & *γγίβει* dicitur, Latinis Zingiber & Gingiber, Arabibus *Zingibel*, Italis *Gengeno*, Germanis *Ingher*, Hispanis *Gingiure*, Gallis *Gingenure*. Dioscorides vsum potius quàm plantæ speciem expressit his verbis. Zingiber sui generis planta est, in Troglodytica Arabia magna ex parte nascens, qua virente ad multa perinde atq; nos Ruta vtitur, & in primis potibus & edulis admiscetur. Huius radices Cyperi modo parua sunt, candicantes & odorata, atq; Piper sapore imitantur. Eligi debent quæ teredinem non senserunt. A multis tamen ob id codiuntur, quod celeriter cariem sentiant. Breuiùs etiam Plinius de Pipere scribens. Non est, inquit, huius arboris radix, vt aliqui existimauere, quod vocat Zimpiberi, alij verò Zingiberi, quanquã sapore simile. Id enim in Arabia atq; Troglodytica in villis nascitur, parua herbarum radice candida. Celeriter ea cariem sentit, quãuis in tanta amaritudine. Dioscorides omiffa reliqua delineatione, radículas tantum memorat vt Cyperi, cui tamen admodum similes non sunt, & maiores, nec pendulae Cyperidis ritu. Plinius dixit tantum parua herbarum radicem esse candidam. Quare ampliorem eius descriptionem ex Garcia & aliis hic ponemus. Zingiber, vt docet Garcias, appellatur Arabibus, Persis, & Turcis, *Gingibil*, non *Lengibel*, vt corruptè legimus in Serapione: in Guzarate, Decan, Bengala cum adhuc recens est & viride, *Adrac*, siccatum verò *Sulte*, in Malabar tam viride quàm siccum, *Imgi*, in Malayo, *Aliaa*. Est autè Zingiber foliis Iridi aquaticæ aut Gladiolo (non Arundini) similibus, magis tamen nigricantibus: caule cum foliis duorum aut trium palmorum altitudine, radice etiam Iridis, multò minore quàm Cyperi, non serpente, vt volunt quidam, nec admodum acri, præsertim eius quod in Bacaim

ZINGIBER, Penna.

Lib. 1. Aro.
Ind. c. 41.
Nomina

Cap. 26.
simpl.

Forma.

Forma.
Bacaim
natum

natum est, ob nimiam quæ in ea exuperat humiditatem. Ludouicus de Bartheina scribit erui radicem quatuor, & octo, & duodecim vnciarum pondere, neque enim omnibus eadem est amplitudo: caulem trium, aut quatuor palmorum longitudine: cum eruitur Zingiber, relinqui internodium in scrobe, terraque operiri, seu semen eius radices proximo anno producturæ alium fructum, id est, Zingiber. Et Antonius Pigafetta narrat in insula Thidore nasci Zingiber, idq; recens edi parum modo, quod recens acre non fit veluti est siccum. Arborem non esse, sed paruum plantam, quæ caules ferat palmum altos, Arundini similes, folia item similia, sed angustiora & breuiora, quorum nullus vsus, sed radices tantum quæ est Zingiber. Nascitur id in omnibus Indiæ prouinciis cognitis, semine aut radice satum. Nam quod sponte nascitur, exigui est momenti. Optimum & frequentissimum est Maluaricum, Arabibus & Persis maximè expetitur. Secundum locum obtinet, quod in Bengala crescit. Tertium, quod in Dabul, & Bacain, totaque ea ora maritima. In solitudinibus & mediterraneis vix inuenitur, neque inde ad nos adfertur. Prouenit etiam in insulis D. Laurentij, & Comaro, quæ Æthiopiæ sunt conterminæ. Vnde sumpta occasione dixere nonnulli apud Æthiopes & Arabes nasci. Galenus è Barbaria conuehi scripsit. Si per Barbariam Indiam intelligit, inquit Garcias, rectè quidem. At si per Barbariam eam Africa partem, quæ hodie Barbaria nominatur, malè. Dioscor. in Troglodytica Arabia nasci tradidit. At apud Troglodytas quidem & Æthiopes nascitur, sed adeò exigua quantitate, vt vix incolis sufficiat, in Arabia verò minimè: nam ad Arabes ipsos importatur. Quod idem dixit Zingiber primis edulis admisceri, id verum esse confirmat Garcias, quod idem hodie quoque apud Indos obseruetur. Hæc etiam radix minutim concisa, & aliis herbis admixta, in acetariis additur cum aceto, oleo & sale: ac etiam cum carnibus ac piscibus coquitur. Quare rectè Dioscorides dixit Zingiber cibo conueniens esse, & cum condimento assumi, exalfactoriam vim habere, & concoquentem, aluum leniter mollire, stomacho vtile esse, efficax aduersus ea quæ oculis caliginem offundunt, in antidota addi. Quod autem aluum mollire ait, id intelligendum si recentes & teneræ adhuc radices edantur, multa adhuc in iis humiditate aluum molliet, & lubricante: nam vetustiores & exhausta humiditate sicca aluum potius adstringunt. Galenus de iisdem hæc prodidit. Zingiberis radix utilis est, quam vtique ex Barbaria ad nos conuehant. Exalfacit potenter, sed non primo statim occurfu velut Piper. Vnde sanè & minus esse subtilium partium quàm Piper existimandum, siquidem in tenues solueretur partes, & celerrimè actu vt illud fieret calidum. Apparet enim adhuc illaboratam, & crassiore quam ei inesse substantiam, nec eam siccam & terrestrem, sed humidam potius atque aqueam. Quo fit vt facile perforetur, cum scilicet excrementitia in se humiditas. Hæc Galenus. Succulentæ adhuc & recens conditæ radices ex Indiæ variis locis adferuntur maximè commendandæ, longè minus verò hæc quas iam siccas, & vi emolljente exoletas, lixiuio maceratas saccharo condiunt Venetiis. Describit paulò aliter Christophorus Acofta Zingiber, qui in Noui orbis regionibus simplicium cognoscendorum studio peregrinatus, oculis multa & ipse subiecit, in quibus non rarè ei cum Garcia & aliis non satis conuenit. Planta hæc igitur est, vt is vult, ad trium quatuorve cubitorum altitudinem assurgens: folia habet quàm similia foliis Lachrymæ Iob, seu Milij Solis: caulis crassitudine Asphodeli, quam & Hastulam regiam appellant. Tota foliorum quodam quasi congestu velut compacta est, vt humiles Arundines virides referre illam velledicas. Radices eadem ferè Lirij Cardeni siue Iridis radicibus. Frequentissima tota India Orientali nascitur, veluti in Bengala, Dabul, Bacain. Fert & vniuersa prouincia Malabar, vbi eius longè est maximus prouentus. Zingiber quod boni

Locus.

Electio.

Lib. 6. sim.

Lib. 1. c. 17.

Vires & Temper.

Lib. 6. sim.

Lib. 6. sim.

Zingiberis ex Acofta descriptio.

Forma.

Locus.

ZINGIBER, *Acosta.*

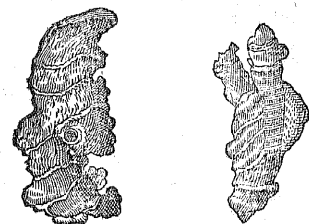

tate præstat, è semine vel radice, vti iis qui terra mandant visum est, prouenit. Sed & plerisque locis non satum, sponte nascitur, mediterraneis tamen rarum, maritimis copiosius. Toto anno viret. Id vt asseruent, Decembri & Ianuario mensibus legunt, siccant, terraque pingui & argillacea operiunt, vt obruratis ea poris & foraminibus quibus id totum ocellatum est, difficilius corrumpatur: recentius enim ingesta humo perdurat, conseruatque quod habet humoris, atq; ita à teredinibus tutius defenditur. Etiamnum viride gustatum leuiter adurit, minusq; quam cum siccum est mordicat: quoque vda magis & humecta sunt in quibus nascitur loca, eo minus retinet acrimonia, qua viceversa molestius est quo sicciora illa magisq; inopia aquarum sitientia. Primis mensis virens adhuc commendatur, & dapes vice acerrarij inchoat. Neq; edendi modò causas affert, stomachum acues, verùm etiam aluum sollicitat, eiusque idem profluua ex cruditate orta sistit. Hæ radices saccharo condiuntur, bene

contusa prius, multisque aquis macerata & elota quo magis magisq; dulcescant. Quæ verò ex iis tempestiuè lectæ sunt, diligenter accurata, mundata, præparataq; antè quàm saccharo incoquantur optimè sunt, gratiorisq; gustus, & cum maduntur, teneriores: vt quæ filamenta in ore relinquunt & amaricant, malæ. Improbatur idem Dioscoridis & Galeni sententiã de Zingiberis locis natalibus, quod & iam ex alijs antè notauimus. Neque magis illi assentitur, eius radices Cyperi modo paruas tradenti, cum planè, inquit, cum nostra icone conueniant. Neq; verò est, addit, quòd aut minoris faciat, aut reiciat quisquam Zingiber quod terra obductum videat, quasi id eo consilio factum sit, vt prauis & carie corrupti vitia ea arte dissimulentur & obtegantur. Alia longè est eius ratio, quàm vt vel hac de causa, vel quo inde aliquid ad pondus accedat, ita procurent: nempe ea quam iam retulimus, conseruandi gratia. Hæc quidem de Zingibere *Acosta*. Alia porrò est radix Zingiberi cognata, quæ Zingiber fuscum & Mechinum Officinis dicitur. Id nõ solum à Zingibere differt quòd eo immaturius sit aut improbius, vt etiam declarat *Pena*, sed potius specie & concretionem (caret enim fibris & filamentis) perspicuitate, fuscedine, soliditate & acriore gustu, nec teredine exedi solita. Id etiam conditur. Ex eo dem *Pena* pictam exhibemus raram Mechini speciem, & nuper adferri cœptam. Vulgatum Zingiber aut Mechinum refert, sed elegantiore aspectu, colore Mechini, cortice Zingiberis albi, sed squa-

MECHINUM,

Pena.

Mechinū rarius.

matim geniculato, & ferè articulato veluti Doronicum, aspectu pellucido, gustu quàm Zingiberis multò acriore & sicciore, carie non exeso.

GALANGA

GALANGA.

CAP. CXXVII.

VAE recentioribus Græcis γαλάνγα, vulgò etiam Galanga dicitur, veteribus incognita videtur fuisse, nisi Arabes, vt ait *Pena*, Galaticum Acorum, quod cæteris Dioscorides præfert, in Galange, siue Galangæ nomenclaturam deprauarint, vt qui fortè Galangam Acori speciem esse putarent. Arabes omnes *Calungiam* vocant. Quare Serapio & Mauritani omnes corruptè *Kalungen* & *Galungen* scribunt. Est autem Galanga duplex. Vna minor, odorata, quæ ex Chinarum regione in Indiam, inde in Lusitaniam defertur. Eam incolæ *Lauandon* appellant. Altera maior, crassior priore, ignauior tamen, & viribus infirmior. Nascitur in Iaua, & ab incolis *Lancuaz* nominatur. Tamen in India *Lancuaz* vtraq; appellatur. Serapioni & Auicennæ, auctore *Garcia*, non satis perspecta fuit vtriusq; Galangæ historia. Nam Serapio nec maioris, nec minoris meminit, & ineptè describit. Est vena, inquit, in crassitudine Calsiæ lignæ, & cortex eius est ruber, & interius eius est puluerulentum. Auicenna diuersis capitibus de Galanga scripsit. Vno nomine *Calungiam*, dicitque frusta esse inuoluta rubra & nigra, quibus hæsitans subdit. *Mefangne* dicit esse *Casurudar* ipsum, de quo *Casurudar*, siue, vt *Garcias* vocat, *Caserhendar* alio capite dixerat, & *Galangam* ex *Mefangne* interpretatur est. Sed quo nomine *Galangam* minorem, siue *Chinensem*, quæ præstantior est, quo item maiorem *Iauanensem*, quæ ignobilior, intelligat, non exponit, cum tamen hæc ab illa non solum facultatibus, sed etiam forma differat, vt ex descriptionibus perspicuum fiet. Galanga maior binum ferè cubitorum altitudine attollitur, folijs mucronatis, cuspidis lanceæ modo, vt ait *Garcias*, vel, vt *Pena*, folijs Iridis aut Xyridis, nigricantibus, angustioribus tamè, flore candido, radice crassa, nodosa *Arūdinis* modo, vel *Acori palustis* vulgaris, vt ait *Pena*,

Nomina

Genera

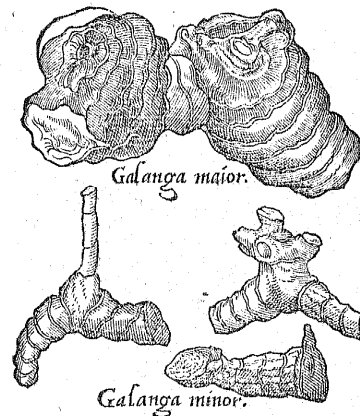
Li. Arom. Ind. ca. 40. Cap. 32. simpl.

Li. 2. c. 314.

Li. 2. c. 192.

Forma

GALANGA maior & minor, *Pena.*

ex fusco intus forisque rufescente. Minor duorum palmorum altitudine fruticat, folijs Myrti, vt ait *Garcias*, quibus à Galanga maiore plurimum dissidet, quam alioqui radice nodosa, & similiter colorata (nisi quòd minor est) viribus, odore, sapore, colore & nomine proximè refert. Hæc alijs Cyperi species, alijs Acori videtur. At quamuis radices aspectu, duritie, odore, sapore, & nonnihil figura Cyperum longum representent, certè folia, si Myrti sunt, ab vtroq; illorum plurimum distant. Non defuere etiam qui Galangam Acorum Dioscoridis esse cõtenderunt. At diligens radicum inspectio & collatio facile ipsorum sententiam refellet. Nam Acori (quod verum ac genuinum nos habere demonstramus) radix est albida, odora, amaricans etiam teste Galeno, fractu facilis, colore & concretionem Iridi similis. Galangæ radix ex fusco intus forisque rufescit, frangenti est contumax. Præterea reclamant vires. Minor enim odorata est, sapore admodum acri, adeò vt mansa Piperis vel Zingiberis modo linguam & fauces vellicet, aromatico, minimè amaro: crassior viribus est imbecillior, colore etiam dilutiore, minus odorata, adstringit, quæ vis Acoro non inest. Quare Iridi aduersus vuluarum vitia substitui non potest, quod tamen requirunt Dioscorides & Galenus. Galanga itaque calfacit & exsiccat ordine tertio. Ventriculum roborat, eius dolores vel à frigore, vel à flatibus ortos sedat. Naribus admota refrigerato cerebro vtilis est: ore retèta anhelitum commendat.

Temper. & Vires.

Facit & ad cordis palpitationem. Coli dolores mulcet, si à flatibus proueniant. Prodest flatuosis vteri affectibus: venter roborat, refrigeratos renes calfacit. Denique frigidis omnibus morbis aduersatur. Multò verò ineptior est eorum opinio, qui Galangam Schœnanthi radicem esse volunt. Nam Schœnanthi radix inutilis est, Galanga vtilissima ad ea omnia quæ diximus. Adhæc Schœnanthū in Mazcate, Calaiate Arabiæ prouincijs nascitur, Galanga in China & Iaua, siue Iaoa regionibus procul ab Arabia remotis. Age verò, quando vsibus humanis hoc medicamentū apprimè necessariū est, dignūque velleo quod pharmacopola in suis officinis perpetuò habeant, cum superiore descriptione nouam Acoftæ etiam hîc conferre libet. Habet enim nonnulla quidem illis non dissimilia: sed multò consideratione digniora ea sunt, à quibus, nobis ex illorum auctoritate traditis, omnino dissentit. Indicta & iisdem quædam haud prætermittenda refert, quæ nos vnâ cum ipsius quam vides Galangæ icone eo libentiùs mutuabimur. Verba eius, Aromatum historia, hæc sunt. Duplex est Galanga. Vna minor & odorata, quæ cum Rhabarbaro ex Chinarum regione in Indiam aduehitur, & inde in Lusitaniam defertur, incolis *Lauandou* dicta. Altera maior, plurima nascens in Iaua

Galangæ ex Acofta historia.

Genera.

Forma.

Nomina

Vfus.

GALANGA, Acofta.

& Malabar, cuius descriptionem, quòd maiore sit in vsu, hîc damus. Ea duorum cubitorum altitudine crescit, nonnunquam amplior, fecundiore præfertim solo: folia habet Orchidi Dioscorid. lib. 3. descriptæ similia, longiora tamen & latiora, supernè saturatiùs infernè dilutiùs virentia: caulem ex foliorum inuolucris constantem, vt in Orchidum generibus: florem candidum, inodorum: semè exiguum, neglectum, radicem secundum caput crassam & bulbosam, reliqua ex parte Zingiberi similem, sed maiorem, nonnunquam capitula Hastulæ regie modo proferentem. Seritur radice quæ mirum in modum sese propagat. Appellatur à Canariis & Brachmenis (quibus maximo est in vsu cum in hominum tum iumentorum morbis, quique eam ordinariè cum Oriza, vel piscibus, vel in acerariis edunt) *Caccharu*, ab Arabibus *Caluegian*, in Iaua *Lancuax*, in Malabar *Sua*. Adeò autem vulgaris est apud Malabarenfes huius radicis vsus, vt non modò in medendis morbis eam vsurpent, sed in farinam etiam cõuertant, ex qua Cocci seu nucis Indicæ lacte, nonnun-

quam Sura, au Iagra excepta, certum quoddam panis genus pinfunt in tenuium placentalium formam: *Apas* vocant. In deliciis est hic panis, præbentq; i s qui ventriculi debilitate, & frigiditate laborant, in alui doloribus, vteri affectibus & vrinæ difficultatibus: quo postremo in morbo miram eius efficaciam experiuntur, siue ob humores crassos & pituitosos, flatūsve, aut arenulas in vteribus aut collo vesicæ congestas, vrinæ difficultas orta sit, vel etiam ex carnis excrecentia in ipso vesicæ collo aut meatibus nata. Præbent verò edendum hunc panem, deinde haustum Nimpæ (quæ veluti aqua ardens est) concedunt, in inguinibus verò supraque pubem & collum vesicæ folia Nymphææ decocta in aqua & macerata atq; adhuc calientia applicant. Clusius tamen, qui illa Acoftæ hæcenus Latinæ consuetudini tradidit, neque Acoftam, neque Garciam ab Orta sibi satisfacere in Galangæ maioris

maioris descriptione, ait: præfertim si ea, qua Europæ Officinæ vtuntur, legitima est Galanga maior. Etenim eius radices maiorem similitudinem habere cum Iridis (folia duntaxat foliis Iridis similia facere Penam supra retulimus) quàm cum Asphodeli aut Zingiberis radicibus. Sibiq; omnino persuadet, Galangam nostram maiorem Iridis genus esse, huic fortè simile, quod ipse in sua Pannonicarum stirpium historia primum posuit. Nihil tamen statuit.

PETVM.

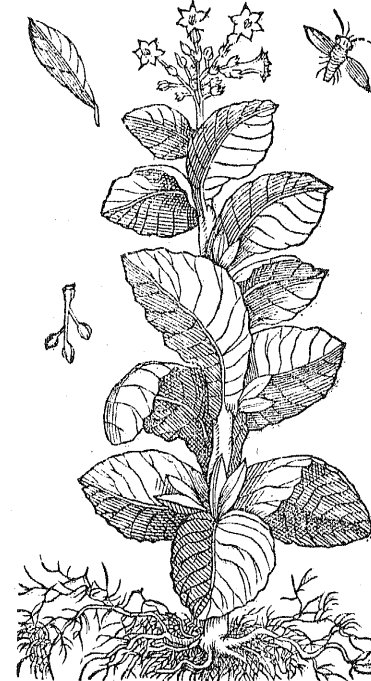
CAP. CXXVIII.

PETVM AD MODVM hortis omnibus magno est ornamento, ita facultatibus insignibus celeberrima est herba, quam Petum ab Indis vocari refert Thevetus, Nicolaus Monard. *Piciele*, Ouiedus in Hispaniola insula *Petebcenuc*. Hispani *Tabaco* nominarunt ab insula quadam eius nominis, in qua frequentissima reperitur. Galli, quòd Ioannes Nicotius, regius aliquando in Lusitania orator, eius semen primum ad Reginam Regiæ Galliarum detulerit, illiusque facultates docuerit, Nicotianam & Herba Regiæ nuncuparunt. Alij Herbam sanctam ob admirandas eius virtutes. Alij Buglossum antarcticum. Ad magnam altitudinem assurgit, & Limoniam malum æquat: in Gallia, Belgio, Anglia, trium cubitorum est proceritate, sæpissime quatuor aut quinque cum maturè semen satum fuerit in calidioribus tractibus Aquitanie & Linguæthie: caule recto, crasso, multis & gradibus ramis brachiato, tam pingui, maxime cum adoleuit, vt melle illitus videatur: foliis numerosis, longis, amplis,

Nomina

Forma

NICOTIANA sive Tabacum.

Symphyti magni foliis latioribus, & rotundioribus, Personatæ vel Hippolapathi fatiui satis similibus, carnosissimis, pinguis, aliquantum hirsutis, colore viridi dilutiore, iniucundo odore, acri admodum gustu cum quodam lentore. Florem fert in summis ramis copiosum, oblongum, tubæ modo cauum, extrema parte latum & pentagonū, ex albo dilutè purpurascens. Huic succedunt caliculi siue capitula oblonga, exigua, semine plena ex rufo nigricante, pusillo, Papaueris multò minore. Radix est satis crassa, multifida, lignosa, intus crocea & amara, quæ faciliè cortice suo spoliatur. Alterum Tabacum minus pinxit Lobellius, foliis Hyoscyami lutei mucronatis, angustioribus, pediculo hærentibus, floribus minoribus aliquantò, non absimilibus, saturatioribus & purpurantibus. Item aliud minimum. Dodrantalis est herba, facie non diuersa, eodè etiam feruido vrentèque gustu. Flosculi Hyoscyami lutei multò minores, ex flauo herbacei. Folia Doronici aut Plantaginis angustifolia, minoræ & angustiora Pulmonaria. Radix pusilla, fibrata. Nascitur Petum plerisque Indiæ locis, humidis & vmbrosis, & exulto læuiq; solo. Non multis ab hinc annis ex Hesperie Indiæ nouo orbe, Lusitania, Gallia, Belgij, Angliæ facta fuit inquilina. Seritur illic omni tempore. In frigidioribus regionibus Augusto aut Septembri ferenda, quia semen exiguum diutissimè sub terra latet antequam germinet: deinde à primis frigidioribus

Tempus.

SANTA sancta, siue Tabacum minimum, Lobelij.

Temper.
& Vires.

frigoribus laeditur. Semel autem sata, & semen ad maturitatē cum perduxerit, seipsam deinde ferit, nec opus habet alia satione. Floret in calidioribus regionibus Iunio & Iulio mensibus; semen Septembri maturefcit. Foliorum duntaxat vsus est, eaq; vt asseruari possint, auctore Nicolao Monard. filo traiecta in umbra suspenduntur, & siccantur: deinde iis aut integris, aut in puluerem tritis vtuntur. Calidam esse & siccam plantam hanc in secūdo gradu idem Nicolaus Monard. tradit, ideò calfacere, resoluerē, abstergere, & aliquantum adstringere, vt ex sequentibus facultatibus colligere licet. Folia eius, inquit, calfacta & imposta cephalææ & hemicranîæ præsentis sunt remedio, si morbus à causâ frigida, aut à flatibus ortus fuerit. Sæpius verò sunt repetenda ad perfectam vsque curationem. Sunt qui caput oleo florum Mali arantiæ prius inuogunt. Idem remedium tetano vtile est, & totius corporis doloribus ab eadem causâ ortis. Dentium dolores à causâ frigida non modò finit dente prius deterfo aliquo linteo eius succo delibuto, & pilula ex eius folio confecta denti indita, sed etiam ne putredo serpat prohibet. Pectoris vitis, vt tussi veteri, asthmatis, & similibus ex frigido humore prouenientibus morbis, foliorum decoctum ex aqua, & eclegma ex eius decocto vtilia sunt. Serapium ex saccharo & foliorum eius decocto paratum, & parua quantitate sumptum, putres humores ex pectore eiicit. Asthmaticis interdum fumus eorū ore exceptus opitulatur: sed necessarias euacuationes præcedere oportet, si morbus inducias dederit. Sub cineribus calfacta folia, & fordida non excusis cineribus, calidâque sæpius imposta dolori ventriculi quifit à frigida causâ, aut à flatibus in ipso generatis auxilio sunt. Viridia folia alij manibus oleo inunctis confringunt, & sic imponunt. Ventriculi & lienis obstructionibus folia pauxillo aceto intrita, diuq; illita vtilia sunt: quibus deinde folia calefacta aut lineus pannus succo foliorū calenti intinctus superimponuntur. Foliorum inopia puluis communi vnguento obstructiones aperienti excipitur, & pars obstructa, aut tumore affecta diu illinitur. Indicæ mulieres in puerorum, atque etiam grandiorum stomachi cruditatibus valde commendant. Nam ventre prius inuncto oleo lucernarum, & foliis sub cineribus calefactis, altero regioni ventriculi, altero tergori, quâ ventriculum spectat, impostis, eas cruditates cōcoquunt, & aluum emolliunt, si quoties opus erit renouentur. Latas & teretes ventris tineas expellit foliorum succus cum saccharo cōctus & depuratus parua quantitate sumptus. Umbilico tamen etiam folium tritum imponendum, & aluus enemate eluenda. Nephriticis doloribus folia sub cineribus, vt dictum est, calfacta, & quàm calidè fieri potest apposta, magnum adferunt doloris leuamentum, idem remedium quoties opus fuerit repetendo. Commodè etiam clysteribus iniiciuntur, atque etiam fomentationibus & emplastris admiscētur. In suffocationibus vteri folia probè calfacta, & umbilico vteriq; regioni imposta præsens adferunt remedium. Quod si animi deliquium subsequatur, eorūdem fumus naribus obiectus illico illas liberat. Quod remedium Indicis mulieribus adeò vulgare est, vt ea de causâ huius plantæ folia diligenter asseruent.

asseruent. Articulorum doloribus (si ab humoribus frigidis, vel non nimum calidis fiant) efficacissimè folia calida adhibentur, aut eorum succo pannus lineus intinctus: humores enim digerunt & resoluunt, ideòq; tumoribus etiam œdematoidis, foliorum succo calido prius elotis, vtilissimè imponuntur. Perniones sanare, si ter aut quater huius plantæ foliis fricentur, deinde pedes aqua calida cum sale abluantur, experientia docuit. Venenis & toxico perniciosissimo, quo Cannibales sagittas inficiunt, hac ratione resistere didicerunt Hispani (nam ante sublimatum vulneribus inspergebant.) Cùm Cannibales ad D. Ioannem de portu diuite nauigassent, Indos & Hispanos nonnullos qui illic erant, telis suis venenatis conficiebant, pleròq; vulnerabant, qui cùm sublimato carerent, à quodam Indo edocti sunt Tabaci succum expressum vulneribus imponere, deinde folio ipsius trita. Illico sedati dolores, & ea symptomata quæ huiusmodi venena subsequi solent: tandem veneno superato vulnera curata. Eadem de causâ venenatis pestiferisque carbunculis imposta crustas inducunt, deinde curationem adferunt: & ad icetus morsusque venenatorum animalium plurimum conferunt. Recentibus vulneribus imposta sanguinem sistunt, eaque glutinant. Quod si maiuscula sint, vino prius eluantur, & labiis vulnerum coniunctis succus foliorum inspergendus, & ipsa folia trita supra vulnus alliganda: postridie reliquisq; diebus sequentibus eadem faciendâ: victusque ratio necessaria obseruanda. Vetera vlcera gangrænâque succo instillatus, & folia trita imposta deterunt, curant, & ad cicatricem perducent, purgato videlicet prius corpore, & missione sanguinis, si necessaria fuerit, facta, obseruata etiam conueniente victus ratione. Porro non modò in hominibus eiusmodi vlcera curare, sed etiam in animalibus experientia ipsa docuit. Nam per vniuersam Indiam frequentia vlcera vaccas, boues, & alia animalia infestant, quæ facillè ob summam regionis humiditatē putrescunt & vermibus scatent, quibus solebant inspergere sublimatum, melioribus remediis destituti. Sed cùm magno illic vaneat, plerumq; quod vulneribus inspergebatur, pluris costabat, quàm animal quod curabatur estimari potuisset. Quare Tabaci facultates in hominibus experti, illius etiam vsus ad putrida, foetida, vermibusque scatentia animalium vlcera transtulerunt, atque adeò compererunt succum eius instillatum non modò vermes necare, sed etiam vlcera mundare, deinde ad cicatricem perducere: prodest etiam iumentorum exulcerationibus, ideòque Indi Tabaci folia semper circumferunt. Scribit Nicol. Monard. se quendam nouisse narium vlcere laborantem, è quo sanies manabat non sine contagij suspitione, consuluisse que foliorum huius plantæ succum instillari, à secunda instillatione vermes multos excidisse, deinde pauciores, & post aliquot dies sanatum fuisse vlcus, sed quæ erosa erant non restituta. Illius etiam foliis impetigines & capitis scabies confricantur. Fuit ista planta ab Indicis sacerdotibus celebrata ad responsa danda. Etenim moris erat apud Indos sacerdotes de bellorum euentu, aliisque magni momenti negotiis consulere. Sacerdos consultus istius plantæ folia sicca vtebat, & eorum fumum tubulo quodam in os excipiebat, deinde quasi in ecstasi quandam raptus cadebat omni motu priuatus, & sic aliquandiu permanebat. Discussa eius fumi facultate ad se redibat, referebatque negotium cum dæmone contulisse, responsaq; dabat ambigua, vt, vt cunque euentus succederet, illis facillè persuaderet, sic se prædixisse, eoque modo Barbaros illos miserè decipiebat. Vulgus etiam Indorum eundem fumum per os & nares excipit animi gratia, cùm somnia videre, & extra se quasi rari volunt, atq; etiam de suorum negotiorum euentu ex insomniis quæ illis apparuerint pronuntiatari. Præterea Indi oneribus ferendis, aut aliis laboribus defatigati eiusdem plantæ fumum hauriunt, & illico quasi mentē alienati corruunt, excitati verò refocillatos eo somno, & vires recuperatas sentiunt. Eadem vtuntur sitis famisque sedandæ

sedandæ gratia hoc modo. Testas cochlearum quarundam vrunt, & terunt calcis modo: huius & foliorum æquas partes mandunt diu, donec ex vtriusque massa fiat, quam in pilulas piffo maiores conformant, in vmbra siccant, & in vsum reponunt. Facturi iter per deferta, in quibus neque cibum, neque potum inuēturos se putant, eas pilulas secum deferunt, ex quibus vnam inter labrum inferius & dentes reponentes, eius liquorem assiduè sorbent: ea absumpta aliam reponunt, atque item aliam, donec peregrinationem absoluerint triduanam interdum, aut etiam quadriduanam: quo tempore neque famem sibi molestam esse, neque sitim asserunt. Horum exemplo naucleri plerique istinc redeunt gestant pusilla infundibula ex folio Palmæ, aut storea confecta, quorum vni extremo inserta sunt conuoluta & comminuta huius plantæ folia siccata: istud igni accendunt, atque altero extremo hianti ore quantum plurimum possunt, inspirando fumum hauriunt, vnde sibi famē sitimque sedari, vires instaurari, spiritus exhilarari asserunt: sopiriq; iucunda ebrietate cerebrum dicitant, incredibilem pituitæ copiam plerumq; educi. Sunt qui eius folia singulis diebus manè à ieiunis mandi iubent, vt podagra liberentur, quoniam multam pituitam in os attrahunt, eamque in partes inferiores defluere prohibent. Carolus Stephanus in Prædio rustico experientia comprobatum esse scribit, folia strumis vtiliter illini, eiusq; stillaticium liquorem asthmaticis auxilio esse. In summa, Panacea quædam est ad omnis generis morbos. Quidam Nicotianæ speciem esse putant plantam, quam Hyoscyamum luteum vocant, quia vidissent non paucos huius fumo hausto remulentos fieri. At non rectè sentiunt, quia Nicotianæ fumus, vt se expertum fuisse ait Pena, non citò inebriat, nec frigore dementat, vt Hyoscyamus, sed quodam aromatico vapore ventriculos cerebri imbuit.

ZARZA PARILLA. CAP. CXXIX.

Novi orbis, siue Americæ prouinciis etiam prodiit Zarza parilla, & Chinæ radici successit: eique laudem eripuit, quod non nisi cariōsa & longa vectura euanida, atque marcida ad nos peruenire solet Zarzam parillam Hispani, qui primi eius vsum in Europam ex Peru inuexere, breuiore itinere, atque ideo integrioribus viribus ad nos transmittant, ad multos variosq; morbos præstantissimum medicamentum. Qui primi illic viderunt, Zarzæ parillæ nomen indiderunt propter magnam similitudinem quam habet cum Zarza parilla Hispanica, id est, Smilace aspera, quasi dicas Rubi viticulâ, nec Hispanis, inquit Matthioli, Zarza parilla aliud est, quam Rubus viticulosus: Parra enim Hispanis vitis dicitur, Parilla viticula, & Zarza rubus. Eius apud indigenas nomen spinosam vitem Latinis significare, Lopijs Lusitanus auctor est. Planta est, vt describit Nicolaus Monardes, quæ multis radicibus nititur, duos cubitos, aut eo amplius longis, colore cinereo dilutiore, tam altè interdum demissis, vt qui integras eruere velit, ei profundè admodum fodere opus sit, ramis nodosis & lignosis, qui facilè desiccantur: florésne an fructum proferat, ignorat. Hac quæ in Hispania noua prouenit, multò meliorem & efficaciorē postea protulit prouincia Honduras, à superiore differentem, quod illa candidior est ad pallorem accedens, & gracilior, hæc verò cinerea, nigrior atque crassior. Deligitur nigrior, recens, non cariōsa, fractu contumax, quæq; assulatim frangitur, & ponderosa: nam quæ cariem sensit, & dum frangitur puluerulenta est, inutilis existimatur. Gustu inspidam esse ait, & sine acrimonia, nec eius aquam hordeacea sapidiorem. Hanc credunt multi nihil aliud esse quam Smilacem asperâ Dioscoridis: quibus assentitur Matthioli eiusque sententiæ auctorem citat Lucam Ghinum, qui se vidisse affirmavit apud Florentiæ Ducem Zarzæ parillæ integram plantam

Nomina

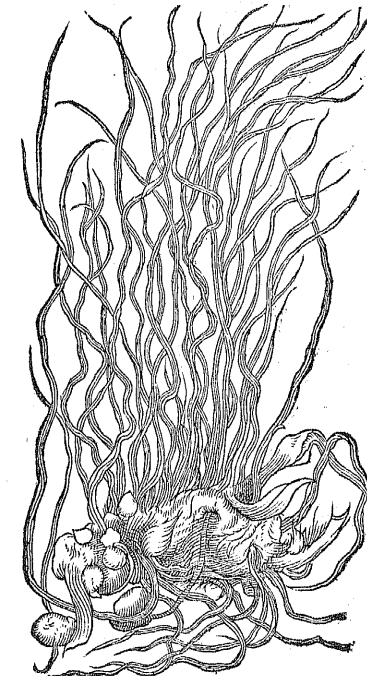
Forma.

Electio.

ZARZA parilla,
Matthioli.

ZARZA parilla,
Americæ.

plantam ex Hispania delatam, quæ omnibus suis partibus ac notis nihil ab aspera Smilace differbat, imò nihil aliud esse censuit, quam genuinam Smilacem asperâ. Id quod paulò post experientia deprehendit, quia asperæ Smilacis radicem decocto multos curauit lue venerea affectos. Idem quoque ab alijs factitatum fuisse, præsertim Romæ. Alij diuersas plantas esse contendunt, maximè Pena, de harum differentia differens his penè verbis. Smilacis radices geniculatæ sunt, articulatis segmentis, candida, foris nitentes, Graminis aut Arûdinis vallatoris modo. At in Zarza parilla ab vno radicis trunco magno, præduro, strumoso, rugosâq; capitibus hinc inde, subtus, vt in Asparago, vel Rusco oriuntur numerosa eiusdè coloris flagella, æquabilia, & sine geniculis, vel nodis recta, flexilia, cortice duriusculo, pullo, magis striato in longitudine, interdum vicenùm pedum, farinacea intus medulla, non ita ingrata, sed viscida, non nihil emplastica, amaricante, nec tamen calorem prodente. Quare perspicuum est non magis esse radices Smilacis, Rubi, Clematidis alterius Viornæ dictæ, quæ sint Cinnamomi, vt nec arbores quædam tum Indiæ Orientalis, tum Occidentalis sunt nostra Laurus, tamen hæc eadem quæ illæ præstent. Neque si Colutea similima est Senna, ideo statim eadè astruenda. Idem de Zarza & Rubo dicendum. Nam stipites Zarzæ ex eodem radicis grandi & capitato nodo, lignoso, intus flauescente, Aristolochiæ rotundæ tuberosæ magnitudine & colore exeuntes, pollicem aut maximum Rubum crassitie superant: sed præduri lignosiq; crebros nodos admodum extantes circa articulatas commissuras crebriorum vncialium, frequentiumq; interuallorum, atque aculeos aduncos deorsum versus non nihil depressos & rigidos habent, & Rubo valde similes sunt aspectu potiùs quam Smilaci. Verùm gustu non sunt adstringente, sed fermè insipido, nec vt radicis emplastico, eoque minùs efficaci. Folia intellexit ille ab amicis qui viderunt non multum abesse à Smilaceis. Hæc sunt Zarzæ parillæ à nostratibus aliquatenus similibus discrimina. Nicolaus Monard. illam ca-

Temper.
& Vires.

Yyy

In cap. III.
lib. II.

lidam & siccam esse in secundo gradu tradit. Primum circiter viginti ab hinc annis nobis innotuit. Hodie in multis morborum generibus frequens eius est usus, videlicet in defluxionibus, flatibus, frigidis vteri morbis, & aliis plurimis, modo acuti non sint, aut iis febris accesserit. Certum est tamen iis qui calida præsertim hepatis intemperie laborant, non conuenire: nimium etenim excalfacit: sed ventriculos frigidos fouet, & flatu mirifice discutit. Vis illi excalfaciens, & extenuas, inquit Matthiolus, & quæ valenter sudorem prouocet. Valet autem non solum ad luem veneream curandam, sed ad quosuis articulorum dolores, ad omnia cutis vitia, vlcera contumacia, lichenas. Auxiliatur iis qui œdemate laborant. Peculiariter verò frigidis capitis & cerebri affectibus medetur. Hac Indos sic uti solitos refert Nicolaus Monard. Zarzæ parillæ selibram minutim concisam aqua mace- rant, dein in mortario tandiu tundunt, donec in muccaginem quandam resolua- tur, quam deinde colant & exprimunt. Eius liquoris ita expressi satis capacem cyathum calidum manè hauriunt, deinde stragulis sese operiunt, & duarum hora- rum spatio sudant. Quod si interdum sitis vrgeat, idem liquor illis est potus. Sub noctem alium eiusdem calentis cyathum hauriunt, & tantūdem temporis quan- tum manè sudant. Hic ordo triduo integro obseruatur, vt nihil aliud edant, aut bi- bant, præter eum humorem expressæ Zarzæ parillæ. Eadem ratione præparatam ait Nicolaus Monard. se plerumque initio propinasse, multoque melius sic mor- bos curasse quàm nunc, cum ob seculi nostri delicias eodem quo Guyacum mo- do propinetur. Videlicet duæ eius vnciæ lotæ, contractæ, & minutim concisæ in nouum fictile cum tribus aquæ sextariis iniiciuntur, 24. horas macerantur, obtu- rato fictili coquantur lento igne è prunis accēso, quoad sextarij duo fuerint con- sumpti, refrigerantur, colantur, & fictili vitrato, aut vase vitreo reconduntur. Eadem deinde Zarzæ parilla fictili aqua pleno maceratur, aliquantulum feruet, frigida colatur, & fictili vitrato asseruatur. Purgatus æger vt decet, manè decem vncias prioris decocti hauriet, sudabit duas horas: deinde omnia ea perficiet, quæ in fumendo Guyaci aur Chinæ decocto faciendæ præcipere solent. Similiter etiā tenui victu vtetur, habita semper virium ratione. Nam post sudores vvas passas, pruna cocta, amygdala, & panem biscoctum edet. Si vires imbecilles fue- rint, conceditur vsus carniū pulli asii, aut auicularum montanarum, & de secun- da aqua bibet. Quindecim dies, aliquando viginti, nonnunquam triginta, inter- dum quadraginta huius medicamenti vsū continuabit pro morbi magnitudine & virium robore. Matthiolus eius vncias quatuor in libris quindecim aquæ (in quibus 24. horas maceratæ prius fuerint) decoquit ad dimidias. Pena non minoris quantitatis instituenda esse decocta censet, quàm decem aquæ librarum ad vncias duas, vel tres, vel quatuor radicis: nam citius, ait, distillat aqua (nisi in diplomate decoctum faciendum præceperint) quàm radicū vires bulliendo educatæ fue- rint: radicis enim corculum lori instar durum tam citò vires non deponit. Nico- laus Monard. cum vncias duas in tribus aquæ sextariis, id est, in libris quinque de- coquendas decernit, de recentiore, opinor, intelligit, & quæ, quod succulenta satis & tenera adhuc sit, facilius aquæ vires suas impertiat, quàm quæ ad nos longiore itinere defertur, & ob id magis arida & exsucca cum sit, longiore tempore, atque idè in copiosiore aqua decoquenda: paucior enim aqua longiore decoctione exharet.

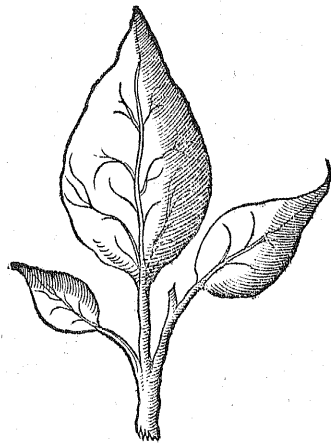
PEREBE

IN TERTIO volumine navigationum, libro vndecimo generalis Historiæ Indiarum, legimus in insulæ Hispaniolæ locis multis co- piofissimam nasci herbam, quam Perebecenuc vocant, mirabilis ad- uersus vlcera efficacit. Multa folia fert, in extremo acuminata, lan- ceolæ ferro similima, vt natura nobis indicare voluisse videatur herbas curandis

Forma.

PEREBECENVC.

ligna curant, non autem vulnera recentia manu illata.

vulneribus ferro factis perutiles. Folia ista satis tenuia sunt, viridia, & in summo cæsia, petioli qui- bus sustinentur similiter cæsi coloris. Quædam folia sunt non acuminata, sed rotunda, sed & hæc & illa coloris sunt ex cinereo cæsi. Flores edit ru- bros & lōgos in umbella Fœniculi modo, sed ma- gis dispersos, tenues. Ad hominis proceritatem to- ta planta assurgit, admirandi effectus: facile enim & citra dolorem vlceribus omnibus medetur, etiam si cacoethe sint & admodum contumacia. Huius manipulum in aquæ sextario decoquunt, quoad tertia pars supersit. In eo decocto penè re- frigerato lineum pannum intingunt, quo vlcus abluunt, exsiccato herbæ crudæ succum infun- dunt, aut linamenta succo intincta admouent. Id bis die repetentes facile vlcera quantumuis ma-

MECHIOACAN. CAP. CXXXI.

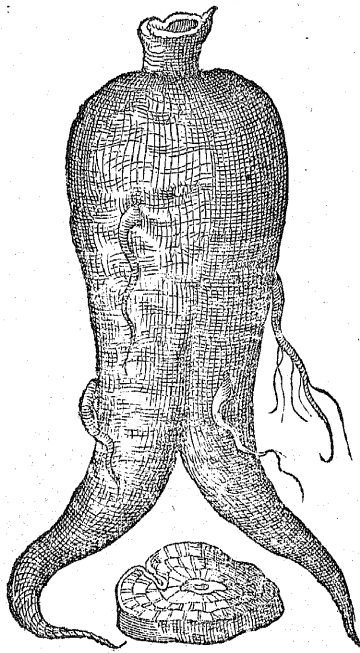
IN INDIS maris Oceani provincia est quadraginta miliaribus su- præ Mexicum, Mechioachā dicta, cuius præcipua & fecundior pars vernacula Indorum lingua Chincicila nominatur, ab Hispanis totius regni nomine Mechioacan. Omnium harum Indiarum auri & præ- fertim a genti fertilissima regio est: præterea temperato & salubri fruitur aere, multarum & salubrium plantarum feracissima, adeo vt has ob causas vicini Indi ægri eò se transportandos curent, morborum remedia qua situri, & sanitatem re- cuperaturi. Ad hæc frumento, fructibus, siluestribus animalibus abundat: multi in ea aquæ dulcis fontes scaturiunt, quorum nonnulli optimorum piscium copiam alunt. Quare incolæ cæteris Indis vegetiores, alacriores, melius colorati degunt. Hanc subiugauit Ferdinandus Cortesius anno salutis humanæ 1524. quò statim appulerūt Franciscani, & monasterium condiderunt: cuius primas cum longo & periculoso morbo affligeretur, & Gazoucin Cacique, id est, dominus totius regio- nis medico suo Indo curandum tradidisset, quod iam summam cum Franciscano illo amicitiam contraxisset, cōsiderato morbo dixit medicus curatum iri ægrum, si radicis cuiusdam farinam vellet sumere, quam recuperandæ sanitatis audissim- us Franciscanus perlibenter cum modico vino sumpsit, qua ita purgatus sine dolore & molestia vlla fuit, vt eadem die melius habuerit, atque tandem sanitati pristinæ restitutus fuerit. Huius exemplo cæteri Franciscani, atque Hispani quidam cum in morbos incidissent, eodem remedio sapius vsi sunt, tam felici successu, vt iis visum fuerit cæteris fratribus qui in Mexico erant tam excellens remedium communicare: vnde rursus ob mirabiles effectus, eius fama per nouam Hispaniam & omnes Indias ita peragata est, vt spretis Rhabarbaro, atque aliis vsitatis re- mediis, hac sola radice in purgandis ægris vterentur. Hinc in Hispaniam, inde in

Y y 2

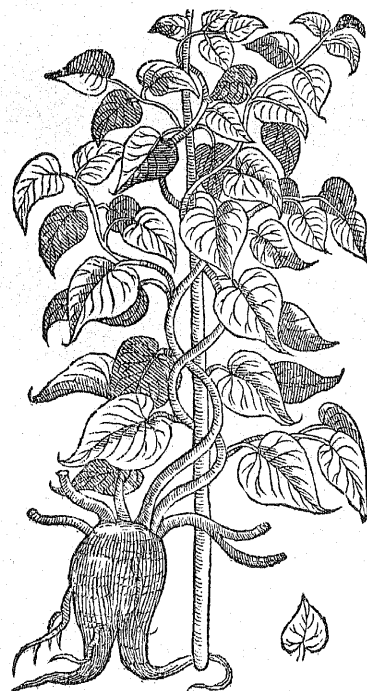
MECHIOACAN, *Pena.*

Nomina

Forma

MECHIOACAN,
Dodonai.

Electio.

Temper.

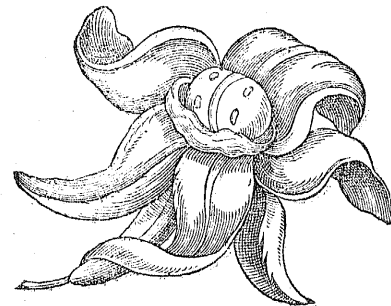
Vires.

Galliam, Germaniam, Italiam delata est. Nomine totius prouinciæ, in qua prouenit, Mechioacá nominatur, ab Indis vulgò Rhabarbarum Indicum. Nicolaus Monard. plantam vidit Hispali apud Franciscanos ex ipsa prouincia Mechioacan delatam, multis ramis luxuriantem, supra terram expansis, colore cinereo, qui vicinas perticas, aut pergulas scandunt, & multiplici nexu amplectuntur, foliis rotundis in mucronem desinentibus, secundum pediculum amplis, fibrosis, adeò verò delicatis, vt humore carere videatur: fructu Coriandri sicci magnitudine, racematim cohærente, qui Septembri maturefcit: radice crassa, Bryoniæ modo, vt non defuerint qui eandem plantam esse putarent, aut saltem ei congenerẽ. Sed multum differunt: nam Bryoniæ radix & viridis & sicca admodum acris est, Mechioacan verò insipida, & sine acrimonia vlla. Pena quoque eos qui sunt in ea opinione perinde falli censet, atque illos qui Laurum, Cinnamomum, & Smilacem asperam Zarzam parillam, aliisque multas exoticas eadem specie cum nostratibus faciunt. Eam radicem ab Hispanis acceptam sic ille pingendam curauit. Ea integra ad nos rarò defertur, sed in laminas grâdes & taleolas confecta, ex quo magnam esse radicem, solidam, & sine matrice. Hanc, inquit Pena, non visam qui nosse cupit, intueatur Bryoniæ radicem: sunt enim cortice eiusdem coloris, rugis & ferè magnitudine iisdem. Sed huius taleolæ transversim sectæ siccandi causâ, intus multis circulis à centro ad ambitum parallelis distinguntur, mādendo sapore farinaceo, nec acri: odore non ingrato est, cæterum albida & friabilis vt Bryonia. Optima recens, non cariola, intus candida: vetustior enim nigrescit, foraminulenta, cariola & leuior euadit. Milij semine obruta seruat, aut lino picato siue resinato inuoluta. Calida videtur esse primo gradu, sicca secundo, constareque partibus subtilibus aëreis cum quadam adstrictione. Pituitam maximè & aquas euacuat: icterum, cephalæam, strumas & epilepsiam curat: veteres defluxiones sistit, articularum, coli, & renum doloribus vtilis est.

Conuenit etiam vteri doloribus, asthmatis, tussi veteri, & lue venerea vexatis. In febribus diuturnis, compositis, phlegmaticis, quotidianis, erraticis, iis quæ ex viscerum obstructione pendunt commodissimè datur, in ardentibus & acutis minimè. His assentitur Pena, qui huius radicis puluisculo solo drachmæ pondere, ex vino albo aut iuscule propinato commodissimè qualibet die, hora & ætate, nulla

nulla molestia, aut incommodo, quinquies, sexies, aut septies flauas hydropicorum aquas eductas, pituitasve quasuis se comperisse affirmat. Molestus non est huius radicis vsus, quia nullius ingrati saporis particeps est: ideò pueris, senibus, & iis qui cætera medicamenta auersantur vtilis. Eius autem sumendæ ratio talis est. Præparatis humoribus qui euacuandi fuerint, purgato etiam corpore enematis & sanguinis missione ex medici consilio, huius radicis leuiter contusæ puluis vino albo maceratus, aut aqua Anisi, Fœniculi, aut Cinnamomi (si quis à vino abhorret) summo mane propinatur, dimidia drachmæ pondere pueris, vnius drachmæ iuuenibus, & adolescentibus, duarum verò drachmarum viris & mulieribus. Nec inutiliter datur ex syrupo rosato cathartico. Post sumptum hoc medicamentum breuis somnus conceditur; iis præsertim qui vomitibus obnoxij sunt. Facta purgatione datur iuscule, ac paulò post cibum, qualis dari solet iis qui purgantur. Fiunt nonnunquam ex eodem puluere catapotia Coriandri sicci magnitudine cum syrupo aliquo, vel electario. Auctor est Nicolaus Monard. in potestate esse medici, aut eius qui Mechioacan sumpserit, eam quàm velit humoris quantitatem purgare: sumpto enim iuscule, vel quouis alio cibo, eius vim purgatricem illico sisti atque infringi, id quod negant alij, quoniam ei opinioni quotidiana experientia refragatur. Alia nunc ex continenti adfertur radix Mechioacan, quæ circa Nicara-

FLOS Mechioacan,
Monardis.

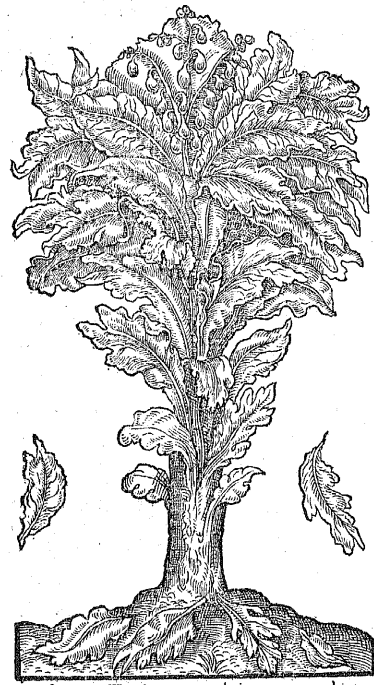

gna & Quito nascitur, vbi diligenter colitur, & magno in vsu est. ob admirandas eius vires, longè præstantior ea quæ ex noua Hispania deferri consuevit, cuius, flos semen, & ramuli etiam delati sunt. Erat verò is flos quasi Mali aureæ, quinque foliis constans maioribus, è cuius umbilico protuberat calix, siue vesicula quædam auellanæ magnitudine, membrana tenui operata, albicante, quæ in duas cellulas tenuissima pellicula secretas diuiditur, & in singulis bina grana Ciceris magnitudine, colore per maturitatem nigro, gustu insipido contine-

bantur, quæ molli & spongiosa terra commodè nascuntur. Mittit etiam Promontorium D. Helenæ, quod in eodem quo Nicaragua tractu est, aliud Mechioacan genus siluestrius, quod graui symptomata excitat, vt vomitus immodicos, tormina, alui profluvia. Quam ob causam Scammonea nuncupatur, sed nemo periculo semel facto vitatur. Simile est alteri cum folio tum fermen- tis, tum radice, sed per omnia minoribus: ipsa etiam radix acrimoniæ non nihil habet. Memorat Petrus Cieca in prima parte Peruana Historiæ in prouincia Quimbaya, cuius metropolis Carthago magna, nasci tenues quasdam radices digiti crassitudine inter arbores, quarum si fragmentum brachiali longitudine aquæ sextario per noctem maceretur in vase aliquo, maiorem aquæ partem ea nocte absumi. Ex ea quæ supererit aqua, qui tres vncias sumpserit, adeò benignè purgatur, ac si Rhabarbaro purgaretur, & aliquoties periculum se fecisse scribit, magno purgatorum commodo.

Radix
Quim-
baya.

T. 1. Cosm.
lib. 3. ca. 2.

Forma.

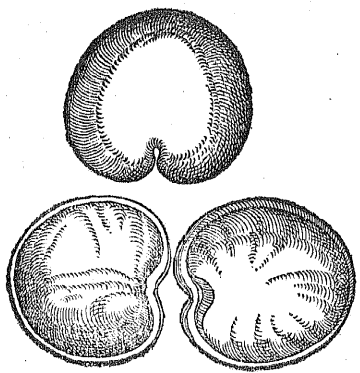
REFERT Theuetus in vtraque ora
fluuij Senega multa esse Regna,
præsertim in ea quæ meridiè spe-
ctat, Regnum Mely, in ea quæ Se-
ptentrionem Regnum Tombotu. In his periti
sunt Medici multi, quos *Bisraïns* appellant: mor-
bus qui illic frequentius grassatur *Borozaïl* no-
minatur, aut *Zail* Æthiopum lingua, qui ex im-
modica venere, cui multum obnoxij sunt, ortum
habet. Genitales partes potissimum is occupat,
in homine *Asab*, in scemina *Assabatas* nomina-
tas. Ad huius morbi curationem decoctis mul-
tis vtuntur, sed potissimum decocto herbæ, quæ
Achanaca dicitur. Huius folia bifurcata & acu-
minata sunt, Brassicæ amplioris foliis similima,
sed non ita crassa, & tenuiore costa. In horum
medio fructus nascitur, oui magnitudinè, colore
luteo, quæ *Alfard* nuncupant, alij *Lefach* nomine
serpentis cõcoloris. Fructus is magno apud eos
est in pretio. Tota planta tibix hominis crassi-
tudine. Ea in morbis curandis vtuntur, perinde ac nos Guayaco.

FABAE PURGATRICES. CAP. CXXXIII.

Forma.

IN NOMINE Dei & Carthagine continentis prouincijs Fabæ pur-
gatrices nascuntur, vt narrat Nicolaus Monard. quæ nostris similes
sunt, sed minores, eiusdem cum nostris formæ & coloris, pellicula
quadam tenui, qualis est Ceparum tunnicula exterior, illas per mediũ
interfecante, quæ cum cortice abiicienda est, alioqui tanta vehemẽtia superne &
inferne purgans, vt in vitæ discrimen sumentem coniciat. Assandæ verò sunt, vt
illarum acrimonia infringatur, deinde in puluerem comminuẽdæ. Datur hic pul-
uis vino, aut saccharo exceptus ad cochleare vnum, deinde haustus vini sumitur.
Apud Indos hoc medicamentum celebre est, ob sumendi facilitatem: nam sine
molestia bilem, pituitam, & serofos humores multò leuius & facilius quàm supe-
riora medicamenta purgat. Dantur hæ Fabæ in febribus diuturnis, in coli dolo-
ribus, & articularum morbis. Dosis assatarum
esto à quaternario numero ad senarium, plu-
riũmve aut pauciorum pro egri viribus. Clusius
aliquot peregrinos fructus se accepisse scripsit
Fabæ purgatricis nomine, sed nullum habuit
qui Fabæ purgatrici à Nicol. Monard. descriptæ
conueniret. Quare potius inter Phaseolos re-
censendos putauit. Prioris iconem hanc exhi-
buit. Orbiculari fermè est forma, sed planus
vtrinque & quodammodò puluinatus, digiti
vnius crassitudine, duorum verò latitudine aut
ampliore, vno latiore aliquantulum cauo, quo
videlicet hilus esse solet, & siliquæ in qua con-
tinetur adhæret: cortex durus & lignosus, læuis,
ex rubro

Phaseolus
Ind. Clus.

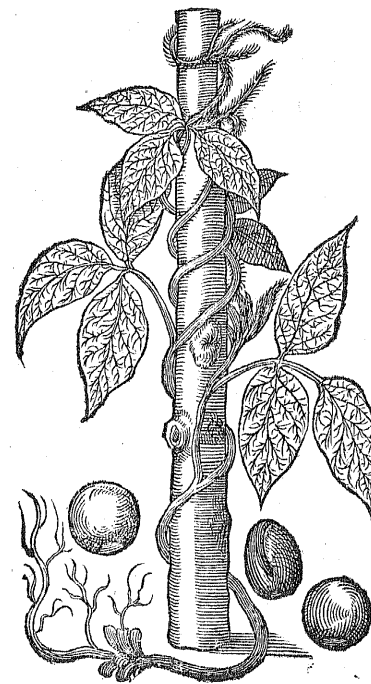
FABAE Purgatrices,
Monard.

ex rubro nigricans: quod intus continetur album, firmum, & in duas partes natu-
ra sectile, vt sunt omnia Phaseolacea, sapore primũ quali sunt omnia ferè legumi-
na, sed illico linguam mordicante & acri: quo fit vt purgandi facultate præditus
esse possit. Nasceitur in insula D. Thomæ dicta, & cordis effigiem quale vulgò **Locus.**

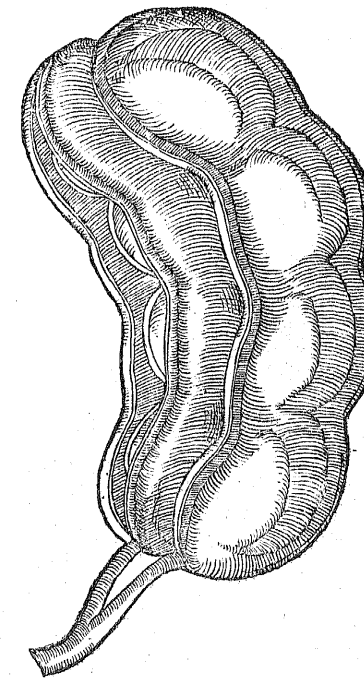
PHASEOLVS alter
Indicus, Clusij.

PHASEOLVS Brasilia-
nus, Clusij.

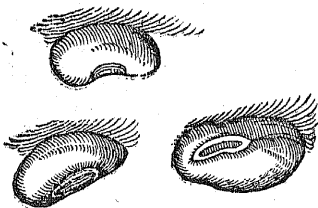
SILIQVA Phaseoli Bra-
siliensis, Lobel.

YYY. 4

vidisse & habuisse scribit purgatrices Fabas, & Phaseolos, quales expressit Clusius. Siliquam etiam pictam dedit, quæ dodrantalis est, admodum elegans, duas uncias lata, quaternis & quinis loculis ventricosa, carnosa, corticosa & coriacea, siliquæ Carobiæ vulgò dictæ concolor, innumeris rugis exarata, qualis icone delineatur.

PHASEOLI parvi ex America.

Idem Clusius vidit nõ procul Olyssipone in monasterio quodam Phaseoli genus vulgari nostrati adeò simile, vt nostrum putares. Pergulas istic vestiebat opere topiario, flore purpureo; at siliquæ scabræ sunt, breuiiores, & duplò latiores quàm nostri vulgaris: fructus exiguus, pisi vulgaris magnitudine, intus niger, nisi qua parte siliquæ adhæret, quæ candida est. Brasiliensis frequentem esse aiunt, & Lusitanis istic habitantibus Faba braua, id est, Fabam siluestrem nuncupari. His appinxit Lobellius Phaseolos paruos ex America delatos.

HERBA IOANNIS INFANTIS, GVACATANE, Hordeolum, CAP. CXXXIIII.

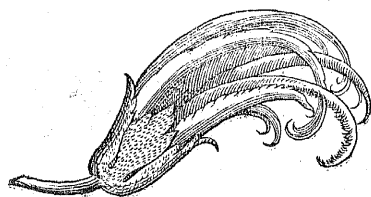
Forma. Vires.

VI in Hispania Noua primi militarunt, eamque subiugarunt, herba quadam vsi sunt in curandis vulneribus, vt refert Nicolaus Monard. quam primus ostendit Indus quidam Hispani famulus nomine Ioannis infantis, à quo illa nomen accepit. Exigua est planta, foliis exalidis, aliquantulum villosis. Viridis præmansa aut trita, vulneribusque imposita sanguinem sistit atque conglutinat. Neruorum aliorumque partium vulnera digerit & mundat, tandem ad cicatricem perducit. Iisdem viribus pollet sicca in puluerem redacta. Idem Nicola. Monard. refert ad se missam fuisse ex Hispania Noua plantulam quandam sine radice (Indi Guacatane nuncupant) nostro Polio montano haud absimilem, sed inodoram. An florem, an fructum proferat, ignorat. Ad hæmorrhoides commendatur hac ratione. Eius plantæ decocto ex vino (si calor absit) alioqui ex aqua hæmorrhoides abluuntur, deinde blandè siccantur, postmodum eiusdem plantæ puluere insperguntur. Dolores ex frigore & flatibus ortos in quacunque corporis parte sedat, si locus resina prius inunctus, tenuissimo eius puluere inspergatur, & pannus lineus superimponatur: nam illico adhærebit cerati modo, nec inde amouebitur nisi dolore sedato. Eius puluis leuibus vulneribus impositus præsertim inguinum, ea mundat, & ad cicatricem perducit. Præterea narrat Nicola. Monard. ad se perlata esse cum aliquot aliis plantis ex Hispania Noua, semina cuiusdam plantæ, quæ Ceuadilla istic vocatur, id est, Hordeolum, à similitudine quam cum Hordeo nostrate habet, in spica & vaginulis quibus semen includitur, sed minus, & Lini semine neutiquam maius, verum longè aliis facultatibus præditum. Etenim nunquam auditum est aliquam aliam plantam adeò vrente & caustica vi præditam, ita vt vbi cauterium necessarium est in gangrænis, & impuris putridisque vlcibus, eosdem præbeat effectus, quos non modo sublimatum, sed etiam ignis præstare posset. Etenim vermes in vlcibus necat, putridaque vlcera expurgat puluis eius sensim inspersus, maiore minoreve

Forma. Vires.

GVACATANE, Monardis.

quantitate

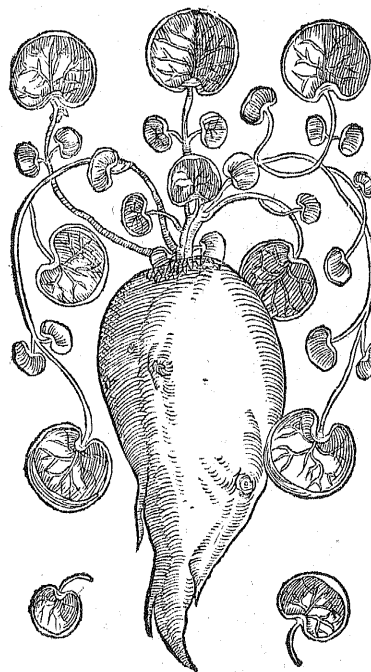
HORDEOLVM. Monard.

in signibus facultatibus donata, quæ cum tempore *συνθεσῖ* innouescunt, diligentia & industria illorum, qui non sibi se, sed in commune natos meminerunt.

HETICH AMERICVM.

CAP. CXXXV.

XTERNAS etiam quædam horrentes plantas adscribamus atque in primis Hetich, quæ radix est Rapis magnis, quales apud Lemoices nascuntur, similes, cuius duæ reperiuntur species eiusdem crassitudinis. Vna quæ coctura flarescit, altera quæ albescit. Vtraque folium habet Maluæ, semen nullum. Quare barbari Americi ipsam radicem in taleolas concisam pangunt, quæ sic copiosissima prouenit. Hanc magno cuidam propheta (Chariabe prophetam vocant) acceptam referunt, qui puellæ cuidam obuius dono dedit, eamque ferendi, vtriusque modum docuit, itaque successit, vt ad posteros continuato eius vsu, nullo ferè alio nunc vescantur cibo, sitq; iis adeò vsitatus, ac nobis panis, cum antea, vt narrant, herbas, radicesque siluestres beluarum more depascerentur. Herich Oetum esse Plinij putat Dalechampius, pro quo apud Theophrastum mendosè legitur Vingum. Sic Plinius. Mandunt & Oetum, cui pauca folia minimaque, verum radix magna. Theoph. verò. *ἀμολας δὲ καὶ ὄν ἐν ἀγγλίῳ καλεῖται ἕτηρον, (alias ἕτηρον) ἧ μὲν γὰρ φύλλα μεγάλα, καὶ ὁ βλαστὸς αὐτοῦ βραχύς, ἢ ὁρίζα μακρὰ, καὶ ἐστὶν ὡσπερ χερπὸς, διαφέρει τε, τὸ ἐοικῆσαι, καὶ συλλέγουσι ὅταν ὁ ποταμὸς*

Nomina. Genera. Forma. Lib. 21. c. 15. Lib. 1. hist. cap. 11.

quantitate

ποταμὸς ἀποβῆν, τὴν φωνὴν βαμῆς. Id est, Similiter & quod in Ægypto Oetum appellat. Folia eius magna, germen breue, (non, vt Gaza, pusillum) radix longa, sapore præstanti, cibo idonea, quæ pro fructu colligitur, cum amnis in alueum redierit, eoque deorum aras coronant. Quæ Theophrastus folia ampla, Plinius pauca & minima dixit.

MANIHOT. CAP. CXXXVI.

Forma.

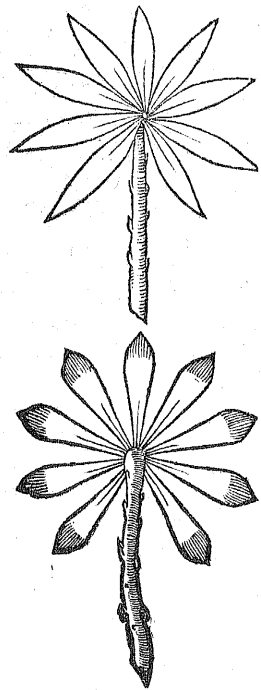
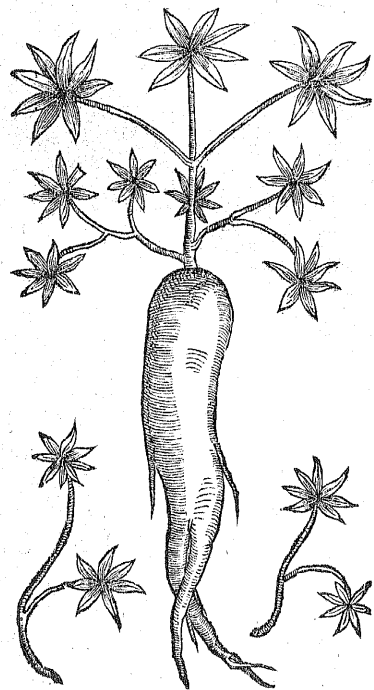
Vfus.

Lib. 1. hist. cap. 11.

MANIHOT. **L**IA radix hæc est, brachij crassitudine, pedis vnus & dimidij, aut pedum duorum longitudine, sæpius tortuosa, & obliqua. Hanc emittit frutex paruus, quatuor pedes circiter altus. folia habet ei plâta quæ vulgò ab herbariis Pata leonis dicitur similia, in ramusculorum vertice sena septenave, quorum singula dimidium pedem longa sunt, tres digitos lata. Barbari ex radice, quam Manihot appellant, hoc modo farinam conficiunt. Radices siccas siue recentes tundunt, siue radunt lato arboris cortice plurimis durissimisq; lapillis conferto. Dein incerniculo cribratas in vase cum aqua igni imposita commouent, ita vt hæc farina in grumulos coëat, mannæ granatæ similibus, quæ recens optima est, & plurimum succi corpori suppeditat. Huius parandæ negotium totum mulieribus committitur, perinde ac viris indignum. Scire autem licet à regione quæ Peru dicitur, Canada, & Florida insulis, tota continente inter Oceanum & Magellanicum, scilicet in America, & eorum regione qui Canibales appellantur, vsque ad fretum Magellanicum, id est, quater mille miliariorum spatio, nullum cibum vsitatorem frequentiorémque esse, eaque farina cum carne & piscibus omnes vesci, non aliter quàm nos pane, admirando quodam modo, nunquam admouentes manum ori, sed procul longiorémque quàm pedis vnus spatio, magnaque dexteritate in os conientes, ac Christianos irridentes, si aliter comedant. Quidam Arachidnam Theophrasti, Manihot esse putant, Igname verò, de quo proximo capite agitur, eiusdem τὸ ἀρακιδὸν ἢ δὲ ἀράκου ἢ δὲ αἰόκου ἢ δὲ αἰόκου.

MANIHOT.

YUCA.

non

non, vt apud Plinium legitur, Aracidnam, & Aracum. De quibus hæc Theophrastus. *διὸν αἰτε τῆς ἀρακιδὸν καὶ τῆς αἰόκου τῶ ἀράκου. φέρουσι γὰρ ἀμφοτέρω καὶ γερπὸν ἐν ἐλατίω τῆ ἀνω καὶ μίαν μὲν ῥίζαν τὸ ἀρακιδὸν τὸ παχέϊον ἔχει, τὴν ἑβάρου. τὰς δὲ ἄλλας, ἐφ' ὧν ὁ γερπὸς, λεπτότερας, καὶ ἐπ' αἰόκου, καὶ χιζομένας πολλὰ χη. φιλῆ δὲ μάστιγ χασία τῆ ἰφαιμια, φύλλον δὲ ἐδιδέτερον ἔχει τούτων, ἐδὲ ὁμοία τοῖς φύλλοις, ἀλλ' ὡσπερ ἀμφιγερπα μᾶλλον ἔστι. καὶ φαίνεται θαυμασίον.* Id est, veluti Arachidnæ radix, eiusq; quod Araco simile est. Vtrumque enim fructum fert non minorem eo qui in supernis plantæ partibus nascitur. Et radicem quidem vnâ carnosâ & crassâ, quæ in altum demittitur, cæteras, in quibus fructus, tenuiores, & summo cespite & quaquaversum diffusas. Locis gaudet arenosis. Neutrum folium habet, neque foliis quicquam simile, sed potius quasi vtrinque fructum edant, quod mirum videtur. Plinius, Aracidna quidem & Aracos cum habeant radices ramosas ac multiplices, nec folium, nec herbam vllam, aut quicquam aliud supra terram habent. Satis igitur conuenit historia radices, nisi Theophrastus scriberet neutrum folium habere, neque foliis quicquam simile. Nam vtrumque radicem vnâ habet crassâ & carnosâ, quæ in profundum recta descendit, alias præterea tenuiores, in summa terra, multifariam diuisas, quibus fructus, id est, noua soboles, inhæret ac innascitur, vt in herba quam Dodon. Chamæbalanon vocat. Auctores huius sententiæ aiunt peregrinæ vtriusque plantæ historiam Theophrasto sua commentanti parum integra fide recitatam fuisse.

Lib. 5. c. 55.

IGNAME, BATAT, AGIS. CAP. CXXXVII.

IN Brasilia, & Hispaniola insula vocata, *Batat* dicitur quod in terra Themistitam *Agis*, in Sancti Thomæ insula, *Igname*. Radix est Napi figura aut Rapi, nigro cortice, infernè sparfa quasi in brachia. Ei castaneæ sapor, sed suauior ac tenerior. Sub cineribus assâ atque elixa vescuntur. Medullæ color haud vnus omnibus. Itaque in species varias digesserunt. Prima est quæ ab Hispanis *Igname cicoreo* dicitur. Sola hæc annum durat incorrupta: quocirca in naues imponunt pro comæatu. Tres præterea species, temporis omnes impatientes. Excellentissimo sapore illa quæ nascitur in agro Benim. Quæ à Manicongo minus nobilis. Vltimo in pretio lutea est, colore quasi Carotæ dictæ. Eius satio mira, quippe non radice feritur, sed talea sicut Olea. Sarmenti fructum fissum in partes aliquot, modò quidpiam corticis seruatam sit, deponit, ridicam propter pangunt. Eius namque stipes aduoluitur Lupuli more. Folium vt Citrio, æquè nitidum, sed minus ac tenuius. Quinto mense messis tempestiua. indicium vbi folia siccantur. Radix vt Arundinis, aut Dracontij, quaternas quinâve soboles edit. Siccata seruant. Hæc Scaliger. Eadem planè reperies apud auctorem nauigationis ad Insulam S. Thomæ. Primus opifex qui ad panis vicem accedere iussit hanc radicem, eiusque vsum supplere famelicæ regioni, cauit & id, vt non in futuram messem radix auulsâ fereretur, sed in annonam potius seruata, cederet pactorum sarmentorum fructificationi: vnde soboles succresceret in futurum prouentum.

Forma.

Genera.

Exerc. 18. 17. Scalig. ibi.

BATATAS Cusij. CAP. CXXXVIII.

SCRIBIT Pena ad Sisaram non parum accedere radices illas quæ in insulis Nouo orbe non procul disitis suapte sponte oriuntur. *Batades* vernaculè tum indigenæ tum Hispani illic vocat, Angli *Potades*, quibus illi tum vt cibo, tum vt veneris irritamento frequenter vtuntur. Singuli bulbi teretes, oblongi Napum vtrinque obtusum æquant, color pulchellus illis foris, albidus intus, sapor gratus valde & tener quasi Milij delicatioris, aut Fabæ fresæ, eoque gustu insulsæ sint nisi condiantur: cum sale, aceto, & oleo

Batades.

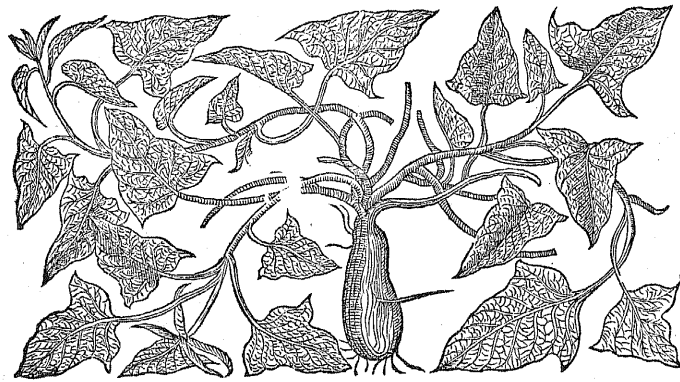
Forma.

Ignames.

oleo interdum eduntur, & vino perfunduntur, nonnunquam coctæ prunis. Hisce congeneres sunt & perfimiles quæ ab Hesperia, Æthiopia, & Guinea afferuntur, Ignames vocatæ: folia vtrisque hederacea & maluacea esse dicuntur. De his plura in horto diximus. Integram tamen plantæ iconem & historiam ex Clusio adscribere operæpretium fuerit. Veteribus plâta hæc ignota fuit, ideò nullum nomē Græcum aut Latinum proditum. Hispani & indigenæ, vt diximus, vocant Battades, atq; etiam Camotes, & Amotes, quidam etiam Aies, tamen non nihil, vt aiunt, inter se differant, sitq;

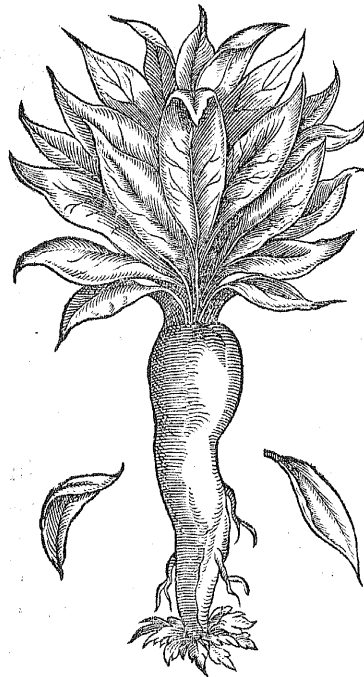
Cap. 60.

BATATAS, Clusij.

Battatas radix longè & suavior & tenerior. Tria plantæ huius genera in Betica se obseruasse ait Clusius, colore externo inter se differentia, atque etiam gustus suauitate. Nam aut cortex externus rubescit siue purpurascit (& hoc genus præstantissimum censetur) aut pallet, aut candidus est: omnes verò radices intus albæ. Producit autem Cucumeris fatiui modo farmenta, per humum sparsa, satis crassa, & succulêta, & læuia, in quibus folia vtrumq; carnosâ, ex viridi cãdicantia, Ari foliis, seu potiùs Spinachij haud dissimilia: radix dodrantalis est, Raphani prægrandis nonnunquam amplitudine, vtrinq; obrufa. Sponte nascitur in Nouo orbe vicinisque insulis, vnde primùm in Hispaniam delata est: nunc verò multis Baticæ maritimis locis seritur in taleolas dissecta: principatum autem obtinet Malacæ nara. Editur ab ipsis incolis aut cruda, aut coctâ: nunc Hispanis etiam in deliciis, ob saporis iucunditatem & teneritatē, præsertim si in cineribus coctâ, & exteriore pelle repurgata, & in talleolas secta ex pauxillo vino, stillatitiq; rosarum liquoris & sacchari momento edatur.

FAALIM, Theueti.

Cosmo. T. lib. 4. c. 7.

FAALIM Theueti. CAP. CXXXIX.

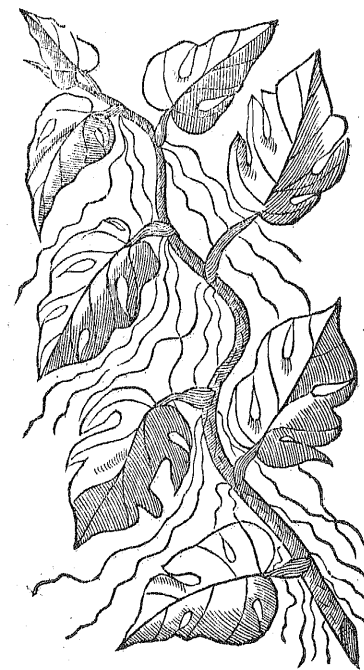
ELENTIO, vt narrat Theuetus, foliis præsertim similis est herba quæ Faalim vernacula lingua nuncupatur in Mombaze insula, olerum optimorum & simplicium medicamentorū omnis generis feracissima, atq; eorum potissimū quæ venenis serpētium omnium, quibus regio hæc abundat, aduersantur. Huius herbæ experimentum se vidisse ait in duobus cõmoris a serpente partim in aquis, partim in terra degente, quam illic *Alesah* vocat: cuius morsus adeò lethalis est, vt nisi statim succus huius herbæ adnoueatur, necesse sit hominem interire.

1910

LIGNVM COLUBRINVM. CAP. CXL.

BINAE stirpes tradente Acoſta in Malabar inueniuntur plurimùm dissimiles cum forma, tum nascendi modo, vno tamen eodemq; nomine nuncupatæ Lignum Colubrinum, quòd singulæ mirum, in modum viles sint aduersus colubrorum morsus. Prior nascitur Hederæ modo, colore Dracunculi maioris, siue Serpentariæ: folia illi sunt Bryoniæ ferè similia, integra tamen initio, neruoq; prædita per longitudinem excurrente, & quinque aut sex venis in latera vergentibus: successu temporis accedunt exigua foramina, quæ paulatim cum foliis incrementum sumunt donec tandem omnino folia scindant, eaq; vitis foliis similia reddant: conspiciuntur enim interdum in eadem stirpe folia integra, alia exiguis, nonnulla maioribus foraminibus prædita, omniaq; adeò inter se dissimilia, vt minimè eiusdem plantæ folia esse videantur. Tantam verò habet hoc lignum cum colubro similitudinem, vt qui non norit, aut de die viderit, si ad Lunæ splendorem noctu conspiciat, viuum colubrum esse existimet. Vulgò censetur præstantissimum remedium aduersus colubrorum & viperarum morsus: incolæ sanè, dum in agros tendunt, magna ex parte circumferre solèt hoc lignum (sunt enim in ea prouincia multæ viperæ, variæque serpentū genera) aiuntque solo eius odore serpentes fugari: & si dum colubros venantur, eos attingere hoc ligno queant, ilicò rumpi & extingui. Altera admodum breuis est & tenuis,

LIGNVM Colubrinum I. Acoſta.

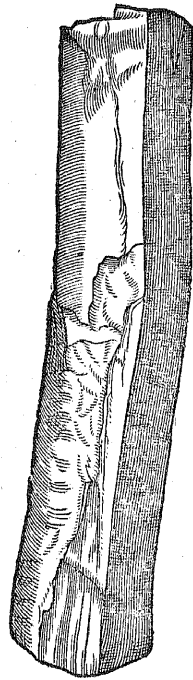

LIGNVM Colubrinum II. Acoſta.

triaq; solummodò folia habet mollia, læuia, saturatiùs virentia: florem aut fructum non conspexi, nec quenquam inueni qui se vidisse assereret: radix oblonga & tenuis est, minimo digito minor, hinc inde nonnunquam extuberans, & summa telure serpens: exterior eius cortex valde tenuis est & cinereus, nullo, dum gustatur, manifesto sapore præditus, deinde tamen gustum in ore relinquens suauem, & vti Moschus odoratum. Fissus est vndiq; hic cortex, & sponte sese expedit ab alio crassiore flauoq; cortice subtus nascente, qui odorem Loti siluestris siue Trifolij odori-

Zzz

LIGNVM Colubrinum,
Acoſta.

Vires.

rati vulgaris refert, & ſaporem Glycyrrhiza dulcior-
rem: præmanſus autem odore admodum ſuaui, nec
iniucunda mordicatione, momentanea tamen prædi-
tus eſſe deprehenditur. Ipſa materies lignoſa eſt, candi-
da, dura & inſipida: folia Napi ſaporem referunt: ger-
men producit hæc radix ſupra terrâ circiter quatuor
vncias longum, in caput extuberans. Nomen huius
plantæ apud Canarinos eſt *Duda Sali*. Trita radix cum
aqua roſacea aut vulgari, vel cum vino (indifferenter
enim vtuntur) præſens certumq; aſſerunt remediũ ad-
uerſus omnis generis ſerpentũ morſus. Plurimus etiã
eius eſt vſus in febribus continuis, tertianisq; ſyncope,
ventriculi debilitate, & cordis tremore: daturq; aduer-
ſus omnis generis venena. Multi mihi ſanctè aſſirma-
runt dummodò manu hanc radicem tenerent, nullos
ſerpentes, vel alia ſimilia virulenta infecta formidare,
& certiffimum eſſe ſerpentes & viperas eius aſpectum
minimè ferre poſſe, ſed fugere, celerrimèque in aliam
partem ſeſe proripere, ſi quis ante ſerpentes eam pro-
iiceret. Perutilis etiam cenſetur iis quibus anhelitus ab
ore vitiato aut dentibus corruptis foetet, modò eam
continuò mandant, dentiumq; cauſis geſtent. Prouenit
locis humidis, & inter arbores, præſertim verò ſecun-
dum eas quæ *Angelins* nuncupantur, nec procul à mari. Inuenitur & tertium Colu-
brini ligni genus in eadem prouincia, vultæ arboris magnitudine, de quo in alio
libro agemus. Neutrum verò, inquit Cluſius ad ſuperiora Acoſta, horũ ligni Co-
lubrini generum cum Garcia ligno colubrino couenire facilè animaduertet, qui
vtriuſque deſcriptiones diligenter conferet. Secundi verò generis Garcia deſcri-
pti fragmentum quinque vnciarum longitudinis, quòdque, vt conicere licebat,
duarum vnciarum craſſitudinem æquarat, mihi nõ modò oſtendit Londini anno
1581. C. V. D. Hector Nunez Medicus Luſitanus, ſed etiam dimidia eius parte libe-
raliter donauit. Eius porrò materies firma eſt, candida, venis quibuſdam diſtincta,
nõ diſſimilis Fraxini ligno, cortex autem qui eam integit candicans, & quaſi cine-
reus. Vtraque verò, ſi quis deguſtet, amaro ſapore prædita eſſe deprehenditur. Eius
fragmenti iconem lectoris oculis ſubiecimus.

DATURÆ. CAP. CXLI.

Genera.

I RIA ſunt huius plantæ genera, quorum quo frequentius vtuntur,
primo loco deſcribemus: eius enim adeò vulgaris eſt vſus, vt pauca
ſint meretrices, quæ inter ſua κερμυλια illud non recondant, ob eas
quas poſteà ſubnectemus cauſas. Primum Altheæ magnitudine cau-
lem habet, nec admodum illi diſſimilem, in plures tamè ramos diuiſum: folia cum
magnitudine tum forma Stramonix foliis ſimilima, verum magis in circuitu ſer-
rata, vtiferè Xanthij folia: flores albos, Smilacis læuis (quam Hiſpani *Correguela ma-
yor*, hoc eſt, Conuoluulum maiorem appellant) floribus omnino reſpondentes:
fructum Stramonix, rotundum, nucem luglandem magnitudine æquantem, viri-
di colore præditum, & ſpinis mollibus, minimèq; pungentibus vndique ſeptum,
plenum ſemine Lenticulæ ſimili, eiufdemq; coloris, cordis humani eſſigie, guſtus
amari: radicem albam, Raphani odore, quæq; ſi diu naribus admoueat, ſternuta-
menta ciet, cuius cortex nonnihil amaricat, minùs tamen eo qui caulẽm & ramos
ambit.

DATURÆ, Acoſta.

Nascitur vmbroſis locis, & ſecundum *Locus*.
aquas. Nomen huic plantæ in Malabar eſt *Vn-*
mata caya, in Canara *Dairo*, apud Arabes *Mava-*
na, apud Perſas & Turcos *Datura*, apud Luſita-
nos *Datura* & *la Burladora*, hoc eſt, faceca. Litera-
ti pleriq; atq; etiam maxima pars Medicorum
iſtic degētium, legitimam Nucem Methel Ara-
bum eſſe cenſent, frigidamq; exceſſu tertio, & ſic
cam ſecundi ſine conſtituunt. Mala inualuit cõ
Temper.
ſuetudo apud impudicas mulieres, vt huius ſe-
et Vires.
minis in puluerem triti dimidiam drachmã ex
vino, aut alia quæ magis arridet materia præ-
beat: miſer qui eum hauſit diu velut mente alie-
natus remanet, aut ridens, aut eiulans, aut dor-
miens, plerumq; etiam alteri colloquens & re-
ſpondens, vt interdum etiam ſana mente prædi-
tum eſſe credas, tametſi mentis non ſit compos,
neque eum agnoſcat cum quo ſermones cõtert,
& colloquij habitus planè ſit immemor, poſtquã
ad ſe rediit. Sunt verò nõnullæ adeò exercitatae
in hoc medicamento exhibedo, idq; ſic tempe-
rare norunt, vt ad certas, eaſq; quot velint ho-
ras, quibus id propinant, mentem adimant. Multa ſanè eius rei exempla, quæ vel
ego ipſe vidi, vel ab aliis audiui, huc adducere poſſem, ſed cum ad rem nihil faciãt
prætermittenda eſſe duxi: illud ſolùm addam, neminem qui ſimile ſumpſiſſet, ne-
catum vnquam comperiſſe, tametſi nonnullos conſpexerim per aliquot dies per-
turbatos ferri, quod fortè acciderat ob immodicam quantitatem exhibitam: quæ
ſi fuerit nimia, interimit, quoniam hoc ſemen pernicioſa qualitate non caret, li-
cet Gentiles ad prouocandas vrinas cum Piperẽ & foliis Betele id exhibere ſoleãt,
& perutile eſſe dicant. Ego verò nunquam obſeruauĩ, nec experiri volui, cum alia
medicamenta ad eam rem vtilia non deſint. Porrò ſi ad eorum qui hoc ſemẽ hau-
ſerunt curam euocentur Hiſpani Medici, medicamẽta vomitum cientia exhibẽt,
vt quidquid in ventriculo hæſit reiiciant, acres deĩnde clyſteres iniiciunt ad eua-
cuandum, forteſq; ligaturas adhibent ad diuertendum, tum etiam cucurbitulas ad-
ponunt & venam ſecant. Gentiles verò Medici & Chriſtiani indigenæ cum à cu-
curbitulis & venæ ſectiõne abhorreant, nihil aliud quàm vomitum prouocant,
forteſq; ligaturas & fricationes adhibent, quæ ſi non ſufficiant, balnea ex aqua ca-
lida præſcribunt ad eliciendum ſudorem: porrò à vomitu vinum propinant, cui
Piperẽ & Cinamomum admifcent. In cibis verò audaciores ſunt Hiſpani: namque
euacuata materia gallinas edendas præbent, & vinum dulce, aut paſſum exhibent.
Radix Daturæ drachma ex vino pota ſomnum profundum inducit, in quo varia
inſomnia, & miræ rerum facies obuertiuntur. Semine verò per noctem in aceto
macerato, deĩnde exactè trito, vtiliter illinuntur herpes miliares & eryſipelara
ſerpentia: nam breui ſanantur. Quantùm ex ſuperiore Daturæ primæ deſcriptio-
ne colligere licet, eandem eſſe cum Turcorum, qui Conſtantinopoli viuunt, *Tam-*
la, cuius vſus illis perquam familiaris eſt, exiſtimat Cluſius. Reliqua duo genera
facie & fructu ſuperiori ferè reſpondent, ſed flores colore variant: etenim ſecundi
flores, licet forma priori ſint ſimiles, colore tamen flauo ſunt, & ſecundum pedi-
culum nonnihil rubent: tertij flores Hyoſcyami floribus magis accedunt. Cæte-
rùm neutro ex poſtremis duobus vtuntur, niſi ad necem inferendã. Nihilominus

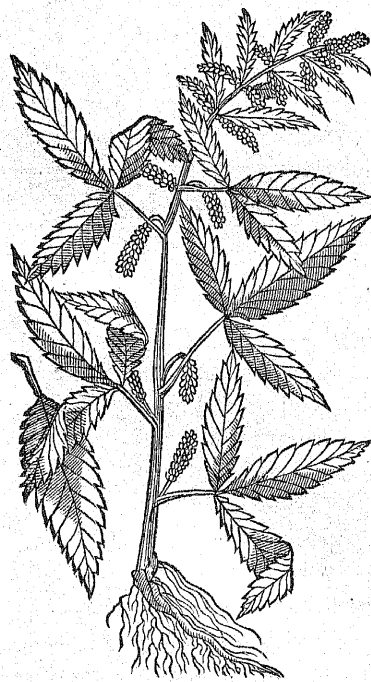
tamen Brachmenes Medici ex secundi semine (quod floribus est flauis) catapotia faciunt, granorum Piperis magnitudine, magnæ sanè efficaciz ad sistenda alui profluuia, quibus adiuncta fit febris ardens, atque etiam in dysenteris. Fiunt verò hunc in modum catapotia. \mathcal{R} . seminis secundi generis drachmam vnam, Piperis nigri & longi, Sandali albi, Atincar, radicem *Bisa* (adfertur ea ex Bengala & Patanne montibus) foliorum Banguæ, singulorum dimidiam drachmam: omnia ista diligenter cum aqua terunt in marmore, quo pictores suos colores terere solent, deinde catapotia efformant, è quibus exhibent quantum commodum videtur. Mea est cum aliis plerisque opinio, vt nucem Methellam Stramoniz fructum esse credam, qui per omnia similis est fructui Daturæ: atque si non nihil ab eo differt, id locorum varietati adscribendum censeo.

BANGVE. CAP. CXLII.

B

ANGVE simile ferè est Cannabi, cuius Dioscorid. lib. 3. meminit. Caulem habet quinque palmorum longitudine, quadrangulum, colore dilutiùs virente, fractu contumacem, nec adeò concuuum, vt cannabinus caulis, cuius cortex non minùs quàm illius in fila diduci potest: folia cannabina supernè virentia, infernè incana lanugine pubescèntia, gustu terre-

BANGVE.

Nomina

stri & insipido: semen cannabino minus, neque adeò candidum. Indi semine & foliis vescuntur, cum vt validiores in re venerea fiant, tum ad excitandam cibi appetentiam. Fit ex hoc Banguæ compositio vulgaris admodum vsus in iis regionibus, ad varios effectus: etenim magnates & militiz præfecti, vt laborum obliui securiùs & liberiùs dormiant, seminis & foliorum in puluerem redactorum quantum videtur sumunt, illique addunt Arcam siue auellanam Indicam viridem, opij nonnihil pro arbitrio: omnia saccharo excepta deuorant: si verò in somno varias rerum species sibi obuersari cupiunt, addunt præterea selectissimam camphoram, caryophyllos, nucem moschatam & macis: si verò hilares esse volunt & faceti, & præsertim in venerem procliuiores, ambaro & moscho additis saccharo excipiunt, & electarium faciunt. Multi mihi affirmarunt huius semen & folia ad libidinem ciendam miræ esse efficaciz: vnde colligere licet, nihil affinitatis habere cum Cannabi, licet illi admodum similis sit, quandoquidem

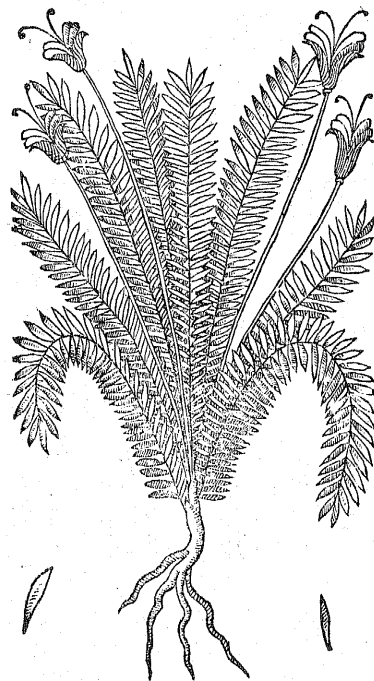
auctore Dioscoride loco supra dicto Cannabis calida & sicca est, & genituram extinguit. Dicitur Arabibus *Axis*, Persis, Decan & plurimarum aliarum regionum incolis *Banguæ*, Turcis *Afarath*. Sed & hoc Banguæ, vt scribit Clusius, plurimam affinitatem habere videtur cum Turcorum Constantinopoli degentium *Maslac*, quo ad varios effectus vtuntur: nonnulli etiam vescuntur excitandæ veneris gratia.

HERBA

HERBA VIVA. CAP. CXLIII.

N

ONVLLIS Asiæ locis planta quædam inuenitur, vulgò *Herba viua* nuncupata, à circumforaneis illis *Iogues* appellatis *Herba amoris*, ab Arabibus & Turcis *Suluc*, & à Persis *Suluque*. Exiguam habet radicem, è qua supra terram exiliunt octo ramuli duos digitos longi, foliis vtrinque in ordinem digestis & inter se respondentibus onustis, quæ plurimum

HERBA VIVA,
Acosta.

ad Erui tenella folia accedunt, nec dissimilia sunt foliis prioris Polypodij, cuius iconem Lacuna exhibet lib. 4. cap. 187. sed longè tenuiora, & vtrinque læuia, & grato virore oculos pascencia, vt Tamarindorum folia: è medio radicis capite exiliunt pedunculi (nam caule caret) quatuor, singuli suum florè sustinentes flauum, aspectu pulcherrimum, minoribus Caryophyllis similem, sed sine odore. Nascitur calidis & humidis locis. Adeò mira est huius plantulæ natura, vt eam humana ratio assequi nequeat.

Nam cum maximè viret, gratissimæque est aspectu, si quis illam apprehendere cupiat, illicò folia contrahit, atque sub tenues ramulos recondit: si verò apprehendat, subito adeò marcida conspicitur, vt exsicari putet: sed quod maiore admiratione dignum est, si manum retrahat, illicò nitorem recuperat, & toties marcescit aut reuivescit quoties comprehenditur, aut manus ab ea retrahitur. Mihi autem relatum est Philosophum quendam in Malabar, dum nimis curiose huius plantæ naturam obseruare cupit, amentem esse redditum. Plantam ego conspe-

xi, eamque cum suo cespite, ipsam minimè contingens, erui, & in hortum quendam transtuli, vbi permansit, at fatuum minimè vidi. Interrogati à me nonnulli indigenæ Medici, an aliquas huius plantæ facultates perspectas haberent, illamque in vsu medicum adhiberent, affirmarunt vtilem esse ad virgines corruptas in integrum (si credere fas est) restituendas & ad reconciliandum amorem miræ esse efficaciz. Gentilis Medicus, & pro ea regione satis doctus, cum adeò cupidum cognoscendi huius herbe facultates conspiceret, ait, vnam se edoctrum adeò compertam & certam, vt ceruicem pro pignore deponeret, nisi eam sic se habere comperirem. Nempe vt illi cuiuspiam mulieris, qualiscunque etiam status, nomè modo indicarem, se effecturum vt illa in omnibus mihi obsequeretur, dummodò ex ipsius præscripto herba vterer. Sed conditionem respui quadoquidem res adeò illicita esset. Nihil igitur aliud post diligentem inquisitionem de hac planta intelligere potui, quàm apud Gentiles, præsertim verò Brachmenes Canarinos & Iogues in magna æstimatione esse. Quodam die mihi accidit plantas conquirenti non procul à flumine Mangate, vt Gentilem quendam humi sedentem, & verba quædam obmurmurantem, tanquam oraret, fortè conspicerem, quem cum compellassem, nihil respondit, sed meo interpreti, quem comitem duxeram, manduntaxat innuit: is hominem intelligens, celeriter sese inde proripuit, meque secedere iussit, inquit Gentilem illum incantatorem esse cuiusdam illius regionis Capitanei quem *Caymal* appellant, & istic sortes iacere supra Herbam viuam, id

Zzz 3

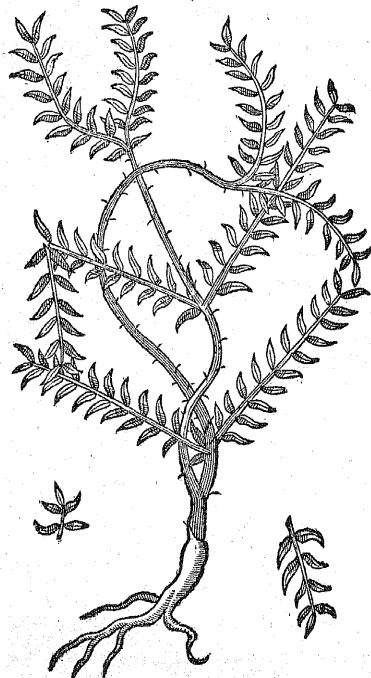
feri solere repurgato prius circa ipsam plantam solo ad hominis longitudinē, recitariq; quædam concepta verba, & expectari primam aut rem animatam quæ istam plantam prætergrederetur dum verba obmurmuraret, cuius sanguine (si comprehendere posset) perluenda esset, sin minus alterius eiusdem speciei, idq; cum multis ceremoniis, quas prætermitto, cum indignæ sint ut scriptis mandentur. Conspexi deinde istam plantam siccam inter supellectilem mulieris prostitutæ pudicitia.

HERBA MIMOSA. CAP. CXLIII.

Locus.

Forma.

Nomen.

ALIAM plantam inuenitur in quibusdam hortis, quinque palmorum longitudinis, & vicinis arbutis aut parietibus incumbens, tenui caule, eleganti virore prædita nec admodum rotundo, per interualla exiguis & pungentibus spinis obsito, foliis superioribus haud absimilibus, Filicis fœminæ foliis minoribus. Gaudet humidis & petrosis: & *Herba mimosa* nuncupatur, quoniam manu admota fenescit & marcescit, manu verò remota pristinum virore recipit, sed non adeo celeriter ut prior. Naturam habet plurimum ab Arbore tristis differentem: nam singulis noctibus Sole occidente fenescit & siccatur quodammodo, sic ut contabuisse videatur: oriente verò Sole vigorem denuò recipit, quantoque Sol magis feruet, eò magis viret, totoque die folia ad Solem conuertit. Odore & sapore est Glycyrrhizæ: vulgoq; ab indigenis folia manduntur aduersus tulsim,

ad pectus repurgandū, & vocem clariorē: renum etiam doloribus vilis esse censetur, & recentia vulnera glutinat. Multis notis (annotat Clusius) hæc planta cōuenit cum Fœnogræco siluestri Tragi, siue Polygalo Cordi & Glycyrrhizæ siluestri Gernerii, cuius folia & radices degustata Glycyrrhizæ sapiunt: nam eius folia noctu intectū contrahuntur (quod in multis leguminaceis plâtis vsu venit) at spinis caret caulis, nisi pro spinis sumere libeat tenues illas & mucronatas appendices sedi foliorum alatorum inhærentes.

HERBA MALVCANA. CAP. CXLV.

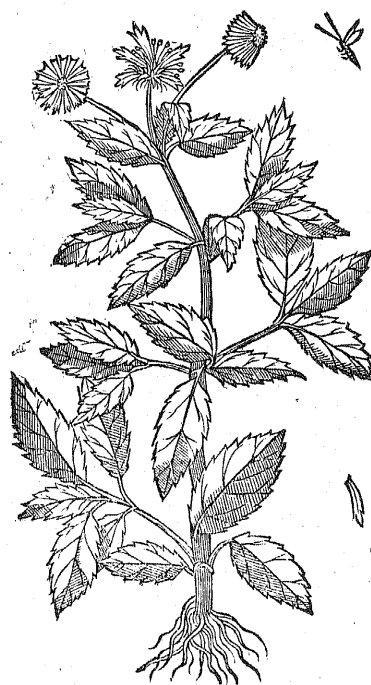
Forma.

Nomen.

DVORVM aut trium cubitorum longitudinem adquiret hæc planta, nonnunquam etiam locis vberioribus & humidis, quinque cubitos superans, eleganti virore prædita, caule tenui, tenero, nonnihil concavo, imbecillo, & nisi ut Iasminum pergulis sustineatur, humi sese diffundente, quemadmodum Hedera, & multos ramos spargente, qui subinde radices agunt ut Mentha & Melissa phyllon, adeoque serpunt, ut planta sola vel ramus transpositus breui temporis spatio magnum locum occupet: folia habet tenella & mollia, in ambitu serrata, magnitudine & forma Sambuci foliis respondentia: florem croceum Chamæmeli flori admodum similem, paulò tamen maiorem. Toto anno viret & luxuriat. Vulgò nuncupatur Remedium pauperum, & Destructio Chirurgorum, Canarini *Brungara aradua* appellat, id est, quæ flore est croceo. Frequenter vtuntur cum in Maluco (vnde primam originem traxisse creditur, quod istuc abundè nascatur, & plurima admisceatur chirurgicis remediis) tum in omnibus Indiae provinciis, in quibus diligenter colitur, & in pretio habetur, nec iniuria. Coquantur huius plantæ folia in oleo, & cum cera inspissantur

tur vnguenti modo. Mirificè curat id vnguentum omnis generis vlcera cum recentia tum antiqua, etiam si sanguinolenta, sordida, cuniculosa, maligna & putrida sint: miræ esse efficaciam deprehendi in tibiæ vulneribus inueteratis, & recentibus vulneribus. Alia est præterea huius stirpis vtendæ ratio. Eius enim caulem & ramos superiore cortice denudant, & sumunt membranam illam tenuem quæ media est inter exteriorem corticem & caulem, quæq; facillè, ut in Cannabi, reuellit: eam oleo nucis Indicæ madentem, ipsius plantæ foliis inuoluunt, & sub

MALVCANA, Acoſta.

cineribus calidis recondunt: vbi incaluerit & emollita fuerit, conterunt, & recentibus cruentisque vulneribus imponunt seu grandia sint, seu minora: & paucis diebus non sine admiratione conglutinant absque vlla inflammatione aut apostemate: lenit enim dolorē, sanguinisq; fluxū cohibet, breuiter, nullo alio medicamento adhibito omnino ad cicatricem perducit: singulare etiam perhibent esse remedium aduersus neruorum punctiones, & vulnera. Eodē præterea modo adhibetur in apostemate aperto ad emundandum, carnem generandum, & ad cicatricem perducendum: item in inueteratis vlceribus & cuniculosis, in quibus ea solummodo trita interdum apponitur. Porro quoniam ista remedia huius plâte certissima sunt, vulgariter iis vtuntur in vniuersis illis provinciis, & magna habent in æstimatione: multi præterea alij qui inde nauigant vnguentū ex hac herba cum oleo & cera cōfectū, secū efferre solent, tantā fiduciā in eo collocantes, quasi omnia chirurgica remedia, apud se haberent: itaq;

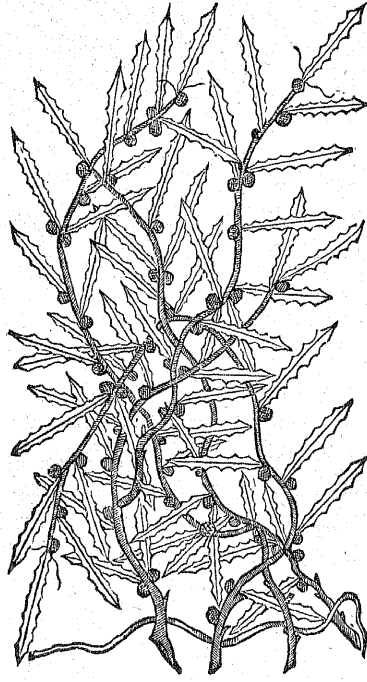
quacunq; occasione in qua chirurgorum opera requiri posset, subito ad vnguentum ex herba Malucana cōfectū confugiunt, tanquam indubitatum remedium.

SARGAÇO.

CAP. CXLVI.

LNCELEBRI illa nec minùs metuenda nauigatione del *Sargaço* (sic enim totum illud Oceani spatium à decimo octauo gradu ad trigésimum quartum ab æquinoctiali ad Septentrionem tendens, qui in Indias nauigant, appellant) cōspicitur profundū & spatiosum æquor rectum herba quædam *Sargaço* nuncupata, palmum longa, tenuibus ramulis in glomos conuoluta, foliis angustis, tenuibus, & dimidiam vnciam longis, in ambitu admodum serratis, colore subrufo, gustu insipido, siue insensibili mordicatione prædita, qui potius ex aqua salugine contractus, quam ipsi plantæ innatus videatur. Ad singulorum foliorum exortus inhæret semen rotundum ut granum Piperis vani & vacui, tenui corallio albo, interdum autem corallio rubro & albo omnino elaboratum, tenerum admodum dum primū ex aqua educitur, & durum si exsiccati sinatur, sed propter tenuitatem admodum fragile, salsa aqua plenum. Nulla radix in hac planta cōspicitur, sed sola rupturæ vestigia apparent, atque in profundo arenosoq; maris aluo nasci, tenuisque radices obtinere credibile est, tamen nonnulli opinentur rapido aquarum, quæ ex multis insulis in Oceanum influunt, cursu istam herbam euelli & simul trahi. Cum eam opinionem pertinaciter tueretur nauclerus illius nauis qua vehebat, subortaque esset inter nauigandum hoc mare malacia, quantum acies oculorum extēdi potuit, id vndiq;

SARGAÇO, *Acosta.**Vires.*

ista planta contectum vidimus, demissisq; nonnullis iunioribus nautis qui eam herbam à nauì propellerent, aquamque repurgarent, apertè conspeximus eius herbæ glomos simul implexos ex alto mari emergentes, vbi demissa bolide nullus fundus tentari potuit. Hæc planta aceto & sale condita eiusdem saporis est cum Crithmo, siue Fœniculo marino, & in eius penuria sumi posset, tum etiam Capparum loco à nauigantibus edi. Iussi illam recentè è mari sumptam capris quas in nauì vehebamus obici, & auidè sanè vescebantur. Nullas eius facultates comperi, sed quidam è nostris nautis vrinæ difficultate laborans, & arenulas crassosque humores eiiciens, crudam eam & coctam fortè edit, quoniam illi bene saperet paucos post dies affirmavit mihi, magnum ex illius esu se sentire commodum, secumque detulit, vt peracta nauigatione in continenti vteretur. Considerandum Clusius admonet, an non sit Lenticula marina ferratis foliis Lobellij, cuius iconem inter marinas stirpes ad Obseruationum calcem exhibet.

GRANADILLA. CAP. CXLVII.

Nomen.

GLATVS mihi ex continenti herbæ fructus est (ait idem) quæ in Peruanis montibus, vbi sponte nascitur, *Granadilla* appellatur, quod nomen illi imposuerunt Hispani ob similitudinem quam cum nostris Malis granatis habet, nam eiusdem ferè est amplitudinis, atque etiam coloris, quando maturus est, nisi quòd corona careat: nunc in siccato, si agitetur, sonitum edit semen intus occlusum, quod Pyri semini sim le est, aliquantò maius, tuberculis quibusdam eleganter elaboratum, & aspectu iucundum: pulpa candida est, & saporis expers. Planta hunc fructum ferens Hederæ similis est, eodemque modo repit & scandit quocunque loco ponatur. Elegans est cum fructu onusta cõspicitur, propter eius amplitudinem: florem habet albæ Rosæ persimilem, in cuius foliis aliqua veluti passionis Christi figuræ delineatæ conspiciuntur, quas magna diligentia istic pictas existimes: eam ob causam elegantissimus est flos. Fructus ipse sunt Granatula iam dicta, quæ matura acidulo liquore abundant, & semine plena sunt: aperiuntur vt oua, & liquor ille cum magna voluptate sorbetur cum ab Indis, tum ab Hispanis: nec etiam si multos sorbeas vllam ventriculi grauedinem sentis, sed potiùs aluum emolliri. Herba rara est, quæ duntaxat vno in loco inuenitur. Fructus temperatus esse videtur, & aliquantulum humidus.

Forma planta.

FLOS SANGVINEVS. CAP. CXLVIII.

SEMEN ex Peru delatum terræ commisisse, vt eius elegantiam potiùs conspiceret, quàm quòd vlla medica facultate præditus esset, scribit Monardes. Ipsa planta duos circiter palmos assurgit, ramis rectis, quos ambiunt rotunda & tenuia folia admodum virentia: flores in summis ramis nascuntur aureo admodum colore fulgentes, quinque foliis cõstantes, in quo

in quorum singulis sanguinea & maxime rutilans macula impressa est, oblongo cucullo extremos flores occupante & longè prominente. Elegans est flos, ad peniles hortos exornandos aptissimus: nam & semine & furculis facillimè nascitur. Gustatus eodem sapore & odore quo Nasturtium esse deprehenditur: insigniter calidus est.

PAYCO.

CAP. CXLIX.

SED & herba quædã ipsi ex Peru missa est, istic *Payco* nūcupata, cuius folia Plantaginis foliis cum forma, tum colore sunt similia, quæ siccata, admodum tenuia sunt, & gustata valde acria, calidãque deprehenduntur. Eius pulvis ex vino sumptus, nephreticum dolorem è flatibus, aut frigida causa prouenientem tollit: ipsa verò planta cocta, & emplastri in modum dolenti loco imposta, eundem effectum præbet: quod certissimum esse ipsa experientia didicisse restatur.

*Vires.*HERBA AD RENVM MORBOS
UTILIS. CAP. CL.

ALIA item, inquit, missa est, admodum utilis ad renum affectus è calida causa natos, illito parti dolenti eius succo cum rosaceo vnguento mixto, & foliis ipsius plantæ superimpositis. in erysipelate & inflammationibus succus impostus valde confert: nam inflammationem tollit, & dolorem mitigat. Sunt verò ea folia quasi Lactucæ primùm enatæ & tenerioris, similiq; virore præditæ, quæ gustata insipida deprehenduntur, sic vt herba perfrigida videatur.

LACTUCA SILVESTRIS PYMILA.
CAP. CLI.

ALIAM præterea herbam attulerunt, Lactucam siluestrem vocatam: cuius folia Lactucæ foliis sunt similia, ex atro virentia. Vires idem subiungit. Dentium enim, ait, dolorem tollit foliorum decoctum, & diutius in ore, qua parte dentes dolent, retentum. Idem præstat foliorum succus dentium cauis instillatus, herba trita superimposita. Sapore admodum amaro est: calidiorẽ existimo, quàm in primo gradu.

HERBA AD RVPTRAS UTILIS.
CAP. CLII.

DAUULVM cuiusdam plantæ sibi idem missum fuisse narrat, cuius formam, quòd ob siccitatem omnino contracta & comminuta esset, obseruare non potuit. Hanc, inquit, scribunt miram habere facultatem in rupturis cum puerorum tum adultorum, & rem ita se habere asserunt. Ea vtitur Indus quidam recenti contusa & rupturæ imposta, adhibito deinde miro quodam ligaturæ genere: quoniam etiam sine braccis non minùs firmiter ligati incedunt, quàm si braccati essent, vt mihi retulit quidam qui simili morbo liberatus erat eius plantæ & ligaturæ vsu. Talem ligaturam (si adeò firma sit vt ille referebat) solam sufficere posse existimo, nulla herba aliãve re imposta: quoniam hîc quendam Cordubensem conspexi, qui omnes herniosos sola ligatura curabat, nullis adhibitis braccis: quod verissimum est, & hîc adhuc viuunt qui ab eo curati fuere.

VERBE

Locus.

Forma.

Vires.

CRIPSIT mihi (verba sunt Monardis) nobilis ille vir ex Peru, secundum flumina è montibus eorum regnorum delabentia plurimam Verbenam crescere, illi quæ in Hispania nascitur similem, perpetuò virentem, qua Indi in multis morbis curandis vtuntur præsertim aduersus omnis generis venena, & in his qui in cibis toxicum aut simile aliquid hauserunt. Nobilis quædam matrona ex Peru rediens mihi asseruit se multis annis ægram fuisse, cumque plurimorum medicorum opera vsa fuisset, Indum tandem quendam accessisse, qui in plantarum scientia celebris habebatur, quique inter Indos Medicum agebat, Verbenæ succum depuratum illi propinasse, à cuius vsu post paucos dies lumbricum eiecisset (colubrum ipsa nuncupabat) hirsutum, pede longiorem, crassum, cauda bifida, deinde omnino conualuisset. Ipsam porro nobili cuidam viro in Peru, qui continuè ægrotabat, singulis diebus manè eundem succum saccharo permistum sumere persuasisse, (ita enim ipsa hauserat ob amarorem) illum deinde plurimos lumbricos reiecisse longos, tenues, atque inter cæteros vnum albi cinguli instar longissimum, & tum demum integram valetudinem recepisse. Id postea consilium plurimis aliis qui malè affecti erant, & lumbricos habere suspicio erat, dedit, qui omnes sumpto Verbenæ succo, multas ventris tineas eiecerunt, & sanati sunt. Illud remedium ad eò certum affirmabat, vt vnum è suis famulis ostenderet, qui ob morbi grauitatem philtrum, aut medicata pocula hausisse diceretur, quicquid epoto Verbenæ succo, vomitu multa variis coloribus distincta ex ventriculo reiecisset, quæ medicata pharmaca esse asserbant, deinde conualuisse. Quod verò ad incantationes & medicata pocula attinet, quod ego vidi hic subiiciam. Ioannis de Quintana Dueñas primarij ciuis famulus vomitu reiecit me præsertim magnum tenuium & spadiceorum capillorum glomum, adseruabatque in papyro inuolutos plures alios quos binis horis antè euomuerat: quibus reiectis nulla amplius molestia torquebatur, præter eam quam vehementer vomitus induxerat. Ioannes Langius Medicus Germanus vir doctissimus refert mulierem se vidisse plurimum de ventriculi dolore conquerentem, reiectis multis vitri & murrhinorum vasorum fragmentis atque piscium spinis, sanitatem esse adsequutam. Aliud simile exemplum refert Beniuuenius, libro de Morbis mirandis. Sed quod maiorem mihi admirationem parit, est: Agricola, grauisimis ventris doloribus afflictum, cum nullis medicamentis mitigari dolor posset, sibi cultro guttur præcidisse: eius deinde cadaver cum secuissent & aperuissent, inuentam in ventre fuisse magnam similitum capillorum, quales superiorem vomitu reiecisse dixi, quantitatem, & ferrea fragmenta. Has ego res dæmonis præstigijs tribuo: nam ad naturalium classem referri minimè possunt. Clusius tamen non dissimilia superioribus, nec minùs mira, duo exempla affert, ne quis tantum illa Monardi credat. Accepisse verò primùm se ait à Francisco Zinnig Serenif. Principis Matthiæ Archiducis Austriae, &c. pharmacopœo cum in sua arte peritissimo, tum diligentissimo: alterius ipse est testis. Lucas Farel, inquit, eiusdem Principis coquus, qui primùm apud D. Mariam Hungariæ reginam, deinde apud Margaretam Parmensem ducem in simili ministerio fuerat, singulis interdum annis, nonnunquam semestribus, vel trimestribus interuallis, per annum eiicit tenuem quandam lentamque materiam, angusti cinguli instar oblongam, candidam & crispam, non eam quidè continuam & integram, sed quam per fragmenta sex, duodecim, atque etiam quindecim vlnas longa eximere cogitur. Solet verò ante symptomata plerumque grauem in pectore sub dextra mamilla dolorem perperi, quem vt leuet, aggregatiuis catapotis corpus purgat, eamque, quam dixi, materiam

materiam excernit, tum demum morbo liberatur. Is verò, quoniam plerumque tanta capitis grauedine afficitur, vt domo egredi, aut quoquam prodire nequeat, ex quorundam consilio Verbenæ radicem collo appensam gestat. Et mox de capillorum eiectione glomis. Simile, inquit, exemplum ante multos annos accidere memini Iureconsulto N. Vlierden celebri apud Antuerpianos causarum patrono, qui certis anni temporibus materiam in multos veluti muliebrium capillorum glomos congestam per aluum excernere solebat, qua reiecta meliùs habebatur: nam alioqui macilentus pallensque semper cum esset, aduersa valetudine ante ista symptomata plerumque corripiebatur.

HERBA MORTEM AVT VITAM IN MORBIS
PRAEVENIENS. CAP. CLIIII.

ANNO 1562. Comite de Nieuua in Peru commorante, in eius familia mulier quædam illi inferuens maritum habuit graui morbo decumbentem, cuius causa cum ipsam admodum tristem Indus quidam primarius conspiceret, interrogauit an scire cuperet, vtrum ex eo morbo periturus esset, an superstes futurus maritus, herbæ ramum se illi missurum, quem in mariti sinistra manu poneret, eamque deinde diutius comprimeret: nam si superstes futurus esset, quamdiu eam herbam manu teneret, alacrem & lætum, sin moriturus, mœstum & anxium fore. Missum ab Indo ramum marito in manum dat, comprimeretque iubet: sed illicò tanta mœstitia & anxietas ipsum oppressit, vt illa, metuens ne subito extingueretur, ramum ex manu tolleret & abiiceret: deinde paucos post dies extinctus est. Cupienti mihi, inquit Monardes, an ista vera essent perscrutari, nobilis quidam, qui multis annis in Peru vixerat, certum esse affirmabat, & vsitatum esse apud Indos in ægri tudinibus id facere, quod sanè magnam mihi admirationem attulit.

COCA. CAP. CLV.

SCRIBIT idem, cum tam multis annis celebrem illam apud Indos plantam, quam Coca nuncupant, & tanta cura & diligentia serunt, atque colunt, quoniam omnes eam in quotidianos suos vsus & oblationes conuertunt, videre cuperet, ad se perlatam esse. Est verò ea, vt tradit vlnæ magnitudine, folijs Myrti paulò maioribus (quæ veluti aliud folium simili forma in meditullio delineatum habent) mollibus, dilutiùs virètib: fructu racematim cohærente, vt Myrti fructus rubente quando maturefcit, eiusdemque magnitudinis, quando verò plenam maturitatem adeptus est, nigricante: tum verò herbæ est mœsis, quæ collecta in canistris, aliisque rebus, ad exsiccandum reponitur vt meliùs conseruari & in alias partes transferri queat: nam è montibus in alios montes defertur mercimonij gratia, proque aliis mercibus commutatur, vestibus, gregibus, sale, & aliis rebus, quia illis pro pecunia est. Reconditur semen in Mastiche, atque inde exemptum alibi feritur in terra bene culta, per suos ordines & series, vt apud nos Fabæ, aut Pisæ. Vulgaris est eius vsus inter Indos ad multas res, tum ad eas quæ ad iter necessaria sunt, tum quæ ad voluptatem in suis ædibus seruiunt, hoc modo. Conchyliis, aut ostreorum conchas vrunt, & calcis modo comminuunt: folia deinde Cocæ dentibus atterunt, & subinde puluerem illum Conchyliorum vsorum admiscunt, & simul quasi fermentant, vt tamen minor sit calcis quàm foliorum quantitas: ex hac massa trochiscos, seu or

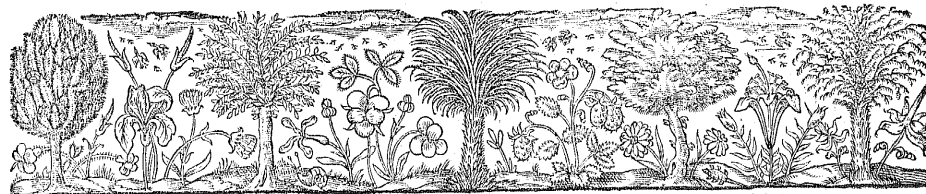
feu orbiculos conficiunt, & siccandos exponunt. Quando iis vti volunt, vnum orbiculum in ore sumunt, eumque exugunt, subinde in ore nunc hac, nunc illac versantes, & quamdiu possunt retinentes, vno absumpto alium sumunt, deinde tertium, sic pergentes toto tempore quo iis in longis itineribus conficiendis opus habent, præsertim si per loca fiant, vbi nulla, aut cibi, aut aquæ copia est, quoniam horum orbiculorum sorbitione, famē, sitimque sibi leuari, & vires sustentari asserunt. Si duntaxat voluptatis gratia vti volunt, solam Cocam mandunt, eamque in ore versant, donec omnis facultas absumpta sit, deinde aliam sumunt. At si inebriari, aut aliquantulum extra se rapi, & veluti mente alienari, Cocæ Tabaci folia admiscunt, atque simul mandunt & sorbent: ea ratione extra se feruntur veluti homines ebrii, magnam voluptatem inde capientes. Et profectò res admiratione nõ caret, inquit, conspicerem quàm isti Indi oblectentur mente & sensu quasi priuari, quandoquidem eius rei gratia Cocam cum Tabaco sumant, aut solum Tabacum, vt in secundo huius Historiæ libro de Tabaco diximus. Hæc Monardes. Sed & Benzo lib. 3. cap. 20. Cocæ in hanc sententiã meminit, Peregrè profecturi (de Peruanis loquitur) rubro quodam bitumine faciem oblinunt, herbamque ore clausam (Cocam ipsi appellant) velut panchrestum quoddam pharmacum circumferunt. Quippe eius præsidio freri, integrum diem, nullius nec cibi, nec potus egentes iter faciunt. Atque hoc quidem herbæ genus, carum rerum, quibus mercaturam exercent, præcipuum est.

TVBULI AD ASTHMA VTILES.

CAP. CLVI.

TVAE DE Tubulis quoque ad asthma vtilibus, qui ex Hispaniola adferuntur, narrat eodem lib. simpl. medic. 3. Monardes, nullius meliùs quàm ipsius verbis, vt ea Clusius interpretatus est, intelligere potes. Aduchuntur è noua, inquit, Hispania Tubuli quidam Cannarum, interiori & exteriori parte quodam gummi illiti, quod meo iudicio Tabaci succo infectum est, & caput tentat: eo, ni fallor, cannam inungunt, vtq; tenax est, firmiter inhaeret, colorisq; nigri est, induratum autem non est tenax: incenditur Tubulus ea parte qua bitumen est, altera verò in ore sumitur, fumusque excipitur, qui omnem pituitatem & purulentos humores è pectore educit: eo verò vtuntur cum asthma se premi & veluti suffocari sentiunt. Primatem quendam, qui sæpius asthma laborabat, eius vsu plurimum vtilitatis consequutum obseruauit: simile commodum ante ex Tabaci fumo percipere solebat: propterea aio Tabaci succum admixtum esse oportere: tutum autem vtriusque esse vsu ipsa experientia in multis docet. Nonnullos ægros & asthma vexatos ex India redeûtes obseruauit Tabaci folia viridia mandentes, & succum inde promanantem sorbentes ad purulentas materias expellendas, qui licet inebriarentur, plurimam tamen vtilitatem sensisse apparebat cum ad pus, tum ad pituitam pectori inhaerentem propellendam. Mirum est quàm insignes & variæ Tabaci facultates singulis adhuc diebus deteguntur; nam præter eas, quas secundo libro descripsi, tantundem adhuc proferre possem, quas postea & referentibus aliis intellexi, & ipse obseruauit.

BALSA

INDEX HISTORIÆ

PLANTARVM LOCVPLETISSIMVS,

LATINVS, GRÆCVS, ARABICVS, GALLICVS,

ITALICVS, HISPANICVS, GERMANICVS,

BELGICVS, BOEMICVS,

ANGLICVS:

Quo non arborum modò & fruticum, subfruticum, herbarum, radicum, corticumque, verum etiam fructuum, succorum, lacrymarum, oleorum, aliorumque id genus nomenclaturæ ordine alphabetico diligentissimè recensentur, appositis fideliter suo quoq; loco paginarum arithmeticis numeris: vt nullo labore summa eorù omnium capita, quæ fusè libris his totis xvi. explicantur inueniri possit.

A	BALZEMER	Acacia. 160. eis duo gene ra. ibid.	Acetum ex malis.	289
		Et 161. 162	Achanaca Theueti.	1904
	Perfis, quæ	Acacia, omnis acrimonia prorsus	Achillea.	772
	Senna vul-	expers. 163	Achillea montana, Pene.	ibid.
	go. pag. 218	Acacia vera àrbaððæðæðæ. ibi.	Achillea sideritis, Matth.	ibid.
	Abbel, Sabi-	Acaion. 1846	Achillea sideritis Dioscor.	1278
	ne aut gene	Acanos Plinij. 1480	Achras.	308
	ris ipsius fructus est, non luni-	Acanthice Mastiche. 64	Acidula.	602
	peri. 184	Acanthis. 575	Acilaci Græcis hodie quid. 24. 26	
	Abies. 53	Acanthium. 1445. Matth. 1446	Acinus quid.	598
	Abietis album, àrbaððæ Græcis. 54	Acanthium montanum Dale-	Acinus. 919. Matth. ibid.	
	Abietis lacryma. ibid.	champij. ibid.	Acinus, sine Clinopodium sylue-	
	Abiga vnde dicta. 1161	Acanthium Spine albæ alterum	stre. ibid.	
	Abrotanum odoratum humile,	genus. 1462	Aconitum. 1732	
	Lobellij. 939. Indorum, eius-	Acanthium spina alba syluestris,	Aconitum aliud, Dalech. ibid.	
	dem. ibid.	Fuchsj. 1466	Aconitum candidum àrbaððæ, Da-	
	Abrotanum. 936. femina &	Acanthus & Acatha. 1442. 1443	lechampij. 1743	
	mas, Matth. 937. femina	Acanthus sativus Matth. 1443	Aconitum lycostoni II. & III.	
	& mas, Dodonæi. 938	Acanthus syluestris, Carduus	Matt. 1739. IIII. eiusd. 1740	
	Abrotanum femina Fuchsj, Ab-	pratenfis, Tragi. ibid.	Aconitum v. VI. VII. Matth. ibi.	
	sinthium Ponticū Dodon. 945	Acanthus syluestris Dalech. 1444	Aconitū VIII. & IX. Mat. 1741	
	Absinthium. 940	Acanus quid. 1453	Aconitum lycostoni luteū maius,	
	Absinthium vulgare. 943. Pon-	Acarna, Carlina syluestris minor,	Dodon. ibid. minus eius. 1742	
	ticum, Matth. ibid. Ponticum	Clusij. 1484	Aconitum lycostonum Dodon. ex	
	Tridentinum, Herbariorum,	Acarna Theophrasti, Anguillare,	cod. Cesareo. ibid.	
	Lobel. ibid. Seriphium seu	Lobellij. ibid.	Aconiti lycostoni genus aliud, Da	
	marinum, Matth. ibid. Seri-	Acarna Valerandi altera. ibid.	lecham. 1744	
	phium Aegyptium, Matt. 944	Acer, vel Aceris, & eius genera.	Aconitum monococcon Cordi 1312	
	Seriphium Dodonæi. ibidem.	94. & 95	Aconitum pardalianches Diosco-	
	Seriphium verū, Pene & Lob.	Acer album. 220	ridis, Fuchsj. 1312	
	ibid. Ponticum Dodonæi. 945.	Aceris radix. 95	Aconitū pardalianches Dod. 1203	
	arborescens, Lob. 946. album	Acetabulum. 1608	Aconitum pardalianches, Mat-	
	capitulis scabris, eiusdem. ibi.	Acetabulum alterum. 1322	thioli. 1735	
	angustifolium Dodo. ibid.	Acetosa Officinarum. 605	Aconitum pardalianches minus,	
	Abutilon Avicennæ. 592	Acetosarotunda vulgi. 602	Matth. 1737	

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

<i>Aconitum pardalianches</i> Plinij.	<i>Agis.</i>	1909	<i>Alcea vulgaris</i> Lobellij.	1593
<i>ibid.</i>	<i>Aglaophotis.</i>	855	<i>Alchymilla.</i>	1175
<i>Aconitum pardalianches</i> Theophrasti ex Matth.	<i>Agnum quidem esse censens</i> Theophr.	133	<i>Alchymilla.</i>	1281
<i>Aconiti noxæ.</i>	<i>Agnus Castus officinarum.</i>	280	<i>Alchymilla.</i>	1322
<i>Acopos.</i>	<i>Agnus Scythicus.</i> Boramet. 1849		<i>Alciadiadion.</i>	1100.1101
<i>Acorum & Acorus.</i>	<i>Agrestia omnia propemodum sui generis domesticis valentiora sunt.</i>	530	<i>Alciadiadum.</i>	1104
<i>Acorum verum.</i> Matthioli 1618	<i>Agrestia omnia hortensibus acriora & siccora.</i>	1544	<i>Alcibion.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Acorum cum flore Robini,</i> regis Francorum Herbarij. 16.8	<i>Agriacantha.</i>	1480	<i>Alcocalus.</i>	1436
<i>Acorus luteus falsus.</i> Matthioli. 1619	<i>Agrifolium officinarum.</i>	46.146	<i>Alektorolophos.</i>	1073
<i>Acori veri radices perperam necne in officinis pro Calamo usurpatae.</i>	<i>Agrimonia officinarum.</i>	1251	<i>Alexadrinam vitæ vocat Plinius quam Theophrastus Idæa</i>	191
<i>Acori radix.</i>	<i>Agriocardium.</i>	665	<i>Alga.</i>	1369
<i>Acorna.</i> 1483. Theophr. <i>ibid.</i>	<i>Ahouai.</i> 1843. Theucii, ex Clusio.	1844	<i>Alhaut herba peregrina.</i>	157
<i>Aëtea</i> Plinij, <i>Ebulus</i> nec ne sit. 269	<i>Aithales.</i>	1128	<i>Alica</i> 84. unde dicitur 185 ex quibus frugibus fiat <i>ibid.</i> & 386	
<i>Acula.</i>	<i>Aiuga seu A biga.</i>	1159	<i>Alice gypsum & arenam miscere soliti veteres.</i>	387
<i>Aculeosa.</i>	<i>Aiuga adulterina</i> Clusij.	1161	<i>Alimus.</i>	264
<i>Aculeosa.</i> 1480. <i>Aculeus.</i> 1435	<i>Aizoon, Ionis Barba officinis.</i>	194.1128	<i>Alisma Dioscoridis quorundam falso.</i>	1358
<i>Acutella.</i>	<i>Aizoon dasyphyllum, Dalechampi.</i>	1123	<i>Alkali.</i>	1577
<i>Acus muscata.</i>	<i>Aizoon maius, sive Semperivivum minus Dodonei.</i>	129	<i>Alleluia Officinarum.</i>	504
<i>Acus pastoris.</i>	<i>Aizoon minus, sive Semperivivum Dodonei.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Alleluia.</i>	1354
<i>Adacra.</i>	<i>Aizoon minus Matthioli, idem cum proximo.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Alliaria sive Alliaris.</i> 911. Matthioli & Dodonej.	<i>ibid.</i>
<i>Adelphides Palmae.</i>	<i>Aizoon minus femina Fuchsi.</i>		<i>Allium.</i>	1545
<i>Adiantum.</i>	<i>Crasula minor seu Vermicularis.</i>	1130	<i>Allium anguinum Matthioli.</i>	1547
<i>Adipos Palma in Aegypto.</i> 365	<i>Aizoë minimum repens, tertium Dioscoridis.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Allium caninum Dodon.</i>	1501.1511
<i>Palma fructus immaturus.</i> 366.	<i>Aizoë Telephium Dalechampi.</i>	131	<i>Allium inuicem.</i>	1544
<i>Adonidis flos.</i>	<i>Aizoë montanum.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Allium saivum & sylvestre Matthioli.</i>	1546
<i>Adonis sive Anthemis, Matthioli.</i>	<i>Aizoë arborescens.</i> <i>ibid.</i> Matthioli.		<i>Allium vrsinum latifolium Fuchsi & Dodonej.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Adoreum.</i>	<i>Aizoon vulgè hodierni</i> Greco-rum.	1693	<i>Allium vrsinum Matthioli.</i>	1546
<i>Aegilops.</i>	<i>Alabastrites.</i>	1296	<i>Alnus.</i>	95.96.97
<i>Aegilops Dodonei.</i>	<i>Alabastrites altera.</i>	1140	<i>Alnus nigra baccifera.</i>	97.
<i>Aegilops Idæorum.</i>	<i>Alaternus Clusij.</i>	158.159	<i>Aloe.</i>	1692
<i>Aegilops Lobellij & Pena.</i>	<i>Alba spina.</i>	139	<i>Aloe Americana.</i> Clusij.	1697
<i>Aegilops secunda Matthioli, radiæ & folij diversa.</i> <i>ibid.</i>	<i>Albucum, sive Albucus.</i>	1388	<i>Aloe Matthioli.</i> 693. cum floribus eiusd.	<i>ibid.</i>
<i>Aegilops Plinij.</i>	<i>Alburnum Plinio quid.</i>	216	<i>Alopecuri genus.</i>	1358
<i>Aëra.</i>	<i>Albus Spinus.</i>	134.135	<i>Alopecuros Dodonei.</i>	431
<i>Aëria.</i>	<i>Alcanna officinar. 232. quanam illa arbor sit.</i>	25	<i>Alopecuros graminæ Dalechampi.</i>	431.432
<i>Aëthiopsis.</i>	<i>Alcane radices officinarum.</i>	1100	<i>Alopecurus montana.</i>	1357
<i>Afrodilus Officin.</i>	<i>Alcea.</i>	593	<i>Alopecuros Plinij.</i>	430
<i>Agallochum.</i> 1769. 1. sive Xyloalut.	<i>Alcea Matthioli.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Alopecuros Theophrasti.</i>	641
<i>Agallochum verum officinis signoratur.</i>	<i>Alcea Officinarum.</i>	497	<i>Alfene.</i>	1122
<i>Aganicum.</i>	<i>Alcea perigrina foliis equa.</i>	595	<i>Alfene corniculata Clusij.</i>	1122 & 1534
<i>Agaricus 1703. vel Agaricum.</i>	<i>Alcea Veneta Dodonei.</i>	594	<i>Alfene lutea.</i>	1232.1233
<i>Agaricus Matthioli.</i>	<i>Alcea villosa.</i> <i>ibid.</i> Dalechampi.	594	<i>Alfene maior Dodonej.</i>	1232
<i>Ageratum.</i>			<i>Alfene minor, sive minima, Dodon.</i>	1233
<i>Ageratum secundum & tertium, Matthioli.</i>			<i>Alfene Matthioli.</i>	1232
<i>Ageratum aliud quorundam.</i> <i>ibid.</i>			<i>Alfene maxima.</i>	1233
<i>Ageratum Dalech.</i>			<i>Alfene media, sive minor Dodon. maior Fuchsi.</i>	1232
<i>Ageratum Ferulaceum Dalech. ibid.</i>			<i>Alfene muscosa.</i>	1232.1233
<i>Ageratum purpureum Dalech. ib.</i>			<i>Alfene nodosa Dalechampi.</i>	234
			<i>Alfene purpurea.</i>	1232.1233

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

<i>Alfene repens.</i> Clusij.	1429	<i>Amicos Officinarum.</i>	694	<i>111.1111. eiusdem.</i>	843
<i>Alfene verna.</i>	1234	<i>Amerimon.</i>	1128	<i>Anemone V. Matthioli.</i>	844
<i>Althea.</i>	589	<i>Amerina salix.</i>	274	<i>Anemone hortensis</i> Traj. <i>ibid.</i>	
<i>Althea altera Matthioli.</i>	592	<i>Amerina duplex.</i>	278	<i>Anemone I. Dodon. latifolia. I. I. obel. & Clus.</i>	845
<i>Althea arborea Lobellij.</i>	593	<i>Ammi.</i>	694	<i>Anemone II. Dod. tenuifolia. 117. Clus. sive Geganifolia, Lobel. ibid.</i>	
<i>Althea frutescens Clusij.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Ammi Fuchsi.</i>	695	<i>Anemone III. Dod. angustifolia, Clusij.</i>	846
<i>Althea lignosa Dalechampi.</i>	592	<i>Ammi Matthioli.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Anemone latifolia prima, Clusij. ibid.</i>	
<i>Althea palustris, Pena.</i>	102	<i>Ammi vulgare.</i>	436	<i>Anemone IIII. Dodon. multiplex rubra Clusij. ibid.</i>	
<i>Althea Theophrasti.</i>	592	<i>Amomum.</i>	1813	<i>Anemone V. & V. I. Dodon. 847. Anemone latifolia flore multiplici, Clusij. ibid.</i>	
<i>Altercum, sive Altercangenum Arabum.</i>	1716	<i>Amomum & Amomis.</i>	1814	<i>Anemone trifolia, Dodon. ibid.</i>	
<i>Alum seu Alus.</i>	1074	<i>Amomum Plinij.</i>	600	<i>Anemone tenuifolia flore multiplici, Clusij.</i>	848
<i>Alum.</i>	1174	<i>Ampeloprimum Matthioli.</i>	1543	<i>Anemone flos venti.</i>	970.
<i>Alumen catinum.</i>	1378	<i>Ampeloprimum, sive Porrum sylvestre Lobellij.</i>	1544	<i>Anemone corniculata maior Pena. 1713. 1714. minor eius ibid.</i>	
<i>Alpum & Ahyia.</i>	1680	<i>Ampelos agria.</i>	1414	<i>Anemone Galeni lutea lib. 2. varietas an eadem sit germanica.</i>	
<i>Alypum Matthioli.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Amurca.</i>	346		
<i>Alypum Pena, Herba terribilis Narbonensis.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Amygdale ex amaris ut dulces fiant.</i>	316		
<i>Alysson quorundam, Cyrifi facie.</i>	264.	<i>Amygdale presumptæ ebrietatè prohibent.</i>	318		
<i>Alyssum 1141. Dodon. ej. ibid. Dalecham. ibid. Matth. 1142. minus Dalechampi.</i>	1183	<i>Amygdalarum duo genera.</i>	316		
<i>Alyssum Italarum, perperam.</i>	1183	<i>Amygdalarum facultates.</i>	317		
<i>Alyssum Germanicum Echiodides Lobellij.</i>	1143	<i>Amygdalus.</i>	316		
<i>Alyssum Trigonum Dalechampi.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Amygdalus prima omnium floret.</i>	317		
<i>Amamelides.</i>	99	<i>Amylum è Siligine.</i>	375		
<i>Amaracus.</i>	881	<i>Anacardium.</i>	1764		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Anagallis.</i>	1236		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Anagallis aquatica.</i> 1090. Dodon. <i>ibid.</i> altera Lobellij. <i>ibid.</i>			
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Anagallis aquatica Dodon.</i>	1346		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Anagallis mas.</i>	1236		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Anagallis femina.</i>	1237		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Anagallis lutea Lobellij.</i>	<i>ibid.</i>		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Anagallis aquatica Dodon.</i>	1346		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Anagyris.</i> 105. <i>Ananas sylvestris.</i>	1871		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Anaxyrus.</i>	600		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Anchusa.</i>	1100		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Anchusa prima Matthioli.</i>	<i>ibid.</i>		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Anchusa II. Matth.</i>	1101		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Anchusa III. Matthioli.</i>	1102		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Anchusa lignosa Pena.</i>	<i>ibid.</i>		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Anchusa lutea Dalechampi.</i>	<i>ibid.</i>		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Androsaces.</i>	1361		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Androsaces alterum, Matthioli.</i>	1362		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Androsacum.</i>	1153		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Androsacum.</i>	1156		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Androsacum album Dalech.</i>	1157		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Androsacum Dodon. II. Fuchsi.</i>	1156		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Androsacum Matthioli.</i>	1156		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Androsacum aliud Dodonei.</i>	1157		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Andryala maior Dalechampi.</i>	593		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Andryala minor Dalechampi.</i>	<i>ibid.</i>		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Anemone.</i>	841		
<i>Amaracus sive Maiorana, Matthioli.</i>	882	<i>Anemone I. Matthioli.</i>	842. 11.		

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Anthora. 1747	Apium, & Apium hortense, aut sativum. 700	Artemisa prima vulgaris. 950
Anthora, sive Antichora Matth. Napellus Moiss. 1748	Apium montanum. 701	Leptophyllos montana. ibid.
Anthoxanthos. 603	Apium montanum, Dalech. ibid.	tertia Leptophyllos, Pene. ibi.
Anthriscus, Plinij. 791	Apium palustre, Fuchsj. ibid.	Mozoclonos alia. 951. Monoclonos quorundam, aliis Ambrosia. ibid. Marina, Lob. ibid.
Anthyllis. 1148	Apium palustre, Matth. ibid.	Artemisa Tragantes, aut Tagetes. 955
Anthyllis, 1380. Plinio Anthyllis, alijs eodem referente Anticellion. ibid.	Apium visus, seu Apium sylvestre. 1028. 1029. 1032. & 1036.	Articocus. 1436. Articoalus. ibid.
Anthyllis clauiculata. 492	Apium saxatile. 702	Arum. 1596
Anthyllis II. Herbariorum. 1149	Apium sylvestre, Dalech. 700	Arum Ægyptium cum flore, Myconi. 1598
Anthyllis altera Italarum, Lobellij. 1150	Apium sylvestre, Dodonai. 701	Arum, Matthioli. 1597. aliud minus, eiusdem. ibid.
Anthyllis maior. 509	Apocynum. 1730	Arundo. 985
Anthyllis marina Narbonensis, Alpinus folio, Pene. 1381	Apocynum Matth. 1731. repens, eiusdem. ibid.	Arundo domestica Matthioli. 999
Anthyllis marina altera Narbon. Pene. 1382	Apolinum Eubœensium. 1666	Arundaria, Dodonai. 1000. palustris Matthioli. ibid. epigeios. ibid. minima. 1001
Anthyllis montana. 1150	Aponia vitis. 1411	Arundo seu Canna Indica, Clusij. ibid. Dalechampij. ibid.
Anthyllis Porthandia lentifolia, Pene. 1381	Apryna Punica. 303. 304	Arundo saccharifera. 1002
Anthyllis prior Dodonai. 1380	Aqua ex Ligustri floribus. 255	Asa officinarum. 731
altera, eiusdem. ibid.	Aqua ex Sambuci floribus. 266	Asa fetida magnus apud Indos usus. 733
Anthyllis Valentina, Clusij. 1381	Aquifolium. 46. 146	Asarina, Matthioli. 915. Lobellij. ibid.
Aneticum Sesamoides. 1668	Aquilegia, sive Aquilina. 810	Asarum 913. Matthioli. 914
Anticyrus elleborus. 1669	Aquilina minor, Dalech. 821	Asarum muri. 1134
Antipathes, sive corallium nigrum. 1376	Aquilina plenis & multis floribus, Lob. ibid.	Ascalia. 1440
Antirrhinum. 1339	Araba seu Arabis, sive Draba. 663	Asclepias. 1144. Asclepias nigra Dalechampij. 1145
Antirrhinum magnum Dodonai. 1341	Arabis, seu Draba, Dodon. seu Thlaspi Creticum. 664	Ascyrum, Ascyron, Ascyroides, 1155.
Antirrhinum parvum Dodonai, sive Oromium. ibid.	Arabi, seu Draba, Matth. ibid.	Aspalathus. 1815
Antirrhinum II. & III. Matth. ibid. III. eiusdem. 1341	Asarum cum flore Miconi, angustifolium. 1600	Aspalathus I. Monspesulanus. 283
Antirrhinum Tragi. 1342	Arista quid. 377	Aspalathus II. Hispanus, quibusdam alter scorpis. ibid.
S. Antonij herba. 1316	Aristalhea. 589	Asparagus. 609
Apargia. 562	Aristidialia que, & cur dicta. 428	Asparagus spongiam in radicibus habet. 610
Apargia Dalech. Heracium minus primum Dodon. ibid.	Aristolochia, Aristolochia Officinatum. 976	Asparagi marini species quorundam. 1393
Aparine Plinij. 1142	Aristolochia femina, sive rotunda. 977	Asparagus sativus. 610
Apat Dalech. 561	Aristolochia longa Matth. Clematis, Pene & Lob. ibid.	Asparagus sylvestris Matthioli. ibid.
Aphaca. 478	Aristolochia rotunda Dod. & Clusij. 976. longa eorundem. 977	Asparagus sylvestris & petreus. 1473
Aphaca vera, Vicia Matth. ibid.	Aristolochia rotunda quorundam herbariorum. 1293	Asperula cerulea, Lobellij 870
Apharca. 158	Armeria. 808	Asperula Dodonai, sive Aspergula. ibid.
Apharca quare Plinius non meminuit. ibid.	Armeria Petonica coronaria. ibi.	Asphalzion. 503
Aphroscorodon. 1545	Armeria prima Dodonai, sive Caryphyllos minor sylvestris, Lobellij. ibid.	Asphodelus. 1588
Aphyllanthes. 864. primum, secundum, tertium. ibid.	Armeria secunda sive sylvestris, Dodonai. 809	Asphodelus bulbosus, Galeni. 1589
Apiana Brasica. 519. 523	Armoracia, sive Armoracii. 634	Asphodelus luteus, Dodon. 1590
Apiana recentiorum quorundam. 1430	Arnabo Pauli. 1822	Asphodelus luteus minor, Lobellij. 1589
Apiastrum. 957. 1027. 1037	Arnoglossum. 1154	Asphodelus minor, Dodon. & Clusij. 1589
Apj vires & temperam. 704	Arrestabonis herbariorum. 447	Asphodelus palustris. 293
Apiosifchas. 638	Artemisa. 949. & 1148	Asplenium. 1215
Apios. 1595. Matthioli. ibid.	Artemisia cinerea. 1383	
Fuchsj. 1596	Artemisia fetida. 576	

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Asplenium magnum & sylvestre quorundam recentiorum. 1221	Arbor Paradisea. 110	Atriplex sylvestris III. ibid.
Asplenium sylvestre. 1215	Arbor Syrtica, Lotos. 348	Auellana Indica. 1766. Matthioli. 1767
Aspris Macedonum. 3. & 6	Arbor tinctoria. 1832	Auellana. 319
Aster Atticus. 859. Matthioli vna & alter. 860	Arbor tristis 1851. Acofta. 1852	Auellane cathartica. 1789
Aster Atticus supinus, Clusij. 861	Arbor vite, Thue genus. 60	Auellane nucis in us. 10
Aster Conyzoides, G. sneri. ibid.	Arbores cortice in orbem detracto necantur, excepto Suber. 23	Auellanis omnibus non idem sapor. 319
Aster luteus. 1349	Arbores infelices qua dicantur. 180	Aucena. 403
Aster luteus, sive Oculus Christi minor. 1135	Arbores peculiare habet Syria. 335	Aucena herba. 404
Aster luteus, alter Oculi Christi minor. ibid.	Arbores sterilis aliquot. 80	Auis lingua officinis, semen Fraxini dicitur. 85
Aster montanus hirsutus, Pene. ibid.	Arbores sylvestres quibus folia non decidunt. 41	Auricula leporis. 416. 740
Aster montanus. ibid. luteus. 1134	Arbores venenate. 1834	Auricula muris Tragi. 565
Aster non Atticus Tragi. 1312	Arboris cortex ad rheumatismos utilis. 1875	Auricula ursi, Myconi. 837
Asterias sive Stellaria, Dalecham. 1001	Arboris tristis rami cum flore & fructu, Clusij. 1852	Azfar. 1687
Astragaloides Lobellij. 488. 489	Arborum ex furculis concha auisiferæ. 1397. 1398	
Astragalus. 1346	Arborum variari in materia diuturni as. 14	
Astragalus fortis Clusij. 1348	Archangelica a 1246. Arbutus. 115	
Astragalus Matthioli. 1347	Archangelica Dodonai. 716	
Astragalus purpureus. ibid.	Archanta Herbariorum. 1604	
Astragalus quorundam. 1596	Architellion. 1101	
Astragalus Syriacus Lobellij. 148	Arctium. & Arctium alterum. 1054	
Astrantia nigra. 1268	Arctium. 1306	
Astrantia nigra Gesneri. 1636	Arctium quorundam Dalecham. 1307	
Astylis, vel Astyris, Lactuca. 545	Arctium Dodonai ex codice Casaeo. 1307	
Asuar. 1687	Arcturus. 1306. 307	
Astyla. 1237	Arca, sive Fausel, Clusij. 1766	
Athanasia, seu Tanacetum, Matth. ibid.	Arca Palma scriptoria, Tab. arbor maximis foliis. 1849	
Athanasia leucanthemos. 1147	Argemone seu Argemone. 440	
Atinia Vlni. 80	Argemone capitulo longiore. 440	
Atractylis. 1467. 1468	Argemone minor, capitulis brevioribus. 440	
Atractylis flore purpureo. ibid.	Argentina. 1047. 1064	
Atractylis marina Pycnocomon Pene. ibid.	Arinca. 375. 389	
Arabis seu Draba altera, Pene & Lobellij. ibid.	Arisarum. 1599. prius & alterum Matthioli. ibid.	
Arachus. 479. 480	Atractylis quorundam. 1450	
Aracus Galeni. 451	Atractylis quorundam Matthioli. 1468	
Arantia. 1838	Atragone Theophrasti. 1408	
Arantia sive Aurantia mala non sunt C. Siana. 288	Atramenti scriptorij optimi conficiendi ratio. 16. 17	
Arantia sive Aurantia Poma. 301	Atriplex, Festo Atriplexum. 535	
Arbor Brasilia. 1846	Atriplex Hispaniensis. 543	
Arbor farinifera. 1855	Atriplex marina 55. 537. 552	
Arboris farinifera panis fragmenta. 1856	Atriplex sativa. 535	
Arbor finium regundorum. 1824	Atriplex sylvestris I. Matthioli, prime editionis. 535. 536	
Arbor folis ambulantis. 1850	Atriplex sylvestris I. Matthioli, Polygoni folio, secunda editionis. ibid.	
Arbor G. huph. 1841. 1842	Atriplex sylvestris II. ibid.	
Arbor Iuda. 216. 220		
Arbor cuiusdam speciei. 1838		
Arbor Novi orbis, ex qua Balsamum. 1775		

Baccaras radix. 1729	Baccarus, Baccarus, Baccaris Officinarum. 913
Baccharis. 915. Matthioli. ibid.	Baccharis Monspeliensium, origina maior Matthioli. 917
Baccharis Monspeliensium, origina maior Matthioli. 917	Baccharis Monspeliensium & Matthioli quæ. 1045
Baccifera arbores. 35	Balanus terrestris. 1347
Balani. 364	Balanus Myrepsica. 366
Balanus terrestris. 1347	Balaustium quid. 304. eius generis ibid. vires. 305
Balanus Myrepsica. 366	Ballaria. 814
Balaustium quid. 304. eius generis ibid. vires. 305	Ballota. 1152
Ballaria. 814	Ballota crispa. ibid.
Ballota. 1152	Ballota crispa maior. ibid.
Ballota crispa. ibid.	Ballota Matthioli. ibid.
Ballota crispa maior. ibid.	Balsamine sive Balsamina. 629. & 1277
Ballota Matthioli. ibid.	Balsamina cucumerina punicea. 629
Balsamine sive Balsamina. 629. & 1277	Balsamina Fuchsj. 631
Balsamina cucumerina punicea. 629	Balsamina Matth. 630
Balsamina Fuchsj. 631	Balsamine officinarum. 676
Balsamina Matth. 630	Balsaminum seu Balsamina femina, Matthioli. 60
Balsamine officinarum. 676	Balsamina. 677
Balsaminum seu Balsamina femina, Matthioli. 60	Balsamina Dodonai. 678
Balsamina. 677	Balsamifolium. 1775
Balsamina Dodonai. 678	Balsamifolium. 1775
Balsamifolium. 1775	Balsamifolium. 1770
Balsamifolium. 1775	Balsamum Alpinum. 270
Balsamifolium. 1770	Balsamum crispum, Lobellij 672
Balsamum Alpinum. 270	Balsamum Indicum sive Occidentale. 1773. 1774
Balsamum crispum, Lobellij 672	Balsamum Italicum vulgare. 192
Balsamum Indicum sive Occidentale. 1773. 1774	Balsamum nouum. 1775
Balsamum Italicum vulgare. 192	Balsamum nouum. 1775
Balsamum nouum. 1775	Balsamum Clusij. 1908. 1910
Balsamum nouum. 1775	Batis. 767

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Banguæ.	1914	Betula vel Betulla.	92	Braſſicæ rubræ aliquot ſpecies.	523
Baptiſſecula.	436	Bifolium ſive Ophrys Plinij.	1260	Braſſicæ ſatiua alba vulgaris læ-	250
Barba capræ.	1080	Bipinnella ſeu Bipennula.	1087	nis ſatiua.	250
Barba hirci.	1078	Biſlingua.	208	Braſſicæ ſatiuæ genera.	520, 521.
Barbarea.	650	Bifmalua officinarum.	590	522, 523, 524.	
Barbarea, vulgi.	1094	Biſſorta, 1285. Matthioli. ibid. ma-	1082	Braſſicæ ſylveſtris.	524
Barbarica.	806	ior. ibid.		Braſſicæ ſylveſtris duæ ſpecies Cor-	525
Bardana minor.	1056	Biſſorta quorundam falſo.	1082	di.	525
Baſſica minor Gemma.	1561	Blaptiſſecula. 436. Blataria. Matt.		Braſſica tenuifolia laciniata.	523.
Baſſicum ſylveſtre quorundam.	912	1305.		524	
Bardana officinarum.	1054	Blechnon.	1222	Braſſicæ tertium genus Fuch.	524
Batata.	1909	Blitum.	538	Bria ſylveſtris.	179
Batiſſocole.	436	Blitum album maius.	538	Britanica. 1081. vera, Dalec.	1082
Batrachium.	875	Blitum rubrum maius.	539	Britanica Dioſcoridis.	1285
Batrachium.	1027	Blitum rubrum minus.	ibid.	Britanica Plinij.	1320
Batrachium Apulej.	1029, 1034	Bolbocactanum. 773. mas, Trallia-		Briza.	395
Bauca officinarum.	719	ni. ibid. femina, Dalechampij.		Bromus herba Lobellij.	404, 405.
Baxama arbor.	1834	ibid.		altera ſterilis, eiufdem.	ibid.
Bdellium.	1757, 1782	Bolbocactanum grandius, Dodo-		Brunella.	1310
Bdellij fructus Cortuſo.	ibid.	nei. Bunium.	774	Bruſa haer.	1837
Bdellij ſecundum genus.	368	Boletus & quercu.	10	Bruſcum.	95, 166
Bechion.	1049, 1050	Bombax officinar.	221	Bruſcum officinarum.	242
Bechium.	879	Bonyama.	1841	Brutes arbor.	183, 184
Bedegar Sepiaſariorum.	127	Boniſacia.	208	Bryon.	1083, 1324
Behen album. 1186. rubrum. ibid.		Bonus Hemicus planta. 602. vi-		Bryonia.	1194
Behen album Salmantinum.	817	res.	608	Bryonia & Bryonias Colu.	1409
Behenrubrum ſepiaſarum, falſo.	1024	Borametx.	1849	Bryonia nigra.	1411
Belleregi.	1687	Boraſſus.	362, 367	Bryonia nigra quorundam.	1605
Bellis. 853. maior, Fuchſij.	ibid.	Borda.	1380	Bubonium.	859, 860
Bellis cœrulea Pene.	815	Borra. 578. noſtra, veterum eſt		Bugla & Bugula.	1775
Bellis lutea Dalechampij.	1349	Bugloſum.	ibid.	Bugloſa, & Bugloſum.	578
Bellis maior, media, minoris ſpe-		Borrugo minima, Herbariorum.	581	Bugloſum Antarccticum.	1895
cies tres, Matth.	814	Botrys.	952, 1147, 1148	Bugloſum magnum ſive Italicu,	
Bellis ſylveſtris minor.	855	Branca uſſina.	1443	ſive Romanum.	582, 583
Ben album officinarum.	683	Branca uſſina aculeata Lobellij.	1445	Bugloſu minus ſatiua Dod.	580
Ben magnum & paruum.	1789	ibid.		Bugloſum minus ſylveſtre Dodo-	naei.
Benedicta.	685	Braſſica 518. unde dicta ibid. Bra-		naei.	ibid.
Benzoin.	1789	ſicæ agreſtis genera. 524, 525		Bugloſum ſep̄ vir̄es, Pene.	581
Berberis officinarum.	134, 137	Braſſica cur crapulam ſedet. 529		Bugloſum ſylveſtre.	1104
Bericoca.	297	Braſſica alba criſpa. 520		Bugloſum ſylveſtre Matth.	589
Beta.	531, 1255, 1261	Braſſica Aſparagodes Da'echamp.		Bugloſum vulgare.	579
Beta agreſtis Lapathus dici poteſt.	601	522		Bulapathum.	601, 606
Beta candida.	531, 532.	Braſſica canina. 628. 1730.		Bulbina.	1502, 1503
Beta erythrorrhizos Dodonæi.	532	ibid.		Bulbine Plinij.	1511, 1512
Beta nigra.	531, 532	Braſſica campeſtris Cluſij.	525	Bulbi proprie qui dicantur.	1501
Beta palmarum Dalecham.	532.	Braſſica capitata albida.	521	Bulbi eſculenti genus maius Do-	donæi. Hiacinthus Matth.
Beta romana.	531	Braſſica capitata polycephalos.		minus eiufd.	ibid.
Beta rubra vulgatiore Lobellij.	532	ibid.		Bulbonac ſeu Bulbonac officina-	rum.
Beta rubra Matthioli.	533	Braſſica criſta Tragi.	523, 524	Bulbus.	1500
Beta ſylveſtris, Plinij.	1024	Braſſica marina toto genere dif-		Bulboru genera multa olim nota	
Betonica.	1282	fert à Braſſicis, nec aliud quâ		nobis hodie incognita.	1501
Betonica aquatica.	1356	nomen commune habet.	526	Bulbus aſtius Dalech. Tiphium	
Betonica vauli.	1318	Braſſica marina, Soldanella offi-		Theophrasti.	1503
Betonica ſpecies altera Fuchſij.	806	cinarum.	ibid.	Bulbus agreſtis & ſtrangulato-	rins.
Betre, ſive Betle.	1778	Braſſica marina ſylveſtris, monof-		permos Pene.	527
		permos Pene.	527	Braſſica nigra Dodon.	523
		Braſſica Pompeiana, aut Cypria,		Braſſica florida Dod.	521, 522.
		Braſſica pratensis.	1444	Braſſica Rapoſa.	522
		Braſſica Rapoſa.	522		

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Bulbus ſylveſtris Fuchſij & Do-	1502	Calamagroſtis Lobellij, vulgo Le	434	Cannabis mas.	497
donæi.	1502	che.	434	Cannabis femina.	ibid.
Bulbus vomitorius Matth.	1503	Calamintha.	904	Cannabis ſylveſtris Dalech.	497
Bumelia Fraxinus.	82	Calamintha II. & III. Dioſc.	907	Cannacorus quorundam.	1001
Buna.	1794	Calamintha aquatica, Matt.	606	Cantrabrica Plinij.	1426
Bunias à Bunio plurimum differt	644	Calamintha montana Matt.	805	Caphura.	1783
Bunium.	774	altera eiufdem.	ibid.	Capillaris.	1211
Bunium Dioſcor. Dodonæi.	773	Calamintha montana præſtantior	ibid.	Capillus Veneris.	1208
Buphthalmum.	862	Pene & Lobellij	ibid.	Capita Roſarum quid.	126, 128
Buphthalmum, Dodonæi.	863	Calamintha II. incana, Lob.	906	Capnos.	1291
Buphthalmum Dodo. & Auguſt.	1678	Calamita.	115, 116	Capnos alba latifolia, Lobellij.	1294, 1295
Buphthalmum verum, Dalech.	863	Calamus armoaticus. 1888. Matt.	ibid.	Capnos Fabacea radice, Pene &	Lobellij.
Bupleuron.	435	ibid.		Capnos tenuifolia Cluſij.	ibid.
Bupleuron alterum, Pene.	863	Calamus aromaticus officinarum.	1618	Capparis.	155
Bupleuron aiterum latifolium,		Calathiana Viola.	824	Capparis leguminoſa.	456
Lobellij.	436	Calathiana Verna, Dalech.	ibid.	Capparis vires & uſus in medic.	156, 157
Bupleuron Dodonæi.	ibid.	Calceolus c. Maria.	1146	Cappares præſantiſſima ex Ale-	xandria Aegypti Veneris af
Bupleuron Plinij.	694	Calcifraga Plinij.	1671	feruntur.	157
Bupreſtis Plinij.	436	Calcirapa offic.	1473	Caprificus.	335
Burſa paſſoris.	1097	Calendula.	811	Caprificus.	1086
Butomum Theophr.	1519	Calix.	1100	Caprifolium.	1427
Butomum, Dodon.	1018	Callion.	596	Caprio'a.	414, 423
Buxi radices in Gallia Narbon.	95	Callitriche Plinij, quorundam.	1021	Capſella.	660
Buxus, ſeu Buxum.	165	Callitriche Plinij, quorundam.	1091	Caſſicum.	631
Buxus aſininus.	1471	Caltha hortenſis.	811	Caſſicum Braſilianum Cluſij.	633
Buxus, quod quidem voluit, Gaia	166	Caltha paluſtris.	1049	Caſſicum latum Dodonæi.	632
cum non eſt.	166	Caltha paluſtris quorundam Her		Caſſicu maius & minus, ſeu Pi-	per maius & minus Mat. ibid.
		bariorum.	1013	Caſſicum oblongius Dodon.	ibid.
		Caltha poetarum.	811	Caſſicum rotundum Dalech.	633
		Camomilla fatua ſeu inodora.	345	Caput ga'linaceum Belgari.	489
		Camomilla fetida & canin.	1344	Caput monachi.	564
		Camomilla & Camomilla Roma-		Caput ſimæ quorundam.	1341
		na.	908	Carabe.	5780
		Camomilla vulgi & officinarum.		Caragna.	1792
		uerſa.	10	Carambolas Acoſta.	1872
		Caros.	1343, 1344	Carbunculatio.	418
		Cachrys quid.	ibid.	Cardamine.	658
		Cachrys uerior, Libanotis Ga.	764	Cardamine Aetij,	665
		Caſti Siculi.	1440	Cardamine altera ſive Simfybriu.	659
		Caſtus. 1437. Caſtus Matth.	1438	Cardamine IIII. Dalech. minima	ibid.
		Cacubulus.	1429	Cardamine V. Dalec. odorata. ibi.	& 660
		Cadytas.	1683	Cardamine trifolia Lobellij.	660
		Caepa & Cape.	1336	Cardamomum.	1810
		Caepa Aſcalonia.	1501	Cardamomi ſpecies Matth.	1811
		Caepa ſiſſilis Matt. 1539. Aſcalonia	ibid.	Cardiaca Herbariorum.	1119
		eiufdem.	ibid.	Cardiaca. 1249. Matthioli. ibid.	
		Caepa marina.	1575	Cardapatium.	1452
		Caepa nouitate quadã inſigni à Da		Carduncellus Pene	1469
		lech. animaduuerſa an. 1557.	532	Carduus æquos Septentrionaliu,	Lobellij.
		Caepa ſatiua Matth.	1538	Carduus aculeat. 1438. lacte' ibi.	1454
		Caepa ſectilis Matthioli. II. & Ca-		Carduus altis Cynara ſine capit	bus acuta, Dodon.
		pula Columelle.	ibid.		1440
		Caſius, Cluſij.	1765		
		Caſtile Serapionis, Lobellij.	1395		
		Calabrina.	1221		
		Calamagroſtis. 1006. I. II. III. &			
		IIII.	ibid.		

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

<i>Carduus arceophyllus</i> , Dalec. 1471	<i>Caryophyllus Indicus</i> . 839. maior	<i>Cedrelate</i> . 36
<i>Carduus benedictus</i> , Cnicus sylvestris alter. 1450	& minor, Matthioli. <i>ibid.</i>	<i>Cedria</i> & <i>Cedrium</i> interdum ab auctoribus confunduntur. 38
<i>Carduus bulbosus</i> Möspeliensium. 1465	<i>Caryophyllus montanus</i> alter nonnullorum. 1190	<i>Cedria</i> sine resina ex <i>Cedro</i> . 37.
<i>Carduus Chondrilloides</i> , Dalech. 1470	<i>Caryota</i> . 364. 367	8. 41. & 42
<i>Carduus echinatus</i> Gesneri. 1481	<i>Cassia</i> & <i>Cassia lignea</i> . 1796	<i>Cedrides</i> sunt <i>Oxycedri</i> bacca. 36.
<i>Carduus erioccephalus</i> seu <i>tomentosus</i> . 1488	<i>Cassia cathartica</i> . 113	& 39
<i>Carduus ferox</i> , Lobellij. 1489	<i>Cassia fistula</i> . <i>ibid.</i> & 1799	<i>Cedri</i> genera tria. <i>ibid.</i>
<i>Carduus fullonum</i> . 1447	<i>Cassia lignea maritima</i> . 1385	<i>Cedri</i> ad varias fabricas usus. 42
<i>Carduus lacteus</i> . 1474	<i>Cassia nigra</i> . 113	<i>Cedrium</i> vinum. <i>ibid.</i>
<i>Carduus lacteus</i> Matthioli. 1464	<i>Cassia solutina</i> . <i>ibid.</i>	<i>Cedrinum</i> sine <i>Cedria</i> . 74
<i>Carduus Leimonia</i> Theoph. 1444	<i>Cassia vires</i> . 114	<i>Cedro digna</i> . 42
<i>Carduus Mariæ</i> . 1462. 1464. 1474. & 1475	<i>Cassiam veram hodie habeamus</i> necne. 1801	<i>Cedromela</i> . 298
<i>Carduus Pirahaya</i> fructum ferens. 1442	<i>Cassutha</i> . 1683	<i>Cedrorum</i> & <i>Cedridum</i> vires. 41
<i>Carduus pratensis</i> Tragi. 1443. & 1444	<i>Cassutha</i> Matthioli. <i>ibid.</i>	<i>Cedruia</i> . 36
<i>Carduus Spherocephalus</i> acutus Dodon. 1482	<i>Castanea</i> . 30	<i>Cedrus</i> . 35
<i>Carduus stellatus</i> . 1473	<i>Castanea equina</i> , nouum <i>Castanea</i> genus, Matth. 33	<i>Cedrus Atlantica</i> Plinij. 61
<i>Carduus stellatus</i> Dalech. 1470	<i>Castanea humilis</i> , Ioannis Cautlij. <i>ibid.</i>	<i>Cedrus cariem</i> & vetustatem non sentit. 42
<i>Carduus varius</i> & <i>suarius</i> . 1452	<i>Castanea genera</i> , forma, locus, tempus, vires. 31. 32	<i>Cedrus Cretica</i> . <i>ibid.</i>
<i>Carduus Veneris</i> . 1447	<i>Castanea glandium</i> praestantissima. <i>ibid.</i>	<i>Cedrus Lycia</i> , Thua Bellonio. 59
<i>Carex</i> Tragi. 1007	<i>Castanea hirsuta</i> apud Virgilium. 31	<i>Cedrus nullas fert vuas</i> , sed muscum odoratum. 88
<i>Carica</i> . 1651	<i>Castanea omnium glandium optima</i> . 22	<i>Cestlio</i> Serapioni quid. 369
<i>Carica</i> . 335	<i>Castanea populares</i> & coctiva à Plinio dicte. 31. 32	<i>Celastrus</i> Plinius non meminit. & quare. 158
<i>Carlina</i> . 1452. 1453. 1454. & 1458	<i>Castanea quomodo coqui debeant</i> . 33	<i>Celastrus</i> Theophrasti. 158. 159
<i>Carlina sylvestris</i> . 1483	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Celidonia</i> Officinarum. 1249
<i>Carota</i> . 534. 719	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Celidonia minor</i> , Officinarum. 1048
<i>Carota</i> Matthioli altera. 722	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Celtis</i> . 347
<i>Carota vulgaris</i> . <i>ibid.</i>	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Cemos</i> . 1342
<i>Carpinus</i> Aceris genus est, non Vlmi. 81	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Centaurea</i> Officinarum. 1286
<i>Carpobalsamum</i> officinarum. 1773	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Centaurea minor</i> officin. <i>ibid.</i>
<i>Carthamus</i> officinarum. 1449	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Centaureis</i> . <i>ibid.</i>
<i>Carum</i> & <i>Careum</i> , officinis Carum. 693	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Centaureum</i> . <i>ibid.</i>
<i>Carum</i> Matthioli. 694	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Centaureum luteum</i> prius Dalechampij. 1290
<i>Caryophyllata</i> . 685	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Centaureum luteum</i> alterum Dalechampij. 1291
<i>Caryophyllatum Veronensium</i> flore <i>Saniculae</i> vrsine, Lob. 1269	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Centaureum maius</i> . 1287
<i>Caryophyllata</i> Matthioli. 686	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Centaureum maius alterum</i> Clu. 1288
<i>Caryophyllata montana</i> Dalechampij. <i>ibid.</i>	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Centaureum minus</i> . 1289
<i>Caryophyllata montana</i> Matthioli. <i>ibid.</i>	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Centaureum nothum</i> , Dalech. 1291
<i>Caryophyllata sine Geum alpinum</i> , Pene. 687	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Centifolia</i> Rosa. 124
<i>Caryophyllum</i> & <i>Caryophyllum</i> . 1758	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Centimorbia</i> . 1062
<i>Caryophylli aromatici</i> Matthioli. 1759	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Centrum galli</i> . 965
<i>Caryophylli nostrates</i> . 806	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Centumcapita</i> . 1458
<i>Caryophyllus altilis</i> & <i>sylvestris</i> . 807	<i>Castanea ut afferentur</i> . <i>ibid.</i>	<i>Centumculus</i> & <i>Centumcularis</i> herba. 1115
		<i>Cepaea</i> Dodonaei, non recte. 1090
		<i>Cepaea</i> Matthioli. 1346
		<i>Cerasa austera</i> Matthioli. 310
		<i>Cerasa canina</i> vulgo Heluetiorum quae dicantur. 272
		<i>Cerasa ex uno pediculo plura</i> 310
		<i>Cerasa Indiana</i> . 600
		<i>Cerasa racemosa</i> . 310
		<i>Cerasa sylvestris</i> . <i>ibid.</i>
		<i>Cerasa Macedonica</i> . 202
		<i>Cerasorum</i> ex sapore, colore, locis, que sumpta differentia. 311

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

<i>Ceraforum</i> facultates. 313	178	<i>Chamaefyce</i> , Dalechampij. <i>ibid.</i>
<i>Cerasus</i> . 309	<i>Chamaeiris</i> , seu alia <i>perpusilla</i>	<i>Chamaele Alpina</i> incana, Pe. 1665
<i>Cerasus</i> quando primum, unde, & à quo in Italiam inuecta. <i>ibid.</i>	<i>Iris latifolia</i> , Lobellij. 1612	<i>Chamaele Dodonaei</i> & <i>Montpelicium</i> vera. <i>ibid.</i>
<i>Cerasus</i> Trapefuntia. 350	<i>Chamaeleonis</i> duo genera. 17	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Ceratia</i> . 113	<i>Chamaeleon</i> . 1452. albus & niger. <i>ibid.</i>	<i>Chamaelea Germanica</i> . 210
<i>Ceratia</i> Plinij, quorundam. 1047	<i>Chamaeleon</i> albus quare à quibusdam <i>Ixia</i> dicatur. 17	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Ceratonina</i> . 112	<i>Chamaeleon</i> albus Matth. 1453	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Ceratonina</i> sylvestris. 220	<i>Chamaeleon</i> exiguus Tragi, Dalechamp. 1454. 1455	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Cercis</i> . 216	<i>Chamaeleon niger</i> verus Dalecham-pij. 1455	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Cercis siliquata</i> Theophrasti. 220	<i>Chamaeleon niger</i> Matthioli & Fuchsj. 1454	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Cerebrum</i> in Palma. 367. 368. 369	<i>Chamaeleon niger</i> alter, Matth. <i>ibid.</i>	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Cereus spinosus</i> . 1829	<i>Chamaeleon Salmanticensis</i> , Plinij. 1456	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Cerintho</i> Plinij. 1145	<i>Chamaeleonta</i> Officinarum. 1437	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Cerofolium</i> , Gingid. multorum, Cherephyllon Matthioli. 711	<i>Chamaeleuce</i> Plinij, quorundam. 1049	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Cerrus femina</i> . 6. & 7	<i>Chamaelinum</i> , sine Linum perpusillum. 495	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Cerrus</i> . 6	<i>Chamaelinum</i> . 968	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Cernicaria</i> Fuchsj. 1197	<i>Chamaelinum maritimum</i> . 1393	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Cernicaria</i> Gesneri. 1164	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Cerni ocellus</i> . 720	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Cerisfa</i> . 402	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Cestrum</i> . 1282	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Cetrach</i> & <i>Ceterach</i> officinarum. 1215. ubi praestantissimum. 1216	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Cherephyllon</i> . 710. Cherephyllum nostrum, quorundam. 791	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chalcios</i> . 1480	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chalctum</i> Plinij. 554	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chalciflorus</i> . 111	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaecite</i> , Sambini species. 266	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaebatos</i> Tragi, Rubus <i>Ideus</i> non spinosus. 124	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaebatos</i> , seu humilis Rubus, Humirubus Gazae. 12	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaecerasus</i> . 201	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaecerasus</i> . 310	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaecerasus</i> altera. 311	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaecerasus</i> montana. 200	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaecissos</i> . 1309	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaecissos</i> Oribasij. 422	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaecissos</i> quorundam. 1309	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaecyparissus</i> . 940	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaecyparissus</i> Tragi. 1164	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaedaphne</i> . 210. 212. 213	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaedrys</i> . 163	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaedrys</i> . 1162	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaedrys montana</i> Dalechampij. 1164	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaedrys femina</i> Dodon. 1163	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaedrys vulgaris</i> , mas Fuchsj. 162	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaedrys vulgaris</i> femina Fuchsj. 1163	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaedrys</i> Matthioli. 1162	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaedrys altera</i> Matth. 1163	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaedrys marina</i> Anglica, Lobellij. 126	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612
<i>Chamaegenista</i> peregrina Clusij. 168. 1660	<i>Chamaelinum</i> vulgare sine <i>Chamaelinum</i> Matthioli sine <i>Anthemis</i> . 1344	<i>Chamaelea</i> . 1664. Matthioli. 1612

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Cicer Ervum quorundam. 462	Cistus folio Sapsuchi, Clusij. <i>ibid.</i>	Coca. 1921
Cicer orobianum. 462	Cistus folio thymi, Clusij. <i>ibid.</i>	Coccalon vocans Conifrutum. 41
Cicer sativum. 461	Cistus annu' uterque Clusij. 226.	Cocchos. 1761
Cicer sylvestre I. Dalech. 464	227	Coccos. 364
Cicer sylvestre I I. Dalech. <i>ibid.</i>	Cisti duo, Pena. 232	Coccus. 27
Cicer sylvestre Matthioli. 463	Cisti Ledi genera decem, Clusij. 233, 234, 235, 236	Cocci infectorij arbuscula Matthioli. 28
Cicer sylvestre Pena. <i>ibid.</i>	Cistus marinus, Dalechampi. 1361	Cocci nisi tempestiud legatur, vitia. <i>ibid.</i> aut probe accuretur.
Cichoriacea. 554	Citonia Malus officinar. 290	Coccus baphica. 29
Cichorion. 566	Citrage. 957	Coccus à Cramefino, quod appellat, differt. <i>ibid.</i>
Cichorium bulbosum. 1392	Citria, Citrea, Citromela. 298	Cochlearia. 1320
Cichorium Constantinopolitanum Matthioli. 559	Citria mala Theophrasti seculo in ciborū usum nō venerat. 299	Cochlearia Britannica, Dodonai. 1082
Cichorium fetidum. 577	Citria cruda in cibis hodie cū carnis ascatis. 301	Cochlearia Dodonai. <i>ibid.</i>
Cichorium luteum Dodon. 562	Citry mali an apud antiquos facta fuerit mentio. 299	Coffol vel Choffolo. 1849
Cichorium strumosum Myconi. 559, 560	Citrium, Mali Medice fructus. 301	Coggyria Theophrasti, sive Coggyria. 193
Cichorium sylvestre Pena. 557	Citrulus Officinarum. 625	Cohyne. 1845
Cici. 1630, 1631	Citrum, Thuion Homeri Macrobio. 61	Coix. 1624. Myconi. 1179
Cicutaria. 788	Clematidis species. 832, 833	Coix Theophrasti. 1179
Cicutaria. 760	Clematis. 976, 977	Colchicum Anglicū Lobellij. 1571
Cicutaria 789. alba, & rub. <i>ibid.</i>	Clematis altera B. etica. 1433, 1434	Colchicum Ephemerum. 1570
Cicutaria latifolia fetidissima cū flore, Lobel. 790	Clematis altera minor longifolia, Lobellij. 1434	Colchicum Illyricum, sive Graecū nō venenatum, Lobellij. 1574
Cicutaria altera latifolia fetidissima sine flore, Lobellij. <i>ibid.</i>	Clematis altera vrens. 1171	Colchicum montanum cum flore, Clusij. 1572
Cicutaria maxima fetida, Lobellij. 790	Clematis III. Matthioli. 1407.	Colchicum montanū minus, Clusij. <i>ibid.</i>
Cicutaria palustris, Lobellij. 1093	1408	Colchicum Orientale Matthioli. 1571. alterum eiusdem. <i>ibid.</i>
Cincinnati. 1209	Clematis prior. 211	Colocasfa. 457. & Colocasfon vire. 461
Cineraria. 1383	Cleonicum. 930	Colocyntha. 614
Cinna. 420, 424	Clinopodium. <i>ibid.</i> prius, & alterum Matthioli. 931	Colocynthis. 1675. Matthio. 1676
Cinnabari. 1847	Clinopodium sylvestre. 912	Colocynthis species sex Cordis. 1676, 1677
Cinnamomi vice, Sabine dupli substituuntur. 184	Clymenum Discor. quorundam. 1356	Colocynthis Pyriformis Lobellij. <i>ibid.</i>
Cinnamomū. 1796. & Cinnamū. 1413	Clymenum Matthioli. 470	Colophonias Resina. 72
Circaea. 1338. Dalechampi. <i>ibid.</i>	Clymenum minus. 1357	Colubrina. 1285
Circaea Tragē. 871	Cnecus. 1449	Colubrina. 1601
Circeium. 1726	Cneoron. 270	Columbaris, Columbaria, Colūbina. 1334
Cirsium. 579	Cneoron. 1667	Columbina. 820
Cirsium. 582	Cneorum. 1363	Colus Iouis, Lobellij. 966
Cirsium Anglicum. 583, 584	Cneorum album Dalechampi. <i>ibid.</i>	Colutea scorpoides. 217
Cirsium Dodonai. 583	Cneorum album Matthioli 1364	Colutea Fescaria. 214
Cirsium aliud Dodonai. <i>ibid.</i>	Cneorum aliud Theophrasti, Matthioli. 1365	Colymbades Olive que. 344
Cirsium Germanicum Loniceri. 582	Cneorum nigrum Mycon. 1364	Colyrea & Colurea diuersa plantae. 215
Cirsium luteū Sequanorum. 1483	Cneorum nigrum quorundā. 1201	Colyrea tertia Theophrasti. 220
Cirsium maius singularibus capitulis. 584	Cnestrum. 1666	Comarus. 196
Cissarion. 231	Cnicinum Triphyllum. 504	Comarus. 613
Cistus sine Cistius. 222, 223	Cnicus. 1449	Comarica Illyrici gentibus dicitur quam Philycam Graeci vocant. 257
Cisti species. 869	Cnicus alter, Clusij. <i>ibid.</i>	Comphena, vel Crempheua, vel Comphana. 540
Cisti vires. 224	Cnicus sativus, Matthioli. <i>ibid.</i>	Condex
Cisti maris species quinque, Clusij. <i>ibid.</i> & 225, 226	Cnicus sylvestris prior, Atractilis Dalech. 1450	
Cistus femina, eiusdem. 226	Coagulum terrae, Plinij. 1073	
Cistus Halami folio, Clusij. <i>ibid.</i>	Cobbam. 1841	
Cistus alter folio Halami, prior prior, Clusij. <i>ibid.</i>		
Cistus folio Lanandula, Clusij. <i>ibid.</i>		

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Condex Aucenna Thus. 1752	Corchorus Dalechampi. 565	Cotyledon secunda. <i>ibid.</i>
1753.	Coriandrum. 735	Cotyledon II. Matthioli. <i>ibid.</i>
Condurum Plinij. 515	Coriandrum alterum minus odorum, Lobell. <i>ibid.</i>	Cracca. 479
Conferua Plinij & Lobellij. 1023	Coriandrum officinarum. <i>ibid.</i>	Crambe. 519, 524
Conferua trichodes. 1022	Coriandrum sativum, Matthioli. <i>ibid.</i>	Crapula. 73
Conferua trichodes, sive Trichomanes aquaticum Dalechampi. 1023	Coriandrum sylvestre Myconij. 736	Crausium Aceris genus. 94
Conifera arbores. 35	Corion & Corianum. 735	Crausula & Crausula maior. 1315
Conifera arbores sex generū fact Plinius. 48	Coris. 1158. Matthioli <i>ibid.</i> Monspeliensis Dalechampi. <i>ibid.</i>	Crausula minor, seu Vermicularis. 1130
Conifera omnes arbores non bene notas habuit Plinius. 43.	Cornu cervi Herbariorum. 668	Crausula officinarum. 1128
Coni, Cedri fructus. 39	Cornus femina. 197	Crataegus, Sorbus torminalis Traigi & Matthiolj. 99
Consiligo. 1637, 1638	Cornus mas. 329	Crataegonum. 420
Consiligo altera. 1639	Corona Imperialis, Dodon. 1495	Crataegonum secundum quorundam. 1168
Consiligo aurea nemorum, Pena. 1271	Corona fratrum, Herbariorū. 1488	Crempheua, vel Comphena. 546.
Consolida maior officinarū. 4107	Corona Regis. 511, 628	Crepis Dalechampi. 562
Consolida media sive Symphytum. 1075	Corona Veneris. 676	Crespina vna. 134, 135
Consolida minor. 1310	Coronopus. 668	Crespinum vinum. 134
Consolida minor, quorundā. 833	Coronopi Mafsilienfii Pena. 670	Crespio hortensis Herbariorū. 654
Consolida regalis, Fuchfij. 970	Coronopus Matthioli. 669	Crespio noster seu vulgaris. 658
Consolida Regia, sive Regalis, Herbariorum. 668	Coronopus quorundam. 1254	Creta marina officinar. 767
Consolida Sarracenicā. 1270	Coronopus repens Lobellij. 671	Crias Apulej. 1206
Consolida Sarracenicā maior. 1271	Coronopus Ruellij ex Dodon. 670	Crinta. 1209
Consolida Sarracenicā tertia, Traigi. <i>ibid.</i>	Coronopus sylvestris sive Serpentina. 669	Crista gallinacea Dodonai. 1073
Convolvulus. 1423, 1424, 1425.	Corrago à Lucanis dicta, que vulgo Borrugo. 578	Crista galli altera, seu Phthirion. 1074
maior, minorque. <i>ibid.</i>	Corruda. 609, 1473	Crithmij species Matthioli. 1379
Convolvulus folio Altheae Clusij. 1426	Corruda altera Clusij. 612, 613	Crithmum Chrysanthemum Dodonaj. <i>ibid.</i>
Convolvulus minimus Clusij. <i>ibid.</i>	Corruda tertia Clusij. <i>ibid.</i>	Crithmum Dioscoridis. 264
Conus. 43, 52	Corruda Dodonai. 611	Crithmum Matthioli. 767
Conyza marina Dalechampi. 1366	Corruda Pena. 611	Crithmum Matthioli, Batis Plinij. 768
Conyza montana Myconi. 1201	Corsum. 1077	Crithmum II. Matthioli. 1396
Conyza tertia quorundam. 1681	Cortex VVinteranus. 1858	Crithmus Dioscoridis. 552
Conyza, 1043. maior & minor, Matthioli 1044. media, eiusdem. 1045. minima, Lobellij. <i>ibid.</i>	Coruxa. 1269	Crithmus quartus Matthioli. 1460
Conyza magna Pena. 1046. minor vera, eiusdem. <i>ibid.</i>	Coru. 1862	Crocodylium. 1475
Copal. 1791	Corydalis Galeni. 1292	Crocus. 1531
Copra. 1762	Corylus sativa. 319	Crocus absque flore Matth. 1532
Cor indicum. 597	Corylus sylvestris. 101	Crocus montanus, Clusij. 1535
Corosmundae. 1225	Corymbe. 814	Crocus sativus Matthioli. 1532
Cor I. Thomae. 1905	Corymbi. 1416, 1417	Crocus serotinus cum flore, Lobellij. 1535
Corallina. 1367	Costus hortensis. 678	Crocus sylvestris I. & II. Dalechampi. 1533, III. eiusdem. 1534
Corallina Britannica Pena. 1371	Costus Illyricus. 758	Croc' vernus maior Clusij. <i>ibid.</i>
Corally frutex. 1374	Costus Indicus. 1817	Crocus vernus minor I. & III. Clusij. 1534
Corally vires. 1376	Costus Moluccensis corticosus. 1819	Crocodylium, Carlina caulem habens. 1476
Corallinum vnde dictum. 1375	Costus Syriacus & Arabicus. 1818	Crocodylium Monspeliensium Dalech. <i>ibid.</i>
Crallium album & rubrum Lobellij. <i>ibid.</i>	Cotinus Plinij. 194	Croton. 1630
Coralloides sive Corally albi varietas. 1376	Cotonea. 294	Cruciata alia. 1342, 1343
Coralloides altera. 1140	Cotoneam Malum primum Cato nominavit. 296	Crupina Belgarum. 567
Corchorus Lobellij. 565, 566	Cottana. 335	Cruciata, sive Gentiana minor, Matthioli. 1259
Corchorus. 1263	Cotula. 1395	Cruciata, sive Gentiana minima, Matthioli. <i>ibid.</i>
	Cotula fetida. 954	Cruciata
	Cotula fetida. 1344. Dodon. 1345	
	Cotula non fetida, seu inodora Bupthalmum Fuchfij. <i>ibid.</i>	
	Cotyledon. 1321, 1608	
	Cotyledon aquatica. 1090	
	Cotyledon 3. Dalechampi. 1322	

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Ephedron. 1069	Eryngium aliud montanum, Dalech. 1460	tum in medicamentis. 453. 454
Epimedium. 1094. Dodon. 1095	lech. 1460	455
Epimelis arbor. 196	Eryngium planum Matth. ibid.	Fabis quare abstinendum censue
Epimelis. 198	Eryngium pusillum planum Murtini, Lobellij. 1461	rit Pythagoras. 454
Epimelis altera, Cotonafter Gesneri. 199	Erysimum. 652	Faba temperamento quo sint. 455
Epimelis, Mespilii genus. 333	Erysimum Dodon. 542	Faba Aegyptia. 457
Epipactis. 1311	Erysimum Theophrasti. 383	Faba Aegyptia usus & vires. 460
Epipactis Anguillara. 1126	Erysimum verum. 653	Faba crassa. 1315
Epipactis, quorundam. 818	Erysimum verum. 1815	Fabata seu Fabatapul. 454
Epipetron. 912	Erythrodanum. 1329	Faba fresca seu fracta. 455
Epithymum. 1681. Matthio. 1682	Erythrodanum marinum. 1385. & 1386	Faba Græca. 348. 350
Epithymum Græcorum & Arabum Lobellij. ibid.	Esculum eandem cum Palyphylo quidam faciunt, Plinius tanquam diuersarum utriusque comminit. 8	Faba Pontica. 457
Equanum Gal. 703	Esculum mas & femina. 5. unde dicitur. ibid. & 6	Faba siluestris. 453
Equisetum, Equiseta, Equisetis, Equinatis. 1069	Esula sine Ezula. 1652	Faba purgatrice. 1904
Equiseti asparagus, Dodo. 1069	Esula maior Dodon. Hist. purg. 1653	Fabago Belgarum, sive Peplus Parisiensium. 456
Equisetum 1. ibid.	Esula minor Dodon. Hist. purg. ibid.	Fabaria. 1315
Equiseti minoris flores. 1070	Esula minor Italorum. 1648	Fabaria Matth. & Fuch. ibid.
Equisetum alterum sine minus Matth. ibid.	Esula rotunda officinar. 1658	Fagaria Aucenne. 1831
Equisetum tertium & quartum, Matthioli. 1071	Esula maior Germanica, Pene. 1654	Fagus. 34. Eagus Latinorum à Græcorum Fbago profus diuersa. ibid.
Equisetum luncenae Tragi. ibid.	Esulara Pene & Lobellij. 1655	Far. 374. 375
Eranthemus. 968. 969	Esulara à Lio Venetorum Infula Pen. alia. ibid.	Far pro omni frumenti genere veteribus usuratum. 375
Ereuthedantum Theophrasti, quorundam. 1062	Esula minima, Tragi. ibid.	Far Clusinum Dalechampij. 376
Erica. 185. eius quindecim species. ibid. & 186. 187. 188. 189. 190	Esula siluestris Tragi. 1655	Farris nomine Zea ab antiquissimis Latinorum nuncupata. 388
Erica. 1482	Estalob. 1838	Farris parandi ratio. 389
Erica Alexandrina Cortusi. 1669	Elymodrys Macedonum. 4	Farrago. 396
Erica prima & quarta Clusij icones. 284	Euboica glandes. 30	Farsara officinarum. 1050
Erica prius genus. 1200	Eufrafia. 1166	Farranum, sive Farsugium, Matthioli. 1049
Erica qua & Myrica. 181	Eufrafia secunda Dodon. & Lobellij. 1167	Fasfel sive Filfel & Fufel. 1766
Erigeron, Latinus senecio. 574	Eufrafia Lacuna. 422	Febri-fuga. 1286
Erimacca Clusij. 1485	Eufrafia Matth. 1167	Felterra. ibid. & 1675
Erimus sine Erimeos. 1086. Matth. & Dalech. 1086	Eufrafia Lacuna. 422	Ferula. 753
Eriobales. 1128	Eufrafia Matth. 1167	Ferula & Ferula eadem an ne diuersa plantæ sint. ibid.
Eriofibales, Dalechampij. 1094	Eufrafia Matth. 1167	Ferula Galbanifera Lobellij. 754.
Eriobales. 1128	Eufrafia Matth. 1167	755
Eruango. 484	Eufrafia Matth. 1167	Ferula Matth. 754
Eruca. 649. satiuua. ibid.	Eufrafia Matth. 1167	Ferraria. 1085. 1334
Eruca cinerea. 1383	Eufrafia Matth. 1167	Ferrum Equinum. 492
Eruca cinerea Dalechampij. 651	Eufrafia Matth. 1167	Ferruminatrix. 1117
Eruca maritima. 1394	Eufrafia Matth. 1167	Ferruminatrix arbuscula. 1795
Eruca muralis, Dalechampij. 1134	Eufrafia Matth. 1167	Ferus oculus. 1237
Eruca palustris. 650	Eufrafia Matth. 1167	Festuca. 405
Eruca peregrina Clusij. 651	Eufrafia Matth. 1167	Ficaria. 1085
Eruca siluestris. 650	Eufrafia Matth. 1167	Ficaria grana. 336
Eruca siluestris angustifolia. 651	Eufrafia Matth. 1167	Ficus. 335
Eruca siluestris Dodo. 462	Eufrafia Matth. 1167	Ficus pangendi noua ratio. 336
Eruca siluestris. 468	Eufrafia Matth. 1167	Ficus vires & temperam. ibid. & 337. 338
Eruca siluestre. 469	Eufrafia Matth. 1167	Ficus qua arte parua admodum fiant ut in vasculis super fenestris spectentur. 540
Eryngium. 1458	Eufrafia Matth. 1167	Ficus Aegyptia. 113. 340
Eryngium, & Eryngium luteum. 1458	Eufrafia Matth. 1167	Ficus Idæa. 199
Eryngium pusillum Clusij. 1461	Eufrafia Matth. 1167	Ficus

F

Falim, Theueti. 1910	Faba seu Fabulum. 451	Faba diuersa in terris maiores & minores producantur & alia atque alia forma. 452
Faba usus & vires, cum in cibus,		

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Ficus Idæa Theophrasti, Alexandrina Plinij. 191	Feniculum aquaticum, Dalecha. 1025	Fucus sine Alga Intybiacea. 1373
Ficus Indica. 1853	Feniculum porcinum. 745	Fucus sine Phucus marinus & Alga. 1369
Ficus Indica, sive Opuntia. 1795	Feniculum tortuosum, Dalech. 749	Fucus sine Alga marina graminæ. 173
Ficus inferorum. 1790	Fenumgræcum. 480	Fucus seu Alga marina, Lobellij. ibid.
Ficus Nigritarum. 1842	Fenumgræcum alterum Dodon. 481	Fucus marini temperam. & vires. ibid.
Ficus nostras satiuua. 336	Fenumgræcum satiuum Matthioli. 480	Fucus, sine Alga tinctoria. 1372
Ficus Pharaonis. 1840	Fenumgræcum sylvestre Dalech. 481	Fucus capillaceus sine Corallina. 1371
Filago. 1115	Fenumgræcum sylvestre Tragi. 250	Fucus Ferulaceus Lobellij. 1373
Filicula & Felicula. 1111. 1229	Folium arboris sanguinis Draconis. 1847	Fula. 1762
Filipendula, Cenanthe multorum. 782	Folium arboris Draconis ex Indijs delatum. 1848	Fumaria. 1291
Filipendula Alpina. 1138	Folium copen. 1850	Fumaria bulbosa Matthioli. 1292
Filiculastrum. 1225	Folium dictum Higuero. 1843	Fumaria lutea sine montana Corydalis Matthioli. 1292
Filius ante patrem fructus Lysimachij purpurei siliquati. 1060	Folium Indicum. 1776	Fumaria phragmites, Dod. 1292
Filix. 1222	Folium maspetum. 727	Fumaria species Myconi. 1293.
Filix aquatica, Dodon. 1225	Folium oderatum quorundam. 982	Fumus terræ officinarum. 1291
Filix arborea, Tragi. ibid.	Fraga. 63	Fungi & Tubera. 1585. 1586. 1587
Filix florens, Tragi. ibid.	Fragaria. ibid.	Fungus non est que hypocistis. 224
Filix mas, Matth. 1222. familia eiusdem. ibi.	Frangula Matthio. 200	Fusanum & Fusaria. 170
Filix querna & Filix quercus. 127	Fraxinella, seu icthammum albi, à quibusdā pumila Fraxinus. 872	Fusterna Abietis pars superior. 1153.
Filix saxatilis, Tragi. 1226	Fraxinus, & eius genera. 82	Fusus agrestis. 1467
Fistici officinar. 160	Fraxini fructus & pilule. 84	
Flammula. 1171. Dod. ibid. Matth. ibid.	Fraxinus quibus locis gaudeat, eiusque vires ibid. & 85	G
Flammula aquatica. 1041. 1042	Fraxini ligni usus extrema pag. 99	Giacum quale. 166
Flammula vulgi. 1035	Fraxinus bubula. 99	Galacton. 487
de Floribus & Coronis. 792	Fritillaria. 1350	Galanga. 1893. maior & minor, Pene. ibid. Acofia. 1894
Flos amellus, Virgilij. 1048	Fructus Balsami Peruvian, Monardi. 1775	Galaxias. 1474
Flos amoris, Herbariorum. 870	Fructus cholagogus. 1789	Galbanifera Ferula, Lobell. 754.
Flos Aquilegia. 1408	Fructus & Cortex ad dysenteria. 1788	755
Flos cancri, quorundam. 1001	Fructus higuero. ex Clusio. 1844	Galbulus, ita vocatur Cupressi nux. 571
Flos Coccineus. 876	Fructus leucomanicupatus. 1877	Galega. 975. 976
Flos Constantinopolitanus, alij Hierosolimitanus, alij Creicus. 819	Fructus Sanguinis Draconis. 1848	Galega montana Dalecham. 1139
Flos coronarius Herbariorum. 355	Fructus sub terra nascens. 1876	Galeopsis, Fuchsj. Cordi. Do. 1085
Flos cuculi. 659	Fructus varij peregrini. 1859. 860	Galeopsis lutea Dalechamp. 1248
Flos cuculi Tragi. 1068	Fruges quid. 371	Galeopsis, vel Calioptis. 1247.
Flos S. Iacobi, Fuchsj. 575	Frugis nomen frumento, frumentum triticolatius patet. 371	ibid.
Flos Iouis. 1408	Frugum morbi. 513	Galeopsis purpurea, Lobell. 1248
Flos Mechioacan, Monardi. 1901	Frugum morbi verius quam pestes, que. 47	Galium. 1088. luteum, Matthio. ibid. album, quorundam. ibid.
Florum regium multi opinantur esse Delphinium. 1743	Fruentacea que dicuntur. 371	Gal. 15
Flos sanguineus. 1918	Fruentum genera. 372. 373. 374	Galla excrementa quercus. 8. & 9
Flos Solis. 869	Fruentum Canariense. 415	Galla quercus fructus à Diosc. ap. pellatur. 15
Flos Solis minor, Lobell. 874	Fruentum Itaicum ante cuncta laudatum. 373. que cui ab eo dotes. ibid.	Gallarum duo genera, Ospharitis & diuonius. 15. 16
Flos Solis, Matth. 740	Fruentum Theracenicum Erysimum Theop. & Irio Plinij. 383	Galla animal ex se ignit. 17
Flos Tigridis. 1624		Ex Gal. a anno. pest lentis aure bellorum, hyemis, praesagia ducuntur. ibid.
Flos Trinitatis. 800		Galls crus Apuleij. 426
Flos Trollius. 1034		
Flos veni. 970		
Feniculum. 668		
Feniculum marinum. 1671		
Feniculum sylvestre Lonice. 689		
Feniculum vulgare. 689		

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

<i>Gallitricum.</i>	965	<i>Glandes Platyphilli perfectæ & imperfectæ.</i>	3	<i>Gramen</i> 1003. aquaticum. <i>ibid.</i>	
<i>Gallitricum. sive sclarea.</i>	966	<i>Glandes Sardiæ. 30. Iouis. ibid.</i>		<i>aculeatum. ibid.</i> <i>Arundinaceum.</i> 1004. <i>nigrum. ibid.</i> <i>trian-</i>	
<i>Garoflanum.</i>	543	<i>Enboica. ibid.</i>		<i>gulum. ibid.</i> <i>Parnasi</i> 1005 <i>Parnasi duplicato flore. Lobellij. ibid. aliud Parnasi. ibid.</i>	
<i>Garum olens.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Glandifera quædam arbores Smitaces appellatæ.</i>	24	<i>Gramen aculeatum Matthio.</i> 435	
<i>Gelofia Tragi.</i>	540	<i>Glandiferarum arborum varia genera.</i>	1	<i>Gramen bulbosum, nodosum.</i> 434	
<i>Gelsemium.</i>	1430	<i>Glandis nomine latinis omnis fructus continetur.</i>	1	<i>Gramen Cyperoides.</i> 432. 433	
<i>Geminialis.</i>	964	<i>Glandis nomine permulta fructuum genera comprehenduntur. 320</i>		<i>Gramen anthoxanthon Dalech.</i> 425. 426	
<i>Geniularis.</i>	814	<i>Glandium esus apud varias gentes.</i>	13. & 14	<i>Gramen aureum Dalech.</i> 430	
<i>Genipat.</i>	1833	<i>Glandium præstantissima Castanea.</i>	32	<i>Gramen bulbosum Dalechampi.</i> 427	
<i>Genista.</i>	167	<i>Glans que proprie dicatur.</i>	1	<i>Gramen echinatum Dalechampi.</i> 432	
<i>Genista nominis ratio.</i>	168	<i>Glans Cerri.</i>	7	<i>Gramen glumofum Dalechampi.</i> 429	
<i>Genista angulosa. sive vulgaris.</i>	172	<i>Glans Suberi pessima.</i>	23	<i>Gramen iunceum Dalechampi.</i> 424. 425	
<i>Genista humilis. sive Tinctorius flos.</i>	174	<i>Glans unguentaria. 365. 1684</i>		<i>Gramen lanatum Dalechampi.</i> <i>ibid.</i>	
<i>Genista minima.</i>	173	<i>Glandis unguentarie siliqua cum fructu. Pen.</i>	1685	<i>Gramen leucanthemum Dalech.</i> 425. 426	
<i>Genista luersis.</i>	174	<i>Glastum.</i>	499. 500	<i>Gramen minimum Dalechampi.</i> 424	
<i>Genista spinosa.</i>	164	<i>Glasti satio & cultus.</i>	500	<i>Gramen murorum Dalechampi.</i> 428	
<i>Genista tinctoria Clusij.</i>	175	<i>Glastum montanum. Dalec.</i> 1203		<i>Gramen nemorum Dalechampi.</i> 429	
<i>Genista in medic. correctio.</i>	170	<i>Glaucium Dioscoridis.</i>	628	<i>Gramen pinnatum Dalechampi.</i> 431	
<i>Genistella.</i>	173	<i>Glaux.</i>	487	<i>Gramen pratense Dalechampi.</i> 424. 425	
<i>Gentiana.</i>	1258	<i>Glaux Clusij.</i>	488	<i>Gramen spicatum Dalechampi.</i> 427	
<i>Gentianella. 828. minima latifolia. ibid. angustifolia.</i>	829	<i>Glaux Dodonæi.</i>	487	<i>Gramen triglochis. seu vermiculatum Dalechampi.</i> 431	
<i>Germanicum Echiorides.</i>	1142	<i>Glaux vulgaris.</i>	250	<i>Gramen exile.</i> 432	
<i>Geranium.</i>	1275	<i>Glinon Aceris genus.</i>	94	<i>Gramen filiceum. seu polianthes.</i> 428	
<i>Geranium batrachoides.</i>	1279	<i>Globularia.</i>	865	<i>Gramen hordeaceum. Holcus Plinij.</i> 427	
<i>Geranium batrachoides alterum longius radicans. Lobellij.</i>	1280	<i>Gluma quid.</i>	377	<i>Gramen Ischamon Plinij. sive Dactylon.</i> 426	
<i>Geranium I. quorundam. Dalech.</i>	1275	<i>Gluten Albolin Aucenne. Refina Terebinthina.</i>	62	<i>Gramen Iunceum vel Arundinaceum. quorundam.</i> 1001	
<i>Geranium gruinale Dodon.</i>	1278	<i>Glycyrrhiza seu Glycyrrhizon.</i>	247	<i>Gramen Leucanthemum.</i> 422	
<i>Geranium tuberosum Dodo.</i>	1276	<i>Glycyrrhiza Echinata Dod. ibid.</i>		<i>Gramen Manne.</i> 414	
<i>Geranium hematodes. 1278. 1279</i>		<i>Glycyrrhiza Echinata Matth. ibid.</i>		<i>Gramen Manne prius Dodonæi. ibid.</i>	
<i>Geranium fuscum. Lobellij.</i>	1279	<i>Glycyrrhiza non Echinata. Scythica herba.</i>	248	<i>Gramen Manne secundum Dodon.</i> <i>ibid.</i>	
<i>Geranium I. Matth.</i>	1275	<i>Glycyrrhiza a quibus locis vel plurima vel optima nascatur. 250</i>		<i>Gramen minimum.</i> 432. 433	
<i>Geranium aliud secundum. Matth.</i>	1277	<i>Glycyrrhiza radix pro polu Scythis in aquarum penuria. 250</i>		<i>Gramen nodosum.</i> 429	
<i>Geranium II. Dioscoridis. III. Matthioli. Pes columbinus.</i>	1276	<i>Glycyrrhiza sylvestris. ibid. & 251</i>		<i>Gramen Oxyagrostis maritima.</i> 1391	
<i>Geranium III. Matth.</i>	1280	<i>Gnapthaliæ.</i>	1115	<i>Gramen paniculosum Phalaroides. Lobellij.</i> 432. 433	
<i>Geranium VI. Matthioli.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Gnapthaliæ marimum. 1387. Dalech. ibid. tomentosum. ibid.</i>		<i>Gramen Parnasi.</i> 423	
<i>Geranium tertium Plinij. Acus muscata.</i>	1277	<i>Gnapthaliæ montanæ Dalech. 1116</i>		<i>Gramen.</i> 420	
<i>Gerontopogon. sive Salsifia Italorum.</i>	1079	<i>Gnapthaliæ vulgare. Fuchsij.</i>	1115		
<i>Gerthium.</i>	1538	<i>Gnapthaliæ. sive Linum pratense. Tragi.</i>	1026		
<i>Genum Alpinum Penæ.</i>	687	<i>Gomphana.</i>	540		
<i>Genum Plinij.</i>	685	<i>Gor.</i>	1838		
<i>Gingiber.</i>	1890	<i>Gossipion. seu Gossipium.</i>	221		
<i>Gingidium.</i>	709	<i>Gramen.</i>	420		
<i>Gingidium folijs Baucie. Syriacæ Lobellij.</i>	710				
<i>Gingidium Matth.</i>	<i>ibid.</i>				
<i>Gith.</i>	444 812				
<i>Githago.</i>	438				
<i>Gladiolus. 120. Matthioli. ibid.</i>	1625				
<i>Gladioli species a nostrate diversi.</i>					

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

<i>Gramen Parnasi. Cordi & Loniceri.</i>	1260	<i>Gummi ex Rhu.</i>	109	<i>Helianthe.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Gramen polyanthes. Aegilops Plinij.</i>	428	<i>Gupal.</i>	1875	<i>Helianthemum. sive flos solis. Hyf. supus nemorensis. Dodo.</i>	869
<i>Gramen tertium Plinianum. 1128</i>		<i>Gymnocrithon.</i>	1411	<i>Helianthis species. Penæ. ibid.</i>	
<i>Gramen tomentosum. Alopecurus vera Plin. & Theophrasti.</i>	430	<i>Gynecanthe.</i>		<i>Helicen Arcades quid vocet. 174.</i>	
<i>Gramen vulgare Matth. Dalech. Lobell. Dod.</i>	421				
<i>Gramen vulgatum pratense. 422</i>		H			
<i>Gramen sulcatum.</i>	434	<i>Acetic arbor Indica.</i>	151	<i>Helicallis.</i>	868
<i>Gramen Typhinum.</i>	432. 433	<i>Haldadh Serapioni & Auenenne. Lycium.</i>	151	<i>Heliochrysum.</i>	775
<i>Granadille.</i>	1918	<i>Hairi.</i>	1844	<i>Heliochrysosylvestris Tragi.</i>	1344
<i>Grana Juniperi.</i>	66	<i>Hamodeyon Theophrasti.</i>	485	<i>Helion.</i>	269
<i>Granatintorij officinis quid.</i>	27	<i>Halicacabum.</i>	596. 598	<i>Heliotropium.</i>	1349
<i>Grana Paradi.</i>	1810	<i>Halicacabum peregrinum. seu Fescaria repens Fuchsij.</i>	598	<i>Heliotropium alterum Mat.</i>	1350
<i>Grana tinctorij duo genera Monachis in Mesuem.</i>	29	<i>Halicacabum peregrinum. sive Fescaria repens Mat.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Heliotropium maius. Matthioli. ibid.</i>	
<i>Grana tinctorij vires & facultates.</i>	30	<i>Halicacabus.</i>	1719	<i>Heliotropium minus. Mat. ibid.</i>	
<i>Granum.</i>	27	<i>Halimatia.</i>	295	<i>Heliotropium humi sparsum Clusij. ibid.</i>	
<i>Granum quid.</i>	377	<i>Halimus. 294. eius historia contra uersa.</i>		<i>Heliotropium tricocum. Clusij. ibid.</i>	
<i>Granum Cnidium nõ est Chamaele fructus.</i>	1666	<i>Halimus uerus Dalechampi.</i>	265	<i>Helixine.</i>	1241
<i>Granum Cnidium perperam vocat Laureole bacce.</i>	213	<i>Halimus vulgaris Matth.</i>	552	<i>Helixine Cissampelos. Mat. 1424. Dod. ibid.</i>	
<i>Granum Nil.</i>	1425	<i>Haliphlaeos. 1. & 7. unde dicta.</i>	7	<i>Hemeris Ideorum.</i>	4
<i>Granum regium.</i>	1630	<i>Haliphlaeos Sequanorum. ibid.</i>		<i>Hemerocallis.</i>	1497
<i>Granum tinctorium. aut flauum.</i>	151	<i>Halmades Oliuæ quæ.</i>	344	<i>Hemerocalles Constantinopolitana phœnicæ unico flore. 1500</i>	
<i>Gratia Dei.</i>	436 869. 1085	<i>Hamamelis quare sic dicta.</i>	158	<i>Hemerocallis Herbariorum. 1493. 1494</i>	
<i>Gratia Dei Germanic. 1279. 1281</i>		<i>Hamamelis Athenæi.</i>	202	<i>Hemerocallis prior & altera Matthioli.</i>	1498
<i>Gratiola. Matthio.</i>	1085	<i>Haounay arbor.</i>	1846	<i>Hemerocallis Valentina.</i>	1779
<i>Gratiola. recentiorum.</i>	869	<i>Haplophiles Marcello qui dicitur.</i>	518	<i>Hemerote.</i>	1286
<i>Grossularia. alba. 13. rubra. 132. nigra.</i>	133	<i>Harar seu Juniperus. maior & minor.</i>	184	<i>Hemionitis.</i>	1161. 1217
<i>Grossus.</i>	335	<i>Harmala.</i>	972	<i>Hemionitis altera Dalecha.</i>	1218
<i>Gruina & Gruinalis.</i>	1275	<i>Harmala Syriaca.</i>	1669	<i>Hemionitis Matth.</i>	1217
<i>Gruinalis. Dod.</i>	1278	<i>Hastula regia.</i>	1588	<i>Hemionitis minor Penæ.</i>	1218
<i>Guacatane Monardis.</i>	1906	<i>Hastula Regia. sive Asphodelus. Matthio.</i>	1588	<i>Hemionium.</i>	1215
<i>Guaiacum Patavinum.</i>	350	<i>Hatilig. Serapioni.</i>	1687	<i>Hepatica.</i>	1083
<i>Guaiana.</i>	1836	<i>Hedera tria genera Theophr. 221.</i>		<i>Hepatica aquatica. sive palustris. 1021</i>	
<i>Guanabanus.</i>	1835	<i>Hedera arborea Matthi.</i>	1418	<i>Hepatica. sive Hepaticum Trifolium.</i>	1274
<i>Guanabani fructus. Quiædo. ibid.</i>		<i>Hedera Celsa.</i>	1421	<i>Hepatica polyanthes Lobellij. ibid.</i>	
<i>Guayacum seu Gaiacum.</i>	1749	<i>Hedera Dionysias Dalecha.</i>	1420	<i>Hepatorium. & unde dicta. 1251</i>	
<i>Guaiabara. Copey.</i>	1850	<i>Hedera Helix Matth.</i>	1419	<i>Heraclæa.</i>	1241
<i>Gulioa. Festo culeolus. in Nucis quid.</i>	321	<i>Hedera mollis.</i>	1310. 1424	<i>Heraclætica mix.</i>	30
<i>Gummi ex Acacia electio.</i>	162	<i>Hedera terrestris.</i>	1310	<i>Heraclion.</i>	1009
<i>Gummi Arabicum officinis dictum.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Hedera terrestris Malacocifos. Mat.</i>	1311	<i>Herba alba.</i>	412
<i>Gummi dragaganti.</i>	1477	<i>Hedypnois. sive Cichorium luteum. Dodon.</i>	562	<i>Herba alba Plinij. ibid.</i>	
<i>Gummi Elemni officinarum.</i>	153	<i>Hedypnois Dalec.</i>	564	<i>Herba S. Antony. 973. & 1359.</i>	
<i>Gummi Juniperinum.</i>	68. 69	<i>Hedysarum.</i>	444	<i>Herba aurea Narbonensium. 741</i>	
<i>Gummi mastiches similitum in Chondrilla ramulis.</i>	566	<i>Hedysarum Dod. I.</i>	445	<i>Herba aurea Narbonensium. 1273</i>	
<i>Gummi nullum igni liquatur. nisi additis alijs. sed uritur.</i>	153	<i>Hedysarum alterum Dodonæi. ibid.</i>		<i>Herba aurea. Penæ & Lobellij. ibid.</i>	
<i>Gummi optimum ex Spina Aegyptia.</i>	160	<i>Hedysarum Dodon. III. ibid.</i>		<i>Herba S. Barbara. 650</i>	
<i>Gummi ad podagram.</i>	1793	<i>Hedysarum alterum. Chypreatum. Lobell.</i>	446	<i>Herba Belladonna dicta forma. 1721</i>	
		<i>Hedysarum maius. sive Securidaca. Matth.</i>	444	<i>Herba cancri. recentiorum. 1349</i>	
		<i>Hedysarum minus Matth.</i>	445	<i>Herba casta.</i>	855
		<i>Hedysarum minimum.</i>	446	<i>Herba Christi. aut natalitia. 1619</i>	
		<i>Helennium. 867. minus Dioscori.</i>	868	<i>Herba cinerea.</i>	651
				<i>Herba felix. ut at.</i>	908

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Herba fortis.	1270	Herba venti.	841.849
Herba Hungarica.	497	Herba venti, Parietaria Cordi, Si	1120
Herba S. Iacobi.	575	deritis genus.	1120
Herba impia Plinij.	1115. 1125.	Hermodactylus officinarum.	1573
1387		Hermodactylus Italarum.	1567
Herba Ioannis infantis.	1906	Hermodactylus quorundam.	1612.
Herba Iudaica.	1118	Hermodactylus verus Matthio.	1573
Herba lutea, qui & Flos tinctorius.	174. 501	Herniaria, sine Herba Turca.	1126
Herba Malucana.	1916	Hesperis Theophrasti quorundam	1360
Herba margarita.	853	Hetic Americum.	1907
Herba D. Mariae.	678	Hibiscus Pastinaca.	721
Herba omnes marine ob salu- ginem instam non tam refrige- rare, quam adstringere cogere- que videntur.	1373	Hierobotane.	1334
Herba mimosa.	1916	Hierobotane mas, & femina, Do	donei.
Herbamiliaria.	412	Hieracium.	569
Herba mirabilis.	540	Hieracium macrocaulon Dalech.	570
Herba de Monteferrato.	1658	Hieracium magnum Dalecham-	569
Herba mora.	1339	hieracium minus Dalechampij.	570
Herba mortem aut vitam in mor- bis preuenians.	1921	maius Matthio.	ibid.
Herba muralis.	1241	Hieracium Matthioli, Dodonei.	561
Herba in Cannarijs insulis, Ori- celle di. 7a.	175	Hieracium Narbonense falcata si	liqua Lobellij.
Herba paralytis & arthetica.	833	Hieracium Sabaudum Pene &	Lobellij.
Herba Paradis.	1737	Hilum in faba quid.	452
Herba Paris.	1312	Hippia.	1232
Herba pedicularis & pituitaria.	1629	Hippie herba à Plinio ex Theo- phraso pro Hippace hoc est ca- seo equino, ineptè confecta. 250	1485.
Herba S. Petri.	1671	Hippobas. Hippobasium.	1485.
Herba Phœnicia.	416	Hippobas Dioscoridis.	1367
Herba pudica, Herba aschinome- ne.	1878	Hippobas Dod. ex codice Casa- reo.	1705
Herba pulicaria.	172	Hippobasium quorundam, Da- lechampi.	1486
Herba Regina.	1895	Hippoglossum Matthioli.	205
Herba ad renem morbos vitilis.	199	Hippoglossum Valentinum Clusij	1681
Herba Roberti.	1120	Hippolapathum.	600
Herba Roberti, Geranij III. genus Matthio.	1278	Hippolapathum hortense.	607
Herba ad rupturas vitilis.	1919	Hippolapathum rotundifolio, Lo- bellij.	606
Herba sacra.	1334	Hippolapathum satiuum latifo- lium, Lobellij.	ibid.
Herba sacra, Agrippa.	881	Hippolapathum sylvestre Matth.	ibid.
Herba sacra quorundam.	1335	Hippolapathorum vires & tem- peramenta.	907
Herba saginialis.	1334	Hippomarathrum.	688. 690
Herba sancta.	1895	Hippocelinum.	700. 706
Herba scelereta, Apulei.	1027	Hippocelinum Matth. sine Leu- sticum vulgare.	703
Herba scripta Anguillare.	1273	Hippuris.	1069
Herba stellaris.	870.		
Herba Symeonis.	593		
Herba terribilis Narbonensium.	1671. 1680		
Herba Trinitatis.	800		
Herba Trinitatis. Matthioli.	1274		
Herba Trinitatis, quorundam.	1095		
Herba Turca.	1126		
Herba vicia, Acofca	1915		

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Lob.	1614. 1615	& Lobel.	936	Idea vitis.	191
Hyacinthus poetarum Hispanicus.	1615	Hyssopus montana, Fuchsij.	934.	Ieseminum.	1430
Lobell.	1615	Arabum flore rubro, Lobellij.	ibid.	Ilex Gallia Narbonensi & Pro- uincia frequentissima.	21
Hyacinthus poeticus Hispanicus,	1580	Hyssopus nemorensis.	869. 1200	Ilex maximè ætatem fert ibid.	
Hiacinthus poeticus Pene & Lob.	1510	Hyssopus nemorensis & luca.	936	Ilex omnium syluestrium profun- dissimas radices habet. ibid.	
Hyacinthus stellaris albicans Lo- bell.	1514	Hyssopus nemorensis quorundam.	1364	Illicis usus in medicam. ibid. & 22. ad materiam.	22
Hyacinthus stellaris alius Liliifo- lius.	ibid.	Hyssopus satiuus vulgaris.	933.	Ilex vocata: huberfœmina.	23
Hydrolypaphum.	600	vulgaris ex codice Casareo.	ibid.	Illicis pro habere usus.	ibi.
Hydrolypaphum maius Lobellij.	604.	ibid.		Ilex aquifolia.	27
Hydrolypaphum minus Lobellij.	605	Hynourabe.	1833	Illecebra.	1128. 1130
				Imperatoria.	726
				Imperatoria Matthioli.	727
				Imperatrix.	758
				Impia Plinij.	1125. 1387
				Igname.	1909
				Inguinatis.	859
				Intubum & Intubum.	554
				Intubum crispum.	557
				Intubum satiuum angustifolium	Dodo.
				Intubum satiuum angustifolium	Matth.
				Intubum satiuum latifolium.	ibid.
				Intubum sylvestre angustifolium	Matthioli.
				Intubum sylvestre latifolium, Cæ- chorium satiuum Matthioli, Se- ris satiuum Lobellij.	ibid.
				Inturis Gazæ.	155
				Insula, & Insula Campana.	867
				Iouis Barba.	194. 1128
				Iouis flos.	1408
				Iouis glandes.	30
				iphylum Theophr.	806
				Irungus officinarum.	1458
				Irio. 652. Matth.	653
				Irio altera Matthioli.	ibid.
				Irio Plinij.	383
				Iris.	254. 1609
				Iris & Ireos vulgata Herbariorum	distinctio inepta.
				Iris agrestis.	1570
				Iris angustifolia flore luteo, Clusij.	1615
				Iris biflora, Clusij & Dodonæi.	162. 1613
				Iris bulbosa angustifolia flore va- rio, Clusij & Dodon.	1615.
				Iris bulbosa latifolia I. Clusij.	1613.
				Iris palmatica maior.	ibid.
				Iris domestica Matthioli.	1610
				Iris flore ceruleo polyanthes, Lo- bellij.	1613. 1614
				Iris lutea variata.	1616
				Iris perpusilla & saxatilis.	1611.
					1612

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

<i>Iris sylvestris</i> , Matthioli. <i>ibid.</i>	<i>malco albus</i> , <i>Mastichem ferens</i>	<i>Lampfana</i> Dodon. <i>ibid.</i>
<i>Iris sylvestris altera</i> , Matthioli. <i>ibid.</i>		<i>Lampfana</i> Matth. <i>ibid.</i>
<i>Iris tuberosa</i> . 1573	K	<i>Lampfana vera</i> , falso Theophrasti Erysimum Dodonai. 542
<i>Iris tuberosa</i> , Dod. 1612. 1613	<i>K</i> Alii. 1377. magni, Pena. <i>ibid.</i>	<i>Lana pratenfis</i> . 1116
<i>Isatis</i> . 499	<i>K</i> maius, eiusd. <i>ibid.</i>	<i>Lana pratenfis</i> , Herbariorum. 1026
<i>Isatis sativa</i> . <i>ibid.</i>	<i>Kali</i> Dalecha. 1378	<i>Lanaria</i> . 1298
<i>Isatis sylvestris</i> Matthioli, <i>ibid.</i>	<i>Kali geniculatum</i> Pena. <i>ibid.</i>	<i>Lanaria quorundam</i> . 820
<i>Isatis sylvestris</i> Lob. Vaccaria pallida. 500	<i>Kermes</i> Arabum. 178	<i>Lanaria herba</i> , Gazae. 822
<i>Isca in Quercu & Nuce arbore quid.</i> 324	L	<i>Lancea</i> Christi. 1047
<i>Ischemon</i> . 414	<i>Laburnum</i> . 103. 220	<i>Lanceolata officinarum</i> , <i>Lanceola vulgi</i> . 1254
<i>Ischias</i> . 1595	<i>Laburnum alterum</i> . 104	<i>Lapathium acutum</i> Officinarum. 602
<i>Ischias</i> . 1463	<i>Labrum veneris</i> . 1447. Matthioli. <i>ibid.</i>	<i>Lapathi sylvestris secundum genus</i> . 602
<i>Isidis plocamos</i> . 1371		<i>Lapathi sylvestris tertium genus</i> . <i>ibid.</i> & 603
<i>Isoetes</i> . 1128	<i>Labrusca</i> . 1406	<i>Lapathi sylvestris quartum genus</i> Dalech. 603
<i>Isoetes</i> , vel ut alij, Oefos. 131. 132. 133	<i>Lac Pinipinichi</i> . 1790	<i>Lapathum & Lapathium</i> . 600
<i>Isoopyrum</i> , Dodon. 1920. Matthioli. <i>ibid.</i>	<i>Lacca</i> . 1780	<i>Lapathum sativum</i> . 601
<i>Iua arthetica</i> . 1159	<i>Lacca cum suis bacillis</i> . <i>ibid.</i>	<i>Lapathum sativum</i> Dioscoridis. 606
<i>Iua muscata</i> . 955	<i>Lactaria herba</i> . 1642. 1643	<i>Lapathum sylvestre</i> . 600
<i>Iua moschata</i> Montpellierium. 1148	<i>Lactuca</i> 545 eius genera. <i>ibid.</i>	<i>Lapathus</i> , num Beta agrestis. 531
<i>Iua moschata officinarum</i> . 1159	<i>Lactuca crispa</i> Dod. & Euch. 546	<i>Lapathorum vires & temperamenta</i> . 607
<i>Iucca</i> sine Hircu America. 737	<i>Lactuca crispa</i> Mat. <i>ibid.</i>	<i>Lappago</i> . 1485
<i>Iuglans & Iuglandes</i> . 30. 320	<i>Lactuca leporina</i> Apuleij. 571	<i>Lappa Boaria</i> . 762
<i>Iusube officinar.</i> 356	<i>Lactuca marina</i> . 1372	<i>Lappa maior</i> , officinarum. 1054. Matth. <i>ibid.</i>
<i>Iuncaria Salmanticensis</i> , Clusij. 1185	<i>Lactucamarina</i> , & caprina. 1642. 1643	<i>Lappa minor</i> officin. Lappa inuersa. 1056
<i>Iunci</i> . 983	<i>Lactuca sativa</i> . 546	<i>Lappula rustica</i> , <i>Elatine</i> Tragi. 1240
<i>Iuncus floridus</i> , Matth. 1019	<i>Lactuca sativa vires & temperamenta</i> . 548	<i>Lapfana</i> . 541
<i>Iuncus lewis</i> . 984. <i>lewis & oxyphernus</i> . Dodonai. 985. <i>melanocranus</i> . <i>ibid.</i> clauatus, Dalech. 986. <i>latus</i> . 988. <i>floridus</i> Matthioli. 989. <i>asper</i> Dodo. <i>ibid.</i>	<i>Lactuca sylvestris facultates</i> . 549	<i>Laricem ignem non concipere</i> , <i>sal sum</i> . 56
<i>Iuncus marinus gramineus</i> . 1395. 1396	<i>Lactuca sylvestris</i> Matth. 546	<i>Larigna lacryma</i> . 54
<i>Iuncus odoratus</i> . 1884	<i>Lactuca sylvestris pumila</i> . 1919	<i>Larix & larex</i> . 55
<i>Iuncus odoratus</i> Matthioli. 1885	<i>Lactucella</i> . 571	<i>Larix ignota</i> Theophrasto. 43
<i>Iuncus quadratus</i> , Celsi, <i>triangulus & angulosus</i> Plinij. 991	<i>Lacuturris</i> Brassica nostra. 521	<i>Larix nusquam in Grecia nascitur</i> . 43
<i>Iuncum Spartium</i> Grecia non nouit. 168	<i>Lacryma</i> Iob seu Christi. 411. 1178	<i>Larix unius tantum generis est</i> . 43
<i>Iuniperus eiusque genera</i> . 38. 66. 67	<i>Lada herba</i> in Cypro, ex qua <i>Ladanum</i> . 278	<i>Laser</i> , Silphij succus. 729. 732
<i>Iuniperi lacryma</i> , Vernix hodie. 67.	<i>Ladaniloci natales, electio, vires, temperamenta</i> . 231. 232	<i>Laserpitium</i> . 727
<i>Iuniperi locus, tempus, vires</i> . 68. 69	<i>Ladanum eiusque apud veteres colligendi modi</i> . 227. hodie in Creta. 230	<i>Laserpitium</i> Pena. 731
<i>Iuniperinus carbo accensus & suo cinere obrutus, igne integro an no fouet</i> . 69	<i>Ladanum segetum</i> . 443	<i>Lassulata</i> . 678
<i>Iunonis Rosa</i> . 1491	<i>Ladum</i> . 227	<i>Lathyrus</i> . 1657
<i>Iusquiamus officinar.</i> 1716	<i>Lagopus</i> . 441	<i>Lathyrus Matthioli</i> . <i>ibid.</i>
<i>Ixia</i> (alij <i>Ixine</i>) <i>Chameleon</i> est albus. 1453	<i>Lagopus altera angustifolia</i> . 442. 443	<i>Lathyrus minor</i> , Dalecha. <i>ibid.</i>
<i>Ixias</i> . 1452. 1457. 1458	<i>Lagopus maxima</i> . <i>ibid.</i>	<i>Lathyrus</i> . 470
<i>Ixine plantaspinosa</i> , qui & <i>Chama</i>	<i>Lagopus vulgaris</i> Matthioli. 441. Fuchij. <i>ibid.</i>	<i>Lathyrus sativus angustifolius</i> . <i>ibid.</i>
	<i>Lale Chalcedonicum</i> . 1495	<i>Lathyrus sativus latifolius</i> , <i>Chymenum</i> Matt. 470
	<i>Lalifolia</i> Plinij. 2	<i>Lathyrus sylvestris</i> Dodonai. <i>Erynum sativum</i> Fuchij. 471
	<i>Lama</i> , <i>Mastich</i> species. 64	
	<i>Lanium</i> . 1246. Fuchij. <i>ibid.</i>	
	<i>Lampfana</i> . 541	

Lauandula

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

<i>Lauandula</i> , sine lauandula. 919	<i>Lepidium</i> Matthioli. 666	<i>Lignum semp. ruiuum</i> . 150
<i>Lauandula</i> , sine Lauandula. 919	<i>Lepidium</i> Pauli & Plinij. <i>ibid.</i>	<i>Ligusticum</i> Matth. 744
<i>femina</i> . <i>ibid.</i> mas. 920. <i>multifido folio</i> Clusij. <i>ibid.</i>	<i>Leporis</i> cuminum. 441	<i>Ligusticum alterum</i> , Lob. <i>ibid.</i>
<i>Lauandula vulgo vocata</i> . 1365	<i>Leporis palatum</i> . 571	<i>Ligustrum</i> , magna que super eo & Cypro sine eadem sint, sine diuersa, contentiones. 252
<i>Lauer</i> . 1091	<i>Leucacantha</i> . 1463	<i>Ligustrum nigrum</i> Columelle. 1425
<i>Laureola femina</i> , <i>Chamedaphne</i> multorum. 211	<i>Leucacantha quorundam</i> . 1464	<i>Lilac</i> Matt. 355
<i>Laureola</i> , aut <i>Laurago</i> . 832	<i>Leucanthemis & Leucanthemus</i> . 968	<i>Lilionarcissus luteus</i> Bononiensis Lob. 150
<i>Laureola officin.</i> & <i>Herbarior.</i> 219	<i>Leucas</i> Plinij. 679	<i>Lilionarcissus pelyambos</i> , Lobell. 1584
<i>Lauri multa genera</i> . 205	<i>Leucena</i> . 30	<i>Lilium Aegyptium</i> . 457
<i>Laurocerafus</i> . 348	<i>Leucooron</i> . 1344	<i>Lilium album</i> Matthioli. 1492
<i>Laurus</i> . 351	<i>Leucographis</i> . 1474. 1475	<i>Lilium Alexandrinum</i> . 1584
<i>Laurus Alexandrina</i> . 208	<i>Leucophragis</i> Plinij. 1273	<i>Lilium conualium</i> . 838
<i>Laurus diuinarij arbor</i> . 353	<i>Leucoij multa genera</i> . 271	<i>Lilium conualium</i> . 1574
<i>de Lauru Fraxinea</i> Manardi quid sentiendum. 205	<i>Leucoium</i> . 801. 1309	<i>Lilium cruentum bulbos gerens</i> , Lob 149. aliud cruentum eiusd. <i>ibid.</i>
<i>Laurus sylvestris</i> . 210	<i>Leucoium album</i> 802. <i>album & purpureum</i> Matth. <i>ibid.</i> <i>aurum eiusdem</i> . <i>ibid.</i>	<i>Lilium inter spinas</i> . 1427
<i>Laurus Taxa</i> . 205	<i>Leucoium bulbosum</i> . 1526	<i>Lilium non bulbosum</i> Hemerocal-lis Dodonai. 1499
<i>Laurus Tinus</i> . 203. 204	<i>Leucoium bulbosum minus</i> antin-nale Dodonai, & Clusij. 1527	<i>Lilij vires & temperam.</i> 1496
<i>Ledispices</i> Bautrini. 231	<i>Leucoium marinum</i> . 1183	<i>Lilium persicum</i> , Lobel. 1495
<i>Ledum</i> . 227	<i>Leucoium maritimum</i> Dalecha. 1360	<i>Lilium polyrhizon</i> Myconi, <i>Phalangium</i> quorundam. 1496
<i>Legumina quid</i> . 407	<i>Leucoium maritimum minus</i> . <i>Da-lechamph.</i> <i>ibid.</i>	<i>Lilium purpureum</i> maius, Dodo. 1493
<i>Legumina vnde dicta</i> . 449	<i>Leucoium maritimum alterum</i> la-tifolium, Lobellij. <i>ibid.</i>	<i>Lilium rubens</i> quod Græci <i>Crinon</i> . 1492
<i>Legumina omnia spiritum & hu-morem impurum ingenerant corporibus, atque hanc ob cau-sam ad venerem incitant</i> . 454	<i>Leucoium Patauinum</i> marinum, Lobel. 651	<i>Lilium rubrum</i> , non bulbosum. 1499
<i>Lemma</i> , Theophr. 1014	<i>Leucoium puniceum</i> , Fuchij. 803	<i>Lilium sylvestre</i> . 1493. 1498
<i>Lens & Lenticula</i> . 475	<i>Leuconarcissolirion</i> . 1527	<i>Limeum</i> Plinij. 1736
<i>Lenticula marina</i> Serapionis. 1196	<i>Leusticum</i> vulgare. 703	<i>Limeum pardalianchis</i> genus v-no tantum folio Dalech. 3738
<i>Lenticula marina</i> Serapionis, & <i>Vua marina</i> quorundam. 1397	<i>Libadion</i> . 1286	<i>Limeum alterum triplici folio</i> . 1739
<i>Lenticula marina serratis folijs</i> ob. 1397. 1398	<i>Libanotis</i> . 763	<i>Limnium & Limnium</i> . 1286
<i>Lenticula palustris</i> , <i>Lenticularia</i> seu <i>Lenticularia</i> que officin. 1014	<i>Libanotis II</i> . Dodonai. <i>Dauci III</i> . Fuchij. 765	<i>Limnites</i> . 1286
<i>Matthioli</i> <i>ibid.</i> palustris altera eiusdem. 1015	<i>Libanotis III</i> Dodon. <i>ibid.</i>	<i>Limonis</i> . 1838
<i>Lentisci bacca edules futura con-diuntur</i> . 66	<i>Libanotis sine Rosmarinum</i> Mat-thioli. 764	<i>Limonia Malus</i> . 301
<i>Lentiscina dentiscalpia</i> . 65	<i>Libanotis Theophr. maior</i> , <i>Ligu-sticum II</i> . Mat. 766	<i>Limonium</i> . 1437
<i>Lentiscus</i> . 63	<i>Libanotis minima</i> . <i>ibid.</i>	<i>Limonium</i> 1024. Matth. alterum eiusd. <i>ibid.</i> <i>Narbonense</i> paruum 1025. aliud. <i>ibid.</i>
<i>Lentiscus frequens in Italia</i> . <i>Narbonensi</i> prouincia maritima. 64	<i>Lichen seu limus morbus arborum</i> . 152	<i>Limnum succus</i> . 302
<i>Lentiscus Xylobalsami</i> ὀξυβάλσαμου officinis. 63	<i>Lichen III</i> . Matthioli. 184. <i>Lobe</i> . 11. & III. <i>ibid.</i>	<i>Limus & Lichen morbus arborum</i> . 152
<i>Leo</i> , <i>Carduus ferox</i> . 1489	<i>Lichen primus</i> . 1196	<i>Linaria</i> . 1150
<i>Leontice</i> . 1308	<i>Ligna lapidea</i> . 1398	<i>Linaria</i> . 1332
<i>Leontopetalon</i> . 1608	<i>Lignum aloës</i> . 1799	<i>Linaria aurea</i> Tragi. 1152
<i>Leontopodium</i> . 1281. 1342	<i>Lignum aromaticum</i> , <i>lignum ad nephrididem</i> . 1788	<i>Linaria carulea</i> Dalech. 1151
<i>Leontopodium Leoniceri</i> . 1343	<i>Lignum Colubrinum</i> . 1911. I. & II. <i>ibid.</i>	<i>Linaria magna</i> Belueder. 1333
<i>Leontopodium Matt.</i> 1343	<i>Lignum Indicum</i> . 1649. <i>sanctum</i> 1750	<i>Linaria minor</i> Dalecha. 1151
<i>Leontopodium paruum</i> Lobellij. <i>ibid.</i>	<i>Lignum Moluccense</i> . 1864	<i>Linaria oderata</i> Dodon. <i>ibid.</i>
<i>Lepidium</i> . 665	<i>Lignum nobis Sequanorum</i> . 214	<i>Linaria rubra</i> . 866
<i>Lepidium Aeginetæ</i> , quorundam. 1198	<i>Lignum sanctæ crucis</i> . 19	<i>Linaria tenuifolia</i> Dalech. 1151
<i>Lepidium annuum</i> , Lob. 1297		<i>Linaria Valentina</i> Clusij. 1333

Lingua bona, seu Lingua bu-bula. 578. 579

Lingua

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Lingua canis. 1104.1261	Lotus urbana Dodon. 506	815
Lingua ceruina. 1217	Lotus Aegyptia ex codice Casareo. 1076	Lychnis marina. 1361
Lingua ceruina officinarum. 1218	Lotus Aegyptia Theophrasti. 1077	Lychnis marina Anglica, Pene. 1361
Lingua, Plinij. 1037 maior, Dalech. 1076	Lotus syluestris ex codice Casareo. 1076	Lychnis multiflora Anglica, Pene. 816
Lingua serpentis, vulgo dicta. 1016.1047	Lotus herba. 506	Lychnis syluestris coronaria. 418
Linium. 1491	Lotus asperior fruticosa Lobellij, herba. 510	Lychnis syluestris purpurea, Dodonai. 816
Linium album officin. ibid.	Lotus Enneaphyllos Dalech. herba. 509	Lychmidis syluestris species Myconi. 817
Linospartum Theophrasti. 177	Lotus latifolia Dalech. herba. 508.509	Lychnis syluestris I. Clusij, & Behen album Salmantinum. ibi.
Linofyris recentiorum. Lob. 1152	Lotus Libyca Dalech. herba. 508.509	Lychnis syluestris altera Clusij, Papauerspumum quorundam. ibid.
Linozostis. 1626	Lotus praesentis purpurea. herba. 509	Lychnis syluestris III. Clusij, cauliculis striatis. 818
Linum. 493	Lotus satina Matth. herba. 507	Lychnis, syluestris IIII. Clusij. ibid.
Linum perpusillum, siue Chamelinum. 495	Lotus (herba) satina altera Matr. Melilotus officinarum. ibid.	Lychnis syluestris V. Clusij, hirta Lob. ibid.
Linum pratense. 1116	Lotus syluestris altera Matthioli, herba. ibid.	Lychnis syluestris minima. VI. Clusij. 819
Linum pratense, Tragi. 1026	Lotus syluestris minor Dodonai, herba. ibid.	Lychnis syluestris quorundam. 1339
Linum syluestre primum, Linum marinum Pene. 494	Luccia. 1047	Lychnitis. 1298
Linum syluestre secundum, flore albo. ibi.	Lucernula. 814	Lycotomum ceruleum flore Delphinij. Dodonai. 1742
Linum syluestre tertium. 495	Luch Auicenne. 178	Lycotomum ceruleum paruum. Dodon. 1743
Liparea Theophrasti seu Colusea vesicaria. 214.215	Lunaria siue Lunaria Graeca quorundam. 805	Lycopodium Galeni. 628
Liquidambar & eius oleum. 792	Lunaria Italica. 1214	Lycopodium, Dodonai. 1325
Liquiritia veplariarum. 247	Lunaria lutea Dalech. herba. ibid.	Lycopodium. 1104
Liriodendron phoeniceus, Lobel. 1590	Lunaria maior Chimistarum. 1215	Lycopodium Anglica Lobellij. 1263
Lirium maius, aut Lirium verum, Dod. 1615	Lunaria minor. 1142	Lycopodium anguillare. 579
Lithospermum 1176. maius Mat. ibid. minus eiusd. ibid.	Lunaria alia minor cerulea, Dalech. 1314	Lycopodium Loniceri. 1104
Lithospermum Anchusae facie, Lobel. 1178	Lunaria quorundam. 1735	Lycopodium syluestris. 580
Lithospermum Arundinaceum, Dalech. ibi.	Lunaria siliquata. 493	Lysimachia. 1058
Lithospermum maius Dodon. 1177	Luparia. 1633.1742	Lysimachia, Matth. 1059. altera Matth. ibi. purpurea I. Dodon. ibid.
Lithospermum Fuchsij, minor Dod. ibid.	Lupinus. 456	Lysimachia cerulea. 1060
Lithospermum nigrum Dalech. ibid.	Lupulus. 1414	Lysimachia siliquosa alia, Lob. ibi. galericulata, eiusdem. ibid.
Lolium. 416	Lupulus reptitius. ibid.	
Lolium, frugum morbus potius, quam pestis. 417	Lupulus salictarius. ibid.	
Lolium syluestre. 416	Lupinus satinus Matth. 466	
Lomentum fabaceum. 456	Lupinus syluestris Dodonai. ibid.	
Lonicitidis. 1185.1220	Lut. ola. 501	
Lonicitidis aspera Dodon. 217.1221	Lycium quod spumosum, aptissimum medicinae. 149	
Lonicitidis aspera Iluensis Dalech. 221	Lycium, spinum, Italicum, Hispanicum. 148.149	
Lonicitidis aspera maior Matthio. 1210 minor eiusdem. ibid.	Lycium quomodo adulteratur. 149. adulterinum à legitimo quibus notis dignoscatur. 150	
Lonicitidis prior Dioscori quorundam. 1612	Lycium officinarum, adulterinum. ibi.	
Longina. 1221	Lycium in medicam. vires. ibid.	
Lopima. 30	Lycium Dalech. 151	
Lotometra, siue Lotos hemera, Plinij. 1077	Lychnis. 814	
Lotus arbor. 346	Lychnis coronaria, Matthioli. 304.305	
Lotus Celtis arbor. 347		
Lotus secunda. 349		

M

Macer & Macir. 1776
Macis. 1790
Mahaleb. 256
Mahaleb Serapionis. 153.154
Maiorana. 881
Malabathrum, Betre. 1776
Malacocissos. 1310
Malacocissos ex pictura Dodonai. 1311
Malacocissos maior, quorundam. 1019.1052
Malcorium quid, & unde dicitur. 304.305

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Malinathalla. 1730	Manga Amba. 1835	Medica syluestris prior, fructu triplici & diuerso. ibi.
Malum. 402	Mangas. 1870	Medica syluestris altera lunata. 503
Malua. 584	Manibot. 1908	Medica syluestris altera, lunata, 1214
Malua arbor. 586	Manna Thuris. 1733.1735	Medium Dioscoridis. 825
Malua maior I. Matthioli. 585	Manzilianon. 457	Mebebe bene. 1768
Malua maior II. Matthio. ibid.	Maraka & Tamaraka. 1845	Mebesiengi Auicenne. 1652
Malua maior III. Matth. ibid. & 586.	Margarides. 364	Mel Corsicum in suaequamobere. 166
Malua hortensis. ibid.	Marsicus iuncus. 988	Mel frugum. 411
Malua palustris. 590	Marmoraria. 1443	Mel Ponticum venenatum. 226
Malua Rasca simpliciore flore, Lobellij. 587	Maronion. 1286	Mel succus ex flore Lilij. 1496
Malua Rasca multiplex, Lobellij. 588	Marrubium. 1252	Melampyrum 1136
Malua satina laciniata Cord. 585	Marrubium. 960. album. 961. Creaticum. Pene. 962	Melappyrum perpusillum luteum. 420
Malua syluestris maior. 587	Marrubium aquaticum. 1064. 1065	Melappyrum Theophrasti. 1178
Malua syluestris pumila repens. 586.587	Marrubium Hispanicum odore Stoechadis, Lobel. 684	Melappyrum siue Triticum vacinum. 419
Malua syluestris à Theophrasto vocatur que Athea suo nomine dicitur. 590	Marrubium palustre, siue aquaticum. 1119	Melandyron Plinij. 1186
Malua vulgaris, Matth. 585	Martagon, Matth. 1493	Melandyron Plinij, quorundam. 1080
Maluaniscus. 590	Marum. 883	Melanium montanum. 1204
Malucana, Acofca. 1517	Marum quorundam. 885	Melanispermum. 812
Malus. 285	Marum Cyriacum, Lobellij. ibid.	Melantheon. 968
Malorum genera propè infinita. 285	Marum verum, vulgo Mastice. ibid.	Melanthium. 812
Malus Armenia. 297	Mastecum. 727	Melanthium satinum, Matthioli. 812
Malus canina, aut terristris. 1725	Mastice vna. 1406.1047	Melanthium syluestre. 438
Malus Citria seu Citrea. 628	Mastice. 62	Melanthium syluestre prius, Matthioli. 812
Malus Cydonia, vel Cotonea. 190	Mastice Acanthice. 64	Melanthium syluestre prius, Matthio. secund. edition. 813
Malus Limonia. 301	Mastice Chia pretium. ibid.	Melanthium syluestre alterum, Matth. ibid.
Malus Medica & Syria. 298	Mastice non solum Chia (quam eaprestantissima) verum etiam Italica, atque adeo Aegyptia, Indica, Arabica, Ponti. ibi.	Meleagris flos, Dodon. 1530
Malus Persica. 293	Mastice quibus, ubi optima, & quomodo conficiatur. 63.64	Melenken. 1841
Malus Punica. 301. eius genera controuersa. ibid. locus & vires. 304	Mastice nunquam liquida est, sed semper in ipsa arbore spissatur. 69	Melica. 410.421
Malum. 285	Mastice adulteratio. 64	Melilotus. 511. Melilotus coronata Pene & Lob. 508. Melilotus Germanica Fuchsij. 508
Mala Aethiopica. 1730	Mastice personata quare dicitur Marcello Empirice. 65	Melilotus, siue Seruila Campana. 511
Malum aureum quod & quare dicitur. 299	Mastice facultates. ibid.	Melilotus vulgaris, siue Trifolium odoratum Dod. ibid.
Mala Epirotica, Latine orbiculata. 289	Masticeum. 717	Melilotus officinarum 507. 508
Mala Indica, Acofca. 1873	Mastos Plinij. 1065	Melimela unde dicta. 237
Malum granatum. 303	Mater Violarum, Dalech. 799	Melinum okum. 291.292.293
Malum Hesperidum. 299	Matricaria. 953.1147	Melissa Moldanica, Matthioli. 960
Malum principatum in Hetruria obtinentia. 288	Matricaria, Parthenium Matth. 954	Melissa officinarum. 957
Malum Medicum & Persic. 298	Mambroini Cini, radix apud Catinos. 1702	Melissa Turcica alia Dalech. 960
Malorum temperantia & quibus eorum usus. 288	Mambu, siue Arbor Tabaxii. 1863	Melissophyllum. 951. Matthio li. ibid. Fuchsij & Dodon. 958
Mambroini Cini, radix apud Catinos. 1702	Mamei 1836. eius folium. ibid.	Melissophyllum Constantino: olitanum Matth. 959
Mandragoras, siue Arbor Tabaxii. 1725	Mandragoras. 1725	Melocardus echinatus, Pene. 1441.442
Mandragoras mas & femina. 1725	Mandragoras mas Theophrasti. 626	Melocardus. 1837
		Melones

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Melones.	622	Milium ad omnia Panico præstan- tius.	413	Moschatella pratensis.	1196
Melongenæ.	626.627	Milium Solis vel Soler potius.	1176	Mula.	1215
Melopepones.	622.623	Millefolium.	768.769.1117	Multiradix.	1286
Memecylon.	196	Millegrana Cordi.	1126	Mungo.	397
Menyanthes.	503	Millemorbia.	1085	Mugo similis fructus, Buna.	1794
Menyanthes palustre, Theophrasti.	1019. & 1020. Dalecham. cum flore.	Mirrhis vel Mirrhix.	1277	Muralium.	953
Mentha.	671	Miscipula, siue Armeria altera.	809	Murex.	1435
Mentha aquatica, siue Sisymbria, Lobellj.	676	Mogli.	1852	Musa arbor.	1838
Mentha catti.	908	Molle arbor.	1787	Musa cum fructu.	1839
Mentha cataria angustifolia, eius- dem.	909	Mollis Hedera.	1310	Musa Paconera Theueti.	1840
Mentha cataria peregrina latifo- lia, Lobellj.	ibid.	Mollugo.	1116	Muscaria planta, Pene.	683.684
Mentha Græca.	672.678	Mollugo Galium album quorun- dam.	1088	Muscipula altera flore muscofo, Pene.	684
Mentha Romana siue crispata.	677	Mollugo altera montana, Dodon.	ibid.	Muscus.	1323
Mentha Sarracenicæ species altera Myconi.	672	Mollugo vulgatiore, Herbariorum.	320	Muscus arboreus.	ibid.
Mentha sativa crispa Dod. prima 671	671	Molluscannæ.	95.166	Muscus clauatus Lobellj.	1324
Mentha sativa quarta Dod.	673	Molluscum.	591	Muscus marinus.	1367
Mentha sativa Matth. prima, Do- don. tertia.	671	Molochæ agria.	265	Muscus marinus siue Corallina, Dodonæi.	1168
Mentha sativa altera Matth.	672	Molochi, id est, Halimus.	552	Muscus marinus Plinij, Matthio.	1368
Menthe vires.	674	Molochia.	566	Muscus marinus vulgatissimus, Muscus marinus candidus Coralloides	1368
Menthastrium.	671	Molochia Serapionis quorundam, 674	674	Muscus scoparius, Lob.	1368
Menthastrium niueum Anglicum Pene & Lobellj.	674	Molucca spinosa, Dodonæi.	959	Muscus terrestris genus.	1364
Menthastrium Campense & xauo- lense, Lobellj.	673	Molucca siue Melissa Turcica, Da- lech. ibid. alia eiusd.	960	Muscus terrestris genus descriptum & Trago, nomine Sabina sylue- stris.	1200
Menthastrium minus spicatum, Lo- bellj.	674	Moly.	1591	Muscus terrestris Tragi.	1323
Menthastrium vulgare Matthio.	673	Moly indicum, Dodonæi.	1592	Muscus terrestris II. & III.	1324
Mercurialis.	1626	Moly Liliflorum, Lob.	1593	Muscus alius terrestris, Lycopo- dium Dodonæi.	1325
Mercurialis mas Matth.	1627.	Moly Matt.	1594	Muscus terrestris denticulatus Lo- bellj.	ibid.
Mercurialis femina, eiusd.	ibid.	Moly folijs Narcissi, Lobellj. ibid.	1593	Muscus terrestris denticulatus al- ter, Muscus terrestris repens Clusij.	1326
Mercurialis sylvestris mas.	1628	Moly serpentinum, Lobellj.	1593	Myacanthos.	1473
Mercurialis utraque.	1195	Moly Theophrasti & Plinij.	1594	Myacanthos Theophrasti.	1473.
Mespili species secunda, siue Epi- melis.	198	Moly Tragi perperam.	1571	Myagrum.	419.1136
Mespilus & eius genera.	332	Molybdæna, Plinij.	1041	Myagrum aliud Thlaspi effigie, Lob.	1117
Mespilus Anthenois.	135.136	Molibdæna Plinij, quorundam.	1198	Myagrum alterum minus Dale- champ.	ibid.
Mespilus Anthenois.	198	Momordica.	629.1277	Myagrum Dioscor.	1178
Mespilus Aronia.	135.136	Momordica nostra.	617	Myagrum Dodonæi.	1136
Mespilus Aronia.	333	Montium, opposita.	80	Myosotis.	1232.1233
Mespilus Setania.	334	Moringa. 1865. Acofte.	1866	Myosotis parua Dalech.	138
Meterana Castanea.	31	Morion.	627.1725.1727	Myosotis Tragi.	565
Meum.	758	Moriscos.	328	Myrobalani.	1687.1688
Meum Matthioli. 759. alterum spu- rium Italicum. ibi. aliud. ibid.	758	Morsus diaboli.	564	Myrobalanos.	1684
Mex vel mes.	1794	Morsus diaboli, vulgi.	1066	Myrice seu Myrica.	179.185
Mezereon vulgare.	210.212	Morsus galline.	1232.1236.1239	Myrica pro Gallia omphacitide sub- stitui potest.	181
Milaci vulgo Græcorum.	24	Morsus Rana Herbariorum.	1010	Myricæ humiles quare Virgilio di- cantur.	179
Miliaria Olea.	341	Morus.	325. sapientissima abbori dicta	Myricæ radices pro odorata Cassia venundate magna impostura.	182
Militaris millefolia.	768	Mora.	120		
Milium.	408	Morus Aegyptia.	340		
Milium Indicum.	581	Mori loci natales, tempus, vires & temperam.	326.327.328		
Milium Indicum, siue Melica.	410	Mori succus.	327.328		
		Mora terrestria.	613		
		Moschatella cerulea.	1184		

Myriophyllum

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Myriophyllum prius & alterum Matthio.	770	Napus sylvestris.	541	Nasturtium orientale Serapionis.	663
Myrrha.	1775	Napus sylvestris Dodonæi.	645	Nasturtium peregrinum seu Peru- nium, Myconi.	656
Myrrha aut Bdellium suo furculo spinoso herens, Pene.	1757	Napy Persicum.	661	Nasturtium sylvestre Dalechamp. 655	
Myrrha Minæa vel Aminæa. 1791	1791	Narcissus.	1492.1516	Nasturtium sylvestre Valentinum Clusij.	657
Myrrhis.	760	Narcissus autumnalis minor, Do- don & Clusij.	1512	Nasturtium teictorum.	660
Myrrhis Fuchsj 761. altera parua Lobell. ibid. Lappa Dalecham. ibid.	760	Narcissus autumnalis quorundam ex Clusio.	ibid.	Natrix Plinij Herbariorum.	449
Myrrta & Murta.	237	Narcissus Constantinop. I. Matt. 1523	1524.1525	Nautæa.	105
Myrratum.	241.242	Narcissus II. & III. Constantino politano. III. F. VI. VII. VIII Matthi.	1524.1525	Nausegi, id est, Rhamnus.	295
Myridanum Piper æperisque ap- pellatur.	239	Narcissus flore multiplici, Clusij. 1520	1520	Naxia Amigdalæ veteribus Græ- cis commendata.	316
Myridanum vinum.	240	Narcissus Matth.	1526	Negundo. 866 mas. Acofte. ibid. famina eiusd. ibid. &	1867
Myrtili.	237	Narcissus IIII. Matth.	1583	Nemfar officinarum.	1008
Myrtilus Germanica.	192	Narcissus Iuncifolius prior, Clusij 1521	1521	Nepa Gazæ, Scorpius Theophras- ti, planta.	163
Myrtomelis Cordi.	202	Narcissus Iuncifolius, Dodonæi. 1510	1510	Nepeta IIII. Tragi. Calamintha Menthastri folio, Pene.	907
Myrtus.	110	Narcissus Iuncifolius, Dodonæi. 1510	1510	Nerij facie arbor, Pene.	1831
Myrtus seu Murtus.	236	Narcissus Iuncifolius flore rotun- do Roseo Lob.	1522	Nerij siliqua.	194
Myrtus Bætica latifolia dome- stica secunda, Clusij.	238	Narcissus luteus multiplex Dod. 1523	1523	Neris.	244
Myrtus Bætica sylvestris, Clusij. 239	239	Narcissus luteus sylvestris Dodon. ibid.	ibid.	Nerium siue Rhododendrum. 244	
Myrtus Brabantica.	110	Narcissus medioluteus Do. 1518. alter eiusdem.	ibid.	Nerium Alpinum.	270
Myrtus exotica.	238	Narcissus medio purpureus Do- don.	1517	Nerium aliud flore albo, Lobellj & Pene.	246
ex Myrti floribus destillatur aqua odoratissima.	242	Narcissus montanus Iuncifolius minimus, Lob.	1521.1522	Neslion.	1286
Myrtus minima angustifolia.	238	Narcissus purpureus Plinij & Vir- gilij.	1570	Nervas.	1487
Myrtus præter baccas Myridanum producit.	239	Nardus siue Nardum & Nardi- spica.	920	Nicolij.	364
Myrti in alijs præterquam in re medica vsus.	242	Nardus Celtica. 923. Matthioli. 924. altera, Pene.	ibid.	Nicotiana.	1895
Myrtus succorum natura præci- pue admiranda.	241	Nardus Italica.	919	Nicotiana siue Tabacum.	ibid.
Myrtus sylvestris.	243	Nardus montana. 926. Matthio. ibid.	ibid.	Nidus avis.	1073
Myrtus sylvestris duplex.	207	Nardus spuria Narbonensis, Pe- ne.	922	Nigella.	812
Myrtus Tarentina.	237	Nardus sylvestris.	927	Nigella Citrina, flore albo multi- plici.	ibid.
Myrtus Tarentina.	238	Nartheicum Theophrasti, Ferula go Gazæ.	754	Nigella foliosa.	438
Myrtus.	35	Nasturtium.	654	Nigellastrum.	ibid.
Myxa, Myxa, Myxaria.	359	Nasturtium album Arabum.	656	Nimbo. 867. Acofte.	ibid.
Myxos arbor, siue Sebestena no- stra.	ibid.	Nasturtium album Arabum.	663	Nolime tangere, Herbariorum. 1205	
		Nasturtium aquaticum officina- rum.	658	Nuces Castanaica.	30
		Nasturtium aquaticum Tragi & Herbariorum.	1094	Nuces Cupressi.	57
		Nasturtium Babylonicum.	663	Nuces Græcæ.	316
		Nasturtium hortense.	655	Nuce Pineæ Conus & Strobilus vsurpatur.	52
		Nasturtium Indicum Dodonæi. 657	657	Nuces regia.	30
		Nasturtium maritimum.	1393	Nuces Tarentina.	48
				Nucis inglandis temperamenta & vires in re medica, vsusque in cibis variis.	322. 323. 324. 325
				Nucis nomine permulta fructuum genera comprehenduntur.	320
				Nucifolium.	1758
				Nuciperfica.	294.295.358
				Nucipruna.	313
				Nuclei pinei cathartici.	1789
				Nucleus glandis & chalybis Plinij	

γ

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

nio quid.	16	Ocimum paruum.	680.681
Nucum inglandium & vinearū par ferē prouentus.	322	Ocofol. arbor Americana.	1792
Nucum Pinearum vis.	51.53	Oculus.	1128
Nummularia.	1062	Oculus bouis.	862
Nummularia an sit Elatine.	1239	Oculus Christi.	1349
Nursine pile.	645	Oculus Christi minor Herbariorū	1154. & 1135.
Nux Auellana.	30	Odontilis lutea.	1068
Nux Auellana, eadem quatenus siue parua Prænestina, Heracleotica.	319	Oenanthe.	782.1406
Nux Follicularis.	102	Oenanthe aquatica, Lobellij.	1093
Nux Heraclotica.	30	Oenanthe l. Malibio. 782. 11. 111. 1111. eiusdem.	783
Nux indica. 1761. Matthioli, ibi.		Oenanthe siue Filipendula altera montana, Pena. 784. alia eiusdem, Cicutæ facie.	ibid.
Nux Indica officinar.	364	Oenanthes species, Dalecham.	785
Nux Juglans.	320	Oenanthe, Myconi. ibid. alia eiusdem.	786
Nux quibus locis gaudeat.	322	Oenothera, & Oenotheris.	865
Nux Melbel.	628.629	Oenuris.	ibid.
Nux moschata.	1760	Oeos, vel, ut alij, Isos. 131. 132. 133	
Nux myrsica, Macis.	1760	Oefus Theophrasti. an sit Amerina salix cuius ille nusquam alioquin meminit.	278
Nux Persica & Basilica, Auellana.	320	Officinarum Mastix.	63
Nux Pineæ.	43	Oleago, vel Oleastellus.	1664
Nux à Pomo quid differat.	285	Olea etiam Piscum fert in Palestina.	18
Nux Pontica sylvestris.	101	Olea satina.	342
Nux Vesicaria.	102	Olearum genera varia.	342.
Nux Pomica & Melbel.	1763		343
Nymphaea. 1008. maior alba. ibid. lutea maior & minor. 1009. altera lutea minor. ibid. minor alba. 1010. alia minor alba. ibid.		Olea maior ad escam, minor oleo est aptior.	343
		Olea sylvestris seu Aethiopica.	152
		Oleaster.	ibid.
		Oleæ maris rubri lacrima.	153
		Oleum Oliuæ succus, eius confectio & genera.	344.345
		Oleum Afari.	914
		Oleum nucum Auellanarum.	101
		Oleum de Balano. 1484. 1685. 1686	
		Oleum de Ben.	1789
		Oleum ex Canella arboris Theue si fructus nucleis. 1805. aliud ex Canella baccis.	1806
		Oleum ex Castaneis apud Indos.	33
		Oleum Chalci.	111
		Oleum factitium ex Chamelaa.	1664
		Oleum Chimisticum ex Iuniperi ligno.	69
		Oleum ex Cydoncis Melinum vocatum.	291.292.293
		Oleum Cyprinum.	253.254
		Oleum ex Flammula.	1172
		Oleum ex arbore Gehuph.	1842
		Oleum ex glande.	14
		Oleum Handacche	1078
		Oleum Iuncinum.	990
		Oleum de Kerri, id est, ex floribus lutei Leucogj.	804
		Oleum Laurinum.	353
		Oleum Lentissimum.	65
		Oleum ex Ligustri floribus.	255
		Oleum de Lilio.	1496. 1497
		Oleum de Lini semine.	496
		Oleum ex Liquidambar.	1792
		Oleum ex Malabathro.	1777
		Oleum ex nucleis Mali Persica.	298
		Oleum Masti. hinum.	66
		Oleum ex Melasthij semine, vulgo Nardinum.	814
		Oleum ex Myagro.	1137
		Oleum ex Myrto. 241. 242. eius faciundi ratio.	244
		Oleum Narcissinum.	1526
		Oleum ex Nenufar.	1013
		Oleum ex Nimbo.	1867
		Olei duo genera ex Nucæ Indica.	1762
		Oleum ex Nucibus inglandibus.	323. Carynium vocatum. 324. vsus & præstantia. ibid. & 325
		Oleum ex Penobson arbore Americana.	1834
		Oleum de Platani baccis.	94
		Oleum ex Pyrethro.	1170
		Oleum ex Ricino.	1630. 1631
		Oleum ex Ricino Americo.	1790
		Oleum Rosaceum.	128. 129. 130
		Oleum Sampsuchinum siue Amaracinum.	883
		Oleum ex Sesamo.	482. 483
		Oleum Stachadis.	918
		Oleum Styracinum.	117
		Oleum miris virtutibus præditum ex arbore inctoria.	1832
		Oleum ex Trifolio.	506
		Oleum de Tritico.	381
		Oleum ex Vaccinio.	255
		Oleum optimum Venæfranū.	343
		Oleum ex urtica.	1245
		Oleum ex Xilo arbore.	1774
		Oleum zambacinum siue Sambacinum.	1432
		Oliua.	543
		Oliuarum genera tria.	342
		Oliua Boemica, siue Eleagnus Matth.	111
		Oliua Phœnicia, que & Regia, & Maiorina.	143
		Oliua tumore crescere oleum falso existimatur.	344
		Olla.	1762
		Olus.	518
		Oleibus multis quoque nec nealici.	

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

le Plantur.	564	Gemma Testiculus hercinus vulgaris.	1553
Olfarum.	793	Orchis Serapias primus. Dodon.	1554.
Olyra.	389	Orchis sphaecodes Gemmae.	1558
Olyra Græcorum an siligo Latino-rum.	375	Orchis stratiotica maior, & Basilica. 3. Gemmae.	1559
Omphacilis Galla.	15	Orchis stratiotica minor, Gemme.	ibid.
Omphalocarpos.	1330. 1331	Orchites oliuæ vnde dicantur.	343
Onagra, & Ocnagra.	865	Oreoselinum.	700. 701
Onobrychis.	488. 490	Origanum vel origanum.	886
Onobrychis prima Dod.	490	Origanum Heracloticum, Matth. ibid.	
Onobrychis secunda.	491	Origanum Onitis.	887
Onobrychis tertia, purpurea Dalechampij.	ibid.	Origanum vulgare sylvestre ibid.	
Onobrychis 1111. lutea Dalecham. ibid.		Ornithogalum.	1581
Onochiles.	1100. 1101	Ornithogalum Dodon. seu Bulbus leucanthemus.	1582
Onoclea.	ibid.	Ornithogalum luteum Lobellij, siue Bulbus sylvestris Dodon.	1583
Ononis.	1107	Ornithogalum I. Matth. 1581 II. eiusdem.	181
Ononis lutea non spinosa, Natrix Plinij Herbariorum.	449	Ornithogalum magnum, Myconi.	1583
Onopordon Dalech.	1472	Ornithogalum Narbonense, Dod.	1582
Onopixos. 1471. Dodon.	ibi.	Ornithopodium.	486
Onopixus alter, Dalech.	1472	Ornithopodium Dod.	ibid.
Onopixus tertius, Dalech.	ibid.	Ornithopodium pusillum Pena.	487
Onosma.	1107	Ornithopodium tuberosum Dalechampij.	486
Onosma Matth.	ibid.	Orni nomine Tragus vulnum Atiniam depinxit.	81
Ophioglossum Matth.	1047	Ornus.	82. 83. 99
Ophioscorodon.	1545	Orobanche.	484
Ophiostaph. le.	155	Orobanche Dioscorid. alia ab Orobanche Theophrasti.	485
Ophr. s.	1260. 1261	Orobanche legumen, Aphaca Dodon.	484
Ophthalmica.	1167	Orobanche altera Matthioli.	485
Opton.	1711	Orobetron.	223. 224
Orobalsamum.	1771	Orobos.	468
Opopanax, officin. Opopanacum.	741. 742	Orobos Creticus.	ibid.
Opulus campestris.	94	Orontium herba.	1341
Opulus Columella.	197	Ornala Fuchsio. 964. tertia Dod.	566
Orchis.	1549	Oryonia, Tamarix Achaie dicitur.	180
Orchis batrachoides Gemmae.	1560	Oryza.	407
Orchis I. species Dodon. S. Matth.	1550	Osmas.	1107
Orchis II species Dodon. & Matthioli.	1559	Osmunda, siue Osmundaregalis.	1225
Orchis III. Dodon. ibid.		Osteocolum Hieroclis & Absyrti.	1205
Orchis IIII. & V. Dodon. I. Matth.	1552	Ostocollas arbuscula.	1795
Orchis Frisia litoralis Gemmae.	1560		
Orchis Hermaphroditica Gemmae siue Orchis pycnoides diphylia. ibid.			
Orchis melittias Gemmae.	1557		
Orchis myodes I. & II. Gemmae.	1558		
Orchis ornithophora folio leui, Gemmae.	1559		
Orchis ornithophora folijs maculosis, Gemmae.	ibid.		
Orchis rotundus Dalechampij.	156		

Ostrya.	180
Ostrya vel Ostrya Theophrasti.	355
Ostrya.	1332
Othonna Dioscor.	120
Otraqua.	1761
Oulundia, Graeci vulgi.	1530
Oulundia seu Tulipa lutea.	1531
Oxalis.	600. 601
Oxalis maior.	604
Oxalis minor Matthioli.	ibid.
Oxalis minuta.	602
Oxalis rotunda.	605
Oxalis tuberosa Lobellij.	ibid.
Oxyacantha.	134
Oxyacantha, Acuta Spina Matth.	136
Oxyacantha Matth.	133
Oxyacantha Vnam Crispinam siue Crespinum non esse.	135
Oxyacanthus arbor Galeno.	136
Oxyagrostis maritima Dalecham.	1391
Oxycedrus.	36. 38
Oxylapathum.	600. 601. 602
Oxylapathum aquaricum Dalech.	603
Oxymyr sine.	243
Oxyphœnix.	1600
Oxytriphylum.	513
Oxys.	1354
Oxys lutea corniculata repens, Oxys lutea Clusij.	1355

P

Padal.	1876
Padus Theophrasti.	310
Paonia.	855
Paonia femina polyantbes, Lob.	858
Paonia mas Matthioli femina Dalecham. 856. femina prior ibid. femina altera, Dodonai.	857
Pagana lingua.	205
Pala marina.	1364
Pa'ea marina Monspeliensium.	1372
Palurus.	139. 143
Palma.	342
Palma chamærops Plinij.	369
Palma Christi l. Herbariorum.	1561.
	1630
Palma Christi siue Satyrium Basilicum.	1565
Palma Christi minor Matthio. Satyrium Basilicum minus, Dod.	1569
Palma Elate.	163
Palma l. l. l. Nucem ferent.	

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

que & Elephantis. 1761	Papauer nigrum sativum flore	Pedicularis, seu Pedicularia
Palme sancte similis arbor. 1750	Malva hortensis, aut Peonia.	1074
Palma victorie symbolum. 369	Pen. & Lob. 1710	Pedicularis maior, Alpina. 1138
Palma vinifera. 1834	Papauer Rhoeas maius & minus.	Pelasgus. 210
Palmacca, seu Arundinacea pin-	439	Pelethronia. 1286
nata spinosa. 1830. & 1831	Papauer spontaneum sylvestre &	Penoabson. 1833
Palma pinus, seu Conifera. 1832.	hortense, Pen. & Lob. 1710	Pentadactylon. 1630
sylvestris, ibid. Pena. ibid.	Papauer spumeum. 1186	Pentadactylon gramen. 420
Palmule. 362	Papauer spumeum Dioscoridis.	Pentaphyllum. 1263
Paludarium Gaë. 701	Anguillare. 1085	Pentaphyllum flore albo & rubro.
Panace Heraclea. 1117	Papauer spumeum quorundam.	Lob. 1266
Panaces & Panax. 738	817	Pentaphyllum supinum, Tormen-
Panaces Asclepium Matthio. 719	Papauer sylvestre sine nigrum, Do-	tille facie, Lob. ibid.
Panaces Asclepium alterum, Da-	doni. 1710	Peplion, Dalech. 1659
lechamp. 740	Pappus. 574. 1440	Peplis minor Dalechamp. ibid.
Panaces Chironium. 603	Papyrus. 1878	Peplis, Matthioli. ibid.
Panaces Chironium, sine Flos so-	Papyrus Aegyptia, Pena. 1883	Peplus, Peplis. 1213. 1658. Matth.
lis Matth. 740	Paradisus Mahometis. 1857	ibid.
Panaces Chironium quorundam,	Paralytica Alpina angustifolia,	Peplus Parisiensium. 456
Dodon. 741	Lobellij. 837. minor sine media	Pepones. 622. 623
Panaces Heracleum. 886	eiusd. ibid.	Pepon latus Dodon. 617
Panaces Herculeum Matthioli.	Parietaria officinarum. 1141	Pepo maximus Indicus Lobellij.
739	Parizataco. 1851	625
Panax Caronion. 738	Paronychia Alfine folia, Lobellij.	Perceper Anglorum. 713
Panax Chironium, Dodonai.	1214	Perdicium. 953. 1241. 1503
741	Paronychia altera, Rutaceo folio,	Perdicium secundum Plinij. 683
Panax Heracleum. 1278	Lobellij. ibid.	Perdicium Theophrasti. 1392
Panax Heracleum, Lobellij, Spho-	Paronychia altera Matthioli. 1213	Perebecenec. 1901
diliu alterum, Dodon. 740	Parthenis. 949	Perfoliata & Perfoliatum. 1321
Panacratium. 1578. Dalecha. 579	Parthenium. 1241. 1626	Perfoliata altera. 791
Clusij. ibid.	Parthenium Dioscoridis, Dodo-	Perfoliata, Dodon. 1321
Panacratium maritimum. 1525	953	Perfoliata longifolia, Dalecham.
Panacratium quorundam. 1151	Parthenium leptophyllum. 1344.	1321
Panicum. 411	1345	Perfoliata species, Bisfolium. 1260
Panicum Indicum, aliis peregrini-	Parthenium maritimum mini-	Periclymenum. 1427
um. ibid. & 411	mum. 1395	Periclymenum alterum quorum-
Panicum sativum. 412	Parthenium μισοφόλλον, Myconi.	dam. 1605
Panicum sylvestre Matthioli. ibi.	954	Periclymenis erecti duo genera
Panicum sylvestre aliud Dalech.	Passerin à Linaria folio, Lobellij.	Clusij. 273
413	1152	Periclymenum tertium Dod. 272
Panis cuculi, Herbariorum. 1354	Pastinaca. 718	Periclymenum perfoliatu. 1427
Panis porcini, & terra. 1604	Pastinaca aquatica, Herbarioru.	Periclymenum non perfoliatum,
Panis varia genera & confectio.	1092	Lob. 1428
378. 379. 380. 381	Pastinaca marina. 1367	Periploca repens, & non repens.
Papauer. 1707	Pastinaca marina Pena & Lobel.	1731. 1732
Papaueris corniculati species, Do-	Cyrtium II. Matth. 1396	Peristereom. 1334
doni. 1712	Pastinaca pratensis. 721	Persea. 1816
Papauer corniculatum alteru, Clu-	Pastinaca sativa vulgi, Matthio.	Persea America, Clusij, cum fru-
si. 1713	719	ctu, Dalech. 1828
Papauer corniculatum violaceum	Pastinaca sylvestris Matthioli.	Persea Malus & Persicus. 293
Dod. 720	720	Perficorum genera, & quae ex eis
Papauer cornutum, Matthioli.	Pata leonis. 1342	prestantiora. ibid.
1712	Pater noster, Vel radix S. Helene	Perficaria. 1040. Matthioli. 1041
Papauer simbriatum, & cristatu	Monardi. 1826	pusilla Lob. ibid.
album, & nigrum, Lobellij.	Pecten tertium Caryotæ genus.	Perficaria non maculosa & Perfi-
1709	364	caria urens. 1038
Papauer fluidum, Erraticum, ru-	Pauate. 1862. Acofæ. 1863	Perficaria siliquata. 205
brum. ibid.	Pausæ Olive unde dicantur. 343	Perfolata, Plinij. 1055
Papauer sativum, Matthio. 1708	Payco. 1918	Personata & Personata. 1054
Papauer sativum rubrum sim-	Pecten Veneris, Scandix quorum-	Personata, sine Lappa maior,
briatum, Dalech. 1709	dam 712. 713	Mat. 1055. altera, eiusd. ibid.
		Peruincia

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Peruincia maior, Lob. 833	Phasolus. 472	Phyllitis. 1218
Peruincia officinarum. 832	Phasolus sativus, sine albus &	Phyllitis laciniata Clusij. 1218
Peruincia alia facie arboribus	vulgaris. ibid.	Phyllon. 1463.
item innascens. 1829	Phasolus sylvium. ibid.	Phyllum. 1194
Pes aserinus. 542	Phasolus sylvium. ibid.	Phyllum arrhenogonum, Dalech.
Pes asini. 911	Phellandrium Plinij. 725	1196
Pes columbinus. 1276. 1277	Phellandrium, Plinij. 1093	Phyllum arrhenogonum maius,
Pes columbinus vulgaris Herba-	Phellodrys, eiusque quinque ge-	Dalecham. 1196
riorum. 1815	nera. 25	Phyllum arrhenogonum thelygo-
Pes corvini Herbariorum. 670	Phellodrys Arcadum, Doru, & spha.	non Theophrasti. 1197
Pes corni, & Pes galli, Herbario-	146	Phyllum thelygonum, Dalecham.
rum. 1027	Phellodrys coccifera. 27	1198
Pes gallinaceum Herbariorum. 670	Philetaria. 1186	Phyllum thelygonum, Matthioli.
714. 1. 91	Philantropos Aparine. 1331	1196
Pes gruis. 814	Philetarium Ocimoides à quibus	Phyteuma. 1197
Pes Leonis & Leoninus. 1175.	dam cognominatur. 684	Phyteuma Narbonensium, Pena.
1281. 1324. 1342	Phillyra Theophrasti à Dioscor.	198
Pes leporis. 441	Phillyrea plurimum distat. 153	Phyteuma quorundam, Dalecha.
Pes lupinus. 1325	Phillyrea Dioscor. 90	1198
Pes vitu. 1396	Phillyrea & eius varie icones,	Phyteuma quorundam Herbario-
Petasites. 1053	Matth. Serapionis, Clusij 153.	rum. 1342
Petasite odorati flos. 1054	& 154	Picata vina. 76. vna. 77
Petilius flos Plinij. 840	Phillyrea Dioscoridis. 252	Picea nirus. 43. 49
Petrapium. 702	Philyca. 257	Picea resina Galeni an Abiegnata
Petroselinum. 700. 706	Philyca tertia Dalech. 258	cruma. 54
Petroselinum Alexadrinum. 703	Philyrea. 89	Picnocomon Creta Salonensis, Pe-
Petroselinum Dalechamp. 701	Philyrea maior Pena, tertia Clusij	nae & Lob. 1456
Petroselinum Macedonicum Mat-	Philyca prima. 258	Picris Dalechampi, Hieracium
thio. 702. 703	Philyrea minor Pena, quarta Clu-	Matth. Dodon. 561
Petum. 1895	si. Philyca secunda. ibid.	Pigamum, Dodon. 1080
Peucedanum & Peucedanum. 745	Phleos. 1015. mas sine Stabe Theo-	Pilosella. 1098
Peucedanum Dod. 746	phr. angustifolia. 1016. mas la-	Pilosella an Elatine. 1239
Peucedanum maius Italicum, Lo-	tifolia, sagitta maior Matthi.	Pilosella maior Matth. 1098
bellij. 747	ibid. femina. 1017	Pilosella minor Fuchsj. ibid.
Peucedanum Matth. 746	Phlomis. 1107	Pilosella maxima Syriaca Lobel.
Phacoides. 1671	Phlomis lychnitis. 1303	1099
Phacoides Oribafsj. 1669	Phlomis lychnitis Clusij. 1304	Pilusæ Cupressi. 57
Phanion. 841	Phlomis lychnitis altera Syriaca,	Pimpinella, seu Pimpinella. 1087
Phaeum Pena & Lob. 1026. 1027	Lob. 1304	Pimpinella an fist Elatine. 1239
Phagus. 5	Phlox Theophrasti. 800	Pimpinella nostra. 1119
Phagus Ideorum & Macedo-	Phlox sine Flamma Theophr. An-	Pimpinella, sine Sanguisorba ma-
num. 6	quillara. 871	ior, Fuchsj. 1088
Phagus Theophrasti diuersa à	Phenicobalanus. 365. 366	Pimpinella, sine Sanguisorba ma-
Phago nostra. 5	Phenix. 416	ior, Matth. 1087. minor, eius. ibi.
Phagus valentius adstringit.	Photel arbor Catayna. 1840	Pimpinella saxifraga. 786
21	Phrinium. 1487	Pimpinella saxifraga maior Mat-
Phalangius. 851	Phthirion. 1074	thiol. 787
Phalangium. 1496. 594	Phullus Batavicus integer, eius-	Pimpinella saxifraga minor, Do-
Phalangium, Matthioli. 852. Da-	que separate partes. 1398	& Lobell 78
lechampij. ibid. ramosum, Lob.	Phucus marinus. 1369	Pinastellus. 74
ibid.	Phu. 927. magnum. ibid.	Pinaster & eius genera. 44
Phalaris. 415	Phu Graecum, sine peregrinum,	Pinaster Bellony, Teda Plinio.
Phallus Hollandicus. 1398	1043	46. 47.
Pharnaceum. 1273	Phu minimum. 1117	Pinaster seu pinus sylvestris qua-
Phaeolus Brasiliensis, Clusij.	Phu minimum alterum Lobellij.	resterilis dicatur. 45
1905	ibid.	Pinastrium aliud nunc male conuer-
Phaeolus alter Indicus, Clusij.	Phu minimum, Matth. 1043	tit Plinius. 43
ibid.	Phu sylvestre. 1042	Pinea nux. 43
Phaeoli parvi ex America. 1906.	Phyllice an meminert Plinius.	Pineae nuces & earum vis 51
	158	Pinei nuclei Malucani, Acofæ.
		1874

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

<i>Pimpinella barbifolia</i> . 1790	<i>Pityusa</i> sive <i>Efula minor</i> , Dodon. 8	<i>rum</i> . 8
<i>Pinorum</i> in sua genera distribu- tio ex quorundam sententia. 49	<i>Hist. stirp. Tithymalus platy- phyllus</i> , Fuchsij. 1633	<i>Plumbago</i> , Plinij. 1041
<i>Pinorum</i> morbus. 49	<i>Pityusa</i> sive <i>Efula minor altera</i> floribus rubris, Lob. 1654	<i>Plumbago</i> Plinij quorundam. 1148
<i>Pinum montanarum & mari- marum</i> differentie. 45	<i>Pix</i> quid. 73. ultima pag. unde & quomodo fiat. 74	<i>Podagra</i> Lini. 1683
<i>Pinus</i> melica. 45	<i>Pix</i> Brutiæ. <i>ibid.</i>	<i>Pogonia cast. nee.</i> 31
<i>Pinus maritimæ</i> duo genera, Mat. 45	<i>Pix</i> Brutia, Lycia, Ideæ, Naræsia, seu Laricia, sive Naricia. 75.	<i>Polemonium & Pol. monia.</i> 1186
<i>Pinus Tabulus</i> , <i>Magdalenorum</i> . 47	<i>Nemeturica</i> , Corticata, Rafalis Rabulana, sive Radulana sive Rasulana sive h. tica. 76	<i>Polemonij</i> alt. ra s. gura. 1187
<i>Piper</i> . 1807	<i>Pix</i> Brutia maxime probata. 76	<i>Polemonium</i> Dodon. 1186
<i>Piper Aethiopicum</i> , Matth. 1809	<i>Pix & Resina & unde manent.</i> 69 70.	<i>Polemonij</i> species Dodon. 1187
<i>Piper apum</i> . 167	<i>Picis</i> bonæ experimentum. 75	<i>Pacmonia</i> Monspel. <i>Lasminum</i> la- teum. 1187
<i>Piper aquaticum</i> . 1038	<i>Picis</i> facultates. 77-78	<i>Polenta</i> . 400. 401
<i>Piper bresiliacum</i> , <i>Calecutium</i> , <i>Hispanum</i> , <i>Indicum</i> . 631	<i>Picis</i> liquidæ genus fœtidissimū. 59	<i>Polium</i> . 1390
<i>Piper Guineæ</i> . 632	<i>Picis</i> usus multiplex. 76 77	<i>Polium</i> . 928. Matth. <i>ibid.</i> alterum eiusd. 929. luteum, Dalech. <i>ibi.</i> quantum, Clusij. <i>ibid.</i> montanum supinum minimum Lo- bell. 930
<i>Piper longum</i> . 1810	<i>Plan. a leonis</i> . 1281, 1342. 16, 6	<i>Pollen</i> sive <i>Pollin</i> . 3 9
<i>Piper</i> , Matth. 1809	<i>Plantæ</i> Cathartica. 1626	<i>Polyacantha</i> Cordi. 1473
<i>Piper marinum</i> . 1128	<i>Plantæ</i> congeneres agrestes & sa- tine quæ differant. 588	<i>Polyacanthos</i> Theophrasti. <i>ibid.</i>
<i>Piper</i> quidam vocat Myrtidani. 239	<i>Plantæ</i> palustres. 983	<i>Polyanthemum</i> . 875
<i>Piper nigrum & album</i> . 1808	<i>Plantæ</i> peregrinæ. 1749	<i>Polyanthemum</i> multiplex. Dod. <i>ibid.</i>
<i>Piper rusticum</i> , seu <i>montanum</i> . 213. 6. 1666	<i>Plantæ</i> pro solo ac cal'o vim no- xiam aut salutarem habent. 1573	<i>Polyanthemum</i> simplex. Dodon. Chr. <i>anthemum</i> Fuchsij. <i>ibid.</i>
<i>Piperula</i> . 694	<i>Plantæ</i> venenata. 1707	<i>Polybidion</i> . 1286
<i>Piperella</i> . 132. 898	<i>Plantarum</i> differentia ab earum facultatibus. 1626	<i>Polycarpum</i> . 444
<i>Piperifera</i> arbor Theveti. 1808	<i>Plantarum</i> differentia à partibus sumptæ. 1489	<i>Polycnemum</i> . 896
<i>Piperis</i> vicem apud antiquos ob- tinebant ante illius inuentio- nem Myrti bacca. 241	<i>Plantarum</i> maritimarum color. 1584	<i>Polycnemum</i> . 932. Dalechampij. & Lob. <i>ibid.</i>
<i>Piperitis</i> . 666	<i>Plantarum</i> mors. 1675	<i>Polygala</i> multorum, quibusdam Onobryctis. 488
<i>Piperitis</i> Plinij, diuersa à Piperi- ti Herbariorum. 631. eadem. 678. 679	<i>Plantarum</i> multarum acrior aut mitior sapor, agri sequitur con- ditionem. 1038	<i>Polygala</i> repens. 489
<i>Pistacia & Pistacea</i> , & <i>Pistacia</i> . 360	<i>Plantarum</i> spinosarum differen- tie. 1435	<i>Polygala</i> Valentinæ. <i>ibid.</i>
<i>Pistacium</i> . 102	<i>de Plantis</i> coronarijs. 877	<i>Polygalon</i> . 488
<i>Pistaciorum</i> arbor. 360. 361	<i>Plantago</i> . 1254	<i>Polygalon</i> Cordi. 200
<i>Pistalochia</i> . 591. 976. 977	<i>Plantago</i> aquatica. 1055. 1057	<i>Polygalon</i> Matth. <i>Astragaloides</i> Lob. 488
<i>Pistana</i> , <i>Magonis</i> . 1016	<i>Plantago</i> maritima. 1359	<i>Polygonatum</i> . 1463
<i>Pistalochia</i> Clusij. 978. Dodonæi. <i>ibid.</i>	<i>Plantago</i> maior Matth. 1254	<i>Polygonatum</i> . 1621
<i>Pistalochia</i> Plinij. 193	<i>Plantago</i> minor, longa Matth. 1255	<i>Polygonatum angustifolium</i> , Fuchsij. 1623
<i>Pisti</i> non meminit Dioscorides. 450	<i>Plantago</i> minor, Dod. <i>ibid.</i>	<i>Polygonatum</i> minus, Matth. <i>ibid.</i>
<i>Pisum</i> . 449	<i>Plantago</i> Rosæ, Lobellij. 1156	<i>Polygonium</i> . 105
<i>Pisum Americum</i> . 410	<i>Plantago</i> Rosæ, Pena. <i>ibid.</i>	<i>Polygonium</i> alterum Serpylli fo- lio, Pena. 1124
<i>Pisum cordatum</i> . 597	<i>Plantago</i> vulgaris latifolia, Mat- th. <i>ibid.</i>	<i>Polygonum</i> fascina. 1071
<i>Pizides</i> , <i>Pinorum</i> Piceæque fru- ctus qui in conis inueniuntur, & eorum vis. 51	<i>Platanus</i> . 93	<i>Polygonum</i> Heruariae folijs. 1124
<i>Pitynon</i> Physema. 73	<i>Platanus</i> umbraculorum insignia exempla. 93	<i>Polygoni</i> Hispanici genus Clusij. 1125
<i>Pityusa</i> . 1652	<i>Platypyllos</i> mas 23 fascina 4.	<i>Polygonum</i> marinum. 1386
<i>Pityusa</i> Matth. sive <i>Efula</i> maior. <i>ibid.</i>	<i>Platypyllos</i> Græcorum, quidam putant esse <i>Efulum</i> Latino- rum. 1386	<i>Polygonum</i> marinum prius & alterum Dalech. <i>ibid.</i>
<i>Pityusa</i> sive <i>Efula minor</i> , Dodo. <i>Hist. stirp. Tithymalus</i> Cypa- risias, Fuchsij. 1654		<i>Polygonum</i> mas. 1123

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

<i>Polyneurum</i> . 1254	<i>Pothos</i> ceruleus Theoph. 1425	<i>Pseudomyagrum</i> . 1138
<i>Polypodium</i> . 1112. 9	<i>Præcoia</i> vel <i>Præcoqua</i> mala. 297.	<i>Pseudomyagrum</i> Matt. 1137
<i>Polypodium</i> Illuense. 1250	unde dicta. <i>ibid.</i>	<i>Pseudomyrsine</i> . 110
<i>Polypodium</i> primum Matth. 1229	<i>Prasum officin.</i> 960	<i>Pseudonarcissus</i> . 1523
<i>Polypodium</i> secundum Matthio. 1130	<i>Prasum</i> fœtidum. 1252	<i>Pseudonardus</i> . 919
<i>Polypremmum</i> . 554	<i>Primula hortensis</i> Anglica, Lo- & ene. 834	<i>Pseudorchis bifolium</i> . 1260
<i>Polyrrhison</i> latifolia Dalechamp. 1140	<i>Primula Veris</i> minor, Dod. 835	<i>Pseudorhabbarbarum</i> ecentiorum. 626
<i>Polyrrhison</i> Plinij, Dalechampij. <i>ibid.</i>	<i>Primula</i> Ve is prior. Matthioli. 834	<i>Pseudochenantium</i> . 1395
<i>Polystron</i> Castiani. 537	<i>Primula</i> Veris altera, Matthioli. <i>ibid.</i>	<i>Pseudostachys</i> , Mart. 963
<i>Polystrum</i> . 444	<i>Primula</i> Veris pachyphyllus, sive Auricula vrsi, Matth. 836	<i>Pseudostrobium</i> Matthio. 822
<i>Polytrichon</i> . 1209	<i>Primula</i> Veris sylvarum flore mul- tiplici. 835	<i>Pseudostyomorus</i> 358
<i>Polytrichum</i> aurcum maius & minus. 1122	<i>Primula</i> sylvarum, Lob. <i>ibid.</i>	<i>Psidion</i> offi. in. quid. 304
<i>Polytrichum officinarum</i> . 1211	<i>Primula</i> sylvarum floris obscuri. 1 ob. <i>ibid.</i>	<i>Psilothrum</i> . 1409
<i>Poma</i> Adami. 301. 302	<i>Proserpinaca</i> . 1123	<i>Psora</i> . 1065
<i>Poma</i> amoris. 626	<i>Proserpis</i> , sive <i>Ariktion</i> . 1055	<i>Psicotrophum</i> . 1282
<i>Poma</i> ut feruētur. 289. colligatur. <i>ibid.</i> & 290	<i>Pruna</i> . 313	<i>Psyllium</i> . 1172. Matth. <i>ibid.</i>
<i>Poma</i> sylvestria, pessima. 286	<i>Pruna</i> laudatissima. 314	<i>Psyllium</i> alterum Matt. 1173
<i>Pomi</i> nomen apud Latinos late patet. 285 unde. 286	<i>Prunella</i> . 1075. 1310	<i>Psarmica</i> . 168. Fuchsij. <i>ibid.</i>
<i>Pomorum</i> genera in Gallia prop- innumera. <i>ibid.</i>	<i>Prunella</i> sive <i>Consolida</i> minor, Matth. <i>ibid.</i>	<i>Psarmica</i> altera Matth. 1169
<i>Pomorum</i> primum inuentor. 287	<i>Prunorum</i> apud Gallos innume- ra ferè differentie. 314	<i>Psarmica</i> montana Dalechampij. <i>ibid.</i>
<i>Pomum</i> amoris sive aurcum. 628	<i>Prunorum</i> vires. <i>ibid.</i> & 315	<i>Pternix</i> . 1440
<i>Pomum</i> Nicaraguae. 1857	<i>Prunus</i> . 33	<i>Psisana</i> ex hordeo. 399. eius parâ di modus <i>ibi.</i> & 100. ex tritico <i>ibid.</i>
<i>Populi</i> fructiferæ necne. 87	<i>Prunus</i> Sebestena Matth. 359	<i>Psisana</i> pharmacopœorum potio. 401
<i>Populus</i> quibus locis gaudeat & eius vires. 87 88	<i>Prunus</i> siluestris. 130	<i>Pulegium</i> . 890
<i>Populus</i> Alba, Nigra, Lybica, seu Alpina. 86 87	<i>Prunus</i> Veris. 833	<i>Pulegium</i> Regium. 891. ceruinum. 892
<i>Populus</i> Alpina. 210	<i>Pseudanchusa</i> . 1101	<i>Pulegium</i> sylvestre. 6 6
<i>Populus</i> America. 1830	<i>Pseudoarorus</i> ceruleus Trag. 6 9	<i>Puli</i> in maluar quid. 1689
<i>Por. elia</i> . 563	<i>Pseudoapion</i> . 1596	<i>Pul. caris</i> herba. 1172
<i>Porcion</i> . 1503	<i>Pseudobunias</i> . 650	<i>Pulmonaria</i> . 1326
<i>Porium</i> . 1541	<i>Pseudocapsicum</i> . 600	<i>Pulmonaria</i> Fungosa. 1327
<i>Porrum</i> commune Matth. 1542	<i>Pseudocassia</i> . 1796	<i>Pulmonaria</i> Gallorum, sive <i>Auri- culamuris</i> maior, Tragi 1328
<i>Porrum</i> scituum Fuchsij. 1541	<i>Pseudochamaepitys</i> Dod. 1161	<i>Pulmonaria</i> minor Dalech. 1328
<i>Porrum</i> sectium & capitatum Matth. 1542	<i>Pseudocinnamum</i> . 1797	<i>Pulsatilla</i> I. Alpina, Dalec. 850.
<i>Portulaca</i> . 550	<i>Pseudocoronopus</i> Dod. 670	<i>Pulsatilla</i> II. Alpina, Dalec. <i>ibi.</i>
<i>Portulaca</i> agrestis. 1128	<i>Pseudocostus</i> Matth. 757	<i>Pulsatilla</i> II. Alpina, Dalec. <i>ibi.</i>
<i>Portulacæ</i> hertensis species Cæpæ quibusdam 1346	<i>Pseudocremia</i> Cordi. 197	<i>Pulsatilla</i> altera, Dod. <i>ibid.</i>
<i>Portulaca</i> marina, Halimus vul- gari Matth. 582	<i>Pseudodiactamnium</i> . 892. 894.	<i>Pulsatilla</i> rubra, Lob. <i>ibi.</i>
<i>Portulaca</i> satina. 551	<i>Pseudoeleborus</i> sive <i>Cösligo</i> Mat- thio. 1638	<i>Pumilio</i> . 1560. 1561
<i>Portulacæ</i> satinae cõdienda ratio. 551	<i>Pseudocupatorium</i> . 1063	<i>Punicum</i> sylvestre. 305
<i>Portulacæ</i> siluestris. 551. 1128. 658	<i>Pseudohermadactylus</i> Italorum. 1567	<i>Pycnitis</i> . 1298
<i>Potamogeton</i> 1007 alter. 10 8	<i>Pseudohermadactylus</i> Matthio. 1573	<i>Pycnocomum</i> . 1681
<i>Potamogeton</i> , Castoris. 1022	<i>Pseudocontopodium</i> Matthioli. 1314	<i>Pyracantha</i> . 134
<i>Potentilla</i> . 1064	<i>Pseudolanchitis</i> aspera Mathio- li, Lonchitis aspera Marantia. 1221. 1125	<i>Pyræ Cotonea</i> . 290
<i>Potentilla</i> maior, Anguillare. 181	<i>PseudoLotus</i> Ma th. 349	<i>Pyramidalis</i> Luetiana. 828
<i>Poterium</i> Clusij. 1478	<i>Pseudorelambium</i> . 417. 438	<i>Pyrraria</i> . 1595
<i>Poterium</i> . 14 7. Matth. Pena & Lob. 1488	<i>Pseudomy</i> Dod. 1594	<i>Pyrastræ</i> . 134. 138
<i>Pothos</i> ceruleus Matth. 1430		<i>Pyrethrum</i> flor. <i>Anthemidis</i> . 1170

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

<i>Pyrus achne.</i> 1666	<i>Radix Syriaca, Columella.</i> 822	<i>Rapum, & Rapa.</i> 639.1604
<i>Pyrus</i> 306. unde sic dicta. ibi. eius genera apud veteres. ibid. & 307. infinita hodie in Europa ibid.	<i>Ranunculus.</i> 1027	<i>Rapum D. Antonij.</i> 1034
<i>Pyrus Carica.</i> 1595	<i>Ranunculus aquaticus.</i> 1021	<i>Rapum longum.</i> 640
<i>Pyrus quaedam sativa, spinis armata, in Lugdunensi.</i> 136	<i>Ranunculus aquaticus angustifolius serratus, Lob.</i> 1041	<i>Rapum sativum orbiculatum ibi.</i>
<i>Pyxacantha.</i> 148	<i>Ranunculus Constantinopolitanus Clusij.</i> 1034	<i>Rapum sylvestre.</i> ibid
<i>Pyxacanthon Chironium vocant Græci Spinam ex qua Lycium fit.</i> 149	<i>Ranunculus flore globofo, tuberosus.</i> 1034	<i>Rapunculi pyramidalis genus, Dalech.</i> 1031
	<i>Ranunculus hortenſis prior, Dod.</i> 1031. alter eiusdem. 1032	<i>Regina prati, Herbariorum.</i> 1080
	<i>Ranunculus hortenſis I. Fuch. albus prior, sine echinatus, Dod.</i> 1030	<i>Remedium pauperum.</i> 1916
Q	<i>Ranunculus IIII. Fuch lacteus albus nemorensis, Dod.</i> ibid.	<i>Remora aratri.</i> 447
<i>Quadrifolium, Phœum Pena & Lob.</i> 1027	<i>Ranunculus IIII. Fuch luteus, luteus nemorensis, Dod.</i> ibid.	<i>Reseda.</i> 1199
<i>Queculgi.</i> 1687	<i>Ranunculus Ilyricus.</i> 1032. Lufitanicus. 1033	<i>Reseda lutea. ibid. candida. ibid.</i>
<i>Queiro.</i> 185	<i>Ranunculus I. Matt. 1027. II. III. eiusd. 1028. IIII. F. VI. eiusd.</i> 1029	<i>Resina Græcia & Æthiæ dicitur.</i> 63
<i>Quercula minor.</i> 1162	<i>Ranunculus montanus albus, Dalech.</i> 1031	<i>Resina Abiegna Indica 1783. Carthaginensis. ibi.</i>
<i>Quercus modo pro genere, modo pro unica glandiferarum specie capitur, & unde dicitur I.</i>	<i>Ranunculus niucus polyanthes, Lob. 1035. flammeus aquaticus angustifolius, eiusd.</i> ibid.	<i>Resina ex Abiete, vultu ex Pinu, ac Picea sicca & candida, sibus ementiens, & vulgo pro eo vulgura.</i> 55
<i>Quercus genera quinque. 2. & 4.</i>	<i>Ranunculus purpureus.</i> 1036 latifolius. ibid.	<i>Resina Colophonia.</i> 72
<i>Quercus genus aliud à superioribus quinque, in Sequanis.</i> 8.	<i>Ranunculus I. sylvestris Fuch. auricomus, Dod.</i> 1029	<i>Resina cretica ex Lentisco.</i> 64
<i>Quercus genera Dalech. optime distribuit.</i> ibid.	<i>Rapa, quadraginta libras excidentia singula.</i> 639	<i>Resina Lentiscina, vulgo Mastice.</i> 63.96
<i>Quercus marine Lufitana fabulosa.</i> ibid.	<i>Raphani generatria.</i> 519	<i>Resina liquida omnium præstantissima ex Terebintho.</i> 62
<i>Quercus peregrina sine Mauritania.</i> ibid.	<i>Raphanus sine Radicula palustris.</i> 1090	<i>Resinam liquidam fundit Larix.</i> 56.57
<i>Quercus que ferant præter glandes. ibid. & 9. 10. & 11</i>	<i>Raphanus purpureus minor, Lob.</i> 636	<i>Resina picea 54. & laudus. ibi.</i>
<i>Quercu dignissima cognitu. II</i>	<i>Raphanus rusticus.</i> 663	<i>Resina unde manant.</i> 69.70
<i>Quercus fructum & animal gignit.</i> 17	<i>Raphanus rusticus, Matth.</i> 636	<i>Resina & picea, 72</i>
<i>Quercus species perpetuo virens.</i> 4	<i>Raphanus sativus, Matthioli.</i> 635	<i>Resina, Spagas dicta, Epargos, Psecas, Stagonia Stalactis.</i> 71
<i>Quercus sudor.</i> 17	<i>Raphanus secundus, Matthioli.</i> ibid.	<i>Resina Strabilina, Abielina Cerebinthina.</i> 73
<i>Quercus vires & medicamenta.</i> 12. & 13	<i>Raphanus sylvestris.</i> 1595	<i>Resina & vicia vel potius Phrygia. ibid.</i>
<i>Querni corticis visus ad coria.</i> 14.	<i>Raphanus sylvestris Dodonæi.</i> 635	<i>Resina calida & sicca sunt.</i> 57
<i>Quinquefolium.</i> 1263	<i>Raphanus sylvestris officinarum.</i> 666	<i>Resina coctura.</i> 71
<i>Quinquefolium album. 1265. rubrum. ibid. album. Matth. ibid. rubrum. Dod.</i> ibid.	<i>Rapheion.</i> 1608	<i>Resina ex Lentisco vires.</i> 64
<i>Quinquefolium luteum maius. 1266 minus.</i> ibid.	<i>Rapistrum.</i> 652. 653	<i>Resina visus varius.</i> 73
<i>Quisquilium.</i> 27	<i>Rapistrum campestre.</i> 1237	<i>Resinifera arbores.</i> 35
	<i>Rapitius colis Catonis.</i> 522	<i>Reslabouis Herbariorum.</i> 447
	<i>Radix sulphurea.</i> 745	<i>Rhabarbarum.</i> 1699
		<i>Rhabarbarum Chagæ Memet & Matth.</i> 1701
		<i>Rhabarbarum Indicum.</i> 1901
		<i>Rhabarbarum purium quorundam.</i> 1080
		<i>Rhabarbarum monachorum.</i> 601
		<i>Rhacopitium, Helenij folio.</i> 1700
		<i>Rhamni vires.</i> 142
		<i>Rhamnosum vinea icones aliquot.</i> 140. 41
		<i>Rhamnus, eiusque histeria valde comito</i>

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

<i>coutroversa.</i> 138. 139	<i>Rosari genera, Prænestina, Campana, Milesta, Trachynia, Alabandica, Spineola, Centifolia, Græca seu Lychnis, Grecula, Moscheus, Autumnalis seu Coroneola. icô. 124. 125. 126</i>	<i>Sagittaria aquatica, Plinij.</i> 1016
<i>Rhamnus Canaricus.</i> 142	<i>Rosarium loci natales.</i> 127	<i>Sagitta vel Sagittalis, Herbariorum.</i> 1016
<i>Rhamnus Catharticus.</i> 145	<i>Rosmarinum & Rosmarinum coronarium.</i> 763	<i>Sagitta maior, & minor, Matth.</i> ibid.
<i>Rhaponticum alterum angustifolium Lobell.</i> 1701	<i>Rosmarinum sylvestre, sine Bohemicum, Matth.</i> 967	<i>Sagminalis herba.</i> 1334
<i>Rhaponticum quarundam officinarum non sine errore.</i> 1286	<i>Rosmaris aculeatus.</i> 173	<i>Salariaria castanea.</i> 31
<i>Rha Turcicum sine Poticum.</i> 1600	<i>Rostrum ciconia & Rostrum gruis.</i> 1275. 1277	<i>Salicaria.</i> 865. 1058
<i>Rhexia.</i> 1101	<i>Rostrum porcinum officinarum.</i> 564	<i>Salicastrum.</i> 1413
<i>Rhodacena mala.</i> 293. 294	<i>Ruberta.</i> 1278	<i>Salicornia.</i> 1377
<i>Rhodiaradix.</i> 980. 981	<i>Rubia. 1329. sativa. ibi. sylvestris. ibid.</i>	<i>Salicornia, sine Kali Matthioli.</i> 1378
<i>Rhododaphne.</i> 244	<i>Rubia leuis Taurinensium, Lobe.</i> 1330	<i>Salinaris.</i> 1170
<i>Rhododaphne parva.</i> 192	<i>Rubia minima. Lobellij.</i> ibi.	<i>Salinca.</i> 923
<i>Rhododendrum.</i> 270	<i>Rubi mora.</i> 253	<i>Salinca Neapolitana.</i> 982
<i>Rhododendrum.</i> 244	<i>Rubi vires ad medic.</i> 120. 121	<i>Salix, eiusque apud veteres varia genera ex colore, visu, facie, diate. 274. Matthioli quatuor.</i> 275
<i>Rhodora Gallica Plinij, quorundam.</i> 1064	<i>Rubigo.</i> 418	<i>Salix alba pericalis vulgaris.</i> 275
<i>Rhoë.</i> 257	<i>Rubus, eiusque genera.</i> 119	<i>Salix Amerina.</i> 111
<i>Rhois tria genera Plinio.</i> 107	<i>Rubus, caninus, seu Canirubus.</i> 121.	<i>Salix Helice Theophrasti.</i> 277
<i>Rhois multa nomina.</i> 108	<i>Rubus Idæus spinosus, Chamebatus Tragi.</i> 124	<i>Salix Homera & id est, giperda dicta.</i> 279
<i>Rhois species Herbarijs creditæ.</i> 109	<i>Rubus Idæus non spinosus, Rubus.</i> 600. 601	<i>Salix humilis repens angustifolia.</i> 278
<i>Rhopalon.</i> 1009	<i>Rumex.</i> 600. 601	<i>Salix marina.</i> 279
<i>Rhus vel Rhos.</i> 106. 107. 416	<i>Rumex uniuersus Tragi.</i> 602	<i>Salix phœnicophleas, sine phœnicea.</i> 277
<i>Rhus sylvestris Plinij, & altera ab illa.</i> 110	<i>Ruscus.</i> 207	<i>Salix platyphyllos leucophleas Matth. & Dalec. altera.</i> 276
<i>Ribem rubrum male quidam Vnam vrsi esse putant.</i> 134	<i>Ruscum vel Ruscus.</i> 236	<i>Salix purpurea nigra viminialis.</i> ibid.
<i>Ribes Arabum.</i> 132	<i>Ruscus & Ruscum.</i> 242	<i>Salkali.</i> 1377
<i>Ribes officinarum.</i> ibid.	<i>Ruta. 972. sativa. ibid. sylvestris, Matth.</i> ibi.	<i>Salvia. 879. maior. ibi. minor quæ & nobilis, ibid. sylvestris ibi.</i>
<i>Ricinus. 1630. Matth.</i> ibid.	<i>Ruta canina, Herba S. Antonij, Lob.</i> 973	<i>Salvia agrestis, sphaclæus Dodon.</i> 880
<i>Ricinus Americus.</i> 1790	<i>Ruta capraria.</i> 975	<i>Salvia baccifera Cretensis. 879. 880</i>
<i>Ritidrum.</i> 1481	<i>Ruta Harmala, Matth.</i> 973	<i>Salvia Romana.</i> 672. 678
<i>Roboris appellatio. 1. & 4.</i>	<i>Ruta muraria.</i> 1209	<i>Salvia vita.</i> 1209. 1213
<i>Robur ab Haliphleo Plinius distinguit.</i> 3.	<i>Rutula sylvestris, Pena & Matth.</i> 973	<i>Salutaris herba.</i> 139
<i>Robus tritici genus. 374. pondere & nitore præstat.</i> ibid.	<i>Ruthrum Theophrasti.</i> 1481	<i>Samara quid.</i> 80
<i>Ros Solis & Rosella Herbariorum.</i> 1212.	<i>S</i>	<i>Sambucus. 266. eius genera. ibid.</i> 267. 268
<i>Rose.</i> 124	<i>Sabdariffa Lob.</i> 595	<i>Sambucus aquatica. Thraupalua Theophrasti.</i> 270
<i>Rose temperantia & vires.</i> 128. 129	<i>Sabdariffa alia.</i> ibi.	<i>Sambucus sylvestris pro Mandragora, si illa desit, usurpari potest. ibid.</i>
<i>Rosa Alpina.</i> 270	<i>Sabina arbor.</i> 59	<i>Sambucus valida.</i> 102
<i>Rosa Damascena quæ & Moschata, & eius icon. 125. quando floret.</i> 128	<i>Sabina vel Sawina.</i> 182. 245	<i>Samolum Plinij, quorundam.</i> 1090
<i>Rosa Damascena & Atesue & veteribus tum Græcis tum Latinis incognita.</i> 130	<i>Sabine vires.</i> 184	<i>Sampuchum.</i> 881
<i>Rosa Græca.</i> 815	<i>Sabinam Plinius herbam vocat, quam fruticem atque etiam arborem omnibus esse constat.</i> 182	<i>Sanamunda.</i> 685
<i>Rosa de Hiericho, Loniceri.</i> 1796	<i>Sabucus, seu Sambucus. Sacra herba.</i> 1334	<i>Sanamunda prima, Clusij.</i> 1668
<i>Rosa Lutea, veteribus indicta, & eius descriptio.</i> 125. 126		<i>Sanamunda secunda Clusij.</i> 1365
<i>Rosa Pestane bifera.</i> 128		<i>Sanamunda tertia Clusij.</i> 1669
<i>Rosa Sylvestris multavarietates.</i> 127		<i>Sana sancta, sine Tabacum minimum, Lobellij.</i> 1896
<i>Rosa sylvestris Anglicana Pena. ibid.</i>		
<i>Rosa transmarina.</i> 584		

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

S. necti spiritus radix.	724	Saxifraga.	1111	1576 sine flore, eiusd.	1577
Sandalides Palma.	364	Saxifraga alba, Fuchsj. seu Saxi-		Scilla Matth.	1576
Sandalis.	255	fraga quarta Matthioli.	1113	Scilla pusilla.	1578
Sandaracha.	67	Saxifraga Alpina.	1114	Scirpus quid.	983
Sanguinalis & Sanguinaria.	1123	Saxifraga altera Matthioli.	1112	Sciscima fugus.	34.35
Sanguinaria & Sanguinalis femina.	1072	Saxifraga Anglica Pene.	ibid.	Sclarea.	565
Sanguinaria radix.	1281	Saxifraga aurea Dodonai.	1113	Sclarea, siue Scarlea, Herbarioru.	
Sanguinella.	414.423	Saxifraga aurea, Lob.	1114	916.	
Sanguisorba.	1119	Saxifraga magna Matth.	1113	Scolecion granum.	28.29
Sanguisorba maior, & minor.	1087	Saxifraga III. Matth.	1112	Scoymus.	1436
Sanguis draconis.	602	Saxifraga seu Saxifraga officinar.		Scolymus Dioscoridis, Cynara sly-	
Sanguis Herculis.	1286	Saxifraga Romanorum, Lob.	1114	uestris, Pene.	1437
Sanicula.	1295	Saxifraga vera Dioscor.	1111	Scolymus Theophrasti, Clusij.	1438
Sanicula. 1268. mas.	ibid.	Saxifraga umbellifera Angloru.		Scolopendrium.	1215
Sanicula femina Fuchsj. ibid. & 1269		711		Scope regia.	1117
Sanicula femina Fuchsj.	1636	Saxifraga officinarum.	1111	Scoparia Belueder.	1333
Sanicula maior quorundam.	1281	Scabiosa.	1065	Scordium, Scordolis Plinio.	909
Santalum.	1768	Scabiosa Hispanica Clusij maior.		Scordium Matthioli.	910
Santolina Dodonai, Santonicum maius Cordi.	945	1110		Scordolis altera Plinij.	906
Sapini nomine Bellonius Piceam descripsit.	49	Scabiosa maior vulgaris Pene & Lob.	1108	Scordolis altera Plinij.	906
Sapinis Abietis pars inferior.	513	Scabiosa Matthioli maior.	1066.	Scordolis altera Plinij.	906
Saponaria S. T. maior.	822	minor.	ibid.	Scordolis altera Plinij.	906
Saponaria altera.	1186	Scabiosa media Lob.	1110	Scordolis altera Plinij.	906
Saponaria minor, Dalechampi.	823	Scabiosa montana.	1107	Scordolis altera Plinij.	906
Saponaria femina.	1877	Scabiosa montana Dalech.	1108	Scordolis altera Plinij.	906
Sardiana glandes.	30	Scabiosa montana calidarum regionum, Lob. & Pene.	1110	Scordolis altera Plinij.	906
Sardoa herba.	1028	Scabiosa montana omnium mini- ma, Pene.	1108	Scordolis altera Plinij.	906
Sarga, o.	1917	Scabiosa peregrina Lobellij.	1108	Scordolis altera Plinij.	906
Sarxiphagoz.	1282	Scabiosa, seu stabe Salmantica prior, Clusij.	1109	Scordolis altera Plinij.	906
Sarza parilla vera.	979	Scalia.	1440	Scordolis altera Plinij.	906
Sassifraga arbor Mozaed.	1786	Scammonia.	1662	Scordolis altera Plinij.	906
Sassifraga Italorum.	1079	Scammonium.	ibid.	Scordolis altera Plinij.	906
Satureia Dioscoridis & Matthi.	897	Scammonia, Matthioli.	1662	Scordolis altera Plinij.	906
Satureia durior, Dalechampi.	ibid.	Scammonia maritima Monspelie- sis.	ibid.	Scordolis altera Plinij.	906
Satureia lutea, Dalechampi.	899	Scammonia succus, cuius usus est quomodo colligendus, & syn- cerus ab adulterato discernen- dus.	ibid.	Scordolis altera Plinij.	906
Satureia vulgaris, Matth.	808	Scammonie succi magnus de- lectus habendus, quia nullus nisi varie adulteratus ad nos affertur.	1664	Scordolis altera Plinij.	906
Satyria.	1549	Scammonij facultates.	1653	Scordolis altera Plinij.	906
Satyrium.	1165	Scammonium tenue Plinij quoru- dam.	1426	Scordolis altera Plinij.	906
Satyrium Basilicum maius, Dod.	1568.	Scannaria.	712	Scordolis altera Plinij.	906
alterum eiusdem.	1569	Scandix, Pecten Veneris quorum- dam.	ibid.	Scordolis altera Plinij.	906
minus.	ibid.	Scandulacum.	660	Scordolis altera Plinij.	906
Satyrium castratum Gemme.	1564	Scariola.	546 555 556	Scordolis altera Plinij.	906
Satyrium Dalechamp. forte Pseu- dobermodactylus. Matthioli.	1567	Scatum cali, offi. in.	1091	Scordolis altera Plinij.	906
Satyrium erythronium Matthioli	ibid.	Sccha, id est Absinthii marin.	184	Scordolis altera Plinij.	906
ibid.		Schwananthei flores, Lob.	1885	Scordolis altera Plinij.	906
Satyrium primum Matthi.	1568	Scilla.	1575	Scordolis altera Plinij.	906
Satyrium rubrum Dalecha.	566	Scilla Hispanica sine flore, Clusij.		Scordolis altera Plinij.	906
Satyrium trifolium, seu album, Dalech.	1567			Scordolis altera Plinij.	906
Sauina officin.	182			Scordolis altera Plinij.	906
Saurion.	645			Scordolis altera Plinij.	906

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

941.944	unde dicta.	ibid.	re patent eius significatum.
Semina ut à vermiculis non e- rodantur.	Sernilla & Sernillum.	722	375
Seminalis.	Sesama vel Sesamum.	652	Siliqua.
Semperuium.	Sesamoides Cordi.	1639	Siliqua, & Siliqua dulcis.
Semperuium arborese alterum Matthioli.	Sesamoides magnum & paruum.	1668	112
Semperuium marinum quorum- dam amarum Columelle.	Sesamoides minus Dalechampi.	1670	Siliqua Aegyptia.
Semperuium montanum.	Sesamoides minus Gesneri.	1638	113
Senetio.	Sesamoides minus Matthi.	1670	Syliqua siue Cassia cathartica.
Senetio fetidus Dalechampi.	Sesamoides paruum, siue Ocimoi- des minimum.	683	ibid.
576	Sesamum & Sesama.	482	Syliqua Phascoli Brasiliensi, Lo- bel.
Senetio maior, siue Flos S. Iacobi Fuchsj.	Sesamum verum.	482	1905
Senetio maior, siue Flos S. Iacobi, Matth.	Seseli.	748	Syliqua.
Senetio Matth.	Seseli Aethiopicum Matthioli.	748	473 474
Senetionis species Dodon.	Seseli Aethiopicum verum.	750	Syliquarum vires.
Senetionis genus Myconi.	Seseli Masiliense.	744.749	113
Senna. 217. quare Alexandrina dicta.	Seseli Masiliense, Pene.	749	Syliques in cibis damnat Galenus.
218	Seseli Peloponense, Matth.	750	ibid.
Sena folij an folliculis magis pur- get.	Seseli Peloponense folio Cicuta, Pene.	ibid.	Syliquastrum Plinij.
Senna Mauritanorum.	Seseli Peloponense folio Cicuta, quorundam.	790	631
Sentia.	Seseli pratense, Lobellij.	752	Syliquastrum Plinij.
Sentia quid.	Setania vel Setanos Mespilus.	334	678. unde dictum.
Septifolium.	Setulolapatbus.	543	679
Serapias candido flore, Lobellij.	Setulomalache.	ibi.	Sylphij succu controuersus.
1562	Sicla, pro Sicula, Beta omnis ho- die à Medicis nominatur.	531	730
Serapias Diosc. 2. Gemme. Orchis Basilica altera, Cynosorchis al- tera maior Lobell.	Sida.	1011.1012	Silybum.
1557	Sideritis.	1117	1438.1465
Serapias femina pratensis, siue Palma Christi, Satyrion basili- cum alterum Dod.	Sideritis alia.	1122	Silybum, siue Leucacantha Loni- ceri.
1569	Sideritis prima, Matthioli.	1117	1446
Serapias minor rubra, Gemme.	Sideritis secunda, Matthioli.	1118	Simila.
1562	Sideritis tertia, Matth.	ibid.	379
Serapias montana folio leui, Gem- me.	Sideritis quarta, Matthioli.	ibid.	Sinapi, & Sinapis.
1563	Sideritis Monspelienfium.	1120	645
Serapias palustris altera leptophy- la, Gemme.	Sideritis Monspelicis, Pene.	1122	Sinapi album Dalechampi.
1562	Sideritis montana, Pene.	ibid.	Galenus, sicut Plinius Aegypti- um.
Serapias palustris III. Gemme.	Sideritis pratensis lutea.	1121	648
1563	Sideritis pratensis rubra.	ibid.	Sinapi amarum, Dalechampi.
Sericazihypsa 357. controuersum an eadem.	Sideritis, Querno folio, Dalech.	ibid.	647
Seris.	Sideritis quorundam.	1241	Sinapi echinatum, Dalechampi.
Seris satina Lobellij.	Sideritis tertia quorundam, ma- gno errore.	1294	ibid.
Serpentaria.	Sidia que dicantur.	855	Sinapi hortense.
Serpentaria maior vulgo dicta.	Sidion quid.	304	646
ibid.	Sigillum beate Marie.	1411. 1412	Sinapi Persicum.
Serpentaria minor.	Sigillum Salomonis.	1623	Sinapi Persicum quorundam.
Serpentaria minor, Matth.	Silaum Plinij, quorundam.	1093	806
1602	Siler est montanum officinarum.	744	Sinapi rusticum.
1603	Siler montanum officinarum of- finarum.	748.749	661
Serpina omnium minima, Lobel.	Sili Plinij.	748	Sinapi satium.
669	Silicia.	480.482	646
Serpyllum 902. Matthi. & Nar- bonense Lob.	Silicula.	480	Sinapi syluestre.
ibid.	Siligo tritici species.	374. quam la	642.646
Serpyllum zygis Dioscor.			Sinapi & Thlasi media Pronin- cialis planta Pene.
Serratula.			1183
Serta vel Sertula Campana.			Singadi.
511.			181

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

<i>Sisymbrium hortense.</i> 677	<i>Solea equina, sive Securidaca mō-</i>	<i>Spina quid.</i> 1435
<i>Sisymbrium fluefcre.</i> <i>ibid.</i>	<i>tana, Matth.,</i> <i>ibi-</i>	<i>Spina vnde nom. n. accepit.</i> 161
<i>Sisyrinchion Dodonæi.</i> 1579. 1580	<i>Solidago.</i> 1074	<i>Spina & Spina Aegyptia.</i> 160
<i>minus Clusij.</i> 1580	<i>Solidago medica.</i> 1075	<i>Spina acris.</i> 134
<i>Sisyrinchium quorundam.</i> 1625	<i>Solidago minor.</i> 1310	<i>Spina alba.</i> 135. 139. 1462
<i>Sium.</i> 1091	<i>Solidago Sarracenicæ.</i> 1270	<i>Spina alba Da'echampij.</i> <i>ibid.</i>
<i>Sium alterum, Eruce folio.</i> 1094	<i>Solidago Sarracenicæ Fuchsj. ibi-</i>	<i>Spina alba hortensis Fuchsj. ibid.</i>
<i>Sium non odoratum Tragi.</i> 1090	<i>Lob. ibid.</i>	<i>Spina alba altera Matthioli.</i> 1463
<i>Sium verum, Matthiol.</i> 1092. vul	<i>Solis flos, & Sol Indianus.</i> 874	<i>Spina alba Matth.</i> 1462
<i>gare, eiusdem. ibid. Grateuæ,</i>	<i>Somphos.</i> 617	<i>Spina Appendix Plinij.</i> 135. 137.
<i>maius Dodonæi. ibid.</i>	<i>Sonchus.</i> 571	<i>quare ita appellata.</i> 138
<i>Smilax.</i> 24. 1421	<i>Sonchus asperior Lob. ibid.</i>	<i>Spina Arabica.</i> 160. 1467
<i>Smilacis anceps & multiplex si-</i>	<i>Sonchus asper Matth.</i> 572. 573	<i>Spina Arabica & Aegyptia.</i> 1466
<i>gnificatio errorem sepe inducit</i>	<i>Sonchus dendroides Dalechamp.</i>	<i>Spina infectoria.</i> 145
<i>in re herbaria.</i> 24	573. 574	<i>Spina mollis.</i> 582
<i>Smilax Arcadum. ibid.</i>	<i>Sonchus leuis.</i> 572. 573	<i>Spina peregrina.</i> 1481. 1482
<i>Smilax aspera Matthio.</i> 1422	<i>Sonchus leuis alter Matth. ibid.</i>	<i>Spina purgatoria.</i> 1486
<i>Smilax hortensis, seu Dolichus.</i>	<i>Sonchus leuis latifolius Lobbell.</i>	<i>Spina regia.</i> 1464
473. 474	571	<i>Spinacia sive Spinachia, sive Spi-</i>
<i>Smilax humilis angustif. folio</i>	<i>Sonchus leuis laciniatis folijs Lo-</i>	<i>nacium obus. 543. veteribus in</i>
<i>non serrato.</i> 25	<i>bellij.</i> 572. 573	<i>cognita.</i> 544
<i>Smilax leuis Matth.</i> 1423	<i>Sonchus lanatus Dalechamp. 1116</i>	<i>Spinulmetæ.</i> 134
<i>Smyrniium.</i> 706	<i>Sophia.</i> 1146. 1147	<i>Spinus.</i> 130
<i>Smyrniium Creticum.</i> 707	<i>Sorba.</i> 330	<i>Spinus ceruinus.</i> 139
<i>Smyrniium Matth.</i> <i>ibid.</i>	<i>Sorbus ibid. genera eius, & fru-</i>	<i>Spina a Theoph.</i> 256
<i>Smyrniium verum Dioscoridis &</i>	<i>ctus differentia. ibid.</i>	<i>Splith album quorundam.</i> 1294
<i>Dodon. ibid.</i>	<i>Sorbus torminalis.</i> 99	<i>Splith Ilyriorum.</i> 1292. 1293
<i>Socotorina Aloë.</i> 1693. 1695	<i>Spagas Resina.</i> 71	<i>Spondylium.</i> 733
<i>Solanum.</i> 596. 1719	<i>Sparganium. 1018. alterum, Lob.</i>	<i>Spondylium alterum Dodon.</i> 739
<i>Solanum arborescens.</i> 600	1019	<i>Spogia in radicibus Asparagi.</i> 611
<i>Solanum Halicacabum, Matthio.</i>	<i>Sparagus officinarum.</i> 609	<i>Spurry Belgarum & Anglorum</i>
597	<i>Spartium aphyllon fruticosum, in</i>	1331
<i>Solanum hortense. ibid.</i>	<i>ceis lanatis capitulis.</i> 165	<i>Squilla.</i> 1375
<i>Solanum hortense Græcorum.</i> 1429	<i>Spartium Dioscoridis & Græcorū</i>	<i>Squinanthum officin.</i> 1884
<i>Solanum Indicum, seu Americū,</i>	<i>sive Genista.</i> 167	<i>Stachys. 962. Matthi. 963. Fuchsj.</i>
<i>Dalechampij.</i> 1599	<i>Spartium vnde dicatur.</i> 168	<i>ibid.</i>
<i>Solanum lignæum, vel lignosum.</i>	<i>Spartij Hispanici duo alia genera,</i>	<i>Stachys Lusitanica quorundam,</i>
1407. 1413	<i>Clusij.</i> 170	<i>Lob. 964</i>
<i>Solanum lignosum quorundam</i>	<i>Spartij icones aliquot ex Clusio.</i>	<i>Stactæ.</i> 1755. 1756
<i>Herbariorum.</i> 1338	178	<i>Staphis agria.</i> 1408
<i>Solani manicæ forma.</i> 1721	<i>Spartium Hispanicum.</i> 177	<i>Staphis agria. 1629. Matthio. ibid.</i>
<i>Solanum monococon Gesneri.</i> 1312	<i>Spathe.</i> 362. 367	<i>Staphylo dendron.</i> 102
<i>Solanum pomiferum Herbariorū.</i>	<i>Spathula fetida.</i> 1621	<i>Statice Dalech.</i> 1190
632	<i>Spelta.</i> 385	<i>Stella leguminosa Lobellij.</i> 493
<i>Solanum somnificum, Fuchsj.</i>	<i>Spergula.</i> 1331	<i>Stellaria. 1175. 1281. 1342. 1384.</i>
1721	<i>Spergula marina.</i> 1385	1473
<i>Solanum somnificum, Matthio.</i>	<i>Spergula odorata.</i> 870	<i>Stelephuros.</i> 419
1720	<i>Sphacelus.</i> 879	<i>Stelis Euboicorum.</i> 17
<i>Solanum somnificum alterum.</i>	<i>Sphacelus verus Theophrasti.</i> 880	<i>Stephanomelis, Plinij, quorundā.</i>
<i>Matthioli.</i> 1720	<i>Spherocephalus Carduus.</i> 1481.	1064
<i>Solanorum vires & temperamen-</i>	1482	<i>Stephanos Alexandri.</i> 210
<i>ta.</i> 598	<i>Sphagnos.</i> 1323	<i>Stergethrum.</i> 128
<i>Solaris.</i> 1349	<i>Spondylium.</i> 733	<i>Strobil. Ladanum quidam dixe-</i>
<i>Solatrum maius, Herbarior. mor-</i>	<i>Spondylium vulgare.</i> 734	<i>runt.</i> 227
<i>tale officinar. Solanum lethale,</i>	<i>Spica. 919 quid.</i> 377	<i>Stæchas viridis, Dalech.</i> 781
<i>quorundam.</i> 1721	<i>Spica Celtica quorundam officina-</i>	<i>Stirpes plurimæ iisdem qualitati-</i>
<i>Solatrum officinarum.</i> 596	<i>rum, magno errore.</i> 125	<i>bus, viribusque præditæ, for-</i>
<i>Solbafrella.</i> 1087	<i>Spica mutica quæ dicatur Varro-</i>	<i>ma & genere sunt diuersæ. 196</i>
<i>Soldanella officinarum.</i> 526	<i>ni.</i> 374	<i>Stirpes multæ heliotropiæ & he-</i>
<i>Solea equina.</i> 492	<i>Spica Nardi Indica.</i> 921	<i>liotropiæ.</i> 1349
<i>Solea equina, Dalechampij. ibid.</i>	<i>Spicæ folium Pene & Lob.</i> 1426	<i>Stirpes quæ non nisi aliis innixæ</i>

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

<i>scandunt.</i> 1401	<i>Syagri.</i> 364	<i>Targon.</i> 685
<i>Stirpes Umbelliferæ.</i> 688	<i>Sycomoros.</i> 220. 340	<i>Taurion.</i> 815
<i>in Stirpibus, ut in cæteris rebus,</i>	<i>Sycomoros vnde nomen habeat.</i>	<i>Taxus.</i> 24
<i>interdum aut monstra existūt</i>	341. & 342	<i>Taxus eiusque descriptio, ubiq;</i>
<i>aut prodigiosa quadā, & digna</i>	<i>Sycomoros, Aegypti peculiaris ar-</i>	<i>frequens nascatur & quo an-</i>
<i>quæ literarum monumentis cō-</i>	<i>bor.</i> 342	<i>ni tempore. 78. 79 quibus no-</i>
<i>signentur,</i> 532	<i>Sycomeri succus.</i> 327	<i>cendi præcipue viribus. ibid. de</i>
<i>Stirpæ eiusdem non omnes partes</i>	<i>Syderitis quarta Plinij.</i> 576	<i>eius temperamento, quæ sit. ibi.</i>
<i>ad idem vitiles.</i> 1596	<i>Syluæ mater.</i> 1427	<i>Taxi vel umbra letalis. 24. non</i>
<i>Stirpium differentia aliquot 688</i>	<i>Symeonis herba.</i> 593	<i>vbique.</i> 25
<i>Sticas Citrina, sive Sticados</i>	<i>Symphonia vel Symphona, vel</i>	<i>Taxi umbra sub ea obdormienti-</i>
<i>Citrinum officinarum.</i> 779	<i>Symphena Plinij.</i> 540	<i>bus letifera.</i> 779
<i>Stæbe, Theophr.</i> 1015. 1016	<i>Symphycum magnū 1074. Mat-</i>	<i>Teda arbor, Cembro Itatorū, eius</i>
<i>Stæbe Salmatica altera Clusij.</i> 1109	<i>thio ibid. tuberosum, Lobellij.</i>	<i>natales forma, vsus 47-48</i>
<i>Stæchas & Stichas.</i> 917	<i>ibid.</i>	<i>Teda quid sit, quando id multos</i>
<i>Stæchas capitulis foliatis.</i> 918	<i>Symphytum petraeum.</i> 1310	<i>exercuit, diffinis explicatum.</i>
<i>Stæchas Citrina.</i> 775. 779	<i>Symphytum petraeum, Matt. 1174</i>	49
<i>Stæchas Citrina, Matth. stæchas</i>	<i>Lob. ibid.</i>	<i>Teda vocis multiplex significa-</i>
<i>Citrina altera.</i> 779	<i>Symphytum pumilam repens Bor-</i>	<i>tio.</i> 48
<i>Stæchas Matthioli.</i> 918	<i>raginis facie, Lob.</i> 580	<i>Tenbul.</i> 1777. 1778
<i>Storax calamita offic.</i> 115	<i>Symphytum quorundam.</i> 1205	<i>Thecambrotum Perfarum.</i> 540
<i>Strangulator leopardi.</i> 1203	<i>Synanchica. 185. Dalecham. ibid.</i>	<i>Telephium.</i> 551. 555
<i>Stratiotes aquaticus.</i> 1061	<i>Synanchica species. Iuncaria Sal-</i>	<i>Telephium floribus purpureis, Lo-</i>
<i>Stratiotes lutea Clusij.</i> 771	<i>manticensis, Clusij.</i> 1185	<i>bellij.</i> 1315
<i>Stratiotes millefolia.</i> 768	<i>Syringa.</i> 355	<i>Telephium Hispanicum, Clusij.</i>
<i>Stratiotes millefolia maior, Matt.</i>	<i>Syringa ceruleo flore, Lilac. Mat.</i>	1316
769	355	<i>Telephium minus semper virens</i>
<i>Stratiotes millefolia minor, Matt.</i>		<i>106.</i> 1316
769		<i>Telephium purpurascens, Fuchsj.</i>
<i>Stratiotes millefolium aquaticum,</i>		1315
<i>Matth.</i> 770		<i>Terra capillus.</i> 1209
<i>Strobilus.</i> 4352		<i>Terra corona.</i> 1310
<i>Strumaria, quorundam.</i> 1056		<i>Terra merita.</i> 1822
<i>Strumæ, Herbariorum.</i> 1017		<i>Terebintharia Dilfij.</i> 3356
<i>Strumus.</i> 596. 599. 1429		<i>Terebinthina Veneta & eius col-</i>
<i>Struthia mala & Struthiomela.</i>		<i>legende ratio.</i> 34
290		<i>Terebinthina Veneta quæ vulgo</i>
<i>Struthium.</i> 1186		<i>dicuntur, Venetias affertur ex</i>
<i>Struthium Fuchsj.</i> 823		<i>Cypro.</i> 62
<i>Struthium, quorundam.</i> 820		<i>Terebinthinum oleum ex fructu</i>
<i>Strychnodendrum.</i> 600		<i>matureo Terebinthi. ibid.</i>
<i>Strychnus.</i> 596. 599. 1429		<i>Terebinthus.</i> 61
<i>Strobulus.</i> 47		<i>Terebinthus apud Syros Picem</i>
<i>Styrax. 1. 5. eius vires.</i> 116. 117		<i>fundit.</i> 74
<i>Styrax ut adulteretur.</i> 116		<i>Terebinthus Indica Theophras-</i>
<i>Styracis liquidi apud veteres nul-</i>		<i>ti. 361</i>
<i>la mentio.</i> 116		<i>Testiculus canis.</i> 1549
<i>Suber. 22. eius duo genera. ibid.</i>		<i>Testiculi III. species Matthioli.</i>
<i>Suber detracto in orbem cortice e-</i>		1551
<i>tiam iunatur, contra cæterarū</i>		<i>Testiculus morionis samina, Do-</i>
<i>arborum naturam.</i> 23		<i>dodon.</i> 1552
<i>Suber tardissimè cariem sentit.</i>		<i>Testiculus morionis mas, Dodon.</i>
<i>ibid.</i>		<i>ibid.</i>
<i>Suberis vires.</i> <i>ibid.</i>		<i>Testiculus odoratus Dodonæi.</i>
<i>Succisa.</i> 1066		1555
<i>Succus ex Tribulo.</i> 514		<i>Testiculus vulpis Dodonæi.</i>
<i>Succus Auicennæ.</i> 1200		1556
<i>Su'phur Quitensè.</i> 1793		<i>Tetrahit Herbariorum & offi-</i>
<i>Supercilium terræ.</i> 1109		<i>narum.</i> 1118
<i>Sura.</i> 1761		<i>Tetrahit, Herba Iudaica, Sideri-</i>
<i>Surungen Serapionis.</i> 1572		<i>ris prima, Fuchsj.</i> 1119

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Tetradit, Sideritis Heraclea Dio- scoridis. ibi.	1745	Thora.	1745	Thioli.	1644
Tetragonia Theophrasti.	270	Thora unde dicitur.	1736	Tithymalus Helioscopius, Dodon.	1647
Tetralice.	185	Thoryberon.	1144	Tithymalus Helioscopius, Dod.	1648
Tetralix.	1482	Thuia arbor, & super ea varia dissentientium opiniones.	59	Tithymalus Helioscopius Matth.	1644
Tetralix spinosa Tragi.	1483	Thuia genera quatuor. ibid. & 60.61	60.61	Tithymalus leptophyllos, Matth.	1645
Tetraphyllum.	1026	Thuie genus tertium, Arbor vi- tae Gallie.	60	Tithymalus Myrsinites seu fœ- mina, Matth.	1642
Tetrorchis, vel Triorchis alba Gemma.	1560	Thuia Mafiliensis.	183	Tithymalus Myrsinites melius expressus.	1643
Teucrium.	1193. 1218	Thuia odorata.	110	Tithymalus paralius, Do. ex hist.	1647
Teucrium 1165. primum, Matth. ibi. alterum eiusdem.	1166	Thuio quod apud Homerū, Citrū interpretatur Macrobius.	61	Tithymalus paralius, Dod. & Pe- ne.	1647
Teucrium Babicum Clusij. ibid.		Thurifera arbor Theveti.	1754	Tithymalus paralius, Matthioli.	1643
Teucrium.	1390	Thuris adulteratio.	71	Tithymalus platyphyllos, Clus. & Dod.	1649
Thalictrium tenuifolium, Cordi. 1081		Thuris.	1752	Tithymalus ferratus Dale. 1649. verrucosus, eiusd.	1650
Thalictrium, Dod.	1146	Thus terra.	1159	Thimalus strobosus sine Apios. ibi.	1751
Thalictrium magnum, Dod. 1080 paruum.	1081	Thuris hypidi folium, Pena. 1754		Tomentaria, seu Tomentaria. 1115	
Thapsia.	645	Thya Mafiliensis.	40	Tora Waldensium, Aconitum I. Diosc. Gesneri.	1735
Thapsia Matth.	754	Thymbra & Satureia.	894	Tordylium.	748. 751
Thapsia Pena vera.	756	Thymbra Dod.	898	Tordylium, Dod.	751
Thapsia Tragi.	174	Thymbra vera, Pena.	897	Tordylium, Sesele Creticum, Lo- bellij.	752
Thapsia nuce.	316	Thymelæa. 1666. Matth. ibi. Dod. ibi.		Tordylium, sine Sesele Creticum maius. Lob.	ibi.
Thelyphonum.	163	Thymelæa species Mycono.	1668	Tormentilla.	1267
Theriacaria.	927	Thym. lea vera Clusij, & Dod. hist. purgant.	1667	Tormentilla candida.	1175
Therionarca Plinij.	192. 866	Thymus & Thymum. 899. 1682		Totabona vulgi.	602
Theopha Da'ech. Endiua Tragi. 564		Thymum Creticum.	900	Toxicum Ladanum in Africa. 230	
Thlasia & Thlaspe.	660. 1180.	Thymum vulgare, sine durius, Dod.	901	Trachelium 829. maius. ibid. mi- nus.	830
Thlaspi angustifolium Dodo. & Fuchsij.	1181	Thysellium Plinij.	701	Trachelium maius, sine Vuulla- rea Dod.	1197
Thlaspi angustifolium Fuchsij. 692		Tibulus.	47	Trachelium montanum, Dalech. 1202	
Thlaspi fruticosum, foliis Leucoij marini minoris.	1181. 1182	Tilephon.	1128	Tragacantha.	1477
Thlaspi fruticosum spinosum Nar- bonense.	1182	Tilia.	89	Tragacantha a'era, sine Poterii, Clusij.	1478
Thlaspi fruticosum alterum, Lob. ibi.		Tiliae locus, temperata, vires & vsus.	91	Tragacantha lacryma.	1477
Thlaspi Hederaceum Lobellij. 1420		Tilium confundit Plinius cum Philyrea.	90	Tragacantha Matth.	1478
Thlaspi incanum Mechliniense, Lob.	1181. 1182	Tinearea.	779	Tragium secundum Dioscoridis quorundam.	1313
Thlaspi maius Cordi.	636	Tinctorium granum.	151	Tragon Matthioli & Lobell. 1388 1389	
Thlaspi maritimum.	1393	Tinctorius flos, sine Genista hu- miis.	174	Tragopegon.	712
Thlaspi I. Matth.	662	Tiphæ & Tiphæ. 375. 389. 390. 92		Tragopegon, Matth. 1078 alterū eiusdem.	1079
Thlaspi II. Matth.	ibi.	Tiphium Theophrasti. 1050. 1503		Tragopegon spicatus.	ibi.
Thlaspi III. Matth.	ibi.	Tithymalus characias, Matth. se- cundus, Dod.	1642	Tragorabis.	1550. 1553
Thlaspi IIII. Matth.	ibi.	Tithymalus characias primus, Dod.	1645	Tragorabis minor & verior, Ge- ma.	1557
Thlaspi minus clypeatum, Pena. 1183		Tithymalus characias quartus, Dod.	1645	Trago	
Thlaspi montanum candidum. 1180		Tithymalus Cyparissias, Dodon. 1648			
Thlaspi montanum minimū, Da- lich.	ibi.	Tithymalus Cyparissias, Matth. 1644			
Thlaspi Narbonense Pena 1182		Tithymalus dendroides, Dodo- nei, ex codice Casareo. 1645			
Thlaspi secundum sine Cratene. quorundam.	806	Tithymalus dendroides, Mat-			
Thlaspi umbellatum, Pena. 1183					

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Tragoriganum.	888	Triphylum.	1353	pina, Clusij. ibid. montana mi- nima, Lob.	ibi.
Tragoriganum II. Clusij.	890	Tripolium Dodon.	1389	Typha palustris. 994. aquatica. ibi. minor, Pena.	995
Tragoriganum, Matth. 888. Dod. ibi. Monspelienfe, Dalecham. 889. nothum eiusd.	ibi.	Tripolium vulgare Lob. 1390. mi- nus eiusdem.	ibi.		
Tragus frumenti genus, Spica ce- rulea.	376. 377. 391	Tritiales.	1128.		
Tragus Matth.	1477	Tritiana Brassica nostra.	521		
Tragus, sine Scorpiomaritimus. 1387. Dalech.	1388	Tritici ex Dalechampi sententia disiiso.	374		
Trasi. 1584. cum flore, Matth. ibid.		Tritici vires & temperamenta.	381		
Tribulus.	512	Tritici vsus tum in alimentis, tum in medicina.	378		
Tribulus aquaticus.	514	Triticum.	371		
Tribulus aquaticus, marinus of- ficin.	1082	Triticum Bouinum.	419		
Tribulus marinus.	1367	Triticum candidum prestantius rufo ad panificium.	374		
Tribulus minor rectus Dalecha. 513		Triticum indicum.	381		
Tribulus terrestris.	512	Triticum indicum Matthioli. 382			
Tribulus terrestris Matth.	513	Triticum nigrum.	1136. 1137		
Tribulus terrestris minor repens. 514		Triticum ramosum. 376. Centigra- num.	376		
Trichomanes.	1209. 1211	Triticum rufum.	375		
Trichomanes aquaticum.	1022	Triticum Spica mutica.	378		
Tricocum pomum Mespilii.	334	Triticum Tiptinum.	393		
Trifolium.	503	Triticum Turcicum Fuchsij.	382		
Trifolium acetosum 1354.	1355	Triticum Vaccinum sine boui- nuni.	136		
Trifolium ex America, Dodon. 506		Triticum Vaccinum, sine Melam- pyrum.	419		
Trifolium Asphaltites logioribus folijs.	504	Trisago sine Tryxago.	1162		
Trifolium Asphaltites rotundis folijs.	ibi.	Trisago palustris.	909		
Trifolium cochlearum.	503	Trychnus.	596		
Trifolium equinum.	259	Tuber.	1604		
Trifolium Hepaticum.	1274	Tubera & Fungi. 1585. 1586. 1587			
Trifolium luteum minimum, Pe- na & Lob.	1354	Tuberum duo genera.	357		
Trifolium minus.	1076	Tubera, Matth.	1585		
Trifolium odoratum alterū, sine sativum.	506	Tuberaria maior Myconi.	1099		
Trifolium pratense luteum, Fuch- sij.	1355	Tuberaria minor Myconi.	ibi.		
Trifolium pratense I. Matth. 1354 alterum eiusdem.	ibi.	Tubularia ad asthma vitiles.	1922		
Trifolium pratense Salamanticū, Clusij.	1356	Tubulus.	47. 52		
Triorchis. 1286. vne dicta.	1187	Tulipa 1493. 1528. maior Clusij. 1529. minor Dod.	ibi.		
Triorchis lutea flore luteo Gem- ma, Lob.	1561	Tulipa sine Lilionarcissus luteus latifolius. Lob.	1530		
Triorchis lutea Gemma, Lobellij. 1561		Tune Indorum.	1795		
Triorchis Serapias, Aeginete. 1569		Tunica minima Dalechampi. 1191			
Triorchis Serapias mas, Fuchsij. 1554		Tunica seu unice officin.	806		
Triorchis Serapias secundus, Do- donei, Matthioli Testiculus II.	1555	Turbith Alexandrinum, quorum dam.	1646		
Triorchis Serapias III. Dodonei. ibi.		Turbith nigrum quorumdam. 1655			
		Turfanum.	1495		
		Turpetum nigrum Aetnarij.	1653		
		Turpetum officin.	1680		
		Tusilago sine Farfugium, Mat- thioli.	1049		
		Tusilago. 1050. Matth.	1051		
		Tusilago Alpina, sine montana, Dalechampi. 1052. altera Al-			

Vaccaria rubra maior.	55
Vaccaria rubra minor. ibi.	
Vaccinia nigra. 192. rubra. eodem fol.	
Vaccinium.	253. 254
Vaccinium nigrum.	200
Vaccinium palustre.	187
Vaccinium Plinij, Lacasha Theo- phrastii.	255
Valeriana maior & hortensis. 927	
Valeriana montana.	1127
Valeriana rubra.	1186
Valeriana sylvestris maior, Dodo. Phu paruum, Matth.	1042
Valeriana sylvestris minor, Phu minimum Dodon.	1042.
Vallaria.	814
Vchma alba Auicenne.	1147
Venis inter se plerumque con- traria natura.	505
Veratrum album.	1631
Veneria.	1617
Veratrum nigrum.	1633
Verbasculum minimum.	1304
Verbasculum Alpinum, Dalecham- pij.	1126
Verbasculum quorundam.	1303
Verbasculum. 1298. eius genera. ibi.	
Verbasculum album femina flore albo, Dod. & Fuchsij.	1300
Verbasculum album mas, Fuch. & Dod. flore luteo.	1301
Verbasculum femina, Lobellij. 1300	
Verbasculum laciniatum, Matthioli. 1301. 1302	
Verbasculum I. Matthioli. 1298: II. & III. eiusdem.	1299
Verbasculum nigrum Saluifolium, Lob.	1299
Verbasculum sylvestre Dodonei. 1301	
Verbasculum sylvestre exoticum, Lob.	1301. 1302
Verbasculum sylvestre, folio Saluie tenuifoliae Lob.	1301
Verbasculum IIII. sylvestre, Mat- thioli.	1300
Verbasculum sylvestre Monspelien- sium.	1304
Verbena & Verbenaca.	1334

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

<i>Verberna Perùana.</i> 1920	<i>Vinum ex Berberi.</i> 137	<i>Viscum apud Gallorum veterum</i>
<i>Verbenaca recta Dod.</i> 1336	<i>Vinum ex Castaneis apud Indos,</i>	<i>Dryadas in magna veneratio</i>
<i>Verbenaca recta, siue mas, Fuchf.</i>	<i>tradente Curtio.</i> 33	<i>ne.</i> 20
1335	<i>Vinum ex Cydonijs.</i> 291	<i>Viscum exitio est arboribus. ibid.</i>
<i>Verbenaca supina & tenuifolia,</i>	<i>Vinum è Loto Celti. 347. 348. 349</i>	<i>Viscum Indicum.</i> 1810
<i>Clusij.</i> 1337	<i>Vinum è malis.</i> 289	<i>Viscum neotericis quibusdam</i>
<i>Verbenaca vulgaris, Matthioli.</i>	<i>Vinū myrtites. 241. obsoleuit. 242</i>	<i>quare Lignum sanctæ cucis</i>
1335	<i>Vinum è Pyris.</i> 308	<i>dictum.</i> 19
<i>Veretrum.</i> 1505	<i>Vinum Rhoëtis ex Punicis matu</i>	<i>Viscum in olea.</i> 18
<i>Vermicularis siue Illecebra maior</i>	<i>ris.</i> 306	<i>Viscum è quercu.</i> 19
<i>Lobellij siue Sempervivum mi</i>	<i>Viola alba.</i> 1526	<i>Viscum sine radice arboribus ad</i>
<i>nus alterum, Dod.</i> 1132	<i>Viola albabulbosa, Fuchfj.</i> 1527	<i>nascitur, & quibus.</i> 18
<i>Vermicularis officinarum.</i> 1128	<i>Violabarbata maior. 810. latifolia</i>	<i>Viscum ad aucupia ex radicibus</i>
<i>Vermiculatus frutex maior. Lo-</i>	<i>& angustifolia. ibid.</i>	<i>Viburni.</i> 257
<i>bellij.</i> 1132	<i>Viola flammea, siue tricolor. 800</i>	<i>Visnaga Gingidium Dod.</i> 711
<i>Vernis sicci vires.</i> 69	<i>Viola maior Matth. ibid. minor, seu</i>	<i>Visnaga, Gingidium Matthioli.</i>
<i>Vernix.</i> 39	<i>lancea altera, eiusdem. ibid.</i>	710
<i>Vernix quid, & unde fiat. 67. 68</i>	<i>Iacea.</i> 800	<i>Vitalba.</i> 1407. 1605
<i>Vreolaris.</i> 1241	<i>Viola latifolia, aut peregrina. 805</i>	<i>Vitalis Apuleij.</i> 1118
<i>Vrinalis & Vrinaris.</i> 1332	<i>Viola lutea multiplex.</i> 803	<i>Vitex.</i> 280
<i>Veronica femina. 1050. Dodon-</i>	<i>Viola Mariana, Medium Diosco-</i>	<i>Vitex à Salice Amerina multum</i>
<i>& Matth. ibi.</i>	<i>rid.</i> 825	<i>differt.</i> 278
<i>Veronica femina Fuchfj. 1239.</i>	<i>Viola matronalis, vel Viola Da</i>	<i>Viticella vulgi.</i> 1409
1240	<i>mascena & marina. 804. alba</i>	<i>Vitis. 1401. vinifera. ibid. &</i>
<i>Veronica mas.</i> 1318	<i>& purpurea. ibi.</i>	1402.
<i>Veronica mas Fuchfj. 1319. Matth.</i>	<i>Viola palustris.</i> 1022	<i>Vitis alba.</i> 1409
<i>ibid.</i>	<i>Viola purpurea.</i> 797	<i>Vitis Idæa Theophrasti, Alexadri</i>
<i>Veronica maxima. Dalech. 1165</i>	<i>Viola purpurea, Matth.</i> 798	<i>na Plinij.</i> 191
<i>Veronica recta minima, Lobellij.</i>	<i>Viperina.</i> 1206. 1208	<i>Vitis insana.</i> 1406
1319	<i>Virga aurea altera, Lob.</i> 1273	<i>Vitis nigra.</i> 1407
<i>Verrucaria.</i> 134	<i>Virga aurea, 1272. Matth. ibid.</i>	<i>Vitis nigra & Vitis Chironia.</i>
<i>Verrucaria alia minor.</i> 1350	<i>ibid.</i>	1411. 1415
<i>Verrucaria Chondrilla prior.</i> 559	<i>Virga lanalis Ouidij, Rhamnus</i>	<i>Vitis partium vires & tempera-</i>
<i>Vescaria. 596. 598. repens.</i> 597	<i>seu spina alba, & eius mire</i>	<i>menta.</i> 1402
<i>Vetonica.</i> 1282	<i>vires aduersus fuscinum. 142</i>	<i>Vitis Precia.</i> 131
<i>Vetonica coronaria Fuchfj. alti</i>	<i>Virga pastoris.</i> 1447	<i>Vitis sylvestris. 257. 1406. 1407.</i>
<i>lis & coronaria Dodo. Canta-</i>	<i>Virga sanguinea Plinij.</i> 197	1629
<i>brica Pene.</i> 806	<i>Virga sanguinea Plinij.</i> 270	<i>Vitis sylvestris, Dalech. Clematis</i>
<i>Vetonica sylvestris, Dodon.</i> 1068	<i>Viscaria planta, Pene. 683. 684</i>	<i>III. Matth. 1407. 1408</i>
<i>Vgetal.</i> 1849	<i>Visci confectio varia.</i> 19	<i>Vlex Plinij.</i> 164
<i>Vhebebason.</i> 1845	<i>Visci discrimina.</i> 18	<i>Vlmaria.</i> 1081
<i>Viburnum, Spirea Theophr.</i> 256	<i>Visci planta descriptio. ibid.</i>	<i>Vlmi vires ad med.</i> 81
<i>Viburnum Matth.</i> 204	<i>Visci quercini ad superstitionem</i>	<i>Vlmus, eius genera, & forma. 80</i>
<i>Vicia.</i> 478	<i>etiam inter Christianos abu-</i>	<i>Vlmus Alina siue montosa. 81</i>
<i>Vicia sylvestris.</i> 479	<i>sus.</i> 19	<i>Vlmus Samarā fert, præter quo-</i>
<i>Vicia vera, Aphaca Matthioli.</i>	<i>Visci temperamenta & vires. 18.</i>	<i>rundam sententiam. 80. & quā</i>
478	19. 20	<i>mi 81. cachryn. ibid.</i>
<i>Vinca peruinca.</i> 211. 832	<i>Visci tria an plura genera. 17. 18</i>	<i>Vmbelliferae plante.</i> 688
<i>Vincetoxicū siue Asclepias Fuch-</i>	<i>Visci vsus.</i> 19	<i>Vmbilicus marinus Monspeli-</i>
<i>sfj.</i> 1144	<i>de Visco per alium animum red-</i>	<i>sum.</i> 1362
<i>Vincetoxicum Matth. ibid.</i>	<i>dito animaduersione digna.</i>	<i>Vmbilicus terre.</i> 1604
<i>Vincetoxicum officinarum. ibid.</i>	19. 20	<i>Vmbilicus veneris aquaticus of-</i>
<i>VVinteranus cortex.</i> 1858	<i>Visco arboreo carent Insulares.</i>	<i>ficinar.</i> 1091
<i>Vina picata.</i> 76	19	<i>Vmbilicus Veneris alter 1322</i>
<i>Vini medicina radix.</i> 1698	<i>Viscum.</i> 17. 1457. 1458	<i>Vmbilicus Veneris. 1608. Matth.</i>
<i>Vinis condiendis misceri solita à</i>	<i>Viscum ex Aquifolio. 118</i>	<i>ibid.</i>
<i>veteribus.</i> 77	<i>Viscum ex radice Chondrilla.</i>	<i>Vnedo.</i> 196. 198. 199
<i>Vinogalla, quæ à Grecis circumis.</i>	568	<i>Vnsira.</i> 1286
16	<i>Viscum Damascenum, quod fit</i>	<i>Vngues Rosarum quid.</i> 126
<i>Vinum acinaticium, seu Coquer-</i>	<i>ex myxis, querno bonitate ce-</i>	<i>Vngula caballina officinarum.</i>
<i>ticum.</i> 599	dit. 19	1050

Vnifolium

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

<i>Vnifolium.</i> 1260	<i>Vua marina quorundam.</i> 1397	<i>Yuca.</i> 1908
<i>Vnio Cere genus.</i> 1338	<i>Vua marina vulgaris, Clusf.</i> 1070	Z
<i>Volubilis aculeata.</i> 1421	<i>Vua passa.</i> 1404	<i>Zacantha, siue Cichorium</i>
<i>Volubilis maior Herbariorum.</i>	<i>Vua tamina.</i> 1408	<i>verrucosum.</i> 559
1423	<i>Vua transmarina, Grossularia ru-</i>	<i>Zarza Parilla. 1898. Matth. 1899</i>
<i>Volubilis media. ibi. nigra. 1424</i>	<i>bra.</i> 131	<i>America. ibid.</i>
<i>minor.</i> 1424	<i>Vua versa & vulpina.</i> 1737	<i>Zea. 385. 384. duplex. 385</i>
<i>Volucrum maius.</i> 1427	<i>Vua viperina.</i> 155	<i>Zedoaria Auicenna. 1748</i>
<i>Voluulus ceruleus siue Campana</i>	<i>Vua vrsi.</i> 133. 192	<i>Zedoaria, Zerumbet. 1820</i>
<i>azura Lob.</i> 1425	<i>Vua vulpis.</i> 596	<i>Zeopyron. 394</i>
<i>Voluulus terrestris.</i> ibid.	<i>Vuularia Dod.</i> 1197	<i>Zeopyron Gymnocrihon. ibid.</i>
<i>Vrtica.</i> 1243	<i>Vuularia Herbariorum.</i> 205	<i>Zerumbet Serapionis, & Zedo-</i>
<i>Vrtica canina Plinij.</i> 1244		<i>ria eiusdem radialis partes. 1821</i>
<i>Vrtica Herculea, Tragi. ibi.</i>	X	<i>Zerumbet Serapionis, Clusio.</i>
<i>Vrtica labeo & Vrtica fetida.</i>	<i>Xanthium.</i> 1056	1822
1247	<i>Xilo, Indis dicta noua ar-</i>	<i>Zingiber. 1890. Acoffa. 1892</i>
<i>Vrtica I. Matth. 1243. II. euf-</i>	<i>bor in Hispania nascens. 1774</i>	<i>Zingiber caninum Auicenna. 631.</i>
<i>dem. ibid.</i>	<i>Xylobalsamum.</i> 1773	633
<i>Vrtica III. Matth. 1244</i>	<i>Xylocinnamomum.</i> 1797. 1798	<i>Ziziphus. 144. 145</i>
<i>Vrtica oligophyllos. ibid.</i>	<i>Xylon.</i> 221	<i>Ziziphus alba nostra. 358</i>
<i>Vstilago.</i> 418	<i>Xylosteum alterum.</i> 201	<i>Ziziphus alba Matth. siue Pseu-</i>
<i>Vularia.</i> 543	<i>Xylosteum Dod.</i> 272	<i>dofcomorus. ibid.</i>
<i>Vua Corinthie.</i> 1406	<i>Xyphidion.</i> 1018	<i>Ziziphus Cappadocica. 110</i>
<i>Vua Crispa siue Grossularia. 139</i>	<i>Xyris. 1621. Lob. ibid. Matth. 1622</i>	<i>Ziziphus Punicea. 356</i>
<i>Vua crispa, ab aliis marina, aliis</i>	<i>Xyris maritima.</i> 1392	<i>Zoophthalmum 1128</i>
<i>verò crepina, non nullis Gros-</i>		<i>Zoophyta. 1878</i>
<i>fularia. 131</i>	Y	<i>Zopyron. 930</i>
<i>Vua lupina. 596</i>	<i>Yayama fructus. 1840. 1841</i>	<i>Zoster. 1371. 1372</i>
<i>Vua lupina siue Vua versa. 1312</i>	<i>ibid.</i>	<i>Zurumbet & Zerumbet. 1820</i>

FINIS INDICIS LATINI.

INDEX GRÆCVS.

Table with 4 columns listing Greek botanical terms and their corresponding page numbers. Includes terms like Βροτόνιον, Αγάριον, Αγκυρία, etc.

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Table with 4 columns listing Latin botanical terms and their corresponding page numbers. Includes terms like νῦται, ἄρτος, ἄσπιλον, etc.

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Δερκόμα	1338	Επιγυθόφυλλο.	561. 562
Διχομήνιον.	855	Επιθύμων.	1681
Δίψακος.	1447	Επικυλδοφυλλο.	561
Δόλιχος.	473. 474	Επιμήδιον.	1094
Δοράκια.	293. 294	Επιμήλις.	198
Δορύκιον.	1724	Επιπαιλίσ.	1311
Δρακόνιον.	1285	Επίπετρον.	912
Δρακόνιον ή Δρακονίνα.	1601	Επιφιλλόκαμλος.	562
Drus nomine quid Greci intelligant, quàmque eius vocis significatio late pateat.	1	Επίφυλλον.	1267
Drus Hyphear.	18	Ερέβινθος.	461
Δρυοπίρελις.	1227	Ερεγγός.	455. 456
Δρυπετής Olea Gracis quæ 342. oleum ex his.	345	Εφέση.	185
Δρύπις.	1479	Ερνεός.	335
		Ερνος.	1086
		Ερμιό βοζάνιον, siue έρμιό τωδα.	1626
		Ερπυλλος Εέρπυλλον.	902
		Ερύγιον.	1458
		Ερύγη.	ibid.
		Ερυθρόδανον.	1329
		Ερυσίδη.	418
		Ερύσιμον.	652
		Ερυσισκηπρον.	1815
		Ερνος.	449
		Ερνος κυάμιον.	453
		Εύζωμον.	649
		Εύθρυπλος Oxycantha fructus Dioscor.	134
		Ευπατόρον vel ήπατόρον.	1251
		Ευφρόσιον.	1590
		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Επιφλογοφυλλο.	561. 562
		Επιθύμων.	1681
		Επικυλδοφυλλο.	561
		Επιμήδιον.	1094
		Επιμήλις.	198
		Επιπαιλίσ.	1311
		Επίπετρον.	912
		Επιφιλλόκαμλος.	562
		Επίφυλλον.	1267
		Ερέβινθος.	461
		Ερεγγός.	455. 456
		Εφέση.	185
		Ερνεός.	335
		Ερνος.	1086
		Ερμιό βοζάνιον, siue έρμιό τωδα.	1626
		Ερπυλλος Εέρπυλλον.	902
		Ερύγιον.	1458
		Ερύγη.	ibid.
		Ερυθρόδανον.	1329
		Ερυσίδη.	418
		Ερύσιμον.	652
		Ερυσισκηπρον.	1815
		Ερνος.	449
		Ερνος κυάμιον.	453
		Εύζωμον.	649
		Εύθρυπλος Oxycantha fructus Dioscor.	134
		Ευπατόρον vel ήπατόρον.	1251
		Ευφρόσιον.	1590
		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ερμιό βοζάνιον, siue έρμιό τωδα.	1626
		Ερπυλλος Εέρπυλλον.	902
		Ερύγιον.	1458
		Ερύγη.	ibid.
		Ερυθρόδανον.	1329
		Ερυσίδη.	418
		Ερύσιμον.	652
		Ερυσισκηπρον.	1815
		Ερνος.	449
		Ερνος κυάμιον.	453
		Εύζωμον.	649
		Εύθρυπλος Oxycantha fructus Dioscor.	134
		Ευπατόρον vel ήπατόρον.	1251
		Ευφρόσιον.	1590
		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104
		Εχιον.	ibid.

		Ευφροσιώνη.	1166
		Εφήμερον.	1570
		Εχιδιον.	1104

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Πακέδιανος. 745	Πυξάχθηθα. 148	Σημύς. 92
Πάλην. 43	Πύξος. 165	σήμω. 358
Πάλην Theophrasti, Latini- rum Pinus est. 43.46	πυξάχθηθα Diosco- ridi dicitur. 134	σημίσιδες μέγα και μικρόν. 1668
πάλην άρχία Theophr. Pinus sylvestris sine Pinaster est. 46	πυρός. 371. unde. 374	σήμω. 482
Πήγανον. 972	πώμα, Palma fructus immat- urus. 366	σήμωνος πυρός qui dicitur. 373
Πίλος quid. 459		Σίδαλη. 1011. 1012
πιπέριμα. 360		σιδηρίτις. 1117
πιπίτιον. 1652		σιμύα. 614
πίτιον και πώμα. 73. 74. 75. 76. 77		σίκυος ήμερος και σίκυον. 619
πιτύονον φύσημα. 71		σικυοπέπων, σίκυος επέπων. 622
πίτυος. 43		σίκυος άρχιος. 1672
πίτυος Theophrasti, Picea. 50		σίλυβον. 1465
πίτυος φθισιφόρος quæ Theo- phrasto. 51		σίλιγγης. 378
πλάτανος. 93. άμφιλαφής dicta. ibid.		σίλιφιον. 727
πλόμος. 1298		σίναπυ και σίνηπι. 645
Πόθος, quorundam. 820		σίνηπι άρχιον. 660
Πολεμόνιον. 1186		σίον. 1091
πόλιον. 928		σίλιφρον. 722
πολυάνθημον. 875		σισάμωρον. 676
πολύγαλον, sive πολύγαλο. 488		σιουερίχον και σιουερίχων. 1579
πολυγόνατον. 1623		σίσιον. 708
πολύγονον άρβεν. 1123		σίτος. 372
πολύγονον γήλυ. 1072		Σιχάμω. 1662
πολύκνημον. 932		Σιχάμω. 1575
πολυπόδιον. 12.9		σκήπτρον. 815
ποζωμογείτων. 1007		σκολοπένδερον. 1215
πώσηλον. 1487		σκόβλυμος. 1436
Πράσιον. 962		σκόβριον. 909
Πράσον. 1541		σκόροδον. 1545
Πρέμνοι homines. 21		σκορπίβρον. 1349
Πρίνος. 20. unde dicitur. ibid. 26		Σμίλωξ. 24. 678
Πρόμιλον. 182		Σμίλωξ κηπάια. 475
Προσάπιον και ωρσωπίς. 1054		Σμίλωξ τραχηία και λεία. 78
Προτόμοι και υλοι. 528		Σμίλος. 78
Πρέμνος. 130		Σμύρνα. 1755
Πρέμνα. 554		Σμύρνιαον. 706
Πτελέα. 80		Σόγχος. 571
Πτελέξ. 1215		Σόμφος. 617
Πτερύς και πτέριον. 1222		Σόπινα. 543
Πισάκη κυρήνη. 386. 399		Σπαργάνιον. 1018
Πικνόκομον. 1681		Σπάρτω apud Homerū quid. 170
		σάρτος. 168
		σπάρτων. 1323
		σπλήν.

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

απλήνιον. 1215 1217	Σχοίνος και χαϊνος θρωμα- τικός. 1884	Φάλαγξ. 415
αποδιάς και απονδιάς. 130		Φάσγανον, και φασγάνιον. 1036. 1620
Σταφυλίον. 718		Φασίολος. 473
σταφύς. 1404		Φάσκιον quid Græci dicūt. 10
σταφύς άρχία. 1408. 1629		Φηγόπιρος. 383
σταφύς τρωική. 555		Φηγός. 524
σταφυίτης. 1007		Φιλόθροπος. 1330
στάχυς. 912		Φιλελαία Pene, sive illa porius φιλλαλαία dicenda est. 153
Στέμφυλα. 113 1403		Φιλελαίον και φιλελαίον. 1186
στέμφυλον. 1128		Φιλός. 22
στέφανος, στέφανος ή στέφανος. 796		Φιλυρα. 89
στυχός και στυχός. 917		Φιτιά. 360
στυχίτης ή στυχός, sive ό επί των υδράτων φύδιμος, quem ό ποζωμιον nuncu- rant. 1061		Φλόμος. 1298
στυχίτης ό χιλιόφυλλος. 768		Φλόξ Theophrasti. 800 970
στυχίτης πυκ πώμας. 43.		Φοίνικες και φοίνιξ. 361. 416
44. 52		Φοίνικες άνορχοι, άνώγιοι, άπύρηνιοι. 366
στυχίτης. 596		Φόπος. 271
στυχίτης άλιφάχθος. 596		Φόπος Spina quæ nominata. 1467
στυχίτης κυπαίος. ibid.		Φόξ. 917
στυχίτης μανικός. ibid.		Φουκική Resina. 72
στυχίτης ύπνωτικός. ibid.		Φύκος θαλάσσιον. 1369
στυχίτης. 1485		Φυλλόφυτον. 1436
στυχίτης. 115		φυλλίτις. 118
Συγκομιστός άρβος. 378		Φύλλον. 732. 1194. 1776
σκήμωνα mora. 120		Φύλα. 82
σκήμωνος ή σκήμωνον. 325. 328. 340		Φυλάς. 596
Συκιά. 335. 1658. 1660		Φύττωμα. 1197. Matth. ibid. Φυτόν μαυρίκον, Laurus. 353
Συκιά άρχία. 335		
Συκιά ήμερος. ibid.		
Συκόμορος. 340		
Σύκον. 335		
Σύκον έριμώ. ibid.		
Σύμφυλον μέγα. 1074		
Σύμφυτον πετραϊον. 1174		
Σφρακισμός. 419		
Σφάκιλος. 879		
Σρένδαμιος. 94		
Σφουδύλιον. 733		
Σχεδία μικρά και μεγάλη. 1100		
Σχιδίτες, Leticii fructus. 63		
σχίος, quasi χιςός. ibid.		
σχιδότροον. 1544		
σχιδότροον. 496		
Σχοίνος. 983		

T

Τ

Υ

Y

Φ

Φ

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Χελιδόνιον μέγα.	1249	Ψ	Ω
Χελιδόνιον μικρόν.	1048		Κίμωσιδες. 682
Χερσαία μισθόχη.	584	Υ	Ωκίμων. 679
Χιλιόδωαμος.	1186	Ευδοκρανεία.	197
Χιροσαλέθρον.	1100	Ψιδόνειδος.	919
Χιονδέλλη.	566	Ψιλωθρον.	1409
Χονδροπισσάνη.	386.399	Ψιχότροπον.	1182
Χόνδρος Grecorum Latino- rum Alica.	385	Ψύλλιον.	1172
Χρυσολόχανον.	535	Ψώρα morbus arborum.	152
			Ωμὴ Pix. 74
			Ωμὴ λυσις vel ὠμήλυσις. 402
			Ωνυχουσμύου πόδιον. 126
			Ὀχρός. 465

FINIS INDICIS GRÆCI.

INDEX ARABICVS.

A Banus & Abe nus. 1751	Alharar. 182	Angiara. 1243
Abg. 1588	Alharmel. 972	Aniuden. 732
Abhel. 182	Alieumeiz. 340	Anlit. ibid.
Achachengi. 596	Aikali. 1377	Araba siue Bari. 892
Achachie. 160	Alkivran. 37	Archanas aut Avornas. 66
Acfm. 1423	Alluf. 1601	Avornas. aut Archenas. ibid.
Adbar vel Adber. 1886	Almacharam. 1707	Arz. 49
Adlen aut Adhlen. 499	Almbarut. 732	Arz. seu Arzi. 407
Adurion. 106	Almezerion. 1664	As. 236
Aelisphacos. 879	Alnam seu Alnegen. 890	Asabafasra. 1569
Aes. 236	Alfadar. 346	Aschil seu Alachil. 1575
Affinthium. 940	Alfcbtram. 1128	Asleugi. 823
Agalugin seu Agalugen. 1769	Alfcbtram. 1652	Asmeni iuni. 1609
Agileuz. 319	Alfegiem. 639	Aspinalfach. 763
Aibeig. 1229	Alcith. 732	Asilis. 701
Aiersa. 1609	Alzarur. 332.333	Astochados. 917
Alas. 236	Alzelim. 1585	Athamos. 461
Alasce. 899	Alzir. 1500	Athin. 1238
Alberas. 1629	Ambela. 1875	Anas. 313
Albotin. 67	Amirberim, seu Amyrbarim, seu Berberim. 135	Ausel. 1575
Alboucor. 1754	Amiron. 566	Axeras. 1588
Alcanna. 252.253	Anahamen. 841	Axis. 1914
Alchamech. 1585	Anas. 313	Axnec. 1323
Alchat. 499	Anazue. 694	Azadaracht. 358
Alcheiri. 801	Andrachahara. 1128	Azez Alfachel. 1683
Alfasafat. 502	Anegen. 892	
Alfscera. 1409	Aneisum & Anexisum. 692	B
Alfscera. 535	Angeiden. 732	Bachala iamenia. 538
		Bachale alermanie. ibid.
		Beache

ARABICVS.

Bache. 1866	C	Chastara. 1282
Bachele albanica. 550	Cafal, Casil, seu Gafel. 1251	Chasus. 229
Bak'leanch. ibid.	Cafur. 1783	Chate. 499
Balador. 1764	Cahade, lahade, seu Giade. 928	Chathe. 619
Balsam, balesma, belfan. 1770	Calab. 1176	Chatheth. 1477
Barbes siue Carmas. 1500	Calamentum. 904	Chatini & chatinie. 590
Basar. 1123	Calchala. 763	Chais. 499
Basiarahagi. 1374	Callidunium. 1249	Chauch. 293
Bassad. 1336	Caluegiam. 1893. 1894	Caum. 1545
Basil seu Bassal. 625	Canab. 496	Chemps. 461
Bathec, seu Batheca. 625	Candaret, Candaron. 566	Cheiri. 301
Batheca alzachi. ibid.	Caphor seu Chafur. 1783	Cherbachem, seu Charbech Abaid. 1631
Batheca filistin. ibid.	Cappar. 155	Cherbachem, seu Charbech Afued. 1633
Batheca Inda. ibid.	Capur. 1783	Cherbas. 545
Batheca viridis. ibid.	Carfa. 179	Chermes. 29
Baton. 61	Cardel. 645	Cheraathamar. 1672
Bazara Chatona. 1172	Carbunfel, & Carienfel. 1758	Chethar. 619
Bazari chuchen. 493	Carmas, siue Barbes. 693	Chete allimar. 1672
Bedarog. 679	Carua seu Carui. 693	Cheunce. 1588
Bedeguar. 1462. 1474	Casab. 995	Chiachas. 34
Bederangie, bedaringi, bederenzegum. 957	Casoras. 1621	Chilodomontoma. 1249
Beffaigi. 1229	Castal. 31	Chimaos. 34
Beihalalen. 1128	Cathsum. 936	Chitimi. 590
Benefefigi. 797	Cebur. 1693	Chlira. 1477
Bengi. 1716	Celb. 531	Chubas. 584
Bengiechest. 280	Cembul & Cembul Indi. 920	Chubez. ibid.
Berbengine. 629	Chachile. 526	Churtal. 403
Berberim. 535	Chairim. 1545	Chuxtaid. 1871
Berendaros. 679	Chalef. 111	Cirmetre. 306
Bersaufan. 1209	Chalif. 274	Colt. 1176
Berfecgnascen. 1209	Chamadrios. 1162	Condes & Condisum. 823
Besd. 1374	Chamafithius. 1159	Condisi. 820. 822
Bezercothume. 1172	Chandel. 1675	Cordumeni. 1810
Bhulles. 74	Charba. 614	Corumb. 518
Bhunte. 1588	Chardel. 645	Costos siue Chost, Cost, Cast. 1817
Biruach. ibid.	Charsi. 700	Cot. 502
Bisberg. 1229	Charfi. ibid.	Cubebe. 242
Bothormarie. 1604	Charmen. 27	Cubebe & Quabebe. 1813
Boton & Botin. 61	Charnub. 112	Culbare albir. 1209
Buchale. 451	Charfs. 700	Cult. 176
Buchormarien. 1604	Charvom. 1449	Curat. 1541
Bulef. 274	Chas. 545	Cuscuth. 1683
Buleich. 119	Chascas. 1767	Cyfe. 933
Bundurch. 319	Chasi alkes, seu Chasi alchels. 1549	
Burdi, siue Berdi. 1878	Chasi atraleb. 1565	D
Buthermarien. 1604	Chassuth. 1683	Acu. 916
Buzeiden, siue Buzidan. 1569		Dalifit. 465

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM,

Damedrios.	1162	G	Hara.	614
Darſchichaham.	1815	GAfel.	Haraha.	ibid.
Darſeni.	1796	GAiſſum.	Harbatum.	745
Darſihahen.	1803	Galungen.	Harin.	1401
Daru.	63	Garch.	Harmel.	972
Daffer.	405	Garichum ſiue Garicum.	Haronigi.	1202
Daufer.	ibid.	Gaſi alchaleb.	Haſce.	899
Dauſir.	ibid.	Gauſre.	Haſpel.	1575
Decka.	131	Gaur vel Gar.	Hatar.	1586
Defana.	405	Geguers.	Haſach.	512
Dhenbenalchail, Dembalchil ſiue Danabalchil.	1069	Gezar.	Haud.	1769
Didar.	80	Giaufir.	Haur.	ibid.
Dileg.	499	Gianzi.	Haur romi.	86
Dili.	ibid.	Gianziban.	Hemen.	902
Dirdar.	80	Giargir.	Hencha.	371
Di.	983	Giauers.	Henne.	252.253
Dachon.	411	Giezar.	Henta.	371
Doronigi.	1202	Gingibil.	Hezarhaſan.	1409
Driz.	755	Giumeizi.	Hezargieſan.	ibid.
Dulb.	93	Guart.	Hiſpanach.	543
Dullaha.	625		Humadh.	600
Dumbebe.	554	H	Humeſthe.	306
Durungi.	1202	HAbatte.	Hundh.	600
		HHabben ſeu Ben.	Hundebe.	554
		Habebras.	Humiure.	1243
		Hachille.	Hunen.	356
		Hadad.	Hutiladib.	195
		Hades.		
		Hadhadh.		
		Haferk.		
		Hagias.		
		Haiathalez.		
		Hais.		
		Halalzelin.		
		Galeicho.		
		Halion ſiue Helion.		
		Hamad.		
		Hamama.		
		Hameb alchaich.		
		Hameb albomaleb.		
		Hameſireos.		
		Hamebauella.		
		Hamenus ſiue Hamana.		
		1813		
		Hamos.		
		Hanab.		
		Hanab alchaleb.		
		Handachochoa.		
		Handel ſiue Handal.		
		Hantha.		

E	
Eerſi.	74
Elkiageber.	967
Epuima.	1681
Erbum.	468
Ergir.	649
Ethulia.	1642
Eudeba.	554
Euforbium.	1690
F	
Father.	1586
Famancheſt.	280
Faudenigi & Faudenigi ſeu Fudenigi.	886
Fegiel.	634
Felzacarag.	148
Feomia.	855
Fefich.	360
Fin.	335
Forbium.	1690
Fugel.	634
Fulſel & Fulſul.	1807

GAfel.	1251	Hara.	614
GAiſſum.	936	Haraha.	ibid.
Galungen.	1893	Harbatum.	745
Garch.	506	Harin.	1401
Garichum ſiue Garicum.	1703	Harmel.	972
Gaſi alchaleb.	1565	Haronigi.	1202
Gauſre.	381	Haſce.	899
Gaur vel Gar.	351	Haſpel.	1575
Geguers.	408	Hatar.	1586
Gezar.	716.718	Haſach.	512
Giaufir.	738	Haud.	1769
Gianzi.	320	Haur.	ibid.
Gianziban.	1760	Haur romi.	86
Giargir.	649	Hemen.	902
Giauers.	408	Hencha.	371
Giezar.	716.718	Henne.	252.253
Gingibil.	1890	Henta.	371
Giumeizi.	340	Hezarhaſan.	1409
Guart.	1851	Hezargieſan.	ibid.
		Hiſpanach.	543
		Humadh.	600
		Humeſthe.	306
		Hundh.	600
		Hundebe.	554
		Humiure.	1243
		Hunen.	356
		Hutiladib.	195

I	
IAbes.	933
ILaboroſe.	1725
Iaca.	1868
Iackaiak.	841
Iantum.	755
Iarrus.	1596
Iaſin.	867
Iau.	316
Iebet.	691
Iergir.	649
Ieuers.	408
Ieuſir.	738
Ieuwz.	320
Ieuwz bane.	1760
Iezar.	718
Imgu & Imgara.	731
Inſacti.	266
Inhamchauella.	1091
Itica.	1477
Iuſa.	933
Iuſbagua.	1760

ARABICVS.

K		Lupha.	1596	P	
KAli.	1377	Luzach.	80	PAnax aſcilibet.	738
KKalungen.	1893			PAnax.	1868
Kameactis.	269	M		Pu.	927
Kantuwion ſages.	1286	MAchla.	362	Puſtech.	360
Kanturion ſege & ſegir.	ibid.	MAhendane.	1617		
Kappar.	155	Marmacor.	977	Q	
Karabe.	68	Mafinocra.	976	QVerſaa & Querſa.	1803
Karania.	693	Maſtech, Maſteche ſiue Maſtoche.	66	1805	
Karrin.	1401	Me.	758	Quermes.	27
Karni.	ibid.	Melato.	1753	Quewa.	1871
Kartam.	1449	M elonabrachi	625	R	
Karumb.	518	Melongena.	626	RAienigi.	688
Kaſiſton.	1620	Nemiram.	1249	RAmech.	1585
Katealhener.	1672	Menſana.	1657	Ramet.	222
Kaurouch.	1249	Mergen.	1374	Raſen.	867
Kauroch.	1823	Mermex ſeu Mirmix.	297	Ratim.	63
Kauz.	316	Merzenius, ſeu Merſangius.	881	Roma.	1585
Keiſene, ſiue Kerſene.	468	Mefcatremſir.	892	Roman.	303
Kemadrius.	1162	Mefmes.	297	Rorcathalmi.	1091
Kemetri.	306	Mex.	297.397	Rofaidicos.	106
Kemum.	696	Mezereon.	1664	Rofbar Sadifticos.	ibid.
Kenne.	252	Mifmiſ.	297	Ruman.	303
Kermes.	27	Minberzgi.	1629		
Kerua.	1630	Mokaita.	359	S	
Keſum.	936	Morgian.	1374	SAchmunia.	1661
Keyri.	802	Motheica.	359	Sadar.	346
Kilulem.	148	Muibazagi.	1629	Sadeb.	972
Kir.	74	Mukeita.	359	Sadianalach.	31
Kirran.	37	Mumeiz.	340	Saffaf.	274
Kulb.	1176	Muza.	303	Safarheramon.	1018
Kuman.	303			Saffargel.	290
Kurat.	1541	N		Saherade.	991
		N		Sakaikanheamen.	841
		N		Salkali.	1377
		N		Samacheſt.	280
		N		Sambach.	1430
		N		Sandal.	1768
		N		Sandarax.	67.68
		N		Sandaros.	ibid.
		N		Sara.	1596
		N		Saraſe.	309
		N		Sarax & Sarachs.	1222
		N		Sarch.	293
		N		Scammonea.	1661
		N		Scebran & Scobram.	1652
		N		Scylem.	416
		N		Schehedenegi.	496
		N		Scheitereg.	1291
		N		Schluffelblumen.	833
		N			

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM,

Carouges.	112	Coing & Pomme de Coing.	Drylie.	5
Carui.	693	Cognasses.	Durcines.	310
Casse.	113	Coingnier & Coignacier. ibid.		
Ceboule.	1538	Coloquinte.		E
Cedre.	36	Comin.		
petite Centauree.	1286	Concombre.	E Bene.	1758
Cerfueit.	710	Confanons.	Eglantier.	121.127
Cerifier, Cerifes.	309	grande Consolide.	Ellebore blanc.	1631
Ceterac.	1215	Consolide, & Consolide Sarra	Ellebore noir.	1633
Chamaraz.	909	zinc.	Encens.	1752
Champignons.	1586	Confyre.	Endiue.	554.555
Chanure.	496	Coq.	Englantier.	121
Chapperon ou Coqueluchon		Coques de Leuant. 1722. 1831	Eouife.	20
de moyne.	1745	Coqueliquoc.	Erable.	94
Charbon de quartier.	3	Coquelourde.	Erable madré.	ibid. & 95
Charbon de branche.	4	Coqueret.	Erable ianne.	94
Chardon à cent testes.	1458	Coral.	Erable mol.	95
Chardon argentin.	1445	Cormes.	Ers.	468
Chardon à carder <i>vel</i> Chardô		Cormier.	Escharlate.	27
à fouillon.	1447	Corne de Cerf.	Eschalere.	381
Chardon nostre Dame.	1474	Cornecole.	Eschalottes.	1539
Chardonnette.	1437	Cornouilles.	petite Esclaire.	1048
Chardouffe.	1453	Cornouillier.	Esceuelles.	1608
Charme.	81	Corrigiole.	Espargoutte.	953
Charpene.	ibid.	Cotton.	Espeaute.	384
Chastaigne, Chastaigner.	31	Coucombre sauuaage.	Espi d'eau.	1007
Chausse trappe.	1473	Coucourde.	Espinars, & Espinoches.	543
Chelidoine.	1249	Couillon de Prestre.	Espine de bouc.	1477
Cheneue.	496	Couillon de chien.	Esine vinette.	137
Chermillar.	5	Couldre.	Espurge.	1657
Cheruy.	722	Couleuree.	Euforbe.	1690
Chefne.	2.8	Couleuree noire.	Eufrafe.	1167
peut Chefne.	6	Couleuree sauuaage.	Eupatoire.	12, 1
Chefne verd.	20	Courge.		F
Chefnette.	1162	Courge sauuaage.		
Cheueux de Venus.	1209	Coufines.		
Cheure feuil.	1427	Coufines de marais.	F Au.	34
Chou.	518	Cramoisi.	Farigoule.	904
Chou capu.	521	Creneuse.	Feine.	34
Chou capu rouge.	523	Creffon de iardin & Creffon	Fenouil.	688
Chou-de-chien.	1628	alenois.	Fenouil marin.	767
Chou crespé noir.	523	petit Creffon aquatique. ibid.	Fenouil de pourceau.	745
Chou de Cypre.	521	Creffon d'eau.	Feugiere & Feuchiere.	1222
Chou fleuri.	ibid.	Creffon sauuaage.	Feugiere aquatique.	2225
Chou noir.	523	Crete marine.	Feugiere de cheffn.	1227
Chou raue.	522	Croifette.	Feugiere femelle.	1222
Chou rouge.	523	Curage.	Feugiere masle.	ibid.
Chou de Sauoye.	521	Cuyderelles.	Feue.	431
Charles.	1581	Cypres.	Feue grasse, & Feue espaille.	1315
Ciche.	461	Cyprez de iardin & petit Cy	Feues peintez.	473
C. choree de iardin.	555	prez.	Fiel de terre.	1286
ibid.	ibid.		Figues.	335
Cichoree sauuaage.	760		Filipede & Filipendule.	78
Cicidraie.	289		Flambe.	1609
Cidre.	289		Flammule aquatique.	1041
Cigné & Coeue.	788		Fleurâteindre.	174
Cirier.	202		Foin de Bourgogne.	502
Citrouille.	625		Fole farine.	379
Citrons.	298		Forerne.	976.979
Cues & Ciuous.	1338		Fouarte.	396
Codignat.	29		Fouteau.	
Clou de Gyroffe.	17, 8			

Fouteau.	34.35	Grosse Germandree.	1165	Houbelon & Houblon.	1414
Fraisiër & Frafes.	613	Guede.	499	Houx & Houffon.	147
Framboisier & Framboises.		Guimauue.	590	Hyslope.	933
	123	Guimauue de Venise.	594		
Franc-oster.	278	Guimauue sauuaage.	593	I	
Froument.	371	Guindoles.	310	I Euse.	20
Froument Locar.	395	Guines.	309.310.311	if.	24.78
Froument rouge.	ibid.	Gurguet.	428	Iosemin & Iasmin.	1430
Froument à six quarres.	376	Guy.	17	Iosmin rouge & Iosmin large.	
Froumentee.	ibid.	Gyroffe.	1758		
Fumeterre.	1291	Gyrofflee de Damas, ou des			
Fusain.	272	Dames.	804	Ionc.	583
Fustet.	194	Gyrofflees.	806	Iote.	331
		Gyrofflee d'eau.	1022	Ioubarbe. 1128. grande Ioubar	
		Gyrofflers iaunes.	801	be. ibid. petite Ioubarbe.	
		Gyrofflee iaune.	802	ibid.	
				Iue muscate & Artetique.	1159
G Ainier.	220			Iugioline.	482
Galle ou Noix de Galle.				Iuiubes.	356
				Iuraye.	416
				Iuraye sauuaage.	ibid
				Iusquiamé.	1716
				L	
				L Aistrons.	571
				Laietue.	545
				Laietue crespue.	ibid.
				Laietue pommee.	ibid.
				Lampe.	601
				Langue de cerf.	1218
				Langue de chien.	1261
				des Lans.	164.173
				Lapas, & du Lapais.	601.602
				Lauande.	919
				Lauande femelle.	ibid.
				Laureole.	210
				Laurier.	351
				Lentille.	475
				Lentille d'eau.	1014
				Lentisque.	63
				Leueche.	706
				Liege.	22
				Lierre.	1415
				Lierre terrestre.	1310
				Limons.	301
				Lin.	493
				Lis.	1491
				Lis d'estang.	1008
				Lis sauuaage.	1493.1497
				Liseron.	1421.1423
				petit Liseron.	1424
				Liseron de vigne.	1423
				grand Liset.	1421
				Liset piquant.	ibid
				Long gran.	376
				Louchon.	54.166
				petite Lunaire.	1313
				Lupin.	466
				Lusse.	166
				Luzerne & Luzert.	503
				Mandra	

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM,

M		Mauguet.	870	Pain bourgeois.	ibid.
M Andragore.	1725	grand Muguet.	838	Pain cuit au four.	ibid.
M Manternier.	202	petit Muguet.	1088	Pain cuit en la terraffe.	ibid.
Mariettes.	825	Myrecolons.	295	ibidem.	
Mariolaine.	881	Myrte.	236	Pain farin.	ibid.
Mariolaine menue & muf- quée.	882	Myrte petit.	238	Pain de mefnage.	ibid.
Mariolaine d'Angleterre & grosse Mariolaine.	884	N		Pain diſt Oblies.	ibid.
Mariolaine baſtarde.	886	N Aſitort.	654	Pain à tout.	ibid.
Magaritons.	855	N Naveau rond.	639	Pain de cocu.	1354
Marguerites.	853	Nauet & Naveau.	644	Pain d'oifeau.	1128. 1130
Marguerite bletie.	1389	Nefflier. 332. Neffle.	ibid.	Pain de pourceau.	1604
Marrons.	31.32	Nerprun.	145	Palais au lieure.	571
Marrube & Marrubin.	960	Nielle.	812	Palme & Palmier.	362
Marrube d'eau.	1064	Nielle vulgaire.	438	Panetz.	719
Marrube noir.	1252	Noiſelier.	100	Panetz ſauuage.	721
Marrube puant.	ibid.	Noix, Noyer.	320	Panis & Panic.	411
Maue.	584	Noix de Galle.	15	Pabelle.	601
Maffes.	994	Noix de la S. Jean.	321	Paritoire & Parietaire.	1241
Mafitre.	1637	Noix muſcade.	1760	Pas de cheual, & Pas d'afne.	1050
Mafic, ou Maſtich.	66.868.	petit Nombriſ de Venus.	1322	Paſquettes.	853
884. 931				Paſſerage.	666
Matricaire.	953	O		Paſſerage ſauuage.	658.666
Menthe.	671	O Bier.	270	Paſſeroſes.	815
Menthe aquatique.	676	O Oeillet, & Oeillet Dieu.	815.	Paſſeuclours.	870
Menthe cheualine.	673	Oeillet d'Inde.	839	Paſtenade.	718. 719. 721
Menthe créſpue.	672	Oeillet ſauuage.	815	Paſtel.	499
Menthe de noſtre Dame.	ibid.	Oeilletz.	806	Pature de chameaux.	1884
Menthe Romaine.	ibid.	Oignon.	1536	Patiene.	606
Menthe ſauuage.	673	Oignon marin.	1575	Paume de Chriſt.	1630
Meleſe.	55	Oliues & Oliuier.	342	Pauot.	1707
Meliſſe.	957	Opier.	270	Pelleboſſe.	1018
Mercuriale.	1626	Orcanette.	1100	Penſees & Menues penſees.	800
Mercuriale ſauuage.	1628	Oreilles.	617	Pepon.	622
Mefcle.	393	Oreille d'afne.	1074	Perceboſſe.	1058
Meflier.	332	Orge.	398	Perſeuille.	1321
Mefle.	ibid.	gros Orge.	ibid.	Perſes.	295
Mefplier. ibid. Mefple. ibid.	ibid.	Origan.	886	Perſicaire.	1040
Meteil.	393. 396	Orme.	80	Perfil.	700
Meurier, Meure.	325	Orpin.	1315	Perfil d'afne.	760
Meurte.	236	Ortie.	1243	Perfil de marez.	701
Mezanes.	303	Ortie morte.	1246	Perfil de montagne.	ibid.
Micoconlier.	346	Ortie puante.	1247	Perfil ſauuage.	700
Micooules.	ibid.	Orualle.	965	Perueneche.	832
Migraïne.	303	Oſier.	133. 278	Peſche.	293
Mil & Millet.	408	Oſimunde.	1225	Peſche-noix.	286
Millefeuille.	768	Ouchon.	54	Peſchier.	293
Mirrhe.	1755	des Ourles.	271	Peſſe.	49
Monnoyere.	1062	Ozaille, ou Ozeille.	605	Pet d'afne.	1472
Morelle.	596	Ozeille menue & Ozeille de brebis.	ibid.	Peuplier.	86
Morgeline.	1232	Ozeille ronde, Ozeille fran- che, & Ozeille Romaine.	ibid.	Phaſiols.	472. 473
Morilles.	1588	ibid.		Pied d'Alexandre.	1170
Mors de diable.	1066			Pied d'Alouette.	698
Mort-aux-chiens.	1570			Pied de geline.	1292
Mort aux porceaux.	542			Pied de lieure.	441
Mourou à fleurs rouges.	1236			Pied de lion.	1281
Mourou violet.	1339			Pied de Loup, vel Pate de Loup.	1325
Mouſſe.	1323			Pied d'Oye.	342
Mouſſe de mer.	1367				Pied
Mouſſarde.	645				

GALLICVS.

Pied d'oifeau.	486	Pois ramé.	449	Q Vêue de cheual.	1069
Pied de pigeon.	1276	Poiure.	1807	Q Quêue de ſouris.	1328
Pied de veau.	1596	Poiure aquatic.	1038	Q Quintefuille.	1263
Pignons.	44.52	Poiure d'Inde, & Poiure d'E- ſpaigne.	631		
Pilofelle.	1098	Poiurette.	812	R	
Piment Royal.	110	Poirier.	132	R Abe.	6,9
Pimpinelle ſauuage, & culti- uce.	1087	Poix fondue.	74	R Racine ſentant les Ro- ies.	981
Pin.	43	Poix refine.	69.72	Raiſin de renard.	1311
Pins ſauuages, ou Pinnateaux.	46	Poix ſeche.	75	Raiponce.	641
Pirethre.	1170	Polipode.	1229	grande Raiponce.	ibid.
Pirole.	841	Polytric.	1211.	Ramebouc.	1477
Piffenliſt.	564	Polytric dore.	1212	Raud.	606
Piftaches.	360	Pomcires.	298	Rauenon.	542. 640
Piuoine.	855	Pomier, & Pome.	285	Reclife & Regaliſe.	247
Plane.	94. 201. 220	Pomes d'Adam.	302	Reifort.	634
Plantain d'eau.	1056	Pomme d'Amour.	626	Reifort ſauuage.	636
Plantain de mer.	1359	Pomme d'Amour, & Pome d'or.	628	Reifort d'eau.	1090
Platane.	93	Pomme Apiole.	286	Renouée fem lle.	1072
Poeree.	531	Pommes de Capandu.	ibid.	Renouée maſſe.	1123
Poirier, Poires.	306	Pommes Follanes.	ibid.	Reperet.	828. 829
Poire Acciole.	307	Pomme Girandete ou Pom- mepoire.	ibid.	Reſine.	63. 69
Poire d'Angoſſe.	ibid.	Pome de Grenade.	303	Reſticle.	63
Poire d'Argent.	306	Pomme Grillote, & Pome de Paſſepomme.	286. 287	Reuille matin.	1648
Poire Bergamote.	ibid. & 307	Pomme de S. Jean.	286	Reuille matin des vignes.	1638
Poire Blanchete.	306	Pomme de Merueille.	629	Rhu.	194
Poire Bon Chreſtien.	ibid. & 307	Pommes Panettes.	286	Rorte.	257
Poires de Cailloian.	ibid.	Pomme de Paradis.	287	Romarin.	763. 967
Poire dicte Caluau Roſat.	ibid.	Pomme du Perou.	628	Rompt pierre.	1112
Poire Carmagnole.	ibid.	Pommes de Pin.	44	Rompt pierre dorée.	1114
Poire Certeau.	ibid.	Pomme Rembure.	287	Ronce.	119
Poire Chat.	ibid.	Pomme Roſe.	285	Roquette.	649
Poires de Chio.	ibid.	grosſes Pommes rouges.	ibi- dem	Roſage, & Reſagine.	244
Poire Courle.	ibid.	Pomme Suzine.	ibid.	Roſeau.	995
Poire Cuiffe-madame.	ibid.	Pomme Taponné.	280	Roſe.	124
Poires d'eau Roſe.	ibid.	Pomole.	398	Roſes de Damas incarnates.	115
Poirier d'Eſpine.	136	Ponceau.	439	Roſes de Damas rouges.	ibid.
Poire Eſpine.	137. & 307	Porcellaine.	550	Roſes incarnates.	ibid.
Poires d'Eſtranguillon.	308	Porreau.	1541	Roſes Muſquees, & Muſcadel le.	ibid.
Poires de ſin or.	307	Porreau de chien.	1543	Roſe d'oultremer.	584
Poire Forêt.	306	Potirons.	1386	Roſes de Prouins.	125
Poire d'Hyuer.	307	Poule gra.	554	Roure.	4. 6.
Poire de lalouſie.	ibid.	Poulliot.	890	Rouſſe de Soleil.	1212
Poire S. Jean.	ibid.	Poupom.	622	Rue.	428. 972
Poire de Liure.	ibid.	Poupons ſucrins, & ſucere- des.	623	Rue de mur.	1212
Poire S. Martin.	ibid.	Pourchailles, & Pourpier.	550	Rys.	407
Poire groſſe Muſcadelle.	306	Prelle.	1069. 1070		
Poires Muſcadelles.	ibid. & 307	Preſſes.	295	S	
Poire Muſſet.	306	Primeuere.	833	S Affran.	1531
Poire Noſtre Dame.	307	Prunes, Prunier.	313	Saffian baſtard.	1449
Poire Perle.	306	Prunel, & Prunier ſauuage.	130	Saint foin.	502
Poire Pome.	307	Prunelle.	130	Salette.	605
Poire Preuoſt.	306	Pudis.	105. 312	Sallade de Chanoine.	1127
Poire à deux Teſtes.	307	Pulier.	ibid.	Sanguins.	197
Pois.	449	Pyment.	952	Sanicle.	
Pois bechu.	461				
Pois ciche.	ibid.				

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM,

Enzo.	1485	Inucia odorosa.	992	Mostaza	645
Eruaye.	502	Ionquillos.	1520	Murta.	236
Escudetes del rio.	1008	Iorgilin.	482		
Esparagos.	609	Isopo.	933	N	
Espigafil.	920	Iua arthetica.	1159	Abicas.	644
		Iunco.	983	Nabo redondo.	639
F		Iunquiera.	568	Naranzas.	302
Abaras paparaz.	1629	Iusbarba.	242	Nasturcyo.	654
Fallado.	205			Neguillia.	812
Fauade Malaqua.	1764			Nesperas.	332
Feyones.	473	L		Norchila.	1866
Figuera del inferno.	1630.	Abaca.	600	Nozelhas.	1580
		Larice.	55	Nuexa.	1409
	1790	Laurel seu Laureiro.	351	Nuez de especie.	1760
Fil y Aguilla.	1698	Laureizo.	ibid.	Nuczes.	320
Frailillos.	1600	Lechuga.	545		
Fresno.	82	Lengua de Cauallo.	205	O	
Frexo.	ibid.	Lenteias.	475	Liuro.	342
Funcho.	688	Lenteya dellagoa.	1014	Oregano.	886
		Lenteiucla.	490	Ortiga.	1243
G		Liga mordago.	17	Oruga.	649
Amones & Gamoni		Lino.	493		
tes.	1588	Lirio.	1580.1615	P	
Gatillo Casto.	280	Lirios azules.	ibid.	Almeira.	362
Genebra, Giesteira, Gie-		Lirio espadanal.	ibid.	Palmitos.	1762
stra.	168.172	Lirio illyrico.	ibid.	Palomilla & Palomina.	
Gigante.	874	Loreola.	210		1294
Gingiure.	1890			Paniqueso del flor blan-	
Giralda.	874	M		quo.	661
Grana en grano.	27	Acucas.	1580	Panifo & Panizo.	411
Grana para tegnir.	ibid.	Madronho seu. Ma		Papolos.	439
Granadas.	303	dromeiro.	195	Parra & Parilla.	1898
Graucos.	461	Maios flores.	1412	Pastel.	499
Guindas de las Indias.	600	Malpica.	654	Paya de la Mequa, sine Pa	
		Maluas.	584	ya de Camelhios.	1884
H		Malua de Vngria.	593	Pepitas del Peru.	1861
Aba de India muy		Malua montefina.	ibi.	Perexil.	700
larga.	1892	Mácanas de la India.	1873	Perexil de la mar.	767
Haia.	34	Mandracola.	1725	Pexegos.	293
Helechoyerua.	1222	Manfanas.	285	Pex negra.	74
Hiezguos.	269	Marmello.	290	Pie de Borro.	1535
Higos.	335	Marroio negro.	1452	Pimenta de Bresil.	633
Higos del rio.	1008	Marrones.	31	Pimienta.	1807
Hinoio.	688	Mata.	63	Pimienta del rabo.	1809
Hissopo.	933	Matuhalua.	692	Pinilho.	1159
Hongos.	1586	Mechioacan.	1901	Pino.	43
		Membrilho.	290	Pino negro.	49
I		Merenderas.	1572	Pinones de Maluco.	1875
Ambeiro.	1873	Mierda cruz.	1668	Pirlitero.	135
Iambos.	ibid.	Milho.	408	Porcellanes.	560
Iaro.	1600	Miyó.	ibid.	Prunas.	313
Ieruos.	468	Moras del Moral.	325	Puerro.	1541
Igname.	457				
Igname cicorero.	1909				

HISPANICVS.

Pyras.	306	Soagem.	1100	Violetas amarilhas.	801
		Sombrereta.	1053	Vlmo.	80
R		Sorbas.	330	Vua de Perro.	205
Abacas.	1091	Sparto.	177.178	Vuero.	1850
Rabo de mula.	1069	Spelta.	384		
Raiam.	236	Sumach.	106	X	
Rapontis.	1288	Sumagro.	ibi.	Xara.	229
Rauano & Rauanillo.	634			Y	
Regaliza.	247			Y Erua de Baleste.	1630
Reylla bucy.	1615	T		Y Erua belida.	1027
Romanas.	303	Abaco.	1895	Y Erua buena.	671
Romero.	763.967	Tamaras.	362	Y Erua Cidreira.	957
Rofas.	124	Tamarqueira.	179	Y Erua dulce.	692
Rosa albandeira.	855	Taxo.	24	Y Erua di S. Gayteria.	568
Rosa del monte.	ibid.	Teia.	89	Y Erua de las golaudri-	
Rosella.	439	Texo.	78	nas.	1249
Rosetta.	1713	Tomilho salfero.	899	Y Erua de Monteferrato.	
Rucas de mar.	1394	Tonnanda.	1522		1668
		Torongil.	957	Y Erua mora.	596
S		Treuol.	503	Y Erua del muro.	1241
Abina.	182	Trigo.	371	Y Erua Turmera.	1100
Sabugo.	266	Turmas de terra.	1585	Y Erua Tuffera vel Pelu-	
Sabugo pequenno.	269			da.	838
Salce & Salgueiro.	274	A		Yoio.	416
Sarza parilla.	980	Elenho.	1716		
Scorzonera.	806	Vellotas, Hispane		Z	
Scorzonera, aut Scurzo-		glandes Esculi vocant.	6	Argatona.	1172
nera.	1206	Verangenes.	626	Zarza parilla.	1898
Scudetes.	1608	Verdezilla.	1426	Zizania.	416
Sene d' Alexandria.	217	Verdolagas.	550		
Serpolló & Serpam.	902	Violeta.	797		

FINIS INDICIS HISPANICI.

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM,
INDEX GERMANICVS.

A	Abelbaum. 86	Abthou. 1.11	Agley & Ageley. 820	Alter, aut Ackerwurz. 1347	Alant, aut Alantwurz, Alantkraut. 867	Amelkorn, aut Amelkneel. 390	Ampfer. 600	Angelick. 724	Angenthyroff. 1167	Aniß. 792	Zpffel. 285	Apoffenkrant, aut Apoffemenkrant. 1066	Aspen. 86	Attich. 269	Augentrofigras. 422																																									
B	Bacchoeder, & Bachmuntz. 270	Bachpunghe. 1090	Bacillen. 767	Balsamkrant. 673	Balsammung. 672	Bastgram. 679	Bastien. ibid.	Baummol. 221	Baumsaft. 1229	Baurenseiff, aut Baurenseiff. 661	Baurenseiff, aut Baurenseiff. ibid.	Becabung. 1346	Bech. 74	Beerlap. 1225	Bellere, aut Bellen. 86	Beerwurz. 718	Beerfuß, aut Beerfuß. 949	Beruffen. 67	Beruffenkrant. 1443	Beruffen. 1170	Bettlerseiff. 1056	Beynhoiglin, aut Beinwel. 232	Bibernell. 782	Bieslook. 1544	Bilsamkrant. 1716	Bingen. 983	Bingen helmet. 416	Birckbaum. 92	Bifen. 1716	Bifinjig. 1629	Bitterwurz. 1258	Blaterkrant. 1048	Blaw gilgen. 1609	Blawolietkens, aut Blaw violen. 824	Blawolietkens. 826	Blaw schwertel. 1609	Blieken. 395	Blaw wolffwurz. 1745	Blutwurz. 1278	Bocksbart. 1078	Buch weid. 383	Bonen. 451	Boreesch. 573													
Bramen.	119	Bran. 418	Branlattich. 1050	Branbetonik. 1282	Branfleischblumen. 419	Branmudel. 1074	Branmiella. 1310	Branwurz. 1085	Brennen. 119	Brintunigen. 372	Bromber. 119	Bruchwurz. 1251	Branlingt. 1512	Branmentros. 658	Branmentroskrant, aut Brunnenlecherkrant. 1083	Brusch. 242	Brustbeerlin. 356	Brustwurz. 724	Brayentelkens. 969	Bubenstrel. 1447	Buckweepolt. 383	Buchbaum. 34	Buche. ibid.	Burgelkrant. 550	Burbaum. 165	Burbaum. 306	Byre. 402	Byren, & Byr. 306	Bysenkrant, aut Bilsenkrant. 1181																											
C	Canpher. 1783	Canarienfet. 415	Casani, aut Castanienbaum. 31	Casens. 886	Chamil & Chamillen. 1344	Chemest. 28	Chirschen. 309	Christwurz. 1636	Citrinoepffel. 298	Citronaten. ibid.	Coloquint. 1675	Coralt. 1374	Cornelbaum. 329	Cornelein. ibid.	Crengbaum. 1630	Crengstreyt. 1349	Cren. 534	Crengblumen. 1565	Crengwurz. 574	Cucumern. 619	Cypressen. 57	guten Cypres. 937																																		
D	Dameneschwam. 1703	Dattelbaum. 362	Deschelkrant. 1097	Des heiligen geists wutz. 724	Deyment. 672	Dierlen. 329	Dunkelkern, aut Dunkel. 384	Dolkrant. 1721, 1727																																																
Dollopffel.	626	Dolwurz. 1721, 1737	Donderbar. 1128	Dondernegele. 808	Dort. 404	Drachenwurz. 1618	Dunkelkern, aut Dunkel. 394	Durchwachff. 1322	Dyllen. 691																																															
E	Elkolen. 1041	Egelkrant. 1062	Eibbaum. 78	Eichbaum. 2	Eichennistel. 17	Eickenfarn. 1227	Emblat. 1260	Engattung. 20	Einkorn. 395	Eisenkrant. 1334	Eisenhart. ibid.	Elsbaum. 96	Endinien. 554	Engelsuff. 1229	Eniß. 692	Enzian. 1258	Eppich. 701	Epphem. 1415	Eppich. 701	Eraltbeer. 613	Erantrauch. 1291	Erbs. 449	Eroffeghat. 1588	Eroffimmen. 173, 176	Erowurz. 1604	Eronuß. 1588	Erenbreiffweiblin, aut Ehrenpreis. 1050	Erenbreiff. 1318	Erica. 185	Erlenbaum. 96	Eruen. 468	Eruoepffen. 465	Erscherbaum. 82	Eschern. 82	Esel cucumeren. 1672	Eydenbaum. 24	Eychoeffel. 15																			
F	Falbaum. 97, 197	Faulbeerbaum. ibid.	Faulholz. ibid.	Feigbonen. 466	Feighen. 335	Feighenbaum. ibid.	Feigwartzer, aut Feigwartzerkrant. 1048	Felbingel. 274	Feldwibel. 2503	Feldwocem. 782	Fenchel. 688	Feldandorn. 263																																												
F	Faldnegele. 808	Feld ylop. 869	Ferb blumen. 174	Fichtbaum. 43	Fiebertkraut. 1236	Filgkraut. 1683	Fingherhuet, aut Fingerhut. 811	Fingherkrant. ibid.	Fischmuntz. 676	Flachs docter. 1136	Flachis, aut Flachs. 493	Flachsteiden. 1683	Flor amor. 870	Frauweroffel. 1474	Frauwenshat. 1109	Freyhamkrant. 800	Frauenrosflin, aut Frauen Rosflin. 815	Frunstangerkrant. 1263																																						
G	Agel, aut Galgan. 110	Galloepffel. 15	Gamander, leyssen Bathegel. 1162	Gähbbrot, aut Gauchbrot. 1078	Garben. 768	Gardenkress. 654	Gauchblum. 619	Gauchblum. 809	Gael hornungs blumen. 1523	Gauch heil. 1236	Gael rodel. 1073	Gael schiffelblumen. 833	Gael schwertel. 1618	Gael weide loosen. 1523	Gael weid. 802	Gael weidrich. 1058	Gelst. 172	Gel weiffschblumen, aut Gelber weiffschblumen. 1008	Gelenber ioleber, aut Gelenber leber. 1338	Gensich. 1064	Gerberbaum. 106	Gerlin & Hierlin. 722	Gerten. 398	Geyfflat. 1427	Ghebaerdeuene. 405	Gib blum. 174	Ginft. 172	Glabkrant. 1241	Golden Steinbrech. 1114	Goldttwurz. 1493, 1588	Goltoppffel. 628	Gottes gnad. 1279	Gottheyl. 1310	Gorle. 109, 404	Graftaden. 438	Granatoepffel. 303	Gras. 1007	Graßblumen. 806	Graßkoel. 1444	Großbaldrian. 927	Großbatengel. 1165	Groß Bersten. 398	Großbleiten. 1054	Grundheyl. 1318	Grundreb. 1310	Grundrychel. 1347	Grundtreb. 1310	Gulden widertyon. 1212	Hartelkrant. 1325	Hutterleinrich. 602						
H	Habensteinbrech. 1112	Habern. 403	Hagorn. 135	Halskraut. 829	Hanenfuß. 1017	Hanswurz. 1128	Hartkrant. ibid.	Hartriegel. 197	Hary. 63	Harybaum. 43	Haselnuß. 319	Haselstranch. 100	Hasenrich. 439	Hasenpattin, aut Hasenpattin. 1098	Hawhechel. 447	Hedelbeer. 191	Hedeinisch wundt krant. 1268	Hener Foel, aut Hanel koel. 902	Hertffreydt. 870	Hertffspan. 1149	Hertffspan. ibid.	Hertffspan. 673	Heydeipfenich. 411	Heydenorn. 383	Heyden ylop. 869	Heywurz. 590	Himeschlaßel. 833	Himmelroßlin. 815	Hinrichkrant. 1413	Hirß. 408	Hirß wng. 1218	Hirßkraut. 1585	Hochkrant. 691	Hochmut. 808	Holzer. 166	Holzer. ibid.	Holzmangolt. 841	Holtwurz. 976	Hoppfen. 1414	Hundskirschen. 272	Hundstnoblantch. 1502	Hundstnoblantch. ibid.	Hundstnoblantch. 1261	Hunzung. 1239	Humerbif. ibid.	Humerferb. 123	Hymbereem. 3									
I	Acinthen. 1507	Ibich. 590	Ielenger Telever. 1413	Ielenger ieleber. 1722	Indianisch blumen & Indianisch negelin. 839	Ingher. 1890	Indenkirsen. 596	Iffenholz. 80	Ilop. 933	Ispen. 933	Judenoepffel. 298	Jungfrauen distel. 1465	Kappern. 155	Karten distel. 1447	Kagnter. 439	Kagmwurz. 908	Keozbeer. 132	Kerfel, & Kerfelkrant. 710	Kern. 394	Kernsamem. ibid.	Kesten. 31	Kenschlamp. 280	Kichern. 461	Kichereb. 461	Kimmel. 696	Kirschenbaum. 309	Kirschen. ibid.	Klappertosen. 439	Klebkraut. 1330	Kleindonderbart. 1128	Kleinhauswurz. ibid.	Klettenkrant. 1241	Knabenkrant. 1549	Knobloch vel Knobloch. 1545	Knuueyffen. 419	Koel. 518	Kooschenzung. 1100	Korb. 995	Kornblumen. 436	Kramchals. 1278	Kranbalam. 672	Kranspoyment. ibid.	Kranspoyment. 902	Kranspoyment. 870	Kranz. 593	Krautfuß. 668	Kremetbaum. 66	Kressen. 654	Krottendill. 1344	Kruselbeer. 131	Kraueyffen. 416	Kurberbaum. 329	Kurbis. 615	Kutenbaum. 290	Kutenopffel. ibid.	Kuttum. ibid.
L	Lactuck. 545	Lattick. ibid.	Launder. 919	Lauch. 1541	Lechtrig. 247	Leffelkrant. 1320	Lein. 493	Leindotter. 1136	Lenen. 1407	Lerchenbaum. 55	Leugkrant. 1637	Lilgen. 1491	Lindbaß. 80	Linden, & Lindenbaum. 89	Lingenkrant. 1326	Linsen. 475	Lorbeerbaum, & Lorbeeren. 351	Louentapen. 1281	Lulch. 404, 416	Lungenblumen. 824	Lynen. 1407																																			
M	Madelgeer. 1259	Madatrohoh. 416	Malg. 402	Mandelbaum. 316	Mandelkern. ibid.	Mangolt. 331	Margenroßlin. 815	Marienroßlin. 1474	Marienroßlin. 815	Mastic. 66	Mastichbaum. 63	Mastichalen. 853	Mastichalen. ibid.	Mastichalen. 1026	Mastichalen. 693	Mastichalen. 325	Mastichalen. 1213	Mastichalen. 1128	Mastichalen. 1128	Mastichalen. 1128																																				

GERMANICVS.

H	Habensteinbrech. 1112	Habern. 403	Hagorn. 135	Halskraut. 829	Hanenfuß. 1017	Hanswurz. 1128	Hartkrant. ibid.	Hartriegel. 197	Hary. 63	Harybaum. 43	Haselnuß. 319	Haselstranch. 100	Hasenrich. 439	Hasenpattin, aut Hasenpattin. 1098	Hawhechel. 447	Hedelbeer. 191	Hedeinisch wundt krant. 1268	Hener Foel, aut Hanel koel. 902	Hertffreydt. 870	Hertffspan. 1149	Hertffspan. ibid.	Hertffspan. 673	Heydeipfenich. 411	Heydenorn. 383	Heyden ylop. 869	Heywurz. 590	Himeschlaßel. 833	Himmelroßlin. 815	Hinrichkrant. 1413	Hirß. 408	Hirß wng. 1218	Hirßkraut. 1585	Hochkrant. 691	Hochmut. 808	Holzer. 166	Holzer. ibid.	Holzmangolt. 841	Holtwurz. 976	Hoppfen. 1414	Hundskirschen. 272	Hundstnoblantch. 1502	Hundstnoblantch. ibid.	Hundstnoblantch. 1261	Hunzung. 1239	Humerbif. ibid.	Humerferb. 123	Hymbereem. 3									
I	Acinthen. 1507	Ibich. 590	Ielenger Telever. 1413	Ielenger ieleber. 1722	Indianisch blumen & Indianisch negelin. 839	Ingher. 1890	Indenkirsen. 596	Iffenholz. 80	Ilop. 933	Ispen. 933	Judenoepffel. 298	Jungfrauen distel. 1465	Kappern. 155	Karten distel. 1447	Kagnter. 439	Kagmwurz. 908	Keozbeer. 132	Kerfel, & Kerfelkrant. 710	Kern. 394	Kernsamem. ibid.	Kesten. 31	Kenschlamp. 280	Kichern. 461	Kichereb. 461	Kimmel. 696	Kirschenbaum. 309	Kirschen. ibid.	Klappertosen. 439	Klebkraut. 1330	Kleindonderbart. 1128	Kleinhauswurz. ibid.	Klettenkrant. 1241	Knabenkrant. 1549	Knobloch vel Knobloch. 1545	Knuueyffen. 419	Koel. 518	Kooschenzung. 1100	Korb. 995	Kornblumen. 436	Kramchals. 1278	Kranbalam. 672	Kranspoyment. ibid.	Kranspoyment. 902	Kranspoyment. 870	Kranz. 593	Krautfuß. 668	Kremetbaum. 66	Kressen. 654	Krottendill. 1344	Kruselbeer. 131	Kraueyffen. 416	Kurberbaum. 329	Kurbis. 615	Kutenbaum. 290	Kutenopffel. ibid.	Kuttum. ibid.
L	Lactuck. 545	Lattick. ibid.	Launder. 919	Lauch. 1541	Lechtrig. 247	Leffelkrant. 1320	Lein. 493	Leindotter. 1136	Lenen. 1407	Lerchenbaum. 55	Leugkrant. 1637	Lilgen. 1491	Lindbaß. 80	Linden, & Lindenbaum. 89	Lingenkrant. 1326	Linsen. 475	Lorbeerbaum, & Lorbeeren. 351	Louentapen. 1281	Lulch. 404, 416	Lungenblumen. 824	Lynen. 1407																																			
M	Madelgeer. 1259	Madatrohoh. 416	Malg. 402	Mandelbaum. 316	Mandelkern. ibid.	Mangolt. 331	Margenroßlin. 815	Marienroßlin. 1474	Marienroßlin. 815	Mastic. 66	Mastichbaum. 63	Mastichalen. 853	Mastichalen. ibid.	Mastichalen. 1026	Mastichalen. 693	Mastichalen. 325	Mastichalen. 1213	Mastichalen. 1128	Mastichalen. 1128	Mastichalen. 1128																																				

INDEX HISTORIÆ PLANTARVM.

Dayet.	538	Flaumenboen.	313	S. Johans Pterich.	293
Dayfomen.	1707	Flrin.	172	S. Johans treublin, oder beerlin.	
Deerhijf.	1176	Flrymmen.	ibid.	132	
Deerhobel.	1575	Fliefen.	531	Sancus Peters schluffel.	833
Deentraut.	1048	Flimpernußle.	102	Samiler.	1268
Delangan.	626	Floley.	890	Sant Chriſtoffelſtran.	479
Deltran.	953	Flomerangen.	301	Santpeters Korn.	395
Delgelburg.	602	Flonffelbeel.	137	Saurach.	137
Denfforlin.	1098	Floppelbaum.	86	Saurampffer.	605
Demieff.	1367	Floppelweiden.	ibid.	Saurerker.	1354
Derretich.	636	Florff.	179	Saurkraut.	1007
Dergeruiolen.	797	Flraumen.	313	Scaffripp.	768
Deyoenbaum.	274	Flaffenblat.	564	Scarlachber.	27
Deyenblumle.	838	Flifferting.	1586	Schaffbeere.	1721, 1727
Deyenriß.	ibid.	Flillenbaum.	1172	Schaffsmullen.	280
Deyeron, & Deyram.	881	Flinholg.	43	Schalach.	28
Dilchkraut.	487	Flren.	306	Scharlach.	965
Dilten.	535			Schwarz.	1249
Diglkraut.	1221	Q Uerdel.	902	Schieling.	788
Dürthen.	1755	Quitten.	190	Schlangenkraut.	1601
Düffel.	17	Quittenbaum.	ibid.	Schlehen.	130
Düffelwindt.	1424	Quittenopffel.	ibid.	Schlekrut.	1249
Dolten.	535			Schlingbaum.	256
Dontraut.	1313	R aden.	438	Schmalgblum.	875
Dooß.	1323	Rapinetzeln.	641	Schmerwurz.	1074
Dofchat nuß.	1760	Rappenblumen.	1745	Schwalbenwurz.	1144
Dooß.	994	Rauchopffel.	628	Schwarz hirtwurz.	764
Dottenblumen.	779	Rauten.	972	Schwarz Romnich, & Schwarz	
Duckkraut.	1038	Reinfarn.	955	Kumel.	812
Duncks cappen.	1745	Reittich.	634	Schwarz windt.	1424
Dunchohg.	252	Reyſten.	1586	Schweinfiod.	542
Duotterkraut.	953	Rheinblumen.	779	Schweſenichlg.	745
Dut villen.	808	Rheinweiden.	252	Schwenbrot.	1604
Dung.	671	Rheiß.	407	Schwertel.	1620
		Rhemifchgwendel.	899	Sebenbaum.	182
N Achtschadt.	596	Rhurkraut.	1115	Sehuurg Andorn.	1252
Naegel.	1758	Riechenderdorn.	963	Seneff & Senff.	645
Narvenolben.	994	Ringelblumen.	811	Senet.	217
Natterwurz.	1282	Ringelkraut.	1616	Senkraut.	1721
Natterzanglin.	1047	Rifinholg.	80	Seufenichel.	745
Negelblumen.	806	Ritterſporn.	698	Seutod.	542
Nepel.	332	Rocken.	396	Sibengezell.	506
Nepelbaum.	ibid.	Rokelen.	649	Sigmars.	593
Nepfel.	1243	Rokette.	ibid.	Sondau.	1212
Niederholdet.	269	Roomſheterwe.	393	Somewende wolffmell.	1648
Nigelkraut.	1098	Rofambaum.	125	Sorgfamen.	411
Nußen, Naß.	320	Rofen.	124	Spargen.	609
		Reſenwurz.	981	Speckgülen.	1427
O Chſembrech.	447	Rofmarin.	763	Spelg.	384
Ormenig.	1211	Rofhuob.	1050	Spentſaet.	415
Olbaum.	342	Rofsmung.	673	Spertieren.	330
Opffel.	285	Roffzhang.	1069	Spererting.	ibid.
Orander.	244	Roffmarin.	967	Sperwerbaum.	ibid.
Olnebaum.	342	Rotbußbeere.	356	Spicaut.	1221
Orant.	1329	Rotermangolt.	531	Spindelbaum.	272
Orſteucey.	976	Rothheilwurz.	1267	Spinet, vel Spimat.	543
		Rotſteinbrech.	782	Spigkletten.	1056
P Antofelholg.	22	Rortdoſten.	886	Sporoeffel.	330
Pappel.	584	Rotzentreble.	1128, 1130	Sprinkkraut.	1205
Pafaney, & Paſnachen.	718	Roynetle.	1080	Sprinkkraut.	1657
Paeonienblum.	855	Ruebem.	639	Stabwurz.	937
Paeſichkraut.	1040	Ruprechtkraut.	1178	Stalkraut.	447
Paeſileng wurz.	1053	Rydel.	4347	Stechendhuint.	1421
Peterlin, & Peterſilien.	700			Stechende Wiff.	173
Pafeuwoodlin.	1048	S affran.	1531	Stecheytjen.	40
Paffen pint.	1596	Salbaum.	86	Stechopffel.	628
Paffer.	1807	Salbey.	879	Stekrueden.	644
Pafferkraut, aut Paffer kraut.	666	Sanatblum.	870	Steinlinden.	89
Pfenich.	411	groß Sanffel.	1281	Steinrauten.	1223
Pfenigkraut.	1062	S. Barbara kraut.	650	Steinſomen.	1176
Pferſchbaum.	293	S. Jacobs Blum.	575	Standwurz.	855
Pferſing.	ibid.	S. Joans brot.	112	Steglichen.	82
Pflaumen.	313	S. Joans Bartel.	949	Stieſelkraut.	57

GERMANICVS, ET BELGICVS.

Stirkwurz.	1409	Quaſſerandorn.	1064	Wilden Balagnaer.	991
Storkenſchnabola.	1275	Quaſſer Batenig.	909	Wilderarten ſaffran.	1449
Streich.	174	Quaſſer linſen.	1014	Wilder baſam.	673
Klein Streublumen.	176	Quaſſermung.	676	Wilderbertram.	1168
Sueßholg.	247	Quaſſerpfeffer.	1038	Wildercoffel.	758
Synaw.	1281	Quaſſer wegrich.	1056	Wilder cucumern.	1672
		Quatter Betony.	1356	Wilder galgam.	991
T Ag und nacht.	1241	Quatter Clarn.	1225	Wilder kreß.	659
Tamarifſten.	179	Quangenkraut.	955	Wilder rot.	1211
Tanberfuß.	1276	Quebertarten.	1447	Wilder wicrem.	479
Klein Taufend.	1286	Quegendornbeer.	145	Wilder ochsenjungern.	1104
Taubneſſel.	1246	Quegraff.	1223	Wilder kingelkraut.	1628
Taufentblatt.	768	Queſten.	478	Wilder lauch.	1543
Taufent Korn.	1328	Queiden.	274	Wilder uneyreb.	1406
Teitlofen.	1570	Queimrauten.	972	Wilder ſebeer, aut wolffſebeer.	1737
Teuſelſmilch.	1658	Quekrauch.	1752	Wilder kraut, aut Wuldkraut.	1298
Teuſel abbiß.	1066	Queiſenſoel.	1444	Wilder kraut.	1421, 1423
Thamen haum.	49	Queiſieſwurz.	1631	Kleyn Winderkraut.	1424
Thannen & Thannenbaum.	53	Queiß Andorn.	960	Wilder geuen.	841
Thierlinbaum.	329	Queiß diſtel.	1465	Wilder uiolen.	804
Thym.	899	Queiß garten diſtel.	ibid.	Wilder eulach.	1544
Tümel.	384	Queiß Hilgen.	1491	Wilder ſebeer.	1312
Todneſſel.	1246	Queiß hirtwurz.	765	Wilder ſmilch.	1642
Tormentill.	1267	Queiß himelſchluffel.	833	Wilder ſchnuß, aut welfchnuß.	320
Tourneſol.	1349, & 1352	Queiß hornungs blumen.	1526	Wilder kraut.	1315
Trubenkraut.	952	Queiß wege diſtel.	1445	Wilder kraut.	955
Tunach.	416	Queiß wurz.	1623	Wilder lin.	788
		Queireb.	1401	Wilder reppſich.	1091
V Fielwurz.	1609	Quekholz.	66	Wilder ſteler.	1353
Vergijmynicht.	1160	Quekbaonen.	473	Wilder ſtall.	801
Vernſten.	67	Quekewyſſen.	393		
Veiſich.	137	Quek linſen.	215	Y E lenger pelieber. 1159, 1160	
Vlmen.	80	Quek ſchlimp.	360	Yngrien.	832
Vnderbaum.	1630	Quek ſchwoiſtel.	1481	Yſope.	933
Vnſer ſchweinmung.	672	Quek ſchliſten.	329		
Vogelkraut.	1232	Quek ſchnußbaum.	320	Z Amer blauff.	496
Vogellen.	17	Quek ſomen.	1146	Zamgarten diſtel.	1465
Vogelmuth.	886	Quek ſtimol.	941	Zeidelpaß.	210
Waad diſtel.	147	Quek ſtimel.	940	Zeiland.	ibid.
Waadblum.	1358	Quek ſticherich.	788	Zepffkraut.	205
Waad mangolt.	841	Queydt.	499	Zimmet, ſeu Zimmet roeglin.	1796
Waad reben.	1407	Queyſten.	371	Zimmet Koertin.	113
Waallendiſtel.	1471	Queyſtenlee.	503	Zunibel.	1536
Waalſtrao.	1088	Queyſtenkraut.	1041	Zuyblatt.	1260
Waalwurz.	1074	Queyſtenkraut.	1675		
Waandienkraut.	1621	Queyſtenkraut.	815		

FINIS INDICIS
GERMANICI.

INDEX BELGICVS.

A Arangie appel.	302	B Baſpeldoren.	164	Z Zantusboom.	351
B Beltroppen.	1127	Beellich.	1618	Zepellkraut.	1320
Blauwolyworttele.	1745	Beel ratelen.	1073	Zinden.	89
Worpbonen.	1019	Belvers Roofen.	279		
		Beuenerboom.	66	D Dilgheboom.	274
C Chriſtus ooghen.	815	B Badick.	269	Doerbeſtenboom.	325
Citroenen.	298	Boenderbeet.	1239	Dondthout.	252
Cornoelieboom.	329	Boendererne.	1239	Duyſe Eren.	416
Crocynbloemkens.	809	Boeylichkerſtruyt.	1636	Hoeten.	320
Crool.	479	Boeyden.	185	Hottelaere.	320
Croonkens cruyt.	1648	Wulſi.	147		
		B Benettekens.	815	D Ockanoetenboom.	320
D Dayeboom.	362	K Keelerayt.	252	Omboom.	80
Dotterbloemen.	1013, 1049, 1052	Kemp.	496	Olueboom.	342
Drauch.	404	Keykens.	808	P Palmeboom.	165
		Keykens.	518	Papagalli.	540
E Eggeloolen.	1035	Koolen.	309	Percinimbloemet.	805
Eſchen.	82	Krieken.		Peere.	306
Figenboom.	335			Pinap.	

INDEX BOEMICVS, ET ANGLICVS.

Pinappelboom.	43	Roomfcheofitel.	1481	Tiercruyt.	1636
Pluymfens.	808				
Praynboom.	313	Saueboom.	182	Ellderkeruel.	758
		Sclardey.	965	Waterlyfch.	988. & 1018
Quereboom.	290	Steenrayte.	1213	Elvoldt. & Elvoid. & Elvoitd.	
				499	
Rietgras.	1018	Terwe.	371	FINIS INDICIS	
Rogghc.	396	Zhunisbloemen.	839	BELGICL.	

INDEX BOEMICVS.

B	Obel.	351	Blac.	235	Ptacij.	R	252
	Borowit.	43	Brufky.	306			
	Brja.	92	Janahleb.	112	Kuoze.	S	124
					Squatheo.	X	112
C	Canogka.	182	Klafterfta.	182	Topel.		86
			Kzerbiny.	330			
	Daltyle.	362	Zelovice.	247	Quiffne.		309
	Drac. u. Driftal.	117	Zippa.	89	Elvolfe.		96
	Drimek.	180			Elvoredi Kistkoünny.		319
	Drinkouuy.	329	Edorufe.	340	Etatba.		274
F	Fyftepej.	335	Nyfpule.	332	Zob.	Z	252
H	Hefen.	82	Piftacya.	360	FINIS INDICIS		
	Hilm.	80	Poffpam.	165	BOEMICL.		

INDEX ANGLICVS.

A	Amontree.	316	Figge tree.	335	Oates.		403
	Appel.	285	Blafetree.	319	Olivette.		342
	Afchetre.	82	Blauer.	403	Orange tree.		302
	Afp, or Poplertre.	86	Blith.	185			
			Blimp, & Blomp.	496	Pear.		306
	Berberis.	137	Bloly.	147	Pichette.		49
	Bloedruort.	169			Piftaches & Fiftiles.		360
	Bramblebulhe.	119	Junipetre.	66	Plumtree.		313
	Burs.	165			Pomaranat tree.		303
			Keale.	518	Potades.		1909
	Chariff.	309	Kuehull & Kuehulme.	242	Pryuet.		252
	Coarve.	298			Pymetre.		43
	Cluec.	503	Laurcorbay tree.	351			
	Cole.	518	Limontree.	301	Quintetra.		290
	Corneltree.	329	Linden tre.	89			
	Cypress.	57			Riff.		407
			Daluort.	269			
	Daets tre.	362	Daffietree.	63	Saintre.		182
	Deele.	53	Daffitre.	53			
			Dodeler.	322	Terpentine tree.		61
	Elmitre.	80	Doderre.	ibid.			
	Eies.	403	Delilore.	511	Walnuttre.		320
			Dulbertyree.	325	Wheet.		371
					Wode & Wode.		499

FINIS INDICIS ANGLICI.

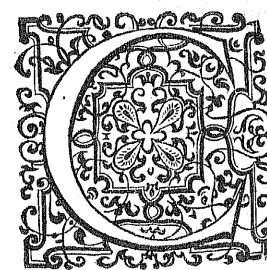

APPENDIX
HISTORIÆ GENERALIS
PLANTARVM: CONTINENS
IMAGINES QVARVMDAM RARIORVM,
& paucis cognitarum, quæ à longinquis
regionibus missæ fuerunt.

G. R. LECTORI.

QUVM iam hac Plantarum generalis historia excusa propemodum tota esset, hinc inde alia quadam rara & paucissimis nota, vel earum imagines, missæ ad me fuerunt: quas nullo modo ante, quamvis nulli nec labori nec sumptui parcens, nancisci potueram. Huius etiam boni quum te participem facere in hac ipsa editione, potius quam alij referuare vellem (etiamsi hoc plerique mihi suaderent, ut isti mora longior non afferretur) eas quoque plantas, quam fidelissimè & exactissimè fieri potuit expressas, in hanc Appendicem redegi: quum in sua quæque classe locum una cum cæteris habere non possent, utpote iam excusis. Quamobrem non est quod dubites quin omnium plantarum, siue stirpium (id est, herbarum, arborum, & aliorum quæ illis nominibus comprehenduntur) veras iconas liber hic tibi sit exhibiturus: non solum quarum ab illo scriptore facta mentio fuit, sed & quarum insuper notitia ad plurimos qui diuersas regiones incolunt, peruenire potuit: qui antea incognita fuissent. Si que tamen præter has omnes in manus meas uenerint, ne iis quidem te priuabo, simulque sumptu te non grauabo. Neque enim eas in alia totius operis editione, sed seorsum in secunda Appendice tibi dare decreui.

DE CANELLA.

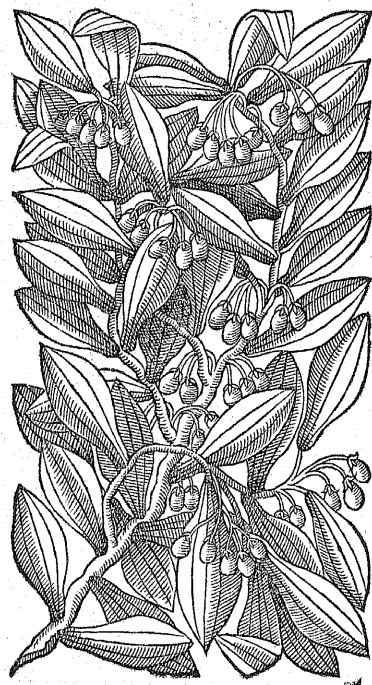
CANELLÆ arbor mali aureæ amplitudine est, nonnunquam maior, interdum minor, ramosa admodum, cuius teneriores rami recti sunt: folium Laurino simile, latius tamen, colore dilutiore, & minus siccum, tribus neruis insignitum: flos candidus, odoris propemodum expers: fructus siluestris oleæ baccis par, virefcens initio, deinde rufescens, & vbi plenam maturitatem consequutus est, niger atque splendescens (quo tempore colligi debet) oficulum intus continens siluestribus oliuis simile, similique carne præditus, ex qua exstillat oleaginosus quidam liquor subuirefcens, odore baccarum Lauri, sapore acri cum pauxillo amarore coniuncto. Præditus verò est hic fructus sessili parte paruo calyce, læuiore minúsq; crispo quàm sint ilicis calyces.

AAA a

2 HISTORIÆ GENERALIS PLANTARVM,

CANELLA *A Costa.*

Locus.

Vires.

Harum arborum magna est frequentia in siluis prouinciæ Malabar : sed præstantia & odore longè sunt inferiores iis quæ in Zeylan insula nascuntur. Stillatitius Canellæ liquor vitreis aut plumbeis organis extractus is præfertur, qui è viridi cortice, præsertim radicem, minutim inciso eductus est : etenim non modò corroborat & stomachi imbecillitatem, colicæ dolores ex frigida causa prouenientes lenit : sed vrinam cit, & oris anhelitum commendat : utilis est præterea iecoris, splenis, cerebri & neruorum ægritudinibus, atque in syncope cardiacisque affectibus confert : venenis resistit & virulentorum animalium moribus, menses mouet, & vteri affectibus prodest, vomitiones cohibet, & appetentiam excitat : valet item ad spasmos, & comitiales morbos : atque vt summam dicam, aperit, incidit, digerit, calefacit & corroborat. Elicitur etiam liquor ex Canellæ floribus, sed longè minore quantitate, minúsque præstans superiore.

D E M A C E R E.

Locus.

ASCITVR quibusdam Orientalibus insulis, præsertim verò in prouincia Malabar, in insula S. Crucis regni Cochin, tum in ripis fluminis Mangate & apud Cranganor vasta quædam, & multis ramis prædita arbor Vlmo multò maior, cuius folia in longitudinem sex aut septem uncias longa sunt, duas lata, exteriori parte dilutius virentia, interiori fatura. Ea non alium florem, non alium fructum habere creditur præter semen quoddam denarij magnitudine, tenue, cordis effigie, colore flauo, sapore verò amygdalæ, aut nuclei persicorum malorum, tenui & candida tunica tectum, quod vesica quadam ex tenuissimis duabus simul iunctis & transparentibus membranis constante includitur : ea autem vesica in medio folio nascitur aliis magnitudine non dissimili, sed cuspidè obtusiore, & circa pediculum angustiore, colore medio inter rubrū & fuluū, inæquali, & multis fibris à pediculo ad extremitatem recta linea ductis, crispo & rugoso, haud ab similibus illi quæ in Vlmo nascitur, paulò tamen latior & planior. Succo lacteo prædita est hæc arbor vti Morus, radicisq; habet Ilici persimiles, magnas, crassas, in latum & profundum diffusas & cortice tectas crasso, aspero, scabro, duròque, cinereo foris colore, interius albo & lacteo succo prægnante dum recens est, flauescente autem dum sicca est, & admodum adstringente : & licet succus ille cum adstrictione non nihil mordicet, breui tamen euanescit hæc veluti insensibilis mordicatio. Arenosa & humida loca amat, & reliquas ferè plantas circūnascentes enecat. Nomen vulgare huius arboris apud Lusitanos est *Arbore de las camaras*, & *Arbore sancto*, hoc est, Arbor dyfentericæ, & Arbor sancta : ab indigenis Christianis *Arbore de sancto Thome*, id est arbor D. Thomæ, & *Macruyre* : à Medicis Brachmenis *Macre*, apud quos summo in pretio est arboris cortex. Radicis corticereceti trito, & cum oxygala seu lacte acido mixto, omnis generis dyfenterias & alui profluuia mirabili successu curant omnes Medici, cum Brachmenes tum Canarini & Malabarici. Aliqui huius corticis sicci &

Forma.

Summa

esperam.

Vires.

in

in puluerem redacti semunciam per noctem macerant in quatuor vncis feri lactis, eumque bis in die propinant manè & vesperi, deinde medicamento sumpto orizam sine sale & butyro coctam, atque pullos gallinaceos coctos, maceratos & tritos in orizæ decoctione statim ægro exhibent : interdum si necessitas urgeat, opium admiscunt roborandi medicamenti causa : solent verò etiam Arabes cuiuscunq; generis alui profluuia opio nuce moschata admixta curare. Huius item radicis vsus salutaris creditur ad vomitus cõpescendos, & ventriculum roborandū cum aqua Menthæ & maltices puluere. Rogatus Brachmenes quidam medicus mihi familiaris, virq; probus, boni iudicij & magnæ existimationis apud omnes ciuitatis S. Crucis regni Cochin incolas cum gentiles tum Lusitanos, quòd illius fidelis opera sæpius vsi essent, vt bona fide exponeret istius corticis quem *Macre* vocant facultates, in hæc verba respondit : Si vos Lusitani hunc corticem probè nossitis, multò pluris illum faceretis quàm Piper : Sed quoniam istic in Lusitania eius facultates ignoratis, idcirco contemnitis. Puluis quem in omni generis alui profluuiis ex oxygala propinare soleo, ex hoc cortice de quo percontaris conflatus est. Eius magnam quantitatem tibi ostendere domi possem, quam in Bengala & Iapan sum missurus. Sine verò inutile medicamentum, tu ipse qui illius effectus plerumque conspexisti, iudicare potes. Hunc corticem etiam ostendi rhizotomo cuidam *loque* (genus quoddam hominum est circumforaneorum qui peregrinando pœnitentiam agere sese profitentur in illis regionibus) petiique vt quid esset (tameñ probè nossem) significaret : respondit ille, eam se querer, cuius arboris cortex esset se demonstraturum, ostenditque arborem quam antè sciueram & addidit, Apud nostros homines appellatur *Cura santea macre nistusa garul*, hoc est, Macre ab Angelis ostensum hominibus ad ipsorum salutem. Subiunxit insuper istius corticis apud ipsos vsū esse in compescendis vomitibus, aluique profluuiis sistendis, plúsque pollere huius radicis portiunculam, quàm magnam quantitatem corticis Myrobalanorum aut Arecæ, eamque præstantiorem esse Coru Malabarico de quo proximè dicemus. Referebat præterea Macre fructum omnis generis lumbricos in humano corpore natos necare & expellere, & calculum in renibus frangere : tum etiam eos qui singulis diebus manè eo vterentur, liberos fore à calculo & à coli doloribus, nec inebriari posse. Magna disceptatio est inter Neotericos, an Græci Macin & Arabes Macerem nouerint. Negari non potest quin multo plura medicamenta nunc nouerimus quàm veteres : inficiari etiam non possumus, pleraque illis cognita fuisse, de quibus dubitamus. Nam certissimum est, Græcis probè notum fuisse Macer de quo dubitamus, & quod plerique adhuc ignorant : nesciuisse autem Macim & nucem moschatam nobis adprimè nota, vt ex eorum scriptis constat. Galenus simplicium lib. septimo Macerem aduehi ait ex India, constare essentia pleraque frigida & terrestri, paucula verò frigida : conferre sua adstrictione aduersus dyfenterias & cruentas excreationes. Dioscorides verò, Macer qui ex Barbaria aduehitur, est cortex flauescens, crassus, & gustu perquam adstringens, qui contra cruentas excreationes

M A C E R *A Costa.*

AA a 2

4
 Diof.lib.1. cap.94. Plin.l1. 12. cap.8.
HISTORIÆ GENERALIS PLANTARVM,
 bibitur, dyfenterias & alui fluxiones. Quæ facultates inueniuntur in cortice iam
 descriptæ arboris, non in Maci odorato nucis moschatæ operculo, quod calidum
 ficcumque est in fine secundi gradus, aut initio tertij, tenuiumque partium &
 leuissimi amaroris, pauculæq; adstrictionis particeps: itaque certum est vtrumque
 loqui de cortice nostræ arboris, non de Maci quod illis ignotum fuit. Admonuit
 me præterea medicus quidam Regis Cochinchinæ, ne dubitarem quin hic cortex Auicennæ
 Macer esset: magnæque inscitia esse de re tam aperta disceptare: huius
 etenim *Macer* facultates, eis, quas suo Maceri veteres tribuunt, persimiles, facile
 id demonstrare. Plinius etiam Macer, inquit, ex India aduehitur, cortex rubeus
 radicis magnæ, nomine arboris suæ. Minimè verò nos mouere debet quòd Dio-
 scorides ex Barbaria Macerem aduechi asserat, quem Plinius & Galenus ex India
 deferri scribunt: idem enim illis accidisse potest in hoc medicamento, quod in
 Cinnamomo & Casia, vt (quoniam ex peregrinis & longinquis regionibus ad eos
 adueherentur) eorum natales non fuerint probè cogniti. Ait tamen Ptolemæus:
 Quædam in Indo fluuio insula vel vrbs sita est, quæ Barbaria dicitur, ex qua fa-
 cile comportabatur Macer: vel quòd afferretur ex Arabia eo maris sinu qui à Bar-
 baria insula Barbaricus appellatur. Cui suffragatur Strabo, Omnia, inquit, quæ
 in India proueniunt, ea scilicet parte, quæ ad Austrum vergit, similiter in Ara-
 bia nascuntur. Macis & Maceris differentia Auicennæ probè fuit cognita,
 quippe qui Macim odoratæ nucis inuolucrum cap. 456. & Macerem radicis cor-
 ticem capit. 694. sub titulo Talisfar descripsit. Non igitur etiam fuit Serapio-
 ni, qui ex auctoritate Isach, Macim esse nucis odoratæ operimentum dixit, di-
 uersum ab eo cuius Dioscorides meminit, quippe qui scriptum reliquerit, Mace-
 rem esse ligni corticem siue corium. Liqueat itaque Macim & Macerem differre
 inter se qualitate, substantia, figura, planta & regione, quandoquidem Macer ra-
 dicum arboris cortex in Malabar nascitur: Macis verò nucis Moschatæ operimen-
 tum, in Banda, longissimè inter se disitis. Tametsi Monachi qui in Mesuen com-
 mentarios scripserunt, asserant non differre, suam negligentiam ista ratione pro-
 dentes. Vulgaris admodum huius corticis Maceris est vsus in omnibus nosoco-
 miis prouinciarum Chinæ, Iapan, Malacæ & Bengala, in dyfenteris, alui proflu-
 uis, & sanguinis reiectionibus, cuius causa ex Malabar vsque petunt.

DE NUCE MOSCATA.

Locus. **N** insula Banda nascitur arbor quæ Nucem moschatam fert, colligi
 mittique ad externos solitam. Alunt & quasdam generis eius arbo-
 res Moluccæ, & Zeilan insulæ, verum humiles, fructuque tam pau-
 co & pusillo vt nihili sit. Bandenses Pala vocant, Macin verò à
 Macere diuersum, Buna Palla: Decanenses Iapatri, *Macim Iayfol*: Arabes *Seygar*, &
Iauziband, id est, Nucem Bandensem, Macim vero *Thalisphar bibese*, vel *Besbaça*,
Nomina id est Nucis corticem: Persæ arborem ipsam, *Drach*: Turcæ, *Agache*: oleum Ma-
 cerinum Arabes *Geuzisami*, Turcæ *Geuziat*: Persæ, *Geuzi erugaant*. Assurgit in Pyri
 vel Persicæ magnitudinem hæc arbor, rotundiore folio quam Pyri, in extremo
 acuto: fructu Pyris simili, aliquanto rotundiore: cortice foris cornoso, subduro,
 quem pro nihilo ducunt Bandenses, tametsi quidam eo vescantur ob astringen-
 tis saporis incunditatem, condito sale & aceto, Lusitani verò Nucem adhuc
 immaturam integram condiunt saccharo. Nuce iam matura cortex ille car-
 nosus ac externus in multas partes dehiscit, ac tum sub eo videtur Macis, colo-
 re perquam eleganti rubescens: acuti odoris, ac saporis, membrana reticulatim
 texta,

NUX MOSCATA,
 A Costa.

textæ, interioris Nucis proximè calycem ambi-
 ens, & sic agglutinata, vt tubercula in solido
 Nucis putamine elata repræsentet. Macis color
 à siccata & purgata Nuce reuulsi, minus rubet,
 quam in ipsa prius arbore. Abditur Maci Nucis
 interioris putamen, quo rupto Nux detegitur,
 nunc amplior, nunc otrigosa, quam recentem
 si dispertiantur, apparet intus candida medul-
 la, languidioris acrimoniæ, quam Nucis reli-
 quum corpus. Veritur autem spatio temporis
 in Nucem ea medulla, & eadem cum Nuce fit.
 Grandiores India longe pluris facit quam nos,
 & charius emit. Ex hac Nuce paratur oleum
 Brachmanibus, & Indorum medicis valde lau-
 datum, ad vteri & neruorum frigidos morbos,
 quemadmodum & ex Maci. Eligenda Nux
 moschata recens, grauis, pinguis, humore ple-
 na, minime pertusa. Emendat illa & tollit fœ-
 torem anhelitus: visum acuit: roborat ventri-
 culum, & hepar: adiuuat cibi coctionem: flatus
 dissipat: aluum cohibet: vrinam prouocat: ma-
 culas faciei delet: vteri morbis prodest: splenis
 duros tumores lenit, & emollit, itémque hepatis:
 impetigini medetur.

Vires.

CARYOPHYLLUS, A COSTÆ.

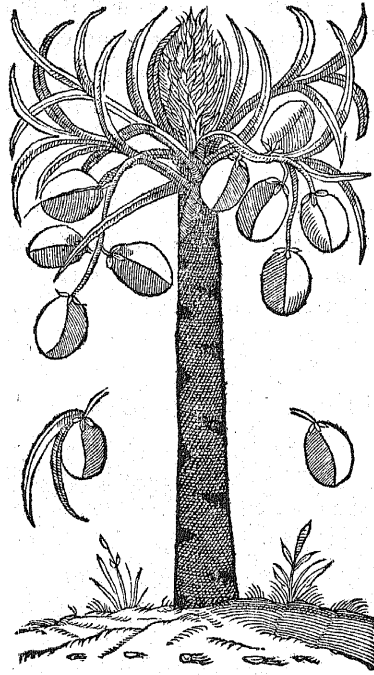
Forma. **A**RBOR Caryophyllos proferens
 magnitudine & forma Lauri est,
 sed superiore parte magis ramosa,
 minore & angustiore folio: co-
 piofos fert flores, initio candidos, deinde viri-
 des, cum nunc in fructum efformati sunt, at vbi
 maturuerunt, rubros, qui deinde collecti &
 ficcati nigrum colorem contrahunt: nascuntur
 ficus modo sparsim per ramos ad foliorum ba-
 sim bini, terni aut quaterni simul iuncti, vel
 vnicus interdum. Dicitur Arabibus, Persis &
 Turcis *Caranful*, ipsa arbor *Siger*, foliū *Uaraqua*.
 Paulus Ægineta acres illos constituit, calidos
 & ficos ordine tertio: alij duntaxat secundo.
 Ventriculum, iecur & cor roborant, conco-
 ctionem iuuant, vrinam cient, aluum cohibent,
 oculis instillati eorum aciem exacuant, nubelq;
 extergunt: & quatuor drachmarum pondere
 ex lacte sumpti venerem extimulant.

Nomina

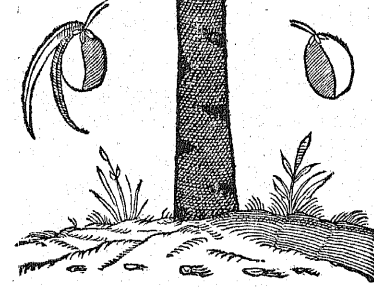
Vires.

PALMA Elephantis,
A Costa.

Locus.

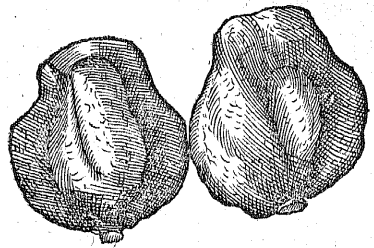
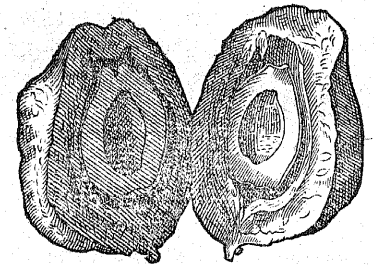

Vires.

CVCIOPHERA Marb.

Temper.

Vfus.

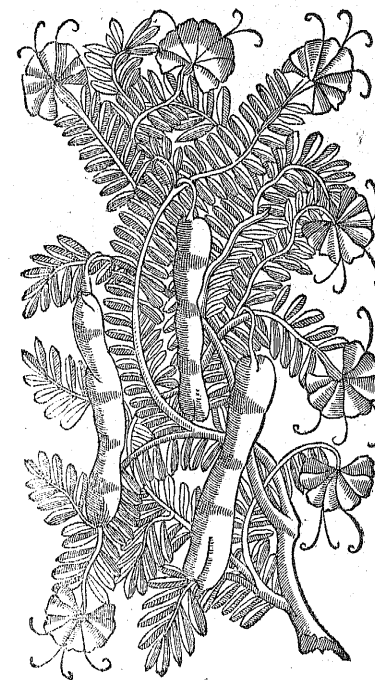
est, frequentiorem huius nucis vsum, lumbricos generare: cui morbo totius prouinciae Malabar incolae admodum obnoxij sunt. Externo illo primoque cortice siue operimento crasso, foris laui, intus verò tomentoso dum resiccatus est, fiunt rudentes & alij funes nautici, vti in Hispaniis ex sparto. Tomentum illud Malabares Cayro vocant, magni apud eos vsus, nam quoniam aqua marina non corrumpitur,

rum fit incolis *Jagra*, appellatum: praestantior censetur, quae in Nalediua colligitur, quam quae in Malabar. Fructus recens sub primo illo crasso viridique operimento, alio cortice nigro praeditus est, medullam tegente, qui recens antequam nigrum colorem contrahat, tener & candicans est, editurque cum sale, vel sine sale, vel cum aceto & pipere interdum, atque gustu est Cinaræ: cum verò iam non nihil indurari coepit, Cardui caput sapit. Medulla cortici adherens tenera & dulcis est, continetque multam aquam limpidam, suauem, nec fastidium aut nauseam sua dulcedine parientem quae vulgo in solis ardoribus bibitur. Frequens est huius aquae sub dio refrigerata, atque etiam la-græ vsus aduersus iecoris renumque nimios calores, purulentaque materiae per virgam excretionem: refrigeratur verò hæc aqua in sua nuce viridi *Laña* appellata: diu conseruatur, nam toto anno inueniuntur istæ nuces virides, quarum nonnullae interdum tres aut quatuor libras siue pintas aquae continent. Postquam iam indurata est hæc nux, duriorémque medullam contraxit, remanet in concavitate limpida quidem aqua, at non adeò dulcis vt prior: nucem tum vocant Malabares *Eleui*. In annotinis nucebus mutatur hæc aqua in rotundam quadam substantiam mali instar, candidam, spongiosam & leuem, sapore dulci. Medulla nucis recentis tenera alba & dulcis, sola editur ab incolis aut cum *Jagre*, hoc est, Saccharo è *Sura* confecto, vel cum *Auela*, pulmento ex Oriza in aqua cocta, deinde trita & probe sole exsiccata: editur item cum piscis quodam genere siccato ex insulis de Nalediua aduecto, simili ferè bubulis carnibus fumo induratis, *Comalamasa* appellat, bonumque condimentum est ad bibendi appetentiam prouocandam. Ea verò mixtura non modò incolis in vsu est, sed ab ipsis etiam Lusitanis expetitur. Ex eadem medulla lac conficitur Amygdalino simile, ad edulia parada vtile. Solibus exsiccata hæc medulla vocatur *Copra*, suavis est, reconditur, illisque perinde in vsu est, atque nostris Europæis castaneæ siccae.

Vulgo creditur, & experientia comprobatum

pitur, stipantur eo omnis generis naues: itaque illis populis vsum praebet lanae, xyli, stuparum, lini, & sparti. E secundo nigroque & duro cortice, qui à nostris *Cocco* dicitur, ab incolis verò *Xareta*, fiunt scutellæ & alia vasa potoria in tenuiorum vsu. Fiunt etiam ex eo vstilato carbones auri fabris viles, qui in iis prouinciis periti & industrij, nec admodum sumptuosi reperiuntur. Solent enim suum opificium proclamantes compita circuire, secum deferentes vrceolum, malleolum, & duo caela, cannaeque tubulum palmari longitudine manu tenentes quo focum incendunt. Ij in aedes admisi, vasa ex auro & argento conficiunt, pro eorum qui ipsos euocarunt arbitrio. Fiunt ex huius Palmae foliis petasi maiores & minores ad Solis ardores & imbres arcendos idonei: texuntur etiam storeæ & alia pleraque. Coccus porò de Nalediua cognominatus adeò commendatur ab ipsis incolis, & à Malabarësis, non modò à plebe, sed à Regibus & Principibus viris, vt in omni fere morborum genere ad eum confugiant tanquam ad sacram anchoram. Fiunt in eam gratiam ex illo pocula quae auro vel argento excipiuntur, & in nauium trirremiumque figuram efformantur, ad aquam bibendam, in quam ex catenula medullae ipsius Cocci fragmentum pendere sinunt: sibi que certo persuadent, illis, qui aquam ex similibus poculis hauriunt, nullum venenum nocere posse, futurisque immunes à multis morbis, in quos memini multos incidere, qui ex iis poculis bibere soliti erant. Et licet omnem diligentiam adhibuerim, nunquam tamen obseruare potui, similia pocula aliquem ex morbis curare, ad quos vtilia esse creduntur: potius igitur arbitror, tantam laudem obtinuisse à vulgi opinione. Nonnulli ex huiusmodi vasculis bibere soliti, mihi affirmarunt sese experientia didicisse iecur incendi, renes noxam contrahere, & calculum generari: nihilominus tamen magnū est eorum pretium, longeq; pluris aestimantur iis locis vbi inueniuntur, quam aliis procul inde distitis: nam interdum eiusmodi Nuces nudae, neque auro aut argento exornatae quinquaginta aut amplius aureis nummis aestimantur. Nigrior autem, nitidior, longior, maiorque est hic *Coccus* quam aliae nuces *Cocci* communis.

TAMARINDUS, A COSTAE.

Forma. Vnt Tamarindi fructus elegantis & aspectu pulchre arboris, Castaneæ aut Ceratiorum arboris magnitudine, multis ramis praedita, & foliis latam vmbra praebentibus, materie solida admodum: folia filicis femine (quam Hispani *Helecho*, Cantabri *Aristora* appellant) foliis persimilia, dilute virentia, valde elegatia, gustu acido, gratoque, è quibus condimentum fit (*Salsam* vocant) perinde atque è petroselinis: flores candidi, Aureæ mali floribus admodum similes forma exteriori, & odore: attamen octonis foliis constant, quorum quatuor interiora alba sunt & crassiora velut Mali aureæ florum folia, quatuor verò exteriora tenuiora, & bina ex his eleganti neruo radiata: è medio flore quatuor enascuntur stamina corniculorum modo inflexa, candida & tenuia. Fructus admodum similis est Ceratiis foris virefcens initio, deinde per siccitatem cinereus, continens ossicula

cula rotunda Calsiæ solutiæ modo aut paruis Lupinis similia, dura admodum, & colore nitido terreo, haud quaquam flauo, quemadmodum nonnulli referunt: his non vimur, sed sola pulpa quæ nonnihil lenta & viscida est, iucunda tamen aciditate grata, tametsi nonnulli indigenæ asserant osicula assata & in pollinem redacta ex oxygala in alui profluuiis vtiliter exhiberi: facile auellitur hic fructus, & etiam sponte decedit. Folia sub noctem sese contrahunt, suumque fructum amplecti solent, qui si desit, sua virgulta & ramos complectuntur: summa verò aurora sese explicare incipiunt grato spectaculo: hæc trita partibus erysipelate infectis imponunt, atque etiam circa phlegmonas ad arcendum qui influit humorem: iisdem cum sale Ormuziano phlegmonas resoluunt, & cum cineribus ex Cambaya pituitosos & melancholicos tumores. Vocatur hic fructus in Canarin *Chincha*, osicula verò *Chincharo*, in Malabar *Puli*, & in Guzarate *Ambili*: Arabes, Persæ, Turci *Tamarindi* vocant, osicula *Abes*, arborem *Siger Tamarindi*. Præferuntur qui in locis montanis iisque Septentrioni obuersis nascuntur: vsu verò compertum est, huius arboris umbram sub ea dormientibus non minus noxiam esse, quam arboris iuglandis.

DE RADICE CHINÆ.

Nomina

Locus.

Forma.

Vocatur hoc excellens medicamentum in Chinarum regione *Lampatan*, in Decam *Lampaos*, in Canarin *Bonti*, ab Arabibus, Persis & Turcis *Chophchina*. Nascitur abundantissimè in Chinarum regione: inuenitur tamen etiam in Malabar, Cochin, Cranganor, Coulan, Tannor, & aliis locis. Planta est multis tenuibus spinosisq; sarmentis prædita, similitate asperæ non absimilibus, quorum maxima minimum manus digitum crassitie non superant, foliis plantaginis latifoliæ magnitudine: radices pugnum nonnumquam æquant, interdum minores sunt, solidæ, graues, candidæ, interdum etiam rube-

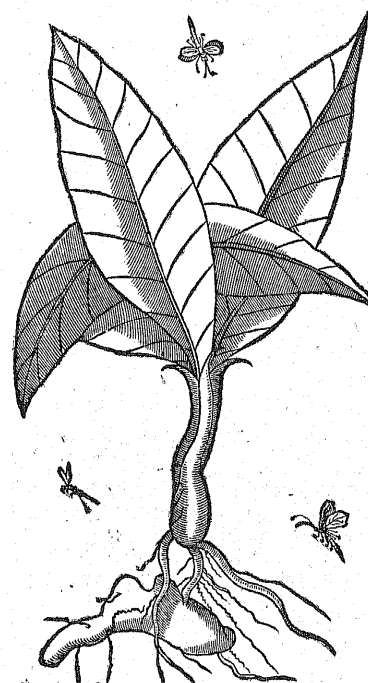
RADIX CHINÆ,
A Costa.

Vires.

Temper.

scentes, & multæ sæpenuerò simul coherentes. Plurimus est huius radices vsus in omnibus Orientalis Indiæ prouinciis ad varios morbos: quin adeò innoxia censetur, vt eam sumētibus, tametsi nullam victus rationem obseruent, sed liberè carnibus & piscibus vescantur, nihil incommodi adferre credatur. Vulgaris tamè quæ in Chinarum Indiæ prouinciis obseruatur, sumendi huius radices decocti consuetudo est, vt radices vncia vna, additis radicem Apij duabus drachmis decoquatur lento igne & sine fumo, in decem & sex aquæ libris ad sex librarum consumptionem reliquos decem in fictili vitriato adseruant, sumuntq; singulis diebus recens decoctum, quoniam facile corrumpitur, nec vltra diem obseruari potest. Eius verò tepidi manè sumit æger plenum haustum, duabusq; horis in lecto remanet, postea surgit, duabus autem horis ante cenam totidem haurit, interdiu de eodem frigido bibit. Plerique tamen etiam dum sua negotia exercent & nauigant singulis diebus manè & vesperi duas eius radices in puluerem redactæ drachmas ex vino, aut ipsius radices decocto

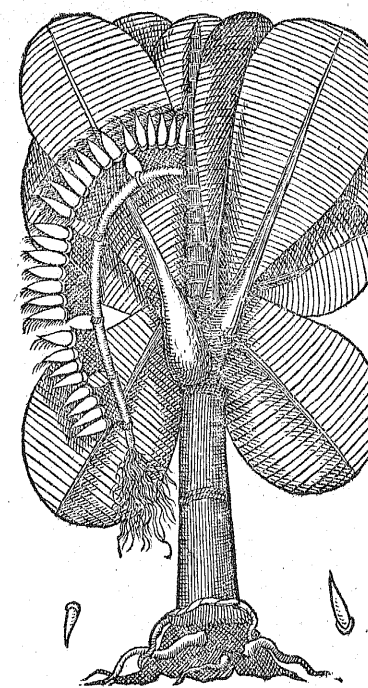
CROCVS INDICVS,
A Costa.

decocto felici successu bibere solent. Organis etiam ex hac radice recenti, aqua elicitur, delicatioribus admodum familiaris: attamen & ab aliis magna quantitas absumitur, quoniam illi plurimum fidunt non modò in morbis à D. Orta enumeratis, sed etiam in hemicrania, in herniis humoralibus, & vctosis, in colli, vesicæ & penis callis, eorumque vlcerebus, venerem etiam admodum excitare creditur: decoctum tamè ipsa stillatitia aqua præstantius est. Optimè conseruatur radix, si Pipere contracto inuoluatur.

DE CROCO INDICO.

MAIORA latioraq; habet Crocum Indicum folia quam Orchis Serapias dicta, colore foliorum Scille, dilutiora tamen & tenuiora, caulè habet è foliis simul implicatis, & sese mutuo amplexantibus constantem: radicem foris Zingiberi similem, intus croceam. Præter nomina ab Orta enumerata, apud Arabes etiam *Curcum* dicitur, apud Turcos *Saroth*.

DE MUSA, SEV FICV INDICA, A Costa.

DECEM & octo aut viginti Palmorum magnitudine hæc pulchra & elegans arbor, cuius truncus ex multorum corticū sibi mutuò incumbentium coniunctione constat, & humani crucis crassitiem adipiscitur, radice rotunda & crassa, Elephantorū grato pabulo: foliis nouem palmorum longitudine, duorum cum semisse latitudine, neruo satis crasso per longitudinem excurrente, & transuersis fibris in latera sparsis, parte superiore saturis, inferiore dilutioribus: ex huius arboris fastigio nascitur veluti thyrsus quidam florum simul congestorum in modum pinei strobili coloris rufi: deinde vnicū ramum fert humani brachij crassitie in multos nodos diuisum, è quorum singulis decem aut quatuor decim dependent Ficus, ita vt nonnunquam ramus centenis aut ducentenis ficibus onustus conspiciatur. Hos in diuersas species distingunt Lusitani prouinciam incolentes: nam *Cenovins* appellant qui admodum flauent, læues, longiusculi, gratique saporis sunt, & odoratiores: *Chincapanos* verò qui virescunt nonnihil, longioresque sunt, iūque etiam grati saporis. Laudantur præterea qui in Co-fula nascuntur, Æthiopicis *Iminga* dicti. Legitimum autem nomen apud Arabes & Persas

HISTORIÆ GENERALIS PLANTARVM,

Nomina

& Perfas (vt è præstante medico Perfâ in Ormuz nato intellexi) est *Mous*, non autem *Musa* aut *Amusa*: arboris verò *Daracht Mous*. Reliqua nomina ex Garcia pendenda. Semel dumtaxat feritur hæc arbor, nam ex eius radice aliæ enascuntur: singulæ verò vnicum (quemadmodum retuli) fructuum ramum gestant, qui, dum maturi sunt, rescinditur, plantamque ipsam sponte exficcati sinunt, tanquam in posterum inutilem, aut amputant, in domesticorum Elephantorum pabulum. Nonnulli interiora tenerioraque, antequam explicentur, folia, florumque thyrsum Piperis, Zingibere recenti, allio, sale & aceto condiunt, & capparum modo edunt. Folia verò quoniam amplissima, mollia frigidaque sunt, substernere ad accumbendum in æstu solent: & ambustis nonnunquam imponunt. Ruellius huius fructus meminit ex auctoritate Theophrasti & Strabonis.

Vfus.

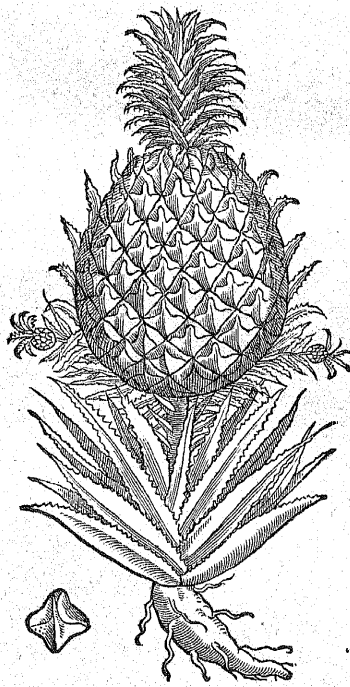
DE ANANAS.

Locus.

Forma.

PEREGRINVS est hic fructus, & ex prouincia S. Crucis in Brasilia primum in Indiam Occidentalem, deinde etiam in Orientalem Indiam delatus, in quibus nunc vberissime provenit. Citrij verò mali minoris magnitudine est, admodum flavus & odoratus cum probe maturus est, adeò vt prætereuntes ex odore dignoscere queant ædes in quibus sit: succulentus & gratissimi saporis, procul intuentibus cinara videtur, sed pungentibus aculeis caret. Singulæ stirpes Cardui edulis magnitudinem æquant, vnicumque malum gestant in medio quasi caule, & circa eum multas alias proles, quarum nonnullæ etiam suo fructu præditæ sunt. Qui itaque fructus maturos colligunt, proles ilicò terræ mandare solent: è quibus singulæ deinde stirpes proveniunt suo malo onustæ, vti mater, quæ intra annum spatium colliguntur. Eius radix carduo eduli perquam similis est, sed & folia non sunt disparia, tametsi ad *Ananas* siluestris folia magis accedant. Vulgo *Ananas* vocant: Canarini verò *Ananasa*. Cum primum in Indiam illatus est hic fructus, singuli decem ducatis, aut paulò amplius æstimati sunt: nunc verò propter abundantiam (tametsi neque sapore neque odore primis cedant) vix duobus regalibus Castellanis veneunt. Hactenus in medicum vsum non est receptus, sed solummodo ob saporis gratiam commendatur. Calidus & humidus est, editurque maceratus in vino vti Persicum malocotoneum, & facilis est concoctionis, nimius tamen eius vsus inflammationes parit quemadmodum Duriones Malacenses.

ANANAS A Costa.

Nomina

Vfus.

Si medius fecetur, & partes denuo coniungantur, vniuntur vti cucumeres: perfossus verò cultello, si in vulnere vnus diei aut noctis spatium cultellus relinquatur, inuenietur tota ea pars quæ in vulnere hæsit absumpta.

DE CARCA

DE CARCAPULI.

CARCAPULI Malabaribus, *Garcapuli* Canarinis, vastæ magnitudinis arbor est, fructum ferens malo aureo cui cortex exemptus sit, magnitudine & forma similem, ex grumis omnino constantem, (sed non separabilibus ab inuicem vt in malo aureo) tenui, læuisque & splendenti cortice tectum, non admodum sicco, colore pallido, at vbi maturuit

CARCAPULI A Costa.

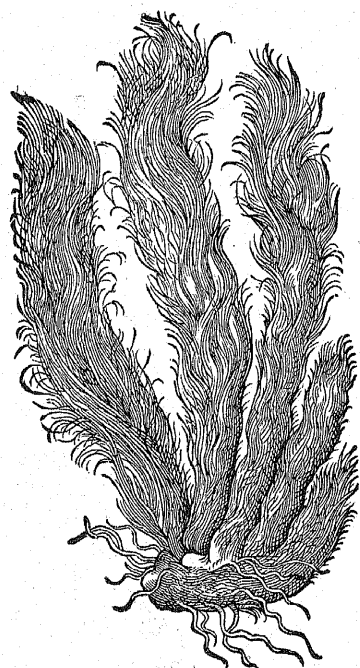
aureo: gustu admodum austero, sed quadam adstrictione grato. Eo vtuntur in cibis, magnaque apud incolas eius est laus in curationibus: sed inter omnes quæ experientia comprobata sunt primas obtinet profluuij alui cuiusque generis constrictio, in iis præsertim qui nimio veneris vsu hoc malum contraxerunt: editur verò aut ipse fructus maturus, aut eius succus cum oxygala sumitur, aut illius exsiccati puluis: cum oxygala autem mixtus & cocta oriza, mirifice appetitum deiectum reuocat. Vtilis etiam est eius succus, & exsiccati puluis in oculorum caliginibus & suffusionibus. Familiaris est eius fructus puluis obstetricibus, eum enim puerperis exhibere solent ad pellendas secundas, & ad purgationes, atque lactis vbertatem præstandam, tum etiam ad facilitandum partum magna, vt aiunt, efficacia. Succus eius cum aliis plantis mixtus vngui maioris digiti pedis imponitur eodem latere quo quis aut caliginem, aut suffusionis initium in oculo habet, vtilémque esse perhibent. Transferitur hic fructus siccus ex Malabar in alias prouincias.

DE BETRE.

REQUENTISSIMO in vsu est apud Indos Betre: ab instituto igitur alienum non erit, si hoc loco eius mentionem fecero. Betre masti-
catum, amarum inuenitur: eam ob causam ei Arecam admiscunt, & calcis momentum, sicque præparatum suauissimi esse saporis affirmant. Mihi sanè cum primum degustauit, propter amarorem ita displicuit, vt ab eo tempore semper abhorruerim, nec vnquam degustare potuerim. Sunt qui addant Lycium: potentiores verò & opulentiores Caphuram de Burneo, nonnulli lignum aloës & Moscum aut Ambarum. Sic autem paratum adeò suavis est saporis, orisque halitum adeò commendat sua fragrantia, vt perpetuo ferè illud mastificent opulentiores, tum etiam alij pro facultatum ratione, tametsi non desint, qui Arecam cum Cardamomo aut Garyophyllis mastificent. In solitudinibus autem & remotioribus à mari locis caro venditur. Ideo fertur Nizamoxa singulis annis in id impendere trigentes mille aureos Lusitanicos. Hæc sunt eorum tragemata, hoc abeuntem donant: atque Rex ipse interdum propria manu potentioribus elargitur, aliis verò per manus famuli sui quem *Xarabdar*, aut *Tambuldar* vocant. Sed quia Betre venas habet aut costas secundum folij longitudinem excurrentes, vngue pollicis (quem ea de causa in acurum præfecant, non, veluti nos,

BBB b

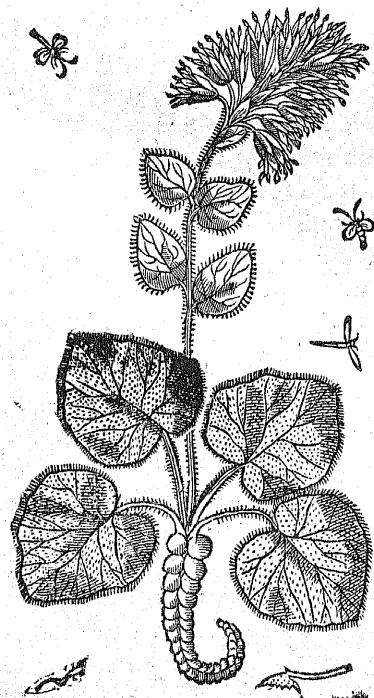
NARDVS INDICA,
Garcia ab horto.

Li. 12. c. 12.

Lib. 1. ca. 6.

radice spicæ producuntur, item aliæ per virgulas. Tali enim modo venditur in Cambayete, Asurate & Gogua, aliisque portubus, marinis, vnde mercatores Arabes & Persæ petunt: potissimâ tamen partem ab indigenis absumi ferunt. Inuenitur interdum fordida & puluerulenta, villis ipsius plantæ in pollinem redactis. Emitur tamē ab iis quos dixi mercatoribus, & eo puluere manus eluere intelligo. Hac vnica Nardo quæ iuxta Gâgem oritur, quamq; in Occidentē exportât, vtuntur medici cū Indici tū Turci, Persæ & Arabes. Nā quod ex ingēti pretio quo antiquitus, teste Plin. emebatur, inferre volūt, nostram Nardū non esse legitimā: obiectiōni me satis respōdisse arbitror, cū dixi Indias nunc magis apertas & cognitatas esse, quàm tēpore Pl. fuerint, & ipsa aromata maiori copia ad nos adferri. Ceterū fabulosū omnino iudico quod And. La. suis in Diosc. cōmētariis scribit, Nardi vsū apud Indos esse periculosū, quoniā ex ea fiat veneni quoddā gen^o mortiferū, quod nō modō haustū, sed etiā cuti in sudoribus inspersum, hominē illico iugulet, idq; toxicum

Pisum vocari. Nam cū multis in India annis Medicinā exercuerim, & non modō versatus sim cū omnis generis medicis Asiaticis, sed etiā Regibus & Principibus familiaris fuerim, nunquā tamē hoc Pisū videre mihi cōtiguit, aut eius nomen audire. Id genus quod Sepulueda *Satiech* & *Satiach* appellat, id esse puto, quod ex Satiguā adfertur, celeberrimo regni Bégala portu & Emporio ad fluuij Gâgis ostia.

ACONITVM PARDALIACHES PRIMVM.

Locus.

PRÆCESSIT inter Aconitorum genera Pardaliachis figura, qualē Matth. exhibuit, verisima, & certissima, quamuis falsā ac cōmentitiā esse quidā existimant, sed mutila, radice tantū picta cum foliis. Ego integrā nactus à seplasiario Treuorensi, in cuius horto plantā aliquot multis iam annis viuūt, & vigent, controuersiam pertinaciorē de hoc Aconito, quod his oculis conspexi, iactatam inter Gesnerum ac Matthiolum viros præstantissimos, clarissimos, doctissimos, vt dirimā, Matthiolo fidem suam, quæ labare videbatur, asserui, & plantam ostendi, minimē decurtatam, adiectis pauculis quæ totam historiam reddant locupletiorē, ac illustriorem. Nascitur copiosē in Allobrogibus, haud procul à primario cœnobio Carthusianorum, in confragoso & arduo mōte, quem ideo Scalas nominant, vulgò, *les Eschelles*, ob angustos tramites in saxo velut gradibus excisos, per quos

per quos in cacuminis fastigium conscenditur. Primo veris clementioris accessū *Tempus.* caulis exit, antequam folia prodeant, vt in petasite officinarum, & Bechio, palmū altus, opertus candicante lanugine. Foliola quatuor, bina ex aduerso ferē sibi opposita, extant in caule, quorum alterum altero paulò demissius est. Flos densus, ac *Forma.* velut congestus in globum, gracilibus peciolis insidet, caulis verticem ambiens, ex subluteo pallefcens, arrectis in cuiusque flosculi medio complusculis apicibus, subluteis. Diuanescente ac dilapso flore, emergunt folia, hirsuta, ferē quatuor, huc illuc diducta, tenui pediculo subnixa, venosa, supernè virentia, infernè abdicantia, & tomentosa, punctis quamplurimis notata, rotunda ferē margine. Subest radix, nodis articulatis siue geniculatis multis compacta, similis caudæ Scorpio- nis, prorsus ea specie quam Matthiolum delineauit, ac expressit. Quo sapore linguā feriat, taceo, non ausus illius mortiferæ venenatæq; herbæ gustum explorare.

DE GVAYAVAS.

ARBOR cuius fructus est Guayauas, apud Indos & Hispanos celebratissimus est, mediocris magnitudinis, ramis sparsis, folio laurino, flore candido aureæ mali floribus simili, aliquanto tamen maiore, odorato: facile nascitur quocunque loco feratur, adeoque luxuriat & serpit, vt in terræ vitiorum nomine habeatur, nam plurimorum agrorum gramen quod depasturi essent greges corrumpit nimio vt rubi implexu: fructus nostris malis similis est, eorum magnitudine quæ ab Hispanis *Camuefas* vocantur, viridis initio, & per maturitatem aureus, pulpa interiore alba, interdum etiam rosea: diuisus quatuor concamerationes aut vascula habere conspicitur, in quibus semina reconduntur, mespilorum seminibus similia, durissima, colore fusco, omnino ossea, medullæ & saporis expertia. Fructus edi solet prius dempto cortice, palato *Vires.* gratus est, sanus & facilis concoctionis: viridis in alui profluuiis utilis est, nam valde adstringit: præmaturus aluum soluit: at medius, hoc est neque immaturus neque præmaturus, si assetur, valentibus & agris confert, nam ea ratione paratus, sanior est gratiorisque saporis: præstantior autem is est quem domestica & cultæ arbores ferunt. Foliorum decocto Indi viliter tumentia crura lauant, eodē lienis obstructions tolluntur. Fructus frigidus esse videtur, propterea febricitantibus assatus datur. Vulgaris est per vniuersam Indiam. *Locus.*

BALSAMVM TOLVTANVM.

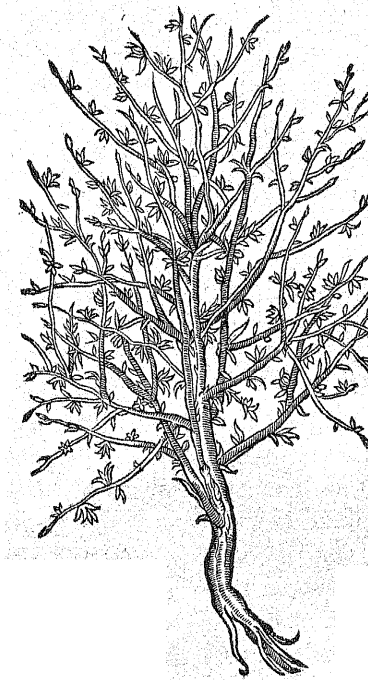
ADVEHITVR ex Continentis quadam prouincia inter Carthaginem *Locus.* & Nomen Dei sita, Tolu ab Indis appellata, Balsami quidam liquor, maximarum virium, & præstantissimum omnium quæ hætenus ex iis regionibus attulerunt, medicamentum. Arbores e quibus colligitur pumilis Pinis sunt similes, multos ramos quaquaversum spargentes, foliisque Ceratiæ similia obtinentes perpetuò virentia: præferuntur domestica & in cultis *Forma.* nata. Colligunt verò hunc liquorem Indi vulnerato & inciso arborum cortice qui tenuis & tenellus est, suppositisque, & arbori adnexis veluti quibusdam cochlearibus è cera nigra in illis regionibus nata confectis, quæ emanantem è vulneribus liquorem excipiant, quem deinde in alia vascula ad eam rem parata effundūt: id verò feruentissimo sole fieri necesse est, vt liquor facilius emanet, nam noctus ob frigiditatem nihil effluit: erumpit etiam interdum ex ipsis arboris nodis & alis nonnihil liquoris, qui cum exiguus sit, & in solem decidat, perit. Porro apes quæ ceram istam conficiunt, nigra sunt, eamque in terræ hiatis & cauernis subterraneis elaborant. Plurimam autem huiusmodi ceram in Hispaniam deferri vidi, **BBB 3**

qua ad paranda funalia utebantur : sed ob tetrum quem eius fumus spirabat odorem vetitus fuit eius vsus, postea tamen in medicamenta receptus. Etenim perutilia ex hac fiunt cerata ad mitigandos dolores è quavis causa frigida prouenientes : nam tumores resoluit, & plurima alia commoda præstat. Ceterum Balsamum hic liquor apud Indos maxime celebris est, ob insignes eius facultates, à quibus edocti deinde Hispani, cum miros eius effectus animaduertent : pro re maximi pretij inde in Hispaniam detulerunt, magno illum istic redimentes, nec abs re, quandoquidem mihi præstantius esse maioribusque facultatibus pollere videtur eo qui è noua Hispania aduehitur. Colore rubro ad aureum tendente est, mediæ inter liquidum & densum consistentiæ, glutinosus admodum, & vbicunque reponatur firmiter inhaerens, sapore dulci & grato, nec si fumatur nauseam mouente quemadmodum reliqua Balsama, odore excellentissimo, & limonum fragrantiam quodammodo referente, sic vt vbicunque reponatur, abscondi non possit, sed suo odore locum gratiorem reddat : etiam pauxillum in vola manus attritum, suauissimum spirat odorem vt Iasmini ferè. Eius facultates insignes sunt, quoniam incisione elicitur, quemadmodum olim Balsamum in Ægypto, ad eadem omnia ad quæ illud celebrabatur, efficax. Omnia recentia vulnera, curat consolidat, glutinatque labra, nec materiam purulentam in iis exoriri sinit : quodque maius est, nullum cicatricis vestigium curatis vulneribus relinquit, si eorum labra probe iuncta fuerint, quapropter in faciei vulneribus singularis est, quandoquidem ea sine purulentæ materiæ generatione curat, nec vestigium vllum relinquit. Primum autem emundandum est vulnus ab omni spurcitiæ, & vino eluendum, deinde eius labra probe vnienda, Balsamumque subtepidum illinendum, & lineus pannus duplicatus eodem Balsamo intinctus superimponendus, atque ita colligandus, vt labra hiare nequeant : postmodum victus ratio sit tenuis, seceturque vena si necesse sit : quarto demum die solvatur ligatura (nisi symptoma aliquod ante soluere cogat) & vulnus consolidatum inuenietur. Quod si singulis diebus vulnus curare necesse sit, lineum pannum Balsami liquori intinctum subinde adponendo glutinabitur : etenim eius facultas est prohibere, ne materia in vulnere generetur. Præsertim verò vtile est in vulneribus in quibus contracta sint ossa, exemptis prius iis quæ separata sint fragmentis, & reliquis intactis, quoniam Balsami facultas ea expellet, vulnusque sensim consolidabit. Miræ etiam virtutis est in articulorum vulneribus, & neruorum sectionibus, omnibusque puncturis, etenim ea curat, atque à contractione liberat, ne partes inutiles fiant & motu priuentur. Alti penetrantia & cuniculosa vulnera curantur huius Balsami albo vino mixti per syringam iniectione, & post ternas deinde horas eius educatione : idem fit in vulneribus punctim inflatis, semel in die mediocriter calidum iniciendo. Vtile præterea est in contusionibus, reliquisque chirurgi operam requirentibus, modo nulla insignis inflammatio adsit : ea verò conuenientibus medicamentis sublata, balsami est vsus. In morbis chirurgi operam minimè requirentibus plurimum prodest, veluti in asthmate, haustis eius aliquot ex albo vino guttis : capitis dolor è frigida causa prognatus lenit, lineo panno eius liquori intincto, capiti circumligato : & temporibus adpositum, omnem defluxionem cohibet, in oculos præsertim, eorumque dolores leuat, calidum admodum cerebro impositum dolorem tollit, roborat, & paralyfi remedio est. Vbi sunt eo nonnulli phthifici, manè aliquot guttas è manu lambendo, magnamque senserunt commodum, quoniam peccus egregiè expurgat. Aliquot eius guttæ ex aqua vitæ calida initio rigoris in quartanis, aut tertianis diuturnis & importunis sumptæ, vtilis sunt, sed etiam ante frigus eodem balsamo feruenti oleo rutaceo permixto ceruices inungendæ. Si quis ab orificio vetriculi ad vmbilicū vsque inungatur, vetriculus

tricus roboratur, & dolore liberatur, languens cibi appetentia excitatur, concoctio iuuatur, flatus discutuntur : at longè maiore efficacia istud molitur, si æquales balsami & olei nardini compositi vel simplicis partes misceantur, & facilius etiam illinitur. Longa experiètia apud Indos probatum est, eos qui Hydropticorum in morem tument, si hoc balsamo æquis partibus cum vnguento aperitio mixto ventrem illinant, lienis regionem præsertim, magnum leuamen sentire : quoslibet tumores & œdemata cuiuscunque partis corporis resoluit : omnes dolores à frigida causa promanantes etiam diuturnos tollit emplastri modo applicatum, & continuè delatum donec sponte decidat. Eosdem effectus præbet calidè adpositum, lineoque panno, qui aqua vitæ selectissima & calefacta madeat superimposito, vbi sunt flatus siue in ventre, siue in alia corporis parte, magnæ est etiam efficacia in nephritico dolore, si feruës cum aliis oleis ad eum morbum vtilibus mixtum illinatur : contractorum neruorum dolorem lenit, & si per sumos ætus illo illinantur & fricentur, eos relaxat : parotides seu scrophulas tum cæcæ tum apertas curat. Alias præterea multas facultates obtinet hic mirabilis liquor, quæ me latent, sed quas intelligere potui, vniuerso orbi notas facio, vt adeo præclaro medicamento & tam insignibus viribus prædito (quibusque longè plures & maiores tempus detegat) quilibet vti queat. Donatum se ait Clusius pauxillo simili Balsamo à suo Morgano sub suum è Londino discessum anno 1581.

PLANTARVM ÆGYPTIARVM ET
Syriacarum eiconica figura, & historia summa diligentia
& cura descripta à Leonardo Rauwolf
Medecina doctore Augustano.

KALI ARABVM PRIMVM GENVS.

P R I M V M genus Kali Arabum ab illis *Ufen*, ab incolis verò regionis, quæ hanc Plantam fert *Schinan*, nominatum : ex cuius cinere Sapo fit, & vitri liquandæ inflandæque materiæ nitrosa massa : (quam Galli vocant *Soude*.) Hæc Planta surculosa est, multisque veluti ramulis tenuibus venustè dispersa, in summis virgibus hinc, illinc, nodulos multos edit, sub quibus folia emergunt angusta, tenuia, acuminata, (quæ forma, & facultate, minori Kali respondent,) infernè candida, supernè cinerea. Hæc non de foliis tantum, sed tota Planta intelligenda.

KALI ARABVM secundum genus.

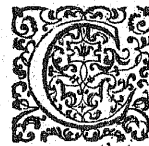
Forma.

LETIVM genus Kali, multos quoque ramulos spargit, & genicula plurima: Radicem habens crassam, lignosam, cinerei coloris.

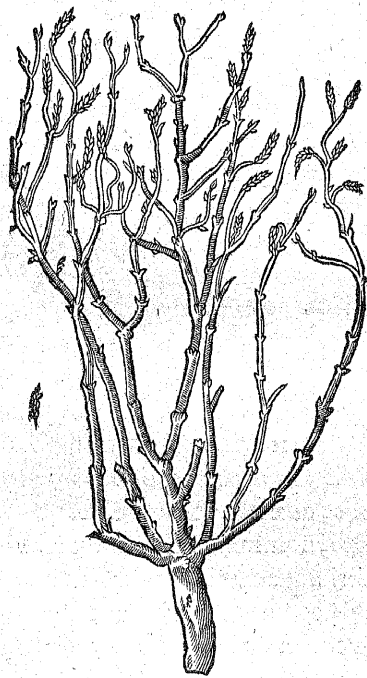
CONYZA SYRIÆ.

Locus.

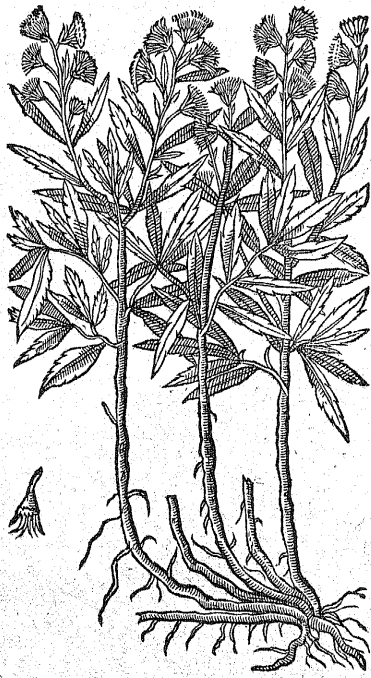

IRCA ciuitatem Tripolin, in Prouincia Syriæ, in multis locis gignitur, crescitque planta, quam Dioscorides, Græci & Latini Conyzam nominant. Ex cuius radice cauliculi multi gignuntur ad longitudinem pedis, quorum alij sese erigunt, alij verò, & maior copia, in terram se humiliant, & prosternunt: ex quibus postea, nouæ radicula succrescunt, quæ rursus alios caules recentes producunt, vt possint transponi. Folia huius Plantæ sunt longa, Oliuæ similia, pingua, aliquantulum hirsuta. Odoris non exigui, suauis tamen, quæ sicut & flores Conyzæ maioris sunt similes.

KALI ARABVM secundum genus.

CONYZA SYRIÆ.

BRASSICÆ MARINÆ GENUS.

Nomina.

Locus.

Forma.

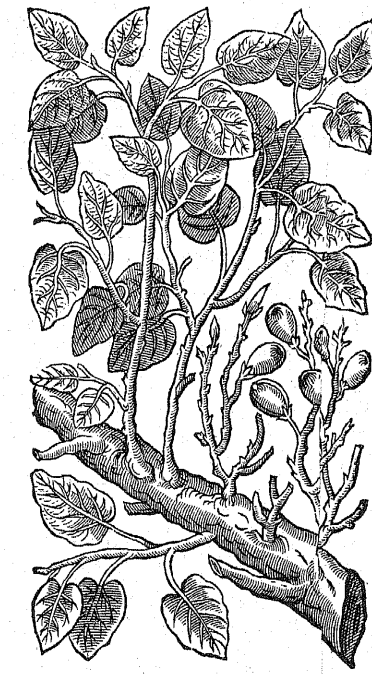
N Hortis, & locis incultis, & desertis, prouenit, Brassicæ marinæ genus, seu Soldanellæ, quod ab incolis Meudheudi à Rhafè, libro ad Almanforem, Corigiola nominatur, Germani Brassicam marinam, sua lingua, in vniuersum Mierkoil appellant. Planta hæc crescit in arida & sicca terra, & locis arenosis, habetque radicem tenuem, huc illucque per terram diffusam. Folia eius sunt oblonga & parua, non vt in vulgari, rotunda, sed euntibus in latera venis, tanquam virgata, ad pediculum cui insident, latiora, & quadrata, in summo veluti crenata. Flores ex turbinatis capitulis emergunt, qui cum adolefcunt, in quinque foliola sese expandunt.

BRASSI

BRASSICÆ Marinae genus.

FICVS CYPRIA.

FICVS CYPRIA.

XTRA Ciuitatem Tripolin, conspiciuntur variæ arbores, & inr alias, multæ à Græcis Sycomori, ab Arabibus verò Mumeitz nomina, harū Dioscor. & Theophrastus, duo ponunt genera, quorum alteru Ficus Ægyptia dicitur, alterum verò Cypria dicitur, à loco denominatæ, vbi hæpiotè proueniunt. Huius Cypriæ nempe, quæ & in Syria frequens, arbores sunt agnæ, proceræ, vt etiam nonnullæ altitudine Mori candidæ assequantur. Cuius folia & iisimilia sunt, nisi quod paulo sint rotundiora, en ambitu minimè serrata, quater in anno fertuctus suos non in caudice ipso & ramis gradribus, sicut Ægyptia, sed grominibus, ex hisce iscentibus. Ficubus similes, minores tamen Pruni magnitudine, dulciorésque. Qua de cau, cum minus esui apti, viliores habentur. Inoptamen plebeculæ venales exponuntur. Amariualles, & loca plana.

Locus.

Genera.

Forma.

PLANTA RARA Plantaginis longè similis.

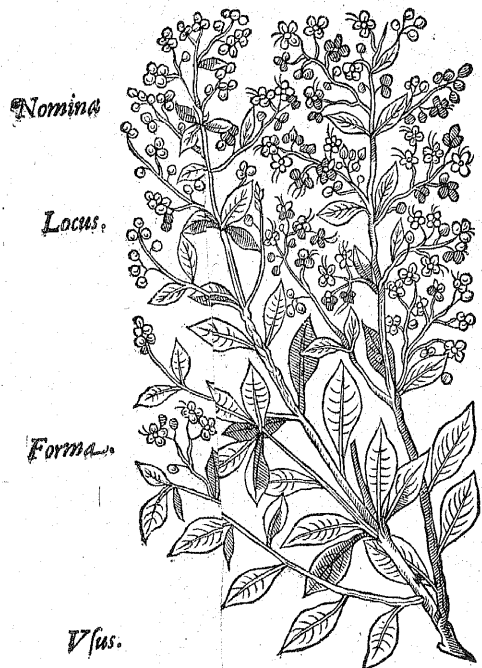

PLANTA rara Plantaginis simis.

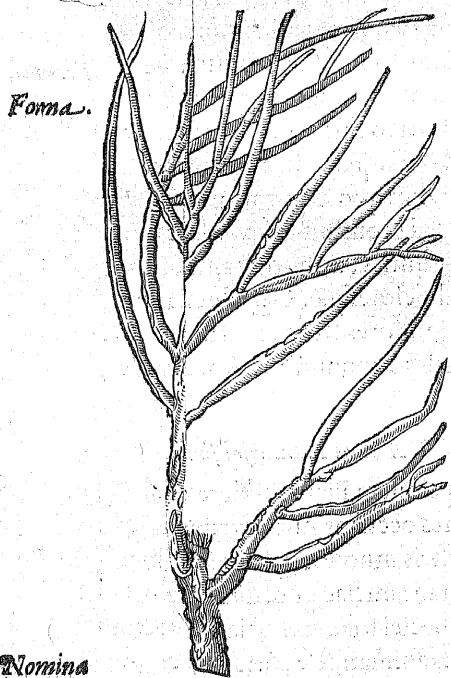
Escriptionem Plantæ addere plui, ne ob vires occultas, quas attribuit Diosc. Veneficis innotescat, & in aliam veniat, quæ non tantum hac præcipua tota, quod eiusdè primæ speciei folia arefcetia, id formam vnguiū Milui exanimari, sese cõtraunt cognoscenda, sed & reliquis omnibus, quas attribuit Diosco. Eam ob causam, illam tantam nomine, Græcis characterib⁹ impresso, incribere volui.

CYPRVS

re, tingit. Ex radice huius arboris trita, vel vsta, Arabes Spodium parant, cuius Auiceni capite 17. meminit.

PLANTA LACTARIA.

& *Sabeam*, à Arabibus vocatam, cuius, Rhafis, sæpius mentionem fecit.

VIDIMVS quoque arborem nostræ in Germania *Beynholtz* seu *Mundholtz* nominatæ similem: à Latinis *Ligustrum*, ab Arabibus & Mauris *Alcanna* seu *Henne*, à Græcis nunc publico & communi vocabulo *Schema* nominatur. Ex Egypto, & præcipue ex Cayro, vbi copiosa prouenit, eò defertur. Hanc Turci & Mauritani, propter gratum & suauem odoré Muscho similem, quæ flores exhalant, diligenter in vasis custodiunt, & Hyeme, ne frigore pereant, in cubiculis, & subterraneis locis, seruant. Flores eius sunt pallidi, subflaui, duobus digitis longiores & tenelli, quatuor foliolis paruis constant. Ramuli flori concolores extant, quibus acuminatis leuigatis dentes purgant, & in eum vsu, vendunt. Folia tota Hyeme durant, ex quibus, Succo Citriorum madefactis, liquorem eliciunt & recondunt, quo vngues digitorum, & capillos infantium, festis diebus, rubro colore, vt etiam equorum iugas & caudas, Turcarum more,

PISTACIA

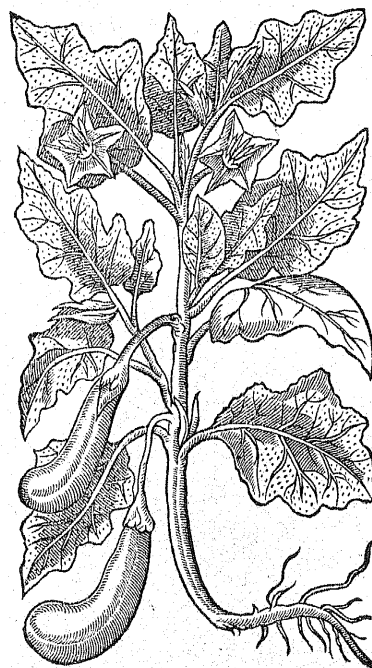
MELANTZANA ARABUM.

VIDIMVS quoque Plantam, Melantzanam, ab Arabibus *Melongena*, *Nomina* seu *Bedengia*, nominatam, trium generum, colore distinctorum, nempè Cinereo, Flauo, & ferè Purpureo. Fructus oblongos, curuos, longæ cucurbitæ similes, procreat, & cuiuscunque generis *Forma* sunt, inter se forma non discrepant.

MELANTZANA NIGRA.

MELANTZANAE nigrae, duo genera, Mauri vocant *Bathleschain*. Fructus longus, altus, aliàs rotundus, colore nunc atro, nunc subnigro, cortice læui, & procul intuenti, splendido, qui, vt Auerrhoes inquit, salubrior est coctus, quàm crudus. *Forma*.

MELANTZANA,
Arabum Melongena.

MELANTZANA
Nigra.

SECACUL ARABVM, PASTINACA SYRIACA:
Germanis Gerelen, sine Siferis Species.

EXTRA Halepi hortos gignuntur duæ raræ plantæ, quæ quia, in vulgaribus cibis commendantur, inter Hortenses poni, numerarique debent. Harum altera quam Arabes nominant *Secacul*, extra urbem *Locus* Halepi, in locis opacis & sub arboribus, & in fegetibus, reperitur. Radice læui, fragili & tenera, foris coloris cinerei, & intus albi. Carne lenta, molli, *Forma* & tenera. Ei crassities, digiti, sesquidigiti longitudo, pro fibris sunt, quædam tubercula,

cula, parua rotunda, instar verrucarum, grati, & dulcis saporis, qualis est nostræ Pastinacæ flauæ, cui carne, caule & ymbella valdè similis est, sed floris colore flauo, qui in Pastinaca nostra, candidus est. Radices, circumferanei seplasiarij, vère, filo connexas, & asseruatas, publicè, multas magnâq; quantitate vendunt, & distrahunt.

PLANTA SPINOSA, MAVRORVM ALHAGI.

Nomina. PLANTA rara Spinosa, Maurorum, *Alhagi*, *Agul*, & *Algul*. In eius fronde, præcipuè apud Perfas, colligitur Manna, quam illi *Trunshibin*, Arabes verò *Terenabin* & *Trungibin* vocant, multis spinulis rubris ea liquata manum tractantis, pungentibus. Circa ciuitatem Halepi, Plantæ spinosæ multæ, nascuntur cubito altiores, ramulis teretibus, & rotundis quamplurimis, multis tenuibus & molliusculis hinc, inde, spinis rigentibus. Spinæ quibus riget Planta hæc, sunt subcinerei coloris quemadmodum & folia, quæ Polygono sunt simillima sed siliquulas habet rubras, quæ & semina eiusdè coloris continent, quibus etiam hæc Manna scater. Flore purpureo, ex capitulis paruis & rubris, quibus oriuntur siliquulæ, scorpiodi, vel Coluteæ Scorpiodes simillimæ. Intus eiusdè coloris semina concluduntur. Radix mediocriter longa, fusca. Folia longiuscula, Gramini vel potius Polygono similia, cinerei coloris, circa spinularum radicem exeunt. Sicut Cuscuta variis sese implicat plantis, ita hæc spinam illam fere totam circumuolutam reperi. **Temper.** Temperamento, calida & sicca, incolæ, decocto horum foliorum, corpus purgaturi vnius manipuli decoctum, in aqua fontana, pauca paratum, bibunt. Manna, quæ his arboribus illabitur, Tiriabiabin à Costâ vocat, cap. 66. & Carduis insidere, scribit.

SECACUL ARABVM,
Pastinaca Syriaca.

PLANTA SPINOSA,
Maurorum Alhagi.

SAFSAF

SAFSAF STORVM.

Forma. O c rarum genus Salicis, extra ciuitatem Halepi nascens incolis Saffaf nominatur. Multæ hæc arbores ibi crescunt, magnitudine inæquales, sed trunco, ligno, ramis similes Beulæ, & præsertim virgis, quæ longæ, prætenues, flexiles, pallentis, subflauæ, aut sublutei sunt coloris, quibus insunt folia oleagina, supernè virentia, infernè candicantia, Vitis similia, & in caudice, ramisq; grandioribus germina, instar Ficus Cypriæ. At non sunt illa sine foliis, è quibus in Vere prodeunt, flosculi tenues, molles, & lanuginosi, populi albi, pallidi, & iucundi odoris. Incolæ hos flosculos, eo quòd nullum ferat fructum, auellunt & colligunt, aquamq; ex illis igne eliciunt, cordi roborando conuenientissimam & valentissimam. Has arbores Arabes vocant *Zarnab*, & *Zarnabum*, vt Rases cap. 353. & Auicenna ca. 749. Serapio verò cap. 26. comuni nomine *Zurumbeth*, prout ex eorum scriptis cognoscimus.

Arbor hæc non videtur esse Ziziphus Cappadocia, quam etiam eodem ferè loco sub nomine Seisefun describo. Siquidem hæc quæ & in Syria frequens, fructifera, illa verò cuius supra mentionè facio, sterilis est. Præterea memini me & Ziziphi speciem aliam describere, folio 461. Hæc de porici mei, quam & in finibus Tyri & Sidonis reperi, quæ videtur omnino respondere Paliuro Theoph. Ibi, qui præterea quid cupiet plura inueniet.

Nomina

MORGANI STORVM.

Forma. PLANTAM hanc raram, Syri Morgani vocant, aspectu pulchram, ac elegantem, valde virentem, mediocriter crassam, & frondosam, radice longa, minimè succulenta, sed sicca lignifera modo, ex qua cauliculi aliquot erumpunt. Foliis rotundis Cappari similibus, vtrinque binis semper, & eodem orru, vt in Faba. Inter hæc prodeunt flores, intus rubri, extrinsecus albi, quibus succedunt siliquæ oblongæ, quales Sesami: Plantæ toti ingratus inest sapor odorque grauis, incolæ illa vtuntur lumbricis necandis, & depellendis. Quo autem nomine Veteres illam appellarint, dubitant, imò nesciunt. At ego, ex descriptione, & facultate illius suspicor esse Ardifrigi Auicennæ, & Andirian Rhafis.

Vfus.

CCCc

Forma.

ANEMONES genera, floris rosei, lutei, purpurei varietate, distincta, aspectu pulchra, quæ Arabes Sakaick vocant. Iisdem locis nascuntur genera aliquot Anemones venusta ac insignia, vario floris colore, aliàs rubro, aliàs purpureo, nonnunquam luteo, quæ incola communi nomine Sakaick appellant cognomen addentes è floris colore sumptum, Sakaick achmar, Sakaick alfar, Sakaick aferach, id est, Anemone, rubra, purpurea & lutea.

Genera.

ASTRAGALVS DIOSC.
vulgo Christiana radix.

Forma.

ASTRAGALVS DIOSCORIDIS,
vulgo Christiana radix.

REPERIVNTVR iis in locis, Astragali genera duo, alterum foliis parvis Hedyfari, siue Securidacæ, aut quomodo quidam pronuntiant Securidacæ: alterum, quod descriptioni Dioscoridis omnino responderet, ac ideo mihi verus Astragalus esse videtur. Frutex est exiguus, radice fusca, longa, magnitudine Raphani grandioris ex qua prodeunt cauliculi nigri, ipsa radice duriores, alij in terram inclinantes, alij in altum assurgentes, fastigio, velut in cornua diuiso, gustu dulci, cum mediocri siccitate & adstrictione. Cauliculorum qui è radice nascuntur, & in terram flectuntur, idem est color, longitudo verò digitalis. Ex iis spissi veluti ramuli diffunduntur, in quibus folia Lentis aut Orobi, ex aduerso, bina semper, nouem ferè aut vndecim. Flos, purpureo, fusco & caruleo, distinguitur. Semen, in folliculis densis & carnosus, flatu distentis, Coluteæ modo, continetur. Depictæ radici non dedit proportionem, quamvis enim exigua sit Planta, minor tamen longè apparet in eicône, quàm in viuâ.

CHON

**CHONDRILLÆ, ALTERUM GENVS
DIOSCORIDIS.**

AN Agris cultis, & terræ aggeribus nascitur secundum genus Chondrillæ Dioscoridis, radice rotunda, satis crassa, læui, nigra, aut fusca, cum in altum excreuit, forma & crassitie vnus digiti. Longitudine digitorum quinque, ac interdum octo, tanquam bulbofo, infernè tuberculo, Castaneæ simili, quod Lacteum succum fundit. Ex summa radice, cauliculi ferè tres oriuntur, folia Graminis, longa, tenuia, multa in terram flexa, flos luteus, ac flauus, auriculæ Muris similis, inter illa prodit: florum cuique suus est pediculus.

Locus.

Forma.

**CHONDRILLÆ ALIVD GENVS
DIOSCORIDIS.**

NON procul ab iis locis quæ memorauimus, in Agris lapidosis & aridioribus, prouenit alterum genus Chondrillæ Dioscoridis, superiori, quam descripsimus, radice & flore similis. Foliis vero, quæ sola differentia est, latioribus & crassioribus, colore cinereis, & ferè talibus, qualia nos in Holoftio Mompelij vidimus.

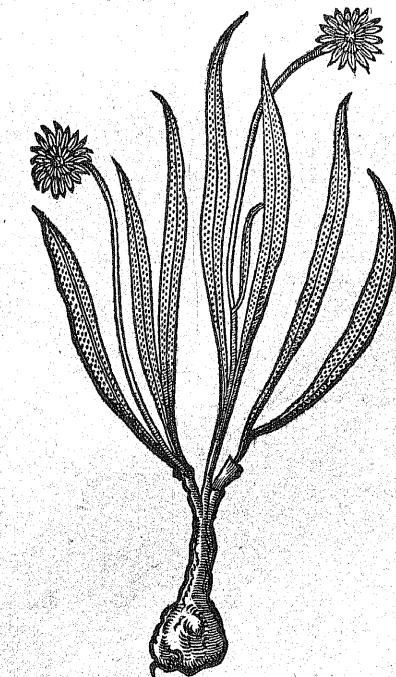
Locus.

Forma.

CHONDRILLÆ,
alterum genus Dioscor.

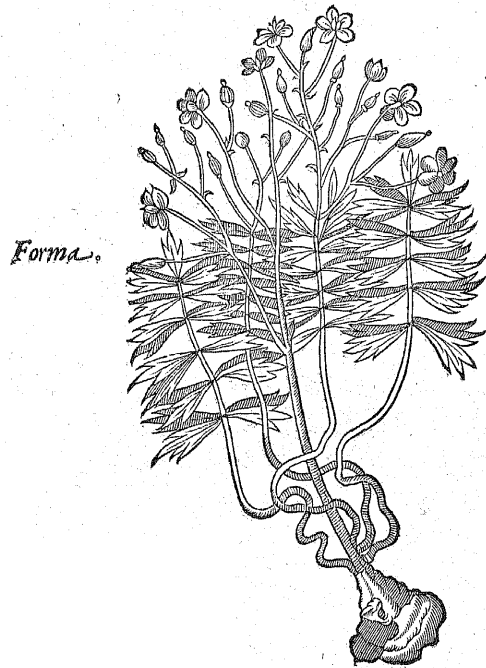

CHONDRILLÆ,
aliud genus Dioscor.

CCCc 2

MAVRORVM RHASVT, ET RVMIGI.

HISTORIÆ GENERALIS PLANTARVM,
CHRYSOGONVM DIOSCORIDIS

Forma.

CHRYSO GONVM Planta rara, inter Segetes, ad cubiti altitudinem confurgit, quam flore, caule, & tuberosa radice, quæ intus rubra, Leontopetalo valde similem comperi, differunt tamen inter se, eo quod Chrysogoni caulis, exilior & tenuior est, in plures veluti furculos diuisus, à se inuicem separatos, in quorum vertice aureus flos emicat, coronis aptus, formosior, & copiosior, Verbasci quàm in Leontopetalo maiores. Exeunt ex radice superiore parte, quæ à terra profilit, tres aut quatuor ferè furculi. Plèrumque quatuor apparent, nec memini me tres reperisse: fili modo tenues, in quibus folia sunt ex aduerso vtrinque bina, obscurius virentia, humi strata, in summo & extremo, qua parte latiora sunt, Quercus modo dissecta.

LYCOPSIS DIOSCORIDIS.

Locus.

Forma.

IN eodem agro, vidi plantam raram, Cynoglossi genus, & vt arbitror veram Lycopsin Dioscoridis, radice rubra, caule recto, bicubitali. Foliis multis, asperis, duris, Rubi modo, aut Syluestris Cynoglossi scabris, propè radicem in orbem circumiectis & distentis, superiori parte caulis, non sic dispositis, sed hinc inde è caule prodeuntibus, & in summo & vertice acuminatis, furculis paruis, tenuibus, numerosis viginti, aut pluribus, nudis, folioq; nullo vestitis, vt in Echio. In horum summo, flores purpurei micant, exiles, extrinsecus minimè diuisi, intrinsecus verò in sex foliola dispertiti, vt in Syluestri Bethonica.

MAVRO

commodè ad Aristolochias referri posse existimo.

TRAGIVM ALTERUM DIOSCORIDIS,

Secudes & Sucodus Auicenna.

tamen Plantam supra descriptam, Secudes Arabum esse, quidam potius existimant.

DESCRIPTAE Lycopsidi, vicina fuit planta rara, & nobis incognita, quam Incolæ Rhafut. & Rumigi nominant, odoris exigui, sed haud quaquam grati. Ramulos habet albicantes, plerunque quatuor, aliquando plures, prope radicem, fili modo, valde tenues. Folia circiter septem, vel octo, tenuia, mollia, cinerei coloris, ex aduerso bina, ab vtraque parte sita & inuicem sibi obiecta, magnitudine, longitudine, & incisuris, florenti Filici similia, nisi quod adnatas habent, ad exortum suum, Lacinias duas, velut auriculas quasdam rotundas, omnino folij principio coherentes & coniunctas, vt in Saluia minori. Quæ parte, folia cauliculo adnexa sunt, exeunt flores Aristolochiæ similes, aliquanto maiores, colore magis fusco, & longiore pediculo subnixi. Radix longa, satis profundè demissa, gustu amara, vnde cognoscimus, eam siccare, & non nihil calfacere. Plantam hanc non in-

Forma.

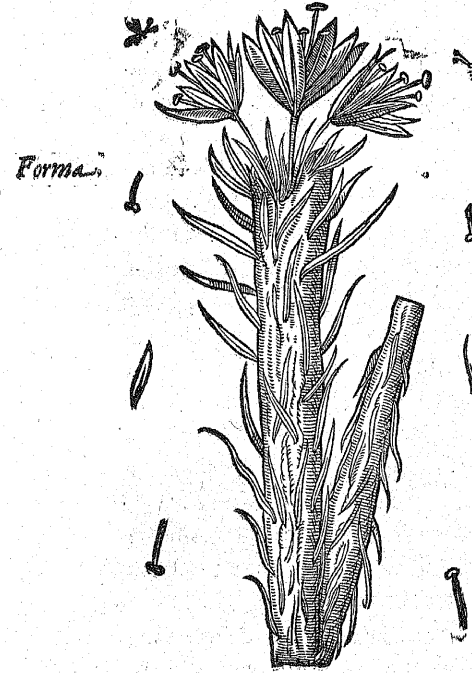
Locus.

Forma.

Vfus.

CCCc

LILIVM ALBUM SYRIACVM.

Forma.

ADIVNGENDAM his Plantis duxi raram Lilij albi speciem, & imaginem, pingendam, quam Pharmacopolæ civitatis Halepi, narant in locis aquosis provenire. Caulis procerus est, crassitie & colore Lilio nostro similis, sed latior, præcipue circa verticem, qua in parte, latitudinem, trium digitorum excedit. Vndique quantum porrigitur emergunt, folia tenuia, longiuscula, tenella, & quæ facile decidant. In eius summo fastigio aliquot flores candidi, nostratibus, similes visuntur. Hanc Plantam, quidam esse volunt Liliium à Theophrasto memoratum, lib. 4. cap. 9. Cæterum de Stratiote aquatico Theophrasti, verba intelligenda sunt, cuius meminere, Athenæus lib. 14. & Plinius cap. 15. lib. 24.

GARAB MAURORVM.

Forma.

Vires.

ARAB Maurorum, rarum & peregrinum Salicis genus, è quo Aphronitrum, Salem Petra vocant optimum fit igniario pulveri parando, quo in bellicis tormentis, pilis excutiendis vtuntur. Appicta Plâta rarum & exoticum genus est Salicis. Incolæ apud quos nascitur, etiam nunc veteri Arabum nomine Garab vocant. Hæ Arbores non multum se in altum attollunt, sed humiliores huc illucque diffundunt virgas crassiores, & firmiores, quam nostrarum Salicum, ideoque minus vegetas, & ad ligaturas aptas, cortice luteo vtcumque pallescente, quem & folia habent, quæ ad Palmum longa, duos digitos lata, in ambitu serrata. Attriplicis modo duos digitos longis, qua nota ab aliis Salicibus differunt: modicè quod observare potui, siccant & adstringunt folia. De fructibus & floribus, (quorum Auicenna cap. 326. & cap. 686. meminit) quoniam ego, tum temporis nec vidi, nec quicquam aliunde cognoui, nil certi scribere possum.

TRIONON

TRIONVM THEOPHRASTI.

Forma.

IN agris Planta rara gignitur, ob altitudinem facile spectabilis Sefamo non dissimilis, sed caule longiore & crassiore. Foliis asperioribus circa extremum, in tres partes à se distantes & separatas, fissis, quod in Sefami foliis Salici, longitudine & colore similibus, non conspicitur. Ex imo foliorum, eo quod certis intervallis prodeunt, emergunt Flores, aspectu pulchri, foris, lutei coloris, cum rubentibus vivilis, intus verò, purpurei ad fuscum vergètes, in quorum medio extant parvi torulei, quibus post florum lapsum, vascula succedunt in modum siliquarum, longitudine ferè & crassitie digiti, extrinsecus aspera, & in summo acuminata, intrinsecus in quinque veluti loculos divisa: quibus continetur digestum semen omnino Pisis simile seminibus Maluæ, vel Ibisçi, quod pro Abutilo Auicennæ habetur. Planta hæc ab illis, Lubie Endigi id est, Indicus Phascolus vocatur: ni fallor, puto esse Trionum Theophrasti, cuius ille sæpe mentionem facit.

Nomina

TEREBINTHVS INDICA, prior Theophrasti.

Nomina

Genera.

Locus.

Forma.

IN officina pharmacopolarum, Terebinthi fructus passim venduntur gustu pistacis simili. Incolæ iis vescuntur vbiq; vt nostri Germani Auellanis. Ego cum manderem, lenè falfedinem in iis cum mediocri siccitate, deprehendi. Arabes Botin, Persæ Therbaick, nominant. Horum duos sunt genera, magnitudine distincta, maiores quidem Arabes, vt differentiam indicent, Botin quibir, id est, magnos, minores, Botin Saugier, id est, paruos, appellant. Maiores, figura similes sunt nostris Pistaciis, mediocri magnitudine, non tamen sic longi vt Pistachia, sed globosi magis. Minorum ea est magnitudo, vt quæ Pisi habitio ris, forma turbinata, vt Cordis, siue Milij Indici, quorum magnus est in Perside, Mesopotamia, & Armenia proventus. Quæ hos fructus proferunt Terebinthi, vbiuis hic nascuntur, folio, aliàs longo, vt in Terebintho nostrate, aliàs maiore & rotundiore, quale est Pistaciorum sequentis arboris depictæ, quibus folia sunt sub-

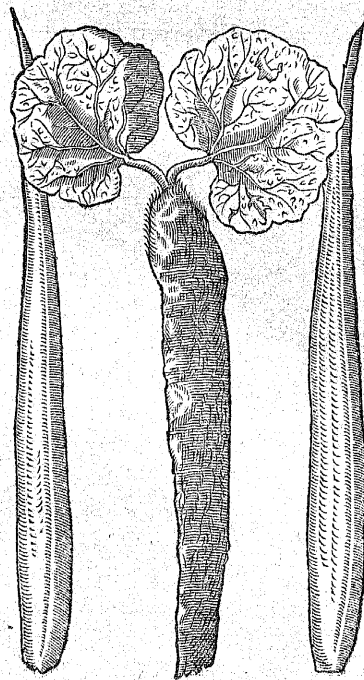
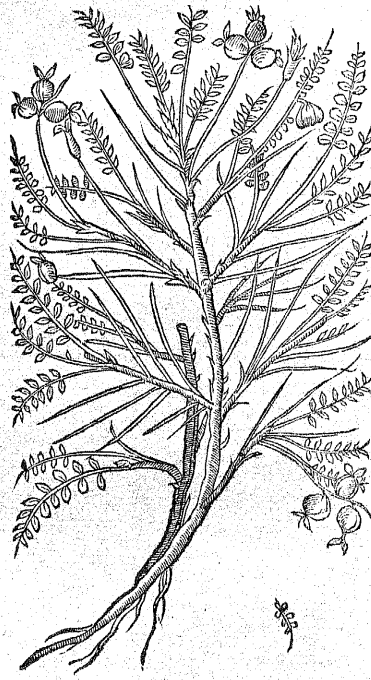
longa, vt in Terebintho nostrate, non vt in Pistachiis rotunda: ita vt hæ primo intuitu, dignosci hisce possint.

RIBES ARABVM, cum suis Capreolis.

Locus. **F** N editissimis locis montis Libani, præter Scortzoneram, luteo flore & Tulipam, sub flauis Ribes veram, ego quoque reperi, sed Autumno incommoda Plantis inuestigandis anni parte, sine flore, ac semine, duobus tantum foliis recenter enatis, asperis, rotundis, Petasiti similibus, pediculo quidem breui, subnixis, sed crassiusculo: radice satis longa, magna, dura, incurua, rugosa, colore fusca, saporis, odorisque ingrati. Gaudet humidis & opacis locis. E iuncea huius plantæ Capreolis, extrinsecus scabris, & ruuidis, supernè virentibus, infernè rubris, quod etiam tradit Serapio. Caulibus fructu & foliorum pediculis, succus acidulus exprimitur, vt ex nostratis Ribes vua & acinis, quo Rob Arabes parant, viris primariis, ac ditioribus, quod in magno pretio habetur.

TRAGACANTHÆ ALTERVM GENVS.

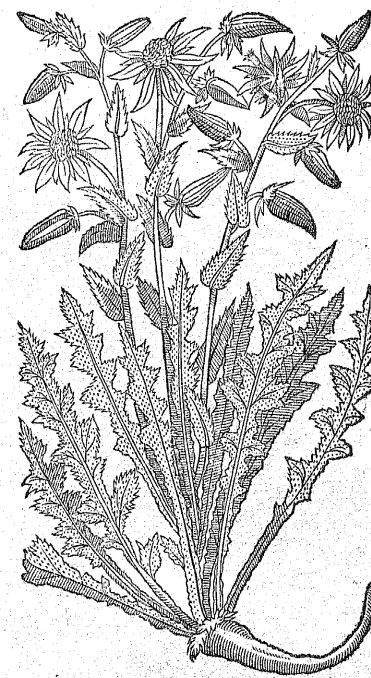
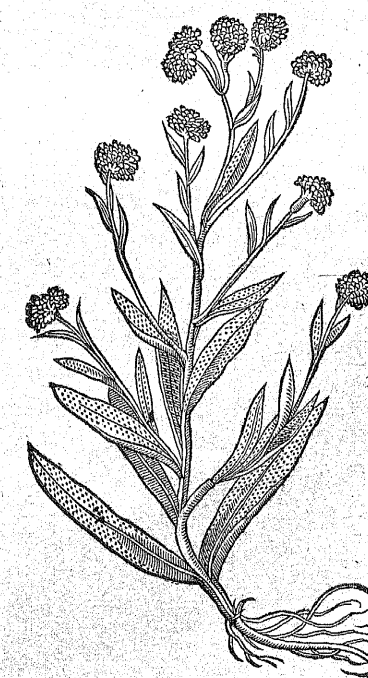
Locus. **D** I GRESSIS à monte Libano in descensu occurrerunt tria Tragacanthæ genera. Quorum primum, cuius doctissimus vir Carolus Clusius meminit, veræ videtur esse simillimū. Alterum illo quidem humilius, forma tamen, aspectu & habitu, haud dissimile, nisi quod flores flauescunt, ex rotundis & subflauis, tanquam vasculis exeuntes, & per tenues surculos, vtrinque impari exortu, sint dispositi. Tertium est altitudine & statura simile secundo, ramos habet densos, oblongos colore, fusco in quorum vertice, capita multa subalba visuntur, qualia sunt Poterij cū floribus, purpureis & speciosis.

*RIBES ARABVM,
cum suis Capreolis.**TRAGACANTHÆ
alterum genus.**MEDIVM**MEDIVM DIOSCORIDIS, VEL
MINDIUM RHASIS.*

Locus. **V** LTERIVS progrediendo, in locis obscuris, vmbrosis & opacis, inter arbuta, vidimus Medium Dioscoridis, seu Mindium Rhasis, insigni proceritate, Violæ Marianæ, Dodonæi, simile, foliis Plantaginis minoris, valdè Laciniatis, à se inuicem multum separatis, flore lato & amplo, purpureo, nonnihil albicante, foliolis octo reclusum & apertum, cingentibus. Maturum semen videre & colligere, non licuit. Historiæ Dioscoridis prorsus hæc planta, conuenire videtur.

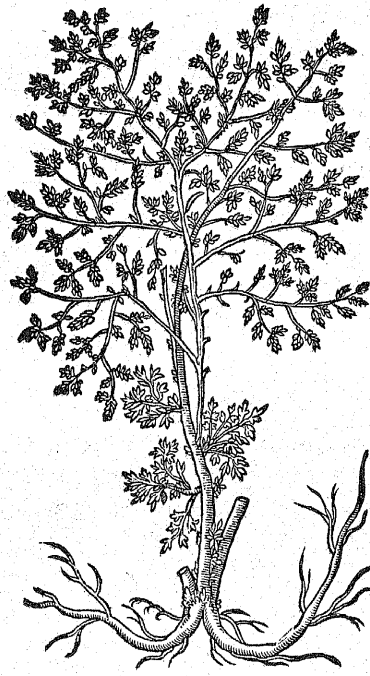
BACCHARIS DIOSCORIDIS.

Locus. **P** LANTA hæc, quam pro Bacchari Dioscoridis nos ostendimus, fruticosa est, altitudine cubitali, foliis lanuginosis & albicantibus, Verbasci modo, eo minoribus, quæ veluti exulta, sima sui parte, sine pediculo, caulem amplectuntur, vt in Nicotiana siue Tabaca. Flos in ima parte, & summis virgis nitet, purpureus, subalbicans, densus & valde stipatus, qualis Elichrisi, vel auriculæ muris, seu Pilosellæ Fuchsij. Radicem effodere non potui. Ea si Veratro similis est, & odorata, vt videtur esse, prout ex paucis fibris in illa relictis apparet, veram Dioscoridis Baccharim esse iudicarem.

*MEDIVM DIOSCOR
vel Mindium Rhasis.**BACCHARIS
Dioscoridis.*

CCCC 5

SCHEHA ARABVM, ABSINTHII GENUS.

Locus.
Forma.

CIRCA Bethlehem prouenit, copiosum Absinthij genus, foliis cinereis, quale est nostratis; ramulis tenellis multis, in quorum vertice, semen copiosissimum est grauis odoris, qui nauseam moueat, etiam valde molestant, gustu acre, salsum, amarum. Hanc Plantam Arabes *Scheha* vocant. Semen huius minutissimum est, semen Zina, lumbricis necandis vtilissima: quamobrem semen contra vermes Mercatores, qui vendunt & emunt, nuncupant.

FINIS APPENDICIS.

INDEX APPENDICIS

HISTORIÆ GENERALIS
PLANTARVM.

<i>Conitum Pardalianches primum.</i>		<i>Maceris Bracmenici facultates.</i>	3
pag. 16.		<i>Macer Dioscoridis.</i>	ibid.
<i>Ananas à Costæ.</i>	12	<i>Macer Galeni.</i>	ibid.
<i>Anemone, & eius generæ.</i>	26	<i>Macis & Maceris discrimen.</i>	4
<i>Astragalus Dioscoridis, & eius generæ.</i>	ibid.	<i>Maurorum Bellan sive Sanguisorba spinosa.</i>	34
<i>Auellana Indica à Costæ.</i>	7	<i>Medium Dioscoridis vel Mindiu Rhasis.</i>	33
B		<i>Melanzana, Arabum Melongena.</i>	23
<i>Balsamum Tolutanum.</i>	17	<i>Melanzana nigra, & eius generæ.</i>	ibidem
<i>Baccharis Dioscoridis.</i>	33	<i>Morgani Syrorum.</i>	25
<i>Behmen abiad, sive album Arabum.</i>	35	<i>Musa à Costæ.</i>	11
<i>Betre Garcia ab horto.</i>	13	N	
<i>Braßica Marina generis.</i>	20	<i>Nardus Indica Garcia ab horto.</i>	15
C		<i>Nux Mochata à Costæ.</i>	4
<i>Canella à Costæ.</i>	1	P	
<i>Carcapuli eiusdem.</i>	13	<i>Palma Indica, que & Elephantis, & eius generæ.</i>	7
<i>Caryophyllus eiusdem.</i>	5	<i>Palme Indica nux Persis Navel & Nar- gel.</i>	ibidem
<i>Chondrilla Dioscor. alterum genus.</i>	27	<i>Piper nigrum à Costæ, & eius generæ.</i>	6
<i>Chondrilla eiusdem aliud genus.</i>	ibid.	<i>Piperis serendi modus.</i>	ibidem
<i>Chryfogonum eiusdem.</i>	28	<i>Planta rara Platagini similis.</i>	21
<i>Coccus Palme Indica cortex.</i>	9	<i>Planta Lactaria.</i>	22
<i>Conyza Syria.</i>	20	<i>Planta spinosa, Maurorum Alhagi.</i>	24
<i>Crocus Indicus à Costæ.</i>	11	R	
<i>Cucioophera Matthioli.</i>	8	<i>Radix China à Costæ.</i>	10
<i>Cyprus Græcorum.</i>	22	<i>Rhasus Maurorum vel Rumigi.</i>	29
F		<i>Ribes Arabum cum suis Capreolis.</i>	32
<i>Ficus Indica à Costæ.</i>	11	S	
<i>Ficus Cypria, & eius generæ.</i>	21	<i>Safsaf Syrorum.</i>	25
G		<i>Scheha Arabum, Absinthij genus.</i>	36
<i>Garab Maurorum.</i>	30	<i>Secacul Arabum, Pastinaca Syriaca: sive Siferis species.</i>	23
<i>Gingidium Dioscoridis.</i>	34	T	
<i>Guayauas.</i>	17	<i>Tamarindus à Costæ.</i>	9
K		<i>Terebinthus Indica prior Theophrasti, & eius generæ.</i>	32
<i>Kali Arabum primum genus.</i>	19	<i>Tragacantha alterum genus.</i>	ibid.
<i>Kali Arabum secundum genus.</i>	20	<i>Tragium alterum Dioscoridis.</i>	29
L		<i>Trionum Theophrasti.</i>	31
<i>Lilium album Syriacum.</i>	30	F I N I S.	
<i>Limonij elegans genus.</i>	35		
<i>Lycopsis Dioscoridis.</i>	28		
M			
<i>Macer à Costæ.</i>	2		

LECTORI

Nonnulli negligentia crimen pertimescentes sub librorum finem Errata subicere dubitant: ego autem aliam sequutus usam, malo delicta passim in his impressis admitti, Erratis ipsis ad calcem adnexis & repraesentatis, liberè ingenuèque profiteri, quam hesitantem, suspensam, & in erroribus perquirendis sollicitum tenere Lectorem, ut, facilius exactiusque, suo loco & tempore, menda quaeque emendare & corrigere possit. Vale.

ERRATA PRIMAE PARTIS. Prior numerus paginam, posterior lineam indicat.

Table of errata for the first part, listing corrections for various botanical terms and their page/line numbers. Includes entries like Repone, procul, pag. 30, Gallis, 31. 48, Achetonre, ibid. 16, etc.

ERRATA SECUNDAE PARTIS. Prior numerus paginam, posterior lineam indicat.

Table of errata for the second part, listing corrections for various botanical terms and their page/line numbers. Includes entries like Myrtis, 139. 14, Anagallidem, ibid. pen., ranæ, 1340. 16, etc.

FINIS